សង្ខារុក្រម បាលី-ខ្មែរ

ស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងដោយ

ឯកឧត្តម មិន យិន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ និងសាសនា

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងធម្មការ និង សាសនា

លេខ ០០២/១៣ ក.ធ.ស.ទ

សូមគោរពជូន

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន
នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាទីគោរពខ្ពស់ខ្ពស់ចុងគេ ។

កម្មវត្ថុ : គោរពជូនទូវ**សៀវភៅសទ្ទានុក្រមបាលី-ខ្មែរ** ចំនួន ០១ ក្បាល, **សៀវភៅភាសាបាលី** ថ្នាក់ទី១ ចំនួន ០១ ក្បាល និង**សៀវភៅពុទ្ធចរិតន័យ ពុទ្ធឃ្ឃវត្ថុ ពុទ្ធសាសនា** ចំនួន ០១ ក្បាល។

សេចក្ដីដូចមានចែងក្នុងកម្មវត្ថុខាងលើ ខ្ញុំបាទមានកិត្តិយសសូមគោរពជម្រាបជូន**សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ នាយករដ្ឋមន្ត្រី** មេត្តាជ្រាបដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ថា : ក្នុងស្មារតីអនុវត្តន៍អនុសាសន៍ណែនាំ ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់**សម្តេចតេជោ នាយករដ្ឋមន្ត្រី** លើការយកចិត្តទុកដាក់ស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងឯកសារ ពម្រា ក្បួនច្បាប់ ពិធីមង្គល និងពិធីបុណ្យផ្សេងៗ របស់ខ្មែរនោះ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០១០ មក ខ្ញុំបាទបានដឹកនាំក្រុមការងារព្រឹទ្ធសាស្ត្រាចារ្យ និងព្រឹទ្ធាចារ្យ ដែលមានចំណេះដឹងជ្រៅជ្រះផ្នែកភាសាបាលី-សំស្ក្រឹត និងប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ខ្មែរ ធ្វើការស្រាវជ្រាវ ដើម្បីចងក្រងជាឯកសារ ទុកជាកេរ្តិ៍តំណែលរបស់ជាតិ និងសាសនា ក្នុងសម័យដឹកនាំដ៏រៀងវៃនៃសម្តេចតេជោ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

ក្រោយពីបានត្រួតពិនិត្យវាយតម្លៃលក្ខណៈវិជ្ជមានពីក្រុមការងារស្រាវជ្រាវ គណៈសង្ឆនាយក និងថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងរួចមក ក្រសួងធម្មការ និងសាសនា បានចងក្រងចេញជាសៀវភៅសទ្ទានុក្រមបាលី-ខ្មែរ ចំនួន ០១ ក្បាល មាន ៨៧៤ ទំព័រ និងមានមេពាក្យភាសាបាលី ចំនួន ១៤,៦០១ ពាក្យ សម្រាប់ព្រះសង្ឆ សមណសិស្ស-និស្សិត និងពុទ្ធបរិស័ទបានសិក្សាស្វែងយល់បន្ថែមទៀត ។ ជាងនេះទៅទៀត សៀវភៅសទ្ទានុក្រមបាលី-ខ្មែរនេះ ក្រសួងនឹងសហការជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ នឹងរៀបចំបញ្ចូលជាកម្មវិធីវចនានុក្រមអេឡិចត្រូនិក សម្រាប់ប្រើប្រាស់ជាមួយប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រ ឱ្យមានលក្ខណៈងាយស្រួលសិក្សាស្រាវជ្រាវទៀតផង ។

ដោយឡែកនៅក្នុងវិស័យពុទ្ធិកសិក្សា ក្រសួងក៏បានរៀបចំចងក្រង និងចេះពុម្ពចេញជា **សៀវភៅ** **ភាសាបាលី** ថ្នាក់ទី១, **សៀវភៅពុទ្ធចរិតន័យ ពុទ្ធឃ្ឃវត្ថុ ពុទ្ធសាសនា** ថ្នាក់ទី១ សម្រាប់ដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់នៅតាមបណ្ណាសាលាពុទ្ធិកសិក្សានៅទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ផងដែរ ។

អាស្រ័យដូចបានជម្រាបជូនខាងលើនេះ **សូមសម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ នាយករដ្ឋមន្ត្រី** មេត្តាជ្រាបដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

សូមសម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ នាយករដ្ឋមន្ត្រី មេត្តាទទួលនូវការគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត អំពីខ្ញុំបាទ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៣

រដ្ឋមន្ត្រី

ចម្លងជូន :
- ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- ខុទ្ទកាល័យលោកជំទាវឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ
- ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

393, ផ្លូវ ១ ព្រះស៊ីសុវត្ថិ សង្កាត់ បឹងកេងកង ខណ្ឌ ដូនពេញ ភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥-២៣) ៧២២ ៦៥៥ ទូរសារ : (៨៥៥-២៣) ៧២៥ ៦៥៥ អ៊ីមែល : ministry religion@yahoo.com Web site : www.mocar.gov.kh

សារម្ភកថា

ព្រះពុទ្ធសាសនាគឺជាដួងព្រលឹងវប្បធម៌ ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ដ៏ល្អផ្ទូរផង់របស់ពុទ្ធសាសនិកខ្មែរ។ ព្រះសង្ឆក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា មានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការអប់រំផ្សព្វផ្សាយព្រះធម៌វិន័យ របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដល់ប្រជាពុទ្ធបរិស័ទ គ្រប់មជ្ឈដ្ឋានក្នុងការគោរពដុសខាត់កំចាត់កិលេសតណ្ហាគឺ លោភៈ ទោសៈ និងមោហៈ ដែលជាប្រភពនៃអវិជ្ជា មិនឲ្យជាប់មាននៅក្នុងខន្ធសន្តានដើម្បីទទួលបាននូវសេចក្តីសុខទាំងផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត។

ក្រោមការដឹកនាំប្រកបដោយគតិបណ្ឌិតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតី ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា** វិស័យព្រះពុទ្ធសាសនា ពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃមានការវិវឌ្ឍន៍រីកចម្រើនឈានឆ្ពោះទៅមុខឥតឈប់ឈរ។

ជាអកុសល ក្នុងចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ១៩៧៩ របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានធ្វើឲ្យវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនារលាយសាបសូន្យ។ ព្រះសង្ឆត្រូវបានចាប់ផ្សឹក ពុទ្ធបរិស័ទត្រូវបានគេហាមឃាត់មិនឲ្យមានជំនឿលើព្រះពុទ្ធសាសនា គម្ពីរដីកា ក្សួនខ្នាតវត្តអារាមទាំងឡាយ ត្រូវបានគេវាយបំផ្លិចបំផ្លាញកម្ទេចចោលទាំងស្រុង។

ក្រោយថ្ងៃរំដោះ ៧ មករា ១៩៧៩ ជាថ្ងៃជ័យជំនះនៃប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្មែរយើង ដែលមានសម្តេចទាំងបីជាប្រមុខដឹកនាំគឺ**សម្តេចអគ្គមហាធម្មរាជាធិបតី ជា ស៊ីម, សម្តេចអគ្គមហាពញាចក្រី ហេង សំរិន** និង **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតី-តេជោ ហ៊ុន សែន** បានធ្វើឲ្យជីវិតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ជំនឿនៃការកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងសង្គមជាតិយើងទាំងមូលបានរស់ឡើងវិញ។

ក្នុងនាមក្រសួងធម្មការ និងសាសនា និងក្នុងនាមខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់ ខ្ញុំសូមសម្តែងនូវការគោរពដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតចំពោះ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតី ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា**ដែលបានផ្តល់អនុសាសន៍ប្រកបដោយអត្ថន័យដ៏មានតម្លៃមិនអាចកាត់ថ្លៃបាន ចំពោះក្រសួងធម្មការ និងសាសនា ដែលមានរូបខ្ញុំបាទ **មិន យ៉ិន ជារដ្ឋមន្ត្រី**។ ដោយគោរពតាមអនុសាសន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នេះ ក្រសួងធម្មការ និងសាសនា បានអនុវត្ត និងរៀបចំចងក្រងប្រវត្តិវត្តទូទាំងប្រទេសឡើងវិញ ទុកជាឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រសម្រាប់កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយបានសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ត បានរៀបចំនាទីសន្ទនាព្រះធម៌ផ្សារភ្ជាប់នឹងសង្គម សម្រាប់អប់រំផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តដល់ប្រជាពលរដ្ឋ តាមរយៈការផ្សាយនៅតាមបណ្តាវិទ្យុ ទូរទស្សន៍របស់ជាតិ និងឯកជន និងបានរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលតួនាទី និងភារកិច្ចអាចារ្យទូទាំងប្រទេស ក្នុងគោលបំណងដោះស្រាយវិបត្តិអាចារ្យ ក្នុងការរក្សាការពារប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ដ៏ល្អផ្ទូរផង់របស់ជាតិ។ ជាទីសង្ឃេបន្ត ក្រសួងនឹងរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជូនដល់សីលវន្ត សីលវត្តី (ជូនជី តាជី) ឲ្យយល់ពីសីល សមាធិបញ្ញា ជ្រះថ្លាច្បាស់ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។ ទន្ទឹមនឹងនោះ ក្រសួងធម្មការ និងសាសនា បានខិតខំធ្វើការស្រាវជ្រាវរកគម្ពីរ ដីកា ក្សួនច្បាប់ចាស់ៗពីបុរាណ ដែលខ្លះបានបាត់បង់ និងស្ទើរតែបាត់បង់មកធ្វើការរៀបរៀង កែសម្រួល ចងក្រង និងបោះពុម្ពឡើងវិញសារជាថ្មីនេះ

ក្នុងគោលបំណងផ្សព្វផ្សាយឲ្យបានទូលំទូលាយ ក្នុងស្រទាប់សាមណសិស្ស សាមណនិស្សិត ព្រះសង្ឆទូទាំងប្រទេសដែលកំពុងសិក្សា និងបណ្ឌិតជនទូទៅ ដែលមានចំណងចង់សិក្សាស្វែងយល់ពីព្រះពុទ្ធសាសនា។

បច្ចុប្បន្នក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១១-២០១២នេះ យើងមានសាលាធម្មវិន័យចំនួន ៥១៩សាលា, ពុទ្ធិកបឋមសិក្សាចំនួន ៧៧៥សាលា, ពុទ្ធិកមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិចំនួន ៣៥ សាលា, ពុទ្ធិកសិក្សាមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិចំនួន ១៧សាលា និងសាកលវិទ្យាល័យចំនួនប្រាំកន្លែងគឺ **ពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ, ពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យសីហមុនីរាជា, ពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យនៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង, ពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យនៅខេត្តបាត់ដំបង** និង **ពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម**។ ជាមួយនេះ ពុទ្ធិកសិក្សាទាំងមូលមានសាមណសិស្ស-និស្សិតសរុបចំនួន ៣១.០៩២ អង្គ/នាក់កំពុងសិក្សា។

សៀវភៅ «*សន្ទានុក្រមបាលី-ខ្មែរ*» គឺជាឯកសារយោងដ៏មានសារសំខាន់សម្រាប់សាមណសិស្ស-និស្សិតនិងអ្នកស្រាវជ្រាវផ្នែកភាសាខ្មែរ ដែលកើតឡើងក្រោមគំនិតផ្តួចផ្តើមឡើងដោយ*សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ* ហ៊ុន *សែន* និង *លោកជំទាវកិត្តិព្រឹទ្ធបណ្ឌិត* ប៊ុន ណារី ហ៊ុន *សែន* ដើម្បីទុកជាសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិ សម្រាប់ព្រះសង្ឆ ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា សិក្សា និងស្វែងយល់តរៀងទៅ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២

ប្រធាន

ម៉ិន.យ៉ិន

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងធម្មការ និង សាសនា
អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ
លេខ :...៣.២៣...អ.ព.ស.ជ
/១២

និវេទនកថា

អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ ពិនិត្យឃើញថា នៅតាមសាលាពុទ្ធិកសិក្សានានាក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានការខ្វះខាតសៀវភៅ **សង្ខេបក្រម បាលី-ខ្មែរ** ដែលបង្ករជាការលំបាកមួយយ៉ាងខ្លាំងសម្រាប់សាមណសិស្ស-និស្សិតក្នុងការរកឯកសារយោងនានាមកសិក្សា។

ដោយមើលឃើញពីការលំបាកនេះ ទើបអគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិបានប្រជុំពិភាក្សាជាមួយលោកសាស្ត្រាចារ្យភាសាបាលី និងបានរៀបរៀងសៀវភៅ **សង្ខេបក្រម បាលី-ខ្មែរ** សម្រាប់ដាក់ឲ្យសិក្សានៅតាមសាលាពុទ្ធិកសិក្សានានាទូទាំងប្រទេសកម្ពុជានេះឡើង។

អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិសង្ឃឹមជឿជាក់ថា លោកគ្រូដែលមានការកិច្ចបង្រៀនមុខវិជ្ជាភាសាបាលីនៅតាមសាលាពុទ្ធិកសិក្សាជាតិទាំងអស់ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នឹងខិតខំយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការបង្រៀនសាមណសិស្ស-និស្សិតប្រកបដោយមនសិការវិជ្ជាជីវៈខ្ពស់ និងប្រើប្រាស់សៀវភៅ **សង្ខេបក្រម បាលី-ខ្មែរ** ជាឯកសារយោងនេះឲ្យបានត្រឹមត្រូវដើម្បីធានាឲ្យបាននូវគុណភាពនៃការសិក្សា ដែលក្រសួងធម្មការ និងសាសនា បានកំណត់រួចហើយ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២
ជ.អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សា
អគ្គាធិការរង

សង្ឆហាត្ថោ អ៊ុ-លីមលេង

យោបល់សាស្ត្រាចារ្យភាសាបាលី

ក្រោយពីបានទទួលសំណើរបស់ **ឯកឧត្តម មិន យិន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ និងសាសនា ឲ្យជួយពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់សៀវភៅ «**សង្ខានុក្រមបាលី-ខ្មែរ**» ដែលអ្នកប្រាជ្ញជាន់មុនបានរៀបរៀងទុកដូចជា **បទានុក្រមបាលី អភិទានប្បទីបិកា**, **បទានុក្រមធម្មបទ** និង**ធាតុសង្គ្រោះ** មកបញ្ចូលគ្នាតែមួយភាគ ដោយសមាជិក-សមាជិកានៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់សិក្ខាកាមកុលបុត្រ ។ យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ជាក្រុមសាស្ត្រាចារ្យភាសាបាលី រួមមាន៖

១. លោក **ជិត ជន**, ២. លោក **អែម ឧត្តម**, ៣. លោក **ទ្រុត សោរឥ្សី**, ៤. ព្រះមហា **ឃាង សុភាព**, ៥. លោក **អ៊ុង សុវណ្ណ** បានយកចិត្តទុកដាក់អស់ពីស្មារតីទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ គោរពតាមសំណើ**ឯកឧត្តមរដ្ឋមន្ត្រី** ពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់រហូតបានចប់ ឃើញថាត្រឹមត្រូវល្មមប្រើការបាន ទោះបីមិនទាន់សុក្រឹតមួយរយភាគរយក៏ដោយ ។ យើងខ្ញុំយល់ឃើញថា សៀវភៅ «**សង្ខានុក្រមបាលី-ខ្មែរ**» នេះ ទុកជាសម្បត្តិដ៏មានតម្លៃសម្រាប់កុលបុត្រសិក្សាបាលីបាន ។ ម្យ៉ាងទៀត សៀវភៅនេះចាត់ទុកជាសម្ធិផលដ៏ធំធេងក្នុងសម័យកាល **ឯកឧត្តម** ជារដ្ឋមន្ត្រីក្រោមការដឹកនាំ និងផ្តួចផ្តើមដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់**សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង**លោកជំទាវកិត្តិព្រឹទ្ធបណ្ឌិត ប៊ុន រ៉ានី ហ៊ុន សែន** ។

ជាទីបំផុតនេះ យើងខ្ញុំជាក្រុមសាស្ត្រាចារ្យភាសាបាលី សូមលើកនូវមហាកុសលវិបុលកល្យាណ-កម្ម ដែលកើតអំពីស្នាដៃដ៏ធំធេងនេះជូនចំពោះ៖

- **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង**លោកជំទាវកិត្តិព្រឹទ្ធបណ្ឌិត ប៊ុន រ៉ានី ហ៊ុន សែន** ព្រមទាំងបុត្រា-បុត្រី ចៅប្រុស-ចៅស្រី សូមជួបប្រសព្វតែសុភមង្គលវិបុលសុខ និទុក្ខ និភ័យ រយៈវឌ្ឍនាការ គ្រប់ប្រការ កុំបីឡាយឃ្លាតទៅជាប្រការដទៃឡើយ ។
- **ឯកឧត្តម មិន យិន** និង**លោកជំទាវ ជួន ធួន** ព្រមទាំងក្រុមគ្រួសារ សូមជួបសុខចម្រើនកើនសួស្តីសិរីខ្ពង់ខ្ពស់យសសក្តិថ្កើងថ្កានក្សេមក្សាន្តជានិច្ចនិរន្តរ៍តរៀងទៅ ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២៥៥៦=២០១២

ក្រុមសាស្ត្រាចារ្យភាសាបាលី

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងធម្មការ និង សាសនា
លេខ ២៥២១ ក.ធ.ស.ខ

សេចក្តីសម្រេច
ស្តីពី
ការបង្កើតគណៈកម្មការរៀបរៀង និងចងក្រងសៀវភៅសង្ខានុក្រម ឫស្សី-ខ្មែរ សម្រាប់ ពុទ្ធិកសិក្សារបស់អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឲ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តិទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រម លេខនស/រកម/០១៩៦/១៩ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឲ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងធម្មការ និងសាសនា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩០៨/១០៥៥ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- យោងអនុក្រឹត្យលេខ ១៥៤ អនក្របក ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួងធម្មការនិងសាសនា
- យោងតាមការចាំបាច់របស់ក្រសួងធម្មការ និងសាសនា

សម្រេច

ប្រការ១:ត្រូវបានបង្កើតគណៈកម្មការ និងអនុគណៈកម្មការស្រាវជ្រាវ, រៀបរៀង និងចងក្រងសៀវភៅ **សង្ខានុក្រម ឫស្សី-ខ្មែរ** សម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងអគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ ដែលមានសមាសភាពដូចខាងក្រោម ៖

ក. គណៈកម្មការកណ្តាលគ្រប់គ្រងរួម

១. ឯកឧត្តម	មិន ឃិន	ប្រធាន
២. សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី	ន ន្ទ ង៉ែត	អនុប្រធាន
៣. សម្តេចព្រះពោធិវង្ស	អ ំ លឹមហេង	អនុប្រធានអចិន្ត្រៃយ៍
៤. ឯកឧត្តម	ផ្លោក ផន	អនុប្រធាន
៥. សម្តេចព្រះវនរ័ត	ណយ ច្រឹក	សមាជិក
៦. សម្តេចព្រះឧត្តមវង្សា	ម្ហូង រ៉ា	សមាជិក
៧. សម្តេចព្រះឧត្តមចរិយាបណ្ឌិត	ឈឹង ប៊ុនណា	សមាជិក

393, គិរីវិថី ព្រះស៊ីសុវត្ថិ សង្កាត់ ជ័យជំនះ ខណ្ឌ ដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥-២៣) ៧២២ ៦៩៩ ទូរសារ : (៨៥៥-២៣) ៧២៥ ៦៩៩ អ៊ីម៉ែល : ministry religion@yahoo.com Web site : www.mocar.gov.kh

៨. សម្តេចព្រះមហាអរិយវង្ស	សៅ ចន្ទថុល្ល	សមាជិក
៩. ព្រះញាណវង្ស	ឃឹម សន	សមាជិក
១០. ព្រះសមេធវង្សាបណ្ឌិត	ញ៉ែម គឹមតេង	សមាជិក
១១. ព្រះមហាបណ្ឌិត	ស៊ិន ស៊ី	សមាជិក
១២. ព្រះទេពសត្ថា	ឃី សុវណ្ណរតនា	សមាជិក
១៣. ព្រះញាណកោសល្ស	យ៉ន សេងយៀត	សមាជិក
១៤. ព្រះពុទ្ធវង្ស	ជា សំអាង	សមាជិក
១៥. ព្រះមហា	សឿន សាន	សមាជិក
១៦. ឯកឧត្តម	ញ៉ែម រ៉ាលី	សមាជិក
១៧. ឯកឧត្តម	សេង សុមុនី	សមាជិក
១៨.លោកជំទាវ	កែវ សុធារី	សមាជិក
១៩. លោកជំទាវ	មិន ចណ្ឌីណែត	សមាជិក

គណៈកម្មការកណ្តាលគ្រប់គ្រងរួម មានការកិច្ចណែនាំ ជំរុញ ឧបត្ថម្ភ ដោះស្រាយនូវតម្រូវការផ្សេងៗសម្រាប់ដំណើរការរៀបរៀង និងចងក្រងសៀវភៅ។

ខ. អនុគណៈកម្មការត្រួតពិនិត្យ

១. លោកព្រឹទ្ធាចារ្យ	ជិត ជន	ប្រធាន
២. លោកសាស្ត្រាចារ្យ	រ៉ុត សោរង្សី	អនុប្រធាន
៣. លោកព្រឹទ្ធាចារ្យ	អ៊ុង សុវណ្ណ	សមាជិក
៤. លោកព្រឹទ្ធាចារ្យ	អែម ឧត្តម	សមាជិក
៥. ព្រះមហាសាស្ត្រាចារ្យ	ឃាង សុភាព	សមាជិក

អនុគណៈកម្មការនេះមានការកិច្ចត្រួតពិនិត្យសៀវភៅ **សង្ខានុក្រម បាលី-ខ្មែរ** ដើម្បីធានាឲ្យបានភាពត្រឹមត្រូវនៃសៀវភៅនេះ។ អនុគណៈកម្មការនេះត្រូវធ្វើការប្រជុំគ្នានៅរាល់សប្តាហ៍ នៅសាលសាស្ត្រាចារ្យពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រឹត រហូតដល់ចប់កិច្ចការ។

គ. អនុគណៈកម្មការនិទ្ទនំយ

១. លោកស្រី	ឃិន ចំរើន	ប្រធាន
២. ឯកឧត្តម	មាស សំណាង	អនុប្រធាន
៣. លោក	ស សុខនី	អនុប្រធានអចិន្ត្រៃយ៍
៤. អ្នកស្រី	ជាត់ ច័ន្ទមុនីរដ្ឋា	សមាជិកា
៥. កញ្ញា	ហ៊ុន ច័ន្ទសុជាតា	សមាជិកា
៦. លោក	ស៊ុន សូណៃ	សមាជិក
៧. លោក	សោម វណ្ណៈ	សមាជិក
៨. លោក	ឌិម រ៉ីរ:	សមាជិក

៩. លោក	ប្រាង ប្រិត	សមាជិក
១០. លោក	អ៊ី តុលា	សមាជិក
១១. លោក	អ្ងន សំអុល	សមាជិក

អនុគណៈកម្មការនេះមានការកិច្ចស្រាវជ្រាវ ចងក្រង និងពិនិត្យអក្ខរាវិរុទ្ធអត្ថបទដែលបានកំណត់ទុករហូតដល់ចប់កិច្ចការ។

ឃ. អនុគណៈកម្មការវាយតម្លៃ និងសោះពុម្ពផ្សាយ

១. ឯកឧត្តម	មិន ឃិន	ប្រធាន
២. សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី	នន្ទ ង៉ែត	អនុប្រធាន
៣. សម្តេចព្រះពោធិវង្ស	អ៊ំ លឹមហេង	អនុប្រធាន
៤. ឯកឧត្តម	ញ៉ែម វ៉ាលី	សមាជិក
៥. លោកជំទាវ	កែវ សុធារី	សមាជិក
៦. លោកជំទាវ	មិន ចណ្ឌីណៃត	សមាជិក
៧. លោក	ស្រេង ង៉ូវឡេង	សមាជិក

អនុគណៈកម្មការនេះមានការកិច្ចវាយតម្លៃ ផ្តល់យោបល់បន្ថែមដល់ស្នាដៃសៀវភៅ **សន្ធានុក្រមឥណ្ឌូ-ខ្មែរ** ដែលអនុគណៈកម្មការត្រួតពិនិត្យបានធ្វើរួចរាល់ហើយប្រគល់ជូន។

ប្រការ២:អនុប្រធានគណៈកម្មការគ្រប់គ្រងរួម, ប្រធាន-អនុប្រធានអនុគណៈកម្មការ និងសមាជិកទាំងអស់ ត្រូវចូលរួមប្រជុំ តាមការអញ្ជើញរបស់ប្រធានគណៈកម្មការគ្រប់គ្រងរួម តាមពេលវេលាសមស្រប។

ប្រការ៣:អនុគណៈកម្មការនីមួយៗមានសិទ្ធិប្រជុំបែងចែកភារកិច្ចដល់សមាជិក ដើម្បីពង្រឹងការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ តាមការប្រគល់សិទ្ធិរបស់ប្រធានគណៈកម្មការគ្រប់គ្រងរួម។

ប្រការ៤:សេចក្តីសម្រេចនេះមានប្រសិទ្ធិភាពចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២

ក្នុងនាមក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្ប៍

មិន.ឃិន

ចម្លងជូន-ទុន ៖

- គណៈសង្ឆនាយក
- ខុទ្ធការិយាល័យសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ខុទ្ធការិយាល័យជំទាវឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឬា
- គ្រប់នាយកដ្ឋាននៃក្រសួងធម្មការ និងសាសនា

«ដើម្បីជូនជ្រាប»

- ដូចប្រការ ១ «ដើម្បីអនុវត្ត»
- ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងធម្មការ និង សាសនា
លេខ ២២២២/១២ ក.ធ.ស.ខ

ប្រកាស

ស្តីពីការដាក់ឲ្យប្រើប្រាស់សៀវភៅសន្ទានុក្រម បាលី-ខ្មែរ
នៅពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ និងសាសនា

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឲ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តិទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រម លេខនស/រកម/០១៩៦/១៩ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឲ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងធម្មការ និងសាសនា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩០៨/១០៥៥ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- យោងអនុក្រឹត្យលេខ ១៥៤ អនក្របកចុះថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដាឆ្នាំ២០១១ ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួងធម្មការនិងសាសនា
- យោងសេចក្តីសម្រេចលេខ២៧១ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ស្តីពីការបង្កើតគណៈកម្មការស្រាវជ្រាវ, រៀបរៀង និងចងក្រងសៀវភៅសន្ទានុក្រមបាលី-ខ្មែរ

សម្រេច

ប្រការ១:ដាក់ឲ្យប្រើប្រាស់**សន្ទានុក្រម បាលី-ខ្មែរ** សម្រាប់ពុទ្ធិកសិក្សានៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ប្រការ២:អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ, អគ្គនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាល និងហិរញ្ញវត្ថុ មានភារកិច្ចបោះពុម្ពចែកផ្សាយសៀវភៅសន្ទានុក្រមនេះឲ្យបានទូលំទូលាយគ្រប់ពុទ្ធិកភូមិសិក្សា ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ប្រការ៣:ប្រកាសនេះចូលជាធរមានគតិយុត្តិ ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២
រដ្ឋមន្ត្រី

មិន.យិន

ចម្លងជូន ៖
- គណៈសង្ឆនាយក
- ខុទ្ធការិយាល័យសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ខុទ្ធការិយាល័យជំទាវឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឬា
- គ្រប់នាយកដ្ឋាននៃក្រសួងធម្មការ និងសាសនា «ដើម្បីជូនជ្រាប»
- ដូចប្រការ ១ «ដើម្បីអនុវត្ត»
- ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

393, ពីរវិថី ព្រះស៊ីសុវត្ថិ សង្កាត់ ជ័យជំនះ ខណ្ឌ ដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥-២៣) ៧២២ ៦៩៩ ទូរសារ : (៨៥៥-២៣) ៧២៥ ៦៩៩ អ៊ីម៉ែល : ministry religion@yahoo.com Web site : www.mocar.gov.kh

អក្សរសង្ខេបប្រើក្នុងសន្ទានុក្រមបាលី-ខ្មែរ

០១-	ក.ក.....	កត្តុរូប កត្តុសាធន
០២-	ក-ស	ក-សកត្ត
០៣-	កា.និ	ការណត្តវាចកនិបាត
០៤-	កា.ស.....	កាលសត្តមី
០៥-	កិ	កិរិយា ឬកិរិយាស័ព្ទ
០៦-	កិ.វិ.....	កិរិយាវិសេសនៈ
០៧-	គុ	គុណ ឬគុណនាម
០៨-	ដី.វិ.....	ដីការិសុទ្ធិមគ្ត
០៩-	ណិក-ស.....	ណិក-សកត្ត
១០-	តិ-វ.....	តិ-វត្តមានា
១១-	តុ-ប.....	តុ-បញ្ចមី
១២-	ត្ត-ហី	ត្ត-ហីយត្តនី
១៣-	ន	នាម
១៤-	នបុំ.....	នបុំសកលិង្គ
១៥-	និ	និបាត
១៦-	និ-អា	និគ្គហិតអាគម
១៧-	ប.សំ	បកតិសំខ្យា
១៨-	ប-ស	បកតិសំខ្យា
១៩-	បុ.និ.....	បុច្ឆនត្តវាចកនិបាត
២០-	បុ.ស	បុរិសសព្ទនាម
២១-	បុំ	បុំលិង្គ
២២-	ឫ.សំ	ឫរណសំខ្យា
២៣-	យ.វិ.....	យោជនាវិន័យ
២៤-	យ.អភិ.....	យោជនាអភិធម្មត្ថវិភាវិនី
២៥-	លិ.វិ.....	លិង្គវិបល្លាស
២៦-	វិ.....	វិគ្គហៈ
២៧-	វិ.ស.និ	វិសេសន-សព្ទនាម- និយម
២៨-	វិ.ស.អ	គឺ វិសេសន- សព្ទនាម- អនិយម
២៩-	ឥវ.....	ឥវចនសព្ទ
៣០-	ស.ត	សមាសរូប តស្សីលសាធន
៣១-	ស.និ	ស-និបាត
៣២-	សព្ទ	សព្ទនាម

៣៣-	ស-អា	ស-អាគម
៣៤-	សិ-វិ	សិ-វិភត្តិនាម
៣៥-	ស្សតិ-ភ	ស្សតិ-ភវិស្សន្តិ
៣៦-	ស្សា-កា	ស្សា-កាលាតិបត្តិ
៣៧-	សំ-ស	សំខ្យាសព្ទនាម
៣៨-	ហ-អា	ហ-អាគម
៣៩-	អ	អព្យយកិរិយា ឬអព្យយកិរិយាស័ព្ទ
៤០-	ឥ	ឥត្ថីលិង្គ
៤១-	អ.ត	អព្យយតទ្ធិត
៤២-	អ.ន	អសាធារណនាម
៤៣-	អ.និ	អព្យយនិបាត ឬ មោនត្ថវាចកនិបាត
៤៤-	អ.វិ	អដ្ឋកថាវិនិ័យ
៤៥-	អ.ស	អព្យយ- សព្ទនាម
៤៦-	អ.សុ	អដ្ឋកថាសុត្តន្តបិដក
៤៧-	ឥ.អា	ឥ-អាគម
៤៨-	អ-ឧ..	អ-ឧ..
៤៩-	អភិ.-សុ.....	អភិធានប្បទីបិកា-សុចិ
៥០-	ឯយ្ស-ស.....	ឯយ្ស-សត្តមី
៥១-	ឧ-ស	ឧបសគ្គ
៥២-	អស.ន.....	អសាធារណនាម
៥៣-	ឦ-អជ.....	ឦ-អជ្ជត្តនី
៥៤-	ឥ-អា	ឥ-អាគម
៥៥-	អា.ន	អាលបននាម
៥៦-	អា.និ	អាលបននិបាត
៥៧-	អា.ឥ	អា-ការន្ត ឥត្ថីលិង្គ
៥៨-	អា-និ	អាលបនបិបាត
៥៩-	អា-ហី.....	អា-ហីយត្តនី
៦០-	អា-ឥ	អា-ឥត្ថីលិង្គ

< នេះសម្គាល់ថា «មកពី» ឬ «កើតមកពី»; > នេះសម្គាល់ថា «ទៅជា» ឬ «កើតទៅជា»; + នេះសម្គាល់ថា «និង» ឬ «ហើយ និង»; ដូចជា រដ្ឋាភិបាល <រដ្ឋ +អភិបាល (មើលថា រដ្ឋាភិបាល មកពី រដ្ឋ និង អភិបាល), រដ្ឋ + អភិបាល > រដ្ឋាភិបាល (មើលថា រដ្ឋ និង អភិបាល ទៅជា រដ្ឋាភិបាល) ជាដើម ។ វណ្ណយុត្តិក្រៅពីនេះ មិនបានលើកយកមកពន្យល់ទីនេះទេ ព្រោះធ្លាប់ប្រើម្ដងមកហើយ ។

ក

កកច	បុ.	រណារសម្រាប់អារឈើ (ដូច **ខរ**), ដើមដងដឹងស្ងាត (ដូច **ករីរ**) ។
កកណ្ដក	បុ.	សត្វបង្គួយ (ដូច **សរដ**) ។
ককু	បុ.	បូកគោ (ដូច **ককুध**) ។
ককুដ	បុ.	សត្វព្រាប (ដូច **បារេវត**) ។
ককুដបាទ	គុ.	[ককুড + បាទ] មានជើងដូចជាជើងនៃព្រាប, វិ. **ককুডস្ស បាទា> ককুডបាទា**, **ককুডបាទា ৫৩ បាទា យេសំ តានি > ককুডপাদানি** ។
ককুध	បុ.	រាជককুধภณ্ฑ មានព្រះខ័នជាដើម, បូកគោ (ដូច **ককু**), ដើមអង្ក្រង់ស, ដើមថ្ងាន់ (ដូច **অজুন**) ។
ককুधরุক্ख	បុ.	[ককুध + รุক্ख] ដើមនៃថ្ងាន់, ដើមថ្ងាន់ ។
ককুসন্ध	អ.ន.	ព្រះនាមព្រះពុទ្ध, ព្រះពុទ្ধទ្រង់ព្រះនាម **ককুসন্ধ:** ។
কঙ্ক	បុ., នបុ.	លំអិតសម្រាប់ងូត (មានសាប៊ូជាដើម)(ដូច **ঝামাচুণ্ণো**) ។
কঙ্কডক	បុ.	[ক + কড + অ + ক-ส.] សត្វហាមនូវភ្លៀង (ក្ដាម ដូច **কুলীর**), វិ. **কং ৩সযং কডতীতি>কঙ্কডকো** ។
কঙ্কস	គុ.	[কর + অস] អាក្រក់, ទ្រគោះ, គ្រោតគ្រាត, កាច, ខូច (ដូច **ঘর**), កំហែង (ដូច **সাহস**), មិនជាទីស្រឡាញ់ (ដូច **অপ্পিয**), វិ. **কিঞ্চিসং কএতীতি>কঙ্কসো** ។
কঙ্কারী	ឥ.	ត្រឡាច (ដូច **ঠলাঙ্গুক**) ។
কঙ্খল	គុ.	[কঙ্খ + অল] របឹង, រឹងរូស, អាក្រក់, រឹង (ដូច **কথিন**), ។ - **តា** ឥ. ភាវ:នៃ.....នោះជា...រឹង, -រូស ។ -**কম্ম** នបុ.កម្មដ៏រឹងរូស, អំពើដ៏អាក្រក់ ។ ប្រើជា **কঙ্খিয** ក៏បាន ។
কঙ្খি	ធា.	**হসনে কঙ্খতি কঙ্খলো**"សើច, ញញឹម, គ្រោតគ្រាត, រឹងរូស, រីក" ភូ. ។
কកি	ធា.	១-**লোলিযে কককতি**"ថោកទាប, ទ្ឡេមឡឹម" ភូ. ។ **কাক** បុ.**কাকী** ឥ. "ក្អែក" សព្ទជាវេចន: **কাকো** គឺ **ঘঙ্গো ঝাযসো বলিভোজী অরিট্ঠো**-ส. ។ ២- **গতিযং কঙ্কতি**"ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ " រុ. ។
কখি	ធា.	១-**হসনে কখতি**"សើច, ញញឹម, គ្រោធគ្រាត, រឹងរូស" ភូ. ។

២-**កង្ខាយ៎ កង្ខតិ កង្ខា កង្ខាយនា កង្ខាយិតត្តំ**"សង្ស័យ, ឆ្ងល់, អល់ឯក, រាវរែក" រុ. ។ សព្ទជាវេវចន: នឹង **កង្ខា** គឺ **វិមតិ វិចិកិច្ឆា កង្ខា ទ្វេឡ្ហកំ ទ្វេធាបថো សំសយো អនេកំសគាហো អសព្ទនា បរិសព្ទនា អបរិយোគាហនা ចិត្តស្ស ឆម្ភិតត្តំ មនোវិលেখো**-ស. ។

៣-**ឥচ্ছាយ៎ កង្ខតি អតিកង্ খতি**" ប្រាថ្នា, ចង់បាន, គាប់ចិត្ត ស្រឡាញ់" រុ.។ អា. **ធនំ កង្ខតি**"គេចង់បានទ្រព្យ " ។ **នាតিកង্ খামি মরণং**"ខ្ញុំមិនចង់ស្លាប់ទេ"-ស.។

កङ্ক បុ. សត្វខ្លែងក្រហម (ដូច **ណোহিচ্চ**) ។

កङ্খা ឥ. [កង្ខ + អ + អា-ឥ.] សេចក្តីសង្ស័យ, វិ. **កङ্খនំ>កङ্খা** ។ (ធម្មជាតិ) ជាគ្រឿងសង្ស័យ, វិ. **កङ্খতি ঠেতাযাতি>কङ্খা** ។ -**ঠেধন** នបុ. កិរិយាកាត់នូវសេចក្តីសង្ស័យ ។

কङ্খু ឥ. ស្រូវថ្ពៅ (ដូច **পিযঙ্গু**), ដើមប្រយង្គ (ដូច **সামা, পিযঙ্গু**)។

কচবর បុ. [កច + រ + អ] សម្រាម(ដូច **কসম্বু**) វិ. **নানাবিধে সঙ্খারে রাসিকরণবসেন কচতি বড্ঢতীতি>কচো, সো ঠত্ত ঈচ্ছিতব্বোতি> কচবরো** ។ -**ঠচ্ছিক**, -**কা**, គុ. សម្រាប់ចាក់ចោលនូវសម្រាម, អ្នកចាក់ចោលនូវសម្រាម, វិ. **কচবরং ঠচ্ছেতীতি>কচবরঠচ্ছিকা** ។ -**রাসি** បុ. គំនរនៃសម្រាម ។

কচ্চান អ.ន. [កচ্ছ+ណាន] ភិក្ខុជាពូជពង្សនៃកচ্ছ: (ភិក្ខុឈ្មោះកচ্ছ:), វិ. **কচ্ছস্স অপচ্চং>কচ্চানো** ។ **অপচ্চ**= កូន, កូនចៅ, ជាសាធារណនាម នបុ. ។

কচ্চি បុ.និ. និបាតប្រាប់សេចក្តីសួរដណ្តឹង ប្រែថា <<ឬ, ដែរឬ, ទេឬ, ខ្លះដែរឬ >>។

কচ্চিনু និ. **পঞ্ঞত্তবাচক** និបាតប្រាប់អត្ថគឺការសាកសួរ ប្រែថា ឬ, ឬហ្ន៎, **কচং**, **কীসু**, **ননু**, **কী** ក៏ជាបញ្ញត្តវាចក: ដែរ ។

কচ্চে ធា. **ঠিত্তিযং কচ্চেতি কচ্চযতি**"ភ្លឺ, រុងរឿង, ល្អ" ចុ. ។ **কচ্চান** បុ. "មនុស្សល្អ" ជាឈ្មោះនៃបុព្វរសមួយ -ស. ។ **কচ্চানো কচ্চাযনো কাতিযানো**"ដែលជាប់ខ្សែស្រឡាយវង្សរបស់កচ্ছ: ឬកូនចៅនៃ កচ্ছ:" ។

কচ্ছ បុ., នបុ. [កច + ឆ] (ប្រទេស)ដែលជនចង (ក្បិន, កន្ទុយក្បិន ដូច **কচ্ছবন্ধন**) វិ. **কচিযতি বন্ধিযতীতি>কচ্ছো, কচ্ছং** ។ ចំណែកខាងក្រោមនៃដុំដៃ (ដូច **বকোট্ঠ**) ,គ្រឿងប្រដាប់ចង្កេះស្រី គឺផែនប្រាក់ឬមាសជាដើម មានសណ្ឋានដូចស្លឹកពោធ៏សម្រាប់ចងចង្កេះបាំងអង្គជាតិក្មេងស្រីតូចៗ (ដូច **মেখলা**), វល្លិ (ដូច **লতা**), ប្រទេសមានទឹកច្រើន ប្រទេសដែលជោកជាំទៅដោយទឹក (ដូច **অনুপ**), ក្លៀក (ដូច **বাহুমূল**) ។

កច្ឆន្ត នបុ. ទីនៅរបស់ព្រះរាជា មិនទូទៅដល់ជនទាំងពួង ។

កច្ឆប បុ. [កច្ឆ + បា + ក្ខិ] សត្វធឹក (នូវទឹក) តាមក្លៀក (អណ្តើក ដូច **ឆក្ក**), វិ. **កច្ឆេន (ឧទកំ) ឬ ឬ ឬ>កច្ឆបោ** ។ -**អណ្ឌ** នបុ. ពងនៃអណ្តើក, ស៊ុតនៃអណ្តើក ។

កច្ឆា ឥ. ខ្សែដង្គន់ដំរី (ដូច **ហត្ថិមជ្ឈពន្ធន**) ។

កច្ឆូ នបុ. [កស + ច្ឆ] (រោគជាត)ជាទីអេះ (ខ្ទារ, ខ្ទាំ) នៃជន (រមាស់, ខ្ទេរ, រោគកម ដូច **ឋាម**), វិ. **កសន្តិ ឬ ឬ ឬ>កច្ឆូ** ។ -**ឋានិ**ណ្ណ គុ. ដេរដាសដោយរមាស់, ស្ពោកស្ពះដោយរមាស់ ។ -**ចុណ្ណ** នបុ. លំអិតនៃខ្ទេរ, ផង់នៃខ្ទេរ ។

កចិ ធា. **ពន្ធនេ កចតិ**"ចង, រឹត" ភ្ជ. ។ **កញ្ចុក** បុ. "អាវកាក់, អាវកត្រង់, ក្រោះ, សំណកពស់", **កញ្ចុកី** បុ. "មនុស្សបម្រើនាងខាងក្នុងគឺ មនុស្សចាស់ទុំបម្រើស្រីក្នុងវាំង =**សោឞិទណ្ឌ** ។

កជ្ជល នបុ. លោហធាតុ, របស់ដែលគេយកអំពីផ្ទៃនដីមកស្ពឲ្យកើតជាលោហ: (ដូច **អញ្ជន**) ។

កដ្ឋ ធា. **ញ្ញថនេ កដ្ឋតិ**"ប្ជៀតប្ជៀន, កម្ចាត់បង់, ..." ភ្ជ. ។

កញ្ជន នបុ. មាស (ដូច **សត្ថុវណ្ណ**) ។ -**ថូប** [កញ្ជន + ថូប] បុ. ស្ពបជាវិការ:នៃ មាស ឬ ស្ពបដែលជនធ្វើហើយដោយមាស, វិ. **កញ្ជនស្ស ឬ ឬ ឬ> កញ្ជនថូបោ, កញ្ជនេន កតោ ឬ ឬ ឬ> កញ្ជនថូបោ** ។ ប្រើជា **ការ**ញ្ជន ក៏មាន ។

កញ្ចុក បុ. ក្រោះ (ដូច **ការ**ច), អាវ, ខ្ទេលស្ប្ក (ដូច **ឞារ**ពោណ), សំណក ពស់និងសត្វឯទៀតៗ (ដូច **ឞ**ម្ភោ**ក**), របស់ចាស់ (ដូច **ជ**ុ**ណ**) ។

កញ្ចុកី បុ. មនុស្សចាស់ទុំ ជាបរិស័ទព្រះរាជា (ដូច **សោ**ឞ**ិ**ទ**ណ្ឌ**) ។

កញ្ជិក នបុ. [ក + អញ្ជ +ឥក] ទឹកបាយ, បាយចុងអង្ករ ។ -**ឞ**ណ្ឌ នបុ. ទឹក បាយនិងប្រេង, ប្រេងដ៏ណាយដោយទឹកបាយ ។ -**ម**ត្ត គុ. វត្ថុត្រឹម តែទឹកបាយ, វត្ថុត្រឹមតែទឹកបាយចុងអង្ករ ។ ទឹកជ្រក់, ជ្រក់ (ដូច **ឞ**ោ**ឞ**ីរ) ។

កញ្ញា ឥ. ស្រីក្រមុំតូច (ដូច **ក**ុ**ម**ារ**ិ**ក**ា**) ។

កដ បុ. សេចក្តីឈ្នះ (ដូច **ជ**យ), និមិត្តនៃស្រី (ដូច **ឥ**ត្ថ**ីនិ**ម**ិ**ត្ត), ក**ន**្ទ**េ**ល (ដូច **ក**ិ**ល**ញ្ជ), ថ្ពាល់ដំរី (ដូច **ក**ណ្ណ) ,កិ.គុ. ធ្វើហើយ (ដូច **ក**ត) ។

កដកដាយតិ កិ. [កដកដ + អាយ + តិ-រ.] ប្រព្រឹត្តនូវសំឡេងថាកដកដ: ។

កដក បុ. ជំនីរភ្នំ, ចង្កេះភ្នំ, ជ្រោះភ្នំ (ដូច **ឞ**ិ**ត**ម្ម), នបុ. កងដៃ (ដូច **ឞ**ណ**យ**) ។

កដ្ឋ បុ. [កដ + ឆ] រ៉ែក, ស្លាបព្រា (ដូច **ទ**ព្វ)។ -**ឞ**ិ**ក្ខ**ា ឥ. បាយមានរ៉ែកជា ប្រមាណ, បាយមួយរ៉ែក ។ -**ឞ**ិ**ក្ខ**ា**ទ**ាន**ឞ**ស បុ. អំណាចនៃកិរិយា ឲ្យនូវបាយមួយរ៉ែក ។ -**ឞ**ិ**ក្ខ**ា**ម**ត្ត**ទ**ាន នបុ. កិ.ឲ្យនូវវត្ថុត្រឹមតែ

		បាយមួយវែក ។ -**ភិក្ខាមត្ត** គុ. វត្ថុត្រឹមតែបាយមួយវែក, វត្ថុមានបាយមានវែកមួយជាប្រមាណ ។ -**មត្ត** គុ. ត្រឹមតែមួយវែក, មានវែកមួយជាប្រមាណ ។
កដសារក	បុំ.	[កដ + សរ + ណ្ដុ] កន្ទេល, កន្ទេលជែង, ថែប ។
កដាហក	អ.ន.	បុរសឈ្មោះកដាហក, ទាស:(ខ្ញុំ)ឈ្មោះកដាហក: ។ -**ជាតក** នបុំ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ដោយទាស:ឈ្មោះ**កដាហក:** ។
កដិ	ឥ.	[កដ + ឥ] (ធម្មជាតិ)ដែលគេបិទបាំងដោយវត្ថុមានសំពត់ជាដើម (ចង្កេះ, ត្រគាកដូច **សោនី**), វិ. **កដ្យតេ អាវរិយតេ ឯត្ថាទីហីតិ> កដិ** ។ -**ប្បទេស** បុំ. ប្រទេសនៃចង្កេះ, ។ -**ប្បមាណ** នបុំ. ប្រមាណនៃចង្កេះ, ប្រមាណត្រឹមចង្កេះ, គុ. មានចង្កេះជាប្រមាណ ។
កដុ	គុ.	កាច, អាក្រក់, ទ្រគោះ (ដូច **ខរ**) , មិនគួរធ្វើ (ដូច **អការិយ**), រសហឹរ (ដូច **ហឹល**)។
កដុក	គុ.	[កដ + ណ្ដុ] ហឹរ, ហឹរក្ដៅ, ផ្សាក្ដៅ, ក្ដៅផ្សា, បុំ. គ្រឿងហឹរ, គ្រឿងទេស (ដូច **ហឹល**) ។ -**ភណ្ឌ** នបុំ. ភណ្ឌ:ដ៏ហឹរក្ដៅ, ភណ្ឌ:ដ៏ក្ដៅផ្សា, គ្រឿងទេស ។ -**ឱបាក** គុ. មានវិបាកដ៏ក្ដៅផ្សា, មានផលដ៏ផ្សាក្ដៅ ។ -**ប្បភេទន** គុ.មានប្រេងជាគ្រឿងបែកទូទៅដ៏ផ្សាក្ដៅ (ចុះប្រេងដ៏ផ្សាក្ដៅ) ។ -**ម្ជុល** គុ. មានផលដ៏ផ្សាក្ដៅ ។
កដុកា	ឥ.	រំដេង (ដូច **កដុរោហិណី**) ។
កដុរោហិណី	ឥ.	រំដេង (ដូច **កដុកា**) ។
កដ្ឋ	នបុំ.	[កាស ឬកស + ត] (ធម្មជាត)រុងរឿងដោយភ្លើង ឬ(ធម្មជាត)វិនាសដោយភ្លើង (ឈើ, ឧស ដូច **ឆារ**), វិ. **កាសតេ អគ្គិនា ទិប្បតេតិ>កដ្ឋំ, កសតិ អគ្គិនា ឱនាសតីតិ ឯ >កដ្ឋំ** ។ -**រលិន្ទ** នបុំ. ឈើនិងអង្កត់ឧស (អង្កត់ឧស) ។ -**ខណ្ឌ** នបុំ. កំណាត់នៃឈើ ។ -**អន្ត**ុ**ក្ខ** បុំ. ឈើជាអវយវ:នៃឧស ។ -**ត្ថ**ុ**ត** គុ. ទីជាទីក្រាលដោយឈើ, កម្រាលជាវិការ:នៃឈើ ។ -**ចាទុកា** ឥ. ទ្រនាប់ជើងជាវិការ:នៃឈើ, ស្បែកជើងជាវិការ:នៃឈើ ។ -**ឱាហ-ន**ាជ បុំ. ស្ដេចព្រះនាម**កដ្ឋឱាហន:**។ -**ហត្ថ** បុំ. ដំរីជាវិការ:នៃឈើ, វិ. **កដ្ឋស្ស ឱិការេ ហត្ថ> កដ្ឋហត្ថ** ។ ដំរីដែលគេធ្វើហើយដោយឈើ, វិ. **កដ្ឋេន បកតោ ហត្ថ>កដ្ឋហត្ថ** ។ -**ហារ**ិ**ក** ឥ. [ហរ +ណ្ដ+ឥ-អា+អា-ឥ] អ្នកនាំទៅនូវឈើ, អ្នកនាំទៅនូវឧស, វិ. **កដ្ឋានិ ហរតីតិ>កដ្ឋហារ**ិ**ក** ។ -**ហារ**ីយ**ជ**ាត**ក** នបុំ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយបុគ្គលអ្នកនាំទៅនូវឧស ។ គុ. លំបាក (ដូច **ឥ**ច្ច), សាំញ្ជាំ (ដូច **ឥ**ណ), ភ្ជួរ (ដូច **ឥ**ស**ិ**ត) ។
កដ្ឋិស្ស	នបុំ.	កម្រាលគេធ្វើដោយសូត្រ និងអម្បោះសំបកឈើឈ្មោះ **កដ្ឋិស្ស**

ប៉ាក់ដោយរតន:ផង ។

កដ ធា. **ឥស្សាវរណេ គតិយញ្ច កដតិ**"ហាមភ្លៀង, រាំងភ្លៀង, បិទបាំង, ទៅ, ដល់" ភ្ជ. **កដ** បុ. "យោនីនៃស្ត្រី, ជ័យជំនះ, ប្រេងដំរី, ផ្ការ៉ាល់ដំរី, ។ **បាកដ** គុ. "ប្រាកដ, ច្បាស់លាស់" (ប+កដ-សូចិ) ។ **កដក**, -**ក** បុ. នបុ. "ជំនីរភ្នំ, ចង្កេះភ្នំ, ជ្រោះ, កងដៃ" ។ **កដិ** ឥ. "ចង្កេះ, ត្រគាក" រ. **កដ្យតេ អាឥរីយតេ ឥត្ថាទីហីតិ កដិ** (សូចិ) ។ **កដុក** បុ. "រំដេង" គុ. ហ៊ីរ, ផ្សា, មិនគួរ, អាក្រក់, កាច, ខុស" ។

កឋិត គុ. ឆ្ពិន, ចាស់ក្លា (ដូច **និប្ប្ក**) ។

កឋិន គុ. រឹង (ដូច **ករ**) ។

កឋ ធា. **ជីវជីវនេ កឋតិ កឋো**"រស់នៅដោយលំបាក" ភ្ជ. ។ **កឋិនោ** គុ. "រឹង, លំបាក, គ្រោតគ្រាត" (ក+ឥន សូចិ) ។

កឍ្ឍន្ត គុ. [ក + ឍ + អ + អ + អ + ន] កាលទាញទៅ, កាលយឹត, កាលកន្ត្រាក់ ។

កឍ្ឍិ ក. [ក + ឍ + អ + ណ-អ.] ទាញហើយ, យឹតហើយ, កន្ត្រាក់ហើយ ។

កឍ្ឍិតុំ អ. [ក + ឍ-អ + តុំ] ដើម្បីទាយទៅ, ដើម្បីយឹត, ដើម្បីកន្ត្រាក់ ។

កឍ្ឍ ធា. **អាកឍ្ឍនេ កឍ្ឍតិ អាកឍ្ឍតិ បរិកឍ្ឍតិ និក្ខ្ឍ្ឍតិ**"ទាញ, អូស, កញ្ជក់, កន្ត្រាក់" ភ្ជ. ។

កណ បុ. កុណ្ណក (កុន្ទក់) ដូច (**ចញ្ចគ**, **ករ**), គុ. តូច, ពិច, ល្អិត, ឆ្មារ (ដូច **អណ**, **សុខុម**) ។

កណយ បុ. ច្ជ្ជ (ដូច **ឥន្ទ្ធ**) ។

កណិកា ឥ. ដើមភង្គ (ដូច **ឥ**) ។

កណិការ បុ. [ក + ករ + ណ] ឈើកណិការ, ផ្ការ៉ាល់ដំរី, ដើមកណិការ (ដូច **ម**) (រ. **ឥ ជ ម ណ ឥ** > **ករ**) ។ -**ម** បុ. ។

ករ បុ. [ក + ឥ] ដំរី, ដំរីឈ្មោ (ដូច **ជ**) ន ខ្ពស់ ឥ. ដំរី (ដូច **ហ**) ។ -**ម** ។ ។

ករ ឥ. [ក + ឥ + ក-ស. + អ-ឥ.] ដំរី (ដូច **ហ**)។ ។

ករ ។

ករ ។

ករ

		សង្ក្រៃ" ចុ.។
កណ្ណ	នបុં.	[កណ + ឌ] វត្ថុជាគ្រឿងដែលជនបាញ់ទៅ (ព្រួញ, កូនសរ ដូច **សរ**, **ឧសុ**), វិ. **កណ្ណិយតេ ខិបិយតេ ឯតេនាតិ>កណ្ណំ** ។ កំណាត់ឈើ, ឈើច្រត់ (ដូច **ទណ្ឌ**), កណ្ណ(ដូច **ឥគ្គ**) ឧ. **ឥតិសន្ធិ កប្ប្យ បឋមោ កណ្ណោ** ។ បុំ. ដើម, ទង (ដូច **នាឡ**) ។
កណ្ណក	ឥ.	សរសៃធំ (ដូច **មហាសិរ**) ។
កណ្ណុ	ឥ.	រោគរមាស់ (ដូច **កណ្ណុតិ**) ។
កណ្ណុតិ	ឥ.	រោគរមាស់ (ដូច **កណ្ណុយា,កណ្ណ**) ។
កណ្ណុវណាដ្ឋាន	នបុំ.	[**កណ្ណុវណ** + **ឋាន**] ទីជាទីអេះ, ទីជាទីតាំងនៃកិ. អេះ (ខ្លះថា ទីមានដំបៅដ៏រមាស់), **កណ្ណុវណ<កណ្ណ** + **យ**, ផ្លាស់អនៃកណ្ណ > ឧ, ផ្លាស់យ >អន >អណ។
កណ្ណុវន្តី	គុ.	[កណ្ណ >កណ្ណុ + អន្ត + ណ្ឍ] កាលអេះ, កាលខ្ចាំ ។
កណ្ណុវន	នបុំ.	រោគរមាស់ (ដូច **ខជ្ជ**) ។
កណ្ណុយា	ឥ.	រោគរមាស់ (ដូច **កណ្ណ**) ។
កណ្ឌ	ធា.	**ឆេទនេ កណ្ណេតិ កណ្ណយតិ**"កាត់, បែងចេញ" ចុ. ។ **កណ្ណ** បុំ. "វគ្គ, ក័ណ្ឌ" **កណ្ណុតិ កណ្ណ កណ្ណយា** ឥ. **កណ្ណវនំ** នបុំ. រមាស់ដោយអ្វី រោល កន្ទួល ។ **កណ្ណក** ឥ. =**មហាសិរ** "សរសៃធំ" ។ **កណ្ណយតិ** កិ. "អេះ, ខ្ចារ" (បា. អ.) ។
កណ្ណ	បុំ. ន បុំ	[ករ+ណ] (អវយវ:)ជាគ្រឿងស្តាប់ ឬឮនៃជន (ត្រចៀកដូច **សវន**, **សទ្ទគ្គហ** ឬស្លឹកត្រចៀក), វិ. **កណ្ណតិ សុណាតិ ឯតេនាតិ> កណ្ណោ** ។ កន្លែងខ្លះប្រែថា <<មុំ, ជាយ, ងៀង, ទីបំផុត, (ដូច **កោដិ**)។ -**ចូឡិកា** ឥ. គុម្ពនៃត្រចៀក, គល់នៃត្រចៀក ។ -**នាសា** ឥ. ត្រចៀកនិងច្រមុះ។ -**បិដ្ឋិ** ឥ. ខ្នងនៃត្រចៀក ។ -**មូល** នបុំ. ប្រទេសជាទីតាំងនៃត្រចៀក, ជិតនៃត្រចៀក, គល់នៃត្រចៀក ។ -**ឱជ្ឈនមङ្គលាទិ** គុ. (**មङ្គល**) មានមង្គលជាទីចោះនូវត្រចៀកជាដើម, មានមង្គលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើក្នុងកាលជាទីចោះនូវត្រចៀកជាដើម ។ -**ឱជ្ឈនមङ្គល** នបុំ. មង្គលជាទីចោះនូវត្រចៀក។ -**សក្ខលិ** ឥ. គុម្ពនៃត្រចៀក ។ -**សោត** នបុំ. ប្រហោងនៃត្រចៀក, រន្ធនៃត្រចៀក ។
កណ្ណជលុកា	ឥ.	សត្វខ្លឹស, ក្អែប (ដូច **សតបទី**) ។
កណ្ណធារ	បុំ.	នាយទូក, នាយសំពៅ (ដូច **នាវិក**) ។
កណ្ណមូរ	បុំ.	គ្រឿងប្រដាប់ត្រចៀក (ដូច **កណ្ណិកា**) ។
កណ្ណមុណ្ឌ	បុំ.	ឈ្មោះមហាស្រះមួយក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។
កណ្ណវិភូសន	នបុំ.	គ្រឿងប្រដាប់ត្រចៀក (ដូច **កណ្ណិកា**) ។

កណ្ណវេជ្ជន នបុ. ការ, ទំហ្ វ គ្រឿងប្រដាប់ត្រចៀក (ដូច **កុណ្ឌល**) ។

កណ្ណិកា ឥ. [កណ្ណ + ណិក] ហោជាង, ជហ្ជា, កំពូលផ្ទះ, ជហ្ជាផ្ទះ (ដូច **ភ្ជ**, **ឃរភ្ជ**), គ្រឿងប្រដាប់ត្រចៀក (ដូច **កណ្ណវិភូសន**, **កណ្ណភូសា**), ស្រោមនៃគ្រាប់ឈូក (ដូច **ពីជកោស**) ។ -**មណ្ឌល** នបុ. មណ្ឌលនៃហោជាង ។ -**រុក្ខ** បុ. ឈើសម្រាប់ធ្វើនូវហោជាង ។ -**ពន្ធ** គុ. ដែលបុគ្គលចងឲ្យជាចង្កោម, ជាប់គ្នាដោយចង្កោម ។ -**អាពោធន-ទិវស** បុ, នបុ. ថ្ងៃជាទីលើកនូវហោជាង ។

កណ្ណិការ បុ [កណ្ណ + ករ + ណ] ឈើកណិការ, ផ្កាកណិការ (វិ. ចូរមើល <<**កណិការ**>>) ។ -**បុប្ផទាមសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយកម្រង (ចង្កោម, ភ្ជង) នៃផ្កាកណិការ ។ -**បុប្ផបទុមបុប្ផាទិ** គុ. (ផ្កា) មានផ្កានៃកណិការនិងផ្កានៃឈូកជាដើម ។

កណ្ណេជប បុ. អ្នកខ្សិបខ្សៀវ, អ្នកសិកសៀត, អ្នកញុះញង់ (ដូច **ឥសុណ**)។

កណ្ណ ធា. **សវនេ កណ្ណេតិ កណ្ណយតិ**"ស្តាប់, ឮ" ចុ.។ **កណ្ណ** បុ. "ត្រចៀក, មុម, ជ្រុង" ។

កណ្ណក បុ. បន្លា, ឈើមានបន្លា, ។ -**ឧទ្ធរណ** នបុ.កិ.ដកឡើងនូវបន្លា ។

កណ្ណាណ នបុ. [កល + យាណ] (គុណជាត)ដែលជនគួររាប់ (សេចក្ដីល្អ, លម្អ, ពីរោះ, ជាទីពេញចិត្ត), វិ. **កលិតព្ចំ សំខ្យាតព្ចន្ដ>កណ្ណាណ** ។ -**កម្ម** នបុ. កម្មមានគុណគឺបណ្ឌិតគប្បីរាប់, កម្មដ៏ល្អ ។ -**អជ្ឌ-សយ** គុ. អ្នកមានអធ្យាស្ស័យមានគុណគឺបុគ្គលគប្បីរាប់, អ្នកមានអធ្យាស្ស័យល្អ, ។ -**ធម្ម** គុ. មានធម៌មានគុណគឺបុគ្គលគប្បីរាប់, មានធម៌ដ៏ល្អ ។ - **បាបក** គុ. មានអំពើល្អ និងអំពើអាក្រក់ ។ - **មិត្ត** បុ. មិត្រល្អ, កណ្ណាណមិត្រ ។

កណ្ហ គុ. ន. [កសឫកុ + ណ្ហ] ខ្មៅ, ពណ៌ខ្មៅ (ដូច **ភាឡ**), បុ. ព្រះនារាយណ៍ (ដូច **ទាសុទេវ**, **ចក្ក្ដបាណិ**), មារ (ដូច **អន្ដក**, **ឆមុចិ**), គោ ឈ្មោះ **ក**ណ្ហ:, នបុ. បាប (ដូច **អកុសល**) ។ -**ឧសភជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ដោយគោឧសភឈ្មោះកណ្ហ: ។

កណ្ហវណ្ណ ឥ. ដើមច្រនៀង (ដូច **ចាដលី**) ។

កណ្ហវត្ដនី ឥ. ភ្លើង (ដូច **ទាឃុសខ**) ។

កណ្ហាជិនា-សទិស គុ. [កណ្ហាជិនា+សទិស] ប្រាកដស្មើដោយកុមារីឈ្មោះ**កណ្ហាជិនា** ។

កណ្ដ ធា. ១-**សទ្ទេ កណ្ដតិ ការណ**"ចេញសំឡេង, ពោល" ភ្ជ. ។
២- **ឆិម្ជិលេ ការណ្ដតិ ការណ្ដយតិ**"ធ្មេច, បិទភ្ជែក, ខ្ទាក់" ចុ. ។ **ការណ** បុ."មនុស្សខ្ទាក់"។ ប៉ុន្ដែក្នុង **អដ្ឌកថា**ពន្យល់ថា ខ្ទាក់តែម្ខាងប្រើសព្ទថា "**ការណ**" បើខ្ទាក់ទាំងសងខាងប្រើសព្ទថា **អដ្ឌ** វិញ ។

កត គុ. [ករ + ត] គឺ.....ធ្វើហើយ, វិ. **ករិយិត្ថាតិ>កតោ**, **កតា**, **កតំ** ។ -**ឧបដ្ឋានសិស្សន្ត** បុ. វិបាកជាគ្រឿងហូរចេញនៃកិ.បម្រើគឺ....ធ្វើហើយ, អានិសង្សនៃកិ.បម្រើគឺ.....ធ្វើហើយ ។ -**កម្មវស** បុ. អំណាចនៃកម្មគឺ.....ធ្វើហើយ ។ -**កម្ម** នបុ. កម្មគឺ....ធ្វើហើយ, គុ. មានកម្មគឺ....ធ្វើហើយ, មានកម្មធ្វើហើយ ។ -**កល្យាណ** គុ. មានកម្មគឺបណ្ឌិតគប្បីរាប់ធ្វើហើយ, មានអំពើដ៏ល្អធ្វើហើយ ។ -**កិច្ច** គុ. មានកិច្ចធ្វើហើយ ។ -**កិរិយា** ឥ. កិរិយាគឺ.....ធ្វើហើយ ។ -**គន្ធបរិ-ភណ្ឌ** គុ. មានកិ.ប្រោះព្រំដោយវត្ថុមានក្លិនធ្វើហើយ ។ -**ចិត្តក** គុ. មានវិចិត្រធ្វើហើយ, មានកម្មដ៏វិចិត្រគឺ....ធ្វើហើយ ។ -**ចិត្តកម្ម** គុ. មានកម្មដ៏វិចិត្រគឺ...ធ្វើហើយ, មានគំនូរធ្វើហើយ ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ....គឺ.....ធ្វើហើយ ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ..... ជា.....គឺ....ធ្វើហើយ ។ -**ទាន** នបុ. ទានគឺ...ធ្វើហើយ ។ -**និយាម** បុ. ហេតុជាគ្រឿងកំណត់នៃ.....ធ្វើហើយ, ទំនងនៃ.....គឺ.....ធ្វើហើយ ។ -**ប្បច្ចុគ្គមន** គុ. មានកិ.ក្រោកទទួលធ្វើហើយ, វិ. **កតំ បច្ចុគ្គមនំ យេន សោ> កតប្បច្ចុគ្គមនោ**។ -**ប្បដិសម្មោទន** គុ. មានសេចក្តីរីករាយព្រមចំពោះធ្វើហើយ ។ -**បត្តមូដ** គុ. មានសំបុក (កញ្ចប់) នៃស្លឹកគឺ...ធ្វើហើយ ។ -**បរិច្ចាគ** បុ. កិ.លះបង់គឺ...ធ្វើហើយ, គុ. មានការបរិច្ចាគធ្វើហើយ ។ -**បាតរាស** គុ. មានភោជនគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីក្នុងវេលាព្រឹកធ្វើហើយ, វិ. **បាតោ អសិតព្វន្តិ>បាតរាសំ**, **កតំ បាតរាសំ យេន សោ>កតបាតរាសោ** ។ -**បាបកម្មវស** បុ. អំណាចនៃបាបកម្មគឺ....ធ្វើហើយ ។ -**បាបកម្ម** នបុ. កម្មដ៏លាមកគឺ....ធ្វើហើយ, គុ. មានកម្មដ៏លាមកធ្វើហើយ ។ -**បុញ្ញកម្ម** នបុ. មានបុញ្ញកម្ម (កម្មគឺបុណ្យ) ធ្វើហើយ ។ -**បុញ្ញ** គុ. អ្នកមានបុណ្យធ្វើហើយ ។ -**ភុព្ព** គុ. គឺ....ធ្លាប់ធ្វើហើយ ។ -**ភត្តកិច្ច** គុ. អ្នកមានកិច្ចដោយភត្តធ្វើហើយ, អ្នកមានភត្តកិច្ចធ្វើហើយ វិ. **ភត្តេន កិច្ចំ>ភត្តកិច្ចំ**, **កតំ ភត្តកិច្ចំ យេន សោ>កតភត្តកិច្ចោ** ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...នោះជា....គឺ...ធ្វើហើយ ។ -**មङ្គល** គុ. អ្នកមានមង្គលធ្វើហើយ, នបុ. មង្គលគឺ...ធ្វើហើយ ។ -**វត្ត** នបុ. វត្តគឺ...ធ្វើហើយ ។ -**វេទី** បុ. អ្នកដឹងនូវឧបការៈដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ, អ្នកសម្តែងនូវឧបការៈដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ, វិ. **កតំ ឧបការំ វិទតីតិ> កតវេទី** ។ -**សក្ការសម្មាន** គុ. អ្នកមានសក្ការៈនិងសម្មានៈ (សេចក្តីរាប់អាន) ធ្វើហើយ ។ - **សក្ការ** បុ. សក្ការៈគឺ...ធ្វើហើយ, គុ. អ្នកមានសក្ការៈធ្វើហើយ ។ -**សន្ថាហ** គុ. អ្នកមានវត្ថុជាគ្រឿងចងព្រមហើយ, អ្នកមានវត្ថុជាគ្រឿងស៊ីកសៀតធ្វើហើយ ។ -**សព្វកិច្ច** គុ. អ្នកមានកិច្ចទាំងពួងធ្វើហើយ ។ -**សរីរប្បដិជគ្គន** គុ. អ្នកមានកិរិយាជម្រះនូវ

សរីរៈធ្វើហើយ។ -**សមណធម្ម** គុ. អ្នកមានសមណធម៌ធ្វើហើយ ។ -**សស្ស** នបុំ. សំទ្ធងគឺ...ធ្វើហើយ ។

កតក បុំ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង ដីកាប្រាប់ថា **ឧទកប្បសាទនផល** ឈើមានផ្លែ ញ្ចាំងទឹកឲ្យថ្លា (ដើមពោន),គុ. របស់ប្លម, កាឡ្ប (ដូច **កិត្តិម**) ។

កតម វិ.ស.អ. [កឹ + តម >កតម] ណា, ណាមួយ, ណាខ្លះ, អ្វី, ដូចម្តេច... ។

កតមាល បុំ. ដើមរាជព្រឹក្ស (ដូច **រាជរុក្ខ**) ។

កតរ វិ.ស.អ. [កឹ + តរ >កតរ] ណា, ណាមួយ, ណាខ្លះ, អ្វី, ដូចម្តេច... ។ -**កុល** នបុំ. ត្រកូលណា ។ -**ត្ថេរ** បុំ. ព្រះថេរៈអង្គណា ។ -**ទានរសរតិ** ឥ. ទាននិងរសនិងសេចក្តីត្រេកអរអ្វី ។ -**ធីតា** ឥ. ធីតាណា, ធីតានៃជនណា ។ -**នគរ** នបុំ. នគរណា ។ -**ឃ្ឈ្ចយ** បុំ. បច្ច័យអ្វី ។ -**សក្ក** បុំ. សក្យៈណា ។

កតហត្ថ គុ. អ្នកមានថ្វីដៃ, អ្នកឆ្លៀវឆ្លាស, អ្នកជំនាញ (ដូច **កុសល**) ។

កតាកត គុ. [កត + អកត] គឺ....ធ្វើហើយនិងមិនធ្វើហើយ ។ -**ញ្ញូនក** បុំ. អ្នកដឹងច្បាស់នូវកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយនិងមិនធ្វើហើយ, វិ. **ក-តាកតំ ញ្ញូនតីតិ> កតាកតញ្ញូនកោ** ។

កតាធិការ គុ. [កត + អធិការ] មានអធិការៈធ្វើហើយ, មានកុសលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដ៏ក្រៃលែងធ្វើហើយ, មានកិ.កសាងធ្វើហើយ ។

កតាបរាធ បុំ. [កត + អបរាធ] សេចក្តីខុសគឺ...ធ្វើហើយ, កំហុសគឺ...ធ្វើហើយ, គុ. មានកំហុសធ្វើហើយ ។

កតាភិនិហារ គុ. [កត + អភិនិហារ] អ្នកមានអភិនិហារធ្វើហើយ, អ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងនាំចេញដើម្បីគុណដ៏ក្រៃលែងធ្វើហើយ, វិ. **កតោ អភិនិ-ហារោ យេន សោ>កតាភិនិហារោ** ។

កតាភិយោគភាព បុំ. [កត + អភិយោគ + ភាវ] ភាវៈនៃ.....អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបដ៏ក្រៃ លែងធ្វើហើយ, វិ. **អភិយុញ្ជតិ ឯតេនាតិ>អភិ-យោគោ, កតោ អភិយោគោ យេន សោ>កតាភិយោគោ, កតាភិយោគស្ស ភាវោ> កតាភិ-យោគភាវោ** ។

កតិ និ. ប៉ុន្មាន, ចំនួនប៉ុន្មាន ។ -**ឆ្ឈ** គុ. មានវស្សាប៉ុន្មាន, ប៉ុន្មានវស្សា, ។

កតិកា ឥ. [កតិ + ណិក] សញ្ញាដែលកើតអំពីការធ្វើ (សេចក្តីប្តេជ្ញា, ពាក្យប្តេជ្ញា), វិ. **ករណំ>កតិ, កតិយា(សញ្ញា) ជាតា >កតិកា** ។

កតិបយ គុ. [កតិ + ឧ>កតិបយ] ពីរបី, ពីរបីនាក់, ពីរបីរូប ។

កតិបាហ នបុំ. [កតិ + អហ] ថ្ងៃពីរបី, ពីរបីថ្ងៃ ។ -**ឃ្ឈ** បុំ. កាលជាទីប្រព្រឹត្ត កន្លងទៅនៃថ្ងៃពីរបី, កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅអស់ពីរបីថ្ងៃ ។

កតុ បុំ. យញ្ញ, ការបូជា (ដូច **យញ្ញ**) ។

កតុបាសន គុ. [កត + ឧបាសន] មានការបាញ់នូវកូនសរស្ទាត់ហើយ, -ថ្នឹកហើយ

(ខ្ញុំ:ថា មានគ្រឿងក្រោ:ធ្វើហើយ), វិ. **កតំ ឧបាសនំ យេហិ តេ**> **កតុបាសនា** ។

កតោកាស គុ. [កត + ឱកាស] អ្នកមានឱកាសធ្វើហើយ, អ្នកមានឱកាសគឺ....ធ្វើហើយ ។

កតោបការ គុ. [កត + ឧបការ] អ្នកមានឧបការ:ធ្វើហើយ ។

កត្តព្ព គុ. [ករ + តព្ព] គឺ...គប្បីធ្វើ-គួរធ្វើ, -ត្រូវធ្វើ ។ -**កម្ម** នបុં. កម្មគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើ ។ -**កិច្ច** នបុં. កិច្ចគឺ...គប្បីធ្វើ ។ -**បរិហារ** គុ. វត្ថុជាគ្រឿងរក្សាគឺ...គប្បីធ្វើ, (វត្ថុជាគ្រឿងនាំទៅជុំវិញគឺអ្នកទាំងឡាយគប្បីធ្វើ) ។ -**យុត្តក** គុ. គួរគឺ...គប្បីធ្វើ ។ -**រូប** គុ. មានរូបគឺ....គប្បីធ្វើ, មានសភាពគឺ...គប្បីធ្វើ ។ -**ឋត្ថ** នបុំ. វត្ថុគឺ...គប្បីធ្វើ ។ -**សិប្ប** នបុំ. សិល្ប: (សិល្បសាស្ត្រ) គឺ...គប្បីធ្វើ ។

កត្តរ គុ. [កត្តរ + អ] ចាស់, គ្រាំគ្រា (វិ. **កត្តរយតីតি**>**កត្តរោ**) ។ -**យដ្ឋि** ឥ. ឈើច្រត់ចាស់, ឈើច្រត់នៃបុគ្គលចាស់ ។ -**សុប្ប** នបុំ. ចង្អេរចាស់ ។- **យដ្ឋि** ឥ.ឈើច្រត់មនុស្សចាស់ (ដូច **អាលម្ពនទណ្ឌ**) ។

កត្តរិយគ្ត នបុំ. [កត្តរិយ + អគ្ត] ចុងនៃកន្ត្រែ ។

កត្តរ ធា. **សេថិល្ល កត្តរេតি កត្តរយតি**"ស្រាល...˝ ចុ. ។ **កត្តរ** បុំ. =**ជិណ្ណ**= **មហល្លក** មនុស្សចាស់, **កត្តរទណ្ឌ** បុំ. "ឈើច្រត់" ឈើមនុស្សចាស់, **កត្តរសុប្ប** នបុំ. ចង្អេរចាស់, កន្ត្រាំងចាស់" ។

កត្តា បុំ. [ករ + តុ] អ្នកធ្វើ, វិ. **ករោតីតি**>**កត្តា** ។

កត្តិកា ឥ. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង ។

កត្តិក បុំ. ខែកត្តិក, ខែប្រកបដោយកត្តិកាឫក្ស ។

កត្តុកម្យតាឆន្ទ ឋស បុំ. [**កត្តុកម្យតា**+ **ឆន្ទ**+ **ឋស**] អំណាចនៃឆន្ទ: (សេចក្តីពេញចិត្ត) គឺ ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ (**កត្តុកម្យតា**<កត្តុកាម+ណ្យ+តា, វិ. **កត្តុं ការេតីតি**>**កត្តុការោ**, **កត្តុការស្ស ភាវោ**>**កត្តុកម្យं**, **កត្តុកម្យं ឋ**> **កត្តុកម្យតា**) ។

កត្តុកាម គុ. [កត្តុं + កម + ណ] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ, អ្នកចង់ដើម្បីធ្វើ, វិ. **កត្តុं ការេតីតি**> **កត្តុការោ** ។

កត្ថ អ.ស. **ភ្ជត្ថឋចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺ ក្នុង ណា, ក្នុងដូចម្តេច ប្រែថា ក្នុងទីណា, ក្នុងដូចម្តេច ជាដើម, **ករុហិញ្ចនំ**, **ករុហึ**, **ករុត្ត**, **ករុត្ថ**, **ករហं**, **ភ្ជ** ក៏ជា**ភ្ជត្ថឋាចក** ដែរ ។

កត្ថចิ អ.ស. [ก็ + ត្ថ + ចิ] ក្នុងទីណា, ក្នុងទីដូចម្តេច ។

កត្ថនា ឥ. ការពណ៌នា, សេចក្តីសរសើរ (ដូច **ឋណ្ណនា**) ។

កត្ថឋាសិក គុ. [កត្ថ + វស + ណิก] អ្នកនៅក្នុងទីណា ។

កត្ថូរិកា ឥ. ដើមឈ្ម (ដូច **ម៉ិគមទ**) ។

កត្ថ ធា. **សិលាឃាយំ កត្ថតិ ឱ្ចកត្ថតិ កត្ថនា ឱ្ចកត្ថនា កត្ថ ឱ្ចកត្ថ**" សរសើរ, ស្ងើច" ភូ. ។ សូមជ្រាបថា សព្ទណាមាន **ឱ** នាំមុខគឺ សម្តែងអាការ:ច្រើនឡើង ក្រៃលែងឡើង ឧ. **ពហុម្ប្យ សោ ឱ្ចកត្ថេយ្យ** "គេគប្បីស្ងើចច្រើន" ។ **ឥធេកច្ចោ កត្ថ ហោតិ ឱ្ចកត្ថ**"ក្នុងលោកនេះ មនុស្សខ្លះ ជាអ្នកសរសើរ សរសើរក្រៃលែង" ស. ។

កត្វា អ. [ករ + ត្វា] ធ្វើ, ធ្វើហើយ ។

កតិ ធា. ១-**សុត្តជ្ឌនេ កន្ត**"បង្កើតសូត្រ, រវៃ" រុ. អា. **សុត្តំ កន្ត** "រវៃ អំបោះ, ការអំបោះ"។

២- **ឆេទនេ កន្ត ឱ្ចកន្ត ឱ្ចកន្តំ ឱ្ចកន្ត្ថ ឱ្ចកន្ត**"កាត់, រ:, ពន្ល:, រុ. ។ **អយោកន្ត**"កាត់ដែក" ។ **សល្លកត្តោ=សល្លវេជ្ជោ**" ពេទ្យរ:កាត់" -**ស**. ។ អា. **សល្លកត្តោ មហាវីរោ** "ព្រះមហាវីរ: ជាអ្នកកាត់កិលេសដូចកូនសរ" ។ **ហ្ឌោ អជ្ជ ឱ្ចកន្ត្ថ**"កុំកាត់ (រូបកាយ) នៃយើងទ. ក្នុងថ្ងៃនេះ" ។ **ឱ្ចកន្ត** អព្យ. អា. **ឱ្ចដ្ឌ្ឍិមំ សានិ អត្ត្ឌោ សាមំ ឱ្ចកន្ត ខ្ជ្ជ ខ្ជ្ជ**"ឯងខ្ញ:សាច់ខ្ជ្ជងរបស់ខ្លួនទំពាស៊ី ដោយខ្លួនឯង" <**ឱ្ចកន្ត=ឱ្ចកន្ត្ថ=ឱ្ចកន្ត**> -**ស**. ។

កជ្ជ និ. **ឱ្ចកន្ត**ខ្ជ្ជ**ចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺ លំបាក, ខ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ ។

កជ្ជ នបុ. [ករ + ណ្ឌ] ឱ្ចកន្ត, ឱ្ចកន្ត. ... ។ **ឱ្ចកន្ត** ... **ឱ្ចកន្ត** ។ ... **ឱ្ចកន្ត** ... **ឱ្ចកន្ត** ... **ឱ្ចកន្ត**

		ចរចាដោយវាចាជាគ្រឿងពោល, ការនិយាយឆ្លើយឆ្លងដោយសម្តី (**សល្លាប**<សំ + លប + ណ), រ. **សល្ហបនំ**>**សល្លាបោ**, **កថាយ សល្លាបោ**>**កថាសល្លាបោ** ។ ប្រពន្ធកថាសាស្ត្រ ។
កថាន	នបុ.	ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ ១ មានពិន្ទុ ១២៦ គឺមួយរយសែនបទុម ។
កថាបេតុំ	អ.	[កថ+ណាបេ+តុំ] ដើម្បីញ្ជុំង...ឲ្យពោល, រ៉ាកិ.ញ្ជុំង...ឲ្យសម្តែង ។
កថាបេត្វា	អ.	[កថ + ណាបេ + ត្វា] ញ្ជុំង...ឲ្យសម្តែងហើយ ។
កថាបេថ	កិ.	[កថ + ណាបេ + ថ-ប.] ចូរញ្ជុំង...ឲ្យពោល ។
កថាបេសុំ	កិ.	[កថ + ណាបេ + ឧំ-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] ញ្ជុំង...ឲ្យពោលហើយ ។
កថាបេស្សាមិ	កិ.	[កថ + ណាបេ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ្ជុំង...ឲ្យពោល ។
កថំកថា	ឥ.	សេចក្តីសង្ស័យ (ដូច **សន្ទេហ**) ។
កថិត	គុ.	[កថ + ឥ-អា. + ត] គឺ...ពោលហើយ(ដូច **ឧទិរិត**) ។ -**កថា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលគឺ...ពោលហើយ ។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃ...គឺ...ពោលហើយ ។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...គឺ...ពោលហើយ ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃពាក្យនោះជាពាក្យគឺ....ពោលហើយ ។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌គឺ...សម្តែងហើយ ។ -**និយាម** បុ. ទំនងនៃពាក្យគឺ....ពោលហើយ ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃពាក្យនោះជាពាក្យគឺ...ពោលហើយ ។ -**វត្ត** នបុ. វត្តគឺ...ពោលហើយ, វត្តគឺ...ពោលហើយ, វត្តគឺ...ប្រាប់ហើយ ។
កថិយមាន	គុ.	[កថ + ឥ-អា + យ + មាន] គឺ...កាលពោល, គឺ...កំពុងពោល ។
កថេតព្ព	គុ.	[កថ + ណ + តព្ព] គឺ...គប្បីពោល, គឺ..ត្រូវពោល ។ -**យុត្តក** គុ. គួរគឺ...គប្បីពោល ។
កថេតិ	កិ.	[កថ + អ (ឯ)+ តិ-រ.] ពោល, សម្តែង, ប្រាប់, និយាយ, ស្តី, ថា ។
កថេតុំ	អ.	[កថ + អ + តុំ] ដើម្បីពោល, រ៉ាកិ.ពោល ។
កថេត្វា	អ.	[កថ + អ + ត្វា] ពោលហើយ, សម្តែងហើយ ។
កថេន្ត	គុ.	[កថ + អ + អន្ត] កាលពោល, កាលសម្តែង ។
កថេន្តិ	កិ.	[កថ + អ + អន្តិ-រ.] ពោល, សម្តែង ។
កថេន្តី	គុ.	[កថ + អន្ត + ឦ] កាលពោល, កាលសម្តែង ។
កថេយ្យ	កិ.	[កថ + អ + ឯយ្យ-ស] គប្បីពោល, គប្បីសម្តែង ។
កថេសិ	កិ.	[កថ + អ + ឦ-អជ្ជ, ចុះ-ស-អា] ពោលហើយ, សម្តែងហើយ ។
កថេស្សតិ	កិ.	[កថ + អ + ស្សតិ-ភ] នឹងពោល, នឹងសម្តែង ។
កថេហិ	កិ.	[កថ + អ + ហិ-ប] ចូរពោល, ចូរសម្តែង ។

កថំ បុ.និ. ដោយប្រការដូចម្តេច, ដូចម្តេច, អ្វី, យ៉ាងណា ។ -**កថា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលថាដូចម្តេច, វិ. **កថំ កថេតិ ឯតេនាតិ>កថំកថា** ។ -**ភូត** គុ. កើតហើយយ៉ាងណា, កើតហើយដូចម្តេច ។ -**រូប** គុ. មានសភាពយ៉ាងណា, មានសភាពដូចម្តេច, មានអ្វីជារូប ។

កថំ អ.ត. [កឹ + ថំ] រីប្រការដូចម្តេច, នូវប្រការដូចម្តេច, ដោយប្រការដូចម្តេច ។ ល ។

កថំ និ. **បញ្ញត្តិវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺ សាកសួរ ប្រៃថា ដោយប្រការដូចម្តេច, **កីសុ**, **ឧនុ**, **កច្ចិនុ**, **កឹ** ក៏ជា**បញ្ញត្តិវាចក** ដែរ ។

កថ ធា. ១-**កថនេ ទ្វាក្យបពន្ធនេ ច កថេតិ កថយតិ កថេត្វា កថិតោ** **កថេតុ**"ពោល, ថ្លែង, សម្តែង, អធិប្បាយ, និពន្ធ, ចងក្រង" ចុ. ។ **សាកច្ឆតិ** កិ. "ចរចាគ្នា, សាកសួរគ្នា" =**សហ កថយតិ** ។ ឥ. **សាកច្ឆា** ។ **កថា** ឥ. "ពាក្យពោល, ពាក្យអធិប្បាយ, អត្ថបទ, សេចក្តីដែលតែងឡើង ឬ និពន្ធឡើង" ។ **បរិកថា** ឥ. "ការនិយាយស្ទាក់, ពាក្យនិយាយស្ទាត់" ។ **អដ្ឋកថា** ឥ. =**អត្ថសំ-ឝ្ឍ្ណនា** "អធិប្បាយពន្យល់សេចក្តី, សេចក្តីពន្យល់ន័យ" វិ. **អត្ថោ** **កថីយតិ ឯតាយាតិ អដ្ឋកថា**(**ថ**ទន្ត**ជ**:>**ឋ**មុទ្ធ**ជ**:វិញ) -ស. ។
២- **និប្ផាកេ កថតិ**"ឆ្អិន, ទុំ, ចាស់" ភ្ជ. ។ **កថិត** កិ. គុ. "ឆ្អិនហើយ" (កថ+ត មានរូប ២ គឺ **កថិត** **កឋិត** ស្ងួចិ) ។
៣- **ហឹសាយំ កថតិ**"បៀតបៀន" ភ្ជ. ។
៤ **ភោជិណ្ណ** **ឧន្ថតិ**"រៀច, ភ្ជាង, ង" រុ. ។

កទម្ព បុំ. ដើម **កទម្ព** ឬ **ភ្ជម្ព**(ដូច **ឝ**ីប), ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **ចយ**) ។

កទម្ពក នបុំ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **ឝ**ូ**ត**) ។

កទម្ពបុប្ផ នបុំ. [កទម្ព + បុប្ផ] ផ្ការនៃឈើកទម្ព, ផ្ការកទម្ព ។

កទរិយ គុ. [កទ+ឥយ] (បុគ្គល) អ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់,-រឹង(ដូច **ថទ្ធ**ម**ច្ឆ**រី), វិ.**កទរំ យស្ស អត្ថីតិ>កទរិយោ** ។

កទរ បុំ. ដើមពពេល (ដូច **សោ**ម**ឥ**ក្ក) ។

កទលិគព្ភសទិស គុ. [កទលិ + គព្ភ + សទិស] ប្រាកដស្មើដោយបណ្ណ្ណលនៃចេក, ប្រហែលដោយគ្រួយនៃចេក ។

កទលិបណ្ណ នបុំ. [កទលិ + បណ្ណ] ស្លឹកនៃចេក ។

កទលិបត្ត នបុំ. [កទលិ + បត្ត] ស្លឹកនៃចេក ។

កទលិមិគ បុំ. ម្រឹគឈ្មស់, ម្រឹគស្ទាន់ (ដូច **កទ**ី) ។

កទី ឥ. ទង់ (ដូច **ភ**ូ**ត**ន, **ឧ**ត**ាកា**), ចេក (ដូច **ឝ**ោ**ច**), ម្រឹគឈ្មស់ (ដូច **កទ**ី**ម**ិ**ត**) ។

កទ កា.ស. [កឹ+ទា, កឹ>ក] ក្នុងពេលណា, អង្គាល់, ពីអង្គាល់ ។ **កទ**ា**ត្ថ**ា**ចក**

		និបាតប្រាប់អត្ថគឺក្នុងកាលណា, ក្នុងកាលដូចម្តេច, **កុទាចនំ** ក៏ជា **កទាត្ថទាចក** ដែរ។
កទាចិ	កា.ស.	**អនិយតត្ថទាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺមិនទៀង ប្រែថា ក្នុងកាលខ្លះ, ជួនកាលក៏, **ជាតុ** ក៏ជាអនិយតត្ថវាចក ដែរ ។
កទ្ទមពហុល	គុ.	[កទ្ទម + ពហុល] ច្រើនដោយភក់, មានភក់ដ៏ច្រើន ។
កទ្ទមលេបនាការ	គុ.	[កទ្ទម + លេបន + អាការ] អាការ:គឺកិ.លាបដោយភក់ ។
កទ្ទិ	ធា.	**កុច្ឆិសទ្ទេ កទ្ទតិ**"ចេញសំឡេងគួរខ្ពើម" ភូ. ។ **កទ្ទម** បុ. "ភក់, ល្បាប់" ។
កទ្ទិ	ធា.	១-**អន្ធានេ ពោធនេ ច កន្ទតិ បក្ខន្ទតិ កន្ទណ្ណោ កន្ទិតំ** "ហៅ, យំ, កន្ទក់កន្ទេញ" រុ.។ ២- **ទេលម្ហេ កន្ទិតិ**"ឈោង, គោង, យុរយារ" រុ. ។
កនកមយ	គុ.	[កនក+មយ] ជាវិការ:នៃមាស, វិ. **កនកស្ស ឥទ្ធាវោ>កនកមយំ** ។ សម្រេចហើយដោយមាស, វិ. **កនកេន និប្ផន្នំ>កនកមយំ** ។
កនកវិមាន	នបុ.	[កនក + វិមាន] វិមានជាវិការ:នៃមាស, វិមានដែលបុញ្ញកម្មធ្វើហើយដោយមាស, វិ. **កនកមយំ វិមានំ>កនកវិមានំ** ។
កនក	នបុ.	មាស (ដូច **ជាតរូប**) ។
កនិដ្ឋ	គុ.	[យុវ > កន + ឥដ្ឋ] ក្មេងដោយវិសេស , ឬ ក្មេងជាង, តូចក្រៃពេក (ប្អូន **អនុជ**, ប្អូនតូច, ប្អូនពៅ ដូច **អត្យប្ប**), កម្លោះក្រៃពេក (ដូច **អតិយុវ**)វិ. **អយញ្ច យុវា អយញ្ច យុវា អយមិមេសំ ឥសេសេន យុវាតិ>កនិដ្ឋោ** ។ -**កុដុម្ពិក** បុ. កុដុម្ពិក: ឬ កុដុម្ពីក៏ជាប្អូន ។ -**កុមារ** បុ. កុមារជាប្អូន ។ -**ធីតា** ឥ. ធីតាជាប្អូន ។ -**បុត្ត** បុ. កូនជាប្អូន, កូនតូចជាង, កូននៃប្អូន (កូនពៅ) ។ -**ភគិនី** ឥ. ប្អូនស្រី ។ -**ភាតា** បុ. ប្អូនប្រុស, បងប្អូនប្រុស ។
កនិដ្ឋា	ឥ.	ម្រាមកូនដៃ, ម្រាមទី ៥ ។
កនិយ	គុ.	ប្អូន (ដូច **អនុជ**), តូចក្រៃពេក (ដូច **អតប្ប**), កម្លោះក្រៃពេក (ដូច **អតិយុវ**) ។
កនីនំកា	ឥ.	កែវភ្នែក, ប្រស្រីភ្នែក (ដូច **នេត្តតារ**) ។
កនុយ	ធា.	**សទ្ទេ កនុយតិ កនុតវា** "ចេញសំឡេង ពោល" ភូ. (កនុយ+ភវន្តុ) ។
កន្ត	គុ.	[កម + ត] គឺបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នា, -ត្រេកអរ, ជាទីត្រេកអរ ។
កន្តតិ	កិ.	[កត + ឬកន្ត + អ + តិ.វ] កាត់, លះ, ពុះ, ច្រៀក, រវៃ ។
កន្តន្ត	គុ.	[កន្ត + អន្ត] កាលរវៃ, កំពុងរវៃ,.....។
កន្តន	នបុ.	ការកាត់ (ដូច **ឆេទន**) ។
កន្តា	ឥ.	ស្រី (ដូច **សុន្ទរី,ថី**) ។
កន្ត	បុ.ឬគុ.	ប្តី (ដូច **បិយ**) គុ. ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **មនោរម**) ។

កន្ដារ បុ. [កំ + តរ + ណ] ផ្លូវជាទីញ៉ាំងទឹកឲ្យឆ្លង (ផ្លូវឆ្ងាយ, ផ្លូវលំបាក ដូច **ទុគ្គ**, **ទុគ្គម**, ផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាល, ផ្លូវដែលត្រូវយកទឹកទៅជាមួយផង), ព្រៃ (ដូច **ឥន**), វិ. **កំ តារេន្ដិ ឯត្ថាតិ>កន្ដារោ** ។ **-អដ្ឋាន** នបុ. ផ្លូវឆ្ងាយជាទីញ៉ាំងទឹកឲ្យឆ្លង, ផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាល, ផ្លូវឆ្ងាយគឺកន្ដារ: ។

កន្ដិ គុ. ល្អ (ដូច **សោភ**) ឥ. សេចក្ដីប្រាថ្នា (ដូច **ឥច្ឆា**), អំណាច (ដូច **ឥស**), រស្មី (ដូច **ជុតិ**) ។

កន្ដិត គុ. កាត់, ដក, ច្រូត (ដូច **សញ្ជិន្ន**) ។

កន្ដិត្វា អ. [កន្ត+ឥ-អា.+ត្វា] កាត់ហើយ, លះហើយ, មុតហើយ, រវៃហើយ ។

កន្ដិមត្ត បុ. គ្រាន់តែសេចក្ដីត្រេកអរ, សេចក្ដីប្រាថ្នា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥិច្ឆ្ឆ** សព្ទ ។

កន្ធំ គុ. [កន្ធ + នំ-វិ., ផ្ទ្ធ + នំ >ត្ដ] កំពុងយំ, កំពុងទ្រហោយំ, កំពុងកន្ទ្ធ**ក**ន្ទ្ធ។

កន្ធថ កិ. [កទ + ឬ កន្ធ + អ + ថ-រ.] រមែងយំ, ទ្រហោយំ, កន្ទ្ធ**ក**ន្ទ្ធ ។

កន្ធន្ត គុ. [កទ + អន្ត] កាលកន្ទ្ធ**ក**ន្ទ្ធ,.....។

កន្ធម បុ. ភ**ក**ំ (ដូច **ចិក្ខ្ឍ**) ។

កន្ធរ បុ.ឥ. [ក+ទរ+អ] ប្រទេសដែលទឹកហូរច្រោះ (ជ្រោះ, ជ្រោះភ្នំ, ច្រកភ្នំ ដូច **ទរី**), វិ. **ក**េន **ឧ**ទ**ក**េន **ទ**រ**ិ**យ**ត**ិ **ប**ទ**ាលិ**យ**ត**ីតិ>**ក**ន្ធ**ក**ោ, **-ឥ** ។

កន្ធសិ កិ. [កទ + អ + សិ-រ.] ក**ន**ន្ទ្ធ**ក**ន្ទ្ធ, រអ្ងូ**ក**ទ**ាំ**..... ។

កន្ធិ**ត្វ**ា អ. [ក**ទ** + ឥ-អា.+ ត្វ**ា**] ក**ន**ន្ទ្ធ**ក**ន្ទ្ធ**ហ**ើ**យ**, **ក**ន្ធ**ាំ**ហ**ើ**យ,..... ។

កន្ធ**ិ**ត គុ. ក**ន**ន្ទ្ធ**ក**ន្ទ្ធ, យ**ំ** (ដ**ូ**ច **ក**ោ**ទ**ិ**ត**ំ) ។

កន្ធ**ី**ស**ុ** ក**ិ**. [ក**ទ** + **អ** + ឧ**ំ**-**អ**ជ្ជ., ចុ**ះ**ន**ិ**-**អ**ា.] ក**ន**ន្ទ្ធ**ក**ន្ទ្ធ**ហ**ើ**យ**,..... ។

កន្ធ**ុ**ក បុ. ស**ី**ដ**ំ**ហ**ើ**យ**ដ**ោ**យ**ស**្ស**ក**, ក**ូ**ន**ឃ**្ល**ី**ស**្ស**ក (ដ**ូ**ច **ក**ណ្ណ**ក**) ។

កន្ធ**ុ**យ្យ**ុ** ក**ិ**. [ក**ទ** + **អ** + **ឯ**យ្យ**ុ**-**ស**., ចុ**ះ**ន**ិ**-**អ**ា.] ค**ប**្ប**ី**ក**ន**ន្ទ្ធ**ក**ន្ទ្ធ,... ។

កន្ធ បុ. ម**ើ**ម (ដ**ូ**ច **ក**ារ**ហ**ាជ) ។

កន្ធ**ារ** ឥ. ก (ដ**ូ**ច **ก**ีฬา) ។

กัฐ ธา. **ส**าก**ช**ฺ**ฌ**ิ**ร**ฺ**ล**ฺ**ร**า**ว**ะ **ก**ะ**ล**ฺ**ต**ิ **ก**ะ**ล**ฺ**ย**ะ**ต**ิ"ជ**ា**ប់ត, ស្ម**ើ**, ជ**ា**និ**ច**្ច, ជ**ា**និ**រ**ន្ត**រ**៍" ចុ. ។

กะ**ณ** ธา. **ธ**ิ**ต**ิ**ก**ะ**ล**ฺ**ย**ิ**ส**ุ **ก**ะ**ณ**ะ**ต**ิ"**ក**ុ**ង**រ**ឿ**ង, ល្ម, ប្ដ**ា**ថ្ម**ា**, ត្ដ**ូ**ន**ចិ**ត**ត, ស្ដ**ា**ប់" ภ. ។ **ก**ะ**ญ**ฺ**ญ**า ឥ. "ស្ដ**ី**ក្ដ**ុ**ំ, **ន**ាង**ก**ญ**ญ**ា" =**ย**ោ**ว**ฺ**ว**ะ**ณ**ี**ต**ฺ**ถ**ี, **ว**ิ. **ก**ะ**ณ**ี**ย**ะ**ต**ิ **ก**ะ**ม**ี**ย**ะ**ต**ิ **อ**ะ**ภ**ิ**ป**ะ**ต**ฺ**ถ**ี**ย**ะ**ต**ิ **บ**ุ**ร**ิ**ส**ะ**ห**ี**ต**ิ **ก**ะ**ญ**ฺ**ญ**า (ก**ะ**ณิ+**ย**>ก**ะ**ณฺ**ย**>ก**ะ**ญ**ญ** า) **ม**ួ**យ** យ**ា**ង**ទ**ៀ**ต** **ก**ำ =**บ**ุ**ร**ิ**ส**ำ, **ญ**า**ว**ะ**ต**ิ **ส**ะ**ห**ะ **ว**ิ**ส**ะ**ต**ิ **ก**ะ**ญ**ฺ**ญ**า (ก+ญ**ป**+ก**ิ**+**อ**า) **ส**ู**ป**ิ. ។ **ก**ะ**ณ**ะ**ก**ำ នបុ. "**ม**ាស" ส**ព**ฺ**ท**ជ**ា**ว**ร**ะ**ว**ะ**ท**ន: **ន**ៃ **ก**ะ**ณ**ะ**ก**ำ **ค**ือ **ส**ุ**ภ**ะ-**ณ**ฺ**ณ**ำ **ห**ะ**ว**ะ**ม**ำ **ก**ะ**ณ**ะ**ก**ำ **ก**ะ**ญ**ฺ**จ**ะ**น**ำ **ช**า**ต**ะ**ร**ู**ป**ำ **ห**า**ช**ะ**ก**ำ **ต**ะ**ป**ะ**น**ี**ย**ำ **ภ**ะ**ณ**ฺ**ณ**ำ

ជម្ពូនទំ សិន្ធិកំ ចាមីករ -ស. ។

កបណ គុ. [កប + ណ] មនុស្សដែលគេគប្បីអាណិត(កំព្រា, មនុស្សកំព្រា, អ្នកកម្សត់, អ្នកទ័លក្រ ដូច **ទឡ្ឍិទ្ធ** ឬ **ទលិទ្ធ**), វិ. **កបិតព្ពោ ករុណា-យិតព្ពោតិ>កបណោ** ។ ន័យខ្លះថា ៖ មនុស្សមានដៃគ្ងរខ្ពើម, វិ. **កុច្ឆិតោ បណោ យស្ស សោ > កបណោ** ។ -**ជន** បុំ. ជនកំព្រា ។ -**អទ្ធិកវណិព្ពកយាចក** បុំ. ជនកំព្រា និងជនអ្នកដំណើរ និងវណិព្ពក: និងយាចក, ជនកំព្រា និងជនអ្នកដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ និងជនអ្នកពណ៌នាហើយទើបសូមនិងជនអ្នកស្នូម ។

កបល្ល នបុំ. [ក + បាល + អ] អំបែង (ដូច **កបាល**) ។ -**ជាតិ** ឥ. ភាជន:គឺអំបែង ។ -**ឫវបញ្ជារ** បុំ. ញកនៃនំអំបែង, ញកជាទីចាក់ចោលនូវនំអំបែង ។ -**ខណ្ណាទិភាវ** បុំ. ភាវ:នៃវត្ថុមានចំណែកនៃអំបែងជាដើម ។ -**ហត្ថ** គុ. មានអំបែងក្នុងដៃ, វិ. **កបាលំ ហត្ថេ យស្ស សោ >កបាលហត្ថោ** ។

កបាល បុំ. រលាក្ខ្ជាល (ដូច **សិរសដ្ឋិ**), អំបែងឆ្នាំងជាដើម (ដូច **ឃតាទិស-ករ**) ។

កបិ បុំ. [កប+ឥ] សត្វតែងកម្រើកញាប់ញ័រ (ស្វា ដូច **ឥលីមុខ**), វិ. **កប្បតិ ចលតីតិ> កបិ** ។ -**ធ្ជ** បុំ. ខ្ទែ (ដូច **ទុជ្ជ**) ។

កបិដ្ឋ បុំ. ដើមកូ្ងដ្ឋ, ខ្ងដ្ឋ (ដូច **ឥ**ដ្ឋ) ។

កបិល គុ. [កព > កប + ឥល] ពណ៌ក្រហម, គោក្រហម, គោមានសម្ផ្ករ-ក្រហម, អ.ន. ត្រីឈ្មោះកបិល:, ភិក្ខុឈ្មោះកបិល:, ។ -**ម**ច្ច បុំ. ត្រីឈ្មោះកបិល: ។ -**ឥ**ត្ថ**ុ**ន**ករ** នបុំ. ក្រុងឈ្មោះកបិលព័ស្តុ ។ -**ឥ**ត្ថ**ុ-ប្ប**ទេ**ស**ន**ាទិ** គុ. (កាល) មានកាលជាទីចូលទៅកាន់ក្រុងឈ្មោះកបិលព័ស្តុជាដើម ។ -**ឥ**ត្ថ**ុ**ប**ុ** រ នបុំ. បុរី (ក្រុង) ឈ្មោះកបិលវត្ថុ ។ -**ឥ**ត្ថ**ុ**ឥ**ាសិ**ក គុ. អ្នកនៅក្នុងក្រុងឈ្មោះកបិលព័ស្តុ, វិ. **កបិល-ឥ**ត្ថ**ុ**ម្ហិ **ឥ**ាសតីតិ>**កបិលឥ**ត្ថ**ុ**ឥ**ាសី**, **កបិលឥ**ត្ថ**ុ**ឥ**ាសី ឯ**ឥ> **កបិល-ឥ**ត្ថ**ុ**ឥ**ាសិ**ក**ោ** ។ -**ឥ**ត្ថ**ុ**ស**ាម**ន្ត គុ. ទីជិតនៃក្រុងឈ្មោះកបិលព័ស្តុ ។ សម្ផ្ករខៀវលឿង, សម្ផ្ករឆ្មាត់, ដំដែង (ដូច **ក**ឧ**ារ**) ។

កបិលឥត្ថ**ុ** នបុំ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ ក្នុងដែនសក្ក ឥណ្ឌៀ ។

កបិណ ឥ. ដើមនាងនួន (ដូច **ស**ីសចា) ។

កបិសីស បុំ. សសរទ្វា, មេទ្វារ, ស៊ុមទ្វារ (ដូច **ឥ**ត្ត**ឡ**ត្ថ**ម**្ភ) ។

កបីតន បុំ. ដើមក្រសាំង (ដូច **ក**ទ្ធ**ភ**ណ្ណ) ។

កបោណិ បុំ. ដុំដៃ (ដូច **ក**ប្ប**ារ**) ។

កបោត បុំ. សត្វលលក, សត្វព្រាប (ដូច **ចារ**ាវ**ត**) ។

កបោតក បុំ. [កប + ឧត + ក-ស.] ព្រាប, សត្វព្រាប, សត្វលលក ។ -**ឥ**ណ្ណ គុ. មានសម្ផ្ករដូចជាសម្ផ្ករនៃសត្វព្រាប ។

កចោល បុ. ថ្ពាល់ (ដូច **ឥណ្ហ**), រលាក្បាល (ដូច **ឥប្ប**) ។

ឥប្ប អ.ន. តាបសឈ្មោះកប្ប: ។

ឥប្ប បុ. **ឥប្ប** សព្វប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ឥាល** ឧ. **យេន សុទ្ធំ និច្ចកប្ប៎ ទ្ធិហ្ការ៎ ១ ** ដូច្នេះជាដើម, យុគ យុគមាន៤ គឺ **ឥតយុគ** ១ **ត្រេតាយុគ** ១ **ទ្វាបរយុគ** ១ **ឥលិយុគ** ១, **ឥលេ** (ត្ងរ) ឧ. **ឥត្ថ ឥប្ប ១ ** ដូច្នេះជាដើម, **ឥ** (ឈ្មោះ) ឧ. **ឥ ** ដូច្នេះជាដើម, **ឥ** (កំណត់អាយុ) ឧ. **ឥ ** ដូច្នេះជាដើម, **ឥ** ដូច្នេះជាដើម, **ឥ** (ពាក្យសមគ្ងរដល់សមណ) ឧ. **ឥ ** ដូច្នេះ ជាដើម, **ឥ** (ទ្ធិនយកម្ម) ឧ. **ឥ ** ដូច្នេះ ជាដើម, **ឥ** (ទ្ធិជុំ) ឧ.**ឥ ** ដូច្នេះជាដើម, **ឥ** ដូច្នេះជាដើម, **ឥ** ដូច្នេះ ជាដើម, **ឥ** ដូច្នេះជាដើម, **ឥ** ដូច្នេះ ជាដើម, **ឥ** ដូច្នេះ ជាដើម, **ឥ** ដូច្នេះ ជាដើម, **ឥ** (ត្ងរ) ឧ. **ឥ ** ដូច្នេះ ជាដើម, **ឥ** (ចាត់ចែង) ឧ. **ឥ ** ដូ ** ** **

កប្បកោដិ ឥ. [កប្ប+កោដិ] កោដិនៃកប្ប ។ -**សហស្ស** នបុ. ពាន់នៃកោដិនៃកប្ប។

កប្បក្ខយ បុ. ការអស់ទៅ ឬវិនាសទៅនៃកប្ប (ដូច **សំវដ្ដ**) ។

កប្បដ បុ. សំពត់ប្រឡាក់ (ដូច **ឆន្ទក**) ។

កប្បដ្ឋិតិក គុ. [កប្ប + ឋិតិ + ណិក ឬក-ស.] មានកិ.តាំងនៅអស់កប្ប, ប្រកបក្នុងកិ.តាំងនៅអស់កប្ប ។

កប្បតិ កិ. [កប ឬកប្ប + អ + តិ-វ.] សម្រេច, គួរ, ចិញ្ចឹម ។

កប្បន នបុ. ការកាត់ (ដូច **ឆេទន**), ការត្រិះរិះ (ដូច **ចិន្តប្ប**), ការរៀបចំនូវពាហនៈមានដំរីជាដើម (ដូច **សជ្ជន**), ការតែង, ការប្រដាប់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សជ្ជន** សព្ទ បុ. គ្រឿងតែងដំរី ។

កប្បពិន្ទុ នបុ. ពិន្ទុចីវរ(យកវត្ថុមានពណ៌ខ្មៅជាដើមទៅរង់ចីវរជាគ្រឿងសម្គាល់) ។

កប្បរជន្ទុកាទិ គុ. [កប្ប+ជន្ទុក+អាទិ] (អវយវ:) មានដុំដៃនិងក្បាលជង្គង់ជាដើម ។

កប្បរុក្ខ បុ. [កប្ប + រុក្ខ] ដើមកល្បព្រឹក្ស, ឈើញ៉ាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាឲ្យសម្រេច, ឈើដ៏តាំងនៅអស់កប្ប (ដូច **សន្ថាន**) ។

កប្បរ បុ. ដុំដៃ (ដូច **ឆោណិ**), រលាក្បាល (ដូច **ឆោណ** ឬ**ឆាណ**) ។

កប្បវិនាសក គុ. [កប្ប + វិ + នស + ណ្ឍ] ដែលញ៉ាំងកប្បឲ្យវិនាស (ភ្លើងប្រល័យកល្ប), វិ. **កប្បំ វិនាសេតីតិ >កប្បវិនាសកោ** ។

កប្បសត នបុ. [កប្ប+សត] រយនៃកប្ប ។ -**សហស្ស** សែននៃកប្ប ។ -**ឋានាសាន** នបុ. កាលជាទីបំផុតនៃសែននៃកប្ប ។ -**សហស្សាធិក** គុ. [កប្បសតសហស្ស + អធិក] គុ. ដ៏ក្រៃលែងដោយសែននៃកប្ប ។ -**ឫតិបារមី** គុ. មានបារមីបំពេញហើយអស់សែននៃកប្ប ។ -**មត្ថក** នបុ. ទីបំផុតនៃសែននៃកប្ប ។

កប្បាសដ្ឋិកភាវ បុ. [កប្បាស + អដ្ឋិក + ភាវ] ភាវ:នៃ.....ជាគ្រាប់នៃកប្បាស ។

កប្បាសិក គុ. ដ៏ដេរដាសដោយដើមកប្បាស, គឺបុគ្គលកំណត់ហើយដោយដើមកប្បាស ។ -**ឆនសណ្ឋ** [កប្បាសិក+វន+សណ្ឋ] បុ. ដងនៃព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមកប្បាស, ដងនៃព្រៃគឺបុគ្គលកំណត់ហើយដោយដើមកប្បាស ។

កប្បាសិក គុ. (សំពត់)កើតអំពីកប្បាស ។

កប្បាសី ឥ. ដើមពន្ទ្រា (ពុទ្រា) (ដូច **ពទរ**) ។

កប្បិត គុ. ដែលគេតែងគ្រឿងប្រដាប់រួចហើយ (ដូច **សជ្ជិត**) ។

កប្បិយ គុ. [កប្ប + ណ្យ + ឥ-អា] វត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីសម្រេច, ជារបស់គួរ, ដ៏សមគួរ ។ -**ការកសាមណេរសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសាមណេរអ្នកធ្វើនូវវត្ថុឲ្យជារបស់គួរ, ឬអ្នកធ្វើនូវកប្បិយ: ។ -**ការក** បុ. នបុ. អ្នកធ្វើនូវវត្ថុឲ្យជារបស់គួរ, អ្នកធ្វើនូវកប្បិយ:, វិ. **កប្បិយំ ករោតីតិ>កប្បិយការកោ** ។ -**ឋាន** នបុ.

ភណ្ឌ:ដ៏គួរ, ភណ្ឌ:ជាកប្បិយ: ។ -**ភូមិ** ឥ. ផែនដីជាកប្បិយ, ផែនដីដ៏សមគួរ, ទីដ៏គួរ។ -**មំស** នបុ. សាច់ជាកប្បិយ:, សាច់ដ៏គួរ, ។

កប្ករ នបុ. កប៉ូរ (ដូច **ឃនសារ**) ។

កប្បេតិ កិ. [កប្ប + អ + តិ-រ.] សម្រេច, គួរ, ចិញ្ចឹម,....។

កប្បេតុ កិ. [កប្ប + អ + តុ-ប.] ចូរកាប់, ចូរក្របែល,... ។

កប្បេន្ត គុ. [កប្ប + អ + អន្ត] កាលសម្រេច, កាលចិញ្ចឹម, កាលកាប់,... ។

កប្បេយ្យ កិ. [កប្ប + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីសម្រេច, -កាប់, -កាត់, -ក្របែល ។

កប្បេសិ កិ. [កប្ប+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] សម្រេចហើយ, ចិញ្ចឹមហើយ, ... ។

កប្ប ធា. ១-**ឥតក្ករ្ម**ិ**ធ**ិ**ច្ឆេ**ទ**ន**ណ**េ**ស**ុ** **ក**ប្ប**េ**ត**ិ** **ក**ប្ប**យ**ត**ិ** **ស**ង្ក**ប**្ប**េ**ត**ិ** **ក**ប្ប**ណ**្ណ**ោ** **ក**ប្ប**ិ**ត**ោ** **ក**ប្ប**ោ**"នឹកគិត, ត្រិះរិះ, ធ្វើ, កំណត់, ការកាត់" ចុ. ។ **ក**ប្ប**ិ**ធាតុនេះមានឧបសគ្គនាំមុខខ្លះ មិនមានខ្លះ ប្រែបានច្រើនយ៉ាង ៖១/ ត្រិះរិះ =**ឥ**ត**ក**ង្ក**ោ** អា. **ន**ណ**ក**ង្ខ**ម**ួ**ស**ង្ក**ប**្ប**ោ** **អ**ព្យ**ា**ប**ា**ទ**-ស**ង្ក**ប**្ប**ោ** ។ ២/ ធ្វើឲ្យក្រៃលែង, ទុកដាក់ = **អ**ធ**ិ**ក**ឥ**ច**ា**ន**ំ** អា. **ច**ីវ**រ**េ**ប**ិ **ឥ**ត**ក**ប្ប**ំ** **អ**ាប**ដ**ូ**ជ** យ្ម ។ ៣/ ប្រៀប, ដូច, ស្មើ, ប្រាកដស្មើ =**ប**ដ**ិ-ភ**ា**គ**ោ**=**ស**ទ**ិ**ស**ោ** អា. **ស**ត្ថ**ុ**ក**ប**ប្ប**េ**ន **ឥ**ត **ត**ោ **ស**ា**ឥ**ក**េ**ន **ស**ទ្ធ**ឹ** **ម**ន្ត**យ**ហ**ា**ន**ា** **ន** **ជ**ា**ន**ិ**ម**្ហ ។ ៤/ ឈ្មោះ, នាមដែលតែងតាំង = **ប**ញ្ញ**ត**្ត**ិ** អា. **ឥ**ច្ឆ**ា**យ**ស**្ម **ក**ប្ប**ោ** ។ ៥/ កាល, វេលា, សម័យ =**ក**ា**ល**ោ អា. **យ**េ**ន** **ស**ុ**ទ**ំ **ន**ិ**ច**្ច**ក**ប្ប**ំ** **ឥ**ហ**ា**ម**ិ** ។ ៦/ អាយុវែង, អាយុយឺនយូរ របស់មនុស្សនោះ ="**ប**រ**ម**ាយ**ុ**" អា. **អ**ាក**ង**្ខ**ម**ា**ន**ោ **អ**ា**ន**ន្ទ **ត**ថ**ា**ត**ត**ោ **ក**ប្ប**ំ** **ត**ិ**ដ**្ឋ**យ**ិ **ក**ប្ប**ា**ឥ**ស**េ**ស**ំ **ឥ**ា ។ ៧/ ជុំវិញ = **ស**ម**ន**្ត**ត**ា**ឥ**ោ អា. **ក**េ**ឥ**ណ**ក**ប្ប**ំ** **ឥ**ណ្ឌ**ុ**ឥ**ន**ំ **ឥ**ិ**ត**ា**ស**េ**ត**្ថ**ា** ។ ៨/ ពោល, ប្រាប់, និយាយ =**ឥ**ោ**ហ**ា**ន**េ អា. **អ**ណ**ុ**ជ**ា**ន**ា**ម**ិ **ត**ិ**ក**្ខ**ឥ**ណ **ប**ញ្ញ**ហ**ំ **ស**ម**ណ**ា**ក**ប្ប**េ**ហ**ិ **ផ**ល**ំ** **ប**រ**ិ**ភ**ុ**ញ្ជ**ិ**ត**ុ**ំ** ។ ៩/ ជឿ, ចុះចិត្ត ស៊ប់ =**អ**ភ**ិ**ស**ទ**្ធ**ហ**ា**ន**ំ**=**ស**ទ**្ធ**ា**, អា. **ស**ទ**្ធ**ា **ស**ទ**្ធ**ហ**ា**ន**ា** **ឱ**ក**ប**្ប**ន**ា **អ**ភ**ិ**ប្ប**ស**ា**ឥ**ោ ។ ១០/ កាត់, ការ =**ឆ**េ**ទ**ន**ំ** អា. **អ**ល**ង**្ក**ត**ោ **ក**ប្ប**ិ**ត**ក**េ**ស**ម**ស**ុ** ។ ១១/ បង្កើនផល, សម្រេចផល, ផ្តល់ផល = **ឥ**ិ**ន**ិ**យ**ោ**ត**ោ អា. **ឯ**ត**ម**េ**ឥ** **ឥ**ត**ោ** **ឥ**ិ**ន**្ន**ំ** **ប**េ**ត**ា**ន**ំ **ឧ**ក**ប**្ប**ត**ុ ។ ១២/ **ឥ**ិ**ន**យ**ក**ម្ម, ធ្វើ ឬ ប្រព្រឹត្តតាមច្បាប់បញ្ញត្ត =**ឥ**ិ**ន**យ**ក**ិ**រ**ិ**យ**ា អា. **ក**ប្ប**ក**ត**េ**ន **អ**ក**ប**្ប**ក**ត**ំ** **ស**ំ**ស**ិ**ទ**្ធ**ិ**ត**ំ** **ហ**ោ**ត**ិ ។ ១៣/ លេស, ហេតុ បន្ទិចបន្ទួច =**ល**េ**ស**ោ, អា. **អ**ត្ថ**ំ** **ក**ប្ប**ោ** **ន**ិ**ប**ជ្ជ**ិ**ត**ុ**ំ** **ហ**ាន**ា**ហ**ំ** **ន**ិ**ប-ជ**្ជ**ា**ម**ិ** ។ ១៤/ កប្បជាចន្លោះ, **អ**ន្ត**រ**ក**ប**ប**=**អ**ន្ត**រ**ក**ប**ប**ោ** អា. **អ**ាបាយ**ិ-ក**ោ **ន**េ**រ**យ**ិ**ក**ោ** **ក**ប្ប**ដ**្ឋ**ោ** **ส**ญ**ញ**ា**ត**េ**ន**ក**ោ** **ก**ป**ป**ํ **ส**ิ**ร**ิ**ย**ม**ฺ**ิ **ส**ิ**ฐ**ิ**ต**ิ ។ ១៥/ តណ្ហា, ទិដ្ឋិ, កិលេស, សេចក្តីអាក្រក់ = **ต**ณ**ห**า, អា. **ต**ณ**ห**า-**ก**ป**ป**ะ **ท**ิ**ฐ**ิ**ก**ป**ป**ะ ។ ១៦/ **អ**ស**ំ**ខ**យ**ក**ប**ប**"កប្ប"ដែលរាប់មិន

អស់" អា. **អនេកេបិ សំវច្ឆរកប្បេ អនេកេបិ ទិវច្ឆរកប្បេ** ។ ១៧/ មហាកប្ប, កប្បធំ =**មហាកប្បោ** អា. **ចត្តារិមានិ ភិក្ខវេ កប្បស្ស អសំខ្ខេយ្យានិ** ។ ១៨/ កំណត់, ប្រមាណ, វាស់, សម្គាល់ =**ទិកប្បោ** អា. **កប្បតি ទ្វន្ទ្ទលកប្បោ**-ស. ។ **សង្ខប្បោ** បុ. **សង្ខប្បនំ** នបុ. "សេចក្ដីត្រិះរិះ, នឹក, គិត, ពិចារណា" ។ **ទិកប្បោ** បុ. "ការកំណត់, ប្រមាណ, វាស់, ផ្ទើទុក, តម្គល់ទុក" ។ **កប្បក** បុ. "ជាងកាត់សក់" (កប្ប+ណ្ឍ)។

២-**ទ្ទិធិម្ហិ ភិរិយាយញ្ច កប្បេតি កប្ប្យតি កប្ប្យោ កប្ប្យន្តោ**" សម្រេច, ចាត់ចែង, រៀបចំ, ធ្វើ" ចុ. ។ អា. **សីហសេយ្យំ កប្ប្យেតি**" សម្រេចនូវ **សីហសេយ្យោ**" (=ផ្ទំ ដូចសត្វសីហ), **ហោរោ ទ្ទាសម-ក្ប្ប្យិ**"ក្ងោក បានរៀបចំទីនៅ" -ស. ។

៣- **ភតিយំ ភប្ប្យেតি ភប្ប្យតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ចុ. ។

ភប ធា. ១-**ភរុណាយ ភបតি**"ករុណា, ជួយទុក្ខ, អាណិត, អាសូរ" ភ្វ. ។ **ភបតি**= **ភរុណាយតি**-ស. ។ **ភបណ** បុ. "មនុស្សដែលគួរឲ្យអាសូរ" =**ភរុណាយតিព្ពោ** -ស. ។ **ភាបញ្ញ** ភ.ន. =**ភបនភាវោ**" សេចក្ដីអាណិតអាសូរ" -ស. ។

២- **អវភប្ប្យនេ ភបেតি ភបយតি**"អនុគ្រោះ, អាណិតអាសូរ, ករុណា" ចុ. ។

៣- **ហីសាតភ្ភោលភន្ធេសុ ភប្ប្យতি**"បៀតបៀន, ក្ងិនក្រអូបដូចក្រវាញ" ទិ. **ភប្ប្យ** បុ. "ការ" ។

៤- **សាមត្ថិយេ ភប្ប្យতি** "អាច, អាចមាន, គួរ, សមគួរ" ទិ. ភ្ម. ។ អា. **ឥទំ អម្ហាកំ ភប្ប្យতি**"នេះសមគួរដល់យើង ទ.", **ភប្ប្យতি ទ្ទ្ទ្ទ្ទ្ទ្ទ្ទ្ទ**" ប្រមាណព្រះអាទិត្យជ្រេទៅ ២ ធ្នាប់ក៏គួរ" -ស. ។

ភពន្ធ បុ.,នបុ [ភុ + អន្ធ] សាកសព, សាកអសុភកំបុតក្ប្ប្ល (ដូច**ភលេវរ**) ។

ភពរ គុ. [ភុ + អល, អល>អរ + អ] ពពាល ។ -**ភាវីសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយមេគោពពាល, ដូចជាមេគោពពាល ។ -**ភារូប** នបុ. រូបនៃគោពពាល ។ -**ច្ឆាយ** គុ. មានស្រមោលពពាល, មានម្ជប់ប្ដើងរើង, មានស្រមោលរង្ងើល ។

ភពរមណី ឥ. ភៃវពព្រុ, ភៃវភ្ជ្ជកឆ្ម (ដូច **មសារភ្ជ**) ។

ភពល បុ. [ភុ + អល + អ] ពំនូត, ពំនូតបាយ (ដូច **អាលោម**), (រ. **ភេន ភោ យេន ពលមស្ស្ យតি>ភពណោ**) ។ ប្រើជា **ភពឡោ** ក៏បាន ។

ភ្ជ ធា. **ភតিយំ ភ្ជតি**"ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ម. ។

ភមណ្ណលុ ឥ. **ភុណ្ណ្ណ្ណ្ណ**(ភុ ន្ទ្ទ ទ ក), ភាជនៈម្យ៉ាងសម្រាប់ដាក់ទ ក (ដូច **ភុណ្ណ្ណ្ណ**) ។

កមណ្ឌលូទក នបុ. [កមណ្ឌលុ+ឧទក] ទឹកក្នុងកុណ្ឌ ។ (**កមណ្ឌលុ**<កមណ្ឌ+លា+ឧ) វត្ថុកាន់យកនូវភាវៈនៃទឹកថ្លា (កុណ្ឌ), វិ. **កស្ស ជលស្ស មណ្ឌោ បសន្ទតាវោ**> **កមណ្ឌោ**, **តំ លាតីតি**>**កមណ្ឌលុ** ។

កមលាសន បុ. ព្រះព្រហ្ម (ដូច **លោកេស**) ។

កមល នបុ. ផ្កាឈូក (ដូច **បទុម**) ។

កមិត គុ. អ្នកប្រាថ្នា, អ្នកស្រឡាញ់ (ដូច **កាមុក**) ។

កមុក បុ. ដើមស្លា (ដូច **ឫ**) ។

កម បុ. លំដាប់, បែប, ក្ជន (ដូច **អនុបុព្វី**) ។

កម្ជតি កិ. [កម្ជ + អ + តি-វ.] ករក្រើក, ញាប់ញ័រ ។

កម្ជនាការប្ជត្ត គុ. [កម្ជន + អាការ + ឧ] ដល់ហើយនូវអាការគឺកិ.ករម្រើក, -ករក្រើក, -ញាប់ញ័រ ។

កម្ជន បុ. ការករក្រើក, ញាប់ញ័រ (ដូច **ចលន**) ។

កម្ជមាន គុ. [កម្ជ + មាន] កាលញាប់ញ័រ, កំពុងញាប់ញ័រ ។ -**សរីរ** គុ. មានសរីរៈកំពុងញាប់ញ័រ ។

កម្ជិ កិ. [កម្ជ + អ + ណ្ជ-អជ.] ករក្រើកហើយ, ញាប់ញ័រហើយ, ។

កម្ជិត គុ. ករក្រើក, ញាប់ញ័រ (ដូច **ឆុត**) ។

កម្ជេតុំ អ. [កម្ជ + ណេ + តុំ] ដើម្បីញាប់ញ័រ...ឲ្យករក្រើក,... ។

កម្ជេត្វា អ. [កម្ជ + ណេ + ត្វា] ញ្ជាំង...ឲ្យករក្រើកហើយ ។

កម្ជ ធា. **កម្ជនចលនេសុ កម្ជតি** "ញាប់ញ័រ, រន្ធត់, ករម្រើករញ្ជួយ" ភូ. ។ **អនុកម្ជោ** បុ. **អវកម្ជនំ** នបុ. "សេចក្ដីអាណិត, ការអនុគ្រោះ" ។ ការិត. **កម្ជេតি កម្ជយតি** អា. **ឥទម្ជ ទុតិយំ សល្ជ កម្ជេតি ហាទយំ មម** "កូនសរទីពីរនេះ ញ្ជាំងបេះដូងខ្ញុំឲ្យញាប់ញ័រ" -ស. ។

កម្ពល បុ. [កម + អល, ចុះព-អា.] សំពត់ដែលជនគប្បីប្រាថ្នា (សំពត់កម្ពល), វិ. **កមនីយោតি**>**កម្ពលោ** ។ -**ភូដាគារ** នបុ. ភូដាគារគឺបុគ្គលបិទបាំងដោយសំពត់កម្ពល, ផ្ទះគឺបុគ្គលសង្គ្រោះដោយកំពូលដែលបុគ្គលពាសដោយសំពត់កម្ពល, ផ្ទះប្រកបសង្គ្រោះដោយកំពូលគឺបុគ្គលពាលដោយសំពត់កម្ពល ។ - **អត្ថិក** គុ. អ្នកមានសេចក្ដីត្រូវការដោយសំពត់កម្ពល, វិ. **កម្ពលេន អត្ថោ**> **កម្ពលត្ថោ**, **សោ យេសមត្ថីតি**>**កម្ពលត្ថិកា** ។ -**ទាយកតិស្ស** អ.ន. សាមណេរឈ្មោះកម្ពលទាយកតិស្ស: ឬសាមណេរឈ្មោះតិស្ស:អ្នកឲ្យនូវសំពត់កម្ពល ។ -**ឋានុកា** ឥ. ស្បែកជើងជាវិការៈនៃសំពត់កម្ពល ។ -**សហស្សតាឋ** បុ. ភាវៈនៃសំពត់កម្ពលមានពាន់ជាប្រមាណ, ភាវៈនៃពាន់នៃសំពត់កម្ពល ។

កម្ពល បុ. នបុ. សំពត់ធ្វើដោយរោមសត្ត, ឈ្មោះនាគដែលនៅជើងភ្នំមេរុ ។

កម្ម បុ. នបុ. មាស (ដូច **ហារី**, **សុវណ្ណ**), សង្ខ, ខ្សែងសង្ខ (ដូច **សំខ**), កងដៃ (ដូច **ឥលយ**) ។

កម្មុតីនា ឥ. កល្ម្ហប្រហែលស្ករសម្ភោរដ៏ហើយដោយមាស ឬក៏មានផ្ទុត់ប៊ីជាន់ នេះជាលក្ខណៈនៃមហាបុរស ។

កម្ពោជ បុ. ឈ្មោះដែនឬជនបទមួយ ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌៀ ។

កម្ម នបុ. [ករ + រម្ម] កិច្ចដែលជនធ្វើ ឬ កិច្ចដែលជនត្រូវធ្វើ (កម្ម, អំពើដូច **ការិយ**), វិ. **ករិយតេតិ>កម្មំ**, **ភាតព្ពន្តិ ឥ>កម្មំ** ។ -**ករណ** នបុ. កម្មករណ៍, កិ.ធ្វើនូវកម្ម, ទោសជាតជាគ្រឿងធ្វើនូវកម្ម ។ -**ករ** បុ. កម្មករ, ជនអ្នកធ្វើនូវការងារ, វិ. **កម្មំ ករោតីតិ>កម្មករោ** ។ -**កិលិដ្ឋ** គុ. កម្មដ៏សៅហ្មង, សេចក្តីសៅហ្មងនៃកម្ម, សេចក្តីសៅហ្មងព្រោះកម្ម ។ -**ភុព្ព** គុ. អ្នកធ្វើនូវកម្ម ។ -**ឥប្ប**ន នបុ. សេចក្តី ក្តៅក្រហាយព្រោះកម្ម ។ -**ឫជ្ជុវេក្ខណ**ឥ**ស** បុ. អំណាចនៃកិ.យើញចុះចំពោះនូវកម្ម, អំណាចនៃកិ.ពិចារណានូវកម្ម ។ -**ឋ** បុ. កម្មបថ, កម្មជាគន្លង, គន្លងគឺកម្ម, ផ្លូវនៃកម្ម ។ -**ផ**ល**ស**ម្ពន្ធ គុ. ដែលជាប់ព្រមដោយកម្មនិងផលនៃកម្ម, ដែលជាប់ព្រមដោយផលនៃកម្ម, ដែលទាក់ទងដោយផលនៃកម្ម, ។ -**ពល** នបុ. កម្លាំងនៃកម្ម ។ -**ហេ**ឋ**ន** នបុ. សេចក្តីត្រេកអរព្រោះកម្ម ។ -**ឫ**ប**ាក** បុ. វិបាកនៃកម្ម, ផលនៃកម្ម ។ -**ឫ**ស**ុ**ទ្ធ**ិ** ឥ. កម្មជាគ្រឿងស្អាតដោយវិសេស, សេចក្តីស្អាតដោយវិសេសនៃកម្ម ឬ ព្រោះកម្ម, សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃកម្ម ។ -**ស**ន្ធ**ិ**ច**យ** បុ. ការសន្សំព្រមនូវកម្ម, កិ.សន្សំព្រមនូវកម្ម (**ស**ន្ធ**ិ**ច**យ**<សំ+និ+ចិ+អ) ។ -**ស**រ**ិ**ក្ខ**ក** គុ. ប្រាកដស្មើដោយកម្ម, ប្រហែលដោយកម្ម (**ស**រ**ិ**ក្ខ**ក**<សមាន >ស, ទិស >រិ+ ណ្ម), វិ. **ស**ម**ានមិ**ព **ន**ំ **ប**ស្ស**តីតិ>ស**រ**ិ**ក្ខ**ោ**, ម្យ៉ាងទៀត គឺបុគ្គលគប្បីយើញស្មើ, វិ. **ស**ម**ានំ ទ**ដ្ឋ**ព្ពោតិ> ស**រ**ិ**ក្ខ**ោ** ។ -**ស**ោ**ច**ន នបុ. សេចក្តីសោកព្រោះកម្ម, សេចក្តីសោកស្តាយព្រោះកម្ម ។

កម្មករ បុ. អ្នកធ្វើការស៊ីឈ្នួល, កូនឈ្នួល (ដូច **ភ**ត**ក**) ។

កម្មជាត បុ. [កម្មជ + ជាត] ខ្យល់ដែលកើតអំពីកម្ម (ខ្យល់កម្មជជាត), វិ. **ក**ម្ម**ុ**ន**ា ជ**ាត**ា ឥ**ាត**ា>ក**ម្ម**ជ**ាត**ា** ។

កម្មដ្ឋាន នបុ. [កម្ម+ឋាន] កម្មដ្ឋាន, អារម្មណ៍ជាទីតាំងនៃកម្ម, វិ. **ឋ**ិ**ដ្ឋ**ិ **ឯ**ត្ថ**ាតិ>ឋ**ា**ន**ំ, **ក**ម្ម**ស**្ស **ឋ**ា**ន**ំ**>ក**ម្ម**ដ្ឋ**ា**ន**ំ** ។ - **ភ**ាវ**ន**ា ឥ. ភាវនាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកម្មដ្ឋាន, វិ. **ក**ម្ម**ដ្ឋ**ា**ន**េ **ប**វ**ត្ត**ា **ភ**ាវ**ន**ា>ក**ម្ម**ដ្ឋ**ាន-ភ**ាវ**ន**ា** ។ គុណជាតិជាគ្រឿងញ៉ាំងកម្មដ្ឋានឲ្យចម្រើន, វិ. **ក**ម្ម**ដ្ឋ**ា**ន**ំ **ភ**ាវ**េ**តិ **ឯ**ត**ាយ**ាតិ>ក**ម្ម**ដ្ឋ**ាន**ភ**ាវ**ន**ា** ។ កិ.ចម្រើននូវកម្មដ្ឋាន, កិ.ញ៉ាំងកម្មដ្ឋានឲ្យកើត, វិ. **ក**ម្ម**ដ្ឋ**ា**ន**ស**្ស ភ**ាវ**ន**ា> ក**ម្ម**ដ្ឋ**ាន-ភ**ាវ**ន**ា** ។ - **ម**ន**ស**ិ**ការ** បុ. ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវកម្មដ្ឋាន ។ -**ស**ីស

		នបុំ. ធម៌ជាប្រធាននៃកម្មដ្ឋាន ។ -**អភិមុខ** គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់កម្មដ្ឋាន, មានមុខបែរទៅរកកម្មដ្ឋាន ។
កម្មនីយ	គុ.	[កម្ម + អនីយ] គួរនូវកម្ម, គួរដល់កម្ម, គួរដល់ការងារ ។
កម្មន្ត	បុំ.	[កម្ម + អន្ត-ស.] ការងារ, រ.**កម្មំ ឯ**ឥ>**កម្មន្តោ**។ -**ភិរិយា** ឥ. កិ.ធ្វើនូវការងារ ។
កម្មាទិ	គុ.	(វដ្ត)មានកម្មវដ្តជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥ**ដ្ត សព្ទ ។
កម្មាធិដ្ឋាយិក	គុ.	[កម្ម+អធិដ្ឋាយិក] អ្នកតាំងទុកនូវកម្ម, អ្នកតាំងទុកនូវការងារ (អ្នកចាត់ការ), រ. **កម្មំ អធិដ្ឋាតីតិ**>**កម្មាធិដ្ឋាយី**, **កម្មាធិដ្ឋាយី ឯ**ឥ>**កម្មាធិដ្ឋាយិកោ** ។
កម្មានុរូប	គុ.	[កម្ម + អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់កម្ម, ដ៏សមគួរដល់ការងារ ។
កម្មារ	បុំ.	[កំ + មរ + ណ] ជនអ្នកញ៉ាំងទឹកឲ្យស្លាប់ (ជាង, ជាងមាស ឬ ជាងប្រាក់, ជាងដំ, ជាងលោហៈ ដូច **ណោហការក**) រ. **កំ មារេតីតិ**>**កម្មារោ** ។ -**ករណ** នបុំ. ត្រកូលនៃជាងមាស ឬ ត្រកូលនៃជាងប្រាក់។
កម្មារភណ្ឌភេទ	បុំ.	ប្រភេទនៃភណ្ឌារបស់ជាងដំ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **មុដ្ឋិ** សព្ទ ។
កម្មាសបូវ	បុំ.	[កម្មាស+បូវ] នំគឺបុគ្គលធ្វើហើយដោយសណ្តែក, នំសណ្តែក, នំកម្មាស, (ជាឈ្មោះនំមួយប្រភេទដែលគេប្រើក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា) ។
កម្មាស	បុំ.	សម្ព្ធរពពាល, ពព្រុះ, សម្ព្ធរដូចកនៃសត្វតាវ៉ៅ (ដូច **សពល**) ។
កមិ	ធា.	១-**បទវិក្ខេបេ កមតិ ចङ្កមតិ**"ឈានទៅ, ដើរទៅ, ពោះជំហានទៅ, ចូលទៅ" ភូ.។ ការិត, **និក្ខាមេតិ** ។ អា. **ឆាសฺ្ស ភាយេ អត្ថិ ឆ ទ្ធិសំ ឆ សត្ថុ ឆ ភមតិ**"ភ្លើងក្តី ថ្នាំពិសពុលក្តី សស្ត្រាវុធក្តី មិនចូលទៅក្នុងរូបកាយនៃបុគ្គលមានមេត្តាចិត្តនោះទេ" -ស. ។ **អតិ-ङ្កមតិ**"កន្លង, ប្រព្រឹត្តកន្លង, ល្មើស" ន. **អតិङ្កមោ**(អតិ+កមិ)។ **អភិङ្កមតិ**"ឈានទៅមុខ, កន្លងទៅមុខ, រុកទៅមុខ, ចម្រើនឡើង (ជំងឺ)" ន. **អភិङ្កមោ**(អភិ+កមិ) ។ **បដិङ្កមតិ**"ត្រឡប់ក្រោយ, ថយក្រោយ, ស្រាកស្រាន្ត (ជំងឺ)" ន. **បដិङ្កមោ**(បដិ+កមិ) ។ **បङ្កមតិ**" ជៀសចេញ, ថយចេញ, ងាកចេញ, ដើរចេញទៅ" កិគុ. **បङ្កន្តោ** (ប+កមិ+គ) **បङ្កមន្តោ** (ប+កមិ+អន្ត) ។ **បរङ្កមតិ** "ប្រឹងប្រែង, ខិតខំ, ព្យាយាម" ន. **បរङ្កមោ** (បរ+កមិ)។ **ឱङ្កមតិ**"ឈានទៅយ៉ាងសង្ហា, ដើរទៅយ៉ាងអង់អាច" ន. **ឱङ្កមោ** (ឱ+កមិ) ។ **អភិ-និङ្កមតិ** ឬ **អភិនិក្ខមតិ**"ចេញទៅក្រៃលែង, ចេញចាកកាម, ចេញបួស" ន. **អភិនិក្ខមោ អភិនិក្ខមនំ**(អភិ+និ+កមិ) ។ **ស-ङ្កមតិ**"ទៅព្រម, ទៅដោយប្រពៃ,..." ន. **សङ្កន្តិ សङ្កមោ**(សំ+កម) ។ **ឧបសङ្កមតិ**"ចូលទៅ, ចូលទៅរក, ចូលទៅគាល់, ចូលទៅជួប" ន. **ឧបសङ្កមនំ**(ឧប+សំ+កមិ) ។

២-**ឥច្ឆាកន្តីសុ កាមេតិ កាមយតិ**"ប្រាថ្នា, ចង់បាន, ស្រឡាញ់" ចុ. ។ រូបដទៃ **កន្តិ និកន្តិ កាមនា កាមយមានោ កាមេន្តោ** ។ **កាមោ** បុ. មានពីរយ៉ាងគឺ **កិលេសកាមោ** បានដល់ តណ្ហា រាគ: ជាដើមមួយ, **ឥត្ថុកាមោ** បានដល់ រូបសំឡេង ក្លិន រស សម្ផស្ស មួយ ។ **អតិក្កន្ត** គុ. ប្រែបានច្រើន ៖

១/ កន្លងហួសទៅ, អស់ទៅ =**ខយោ** ឧ. **អតិក្កន្តា ភនេ រត្តិ** "រាត្រីកន្លងផុតហើយ ព្រះអង្គ (ភ្លឺស្វាង)" ។

២/ ល្អ, ស្អាត, ឆើតឆាយ = **សុន្ទរោ** ឧ. **អយំ ឥមេសំ ចតុន្នំ បុគ្គលានំ អតិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច**"បុគ្គលនេះល្អឆើតឆាយ ទាំងប្រណីតជាងបុគ្គលទាំង ៤ នាក់នេះ" ។

៣/ ល្អ, ផ្ទរផង់ =**អតិរូចោ** ឧ. **អតិក្កន្តេន ឥណ្ណេន សព្ពា ឱ្ភាសយំ ទិសា**"មានពណ៌ល្អផ្ទរផង់ ញ្ជាំង ទិសទ. ទាំងអស់ឲ្យភ្លឺច្រាល " (ឱ+ភាស+ ណយ+អន្ត+ សិ) ។

៤/ ត្រេកអរខ្លាំង ត្រេកអរក្រៃពេក, ពីរោះ =**អច្ឆាតុមោទនា** ឧ. **អតិក្កន្តំ ភនេ**"ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីត្រេកអរក្រៃពេក, ពីរោះពេក" -ស. ។ **ភន្ត** ឥ. "ស្រី, នាង" ដែលប្រុសប្រាថ្នា ឬ ស្រឡាញ់ (ភមិ+ត+អា) ។

ភយវិក្ករយិក	បុ.	អ្នកជំនួញ (ដូច **សត្ថវាហ**) ។
ភយិក	នុ.	អ្នកទិញ (ដូច **ភាយិក**) ។
ភយិរតិ	កិ.	[ករ + យិរ + តិ-រ.] ធ្វើ ។
ភយិរមាន	គុ.	[ករ + យិរ + មាន] កាលធ្វើ, កំពុងធ្វើ ។
ភយិរ	កិ.	[ករ + យិរ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីធ្វើ ។
ភយិរថ	កិ.	[ករ + យិរ + ឯយ្យាថ-ស.] គប្បីធ្វើ ។
ករ	បុ.	គ្រឿងបូជា, អាករ (ដូច **ពលិ**), ដៃ (ដូច **ហត្ថ**), រស្មី (ដូច **អំសុ**) ។
ករកា	ឥ.	ព្រិល, ភ្លៀងធ្លាក់ទឹកកកចុះមក ទឹកកកនោះហៅថាព្រិល (ដូច **ឃនោបល, មេឃបាសាណ**),ធម្មក្រក, កុណ្ឌីទឹក (ដូច **កុណ្ឌិកា**) ។
ករក	បុ.	ដើមទទឹម (ដូច **ទាលិម**) ។
ករគ្ត	នបុ.	ចុងប្រមោយដំរី (ដូច **ហោត្ថ**) ។
ករជ	បុ.	[ក+រជ] ធូលីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសរីរ: ,ក្រចក (ដូច **ឆខ**), វិ. **ភេ សរីរេ បវត្តោ រជោ>ករជោ** ។-**ភាយ** បុ. [ករជ + ភាយ] ករជកាយ, កាយដែលកើតអំពីធូលីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសរីរ:, វិ. **ករជេន សម្ភូតោ ភាយោ>ករជភាយោ** ។ យ.វិ.។
ករញ្ជ	បុ.	ដើមទន្លា (ដូច **ឆត្តមាល**) ។

ករណ នបុ. [ករ + យុ] កិ.ធ្វើ(ដូច **ក្រិយ**), វិ. **ករិយតេតិ>ករណំ** ។ ជាទីធ្វើ, វិ. **ករោតិ ឯតស្មិន្តិ>ករណំ**។ ជាគ្រឿងធ្វើ, ជាហេតុធ្វើ, វិ. **ករោតិ ឯតេនាតិ>ករណំ** ។ -**ក្ខណ** បុ. ខណៈនៃកិ.ធ្វើ, ខណៈជាទីធ្វើ ។ -**សម្ផត្តិជនិតសុខវិនិគ្គតមធុរោឡារវចនលាវណ្ណយុត្ត** គុ. អ្នកប្រកបដោយសេចក្តីក្បោះក្បាយនៃពាក្យដ៏ពីរោះក្រៃលែងដែលចេញទៅហើយដោយស្រួលជាពាក្យគឺករណសម្ផត្តិឲ្យកើតហើយ, អ្នកប្រកបហើយដោយពាក្យដ៏ក្បោះក្បាយពីរោះក្រៃលែងដែលចេញទៅដោយងាយជាពាក្យញ៉ាំងករណសម្ផត្តិឲ្យកើតហើយ ។ ការសម្រេច (ដូច **សាធកតម**), ខ្លួន (ដូច **ឥន្ត**), ឥន្ទ្រិយមានចក្ខុជាដើម ។

ករណីយ គុ. [ករ + អនីយ] គឺ....គប្បីធ្វើ, វិ. **ករណ្ដ>ករណីយ** ។ នបុ. អំពើដែលគួរធ្វើ (ដូច **កិច្ច**) ។

ករណុត្តរិយករណ នបុ. [ករណ + ឧត្តរិយ + ករណ] កិ.ធ្វើឲ្យក្រៃលែងជាងកិ.ធ្វើ, កិ.ធ្វើឲ្យចម្រើនក្រៃលែងជាងកិ.ធ្វើ, - ជាងអំពើ ។

ករណ្ឌកកណ្ណិកា ឥ. [ករណ្ឌក + កណ្ណិកា] ចំពូយនៃដប, ចំពូយនៃខ្ទ, ចំពូយនៃកំប៉ុក, ចំពូយនៃកំសៀវ ។

ករណ្ឌ បុ. ប្រអប់ (ដូច **ចង្ខោដក**) ។

ករបាលិកា ឥ. ខែលសម្រាប់ការពារដៃ (ដូច **ឥល្លី**) ។

ករបុដ បុ. ក្រពុំម្រាម, ក្រពុំដៃ (ដូច **អញ្ជលិ**) ។

ករភ បុ. ប្រទេសជាចន្លោះនៃកដៃនិងកូនដៃ, សត្វអូដ្ឋ (ដូច **ឱដ្ឋ**) ។

ករភូសា ឥ. គ្រឿងប្រដាប់ដៃ (ដូច **កំកណ**) ។

ករមទ្ទ បុ. ដើមក្រចកខ្លែង (ដូច **សុសេន**) ។

ករមរ បុ. [ករ + មរ + អ] ជនអ្នកស្លាប់ក្នុងដៃនៃសត្រូវ, ជនអ្នកត្រូវស្លាប់ដោយដៃនៃសត្រូវ (មនុស្សឈ្លើយសឹក ដូច **ឥន្ធ**), វិ. **សត្ថូនំ ករេ ហត្ថេ មតោតិ>ករមរោ**, **សត្ថូនំ ករេន ហត្ថេន មរេយ្យាតិ>ករមរោ** ។ -**អនីត** គុ.ដែលគេនាំមកជាឈ្លើយ (ទាស ,ខ្ញុំ) ។

ករវីក បុ. ឈ្មោះភ្នំមួយក្នុងចំណោមភ្នំសត្ត្ដបរិកណ្ណ, សត្វកវរិក ។

ករវីរ បុ. ដើមនួនស្រីទេស (ដូច **អស្សមារក**) ។

ករសាខា ឥ. ម្រាមដៃ (ដូច **អङ្គុលិ**) ។

ករស្សុ កិ. [ករ + អ + ស្សុ-ប.] ចូរធ្វើ ។

ករហាដ នបុ. មើម (ដូច **ឥន្ទ**) ។

ករិ កិ. [ករ + អ + ណ្ឍ-អជ.] ធ្វើហើយ ។

ករិត្ថ កិ. [ករ + អ + ឥ-អា.+ ត្ថ-ហី.] ធ្វើហើយ ។

ករិត្វាន អ. [ករ + ឥ-អា. + ត្វាន] ធ្វើហើយ, លុះធ្វើហើយ ។

ករិសាបណ បុ. កហាបណ: (ដូច **កហាបណ**) ។

ករិស្សតិ កិ. [ករ + អ + ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងធ្វើ ។

ករីរ បុ. ដើមដងដឹង, ស្វាត (ដូច **ករ**) ។

ករីស បុ. ន- [ករ+ណ្យ,ស] (អាហារវត្ថុ)ដែលជនធ្វើ, -បន្ទោបង់ (ករីស, អាហារចាស់,
បុ. ឧច្ចារ:, លាមក, គូថ ដូច **ឥច្ច**, **គូថ**), វិ. **ករិយតីតិ**> **ករីសំ** ។ មួយ
ករីសចំនួនបួនអម្ពណ ឬ អម្ពណ ។

ករីសុ កិ. [ករ + អ + ឧំ-អជ្ជ.] ធ្វើហើយ ។

ករុណា ឥ. [កិរ + យុ + ឥ-អា., ករ + ឧណា + អា-ឥ.] (ធម្មជាតិ)នាំបង់នូវទុក្ខ
នៃបុគ្គលដទៃ ឬ(ធម្មជាតិ)បំផ្លាញនូវទុក្ខនៃបុគ្គលដទៃ (សេចក្ដី
អាណិត ដូច **អនុទ្ទយា**), វិ. **កិរតិ ទិក្ខិបតីតិ** >**ករុណា**, **ករោតិ
បរទុក្ខំ ទិនាសេតីតិ ឥ** >**ករុណា** ។ល។ - **ភាវនា** ឥ. គុណ
ជាតិញ៉ាំងករុណាឲ្យចម្រើន, វិ. **ករុណំ ភាវេតីតិ**> **ករុណា-
ភាវនា** ។ -ភាវនាប្រកបដោយករុណា, វិ. **ករុណាយ សម្ប-
យុត្តា ភាវនា** >**ករុណាភាវនា** ។ កិ.ចម្រើននូវករុណា ឬកិ.
ញ៉ាំងករុណាឲ្យចម្រើន ។ - **ចេតសមុស្សាហិតមានស** គុ. មាន
ចិត្តគឺកម្លាំងនៃករុណាឲ្យខ្ចីឃ្មាតហើយ ។ - **សហគត** គុ. ទៅ
មួយអន្លើដោយករុណា, ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយករុណា, ប្រកប
ដោយករុណា ។

ករុណ គុ. (សភាវ)ញ៉ាំងសេចក្ដីសោកឲ្យចម្រើនឡើង (ជារសនៃរបាំម្យ៉ាង
ដែលគួរឲ្យយំសោក) ។

ករេ កិ. [ករ + អ + ឯយ្យ-ស., លុបយ្យ] គប្បីធ្វើ, ត្រូវធ្វើ ។

ករេយ្យ កិ. [ករ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីធ្វើ ។

ករេរិ បុ. ដើមថ្ងាន់ (ដូច **ឥរណ**) ។

ករោតិ កិ. [ករ + ឱ + តិ-វ.] ធ្វើ, រមែងធ្វើ ។

ករោន្តិ កិ. [ករ + ឱ + អន្តិ-វ.] ធ្វើ, រមែងធ្វើ ។

ករោន្តី គុ. [ករ + ឱ + អន្ត + ណ្យ] កំពុងធ្វើ, កាលធ្វើ ។

ករោនុ កិ. [ករ + ឱ + អនុ-ប.] ចូរធ្វើ, សូមធ្វើ ។

ករោហិ កិ. [ករ + ឱ + ហិ-ប.] ចូរធ្វើ, សូមធ្វើ ។

ករ ធា. ១-**ករណ ករោតិ ករយតិ កុព្វតិ ក្រុព្វតិ** កម្ម. **ករីយតិ ករ
ិយ្យតិ ករយតិ** ការិត. **ការេតិ ការយតិ ការាបេតិ ការាបយតិ
ករោ ករុមានោ ករោន្តោ ករុព្វន្តោ**, **ករណំ ករិយា ក្រិយា
ករ្ម** ។ល។ "ធ្វើ, សាង, សង់, បំពេញ, ប្រតិបត្តិ, បង្កើត, សរសេរ,
តែង, ស្លៀកពាក់..." ត. ។ **ករយតិ** ប្រព្រឹត្តទៅបានទាំង ២ វាចកគឺ

កត្តុ. កម្ម. ។ **កត្តុ**.ឧ. **បុរិសោ កម្មំ កយិរតិ** ។ **កម្ម**.ឧ. **កុដិ មេ កយិរតិ អនេសិតវត្ថុកា**"កុដិមានវត្ថុមិនទាន់សម្តែង គឺខ្ញុំធ្វើ ឬ ខ្ញុំធ្វើកុដិមានទីដែលសង្ឆមិនទាន់សម្តែងហើយ" ។ កត្តុ. **យិរ** បច្ច័យ កម្ម. **យ** បច្ច័យ **ឥណ្ណាទិបរិយាយ** គឺបង្ខិលត្រឡប់អក្សរ យ រ -ស. ។ **ការណ** នបុં. "ហេតុ, ការណ៍" ធ្វើផល, វិ. **អត្តនោ ផលំ ករោតីតិ ការណំ** -ស.។

ករធាតុប្រកបចូលអព្យយបច្ច័យមានរូបដូចតទៅនេះ **ការេតុ ការេត្តុ ការតវេ ការេតុ ករ្ត្វា ករ្ត្វាន ការ្ត្ងន ករ្ត្ងា ករ្ត្ងាន ការ្ត្ងន ករ្ត្ងាន ករ្ត្ងាន ករ្ត្ងា

កលត បុ. ដំរីស្ទាវ (ដូច **តឹក**) ។

កលម្ពក បុ. ត្រកួន (ដូច **តម្ពក**) ។

កលល នបុ. [កល + អល] ភក់ ។ -**មក្ខិតបាទ** គុ. មានជើងប្រឡាក់ហើយដោយភក់, មានជើងគឺភក់ប្រឡាក់ហើយ ។ -**មក្ខិត** គុ. ប្រឡាក់ហើយដោយភក់, គឺភក់ប្រឡាក់ហើយ ។ **កលលរូប** គឺរូបដែលកកើតជាដំបូង, ភក់ (ដូច **ជម្ពាល**) ។

កលវិङ្ក បុ. ចាបស្រុក (ដូច **ចជក**) ។

កលស បុ. ក្ពម (ដូច **ក្ពម្ភ**) ។

កលហ បុ. [កល + ហ] វាទ:ជាទីបៀតបៀននូវគ្នានិងគ្នា ឬវាទ:ជាទីចាក់ដោតនូវគ្នានិងគ្នា (ការឈ្លោះ, ជម្លោះ សេចក្ដីឈ្លោះ, ទាស់ទែង, ប្រកាន់ផ្សេងគ្នា ដូច វិគ្គហ), វិ. **កលតិ ហឺសតិ អញ្ញមញ្ញं អស្មិន្ति >កលហោ ។** - **ឧបសមន ន**បុ. **កិ.ចូល**ទៅរម្ងាប់នូវជម្លោះ, កិ. ញ៉ាំងជម្លោះឲ្យចូលទៅរម្ងាប់។ - **ឧបសមនវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃកិ. ចូលទៅរម្ងាប់នូវជម្លោះ, រឿងនៃកិ.ញ៉ាំងជម្លោះឲ្យចូលទៅរម្ងាប់ ។ - **សङ្ខាត** គុ. ពោលគឺជម្លោះ, គឺបណ្ដិតរាប់ព្រមហើយថាជម្លោះ ។

កលហាល បុ. កោលាហាល, សំឡេងចៀវបារៀវ, សំឡេងខ្លាំង (ដូច **កោលាហាល**) ។

កលហិ ធា. **ករ្ហណេ កលហតិ**"គួរខ្ពើម, ឈ្លោះ, ទាស់" ភ្ជ. ។ **កលហ** បុ. "ជម្លោះ, ការទាស់ទែង, វិវាទ" ។

កលា ឥ. ចំណែកទី ១៦ , របស់ដែលគេបែងចែកជា ១៦ ចំណែក ហើយគេយកតែមួយចំណែកមកនិយាយ (ដូច **អំស**), សិល្ប:ដែលមកក្នុងនាដកសាស្ត្រ, ចំណែកទី ១៦ នៃព្រះចន្ទ ។

កលាប បុ. [កល+ចា+អ] សភាវ:រក្សាទុកនូវអវយវ: (កណ្ដាប់, ចាច់, សំណុំ), វិ. **កលំ អវយវំ ចាតិ រក្ខតីតি >កលាបោ** ។ -**អគ្ត** គុ. ទានដ៏ថ្មោងគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យក្នុងកាលជាទីធ្វើនូវកណ្ដាប់ ។ -**អាទិ** គុ. (កាល) មានកាលជាទីធ្វើនូវកណ្ដាប់ជាដើម ។ កន្ទុយក្ងោក (ដូច **សិខណ្ឌ**, **ចិញ្ជ**), បំពង់សរ (ដូច **តុណ្ឌ**, **ពាណធិ**), ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក, ចាច់ (ដូច **និករ**, **ក្ពម្ភ**) ។

កលាបី បុ. សត្វក្ងោក (ដូច **មោរ**) ។

កលាពុរាជភូត គុ. [កលាពុរាជ + ភូត] កើតជាស្ដេចឈ្មោះកលាពុ, ជាស្ដេចឈ្មោះកលាពុកើតហើយ ។

កលិ បុ. [កល+ឥ] ទោស, បាប, កំហុស, ទោសកំហុស, ចាញ់ (ដូច **ចរជយ**) ។

កលិកា ឥ. ផ្ការឈើជិតនឹងរីក, ផ្ការឬផ្លែឈើដែលចម្រើន (ដូច **ការក**) ។

កលិङ្គរ បុ., នបុ. [ក + ពំគ + អរ, ចុះ-អា] ឈើដែលឃ្លាតទៅដោយខ្សល់ (ឧស, អង្កត់ឧស), វិ. **ករេន ङាតេន ङङ្គតិ អបគচ্ছតីតি >កលিङ্ગរោ** ។

កលិន្ទល បុ. សំដីស្រូវ (ដូច **ភូស**) ។
កលិន្ទ បុ. សត្វរន្ទេ (ដូច **ចូ**ម**ឬ**ាដ) ។
កលិន ធា. **ឧ**ទ**ិ**ន**ដ**ន **ក** លិ**ន្ទ**ति"ខ្សឹកខ្សួល, ទួញ" រ. ។
កលិ**ល** បុ. ស្ពាត, សាំញ្ជាំ (ដូច **ត**ហ**ណ**ា) ។
កលី**ร**, **ก**ฬี**ร** បុ. នបុ. [ក**ล** + ฬ**ว**ร] ពន្លក, ពន្លកឈើ, ទំពាំង, លំពង់ (ដូច **ม**ล**ก**)។
กลุ**ส** គុ. ល្អ**ก**់ (ដូ**ច** **ก**ล**ิล**), ប**ា**ប (ដ**ូ**ច **ก**ุ**ส**ล) ។
กล បុ. សំ**ឡ**ើ**ង**ម**ិ**ន**ជ**ាក់ ម**ិ**ន**ច**្ច**ាស**ៃ**ត**ៃ**ពី**ក**ោ**ះ**ជ**ា**ទ**ី**ត**ា**ប**ៃ**ចិ**ត**្ត ។
กล**ฺ**ยาณ គុ. ល្ម, ស្ម**ា**ត, ជ**ា**ទ**ី**ត**ា**ប**ៃ**ចិ**ត**្ត (ដ**ូ**ច **ธ**ม, **ส**ุ**ข**ร), ច**ម**្ម**ើ**ន (ដ**ូ**ច **ม**ล**ล**) ។
กล**ฺ**ล នបុ. [ก**ล** + ล] ធ**ម**្ម**ជ**ាត**ជ**ាគ្ម**ើ**ង** រ**ាប**ៃ (គ**ូ**ร, ចំ**ណ**ិ**ត**), **ว**ิ. **ก**ล**ฺ**ยาณ**ฺ**ณ **ส**ํ**ข**ฺ**ย**าย**ฺ**ณ **อ**เณ**ณ**าติ >**ก**ล**ฺ**ลํ ។ - **ภ**าค បុ. ចំ**ណ**ែ**ក**នៃ**ច**ំ**ណ**ិ**ត** ។ ពេ**ល**ព្រ**ឹ**ក**ព**្រ**ឹ**ម (ដ**ូ**ច **ป**ภา**ค**,**ป**ฐ**ส**) ។ គ. អ្ន**ក**ដ**ែ**ល**ម**ាន**ស**េ**ច**ក្ត**ី**ស**ប**្ប**ាយ**ខ**្ល**ួ**ន, ជ**ា**ខ**ួ**ន, ឥ**ត** រ**ោ** គ (ដ**ូ**ច **ร**ิ**ค**ค,**ร**ิ**ค**ม**ย**), ការ**ប**្រ**ដ**ាប់, ការ**រ**ៀ**ប**ចំ (ដ**ូ**ច**ส**ฺ**ฐ**), អ្ន**ក**ផ្ស**ៀ**ង**ផ**្ទ**ា**ស (ដ**ូ**ច**ธ**ฺ**ก**ฺ**ก**)។
กล**ฺ**ล**ก**ม**ห**า**ว**ิ-**ห**า**ร** បុ. [ก**ล**ล**ก** + ม**ห**า**ว**ิ**ห**า**ร**] ม**ห**า**ว**ิ**ห**า**ร** (**ว**ิ**ห**า**ร**ធ**ំ**) ឈ្ម**ោ**ះ**ก**ล**ล**ก: ។
กล**ฺ**ล**ว**า**ฬ**ค**ฺ**ค**ม**ก** បុ. [ก**ล**ล**ว**า**ฬ** + ค**ม**ก] ស្ុ**ก**ត**ូ**ច**ឈ**្ម**ោ**ះ**ก**ล**ล**ว**า**ฬ: ។
กล**ฺ**ล**ห**า**ร នបុ. ច**ង**្ក**ុ**ล**ណ**ើ, ស**ូ**ន**ฺ**ធ (ដ**ូ**ច **ส**ោ**ค**ธ**ิ**ก) ។
กล**ฺ**ล**ณ**ฺ**ฐ**ล**ฺ**ล បុ. ร**ล**ក**ធ**ំ (ដ**ូ**ច **ข**ณ**ฺ**ฐ**ล**ฺ**ล) ។
กล**ฺ**ล ធ**ា**. **อ**ส**ฺ**ส**ฺ**ส**ฺ**ส **ก**ล**ฺ**ล**ติ "ឥ**ត**ស**ំ**ឡ**ើ**ង, ស្ង**ៀ**ម, ស្ង**ា**ត់" ភ**ូ**. ។
กล**ิ**ม**ก** បុ. គ្ម**ើ**ង**ស**ម្ភ**ា**ល់, ស្ម**ា**ម (ដ**ូ**ច **ล**ญ**ฺ**ญ**ล**) ។
กล**ิ** ធ**ា**. ១-**ส**ํ**ข**ฺ**ย**าเณ **ก**ล**ติ"**រ**ាប**ៃ" ភ**ូ**. ។ ន. **ก**ล**ว** ឥ. "ចំ**ណ**ែ**ก**" = **อ**ว**ย**-**ว**ห= **ส**ห**ฺ**ฐ**ส**า**ธ**ิ**ก**า**ค**ห ។ **ก**า**ล** បុ. ក**ា**ល, ពេ**ล**, ដ**ូ**ច **ว**ล**ว**ា **ร**ាប**ៃ** **ว**ิ. **ก**ล**ิ**ต**ฺ**ต**ฺ**ว**ห **ส**ํ**ข**ฺ**ย**าต**ฺ**ว**ห**ติ ก**า**ล**ห-ส. ។
២-**ข**ห**ว**ห (**อ**ป**ฺ**ป**ก**ร**ณ**ห)**ก**า**ล**ห**ติ ก**า**ล**ย**ติ"ឲ** យ**ដ**ូ**ច **ต**ិ**ต**ចុ**ះ**, ឲ** យ**ដ**ូ**ច **ร**ล**ว**ង" ចុ. ។ ន. **ก**า**ล** បុ. ប្ រ**ប**ា**ន**ព**ី** រ**យ**ៈ**ង ៖ ១/ ក**ា**ល, ពេ**ล**, ដ**ូ**ច **ว**ล**ว**ា "ឲ**យ**ដ**ូ**ច **อ**ายุ**ย**ส**ต**ิ **ต**ู**ค**-**ร**ิ "ពេ**ล**ដ**ូ**ច **ว**ล**ว**ា ស**ី** ស**ត**ូ ទ." ។ ២/ ស**េ**ច**ក**ី**ត**ី**ស**្ល**ា**ប់, ម**ច**ុ "ឲ**យ**ជ**ី**ដ**ូ**ច **ว**ิ**ต**ិ**ต**ដ**ូ**ច **ว**ล**ว**ា" ឧ. **ก**า**ล**ก**ต**ค **ก**ล**ว**ห **ส**ห**ฺ**ฐ**ส**า**ธ**ิ**ก**า**ค**ห **ก**า**ล**ก**ต**ค) ส. ។
៣- **ค**ต**ิ**ส**ฺ**ข**ฺ**ย**าเณ**ส**ุ **ก**า**ล**ห**ติ ก**า**ล**ย**ติ ก**ล**ว **ก**า**ล**ห "ទ**ៅ**, ដ**ល**់, ប្ រ**ព**្ រ**ឹ**ត**ត**ទ**ៅ**, ร**ាប**ៃ" ចុ. ។
กว**ช** បុ. ក្ រ**ោ**ះ (ដ**ូ**ច **ก**ํ**ก**ช) ។
กว**ร**ค**า**ว**ี ឥ. [ก**ว**ร + ค**า**ว**ี**] ម**ៃ**ค**ោ**ព**ព**ាល ។
กว**ล**ิ**ง**ฺ**ค**า**ร**ห**า**ร** បុ. [ก**ว**ล**ิ**ง**ฺ**ค**า**ร + อ**า**ห**า**ร] អ**ា**ห**ា**ร**ដ**ែ**ល**ប**ុ**ค**ฺ**ค**ล**ធ**្ វ**ើ**ឲ**យ**ទ**ៅ**ជ**ា**ព**ំ**ន**ូ**ត ។

កវាដ បុ. សន្ទះ, សន្ទះទ្វារ, (គន្លឹះ, គន្លឹះទ្វារ) ។

កវិ បុ. ស្វា (ដូច **ឌាណរ**), អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **ពុធ**) ។

កវិដ្ឋ បុ. ដើមក្ងិដ្ឋ (ខ្ងិដ្ឋ) (ដូច **កបិដ្ឋ**) ។

កវី បុ. អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **សុធី**) ។

កវិ ធា. **ឥណ្ណ កវតិ** "ធ្វើឲ្យមានពណ៌, ជ្រលក់ពណ៌" ភូ ។

កសក បុ. [កស+ណ្ឍ] ជនអ្នកភ្ជួរ (អ្នកស្រែ ឬអ្នកចម្ការ), វិ. **កសតីតি>កសកោ** ។ -**ឧបាសក** បុ. បុគ្គលអ្នកភ្ជួរជាឧបាសក, ឧបាសកអ្នកភ្ជួរ (ឧបាសកអ្នកស្រែ) ។ ជាល (នង្គ័ល) (ដូច **ផាល**)។

កសន នបុ. [កស + យុ] ជាទីភ្ជួរ, កិ.ភ្ជួរ, វិ. **កសន្តិ ឯត្ថាតি >កសនំ** , **កសិយតេ-តি >កសនំ** ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីភ្ជួរ ។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ភ្ជួរ, ត្រូវការដល់ដល់កិ.ភ្ជួរ។

កសម្ភ បុ. សម្រាម (ដូច **សង្ការ**) ។

កសា ឥ. [កស + អ + អា-ឥ.] រំពាត់, ខ្សែតី (សម្រាប់វាយសេះជាដើម) ។

កសាបេតព្ព គុ. [កស + ណាបេ + តព្ព] គឺ.....គប្បីឲ្យភ្ជួរ ។

កសាមសេ កិ. [កស + អ + ម-រ.+ សេ-និ.] ភ្ជួរ, រមែងភ្ជួរ ។

កសាយ នបុ. ទឹកភាវ (ដូច **ទ្រវ**), សម្ផ្ការ (ដូច **ឥណ្ណ**), រសចត់, ក្លិនក្រអូប (ដូច **សុរភি**) ។

កសាវ បុ. [ក + សី + អវ] សភាវ:សេពនូវទឹក (ទឹកចត់, ទឹកម្ទ្ធ, រសចត់), វិ. **កំ ចានីយំ សេវតেតি > កសាវោ** ។ គុ.(វត្ថុ)មានរសចត់,រសចត់ ។

កសិកម្ម នបុ. [កសិ + កម្ម] កម្មគឺកិ.ភ្ជួរ ការភ្ជួររាស់ (ដូច **កសី**), វិ. **កសនំ >កសិ, សា ឯវ កម្មំ >កសិកម្មំ** ។ - **អាទិក** គុ. មានកសិកម្មជាដើម ។

កសិគោរក្ខាទិ គុ. [កសិ + គោរក្ខ + អាទិ] (ជីវិតោបាយ) មានកិ.ភ្ជួរ និងកិ.រក្សានូវគោជាដើម, (កម្ម) មានកសិកម្មនិងគោរក្ខកម្មជាដើម ។

កសិណ គុ.,ន. ទាំងអស់ (ដូច **សព្ព**),កសិណ ។-**បរិកម្ម** នបុ.បរិកម្មមានកសិណជាអារម្មណ៍, បរិកម្មក្នុងកសិណ ។-**មណ្ឌល** នបុ. មណ្ឌលនៃកសិណ ។

កសិត គុ. [កស + ឥ-អា. + ត] ដែល....ភ្ជួរហើយ ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ....គឺ....ភ្ជួរហើយ ។

កសិតុំ អ. [កស + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីភ្ជួរ, -រាស់ ។

កសិត្វា អ. [កស + ឥ-អា. + ត្វា] ភ្ជួរហើយ, រាស់ហើយ ។

កសិភណ្ឌ នបុ. [កសិ + ភណ្ឌ] ភណ្ឌ:សម្រាប់ភ្ជួរ, គ្រឿងភ្ជួរ ។

កសិរ គុ. [កស + ឥរ] ធម្មជាតដល់នូវភាពមិនមែនជាបុណ្យ (លំបាក, ត្រដាប ត្រដួស, ដូច **ទុក្ខ**) វិ.**កសតি អបុញ្ញន្តិ>កសិរំ**) ។

កសិវណិជ្ជាទិ គុ. [កសិ + វណិជ្ជ + អាទិ] (កម្ម) មានកិ.ភ្ជួរនិងកិ.ជួញជាដើម, មានកសិកម្ម និងវណិជ្ជកម្មជាដើម ។

កសី ឥ. ការភ្ជួររាស់ (ដូច **កសិកម្ម**) ។

កសេរុ នបុં. ផ្លែក្រចាប់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**សីឃាដ**ក**ក**សព្ទ ។

កស្មា វិ.ស.អ [កឹ + ស្មា] ព្រោះហេតុអ្វី, ព្រោះហេតុដូចម្តេច ។

កស្មីរជំ នបុं. របស់ដែលកើត ក្នុងដែនកស្មីរគឺ **អគ្គិសិខំ**, **ឥរវាលិកំ**, **ឬតនំ**, **រត្តំ**, **សំកោចំ**, **ឬសុនំ**, **ឥរ៉ ណោហិតចន្ទនំ** (ដូច **កុំកុម**) ។

កស្មីរ បុं. ឈ្មោះដែន ឬ ជនបទមួយ ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ។

កស្សក បុं. អ្នកស្រែ (ដូច **ខេត្តាជីវ**) ។

កស្សចិ វិ.ស.អ. [ឥ + ស-វិ.+ចិ] ដល់អ្នកណា, ដើម្បីអ្នកណា,....។

កស្សប អ.ន. ភិក្ខុឈ្មោះកស្សប:, កុមារឈ្មោះកស្សប:, ព្រះពុទ្ធព្រះនាមកស្សប: ។ -**ទសពល** បុं. ព្រះទសពលព្រះនាមកស្សប: ។ -**ពុទ្ធកាល** បុं. កាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមកស្សប: ។ -**ពុទ្ធសាសន** នបុं. សាសនានៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមកស្សប:។ -**សម្មាសម្ពុទ្ធកាល** បុं. កាលនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមកស្សប: ។ ឈ្មោះឥសីអ្នកតែងមន្តមួយ ។

កស្ស ធា. **គតិយំ កស្សតិ បរិកស្សតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **បដិកស្សតិ** "ទាញមក, ត្រឡប់ទៅ" (បដិ+កស្ស)អា. **ម្ហណ្ឌ** យ **បដិកស្សេយ្យ** "គប្បីត្រឡប់ទៅ ដើម្បីអាបត្តិដើមវិញ" ។ **បដិក-ស្សេយ្យ=អ**ាកឌ្ឍេ**យ្យ** -ស. ន. **បដិ**ស្ស**ន**ំ ។

កស ធា. ១-**ទ**ិ**ណ**ៈ**ខ**ណ**ៈ **ក**ស**តិ ក**ស្ស**តិ**"ធ្វើឲ្យមានស្នាម, គូស, ភ្ជួរ, រាស់" ភូ. ទិ. ។ **ក**ស្ស**ក**ោ បុं. **ក**ស្ស**ិ**ក**ា** ឥ. "អ្នកស្រែ, អ្នកចម្ការ" (ក**ស**+ ណ្ឍ) ។ **អ**ាក**ាសោ** បុं. =**ន**ភ**ំ** "អាកាស, មេឃ ភ្ជួរមិនបាន ឬ មិនអាចភ្ជួរ, គូសបាន" វិ. **ត**ំ **ហ**ិ **ន ក**ស្ស**តីតិ អ**ាក**ាសោ** ។ **ក**ស**ិ**ត**ុ**ំ **ទ**ិ**ណ**ៈ**ខ**ិ**ត**ុ**ំ ន ស**ក្ក**ោ**ត**ីតិ អ**ត្ថ**ោ** ស. ។ស័ព្ទជាវេចន:នៃ **អ**ាក**ាសោ** គឺ **អ**ម្ព**រ**ំ **អ**ព្ភ**ំ អ**ន្ត** លិ**ក្ខ**ំ អ**យ**ំ ន**ភ**ំ **ឆ**ហ**ាសោ ឆ**ត**ន**ំ **ឆ**ោ**ទ**ោ **ខ**ំ **អ**ាទ**ិ**ច្ច**ប**ថ**ោ ត**ារ**ាប**ថ**ោ ន**ក្ខ**ត្ត**ប**ថ**ោ **ទ**ិ**ប**ថ**ោ ឆ**ហ**ាស**យ**ំ **ឆ**ាយ**ុ**ប**ថ**ោ **អ**ប**ថ**ោ **អ**ន**ិ**ល**ញ**្ជ**ស**ំ -ស.។

២- **ហ**ី**ស**ាយ**ំ ក**ស**ត**ិ"ប**ៀ**ត**ប**ៀ**ន" ភូ. ។

៣- **ឆ**ត**ិ**ស**ាសនេ**ស**ុ ក**ស**ត**ិ"ទ**ៅ**, ដ**ល**់, ប្ប**ព្ធ**ត**្ត**ទ**ៅ, ប្ប**ៀ**ន**ប្ប**ដ**ៅ, ទ**ូ**ន**ា**ន" ភ**ូ.។

កហ**ាប**ណ** បុं., ន កហាបណ: (សាច់ប្រាក់ទម្ងន់ ១ បាទ) (ដូច **ក**ារ**ិ**ស**ាប**ណ**)។ -**ក**ារ-
បុं. **ណ** នបុं. ហេតុនៃកហាបណ:។ -**អ**ច្ឆ**ន**ក គុ. ដ**ល**់ន**ូ**ន**ូ**ន**ូ**

-**គណ្ដទ្វារ** នបុ. ទ្វារនៃបន្ទប់ដ៏ពេញដោយកហាបណៈ, វិ. **កហាបណេហិ ឋូតេ គណ្ដោ >កហាបណគណ្ដោ** ។ បន្ទប់សម្រាប់ដាក់នូវកហាបណៈ, វិ. **កហាបណានំ ឋបនោ គណ្ដោ>កហាបណគណ្ដោ** ។ - **បសិព្ធក** នបុ. ការុងដ៏ពេញដោយកហាបណៈ, ការុងសម្រាប់ដាក់នូវកហាបណៈ ។ -**ឋូត** គុ. ដ៏ពេញដោយកហាបណៈ ។ -**ឆណ្ដិក** នបុ. បង្ហិចនៃកហាបណៈ, បង្ហិចដ៏ពេញដោយកហាបណៈ ។ -**រាសិ** បុ. គំនរនៃកហាបណៈ ។ -**ឋសេ** នបុ. ភ្លៀងគឺកហាបណៈ ។ -**សត** នបុ. រយនៃកហាបណៈ ។

កហំ អ.ស. [កឹ + ហំ] ក្នុងទីណា, ក្នុងទីដូចម្ដេច ។ **ក្ខត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺក្នុង..ណា, ក្នុង...ដូចម្ដេច ប្រែថា ក្នុងទីណា, ក្នុងទីដូចម្ដេច ជាដើម, **ក្ខហិញ្ចនំ**, **ក្ខហឹ**, **ក្ខត្រ**, **ក្ខត្ថ**, **ក្ខ** ក៏ជាក្ខត្ថវាចក ដែរ ។

កឆ្ឆត នបុ. ប្រពន្ធ (ដូច **ជាយា**) ។

កឆ្ឆាយ បុ. សណ្ដែកកង់, សណ្ដែកខ្មៅ (ដូច **ចណក**) ។

កឆ្ឆារ បុ. សម្ផ្ករដំដែង, សម្ផ្ករខៀវលឿង (ដូច **ឧបិល**) ។

កឆ្ឆុស គុ. ល្អក់ (ដូច **អនច្ឆ**)។

កឆ្ឆេឋរ បុ. កាយ, រាងកាយ (ដូច **ឥន្ទ**) ។

កឆ្ឆ ធា. ១-**មទកក្ខសេសុ កឆ្ឆតិ**"ស្រវឹង, ម�មៅ, អន់, អាក្រក់, ទារុណ" ភ្ជ. ។ ២- **សេចនេ កឆ្ឆតិ កឆ្ឆនំ**"ស្រោច, បាចសាច,ប្រោះព្រំ" ភ្ជ. ។

ក វិ.ស.អ. [កឹ + សិ-វិ.] ណា, នាងណា, ដូចម្ដេច ។

ការ បុ. [ការ+ក] សត្វធ្វើនូវសំឡេងថា «ការ» (ក្អែក), វិ. **ការ សទ្ទ ករោតីតិ** > **ការ** ។ - **ប្ដេត** បុ. ការប្ដេត, ប្ដេតមានសីសៈដូចជាសីសៈនៃក្អែក, ប្ដេតដូចជាក្អែក។ -**យោនិ** ឥ. កំណើតនៃក្អែក ។ -**ឋលិយ** អ.ន. សេដ្ឋីឈ្មោះការវលិយៈ។ - **សទិស** គុ. អ្នកដូចជាក្អែក, អ្នកប្រហែលដោយក្អែក, អ្នកប្រាកដស្មើដោយក្អែក ។ - **សុនខ-ន្ធិបាត** បុ. ការ.ប្រជុំនៃក្អែកនិងឆ្កែ, ការ. ជួបជុំនៃ....។ -**ស្ស** គុ. អ្នកក្លៀវក្លាដូចជាក្អែក ។

ការណិក នបុ. (ឈ្មោះប្រាក់បុរាណ ដែលគេប្រើក្នុងមជ្ឈិមប្បទេស) ការណិក, ទ្រព្យមានការណិកជាប្រមាណ ។ - **មត្ត** គុ. មានការណិកជាប្រមាណ, ត្រឹមតែមួយការណិក, ទ្រព្យត្រឹមតែមួយការណិក ។

ការតាលីយ គុ. (កម្ម)ប្រហែលគ្នានឹងក្អែកហើរ និងផ្លែត្នោតជ្រុះ, (កម្ម)ដែលមិនបានគិតមុន។

ការតិន្ទុក បុ. ដើមដង្កោ (ដូច **ករុលក**) ។

ការបក្ខ បុ. សក់ដែលគេសិតញ្ជែក មានសណ្ឋានដូចជាស្លាបក្អែក (ដូច **សិខណ្ឌ**) ។

ការលី ឥ. សំឡេងតិច, សំឡេងស្រាល, សំឡេងល្អិត ។

កាកីសទិស គុ. [កាកី + សទិស] ដូចជាមេក្អែក, ប្រហែលដោយមេក្អែក, ប្រាកដស្មើដោយក្អែក។

កាក បុં. ក្អែក (ដូច **អរិដ្ឋ**) ។

កាកោទុម្ពរិកា ឥ. ដើមល្វាដី (ដូច **ផេគ្គុ**) ។

កាកោបមា ឥ. [កាក + ឧបមា] វាចាជាគ្រឿងប្រៀបដោយក្អែក, សេចក្តីប្រៀបដោយក្អែក ។

កាកោឧ្ឆ្ងក បុં. [កាក + ឧទ្ឆ្ងក] ក្អែកនិងមៀម ។

កាកោឧ្ឆ បុં. ក្អែកព្រៃ (ដូច **វនកាក**) ។

កាច បុં. ដីដែលគេលាយមានសម្ផុរខៀវជាដើម, សង្ក្រែក (ដូច **សិង្ហ**), រោគភ្នែក (ដូច **ឆយនាមយ**) ។

កាជ បុં. ដងវែក (ដូច **ឥ្សាតណ្ដ**) ។

កាញ្ចនគុហា ឥ. [កាញ្ចន + គុហា] គុហាជាវិការៈនៃមាស, គុហាដែលគេធ្វើដោយមាស ។

កាញ្ចនថូប បុં. [កាញ្ចន+ថូប] ស្ពូបជាវិការៈនៃមាស, (ចេតិយជាវិការៈនៃមាស), វិ. **កាញ្ចនស្ស ឥិការោ ថូបោ >កាញ្ចនថូបោ** ។ ស្ពូបដែលគេធ្វើដោយមាស, វិ. **កាញ្ចនេន កតោ ថូបោ >កាញ្ចនថូបោ** ។

កាញ្ចនរូបក នបុં. [កាញ្ចន+រូបក]រូបតូចជាវិការៈនៃមាស (រូបប្រៀបជាវិការៈនៃមាស) ។

កាណ គុ. [កណ + ណ] ខ្វាក់, មានភ្នែកខ្វាក់ ។ **អតិ**.សុ. ភ្នែកខ្វាក់តែម្ខាងក្តី ខ្វាក់ទាំងពីរខាងក្តី ហៅថា «**កាណ**» ។ អ.ក. ភ្នែកខ្វាក់តែម្ខាងហៅថា«**កាណ**» , ខ្វាក់ទាំងពីរខាងហៅថា «**អន្ធ**», ពាក្យនេះសមតាមកាណកច្ឆបោបមសូត្រ ដែលនិយាយអំពីអណ្តើកខ្វាក់ភ្នែកតែម្ខាង ។ - **អាទិតាវ** បុં. ភាវៈនៃ.....ជាសត្វមានភ្នែកខ្វាក់ជាដើម ។ -**មាតា** ឥ. មាតានៃស្ត្រីឈ្មោះកាណា ។ -**មាតាវត្ថុ** នបុં. រឿងនៃមាតានៃស្ត្រីឈ្មោះកាណា ។

កាណាជិក នបុં. [កណ + ជន + ឥក] បាយកើតអំពីចុងអង្ករ (បាយចុងអង្ករ, បាយលាយដោយកន្ទក់), វិ. **កណកោ ជាយតីតិ >កាណាជិកំ** ។ ប្រើជា «**កណាជ**ក»ក៏មាន ។

កាតព្ព គុ. [ករ + តព្ព] គឺ...គប្បីធ្វើ, -ត្រូវធ្វើ, -គួរធ្វើ ។

កាតរ បុં. អ្នករួញរា, អ្នកមិនក្លាហាន (ដូច **អធីរ** ឬ **អធីរ**) ។

កាតុកាម គុ. [កាតុં + កម + ណ] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ, អ្នកចង់ដើម្បីធ្វើ, វិ. **កាតុំ កាមេតីតិ >កាតុកាមោ** ។

កាតុំ អ. [ករ + តុំ] ដើម្បីធ្វើ, រ៉ាកិ.ធ្វើ ។

កាថ ធា. **ហឹសាយំ កាថេតិ កាថយតិ** "បៀតបៀន" ចុ. ។

កាទម្ព បុં. ក្អែកទឹក (ដូច **កាឡហំស**) ។

កានន នបុ. ព្រៃ (ដូច **អរញ្ញ**) ។

កាបុរិស បុ. [កុ > កា + បុរិស] បុរសដែលបណ្ឌិតគួរខ្ពើម (បុរសលាមក, បុរសអាក្រក់), វិ. **កុច្ឆិតោ បុរិសោ >កាបុរិសោ** ។

កាឬតក គុ. [ករោត + ណក] មានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃព្រាប, មានសម្ផ្ករដូចជាសម្ផ្ករនៃព្រាប ។

កាម បុ. [កម+ណ] សេចក្តីប្រាថ្នា, សេចក្តីចង់បាន, ចំណង់, វិ. **កមនំ បត្ថនំ >កាមោ**។ -**ករណ្ដក** បុ. បន្ទាគឺកាម, កាមដូចជាបន្ទា ។ -**ការ** គុ. អ្នកប្រាថ្នានូវកាម ។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃកាម ។ - **គវេសក** គុ. អ្នកស្វែងរកនូវកាម, វិ. **កាមំ គវេសតីតិ >កាមគវេសកោ** ។ - **គវេសី** បុ. អ្នកស្វែងរកនូវកាម, អ្នកស្វែងរកនូវកាមដោយប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.ស្វែងរកនូវកាមជាប្រក្រតី, វិ. **កាមេ គវេសតីតិ > កាមគវេសី**, **កាមេ គវេសតិ សីលេនាតិ > កាមគវេសី**, **កាមេ គវេសិតុំ សីលមស្សាតិ >កាមគវេសី** ។ -**ច្ឆន្ទិ** គុ. (កិលេស) មានកាមច្ឆន្ទ:ជាដើម, មានសេចក្តីពេញចិត្តប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាមជាដើម ។ -**ឆន្ទ** បុ. ភក់គឺកាម, កាមដូចជាភក់ ។ -**បរិឡាហ** បុ. សេចក្តីរោលរាលព្រោះកាម, សេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះកាម ។ -**ព្យាបាទវិហឹសាវិតក្កវសិកតោ** ឥ. ភាវ:នៃ....នោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃកាមវិតក្ក: និងព្យាបាទវិតក្ក: និងវិហឹសាវិតក្ក: ។ -**ភវបរិក្ខីណ** គុ. មានកាមភពអស់ជុំវិញហើយ, មានកាមភពអស់រលីងហើយ ។ -**ភវាទិ** គុ. (ភព) មានកាមភពជាដើម ។ -**ភោគី** បុ. អ្នកបរិភោគនូវកាម, អ្នកបរិភោគនូវកាមដោយប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.បរិភោគនូវកាមជាប្រក្រតី ។ -**យត្ត** គុ.[<កម + ណយ + អត្ត] កាលប្រាថ្នា, កាលចង់បាន ។ -**យោគាទិ** គុ. (យោគ:) មានកាមយោគ:ជាដើម ។ -**រជ** បុ. ធូលីគឺកាម។ -**រតិនិស្សិត** គុ. អ្នកអាស្រ័យហើយនូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាម, អ្នកគឺសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមអាស្រ័យហើយ ។ -**រតិសន្ថវ** បុ. សេចក្តីរីករាយព្រមដោយអំណាចនៃសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាម ។ -**រាគសំយោជនាទិក** គុ. មានសំយោជន:គឺកាមរាគជាដើម, មានកាមរាគសំយោជន:ជាដើម ។ -**រាគាទិ** គុ. មានសេចក្តីរីករាយក្នុងកាមជាដើម, មានកាមរាគ:ជាដើម ។ -**វិតក្កាទិ** គុ. មានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងកាមជាដើម, មានកាមវិតក្ក:ជាដើម ។ -**សញ្ញោជនយ-ជន** នបុ. ការតនូវកិ.ប្រកបព្រមដោយកាម, កិ.តដើម្បីកិ.ប្រកបព្រមគឺកាមជាដើម។ -**សំយោគាទិ** គុ. មានធម៌ជាគ្រឿងប្រកបព្រមគឺកាមជាដើម, មានធម៌ជាគ្រឿងប្រកបព្រមដើម្បីកាមជាដើម ។ -**សុខសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសុខក្នុងកាម ។ -**ហេតុ** បុ. ហេតុនៃកាម ។ វត្ថុ

		កាមកិលេសកាម, សេចក្ដីប្រាថ្នា (ដូច **ឥច្ឆា**), ទេវបុត្តមារ (ដូច **មទន**), មារ (ដូច **អភិគ្គហ**),ជនអ្នកត្រេកអរ (ដូច **រត**), ចំណង់ (ដូច **និកាម**), តណ្ហា (ដូច **អតិលាស**) , អនុញ្ញា។
កាមគុណ	បុ.	[កាម + គុណ] កាមគុណ, សភាវ:ជាគ្រឿងចងគឺកាម, កាមជាគ្រឿងចង ។ -**បរិយេសន** នបុ. កិ.ស្វែងរកនូវកាមគុណ ។ -**សម្ផត្តិ** ឥ. ឬ គុ. កិ. ដល់ព្រមដោយកាមគុណ, ធម្មជាតិជាហេតុដល់ព្រមដោយកាមគុណ ។
កាមន	បុ.	អ្នកប្រាថ្នា, អ្នកស្រឡាញ់, អ្នកចង់ (ដូច **កាមី**) ។
កាមយិតា	បុ.	អ្នកប្រាថ្នា, អ្នកស្រឡាញ់, អ្នកចង់ (ដូច **កាមន**) ។
កាមាទិ	គុ.	(យោគ ៤)មានកាមយោគជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**យោគ**សព្ទ ។
កាមាវចរ	គុ.	[កាម + អវ + ចរ + អ] ដែលត្រាច់ចុះក្នុងកាមភព ឬដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាមភព , វិ. **កាមភវេ អវចរតិ បវត្តតីតិ** >**កាមាវចរំ** ។ -**កុសលចិត្ត** នបុ. ចិត្តជាកុសលជាកាមាវចរ, កុសលចិត្តជាកាមាវចរ ។ -**កុសលាទិភេទ** គុ. ផ្សេងដោយចិត្តមានចិត្តជាកុសលជាកាមាវចរជាដើម, មានចិត្តជាកុសលជាកាមាវចរជាដើមជាប្រភេទ ។
កាមាសវាទិ	គុ.	(អាសវ: ៤)មានកាមាសវ:ជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អាសវ**សព្ទ ។
កាមី	បុ.	អ្នកប្រាថ្នា, អ្នកស្រឡាញ់, អ្នកចង់ (ដូច **កាមយិតា**) ។
កាមិនី	ឥ.	ស្រី (ដូច **លលនា**) ។
កាមុក	បុ.	អ្នកប្រាថ្នា, អ្នកស្រឡាញ់, អ្នកចង់ (ដូច **កមិតា**) ។
កាមោយាទិ	គុ.	[កាមោយ + អាទិ] (ឱយ:) មានកាមោយ:ជាដើម, (អន្លង់) មានអន្លង់គឺកាមជាដើម ។
កាមោយាទិ	គុ.	(ឱយ: ៤)មានកាមោយ:ជាដើម, សព្ទនេះអត្ថនៃ**ឱយ**សព្ទ ។
កាមំ	និ.	ពិត, ដោយពិត ។ ឯកំសត្ថវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺចំណែក ១, តែម្យ៉ាង ប្រែថា ដោយពិត, **អញ្ញទត្ថុ**, **ឥត្ថ**, **សសង្ខ**, **អន្ធា**, **ជាតុ**, **ឥ**, **ហ**ាឥ ក៏ជាឯកំសត្ថវាចកដែរ, មួយទៀតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **យទិ** សព្ទនិង **អបិ**សព្ទ ប្រែដូច **យទិ** និង **អបិ** ។
កាយ	បុ.	[កុ+អាយ] សភាវ:ជាទីនៅនៃធម៌ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយអាសវ: ដែលបណ្ដិតគួរខ្ពើម, (កាយដូច **ទេហ**, សរីរ:, ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក, គំនរ ដូច **រាសិ**), វិ. **កុច្ឆិតានំ សាសវធម្មានំ អាយោតិ** >**កាយោ** **កុច្ឆិតានំ កេសាទីនំ អាយោ ឧប្ផត្តិទេសោតិ** >**កាយោ** ។ -**កម្ម** នបុ. កាយកម្ម, កម្មគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដោយកាយ, វិ. **កាយេន** **កាតព្ពំ** **កម្មំ** >**កាយកម្មំ**។ -**កម្មាទិក** គុ. មានកាយកម្មជាដើម ។ -**គត** គុ. ទៅហើយក្នុងកាយ, តាំងនៅក្នុងកាយ ។ -**ចលនសីសុ-ក្ខិបនភមុកវិការាទិ** គុ. (អាការ) មាន កិ.ក្រម្រើកនៃកាយ និងកិ.ងើបនៃក្បាល និងកិ.ញាក់នូវចិញ្ចើមជាដើម ។ -**ទណ្ឌាទិវិរហិត**

គុ. ដែលប្រាសចាកអាជ្ញា មានអាជ្ញាគឺកាយជាដើម, ដែលវៀរចាកអាជ្ញា មានអាជ្ញាគឺកាយជាដើម ។ -**ទណ្ឌាទិ** គុ. (អាជ្ញា) មានអាជ្ញាគឺកាយជាដើម, មានអាជ្ញាដោយកាយជា ដើម ។ -**ទុច្ចរិតាទិ-អកុសលកម្មានិរត** គុ. អ្នកត្រេកអរសិប់ហើយក្នុងអកុសលកម្ម មានកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ -**ទុច្ចរិតាទិ** គុ. (ទុច្ចរិត) មានកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ -**ទុច្ចរិតតាទិប្បវេសនិទ្ទារណាចារ** គុ. មានអាចារ:គឺកិ.ឃាត់នូវកិ.ចូលទៅ នៃទុច្ចរិតមានកាយទុច្ចរិតជាដើមជាប្រយោជន៍ ។ -**ទុច្ចរិតាទិភេទ** គុ. ផ្សេងដោយទុច្ចរិតមានកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ -**ទុច្ចរិតាទិវិរហិត** គុ. ដែលប្រាសចាកទុច្ចរិតមានកាយទុច្ចរិតជាដើម, ដែលវៀរចាកទុច្ចរិតមានកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ -**ទ្វារ** នបុં. កាយទ្វារ, ទ្វារគឺកាយ ។ -**និស្សិត** គុ. អាស្រ័យហើយនូវកាយ, អាស្រ័យហើយក្នុងកាយ។ -**ឃ្ឍគ្ពិយាទិ** គុ. (សេចក្តីឃ្នើសឃ្នុង) មានសេចក្តីឃ្នើសឃ្នុងដោយកាយជាដើម, (អាការ) មានកិ.ច្រឡើសបើសដោយកាយជាដើម ។ -**ឃ្ឍកោប** បុં. កិ.កម្រើកដោយកាយ, កិ.កម្រើកនៃកាយ ។ -**ពន្ធនមណ្ឌន** នបុં. កិ.ប្រដាប់នូវចីវរ (នូវសំពត់) សម្រាប់ចងនូវកាយ, កិ.ប្រដាប់នូវវត្ថពន្ធន៍, កិ.ប្រដាប់នូវវត្ថពន្ធន៍ចង្កេះ ។ -**ពន្ធន** នបុំ. សំពត់សម្រាប់ចងនូវកាយ, វត្ថពន្ធន៍ចង្កេះ ។ -**ឆចីមនោកម្ម** នបុំ. កាយកម្ម និងវចីកម្ម និងមនោកម្ម ។ -**ឆន្ទាទិ** គុ. (កិ.រៀច) មាន កិ.រៀចដោយកាយជាដើម ។ -**ឆត្ត**ុ**ក** គុ. មានកាយជាវត្ថុ, មានកាយជាលំនៅ, មានកាយជាទីតាំង ។ -**ឆាចាទិ** គុ. (ទ្វារ) មានកាយ និងវាចាជាដើម ។ -**ឆិជ្ជនរហិត** គុ. ដែលប្រាសចាកកិ.មិតពត់នូវកាយ, ដែលវៀរចាកកិ.កែក្រាយដោយកាយ ។ -**ឆិជ្ជិតា** ឥ. ភាវ:នៃ....ជាអ្នកមានកិ.មិតពត់នូវកាយ, ភាវ:នៃ.....ជាអ្នកមានកិ.កែក្រាយដោយកាយ ។ -**ឆិវេកាទិក** គុ. មានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់នៃកាយជាដើម, មានកាយវិវេកជាដើម ។ -**ឆិវេក** បុំ. សេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់នៃកាយ (វិវេក <វិ + រ៉ីច + ណ) ។ -**ឆេយ្យាវដ្ដិក** គុ. កិ.ខ្ទ្ល់ខ្ទាយដោយកាយ, កិច្ចប្រកបដោយកិ.ខ្ទ្ល់ខ្ទាយដោយកាយ, អ្នកប្រកបក្នុងកិ.ខ្ទ្ល់ខ្ទាយដោយកាយ ។ -**សញ្ញាមានទនវិរហិត** គុ. ដែលប្រាសហើយចាកកិ.សង្ក្រ្ទមមានកិ.សង្ក្រ្ទមដោយកាយជាដើម, វៀរហើយចាកកិ.សង្ក្រ្ទមមានកិ.សង្ក្រ្ទមដោយកាយជាដើម ។ -**សញ្ញាមាទិ** គុ. (កិ.សង្ក្រ្ទម) មានកិ.សង្ក្រ្ទមដោយកាយជាដើម ។ - **សមាចារ** បុំ. សមាចារ:នៃកាយ, មារយាទជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តស្មើដោយកាយ ។ -**សុចរិត** នបុំ. កាយសុចរិត, កម្មដែលបុគ្គលប្រព្រឹត្តល្អហើយដោយកាយ ។ -**សុចរិតាទិ** គុ. មានកាយសុចរិត

ជាដើម ។ -**សុចរិតាធិភេទ** គុ. ផ្សេងដោយសុចរិតមានកាយ សុចរិតជាដើម, មានកម្មដែលបុគ្គលប្រព្រឹត្តល្អហើយដោយកាយ សុចរិតជាដើមជាប្រភេទ ។ -**អាទិសញ្ញមវិរហិត** គុ. អ្នកប្រាសហើយចាកកិ.សង្រ្ទមនូវទ្វារមានកាយទ្វារជាដើម, អ្នកវៀរហើយចាក កិ.សង្រ្ទមនូវទ្វារមានកាយទ្វារជាដើម ។ -**អនុបស្សនា-ភាវនា** កិ.ញ្ចាំងបញ្ញាជាគ្រឿងឃើញរឿយៗក្នុងកាយឲ្យចម្រើន, គុណជាតិជាគ្រឿងញ្ចាំងបញ្ញាជាហេតុឃើញតាមបញ្ញាជាគ្រឿងឃើញរឿយៗក្នុងកាយ ។ -**អារុឡ្ហ** គុ. ឡើងកាន់កាយ ។ -**អលសិយ** នបុំ. ភាវៈនៃបុគ្គលខ្ជិលដោយកាយ, វិ. **អលសស្ស ភាវោ** >**អលសិយំ**, **កាយេន អលសិយំ** > **កាយាលសិយំ** ។

កាយពន្ធន នបុំ. វត្ថុពន្ធន៍ចង្កេះ។

កាយិក គុ. [កាយ + ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ, វិ. **កាយេ ភវត្តីតិ** >**កាយិកំ** ។ ប្រកបក្នុងកាយ, វិ. **កាយេ និយុត្តំ** >**កាយិកំ** ។ -**ចេតសិកវីរិយ** នបុំ. ព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ និងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ -**ឧ-ឡ្ហាហ** បុំ. សេចក្តីរោលរាលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ, សេចក្តីក្តៅក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ។ បុំ. អ្នកទិញ (ដូច **ឧយិក**) ។

ការ បុំ. [ករ + ណ] កុសលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើ, សក្ការៈគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើ, វិ. **ភាតញ្ចោតិ** >**ការោ** ។ បុំ. ដើមដង្កៀបក្តាម, សក្ការ, គុក (ដូច **ពន្ធនាលយ**) ។

ការក បុំ., ន បុំ. [ករ + ណ្ឍ] អ្នកធ្វើ, វិ. **ករោតីតិ** >**ការកោ** ។ -**បុគ្គល** បុំ. បុគ្គលអ្នកធ្វើ ។ -**សត្ត** បុំ. សត្វអ្នកធ្វើ ។ ការក ៧ មានកត្តុការកជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃសាធនសព្ទ ។

ការកា ឥ. ការធ្វើ (ដូច **ក្រិយា**), ឆន្ទមានអនុដ្ឋុតជាដើម (ដូច **បញ្ញ**) ។

ការណ នបុំ. [ករ + យុ] ធម្មជាតធ្វើនូវផលពោលគឺកិ.ដឹងច្បាស់ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ (ហេតុ, ការណ៍), វិ. **ករោតិ ឧប្ផ្ល សញ្ជ្ញានន្ទសន្ធានំ ផលន្តិ** > **ការណំ** ។ -**ភូត** គុ. ជាហេតុកើតហើយ, កើតហើយជាហេតុ ។ -**ភាវន** នបុំ. ជាគ្រឿងពោលនូវហេតុ, កិ.ពោលនូវហេតុ ។ -**ភាវ-ភាវ** ឥ. ភាវៈនៃ....ជាអ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃហេតុ, វិ. **ការ-ណស្ស ភាវោ** >**ការណភាវោ**, **ការណភាវេ ភវត្តីតិ** >**ការ-ណភាវិកោ**, **ឥស្ស ភាវោ** >**ការណភាវិកតា** ។ -**ភាវិក** គុ. អ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃហេតុ ។ -**ឧត្តរយុគ្គ្លាហកថា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលគឺកិ.កាន់យកជាគូឲ្យក្រៃលែងជាងហេតុ, វាចាជាហេតុពោលគឺកិ.កាន់យកនូវគូឲ្យក្រៃលែងជាងហេតុ ។

ការណ នបុំ. ការសម្លាប់ (ដូច **ឃាដ**), ហេតុ, ដើមកំណើតផល (ដូច **និមិត្ត**) ។

ការណា ឥ. វេទនាដ៏ក្លា, ការបៀតបៀន, ការធ្វើទុក្ខធ្វើបាប, ការផ្តន្ទា (ដូច

យាតនា) ។

ការណាការណ នបុ. [ការណ + អការណ] ហេតុនិងមិនមែនហេតុ, ហេតុគួរ និងហេតុមិនគួរ ។ -**ជានន្ទលក្ខណ** គុ. មានកិ.ដឹងនូវហេតុនិងមិនមែនហេតុជាលក្ខណៈ, មានកិ.ដឹងនូវហេតុគួរ និងហេតុមិនគួរជាលក្ខណៈ ។

ការណិក គុ. អ្នកដឹងនូវហេតុដ៏រហ័ស (ដូច **បរិក្ខក**) , នាយនិរយបាល, អ្នកធ្វើនូវការផ្ដន្ទា (ដូច **និរយប**) ។

ការណ្ហាឥ បុ. សត្វចង្កៀលខ្យង ។

ការយីសុ កិ. [ករ + ណយ + ឧំ-អជ្ជ.] ញ៉ាំង...ឲ្យធ្វើហើយ, ឲ្យធ្វើហើយ ។

ការ ឥ. គុកសម្រាប់ដាក់មនុស្សទោស (ដូច **ពន្ធនាគារ**) ។

ការបនីយ គុ. [ករ + ណាបេ + អនីយ] គឺ...គប្បីញ៉ាំង...ឲ្យធ្វើ, -គប្បីឲ្យធ្វើ, វិ. **ការបេតព្វោតិ** >**ការបនីយោ** ។

ការបេត្វា អ. [ករ + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំងឲ្យធ្វើហើយ, ឲ្យធ្វើហើយ ។

ការបេស្សាមិ កិ. [ករ + ណាបេ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង....ឲ្យធ្វើ, នឹងឲ្យធ្វើ ។

ការិត គុ. [ករ + ណេ + ត] គឺ...ញ៉ាំង...ឲ្យធ្វើហើយ ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ...នោះជា...គឺ..ញ៉ាំង...ឲ្យធ្វើហើយ។ -**បណ្ណ្ណសាលា** ឥ. បណ្ណសាលា គឺ...ញ៉ាំង...ឲ្យធ្វើហើយ។

ការី បុ. [ករ+ណី] អ្នកធ្វើ, អ្នកធ្វើដោយប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.ធ្វើជាប្រក្រតី, វិ. **ករោតីតិ** >**ការី**, **ករោតិ សីលេនាតិ** >**ការី**, **ការ**ំ **សីលមស្សាតិ** >**ការី** ។

ការុ បុ. អ្នកមានសិល្ប (ដូច **សិប្បិក**) ។

ការុញ្ញតរ គុ. [ការុញ្ញ+តរ] ភាវៈនៃករុណាជាង, មានភាវៈនៃសេចក្ដីអាណិតជាង ។

ការុញ្ញតា ឥ. [ករុណា+ណ្យ+តា-ស.] ភាវៈនៃសេចក្ដីករុណា, ភាវៈនៃសេចក្ដីអាណិត, វិ. **ករុណាយ តាវោ** >**ការុញ្ញ**ំ, **ការុញ្ញ**ំ **ឯ**ឥ >**ការុញ្ញតា** ។

ការុញ្ញឥស បុ. [ការុញ្ញ + វ១ស] អំណាចនៃភាវៈនៃសេចក្ដីករុណា ។

ការុញ្ញ នបុ. សេចក្ដីករុណា, សេចក្ដីអាណិត (ដូច **ទយា**) ។

ការុណិក បុ. អ្នកមានសេចក្ដីករុណា (ដូច **ទយាលុ**) ។

ការេតុកាម គុ. [ការេតុ + កម + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីញ៉ាំង....ឲ្យធ្វើ ។

ការេតុំ អ. [ករ + ណេ + តុ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឲ្យធ្វើ ។

ការេន្ត គុ. [ករ + ណេ + អន្ត] កាលញ៉ាំង....ឲ្យធ្វើ ។

ការេន្តិ កិ. [ករ + ណេ + អន្តិ-វ] ញ៉ាំង...ឲ្យធ្វើ ។

ការេយ្យុំ កិ. [ករ + ណេ + ឯយ្យុ-ស.] គប្បីញ៉ាំង....ឲ្យធ្វើ ។

ការេសិ កិ. [ករ + ណេ + ល្ស-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] ញ៉ាំង...ឲ្យធ្វើហើយ ។

ការេស្សថ កិ. [ករ + ណេ + ស្សថ-ភ.] នឹងញ៉ាំង....ឲ្យធ្វើ ។

ការេស្សុ កិ. [ករ + ណ + ស្សុ-ភ.] នឹងញ៉ាំង....ឲ្យធ្វើ ។

កាល បុ. [កល + ណ] (បរិច្ឆេទ) ដែលជនគប្បីរាប់ ដោយន័យថា កាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះកន្លងទៅហើយដូច្នេះជាដើម ឬ (បរិច្ឆេទ) ដែលញ៉ាំងអាយុនៃសត្វឲ្យអស់ទៅ (កាល, ពេល, សម័យ ដូច **សមយ**, សេចក្តីស្លាប់ ដូច **មច្ចុ**, **បលយ**), វិ. **ឯត្ថកោ អតិក្កន្តោតិអាទិនា កលិតព្ពោ សង្ខាតព្ពោតិ** >**កាណো**, **សត្ថានំ អាយុំ កលយតិ ខេបេតីតិ ១ា** >**កាណো** ។ -**ករ** គុ. អ្នកមានកាល:ធ្វើហើយ, អ្នកមានមរណកាលធ្វើហើយ, វិ. **កាណো ករោ យេន សো** >**កាល-ករো** អ្នកគឺកាល: (សេចក្តីស្លាប់) ធ្វើហើយ, អ្នកគឺមច្ចុឲ្យវិនាសហើយ, វិ. **កាលេន មច្ចុនា ករো ណាសិតោតិ** >**កាល-ករো** ។ -**ករតាវ** បុ. ភាវ:នៃ....នោះជាអ្នកមានកាល:ធ្វើហើយ, ភាវ:នៃ...នោះជាអ្នកគឺកាល:ធ្វើហើយ ។ -**ករិយា** ឥ. កិ.ធ្វើនូវកាល:, កិ.ធ្វើនូវមរណកាល ។ -**អច្ចយ** បុ. សម័យជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅនៃកាល, វិ. **អច្ចេន្តិ ឯត្ថាតិ** >**អច្ចយো**, **កាលស្ស អច្ចយো** > **កាលច្ចយো** ។ -**ប្បវេទន** នបុ. កិ.ញ៉ាំង....ឲ្យដឹងច្បាស់នូវកាល, កិ.សម្តែងនូវកាល ។ -**ភេទ** បុ. សេចក្តីផ្សេងនៃកាល ។

កាលកិរិយា ឥ. សេចក្តីស្លាប់ (ដូច **មរណ**) ។

កាលក្ខន្ធ បុ. ដើមទន្លាប់ (ដូច **តិន្ទុក**) ។

កាលវិសេស បុ. កាលដ៏វិសេសគឺ ១ ខណ: ចំនួនផ្ទាត់ម្រាមដៃ ១០ ដង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ខណ** សព្ទ ។

កាលវេលា បុ. ម្រះ (ដូច **សុសានី**) ។

កាលស្សវ និ. អំពីកាលមែនពិត, អំពីព្រឹក, អំពីព្រលឹម ។

កាណ ឥ. វល្លិប្រេងខ្មៅ (ដូច **សាមា**) ។

កាណនុកាល បុ. [កាល + អនុកាល] កាលប្រព្រឹត្តតាមនូវកាល, កាលដ៏សមគួរដល់កាល, មួយដងមួយកាល ។

កាលិ អា.ឥ. ម្នាលទាសីឈ្មោះកាលី ។ ប្រើជា **ការ្ជ** ក៏មាន ។

កាលិङ្គរដ្ឋ នបុ. [កាលិङ្គ + រដ្ឋ] ដែនឈ្មោះកាលិङ្គ: ។

កាលិङ្ក បុ. ឈ្មោះដែន ឬ ជនបទមួយ ។

កាលីទាសី ឥ. [កាលី + ទាសី] ទាសីឈ្មោះកាលី, ខ្ញុំស្រីឈ្មោះកាលី ។

កាលីយក្ខិនី ឥ. [កាលី + យក្ខិនី] យក្ខិនីឈ្មោះកាលី, មេយក្សឈ្មោះកាលី ។

កាវេរី ឥ. ឈ្មោះស្ទឹងមួយ ។

កាស បុ. [កាស + អ] កិ.ក្អក, រោគក្អក, ស្មៅត្រែង (ដូច **ចោជគល**, **ចោ-ជកិល**) ។

កាសមន្ត បុ. ម្រះព្រៅ ។

កាសាយ នបុ. [កសាយ + ណ] សំពត់ដែលជនជ្រលក់ហើយដោយទឹកចត់ (សំពត់កាសាយ: ដូច **អរហន្ត**), វិ. **កសាយេន រត្តំ** >**កាសាយំ** ។ -**និវត្ថ** គុ. (<និ + វស + ត) អ្នកស្លៀកនូវសំពត់កាសាយ:, អ្នកស្លៀកនូវសំពត់ដែលជនជ្រលក់ហើយដោយទឹកចត់, វិ. **កាសាយំ និវាសេតីតិ** >**កាសាយនិវត្ថោ** ។ អ្នកមានសំពត់កាសាយ: ស្លៀកហើយ, វិ. **កាសាយំ និវត្តំ យេន សោ** >**កាសាយនិវត្ថោ** ។ -**ឆ្យដិច្ឆន្ន** គុ. គឺសំពត់កាសាយ:បិទបាំងហើយ មានសំពត់កាសាយ:បិទបាំងហើយ, ដ៏បិទបាំងហើយដោយសំពត់កាសាយ: ។ -**ឋត្ថនិវត្ថ** គុ. ស្លៀកនូវសំពត់កាសាយ:, ស្លៀកនូវសំពត់ដែលជ្រលក់ហើយដោយទឹកចត់។ -**ឋត្ថ** នបុ. សំពត់កាសាយ:, សំពត់ដែលជនជ្រលក់ហើយដោយទឹកចត់។

កាសាវ នបុ. [កសាវ + ណ] សំពត់ដែលជនជ្រលក់ហើយដោយទឹកចត់, (ចីវរ (ដូច **កាសាយ**) សំពត់កាសាវ:), វិ. **កសាវេន រត្តំ** >**កាសាវំ** ។ -**កណ្ឋ** គុ. មានសំពត់កាសាវ:ព្ងដ៏ក, មានកព័ន្ធព័ទ្ធហើយដោយសំពត់កាសាវ: ។ -**កោដិ** ឥ. ទីបំផុតនៃសំពត់កាសាវ:, ចុងនៃសំពត់កាសាវ: ។ -**ធរ** គុ. អ្នកទ្រទ្រង់នូវសំពត់កាសាវ:, វិ. **កាសាវំ ធារេតីតិ** >**កាសាវធរោ** ។

កាសិ បុ. ឈ្មោះដែន ឬ ជនបទមួយ ។

កាសិក គុ. [កាសី + ណិក] អ្នកនៅក្នុងដែនកាសី, កើតក្នុងដែនកាសី ។ -**កោសលរដ្ឋ** នបុ. ដែនឈ្មោះកាសីនិងដែនឈ្មោះកោសល ។ -**គ្គាមក** បុ. ស្រុកតូចឈ្មោះកាសិក: ឬស្រុកតូចតាំងនៅក្នុងដែនកាសី ។ -**គ្គាមក** បុ. ស្រុកឈ្មោះកាសិក: ឬ ស្រុកតាំងនៅក្នុងដែនកាសី ។ -**ឋត្ថ** នបុ. សំពត់ដែលកើតក្នុងដែនកាសី, សំពត់ដែលជននាំមកអំពីដែនកាសី ។ -**រាជ** បុ. ស្តេចក្នុងដែនកាសី ។ -**បុរ** នបុ. បុរីនៃស្តេចនៅក្នុងដែនកាសី, ក្រុងឈ្មោះកាសី ។

កាសិត្វា អ. [កាស + ត-អា. + ត្វា] ក្អកហើយ ។

កាសុ ឥ. រណ្តៅ (ដូច **អាឋាជ**), ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក, គំនរ (ដូច **ចយ**) ។

កាស្ស៊ី ឥ. ដើមចម្ប៉ក់ (ដូច **សេបណ្ណិ**) ។

កាសៃ ធា. ១-**សទ្ទកុច្ឆាយំ កាសតិ ឧក្ការសតិ**"ក្អក, ត្រហែម" ភ្ជ. ។ **កាស** បុ. "រោគក្អក" អា. **កាសំ សាសំ ទរំ ពល្យ ខីណមេធោ និគច្ឆតិ** -**ស**.។ **កាសមន្ត** បុ. ញ្ចាំញ្ជ រោគក្អក, ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង បុរាណថាដើមម្រះព្រៅ ។

២- **ទិត្តយំ** (**ឋានកជវិជ្ជានតាយំ ឋា**) **កាសតិ បកាសតិ បកាសកោ បកាសិតុំ បកាសេតុំ កាសនា សន្ធាសនា បកាសនា** "ភ្លឺស្វាង,

ប្រាកដ, ប្រកាស, ជាក់ស្តែង, ឲ្យដឹងច្បាស់" ភ្ជ. ។ ការិត. **បកា-សេតិ** ។ អា. **ទ្ធរេ សន្តោ បកាសេន្តិ**"មនុស្សល្អ ទ. រមែងប្រាកដក្នុងទីឆ្ងាយ" ស. ។ **ការ** ឥ. "រណ្តៅ, អណ្តូង" =**អាឆារ**, កង, ពួក, គំនរ =**រាសិ**, អា. **ការ ខ ខ ន ស ិ ** **ការ ** **ថ ** ** ** "នៃនាយសារថី អ្នកជីករណ្តៅធ្វើអ្វី?" ។ **អ ** **ការ ** ** អ ** **ធ ** **ន ** "ពួកជនដទៃ រមែងព្រាចបាចគំនរធ្លាកភ្លើង" ។ **បការ** បុ. "ការប្រកាស, បំភ្លឺទ្ធ, ការឲ្យដឹងទ្ធ" (ប+ការ+អ) ។

ការ ** **

កាឡី ឥ. [កាឡ + ឦ] មានពណ៌ខ្មៅ, ស្រីមានសម្ផុរខ្មៅ ។

កាឡីយ នបុં. ក្លាំពាក់ (ដូច **កាឡានុសារី**) ។

កាឡុទាយិត្ថេរ បុં. [កាឡុទាយិ + ថេរ] ព្រះថេរៈឈ្មោះកាឡុទាយិ ។

កិកិ អ.ន. ឈ្មោះកិកិ ។

កិច្ច នបុં. [ករ + រិច្ច] កម្មគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើ (កិច្ចដូច **ករណីយំ**), វិ. **ភាតព្វន្តិ** > **កិច្ចំ** ។ -**បរិយោសាន** នបុં. កាលជាទីបំផុតចុះជុំវិញនៃកិច្ច, កាលជាទីចប់នៃកិច្ច, កាលជាទីស្រេចហើយនៃកិច្ច ។

កិច្ចាកិច្ច នបុં. [កិច្ច + អកិច្ច] កិច្ច និងមិនមែនកិច្ច (<អ = ប្រែថា «មិនមែន»), កិច្ច និងកិច្ចដ៏ចម្រើន (អ=ប្រែថា «ចម្រើន»), កិច្ចតូច និងកិច្ចធំ (អ=ប្រែថា «ធំ») ។

កិច្ឆ គុ. [កិរ+ឆ] ធម្មជាតបោះបង់នូវសេចក្ដីសុខ (ក្រ, លំបាក, ត្រដាបត្រដួសដូច **ករ**), វិ. **កិរតិ សុខន្តិ** >**កិច្ឆំ** ។ (កិច្ឆ <កិត + ឆ) ធម្មជាតជាគ្រឿងលំបាក, វិ. **កិច្ឆតិ តាយ កិលមតីតិ** >**កិច្ឆា** ។ -**ជីវក** គុ. អ្នកមានកិ.រស់នៅដោយលំបាក, វិ. **ជីវនំ** >**ជីវោ**, **កិច្ឆេន ជីវោ** >**កិច្ឆជីវោ**, **កិច្ឆជីវោ យស្ស អត្ថីតិ** >**កិច្ឆជីវី**, **កិច្ឆជីវី ឯវ** >**កិច្ឆជីវិកោ** ។

កិច្ឆាធិគត គុ. [កិច្ឆ + អធិគត] គឺ....បានហើយដោយលំបាក, -ដោយកម្រ ។

កិញ្ជន នបុં. [កិច + យុ, ចុះនិ-អា.] កិលេសជាតជាគ្រឿងកង្ងល់, កិលេសជាតជាគ្រឿងញ៉ាំញ៉ី, វិ. **កិញ្ជតិ ឯតេនាតិ** >**កិញ្ជនំ** ។ សេចក្ដីខ្វល់, កង្ងល់, វិ. **កិញ្ជិយតេតិ** >**កិញ្ជនំ** ។

កិញ្ជាបិ និ. [ក + ច + អបិ] ប្រាកដមែនហើយ, ក៏មែនហើយ, ក៏ពិតមែនហើយ, សូម្បីតិចតួច ។

កិញ្ចិ វិ.ស. [ក + ចិ] តិចតួច, អ្វីៗ, នីមួយៗ.... ។ អ្ន
អ. គឺតិច ប្រែថា តិចតួច, **ឦសំ**, **មនំ** ក៏ជាអ្ន

កិញ្ជ ធា. **មន្ធនេ កិញ្ជេតិ កិញ្ជយតិ** "ញ៉ាំញ៉ី, ក
"សេចក្ដីខ្វល់, អ
សត្ថ មន្ធតីតិ **កិ**
ឥត ។ **អ**

កិញ្ជ

កិ

កិ

កិ

កិដ ធា. ១-**គតិយំ កិដតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។
២- **ពន្ធេ កិដេតិ កិដយតិ**"ចង, រឹតរួត" ចុ. ។ **កីដ** បុ. "កណ្តូប, កំពោង, កន្លាត"។

កិណ្ណ នបុ. ពូជនៃសុវ (ដូច **មទិរាពីដ**) ។

កិតវ បុ. [កិត + អវ] មែកឈើ, គ្រឿងបិទបាំង ។ អ្នកលេង, អ្នកលេងបាសកា (ដូច **ជូតការ**) ។

កិត្តក គុ. [កិត្ត + ក] មានប្រមាណប៉ុន្មាន, ប៉ុន្មាន, វិ. **កិត្តានិ បរិមាណានិ ឯតស្សាតិ >កិត្តកំ** ។

កិត្តាវតា និ. ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុន្មាន, ដោយហេតុមានប៉ុន្មាន ។ បរិច្ឆេទ ត្ថវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺកំណត់ ប្រែថា មានកំណត់ប៉ុន្មាន, **យាវតា**, **តាវតា**, **យាវ**, **តាវ**, **ឯត្តាវតា**, **កីវ** ក៏ជាបរិច្ឆេទ ត្ថវាចក ដែរ ។

កិត្តិ ឥ. [កិត + តិ] វាចាជាគ្រឿងសម្តែង (សេចក្តីសរសើរ, កិត្តិគុណ,កេរ្តិ៍ ឈ្មោះ ដូច **សិលោកោ**) , វិ. **កិតេតិ ឯតាយាតិ >កិត្តិ** ។ -**ឥណ្ណ-ភណនសទ្ទានំ** គុ. ពោលគឺកិរិយាពោលនូវគុណគឺបុគ្គលគប្បីពណ៌នាគឺសរសើរ, ពោលគឺកិរិយាពោលនូវកេរ្តិ៍ឈ្មោះនិងសេចក្តីសរសើរ ។

កិត្តិម គុ. របស់ប្លម, របស់កាឡ, របស់ក្លែងធ្វើ ។

កិត្តេន្ត គុ. [កិត + ណេ + អន្ត] កាលសម្តែង ។

កិត្ត ធា. **សំសន្ធនេ កិត្តេតិ កិត្តយតិ កិត្តនា បរិកិត្តនា**"សន្ធនា, ប្រៀបធៀប, សម្តែង, ថ្លែង, សរសើរ" ចុ. ។ កម្ម. **កិត្តយតិ** ។ **កិត្តិ** ឥ. "កេរ្តិ៍, ពាក្យសរសើរ, ពាក្យកោត" ។ **កិត្តិសទ្ទ** បុ. កិត្តិសព្ទ, សំឡេងសរសើរ, សំឡេងសរសើរគុណ (កិត្ត+ឥ) ។

កិត ធា. ១-**និវាសេ ភេតតិ**"នៅ, អាស្រ័យ, ស្នាក់" ភូ. ។ **និភេត** បុ. "ទីនៅ, ទីអាស្រ័យ, ស្រុក" អា. **និភេតំ បាវិសិ**"គេបានចូលទៅហើយកាន់លំនៅ" ។ **អាហោទហមានោ គច្ឆតិ សន្តិភេតំ**"គេកំពុងតែសប្បាយចិត្ត ដើរទៅកាន់ស្រុករបស់ខ្លួន" -ស. ។ **សាភេត** នបុ. ឈ្មោះក្រុងសាភេត (ក្នុងពុទ្ធកាល) ។
២-**ភេគាបនយនេ តិកិច្ឆតិ ចិកិច្ឆតិ ចិកិច្ឆា តិកិច្ឆា** "បំបាត់ភេគ, រក្សា, ព្យាបាល" ភូ. (កិ-កិត+ឆ) ។ **ចិកិច្ឆកោ តិកិច្ឆកោ** បុ. "ពេទ្យ" អ្នកព្យាបាល ។ **វិចិកិច្ឆតិ វិចិកិច្ឆា** សង្ស័យ, ឆ្ងល់, ភូ. (វិ+កិ.កិត+ឆ) ។
៣- **ញ្ញាណេ ភេតតិ ភេតកោ ភេតនំ សទ្ទោ**"ដឹង, ស្គាល់, កំណត់, ចំណាំ, សង្កេត" ភូ. ។

កិន្តិ និ. [កឹ + ឥតិ] ថាអ្វី, ថាដូចម្តេច ។
កិន្នរ បុ. កិន្នរ (ដូច **ភីបុរិស**) ។
កិបិល្លិក បុ. ស្រមោចក្រហម(ស្រមោចភ្លើង, អង្ក្រង) ។
កិបិ ធា. **ទុព្ទល្យ កិបេតិ កិបយតិ** "ទុពិល, អន់, ទ្រម" ចុ.។
កិព្ពិស គុ. បាប, ទោសកំហុស (ដូច **អាគុ**, **អបុញ្ញ**) ។
កិមង្គ និ. [កឹ + អង្គ] នឹងបាច់ពោលទៅថ្ម,ចាំបាច់និយាយទៅថ្ម(ពាក្យមានអ្វីជាហេតុ) ។
កិមត្ថ បុ. [កឹ + អត្ថ] ប្រយោជន៍អ្វី, គុ. មានអ្វីជាប្រយោជន៍ ។
កិមត្ថំ និ. ដើម្បីអ្វី ។
កិមិ បុ. សត្វដង្កូវ (ដូច **ឃុលវ**) ។
កិមិជ នបុ. សំពត់សូត្រ (ដូច **ភោសេយ្យ**) ។
កិមិល អ.ន. សក្យ:ឈ្មោះកិមិល: ។
កិមុ និ. **ឱកប្ប្ឥត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺត្រិះរិះ ប្រែថា ដូចម្តេចអេះ, ដូចម្តេចហ្ន៎, ឬ, ចូរមើលអហោសព្ទខាងដើម ។
កិមុត និ. **អតិសយត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺក្រៃលែង, ក្រៃពេក, **ពលវ**ំ, **សុដ្ឋ**, **អតីវ**, **សុ**, **អតិ** ក៏ជា**អតិសយត្ថវាចក** ដែរ។
កិមុតោ និ. **ឱកប្ប្ឥត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺត្រិះរិះ ប្រែថា ឬហ្ន៎, **អហោ**, **ភឺ**, **កិមុ**, **ឧទាហុ**, **ឧទ** ក៏ជាឱកប្ប្ឥត្ថវាចក ដែរ ។
កិរ និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **អនុស្សវ** ការឮតាមគ្នា ប្រែថា បានឮថា ឧ. **អស្សោសិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ "ឥ្ជណ្ណោ កិរ នាដបុត្តោ មច្ឆិកាសណ្ឌំ អនុប្ប្ឥត្តោតិ"គហបតិ** រីគហបតី **ចិត្តោ** ឈ្មោះចិត្ត **អស្សោសិ ខោ** បានឮហើយមែនពិត **ឥតិ** ដូច្នេះ **កិរ** បានឮថា **ឥ្ជណ្ណោ** រីនិគ្រន្ថ **នាដបុត្តោ** ឈ្មោះនាដបុត្រ **អនុប្ប្ឥត្តោ** មកដល់ហើយ **មច្ឆិកាសណ្ឌំ** នូវប្រទេសឈ្មោះមច្ឆិកាសណ្ឌ, **អរុចិ** សេចក្តីមិនគាប់ចិត្ត ឧ.

ខណាវត្ថុបរិត្ត្ថ្ថ អាបាថ ន ឥ្ជន្តិ យ
ឥ ធម្មារម្មណា នាម យ្ជ រូបាទយ្ជ

យ ធម្ម រីធម៌ទាំងឡាយឯណា **រូបាទយ្ជ** សូម្បីមានរូបជាដើម **ន ឥ្ជន្តិ** មិនទៅ **អាបាថ** កាន់គន្លង **យ្ជ ជនានំ** នៃជនទាំងឡាយឯណា **ឥ ធម្ម** រីធម៌ទាំងឡាយនោះ **ធម្មារម្មណា នាម** ឈ្មោះថាធម្មារម្មណ៍ **ឥ្ជ ជនានំ** នៃជនទាំងឡាយនោះ **ខណាវត្ថុបរិត្ត្ថ្ថ** ព្រោះភាវ:នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ មានខណ និងវត្ថុដ៏តិច (ប្រែគាថានេះមិនទាន់ប្រាកដ ព្រោះមិនទាន់ឃើញអដ្ឋកថា) ។

កិរណ បុ. រស្មី (ដូច **មយូខ**) ។
កិរាតោ បុ. មនុស្សព្រៃ (ដូច **មិលក្ខជាតិយ**) ។
កិរិយា ឥ. [ករ + រិរិយ] ធម្មជាតិដែលជនគប្បីធ្វើ, វិ. **ភាតព្ជាតិ** >**កិរិយា** ។ នបុ. កិ.ធ្វើ, ដំណើរធ្វើ, វិ. **ករិយតេតិ** >**កិរិយំ** ។
កិរិយវាទ បុ. [កិរិយ+វាទ] អ្នកពោលថាវីកម្មគឺបុគ្គលធ្វើហើយឈ្មោះថាគឺបុគ្គលធ្វើ, អ្នកមានលទ្ធិជាគ្រឿងពោលថា កម្មឈ្មោះថាគឺបុគ្គលធ្វើ ។
កិរិយ នបុ. ការងារ, ការធ្វើ, អំពើ (ដូច **កម្ម**) ។
កិរីដ បុ. មង្កុដ (ដូច **មកុដ**) ។
កិលញ្ជ បុ. [កិល + ជន + ក្ងិ] កន្ទេល, កន្ទេលផ្ទាង (ដូច **ឥដ**) ។
កិលន្ត គុ. [កិលម + ត] លំបាកហើយ, នឿយហត់ហើយ ។ -**ភាយ** គុ. មានកាយលំបាកហើយ, មានកាយនឿយហត់ហើយ, វិ. **កិលន្តោ ភាយោ យស្ស សោ** >**កិលន្តភាយោ** ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកលំបាកហើយ ។ -**សរីរ** គុ. អ្នកមានសរីរ:ហត់នឿយហើយ ។ -**រូប** គុ. មានរូបលំបាកហើយ ។ -**ឥន្ទ្រិយ** គុ. មានឥន្ទ្រិយលំបាកហើយ ។
កិលមថ កិ. [កិលម + អ + ថ] លំបាក, នឿយ។ បុ.សេចក្តីលំបាក, សេចក្តីនឿយ(ដូច**ឧលមន**), វិ. **កិលមនំ** >**កិលមថោ** ។
កិលមន នបុ. [កិលម + យុ] សេចក្តីលំបាក (ដូច **កិលមថ**), វិ. **កិលមិយតេតិ** > **កិលមនំ** ។ -**កិច្ច** នបុ. កិច្ចគឺសេចក្តីលំបាក, កិច្ចដោយសេចក្តីលំបាក ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃសេចក្តីលំបាក, ភាវ:គឺសេចក្តីលំបាក ។
កិលមន្ត គុ. [កិលម + អ + អន្ត] កាលលំបាក, កាលនឿយហត់ ។
កិលមន្តិ កិ. [កិលម + អ + អន្តិ-រ.] លំបាក, នឿយហត់ ។
កិលមិស្សថ កិ. [កិលម + អ + ឥ-អា. + ស្សថ-ភ.] នឹងលំបាក, នឹងនឿយហត់ ។
កិលមេន្តិ កិ. [កិលម + ណេ + អន្តិ-រ.] ញ៉ាំង....ឲ្យលំបាក,..... ។
កិលិដ្ឋ គុ. [កិលិស + ត] សៅហ្មងហើយ, កខ្វក់ហើយ ។ -**កម្ម** នបុ. កម្មដ៏សៅហ្មង, អំពើដ៏សៅហ្មង ។ -**ភត្ត** គុ. មានខ្លួនសៅហ្មងហើយ ។ -**ករ** គុ. ជាអ្នកសៅហ្មង, ជាអ្នកគឺ....ឲ្យសៅហ្មងជាង ។ -**ឧទ្ទាសនបារុបន** គុ. មានសំពត់សម្រាប់ស្លៀក និងសំពត់សម្រាប់ដណ្តប់សៅហ្មងហើយ, មានសំពត់សម្រាប់ស្លៀកនិងសំពត់សម្រាប់ដណ្តប់គឺធូលីឲ្យសៅហ្មងហើយ ។ -**ឥត្ត** នបុ. សំពត់សៅហ្មងហើយ, សំពត់គឺធូលីឲ្យសៅហ្មងហើយ ។
កិលិដ្ឋ គុ. ពាក្យខុសដើមខុសចុង (ដូច **សំកុល**) ។
កិលិន្ទបាយាស បុ. [កិលិន្ទ + បាយាស] បាយបាយាសដ៏ជ្រាយ, បាយាសដ៏ជ្រាយ (**កិលិន្ទ** <កិលិទ + ត, ត>ឥន្ទ) ។

កិលិន្ន គុ. ទទឹក, សើម, ជ្រាយ (ដូច **អល្ល**) ។

កិលិស្សតি កិ. [កិលិស + យ + តি-រ.] សៅហ្មង ។

កិលិស្សេយ្យ កិ. [កិលិស + យ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីសៅហ្មង, គប្បីឲ្យសៅហ្មង ។

កិលិសি ធា. ១- **ឧបតាបេ កិលិស្សតি សំកិលិស្សតি ក្លិស្សតি សង្ខិលេសោ, កិលិជ្ជោ កិលិជ្ជি**"ដុត, កម្តៅ, ធ្វើឲ្យក្តៅ, បៀតបៀន" ទি. ។ **កិលេ-សោ** បុ. "កិលេស" បៀតបៀនមានន័យ ៣ យ៉ាងៃ

១/ កិលេស មានរាគ:ជាដើម ដូចបាលីថា **រាគាទយោ កិលេសា** ។

២/ សេចក្តីទុក្ខ, លំបាកដូចបាលីថា **ឥទញ្ច បច្ចយំ លទ្ធា បុព្វេ កិលេសមត្តនោ**

៣/ សេចក្តីសៅហ្មង, ក្អែល, មន្ទិល = **មលិនតា** ដូចបាលីថា **កិលិដ្ឋ-ឥត្ថំ បរិទហតি** ។ **ចិត្តេន សង្ខិលិជ្ជេន សង្ខិលិស្សន្តি មានវា**. ស. ។

២- **ពាធនេ កិលិសតি កិលេសោ**"បៀតបៀន" ភូ. ។

កិលេស បុ. [កិលិស + ណ] ធម៌ជាគ្រឿងសៅហ្មង (កិលេស), វិ. **កិលិស្សន្តি តេហីតি**> **កិលេសា** ។ -**កាម** បុ. កិលេសកាម, សេចក្តីប្រាថ្នាដោយអំណាចនៃកិលេស។ -**ចោរ** បុ. ចោរគឺកិលេស ។ -**ជ្ឈ** បុ. កិ.ឈ្នះនូវកិលេស ។ -**ទរ** បុ. សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយគឺកិលេស, សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយដោយអំណាចនៃកិលេស ។ -**ទុគ្ត** គុ. ទីដែលបុគ្គលទៅបានដោយលំបាកគឺកិលេស (ទុគ្ត <ទុ + គម + រ, វិ. **ទុក្ខេន គមិយតេតি** >**ទុក្ខ**) ។ - **និព្ពាន** នបុ. កិលេសនិព្វាន, កិ.រលត់នៃកិលេស ។ -**បរិនិព្ពាន** នបុ. កិលេសបរិនិព្វាន, កិ.រលត់ជុំវិញនៃកិលេស, កិ.រលត់ស្ងួតនៃកិលេស ។ -**ពន្ធ** នបុ. វត្ថុជាគ្រឿងចងគឺកិលេស, ចំណងគឺកិលេស ។ -**ពន្ធនាភាវ** បុ. កិ.មិនមាននៃវត្ថុជាគ្រឿងចងគឺកិលេស, កិ.មិនមាននៃចំណងគឺកិលេស (ពន្ធន + អភាវ) ។ -**ភយ** នបុ. ភ័យគឺកិលេស, ភ័យកើតអំពីកិលេស ។ -**ម១យ** គុ. ដែលកើតអំពីកិលេស ។ -**មល** នបុ. មន្ទិលគឺកិលេស ។ -**មារសង្ខាត** គុ. គឺបណ្ឌិតពោលថាមារគឺកិលេស, ពោលគឺមារគឺកិលេស, ពោលថាមារគឺកិលេស ។ -**មារ** បុ. មារគឺកិលេស ។ -**រតি** ឥ. សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកិលេស, សេចក្តីត្រេកអរដោយអំណាចនៃកិលេស ។ -**ឥដ្ឋ** នបុ. វដ្ដ:គឺកិលេស ។ -**ឥន** នបុ. ព្រៃគឺកិលេស, កិលេសដូចជាព្រៃ ។ -**ឥនថ** គុ. ដើមឈើតាំងនៅក្នុងព្រៃគឺកិលេស ។ -**ឱូបសមនិព្ពានរតি** ឥ. សេចក្តីត្រេកអរក្នុងព្រះនិព្វានជាទីញ៉ាំងកិលេសឲ្យចូលទៅរម្ងាប់, សេចក្តីត្រេកអរក្នុងនិព្វានជាទីចូលទៅរម្ងាប់នូវកិលេស ។ -**សន្ដណិក** គុ. ដែលច្រឡូកច្រឡំដោយកិលេស ។ -**អតុរ** គុ. អ្នកក្តៅក្រហាយព្រោះ

		កិលេស, អ្នកក្រហល់ក្រហាយព្រោះកិលេស, អ្នករសាប់រសល់ព្រោះកិលេស ។ -**អនិមលវិរហិត** គុ. ដែលប្រាសហើយចាកមន្ទិលមានកិលេសជាដើម, ដែលរៀរហើយចាកមន្ទិលមានកិលេសជាដើម ។ -**ឧបសម** បុ. ជាទីចូលទៅរម្ងាប់នូវកិលេស, ជាទីស្ងប់នៃកិលេស ។
កិលេសេតិ	កិ.	[កិលិស + ណេ + តិ-រ.] ញ្ជាំង.....ឲ្យសៅហ្មង ។
កិលេសោយ	បុ.	[កិលេស + ឱយ] អន្លង់គឺកិលេស, ធម៌ដូចជាអន្លង់គឺកិលេស, កិលេសដូចជាអន្លង់ ។
កិលោតិ	ធា.	**អុទ្ធតាវេ** (**តិន្ត្ថតាវេ**) **កិលោតតិ បកិលោតតិ** "ទទឹក" ភូ. ការិត. **កិលោតេតិ បកិលោតយតិ** អា. **ឧណ្ណោទកស្មឺ បកិលោតយិត្វា** "ឲ្យទទឹកក្នុងទឹកក្តៅ (ជ្រលក់ឬជ្រមុជក្នុងទឹកក្តៅ)" -ស. ។
កិវ	ធា.	**ហឹសាយំ កិវុណាតិ** "បៀតបៀន" សុ. ។
កិស	គុ.	[កិស + អ] ស្គម, ត្ងូច, តិច, ល្អិត, ស្តើង, (ដូច **តនុ**) ។ -**សរីរតា** ឥ. ភាវៈនៃ.....នោះជាអ្នកមានសរីរៈស្គម, វិ. **កិសំ សរីរ យស្ស សោ** > **កិសសរីរោ**, **តស្ស ភាវោ** >**កិសសរីរតា** ។
កិសលយ	នបុ.	ត្រួយឈើ, ថ្នាំង (ដូច **បល្លវ**) ។
កិសាគោតមី	អ.ន.	កុមារិកាឈ្មោះកិសាគោតមី ។ -**វត្ថុ** នបុ. រឿងនៃកុមារិកាឈ្មោះកិសាគោតមី
កិសោរ	នបុ.	ក្ងូនសេះ (ដូច **ហយបោតក**) ។
កិស្មិញ្ចិបិ	វិ.ស.អ.	[កឹ + ស្មឺ + ចិ + បិ] សូម្បីអ្វីៗ, សូម្បីតិចតួច,.... ។
កី	ធា.	១-**ទព្វវិនិមយេ កីណាតិ វិក្កីណាតិ ឧបក្កីណាតិ ភេតុំ កីណិតុំ វិភ្ជេតុំ វិក្កីណិតុំ កីណិត្វា ភយោ វិក្ករយោ ឧបក្កីតភោ**"ប្តូរដោយទ្រព្យ, ទិញ, លក់, ជួល" កី. ។ ធាតុនេះ ប្រែថា "ទិញ" បើមានវិបុព្វបទ ប្រែថា "លក់" បើមាន**ឧប**បុព្វបទប្រែថា "ជួល" ។ កម្ម. **កីយតិ វិក្ករីយតិ ឧបក្ករីយតិ** ។ ២- **ហឹសាយំ កីណោតិ កីណាតិ** "បៀតបៀន" សុ. ។
កិកី	ឥ.	សត្វត្រដេវរិច (ដូច **ទិន្ធិភ**) ។
កីចក	បុ.	ដើមឫស្សីដែលខ្សល់ពាល់ត្រូវ ឬ គ្របសង្កត់ ។
កីដ	បុ.	[កិដ + ណ] កណ្តូប, កន្លាត, កំពោង (**ដន្ទូវ**) ។
កីទិស	គុ.	[កឹ + ទិស + អ] ដូចជាអ្វី, ប្រាកដដូចម្តេច, ប្រាកដយ៉ាងណាទៅ ។
កីរ	បុ.	សត្វសេក (ដូច **សុវ**) ។
កីលិត	គុ.	ចង (ដូច **ពន្ធ**) ។
កីល	ធា.	១-**ពន្ធនេ កីលតិ កីលំ កីលេយ្យ កីល្យ**"ចង, ទាក់" ភូ. ។ **កីលំ** នបុ. "ចំណង" ។ **កីលេយ្យ កីល្យ**"គប្បីចង់, ទាក់" ឧ. **សុតេន**

ឆ សុតំ កីឡ្យ"គប្បីទាក់ទងវហាងមានឈ្មោះល្ប្ យ ដោយស្រះមានឈ្មោះល្ប្ យដែរ" ។ **កីឡ្យ =កីឡេយ្យ = ហ៊ីសេយ្យ** (មហាហ៊ីសជាតក) ។

២-**ឍ្ឍ**ិ**ត**ិ**ក**ីឡ**ន**េ**ស**ុ **ក**ីល**ត**ិ "រីករាយចិត្ត, ផ្ទ្ ត**ិ**ចិ**ត**ិ, ល**េ**ងកីឡ"ភ. ។

កីឥ និ. ប**ិ**ច្ឆ**ទ**ត្ថ**ា**ចក និ**ប**ាតប្រ**ា**ប់អ**ត**ិ**ត**ីការ**ក**ំ**ណ**ត់ប្ រ**ា**ថ**ា**ប**ុ**ន្ម**ា**ន, ប**ុ**ន**ណ**ា, ចូ**រ**ម**ើ**ល **ឯ**ត្ត**ា**ឥ**ត**ា ខ**ា**ងដ**ើ**ម ។

កីឥទ**ូ** រ គ. [**ក**ីរ + ទ**ូ** រ] ឆ្ល**ា**យ**ប**ុ**ន**ា**ន, ច**ម**ា**យ**ប**ុ**ន**ា**ន, ច**ម**ា**យ**ប**ុ**ន**ា**ន**ទ**ៅ ។

កីឡិ**ត**ិ ក. [**ក**ីឡ + អ + **ត**ិ-រ.] ល**េ**ង, ប្ រ**ា**ឡ**េ**ង,ល**េ**ង ។

កីឡន នបុ. [**ក**ីឡ + យ**ុ**] ជ**ា**ទ**ី**ល**េ**ង, ក**ិ**.ល**េ**ង, **វ**ិ. **ក**ីឡ**ត**ិ **ឯ**ត្ត**ា**ត**ិ>**ក**ីឡ**ន**ំ, **ក**ីឡ**ិ**យ**ត**េ**ត**ិ> **ក**ីឡ**ន**ំ ។ -**ក**ាល **ប**ុ. ក**ា**ល**ជ**ា**ទ**ី**ល**េ**ង ។ -**អ**ត្ថ **ប**ុ. ប្ រ**យ**ោ**ជ**ន**៍**ដ**ល**ក**ិ.ល**េ**ង, ត្ រ**ូ** វ**ក**ារ**ដ**ល**ក**ិ.ល**េ**ង ។

កីឡាន គ. [**ក**ីឡ + ម**ា**ន] ក**ា**ល**ល**េ**ង, **ក**ំ**ព**ុ**ង**ល**េ**ង ។

កីឡា ឥ. ល្ ប**េ**ង, ក**ា**រ**ល**េ**ង (**ដ**ូ**ច **ខ**ិ**ឌ្ឌ**ា**) ។

កីឡាប**យ**ាន គ. [**ក**ីឡ + **ណ**ាប**យ** + ម**ា**ន] ក**ា**ល**ញ**ុ**ំ**ង....ឲ**យ**ល**េ**ង ។

កីឡាប**ត**ិ ក. [**ក**ីឡ + **ណ**ាប**យ** + **ត**ិ-រ.] ញ**ុ**ំ**ង**....ឲ**យ**ល**េ**ង ។

កីឡាម**ណ្ឌ**ល នបុ. [**ក**ីឡ**ា** + ម**ណ្ឌ**ល] ម**ណ្ឌ**ល**ជ**ា**ទ**ី**ល**េ**ង, ម**ណ្ឌ**ល**ន**ៃ**ក**ីឡ**ា ។

កីឡិ**ត** គ. [**ក**ីឡ + ឥ-**អ**ា. + **ត**] **ក**ឺ....ល**េ**ង**ហ**ើ**យ** ។**ន**ប**ុ**. ល្ ប**េ**ង, ក**ា**រ**ល**េ**ង (**ដ**ូ**ច **ទ**ឥ**ន**) ។

កីឡិ**ត**ព្ គ. [**ក**ីឡ + ឥ-**អ**ា. + **ត**ព្ **ក**ឺ....**ក**ប្ ប**ី**ល**េ**ង ។

កីឡិ**ត**ុ**ក**ាម គ. [**ក**ីឡ**ិ**ត**ុ**ំ + **ក**ម + **ណ**] អ្ **ក**ចង់ដ**ើ**ម្ ប**ី**ល**េ**ង, អ្ **ក**ចង់ល**េ**ង ។

កីឡិ**ស**្ **ស**ិ ក. [**ក**ីឡ + អ + **ស**្ **ស**ិ-ភ. ចុ**ះ**ឥ-**អ**ា.] ន**ឹ**ងល**េ**ង ។

កីឡៃ ធ. **ឥ**ិ**ហ**ារ**ក**ីឡ**ត**ិ **ក**ីឡ**ា** **ក**ីឡ**ិ**ត**ំ**"ចិ**ត**្ **ត**ន**ៅ**, ចិ**ត**្ **ត**ស**ម**្ **ម**ា**ន**ត**ៃ**, ល**េ**ង" ភ. ។

កឺ និ. ឬ, **អ**ី., ដ**ូ**ចម្ **ត**ច, ប្ រ**យ**ោ**ជ**ន**៍**អ**ី**ម**ួ ។ **ឥ**ិ**ក**ប្ **ប**ត្ **ត**ា**ឥ**ាចក និ**ប**ាតប្រ**ា**ប់អ**ត**ិ**ត**ី**ត**្ **ត**ិ**ត**ិ**ត** ប្ រ**ា**ថ**ា** ដ**ូ**ចម្ **ត**ច**ម**េ**ច**, **អ**ហ**ោ**, **ក**ិ**ម**ុ, **ឧ**ទ**ា**ហ**ុ**, **ក**ិ**ម**ុ**ត**ោ, **ឧ**ទ ក**៏**ជ**ា**ឥ**ិ**ក**ប្ **ប**ត្ **ត**ា**ឥ**ាចក ដ**ែ**រ, ជ**ា**ប**ញ**្ **ញ**ត្ **ត**ា**ឥ**ាចក និ**ប**ាតប្រ**ា**ប់អ**ត**ិ**ត**ី សា**ក**ស**ួ**រ ប្ រ**ា**ថ**ា** ឬ, ដ**ូ**ចម្ **ត**ច**ម**េ**ច**, **ក**ថ**ំ**, **ក**ឺ**ស**ុ, **ន**ន**ុ**, **ក**ច្ **ច**ិ**ន**ុ ក**៏**ជ**ា**ប**ញ**្ **ញ**ត្ **ត**ា**ឥ**ាចក ដ**ែ**រ ។

កឺ និ. ពា**ក**្ **ក**ស**ួ**រ (**ប**ុ**ច**្**ឆ**ា) ស**េ**ចក្ **ត**ីត**ិ**ះ**ដ**ៀ**ល** (**ត**ារ**ហ**ា), ពា**ក**្ **ក**ម**ិ**ន**ក**ំ**ណ**ត់, ដ**ូ**ចម្ **ត**ច (**អ**ន**ិ**យ**ម**) ។

កឺ**ក**ណ**ិ**ក**ជ**ាល ឥ. [**ក**ឺ**ក**ណ**ិ**ក + **ជ**ាល] ប**ណ**្ **ណ**ា**ញ**ន**ៃ**ក**ណ**ុ**ំ**ង** ។

កឺ**ក**ារ**ណ** នបុ. [**ក**ឺ + **ក**ារ**ណ**] ហ**ោ**ត**ុ**ដ**ូ**ចម្ **ត**ច**ម**េ**ច**, ហ**ោ**ត**ុ**អ**ី**ម**ួ ។

កឺ**ក**ារ ប**ុ**. ជ**ន**ជ**ា**ខ**ុ**ំ**ក**ំ**ដ**រ, ប**ា**រ (**ដ**ូ**ច **ទ**ាស**) ។

កឺ**ក**ិ**ត** ប**ុ**. ស្ **ម**ៅ**ក**ន**ុ**យ**ដ**ំ**រ**ី (**ដ**ូ**ច **ក**ុ**ម**ណ**ុ**ក**) ។

កីកីណី ឥ. កណ្តឹង, ចង្ក្រង់ (ដូច **ខុទ្ធយណ្ដិកា**) ។

កីនានាករណ គុ. [កឹ+នានាករណ] មានអ្វីជាគ្រឿងធ្វើផ្សេងៗគ្នា, មានអំពើផ្សេងៗគ្នាដូចម្តេច។

កីនាម និ. ឈ្មោះអ្វី, ឈ្មោះដូចម្តេច ។

កីនុខោ និ. អ្វីហ្ន៎, ដូចម្តេចហ្ន៎, ព្រោះហេតុអ្វីអេះ ,... ។

កីបុរិស បុ. កិន្នរ (ដូច **កិន្ទ**) ។

កីសមាចារ គុ. [កឹ+សមាចារ] អ្នកមានសមាចារ:ដូចម្តេច, អ្នកមានអ្វីជាសមាចារ:, អ្នកមានមារយាទជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តល្អដូចម្តេច ។

កីសុ និ. បញ្ហត្ថវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺសាកសួរ ប្រែថា អ្វីអេះ, ដូចម្តេចអេះ, ចូរមើល **កថំ** ខាងដើម ។

កីសុក បុ. ដើមរលួសបាយ (ដូច **ចាលិតន្ទ**), ដើមចារ (ដូច **បលាស**) ។

កីអគ្ឃនក គុ. [កឹ + អគ្ឃន + ក] មានតម្លៃប៉ុន្មាន, វិ. **កឹ អគ្ឃនំ យស្ស សោ>កីអគ្ឃនកោ** ។

កីសីល គុ. [កឹ + សីល] អ្នកមានសីលដូចម្តេច, អ្នកមានអ្វីជាសីល, វិ. **កឹ សីលំ យេសំ តេ >កីសីលា** ។

កុ ឥ. ផែនដី (ដូច **ឋសុធា**) ។

កុ និ. **កុច្ឆាត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺតិះដៀល ប្រែថា អាក្រក់, គួរខ្ពើម, កាច, **ទុដ្ឋ** ក៏ជា **កុច្ឆាត្ថវាចក** ដែរ, មួយទៀត **កុ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ បាប អាក្រក់ ឧ. **កុរ** អំពើអាក្រក់, **ការុរិសោ** បុរសកាច, **កុសលំ** ធម្មជាតិកាត់បង់នូវអំពើអាក្រក់, **ណ្ឌ** តិច ឧ. **ការណ្ឌ** អម្បិលតិច, **កុច្ឆនំ** គួរខ្ពើម, គួរតិះដៀល។

កុ ធា. ១-**សទ្ទេ ភោតិ ឥ**"ចេញសំឡេង, ស្រែក, យំ (សត្ត) ពោល" ភ្ញ. ។ កម្ម. **កុយ្យតិ** ។ **ការនំ** នបុ. "ព្រៃ" សូវរ៉ាងក្នុងពេលថ្ងៃត្រង់ ឬជាទីជ្រកនៅនៃសត្ត -ស. ។ **ឥ** **ការ** **ការ** **ការ

គ្រាន់តែសេចក្តីរង្កៀស ។

កុក្កុច្ចាយន្ត គុ. [កុក្កុច្ច + អាយ + អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីសង្ស័យ, កាលប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីរង្កៀស (កាលសង្ស័យ, កាលរង្កៀស) ។

កុក្កុច្ចាយិត្វា អ. [កុក្កុច្ច + អាយ + ឥ-អា. + ត្វា] ប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីសង្ស័យហើយ, ប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីរង្កៀសហើយ (សង្ស័យហើយ, រង្កៀសហើយ) ។

កុក្កុច្ច នបុં. សេចក្តីក្តៅក្រហាយ (ដូច **តាប**) ។

កុក្កុដ បុં. [កុ + កុដ + អ] សត្វកាយនូវជែនដី ឬ ក្តាប់នូវដី (មាន់ ដូច **តម្ពូ-ចូឡ**), វិ. **កុំ ២ ២ កុដតីតិ** >**កុក្កុដោ** ។ ម្យ៉ាងទៀត (<កុក + អដ) សត្វតែងកាន់យកនូវចំណី, វិ. **កុកតិ គោចរមាទទាតីតិ ១ ១** >**កុក្កុដោ** ។ -**អណ្ឌាខាទិកា** ឥ. អ្នកទំពាស៊ីនូវពងនៃមាន់, វិ. **កុក្កុដណ្ឌានិ ១ ១ ១ ១**>**កុក្កុដណ្ឌាខាទិកា** ។ -**អណ្ឌាខាទិកវត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃកុមារិកាអ្នកទំពាស៊ីនូវពងនៃមាន់ ។ -**មិត្តវត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃនេសាទឈ្មោះកុក្កុដមិត្ត ។ -**ឥតីនគរ** នបុំ. នគរឈ្មោះកុក្កុដវតី ។ -**សត** នបុំ. រយនៃមាន់ ។ -**សេដ្ឋី** បុំ. សេដ្ឋីឈ្មោះកុក្កុដ: ។ - **អារាម** បុំ. អារាមឈ្មោះកុក្កុដ: ។

កុក្កុដី ឥ. [កុក្កុដ + ណ្ឍ] មេមាន់ ។

កុក្កុត្ថក បុំ. មាន់ព្រៃ ។

កុក្ករ បុំ. [កុក + ឧរ] (សត្វ) ចាប់នូវម្រឹគមានទន្សាយជាដើម (ឆ្កែ), វិ. **កុកតិ សសាទយោ អាទទាតីតិ** >**កុក្ករោ** ។

កុក្ករ បុំ. ឆ្កែ (ដូច **សុនខ**) ។

កុក្កុល បុំ. [កុក្ក + លុ + អ] (សភាវ:) កាត់នូវដៃ (ផេះក្តៅ ដូច **ឧណ្ហតស្ម**), វិ. **កុក្ខុ ២ ២ ២

កុច្ឆិ ឥ. [កុស + ឆិ, ស >ច] ផ្ទៃ, ពោះ (ដូច **គព្ភ**), (វិ. **កុសិយតិ អ ङ्गासियतीति** >**កុច្ឆិ**)។ -**គត** គុ. ទៅហើយក្នុងផ្ទៃ (តាំងនៅក្នុងផ្ទៃ)។ -**ទាហ** បុ. សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយក្នុងផ្ទៃ, កិ.រោលរាលក្នុងផ្ទៃ។ -**ឃ្ងមត្ត** គុ. អាហារត្រឹមតែពេញក្នុងផ្ទៃ, អាហារត្រឹមតែកិ.ញ្ចុំងផ្ទៃឲ្យពេញ ។ -**ឃ្ងរ** គុ. ដែលញ្ចុំងផ្ទៃឲ្យពេញ, កិ.ពេញក្នុងផ្ទៃ ។ -**ឃ្ងមាណ** គុ. ប្រមាណនៃផ្ទៃ ។ -**រោគ** បុ. រោគក្នុងផ្ទៃ, រោគកើតក្នុងផ្ទៃ ។

កុច្ឆិដ្ឋសត្ត បុ. សត្វដែលបិតនៅក្នុងផ្ទៃ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **គព្ភ** សព្ទ ។

កុច្ឆិដ្ឋ គុ. (ខ្យល់)បិតនៅក្នុងផ្ទៃ ។

កុច្ឆិត គុ. អាក្រក់, គួរខ្ពើម, ថោកទាប (ដូច **និហីន**) ។

កុច្ឆ ធា. **អវ**ក្ខេ**ប** (**អ**ធោ**ខ**េ**ប**) **កុ**ច្ឆ**តិ** **កុ**ច្ឆ**យ**តិ"ត្រវែងចោល, បោះចោល, បោះទៅក្រោម" ចុ. ។

កុច ធា. ១ **ត**ារ (**ឧ**ច្ច**ុ**ច្ច**ស**ទ្ទ) **ក**ាច**តិ**"ស្រែករំពង, ស្រែកគឹកកង" ភូ. ។ **ក**ោ**ញ**្ញ**ោ** បុ. "ក្រៀលឈ្មោល, **ក**ោ**ញ**្ញ**ោ** ឥ. ។ **ក**ោ**ញ**្ញ**ន**ាទ**ោ** បុ. "កោញ្ចនាទ, សំឡេងក្រៀល, សម្រែកក្រៀល, សំឡេងដំរីស្រែក" ។

២ **ស**ំ**ប**ច្ច**ន**ក**ោ**ដ**ិ**ល្ល**ប**ដ**ិ**ក្ខ**ម**ដ**ិ**ណ**េ**ខ**ណ**េ**ស**ុ **ក**ុ**ច**តិ **ស**ङ्ख**ុ**ច**តិ** "ចម្ងិន, ទុំ, ចងចិញ្ចើម, រៀច, កោង, ង, ជ្ងេញ, ត្រឡប់, ថយក្រោយ, សរសេរ, គូស, ធ្វើឲ្យមានស្នាម" ភូ. ។

កុ**ជ** បុ. ឈើ (ដូច **ទ**ុ**ម**) ។

កុ**ដ**ិ ធា. **ឧ**ធ**ោ**ម**ុ**ខ**ី**ក**រ**ណ**ោ **ក**ុ**ដ**ូ**ត**ិ **ន**ិ**ក**ុ**ដ**ូ**ត**ិ **ប**ដ**ិ**ក**ុ**ដ**ូ**ត**ិ"ធ្វើឲ្យមានមុខចុះក្រោម, ផ្ដាប់, ត្រប" ភូ. ។ **ឧ**ក**ុ**ដ**ូ**ត**ិ កិ. "ផ្ទារ (ចំហ)" អា. **ន**ិ**ក**ុ**ដ**ិ**ត**ំ **ទ**ា **ឧ**ក**ុ**ដ**ូ**ជ**្ជ** យ**"គម្ពីផ្ទាររបស់ដែលផ្ដាប់" **អ**ញ្ញ**ិ**ស**ា** **ប**ា**ត**ិ**យ**ា **ប**ដ**ិ**ក**ុ**ដ**ូ**ត**ិ "គេគ្របដោយភាជនៈដទៃ" ។ **អ**ព**ក**ុ**ដ**ោ **ន**ិ**ប**ជ្ជ**ា**ហ**ំ** "ខ្ញុំដេកផ្ដាប់មុខ" ។ (**ឧ+ក**ុ**ដ**ិ) =**ឧ**ប**រ**ិ**ម**ុ**ខ**ំ **ក**រ**ោ**ត**ិ** -ស. ។ (**ប**ដ**ិ+ក**ុ**ដ**ិ) =**ម**ុ**ខ**េ **ម**ុ**ខ**ំ **ឋ**ប**េ**ត**ិ** ស. ។

កុ**ជ**្ជ**ត**ិ កិ. [កុធ + យ + តិ-រ.] ក្រោធ, ខឹង ។

កុ**ជ**្ជ**ន**ន នបុ. [កុធ + យ + ណាបេ + យុ] កិ.ញ្ចុំង.....ឲ្យក្រោធ, ខឹង។ -**ឋ**ស បុ. អំណាចនៃកិ.ញ្ចុំង...ឲ្យក្រោធ ។

កុ**ជ**្ជ**ន**េ**ត**ុ គុ. [កុធ + យ + ណាបេ +អ**ត**ុ] កាលញ្ចុំង....ឲ្យក្រោធ ។

កុ**ជ**្ជ**យ**ថ កិ. [កុធ + យ + ថ-រ.] ក្រោធ, ឲ្យក្រោធ ។

កុ**ជ**្ជ**ិ**ត**ព្ព គុ. [កុធ + យ + ឥ-អា. + តព្ព] គឺ....គម្ពីក្រោធ ។

កុ**ជ**្ជ**ិ**ស**្ស**ត**ិ កិ. [កុធ + យ + ឥ-អា. + ស្ស**ត**ិ-ភ.] នឹងក្រោធ ។

កុ**ជ**្ជ**យ**្ស កិ. [កុធ + យ + ឯ**យ**្ស-ស.] គម្ពីក្រោធ ។

កុ**ដ** ធា. **ថ**េ**យ**្ស**ក**រ**ណ**ោ **ក**ោ**ដ**ិ "លួច" ភូ. ។

កុដ ឬ **ភូដ** ធា. **សទ្ទេ អព្យត្តសទ្ទេ ច ភុញ្ជាតិ ភូជតិ** "ចេញសំឡេង, សំឡេងមិនច្បាស់, រងារ, ឬល, យំ (នៃសត្ត) រុ. ភូ. ។

ភុញ្ជិកច្ឆិទ្ទ នបុં. [ភុញ្ជិក + ឆិទ្ទ] ប្រហោងនៃសោ ។

ភុញ្ជិកហត្ថ គុ. [ភុញ្ជិក + ហត្ថ] អ្នកមានសោក្នុងដៃ, វិ. **ភុញ្ជិកំ ហត្ថេ យស្ស សោ >ភុញ្ជិកហត្ថោ** ។

ភុញ្ជិកា ឥ. ភ្ជួនសោ (ដូច **តាឡ**) ។

ភុញ្ជិកាវិវរ នបុં. ប្រហោងភ្ជួនសោ (ដូច **តាឡច្ឆិគ្គឡ**) ។

ភុញ្ជិត បុં.គុ. រំពត់, រៀច, ភោង (ដូច **ឥទ្ធ**) ។

ភុញ្ជ ធា. **ភោជិល្លឃ្យ្យិតាវេ ភុញ្ជតិ ភុញ្ជិត្វា**"រៀច, ភោង, ង, ជិតស្ទិទ្ធ, ចាក់សោ" ភ្ជ. ។ **ភុញ្ជិកា** ឥ. "ភ្ជួនសោ" ។ **ភិញ្ជិតភោសោ** "ឃ្លាំងឬ បន្ទប់ដែលចាក់សោហើយ (បិទហើយ)" ។

ភុញ្ជរ បុំ. [ភុំ + ជរ + អ] (សត្ត) ញ្ជាំងផែនដីឲ្យគ្រាំគ្រា (ដំរី ដូច**ហត្ថី**), វិ. **ភុំ បថវឺ ជរយតីតិ >ភុញ្ជរោ** ។ -**សន្ធាត** គុ. ពោលគឺដំរី, គឺ បណ្ឌិតពោលថាកុញ្ជរ ។ - **សាលា** ឥ. ភុញ្ជរសាលា, ភោងនៃដំរី (សាលាមានសណ្ឋានដូចជាសណ្ឋាននៃដំរី) ។ គុ. ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់, ថ្លៃថ្លា (ដូច **ឱសិដ្ឋ**) ។

ភុញ្ជ បុំ. ផ្ទៃនៃភ្នំជាដើម ដែលដេរដាសដោយវល្លិឈើស្មៅជាដើម (ដូច **ឆិភុញ្ជោ**) ។

ភុដ បុំ., នបុំ. ភ្ជម, ឆ្នាំង, បាវ (បាវគឺប្រដាប់ដែលគេរំលាយមាស) ។

ភុដចរិយា ឥ. ការប្រព្រឹត្តភោង, ការប្រព្រឹត្តកុហក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភុហនា** សព្ទ ។

ភុដជ បុំ. [ភុដ + ជ] (ឈើ) កាត់បង់នូវរោគ (ដើមក្លែងគង់), វិ. **ភោគំ ភុដតិ ឆិន្ទតីតិ >ភុដជោ** ។

ភុដជ បុំ. ដើមខ្លែងគង់ (ដូច **ភិរិមណ្ឌិកា**) ។

ភុដដ្ឋ គុ. ស្មើគ្នា, ទៀងទាត់ ។

ភុដធារិកា ឥ. ទាសី (ខ្ញុំស្រី) (ដូច **ចេដី**) ។

ភុដន្ធជ នបុំ. ស្មៅក្រវាញជ្រូក (ដូច **ឱរនេយ្យ**) ។

ភុដមុខវដ្ដី ឥ. [ភុដ + មុខ + វដ្ដី] កណ្ដាប់ដៃមាត់នៃភ្ជម ។

ភុដិ ឥ. [ភុដ + ឥ] ភុដិ (ផ្ទះដូច **គេហ**) ។ -**ទ្ធសភិក្ខុ** បុំ. ភិក្ខុអ្នកប្រទ្ធស្ត នូវភុដិ ។

ភុដិកណ្ណ គុ. [ភុដិ + កណ្ណ] មានត្រចៀកពាក់នូវគ្រឿងប្រដាប់មានតម្លៃមួយ ភោដិ (តាម ទម្លាប់ថា «មានត្រចៀកយារ») ។ -**សោណត្ថេរ** បុំ. ព្រះថេរឈ្មោះសោណ:មានត្រចៀក..... ។

ភុដិល បុំ. គុ. រំពត់, ភោង, រៀច (ដូច **ជិម្ហ**)។

កុដុម្ព នបុ. ទ្រព្យ, សម្បត្តិ ។

កុដុម្ពិក បុ. [កុដុម្ព + ឥក] (ជន) អ្នកមានទ្រព្យ, អ្នកមានសម្បត្តិ, វិ. **កុដុម្ពំ យស្ស អត្ថីតិ >កុដុម្ពិកោ** ។ -**បុត្ត** បុ. កូននៃជនអ្នកមានទ្រព្យ, កូននៃជនអ្នកមានសម្បត្តិ, កូននៃកុដុម្ពិក: ។

កុដ បុ. ក្អម (ដូច **ឃដ**) ។

កុដ្ឋ នបុ. រោគឃ្លង់(ដូច **ញ្ញាធ**), ដើមរោគ ,ដើមកោដ្ឋ (ដូច **អជបាលក**) ។

កុដ្ឋិ បុ. [កុដ្ឋ+ណ្ឍ, ណ្ឍ >ឥ] អ្នកមានរោគឃ្លង់, វិ. **កុដ្ឋំ យស្ស អត្ថីតិ >កុដ្ឋិ** ។ -**ភាវប្បត្តិ** ឥ. កិ.ដល់នូវភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានរោគឃ្លង់ ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ.....ជាអ្នកមានរោគឃ្លង់ ។

កុដិ ធា. **កោដិល្ល កុដតិ បដិកុដតិ**"រៀច, កោង, ង, ជ្រួញ, ខ្ជូរ" ភ្វ. ។ **កុដ** បុ. នបុ. "ក្អម, ថ្ងមទឹក" ។

កុដ្ដ ឬ **កុដ្ដ** ធា. **ឆេទនេ កុដ្ដតិ កុដ្ដេតិ កុដ្ដយតិ**"កាត់, ផ្តាច់" ភ្វ. ចុ. ។ **កុដ្ដ** នបុ. "ជញ្ជាំង" ។ **កោដ្ដេតិ កោដ្ដយតិ អកោដ្ដេតិ អកោដ្ដយតិ អកោដ្ដយន្តោ** "វាយគោះ, ប្រោក, គក់, ..." ចុ. ។

កុឋ ធា. **អលសិយគតិប្បដិឃាតសោកេសុ កុណ្ឌតិ** "ខ្ជិល, ចំអៀក, ទំរន់, សោក, ស្ងួត, ស្ងិត" រុ. ។

កុឋារី ឥ. ដឹង, ពូថៅ (ដូច **ផរសុ**) ។

កុឌុមល បុ. ផ្តាក្រពុំ, ផ្តាក្តោប (ដូច **មកុល**) ។

កុឌុវ បុ. ទ្វកដៃ (ដូច **បសត**) ។

កុឌ្ឍ នបុ. ជញ្ជាំង (ដូច **ភិត្តិ**) ។

កុណ ធា. **ទាហេ កុណ្ឌតិ**"ដុត, ឆេះ, ក្តៅ" រុ. ។ **កុណ្ឌ** បុ. "ជើងក្រានភ្លើង, សត្វទន្សង" នបុ. "ឆ្នាំង" ។ **កុណ្ឌល** នបុ. "ទំហ្ងូ" ។ **កុណ្ឌក** បុ. "ក១ន្ទ" ។

កុណប បុ. សព, សាកសព, សាកអសុភ (ដូច **ឆវ**)។ -**គន្ធប្បដិកូលតា** ឥ. ភាវ:នៃ.....ជា....បដិកូលដោយក្លិននៃសាកសព, ភាវ:នៃ...ជា... មានក្លិននៃសាកសពជាបដិកូល ។

កុណាល បុ. សត្វតាវ៉ៅ (ដូច **ចិត**),ឈ្មោះមហាស្រះមួយក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។

កុណី គុ. [កុណ + ណ្ឍ] អ្នកមានអវយវ:ជាគ្រឿងខ្ជូរ ឬរួយ (ក្ងែ), វិ. **កុណោ យស្ស អត្ថីតិ >កុណី** ។ បុ. មនុស្សដៃក្ងែ ។

កុណ្ឌ គុ. [កុណ្ឌ + អ] ខ្ជ, ហិល, រឹល, ផេច ។ -**កុន្ធាល** បុ. ចបរឹល, ចបគំរឹល ។ -**ឆារ** គុ. មានមុខរឹល, មានមុខហិល ។ -**បាទច្ឆិន្ទជ** គុ. មានជើងខ្ជ និង មានសន្ទុះដាច់ហើយ, មានសន្ទុះដាច់ហើយដោយអំណាចនៃជើងខ្ជ, មានសន្ទុះដាច់ហើយ ព្រោះមានជើងខ្ជ ។ បុ.អ្នកខ្ជិលច្រអូស ។

កុណ្ឌក បុ. [កុណ្ឌ + អ + ក-ស.] (ផង់នៃអង្ករ, កំទេចនៃអង្ករ) កន្ទក់(ដូច **កណ**) ។ -**អន្ធារមូ**ដ បុ. នំគឺបុគ្គលចម្អិនលើរងើកភ្លើង ដែលទាសីឈ្មោះបុណ្ណាធ្វើហើយដោយកន្ទក់, នំអំបែង គឺទាសីឈ្មោះបុណ្ណាធ្វើហើយដោយកន្ទក់ ។ -**មុដ្ឋិ** ឥ. ក្តាប់នៃកន្ទក់, កន្ទក់មានក្តាប់ជាប្រមាណ ។ -**សិន្ធវ**ណ្ដ**ាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយកូននៃសេះសិន្ធវ:ស៊ីនូវកន្ទក់ ។ -**ឧ**ទ**ិ**គុ. (វត្ថុ) មានកន្ទក់ជាដើម ។

កុណ្ឌល នបុ. [កុណ្ឌ + អល] កុណ្ឌល (ទំហ,ការ, គ្រឿងប្រដាប់ត្រចៀក (ដូច **ករ**ណ្ណ**ភ**ណ)។

កុណ្ឌលកេសី អ.ន. ព្រះថេរីឈ្មោះកុណ្ឌលកេសី ។ -**ថេ**រ**ីវ**ត្ថ**ុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរីឈ្មោះកុណ្ឌលកេសី ។

កុណ្ឌិកា ឥ. [កុឌ + ក-ស.+ អា-ឥ.] កុណ្ដីទឹក (កុន្ទីទឹក) ភាជន:សម្រាប់ដាក់ទឹកជ្រូច, លក្ខចាន់ (ដូច **ក**ម**ណ្ឌ**លុ)។

កុណ្ឌិធ**ានវ**ន អ.ន. វិហារឈ្មោះកុណ្ឌិធានវ័ន ។

កុណ្ឌ បុ. ទន្សង (ដូច **គ**ោ**ធ**ា) ។ នបុ. ឆ្នាំង (ដូច **ឧ**ក្ខ**លិ**)។

កុណ្ឌ ធា. **ទ**េ**ធ**ន**េ** **ក**ុ**ណ្ឌ**ោ**ត**ិ **ក**ុ**ណ្ឌ**យ**ត**ិ"ដឹងច្បាស់" ចុ. ។ **ក**ុ**ណ្ឌ**ល នបុ. "ទំហ, ការ" ។

កុណិ ធា. ១-**ស**ង្ហ**ោ**ប**ក**ណ**ណ** **ក**ោ**ណ**ិ**ត**ិ "ឧបករណ៍នៃសំឡេង, សមគ្ករដល់សំឡេង"ភ្ល.

២-**ស**ង្ហ**ោ**ច**ន**េ **ក**ុ**ណ**ោ**ត**ិ **ក**ុ**ណ**យ**ត**ិ"ត្រួញ, ជ្រួញ, ត្រួញខ្លី" ចុ. ។ **ក**ុ**ណ**ហ**ត្ថ** គុ. "មានដៃកោង" ។ **ក**ុ**ណ**ី បុ. "មនុស្សកោង" ។ **ក**ោ**ណ** បុ. "មុម, ជ្រុង, ទីបំផុត, គ្រឿងពិណ" ។

៣-**អ**ាម**ន្ត**ន**េ** **ក**ុ**ណ**ោ**ត**ិ **ក**ុ**ណ**យ**ត**ិ"ហៅ, ហៅរក" ចុ. ។

កុត្ត**ហ**ល,-ឲ្ឍ នបុ. [កុ + ត្ត**ុ**ល + អ, ចុ: ហ-អា.],សេចក្ដីភ្ញាក់ផ្អើល, សេចក្ដីជ្រួលជ្រើម (ដូច **ក**ោ**ត**ូ**ហ**ឲ្ឍ), វ. **ក**ុ**ំ ធ**ាមំ **ត**ុ**ល**យ**ត**ី**ត**ិ >**ក**ុ**ត**ូ**ហ**ល**ំ**។ -**ជ**ាត គុ. ជាអ្នកមានសេចក្ដីជ្រួលជ្រើមកើតហើយ, ជាអ្នកមានការរីករវរកើតហើយ ។

កុត្ត**ក** នបុ. កម្រាលចំណុះស្រីរបាំ ១៦ នាក់ ។

កុ**ត្ត** និ. **ក**ុ**ត្ត**ាច**ក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺ ក្នុង... ណា, ក្នុង...ដូចម្ដេច ប្រែថាក្នុងទីណា, ក្នុងទីដូចម្ដេចជាដើម, ចូរមើល **ក**ត្ត ខាងដើម ។

កុ**ថ** បុ. កម្រាលខ្នងដំរី (**ហ**ត្ថ**ិ**ប**ិ**ដ្ឋ**ត**ណ**ំ**) **ក**ុ**ថ**សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ប**ភ**េ**ណ**ិ** សព្ទ ។

កុ**ថ** ធា. ១-**ហ**ឹ**ស**ាយ**ំ** **ក**ោ**ថ**ិ**ត**ិ"បៀតបៀន" ភ្ល. ។

២-**ហ**ឹ**ស**ាស**ង**្ខ**ិ**ណ**េ**ស**េ**ស**ុ **ក**ុ**ន្ត**ិ "បៀតបៀន, សៅហ្មង, ប្រឡាក់" រុ. ។ **ក**ុ**ន្ត** បុ. ស្រមោចម្យ៉ាង ។ **ក**ុ**ន្ត**ិ**ប**ិ**ណ្ឌ**ិ**ក** នបុ. "អង្ក្រង, ស្រមោចខ្មៅ

និងស្រមោចក្រហម" ។ **កុន្ថិត** កិ. គុ. "ប្រឡាក់" អា. **ទិស្វាន ឋតិ តំ សាមំ បុត្តកំ បំសុកុន្ថិតំ**"ឃើញកូនតូចដួលដោយខ្លួនឯងប្រឡាក់ប្រឡូសដោយធូលី"-ស. ។

កុទាចនំ កា.ស. [កឹ + ទាចនំ, កឹ>កុ] ក្នុងកាលណា។, ក្នុងកាលណាខ្លះ, ជួនកាល, ជួនណា,....។ និ.កទាត្ថវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺ ក្នុងកាលណា (ដូច **កទា**) ។

កុទ្ទាល បុំ. [កុំ + ទល + ណ] គ្រឿងទម្លាយនូវផែនដី (ចប), រ. **កុំ ឋវ៑ី ទ្ទ-ឡតីតិ > កុទ្ទាលោ** ។ -**អត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់ចប, សេចក្តីត្រូវការដល់ចប ។ -**បណ្ឌិត** អ.ន. ឈ្មោះកុទ្ទាលបណ្ឌិត ។ -**ឋល** នបុំ. ផ្ទៃនៃចប ។ -**អាទិហត្ថ** គុ. មានវត្ថុមានចបជាដើមក្នុងដៃ ។

កុទ្ធ គុ. [កុធ + ត] ក្រោធហើយ, ខឹងហើយ ។ -**បុព្ព** គុ. ធ្លាប់ក្រោធហើយ (ខឹងហើយក្នុងកាលមុន) ។ -**មនុស្ស** បុំ. មនុស្សក្រោធហើយ ។ -**មានស** គុ. មានចិត្តក្រោធហើយ, មានឆន្ទៈមានក្នុងចិត្តក្រោធហើយ ។

កុទ្រុស បុំ. ស្រូវគែលលក ។

កុនិ ធា. **ភីឡាយំ ភោនិតិ** "លេង" ភូ. ។

កុធារី ឥ. [កុ + ធរ + ណី] ដឹង, ប៉ូវថៅ (ប្រើជា **កុឋារី** ក៏មាន) ។

កុធិ ធា. **ភោបេ កុជ្ឈតិ កុជ្ឈិត្វា កុទ្ធោ ភោធោ**"ខឹង" រុ. ។

កុន្តណី ឥ. សត្វក្រៀល (ដូច **ភោញ្ជ**) ។

កុន្តល បុំ. សក់ (ដូច **ភេស**) ។

កុន្ត បុំ. ទួន ជាគ្រឿងអាវុធម្យ៉ាងស្រដៀងលំពែង, ឈើសម្រួចកន្ទុយអន្ទង់ ។

កុន្ទ នបុំ. ដើមរុន, ភ្នែកខ្លា (ដូច **ហាយ្ស**) ។

កុន្ទិ ធា. **អន្តកាសនេ កុន្ទេតិ កុន្ទយតិ**"ពោលទីបំផុត" ចុ. ។

កុបិត គុ. [កុប + ត-អា. + ត] កម្រើកហើយ, គឺ....ឲ្យកម្រើកហើយ (ក្រោធ, ខឹង) ។ -**ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃ...ជា...កម្រើកហើយ ។ -**មានស** គុ. អ្នកមានចិត្តកម្រើកហើយ, អ្នកមានឆន្ទៈមានក្នុងចិត្តកម្រើកហើយ ។

កុប្បន្តិ កិ. [កុប + យ + អន្តិ-រ.] កម្រើក, ក្រើក ។

កុប្ប នបុំ. លោហធាតុមានទង់ដែងជាដើមក្រៅអំពីមាសប្រាក់ ។

កុបិ ធា. **ភោបេ កុប្ជតិ ភោធោ ឋភោធោ**"ខឹង, កម្រើក, ក្រោធ" ទិ. ។ អា. **កុប្ជតិ ទាតស្ស ឯរិតស្ស** "រញ្ជួយព្រោះខ្យល់បក់" ។ **ឋចីឋភោឋំ រក្ខេយ្ជ** "គួររក្សានូវការកម្រើកនៃវាចា" -ស. ។

កុព្ជោ គុ. [ករ + ឱ + អន្ត + ស-រ.] កាលធ្វើ(នៃ....កាលធ្វើ) ។

កុព្ជន្តិ កិ. [ករ + ឱ + អន្តិ-រ.] ធ្វើ, រមែងធ្វើ ។

កុព្ជរ បុំ. ក្បាលក្រពើរទេះ (ដូច **យុគន្ធ**ร)។

កុញ្ចិ ធា. **ឧគ្គមេ កុញ្ចតិ**"ឡើងទៅខ្ពស់, ទៅខាងលើ" ភូ. ។

កុញ្ចិ ធា. **អច្ឆាទនេ កុញ្ចតិ**"ស្លៀកពាក់" ទិ. ។

កុមារ បុំ. [កុ + មរ + ណ, កុម + អារ, កុមារ + អ] អ្នកគ្ងសវាសនូវផែនដី, (ទារក) ដែលគេប្រាថ្នា, អ្នកតែងលេង (កុមារ,ក្មេង), **កុំ ភូមឺ មរតិ តិន្ធតិ ទ្ធិលេខតីតិ** >**កុមារោ**, **ការ្ចិយតីតិ** >**កុមារោ**, **កុមារតិ ក្រីឡតីតិ** >**កុមារោ** ។ -**ការ្ចិបត្ថេរវត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃព្រះថេរៈឈ្មោះកុមារ ការ្ចិប ។ -**ប្ចិវារ** បុំ. ប្ចិវារនៃកុមារ, កុមារជាប្ចិវារ ។ - **ប្ចិហារ** នបុំ. វត្ថុជាគ្រឿងនាំទៅជុំវិញនៃកុមារ, វត្ថុជាគ្រឿងរក្សានូវកុមារ ។ -**ឋ្ឌ** គុ. មានភេទដូចជាភេទនៃកុមារ ។ព្រះរាជកុមារ (ដូច **យុ្ចវរាជ**), ខន្ធ កុមារ(ដូច **ស្ត្ចិធ**), ក្ងនក្មេង (ដូច **ស្ងុ**) ។

កុមារក បុំ. ដូចជា «កុមារ» ដែរ ប្លែកតែចុះ «**ការ្ចិកត្ត**» ខាងចុង ប្រែថា «កុមារ, ក្មេង ឬកុមារតូច, ក្មេងតូច» ។ -**ឋ្ឌ** បុំ. ភេទដូចជាភេទនៃកុមារ ។

កុមារិកា ឥ. កុមារិកា, ក្មេងស្រី ឬ កុមារីតូច, ក្មេងស្រីតូច ។ -**ការ** បុំ. កាលនៃ.....ជាកុមារិកា ។ -**ឋ្ឌ្ឌ**ាទ**ិ**ឋ**ស** បុំ. អំណាចនៃភេទមានភេទនៃ កុមារិកាជាដើម ។

កុមារីសត នបុំ. [កុមារី + សត] រយនៃកុមារី ។

កុមារ ធា. **ក្រីឡាយំ កុមារតិ កុមារយតិ**"លេង" ចុ. ។ ស្ងចិថា "**ការ្ចិយតីតិ កុមារោ** (ការ+អារ), **កុំ ភូមឺ មរតិ តិន្ធតិ ទ្ធិលេខតីតិ កុមារោ**, (កុ+មរ+អ), **រថ**ា **ក**ុ**យ**ំ **ភ**ូ**ម**ិ**យ**ំ **ម**ម**ត**ីត**ិ ក**ុ**ម**ា**ម**ោ (កុ+រ+ណ)" ។ **កុមារ** បុំ. "កុមារ, ក្មេងប្រុស" ឥ. **កុមារី**, ។ **កុមារកោ** បុំ. "ក្មេងតូច" ឥ. កុមារិកា ។ វិ. **កុ**ម**ា**ម**ោ ២ឥ **ក**ុ**ម**ា**ម**ោ ។

កុមិន នបុំ. លប (សម្រាប់ដាក់ត្រី) (ដូច **ក**ុ**ដ**េ**ណ**ី) ។

កុមុទ នបុំ. [កុ + មុទ + ណ] (ជលជាត) ត្រកអរក្នុងទឹក ឬត្រកអរក្នុងផែនដី (កុមុទ, ផ្កាកុមុទ), វិ. **កុ**ម**ុ**ំ **ប**ថ**ទ**ិ**ម**ុ**ំ ហ**ោ**ទ**ត**ីត**ិ > **ក**ុ**ម**ុ**ទ**ំ ។ -**ឧ**ប្ប**ល** នបុំ. ផ្កាកុមុទនិងផ្កាឧប្បល ។ ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់ លេខមួយមានពិន្ទុ មួយរយប្រាំ (១០៥) គឺមួយរយសែនឧប្បល, ឧប្បលស (ព្រលិតស) ។ បុំ.ឈ្មោះដំរីប្រចាំទិសមួយ ។

កុមុទិកា ឥ. ដើមអង្ក្រង (ដូច **ក**ុ**ម**ុ**ដ**ី) ។

កុម្ភ បុំ. ពោងដំរី (ដូច **ម**ា**ត**ង្គ**ម**ុ**ទ**ិ**ណ**ា), ក្ងម, ឆ្នាំង (ដូច **ទ**ា**ម**ក,**ឃ**ដ), ចំនួន ១០ អម្មណ ។

កុម្ភការ បុំ. [កុម្ភ + ការ + ណ] (ជន) អ្នកធ្វើនូវឆ្នាំង ឬ ក្ងម (ស្ងួនឆ្នាំងដូច **ក**ុ**ណ**ា**ល**),វិ. **ក**ុ**ម**ុ**ម**ំ **ក**ម**ោ**ត**ីត**ិ >**ក**ុ**ម**ុ**ម**ា**ម**ោ ។ - **ស**ា**ណ**ា ឥ. សាណា (ពោង) នៃជនអ្នកធ្វើនូវឆ្នាំង, ពោងនៃស្ងួនឆ្នាំង ។

កុម្ភក នបុំ. ដងក្តោងទូក ឬ សំពៅ (ដូច **ភ**ូ**ម**ក) ។

កុម្ភោ**ម**ាសក អ.ន. សេដ្ឋីឈ្មោះកុម្ភយោសក: ។ -**ឋ**ត្ថ នបុំ. រឿងនៃ..... ។

កុម្ភណ្ឌ បុ. កំណើតទេវតាម្យ៉ាង, វល្លិ៍រពៅ ។
កុម្ភណ្ឌសាមិ បុ. មហារាជជានាយកឬជាម្ចាស់នៃកុម្ភណ្ឌ, កុម្ភណ្ឌ ជាប្រភេទនៃទេវតាមួយពួក (ដូច **ឱរុឡ្ហក**),បន្លែរពៅ (ដូច **ឥណ្ឌិត**) ។
កុម្ភទាសី ឥ. [កុម្ភ + ទាសី] ទាសីអ្នកនាំទៅនូវទឹកដោយក្អម(**កុម្ភទាសី**)។
កុម្ភភារ បុ. [កុម្ភ+ភារ] ភារ:មានកុម្ភ:ជាប្រមាណ, ទ្រព្យមានទម្ងន់មួយកុម្ភ: ។
កុម្ភិមុខ នបុ. [កុម្ភិ + មុខ] មាត់នៃឆ្នាំង, មាត់នៃក្អម ។
កុម្ភី ឥ. ឆ្នាំង, ខ្ទះ (ដូច **ឱ្ឋ**),ដើមអង្ក្រង (ដូច **កុមុទិកា**)។
កុម្ភីល បុ. [ក + ឧភ + ណ្ឍ្ល, ឧល + អ] ក្រពើ(ដូច **សុំសុមារ**),វិ. **ភេន ជលេន ឧភតិ ឬ រតីតិ >កុម្ភោ** (**ជលាសយោ**) , **តត្រ ឧលតិ គច្ឆតីតិ > កុម្ភីលោ**)។
កុម្ភូបម គុ. [កុម្ភ+ឧបមា] មានឧបមាដោយក្អម, មានក្អមជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ។
កុម្ម បុ. អណ្តើក (ដូច **កច្ឆប**) ។
ករ នបុ. [ករ + អ] (វត្ថុ) ធ្វើនូវកម្លាំង (បាយដូច **ឱទន**), វិ. **ករោតិ ពលន្តិ > ករំ** ។
ករុន្ត បុ. ម្រ៉ឹគប្រើស (ដូច **ករុ**) ។
ករណ្ឌក បុ. ស្មៅកន្ទុយដំរី (ដូច **ឥ**) ។
ករយរ អ.ន. ក្រុងឈ្មោះករយរ: ។ - **នគរ** នបុ. នគរឈ្មោះករយរ: ។
ករ បុ. សត្វលលក (ដូច **ឧ**) ។
ករុន្ត បុ. [ករ + ឧ + អ, ចុះនិ-អា.] (សត្ត) ដើរទៅលើដី (ប្រើស ឬម្រ៉ឹគឈ្មោះ ករុ:) វិ. **ករុយ រន្ត**តីតិ >**ករុ**ន្ត ។ -**ជាតកាទិ** គុ. (ជាតក) មានករុ:ជាតកជាដើម ។ ប្រើជា ករុ: ក៏មាន ។
ករុ ក. [ករ + ឧ + ត-រ.] ធ្វើ ។
ករុ បុ. [ករ + ធ] ករ:ធ, ធ:នៃអ្នកដែនករ ។
ករ គុ. [ករ + ឧ + ម] ការធ្វើ ។
ករ នបុ. [ករ + ដ] ដែនឈ្មោះករ ។ -**ទ** បុ. ជនអ្នកនៅក្នុងដែនករ, អ្នកមានកិ.នៅក្នុងដែនករជាប្រក្រតី ។
ករ បុ. [ករ + រ] ស្តេចក្នុងដែនករ, ស្តេចជាធំក្នុងដែនករ ។
ករ អ.ស. ឈ្មោះដែន ឬ ជនបទ ១ ។
ករ គុ. ធ្វើនូវសេចក្តីភ័យ (ដូច **ភយ**),រ:ង, ១ង,ត្ត:ង, ១ងរ:ស (ដូច **ភ**, **ភ**), អ្នកកាច, អ្នកឥតករុណា (ដូច **ន**)។
ករ ធ. **ស ខ្ហ ករោ ច ករ**"ចេញសំឡេង, ជេ" ភ. ។ **ករ** បុ. **ករ** ១ ឥ. "សត្វអក, អកសមុទ្រ" (ឥន្ទ្រី) ។ **ករ** បុ. **ករ** ១ ឥ. "អណ្តើក" (ករ+ម) ។
ករ នបុ. [ករ + អ] (ង) ជាហេតុតភ្ជាប់នូវគ្នានិងគ្នា (ត្រកូល, ង ដូច **ស**,

ពួកជនដែលមានជាតិជាមួយគ្នា), វិ. **កុលតិ អញ្ញមញ្ញមេតេនាតិ** > **កុលំ** ។ -**កុមារិកា** ឥ. កុមារិកានៃត្រកូល, ក្មេងស្រីនៃត្រកូល ។ -**គ្គាម** បុં. ស្រុកនៃត្រកូល ។ -**គេហ** នបុં. ផ្ទះនៃត្រកូល ។ -**ឃរគមន** នបុં. កិ.ទៅកាន់ផ្ទះនៃត្រកូល ។ -**ឃរគមនភាព** បុં. ភាវៈគឺកិ.ទៅកាន់ផ្ទះនៃត្រកូល, ភាវៈនៃកិ.ទៅកាន់ផ្ទះនៃត្រកូល ។ -**ទត្តិយ** គុ. ដែលត្រកូលឲ្យហើយ ឬ ជារបស់ដែលត្រកូលគប្បីឲ្យ ។ -**ទមក** គុ. អ្នកទូន្មាននូវត្រកូល ។ -**ទូសកកម្ម** នបុં. កម្មនៃបុគ្គលអ្នកទ្រុស្តនូវត្រកូល ។ -**ធីតា** ឥ. ធីតានៃត្រកូល, កូនស្រីនៃត្រកូល ។ - **ឫជ្ជិបាដិ** ឥ. លំដាប់នៃត្រកូល ។ -**បរិវដ្ដ** បុં. កិ.វិលទៅជុំវិញនៃត្រកូល ។ -**ឋំស** បុં. វង្សនៃត្រកូល ។ -**ឋំសានុគត** គុ. ទៅតាមហើយនូវវង្សនៃត្រកូល, ប្រព្រឹត្តទៅតាមហើយនូវវង្សនៃត្រកូល ។ -**ភាតា** បុં. បងប្អូនប្រុសនៃត្រកូល ។ -**សតិក** គុ. មានរយនៃត្រកូល, ប្រកបដោយរយនៃត្រកូល, វិ. **កុលានំ សតំ** >**កុលសតំ**, **កុលសតំ យេសមត្ថីតិ** >**កុលសតិកា**, **កុលសតេន និយុត្តា** >**កុលសតិកា** ។ - **សន្តក** គុ. ជារបស់នៃត្រកូល ។ -**សម្ពន្ធវស** បុં. អំណាចនៃកិ.ជាប់ព្រមដោយត្រកូល, អំណាចនៃកិ.ទាក់ទងដោយត្រកូល ។ គោត្រ, គំនរ (ដូច **រាសិ**)។

កុលក បុં. ដើមដង្កោ (ដូច **ភាកតិន្ទុក**) ។

កុលជា ឥ. ស្ត្រីកោងកាច, ស្ត្រីខូចកាច, ស្ត្រីញ៉ាំងត្រកូលឲ្យវិនាស (ដូច **ពន្ធកី**) ។

កុលបាលិកា ឥ. ស្ត្រីសមគួរដល់ត្រកូល, ស្ត្រីរក្សាត្រកូល (ដូច **កុលិត្ថី**) ។

កុលល បុં. សត្វខ្លែង (ដូច **សេន**),ស្នូនឆ្នាំង (ដូច **កុម្ភការ**) ។

កុលាល បុં. [កុ+លល+ណ] អ្នកប្រាជ្ញានូវដី ឬ អ្នកក្រាលនូវសិល្ប:របស់ខ្លួន, អ្នកកាន់យកនូវដីធ្វើ (ស្នូនឆ្នាំង),វិ. **កុំ លលយតិ ឥច្ឆតីតិ** >**កុលាលោ**, **កុលតិ អត្តនោ សិប្បំ បត្ថរតីតិ** >**កុលាលោ** ។ -**ចក្ក** នបុં. ចក្រនៃស្នូនឆ្នាំង ។ -**ភាជនសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយភាជន៍នៃស្នូនឆ្នាំង, ប្រហែលដោយភាជន៍នៃបុគ្គលអ្នកកាន់នូវដីធ្វើ ។

កុលាវក នបុં. [កុ + លុ + ណ្ដ] សម្ពុក, សំបុកសត្វស្លាប (ដូច **នីឡ**) (វិ. **កុច្ឆិត-មណ្ឌាវិនាសនាទិកំ លុនាតីតি**>**កុលាវកំ**)។

កុលិត្ថី ឥ. ស្ត្រីសមគួរដល់ត្រកូល, ស្ត្រីរក្សាត្រកូល (ដូច **កុលបាលិកា**) ។

កុលិស នបុં. អាវុធព្រះឥន្ទ (ដូច **ឥន្ទ**)។

កុលីនក នបុં. សេះអាជានេយ្យ, សេះដឹងហេតុនិងមិនមែនហេតុ (ដូច**អាជានីយ**) ។

កុលីន បុં. ជនមានត្រកូល (ដូច **សជ្ជន**) ។

កុលីរ បុં. សត្វក្តាម (ដូច **ឥក្ខ**) ។

កុលុបគ គុ. [កុល+ឧប+គម+ក្ដ] អ្នកចូលទៅកាន់ត្រកូល, វិ. **កុលំ ឧបគច្ឆតីតি**> **កុលុបគោ** ។ -**ត្ថេរ** បុં. ព្រះថេរ:អ្នកចូលទៅកាន់ត្រកូល, ព្រះថេរ:ជាជីតុន ។

កុលុបច្ឆេទ បុ. [កុល + ឧប + ឆិទ + ណ] កិ.ចូលទៅកាត់បង់នូវត្រកូល, ការចូលទៅផ្តាច់បង់នូវត្រកូល, វិ. **កុលំ ឧបច្ឆិន្ទិយតេតិ** >**កុលុបច្ឆេទនំ**, **កុលុបច្ឆេទនំ** >**កុលុបច្ឆេទោ** ។

កុលុស នបុ. បាប (ដូច **អកុសល**) ។

កុល្ល បុ. ចង្អេរ (ដូច **សុប្ប**),ផៃ, ក្ជន (ដូច **ឧឡុម្ប**) ។

កុលិ ធា. **សន្ធានេ ពន្ធុម្ហិ ច ភោលតិ**"រាប់, ជាប់,សាច់ឈាមជាប់ខ្សែស្រឡាយ" ភូ. ។ **កុល** នបុ. "រង្ស, ត្រកូល, គ្រួសារ, សង្គម, ផ្ទះ, លំនៅ, ហ្វូង, ពួក, ក្រុម" ។ **ភោល** គុ. "អ្នកកើតក្នុងត្រកូល, ន. ឈ្មោះរុក្ខជាតិម្យ៉ាង" ។

កុវលយ នបុ. ឧប្បលសាមញ្ញមានផ្កាឈូកជាដើម (ដូច **ឧប្ប**ល)។

កុវេណី ឥ. លប (សម្រាប់ដាក់ត្រី) (ដូច **ភុមិន**) ។

កុវេរនុចរ បុ. អមនុស្សជាបរិវាររបស់ព្រះបាទកុវេរមហារាជ ។

កុវេរ បុ. ព្រះបាទកុវេរមហារាជ ជាធំលើយក្ស នៅខាងជើងភ្នំមេរុ (ដូច **វេស្សវណ**) ។

កុស បុ. ស្ស្ងរ្ភាំង, ស្ពា (ដូច **ទព្ភ**), ស្លាក (ដូច **សលាកា**) ។

កុសគ្ត នបុ. [កុស + អគ្ត] ចុងនៃស្ពា (ដែលធ្លាប់ប្រែថា ចុងនៃស្ស្ងរ) ។

កុសរាជសន្ត គុ. [កុសរាជ + សន្ត] ជារបស់នៃស្តេចឈ្មោះកុសៈ ។

កុសល នបុ. [កុស+អល] (គុណជាត) គួរក្នុងកិ.ផ្តាច់បង់នូវបាប (កុសល,បុណ្ យ (ដូច **សុ**ក**ដ**)គុ. ឈ្លាស, ប៉ិន, ប្រសប់, រ៉ាងវៃ), វិ. **កុសេ បាប-ច្ឆេទនេ អលន្តិ** >**កុសលំ** ។ (គុណជាត) ផ្តាច់នូវធម៌ដ៏អាក្រក់គឺធម៌ជាអកុសល, វិ. **កុសតិ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ ឆិន្ទតីតិ** >**កុសលំ** ។ ម្យ៉ាងទៀត (កុស + លុ + អ) គុណជាតកាត់នូវកិលេសមានរាគៈជាដើមដេកនៅក្នុងសន្តានដោយអាការៈដែលបណ្ឌិតគួរខ្ពើម, វិ. **កុច្ឆិតេនាការេន សន្ថានេ សេន្តីតិ** >**កុសោ** , **រាគាទយោ តេ លុនាតិ ឆិន្ទតីតិ** >**កុសលំ** ។ - **កម្មការណ** នបុ. កិ.ធ្វើនូវកម្មជាកុលស ។ -**កម្មការណកាល** បុ. កាលនៃកិ.ធ្វើនូវកម្មជាកុសល, កាលជាទីធ្វើនូវកម្មជាកុសល ។ -**កម្មប្ញតិដ្ឋាការ-ណ** នបុ. កាលជាទីធ្វើនូវទីជាទីពឹងគឺកម្មកុសល, កាលជាទីធ្វើនូវគុណជាតិជាទីពឹងគឺកម្មជាកុសល ។ -**កម្មបថ** បុ. គន្លងគឺកម្មជាកុសល ។ -**ភោដ្ឋាស** បុ. ចំណែកនៃធម៌ជាកុសល, ចំណែកនៃកម្មជាកុសល ។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ.....នោះជាអ្នកឆ្លាត, -ឈ្លាស, -ប្រសប់ ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ.....នោះជាអ្នកឈ្លាស ។ -**ចាថេយ្ យ** នបុ. វត្ថុជាប្រយោជន៍ក្នុងផ្លូវជាកុសល ឬ វត្ថុជាប្រយោជន៍ដល់ផ្លូវគឺកុសល, ស្ប្ជៀងគឺកុសល, វិ. **បថេ បថស្ស ឥ ហិតំ** > **ចាថេយ្យ** <**បថ** + **ណ** យ្ យ ។ -**ទិដ្ឋិ** ឥ. ទិដ្ឋិនៃចិត្តជាកុសល ។

គុ.ជាខ្លួន, សប្បាយខ្លួន, ឥតរោគ (ដូច **អារោគ្យ**), អ្នកប្រាជ្ញ, អ្នកមានថ្វីដៃ, អ្នកឆ្លៀវឆ្លាស, អ្នកជំនាញ (ដូច**ឆេក,ឦតហត្ថ**),ឥតទោស (ដូច **អនវជ្ជ**) ។

កុសលាកុសល នបុ. [កុសល + អកុសល] កុសលនិងអកុសល ។ -**កម្មករណ** នបុ. ជាទីធ្វើនូវកម្មជាកុសលនិងកម្មជាអកុសល ។ -**កម្មវីជ** នបុ. ពូជគឺកម្មជាកុសលនិងអកុសល។

កុសលាភិនិព្វត្ត គុ. [កុសល + អភិនិព្វត្ត] ដែលកើតចំពោះហើយអំពីកម្មជាកុសល, គឺកម្មជាកុសលឲ្យកើតចំពោះហើយ ។

កុសលូបទេស បុ. [កុសល + ឧបទេស] ឧបទេសនៃបុគ្គលអ្នកឈ្លាស, ឧបាយជាគ្រឿងណែនាំនៃបុគ្គលអ្នកឈ្លាស, ឧបាយជាគ្រឿងចូលទៅសម្តែងនៃបុគ្គលអ្នកប្រសប់ ។ <ឧប + ទិស + ណ ។

កុសា ឥ. ខ្សែឃ្លុំសេះ, ខ្សែច្រមុះសេះ (ដូច **ឧសារជ្ជু**)។

កុសិ ឥ. អវយវៈនៃចីវរ ជាសំពត់រ៉ែងៗ គឺអនុវាតទទឹង និងអនុវាតបណ្តោយ និងខ្ទង់រ៉ែងក្នុងចន្លោះមួយខណ្ឌ ។

កុសិនារ អ.ន. ក្រុងឈ្មោះកុសិនារ, ឈ្មោះទីក្រុងមួយ ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌៀ ។

កុសីត គុ. [កុ + សទ, សទ>សីទ, ទ>ត + អ] អ្នកលិចចុះ ដោយអាការៈគឺបណ្ឌិតគប្បីខ្ពើម, ម្យ៉ាងទៀត អ្នកលិចចុះ ក្នុងកិលេសគឺបណ្ឌិតគប្បីខ្ពើម (អ្នកខ្ជិល), វិ. **កុច្ឆិតេនាការេន សីទតីតិ >កុសីតោ**, **កុច្ឆិតេ កិលេសេ សីទតីតិ>កុសីតោ** ។ -**បុគ្គល** បុ. បុគ្គលអ្នកខ្ជិល ។ - **ឆាណ** បុ. មាណពអ្នកខ្ជិល, មាណពអ្នកខ្ជិលច្រអូស ។

កុសុម នបុ. [កុស + ឆម] ផ្កា, ផ្កាឈើ (ដូច **បុប្ផ**), រដូវងារនៃស្រី (ដូច **ថីរជ**)។

កុសុម្ភរត្ត គុ. [កុសុម្ភ + រត្ត] ដែលបុគ្គលជ្រលក់ហើយដោយផ្កាដកគាំ ។

កុសូល បុ. ដោកស្រូវ, កន្លែងសម្រាប់ដាក់វត្ថុមានស្រូវជាដើម (ដូច **កោដ្ឋ**) ។

កុសេសយ នបុ. ផ្កាឈូក (ដូច **បទុម**) ។

កុសិ ធា. ១-**អន្ធានេ ភោសតិ បភ្ភោសតិ បភ្ភោសិត្វា បភ្ភោសេត្វា បភ្ភោសិតុं បភ្ភោសនំ**"ហៅ, ហៅរក" ភូ. ។

២-**ភេទនេ ភោសតិ**"យំ" ភូ. ។ **កុសិ**ធាតុក្នុងសទ្ទនីតិអស់ត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែក្នុងកច្ចាយនៈថា **កុសិ =អភ្ភោសនភេទនបូរណេសុ អភ្ភោសតិ បច្ចភ្ភោសតិ អភ្ភុជ្ជោ** "ជេរ" ភូ. (អា+កុសិ, បដិ+អា+ កុសិ) ។

៣-**ហរណទិត្តីសុ កុស្សតិ**"នាំទៅ, ភ្លឺស្វាង, រុងរឿង" ទិ. ។

កុហក បុ. [កុហ + ណ្ឍ] អ្នកកុហក, អ្នកបំភាន់, អ្នកបញ្ឆោត, អ្នកលលួង, អ្នកបោកប្រាស់, អ្នកញ៉ាំងគេឲ្យភាន់ភាំង, វិ. **កុហយតីតិ >កុហកោ** ។ -**ចោរ** បុ. ចោរអ្នកកុហក ។ -**តាបស** បុ. តាបសអ្នកកុហក,

		តាបសអ្នកញ៉ាំងលោកឲ្យភាន់ភាំង ។ -**ព្រាហ្មណ៍ឥត្ត** នបុ. រឿងនៃព្រាហ្មណ៍អ្នកកុហាក ។សព្ទនេះជាអត្ថន័យ**កុហន**សព្ទ ។
កុហន	នបុ.	ការប្រព្រឹត្តកោង (ដូច **កុដចរិយា**), បុ. អ្នកប្រព្រឹត្តកោង, អ្នកកុហកដោយកាយ (ដូច **កុហក**) ។
កុហរ	នបុ.	គុហា (ដូច **គព្ភរ**),ប្រហោង, រន្ធ (ដូច **ពិល**)។
កុហិញ្ញនំ	កា.ស.	ដូចកុត្ត ។
កុហឺ	អ.ន.	[កឺ + ហឺ, ឯ >ឥ] ក្នុងទីណា, ត្រង់ទីណា ។
កុហ	ធា.	**ទិម្ភាបនេ កុហេតិ កុហយតិ កុហកោ កុហនំ ភោហញ្ញ** "កុហក, បំភាន់, ឲ្យកិសវង់" ចុ. ។
កុឡ្យ៊ីរបាទ	បុ.	ត្រែមានជើង ដូចជាជើងក្តាម ។
កុឡ	ធា.	**ឃសនេ កុឡតិ**"ស៊ី, ទំពា, ពកេរ" ភូ. ។
កុំកុម	នបុ.	ចន្ទន៍ក្រហម, វត្ថុទាំងឡាយមានចន្ទន៍ក្រហមជាទីបំផុត (ដូច **ឥស្ស៊ីរជ**) ។
កុំសិ	ធា.	**ភាសាយំ កុំសេតិ, កុំសយតិ**"ពោល, និយាយ" ចុ. ។
ឥដ	គុ. ឬ ន.	[ឥ + អដ + អ, ឥដ + ណ] ធម្មជាតប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការ:គឺ បណ្ឌិតគួរខ្ពើម (គុ. ពោង, ពាច, ឃ្ងៀតឃ្ងៀន, ដំ, ក្តៅក្រហាយ,នឹងនូន, មិនកក្រើក ដូច **និច្ចល**, មិនពិត ដូច **អសច្ច**), វិ. **ឥច្ឆិតេនា ការេន អដតីតិ** >**ឥដ** ។ -**ជដិល** បុ. ជដិលពោង, ជដិលពោងពាច ។ -**ឥដ្ឋការណ** នបុ. ពាក្យ.ធ្វើនូវក្តីពោង ។ -**ឥដ្ឋបរាជិត** គុ. អ្នកមានក្តីពោងចាញ់ហើយ, អ្នកចាញ់ហើយដោយក្តីពោង ។ -**សក្ខិ** បុ. សាក្សីពោង, បន្ទាល់ពោង ។ -**សហស្ស** នបុ. ពាន់នៃកំពូល, ពាន់នៃញញ្ជរ ។ ន.បុ.កំពូល,កំពូលភ្នំ (ដូច **សិខរ**, **គិរិសិខ**),ញញ្ជរ (ដូច **អយោឃន**),ក្បាល (ដូច **សីស**),គំនរ (ដូច **រាសិ**),យន្ត។ នបុ. មាយា, អំពើពោង, ពោកប្រាស់, បំបាត់ (ដូច **និកតិ**, **ឆម្ម**) ។
ឥដ្ឋាគារ	នបុ.	[ឥដ + អគារ] ផ្ទះប្រកបដោយកំពូល, វិ. **ឥដ្ឋេន យុត្តំ អគារំ** >**ឥដ្ឋាគារំ** ។ ផ្ទះ គឺបុគ្គលសង្ក្រោះហើយដោយកំពូល, វិ. **ឥដ្ឋេន សន្ធហិតំ អគារំ** >**ឥដ្ឋាគារំ**, (ផ្ទះមានកំពូល, ភ្ជុំយោង) ។ -**ឥដ្ឋិកា** ឥ. ហោជាងនៃផ្ទះមានកំពូល ។ -**ឥដ្ឋិប្ប្រមាណ** គុ. មានផ្ទៃនៃផ្ទះមានកំពូលជាប្រមាណ, មានប្រមាណប៉ុនផ្ទៃនៃផ្ទះមានកំពូល ។ -**មត្ត** គុ. មានផ្ទះគឺបុគ្គលសង្ក្រោះហើយដោយកំពូលជាប្រមាណ, ប៉ុនផ្ទះមានកំពូល ។ -**សត** នបុ. រយនៃផ្ទះគឺបុគ្គលសង្ក្រោះហើយដោយកំពូល, រយនៃផ្ទះមានកំពូល ។ -**សាលា** ឥ. សាលា (ពោង) គឺផ្ទះដែលបុគ្គលសង្ក្រោះហើយដោយកំពូល ។

ឆ្ងៃ ធ. **អប្បសាទនេ ឆ្ងៃតិ ឆ្ងយតិ ឆ្ងៃ** "មិនជ្រះថ្លា, កោង, រៀចវេ, ក្ងុហាក, បំភាន់, ក្លែង" ចុ. ។ អា. **ឆ្ងតាបសោ** "តាបសក្លែងក្លាយ" ។ **ឆ្ងា គាវី** "គោញីកៀច, ក្រាញ" ។ **ឆ្ងំ រជ្ជ** "ប្រាក់ក្លែង ឬកាទ្ធ" -ស. ។

ឆ្ងប បុ. រណ្ដៅ (ដូច **អាវាដ**), អណ្ដូងទឹក (ដូច **ឧទបាន**), ក្ដ្ម (ដូច **ឆ្ងម្ត**) ។

ឆ្ងបក បុ. ដងក្ដោងទូក ឬ សំពៅ (ដូច **ឆ្ងម្ត**) ។

ឆ្ងល នបុ. [ឆ្ងល + ណ] (វត្ថុ) បិទរាំងនូវទឹកមិនឲ្យហូរចេញទៅខាងក្រៅ (ច្រាំង, ឆ្នេរដូច **តីរ**), វ. **ឆ្ងលតិ អាវរតិ ឧទកំ ពហិ និក្ខមិតុំ ន ទេតីតិ** >**ឆ្ងលំ** ។

ឆ្ងលិ ធ. **អាវរណេ ឆ្ងលតិ** "ហាមឃាត់, រាំង" ភ. ។ **ឆ្ងលំ** នបុ. "ច្រាំង, ទ្រនប់,ទំនប់" អា. **នទីឆ្ងលេ ឋសាមហំ**" ខ្ញុំនៅក្បែរច្រាំងស្ទឹង" ។

ឆ ធ. **សទ្ទេ ឆាយតិ ឆាយិតុំ ឆាយិត្វា** កម្ម. **ឆិយ្យតិ**"ចេញសំឡេង, ពោល, ថ្លែង, និទាន" ភ. ។ **ជាតកំ** នបុ. "ជាតក, រឿងរ៉ាវក្នុងអតីតកាល =ពោលនូវរឿងដែលកើតហើយ" ។

ឆ្ងរ បុ. មនុស្សភ្នែកស្រលៀង (ដូច **ឋលិ**)។

ឆ្ងកា ឥ. សំឡេងយំនៃសត្វក្ងោក (ដូច **សិខណ្ឌិនាទ**) ។

ឆ្ងកី ឥ. សត្វក្ងោក (ដូច **សិខី**)។

ឆ្ងចិ វិ.ស.អ. [ឆ្ងំ + ចិ] ពួកមួយ, ពួកខ្លះ, អ្នកខ្លះ, នីមួយ ។

ឆ្ងជ្ជ នបុ. ឆ្ងជ្ជសាស្ត្រ, ជាឈ្មោះគម្ពីរមួយ ។

ឆ្ងតកី ឥ. ដើមកាកៃស, លំចេក ។

ឆ្ងតន នបុ. ទង់ (ដូច **ឆ្ងតុ, ឆ្ងជ**),ផ្ទះ (ដូច **ឆ្ងហ**) ។

ឆ្ងតឋ នបុ. អំពើកោង, ឃោកប្រាស់, បំបាត់ (ដោយជញ្ជីងជាដើម) (ដូច **ឆ្ងជ**)។

ឆ្ងតុ បុ. ទង់ (ដូច **ឆ្ងជ**), គ្រឿងកំណត់, គ្រឿងសម្គាល់, ស្នាម (ដូច **ចិហ្ន**)។

ឆ្ងតិ ធ. **អាមន្ត្ដនេ ឆ្ងតេតិ ឆ្ងតយតិ ឆ្ងតឆ្ងោ**"ហៅ, ហៅរក" ចុ. ។

ឆ្ងទ នបុ. [ឆ្ងទ+ណ, លុបណ] ស្រែ(ដូច **ខេត្ត**) (វ. **ឆ្ងទីយតីតិ** >**ឆ្ងទ**)។ -**ន្ត** នបុ. ចន្លោះនៃស្រែ ។ -**មរិយាទ** ឥ. ភ្លឺស្រែ, ភ្លឺនៃស្រែ ។

ឆ្ងនិបាត បុ. ច្រវ៉ា, ចែវ, ថ្នាល (ដូច **អរិត្ត**)។

ឆ្ងយ នបុ. គ្រឿងប្រដាប់ដើមដៃ (ដូច **ពាហុមូលវិភូសន**)។

ឆ្ងរ៉ាជិកបក្ខ-ជ នបុ. [ឆ្ងរ៉ាជិក + បក្ខ + ភជ] ក.គប់រកនូវពួកនៃជនអ្នកអែបអប, ក.គប់រកនូវពួកនៃជនដែលចាក់បណ្ដាយ,ការគប់រកនូវពួកនៃជនអ្នកអូតអាង ។

ឆ្ងលាស បុ.នបុ. ភ្នំឈ្មោះឆ្ងលាស ឬភ្នំឈ្មោះកីលាស, ភ្នំក្រៃលាស ជាភ្នំមួយក្នុងប្រទេសហិមពន្ត ។ -**ឆ្ងជ្ឈជិតាគ** គុ. មានចំណែកប្រៀបដោយ

		កំពូលនៃភ្នំឈ្មោះកៃលាស ។
កេលេ	ធា.	**មហាយនេ កេណាយតិ** "រាប់ ឬ កាន់យកថាជារបស់ខ្លួន, ស្រឡាញ់" ភូ. ។ អា. **ត្វं កं កេណាយសិ**"ចុះនាងស្រឡាញ់អ្នកណា?"
កេលិ	ធា.	គតិយំ កេលតិ "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។
កេវដ្ដ	បុ.	[កេ + វដ្ដ + ណ] ជនអ្នកវិលទៅក្នុងទឹកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ. ចាប់នូវត្រី ឬ ជនអ្នកញ្ជាំងទឹកឲ្យវិល (ព្រានប្រមង់, ព្រានសន្ទូច, អ្នកចាប់ត្រី, ព្រានសំណាញ់ ដូច **ជាលិក**), វិ. **កេ ឧទកេ មច្ឆគ-ហណត្ថាយ ឥដ្ដេតីតិ** >**កេវដ្ដো**, **កं ឧទកं ឥដ្ដេតីតិ** > **កេវដ្ដো** ។ -**គ្គាមវាសី** បុ. ជនអ្នកនៅក្នុងស្រុកនៃព្រានប្រម៉ង់, ជនអ្នកមានកិ.នៅក្នុងស្រុកនៃព្រានប្រមង់ជាប្រក្រតី, វិ. **កេវដ្ដគ្គាមេ ឥសតីតិ** >**កេវដ្ដគ្គាមវាសី**, **កេវដ្ដគ្គាមេ ឥសិតុं សីលមស្សាតិ** >**កេវដ្ដគ្គាមវាសី** ។ -**គ្គាម** បុ. ស្រុកនៃព្រានប្រមង់ ។ -**ជេដ្ឋក-បុត្ត** បុ.កូននៃព្រានប្រមង់ជាច្បង, កូនច្បងនៃព្រានប្រមង់ ។
កេវល	គុ.	[កេវ + អល] ទាំងអស់, ទាំងស្រុង, តែម្យ៉ាង, មិនមានសេសសល់, សុទ្ធ(ដូច **អនវសេស**),ច្រើន (ដូច **យេភុយ្យតា**),មិនច្រឡូកច្រឡំ (ដូច **អព្យាមិស្ស**), ព្រាត់ប្រាស (ដូច **ឱិសំយោគ**), មាំ (ដូច **ទឡ្ហ**), មិនច្រើន (ដូច **អនតិរេក**),ព្រះនិព្វាន, វិ. **កេវនំ បវត្តនំ** > **កេវលំ** ។
កេវលី	គុ.	[កេវល + ណ្ឍ] មានកំពូលដ៏សុទ្ធ ។
កេវិ	ធា.	**សេវនេ កេវតិ** "សេពគប់, ប្រតិបត្តិ" ភូ. ។
កេស	បុ.	[កេ + សី + អ] សភាវៈដេកគឺប្រព្រឹត្តទៅព្វដ៏ក្បាល (សក់), វិ. **កេ-សិរស្មឿ សយន្តិ បវត្តន្តីតិ** >**កេសា** ។ ម្យ៉ាងទៀត សភាវៈស្ថិតនៅព្វដ៏ក្បាល,វិ. **កេ មត្ថកេ សេន្តិ ឋិជ្ជន្តីតិ** > **កេសា** ។ -**កលាណ** នបុ. លម្អគឺសក់, លម្អនៃសក់។ -**ឆណ** បុ. បាច់នៃសក់, សំណុំនៃសក់ ។ -**អគ្គមត្ត** គុ. មានចុងនៃសក់ជាប្រមាណ, ប៉ុនចុងនៃសក់ ។ -**មស្សុ** នបុ. សក់និងពុកមាត់ ។ -**លុញ្ចន** នបុ. កិ.ដកនូវសក់ ។ -**អាឥិសមុហសន្ថាត** គុ. ពោលគឺប្រជុំនៃអាការមានសក់ជាដើម, គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាប្រជុំនៃកោដ្ឋាសៈមានសក់ជាដើម ។
កេសរី	បុ.	រាជសីហ៍ (ដូច **សីហ**) ។
កេសរ	បុ.	ដើមបុសនាគ (ដូច **បុន្នាគ**),ដើមពកុល (ផ្ការ) (ដូច **ឥកុ្ស**), កេសរ (ដូច **កិញ្ជក្ខ**) ។
កេសវ	អ.ន.	ឈ្មោះកេសវៈ, ព្រះនារាយណ៍ (ដូច **ឥាសុទេវ**)។ -**តាបស** បុ.

		តាបសឈ្មោះកេសវ: ។
កេសិ	អ.ន.	តាបសឈ្មោះកេសី, តាបសឈ្មោះកេសវ: ។
កេសោរោបន	នបុំ.	[កេស + អរ + រុប + យុ] កិ.ដាច់ចុះនូវសក់, កិ.កោរនូវសក់ ។ -**អត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ដាក់ចុះនូវសក់ ។ -**សត្ថ** នបុំ. សស្ត្រាសម្រាប់ដាក់ចុះនូវសក់, កាំបិតសម្រាប់កោរនូវសក់ ។
កេឡ្យ	ឥ.	[កិឡ + ឥ] កិ.លេង, កិ.ឡកឡ្ចឿយ, កិ.ចំអក, កិ.ចំអកចំអន់, ល្បែង, ការលេង, ចំអក (ដូច **ហសិហាស**) (ប្រើជា «**កេលិ**» ក៏មាន) ។
កោ	វិ.ស.អ.	[កឹ + សិ-វិ.] អ្នកណា, ណា, អ្វី, ដូចម្តេច ។
កោក	អ.ន.	ឈ្មោះកោក: ។ -**សុនខលុទ្ធកវត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃព្រានព្រោះឆ្កែ ឈ្មោះកោក:, រឿងនៃព្រានអ្នកបណ្តើរនូវឆ្កែឈ្មោះកោក: ។
កោកនទ	នបុំ.	[កោក + នទ + អ] ឈ្មោះកោកនទ:, ជាទីបន្លឺនៃសត្វធ្វើនូវសំឡេងថាកិកិ ។ ម្យ៉ាងទៀតធម្មជាតញ្ជាំងពួកសត្វធ្វើនូវសំឡេងថាកិកិឲ្យបន្លឺឡើង, វិ. **កោកេ នានទយតីតិ** >**កោកនទំ**, (ឈ្លក ក្រហាមដូច **កោកាសក**) ។
កោកាលិក	អ.ន.	ឈ្មោះកោកាលិក: ។ -**ភត្តុ** នបុំ. រឿងនៃភិក្ខុឈ្មោះកោកាលិក: ។
កោកាសក	បុំ.	ឈ្លកក្រហាម (ដូច **កោកនទ**)។
កោកិល	បុំ.	សត្វតាវ៉ៅ (**ដូច បរភត**) ។
កោក	បុំ.	ឆ្កែព្រៃ (ដូច **ឥក**) ។
កោចិ	វិ.ស.អ.	[កឹ + ចិ + សិ-វិ.] អ្នកណា, អ្នកណានីមួយ, ណានីមួយ, តិចតួច ។
កោដ្ឋ	បុំ.	កៅអី, តាំងដ៏សមគួរដល់ជនដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **ឥន្ទបីឋ**)។
កោដ្ឋ	បុំ.	កម្រាល, ព្រំ (តាមទម្លាប់ថាអង្រឹង), កម្រាលដ៏វិសេស ។
កោញ្ច	បុំ.	[កោញ្ច + អ] ក្រៀល, សត្វក្រៀល ។ -**រវ** សម្រែកនៃក្រៀល, កិ.ស្រែកនៃក្រៀល, កិ.ស្រែកដូចជាក្រៀល (ដូច **កុន្ត្ថនី**)។ -**សកុណ** សត្វស្លាបក្រៀល, សត្វក្រៀល។
កោញ្ចនាទ	បុំ.	សម្រែកដូចសត្វក្រៀលនៃដំរី គឺសំឡេងដំរីស្រែកតែសម្រែកនោះ ស្រដៀង សំឡេងក្រៀល ។
កោដបព្ពត	បុំ.	ភ្នំឈ្មោះកោដបពិត ។ -**មហាវិហារវាសី** បុំ.[កោដបព្ពតមហាវិហារ+វស +ណី] អ្នកនៅក្នុងវិហារធំឈ្មោះ**កោដបព៌ត** ។
កោដ្ឋ	បុំ.	ប្រហោងឈើ, រន្ធឈើ (ដូច **រុក្ខច្ឆិទ្ទ**) ។
កោដិ	ឥ.	[កុដ + ឥ] កោដិ, ទីបំផុត, ចុង, មុម,ជ្រុង (ដូច **កោណ**),ទីបំផុត (ដូច **ឧក្ខ្ពស**),ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ ១ មានពិន្ទុ ៧ ។ -**ឫត្ត** គុ. ដល់ហើយនូវទីបំផុត ។ - **សតសហស្ស** ប.ស. សែននៃកោដិ ។
កោដិកណ្ណ	គុ.	[កោដិ + កណ្ណ] មានត្រចៀកទ្រទ្រង់នូវគ្រឿងសម្រាប់ពាក់មានតម្លៃមួយកោដិ, វិ. **កោដិអគ្ឃនកមិលន្ធនធារិនោ កណ្ណា**

យស្ស សោ>កោដិកណ្ណោ។

កោដិតខាណុក	បុ.	[កោដិត + ខាណុក] ដង្គត់ដែលបុគ្គលបោះហើយ, បង្ហោលដែលបុគ្គលដាំហើយ,-ដែលបុគ្គលដោតហើយ ។ កោដិត <កុដ+ឥ+ត ។
កោដិបកោដិ	ឥ.	ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាង ដាក់លេខ ១ មានពិន្ទុ ២១ ។
កោដិសិម្ពលី	ឥ.	ដើមរកាជ្រៃ (ដូច **ភេចន**)។
កោដុម្ពរ	នបុ.	សំពត់ធ្វើដោយរោមសត្ត ធ្វើឲ្យមានសាច់ល្អិតឬម៉ដ្ត ។
កោដ្ដាបេត្វា	អ.	[កុដ្ដ + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំង...ឲ្យបោះហើយ, -ឲ្យដោតហើយ, -ឲ្យចិញ្ច្រាំហើយ, ... ។
កោដ្ដេតព្វយុត្តក	គុ.	[កោដ្ដេតព្ព + យុត្តក] ជារបស់គួរគឺ...គប្បីដំ, - គប្បីផ្ដ,... ។
កោដ្ដេតិ	កិ.	[កុដ្ដ + ណ + តិ-វ.] ដំ, វាយ, បុក, ...។
កោដ្ដេត្វា	អ.	[កុដ្ដ + ណ + ត្វា] ដំហើយ, ផ្ដហើយ, វាយហើយ, បុកហើយ, ចិញ្ច្រាំហើយ
កោដ្ឋ	នបុ.	ដោកស្រូវ, ជង្រុកស្រូវ, ឃ្លាំង (ដូច **កុសូល**), ខាងក្នុងផ្ទះ (ដូច **អន្តោឃរ**) ។ បុ.ក្រពះ, (ដូច **អន្តោកុច្ឆិ**) ។
កោដ្ឋគ្ត	គុ.	[កោដ្ឋ + អគ្ត] ទានដ៏ប្រសើរគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យក្នុងកាលជាទីឡើងកាន់ជង្រុក, ទានដ៏ថ្មោងគឺ....., ទានដ៏លើសគឺ.... ។
កោដ្ឋសត	គុ.	[កោដ្ឋ + សត] រយនៃជង្រុក ។
កោដ្ឋាគារ	បុ., នបុ.	[កោដ្ឋ + អគារ] ផ្ទះគឺជង្រុក (ឃ្លាំង) ។
កោដ្ឋាគារិក	គុ.	[កោដ្ឋាគារ + ណិក] អ្នកប្រកបក្នុងផ្ទះគឺជង្រុក, អ្នកប្រកបក្នុងឃ្លាំង (នាយ ឃ្លាំង), រ. **កោដ្ឋាគារេ និយុត្តោ >កោដ្ឋាគារិកោ** ។
កោដ្ឋាទិ	គុ.	[កោដ្ឋ + អាទិ] មានជង្រុកជាដើម ។
កោដ្ឋាស	បុ.	[កោដ្ឋ + សី + អ] ចំណែក (រ. **កោដ្ឋំ ភុច្ចតិ សរីរ តត្ត សេតីតិ> កោដ្ឋាសោ**)។
កោដ្ឋាសតេជ	បុ.	ប្រភេទនៃកោដ្ឋាស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃវក្ខសព្ទ ។
កោដ្ឋាសយ	បុ.	ខ្យល់ដេកនៅឬតាំងនៅក្នុងពោះវៀន, ខ្យល់នៅខាងក្នុងនៃពោះវៀន ។
កោដ្ឋាស	បុ.	ចំណែក (ដូច **ភាគ**) ។
កោដ្ដន	នបុ.	[កុដ្ដ + យុ] កិ.ដំ, កិ.បុក,....។ -អត្ថ បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ដំ,.... ។ -បចនាទិ គុ. (កិច្ច) មានកិ.បុក,និងកិ. ចម្អិនជាដើម ។
កោណ	បុ.	ទីបំផុត, ចុង, មុម, ជ្រុង (ដូច **កោដि**), វត្ថុសម្រាប់ដេញពិណជាដើម (ដូច **ទារុមយ, ទីណាទិទារុមយ**) ។
កោណ្ហ	គុ.	[កុណ្ហ + ណ] កំបុត, ខ្លៅ, ឆោត, អាក្រក់, លាមក ។
កោណ្ហញ្ញ	អ.ន.	ព្រះពុទ្ធព្រះនាមកោណ្ហញ្ញ: ។

កោណ្ឌាន អ.ន. ព្រះថេរៈឈ្មោះកោណ្ឌ**ាន** ។ -**ត្ថេរ**ាវ**ត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរៈ ឈ្មោះកោណ្ឌ**ាន** ។

កោតុហ**ល** នបុ. [កុ + តុ**ល** + អ**ល**] កិ.ភ្ញាក់ផ្អើ**ល**, សេចក្ដីជ្រួ**ល**ជ្រើ**ម**, ការ**រ**ំជ**ួ**ល ។ -**ជ**ាត គុ. អ្នកមានសេចក្ដីភ្ញាក់ផ្អើ**ល**កើ**ត**ហើ**យ**, វិ. **កោ**តុ**ហ** លំ **ជ**ាតំ **យ**េ**ស**ំ **ត**េ >**កោ**តុ**ហ**ល**ជ**ាតា ។

កោតុ**ហ** លិ**ក** បុ. [**កោ**តុ**ហ**ាล + ณิ**ก**] បុ**ร**ស**ណ**្ឍ**ោ**ះ**ក**ោ**ត**ុ**ហ**ាលិ**ក**, ប**ុ**ร**ស**អ្ន**ក**ម**ាន**ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ភ្ញ**ា**ក់ផ្ដ**ើ**ល, វ**ិ**. **កោ**តុ**ហ** លំ **យ**ស្ស **អ**ត្ថ**ី**ति >**កោ**តុ**ហ** លិ**ក**ោ ។ -**ក**ាล បុ. ក**ា**ล**ន**ៃ**យ**ោ**ស**ក:ជ**ា**ប**ុ**ร**ស**ណ**្ឍ**ោ**ះ**ក**ោ**ត**ុ**ហ**ាលិ**ក**: ។

កោត្ត**ុ** បុ. ส**ត**្ត**ច**ច**ក** (ដ**ូ**ច **ส**ิ**ก**าล) ។

កោតុ**ហ**ឡ នបុ. ส**េ**ច**ក**្ដ**ី**ភ្ញ**ា**ក់ផ្ដ**ើ**ล (ដ**ូ**ច **ก**ุ**ต**ูห**ล**) ។

កោទ**ណ្ឌ** នបុ. ព្ រ**ះ**ក**ៅ**ទ**ណ្ឌ**, ធ**ុ**ន្ (ដ**ូ**ច **ธ**ะ**น**ู) ។

កោធ បុ. [**ก**ุ**ธ**+ณ**ก**] ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ក្ **រ**ោ**ធ**, ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ข**ឹ**ง, **ก**ำ**ห**ึ**ง**, **ว**ิ. **ก**ุ**ช**ฺ**ช**ิ**ต**ํ >**กោ**ธ**ោ ។ -**ว**ค**ฺ**ค**ว**ณ**ฺ**ณ**ฺ**ณ**า ส. ก**ถ**ា**ជ**ា**ค**្ **រ**ឿ**ง**ព**ណ**៌**ន**ា**ន**ូ**ว**ក**ោ**ធ**ว**ค**ฺ**ค, **ว**ิ. **ก**ោ**ธ**ว**ค**ฺ**ค**ํ **ว**ณฺ**ณ**ฺ**ณ**ติ **ว**ิ**ต**ฺ**ถ**ารยาติ > **ก**ោ**ธ**ว**ค**ฺ**ค**ว**ณ**ฺ**ณ**ฺ**ณ**า ។ - **ว**ส**ะ** បុ. អ**ំ**ណ**ា**ចនៃ**ส**េ**ច**ក្ដ**ី**ក្ **រ**ោ**ធ** ។

กោ**ธ**ន បុ. [**ก**ุ**ธ**+ยฺ**ย**] (**ป**ุ**ค**ฺ**ค**ล) អ្ន**ก**ក្ **រ**ោ**ธ**, អ្ន**ก**ข**ឹ**ง, **ว**ิ. **ก**ุ**ช**ฺ**ช**ี**ต**ิ >**ก**ោ**ธ**ោ ។ អ្ន**ก**ម**ាន**ก**ិ.ក្ **រ**ោ**ธ**ជ**ា**ប្ **ร**ក្ **ต**ី, **ว**ิ. **ก**ุ**ช**ฺ**ช**ิ**ต**ํ **ส**ี**ล**ม**ส**ฺ**ว**ติ > **ก**ោ**ธ**ោ ។

กោ**ธ**ន**ฐ**ិ ส. [**ก**ោ**ธ**+ន**ฐ**ิ] ខ្ **ម**ែ**ជ**ា**ค**្ **ร**ឿ**ง**ច**ง** គ**ឺ**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ**, ខ្ **ម**ែ**ជ**ា**ค**្ **ร**ឿ**ง**ត្ **ร**ប**ែ**ង គ**ឺ**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ** ។

กោ**ธ**ន**ม**ត្ **ต** គុ. [**ก**ោ**ธ**ន + ม**ต**ฺ**ต**] ទ**ោ**ส**ជ**ា**ต**គ្ **ค**ាន់**ต**ែ**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ** ។

กោ**ธ**ន បុ. អ្ន**ก**ក្ **ร**ោ**ธ**, អ្ន**ก**ข**ឹ**ง (ដ**ូ**ច **โ**ก**ส**ะ**น**) ។

กោ**ธ**า**ภ**ิ**ภ**ូ គុ. [**ก**ោ**ธ** + **อ**ภิ + **ภ**ู + **อ**] អ្ន**ก**គ្ **ร**ប**ส**ង្ **ก**ត់**ន**ូ**ว**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ**, **ว**ิ. **ก**ោ**ธ**ํ **อ**ภิ**ภ**ว**ต**ีति >**ก**ោ**ธ**า**ภ**ิ**ภ**ู ។

กោ**ธ**า**ภ**ิ**ภ**ូ**ต** គុ. [**ก**ោ**ธ**+**อ**ภิ**ภ**ู**ต**] អ្ន**ก**ค**ឺ**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ**គ្ **ร**ប**ส**ង្ **ก**ត់ហ**ើ**យ , **ว**ิ. **ก**ោ**ธ**េ**น** **อ**ภิ**ภ**ู**ต**ោ >**ก**ោ**ธ**า**ภ**ิ**ภ**ូ**ต**ោ ។

กោ**ธ**ุ**ป**ฺ**ป**ាទ បុ. [**ก**ោ**ธ** + **อ**ุ**ป**ฺ**ป**าท] ก**ิ**.ញ្ **ช**ាំ**ง**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ**ឲ្ **យ**ក**ើ**ត**ឡ**ើ**ง, ก**ิ**.ก**ើ**ต**ឡ**ើ**ง នៃ**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ** ។

กោ**ธ** បុ. ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ**, ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ข**ឹ**ง (ដ**ូ**ច **โ**ก**ส**) ។

กោ**ธ**า**ค**ม**น** អ.ន. ព្ **ร**ះ**พ**ុ**ท**្ **ธ**ព្ **ร**ះ**น**ាម**ก**ោ**ธ**า**ค**ម**น**: ។

กោ**ป** បុ. [**ก**ุ**ป** + ณ**ก**] ก**ิ**.ก**ម**្ **ร**ើ**ก**, ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ**, ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ข**ឹ**ง, **ว**ิ. **ก**ุ**ป**ํ > **ก**ោ**ป**ោ ។ -**ว**ิ**ญ**ฺ**ญ**า**ป**ล**ม**ต**ฺ **ต** គុ. (**ก**ุ**ส**ล) ត្ **ร**ឹ**ม**ต**ែ**ก**ិ.ញ្ **ช**ាំ**ง**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ**ឲ្ **យ**ร**ល**ត់ ។ -**ม**ต**ฺ **ต** គុ. ទ**ោ**ส**ជ**ា**ต**ត្ **ร**ឹ**ม**ต**ែ**ส**េ**ច**ก**ក្ដ**ី**ก្ **ร**ោ**ธ**, ទ**ោ**ส**ជ**ា**ต**គ្ **ค**ាន់**ต**ែ**ก**ិ.ก**ម**្ **ร**ើ**ก** ។

กោ**ป**ิ**น** នបុ. អ**ំ**ព**ើ**ម**ិ**ន**ค**ួ**ร**ធ**្ **ว**ើ (ដ**ូ**ច **อ**ก**า**ริ**ย**), អ**ง**្**ค**ជ**า**ติ, អ**ว**យ**ว**:ដ**ែ**ล**ค**ួ**ร**ล**า**ก់

(ដូច **ឥសិ**),សម្បកឈើ (ដូច **ចីរ**) ។

កោបី បុ. អ្នកក្រោធ, អ្នកខឹង (ដូច **កោធន**) ។

កោបេតុំ អ. [កុប + ណ + តុំ] ដើម្បីញ្ជាំង....ឲ្យកម្រើកបាន ។

កោមន គុ. ទន់, ល្អិត (ដូច **មុទុ**) ។

កោមារភច្ច បុ. [កុមារភត + ណ្យ] ពេទ្យដែលអភយរាជកុមារឲ្យចិញ្ចឹមហើយ, ពេទ្យឈ្មោះកុមារភច្ច:, វិ. **កុមារេន ភតោ ចោសាបិតោតិ> កុមារភតោ, កុមារភតោ ឯវ >កោមារភច្ចោ** ។

កោមុទី ឥ. [កោមុទ+ណី] ជាទីរីកនៃផ្កាកុមុទ, ពន្លឺព្រះចន្ទ, ខ្ទើត (ដូច **ជុណ្ហា**) (វិ. **កុយំ បឋវិយំ ហោទន្តីតិ >កុមុទា, កុមុទានំ សមូហោ > កោមុទោ, កោមុទោ ឯត្ថ អត្ថីតិ>កោមុទី**)។

កោរក បុ. ផ្កានិងផ្លែដែលចម្រើន (ដូច **ករលិកា**) ។

កោលក នបុ. ក្រវាញ (ដូច **ឥក្ខោល**) ។

កោលក នបុ. ម្រេច (ដូច **មរិច**)។

កោលដ្ឋិមត្ត គុ. [កោលដ្ឋិ + មត្ត] មានគ្រាប់នៃក្របៅជាប្រមាណ, ប៉ុនគ្រាប់នៃក្របៅ ។ កោលដ្ឋិ <កោល + អដ្ឋិ ។

កោលម្ព នបុ. ថ្លាង, ឆ្នាំង (ដូច កុម្ភ) ។

កោលរុក្ខ បុ. [កោល + រុក្ខ] ដើមនៃក្របៅ ។ -**ឋាសី** បុ. អ្នកនៅទៀបដើមនៃក្របៅ, អ្នកមានកិ.នៅទៀបដើមនៃក្របៅជាប្រក្រតី ។

កោលវល្លី ឥ. ដីប្លីធំ, ជាភ្ជ (ដូច **ឥតបុប្ផលី**) ។

កោលាប គុ. [កុល + អាប] ពុក, ឈើពុក, (ប្រើជា **កោឡាប** ក៏មាន) ។

កោលាហល បុ. [កុល+អាហល] កោលាហល, ការជ្រួលជ្រើម, សំឡេងគឹកកង, សំឡេងជាគ្រឿងបាននូវកិ.ប្រសព្វរាប់(ដូច **ករលហណោ**) (វិ. **កោលនំ > កោណោ, ឥមាហលតិ ទ្ធិន្ធតីតិ >កោណាហណោ**)។

កោលិត គុ. [កុល + ណិត] អ្នកកើតក្នុងត្រកូល, វិ. **កុលេ ជាយតីតិ >កោលិ តោ, សោ ឯវ >កោលិតោ** ។ អ.ន. ឈ្មោះកោលិត:, ព្រះនាមព្រះមោគ្គល្លាន ។ -**គ្គាម** បុ. កោលិតគ្រាម, ស្រុកឈ្មោះកោលិត:។ -**បរិព្វាជក** បុ. បរិព្វាជកឈ្មោះកាលិត: ។ -**មាណវ** បុ. មាណពឈ្មោះកោលិត: ។

កោលិយ គុ. [កោល+ណិយ] អ្នកកើតទៀបដើមក្របៅ ឬអ្នកនៅទៀបដើមក្របៅ (ក្រុងឈ្មោះកោលិយ), វិ. **កោលរុក្ខេ ជាយន្តីតិ >កោលិយា, កោលរុក្ខេ ឋសន្តីតិ ឋា >កោលិយា** ។ -**កម្មករ** បុ. ជនអ្នកធ្វើនូវការងារនៃព្រះរាជានៅក្នុងក្រុងកោលិយ:, កម្មករនៃអ្នកក្រុងកោលិយ: ។ -**ធីតា** ឥ. ធីតានៃជនអ្នកក្រុងកោលិយ: ។ -**នគរឋាសី** បុ. អ្នកនៅក្នុងក្រុងកោលិយ: ។

កោលី ឥ. ដើមក្របៅ (ដូច **ពទរី**) ។

កោល បុ. ដើមពទ្រា (ពុទ្រា) (ដូច **ពទរ**) ។

កោវិទ បុ. [កុ + វិទ + ណ] អ្នកបាននូវវាចា, អ្នកបាននូវសម្ដី (អ្នកឆ្លាត, ឈ្លាស, វាងវៃ ដូច **ពុធោ**),រិ. **កុំ ទាចំ ទិន្ធតីតិ >កោវិធោ** ។

កោវិឡារ បុ. ដើមបារិច្ឆត្តកព្រឹក្ស, ដើមរលួសផ្ទុង (ដូច **យុគ្គបត្ត**) ។

កោវិលារុក្ខ បុ. [កោវិលារ + រុក្ខ] ដើមរលួស, ដើមរលួសផ្ទុង ។ ប្រើជា **កោវិឡារ** ក៏មាន ។ <កុ + វិទ + អារ = រិ. **កុំ បឋវឺ ទិទារយតិ មូលេនាតិ > កោវិឡារោ** ។

កោស បុ. ផ្ការ្ពាប, ផ្ការ្ពក្រពុំ (ដូច **មុកុល**),ឃ្លាំង, គំនរទ្រព្យ (ដូច **ធនរាសិ**), ស្រោមនៃដាវជាដើម (ដូច **ឆេត្តីសាទិបិធាន**)។

កោស បុ. ចំនួនប្រាំរយជូរធ្នូ (ក្រោស) ។

កោសជ្ជ នបុ. [កុសីត + ណ្យ] ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកលិចចុះក្នុងកិលេស គឺបណ្ដិត គប្បីខ្ពើម (ភាវៈនៃបុគ្គលខ្ជិល, ភាវៈនៃសេចក្ដីខ្ជិល, សេចក្ដីខ្ជិល) រិ. **កុច្ឆិតេ កិលេសេ សីទតីតិ>កុសីតោ**, **កុសីតស្ស ភាវោ> កោសជ្ជំ**, **កុសីតោ ឯវ ទា>កោសជ្ជំ** ។ **-ទស** បុ. អំណាចនៃសេចក្ដីខ្ជិល ។

កោសផល នបុ. ក្រវាញ (ដូច **តម្ពោលំ**)។

កោសម្ពិ អ.ន. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ។

កោសម្ពិក គុ. [កោសម្ពី+ណិក] អ្នកនៅក្នុងក្រុងកោសម្ពី, រិ. **កោសម្ពិយំ ទសន្តីតិ > កោសម្ពិកា** ។ **-ទត្ថ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងក្រុងកោសម្ពី ។ **-សេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីអ្នកនៅក្នុងក្រុងកោសម្ពី ។ **-ទាសិតិស្សត្ថេរទត្ថ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរៈឈ្មោះតិស្សៈនៅក្នុងក្រុងកោសម្ពី ។

កោសល អ.ន. ដែនឈ្មោះកោសល ។ **-ជនបទ** បុ. ជនបទឈ្មោះកោសល ។
បុ. **-ឧរិន្ទ** គុ. ព្រះរាជាជាធំជាងនរៈឈ្មោះកោសល, ព្រះរាជាជាធំរបស់នរៈក្នុងដែនកោសល ។ **-រដ្ឋ** នបុ. ដែនឈ្មោះកោសល ។ **-រាជ** បុ. ស្ដេចជាធំក្នុងដែនកោសល ។ **-សំយុត្ត** អ.ន. គម្ពីរឈ្មោះកោសលសំយុត្ត ។

កោសិក បុ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាងប្រើធ្វើថ្នាំ (ដូច **ឥន្ទ្ធ**)។

កោសិយ អ.ន. ឈ្មោះកោសិយៈ, ព្រះឥន្ទ (ដូច **មឃវា**, **ឥន្ទ**), សត្វមៀម (ដូច
បុ. **ឧលូក**, **ទាយសារិ**)។

កោសី ឥ. ស្រោម (នៃដាវជាដើម) ។

កោសុ និ. [កោ + សុ] អ្នកណាអេះ, អ្នកណាហ្ម ។

កោសេយ្យ នបុ. កម្រាលធ្វើដោយសូត្រប៉ាក់ដោយរតនៈផង, សំពត់សូត្រ (ដូច **ឥមិឍ**) ។

កោស បុ. មួយក្រោសត្រូវជា ៥០០ ជូរធ្នូ, ពងល្ងា (ដូច **អណ្ឌ**), គំនរទ្រព្យ ឬ ឃ្លាំង, ប្រាក់ (ដូច **ហិរញ្ញ**) ។

កោហញ្ញ	នបុં.	[កុហក + ណ្យ] ភាវ:នៃអ្នកកុហក, ភាវ:នៃអ្នកញ្ជ្រាំងលោកឲ្យភាន់ភាំង, វិ. **កុហកស្ស ភាវោ** >**កោហញ្ញំ** ។
កោឡ្ឡាបរុក្ខ	បុំ.	[កោឡ្ឡាប + រុក្ខ] ឈើពុក, ដើមឈើពុក ។
ក្រិយា	ឥ.	ការងារ, ការធ្វើ, អំពី (ដូច **កម្ម**),ក្រិយាចិត្ត (២០) ។
ក្រិយាចិត្ត	នបុំ.	ក្រិយាចិត្ត, ក្រិយាចិត្តមាន ២០ គឺអហេតុកក្រិយា ៣ មហាក្រិយា ៨ មហាគ្គតក្រិយា ៩ ។
ក្ឋ	និ.	ដូច **ក្ឋ** ។
កំ	វិ.ស.	[ក + អំ-វិ] អ្នកណា, បុគ្គលណា ។នបុំ. ទឹក (ដូច **ឧទកំ**)។ និបាត
	អ.	ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ទារ** ទឹក, **ម្ហ** ក្បាល ។
កំកជ	បុំ.	ក្រោះ (ដូច **សន្ធ្ជាហ**)។
កំកណ	នបុំ.	គ្រឿងប្រដាប់ដៃ (ដូច **ករភូសា**) ។
កំខ	ឥ.	សេចក្ដីសង្ស័យ (ដូច **សំកា**)។
កំស	បុំ.	[កន + ស] មាស, សំរិទ្ធ, រគាំង។ - **ភាលសរ** បុំ. សំឡេងនៃរគាំង, សូរនៃរគាំង ។ -**ថាល** នបុំ. ភាជន:ជាវិការ:នៃមាស ឬថាសជាវិការ:នៃសំរិទ្ធ ។- **ភាជនមូរ** គុ. ដ៏ពេញក្នុងភាជន:ជាវិការ:សំរិទ្ធ -នៃមាស ។ - **ជាតិ** ឥ. ភាជន:ជាវិការ:នៃមាស (ភាជន:មាស) ។ **ភាជនសាមញ្ញ**(ដូច **បត្ត**), លោហ:ទាំងពួង (ដូច **សព្វលោហ**), ចាន, ភាជនសម្រាប់បរិភោគ (ដូច **ភុញ្ជនបត្ត**), ប្រមាណ ៤ ក ហាបណ (ដូច **ចតុក្ខហាបណ**)។

ខ

ខគ បុ. សត្វបក្សី (ដូច **សកុណ**)។

ខគាធិពីជ នបុ. ពងនៃសត្វបក្សីជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អណ្ឌ** សព្ទ ។

ខគាធិពន្ធន នបុ. ចំណងនៃសត្វមានបក្សីជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **បាស**សព្ទ ។

ខគ្គ បុ. ដាវ, ព្រះខ័ន, គ្រប៉ី (ដូច **ឆេត្តីស**, **អសិ**), សត្វរមាស (ដូច **កណ្ហក**, **ឧណ្ណនាភ**) ។

ខគ្គកោស បុ. ស្រោមដាវ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **បរិខារ** សព្ទ ។

ខគ្គន្ត នបុ. អវយវៈនៃដាវ (មុខដាវ), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ធារ** សព្ទ ។

ខគ្គវិសាណ បុ. សត្វរមាស (ដូច **ខគ្គ**) ។

ខចិត្វា អ. [ខច + ត-អា.+ត្វា] វិចិត្រហើយ, ច្នៃហើយ ។

ខជ្ជ នបុ. [ខាទ + ត] វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ី, របស់ដែលគួរទំពាស៊ី (បង្អែម, ចំណី), វិ. **ខាទិតព្វន្តិ** >**ខជ្ជំ** ។ - **មំស** នបុ. បង្អែមនិងសាច់ ។ -**ឥកតិ** ត. វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ីគឺបុគ្គលធ្វើឲ្យវិសេស, -ឲ្យប្លែក, បង្អែមដ៏ប្លែក ។

ខជ្ជក នបុ. [ខាទ + ត + ក-ស.] វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ី (បង្អែម,ចំណី), វិ. **ខាទិតព្វន្តិ** >**ខជ្ជំ**, **ខជ្ជំ ឯវ** >**ខជ្ជកំ** ។

ខជ្ជន្តរ នបុ. បង្អែមម្យ៉ាង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សត្ថុ** សព្ទ ។

ខជ្ជុ នបុ. រោគរមាស់ (ដូច **កណ្ឌូវន**) ។

ខជ្ជុរី ត. ដើមល្មើ, ផ្ការ (ដូច **សិន្ធិ**)។

ខជ្ជោបនក បុ. អំពិលអំពែក ។ - **សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយអំពិលអំពែក, ដូចជាអំពិលអំពែក, ។

ខដ្ដ ធា. **មជ្ជនសុទ្ធិញ្ញថនេសុ ខដ្ដតិ**"ស្ងៀប, រមាស់, ក្រហាយ, ធ្វើឲ្យស្អាត, ធ្វើឲ្យលំបាក, អេះ" ភូ. ។ **ខជ្ជុ** បុ. ឈ្មោះរុក្ខជាតិម្យ៉ាង ។ **ខជ្ជុរី** ត."ដើមល្មើ, ផ្ការ, ឥន្ទលាំ" ។ **ខជ្ជុ** ត. "រោគរមាស់" ។

ខដ ធា. ១-**មន្ថ** (**ឥច្ឆាលនេ**) **ខដតិ**"ក្ងរ,រឹក,រិត,ច្របល់,ផ្ដេច,ក្ងត" ភូ. ។
២-**គតិវេកល្ល ខញ្ជតិ ខញ្ជិតំ ខញ្ជិត្វា**"ខ្ទះខាតដំណើរ, ដើរបានដោយលំបាក, ខ្ទក" រុ. ។ អា. **កិស្ស ឥន្ថ អយ្យោ ខញ្ជតិ**? -ស. ។ **ខញ្ជ** បុ. មនុស្សខ្ទក, អា. **ឧតោ ខញ្ជោ** ស.។
៣-**ទានគលីសុ ខញ្ជតិ ខញ្ជនំ**"ឲ្យ, ផ្ដល់, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្ត ទៅ" រុ. ។

ខញ្ជ គុ. [ខញ្ជ + អ] ខ្ទក, មនុស្សខ្ទក(ដូច **ខោណ្ហ**), វិ. **ខញ្ជតីតិ**> **ខញ្ជោ** ។

-**ឃ្យហារ** បុ. កិ.ប្រហារនៃមនុស្សខ្ជក, កិ.ប្រហារនូវអាចម៍នៃពពែ នៃមនុស្សខ្ជក (កិ.ប្រហារដោយអាចម៍នៃពពែ) ។

ខញ្ជន បុ. សត្វប្រវឹក ។

ខញ្ជរីដ បុ. សត្វប្រវឹក ។

ខញ្ជ ធា. **ឥច្ឆជីវនរក្ខនេសុ ខញ្ជេតិ ខញ្ជយតិ** "ចិញ្ចឹមជីវិតបានដោយ លំបាក, រក្សា, ថែទាំ" ចុ. ។

ខដ បុ. ក្តាប់ដៃ (ដូច **មុដ្ឋិ**)។

ខដខដសទ្ទ បុ. [ខដខដ + សទ្ទ] សំឡេងថាខដខដ: ។

ខដ្ដ ធា. **សំវរណេ ខដ្ដេតិ ខដ្ដយតិ**"សង្រ្ទម, ការពារ" ចុ. ។

ខឌ ធា. **ខណ្ឌ ខណ្ឌតិ ខណ្ឌិតោ**"ខ័ណ្ឌ, បែងចែក, ធ្វើឲ្យជាផ្នែក" រុ. ។ **ខណ្ឌ** បុ. "ដុំ, ផ្នែក, ពួក" បុ. នបុ. "កន្លះ, ពាក់កណ្តាល" ។

ខណ បុ. [ខ+យុ] កាលជាទីអស់ទៅ, ឬ កាលជាទីអស់ទៅនៃអាយុនៃសត្វ (ខណ:, ស្រេបក់, មួយរំពេច **និព្យាបារដ្ឋិតិ**), វិ. **ខីយតិ ឯត្ថាតិ > ខណោ**, **សត្តានំ អាយុ ខីយតិ ហាយតិ ឯត្ថ កាលេតិ ឥ > ខណោ** ។ - **មត្ត** គុ. កាលត្រឹមតែមួយខណ: ។ -**មុហុត្ត** បុ. មួយខណមុហុត្ត ចំនួន ១០ មុហុត្ត ។-**លយ** មួយខណលយ ចំនួន ១០ លយ ។ មួយខណ: កំណត់កាលផ្ទាត់ម្រាមដៃ ១០ ដង (**ទសច្ឆរកាល**) ។

ខណា ឥ. មួយខណ: កំណត់ចំនួន ១០ អច្ឆរកាល គឺកាលដែលផ្ទាត់ម្រាមដៃ ។

ខណាតីត គុ. [ខណ+អតីត] មានខណ:កន្លងទៅហើយ, កន្លងហើយនូវខណ: ។

ខណិក គុ. [ខណ + ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខណ:, ប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលមួយ ស្រេបក់ ឬមួយរំពេច ។ -**ឥត្តរប្បច្ចុបដ្ឋានត្ថ** បុ. សេចក្តីថាកាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខណ: និងកិ.ប្រាកដចំពោះថាជារបស់លាមក, អត្ថថាកាយជាទីចូលទៅតាំងនៅចំពោះថាជារបស់លាមក ប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលមួយរំពេច ។

ខណិត្តិ នបុ. ចប, ចបជីក (ដូច **អវទារណ**) ។

ខណ្ណ បុ., គុ. [ខណ្ណ + អ] កំណាត់, ចំណែក, ដុំ, បាក់, ដាច់, កន្លះ (ដូច **អឌ្ឍ**), ដុំស្ករអំពៅ (ខណ្ណស្ករ) (វិ. **ខណ្ណយតិ សមុទាយមីតិ > ខណ្ណោ**) ។ - **ទន្ត** គុ. អ្នកមានធ្មេញបាក់ ។ -**សីលាទិតា** ឥ. ភាវ:នៃទោសជាតមានសីលដាច់ជាដើម, វិ. **ខណ្ណំ សីលំ >ខណ្ណ សីលំ**, **ខណ្ណសីលំ អាទិ យស្ស តំ >ខណ្ណសីលាទិ**, **ខណ្ណ សីលាទិនោ ភាវោ >ខណ្ណសីលាទិតា** ។

ខណ្ណន នបុ. ការកាត់ (ដូច **ឆេទន**)សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**អបទាន**សព្ទ ។

ខណ្ហាខណ្ហិក គុ. [ខណ្ហាខណ្ហ+ណិក] មានបំណែកតូចនិងបំណែកធំ (ឲ្យជារបស់មានបំណែកតូចនិងបំណែកធំ),វិ. **ខណ្ហាខណ្ហោ យស្ស អត្ថីតិ> ខណ្ហាខណ្ហិកំ**។

ខណ្ហាទិភាវប្ប**ត្ត** គុ. [ខណ្ហាទិភាវ + បត្ត] ដល់ហើយនូវភាវ:នៃទោសជាតមានសីលដាច់ជាដើម ។

ខណ្ហិច្ចាទិ គុ. [ខណ្ហិច្ច + អាទិ] (វិការ:) មានភាវ:នៃបុគ្គលមានធ្មេញបាក់ជាដើម, វិ. **ខណ្ហិតស្ស ភាវោ >ខណ្ហិច្ចំ** ។

ខណ្ហ ធា. **ខណ្ហោ ខណ្ហោតិ ខណ្ហយតិ**"កាត់, បែងចែក" ចុ. ។

ខត្តា បុ. នាយសារថី (ដូច **សូត**), អ្នកឆ្លើយ, អ្នកដោះស្រាយ, អ្នកនាំមកនូវពាក្យ (ដូច **បដិហារ**)។

ខត្តិយ បុ. [ខត្ត + ឥយ] ពួជពង្សនៃខត្ត:, ជាធំក្នុងខេត្តដែន, ជាអធិបតីនៃស្រែ (ក្សត្រិយ៍ ដូច **រាជញ្ញ**)។ -**កញ្ញា** ឥ. កញ្ញានៃក្សត្រិយ៍ ។ -**ធីតា** ឥ. ធីតានៃក្សត្រិយ៍ ។ -**ឫព្ធជិត** គុ. ជាក្សត្រិយ៍បួសហើយ, ជាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ផ្ទួសហើយ ។ -**បរិវារ** គុ. មានក្សត្រិយ៍ជាបរិវារ ។ -**ព្រាហ្មណកុល** នបុ. ត្រកូលនៃក្សត្រិយ៍ និងត្រកូលនៃព្រាហ្មណ៍ ។ -**មហាសាលព្រាហ្មណមហាសាលកុល** នបុ. ត្រកូលនៃខត្តិយមហាសាលនិងព្រាហ្មណមហាសាល។ -**មហាសាល** នបុ. ក្សត្រិយ៍ជាមហាសាល ។ -**ឋាន** នបុ. មាន:នៃក្សត្រិយ៍, មាន:ថាជាក្សត្រិយ៍, វិ. **ខត្តិយោ (អហំ) ឥតិ ឋានោ >ខត្តិយឋានោ** ។ -**រាជធីតា** ឥ. ធីតានៃព្រះរាជាជាក្សត្រិយ៍ ។ -**មាយា** ឥ. មាយានៃក្សត្រិយ៍, ពុតនៃក្សត្រិយ៍ ។ -**ឋំស** បុ. រង្សនៃក្សត្រិយ៍ ។ -**សុខុមាល** គុ. ជាក្សត្រិយ៍ចម្រើននៅក្នុងសេចក្តីសុខ, ជាក្សត្រិយ៍ចម្រើនដោយសេចក្តីសុខ, ជាក្សត្រិយ៍ល្អិតទន់, ជាក្សត្រិយ៍ទន់ល្អ ។

ខត្តិយមហាសាល បុ. ក្សត្រិយ៍ដែលមានទ្រព្យចំនួនមួយរយកោដិ ទុកដាក់ ចាយវាយ ១ ថ្ងៃចំនួន ២០ អម្ពណហៅថា **ខត្តិយមហាសាល** ។

ខត្តិយា ឥ. នាងក្ស៎ត្រិយ៍ ។

ខត្តិយានី ឥ. នាងក្ស៎ត្រិយ៍ ។

ខត្ត បុ. ក្ស៎ត្រ (ដូច **ខត្តិយ**)។

ខទិរ បុ. [ខទ + ឥរ, ខាទ + រ] (ឈើ) ជាគ្រឿងជាប់មាំ, ឬឈើដែលបាណកជាតតែងទំពាស៊ី (គគីរ, សង្កែ, ដើមគគីរ, ដើមពពេល ដូច **ទន្តធាវន**), វិ. **ខទន្តិ ទន្តានេនាតិ >ខទិរោ, ខាទិយតិ ឋាណកេហីតិ ឥ >ខទិរោ** ។ -**ខាណុ** បុ., នបុ. ដង្គត់នៃឈើគគីរ។ -**គមាណ**, -ន នបុ. ស្ពាតនៃគគីរ, ជាទីស្ពាតដោយដើមគគីរ (ជាទីស្ទុគស្ទាញដោយដើមសង្កែ) ។ -**អង្ហារជាតក** នបុ. ជាតក

គឺបណ្ដិតកំណត់ហើយដោយរងើកភ្លើងនៃឈើគគីរ ។ -**អង្ហារ-រាសី** បុ. គំនរនៃរងើកភ្លើងជាវិការៈនៃឈើគគីរ ។ -**ត្ថម្ភ** បុ. សសរជាវិការៈនៃឈើគគីរ ។ -**ឆារុ** នបុ. ឧសនៃឈើគគីរ, ឧសជាវិការៈនៃឈើគគីរ, ឧសជាវិការៈនៃដើមសង្កែ ។ -**រុក្ខកណ្ណក** បុ. បន្លានៃឈើគគីរ, បន្លានៃឈើសង្កែ ។ -**រុក្ខ** បុ. ដើមនៃគគីរ. ដើមនៃសង្កែ ។ -**ឥនិយរេវតត្ថេរវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរៈឈ្មោះរេវតៈនៅក្នុងព្រៃនៃឈើគគីរ, -នៅក្នុងព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមគគីរ ។

ខន្ធ ធា. **ឆំសនេ ខន្ធតិ** "ខាំ, ចោះ, ចុច, (នៃសត្ត)" ភូ. ។

ខទ ធា. **ធិតិហឹសាថិវិយេសុ ខទតិ**"ណែន, បៀតបៀន, មាំមួន" ភូ. ។ **ខទិរ** បុ. រុក្ខជាតិម្យ៉ាងមានសាច់ណែនស្វិតជាប់ឫសណាថា ដើមគគីរ (សង្កែ)។

ខនតិ កិ. [ខន + អ + តិ-វ.] ជីក, គាស់ ។

ខនថ កិ. [ខន + អ + ថ-ប] ចូរជីក, ចូរគាស់ ។

ខនាបេត្វា អ. [ខន + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យជីកហើយ ។

ខនាបេស្សាមិ កិ. [ខន + ណាបេ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឲ្យជីក ។

ខនិ កិ. [ខន + អ + ណ្យ-អជ្ជ.] ជីកហើយ ។

ខនិត គុ. [ខន + ឥ-អា. + ត] គឺ....ជីកហើយ ។

ខនិត្វា អ. [ខន + ឥ-អា. + ត្វា] ជីកហើយ ។

ខនិយមាន គុ. [ខន + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលជីក ។

ខន្ត បុ. អ្នកអត់ធន់ (ដូច **តិតិក្ខ**) ។

ខន្តិ ឥ. [ខម+តិ] ខន្តិ, សេចក្ដីអត់ធន់ (ដូច **តិតិក្ខា**),សេចក្ដីគាប់ចិត្ត (ដូច **រុចិ**), វិ. **ខមនំ** >**ខន្តិ** ។ - **ពល** នបុ. កម្លាំងនៃខន្ដី។ -**មេត្តោទក** នបុ. ទឹកគឺខន្ដីនិងមេត្ដា, ខន្ដីនិងមេត្ដាដូចជាទឹក ។ -**ជាតិជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ដិតកំណត់ហើយដោយតាបសឈ្មោះខន្ដិវាទី ។ -**ជាតិភូត** គុ. ជាតាបសឈ្មោះខន្ដិវាទី, ជាតាបសឈ្មោះខន្ដិវាទីកើតហើយ ។ -**សោរច្ច** នបុ. ខន្ដីនិងភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកត្រេកអរដោយល្អ, ខន្ដិនិងភាវៈនៃសេចក្ដីត្រេកអរដោយល្អ, សេចក្ដីអត់ធន់និងសេចក្ដីស្ងប់ស្ងៀម (សោរច្ច <សុរត + ណ្យ = វិ. **សុរ-តស្ស ភាវោ** >**សោរច្ចំ**, **សុរហោ ៦ឥ** >**សោរច្ចំ**)។

ខន្តិមា បុ. អ្នកមានសេចក្ដីអត់ធន់ (ដូច **តិតិក្ខ**) ។

ខន្ធ ធា. **ឆតិសោសនេសុ ខន្ធតិ ខណ្ណោ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្ដទៅ, ស្ងិត, ស្ងួត (ក្រៀម)" ។

ខន្ធ បុ. [ខន + ធ ឬខម + ត] ខន្ធ, គំនរ, កង, ដើម, កំណាត់ឈើ, ហ្វូង, ពួក, ប្រជុំ, ក ។ -**អដ្ឋិក** នបុ. ឆ្អឹងនៃក ។ -**ទុក្ខ** នបុ. ទុក្ខគឺការរក្សានូវខន្ធ, ទុក្ខដែលកើតអំពីខន្ធ, ទុក្ខប្រចាំខន្ធ ។ -**ធាតុអាយតន-ឥន្ទ្រិយពលពោជ្ឈង្គសតិប្បដ្ឋានបរិនីបក** គុ. ជាគ្រឿងសម្តែងនូវខន្ធ និងធាតុ និងអាយតន: និងឥន្ទ្រិយ និងពល: និងពោជ្ឈង្គ និងសតិប្បដ្ឋាន ។ -**ធាតុអាយតនពោធិបក្ខិយធម្ម** បុ. ខន្ធនិងធាតុនិងអាយតន:និងពោធិបក្ខិយធម៌ ។ -**ធាតុអាយត-ណាទិភេទ** គុ. ផ្សេងដោយធម៌មានខន្ធនិងធាតុនិងអាយតន:ជាដើម ។ -**ធាតុអាយតនមត្ត** គុ. ធម៌ត្រឹមតែខន្ធ និងធាតុនិងអាយតន: ។ -**បរិហារណាទុក្ខ** នបុ. ទុក្ខគឺកិ.រក្សានូវខន្ធ ។ -**បរិហា-រណាសម** គុ. ស្មើដោយកិ.រក្សានូវខន្ធ, ស្មើដោយកិ.នាំទៅជុំវិញនូវខន្ធ ។ -**រសាទិ** គុ. មានរសនៃដើមជាដើម, មានរសដែលកើតអំពីដើមជាដើម ។ -**លោកាទិសង្ខាត** គុ. ពោលគឺលោកមានខន្ធលោកជាដើម, គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាលោកមានខន្ធលោកជាដើម ។ -**ឋដ្ឋ** បុ. រដ្ឋ:គឺខន្ធ ។ -**ឋស** បុ. អំណាចនៃខន្ធ ។ -**សម** គុ. ស្មើដោយខន្ធ ។ -**អាទិប្បដិសំយុត្ត** គុ. ប្រកបព្រមចំពោះហើយដោយធម៌មានខន្ធជាដើម ។ -**អាទិភេទ** គុ. ផ្សេងដោយធម៌មានខន្ធជាដើម ។ -**អាឋារ** បុ. ប្រទេសជាទីបិទបាំងដោយកំណាត់ឈើ (បន្ទាយ,កងទ័ព), វិ. **ខន្ធេហិ អាឋារេន្តិ ឯត្ថាតិ>ខន្ធាឋា-រោ** ។ **រូបាទិខន្ធ**, ស្មា (ដូច **អំស**), សំណុំដើមនៃឈើ (ដូច **ឧប-ខន្ធ**), គំនរ(ដូច **រាសិ**), គុណ (ដូច **សីលាទិគុណ**), ខន្ធកុមារ (ដូច **សត្តិធរ**), សំណុំដើមនៃឈើ គឺតាំងអំពីខាងលើឫសឡើងទៅទល់នឹងមែក, ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក, កង (ដូច **ការ**) ។

ខន្ធាឋារ បុ. ទ័ពទាយ, បន្ទាយ ។

ខតិ ធា. **អវទារណេ ខនតិ ខតោ ខនិត្វា**"បំបែកចុះ, ជីក, គាស់" ភ្ជ. ។ អា. **ខតោ អាឋារោ** "រណ្តៅ ឬ អណ្តូងដែលគេជីកហើយ" -ស. ។ **សុខំ** នបុ. "សេចក្តីសុខស្រួល" ជីកល្អ, វិ. **សុដ្ឋុ ខនតីតិ សុខំ** -ស. ។ **ទុក្ខ** នបុ. "សេចក្តីទុក្ខលំបាក" ជីកអាក្រក់, វិ. **ទុដ្ឋ ខនតិ ការយិកចេតសិកសុខន្តិ ទុក្ខ** ។ សុខទុក្ខនេះ នៅមានន័យផ្សេងទៀតថា **សុការ ខមសក្ខាតិ សុខំ**, **ទុក្ការ ខមសក្ខាតិ ទុក្ខ** ស្រួលទ្រាំ, លំបាកទ្រាំ -ស. ។

ខប្ប បុ. ទឹកភ្នែក (ដូច **នេត្តជល**)។

ខញ្ជ ធា. ១-**ភតិយំ ខញ្ជតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។
២- **ទញ្ជេ** (**អហង្ការេ**) **ខញ្ជតិ**"មាន:, រឹងរូស, ផ្ទើងផ្ទៃ" ភ្ជ. ។

ខតិ ធា. **បដិពន្ធេ ខម្ភតិ ខិក្ខម្ភតិ ខិក្ខម្ភោ ខិក្ខម្ភិតោ** "ចងចំពោះ, ចងក្រៀក, បដិសេធចោល, ទម្លាក់ចោល, កាត់ចេញ" ចុ. ។ អា. **ខិក្ខម្ភិតក្ខិលេសា**"មានកិលេសកាត់ចោលហើយ" -សុ. ។

ខម គុ. [ខម + អ] អត់, អត់ធន់, គួរ, សមគួរ, គាប់ចិត្ត (ដូច **យោគ្ត**), ប្រកប (ដូច **យុត្ត**)។នបុំ. ប្រយោជន៍ (ដូច **ហិត**) ។

ខមថ កិ. [ខម + អ + ថ-ប.] ចូរអត់, ចូរអត់ទោស, សូមអត់,..... ។

ខមនីយ គុ. [ខម+អនីយ] គឺ...គប្បីអត់បាន, គឺ...អត់ធន់បាន, វិ. **ខមិតព្ពន្តិ**> **ខមនីយំ** ។

ខមន បុំ. អ្នកអត់ធន់ (ដូច **ខន្តិមា**)។

ខមន្តិ កិ. [ខម + អ + អន្តិ-វ.] គួរ, អត់, អត់ឱន ។

ខមន នបុំ. ការអត់ធន់ (ដូច **តិតិក្ខា**)។

ខមា ត. ការអត់ធន់ (ដូច **ខន្តិ**),ផែនដី (ដូច **ភូ**) ។

ខមាបនុបាយ បុំ. [ខមាបន + ឧបាយ] ឧបាយជាគ្រឿងញ៉ាំង....ឲ្យអត់, -ឲ្យអត់ទោស ។

ខមាបិត គុ. [ខម + ណាបេ + ត-អា. + ត] គឺ....ឲ្យអត់ហើយ, -ឲ្យអត់ទោសហើយ, វិ. **ខមាបិយិត្ថាតិ** >**ខមាបិតោ** ។ - **កាល** បុំ. កាលនៃ....គឺ....ឲ្យអត់ហើយ, -ឲ្យអត់ទោសហើយ ។

ខមាបិយមាន គុ. [ខម + ណាបេ + ត-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលឲ្យអត់,.... ។

ខមាបេតិ កិ. [ខម + ណាបេ + តិ-វ.] ញ៉ាំង....ឲ្យអត់ ។

ខមាបេតុំ អ. [ខម + ណាបេ + តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង....ឲ្យអត់,..... ។

ខមាបេត្វា អ. [ខម + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យអត់ហើយ,... ។

ខមាបេថ កិ. [ខម + ណាបេ + ថ-ប.] ចូរញ៉ាំង....ឲ្យអត់,.... ។

ខមាបេយ្យ កិ. [ខម + ណាបេ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ៉ាំង....ឲ្យអត់, ... ។

ខមាបេសឺ កិ. [ខម + ណាបេ + ឝ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ៉ាំង....ឲ្យអត់ហើយ ។

ខមាបេសុំ កិ. [ខម+ណាបេ+ឝ-អជ្ជ. ចុះស-អា.] ញ៉ាំង.....ឲ្យអត់ហើយ,..... ។

ខមាបេស្សាមិ កិ. [ខម + ណាបេ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឲ្យអត់,..... ។

ខមាបេហិ កិ. [ខម + ណាបេ + ហិ-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឲ្យអត់ , ... ។

ខមាមិ កិ. [ខម + អ + មិ-វ.] អត់, អត់ទោស,..... ។

ខមាយ ធា. **ខិធុនេ ខមាយតិ ខមាតោ ខមាតវា** "រលាស់, អង្ក្រួន, បក, ពន្លាត់,..״ ភូ.។

ខមិស្សតិ កិ. [ខម + អ + ត-អា.+ ស្សតិ-ភ.] នឹងអត់,.... ។

ខម្ម ជា. **ខន្តិយំ ខម្យេតិ ខម្ម្យយតិ** "អត់ធន់, ទ្រាំ, ស៊ូ" ចុ. ។

ខមិ ជា. **សហនេ ខមតិ ខមោ ខន្តិ ខមនំ ខន្ត្វា ខមិតា** "អត់ធន់, អត់ធ្មត់, ទ្រាំ, ស៊ូទ្រាំ,...″ ភូ. ។ អា. **ខមោ ហោតិ សីតស្ស្ស្ស ឧណ្ហ្ហ្ហ** "ជាអ្នកស៊ូទ្រាំ ចំពោះត្រជាក់និងក្តៅ" ស. ។

ខយ បុ. [ខ + អ] កិ.អស់, ការអស់ទៅ សាបសូន្យទៅ (ដូច **អបចយ**), វិ. **ខយនំ** >**ខយោ** ។ -**ប្ប្ត** គុ. ដល់ហើយនូវកិ.អស់ទៅ ។ -**ឥយធម្ម** គុ. មានកិ.អស់ទៅនិងកិ.សូន្យទៅជាធម្មតា, វិ. **ខយ-ឥយោ ធម្ម្ម យស្ស តំ** >**ខយឥយធម្ម** ។ - **ឥយ** បុ. កិ.អស់ទៅនិងកិ.សូន្យទៅ ។ -**សង្ខ្ត** គុ. ពោលគឺកិ.អស់ទៅ, គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាកិ.អស់ទៅ ។ ផ្ទះ (ដូច **មន្ទ្ទ**, **ឧក**), អស់ទៅ, សាបសូន្យទៅ (ដូច **អបចយ**), រោគរឹងរៃ (ដូច **សោស**), ។

ខរ គុ. រឹង, គ្រោតគ្រាត (ដូច **ទុឋ្ឋ**), មុត, ក្លា (ដូច **តិខិណ**),កាច (ដូច **ចណ្ឌ**) បុ. សត្វលា (ដូច **គ្ទ្ទ**),រណារ (ដូច **ឥកច**), ក្រចកសេះ (ដូច **ឋ**) ។

ខរតរ គុ. [ខរ + តរ] ក្លាជាង, ខ្លាំងជាង, រឹងជាង ។

ខរមន្ទ គុ. [ខរ + មន្ទ] មានសេចក្តីគិតដ៏ក្លា, មានគំនិតមោះមុត, មានគំនិតអង់អាច, មានគំនិតវាងវៃ ។

ខរ ជា. **ខយ ខរតិ ខរណ**"អស់, សូន្យ" ភូ. ។ **អក្ខ** នបុ. "អក្ស" មិនចេះអស់, វិ. **ឆក្ខន្ត ឆក្ខ្ម្ម្ម ឆក្ខ្ម** (**ឆ+ខ**)ស.។ **ឆក្ខ** នបុ. "ផ្កាយនក្ខឫក្ष" មិនចេះអស់, មិនសូន្យ, វិ. **ឆក្ខ ឆ ឆ ឆ** (**ឆ+ខ**) -ស. (ន័យផ្សេងទៀត) **ឆក្ខ ជោតិ សិ ០ ០** ទាំង ៤ សព្ទនេះជាឈ្មោះផ្កាយនក្ষត្ર, **ឧ ០ ០ ០** ០ សព្ទនេះ, ជាឈ្មោះផ្កាយ ធម្មតា, **ឱ** ជាឈ្មោះផ្កាយវិសេស -ស. ។

ខ នបុ. [ខ + អ] ទីដែលគេគប្ប៉ីសម្ពាត (លាន) ។ -**ការ** បុ. ការជាទីធ្វើនូវលាន ។ -**ទ** គុ. ទានដ៏ប្រសើរគឺបុគ្គលគប្ប៉ីឲ្យក្នុងការជាទីនាំមកកាន់លាន, ទានដ៏លើសគឺបុគ្គលគប្ប៉ីឲ្យក្នុងការជាទីធ្វើនូវលាន ។ -**ភណ្ឌ្ការ** បុ. ការជាទីធ្វើនូវកិ.បញ្ជាន់ក្នុងលាន, ការជាទីធ្វើនូវកិ.រោយក្នុងលាន ។ -**ភណ្ឌ្ត** គុ. ទានដ៏ថ្មោងគឺបុគ្គលគប្ប៉ីឲ្យក្នុងការជាទីបញ្ចប់ក្នុងលាន ។ -**ម ០ ០ ០** គុ. មានមណ្ឌលនៃលានជាប្រមាណ, ប៉ុនមណ្ឌលនៃលាន ។ -**ម ០ ០ ០** **ស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយមណ្ឌលនៃលាន ។ លានស្រូវ (ដូច **ធញ្ញ្ញ**), លំអិតសម្រាប់ងូត (ដូច **ក**)។ បុ. ជនថោក

ទាប (ដូច **នីច**),អ្នកខូចកាច, ខិលខូច (ដូច **សឋ**) ។

ខលិត គុ. [ខល + ត-អា. + ត] ដែល.....ភ្លាំងភ្លាត់ហើយ, ...ភ្លាត់ហើយ, ។ ន. សេចក្ដីភ្លាំងភ្លាត់ សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**ឆល**សព្ទ ។

ខលិត្វា អ. [ខល + ត-អា. + ត្វា] ភ្លាត់ហើយ ។

ខលីន ឃុ. បង្ហៀរសេះ (ដូច **មុខាធាន**)។

ខលុ និ. ឮថា, បានឮថា, គេឮថា, សេចក្ដីតំណាលថា ។ និបាតប្រាប់អត្ថ គឺ **និសេធ** ហាម, ឃាត់, ឧ. **ខលុបច្ឆាភត្តិកោ** ភិក្ខុសមាទានធុតង្គវត្តម្យ៉ាង ឃាត់នូវ បច្ឆាភត្ត កាលបើហាមភត្តហើយ ទុកជាមានភិក្ខុផងគ្នាធ្វើវិនយកម្មឲ្យ ក៏មិនទទួលបច្ឆាភត្តនោះដែរ, ចូរមើលខលុបច្ឆាភត្តិកធុតង្គនិងបឋមបារាណាសិក្ខាបទ, **ខាក្យាលង្ការ** ប្រដាប់ពាក្យ ប្រែថា ក៏, **អវធារណ** ប្រែថា ដោយពិត, មែនពិត, **បសិទ្ធិ** សម្រេច ។

ខលុទ្ធ ឃុ. សេះថោកទាប, សេះសាមញ្ញ (ដូច **ឃោដក**)។

ខល ឃុ. ឆ្នាំង (ដូច **ឧក្ខលិ**) ។

ខណ្ណាដ ឃុ. មនុស្សក្បាលទំពែក (ដូច **និក្ខេសសីស**)។

ខណ្ណាតសីស នឃុ. [ខណ្ណាត + សីស] ក្បាលនៃបុគ្គលទំពែក, សីស:ទំពែក (ខណ្ណាត <ខ + លា + ត = អ្នកកាន់យកនូវសីស:ទទេ (ទំពែក), វិ. **ខំ តុច្ឆំ សីសំ ណាតីតិ** >**ខណ្ណាតោ** ។

ខណ ធា. ១-**សញ្ជិនេ ខណតិ**"រួបរួម, ប្រមូល, សន្សំ" ភូ. ។ **ខណ** ឃុ. "លានស្រូវ, លានបោកបែនស្រូវ" ។

២- **ចលនេ ខណតិ**"ភ្លាត់, ខុស" ភូ. ។ **ខណ** ឃុ. "អ្នកខុស, អ្នកភ្លាត់" =**ទុជ្ជនោ** -ស. ។

៣- **សោចេយ្យ ខាណេតិ ខាណយតិ ឧក្ខាណេតិ ឱក្ខាណេតិ**" សម្អាត, ជម្រះ, ខ្ពុរមាត់" ចុ. ។

ខឡ ឃុ. លានស្រូវ (ដូច **ធញ្ញការណ**)។

ខឡ ធា. **ភេទេ ខឡេតិ ខឡយតិ**"បំបែក, ទម្លាយ" ចុ. ។

ខ, ខ្យ ធា. **បកាសនេ ខាតិ សង្ខាតិ អក្ខាតិ អាខ្យាតិ សង្ខាតោ អក្ខាតោ សង្ខាតា អក្ខាតា ស្ងាក្ខាតោ** កម្ម. **អក្ខាយតិ សង្ខាយតិ** "ពោល, ថ្លែង, សម្ដែង, ប្រកាស, ទេសន៍" ភូ. ។ ទីណាដែលមាន **អ**នៅខាងដើម គឺ អាបុព្វទរស្ស: ជា អ -ស.។ អា. **អក្ខាសិ បុរិសុត្តមោ** "ព្រះពុទ្ធជាបុរសដ៏ឧត្តម ទ្រង់សម្ដែងហើយ" ។ **អក្ខាតារោ តថាគតា** "ព្រះតថាគតទ. គ្រាន់តែជាអ្នកពោលប្រាប់" (អា+ខា+តុ) ។ **សង្ខាតាសព្វធម្មានំ ឱ ធុរោ** "វិធុរបណ្ឌិតជាអ្នកសម្ដែងនូវធម៌ទាំងអស់ទ." (សំ+ខា+តុ) **ធម្មោ សង្ខាយតិ**

"ធម៌ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែង" ។ **ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ** "ព្រះធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងល្អហើយ" -ស. ។

សង្ខា ឥ. (សំ+ខា) ប្រែបានច្រើនយ៉ាង ៖

១/ ដឹង, ពិចារណា =**ញ្ញាណំ** បាលីថា **សង្ខាយេកំ បដិសេវតិ** (**សង្ខាយ+ឯកំ**)។

២/ ចំណែក, ផ្នែក= **ភាគ្គាសោ**, បាលីថា **បបញ្ចសង្ខា សមុ-ទ្ទាចរន្តិ** ។

៣/ បញ្ញត្ត តែងតាំង =**បញ្ញត្តិ** បាលីថា **តេសំ តេសំ ធម្មានំ សង្ខាសមញ្ញា**។

៤/ រាប់, ពាក្យរាប់ =**គណនា** បាលីថា **ន សុករំ សង្ខាតុំ** ស.។

អាខ្យាតំ នបុំ. "អាខ្យាត ពោល ឬប្រាប់នូវកិរិយាសព្ទ" វិ. **កិរិយំ អាខ្យាតិ ភវេតីតិ អាខ្យាតំ** (**អ+ខ្យា+ត**) ស. ។

ខាណុ	នបុំ.	ដង្គត់ (ដូច **សំកុ**) ។
ខាណុ, ខានុក	បុំ., ន	ដង្គត់, បង្គោល ។ -**សញ្ញី** បុំ. អ្នកមានសេចក្តីសម្គាល់ថាដង្គត់ ។
	បុំ.	-**មត្ត** គុ. ត្រឹមតែដង្គត់, មានដង្គត់ជាប្រមាណ ។ - **មត្ថក** បុំ. ទីបំផុតនៃដង្គត់, ចុងនៃដង្គត់, ក្បាលនៃដង្គត់ ។
ខាត	នបុំ.	ត្រពាំងទឹក, ស្រះ (ដូច **បោក្ខរណី**)។
ខាទតិ	កិ.	[ខាទ + អ + តិ-រ.] ស៊ី, ទំពាស៊ី ។
ខាទន	នបុំ.	[ខាទ + យុ] កិ.ស៊ី, កិ.ទំពាស៊ី, វិ. **ខាទយតេតិ** >**ខាទនំ** ។ - **បិវនសមត្ថ** គុ. អាចក្នុងកិ.ទំពាស៊ី និងកិ.ផឹក ។ -**ឥស** បុំ. អំណាចនៃកិ.ទំពាស៊ី ។ - **សមត្ថ** គុ. អាចក្នុងកិ.ទំពាស៊ី ។
ខាទនីយ	គុ.	[ខាទ+អនីយ] វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ី (បង្អែម, ចំណី), វិ. **ខាទិតព្វន្តិ** > **ខាទនីយំ** ។ - **ភោជនីយសយន** នបុំ. វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ី និងវត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីបរិភោគ និងទីជាទីដេក ។ -**អាទិ-ទានឱិបម្ម** នបុំ. ភាវ:នៃវាចាជាគ្រឿងប្រៀបដោយកិ.ឲ្យនូវវត្ថុមានវត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ីជាដើម (**ឧបមាយ ភាវោ** > **ឱិបម្ម**)។
ខាទន្ត	គុ.	[ខាទ + អ + អន្ត] កាលទំពាស៊ី ។
ខាទន្តិ	កិ.	[ខាទ + អ + អន្តិ-រ.] ស៊ី, ទំពាស៊ី ។
ខាទមាន	គុ.	[ខាទ + អ + មាន] កាលទំពាស៊ី ។
ខាទសិ	កិ.	[ខាទ + អ + សិ-រ.] ស៊ី, ទំពាស៊ី ។
ខាទាបេសិ	កិ.	[ខាទ+ណាបេ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ៉ាំង.....ឲ្យទំពាស៊ីហើយ ។
ខាទាបេស្សាមិ	កិ.	[ខាទ + ណាបេ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង....ឲ្យទំពាស៊ី ។

ខាទាម កិ. [ខាទ + អ + ម-ប. ឬសស្យាម-ភ.] ចូរទំពាស៊ី, នឹងទំពាស៊ី ។

ខាទាហិ កិ. [ខាទ + អ + ហិ-ប.] ចូរទំពាស៊ី ។

ខាទិ កិ. [ខាទ + អ + ល្យ-អជ្ជ.] ទំពាស៊ីហើយ ។

ខាទិត គុ. [ខាទ + ឥ-អា. + ត] គឺ....ទំពាស៊ីហើយ, ស៊ីហើយ, លេបហើយ (ដូច **គិលិត**)។ -**ឬតនច្ចគីតវាទិតាទិ** គុ. វត្ថុគឺ....ទំពាស៊ី និងវត្ថុគឺ....ផឹក និងគ្រឿងតន្ត្រីមានកិ.រាំ និងកិ.ច្រៀង និងកិ.ប្រគំជាដើម ។ -**បុព្ព** គុ. គឺ...ធ្លាប់ទំពាស៊ីហើយ, គឺ...ទំពាស៊ីហើយក្នុងកាលមុន ។ -**មំស** នបុំ. សាច់គឺ....ទំពាស៊ីហើយ ។

ខាទិតុំ អ. [ខាទ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីទំពាស៊ី ។

ខាទិត្ត កិ. [ខាទ + អ + ឥ-អា. + ត្ត-ហ.] ទំពាស៊ីហើយ ។

ខាទិត្វា អ. [ខាទ + ឥ-អា. + ត្វា] ទំពាស៊ីហើយ ។

ខាទិយមាន គុ. [ខាទ + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ...កាលទំពាស៊ី, គឺ...កាលស៊ី ។

ខាទិស្សាមិ កិ. [ខាទ + អ + ឥ-អា. +ស្សាមិ-ភ.] នឹងទំពាស៊ី ។

ខាទេយ្យ កិ. [ខាទ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីទំពាស៊ី ។

ខាទ ធា. ១-**ភក្ខនេ ខាទតិ ខាទិកា ខាទនំ**"ទំព, ខាំ, ១ក១ភ" ភ.។ ១ម. **ខជ្ជតិ** ។ អា. **អញ្ញមញ្ញំ ខាទិកា**"អ្នកខាំ១ក១ភ"**ឬ**ម្ជ**ផលខាទិកា** "អ្នកខាំ"ន្ធ១ផ្ការនិងផ្លែ" ស.។ **ខជ្ជ** នបុ. = **ម**ូ**ទោ** ន ខាំ១ាត់ ។ ស.។ **ខាទនីយ** ១ិ. គ. "ប១ស់ដ១ល១ូ១ខាំ ទ០ ០ាន០ំ០ិ០ម០ើ០ជ០ដ០ើ០ម" -ស. ។ **ខន្ធ** ០ុ. "ខ០ន្ធ, ០ូ០ប០ាង០ាយ ០ឺ០ជ០ាតិ០ជ០ា ០ជ០ដ០ើ០ម០ក១ភ០ាំ ០ឺ០ថ០ាប០ៀ០ប០ៀ០ន" -ស. ។

២- **ឬ០ិ០ាតេ** (**ស០ម០ន្ត០ោ ០ាន០ន០េ**) **ខ០ន្ធ០ិ** "ប០ៀ០ប០ៀ០ន" ០ុ. ។

ខានុ១ោ០ណ្ណ០ញ្ញ អ.ន. ០ព្ន០ៈ១ៈ០ណ្ណ០ៈ០ញ្ញ០ៈ ។ -**ត្ថ០ៈ១ត្ត** ០ុ. ០ៀ០ង០ន០ៃ០ព្ន០ៈ១ៈ០ណ្ណ០ៈ០ញ្ញ០ៈ ។

ខាយតិ កិ. [ខា + យ + តិ-រ.] ប្រាកដ, ជាក់ស្តែង ។

ខាយិ កិ. [ខា + យ + ល្យ-អជ្ជ.] ប្រាកដហើយ, ជាក់ស្តែងហើយ ។

ខាយីសុ កិ. [ខា + យ + ឧ-អជ្ជ.] ប្រាកដហើយ ។

ខារ ០ុ. ដីប្រៃ (ដូច **ឧ០**), ១ុ១ង, ១ៃ (ដូច **ភ០ូ**)។

ខារ១ ០ុ. ១ាត១ាប, ១ាត១ុ០ (ដូច **ម០ុ១ល**), រ០ៃ០ៃ, ១ៃ០ារ, ០ៃ០ៃ០ៃ០ៃ០ាន ១ាត១ាងផ្លែ១ាប្ប១ុ១ាតី (ដូច **ជ០ាល១**), ០ៃ០ៃ០ាន០ូ០ា (ដូច **ឥ០ន្ធ-០ាល**)។

ខារ០ិ០ៃ១ ០ុ. [ខារ + ០ិ + ០ៃ + ណ] ១ិ.ស្ន០ាច០ៃ០ាយ០ៃ០ាតដ០ាផ្ស០ា ។

ខារ០ិ ឥ. ០ៃ០ម្ន១ប្ប០ាណ ៤ **ម០ណ០ិ១** ។

ខារិក គុ. [ខារ + ណិក] មានរសខារ ។

ខារិភណ្ឌក នបុ. [ខារ+ភណ្ឌក] ភណ្ឌ:គឺគ្រឿងបរិក្ខារ, ភណ្ឌ:សម្រាប់នាំនូវបរិក្ខារ (តាមទម្លាប់ថា «ភណ្ឌ:គឺអម្រែក») ភណ្ឌ:មានខារិជាប្រមាណ ។

ខិ ធា. **គតិយំ ខិណាតិ**"ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" កី. ។ ទី ដែលជាណ គឺ ផ្លាស់ន ជា ណ ដោយអនុវត្តតាមសំស្ក្រឹត ។ **អតិខិណ** គុ. "មុត, ស្រួច" ៖ ទៅក្រៃលែង, រហ័ស =**អតិគតោ** អា. **អតិខិណោ សរោ** ស.។ **ខំ** នបុ. "សូគ៌ ស្ថានសូគ៌" =**សគ្គោ**, ស.។

ខិដ ធា. **អព្យត្តសទ្ទេ ខិដតិ**"ចេញសំឡេងមិនច្បាស់" ភូ. ។

ខិដ្ដ បុ. អ្នកលំបាក, នឿយហត់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**សន្ត**សព្ទ ។

ខិដ ធា. **ឧត្ត្រាសនេ ខេដតិ អាខេដោ ខេដោ ឧក្ខេដិតោ សមុក្ខេដិ-តោ** "ខ្លាច, ស្លុត, រន្ធត់" ភូ. ។

ខិឌ្ឌា ឥ. ល្បែង, ការលេង (ដូច **ទ១ឍ**)។

ខិឌ្ឌាបសុតតា ឥ. [ខិឌ្ឌាបសុត + តា] ភាវ:នៃ...ជាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកិ.លេង, វិ. **ខិឌ្ឌាបសុតស្ស ភាវោ >ខិឌ្ឌាបសុតតា** ។

ខិណ ធា. **ហឹសាយំ ខិណោតិ**"បៀតបៀន" ត. ។

ខិត្ត គុ. [ខិប + ត] គឺ...បោះទៅហើយ, -ចោលទៅហើយ,-គ្រវែងទៅ ហើយ,-បាញ់ទៅហើយ(ដូច **អាវិទ្ធ**) ។ -**ភាល** បុ. កាលនៃ...គឺ ...បោះទៅហើយ, ... ។

ខិទ ធា. ១-**អវយវេ ខិន្ទតិ**"ញែកចេញជាផ្នែកៗ" រុ. ។
២- **ទីនិយេ** (**ទីនភាវេ**) **ខិជ្ជតិ ខិន្នោ ខេទោ**"ហត់, នឿយ, លំបាក, ជាទុក្ខ, (អស់កម្លាំង)" ទិ. ។ អា. **អខិន្នា មតិ**"មតិ ឬ យោបល់មិនចេះហត់," **ខេទំ គតោ លោកហិតាយ ឆាថោ** -ស.។

ខិប កិ. [ខិប + អ + ហិ-ប., លុបហិ] ចូរបោះទៅ, ចូរចោលទៅ, ចូរ គ្រវែងទៅ ។

ខិបតិ កិ. [ខិប + អ + តិ-រ.] បោះទៅ, ចោលទៅ, គ្រវែងទៅ ។

ខិបតុ កិ. [ខិប + អ + តុ-ប.] ចូរបោះទៅ,...។

ខិបន្ត គុ. [ខិប + អ + អន្ត] កាលបោះទៅ , ... ។

ខិបន នបុ. ការបោះទៅ, ចោលទៅ, បាញ់ទៅ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អសន** សព្ទ ។

ខិបមាន គុ. [ខិប + អ + មាន] កាលបោះទៅ , ... ។

ខិបាបេសិ កិ. [ខិប + ណាបេ + ណ្យ-អជ្ជ. ចុះស-អា.] ញ៉ាំង...ឲ្យបោះទៅហើយ, -ឲ្យគ្រវែងទៅហើយ ។

ខិបិ កិ. [ខិប + អ + ណ្យ-អជ្ជ.] បោះទៅហើយ, ផ្ទាត់ទៅហើយ ។

ខិបិត គុ. [ខិប + ឥ-អា. + ត] គឺ...កណ្តាស់ហើយ, គឺ...បោះទៅហើយ ។ -**ភាសាទិ** គុ. មានរោគកណ្តាស់ និងរោគក្អកជាដើម ។ -**រោគ** បុ. រោគកណ្តាស់, រោគគឺកិ.កណ្តាស់ ។ - **សទ្ទ** បុ. សំឡេងកណ្តាស់, សូរគឺកិ.កណ្តាស់, សូរនៃកិ.កណ្តាស់, សូរគឺ....បោះទៅហើយ ។

ខិបិតុំ អ. [ខិប + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីបោះទៅ, រីកិ.បោះទៅ ។

ខិបិត្វា អ. [ខិប + ឥ-អា. + ត្វា] កណ្តាស់ហើយ, បោះទៅហើយ ។

ខិបិយមាន គុ. [ខិប + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលបោះទៅ ។

ខិបីសុ កិ. [ខិប + អ + ឋ-អជ្ជ.] បោះទៅហើយ ។

ខិបេយ្យ កិ. [ខិប + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីបោះទៅ ។

ខិប្បករ គុ. [ខិប្ប + ករ] ឆាប់ជាង, រហ័សជាង ។

ខិប្បាភិញ្ញាណ គុ. [ខិប្ប + អភិញ្ញាណ] អ្នកមានអភិញ្ញាណដ៏ឆាប់, អ្នកមានគុណជាតជាគ្រឿងចំពោះដ៏រហ័ស ។

ខិប្ប កិ.វិ. ឆាប់, ឆាប់ៗ, ប្រញាប់, រហ័ស, រួសរាន់, ទាន់ហាន់(ដូច **សីឃំ**)។

ខិប ធា. ១-**ឆឌ្ឌនេ ខិបតិ**"បោះទៅ, ចោល, ទម្លាក់ចោល,...″ ភ្ជ. ។ ធាតុនេះ កាលណាមានឧបសគ្គនាំមុខ មានអត្ថន័យ ផ្សេងៗដូចតទៅនេះ ៖

១/ **ឧក្ខិបតិ**"លើកឡើង, ទូល (លើកទោស),...″ ។ រូបដទៃ **ឧក្ខិត្តោ ឧក្ខិបិត្វា ឧក្ខេបកោ ឧក្ខេបនំ** (**ឧ+ខិប**)។

២/ **វិក្ខិបតិ**"រវើរវាយ, រាយមាយ, រសេមរសាម,...″ រូបដទៃ **វិក្ខិត្តោ វិក្ខេបោ វិក្ខេបនំ** (**វិ+ខិប**)។

៣/ **អវក្ខិបតិ**"ដាក់ចុះ, ទម្លាក់ចុះ,...″ រូបដទៃ **អវក្ខិត្តោ ឱក្ខិត្តោ អវក្ខេបោ** (**អវ+ខិប** ។

៤/ **សង្ខិបតិ**"បំប្រួញ, ធ្វើឲ្យខ្លី, សង្ខេប,...″ រូបដទៃ **សង្ខិត្តោ សង្ខិបិត្វា សង្ខេបោ** (**សំ+ខិប**)។

៥/ **បក្ខិបតិ** "ដាក់ចុះ, ទម្លាក់ចុះ, ...″ រូបដទៃ **បក្ខិត្តោ បក្ខិបិត្វា បក្ខិបិតុំ** (**ប+ខិប**) ។

៦/ **និក្ខិបតិ**"ដាក់ចុះ, តាំងទុក, លះបង់, ទុក, បញ្ជាំ" រូបដទៃ **និក្ខិត្តោ និក្ខិបិត្វា និក្ខេបនំ** (**និ+ខិប**)។

២-**បេរណេ**(**ចុណ្ណីករណេ**) **ខិបតិ ខេបកោ**"ធ្វើឲ្យល្អិត, ...″ ភ្ជ. ។

៣- **អញ្ញត្តសទ្ទេ ខិបតិ**"ក្អក, ត្រហែម" ភ្ជ. ។ អា. **យថា ច ធម្មំ ទេសេន្តោ ខិបិ លោកគ្គនាយកោ** ព្រះអគ្គនាយកាលសម្តែងព្រះធម៌ទេសនា ទ្រង់ត្រហែម -ស. ។ **ខិបិតសទ្ទ** បុ. "សូរ

គ្រហែម -ស. ។

៤- **ឃេរណេ ខិបតិ ខិប្ប**"ធ្វើឲ្យល្អិត, កិន" ភូ. ។ **ខិប្ប** អព្យ. "ឆាប់, រហ័ស, ល្បឿន" ប្រើជាកិរិយាវិសេសន៍ ។

៥- **ខេបេ ខិបុណាតិ**"បោះទៅ, បង់ទៅ" សុ. ។ **ខិប** នបុં. "អង្រុត" =**មច្ឆបញ្ជរេ** ស.។

៦- **ឃេរណេ ខេបេតិ ខេបយតិ**"ធ្វើឲ្យល្អិត, បុក, កិន" ចុ. ។

៧- **គតិយំ ខិឃ្យតិ**"ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។

ខិី ធា. **ឆិទស្សនេ ខេឋតិ, ខិញ្ចតិ**"អាងដល់, ចង្អុលតួយ៉ាង" ភូ. ទិ. ។

ខី ធា. ១-**ខយេ ខីយតិ ខិយ្យតិ ខីណា ខីយនំ**"អស់, សូន្យ" ទិ. ។ **ខយ** បុં. "ក្សយ អស់, សូន្យ ជាឈ្មោះនៃរោគកើតខាងក្នុង (រោគរីងរៃ), ឈ្មោះមគ្គផលនិព្វាន" ដូចបាលីថា **រាគក្ខយោ** ស.។ **ខំ** នបុំ. "ទទេ, សូន្យ, អាកាស" =**តុច្ឆំ** =**សុញ្ញ**=**ឋិត្ត**=**រិត្ត**=**អាកាសោ** ស.។ **ខីណា** (<**ខី+ត**>**ណា**)។

២-**ឆិទ្ទាសេ ខីយតិ ខិយ្យតិ**"នៅ, អាស្រ័យ" ទិ. ។ **ខយំ** នបុំ. = **ឆិវេសនំ**"និវេសន៍, ទីនៅ, លំនៅ, ទីអាស្រ័យ" អា. **រាជក្ខយំ**" ព្រះរាជនិវេសន៍," **យមក្ខយំ**"លំនៅនៃយមរាជ" ស. ។ **ខំ** នបុំ. "ឥន្ទ្រិយមានចក្ខុជាដើម, ជាទីអាស្រ័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម" ស. ។

៣- **ឆិទ្ទាសកោធហីសាសុ ខីយតិ-ខិយ្យតិ**"នៅ, ក្រោធ, បៀតបៀន" ទិ. ។ អា. **ឆាគធានេន ខីយន្តិ**"ប្រជាជនទ. ក្រេវក្រោធ ព្រោះតែឲ្យដំរី ន័យមួយទៀតថា រមែងបៀតបៀន" -ស. ។

៤- **ខយេ ខីណោតិ ខីណាតិ ខីណោ សត្ថយោ**"អស់, សូន្យ" សុ. ។ អា. **ខីណា ជាតិ** "អស់ជាតិ, អស់កំណើត" ។ **អយោគ ភ្ជរីសត្ថយោ** "ប្រាជ្ញាសាបសូន្យទៅ ព្រោះតែការមិនប្រកប (មិនមានព្យាយាម)" -ស. ។

ខីណ គុ. [ខិ + ត, ត >ណ្ឌ] អស់ហើយ, ។ -**ត្ត** នបុំ. ភាវ:នៃ...ជា....អស់ហើយ ។ -**ត** ឥ. ភាវ:នៃ....ជា...អស់ហើយ ។ -**បត្ត** គុ. មានស្លាបអស់ហើយ ។ -**ចាថេយ្យ** គុ. មានវត្ថុជាប្រយោជន៍ក្នុងផ្លូវអស់ហើយ, មានស្ប្ដៀងអស់ហើយ, រ. **ឋេ ហិតំ** >**ចាថេយ្យ**, **ខីណំ ចាថេយ្យ យេសំ តេ** >**ខីណចាថេយ្យ** ។ -**ភាវ** បុំ. ភាវ:នៃ...ជា...អស់ហើយ ។ -**ឆត្ត** គុ. មានត្រីអស់ហើយ ។ -**សំ-យោជន** គុ. អ្នកមានសំយោជន:អស់ហើយ, អ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងញ្ជាំងសត្វឲ្យប្រកបព្រមអស់ហើយ ។

ខីណាសវ គុ., បុ. [ខីណ + អាសវ] អ្នកមានអាសវៈអស់ហើយ, ព្រះខីណាស្រព, ព្រះអរហន្ត (ដូច **អសេក្ខ**)។ -**ឧសភ** បុ. ព្រះខីណាស្រពដូចជាគោឧសភ, ព្រះខីណាស្រពអ្នកប្រសើរ, ព្រះខីណាស្រពអ្នកអង់អាច ។ -**ព្រាហ្មណ** បុ. ព្រាហ្មណ៍ជាព្រះខីណាស្រព, ព្រាហ្មណ៍មានអាសវៈអស់ហើយ ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានអាសវៈអស់ហើយ ។ -**សហស្ស** នបុ. ពាន់នៃព្រះខីណាស្រព ។ -**សាមណេរ** បុ. សាមណេរជាព្រះខីណាស្រព ។ - **សីស** នបុ. សីសៈ(ក្បាល) នៃព្រះខីណាស្រព ។

ខីយតិ កិ. [ខិ + ណ្យ + តិ-វ.] អស់, អស់ទៅ ។

ខីយន្ត គុ. [ខី + អ + អន្ត, ផ្លាស់ ណ្យនៃធាតុជា ណ្យ] កាលតិះដៀល ។

ខីយមាន គុ. [ខី + ណ + មាន] កាលតិះដៀល ។

ខីយមាន គុ. [ខិ + ណ្យ + ឬណយ + មាន] កាលអស់ទៅ, កាលឲ្យអស់ទៅ ។

ខីយិត្វា អ. [ខី + ឥ-អា. + ត្វា] តិះដៀលហើយ ។

ខីយេ កិ. [ខិ + ណ្យ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីអស់ទៅ ។

ខីរ នបុ. [ខិ+ណ្ឍ] ធម្មជាតអស់ទៅដោយកិ.រឹត (ទឹកដោះ, ទឹកដោះស្រស់ ដូច **ទុទ្ធ**), វិ. **ខីយតិ ទុហណេនាតិ** >**ខីរំ** ។ - **បក** គុ. អ្នកបៅនូវទឹកដោះ, កំពុងបៅទឹកដោះ, វិ. **ខីរំ ឬ ឬ** >**ខីរបកោ** ។ -**មុខ** គុ. មានទឹកដោះក្នុងមាត់, មានមាត់កំពុងផឹកនូវទឹកដោះ ។ -**មូល** នបុ. តម្លៃនៃទឹកដោះ ។ -**យាគុ** ឥ. បបរគឺបុគ្គលចម្អិនហើយដោយទឹកដោះ, បបរលាយដោយទឹកដោះ ។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយទឹកដោះ ។ -**សប្ប្ដិមធុផាណិត** នបុ. ទឹកដោះស្រស់ និងទឹកដោះថ្លា និងទឹកឃ្មុំ និងទឹកអំពៅ ។

ខីរណ្ណវ បុ. សមុទ្រទឹកដោះ ។

ខីរិកា ឥ. ដើមកៃស, ឥន្ទនេល (ដូច **ឥជាយតន**) ។

ខីរោទក នបុ. [ខីរ + ឧទក] ទឹកដ៏លាយហើយដោយទឹកដោះស្រស់, វិ. **ខីរេន សំសដ្ឋំ ឧទកំ** >**ខីរោទកំ** ។

ខីលជាត គុ. [ខីល+ជាត] ជាអ្នកដូចជាសសរខ្ចៀនកើតហើយ, ជាអ្នករឹងត្អឹង, (**ជាត** ទុកជាសកត្ថ: មិនបាច់ប្រែក៏បាន) ។

ខីលិ ធា. **បដិត្ថម្ភេ ខីលតិ**"ពង្រឹងចំពោះ, គាំទ្រ,..." ភ្ញ. ។ **ខីល** បុ. "ចម្រឹង, បង្គោល..." អា. **តិត្ថិខីណោ**"ចម្រឹងជញ្ជាំង (របា) ជញ្ជាំង, "**ឥន្ទ-ខីល** បុ. "សសរគោល សសរ ឬបង្គោលដ៏ធំ," ។ **ឋាទ្ធខីល** បុ. "ដំបៅលេច" អា... **ឋាទ្ធខីណាពាធោ ១ ១ ១

"ភិក្ខុមានរោគដំបៅលេចត្រង់បាតជើងក្តីអនុញ្ញាតឲ្យពាក់ស្បែកជើងបាន" (មហាវគ្គ ៧/១៨៣) ។

ខីវ ធា. **មទេ ខីវតិ**"ស្រវឹង, ប្រមាទ" ភ្ជ. ។

ខុ ធា. **សទ្ទេ ខោតិ ខវតិ**"ស្រែក, ពោល, ចេញសំឡេង" ភ្ជ. ។

ខុជ្ជ គុ. [ឥ >ខុ+រជ+ណ, លុបរ] អ្នកដើរទៅដែលគេគួរខ្ពើម, ឬអ្នកដល់នូវដំណើរដែលគេគួរខ្ពើម (គម),វិ. **ឥត្ថិតំ ឥជ្ជតីតិ >ខុជ្ជো** ។ -**ធាតុក** គុ. មានធាតុនៃបុគ្គលគម, មានធាតុគម ។ -**ឧត្តរ** អ.ន ភិក្ខុនីឈ្មោះខុជ្ជុត្តរា ។ បុ. មនុស្សគម (ដូច **ឥណ្ណូល**) ។

ខុដ ធា. **ថេយ្យករណេ ខោដតិ** "លួច, លាក់, ប្លន់" ភ្ជ. ។

ខុណ ធា. **ហឹសាយំ ខុណោតិ** "បៀតបៀន" ត. ។

ខុទ ឥ. សេចក្តីឃ្លាន (ដូច **ជិឃច្ឆា**) ។

ខុទិត គុ. អ្នកឃ្លាន (ដូច **ឆាត**)។

ខុទ្ទក គុ. [ខុទ្ទ + ក-ស.] តូច ។ - **គ្គាមភោជក** បុ. អ្នកបរិភោគនូវសួយក្នុងស្រុកតូច (មេស្រុក), វិ. **ខុទ្ទកគ្គាមំ ភុញ្ជតីតិ >ខុទ្ទក-គ្គាមភោជកো** ។ -**មហន្ត** គុ. ទាំងតូចទាំងធំ ។ -**មហល្លក-ទារក** បុ. ទារកតូចនិងទារកធំ, ក្មេងតូចនិងក្មេងអ្នកកាន់យកនូវភារ:នៃខ្លួនជាមនុស្សធំ ។ -**ឥត្ថិលិយ** បុ. ប្រចៀវតូច ។ -**សាខ** ឥ. មែកតូច ។ -**សាខាភញ្ជន** នបុ. កិ.កាច់នូវមែកតូច, កិ.បំបាក់នូវមែកតូច ។ -**សោណ្ឌី** ឥ. ត្រពាំងទឹកតូច ។ -**ច្ឆិទ្ទកឆាតបាន** នបុ. បង្ហួចមានប្រហោងតូច ។

ខុទ្ទយណ្ឌិកា ឥ. កណ្តឹង, ចង្ក្រង់ (ដូច **ឥ្ឍិកិណី**)។

ខុទ្ទសំខ បុ. ខ្សែងតូច, ខ្ចៅ, លៀស (ដូច **សំខនខ**) ។

ខុទ្ទានុខុទ្ទក គុ. [ខុទ្ទ + អនុខុទ្ទក] តូចនិងតូចដោយលំដាប់, តូចនិងតូចតាមលំដាប់ ។ -**អាបត្តិអាបជ្ជន** នបុ. កិ.ត្រូវនូវអាបត្តិតូចនិងតូចដោយលំដាប់ ។

ខុទ្ទានិភូត គុ. [ខុទ្ទ+អភិភូត] គឺសេចក្តីឃ្លានគ្របសង្កត់ហើយ, គឺសេចក្តីលំបាកគ្របសង្កត់ហើយ ។

ខុទ្ទ ន.គុ. [ខុ ឬខុទ + ទ] បុ.សេចក្តីឃ្លាន, សេចក្តីលំបាក, អ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់រឹង (ដូច**ថទ្ធមច្ឆរី**), អ្នកថោកទាប (ដូច **អធម**) , អ្នកកម្សត់ (ដូច **ឥបណ**),សត្វរុយ(ដូច**មក្ខិកា**),នបុ. ទឹកឃ្មុំ (ដូច **មធុ**)។ គុ. តូច (ដូច**សុខុម,អប្បក**), ច្រើន (ដូច **ពហុ**)។ -**ឫ** បុ. នំតូច ។

ខុទ្ធ ធា. ១-**ឥ្ឍាយំ ខោទតិ** "លេង, លេងកីឡា" ភ្ជ. ។

		២- **អាបវនេ ខុន្ធតិ**"ជម្រះ, ធ្វើឲ្យស្អាត" ភូ. ។
ខុឍ្ឍិបាសា	ឥ.	[ខុទ្ធ+បិបាស] សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីស៊ី និងសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីផឹក, សេចក្តីឃ្លាននិងសេចក្តីស្រេក ។ -**ឍ្ឍិត** គុ. គឺសេចក្តីឃ្លាន និងសេចក្តីស្រេកបៀតបៀនហើយ ។
ខុភតិ	កិ.	[ខុភ + អ + តិ-វ.] កម្រើក, រញ្ជួយ, ញាប់ញ័រ ។
ខុភ	ធា.	**សញ្ចលនេ ខោភតិ សង្ខោភតិ ខុព្ភតិ សន្ទុព្ភតិ ខោភោ សង្ខោភោ**"កម្រើក, រញ្ជួយ, ជ្រួលជ្រើម, ឆោឡោ, កម្រើកព្រម" ភូ. ទិ. ។ ការិត. **ខោភេតិ ខោភយតិ** ។ អា. **ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហি ខុព្ភិត្ថ នគរំ តទា**"កាលដែលទ្រង់ប្រទានដំរីហើយ ក្រុង (អ្នកក្រុង) ឆោឡោឡើងហើយក្នុងកាលនោះ" -ស.។
ខុរ	បុ., ន បុ.	[ខុរ + អ] កាំបិតកោរ, ក្រចក ។ -**អគ្ត** គុ. ចុងនៃកាំបិតកោរ, កាលជាទីបំផុតនៃកម្មគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដោយកាំបិតកោរ ។ -**ធារ** ឥ. មុខនៃកាំបិតកោរ ។ ធម្មជាតជាគ្រឿងកាត់នូវផែនដី (ក្រចក), វិ. **ខុរតិ ឆិន្ទតិ បឋវឺ អនេនាតិ > ខុរំ** ។
ខុរក	បុ.	ដើមទ្រមូច (ដូច **តិលក**)។
ខុរប្ប	បុ.	ក្ងានសរ (ដូច **តេជន**)។
ខុរ	ធា.	**ឆេទនវិលេខនេសុ ខុរតি**"កាត់, ចៀរ, គូស, សរសេរ, ធ្វើឲ្យមានស្នាម" ភូ.។ **ខុរ** បុ. "កាំបិតកោរ, របស់ដែលមុត, កាត់, ក្រចក (សត្ត) -ស. ។
ខុឡ	ធា.	**ពាលេ្យ ឃសនេ ច ខុឡតি**"លូង, ខ្លៅ, ស៊ី, បរិភោគ" ភូ. ។
ខុំសិត	គុ.	[ខុស + ឥ-អា. + ត, ចុះនិ-អា.] គឺ...ជេរហើយ, -ប្រទេចហើយ ។
ខុំសេន្ត	គុ.	[ខុស + អ + អន្ត, ចុះនិ-អា.] កាលជេរ, កាលប្រទេច ។
ខុំស	ធា.	**អក្ខោសនេ ខុំសេតি ខុំសយតি ខុំសេន្តោ**"ជេរប្រទេច" ចុ. ។
ខេ	ធា.	១-**ខាទនសត្តាសុ ខាយតি បក្ខាយតি ខាយিតং**"កកេរ, ខាំស៊ី, ជា, ប្រាកដ,..″។ អា. **ឧន្ទូរ ខាយន្តি** "កណ្តុរទ. កកេរស៊ី" ។ **គោ ខាយিត** នបុំ. ឬ គុ. "ស្មៅដែលគោស៊ី" ។ **អស្សារី ឥិយ ខាយតি**" ប្រាកដដូចជាគ្មានសិរី" ។ **ទិសាបি មេ ន បក្ខាយន្តি** "សូម្បីតែទិសទ. លែងប្រាកដដល់ខ្ញុំ" -ស. ។ **ខាយিតកং** នបុំ. ឬ គុ "របស់ដែលសត្វខាំស៊ី" ។ ២- **ខយេ ខាយតি**"អស់, សូន្យ" ភូ. ។
ខេដក	នបុំ.	ខែល (ដូច **ចម្ម**)។
ខេដ	ធា.	**តក្ខនេ ខេដេតি ខដយតি**"ស៊ី, បរិភោគ" ចុ. ។ **ខេដក** នបុំ" ខែល ក្តារ ឬ ស្បែកសម្រាប់ការពារអាវុធ" (សូចិ) ។
ខេត្ត	នបុំ.	[ខិប + ត] ទីដែលជនព្រោះនូវពូជ ឬទីជាទីព្រោះនូវពូជ(ស្រែ,

ចម្ការ ស្រែ ដូច **កេទារ**), វិ. **ពីជានិ ខិបិយន្តិ ខិបន្ត្យស្មិន្តិ ឥ**> **ខេត្តំ** ។ ម្យ៉ាងទៀត (<ខិត្ត + តា + ត) ទីរក្សានូវពូជដែលជនព្រោះហើយ, វិ. **ខិត្តំ ពីជំ តាបយតីតិ ឥ** >**ខេត្តំ** ។ - **អាវាមុ-យ្យានយោគ្គាទិក** គុ. មានស្រែ និងសួន និងឧទ្យាន និងយានជាដើម ។ -**កសនកាល** បុ. កាលជាទីភ្ជួរនូវស្រែ ។ - **ភោជ្ជាស** បុ. ចំណែកនៃស្រែ ។ -**អគ្ត** គុ. ទានដ៏ប្រសើរគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យក្នុងកាលជាទីជម្រះនូវស្រែ ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃស្រែ, ទីជាខេត្ត, ទីដូចជាខេត្ត ។ -**ឋត្ថុអាទិ** គុ. មានស្រែនិងទឹកជាទីនៅជាដើម (ខ្លះថា មានស្រែ និងចំការជាដើម) ។ ប្រពន្ធ (ដូច **ភរិយា**), កាយ (ដូច **សរីរ**) ។

ខេត្តាជីវ បុ. អ្នកស្រែ (ដូច **កសក**)។

ខេប បុ. ការតិះដៀល (ដូច **និន្ទា**),ការបោះទៅ, ចោលទៅ (ដូច **ខេបន**)។

ខេបក បុ. អ្នកបាញ់កូនសរ, ខ្មាន់ធ្នូ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥស្សាស** សព្ទ ។

ខេបយីសុ កិ. [ខិប + ណយ + ឧ-អជ្ઝ.] ញ៉ាំង...ឲ្យអស់ទៅហើយ ។

ខេបិតត្ត នបុ. [ខេបិត + ត្ត] ភាវៈនៃ...នោះជា...គឺ...ឲ្យអស់ទៅហើយ ។

ខេបេតុំ អ. [ខិប + ណេ + តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឲ្យអស់ទៅ ។

ខេបេត្វា អ. [ខិប + ណេ + ត្វា] ញ៉ាំង...ឲ្យអស់ទៅហើយ ។

ខេបេន្តិ កិ. [ខិប + ណេ + អន្តិ-រ.] ញ៉ាំង...ឲ្យអស់ទៅ ។

ខេម គុ.,នបុ. [ខិ + ម] ធម្មជាតជាគ្រឿងអស់ទៅនៃភ្លើងមានភ្លើងគឺរាគៈជាដើម ឬធម្មជាតជាទីអស់ទៅនៃឧបស័គ្គ មានឧបស័គ្គគឺឧបទ្រពជាដើម (ជាគ្រឿងក្សេម, ជាទីក្សេម, សេចក្តីក្សេម), វិ. **ខយន្តិ ឯតេន រាគគ្គិអាទយោតិ** >**ខេមំ**, **ខយន្តិ ឯត្ថ ឧបទ្ទវុបស-គ្គាទយោតិ**>**ខេមំ**។ ក្សេម,ល្អ (ដូច **កល្យាណ**),ការរក្សានូវប្រយោជន៍ដែលបានហើយ (ដូច **លទ្ធត្ថរក្ខន**), ព្រះនិព្វាន (ដូច **ឥ**ដ្ឋ)។

ខេមក អ.ន. ឈ្មោះខេមកៈ ។ -**សេដ្ឋីបុត្តឋត្ថុ** នបុ. រឿងនៃសេដ្ឋីបុត្តឈ្មោះខេមកៈ ។

ខេមន្ត បុ. [ខេម + អន្ត] ទីបំផុតនៃសេចក្តីក្សេម, ទីបំផុតគឺសេចក្តីក្សេម ។

ខេមា អ.ន. ឈ្មោះខេមា ។ - **ភិក្ខុនីឋត្ថុ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុនីឈ្មោះខេមា ។

ខេមី គុ. [ខេម + ណ្ឍ] អ្នកមានសេចក្តីក្សេម (អ្នកមានធម៌ជាទីអស់ទៅនៃភ័យ), វិ. **ខេមំ យស្ស អត្ថីតិ** >**ខេមី** ។

ខេលិ ធា. **គតិយំ ខេលតិ**"ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

ខេឝ ធា. **សេឝនេ ខេឝតិ**"សេពគប់, ប្រតិបត្តិ,...″ ភូ. ។

ខេឡ ឬ. [ខី + ឡ] សភាវៈរមែងអស់ទៅ(ទឹកមាត់(ដូច **លាលា**), វ. **ខីយតីតិ** >**ខេឡោ** ។ -**ឋិណ្ឌ** ឬ. ដុំនៃទឹកមាត់ ។ -**សឹយានិកាទិអសុចិម-ក្ខិតដ្ឋាន** នឬ. ទីដែលប្រឡាក់ហើយដោយវត្ថុមិនស្អាតមានទឹកមាត់និងទឹកសម្បោរជាដើម, ទីគឺអសុចិមានទឹកមាត់និងទឹកសម្បោរជាដើមប្រឡាក់ហើយ ។ - **អាទិ** គុ. មានទឹកមាត់ជាដើម ។

ខេឡាសិកវាទ ឬ. [ខេឡាសិក + វាទ] កិ.ពោលថាភិក្ខុឈ្មោះទេវទត្តអ្នកស៊ីនូវបច្ច័យដូចជាទឹកមាត់ដោយប្រក្រតី, វ. **ខេឡំ ឥយ បច្ចយំ អសតិ ខាទតិ សីលេនាតិ** >**ខេឡាសី**, **ខេឡាសី ឯវ** >**ខេ-ឡាសិកោ**, **ខេឡាសិកោ ឥតិ វាទោ** >**ខេឡាសិកវាទោ** ។

ខោ និ. ឯង, ពិត, មែនពិត,...។ បទបូរណត្តវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺបំពេញបទ, **សុទ្ធំ**, **អស្សុ**, **យត្ថ**, **ឥវ**, **ហេ** ក៏ជាបទបូរណត្តវាចកដែរ ។

ខោដ ធា. **ខេបេ ខោដតិ** "បោះទៅ, ឲ្យអស់ទៅ, បន្ថយចុះ" ភូ. ។

ខោណ្ឌ ឬ. មនុស្សខ្ជិត (ដូច **ខញ្ជ**)។

ខោទ ធា. **បដិឃាតេ ខោទតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, វាយ, កម្ចាត់បង់" ភូ. ។

ខោតយមាន គុ. [ខុត+ណយ+មាន] កាលញ៉ាំង...ឲ្យកម្រើក, កាលឲ្យញាប់ញ័រ, កាលឲ្យរញ្ជួយ ។

ខោតេតុំ អ. [ខុត + ណ + តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឲ្យកម្រើក ។

ខោមកឃ្ញាសិក គុ. [ខោមកឃ្ញាស+ណិក] សំពត់ដែលគេធ្វើអំពីសំបកឈើនិងសំពត់ដែលគេធ្វើអំពីកឃ្ញាស, សំពត់ដែលគេធ្វើអំពីសំបកឈើនិងកឃ្ញាស ។

ខោម នឬ. សំពត់គេត្បាញដោយអម្បោះសម្បកឈើ ។

ខោលិ ធា. **គតិឃ្ញដិឃាតេ ខោលតិ**"នៅ, ឈប់, កម្ចាត់ដំណើរទៅ" ភូ. ។

ខ្យា ធា. (មើល**ខា**ធាតុ) ។

ខ្យាត គុ. ប្រាកដ, ល្បីល្បាញ (ដូច **ឥសុ្សត**) ។

គ

គគន នបុ. [គម + យុ, ម>គ] ទីជាទីទៅនៃសត្វមានសត្វស្លាបជាដើម ។ (អាកាស), វ. **គច្ឆនេ្ត ឥហាន្ត្ថ ឥហាន្ត្ថ ហានយោតិ> គគនំ** ។ -**តល** នបុ. ផ្ទៃនៃអាកាស ។ - **មជ្ឈ** បុ., នបុ. កណ្តាលនៃអាកាស ។

គគ្គរី ឥ. ភាជនវិកតិសម្រាប់លាយទឹកដោះគោ (ដូច **មន្ថន**), ស្នប់នៃជាងដំ (ដូច **តស្ត**)។

គង្គា អ.ន. មេទឹកឈ្មោះគង្គា, ទន្លេឈ្មោះគង្គា, ស្ទឹងឈ្មោះគង្គា(ដូច **តាតីរថី**)។ -**តីរ** នបុ. ឆ្នេរនៃស្ទឹងឈ្មោះគង្គា ។-**នទី** ឥ. ស្ទឹងឈ្មោះគង្គា, ទន្លេគង្គា ។

គណ្ដេយ្យ អ.ន. ឈ្មោះត្រកូលនៃដំរីម្យ៉ាង ។

គណ្ដោទក នបុ. [គង្គា + ឧទក] ទឹកក្នុងស្ទឹងឈ្មោះគង្គា ។

គណ្ដោរោហណ-សមាគម បុ. [គង្គា + ឱរោហណ + សមាគម] កាលជាទីមកព្រមក្នុងកាលជាទីចុះកាន់ស្ទឹងឈ្មោះគង្គា, កាលជាទីប្រជុំក្នុងកាលជាទី..., កិ.ប្រជុំក្នុងកាលជាទីចុះកាន់ទន្លេគង្គា ។

គច្ឆ កិ.ឬ ន. [គម+អ+ហិ-ប., លុបហិ] ចូរទៅ, ចូរដល់ ។ ន.បុ.នបុ. [គម+ណ > គច្ឆ] គុម្ពឈើ, ឈើតូចៗ (ដូច **ខុទ្ធកបាទប**)។ - **ភូមិបោថន-ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីវាយនូវគុម្ពឈើនិងផ្ដែនដី ។ -**មូល** នបុ. ប្រទេស (ឬទី) ជាទីតាំងនៃគុម្ពឈើ, ទីជិតនៃគុម្ពឈើ ។

គច្ឆតិ កិ. [គម + អ + តិ-រ.] ទៅ, ដល់ ។

គច្ឆថ កិ. [គម + អ + ថ-ប.] ចូរទៅ, ចូរដល់ ។

គច្ឆន្ត គុ. [គម + អ + អន្ត] កាលទៅ, កាលដល់ ។

គច្ឆន្តិ កិ. [គម + អ + អន្តិ-រ.] ទៅ, ដល់ ។

គច្ឆន្តុ កិ. [គម + អ + អន្តុ-ប.] ចូរទៅ, ចូរដល់ ។

គច្ឆមាន គុ. [គម + អ + មាន] កាលទៅ, កំពុងទៅ ។

គច្ឆាហិ កិ. [គម + អ + ហិ-ប.] ចូរទៅ, ចូរដល់ ។

គច្ឆឹសុ កិ. [គម + អ + ឌំ-អជ្ជ.] ទៅហើយ ។

គច្ឆេយ្យ កិ. [គម + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីទៅ ។

គជ បុ. ដំរី (ដូច ទ្វិរទ) ។ -**តា** ឥ.ហ្វូងនៃដំរី,ហ្វូងដំរី (ដូច **ហត្ថិយថ**)។

គជុត្តម បុ. [គជ + ឧត្តម] ដំរីដ៏ឧត្តម, ដំរីដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

គជ្ជន គុ. [គជ្ជ + អ + អន្ត] កាលគ្រហឹម, កាលគំរាម, កាលកម្ទរ ។

គជ្ជិត គុ.ន. ចុះប្រេង (ដូច **មត្ត**)។ន.នបុំ. សំឡេងមេឃ, ផ្គរ (ដូច **ថនិត**) ។

គជ្ជ ធា. **សទ្ទេ គជ្ជតি គជ្ជនំ គជ្ជិតុं គជ្ជិត្វា**"ចេញសំឡេង, ស្រែក, កម្ទរ, សន្ធាប់, គ្រហឹម" ភូ. ។ អា. **គជ្ជោ គជ្ជតি** "ដំរីស្រែកខ្ទរ" ។ **មេឃោ គជ្ជតি** "មេឃគ្រហឹម" ។ **គជ្ជិតុं សមត្ថោ**"អាចសន្ធាប់" -ស. ។

គជ្ជ ធា. **មទ្ទនសទ្ទេសុ គជ្ជেতি គជ្ជយতি គជ្ជতি**"ញ៉ាំញ៉ី, ចេញសំឡេង, ស្រែក, ស្រែកសន្ធាប់" ចុ. ភូ. ។ **គជ** បុំ. "ដំរី" ។ សព្ទជាវេចន:នៃ **គជ្ជោ ៖ ហត្ថី នាគោ គជ្ជោ ទន្តី កុញ្ជរោ ទ្វារណោ ករី ហតន្តោ ទ្ទិរទោ សដ្ឋិហាយនោ ឌេកចោ ឥភោ ថម្ភោ រម្ភោ ទ្ទិចោ**(១៥ សព្ទ) ។ ដំរីញីមានពីរសព្ទគឺ **ហត្ថិនី ករេណុកា**។ កូនដំរីមានពីរសព្ទគឺ **ហត្ថិចោតោ ហត្ថិច្ឆាបោ** ។ ឯដំរីស្ទាវមានពីរសព្ទគឺ **ឥភ្ភោ ករលភោ** -ស.។

គញ្ជសយ បុំ. សុកកូន, សុកនៃទ្រាក, សុកដែលស្រោបទ្រាកក្នុងផ្ទៃ (ដូច **ជលាពុ**)។

គឌ ធា. ១-**ឋទនេកទេសេ គណ្ឌតি**"ឯកទេសនៃមាត់ឬមុខ ទុលឡើង, ប៉ោងឡើង, កំពុងឡើង អាការនៃថ្ពាល់" រុ. ។ **គណ្ឌ** បុំ. "ថ្ពាល់ កំពុងឡើង =**ករោណោ**, ពក, ឫស, ហើម =**ផោដោ**" ។ **គណ្ឌក** បុំ. "សត្វរមាស, ត្រីក្រមម"(**សូចি**) ។

២- **មទេ គណ្ឌតি**"ស្រវឹង" រុ. ។

គណ បុំ. ប្រភេទនៃភិក្ខុ ដូចពាក្យថា គណបូរកជាដើម, ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **ចយ**, **សំឃាត**)។

គណក បុំ. ហោរ (ដូច **មុហុត្តិក**)។

គណជេដ្ឋក គុ. [គណ + ជេដ្ឋក] ប្រសើរបំផុតក្នុងពួក, ចម្រើនបំផុតជាងពួក, ជាធំជាងពួកឬជាធំក្នុងពួក, ជាច្បងក្នុងពួក, ជាច្បងរបស់គណ: ។

គណទេវបុត្ត បុំ. [គណ + ទេវបុត្ត] ឈ្មោះគណទេវបុត្ត, ទេវបុត្តជាគណ:, ទេវបុត្តដែលតាំងនៅដោយពួក ។

គណនា ឥ. [គណ + ឃ + អា-ឥ.] ធម្មជាតិដែលជនរាប់, កិ.រាប់, ការរាប់, វិ. **គណិយតেតি** >**គណនា** ។

គណពន្ធ គុ. [គណ + ពន្ធ] កិ.ចងគ្នាដោយគណ:, -ជាពួក, កិ.ចូលគ្នាជាពួក ។

គណយំ គុ. [គណ + ណយ + អន្ត + សិ-វិ.] កាលរាប់ ។

គណរាជកុល នបុំ. [គណ + រាជ + កុល] ត្រកូលនៃស្តេចជាគណ:, ត្រកូលនៃព្រះរាជាដែលតាំងនៅដោយភាវ:ជាពួក ។

គណសង្ខណិក គុ. [គណសង្ខណ + ណិក] មានកិ.ច្រឡំដោយពួក, ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកិ.ច្របូកច្របល់ដោយពួក, (អត្ថិតទ្ធិត ឬ វត្តតិតទ្ធិត) ។

គណសជ្ឌាសយ បុំ. [គណ + សជ្ឌាសយ] កិ.ស្វាធ្យាយដោយពួក, ការស្វាធ្យាយ

ដោយអំណាចនៃពួក, ការសូធ្យដោយអំណាចនៃពួក ។

គណសេដ្ឋ គុ. [គណ + សេដ្ឋ] ប្រសើរបំផុតជាងពួក, ប្រសើរបំផុតក្នុងពួក ។

គណាចរិយ បុ. [គណ + អាចរិយ] អាចារ្យនៃពួក, អាចារ្យរបស់ពួក ។

គណាបេថ កិ. [គណ + ណាបេ + ថ-ប.] ចូរញ្ជាំង....ឲ្យរាប់ ។

គណាបេន្ត គុ. [គណ + ណាបេ + អន្ត] កាលញ្ជាំង....ឲ្យរាប់, កាលរាប់ ។

គណិកា ឥ. ស្រីផ្កាមាស (ដូច **ទេសិយា**)។

គណិត គុ. រាប់ (ដូច **មិត**)។

គណិយមាន គុ. [គណ + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលរាប់ ។

គណី គុ. [គណ + ណ្យ] ជាធំក្នុងពួក, ជាអាចារ្យនៃពួក ។ ន.ឥ. ផែនដី បុ. សត្វខ្ទីង (ដូច **គោកណ្ណ**)។

គណេតុំ អ. [គណ + អ, អ>ឯ + តុំ] ដើម្បីរាប់, រីកិ.រាប់ ។

គណេត្វា អ. [គណ + អ + ត្វា] រាប់ហើយ, អើពើហើយ ។

គណេន្តិ កិ. [គណ + អ + អន្តិ-វ.] រាប់, អើពើ ។

គណោចិ ធា. **ថេយ្យករណេ គណោចតិ**"លួច, លាក់, បំបិទបំបាំង" ភូ. ។

គណ្ឌ បុ. [គន្ត + អ, ផ្លាស់ន្តជាណ្ឌ] កិលេសជាគ្រឿងដោតក្រង ឬកិលេសជាទីចាក់ស្រែះ , វិ. **គន្ថេន្តិ ឯតេហិ ឯត្ថ ទាតិ >គណ្ឌោ** ។ ប្រើជា «**គន្ថ**» ក៏មាន ។

គណ្ឋិ ឥ. [គន្ត + ឥ >គណ្ឋិ] បង្ងិច, បង្ងិចទ្រព្យ (វត្ថុដែលគេរិច ឬខ្ចប់) ។ -**ភេទកចោរ** បុ. ចោរអ្នកទម្លាយនូវបង្ងិច ។ -**ភេទកចោរវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃចោរអ្នកទម្លាយនូវបង្ងិច ។ ថ្នាំង (នៃឫស្សីជាដើម) (ដូច **ផ**ឡ)។

គណ្ឋិក បុ. [គណ្ឋ + ណិក] ទ្បេរ, ក្រវិល, ក្ងុ, ពក, ដុំ ។ -**ជាត** គុ. មានពកកើតហើយ ។

គណ្ឋិត គុ. [គន្ត>គណ្ឋ + ឥ-អា. + ត] គឺ...ដោតក្រងហើយ, គឺ...ចាក់ស្រែះហើយ ។

គណ្ឌ បុ. ពក, បូស, ដុំ, (ដូច **ផោ**ដ **ឬ ចោ**ដ), ផ្ការ (ដូច **ក**ចោ**ល**)អ.ន. ឧយ្យានបាលឈ្មោះគណ្ឌ: ។

គណ្ឌក បុ. សត្វរមាស (ដូច **បណ្ណាសាទ**),ត្រីស្លាត ។

គណ្ឌាគណ្ឌ គុ. [គណ្ឌ + អគណ្ឌ] ទាំងពកតូចទាំងពកធំ, ជាពកតូចនិងពកធំ, ពកនិងពកដ៏ចម្រើន ។

គណ្ឌាម្ព បុ. [គណ្ឌ + អម្ព] ឈើឈ្មោះគណ្ឌាម្ព: (ស្វាយដែលបុរសឈ្មោះគណ្ឌ: ដាំហើយ) ។ -**មត្ថក** បុ. ទីបំផុត (ចុង, កំពូល) នៃឈើឈ្មោះគណ្ឌាម្ព: ។ -**រុក្ខមូល** នបុ. ប្រទេសជាទីតាំងនៃឈើឈ្មោះ..., ទីជិតនៃដើម

ឈើឈ្មោះ..., គល់នៃដើមឈើឈ្មោះ....។

គណ្ឋិកសញ្ញា ឥ. [គណ្ឋិក+សញ្ញា] សញ្ញានៃរគាំង, សេចក្ដីសម្គាល់នៃរគាំង, -ដោយរគាំង។

គណ្ឋិសទ្ទ ឬ. [គណ្ឋិ + សទ្ទ] សំឡេង (ឬសូរ) នៃរគាំង ។

គណ្ឌុប្បាទ ឬ. <គណ្ឌ+ឧ+បទ+ណ = សត្វញ្ជាំងវត្ថុប្រាកដស្មើដោយពកនៃផែនដី ឲ្យកើតឡើង, សត្វជន្លេន (ដូច **មហីលតា**), វ. **គណ្ឌំ បឋវិយា គណ្ឌសទិសំ ឧប្បាទេន្តីតិ** >**គណ្ឌុប្បាទា**, **គណ្ឌំ ឋច្ចសន្ធិចយំ ឧប្បាទេតីតិ ឋា** >**គណ្ឌុប្បាទো**) (យ.វ. និងសុចិ) ។ - **យោនី** ឥ. <[គណ្ឌុប្បាទ + យោនី] កំណើតនៃជន្លេន (កំណើតនៃឫសដី) ។

គណ្ឌុល ឬ. មនុស្សគម (ដូច **ខុជ្ជ**) ។

គណ្ឋិបាស ឬ. អន្ទាក់, ជង់ (ដូច **ពន្ធន**)។

គណ្ហ ក. [គហ + ណ្ហ + ហិ-ប.] ចូរកាន់, ចូរកាន់យក, ចូរចាប់ ។

គណ្ហនក គុ. [គហ + ណ្ហ + យុ] អ្នកកាន់យក,...។

គណ្ហនសមត្ថ គុ. [គណ្ហន + សមត្ថ] អាចក្នុងកិ.កាន់យក, អាចដើម្បីកិ.កាន់យក ។

គណ្ហន្ត គុ. [គហ + ណ្ហ + អន្ត] កាលកាន់យក,...។

គណ្ហន្តី គុ. [គហ + ណ្ហ + អន្ត + ឦ] កាលកាន់យក ។

គណ្ហន្តុ ក. [គហ + ណ្ហ + អន្តុ-ប.] ចូរកាន់យក, ចូរកាន់, ចូរចាប់ ។

គណ្ហស្សុ ក. [គហ + ណ្ហ + ស្សុ-ប.] ចូរកាន់,... ។

គណ្ហាតិ ក. [គហ + ណ្ហ + តិ-វ.] កាន់, កាន់យក ,.... ។

គណ្ហាបេតិ ក. [គហ + ណ្ហ + ណាបេ + តិ-វ.] ញ្ជាំង...ឲ្យកាន់យក,... ។

គណ្ហាហិ ក. [គហ + ណ្ហ + ហិ-ប.] ចូរកាន់យក, ចូរកាន់, ចូរចាប់ ។

គណ្ហិ ក. [គហ + ណ្ហ + ឦ-អជ្ជ.] កាន់យកហើយ, ... ។

គណ្ហិតុកាម គុ. [គណ្ហិតុំ+កាម] អ្នកចង់ដើម្បីកាន់យក, អ្នកមានប្រាថ្នាដើម្បីកាន់យក, វ. **គណ្ហិតុំ កាមេតីតិ**>**គណ្ហិតុកាមោ**, **គណ្ហិតុំ កាមោ អស្សាតិ**>**គណ្ហិតុកាមោ**។

គណ្ហិតុំ អ. [គហ + ណ្ហ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីកាន់យក, រីកិ.កាន់យក, ... ។

គណ្ហិត្ត ក. [គហ + ណ្ហ + ឥ-អា.+ត្ត-ហី.] កាន់យកហើយ ... ។

គណ្ហិត្វា អ. [គហ + ណ្ហ + ឥ-អា. + ត្វា] កាន់យកហើយ, ... ។

គណ្ហិស្សតិ ក. [គហ + ណ្ហ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងកាន់យក,...។

គណ្ហឺសុ ក. [គហ + ណ្ហ + ឧ-អជ្ជ.] កាន់យកហើយ ។

គណ្ហាយ្យ កិ. [គហ + ណ្ហ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីកាន់យក, ...។

គណ ជ. ១-**សង្ខានេ គណេតិ គណយតិ គណនា គណិតោ គណេតុំ គណេត្វា** "រាប់, គិតចំនួន, ត្រាទុក,...” ចុ. ។ **គណ** បុ. "ពួក, គណ:, ក្រុម, បន, ហ្វូង, ប្រជុំ, កង" ។ សព្ទជាវេចន:នៃ **គណោ** ៖ **សច្ចោ គណោ សមូហោ ខន្ធោ សន្ធិបយោ ចយោ សមុច្ចយោ និចយោ ឋគ្គោ បូគោ រាសি ភាយោ និកាយោ និករោ ករនហោ ឋិសយោ ឃដ សមុទ្ទាយោ សន្ថោហោ សច្ឆាតោ សមយោ ករោ ឱយោ បុញ្ជោ ករណ្ឌោ ឋិណ្ណោ ជាលំ មណ្ឌលំ សណ្ឌោ បទ្ទាហោ**(៣០ សព្ទ) -ស. ។
២-**ឧតិយំ គណតិ**"ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។

ឧត គុ. ន. [ឧម + ត] ទៅហើយ, ដល់ហើយ, ។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃ...ទៅហើយ ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...ទៅហើយ ។ -**ឧតដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ....ទៅហើយ។ ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ....ទៅហើយ ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវ:ជាអ្នកទៅហើយ ។ - **ទ្ធារ** បុ. ភិក្ខុកម្លោះអ្នកទៅហើយ ។ -**ទិវស** បុ. , នបុ. ថ្ងៃនៃ....ទៅហើយ ។ - **ទ្ធ** គុ. មានផ្លូវឆ្លាយដល់ហើយ ។ -**ទ្ធី** បុ. អ្នកមានផ្លូវឆ្លាយដល់ហើយ ។ -**ឋ្ឋ** បុ. បច្ច័យនៃ..... ទៅហើយ, បច្ច័យគឺភាវ:នៃ...ជាអ្នកទៅហើយ ។ -**ឧ**ព្ទ គុ. ធ្លាប់ទៅហើយ, ទៅហើយក្នុងកាលមុន ។ -**ឧ**ុ**ស** បុ. បុរសអ្នកទៅហើយ ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ.... ជាអ្នកទៅហើយ ។ -**ម**ត្ត បុ. ផ្លូវនៃ...ទៅហើយ។ -**ឋ**យ គុ. អ្នកមានវ័យដល់ហើយ, អ្នកមានវ័យទៅហើយ ។ -**ឋ**ណ ឥ. ណ:នៃ...ទៅហើយ ។ នបុ. ការទៅ, ការដើរ, ការស្ទុះទៅ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឋ**ាឋ**ន**សព្ទ ។

ឧត**ន** នបុ. អាកាស (ដូច **ឧ**ន្ត** លិ**ក្ខ)។

ឧត**ិ** ឥ. [ឧម + ត] ឧ**ត**ិ, ដំណើរ, ក.ទៅ, ការទៅ, ការដើរ (ដូច **ឋ**ាត្រ), រ. **ឧ**ម**ន**ំ >**ឧ**ត**ិ** ។ ភូមិដែលសត្វ**ឧ**ប្ប**ី**ទៅ ឬ ភូមិជាទ**ី**ទ**ៅ**នៃ**ស**ត្ត**, រ. **ឧ**ន្ត**ព**្ម**ាតិ** >**ឧ**ត**ិ**, **ឧ**ច្ច**ន**្ត**ិ ឯ**ត**ាតិ ឋ**ា >**ឧ**ត**ិ** ។ -**ឋ**ស បុ. អ**ំ**ណ**ា**ច**ន**ៃ**ឧ**ត**ិ** ។ អ**ធ**្យ**ា**ស្ម**ៃ**យ, ប**ញ**្ញ**ា** (ដ**ូ**ច **ពុ**ទ**ិ**ធ**ិ**),ប្ម**ៃ**ទ**ន**ៃ**ភ**ាព**ម**ាន**ក**ាម-ភ**ព**ជ**ា**ដ**ើ**ម, ទ**ី**អ**ា**ស្ម**ៃ**យ, ទ**ី**ព**ឹ**ង (ដ**ូ**ច **ប**ត**ិ**ដ**ា**), ស**ម**្ម**ៃ**ច (ដ**ូ**ច **ន**ិ**ដ**ា**) ។

ឧត**ត**្ត**ស**ម**ា**ហ**ន** នបុ. [ឧ**ត**ត + ស**ម**ា**ហ**ន] ក.ច្ម**ៃ**ប**ា**ច**ន**ូ**ន**ខ្ម**ួ**ន, ក.ឧ**ត**ក**ន**ូ**ន**ខ្ម**ួ**ន, ក.ន**ិ**ត**ន**ូ**ន**ខ្ម**ួ**ន, ក.ន**ូ**ត**ន**ូ**ន**ខ្ម**ួ**ន (**ឧ**ត**ត**្ត នបុ. <**ឧ**ម ឬ **ឧ**ហ + ត = ធ**ម**្ម**ជ**ាត**ជ**ាគ្ម**ៃ**ង**ទ**ៅ, ម**ា**ង**ទ**ៀ**ត** ធ**ម**្ម**ជ**ាត**ជ**ាគ្ម**ៃ**ង**ក**ាន**ន**ូ**ន**ក**ម**្ម**ជ**ាកុ**ស**ល**ន**ិ**ង**អ**ក**ុ**ស**ល (ខ្ម**ួ**ន), រ. **ឧ**ច្ច**ន**ិ **ឧ**ណ្ហ**ា**ន**ិ **ក**ុ**ស**ល**ា**ក**ុ**ស**ល**ម**ៃ**ត**ៃ**ន**ា**ន**ិ >**ឧ**ត**ត**្ត**ំ**) ។

ឧត**ត**្ត នបុ. ក**ា**យ, ខ្ម**ួ**ន (ដ**ូ**ច **ឋ**ាម**ុ**) ។

ឧត**ទ** បុ. ឧ**ា**ម**ា**ម**ុ** យ) ។

គទា ឥ. អាវុធព្រះបាទកុវេរ, ដំបង ។

គទិត គុ. ពោល (ដូច **ភណិត**) ។

គន្ធភណ្ឌ បុ. ដើមក្រសាំង (ដូច **ភបីតន**) ។

គន្ធិ ធា. **សទ្ទេ គន្ធតិ** "ចេញសំឡេង, ពោល" ភូ. ។

គន្ធ បុ. សត្វត្មាត (ដូច **គិជ្ឌ**) ។

គន្ធិ ធា. **អតិសន្ធាយំ គន្ធេតិ គន្ធយតិ** "មិនចេះពិចារណា, លោភ, ឃ្លាន ឥតរបប (ញៀន) រាប់កន្លង," ចុ. ។ **គន្ធ** បុ. "ត្មាត" =**គិជ្ឌោ**, ។ អា. **គន្ធពាធិបុត្ត** ធ្លាប់សម្លាប់ត្មាត -**ស**. ។

គទ្រភ បុ. [គទ + រភ>គទ្រភ] លា, លាឈ្មោល(ដូច **ខរ**) ។ -**ភារ** បុ. ភារ:គឺ លាគប្បីនាំទៅ,ទ្រព្យមានទម្ងន់គឺលាគប្បីនាំទៅ។ -**យោនិ** ឥ. កំណើតនៃលា។

គទ្រភី ឥ. [គទ្រភ + ណ្ឍ] មេលា, លាញី ។

គទិ ធា. ១-**ទ្វិយត្ថិយំ ទ្ទាចាយំ គទតិ** "ពោល, និយាយ, ពោលច្បាស់" ភូ. **អាគទនំ គទិតំ អាគទោ** នបុ. បុ. "ពាក្យ, សម្តី, វោហារ របស់អ្នកប្រាជ្ញ" ។ **តថាគតោ** បុ. "ព្រះតថាគត, ព្រះនាមនៃព្រះពុទ្ធ មានវោហារ ច្បាស់លាស់, មានសម្តីត្រឹមត្រូវ," វិ. **តថា អាគទោ ឯតស្សាតិ តថាគតោ** -ស. (តថ+ អាគទ) ។ **សុគតោ** បុ. "ព្រះសុគត, ព្រះបរម-នាមនៃព្រះពុទ្ធពោលល្អ, វោហារក្បោះក្បាយ," វិ. **សុដ្ឋុ គទតីតិ សុគតោ** -ស. (ទ>ត) ។

២- **ទេវសទ្ទេ គទេតិ គទយតិ** "សូរភ្លៀង, សន្ធឹកមេឃ មេឃ គ្រហឹម,..."ចុ. ។

គន្តព្ព គុ. [គម + តព្ព] គឺ....គប្បីទៅ, - គួរទៅ ។

គន្តុកាមតា ឥ. [គន្តុកាម + តា] ភាវ:នៃ....ជាអ្នកចង់ដើម្បីទៅ, វិ. **គន្តុំ កាមេតីតិ** > **គន្តុកាមោ**, **គន្តុកាមស្ស ភាវោ** >**គន្តុកាមតា** ។

គន្តុំ អ. [គម + តុំ] រ៉ាកិ.ទៅ, ដើម្បីទៅ ។

គន្ត្វា អ. [គម + ត្វា] ទៅហើយ, ដល់ហើយ ។

គន្ថ បុ. [គន្ថ + អ] បករណ:ជាទីដោតក្រងនូវសេចក្តី ឬបករណ:ជាគ្រឿង ប្រកាសនូវសេចក្តី (គម្ពីរ), វិ. **អត្ថេ គន្ថេតិ បកាសេតិ ឯត្ថ ឯតេន ទ្ទាតិ** >**គន្ថោ** ។ - **ធុរ** នបុ. **គន្ថធុរ**:, ធុរ:គឺកិ.រៀននូវគម្ពីរ ។

គន្ថិកត្ថេរ បុ. [គន្ថិក + ថេរ] ព្រះថេរ:អ្នករៀននូវគម្ពីរ (**គន្ថិក** <គន្ថ + ណិក = វិ. **គន្ថំ ឧគ្គណ្ហាតីតិ** >**គន្ថិកោ**) ។

គន្ថ្ថ ធា. **សន្ថម្ភនេ** (?) **គន្ថេតិ គន្ថយតិ** "រៀបរៀង, និពន្ធ, តែងឡើង, ចងក្រងឡើង"ភូ. ។ **គន្ថោ** បុ. "គម្ពីរ, ក្រាំងឬសៀវភៅដែលតែង

ទ្បើង" ។

គន្ធ បុ. [គន្ធ + អ] ក្លិន, គ្រឿងក្រអូប (ដូច **ឃាយនីយ**), ក្លិនជាអារម្មណ៍ម្យ៉ាង, ឈ្មោះត្រកូលដំរីម្យ៉ាង, ក្លិនជាទានវត្តម្យ៉ាង ។ - **កុដិ** ឥ. កុដិដែលគេប្រោះព្រំហើយដោយក្លិនដ៏ជាទិព្ធ (**គន្ធកុដិ**, កុដិមានក្លិន), វិ. **ទិព្ធគន្ធេហិ បរិភាវិតា កុដិ** >**គន្ធកុដិ** ។ -**កុមារ** បុ. ឈ្មោះគន្ធកុមារ ឬ កុមារឈ្មោះគន្ធ: ។ -**គហណតយ** នបុ. កិ.ខ្លាចអំពីកិ.កាន់យកនូវក្លិន ។ - **ចុណ្ណាទិ** គុ. (វត្ថុ) មានវត្ថុមានក្លិន និងលំអិតជាដើម ។ - **ជាត** នបុ. គន្ធជាត, គុ. មានក្លិនកើតហើយ ។ - **ឥណ្ណា** ឥ. សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងក្លិន ។ - **តេលប្បទីប** នបុ. ប្រទីបដ៏ពេញដោយប្រេងមានក្លិន ។ - **បញ្ចង្គុលិក** គុ. កម្មដែលបុគ្គលធ្វើដោយម្រាម៥ គឺបុគ្គលចឹម (លាប, ចុច) ដោយវត្ថុមានក្លិន ។ - **បុប្ផាទិហត្ថ** គុ. មានវត្ថុមានក្លិន និងផ្ការជាដើមក្នុងដៃ ។ - **ភាជន** នបុ. ភាជន:សម្រាប់ដាក់នូវវត្ថុមានក្លិន, ភាជន:សម្រាប់ដាក់នូវគ្រឿងក្រអូប ។ - **មាលា** ឥ. វត្ថុមានក្លិននិងផ្ការកម្រង, គ្រឿងក្រអូបនិងផ្ការកម្រង ។ - **មាលាទិបូជា** ឥ. កិ. បូជាដោយវត្ថុមានគ្រឿងក្រអូបនិងផ្ការកម្រងជាដើម , កិ.បូជាដោយវត្ថុមានវត្ថុមានក្លិន និងផ្ការកម្រងជាដើម។ -**មាលាទិហត្ថ** គុ. មានវត្ថុមានក្លិននិងផ្ការកម្រងជាដើមក្នុងដៃ, វិ. **គន្ធោ ច មាលា ច** >**គន្ធមាលា** , **គន្ធមាលា អាទិ យស្ស តំ** >**គន្ធមាលាទិ** , **គន្ធមាលាទិ ហត្ថេសុ យេសំ តេ** >**គន្ធមាលាទិហត្ថា** ។ - **មាលាវត្ថភេសជ្ជាទិហត្ថ** គុ. មានវត្ថុមានក្លិន និងផ្ការកម្រង និងសំពត់ និងភេសជ្ជ:ជាដើមក្នុងដៃ ។ -**រសលោភ** បុ. សេចក្តីលោភក្នុងក្លិននិងរស, សេចក្តីជាប់ចិត្តក្នុងក្លិននិងរស ។ -**រហិត** គុ. រៀរហើយចាកក្លិន, ប្រាសហើយចាកក្លិន ។ -**ទាត** បុ. ខ្យល់ដ៏លាយដោយវត្ថុមានក្លិន, ខ្យល់ដែលលាយហើយដោយគ្រឿងក្រអូប ។ -**ទាសបុប្ផធូប** នបុ. វត្ថុមានក្លិន និងវត្ថុជាគ្រឿងអប់ និងផ្ការ និងធូប, គ្រឿងក្រអូបនិងគ្រឿងអប់ និងផ្ការ និងធូប ។ -**សាលិតណ្ឌុលភត្ត** នបុ. ភត្តដែលបុគ្គលចម្អិនដោយអង្ករ នៃស្រូវសាលីមានក្លិនក្រអូប ។ -**សេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីឈ្មោះគន្ធ: ។គុ. តិច, ត្លូច (ដូច **ថោក**) ។

គន្ធកុដិ ឥ. [គន្ធ+កុដិ] កុដិដែលគេប្រោះព្រំហើយដោយក្លិនដ៏ជាទិព្ធ (**គន្ធ-កុដិ**) , វិ. **ទិព្ធគន្ធេហិ បរិភាវិតា កុដិ** >**គន្ធកុដិ** ។ -**ថូបិកា** ឥ . កំពូលនៃគន្ធកុដិ ។ -**ឫមុខ** គុ. ទីចំពោះមុខនៃគន្ធកុដិ, ទីចំមុខនៃ...។ -**អាទិមុខ** គុ. ទីមានមុខឆ្ពោះទៅកាន់គន្ធកុដិ, ទីមានមុខបែរទៅកាន់គន្ធកុដិ ។ ព្រះគន្ធកុដិ ជាទីគង់នៃព្រះសាស្តា ។

គន្ធព្ធ បុ. [គន្ធ + អព្ធ + អ] អ្នកបរិភោគនូវអាហារមានក្លិន, ម្យ៉ាងទៀត អ្នក

ករម្រើកដោយអំណាចនៃល្បែងមានកិ. ច្រៀង និង កិ.រាំជាដើមក្នុងហានសួគ៌ (ជាឈ្មោះទេវបុត្តអ្នករបាំ), វិ. **គន្ធំ អព្ជតិ បរិភុញ្ជតីតិ** > **គន្ធព្ជោ** , **គោម្ហិ សគ្គេ ធុនាតិ កម្បតិ គាយនឌ្ឌនាទិវ-សេនាតិ ឋា** >**គន្ធព្ជោ** ។ - **ឫជា** ឥ. កិ.ឫជាដោយល្បែង ឬដោយរបាំ, កិ.ឫជានៃទេវបុត្តឈ្មោះគន្ធព្ជ ។ -**ហនុស** បុំ. ប្រជុំនៃគន្ធព្ជ និងមនុស្ស, គន្ធព្ជនិងប្រជុំនៃមនុស្ស, គន្ធព្ជនិងមនុស្ស ។ ការច្រៀង, ចម្រៀង (ដូច **គាយន**), អ្នកច្រៀង (ដូច **គាយក**), សេះ (ដូច **អស្ស**), ទេវតាម្យ៉ាងហៅថា **គន្ធព្ជ** ។

គន្ធព្ជាធិប បុំ. មហារាជជាធំលើគន្ធព្ជ (ដូច **ធតរដ្ឋ**) ។

គន្ធមាទន បុំ. [គន្ធ+មទ ឬមុទ+យុ] ភ្នំជាទីញ៉ាំងសត្វឲ្យស្រវឹងដោយវត្ថុមានក្លិន ឬភ្នំជាទីញ៉ាំងសត្វដែលចូលទៅឲ្យត្រេកអរដោយវត្ថុមានក្លិន (ភ្នំឈ្មោះ **គន្ធមាទនៈ**, ឈ្មោះភ្នំ ១ ក្នុងប្រទេសហិមពាន្ត),វិ. **គន្ធេហិ មទយតិ ឯតស្មិន្តិ** >**គន្ធមាទនោ**, **គន្ធេហិ មោទយតិ ឯតស្មិន្តិ** > **គន្ធមាទនោ** ។ -**ឧត្ថតគមន** នបុំ. កិ.ទៅកាន់ភ្នំឈ្មោះគន្ធមាទនៈ ។ - **អភិមុខ** គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ភ្នំឈ្មោះគន្ធមាទនៈ ។

គន្ធវាហ បុំ. ខ្យល់ (ដូច **វាយ**) ។

គន្ធសារ បុំ. ខ្លឹមចន្ទន៍ (ដូច **មលយជ**) ។

គន្ធារ អ.ន. [គំ+ធរ+ណ] ដែនឈ្មោះគន្ធារៈ, សំឡេងដូចសំឡេងសត្វពពែ ។ - **ភាសាវណ្ណ** បុំ. កិ.បាននូវសំពត់កាសាវៈមានក្នុងដែនគន្ធារៈ , កិ.បាននូវសំពត់កាសាវៈដែលកើតក្នុងដែនគន្ធារៈ ។ -**ភាសាវត្ថ** នបុំ. សំពត់កាសាវៈមានក្នុងដែនឈ្មោះគន្ធារៈ, សំពត់កាសាវៈដែលជននាំមកហើយអំពីដែនឈ្មោះគន្ធារៈ ។

គន្ធោទក នបុំ. [គន្ធ + ឧទក] ទឹកមានក្លិន, ទឹកក្រអូប ។ -**យជ** បុំ. ក្អមដ៏ពេញដោយទឹកមានក្លិន, ក្អមដ៏ពេញដោយទឹកក្រអូប, វិ. **គន្ធោទកេន ឫ យជោ** >**គន្ធោទកយជោ** ។

គន្ធិ ធា. **សូចនេ អន្ធនេ ច គន្ធេតិ គន្ធយតិ** "ប្រកាស, សម្តែង, ផ្សាយ ក្លិន, ភាយក្លិន, ធុំ" ចុ. ។ **គន្ធ** បុំ. "ក្លិន (ទាំងស្អុយទាំងក្រអូប) សម្តែងវត្ថុរបស់ខ្លួន, ផ្សាយ ឬ ភាយ" ។

គព្ភ បុំ. [គភ + អភ, ផ្លាស់ភនៃគភជា ព] គភ៌, ពោះ, ផ្ទៃ (ដូច **ឥត្ថិ**, **ឧទរ**), បណ្តូល, បន្ទប់, ល្ងែង (ដូច **ឱវរក**)។ -**ទ្វារមូល** នបុំ. ទីជាទីតាំងនៃទ្វារនៃបន្ទប់, ទីជិតនៃទ្វារនៃបន្ទប់ ។ -**បរិបាក** បុំ. កិ.ចាស់ជុំវិញនៃគភ៌ កិ.ចាស់នៃគភ៌ ។ -**បរិហារ** បុំ. វត្ថុជាគ្រឿងនាំទៅជុំវិញនូវគភ៌, វត្ថុជាគ្រឿងរក្សានៃគភ៌, កិ.រក្សានូវគភ៌, វិ. **គព្ភំ បរិហរន្តិ ឯតេ-ណាតិ** >**គព្ភបរិហារំ**, **គព្ភស្ស បរិហរណំ**>**គព្ភបរិហារេ** ។ -**ឋានគតេសជ្ជ** នបុំ. ថ្នាំជាគ្រឿងញ៉ាំងគភ៌ឲ្យធ្លាក់, ថ្នាំសម្រាប់

រំលូតនូវគភ៌ឬថ្នាំជាទីញ៉ាំងគភ៌ឲ្យធ្លាក់, (រ. **គព្ភំ បាតេតិ ឯតេន ឯត្ត ឥតិ** >**គព្ភបាតនំ**) ។ - **មំស** នបុំ. សាច់នៃគភ៌ ។ -**ឋាស** បុំ. កិ.នៅក្នុងគភ៌ ។ -**ឆុដ្ឋាន** នបុំ. កិ.ចេញនៃគភ៌, កិ.ចេញនៃសត្វដែលកើតក្នុងគភ៌(ការសម្រាលកូន) ។ -**សត** នបុំ. រយៈនៃបន្ទប់, រយៈនៃល្វែង ។ -**សហស្សប្បដិមណ្ឌិត** គុ. ប្រដាប់ចំពោះហើយដោយពាន់នៃបន្ទប់ ។ -**សហស្ស** នបុំ. ពាន់នៃបន្ទប់, -ល្វែង។ សត្វដែលស្ថិតនៅក្នុងផ្ទៃ (**ឥត្ថិដ្ឋសត្ត**)។

គព្ភមោចន នបុំ. ការរួចចាកគភ៌, ចេញចាកគភ៌, សម្រាលកូន, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **បសវ**សព្ទ

គព្ភរ នបុំ. គូហា (ដូច **លេណ**) ។

គព្ភាវក្កន្តិ ឥ. [គព្ភ + អវក្កន្តិ] កិ.ឈានចុះកាន់គភ៌, កិ.ចុះកាន់គភ៌ (អវ +កម + តិ > **អវក្កន្តិ**) ។

គព្ភិនី ឥ. ស្រីមានគភ៌ (ដូច **ឥត្ថិគព្ភ**) ។

គព្ភិនីភាវ បុ. [គព្ភិនី + ភាវ] ភាវៈនៃ....ជាអ្នកមានគភ៌ (**គព្ភិនី** <គព្ភ + ណ្ឍ + ឥនី = **គព្ភោ យស្សា អត្ថីតិ** >**គព្ភិនី**) ។

គព្ភិនីមិគី ឥ. [គព្ភិនី + មិគី] មេម្រឹគមានភគ៌ ។

គព្ភិនីវណ្ណ បុ. [គព្ភិនី + វណ្ណ] ភេទនៃស្រីមានគភ៌ ។

គព្ភ ធ. **ឋានណ គព្ភតិ** "ទ្រទ្រង់, ទទួលទុក, តាំងទុក" ភូ. ។ **គព្ភ** បុ. ប្រែបាន ៣ យ៉ាង ៖ ១/ គភ៌, ពោះម្តាយ =**ហតុកុច្ឆិ**, បាលីថា **គព្ភេ ឋសតិ ហនតោ** "សត្វនៅក្នុងផ្ទៃម្តាយ " ។ ២/ ទារក ឬ បុត្រក្នុងគភ៌ =**ហតុកុច្ឆិគតបុត្តោ**, បាលីថា **គព្ភោ មេ ទេវ ឋតិដ្ឋិតោ** "បពិត្រព្រះសម្មតិទេព បុត្តក្នុងគភ៌ខ្ញុំម្ចាស់តាំងនៅហើយ ឬទារកចាប់កំណើតក្នុងផ្ទៃខ្ញុំម្ចាស់ហើយព្រះអង្គ!"។
៣/ បន្ទប់, ល្វែង = **ឱវរកោ** បាលីថា **គព្ភំ ឋបិដ្ឋោ** "ចូលទៅកាន់បន្ទប់" -ស. ។

គព្ភិត គុ. អ្នកផ្ទើងផ្ទៃ,អ្នកព្រហើន, អ្នកប្រកបដោយអតិមានៈ,សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ទិត្ត** សព្ទ ។

គព្ភា ឥ. អតិមានៈ (ដូច **អតិមាន**) ។

គព្ភ ធ. ១- **ហឹសាយំ គព្ភតិ** "ជៀតជៀន" ភូ. ។
២- **ទព្ភ** (**អហង្ការ**) **គព្ភតិ គព្ភិតោ** "មានៈ, រឹងរូស, ផ្ទើងផ្ទៃ" ភូ. ។ ន. **គព្ភោ គព្ភំ គព្ភនំ** ។
៣- **ហាសេ** (**អហង្ការ**) **គព្ភេតិ គព្ភយតិ** ដូច **គព្ភតិ ចុ**. ។

គភីរ គុ. ជ្រៅ (ដូច **ឥន្ទ**) ។

គមន នបុ. [គម + យុ] កិ.ទៅ, កិ.ដល់, កិ.លុះ, ដំណើរ(ដូច **និយ្យាន**), វិ. **គម្យតេតិ** > **គមនំ** ។ -**កម្ម** នបុ. កម្មគឺកិ.ទៅ, កម្មដោយកិ.ទៅ, កម្មជាទីទៅ ។ -**កាល** បុ. កាលនៃកិ.ទៅ, កាលជាទីទៅ ។ -**កិច្ច** នបុ. កិច្ចគឺកិ.ទៅ, កិច្ចដោយកិ.ទៅ ។ -**ចិត្ត** បុ. សេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងកិ.ទៅ, សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីកិ.ទៅ ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីទៅ ។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ទៅ, សេចក្តីត្រូវការដល់កិ.ទៅ ។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃកិ.ទៅ ។ -**ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃជាទីទៅ ។ -**ទ្វារមត្ត** គុ. ទីគ្រាន់តែទ្វារជាទីទៅ, ទីត្រឹមតែទ្វារជាទីទៅ ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.ទៅ, ។ -**វេលា** ឥ. វេលាជាទីទៅ ។ -**សីល** គុ. មានកិ.ទៅជាប្រក្រតី, វិ. **គមនំ សីលមស្សាតិ** >**គមនសីលោ** ។

គមនាការ បុ. [គមន + អាការ] អាការគឺកិ.ទៅ, អាការនៃកិ.ទៅ ។

គមនាគមន នបុ. [គមន + អាគមន] កិ.ទៅនិងកិ.មក, ជាទីទៅនិងជាទីមក ។ -**មគ្គ** បុ. ផ្លូវជាទីទៅនិងផ្លូវជាទីមក ។

គមនាភាវ បុ. [គមន + អភាវ] ការមិនមានកិ.ទៅ ។

គមិក គុ. [គម +ឥក] អ្នកដំណើរ, អ្នកដែលប្រាថ្នាដើម្បីទៅក្នុងទីដទៃ, វិ. **គន្តុំ ឥច្ឆោតិ** >**គមិកោ** ។ -**ឱវត្ត** នបុ.[គមិក + វត្ត] វត្តគឺភិក្ខុគប្បីធ្វើដល់ភិក្ខុអ្នកគួរដើម្បីទៅ, -ដល់ភិក្ខុអ្នកដំណើរ, វិ. **គមិកស្ស ឱកាតុំ ឱវត្តំ** >**គមិកឱវត្តំ** ។

គមិត្ថ កិ. [គម + អ + ឥ-អា. + ត្ថ-ហី.] ទៅហើយ, ដល់ហើយ ។

គមិស្សតិ កិ. [គម + អ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងទៅ ។

គមីសុ កិ. [គម + អ + ឌ-អជ្ជ.] ទៅហើយ ។

គម បុ. ការទៅ, ការដើរ (ដូច **យាត្រា**) ។

គម្ភីរ គុ. [គម + ណ្ឌ, ចុះភ-អា.] ភាវៈប្រព្រឹត្តទៅដោយភាវៈមិនជាប់ជំពាក់ (ជ្រៅ, ជម្រៅដូច **គតីរ**), វិ. **គច្ឆតិ អគាធតាវេន ឋវត្តតីតិ** > **គម្ភីរោ** ។ -**ចារី** បុ. អ្នកត្រាច់ទៅក្នុងទឹកដ៏ជ្រៅ, អ្នកមានកិ.ត្រាច់ទៅក្នុងទឹកដ៏ជ្រៅជាប្រក្រតី ។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ....ជារបស់ជ្រៅ ។ - **ឃ្ឌ** គុ. អ្នកមានបញ្ញាដ៏ជ្រៅ ។ -**ឱរិយ** គុ. មានស្នាមភ្លោះដ៏ជ្រៅ, មានគូដ៏ជ្រៅ ។ -**ឱវត្តនី** ឥ. ផ្លូវជាទីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីដ៏ជ្រៅ, ផ្លូវជាទីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំហុងដ៏ជ្រៅ, ផ្លូវដ៏ជ្រៅ, ចំហុងដ៏ជ្រៅ ។

គម្ម គុ. (របស់)ដែលគួរដល់គួរបាន (ដូច **ឋត្តព្ព**) ។

គមិ ធា. **គតិយំ គច្ឆតិ គមតិ ឃម្មតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ការិត. **គច្ឆាបេតិ គច្ឆាបយតិ គច្ឆេតិ គច្ឆយតិ គមេតិ គមយតិ**, កម្ម. **គម្មតិ គមីយតិ អធិគម្មតិ អធិគមីយតិ** ។ **អាគច្ឆតិ** "មក" (អា+គមិ) =**អាយាតិ**, **ឧគ្គច្ឆតិ** "ឡើងទៅ, រះឡើង, ហើទៅ, ហោះ

ទៅ" (ឧ+គមិ) =**ឧយ្យាតិ** =**ឧទ្ធំ គច្ឆតិ** ។ **អតិគច្ឆតិ** "កន្លងទៅ, ផ្លោះទៅ,...″ (អតិ+គមិ) =**អតិក្កមិត្វា គច្ឆតិ** ។ **បដិគច្ឆតិ** "ត្រឡប់ទៅ, វិលទៅវិញ" (បដិ+គម) =**បុន គច្ឆតិ** ។ បើជា **បច្ចាគច្ឆតិ** "ត្រឡប់មក" (បដិ+អា+គមិ) ។ **អវគច្ឆតិ** "ត្រាស់ដឹង, ដឹង, យល់ ចុះទៅ (អវ+គមិ) **អធិគច្ឆតិ** "បាន, លុះ, ត្រាស់ដឹង" (អធិ+គមិ) =**លភតិ** ឬ =**ជានាតិ** ។ ន. **អធិគមោ អធិគមនំ អនុគច្ឆតិ** "ទៅតាម, ទៅខាងក្រោយ, ដើរតាម" (អនុ+គមិ) =**បច្ឆតោ គច្ឆតិ** រូបដទៃ **អនុគន្ត្វា អនុគមនំ សមន្ឋាគតោ** (សំ+អនុ+អា+គមិ+ត) ។ **ឧបគច្ឆតិ** "ចូលទៅ, ចូលទៅជិត" (ឧប+គមិ) =**សមីបំ គច្ឆតិ** រូបដទៃ **ឧបគតោ** ។ **អបគច្ឆតិ** "ទៅប្រាស, គេចចេញ (អប+គមិ) = **អបេតិ**, រូបដទៃ **អបគតោ អបគមនំ** ។ **ឱគច្ឆតិ** "ទៅផ្សេងៗ ឬទៅពិសេស" =**ឱគមតិ** ។ **និគច្ឆតិ** "បាន, ជួបប្រសព្ធ, លុះ" (និ+គមិ) =**លភតិ** អា. **យសំ ចោសោ និគច្ឆតិ** -ស. ។ **និគ្គច្ឆតិ** "ចេញទៅ, ចេញដំណើរទៅ (និ+គមិ) =**និក្ខមតិ** (សព្ទទាំង ២ នេះ មានរូបផ្សេងគ្នាដោយតម្រូតនិងឥតតម្រូតមានន័យក៏ផ្សេងគ្នាដែរ ។

គយាសីស	អ.ន	ប្រទេសឈ្មោះ **គយាសីសៈ** ។
គយ្ហមាន	គុ.	[គហ + យ + មាន] គឺ....កាលកាន់យក, -កាលចាប់ ។
គយ្ហូបគ	គុ.	[គយ្ហ + ឧប + គម + ក្ត] ចូលទៅជិតដល់នូវវត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីកាន់យក, -គឺបុគ្គលគប្បីចាប់យកបាន, ចូលទៅដល់នូវភាវៈជារបស់គឺបុគ្គលគប្បីចាប់យកបាន ។
គរហទិន្ន	អ.ន.	ឈ្មោះគរហទិន្ន ។ -**ឋត្ថ** បុ. រឿងនៃសាវ័កនៃនិគ្រន្ថឈ្មោះ **គរហ-ទិន្ន** ។
គរហន្តិ	កិ.	[គរហ + អ + អន្តិ-រ.] តិះដៀល ។
គរហភយតីត	គុ.	[គរហភយ + ភីត] ខ្លាចហើយអំពីភ័យគឺសេចក្ដីតិះដៀល, ខ្លាចហើយព្រោះភ័យគឺសេចក្ដីតិះដៀល ។
គរហា	ឥ.	ការតិះដៀល, ការពេបជ្រាយ, ការខ្ពើម (ដូច **ជិគុច្ឆា**) ។
គរហាមិ	កិ.	[គរហ + អ + មិ-រ.] តិះដៀល ។
គរហិត	គុ.	[គរហ + ឥ-អា. + ត] គឺ....តិះដៀលហើយ ។
គរហិតព្ព	គុ.	[គរហ + ឥ-អា.+ តព្ព] គឺ....គប្បីតិះដៀល ។
គរហិស្សតិ	កិ.	[គរហ + អ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងតិះដៀល ។
គរហុប្បាទន	នបុ.	[គរហ + ឧ + បទ + យុ] កិ.ញ៉ាំងសេចក្ដីតិះដៀលឲ្យកើតឡើង, កិ.ញ៉ាំងដំនៀលឲ្យកើតឡើង ។
គរហិ	ធា.	១-**គុច្ឆនេ គរហតិ គរហោ** "គួរខ្ពើម, ខ្ពើម" ភូ. ។

២- **ទ្វិនិន្ទនេ គរហោតិ គរហាយតិ គរហោ** "និន្ទាផ្សេងៗតិះដៀល, រិះគន់" បុ. ។ **គារយ្ហ** គុ. "ថោកទាប, គួរតិះដៀល, គួរខ្ពើម" ។ **គារ-យ្ហ**ច គុ. "មានវាចាថោកទាប, មានមាត់អាក្រក់, មានសម្តីឥតតម្លៃ" ។

គរឡ នបុ. ពិស (ពស់ជាដើម) (ដូច **ទ្ទិ**ស) ។

គរុ បុ. [គរ+ឧ] អាចារ្យអ្នកស្រាចនូវសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងសិស្សទាំងឡាយ (គ្រូ, បុគ្គលគួរគោរពគឺមាតាបិតា គុ. ធ្ងន់), វិ. **សិស្សេសុ សិនេហំ គរតិ សិញ្ចតីតិ** >**គរុ** ។ អភិ. សូចិ មានន័យប្លែកពីនេះដោយច្រើន ។ ន. ស្លាបសត្ត (ដូច **ឆ**ទ) គុ. ធំ (ដូច **ម**ហន្ត), រឹងប៉ឹង (ដូច **ទុ**ជ្ជ**ន**), ធ្ងន់, យូរ (ដូច **អ**ណ**ហ**ុ**ក**) ។

គរុក គុ. [គរុ + ក-ស.] ធ្ងន់, ជាទម្ងន់ ។

គរុកត គុ. [គរុ + កត] គឺ....ធ្វើហើយនូវសេចក្តីគោរព, គឺ....ធ្វើឲ្យជាអ្នកគោរពហើយ, មានសេចក្តីគោរពធ្វើហើយ ។

គរុកាបត្តិ ឥ. [គរុក + អាបត្តិ] អាបត្តិដ៏ធ្ងន់ ។

គរុគព្ភ គុ. [គរុ + គព្ភ] អ្នកមានគភ៌ធ្ងន់(ដូច **ឥ**ត្ថិ**ន**ី), វិ. **គរុ គព្ភោ យស្ស សា** > **គរុគ**ព្ភ ។ - **តា** ឥ. ភាវៈនៃ.....នោះជាអ្នកមានគភ៌ធ្ងន់ ។

គរុតរ គុ. [គរុ + តរ] គ្រូវិសេសជាង, បុគ្គលអ្នកគួរគោរពជាង, ធ្ងន់ជាង ។

គរុធម្ម បុ. [គរុ + ធម្ម] គរុធម៌ (ធម៌ដ៏ធ្ងន់, ធម៌គួរគោរព) ។

គរុភារ បុ. [គរុ + ភារ] ភារៈដ៏ធ្ងន់, ភារៈជាទម្ងន់, មានភារៈដ៏ធ្ងន់ ។

គរុឡ បុ. [គរុ + លា + អ, លា>ល>ឡ] សត្វកាន់យកនូវភារៈដ៏ធ្ងន់(គ្រុឌ ដូច **សុ**ប**ណ្ណ**), វិ. **គ**រុ **ភ**ារ**ំ លាតិ អ**ាទ**ទ**ាតិ **ត**ណ្ណ**ាតីតិ** >**គ**រុ**ឡោ** ។ ម្យ៉ាងទៀត (**គ**រុ**ឡ** <គរ>គរុ + ហាន + ណ, ផ្លាស់ហ >ឡ, លុបទីបំផុតធាតុនិងបច្ច័យ) សត្វបៀតបៀននូវពិស (គ្រុឌ), វិ. **ភ**ារ**ំ ទ**ិ**ស**ំ **ហ**ន្តីតិ >**ភ**ារ**ុ**ឡោ ។ - **ឧ**ាតក បុ. កូននៃគ្រុឌ ។

គរ ធ. ១-**សេ**ចនេ **ភ**ារ**ិ** "ស្រោច, បាច, ប្រោះព្រំ" ភូ. ។
២-**ឧ**ត្ត**ម**េ **ភ**ារ**ិ ភ**ារ**ិ ភ**ារ**យ**ិ "ឡើងទៅលើ, ទៅខ្ពស់, នៅខ្ពស់" ភូ. ចុ. ។ **ភ**ារ**ុ** បុ. គ្រូ, ជាឈ្មោះនៃបុគ្គលគួរគោរពទាំងអស់ មានមាតាបិតាគ្រូអាចារ្យជាដើម នៅខាងលើ ឬធ្ងន់ ។ **ភ**ារ**ព** បុ. "សេចក្តីលំអុតលំឱន ការឱនលំទោន, ការយកចិត្តទុកដាក់, សេចក្តីគោរព" វិ. **ភ**ារ**ូ**ន**ំ ភ**ារ**ោ ភ**ារ**ោ=ភ**ារ**េ**ន**ុ **ភ**ារ**ុ**ករ**ណ**ំ (គរ+ ណ មង្គ. ៣/៩៥៣) ។

គល បុ. [គ**ល**+អ ឬ** គ**ិ**ล**+អ] អ**ว**យ**ว**ៈ**ជ**ាគ្រឿ**ง**ស**ី**, ឬ**ว**យ**ว**ៈ**ជ**ាគ្រឿ**ง**ល**េ**ប ចូ**ล**ទ**ៅ** (ក, ប**ំ**ព**ង**ក), **ว**ិ. **ค**ล**ณ**ิ **ว**ท**ณ**ิ **ว**ญ**ฺ**ห**ว**ณ**ิ **ว**ณ**ฺ**ณ**ว**ติ >**ค**ณ**ว**, **ค**ิ**ล**ติ **ว**ณ**ฺ**ณ**ว**ติ **ว**า >**ค**ณ**ว** ។ -**ณ**ว**ฺ**ฬิ ฉ. ป**ำ**ง**ง** នៃ**ก** ។

- **ណោហិត** នបុ. ឈាមក្នុងបំពង់ក, ឈាមនៃក ។ - **ទាដក** បុ. បំពង់នៃក ។

**គលប្ប្ប្

គហដ្ឋ បុ. [គហ + ឋា + ក្ត] អ្នកតាំងនៅក្នុងផ្ទះ ឬ អ្នកបិតនៅដោយអំណាចនៃសេចក្ដីរីករាយក្នុងផ្ទះ ឬក្នុងកាមគុណ៥, អ្នកស្ថិតនៅក្នុងផ្ទះ (គ្រហស្ថ) (ដូច **គិហី**), វិ. **គហេ គេហេ ឋិដ្ឋតីតិ** >**គហដ្ឋោ**, **គហេ គេហេ បញ្ចកាមគុណេ ឋា រាគវសេន ឋិដ្ឋតីតិ ឋា** > **គហដ្ឋោ** ។

គហណ នបុ. [គហ + យុ] កិ.កាន់, កិ.ចាប់, កិ.រៀន, កិ.ប្រកាន់, សេចក្ដីប្រកាន់, ព្រៃ (ដូច **វន**) ។ បុ. ស្បាត, សាំញ្ជាំ, ជិត (ដូច **ករលិ**) ។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ..., ត្រូវការដល់កិ...., ។ -**និស្សិត** គុ. អាស្រ័យហើយនូវ...,។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយ.... ។ -**សមយ** បុ. សម័យជាទីរៀន ។ -**សង្ខាត** បុ. ពោលគឺកិ.កាន់យក, ពោលគឺសេចក្ដីប្រកាន់ ។

គហណាភាវ បុ. [គហណ+អភាវ] ការមិនមាននៃកិ.កាន់យក,កិ.មិនមាននៃសេចក្ដីប្រកាន់។

គហណី ឥ. ផ្ទៃ, ពោះ (ដូច **ឧទ**, **ឧទរ**), គេជោធាតុតាំងនៅក្នុងផ្ទៃដុតអាហារឲ្យរលួយ (ដូច **ឋានាគ**) ។

គហន នបុ. [គហ+យុ] ព្រៃជាទីកាន់យកនូវវត្ថុមានទព្វសម្ភារៈជាដើមនៃមនុស្ស ឬព្រៃជាទីកាន់យកនូវទីជាលំនៅនៃខ្លួននៃសត្វមានក្ងោកជាដើ (ព្រៃ, ព្រៃស្ងាត, គុ. សាំញ្ជាំ, ស្ទុគស្ទាញ), វិ. **គណ្ហន្តិ ឯត្ថ មនុស្សា ទព្វសម្ភារាទីនីតិ** >**គហនំ**, **គណ្ហន្តិ ឯត្ថ មយូរាទយោ សត្តា អត្តនោ និវាសន្តិ ឋា** >**គហនំ** ។

គហបតានី ឥ. [គហបតិ + ឥនី] ស្រីជាម្ចាស់នៃផ្ទះ ។

គហបតិ បុ. [គហ + បតិ] គហបតី, ជនជាម្ចាស់នៃផ្ទះ ។ -**បុត្ត** បុ. កូននៃគហបតី ។ -**មហាសាលកុល** នបុ. ត្រកូលនៃគហបតីមហាសាល, ត្រកូលនៃគហបតីជាមហាសាល (ត្រកូលនៃគហបតីអ្នកមានភោគៈជាសារៈដ៏ធំ) ។

គហបតិក បុ. [គហបតិ + ក-ស.] គហបតី, គហបតីតូច ។

គហបតិមហា-សាល បុ. គហបតីដែលមានទ្រព្យទុកដាក់មិនចាយវាយចំនួន ៤០ កោដិ ចាយវាយ ១ ថ្ងៃចំនួន ៥ អម្ពណ ឈ្មោះថាគហបតីមហាសាល ។

គហិត គុ. [គហ + ឥ-អា. + ត] គឺ....កាន់យកហើយ, គឺ....រៀនហើយ ។ -**កម្ម** នបុ. កម្មគឺ...កាន់យកហើយ ។ -**ការ** បុ. ការនៃ....គឺ....កាន់យកហើយ ។ -**គហិតកហាបណ** បុ. កហាបណៈដែល...កាន់យកហើយ។ ។ -**គហិតដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ...គឺ....កាន់យកហើយ។ ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីគឺ...កាន់យកហើយ ។ -**គហិតបទ** នបុ. បទគឺ....កាន់យកហើយ។, -រៀនហើយ។ ។ -**គហិត** គុ. គឺ...កាន់យក

ហើយៗ ។ -**ङ्गेហ** នបុំ. ផ្ទះគឺ....កាន់យកហើយ ។ - **ङ्ग** នបុំ. ភាវ:នៃ...ជា...គឺ....កាន់យកហើយ ។ -**នាមធেយ្យ** បុំ. មានឈ្មោះគឺ បុគ្គលទ្រទ្រង់កាន់យកហើយ, មានឈ្មោះគឺ...កាន់យកហើយ ។ - **និមិត្ត** នបុំ. និមិត្តគឺ....កាន់យកហើយ ។ - **ឫជិញ្ញ** គុ. អ្នកមានសេចក្តីប្តេជ្ញាកាន់យកហើយ, អ្នកមានសេចក្តីប្តេជ្ញាគឺ....កាន់យកហើយ, អ្នកមានវាចាគឺបុគ្គលគប្បីដឹងតបគឺ....កាន់យកហើយ ។ - **បត្ត** បុំ. បាត្រគឺ...កាន់យកហើយ ។ - **ភាជន** នបុំ. ភាជន:គឺ...កាន់យកហើយ ។ - **ភាវ** បុំ. ភាវ:នៃ...ជា...គឺ...កាន់យកហើយ ។ - **មុខ** នបុំ. មុខគឺ...កាន់យកហើយ ។ -**សាខា** ឥ. មែកគឺ...កាន់យកហើយ ។

គហិតាវសេសក គុ. [គហិត+អវសេសក] ជាចំណែកដ៏សេសចុះគឺ....កាន់យកហើយ ។

គហេតព្ព គុ. [គហ + អ + តព្ព] គឺ....គប្បីកាន់យក ។ -**ङ्गហណ** នបុំ. កិ.កាន់យកនូវវត្ថុដែលខ្លួនគប្បីកាន់យក ។ - **បិណ្ឌ** បុំ. បិណ្ឌ:គឺ....គប្បីកាន់យក, ដុំនៃបាយ ឬដុំនៃអាមិស:គឺ...គប្បីកាន់យក ។ - **យុត្តក** គុ. គួរគឺ....គប្បីកាន់យក, គួរដល់វត្ថុជារបស់គឺ....គប្បីកាន់យក ។

គហេតុំ អ. [គហ + អ + តុំ] ដើម្បីកាន់យក, រ៉ាកិ.កាន់យក ។

គហេត្វា អ. [គហ + អ + ត្វា] កាន់យកហើយ, ចាប់ហើយ ។

គហេស្សសិ កិ. [គហ + អ + ស្សសិ-ភ.] នឹងកាន់យក, នឹងចាប់ ។

គហិ ធា. ១-**គហនេ គហតិ បङ्ग្គហតិ** "ចាប់, កាន់, ទទួល" ភ្វ. ។ **បङ्ग្គហ** បុំ. "បាត្រ, ភាជន:" =**បត្ត** -ស. ។ **បङ्ग្គហ**សព្ទនេះប្រែថា "ការផ្គងទ្បើង, ការលើកទឹកចិត្ត, ការសរសើរ" ជាគូផ្ទុយនឹងនិគ្គហ "ការផ្ទាលផ្ទាញ់, ផ្ទាញ់ផ្ទាល់, សង្កិន" ។ **បङ्ग្គាហ** បុំ. "សេចក្តីព្យាយាម, ប្រឹងប្រែង" = **ឱរិយំ** ។

២- **ឧបាទានេ** (**គហណេ**) **គណ្ហតិ គណ្ហាតិ យេប្ប្ចតិ** "ចាប់, កាន់" ត. ។ ការិត. **គណ្ហាបេតិ គណ្ហាបយតិ**, **គាហេតិ គាហយតិ គាហាបេតិ គាហាបយតិ គាហេត្វា** ។ល។ កម្ម. **គយ្ហតិ គណ្ហីយតិ** ។ សទ្ទនីតិបំបែកជាបទមាលាខ្លីៗ ថា **គណ្ហតិ គណ្ហាតិ គណ្ហន្តិ គណ្ហសិ គណ្ហថ**,... ។ អជ្ជ. **អគ្គហី អគ្គហុं អគ្គហីសុ អគ្គហេសុं**,... ។ ភវิ. **គហេស្សតិ គហេស្សន្តិ**,... ។ កាលา. **អគ្គហិ-ស្សា អគ្គហិស្សុं** ។ **យេប្ប្ចតি**ផ្ទាស់ **គហি** ជា **យេ** និង **ប្ប**ចម្ងាយ នៅក្នុងពួក**គហ**ធាតុ ស. ចែកជាបទមាលាខ្លីៗថា **យេប្ប្ចតি យេ-ប្ប្ចន្តি**, **យេប្ប្ចសি**,... ។ **គហি**ធាតុ កាលប្រកបចូលឧបសគ្គ:មានអត្ថន័យផ្សេងៗ ដូចតទៅនេះ ៖ **បរিङ्ग្គណ្ហាតি** "កំណត់យក, កាន់យកជុំវិញ, ហ្វូងហ្ចង, គ្រប់គ្រង, កំណត់,..." ។ រូបដទៃ **បរিङ្ग្គហោ បរিङ្ग្គាហ-**

ភោ បរិគ្គហិតោ បរិគ្គហេត្វា បរិគ្គហណំ,... ។ **បដិគ្គណ្ហាតិ** "ទទួល, ទទួលកាន់យក កាន់យកចំពោះ, រូបដទៃ **បដិគ្គហោ បដិ-គ្គាហកោ បដិគ្គហិតោ**,... ។ **អធិគ្គណ្ហាតិ** "បាន, លុះ" កាន់យកក្រៃលែង,... ។ **បគ្គណ្ហាតិ** ផ្គងឡើង, លើកស្ទួយ, លើកទឹកចិត្ត,... រូបដទៃ **បគ្គហោ បគ្គយ្ហ បគ្គណ្ហិត្វា**,... ។ **និគ្គណ្ហាតិ** "ផ្ទាញ់ផ្ទាល់, ផ្ទាលផ្ទាញ់, ដាក់ទោស,...″ រូបដទៃ **និគ្គហោ និគ្គណ្ហិត្វា និគ្គយ្ហ**,... ។ **ឧគ្គណ្ហាតិ** រៀនយក, រៀន, សិក្សា,... រូបដទៃ **ឧគ្គហោ ឧគ្គណ្ហិត្វា ឧគ្គហេតុं ឧគ្គាហកោ**,... ។ **សង្គណ្ហាតិ** "អនុគ្រោះ, សង្គ្រោះ, ករុណា, រួបរួម, ធ្វើឲ្យខ្ជី, បំប្រួញ កាន់យកដោយប្រពៃ" រូបដទៃ **សង្គហោ សង្គាហកោ សង្គហិតោ**,... -ស. ។ អា. **អហំ ជាលឹ គហេស្សामि** "យើងនឹងចាប់ចៅជាលី" ។ **អញ្ញតរំ សតិប្បដ្ឋានំ ឧគ្គណ្ហាបេន្តि** "បង្រៀននូវសតិប្បដ្ឋានណាមួយ" ។ **សទ្ធึ អមច្ច សហស្សេន គាហាបេត្វា** "ឲ្យចាប់ព្រមទាំងអាមាត្យ ១000 នាក់" ។ **ឧបជ្ឈំ គាហាបេត្វា** "ឲ្យកាន់យកព្រះឧបជ្ឈាយ៍ហើយ" -ស. ។

គឡុល បុ. ចំណងផ្ការ, គ្រឿងចងផ្ការ (ដូច **សាពន្ធន**) ។

គឡោចី ឥ. វល្លិស្ពុយ, វល្លិជោម (ដូច **ឫតិលតា**) ។

គឡោចីលតា ឥ. [គឡោចី + លតា] វល្លិជោម, វល្លិឈ្មោះគឡោចី ។

គា ធា. **គតិយំ គាតि គានं** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

គាថា ឥ. [គេ+ថ+អា-ថ.] សទ្ទជាតិដែលបុគ្គលពោល (**គាថា**), រិ. **គិយតि ភថि-យតីតि** >**គាថា** ។ -**បទ** នបុ. បទនៃគាថា, បទគឺគាថា ។ - **បរិយោសាន** នបុ. កាលជាទីបំផុតចុះជុំវិញនៃគាថា ។ - **មត្ត** គុ. ពាក្យត្រឹមតែគាថា ។ - **ភេទ** បុ. សេចក្តីផ្សេងនៃគាថា ។ - **មត្ត** គុ. ពាក្យត្រឹមតែគាថា, ពាក្យមានគាថាជាប្រមាណ ។ -**អវសាន** នបុ. (<គាថា + អវសាន) កាលជាទីបំផុតចុះនៃគាថា ។ - **វចន** នបុ. ពាក្យនៃគាថា ។ របៀបពាក្យដែលគួរសរសើរ (ដូច **បជ្ជ**) ។ ការទម្លាយឬបញ្ចេញនៅវាចា (ដូច **ភាណីភេទ**) ។

គាធ បុ. [គាធ + អ] ការស្នង់ចុះ, ការតាំងនៅ, ការតាំងទុក, សេចក្តីលោភ, សេចក្តីចង់បាន, ទីពឹង, លំនៅ, រន្ធ ។

គាធि ធា. **បតिដ្ឋានិស្សយគន្ថេសុ គាធតि គាធো** "ជាទីពឹង, ជាទីអាស្រ័យ, រៀបរៀង, និពន្ធ, តែង" ភូ. ។ អា. **គាធं ករោ** ។ **ឧគ្ម្ភីរគោ អគាធं** -ស. ។

គាន នបុ. ការច្រៀង, ចម្រៀង (ដូច **គីត**) ។

គាម បុ. [គស + ម ឬគេ + ម] ប្រទេសជាទីបរិភោគនៃជន ឬប្រទេសជាទីពោលនៃជន (ស្រុកដូច**សំវសថ**, ទីនៅនៃជន ដូច **ជនាវាស**), វិ. **គសន្តិ ឯត្ថាតិ** >**គាមោ**, **គាយន្តិ ឯត្ថាតិ វា** >**គាមោ** ។ - **កម្មការណដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីធ្វើនូវកម្មក្នុងស្រុក ។ -**ការាម** បុ. (<គាមក + អារាម) អារាមជិតស្រុកតូច ។ - **ក្ខេត្តទ្វិបទចតុប្បទ-យានវាហន** នបុ. ស្រុកនិងខេត្ត (ស្រែ) និងសត្វមានជើងពីរ និងសត្វមានជើង៤ និងយាន និងវាហនៈ ។ - **ការវាស** បុ. អាវាសជិតស្រុកតូច, អាវាសតាំងនៅជិតស្រុក ។ - **កិច្ច** នបុ. កិច្ចនៃស្រុក, កិច្ចក្នុងស្រុក ។ - **គត** គុ. ទៅហើយកាន់ស្រុក ។ - **ឃាតកាទិ** គុ. (ទុច្ចរិត) មានកិ.សម្លាប់នូវអ្នកស្រុកជាដើម, (កម្ម) មានកម្មនៃបុគ្គលអ្នកសម្លាប់នូវអ្នកស្រុកជាដើម ។ - **ឃាតាទិកម្ម** នបុ. កម្ម មានកិ.សម្លាប់នូវអ្នកស្រុកជាដើម, កម្មមានកម្មនៃបុគ្គលអ្នកសម្លាប់នូវអ្នកស្រុកជាដើម ។ - **ទារក** បុ. ទារកនៃអ្នកស្រុក ។ - **និគម-ជនបទរាជធានី** ឥ. ស្រុកនិងនិគម និងជនបទ និងរាជធានី ។ - **អន្តរ** នបុ. ចន្លោះនៃស្រុក , រវាងនៃស្រុក, លង្វែកនៃស្រុក ។ - **អន្ត** បុ. ទីបំផុតនៃស្រុក, ចុងនៃស្រុក ។ - **ភោជក** បុ. ជនអ្នកបរិភោគនូវសួយក្នុងស្រុក, **គាមភោជក** (ចៅហ្វាយស្រុក ឬមេស្រុក), វិ. **គាមេ សុង្កំ ភុញ្ជតីតិ** >**គាមភោជកោ** ។ - **មក្ខិកា** ឥ. រុយក្នុងស្រុក, រុយស្រុក ។ - **មជ្ឈ** នបុ. កណ្តាលនៃស្រុក ។ -**ទារ** បុ. ស្រុកគឺបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នា, ស្រុកសួយ, ស្រុកដ៏ប្រសើរ ។ - **ទាសី** បុ. អ្នកនៅក្នុងស្រុក, អ្នកមានកិ.នៅក្នុងស្រុកជាប្រក្រតី ។ - **សត** នបុ. រយនៃស្រុក ។ - **សូការបោតក** បុ. កូននៃជ្រូកស្រុក ។ ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **គណ**) ។

គាមណិ បុ. [គាម + នី, នី>ណិ + អ] ជនអ្នកនាំទៅនូវស្រុក (មេភូមិ, មេស្រុក, នាយស្រុក, ជាធំ,ជាប្រធាន), វិ.**គាមំ នេតីតិ** >**គាមណិ** ។ ជនប្រសើរ (ដូច **សេដ្ឋ**), ជនជាធំ (ដូច **អធិប**), ជនជាធំឬចាស់ទុំក្នុងស្រុក (ដូច **គាមជេដ្ឋក**។

គាមណិយ បុ. ហ្មដំរី, ហ្ម្មសេះ ជាដើម (ដូច **ហត្ថិហយាទ្យាចរិយ**) ។

គាមធម្ម បុ. មេថុនធម្ម (ដូច **ព្យវាយ**) ។

គាមនី បុ. ជនជាធំ, ខ្ពង់ខ្ពស់, ប្រសើរ (ដូច **សេដ្ឋ**) ។

គាមសន្ធោហ បុ. ប្រជុំនៃស្រុក (ដូច **គាមសមូហ**) សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**មណ្ឌលសព្ទ** ។

គាមាភិមុខ គុ. [គាម + អភិមុខ] មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ស្រុក, មានមុខសំដៅទៅកាន់ស្រុក, មានមុខបែរទៅកាន់ស្រុក ។

គាមិក គុ. [គាម + ណិក] អ្នកនៅក្នុងស្រុក, វិ. **គាមេ ភវតីតិ** >**គាមិកោ** ។

- **មនុស្ស** បុ. មនុស្សអ្នកនៅក្នុងស្រុក (មនុស្សស្រុកក្រៅ) ។

គាមុបចារ បុ. [គាម + ឧបចារ] ឧបចារ:នៃស្រុក, ទីជាទីគ្រាច់ទៅជិតនៃស្រុក, ព្រំរបស់ស្រុក ។

គាយតិ កិ. [គេ + អ + តិ-វ.] ច្រៀង ។

គាយថ កិ. [គេ + អ + ថ-វ.] ច្រៀង ។

គាយន នបុ. [គេ+យុ] កិ.ច្រៀង, ជាទីច្រៀង, វិ. **គាយតេតិ** >**គាយនំ**, **គាយតិ ឯត្ថាតិ** >**គាយនំ** ។ - **ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីច្រៀង ។ -**ភាព** បុ. ភាវ:នៃកិ.ច្រៀង, ភាវ:គឺកិ.ច្រៀង ។

គាយន្ត គុ. [គេ + អ + អន្ត] កាលច្រៀង, កំពុងច្រៀង ។

គាយន្តិ កិ. [គេ + អ + អន្តិ-វ.] ច្រៀង, រមែងច្រៀង ។

គាយមាន គុ. [គេ + អ + មាន] កាលច្រៀង, កំពុងច្រៀង ។

គាយសិ កិ. [គេ + អ + សិ-វ.] ច្រៀង ។

គាយាបេតិ កិ. [គេ + ណាបេ + តិ-វ.] ឲ្យច្រៀង, ញ៉ាំង....ឲ្យច្រៀង ។

គាយិ កិ. [គេ + អ + ល្យ-អជ្ជ.] ច្រៀងហើយ ។

គាយិត គុ. [គេ + ត-អា. + ត] គឺ.....ច្រៀងហើយ ។

គាយិត្វា អ. [គេ + ត-អា. + ត្វា] ច្រៀងហើយ ។

គាយិស្សតិ កិ. [គេ + អ + ត-អា. + ស្សតិ-ភ] នឹងច្រៀង ។

គារយ្ហ គុ. ថោកទាប (ដូច **និហីន**) ។

គារវ នបុ., បុ. [គរុ+ណ] ភាវ:នៃសេចក្តីគោរព ឬ សេចក្តីគោរព, វិ. **គរុស្ស ភាវោ** > **គារវំ**, **គរុ ឯវ ភាវ** >**គារវោ** ។

គាវិរបដ្ឋន នបុ. [គាវិរ + បដ្ឋន] កំពង់ឈ្មោះគាវិរ:, កំពង់ជាទីចតឈ្មោះគាវិរ: ។

គាវី ឥ. [គម+ណ្យ] សត្វតែងដើរទៅ (មេគោ គោញី ដូច **សិង្ហិនី**), វិ. **គច្ឆតីតិ** > **គាវី** ។

គាវុតប្បមាណ គុ. [គាវុត + បមាណ] មានគាវុតជាប្រមាណ, ប្រមាណមួយគាវុត ។

គាវុតិកនិធិកុម្ភី ឥ. [គាវុតិក + និធិកុម្ភី] ឆ្នាំងដ៏ពេញដោយទ្រព្យគឺបុគ្គលគប្បីកប់ទុកមានគាវុតជាប្រមាណ, ឆ្នាំងដ៏ពេញដោយកំណប់ទ្រព្យមានគាវុធជាប្រមាណ, ឆ្នាំងកំណប់មានគាវុធជាប្រមាណ ។

គាវុត នបុ. មួយគាវុតចំនួន ៨០ ឧសភ, ៧ ហត្ថត្រូវជា ១ យដ្ឋិ ២០ យដ្ឋិត្រូវជា ១ ឧសភ, ៨០ ឧសភត្រូវជា ១ គាវុត, ៤ គាវុធត្រូវជា ១ យោជន៍ ។

គាវោ បុ. [គោ + យោ-វិ.] រីគោទាំងឡាយ, ន្ទ.....។

គាហ បុ. [គហ + ណ] កិ.កាន់យក, កិ.ចាប់, សេចក្ដីប្រកាន់(ដូច **គហ**), វិ. **គហណ** >**គាហ** ។

គាហបច្ច បុ. គហបតគ្គិ ភ្លើងគឺម្ចាស់ផ្ទះគឺប្ដីជាភ្លើងរបស់ប្រពន្ធ។ ជាភ្លើងរបស់ប្ដី ។

គាហាបិត គុ. [គហ+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ....ញ៉ាំង....ឲ្យចាប់ហើយ, វិ. **គាហ-ាបិយិត្ថាតិ** >**គាហាបិតោ** ។

គាហាបេត្វា អ. [គហ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យចាប់ហើយ, ឲ្យកាន់យកហើយ ។

គាហាបេស្សន្តិ កិ. [គហ + ណាបេ + ស្សន្តិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង....ឲ្យកាន់យក ។

គាហិ ធា. **ទ្ធិណោឡ្ឍនេ គាហតិ គាហោ** "ធ្វើឲ្យរឹតវរ, រំខាន" ភូ. ។ អា. **ចន្ទ-ន្ត្ថាហោ** "ចន្ទគ្រោះ ធ្វើឲ្យព្រះចន្ទរំខាន" ។ **សុរិយត្ថាហោ** "សូរ្យគ្រោះ ធ្វើព្រះអាទិត្យឲ្យរឹតវរ," ។ **ឧក្ខត្ថត្ថាហោ** "នក្ខត្រគ្រោះ" -ស. ។

គាឡ គុ. [គហ + ត] មាំ, ដ៏មាំ ។ - **ពន្ធន** នបុ. វត្ថុជាគ្រឿងចងដ៏មាំ, កិ.ចងដ៏មាំ, ចំណងដ៏មាំ ។ - **រូ** គុ. មានកិ.រក្សាដ៏មាំ ។

គិន្ធមក នបុ. គ្រឿងប្រដាប់ស្មា ។

គិជ្ឈកូដ បុ. [គិជ្ឈ + កូដ] ភ្នំគិជ្ឈកូដ, ភ្នំមានគំពូលប្រាកដស្មើដោយត្មាត, ភ្នំមានកំពូលដូចជាត្មាត ។ - **មត្ថក** បុ. ទីបំផុតនៃភ្នំគិជ្ឈកូដ, កំពូលនៃភ្នំគិជ្ឈកូដ ។ **គិជ្ឈ** <គិធ + យ , ផ្លាស់ធ + យ >ឈ, តម្រូតជ ។ ភ្នំគិជ្ឈកូដ ជាភ្នំ ១ នៅក្បែរក្រុងរាជគ្រឹះ ។

គិជ្ឈ បុ. សត្វត្មាត (ដូច **គទ្ធ**) ។

គិញ្ជកា ឥ. ឥដ្ឋ (ដូច **ឥដ្ឋកា**) ។ ឥដ្ឋមានពីរយ៉ាងគឺ**ឆទនិដ្ឋកា** ឥដ្ឋសម្រាប់ប្រក់គឺក្បឿង ១ **ចយិដ្ឋកា** ឥដ្ឋសម្រាប់រៀប ១ ។

គិទ្ធ បុ. អ្នកលោភ (ដូច **លុទ្ធ**) ។

គិធ ធា. **អតិកន្ថាយំ គិជ្ឈតិ** "ត្រេកអរ, ស្រឡាញ់ ប្រាថ្នាខ្លាំងណ្ណា, ញៀន" ភូ. ។ **គិជ្ឈោ** បុ. "ត្មាត ប្រាថ្នាខ្លាំង, ល្មោភ" ។ **គេធោ គិទ្ធោ** គុ. ញៀន, ល្មោភ អា. **កាមគិទ្ធោ ន ជានាតិ** អ្នកល្មោភកាមរមែងមិនដឹង -ស. ។

គិនិ បុ. ភ្លើង (ដូច **ធូមសិខ**) ។

គិម្ហ បុ. [គិរ + ម, ផ្លាស់រ>ហ] គិម្ហរដូវ, រដូវក្ដៅ ។ - **កាល** បុ. កាលនៃរដូវក្ដៅ, កាលប្រកបដោយរដូវក្ដៅ, កាលគឺរដូវឈ្មោះគិម្ហ: ។

គិរគ្គសមជ្ជ បុ. [គិរិគ្គ + សមជ្ជ] (មហោស្រពគឺបុគ្គលគប្បីលេងលើកំពូលនៃភ្នំ, វិ. **គិរិស្ស អគ្គំ** >**គិរគ្គំ** , **គិរគ្គេ ឧ្ចិ្ចតវ្ហោ សមជ្ជោ** >**គិរគ្គសមជ្ជោ** ។

គិរ ឥ. [គេ+ឥរ] វាចាជាទីពោល ឬ វាចាគឺបុគ្គលគប្បីពោល (ពាក្យ, សម្ដី ដូច **ឥចី**), វិ. **គិរន្តិ សទ្ទាយន្តិ ឥន្តិ** > **គិរ** , **គាយិតព្វាតិ ឥ** >**គិរ** ។

គិរិ បុ. ភ្នំ (ដូច **សេល**) ។

គិរិកណ្ណិ ឥ. អញ្ជ័នខៀវ (ដូច **អបរាជិតា**) ។

គិរិកន្ទរ ឥ. [គិរិ + កន្ទរ] ជ្រោះនៃភ្នំ, ច្រកនៃភ្នំ ។

គិរិមល្លិកា ឥ. ដើមខ្លែងគង់ (ដូច **ករ**ជ) ។

គិរិមេខល បុ. ឈ្មោះដំរីនៃមារ ។

គិរ ធា. **ឆិគ្គិរណេ គិរតិ** "ខ្ជាក់ចេញ, ផ្ទីចេញ, បញ្ចេញ,״ ភូ. ។ **គិរ** បុ. "ភ្នំ ខ្ជាក់ចេញនូវទឹកសន្សើមជាដើម,״ វិ. **ហិមវមណាទិវសេន ជលស្ស សារតូតានំ ភេសជ្ជាទិវត្ថូនញ្ច គិរណតោ គិរីតិ ឥច្ចតិ** -ស. ។ សព្ទជាវេវចន:នៃ **គិរ** ៖ **បព្ពតោ អចលោ សេលោ ឆគោ គិរ មហីធរោ អទ្ធ សិលុច្ចយោ** -ស. ។

គិលាន គុ. [គិល+យុ] កាយដែលលំបាក (ឈឺ, ជំងឺ), វិ. **គិលាយតិ គិលមតីតិ** > **គិលានោ** ។ - **ឧបដ្ឋាក** បុ. នបុ. អ្នកបម្រើនូវជំងឺ, វិ. **គិលានំ ឧបដ្ឋាតីតិ** > **គិលានុបដ្ឋាកោ ។** - **ឧបដ្ឋាន** នបុ. កិ.បម្រើនូវជំងឺ, កិ.បម្រើនូវបុគ្គលអ្នកឈឺ, -នូវអ្នកជំងឺ, វិ. **គិលានស្ស ឧបដ្ឋានំ** > **គិលានុបដ្ឋានំ** ។ - **អាលយ** បុ. ពុតជាឈឺ, ពុតនៃបុគ្គលឈឺ, កិ. បញ្ជាតថាឈឺ ។

គិលាន បុ. បុគ្គលឈឺ, អ្នកជំងឺ (ដូច **ញ្ញាធិត**) ។

គិលិត គុ. [គិល+ឥ-អា.+ត] គឺ....លេបហើយ, -ស៊ីហើយ (ដូច **អជ្ជោហ**ជ)។

គិលិត្វា អ. [គិល + ឥ-អា. + ត្វា] លេបហើយ ។

គិលេ ធា. **ឍីតិក្ខយេ គិលាយតិ គិលយតិ** "មិនសប្បាយឈឺចាប់ "អស់សេចក្ដីរីករាយ" ភូ. ។ **គិលាន** គុ. ឬ បុ. "អ្នកជំងឺ" =**អកល្លកោ** -ស. ។ (គិលេ+យុ, គិលា+យ, គិលេ+ត សូចិ) **គេលញ្ញ** នបុ. ជំងឺ វិ. **គិលានស្ស ភាវោ គេលញ្ញ** (គិលាន+ ណ្យ) ។ សព្ទជាវេវចន: នៃ**គេលញ្ញ** ៖ **អាតង្កោ អាមយោ ញ្ញាធិ ឆគ្ឆ ឆោ ឆោ ឆ ជ ជ ជ

គិហី បុ. គ្រហស្ថ, អ្នកមានផ្ទះ (ដូច **អគារិក**) ។

គីត នបុ. [គេ+ត] ទំនុកគឺបុគ្គលគប្បីច្រៀង ឬកិ.ច្រៀង, ចម្រៀង (ដូច **គាន**), វិ. **គេតព្វន្តិ** > **គីតំ** , **គាយនំ ឥ** >**គីតំ** ។ - **កាល** បុ. កាលនៃចម្រៀងគឺ...ច្រៀងហើយ ។ - **ឃ្ឍដិគីត** នបុ. កិ.ច្រៀងនិងកិ.ច្រៀងត, កិ.ច្រៀងតនូវកិ.ចម្រៀង, ចម្រៀងតនូវចម្រៀង ។ - **សទ្ទ** បុ. សំឡេង ឬ សូរនៃកិ.ច្រៀង, សំឡេងនៃចម្រៀងគឺ....គប្បីច្រៀង ។

គីតិកា ឥ. ការច្រៀង, ចម្រៀង (ដូច **គីត**) ។

គីឥា ឥ. [គា + ណ្យ៎ រ] អវយវ:ជាគ្រឿងពោល (ក, សំណង), វិ. **គាយន្តិ ឯតាយាតិ** >**គីឥា** ។ ក (ដូច **ករណ្ឌ**, **ករ**), សំណង, បំណុល (ដូច **ឥណ**) ។

គុ ធា. ១-**ករីសុស្សគ្គ គឥតិ** "បន្ទោបង់ឧច្ចារ:, ជុ:," ភូ. ។ **គុថ** នបុ. ២. "លាមក, **ឧច្ចារ**," ។ **ឥ** ក៏មាន ។ **គុទ** នបុ. "ទ្វារធ្ងន់, ទ្វារធ\, ១ច្ចមគ្ត" វិ. **គុណាតិ គឥតិ ឥ ឧស្សជ្ជតិ ករីសមេតេនាតិ គុទ** (ស្ងួចិ) ។

២- **សទ្ទ គឥតិ** "ចេញសំឡេង, ស្រែក, ពោល" ភូ. ។

៣- **ឧគ្គមេ** (**ឧ**ាកដ**ឥ**ាយ) **ឥ**ាតេ **គ**ឥ**ាតេ** "ខ្ពស់ឡើង, ប្រាកដ" ភូ. ។

គុគ្គុឡ បុ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាងប្រើធ្វើថ្នាំ (ដូច **ភោសិក**) ។

គុច្ច ធា. **ថ**ាយ**ក**ណ**ណ** **ឥ**ាចតិ "លួច, លាក់, បំបិទបំបាំង" ភូ. ។

គុជ ធា. **ឧ**ាយ**ត**ាសទ្ទ **ឥ**ាញ្ជ**ឥ**ាតិ "ងារ, ស្រែក, យំ, ឃ្ងាល (សត្ត),," រ. **ឥ**ាញ្ជ**ឥ** ឥ. ឈ្មោះមាត្រាវាស់ ទម្ងន់ ៤ គ្រាប់ស្រូវ, ទំពាំងបាយជូរ ។

ឥាញ្ជ**ឥ** ឥ. មួយគុញ្ជាចំនួន ៤ គ្រាប់ស្រូវ (២ គុញ្ជាចំនួន ១ មាសក៏ ជាទម្ងន់ ១ គ្រាប់សណ្ដែកវាជមាស), ទំពាំងបាយជូរ (ដូច **ជ**ិ**ញ្ជ**ុ**ក**) ។

ឥុ**ណ** បុ. [ឥ**ុ**ណ + ២] សភាវធម៌ដែលចម្រើនឡើងដោយលក្ខណ:របស់ខ្លួន, ឬសភាវធម៌ ជាគ្រឿងប្រកាសនូវលក្ខណ:របស់ខ្លួន ឬសភាវធម៌ ដែលបុគ្គលគួរសន្សំ (ឥ**ុ**ណ, សេចក្ដីចម្រើន, ថ្នាក់, ជាន់, លក្ខណ:, ចំណែក, សេចក្ដីល្អ) ។ -**ឥ**ថ ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលនូវឥ**ុ**ណ ឬ វាចាជាគ្រឿងពោលប្រារព្ធនូវឥ**ុ**ណ, វិ. **ឥ**ុ**ណ**ំ **ឥ**ថ**ត**ិ **ឯ**ាយ**ឥ**ាតិ >**ឥ**ុ**ណ**ាឥ**ថ**ា, **ឥ**ុ**ណ**ោ **ឥ**ារ**ព**្ព **ឥ**ថ**ត**ិ **ឯ**ាយ**ឥ**ាតិ **ឥ**ា >**ឥ**ុ**ណ**ាឥ**ថ**ា ។ - **ឃ**ោ**ស** បុ. សំឡេងដ៏គឹកកងនៃឥ**ុ**ណ, សំឡេងដ៏គឹកកងដោយឥ**ុ**ណ, សំឡេងជាគ្រឿងគឹកកងដោយឥ**ុ**ណ ។ - **ត**េ**ជ** បុ. តេជ:នៃឥ**ុ**ណ ។ - **ទ**េ**ស**ន**ា**ប**រ**ិ**យ**ត្ត**ិ**ន**ិ**ស**្ស**ត្ត**ា**ទ**ស បុ. អំណាចនៃឥ**ុ**ណ**ធ**ម៌ និងទ**េ**ស**ន**ា**ធ**ម៌ និងប**រ**ិ**យ**ត្ត**ិ**ធ**ម៌ និងន**ិ**ស**្ស**ត្ត**ធ**ម៌ ។ -**ទ**ោ**ស** បុ. ឥ**ុ**ណនិងទោស ។ - **ធ**ំ**ស**ន**ា** ឥ. ភាវ:គឺកិ.កម្ចាត់បង់នូវឥ**ុ**ណ, ភាវ:

នៃកិ.កម្ចាត់នូវគុណ ។ - **មហន្តត្ត** នបុં. ភាវៈនៃ.....ជាអ្នកមានគុណធំ, វិ. **គុណោ មហន្តោ យស្ស សោ** >**គុណមហន្តោ**, **គុណមហន្តស្ស ភាវោ** >**គុណមហន្តត្តំ** ។ - **ឧឌ្ឍ** គុ. អ្នកចម្រើនដោយគុណ, អ្នកមានគុណដ៏ចម្រើន ។ - **សមុទយ** បុં. (<សំ + ឧ + អយ + អ, ចុះទ-អា.) ធម៌ជាដែនតាំងឡើងព្រមនៃគុណ, ធម៌ជាដែនតាំងឡើងព្រមគឺគុណ, ធម៌ជាដែនកើតឡើងនៃគុណ ។ - **សម្ឫទ្ធ** គុ. អ្នកដល់ព្រមហើយដោយគុណ, អ្នកមានគុណដល់ព្រមហើយ, វិ. **គុណេន សម្ឫទ្ធោ** >**គុណសម្ឫទ្ធោ**, **គុណោ សម្ឫទ្ធោ យស្ស សោ** >**គុណសម្ឫទ្ធោ** ។ ស្រទាប់, ជាន់ (ដូច **បដល**), គំនរ (ដូច **រាសិ**), អានិសង្ស, ចំណង, ខ្សែ (ដូច **ពន្ធន**), បទគុណ, បទវិសេសនមិនមែនជាប្រធាន (ដូច **អប្បធាន**), **សីលាទិគុណ**, **សុក្ខាទិគុណ**, ខ្សែបន្លស់ធ្នូ (ដូច **ជិយា**) ។

គុណវន្ត គុ. [គុណ+វន្តុ] អ្នកមានគុណ, វិ. **គុណោ យេសមត្ថីតិ** >**គុណវន្តោ** ។

គុណាតិរេកសម្ឫទ្ធ ឥ. [គុណាតិរេក+សម្ឫទ្ធ] ធម្មជាតិជាគ្រឿងដល់ព្រមដោយទក្ខិណេយ្យបុគ្គលអ្នកមានគុណដ៏ក្រៃលែង, កិ.ដល់ព្រមគឺទក្ខិណេយ្យបុគ្គលអ្នកមានគុណដ៏ច្រើន ។

គុណាធារ បុំ. បុគ្គលមានគុណជាទីអាស្រ័យ (ដូច **គុណនិស្សយ**) សព្ទនេះជាអត្ថនៃទព្ទសព្ទ ។

គុណិត គុ. [គុណ+ឥ-អា. + ត] ដែល....គុណហើយ, -ទ្ធេហើយ, រាប់ហើយ ។

គុណេតរ បុំ. សភាវៈដទៃអំពីគុណ, ផ្សេងអំពីគុណ គឺទោស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ទោស** សព្ទ។

គុណ ធា. **អាមន្តនេ** ... "ហៅ, អញ្ជើញ" ចុ. ។ ធាតុនេះ ស. មិនសម្តែងរូបសិទ្ធិកិរិយាទុកទេ ឃើញមានតែប៉ុណ្ណោះ អ្នកប្រាជ្ញគួរពិចារណាកាន់យកចុះ ។ **អភិធម្មត្ថវិភាវិនី** ពោលថា **គុណោ** ចាកធាតុនេះ ។ វិ. **គោណាបីយតិ អាមន្តាបីយតិ អត្តនិ បតិដ្ឋិតោ បុគ្គលោ ឧដ្ឋំ សោតុំ ឫជិតុញ្ច ឥច្ឆន្តេហិ ជនេហីតិ គុណោ** (-សូចិ) "បុគ្គលស្ថិតនៅជិតខ្លួន ដែលជនទ. កាលចង់ឃើញស្តាប់ឬជា ឲ្យហៅមក ឈ្មោះថាគុណ" **គុណោ** បុំ. "គុណ, សេចក្តីល្អ, សេចក្តីត្រូវ, ការប្រព្រឹត្តល្អ, ជាន់, ថ្នាក់, អានិសង្ស, កង, ពួក, កាមគុណ ៥, មិនមែនជាបទប្រធាន គឺជាបទវិសេសនៈ, តិច, ខ្សែធ្នូ, ការរាប់ទ្ធេឡើង, ចំណង, ចំណែក" ។

គុត្ត គុ. [គុប + ត] អ្នកគ្រប់គ្រង,គឺ... រក្សាហើយ, គឺ...គ្រប់គ្រងហើយ (ដូច **គោបិត**) ។ - **តា** ឥ. ភាវៈនៃ....ជា...គឺ....គ្រប់គ្រងហើយ ។ - **ទ្វារ** គុ. អ្នកមានទ្វារគ្រប់គ្រងហើយ, វិ. **គុត្តំ ទ្វារំ យេន សោ** > **គុត្តទ្វារោ** ។

		បុ. សេចក្តីកំបាំង (ដូច **គុឡ្ហ**) ។
គុត្តិ	ឥ.	[គុប + តិ] កិ.គ្រប់គ្រង, កិ.រក្សា, វិ. **គោបនំ** >**គុត្តិ** ។
គុថ	បុ.	ឧច្ចារ:, លាមក (ដូច **ករីស**) ។
គុទ	នបុ.	វច្ចមគ្គ (ដូច **បាយុ**) ។
គុទ្ធ	ធា.	**ក**ីឡ**ាយ**ំ **គោទ**តិ "លេង, លេងកីឡា" ភូ. ។
គុធ	ធា.	**ប**រិ**ភ**េ**ថ**ណេ **គ**ុ**ជ្ឈ**តិ **គ**ោ**ធ**ោ "ចង, រុំ, ជួត" ទិ. ។
គុន្ធ	ឥ.	ស្មៅមាត់ក្អែក, ក្រវាញជ្រូក (ដូច **ឥ**ន្ធ**ម**ុ**ត្ត**) ។
គុម	ធា.	១-**ជ**ិ**ក**ុ**ណ**ណេ **ជ**ិ**ក**ុ**ណ**តិ **ជ**ិ**ក**ុ**ណ**្ឍ **ជ**េ**ក**ុ**ណ**្ដ **ជ**ិ**ក**ុ**ណ**មានោ **ជ**ិ**ក**ុ**ណ**ំ **ជ**ិ**ក**ុ**ណ**ិ**ត**្**ថ** "ខ្ពើម, ឆ្ពើម" ភូ. (គុ. គុ**ប**+ធ) ។ រូបសិទ្ធិ ចុះឆបច្ចុ**យ**ៗ នេះនៅក្នុងពួកបច្ចុ**យ**ពិ**ស**េ**ស** ៣ តួ**គ**ឺ ខ ឆ ស ។ កាលចុះមកជាមួ**យ**និ**ង**ធាតុ**ណ**ារ**ម**ែ**ង**ធ្វើ**ធ**ាតុ**នោ**ះ ឲ្យ**ប្ល**ែ**ក**ចាក**រ**ូ**ប**ដើ**ម**រ**ក**មើ**ল** ស្ទើ**រ**តែ**ម**ិ**ន**យ**ল**់ដូ**ច**ជា **ឃ**ស **"**ស**ី"** **ឆ**ប**ច**្ច**យ**ទ**ៅ**ជ**ា **ជ**ិ**ឃ**ណ**ត**ិ **"**ចង់ **ស**ី**"** **ហ**រ **"**នាំ**ទ**ៅ**"** **ស**ប**ច**្ច**យ** ទ**ៅ**ជ**ា **ជ**ិ**ត**ឹ**ស**ត**ិ** **"**ស្ងៃ**ង**ក**"** ។ল។ ២-**គ**ោ**ប**ណ**ណ** **គ**ោ**ប**ត**ិ** **ក**ុ**ណ**្ដ**ោ** **គ**ោ**ប**ា**យ**ិ**ត**ោ "គ្រ**ប**់**គ**្ក**ង**" ភូ. ។ ៣-**ក**្ខ**ណ**េ **គ**ោ**ប**ត**ិ** **គ**ោ**ប**ោ "ថ**ែ**ទ**ាំ**, ក**ក**្ស**ា**" ភូ.។ **គ**ោ**ឃ**ក បុ. "ក**ែ**ក**ជ**ើ**ង**" ។ ៤- **ស**ា**ម**ាយ**ំ** **គ**ោ**ប**េ**ត**ិ **គ**ោ**ប**យ**ត**ិ "ប្រ**ជ**ុ**ំ** គ្ន**ា**, ចរ**ចា**គ្ន**ា**" ចុ. ។ ៥- **ត**ន្ត**ណ** **គ**ោ**ផ**ត**ិ "និ**ព**ន្ធ, ម**ៀ**ប**ម**ៀ**ង**, ត**ែ**ង" ភូ. ។ ៦-**ស**ំ**ភ**ណ**ណ** **ឆ**ូ**ហ**ត**ិ** "ក**ាំ**ង, ប**ិ**ទ**ប**ាំ**ង**" ភ**ូ**. ។ **ន**ិ**ឆ**្ឆ**ហ**ត**ិ** "ល**ាក**់ ល**ៀ**ម, ប**ិ**ទ**ប**ាំ**ង**" ។ **ឆ**ុ**ហ**ា ឥ. "ឆ**ុ**ក, ឆ**ុ**ហ**ា**" ប**ាលី**ថ**ា **ក**ា**ញ**្**ច**ន**ឆ**ុ**ហ**ា ។ **ឆ**ុ**ឃ**ក បុ. ឈ្ម**ោ**ះ**ក**ំ**ណ**ើ**ត**នៃ**ទ**េ**វ**ត**ា**ម**ួ**យ ។ **ឆ**ុ**ឃ** នបុ. "ក**ែ**ន**ដ**ុ**ំ**ខ**ា**ន**នៃ**ប**ុ**រ**ស**ស**្ត**ី, ស**េ**ច**ក**ី**អ**ា**ថ**ិ**ក**ំ**ប**ាំ**ង**, ក**ា**រ**ស**ម**ា**ត**់** "។

គុ**ម**្**ព**	បុ.	ឆ**ុ**ម**ព**ណ**ើ** (ដ**ូ**ច **ថ**ម**ព**), ហ**ូ**ង, ប្ដ**ូ**ច, ពួ**ក** (ដ**ូ**ច **ស**ម**ូ**ហ), ក**ា**ម**ៀ**ប**ចំ ពល (ដ**ូ**ច **ព**ល**ស**ដ**ូ**ន) ។
ឆុ**ម**្**ព**ប**ិ**ដ**ិ**	នបុ.	[ឆ**ុ**ម**ព** + ប**ិ**ដ**ិ**] ខ**ុ**ង**ន**ៃ**ឆ**ុ**ម**ព**ណ**ើ**, ខ**ា**ង**ក**្ម**ា**យ**ន**ៃ**ឆ**ុ**ម**ព**ណ**ើ** ។
ឆុ**ម**្**ព**ម**ូ**ល	នបុ.	[ឆ**ុ**ម**ព** + ម**ូ**ល] ប្ដ**ូ**ទ**ស**ជ**ា**ទ**ី**ត**ាំ**ង**ន**ៃ**ឆ**ុ**ម**ព**ណ**ើ**, ទ**ី**ជ**ិ**ត**ន**ៃ**ឆ**ុ**ម**ព**ណ**ើ** ។
ឆុ**ម**្**ព**ា**ភ**ិ**ម**ុ**ខ**	ឆ.	[ឆ**ុ**ម**ព** + **ភ**ិ**ម**ុ**ខ**] ម**ា**ន**ម**ុ**ខ**ឆ្ពោ**ះ**ទ**ៅ**ក**ា**ន**ឆ**ុ**ម**ព**ណ**ើ** ។
ឆុ**ឃ**ណ	នបុ.	**ភ**ង**ជ**ា**ត**ិ**ប**្ដ**ូ**ស**ស**្ត**ី (ដ**ូ**ច **ណ**ិ**ន**ណ), ស**េ**ច**ក**ី**ក**ំ**ប**ាំ**ង** (ដ**ូ**ច **ហ**ស**ស**) ។
ឆុ**ឃ**ណ**ក**	បុ.	ក**ំ**ណ**ើ**ត**ទ**េ**វ**ត**ា**ម**្**ម**ា**ង**, ប្ដ**ូ**ភ**េ**ទ**ទ**េ**វ**ត**ា**ម**្**ម**ា**ង** ។
ឆុ**ឃ**ណ**ន**ណ	នបុ.	**ភ**ង**ជ**ា**ត**ិ, ស**ព**ន**ន**េ**ជ**ា**ភ**ត**ន**ៃ**ឆ**ោ**ប**ិ**ន**ស**ព**ន ។
ឆុ**ឃ**ណ**ប**ដ**ិ**ច**ន**ណ	ឆ.	[ឆ**ុ**ឃ**ណ** + ប**ដ**ិ**ច**ន**ណ**] ទ**ាំ**ង**ត**ឺ**ប**ុ**គ**ុ**ល**ត**ប**្ប**ី**ល**ា**ក**់**ទ**ាំ**ង**ប**ុ**គ**ុ**ល**ត**ប**្ប**ី**ប**ិ**ទ**ប**ាំ**ង**, ប**ិ**ទ**ប**ាំ**ង**ហ**ើ**យ**ន**ូ**ម**ន**ូ**ម**ន**ូ**ម

គុយ្ហភណ្ហក នបុ. [គុយ្ហ + ភណ្ហ + ក] ភណ្ហ:គឺបុគ្គលគប្បីលាក់, ភណ្ហ:គឺអវយវ: ដែលបុគ្គលគប្បីលាក់, ភណ្ហ:គឺគុយ្ហប្រទេស ។

គុរុ បុ. បុគ្គលជាទីគោរពមានអាចារ្យជាដើម (គ្រូ) សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **តិត្ថ** សព្ទ ។

គុហា ឥ. គូហា (ដូច **លេណ**) ។

គុហាសយ បុ. [គុហា + អាសយ] អាស្រ័យនូវមហាភូតរូបដូចជាគុហា, អាស្រ័យនូវហាទយរូបហើយប្រព្រឹត្តទៅ ។

គុឡ បុ. [គុឡ + អ] ស្ករអំពៅ, ដុំ, សំណុំ, អង្គញ់ ។ - **ភីឡ** ឥ. កិ.លេងនូវអង្គញ់ ។ - **ឋិណ្ហ** បុ. ដុំនៃស្ករអំពៅ ។ -**មណ្ឌល** នបុ. មណ្ឌលជាទីលេងនូវអង្គញ់ ។

គុឡ បុ. ន ដុំដី (ដូច **គោឡ**), ស្ករអំពៅផែន, ផែនស្ករអំពៅ, វត្ថុដែលកើតអំពី
បុ. ទឹកអំពៅ (**ឧច្ចុមយ**, ដូច **ឥសិកណ្ហក**) ។

គុឡផល បុ. ដើមស្រគំ (ដូច **ឬលុ**)។

គុឡ្ហបុរិស បុ. បុរសអ្នកឈ្លប, បុរសអ្នកស្ទើបរកអាថិកំបាំង (ដូច **ចរ**) ។

គុឡ្ហ បុ. សេចក្តីកំបាំង (ដូច **គុត្ត**) ។

គុឡ្ហ ធា. **រក្ខាយំ គុឡ្ហតិ** "រក្សា, ថែទាំ" ភូ. ។ **គុឡ** បុ. "ទឹកអំពៅ, ស្ករអំពៅ, ដុំមូល"។

គូថ បុ. [គូប + ថ] សភាវ:ដែលជនបិទបាំងព្រោះភាវ:នៃវត្ថុនោះជារបស់បដិកូល (គូថ, លាមក, អាចមន៍), វិ. **បដិកូលត្តា គោបិយតីតិ** > **គូថো** ។ - **អាទាឍ** បុ. រណ្តៅដ៏ពេញដោយលាមក ។ - **ភលល** នបុ. ភក់ដ៏លាយហើយដោយលាមក, វិ. **គូថេហិ សំសដ្ឋំ ភលលំ** >**គូថភលលំ** ។ - **ភូប** បុ. រណ្តៅដ៏ពេញដោយលាមក ។ - **និរយ** នបុ. នរកដ៏ពេញដោយលាមក, គូថនរក ។ - **ឋិណ្ហ** បុ. ដុំនៃលាមក, ដុំនៃគូថ ។ - **ភក្ខ** គុ. មានលាមកជាចំណី, មានលាមកជារបស់ស៊ី, មានលាមកជាភក្សាហារ ។ - **សូករចោតិកា** ឥ. កូននៃជ្រូកស៊ីនូវលាមក ។

គេ ធា. ១-**សទ្ទេ គាយតិ គាយនំ គាយិត្វា គីតំ** "ច្រៀង" ភូ. ។
២- **សទ្ទេ គិណោតិ គិណាតិ** "ច្រៀង" សុ. ។

គេណ្ហក បុ. [គុឌ + ណុក ឬគុទ + ណុក] ឆ្ទុក, កូនឃ្លី ។

គេណ្ហក បុ. កូនឃ្លីស្ងែក, សី (ដូច **ឥន្ទ្ធ**) ។

គេធវ បុ. [គេធ + វ] អំណាចនៃសេចក្តីត្រេកអរ, -សេចក្តីជាប់ចិត្ត ។

គេយ្ យ នបុ. [គេ + ណ្យ] គេយ្យ:, ពាក្យគឺបុគ្គលគប្បីច្រៀង ។

គេលញ្ ញ នបុ. អាពាធ, រោគ, ជំងឺ (ដូច **ឥន**) ។

គេវ ធា. **សេវនេ គេវតិ** "សេពគប់, ប្រតិបត្តិ" ភូ. ។

គេហ នបុ., [គហ + អ, ផ្លាស់អនៃគជាង] (សេនាសន:) កាន់យកនូវទព្វសម្ភារ: បុ. (ផ្ទះ ដូច **សទ្ទ**) , វិ. **ទព្វសម្ភារេ គណ្ហាតីតិ** > **គេហំ** ។ -**ករណត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ធ្វើនូវផ្ទះ, ត្រូវការដល់កិ.ធ្វើនូវផ្ទះ ។ - **ភាវនភាវ** បុ. ភាវ:នៃកិ.ទៅកាន់ផ្ទះ ។ -**គោបកមត្ត** គុ. ត្រឹមតែជនអ្នកគ្រប់គ្រងនូវផ្ទះ, ត្រឹមតែជនអ្នកចាំនូវផ្ទះ (**គេហគោបក** <គេហ + គុប + ណ្ឍ = វិ. **គេហំ គោបេតីតិ** >**គេហគោប-ក**)។ - **ច្ឆាយា** ឥ. ស្រមោលនៃផ្ទះ, ម្លប់នៃផ្ទះ ។ - **ជន** បុ. ជនក្នុងផ្ទះ, ជនអ្នកនៅក្នុងផ្ទះ ។ - **អជ្ឌាយនភយ** នបុ. ភ័យ (សេចក្ដីខ្លាច) អំពីកិ.ឆេះនូវផ្ទះ ។ - **ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃផ្ទះ, ទីជាទីតាំងនៃផ្ទះ, ទីជាទីធ្វើនូវផ្ទះ ។ - **ទាសី** ឥ. ទាសីក្នុងផ្ទះ, ខ្ញុំស្រីក្នុងផ្ទះ ។ -**បច្ឆាភាគ** បុ. ប្រទេសជាចំណែកខាងក្រោយនៃផ្ទះ (កន្សៃ្យនៃផ្ទះ) ។ - **បរិក្ខារ** បុ. បរិក្ខារនៃផ្ទះ, បរិក្ខារក្នុងផ្ទះ ។ - **ឫតិសនកាល** បុ. កាលជាទីចូលទៅកាន់ផ្ទះ, កាលនៃកិ.ចូលទៅកាន់ផ្ទះ។ - **ឫតេសនមង្គល** នបុ. មង្គលគឺកិ.ចូលទៅកាន់ផ្ទះ, មង្គលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើក្នុងកាលជាទីចូលទៅកាន់ផ្ទះ, មង្គលជាទីចូលទៅកាន់ផ្ទះ ។ -**ភិត្តិ** ឥ. ជញ្ជាំងនៃផ្ទះ ។ - **ភិត្តិអាទិ** គុ. (ទី) មានជញ្ជាំងនៃផ្ទះជាដើម ។ - **មជ្ឌ** នបុ. កណ្ដាលនៃផ្ទះ ។ - **មានុ-សក** បុ. ប្រជុំនៃមនុស្សក្នុងផ្ទះ, ពួកនៃមនុស្សក្នុងផ្ទះ, វិ. **មនុស្សានំ សមូហោ** >**មានុសកោ** (មនុស្ស + កណ) ។ - **រក្ខទារក** បុ. ទារកអ្នករក្សានូវផ្ទះ, បុគ្គលអ្នករក្សានូវផ្ទះ និងទារក, ក្មេងចាំនូវផ្ទះ, មនុស្សអ្នកចាំនូវផ្ទះ និងក្មេង ។ - **ឫ**ក គុ. អ្នករក្សានូវផ្ទះ ។ - **មត្ថក** បុ. ទីបំផុតនៃផ្ទះ, កំពូលនៃផ្ទះ ។ - **សណ្ឌានាទិវស** បុ. អំណាចនៃសណ្ឌានមានសណ្ឌាននៃផ្ទះជាដើម, អំណាចនៃសណ្ឌាន មានសណ្ឌានដូចជាសណ្ឌាននៃផ្ទះជាដើម, អំណាចនៃទ្រង់ទ្រាយមានទ្រង់ទ្រាយនៃផ្ទះជាដើម ។ - **សមីប** គុ. ទីជិតនៃផ្ទះ ។ -**សម្ប**ត្តិ ឥ. សម្ប**ត្ត**ិគឺផ្ទះ, សម្ប**ត្ត**ិក្នុងផ្ទះ ។ - **សាមន្ត** គុ. ទីជិតនៃផ្ទះ ។ - **សាមិ**ក បុ. ជនជាម្ចាស់នៃផ្ទះ ។

គេហន្ត បុ. អវយវ:នៃផ្ទះ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃសំយាតសព្ទ **សំយាត** ប្រែថា ប្រមេផ្ទះ ។

គេហាភិមុខ គុ. [គេហ+អភិមុខ] មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ផ្ទះ, មានមុខបែរទៅកាន់ផ្ទះ ។

គេហាភិមុខី គុ. [គេហាភិមុខ + ឦ] ប្រែដូច «**គេហាភិមុខ**» ។

គោ បុ.,ឥ. [គម + ក្ងិ ឬ រ] (សត្ត) តែងដើរទៅ (គោ), វិ. **គច្ឆតីតិ** > **គោ** ។ -**ញាណិយ** បុ. **គោ**ញាណេ**ឯ**, គោដឹងនូវហេតុនិងមិនមែនហេតុដោយក្រៃលែង, គោអាចក្នុងកិ.ដឹងនូវកិច្ចដ៏រហ័ស (ចូរមើល **ញាណ**ីយ ភាគទី១) ។ - **គណ**ជេដ្ឋ**ក** គុ. ចម្រើនបំផុតជាងពួក

នៃគោ, ជាច្បងក្នុងហ្វូងនៃគោ, ជាច្បងជាងហ្វូងនៃគោ។ - **គណ** បុ. ពួកនៃគោ, ហ្វូងនៃគោ ។ -**មណ្ឌិសទាសីទាសភ្ជេត្តវត្ថុគ្គាមនិគមជនបទាទិ** គុ. (សត្វនិងសង្ហារ) មានគោ និងក្របី និងទាសី និងទាស: និងខេត្ត និងវត្ថុ និងស្រុក និងនិគម និងជនបទជាដើម (ខេត្ត = ស្រែ, ចំការ, វត្ថុ = ទីនៅ, ទីដី, ទីភូមិ) ។ ផែនដី (ដូច**ភូ**, **ឋសុធា**), សត្វគោ (ដូច **បសុ**, **ពលិវទ្ធ**), គោញី (ដូច **សិទ្ធិនី**), វាចាជាដើម (ដូច**ឱាចាទិ**), ស្ថានសួគ៌ (ដូច **សគ្គ**), រស្មី, ដំបង (ដូច **ឋដិ**), ទឹក (ដូច **ជល**) ។

គោកណ្ណ បុ. ក្រចាប់ (ដូច **សឹយាជ**) ។

គោកណ្ណ បុ. មួយចំអាមនិងដៃគឺលាម្រាមមេដៃនិងម្រាមនាងដៃឲ្យត្រង់, សត្វខ្ទីង (ដូច **ឧណ្ណ**) ។

គោកុល នបុ. ក្រោលគោ (ដូច **ឋជ**) ។

គោឃាជក បុ. [គោ + ឃាន + ណ្ឍ] (ជន) អ្នកសម្លាប់នូវគោ, វិ. **គាវោ ឃានតីតិ** > **គោឃាជកោ** ។ - **កម្ម** នបុ. កម្មនៃជនអ្នកសម្លាប់នូវគោ ។ - **បុត្ត** បុ. កូននៃជនអ្នកសម្លាប់នូវគោ ។ - **បុត្តឋត្ត** នបុ. រឿងនៃកូននៃជនអ្នកសម្លាប់នូវគោ ។

គោចរ បុ. [គោ + ចរ + អ] (សភាវ:) ជាទីប្រព្រឹត្តទៅនៃឥន្ទ្រិយ (គោចរ, អារម្មណ៍, ចំណី ដូច អាលម្ព), វិ. **គោ ចរតិ បវត្តតិ ឯត្ថាតិ** > **គោចរោ** ។ ម្យ៉ាងទៀត អាហារគឺសត្វគប្បីបានក្នុងទីជាទីត្រាច់ទៅដូចជាទីត្រាច់ទៅនៃគោ ។ - **គ្គាម** បុ. គោចរគ្រាម (ស្រុកជាទីត្រាច់ទៅដូចទីជាទីត្រាច់ទៅនៃគោ) ។ - **អជ្ឈត្តសង្ខាត** គុ. ពោលគឺធម៌ជាខាងក្នុងជាអារម្មណ៍, ពោលគឺធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងជាអារម្មណ៍ជាទីចរទៅនៃឥន្ទ្រិយ ។ - **ភូមិ** ឥ. គោចរភូមិ, ភូមិជាទីត្រាច់ទៅនៃគោ ។ - **សម្ផជញ្ញ** នបុ.សេចក្តីដឹងច្បាស់គឺអារម្មណ៍, សេចក្តីដឹងច្បាស់គឺអារម្មណ៍ជាទីចរទៅនៃឥន្ទ្រិយ, សេចក្តីដឹងច្បាស់ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍, សេចក្តីដឹងច្បាស់ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ជាទីចរទៅនៃឥន្ទ្រិយ ។ - **សម្ផន្ន** គុ. មានគោចរដល់ព្រមហើយ, ដល់ព្រមហើយដោយគោចរ, ដល់ព្រមហើយដោយចំណី ។ - **សង្ខាត** គុ. ពោលគឺអារម្មណ៍, ពោលគឺធម៌ជាទីត្រាច់ទៅនៃឥន្ទ្រិយ ។

គោឆ្ពក បុ. ភ្ជងផ្ការ (ដូច **ថ១ក**) ។

គោជវិស បុ. យុវ្ការទ្ធ (ដូច **បច្ឆាពន្ធ**) ។

គោដ្ឋ នបុ. ក្រោលគោ (ដូច **ឋជ**) ។

គោណ បុ. [គម + ឍ] (សត្វ) តែងដើរទៅ (គោ ដូច **ឥុស**), វិ. **គច្ឆតីតិ** >

គោណো ។ - **ជាតិ** ឥ. ជាតិនៃគោ ។ - **សកជាតិ** (វត្ថុ) មានគោ និងរទេះជាដើម ។

គោតម បុ. [គោតម + ណ] ជនជាកូនចៅនៃមុនីឈ្មោះគោតម (សមណ: ឈ្មោះគោតម, ព្រះពុទ្ធជាគោតម), វិ. **គោតមស្ស មុនិនោ អបច្ចំ** >**គោតមោ** ។ - **គោត្ត** នបុ. គោត្រ, គោត្រនៃជនឈ្មោះគោតម: ។ - **សាវក** បុ. សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធជាគោតម ។

គោតមី ឥ. [គោតម + ណ + ណ្ឍ] ស្រីជាពូជពង្សនៃគោតម (ឈ្មោះ**គោតមី**), វិ. **គោតមស្ស អបច្ចំ** >**គោតមី** ។

គោត្ត នបុ. នាម, វង្ស (ដូច **សន្ថាន**) ។

គោត្តិ ធា. **ឥសេ គោត្តតិ គោត្តុណោ គោត្តុ** "តាំងវង្សត្រកូល" ភូ. ។

គោធា ឥ. [គុធ + អ + អា-ឥ.] ទន្សង, សត្វទន្សង (ដូច **ករ**) ។ -**ឋណ្ឌិត** បុ. ទន្សងជា**ឋណ្ឌិត**, **គោធឋណ្ឌិត** ។ - **ឥ** បុ. ស្ដេចទន្សង, ស្ដេចនៃទន្សង, ទន្សងជាស្ដេច ។ - **ម៎ស** នបុ. សាច់នៃទន្សង ។

គោធិក អ.ន. ភិក្ខុឈ្មោះ**គោធិក:** ។ - **ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរ:ឈ្មោះគោធិក: ។ - **ត្ថេរ-បរិនិព្ពានឥត្ថ** នបុ. រឿងនៃបរិនិព្ពាននៃព្រះថេរ:ឈ្មោះគោធិក: ។

គោធូម បុ. ស្រូវស្រងៃ ។

គោនកា ឥ. ព្រំមានរោមវែង (ដូច **ទីឃលោមក**) ។

គោនង្គល បុ. ស្វាមុខខ្មៅ (ដូច **ករណ្ណតុណ្ឌ**) ។

គោនស បុ. ពស់ត្បាល់, ពស់វែករនាម (ដូច **តិលិច្ឆ**) ។ ជា **គោណស** ក៏បាន ។

គោប បុ. [គោ+បា+ណ] (ជន) អ្នករក្សានូវគោ, អ្នកចិញ្ចឹមនូវគោ, វិ. **គាឡោ ឋានីតិ** >**គោបោ** ។

គោបយ កិ. [គុប + ណយ + ហិ-ប.] ចូរគ្រប់គ្រង, ចូររក្សា ។

គោបយិតុំ អ. [គុប + ណយ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីគ្រប់គ្រង, រីកិ.គ្រប់គ្រង ។

គោបយឹសុ កិ. [គុប + ណយ + ឧ-អជ្ជ.] គ្រប់គ្រងហើយ ។

គោបាណសី ឥ. បង្ករ៉ង់ផ្ទះ ។

គោបានសិឥត គុ. [គោបានសិ + ឥត] រៀចឬកោងដូចជាបង្ករ៉ង់ផ្ទះ ។

គោបាយិត គុ. រក្សា, គ្រប់គ្រង (ដូច **តាត**) ។

គោបាលក បុ. [គោ + បាល + ណ្ឍ] (ជន) អ្នករក្សានូវគោ, វិ. **គាឡោ ឋាលេតីតិ** > **គោបាលកោ** ។ - **ត្ត** នបុ. ភាវ:នៃជនអ្នករក្សានូវគោ, ភាវ:នៃ..... នោះជាអ្នករក្សានូវគោ ។ - **ឆារក** បុ. ទារក (ក្មេង) អ្នករក្សានូវគោ ។

គោបាលកុល នបុ. [គោបាល+កុល] ត្រកូលនៃជនអ្នករក្សានូវគោ (អ្នកចិញ្ចឹមនូវគោ) ។ គោបាល <គោ + បាល + អ= វិ. **គាឡោ ឋាលេតីតិ** >**គោបាលោ** ។

គោបាលគាមក បុ. ស្រុកនៃអ្នកឃ្វាលគោឬចិញ្ចឹមគោ (ដូច **ឃោស**) ។

គោបាល បុ. អ្នករក្សាគោ, ចិញ្ចឹមគោ, ឃ្វាលគោ (ដូច **គោសំខ្យ**) ។

គោបិត គុ. [គុប + ត-អា. + ត] គ្រប់គ្រងហើយ, រក្សាហើយ, គឺ....គ្រប់គ្រងហើយ (ដូច **រក្ខិត**) ។

គោបុរ នបុ. ទ្វារខាងក្រៅ, ទ្វារទីក្រុង ស៊ុមទ្វារ, ខ្លោងទ្វារ (ដូច **ទ្វារកោដ្ឋក**) ។

គោបេតិ កិ. [គុប + ណ + តិ-រ.] គ្រប់គ្រង, រក្សា, ថែទាំ ។

គោបេហិ កិ. [គុប + ណ + ហិ-រ.] ចូរគ្រប់គ្រង ។

គោប បុ. អ្នករក្សាគោ, អ្នកចិញ្ចឹមគោ, អ្នកឃ្វាលគោ (ដូច **គោបាល**) ។

គោឍ្ឍក បុ. [គុប+ឍ+ក-ស.] (អវយវ:) ដែលគេគ្រប់គ្រង (កជើង), វិ. **គោបិ-យតីតិ >គោឍ្ឍកោ** ។

គោឍ្ឍក បុ. កជើង, ភ្នែកជើង, ភ្នែកគោរនៃជើង (ដូច **ចាទគណ្ឌ**)។

គោមយ គុ. [គោ+មយ] គោម័យ, ករីសដែលគោធ្វើហើយ ឬករីសដែលកើតអំពីគោ (អាចម៍គោ ដូច **គោមីឡ**), វិ. **គាវេន បកតំ** (**ករីសំ**)>**គោមយំ**, **គោតោ និព្វត្តំ ឥ ករីសំ >គោមយំ** ។

គោមា បុ. ម្ចាស់នៃគោ (ដូច **គោមិក**) ។

គោមិក បុ. ម្ចាស់នៃគោ (ដូច **គោមា**) ។

គោមីឡ បុ. លាមកនៃគោ (ដូច **គោមយ**) ។

គោមិ ធា. **ឧបលេបនេ គោមេតិ គោមយតិ** "លាប, ប្ងូក" ចុ. ។

គោយូថ បុ. [គោ + យូថ] ហ្វូងនៃគោ, វិ. **ឧន្ទ្ធ យូថো >គោយូថো** ។

គោរក្ខា ឥ. ការចិញ្ចឹមគោ, ការចិញ្ចឹមសត្ត (ដូច **បសុបាលន**) ។

គោរ បុ. ពណ៌ ស (ដូច **សុក្ក**) ។

គោលីស បុ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង (ដូច **ឈាដ**, **ឈាដ** ខ្ល:) ។

គោលោមី ឥ. លំពាន់ (ដូច **ឥចា**), ស្មៅចិញ្ចៀន ស (**សេតទុព្ភា**) ។

គោវិន្ទ បុ. អ្នកដែលជាធំលើគោ ឬ អ្នកបាននូវគោ ។

គោសត នបុ. [គោ + សត] រយនៃគោ ។

គោសាមិក បុ. [គោ + សាមិក] ម្ចាស់នៃគោ ។

គោសីស បុ. ចន្ទន៍លឿង, ចន្ទន៍ទេស (ដូច **ចន្ទន**) ។

គោសំខ្យា ឥ. អ្នករក្សាគោ, អ្នកចិញ្ចឹមគោ, អ្នកឃ្វាលគោ, អ្នករាប់គោ (ដូច **គោប**) ។

គោហនុក គុ. [គោ + ហនុ + ក] ឈើមានសណ្ឋានដូចជាចង្កានៃគោ ។

១៥

យដ បុ. [យដ + អ] ក្អម, ឆ្នាំង, ពក (ដូច **ឆ្ករ**), ខ្លាញ់ (ប្រើជា**យត**ក៏មាន)។

យដន នបុ. [យដ + យុ] កិ.ត, កិ.រួម, សេចក្តីព្យាយាម, កិ.ខ្ជាប់, កិ.ខ្ជាំងខ្ជាប់, កិ.ទង្គិច ។ - **ឥចន** នបុ. ពាក្យជាគ្រឿងខ្ជាំងខ្ជាប់, ពាក្យជាគ្រឿងត ។

យដប្ប្រមាណ គុ. [យដ + បមាណ] មានឆ្នាំងជាប្រមាណ, មានក្អមជាប្រមាណ, (ប៉ុនឆ្នាំង, ប៉ុនក្អម) ។

យដសិត្ត គុ. [យដ + សិត្ត] កំពុងឆេះនូវខ្លាញ់, ដែលគេស្រោចដោយខ្លាញ់ ។ ប្រើជា «**យតសិត្ត**» ក៏មាន ។

យដា ឥ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **សមិតិ**), ការធ្វើឲ្យជាប់គ្នា, ការតឲ្យជាប់, ការធ្វើឲ្យស្ងិត, ការឱប (ដូច **យដន**), គំនរ (ដូច **រាសិ**) ។

យដាទិសកល នបុ. អម្បែងនៃក្អមជាដើម, សព្វនេះជាអត្តនៃកបាលសព្ព ។

យដិកា ឥ. ដុំ, ពក, ពកឈើ ។

យដិការ អ.ន. ឈ្មោះយដិការ (បុ. អ្នកធ្វើនូវឆ្នាំង, ស្ទូនឆ្នាំង) ។

យដិត គុ. [យដ + ឥ-អា. + ត] គឺបុគ្គលកិនហើយ, ដ៏តាំងនៅក្នុងឆ្នាំង ។

យដិត្វា អ. [យដ + ឥ-អា. + ត្វា] តហើយ, ព្យាយាមហើយ ។

យដិយតិ កិ. [យដ + ឥ-អា. + យ + តិ-វ.] ត, ... គឺ...ត, ព្យាយាម ។

យដិឱទន បុ. [យដិ + ឱទន] បាយក្នុងឆ្នាំង, បាយដែលជាប់នៅក្នុងឆ្នាំង ។

យដីយន្ត នបុ. អង្ការសម្រាប់យោងទឹកអណ្តូង, ថាំងសម្រាប់យោងទឹកអណ្តូង (ដូច **ឧក្ខ្ជាតន**) ។

យដេត្វា អ. [យដ + ឯ + ត្វា] តហើយ, ព្យាយាមហើយ ។

យដេន្ត គុ. [យដ + ឯ + អន្ត] កាលត, កាលព្យាយាម ។

យដេសិ កិ. [យដ + អ + ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះ ស-អា.] តហើយ, ព្យាយាមហើយ ។

យដ្ដន នបុ. [យដ្ដ + យុ] កិ.ត, -ដ៏, កិ.ខ្ជាប់, កិ.គាប, កិ.សម្លាប់, កិ.បៀតបៀន, កិ.ទង្គិច ។

យដ្ដេតិ កិ. [យដ្ដ + អ + តិ-វ.] ត, គោះ, ដ៏, គាប, ខ្ជាប់, ផ្ទាត់, កេះ ។

យដ្ដេសិ កិ. [យដ្ដ + អ + ណ្ឌ-អជ្ជ. + ចុះស-អា.] គោះហើយ, ដ៏ហើយ, គាបហើយ ។

យដ្ដ ធា. ១-**សង្ឆាតេ យដ្ដេតិ យដ្ដយតិ** "រួមគ្នា, តជាប់គ្នា, ប៉ះពាល់,

ទង្គិច" ចុ. ។ យដោ "ក្អម, ឆ្នាំង" =**ឃដ្ដោ**, ដូចពាក្យថា **ជានីយឃដោ** "ក្អម ដាក់ទឹកផឹក" ឆិទ្ទយដោ "ក្អមធ្លុះ" ។ សព្ទជាវេចន:នៃ **ឃដោ** គឺ **ឃដោ ឃដី ឃដ្ដោ ឃដ្ដី ឃដ្ដិកីរោ ឧក្ខលិ**-ស. ។ **ឃដ** ឥ. ពួក, ហ្វូង, ប្រជុំ, កង" =**សមូហោ**, ដូចពាក្យថា **មច្ឆឃដ** "ហ្វូងត្រី" ជាដើម ស. ។

២- **ចលនេ ឃដ្ដេតិ ឃដ្ដយតិ** "ញម្រើក, ញាប់ញ័រ" ចុ. ។

ឃដ ធ. ១- **សង្ឆាតេ ហនេ ច ឃាដេតិ ឃាដយតិ** "រួមគ្នា, ជាប់តគ្នា, សម្លាប់, ប្រហារ, វាយ" ចុ. ។ **ឃដ** បុ. "ការសម្លាប់, ការប្រហារ" បាលីថា **មាតុឃាដកម្មំ ចិតុឃាដកម្មំ** ។ល។ (អនន្តរិយកម្ម) ។ ជួនកាលទៅជា **ឃាតោ ឃាតនំ** ក៏មាន ។ ខចំណាំ: បើចេញចាកធាតុនេះទៅជាឃាដោ បើចេញចាក **ហនិ** ធាតុ ទៅជា **ឃាតោ ឃាតនំ** ដោយមេសូត្រថា "**ហនស្ស ឃាតោ**" ផ្លាស់ **ហនិ** ធាតុ ជា **ឃាតិ** (**សូចិ**) ។ **សង្ឆាដ** បុ. "ឃ្នាប, ប្រមេផ្ទះ" ។ បើសង្ឆាតោ បុ. "សម្លាប់, ប្រហារ, រួមគ្នា, ជាប់តគ្នា" (**ហនិធាតុ**) ។

២-**ឃសង្ឆាតេ ឃដតិ ឃដោ ឃដនំ** "រួមគ្នា, ជាប់តគ្នា, បៀតបៀន" ភ្ជ. ។

៣- **ចេតាយំ ឃដតិ** "គិត, ដឹង, តាំងចិត្ត" ភ្ជ. ។

៤- **ឃដនេ** (**ទាឃាមការណេ**) **ឃដេតិ ឃដយតិ** "ព្យាយាម, ប្រឹងប្រែង, ខិតខំ, ឧស្សាហ៍" ចុ. អា. **ឃដេសិ! ឃដេសិ! ភីការ ណា ឃដេសិ អហំបិ តំ ជានামি** -ស. ។

ឃដ ឬ **ឃណ្ដ** ធ. **តាសាយំ ឃាដេតិ ឃាដយតិ ឃណ្ដេតិ ឃណ្ដយតិ** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។

ឃណ្ដិក បុ. អ្នកគ្រាច់ទៅដោយចក្រ (ដូច **ចក្ខិក**) ។

ឃណ នបុ. ប្រដាប់ភ្លេងដែលតាន់ គ្មានប្រហោងខាងក្នុង មានគងរគាំង និងសាយដៀវជាដើម (**សម្ឆតាណាទិក**) ។

ឃត នបុ. ទឹកដោះរាវ, ទឹកដោះថ្លា (ដូច **សប្ប**) ។

ឃន បុ., [ហន + អ ផ្លាស់ ហ ជា ឃ] ដុំ, តាន់, មេឃ(ដូច **អម្ពុធរ**) ។ -**ករក**-

គុ. **ឥស្ស** នបុ. ភ្លៀងធ្វើនូវការ:ជាដុំ, ត្រៀងធ្វើឲ្យជាដុំ, (ភ្លៀងព្រិល) ។ -**ភោជិមរត្ត សុវណ្ណ** នបុ. មាសឆ្ពិនគួរដល់កិ.ដំឲ្យជាដុំ, មាសឆ្ពិន (មាសក្រហម) គួរដល់កិ.ផ្ចង់ឲ្យជាដុំ, មាសឆ្ពិនមានកំពូលដ៏តាន់ ។ -**ភោជិម** គុ. មានកិ.ផ្ចង់ឲ្យជាដុំ. គួរដល់កិ.ដំឲ្យជាដុំ, មានកំពូលដ៏តាន់ ។ -**ឃនដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃសាច់ជាដុំ។, ទីជាទីតាំងនៃសាច់ជាដុំ។ -**មដ្ឌក** អ.ន. ឈ្មោះយនមដ្ឌក: ។ -**ម៉ំស** នបុ. សាច់ជាដុំ, សាច់ចំឡក ។ -**រត្ត សុវណ្ណ ផលិកប្ប ទាឡ្ឍ ឃយ** គុ. ជាវិការ:នៃមាសឆ្ពិនជាដុំ និងកែវផលិក និងកែវប្រពាឡ, សម្រេចហើយដោយ

មាសឆ្ពិនដ៏តាន់ និងកែវផលិក និងកែវប្រពាទ្ធ ។ -**រត្តសុវណ្ណ-មយ** គុ. ជាវិការ:នៃមាសឆ្ពិនជាដុំ, ដែលបុគ្គលធ្វើហើយដោយមាសឆ្ពិនជាដុំ ។ -**ឋស្ស** នបុំ. ភ្លៀងជាដុំ, ភ្លៀងព្រិល ។ -**ឋាស** គុ. មានប្រទេសជាទីនៅដ៏ណែន, មានប្រទេសជាទីនៅដ៏តាន់តាប់, មានទីជាទីនៅដ៏កុះករ ។ -**សុវណ្ណកោដិម** គុ. មានចុងជាវិការ:នៃមាសតាន់, មានមាសជាដុំគួរដល់កិ.ដំ, គួរដល់កិ.ផ្ទៃនូវមាសជាដុំ ។ -**សេលបព្វត** បុំ. ភ្នំជាវិការ:នៃថ្មជាដុំ, ភ្នំជាវិការ:នៃថ្មតាន់, ភ្នំដែលធម្មតាតាក់តែងដោយថ្មតាន់ ។ -**សេលសនិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយថ្មតាន់, ដូចជាថ្មតាន់ ។ អន្លង់ដែក, ញញ្ជរ (ដូច **ណោហមុ-ក្ករ**), មេយ, របស់តាន់មានគងរគាំងជាដើម (**តាឡាទិក**), ជិត, តាន់ (ដូច **និរន្តរ**) ។ គុ. រឹង (ដូច **ឥឋិន**) ។

ឃនបុប្ផ នបុំ. កម្រាលមានរូបផ្ការណើជាប់គ្នា (ដូច **បដលិកា**) ។

ឃនសារ បុំ. ក្ប៉ូរ (ដូច **ឥប្ប**) ។

ឃនោទល បុំ. ព្រិល (ទឹកកក) (ដូច **ឥរកា**) ។

ឃម្ម បុំ. រដូវក្តៅ (ដូច **ឥ**), ញើស (ដូច **សេទជល**), និទាឃដូចគ្នានិងឃម្ម ដែរ ។ គុ. ក្តៅ (ដូច **ឧណ្ហ**) ។

ឃម្មជលំ នបុំ. ញើស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃសេទសព្ទ ។

ឃរ នបុំ. [គហ>ឃរ + ណ] (សេនាសន:) កាន់យកនូវទព្វសម្ភារ: (ផ្ទះ ដូច **ឧតិសាឃ**), វិ. **ទព្វសម្ភារេ គណ្ហាតីតិ >ឃរំ** ។ -**ទ្វារ** នបុំ. ទ្វារនៃផ្ទះ ។ -**ប្បដិមាដ** ឥ. លំដាប់នៃផ្ទះ ។ -**ពន្ធន** នបុំ. វត្ថុជាគ្រឿងចងគឺផ្ទះ, ចំណងគឺផ្ទះ, វិ. **ឃរំ ឯវ ពន្ធនំ >ឃរពន្ធនំ** ។ -**មនុសក** បុំ. ប្រជុំនៃមនុស្សក្នុងផ្ទះ, ពួកនៃមនុស្សក្នុងផ្ទះ, វិ. **មនុស្សានំ សមូហោ > មនុសកោ, ឃរេ មនុសកោ >ឃរមនុសកោ** ។ - **សប្ប** បុំ. ពស់ក្នុងផ្ទះ, ពស់អាស្រ័យនូវផ្ទះ (ពស់ផ្ទះ) ។ - **សប្ប ជាតិក** គុ. ប្រកបដោយជាតិនៃពស់ផ្ទះ មានជាតិនៃពស់អាស្រ័យនូវផ្ទះ, វិ. **ឃរេ សប្បោ >ឃរសប្បោ, ឃរសប្បស្ស ជាតិ > ឃរ សប្បជាតិ, ឃរសប្បជាតិយា និយុត្តោ >ឃរសប្បជាតិកោ ។** - **សាមិនី** ឥ. (ស្ត្រីជាម្ចាស់នៃផ្ទះ ។ - **សូករ** បុំ. ជ្រូកក្នុងផ្ទះ ។

ឃរគោលិកា ឥ. សត្វតុកកែ, ជីងចក់ (ដូច **ឥ**) ។

ឃរណី ឥ. [ឃរ + នី, នី>ណី+ណ្យ] (ស្ត្រី) អ្នកនាំទៅនូវផ្ទះ (មេផ្ទះ), ប្រពន្ធ (ដូច **ភរិយា**), វិ. **ឃរំ នេតីតិ >ឃរណី** ។ អ. ន. ឧបាសិកាឈ្មោះ ឃរណី ។

ឃរសប្ប បុំ. ពស់ផ្ទះ (ដូច **ឆម្ម**) ។

ឃរាវាស បុ. [ឃរ + អា + វស + ណ] ការនៅអាស្រ័យនូវផ្ទះ, ការនៅគ្រប់គ្រងនូវផ្ទះ, វិ. **ឃរស្ស អាវសនំ** >**ឃរាវាសោ** ។ អ្នកនៅគ្រប់គ្រងនូវផ្ទះ, ឃរាវាស, វិ. **ឃរំ អាវសតីតិ** >**ឃរាវាសោ** ។ - **ពន្ធន** នបុ. វត្ថុជាគ្រឿងចងគឺកិ.នៅគ្រប់គ្រងនូវផ្ទះ, ចំណងគឺ **ឃរាវាស** ។

ឃស្មរ បុ. អ្នកណ្ដោតអាហារ (ដូច **ភក្ខក**) ។

ឃាត បុ. [ហន>ឃាត + ណ] កិ.សម្លាប់, កិ.បៀតបៀន, វិ. **ឃាតនំ** >**ឃាតោ** ។

ឃាតន នបុ. ការសម្លាប់ (ដូច **ហណន**) ។

ឃាតយ កិ. [ហន>ឃាត +ណយ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីសម្លាប់, គប្បីបៀតបៀន ។

ឃាតាបេន្ត គុ. [ហន + ណាបេ + អន្ត] កាលញ៉ាំង....ឲ្យសម្លាប់, ឲ្យបៀតបៀន ។

ឃាតាបេយ្យ កិ. [ហន + ណាបេ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឲ្យសម្លាប់ ។

ឃាតិយមាន គុ. [ហន + ឥ-អា.+ យ + មាន] គឺ...កាលសម្លាប់ ។

ឃាតុក បុ. អ្នកបៀតបៀនគេជាប្រក្រតី (ដូច **ហឹសាសីល**) ។

ឃាតេតព្ព គុ. [ហន + ណេ + តព្ព] គឺ...គប្បីសម្លាប់ ។

ឃាតេតិ កិ. [ហន + ណេ + តិ-វ.] សម្លាប់, បៀតបៀន ។

ឃាតេតុ កិ. [ហន + ណេ + តុ-ប.] ចូរសម្លាប់, ចូរបៀតបៀន ។

ឃាតេត្វា អ. [ហន + ណេ + ត្វា] សម្លាប់ហើយ, .. ។

ឃាតេយ្យុំ កិ. [ហន + ណេ + ឯយ្យុំ-ស.] គប្បីសម្លាប់,... ។

ឃាតេស្សតិ កិ. [ហន + ណេ + ស្សតិ-ភ.] នឹងសម្លាប់ ,... ។

ឃាត បុ. ការសម្លាប់ (ដូច **ហរណ**) ។

ឃាន នបុ. ច្រមុះ (ដូច **ឆត្ត**) ។

ឃាយនីយ បុ. ក្លិន, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **គន្ធសព្ទ** ។

ឃាយិត្វា អ. [ឃា + ឥ-អា. + ត្វា, ផ្លាស់អានៃឃាជាអាយ] ហិតហើយ, ធុំហើយ, ស្រូបហើយ ។

ឃាស បុ. អាហារ, បាយ, គ្រឿងបរិភោគ (ដូច **អន្ន**, **ភោជន**), ការស៊ី (ដូច **ភក្ខន**), ស្មៅជាចំណីនៃសត្វមានគោជាដើម (ដូច **យវស**)។

ឃាសច្ឆាទន នបុ. [ឃាស + ឆាទន] វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីស៊ី និងវត្ថុជាគ្រឿងបិទបាំង, វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីស៊ី និងវត្ថុជាគ្រឿងស្លៀកដណ្ដប់ (បាយនិងសំពត់) ។ **ឃាស** <ឃស + ណ = វិ. **ឃសិតព្ពន្តិ** >**ឃសនំ**, **ឃសនំ** > **ឃាសោ** ។ **ឆាទន** <ឆទ + យុ = វិ. **ឆាទេតិ ឯតេនាតិ** >**ឆាទនំ** ។ -**មត្ត** គុ. ត្រឹមតែវត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីនិងសំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្ដប់ ។ -**អាទិ** គុ. (វត្ថុ) មានបាយគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីនិងសំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្ដប់ជាដើម ។

ឃុដ ធ. ១-**បដិយាតេ ឃុដតិ** "វាយ, ប្រហារ" ភ្ជ. **ឃោដកោ** បុ. "សេះខ្ជក, សេះប្រគ្រីវ, សេះរត់មិនស្មើ" ។
២- **បរិវត្តនេ ឃុដតិ** "ប្រែ, បកស្រាយ, ផ្លាស់ប្តូរ" ភ្ជ. ។

ឃុណ ធ. **គហណេ ឃុណ្ណតិ** "ចាប់, កាន់, កាន់យក" រុ. ។

ឃុណ ឬ ឃុណ្ណ ធ. **គមនេ ឃុណតិ ឃុណ្ណតិ** "ទៅ, ដល់,..." ភ្ជ. ។

ឃុរុឃុរាយតិ កិ. [ឃុរុឃុរុ + អាយ + តិ-រ.] ប្រព្រឹត្តនូវសំឡេងថា ឃុរុឃុរុ ។

ឃុរ ធ. **ភីមត្តសទ្ទេសុ ឃុរតិ ឃោរោ** "គួរខ្លាច, គួរស្ងែង, ចេញសំឡេង, ស្រែក, ពោល" ភ្ជ. ។

ឃុស ធ. ១-**សទ្ទេ ឃុសតិ ឃោសតិ ឃោសេតិ ឃោសយតិ ឃោសនា បដិឃោសោ ឃោសកោ** "ប្រកាស, ឃោសនា, ពោល, ផ្ទែង, បំពងសំឡេង, គឹកកង" ភ្ជ. ចុ. ។ **ឥចីឃោសោ** បុ. "ប្រកាសដោយវាចា, ឃោសនាដោយមាត់" ។ **និគ្ឃោសោ ឧគ្ឃោសោ** បុ. សំឡេង គឹកកង, បំពងសូរ" ។
២- **ឧន្តិករណេ ឃុសតិ** "ធ្វើឲ្យស្រឡាញ់, ស្រឡាញ់ប្រាថ្នា, ចង់បាន, គាប់ចិត្ត, ពេញចិត្ត" ភ្ជ. ។
៣-**សំហរិយេ ឃុស្សតិ** "នាំទៅដោយសង្ខេប, រួបរួម, បំប្រួញ, ធ្វើឲ្យខ្លីចុះ" ទិ. ។

ឃដ្ដេតុកាម គុ. [ឃដ្ដេតុំ + កម + ណ] ចង់ដើម្បីត, -ខ្ជប់, -គោះ, -ដំ ។

ឃោដក បុ. សេះថោកទាប សេះសាមញ្ញ (ដូច **ខលុङ्क**) ។

ឃោរ គុ. [ឃុរ + ណ] ធម្មជាតដែលបុគ្គលតែងខ្លាច, ឬធម្មជាតញ៉ាំងភ័យឲ្យកើតឡើង, (ពន្លឺក, ក្លា, ក្លៀវក្លា, ខ្លាំងក្លា, អង់អាច, មោះមុត), វិ. **ឃុរយតិ ភីសយតីតិ** >**ឃោរំ**, **ឃុរតិ ភយមុប្បាទយតីតិ** > **ឃោរំ** ។ -**ភាព** គុ. មានតប:ដ៏ពន្លឺក, អ្នកមានតប:ដ៏ក្លា, វិ. **ឃោរោ ភវោ យស្ស សោ** >**ឃោរភវោ** ។ -**ទិស** គុ. មានពិសដ៏ពន្លឺក, មានពិសដ៏ក្លា ។ នបុ. សេចក្ដីខ្លាច ភ័យសាមញ្ញ (ដូច **ភេស្ម**) ។

ឃោរ ធ. **គតិប្បដិឃាតេ ឃោរតិ** "កម្ចាត់ដំណើរទៅ, នៅ" ភ្ជ. ។

ឃោស បុ. [ឃុស + ណ] គឹកកង, កងរំពង, កិ.គឹកកង, ការស្រែកប្រកាស, ការឃោសនា, វិ. **ឃោសនំ** >**ឃោសោ** ។ សំលេងជាគ្រឿងគឹកកង, វិ. **ឃោសេន្តិ ឯតេន ឥតិ ឯត្ថាតិ** >**ឃោសោ** ។ -**ប្បមាណិក** គុ. អ្នកប្រកបដោយប្រមាណក្នុងសំលេងដ៏គឹកកង, វិ. **ឃោសប្បមាណេន និយុត្តោ** >**ឃោសប្បមាណិកោ** ។ ស្រុកនៃអ្នកចិញ្ចឹមគោ (ដូច **គោបគាម**), សំឡេង (ដូច **រវ**) ។

ឃោសក បុ. [ឃុស + ណ្ឍ] អ្នកឃោសនា, អ្នកស្រែកប្រកាស ។ អ.ន. កុមារឈ្មោះឃោសក: ។ - **ទេវបុត្ត** បុ. ទេវបុត្តឈ្មោះឃោសក: ។

យោសន នបុ. [យុស + យ] កិ.គឹកកង, ការយោសនា, សំលេងជាគ្រឿងគឹកកង, វិ. **យោសយតេតិ** >**យោសនំ**, **យោសេន្តិ ឯតេនាតិ** >**យោសនំ** ។ ឥ. យោសនា ។ -**ករ** នបុ. កម្មគឺកិ.យោសនា, -កិ.ស្រែកប្រកាស, -កិ.ញ្ជាំងសំឡេងឲ្យគឹកកង

យោសនា ឥ. សេចក្ដីគឹកកង, ការស្រែក ។

យោសាបេត្វា អ. [យុស + ណាបេ + ត្វា] ញ្ជាំងសំឡេងឲ្យគឹកកងហើយ ។

យោសិត គុ. [យុស + ឥ-អា. + ត] គឺ....ឲ្យគឹកកងហើយ, គឺ.....យោសនាហើយ, គឺ....ស្រែកប្រកាសហើយ ។

យោសិតារាម បុ. [យោសិត + អារាម] វិហារឈ្មោះយោសិតារាម, អារាមឈ្មោះយោសិត: ។

យោសេតិ កិ. [យុស + ណេ + តិ-រ.] ញ្ជាំងឲ្យ.....គឹកកង, ឲ្យយោសនា, ... ។

យំសតិ កិ. [យំស + អ +តិ-រ.] ក្ងូត, ត្រដុស, សង្ហៀត ។

យំសន្តី គុ. [យំស + អន្ត + ល្យ] កាលក្ងូត, កាលត្រដុស, កាលសង្ហៀត ។

យំសិត្វា អ. [យំស + ឥ-អា. + ត្វា] ក្ងូតហើយ, ត្រដុសហើយ ។

យំសិយមាន គុ. [យំស + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ...កាលក្ងូត, គឺ....ត្រដុស ។

ច

ច និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺសមុច្ចយ ប្រែថា ផង, មួយ ឧ. **ចីវរំ បិណ្ឌបាតញ្ច បច្ចយំ សយនាសនំ អទាសិ ឧជុភូតេសុ វិប្បសន្នេន ចេតសា** បុគ្គលមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ បានឲ្យហើយ នូវបច្ច័យគឺចីវរផង បិណ្ឌបាតផង ទីដេកទីអង្គុយផង ដល់បុគ្គលដែលស្លូតត្រង់ទាំងឡាយ, **សមាហារ** ប្រែថា ផង, និង ជាឯកវចនៈ ឧ. **ចក្ខុ ច សោតញ្ច ចក្ខុសោតំ** ភ្នែកផង ត្រចៀកផង ឈ្មោះថាភ្នែកនិងត្រចៀក, **អន្វាចយ** ប្រែថា ផង តែប្រធាន ១ កិរិយាសព្ទផ្សេងគ្នា ឧ. **សីលំ រក្ខ ទានញ្ច ទេហិ** អ្នកចូររក្សានូវសីលផង ចូរឲ្យនូវទានផង, **ឥតរិតរយោគ** ប្រែថា ក៏, ផង, និង, តែកិរិយាសព្ទដូចគ្នា ឧ. **សមណោ ច តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ ច តិដ្ឋតិ សមណ-ព្រាហ្មណា តិដ្ឋន្តិ** សមណៈក៏ស្ថិតនៅ ព្រាហ្មណ៍ក៏ស្ថិតនៅ សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍តែងស្ថិតនៅ, **បទបូរណ** បំពេញបទ មិនបាច់ប្រែឬបើត្រូវការប្រែក៏បាន តែប្រែដូច **ខោ** ឧ. **ភិញ្ច ភិក្ខវេ រូបំ ឥទេវ អនិច្ចំ ឥ** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយពោលនូវរូបដូចម្តេចជារូបទៀងឬមិនទៀង? , **អវធារណ** ប្រែថា មែនពិត ឧ. **ឃតេ ច** ឧទាហរណ៍នេះជាមេសូត្រនាម សេចក្តីថា បើសព្ទជាអាការន្តឥត្ថីលិង្គ ដូចកញ្ញាជាដើម ជាអាលបន ស្រៈ អា នោះឈ្មោះឃ ចុះសិ រិភត្តិខាងចុង សិ នោះ ឈ្មោះ គ ត្រូវផ្លាស់ គ នោះជា ឯ លុបស្រៈ អា ខាងដើម ផ្សំនឹងស្រៈ ឯ ខាងចុង សម្រេចរូបជាកញ្ញ ប្រែថា ម្នាលនាងកញ្ញា **ឃតេ ច** ចសព្ទនេះជា **អវធារណ** ប្រែថា មែនពិត គឺពិតទៀងទាត់ទាំងអស់គ្មានវិធីខុសពីនេះ, មួយទៀត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺព្យតិរេក សេចក្តីពិសេសប្លែកអំពីសេចក្តីដើម ប្រែថា ចំណែកឯ , ចំណែកខាង ដូចគ្នានិងបនសព្ទ ឧ. **យោ ច ពុទ្ធញ្ច ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច សរណំ គតោ** ។ បេ ។ **សព្វទុក្ខា បមុច្ចតិ** ។ សេចក្តីខាងដើមថា ជនឯណាយកភ្នំ ដើមឈើ និងព្រៃជាទីពឹងជន នោះមិនរួចចាកទុក្ខឡើយ ដល់មកគាថាខាងចុងត្រង់ **យោ ច** នេះ ថា ចំណែកខាងជនឯណាដែលដល់នូវព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃជាទីពឹងហើយ ។ បេ ។ ជននោះរមែងរួចចាកទុក្ខទាំងពួង, **ឥកប្ប** ប្រែថា ខ្លះ ឧ. **ទោឆស្ស ច** ពាក្យនេះជាមេសូត្រមួយក្នុងគម្ពីរសន្ធិ សេចក្តីថា បើមាន ស្រៈ នៅខាងចុង ត្រូវផ្លាស់ ធអក្ខរៈជា

ទអក្ខរៈបានខ្លះ ដូចឧទាហរណ៍ថា **ឯកមិធាហំ ភិក្ខវេ សមយំ** ត្រូវផ្លាស់ជា**ឯកមិធាហំ ភិក្ខវេ សមយំ**, ខ្លះក៏មិនបាច់ផ្លាស់ ត្រូវនៅជាធអក្ខរៈដដែល ដូចឧទាហរណ៍ថា **ឥធេវ មរណំ ភវិស្សតិ**, **ទាក្យារម្ភ** ខាងដើមនៃពាក្យ ឬថាពាក្យខាងដើម ប្រែថា ក៏, ក៏ឯ ឧ. **បឋមសង្ខ្លីតិ នាម ចេសា** ក៏ឯ សង្គាយនានេះ ឈ្មោះថាបឋមសង្គាយនា, **អនុកឌ្ឍន** ទាញតាមសេចក្ដីខាងដើម ប្រែថា ដែរ, ក៏ដែរ ឧ. **បុញ្ញោ ច, សយេ ច បុញ្ញោ ច** នេះជាមេសូត្រមួយក្នុងសន្ធិកប្ប អែបសេចក្ដីនិងសូត្រដើមៗ ថា **ទីឃំ** នាកាល ស្រៈ ខាងដើមលោកលុបបង់ ហើយទីឃៈស្រៈខាងចុងខ្លះ ឧ. **សន្ធីច ទិត្ត បុរិសស្ស សេដ្ឋំ** ដល់ **បុញ្ញោ ច** នេះសេចក្ដីថា បើលុបស្រៈខាងចុងហើយ ស្រៈខាងដើមក៏ត្រូវទីឃៈបានខ្លះដែរ ឧ. **ភីសូច ទិត្ត បុរិសស្ស សេដ្ឋំ សយេ ច** ក៏ដូចគ្នានឹង **បុញ្ញោ ច** ដែរ, ជាមេសូត្រ ១ ក្នុងសន្ធិកប្ប ដែរ, អែបតាមសូត្រខាងដើមដែរ, សូត្រខាងដើមគឺ **ឯហេញ្ចំ** សេចក្ដីថាបើមានឯអក្ខរៈ និងហអក្ខរៈខាងចុងត្រូវផ្លាស់និគ្គហិត ជាញ្ចបានខ្លះ ឧ. **តំ ឯវ ឯត្ត បតិបុច្ឆិស្សាមិ** ផ្លាស់**និគ្គហិត** ជាញ្ចទៅសម្រេចរូបជា**តញ្ចេវេត្ត បតិបុច្ឆិស្សាមិ ឯវំ ហិ ខោ ភិក្ខវេ សិក្ខិតព្ពំ** សម្រេចរូបជា **ឯវញ្ចិ ខោ ភិក្ខវេ សិក្ខិតព្ពំ**, ដល់មកសូត្រ សយេ ច នេះសេចក្ដីថាបើមានយអក្ខរៈនៅខាងចុងត្រូវផ្លាស់និគ្គហិត ព្រមទាំងយអក្ខរៈជាញបានខ្លះដែរ ឧ. **សំយោគោ** សម្រេចរូបជាសញ្ញោគោ ។

ចកោរ បុ. សត្វលលកភ្លើង ។

ចក្ក នបុ. [ចក្ក + អ ឬករ + អ] វត្ថុតែងបៀតបៀននូវផែនដី ឬវត្ថុជាគ្រឿងធ្វើនូវដំណើរ (កង់, គ្រឿងចក្រ), វិ. **ចក្ខេតិ ញ្ញេតិ ហីសតិ ភូមិន្ដ** > **ចក្ក** , **ភវេតិ ភមនមនេនាតិ** >**ចក្ក** ។ -**ឋាន** បុ. ជើងនៃចក្រ, គុ. មានចក្រឫដ៏ជើង ។ -**ភេទ** បុ. ភិ.ទម្លាយនូវចក្រ ។ -**មគ្គ** បុ. ផ្លូវនៃចក្រ, ផ្លូវនៃកង់ ។ -**មត្ត** គុ. មានចក្រជាប្រមាណ, មានកង់ជាប្រមាណ, (ប៉ុនកង់) ។ -**ធុរន** នបុ. រង្វង់នៃកង់, ភិ.ប្រជុំនៃកង់, ភិ. សូប់ស្ងៀមនៃកង់ ។ -**រតន** នបុ. ចក្ករតន៍, កែវគឺចក្រ ។ -**រថ** គុ. អវយវៈនៃរថមានចក្រជាដើម, យានូបករណ៍មានកង់ជាដើម។ កង់ រទេះ, **លក្ខណ**, **ធម្ម**, **ឧរចក្ក**, **ឥរិយាបថ**, **សម្ផត្តិ**, **ចក្ករតន**, **មណ្ឌល**, **ពល**, **ភុលាលតណ្ហ**, **អណ្ណ**, **អាវុធ**, **ទាន**, **រាសិ** , គ្រឿងប្រហារម្យ៉ាងរូបមូលមានមុខជុំវិញ, សេនា, កងទ័ពគោក (ដូច **ទាហិនី**) ។

ចក្កន្ត បុ. ទីបំផុតនៃចក្រ គឺជុំនៃចក្រ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃនាភិសព្ទ ។

ចក្កបាណិ បុ. ព្រះនារាយន៍ (ដូច **ឱសុទេវ**) ។

ចក្កវត្តិ បុ. [ចក្ក + វត្ត + ណិ] អ្នកញ្ជាំងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ (ចក្រព័ត្តិ, ស្តេចចក្រព័ត្តិ, ចក្រពត្តិរាជ ដូច **សព្វកុម្ម**)), វ. **ចក្កំ ឱត្ថរតីតិ** > **ចក្កវត្តិ** ។ **ចក្ករតនំ ឱត្ថរតិ អាកាសេ អត្តនោ បុរតោ គមយតីតិ ឱ** >**ចក្កវត្តិ** ។ - **រជ្ជ** នបុ. ចក្រពត្តិរាជ្យ, ភាវៈនៃស្តេចចក្រព័ត្តិ ។ - **រាជ** បុ. ព្រះរាជាអ្នកញ្ជាំងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ, ស្តេចចក្រព័ត្តិ ។ - **សម្បត្តិ** ឥ. សម្បត្តិនៃស្តេចចក្រព័ត្តិ ។ - **សិរី** ឥ. សិរីនៃស្តេចចក្រព័ត្តិ, សិរីនៃស្តេចអ្នកញ្ជាំងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។

ចក្កវាក បុ. សត្វចក្រពាក (ដូច **ចក្កន្ត**) ។

ចក្កវាឡ នបុ. [ចក្រ+វាឡ] ចក្រវាឡ ។ -**កោដិសតសហស្ស** នបុ. សែននៃកោដិនៃចក្រវាឡ ។ -**គព្ភ** បុ. ស្ទៀងនៃចក្រវាឡ, ផ្ទៃនៃចក្រវាឡ ។ -**បព្វត** បុ. ភ្នំឈ្មោះចក្រវាឡ, ចក្រវាឡបព្ពត ។ -**បរិយន្ត** បុ. ទីបំផុតជុំវិញនៃចក្រវាឡ ។ -**មុខវដ្ដិ** ឥ. កណ្តាប់នៃមាត់នៃចក្រវាឡ ។ -**សត-សហស្ស** បុ. សែននៃចក្រវាឡ ។ -**សត** បុ. រយនៃចក្រវាឡ ។ - **សហស្ស** បុ. ពាន់នៃចក្រវាឡ ។

ចក្កន្ត បុ. សត្វចក្រពាក ។

ចក្ខិក បុ. អ្នកត្រាច់ទៅដោយចក្រ (ដូច **ឃណ្ដិក**) ។

ចក្ខ ធា. **ញ្ញេ ចក្ខេតិ ចក្ខយតិ** "ធ្វើឲ្យអន្តរាយ, បំផ្លាញ" ចុ. ។ **ចក្ខុ** នបុ. ប្រែបានច្រើនយ៉ាងៈ

១/ គុណសម្បត្តិ, សេចក្តីល្អ =សម្បត្តិ, បាលីថា **ចត្តារិមានិ ភិក្ខវេ ចក្ខានិ** ។

២/ លក្ខណៈ, គ្រឿងសម្គាល់ =**លក្ខណ**, បាលីថា **ឋានឋលេសុ ចក្ខានិ ជាតានិ**។

៣/ កង់ =**រថ**ង្គ បាលីថា **ចក្ខុំ ឱ ឱហោ បទ** ។

៤/ ឥរិយាបថ បាលីថា **ចតុច្ចក្ខុ ឱ ឱ ទ្វារ** ។

៥/ ទាន, ការបំពេញទាន បាលីថា **អតុញ្ជ ច ហ ច ឱ ឱ ឱ ចក្ខុ ឱ ឱ ឱ

១០/ **អសនីបាត**, រន្ទះ បាលីថា **អសនិចក្ខុ** -ស. ។

ចក្ខុ នបុં. [ចក្ខ + ឧ ឬណុ] ធម្មជាតរមែងឃើញនូវរូប (ចក្ខុ, ភ្នែក ដូច **លោចន**), វិ. **រូបំ ចក្ខតីតិ** >**ចក្ខុ** ។ -**ទុព្ពល** គុ. អ្នកមានចក្ខុទុព្ពិល, អ្នកទុព្ពិលដោយចក្ខុ, អ្នកមានចក្ខុមានកម្លាំងថយ, អ្នកមានចក្ខុមានកម្លាំងគឺទោសប្រទូស្តហើយ ។ - **ទ្វារាធិវស** បុં. អំណាចនៃទ្វារមានចក្ខុទ្វារជាដើម ។ - **ទ្វារាធិ** គុ. (ទ្វារ) មានចក្ខុទ្វារជាដើម ។ - **ទ្វារ** នបុં. ទ្វារគឺចក្ខុ ។ - **បថ** បុં. គន្លងនៃចក្ខុ ។ - **បាលត្ថេរ** បុં. ព្រះថេរៈឈ្មោះចក្ខុបាល ។ - **ភូត** គុ. អ្នកមានចក្ខុកើតហើយ, អ្នកមានចក្ខុ, កើតហើយជាចក្ខុ។ -**ទិកលកាល** បុં. កាលនៃ....មានចក្ខុវិកល, កាលនៃ....ជាអ្នកវិកលដោយចក្ខុ ។ - **ទិញ្ញេយ្យាធិ** គុ. មានអារម្មណ៍គឺបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុជាដើម។ **ពុទ្ធចក្ខុ** (ពុទ្ធញ្ញាណ), **សមន្តចក្ខុ** (សព្វញ្ញុតញ្ញាណ ឬ អនាវរណញ្ញាណ), **បញ្ញាចក្ខុ**, **ធម្មចក្ខុ** (ហេដ្ឋាមគ្គ ត្ត យញ្ញាណ), **ម៉ំសចក្ខុ**, **ទិព្ពចក្ខុ** ។

ចក្ខុម គុ. [ចក្ខ + មន្ត] អ្នកមានចក្ខុ, វិ. **ចក្ខុ យស្ស អត្ថីតិ** >**ចក្ខុមា** ។

ចក្ខុមន្ត គុ. [ចក្ខ + មន្ត] អ្នកមានចក្ខុ, វិ. **ចក្ខុ យេសមត្ថីតិ** >**ចក្ខុមន្តោ** ។

ចក្ខុមា បុં. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ។

ចក្ខ ធា. **ទិយត្តិយំ ទាចាយំ ចក្ខតិ** "ពោល, ប្រាប់" ភ្ជ. **ចក្ខុ** នបុं "ភ្នែក" ប្រាប់ឲ្យដឹងនូវអ្វីៗ។ សព្ទជាវេវចនៈនៃចក្ខុគឺ **អក្ខि ឧយនំ ឧត្តំ លោចនំ ទិដ្ឋि ទស្សនំ បេក្ខនំ អច្ឆि បម្ហ បខុមំ** -**ស**. ។

ចកិ ធា. **ឥត្តិប្ឌិយាតេសុ ចកតិ** "ឆ្អែត, រាយ, ប្រហារ" ភ្ជ. ។

ចङ្កមតិ កិ. [ក-កម + អ + ត-រ. ផ្លាស់ក អញ្ជាសជា ច, ចុះនិ-អា.] ចង្ក្រម, ឈានទៅ, ដើរទៅ (ដើរទៅមក) ។

ចङ្កមន នបុं. [ក-កម+យុ] កិ.ចង្ក្រម, ទីជាទីចង្ក្រម(ដូច **ចङ្កម**), វិ. **ចङ្កមियតេតិ** >**ចङ្កមនំ**, **ចङ្កមតិ ឯត្ថាតិ** >**ចङ្កមនំ** ។ - **កោដि** ឥ. ទីបំផុតនៃទីជាទីចង្ក្រម, ចុងនៃទីជាទីចង្ក្រម ។ -**កាល** បុं. កាលនៃកិ.ចង្ក្រម, កាលជាទីចង្ក្រម ។ - **ដ្ឋាន** នបុं. ទីជាទីចង្ក្រម, ទីនៃកិ.ចង្ក្រម, ទីជាទីតាំងនៃកិ.ចង្ក្រម ។ - **និសីទនដ្ឋាន** នបុं. ទីជាទីចង្ក្រមនិងទីជាទីអង្គុយ ។ - **អាធि** គុ. (រត្ត) មានកិ.ចង្ក្រមជាដើម ។

ចङ្កមន្ត គុ. [ក-កម + អន្ត] កាលចង្ក្រម, កាលឈានទៅ ។

ចङ្កមមាន គុ. [ក-កម + អ + មាន] កាលចង្ក្រម, កាលឈានទៅ ។

ចङ្កមមि កិ. [ក-កម + អ + មិ-រ.] ឈានទៅ, ដើរទៅ ។

ចङ្កមि កិ. [ក-កម + អ + ណ្ឍ-អជ.] ចង្ក្រមហើយ ... ។

ចङ្កមितព្ព គុ. [ក-កម + ឥ-អា.+ តព្ព] គឺ... គប្បីចង្ក្រម...។

ចङ្កមិស្សាមិ កិ. [ក-កម + អ + ឥ-អា.+ ស្សាមិ-ភ.] នឹងចង្ក្រម...។

ចङ្កម បុ. ទីចង្ក្រម, ការដើរទៅ (**ចङ្កមន**) ។

ចङ្ខោङក បុ. [ក-ក្ខណ + ក + ក-ស.] ប្រអប់ (**ចङ្ខោङក** ក៏មាន) ។

ចङ្ខោङក នុ. ប្រអប់ (ដូច **ករណ្ឌ**) ។

ចច្ឆ នបុ. ស្នាម, ព្រះលាន (ដូច **អङ្គណ**) ។

ចច្ឆ ធ. ១-**បរិភោសនវដ្ដនេសុ ចច្ឆតិ ចচ্ছু** "ជេរ, ប្រទេច, រៀ,...″ ភ. ។
២-**អជ្ឈាយនេ ចচ্ছেតិ ចচ্ছযতি** "រៀន, សិក្សា,...″ ចុ. ។

ចङ្ក កិ.គុ. [ចជ + អङ្ក] កាលលះ, កាលលះបង់ ។

ចङ្ចិត្វា អ. [ចជ + ឥ-អា. + ត្វា] លះហើយ, លះបង់ហើយ ។

ចङ្ចិត្វាន អ. [ចជ + ឥ-អា. ត្វាន] លះហើយ ។

ចङ្ចេ កិ. [ចជ + អ + ឯយ្យ-ស. លុបយ្យ ទុកតែឯ] គប្បីលះ...។

ចङ្ចেয্য កិ. [ចជ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីលះ.... ។

ចङ្ចি ធ. **ចাគে ចङ্গতি ចরিচ্চङ্গতি ចাগো ចङ্গো** "លះ, ឲ្យទាន,...″ ភ. ។

ចञ्चल គុ. ករក្រើក, ឃ្លាង, ញាប់ញ័រ (ដូច **ចল**) ។

ចञ्चि ធ. **ગતિયં ચञ્ચતિ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ. ។

ចङ্ករ បុ. ចាបស្រុក (ដូច **ករલવિङ্ક**) ។

ចङ্ગি ធ. **ચરિભાસને ચङ્ગતિ** "ជេរ, ប្រទេច" ភ. ។

ចङ্ગি ធ. **કોપે ચણ્ડતિ ચણ્ડો** "ខឹង, ក្រោធ, កាច,...″ រ. ។ **ચણ્ડાલ** បុ. "មនុស្សចណ្ឌាល, អ្នកថោកទាប" ។ **ચણ્ડિક્ક** នបុ. "កំណាច, ព្រហើន" ក. ន. ។

ចណક បុ. សណ្ដែករាជមាស, សណ្ដែកខ្មៅ (ដូច **કઙ્ગાયા**) ។

ચણ્ડ គុ. [ચណ્ડ + અ] (ជន) ដែលកាច, សាហាវ, ព្រហើន អ្នកកាច (ដូច **ઉગ્ગ**), អ្នកខឹងខ្លាំង (ដូច અચ્ચન્તકોધન) វិ. **ચણ્ડતીતિ >ચણ્ડો** ។ - **પ્પજ્જોત** អ.ន. ស្ដេចឈ្មោះចណ્ડપ્પជ્જોត ។ - **સોતતીર** នបុ. ឆ្នេរមានខ្សែទឹកដ៏កាច, ឆ្នេរនៃមេទឹកមានខ្សែទឹកដ៏កាច ។ - **હત્થી** បុ. ដំរីកាច, ដំរីសាហាវ ។

ચણ્ડાલ បុ. [ચણ્ડ + અલ] (មនុស្ស) ដែលកាច, -ព្រហើន, -បៀតបៀន, មនុស្ស ចណ្ឌាល (ដូច **સંપાક**) វិ. **ચણ્ડાતિ પીલેતીતિ >ચણ્ડાલો** ។ ឥ. **ચણ્ડાલી** ។

ચણ્ડિક્ક នបុ. [ચણ્ડ+ણિક] ភាវៈនៃ....អ្នកកាច, -សាហាវ, -ព្រហើន, វិ. **ચણ્ડસ્સ ભાવો >ચણ્ડિક્કં** ។

ચણિ ធ. **દાને ચણતિ** "ឲ្យ, ឲ្យទាន, បំពេញទាន" ភ. ។

ចតុក្ក នបុ. [ចតុ + ក] មានប្រមាណបួន, (កិ.ប្រហារ) ប្រមាណបួន, វិ. **ចត្តារិ បរិមាណានិ អស្សាតិ >ចតុក្កំ** ។

ចតុក្កណ្ណ បុ. សេចក្តីកំបាំងមានមុម ៤ ជាអារម្មណ៍នៃជនពីរនាក់ ។

ចតុក្ក នបុ. ផ្លូវបែកជា ៤ , ពាម ៤, ផ្លូវត្រែងកែង ។

ចតុក្ខត្តុំ អ. [ចតុ + សកឹ, សកឹ>ខត្តុំ] វារៈនៃ.....បួន, វារៈបួនដង, អស់វារៈបួនដង ។

ចតុគ្គាវុតមត្ត គុ. [ចតុគ្គាវុត + មត្ត] មានគាវុតបួនជាប្រមាណ, ត្រឹមតែបួនគាវុត ។

ចតុជ្ជាតិក គុ. [ចតុជ្ជាតិ + ណិក] ប្រកបដោយជាតិបួន, មានជាតិបួន ។ -**ឆ** បុ. វត្ថុមានក្លិនប្រកបដោយជាតិបួន, គ្រឿងក្រអូបប្រកបដោយជាតិ ៤ ។ -**ឆោទក** នបុ. ទឹកលាយដោយគ្រឿងក្រអូបដោយជាតិ ៤, ទឹកមានក្លិនប្រកបដោយជាតិ ៤ ។

ចតុត្ថ បូ.សំ. [ចតុ + ថ>ចតុត្ថ] ទី ៤, ជាគម្រប់ ៤ ។ -**ជ្ឈាន** នបុ.ឈានទី ៤ ។ -**ទ្វារកោដ្ឋក** នបុ. ក្លោងនៃទ្វារទី ៤, ស៊ុមនៃទ្វារជាគម្រប់ ៤ ។ -**ភាគ** បុ. ភាគទី ៤, ចំណែកទី ៤ ។ -**មគ្គញ្ញាណ** នបុ. ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយមគ្គទី ៤, មគ្គញ្ញាណទី ៤ ។ -**មគ្គ** បុ. មគ្គទី ៤ ។ -**ឋាន** បុ. វារៈទី ៤, រនទី ៤ ។ -**សន្ធ** បុ. សំឡេងទី ៤ ។

ចតុទ្ទស ប.សំ. [ចតុ + ទស>ចតុទ្ទស] ដប់ក្រៃលែងដោយ ៤ (ដប់បួន), វិ. **ចតូហិ អធិកា ទស >ចតុទ្ទស** ។

ចតុទ្ទិស នបុ. [ចតុ + ទិស] ទិស ៤, វិ. **ចតស្សោ ទិសា >ចតុទ្ទិសំ** ។

ចតុទ្ធាតុវវត្ថានវវស បុ. [ចតុទ្ធាតុ + ១ វត្ថាន + ១ ១ ១

ចតុប្បទិក គុ. [ចតុប្ប**ទ** + ណិក] មានបាទ៤, ប្រកបដោយបាទ៤ ។ -**គាថា** ឥ. គាថាប្រកបដោយបាទ៤ ។ -**គាថាវ**សាន នបុં. កាលជាទីបំផុតចុះនៃគាថាប្រកបដោយបាទ៤, កាលជាទីចប់នៃគាថាប្រកបដោយបាទ៤ ។

ចតុប្បទី ឥ. [ចតុប្ប**ទ** + ណ្ឍ] មានជើង៤ ។

ចតុប្បម**ាណ**ិក គុ. [ចតុប្ប**ម**ាណ + ណិក] ប្រកបដោយប្រមាណ៤, មានប្រមាណក្នុងវត្ថុ៤ ។

ចតុប្ប**រ**ិ**ស**ា ឥ. [ចតុ + ប**ริ** សា] ប**ริ**ស័ទ៤ ។ - **អ**ន្ត**រ** បុં. ចន្លោះនៃ**ป**ริ**ส**ัទ**ด**, **ร**ว**ง**ន**ี** ....., ខាងក្នុងនៃ.....។ - **ម**ជ្ឈ នបុំ. កណ្តាលនៃ**ป**ริ**ส**ัទ**ด** ។

ចតុព្ភ**គ្ គ** បុំ. **ว**ค្ គ ๔ , ពួក ๔ ។

ចតុព្ភ**ាគ** គុ. [ចតុ + ภาค] **ม**ีน**จ**ำ**ณ**ำ**ก**๔ ។ -**ម**ត្ត គុ. **ม**ีน**จ**ำ**ณ**ำ**ก**๔**ช**ำ**ป**ระ**ม**าณ ។

ចតុព្ភ**ូ**ម**ិ**ក**ចិ**ត្ត នបុំ. [ចតុ**ภู**ម**ิ**ก + ចិ**ต**ត្ត] ចិ**ต**ត្ត**ป**ระ**ก**ฏ**ต**ិ**ท**ี**ก**ุ**ง**ภ**ู**ม**ิ**๔ ឬ**จ**ิ**ต**ត្ត**ป**ระ**ก**ฏ**ก**ุ**ง**ภ**ู**ม**ิ**๔, **ចតុ**ព្ភ**ូ**ម**ិ**យ**ំ **ว**ត្ត**ต**ីតិ >**ចតុ**ព្ភ**ូ**ម**ិ**ក**ំ, **ចតុ**ព្ភ**ូ**ម**ិ**យ**ំ **ย**ุ**ญ**ช**ต**ីតិ **ว**ា > **ចតុ**ព្ភ**ូ**ម**ិ**ក**ំ ។

ចតុព្ភ**ិ**ធ គុ. [ចតុ + **ว**ิ**ธ**] **ม**ีน**ป**ระ**ก**ำ**ร**:**๔**, **ม**ีน**๔**ย**า**ง, **ว**ิ. **ចត្ត**ារ**ោ ว**ិ**ธ**ា **ป**ក**ร**ារ **ว**ิ**ต**ส**ว**ាតិ >**ចតុ**ព្ភ**ិ**ធ**ោ ។ - **ส**ច្ច នបុំ. **ส**ច្ច**ม**ีน**๔**ย**า**ง, **ส**ច្ច**ม**ีน**ป**ระ**ก**ำ**ร**:**๔**ย**า**ง ។

ចតុព្ភ**ិ**ធ**ំ** អ.ត. [ចតុ + **ว**ิ**ธ**ំ] **ป**ระ**ก**ำ**ร**:**๔**, **๔**ย**า**ง, **ว**ิ. **ចត្ត**ារ**ោ ป**ក**ร**ារ > **ចតុ**ព្ភ**ิ**ធ**ំ** ។

ចតុម្ម**គ្ គ** បុំ. [ចតុ + **ม**ค្ **ค**] **ม**ค្ **๔** ។ -**ន**ិ**យ**ាម នបុំ. **ก**ิ.**ก**ำ**ณ**ต់**ก**ុ**ง**ม**ค**ค**๔**, **ค**ุ**ณ**ជ**า** គ្រឿ**ง**នាំ**ช**េ**ญ**ញ**ค**ឺ**ม**ค**๔**, **ท**ំ**น**ង**ន**ៃ**ม**ค**๔** ។ -**ส**ង្ខ**ต** គុ. **ค**ឺ**ป**ណ្ឌ**ต** ពោ**ล**ថ**า**ម**ค** គ **๔**, ពោ**ล**ค**ឺ**ม**ค**គ **๔**។

ចតុម្ម**ធ**ុ**ร** គុ. [ចតុ + ม**ธ**ุ**ร**] (**ว**ត្ថ**ุ**) **ม**ីន**ร**ส**ค**ា**ญ**ា**๔** ។ -**ป**ុ**ณ**្ណ គុ. ពេ**ญ**ហើ**ย**ដោ**ย** វ**ต**ុ**ม**ីន**ร**ส**ค**ា**ญ**ា**๔** ។

ចតុម្ម**ហ**ា**ป**ថ បុំ. [ចតុ + ม**ห**า**ป**ถ] **ค**ូ**ร**ធ**ំ๔**, **ภ**ូ**ม**ិ**ภ**ា**ค**ជ**า**ទ**ี**ป**្ر**ជុ**ំ**ន**ៃ**ค**ូ**ร**ធ**ំ๔** ។

ចតុម្ម**ហ**ា**ภ**ូ**ต**-**ค**ុ**ห**ា ឥ. [ចតុ**ม**្ម**ห**ា**ภ**ូ**ต** + **ค**ុ**ห**ា] **ค**ុ**ห**ា**ค**ឺ**ม**ห**ภ**ូ**ต**ូ**ร**ូ**ป๔**, **ม**ห**ภ**ូ**ต**ូ**ร**ូ**ป๔**ដ**ូ**ចជ**า** **ค**ុ**ห**ា ។

ចតុម្ម**ាស** បុំ. [ចតុ + **ม**ាส] ខ**ែ๔** ។ -**អ**ជ្ឈ**យ** បុំ. **ก**ាលជ**า**ទ**ี**ป**ร**ា**ก**ฏ**ก**ន្ល**ง**ទ**ៅ**ន**ៃ**ข**ែ **๔**, **ก**ាលជ**า**ទ**ี**ป**ร**ា**ก**ฏ**ก**ន្ល**ง**ទ**ៅ**អ**ស**់**ข**ែ**๔**, **ก**ាលជ**า**ទ**ี**អ**ំ**ណ**ើ**ះ**ន**ៃ**ข**ែ **๔** ។

ចតុយ**ោ**ជ**ន នបុំ. [ចតុ + យ**ោ**ជ**ន**] យ**ោ**ជ**ន**ន**๔** ។ -**ส**ห**ส**្ส**ม**ត្ត គុ. **ม**ីន**ท**ាន់**ន**ៃ យ**ោ**ជ**ន**ន**๔**ជ**า**ប្ر**ม**ាណ ។

ចតុក**ុ**ង្ គ នបុំ. [ចតុ + **อ**ง**ค**ុ, ចុ**ะ** **ร**-**อ**า.] **อ**ง**ค**ុ**๔**, ។ - **ส**ม**ง**្ **ค**ត គុ. **ม**ក**ต**ាម**ป**្ر**ม** ហើ**ย**ដោ**ย**អ**ง**ค**ุ**๔, **ป**ระ**ก**ប**ด**ោ**ย**អ**ง**ค**ุ**๔ ។

ចតុក**ុ**ង្ **ข**ិ**ณ**ី ឥ. [ចតុ**ร**ង**ค**ុ + ณ្ យ + ฑ**ณ**ี] **ม**ីន**อ**ง**ค**ុ**๔**, **ว**ิ. **ចតុ**ក**ុ**ង**ค**ុ**ំ **ย**ส**ว** **อ**ត្ថ**ต**ីតិ > **ចតុ**ក**ุ**ង**ข**ិ**ณ**ី ។

ចតុរម្មណ នបុ. ចំនួន ៤ អម្មណ, សព្វនេះជាអត្ថនៃកវីសសព្ទ ។

ចតុរស្សមុគ្គរ បុ. [ចតុរស្ស + មុគ្គរ] ដំបងមានជ្រុង៤ ។

ចតុរាសីតិ ប.សំ. [ចតុ+អសីតិ] ៨០ដ៏ក្រៃលែងដោយ៤ (៨៤) ។ -**យោជនសហស្សគម្ភីរ** គុ. មានជម្រៅមានពាន់នៃយោជន៨៤ជាប្រមាណ (ជម្រៅ៨ម៉ឺន៤ពាន់យោជន៍) ។ -**យោជនសហស្សមត្ថក** បុ. ទីបំផុតនៃពាន់នៃយោជន៍ ៨៤ ។ -**សហស្ស** ប.សំ. មានពាន់៨៤ជាប្រមាណ (៨៤ ០០០) ។

ចតុរ បុ. បុគ្គលឆ្លាស (ដូច **ឆេក**) ។

ចតុរោបធិ បុ. ឧបធិ ៤ គឺខន្ធ កាម កិលេស កម្ម, សព្វនេះជាអត្ថនៃឧបធិសព្ទ ។

ចតុវីសតិម បូ.សំ. [ចតុវីសតិ + ម] ទី២០ក្រៃលែងដោយ៤ (ទី២៤) ។

ចតុវីសតិ-យោជនិក គុ. [ចតុវីសតិយោជន + ណិក] ប្រកបដោយយោជន៍២៤ ។

ចតុស្សច្ច នបុ. [ចតុ + សច្ច] សច្ច:៤ ។ -**ធម្ម** បុ. ធម្មគឺសច្ច:៤ ។ -**ពុទ្ធតា** ឥ. ភាវ:នៃ....នោះជាអ្នកត្រាស់ដឹងនូវសច្ច:៤ ។ -**ទិតាទី** បុ. អ្នកសម្តែងនូវសច្ច:៤, អ្នកញ្ជ្រាំងសច្ច:៤ឲ្យកើតប្រាកដ ។

ចតុស្សដ្ឋី ប.សំ. [ចតុ + សដ្ឋី] ៦០ដ៏ក្រៃលែងដោយ៤ (៦៤) ។

ចតុស្សត ប.សំ. [ចតុ + សត] មានរយ៤ជាប្រមាណ (៤០០) ។

ចតុស្សតិប្ប-ដ្ឋានាទិភេទ បុ., គុ. [ចតុស្សតិប្ប‌ដ្ឋានាទិ + ភេទ] ផ្សេងដោយធម៌មានសតិប្ប‌ដ្ឋាន៤ជាដើម, មានធម៌មានសតិប្ប‌ដ្ឋាន៤ជាដើមជាប្រភេទ ។

ចតុស្សត្តតិស-ហស្សមត្ត គុ. [ចតុស្សត្តតិសហស្ស+មត្ត] មានពាន់៧៤ជាប្រមាណ (៧៤ ០០០) ។

ចតុស្សាលា ឥ. [ចតុ + សាលា] សាលា៤, សាលាមានមុខ៤ ។

ចតុស្សិន្ធវយុត្ត គុ. [ចតុស្សិន្ធវ + យុត្ត] ប្រកបដោយសេះសិន្ធវ:៤, ទឹមដោយសេះសិន្ធព៤ ។

ចតុហត្ថវិត្ថារ គុ. [ចតុហត្ថ + វិត្ថារ] មានទទឹងមានហត្ថ៤ជាប្រមាណ, ទទឹង៤ហត្ថ ។

ចតុអបាយស-មុទ្ទ បុ. [ចតុអបាយ + សមុទ្ទ] សមុទ្រគឺអបាយ៤ ប្រើជា «ចតុរាបាយ» ក៏បាន ។

ចត្ត គុ. [ចត្ត <ចជ + ត] លះបង់ហើយ, លែងហើយ, ចោលហើយ (ដូច **សមុជ្ឈិត**) ។ -**មន** គុ. [ចត្ត + មន] អ្នកមានចិត្តលះហើយ ។

ចត្តារ ប.សំ. [ចតុ + យោ-រ.] ៤ ។

ចត្តាឡីស ប.សំ. ៤០ ។ -**កោដិធនដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីតាំងនៃទ្រព្យមានកោដិ៤០ជាប្រមាណ ។ -**កោដិធន** នបុ. ទ្រព្យមានកោដិ៤០ជាប្រមាណ ។ -**កោដិវិភវ** គុ. អ្នកមានសម្ប‌ត្តិមានកោដិ៤០ជាប្រមាណ, អ្នកមានភោគ:គឺបុគ្គលប្រើប្រាស់មានកោដិ៤០ជាប្រមាណ ។ -**ធនកោដិ** ឥ. កោដិនៃទ្រព្យ៤០ ។ -**ភិក្ខុសហស្ស** នបុ. ពាន់នៃភិក្ខុ៤០ (ភិក្ខុ

៤0 000អង្គ) ។ -**យោជនសហស្សមត្ត** គុ. មានពាន់នៃយោជន៍ ៤0ជាប្រមាណ (៤ម៉ឺនយោជន៍) ។ - **ទ្ធស្សសហស្សាយុក** គុ. មានពាន់នៃឆ្នាំ ៤0ជាអាយុ, មានអាយុមានពាន់នៃឆ្នាំ ៤0 ជាប្រមាណ ។

ចតិ ធ. **ហ៊ីសាគន្ធេសុ ចតតិ** បៀតបៀន, និពន្ធ, តែង" ភ្ជ. ។

ចន្ទ ធ. ១-**ហ៊ិទ្ធាទនសុខនទ្ធីសុ ចន្ទតិ** "បង្កើតសុខ, ភ្លឺ, រុងរឿង" រុ. ។ **ចន្ទនោ**, -**នំ** បុ. នបុ. "ដើមចន្ទន៍" ឲ្យកើតសុខ ។ សព្ទជាវេវចន: នៃចន្ទនោគឺ **ឥន្ទសារោ មលយជោ-ស**. ។ ចន្ទន៍លឿងមាន ៣ សព្ទគឺ សុវណ្ណចន្ទនំ ហរិចន្ទនំ គោសីសចន្ទនំ ។ ឯចន្ទន៍ក្រហមមានតែមួយគឺរត្តចន្ទនំ ។ **ចន្ទោ** បុ. "ព្រះចន្ទ" ឲ្យកើតសុខឬឲ្យកើតរសពេញចិត្ត ។ សព្ទជាវេវចន:នៃចន្ទោមាន ២៨ ៖ **ចន្ទោ នក្ខ-ត្តរាជា ឥន្ទូ សោមោ និសាករោ ចន្ទិមា មា និសានាថោ ឱសធី-សោ និសាបតិ ឧឡុរាជា សសង្ខោ ហ៊ិមរំសិ សសី ទ្ធិជរាជា សសធរោ តារាបតិ ហ៊ិមំសុ ក្ខុមុទពន្ធុ មិគង្ខោ ឥណានិធি សុធំ-សុ ទ្ធិជ្ជ បីយូសរស្មិ ខមាករោ នក្ខត្តេសោ រជនីករោ សុព្ភសុ -ស**. ។ **បីយូសរស្មិ** នេះប្រែតាមអក្សរថា រស្មីនៃទឹកទ្ធិព្យ ។

២- **យាចនេ ចទតិ** "សូម, អង្វរ, បន់ស្រន់" ភ្ជ. ។

ចិន្តយិ កិ. [ចិន្ត + ណយ + ល្ស-អជ្ជ.] គិតហើយ ។

ចិន្តិត គុ. [ចិន្ត + ត-អា. + ត] គឺ...គិតហើយ ។ -**ចិន្តិត** គុ. គឺ...គិតហើយ។ ។ -**មត្ត** គុ. ហេតុគ្រាន់តែគឺ...គិតហើយ ។ -**សមនន្តរ** នបុ. លំដាប់ស្មើនៃ...គឺ...គិតហើយ។

ចន្ទ បុ. [ចទ+ទ, ចុ:និ-អា.] (សភាវ:) រុងរឿងដោយសិរី (ព្រះចន្ទ), វ. **ចន្ទតិ ទ្ធិប្ឍតិ សិរិយា ទ្ធិរោចតីតិ** >**ចន្ទោ** ។ -**បទុមា** អ.ន ឈ្មោះចន្ទ បទុមា ។ -**ភាគ** គុ. មានចំណែកប្រៀបដោយព្រះចន្ទ ។ -**មណ្ឌ-លករណ** នបុ. កិ.ធ្វើនូវមណ្ឌលនៃព្រះចន្ទ, កិ.ធ្វើនូវមណ្ឌលឲ្យដូចជាមណ្ឌលនៃព្រះចន្ទ ។ -**មណ្ឌលសទ្ធ្ស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយមណ្ឌលនៃព្រះចន្ទ ។ -**លក្ខណ** នបុ. លក្ខណនៃព្រះចន្ទ ។ -**ណេខ** ឥ. គំនូសនៃព្រះចន្ទ, ស្នាមនៃព្រះចន្ទ ។ -**សហសុគ្ភមន** នបុ. កិ.ទៅក្នុងខាងលើនៃពាន់នៃព្រះចន្ទ, កិ.រះឡើងនៃពាន់នៃព្រះចន្ទ ។ -**សុរិយ** បុ. ព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យ ។

ចន្ទកិន្ទរីជាតក នបុ. [ចន្ទកិន្ទរី + ជាតក] ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយនាងកិន្ទរីឈ្មោះចន្ទ:។

ចន្ទកុមារ បុ. [ចន្ទ + កុមារ] កុមារឈ្មោះចន្ទ: ។

ចន្ទក បុ. ត្រាកន្ទុយក្ងោក (ដូច **មេចក**) ។

ចន្ទគ្ឆាហាទ្ធិក គុ. ហេតុភេទដែលកើតឡើងមានចន្ទគ្រោះជាដើម,សព្ទនេះជាអត្ថនៃ

ឧប្បាទសព្ទ។

ចន្ទទេវបុត្ត បុ. [ចន្ទ + ទេវបុត្ត] ទេវបុត្តឈ្មោះចន្ទ: ។

ចន្ទន នបុ. [ចទ + យុ, ចុ: និ-អា.] ចន្ទន៍, ខ្លឹមចន្ទន៍(ដូច **គន្ធសារ**) ។ -**គន្ធ** បុ. ក្លិននៃចន្ទន៍, ក្លិននៃខ្លឹម ចន្ទន៍ ។ -**ឫជ** ឥ. កិ.ឫជាដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ។ -**ម័យ** គុ. ជាវិការ:នៃខ្លឹមចន្ទន៍, សម្រេចហើយដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ។

ចន្ទនិកា ឥ. អណ្ដូងជ្រាំឬរណ្ដ៉ាជ្រាំនៅក្បែរទ្វារស្រុក (ដូច **ជម្ពាលី**) ។

ចន្ទប្ឋតា ឥ. ពន្លឺព្រះចន្ទ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃជុណ្ណសព្ទ ។

ចន្ទតាតា ឥ. ស្ទឹងចន្ទភាគា ។

ចន្ទាតា ឥ. [ចន្ទ + អាភា] ពន្លឺនៃព្រះចន្ទ្រ, អ.ន. ឈ្មោះចន្ទាភ: ។ -**ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរឈ្មោះចន្ទាភ: ។ -**ត្ថេរវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរ:ឈ្មោះចន្ទាភ: ។

ចន្ទិកា ឥ. ពន្លឺព្រះចន្ទ (ដូច **កោមុទី**) ។

ចន្ទិមសុរិយា បុ. [ចន្ទិម + សុរិយ] ព្រះចន្ទ្រ និងព្រះអាទិត្យ ។

ចន្ទិមា បុ. ព្រះចន្ទ (ដូច **សសិ**) ។

ចន្ទូបម គុ. [ចន្ទ + ឧបមា] មានសេចក្ដីប្រៀបដោយព្រះចន្ទ្រ, មានព្រះចន្ទ្រជាគ្រឿងប្រៀប ។ - **ឫដ្ឋិបទា** ឥ. សេចក្ដីប្រតិបត្តិមានឧបមាដោយព្រះចន្ទ្រ, សេចក្ដីប្រតិបត្តិមានព្រះចន្ទ្រជាគ្រឿងប្រៀប ។

ចន្ទ បុ. ព្រះចន្ទ (ដូច **នក្ខត្តរាជា**) ។

ចបល គុ. [ចបល + អ ឬចប + អល] ឃ្លេងឃ្លាង, ឆ្លៀតឆ្ការ, ស្ទុះស្ទារ, ឆាប់រហ័ស (ដូច **សីឃ**) ។ បុគ្គលជ្រុលជ្រួស គឺបុគ្គលដែលគ្មានពិចារណាដោយសព្ទគ្រប់ ហើយធ្វើនូវអំពើមានវាយចងជាដើម, បុគ្គលឡេះឡោះ, បុគ្គលឃ្លេងឃ្លាង (ដូច **ណោល**)។

ចបណាយន្ត គុ. [ចបល + អយ + អន្ត] កាលឃ្លេងឃ្លាង, កាលដោកងក, កាលប៉ផ្ទ្ការ៉ប៉ផ្ទ្ការ ។

ចបិ ធា. **ភក្ខនេ ចបេតិ ចបយតិ** "បបោសអង្ហែល, លួងលោម, រម្ងាប់, សម្រាលទុក្ខ" (បា. អ.) ចុ. ។

ចឲ្ងិ ធា. **គតិយំ ចឲ្ងតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ង. ។

ចមរ បុ. ម្រឹគចាមរី។

ចមូ ឥ. [ចម + ឲ] កងទាហាន, កងទ័ព, សេនា (ដូច **ចក្ក**) ។

ចម្ប្ឋកនីលុប្ប-ណាទិភេទ គុ. [ចម្ប្ឋក + នីលុប្ប + ណាទិ + ភេទ] ផ្សេងដោយផ្ការ៉ាមានផ្ការ៉ាចម្ប្ឋា និងផ្ការ៉ាឧប្ប្ឋលខៀវជាដើម, មានផ្ការ៉ាចម្ប្ឋា និងឧប្ប្ឋលខៀវជាដើមជាប្រភេទ ។

ចម្ប្ឋក បុ. ដើមចម្ប្ឋា (ដូច **ចម្ប្ឋយ្ឋ**) ។

ចម្ប្ឋា ឥ. ឈ្មោះទីក្រុង ១ ក្នុងដែនអង្គ ។

ចម្ប្យ បុ. ដើមចម្ប (ដូច **ចម្ប្ក**) ។

ចម្ម ធា. **អនេ ចម្ម**ति "ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ជ. ។

ចម្ម នបុ. [ចរ + មម+អ] ស្បែក (ដូច **ឆ**ច, **អជិ**ន), ខែល (ដូច **ផ**ល**ក**) ។ -**ម**ស**ិ**ព្ជ**ក** បុ. ការុងជាវិការ:នៃស្បែក, ស្ពាងជាវិការ:នៃស្បែក ។ - **អ**ាធ**ិ** គុ. (អវយវ:) មានស្បែកជាដើម ។

ចមូប**ति** បុ. សេនាបតី, ម្ចាស់នៃសេនា (ដូច **សេ**ន**ានី**) ។

ចមិ ធា. **អនេ ចម**ति "ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ជ. ។ **ចមូ** ឥ. "កងទ័ព, សេនា, កងទាហាន" ។

ចយ ធា. **ឧ**ति**យ**ं **ចយ**ति "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ចយ**.បុ. កំពែង, ខ្ទ**ន** (ដូច **ព**ន្ធ**ន**), ហ្ជ**ង**, ប្រជុំ, ពួ**ក**, គ**ំ**ន** រ** (ដូ**ច** **រ**ាស**ិ**, **ន**ិ**ករ**) ។

ចរ បុ. គុ. អ្នកឈ្លប, អ្នកស៊ើបការកំបាំ**ង** (ដូ**ច** **ចារ**,**ឈ**ុ**ឡ**ុ**ម**ុ**ន**ិ**ស**),ការដើ**ម**ទ**ៅ**, ការ**ត**្រ**ច**ទ**ៅ** (ដ**ូ**ច **ឆ**ស) ។ គ. ក**ក**្រ**ីក**, ញ**ាប**ញ**ារ**, ឃ្ល**ាង** (ដ**ូ**ច **ចញ**្ច**ល**) ។

ចរណ**ា** នបុ. [ចរ + យុ] ក**ិ**.ប្ក**ព**ឹ**ត**្ត, ក**ិ**.ត្ម**ាច**ទ**ៅ**, **ិ**. **ចរ**យ**ត**ីត**ិ** >**ចរ**ណ**ំ**, **ចរ**ត**ិ ឯ**ត**្ត**ាត**ិ** >**ចរ**ណ**ំ**។ -**ដ**្ឋ**ាន** នបុ. ទ**ី**ជ**ាទ**ីត្ម**ាច**ទ**ៅ** ។ -**ឫ**ច្ច**យ** បុ. ប**ច**ច**ុ**ប្ប**ន**ន**យ**ត**ីក**ិ.ត្ម**ាច**ទ**ៅ**, ប**ច**ច**ុ**ប្ប**ន**ន**ក**ិ.ត្ម**ាច**ទ**ៅ** ។ -**ិ**ធ**ី** ឥ. ** ** **

		នៃកិ.ប្រព្រឹត្ត, អំណាចនៃអំពើដែលខ្លួនប្រព្រឹត្ត, អំណាចនៃចរិត ។ ឥ. ចរិយា ។
ចរិស្សតិ	កិ.	[ចរ + អ + ឥ-អា.+ ស្សតិ-ភ.] នឹងប្រព្រឹត្ត, នឹងគ្រាច់ទៅ ។
ចរុ	នបុ.	ការចម្អិនបាយទេវតា (ដូច **ហាឡាហ**, **ហាឡាហ**) ។
ចរេ	កិ.	[ចរ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីគ្រាច់ទៅ, គប្បីប្រព្រឹត្ត ។
ចរំ	គុ.	[ចរន្ត + សិ-វិ.ផ្លាស់ន្ត + សិ-វិ. >អំ] កាលគ្រាច់ទៅ ... ។
ចរ	ធា.	១-**ចរណគតិភក្ខនេសុ ចរតិ ចរិយា ចរិតា ចារោ ចរោ ចរណំ** "ប្រព្រឹត្ត, ត្រេចទៅ, ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ជ. ។ **ចរោ** ឬ **ចារោ** បុ. "អ្នកស៊ើបការណ៍, អ្នកដឹងនូវបរប័ក្ខ" ។ **ចរណ** បុ. "ជើង" ។ **ចរហិ** បទ បូរណនិបាត ។ **ចរាចរោ** បុ. "ការគ្រាប់ទៅមក" ។ **ព្រហ្មចរិយំ** ន បុ. "ការប្រព្រឹត្តនូវធម៌ដ៏ប្រសើរ" មាន ១០ ៖ **ព្រហ្មចរិយំ ឆាមទានវេយ្យាវច្ចបញ្ញាសីលអប្ប្ប្

មហាឌ្ឍ ភូមិចាលេ "ដែនដីញ័រខ្លាំង" -ស. ។

ចវនក គុ. [ចุ + ណ្ឍ>អនក] អ្នកច្យុត, -ឃ្លាត, វិ. **ចវតីតি** >**ចវនកោ** ។ - **សត្ត** បុ. សត្វអ្នកច្យុត, សត្វដែលច្យុត ។

ចវន្តি កិ. [ចุ + អ + អន្តি-វ.] ច្យុត, ឃ្លាត ។

ចវន នបុ. សេចក្តីស្លាប់, ច្យุติ (ដូច **ការ**) ។

ចវមាន គុ. [ចุ + អ + មាន] កាលច្យុត, កំពុងច្យុត ។

ចវি កិ. [ចุ + អ + ណ្ឍ-អជ្ជ.] ច្យុតហើយ, ឃ្លាតហើយ ។

ចវিত্বা អ. [ចุ + ឥ-អា. + ត្វា] ច្យុតហើយ, ឃ្លាតហើយ ។

ចសក បុ. ផ្ដិល (ដូច **សរក**) ។

ចសি ធា. **ភក្ខនេ ចសតি** "ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ជ. ។

ចহি ធា. ១-**បរិសង្ឆនេ ចহតি** "ប្រឹងប្រែង, ខិតខំ, ព្យាយាម" ភ្ជ. ។
២-**បរិកត្ថនេ ចহোតি ចহយតি** "សរសើរ, ស្ងើច,...” ចុ. ។

ចាគ បុ. ការលះបង់, ការឲ្យ (ដូច **ទាន**), សេចក្តីសាបសូន្យ (ដូច **ហានি**) ។

ចាគচিত্ত នបុ. [ចាគ + ចិត្ត] ចិត្តប្រកបដោយការលះ, វិ. **ចាគেন យุত্তং চিত্তং** >**ចាគচিত্তং** ។ ចិត្តប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកិ.លះ, ចិត្តជាហេតុលះបង់, (ចាគ <ចជ + ណ=វិ. ចជនំ >ចាគោ) ។

ចাডি ឥ. ពាង, ក្ងម, ភាជន៍ ។ - **អាធি** គុ. (ភាជន៍) មានពាងជាដើម ។

ចাতক បុ. សត្វចចាត (ដូច **សារङ্ग**, **ទោកក**) ។

ចাতুদ্দসী ឥ. [ចตุទ្ទស + ណ្ឍ] ទី១៤, តិថីទី១៤ ។

ចাতুদ্দিস គុ. [ចตุទ្ទិស + ណ] ដែលមកអំពីទិស៤, មានក្នុងទិស៤, នៅក្នុងទិស ៤, វិ. **ចตุদ্দিসতো আগতো** >**ចাতুদ্দিসো** , **ចตุদ্দিসং** (**ឃស្ស**) **অত্থীতি** >**ចাতুদ্দিসা** , **ចตุদ্দিসে ভবসত্তো** >**ចাতুদ্দিসো** ។

ចাতুম্মহাপথ បុ. [ចตุ + មហาปথ] ផ្លូវធំ៤, ប្រជុំនៃផ្លូវធំ៤, ភូមិភាគជាទីប្រជុំនៃផ្លូវធំ ៤ ។

ចাতুম্মহারাজিক បុ. [ចตุมฺมหาราช+ณิก] ទេវតានៅក្នុងទេវលោកឈ្មោះចาตุมฺมหาราชิก: ឬឈ្មោះ **ចতুম্মহারাজ:** ។

ចাতুম্মাসচ্ছয បុ. [ចาตุมฺมาส+អจฺฉย] កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅនៃប្រជុំនៃខែ៤, កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅនៃពួកនៃខែ៤, វិ. **ចতুন্নং মাসানং সমূহো** > **ចাতুম্মাসো**, **ចাতুম্মাসস্স অচ্ছযো** >**ចাতুম্মাসচ্ছযো** ។

ចাপ បុ. [ចপ + ณ] ធ្នូ, កាំភ្លើង,ស្នា (ដូច **សរাযন**) ។ - **ঠিনিমুত্ত** គុ. ដែលផុតស្រឡះហើយចากธ្នូ (ដែលផុតស្រឡះហើយចากខ្សែបន្ទោះ) **ঠিনিমুত্ত** <វิ + និ + មุจ + ต។

ចামর នបុ. ផ្ទិតធ្វើដោយរោមសត្ត (ដូច **ভাঙ্গ্যভীজনী**) ។

ចាមីករ នបុ. មាសម្យ៉ាង, មាសពិសេស, (មាសឈ្មោះ **ចាមីករ**) ។

ចាយ ធា. **ឫជានិសាមនេសុ ចាយតិ អបចាយតិ** "ឫជា, គោរព, កោតក្រែង, ឱនលំទោន, ពិនិត្យ" ភ្ជ. ។ **អបចិតិ** ឥ. "សេ. កោតក្រែង, សេ. គោរព" (អប+ចី+តិ) ។ **អបចាយី** គុ. "អ្នកគោរព ឬ កោតក្រែង" អប+ចី+ណី) ។

ចារបុរិស បុ. [ចារ + បុរិស] ចារបុរស, បុរសអ្នកគ្រាច់ទៅ (បុរសអ្នកឈ្លប), វិ. **ចរតីតិ >ចារោ, ចារោ បុរិសោ >ចារបុរិសោ** ។

ចារាបិត គុ. [ចរ + ណាបេ + ត-អា. + ត] គឺ....ញ្ជាំង....ឲ្យគ្រាច់ទៅហើយ ។

ចារាបេសិ កិ. [ចរ + ណាបេ + ណ្ស-អជ្ជ, ចុ:ស-អា.] ញ្ជាំង....ឲ្យញ្ជាំង...ឲ្យគ្រាច់ទៅហើយ, ញ្ជាំង....ឲ្យគ្រាច់ទៅហើយ ។

ចារាបេសុំ កិ. [ចរ + ណាបេ + ឧំ-អជ្ជ.] ញ្ជាំង..ឲ្យញ្ជាំង...ឲ្យគ្រាច់ទៅហើយ, ញ្ជាំងឲ្យគ្រាច់ទៅហើយ, ញ្ជាំង...ឲ្យគ្រាច់ទៅហើយ ។

ចារុ នបុ. មាស (ដូច **ហេម**, **កនក**) ។ គុ. ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **សុន្ទរ**) ។

ចាលន នបុ. [ចល + យុ] កិ.ញ្ជាំង...ឲ្យញាប់ញ័រ ...។

ចាលា អ.ន. ស្ត្រីឈ្មោះចាលា ។

ចាលិកា អ.ន. ឈ្មោះចាលិកា ។

ចាលេតិ កិ. [ចល + ណេ + តិ-វ.] ញ្ជាំង...ឲ្យញាប់ញ័រ, ឲ្យកម្រើក, ឲ្យរញ្ជួយ, អង្រ្ទន់ ។

ចាលេតុំ អ. [ចល + ណេ + តុំ] ដើម្បីញ្ជាំង...ឲ្យកម្រើក...ឲ្យញាប់ញ័រ, ឲ្យរញ្ជួយ ។

ចាលេត្វា អ. [ចល + ណេ + ត្វា] ញ្ជាំង...ឲ្យញាប់ញ័រហើយ, -កម្រើកហើយ, អង្រ្ទន់ហើយ ។

ចាលេន្ត គុ. [ចល + ណេ + អន្ត] កាលញ្ជាំង....ឲ្យញាប់ញ័រ, កាលអង្រ្ទន់ ។

ចាលេសិ កិ. [ចល + ណេ + ណ្ស-អជ្ជ, ចុ:ស-អា.] ញ្ជាំង....ឲ្យញាប់ញ័រហើយ, ឲ្យកម្រើកហើយ, អង្រ្ទន់ហើយ ។

ចាវិតទិវស បុ., នបុ. [ចាវិត + ទិវស] ថ្ងៃនៃ....ច្យុតហើយ, ថ្ងៃនៃ.....ឃ្លាតហើយ ។

ចាវេតុកាម គុ. [ចាវេតុំ + កម + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីញ្ជាំង...ឲ្យឃ្លាត, វិ. **ចាវេតុំ កាមេតីតិ >ចាវេតុកាមោ** ។

ចាវេន្តិ កិ. [ចុ + ណេ + អន្តិ-វ.] ញ្ជាំង....ឲ្យឃ្លាត, ឲ្យច្យុត ។

ចិ និ. អសាកល្យត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថមិនមែនទាំងអស់គឺខ្លះ ឧ. កទាចិ ក្នុងកាលខ្លះ, បន ក៏ជាអសាកល្យត្ថវាចក: ដែរ ។

ចិ ធ. ១-**ចយេ ចិនាតិ -ឱចិនាតិ ឱចិនតិ** "សន្សំ, ក, កសាង, បេះ, ប្រឡេះ,...״ កី. ។ អា. **ចារមិយោ ឱចិនាតិ** "កសាងបារមីទ,״ -ស. ។ **ឱចិនាតិ ឱចិនតិ** "បេះ, ជ្រើស, រើស, រួបរួម,״ អា. **បុប្ផំ ឱចិនាតិ** "គេបេះផ្កា" -ស. (ឱ+ចិ+នា) ។ **ឱនិច្ចិនាតិ ឱនិច្ចិតោ ឱនិច្ចយោ** "ជជែករកខុសត្រូវ, ពិចារណា, សម្រេចយោបល់, កាត់សម្រេច" (ឱ+និ+ចិ+នា) អា. **អដ្ឋំ ឱនិច្ចិនាតិ** (បា.អ) ។ **សមុច្ចយោ** បុំ. "ការប្រមូល, រួបរួម" ។ **ចយោ សញ្ចយោ** បុំ. "ការប្រមូល, ការរួបរួម, ពួក, កង,...״ សព្វជាវេវចន:នៃចយោគឺ **ចយោ សញ្ចយោ រាសិ សមូហោ ឱណ្ណោ សឡ្យោ ភនម្ពោ ឥណ្ណោ ឥរោ ឃដ** ជាអាទិ-ស. ។ **ចេតា** បុំ. "ជាងសំណង់" =**ឥដ្ឋកឥឌ្ឍកី** -ស. ។ **បុញ្ញសញ្ចយោ** បុំ. "ការសន្សំបុណ្យ" (បុញ្ញ+សំ+ចិ) ។

២-**ចយេ ចិណោតិ** "សន្សំ, កសាង, សង់" សុ. ។ ផ្លាស់ ណ ទៅជា ន ក៏មាន អា. **ចាការំ ចិនោតិ -ស**. ។ **ចិតំ** កិ.គុ. ដែលគេសន្សំហើយ, កសាងហើយ អា. **ចិតំ កុសលំ** "កុសលដែលគេសន្សំឬកសាងហើយ" -ស. ។

ចិក្ខ្លលមគ្គ បុំ. [ចិក្ខ្លល + មគ្គ] ផ្លូវប្រកបដោយភក់, (ផ្លូវមានភក់, ផ្លូវរអិល), រ. **ចិក្ខ្លេន យុត្តោ មគ្គោ >ចិក្ខ្លលមគ្គោ** ។

ចិក្ខ្លល នបុំ. ភក់ (ដូច **ឧទ្ធម**) ។

ចិក្ខ ធ. **ឱយត្តយំ ឱាចាយំ ចិក្ខតি អាចិក្ខតি អាចិក្ខកោ** "ប្រាប់, ពោល" ភ្ជ. ។ **អញ្ជចិក្ខតি** កិ. "ពោលទោស, ពោលបង្ការ" (អភិ+អា+ចិក្ខ+អ+តិ) ។

ចិកិ ធ. **អាមសនេ ចិកេតি ចិកយតি** "ពាល់ត្រូវ, ប៉ះពាល់" ចុ. ។

ចិន្តុលិ ធ. **បរិព្ភមនេ ចិន្តុលេតি ចិន្តុលាយតি ចិន្តុលាយិត្វា** "វិល, វិលវល់, វិលក្បុង" ចុ.។ អា. **តាវតិកំ គន្ត្វា ចិន្តុលាយិត្វា ភូមិយំ បតតি** "ដើរទៅបានត្រឹមនោះ វិលត្រឡប់ត្រឡិនដួលលើផែនដី" -ស. ។

ចិញ្ចមាណវិកា អ.ន. បរិព្វាជិកាឈ្មោះចិញ្ចមាណវិកា ។ -**ឥត្ថ** នបុំ. រឿងនៃនាងបរិព្វាជិកាឈ្មោះចិញ្ចមាណវិកា ។

ចិញ្ចោ ឥ. ដើមអម្ពិល (ដូច **តិន្ត្ដិណី**) ។

ចិដ ធ. **ឧបេសនេ ចេដតি** "បញ្ជូនទៅ, ប្រើទៅ" ភ្ជ. ។ **ចេដកោ** បុំ. អ្នកបម្រើ, ខ្ញុំ, បាវ ។ អា. **សញ្ជ ចេដេន គាហាបេត្វា** (សុធាភោជនជាតក) ។

ចិតិ ធ. **សញ្ជេតនេ ចេតেতি ចេតយতি ចេតនា សញ្ជេតនា ចេតយិត្វា សញ្ជិច្ច** "តាំងចិត្ត, ចុះចិត្ត" ចុ. ។ អា. **សញ្ជិច្ច ចាណំ ជីវិតា ០ រោបេតা** (សំ+ចិតি+ត្វា) ។

ចិតក បុ. [ចិ + ត + ក-ស.] ជើងជ្ជរ (ដូច **ចិតា**) វិ. **ចិយ្យតេ យត្ត សោ** > **ចិតកោ** ។

ចិតា ឥ. ជើងជ្ជរ (ដូច **ចិត្តក**) ។

ចិត្ត នបុ. [ចិត្ត + ត + ឬចិ + ត] (ធម្មជាត) តែងគិតនូវអារម្មណ៍ឬ (ធម្មជាត) ដែលបុគ្គលតែងសន្សំ (ចិត្ត), វិ. **អារម្មណំ ចិន្តេតីតិ** > **ចិត្តំ**, **ចិយតីតិ ឬ** >**ចិត្តំ** ។ - **ភ្ជិលេស** បុ. ធម៌ជាគ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត ។ -**ភ្ជ** អ.ន. ភ្នំឈ្មោះចិត្តភ្ជ ។ -**ភ្ជបព្ជតតល** នបុ. ផ្ទៃនៃភ្នំឈ្មោះចិត្តភ្ជ ។ -**ភ្ជេប** បុ. កិ.បោះទៅនៃចិត្ត, កិ.ក្រឡេកនៃចិត្ត, កិ.រាយមាយនៃចិត្ត ។ -**គ្គហបតិ** បុ. គហបតីឈ្មោះចិត្ត: ។ -**គ្គហបតិ-ឋត្ថុ** នបុ. រឿងនៃគហបតីឈ្មោះចិត្ត ។ -**និគ្គហ** បុ. កិ.សង្កត់សង្កិននូវចិត្ត, កិ.ផ្ទាញ់ផ្ទាលនូវចិត្ត ។ -**បាតលី** អ.ន. ឈើឈ្មោះចិត្តបាតលី (ដើមជ្រនៀង) ។ -**ប្បសាទ** បុ. សេចក្ដីជ្រះថ្លានៃចិត្ត, កិ.ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ។ -**លតាវន** អ.ន. សួនឈ្មោះចិត្តលតាវន ។ -**វគ្ត-វណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវចិត្តវគ្ត ឬ -នូវសេចក្ដីនៃចិត្តវគ្ត, វិ. **ចិត្តវគ្តំ តស្ស អត្ថំ ឬ ១ណ្ណេតិ ឯតាយាតិ** >**ចិត្តវគ្តវណ្ណនា** ។ -**ឋសិក** គុ. (ជន) អ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃចិត្ត, វិ. **ចិត្តវសេ ១ត្ត១តីតិ** >**ចិត្តវសិកោ** ។ -**ឱវេក** បុ. សេចក្ដីស្ងាត់នៃចិត្ត, ការសប់ស្ងាត់នៃចិត្ត ។ -**សុខ** នបុ. សេចក្ដីសុខក្នុងចិត្ត, សេចក្ដីសុខនៃចិត្ត, សេចក្ដីសប្បាយនៃចិត្ត ។ -**អស្សាទ** បុ. សេចក្ដីត្រេកអរនៃចិត្ត, សេចក្ដីរីករាយនៃចិត្ត ។ -**ហត្ថត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរ:ឈ្មោះចិត្តហត្ថ: ។ -**អនុរូប** គុ. ដ៏សមគួរដល់ចិត្ត, មានសភាពដ៏សមគួរដល់ចិត្ត ។ -**ឧត្រាសមត្ត** គុ. (ភ័យ) ត្រឹមតែសេចក្ដីតក់ស្លុតនៃចិត្ត, គ្រាន់តែសេចក្ដីស្លុតនៃចិត្ត ។ -**ឧប្ផាទ** បុ. កិ.កើតឡើងនៃចិត្ត, កិ.ញ៉ាំងចិត្តឲ្យកើតឡើង ។ -**ឧប្ផាទសមនន្តរ** នបុ. លំដាប់ស្មើនៃកិ.កើតឡើងនៃចិត្ត, លំដាប់ស្មើនៃកិ.ញ៉ាំងចិត្តឲ្យកើតឡើង ។ -**ឯកគ្គតា-មត្ត** គុ. (ក្ខម) គ្រាន់តែភាវ:នៃចិត្តតាំងនៅក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ ។ **ចិត្ត** (ដូច វិញ្ញាណ), រូបគំនូរ (ដូច ចិត្តកម្ម), ប្រការផ្សេងៗ (ដូច វិចិត្ត) ។ បុ. បញ្ញត្តិគឺឈ្មោះ ដូចពាក្យថាគហបតីឈ្មោះចិត្តជាដើម, ខែចេត្រ, សម្ផ្ករពព្រុ:, ពពាល (ដូច **ឆម្ហាស**), បើឥត្ថីលិង្គជាឈ្មោះផ្កាយឬក្សម្យ៉ាង ។

ចិត្តកត គុ. [ចិត្ត + កត] មានវិចិត្រគឺបុគ្គលធ្វើហើយ, គឺបុគ្គលធ្វើឲ្យវិចិត្រហើយ ។

ចិត្តកម្ម នបុ. រូបគំនូរ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃចិត្តសព្ទ ។

ចិត្តកា ឥ. កម្រាលមានរូបដ៏វិចិត្រដោយការដេរប៉ាក់ (ដូច **ទានចិត្តកំ**) ។

ចិត្តការ បុ. ជាងគំនូរ (ដូច **រត្ថាជីវ**) ។

ចិត្តកូដ អ.ស. ភ្នំចិត្តកូដ ជាឈ្មោះភ្នំ ១ ក្នុងប្រទេសហិមពាន្ត ។

ចិត្តក នបុ. ប្រជ្រុយចុច គឺប្រជ្រុយដែលគេយកទឹកខ្មៅមកចុចត្រង់ថ្ងាស ឬ មុខ ឲ្យមានសណ្ឋានដូចប្រជ្រុយកំណើត (ដូច **តិលក**) ។ បុ. ដើមចិត្ត មូលភ្លើង (ដូច **អគ្គិសញ្ជិត**) ។

ចិត្តបីឡា ឥ. សន្លប់ (ដូច **ទិសញ្ជិតា**) ។

ចិន្តយិត្ត កិ. [ចិន្ត + ណយ + ត្ត-អជ្ជ., ចុ:ឥ-អា.] គិតហើយ ។

ចិត្តលតា ឥ. ឈ្មោះសួនព្រះឥន្ទ, ចិត្តលតាវន ។

ចិត្តវិជនី ឥ. [ចិត្ត + វិជនី] ផ្ទៃតដ៏វិចិត្រ ។

ចិត្តវិព្ភម បុ. ឆ្កួត (ដូច **ឧម្មាទ**) ។

ចិត្តា ឥ. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង ។

ចិត្តាភោគ បុ. ការតាំងចិត្ត, សេចក្ដីអើពើនៃចិត្ត (ដូច **មនក្ការ**) ។

ចិត្តេកគ្គតា ឥ. ភាវ:នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ, សព្វនេះជាអត្ថនៃសមាធិសព្ទ ។

ចិត្ត ធា. **ចិត្តករណេ ចិត្តេតិ ចិត្តយតិ** "វិចិត្រ, ត្រកាល, ល្អ" ចុ. ។ **ចិត្តំ**, **ទ្វិចិត្តំ** គុ. "វិចិត្រ, ល្អ, ត្រកាល, ស្អាត" ។

ចិត្រតណ្ហាលា ឥ. ដើមពិឡង្ការសា (ភ្លាំង) (ដូច **ទ្ធិឡ្ហ**) ។

ចិត្រវិជនី ឥ. [ចិត្រ + វិជនី] វិជនីដ៏វិចិត្រ, ផ្ទៃតដ៏វិចិត្រ ។

ចិតិ ធា. **សញ្ញាណេ ចេតតិ** "សម្គាល់, ស្គាល់, ចាំ, កំណត់" ភូ. ។

ចិនីសុ កិ. [ចិ + នា + ឧ-អជ្ជ.] សន្សំហើយ, បេះហើយ, ជ្រើសហើយ ។

ចិនេ ធា. **មញ្ញនាយំ ចិនាយតិ** "សម្គាល់, ចូលចិត្ត" ភូ. ។ **ឱចិនាយតិ** កិ. "មើលងាយ, ប្រមាទ" (ឱ+ចិនេ) =ន. **សញ្ញោ តំ ជនো ឱចិនាយតុ** -ស. ។ **ឱចិនាយតុ** =**អវមញ្ញតុ** ។

ចិន្តា ឥ. សេចក្ដីគិត, ការគិត, គំនិត (ដូច **ឈានំ**) ។

ចិន្តន នបុ. [ចិន្ត + យុ] កិ.គិតឬហេតុគឺបុគ្គលគប្បីគិត, វិ. **ចិត្តយតេតិ** >**ចិន្តនំ**, **ចិន្តេតព្ពន្តិ** >**ចិន្តនំ** ។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃកិ.គិត ។

ចិន្តយន្ត គុ. [ចិន្ត + ណយ + អន្ត] កាលគិត, កំពុងគិត ។

ចិន្តយីសុ កិ. [ចិន្ត + ណយ + ឧ-អជ្ជ.] គិតហើយ, គិតគ្នាហើយ ។

ចិន្តាមណិ បុ. [ចិន្តា + មណិ] កែវចិន្តាមណី, ឈ្មោះចិន្តាមណី ។

ចិន្តេតព្ព គុ. [ចិន្ត + ណេ + តព្ព] គឺ...គប្បីគិត, -គួរគិត, -ត្រូវគិត ។

ចិន្តេតិ កិ. [ចិន្ត + ណេ + តិ-រ.] គិត, រមែងគិត ។

ចិន្តេតុំ អ. [ចិន្ត + ណេ + តុំ] ដើម្បីគិត, កិ.គិត ។

ចិន្តេត្វា អ. [ចិន្ត + ណេ + ត្វា] គិតហើយ, គិតគ្នាហើយ ។

ចិន្តេន្ត គុ. [ចិន្ត + ណ + អន្ត] កាលគិត, កំពុងគិត ។

ចិន្តេសិ កិ. [ចិន្ត + ណ + ឦ-អជ្ជ, ចុះ-អា.] គិតហើយ ។

ចិន្តេសុं កិ. [ចិន្ត + ណ + ឧ-អជ្ជ. ចុះ-អា.] គិតហើយ ។

ចិត្ត ធា. **ចិន្តាយ ចិន្តេតិ ចិន្តយតិ** "នឹក, គិត, ត្រិះរិះ" ចុ. ។ **ចិត្តं** នបុं. "ចិត្ត, គំនិត" ។ សព្ទជាវេវចន:នៃពាក្យនេះគឺ **ចិត្តं មនោ មនំ វិញ្ញាណं ហានសं ហាទយं** -ស. ។

ចិត្តសព្ទប្រែបាន ៤ យ៉ាង៖

១/ ចិត្ត, គំនិត បាលីថា **ចិត្តं មនោ ហានសं** ។

២/ វិចិត្រ, ត្រកាល បាលីថា **វិចិត្តវត្ថាតរណានិបិ** ។

៣/ ចិត្តកម្ម រូបភាព បាលីថា **ទិដ្ឋं ខោ ភិក្ខវេ ចរណं នាម ចិត្តं** ។

៤/ អស្ចារ្យ, ប្លែក, ចំឡែក បាលីថា **ឥជ្ឈ មជ្ជិ និសាមេហិ ចិត្តរូបំវ ទិស្សតិ** -ស.។

ចិរក្រិយ បុं. អ្នកមានការងារយឺតយូរ (ដូច **ទីឃសុត្ត**) ។

ចិរដ្ឋិតិក គុ. [ចិរ + ឋិតិ + ក] មានកិ.តាំងនៅអស់កាលដ៏យូរ ឬមានកិ.ឋិតនៅដ៏យូរ, វិ. **ចិរं អស្ស ឋិតិ ចិរ ខា អស្ស ឋិតីតិ >ចិរដ្ឋិតិកं** ។

ចិរតរ គុ. [ចិរ + តរ] យូរជាង, កាលដ៏យូរជាង ។

ចិរន្តន គុ. របស់ចាស់ (ដូច **បុរាណ**) ។

ចិរប្ប្ជុត្ត គុ. [ចិរ + ប + វុត + ត] នៅប្រាសហើយអស់កាលយូរ, ដែលនៅព្រាត់ប្រាសហើយអស់កាលយូរ ។

ចិរត្ថាយ និ. ក៏ជាចិរត្ថវាចក:ដែរ ។

ចិរសន្ថុត គុ. [ចិរ + សं + ថុ + ត] គឺ...សរសើរព្រមហើយអស់កាលយូរ, ដែលជិតជិតហើយអស់កាលយូរ, ដែលមូលមិត្រហើយអស់កាលយូរ ។

ចិរស្សេវ និ. អស់កាលយូរមែនពិត ។

ចិរស្សុត គុ. [ចិរ + សុ + ត] ស្តាប់យូរហើយ, គឺ...ឮហើយអស់កាលយូរ, ខានស្តាប់យូរហើយ ។

ចិរស្សុं និ. ក៏ជាចិរត្ថវាចក:ដែរ ។

ចិរស្សុं កិ.វិ. យូរ...អស់កាលយូរ ។

ចិរាយតិ កិ. [ចិរ + អាយ + តិ-វ.] ប្រព្រឹត្តយូរ, ប្រព្រឹត្តយឺតយូរ, ទៅយូរ, បាត់យូរ ។

ចិរាយន្តិ កិ. [ចិរ + អាយ + អន្តិ-វ.] ប្រព្រឹត្តយូរ, យឺតយូរ...។

ចិរាយិត គុ. [ចិរ + អាយ + ឥ-អា. + ត] គឺ..ប្រព្រឹត្តយូរហើយ ... ។

ចិរេន និ. ក៏ជាចិរត្ថវាចក:ដែរ ។

ចិរं កិ.វិ. យូរ, អស់កាលយូរ ។

ចិរ និ. ចិរត្តវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺកាលយូរ ប្រែថា អស់កាលយូរ ។

ចិរ ធា. **ហឹសាយំ ចិរុណាតិ** "បៀតបៀន" សុ. ។

ចិល្ល ធា. **សេចិល្ល ចិល្លតិ** "ធ្លរ, ស្រាល,...″ ភូ. ។

ចិល ធា. **ឋសនេ ចិលតិ** "នៅ, អាស្រ័យ" ភូ. ។

ចិឝ ធា. **អាទានសំឝរណេសុ ចិឝតិ ចេឝតិ** "ចាប់, កាន់, សង្រ្ទម, រារាំង,..″ ភូ. ។ អា. **ចេតនាតុណ្ណា ចេឝតិ** "ការថ្លឹងដោយចិត្ត រមែងកាន់យក" -ស. ។

ចិហ្ណ នបុ. គ្រឿងកំណត់, គ្រឿងសម្គាល់, ស្នាម (ដូច **លក្ខ្ណ**) ។ សព្ទនេះជាអត្ថនៃ ព្យញ្ជនសព្ទ (ដូច បាលី ខ្ជ: **ឝិហ្ណ**) ។

ចីនបិដ្ឋ នបុ. ជាតហិង្គុលស្រុកចិន (ដូច **សិន្ទូ**) ។

ចីរ ឥ. សត្វរៃ (ដូច **ឈល្លិកា**) ។

ចីឝ នបុ. [ចិ + ណ្ឝ] (សំពត់) ដែលបព្ធជិតគួរសន្សំ (ចីវ, ចីព), វិ. **ចយិតព្ធ្ន** > **ចីឝ** ។ -**ក**ណ្ណ្ណ បុ. មុមនៃចីវ, ជាយនៃចីវ ។ -**ក**ម្ម នបុ. ការងារនៃចីវ, កម្មគឺកិ.ដេរនូវចីវ ។ -**ការណ**ដ្ឋាន នបុ. ទីជាទីធ្វើនូវចីវ ។ -**ការ**ក បុ. អ្នកធ្វើនូវចីវ, វិ. **ចីឝ** **ក**រោតីតិ >**ចីឝ**ការ**ក**ោ ។ -**ការ**ឝិឝ**ស** បុ. នបុ. ថ្ងៃជាទីធ្វើនូវចីវ, ថ្ងៃនៃកិ.ធ្វើនូវចីវ ។ -**គ្ត**ហ**ណ** នបុ. កិ.កាន់យកនូវចីវ, កិ.ទទួលនូវចីវ ។ -**គ្ត**ហ**ណ**ាឝិ គុ. (វត្ត) មានកិ.កាន់យកនូវចីវរជាដើម ។ -**ទ**ាន នបុ. កិ.ឲ្យនូវចីវ ។ -**ទ**ានាឝិ**ភ**េឝ គុ. ផ្សេងដោយកុសលមានកិ.ឲ្យនូវចីវរជាដើម, មានកុសលមានកិ.ឲ្យនូវចីវរជាដើមជាប្រភេទ, ផ្សេងដោយទានមានចីវរទានជាដើម ។ -**ធ**ារ**ណ** នបុ. កិ.ទ្រទ្រង់នូវចីវ, (កិ.ប្រើប្រាស់នូវ.., កិ.ស្លៀកដណ្ដប់នូវ..) ។ -**អ**ន្ត**រ** នបុ. ចន្លោះនៃចីវ, ខាងក្នុងនៃ... ។ -**ឋ**ប្ប**ត**ុ**ត**ណ្ណ នបុ. ចីវរនិងកម្រាល ។ -**ឋ**ត្ត**គ**ហ**ណ** នបុ. កិ.កាន់យកនូវចីវរនិងបាត្រ, ការទទួលនូវចីវរនិងបាត្រ ។ -**ឋ**ារ**ុ**ប-**ន**ាល នបុ. កាលជាទីដណ្ដប់នូវចីវ, កាលជាទីឃ្លុំនូវចីវ ។ -**អ**ព្ភ**ន្ត**រ នបុ. ខាងក្នុងនៃចីវ ។ - **ជ**ាឝិ គុ. មានកិ.ជ្រលក់នូវចីវរជាដើម ។ -**ឋ**ត្ត នបុ. សំពត់ដើម្បីចីវរ, សំពត់គឺចីវ ។ -**ឋ**ំ**ស** បុ. ស្នូរនៃចីវ, ឈើស្នូរ, សម្រាប់ពាក់នូវចីវ ។ -**អ**ឝិ**ក**ណ្ណ នបុ. កិ.ធ្វើនូវបរិក្ខារមានចីវរជាដើម, កិ.ធ្វើនូវកម្មមានកិ.ដេរនូវចីវរជាដើម ។ -**អ**ឝិ**ឋ**ួ**ឋ** យ បុ. បច្ច័យមានចីវរជាដើម ។ -**អ**ឝិ**ល**ូ**ឋ**ា ឥ. ភាវ: នៃវត្ថុដ៏សៅហ្មងមានចីវរជាដើម, ភាវ:នៃបរិក្ខារមានចីវរជាដើម ជាវត្ថុដ៏សៅហ្មង ។

ចីឝ ធា. **ភាសាយំ ចីឝេតិ ចីឝយតិ** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។

ចุ ធ. ១-**ចវនេ គតិយញ្ច ចวติ ចุติ ចุเต ชวติ ชวิตุํ** "ច្យុត, ឃ្លាតចាកភពនេះ, រលត់, ស្លាប់ទៅ, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្ត,...˝ ភ្ជ. ។
២-**ชาวเน ชาเวติ ชาวยติ** "ឲ្យឃ្លាតទៅ, ឲ្យទៅ,...˝ ចុ.។ ធាតុនេះអាចារ្យខ្លះពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថថា **สหาน** "អត់សង្គ"ត" មានរូបសិទ្ធិដូចគ្នានេះ -ส. ។

ចุกฺกิ ធ. **ญฺชเน ชุกฺเกติ ชุกฺกยติ** "ធ្វើឲ្យអន្តរាយ, បំផ្លាញ" ចุ. ។

ชุชุก នបុํ. ចุงដោះ (**ชนกฺกํ**) ។

ชุชฺชุ បุํ. ដំឡូង, ត្រាវ (ដូច **มูลก**) ។

ชุฉ ធ. ១-**เฉชนวิเภชเนสุ ชุเฉติ ชุฉยติ** "កាត់, ដាច់, បំបែក, ទម្លាយ" ชุ. ។
២-**อปฺปาเฉ โชฉติ** "ធ្វើឲ្យតិចចុះ, បន្ថយចុះ" ภู. ។

ชุฏฺฐิ ធ. **อปฺปาเฉ ชุฏฺเฐติ ชุฏฺฐยติ** "ធ្វើឲ្យតិចចុះ, បន្ថយ" ชุ. ។

ชุฐิ ធ. **ภาวกรเณ (วิณาสกรเณ) ชุฐติ** "យាងយាស, កែក្រាយ, រាំ" ภู. ។

ชุณฺฑิ ធ. **เฉชเน ชุณฺฑเต ชุณฺฑยติ** "កាត់, ដាច់,˝ ชุ. ។

ชุณฺณ បุํ.ឬ នបุํ. កំបោរ, បាយអរ, (ដូច **สุธา**), ធូលី, ផង់,លម្អិត, កំទិច, លម្អិត គ្រឿងអប់ (វត្ថុដែលគេកិនសម្រាប់លាបសម្រាប់អប់) (ដូច **ธาส-ชุณฺณก**, ដូច **ปํสุ**) ។

ชุณฺณิต คุ. ปุํ. ល្អិត, លម្អិត, ម្សៅ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃបិដ្ឋសព្ទ ។

ชุณฺณิ ธ. **ปเรณ ชุณฺเณติ ชุณฺณยติ** "ធ្វើឲ្យល្អិត, ធ្វើឲ្យផង់" ชุ. ។ **ชุณฺณ** คุ. "ដែលល្អិត, ផង់" ។ **ชุณฺณวิชุณฺณ** คุ. "ដែលល្អិតក្រៃលែង,...˝ ។

ชุณิ ธ. ១-**เฉชเน โชณติ** "កាត់, ដាច់" ภู. ។
២-**สงฺโฆชเน ชุเณติ ชุณยติ** "រួញ, ជ្រួញ, ធ្វើឲ្យជិតគ្នា,...˝ ชุ. ។

ชุต คุ. [ชุ + ต] ច្យុតហើយ, ឃ្លាតហើយ, ខ្ជាត់ចេញ (ដូច **ขํสิต**) ។ -**เทวตา** ต. ទេវតាច្យុតហើយ ។ -**สตฺต** ปุํ. សត្វច្យុតហើយ, សត្វដែលឃ្លាតហើយ ។ ន.ปุํ. ដើមស្វាយ (ដូច **อมฺพ**) ។

ชุติ ต. [ชุ+ติ] ก.ច្យុតិ, ก.ឃ្លាត, ว. **ชวนํ** > **ชุติ** ។ -**ปฏิสนฺธิกุสล** คุ. អ្នកឈ្លាសក្នុងចุติនិងปฏิสนฺธิ ។

ชุตูปปาต ปุํ. [ชุต + อุปปาต] ก.ច្យុតនិងก.កើត (ច្យុតនិងปฏิสนฺธิ) ។ - **ญาณ** នปุํ. ญาณ (ប្រាជ្ញา) ជាគ្រឿងដឹងនូវก.ច្យុតិ និងก.កើត, ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងនូវชุติ និងปฏิสนฺธิ ។

ชุตี ธ. **อาเสชเน ขเณ จ โชตติ** "ស្រោច, បាចសាច, អស់ទៅ, ស្ងួត" ภู. ។

ចុទ្ទស ប.សំ. [ចតុ + ទស] ៤និង១០ ឬ១០ដ៏ក្រៃលែងដោយ៤(១៤) ។ -**កោដិ-អគ្ឃនក** គុ. ដល់នូវថ្លៃមានកោដិ១៤ ជាប្រមាណ, មានតម្លៃមានកោដិ១៤ជាប្រមាណ ។ - **កោដិធន** នបុំ. ទ្រព្យមានកោដិ ១៤ជាប្រមាណ ។ - **ភ្ជ្ជ**ុ អ. វារ:១៤ដង, អស់វារ:១៤ដង ។

ចុទ្ទសម បូ.សំ. [ចុទ្ទស + ម] ទី១៤, គម្រប់១៤ ។

ចុទិ ធ. **សញ្ញោទនអណត្តីសុ ចោទេតិ ចោទយតិ ចោទិតោ** "ចោទ, ដាស់តឿន, ណែនាំ, បង្ខាំប់, បញ្ជូន,...” ចុ. ។ **ចោទកោ** បុំ. "អ្នកដើមចោទ, អ្នកសួរ" ។ **ចោទិតកោ** បុំ. "អ្នកជាប់ចោទ, អ្នកចម្លើយ, អ្នកកែដោះសា" ។

ចុន្ទ អ.ន. ឈ្មោះចុន្ទ: ។ -**សាមណេរ** បុំ. សាមណេរឈ្មោះចុន្ទ: ។ -**សូករិក-ទ្ធ**ុ នបុំ. រឿងនៃបុរសឈ្មោះចុន្ទសូករិក:,រឿងនៃបុរសអ្នកសម្លាប់នូវជ្រូកឈ្មោះចុន្ទ:។

ចុន្ទការ បុំ. ជាងក្រឡឹង (ដូច **ភមការ**) ។

ចុន្ទភណ្ឌ នបុំ. គ្រឿងក្រឡឹង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃភមសព្ទ ។

ចុបិ ធ. **មន្ទគតិយំ ចោបតិ** "ទៅយឺតៗ, ទៅសន្សឹមៗ" ភូ. ។

ចុពុក នបុំ. ចង្កា (ដូច **ហនុ**) ។

ចុពិ ធ. **ឋទនសំយោគេ ចុម្ពតិ ចុម្ពនំ ចុម្ពិត្វា** "ជប់, ប៊ីត, ប្រកប ឬ ធ្វើអាការ:នៃមាត់" រុ. អា. **បុត្តំ មុទ្ធនि ចុម្ពតិ** "ជប់ ឬ ជញ្ជប់នូវបុត្ត្រត្រង់ក្បាល" ។ **មុខេ ចុម្ពតិ** "ជញ្ជប់ត្រង់មុខ ឬ មាត់" ។ ធាតុនេះពាក្យខ្មែរបានបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថាជាអាការ: នៃមាត់មិនមែនប្រែថា "ថើប" ដែលជាអាការ:នៃច្រមុះទេ ជួនកាលកន្លែងខ្លះមានបាលីទាំង ២ ដូចជា**អលិន្ទិត្វា តំ សីសេ ឃាយិត្វា ចុម្ពិត្វា**... "ឱបថើប ជប់បុត្តនោះត្រង់ក្បាល" (សោណនន្ទជាតក) ។

ចុមុរ បុំ. ស្បែកប្រើស ។

ចុម្ពដក នបុំ. រង្វៀល, រងគ្រឿងទ្រភាជន៍ជាដើម (ដូច **អណ្ឌាបក**) ។

ចុម្ពាបេតិ កិ. [ចុព+ណាបេ+តិ-រ., ចុ:និ-អា.] ឲ្យជប់, ឲ្យជញ្ជក់, ញ្ចាំង....ឲ្យជប់, ឲ្យថើប ។ ញ្ជែកជា «ចុម្ព-ធាតុ» ក៏បាន ។

ចុម្ពិត្វា អ. [ចុព+ឥ-អា.+ត្វា, ចុ:និ-អា.] ជប់ហើយ, ជញ្ជក់ហើយ, ថើបហើយ ។

ចុម្ពេតិ កិ. [ចុព + ណ + តិ-រ., ចុ:និ-អា.] ជប់, ជញ្ជក់, ថើប ។

ចុរ ធ. **ថេយ្យ ចោរេតិ ចោរយតិ ចោរេត្វា ចោរិតុ**ំ "លួច" ចុ. ។ **ចោរោ** បុំ. "ចោរប្រុស"។ **ចោរី** ឥ. "ចោរស្រី" ។ **ចោរិកា** ឥ. "កិរិយារបស់ចោរ, អំពើរបស់ចោរ, លួច។

ចុល្ល គុ. តូច, តិច (ដូច **ខុទ្ទ**), ស្តើង (ដូច **តនុ**) ។នបុំ. ជើងក្រាន (ដូច **ឧទ្ធន**) ។

ចុល្លី ឥ. ជើងក្រាន (ដូច **ឧទ្ធន**) ។

ចុសិ ធា. **ចានេ ចុសតិ** "ផឹក, ផឹកទឹក" ភ្ញ. ។

ចុឡ ឥ. កំប៉ោយ, ជុក (ដូច **សិខ**) ។

ចុឡ ធា. **ចេរណេ ចោឡេតិ ចោឡយតិ** "ធ្វើឲ្យល្អិត, ធ្វើឲ្យតូច,...″ ចុ. ។

ចូឡ, -ក គុ. តូច ។ - **អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីឈ្មោះចូឡអនាថបិណ្ឌិក ។ -**អន្តេវាសិក** បុ. អន្តេវាសិក (កូនសិស្ស) ឈ្មោះចូឡក: ។ -**កាលឧបាសក** បុ. ឧបាសកឈ្មោះចូឡកាល ។ -**កាលត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរ: ឈ្មោះចូឡកាល ។ -**កាលមហាកាលវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃកុដុម្ពីឈ្មោះ ចូឡកាលនិងមហាកាល ។ - អង្គុលី ឥ. ម្រាមដៃតូច (កូនដៃ) ។ -**ទ្វារ** នបុ. ទ្វារតូច ។ -**ធនុគ្គហជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយ ដោយបណ្ឌិតឈ្មោះចូឡធនុគ្គហ: ។ -**ធនុគ្គហបណ្ឌិតកាល** បុ. កាលនៃភិក្ខុកម្លោះនោះជាបណ្ឌិតឈ្មោះចូឡធនុគ្គហ: ។ -**ធម្មបាលជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយកុមារឈ្មោះចូឡ ធម្មបាល ។ -**ធម្មបាលភូត** គុ. ជាកុមារឈ្មោះចូឡធម្មបាល។ -**បន្ថ-ត្ថេរវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរ:ឈ្មោះចូឡបន្ថក: ។ - **បិតា** បុ. បិតាតូច (មា) ។ -**មាគណ្ឌិយ** អ.ន ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះចូឡមាគណ្ឌិយ:។ -**មាតា** ឥ. មាតាតូច (ម្តាយមីង) ។ -**យានក** នបុ. យានតូច។ -**រថ-ទេវបុត្ត** បុ. ទេវបុត្រឈ្មោះចូឡរថ ។ -**រោហិត** អ.ន ឈ្មោះចូ ឡរោហិត ។ -**ឥដ** បុ. ក្រាលតូច ។ -**សារិភិក្ខុវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុ ឈ្មោះចូឡសារី ។ -**សីល** នបុ. សីលតូច ។ -**សុភទ្ទាវត្ថុ** នបុ. រឿង នៃសេដ្ឋិធីតាឈ្មោះចូឡសុភទ្ទា ។ -**សុមន** អ.ន. បុត្រឈ្មោះចូឡសុ-មន: ។ -**ហំសមហាហំសកកុដជាតក** នបុ. ចូឡហំសជាតកនិង មហាហំសជាតកនិងកកុដជាតក, ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយ ដោយហង្សតូចនិងហង្សធំនិងក្តាម ។

ចូឡ ឥ. [ចូឡ + អ + អា-ឥ.] ផ្ទ្រងសក់, ជុក, (ដូច **សំយតកេស**), កំប៉ោយ ក្ងោក (ដូច **សិខ**), មង្ក១ដ, មោលិសព្ទ៣ក៏ដូចគ្នានិងចូឡាសព្ទដែរ ។ -**ករណមណ្ឌល** នបុ. មង្គលជាទីធ្វើនូវជុក, មង្គលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើនូវ ជុក (មង្គលទុកជុក) ។

ចូឡាមណិ បុ. ស្នៀតសក់ (ដូច **សិរោមណិ**) ។

ចូឡិកា ឥ. គល់ត្រចៀកដំរី (**កណ្ណមូល**) ។

ចូឡុបដ្ឋាក បុ. [ចូឡ + ឧបដ្ឋាក] អ្នកបម្រើតូច, មហាតលិក ។

ចូឡេកសាដក អ.ន. ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះចូឡេកសាដក ។ -**វត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះចូឡេកសាដក ។

ចេ និ. បើ, ប្រសិនបើ, បើជា, បើទុកជា ។ **អនិយមត្ថាចក:** និបាត

ប្រាប់អត្ថគឺមិនកំណត់ ប្រែថា បើ, ថាបើ, ប្រសិនបើ, សចេ, យទិ ក៏ជាអនិយមត្ថវាចក:ដែរ ។

ចេដក បុ. ខ្ញុំកំដរ, បាវព្រាវ (ដូច **ទាស**) ។

ចេដី ឥ. ខ្ញុំកំដរស្រី, បាវព្រាវស្រី (ដូច **ទាសី**) ។

ចេដ ធា. **ចេដាយ ចេដតិ ចេដកោ** "ប្រើទៅ, បញ្ជូនទៅ" ភ្ជ. ។

ចេតនាសម្បទា ឥ. [ចេតនា+សម្បទា] ធម្មជាតិជាគ្រឿងដល់ព្រមគឺចេតនា , វិ. **សម្បជ្ជតិ ឯតាយាតិ >សម្បទា, ចេតនា ឯव សម្បទា >ចេតនាសម្បទា** ។ សេចក្តីដល់ព្រមដោយចេតនា, វិ. **ចេតនាយ សម្បជ្ជនំ >ចេតនាសម្បទា** ។

ចេតយតិ កិ. [ចិត + ណយ + តិ-វ.] គិត, រមែងគិត ។

ចេតសា បុ. [ចេត + នា-វិ.>អា ចុ:-អា.] ដោយចិត្ត ។

ចេតសិក គុ. [ចេតសិ + ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ឬប្រកបក្នុងចិត្ត (**ចេតសិក**), វិ. **ចេតសិ ভৱ្តតីតិ >ចេតសិកំ, ចេតសិ និយុត្តំ ভা >ចេតសិកំ** ។ -**បរិទ្ធាហវស** បុ. អំណាចនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត, អំណាចនៃសេចក្តីក្តៅរោលរាលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។

ចេតិយ នបុ. [ចិត + ណ្យ + ឥ-អា.] ទីគឺបុគ្គលគប្បីបូជា ឬទីដែលជនគប្បីសន្សំដោយវត្ថុមានឥដ្ឋជាដើម (ចេតិយ), វិ. **ចេតេ្យ ឬជេតព្យន្តិ >ចេតិយំ, ឥដ្ឋកាទីហិ ចយិតព្យន្តិ ভা >ចេតិយំ** ។ -**ករណដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីធ្វើនូវចេតិយ ។ -**ភូមិ** ឥ. ផ្ទៃនៃចេតិយ ។ -**អន្តណាভត្ត** នបុ. វត្តគឺសង្ឆគប្បីធ្វើក្នុងលាននៃចេតិយ ។ -**អន្តណ** នបុ. លាននៃចេតិយ ។ -**ឬជិសន្ធរណាទិកិច្ច** នបុ. កិច្ចមានកិ.ជូសជុលនូវចេតិយជាដើម ។ ផ្ទះ (ដូច **អាយតន**) ។ លំនៅនៃទេវតា (ដូច **ទេ ভាលយ**), ឈើដែលគួរបូជាគួរគោរពមានដើមពោធ៍ព្រឹក្សជាដើម (ដូច **យេតិយទ្ធុម**) ។ ឈ្មោះដែន ឬ ជនបទមួយ ។

ចេតិយទ្ធុម បុ. ឈើជាទីបូជា, ឈើជាទីគោរព មានដើមពោធ៍ជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃចេតិយសព្ទ ។

ចេត បុ. ចិត្ត (ដូច **មន**) ។

ចេតោវិមុត្តិ ឥ. [ចេត + វិមុត្តិ] សមាធិចិត្តជាគ្រឿងផុតស្រឡះចាករាគ:, កិ.ផុតស្រឡះដោយអំណាចនៃចិត្ត ។

ចេលបដិកា ឥ. [ចេល + បដិកា] ផ្ទាំងនៃសំពត់, ផែននៃសំពត់ ។

ចេលុក្ខេបស-ហស្ស នបុ. [ចេលុក្ខេប + សហស្ស] ពាន់នៃសំពត់គឺបុគ្គលគប្បីលើកឡើង, ពាន់នៃកិ.លើកឡើងនូវសំពត់ (ពាន់នៃទង់ជ័យ) ។

ចេល នបុ. សំពត់សាមញ្ញ (ដូច **អច្ឆាទន**) ។

ចេលិ ធ. **ឥតិយំ ចេលតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ចេលំ** នបុ. សំពត់ វិ. **. ចេលីយតេ អច្ឆាទីយតេតិ ចេលំ** (**សូចិ**) ។

ចោទយំ គុ. [ចុទ +ណយ + អន្ត+ សិ-វិ., ផ្ទាស់ន្ត និងសិ-វិ.>អំ] កាលដាស់តឿន, កាលចោទ ។

ចោទិត គុ. [ចុទ +ត-អា. + ត] គឺ....ដាស់តឿនហើយ, គឺ....ចោទហើយ ។

ចោទិយមាន គុ. [ចុទ + ត-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលដាស់តឿន ។

ចោទេត្វា អ. [ចុទ + ណ + ត្វា] ដាស់តឿនហើយ ។

ចោបនកាយ បុ. [ចោបន + កាយ] កាយជាគ្រឿងញាប់ញ័រ, កាយគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យញាប់ញ័រ, -ឲ្យកម្រើក ។

ចោបនទ្វារ នបុ. [ចោបន + ទ្វារ] ទ្វារជាគ្រឿងញាប់ញ័រ, ទ្វារគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យញាប់ញ័រ ។

ចោរ បុ. [ចុរ + ណ] អ្នកលួច, អ្នកលួច ឬអ្នកមានកិ.លួចជាប្រក្រតី (ចោរ (ដូច **ហោសក**), **ចោរេតីតិ** >**ចោរោ**, **ថេយ្យសីលមស្សាតិ ទា** >**ចោរោ** ។ -**កម្ម** នបុ. ចោរកម្ម , កម្មរបស់ចោរ, កម្មជារបស់នៃចោរ ។ - **គណ** បុ. ពួកនៃចោរ ។ -**គ្គេហ** នបុ. ផ្ទះនៃចោរ, ផ្ទះជាទីដាក់នូវចោរ, ផ្ទះជាទីឃាំងទុកនូវចោរ, (គុក) ។ -**ឃាតកម្ម** នបុ. កម្មនៃបុគ្គលអ្នកសម្លាប់នូវចោរ ។ -**ជេដ្ឋ** បុ. ចោរជាធ្យង, ចោរជាធំ, នាយចោរ, មេចោរ ។ -**ឫបាតបព្ភត** បុ. ភ្នំជាដែនញ៉ាំងចោរឲ្យធ្លាក់ចុះ, ភ្នំជាទីញ៉ាំងចោរឲ្យធ្លាក់ចុះ, ភ្នំជាទីទម្លាក់ចុះនូវចោរ ។ -**ឫបាតមត្ថក** បុ. ទីបំផុតនៃប្រទេសជាទីញ៉ាំងចោរឲ្យធ្លាក់ចុះ, ទីបំផុតនៃជ្រោះជាទីទម្លាក់នូវចោរ ។ -**ភយ** នបុ. ភ័យអំពីចោរ, សេចក្ដីខ្លាចអំពីចោរ ។ -**សទ្ធ** បុ. សំឡេងនៃចោរ, សូរនៃចោរ ។

ចោរិក គុ. [ចោរ + ណិក] (កម្ម) ជារបស់នៃចោរ, វិ. **ចោរស្ស សន្តកំ** >**ចោរិកំ** ។ ភាវ:នៃបុគ្គលជាចោរ វិ. **ចោរស្ស ភាវោ** >**ចោរិកោ** ។ កម្មរបស់ចោរ, វិ. **ចោរស្ស កម្មំ** > **ចោរិកំ** ។ -**អាទិកម្ម** នបុ. កម្មមានកម្មជារបស់នៃចោរជាដើម ។

ចោរិកា ឥ. ចោរកម្ម, ការលួច (ដូច **ថេយ្យ**) ។

ចោលក នបុ. [ចិល >ចោល + ណ្ហ] សំពត់ ។ - **ឋានិយេសន** នបុ. កិ.ស្វែងរកនូវសំពត់, ជាទីស្វែងរកនូវសំពត់ ។

ចោល បុ. សំពត់សាមញ្ញ (ដូច **សាដក**) ។

ឆ

ឆ	ប.សំ.	ប្រាំមួយ ។
ឆកន	នបុ.	អាចម៍នៃសត្វមានសេះជាដើម ។
ឆក្ករណ្ណ	បុ.	សេចក្ដីកំបាំងមានមុម ៦ ជាអារម្មណ៍នៃជន ៣ នាក់ ។
ឆក្ខត្តុំ	អ.	[ឆ + សកឹ>ឆក្ខត្តុំ] វារៈនៃ...ប្រាំមួយ, (អស់វារៈប្រាំមួយដង, ប្រាំមួយលើក, ប្រាំមួយគ្រា), វិ. **ឆន្នំ សកឹ** >**ឆក្ខត្តុំ** ។
ឆក	នបុ.	ឧច្ចារ, លាមក (ដូច **ករីស**) ។
ឆគលក	បុ.	សត្វពពែ (ដូច **អជ**) បាឡីខ្លះថា **ឆកលក** ។
ឆជ	បុ.	សំឡេងដូចជាសំឡេងសត្វក្ងោក គឺសំឡេងដែលកើតក្នុងហាន ៦ គឺ **ឆាសា**"ច្រមុះ", **ឱដ្ឋ** " រិមបបូរមាត់", **ឧរ** "ទ្រូង", **តាលុ** "ពិតាន", **ជិវ្ហា** "អណ្ដាត", **កណ្ឋ** "ក" ។
ឆដ្ដ	ធា.	**ឆដ្ដនេ ឆដ្ដេតិ ឆដ្ដយតិ ឆដ្ដកោ** "លះបង់,..." ចុ. ។ អា. **សចេ សោ ឆដ្ដេតិ** "បើភិក្ខុនោះលះបង់" ។ **រូបិយឆដ្ដកោ** ភិក្ខុអ្នកលះបង់នូវរូបិយវត្ថុ (ប្រាក់) -ស.។
ឆដ្ឋ	បូ.សំ.	[ឆ + ឋ] ទីប្រាំមួយ, គម្រប់ប្រាំមួយ ។
ឆដ្ឋាន	នបុ.	[ឆ + ឋាន] ឋានប្រាំមួយ, ហេតុជាទីតាំងប្រាំមួយ ។
ឆឌ្ឍយីសុ	កិ.	[ឆឌ្ឍ + ណយ + ឌំ-អជ្ជ.] ចោលហើយ, បោះចោលហើយ ។
ឆឌ្ឍាបេសិ	កិ.	[ឆឌ្ឍ + ណាបេ + ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ឲ្យចោលហើយ, ញ្ជាំង... ឲ្យបោះចោលហើយ ។
ឆឌ្ឌិត	កិ.គុ.	[ឆឌ្ឍ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ចោលហើយ ។ -**កសាវ** គុ. មានទឹកចត់ចោលហើយ, មានកិលេសដូចជាទឹកចត់ចោលហើយ, វិ. **ឆឌ្ឌិតោ កសាវោ យេន សោ** >**ឆឌ្ឌិតកសាវោ** ។ -**ទារុក** នបុ. ឈើគឺ....ចោលហើយ, ឧសដែល...ចោលហើយ។ - **ឋិណ្ឌ** នបុ. ឋិណ្ឌ. (ដុំអាហារ) គឺ...ចោលហើយ ។ - **ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជារបស់គឺ... ចោលហើយ ។
ឆឌ្ឌេតុំ	អ.	[ឆឌ្ឍ + ណេ + តុំ] ដើម្បីចោល ។
ឆឌ្ឌេត្វា	អ.	[ឆឌ្ឍ +ណេ + ត្វា] ចោលហើយ, បោះចោលហើយ ។
ឆឌ្ឌេថ	កិ.	[ឆឌ្ឍ + ណេ + ថ-ប.] ចូរចោល, ចូរបោះចោល ។
ឆឌ្ឌេន្ត	កិ.គុ.	[ឆឌ្ឍ + ណេ + អន្ត] កាលចោល, កាលចាក់ចោល ។

ឆឌ្ឍេន្តិ កិ. [ឆឌ្ឍ + ណេ +អន្តិ-រ.] ចោល, បោះចោល, ចាក់ចោល ។

ឆឌ្ឍេយ្យ កិ. [ឆឌ្ឍ + ណេ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីចោល ។

ឆឌ្ឍេហិ កិ. [ឆឌ្ឍ + ណេ + ហិ-ប.] ចូរចោល, ចូរបោះចោល, ចូរចាក់ចោល ។

ឆឌ្ឌ ធា. **ឆឌ្ឌនេ ឆឌ្ឍេតិ ឆឌ្ឌយតិ ឆឌ្ឍេត្វា ឆឌ្ឌិតោ** "លះបង់,...״ចុ. ។ ខសង្កេត: ក្នុងយុគនេះ ប្រើតែ **ឆឌ្ឌ** តែម្យ៉ាង ឯ **ឆឌ្ឍ** មិនឃើញប្រើទេ តាមមតិ ស. បញ្ជាក់ ឲ្យដឹងថា ក្នុងគ្រាមុន មានប្រើទាំងពីរបែបនេះ ។

ឆណ បុ. [ឆិ + យុ] សភាវ:ជាទីកាត់បង់នូវសេចក្តីសោក, (មហោស្រព ដូច ឧស្សវ), វិ. **ឆិន្ទតិ សោកមេត្ថាតិ** >**ឆណោ** ។ - **ទារ** បុ. វារ:នៃមហោស្រព, វារ:ជាទីលេងនូវមហោស្រព ។

ឆត្ត នបុ. [ឆទ + ត] (វត្ថុ) បាំងនូវកម្តៅថ្ងៃឬ (វត្ថុ) សម្រាប់បាំងនូវកម្តៅថ្ងៃ (ឆត្រ, តាំងយូរ ដូច **អាតបត្ត**), វិ. **អាតបំ ឆាទេតីតិ** >**ឆត្តំ**, **អាតបំ ឆាទេតិ ឯតេនាតិ ទា** >**ឆត្តំ**, (បើចុះត្រណប្ប ច្ចំ យទៅជា «**ឆត្រ**») ។ -**បាណិឧបាសក** បុ. ឧបាសកឈ្មោះឆត្តបាណិ (ឧបាសកមានឆត្រក្នុងដៃ) ។ -**មណ្ឌល** នបុ. មង្គលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដល់ឆត្រ, មង្គលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើក្នុងកាលជាទីឆ្លងនូវឆត្រ ។ -**មណ្ឌន** នបុ. កិ.ប្រដាប់នូវឆត្រ, ការប្រដាប់ដោយឆត្រ ។ -**មណ្ឌនាធិក** គុ. មានកិ.ប្រដាប់ដោយឆត្រជាដើម ។ -**ហត្ថ** គុ. អ្នកមានឆត្រក្នុងដៃ, អ្នកមានតាំងយូរក្នុងដៃ។ សាកសព, សាកអសុភ (ដូច **ឆវក**) ។

ឆត្តបណ្ណ បុ. ដើមជើងទា, ដើមសត្បា (ដូច **សត្តបណ្ណ**) ។

ឆត្តាតិឆត្ត នបុ. [ឆត្ត + អតិឆត្ត] ឆត្រកន្លងនូវឆត្រ, ឆត្រនិងឆត្រដ៏កន្លង, ឆត្រតូចនិងឆត្រធំ ។

ឆត្តឹស ប.សំ. [ឆ + តឹស] ៣០ក្រៃលែងដោយ៦ (៣៦), វិ. **ឆហិ អធិកា តឹស** > **ឆត្តឹស** ។ -**យោជន** គុ. មានយោជន៍៣៦ជាប្រមាណ ។ -**យោ-ជនបរិមណ្ឌល** គុ. មានបរិមណ្ឌលមានយោជន៍៣៦ជាប្រមាណ ។

ឆត្តឹសតិ ប.សំ. [ឆ + តឹសតិ] សាមសិបប្រាំមួយ ។ -**សោត** នបុ. ក្រសៃ៣៦, ក្រសៃនៃតណ្ហា៣៦ ។

ឆត្តុបាហនា ឥ. [ឆត្ត + ឧបាហនា] ឆត្រនិងស្បែកជើង ។

ឆទន នបុ. [ឆទ + យុ] ជាទីប្រក់, ជាទីបិទបាំង ឬវត្ថុជាគ្រឿងប្រក់, វត្ថុជាគ្រឿងបិទបាំង (ដំបូល ដូច **បដ្ឋ**) ស្លឹក (ដូច **បលាស**), វិ. **ឆាទេតិ ឯត្ថាតិ** >**ឆទនំ**, **ឆាទេតិ ឯតេនាតិ ទា** >**ឆទនំ** ។ -**ឋិ** នបុ. ខាងក្រោយនៃទីជាទីប្រក់, ខាងក្រោយនៃដំបូល, ខ្នងនៃដំបូល ។

ឆទិ នបុ. ដំបូល ឬ ពិតាន, សព្ទនេះជាអត្ថនៃបដលសព្ទ ។

ឆទ បុ. ស្លឹក (ដូច **បណ្ណ**), ស្លាបសត្ว (ដូច **ភរ**) ។

ឆទ្ទន្ត គុ. [ឆ+ទន្ត] (ដំរី) មានភ្លុកមានពណ៌ ៦ (ដំរីឈ្មោះឆទ្ទន្ត:), វិ. **ឆ ទ្ទ ណ្ណ ទន្ត យស្ส សោ** > **ឆទ្ទន្តោ** ។ -**កុល** នបុ. ត្រកូលនៃដំរីឈ្មោះ ឆទ្ទន្ត: ។ -**ជាតក** នបុ. ឆទ្ទន្តជាតក, ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ ហើយដោយដំរីឈ្មោះឆទ្ទន្ត ។

ឆទ្ទិកា ឥ. រោគក្អួត, រោគចង្អោរ (ដូច **ឆមត្ថ**) ។

ឆទ្ទិត គុ. ផ្ទុះ, ចោះ, ទម្លុះ (ដូច **ភេទិត**) បាឡីខ្លះ **ឆិទ្ទិត** ។

ឆទ្វារាធិបតិ បុ. [ឆទ្វារ+អធិបតិ] អធិបតីនៃទ្វារ ៦, ជាធំក្រៃលែងចំពោះទ្វារទាំង ៦ ។

ឆទ្វារិក គុ. [ឆទ្វារ + ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទ្វារ ៦, វិ. **ឆ ទ្វារេសុ ភវ ត្តតីតិ** > **ឆទ្វារិកា** ។ -**តណ្ហា** ឥ. តណ្ហាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទ្វារ ៦ ។

ឆទ្ធ នបុ. ដំបូល (ដូច **ឆទន**) ។

ឆទ ធា. ១-**សំវរណេ អបវារណេ ច ឆាទេតិ ឆាទយតិ បដិច្ឆាទេតិ ឆន្ទ** "បិទបាំង, គ្រប, ប្រក់,...″ ចុ. ។ អា. **គេហំ ឆាទេតិ** គេប្រក់ផ្ទះ ។ **ទោសំ ឆាទេតិ** "គេបិទបាំងទោស" ។ **ឆន្ទ កុដិ** "កុដិ ឬ ខ្ទមដែលប្រកហើយ" -ស. ។ **ឆត្ត** នបុ. "ឆ័ត្រ, តាំងយ៉ូ" =**អាតប ត្ត** -ស. ។

២-**ឥច្ឆាយំ ឆាទេតិ ឆាទយតិ** "ប្រាថ្នា, ចង់បាន, ត្រូវចិត្ត" ចុ. ។

៣-**ឧជ្ឈនេ ឆទតិ** "លើកទោស, ផ្តោលទោស" ភូ. ។

ឆទ្ធិ ធា. **ភមនេ ឆទ្ធេតិ ឆទ្ធយតិ** "ក្អួត, ចង្អោរ, ក្អែ" ចុ. ។

ឆន្ទ បុ. [ឆន្ទ + អ] សេចក្តីប្រាថ្នា, សេចក្តីប៉ុនប៉ង, សេចក្តីពេញចិត្ត, ចំណង់, វិ. **ឆ ន្ទ ន ំ** >**ឆ ន្ទ ោ** ។ - **ជាត** គុ. មានសេចក្តីពេញចិត្ត កើតហើយ, វិ. **ឆ ន្ទ ោ ជ ាតោ យ ស្ស សោ** >**ឆ ន្ទ ជ ាតោ** ។ - **រាគ** បុ. តម្រេកឬសេចក្តីត្រេកអរដោយអំណាចនៃសេចក្តីពេញចិត្ត ។ -**អាបកឌ្ឍនញ្ញាណ** នបុ. ញាណជាគ្រឿងទាញទៅប្រាសចាក ឆន្ទរាគ ។ អំណាច (ដូច **ភ ស**), អធ្យាស្រ័យ (ដូច **អ ធ ិ ប្ប ាយ**, **អ ធ ិ ម ុ ត្ត ិ**), វេទមាន ៤ យ៉ាង, សេចក្តីប្រាថ្នា (ដូច **ឥ ច្ឆ ា**), តណ្ហា (ដូច **ន ិ ក ន្ត ិ**) ។ នបុ. ឆន្ទមានអនុដ្ឋកឆន្ទជាដើម, ឆន្ទសាស្ត្រ, ធម្មជាតបិទបាំងនូវទោស ការកំណត់នូវអក្ខរក្នុងបាទនីមួយៗ នៃ គាថាទាំងឡាយ ហៅថា **ឆ ន្ទ** ។

ឆន្ទន្ត បុ. ឈ្មោះត្រកូលនៃដំរីម្យ៉ាង, ឈ្មោះស្រះមួយធំក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។

ឆន្ទស បុ. ព្រាហ្មណ៍ (ដូច **ព្រហ្មពន្ធ**) ។

ឆន្ទាទិ គុ. [ឆន្ទ + អាទិ] មានឆន្ទ:ជាដើម, មានឆន្ទាគតិជាដើម ។ -**ភ ស** បុ. អំណាចនៃអគតិមានឆន្ទាគតិជាដើម ។ -**ភ ស ិ ក** គុ. ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអំណាចនៃអគតិមានឆន្ទាគតិជាដើម ។

ឆឡោវិចិតិ ឥ. វេទង្គ គឺអង្គនៃវេទម្យ៉ាង ។

ឆន្ន បុ. នបុ. គុ. បញ្ញត្តិ គឺឈ្មោះ ដូចជាភិក្ខុឈ្មោះឆន្នជាដើម, ទីស្ងាត់, សេចក្តីស្ងាត់ (ដូច **ឋិតិ**, **ឆ**ហោ) ។ នបុ. សំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ (ដូច និវាសនបារូបន)។ គុ. សមគួរ (ដូច **ឋ**ដ**ិ**ន**ូ**ប), បិទបាំង (ដូច **ឆ**ាទ**ិ**ត), លាក់ទុក (ដូច **ន**ិ**ត**ូ**ហ**ិ**ត**) ។

ឆន្នត្ថេរ បុ. [ឆន្ន + ថេរ] ព្រះថេរ:ឈ្មោះ**ឆន្ន:** ។

ឆន្នសហាយ គុ. [ឆន្ន + សហាយ] មានអាមាត្រឈ្មោះឆន្ន:ជាគ្នា, មានអាមាត្រឈ្មោះឆន្ន:ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយគ្នា, វិ. **ឆ**ន្ន**ោ ស**ហ**ាយ**ោ **អ**ស្ស**ាតិ** >**ឆ**ន្ន**ស**ហ**ាយ**ោ ។

ឆប្ប**ញ្ច**ប្ប**ទ**េ**ស បុ. [ឆ**ប្ប**ញ្ច + ប**ទ**េ**ស**] ប្រ**ទ**េ**ស**៥និង៦ ។

ឆប្ប**ញ្ញ**ាស**ក**ុ-**ស**ល**ធ**ម្ម** បុ. [ឆ**ប្ប**ញ្ញ**ាស** + **ក**ុ**ស**ល + **ធ**ម្ម] **ធ**ម៌ជ**ា**ក**ុ**ស**ល**៥៦ ។

ឆប្ប**ទ** បុ. ស**ត**្ឍ**ក**ន្ល**ង**់, ឃ**ុ**ំ (ដ**ូ**ច **ម**ធ**ុ**ព**ិ**ន្ទ) ។

ឆព**ិ**ន្ទ**ិ**យ គុ. [ឆ**ព**ិ**ន**្ទ + ឥ**យ**] **ម**ាន**ព**ួ**ក**៦, **ម**ាន**ឆ**ា**ម**ួ**ប**, **វ**ិ. **ឆ ឋ**ន្ត**ា** >**ឆ**ព**ិ**ន**ា**, **ឆ**ព**ិ**ន**ា **យ**េ**ស**ម**ត**ី**ត**ិ > **ឆ**ព**ិ**ន្ទ**ិ**យ**ា ។ ត្រ**ា**ច**ទ**ៅ**ដ**ោ**យ**ព**ួ**ក**ភ**ិ**ក**ុ**ឆ**ម**ួ**ប ឬ**ប**្ប**ព**្រ**ឹ**ត**ទ**ៅ**ក**ុ**ង**ព**ួ**ក**ន**ៃ**ភ**ិ**ក**ុ**ឆ**ម**ួ**ប, **វ**ិ. **ឆ**ព**ិ**ន**ា**ន្ត**េ**ហ**ិ **ច**រ**ត**ី**ត**ិ >**ឆ**ព**ិ**ន**ា**ន្ត**ិ**យ**ោ, **ឆ**ព**ិ**ន**ា**ន្ត**េ**ស**ុ **ឋ**ត**ិ**ត**ី**ត**ិ **ឋ**ា >**ឆ**ព**ិ**ន**ា**ន្ត**ិ**យ**ោ ។ -**ភ**ិ**ក**ុ**ឋ**ត**ុ** នបុ. ជ**ុ**ំ**ង**ន**ៃ**ភ**ិ**ក**ុ**ម**ាន**ឆ**ា**ម**ួ**ប ។

ឆព**ិ**ណ្ណ** គុ. [ឆ + **ព**ណ្ណ] **ម**ាន**ព**ណ៌**ឆ**, **វ**ិ. **ឆ ឋ**ណ្ណ**ោ យ**ាសំ **ត**ា >**ឆ**ព**ិ**ណ្ណ**ោ** ។ -**ស**្ម**ិ** ឥ. **ស**ស្ម**ីម**ាន**ព**ណ៌**ឆ** ។ - **ស**ិ ឥ. **ស**ស្ម**ីម**ាន**ព**ណ៌**ឆ** ។

ឆព**ិ**ធ គុ. [ឆ + **ព**ិ**ធ**] **ម**ាន**ប**្រ**ក**ារ:**ឆ** (**ម**ាន**ឆ**យ៉ា**ង**), **វ**ិ. **ឆ ឋ**ិ**ធ**ា **ប**ក**ា**រ **យ**ស្ស**ោ** >**ឆ**ព**ិ**ធ**ោ**។

ឆព**ី**ស**ត**ិ ប.**ស**ំ. [ឆ + **ព**ីស**ត**ិ] ២**ឆ**ដ**ំ**ក្រ**ៃ**ល**ែ**ង**ដ**ោ**យ**ឆ** (២**ឆ**) ។ - **ទ**េ**ព**ណ**ោ**ក**ត**េ**ន** គុ. ផ្ស**ង**ដ**ោ**យ**ទ**េ**ព**ណ**ោ**ក២**ឆ** ។

ឆព**ី**ស**ត**ិ**ម** ប**ូ**.**ស**. [ឆ**ព**ីស**ត**ិ + **ម**] **ទ**ី២**ឆ**, **ត**ម្រ**ូ**ប២**ឆ** ។

ឆព**ី**ស**ត**ិ**ព**ិ**ធ** គុ. [ឆ**ព**ីស**ត**ិ + **ព**ិ**ធ**] **ម**ាន**ប**្រ**ក**ារ:២**ឆ**, ២**ឆ**យ៉ា**ង** ។

ឆម**ា** ឥ. [ឆ**ម** + **អ** + **អ**ា-ឥ.] (**ធ**ម្ម**ជ**ាត**ិ**) **ជ**ា**ទ**ី**ដ**ើ**រ**ទ**ៅ**ន**ៃ**ស**ត**ា** (**ផ**ែ**ន**ដ**ី** ដ**ូ**ច **ឋ**ស**ុ**ន្ធ** រ**), **វ**ិ. **ឆ ម**ន្ត**ិ ត**ច្ច**ន**្ត**ិ ឯ**ត**្ត**ា**ត**ិ** >**ឆ**ម**ា** ។

ឆម**ាស** បុ. [ឆ + **ម**ាស] **ខ**ែ**ឆ**, **ឆ**ែ**ខ** ។

ឆម**ិ** ធ**ា**. ១-**ត**ត**ិ**យ**ំ ឆ**ម**ត**ិ "**ទ**ៅ, **ដ**ល់, **ប**្រ**ព**្រ**ឹ**ត**ទ**ៅ" **ភ**ូ. ។ **ឆ**ម**ា** ឥ. **ផ**ែ**ន**ដ**ី** **ទ**ី**ទ**ៅ ។

២-**អ**ទ**ន**េ **ឆ**ម**ត**ិ "**ស**ុ**ី**, **ប**រ**ិ**ភ**ោ**គ" **ភ**ូ. ។

ឆល គុ. **ប**ន្ត**ិ**ច**ប**ន្ត**ូ**ច (**ដ**ូ**ច **ល**េ**ស**), **ភ**្ល**ាំ**ង**ភ**្ល**ាត់ (**ដ**ូ**ច **ខ**ល**ិ**ត) ។

ឆវ បុ. គុ. [ឆវ + អ] (បុគ្គល) សាបសូន្យចាកវត្ថុមានបាយនិងសំពត់ជាដើម ផងចាកគុណមានសទ្ធាជាដើមផង (សព, សាកសព, ខ្មោច, សាកអសុភ ដូច **ករុណាប**), គុ. ក១ក់, លាមក, ថោកទាប (ដូច **លាមក**) រ. **ឆវតិ ហាយតិ ឃាសច្ឆាទនាទីហិ សទ្ធាទិគុណេហិ ចាតិ** >**ឆវោ**។ -**ទាហិកា** ឥ. (ស្រី) អ្នកដុតនូវសព, រ. **ឆវំ ទហតីតិ** >**ឆវទាហិកា** ។

ឆវស្សាវាស បុ. [ឆវស្ស + អាវាស] កិ.នៅអាស្រ័យអស់ឆ្នាំ៦, សម័យជាទីនៅអាស្រ័យអស់រដូវភ្លៀង៦ ។

ឆវិ ឥ. [ឆទ + រវិ] (ធម្មជាតិ) ជាគ្រឿងបិទបាំង (សម្ផុរថ្ងៃ, ស្បែកសម្ផុរថ្ងៃ), ស្បែក (ដូច **តច**) រ. **ឆាទយតិ ៦តាយាតិ** >**ឆវិ** ។ - **អាទិ** គុ. (អវយវ:) មានសម្ផុរថ្ងៃជាដើម ។ -**កណ្ណាណ** នបុ. សេចក្តីល្អគឺបណ្ឌិតគប្បីរាប់គឺសម្ផុរថ្ងៃ, សម្ផុរថ្ងៃគឺបណ្ឌិតគប្បីរាប់, លម្អនៃសម្ផុរថ្ងៃ ។ -**ចម្មមំស** នបុ. សម្ផុរថ្ងៃនិងស្បែកនិងសាច់ ។ -**រោគ** បុ. រោគក្នុងសម្ផុរថ្ងៃ, រោគព្ធដ៏សម្ផុរថ្ងៃ, រោគដែលកើតត្រង់ស្បែកសម្ផុរថ្ងៃ ។ -**ឆណ្ណ** បុ. ពណ៌នៃសម្ផុរថ្ងៃ ។ គុ. ល្អ (ដូច **សោភ**) ។

ឆឡភិញ្ញោ ឥ. [ឆ + អភិញ្ញា, ចុ:ឡ-អា.] អភិញ្ញា៦ ។ -**ឃ្ឍដិសម្ភិទាទិប្បភេទ-គុណប្បដិបណ្ឌិត** គុ. ដែលប្រដាប់ចំពោះហើយដោយគុណមានអភិញ្ញា៦និងបដិសម្ភិទាជាដើមជាប្រភេទ, ដែលប្រដាប់ចំពោះហើយដោយគុណផ្សេងដោយធម៌មានអភិញ្ញា ៦ និង បដិសម្ភិទាជាដើម ។

ឆឡិន្ទ្រិយទមន នបុ. [ឆឡិន្ទ្រិយ + ទមន] កិ.ទូន្ទានន្ទូវឥន្ទ្រិយ៦ ។

ឆាត បុ. [ឆា+ត] បុគ្គលអ្នកឃ្លាន(ដូច **ជិឃជ្ជិត**, **ខុទិត**), គុ. ឃ្លានហើយ ។ -**អជ្ឌត្ត** គុ. គឺសេចក្តីឃ្លានគ្របសង្កត់ហើយ ។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ... ជាអ្នកឃ្លានហើយ ។

ឆាតក បុ. [ឆា + ត + ក-ស.] បុគ្គលអ្នកឃ្លាន, សេចក្តីឃ្លាន, ការអត់ឃ្លាន ។ -**ការ** បុ. កាលនៃជនកំពុងអត់ឃ្លាន ។ -**ទោស** បុ. ទោសគឺសេចក្តីឃ្លាន, ទោសដែលកើតអំពីសេចក្តីឃ្លាន ។ -**ឬឡិត** គុ. គឺសេចក្តីឃ្លានបៀតបៀនហើយ ។ -**ភយ** នបុ. ភ័យគឺសេចក្តីឃ្លាន, ភ័យដែលកើតអំពីការអត់ឃ្លាន, រ. **ឆាតកតោ ឥ្ឍត្ថ ភយំ** > **ឆាតកភយំ** ។

ឆាទន នបុ. ការបិទ, ការគ្រប, គម្រប (ដូច **អបិធាន**) ។

ឆាទាបេត្វា អ. [ឆទ + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យបិទបាំងហើយ, ឲ្យស្លៀកហើយ, ឲ្យគ្របហើយ, ឲ្យប្រកបហើយ ។

ឆាឆាបេសិ កិ. [ឆទ + ណាបេ + ណ្យ-អជ្ជ. + ស-អា.] ឲ្យស្លៀកដណ្តប់ហើយ, ឲ្យបិទបាំងហើយ ។

ឆាទិត កិ.គុ. បិទបាំង, គ្រប (ដូច **ឆន្ន**) ។

ឆាទេតិ កិ. [ឆទ + ណេ + តិ-វ.] បិទបាំង, ស្លៀកដណ្តប់, គ្រប ។

ឆាទេត្វា អ. [ឆទ + ណេ +ត្វា] បិទបាំងហើយ ។

ឆាប បុ. កូនក្មេង (ដូច **ឧោតក**) ។

ឆាយា ឥ. [ឆា + យ + អា-ឥ.] (ធម្មជាតិ) កាត់បង់នូវសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ (ម្លប់, ស្រមោល ដូច **អាតបាតាវ**), វិ. **ឆេតិ ឆិន្ទតិ បរិស្សមន្តិ >ឆាយា** ។ រូបប្រៀប, រូបថត (ដូច **បដិពិម្ព**), ពន្លឺ, រស្មី (ដូច **បភា**) ។

ឆារិកា ឥ. [សរ + ណិក + អា-ឥ.] ផេះ(ដូច **សេដ្ឋិ**) (វិ. **មលស្ស សរណំ ឧកវេតីតិ >សារិកា , សា ឯវ >ឆារិកា**) ។

ឆិ ធា. **ទិត្តិសិតនិច្ឆយបដិច្ឆនវេទនេសុ ឆិយតិ** "រុងរឿង, ភ្លឺ, ចាំង, រម្ងាប់, ត្រជាក់, សម្រេចសេចក្តី, ទទួលកាត់បង់សេចក្តីសង្ស័យ, កាត់សេចក្តី,..." ទិ. ។ (**សូចិ**) អា. **ឥតិ ឆិជ្ជតេ ឆាយា** "ពន្លឺនៃត្បូងមកុដ" វិ. **ឆិយតិ ទិប្យតីតិ ឆាយា =បភា** ។ **បព្ភតច្ឆាយា រុក្ខច្ឆាយា** "ស្រមោលឬម្លប់នៃភ្នំ ម្លប់នៃដើមឈើ" វិ. **ឆិយតិ សរីរ ឧបសមេតិ អត្តបតិដ្ឋានំ សត្ថានន្តិ ឆាយា** "ត្រជាក់" ។ **ឆិច្ឆយ** បុ. "ការសម្រេចចិត្ត" (ចាក**ឆិ**ធាតុនេះ) ។ **សម្បដិច្ឆតិ សម្បដិច្ឆនចិត្តំ សម្បដិច្ឆិតោ** "ទទួល" (ចាក**ឆិ**ធាតុ) **ឆិនិច្ឆិនាតិ ឆិនិច្ឆយោ** "កាត់សេចក្តី សង្ស័យ,..." (ចាក**ឆិ**ធាតុ -សូចិ) ។

ឆិគ្គល នបុ. ប្រហោង រន្ធ (ដូច **សោណ្ណ**) ។

ឆិជ្ជមាន គុ. [ឆិទ + យ + មាន] កាលដាច់, កាលធ្លុះ ។

ឆិជ្ជិត្វា អ. [ឆិទ + យ + ឥ-អា. + ត្វា] ដាច់ហើយ, ធ្លុះហើយ ។

ឆិជ្ជីសុ កិ. [ឆិទ + យ + ឧ-អជ្ជ.] ដាច់ហើយ, ធ្លុះហើយ ។

ឆិទ្ទ គុ. [ឆិទ+ទ ឬឥទ្ទ] (ធម្មជាត) ដែលដាច់ ឬធ្លុះ (ប្រហោង), វិ. **ឆិជ្ជតីតិ > ឆិទ្ទំ** ។ -**ឃដ** នុ. ក្អមមានប្រហោង, ក្អមធ្លុះ ។ -**ឆាយា** ឥ. ស្រមោលមានប្រហោង, ស្រមោលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រហោង, ស្រមោលត្រង់ប្រហោង ។

ឆិទ្ទា គុ. ដែលមានប្រហោង សព្វនេះជាអត្ថនៃសុសិរសព្ទ ។

ឆិទ្ទាឆិទ្ទ គុ. [ឆិទ្ទ + អឆិទ្ទ] ទាំងប្រហោងតូចទាំងប្រហោងធំ, ឲ្យមានប្រហោងតូចនិងប្រហោងធំ ។

ឆិទ្ទិត គុ. ធ្លុះ, ចោះ, ទម្លុះ (ដូច **ឆិទ្ទ**) ។

ឆិទ្ទ	នបុં.	ប្រហោង, រន្ធ ឬរបស់ដែលមានប្រហោងមានរន្ធ (ដូច **សុសិរ, រន្ធ**) រន្ធនិងវិវរសព្ទ ក៏ដូចគ្នានឹង **ឆិទ្ទ** នេះដែរ, ទោសកំហុស (ដូច **ទូសន, អបរាធ**) ។
ឆិទ្ទ	ធា.	**កណ្ណវេធេ ឆិទ្ទេតិ ឆិទ្ទយតិ** "ធ្វើឲ្យមានរន្ធ, ឲ្យមានប្រហោង ចោះត្រចៀក" ចុ. ។ **ឆិទ្ទ** នបុំ. "ប្រហោង, រន្ធ, ព្រង់, ការប្រេះ, បែក, ធ្លុះ" ។
ឆិទ	ធា.	១-**ទ្វេធាករណេ ឆិន្ទតិ ឆេទនំ ឆិន្នោ** "កាត់, ផ្តាច់,..." រុ. ។ **ឆេត្តា ឆេទកោ** បុំ. "អ្នកកាត់" ។ **ឆេត្តុं** ន. "ការកាត់, ដើម្បីកាត់" អា. **ឆេសេ ឆេត្តុं ឋដ្ឋតិ** -ស. ។ ២-**ឆិជ្ជនេ ឆិជ្ជតិ ឆិជ្ជនំ ឆេទោ** "ដាច់, ធ្លុះ, បែក" ទិ. ។ អា. **សុត្តំ ឆិជ្ជតិ** "សូត្រ" ដាច់ -ស. ។
ឆិន្ទ	កិ.	[ឆិទ + អ + ហិ-ប., លុបហិ-ប., ចុះនិ-អា.] ចូរកាត់ ។
ឆិន្ទថ	កិ.	[ឆិទ + អ + ថ-ប., ចុះនិ-អា.] ចូរកាត់, ចូរផ្តាច់ ។
ឆិន្ទន្ត	កិ.គុ.	[ឆិទ + អ + អន្ត] កាលកាត់, កាលផ្តាច់ ។
ឆិន្ទន្តិ	កិ.	[ឆិទ + អន្តិ-វ., ចុះនិ-អា.] កាត់ ។
ឆិន្ទាបេតិ	កិ.	[ឆិទ + ណាបេ + តិ-វ., ចុះនិ-អា.] ញ៉ាំង...ឲ្យកាត់, ឲ្យផ្តាច់ ។
ឆិន្ទាបេត្វា	អ.	[ឆិទ + ណាបេ + ត្វា, ចុះនិ-អា.] ញ៉ាំង....ឲ្យកាត់ហើយ, ឲ្យផ្តាច់ហើយ ។
ឆិន្ទាបេស្សាមិ	កិ.	[ឆិទ + ណាបេ + ស្សាមិ-ភ., ចុះនិ-អា.] នឹងញ៉ាំង...ឲ្យកាត់, នឹងឲ្យផ្តាច់ ។
ឆិន្ទិ	កិ.	[ឆិទ + អ + ណ្យ-អជ្ជ. ចុះនិ-អា.] កាត់ហើយ, លាក់ហើយ, ឆ្លាក់ហើយ ។
ឆិន្ទិតព្ព	កិ.គុ.	[ឆិទ + ឥ-អា. + តព្ព] គឺ...គប្បីកាត់ ។
ឆិន្ទិតុកាមតា-ចិត្ត	នបុं.	[ឆិន្ទិតុកាមតា + ចិត្ត] ចិត្តគឺភាវៈនៃ.....ជាអ្នកចង់ដើម្បីកាត់ ឬប្រព្រឹត្តទៅដោយភាវៈនៃ....., វិ. **ឆិន្ទិតុं កាមេតីតិ >ឆិន្ទិតុកាមោ, តស្ស ភាវោ >ឆិន្ទិតុកាមតា , ឆិន្ទិតុកាមតា ឯव ចិត្តं > ឆិន្ទិតុកាមតាចិត្តं, ឆិន្ទិតុកាមតាយ បវត្តं ចិត្តं >ឆិន្ទិតុកាម-តាចិត្តं** ។
ឆិន្ទិត្វា	អ	[ឆិទ + ឥ-អា. + ត្វា, ចុះនិ-អា.] កាត់ហើយ, ហែក, ច្រៀក, ហាន់, ចិញ្ច្រាំ ។
ឆិន្ទេ	កិ.	[ឆិទ + អ + ឯយ្យ-ស., ចុះនិ-អា.] គប្បីកាត់ ។
ឆិន្ទេយ្យ	កិ.	[ឆិទ + អ + ឯយ្យ-ស., ចុះនិ-អា.] គប្បីកាត់ ។

ឆិន្ន កិ.គុ. [ឆិទ + ត, ត>ឥន្ន, លុប ទ] គឺ...កាត់ហើយ, ដាច់ហើយ, កំបុតហើយ, ធ្លុះ ។ -**ករណ្ណនាសន្ធុដ** នបុំ. មានត្រចៀកនិងច្រមុះនិងកន្ទុយដាច់ហើយ, -កំបុតហើយ ។ -**ករាល** បុំ., នបុំ. អំបែងដែល....កាត់ហើយ, អំបែងធ្លុះ ។ -**កំសតាលសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយរគាំងដែលគេកាត់ហើយ, -ចៀរហើយ ។ -**ការណ** នបុំ. ហេតុនៃ...គឺ...កាត់ហើយ ។ -**កេសនខវត្ថ** គុ. អ្នកមានសក់និងក្រចកនិងសំពត់ដាច់ហើយ ។ -**កេសនខ** គុ. អ្នកមានសក់និងក្រចកដាច់ហើយ, - កាត់ហើយ ។ -**កេសាទិភាវ** បុំ. ភាវ:នៃអវយវ:មានសក់ដាច់ហើយជាដើម , ភាវ:នៃអ្នកមានអវយវ:មានសក់ជាដើមដាច់ហើយ ។ -**កេសាទិមត្តក** គុ. ហេតុគ្រាន់តែអាការ:មានសក់ដាច់ហើយជាដើម ។ -**អគ្ត** គុ. មានចុងសក់ដាច់ហើយ, មានកំពូលដាច់ហើយ ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីនៃ....គឺ...កាត់ហើយ ។ -**ឥដ** បុំ., នបុំ. ច្រាំងដាច់, ច្រាំងបាក់, ច្រាំងប្រេះ ។ -**ឧិទ្ទាសនចារុបន** នបុំ. សំពត់សម្រាប់ស្លៀកនិងសំពត់សម្រាប់ដណ្តប់ដាច់ហើយ, សំពត់គឺបុគ្គលគប្បីស្លៀកនិងសំពត់គឺបុគ្គលគប្បីដណ្តប់ដាច់ហើយ, -ធ្លុះហើយ, -រហែកហើយ ។ -**ភត្ត** គុ. អ្នកមានភត្តដាច់ហើយ ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែដាច់ហើយ ។ -**រុក្ខ** បុំ. ឈើដែលកាត់ហើយ, ឈើដែល...កាត់ហើយ។ -**សំយោជន** គុ. មានសំយោជន:ដាច់ហើយ, មានទោសជាតជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យប្រកបព្រមដាច់ហើយ ។ -**សីស** គុ. មានសីស: (ក្បាល) ដាច់ហើយ ។ -**ហិរោត្តប្ប** គុ. អ្នកមានហិរិនិងឱត្តប្ប:កាត់បង់ហើយ, -ដាច់ហើយ។

ឆិន្ទិរិយាបថ បុំ. មនុស្សខ្វិន (ដូច **ឋ**ន្ទ) ។

ឆុ ធា. **ឆេទនេ ឆោតិ** "កាត់, ចោះ, ទម្លុះ,...˝ ភ្ងូ. ។

ឆុដ ធា. **ឆេទនេ ឆុដតិ ឆុដេតិ ឆុដយតិ** "កាត់, ចោះ,...˝ ភ្ងូ. ចុ. ។

ឆុឌ្ឍ គុ. [ឆុឌ្ឍ + អ] គឺ....ចោលហើយ, -ចោះបង់ហើយ ។

ឆុឍ គុ. [ឆុភ + ត] គឺ....ចោលហើយ, -ចោះបង់ហើយ ។

ឆុបិ កិ. [ឆុប + អ + ណ្ឍ-អជ្ជ.] ពាល់ហើយ, ពាល់ត្រូវហើយ ។

ឆុរិកា ឥ. [ឆុរ + ណ្ឍ + ឥ-អា. + អា-ឥ.] កាំបិតតូច, កាំបិតបង្ក្រាប់ក្រឹស (កាំបិតសម្រាប់កាត់នូវក្រចក, អ.រ.) ។

ឆូមវេគ បុំ. [ឆូម + វេគ] កម្លាំងជាគ្រឿងដល់នៃផ្សែង, កម្លាំងនៃផ្សែង, សន្ទុះនៃផ្សែង ។

ឆូរិកា ឥ. កាំបិត (ដូច **អសិបុត្តី**) ។

ឆេ ធា. **ឆេទនេ ឆិយតិ អវឆ្ឆិតំ អវឆ្ឆាតំ ឆេត្វា** "កាត់,...˝ ភ្ងូ. ។ អា. **ឆេត្វាន មោលឺ ឥវគន្ធាសិតំ** "កាត់ព្រះមោលីដែលអប់ដោយ

គ្រឿងក្រអូបដ៏ប្រសើរ" ស. ។

ឆេក	គុ.	[ឆិទ + អ, ផ្លាស់ទ>ក] ឈ្លាស, ប៉ិន, ប្រសប់, រ៉ាងវៃ, , អ្នកមានថ្វីដៃ, អ្នកប៉ិនប្រសប់ (ដូច **ឃ**ណ្ឌ)។ -តា ឥ. ភាវៈនៃ....ជាអ្នកឈ្លាស, ... ។
ឆេត្វា	អ.	[ឆិ ឬឆេ +ត្វា] កាត់ហើយ, កាត់ផ្តាច់ហើយ ។
ឆេត្វាន	អ.	[ឆេ + ត្វាន] កាត់ហើយ , កាត់ផ្តាច់ហើយ ។
ឆេទន	នបុં.	[ឆិទ + យុ] កិ.កាត់, កិ.ដាច់ ។ -**ផាលនវិជ្ឈនាទិ** គុ. (ឧបទ្រព) មានកិ.កាត់ និងកិ.រ៉ះ និងកិ.ចោះជាដើម (**ផាលន** <ផល + យុ = កិ.ពុះ, -រ៉ះ, -រហែក, **វិជ្ឈន** <វិធ + យ + យុ = កិ. ចោះ, -ចាក់, -ទម្លាក់) ។
ឆេទ	បុំ.	ការកាត់, ការច្រូត, សព្ទនេះជាអត្ថនៃលវសព្ទ ។
ឆេទិ	ធា.	**ទ្វេធាករណេ ឆេទេតិ ឆេទយតិ** "កាត់, ផ្តាច់, ចោះ,...˝ ចុ. ។

ជ

ជក្ខ្ធ ធ. **ហសនតក្ខ្ធនេសុ ជ**ក្ខ្ធ**តិ** "សើច, រីករាយ, ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ជ. ។

ជគតិ**ប**ទេ**ស** បុ. [ជគតិ + បទេស] ប្រទេសនៃផែនដីឬប្រទេសគឺផែនដី (**ជ**គ**តី**<គម + អន្ត + ណ្យ, ផ្លាស់គ>គគ, ផ្លាស់គតួរដើមជាជ, លុបមនិងន, វិ. **គ**ច្ឆ**ន្តិ យ**ស្ម**ុ** **សា**> **ជ**គ**តី** = ភូមិជាទីដើរទៅនៃសត្ត (ផែនដី) ។

ជត**តី** ឥ. ផែនដី (ដូច **ឧ**ម**ុ**ធ**ី**, **ម**ហ**ី**), ទីដីជារបៀងនៃផ្ទះ (ដូច**ម**ន្ទ**ិ**ណ**ិ**ន្ទ**ា**ទ**ត**ុ) ។

ជត**ីបាល** បុ. ព្រះរាជាសាមញ្ញ (ដូច **ភ**ូ**ណ**ា**ថ**) ។

ជត្ត**ិ** ក. [ជ**ត**្ត + អ + ត-រ.] សើច, ញញឹម, ស្រើបស្រួល, ងុ**ក**ង**ក**ក (ស៊ី) ។

ជត្ត**ិ** ក. [ជ**ត**្ត + អ + ស-រ.] សើច, ញញឹម, ស្រើបស្រួល,..... ។

ជត្ត**ា** ធ. **ហ**ស**ន**េ **ជ**ត្ត**ិ** **ស**ញ្ញ**ជ**ត្ត**ិ** **ជ**ត្ត**ិ**ត**ំ** **ជ**ត្ត**ិ**ត្ត**ា** "សើច,...″ ភ្ជ. ។

ជយ**ន** នបុ. ចង្កេះ, ត្រគាក (ដូច **ន**ិ**ត**ម្ព) ។

ជន្ត**ម** បុ. ការដើរទៅ, ការត្រាច់ទៅ (ដូច **ច**រ) ។

ជន្ត**ល** បុ. [ជ + គ**ល** + អ] (ប្រទេស) ជាទីលេបនូវទឹក (ផែនដី, ន័យខ្លះថាអ្នកត្រាច់ទៅលើផែនដី, អ្នកទៅដោយស្មង), វិ. **ជ**ល**ំ** **ក**ល**តិ** **ឯ**ត្ត**ា**ត**ិ**> **ជ**ន្ត**ណ**ោ ។ ប្រទេសផែនដីដែលគ្មានទឹកហើយរឹងរដិបរដុបដោយអាចម៍ជន្លេនដានជើងគោក្របីជាដើម។

ជឌ្ឍ**ម**ត្ត បុ. ផ្លូវដែលគេដើរដោយស្មងជើង។

ជឌ្ឍ**ា** ឥ. [ជ**ន** + ឍ] (អ**ន**ាយ**ន**:) ជាគ្រឿងញ្ជាំងដំណើរឲ្យកើត (ស្មង), វិ. **ជ**ាយ**ត**ិ **ក**ម**ន**ម**ត**ាយ**ត**ិ>**ជ**ឌ្ឍ**ា**។ -**ឋ**ិ នបុ. ឆ្អឹងនៃស្មង។ -**ព**ល**ន**ុ. កម្លាំងនៃស្មង ។ -**ម**ត្ត**ា**ទ**ិ** គុ. (ផ្លូវ) មានផ្លូវគឺបុគ្គលគប្បីទៅដោយស្មងជាដើម ឬមានផ្លូវដើរទៅដោយស្មងជាដើម, វិ. **ជ**ឌ្ឍ**ា**ហ**ិ** **ក**ន្ត**ព**្ព**ោ** **ម**ត្ត**ោ**> **ជ**ឌ្ឍ**ម**ត្ត**ោ**, **ជ**ឌ្ឍ**ា**ហ**ិ** **ក**ត**ោ** **ឌ**ា **ម**ត្ត**ោ** >**ជ**ឌ្ឍ**ម**ត្ត**ោ**, **ជ**ឌ្ឍ**ម**ត្ត**ោ** **អ**ាទ**ិ** **យ**ស**ំ** **ត**េ> **ជ**ឌ្ឍ**ម**ត្ត**ា**ទ**យ**ោ ។ -**ឥ**ហ**ារ**ត្ថ បុ. ប្រយោជន៍ដល់ក. នៅនៃស្មង, ប្រយោជន៍ដល់ក.សម្រាកនៃស្មង។

ជច្ច**ា** ឥ. [ជ**ា**ត**ិ** + ន**ា**-វ., ត**ិ**>ច>ច្ច, ជ**ា**>ជ, ន**ា**-វ>អ**ា**] អំពីជាតិ, អំពីកំណើត។

ជច្ច ធ. **ប**រ**ិ**ភ**ា**ស**ន**ឌ**ូ**ន**េ**ស**ុ** **ជ**ច្ច**ត**ិ "ជេរ, ប្រទេច, លះ, រៀ" ភ្ជ. ។ ត្រង់ពាក្យប្រែថា ១ជ្ជ**ន**នេ**ះ** យើងសង្ស័យថាប្រហែលជាតជ្ជ**ន**េ**ស**ុ**ប**្រ**ែ**ថ**ា** "គម្រាម, សម្លុត, ជម្លាបទេដឹង" ?

ជជ្ជ**ូ**ร**ថ**ก បុ. [ជ**ជ**្ជ**ូ**ร + ร**ថ** + ก-ส.] ร**ថ**ដ៏ គ្រាំ**ក**្រា , ร**ថ**ចាស់។

ជដ**ី** ធ. **យ**ុ**ទ**្ធ **ជ**ដ**ិ** **ជ**ញ្ញ**ិ** "ច្បាំង, ប្រយុទ្ធ" ភ្ជ. ร. ។

ជញ្ជ**ុ**ក**ម**ុ**ម**្ម បុ. [ជ**ិ**ញ្ជ**ុ**ก + ค**ុ**ม**ម**្ម] ค**ុ**ม**ម**្ম**ន**ៃ**ទ**ំ**ព**ាំ**ង**ប**ាយ**ជ**ូ**ร។

ជញ្ញា កិ. [ញា + នា + ឯយ្យ-ស.] គប្បីដឹង។

ជដ ឥ. [ជដ + អ + អា-ឥ.] ផ្ទងសក់, ការទុកផ្ទងសក់, កិ.ប្រព្រឹត្តបួងសក់ (បណ្ដាញ, កិលេស ,តណ្ហាដូចអាសា, សក់កណ្ដាញ់នៃតាបស, បណ្ដាញនៃមែកនៃឫស្សីជាដើមដូចវណ្ណាទិសាខាជាល), សក់កណ្ដាញ់ (ដូច **លគ្គកេស**) ។ -**មត្ត** បុ. អាការត្រឹមតែផ្ទងសក់, -កិ.ចងនូវសក់។ -**ធរ** បុ. ជដិល, តាបស (ដូច **ជដិល**) ។

ជដិល គុ. [ជដា+ឥល] អ្នកមានផ្ទងសក់ (ជដិលដូច **ជដាធរ**), វិ. **ជដា យស្ស អត្ថិ សោ >ជដិលោ។** -**កុមារ** បុ. កុមារឈ្មោះជដិល។ -**ត្ថេរវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរៈឈ្មោះជដិល។ -**ព្រាហ្មណវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះជដិល។ -**សេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីឈ្មោះជដិល។

ជដ ធ. **សង្ហតេ ជដតិ** "ជ្រៀតគ្នា, ចាក់ស្រេះ,...” ភូ. ។ **ជដា** ឥ. "សាំញ្ជាំនៃមែកឈើជាដើម, សក់ក្រដាញ់, ផ្ទងសក់, តណ្ហា, កិលេស" អា. **អន្ធោ ជដា ពហិជដា**។ **ជដិលោ** បុ. "ជដិល, តាបស, ឥសី" **ជដី** គុ. "មានផ្ទងសក់" ។

ជណ្ណុតក្ឃ បុ. វត្ថុមានទឹកជាដើមប្រមាណត្រឹមជង្គង់។

ជតុ នបុ. លំខ (ដូច **លាខា**) ។

ជតុកា ឥ. សត្វប្រចៀវ (ដូច **អជិនបត្តា**) ។

ជត្តុ នបុ. ទីតឬតំណនៃស្មានិងក្លៀក, តំណនៃអវយវៈដែលតាំងនៅខាងក្រោមនៃក។

ជន បុ. [ជន + អ] (បុគ្គល) អ្នកញ្ជាំងកម្មជាកុសលនិងអកុសលឲ្យកើត (ជន, សត្វដូច **តថាគត**), វិ. **កុសលាកុសលំ ជនេតីតិ>ជនោ។**

ជនក បុ. គុ. [ជន+ណ្ដ] អាពុក, បិតា (ដូច**តាត**), វិ. **ជនេតីតិ>ជនកោ។** -**បិតា** [ជនក + បិតា] បុ.បិតាអ្នកញ្ជាំងកូនឲ្យកើត, បិតាបង្កើត, វិ. **ជនកោ បិតា> ជនកបិតា។**

ជនកាយ បុ. [ជន + កាយ] ពួកនៃជន, វិ. **ជនានំ កាយោ>ជនកាយោ**។

ជនតា ឥ. [ជន + តា] ប្រជុំនៃជន, ពួកនៃជន, វិ. **ជនានំ សមូហោ>ជនតា**។

ជនឌី ឥ. ម្ដាយ, មាតា (ដូច **អម្ពា**) ។

ជនន នបុ. សេចក្ដីកើត, កំណើត (ដូច **និព្ធត្តិ**) ។

ជនបទ បុ. [ជន + បទ] ផ្លូវនៃជន, ប្រទេសជាទីដល់នៃជន (ជនបទ, ប្រទេសដូច **ទេស**), វិ. **បជ្ជន្តិ ឯត្ថាតិ>បទោ**, **ជនានំ បទោ>ជនបទោ ។** -**កល្យាណី** ឥ. (នាង....) មានគុណគឺបុគ្គលគប្បីរាប់ក្នុងជនបទ, អ្នកមានលម្អក្នុងជនបទ។ -**ចារិក** គុ. ចារិកក្នុងជនបទ, ទីជាទីត្រាច់ទៅក្នុងជនបទ។ -**ចារិត្ត** នបុ. ភាវៈនៃជនត្រាច់ទៅក្នុងជនបទ, វិ. **ជនបទេ ចរតីតិ >ជនបទចារី**, **ជនបទចារិនោ ភាវោ>ជនបទចារិត្តំ**។ -**មនុស្ស** បុ. មនុស្សក្នុងជនបទ, មនុស្សអ្នកនៅក្នុងជនបទ។ -**ឱហារ**

		បុ. វិហារ (វត្ត) ក្នុងជនបទ។ -**សេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីក្នុងជនបទ, -នៅក្នុងជនបទ។
ជនវាទ	បុ.	ការពោលទោស, ការពោលតិះដៀល (ដូច **បរិវាទ**) ។
ជនសङ्គហត្ថ	បុ.	[ជន + សङ្គហ + អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់ក.សង្គ្រោះដល់ជន, ត្រូវការដល់សេចក្តីសង្គ្រោះដល់ជន។
ជនាធិប	គុ. បុ.	[ជន + អធិប] ជាធំជាងជន (ស្តេច, ព្រះរាជាសាមញ្ញដូច **ទិសម្បតិ**), វិ. **ជនានំ អធិបោ>ជនាធិបោ។**
ជនាលយ	បុ.	លំនៅនៃជន, មណ្ឌប (ដូច **មណ្ឌប**) ។
ជនិកា	ឥ.	ម្តាយ, មាតា (ដូច **ជនេត្តី**) ។
ជនិន្ទ	គុ.	[ជន + ឥន្ទ] ជាធំជាងជន (ស្តេច), វិ. **ជនានំ ឥន្ទោ>ជនិន្ទោ**។
ជនេតិ	កិ.	[ជន + ណេ + តិ-រ.] ញ៉ាំង....ឲ្យកើត, បង្កើត។
ជនេត្តិកា	ឥ.	[ជន+តិ+ណ្ឌ+ក-ស.] (ស្រី) អ្នកញ៉ាំងកូនឲ្យកើត (ម្តាយ), វិ. **ជនេតីតិ> ជនេត្តី, ជនេត្តី ឯវ>ជនេត្តិកា។**
ជនេត្តី	ឥ.	ម្តាយ, មាតា (ដូច **អម្ម**) ។
ជនេត្វា	អ.	[ជន + ណេ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យកើតហើយ, បង្កើតហើយ។
ជនេន្ត	គុ.	[ជន + ណេ + អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឲ្យកើត។
ជនេសិ	កិ.	[ជន + ណេ + ណ្ឌ-អជ្ជ. + ស-អា.] ញ៉ាំង....ឲ្យកើតហើយ។
ជនេសុត	គុ.	[ជន + សុត] ប្រាកដហើយក្នុងពួកនៃជន។
ជនេស្សាមិ	កិ.	[ជន + ណេ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង....ឲ្យកើត។
ជន្តាឃរ	នបុ.	រោងភ្លើង (ដូច **អគ្គិសាលា**) ។ -**ជន្តាឃរវត្តាទិ** គុ. (វត្ត) មានជន្តាឃរវត្តជាដើម, មានវត្តគឺភិក្ខុគប្បីធ្វើក្នុងផ្ទះជាទីញ៉ាំងសរីរៈឲ្យក្តៅជាដើម, មានវត្តគឺភិក្ខុគប្បីធ្វើក្នុងរោងភ្លើង (ផ្ទះបាយ) ជាដើម។
ជន្តុ	បុ.	[ជន + តុ] អ្នកបង្កើតឬអ្នកកើតអំពីកម្មក្តិលេស (សត្វដូច **លោក**), វិ. **ជាយតីតি>ជន្តុ, ជាយតি កម្មក្តិលេសេហីតি ឥតি>ជន្តុ**។
ជន្ទ	នបុ.	ជង្គង់ (ដូច **ឩរុបព្ព**) ។
ជន្ទុក	នបុ.	[ជន + ណេ + ក-ស.] (អវយវ:) ជាគ្រឿងញ៉ាំងដំណើរឲ្យកើត (ជង្គង់, ក្បាលជង្គង់), វិ. **ជាយតি ឥមនមេតেនাতি>ជន្ទុ, ជន្ទុ ឯវ>ជន្ទុកំ** ។ -**មត្ត** គុ. មានជង្គង់ជាប្រមាណ។ -**ឃ្យមាណាឩរុឃ្យមាណកដ្ឍ-ណាទិ** គុ. មានជង្គង់ជាប្រមាណនិងមានភ្លៅជាប្រមាណនិងមានចង្កេះជាប្រមាណជាដើម, (មានត្រឹមជង្គង់និងត្រឹមភ្លៅនិងត្រឹមចង្កេះជាដើម) ។
ជនি	ធា.	១- **សទ្ទេ ជនতি** "ចេញសំឡេង, ស្រែក" ភូ. អា. **ឯកោ ឥជ្ជតោ ជនতি** "ពស់មួយឲ្យសំឡេង" ។ **ជនតীতি សុសូតি សទ্দং ករোতি** -ស. ។ ២- **ជនេ ជញ្ញតি** "ធ្វើ, ឲ្យកើត, បង្កើត" ទិ. ។ ធាតុនេះជាសកម្មធាតុ =**ករোতি** ធ្វើបើជាចុ.វិញទៅជា **ជនেতি ជនযতি សុទ্ধកត្តុ**

=**ករោតិ** ធ្វើ ឬការិត. =**និព្វត្តេតិ** បង្កើត -ស. ។ **ជនកោ** បុ. "ឪពុក, បិតា" អ្នកបង្កើត (ជនិ+ណ្ឍ) ។**ជនេត្តី ជនេនី ជនិតា** ឥ. ម្តាយ, មាតា បង្កើត" (ជនិ+យុ, ជនិ+តិ) ។ **បុថុជ្ជន** បុ."បុថុជ្ជន, ជនសាមញ្ញ" ឲ្យ កិលេសកើតច្រើន។

៣-**ជាតុភាវេ ជាយតិ ជាតោ ជាតិ ជនំ** "កើត, ប្រាកដ,..." ទិ. ។ ធាតុនេះជាអកម្មធាតុ ឧ. **បុត្តោ ជាយតិ**។ បើមាន **ឥ** បុព្វបទ ក្លាយ ទៅជាសកម្មធាតុវិញ ឧ. **ឥត្តី បុត្តំ ឥជាយតិ** "ស្រីសម្រាលនូវកូន" ។ **ឥត្តី បុត្តំ ឥជាតា** "ស្រីសម្រាលនូវកូនហើយ" ។ **ឧបឥជញ្ញា ឥត្តី** "ស្រីអ្នកសម្រាលកូន" ។ ការិត. **ជាបេតិ ជាបយតិ** "ឲ្យកើត, បង្កើត, ឲ្យប្រាកដ" ។ **ជាបិកា** "ឲ្យកើត, បង្កើត" បាលីថា **អត្ថជាបិកា បញ្ញា** "ប្រាជ្ញាញ៉ាំងប្រយោជន៍ឲ្យកើត" ។ សព្ទជាវេរចន:នៃ **ជាតិ**គឺ **ជនំ ជាតិ សញ្ជាតិ និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ ខន្ធានំ ចាតុភាវោ** -ស. ។ **ជន** បុ. "បុគ្គល, មនុស្ស (ទាំងប្រុសទាំងស្រី)" ។ **ពីជ** នបុ. "ពូជ, គ្រាប់, ហេតុ, ការណ៍, អង្គជាតិនៃបុរសស្ត្រី" (រ+ជន-ស្ងចិ) ។

ជបា	ឥ.	ជ្ជា, កុឡាប (ដូច **ជីវសុមន**) ។
ជប្ជិត	កិ.គុ.	ពោល (ដូច **ឧទីរិត**) ។
ជតិ	ធ.	**គត្តវិនាមនេ ជតតិ ជម្ពតិ ឥជម្ពតិ** "មិតពត់កាយ,..." ភ្ជ. រុ. ។
ជម្ពវ	នបុ.	ផ្លែព្រីង (ដូច **ជម្ពូ**) ។
ជម្ពាលី	ឥ.	អណ្ដូងជ្រាំ, រណ្ដៅជ្រាំជិតទ្វារស្រុក (ដូច **ឱលិកល្ល**)។
ជម្ពាល	បុ.	ភក់ (ដូច **កលល**) ។
ជម្ពុ	ឥ.	ផ្លែព្រីង (ដូច **ជម្ពវ**) ។
ជម្ពុក	អ.ន.	អាជីវកឈ្មោះជម្ពុក: ។ -**ទាន** បុ. វាទ:ថាអាជីវកឈ្មោះជម្ពុក:, កិ. ពោលថាអាជីវកឈ្មោះជម្ពុក:។ -**អាជីវកវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃអាជីវក ឈ្មោះជម្ពុក:។ បុ. សត្វចចក, កញ្ជ្រោង) (ដូច **សិគាល**) ។
ជម្ពូ	ឥ.	ផ្លែព្រីង (ដូច **ជម្ពវ**) ។
ជម្ពូទីប	បុ.	[ជម្ពូ+ទីប] ជម្ពូទ្វីប, ជនអ្នកជម្ពូទ្វីប, ភោះឬទ្វីបដែលគេកំណត់ហើយ ដោយដើមព្រីង, រ. **ជម្ពុយា លក្ខិតោ ទីបោ>ជម្ពូទីបោ**។ -**ឥល** នបុ. ផ្ទៃនៃជម្ពូទ្វីប។ -**ទាសី** បុ. អ្នកនៅក្នុងជម្ពូទ្វីប, អ្នកមានកិ.នៅក្នុង ជម្ពូទ្វីបជាប្រក្រតី។
ជម្ពូនទ	បុ.នបុ.	[ជម្ពូ + នទ] មាសជម្ពូនទ (មានព្រីងធំ១ដើមជាទេវព្រឹក្ស «ឈើជា លំនៅនៃទេវតា» បិតនៅក្បែរស្ទឹង, ស្ទឹងនោះគេហៅថា **ជម្ពូនទី**, ផ្លែ ព្រីងធំ១ប៉ុន១ឆ្នាំងជ្រុះធ្លាក់ចុះទៅក្នុងស្ទឹងនោះក៏ក្លាយកើតជាមាស, មាសនោះឯងគេហៅថា **ហាសជម្ពូនទ**)។ **អភि**.សុ. ។ មាសជម្ពូន ទជាឈ្មោះមាសម្យ៉ាងដែលល្អពិសេស, មាសភ្លើង។
ជម្ពូនទនិក្ខ	នបុ.	[ជម្ពូនទ + និក្ខ] និក្ខ:នៃមាសជម្ពូនទ, ឆ្ពោរនៃមាសជម្ពូនទ (**និក្ខ** ប្រែ

ថា «មាស» ក៏បាន) ។

ជម្ពូបរិព្វាជិកា អ.ន. ឈ្មោះជម្ពូបរិព្វាជិកា ។

ជម្ពូសាខា ឥ. [ជម្ពូ + សាខា] មែកនៃព្រីង។

ជម្ពីរ បុ. ដើមក្រូចឆ្មារ (ដូច**ទន្តសដ្ឋ**), បាឡីថា **ជម្ពោ ជម្ពុណো** ដូច្នេះក៏មាន ។

ជម្ពី ធា. **ឌាសនេ ជម្ពេតិ ជម្ពយតិ** "បំផ្លាញ, កម្ចាត់បង់" ចុ. ។

ជម្ម គុ. [ជម+ម] អ្នកលាមក, អ្នកថោកទាប (ដូច **ឆិហីនក**), អ្នកជ្រុលជ្រួស, អ្នកធ្វើអំពើដោយឥតពិចារណា (ដូច**អនិសម្មការី**), អាក្រក់, ក១ក់, (រ. **គុណទោសេ អនិសម្ម អនុបបរិក្ខិត្វា យោ ករោតិ សោ> ជម្មោ** អ្នកណាមិនពិចារណានូវគុណនិងទោសហើយធ្វើអ្នកនោះជាមនុស្សលាមក) ។

ជម្មី គុ. [ជម្ម + ល្ម] លាមក, អាក្រក់, ក១ក់។

ជម្ម ធា. **អទនេ ជមតិ** "ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ជ. ។

ជយ បុ. [ជិ + ណឬអ] កិ.ឈ្នះ, ជម្នះ, រ. **ជយនំ>ជយោ** ។ -**ករុសុមវណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃផ្កាជយព្រឹក្ស (ផ្កាច្បារ) ។ -**ឋានជយ**បុ. កិ. ឈ្នះនិងកិ.ចាញ់។ -**ឋាន** នបុ. ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកក្នុងកាលជាទីឈ្នះនូវសត្រូវ, ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកក្នុងកាលមានជ័យ, ទឹកជយបាន។ -**សុមនបុប្ផវណ្ណ** គុ. មានពណ៌ក្រហមព្រឿងៗដូចជាពណ៌នៃផ្កាច្បារនិងពណ៌នៃលក្ត។

ជយន នបុ. សេចក្តីឈ្នះ, ការឈ្នះ, ជម្នះ (ដូច **ជិតិ**) ។

ជយឋាន នបុ. ការផឹកសុរាជ័យគឺការផឹករបស់ជនដែលមានជ័យជម្នះក្នុងសង្គ្រាម។

ជយម្ប្ដតី ឥ. ប្រពន្ធនិងប្ដី (ដូច **ឥនម្ប្ដតិ**) ។

ជយសុមន នបុ. ដើមច្បា (ដូច **ពន្ធូក**) ។

ជយ បុ. ការជ្ងាញ់ (ដូច **ឥជ្ជយ**), សេចក្តីឈ្នះ, ការឈ្នះ, ជម្នះ (ដូច **ជយន**) ។

ជយ៎ំ គុ. [ជយន្ត + សិ-រ.] កាលឈ្នះ។

ជរ គុ. [ជរ+អ] ចាស់, គ្រាំគ្រា។ -**សក្ខ្ភាវ** បុ. ភាវៈនៃខ្លួនជាព្រះឥន្ទ្រចាស់។ -**សក្ខ** បុ. ព្រះឥន្ទ្រចាស់។ -**សិតាល** បុ. ចចកចាស់, ក១ញ្ជ្ងាងចាស់។

ជរគ្ភវ បុ. គោចាស់ (ដូច **ឥុទ្ធ**) ។

ជរតា ឥ. សេចក្តីគ្រាំគ្រា (ដូច **ជរ**) ។

ជរ ឥ. [ជរ + អ + អា-ឥ.] (ធម្មជាតិ) ចាស់, គ្រាំគ្រា, ជរា, សេចក្តីគ្រាំគ្រា(ដូច **ជរតា**) រ. **ជរតីតិ>ជរ**។ -**ជជ្ជរិត** គុ. គឺជរាឲ្យគ្រាំគ្រាហើយ, ដែលគ្រាំគ្រាហើយព្រោះជរា។ -**ជិណ្ណកាល** បុ. កាលនៃរូបនោះចាស់ហើយព្រោះជរា, កាលនៃរូបនោះគឺជរាឲ្យគ្រាំគ្រាហើយ។ -**ជិណ្ណ-ម-ហាលកព្រាហ្មណ** បុ. ព្រាហ្មណ៍អ្នកកាន់យកនូវភាវៈនៃខ្លួនជាធំគឺជរាឲ្យគ្រាំគ្រាហើយ, ព្រាហ្មណ៍ចាស់ដែលគ្រាំគ្រាហើយព្រោះជរា។ -**ជិណ្ណ-ម-ហាលកិត្ថីវណ្ណ** បុ. ភេទនៃស្រីអ្នកកាន់យកនូវភាវៈនៃខ្លួនជា

ធំគឺជរាឲ្យគ្រាំគ្រាហើយ, ភេទដូចជាភេទនៃស្រីចាស់ដែលគ្រាំគ្រាហើយព្រោះជរា។ -**ជិណ្ណ** គុ. ដែលចាស់ហើយព្រោះជរា, គឺជរាឲ្យគ្រាំគ្រាហើយ។ -**ព្យាធិមរណមិស្សតា** ឥ. ភាវ:នៃជាតិនោះជាធម្ម-ជាតិច្រឡំដោយជរានិងព្យាធិនិងមរណ:, ភាវ:នៃជាតិនោះជារបស់មានជរានិងព្យាធិនិងមរណ:ដ៏ច្រឡំគ្នា។ -**ឥត្ថត្ថណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្តីនៃជរាវគ្គ។ - **ឆាតវេគញ្ហាហត** គុ. គឺកម្លាំងនៃខ្យល់ដែលកើតអំពីជរាកម្ចាត់បង់ហើយ, គឺសន្ទុះនៃខ្យល់ដែលកើតអំពីជរាបៀតបៀនចំពោះហើយ។

ជរាសិថិលចម្ម នបុ. ស្បែកធ្លាក់ព្រោះជរាជាហេតុ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃវលីសព្ទ។

ជរ បុ. រោគស្គម។

ជរ ធ. ១- **រោគេ ជរតិ** "ឈឺចាប់,...″ ភ្ជ. **ជរោ សជ្ជរោ** បុ. "ការឈឺចាប់, រោគ" អា. **ជរេន ជីឡិតា មនុស្សា** "មនុស្សទ. ត្រូវរោគបៀតបៀនហើយ" -ស. ។ **បជ្ជរោ** បុ. "រោគរ៉ាំរ៉ៃ, ជំងឺត្រាំត្រែង, ការឈឺចាប់ក្រៃលែង" (ប+ជរ+រោគ) ។

២- **ឆយហានិយំ ជរេតិ ជរយតិ ជរ** "ចាស់, ទ្រុឌទ្រោម, ស្រកស្រុត, សាបសូន្យវ័យ" ចុ. ផ្លាស់ **ជរ** ជា **ជិរ** ឬ **ជីរ** ខ្លះ ជា **ជិយ្ય** ខ្លះ ទៅជា **ជិរតិ** ឬ **ជីរតិ ជិយ្យតិ** -ស. និង **ឥច្ឆាយន**. ។

ជល នបុ. [ជល + អ] (ធម្មជាត) ហូរទៅ (ទឹក), វិ. **ជលតិ សន្ទតីតិ>ជលំ** ។ គុ. រុងរឿង។

ជលចរ បុ. ត្រី (ដូច **មីន**) ។

ជលឆាយក បុ. កុណ្ឌីទឹក, កំសៀវទឹក (ដូច **ឥន្ទ្រ**) ។

ជលនិធិ បុ. សមុទ្រ (ដូច **សាគ**) ។

ជលន្ត គុ. [ជល + អ + អន្ត] កាលរុងរឿង, កំពុងរុងរឿង។

ជលបថ បុ. [ជល + បថ] ផ្លូវនៃទឹក។ -**ថលបថាធិ** គុ. (ទី) មានផ្លូវនៃទឹកនិងផ្លូវនៃគោកជាដើម។

ជលសុត្តិ ឥ. ខ្យងឬខ្ជ (ដូច **សម្ពុ**) ។

ជលាឆារ បុ. ទន្លេសាប, ស្រះ (ដូច **ជលាសយ**) ។

ជលាពុ បុ. សុកកូន, សុកដែលស្រោបទារកនៅក្នុងផ្ទៃ (ដូច **ឥញ្ហាសយ**) ។

ជលាពុជ បុ. សត្វដែលកើតអំពីសុក។

ជលាសយ បុ. ទន្លេសាប, ស្រះ (ដូច **ជលាឆារ**) ។

ជលិត គុ. [ជល + ឥ-អា. + ត] ឲ្យរុងរឿងហើយ, ដែលរុងរឿងហើយ, គឺ....ឲ្យរុងរឿងហើយ។

ជលិតិទ្ធិ គុ. [ជលិត + ឥទ្ធិ] អ្នកមានឫទ្ធិដ៏រុងរឿងហើយ, វិ. **ជលិតា ឥទ្ធិ យស្ស សោ >ជលិតិទ្ធិ**។

ជលុកា ឥ. ឈ្លើង (ដូច **រត្តបា**) ។

ជល្លិ ឥ. ស្បែក, សម្បក, សម្បកឈើ, ក្រមរឈើ, កម្ទេច, រំកាច់។ ប្រើជា «**ឆល្លិ**» ក៏មាន។

ជល នបុં. ទឹក (ដូច **ឱារ**) ។

ជលិ ធា. **អបឱារណេ ជាលេតិ ជាលយតិ** "ហ៊ុមព័ទ្ធ, បិទ, ឃាំង" ចុ. ។ **ជាលំ** នបុં. ជាល, សំណាញ់ដូចពាក្យថា **មច្ឆជាលំ** "សំណាញ់ដាក់ត្រី, បង្ហួច, ហ្វូង, ពួក ឥ. អណ្តាត" ដូចពាក្យថា **អគ្គិជ្ជាលា** "អណ្តាតនៃភ្លើង" ។

ជវ បុំ. [ជុ + ណ] ការស្ទុះទៅ, ការលឿនទៅ, សន្ទុះ, រហ័ស, ប្រញាប់ប្រញាល់ (ដូច **រយ**), វិ. **ជវនំ>ជវោ, ជវន្តិ ឯត្ថាតិ ឱា>ជវោ** ។

ជវច្ឆិន្ន គុ. [ជវ + ឆិន្ន] អ្នកមានសន្ទុះដាច់ហើយ, ដែលដាច់ហើយព្រោះការស្ទុះទៅឬព្រោះការលឿនទៅ។

ជវន នបុં. [ជុ + យុ] ជវន, ការស្ទុះទៅ, ការលឿនទៅ, វិ. **ជវិយតេ>ជវនំ** ។ **-ក្ខណ** បុំ. ខណៈនៃជវនចិត្ត, ខណៈនៃចិត្តដែលស្ទុះទៅ។ **-មន** បុំ., នបុំ. ចិត្តដែលលឿនទៅ, ជវនចិត្ត។ **-ឱិថី** ឥ. វិថីនៃជវនចិត្ត, វិថីនៃចិត្តដែលស្ទុះទៅ។បុំ. សេះលឿន (ដូច **ជវាធិក**), អ្នកដើរឆាប់, អ្នកដើរលឿន (ដូច **ឱវតី**) ។

ជវនិកា ឥ. សំពត់រនាំង (ដូច **តិរោករណី**) ។

ជវមាន គុ. [ជុ + អ + មាន] កាលលឿនទៅ, កាលស្ទុះទៅ។

ជវាធិក បុំ. សេះលឿន (ដូច **ជវន**) ។

ជសិ ធា. ១-**ហឹសាយំ ជសតិ** "បៀតបៀន" ភូ. ។
២-**ហឹសាតាឡនេសុ ជាសេតិ ជាសយតិ** "បៀតបៀន, វាយ, គោះ, ប្រហារ" ចុ.។

ជហន្តិ កិ. [ហា-ហា + អ + អន្តិ-វ.] លះ, លះបង់។ រូបសិទ្ធិនៃស័ព្ទពួកនេះចូរមើលក្នុងកច្ចាយនូបត្ថម្ភក: ភាគទី២។

ជហិតុំ អ. [ហា-ហា + តុំ] ដើម្បីលះបង់។

ជហិត្វា អ. [ហា-ហា + ត្វា] លះបង់ហើយ។

ជហិស្សាមិ កិ. [ហា-ហា + អ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងលះបង់។

ជហេ កិ. [ហា-ហា + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីលះបង់។

ជឡ គុ. [ជល + អ, ល>ឡ] ល្ងីល្ងើ, ពន្លីពន្លើ, លលា, ឬលេលា, រឡ្ចិករឡ្ចក់, អ្នកលង់ខ្លៅ (ដូច **មូឡ្ហ**) ។

ជឡត្ត នបុં. សេចក្តីលង់ខ្លៅ (ដូច **មូឡ្ហត្ត**), សព្ទនេះជាអត្ថនៃថម្ភសព្ទ។

ជាគរ បុំ. [ជាគរ + អ] ការភ្ញាក់, សេចក្តីភ្ញាក់រឭក, វិ. **ជាគរណំ>ជាគរោ។**

ជាគរតោ គុ. [ជាគរន្ត + ស-វិ. ផ្លាស់ន្តនិងស-វិ.>តោ] កាលភ្ញាក់, កាលភ្ញាក់រឭក។

ជាគរធម្ម បុំ. [ជាគរ + ធម្ម] ធម៌ជាគ្រឿងភ្ញាក់រឭក។

ជាគរន្ត គុ. [ជាគរ + អន្ត] កាលភ្ញាក់, កាលភ្ញាក់រឭក។

ជាគរិយ នបុ. [ជាគរ + ឥយ] ភាវ:នៃសេចក្ដីភ្ជាក់រឭក, ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកភ្ជាក់រឭក ឬសេចក្ដីភ្ជាក់រឭក, វិ. **ជាគរស្ស ភាវោ>ជាគរិយំ, ជាគរេ ៦ឥ ភាវ> ជាគរិយំ**។

ជាគរិយា ឥ. សេចក្ដីរលឹក, សេចក្ដីភ្ជាក់, មិនលក់ (ដូច **ជាគរ**) ។

ជាគរ បុ. សេចក្ដីរលឹក, សេចក្ដីភ្ជាក់, មិនលក់ (ដូច **ជាគរិយា**) ។

ជាគរ ធា. ឬ **គ-គរ =និន្ទក្ខយេ ជាគរតិ ជាគរោតិ បដិជាគរោតិ ជាគរោ-រំ ជាគរណំ** "ភ្ជាក់ (អស់លក់)" ភ្ជ. ត. ។

ជាត គុ. [ជន>ជា + ត] កើតហើយ(ដូច **ភូត**), បុ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូចចយ, ដូច **ឃ្ងត**) ។ -**ការ** បុ. ការនៃ....កើតហើយ។ -**កុមារ** បុ. កុមារដែលកើតហើយ។ -**ឈ្ម**បុ. ឈ្មមណ្ណើដែលកើតហើយ។ -**ឆ្ឆ** គុ. អ្នកមានឆន្ទ:កើតហើយ, អ្នកមានសេចក្ដីពេញចិត្តកើតហើយ។ -**ដ្ឋានវស** បុ. អំណាចនៃទីនៃ....កើតហើយ។ -**ដ្ឋ** បុ. សេចក្ដីថាកើតហើយ , សេចក្ដីគឺភាវ:នៃ....កើតហើយ។ -**ត្ត** បុ. ភាវ:នៃ....នោះជា....កើតហើយ។ -**មង្គលទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃជាទីធ្វើនូវមង្គលដល់ទារកដែលកើតហើយ , ថ្ងៃនៃមង្គលគឺ....គឃ្ប៉ីធ្វើដល់ទារកដែលកើតហើយ។ -**រូប** គុ. មានរូបកើតហើយ, នបុ. មាស។ -**វេទ** បុ. ភ្លើង។ -**សត្ត** បុ. សត្វអ្នកកើតហើយ។ -**សំវឌ្ឍ** គុ. អ្នកកើតហើយចម្រើនព្រមហើយ, អ្នកមានសេចក្ដីចម្រើនព្រមកើតហើយ។ -**សារ** គុ. មានសារ:កើតហើយ, មានខ្លឹមសារកើតហើយ។ -**សាសន** នបុ. សាសន: (ពាក្យបណ្ដាំ, សំបុត្រ) កើតហើយ , ពាក្យជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅកើតហើយ។ -**ស្សរ** បុ. ស្រះកើតហើយ, ជាតស្រះ។

ជាតរូប នបុ. មាស (ដូច **កនក**) ។

ជាតវេទ បុ. ភ្លើង (ដូច **សិខី**) ។

ជាតាបច្ចា ឥ. ស្រីមានកូនសម្រាលហើយ, ស្រីសម្រាលកូន (ដូច **ទ្វិជាតា**) ។

ជាតិ ឥ. [ជន>ជា + តិ] កិ.កើត, ការកើត, កំណើត, វិ. **ជនតំ>ជាតិ** ។ -**អាទិ** នបុ. (ទុក្ខ) មានជាតិជាដើម។ -**អាទិធម្ម** គុ. មានទុក្ខមានជាតិជាដើមជាធម្មតា, បុ. ធម៌មានជាតិជាដើម។ -**អាទិភយ** នបុ. ភ័យមានជាតិជាដើម, ភ័យកើតអំពីធម៌មានជាតិជាដើម។ -**កុលប្បទេសភោគ-យសវយសម្បត្តិ** ឥ. កិ.ដល់ព្រមដោយជាតិនិងត្រកូលនិងប្រទេសនិងភោគ:និងយសនិងវ័យ, ជាតិសម្បត្តិនិងកុលសម្បត្តិនិង.... ។ -**ក្ខ-យសទ្ធាត** គុ. ពោលគឺកិ.អស់ទៅនៃជាតិ។ -**ក្ខយ** បុ. ការអស់ទៅនៃជាតិ។ -**គោត្តកុលភោគ** បុ. ជាតិនិងគោត្រនិងត្រកូលនិងភោគ:។ -**គោត្តមត្ត** គុ. ហេតុគ្រាន់តែជាតិនិងគោត្រ, គុណត្រឹមតែជាតិនិងគោត្រ។ -**ជរាព្យាធិមរណ**នបុ. ជាតិនិងជរានិងព្យាធិនិងមរណ:។ -**ជរូបគ** គុ. អ្នកចូលទៅដល់នូវជាតិនិងជរា, វិ. **ជាតិជរំ ឧបគច្ឆន្តីតি>**

ជាតិជរូបគា (**ឧបគ**<**ឧប** + **គម** + **ក្ងិ**) ។ -**ទុក្ខាធិ** គុ. (ទុក្ខ) មានជាតិទុក្ខជាដើម។ -**សម្ភវ** បុ. កិ.កើតព្រមអំពីជាតិ, សេចក្ដីចម្រើនព្រមនៃជាតិ, គុ. មានជាតិជាដែនកើតព្រម , មានជាតិជាដែនចម្រើនព្រម។ - **សម្ភេទ** បុ. កិ.បែកព្រមនៃជាតិ, កិ. ច្រឡំនៃជាតិ។ -**សុមនា** ឥ. ម្លិះរួត, ផ្កាម្លិះរួត។ -**ស្សរញ្ញាណ** នបុ. ញ្ញាណជាគ្រឿងរឭកបាននូវជាតិ។ -**ស្សរ** បុ. អ្នករឭកបាននូវជាតិ, វិ. **ជាតឺ សរតីតិ**>**ជាតិស្សរោ** ។

ជាតិ ឥ. សេចក្ដីកើត, កំណើត (ដូច **ឧព្ភវ**), ពពួក (ដូច **និកាយ**), បដិសន្ធិ, ទូទៅ, មិនប្លែកគ្នា (ដូច **សាមញ្ញ**), ប្រសូតិ, ត្រកូល, ភព, ប្លែកគ្នា (ដូច **វិសេស**), ម្លិះ (ដូច **សុមនា**), សំខ្ចតលក្ខណៈ។

ជាតិកោស នបុ. ផ្លែចន្ទន៍ (ដូច **ជាតិផល**) ។

ជាតិផល នបុ. ផ្លែចន្ទន៍ (ដូច **ជាតិកោស**) ។

ជាតិយាវន នបុ. [ជាតិយា + វន] វិហារឈ្មោះជាតិយាវន, ព្រៃនៃឈើចន្ទន៍, ព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមចន្ទន៍, ព្រៃនៃដើមម្លិះ, ព្រៃដែលកើតឯង។

ជាតិសុមនា ឥ. ម្លិះ (ដូច **មាលតិ**) ។

ជាតី ឥ. ម្លិះ (ដូច **សុមនា**) ។

ជាតុ និ. ឯកំសត្ថវាចកៈ និបាតប្រាប់អត្ថគឺចំណែកមួយប្រៃថា ដោយពិត, **អញ្ញេទត្ថុ**, **ឥត្ថ**, **សសក្ខំ**, **អទ្ធា**, **ឥមំ**, **ឥវ**, **ហវេ** ក៏ជាឯកំសត្ថវាចកៈដែរ, មួយទៀត **ជាតុ** ជាអនិយតត្ថវាចកៈនិបាតប្រាប់អត្ថគឺមិនកំណត់ប្រៃថាក្នុងកាលខ្លះ (ដូច **ឥធ**) ។

ជាតុស្សាហ គុ. [ជាត + ឧស្សាហ] អ្នកមានសេចក្ដីឧស្សាហ៍ (សេចក្ដីប្រឹងប្រែង, សេចក្ដីខ្ជីឃ្មាត) កើតហើយ, វិ. **ជាតោ ឧស្សាហោ យស្ស សោ**> **ជាតុស្សាហោ**។

ជានតោ គុ. [ជានន្ត + ស-វិ., ផ្ការ៉ាស់ន្ត + ស-វិ.>តោ] កាលដឹង។

ជានន នបុ. [ញ>ជ>ជ + យុ , យុ>អានន] កិ.ដឹង, ការចេះ, ការយល់, វិ. **ញ្ញាយ តេតិ**>**ជានន**ំ។ - **និយាម** បុ. ទំនង(ដំណើរ, ការកំណត់) នៃកិ.ដឹង។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.ដឹង, ភាវៈគឺកិ.ចេះ។ - **សមត្ថ** គុ. អ្នកអាចក្នុងកិ.ដឹង, អ្នកអាចដើម្បីកិ.ដឹង។ -**សមយ** បុ. សម័យគឺកិ.ដឹង, លទ្ធិជាគ្រឿងដឹង។ - **សិប្ប** នបុ. សិល្ប:ជាគ្រឿងដឹង, សិល្ប:ជាទីចេះ។

ជានន្ត គុ. [ញ + នា + អន្ត] កាលដឹង ។

ជានន្ទិ កិ. [ញ + នា + អន្ទិ-វ.] ដឹង, ចេះ, យល់។

ជានបទ គុ. [ជនបទ + ណ] (ជន) អ្នកនៅក្នុងជនបទឬអ្នកកើតក្នុងជនបទ (អ្នកជនបទ), វិ. **ជនបទេ ភវសតីតិ**>**ជានបទោ**, **ជនបទេ ជាតោ ឥ**> **ជានបទោ**។

ជានមាន គុ. [ញ + នា + មាន] កាលដឹង។

ជានាតិ កិ. [ញ + នា + តិ-វ.] ដឹង, ចេះ, យល់, ស្គាល់។

ជានាតុ កិ. [ញា + នា + តុ-ប.] ចូរដឹង។
ជានាបេតព្ព គុ. [ញា + នា + ណាបេ + តព្ព] គឺ...គប្បីញ៉ាំង...ឲ្យដឹង, គឺ...គប្បីឲ្យដឹង។
ជានាបេតុំ អ. [ញា + នា + ណាបេ + តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឲ្យដឹង។
ជានាបេត្វា អ. [ញា + នា + ណាបេ + ត្វា] ឲ្យដឹងហើយ។
ជានាបេយ្យុំ កិ. [ញា + នា + ណាបេ + ឯយ្យុំ-ស.] គប្បីឲ្យដឹង។
ជានាបេសិ កិ. [ញា + នា + ណាបេ + ល្ស-អជ្ជ, ចុះ-ស-អា.] ឲ្យដឹងហើយ។
ជានាម កិ. [ញា + នា + ម-រ.] ដឹង, ចេះ, យល់, ស្គាល់។
ជានាសិ កិ. [ញា + នា + សិ-រ.] ដឹង, ចេះ, យល់, ស្គាល់។
ជានិ ឥ. [ហា + ណ្ស] សេចក្តីសាបសូន្យ, សេចក្តីវិនាស(ដូច **ជីរណ**) ។
ជានិតព្ព គុ. [ញា + នា, នា>និ+តព្ព] គឺ....គប្បីដឹង។
ជានិត្វា អ. [ញា + នា, នា>និ + ត្វា] ដឹងហើយ។
ជានិបតិ បុ. ប្រពន្ធនិងប្តី (ដូច **ជាយាបតិ**) ។
ជានិស្សតិ កិ. [ញា + នា, នា>និ + ស្សតិ-ភ.] នឹងដឹង។
ជានុ នបុ. [ជន+ណុ] (អវយវ:) ជាគ្រឿងញ៉ាំងដំណើរឲ្យកើត (ជង្គង់ដូច **ឧរុបព្ព**), វិ. **ជាយតិ គមនមេតេនាតិ>ជានុ**។ -**ប្បមាណជនប្បមាណ** គុ. មានជង្គង់ជាប្រមាណនិងមានដោះជាប្រមាណ (ត្រឹមជង្គង់និងត្រឹមដោះ), ។ - **មណ្ឌល** នបុ. មណ្ឌលនៃជង្គង់។
ជានេមុ កិ. [ញា + នា + ម-រ.] ដឹង, នឹងដឹង។ ចុះ **ឯយ្យាម-ស.>ឯមុ**ក៏បាន = គប្បីដឹង។
ជានេយ្យ កិ. [ញា + នា + ឯយ្យ-ស.] គប្បីដឹង។
ជានេយ្យុំ កិ. [ញា + នា + ឯយ្យុំ-ស.] គប្បីដឹង។
ជានំ គុ. [ជានន្ត + សិ-វិ. ផ្លាស់ន្ត + សិ-វិ.>អំ] កាលដឹង។ញា + យុ = កិ.ដឹង, វិ. **ញ្ញាយតេតិ>ជានំ**។
ជាមតរ បុ. [ជាមាតុ + អ-វិ, ផ្លាស់ឧនៃតុ>អរ] កូនប្រសារប្រុស, ឲ្យជាកូនប្រសារប្រុស។
ជាមាតា ឥ. កូនប្រសាប្រុស (**ធីតុបតិ**) ។
ជាយតិ កិ. [ជន>ជា + យ + តិ-រ.] កើត។
ជាយតេ កិ. [ជន>ជា + យ + តេ-រ.] កើត។
ជាយបតិក បុ. [ជាយា+បតិ+ក] ប្រពន្ធនិងប្តី, វិ. **ជាយា ច បតិ ច>ជាយបតិកា**។
ជាយមាន គុ. [ជន>ជា + យ + អា-ឥ.] (ស្ត្រី) ជាដែនកើតនៃកូន (ប្រពន្ធ), វិ. **ជាយតិ បុត្តោ ឥមាយាតិ>ជាយា**។
ជាយា ឥ. ប្រពន្ធ (ដូចទារ) ។
ជាយាបតិ បុ. ប្រពន្ធនិងប្តី (ដូច **ជយម្បតិ**) ។
ជាយិស្សតិ កិ. [ជន>ជា + យ + ឥ-អា.+ ស្សតិ-ភ.] នឹងកើត។
ជារ បុ. ប្រុសជាសាហាយ (ដូច **ឧបបតិ**) ។

ជាល នបុ. [ជល + ណ] បណ្ដាញ, បង្ការ, បន្ទឹង, លប, សំណាញ់, ជាល,មង (ដូច **មច្ឆាទិពន្ធន**, **អានាយ**), បង្ហូច (ដូច **ភវក្ខ**, **ទ្វារជាន**), ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **សមូហ**, **ករណ្ឌ**) ។ -**ករណ្ឌក** នបុ. ពោងសម្រាប់ចងនូវសំណាញ់, -នូវបណ្ដាញ (ប្រូល) ។ -**ការិក** គុ. ធ្វើនូវបណ្ដាញ, វិ. **ជាលំ ករោតីតិ**> **ជាលការិកា** ។ -**ឫវសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយនំជាល (ប្រាកដស្មើដោយនំមានសណ្ឋានដូចជាបណ្ដាញ) ។ -**មុត្ត** គុ. រួចហើយចាកបណ្ដាញ។ - **អាទិ** គុ. (វត្ថុ) មានបណ្ដាញជាដើម។

ជាលក នបុ. ផ្ការឈើនិងផ្លែឈើដែលនៅជាប្រក្រតី (ដូច **ខារក**) ។

ជាលា ឥ. អណ្ដាតភ្លើង (ដូច **សិខា**) ។

ជាលិកា ឥ. ក្រោះ (ដូច **ភវច**) ។

ជាលិក បុ. ព្រានបង្ការ (ដូច **ទ្វាគុរិក**), ព្រានសំណាញ់ (ដូច **ភេវដ្ដ**) ។

ជាលិនី គុ. [ជាល+ណ្ឍ+ឥនី] មានបណ្ដាញ,វិ. **ជាលំ យស្ស អត្ថីតិ**>**ជាលីនី** ។ ន.ឥ. ឥណ្ណា (ដូច **ទ្ធិសត្ថិកា**) ។

ជាលិសទិស គុ. [ជាលី + សទិស] ប្រាកដស្មើដោយកុមារឈ្មោះជាលី។

ជាលូបម គុ. [ជាល + ឧបមា] មានឧបមាដោយបណ្ដាញ, មានសេចក្ដីប្រៀបដោយបណ្ដាញ។

ជាលេត្វា អ. [ជល + ណ + ត្វា] ឲ្យរុងរឿងហើយ, ឲ្យភ្លឺហើយ, អុជហើយ។

ជាលេន្ត គុ. [ជល + ណ + អន្ត] កាលរុងរឿង, កាលឲ្យរុងរឿង។

ជាលេយ្យ កិ. [ជល + ណ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីរុងរឿង, គប្បីឲ្យរុងរឿង។

ជាលេសិ កិ. [ជល + ណ + ណ្ឍ-អជ្ជ. , ចុះ-ស-អា.] ឲ្យរុងរឿងហើយ, អុជហើយ។

ជាលេស្សាមិ កិ. [ជល + ណ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឲ្យរុងរឿង, -ឲ្យភ្លឺ។

ជាវី ឥ. ស្រីមានសាហាយ (ដូច **អតិជារិនី**) ។

ជិ ធា. ១-**ជយេ ជិនាតិ ជិជិនាតិ** "ឈ្នះ, មានជោគជ័យ" កី. ។

២-**ជានិយំ ជិនាតិ ជានិ** "សាបសូន្យ, វិនាស" កី. ។ **ជិន** បុ. "អ្នកសាបសូន្យ, អ្នកបំផ្លាញ" អា. **ជិនោ ធនញ្ច ទ្ទាសេ ច** "ជាអ្នកបំផ្លាញទ្រព្យសម្បត្តិនិងទាស:ទ." ។ **ជិនធនា** "អ្នក មានទ្រព្យសម្បត្តិសាបសូន្យអស់" (សុធាភោជន-ជាតក) ។

៣-**ជយាតិភវនេសុ ជេតិ ជយតិ បរាជយតិ ជិតំ ជិជិតំ ជយោ បរាជយោ ជិនោ ហរជិ លោកជិ ជេតោ ជិតវា**។ល។ "ឈ្នះ, មានជោគជ័យ, គ្របសង្កត់, ជិះជាន់" ភ្ជ. ។ខ ចំណាំ:កាលណាមានបរានាំមុខប្រែថា "ចាញ់, បរាជ័យ" ។ **បរាជយតិ** "ចាញ់" ។ **ជិជិតីសតិ** "ប្រាថ្នាដើម្បីឈ្នះ, ចង់ឈ្នះ" (វិ+ជិ+ស+តិ) មេសូត្រសទ្ទនីតិថា **ជិស្ស ច** និមិត្ត **ស** បច្ច័យផ្លាស់ **ជិ** ធាតុជា **ជិតី**។

ជិគុច្ឆតិ កិ. [គុ-គុប + ឆ + តិ-វិ.] ខ្ពើម, រក្សា។

ជិគុច្ឆន្ត គុ. [គុ-គុប + ឆ + អន្ត] កាលខ្ពើម, កាលរក្សា។

ជិគុច្ឆមាន គុ. [គុ-គុប + ឆ + មាន] កាលខ្ពើម, កាលរក្សា។
ជិគុច្ឆា ឥ. សេចក្តីខ្ពើម, ការតិះដៀល (ដូច**ឆរហា**) ។
ជិយច្ឆា ឥ. [ឃ-ឃស + ឆ + អា-ឥ.] សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីស៊ី, សេចក្តីចង់ស៊ី, (សេចក្តីឃ្លានដូច **ខុទា**), វិ. **ឃសិតុំ ឥច្ឆា>ជិយច្ឆា**។ -**ទុក្ខ** នបុં. ទុក្ខគឺសេចក្តីឃ្លាន, ទុក្ខដែលកើតអំពីសេចក្តីឃ្លាន។ -**រោគសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយរោគគឺសេចក្តីឃ្លាន។
ជិយច្ឆិត គុ. [ជិយច្ឆា + ឥ + ត] អ្នកប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្តីឃ្លាន។ ឃ-ឃស + ឆ + ឥ-អា. + ត = ដែលឃ្លានហើយ។
ជិយជ្ជិត គុ. ឃ្លាន (ដូចខុទិត) ។
ជិយញ្ញ បុំ. ទីបំផុត, ខាងក្រោយ (ដូច **អន្ត, បច្ឆិម**) ។ គុ. ថោកទាប (ដូច **អធម**) ។
ជិញ្ជុក បុំ. ទំពាំងបាយជូរ (ដូច **ឥុញ្ជ**) ។
ជិណ្ណ គុ. [ជរ + ត, ត>ឥណ្ណ] ចាស់ហើយ , គ្រាំគ្រាហើយ, ទ្រុឌទ្រោមហើយ។ - **ការ** បុំ. កាលនៃ....ជាអ្នកចាស់ហើយ, កាលនៃ....គឺជវាឲ្យគ្រាំគ្រាហើយ។ -**ភោជ្ជ** បុំ. ក្រៀលចាស់, ក្រៀលចាស់ហើយ។ -**ចីវរក** គុ. (ភិក្ខុ) មានចីវរចាស់, អ្នកមានចីវរគ្រាំគ្រា។ -**ចីវរ** នបុំ. ចីវរចាស់, ចីវរចាស់គ្រាំគ្រា។ -**ព្យាធិមតសន្ធាត** គុ. ពោលគឺជនដែលចាស់ហើយនិងជនដែលឈឺចាប់និងជនដែលស្លាប់ហើយ, គឺបណ្ឌិតពោលថាជនអ្នកចាស់ហើយនិងជនអ្នកមានព្យាធិនិងជនអ្នកស្លាប់ហើយ។ -**ឃ្ឃដិ-សន្ធារណាធិ** គុ. (កិច្ច) មានកិ.ជួសជុលនូវទីដែលគ្រាំគ្រាហើយជាដើម។ -**ហត្ថី** បុំ. ដំរីចាស់, ដំរីគឺជវាឲ្យគ្រាំគ្រាហើយ។ -**ឧទ្យាន** នបុំ. ឧទ្យានចាស់, ឧទ្យានដែលគ្រាំគ្រាហើយ។
ជិណ្ណក បុំ. បុគ្គលចាស់ (ដូច **មហាលួក**) ។
ជិណ្ណវសន នបុំ. សំពត់ចាស់ (ដូច **បដច្ឆរ**) ។
ជិណ្ណ គុ. ចាស់ (ដូច **ឥុឌ្ឍ**) ។
ជិត នបុំ.,គុ. [ជិ + ត] កិ.ឈ្នះ, គឺ...ឈ្នះ, -ផ្ទាញ់ហើយ។
ជិតវា អ., គុ. [ជិ + តវន្តុ ឬជិត + វន្តុ] ឈ្នះហើយ, អ្នកមានកិ.ឈ្នះ, វិ. **ជិតមស្ស អត្ថីតិ >ជិតវា**។
ជិតិ ឥ. សេចក្តីឈ្នះ, ការឈ្នះ, ជម្នះ (ដូច **ជយ**) ។
ជិត្វាន អ. [ជិ + ត្វាន] ឈ្នះហើយ, ផ្ទាញ់ហើយ។
ជិន បុំ. [ជិ+ឥន] (ព្រះមានជោគ) ទ្រង់ឈ្នះ, (ព្រះជិនស្រី, ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់), វិ. **ជិនាតីតិ>ជិនោ**។គុ. សូន្យហើយ, សាបសូន្យហើយ, អស់ហើយ។
ជិនន្ត គុ. [ជិ + នា + អន្ត] កាលឈ្នះ, កាលផ្ទាញ់។
ជិនាតិ កិ. [ជិ + នា + តិ-វ.] ឈ្នះ, ផ្ទាញ់។
ជិនិតព្ព គុ. [ជិ + នា, អានៃនា>ឥ + តព្ព] គឺ...គប្បីឈ្នះ, -គប្បីផ្ទាញ់។

ជិនិស្សតិ កិ. [ជិ + នា + ស្សតិ-ភ.] នឹងឈ្នះ, នឹងផ្ទាញ់។
ជិនីសុ កិ. [ជិ + នា + ឧ-អជ្ជ.] ឈ្នះហើយ, ផ្ទាញ់ហើយ។
ជិនេ កិ. [ជិ + នា + ឯយ្យ-ស.] គប្បីឈ្នះ, គប្បីផ្ទាញ់។
ជិម្ហ គុ. រៀច, កោង, រំពត់ (ដូច **ឥជ្ជិល**) ។
ជិមិ ធា. **អ១ឆេ ជេមតិ** "ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ជ. ។
ជិយា ឥ. [ជរ>ជិយ + អ + អា-ឥ.] ខ្សែបន្ទោះ, ខ្សែតំពេច (ខ្សែធ្នូ) ។
ជិយា ឥ. ខ្សែបន្ទោះធ្នូ (ដូច **ឥណ**) ។
ជិយិ កិ. [ជិ + ណយ +ល្ហ-អជ្ជ.] សូន្យហើយ, អស់ហើយ។
ជិយ្យតិ កិ. [ជរ>ជិយ្យ + អ + តិ-រ.] ចាស់, គ្រាំគ្រា។
ជីរ ធា. **ព្ជូហ១ ជីរតិ ជីរណំ ជីរហ១ ជីរ** "ចម្រើនឡើង, ធំឡើង, ចាស់" ភ្ជ. ។ អា. **អប្ជស្ស្ជតាយ៎ ឃ្ជ១ សោ ១ណ្ឌ១ ១ជ ជីរតិ** "បុរសរៀនសូត្រតិចតួចនេះចម្រើនឡើងឬចាស់ឡើងដូចគោបម្រើ -ស. ។
ជិរន្តិ កិ. [ជរ>ជិរ + អ + អន្តិ-រ.] ចាស់, គ្រាំគ្រា, ទ្រុឌទ្រោម។
ជិរន្តុ កិ. [ជរ>ជិរ + អ + អន្តុ-ប.] ចូរចាស់, ចូរគ្រាំគ្រា, ចូរទ្រុឌទ្រោម។
ជិរមាន គុ. [ជរ>ជិរ + អ + មាន] កាលចាស់, កាលគ្រាំគ្រា, កាលទ្រុឌទ្រោម។
ជិរិ កិ. [ជីរ + អ + ល្ហ-អជ្ជ.] រេចហើយ, រេចរឹលហើយ, ជ្ជួតជ្ជាបហើយ, សាបសូន្យហើយ។
ជិ១ ធា. **ហ១ីសាយ៎ ជិ១ណាតិ** "ចៀតចៀន" សុ. ។
ជិ១ា ឥ. [ជីរ + ហាឬជីវិត + អា + ០ + អ] (ធម្មជាតិ) ជាគ្រឿងរស់នៅនៃសត្វឬ (ធម្មជាតិ) ហៅរកនូវជីវិត (អណ្ណាតដូច **រសនា**), រ. **ជីវន្តិ ឯតាយាតិ**> **ជិ១ា**, **ជីវិតំ អ១ាយតីតិ ១ា**>**ជិ១ា**។ -**អ១ត** គុ. ចុងនៃអណ្ណាត។ -**ឥ១ាយ** គុ. គឺ...គប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្ណាត។
ជិ១ ធា. **សេ១ឆេ ជេសតិ** "ស្រោច, បាចសាច, ប្រោះព្រំ" ភ្ជ. ។
ជីមូត ឬ. មេឃ (ដូច **ឥជ្ជុ១**), ស្មៅពុកឆ្មា (ដូច **ទ១ឥតាស**) ។
ជីយតិ កិ. [ជរ>ជិយ + អ + តិ-រ.] ចាស់, គ្រាំគ្រា, ទ្រុឌទ្រោម។
ជីរណលក្ខ១ណ គុ. [ជីរណ + លក្ខ១ណ] មានកិ.គ្រាំគ្រាជាលក្ខ១ណ:។
ជីរតិ កិ. [ជីរ + អ + តិ-រ.] ចម្រើន, ចាស់, រេចរឹល, ជ្ជួតជ្ជាប។
ជីរន្តិ កិ. [ជីរ + អ + អន្តិ-រ.] ចម្រើនឡើង,ធំឡើង, ចាស់, គង់ចាស់, គង់គ្រាំគ្រា។
ជីរមាន គុ. [ជីរ + អ + មាន] កាលចម្រើន, កាលចាស់។
ជីរ១ម៎ តុ អ. [ជីរ + ណាម + តុ] ដើម្បីញ៉ាំង....ឲ្យជ្ជួតជ្ជាប, ឲ្យសាបរលាប, ឲ្យទ្រុឌទ្រោម, ឲ្យរលួយ។
ជីឥ ឬ. ជីវិត (ដូច **ជ១ណ**), សត្វ (ដូច **ជ១**) ។
ជីឥ១ម្ពឥ១ ន១ុ. [ជីវ១ + អម្ព + ១ន] ព្រៃនៃស្វាយរបស់កុមារឈ្មោះជីវ១:, វិហារឈ្មោះជីវ១ម្ពវន។

ជីវកវត្ថុ នបុ. [ជីវក + វត្ថុ] រឿងនៃ....ឈ្មោះជីវក: (**ជីវក**<ជីវ + ណ្ឍ = អ្នករស់នៅ, រ. **ជីវតីតិ**>**ជីវកោ**) ។

ជីវក បុ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាងប្រើធ្វើថ្នាំ (ដូច **មធុរក**) ។

ជីវគ្គាហ បុ. [ជីវ + គហ + ណ] ចាប់យកទាំងរស់, ការចាប់យកទាំងរស់។

ជីវញ្ជីវ បុ. សត្វជីវញ្ជីវ (សត្វព្រហីត) ដីកាប្រាប់ថាសត្វនេះមានរូបធំប្រមាណ ប៉ុនសត្វក្ងោកមានស្លាបដ៏វិចិត្រមាននៅក្នុងដែនទក្ខិណាបថជាដើម។

ជីវន នបុ. [ជីវ + យុ] កិ.រស់នៅ, ជាគ្រឿងរស់នៅ, ជាទីរស់នៅ។ -**មត្ត**គុ. គ្រាន់តែកិ.រស់នៅ, គ្រាន់តែជាគ្រឿងរស់នៅ។

ជីវនី ឥ. ដើមទាល់ (ដូច **ជីវន្តី**)។

ជីវន្ត គុ. [ជីវ + អន្ត] កាលរស់នៅ, កំពុងរស់នៅ។

ជីវន្តី ឥ. ដើមទាល់ (ដូច **ជីវនី**) ។

ជីវន នបុ. ការចិញ្ចឹមជីវិត, ការរស់នៅ (ដូច **ឋុត្តិ**) ។

ជីវភត្ត នបុ. [ជីវ + ភត្ត] ជីវភត្ត, ភត្តគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យដល់ជនអ្នករស់នៅ, ឲ្យជាភត្ត គឺ.....គប្បីឲ្យចំពោះជនអ្នករស់នៅ, រ. **ជីវតីតិ**>**ជីវো**, **ជីវស្ស ទាតព្ពំ ភត្តំ** >**ជីវភត្តំ**។

ជីវមច្ឆក បុ. [ជីវ + មច្ឆ + ក] ត្រីរស់។

ជីវមាន គុ. [ជីវ + អ + មាន] កាលរស់នៅ, កំពុងរស់នៅ។

ជីវលោក បុ. [ជីវ + លោក] ជីវលោក, លោកគឺសត្ត, លោកគឺសត្វអ្នករស់នៅ, លោកជាទីអាស្រ័យនៅនៃសត្ត។

ជីវសិ កិ. [ជីវ + អ + សិ-រ.] រស់នៅ, រមែងរស់នៅ។

ជីវសុមន នបុ. ផ្កាកុឡាប, ផ្កាចា (ដូច **ជ្ជ**) ។

ជីវាម កិ. [ជីវ + អ + ម-រ.] រស់នៅ, រមែងរស់នៅ។

ជីវាហិ កិ. [ជីវ + អ + ហិ-រ.] ចូររស់នៅ។

ជីវិកា ឥ. [ជីវ + ណ្ឍ + ឥ-អា. + អា-ឥ.] អ្នករស់នៅ (ការរស់នៅ, កិ.ចិញ្ចឹមជីវិត ដូច **ឋុត្តិ**), រ. **ជីវតីតិ**>**ជីវិកា**។

ជីវិត នបុ. [ជីវ + ឥ-អា. + ត] កិ.រស់នៅ, រ. **ជីវិយតេតិ**>**ជីវិតំ**, **ជីវនំ ១**> **ជីវិតំ** ។ (ធម្មជាត) ជាគ្រឿងរស់នៅនៃសត្ត្ថ (ធម្មជាត) ជាទីប្រព្រឹត្ត ទៅនៃសម្ប្ស្ស យុត្តធម៌ (ជីវិត), **ជីវន្តិ អនេនាតិ**>**ជីវិតំ**, **ជីវន្តិ បវត្តន្តិ ឯត្ថ សម្ប្ស្ស យុត្តធម្មាតិ**>**ជីវិតំ**។ -**ករ** នបុ. កិ.សម្រេចនូវជីវិត, ជាគ្រឿងសម្រេចនូវជីវិត, ការចិញ្ចឹមនូវជីវិត។ -**ត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់ជីវិត, សេចក្ដីត្រូវការដល់ជីវិត។ -**ទាន** នបុ. ការឲ្យនូវជីវិត។ -**អន្តរាយ** បុ. អន្តរាយនៃជីវិត, អន្តរាយដល់ជីវិត។ -**ប្ប្ស ច្ចយ** បុ. បច្ច័យនៃ...., ជាបច្ច័យនៃ.... ។ - **បរិយោសាន** នបុ. កាលជាទីបំផុតនៃជីវិត។ -**ប្ប្ស ភវត្ត ១ក** គុ. ជាគ្រឿងញ៉ាំងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ , រ. **ជីវិតំ បវត្តេតិ ១ តេនាតិ** >**ជីវិតប្ប្ស ភវត្ត ១ កំ**។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែកិ.រស់នៅ, គ្រាន់តែ

ជាគ្រឿងលៀងនូវជីវិត។ -**លាភ** បុ. កិ.បាននូវជីវិត។ -**ឞុត្តិ** ឥ. កិ. ប្រព្រឹត្តទៅនៃជីវិត (**ឞុត្តិ**<ឞ + តិ , អ នៃ ឞ>ឞ), វិ. **ឞត្តនំ>ឞុត្តិ, ជីវិតស្ស ឞុត្តិ>ជីវិតឞុត្តិ**។ -**សំខយ** បុ. កិ. អស់ទៅនៃជីវិត (សំ + ខិ ឬ ខី + ណ> សំខយ) ។ - **ហេតុ** បុ. ហេតុនៃជីវិត, គុ. មានជីវិតជាហេតុ។

ជីវិតិន្ទ្រិយ នបុ. [ជីវិត + ឥន្ទ្រិយ] ឥន្ទ្រិយគឺជីវិត។ -**ឃ្ឍដិពទ្ធ**គុ. ដែលជាប់ចំពោះ ហើយដោយឥន្ទ្រិយគឺជីវិត។ -**ឧបច្ឆេទ** បុ. កិ.ចូលទៅកាត់នូវ...., កិ. ដាច់សូន្យនៃជីវិតិន្ទ្រិយ។

ជីវិតុកាម គុ. [ជីវិតុំ + កម + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីរស់នៅ, អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីរស់នៅ, វិ. **ជីវិតុំ កាមេតីតិ>ជីវិតុកាមោ**។

ជីវិតុបាយ បុ. [ជីវិត + ឧបាយ] ឧបាយនៃជីវិត, ឧបាយជាគ្រឿងរស់នៅ។

ជីវិស្សថ កិ. [ជីវ + អ + ឥ-អា. + ស្សថ-ភ.] នឹងរស់នៅ។

ជីវិស្សាម កិ. [ជីវ + អ + ឥ-អា. + ស្សាមិ-ភ.] នឹងរស់នៅ។

ជីវីសុ កិ. [ជីវ + អ + ឧ-អជ្ជ.] រស់នៅហើយ។

ជីវេ កិ. [ជីវ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីរស់នៅ។

ជីវេយ្យុ កិ. [ជីវ + អ + ឯយ្យុ-ស.] គប្បីរស់នៅ។

ជីវ បុ. ខ្លួន, ចិត្ត (ដូច **អត្តា**), សត្ត (ដូច **បាណី**) ។

ជីវ ធា. **បាណធារណេ ជីវតិ ជីវិតំ ជីវោ ជីវិកា** "រស់នៅ, មានជីវិត "ទ្រទ្រង់ជីវិត" ភូ.។

ជុ ធា. **គតិយំ ជវតិ ជវនំ ជវោ ជវណ្ណោ ជវំ** "លឿនទៅ, រហ័ស, ស្ទុះ" ភូ. ។

ជុតិ ធា. **ឞជ្ជនេ ជុន្ធតិ** "លះបង់, រៀ" រុ. ។

ជុណ្ហ អ.ន. អាមាត្រឈ្មោះជុណ្ហ:។

ជុណ្ហា ឥ. ពន្លឺព្រះចន្ទ (ដូច **ចន្ទិកា**), ចំណែកខាងខ្មៃត, ខ្មៃត (ដូច **ចន្ទិកា យុត្តា**), ពន្លឺនៃព្រះចន្ទ (**ចន្ទប្ឋភា**), រាត្រីប្រកបដោយពន្លឺព្រះចន្ទ នោះ, ខ្មៃត (**ឥទុបេតនិសា**) ។

ជុតិ គុ. ល្អ (ដូច**សោភា**, **ឥន្ធិ**) ។ឥ. រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **ឞភា**, **រំសិ**) ។

ជុតិន្ធរ គុ. [ជុតិ + ធរ + អ] អ្នកទ្រទ្រង់នូវរស្មី, ឬអ្នកទ្រទ្រង់នូវរស្មីដ៏រុងរឿង (ទីនេះប្រើជាបទអាលបន:ថា បពិត្រព្រះអង្គអ្នកទ្រទ្រង់នូវរស្មីដ៏រុងរឿង), វិ. **ជុតឺ ធារេតីតិ>ជុតិន្ធរោ**។

ជុតិមន្ត គុ. [ជុតិ + មន្ត] អ្នកមានសេចក្តីរុងរឿង, អ្នកមានរស្មីដ៏រុងរឿង, វិ. **ជុតិ យេសមត្ថីតិ>ជុតិមន្តោ**។

ជុតិ ធា. ១-**ភាសនទិត្តីសុ ជោតតិ ទិជ្ជោតតិ ជុតិ ជោតិ** "ពោល, ថ្លែង, ភ្លឺ, រុងរឿង" ភូ.។ ការិត. **ជោតេតិ ជោតយិត្វាន**, អា. **ជោតយិត្វាន សទ្ធម្មំ** "ញ្ជាំងព្រះសទ្ធម្ម ឲ្យរុងរឿង" -ស. ។

២-**ទិត្តិយំ ជុណ្ហា** "ភ្លឺស្វាង, រុងរឿង,...” គុ. (ផ្លាស់ត ជាណ ហាបច្ច័យ)

អា. **ជុណ្ហារត្តិ** "រាត្រីខៃក្លឹ, រាត្រីខាងខ្មើត" វិ. **ជុតិ អស្សាត្ថីតិ ជុណ្ហា**។ **ចន្ទស្ស ឆា ជុតឺ សោតំ ឆយ្ហតិ ពន្ធតីតិ ជុណ្ហា** (ជុតិ+ន ហ៊ា) ។ ឬមកពី (ជុសិ+ហ) ប្រែថា "រីករាយ" ។

ជុសិ ធា. ១-**ហឺសាយំ ឬតិសេវនេសុ ច ជុសតិ ជោសតិ** "ចៀតចៀន, ផ្ទ្រៃ ចិត្ត, រីករាយ, សេពគប់, ប្រតិបត្តិ" ភូ. ។

២-**ឬរិតក្ករនេ ជោសេតិ ជោសយតិ** "ត្រិះរិះ, គ្នេរគ្នាន់, ពិចារណា, កាញ់គ្នេរ" ចុ.។

ជុឝ្ឍ ធា. **គតិយំ ជុឝ្ឍតិ ជោឝ្ឍតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

ជូត បុ. ល្បែងបាសកា (ដូច **ក្ករ**) ។ -**ក**ម្ម [ជូត + កម្ម] នបុ.កម្មគឺកិ.លេងនូវបាស្ការ។ -**ការ**បុ. អ្នកលេងបាសកា (ដូច **ឧក្ករ**) ។

ជូឝ្ឍ ធា. **ពន្ធ ជូឝ្ឍតិ** "ចង់, ព័ន្ធព័ទ្ធ, រឹតរួត" ភូ. ។

ជ អា.និ.. នៃហាង, នៃមេ, ... ។

ជ ធា. ១- **ខយ ជីយតិ ជាយតិ** "អស់, សូន្យ, ក្ស័យ" ភូ. ។ អា. **ឥ ម ធនំ ន ជីយ** "ទ្រព្យរបស់ខ្ញុំមិនគប្បីអស់ទៅដូចម្តេចបាន ? " -ស. ។ ធាតុនេះមានរូប២គឺ **ជីយតិ ជាយតិ** ឯ **ជាយតិ** អាចឮច្រឡំនឹង **ជាយតិ** (<ជនិ) មានន័យថាកើត =**និព្ពត្តតិ** ក៏ប៉ុន្តែក្នុងទីនេះមានន័យថា អស់ទៅ =**ខយំ គច្ឆតិ**។

២-**ឧន្ធានត្ថនាមកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហៅរកប្រែថា នៃនាង, ចូរមើល **ឧណ្ហ** ខាងដើម។

ជេតុច្ច គុ. [គុ-គុប + ឆ + ណ] គឺ....គប្បីខ្ពើម, -គួរខ្ពើម, -គួរតិះដៀល, វិ. **ជិគុ-ច្ឆិតព្ពោតិ** >**ជេគុច្ឆោ**។

ជេដ្ឋ គុ. [រ៉ុឌ្ឍ>ជឋ្ឋ>ជ + ឥដ្ឋ] ប្រសើរ, ថ្លៃថ្លា, ខ្ពង់ខ្ពស់, (ដូច **ឧត្តរ**, **អតិប្បសត្ថ**) (ពាក្យប្រៃនិងវិគ្គហៈដូច «**ជេដ្ឋក**») ។ -**ធីតុដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃធីតាជាច្បង។ -**មូលមាស** បុ. ខែជាទីតាំងនៃខែប្រកបដោយជេដ្ឋ ឬក្ស, ខែជាខាងដើមនៃខែជេស្ឋ (ខាងខ្មើតនៃខែជេស្ឋ) ។ បុ. ខែជេស្ឋ, បុគ្គលចាស់ (ដូច **អតិវុទ្ធ**), បង (ដូច **ឧ្ជ**) ។

ជេដ្ឋក គុ. [រ៉ុឌ្ឍ>ជឋ្ឋ>ជ+ឥដ្ឋ + ក-ស.] ចម្រើនបំផុត, ប្រសើរបំផុត, ជាធំ, ជាចម្បង (ចូរមើលបទវិគ្គហៈក្នុងកថ្ចាយនូបត្ថម្ភកៈភាគទី២ត្រង់ **ឥន្ទ្ធ-ឥនិទ្ធេស**) ។ -**ឧសភ** បុ. គោចម្រើនបំផុត, គោប្រសើរបំផុត, អ្នកដូចជាឧសភប្រសើរបំផុត។ -**ឧ**ម្ភ**ិក** បុ. ឧ្ជ្ជ**ីអ្នកប្រសើរបំផុត, ឧ្ជ**ីជាច្បង។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ....ប្រសើរបំផុត, -ជាច្បង។ -**តាបស** បុ. តាបសជាច្បង, តាបសអ្នកចម្រើនបំផុត។ -**ទេ**ឧ**ត្ត** បុ. ទេ**ត**ុត្ត**ជា**ច្ប**ង។ -**ឥ**ន**ិ**ដ្ឋ** បុ. ប្ន**ន**ច្ប**ង, ប្ន**ន**ជ**ាច្ប**ង។ -**ឧ**ត្ត** បុ. ឧ**ន**ប**ង, ឧ**ន**ជ**ាច្ប**ង។ -**ឧ**ស**ការ** បុ. ជ**ាងតម្ប**ាញ**ជ**ាច្ប**ង។ -**ភ**ិ**ឧ**ា** ឥ. ភ**ិ**ឧ**ាជ**ាច្ប**ង។ -**ស**ីល** នបុ. ស**ីលជ**ាច្ប**ង, ស**ីលប្រ**ស**ើ**រ**ំ**ផ**ុ**ត។

ជេដ្ឋ ត. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង។

ជេដ្ឋាបចាយិ-កកម្ម នបុ. [ជេដ្ឋាបចាយិក + កម្ម] កម្មនៃបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តកោតក្រែងដល់បុគ្គលជាច្បងឬអ្នកចម្រើនបំផុត, កម្មនៃបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តគោរពដល់បុគ្គលអ្នកជាច្បង ឬអ្នកប្រសើរបំផុត។

ជេតព្ព គុ. គប្បីឈ្នះ (ដូច **ជេយ្យ**), សព្ទនេះជាអត្ថនៃជេយ្យសព្ទ។

ជេតវន នបុ. [ជេត + វន] ព្រៃឈើរបស់ព្រះរាជកុមារឈ្មោះជេត (កាលដើមព្រៃឈើនោះឯងគឺព្រះរាជកុមារឈ្មោះជេត បានដាំហើយទ្រង់ជាម្ចាស់នៃព្រៃឈើនិងដីនោះបានជាគេហៅថា « **ជេតវនឬជេតពន** » គឺជាឈ្មោះអារាមមួយនៅជិតក្រុងសាវត្ថី ដែលអនាថបណ្ឌិកសេដ្ឋីបានទិញ អំពីព្រះរាជកុមារនោះ ដោយតម្លៃប្រាក់១ផកោដិ, តម្លៃសាងអស់ ១ផកោដិ, ធ្វើបុណ្យឆ្លងអស់១ផកោដិ, ទៀតរួមជា៥៤កោដិ) ។ -**ទ្វារកោដ្ឋក** បុ. ខ្លោងនៃទ្វារនៃវត្តឈ្មោះជេតពន, ស៊ុមនៃទ្វារនៃវត្តជេតពន។ -**មហាវិហារ** បុ. មហាវិហារ (វិហារធំ) ឈ្មោះជេតពន។ -**សមីប** នបុ. ទីជិតនៃវិហារជេតពន។ -**អាតិមុខី** គុ. អ្នកមានមុខចំពោះកាន់វត្តឈ្មោះជេតពន, អ្នកមានមុខឆ្ពោះទៅកាន់វត្តឈ្មោះជេតពន, អ្នកមានមុខឆ្ពោះទៅកាន់វត្តជេតពន។

ជេតុត្តរ នបុ. ទីក្រុងជេតុត្តរជាឈ្មោះទីក្រុង១ក្នុងដែនសក្ក។

ជេយ្យ គុ. ដែល...គប្បីឈ្នះ, ដែល...គួរឈ្នះ (ដូច **ជេតព្ព**), ប្រសើរ, ថ្លៃថ្លា, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **អតិប្បសត្ថ**), បុគ្គលចាស់ (ដូច **អតិវុទ្ធ**) ។

ជេសិ ធា. **គតិយំ ជេសតិ ជេស្សតិ ជេស្សមានោ ជេស្សន្តោ ជេស្សុ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ ជេស្សតិមិនមែនភវិ. ទេ។ អា. **ជេស្សន្តំ ឥរិទុគ្គេសុ** "កាលធ្វើដំណើរទៅលើភ្នំនិងផ្លូវដែលដើរបានដោយលំបាកទ"-ស. ។

ជោតិ ឬ. ភ្លើង (ដូច **ជាតវេទ**, **អគ្គិ**), នបុ. ផ្កាយ (ដូច **តារា**, **ឧក្ខ្ពត**),ពន្លឺ (ដូច **រំសិ**) ។

ជោតិក គុ. [ជុតិ+ណិក] អ្នកមានសេចក្តីរុងរឿង, វិ. **ជុតិ យស្ស អត្ថីតি>ជោតិកោ**។ -**ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈឈ្មោះជោតិកៈ។ - **សេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីឈ្មោះជោតិកៈ។

ជោតិបាសាណ ឬ. [ជោតិ + បាសាណ] ថ្មដ៏រុងរឿង, ថ្មមានរស្មីដ៏រុងរឿង។

ជោតិយ គុ. [ជុតិ + ឥយ] អ្នកមានសេចក្តីរុងរឿង។ អ.ន. សេដ្ឋីឈ្មោះជោតិយៈ។

ជោតិរស គុ. [ជោតិ + រស] មានរស្មីដ៏រុងរឿង, វិ. **ជោតិ រសោ រំសិ យស្សាតি > ជោតិរសោ** ។

ជោតិសត្ថ នបុ. វេទង្គគឺអង្គនៃវេទម្យ៉ាង, ជោតិសាស្ត្រ។

ជោតេត្វា អ. [ជុត + ណោ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យរុងរឿងហើយ, -ឲ្យភ្លឺហើយ។

ជ្ឈ ត. ខ្សែបន្ទោះធ្នូ (ដូច **ឥណ**) ។

ជ្ឈិ ធា. **ឧក្ខេ ជ្ឈិសេតি ជ្ឈិសយតি** "រក្សា, ស្ងួនគ្រង" ចុ. ។

ឈ

ឈជ្ឌរី ត. បន្លែម្យ៉ាង, ម្រ ។

ឈជ្ឌ ធា. **បរិភាសនតជ្ជនេសុ ឈជ្ឌតិ** "ជេរ, ប្រទេច, កម្ទើញ, ពោលបន្ទាច, សម្ដុត, ជម្ជាប" ភ្ជ. ។

ឈមិ ធា. **អទនេ ឈមតិ** "ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ជ. ។

ឈលិកា ត. សត្វរៃ (ដូច **ចីរី**) ។

ឈសា ត. តាសក់ស្រូវ (ដូច **នាគលតា**) ។

ឈស ឬ. ត្រី (ដូច **អម្ពុជ**) ។

ឈសិ ធា. **ហីសាយំ ឈសតិ** "ចៀតចៀន" ភ្ជ. ។

ឈាជក ឬ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង (ដូច **គោលីស**) បាឡីខ្លះថា **ឈាជល**, ដីកាប្រាប់ថា **ឆាជលិបុប្ផាការោ ទ្ធិយជ្ជលោ រុក្ខោ** ឈើមានផ្លែរ៉ែង មានបែបភាពដូចផ្ការ៉ាច្រនៀង ។

ឈាតិ កិ. [ឈ + អ + តិ-រ.] ដុត, ឆេះ ។

ឈាន នឬ. [ឈ + យុ ឬឈា + យុ] (ធម្មជាត) គិតនូវអារម្មណ៍, សម្លឹងយកនូវអារម្មណ៍ ឬ (ធម្មជាត) ដុតនូវនីវរណធម៌ជាសត្រូវ(ឈាន), វិ. **អារម្ម ណំ ឈាយតីតិ >ឈានំ , ឍ្ឍនីវ ណេ ធ ម្មេ ឈាបេតីតិ ឆ >ឈានំ** ។ **-ក ីឡ ា** ត. កិ.លេងក្នុងឈាន, កិ.លេងដោយឈាន ។ **-ឍ្ឍ ុ ត** គុ. អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងឈាន ។ **-រ ត** គុ. អ្នកត្រេកអរហើយក្នុងឈាន ។ **-ឈ ាត ី** គុ. អ្នកបាននូវឈាន, អ្នកមានកិ.បាននូវឈាន, អ្នកមានកិ.បាននូវឈានជាប្រក្រតី (ចូរប្រកបវិគ្គហ:តាមពាក្យប្រែនេះផងចុះ) ។ **-ឝ ិ ប ស្ស - ន ា ម គ្ គ ផ ល ធ ម្ម** ឬ. ធម៌គឺឈាននិងវិបស្សនា និងមគ្គ និងផល ។ **-ឝ ិ ប ស្ស ន ា ម ត្ ត** គុ. គុណត្រឹមតែឈាននិងវិបស្សនា ។ **-ស ុ ខ** នឬ. សុខក្នុងឈាន, សុខដែលកើតអំពីឈាន ។ សេចក្ដីគិត, ការគិត, គំនិត (ដូច **ចិន្តា**) ។

ឈានាទិភេទ គុ. [ឈានាទិ + ភេទ] ផ្សេងដោយគុណវិសេសមានឈានជាដើម, មានឈានជាដើមជាប្រភេទ ។

ឈានាភិញ្ញា ត. [ឈាន + អភិញ្ញា] ឈាននិងអភិញ្ញា ។

ឈានុប្ប ាទ ិ ក ា ត. [ឈាន + ឧ + បទ + ណ្យ + ត-អា. + អា-ត.] អ្នកញ្ជាំងឈានឲ្យកើតឡើង, វិ. **ឈានំ ឧ ប្ប ាទ េ ត ីតិ >ឈ ា ន ុ ប ្ ប ា ទ ិ ក ា** ។

ឈាបនកិច្ច នបុ. [ឈាបន+កិច្ច] កិច្ចដោយកិ.ដុត, កិច្ចគឺកិ.ដុត, កិច្ចគឺកិ.ញ៉ាំងសរីរៈ ឲ្យឆេះ (ឈាបន <ឈាប + យុ ឬ ឈា + ណាបេ + យុ), វិ. **ឈាបិយតេតិ>ឈាបនំ** ។

ឈាបិត គុ. [ឈាប + ឥ-អា. + ត] គឺ....ដុតហើយ, គឺភ្លើងឆេះហើយ ។

ឈាបិយមាន គុ. [ឈាប + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺភ្លើងកាលឆេះ, គឺ....កាលដុត ។

ឈាបេតិ កិ. [ឈាប + ណេ + តិ-វ.] ដុត, ញ៉ាំង....ឲ្យឆេះ ។

ឈាបេត្វា អ. [ឈាប + ណេ + ត្វា] ដុតហើយ, ញ៉ាំង....ឲ្យឆេះហើយ ។

ឈាបេសិ កិ. [ឈាប + ណេ + ឦ-អជ្ជ.] ដុតហើយ, ញ៉ាំង....ឲ្យឆេះហើយ ។

ឈាបេហិ កិ. [ឈាប + ណេ + ហិ-ប.] ចូរដុត, ចូរញ៉ាំង....ឲ្យឆេះ ។

ឈាបិ ធា. **ទាហេ ឈាបេតិ ឈាបយតិ ឈណ្ណោ** "ដុត, ឆេះ" ចុ. ។ ការិត. **ឈាបាបេតិ ឈាបាបយតិ ឈាបិតោ** ។ **ឈានំ** នបុ. ឈាន "ដុតនីវរណធម៌" ។

ឈាម គុ. [ឈេឬឈា + ម] គឺភ្លើងឆេះហើយ, គឺភ្លើងកំពុងឆេះ ។ **-សិត្ត** នបុ. គ្រាប់បាយដែលភ្លើងឆេះហើយ (បាយក្តាំង, បាយខ្លោច) ។ **-កាល** បុ. កាលនៃគន្ធកុដិគឺភ្លើងកំពុងឆេះ, -ឆេះហើយ ។ **-ខាណុមត្ថក** បុ. ទីបំផុតនៃដង្គត់គឺភ្លើងឆេះហើយ, ចុងនៃដង្គត់គឺភ្លើងឆេះហើយ ។ **-ក្ខេត្ត** នបុ. ស្រែដែលភ្លើងឆេះហើយ ។

ឈាយនវសេ បុ. [ឈាយន + វសេ] អំណាចនៃកិ.ឆេះ, -ដុត ។

ឈាយន្ត គុ. [ឈេ + អ + អន្ត] កាលដុត, ... ។

ឈាយមាន គុ. [ឈេ + អ + មាន] កាលដុត, កាលឆេះ, គឺភ្លើងកំពុងឆេះ ។

ឈាយសិ កិ. [ឈេ + អ + សិ-វ.] សញ្ជប់សញ្ជឹង, សុបសៅ, សំកុក, ដុត ។

ឈាយិត្វា អ. [ឈេ + ឥ-អា. + ត្វា] ឆេះហើយ, ដុតហើយ ។

ឈាយី គុ. [ឈេ + ណី] អ្នកសម្លឹង, អ្នកពិនិត្យ, អ្នកស្ទឹងស្ទាត់, អ្នកមានឈាន, វិ. **ឈាយតីតি >ឈាយី** ។

ឈាយីសុ កិ. [ឈេ + អ + ឧ-អជ្ជ.] ឆេះហើយ, ដុតហើយ ។

ឈាយំ គុ. [ឈេ + អ + អន្ត + សិ-វិ., ផ្លាស់ន្ត + សិ-វិ. >អំ] កាលដុត, (កាលញ៉ាំងកិលេសឲ្យឆេះ) ។

ឈាលុក បុ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង (ដូច **ឬចុល**), បាលីខ្លះ **ឈាតុកោ** ។

ឈេ ធា. **ទិត្តិយំ ឈាយតি** "ភ្លឺ, រុងរឿង, ឆេះ" ភ្ជ. ។ អា. **ទីឃោ ឈាយតি** "ប្រទីប ភ្លឺ" -ស. ។ **ឈាយនំ =ជ្ឈលនំ** ។

ឈេ ធា. **ចិន្តាយំ ឈាយតি និជ្ឈាយតি ឧបនិជ្ឈាយតি សញ្ជ្ឈាយតি** "នឹក, គិត, ពិនិត្យ, ពិចារណា,...” ភ្ជ. ។ **ឧជ្ឈាយតি** "លើក

ទោស, ថ្កោលទោស, រិះគន់, តិះដៀល" កិន, **ឧជ្ឈត្តិ ឧជ្ឈាយនំ** ។ **និជ្ឌានំ ឧបនិជ្ឌានំ សញ្ជ្ឌាយនំ** នបុ. "ការពិនិត្យពិចារណា,..."។ **ឈានំ** នបុ. "ឈាន,..." ។ **ឈាយី** គុ. "អ្នកមានឈាន,..." ។ **ឧបជ្ឌា ឧបជ្ឌាយោ** បុ. "ព្រះឧបជ្ឌា "អ្នករំពៃមើលទោសតូចធំរបស់សិស្សដោយចិត្ត" រ. **មនសា ឧបេច្ច សិស្សានំ ឥជ្ជាឥជ្ជំ ឈាយតីតិ ឧបជ្ឌា** (**ឧប+ ឈេ+អ+ អា**) **ឧបជ្ឌាយោ** (**ឧប+ឈេ+ណ សូចិ**) ។

ញ

ញ្ញត្ត នបុ. [ញ្ញាត + ត្ត] ភាវៈនៃកិ.ដឹង, វិ. **ញ្ញាតស្ស ជានតស្ស ភាវោ>ញ្ញត្តំ**។ **ញ្ញត្ត** បុ. ជិត (ដូច **អវិទូរ**)។

ញ្ញត្វា អ. [ញ្ញា + ត្វា] ដឹងហើយ, ជ្រាបហើយ។

ញ្ញប ធ. **តោសនានិសានេសុ ញ្ញាបេតি ញ្ញាបយតি បញ្ញាបេតি បញ្ញាបយតি** "រីករាយ, ត្រេកអរ, សំលៀង, សម្រួច" បុ. ។ **បញ្ញាបេតি បញ្ញបេតি** "ក្រាល, បញ្ញត្ត, តែងតាំង" ។ ការិត, **បញ្ញាបាបេតি បញ្ញាបាបយតি**។ **បញ្ញបេតি បញ្ញាបេតি** បើកើតចាក ធាតុនេះជាកត្តុវាចក: បើសម្រេចមកពី (ប+ញ្ញ+ ណាបេ) ជាហេតុកត្តុវាចក:។ **បញ្ញត្តি** ឥ. "ការតែងតាំង,..." ។ **បញ្ញត្ត** កិ. គុ. "ដែលបញ្ញត្ត, តែងតាំងហើយ,..." ។

ញ្ញម ធ. **អទនេ ញ្ញមតি** "ស៊ី, បរិភោគ" ភ្ងូ. ។

ញ្ញ ធ. ១-**អវពោធនេ ញ្ញាតি អញ្ញាតি** "ដឹង, ត្រាស់ដឹង,..." ភ្ងូ. ។ **ញ្ញាតি ញ្ញាតកោ** បុ. "ញ្ញាតি, បងប្អូន" ដឹងថាពួករបស់យើង។ **អញ្ញ** បុ. "មនុស្សល្ងង់, កម្លៅ" មិនដឹងអ្វី (ន+ញ្ញ) =អវិទ្ទា, ពាលោ, -ស. ។ **អញ្ញ** ឥ. "ព្រះអរហត្តផល" ត្រាស់ដឹង (អា+ញ្ញ) ។ **បញ្ញត្តি ញ្ញត្តি** ឥ. "ការប្រកាស, ការផ្ទៀង, ការប្រាប់ឲ្យដឹង, ឲ្យចូលចិត្ត" (ប+ញ្ញ+ តি, ញ្ញ+តি) ។ **សញ្ញ** ឥ. "ការចំណាំ, សម្គាល់" (សំ+ញ្ញ) ។ **ឱ្ញាណ** នបុ. "វិញ្ញាណ, ចិត្ត" ស្គាល់ច្បាស់ (វិ+ញ្ញ+យុ) ។ **បញ្ញ** ឥ. "ប្រាជ្ញា, សេចក្តីឈ្លាសវៃដឹងត្រូវ" (ប+ញ្ញ) ។

២-**ហារណតោសនានិសានេសុ ញ្ញត្តি ញ្ញាតি** "សម្លាប់, ឲ្យរីករាយ, សំលៀង, សម្រួច, ធ្វើឲ្យមុត" ភ្ងូ. ។ **ញ្ញត្តি** សព្ទនេះជាកិរិយាអាខ្យាត =**ហរតি** សម្លាប់, =**តោសេតি** ឲ្យត្រេកអរ, រីករាយ, =**និសេតি** "សំលៀង, សម្រួច" ។ **ញ្ញត្តি** ជាកិរិយាសព្ទដូច**ឥត្តি** "ពោល" ជាកិរិយាអាខ្យាតនោះដែរដូចបាលីថា **ឥត្តি ឯតាយតি ឥតិ** (វ+អ+ តি)។ **មនុញ្ញ** គុ. "ល្អ, ប្រសើរ, លើសលុប" ធ្វើចិត្តឲ្យរីករាយក្រៃលែងវិ. **មនំ អាភុសោ តោសេតីតি មនុញ្ញោ** -ស. (មន+អា>ឧ+ ញ្ញ+អឬមន+អា>ឧ+ញ្ញ+ក្ត) ។

៣-**អវពោធនេ ជានាតি ជានតំ ជានន្តោ ជានមានោ ជានិតុំ** "ដឹង, ត្រាស់ដឹង" ក. ។ កម្ម. **ញ្ញាយតি នាយតি ។ ជញ្ញ** កិ. "គប្បីដឹង" (ញ្ញ+ឯយ្ស) ។ **ញ្ញេយ្យ** គុ. "គួរដឹង,..." (ញ្ញ+ណ្យ) ។ **បញ្ញាយតি**

កិ. **សុទ្ធកត្តុ**. "ប្រាកដ, ល្បីល្បាញ" (ប+ញា+យ+តិ) ទិ. ។ **បញ្ញាត** កិ.គុ. "ដែលល្បីល្បាញ, ដែលប្រាកដ" ។ **បញ្ញាណិ** នបុំ. "ប្រាជ្ញា" ។

ញាណ នបុំ. [ញា + យុ] កិ.ដឹង, សេចក្ដីឬ(ធម្មជាត)ជាគ្រឿងដឹង (ញាណ, ប្រាជ្ញា ដូច**វិជ្ជា**), វិ. **ញាយតីតি>ញាណំ**។ -**ខគ្គ** បុំ. ព្រះខាន់គឺញាណ, ញាណដូចជាកំបិតកោរ។ -**អគ្គិ** បុំ. ភ្លើងគឺញាណ, ញាណដូចជាភ្លើង។ -**បថ** បុំ. គន្លងគឺញាណ, ផ្លូវនៃញាណ។ -**បរិបាក** បុំ. កិ.ចាស់ជុំវិញនៃញាណ (**បរិបាក**<បរិ + បច + ណ = ចាស់ជុំវិញ, ចាស់ពេញលេញ, ចាស់គ្រប់គ្រាន់, ឆ្ពិនសព្ព) ។ -**ប្បទីប** បុំ. ប្រទីបគឺញាណ, ញាណដូចជាប្រទីប។ -**ផុសនា** ឥ. កិ.ពាល់ត្រូវគឺញាណ, (ធម្មជាតិ) ជាគ្រឿងពាល់ត្រូវគឺញាណ, (ធម្មជាតិ)គឺបុគ្គលគប្បីពាល់ត្រូវគឺញាណ។ -**សម្បយុត្ត** គុ. ដ៏សម្បយុត្តដោយញាណ, ដែលប្រកបព្រមហើយដោយញាណ។

ញាណទស្សន នបុំ. ផលមានសោតាបត្តិផលជាដើម, វិបស្សនាមានអនិច្ចានុបស្សនាជាដើម, ទិព្វចក្ខុ, សព្វញ្ញុតញ្ញាណ, បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ, មគ្គមានសោតាបត្តិមគ្គជាដើម។

ញាណានុភាព បុំ. [ញាណ + អានុភាវ] អានុភាពនៃញាណ។

ញាតក បុំ. [ញា + តិ + ក-ស.] ជនដែលគេត្រូវស្គាល់ (ញាតិ, ជនជាញាតិដូចពន្ធវ), វិ. **ញាបេតព្វោតি>ញាតិ**, **ញាតិ ឯវ>ញាតកោ**។

ញាតត្ថចរិយា ឥ. [ញាតិ + អត្ថ + ចរិយា] កិ.ប្រព្រឹត្តដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ញាតិ, ការប្រព្រឹត្តដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ញាតិ។

ញាត កិ.គុ. [ញា + ត] គឺ.....ដឹងហើយ, ត្រាស់ដឹងហើយ (ដូច **ឥទិត**), នបុំ. កិ. នបុំ. ដឹង។ -**ធម្ម** [ញាត + ធម្ម] អ្នកមានធម៌ដឹងហើយ, វិ.**ញាតោ ធម្មោ យេហិ តេ>ញាតធម្មា**។ -**បរិញ្ញា** ឥ. ការកំណត់ដឹងដោយកិ.ដឹង, (ធម្មជាតិ)គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹងដែលខ្លួនដឹងហើយ (ញាតបរិញ្ញា)។ -**ភាព** បុំ. ភាវៈនៃ....ជាគុណជាតគឺខ្លួនដឹងហើយ។

ញាតិ បុំ. [ញា + តិ] (ជន) ដែលគេត្រូវស្គាល់ (ញាតិដូច **សគោត្ត**) , វិ. ចូរមើល « **ញាតក**» ។ -**ឧបដ្ឋាន** បុំ. ញាតិនិងជនជាឧបដ្ឋាក។ -**កុល** នបុំ. ត្រកូលនៃញាតិ។ -**គណ** បុំ. ពួកនៃញាតិ, ក្រុមនៃញាតិ។ -**ជន** នបុំ. ជនជាញាតិ។ -**ទារក** បុំ. ទារកជាញាតិ, ទារកនៃញាតិ។ -**ធីតា** ឥ. ធីតាជាញាតិ, ធីតានៃញាតិ។ -**បរិវដ្ដ** បុំ. កិ.វិលទៅជុំវិញនៃញាតិ, ការវិលទៅជុំវិញនៃត្រកូលជាញាតិ (ជួរនៃញាតិ) ។ -**ពន្ធុវិរហិត** គុ. ដែលប្រាសហើយចាកញាតិនិងផៅពង្ស។ -**មជ្ឈ** នបុំ. កណ្ដាលនៃញាតិ។ -**មិត្ត** បុំ. ញាតិនិងមិត្រ។ -**សត** នបុំ. រយនៃញាតិ។ -**សមាគម** បុំ. ទីជាទីមកព្រមនៃញាតិ, កាលជាទីប្រជុំប្រជុំនៃញាតិ, កិ.ជួបជុំនៃញាតិ, ការជួបជុំនៃញាតិ។ -**សម្ជុមុខ្ជាត** គុ. គឺពួកនៃញាតិធ្វើក្នុងខាងមុខហើយ,

គឺពួកនៃញាតិចោមរោមហើយ (**បុរេ្ហត**<បុរ + ករ>ខ + ត) ។ -**សញ្ញ-ខិនាស** បុ.សេចក្តីវិនាសនៃពួកញាតិ ។ -**សំសគ្ គ** បុ. សេចក្តីជាប់ព្រមដោយញាតិ, ការជាប់ជំពាក់ដោយញាតិ, ការច្រឡូកច្រឡប់ដោយញាតិ (<សំ + សជ + ណ, ជ>គ>គ្ គ, លុបណ) ។ -**សំសដ្ ឋ** គុ. ដែលជាប់ព្រមដោយញាតិ, ដែលច្រឡូកច្រឡំដោយញាតិ (**សំ** + **សជ** + ត, ជ + ត>ដ្ ឋ) ។ -**សន្ហ** បុ. សេចក្តីសង្គ្រោះដល់ញាតិឬនូវញាតិ។ - **សាណោហិត** បុ. ញាតិនិងសាណោហិត, ញាតិនិងជនអ្នកប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយលោហិត, ញាតិនិងជនអ្នកមានលោហិតស្មើគ្នា, ញាតិនិងជនអ្នកមានលោហិតរួមគ្នា។ -**សាណោហិតិត្ថី** ឥ. ស្រីជាញាតិនិងជាសាណោហិត។ -**សិនេហ** បុ. សេចក្តីស្នេហាចំពោះញាតិ, សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងញាតិ។ -**សុហជ្ជ** បុ. ញាតិនិងបុគ្គលជាទីស្រឡាញ់, ញាតិនិងភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកមានហ្ជ្ជ័យល្អឬចិត្តល្អ (សុហជ្ជ<សុ + ហ្ជ + ណ្យ = វិ. **សុន្ទរំ ហ្ជ្ជ យមេតស្សាតិ**>**សុហ្ជ្ជ**, **សុហ្ជ្ជ ស្ស ភ្ជ្ជ ភ្ជ្ជ**>**សុហ្ជ្ជ**ំ។

ញ្ជ្ជ ាតុ	អ.	[ញ្ជ + តុ] ដើម្បីដឹង, កិ.ដឹង។
ញ្ជ្ជ ាបនត្ថ	បុ.	[ញ្ជ ាបន + អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ញ្ជ ាំងបុគ្គលឲ្យដឹង, សេចក្តីត្រូវការដល់កិ.ញ្ជ ាំង....ឲ្យដឹង។
ញ្ជ្ជ ាបន	នបុ.	ការប្តឹង, ការឲ្យដឹង, ការបញ្ជ ាក់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃវិញ្ញ ត្តិសព្ទ។
ញ្ជ្ជ ាបេតុ្ត ាម	គុ.	[ញ្ជ ាបេតុ + កម + ណ] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីញ្ជ ាំង.....ឲ្យដឹង, អ្នកចង់ដើម្បីញ្ជ ាំងអ្នកណានីមួយឲ្យដឹង។
ញ្ជ្ជ ាយ	គុ.	ណែនាំ (ដូច **ឧ្ត ាយ**), សមគួរ (ដូច **យុ្ត ្ត ិ**), (ធម៌)មានមគ្គជាដើមប្រកបដោយបដិបទា។
ញ្ជ្ជ េយ្ យ	គុ.	ធម៌ដែលគម្ប៉ីដឹងមាន៥យ៉ាងគឺ សង្ខ ារ១វិការ១លក្ខ ណ១និ ព្ជ ាន១ បញ្ញ ត្តិ១។

ដ

ដលិ	ធ.	**ភេលម្ហេ ដលតិ** "ឈោង, គោង, យុរយារ" ភ្ញ. ។
ដិកេ, ដេកេ	ធ.	**គតិយំ ដេកតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ញ. ។ **ដីកា** ឥ. ជាឈ្មោះគម្ពីរសម្រាប់ កែខ្ចៃអដ្ឋកថាចាត់ជាថ្នាក់ទី៣គឺ ១/បាលី ២/អដ្ឋកថា កែបាលី ៣/ ដីកាកែអដ្ឋកថាឬទាំងបាលីផង។
ដិច	ធ.	**ខេបេ ដេបតិ** "បោះទៅ,...״ ភ្ញ. ។
ដុលិ	ធ.	**ភេលម្ហេ ដុលតិ** "ឈោង, គោង, យុរយារ" ភ្ញ. ។
ដំក	ប៉ុ.	ដៃកសម្រាប់ចោះថ្ម, ដៃកសម្រាប់ទម្លាយថ្ម (ដូច**ចាសាណាការ ណា**) ។

ឋ

ឋត្វា អ. [ឋា + ត្វា] ឋិតនៅហើយ , តាំងនៅហើយ, ឈរនៅហើយ។

ឋបនដ្ឋាន នបុ. [ឋបន + ឋាន] ទីជាទីតាំងទុក, ទីជាទីតម្កល់ទុក។

ឋបនោកាស បុ. [ឋបន + ឱកាស] ឱកាសជាទីតាំងទុក, ឱកាសជាទីតម្កល់ទុក។

ឋបន បុ. ការតម្កល់ទុក, ការតាំងទុក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃបញ្ញត្តិសព្ទ។

ឋបយឺសុ កិ. [ឋប + ណាបេ + ឧ-អជ្ជ.] តាំងទុកហើយ, តម្កល់ទុកហើយ។

ឋបាបេត្វា អ. [ឋប + ណាបេ + ត្វា] ញ្ចុំង....ឲ្យតាំងទុកហើយ, ឲ្យតម្កល់ទុកហើយ, -ឲ្យដាក់ហើយ។

ឋបាបេសិ កិ. [ឋប + ណាបេ + ណ្ឌ-អជ្ជ.] ញ្ចុំង.....ឲ្យតាំងទុកហើយ, ... ។

ឋបិត គុ. [ឋប + ឥ-អា. + ត] គឺ....តាំងទុកហើយ, -តម្កល់ទុកហើយ, -ដាក់ហើយ។

-**អាលមក** នបុ. ផ្លែកន្ទួតព្រៃដែលបុគ្គលតម្កល់ទុកហើយ។ -**ឥណ្ឌ្ហិកា** ឥ. ហោជាងគឺ....តម្កល់ទុកហើយ។ -**កំសតាល** បុ. រគាំងដែល....តម្កល់ទុកហើយ។ -**ឥលញ្ជ** បុ. ឥន្ទ្រលដែល.... តាំងទុកហើយ, -តម្កល់ទុកហើយ។ -**ឥម្ពណ្ណ** បុ. ផ្លែល្ពៅដែល.... ដាក់ហើយ, -តម្កល់ហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃបុគ្គលតម្កល់ទុកហើយ។ -**ឋបិតដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ.....គឺបុគ្គលតម្កល់ទុកហើយ។ ។ - **និយាម** បុ. ទំនងនៃ.... គឺបុគ្គលតាំងទុកហើយ, ការកំណត់នៃ....គឺ... ។ -**ភត្ត** នបុ. ភត្តគឺ..... ។ -**ភាគភត្ត** នបុ. ភត្តជាចំណែកគឺ.... ។ -**ភារ** បុ. ភារ:នៃ....ជារបស់គឺ... ។ -**មណិរតន** នបុ. កែវគឺកែវមណីដែល.... ។ -**មត្ត** បុ. គ្រាន់តែគឺ.... ។ -**មំស** នបុ. សាច់គឺ..... ។ -**ឥដិរបន្ធី** ឥ. របៀបនៃពេជ្រដែល...។ -**សនិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយទីដែល..... ។

ឋបិយមាន គុ. [ឋប + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលតាំងទុក, ... ។

ឋបេត្វា អ. [ឋប + ណេ + ត្វា] ញ្ចុំង....ឲ្យឋិតនៅហើយ, តាំងទុកហើយ, តម្កល់ទុកហើយ, ទុកហើយ, លើកលែង, លើកទុក, រៀរលែង។

ឋបេន្ត គុ. [ឋប + ឯ ឬ ណេ + អន្ត] កាលតាំងទុក, កាលដាក់, ... ។

ឋបេសិ កិ. [ឋប + ឯ ឬ ណេ + ណ្ឌ-អជ្ជ. + ស-អា.] តាំងទុកហើយ, តម្កល់ទុកហើយ។

ឋបេហិ កិ. [ឋប + ឯឬណោ + ហិ-ប.] ចូរតាំងទុក, ចូរដាក់។

ឋស្សតិ កិ. [ហា + អ + ស្សតិ-ភ.] នឹងបិតនៅ។

ឋា ធ. ១-**គតិនិវត្តិយំ ឋាតិ តិដ្ឋតិ សណ្ឋាតិ សណ្ឋហតិ** "ស្ថិតនៅ, តាំងនៅ, ឈរ" ភូ. ។ រូបដទៃ **ឋិតោ ឋត្វា ឋាតុំ សណ្ឋានំ** ។ **ឋានំ** នបុំ. ប្រែបាន៤ន័យ៖១/ **ឥស្សរិយំ** "ឋាន:, តំណែង, ងារ" បាលីថា **ឥិស្សរិយស្មា ឋេនានមិន្ទោ ឥមំ ឥត្វា ឥមំ ឋានំ ឋបេ**។ ២/ **ឋិតិ** "ស្ថិតិ, តាំងនៅ, ប្រព្រឹត្តទៅ" បាលីថា **ឋានកុសលោ ហោតិ អក្ខណវេធី**។ ៣/ **ខណោ** "គ្រា, ស្រាប់, ខណ:" បាលីថា **ឋានសោ ឋេតំ តថាគតំ ឋដ្ឋិតាតិ**។ ៤/ ហេតុ "ហេតុ, ការណ៍" បាលីថា **ឋានញ្ច ឋានតោ ញត្វា**។ ខសង្កេត: **តិដ្ឋតិ** មតិកច្ចាយន: ផ្លាស់**ឋ**ធាតុ ទៅជា**តិដ្ឋ**+អ+តិ>**តិដ្ឋតិ**ដោយសូត្រថា "**ឋាតិដ្ឋោ**" ។ តាមវិធីអព្ភាស:ថាហ-ហ+អ+តិផ្លាស់អានៃហជាឥ, ហ>ត>តិ, ហ+អ>ហ+តិ>តិដ្ឋតិ។

២-**គតិនិវត្តិយំ ឋាយតិ** "តាំងនៅ, ស្ថិតនៅយឺនយូរ" បញ្ឍ្ឍ ដំណើរទៅ," ទិ. ។ **ឋាយី** គុ. អ្នកស្ថិតនៅយឺតយូរ,... ។ **ឧប្បជ្ជាយី** គុ. "អ្នកស្ថិតនៅអស់កល្ប" ។ តាមមតិស.ថា **ឋាតិ តិដ្ឋតិ ឋាយតិ** ជាអកម្មធាតុ។ **ឋបេតិ ឋបេតុំ** "តម្កល់ទុក, តាំងទុក" ទើបឈ្មោះ ថាសកម្មធាតុ។

ឋាតព្ព គុ. [ហ + តព្ព] គឺ....គប្បីតាំងនៅ, គឺ.... គប្បីឈរ។

ឋាតិ កិ. [ហ + អ + តិ-វ.] តាំងនៅ, -បិតនៅ, -ឈរនៅ។

ឋាតុំ អ. [ហ + តុំ] ដើម្បីតាំងនៅ, -បិតនៅ, -ឈរនៅ។

ឋាន នបុំ. [ហ + យុ] ទី, ទីជាទីតាំង, កន្លែង (ដូច **ឱកាស**), ហេតុ, ហេតុជាទីតាំង, ហេតុជាទីតាំងនៃផល (ដូច **ការណ**), ការតាំងនៅ, ការបិតនៅ, កិ.បិតនៅ, កិ.ឈរ, (ដូច **ឋិតិ**), ឋាន:, ជាន់, ថ្នាក់ងារ, ស័ក្តិ (ដូច **ឥស្សរិយ**)។

ឋានន្តរ នបុំ. [ឋាន + អន្តរ] លំដាប់នៃទី...., លំដាប់នៃទីជាទីតាំង, ឋានន្តរ, ឋានន្តរស័ក្តិ។ -**ឋ្ឋ** គុ. ដល់ហើយនូវលំដាប់នៃទី, -នូវទីជាលំដាប់, -នូវឋានន្តរ, -នូវឋានន្តរស័ក្តិ, មានឋានន្តរស័ក្តិដល់ហើយ។

ឋិត គុ. [ហ + ត, អានៃហ>ឥ] បិតនៅហើយ, តាំងនៅហើយ, ឈរនៅហើយ។ -**កាល** បុំ. កាលនៃ....តាំងនៅហើយ។ -**ភេទ** បុំ. ព្រានប្រមង់អ្នកឈរនៅហើយ, ព្រានសំណាញ់អ្នកឈរនៅហើយ។ -**ក្ខណ** បុំ. ខណ:នៃ....តាំងនៅហើយ, -ឈរនៅហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីនៃ....តាំងនៅហើយ, ... ។ -**ត្ត** នបុំ. ភាវ:នៃ... ជា

....តាំងនៅហើយ។ -**ទុព្ឋលរុក្ខសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយដើមឈើមានកម្លាំងគឺទោសប្រទូស្ត (មានកម្លាំងថយ, មានកម្លាំងខ្សោយ) តាំងនៅហើយ។ -**ឋិសិន្ធដ្ឋានាទិ** គុ. (ទី) មានទីនៃខ្លួនឈរហើយនិងទីនៃខ្លួនអង្គុយហើយជាដើម។ -**បុត្ត** បុ. បុត្រអ្នកតាំងនៅហើយ។ -**បុរិស** បុ. បុរសអ្នកឈរនៅហើយ។ - **ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ.....ជា...តាំងនៅហើយ។ -**មជ្ឈន្តិក** បុ. សម័យនៃព្រះអាទិត្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីពាក់កណ្តាលតាំងនៅហើយ, វេលាថ្ងៃត្រង់តាំងនៅហើយ។ -**សរីរ** គុ. អ្នកមានសរីរៈតាំងនៅហើយ។

ឋិតក គុ. [ឋា + ត + ក-ស.] អ្នកឋិតនៅ, អ្នកឈរនៅ, វិ. **ឋិដ្ឋតីតិ>ឋិតោ, ឋិតោ ៦ឥ> ឋិតកោ**។

ឋិតិ ឥ. [ឋា + តិ, អានៃឋា>ឥ] កិ.ឋិតនៅ, កិ.តាំងនៅ (ដូច**ឋាន**), ការរស់នៅ (ដូច**ជីវិត**) វិ. **ឋានំ>ឋិតិ**, សព្ទនេះជាអត្ថនៃឋានសព្ទ។ - **ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.តាំងនៅ។

ឋិតិក គុ. [ឋា+តិ+ក-ស.] លំដាប់, ជាលំដាប់ (តាមទម្លាប់ថាអ្នកកាន់បញ្ជី), វិ. **ឋាបនំ>ឋិតិ , ឋិតិ ៦ឥ>ឋិតិកា**, (**ឋិតិកាតិ បដិបាដិ**) ។ យ. វិ. ។

ឋានាទិ គុ. [ឋាន + អាទិ] ឥរិយាបថមានកិ.ឈរជាដើម, វិ. **ឋានំ អាទិ យស្ស សោ >ឋានាទិ**។

ឋេ ធា. ១-**សទ្ធសទ្ធាតេសុ ឋីយតិ** "ចេញសំឡេង, ប្រហារ, រួមគ្នា" ភូ. ។
២- **ភេឋនេ ឋាយតិ** "ចង, រុំ, ជូត, ព័ទ្ធព័ន្ធ" ភូ. ។

ឧ

ឧដ្ឋ	គុ.	[ឧស + ត>ឧដ្ឋ] គឺ....ខាំហើយ, -ចឹកហើយ។
ឧបិ	ធា.	**សង្ឃាតេ ឆាបេតិ ឆាបយតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, រួមគ្នា,...″ ចុ. ។
ឧយ្ហនភាវ	បុ.	[ឧយ្ហន + ភាវ] ភាវ:គឺកិ.ដុត, -កិ.ឆេះ (ប្រើជា «**ឧយ្ហន**... » ក៏មាន។
ឧយ្ហនវស	បុ.	[ឧយ្ហន + វស] អំណាចនៃកិ.ឆេះ, -កិ.ដុត, -កិ.រោលរាល។
ឧយ្ហន្ត	គុ..	[ឧហ + យ + អន្ត] កាលដុត, កាលឆេះ, កាលរលាក។
ឧយ្ហន្ត	គុ.	[ឧហ + អ + អន្ត] កាលដុត, កាលឆេះ។
ឧយ្ហមាន	គុ.	[ឧហ + យ + មាន] គឺភ្លើងកាលឆេះ, -កំពុងឆេះ។ -**ឆ្ពេហ** នបុ. ផ្ទះគឺភ្លើងកំពុងឆេះ។
ឧយ្ហរេ	កិ.	[ឧហ + យ + តិ-រ. ឬអន្តិ-រ.] គឺភ្លើងរមែងឆេះ, គឺ.... ដុត។
ឧយ្ហិតុំ	អ.	[ឧហ + យ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីឆេះ, ដើម្បីរលាក។
ឧហតិ	កិ.	[ឧហ + អ + តិ-រ.] រមែងឆេះ, ដុត, រលាក។
ឧហតុ	កិ.	[ឧហ + អ + តុ-ប.] ចូរឆេះ, ចូរដុត, ចូររលាក។
ឧហិត្វា	អ.	[ឧហ + ឥ-អា. + ត្វា] ដុតហើយ ..... ។
ឆាក	បុ.	អន្លក់, បន្លែ (ដូច**សាក**) ។
ឆាហ	បុ.	[ឧហ + ណ] សេចក្តីក្តៅក្រហាយ, សេចក្តីរោលរាល, សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង។
ឆាហក	គុ.	[ឧហ + ណ្ឍ] អ្នកដុត, ភ្លើង, ភ្លើងឆេះ។
ឌិ	ធា.	១-**ឍេហាសគតិយំ គមនមត្តេ ច ឌេតិ ឌយតិ ឌ្ឍេតិ** "ហោះ, ហើរ, ទៅព្ងដ៏អាកាស, ទៅ, ប្រព្រឹត្តទៅ, ដល់" ចុ. ។ **ឌេហ្ហណោ** កិ. គុ. "កាលហោះទៅ, កំពុងហើរទៅ" អា. **ឌ្ឍេ សកុណា ឌេហ្ហណា** -**ស**. ។ ២- **ខិបនឌ្ឍនេសុ ឌេតិ ឌ្ឍេតិ** "ផ្សាយទៅ, បោះទៅ, ហើរទៅ, ហោះទៅ, ឡើងទៅ" ភូ. ។ **បាសណ្ឌ** បុ. លទ្ធិ៣៤និងទិដ្ឋិ ៦២ហៅថាបាសណ្ឌោបោះទៅនូវលទ្ធិនិងទិដ្ឋិខ្ពស់។
ឌិបិ	ធា.	**សង្ឃាតេ ឌេបេតិ ឌេបយតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, រួមគ្នា" ចុ. ។
ឌំសិ	ធា.	**ឌំសនេ ឌំសតិ** "ចឹក, ខាំ, ចោះ, ចុច" (សត្ត) ភូ. ។ **ឌំស** បុ. "របោម , ខាំឬចោះ" ។

ឌី ធា. **គតិយំ ឌីយតិ ឌេហនោ ឌីនោ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ទិ. ។

ឌំសន នបុં. [ឌំស + យុ] កិ.ចឹក, ជាទីចឹក, -ខាំ, -ទិច។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីជាទីចឹក, ... ។ -**ភយ** នបុំ. ខ្លាចអំពីកិ.ចឹក, ភ័យអំពីកិ.ខាំ។

ឌំសាបេតិ កិ. [ឌំស + ណាបេ + តិ-វ.] ញ្ជាំង....ឲ្យចឹក, -ឲ្យខាំ។

ឌំសាបេត្វា អ. [ឌំស + ណាបេ + ត្វា] ញ្ជាំង..... ឲ្យចឹកហើយ, -ឲ្យខាំហើយ។

ឌំសាបេន្ត គុ. [ឌំស + ណាប + អន្ត] កាលញ្ជាំង....ឲ្យចឹក, -ឲ្យខាំ។

ឌំសិ កិ. [ឌំស + អ + ណ្យ-អជ្ជ. + ស-អា.] ចឹកហើយ, ខាំហើយ។

ឌំសិតុំ អ. [ឌំស + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីចឹក, -ខាំ។

ឌំសិត្វា អ. [ឌំស + ឥ-អា. + ត្វា] ចឹកហើយ, ខាំហើយ។

ឌំស បុំ. សត្វរបោម (ដូច **បិន្ត្ថលមក្ខិកា**)

ឌំហ គុ. [ឌហន្ត + សិ-វ., ជ្ជាស់ន្ត + សិ-វ.>អំ] កាលដុត, កាលឆេះ។

ណ

ណាទិ គុ. បច្ច័យមាន **ណ**ជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថម្យ៉ាងនៃបច្ចយសព្ទ ។

ត

តក្ក បុ. សេចក្ដីត្រិះរិះ (ដូច **ឱតក្ក** ដូច **អប្ឍនា**)។ ទឹកដោះរាវជូរថ្លា (ដូច **មថិត**), (ទឹកដោះនេះគេលាយដោយទឹក៣ភាគទឹកដោះ១ភាគ) ។ ឈើមានស្លឹកនិងផ្លែមានរសជូរ (សណ្ដាន់) (ដូច **សុចិផល**) ។

តក្ករ បុ. [ត + ករ + អ] អ្នកធ្វើនូវពុទ្ធវចនៈនោះ, អ្នកធ្វើនូវកម្មនោះ, អ្នកធ្វើនូវ...នោះ , វិ. **តំ ករោតីតិ>តក្ករោ។** បុ. ចោរ, អ្នកលួច (ដូច **ថេន**) ។

តក្កសិល អ.ន. ក្រុងឈ្មោះតក្កសិលា។ -**គ្គាមិសត្ថវាហ** បុ. ឈ្មួញអ្នកទៅកាន់ក្រុងតក្កសិលា, ពាណិជទៅកាន់ក្រុងតក្កសិលា, ជនអ្នកនាំទៅនូវពួកអ្នកទៅកាន់ក្រុងតក្ក-សិលា (**សត្ថវាហ**<សត្ថ + វហ + ណ ជាវេវចនៈនៃ **ឱណិជ** និង **អាបណិក**) ។ -**ជាតក** នបុ. តក្កសិល-ជាតក, ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ដោយព្រះរាជាជាធំក្នុងក្រុងតក្កសិលា។ -**នគរ** នបុ. ក្រុងតក្កសិលា។ -**មគ្គ** បុ. ផ្លូវជាទីទៅកាន់ក្រុងតក្កសិលា។ -**រជ្ជ** នបុ. ភាវៈនៃ...ជាស្ដេចក្នុងក្រុងតក្កសិលា។

តក្កសិលា ឥ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ ។

តក្កាទិអម្ពិល នបុ. [តក្កាទិ + អម្ពិល] រសជូរមានទឹកដោះជូរជាដើម។

តក្ការី ឥ. ដើមគន្ធា (ដូច **ទេជយន្តិកា**) ។

តក្ការ នបុ. របស់ដែលកើតហើយក្នុងកាលនោះ (ដូច **តទាតុ**) ។

តក្ការ នបុ. ក្រវាញ (ដូច **ភោលក**) ។

តក្ខ ធា. ១- **ភាសាយំ តក្ខេតិ តក្ខយតិ** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។
២- **តបនេ** (**សំវរណេ**) **តក្ខតិ** "សង្រ្ដេម, រារាំង" ភ្វ. ។
៣- **ឱតក្ខេ តក្ខេតិ ឱតក្ខេតិ តក្ខយតិ ឱតក្ខយតិ** "ត្រិះរិះ, ឆ្ងៃគ្នាន់, គិតលើកចិត្ដកាន់អារម្មណ៍" ចុ. ។ **តក្ខោ ឱតក្ខោ** បុ. "តម្រិះ, គំនិត" ។ ក្នុងអភិធម្ម លោកបានពោលសព្ទជាវេវចនៈនៃ **តក្ក** នោះ៖ **តក្ខោ ឱតក្ខោ អប្ឍនា ញ្ឍប្ឍនា ចេតសោ អតិនិវេបនា** -ស. ។

តកិ ធា. ១- **ហសនេ តកតិ** "សើច" ភ្វ. ។
២- **ឥច្ឆជីវនេ តឆ្ឆតិ អាតឆ្ឆតិ** "រស់នៅដោយលំបាក, ឈឺ, ចុកចាប់, ចាក់ដោត" រុ. **អាតង្ខោ** បុ. "រោគ, ជំងឺ" ។ សព្ទជាវេវចនៈ៖ **អាតង្ខោ អាមយោ រោគោ ញ្ឍាធិ អាពាធោ គទោ រុជា អកល្ល គេលញ្ញ** -ស. ។

តគរ នបុ. [តគិ + អរ] ក្រស្នានិងចន្ទន៍, ក្លិននៃក្រស្នានិងចន្ទន៍។ -**ចន្ទន** នបុ. ក្រស្នានិងចន្ទន៍, ក្លិននៃក្រស្នានិងចន្ទន៍។ -**ចន្ទនី** ឥ. ក្រស្នានិងចន្ទន៍, ក្លិននៃក្រស្នានិងចន្ទន៍។ -**មល្លិកា** ឥ. ក្រស្នានិងក្លាំពាក់, ក្រស្នានិងម្ជិះ, ក្លិននៃក្រស្នានិងក្លាំពាក់។ -**សិខិប្បច្ចេកពុទ្ធ** បុ. ព្រះបច្ចេកពុទ្ធឈ្មោះតគរសិខី។

តគ្ឃ និ. ឯកំសត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺចំណែកមួយប្រៃថាដោយពិត, ចូរមើលអញ្ញទត្ថុខាងដើម។

តគ្ឃ ធា. **ចាលនេ តគ្ឃតិ** "រក្សា, ថែទាំ, ចិញ្ចឹម" ភូ. ។

តគិ ធា. **សំវរណគមនេសុ តគតិ តន្ត្តិ តន្ត្តនំ** "សង្រ្ទាម, រវាំង, ការពារ, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. រុ. ។

តន្ត ធា. **ពន្ធនេ តន្ទេតិ តន្ទយតិ** "ចង, រឹតរួត,...″ ចុ. ។

តច បុ. [តច + អ] (អវយវ:) រក្សានូវសរីរ: (ស្បែក, សម្បក), វិ. **តចតិ ចាលេតីតិ> តចো**។ -**បញ្ចកកម្មដ្ឋាន** នបុ. កម្មដ្ឋានមានស្បែកជាគម្រប់៥, កម្មដ្ឋានមានប្រមាណ៥នៃស្បែក។ -**ឆ្ឌិច្ឆន្ន** គុ. គឺស្បែកបិទបាំងហើយ, ដែលបិទបាំងហើយដោយស្បែក។

តច បុ. ស្បែក (ដូច **ចម្ម**), សម្បកឈើ (ដូច **វក្ក**) ។

តចសារ បុ. ដើមឫស្សី (ដូច **វេណុ**) ។

តច្ឆ ធា. **ហឹសាយំ តច្ឆតិ** "បៀតបៀន" ភូ. ។

តច្ច គុ. ពិត (ដូច **សច្ច**) ។

តច្ឆក បុ. [តច្ឆ + ណ្ឍ] (ជន) អ្នកចាំងឬអ្នកឈូស (ជាងឈើ), វិ. **តច្ឆតិតនុ កវោតីតិ> តច្ឆកো**។

តច្ឆក បុ. ជាងឈើ (ដូច **វឌ្ឍកី**) ។

តច្ឆនី បុ. កាំបិតព្រា (ដូច **ឧាសី**) ។

តច្ឆន្ត គុ. [តច្ឆ + អ + អន្ត] កាលចាំង, កាលឈូស, កាលជម្រះ។

តច្ឆាបេត្វា អ. [តច្ឆ + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំង...ឲ្យចាំងហើយ, -ឲ្យឈូសហើយ។

តច្ឆាបេសិ កិ. [តច្ឆ + ណាបេ + ណ្ស-អជ. + ស-អា.] ញ៉ាំង...ឲ្យចាំងហើយ, -ឲ្យឈូសហើយ, ឲ្យជម្រះហើយ។

តច្ឆិត កិ.,គុ. ចាំង, ឈូស (ដូច **តនុកត**) ។ របស់ដែលចាំងហើយឬឈូសហើយ ។

តច្ឆឺសុ កិ. [តច្ឆ + អ + ឧំ-អជ.] ចាំងហើយ, ច្រាសហើយ, ឈូសហើយ។

តច្ឆេត្វា អ. [តច្ឆ + ឯ + ត្វា] ចាំងហើយ, ច្រាសហើយ, ឈូសហើយ។

តច្ឆ ធា. **តនុករណេ តច្ឆតិ** "ឈូស, ចាំង, ច្រាស,បិត(ធ្វើឲ្យស្តើង) ភូ.។ **តច្ឆក** បុ. "ជាងឈូស, ជាងចាំង" ។ **តច្ឆនី** ឥ. "កាំបិត" ។

តចិ ធ. **សំវរណេ** (**រក្ខណេ**) **តចតិ** "សង្គ្រាម, រវាំង, រក្សា" ភ្ជ. ។ **តចោ** ប្ចុ. "ស្បែក, សម្បក" ។ **តចសារោ** ប្ចុ. "ឫស្សី" ។

តជ្ជនី ឥ. ម្រាមចង្អុលដៃ ។

តជ្ជារី ប្ចុ. មួយតជ្ជារីចំនួន៣៦អណុ ។

តជ្ជិស្សថ ក. [តជ្ជ + អ + ឥ-អា. + ស្សថ-ភ.] នឹងគម្រាម។

តជ្ជិត គុ. [តជ្ជ + ឥ-អា. + ត] គឺ...គម្រាមហើយ, -គ្រហឹម, -គម្ជរហើយ។

តជ្ជេត្វា អ. [តជ្ជ + ឯ + ត្វា] គម្រាមហើយ។

តជ្ជេន្ត គុ. [តជ្ជ + ឯ + អន្ត] កាលគម្រាម ... ។

តជ្ជេស្សតិ ក. [តជ្ជ + ឯ + ស្សតិ-ភ.] នឹងគម្រាម ,... ។

តដ្ឋ ធ. ១-**ភស្សនេ តដ្ឋតិ** "ធ្លាក់, របូត, ពោល, ភ្ជ្ជាស្ងាង" ភ្ជ. ។
២-**សន្ត្ជនេ តជ្ជេតិ តជ្ជយតិ សន្ត្ជេតិ សន្ត្ជយតិ តជ្ជិតោ មរណតយតជ្ជិតោ** "គម្រាម, សម្ជុត, កំហែង, ជម្លាប, បន្ទាច" ចុ. ។ **តជ្ជនី** ឥ. "ចង្អុលដៃ" ។ សព្ទដែលប្រែថាម្រាមដៃទាំង៥ៃ **អङ្គុដ្ឋោ** "មេដៃ" **តជ្ជនី** "ចង្អុលដៃ" **មជ្ឈិមា** "ម្រាមដៃ" **អនាមិកា** "នាងដៃ" **កនិដ្ឋា** "ក្មេងដៃ" (**សូចិ**) ។

តញ្ជ ធ. **ភតិយំ តញ្ជតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។

តដតដាយន្ត គុ. [តដតដ + អាយ + អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តនូវសំឡេងថា **តដតដ:**។

តដតដាយមាន គុ. [តដតដ + អាយ + មាន] កាលប្រព្រឹត្តនូវសំឡេងថា **តដតដ:**។

តដ ប្ចុ. ជ្រោះភ្នំ (ដូច **បបាត**), ច្រាំងទន្លេ, ត្រើយទន្លេ, ឆ្នេរទន្លេ (ដូច **តីរ**) ។

តដ ធ. **ឧស្សយេ** (**អវកេហេ**) **តដតិ** "ឡើងខ្ពស់,..." ភ្ជ. ។ **តដ** ប្ចុ. "ជ្រោះ" ទីធ្លាក់ចុះនៃភ្នំ។ **តដ** នប្ចុ. តដីឥ. "ឆ្នេរ, ច្រាំង" ។ **គិរិតដ** "ជ្រោះភ្នំ" ។ **នទីតដំ** ឬ **នទីតដោ** "ឆ្នេរស្ទឹង" ។

តឌ ធ. **ភាឍ្ឍនេ តណ្ហតិ ឱតណ្ហតិ** "គោះ, វាយ, ប្រហារ" រុ. ។ **ឱតណ្ហោ** ឥ. "សម្ដីគោះលេង, ពាក្យពោលលេងឥតប្រយោជន៍" ។

តណ្ហុល ប្ចុ. អង្ករ។ -**ភណ្ឌមត្ត** គុ. មានអង្ករបាក់ជាប្រមាណ, មានចុងនៃអង្ករជាប្រមាណ។ -**ទោណ** នប្ចុ. ទោណ:នៃអង្ករ, អង្ករមានទោណ:ជាប្រមាណ។ -**នាឡិមត្ត** គុ. វត្ថុត្រឹមតែនាឡិនៃអង្ករ, អង្ករមាននាឡិជាប្រមាណ។ -**នាឡិ** ឥ. នាឡិនៃអង្ករ, នាឡិដ៏ពេញដោយអង្ករ។ -**អនិបាតេយ្ យ** នប្ចុ. វត្ថុជាប្រយោជន៍ក្នុងផ្លូវមានអង្ករជាដើម, ស្បៀងមានអង្ករជាដើម។

តណ្ហុលីយ ប្ចុ. ម្រះព្រៅ,សព្ទនេះជាអត្ថនៃមារិសសព្ទ។

តណ្ហុលេយ្ យ ប្ចុ. ម្រះព្រៅ (ដូច **អប្ប្ យមារិស**) ។

តណ្ហាក្ខយ បុ. [តណ្ហា + ខយ] ធម៌ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា, វិ. **តណ្ហានំ ខយោ**> **តណ្ហាក្ខយោ** (**តណ្ហាក្ខយ**បើជាឈ្មោះរបស់មគ្គ ត្រូវប្រែថា ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃតណ្ហា, ជាឈ្មោះរបស់ផលត្រូវប្រែថា សេចក្ដីអស់ទៅនៃតណ្ហា, ជាឈ្មោះរបស់និព្វានត្រូវប្រែថា ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា)។ -**អន្ត** បុ. ទីបំផុតនៃធម៌ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា។ -**រត** គុ. អ្នកត្រេកអរហើយក្នុងធម៌ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា។

តណ្ហាក្ខយ បុ. ព្រះនិព្វាន (ដូច**និរោធ**) ។

តណ្ហា ឥ. [តស + ណ្ហា + អា-ឥ.] សេចក្ដីស្រេកឃ្លាន (ដូច**បិបាសា**), សេចក្ដីចង់បាន, សេចក្ដីប្រាថ្នា (ដូច **លោភ**), ចំណង់, នាងតណ្ហាជាឈ្មោះធីតានៃមារ, តណ្ហា (ដូច **ឯជា**), ធម្មជាតិជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យតក់ស្លុត, វិ. **តាសេតិ ឯតាយាតិ** >**តណ្ហា**) ។ -**ឧស្សាទ**ានាភាវ បុ. កិ.មិនមាននៃការខ្ពស់ឡើងនៃតណ្ហា, កិ.មិនមាននៃកិ.ដុសឡើងនៃតណ្ហា, កិ.មិនមាននៃកិ.ក្រាស់ឡើងនៃតណ្ហា។ -**គតិក** គុ. អ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងគតិនៃតណ្ហា។ -**ភាហសង្ខាត** គុ. ពោលគឺកិ.កាន់យកនៃតណ្ហា, គឺបណ្ឌិតពោលថាកិ.ចាប់កាន់នៃតណ្ហា។ -**ទិដ្ឋិនិស្សយ** បុ. និស្ស័យគឺតណ្ហានិងទិដ្ឋិ, តណ្ហានិស្ស័យនិងទិដ្ឋិនិស្ស័យ (ធម៌ជាគ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហានិងទិដ្ឋិ)។ -**ឧសយ** បុ. **តណ្ហានុសយ**, ធម៌ជាគ្រឿងដេកវៀយៗគឺតណ្ហា, កិលេសជាទីដេកតាមគឺតណ្ហា។ -**ពន្ធន** នបុ. វត្ថុជាគ្រឿងចងគឺតណ្ហា, ចំណងគឺតណ្ហា។ -**ភវបរិក្ខីណ** គុ. មានតណ្ហានិងភពអស់រលីងហើយ។ -**ភាវ** បុ. កិ.មិនមាននៃតណ្ហា។ -**ឆានទិដ្ឋិ**-**ញ្ជិត** នបុ. កិលេសជាតជាគ្រឿងញាប់ញ័រគឺតណ្ហានិងមានៈនិងទិដ្ឋិ, កិលេសជាតគឺបុគ្គលឲ្យញាប់ញ័រគឺតណ្ហានិងមានៈនិងទិដ្ឋិ។ -**លតា** ឥ. វល្លិគឺតណ្ហា, តណ្ហាដូចជាវល្លិ។ -**ឋគ្គ**ណ្ណ**នា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្ដីនៃតណ្ហាវគ្គ។ -**ឋ**ङ्ग**រី** បុ. ជាងឈើគឺតណ្ហា។ -**ឋន** នបុ. ព្រៃគឺតណ្ហា, តណ្ហាដូចជាព្រៃ។ -**ឋរ**-**ត្ត**ា ឥ. ព្រ័ត្រគឺតណ្ហា។ -**ឋសិក** គុ. អ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃតណ្ហា, អ្នកលុះក្នុងអំណាចនៃតណ្ហា, អ្នកធ្លាក់ចុះក្នុងអំណាចនៃតណ្ហា, វិ. **តណ្ហាឋសេ ឋត្តតីតិ**>**តណ្ហាឋសិកោ** (ចូរចងជា **ឧច្ចតិតទ្ធិត**, **បកតិតទ្ធិត** ផងចុះ) ។ -**ឋស** បុ. អំណាចនៃតណ្ហា, អំណាចនៃសេចក្ដីប្រាថ្នា។ -**ឱ**ម**រ**ីត**ៈ**សេចក្ដីវិបរីតនៃតណ្ហា។ - **ឱ**ន**ឋ** បុ. សេចក្ដីរីករាយព្រមដោយអំណាចនៃតណ្ហា។ -**ឱ**ម **ឱ** គុ. ស្មើដោយតណ្ហា។ -**ឱ**ន**ហ**ាម**ក្ខ**ិ**ត** គុ. គឺជ័រគឺតណ្ហាប្រឡាក់ហើយ, ដែលប្រឡាក់ហើយដោយជ័រគឺតណ្ហា។ -**ឱ**ត **ឱ** នបុ. ក្រសៃនៃតណ្ហា។

តតិយ បូ.សំ. [តិ + តិយ] បុ. ទី៣, គម្រប់៣, វិ. **តិណ្ណ្ហ ឫ តោ>តតិយោ**, ឥ. **តិ ស្សន្ន ឫ ណី >តតិយា**, នបុ. **តិណ្ណ្ហ ឫ ណំ>តតិយំ** ។ -**ផល** ន បុ. ផលទី៣។ -**មាស** បុ. ខែទី៣។ -**ទារ** បុ. វារ:ទី៣, វេនទី៣, លើកទី៣។ល។

តតោ និ. ធំទូលាយ, ពិស្តារ, ឆ្ងាយទូលាយ (ដូច **ទិត្ថតោ**) ។ ការណត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺហេតុប្រែថាព្រោះហេតុនោះ ។

តតោនិទាន គុ. [តតោ + និទាន] មានទុក្ខនោះជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល, មានទុក្ខនោះជាហេតុ, មាន...នោះជា... ។

តត្ត គុ. [តប + ត] ដ៏ក្តៅ, ក្តៅហើយ, គឺភ្លើងឲ្យក្តៅហើយ។ - **កបាល** បុ., នបុ. អំបែងដ៏ក្តៅ។ -**ភាព** បុ. ភាវ:នៃ....ជារបស់ក្តៅហើយ។

តត្ត អ. និយមដ្ឋានាទ្យត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺទីកំណត់ជាដើមប្រែថាក្នុងទីនោះជាដើម, **តត្រ**, **តហឺ**, **តហំ**, ក៏ជានិយមដ្ឋានាទ្យត្ថវាចក: ដែរ។

តត្រ អ. ដូច **តត្ត**។

តថប្បដិវេធនត្ថ បុ. [តថ + បដិវេធ + អត្ថ] សេចក្តីថាកិ.ចាក់ធ្លុះចំពោះនូវសេចក្តីពិត, សេចក្តីថាកិ.ត្រាស់ដឹងដោយពិត, សេចក្តីថាកិ.ចាក់ធ្លុះនូវសច្ច: ជារបស់ពិត។

តថភាព បុ. [តថ + ភាវ] ភាវ:នៃពាក្យនោះជាពាក្យពិត, ភាវ:នៃសច្ច:នោះជាធម៌ពិត។

តថរិវ និ. បដិភាគត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបប្រែថាមានឧបមាយ៉ាងនោះ ។

តថា និ. [ត + ថា] បដិភាគត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបបការ: នោះ, ដោយបការ:នោះ, យ៉ាងនោះ, ដូច្នោះ។ល។ -**ករណភាព** បុ. ភាវ:នៃកិ.ធ្វើយ៉ាងនោះ, ភាវ:គឺកិ.ធ្វើដោយបការ:នោះ។

តថាគត បុ. [តថា + អាគត, ឬតថា +គត] ព្រះពុទ្ធទ្រង់មកហើយដោយបការ: នោះ, ព្រះពុទ្ធទ្រង់ទៅហើយដោយបការ:នោះ (ព្រះតថាគត) (ដូច **ជិន**),សត្ត (ដូច **សត្ត**), វិ. **តថា អាគតោតិ>តថាគតោ**, **តថា គតោតិ>តថាគតោ**។ -**សាវក** បុ. សាវ័កនៃព្រះតថាគត។-**គារព** បុ. ភាវ:នៃសេចក្តីគោរពចំពោះព្រះតថាគត,សេចក្តីគោរពក្នុងព្រះតថាគត ។ -**ប្បដិវេធិត** គុ. គឺព្រះតថាគតឲ្យដឹងទូទៅហើយ, គឺព្រះតថាគតទ្រង់ប្រកាសហើយ។

តថានិបន្ន គុ. [តថា + និបន្ន] ដេកហើយយ៉ាងនោះ, កំពុងដេកដូច្នោះ។

តថារូប គុ. [តថា + រូប] មានសភាពយ៉ាងនោះ, មានរូបដូច្នោះ, វិ. **តថា រូ ម ំ យ ស្ស សោ >តថារូ ចោ។**

តថាវិធ គុ. [តថា + វិធ] មានប្រការ:យ៉ាងនោះ, វ. **តថា ១ វិធো ១តស្សាតិ> តថាវិធো**។

តថាហិ និ. បដិភាគត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបប្រែថាដោយប្រការដូច្នោះពិត,រីពាក្យដូច្នោះពិតមែន, មានឧបមាយ៉ាងនោះពិត ។

តថេរ និ. បដិភាគត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបប្រែថាដោយប្រការដូច្នោះមែនពិត, មានឧបមាយ៉ាងនោះមែនពិត, ចូរមើលឯវ៉ាងដើម។

តទङ្គ នបុં. [ត + អङ្ग, ចុះទ-អា.] អङ្គនោះ, អङ្គនៃ....នោះ, អङ្គនោះ។ ។ **-ववस** បុં. អំណាចនៃអङ្គនោះ។ **-वविक्खम्भनसमुच्छेदपटिप्पस्सद्धिनिस्सरणविमुत्ति** ឥ. តទङ្គវិមុត្តិនិងវិក្ខម្ភនវិមុត្តិនិងសមុច្ឆេទវិមុត្តិនិងបដិប្បស្សទ្ធិវិមុត្តិនិងនិស្សរណវិមុត្តិ, កិ. ផុតស្រឡះដោយអំណាចនៃអङ្គនោះ និងកិ. ផុតស្រឡះដោយអំណាចនៃកិ.សង្កត់សង្កិន និងកិ.ផុតស្រឡះដោយអំណាចនៃកិ.កាត់ផ្តាច់និងកិ.ផុតស្រឡះដោយអំណាច នៃកិ.រម្ងាប់ចំពោះ និងកិ.ផុតស្រឡះដោយអំណាចនៃកិ.រលាស់ចេញ។ **-विमुत्ति** ឥ. តទङ្គវិមុត្តិ កិ.ផុតវិសេសដោយអङ្គនោះ, កិ.រួចស្រឡះដោយអङ្គនោះ។។

តទនន្តរ នបុំ. [ត + អនន្តរ, ចុះទ-អា.] លំដាប់នៃកាលនោះ, លំដាប់អំពី....នោះ។

តទនរូប គុ. [ត + អនុរូប, ចុះទ-អា.] មានសភាពដ៏សមគួរដល់...នោះ, ដ៏សមគួរដល់....នោះ។

តទភិមុខ គុ. [ត + អភិមុខ, ចុះទ-អា.] មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់...នោះ។

តទហ កា.ស. [ត + អហ, ចុះទ-អា.] ថ្ងៃនោះ។

តទហុជាត គុ. [តទហ + ជាត, យកអនៃហ>ឧ] ដែលទើបនឹងកើតក្នុងថ្ងៃនោះ, កើតហើយក្នុងថ្ងៃនោះ (**អហសព្ទ** នេះ កាលបើរួមចូលជាបទសមាសហើយទៀងតែយកស្រ: **អ** របស់ខ្លួនជា **ឧ** ខ្លះ, ជា **ઇ** ខ្លះ)។

តទហុឫតជិត គុ. [តទហ+ឫតជិត] ដែលទើបនឹងបួសក្នុងថ្ងៃនោះ, បួសហើយក្នុងថ្ងៃនោះ។

តទា កា.ស. [ត + ទា] តទាត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺក្នុងកាលនោះ (ដូច **តទានិ**), ក្នុងកាលនោះ, គ្រានោះ។

តទាតˋ នបុំ. របស់ដែលកើតហើយក្នុងកាលនោះ (ដូច **តក្ខណ**) ។

តទានិ កា.ស. តទា។

តទុដ្ឋាយ អ. [ត + ឧដ្ឋាយ, ចុះទ-អា.] តាំងឡើងហើយអំពី....នោះ។

តទុបិយ គុ. [ត + ឧបិយ] ដ៏សមគួរដល់...នោះ, ដ៏សមគួរដល់បាយនោះ។

តទុបេតនិសា ឥ. រាត្រីប្រកបដោយពន្លឺព្រះចន្ទនោះ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ជុណ្ហា** សព្ទ។

តឆ្ឌាម នបុ. កម្រងនៃផ្ការនោះ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ហាល្យ** សព្ទ។

តនិ ធា. ១-**ចេតាយំ តន្ធតិ តន្ធិ** "នឹក, គិត, ចូលចិត្ត, ចុះចិត្ត" រុ. ។ ២-**ហីសាអនាទរេសុ តន្ធតិ** "បៀតបៀន, មិនអើពើ, មិនយកចិត្ត ទុក្ខដាក់, ក្រាញ, ក្ងៀច" រុ. ។ **តន្ធី** ឥ. "ការក្ងៀច, សេចក្ដីទម្រន់, ការក្រាញ, ការបំអៀក" ។ **ឧន្ធ** ឥ. "រោគកម (អុត)" = **ឧច្ច** -ស. ។

តនយ បុ. កូន (ដូច **សូនុ**) ។

តនុ នបុ. កាយ (ដូច **ឧទ្ធេវរ**), រង្វើល, ឈាវ (ដូច **ទ្ធិរឆ្ម**), ស្បែក, សំណាក (ដូច **តច**), ។ គុ. តិច, ស្គម, ស្ដើង (ដូច **ចរិត្ត** ឬ **ឆ្ម** ដូច **ឧ**) ។

តនុក គុ. [តនុ + ក-ស.] ស្រាល, ស្ដើង, ស្រាលស្ដើង, តូច។

តនុជ បុ. កូន (ដូច **សុត**) ។

តនុត្ត នបុ. [តនុ + ត្ត] ភាវ:នៃ....ដ៏ស្រាល, ... វិ. **តនុស្ស ភាវោ>តនុត្តំ**។

តនុភាវ បុ. [តនុ + ភាវ] ភាវ:នៃ....នោះជាធម្មជាតិដ៏ស្រាល, ភាវ:នៃទុក្ខនោះ ជាធម្មជាតស្រាលស្ដើង, ភាវ:ជាចិត្តស្រាល។

តនុភូតសោក គុ. [តនុភូត + សោក] អ្នកមានសេចក្ដីសោកដ៏ស្រាល, អ្នកមាន សេចក្ដីសោកដ៏ស្រាលកើតហើយ។ ភូតនេះប្រែក៏បានទេក៏បាន។

តនុរុហ នបុ. រោម (ដូច **ណោម**) ។

តនុសរីរ គុ. [តនុ + សរីរ] អ្នកមានសរីរ:ដ៏ស្រាល, វិ. **តនុ សរីរ អស្សាតិ> តនុសរីរោ** ។ **តនុ**<តនុ+ឧ=គុ. ស្រាល, ស្ដើង, តូច, ល្អិត, ឥ. ខ្លួន, សរីរ:, កាយ, រាងកាយ។

តនូកត គុ.,កិ. ចាំង, ឈ្ងស,ធ្វើឲ្យស្ដើង (ដូច **តច្ឆិត**)របស់ដែលចាំងហើយឬ ឈ្ងសហើយ។

តន្ត នបុ. [តនុ +ត] វត្ថុដែលគេលាត, -លា, -សន្ទឹង, (តម្បាញ), វិ. **តនិយតិ ទ្ធិត្ថារិយតីតិ >តន្តំ** ។ -**ទ្ធាយ** បុ. ជនអ្នកត្បាញនូវតម្បាញ (ជាងតម្បាញ), វិ. **តន្តំ ទ្ធាយតីតិ>តន្តទ្ធាយោ**។ -**សាលា** ឥ. រោងនៃ តម្បាញ។

តន្តទ្ធាយោ បុ. ជាងតម្បាញ (ដូច **ឆេសការ**) ។

តន្ធិ ឥ. [តនុ+ត] ព្រះបាឡី, ពុទ្ធវចន, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ចាឡ** សព្ទ, ធម្មជាតិដែលគេលា,ត្រដាង, សន្ទឹង, ខ្សែពិណ(ដូច **ទ្ធិណាគុណ**), ប្រធាន (ដូច **មុខ្ម**), ឧទាហរណ៍ (ដូច **សិទ្ធន្ត**), អម្ប:ះ (ដូច **តន្ត**), **តន្ត** (ដូចជា**តន្ធិ**ដែរ, ។ វិ.**តនិយតិ ទ្ធិត្ថារិយតីតិ>តន្ធិ** ។ ឥ. ជាបែបយ៉ាង, ជាបែបផែន។

តន្ត នបុ. អម្ប:ះ (ដូច **សុត្ត**) ។

តន្ធ ធា. **ធុជ្ជម្ពធារណេ តន្ធេតិ តន្ធយតិ** "ទ្រទ្រង់ទ្រព្យ, មានទ្រព្យ" ចុ. ។ **សតន្ធ** គុ. "ប្រកបដោយទ្រព្យ, មានទ្រព្យ, អ្នកមាន" ។

តន្ទី បុ. សេចក្តីលក់ (ដូច **សោប្ប**) ។ សេចក្តីប្រហែស (ដូច **បមាទ**) ។

តនិ ធា. ១- **សទ្ទឧបយោគេសុ តានេតិ តានយតិ** "ចេញសំឡេង, ពោល, សម្លាប់, ប្រហារ, បៀតបៀន" ចុ. ។
២- **ទិត្ថារេ តនោតិ តនិតុं តនិត្វា** "ផ្សាយទៅ, ពង្រីកទៅ, ធ្វើឲ្យសាយភាយ" ត. ។ **តនុ** បុ. "ដងខ្លួន, រាងកាយ, រូបរាង", គុ. "ស្រាល, ស្តើង, តូច, ឆ្មារ" ។ **ឋាយតនំ** នបុ. "ទីនៅ, អណ្តូង, ទីប្រជុំ, ទីកើត, ហេតុការណ៍" បានដល់ចក្ខុនិងរូបជាដើម, ជាបទបូរណដូចពាក្យថា "**ឆាយតនំ សិប្ប្យាយតនំ**"(**ស្ងូចិ**)។

តប បុ. [តប + អ] គុណធម៌ជាទីញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅឬជាគ្រឿងញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ (តបធម៌, វត្ត, វិ. **កិលេសេ តាបេតិ ឯត្ថ ឥ ឯតេ ឆ្ងាតិ>តបោ**។ - **បរិក្ខារ** បុ. បរិក្ខារសម្រាប់ប្រព្រឹត្តនូវតប:, បរិក្ខារនៃតប:។ -**បរិហានិ** នបុ. សេចក្តីសាបសូន្យនៃតប:។

តបចរណ នបុ. [តប + ចរ + យុ] កិ.ប្រព្រឹត្តនូវតប:, វិ. **ចរិយតេតិ>ចរណំ, តបស្ស ចរណំ >តបចរណំ**។

តបតិ កិ. [តប + អ + តិ-រ.] ក្តៅ, ក្តៅក្រហាយ, រុងរឿង។

តបនីយ នបុ. មាស (ដូច **សុវណ្ណ**) ។

តបន បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **រវិ**) ។

តបន្ត គុ. [តប + អ + អន្ត] កំពុងក្តៅ, កំពុងកម្តៅ, កំពុងហាលកម្តៅ, (កំពុងអែរ) ។

តបសី គុ. [តប + សី] អ្នកមានតប:, វិ. **តបោ យស្ស អត្ថីតি>តបសី។**

តបស្សី បុ. បុគ្គលគួរដល់សេចក្តីអនុគ្រោះ (**អនុកម្ប្យាយារហ**) បុគ្គលមានតប:ជាទ្រព្យ (ដូច **តបោធន**) ។ អ្នកមានព្យាយាមកម្តៅបាប, អ្នកបួស (ដូច **ឥសិ**) ។

តប បុ. ការសង្រួម, សីល (ដូច **សំយម**) ។

តបោវន នបុ. [តប + វន] ព្រៃគឺតប:, ព្រៃជាទីធ្វើនូវតបោកម្ម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អស្សម** សព្ទ ព្រៃជាទីធ្វើនូវព្យាយាមជាគ្រឿងញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ។ យកស្រៈ **អ** របស់ **ប** ជា **ឱ**។ បុ. អ្នកមានការសង្រួមជាទ្រព្យ, អ្នកបួស (ដូច **ភិក្ខុ**) ។

តប្ប្ចយ បុ. [ត + បច្ចយ] បច្ចយនៃ.... នោះ។

តប្ប្តិ កិ. [តប + អ + តិ-រ.] ក្តៅ, ក្តៅក្រហាយ។

តប្ប្ន នបុ. [តប + យ + យុ] ការក្តៅក្រហាយ, សេចក្តីក្តៅក្រហាយ, ជាទីក្តៅក្រហាយ, (សេចក្តីផ្ងៃត) ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីក្តៅក្រហាយ, ទីគឺសេចក្តីក្តៅក្រហាយ។

តប្ប្ន្ត គុ. [តប + យ + អន្ត] កាលក្តៅក្រហាយ, កំពុងក្តៅ។

តប្ឍន នបុ. សេចក្ដីផ្ទៃត (ដូច **សោហិច្ចំ**), ពេញ (ដូច **ឋីនន**) ។

តប្ឍាន គុ. [តប + យ + មាន] កំពុងហាល, កំពុងកម្តៅ, (កំពុងអែរ) ។

តប្ឍរ គុ. អ្នកមានវត្ថុនោះ១ជាប្រធានឬជាធំ (ដូច **អាសត្ត**) ។

តបិ ធា. ១- **ទិត្តិយំ តបតិ** "ភ្លឺ, រុងរឿង" ភូ. ។ អា. **ទិវា តបតិ អាទិច្ចោ** "ព្រះអាទិត្យភ្លឺតែក្នុងវេលាថ្ងៃ" -ស. ។

២- **ឧណ្ហេ តប្ឍតិ ឧត្ត្ឍតិ** "ខ្លាច, តក់ស្លុត, រន្ធត់,...″ ទិ. ។ **ឧត្ត្ឍ** នបុ. "សេចក្ដីតក់ស្លុត, ខ្លាច, រអា (បាប)″ ។

៣- **សន្ដាបេ តបតិ តប្ឍតិ សន្ដ្ឍតិ** "ដុត, កម្តៅ,...″ ភូ. ទិ. ។ **អាតាប** បុ. "សេចក្ដីព្យាយាម, សេចក្ដីក្តៅ,...″ ។ **អាតាបី** គុ. "អ្នកមានព្យាយាម" ។ **សន្ដ្ឍ** បុ. "សេចក្ដីក្តៅក្រហាយ" ។

៤- **ឆាហេ តបេតិ តបយតិ** "ឆេះ, ដុត, ក្តៅ" ចុ. ។ **តប** បុ. "តបធម៌មានសីលជាដើម, ការបំពេញព្រត, ការប្រតិបត្តិវតដុតកិលេស" ។ **តបនីយ** នបុ. "មាស" ។

៥- **ឋីណេ តបតិ តបេតិ តបយតិ តប្ឍនំ** "ផ្ទៃត" ...ភូ. ចុ. ។

តឋ ធា. **ឋិត្ដយំ តឋតិ** "ផ្ទៃត" ភូ. ។

តព្ងិបរីត គុ. [ត + វិបរីត] ដែលវិបរីតចាក...នោះ, ដែលផ្ទុយចាក...នោះ (វិ. **ឋិបរីត**<វិ + បរិ + ឥ + ត = វិបរីត, ផ្ទុយ, ខុស, ទំនាស់) ។

តម បុ. សេចក្ដីលង់, រង្ងៃង (ដូច **ម្ហោ**), សេចក្ដីងងឹត (ដូច **ឥមិរ**, **អន្ធការ**), សំខ្យាម្យ៉ាង, គុណគឺអតិវិសេស (ដូច **ចាបតម**) ។

តមវិនោទន គុ. [តម + វិ + នុទ + យុ] អ្នកបន្ទោបង់នូវងងឹតឬអ្នកបន្ទោបង់នូវងងឹតដោយប្រក្រតី, វិ. **តមំ វិនោទេតិ សីលេន ឋាតិ**>**តមវិ-នោទនោ**។

តមសា ឥ. [តម + នា-វិ., យក **ឆា**-វិ. >អា, ចុះស-អា.] គឺងងឹត។

តមាល បុ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង (ដូច **តាបិញ្ជោ**), **សមុទ្ទសមីបជោ សាម-ទណ្ណោ ឥរុ** ឈើនេះស្លឹកវាសម្ផ្ទុរក្រហមខ្មៅច្រើនដុះកែ្ករមាត់សមុទ្រ (ដីកា) ។

តមោភូត គុ. [តម + ភូត] មានងងឹតកើតហើយ, ជាលោកងងឹត។

តម្ព គុ. ទង់ដែង, ស្ពាន់ (**ណោហភេទ**), សម្ផ្ទុរក្រហម (ដូច **រត្ត**), ក្រហមទន់ (ដូច**ម**ញ្ជ),លោហៈពណ៌ក្រហម។ បុ. ឈ្មោះត្រកូលនៃដំរីម្យ៉ាង។ -**ទាឋិកចោរឃាដក** គុ. បុរសអ្នកសម្លាប់នូវចោរឈ្មោះតម្ពទាឋិក, អ្នកសម្លាប់នូវចោរមានចង្ហ្ងមដ៏ក្រហម។ -**ភាជនបូ** គុ.ដ៏ពេញក្នុងភាជន៍ជាវិការៈនៃលោហៈមានពណ៌ក្រហម, ដ៏ពេញក្នុងភាជន៍មានពណ៌ក្រហម, -ជាវិការៈនៃទង់ដែង។ -**ម**ត្ដិ**ភា** ឥ. ដីមានពណ៌ក្រហម, ដីស្ពិតមានពណ៌ក្រហម។

តម្ពក បុ. បន្ទៃត្រកួន (ដូច **កលម្ពក**) ។
តម្ពចូឡ បុ. សត្វមាន់ (ដូច **ករ្ពុ**) ។
តយា បុ.ស. [តុម្ហ + នា-រិ. >តយា] គឺអ្នក, គឺលោក, ... ។
តយី បុ. វេទ (ដូច **វេទ**) ។
តយោជនវត្ថុ នបុ. [តយោជន + វត្ថុ] រឿងនៃជន៣នាក់។
តយ ធ. **គតិយំ តយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។
តរ បុ. រលក (ដូច **ឆ**) ។
តរ បុ. ខ្លារខិន (ដូច **មិគាធ**) ។
តរណី ឥ. ទូក, សំពៅ, កប៉ាល់ (ដូច **នាវា**) ។
តរមានរូប គុ. [តរមាន + រូប] មានរូបរហ័សរហួន, មានសភាពរហ័សរហួន។
តរល គុ. ញាប់ញ័រ, ឃ្លោង (ដូច **ចលោ**) ។ នបុ. បបរ (ដូច **យាគុ**) ។
តរិ ឥ. ទូក, សំពៅ, កប៉ាល់ (ដូច **នាវា**) ។
តរु នបុ. ដើមឈើ (ដូច **ករ**) ។
តរुណ គុ. [តរ + ឧណ] កម្លោះ(ដូច **យុវ**), ប្រុសកម្លោះ (ដូច **សុសុ**), ថ្មី (ដូច **ន**), ក្រមុំ, ជំទង់, ក្មេង, ខ្ចី, (រិ. **ពាលតាវ តរតីតি**> **តរुណោ**, - **ណា**, - **ណំ**) ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...នៅក្មេង។ -**តាលក្ខន្ធប្បមាណ** គុ. មានដើមនៃត្នោតជំទង់ជាប្រមាណ, ប៉ុនដើមនៃត្នោតជំទង់។ -**ទារកការ** បុ. កាលនៃទារកនៅក្មេង។ -**បុត្ត** គុ. មានកូនខ្ចី។ -**ភាវ** បុ. ភាពនៃខ្លួនជាស្រីក្រមុំ, -នៅក្មេង។ -**មកុល** នបុ. ក្រពុំខ្ចី, នោបខ្ចី, ខ្ចីនិងក្រពុំ។ - **ឋ** បុ. មានកូនខ្ចី, មានកូនគោខ្ចី។ -**ទិបស្សន** គុ. មានវិបស្សនានៅខ្ចី។ -**សង្ខភាវ** បុ. ភាវ:នៃខ្លួនជាព្រះឥន្ទ្រក្មេង, -កម្លោះ។ -**សង្ខ** បុ. ព្រះឥន្ទ្រក្មេង, -កម្លោះ។ -**សីហ** បុ. សីហ:ក្មេង។ -**ឥត្ថី** ឥ. ស្ត្រីក្មេង, ស្ត្រីក្រមុំ, ស្ត្រីជំទង់។
តរुណី ឥ. ស្រីក្រមុំ (ដូច **យុវតី**) ។
តរ បុ. ក្ជន, ដៃ (ដូច **ឧឡុម្ប**) ។
តរ ធ. ១- **ឆ្លងតរណេសុ តរតি ឧត្តរតি ឧតរតি** "ឆ្លងទៅ, បណ្តែតទៅ,..." ភូ. ។ **តរណ** នបុ. "ការឆ្លងទឹក, នាវា" ។ សព្ទជាវេវចន:នៃ **តរណំ: នាវា ឆ្ជ តរ តរំ ឧោតោ តរណំ ឧត្តរ ជលយានំ** -**ស**. ។ **តិត្ថ** នបុ. "កំពង់, កំពង់ដៃ, កំពង់ទឹក, លទ្ធិខុសចាកពុទ្ធសាសនា, បុគ្គលដែលគួរគោរពមានអាចារ្យជាដើម, ឧបាយ, ផ្លូវត្រូវ, ទឹកដីស្អាត" ។ **ឱតារ** បុ. "ទោស, ចន្លោះ, ឱកាស, ប្រហោង" (សូចិ) ។ **តរ** បុ. "ខ្លាឆ្កែគឺខ្លារខិន" (តរ+ធ) (សូចិ) ។ **តរី តរណី** ឥ. "នាវា, ទូក,..." (តរ+ណ្ឍ, តរ+យុ) (សូចិ) ។

២- **សម្ភមេ ករតិ ករិតោ** "រិលវល់, វល់" ភ្ល. ។ **ករណ្ដោ** បុ. "រលក" ។

តល	គុ.	ស្មើគ្នា (ដូច**ករូប**), ផ្ទៃ, បាត, ចំណែកខាងក្រោម (ដូច**អធោ**) ។
តលមត្ត	គុ.	[តល + មត្ត] ត្រឹមតែផ្ទៃ, ប៉ុនផ្ទៃ, មានផ្ទៃជាប្រមាណ។
តលសត្ថិក	នបុ.	[តល + សត្ថិ + ក] លំពែងគឺផ្ទៃដៃ។ -**សិក្ខាបទ** នបុ. **តលសត្ថិកសិក្ខាបទ**, សិក្ខាបទគឺបណ្ដិតកំណត់ដោយលំពែងគឺផ្ទៃដៃ។
តលញ្ញាន	នបុ.	ស្ពាមនៃជើងនោះ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យបទសព្ទ។
តលិ	ធា.	**បតិដ្ឋាយំ តាលេតិ តាលយតិ** "តាំងនៅមាំ, ជាទីអាស្រ័យ" ចុ. ។ **តាល** បុ. "ដើមគ្នោត" ។**តល** នបុ. "ផ្ទៃ, បាត" ។ **ភូមិតលំ** "ផ្ទៃផែនដី" ។ **ចាទតល** "បាតនៃជើង" ។
តវ	បុ.ស.	[តុម្ហ + ស-វិ. >តវ] នៃអ្នក, ដល់អ្នក, ...។
តស	បុ.	[តស + អ] សេចក្ដីតក់ស្លុត, អ្នកតក់ស្លុត។ ការគ្រាច់ទៅមក (ដូច**ចរាចរ**) ។
តសន្ដិ	កិ.	[តស + អ + អន្ដិ-វ.] តក់ស្លុត, រន្ធត់។
តសរ	បុ.	[តស + អរ] ខ្នារ។ -**ឋ្ឋិ** ឥ. កញ្ជ្រែងនៃខ្នារ, កញ្ជ្រែងដាក់នូវខ្នារ, ខ្នារសម្រាប់ការអម្ពោះឬសូត្រ (ដូច **សុត្តវេឋនំ**)។
តសិត	គុ.	[តស +ឥ-អា. + ត] គឺតណ្ហាឲ្យតក់ស្លុតហើយ, គឺ...ឲ្យតក់ស្លុតហើយ។
តសិតា	ឥ.	តណ្ហា (ដូច **ឯជា**) ។
តស្មា	វិ.ស.និ	[ត + ស្មា-វិ.] ព្រោះហេតុនោះ, ហេតុដូចនោះ។
តស្មឹ	វិ.ស.និ	[ត + ស្មឹ-វិ.] នោះ, ក្នុង...នោះ។
តស្សន	នបុ.	សេចក្ដីស្រេក (ដូច **បិបាសា**) ។
តស្សៃ	ធា.	**សន្ដជ្ជនេ តស្សេតិ តស្សយតិ** "គម្រាម, សម្ដុត,...˝ ។
តស	ធា.	**បិបាសាយំ តស្សតិ បរិតស្សតិ បរិតស្សនា តសិនា តសិតោ តណ្ហា** "ស្រេច, ប្រាថ្នា, ចង់" ទិ. ។
តហឺ	និ.	និយមដ្ឋានាទ្យត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺទីកំណត់ជាដើមប្រែថា ក្នុងទីនោះជាដើម ។
តហំ	ក.ស	**តហឺ**។
តឡាក	បុ.	ស្រះ (ដូច **សរ**) ។
តឡ	ធា.	**ឆាឡនអាឃាតេសុ តាឡេតិ តាឡយតិ បតាឡេតិ បតាឡយតិ** "វាយ, គោះ, ដំ, សំពង, ប្រហារ, សម្លាប់" ចុ. ។ **តាឡ** នបុ. "គ្រឿងតន្ត្រីម្យ៉ាងសម្រាប់វាយគោះ" ។ **កំសតាឡ** នបុ. "លោហ: ឬសំរិទ្ធសម្រាប់វាយឬគោះ" ។ **តាឡោ**បុ. "សោឬកូនសោ" ។

តា, តេ ធា. **ចាលនេ តាយតិ** "ចិញ្ចឹម, រក្សា, ថែទាំ, ជាទីពឹង" ទិ. ។ **តាណ** នបុំ. "ព្រះនិព្វាន, ការរក្សា, ការចិញ្ចឹម, ការពារ" ។ **តាត** បុំ. "ឪពុក", គុ. "អ្នកចិញ្ចឹម, អ្នករក្សា" ។ **បរិត្ត** នបុំ. "ព្រះបរិត្ត, ព្រះពុទ្ធមន្ត" រក្សាជុំវិញ វិ. **មហាតេជវន្តតាយ សមន្តតោ សត្ថានំ តយំ ឧបន្ធនំ ឧបសគ្គញ្ច តាយតិ រក្ខតីតិ បរិត្តំ** (សូចិ) ។ **គោត្ត** នបុំ. "គោត្រ, ត្រកូល, សៃស្រឡាយ" (គោ+តា) វិ. **គោ ឆុច្ចតិ អតិធានំ ពុទ្ធិ ច តំ តាយតីតិ គោត្តំ** -ស. ។ **ឆក្ខត្ត** នបុំ. "ផ្កាយនក្ស្ត្រ, ផ្កាយឫក្ស" រក្សាដំណើរទៅ, វិ. **ឆក្ខនំ គមនំ តាយតិ រក្ខតីតិ ឆក្ខត្តំ** (មើល**ខរ**) -ស. ។

តាណ នបុំ. [តា + យុ] សេចក្តីទីពឹង, ទីពុំនាក់, ទីពឹងផ្នែក, ជាទីជ្រកកោន។ ព្រះនិព្វាន (ដូច**លេន**) ។ -**តា** ឥ. សេចក្តីទីពឹង, ភាវ:នៃសេចក្តីទីពឹង,...។ -**អត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់សេចក្តីទីពឹង,...។ -**ភាវ** បុំ. ភាវ:នៃ...ជាទីពឹង, ភាវ:នៃធម្មជាតជាទីពឹងផ្នែក, ... ។

តាត អា.និ. ជាពាក្យសម្រាប់ហៅចំពោះតែបុរសថាបពិត្របិតា, -ឪ, -ឪពុក, នៃអ្នក, -ក្ងន,.. (ដូច **ជនក**) ។ គុ. គ្រប់គ្រង, រក្សា, ចិញ្ចឹម (ដូច **គោបាយិត**) ។

តាទិភាវសណ្ឋិត គុ. [តាទិភាវ + សណ្ឋិត] អ្នកតាំងនៅព្រមហើយដោយភាពជាតាទិបុគ្គល, អ្នកតាំងនៅព្រមហើយដោយភាពនៃខ្លួនជាអ្នកមានតាទិគុណ, .. ។

តាទិស គុ. [ត+ទិស+ក្ងិ] ដូចនោះ, ប្រាកដដូចនោះ, វិ. **សោ ឥិយ ទិស្សតីតি>តាទិសោ**។

តាទី គុ. [ត + ទិស + ក្ងិ] អ្នកនឹងធឹង, អ្នកជាតាទិបុគ្គល, អ្នកមានតាទិគុណ, អ្នកប្រាកដដូចនោះ (អ្នកមិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌) ។

តាបនា អ.ន. ឈ្មោះតាបនា។

តាបន នបុំ. តាបননរកជាឈ្មោះមហានរកមួយ ។

តាបស បុំ. [តប + ស] អ្នកមានតប:,តាបស, អ្នកបួស (ដូច **ឥសី**), បព្វជិត អ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ (តាបស), វិ. **តបោ យស្ស អត្ថីតি>តាបសោ**។ -**ឬ្ជ** ក.វិ. បួសនៃបុគ្គលជាតាបស, បួសដោយភាវ:នៃខ្លួនជាតាបស (បួសជាតាបស) ។

តាបសតរុ នបុំ. ឈើនេះពួកតាបសច្រើនត្រូវការដោយផ្លែឈើនេះមានបន្លាច្រើនមានក្នុងមជ្ឈិមប្រទេស។ ឈើរបស់តាបស (ដូច **ឥន្ទ្ធនី**) ។

តាបិញ្ជ បុំ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង (ដូច **ឥមាណো**), (ចូរមើល **ឥមាល**) ។

តាបិត គុ. [តប + ណ + ត] គឺ...ឲ្យក្តៅហើយ។

តាបេតិ ក. [តប + ណ + តិ-រ.] ញ៉ាំង...ឲ្យក្តៅ, ឥម្ដៅ។

តាបេត្វា អ. [តប + ណោ + ត្វា] ញ៉ាំង...ឲ្យហើយ, កម្តៅហើយ។
តាបេន្ត គុ. [តប + ណោ + អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឲ្យក្តៅ, កាលកម្តៅ។
តាប បុ. សេចក្តីក្តៅក្រហាយ, សេចក្តីរង្គៀស (ដូច **ក្ករ្ចុ**), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អាតាប** សព្ទ ។
តាម្ព គុ. ក្រហម, មានពណ៌ក្រហម។ -**បណ្ណិ**-**ទីប** បុ. កោះឬទ្វីបឈ្មោះ **តាម្ពបណ្ណិ** (ទ្វីបជាទីនៅនៃជនអ្នកមានបាតដៃក្រហម) ។ -**ឥម្ម**ិ-**ក**-**ស**-**ទិ**-**ស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយដំបូកមានពណ៌ក្រហម។
តាម្ពលី ឥ. ម្ល (ដូច **ឆាគលតា**) ។
តាយ-**ស្ស**ុ កិ. [តា + ណយ + ស្ស-ប.] ចូររក្សា, ចូរគ្រប់គ្រង, ចូរចិញ្ចឹម (តាមទម្លាប់ថា ចូរចម្ល) ។
តាយ ធា. **សន្ធានបាលនេសុ តាយតិ តាយនំ** "ជាប់តំណមក, រក្សា,...″ ភូ. ។
តារ-**ក**-**ក**-**ស**-**ត**-**ណ** ឥ. [តារ+ក-ស. +អា-ឥ.] ផ្កាយ, (ដូច **ឧឡុ** ឬដូច **ត**) ។ កែវភ្នែក (ដូច **នេត្តមជ្ឈ**) ។ **តារ ឯ**>**តារ**-**ក**-**ណ**ឥ. សេចក្តីសម្គាល់ដោយផ្កាយ។ -** គ**-**ណ** បុ. ពួកនៃផ្កាយ។
តារ-**ន្ត**-**ន** នបុ. ផ្កាយឬកម្សាន់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ចិត្ត** សព្ទ ។
តារ-**យ**-**ន្ត** គុ. [តរ + ណយ + អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឲ្យឆ្លង, កាលចម្ល។
តារ ឥ. ផ្កាយ (ដូច **ឆ**-**ក**-**ត**-**ត**) ។ កែវភ្នែក (ដូច **អ**-**ក**-**ម**-**ជ**-**ជ**) ។ សំឡេងខ្ពស់ក្រៃលែង (ដូច **ឧ**-**ច**-**ច**-**ត**-**ត**-**រ**-**ស**-**ស**-**ន**) ឬ (**ឧ**-**ច**-**ច**-**ត**-**ត**-**ត

តាលី បុ. ដើមជ្រៃ, ដើមទ្រាំង, ដីកាប្រាប់ថាដើមនេះស្រដៀងគ្នានឹងដើមត្នោត។

តាល បុ. មួយចំអាមម្រាមកណ្តាលគឺលាមេដៃនិងម្រាមកណ្តាលឲ្យត្រង់រាស់ទៅ ហៅមួយតាល, សម៉ិតភេក (ដូច **ទ្វិតេធិកា**) ។

តាវ និ. បរិច្ឆេទត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺការកំណត់ប្រៃថាប៉ុណ្ណោះ, មុន, សិន, ក្នុងខណ:នោះ, ដោយពិត,... ដរាបនោះ, ចូរមើល **ឯត្តាវតា** ខាងដើម, មួយទៀត **តាវ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺសាកល្យ ទាំងអស់ប្រៃថា ត្រឹមនោះ ឧ. **យាវទត្ថំ តាវតហិតំ** ប្រយោជន៍ឬត្រូវការត្រឹមណាកាន់យកត្រឹមនោះ, មាណប្រមាណ, **អវធិ** កំណត់, ដែន, **អវធារណ** ប្រៃថា ដោយពិត, **យាវ** ក៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **សាកល្យ**, **មាណ**, **អវធិ**, **អវធារណ**ដែរ។

តាវកាលិកត្ត បុ. [តាវកាលិក+អត្ត] សេចក្តីថាកាយនោះជារបស់ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាលត្រឹមនោះ, អត្តថាប្រព្រឹត្តទៅតាមកាលកំណត់ (សេចក្តីថាកាយនោះដូចជារបស់ខ្ញីគេ) ។

តាវតក គុ. [តាវត + ក] មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ, មានប្រមាណត្រឹមនោះ។

តាវតា និ. បរិច្ឆេទត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថ គឺការកំណត់ ប្រៃថាកំណត់ត្រឹមនោះ, កំណត់ប៉ុណ្ណោះ, ចូរមើល **ឯត្តាវតា** ខាងដើម។ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ, -ត្រឹមនោះ, ដោយកាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ, -ត្រឹមនោះ។

តាវត្តឹស គុ. [តាវត្តឹស+ណ] មានឋានឈ្មោះតាវត្តិង្ស:ជាទីនៅអាស្រ័យ (ឋានឈ្មោះតាវត្តិង្ស:, -ទេវលោកឈ្មោះតាវត្តិង្ស:), វិ. **តីហិ អធិកា តឹ-ស>តេត្តឹស**, **តេត្តឹស ឯវ>តាវត្តឹសំ**, **តាវត្តឹសំ និវាសោ ឯតេសន្តិ>តាវត្តឹសា** (**ទេវា**) ។ -**ទេវនគរ** នបុ. នគរនៃទេវតាឈ្មោះតាវត្តិង្ស។ -**ទេវលោក** បុ. ទេវលោកឈ្មោះតាវត្តិង្ស, លោកជាទីនៅនៃទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស។ -**ភវន** នបុ. ភពជាទីកើតនៃទេវតាឈ្មោះតាវត្តិង្ស។

តាវមហន្ត គុ. [តាវ + មហន្ត] ធំប៉ុននោះ, ធំប៉ុណ្ណោះ, ធំត្រឹមនោះ, ទំហំប៉ុននោះ។

តាស បុ. [តស + ណ] សេចក្តីតក់ស្លុតឬអ្នកតក់ស្លុត, វិ. **តសនំ>តាសោ**, **តសតីតិ ទា >តាសោ**។ -**ករណ** នបុ. កិ.ធ្វើនូវសេចក្តីតក់ស្លុត។

តាសេត្វា អ. [តស + ណេ + ត្វា] ឲ្យតក់ស្លុតហើយ។

តាសិ ធា. **ទារណេ តាសេតិ តាសយតិ** "ហាម, ឃាត់, ការពារ" ចុ. ។

តាឡ នបុ. ក្ងានសោ (ដូច **កុញ្ជិកា**) ។ ប្រដាប់ភ្លេងដែលតាន់មានគងឬរគាំងជាដើម (**ភ្ជ្ជរិយន្ត**) ដើមត្នោត ។

តាឡ្ឍិន្ត**ឡ** បុ. ប្រហោងនៃក្ងានសោ (ដូច **កុញ្ជិកាទ្វារ**) ។

តាឡិត គុ. [តឡ+ឥ-អា. + ត] គឺបុគ្គលវាយហើយ, -ដេញហើយ, -ដំហើយ, -គោះហើយ, -ប្រហារហើយ។

តាឡ្យិយមាន គុ. [តឡ + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺបុគ្គលកាលវាយ,...។

តាឡ្យេន្ត គុ. [តឡ + ណ + អន្ត] កាលវាយ,... ។

តិក គុ. [តិ+ក] មានប្រមាណ៣, ពួក៣, វិ. **តីណិ បរិមាណានិ អស្សាតិ> តិកំ** (បកតិសំខ្យាតាំងពី **ទ្វិ**, **តិ**, ជាដើមឡើងទៅបើមានចុះកប្ចង្ខ័យនៅចុងទៅជា « **ទ្វិក**ឬ**ទុក**, **តិក**, **ចតុក្ក** » ដូច្នេះត្រូវដឹងថាជាពួកបរិមាណតទ្ធិតមានន័យដូចនេះដែរ) ។ -**ចតុក្កជ្ឈាន** នបុ. ឈានមានប្រមាណ៣និងឈានមានប្រមាណ៤, ឈានពួកបីនិងឈានពួកបួន។

តិកិច្ឆក បុ. ពេទ្យ, ហ្ម (ដូច **ភេគហារី**) ។

តិកិច្ឆា ឥ. [កិ-កិត + ឆ + អ + អា-ឥ.] កិ.រក្សា, កិ.ថែទាំ, វិ. **តិកិច្ឆនំ> តិកិច្ឆា**។

តិកិច្ឆា ឥ. ការរក្សាភេគ (ដូច **បតិក្រិយា**) ។

តិកិច្ឆាបេតិ កិ. [កិ-កិត + ឆ + ណាបេ + តិ-វ.] ញ្ជាំង....ឲ្យរក្សា, ឲ្យថែទាំ។

តិកិច្ឆិត គុ. [កិ-កិត + ឆ + ឥ-អា. + ត] គឺរក្សាហើយ, -ថែទាំហើយ។

តិកិច្ឆិត្វា អ. [កិ-កិត + ឆ + ឥ-អា. + ត្វា] រក្សាហើយ, ថែទាំហើយ, ព្យាយាមហើយ។

តិកូដ បុ. ភ្នំត្រីកូដ

តិក្ខត្តុំ និ. [តិ + សកឹ>តិក្ខត្តុំ] វារៈនៃ....៣, (វារៈ៣ដង, ៣លើក, ៣គ្រា) ។

តិគ ធា. **គតិយំ ភេកតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **ហីសាយំ តិកុណ្ណាតិ តិគុណ្ណាតិ** "ចៀតចៀន" សុ. ។

តិខិណ គុ. [តិជ, ជ>ខ + ឥន, ឥន>ឥណ] មុត, ដ៏ក្លាមុត, ក្លា (ដូច**តិព្ភ**), ដ៏ខ្លាំងក្លា, ក្លាហាន, ពូកែ, ដ៏ឆើត, ជំនាញ, មោះមុត, អង់អាច។ -**ធារ**គុ. មានមុខដ៏មុត។ -**ផល**គុ. មានផលដ៏ក្លា។ -**ភេសជ្ជ** នបុ. ថ្នាំដ៏ក្លា, ថ្នាំដ៏ក្លាហាន។ -**មន** គុ. មានសេចក្តីស្រវឹងដ៏ក្លាហាន, ... ។

តិគាវុតប្បមាណ គុ. [តិគាវុត + បមាណ] មានគាវុតបីជាប្រមាណ (១គាវុតត្រូវជា១០០ សិន) ។

តិគាវុតិក គុ. [តិគាវុត + ណិក] មានគាវុត៣ជាប្រមាណ, ប្រកបដោយគាវុត៣, វិ. **តីណិ គាវុតានិ>តិគាវុតំ**, **តិគាវុតេន និយុត្តោ> តិគាវុតិកោ**។

តិចីវរ នបុ. [តិ + ចីវរ] ត្រៃចីវរ, ចីវរបី, វិ. **តីណិ ចីវរានិ>តិចីវរំ**។

តិដ ធា. ១-**និសានតិក្ខតាករណេ ១ មាសុ ភេជតិ តិតិក្ខតិ** "សំលៀងសម្រួច, ធ្វើឲ្យមុត, អត់ធន់, ស៊ូទ្រាំ" ភូ. ។ **តិតិក្ខា** ឥ. "អំណត់, ការ

អត់ឱន, ការស្ងប់ស្ងាត់" (តិ-តិជ+ខ) ។ **តិក្ខ** គុ. "មុត, ស្រួច, មោះមុត" បាលីថា**តិក្ខប្ញញ្ញោ** "អ្នកមានប្រាជ្ញាស្រួច, ប្រាជ្ញាឆ្នើម" (តិជ+ខ) ។ **តិខិណ** គុ. "មុត, ស្រួច, មោះមុត" (តិជ+ឥន) ។ **តេជ** នបុં. "ព្រួញ, ក្ងានសរ" (តិជ+ឃ) ។ **តេជ** បុં. "ព្រះអាទិត្យ, ភ្លើង, តេជៈ, អំណាច, អានុភាព, សេចក្តីក្តៅ" -ស. ។

២-**និសានេ តិណ្ណោ** គុ. "មុត, ស្រួច" ឥតកិរិយាទេ-ស. ។ វិ. **តិតិក្ខតីតិ តិណ្ណោ** (**តិជ+ណ** សូចិ) ។

តិដ្ឋ	កិ.	[ឋា>តិដ្ឋ + អ + ហិ-ប., លុបអនិងហិ-ប.] ចូរតាំងនៅ, ចូរបិតនៅ, ចូរឈប់។
តិដ្ឋតិ	កិ.	[ឋា + អ + តិ-រ.] បិតនៅ, តាំងនៅ។
តិដ្ឋតុ	កិ.	[ឋា + អ + តុ-ប.] ចូរបិតនៅ, ចូរតាំងនៅ, ចូរឈប់។
តិដ្ឋថ	កិ.	[ឋា + អ + ថ-ប.] ចូរបិតនៅ,... ។
តិដ្ឋនដ្ឋាន	នបុំ.	[តិដ្ឋន + ឋាន] ទីជាទីតាំងនៅ, ... ។
តិដ្ឋេយ្យាសិ	កិ.	[ឋា + អ + ឯយ្យាសិ-ស.] គប្បីតាំងនៅ,... ។
តិណ	នបុំ.	[តិណ + អ] **តិណជាត** គឺសត្វមានគោជាដើមតែងស៊ី (ស្មៅ), វិ. **តិណិយតេ គោណាទីហិ អនិយតេ ខាទិយតេតិ>តិណំ**។ -**ករឡ** នបុំ. រង្វេលជាវិការ:នៃស្មៅ, រង្វេលគឺបុគ្គលធ្វើដោយស្មៅ។ -**កណាប** បុំ. បាច់នៃស្មៅ, សំណុំនៃស្មៅ។ -**ភាជ** បុំ. ម្រែកនៃស្មៅ។ -**ភហន** នបុំ. ស្ពាតនៃស្មៅ, ស៊ីមទ្រុមនៃស្មៅ។ -**អគ្ត** គុ. ចុងនៃស្មៅ។ -**អត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់ស្មៅ។ -**ឧទ្ទាស** គុ. មានស្មៅជាទោស, មានស្មៅជាគ្រឿងប្រទូស្ត។ -**បរិយាស** បុំ. ស្មៅជាដែល, ស្មៅជារបស់ដែល។ -**ឋានុកា** គុ. ទ្រនាប់ជើងជាវិការ:នៃស្មៅ។ -**រាសិ** បុំ. គំនរនៃស្មៅ។ -**ឥណ្ណិបលិវេឋិត** គុ. គឺស្មៅនិងវល្លិព័ន្ធព័ទ្ធហើយ, (ខ្លះថាគឺវល្លិនៃស្មៅរុំព័ទ្ធហើយ) ។ -**សាកិយ** បុំ. ឈ្មោះតិណសាកិយ: (សាកិយ:ស្មៅ) ។ -**ហារក** គុ. អ្នកនាំទៅនូវស្មៅ (អ្នកវែកនូវស្មៅ), វិ. **តិណានិ ហរតីតិ >តិណហារកោ**។
តិណវ	បុំ.	ស្ពរម្យ៉ាង។
តិណសូល	នបុំ.	ម្លិះរួត (ដូច **មល្លិកា**) ។
តិណុក្ក	ឥ.	[តិណ + ឧក្ក] គប់ភ្លើងជាវិការ:នៃស្មៅ, គប់ភ្លើងគឺបុគ្គលធ្វើដោយស្មៅ, វិ. **តិណេហិ កតា ឧក្ក>តិណុក្ក**។
តិណ្ណ	គុ.	[តរ + ត, ត>ឥណ្ណ, លុបរ] ឆ្លងហើយ, គឺ...ឆ្លងហើយ។
តិណ្ហ	គុ.	[តិជ + ហ, ជ>ណ] ដ៏មុត,.. (ជាវេវចន:នៃ **តិខិណ**) ។
តិណ	ធ.	**អនេ តិណោតិ** "ស៊ី, បរិភោគ" ត. ។ **តិណំ** នបុំ. "ស្មៅ" វត្ថុដែលសត្វស៊ី ។ **ភូតិណំ ភូតិណកំ** នបុំ. "ស្លឹកគ្រៃ" ស្មៅដុះលើ

ផែនដី (ស្ងួចិ) ។

តិតាលមត្ត	គុ.	[តិតាល + មត្ត] មានដើមត្នោតបីដើមជាប្រមាណ (មានជួរនៃដើមត្នោតបីជាប្រមាណ, បីជួរដើមត្នោត) ។
តិតិក្ខតិ	កិ.	[តិ-តិជ + ខ + តិ-វ.] អត់ទ្រាំ, អត់ធន់។
តិតិក្ខនា		អ្នកមានសេចក្ដីអត់ធន់ (ដូច **ខន្តិមា**) ។
តិតិក្ខា	ឥ.	[តិ-តិជ + ខ + អា-ឥ.] សេចក្ដីអត់ទ្រាំ, ការអត់ធន់, វិ. **តិតិក្ខនំ ខមនំ>តិតិក្ខា**។ -**សង្ខាត** គុ. ពោលគឺសេចក្ដីអត់ទ្រាំ, គឺបណ្ឌិតពោលថាសេចក្ដីអត់ធន់។
តិតិក្ខា	ឥ.	សេចក្ដីអត់ធន់ (ដូច **ខន្តិ**) ។
តិត្ត	គុ.	រសល្វីង។
តិតិក្ខិស្សុ	កិ.	[តិ-តិជ + ខ + ឥ-អា. + ស្សុ-ភ.] នឹងអត់ទ្រាំ, នឹងអត់ធន់។
តិត្តក	បុ.	ដើមអំបែងថ្ងៃ, អង្ការ (ដូច **បដោល**) ។
តិត្តិ	ឥ.	[តិប + តិ] សេចក្ដីឆ្អែត, ការឆ្អែត, កិ.ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ (ដូច **តប្ឆ**)។ គុ. តិជ +តិ = ល្វីង, រសល្វីង។
តិត្តិក	គុ.	[តិត្តិ + ណិក] មានរសល្វីង។
តិត្តិរ	បុ.	សត្វទទា។
តិត្ថ	បុ.	គ្រូមានអាចារ្យជាដើម (ដូច **ឥសិ**), **ឧបាយ**, ។ នបុ. កំពង់ (ដូច **អវតារ**), ទឹកដែលស្អាត (ដូច **ឃ្ងតម្ពុ**), **ទិដ្ឋិ** ឬ **លទ្ធិ** ។
តិត្ថមគ្ត	បុ.	[តិត្ថ + មគ្ត] ផ្លូវជាទីទៅកាន់កំពង់ទឹក, ផ្លូវត្រង់កំពង់ទឹក។
តិត្ថាមុខី	គុ.	[តិត្ថ + អភិមុខ] អ្នកមានមុខឆ្ពោះទៅកាន់កំពង់ទឹក។
តិត្ថាយតន	នបុ.	[តិត្ថ + អាយតន] កំពង់ទឹក, លទ្ធិដូចជាកំពង់ទឹក។
តិត្ថិយ	បុ.	[តិត្ថ + ឥយ] **តិរ្ថិយ** (និគ្រន្ថអ្នកមានលទ្ធិដូចជាកំពង់ជាទីឆ្លង) ។ -**ឥត្ថ**នបុ. រឿងនៃតិរ្ថិយ។ -**សាវក**បុ. សាវ័កនៃតិរ្ថិយ។ -**អាវាម**បុ. អាវាមនៃតិរ្ថិយ។
តិថិការណានក្ខ-ត្តយោគ	បុ.	[តិថិ +ការណ + នក្ខត្ត + យោគ] កិ.ប្រកបដោយនក្ខត្តឬក្សមានតិថីជាហេតុ, កិ.ប្រកបនៃនក្ខត្តឬក្សគឺហេតុនៃតិថី។
តិថី		ថ្ងៃ។
តិទស	គុ.	[តិ+ទស] ទេវតាអ្នកនៅក្នុងបុរីឈ្មោះតិទសៈ, ទេវតាអ្នកនៅក្នុងឋានត្រៃត្រឹង្ស (ទេវតាអ្នកមានបរិមាណបី, វិ. **តិសេ្សា ទសា បរិមាណា យេសន្តិ>តិទសា**, អភិ.សុ.) ។
តិទសាសយ	បុ.	លំនៅនៃទេវតា, ស្ថានសួគ៌ (ដូច **តិទិវ**) ។
តិទស	បុ.	ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **អមរ**) ។
តិទិវ	បុ.	ទេវលោក, ស្ថានសួគ៌ (ដូច **ទិវ**) ។

តិទិវគ្គត គុ. [តិទិវ + គត] អ្នកទៅហើយកាន់ព្រៃទិព, អ្នកទៅហើយកាន់ឋានសួគ៌ (អ្នកទៅហើយកាន់លោកជាទីលេងនៃទេវតាបីរូប) ។

តិទិវាធារ បុ. ភ្នំទ្រទ្រង់នូវស្ថានសួគ៌គឺភ្នំព្រះសុមេរុ (ដូច **ឧសុ**) ។

តិទិវាធិភូ បុ. ព្រះឥន្ទ (ដូច **ទាសវ**) ។

តិនីស បុ. ដើមផ្ចិក (ដូច **អតិមុត្តក**) ។

តិន្ត គុ. [តិម + ត] ទទឹកហើយ, សើមហើយ។ -**ចីវរក** គុ. អ្នកមានចីវរទទឹកហើយ, វិ. **តិន្តំ ចីវរំ យេសំ តេ>តិន្តចីវរកោ**។ -**មុខ** គុ. អ្នកមានមុខទទឹកហើយ។

តិន្តិណី ឥ. ដើមអម្ពិល (ដូច **ចិញ្ចា**) ។

តិន្ត បុ. ទទឹក, សើម, ជ្រាយ (ដូច **កិលិន្ន**) ។

តិន្ទុក បុ. ដើមទន្លាប់ (ដូច **ការលក្ខន្ធ**) ។

តិបិដកធរ គុ. [តិបិដក + ធរ + អ] អ្នកទ្រទ្រង់នូវបិដកបី, -នូវព្រះត្រៃបិដក (អ្នកចេះចាំនូវព្រះត្រៃបិដក), វិ. **តិបិដកំ ធារេតីតি>តិបិដកធរោ**។

តិបុ នបុ. សំណ, សំណភក់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សីស** សព្ទ។ -**ឋិនា** ឥ. គូ ឬស្ទាមភ្លោះដ៏ពេញដោយសំណភក់, គូនៃសំណភក់។

តិបុដា ឥ. វល្លិប្រេងក្រហម (ដូច **តិវុតា**) ។

តិបុសមត្ត គុ. [តិបុស + មត្ត] មានផ្លែឪឡឹកជាប្រមាណ, ប៉ុនផ្លែឪឡឹក។

តិព្ព គុ. មុត, ក្លា (ដូច **តិណ្ហ**), មាំ, ក្រៃលែង (ដូច **ទឬ**), ដ៏ខ្លាំងក្លា។ -**រាគ** គុ. អ្នកមានរាគ:ដ៏ក្លា, អ្នកមានរាគ:ដ៏ក្លៀវក្លា ។

តិមិ បុ. ឈ្មោះត្រីធំម្យ៉ាងក្នុងមហាសមុទ្រ។

តិមិង្គល បុ. ឈ្មោះត្រីធំម្យ៉ាងក្នុងមហាសមុទ្រ។

តិមិន្ទ បុ. ឈ្មោះត្រីធំម្យ៉ាងក្នុងមហាសមុទ្រ។

តិមិរបិង្គល បុ. ឈ្មោះត្រីធំម្យ៉ាងក្នុងមហាសមុទ្រ។

តិមិរបុញ្ជ បុ. [តិមិរ + បុញ្ជ] ដុំនៃអ័ព្ទ, ដុំនៃពពក, ដុំនៃងងឹត, គំនរនៃ... ។

តិមិរ នបុ. សេចក្តីងងឹត (ដូច **អន្ធការ**) ។

តិមិស នបុ. សេចក្តីងងឹត (ដូច **តម**) ។

តិមីសិកា ឥ. រាត្រីប្រកបដោយសេចក្តីងងឹត, រនោច (**តមុស្សន្ធា**) ។

តិម្ពរু បុ. ដើមទន្លាប់ (ដូច **តិន្ទុក**) ។

តិម្ពរুសក បុ. [តិម្ព + ឱ្ស + ក-ស. + ru-អា.] ផ្លែទន្លាប់។ -**អាទិទានមត្ត** គុ. កុសលត្រឹមតែកិ.ឲ្យនូវវត្ថុមានផ្លែនៃទន្លាប់ជាដើម។

តិម្ពរুសក បុ. ដើមទន្លាប់ (ដូចកា **លក្ខន្ធ**)

តិមិ ធា. **អន្ធភាវេ តេមតិ តិណ្ណោ តេមិតុं** "ទទឹក, សើម" ភូ. ។ **តេមិយោ** បុ. "នាមព្រះពោធិសត្វឈ្មោះតេមិយ:" ។

តិយាមមត្ត គុ. [តិយាម + មត្ត] មានយាមបីជាប្រមាណ, ត្រឹមតែយាមបី។

តិយាមរត្តិ ឥ. [តិយាម+ រត្តិ] រាត្រីមានយាមបី, វិ. **តយោ យាមា ឯត្ថាតិ>តិយាមា, តិយាមា រត្តិ>តិយាមរត្តិ**។

តិយាមា ឥ. វេលាយប់ (ដូចនិសា) ។

តិយោជន នបុં. [តិ+យោជន] យោជន៍បី, វិ. **តីណិ យោជនានិ>តិយោជនំ**។ -**ភូមិ** ឥ. ផែនដីមានយោជន៍បីជាប្រមាណ។ -**មត្ថក** បុં. ទីបំផុតនៃយោជន៍បី។ -**សតាយាម** គុ. មានបណ្តោយមានរយនៃយោជន៍បីជាប្រមាណ។ -**សតិក** គុ. មានរយនៃយោជន៍បីជាប្រមាណ, ប្រកបដោយរយនៃយោជន៍បី។ -**សតុព្ភេធ** គុ. មានកិ. ខ្ពស់ឡើងអស់ទីមានរយនៃយោជន៍បីជាប្រមាណ, មានរយនៃយោជន៍បីជាចំណែកខ្ពស់។ -**សហស្សវិត្ថត** គុ. មានទទឹងមានពាន់នៃយោជន៍បីជាប្រមាណ, មានពាន់នៃយោជន៍បីជាចំណែកទទឹង។

តិរ និ. តិរោត្តរាចក:, ចូរមើល **តិរិយំ** មួយទៀត **តិរោ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **បិធាន** បិទ, **តិរិយំ** ទទឹង។

តិរក្ការ បុં. សេចក្តីមើលងាយ (ដូចអវមាន) ។

តិរច្ឆាន បុં. [តិរ + អញ្ច, អញ្ច>ច្ឆ + យ] សត្វទៅទទឹង, ឬសត្វទៅក្នុងទទឹងតិរច្ឆាន (ដូច **តិរច្ឆានគត**), វិ. **តិរិយំ អញ្ចតីតិ>តិរច្ឆានោ**, (**អភិ.សូចិ**)។ (តិរ + ឆាន) សត្វទៅក្នុងខាងក្រោម (**តិរច្ឆាន**), វិ. **តិរន្តិ អធោ គច្ឆន្តីតិ >តិរច្ឆានោ**, (យ. អភិ.) ។ -**កថា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលនូវតិរច្ឆានឬពោលប្រារព្ធនូវតិរច្ឆាន។ -**យោនិបទ** នបុं. ស្នាមជើងជាទីទៅកាន់កំណើតនៃតិរច្ឆាន។ - **យោនិ** ឥ. កំណើតនៃតិរច្ឆាន។

តិរច្ឆានគត គុ. [តិរច្ឆាន + គត] តិរច្ឆាន, សត្វតិរច្ឆាន, **តិរច្ឆានោ ឯវ>តិរច្ឆានគតោ** (គត-ស័ព្ទនេះមានកន្លែងខ្លះមិនមែនជា «សកត្ត» ទេអាចប្រែថា «ទៅ, ដល់, កើត » តាមដំណើរសេចក្តីបាន, ឧ. **តិរច្ឆានេស បដិសន្ធិគ្គហណវសេន គតោ ឧប្បន្នោតិ>តិរច្ឆានគតោ**) ។ -**ត្ត** នបុं. ភាវ:នៃ...នោះជាសត្វតិរច្ឆាន, -ជាសត្វទៅហើយកាន់កំណើតនៃតិរច្ឆាន។

តិរច្ច បុं. សត្វតិរច្ឆាន (ដូច **តិរច្ឆាន**) ។

តិរណបរិញ្ញា ឥ. [តិរណ+បរិញ្ញា] ធម្មជាតិគឺ...គប្បីកំណត់ដឹងដោយការពិចារណា (ឈ្មោះតិរណបរិញ្ញា) ។ ប្រើជា «**តីរណបរិញ្ញា**» ក៏បាន។

តិរិយ និ. តិរោត្តរាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺខាងក្រៅប្រែថាខាងក្រៅ, ទទឹង, **តិរោ** ក៏ដូចគ្នានិង **តិរិយំ** ដែរ។ ទទឹង, ក្នុងទទឹង, ខាងក្រៅ។

តិរីដក នបុं. សម្បកឈើ (ដូច **ឥក្ខុ**) ។

តិរេត្វា អ. [តិរ + ណ + ត្វា] ពិចារណាហើយ, ត្រួតត្រាហើយ, លៃលកហើយ។ប្រើជា «**តីរេត្វា** » ក៏បាន។

តិរោករណី ឥ. សំពត់រនាំង (ដូច **ជវនិកា**) ។

តិរោកុឌ្ឍ នបុ. [តិរោ + កុឌ្ឍ] ខាងក្រៅនៃជញ្ជាំង, វិ. **កុឌ្ឍស្ស តិរោ>តិរោកុឌ្ឍំ**។ -**អនិ**គុ. (សូត្រ) មានតិរោកុឌ្ឍសូត្រជាដើម។ -**អនុមោទនា** ឥ. ធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាមដោយអំណាចនៃតិរោកុឌ្ឍសូត្រ។

តិរោធាន នបុ. ការបិទ, ការគ្រប, គម្រប (ដូច **ឋិធាន**) ។

តិរ ធា. **អធោគតិយំ តិរតি** "ទៅខាងក្រោម, ចុះទាប" ភូ.។ **តិរច្ឆោ តិរច្ឆានោ** បុ. "សត្វតិរច្ឆាន" ទៅទាប -ស. ។ ប៉ុន្តែមតិ -សូចិថា (<តិរិយំ+អញ្ច+ណ, តិរិយំ+អញ្ច+យុ) វិ. **តិរិយំ អញ្ចតីតি តិរច្ឆো**, **តិរិយំ អញ្ចតីតি តិរច្ឆានោ តិរិយស្ស តិរោ**, **អញ្ចតិស្ស ច្ឆো ច្ឆានោ** -(សូចិសមជាង) ។

តិល នបុ. លូ។ -**តណ្ឌុលសប្បិជ្ជាណិតវត្ថច្ឆាទនាទិបុណ្ណ** គុ. ដ៏ពេញដោយវត្ថុមានលូ និងអង្ករ និងទឹកដោះជ្រូ និងទឹកអំពៅនិងវត្ថុជាគ្រឿងបិទបាំងគឺសំពត់ជាដើម។ -**តណ្ឌុលសប្បិជ្ជាណិតាទិ** គុ. (វត្ថុ) មានលូនិងអង្ករនិងសប្បិនិងទឹកអំពៅជាដើម។ -**តេល** នបុ. ប្រេងនៃលូ, ប្រេងដែលកើតអំពីលូ, ប្រេងដែលបុគ្គលធ្វើហើយអំពីលូ។ -**មត្ត** គុ. មានលូជាប្រមាណ, ប៉ុនលូ។

តិលក បុ. [តិល + ក] ប្រជ្រុយ(ដូច **ឋិត្តក**) ដើមទ្រមូច(ដូច **តិលកាលក** ឬដូច **ខុរក**), (ទោសមានលូជាប្រមាណ, ទោសប៉ុនគ្រាប់លូ) ។

តិលកាហតគត្ត គុ. [តិលក+ អាហត + គត្ត] មានខ្លួនគឺប្រជ្រុយបៀតបៀនទូទៅហើយ, មានខ្លួនសៅហ្មងហើយដោយប្រជ្រុយ។

តិលកាឡក បុ. ប្រជ្រុយ (ដូច **តិលក**) ។

តិលក្ខណ នបុ. [តិ+លក្ខណ] ត្រៃលក្ខណ៍, លក្ខណៈ៣, ធម្មជាតជាគ្រឿងកំណត់ ៣យ៉ាង។

តិលបណ្ណិ នបុ. ចន្ទន៍ក្រហម (ដូច **រត្តចន្ទន**) ។

តិលពីជ នបុ. ចកបាយទា, ពងទឹក (**សេវាល**) ។

តិលសङ្ខលិកា ឥ. [តិលសङ្ខុល + ណិក-ស.] នំឬចំណីដែលលាយដោយលូ (នំលូ, នំទ្រាបលូ), វិ. **តិលេហិ មិស្សា សङ្ខុលា>តិលសङ្ខុលា**, **តិលសङ្ខុលា ឯវ >តិលសङ្ខុលិកា** ។ ប្រើជា «**តិលសङ្ខុលីកា**» ក៏បាន។

តិលិច្ឆ បុ. ពស់ត្បាល់, ពស់ផ្ទៃកនាម (ដូច **គោនស**) ។

តិលិន្ទិក បុ. សព្ទប្រកបដោយលិង្គ៣ , សព្ទជាត្រៃលិង្គ។

តិលិ ធ ១- **ឆតិយំ តិលតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ល. ។
២-**សិនេហនេ តិលតិ តេលេតិ តេលយតិ** "ធ្វើឲ្យជាប្រេង, ចេញប្រេងឬខ្លាញ់"ភ្ល. ចុ.។ **តិល** បុ. នបុ. "ដើមល្ង" ។ **តិលក** បុ. "ប្រជ្រុយ, អាចម៍រុយ, ចំណុចខ្មៅដែលគេចុចត្រង់ថ្ងាស់-ចិញ្ចើម" (សូចិ) ។ **តេល** នបុ. "ប្រេងល្ង, ប្រេង" ដូចពាក្យថា **សាសបតេលំ** "ប្រេងស្ពៃ" **មធុកតេលំ** "ប្រេងស្រគំ" សម្បីខ្លាញ់សត្វដែលគេចំម្រាញ់ចេញមកក៏ហៅថា **តេលំ** ដែរ **សូករតេលំ** "ប្រេងជ្រូកជាដើម"។

តិវគ្ត បុ. ពួក៣គឺ ធម្ម១ កាម១ អត្ត១, ធម្មគឺសមាចារកាមគឺសុខអត្តគឺសព្ជ្ញ ១ ។

តិវស្សិក គុ. [តិវស្ស +ណិក] មានឆ្នាំបី, ប្រកបដោយឆ្នាំបី, ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាលភ្លៀងបី។

តិវិជ្ជាធិ គុ. វិជ្ជា៣ជាដើម, សព្ជ្ញនេះជាអត្ថនៃវិជ្ជាសព្ជ ។

តិវិធ គុ. [តិ+វិធ] មានបការ:បី, មានបីយ៉ាង, វិ. **ឆយោ ទ្វិធា បការ យស្ស ឆ>ឆ>ឆ>

គុ. ប្រកបដោយយោជន៍៣០, មានយោជន៍៣០ជាប្រមាណ។

តុ និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺវិសេសប្រែថា តែថា, **អវធារណ** ប្រែថា មែនពិត, បទបូរណ បំពេញបទ។

តុឍ គុ. ខ្ពស់ (ដូច **ឧច្ច**) ។

តុច្ច គុ. [តុច + ឆ] ទទេ, សូន្យ (ដូច **សុញ្ញ**) ។ -**ភូ** បុ. ក្ពមទទេ។ -**ខេត្តភូមិ** ឥ. ផែនដីនៃស្រែទទេ។ -**ភណ្ដបូរណ** នបុ. កិ.ញ្ចាំងល្ងែងទទេឲ្យពេញ, កិ.បំពេញនូវល្ងែងទទេ។ -**ភណ្ដ** បុ. ល្ងែងទទេ, បន្ទប់ទទេ។ -**ភ្ជហណភាវ** បុ. ភាវ:នៃកិ.កាន់យកទទេ។ -**ជិណ្ណ** គុ. ចាស់ទទេ។ -**បច្ចិ** ឥ. កញ្ជ្រែងទទេ។ -**បត្តហត្ថ** គុ. មានបាត្រទទេក្នុងដៃ។ -**ចាដិ** ឥ. ភាជន:ទទេ។ -**ចោឬិល** អ.ន. ភិក្ខុឈ្មោះ តុច្ចបោបិល: (ភិក្ខុអ្នកមានស្លឹករឹតទទេ) ។ -**ភាជន** នបុ. ភាជន:ទទេ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ....ជារបស់ទទេ។ -**រវំ** កិ.វិ. ស្រែកទទេ, ងាវទទេ។ -**រូប** គុ. មានរូបទទេ , មានសភាពទទេ។ -**ឱិហារ** បុ. វិហារទទេ, វត្ដទទេ។ -**សកដ** នបុ. រទេះទទេ។ -**សភាវ** គុ. មានសភាពទទេ។ -**ហត្ថ** គុ. មានដៃទទេ។

តុដ្ឋ ធា. **ពលបាលនេសុ តុដ្ដេតិ តុដ្ដយតិ** "អាច, មានសមត្ថភាព, មានកម្លាំង, ចិញ្ចឹម, រក្សា" ចុ. ។

តុឌ ធា. **ហឹសាយំ ពលេ ច ភោជតិ តុណ្ដតិ** "ចៀតចៀន, មានកម្លាំង, មានសមត្ថភាព" ភ្ជ. រុ. ។

តុណ្ដ ធា. **ហឹសាពលទានានិកេតនភាសាសុ តុណ្ដេតិ តុណ្ដយតិ** "ចៀតចៀន, អាច, មានសមត្ថភាព, មានកម្លាំង, ឲ្យ, នៅ, អាស្រ័យ, ពោល, និយាយ" ចុ. ។

តុដ្ឋ គុ. [តុស + ត] ត្រេកអរហើយ អ្នករីករាយ (ដូច **ឬីត**)។ -**ចិត្ត** គុ. អ្នកមានចិត្តត្រេកអរហើយ, វិ. **តុដ្ឋំ ចិត្តំ យស្ស សោ>តុដ្ឋចិត្តោ**។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកត្រេកអរហើយ។ -**មនុស្ស** បុ. មនុស្ស អ្នកត្រេកអរហើយ។ -**មានស** គុ. អ្នកមានចិត្តត្រេកអរហើយ, អ្នកមានឆន្ទ:មានក្នុងចិត្តត្រេកអរហើយ។ -**ហដ្ឋ** គុ. ទាំងត្រេកអរហើយទាំងរីករាយហើយ, អ្នកត្រេកអរហើយរីករាយហើយ។

តុដ្ឋិ ឥ. [តុស + តិ, តិ>ដ្ឋិ, លុបស] សេចក្ដីត្រេកអរ(ដូច **ឥិត្ដិ**), វិ. **តុសនំ> តុដ្ឋិ**។ -**ឆាយ** បុ. ចំណែកគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យដោយសេចក្ដីត្រេកអរ, រង្ហាន់គឺបុគ្គលគប្បីឲ្យដោយសេចក្ដីត្រេកអរ។ -**ភាវមត្ដុភាវវស** បុ. អំណាចនៃភាវ:នៃសេចក្ដីត្រេកអរនិងភាវ:នៃសេចក្ដីអៀនខ្មាស់។

តុដ្ឋិឆាយ បុ. រង្ហាន់, របស់គំនាល់ (ដូច **បុណ្ណ្ណបត្ត**) ។

តុដ ធ. **ករលហាកម្ម្ជនិ តុដតិ** "ឈ្លោះ, ទាស់ទែង, វិវាទ" ភ្ញ. ។

តុឌ ធ. **តោឌនេ តុណ្ហតិ** "ចឹក, ចោះ, ពាំ" រុ. ។ **តុណ្ហ** បុ. "ចំពុះ" អា. **តុណ្ហេនាឌាយ** "ពាំដោយចំពុះ" -ស. ។

តុណ្ហ នបុ. [តុឌ + អ] ចំពុះ, ចំពុះមាត់, មាត់, ព្រួញ (ដូច **មុខ**)។

តុណ្ហិល អ.ន. ជ្រូកឈ្មោះ **តុណ្ហិលៈ**។

តុណ្ហិលោទាទ បុ. [តុណ្ហិល + ឱវាទ] ឱវាទនៃជ្រូកឈ្មោះ **តុណ្ហិលៈ**។

តុណ្ហ គុ. ឆាប់, រហ័ស (ដូច **សីឃ**) ។

តុណ្ហាយ បុ. ជាងដេរ, ជាងជុល (ដូច **សោចិក**) ។

តុណ្ហី អ.និ. **ហោនត្ថទាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺស្ងៀម, អ្នកស្ងៀម, អ្នកមានសេចក្តីស្ងៀម។ -**តាវមត្ត** គុ. ដោយអាការគ្រាន់តែភាវៈនៃ...ជាអ្នកស្ងៀម, ដោយហេតុត្រឹមតែ...។ -**តាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកស្ងៀម។ -**ភូត** គុ. ជាអ្នកស្ងៀម។ -**ហាសី** គុ. (<តុណ្ហី + អាស+ណី, ចុះម-អា.) អ្នកអង្គុយស្ងៀម, វិ. **តុណ្ហី អាសតីតិ>តុណ្ហីហាសី**។

តុណ្ហីតាវ បុ. សេចក្តីស្ងៀម, មិននិយាយ (ដូច **អតាសន**) ។

តុណ ធ. **ភោជិណ្ណ តោណតិ** "រៀច, ភ្ជាង, ង" ភ្ញ. ។

តុណ ធ. **ឫរណោ តុណោតិ តុណយតិ** "ពេញ, បំពេញ" ចុ. ។ **តុណី** ឥ. "បំពង់សរ" វិ. **តុណោន្ត ឫរន្ត សរ ឯត្ថាតិ តុណី** -ស. ។ **ត្ថណី ត្ថណោ** (**ស្ងចិ**) ។

តុត នបុ. ដែកចំពុះទុងសម្រាប់ចាក់គល់ត្រចៀកដំរី, ចន្លូញ (ដូច **បតោទ**) ។

តុទ្ធ្ យតិ បុ. ប្រពន្ធនិងប្តី (ដូច **ជានិបតិ**) ។

តុទ ធ. **ញ្ញថនេ តុទតិ ឱតុទតិ** "ធ្វើឲ្យអន្តរាយ, ចាក់, ចាក់ដោត, រំខាន" ភ្ញ. ។ កម្ម. **តុជ្ជតិ ឱតុជ្ជមានោ**។ អា. **តុទន្ត ទាចាហិ ជនា** "ជនទ.ចាក់ដោតគ្នាដោយវាចា" -ស. ។**ទេទនាតិតុន្ធោ** កិ. គុ. "ត្រូវវេទនាចាក់ដោតក្រៃលែង" (វេទនា+អតិ +តុទ +ត) ។ **តុត្ត** នបុ. "កង្វេរ" ដែលមានបន្លាសម្រាប់ចាក់គល់ត្រចៀកដំរី, (តុទ+ត្ត+ត្ត+ត) ។ **តុន្ធទាយោ** បុ. "ជាងជុល, ជាងប៉ាក់" (ស្ងចិ) ។ **បតោទោ** បុ. "ជន្លូញ" (ប+តុទ+ណ+ស្ងចិ) ។

តុន្ធ នបុ. [តុទ + ត] បំណះ។

តុប ធ. **ហ្ម ីសាយ តោបតិ តុប្ប ីតិ** "ជៀតជៀន" ភ្ញ. ទ. ។

តុផ ធ. **ហ្ម ីសាយ តោផតិ** "ជៀតជៀន" ភ្ញ. ។

តុ ្ម ធ. **ហ្ម ីសាយ តុ ្ម ីតិ** "ជៀតជៀន" ភ្ញ. ។

តុ ្ម ធ. **ហ្ម ីសាយ ីតុ ្ម ីតិ** "ជៀតជៀន" ភ្ញ. ។

តុ ្ម នបុ. ផ្ទ្ម ីលទ ីក (ដូច **ក ីណ ្ម ីកា**), រង្ វ ីស ្ម ីណ ១ ១ (ដ ូ ច **ឧ ទ ្ ធ ្ ម ីក**) ។

តុ ្ម ី បុ. ឃ្លោក (ដូច **ណ ្ ម ី**) ។

តុម្ហ ធា. **អន្ធតាវេ តុម្ហតិ** "ទទឹក, សើម" ភ្ញ. ។ **ឧទកតុម្ហ** បុ. "កុន្ទីទឹក, ក្ដមទឹក, កុណ្ដីទឹក" ។ **តុម្ហ** បុ. នបុ. (ដូច **ឧទកតុម្ហ**)។

តុម្ហាទិស គុ. [តុម្ហ + ទិស + ក្ងិ] ប្រាកដដូចជាអ្នក,..។

តុម្ហាទិសី ឥ. [តុម្ហ + ទិស + ក្ងិ, ចុះ ឦ] ប្រាកដដូចជានាង, ...។

តុម្ហេ បុ.ស. [តុម្ហ + យោ-វិ.] រីអ្នកទាំងឡាយ, នូវ... ។

តុរគ បុ. សេះ (ដូច **ហយ**) ។

តុរङ्ग បុ. សេះ (ដូច **ទាហ**) ។

តុរិក្ខ បុ. កំញាន (ដូច **ឥណ្ហាក**) ។

តុរិតតុរិតំ កិ.វិ. រួសរាន់, ឆាប់ៗ, ភ្លាមៗ, រហ័សៗ។

តុរិត គុ. អ្នកដើររហ័ស, អ្នកដើរឆាប់ (ដូច **ទេគី**) ។

តុរិយ នបុ. តន្ត្រី,ឆាប់, រហ័ស (ដូច **ខិប្ប**)។ -**តាឡិកទាទិតនិគ្ឆោសសទ្ធ** បុ. សំឡេងដ៏គឹកកងនៃតន្ត្រីទាំងគឺបុគ្គលវាយហើយទាំងគឺបុគ្គលប្រគំហើយ (**តាឡិត** -សព្ទនេះថា « វាយ, ដេញ, ដំ, ក្ងូត, ទះ ») ។

តុលា ឥ. [តុល +អ+ អា-ឥ.] (ធម្មជាតិ) សម្រាប់ថ្លឹង, ជញ្ជីង (មាន **ភណ្ឌ**), ចំនួន១០០បល (**បលសត**), ដូចគ្នា, ស្មើគ្នា (ដូច**សទិសត្ត**), (ធ្នឹម, ត្រាជូធ្នឹមផ្ទះជាអវយវៈនៃផ្ទះ (**មន្ទិរន្ត** ឬ **គេហានំ ទារុពន្ធត្ថំ ឋបិតា**), វិ. **តុលយតិ មិណាតិ ឯតេនាតិ>តុលា**។ -**ឧជ្ជាទិ** គុ. (អំពើកោង) មានអំពើកោងដោយជញ្ជីងជាដើម។ -**សជ្ជាជ្ជារ-ឧទាជ្ជាតឋានគោឋានសិឆទនិដ្ឋកា** ឥ. ធ្នឹមនិងក្របនិងសន្ទះនៃទ្វារនិងបង្ហួចនិងបង្ករ់និងក្បឿង។

តុលិតធម្ម គុ. [តុលិត + ធម្ម] អ្នកមានធម៌ថ្លឹងហើយ។

តុលិយ បុ. ឆ្នាបា (ដូច**ឧក្ខ្ជិ**ពិ**ឡ**ាលោ**ឬ**ឧ**ក្ខ**ិ**ពិ**ឡ**ាល) ។

តុল্য គុ. ស្មើគ្នា, ដូចគ្នា, ប្រហែលគ្នា, ស្រដៀងគ្នា (ដូច**សទិស**) ។

តុលិ ធា. **ឧម្ហានេ តោលេតិ តោលយតិ** "ថ្លឹង, ស្ទង់, ធៀប, វាស់, វាល់" ចុ. ។**តុលា** ឥ. "ជញ្ជីង, ត្រាជូ, ឈ្មោះខែទី១០នៃសុរិយគតិ, ធ្នឹមផ្ទះ" ។**តុលន** នបុ. "ការថ្លឹង, ការវាស់ឬវាល់, ការធៀបធ្នឹម" ។

តុវដ្ដ ធា. **និបជ្ជាយំ តុវដ្ដេតិ តុវដ្ដយតិ** "ដេក" ចុ. ។ អា. **ឆព្ទ្ធ្ជិយ តិ ក្ខ ឯកមញ្ញេ តុវដ្ដេន្ដិ** -ស. ។

តុវដ ក.វិ. ឆាប់, រួសរាន់, រហ័ស, ភ្លាម (ដូច **លម្ហ**)។

តុវំ បុ.ស. [តុម្ហ + សិ-វិ. ឬអំ-វិ.] រីអ្នក, នូវអ្នក, ... ។

តុស បុ. ទ្រព្យ, សម្ដ្ដ (ដូច **សាបតេយ្ យ**) ។

តុសតិ ក. [តុស + អ + ត-ន.] ត្រេកអរ។

តុសិត អ.ន. ភពឬទេវលោកឈ្មោះតុសិត។ -**បុ** នបុ. បុរីឈ្មោះតុសិត។ -**ភវន** នបុ. ឋានជាទីកើតនៃទេវតាឈ្មោះតុសិត, ភពឈ្មោះ

		តុសិត។ -**វិមាន** នបុં. វិមានក្នុងភពឈ្មោះតុសិត។
តុសិត្វា	អ.	[តុស + ឥ-អា + ត្វា] ត្រេកអរហើយ។
តុសិស្សតិ	កិ.	[តុស + អ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងត្រេកអរ។
តុស្សតិ	កិ.	[តុស + យ + តិ-រ.] ត្រេកអរ។
តុស្សនភាវ	បុំ.	[តុស្សន + ភាវ] ភាវៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ, ភាវៈគឺសេចក្តីត្រេកអរ។
តុស្សិ	កិ.	[តុស + យ + ណ្យ-អជ្ជ.] ត្រេកអរហើយ។
តុសិ	ធា.	១- **សទ្ទេ តុសតិ** "ចេញសំឡេង, ពោល, និយាយ, ស្រែក" ភ្ញ. ចុ. ។ ២-**តុដ្ឋិយំ តុស្សតិ សន្តុស្សតិ តោសនំ សន្តុដ្ឋី តុដ្ឋិ តុដ្ឋោ តុដ្ឋញ្ញ តុស្សិតញ្ញ សន្តោសោ** "ត្រេកអរ, រីករាយ" ទិ. ។ **សន្តុដ្ឋិតា** ឥ. "សេចក្តីសន្តោស, ភាពនៃការត្រេកអរតាមមានតាមបាន" ។
តុហិន	នបុំ.	ទឹកសន្សើម (ដូច **ហិម**) ។
តុហ	ធា.	**អទ្ធនេ ញ្ញថនេ ឆា តុហតិ** "បៀតបៀន, ធ្វើឲ្យលំបាក" ភ្ញ. ។ **តុហិនំ** "ទឹកសន្សើម" (តុហ+ឥនសូចិ) ។
តុឡ	ធា.	**តោលនេ តុឡតិ** "ថ្លឹង, ស្ទង់, វាស់" ភ្ញ. ។
តូណ		បំពង់សរ (ដូច **តូណី**) ។
តូណី	ឥ.	បំពង់សរ (ដូច **ពាណធិ**) ។
តូណីរ	បុំ.	បំពង់សរ (ដូច **កណាប**) ។
តូលបិចុ	នបុំ.	[តូល + បិចុ] ប៉ុយនៃសំឡី, ប៉ុយនៃគរ។
តូល	បុំ.	សំឡី (ដូច **បិចុ**) ។
តូលិ	ធា.	**និក្ករីសេ តូលតិ** "ស្រាល, ស្រាលបំផុត" ឥតករីសៈ, ភ្ញ. ។ **តូណ -ណ** បុំ. នបុំ. "គរ, ប៉ុយ, សំឡី" -ស. ។
តេ	បុ.ស.	[តុម្ហ + ស-វិ.] នៃអ្នក, ដល់អ្នក, ... ។
តេជ	បុំ.	ពល, បភាវ, រុងរឿង (ដូច **ឥទ្ធិ**) ។ ភ្លើង (ដូច **ធូមសិខ**) ។
តេជន	នបុំ.	[តិជ + យុ] ព្រួញ, កូនសរ(ដូច **ខុប្ប**) ។ បុំ. ខ្នារកាំ (ដូច **សរ**)។
តេជវន្តតរ	គុ.	[តេជវន្ត + តរ] អ្នកមានតេជៈជាង (**តេជវន្ត**<តេជ + វន្តុ) ។
តេជសា	បុំ.	[តេជ + នា-វិ., ផ្លាស់នា-វិ.>អា, ចុះស-អា.] ដោយតេជៈ (**តេជ**-សព្ទនេះប្រែបានច្រើនយ៉ាងគឺព្រះអាទិត្យ, អានុភាព, អំណាច, ភ្លើង) ។
តេជិតោ		សំលៀង, សម្រួច (ដូច **និសិត**) ។
តេជោកសិណ	នបុំ.	[តេជ+កសិណ] តេជោកណិណ, កម្មដ្ឋានមានភ្លើងជាកសិណ។ -**សមាបត្តិវស** បុំ. អំណាចនៃសមាបត្តិមានតេជោកសិណជាអារម្មណ៍។ -**អារម្មណ** គុ. មានតេជោកសិណជាអារម្មណ៍។
តេជោធាតុ	ឥ.	[តេជ + ធាតុ] តេជោធាតុ, ឈានមានតេជោធាតុជាអារម្មណ៍។

តេត្តឹស ប.សំ. [តិ + តឹស] ៣០លើសដោយ៣ (៣៣), វ. **តីហិ អធិកា តឹស**> **តេត្តឹស**។ -**ក្ខុម្ម** បុ. ៣ង៣៣។ -**ទេវបុត្ត** បុ. ទេវបុត្រ៣៣រូប។

តេន ក.និ. **ការណត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហេតុ ប្រែថា ដោយហេតុនោះ, ព្រោះហេតុនោះ ជាដើម, **យំ**, **តំ**, **យតោ**, **តតោ**, **យេន** ក៏ជាការណត្ថវាចក:ដែរ។

តេនហិ និ. បើដូច្នោះ, ដូច្នោះ, ដូច្នោះមានតែ,... ។

តេបិដក នបុ. [តិបិដក+ណ] ប្រជុំនៃបិដក៣, ពួកនៃបិដក៣ឬអ្នករៀននូវបិដក៣, អ្នកទ្រទ្រង់នូវបិដក៣, វ. **តិណ្ណំ បិដកានំ សមូហោ**>**តេបិដកំ**, **តិបិដកំ ឧគ្គណ្ហាតិ ចារេតីតិ វា**>**តេបិដកោ**។ -**បរិយត្តិ-ឃ្ឃតេន** បុ. អ្នកបែកធ្លាយក្នុងបរិយត្តិគឺពួកនៃបិដក៣, ការបែកធ្លាយក្នុងបរិយត្តិគឺប្រជុំនៃបិដក៣។

-**ពុទ្ធវចនសង្ខាត** គុ. ពោលគឺពុទ្ធវចន:គឺប្រជុំនៃបិដក៣, គឺបណ្ឌិតពោលថាពុទ្ធវចន:គឺពួកនៃបិដក៣។ -**ភិក្ខុ** បុ. ភិក្ខុអ្នករៀនឬអ្នកទ្រទ្រង់នូវបិដក៣។

តេភាតិកជដិល បុ. [តេភាតិក + ជដិល] ជដិលជាបងប្អូន៣នាក់។

តេភូមិក គុ. [តិភូមិ+ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ៣, ប្រកបក្នុងភូមិ៣។ វត្តតិតទ្ធិត, និយុត្តតទ្ធិត។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ៣។ -**ឋ្ឌ្ឍសង្ខាត** គុ. ពោលគឺវដ្ត:ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ៣។ -**សុចរិតានុភាវ** បុ. អានុភាពនៃសុចរិតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ៣។

តេមនកាល បុ. [តេមន + កាល] កាលជាទីទទឹក, កាលជាទីសើម។

តេមាស បុ. [តិ + មាស + ណ] ប្រជុំនៃខែ៣ (ត្រៃមាស), វ. **តិណ្ណំ មាសានំ សមូហោ**> **តេមាសោ**។ -**ចាតុម្មាសច្ឆ្ឍ** បុ. កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅនៃប្រជុំនៃខែ៣និងប្រជុំនៃខែ៤។ -**អព្ភន្តរ** នបុ. ខាងក្នុងនៃប្រជុំនៃខែ៣។

តេមិ កិ. [តិម + អ + ណ្ឌ-អជ្ជ.] ទទឹកហើយ, សើមហើយ។

តេមីសុ កិ. [តិម + អ + ឌ-អជ្ជ.] ទទឹកហើយ, សើមហើយ។

តេមេត្វា អ. [តិម + ណេ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យទទឹកហើយ, -ឲ្យសើមហើយ។

តេរស ប.សំ. [តិ + ទស>តេរស] ១០លើសដោយ៣(១៣), វ. **តីហិ អធិកា ទស**>**តេរស**។ -**ធុតង្គគុណមត្ត** គុ. ហេតុគ្រាន់តែគុណគឺធុតង្គ ១៣។ -**សង្ឆាទិសេសាបជ្ជន** នបុ. កិ.ត្រូវនូវអាបត្តិឈ្មោះសង្ឆាទិសេស១៣។ -**ហត្ថាយាម** គុ. មានបណ្តោយមានហត្ថ១៣ជាប្រមាណ, មានបណ្តោយនៃហត្ថ១៣។

តេលបណ្ណិក នបុ. ចន្ទន៍លឿង, ចន្ទន៍ទេស (ដូច**ហរិចន្ទន**) ។

តេវិជ្ជ គុ. [តិ + វិជ្ជា] អ្នកមានវិជ្ជា៣, អ្នកទ្រទ្រង់នូវវិជ្ជា៣, វ. **តិស្សោ វិជ្ជា**

យស្ស សោ> តេវិជ្ជោ។

តេវីសតិម	បូ.សំ.	[តេវីសតិ + ម] ទី២៣, គម្រប់២៣។
តោមរ	ឃ.	[តុទ + អរ, ទ>ម] (អាវុធ) ជាគ្រឿងដែលជនចាក់ (លំពែងស្នែងក្របី), វិ. **តុជ្ជតេ អនេនាតិ>តោមរោ**។លំពែងឬទូនសម្រាប់ចាក់ជើងដំរី, (**ហត្ថិនោ ឋានេ ឋិជ្ជនកណ្ណកោ តោមរោតិ ឧុច្ចតេ**) ។
តោយ	នឃ.	ទឹក (ដូច **កំ**) ។
តោរណ	នឃ.	ខ្លោងទ្វារ, ទ្វារខាងក្រៅ (**ពហិទ្វារ**) ។
តោសេតិ	កិ.	[តុស + ណោ + តិ-វ.] ឲ្យត្រេកអរ។
តោសេន្តុ	កិ.	[តុស + ណោ+អន្តុ-ប.] ចូរឲ្យត្រេកអរ។
តោសេសិ	កិ.	[តុស + ណោ + ល្យ-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] ឲ្យត្រេកអរហើយ។
តោស	ឃ.	សេចក្ដីត្រេកអរ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឋិត្ដិ**សព្ទ ។
ត្យាធិ	គុ.	ពាក្យច្រើនឬរបស់ច្រើនមានបីជាដើមឡើងទៅ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ពហុ**សព្ទ ។
ត្ងំ	ឃ.ស.	[តុម្ហ + ស-ិ. >ត្ងំ] រីអ្នក, រីឯង,.។
តំ	និ.	**ការណត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហេតុ ប្រែថា នោះ, **យំ**, **យតោ**, **តតោ**, **យេន**, **តេន** ក៏ជាការណត្ថវាចក:ដែរ។
តំខណានុរូប	គុ.	[តំខណ + អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់ខណ:នោះ។
តំខណំ	កា.ស.	[តំ + ខណ + ស្មឹ-វិ., ផ្លាស់ស្មឹ-វិ. >អំ] ក្នុងខណ:។ **-ឋិជ្ជចោរ** ឃ. ចោរគឺខ្លួនឃើញហើយក្នុងខណ:នោះ។ **-ឋិឋ្ឋ** គុ. ដែលកើតហើយក្នុងខណ:នោះ។
តំតំការណ	នឃ.	[តំតំ + ការណ] នូវហេតុនោះនោះ។
តំតំមគ្គវជ្ជ	គុ.	[តំតំមគ្គ + វជ្ជ] គឺមគ្គនោះ។សម្លាប់ហើយ, គឺព្រះអរិយ:សម្លាប់ហើយដោយមគ្គនោះ។។
តំទិដ្ឋមត្ត	គុ.	[តំទិដ្ឋ + មត្ត] គ្រាន់តែគឺ....ឃើញហើយនូវព្រះឥន្ទនោះ, -នូវ....នោះ។
តំទិវសំ	កា.ស.	[តំទិវស + ស្មឹ-វិ.] ក្នុងថ្ងៃនោះ។
តំមុហុត្ដទិដ្ឋក	គុ.	[តំមុហុត្ត + ទិដ្ឋក] អ្នក....ឃើញហើយអស់កាលមួយរំពេចនោះ, ដែល....ឃើញហើយក្នុងមួយរំពេចនោះ។
តំវត្ថុក	គុ.	[តំ + វត្ថុ + ក] មាន....នោះជាវត្ថុ។

ថ

ថកេត្វា អ. [ថក + ឯ + ត្វា] បិទហើយ, ចុកហើយ។

ថកិ ធា. **បដិយាតេ ថកេតិ ថកយតិ** "បិទ, ចុក, ខ្ទប់" ចុ. ។ អា. **ទ្វារं ថកេតិ** "គេបិទទ្វារ" -ស. ។

ថញ្ញ នបុં. [ថន + ណ្យ] រសដែលកើតអំពីដោះ (ដោះ, ទឹកដោះ(ដូចខីរ), វិ. **ថនតោ សម្ភូតं>ថញ្ញं**។

ថណ្ឌិលសាយិកា ឥ. [ថណ្ឌិល + សាយិកា] កិ.ដេកលើផែនដី។

ថទ្ធ គុ. រឹង, រឹងត្អឹង, រឹងរូស។ -**ភាព** បុં. ភាវៈនៃហាឫទ័យដ៏រឹងត្អឹង, ភាវៈនៃ....ជាវត្ថុរឹង។ - **មច្ឆរី** គុ. អ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់រឹងត្អឹង, -ស្ងិតស្ងាញ។ -**សរីរ** គុ. មានសរីរៈដ៏រឹង។ - **ហាទយ** គុ. អ្នកមានហាឫទ័យរឹងត្អឹង។

ថទ្ធមច្ឆរី អ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់រឹង (ដូច **ឆទរិយ**) ។

ថន នបុं. [តន + អ, ត>ថ] ដោះ(ដូច **ឆុច**)។ -**ឋាន** នបុं. កិ.បៅនូវដោះ។ -**ឋាយី** បុं. អ្នកបៅនូវដោះ, អ្នកមានកិ.បៅនូវដោះជាប្រក្រតី។ **ឋាយី**<ឋา+ណี។

ថនក នបុं. [ថក + ណ្ឍ] កិ.បិទ, កិ.ចុក។

ថនប បុं. ក្មេងនៅបៅដោះ, នៅដេកផ្ទារ (ដូច **ឧត្ថានសេយ្យក**) ។

ថនិត គុ. ផ្គរ, ផ្គរលាន់, សូរផ្គរ (ដូច **ឆ្ជិត**)

ថនិ ធា. ១-**ទេវសទ្ទេ ថនេតិ ថនយតិ ថនយន្តោ** "គ្រហឹម" ចុ. ។ អា. **ថនយន្តោ សវិជ្ជុកោ** "មេឃព្រមទាំងផ្លេកបន្ទោរកំពុងគ្រហឹម" -ស. ។

២-**សទ្ទេ ថនតិ** "ចេញសំឡេង, ស្រែក, ពោល" ភូ. ។

ថបតិ បុं. ជាងឈើ (ដូច**ឥឌ្ឍកី**) ។

ថបិ ធា. **ថបនេ ថបេតិ ថបយតិ ថបិតោ ថបយិត្វា** "តាំងទុក, តម្កល់ទុក" ចុ. ។ **ឥឥត្ថបេតិ** "កំណត់, កត់សម្គាល់" (វិ+អវ+ថបิ) ។ **ឱោដ្ឋញ្ជន** នបុं. "កំណត់អារម្មណ៍, កត់ត្រាអារម្មណ៍ជាឈ្មោះវីថិចិត្តមួយ" (វិ+ឱ+ថបន) ។

ថពក បុं. ភ្ជងផ្ការ, ចង្កោមផ្ការ (ដូច **គោច្ឆក**) ។

ថភិ ធា. **បដិពន្ធេ ថម្ភតি ឧបត្ថម្ភតি ឋិត្ថម្ភតি** "ចងចំពោះ, ទ្រទ្រង់, ចងទុក, ពង្រឹង, គាំទ្រ, ..." រុ. ។ **ថម្ភ** បុं. "សសរ, សសរបង្គោលចងដំរី,

		គុម្ពស្មៅជាដើម, គុម្ពឈើ, ការរឹងរូស, សេចក្ដីលូងខ្លៅ" (សូចិ) ។ **ថទ្ធ** គុ. "រឹង" ។ **ឧបត្ថម្ភ** បុ. "ការអនុគ្រោះ, ការជួយជ្រោមជ្រែង, ការគាំទ្រ" ។ **ឧបត្ថម្ភក** បុ. "អ្នកទំនុកបម្រុង, ..." ។ល។
ថម្ភ	បុ.	[ថម្ភ + អ ឬ ធ + រ ម្ភ] សសរ (ដូច **ថុណ**), សសរបង្គោលសម្រាប់ចងដំរី (ដូច **អាលាន**), គុម្ពនៃភូតគាមមានស្មៅជាដើម (**តិណាទីនំ គុម្ពោ**), គុម្ពឈើ (ដូច **គុម្ព**), សេចក្ដីលូងខ្លៅ (ដូច **ជឌ្ឍ**) ។
ថម្ភការ	នបុ.	គ្រាប់ស្រូវ, ស្រូវ (ដូច **ឥហ**) ។
ថម	ធា.	**ភេលម្ពេ ថមតិ** "ឈោង, តោង, យុវយារ" ភូ. ។
ថរុ	នបុ.	ដង (នៃដាវជាដើម) (**ខគ្គាទិមុដ្ឋិ**) ។
ថរុមូល	នបុ.	[ថរុ + មូល] គល់នៃដង។
ថរ	ធា.	**សន្ថរណោ ថរតិ សន្ថរតិ** "លាត, ត្រដាង, ក្រាល" ភូ. ។ **អត្ថរណ, សន្ថរណ** នបុ. "ការក្រាល, ការលាតត្រដាង, កម្រាល, គ្រឿងក្រាល" ។ **សន្ថរិតោ សន្ថតោ អត្ថរិតោ អត្ថតោ** កិ.គុ."ដែលក្រាលល្អហើយ, ក្រាលសព្វហើយ"។
ថល	នបុ.	[ថល + អ] គោក, ទីគោក, ទួល។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីគោក។ -**ន្ត** គុ. ទាំងគោកទាំងទំនាប, ទីគោកនិងទីទំនាប។ -**បថជលបថាទិ** គុ. (ផ្លូវ) មានផ្លូវគោកនិងផ្លូវទឹកជាដើម, មានផ្លូវនៃគោកនិងផ្លូវនៃទឹកជាដើម។
ថលី	ឥ.	ទីគោក, ទីទួល (ដូច **ថល**) ។
ថល	នបុ.	ទីគោក, ទីទួល ។
ថលិ	ធា.	**ឋានេ ថលតិ** "តាំងនៅ, ស្ថិតនៅយឺនយូរ" ភូ. ។**ថល** (ត្រៃលិង្គ) "ទួល, គោក"។សូម្បីបព្វជ្ជានិងព្រះនិព្វានក៏ហៅថា **ថល** ដែរ ព្រោះទឹកគឺកិលេសមិនអាចលិចបាន -ស. ។
ថវិកា	ឥ.	ថង់ (ថង់យាម, ស្លាកបាត្រ) ។
ថហ	ធា.	**ហឹសាយំ ថហតិ** "បៀតបៀន" ភូ. ។
ថា	ធា.	**ឋានិនិវត្តិយំ ថាតិ** "តាំងនៅ, ស្ថិតនៅ" បញ្ឈប់ដំណើរទៅ, ភូ. ។ **អវត្ថាវវត្ថានំ** កិ. ន. "ការកំណត់, ការកត់ចំណាំ" (អវ+ថា, វិ+អវ+ថា) ។ **ឋវត្ថិតោ** កិ. គុ. "ដែលកំណត់ហើយ, កត់ត្រាទុកហើយ" ។ **ឋនថោ** បុ. "ឈើ, ឈើតូចៗ" តាំងឬដុសនៅក្នុងព្រៃ, អា. **ឆេត្វា ឋនញ្ច ឋនថញ្ច** "កាត់នូវព្រៃនិងឈើតូចៗ"។ ឈើធំៗឈ្មោះថា**ឋនំ**ឈើតូចៗឈ្មោះថា**ឋនថោ**-ស. ។ **ថាវរោ** គុ. "មាំមួន, ខ្ជាប់ខ្ជួន, ជាស្ថាពរ" (ថា+វរ) សូចិថា **ថា** មុទ្ធជ:ផ្លាស់ជា **ថ** ទន្តជ:។

ថាម បុ. [ឋា + ម, ឋ>ថ] កម្លាំង(ដូច **សត្តិ**), កម្លាំងចិត្ត។ -**ពល** នបុ. កម្លាំងចិត្តនិងកម្លាំងកាយ ។ -**សម្បន្ន** គុ. ដល់ព្រមហើយដោយកម្លាំង, មានកម្លាំងដល់ព្រមហើយ។

ថាល នបុ. [ថល + ណ] ភាជន:, ថាស, ចាន, សៀន។

ថាលកមណ្ឌាន នបុ. [ថាលក + មណ្ឌាន] កិ.ប្រដាប់នូវភាជន:, កិ.ញ៉ាំងភាជន:ឲ្យថ្លាស្អាត។

ថាលិ នបុ. ឆ្នាំង (ដូច **ឧក្ខលិ**) ។

ថាវរ គុ. [ឋា + រ, ឋ>ថ] សភាវ:តាំងនៅ (មាំ, តាំងនៅមាំ, បិតថេរមាំមួន, ស្ថានពរ), វិ. **ឋិជ្ជតីតិ>ថាវរោ**។

ថិរ គុ. [ឋា + ឥ, ឋ>ថ] (ធម្មជាតិ) រមែងប្រព្រឹត្តទៅ (មាំ, មាំមួន, ខ្ជាប់ខ្ជួន), វិ. **ឋាតិ បវត្តតីតិ>ថិរ**។ -**កត** គុ. ធ្វើឲ្យមាំ, គឺ...ធ្វើឲ្យមាំ។ -**ចេតស** គុ. អ្នកមានចិត្តមាំមួន។ -**តរ** គុ. មាំជាង, មាំវិសេស, ខ្ជាប់ខ្ជួនជាង។ -**តា** គុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមាំមួន។ -**ប្បត្តតា** ភាវ:នៃ...ជាអ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីមាំមួន។ -**ភាវ-ករណ** នបុ. កិ.ឬជាគ្រឿងធ្វើនូវភាវ:នៃ...ឲ្យជាអ្នកមាំមួន។

ថិរ ឥ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង (ដូច **សាលបណ្ណ**) ។

ថិរ:ស បុ. ចំណែកដ៏បិតថេរ, ចំណែកដ៏មាំមួន (ដូច **ថិរកោដ្ឋាស**) ។ សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សារ** សព្ទ ។

ថិវ ធា. **ឋិត្តិយំ ថេវតិ** "ភ្ជ, រុងរឿង" ភ្ជ. ។

ថី ឥ. ស្រី (ដូច **នារី**) ។

ថីន នបុ. [ថិន + អ, ទីឃ:ឥ>ឦ] សេចក្តីរួញរា, សេចក្តីរួញនៃចិត្ត, សេចក្តីងងុយ, វិ. **ថិនន ចិត្តស្ស សង្ខោចនំ>ថីនំ**។

ថីនមិទ្ធ នបុ. [ថីន + មិទ្ធ] សេចក្តីរួញរានិងសេចក្តីរាយមាយ, សេចក្តីរួញរានៃចិត្តនិងសេចក្តីរាយមាយនៃចិត្ត, សេចក្តីរួញរានិងសេចក្តីដោកងក់ (**មិទ្ធ**<មិធ្ធ+ឥ= សេចក្តីរាយមាយ, សេចក្តីរាយមាយនៃចិត្ត, សេចក្តីដោកងក់, ការដេកលក់, វិ. **មិទ្ធនំ ចិត្តស្ស សកិវហានំ>មិទ្ធំ**) ។

ថីនមិទ្ធាភិភូត គុ. [ថីនមិទ្ធ + អភិភូត] គឺ **ថីន:** និង **មិទ្ធ:**គ្របសង្កត់ហើយ, គឺសេចក្តីរួញរានិងសេចក្តីរាយមាយគ្របសង្កត់ហើយ (គឺការងងុយនិងការដេកលក់គ្របសង្កត់ហើយ)។

ថីរជ នបុ. រដូវងារនៃស្រី, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥត្ថិ** សព្ទ។

ថុ ធា. **ថុតិយំ ថវតិ អភិត្ថវតិ** "សរសើរ, ស្ងើច" ភ្ជ. ឬ **អភិត្ថវេ ថុនាតិ អភិត្ថុនាតិ** "សរសើរ,ស្ងើច,..”ក.។ កម្ម. **ថវីយតិ អភិត្ថ-វីយតិ**, ការិត. **ថាវេតិ អភិត្ថាវេតិ**... ។ **ថវនា ថុតិ អភិ-**

ត្ថវនា អតិត្ថុតិ ឥ. "ការសរសើរ, ការស្ងើច, ការបញ្ជើចបញ្ជើរ" ។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **ថវនា បសំសា សិលាឃា ថុតិ ១ណ្ណ្ហនា ១ន្ទ្ធតិ ១ោ១ន១ ១ណ្ណ្ហ ១ត្ថនា ១ុណ១ិ១ត្ថ** -ស. ។ **ថុ១ោ ១ទ១ិ១ោ ១ិ១ត្ថ១ោ ១ិ១ត្ថ១ិ១ោ** ១ិ. ១ុ. ១ម្ម.។ **ន១ិ១ត្ថ១ ១ុ១ាតិ** "ត្ងញ់ត្ងែ, ថ្ងូ, ១ក១ិ១ត្ត" ១ី. ។

ថុ១ិ	១ា.	**ប១ាេ១ ១ោ១ិ១** "ជ្រ:ថ្ងា, ត្រ១ក១ រ," ១ូ. ។
ថុ១ូ១ប១ីត	១ុ.	[ថុ១ + ១ប១ីត] ១ឺ១ុ១ត្ត១នាំ១ូ១ទៅ១ើ១យ១ាន់ស១ រ, ១ឺ១ុ១ត្ត១នាំ១ូ១ទៅ១ើ១យ១ាន់ប១ង្គ្ល១ (១ង១ភ្ជាប់នឹ១ប១ង្គ្ល១ហើ១ សម្ល១ប់) ។
ថុ១ិ	ឥ.	[ថុ + ១ិ] ១េ១ក្ត១ីស១រ១ើ១, ១េ១ក្ត១ីស្ងើ១ (១ូ១ **១ុ១ិ**)។
ថុ១ិ១ាថ១	១ុ.	អ្ន១ក១ោ១ស១រ១ើ១គុ១ណ១ាន១េ១ក្ត១ីព្យា១ាម១ជា១ើម (១ូ១ **ថ១ិ**) ។
ថុ១ុ	អ.	[ថុ + ១ុ] ១ើ១ម្ប៉ី១រ១ើ១។
ថុ១	១ុ.ឬ១ិ.	១រ១ើ១ (១ូ១ **ថ១ិ១ិ១**) ។
ថុ១ូ	១ា.	**ហ៊ឹ១ាយ១ ថុ១ូ១ិ** "១ៀ១១ៀ១" ១ូ. ។
ថុ១	១ុ.	១េ១ញ, ១ាត់, ១្ល១ាស (១ូ១ **១ី១ា១**) ។
ថុ១ណ្ណ	១ុ.	១េ១ញ, ១ាត់, ១្ល១ាស (១ូ១ **១ី១**) ។
ថុ១ាសិ	១ុ.	[ថុ១ + ១ាសិ] ១ំ១ន១ន១ៃ១ង្ក១ម។
ថុ១	១ុ.	១ង្ក១ម (**១ញ្ញ១ាេ១**) ។
ថុ១ោ១ក	១ុ.	១ឹ១ក១្រ១ក់, ១្រ១ក់ (១ូ១ **១ញ្ជ១ិ១**) ។
ថ្ងូ១ា	១ុ.	១ស១រ (១ូ១ **ថ១ណ្ណ**) ។
ថ្ងូ១	១ុ.	១្រ១ៈ១េ១ិ១ (១ូ១ **១េ១ិ១**) ។
ថ្ងូ១ិ	១ា.	**ថ្ងូ១ុ១ុ១ស្ស១ យ** (**១ា១ោ១ ហ**) **ថ្ងូ១េ១ិ ថ្ងូ១យ១ិ** "លើ១ឡើ១, ១ឡើ១, ១ន្ត១ុ១ឡើ១, ១ល១ាធ្ល១ាឡើ១" ១ុ. ។ ១ូ១ិ១ា (<ថុ អ១ិ១ត្ត១ + ១) ។ **ថ្ងូ១ោ** ១ុ. **ថ្ងូ១ិ១ា** ឥ. ១ូ១ , ១េ១ិ១" ។
ថ្ងូ១	១ុ.	១ាត់, ១ំ, ១្ល១ាស, ១្រ១ាស់ (១ូ១ **១ហ១ន្ត**), ១្រ១ីម ។ ១ន១ល១ង់ខ្ល១ៅ (១ូ១ **១ឡ**) ។ -**១ម្ត១ល** ១ុ. ១ំ១ត់១ម្ត១ល១ាន១ាច់១្រ១ាស់។ -**ថ្ងូ១ិ១ត១** ១ុ. ១ាន១ំ១ណ១ក់ដ៏១្ល១ាស។ -**ថ្ងូ១ិ១** ១ុ. (១ៀ១) ១ាន១ំ១ណ១ក់ដ៏១្ល១ាស។ -**១រ១ីរ១ាល** ១ុ. ១ាល១នៃ១ខ្ល១ួ១ាន១រ១ីរ:១ាត់។ -**១រ១ីរ** ១ុ. ១ាន១រ១ីរ:១ាត់, -១្ល១ាស។ -**១ាដ១ក១ាន១ម១ត្ត** ១ុ. (១ារ១ិ១ា១ាគ) ១្រ១ាន់ត១ៃ១ិ.១ឲ្យ១ន្ធ១រ១ំ១ត់១ាដ១ក១ាន១ាច់១្រ១ាស់, -ដ៏១្រ១ាត១្រ១ាត។ -**១ាដ១ក** ១ុ. ១ាដ១ក១ាន១ាច់១្រ១ាស់, -១ាដ១ក១ាន១ាច់ដ៏១្រ១ាត១្រ១ាត។ -**១ាដ១ក** ១ុ. ១ាដ១ក១ាន១ាច់១្រ១ាស់, -១ាដ១ក១ាន១ាច់ដ៏១្រ១ាត១្រ១ាត។
ថ្ងូ១ត្ត	១ុ.	១្រ១ាស់, ១ព្ទ១នេ១ៃ១ាអ១ត្ត១ៃ **១ល** ១ព្ទ ។

ថូលិ ធា. **បរិព្ពូហនេ ថូលេតិ ថូលយតិ** "ចម្រើនឡើង, ធំឡើង, ធាត់ឡើង" ភូ. ។ **ថូលោ** គុ. "ធាត់, ធំ, ក្រាស់" ។

ថូឡ្ហ ធា. **សំវរណេ ថូឡ្ហតិ** "សង្រ្ទាម, រវាំង, ការពារ" ភូ. ។

ថេ ធា. **សទ្ទសច្ចាតេសុ ថិយតិ បដិត្ថិយតិ** ឬ **ថីយតិ បដិត្ថីយតិ** "ចេញសំឡេង, ស្រែក, ពោល, សម្លាប់, ប្រហារ, ជាប់តគ្នា" ភូ. ។ (ផ្លាស់ **ឯ** ជា **ឥយ**) ។ **ថី** ឥ. "ស្ត្រី" មានគតិ វិ. **ថិយតិ សច្ចាតំ គច្ឆតិ គណ្ហោ ឯតិស្សាតិ ថី** ។ អា. **រញ្ញោ មទ្ទស្ស ថីបុរេ** "ក្នុងបូរីស្រីនៃស្តេចមទ្ទ" (ថីបុរ បូរីស្រី រាំងស្រីព្រោះហាមមិនឲ្យមានបុរសនៅខាងក្នុង) (កុសជាតក) ។ **ថី** និង **ឥត្ថី** មានឫសគល់ពាក្យផ្សេងគ្នា **ថី** ចេញចាក **ថេ** ធាតុ, **ឥត្ថី** ចេញចាក **ឥសិ** ធាតុ "ធ្វើឲ្យបុរសប្រាថ្នា វិ. **ឥច្ឆតីតិ ឥត្ថី, ឧរេ ឥច្ឆាបេតីតិ ឥ ឥត្ថី** -ស. ។ សព្ទជាវេវចន:នៃ**ថី**គឺ **ឥត្ថី ឥនិតា ឧារី អពលា ភីរុ សុន្ទរី ភគ្គា សីមន្ទិនី មាតុគ្គាមោ ឥយ ភាមិនី រមណី ឧមមា លលនា មហិលា អន្ជនា** -ស. ។ កំណត់តាមអាយុនៃស្ត្រីភេទ៖ រាប់តាំងពីកើតមករហូតដល់អាយុ៨ឆ្នាំហៅថា **គោរី** ឬ **ឧារិកា** ។ តពីនោះរហូតដល់ ១0 ឆ្នាំ ហៅថា **កញ្ញា** (ក្នុងទីខ្លះស្រីជំទង់ហៅ **កញ្ញា**)។ តពីនោះទៅរហូតដល់អាយុ១២ឆ្នាំ ហៅថា **កុមារី** ឬ **កុមារិកា**។ តពីនោះទៅពេញជំទង់ក្រមុំហៅថា **តរុណី** ឬ **មាណវិកា**។ ចូលក្នុងដែនចាស់ហៅថា **ថេរី** ឬ **មហល្លិកា** -ស. ។

ថេនិល បុ. ដើមផ្តាំ (ដូច**អរិដ្ឋ**) ។

ថេនេត្វា អ. [ថេន + ណេ + ត្វា] លួចហើយ។

ថេន បុ. អ្នកលួច, ចោរ (ដូច **ហោសក**) ។

ថេនិ ធា. **ចោរិយេ ថេនេតិ ថេនយតិ ថេនេត្វា** "លួច, លាក់, បំបិទ, បំបាំង" ចុ. ។ **ថេន** បុ. "ចោរ" ។ **ថេយ្យ** បុ. "អំពើរបស់ចោរ, ការលួច, ល្មួច" វិ. **ថេនស្ស កម្មំ ថេយ្យ** (ថេន+ណេយ្យលុប ន ចេញ -សូចិ) ។

ថេយ្យាវហារ គុ. [ថេយ្យាវហារ + អាទិ] មានថេយ្យាវហារជាដើម។

ថេយ្យ នបុ. ការលួច, ចោរកម្ម (ដូច **ហោស**) ។

ថេរករណ នបុ. [ថេរ + ករ + យុ] ជាគ្រឿងធ្វើនូវភាវ:នៃខ្លួនជាអ្នកមាំមួន, ជាគ្រឿងធ្វើនូវភាវ:នៃខ្លួនជាថេរ: (ថេរ:អ្នកប្រកបដោយគុណមានសីលជាដើមដ៏មាំមួន (ព្រះថេរ:), វិ. **ថិរេហិ ទឡ្ហេហិ សីលាទិ គុណេហិ សមន្ជាគតោ>ថេរោ**) ។

ថេរនវាទិ គុ. [ថេរនវ + អាទិ] (ភិក្ខុ) មានភិក្ខុជាថេរ:និងភិក្ខុថ្មីជាដើម។

ថេរវំសប្បទីប	បុ.	[ថេរវំស + បទីប] ជាប្រទីបក្នុងវង្សនៃព្រះថេរ:, ដូចជាប្រទីបក្នុងវង្សនៃព្រះថេរ:។
ថេរាសន	នបុ.	[ថេរ + អាសន] អាសន:នៃព្រះថេរ:។
ថេរី	ឥ.	[ថេរ + ណ្យ] ថេរី, នាងថេរី។
ថេរុបដ្ឋាន	នបុ.	[ថេរ+ឧបដ្ឋាន] ទីជាទីបម្រើនៃព្រះថេរ:, ទីជាទីបម្រើនូវព្រះថេរ:, កិ.បម្រើនូវព្រះថេរ:។ -**ការ** បុ. កាលជាទីបម្រើនូវព្រះថេរ:។
ថេរ	នបុ.	បុគ្គលចាស់ (ដូច **ជិណ្ណ**) ។
ថេវ	បុ.	ដំណាក់ទឹក (ដូច **ឆុសិតំ**) ។
ថោកិក	គុ.	[ថោក + ណិក] មានប្រមាណតិច។
ថោក	គុ.	តូច, តិច (ដូច **ឧរិត្ត**) ។ កិ.វិ. តិច, បន្តិច, បន្តិចបន្តួច (ថុច + ណ) ។
ថោមន	នបុ.	ការសរសើរ (ដូច **បសំសា**) ។
ថោមេត្វា	អ.	[ថោមឬថុម + ណ + ត្វា] សរសើរហើយ, ស្ងើចហើយ។
ថោមេន្ត	គុ.	[ថោម + ណ + អន្ត] កាលសរសើរ, កាលស្ងើច។
ថោមេន្តិ	កិ.	[ថោម + ណ + អន្តិ-វ.] សរសើរ, ស្ងើច។
ថោមិ	ធា.	**សិលាឃាយំ ថោមេតិ ថោមយតិ ថោមិតោ ថោមនា**" សរសើរ, ស្ងើច" ។

ទ

ទករក្ខស បុ. [ទក + រក្ខ + ស] យក្សជាដែនរក្សានូវខ្លួនក្នុងទឹក (នៃជន) ឬ បិសាចអ្នករក្សានូវទឹក (អារក្សទឹក), បិសាច ឬ ខ្មោចទឹក), វិ. **ទកេ រក្ខន្តិ អត្តានំ ឯតស្មា-តិ>ទករក្ខសោ**, **ទកំ រក្ខតីតិ វា> ទករក្ខសោ**។ -**ការ** បុ. កាលនៃ... ជាអារក្សទឹក, -ជាបិសាចអ្នករក្សានូវទឹក, -ជាខ្មោចទឹក។

ទកសីតលិក នបុ. ស្ពន្ធ, ចង្កុលណ៏ (ដូច**សោគន្ធិកំ**) ។

ទក្ខិណ គុ. នបុ. ខាងស្តាំ, ខាងត្បូង, ទាន (**កម្មផលំ សទ្ធហិត្វា ទាតព្ពទានំ**) ។ -**អំសកូដ** បុ. ចង្កាយនៃស្មាខាងស្តាំ។ -**កណ្ណសោត** នបុ. ប្រហោងនៃត្រចៀកខាងស្តាំ។ -**អក្ខি** នបុ. ភ្នែកខាងស្តាំ។ -**ចក្ក**ាឡ**មុខ**ាឡ**ន្ត** ឥ. កណ្តាប់នៃមាត់នៃចក្កវាឡក្នុងទិសខាងត្បូង។ -**ទិសា** ឥ. ទក្ខិណទិស, ទិសខាងត្បូង។ -**ទ្វារ** នបុ. ទ្វារខាងត្បូង។ -**នាសិកា-សោត** នបុ. ប្រហោងនៃច្រមុះខាងស្តាំ។ -**បស្ស** នបុ. ខាងខាងស្តាំ, ចំហៀងខាងស្តាំ។ -**ចាទតល** នបុ. ផ្ទៃនៃជើងខាងស្តាំ។ -**ភិត្តិ** ឥ. ជញ្ជាំងខាងត្បូង, ជញ្ជាំងក្នុងទិសខាងត្បូង។ -**ហត្ថតល** នបុ. ផ្ទៃនៃដៃខាងស្តាំ។ -**ហត្ថ** បុ. ដៃខាងស្តាំ។ -**ហត្ថបស្ស** នបុ. ខាងនៃព្រះហស្តខាងស្តាំ, ចំហៀងនៃ..... ។

ទក្ខិណាត្ថិ បុ. ទក្ខិណេយ្យគ្គិភ្លើងបានខាងបុគ្គលដែលគួរទទួលនូវទាន ។

ទក្ខិណាយន នបុ. រដូវជាទីដើរទៅកាន់ទិសខាងត្បូងនៃព្រះអាទិត្យ ។

ទក្ខិណុត្តរទ្វារ នបុ. [ទក្ខិណ + ឧត្តរ + ទ្វារ] ទ្វារខាងត្បូងនិងទ្វារខាងជើង, ទ្វារមានក្នុងទិសខាងត្បូងនិងទ្វារមានក្នុងទិសខាងជើង។

ទក្ខិណេយ្យ គុ. [ទក្ខិណា + ណេយ្យ] អ្នកគួរនូវទក្ខិណាទាន, អ្នកគួរ (ដើម្បីទទួល) នូវវត្ថុមានបាយជាដើមគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យ (ទក្ខិណេយ្យបុគ្គល), វិ. **ទាតព្ពាតិ>ទក្ខិណា**, **តំ អរហតីតិ>ទក្ខិណេយ្យោ** (ទក្ខិណា<ទា + ក្ខិណ + អា-ឥ.) អ្នកគួរនូវទានគឺបុគ្គលគប្បីជឿនូវផលនៃកម្ម ហើយឲ្យ, មួយទៀតអ្នកគួរនូវធម្មជាតិជាហេតុចម្រើនដោយសម្បត្តិតាមបំណង (នៃសត្ត), វិ. **កម្មផលំ សទ្ធហិត្វា ទាតព្ពទានំ > ទក្ខិណា**, **ទក្ខន្តិ ឥឌ្ឍន្តិ សត្តា ឯតាយ យថាធិប្បេតាហិ សម្បត្តីហីតិ វា>ទក្ខិណា**, **តំ អរហតីតិ>ទក្ខិណេយ្យោ** (ទ$\bar{\text{ក}}$ + ឥណ + អា-ឥ.) ។ -**បុគ្គល** បុ. បុគ្គលអ្នកគួរនូវទក្ខិណាទាន, បុគ្គលជាទក្ខិណេយ្យ:, ... ។ -**សម្ឆា** ឥ. កិ.ដល់ព្រមដោយ

ទក្ខិណេយ្យបុគ្គល, សម្ផទាគឺទក្ខិណេយ្យបុគ្គល។

ទក្ខិណោទក នបុં. [ទក្ខិណ+ឧទក] ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យដើម្បីទានសម្បត្តិជាគ្រឿងចម្រើន, ទឹកជាគ្រឿងចម្រើន (ទឹកស្ពោទក), វិ. **ទក្ខន្តិ ឯតាយាតិ> ទក្ខិណា, ទក្ខិណាយ ទានត្ថំ ឧទកំ>ទក្ខិណោទកំ**។ -**ឋ្យតិដ្ឋាន** នបុំ. កិ. ញ្ចុំងទក្ខិណោទក:ឲ្យតាំងនៅចំពោះ, កិ.តាំងទុកចំពោះនូវទឹកស្ពោទក។

ទក្ខិស្សតិ កិ. [ទិសិ>ទក្ខ + អ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងឃើញ។

ទក្ខេមុ កិ. [ទិសិ>ទក្ខ + អ + ឯយ្យាម-ស., ឯយ្យាម>ឯមុ] គប្បីឃើញ។

ទក្ខ ធា. ១-**ឍុឌ្ឍ្ឌ្ឍ្ឌ្ឍ្

-**ភោដិ** ឥ. ចុងនៃឈើច្រត់, ទីបំផុតនៃឈើច្រត់។ -**ឥដ្ឋិត** គុ. អ្នកគឺអាជ្ញាគម្រាមហើយ, អ្នកគឺ....គម្រាមហើយដោយអាជ្ញា។ -**ទីបក** នបុં. ប្រទីបមានដង។ -**ឋាយន** គុ. អ្នកមានឈើច្រត់ជាទីប្រព្រឹត្ត ទៅក្នុងខាងមុខ។ -**ពលិអណ្ណ** ទិគុ. (កម្ម) មានកំណាត់ឈើនិងពលី (គ្រឿងបូជា) និងអាជ្ញាជាដើម។ -**ឥត្ថឥណ្ណូនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវទណ្ឌវគ្ម។ -**ហត្ថគោបាលកសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយបុគ្គលអ្នករក្សានូវគោមានដំបងក្នុងដៃ, ដូចជាបុរសអ្នកឃ្វាលនូវគោមានដំបងក្នុងដៃ។

ទណ្ឌក បុં. [ទណ្ឌ + ក-ស.] កំណាត់ឈើ, ឈើច្រត់, ដំបង, ដង, បង្គង។ -**ឆុបជ្ជ**នបុំ. ផ្ទៃតនៃឃ្ម៉ុទាំងបង្គង, ផ្ទៃតនៃឃ្ម៉ុមួយអន្លើដោយបង្គង, សម្ប្រកនៃ..... ។

ទណ្ឌនីតិ បុં. ទណ្ឌនីតិសាស្ត្រ ។

ទណ្ឌាភិហត គុ. [ទណ្ឌ+អភិហត] គឺដំបងបៀតបៀនចំពោះហើយ, គឺ...សំពងហើយដោយដំបង, គឺបុគ្គលគោះហើយដោយដំបង, គឺ...បៀតបៀនចំពោះហើយ ដោយដំបង។

ទណ្ឌ ធា. **ទណ្ឌវិនិបាតនេ ទណ្ឌេតិ ទណ្ឌយតិ** "ធ្វើទោស, ផ្តន្ទាទោស, ទូន្មាន, ពិន័យ, វាយ, សំពង" ចុ. ។ **ទណ្ឌោ** បុំ. "ដំបង, ឈើច្រត់, អាជ្ញា, ការធ្វើទោស, ទូន្មាន, ពិន័យ, វាយ, ឧបាយសម្រាប់ផ្ចាញ់សត្រូវ, ដើមនៃឈូកជាដើម" ។

ទត្ត បុំ,អ.ន. ឈ្មោះទត្ត:។

ទត្តុ បុំ. បុគ្គលលូងខ្លៅ (ដូច **ពាល**) ។

ទន្ទរិ បុំ. ស្គរម្យ៉ាង, ស្គរមានត្រចៀកជាស្គរធំ ។

ទន្ទុរ បុំ. សត្វកង្កែប (ដូច **មណ្ឌូក**) ។

ទធि នបុំ. [ធា-ធា + ឥ] ទធि, ទឹកដោះជូរ (វិ. **ឃតមាទធាតីតি>ទធि**) ។ ម្យ៉ាងទៀត (ទធि<ទធ + ឥ = វត្ថុទ្រទ្រង់នូវសេចក្តីត្រេកអរនៃជន, វិ. **ជនស្ស តុដ្ឋึ ទធតេតি >ទធि**) ។ -**តេលកជុកភណ្ឌ** នបុំ. ទធិនិងប្រេងនិងភណ្ឌ:ដ៏ហឹរក្តៅ, ទធិនិងប្រេងនិងគ្រឿងទេស។ -**ភាជន** នបុំ. ភាជន៍សម្រាប់ដាក់នូវទធि, ភាជន៍ដ៏ពេញដោយទធि, ដបដ៏ពេញដោយទធि។

ទធिមណ្ឌ នបុំ. ទឹកដោះរាវថ្លា (ដូច **មត្ថុ**) ។

ទធ ធា. ១-**ឆារណេ ទធតি ទហតি** "តាំងទុក, ទ្រទ្រង់ទុក" ភ្វ. ។ **ទធि** ឥ. "ទឹកដោះខាប់"។ **សមាទហាតព្ពំ** កិ.គុ. "គប្បីតាំងទុកដោយល្អ" (សំ+អា+ទធ+តព្ព) អា. **ចិត្តំ សមាទហាតព្ពំ** "គប្បីតាំងចិត្តទុកដោយល្អ" -ស. ។ ២-**អសីយចារេ ទន្ធតি ទន្ធោ** "យឺតយូរ, លូង"

រុ.។ **ទន្ធប្បញ្ញោ** គុ. "មានប្រាជ្ញាយឺតយូរ, លង់, ខ្លៅ" ។

ទនុ	ឥ.	មាតានៃអសុរ (**ទានវមាតា**) ។
ទន្ត	បុ.	[ទា + អន្ត] អវយវ:ជាគ្រឿងកាត់ផ្តាច់នូវចំណី (ធ្មេញ, ភ្លុក), វិ. **ទាយតិ ភក្ខមនេនាតិ>ទន្តោ**។
ទន្តកដ្ឋ	នបុ.	[ទន្ត + កដ្ឋ] ឈើសម្រាប់ជម្រះនូវធ្មេញ (ឈើស្នន់), វិ. **ទន្តសោ ធនំ កដ្ឋំ> ទន្តកដ្ឋំ**។ -**កិលិដ្ឋ** គុ. ដ៏សៅហ្មងដោយឈើស្នន់។
ទន្តច្ឆទ	បុ.	រិមបបូរមាត់ (ដូច **ទន្តាវរណ**) ។ សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អធរ**សព្ទ ។
ទន្តឆាវន	បុ.	ដើមគគីរ, ពពេល (ដូច **ខទិរ**)
ទន្តន្តរ	នបុ.	[ទន្ត + អន្តរ] ចន្លោះនៃធ្មេញ, រវាងនៃធ្មេញ។ -**គត** គុ. ទៅហើយក្នុងចន្លោះនៃធ្មេញ, បិតក្នុងចន្លោះនៃធ្មេញ។
ទន្តបុរនគរ	នបុ.	[ទន្តបុរ + នគរ] ក្រុងឈ្មោះ **ទន្តបុរ:**។
ទន្តបោណ	បុ.	ឈើស្នន់ (ដូច **ទន្តកដ្ឋ**)
ទន្តភាវ	បុ.	[ទន្ត + ភាវ] ភាវ:នៃ...ជាអ្នកទូន្មានហើយ (**ទន្ត**គុ. <ទមិ + ត = ទូន្មានហើយ, អ្នកមានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ) ។
ទន្តភូមិ	ឥ.	[ទន្ត + ភូមិ] ភូមិនៃបុគ្គលអ្នកមានខ្លួនទូន្មានហើយ។
ទន្តវលយ	នបុ.	[ទន្ត + វលយ] កងជាវិការ:នៃភ្លុក (កងភ្លុក) ។
ទន្តសដ្ឋ	បុ.	ដើមក្រូចឆ្មារ (ដូច **ជម្ពីរ**)
ទន្តសម្បត្តិ	ឥ.	[ទន្ត+សម្បត្តិ] កិ.ដល់ព្រមដោយធ្មេញ, -នៃធ្មេញ, សម្បត្តិគឺធ្មេញ។
ទន្ធាវរណ	នបុ.	[ទន្ត + អា + រ + យុ] អវយវ:ជាគ្រឿងបិទនូវធ្មេញ, (រិមមាត់, បបូរមាត់), វិ. **ទន្តេ អាវរតិ ឆាទយតិ ឯតេនាតិ>ទន្ធាវរណំ**។
ទន្ធិ	ឥ.	ការទូន្មាន (ដូច **ទមថោ**)
ទន្ធី	បុ.	សត្វដំរី (ដូច **ឥភ**)
ទន្ធ	គុ.	[ទធ + អ, ចុះនិ-អា.] លង់, ខ្លៅ, យឺតយូរ។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ..ជាអ្នកខ្លៅ។ - **ឫញ្ញ** គុ. អ្នកមានប្រាជ្ញាខ្លៅ។ -**ភិក្ខុ** បុ. ភិក្ខុខ្លៅ។ -**រាជ** បុ. ព្រះរាជាខ្លៅ។
ទប្ប	បុ.	**ភញ្ជក** (ដូច **អាទាស**)
ទបិ	ធាតុ	**ហាសេ ទប្ប**តិ "សើច" ទិ. ។
ទធ	ធាតុ	**ភតិយំ ទធ**តិ **ទ**ញ្ជ**តិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្វ. ទិ. ។
ទព្ព	បុ.	បុគ្គលគួរដល់អរហត្តផល (**ឥ**ម**ុ**ត្ត**ារ**ហ), បុគ្គលមានគុណជាទីអាស្រ័យ (ដូច **គុ**ណ**ាធ**ារ), អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **ពុ**ធ),(អ.ន.) ឈ្មោះ **ទ**ព្ព:។ នបុ. ទ្រព្យ (ដូច **ឥ**ត្ត), កំណាត់ឈើ (ដូច **ទ**ារ**ុ**), ស្ស្ងរ**ាំ**ង, ស្ពារ (ដូច **ក**ុ**ស**), ។

ទព្ធវិទ្ធសុ បុ. អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **ពុទ្ធ**) ។

ទព្ធិមុខទ្ធិជ បុ. សត្វអាដ (ដូច **អាជ**) ។

ទព្ធសម្ភារ បុ. [ទព្ធ + សម្ភារ] គ្រឿងទព្ធសម្ភារ:, វត្ថុជាគ្រឿងទំនុកបម្រុងគឺទព្ធ:, គ្រឿងប្រុង (ទព្ធ<ទុ + អព្ធ = សព្ទនេះប្រើច្រើនយ៉ាងគឺវត្ថុ, របស់, របស់ដ៏សមគួរ, ទ្រព្យ, សម្បត្តិ, បញ្ញា, ឈើ, ដើមឈើ)។ -**អត្ថិក** គុ. អ្នកមានសេចក្ដីត្រូវការដោយទព្ធសម្ភារ:, -គ្រឿងប្រុង។

ទញ្ជិ , ទញ្ជី ឥ. [ទុ + ពិ + ណ្ឌ្ឍ + ពី] ប្រដាប់ជាគ្រឿងបំបែកនូវវត្ថុមានបាយជាដើម (រ៉ែក), វិ. **ឱទនាទីនិ អនេន ទារេន្តីតি>ទញ្ជិ, ទញ្ជី**។ -**ភណ្ណ** នបុ. ផ្ទៀងនៃរ៉ែក។ -**មត្ត** គុ. មានរ៉ែកជាប្រមាណ, ប៉ុនរ៉ែក។

ទពិ ធា. **សទ្ធេ ទម្ភតি** "ចេញសំឡេង, ពោល, ស្រែក" រុ. ។

ទភি ធា. ១-**សទ្ធេ ទម្ភតি** "ចេញសំឡេង, ពោល, ស្រែក" រុ. ។ ២-**ភយេ ទភេតি ទភយតি** "ខ្លាច, ភ័យ" ចុ. ។

ទម បុ. [ទមិ + អ] កិ.ទូន្មាន, ការបង្ហ្ងិល, ការបង្ហាត់, វិ. **ទមនំ>ទមោ**។ បញ្ញា, ការរក្សា, ការចាំ (ដូច **ឧបទាស**), សេចក្ដីអត់ធន់ (ដូច **ខន្តি**), ការទូន្មានឥន្ទ្រិយ, ការសង្រ្ងមឥន្ទ្រិយ (ដូច **ឥន្ទ្រិយសំវរ**) ។

ទមក បុ. អ្នកស៊ីដែល (ដូច **ទិយាសាទ**) ។

ទមថ បុ. [ទមិ + ថ] កិ.ទូន្មាន, ការបង្ហ្ងិល, ការបង្ហាត់, វិ. **ទមនំ>ទមថো**។

ទមន នបុ. [ទមិ + យុ] កិ.ទូន្មាន, កិ.បង្ហ្ងឹក, កិ. បង្ហាត់, វិ. **ទម្យតে>ទមនំ**។

ទមយំ គុ. [ទមយន្ត + សិ-រ., ផ្ទាស់ន្ត + សិ-រ.>អំ] កាលទូន្មាន,.. ។

ទមសច្ច នបុ. [ទម + សច្ច] ទម:និងសច្ច:, កិ.ទូន្មាននិងសេចក្ដីពិត។

ទមិឡមទ្ទន នបុ. [ទមិឡ + មទ្ទន] កិ.ញ្ចាំញ្ចីនូវព្រះរាជាឈ្មោះទមិឡ:, នូវទមិឡ។

ទមេតព្ព គុ. [ទមិ + អ, អ>ឯ + តព្ព] គឺ...គប្បីទូន្មាន, ... ។

ទមេតុំ អ. [ទមិ + អ + តុំ] ដើម្បីទូន្មាន, ... ។

ទម្ម បុ. សេចក្ដីកោង, ការបញ្ជោត, ការបោកប្រាស់, ការបំបាត់ (ដូច **ភ្ជ**) ។

ទម្មិ កិ. [ទា + អ + មិ-រ.] ឲ្យ។

ទម្ម បុ. ក្ងានគោស្ទារ, គោស្រករ, គោលួមទូន្មាន, លួមពង្រាប (ដូច **ទម្ពករ**) ។

ទម្ហ កិ. [ទា + អ + ម្ហា-អជ្ជ.] ឲ្យហើយ។

ទមិ ធា. **ភតিទមនេសុ ទមតি ទន្តো** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ទូន្មាន, ហាត់, ហ្ងឹកហ្ងឹន" ភូ. ។ កម្ម. **ទមីយតি ទម្យតে ទន្តো ទមិតো**។ ការិត. **ទមেតি ទមយតি**។ **ទមো** បុ. ភ. ន. "ការទូន្មាន,..." មានអត្ថន័យ៤យ៉ាងៃ

១/ ឥន្ទ្រិយសំវរ: គឺការសង្រ្ងមឥន្ទ្រិយមានចក្ខុឥន្ទ្រិយជាដើម បាលីថា **សច្ចេន ទន្តো ទមសា ឧបេតো**។

២/ ប្រាជ្ញា បាលីថា **យតি ទមា ចាតো**។ល។

		៣/ ឧបោសថសីលបាលីថា **ទានេន ទមេន សំយមេន សច្ចវជ្ជេន**។ ៤/ **ខន្តិ**, អំណាត់អត់ធន់បាលីថា **ទមូបសមេន** -ស. ។ **ទន្តិ** ឥ. **ទមនំ** នបុ. "ការទូន្មាន, ការពង្រាប, ការបង្វឹក។ **ទម្មោ** បុ. "គោស្នាវ, កូនគោដែលល្មមពង្រាប" (សូចិ) ។ **ទមកោ** បុ. "អ្នកស៊ីរបស់សំណាល់" =**ឱិយាសាទោ** (**សូចិ**)។
ទយា	ឥ.	សេចក្តីករុណា, សេចក្តីអាណិត (ដូច **ការុញ្ញ**) ។
ទយាលុ	គុ.	អ្នកមានសេចក្តីករុណាច្រើន (ដូច **សូរត**) ។
ទយិតា	ឥ.	ស្រី (ដូច **ឌារី**) ។
ទយិត	បុ.	សេចក្តីស្រឡាញ់, សេចក្តីស្និទ្ធស្នាលសេចក្តីគាប់ចិត្ត (ដូច **ឱិយ**) ។
ទយ	ធា.	**ទានគតិហឺសាទានរក្ខាសុ ទយតិ** "ឲ្យ, ទៅ, បៀតបៀន, កាន់យក, រក្សា,...″ ភូ. អា. **ឥជ្ជោ... ម៉ំសបេសឺ អាទាយ ទយេយ្យ** "ត្មាតពាំដុំសាច់គប្បីហើរទៅ" ។ **បុត្តេសុ មន្ទិ ទយេសិ** "ព្រះនាងមទ្រីទ្រង់គួរមេត្តាករុណាចំពោះព្រះរាជបុត្រទាំងឡាយ" -ស. ។ **ទយា** ឥ. "សេចក្តីមេត្តាឬករុណា, ការអនុគ្រោះ, សេចក្តីស្រឡាញ់ =**មេត្តា**=**ករុណា**, (**សូចិ**) ។ **ទយិតោ** គុ. "ដែលគួរកាន់យក, គួរប្រាថ្នាឬជាទីគាប់ចិត្ត" ។ **ទយិតា** ឥ. "ស្ត្រីសាមញ្ញ" ដែលគួររក្សាថែទាំដោយប្រុងប្រយ័ត្ន (សូចិ) ។ ឯ **ទយ** សព្ទនុះ តាមមតិ ស. សម្តែងទុកមកមានន័យ៥យ៉ាងៈ ១/ **ទាន** "ឲ្យ" គឺឲ្យអភ័យដល់សត្វទ. ។ ២/ **គតិ** "ទៅ" គឺទៅស្មើគ្នាក្នុងមនុស្សល្អនិងមនុស្សអាក្រក់។ ៣/ **ហឺសា** "បៀតបៀន" គឺដាស់តឿនអ្នកមានករុណាចិត្តឲ្យជួយដោះទុក្ខរបស់អ្នកដទៃ។ ៤/ **អាទាន** "កាន់យក" គឺលះបង់សុខផ្ទាល់ខ្លួនហើយទទួលយកសេចក្តីលំបាកហត់នឿយវិញ។ ៥/ **រក្ខ** "រក្សា" គឺរក្សាសត្វទ. ។
ទរ	បុ.	[ទរ + អ] សេចក្តីក្រវក់ក្រវាយ, វ. **ទរណំ**>**ទរោ**។សេចក្តីខ្លាច(ដូច **ភីតិ**) ។
ទរ	ធា.	១-**ភយេ ទរតិ** "ខ្លាច, ភ័យ, តក់ស្លុត" ភូ. ។ **ទរី** ឥ. "ច្រក, ជ្រោះ, អូរ" គួរឲ្យខ្លាច។ **ទរិសយា** គុ. "អ្នកដេកនៅក្នុងជ្រោះ" ។ ២-**ឱិទារណេ ទរតិ** "បំបែក, ទម្លាយ" ភូ. ។ អា. **ភូមឺ ទរតិ ភុជ្ជាណោ** "ចបកាប់ឬចបជីករមែងបំបែកដី" -ស. ។ ៣-**ទាហេ ទរតិ** "ក្តៅ, ឆេះ, ដុត, ក្រវល់ក្រវាយ" ភូ. ។ អា. **ភាយោ ទរតិ** "កាយរមែងក្តៅក្រហាយឬក្រវល់ក្រវាយ" ។ **ទរោ ទរថោ** បុ. "សេចក្តីក្តៅក្រហាយឬក្រវល់ក្រវាយ (ជាផ្នែកកាយក៏បានផ្នែកចិត្តក៏បានឬព្រោះកិលេស

ក៏បាន) ស. ។ អា. **ឱ៑ឥ ន្ធ្ងេ ឱ៑ឥ សោ ភ្ងេ ឱ៑ឥ ស ណ្ឌ្ងេ**... (ស្ងួចិ)។ ៤-**អ ន ១ អ ន ១ ន ១ ស ១ ១ ១

១០យ៉ាង។ -**សហស្សចក្ខុវាឡ-ទេវតា** ឥ. ទេវតាក្នុងចក្កវាឡ មានពាន់១០ជាប្រមាណ , ទេវតាក្នុងចក្កវាឡមួយហ្នឹន។ -**សហស្ស-មហាព្រហ្មបរិវារ** គុ. មានមហាព្រហ្មមួយហ្នឹនជាបរិវារ។ -**សហ-ស្សមូលក** គុ. មានមូលមានពាន់១០ជាប្រមាណ, មានទ្រព្យជាមូលមានពាន់១០ជាប្រមាណ, មានតម្លៃមួយហ្នឹន។ -**សហស្សីលោកធាតុ** ឥ. លោកធាតុមានពាន់១០ជាប្រមាណ, លោកធាតុមួយហ្នឹន។

ទសនច្ឆទ បុ. រ៉ាមបបូរមាត់ (ដូច **ទន្ត្ថាវរណ**) ។

ទសន បុ. ធ្មេញ (ដូច **ទន្ត**) ។

ទសន្តមត្ត គុ. [ទសា + អន្ត + មត្ត] គ្រាន់តែទីបំផុតនៃជាយសំពត់, ត្រឹមតែចុងនៃជាយ។

ទសពល បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

ទសសតនយន បុ. ព្រះឥន្ទ, ទេវរាជមានព្រះនេត្រ១000 (ដូច **ទ្ទាសទ**) ។

ទសា ឥ. ជាយ, ជាយសំពត់។ស្រីអាក្រាត (ដូច **អ**ទ**ត្ថា**) ។

ទសិកសុត្ត នបុ. [ទសិក + សុត្ត] អំបោះជើងជាយ, អំបោះមានជាយ, អំបោះមានក្នុងជាយ។

ទស្សន នបុ. [ទិសិ + យុ] កិ.ឃើញ, កិ.សម្តែង, វិ. **ទ**ស្ស**ិ**យ**ត**េ>**ទ**ស្ស**ន**ំ។ -**អ**ត្ថ បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ឃើញ, ត្រូវការដល់កិ.ជួប។ -**ភ**យ នបុ. កិ. ខ្លាចអំពីកិ.ឃើញ, ភ័យអំពីការឃើញ។ -**ទ**ស បុ. អំណាចនៃកិ.ស ម្តែង។ -**ស្ស**ទ**ន**ស**ម**ុ**ល្ល**ប**ន**ប**រ**ិ**ភ**ោ**គ**ត**ា ឥ. ភាវ:នៃកិ.ឃើញ និងកិ.ស្តាប់និងកិ.និយាយរកនិងកិ.បរិភោគ (**ស**ម**ុ**ល្ល**ប**ន<សំ + ឧ + លប៊+យុ = កិ.ពោលទ្បើងព្រម, ការចរចា, ការនិយាយឆ្លើយឆ្លង) ។ -**អ**ាការ បុ. អាការ:គឺកិ.ឃើញ។ រូបារម្មណ៍ (ដូច **ទ**ិ**ដ្ឋ**) ។ សោតា-បត្តិមគ្ត (**អ**ាទ**ិ**ម**ត**្ត) ។ ញាណ, ភ្នែក (ដូច **អ**ក្ខ**ិ**) ។ សេចក្ដីប្រកាន់ (ដូច **ល**ទ្ធ**ិ**) ។ ការក្រទ្បេកមើល (ដូច **អ**ាណ**ោ**ក**ន**ំ) ។

ទស្ស**ន**ីយ**ត**រ គុ. [ទ**ស្ស**ន**ីយ** + **ត**រ] ជាអ្នកគឺបុគ្គលគួ**ស**ម**ិ**ល**ម**ើ**ល**ជ**ាង, -**ត**ឺ**ប**ុ**ត**្ត**ល**ត**ប**្ប**ី**ឃ**ើ**ញ**ដ**ោ**យ**ិ**ស**េ**ស។

ទស្ស**ន**ោ**ភ**ាស-**ម**ណ្ឌ**ល** នបុ. [ទ**ស្ស**ន+ឱ**ភ**ាស+**ម**ណ្ឌ**ល**] **ម**ណ្ឌ**ល**នៃ**ឱ**ភ**ាស**ជ**ាគ្ប**ឿ**ងស**ម**្ដ**ង។

ទស្ស**ិ**ត គុ. [ទ**ិ**ស**ិ** + **ត**-**អ**ា. + **ត**] **ត**ឺ....**ស**ម្ដ**ង**ហ**ើ**យ, -**ប**ង្ហ**ា**ញ**ហ**ើ**យ។ -**ន**ិ**យ**ាម បុ. ទ**ំ**ន**ង**ន**ៃ...**ត**ឺ....**ស**ម្ដ**ង**ហ**ើ**យ។ -**ឋ**ាទ**េ**ស បុ. ប្រ**ទ**េ**ស**ត**ឺ.... **ស**ម្ដ**ង**ហ**ើ**យ។

ទស**ិ** ធ. **ទ**ំ**ស**ន**េ ទ**ំ**ស**ត**ិ ว**ิ**ទ**ំ**ស**ត**ិ ទ**ំ**ស**េ**ត**ិ ទ**ិ**ស**យ**ត**ិ "ខ**ាំ**, ក**ាត**់, ទ**ំ**ព" ភ**ូ**. ចុ. ។ **ទ**ន្ត**ោ ទ**ំ**ស**ន**ោ** បុ. "ធ្ម**េ**ញ, ភ្ល**ុ**ក" ។ **ស**ូ**ច**ិ**ថ**ា **ទ**ន្ត**ោ** (<**ទ**ា+ អ**ន**្ត) **ว**ิ. **ទ**ាយ**ត**ិ **ภ**ก្ខ**ม**ន**េ**ន**ว**ាត**ิ ទ**ន**្ត**ោ**។

ទហាន បុ. ភ្លើង (ដូច**ជាវ**ក) ។

ទហរ គុ. [ទហ + អរ] ក្មេង, កំលោះ, ក្រមុំ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ....នៅក្មេង, -នៅកម្លោះ។ -**ត** គុ. ក្មេងជាង, កម្លោះជាង។ -**ទហ** គុ. ក្មេងៗ, កម្លោះៗ, ។ -**ទារ**ក បុ. ទារកក្មេង។ -**ភិក្ខុ** បុ. ភិក្ខុកម្លោះ, -ក្មេង។ -**សាមណេ**ร បុ. សាមណេរកម្លោះ, -ក្មេង, ភិក្ខុកម្លោះនិងសាមណេរ។

ទហ បុ. ស្រះ (ដូច **អម្ពុជ**ក**ร**)

ទហ ធា. ១-**ឋ**ស្ម**ីក**ร**ណ ធ**ារ**ณ ច ទ**ห**ติ "ឆេះ, ដុត, ធ្វើឲ្យទៅជាផេះ, ទ្រទ្រង់, តាំងទុក"ភ.។ **ទห**ធាតុនេះជួនកាលផ្លាស់ជា **ឌห** វិញក៏មាន **ឌห**ติ បាលីថា **ឌห**ន្តํ ពาลมเญติ "រមែងអន្ទោលតាមនូវបុគ្គលពាលកំពុងឆេះ"។ កម្ម. **ទห្ยติ ឌห្ยติ**។ កិ. គុ. **ទห្ฆา** (ទ ហ+ต) ។ **ទห**ติ "ឆេះ" បាលីថា **ห**ค**ห**ณิ **ទห**ติ។ **ទห**ติ "ទ្រទ្រង់" បាលីថា **ส**ม**ํ ส**ตฺ**ถี ห**ยฺ**ริกํ ទห**ติ "តាំងស្រីនេះទុកជាជីដូន" -ส.។ ២-**ห**ึ**ส**ากุฆฺ**ฌี**สุ **ទห**ติ "ចៀតចៀន, ចម្រើន" ភ. ។

ទឍ្ឍ បុ. អ្នកទ័លក្រ, អ្នកកម្សត់ (ដូច **ទ**ីน) ។

ទឍ្ឍីก**ម្ម** នបុ. [ទ ឍ្ឍ + ក**ម**, ចុះ**ណ**-**ណ**.] ក.ធ្វើឲ្យមាំ, ក**ម**ដ៏**ម**ាំ។ -**ត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់ក.ធ្វើឲ្យមាំ, ប្រយោជន៍ដល់ក**ម**ដ៏**ម**ាំ។ **ส**ព្ព**ន**ះ**ជ**ា**ត**ត្ថ**ន**ៃ **ส**ห**ชุ** **ส**ព្ព។

ទឍ្ឍ គុ. [ទ**ห** + ឍ្ឍ] **ม**ាំ, **ม**ាំ**ม**ួ**ន**, ខ្លាំ**ง**។ ២-ធាត់, ធំ, ថ្លោ**ส** (ដូ**ช** **ช**ู**ล**) ។ ៣-**ร**ឹ**ง**, **ร**ឹ**ง**រ**ส** (ដូ**ช** **ก**ฤ**ล**) ។

ទឍ្ឍ**ป**ร**ก**ฺ**ม** គុ. [ទ ឍ្ឍ + ป**ร**ก**ม**] អ្ន**ก**ម**ាน**ก.ឈ**ាน**ទ**ៅ**ក**ុ**ង**ខ**ាង**ម**ុ**ខ**ដ**ាំ**ม**, អ្ন**ก**ម**ាน**ព្យ**ាយ**ាម**ដ**ាំ**ม**, អ្ন**ก**ម**ាน**ส**េ**ច**ក**ី**ប្រ**ឹ**ង**ប្រ**ែ**ង**ដ**ាំ**ม**។

ទឍ្ឍ**ม**ิ**ต**ฺ**ต** បុ. **ม**ิ**ต**ฺ**ร**ส**ิ**ท**ธ**ส**ฺ**ส**ាล**ม**ាំ (ដូ**ช** **ส**ม**ฺ**ภ**ฺ**ต**) ។

ទឍ្ឍ**ว**ิ**ส**ฺ**ส**ฺ**ว**ส**ิ**ก គុ. [ទ ឍ្ឍ + **ว**ิ**ส**ฺ**ส**ฺ**ว**ส**ิ**ก] អ្ন**ก**ម**ាน**ส**េ**ច**ក**ី**ส**ฺ**ว**ิ**ท**ธ**ส**ฺ**ส**ាล**ដ**ាំ**ม**, អ្ন**ก**ប្ร**ก**ប**ដ**ោ**យ**ส**េ**ច**ក**ី**ส**ฺ**ว**ิ**ท**ธ**ส**ฺ**ส**ាล**ដ**ាំ**ม**។

ទឍ្ឍ**ก**ร**ณ** នបុ. [ទ ឍ្ឍ + ก**ร** + ยุ, ចុ**ណ**-**ណ**.] ក.ធ្វើ**ឲ**្យ**ม**ាំ។

ទា ធา. ១-**ទ**ាเ**ธ ទ**ាติ **ธ**ेติ "ឲ្យ, ផ្តល់, ប្រគ**ន**, ថ្វាយ, ជ**ួ**ន, ហុ**ច**" ភ. ។ **ទ**ាน**ํ** នបុ. "ទ**ាน**, **អ**ំ**ណ**ោ**យ**, ការ**ឲ**្យ, ការ**ប**ริ**ច**្ច**ค**, **ส**េ**ច**ก**ี**ប**ริ**ส**ุ**ท**ธ, ការ**ช**ម្រ**ះ**, ការ**ป**ូ**ช**ា**ท**េ**ว**ត**ា**, ការ**ก**ាត់, ការ**អ**ស់**ท**ៅ, **ส**ូ**ន**្ម**ท**ៅ, ប្រ**ช**ង**ด**ំ**ร**ី" ។ **ธ**ेย**ฺ**ย គុ. "**ค**ួ**ร**ឲ**ย**"។ **ท**ាตุ**ํ ป**ท**ាตุ**ํ** អ**ว**ย. "ការ**ឲ**ย, **ด**ើ**ม**្ប**ី**ឲ**ย**" ។ **ธ**ตฺ**ว**า **ธ**ิ**ต**ฺ**ว**า **ธ**ิ**ย ธ**ฺ**ว** អ**ว**ย. "ឲ**ย**ហ**ើ**យ" (ท+ตฺ**ว**า) ។ **ท**ាท**ាตุ** **ธ**ะ**ป**ើ**ม**ាน **อ**ា **ป**ุ**ព**ฺ**ว**ป**ท** ប្រ**ช**ា "**ก**ាន់, **ก**ាន់ខ្ជ**ា**ប់, **ส**ម**ា**ท**ាน**, **ธ**ាំ**ท**ៅ ,..." **ม**ាន**ร**ូ**ป**ส**ิ**ท**ธ**ิ**ด**ូ**ช**ន្ម**ะ**ះ **อ**ท**ท**ាติ **อ**ท**ธ**ेติ, ឧ. **ส**ี**ล**ํ **อ**ท**ท**ាติ "**ก**ាន់**ส**ីល" ។ **อ**ท**ิ**ยติ **ก**ត្ត. ទ. **ก**ម្ម. ภ., ឧ. **ส**ี**ล**ํ **อ**ท**ิ**ยติ ឬ **ส**ม**า**ท**ิ**ยติ "**ส**ីលដ**ែ**ល**ค**េ**ก**ាន់**ส**ម**ា**ท**ាน**ឬ**ป**ុ**ค**្គ**ล**ก**ា**ន់**ส**ម**ា**ท**ាน

ន្ទវសីល" ក៏បាន -ស. ។ ការិត. **អាទបេតិ សមាទបេតិ អាទបយតិ សមាទបយតិ**ឲ្យកាន់ឲ្យកាន់ខ្ជាប់, ឲ្យកាន់យកព្រម (បបួល) ។ អា. **យេ ធម្មមេវាទបយន្តិ សន្តោ** "បុគ្គលជាសប្បុរសទ. ណាញ៉ាំងគេឲ្យកាន់យកនូវធម៌តែម្យ៉ាង" -ស. ។ បំបែក **ទាតុ** ប្រែថា "ឲ្យ" ជាបទមាលាតាមមតិស. ដូចតទៅនេះ៖១-បែប**ទទាតិ**៖ វត្ត. **ទទាតិ ទទន្តិ ទទាសិ ទទាថ ទទាមិ ទទាម**, ។ល។ បញ្ច. **ទទាតុ ទទន្តុ ទទាហិ ទទាថ ទទាមិ ទទាម**, ។ល។ សត្ត. **ទទេយ្យ ទទេ ទទេយ្យុं ទជ្ជុं ទទេយ្យាសិ ទជ្ជាសិ ទជ្ជសិ ទទេយ្យាថ ទជ្ជាថ, ទទេយ្យាមិ ទជ្ជាមិ ទទេយ្យាម ទជ្ជាម, ទទេថ ទទេរំ, ទទេថោ ទទេយ្យាវ្ហោ ទជ្ជវ្ហោ, ទទេយ្យុं ទជ្ជុं ទទេយ្យាម្ហេ ទជ្ជាម្ហេ**។ អា. **ទជ្ជា សប្ផុរិសោ ទានំ** "សប្បុរសគួរឲ្យទាន" ។ **មាតា បិតា ច តេ ទជ្ជុं** "មាតាបិតាគប្បីឲ្យដល់អ្នក" ។ **ទជ្ជាសិ អភយំ មម** "អ្នកគប្បីឲ្យអភ័យដល់ខ្ញុំ" ។ **សីលវន្តេសុ ទជ្ជេសិ ទានំ មទ្ធិ យថារហំ** "នែ!នាងមទ្រីនាងគួរឲ្យទានចំពោះអ្នកមានសីលទ.តាមសមគួរ" -ស.។ បរោ. **ទទ ទទុ ទទូ ទទេ ទទិត្ថ ទទំ ទទិម្ហ** ។ល។ ហិយ្យ. **អទទា អទទុ អទទោ អទទត្ថ អទទំ អទទម្ហា**។ល។ អជ្ជ. **អទទិ អទទុं អទទីសុ អទទោ អទទិត្ថ, អទទិ អទទិម្ហា**។ល។ ភវิ. **ទទិស្សតি ទទិស្សន្តি** ។ល។ កាលา. **អទទិស្សา ទទិស្សា អទទិស្សុं ទទិស្សុं**។ល។ ២-បែប **ទេតি**៖ វត្ត. **ទេតি ទេន្តি ទេសি ទេថ, ទេមি ទេម្ហি ទេម ទេម្ហ**។ល។ បញ្ច. **ទេតু ទេន្តু**។ល។ សត្ត. និងបរោ. មិនមានទីប្រើទេ។ ឯហិយ្យ. និងអជ្ជ. ប្រើដោយចំពោះពាក្យមិនទូទៅទេ, អា. **អទា ទានំ បុរិន្ទទោ** "ព្រះឥន្ទ្របានឲ្យទានហើយ" ។ **ភវញ្ហេ មេ អទោ សក្ក** ! "បពិត្រសក្កទេវរាជបើព្រះអង្គបានព្រះរាជទានពរដល់ខ្ញុំម្ចាស់" ។ **ព្រាហ្ម-ណានំ អទំ ភវំ** "ខ្ញុំបានឲ្យទានដំរីដល់ព្រាហ្មណ៍ទ.″ ។ **អទាសি មេ** "គេបានឲ្យហើយដល់ខ្ញុំ" ។ **អទំសុ តេ មហោកាសំ** "គេទ. បានឲ្យឱកាសដល់ខ្ញុំ" -ស. ។ ភវิ. **ទស្សតি ទស្សន្តি** ។ល។ កាលา. **អទស្សា ទស្សា អទស្សុं ទស្សុं** ។ល។ ២-**ទានេ ទាយតি** កម្ម. **ទីយតি** "ឲ្យ, ថ្វាយ, ប្រគេន" ទិ. ។ អា. **បុរិសោ ទានំ ទាយតি បុរិសេន ទានំ ទីយតি** -ស. ។ នៅមានពាក្យថា **ទត្តោ** មកក្នុងពាក្យ **ទេវទ-ត្តោ ព្រហ្មទត្តោ ពុទ្ធទត្តោ** ជាដើមជាឈ្មោះនៃបុគ្គលនោះ។ ប្រែថា "ទេវតាឲ្យ, ព្រហ្មឲ្យ, ព្រះពុទ្ធឲ្យ" នេះគឺផ្លាស់មកពី **ទិន្ន** ទៅជា **ទត្ត** ជាបទសមាសមិនមានប្រើតែឯកឯងថា **ទត្តោ ទត្តា ទត្តំ** ដូច្នេះទេ ប្រើតែពាក្យថា **ទិន្នោ ទិន្នា ទិន្នំ**។ សូមជ្រាបថាក្នុងភាសាសំស្ក្រឹតប្រើតែពាក្យថា **ទត្តោ** មិនមានពាក្យថា **ទិន្នោ** ទេគឺ

អនុលោមតាមសំស្ក្រឹតទាំងស្រុងចំណែកភាសាបាលីវិញប្រើ **ទិន្ន** ឯ **ទត្ត** មិនឃើញប្រើទោលតែឯកឯងមានខ្លះ ដូចពាក្យ **ទត្តិយ** អា. **ទេវ- ទត្តិយបត្តោ ច អស្សរោ សក្ករទត្តិយោ** -ស. ។ **ទិនំ** នបុં. "ថ្ងៃ, វេលាថ្ងៃ" ចាក **ទា** ធាតុ "ឲ្យ" **ឥន** បច្ច័យសូចិថាចាក **ទិវ** ធាតុ "លេង" ឬ **ទី**ធាតុ "អស់" ។ **ទិនករោ** បុំ. "ព្រះអាទិត្យ" ធ្វើថ្ងៃ។ **ទិន-បតិ** បុំ. "ព្រះអាទិត្យ" ម្ចាស់របស់ថ្ងៃ (**សូចិ**) ។ ៣-**ឥច្ឆិតកមណេ ទាតិ សុទ្ធាតិ** "ទៅគួរខ្ពើម" ភ្ញ. ។ **សុទ្ធো** បុំ. **សុទ្ធី** ឥ. ជា **សូទោ**ក៏មាន "អ្នកគ្រូ, អ្នកចម្អិនអាហារ" ។ ៤-**សោធនេ ទាយតិ ទានំ ទត្វា ទាបនំ** "ជម្រះ, ធ្វើឲ្យស្អាត" ទិ. ។ អា. **អនុយោគំ ទាបនត្ថំ** "ដើម្បីកិ.ញ្ជាំងសំណួរឲ្យស្អាត, ដើម្បីឆ្លើយតបសំណួរ" ។ **ទានំ ទត្វា** "ជម្រះនូវទាន, នូវចេតទាន" -ស. ។ ៥-**សុបនេ ទាយតិ និទ្ទាយតិ និទ្ទាយមានោ និទ្ទាយន្តោ និទ្ទាយិត្វា** "ដេកលក់, ផ្ទំ,សឹង, សម្រាន្តលក់" ទិ. ។ **និទ្ទា** ឥ. "ការដេកលក់" អា. **និទ្ទាសីលី សតា-សីលី** "ហៅខាងដេកលក់, ហៅខាងប្រជុំ" ។ ៦-**អវខណ្ឌនេ ទិយតិ ទាយតិ ទានំ** "កាត់, ដាច់" ទិ. ។ **ទន្តো** កិ. គុ. "ដាច់ហើយ, កាត់ហើយ" បុំ. "ធ្មេញ, ភ្លុក" ។ ៧-**សុទ្ធិយំ ទាយតិ ទោទាយតិ បរិ-យោទាយតិ** "បរិសុទ្ធម៉ត់ចត់, ផ្ទរផង់, ស្អាត" ទិ. ការិត. **បរិយោទ-បេតិ** "ឲ្យបរិសុទ្ធ, ឲ្យផ្ទរផង់, ឲ្យម៉ត់ចត់ (បរិ+ឱ+ទា+ណាបេ) **ទោ-ទានំ** នបុំ. "សេចក្តីបរិសុទ្ធ, សេចក្តីផ្ទរផង់" (រិ+ឱ+ទា+យុ) ។

ទាខ	ធា.	**សោសនអលមត្ថេសុ ទាខតি** "ស្ងួត, ហៃងហួត, ហាម, ឃាត់" ភ្ញ. ។
ទាយ	ធា.	**សាមត្ថិយអយាសេសុទាយតি** "អាច, មានសមត្ថភាព, លំបាក, ហត់នឿយ" ភ្ញ. ។ **និទាយោ** បុំ. "រដូវក្តៅ,និទាយរដូវ" (និ+ទាយ) **សូចি**ថា (និ+ទហ+ណ, ហ >យ។
ទាថ	ឥ.	[ទិសិ>ទា + ឋ + អា-ឥ.] ចង្កូម។
ទាតព្ព	គុ.	[ទា+តព្ព] គឺ..គប្បីឲ្យ, -គួរឲ្យ, -ត្រូវឲ្យ។ -**យុត្តក** គុ. ជារបស់គួរគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យ។
ទាតុកាម	គុ.	[ទាតុំ + កាម] អ្នកចង់ដើម្បីឲ្យ, អ្នកមានប្រាថ្នាដើម្បីឲ្យ។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកចង់ដើម្បីឲ្យ។
ទាត	គុ.	កាត់, ដក, ដាច់ (ដូច **លូនោ**) ។
ទាត្ត	នបុំ.	ក្ណៀវ (ដូច **លវិត្ត**) ។
ទាត្យុហ	បុំ.	ក្អែកទឹក, កុកដំបងគ្រញូង (ដូច **ការ្ឍកណ្ណក**)
ទាន	នបុំ.	[ទា + យុ] កិ.ឲ្យ, ការឲ្យ, រិ. **ទីយតេតি>ទានំ។** (វត្ថុ) ជាគ្រឿងឲ្យ, រិ. **ទេតি ឯតេនាតি>ទានំ**។ (ទី) ជាទីឲ្យ, រិ. **ទេតি ឯតស្មិន្តি>ទានំ**។ -**កថា** ឥ. ទានកថា, វាចាជាគ្រឿងពោលនូវទាន, វាចាជាហេតុ

ពោលប្រារព្ធនូវទាន, វាចាជាហេតុពោលដោយអំណាចនៃទាន។ -**កថាទិភេទ** គុ. ផ្សេងដោយកថាមានទានកថាជាដើម, មានកថាមានទានកថាជាដើមជាប្រភេទ។ -**ការ** បុ. កាលជាទីឲ្យ, កាលនៃកិ.ឲ្យ។ -**អគ្ត** នបុ. ពោងនៃទាន។ -**បរិច្ចាគ** បុ. កិ.បរិច្ចាគនូវទាន, ការលះនូវទាន។ -**ញ្ញាវជ** បុ. អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងទាន, អ្នកចាត់ចែងនូវទាន។ -**មុខ** នបុ. មាត់នៃទាន, ជាប្រធាននៃទាន។ -**រសតិ** ឥ. ទាននិងរសនិងសេចក្ដីត្រេកអរ។ -**ឋត្ត** នបុ. វត្ថុគឺវត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីឲ្យ, វត្ថុគឺវត្ថុជាគ្រឿងឲ្យ, វត្ថុគឺបុគ្គលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទាន (ប្រើជាទានវដ្ដក៏មាន) ។ -**សំវិភាគរត** គុ. អ្នកត្រេកអរហើយក្នុងទាននិងកិ.ចែករំលែក។ -**សីលាទិ** គុ. មានទាននិងសីលជាដើម។ ការលះបង់ (ដូច **ចាគ**) ។ ប្រេងនៃដំរី, ប្រេងជាគ្រឿងស្រវឹងនៃដំរី (**ករិមទ**), ឧបាយនៃសេចក្ដីឈ្នះអរិភាព (ដូច **ភេទ**)។ ហ្មត់ចត់, ស្អាត (ដូច **សុទ្ធ**) ។ ការកាត់ (ដូច **ខណ្ឌន**) ។ ការច្រូត (ដូច **លវន**) ។

ទានវ	បុ.	អសុរសាមញ្ញ (ដូច **សុរិបុ**) ។
ទានសោណ្ឌ	បុ.	អ្នកលេងទាន, អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងទាន (ដូច **ពហុប្បទ**) ។
ទានានុច្ឆវិក	គុ.	[ទាន + អនុច្ឆវិក] ដ៏សមគួរដល់ទាន។
ទានានុមោទន, -**នា**	នបុ., ឥ.	[ទាន + អនុ + មុទ + យុ] កិ.រីករាយតាមនូវទាន, ធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាមនូវទាន, ធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយរឿយៗដោយអំណាចនៃទាន , ការអនុមោទនាចំពោះទាន,... ។ -**បុញ្ញ** នបុ. បុណ្យគឺសេចក្ដីរីករាយតាមនូវទាន,..។
ទានានុរូប	គុ.	[ទាន + អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់ទាន, មានសភាពប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវទាន។
ទានារហ	បុ.	បុគ្គលគួរដល់ទាន (ដូច **ទក្ខិណេយ្យ**) ។
ទានុបករណ	នបុ.	[ទាន + ឧបករណ] គ្រឿងឧបករណ៍របស់ទាន, វត្ថុជាគ្រឿងធ្វើនូវសេចក្ដីទំនុកបម្រុងដល់ទាន។
ទានិ	ធា.	**អវខណ្ឌនេ ទានតិ ទានំ** "កាត់, ដាច់" ភូ. ។
ទាឡិ	ឥ.	ដើមរមៀត (ដូច **ទារុហត្ថិឡា**), ឈើនេះមានសម្បុរដូចមើមរមៀត ។
ទាម	នបុ.	ខ្សែ (គោ) (ដូច **សន្ទន**)
ទាយ	នបុ.	[ទា + ណ, ផ្លាស់អានៃទា>អាយ, លុបណ] (វត្ថុ) ដែលជនគួរឲ្យ (រង្វាន់), វិ. **ទាតព្ពន្តិ>ទាយំ**។ ទ្រព្យដែលគួរចែក (**ទាតព្ពធន**), ទ្រព្យនៃមាតានិងបិតា, ទ្រព្យមត៌ក (**បិតូនំ ធនំ**) ។ បុ. ព្រៃ (ដូច **ឋន**, **ភាកន**) ។

ទាយជ នបុ. [ទាយាទ + ណ្យ] ភាវៈនៃជនអ្នកកាន់យកនូវទ្រព្យដែលមាតានិងបិតា (ដែលត្រកូលឬដែលអ្នកណាមួយ) គប្បីឲ្យ (មតិក, ទ្រព្យជាមតិក) វិ. **ទាយំ អាទិយន្តីតិ>ទាយាទា** (ជនា), **ទាយាទានំ ភាវោ>ទាយជ្ជំ**។

ទាយាទ បុ. ផៅពង្ស, ញាតិ (ដូច **ពន្ធវ**), កូន (ដូច **បុត្ត**) ។

ទារ បុ. [ទ្រ + អ] ប្រពន្ធ។

ទារក បុ. [ទ្រ+ណ្ឍ] ជនអ្នកទម្លាយគឺគូសវាសនូវផែនដីដោយអំណាចនៃកិ.លេង (ទារក, ក្មេងប្រុស), វិ. **ទរតិ ភីឡនវសេន ភូមឺ ទ្ធិលិខតីតិ> ទារកោ**។ -**ហ្ការ** ឥ. មាននៃទារក។ -**ស្ត** នបុ. រយនៃទារក។ -**ស្ទ** បុ. សំឡេងឬសូរនៃទារក។

ទារិកា ឥ. [ទ្រ + ណ្ឍ] ក្មេងស្រី, ទារិកា។

ទារិត គុ. បែក, ធ្លាយ, ទម្លាយ (ដូច **ភេទិត**) ។

ទារុ នបុ. [ទ្រ+ណុ] (ឈើ) ដែលជនទម្លាយឬបំបែក (ឧស, ឈើ), វិ. **ទរិយតីតិ> ទារុ** (**ឈ្ជ**) ។ -**អម្ពណ្ណាមត្ត**គុ. មានស្នូកជាវិការៈនៃឈើជាប្រមាណ, ប៉ុនស្នូកឈើ។ -**អាទិ**គុ. (វត្ថុ) មានឈើជាដើម, មានឧសជាដើម។

ទារុក នបុ. [ទារុ + ក-ស.] ឈើ, ឧស។

ទារុក្ខន្ធសទិស គុ. [ទារុ+ខន្ធ+សទិស] ប្រាកដស្មើដោយកំណាត់ (ដុំ, គំនរ) នៃឈើ។

ទារុខណ្ឌ បុ. កំណាត់នៃឧស, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **ឋីឍ** សព្ទ ។

ទារុចីរិយត្ថេរ បុ. [ទារុចីរិយ + ថេរ] ព្រះថេរៈឈ្មោះទារុចីរិយៈ, ព្រះថេរៈអ្នកស្លៀកនូវសំបកឈើ។

ទារុចីរ នបុ. [ទារុ + ចីរ] សំពត់ជាវិការៈនៃសំបកឈើ, សំពត់គឺបុគ្គលក្រងដោយសំបកឈើ, សំពត់សំបកឈើ។

ទារុជបព្ទជ គុ. [ទារុជ + បព្ទជ] ដែលកើតអំពីឈើនិងជាវិការៈនៃស្មៅដំណេកទន្សាយ, ដែលកើតអំពីឈើនិងកើតអំពីស្មៅដំណេកទន្សាយ។

ទារុណ គុ. [ទ្រ + ឧណ] អាក្រក់, អំពើអាក្រក់, ទារុណកម្ម។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ... ជាអ្នកអាក្រក់។ នបុ. ភ័យសាមញ្ញ, សេចក្តីខ្លាច (ដូច **ភេរវ**) ។

ទារុតេលាទិ គុ. [ទារុតេល + អាទិ] (វត្ថុ) មានឧសនិងប្រេងជាដើម , វិ. **ទារុតេលំ អាទិ យស្ស តំ >ទារុតេលាទិ**។

ទារុទកាទិ គុ. [ទារុទក + អាទិ] (វត្ថុ) មានឧសនិងទឹកជាដើម។

ទារុទណ្ឌក នបុ. [ទារុ + ទណ្ឌក] កំណាត់ឈើគឺឧស។

ទារុបណ្ណាទិ គុ. [ទារុបណ្ណ + អាទិ] (វត្ថុ) មានឧសនិងស្លឹកឈើ (បន្លែ) ជាដើម, វិ. **ទារុ ច បណ្ណ ច>ទារុបណ្ណ, ទារុបណ្ណ អាទិ យស្ស តំ> ទារុបណ្ណាទិ**។

ទារុមណ្ឌលិក គុ. [ទារុមណ្ឌល + ណិក] ប្រកបដោយមណ្ឌលជាវិការៈនៃឈើ, មានមណ្ឌលជាវិការៈនៃឈើ, វិ. **ទារុមណ្ឌលេន និយុត្តំ>ទារុមណ្ឌលិកំ**។

ទារុមយ គុ. [ទារុ + មយ] ជាវិការៈនៃឈើ, សម្រេចហើយដោយឈើ(វិការតទ្ធិត, និបន្ទតទ្ធិត) ។ -**បត្ត** បុ. បាត្រជាវិការៈនៃឈើ, ... ។

ទារុរាសិ បុ. [ទារុ + រាសិ] គំនរនៃឈើ, គំនរនៃឧស។

ទារុសកដ នបុ. [ទារុ+សកដ]រទេះសម្រាប់នាំទៅនូវឧស,រទេះដ៏ពេញដោយឧស។

ទារុសាកដិក គុ. [ទារុ + សកដ + ណិក] (ជន) អ្នកត្រាច់ទៅដោយរទេះព្រោះឧស, អ្នកនាំទៅនូវភណ្ឌៈដោយរទេះព្រោះឧស(ចរតិតទ្ធិត, នេតិតទ្ធិត)។ -**ឋត្ត** នបុ. រឿងនៃបុរសអ្នកត្រាច់ទៅដោយរទេះព្រោះឧស។

ទារុហត្ថី បុ. [ទារុ + ហត្ថី] ដំរីជាវិការៈនៃឈើ, ដំរីដែលគេធ្វើហើយដោយឈើ (វិការតទ្ធិត, បកតតទ្ធិត) ។

ទារុហលិទ្ធា ឥ. ដើមរមៀត (ដូច **ទារ្ធិ**) ។

ទារុហលិទ្ធា ឈើនេះមានសម្ផុរដូចដើមរមៀត ។

ទាលិទ្ធិយ នបុ. [ទលិទ្ធ + ណិក] ភាវៈនៃស្តេចកម្សត់ឬភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកទ័លក្រ, វិ. **ទលិទ្ធស្ស ភាវោ>ទាលិទ្ធិយំ**។

ទាលិម បុ. ដើមទទិម (ដូច **ករក**) ។

ទាវគ្គិ បុ. [ទាវ + អគ្គិ] ភ្លើងដែលឆេះនូវព្រៃ, ភ្លើងព្រៃ។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយភ្លើងដែលឆេះនូវព្រៃ, ប្រាកដស្មើដោយភ្លើងព្រៃ។

ទាស បុ. [ទាសិ + អឬទា + ស] ទាសៈ, ខ្ញុំ, ខ្ញុំប្រុស។ -**កម្មករ** បុ. ទាសៈនិងកម្មករ, ខ្ញុំនិងជនអ្នកធ្វើនូវការងារ។ - **កម្មករបោរិស** បុ. ទាសៈនិងកម្មករនិងពួកនៃបុរស។ - **កម្មករាទិ**បុ. (ជន) មានទាសៈនិងកម្មករជាដើម។ - **ចណ្ឌាលាទិ** គុ. មានទាសៈនិងមនុស្សចណ្ឌាលជាដើម។ -**ទារក** បុ. ទាសៈនិងទារក។ -**ទាសី** ឥ. ទាសៈនិងទាសី, ខ្ញុំប្រុសនិងខ្ញុំស្រី។

ទាសញ្ញ នបុ. [ទាស + ណ្យ] ភាវៈនៃទាសៈ, ភាវៈនៃ...ជាខ្ញុំ (ភាពជាខ្ញុំគេ), វិ. **ទាសស្ស ភាវោ >ទាសញ្ញំ**។

ទាសញ្ញោបគត គុ. អ្នកដែលព្រមចូលខ្លួនធ្វើខ្ញុំកំដរគេ ។

ទាសី ឥ. [ទាស+ណ្យ] ទាសី, ខ្ញុំស្រី។ -**ធីតា** ឥ. ធីតានៃទាសី, កូនស្រីនៃទាសី។ -**បុត្ត** បុ. បុត្រនៃទាសី, កូនប្រុសនៃទាសី។ -**ភោគ** បុ. ការប្រើប្រាស់ដូចជាទាសី។ ២-ដើមសិរមាន់, ដើមស្លាផ្ងា (ដូច **សេរេយ្យក**) ។

ទាសិ ធា. ១-**ហឺសាយំ ទាសុណាតិ** "បៀតបៀន" សុ. ។ ២-**ទានេ ទាសតិ** "ឲ្យ, ផ្តល់, ថ្វាយ, ជូន, ប្រគេន" ភូ. ។

ទាហិ ធា. **និទ្ធក្ខយេ ទាហតិ** "ភ្ជាក់អស់ការដេកលក់" ភូ. ។

ទាឡ ធា. **ឌិទារណេ ទាឡតិ** "បំបែក, ទម្លាយ, ញែក" ភ្ជ. ។

ទិក្ខណាបថ បុ. [ទក្ខិណ + អាបថ] ជនបថឈ្មោះទក្ខិណាបថ។

ទិក្ខា ឥ. ទេវបូជា (ដូច **យជន**) ។ ការបូជា, គោរព, កោតក្រែង (ដូច **អច្ចន**) ។

ទិក្ខ ធាតុ **ហឹសាយំ ទិក្ខុណាតិ** "បៀតបៀន" ភ្ជ. ។

ទិគម្ពរ បុ. មនុស្សអាក្រាត (ដូច **ឌគ្គ**) ។

ទិគុណ គុ. [ទ្វិ>ទិ + គុណ] គុណដោយចំណែកពីរ, គឺបុគ្គលគុណដោយចំណែកពីរ (ពីរជាន់), វិ. **ទ្វីហិ គុណំ>ទិគុណំ**។ -**តិគុណ** គុ. ទាំងគុណដោយចំណែកពីរ ទាំងគុណដោយចំណែកបី, គឺបុគ្គលគុណដោយចំណែកពីរនិងគឺបុគ្គលគុណដោយចំណែកបី (ពីរជាន់និងបីជាន់) ។

ទិគ្ឃិកា ឥ. ឆ្ងូ, ស្នាមភ្លោះ (ដូច **បរិខា**)

ទិឃម្ពរ បុ. **ឌិក្រន្ត** (ដូច **អចេលក**) ។

ទិច ធា. **ថុតិយំ ទិចតិ** "សរសើរ, ស្ងើច" ភ្ជ. ។

ទិជ គុ. [ទ្វិ>ទិ + ជនិ + ក្ឋិ] អ្នកកើតអស់វារៈពីរដង (សត្វស្លាប), វិ. **ទិក្ខត្តុំ ជាយតីតិ >ទិជោ**។

ទិដ្ឋ គុ. [ទិស+ត, ស+ត>ដ្ឋ] គឺ...ឃើញហើយ, -គប្បីឃើញ។ -**កហាបណ** បុ. នបុ. កហាបណៈគឺ...ឃើញហើយ។ -**កាល** បុ. កាលនៃ..គឺ...ឃើញហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ..គឺ..ឃើញហើយ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ..ជា..គឺ..ឃើញហើយ។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌គឺសត្វឃើញហើយ, ធម៌គឺសត្វគប្បីឃើញ, អ្នកមានធម៌ឃើញហើយ, (បច្ចុប្បន្ន) ។ -**ធម្មគរុក** គុ. អ្នកធ្ងន់ក្នុងធម៌គឺសត្វឃើញហើយ, -គឺសត្វគប្បីឃើញ, អ្នកធ្ងន់ក្នុងបច្ចុប្បន្ន។ -**ធម្មសុខវិហារ** បុ. កិ.នៅនាំមកនូវសេចក្តីសុខក្នុងធម៌គឺសត្វគប្បីឃើញ, នៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន។ -**ធម្មិកសម្ប-រាយិក** គុ. ទាំងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌គឺសត្វគប្បីឃើញទាំងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលោកគឺសត្វគប្បីដល់ព្រមក្នុងខាងមុខ, ទាំងបច្ចុប្បន្នទាំងបរលោក (**ទិដ្ឋធម្មិក**<ទិដ្ឋធម្ម + ណិក = វិ. **ទិដ្ឋធម្មេ ភវត្តីតិ> ទិដ្ឋធម្មិកោ**) ។ -**បុព្ព** គុ. គឺ...ធ្លាប់ឃើញហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ..ជា..គឺខ្លួនឃើញហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែគឺ..ឃើញហើយ។ -**សច្ច** គុ. មានសច្ចៈឃើញហើយ។ ២-ជនជាសត្រូវ (ដូច**អរិ**) ។

ទិដ្ឋមត្តក បុ. មិត្រដែលគ្រាន់តែជួបគ្នាតែម្តងៗ (ដូច **សន្ទិដ្ឋ**) ។

ទិដ្ឋា និ. **អានន្ទត្ថវាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺត្រេកអរ, **សំ** ក៏ជាអានន្ទត្ថវាចកៈដែរ។

ទិដ្ឋានុគតិ ឥ. [ទិដ្ឋិ + អនុគតិ] កិ.ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវសេចក្តីយល់ឃើញ, -នូវទិដ្ឋិ, -ដោយអំណាចនៃទិដ្ឋិ (តម្រាប់, យកជាតម្រាប់) ។

ទិដ្ឋានុភូត គុ. [ទិដ្ឋ + អនុភូត] ទាំងគឺខ្លួនឃើញហើយទាំងគឺខ្លួនរងហើយ, គឺខ្លួនឃើញហើយគឺខ្លួនរងហើយ (**អនុភូត**<អនុ+ភូ+ត=រង, សោយ) ។

ទិដ្ឋិ ឥ. [ទិសិ+តិ, តិ>ដ្ឋិ, លុបស] ទិដ្ឋិ, កិ.ឃើញ, ការយល់ឃើញ,យោបល់ (ដូច **លទ្ធិ**) រ. **ទស្សនំ>ទិដ្ឋិ**។ -**សច្ច**នបុ. **សច្ច:** គឺ **ទិដ្ឋិ**។

ទិត្ត គុ. ភ្លឺ, រុងរឿង, ក្តៅ (ដូច **អាទិត្ត**) ។ ២-ឆ្មើង, ព្រហើន, កាន់ខ្លួន (ដូច **គព្ភិត**) ។

ទិត្តិ ឥ. រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **បភា**)

ទិទ្ធ បុ. កូនសរដែលលាបដោយថ្នាំពិស (**ទិសលិត្តសរ**), លាប (ដូច **លិត្ត**) ។

ទិនករ បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **ទេវរោចន**) ។

ទិនបតិ បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **អំសុមាលី**)

ទិន្ធិក បុ. សត្វត្រដេវិច (ដូច **ភីភី**)

ទិន្ន គុ. [ទា + ត, ត>ឥន្ន] គឺ...ឲ្យហើយ, ប្រគេនហើយ, -ថ្វាយហើយ, រ. **ទីយិត្ថាតិ>ទិន្នំ**។ -**កម្ពល** នបុ. សំពត់កម្ពលគឺ...ឲ្យហើយ។ -**កាល** បុ. កាលនៃទានគឺ....ឲ្យហើយ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវ:នៃ....ជារបស់គឺ....ឲ្យហើយ។ - **ទាន** នបុ. ទានគឺ....ឲ្យហើយ។ -**ទ្វារ** នបុ. ទ្វារគឺ....ឲ្យហើយ។ -**ធន** នបុ. ទ្រព្យគឺ....ឲ្យហើយ។ -**នយ** បុ. ន័យ (សេចក្តីពន្យល់) ដែល....ឲ្យហើយ។ -**និយាម** បុ. ទំនងនៃទានគឺ....ឲ្យហើយ ។ -**បត្ត** បុ. បាត្រគឺ...ឲ្យហើយ ។ -**ហរ** បុ. វត្ថុជាគ្រឿងនាំទៅ ជុំវិញគឺ...ឲ្យហើយ, វត្ថុជាគ្រឿងរក្សាគឺ...ឲ្យហើយ, គ្រឿងយសគឺ....ឲ្យហើយ។ -**បាយាស** បុ. បាយាសគឺ....ឲ្យហើយ។ -**បិណ្ឌាបាត** បុ. បិណ្ឌាបាតគឺ....ឲ្យហើយ, គុ. មានបិណ្ឌាបាតគឺ....ឲ្យហើយ។ -**ភតិ** ឥ. ឈ្នួលដែលស្រីនេះឲ្យហើយ, ថ្លៃឈ្នួលគឺ....ឲ្យហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ....ជារបស់គឺ....ឲ្យហើយ។ -**ភេសជ្ជ-ទាន** នបុ. ភេសជ្ជទានគឺ....ឲ្យហើយ, ទានគឺថ្នាំដែលបុគ្គលឲ្យហើយ។ -**លាជនិស្សន្ទ** បុ. វិបាកជាគ្រឿងហូរចេញនៃលាជគឺ...ឲ្យហើយ, អានិសង្សនៃលាជដែល....ឲ្យហើយ។ -**សញ្ញា** ឥ. សញ្ញាគឺ...ឲ្យហើយ។ -**សញ្ញាវស** បុ. អំណាចនៃសញ្ញាគឺ....ឲ្យហើយ។ -**សម្បត្តិ** ឥ. សម្បត្តិគឺ...ឲ្យហើយ។ -**សាដក** បុ. សាដកគឺ...ឲ្យហើយ។ -**សេនាសនទាន** នបុ. សេនាសនទានគឺ....ឲ្យហើយ។

ទិន្នក គុ. [ទា + ត + ក-ស.] (វត្ថុ) គឺ...ឲ្យហើយ។

ទិន្នាវសេស គុ. [ទិន្ន + អវសេស] ដ៏សេសចុះចាកទានដែល....ឲ្យហើយ, វត្ថុជាចំណែកសេស ចុះចាកទានគឺ...ឲ្យហើយ, ជារបស់សំណល់ដែល.....ឲ្យហើយ។

ទិន្នាវុធ បុ. [ទិន្ន + អាវុធ] អាវុធគឺ....ឲ្យហើយ, -គឺយើងឲ្យហើយ។

ទិន្នោវាទ បុ. [ទិន្ន + ឱវាទ] ឱវាទគឺ.....ឲ្យហើយ។

ទិន នបុ. ថ្ងៃ (ដូច **អហ**) ។

ទិបទ គុ. [ទ្វិ + បទ] (សត្ត) មានជើងពីរ, វិ. **ទ្វេ បទានិ ឯតេសន្តិ>ទិបទា**។

ទិប ធា. **ទិត្តិយំ ទិប្បតি** "ភ្លឺ, ឆ្លុះ, ចាំង" ទិ. ។ **ទីបោ** បុ. "ព្រះនិព្វាន, ប្រទីប, ចង្កៀង, ទៀន, ទ្វីប, ភោះ, ភ្លើង" ។ **បទីបោ** បុ. "ប្រទីប, ចង្កៀង, ទៀន, ភ្លើង" ។ **ទប្ប្យណោ** បុ. "កញ្ចក់" ។

ទិធ ធា. **ភថនយុទ្ធនិន្ទាហឹសាទានេសុ ទេធតি ទេធោ** "ពោល, ច្បាំង, និន្ទា, តិះដៀល, បៀតបៀន, កាន់យក" ភូ. ។

ទិព្វវិហារាទិ គុណ មានទិព្វវិហារជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**ទិហារ**សព្ទ ។

ទិព្ព បុ., គុ. [ទិវ + វសិ + អឬទិវ + អ] អ្នកនៅក្នុងឋានសួគ៌ឬអ្នកលេងដោយកាមគុណប្រាំ (ទេវតា,ទិព្ព),វិ.**ទិវេ ភវសន្តីតি>ទិព្ពា, ទិព្ពន្តি បញ្ចហি កាមគុណេហি កីឬន្តីតি ទា> ទិព្ពា**។ -**ឆន្ទមាណទិ** គុ. (វត្ថុ) មានវត្ថុមានក្លិននិងកម្រងផ្កាដ៏ទិព្ពជាដើម, មានគ្រឿងក្រអូបនិងកម្រងផ្កាដ៏ទិព្ពជាដើម។ -**ភីតសទ្ទ** បុ. សូរនៃចម្រៀងដ៏ទិព្ព, សំឡេងនៃចម្រៀងគឺបុគ្គលគប្បីច្រៀងជាទិព្ព។ -**ចក្ខុក** គុ. អ្នកមានចក្ខុដូចជាទិព្ព។ -**ចក្ខុបរិកម្ម** នបុ. បរិកម្មដើម្បីទិព្ពចក្ខុ, -ដើម្បីចក្ខុជាទិព្ព។ -**ចក្ខុ** នបុ. ចក្ខុជាទិព្ព, ចក្ខុដូចជាទិព្ព។ -**អច្ឆរ** ឥ. ស្ត្រីអប្សរជាទិព្ព, នាងអប្សរមានក្នុងឋានសួគ៌។ -**អត្តភាព** បុ. អត្តភាពដ៏ជាទិព្ព។ -**ទុស្ស** នបុ. សំពត់ជាទិព្ព។ -**អន្ទបាន** នបុ. វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីនិងទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកដ៏ជាទិព្ព, បាយនិងទឹកដ៏ជាទិព្ព។ -**បណ្ណាការ** បុ. គ្រឿងបណ្ណាការ (ជំនូន, តង្វាយ) ដ៏ជាទិព្ព។ -**ប្បដិភាគ** គុ. មានចំណែកប្រៀបដោយ...ជាទិព្ព។ -**បាន** នបុ. ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកជាទិព្ព។ -**បារិច្ឆត្តក** បុ. ដើមបារិច្ឆត្តក:ជាទិព្ព, បារិច្ឆត្តកព្រឹក្សជាទិព្ព។ -**ឫាសាទ** បុ. ប្រាសាទជាទិព្ព។ -**បុប្ផវស្ស** នបុ. ភ្លៀងជាវិការ:នៃផ្កាដ៏ទិព្ព, ភ្លៀងគឺផ្កាដ៏ជាទិព្ព។ -**ឫូ** បុ. នំជាទិព្ព។ -**យោគ** បុ. ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបដ៏ជាទិព្ព។ -**ភត្ត** នបុ. សំពត់ដ៏ជាទិព្ព។ -**អាភរណប្ប្ដិមណ្ឌិត** គុ. ប្រដាប់ចំពោះហើយដោយគ្រឿងអាភរណ:ជាទិព្ព, ដោយគ្រឿងអម្ពរជាទិព្ព។

ទិព្ពោជា ឥ. [ទិព្ព + ឱជា] ឱជាដ៏ជាទិព្ព។

ទិយឌ្ឍ គុ. [អឌ្ឍ + ទុតិយ>ទិយឌ្ឍ] គម្រប់ពីរដោយកន្លះ, ទីពីរដោយកន្លះ (មួយកន្លះ), វិ. **អឌ្ឍេន ទុតិយោ>ទិយឌ្ឍោ**។ -**ជាតិសហស្ស** នបុ. ពាន់នៃជាតិជាគម្រប់ពីរដោយកន្លះ (១.៥០០ជាតិ) -**យោ-ជនសតិក** គុ. ប្រកបដោយរយនៃយោជន៍ជាគម្រប់ពីរដោយកន្លះ,

		មានរយនៃ...., (១៥០យោជន៍) ។ -**សហស្សនាដកិត្តីបរិវារ** គុ. មានស្ត្រីរបាំមានពាន់ជាគម្រប់ពីរដោយកន្លះជាបរិវារ។ -**សហស្ស-បរិចារិកា** ឥ. ស្ត្រីអ្នកបម្រើមានពាន់ពីរដោយកន្លះជាប្រមាណ។
ទិវ	បុં.	ស្ថានសួគ៌ (ដូច **សគ្ត**), អាកាស (ដូច **គគន**) ។
ទិវឌ្ឍ	គុ.	ទីពីរដោយកន្លះគឺមួយកន្លះ ។
ទិវស	បុં., ន បុં.	[ទិវ+ស] ថ្ងៃ។ -**បរិយោសាន** នបុં. កាលជាទីបំផុតចុះជុំវិញនៃថ្ងៃ, កាលជាទីបំផុតនៃថ្ងៃ។ -**ភតិមត្ត** គុ. វត្ថុត្រឹមតែថ្លៃឈ្នួលក្នុងថ្ងៃ។ -**ភាគ** បុં. ចំណែកនៃថ្ងៃ, កាលជាចំណែកនៃថ្ងៃ។
ទិវា	និ.	ថ្ងៃ, ក្នុងវេលាថ្ងៃ, ក្នុងកណ្តាលថ្ងៃ។ -**ដ្ឋាន** នបុં. ទីជាទីនៅក្នុងវេលាថ្ងៃ។ **អហត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺវេលាថ្ងៃ។
ទិវាករ	បុં.	ព្រះអាទិត្យ (ដូច **សតរំសិ**) ។
ទិវោក	បុំ.	ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **មរุ**) ។
ទិវី	ធា.	**ក៑ីឡាវិជិគីសាញ្ញវហារជុតិថុតិកន្តិគតិសត្តីសุ ទิฑ្ឍតิ** "លេង, នៅ, ចង់ឈ្នះ, ពោល, រុងរឿង, ភ្លឺ, សរសើរ, គួរស្រឡាញ់, ទៅ, អាច, មានសមត្ថភាព" ទิ. ។ **ទេវោ** បុំ. "ទេវតា" មានន័យ៣យ៉ាងៈ ១/ **សម្មតิទេវោ** "ទេវតាដោយសន្ទតิ" បានដល់ឥស្សរជនមានព្រះរាជាជាដើម។ ២/ **ឱิបបត្តิទេវោ** "ទេវតាដោយកំណើតដើម" សព្ទវេចនៈគឺ **ទេវោ សุរោ ទิฑุឡោ ទิฑ្ឍរោ អមរោ មรุ សุธาสี ติทสោ សคฺคาสี អนิมิสោ ទิโวกោ អมตปายี សคฺคฏฺโฐ ទេวตา** -ส. ។ ៣/ **ទิสุទ្ធิទេវោ** "ទេវតាដោយបរិសុទ្ធ" បានដល់ព្រះពុទ្ធនិងព្រះអរហន្ត -ส.។**ទេวสญฺ** អាចប្រែបាន២យ៉ាងទៀតគឺ ១/ **អជฺฌากาส**, ផ្ទៃអាកាស, អាកាស =**អជฺฌากาสោ** បាលីថា **ទิคตวณฺณาหาเร ទেវে** "កាលបើផ្ទៃអាកាសស្រឡះ" ២/ ភ្លៀង, មេឃ =**មেঘো** បាលីថា **ទেวো ช ถোกํ ถোกํ ฉุสายติ** "ទឹកភ្លៀងប៉ះពាល់បន្តិចៗ -ส. ។ **ទেวี** ឥ. មានន័យ២យ៉ាងគឺ "ព្រះជាយានៃព្រះរាជា, ព្រះរាជិនី, ព្រះរាជទេពី"=រាជ ภริยา" មួយ, "នាងទេវធីតា" =ទេវធីតាមួយ-ส. ។
ទิวี	ធา.	**បริภูชเน (คฺชฺเน) ទেวেติ ទেวยติ បริទেวেติ បริទেว-យติ ទেวো បริទেวো បริទেวิตฺวา** "គ្រហឹម, យំ, ខ្សឹកខ្សួល, ទួញរៀបរាប់" ចុ. ។ អา. **បริ-ទেวো នามญฺญาติญฺญสนาธีหิ ฉุฏฺฐสฺส ฯวชีปณาโถ** (វិសุទ្ធิមគ្គ៣/៨៩) ។
ទิวี	ធา.	**អฏฺฐเน (คนฺธปีสเน) ទেวেติ ទেวยติ** "បុក, កិនគ្រឿងក្រអូប" ចุ. ។

ទិស បុ. [ទិសិ + ស] អ្នកដែលបុគ្គលគប្បីសម្តែងឬគប្បីឃើញ (ចោរ) ។ ២-ជនជាសត្រូវ (ដូច **បច្ចនិក**) ។

ទិសម្បតិ បុ. ព្រះរាជាសាមញ្ញ (ដូច **ជនាធិប**) ។

ទិសា ឥ. [ទិស + អ + អា-ឥ] ទិស។ -**ចាមោក្ខាចរិយ** បុ. អាចារ្យជាប្រធានក្នុងទិស, អាចារ្យជាប្រមុខក្នុងទិស។ -**ភាគ** បុ. ទិសាភាគ, ចំណែកនៃទិស។ -**មុខ** បុ. អ.ន. ឈ្មោះទិសាមុខ។ -**ទាសិក** គុ. អ្នកនៅក្នុងទិសឬអ្នកមានកិ.នៅក្នុងទិសជាប្រក្រតី, វិ. **ទិសាយំ ភវតីតិ>ទិសាទាសី, ទិសាយំ ភវិតុំ សីលមស្សាតិ ទា> ទិសាទាសី, ទិសាទាសី ឯវ>ទិសាទាសិកោ**។ -**ទាសី** បុ.(មើល **ទិសាទាសិក**) ។ -**ទ្វិទិសា** ឥ. ទិសនិងទិសផ្សេងៗ, ទិសធំនិងទិសតូច។

ទិសិ ធា. **បេក្ខនេ ទក្ខតি បស្សតি ទិស្សតি ទិស្វា បស្សិត្វា ទិដ្ឋោ ទដ្ឋុំ បស្សិតុំ ទស្សនំ** " ឃើញ, មើល, ប្រាកដ,...″ ភូ. ។ ផ្លាស់ **ទិសិ** ជា **ទក្ខ** ជា **បស្ស** បាន។ កម្ម. **ទស្សីយតি**។ ការិត. **ទស្សេតি ទស្សយតি ទស្សេតុំ ទស្សិតោ** "ធ្វើឲ្យឃើញ, ចង្អុលប្រាប់, ពន្យល់ឲ្យឃើញ" ។ **ទិស្សតি** "ប្រាកដ" កត្តុវាចក:, ទិ.។ **ទិដ្ឋি** ឥ. "ទ្រឹស្តី, ទស្សន:, លទ្ធិ" ។ **ទិសា** ឥ. "ទិស" មានន័យ៤យ៉ាង៖១/ ទិសធំបាលីថា **ទិសា ចតស្សោ ទ្វិទិសា ចតស្សោ** ។២/ បុគ្គលទ. មានមាតាបិតាជាដើមឈ្មោះថា "ទិស" បាលីថា **មាតា បិតា ទិសា បុព្វា អាចរិយា ទក្ខិណា ទិសា បុត្តទារ ទិសា បច្ឆា មិត្តামচ্চা ច ឧត្តរ ទាសកម្មករ ហេដ្ឋា ឧទ្ធំ សមណព្រាហ្មណា** "មាតាបិតាទុកជាទិសខាងកើត គ្រូអាចារ្យទុកជាទិសខាងត្បូង កូនប្រពន្ធទុកជាទិសខាងលិច មិត្តអាមាត្យទុកជាទិសខាងជើង ខ្ញុំកំដរកម្មករទុកជាទិសខាងក្រោម ឯសមណព្រាហ្មណ៍ទុកជាទិសខាងលើ" ។ ៣/ អ្នកឲ្យបច្ច័យ៤ឈ្មោះថា "ទិស" បាលីថា **អគារិនោ អន្ធបាន-ភត្តទាទិសា ភវន្តি** "ទាយកទ.អ្នកប្រគេនបាយទឹកនិងសំពត់ដល់អ្នកបួសឈ្មោះថាទិស"។ ៤/ ព្រះនិព្វានក៏ឈ្មោះ ថា "ទិស" បាលីថា **ឯតា ទិសា ហិ សេតកេតុ យំ ហិ ត្វា និទ្ទុក្ខា សុខិនោ ភវន្តি** "បុគ្គលទ. ទៅដល់ទិសណាហើយជាអ្នកអស់ទុក្ខមានតែសុខទិសនុ៎ះឯងជាទិសឧត្តមក្រៃលែងមានតែទង់សគឺទង់សន្តិភាព" -ស. ។ **ញាណទស្សនំ** នបុ. "ការឃើញដោយញាណ, ការឃើញដោយវិបស្សនាញាណ" មានសេចក្តីសម្គាល់តាមផ្លូវធម៌ច្រើនយ៉ាង៖១/ ទិព្វចក្ខុញាណបាលីថា **អប្ប្ប្

៤/ ផល បាលីថា **ឧត្តរិមនុស្សធម្មោ អលមរិយញ្ញាណទស្សន-វិសេសោ**។ ៥/ បច្ច វេក្ខណញ្ញាណ បាលីថា **ញ្ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ អកុប្បា មេ ចេតោវិមុត្តិ** ។ ៦/ សព្វញ្ញុត ញ្ញាណ បាលីថា **ញ្ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ សត្តា-ហកាលកតោ អាលារោ កាលាមោ** -ស. ។ **ទក្ខិតាយ** "ដើម្បីយើញ, ដើម្បីមើល" អា. **អាគតម្ហ ឥមំ ធម្មសមយំ ទក្ខិតាយេវ អបរាជិតសង្ឆំ** "យើងទ. ជាអ្នកមកកាន់ធម្មសម័យនេះដើម្បីយើញពួកអ្នកមានជោគជ័យ" =**បស្សិតុំ**, -ស. ។ (ទិ+តាយ) **តាយេបច្ចយ** នេះនៅក្នុងពួក**តុំបច្ច័យ**គឺ **តុំ តវេ តុយេ តាយ** ជា អព្យយបច្ច័យ, អា. **បុច្ឆិតាយេម្ហ បញ្ហេ** "យើងទ. មកដើម្បីសួរប្រស្នាទ." (សរភង្គជាតក) ។ ២-**ហឺសាយ ទិសតិ** "បៀបបៀន" ភ្ជ. ។ ៣-**អាទានសំវរណេសុ ទិស្សតិ** "កាន់យក, សង្រ្ទម, ការពារ" ទិ. ភ្ជ. ។ ៤-**អតិសជ្ជនេ ទិសតិ** "ចាត់ចែង, រៀបចំ, ត្រៀមទុក" ភ្ជ. ។ **ឧបទិសតិ** "ណែនាំ, ប្រៀនប្រដៅ, បង្ហាញ" រូបដទៃ **ឧបទេសោ**។ **ឧទ្ទិសតិ** "ចាត់ចែងដោយសង្ខេប, សម្តែងដោយខ្ទីរូបដទៃ **ឧទ្ទេ-សោ**។ **និទ្ទិសតិ** "ចាត់ចែងដោយពិស្តារ, សម្តែងចេញ" រូបដទៃ **និទ្ទេសោ** "ការរៀបចំដោយពិស្តារ, ការចាត់ចេញ" ។ **បច្ចាទិសតិ** "ឃាត់បដិសេធ" រូបដទៃបច្ចាទេសោ (បដិ+អា+ទិ)។ **ទេសោ បទេសោ** បុ. "ប្រទេស, តំបន់ទីដែលគេរៀបចំ" -**ស**. ។ ៥-**អប្បីតិយំ ទេស្សតិ** "ស្ងប់, មិនពេញចិត្ត, គួរឲ្យខ្ពើម" ភ្ជ. ។ **ទិសោ** បុ. "ចោរ, សត្រូវ" ។ **ទិដ្ឋោ** បុ. "សត្រូវ, បច្ចាមិត្រ" (ទិ+ត) ។ សព្ទជាវេវចនៈ គឺ **បច្ចាមិត្តោ រិបុ ទិដ្ឋោ ទិសោ ភេរី សត្តុ អរិសបត្តោ** -ស. ។ **ទេស្សី** គុ. "អ្នកស្ងប់, មិនចូលចិត្ត, មិនពេញចិត្ត" អា. **ធម្មទេស្សី បរាភវោ**។ **ទេស្សោ ទេស្សិយោ** គុ. "ដែលស្ងប់, ខ្ពើម, មិនពេញចិត្ត" អា. **ន មេ ទេស្សា ឧភោ បុត្តា មជ្ឈិទេវី ន ទេស្សិយា** "ព្រះរាជបុត្រទាំង២យើងមិនស្ងប់មជ្ឈិទេវីក៏យើងមិនស្ងប់ដែរស. ។ ៦-**ឧជ្ជារណោ ទេសេតិ ទេសយតិ ទេសកោ ទេសេតា ទេសិតោ ទេសនា ទេសេត្វា ទេសេតុំ** "ទេសនា, ថ្លែង, សម្តែង, ពន្យល់ឲ្យយើញហេតុផល" ចុ.។ កម្ម. **ទេសីយតិ** ។ ការិត. **ទេសាបេតិ ទេសាបយតិ**។

ទិហ ធា. **ឧបចយេ ទេហតិ** "កសាង, សន្សំ" ភ្ជ. ។ **ទេហោ** បុ. "រាងកាយ, រូបរាង" ។ **សន្ទេហោ** បុ. "សេចក្តីសង្ស័យ" ។ **ទេហី** បុ. "សត្វ, បុគ្គល" ។

ទី ធា. **ខយេ ទីយតេ** "អស់, សូន្យ" ទិ.។ **ទីនោ** បុ. "អ្នកក្រ, អ្នកកម្សត់ទុគ្គិត" ។ **អទីនទោ** បុ. "ទោស,ទុក្ខ" ជាគ្រឿងដល់នូវទុក្ខ វិ. **អទីនំ ទុក្ខំ ទាតិ អធិគচ্ছতি ঠতেនាតি អទីនទោ** -ស. ។ **ទិវា** អព្យយសព្ទ វេលាថ្ងៃអស់ងងឹត។ **ទិវាករោ** បុ. "ព្រះអាទិត្យ" ធ្វើថ្ងៃ។

ទីឃ គុ. [ទិ + ឃ, ឥនៃទិ>ឦ] វែង, បណ្តោយ។ -**ការាយន** អ.ន. ឈ្មោះទីឃការាយន:។ -**ជាតិក** គុ. (សត្ត) មានជាតិដ៏វែង, ប្រកបដោយជាតិវែង, មានជាតិនៃសត្ត្វដ៏វែង (ពស់) (ពហុព្ជីហិ, និយុត្តតទ្ធិត, អត្ថិតទ្ធិត) ។ -**ទស្សី** បុ. អ្នកឃើញនូវកាលដ៏វែង, -អស់កាលដ៏វែង (ក.ក), អ្នកមានកិ.ឃើញនូវកាលដ៏វែងជាប្រក្រតី, - អស់កាលដ៏វែងជាប្រក្រតី (ស.ត) ។ -**ឆខបរិព្ជាជក** បុ. បរិព្ជាជកឈ្មោះទីឃនខ:។ -**និកាយាទិ** គុ. (និកាយ) មានទីឃនិកាយជាដើម (ពហុព្ជីហិ) ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ....ជា....ដ៏វែង។ -**មទ្ធាន** នបុ. កាលដ៏វែង, វេលាដ៏វែង។ -**មន្តរ** នបុ. ចន្លោះនៃកាលដ៏វែង, រវាងនៃកាលដ៏វែង។ -**រត្ត** នបុ. រាត្រីដ៏វែង, គុ. (កាល) មានរាត្រីដ៏វែង, វិ. **ទីឃា រត្តិ យស្ស សោ>ទីឃរត្តោ**។ -**លម្ពិកវាសី** បុ. អ្នកនៅក្នុងក្រុងឈ្មោះទីឃលម្ពិក:។ -**ទាឋី** អ.ន. ឈ្មោះទីឃវាបី (ចឹងដ៏វែង, ស្រះដ៏វែង) ។ -**សោត្តិយ** នបុ. ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកដេកលក់អស់កាលដ៏វែង, វិ. **សុត្តស្ស ភាវោ>សោត្តិយំ**។

ទីឃតា ឥ. វែង, កម្ពស់ (ដូច **អាវេហោ**) ។

ទីឃត្តំ នបុ. វែង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អាយតិ**សព្ទ ។

ទីឃបិដ្ឋិក បុ. សត្ត្វពស់សាមញ្ញ (ដូច **ឧរគោ**) ។

ទីឃលោមក បុ. ព្រំមានរោមវែង (ដូច **គោនក**) ។

ទីឃវណ្ណ បុ. ដើមពេកា (ដូច **សោនក**) ។

ទីឃសុត្ត គុ. អ្នកដែលធ្វើការងារយឺតយូរកន្លងទីបំផុតគ្មាន (ដូច **ចិរក្រិយ**)

ទីឃាទិយុត្ត-ដ្ឋាន នបុ. [ទីឃាទិយុត្ត + ឋាន] ទីដ៏គួរដល់ប្រមាណមានវែងជាដើម, មានអវយវ:វែងជាដើម។

ទីឃាយុក គុ. [ទីឃ + អាយុ + ក] មានអាយុវែង, វិ. **ទីឃំ អាយុ យេសំ តេ>ទីឃាយុកា**។ -**ពុទ្ធកាល** បុ. កាលនៃព្រះពុទ្ធមានអាយុវែង។

ទីឃាវុកុមារ បុ. [ទីឃាវុ + កុមារ] កុមារឈ្មោះទីឃាវុ។ -**ជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយកុមារឈ្មោះទីឃាវុ។

ទីឃីតិ អ.ន. ឈ្មោះ **ទីឃីតិ**។

ទីឆ ធា. **ទិត្តិទេវនេសុ ទីឆតិ** "រុងរឿង, ភ្លឺ,លេង" ភ្ល. ។ **ទីធិតិ** ឥ. "រស្មី, ពន្លឺ" ។សព្ទជាវេវចន:នៃពាក្យនេះ៖ **រស្មិ អាភា បភា រំសិ ទិត្តិ ភា រុចि ទីធិតិ ជុតि ភានុ អំសុ មយូខោ ភីរណោ ភណ្ដ-ធាមោ អាលោកោ** -**ស**. ។

ទីន បុ. អ្នកកម្សត់, អ្នកទ័លក្រ (ដូច **ឥ**ន) ។

ទីប បុ. [ទិប + ណ] (សភាវ:) រុងរឿងក្នុងកណ្ដាលនៃទឹក, (ទ្វីប, កោះ, ប្រទីប, ទីពឹងធម៌ជាទីពឹង), វិ. **ជលមជ្ឌេ ទិប្យតីតि>ទីបោ**។ ២-ព្រះនិព្វាន (ដូច **ឥ**ព្ភតि) ។

ទីបក បុ. ឆ្កែដែលព្រានបញ្ជូនទៅ, ឆ្កែដេញម្រឹគ (ដូច **ឧ**ត**ក** ឬ **ចេ**ត**ក**) ។

ទីបङ្ករ បុ. អ. [ទីបំ + ករ + អ] ព្រះពុទ្ធព្រះនាមទីបង្ករ (អ្នកធ្វើនូវធម៌ជាទីពឹង) ។ -ន. **ទ**ស**ពល** បុ. ព្រះទសពលព្រះនាមទីបង្ករ។ -**ចាទ**ម**ូ**ល នបុ. ប្រទេសជាទីតាំងនៃព្រះបាទនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមទីបង្ករ, ទីជិតនៃព្រះបាទនៃ...., បាទមូលនៃ....។

ទីបជាលា ឥ. [ទីប + ជាលា] អណ្ដាតនៃប្រទីប។

ទីបមូជា ឥ. [ទីប + បូជា] កិ.បូជាដោយប្រទីប។

ទីបភាសា ឥ. [ទីប + ភាសា] ភាសា (សម្ដី) នៃអ្នកកោះ, ភាសានៃជនអ្នកនៅក្នុងកោះ។

ទីបរុក្ខសហស្ស នបុ. [ទីបរុក្ខ + សហស្ស] ពាន់នៃដើមនៃប្រទីប។

ទីបសង្ខាត គុ. [ទីប + សង្ខាត] ពោលគឺកោះ, គឺបណ្ដិតពោលព្រមហើយថាកោះ, -ថាទីពឹង, -ថាទីពឹងដូចជាកោះ។

ទីបសាមិក គុ. [ទីប + សាមិក] អ្នកជាម្ចាស់នៃទ្វីប, -នៃកោះ។

ទីបសិខា ឥ. [ទីប + សិខា] អណ្ដាតនៃប្រទីប។

ទីបាលោក បុ. [ទីប + អាលោក] ពន្លឺនៃប្រទីប។

ទីបិនី ឥ. [ទីបិ + ឥនី] មេខ្លាដំបង។

ទីបេតព្ព គុ. [ទីបិ + អ, អ>ឯ + តព្ព] គឺ....គប្បីសម្ដែង។

ទីបេតិ កិ. [ទីបិ + អ, អ>ឯ + តិ-រ.] សម្ដែង។

ទីបេតុំ អ. [ទីបិ + អ + តុំ] ដើម្បីសម្ដែង។

ទីបេយ្យ កិ. [ទីបិ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីសម្ដែង។

ទីបោភាស បុ. [ទីប + ឱភាស] ពន្លឺនៃប្រទីប, រស្មីនៃប្រទីប។

ទីយិត្ត កិ. [ទា + យ + ត្ត-ហី., ចុះ-ឥ-អា.] គឺ.....ឲ្យហើយ។

ទុ ឧ. ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ករុច្ឆិត** គួរខ្ពើម, លំបាក ឧ. **ទុគ្គតំ**, **ទុក្ខំ**, -**ណ្ណ**ស តិចតួច ឧ. **អប្បកំ ភិក្ខុ យស្មឺ សោ>ទុណ្ណិក្ខো** បាយតិចក្នុងប្រទេសឯណា ប្រទេសនោះ ឈ្មោះថា ទុណ្ណិក្ខ ។ -**ទ្ធិ**ករ**ណ** ប្លែក, គួរខ្ពើម, អាក្រក់ ឧ. **ទ្ធិ**ករ**ណោ ទ**ណ្ណ**ោ យ**ស្ស **សោ>ទុ**ទ្ធ**ណ្ណ**ោ** សម្ប្ររនៃជនឯណាប្លែកឬគួរខ្ពើមឬអាក្រក់ជននោះឈ្មោះថា ទុទ្ធណ្ណ។ -**អ**សោ**ភ**ណ **ទ** មិនល្អ, អាក្រក់ឧ. **ទុ**ម្ម**ុ**ខោ ជនមានមុខអាក្រក់ ។ -**អ**ភ**ាវ** មិនមានស្ពួចស្ដើងឧ. **ទុ**ប្ប**ញ្ញ**ោ ជនគ្មានប្រាជ្ញា ។ -**អ**ស**មិ**ទ្ធ**ិ** មិនសម្រេចឧ. **ទុ**ស្ស**ស**្ស សន្ទូងខ្ជូចខាត, សន្ទូងអាក្រក់ ។ -**ភ**ិ**ច្ច** ក្រ, លំបាក ឧ. **ទ**ុ**ក្ករ**ំ អំពើដែលជនធ្វើបានដោយក្រ ។ -**អ**ន**ទ**ន **ទ** សេចក្ដីមិនត្រេកអរ ឧ. **ទ**ុ**ក្ខ**ី **ទ**ុ**ម្ម**ណោ ជនមានសេចក្ដីទុក្ខ មានចិត្តអាក់អន់, ត្ងួចចិត្ត។

ទុ ធ. ១-**ភ**ត**ិ**យ**ំ ទ**ាត**ិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **ទ**ុ**ហ**ោ បុ. "ដើមឈើ, ព្រឹក្សា"ឡើងទៅ"។ **ទ**ូ**ត**ោ បុ. "អ្នកដែលប្រើឲ្យទៅ, ទូត" ។ **ទ**ព្ធ**ំ** នបុ. "របស់, វត្ថុ, របស់ដ៏សមគួរ, ការមានឬជា, ទ្រព្យ, សម្បត្ដិ,ប្រាជ្ញា, ការចេះដឹង, ឈើ" ។ **ទ**ព្ធ**ี** ត. "ដែក" (**ស**ូ**ចិ**) ប៉ុន្ដែមោគ្គល្លាយន ព្រ៏ត្ដិ ពោលថា<**ទ**ារ**=ទ**ិ**ទ**ារ**ណ** "បំបែក, ញែក" ។ **ទ**ញ្ញ**ោ,ទ**ព្ធ**ំ** បុ. នបុ. "សេចក្ដីឆ្ងើងឆ្ម, ការក្រអឺតក្រទម" ។**ទ**ញ្ញ**ោ=អ**ហ**ङ्ङ**ារ**ោ។ ** ** **

អំពើគឺបុគ្គលធ្វើបានដោយលំបាក។

ទុក្ខ នបុં.,គុ. [ទុ + ខមិ + រ] (ធម្មជាត) ដែលជនអត់ទ្រាំបានដោយកម្រឬកិ.អត់ទ្រាំបានដោយកម្រ (ទុក្ខ, សេចក្តីព្រួយ, សេចក្តីលំបាក), រិ. **ទុដ្ឋ ខមិយតេតិ>ទុក្ខំ** , **ទុដ្ឋ ខមយតេតិ ឥ>ទុក្ខ**ំ។ -**ការណ** នបុં. ហេតុនៃទុក្ខ។ -**ក្ខន្ធសុត្តាទិឥស** បុં. អំណាចនៃសូត្រមានទុក្ខក្ខន្ធសូត្រជាដើម។ -**ជ្ជបន** នបុં. កិ.តាំងទុកនូវទុក្ខ, កិ.តម្កល់ទុកនូវទុក្ខ។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ....នោះជា...នាំមកនូវទុក្ខ។ - **តោ** អ. ដោយសេចក្តីថាជាទុក្ខ, ដោយសេចក្តីថាអត្តភាពនាំមកនូវទុក្ខ។ -**និស្សរណ** នបុં. (ធម្មជាត) ជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកនូវទុក្ខ, ឬ (**ឥណជាត**) ជាគ្រឿងចេញចាកទុក្ខ (**និស្សរណ**<និ + សរ + យុ), រិ. **និស្សរន្តិ និគច្ឆន្តិ ឯតេនាតិ> និស្សរណំ**, **ទុក្ខស្ស និស្ស-រណំ>ទុក្ខនិស្សរណំ**។ -**បរិជានឥ្ឌាទិកិច្ច** នបុं. កិច្ចមានកិ.កំណត់ដឹងនូវទុក្ខជាដើម។ -**បរិញ្ញាទិ** គុ. (ធម្មជាត) មានកិ.កំណត់ដឹងនូវទុក្ខជាដើម។ -**បរិត្តាណ** នបុं. (ធម្មជាត) ជាគ្រឿងការពារនូវទុក្ខ (**បរិត្តាណ**<បរិ + តា + យុ = កិ.រក្សាជុំវិញ, កិ.ការពារ)។ -**ឧរេត** គុ. គឺទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខហើយ, គឺទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ (**ឧរេត**<ឧរ + ឥ + ត) ។ -**ឫត្ត** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវទុក្ខ, អ្នកមានទុក្ខដល់ហើយ។ -**ឫឡិតសត្តឥត្ត** នបុं. រឿងនៃសត្វគឺទុក្ខបៀតបៀនហើយ។ -**ផល** នបុं. ផលជាទុក្ខ, គុ. មានផលនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ។ -**លក្ខណ** នបុं. ទុក្ខលក្ខណ:, ធម្មជាតជាគ្រឿងកំណត់ថាសង្ខារជាធម៌នាំមកនូវទុក្ខ។ -**សមុឫាន** បុं. ធម៌ជាទីកើតឡើងព្រមនៃទុក្ខ, ធម៌ជាទីញ៉ាំងទុក្ខឲ្យកើតឡើងព្រម, សមុទ័យជាទីកើតព្រមនៃទុក្ខ។ -**សំឥត្តនិក** គុ. ប្រកបក្នុងកិ.ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីទុក្ខ, ប្រកបក្នុងកិ.ញ៉ាំងទុក្ខឲ្យប្រព្រឹត្តទៅព្រម, មានកិ.ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីទុក្ខ។

ទុក្ខក្ខយ បុं. ព្រះនិព្វាន។

ទុក្ខាទិ គុ. [ទុក្ខ + អាទិ] (សច្ច:) មានទុក្ខសច្ច:ជាដើម។

ទុក្ខានុបតិត គុ. [ទុក្ខ + អនុបតិត] អ្នកគឺទុក្ខធ្លាក់តាមហើយ។ -**ភាឥ**បុं. ភាវ:នៃ..... ជាអ្នកគឺទុក្ខធ្លាក់តាមហើយ។

ទុក្ខានុភវន នបុं. [ទុក្ខ + អនុភវន] កិ.រងនូវទុក្ខ, កិ.សោយនូវទុក្ខ។

ទុក្ខាភិភូត គុ. [ទុក្ខ + អភិភូត] អ្នកគឺទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ, -ជិះជាន់ហើយ, វិ. **ទុក្ខេន អភិភូតោ>ទុក្ខាភិភូតោ**។

ទុក្ខាវហ គុ. [ទុក្ខ + អាវហ] នាំមកនូវទុក្ខ, ជាទីនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ។

ទុក្ខិត គុ. [ទុក្ខ + ឥ + ត] អ្នកលំបាក, វិ. **ទុក្ខតីតិ>ទុក្ខិតោ**, អ្នកប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្តីទុក្ខ, -ដោយសេចក្តីលំបាក, វិ. **ទុក្ខេន ឥតោ បវត្តោតិ>ទុក្ខិតោ** , អ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីទុក្ខ, វិ. **ទុក្ខំ ឥតោ គតោតិ>ទុក្ខិតោ**។ -**កាល** បុ. កាលនៃ....ជាអ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីទុក្ខ។

ទុក្ខី គុ. [ទុក្ខ + ណ្ឍ] អ្នកមានទុក្ខ, វិ. **ទុក្ខំ យស្ស អត្ថីតិ>ទុក្ខី**។ ឥ. **ទុក្ខិនី**។

ទុក្ខីយតិ កិ. [ទុក្ខ + ណ្ឍយ + តិ-រ.] ប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីទុក្ខ, ប្រាជ្ញានូវសេចក្តីទុក្ខ។

ទុក្ខុទ្រិយ គុ. [ទុក្ខ + ឧទ្រិយ] (កម្ម) មានទុក្ខជាកម្រៃ, ជាគ្រឿងចម្រើនដោយទុក្ខ។

ទុក្ខុបទ្ទវ បុ. [ទុក្ខ + ឧបទ្ទវ] ឧបទ្រពគឺទុក្ខ, អន្តរាយចូលទៅបៀតបៀនគឺទុក្ខ ។

ទុក្ខុប្បត្តិ ឥ. [ទុក្ខ + ឧប្បត្តិ] កិ.កើតឡើងនៃទុក្ខ។

ទុក្ខូបសមគាមី គុ. [ទុក្ខូបសម+គមិ+ណី] មានកិ.ដល់នូវនិព្វានជាទីចូលទៅរម្ងាប់នូវទុក្ខជាប្រក្រតី, ដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងចូលទៅរម្ងាប់នូវទុក្ខ (ស. ត. , ក.ក) ។

ទុក្ខ ធា. **ឥក្ខិរិយាយំ ទុក្ខតិ ទុក្ខំ ទុក្ខី** "ជាទុក្ខ, លំបាក" ភូ. ។ ការិត. **ទុក្ខេតិ ទុក្ខាបេតិ**។ **ទុក្ខិតោ** គុ. មានរូបវិគ្គហ:៣យ៉ាង៖
១/ **ទុក្ខតីតិ ទុក្ខិតោ** (ទុ+ក្ខ+ឥ+ត) កត្តុ. កត្តុសាធន:។
២/**ទុក្ខំ សញ្ញាតំ ឯតស្សាតិ ទុក្ខិតោ** (ទុ+ក្ខ+ឥតបច្ច័យ សញ្ញាតតទ្ធិត)។
៣/ **ទុក្ខេន ឥតោ បវត្តោតិ ទុក្ខិតោ** (ត្ថតិយាតប្បុរិស) -ស. ។

ទុគ្ត គុ. [ទុ+គមិ+រ] (ទី) ដែលមានសត្វទៅបានដោយលំបាកឬ(ទី) ដែលបុគ្គលគប្បីទៅបានដោយលំបាក (ផ្លូវលំបាក), វិ. **ទុដ្ឋុ គមយតេតិ> ទុគ្គំ, ទុដ្ឋុ គមិតព្ពន្តិ ឥ>ទុគ្គំ**។

ទុគ្គត គុ. [ទុ + គមិ + ត] អ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីលំបាក (អ្នកកម្សត់, អ្នកក្រីក្រ, អ្នកទាល់ក្រ, អ្នកទុគ្គិត), វិ. **ទុក្ខំ គតោតិ>ទុគ្គតោ**។ -**កាល** បុ. កាលនៃ....ដល់ហើយនូវសេចក្តីលំបាក, កាលនៃ....ជាអ្នកទុគ្គិត, -ជាអ្នកកម្សត់។ -**គហបតិកុល** នបុ. ត្រកូលនៃគហបតីអ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីលំបាក, ...។ -**ករ** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីលំបាកជាង, អ្នកទុគ្គិតជាង។ -**បណ្ណ្ណាការ**បុ. បណ្ណ្ណាការ (ជំនួន) នៃបុគ្គលអ្នកទុគ្គិត។ -**ព្រាហ្មណ** បុ. ព្រាហ្មណ៍អ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីលំបាក។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ....ជាអ្នកទុគ្គិត។ -**មនុស្ស** បុ. មនុស្សអ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីលំបាក, មនុស្ស

ទុគ៌ត, មនុស្សកម្សត់។

ទុគ្គតិ ឥ. [ទុ + គតិ] គតិអាក្រក់, ដំណើរអាក្រក់, វិ. **ទុដ្ឋុ គតិ>ទុគ្គតិ**។ -**បរាយណ** គុ. អ្នកមានទុគ្គតិជាទីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ, វិ. **ទុគ្គតិ បរាយណា យេសំ តេ> ទុគ្គតិបរាយណា**។ ២-នរក (ដូច**និរយោ**) ។

ទុគ្គន្ធ បុં. [ទុ+គន្ធ] ក្លិនអាក្រក់, ក្លិនស្អុយ, គុ. មានក្លិនអាក្រក់, មានក្លិនស្អុយ។ -**ករ** គុ. មានក្លិនអាក្រក់ជាង, មានក្លិនស្អុយជាង។ -**មុខ** គុ. មានមាត់មានក្លិនអាក្រក់, មានក្លិនអាក្រក់ក្នុងមាត់។

ទុគ្គហិត គុ. [ទុ + គហ៊ + ឥ-អា. + ត] គឺបុគ្គលចាប់យកអាក្រក់ហើយ, -ចាប់យកដោយអាក្រក់, -ចាប់មិនល្អ, -កាន់មិនល្អ។

ទុគ្គុណតេជ បុં. [ទុគ្គុណ + តេជ] តេជៈនៃបុគ្គលអ្នកមានគុណដ៏អាក្រក់, -មានតេជៈគឺគុណគឺទោសប្រទូស្តហើយ។

ទុគ្ត នបុં. ផ្លូវលំបាក, ប៉ម, បន្ទាយជាអង្គរបស់រាជ្យម្យ៉ាង។

ទុច្ចរិត នបុં. [ទុ + ចរិត ឬ ចរ + ឥ-អា + ត] កិ.ប្រព្រឹត្តអាក្រក់, វិ. **ទុដ្ឋុ ចរិតំ> ទុច្ចរិតំ**, គុ. (កម្ម) ដែលបុគ្គលប្រព្រឹត្តអាក្រក់, **ទុដ្ឋុចរិយតេតិ> ទុច្ចរិតំ**។ -**កម្ម** នបុं. កម្មដែលបុគ្គលប្រព្រឹត្តអាក្រក់ហើយ។ -**ប្បវេសន** នបុं. កិ. ចូលទៅនៃទុច្ចរិត, កិ. ញ៉ាំងទុច្ចរិតឲ្យចូលទៅ។ -**ផលានុភាព** បុं. អានុភាពនៃផលនៃទុច្ចរិត។

ទុច្ចរិតានុភាព បុं. [ទុច្ចរិត + អានុភាវ] អានុភាពនៃទុច្ចរិត, -នៃកិ.ប្រព្រឹត្តអាក្រក់, -នៃកម្មដែលបុគ្គលប្រព្រឹត្តអាក្រក់ហើយ។

ទុច្ឆន្ន គុ. [ទុ + ឆទ + ត, ត>អន្ន, លុបទីបំផុតធាតុ] គឺបុគ្គលប្រក់អាក្រក់ហើយ, -ប្រក់មិនល្អហើយ។ - **គេហសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយផ្ទះដែលបុគ្គលប្រក់មិនល្អហើយ។

ទុច្ឆវិ ឥ. [ទុ + ឆវិ] សម្បុរថ្លៃដ៏អាក្រក់, មានសម្បុរថ្លៃដ៏អាក្រក់។ -**រោគ** បុं. រោគកើតក្នុងសម្បុរថ្លៃដ៏អាក្រក់, រោគដែលកើតត្រង់ស្បែកសម្បុរថ្លៃដ៏អាក្រក់រោគក្នុងសម្បុរថ្លៃដ៏អាក្រក់។

ទុច្ឆិន្ទិយ គុ. [ទុ+ឆិទ+ណ្យ+ឥ-អា.+និ-អា.] គឺ...គប្បីកាត់បានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។

ទុជ្ជរ គុ. រឹងប៉ឹង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភរ** សព្ទ ។

ទុជ្ជាត គុ. [ទុ + ជនិ + ត] កើតអាក្រក់ហើយ, កើតមិនល្អ, មានជាតិអាក្រក់។

ទុជ្ញាន គុ. [ទុ + ញា + យុ] គឺបុគ្គលដឹងបានដោយកម្រ, -ដោយលំបាក។

ទុជ្ជិត គុ. [ទុ + ជិ + ត] គឺ....ឈ្នះបានដោយកម្រ, -បានដោយលំបាក។

ទុជ្ជីវ បុ., គុ. [ទុ+ជីវ+អ] កិ.រស់នៅដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, -ដោយត្រដាបត្រដួស, គឺ....រស់នៅដោយលំបាក, វិ. **ទុក្ខេន ជីវោ>ទុជ្ជីវោ**។

ទុជ្ជីវិត នបុ., គុ. [ទុ + ជីវិត] រស់នៅដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, -ដោយត្រដាបត្រដួស, គឺ....រស់នៅបានដោយលំបាក, វិ. **ទុក្ខេន ជីវិតំ>ទុជ្ជីវិតំ**។

ទុដ្ឋ គុ. [ទុសិ + ត] គឺទោសប្រទូស្តហើយ, បុគ្គលគឺទោសប្រទូស្តហើយ, អាក្រក់, កាច, កំណាច។ -**ក្ខុដ្ឋិ** អា.បុ. នៃបុរសមានរោគឃ្លង់កំណាច, ម្នាលបុរសមានរោគឃ្លង់គឺទោសប្រទូស្តហើយ (នៃអាគម្លង់កំណាច) ។ -**គាមណិរាជ** បុ. ព្រះរាជាព្រះនាមទុដ្ឋគាមណិ។ -**ចោរ** បុ. ចោរកំណាច, ចោរគឺទោសប្រទូស្តហើយ។ -**តិត្ថិយ** បុ. តិត្ថិយកំណាច, តិត្ថិយអាក្រក់, តិត្ថិយគឺទោសប្រទូស្តហើយ។ -**ទាសិ** អា.ឥ ម្នាលទាសីកំណាច, ម្នាលទាសីអាក្រក់។ -**ឆហាបិត** បុ. ជាងកំណែរកំណាច, -អាក្រក់។ -**បុត្ត** បុ. កូនកំណាច, កូនអាក្រក់។ -**ឍោតក** បុ. កូនកំណាច, កូនកាច, កូនអាក្រក់។ -**ហត្ថី** បុ. ដំរីកំណាច, ដំរីកាច។ -**ហត្ថិឍោតក** បុ. កូននៃដំរីកាច, -កាច, -ដំរីកាច។

ទុដ្ឍ និ. **និន្ទាត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺតិះដៀល ប្រែថា អាក្រក់, កុច្ឆាត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺកាច, គួរខ្ពើម, **ក្ខ** ក៏ជាកុច្ឆាត្ថវាចក:ដែរ។

ទុដ្ឍបេន្ត គុ. [ទុ+ឋ+អ, អ>ឯ+អន្ត] កាលតាំងទុកមិនល្អ, កាលទុកដាក់មិនល្អ។

ទុណ ធា. **ហឹសាគតីសុ ទុណតិ** "បៀតបៀន, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។

ទុតិយ បូ.សំ. [ទ្វि>ទុ+តិយ] ទីពីរ, គម្រប់ពីរ។ -**គាថា** ឥ. គាថាទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។

គុ. -**ជ្ឈាន** នបុ. ឈានទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។ -**ឥតិយអត្តភាព** បុ. អត្តភាពទីពីរនិងអត្តភាពទីបី។ -**ទិវស** បុ. នបុ. ថ្ងៃទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។ -**ឋានទ្វិក្ខេប** បុ. កិ.ឈានទៅនៃជើង (ជំហាន) ទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។ -**ផល** នបុ. ផលទីពីរ, គម្រប់ពីរ។ -**ទាស** បុ. ខែទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។ -**ទារ** បុ. ទារ: (លើក, ផេន) ទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។ -**សទ្ទ** បុ. សំឡេង (ស្ងរ) ទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។ -**សាវកជ្ឈាន** នបុ. ទីនៃសាវ័កទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។

ទុតិយា ឥ. ប្រពន្ធ (ដូច **ឥរិយា, ឧជាបតិ**) ។

ទុតិយាសន នបុ. [ទុតិយ + អាសន] អាសន:ទីពីរ, -គម្រប់ពីរ។

ទុទ្ធន គុ. [ទុ + ទា-ទា + អ] គឺ....ឲ្យបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, វិ. **ទុក្ខេន ទធីយតីតិ >ទុទ្ធនោ**។

ទុទ្ធម គុ. [ទុ + ទមិ + ខ] (ជន) គឺបុគ្គលទូន្មានបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, វិ. **ទុដ្ឋ ទមិយតេតិ>ទុទ្ធមោ**។

ទុទ្ធស គុ. [ទុ + ទិសិ + ខ] (ទោស) គឺបុគ្គលឃើញបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, វិ. **ទុដ្ឋ ទស្សិយតេតិ>ទុទ្ធសំ**។

ទុទ្ធិដ្ឋិ គុ. [ទុ + ទិដ្ឋិ] មានទិដ្ឋិអាក្រក់, មានកិ.ឃើញអាក្រក់។

ទុទ្ធិន នបុં. ថ្ងៃដែលត្រូវភ្លៀងបិទបាំង, ថ្ងៃដែលអាប់ងងិតដោយមេឃភ្លៀង។

ទុទ្ធ នបុં. ទឹកដោះស្រស់ (ដូច **ខីរ**) ។

ទុទ្ទុភិ បុં. ឥ. ស្គរ (ដូច **ភេរិ**) ។

ទុន្ទាមក នបុં. ឫសដូងដុះ (ដូច **អរិស**) ។

ទុន្ទិក្ខត្ត គុ. [ទុ + និក្ខិត្ត] គឺ...ទុកមិនល្អហើយ, គឺ...ទុកដាក់មិនល្អហើយ។

ទុន្ទិគ្គហ គុ. [ទុ + និគ្គហ] គឺបុគ្គលសង្កត់សង្កិនបានដោយលំបាក, គឺ...ផ្ទុញផ្ទាល់បានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ , វិ. **ទុក្ខេន និគ្គហោ> ទុន្ទិគ្គហោ**។

ទុន្ទិវត្ថ គុ. [ទុ + និវត្ថ] គឺ....ស្លៀកមិនល្អហើយ, គឺ....ស្លៀកអាក្រក់ហើយ, គឺ...ស្លៀកមិនស្រួលហើយ។ -**ទុប្ប្យារុតទស្សន** នបុં. កិ.ឫការសម្តែង (បង្ហាញ) នូវសំពត់ដែលខ្លួនស្លៀកមិនល្អហើយនិងសំពត់ដែលខ្លួនដណ្តប់មិនល្អហើយ។

ទុន្ទិវារយ គុ. [ទុ+និ+រ+ណ្យ] គឺ...គប្បីហាមបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, គឺ...ឃាត់បានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។

ទិបទុត្តម បុំ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

ទុប្ប ញ្ញ គុ. [ទុ+បញ្ញា] អ្នកមានបញ្ញាអាក្រក់, អ្នកឥតបញ្ញា។ -**ការ** នបុं. កម្មនៃបុគ្គលអ្នកមានបញ្ញាអាក្រក់, -អ្នកឥតបញ្ញា។ -**ភេជ** នបុं. ភេជ:នៃ... ។

ទុប្ប ដិបន្ន គុ. [ទុ + បដិ + បទ + ត] គឺបុគ្គលដើរទៅបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, ដែលបុគ្គលប្រតិបត្តិមិនល្អហើយ។

ទុប្ប ដិហត-ញ្ញាណ គុ. [ទុ+ប្ប ដិហត + ញ្ញាណ] អ្នកមានញ្ញាណ (បញ្ញា) គឺអ្វីនីមួយខ្ទាំងខ្ទប់មិនបានហើយ, -ជៀតជៀនតបមិនបានហើយ។

ទុប្ប ដ្ដ ចីវរ នបុं. [ទុ+ប ដ្ដ+ចីវរ] ចីវរមានពីរជាន់, មានផ្ទាំងពីរ (**ទុ+ប ដ្ដ<ទ្វិ>ទ្ធ**) ។

ទុប្ប ព្ជ ជ ឥ. [ទុ + ប ព្ជ ជ] កិ.ចូលបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ (ក្នុងខ្លះ ប្រើជានបុं. ក៏មាន) ។

ទុប្ប ម ញ្ញ គុ. [ទុ+ប ម ញ្ញ] គឺ....ស្រាយ (ដោះ) បានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។

ទុប្ប រាម ដ្ឋ គុ. [ទុ+ប រាម ដ្ឋ] គឺបុគ្គលពាល់ត្រូវ (ស្ទាបអង្អែល, ចាប់, កាន់) មិនល្អហើយ។

ទុប្ប ូ ណ គុ. [ទុ + ប ូ + ណ] គឺយរ៉ាវ៉ាសឲ្យពេញបានដោយលំបាក, គឺ...បំពេញបានដោយកម្រ, -ដោយលំបាក។

ទុប្ប្ឫរណត្ថ បុ. [ទុប្ប្ឫរណ + អត្ថ] អត្ថគឺកិ.បំពេញបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, សេចក្ដីគឺ....ឲ្យពេញបានដោយកម្រ។

ទុម្ផស្ស គុ. របស់ដែលមានផស្ស:អាក្រក់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ខរ** សព្ទ ។

ទុផស្ស បុ. ខ្ទេរ (ដូច **ឧបិកច្ឆ**) ។

ទុឆ ធា. **ឧបក្ខិលេសេ ឆោជតិ** "សៅហ្មង, ប្រឡាក់ប្រឡ្ងស" ភូ. ។

ទុញ្ហ ឥ. ស្មៅចិញ្ចៀន (ដូច **សន្ធ្ឫ**) ។

ទុញ្ហមិ កិ. [ទុ ព្ភ + អ + មិ-រ.] ប្រទូស្ត, បៀតបៀន។

ទុក្ខ គុ. [ទុ + ភិក្ខា] មានភិក្ខា (បាយ) គឺបុគ្គលបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ (ទុរភិក្ស),រ. **ទុល្ភភ ភិក្ខា យស្មឺ សោ>ទុព្ភិក្ខោ**។ -**ភាណ** បុ. កាលមានបាយគឺបុគ្គលបានដោយក្រ, កាលនៃ...មានបាយគឺ.....។ -**ភយ** នបុ. ភ័យគឺទុរភិក្ស, ភ័យកើតអំពីទុរភិក្ស, ភ័យគឺភិក្ខាដែលបុគ្គលបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, ភ័យកើតអំពីភិក្ខាដែល..... ។

ទុព្ភ បុ. [ទុ ព្ភ + ណ] អ្នកប្រទូស្ត, រ. **ទុព្ភតីតិ>ទុព្ភ**។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកប្រទូស្ត។

ទុព្ភោជន នបុ. [ទុ + ភោជន] ភោជនអាក្រក់, ភោជនមិនល្អ, ភោជនគឺទោសប្រទូស្តហើយ។ -**ទុក្ខសេយ្យា** ឥ. ភោជនមិនល្អនិងកិ.ដេកមិនល្អ, ភោជនអាក្រក់និងដំណេកនាំមកនូវទុក្ខ។

ទុព្ភច គុ. [ទុ + វចិ + ខ] (ជន) ដែលគេស្ដីថាបានដោយកម្រ, ដែលគេប្រដៅបានដោយកម្រ (មនុស្សពិបាកប្រដៅ), រ. **ទុដ្ឋុ ភុច្ចតីតិ>ទុព្ភចោ, ទុក្ខេន ភុច្ចតេតិ ឥ> ទុព្ភចោ**។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ....ជាអ្នកគឺគេប្រដៅបានដោយកម្រ។ -**ភិក្ខុ** បុ. ភិក្ខុគឺ...ប្រដៅបានដោយកម្រ។

ទុព្ភណ្ណ គុ. [ទុ+វណ្ណ] មានពណ៌អាក្រក់មានពណ៌គឺទោសប្រទូស្តហើយ, **ទុដ្ឋោ ភវណ្ណោ យស្ស សោ>ទុព្ភណ្ណោ**។

ទុព្ភល គុ. [ទុ + ពល] មានកម្លាំងគឺទោសប្រទូស្តហើយ, មានកម្លាំងខ្សោយ, មានកម្លាំងថយ, (ខ្សោយកម្លាំង), រ. **ទុដ្ឋ ទុដ្ឋំ ឥ ពលំ យស្ស សោ>ទុព្ភលោ**។ -**ក្ខិលេសមារ** បុ. មារគឺកិលេសមានកម្លាំងខ្សោយ។ -**ទណ្ឌក** នបុ. កំណាត់ឈើមានកម្លាំងខ្សោយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជា...មានកម្លាំងខ្សោយ, ទុព្ភលភាព។ -**អស្ស** បុ. សេះមានកម្លាំងខ្សោយ, សេះមានកម្លាំងគឺទោសប្រទូស្តហើយ។

ទុព្ភិធ គុ. [ទ្វិ>ទុ + វិធ] មានប្រការ:ពីរ (មានពីរយ៉ាង), រ. **ទ្វេ ឥធា(ឧការ) អស្សាតិ> ទុព្ភិធោ**។ ប្រើជា «**ទុវិធោ**» ត្រូវជាង។

ទុព្ភិនីត គុ. [ទុ + វិ + នី + ត] អ្នកគឺបុគ្គលទូន្មានបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ (មនុស្សពិបាកទូន្មាន), រ. **ទុក្ខេន ឥនីតោតិ>ទុព្ភិនីតោ**។

ទុព្ភុដ្ឋិកា ឥ. [ទុ + រុដ្ឋ + ក] ភ្លៀងអាក្រក់, ភ្លៀងមិនស្រួល, (ភ្លៀងតិច) ។

ទុញ្ជ ធា. **ហឹសាយំ ទុញ្ជតិ** "បៀតបៀន" ភូ. ។ **ទុញ្ជ** ឥ. ស្មៅម្យ៉ាង។

ទុភូមិក នបុં. [ទ្វិ + ភូមិ + កឬទុភូមិ + ណិក] មានជាន់ពីរឬប្រកបដោយជាន់ពីរ, វិ. **ទ្វេ ភូមិយោ អស្សាតិ>ទុភូមិកំ, ទុភូមិយា និយុត្តំ ឆា>ទុភូមិកំ**។

ទុម បុំ. [ទុ + ម] (សភាវ:) ដែលជនកាត់ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិច្ចមានសម្ភារ: (គ្រឿងឬ គ្រឿងប្រុង) របស់ផ្ទះជាដើម (ឈើ, ដើមឈើ), វិ. **ទុនីយតិ គេហសម្ភារ ទិអត្ថាយ ហឹសិយតិ ឆិន្ទិយតីតិ>ទុមោ** ។ល។

ទុម្ម ធា. **អន្ធនេ ទុម្ពេតិ ទុម្ពយតិ** "បំផ្លាញ, ធ្វើឲ្យអន្តរាយ" ចុ. ។

ទុម្មន គុ. [ទុ + មន] អ្នកមានចិត្តគឺទោសប្រទូស្តហើយឬមានចិត្តអាក់អន់, មានចិត្តអាក្រក់, វិ. **ទុដ្ឋា មេធា យស្ស សោ>ទុម្មេធো**។ -**បុគ្គល** បុំ. បុគ្គលអ្នកឥតប្រាជ្ញា, បុគ្គលខ្លៅ។

ទុម្មុខ គុ. មានមាត់រឹង, មានពាក្យមិនជាទីស្រឡាញ់ (ដូច **មុខរ**) ។

ទុម្មេធី បុំ. [ទុម្មេធា + ណ្ឍ] អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នូវកិលេសគឺទោសប្រទូស្តហើយ, អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នូវកិលេសដ៏អាក្រក់, វិ. **ទុម្មេធា យស្ស អត្ថីតិ>ទុម្មេធី**។

ទុម្មោចយ គុ. [ទុ + មុច + ណ្យ] គឺបុគ្គលគប្បីស្រាយ (-ដោះ, -រួច) បានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។ ២-**ទុម្មោចយំ** [**ទុម្មោចយន្ត** + សិ-វិ, ផ្លាស់ន្តនិងសិ-វិ>អំ] កាលស្រាយ (-ដោះ, -រួច) បានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។

ទុយ្យុត្តសុយ-ត្តក គុ. [ទុយ្យុត្ត + សុយុត្ត + ក] កម្មគឺបុគ្គលគប្បីប្រកបអាក្រក់ហើយនិងកម្មគឺបុគ្គលប្រកបល្អហើយ (**ទុយ្យុត្ត**<ទុ + យុជ + ត) ។

ទុយ្ហមាន គុ. [ទុហ+ យ + មាន] គឺបុគ្គលកាលរឹត, -កំពុងរឹត។

ទុរក្ខ គុ. [ទុ + រក្ខ + ខ] (ទ្វារ) គឺបុគ្គលរក្សាបានដោយកម្រ។ -**ត្ត** នបុំ. ភាវ: នៃ....នោះជា...គឺបុគ្គលរក្សាបានដោយកម្រ។

ទុរច្ចយ គុ. [ទុ + អតិ + ឥ + ខ, ចុះ រ-អា.] បុគ្គលប្រព្រឹត្តកន្លងបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, គឺបុគ្គលឲ្យប្រព្រឹត្តកន្លងបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។

ទុរតិក្កម គុ. [ទុ + អតិ + កម + ខ, ចុះ រ-អា.] គឺ...ឈានកន្លងបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, គឺ...ប្រព្រឹត្តបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។

ទុរន្ទយ គុ. [ទុ + អនុ + ឥឬអយ + ខ, ចុះ រ-អា.] គឺ...ទៅតាមបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, គឺ...ប្រព្រឹត្តទៅតាមបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។ ប្រើជា «**ទុន្ទយ**» ក៏មាន។

ទុរភិរម គុ. [ទុ + អភិ + រម + ខ, ចុះ រ-អា.] គឺ...ត្រេកអរចំពោះបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, គឺ...រីករាយសប់ប់បានដោយ...។

ទុរមេ គុ. [ទុ + រមិ + ខ] គឺ....ត្រេកអរបានដោយកម្រ។

ទុរាចារ គុ. [ទុ + អាចារ, ចុះ-អា.] អ្នកមានមារយាទអាក្រក់, វិ. **ទុ អាចារោ យស្ស សោ >ទុរាចារោ**។

ទុរាចារបរិវុត គុ. [ទុរាចារ + បរិវុត] អ្នកគឺបុគ្គលមានអាចារ:អាក្រក់ចោមរោមហើយ, អ្នកគឺភិក្ខុមានមារយាទអាក្រក់ចោមរោមហើយ។

ទុរាវាស គុ. [ទុ + អាវាស, ចុះ-អា.] មានកិ.នៅគ្រប់គ្រងបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ, វិ. **ទុដ្ឋុ អាវាសោ ឯតេសន្តិ>ទុរាវាសា**។

ទុរិត គុ. បាប (ដូច **អបុញ្ញ**)

ទុលភ គុ. [ទុ + លភ + ខ] កិ.បានដោយកម្រឬ (វត្ថុ) ដែល...បានដោយកម្រ, វិ. **ទុដ្ឋុ ទុក្ខេន វា លព្ភតេតិ>ទុលភំ**។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ....នោះជា...គឺ បុគ្គលបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។ -**ឧប្ផាទ** បុ. កិ.កើតឡើង នៃ...គឺ.....បានដោយកម្រ។

ទុលិ ធាតុ **ឧក្ខេបេ ទោលេតិ ទោលយតិ** "លើកឡើង, យោលចុះឡើង" ចុ. ។ **ទោលា** ឥ. "ទោង" ។

ទុវិជាត គុ. [ទ្វិ>ទុ+វិ+ជនិ, ជនិ>ជា + ត ឬ ទ្វិ + វិជាត] អ្នកកើតហើយអស់វារ: ពីរដង, អ្នកសម្រាលកូនហើយអស់វារ:ពីរលើក, វិ. **ទ្វេ វារេ ជាយីតិ>ទុជ្ជាតា, ទ្វិក្ខត្តុं វា ជាតា>ទុជ្ជាតា**។

ទុស្ស នបុં. [ទុ + អសិ +ស] សំពត់ (វិ. **ទុរ្ទ្ធ អសតិ ខេបេតីតិ វា>ទុស្ស**)។

ទុស្សកោដ្ឋាគារ នបុं. [ទុស្ស + កោដ្ឋាគារ] ឃ្លាំងនៃសំពត់, ឃ្លាំងជាទីទុកនូវសំពត់, ឃ្លាំងសម្រាប់ដាក់នូវសំពត់, ឃ្លាំងដ៏ពេញដោយសំពត់(សមាសនេះវេលាចងវិគ្គហ:ត្រូវដាក់បាលីជាបទគុណត្រង់កណ្តាលដែលប្រែថា «ជាទីទុក, សម្រាប់ដាក់, ដ៏ពេញ» មកផង) ។ -**តេល-កោដ្ឋាគារ** នបុं. ឃ្លាំងនៃសំពត់និងឃ្លាំងនៃប្រេង, ឃ្លាំងដាក់នូវសំពត់និងឃ្លាំងដាក់នូវប្រេង។

ទុស្សគ្គហណ-មណ្ឌល នបុं. [ទុស្ស + គហណ + មណ្ឌល] មណ្ឌលជាទីកាន់យកនូវសំពត់, មណ្ឌលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើក្នុងកាលជាទីកាន់យកនូវសំពត់, -ជាទីស្លៀកនូវសំពត់។

ទុស្សណ្ឋាបិត គុ. [ទុ + សំ + ឋា + ណាបេ + ត-អា. + ត] គឺបុគ្គលឲ្យតាំងទុកព្រមហើយបានដោយលំបាក, គឺ....ឲ្យទុកដាក់បានដោយលំបាក។

ទុស្សតិ កិ. [ទុសិ + យ + តិ-រ.] ប្រទូស្ត។

ទុស្សទ្ទ គុ. [ទុ + សទ្ទ] មានសំឡេងអាក្រក់។

ទុស្សន្ត បុं. [ទុស្ស + អន្ត] ទីបំផុតនៃសំពត់, ជាយនៃសំពត់។

ទុស្សយុគ នបុं. [ទុស្ស + យុគ] គូនៃសំពត់។

ទុស្សវនីយ គុ. [ទុ+សុ+អនីយ] គឺ.....គប្បីស្តាប់ឬឮបានដោយលំបាក, -ដោយកម្រ។

ទុស្សស្ស គុ. [ទុ+សស្ស] មានសំទ្ធងអាក្រក់, មានសំទ្ធងគឺបុគ្គលបានដោយកម្រ។

ទុស្សីល គុ. [ទុ + សីល] អ្នកមានសីលគឺទោសប្រទ្ធស្តហើយ (អ្នកទ្រុស្តសីល), រិ. **ទុដ្ឋំ សីលំ យស្ស សោ>ទុស្សីលោ**។ អ្នកមិនមានសីលឬអ្នកឥតសីល, រិ. **នត្ថិ សីលំ យស្ស សោ>ទុស្សីលោ**។ -**ការណ** នបុំ. ហេតុនៃ....មានសីលគឺទោសប្រទ្ធស្តហើយ, ហេតុនៃ.....អ្នកមិនមានសីល។ -**តេជ** បុំ. តេជៈនៃ.....។ -**ភាព** បុំ. ភាវៈនៃ.....។

ទុស្សីល្យ នបុំ. [ទុស្សីល + ណ្យ] ភាវៈនៃ....អ្នកមានសីលគឺទោសប្រទ្ធស្តហើយ, ភាវៈនៃ....អ្នកមិនមានសីល, ភាវៈនៃបុគ្គលទ្រុស្តសីល, រិ. **ទុស្សីលស្ស ភាវោ>ទុស្សីល្យំ**។

ទុស្សុត គុ. [ទុ + សុ + ត] គឺ....ឮអាក្រក់ហើយ, -ឮមិនល្អហើយ, -ស្តាប់មិនល្អហើយ។

ទុសៃ ធា. **ទោសនេ អប្ប៊ីតិយញ្ច ទុស្សតិ បទុស្សតិ** "ប្រទ្ធស្ត, ប្រទ្ធសវ៉ាយ, មិនពេញចិត្ត,...˝ ទិ. ។ **ទោសោ** បុំ. "ទោស, កំហឹង, សេចក្តីក្រោធ, សេចក្តីខុស,...˝ ។ **បទោសោ** បុំ. "ការប្រទ្ធស្ត, ការប្រទ្ធសវ៉ាយ, សេចក្តីគ្នាន់ក្នាញ់" ។

ទុហិតា ឥ. កូនស្រី (ដូច **ធីតា**) ។

ទុហិត្វា អ. [ទុហ + ឥ-អា. + ត្វា] រឹតហើយ, ច្របាច់ហើយ, ច្ជូតហើយ។

ទុហិ ធា. **ទូរណេ ទុហតិ ទោហតិ** "រឹតទឹកដោះគោ" បំពេញ ភ្ជ. ។ កម្ម. **ទយ្ហតិ ទុយ្ហមានា**។ អា. **ទុយ្ហមានា ភាវី** "មេគោដែលគេកំពុងរឹតទឹកដោះ" -ស. ។

ទូត បុំ. [ទុ + ត] ជនដែលគេប្រើទៅឬជនដែលគេបញ្ជូនទៅ (ទូត, អ្នកបម្រើ) ។

ទូតី ឥ. ស្រីជាអ្នកបម្រើ, ស្រីជាអ្នកនាំពត៌មាន (ដូច **សញ្ញារិកា**)

ទូភ ធា. **សន្ថម្ភ ទូភេតិ ទូភយតិ** "ស្ងួតស្ងាំ, មិនថយ, មិនញ៉ម" ចុ. ។

ទូរ គុ. [ទុ + អរ + អ] ឆ្ងាយ, ទីឆ្ងាយ (រិ. **ទុក្ខេន អរតិ យំ តំ>ទូរ**) ។

ទូរេ្ហម គុ. [ទូរ+គម+អ] (ចិត្ត) ទៅកាន់ទីឆ្ងាយ, ទៅកាន់អារម្មណ៍ដ៏ឆ្ងាយ, រិ. **ទូរ គច្ឆតីតិ>ទូរេ្ហមំ**។

ទូរដ្ឋាន នបុំ. [ទូរ + ឋាន] ទីដ៏ឆ្ងាយ។

ទូរតរ គុ. [ទូរ + តរ] ឆ្ងាយជាង, ឆ្ងាយដោយវិសេស។

ទូរតោ អ.ស. [ទូរ + តោ] អំពីទីឆ្ងាយ, អំពីចម្ងាយ។

ទូរភាព បុំ. [ទូរ + ភាវ] ភាវៈនៃ....នោះជា....ឆ្ងាយ។

ទូរ និ. អារកត្ថវាចកៈ និបាតប្រាប់អត្ថគឺឆ្ងាយ, **អារ**, **អារកា** ក៏ជាអារកត្ថវាចកៈដែរ។

ទេ ធា. **សោធនេ ទាយតិ ទាយនំ ទាយិត្វា ទត្វា ទាយិតុំ ទាតុំ**

"ជម្រះ, សម្អាត, ធ្វើឲ្យបរិសុទ្ធ" ភ្ជ. ។ អា. **ពាលោ អញ្ញត្ថោ ន បដិពលោ អនុយុញ្ជិយមានោ អនុយោគំ ទាតុំ** "បុគ្គលពាលមិនឈ្លាសវៃត្រូវគេសួរដេញដោលមិនអាចដើម្បីជម្រះនូវសំណួរបានទេ" ។ **អាចរិយស្ស អនុយោគំ ទត្វា ពារាណសឺ បច្ចាគច្ឆិ** "ជម្រះនូវសំណួររបស់អាចារ្យ ហើយមកក្រុងពារាណសីវិញ" ។ **ទាតុំ** =**សោធេតុំ** ។ **ទត្វា** =**សោធេត្វា** -ស. ។

២-**បាលនេ ទាយតি ទានំ ទាយិតុំ ទាយិត្វា** "ចិញ្ចឹម, រក្សា" ភ្ជ. ។ **ទានំ** =**រក្ខនំ** =**បាលនំ** -ស. ។ **ឧទ្ទានំ** នបុં. "សេចក្តីរួបរួម, ភ្ជង, បាច់ =**សន្ត្ថាវចនំ**, =**មច្ចុទ្ធានិកំ**, ចង្កោមឬត្រណោតមានត្រណោតត្រីជាដើម" -ស. ។ **ទយ** ឥ. (មើល **ទយ**ធាតុ)។

ទេកិ	ធា.	**សទ្ធ**ឧ**ស្សាហេសុ ទេកតি** "ចេញសំឡេង, ឧស្សាហ៍" ភ្ជ. ។
ទេដ	ធា.	**ឧ**ប**ភោ**ស**នេ ទេ**ដ**តি** "ដេរ, ប្រទេច" ភ្ជ. ។
ទេឌ្ឍ	បុં.	ពស់ទឹក (ដូច **ឧ**ទ**ជ**ុ**ល**) ។
ទេណ្ហិម	បុં.	ស្ពរម្យ៉ាង (ដូច **តិ**ណ**ាវ**) ។
ទេតি	ធា.	**ស**ទ្ទ**ទេ**ត**តি** "ចេញសំឡេង" ភ្ជ. ។
ទេយ្យធ**ម្ម**	បុં.	[ទេយ្ય + ធម្ម] **ទេយ្យ**ធ**ម៌**, ធ**ម**ិ**ម**ីជនគប្បីឲ្យ, វិ. **ទ**ាត**ព្ពោ**តি>**ទ**េ**យ្យ**ោ, **ទ**េ**យ្យ**ោ ធ**ម្ម**ោ>**ទ**េ**យ្យ**ធ**ម្ម**ោ (បានដល់វត្ថុ១០យ៉ាងមានបាយឬចំណីជាដើម) ។
ទេ**ព**	បុં.	[ទិ**វ**+ណ] អ្នកលេងដោយអារម្មណ៍មានកាមគុណជាដើម (ទេ**ព**តា, ភ្លៀង), វិ. **ទ**ិ**ព**ន្តិ **ក**ាម**គ**ុ**ណ**ា**ទ**ីហ**ិ **ក**ីឬ**ន**្ត**ីតি>ទ**េ**ព**តា។ សេចក្តីស្លាប់ (ដូច **ម**ច្ចុ) ។ អាកាស (ដូច **ន**ភ) ។
ទេ**ព**ុ**ម**ារ	បុં.	[ទ**ព** + ក**ុ**ម**ារ] ក**ុ**ម**ារ**ន**ៃ**ទ**េ**ព**តា, ក**ុ**ម**ារ**ដ**ូ**ច**ជ**ា**ទ**េ**ព**តា។
ទេ**ព**ុ**ល**	នបុં.	[ទ**ព** + ក**ុ**ល] ត្រ**ក**ូ**ល**ន**ៃ**ទ**េ**ព**តា, ខ្ម**ម**ន**ៃ**ទ**េ**ព**តា។
ទេ**ព**ុ**ស**ុ**ម**	នបុំ.	ស**ម**ុ** រ**ល្ងែ**ង**, ការ**ភ**្ជ (ដ**ូ**ច **ល**ន**ត**)
ទេ**ព**ា**ត**ក	នបុំ.	ស្រ**ះ**ន**ៃ**ទ**េ**ព**តា, ស្រ**ះ**ទ**េ**ព**ន**ិ**ម**ិ**ត**, ស្រ**ះ**ត**ាំ**ង**ន**ៅ**ទ**ៀ**ប**ទ**ា**រ**ន**ៃ**ទ**េ**ព**តា (ដ**ូ**ច **អ**ា**ត**)
ទេ**ព** គ**ណ**ប**រ**ិ-**ឍ**ុ**ត**	គុ.	[ទ**ព**គ**ណ** + ប**ុ**ិ**ត**] ** ** **

អានុភាពនៃទេវតា។

ទេវតានិ នបុં. ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **ឆិជ្ជរោ**) (ចុះ **ឆិ** សកត្តប្បច្ច័យ) ។
ទេវតាវាស បុં. លំនៅនៃទេវតា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ទិវាន**សព្ទ ។
ទេវតាស បុં. ស្មៅពុកឆ្មា (ដូច **ជីមូតោ**) ។
ទេវត្ត នបុं. [ទេវ + ត្ត] ភាវៈនៃទេវតា, ភាវៈនៃ....ជាទេវតា។
ទេវទណ្ឌ បុं. [ទេវ + ទណ្ឌ] អាជ្ញានៃទេវតា។
ទេវទត្ត បុं. អ. ភិក្ខុឈ្មោះទេវទត្ត, សក្យៈឈ្មោះទេវទត្ត។ -**បក្ខិក** គុ. អ្នកប្រព្រឹត្ត
ន. ទៅក្នុងពួកនៃភិក្ខុឈ្មោះទេវទត្តឬអ្នកគប់រកនូវពួកនៃភិក្ខុឈ្មោះទេវទត្ត, វិ. **ទេវទត្តបក្ខេ ភវត្តីតិ>ទេវទត្តបក្ខិកោ**, **ទេវទត្តបក្ខេ ភជតីតិ ឥតិ> ទេវទត្តបក្ខិកោ**។
ទេវទត្តិយធន នបុं. [ទេវទត្តិយ + ធន] ទ្រព្យដែលទេវតាឲ្យហើយ, ទ្រព្យដែលព្រះសម្មតិទេពប្រទានហើយ (**ទេវទត្តិយ**<ទេវ + ទិន្ន, ផ្លាស់ទិន្ន> **ទត្ត** ឬ **ទត្តិយ**) ។
ទេវទារុ នបុं. ដើមទេពទារ (ដូច **ភទ្ទទារុ**) ។
ទេវទូត បុं. [ទេវ + ទូត] ទេវទូត, ទូតនៃទេវតា, បម្រើនៃទេវតា។ -**សុត្តន្ត** នបុं. ទេវទូតសូត្រ។
ទេវទេវ បុं. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់គ្រប់ព្រះអង្គ
ទេវធម្ម បុं. [ទេវ+ធម្ម] ទេវធម៌, ធម៌របស់ទេវតា, ធម៌ដែលទេវតាប្រព្រឹត្តហើយ។ -**ជានន**ក គុ. អ្នកដឹងនូវទេវធម៌, អ្នកចេះនូវទេវធម៌, វិ. **ទេវធម្មេ ជានាតីតិ > ទេវធម្មជានកោ**។
ទេវធីតា ឥ. [ទេវ + ធីតា] ទេវធីតា, ធីតានៃទេវតា។
ទេវន នបុं. ១-ការជួញប្រៃ (ដូច **ឱហារ**) ។ ២-សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីឈ្នះ (**ជេតុមិច្ឆា**), ការលេងជាដើម (**កីឬាទិ**) ។
ទេវនគរទ្វារ នបុं. [ទេវនគរ + ទ្វារ] ទ្វារនៃនគរនៃទេវតា, -នៃទេវនគរ។
ទេវនគរាភិមុ-ខ គុ. [ទេវនគរ + អភិមុខ] មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ទេវនគរ, មានមុខចំពោះទៅកាន់ទេវនគរ, មានមុខសំដៅទៅកាន់នគរនៃទេវតា។
ទេវបរិសា ឥ. [ទេវ+បរិសា] បរិស័ទគឺទេវតា, ទេវតាជាបរិស័ទ, បរិស័ទនៃទេវតា។
ទេវបុត្ត បុं. [ទេវ + បុត្ត] ទេវបុត្រ, បុត្រនៃទេវតា។ -**ហារ** បុं. មារគឺទេវបុត្រ។
ទេវភេទ បុं. ប្រភេទនៃទេវតា, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **ទ** សុ**ស**ព្ទ ។
ទេវមនុស្ស បុं. [ទេវ + មនុស្ស] ទេវតានិងមនុស្ស។ - **សម្ផត្តិ** ឥ. សម្ផត្តិនៃទេវតានិងមនុស្ស។ -**អាទិភេទ** គុ. ផ្សេងដោយជនមានទេវតានិងមនុស្សជាដើម, មានជនមានទេវតានិងមនុស្សជាដើមជាប្រភេទ។

ទេវមាតិកោ បុ. ប្រទេសដែលមានភ្លៀងជាមាតាគឺប្រទេសដែលមានសន្ធឹងសម្រេចដោយទឹកភ្លៀង។

ទេវមារព្រហ្ម-នាគសុវណ្ណាទិ គុ. [ទេវមារព្រហ្មនាគសុវណ្ណ+អាទិ] (សត្ត) មានទេវតានិងមារនិងព្រហ្មនិងនាគនិងគ្រុឌជាដើម។

ទេវរជ្ជសិរីធរ គុ. [ទេវរជ្ជសិរី + ធរ + អ] អ្នកទ្រទ្រង់នូវសិរីគឺភាវៈនៃខ្លួនជាស្តេចនៃទេវតា, វិ. **រញ្ញោ (អត្តនោ) តាទោ>រជ្ជំ, ទេវានំ រជ្ជំ>ទេវរជ្ជំ, ទេវរជ្ជំ ឯវ សិរី> ទេវរជ្ជសិរី, ទេវរជ្ជសិរឿ ធារេតីតិ>ទេវ-រជ្ជសិរីធរោ**។

ទេវរាជ បុ. [ទេវ + រាជ] ១-ទេវរាជ, ស្តេចនៃទេវតា, ទេវតាជាស្តេច។ ២-ព្រះឥន្ទ (ដូច **សុរនាថ**) ។

ទេវរ បុ. បងប្អូនប្រុសរបស់ប្តី (**សាមិភាត**) ។

ទេវលោក បុ. [ទេវ + លោក] ទេវលោក, លោកជាទីនៅនៃទេវតា។

ទេវវណ្ណ បុ. [ទេវ + វណ្ណ] ភេទនៃទេវតា, គុ. មានភេទដូចជាភេទនៃទេវតាវិ. **ទេវានំ វណ្ណោ >ទេវវណ្ណោ, ទេវវណ្ណោ ឥវ វណ្ណោ យស្ស សោ> ទេវវណ្ណោ**។

ទេវសង្ឆ បុ. [ទេវ + សង្ឆ] ពួកនៃទេវតា, ក្រុមនៃ.... ។

ទេវសន្និបាត បុ. [ទេវ + សន្និបាត] សន្និបាតនៃទេវតា, ការជួបជុំនៃ..., ការប្រជុំនៃ... (**សន្និបាត**<សំ + និ + បត + ណ = ការធ្លាក់ចុះព្រម, ការប្រជុំ) ។

ទេវសភា ឥ. [ទេវ + សភា] ទេវសភា, សភារបស់ទេវតា, (សាលឬរោង) ជាទីប្រជុំពោលនៃទេវតាឬជាទីពោលមួយអន្លើនៃទេវតា, វិ. **សម្ពុ្ម ភាសន្តិ ឯត្ថាតិ>សភា, សហ ភាសន្តិ ឯត្ថាតិ វា>សភា, ទេវានំ សភា>ទេវសភា**។

ទេវសមាគម បុ. [ទេវ + សមាគម] សមាគមនៃទេវតា, កិ.មកព្រមនៃទេវតា, កិ.ជួបជុំនៃទេវតា, កិ.ប្រជុំនៃទេវតា, ជាទីប្រជុំនៃទេវតា។

ទេវសិក គុ. [ទិវស + ណិក] (កាល) ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងថ្ងៃ (រាល់ថ្ងៃ១, សព្វថ្ងៃ១ឬរាល់១ថ្ងៃ, សព្វ១ថ្ងៃ), វិ. **ទិវសេ ភវត្តីតិ>ទេវសិកោ**។

ទេវសិរី ឥ. [ទេវ + សិរី] សិរីនៃទេវតា។

ទេវហិតព្រាហ្មណ បុ. [ទេវហិត + ព្រាហ្មណ] ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះទេវហិត:។ -**ភត្ត** នបុ. រឿងនៃព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះទេវហិត:។

ទេវាតិទេវ បុ. [ទេវ+អតិទេវ] ទេវតាកន្លងនូវទេវតា, ទេវតាក្រៃលែងជាងទេវតា។

ទេវានមិន្ទ គុ. [ទេវានំ + ឥន្ទ] ជាធំជាងទេវតាទាំងឡាយ, ទេវតាជាធំជាងទេវតាទាំងឡាយ, វិ. **ទេវានំ ឥន្ទោ>ទេវានមិន្ទោ**។

ទេវាលយ បុ. លំនៅនៃទេវតា, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **ចេតិយ**សព្ទ ។

ទេវាសុរសង្គាម បុ. [ទេវាសុរ + សង្គាម] សង្គ្រាមនៃទេវតានិងអសុរ។

ទេវិត្ថី ឥ. ស្រីទេវតា, ស្រីអប្សរ (ដូច **អច្ឆរ**) ។

ទេវិន្ទ គុ. [ទេវ + ឥន្ទ] ជាធំជាងទេវតា, ទេវរាជជាធំជាងទេវតា។

ទេវិស្សរិយាទិ គុ. [ទេវិស្សរិយ + អាទិ] មានឥស្សរិយយសនៃទេវតាជាដើម។

ទេវោរោហណ នបុં. [ទេវ + ឱរោហណ] កាលជាទីចុះចាកទេវតា, -ចាកទេវលោក។ -**សមាគម** បុં. កិ. ប្រជុំក្នុងកាលជាទីចុះចាកទេវលោក។

ទេវ ធា. **ឆ្ពុតគតិយំ ទេវតិ អាទេវតិ បរិទេវតិ អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវនា បរិទេវនា អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ** "អណ្តែតទៅ, ខ្សឹកខ្សួល, យំរៀបរាប់, គ្រហឹម" ភ្ជ. ។ (អា, បរិ+ទេ) ។

ទេសនា ឥ. [ទិ-ស + យុ + អា-ឥ.] កិ.សម្តែងឬ (វាចា) ជាគ្រឿងសម្តែង, វិ. **ទេសិយតេតិ> ទេសនា, ទេសេតិ ឯតាយាតិ ឬ>ទេសនា**។

ទេសនាកុសលតា ឥ. [ទេសនាកុសល + តា] ភាវៈនៃ...នោះជាអ្នកឈ្លាសក្នុងទេសនា, -ក្នុងការសម្តែង, វិ. **ទេសនាយំ កុសលោ>ទេសនាកុសលោ, តស្ស ភាវោ> ទេសនាកុសលតា**។

ទេសនាធម្ម បុំ. [ទេសនា + ធម្ម] ទេសនាធម៌, ធម៌គឺទេសនា, ធម៌គឺវាចាជាគ្រឿងសម្តែង (បាលីនេះកន្លែងខ្លះប្រើជា «នបុំ.» ក៏មាន។

ទេសនានុគត គុ. [ទេសនា + អនុគត] ដែលទៅតាមហើយនូវទេសនា, ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវទេសនា។

ទេសនានុសារ បុំ. [ទេសនា + អនុសារ] កិ.រលឹកតាមនូវទេសនា, កិ.ស្លុងតាមនូវទេសនា, លំអាននៃទេសនា (**អនុសារ**<អនុ + សរ + ណ) ។

ទេសនាបរិយោសាន នបុំ. [ទេសនា + បរិយោសាន] (កាល) ជាទីប្រជុំចុះជុំវិញនៃទេសនា, ជាទីចប់នៃទេសនា, អវសាននៃទេសនា។

ទេសនាមត្ត គុ. [ទេសនា + មត្ត] ត្រឹមតែទេសនា, គ្រាន់តែជាទេសនា។

ទេសនាវសាន នបុំ. [ទេសនា + អវសាន] (កាល) ជាទីបំផុតចុះនៃទេសនា, ជាទីចប់នៃទេសនា, អវសាននៃទេសនា។

ទេសនាវិធិកុសលតា ឥ. [ទេសនាវិធិកុសល + តា] ភាវៈនៃ....នោះជាអ្នកឈ្លាសក្នុងវិធីនៃទេសនា, -ក្នុងបែបនៃទេសនា។

ទេសនាសីល នបុំ. [ទេសនា+សីល] ប្រធាននៃទេសនា។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែជាប្រធាននៃទេសនា។

ទេសិត គុ. [ទិ-ស + ឥ-អា. + ត] គឺ...សម្តែងហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីនៃធម៌គឺ...សម្តែងហើយ។ -**ធម្ម** បុំ. ធម៌គឺ....សម្តែងហើយ។ -**និយាម** បុំ. ទំនងនៃធម៌គឺ....សម្តែងហើយ, លំអាននៃ...គឺ....សម្តែងហើយ។

ទេសេតុកាម គុ. [ទេសេតុំ+កម-ណ] អ្នកចង់ដើម្បីសម្តែង, អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីសម្តែង។ ទេសេតុំ + កាម = មានប្រាថ្នាដើម្បីសម្តែង (ចូរមើលវិគ្គហៈខាងដើម) ។

ទេស បុ. ប្រទេស (ដូច **ទិសយ**) ។

ទេសិ ធា. **អញ្ញត្តសទ្ទេ ទេសតិ** "ចេញសំឡេង (របស់សត្ត) សូរ" ភូ. ។

ទេហ បុ. [ទិហ + ណ] (អត្តភាព) ជាទីចូលទៅសន្សំគឺដល់នូវសេចក្តីចម្រើននៃកុសលនិងអកុសល (កាយ, រាងកាយ) , វិ. **ទិហតិ ឥជ្ឈឺ ឥច្ឆតិ ឯត្ថ កុសលាកុសលន្តិ> ទេហោ**។ -**និស្សិត** គុ. អាស្រ័យហើយក្នុងកាយ, -នូវរាងកាយ។

ទេហនី ឥ. ធរណីទ្វារ (ដូច **ឧម្ហារ**) ។

ទេហមជ្ឈ នបុ. ពាក់កណ្តាលនៃកាយគឺពោះ (ដូច **ឧទរ**) ។

ទេហី បុ. សត្ត (ដូច **បុគ្គលោ**) ។

ទោណមាបក បុ. [ទោណ+មា+ណាបេ+ណ្ម] អ្នកវាស់ដោយទោណ:, វិ. **ទោណេន មាបេតីតិ>ទោណមាបកោ**។

ទោណី ឥ. ស្នូក, ទូកតូច, ទូកកំរោល (ដូច **អម្ពណ**) ។

ទោណោ បុ. មួយទោណចំនួន៤អាឡ្ហក:។

ទោមនស្ស នបុ. [ទុម្មន + ណ្យ] ភាវ:នៃបុគ្គលមានចិត្តគឺទោសប្រទូស្តហើយ, ភាវ:នៃ...មានចិត្តអាក្រក់, -មានចិត្តអាក់អន់ (ទោមនស្ស, សេចក្តីទោមនស្ស), វិ. **ទុដ្ឋោ មនោ យស្ស សោ>ទុម្មនោ, ទុដ្ឋ ទ្ធ មនោ យស្ស សោ>ទុម្មនោ, ទុម្មនស្ស ភាវោ>ទោមនស្សំ**។ -**ឫត្ត** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវទោមនស្ស, អ្នកមានទោមនស្សដល់ហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែឬត្រឹមតែទោមនស្ស។ -**ឧបសមនត្ថ** បុ. ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិរិយាចូលទៅរម្ងាប់នូវទោមនស្ស។ -**សហគត** គុ. ទៅមួយអន្លើដោយទោមនស្ស, ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយទោមនស្ស, ប្រកបដោយទោមនស្ស។

ទោវារិក គុ. [ទ្វារ+ណិក] (ជន) អ្នកប្រកបក្នុងទ្វារ,នាយទ្វារ, អ្នកចាំទ្វារ វិ. **ទ្វារេ និយុត្តោ>ទោវារិកោ**។ -អ្នករក្សានូវទ្វារ (អ្នកចាំទ្វារ), វិ. **ទ្វារং រក្ខតីតি >ទោវារិកោ**។ -**បុត្ត** បុ. កូននៃជនអ្នកប្រកបក្នុងទ្វារឬអ្នករក្សានូវទ្វារ។

ទោស បុ. [ទុសិ + ណ] សេចក្តីប្រទូស្ត, កិ.ប្រទូស្ត (ទោស:), វិ. **ទុស្សនំ> ទោសោ**។ (សភាវ:) ដែលប្រទូស្តក្នុងអារម្មណ៍, វិ. **អារម្មណេ ទុស្សតីតি>ទោសោ**។ -**ករណ** បុ. ទោសគឺទោស:, សេចក្តីអាក្រក់គឺទោស:។ -**ឆេទ** បុ. កិ.ចាប់នៃទោស:, អ្នកចាប់គឺទោស:។ -**ទុដ្ឋ** គុ. អ្នកគឺទោស:ប្រទូស្តហើយ។ -**និស្សិត** គុ. អ្នកអាស្រ័យនូវទោស:, អ្នកគឺទោស:អាស្រ័យហើយ។ -**អន្តរ** គុ. មានក្នុងចន្លោះនៃទោស:, មានក្នុងរវាងនៃទោស:, មានទោស:ជាចន្លោះ, មានទោស:ជាហេតុ, មានទោស:ជាខាងក្នុង។ - **មហន្តតា** ឥ. ភាវ:នៃ...នោះជា

អ្នកមានទោស:ដ៏ធំ, វិ. **ទោសោ មហន្តោ យស្ស សោ>ទោសមហន្តោ, ទោសមហន្តស្ស ភាវោ> ទោសមហន្តតា**។ -**ហោ-ហានាធិ** គុ. មានទោស:និងមោហ:និងមាន:ជាដើម។ -**សម** គុ. ស្មើដោយទោស:។ -**សោធនត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ជម្រះនូវទោស:, -កិ.សម្អាតនូវទោស:។ ២- **ទោសោ** (និបាត) **រត្យត្ថាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺរាត្រី, យប់, **រត្តំ** ក៏ជា **រត្យត្ថាចក:**ដែរ។

ទោសញ្ញូ បុ. អ្នកប្រាជ្ញ, អ្នកស្គាល់នូវទោស (ដូច **ទិបស្សី**) ។

ទោសាភាវ បុ. [ទោស + អភាវ] កិ.មិនមាននៃទោស:។

ទោហឡ បុ. [ទ្វិ>ទោ + ហទយ, ហទយ>ហឡ] សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏វិសេស, សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏ប្លែក, ចំណង់ដ៏ប្លែក, តណ្ហា(ដូចកាម) (អ. សុ.)។ បើតាមរូបសព្ទនេះប្រែថា «ហាឫទ័យពីរ»។

ទោហឡិនី ឥ. [ទោហឡ+ណ្ឌ+ឥនី] អ្នកមានសេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏ប្លែក, វិ. **ទោហឡោ យស្សា អត្ថីតি>ទោហឡិនី**។

ទ្វត្តឹស ប.សំ. [ទ្វិ+តឹស] សាមសិបដ៏លើសដោយពីរ (៣២), វិ. **ទ្វីហិ អធិកា តឹស> ទ្វត្តឹស**។ -**មហាបុរិសលក្ខណប្បដិមណ្ឌិត** គុ. ប្រដាប់ចំពោះ ហើយដោយលក្ខណ:នៃមហាបុរស៣២។ -**យុគ** នបុ. គូនៃសំពត់សាដក៣២។ -**យុគលទ្ធកាល** បុ. កាលនៃគូនៃសំពត់សាដក៣២ គឺខ្លួនបានហើយ, កាលនៃខ្លួនមានគូនៃសំពត់សាដក៣២បានហើយ។ -**សុណិសា** ឥ. កូនប្រសាស្រី ៣២នាក់។

ទ្វត្តឹសាការ បុ. [ទ្វត្តឹស + អាការ] អាការ:៣២។ -**កម្មដ្ឋាន** នបុ. កម្មដ្ឋានមានអាការ:៣២ជាអារម្មណ៍, កម្មដ្ឋានគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយអាការ:៣២។ - **បរិបូរ** គុ. ពេញជុំវិញដោយអាការ:៣២, បរិបូរដោយ..... ។ -**ឋស** បុ. អំណាចនៃអាការ: ៣២។ -**សជ្ឈាយ** បុ. កិ. ស្វាធ្យាយនូវអាការ:៣២ ។

ទ្វន្ទ នបុ. គូ (ដូច **យុគលំ**)

ទ្វយ នបុ. [ទ្វិ + ណ] ប្រជុំនៃពីរ, ប្រជុំនៃ....ពីរ (ទាំងពីរ), វិ. **ទ្វិន្នំ សមូហោ> ទ្វយំ**។

ទ្វារ ធា. **សំវរណេ ទ្វរតি ទ្វារតি** "រាំង, បិទ, រក្សា" ភ្ជ. ។ **ទ្វារ** ឥ. **ទ្វារំ** នបុ. "ទ្វារ, បង្ហួច, រន្ធនៃរាងកាយដូចជាភ្នែកច្រមុះជាដើម, ឧបាយ, ផ្លូវ ត្រូវ" ។ វិ.**ទ្វារន្តি សំវរន្តি រក្ខន្តি ឯតেនាតি ទ្វារំ** (**សូចি**) ។ ម្យ៉ាងទៀតថា**ទ្វារំ** (<ទ្វি+អរ+អ) វិ. **ទ្វេកវាជារ រន្តিកច្ឆន្តিបវត្តន្តីតি ទ្វារំ** (**សូចি**) ។

ទ្វាទស ប.សំ. [ទ្វि+ទស] ដប់ដ៏លើសដោយពីរ(១២), វិ. **ទ្វីហិ អធិកានិ ទស>ទ្វាទស**។ -**ឌហុតបុរិស**បុ. បុរសមាননហុត១២ជាប្រមាណ, បុរសមានមុឺន១២ជាប្រមាណ (១២មុឺន) ។ -**ឌហុត** នបុ. មានមុឺន១២ជាប្រមាណ។ -**ហសិក** គុ. (កាល) ប្រកបដោយខែ១២ជាប្រមាណ។ -**យោជន-ដ្ឋាន** នបុ. ទីមានយោជន៍១២ជាប្រមាណ។ -**យោជនិក** គុ. ប្រកបដោយយោជន៍១២, មានយោជន៍១២ជាប្រមាណ។ -**ឆស្ស** នបុ. ឆ្នាំ១២។ -**ហត្ថ** គុ. មានហត្ថ១២ជាប្រមាណ។ -**អាយតន** នបុ. អាយតន:១២។

ទ្វាទសម បូ.សំ [ទ្វាទស + ម] ទី១២, គម្រប់១២។

ទ្វារ, ទ្វារ នបុ. ឥ. [ទ្វារ + អ] (វត្ថុឬសន្ទះ) ជាគ្រឿងបិទ (ទ្វារ), វិ. **ទ្វារតិ សំវរតិ ឯតេនាតិ>ទ្វារំ**។ ម្យ៉ាងទៀតទ្វារ<ទ្វि + អរ + អ = ទីជាទីប្រព្រឹត្ត ទៅនៃសន្ទះទាំងពីរ, វិ. **ទ្វេ ឋានានិ អរន្ត្យត្រេតិ>ទ្វារំ**។ -**កោដ្ឋក** បុ. ស៊ុមនៃទ្វារ, ស៊ុមជិតទ្វារ, ខ្លោងនៃទ្វារ។ -**កោដ្ឋកាភិមុខ** គុ. អ្នកមានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ស៊ុមនៃទ្វារ។ -**អគ្គាលកយុត្ត** គុ. ប្រកបដោយទ្វារនិងប៉ម។ -**អន្តរ** នបុ. ចន្លោះនៃទ្វារ, ខាងក្នុងនៃទ្វារ។ -**បាការាធិ** គុ. (ទី) មានទ្វារនិងកំពែងជាដើម។ -**បាល** បុ. អ្នករក្សានូវទ្វារ (នាយទ្វារ), វិ. **ទ្វារំបាលេតីតិ>ទ្វារបាលោ**។ -**ពាហ** មេនៃទ្វារ។ -**មជ្ឈ** នបុ. កណ្តាលនៃទ្វារ។ -**រក្ខិត** គុ. មានទ្វាररក្សាហើយ, រក្សាហើយនូវទ្វារ។ -**សមីប** គុ. ជិតនៃទ្វារ។ -**សម្មុខ** នបុ. ទីចំមុខនៃទ្វារ, ទីប្រទល់មុខនៃទ្វារ។ -**សហស្សយុត្ត** គុ. ប្រកបដោយពាន់នៃទ្វារ។

ទ្វារដ្ឋ បុ. អ្នកចាំទ្វារ, អ្នកបិតនៅទៀបទ្វារ (ដូច **ទោវារិក**) ។

ទ្វារបាលក បុ. អ្នកចាំទ្វារ, អ្នករក្សាទ្វារ (ដូច **ទោវារិក**) ។ សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **បដិហារ** សព្ទ។

ទ្វារពន្ធន នបុ. របៀង (ដូច **បមុខ**) ។

ទ្វារពាហ ឥ. សន្ទះទ្វារ (ដូច **បិដ្ឋសំឃាដក**) ។

ទ្វារមត្ត គុ. គ្រាន់តែជាទ្វារ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **គោបុរ** សព្ទ, **គោបុរ** សព្ទប្រែថា ទ្វារជាទ្វារខាងក្រៅ។

ទ្វារាភិមុខ គុ. [ទ្វារ + អភិមុខ] មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ទ្វារ, មានមុខបែរទៅកាន់ទ្វារ, មានមុខសំដៅទៅកាន់ទ្វារ។

ទ្វាវីសតិម បូ.សំ. [ទ្វាវីសតি + ម] ទី២២, គម្រប់២២។

ទ្វាសដ្ឋី ប.សំ. [ទ្វि+សដ្ឋី] ហុកសិបដ៏ក្រៃលែងដោយពីរ (៦២), វិ. **ទ្វីហិ អធិកា សដ្ឋី>ទ្វាសដ្ឋី**។ -**ទិដ្ឋិគតមគ្គ** បុ. ផ្លូវគឺទិដ្ឋិ៦២។

ទ្វាសត្តតិ ប.សំ. [ទ្វि + សត្តតិ] ចិតសិបដ៏លើសដោយពីរ (៧២) ។ -**ប្ប្យមាណ** គុ. មានប្រមាណ៧២, មាន៧២ជាប្រមាណ។ -**ភាណវារប្ប្យមាណ** គុ. មានភាណវារៈ៧២ជាប្រមាណ។

ទ្វិជ បុ. ១-ធ្មេញ (ដូច **ទន្ត**) ។ ២-ព្រាហ្មណ៍ (ដូច **ទ្ជ**) ។ ៣-សត្វស្លាប (ដូច **អណ្ឌជ**)។

ទ្វិជមហាសាល បុ. ព្រាហ្មណមហាសាល, ព្រាហ្មណ៍ដែលមានទ្រព្យពី៨០កោដិឡើងទៅមិនចាយវាយចាយ១ថ្ងៃចំនួន១០អម្មណៈឡើងទៅ។

ទ្វិជិដ្ឋ បុ. ១-មនុស្សអណ្តាតពីរគឺជាអ្នកញុះញង់គេ (ដូច **សូចក**) ។ ២-សត្វពស់ (ដូច **អហि**) ។ ៣-ធ្មេញ (ដូច **ទន្ត**) ។ ៤-ព្រាហ្មណ៍ (ដូច **ព្រហ្មពន្ធុ**) ។ ៥-សត្វបក្សី, សត្វស្លាប (ដូច **សកុណ**) ។

ទ្វិតា ឥ. [ទ្វि + តា] ភាវៈនៃភ្ជុំមាសនោះជាពីរ, វិ. **ទ្វិន្ន ភាវោ>ទ្វិតា**។

ទ្វិតាលមត្ត គុ. [ទ្វि + តាល + មត្ត] មានដើមត្នោតពីរជាប្រមាណ។

ទ្វិត្តិក្ខត្តុं អ. ឬកិ.វិ. [ទ្វិត្តិ + សកึ>ទ្វិត្តិក្ខត្តុं] វារៈនៃពីរឬបី, វារៈពីរដងឬបីដង, វារៈពីរបីដង, ពីរបីលើក។ម្យ៉ាងទៀតប្រព្រឹត្តទៅអស់វារៈពីរដងឬបីដង, វិ. **ទ្វិវារេ តិវារេ វា បវត្តតីति>ទ្វិត្តិក្ខត្តុं**។

ទ្វិធា, ទ្វេធា អ. [ទ្វि + ធា] ដោយចំណែកពីរ, វិ. **ទ្វីហि ទ្វិភាគេហि>ទ្វិធា, ទ្វេធា**។

ទ្វិធាភាव បុ. [ទ្វិធា + ភាว] ភាវៈនៃ....ដោយចំណែកពីរ, ភាវៈដោយចំណែកពីរ។

ទ្វិន្នំ ប.សំ. [ទ្វि + នំ-វិ.>ទ្វិន្នុं] ពីរ, ទាំងពីរ។

ទ្វិបទ គុ. [ទ្វि+បទ] (សត្ត) មានជើងពីរ, វិ. **ទ្វे បទានि យេสं តេ>ទ្វិបទា**។ -**ចតុប្ប្យទ** គុ. (សត្ត) ទាំងមានជើងពីរទាំងមានជើងបួន។

ទ្វិបោ បុ. ដំរី (ដូច **នាគ**) ។

ទ្វិភូមិក គុ. [ទ្វि + ភូមि + ក] មានជាន់ពីរ, មានថ្នាក់ពីរ, (ពីរជាន់ឬពីរថ្នាក់), វិ. **ទ្វे ភូមិយោ យสฺส តं>ទ្វិភូមิกं**។ **ទ្វិភូមิก<ទ្វិភូមि + ณิก** = ប្រកបដោយជាន់ពីរ, វិ. **ទ្វិភូមิយา នิយุตฺต>ទ្វិភូมิกं**។

ទ្វិយោជន នបុ. [ទ្វि + យោជន] យោជន៍ពីរ (ពីរយោជន៍) ។

ទ្វិរទ បុ. ដំរី (ដូច **ឥភ**) ។

ទ្វិសហស្សបល នបុ. ចំនួន២០០០បលៈហៅថា១ភារៈសព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភារ** សព្ទ។

ទ្វីហ នបុ. [ទ្វि + អហ] ថ្ងៃពីរ (ពីរថ្ងៃ), វិ. **ទ្វे អហានि>ទ្វីហំ**។

ទ្វីហតីហ នបុ. [ទ្វីហ + តីហ] ថ្ងៃពីរនិងថ្ងៃបី។ - **អច្ចយ** បុ. កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅនៃថ្ងៃពីរនិងថ្ងៃបី។

ទ្វे ប.សំ. [ទ្វि + យោ-វិ. >ទ្វे] ពីរ, ទាំងពីរ។ -**អសីតិកោដិធន** នបុ. ទ្រព្យមានកោដិប៉ែតសិបពីរជាប្រមាណ, ទ្រព្យគឺបុគ្គលរាប់ដោយកោដិប៉ែតសិបពីរ។ -**អសីតិញ្ញាតि- កុលសហស្ស** នបុ. ពាន់នៃត្រកូល

		នៃញាតិប៉ែតសិបពីរ, ពាន់នៃត្រកូលជាញាតិប៉ែតសិបពីរ។ -**កោដិ មត្ត** គុ. មានកោដិពីរជាប្រមាណ, មានប្រមាណពីរកោដិ។ -**ឆនុតិ កប្ប** បុ. កប្បកៅសិបពីរ។ -**ភូមិក** គុ. <ទ្វិភូមិ + ណិក = ប្រកបដោយជាន់ពីរ។ -**ហាសច្ចយ** បុ. កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅនៃខែពីរ។ -**សហាយក- ភិក្ខុវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុជាសំឡាញ់នឹងគ្នាពីរអ្នក។
ទ្វេធាបថ	បុ.	[ទ្វេធា + បថ] ផ្លូវដោយចំណែកពីរ, ផ្លូវពីរចំណែក, ផ្លូវបែកជាពីរ។
ទ្វេឡ្ហ	នបុ.	សេចក្ដីសង្ស័យ (ដូច **វិចិកិច្ឆា**) ។
ទំសិ	ធា.	**ឧំសនទស្សនភាសាសុ ទំសេតិ ទំសយតិ ឱទំសេតិ ទញ្ជោ ទំសិតោ** "ខាំ, ទំពា, ចឹក, កាត់, មើល, ឃើញ, ពោល, និយាយ" ចុ. ។
ទឡ្ឍិ	ធា.	**ទុគ្គតិយំ ទឡ្ឍិ ទ្ធតិ** "ក្រ, លំបាក, យ៉ាប់ឃ្ងីន" ភ្វ. ។ **ទឡ្ឍោ** បុ. **ទឡ្ឍិ** ឥ. "អ្នកក្រ, អ្នកកម្សត់, អ្នកទុគ្គត" ។ **ទាឡ្ឍិ ទ្ធិយំ** នបុ. "សេចក្ដីក្រលំបាក, ការគ្រោកយ៉ាក" ភាវ:នៃបុគ្គលកម្សត់ វិ. **ទឡ្ឍិ ទ្ធស្ស ភាវោ>ទាឡ្ឍិ ទ្ធិយំ** (**ណិយ**) ។

ឆ

ឆកិ ធា. **បដិឃាតេ គតិយញ្ច ឆកតិ** "សម្លាប់, កម្ចាត់, ទៅ," ភូ. ។

ឆខ ធា. **ឃោរនាសិតកន្ធាសុ ឆន្ធតិ** "អប់រំគួរឲ្យខ្លាចសង្ស័យ" រុ. ។

ឆជ បុំ. [ឆជ+អ] ទង់, ទង់ជ័យ។ គ្រឿងកំណត់, គ្រឿងសម្គាល់ស្នាម (ដូច **ចិហ្ន**)។

ឆជបដាក នបុំ. [ឆជ + បដាក] ទង់និងទង់ផ្ទាំងសំពត់, ទង់ជ័យនិងទង់បដាក, ទង់ជ័យនិងទង់គឺបុគ្គលធ្វើដោយផ្ទាំងសំពត់។ -**ឆទលិ** បុំ. ទង់ជ័យនិងទង់ផ្ទាំងសំពត់និងដើមចេក។ -**ឆទលិអាទិ** គុ. (វត្ថុ) មានទង់ជ័យនិងទង់ផ្ទាំងសំពត់និងដើមចេកជាដើម។ -**ឆត្តាតិឆ-ត្តាទិ** គុ. (គ្រឿងអលង្ការ) មានទង់ជ័យនិងទង់ផ្ទាំងសំពត់និងឆ័ត្រដ៏កន្លងនូវឆ័ត្រជាដើម។

ឆជភូត គុ. [ឆជ + ភូត] ជាទង់កើតហើយ, ដូចជាទង់កើតហើយ។

ឆជនា គុ. (ជាបុំ.) អ្នកមានទង់ (ដូច **ឆជាលុ**)។

ឆជាលុ គុ. អ្នកមានទង់ច្រើន (ដូច **ឆជនា**)។

ឆជិនី ឥ. សេនា, កងទ័ពគោក (ដូច **ឆាហិនី**)។

ឆដ ធា. **គតិយំ ឆជតិ ឆញ្ជតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. រុ. ។ **ឆជោ** បុំ. "ទង់ជ័យ" ។ **ឆញ្ជនំ** នបុំ. =**គមនំ** "ការទៅ" ។

ឆញ្ញ នបុំ. ស្រូវ, មានស្រូវសាឡីជាដើម (**សាលាទិក**), គុ. អ្នកមានបុណ្យ (ដូច **បុញ្ញវន្ត**) ។

ឆញ្ញករណ៌ នបុំ. លានស្រូវ (ដូច **ខឡោ**) ។

ឆញ្ញគ្ឆ នបុំ. ចុងនៃស្រូវ, **ករណ្ណ**, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ករណ** សព្ទ។

ឆញ្ញបិដក នបុំ. [ឆញ្ញ + បិដក] ល្អីដ៏ពេញដោយស្រូវ, កញ្ជើដ៏ពេញដោយស្រូវ។

ឆញ្ញមាស បុំ. មួយធញ្ញមាសចំនួន៧ឌកា (ចៃ) ។

ឆញ្ញម្ពិល នបុំ. ទឹកជ្រក់, ជ្រក់, វត្ថុមានរសជូរកើតអំពីស្រូវ (ដូច **ពិលង្ក**) ។

ឆតរដ្ឋ បុំ. ព្រះបាទឆតរដ្ឋជាធំលើគន្ធព្ធនៅប៉ែកខាងកើតភ្នំមេរុ (ដូច **គន្ធ-ព្ធាធិប**), ឆតរដ្ឋរាជហង្សមានជើងនិងជំពុះខ្មៅ ។

ឆន នបុំ. [ឆនិ + អ] ទ្រព្យ (វិ. **មមយិទន្តិ ឆនាយិតព្ពំ សង្ខាយិតព្ពន្តិ**> **ឆនំ** = វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីពោលថា «នេះរបស់អញ») ។

ឆនករណីយ គុ. [ឆន + ករ + អនីយ] (កិច្ច) គឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដោយទ្រព្យ, វិ. **ឆនេន កត្តព្ពន្តិ**> **ឆនករណីយំ**។

ធនការណា នបុ. [ធន + ការណ] ហេតុនៃទ្រព្យ។

ធនក្កីតាទិ គុ. [ធនក្កីត + អាទិ] មានទាស: (ខ្ញុំ) គឺបុគ្គលទិញហើយដោយទ្រព្យជាដើម, មានខ្ញុំគឺបុគ្គលលោះដោយទ្រព្យជាដើម។

ធនក្កីតោ បុ. ខ្ញុំកំដរប្រុសដែលគេលោះដោយទ្រព្យ។

ធនក្ខយ បុ. [ធន + ខយ] កិ.អស់ទៅនៃទ្រព្យ។

ធនគព្ភទ្វារ នបុ. [ធន + គព្ភ + ទ្វារ] ទ្វារនៃបន្ទប់ជាទីទុកនូវទ្រព្យ, ទ្វារនៃបន្ទប់ជាទីដាក់នៃទ្រព្យ, ទ្វារនៃបន្ទប់ដ៏ពេញដោយទ្រព្យ។

ធនឆ្ឆេទភយ នបុ. [ធន + ឆេទ + ភយ] កិ.ខ្លាចអំពីសេចក្ដីដាច់នៃទ្រព្យ, ភ័យអំពីការដាច់បង់នៃទ្រព្យ។

ធនញ្ជយសេដ្ឋី បុ. [ធនញ្ជយ + សេដ្ឋី] សេដ្ឋីឈ្មោះធនញ្ជយ:។

ធនញ្ជានី អ.ន. ឈ្មោះធនញ្ជានី។

ធនដ្ឋាន នបុ. [ធន+ឋាន] ទីជាទីតាំងនៃទ្រព្យ, ទីជាទីទុកនូវទ្រព្យ, វិ. **ធនានំ ឋានំ> ធនដ្ឋានំ**។

ធនតណ្ហា ឥ. [ធន+តណ្ហា] សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងទ្រព្យ, -នូវទ្រព្យ, ចំណង់ក្នុងទ្រព្យ។

ធនទាន នបុ. [ធន + ទាន] កិ.ឲ្យនូវទ្រព្យ។

ធនធញ្ញបុត្តទារ-ទាទិ គុ. [ធនធញ្ញបុត្តទារ + អាទិ] (សត្វនិងសង្ខារ) មានទ្រព្យនិងស្រូវនិងកូននិងប្រពន្ធជាដើម, វិ. **ធនញ្ច ធញ្ញញ្ច បុត្តោ ច ទារោ ច> ធនធញ្ញបុត្តទារ**, **ធនធញ្ញបុត្តទារ អាទយោ យេសំ តេ> ធនធញ្ញបុត្តទារាទយោ**។

ធនធញ្ញាទិក គុ. [ធនធញ្ញ + អាទិ + ក] មានទ្រព្យនិងស្រូវជាដើម។

ធននិស្សិត គុ. [ធន + និស្សិត] អាស្រ័យហើយនូវទ្រព្យ។

ធនបារិជុញ្ញ-កាល បុ. [ធន + បារិជុញ្ញ + កាល] កាលនៃ....មានភាវ:នៃសេចក្ដីសូន្យនៃទ្រព្យ។ **បារិជុញ្ញ<បរិជិន + ណ្យ = ១ វិ. បរិជិនស្ស ភាវោ> បារិជុញ្ញំ**។

ធនបាល បុ. [ធន + បាលិ + អ] ដំរីឈ្មោះធនបាល (អ្នករក្សានូវទ្រព្យ) ។

ធនបាលក បុ. [ធន + បាលិ + ណ្ឍ] ឈ្មោះធនបាលក: (អ្នករក្សានូវទ្រព្យ) ។

ធនរាសិ បុ. [ធន + រាសិ] គំនរនៃទ្រព្យ។

ធនលាភ បុ. [ធន + លភិ + ណ] កិ.បាននូវទ្រព្យ។

ធនលោភ បុ. [ធន + លុភ + ណ] សេចក្ដីលោភក្នុងទ្រព្យ, ការជាប់ជំពាក់ក្នុងទ្រព្យ, -ដោយទ្រព្យ។

ធនសារ បុ. [ធន + សារ] ទ្រព្យជាសារ:, ទ្រព្យជាខ្លឹម, ទ្រព្យមានខ្លឹម។

ធនសេដ្ឋី បុ. [ធន + សេដ្ឋី] សេដ្ឋីមានទ្រព្យ។

ធនសេដ្ឋីកុល នបុં. [ធនសេដ្ឋី + កុល] ត្រកូលនៃសេដ្ឋីអ្នកមានទ្រព្យ។

ធនហរណ នបុં. [ធន + ហរ + យុ] កិ.នាំទៅនូវទ្រព្យ។

ធនហានិភយ នបុំ. [ធនហានិ + ភយ] កិ.ខ្លាចអំពីសេចក្តីសាបសូន្យនៃទ្រព្យ, ភ័យអំពីសេចក្តីសាបសូន្យនៃទ្រព្យ។

ធនាតមោ បុំ. កំវៃ, សួយ (ដូច **អាយោ**) ។

ធនាទិនិទ្ធេ បុំ. សេចក្តីភ្លើតភ្លើនអាស្រ័យហេតុមានទ្រព្យជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **អតិមាន**សព្ទ។

ធនាហរណត្ថ បុំ. [ធន + អាហរណ + អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.នាំមកនូវទ្រព្យ។

ធនិក គុ. ម្ចាស់បំណុល, អ្នកខ្ចី (ដូច **ឧត្តមណ្ណ**) ។

ធនិដ្ឋា ឥ. ឈ្មោះផ្កាយឬក្សម្យ៉ាង។

ធនិតោ គុ. ប្រព្រឹត្តទៅដោយសំឡេង, ធ្វើសំឡេង, ស្រែក (ដូច **សនិត**) ។

ធនី គុ. អ្នកមានទ្រព្យ, អ្នកស្តុកស្តម្ភ (ដូច **ឥត្ត**) ។

ធនុ នបុំ. ធ្នូ (ដូច **កោទណ្ឌ**) ។

ធនុអាទិ គុ. [ធនុ + អាទិ] (អាវុធ) មានធ្នូជាដើម។

ធនិ ធា. ១-**ធញ្ញ ធន្តិ ធនតិ ធនិតំ**" មានជោគជ័យ, មានសិរីសួរស្តី, លាភ, ចម្រើន" ភូ. ។ **ធញ្ញ** នបុं. "ធញ្ញ" គឺប្រកបដោយសម្បត្តិ៣ប្រការគឺសិរី, បុណ្យនិងប្រាជ្ញាតែថាបើមានធញ្ញ:និងបុញ្ញ:លាយជាមួយផងដូចជា **ធញ្ញបុញ្ញលក្ខណសម្ប្ញ**ំ "ដល់ព្រមដោយធញ្ញលក្ខណ:និងបុណ្យ" ។ ម្យ៉ាងទៀតថាធញ្ញជាតសំដៅយកស្រូវគ្រប់យ៉ាងព្រមទាំងស្រវ៉ែ, ពោត, សណ្តែកជាដើមបាលីថា **ន ត្ថិ ធញ្ញ**សមំ **ធ**ំ "ទ្រព្យស្មើដោយធញ្ញជាតិមិនមានទេ" ។ ម្យ៉ាងទៀតជាឈ្មោះឱសថពិសេសម្យ៉ាង -ស. ។

២-**ធ**ន្ធ **ធ**ន្ធ**ធ**ន**ធ**ន**ធ**ន

ធមនិសន្ថតគត្ត គុ. [ធមនិ + សន្ថត + គត្ត] អ្នកមានខ្លួនដេរដាសដោយសរសៃ, អ្នកមានខ្លួនរវាមដោយសរសៃ។

ធមនី ឥ. សរសៃ (ដូច **ឧហារុ**)

ធមន ឬ. ដើមបបុស (ដូច **ឧឡ**)

ធម្ម ឬ. [ធរ + រម្ម] (សភាវ:) ទ្រទ្រង់នៃសត្វ ឬ (សភាវ:) ជាហេតុទ្រទ្រង់នៃសត្វ(ធមិ), វិ. **ធារេតីតি>ធម្មោ, ធារេតិ តេនាតি វា>ធម្មោ**។ **សភាវ, បរិយត្តি, បញ្ញា, ញាយ, សច្ច, បកតি, បុញ្ញ, ញេយ្យ, គុណ, អាចារ, សមាធি, និស្សត្តតា, អាបត្តি, ការណ, និជ្ជីវតា, វិការ, បច្ចយ, បច្ចយសមុប្ប្ឧ, ១ិសយ, យុត្តি, និព្ពាន,** ។ ១-សភាវ ប្រែថា មិនវិបរិត ឧ. **កុសលា ធម្មា អកុសលា ធម្មា អព្យាកតា ធម្មា** សភាវ:ជាកុសល សភាវ:ជាអកុសល សភាវ:ជាអព្យាកត, ២-បរិយត្តិ ប្រែថា គម្ពីរៀនសូត្របានខាងព្រះវិន័យព្រះសូត្រនិងព្រះអភិធម្ម ឧ. **ឥធ ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតি សុត្តំ គেយ្យំ ១េយ្យាករណំ** ។ល។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះរៀនសូត្រនូវព្រះបរិយត្តិគឺសុត្តគেយ្យ១េយ្យាករណ:ជាដើម, ៣-បញ្ញាគឺញាណសេចក្តីដឹង ឧ. **យស្សេតে ចតុរো ធម្មា សទ្ធស្ស យរមেសিនো សច្ចំ ធម្មো ធিតি ចাគো សវে បেচ្ច ন សোচតি** ធមិទាំង៥ប្រការនេះគឺ សច្ច:១ បញ្ញា១ សេចក្តីព្យាយាម១ ការបរិច្ចាគទាន១ បើកើតមានដល់បុគ្គលឯណាដែលជាអ្នកមានសទ្ធាស្វែងរកនូវផ្ទះ បុគ្គលនោះឯងតែងមិនសោយសោកក្នុងបរលោក, ៥- **ញាយ** ប្រែថា សមគួរ, ទំនងឬសម្មាបដិបទាមានមគ្គជាដើម ឧ. **ন েস ধম্মো মহারাজ যং ত্বং গচ্ছেয্য ঠকতো অযমপি তেন গচ্ছামি যেন গচ্ছসি ২ক্ខ្ញិយ** បពិត្រមហារាជព្រះអង្គស្តេចយាងទៅតែមួយព្រះអង្គឯងដោយហេតុឯណាហេតុនេះមិនសមគួរឡើយបពិត្រក្សត្រិយ៍ ព្រះអង្គស្តេចយាងទៅក្នុងចំណែកនៃទិសឯណាខ្ញុំព្រះអង្គក៏ទៅក្នុងចំណែកនៃទិសនោះដែរ, ៥-សច្ចប្រែថាពិត **ទិដ្ឋធម្មោ បត្តធម្មោ** (ជននោះ) មានសច្ច:ឃើញហើយមានសច្ចដល់ហើយ, ៦-**បកតি** ប្រែថា ប្រក្រតី ឧ. **ជাতিধម্মান ভিক্খবে সত্তান** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នៃឬដល់សត្វទាំងឡាយមានកំណើតជាប្រក្រតី, ៧-**បុញ្ញ** បុណ្យ ឧ. **ধম্মো হাবে রক্খতি ধম্মচারী** បុណ្យតែងរក្សានូវបុគ្គលជាអ្នកប្រព្រឹត្តនូវបុណ្យ, ៨-ញេយ្យ ប្រែថា គម្ពីដឹងបានដល់ធមិ៥ប្រការគឺ សំខារ:១ វិការ:១ លក្ខណ:១ និព្ពាន១ បញ្ញត្តិ១ ឧ. **কুসলা ধম্মা** ញេយ្យទាំងឡាយជាកុសល, ៩-គុណ ឧ. **ন হি ধম্মো অধম্মো চ উভো সমবিপাকিনো অধম্মো নিরযং নেতি ধম্মো পাপেতি সুগতিং** សភាវ:ទាំងពីរគឺ គុណ១ ទោស១ មិនមែន

មានផលដូចគ្នាឡើយគឺថាមានផលមិនដូចគ្នា ទោសតែងនាំសត្វទៅកាន់នរកគុណ តែងនាំសត្វទៅកាន់សុគតិ, ១០-អាចារ ប្រែថា មារយាទសណ្តាប់ធ្នាប់, ១១-សមាធិ ឧ. **ឯវំ ធម្មា តេ ភគវន្តោ អហេសុំ** ព្រះដ៏មានព្រះភាគទាំងឡាយនោះមានសមាធិយ៉ាងនេះ, ១២-**និស្សត្តតា** ប្រែថាមិនមែនជាសត្វ ឧ. **តស្មឺ ខោ បន សមយេ ធម្មា ហោន្តិ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ** សភាវ:មិនមែនជាសត្វទាំងឡាយតែងកើតមានក្នុងសម័យនោះឯង, ភិក្ខុឃើញរឿយៗនូវសភាវ:មិនមែនជាសត្វ ក្នុងសភាវ:មិនមែនជាសត្វទាំងឡាយ, ១៣-អាបត្តិ ឧ. **ចារជិកា ធម្មា សំឃាទិសេសា ធម្មា** អាបត្តិទាំងឡាយឈ្មោះបារាជិក, អាបត្តិទាំងឡាយ ឈ្មោះសង្ឃាទិសេស, ១៤-**ការណ** គឺហេតុ ឧ. **ហេតុម្ហិ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា** សេចក្តីដឹងក្នុងហេតុឈ្មោះថា **ធម្មបដិសម្ភិទា**, **ធម្ម** សព្ទក្នុងទីនេះប្រែថា ហេតុ, ១៥-**និជ្ជីវតា** សព្ទនេះដូចគ្នានិង **និស្សត្តតា** ប្រែថា មិនមែនជាសត្វដូចគ្នា ផ្សេងគ្នាតែព្យញ្ជនៈ សេចក្តីដូចគ្នា, ១៦-វិការ ប្រែថា ប្លែក ថា ប្រែប្រួល ឧ. **ជាតិធម្មា ជរាធម្មា មរណធម្មា** សត្វទាំងឡាយមានជាតិជាគ្រឿងប្រែប្រួល មានជរាជាគ្រឿងប្រែប្រួល មានមរណៈជាគ្រឿងប្រែប្រួល, ១៧-បច្ចយ គឺហេតុដូចគ្នានឹង ការណ ឧ. **ហេតុម្ហិ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា** សេចក្តីដឹងក្នុងហេតុ ឈ្មោះថា **ធម្មបដិសម្ភិទាធម្មសព្ទ** ក្នុងទីនេះ ប្រែថា បច្ច័យ បច្ច័យដូចគ្នានឹងហេតុឬការណ, ១៨-**បច្ចយសមុប្បន្ន** ប្រែថា សភាវ:កើតឡើងដោយបច្ច័យ ឧ. **ឋិតា ១ សា ធាតុ ធម្មដ្ឋិតតា ធម្មនិយាមតា** ធាតុនោះគឺការតាំងនៅនៃសភាវ:ដែលកើតឡើងដោយបច្ច័យសេចក្តីកំណត់ឬសេចក្តីទៀងទាត់នៃសភាវ ដែលកើតឡើងដោយបច្ច័យបានតាំងនៅហើយមែនពិត, ១៩-**វិសយ** គឺអារម្មណ៍ ឧ. **មនញ្ច ១ ១ ១

ធម្មកថិក បុ. [ធម្ម+កថ+ឥក] អ្នកសម្តែងនូវធម៌, វិ. **ធម្មំ កថេតីតិ>ធម្មកថិកោ**។ -**ប្បេម** នបុ. សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងភិក្ខុជាធម្មកថិក។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ..នោះជាធម្មកថិក។

ធម្មករក បុ. [ធម្ម + ករក] ធម្មក្រក។ -**មណ្ឌន** នបុ. កិ.ប្រដាប់នូវធម្មក្រក។

ធម្មគត គុ. [ធម្ម + គត] ទៅហើយក្នុងធម៌, តាំងនៅក្នុងធម៌។

ធម្មគម្ភីរតាប-ច្ច ភេក្ខណ នបុ. [ធម្មគម្ភីរតា+បច្ចវេក្ខណ] កិ.ពិចារណានូវភាវៈនៃធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅ។ **ធម្មគម្ភីរតា**<ធម្មគម្ភីរ +តា = វិ. **ធម្មោ គម្ភីរោ>ធម្មគម្ភីរោ , តស្ស តាវោ >ធម្មគម្ភីរតា**។

ធម្មគរុក គុ. [ធម្ម + គរុ + ក-ស.] អ្នកគោរពក្នុងធម៌, អ្នកធ្ងន់ក្នុងធម៌។

ធម្មការវ បុ. [ធម្ម+ការវ] ភាវៈនៃសេចក្តីគោរពក្នុងធម៌, សេចក្តីគោរពក្នុងធម៌។

ធម្មគុណ បុ. [ធម្ម + គុណ] គុណធម៌, គុណនៃធម៌។

ធម្មគុត្ត គុ. [ធម្ម+គុបិ+ត] អ្នកគ្រប់គ្រងនូវធម៌, វិ. **ធម្មំ គោបេតីតិ>ធម្មគុត្តោ**។

ធម្មឃោស បុ. [ធម្ម + ឃុសិ + ណ] សំឡេងដ៏គឹកកងដោយធម៌។

ធម្មឃោសក បុ. [ធម្ម + ឃុសិ + ណ្ឍ] សំឡេងដ៏គឹកកងដោយធម៌ ឬអ្នកញ៉ាំងសំឡេងឲ្យគឹកកងដោយធម៌, វិ. **ធម្មេន ឃោសេតីតិ> ធម្មឃោសកោ**។ -**កម្ម** នបុ. កម្មនៃបុគ្គលអ្នកញ៉ាំងសំឡេងឲ្យគឹកកងដោយធម៌។

ធម្មចក្ក នបុ. [ធម្ម + ចក្ក] ចក្រគឺធម៌, ឬធម៌ដូចជាចក្រ, វិ. **ធម្មោ ឯវ ចក្កំ> ធម្មចក្កំ**, **ធម្មោ ចក្កំ ឥវ ទា>ធម្មចក្កំ**។ -**ប្បវត្តន** នបុ. កិ. ញ៉ាំងចក្រគឺធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ។

ធម្មចក្ខុ នបុ. ធម្មចក្ខុបានខាងមគ្គញ្ញាណបីខាងក្រោមគឺសោតាបត្តិមគ្គញ្ញាណ ១ សកទាគាមិមគ្គញ្ញាណ១ អនាគាមិមគ្គញ្ញាណ១។

ធម្មចរិយា ឥ. [ធម្ម + ចរ + ណ្យ + ឥ-អា.] កិ.ប្រព្រឹត្តនូវធម៌។

ធម្មចារី បុ. [ធម្ម + ចរ + ណី] អ្នកប្រព្រឹត្តនូវធម៌, វិ. **ធម្មំ ចរតីតិ>ធម្មចារី**។ អ្នកប្រព្រឹត្តនូវធម៌ដោយប្រក្រតី, វិ. **ធម្មំ ចរតិ សីលេនាតិ>ធម្មចារី**។ អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តនូវធម៌ជាប្រក្រតី, វិ. **ធម្មំ ចរិតុំ សីលមស្សាតិ> ធម្មចារី**។ ឥ. **ធម្មចារិនី**។

ធម្មចេតិយសុ-ត្ត និយាម បុ. [ធម្មចេតិយសុត្ត + និយាម] ទំនងនៃធម្មចេតិយសូត្រ, និយាម: (លំអាន) នៃ.... ។

ធម្មជីវិត នបុ. [ធម្ម + ជីវិត] កិ.រស់នៅដោយធម៌, រស់នៅដោយធម៌។

ធម្មជីវី បុ. [ធម្ម + ជីវ + ណី] អ្នករស់នៅដោយធម៌, អ្នកមានកិ.រស់នៅដោយធម៌ជាប្រក្រតី, វិ. **ធម្មេន ជីវតីតិ>ធម្មជីវី**, **ធម្មេន ជីវិតុំ សីលមស្សាតិ>ធម្មជីវី**។

ធម្មដ្ឋ គុ. [ធម្ម + ឋា + អ] អ្នកបិតនៅក្នុងធម៌, អ្នកតាំងនៅក្នុងធម៌, វិ. **ធម្មេ តិដ្ឋតីតិ >ធម្មដ្ឋោ**។

ធម្មដ្ឋវគ្គ ឥ. [ធម្មដ្ឋវគ្គ + វណ្ណ + យុ + អា-ឥ.] កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវធម្មដ្ឋវគ្គ, -នូវសេចក្ដីនៃធម្មដ្ឋវគ្គ, វិ. **ធម្មដ្ឋវគ្គំ វណ្ណេន្តិ ឯតាយាតិ>ធម្ម-ដ្ឋវគ្គវណ្ណនា, ធម្មដ្ឋវគ្គស្ស អត្ថំ វណ្ណេន្តិ ឯតាយាតិ>ធម្ម-ដ្ឋវគ្គវណ្ណនា**។

ធម្មតណ្ហា ឥ. [ធម្ម + តណ្ហា] សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងធម៌។

ធម្មតា ឥ. [ធម្ម + តា-ស.] ជាធម្មតា, ជាទំនៀម (**ធម្មោ ឯវ>ធម្មតា**) ។

ធម្មតេជ បុં. [ធម្ម + តេជ] តេជៈនៃធម៌។

ធម្មទស្សី បុં. [ធម្ម + ទិសិ + ណី] អ្នកមានកិ.ឃើញនូវធម៌ជាប្រក្រតី (ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមធម្មទស្សី), វិ. **ធម្មំ បស្សិតុំ សីលមស្សាតិ>ធម្មទស្សី**។

ធម្មទាន នបុં. [ធម្ម + ទាន] ធម្មទាន, កិ.ឲ្យនូវធម៌។

ធម្មទិន្នា អ.ន. ឈ្មោះធម្មទិន្នា។

ធម្មទិន្នាថេរី ឥ. [ធម្មទិន្នា + ថេរី] ព្រះថេរីឈ្មោះធម្មទិន្នា, ធម្មទិន្នាថេរី។

ធម្មទេសក បុં. [ធម្ម + ទិសិ + ណ្ឍ] អ្នកសម្ដែងនូវធម៌, វិ. **ធម្មំ ទេសេតីតិ>ធម្ម-ទេសកោ**។

ធម្មទេសនា ឥ. [ធម្ម + ទិសិ + យុ + អា-ឥ.] កិ.សម្ដែងនូវធម៌, វិ. **ទេសិយតេ> ទេសនា, ធម្មស្ស ទេសនា>ធម្មទេសនា**។ វាចាជាគ្រឿងសម្ដែងនូវធម៌, វិ. **ធម្មំ ទេសេតិ ឯតាយាតិ>ធម្មទេសនា**។ **-ឃោស** បុં. សំឡេងគឹកកងនៃធម្មទេសនា។

ធម្មទេសនានុ-គត គុ. [ធម្មទេសនា + អនុគត] ទៅតាមហើយនូវធម្មទេសនា, ប្រព្រឹត្ត ទៅតាមហើយនូវធម៌ទេសនា, ទៅតាមលំដាប់នៃ.... ។

ធម្មធរ គុ. [ធម្ម + ធរ + អ] អ្នកទ្រទ្រង់នូវធម៌, អ្នកទ្រទ្រង់ទុកនូវធម៌, អ្នកចាំ នូវធម៌, វិ. **ធម្មំ ធារេតីតិ>ធម្មធរោ**។

ធម្មនី បុં. ពស់ផ្ទះ (ដូច **ឃរសប្បោ**)

ធម្មន្តេវាសិក បុં. [ធម្ម + អន្តេវាសិក] អន្តេវាសិក (សិស្ស) ព្រោះធម៌។

ធម្មបទ នបុં. [ធម្ម + បទ] ធម្មបទ, បទនៃធម៌, ចំណែកជាគ្រឿងដល់នៃធម៌, ធម្មជាតជាហេតុដល់នៃធម៌។ **-តាណកមហាតិស្សត្ថេរ** បុં. ព្រះ ថេរៈឈ្មោះមហាតិស្ស:អ្នកពោលនូវបទនៃធម៌។

ធម្មបសិព្ធកំ នបុં. ការុងស្បែក, សំពៀតស្បែក (ដូច **ភស្ត្រា**)

ធម្មបាយក បុં. [ធម្ម+បា+ណ្ឍ] អ្នកផឹកនូវធម៌ឬអ្នកផឹកនូវរសនៃធម៌វិ. **ធម្មំ បិវតីតិ> ធម្មបាយកោ, ធម្មស្ស រសំ បិវតីតិ វា>ធម្មបាយកោ**។

ធម្មបុរេក្ខារតា ឥ. [ធម្មបុរេក្ខារ + តា] ភាវៈនៃ...នោះជាអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងធ្វើក្នុង

ខាងមុខ, វិ. **ធម្មោ បុរេក្ខ្ការោ យស្ស សោ>ធម្មបុរេក្ខ្ការោ, តស្ស ភាវោ> ធម្មបុរេក្ខ្ការតា** ។ **បុរេក្ខ្ការ<បុរេ + ករ + ណ** = វិ. **បុរេ ករោតិ ឯតេនាតិ>បុរេក្ខ្ការោ**។

ធម្មបូជ ឥ. [ធម្ម + បូជ] កិ.បូជានូវធម៌។

ធម្មប្បដិសន្ថារ បុ. [ធម្ម + បដិសន្ថារ] វាទ:ជាគ្រឿងរៀបរៀងព្រមចំពោះដោយធម៌, ការរាក់ទាក់ដោយធម៌, បដិសន្ថារ:ដោយធម៌។ **បដិសន្ថារ**<បដि + សំ + ថរ + ណ = ការក្រាលចំពោះដោយធម៌។

ធម្មប្បដិស្សរណ នបុ. [ធម្ម + បដិស្សរណ] កិ.រលឹកចំពោះដោយធម៌, កិ.រលឹកអាស្រ័យនូវធម៌, មានធម៌ជាគ្រឿងរលឹកអាស្រ័យ។

ធម្មប្បមាណិក គុ. [ធម្មប្បមាណ + ណិក] អ្នកប្រកបដោយប្រមាណក្នុងធម៌, វិ. **ធម្ម-ប្បមាណេន និយុត្តោ>ធម្មប្បមាណិកោ**។ អ្នកមានប្រមាណក្នុងធម៌, វិ. **ធម្មប្បមាណំ យេសមត្ថីតি>ធម្មប្បមាណិកោ**។

ធម្មប្បាមោជ្ជ នបុ. [ធម្ម + បាមោជ្ជ] ភាវ:នៃចិត្តដែលរីករាយក្នុងធម៌, វិ. **បមុទិតស្ស ចិត្តស្ស ភាវោ>បាមោជ្ជំ, ធម្មេ បាមោជ្ជំ>ធម្មប្បាមោជ្ជំ**។

ធម្មប្បីតি គុ. [ធម្ម+បីតি] អ្នកមានបីតিដែលកើតអំពីធម៌, វិ. **ធម្មតោ ឧប្បន្ណា បីតি យស្ស សោ>ធម្មប្បីតি**។ អ្នកមានបីតিដែលកើតដោយអំណាចនៃធម៌, វិ. **ធម្មវសេន ឧប្បន្ណា បីតি យស្ស សោ>ធម្មប្បីតি**។ បីតিដែលកើតអំពីធម៌, វិ. **ធម្មតោ ឧប្បន្ណាបីតি>ធម្មប្បីតি**។ **-រស** បុ. រសនៃបីតিដែលកើតអំពីធម៌។

ធម្មភណ្ឌាគារិក បុ. អ្នកឃ្លាំងធម៌, នេះជាព្រះនាមព្រះអានន្ទ។

ធម្មមមក គុ. [ធម្ម + មម + ណ្ម] អ្នករាប់អានូវធម៌, អ្នកស្រឡាញ់នូវធម៌, វិ. **ធម្មំ មម្មេតি មានេតីតি>ធម្មមមកោ**។

ធម្មយាគ បុ. [ធម្ម+យជ+ណ] កិ.បូជានូវធម៌, វិ. **ធម្មស្ស យជនំ>ធម្មយាគោ**។

ធម្មរក្ខិត គុ. [ធម្ម + រក្ខិត] អ្នករក្សានូវធម៌, វិ. **ធម្មំ រក្ខតីតি>ធម្មរក្ខិតោ**។ អ្នកមានធម៌រក្សាហើយ, វិ. **ធម្មោ រក្ខិតោ យេន សោ>ធម្មរក្ខិតោ**។

ធម្មរត គុ. [ធម្ម + រម + ត] អ្នកត្រេកអរក្នុងធម៌, វិ. **ធម្មេ រមតីតি>ធម្មរតោ**។

ធម្មរតន នបុ. [ធម្ម + រតន] ធម្មរ័ត្ន, កែវគឺធម៌, វត្ថុញ្ចាំងសេចក្ដីត្រេកអរឲ្យកើតគឺធម៌។

ធម្មរតি ឥ. [ធម្ម + រតি] សេចក្ដីត្រេកអរក្នុងធម៌។

ធម្មរស បុ. [ធម្ម + រស] រសនៃធម៌។

ធម្មរាជ បុ. [ធម្ម + រាជ] ស្ដេចនៃធម៌, ជាស្ដេចព្រោះធម៌, ព្រះរាជាប្រកបដោយធម៌។ ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់គ្រប់ព្រះអង្គ ។

ធម្មរាជតា ឥ. [ធម្មរាជ + តា] ភាវ:នៃ.....នោះជាស្ដេចនៃធម៌, ភាវ:នៃ....នោះជាស្ដេចព្រោះធម៌។

ធម្មវាទី បុ. [ធម្ម + វទ + ណី] អ្នកពោលនូវធម៌, វិ. **ធម្មំ វទតីតិ>ធម្មវាទី**។ អ្នកពោលដោយធម៌, វិ. **ធម្មេន វទតីតិ>ធម្មវាទី**។ អ្នកមានកិ. ពោលនូវធម៌ជាប្រក្រតី, វិ. **ធម្មំ វទិតុំ សីលមស្សាតិ>ធម្មវាទី**។

ធម្មវិនយ បុ. [ធម្ម + វិនយ] ធម៌និងវិន័យ។

ធម្មវិនិច្ឆយ បុ. [ធម្ម + វិនិច្ឆយ] ការវិនិច្ឆ័យនូវធម៌, ការវិនិច្ឆ័យតាមធម៌។

ធម្មសភា ឥ. [ធម្ម+សភា] រោងជាទីប្រជុំនូវធម៌, វិ. **ធម្មំ សន្ធម្ម ភាសតិ ឯត្ថាតិ> ធម្មសភា**។ រោងជាទីពោលមួយអន្លើដោយធម៌, វិ. **ធម្មេន សហ ភាសន្ត្យស្សន្តិ> ធម្មសភា**។ **សភា**<**ស** + **ភាសិ** + **ក្ឃ**។

ធម្មសម្មន្ត្ត ឥ. [ធម្ម + សំ + មន្ត + យុ + អា-ឥ.] កិ.ប្រឹក្សាព្រមដោយធម៌, កិ. ពិភាក្សាដោយធម៌, កិ.ពិគ្រោះគ្នាដោយធម៌។

ធម្មសេនាបតិ បុ. [ធម្ម + សេនាបតិ] សេនាបតីព្រោះធម៌, ជាសេនាបតីព្រោះធម៌។ ព្រះនាមព្រះសារីបុត្រជាអគ្គសាវ័ក។

ធម្មស្សវន នបុ. [ធម្ម + សុ + យុ] កិ.ស្តាប់នូវធម៌, វិ. **សុយ្យតេតិ>សវនំ**, **ធម្មស្ស សវនំ >ធម្មស្សវនំ**។ ទីជាទីស្តាប់នូវធម៌, វិ. **ធម្មំ សុណន្តិ ឯត្ថាតិ> ធម្មស្សវនំ**។

ធម្មស្សវនកាល បុ. [ធម្មស្សវន + កាល] កាលជាទីស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សវនគ្ត នបុ. [ធម្មស្សវន + អគ្ត] រោងជាទីស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សវនដ្ឋាន នបុ. [ធម្មស្សវន + ឋាន] ទីជាទីស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សវនត្ថ បុ. [ធម្មស្សវន + អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ស្តាប់នូវធម៌, ត្រូវការដល់កិ. ស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សវនទិវស បុ. [ធម្មស្សវន + ទិវស] ថ្ងៃជាទីស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សវនន្តរាយ បុ. [ធម្មស្សវន + អន្តរាយ] អន្តរាយដល់កិ.ស្តាប់នូវធម៌, -នៃកិ.ស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សវនយ-ក្ខ្ន សមាគមាទិ គុ. [ធម្មស្សវនយក្ខ្ន សមាគម + អាទិ] (កាល) មានកាលជាទីស្តាប់នូវធម៌និងកាលជាទីប្រជុំនៃយក្សជាដើម, (សមាគម) មានសមាគមជាទីស្តាប់នូវធម៌និងសមាគមនៃយក្សជាដើម។

ធម្មស្សវនវត្ថុ នបុ. [ធម្មស្សវន + វត្ថុ] វត្ថុ (រឿង) នៃកិ.ស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សវនវេលា ឥ. [ធម្មស្សវន + វេលា] វេលាជាទីស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សវនាវ-សាន នបុ. [ធម្មស្សវន+អវសាន] កាលជាទីបំផុតចុះនៃកិ.ស្តាប់នូវធម៌, កាលជាទីចប់នៃកិ.ស្តាប់នូវធម៌, កាលជាអវសានៃកិ.ស្តាប់នូវធម៌។

ធម្មស្សាមិ បុ. [ធម្ម + សាមិ] ម្ចាស់នៃធម៌, ជាម្ចាស់នៃធម៌, ជាម្ចាស់ព្រោះធម៌។ ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់គ្រប់ព្រះអង្គ។

ធម្មសំវេគ បុ. [ធម្ម + សំវេគ] សេចក្តីស្លុតចិត្តព្រោះធម៌, សេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះធម៌, សេចក្តីសង្វេគព្រោះធម៌។ **សំវេគ**<សំ + វិជ + ណ។

ធម្មាចរិយ បុ. [ធម្ម + អាចរិយ] អាចារ្យព្រោះធម៌, អាចារ្យអ្នកបង្រៀននូវធម៌, ធម្មាចារ្យ។

ធម្មាធម្ម បុ. [ធម្ម + អធម្ម] ធម៌និងអធម៌, ធម៌និងមិនមែនជាធម៌, ធម៌និងសភាពមិនមែនជាធម៌។

ធម្មានិ លិ.រ. [ធម្ម + យោ-រ.>ធម្មានិ] នូវធម៌ទាំងឡាយ។

ធម្មានុធម្ម បុ. [ធម្ម+អនុធម្ម] ធម៌ដ៏ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវធម៌, ធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌។ -**ប្បដិបត្តិ** ឥ. សេចក្តីប្រព្រឹត្តិនូវធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌។

ធម្មានុវត្តី បុ. [ធម្ម + អនុ + វត្ត + ណី] អ្នកប្រព្រឹត្តតាមនូវធម៌, អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តនូវធម៌ជាប្រក្រតី, រ. **ធម្មំ អនុវត្តតីតি>ធម្មានុវត្តី**, **ធម្មំ អនុវត្តិតុំ សីលមស្សាតি> ធម្មានុវត្តី**។

ធម្មានុស្សតិ ឥ. [ធម្ម+អនុ+សរ+តិ] ធម្មជាតិជាគ្រឿងរលឹកតាមនូវធម៌, ជាគ្រឿងរលឹករឿយៗនូវធម៌, រ. **ធម្មំ អនុស្សរតি ឯតាយាតি>ធម្មានុស្សតি**។ -**អាទិ** គុ. (អនុស្សតិ) មានធម្មានុស្សតិជាដើម។

ធម្មាភិសមយ បុ. [ធម្ម+អភិសមយ] កិ.ដល់ព្រមចំពោះនូវធម៌, កិ.ត្រាស់ដឹងនូវធម៌។ (**អភិសមយ**<អភិ + សំ + ឥ>អយ + អ) ។

ធម្មារាម គុ. [ធម្ម + អារាម] អ្នកមានធម៌ជាទីមកត្រេកអរ, អ្នកត្រេកអរទូទៅក្នុងធម៌, ព្រះថេរៈឈ្មោះធម្មារាម។ម្យ៉ាងទៀតអ្នកមានកិ.ត្រេកអរទូទៅក្នុងធម៌, រ. **ធម្មេ អារាមោ អស្សាតি>ធម្មារាមោ**។ -**ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈឈ្មោះធម្មារាម។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយភិក្ខុឈ្មោះធម្មារាម, ដូចជាភិក្ខុឈ្មោះ..., ប្រហែលនឹងភិក្ខុឈ្មោះ..។

ធម្មាសន នបុ. [ធម្ម + អាសន] ធម្មាសនៈ, អាសនៈជាទីសម្តែងនូវធម៌, ទីជាទីអង្គុយដើម្បីសម្តែងនូវធម៌។

ធម្មិក គុ. [ធម្ម+ណិក] អ្នកប្រកបដោយធម៌, រ. **ធម្មេន និយុត្តោ>ធម្មិកោ**។ អ្នកប្រព្រឹត្តតាមធម៌, រ. **ធម្មេន ចរតីតি>ធម្មិកោ**។ -**ឧបាសក** បុ. ឧបាសកអ្នកប្រកបដោយធម៌, ឧបាសកឈ្មោះធម្មិកៈ។ -**ជីវិត** នបុ. កិ.រស់នៅប្រកបដោយធម៌, ជីវិតប្រកបដោយធម៌។ -**ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈអ្នកប្រព្រឹត្តនូវធម៌, -ក្នុងធម៌។ -**រាជ** បុ. ព្រះរាជាព្រះអង្គប្រកបដោយធម៌, -ប្រព្រឹត្តក្នុងធម៌។ -**លាភ** បុ. លាភប្រកបដោយធម៌, លាភកើតហើយដោយធម៌។

ធម្មិល្ល បុ. សក់ដែលគេប្រមូលចងជាមួយគ្នាតាមទំនៀមទម្លាប់របស់ប្រទេស ។

ធម្មិស្សរតា ឥ. [ធម្មិស្សរ+តា] ភាវៈនៃ....ជាឥស្សរៈព្រោះធម៌, -នៃធម៌, រ. **ធម្មេន ឥស្សរោ> ធម្មិស្សរោ , ឥស្ស តាវោ>ធម្មិស្សរតា**។

ធម្មីកថា ឥ. [ធម្ម + ណ្យ-អា. + កថា] វាចាជាហេតុពោលដោយធម៌, -តាមធម៌, -

ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌, -ប្រកបដោយធម៌ (ឦ្ស)អាគមនេះចុះមកដើម្បីស្រួលដល់ការអានប៉ុណ្ណោះ) ។

ធម្មោជ្ឈ្ញ ឥ. [ធម្មោជ + ឈ] ឈ្ញាមានឱជ:កើតអំពីធម៌។

ធមិ ធា. **សទ្ធ្ធ្ធ្ធ្ធ្ធ** "ផ្លុំ, ផ្លាត់ភ្លើង" ភ្ជ. ។ អា. **ធ្ធ** "(ការ) ផ្លុំ" ។ **ធ្ធ** "ផ្លាត់ភ្លើង" -ស. ។

ធរណី ឥ. ដែនដី (ដូច **ធ**) ។

ធរណ នបុ. មួយធ:ចំនួន៨ក្ន: ។

ធ គុ. [ធ + ធ +] ១ ១ ១

ហតិ បិទហិតោ បិទហិត្វា បិធាយ បិធានំ "បិទ, ខ្ទប់, ចុក" (បិ+ធា-ធា) ។ **បរិទហតិ បរិទហិត្វា** "តែងតួ, ស្លៀកពាក់, ស្លៀកដណ្តប់" អា. **យោ ឥត្ថំ បរិទហិស្សតិ** -ស.។ (បរិ + ធា-ធា) ។ **សទ្ទហតិ សទ្ទហិតោ សទ្ធា** "ជឿ, ចុះចិត្តស៊ប់, គោរព, រាប់អាន" អា. **សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធឿ** "ជឿនូវប្រាជ្ញានៃព្រះតថាគត" -ស. ។ (សំ+ធា-ធា) ។ **សទ្ធេយ្យោ** គុ. "ដែលគួរជឿ, គួរទុកចិត្ត" អា. **សទ្ធេយ្យ ឥមសា ឧបាសិកា** "នាងឧបាសិកាដែលមានវាចាគួរជឿបាន, គួរយកជាការណ៍បាន" -ស. ។ **សោតាឥធានំ** នបុં. "ការផ្ទៀងត្រចៀកស្តាប់" ។ **ឱទហតិ** "តាំងចុះ, ផ្ទៀង, ផ្ទង់" អា. **សោតំ ឱទហិត្វា** "ផ្ទៀងត្រចៀក" (ឱ+ធា-ធា) ។ **មច្ចុធេយ្យោ** គុ. "ជាទីតាំង-ទីនៅនៃមច្ចុ" (មច្ចុ+ធា+ណ្យ) ។ **នាមធេយ្យំ** នបុं. "តាំងនាម, តាំងឈ្មោះ, ដាក់ឈ្មោះ" ។ **អភិធេយ្យំអភិធានំ** នបុं. "នាម, ឈ្មោះ" (អភិ+ធា) ។ **ធាតា** គុ. "អ្នកទ្រទ្រង់, អ្នកតាំងទុក" (ធា+តុ) ។ **វិធាតា** គុ. "អ្នកធ្វើ, អ្នកចាត់ចែង, អ្នករៀបចំ" (វិ+ធា+តុ) ។ **ឧទហតិ** "តាំងទុក, តម្កល់ទុក" អា. **ឱក្ខាកំ បិតាមហំ ឧទហន្តិ** "សក្យ:ទ. តាំងព្រះចៅឱក្ខាក:ទុកជាព្រះបិតាមហ: (ព្រះអយ្យកោ) -ស. ។

ធាខ ធា. **សោសនាលមត្ថេសុ ធាខតិ** "ស្ងួត, ហែងហួត, ហាម,...″ ភ្ជ. ។

ធាតកី ឥ. ដើមអណ្ណាតភ្លើង (ដូច **អគ្គិជាលា**) ។

ធាតិ ឥ. [ធា + តិ ឬ ធរ + តិ] (ស្ត្រី) អ្នកទ្រទ្រង់នូវកុមារ (ម៉ែដោះ, មេនំ, ភីលៀង, បងចិញ្ចឹម, បងរក្សា), វិ. **កុមារេ ឧធាតីតি>ធាតិ**, (ប្រើកិរិយាសព្ទជា **ធរតি** ក៏បាន)។

ធាតី ឥ. ស្រីភីលៀង, ស្រីមេនំ (ដូច **ឧបមាតា**) ។

ធាតុ ឥ. ធ្ងឹង (ដូច **អដ្ឋि**) ។ ២-ធាតុដី, ធាតុដែកជាដើម, ធាតុសព្ទមានកូនធាតុគមុធាតុជាដើម។ ៣-**សេម្ហាទិ** ទោសមានស្លេស្មជាដើម, **រសរក្តាទិ** ធាតុ៧មានរសនិងឈាមជាដើម, ធាតុគឺមហាភូតរូប ៤, **បតាទិក** វិសយធាតុមានពន្លឺជាដើម, **ចក្ខាទិ** វិសយធាតុមានចក្ខុជាដើម, **ឆវាទិ** សទ្ធធាតុមានភ្ជធាតុជាដើម, **គេរិកាទិ** ធាតុមានដីសពងជាដើម។

ធាតុកម្មដ្ឋាន នបុं. [ធាតុ+កម្មដ្ឋាន] កម្មដ្ឋានគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយធាតុ, កម្មដ្ឋានមានធាតុជាអារម្មណ៍។

ធាតុគ្គហណ នបុं. [ធាតុ + គហណ] កិ.កាន់យកនូវព្រះធាតុ, កិ.រើសនូវព្រះធាតុ។

ធាតុចេតិយ នបុं. [ធាតុ + ចេតិយ] ចេតិយជាទីបញ្ចុះនូវព្រះធាតុ, វិ. **ធាតុនិធានំ ចេតិយំ> ធាតុចេតិយំ**។

ធាតុនិធាន នបុं. [ធាតុ + និធាន] កិ.បញ្ចុះនូវព្រះធាតុ, កិ.កប់នូវព្រះធាតុ។

ធាតុនិធានកាល បុ. [ធាតុនិធាន + កាល] កាលជាទីបញ្ចុះនូវព្រះធាតុ, កាលជាទីកប់នូវព្រះធាតុ។

ធាតុនិធានដ្ឋាន នបុ. [ធាតុនិធាន + ឋាន] ទីជាទីបញ្ចុះនូវព្រះធាតុ, ទីនៃកិ.បញ្ចុះនូវព្រះធាតុ។

ធានា ឥ. បាយដំណើរ (**ភណ្ឌយ**) ។

ធានីយ នបុ. ទីក្រុង (ដូច **បុរ**) ។

ធារណ នបុ. [ធរ + យុ] កិ.ទ្រទ្រង់, កិ.ទ្រង់ទុក (ការចេះចាំ), វិ. **ធរិយតេតិ**> **ធារណំ**។ -**ភណ្ឌ** បុ. ក្លិនគឺកិ.ទ្រទ្រង់, ក្លិនគឺកិ.ចាំ។

ធារយ កិ. [ធរ + ណយ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីទ្រទ្រង់, គប្បីទ្រង់ទុក។

ធារ ឥ. [ធរ + ណ + អា-ឥ.] (ធម្មជាតិ) ទ្រទ្រង់នូវកម្លាំង, -នូវសន្ទុះ (ធារ, ធារទឹក, ទ, ទទឹក, ផ្ការទឹក) , វិ. **ឥតំ ធារេតីតិ**>**ធារ**។ ទីត, ដំណ (ដូច **សន្ត**), មុខដារជាដើម ។

ធារាបាតនិរន្តរ គុ. [ធារាបាត + និរន្តរ] មានកិ.ធ្លាក់ចុះនៃទទឹកមានចន្លោះមិនមាន, កាលមានចន្លោះមិនមាននៃកិ.ធ្លាក់ចុះនៃធារទឹក, -នៃទទឹក។

ធារវេគ បុ. [ធារា + វេគ] កម្លាំងជាគ្រឿងដល់នៃទទឹក, កម្លាំងនៃធារទឹក, សន្ទុះនៃទទឹក, -នៃខ្សែទឹក (**វេគ**<វិជ + អ = វិ. **វេជតិ ឯតេនាតិ**> **វេគោ**) ។

ធារិយមាន គុ. [ធរ + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលទ្រទ្រង់ (-កាលទ្រោល, -កាលបាំង) ។

ធារេតិ កិ. [ធរ + ណេ + តិ-រ.] ទ្រទ្រង់, ... ។

ធារេតុំ អ. [ធរ + ណេ + តុំ] ដើម្បីទ្រទ្រង់, ... ។

ធារេត្វា អ. [ធរ + ណេ + ត្វា] ទ្រទ្រង់ហើយ, ... ។

ធារេថ កិ. [ធរ + ណេ + ថ-ប.] ចូរទ្រទ្រង់,..... ។

ធារេន្ត គុ. [ធរ + ណេ + អន្ត] កាលទ្រទ្រង់, កំពុងទ្រទ្រង់។

ធារេន្តិ កិ. [ធរ + ណេ + អន្តិ-រ.] ទ្រទ្រង់,.....។

ធារេហិ កិ. [ធរ + ណេ + ហិ-ប.] ចូរទ្រទ្រង់។

ធារ ធា. **ធារណ ធារេតិ ធារយតិ អាធារកោ អាធារោ** "ទ្រទ្រង់, តាំង, ទទួលរ៉ាប់រង" ចុ. ។ **ធម្ម** បុ. "ធម៌, សភាព, ធម្មតា, សេចក្ដីកើតឯង, ហេតុ, ប្រក្រតី, ធម្មជាតិ, អារម្មណ៍នៃចិត្ត, ច្បាប់" ។

ធាវតិ កិ. [ធាវ + អ + តិ-រ.] ស្ទុះទៅ, លឿនទៅ។

ធាវន នបុ. សេចក្ដីស្អាត (ដូច **សុចិត្ត**)

ធាវន្ត គុ. [ធាវ + អ + អន្ត] កាលស្ទុះទៅ, កាលលឿនទៅ។

ធាវិត គុ. [ធាវ + ឥ-អា. + ត] ស្ទុះទៅហើយ, លឿនទៅហើយ។

ចាវ ធ. **ឧតិវុឌ្ឍិយំ ចាវតិ ឱចាវតិ អាចាវតិ បរិចាវតិ** "ស្ទុះទៅ, ទៅលឿន,រត់ទៅ, ចម្រើន, លូតលាស់" ភូ. ។

ចាឡ ធ. **ឱទារណេ ចាឡតិ** "បែកធ្លាយ, បំបែក" ភូ. ។

ចិ និ. ថ្វើយ, មុខគួរឲ្យតិះដៀល, ដូចយើងតិះដៀល។ **និន្ទាត្ថវាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺតិះដៀល, **ហីសាបន** ការបៀតបៀន។

ចិ ធ. **អនាទរេ ចិយតិ ចិនោ** "មិនអើពើ, មិនយកចិត្តទុកដាក់" ទិ. ។

ចិក្ខ ធ. **សន្ធីបនក្ខិលេសនជីវនេសុ ចិក្ខតិ ចិក្ខតេ** "សម្ដែង, សៅហ្មង, មានជីវិត, រស់នៅ" ភូ. ។

ចិតិ ឥ. សេចក្ដីព្យាយាម (ដូច **ឧយ្យាម**) ។ សេចក្ដីដឹង, ការឈ្លាសវៃ (ដូច **ចិរត្ត**) ។ សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **បធាន**សព្ទ, បញ្ញា ។ ការទ្រទ្រង់, ការចាំទុក (ដូច **ចារណា**) ។

ចិតិម គុ. [ធិតិ + មន្ត] អ្នកមានប្រាជ្ញា (អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទ្រទ្រង់), វិ. **ចិតិ ឯតស្ស អត្ថីតិ>ចិតិមា**។ប្រើជាធ្ងន់ក៏មាន។

ចិតិសម្ឆ គុ. [ធិតិ + សម្ឆ] អ្នកដល់ហើយដោយប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទ្រទ្រង់) ធិតិ យា សម្ឆ > ធិតិសម្ឆ ។ អ្នកមានប្រាជ្ញាដល់ព្រមហើយ។ **ចិតិ សម្ឆ ឯ យស្ស សោ> ចិតិសម្ឆ**។

ចិម្ហ ធ. **និដ្ឋុតនេ ចិម្ហេតិ** "ស្ពោះ, ព្ងួស" ភូ. ។អា. **បស្ស ចិម្ហាមិ ណោ ហិតំ** "ចូរមើលចុះខ្ញុំព្ងួសឈ្ងាមចេញមក" **និចិម្ហាមិ=និដ្ឋុតាមិ** -ស. ។

ចិវ ធ. **និទស្សនេ ចេវតិ, ចិ១ តិ** "សម្ដែងចេញ, អាងដល់, ទាញជាតួយ៉ាង, បង្ហាញឲ្យឃើញជាក់ស្ដែង" ភូ. ទិ. ។

ចី ឥ. ប្រាជ្ញា (ដូច **មេធា**) ។

ចីតា ឥ. [ធរ + រិតុ] (កុមារិកា) ដែលមាតានិងបិតាទ្រទ្រង់ (ធីតា, កូនស្រី), វិ. **មាតាបិតូហិ ធរិយតីតি>ចីតា**។

ចីមា គុ. អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **សុចី**) ។

ចីរ ឧ. អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **ពុធ**) ។

ចីរត្ត នឧ. ប្រាជ្ញា, សេចក្ដីឆ្លៀតឆ្លាស, ការចេះដឹង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ចិតិ** សព្ទ។

ចីវរ ឧ. ព្រានត្រី, អ្នកចាប់ត្រី (ដូច **មច្ឆិក**) ។

ចុ ធ. ១-**សំវរណេ ចុណោតិ ចុណាតិ សំចុណោតិ សំចុណាតិ** "សង្រ្ដួម, រវាំង, ការពារ" សុ. ។

២-**ឥកម្ឍនេ ឱចុនេ ចុនាតិ, ចាវេតិ ចាវយតិ ចុនន្តោ ចូតោ ចុតោ** "ញ័រ, ក្ដម្រើក, រលាស់, ជជុះ, អង្ក្រួន, ក្ដម្ចាត់បង់, លាង, ជម្រុះ" ក. ចុ. ។ **និ១ ចុ១ យតិ** "ស្ពោះទឹកមាត់" អា. **សុចិជាតិកោ ជ ជ ឥ ១ ១ ១

ភ្ជួញភ្ជែរ (ដោយឈឺ)" អា. **ពាឡ្ហគិលានោ និទ្ទុនន្តោ សយតិ** (សូចិ) កី. ។ **ធុនន្តោ** "កាលរលាស់" អា. **ធុនន្តោ ទារកចីវរនិ ភណ្ឌាមិ អម្ពរេ ឥមា** -ស. ។ **ធោនា** ឥ. "ប្រាជ្ញា" អា. **ធោនា ឧច្ចតិ បញ្ញា** -ស. ។ **ធោន** គុ. "អ្នកមានប្រាជ្ញា" អា. **ធោនស្ស ហិ ន ត្ថិ កិញ្ចិ លោកេ** -ស. ។ **ធូមោ** បុં. "ផ្សែង" មានន័យ៧យ៉ាងៃ ១/ ផ្សែងប្រក្រតី អា. **ធូមោ បញ្ញាណមគ្គិនោ**។ ២/ ក្លិន, ក្លិនក្រអូប អា. **ឧសុមកុំកុមធូមសុគន្ធីនិ**។ ៣/ សេចក្តីក្រោធ, ខឹងអា. **ឆារោ ធូមោ ឥស្ម្ការ ហោសវជ្ជ** (សូចិ) ។ ៤/ ឥណ្ណាអា. **ឥច្ឆាធូមាយិកា សត្ថា** -ស. ។ ៥/ សេចក្តីត្រិះរិះ អា. **អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ឥមិ ទ្ធ ធូមាយន្តោ និសិន្នោ ហោតិ** (សូចិ) ។៦/ កាមគុណ៥ អា. **ឥ ដោ ច ធូមោ ច មយា បកាសិតា**។ ៧/ ធម្មទេសនា អា. **ធូមំ ឥត្ថ ហោតិ** (សូចិ) ។

៣-**ឥតិថ្ងៃ ១ យេសុ ធ ១ ១ ១

ធុបិត គុ. លីង, ចៀន, ផ្ទើរ, អាំង (ដូច**សន្តត្ត**)

ធុបិ ធា. **សន្ធាបេ ធុបតি ធុបិតោ សន្ធុបនោ** "ក្តៅ, ក្តៅក្រហាយ" ភ្ងូ. ។

ធុព្ង **ហ៊ីសាយំ ធុព្ងតি** "ចៀតចៀន, ចោកប្រាស់" ភ្ងូ. ។ **ធុត្ត** បុ. "អ្នកលេង, អ្នកលេងល្បែងស៊ីសង, អ្នកចោកប្រាស់, អ្នកគៃបំបាត់ (ធុ ព្ងូ+សូ ចិ)" ។

ធុរ បុ. [ធរ + អ, អនៃធ>ឧ] នឹម, ខ្ជង់ (តាមទម្លាប់មកថាទូករទេ:), ជនជាធំ, ប្រធាន, សេចក្តីព្យាយាម។នបុ. ធុ:, ការរវល់, ការកង្ងល់។ គុ. ជិត, ទីដែលជិត។

ធុរគ្គាម បុ. [ធុរ + គាម] ស្រុកជិត, ស្រុកដ៏ជិត។

ធុរវហនសីលតា ឥ. [ធុរវហនសីល + តា] ភាវ:នៃ.....ជាអ្នកមានកិ.នាំទៅនូវធុរ:ជាប្រក្រតី, វិ. **ធុរវហនំ សីលំ យស្ស សោ>ធុរវហនសីលោ, តស្ស ភាវោ>ធុរវហនសីលតា**។

ធុរវាហី បុ. គោក្របីអ្នកនាំទៅនូវរបស់ធ្ងន់ (ដូច **ធោរយ្ហោ**)

ធុរវិហារ បុ. [ធុរ + វិហារ] វិហារដ៏ជិត, វត្តដ៏ជិត។

ធុរ ធា. **ហ្ការ**ណេ (**ភោជិណ្ណ**) **ធុតি** "រៀច, ភោង, ង" ភ្ងូ. ។

ធុវ នបុ. [ធុ>ធុរ + អ] ធម្មជាតមាំមួន, -ឋិតថេរ (គុ. ទៀង, ទៀងទាត់, បុ. ប្តី), វិ. **ធុវតি ឋិរតីតি>ធុវំ**។ មាំមួន, ព្រះនិព្វាន, រឿយៗ, វិនិច្ឆ័យ, សេចក្តីត្រិះរិះ ។

ធុវដ្ឋាន នបុ. [ធុវ + ឋាន] ទីដ៏ទៀងទាត់។

ធុវធម្ម បុ. [ធុវ + ធម្ម] ធម៌ដ៏ទៀង, ធម៌ដ៏ទៀងទាត់, មានការទៀងទាត់ជាធម្មតា។

ធុវភាវ បុ. [ធុវ + ភាវ] ភាវ:នៃ...ជា...ដ៏ទៀង, ភាវ:ជា....ដ៏ទៀង។

ធុវយាគុ ឥ. [ធុវ + យាគុ] បបរដ៏ទៀង, បបរគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យដ៏ទៀង។

ធុវំ និ. **ឋិតវចារណត្ថាវចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺទៀងទាត់។

ធូ ធា. **ឥធូបនេ ធូវតি ធូវិតោ ធុតោ ធុតវា** "កម្ចាត់បង់" ភ្ងូ. ។

ធូបាទិសំខារ បុ. ការតាក់តែងដោយវត្ថុមានធូបជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អធិវាស** សព្ទ។

ធូបិ ធា. **សភាយំ ធូបេតি ធូបយតি** "ប្រជុំ, ចរចាជាមួយគ្នា" ធុ. ។

ធូម បុ. [ធុ + ម] (សភាវ:) រមែងញាប់ញ័រ (ផ្សែង), វិ. **ធុណាតীតি>ធូមោ**។

ធូមកដច្ឆុក បុ. [ធូម + កដច្ឆុក] រ៉ែកសម្រាប់ដូសនូវផ្សែង។

ធូមកេតុ ភ្លើង (ដូច **អគ្គি**) ។

ធូមតិមិរភាវ បុ. [ធូមតិមិរ + ភាវ] ភាវ:នៃ.....ដូចជាផ្សែងនិងអ័ព្ទ, ភាវ:នៃ....មានសភាពដូចជាផ្សែងឬដូចជាអ័ព្ទ។

ឆូមរាសិ បុ. [ឆូម + រាសិ] គំនរនៃផ្សែង, ដង្គោលនៃផ្សែង។

ឆូមសិខ បុ. ភ្លើង (ដូច **ឆាយុសខ**) ។

ឆូមាទិ គុ. [ឆូម + អាទិ] (វត្ថុ) មានផ្សែងជាដើម។

ឆូមាយន្ត គុ. [ឆូមិ + អាយ + អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តនូវផ្សែង, កាលបង្ហុយផ្សែង។

ឆូមាយន្តិ កិ. [ឆូមិ + អាយ + អន្តិ-វ.] ប្រព្រឹត្តនូវផ្សែង, បង្ហុយនូវផ្សែង។

ឆូមាយិ កិ. [ឆូមិ+អាយ+ណ្ឋ-អជ្ជ.] ប្រព្រឹត្តនូវផ្សែងហើយ, បង្ហុយផ្សែងហើយ។

ឆូមាយិតុំ អ. [ឆូមិ+អាយ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីប្រព្រឹត្តនូវផ្សែង, ដើម្បីបង្ហុយផ្សែង។

ឆូមាយិត្វា អ. [ឆូមិ + អាយ + ឥ-អា.+ ត្វា] ប្រព្រឹត្តនូវផ្សែងហើយ, បង្ហុយផ្សែងហើយ។

ឆូមេបេត្វា អ. [ឆូមិ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំងភ្លើងឲ្យផ្សែងហើយ, បង្ហុយផ្សែងហើយ។

ឆូម្យាឝ បុ. សត្វរន្ទេប (ដូច **កលិङ្ក**) ។

ឆូលិ ឥ. ធូលី (ដូច **រជ**) ។

ឆូសពេ បុ. ពណ៌លឿងអន់, ពណ៌លឿងបន្តិចៗ (**ឦសំបណ្ឌុ**) ។

ឆូសិ ធា. **កន្តិករណេ ឆូសេតិ ឆូសយតិ** "ធ្វើឲ្យស្រឡាញ់" ចុ. ។

ឆេ ធា. **ឆានេ ឆយតិ ឆិយតិ** "ផឹកទឹក, ចៅដោះ" ភូ. ។ **ឆេនុ** ឥ. "មេគោ" បំបៅដោះ, វិ. **ឆយតិ ឆិវតិ ឥតោ ខីរំ ឆោតកោតិ ឆេនុ**។ **ឆេនុ**សព្ទដោយច្រើនប្រែថា មេគោបំបៅដោះ តាមពិតអាចប្រើទូទៅដល់សត្វបំបៅកូនទាំងអស់ ឧ. **គោឆេនុ អស្សឆេនុ ម៉ិគ ឆេនុ**។ល។ (ឆេ+នុ) ។ ម្យ៉ាងទៀតឆេនុ (<ធា+នុ) ដោយមោគ្គល្លានសូត្រថា **ធាស្សេ ច** ផ្លាស់ **ធ** ធាតុ ជា **ឆេ**។ ២- **សទ្ទ សច្ឆាតេសុ ឆាយតិ** "ចេញសំឡេង, ប្រហារ" ភូ. ។

ឆេកិ ធា. **សទ្ទឧស្សាហេសុ ឆេកតិ** "ចេញសំឡេង, ឧស្សាហ៍" ភូ. ។

ឆេនុ ឥ. [ឆេ + នុ] គោញ៉ាំងកូនឲ្យបៅនូវដោះ (មេគោ), វិ. **ឆយតិ ឆិវតិ ឥតោ ខីរំ ឆោតកោតិ>ឆេនុ, ឥត្ថំ ឆាយេតីតិ ឥ>ឆេនុ**។

ឆេនុមङ្គល នបុ. [ឆេនុ + មង្គល] មង្គលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដល់មេគោ, មង្គលដើម្បីមេគោ។

ឆេនុរូប នបុ. [ឆេនុ + រូប] រូបដូចជារូបនៃមេគោ។

ឆេនុវេស បុ. [ឆេនុ + វេស] ភេទដូចជាភេទនៃមេគោ។

ឆេវត បុ. សំឡេងដូចសម្រែកសេះ។

ឆេវិ ធា. **ឆេវនេ ឆេវតិ** "ចេញសំឡេងមួយក្នុងតន្ត្រី" ភូ. ។

ឆោត គុ. [ធុ + ត] គឺ....លាងហើយ, -ជម្រះហើយ, -សម្អាតហើយ, -កម្ចាត់ហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែគឺ....លាងហើយ, គ្រាន់តែគឺព្រះសាស្តាលាងហើយ។ -**ម្ហូល** គុ. មានឫសគឺ....រំលើងហើយ, មាន

ឬសគឺ....ច្រោះហើយ។

ធោនា ឥ. [ធុ+យុ+អា-ឥ.] ឈ្មោះធោនា, ឲ្យឈ្មោះថាធោនា, (ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នូវកិលេស, វិ. **កិលេសេ ធុនាតិ ឯតាយាតិ>ធោនា**) ។

ធោរយ្ហសីល គុ. [ធោរយ្ហ+សីល] អ្នកមានកិ.នាំទៅនូវធុរៈជាប្រក្រតី, អ្នកគួរដើម្បីនាំទៅនូវធុរៈជាប្រក្រតី, វិ. **ធោរយ្ហំ សីលំ យស្ស សោ>ធោរយ្ហសីលោ**។ អ្នកគួរដើម្បីនាំទៅនូវធុរៈ, វិ. **ធុរំ ឥហិតុំ អរហតីតិ>ធោរយ្ហោ**។

ធោរយ្ហ បុ. គោក្របីអ្នកនាំទៅរបស់ធ្ងន់ (ដូច **ធុរ១ហី**)

ធោរ ធា. **គតិចាតុរិយេ ធោរេតិ** "ឈ្លាសវៃក្នុងដំណើរ" ភ្ជ. ។

ធោ១ កិ. [ធោរ + អ + ហិ-ប., លុបហិ] ចូរលាង, ចូរបោកគក់, ចូរជម្រះ, ចូរសម្អាត។

ធោ១តិ កិ. [ធោរ + អ + តិ-វ.] លាង, គក់, ជម្រះ, សម្អាត, ច្រោះ។

ធោ១ថ កិ. [ធោរ + អ + ថ-ប.] ចូរលាង, ... ។

ធោ១ន្តី ឥ. [ធោរ + អ + អន្ត + ឦ] កាលលាង,..... ។

ធោ១ន្តុ កិ. [ធោរ + អ + អន្តុ-ប.] ចូរលាង, ... ។

ធោ១ាបេត្វា អ. [ធោរ + ណាបេ + ត្វា] ឲ្យលាងហើយ, ញ្ចុំង....ឲ្យលាងហើយ។

ធោ១ាបេសិ កិ. [ធោរ + ណាបេ + ឦ-អជ. + ស-អា.] ឲ្យលាងហើយ, ញ្ចុំង....ឲ្យលាងហើយ។

ធោ១ិ កិ. [ធោរ + អ + ឦ-អជ.] លាងហើយ។

ធោ១ិតុកាម គុ. [ធោរិតុំ + កមិ + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីលាង, វិ. **ធោ១ិតុំ កាមេតីតិ>ធោ១ិតុកាមោ**។ **ធោ១ិតុំ + កាម** = អ្នកមានបំណងដើម្បីលាង, វិ. **ធោ១ិតុំ កាមោ អស្សាតិ>ធោ១ិតុកាមោ**។

ធោ១ិតុំ អ. [ធោរ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីលាង។

ធោ១ិត្វា អ. [ធោរ + ឥ-អា. + ត្វា] លាងហើយ។

ធោ១ិយមាន គុ. [ធោរ + ឥ-អា.+ យ + មាន] គឺ....កាលលាង។

ធោ១ិស្សាមិ កិ. [ធោរ + អ + ឥ-អា. +ស្សាមិ-ភ.] នឹងលាង។

ធោ១ី ធា. **ធោ១ណេ ធោ១តិ ធោ១ណំ ធោ១ិត្វា** "លាង, ជម្រះ, បោកគក់ភ្ជ. ។

ធំក បុ. សត្វក្អែក (ដូច **ឧ១យស**), កុកក្រក (ដូច **ពក**) ។

ធំសិត គុ. កម្ចាត់បង់, ខ្ជាត់ទៅ, ឃ្លាតទៅ (ដូច **ចុតោ**) ។

ធំសី បុ. [ធំសិ + ណី] អ្នកកម្ចាត់, អ្នកកម្ចាត់បង់, វិ. **ធំសតីតិ>ធំសី**។ អ្នកមានកិ.កម្ចាត់បង់ជាប្រក្រតី, វិ. **ធំសិតុំ សីលមស្សាតិ>ធំសី**។

ធំសិ ធា. **គតិយំ ធំសតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ឧទ្ធ** អព្យ. "ខាងលើ" ចុះក្នុងអត្ថនៃសត្តមីវិភត្តិ (សូចិ) ។

ន

ន និ. មិន, មិនមែន, ឥត, ទេ, (**ន អហោសិ**មិនបានមានហើយ, **ន អហោសិ មញ្ញេ** ទំនងជា ឬប្រហែលជាមិនបានមានហើយ, **ន កេវលំ** មិនតែប៉ុណ្ណោះ, មិនមែនតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ) ។ **និសេធត្ថាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហាម, ឃាត់ ប្រែថា ទេ, មិន, មិនមែន, មិនមាន, **អ**, **ឧ**, **ហ**, **អលំ**, **ឧហិ** ក៏ជា **និសេធត្ថាចកៈ**ដែរ។

ឧកុល បុ. សត្វស្ការ (ដូច **មុទ្ធុស**) ។

ឧក្ក បុ. អណ្តើក (ដូច **កុម្ភោ**) ។

ឧក្ក ធា. **ឧាសនេ ឧក្ខេតិ ឧក្ខយតិ** "បំផ្លាញ" ចុ. ។ **ឧក្ខោ** បុ. "អណ្តើក" ។

ឧក្ខត្ត នបុ. ឧក្ខត្តឫក្ស, ផ្កាយ (ឧក្ខ + តា + អ = ធម្មជាតរក្សានូវដំណើរ របស់ខ្លួន, វិ. **អត្តនោ ឧក្ខនំ គមនំ តាយតិ រក្ខតីតិ>ឧក្ខត្តំ**, ឧ + ខ + ត = ធម្មជាតមិនចេះអស់ព្រោះការរះឡើងរឿយៗ, វិ. **បុនប្ប្ឧនមុទយតោ ឧ ខ ីយតេតិ> ឧក្ខត្តំ**)។ -**ឧ្ឍ**ន**ត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់ក.លេងនូវឧក្ខត្តឫក្ស។ -**ឧ្ឍ**ន នបុ. ក.លេងនូវឧក្ខត្តឫក្ស។ -**ឧ្ឍ**ាវ**ិ**ទ គុ. អ្នកឈ្លាសក្នុងឧក្ខត្តឫក្ស (**ឧ្ឍ**ាវ**ិ**ទ<ឧ + វ**ិ**ទ + អ = អ្នកបានដឹងនូវវាចា, វិ. **ឧ**ំ **ឧ**ាចំ **ឧ**ិ**ន្ទ**តីតិ> **ឧ្ឍ**ាវ**ិ**ទោ) ។ -**ទ**ិ**ឧ**ស បុ. នបុ. ថ្ងៃនៃឧក្ខត្តឫក្ស, ថ្ងៃមានឧក្ខត្តឫក្ស, ថ្ងៃជាទីលេងនូវឧក្ខត្តឫក្ស។ -**ឧ**ថ បុ. គន្លងឬផ្លូវនៃឧក្ខត្តឫក្ស។ -**ឧ**ថ**ឧ**ាត គុ. ពោលគឺឧក្ខត្តឫក្ស, គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាឧក្ខត្តឫក្ស។ -**ឧ**ាថ**ឧ** បុ. អ្នកទាយនូវឧក្ខត្តឫក្ស (ហោរ), វិ. **ឧ**ក្ខ**ត្ត**ំ **ឧ**ថ**ត**ីតិ>**ឧ**ក្ខ**ត្ត**ាថ**ឧ**ោ។ ឧ**ឧ** + ណ> ឧ**ាឧ**ក។ -**ឧ**ីឧ្ឍ**ន** នបុ. ក.លៀតលៀននៃឧក្ខត្តឫក្ស។ -**ឧ**ុ**ហ**ូ**ត្ត** នបុ. ឧក្ខត្តឫក្សនិងយាម។ -**ឧ**ោ**ឧ** បុ. ក.ប្រកបនៃឧក្ខត្តឫក្ស, ក.ជួបនៃផ្កាយ។ប្រើជាយោគ្គក៏មាន។ -**ឧ**ៈ បុ. ស្តេចនៃផ្កាយ (ព្រះចន្ទ) ។

ឧក្ខត្តរាជា បុ. ព្រះចន្ទ (ដូច **ឧ**ន្ទ**ុ**រាជា) ។

ឧក្ខ**ិ** ធា. **ឧ**ាតិ**ឧ**ំ **ឧ**ក្ខ**ិ**ំ **ឧ**ក្ខ**ត**ំ "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **ឧ**ក្ខ**ត**ំ នបុ. "ឧ**ក**ាត្រ, ផ្កាយ**ឧ**ាត្រ" ស. ។ ២-**ឧ**ាសនេ **ឧ**ក្ខ**ិ**ំ **ឧ**ក្ខ**ិ**ាតិ "ឧ**ាសនៈ**, ជាប់ទាក់ទង" ចុ. ។

ឆខ ប៉ុ. ក្រចក។ -**ឆ**ញ្ជរ ប៉ុ. ក្រុងនៃក្រចក, ក្រញ្ចាំនៃក្រចក។ -**ឆ**ិដ្ឋ ន ប៉ុ. ខ្នងនៃក្រចក។

ឆិ ធ. **ឆ**ត្តិយំ **ឆ**ខ**ត**ិ "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ឆ**ខោ ប៉ុ. "ក្រចក" ។

ឆត ប៉ុ. ភ្នំ (ដូច **សេ**ល), ឈើ (ដូច **រុ**ក្ខ) ។

ឆត**ម**ុ**ទ**ន**ិ** ប៉ុ. [ឆ**ត**ម**ុ**ទ្ធ + ស្មឹ-វិ., ស្មឹ-វិ.>ន**ិ**] លើកំពូលនៃភ្នំ។

ឆត**រ** ន**ប**ុ. ឆ**ត**រ, ក្រុង (ឆ**ត**រ<ឆ**ត**+រ = ទីមានឆ**ត**:គឺមានប្រាសាទជាដើម, វិ. **ឆ**ត្តា **ប**ាសាទ**ា**ទ**យ**ោ **អ**ស្ស **ស**ន្តីតិ>**ឆ**ត**រ**ំ, **ឆ**ត**រ**<**ឆ** + **ឃ**រ, **ឃ**>**ត** = ទីមានផ្ទះដេរដាស, វិ. **ឆ**ំ **ស**ម្ប**ុ**ណ្ណ**ា ឃ**រ**ំ ឯ**ត**្ថ**ា**តិ> **ឆ**ត**រ**ំ) ។ -**ត**ុ**ត**្តិ**ក** ប៉ុ., គុ. អ្នកគ្រប់គ្រងនូវនគរ។ -**ទ**្ធ**ារ**ន្ត**រ** ន**ប**ុ. ចន្លោះនៃទ្វារនៃនគរ។ -**ទ**្ធ**ារ**ប**ាលក** ប៉ុ. អ្នករក្សានូវទ្វារនៃនគរ។ -**ប**្ប**ទ**ក្ខ**ិ**ណ**ា** ន**ប**ុ. ប្រទក្សិណនៃក្រុង, ប្រទក្សិណនូវក្រុង។ -**ប**រ**ិ**ត្ត**ា**ហ**ក** គុ. អ្នករក្សានូវនគរ, អ្នកគ្រប់គ្រងនូវនគរ, អ្នកកំណត់នូវនគរ, វិ. **ឆ**ត**រ**ំ **ប**រ**ិ**ត្ត**ណ**្ណ**ា**ត**ីតិ>**ឆ**ត**ប**រ**ិ**ត្ត**ា**ហ**ោ។ -**ប**រ**ិ**ត្ត**ា**ហ**ិ**ក** គុ. អ្នកប្រកបក្នុងកិ.រក្សានូវនគរ, អ្នកគ្រប់គ្រងនូវនគរ។ -**ប**វ**ិ**ស**ន**ក**ាល** ប៉ុ. កាលនៃកិ.ចូលទៅកាន់នគរ, កាលជាទីចូលទៅកាន់នគរ។ -**ម**ជ្ឈ ន**ប**ុ. កណ្តាលនៃនគរ។ -**ឆ**ាសី ប៉ុ. អ្នកនៅក្នុងក្រុង, អ្នកនៅក្នុងក្រុងដោយប្រក្រតី, អ្នកមានកិ. នៅក្នុងក្រុងជាប្រក្រតី។ -**ឆ**ិ**ន**ាស**ន**ភ**ីត** គុ. អ្នកខ្លាចអំពីសេចក្តីវិនាសនៃក្រុង។ -**ឆ**ិ**ថ**ី ឥ. វិថីនៃក្រុង, ផ្លូវមានក្នុងក្រុង។ -**ស**ឆ**ិ**ស គុ. ប្រាកដស្មើដោយក្រុង, ដូចជាក្រុង។ -**ស**ង្ខ**ា**ត គុ. គឺបុគ្គលរាប់ព្រមហើយថាក្រុង, ពោលគឺក្រុង។ -**ស**េ**ដ**្ឋ**ី** ប៉ុ. សេដ្ឋីក្នុងក្រុង, សេដ្ឋីនៅក្នុងក្រុង។ -**ស**ោ**ភ**ណ**ា** គុ. អ្នកមានលម្អក្នុងក្រុង, អ្នកញ្ជាំងក្រុងឲ្យល្អ។ -**ស**ោ**ភ**ណ**ិ**ត្ថ**ី** ឥ. ស្រីអ្នកល្អក្នុងក្រុង, ស្រីអ្នកមានលម្អក្នុងក្រុង, ស្រីអ្នកញ្ជាំងក្រុងឲ្យល្អ (ស្រីផ្កាមាស) ។

ឆត**ร**ស**ោ**ភ**ិ**ណ**ី** ឥ. ស្រីផ្កាមាស (ដូច **ឥ**ណ្ណ**ា**ទ**ា**ស**ី**) ។

ឆត**ร**ា**ភ**ិ**ម**ុ**ខ**ី** គុ. [ឆ**ត**ร**ា**ภ**ิ**ម**ุ**ข + ญ] អ្នកមានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ក្រុង, អ្នកមានមុខសំដៅទៅកាន់ក្រុង។

ឆត**ร**ូ**ប**ច**ារ** ប៉ុ. [ឆ**ត**ร+ឧ**ប**ច**ារ**] ឧ**ប**ច**ារ**:នៃក្រុង, ទីជាទីត្រាច់ទៅជិតនៃក្រុង។

ឆត**ร**ូ**ប**ម គុ. [ឆ**ត**ร+ឧ**ប**ម] មានឧ**ប**មាដោយក្រុង, មានសេចក្តីប្រៀ**ប**ដោយក្រុង, មានក្រុងជាគ្រឿងប្រៀ**ប**។

ឆគ្ត គុ. អាក្រាត, ស្រាត (**ឆគ្ត**<ន+គមិ+ក្ត = វិ. **ន គច្ឆតីតិ>ឆគ្តោ**) ។ -**ចរិយា** ឥ. កិ.ប្រព្រឹត្តអាក្រាត, កិ.ប្រព្រឹត្តដោយភាពជាអ្នកអាក្រាត។ -**ចរិយាទិ** គុ. (វត្ត) មានកិ.ប្រព្រឹត្តដោយអាក្រាតជាដើម, -មានកិ.ប្រព្រឹត្តដោយភាពជាអ្នកអាក្រាតជាដើម។ -**សមណ** បុ. សមណ:អាក្រាត, សមណ:អ្នកអាក្រាត, សមណ:ស្រាត។ បុ. មនុស្សអាក្រាត ។

ឆន្ទ នបុ. នង្គ្ល (**ឆន្ទ**<នង្ គ + លុ + អ = វិ. **ភូមិនន្ទំ ភវោ ឆ្ន្ទោ លុ**ណ**តីតិ>ឆន្ទ**) ។ -**ភ្ជ**ស្ត**ោ** រ បុ. ព្រះថេរ:ឈ្មោះនង្គ្លភ្ជ:។ -**ជ**ាណ**ាទ**ិ**ឧ**ប**ករ**ណ**ាមូ**រ គុ. ដ៏ពេញដោយគ្រឿងឧបករណ៍ មាននង្គ្លនិងជាលជាដើម។ -**ស**ីស នបុ. សីស:នៃនង្គ្ល, យាមនៃនង្គ្ល (តាមទម្លាប់ថាភ្ជៀងនៃនង្គ្ល) ។ -**ស**ីស**ម**ត្ត**ក**ន្ធ គុ. មានដើមប៉ុនយាមនៃនង្គ្ល, មានដើមមានសីស:នៃនង្គ្ល ជាប្រមាណ។

ឆន្ទ**ុ**ដ្ឋ នបុ. [ន + អ**ង្ គ** + ដ្ឋ] កន្ទុយ, កន្ទុយសត្ត, (វិ. **ន អ**ង្គ**តិ គ**ច្ឆ**តីតិ> ឆ**ន្ទ**ុ**ដ្ឋ**ំ**) ។

ឆច**ិ**ស**ិ**ស្ស និ. មិនយូរ, អស់កាលមិនយូរ, មិនយូរប៉ុន្មាន។

ឆចិ**ំ** កិ.វិ. មិនយូរ, អស់កាលមិនយូរ។

ឆច្ច នបុ. [ឆ**ត + យ**] កិ.រាំ (កិ.មឹតពត់ន្ទ្ធវ**ខ្ជ**ន), ១ចាំ, វិ. **ឆ**ច្ច**ំ**>**ឆ**ច្ច**ំ**។

ឆច្ច**គ**ីត នបុ. [ឆ**ច**+**ត**ីត] កិ.រាំនិងកិ.ច្រៀង។ -**ក**ុ**ស**ល គុ. អ្នកឈ្លាសក្នុងកិ.រាំ និងកិ.ច្រៀង, អ្នកប្រសប់ក្នុងកិ.រាំនិងកិ.ច្រៀង។ -**ឌ**ាទ**ិ**ត**ម**ត្ត គុ. (សិល្ប:) គ្រាន់តែកិ.រាំនិងកិ.ច្រៀងនិងកិ.ប្រគំ។

ឆច្ច**ដ្ឋ**ានំ នបុ. ទីសម្រាប់រាំ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឆ**ន្ទ**ំ**សព្ទ។

ឆច្ច**ន**ម**យ**ូ**រ** បុ. [ឆ**ច**ន + ម**យ**ូ**ร**] ក្ងោកមានកិ.រាំជាប្រក្រតី, ក្ងោកជាទីរាំ។

ឆច្ច**ន្ត** គុ. [ឆ**ត + យ** + **អ**ន្ត] កាលរាំ, កំពុងរាំ។

ឆច្ច**ន្ត**ិ កិ. [ឆ**ត + យ** +**អ**ន្ត**ិ**-ว.] រាំ។

ឆច្ច**ម**ាន គុ. [ឆ**ត + យ** + **ម**ាន] កាលរាំ, កំពុងរាំ។

ឆច្ច**ស**ម**ជ្ជ** បុ. [ឆ**ច** +**ស**ម**ជ្ជ**] ម**ហ**ោ**ស**្រ**ព**ត**ីបុ**ត**្ត**ល**ត**ប្ប**ីលេ**ង**ដ**ោ**យ**អ**ំ**ណ**ាចនៃ **ក**ិ.**រ**ាំ, ម**ហ**ោ**ស**្រ**ព**ត**ីបុ**ត**្ត**ល**លេ**ង**ដ**ោ**យ**ក**ិ.**ร**ាំ, ម**ហ**ោ**ส**្ร**ព**ត**ីបុ**ត**្ត**ล**ត**ប្ប**ីរ**ាំ។

ឆន្ទ**ា**ទ**េ**ត**ិ** កិ. [ន + ឆ**ាទ**េ**ត**ិ] **ម**ិ**ន**ញ**ាំ**ង...**ឲ**្យ**ប**ិ**ទ**ាំ**ង, **ម**ិ**ន**ប**ិ**ទ**ាំ**ង, **ម**ិ**ន**ស្ល**ៀ**ក ដ**ណ**្ដ**ប**់។

ឆន្ទ**ា**ប**ន**ទ**ិ**វ**ស** បុ. [ឆ**ន**ា**ប**ន + ទ**ិ**ว**ส**] ថ្ង**ៃ**ជ**ា**ទ**ី**ញ**ាំ**ង....**ឲ**្យ**រ**ាំ, ថ្ង**ៃ**ន**ៃ**ក**ិ**.ញ**ាំ**ង...**ឲ**្យ**រ**ាំ (**ឆ**ន្ទ**ា**ប**ន** <ឆ**ត + យ** + ណ**ាប**េ + **យ**ុ) ។

ឌច្ចាបេត្វា អ. [ឌតិ + យ + ណាបេ + ត្វា] ឲ្យរាំហើយ, ញ្ជាំង...ឲ្យរាំហើយ។

ឌច្ចិតុំ អ. [ឌតិ + យ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីរាំ។

ឌច្ចិស្សាម កិ. [ឌតិ + យ + ឥ-អា. ស្សាម-ភ.] នឹងរាំ។

ឌឌក បុ. អ្នករាំ (ដូច **អន្ធហារេ**) ។

ឌដ្ឌរំ នបុ. ស្ទឹងម្យ៉ាង, ស្ទឹងពិសេស, ស្ទឹងមួយ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ ** មហី** សព្ទ។

ឌឌ បុ. [ឌតិ + ឫនដ + អ] (ជន) អ្នករាំ (អ្នករបាំ), វិ. **ឌឌតីតិ>ឌដោ**។ -**ឥត្ថី** កិ.វិ. លេងនៃជនអ្នករាំ, កិ.លេងនៃអ្នករបាំ។ -**ឆ្ពោ** ន បុ. ផ្ទះនៃជនអ្នករាំ, -អ្នករបាំ។ -**ទារក** បុ. ទារកនៃជនអ្នករាំ, -អ្នករបាំ។ -**ធីតា** ឥ. ធីតានៃជនអ្នករាំ, -អ្នករបាំ។ -**បុត្ត** បុ. កូននៃជនអ្នករាំ, -អ្នករបាំ។ -**បុព្វក** គុ. ធ្លាប់ជាជនអ្នករាំ, ធ្លាប់ជាអ្នករបាំ។ -**បុព្វកវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរៈអ្នកធ្លាប់រាំ, រឿងនៃព្រះថេរៈជាអ្នកធ្លាប់រាំ។

ឌឌន នបុ. របាំ, ការរាំ (ដូច **ឌច្ច**) ។

ឌជាទិ គុ. [ឌដ + អាទិ] (ជន) មានជនអ្នករាំជាដើម។

ឌដ្ដកី ឥ. ស្រីរបាំ, ស្រីអ្នករាំ

ឌដ្ដក បុ. អ្នករាំ (ដូច **អន្ធវិក្ខេប**) ។

ឌដ្ដ នបុ. របាំ, ការរាំ (ដូច **លាសន**) ។

ឌដ្ឋ គុ. [ឌសិ + ត] វិនាសហើយ, បាត់ហើយ, ខូចហើយ, លាញហើយ។ -**គោណ** បុ. គោដែលបាត់ហើយ។

ឌឌ ធា. **ឌត្យុ អវស្សន្ធនេ ច ឌដតិ, ឌដេតិ ឌដយតិ** "រាំ, ពត់ពេនខ្លួនតាមចង្វាក់" ភ្ជ. ចុ. **ឌដោ ឌដកោ ឌដ្ដកោ** បុ. "អ្នករបាំ, អ្នករាំ" ។ **ឌាដ្យ** នបុ. "គ្រឿងរបាំ, របាំ" ដែលហៅថាគ្រឿងរបាំ គឺប្រកបដោយលក្ខណៈ៣យ៉ាងគឺ **ឌច្ច** "ការរាំ"មួយ **ទាទិតំ** "ភ្លេង"មួយ **គីតំ** "ចម្រៀង"មួយ (សូចិ) ។

ឌត្ត បុ. [ឌហ + រិតុ] (កុមារ) ដែលជីដូននិងជីតាចងដោយសេចក្ដីស្រឡាញ់ (ចៅ) , វិ. **ឌយ្ហតិ ពន្ធិយតិ ឍេមេឌាតិ>ឌត្ដា**។ ន័យខ្លះថានី + តុ។ -**មត្ត** គុ. ប៉ុនចៅ, មានចៅជាប្រមាណ, គ្រាន់តែជាចៅ។

ឌត្ដន នបុ. របាំ, ការរាំ (ដូច **លាសន**) ។

ឌត្ដមាល បុ. ដើមទន្លា (ដូច **ករញ្ជ**) ។

ឌត្ដ ឥ. ច្រមុះ (ដូច **ឌាសា**) ។

ឌត្ថិ កិ. [ឌ + អត្ថិ] មិនមាន, គ្មាន។

នត្ថិតា ឥ. [នត្ថិ + តា] ភាវៈនៃ....ជារបស់មិនមាន, -គ្មាន។

នត្ថិបូវ បុ. [នត្ថិ + ឋ] នំមិនមាន, នំគ្មាន។

នត្ថិភាវ បុ. [នត្ថិ +ភាវ] ភាវៈនៃ...ជារបស់មិនមាន, -គ្មាន។

នត្ថុកម្ម នបុ. [នត្ថុ + កម្ម] កម្មគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើតាមច្រមុះ។

នតិ ធា. **ឥត្ថិនាមនេ នច្ចតិ នច្ចំ នត្ថនំ នត្ថិ** "រាំ" ទិ. ។

នទន្ត គុ. [នទ + អ + អន្ត] កាលបន្លឺ, កំពុងបន្លឺ។

នទាបេតុកាម គុ. [នទាបេតុំ + កម + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីញ៉ាំង.....ឲ្យបន្លឺ។

នទិ កិ. [នទ + អ + ណ្ឍ-អជ្ជ.] បន្លឺហើយ, ស្រែកហើយ។

នទិត្វា អ. [នទ + ឥ-អា. + ត្វា] បន្លឺហើយ, ស្រែកហើយ។

នទិមាតិក បុ. ប្រទេសមានស្ទឹងជាមាតាគឺប្រទេសដែលមានការចិញ្ចឹមជីវិតអាស្រ័យនឹងទឹកស្ទឹង។

នទិស្សតិ កិ. [នទ + អ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងបន្លឺ។

នទី ឥ. [នទ+អ+ណ្ឍ] (ធម្មជាតិ) ហូរទៅរឿយៗឬបន្លឺរឿយៗ (មេទឹក, ស្ទឹង, ទន្លេ), វិ. **អតិក្ខណំ នទតីតិ>នទី**។ -**អាទិសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយប្រទេសមានស្ទឹងជាដើម។ -**ចរកភាកជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ដោយក្អែកគ្រាច់ទៅក្នុងស្ទឹង។ -**តិត្ថ** នបុ. កំពង់នៃស្ទឹង, -នៃទន្លេ, កំពង់ព្ធ្ធ៍ទន្លេ។ -**តីរ** នបុ. ឆ្នេរនៃទន្លេ, ត្រើយនៃទន្លេ។ -**បទេស** បុ. ប្រទេសនៃស្ទឹង, -នៃទន្លេ។ -**សោត** បុ. ខ្សែនៃទឹកទន្លេ, ខ្សែនៃទឹកស្ទឹង។

នទ្ធិ ធា. **សទ្ធេ នទ្ធតិ** "ចេញសំឡេង" ភ្ជ. ។

នទ្ធិ នបុ, ឬ ឥ. [នហ + ត + ណ្ឍ] វត្ថុជាគ្រឿងចងឬជាគ្រឿងត្របែង (ខ្សែ, ពួរ, ខ្សែពួរ), វិ. **នយ្ហតិ ឯតេនាតិ>នទ្ធិ**។ ម្យ៉ាងទៀត : ខ្សែជាគ្រឿងចងដែលជនចងឬត្របែង (នៃវត្ថុ), វិ. **នយ្ហតេ ពន្ធិយតេ យាយ សា>នទ្ធិ**។ ប្រើជា **នទ្ធី** ក៏មាន។

នទ្ធិវត្ថា ឥ [នទ្ធិ + វត្ថា] ពួរនិងព្រ័ត្រ, ខ្សែពួរនិងព្រ័ត្រស្បែក។

នទិ ធា. **អញ្ញត្ថសទ្ធេ នទតិ បនទតិ** "ស្រែក, បន្លឺ, ចេញសូរ" ភ្ជ. ។ អា. **អជ្ជេវ សីហោ នទតិ**។ **នទី** ឥ. "ស្ទឹង, ទន្លេ" មានសូរ, ឮសូរ។

នទិ ធា. **ភាសាយំ នាទេតិ នាទយតិ** "ពោល, និយាយ, បន្លឺ" ចុ. ។

ননន্দা ឥ. បងប្អូនស្រីរបស់ប្ដី (ដូច **សាមិកភគិនី**) ។

ননিকামসেয্য នបុ. [ননিকাম+সেয্য] កិ.ដេកនៃបុគ្គលអ្នកមិនមានសេចក្ដីប្រាថ្នា ។

ননু និ. មិនមែនឬ, មិនមែនទេឬ, មិនដូច្នោះឬ។ ២-បញ្ហត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺការសាកសួរប្រៃថា មិនដូច្នោះ ឬមិនមែនទេ

ឬ, **ឥតិ**, **ឥសុ**, **ឥច្ចិនុ**, **ឥ** ក៏ជាបញ្ហត្តវាចក:ដែរ, មួយទៀត **ឆនុ** ជាវិពោធកថនត្តវចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺការពោលដោយកំហឹង ប្រែថា មិនដូច្នោះឬ, មួយវិញទៀត **ឆនុ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺបុច្ឆាការសាកសួរ, អវធារណ ប្រែថា ដោយពិត, អនុញ្ញា សេចក្តីដឹងតាម, យល់តាម, **សាន្ទាន** សេចក្តីអាណិត, អាលបន: ពាក្យហៅ។

ឆន្ទក	នបុં.	សំពត់ប្រឡាក់ (ដូច **ឥប្ឍ**) ។
ឆន្ទកុមារ	បុં.	[ឆន្ទ + កុមារ] កុមារឈ្មោះឆន្ទ។
ឆន្ទគោបាលក	បុં.	[ឆន្ទ+គោបាលក] បុរសអ្នកថែរក្សានូវគោឈ្មោះឆន្ទ:, នាយគោបាលឈ្មោះឆន្ទ: (វិ. **គាវោ បាលេតីតិ>គោបាលកោ**) ។ -**ឋត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃបុរសអ្នករក្សានូវគោឈ្មោះឆន្ទ:, រឿងនៃបុរសអ្នកឃ្វាលនូវគោឈ្មោះឆន្ទ:។
ឆន្ទតិ	កិ.	[ឆន្ទ + អ + តិ-រ.] ត្រេកអរ, រីករាយ។
ឆន្ទនដ្ឋាន	នបុំ.	[ឆន្ទន + ឋាន] ទីជាទីត្រេកអរ, ទីជាទីរីករាយ (**ឆន្ទន**<ឆន្ទ + យុ = សេចក្តីត្រេកអរ, វិ. **ឆន្ទិយតេតិ>ឆន្ទនំ**) ។
ឆន្ទន	នបុំ.	ឈ្មោះសូនព្រះឥន្ទ។
ឆន្ទមាណវ	បុំ.	[ឆន្ទ + មាណវ] មាណពឈ្មោះឆន្ទ:។
ឆន្ទមាតា	ឥ.	[ឆន្ទ + មាតា] មាតានៃកុមារឈ្មោះឆន្ទ:។
ឆន្ទមាន	គុ.	[ឆន្ទ + អ + មាន] កាលត្រេកអរ, កំពុងត្រេកអរ។
ឆន្ទមូលកបព្ភារ	បុំ.	[ឆន្ទមូលក + បព្ភារ] ញកនៃភ្នំឈ្មោះឆន្ទមូលក:។
ឆន្ទវិសាលជាតក	នបុំ.	[ឆន្ទវិសាល + ជាតក] ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយគោឈ្មោះឆន្ទវិសាល។
ឆន្ទា	ឥ.	ឈ្មោះស្រះព្រះឥន្ទ។
ឆន្ទិ	ឥ.	សេចក្តីត្រេកអរឬរីករាយ (ដូច **សន្តោស**) ។
ឆន្ទិភវបរិក្ខីណ	គុ.	[ឆន្ទី + ភវ + បរិក្ខីណ] មានសេចក្តីត្រេកអរនិងភពអស់រលីងហើយ, មានតណ្ហាជាគ្រឿងត្រេកអរក្នុងភពអស់រលីងហើយ, មានតម្រេកក្នុងភពអស់រលីងហើយ។ សេចក្តីត្រេកអរ, វិ. **ឆន្ទនំ>ឆន្ទី**។
ឆន្ទិយវត្ថុ	នបុំ.	[ឆន្ទិយ + វត្ថុ] រឿងនៃមាណពឈ្មោះឆន្ទិយ:។
ឆន្ទិរាគ	បុំ.	[ឆន្ទី + រាគ] រាគ:កើតដោយអំណាចនៃសេចក្តីត្រេកអរ, តម្រេកដោយអំណាចនៃតណ្ហាជាគ្រឿងត្រេកអរ។
ឆន្ទិសម្ភ	កិ.	[ឆន្ទ + អ + ឥ-អា. +សម្ភ-ភ.] នឹងត្រេកអរ។
ឆន្ទ	ធា.	**សមិទ្ធិយំ ឆន្ទនំ** "សម្រេច, ត្រេកអរ, រីករាយភ្ញ. ។ នេះជា

		អកម្មធាតុ ឧ. **ឆ្ឌតិ បុត្តេហិ បុត្តិយា** "អ្នកមានកូនរមែងត្រេកអរដោយកូនទ.״ ។ បើមានអភិនាំមុខក្លាយទៅជាសកម្មធាតុវិញ ឧ. **អតិឆ្ឌន្តិ អាគតំ** "គេទ. ត្រេកអរចំពោះឬទទួលរាក់ទាក់នូវភ្ញៀវដែលទើបមកដល់" ។ **ឆាតិឆ្ឌន្តិ មរណំ** សត្វទ.មិនត្រេកអរចំពោះមរណៈទេ -ស.។ **ឆន្ទី** ឥ. សេចក្តីត្រេកត្រអាល ។
ឆន្ទី	ឥ.	ខ្សែស្បៃកជើង (ដូច **ឥដ្ឋិកា**)
ឆបុំសក	បុ.	ខ្ទើយ (ដូច **បណ្ណាក**) ។
ឆប្ឍដិក្ខោសិ	កិ.	[ន +បដិក្ខោសិ] មិនហាមហើយ, មិនឃាត់ហើយ (បដិ + ក្ខុសិ +អ + ណ្ឍ-អជ្ជ.) ។
ឆប្ឍតិដ្ឋហិស្សតិ	កិ.	[ន + បតិដ្ឋហិស្សតិ] នឹងមិនតាំងនៅ, នឹងមិនបិតនៅ, នឹងមិនតម្កល់នៅ, នឹងមិនតាំងនៅស៊ប់ (ប+ឋា, ឋា>តិដ្ឋ+អ+ហ-អា. + ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.)។
ឆប្ឍមជ្ជតិ	កិ.	[ន + បមជ្ជតិ] មិនប្រមាទ, មិនធ្វេសប្រហែស (ប + ម១ + យ + តិ-រ.) ។
ឆប្ឍវត្តន្តិ	កិ.	[ន + បវត្តន្តិ] មិនប្រព្រឹត្ត, មិនប្រព្រឹត្តទូទៅ (ប + វត្ត + អ + អន្តិ-រ.) ។
ឆប្ឍវត្តេសិ	កិ.	[ន + បវត្តេសិ] មិនញ៉ាំង....ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ, មិនឲ្យប្រព្រឹត្តទូទៅហើយ (ប + វត្ត + ណេ + ណ្ឍ-អជ្ជ. + ស-អា.) ។
ឆប្ឍសហេយ្យ	កិ.	[ន + បសហេយ្យ] មិនគប្បីកំហែង, គប្បីកំហែងមិនបាន, មិនគប្បីគ្របសង្កត់, គប្បីគ្របសង្កត់មិនបាន (ប + សហ + អ + ណ យ្យ-ស.) ។
ឆប្ឍសំសន្តិ	កិ.	[ន + បសំសន្តិ] មិនសរសើរ (ប + សំស + អ + អន្តិ-រ.) ។
ឆប្ឍហោតិ	កិ.	[ន + បហោតិ] មិនល្មម, មិនល្មមគ្រាន់, មិនគ្រប់គ្រាន់, មិនចេះអស់មិនចេះហើយ (ប + ហុ + អ + តិ-រ.) ។
ឆពហុជ្ជន	គុ.	[ន+ពហុជ្ជន] មិនមែនជាជនច្រើន, មិនមែនមានជនច្រើន (ព ហុ+ជន) ។
ឆភមជ្ឈ	នបុ.	[នភ + មជ្ឈ] កណ្តាលនៃអាកាស។ នភ<ន +ភូ + អ = វិ. **ឆ ភវតិ ឆ្ឌ កិញ្ចិបិ ឋ្ឌ្ឌ**>**ឆ**ំ = ទីជាទីមិនមាននៃវត្ថុសូម្បីបន្តិចបន្តួច (អាកាស) ។ ម្យ៉ាងទៀត នភ<ន + ភី + អ = វិ. **ឆ ភាយន្តិ បក្ខិណো ឆ្ឌ្ឌ**ាតិ **ឋ**ា >**ឆ**ំ = ទីជាទីមិនខ្លាចនៃបក្សី (អាកាស) ។
ឆតិ	ធា.	**ហីសាយំ ឆតតិ** "បៀតបៀន" ភ្ជ. ។
ឆមក្ការ	បុ.	ការថ្វាយបង្គំ (ដូច **ឆមសក្ក**) ។

នមតិ កិ. [នមិ + អ + តិ-វ.] ឱនទៅ, បង្ហោនទៅ, ពត់។

នមយន្តិ កិ. [នមិ + ណយ + អន្តិ-វ.] ញ៉ាំង...ឲ្យឱនទៅ, បង្ហោនទៅ, ពត់។

នមស្សតិ កិ. [នមស្សិ + អ + តិ-វ.] បង្ហោនទៅ, នមស្សការ, ថ្វាយបង្គំ។

នមស្សនភាវ បុ. [នមស្សន + ភាវ] ភាវៈនៃកិ.បង្ហោនទៅ, -នៃកិ.នមស្សការ, -នៃកិ.ថ្វាយបង្គំ។

នមស្សន្ត គុ. [នមស្សិ + អន្ត] កាលនមស្សការ, កាលថ្វាយបង្គំ។

នមស្សមាន គុ. [នមស្សិ + អ + មាន] កាលនមស្សការ, កាលថ្វាយបង្គំ។

នមស្សា ឥ. ការថ្វាយបង្គំ (ដូច **វន្ទនា**)

នមស្សិតព្ព គុ. [នមស្សិ + ឥ-អា. + តព្ព] គឺ....គប្បីនមស្សការ, ... ។

នមស្សិត្វា អ. [នមស្សិ + ឥ-អា. + ត្វា] នមស្សការហើយ, ... ។

នមស្សេយ្យ កិ. [នមស្សិ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីនមស្សការ។

នមស្សិ ធា. **វន្ទនានត្តិយំ នមស្សតិ នមស្សមានោ** "ថ្វាយបង្គំ, នមស្ការ" ភូ. ។

នមិ កិ. [នមិ + អ + ណ្យ-អជ្ជ.] ឱនទៅហើយ (ងាកហើយ, ខ្ជូរហើយ) ។

នមិត គុ. [នមិ + ឥ-អា. + ត] ឱនទៅហើយ, ... ។

នមុចិ បុ. មារ (ដូច **កណ្ហ**) ។

នមេយ្យ កិ. [នមិ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីឱនទៅ, គប្បីបង្ហោនទៅ, ... ។

នមោ និ. **វនន្ទត្ថវាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺការថ្វាយបង្គំប្រែថា រីកិរិយា ថ្វាយបង្គំ។

នម្មទា ឥ. ឈ្មោះស្ទឹងមួយ។

នមិ ធា. ១-**នហុត្តេ** (**ឧគ្គតសទ្ទេ**) "ចេញសំឡេងខ្ពស់" ភូ. ។
២- **នមនេ នមតិ ឧន្នមតិ នហោ នមមានោ នាមំ នត្វា នមិត្វា** "ឱនទៅ, ងេទៅ" ភូ. ។ ការិត.**នាមេតិ នាមយតិ នាមេ-ត្វា**។ កម្ម. **នមីយតិ**។ **ឧន្ណតោ** កិ.គុ. "ខ្ពស់ឡើង, ប៉ោងឡើង" ។ **ឱនតោ** កិគុ. "ស្រុតចុះ, ថយចុះ, សាបរលាប" ។ **ឧន្ណមតិ** កិ. "លើកកម្ពស់, ប្រកាន់ខ្លួន, ប្រកាន់មានៈ" ។ បើមានបុព្វបទ ច្រើនផ្លាស់ **ន** ជា **ណ** វិញ ឧ. **បណ្ណាហោ ឥ្ចបរិណ្ណាហោ**ដោយ អនុលោមតាមសំស្ត្រឹត។

នយ បុ. [នី + អ] កិ.នាំទៅ, សេចក្ដីពន្យល់, ន័យ, ការបង្គាប់, ការណែនាំ, វិ. **នយនំ> នយោ** ។

នយទាន នបុ. [នយ + ទាន] កិ.ឲ្យនូវន័យ, កិ.ឲ្យនូវសេចក្ដីពន្យល់។

នយនាមយ បុ. រោគភ្នែក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភាច**សព្ទ។

នយនាវុធ នបុ. អាវុធគឺភ្នែករបស់ព្រះយមរាជ។

នយន្តិ កិ. [នី + អ + អន្តិ-រ.] នាំទៅ, ដឹកទៅ។
នយន នបុં. ភ្នែក (ដូច **នេត្ត**) ។
នយសត នបុં. [នយ + សត] រយនៃពាក្យ។
នយសហស្ស នបុં. [នយ + សហស្ស] ពាន់នៃពាក្យ។
នយិស្សามិ កិ. [នី + អ + ឥ-អា. +ស្សามិ-ភ.] នឹងនាំទៅ។
នយីសុ កិ. [នី + អ + ឧ-អជ្ជ.] នាំទៅហើយ។
នយេ កិ. [នី + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីនាំទៅ។
នយ ធា. **គតិយំ ក្ខេ ច នយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, រក្សា" ភ្ជ. ។ **នយោ** បុં. "ន័យ, ខសេចក្តី, អង្គសេចក្តី, សេចក្តីពន្យល់, សេចក្តីណែនាំ" ។
នរ បុં. នរ: (នរ<នី + អរឬនរ + អ = រ. **នេតីតិ>នរោ**, **នរតិ នេតីតិ ឋា>នរោ**។ -**ធម្មសារថិ** បុં. ជាអ្នកទូន្មាននូវនរ:ដូចជាសារថី, ជាអ្នកគួរដើម្បីទូន្មាននូវនរ:ដូចជាសារថី, ជាសារថីគួរដើម្បីទូន្មាននូវនរ:។ -**ទេវ** បុં. ជាទេវតានៃនរ:, ដូចជាទេវតានៃនរ:។ -**ឥសេដ្ឋ** អា. ន. បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរបំផុតដោយព្យាយាមជាងនរ:, បពិត្រព្រះអង្គអ្នកមានព្យាយាមប្រសើរជាងនរ:។
នរក បុំ. [នរ + ណ្ម] ប្រទេសនាំទៅនូវសត្វឥតបុណ្យ (នរក, រណ្ដា), រ. **អបុញ្ញេ នរតិ នេតីតិ>នរកោ**។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយនរក, ដោយរណ្ដា, ដូចជារណ្ដា។
នរកភេទ បុំ. ប្រភេទនៃនរក, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **បទុម**សព្ទ។
នរវរ បុំ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។
នរវាហន បុំ. ព្រះបាទវេស្សវណមហារាជ។
នរសីហ បុំ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។
នរាបតិ បុំ. ព្រះរាជាសាមញ្ញ (ដូច **ភូបតិ**) ។
នរាសភ គុ. [នរ + អាសភ] ប្រសើរជាងនរ:, ទ្រង់អង់អាចជាងនរ:។
នរិន្ទ គុ. [នរ +ឥន្ទ] ជាធំជាងនរ:, ជាកំពូលនៃនរ:, ជាមេនៃនរ:។
នរ ធា. **នយនេ នរតិ** "នាំ, នាំទៅ" ភ្ជ. ។ **នរោ** បុំ. "នរ, បុគ្គល, មនុស្ស, សត្វលោក, បុរស" ។ **នារី** ឥ. "មនុស្សស្រី" ។ (នរ+អឬនី+អរ សូ ចិ) ។ **នរទេវោ** បុំ. "ព្រះរាជាសាមញ្ញ" ទេវតារបស់មនុស្ស។ **នរាធិបោ** បុំ. "ព្រះរាជាសាមញ្ញ" ធំជាងមនុស្ស។ **នរសីហោ** បុំ. "ព្រះពុទ្ធ" ប្រសើរជាងសត្វលោក។ **នរវរោ** បុំ. ព្រះពុទ្ធ ប្រសើរជាងសត្វលោក។ **នរកោ** បុំ. "នរក" ស្ថានដែលឥតសេចក្តីចម្រើន។ **ឋានរោ** បុំ. "ស្ងា, ពានរ" ដូចមនុស្ស (ឋា=ឥ+នរ) ។

ឧល, ឧឡ បុ. បបុស។ -**សាកិយ** បុ. ឈ្មោះនលសាកិយ: (សាកិយ:បបុស) ។ **ឧល**<និ + អល។

ឧលាដ្ឋ បុ. [ឧលាដ + អន្ត] ទីបំផុតនៃថ្ងាស។

ឧលិន នបុ. ផ្ការ៉ាយ (ដូច **ឧមល**) ។

ឧលិ ធា. **ឧន្ធ ឧលតិ** "មានក្លិន, មានក្លិនក្រអូប" ភ្ល. ។

ឧវ ប.សំ. ប្រាំបួន, គុ. ថ្មី។

ឧវក គុ. [ឧវ+ក-ស.] ថ្មី, របស់ថ្មី។ -**និបាត** បុ. គម្ពីរឈ្មោះឧវកនិបាត។ **ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ.....ជាអ្នកថ្មី, ភាពជាអ្នកថ្មី, ភាពជារបស់ថ្មី។

ឧវកម្ម នបុ. [ឧវ + កម្ម] កម្មថ្មី, ការងារថ្មី។

ឧវកម្មិក គុ. [ឧវកម្ម + ណិក] អ្នកប្រកបក្នុងកម្មថ្មី, អ្នកប្រកបក្នុងការងារថ្មី (និយ្យត្ត្ត្ត្ត)ទ្ធិត) ។

ឧវកោដិ ឥ. [ឧវ + កោដិ] កោដិ៩។

ឧវកោដិធន នបុ. [ឧវ + កោដិ + ធន] ទ្រព្យមានកោដិ៩ជាប្រមាណ។

ឧវកោដិអគ្ឃនក គុ. [ឧវកោដិ + អគ្ឃនក] គ្ឃនវ:ថ្លៃមានកោដិ៩ជាប្រមាណ, ដល់ន្ធ:ថ្លៃមានកោដិ៩ជាប្រមាណ (មានតម្លៃ៩កោដិ) ។

ឧវក្ខត្តុំ កិ.វិ. [ឧវ + សកឺ>ឧវ:ក្ខត្តុំ] វារ:៩ដង, ៩ដង, ៩លើក។ ម្យ៉ាងទៀត អញ្ញ យតទ្ធិត «ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវារ:៩ដង, -អស់វារ:៩ដង, វិ. **ឧវ:ារ:េ បវត្ត្ត្ត្ត ីតិ>ឧវ:ក្ខត្តុំ** »។

ឧវ:ាឧ:ាទ:ជ:ិត គុ. [ឧវ + ១ាជ:ិត] ១ូ:ស:ហ:ើ: យ:ថ្ម:ី, ១ូ:ស:ថ្ម:ី, ជ:ាអ:្ន:ក:ទ:ើ:ប:ន:ឹ:ង:១ូ:ស:ថ្ម:ី, ១ុ:ំ. ១ាជ:ិ:ត:ថ្ម:ី។

ឧវ:ាសាទ: ១ុ:ំ. [ឧ:ាសាទ:] ១្រ:ាសាទ:ថ្ម:ី។

ឧ:ាភ:ាជ:ន: ន:១ុ:ំ. [ឧ:ាភ:ាជ:ន:] ១:ាជ:ន:ថ្ម:ី។

ឧ:ាម: ១ូ.សំ. [ឧ:ាម:] ទ:ី:ម:, ១:ម:្ម:ប:់:ម:។

ឧ:ាម:ធ:ុ ន:១ុ:ំ. [ឧ:ាម:ធ:ុ] ទ:ឹ:ក:ឃ:ុ:ំ:ថ្ម:ី។

ឧ:ាហ:ារ:ិ:ក:ា ឥ. ១ូ:ន:ារ:ូ:ត:, ១:ា:ារ:ូ:ត:

ឧ:ាយ:ោ:ជ:ន: ន:១ុ:ំ. [ឧ:ាយ:ោ:ជ:ន:] ១:ាយ:ោ:ជ:ន:៩, ១:ាន:១:ាយ:ោ:ជ:ន:៩:ជ:ាប:្រ:ម:ាណ។ -**ឧ:ាន:ាយ:ាម:ាណ:** ១ុ:ំ. ១:ាន:ារ:យ:ន:ាយ:ោ:ជ:ន:៩:ជ:ាប:្រ:ម:ាណ។

ឧ:ាលោ:ក:ុ:ត:ារ:ធ:-ម:ុ:ស:ង:ាត: ១ុ:ំ. [ឧ:ាលោ:ក:ុ:ត:ារ:+ធ:ម:ុ+ស:ង:ាត:] ១:ាប:ណ:ិ:ត:ារ:ាប:់:ព:្រ:ម:ហ:ើ:យ:ថ:ា:ធ:ម:ិ:ជ:ា:លោ:ក:ុ:ត:ារ:ៈ:៩, ១:ោ:ល:១:ាធ:ម:ិ:ជ:ា:លោ:ក:ុ:ត:ារ:ៈ:៩, ១:ាលោ:ក:ុ:ត:ារ:ធ:ម:ិ:៩។

ឧ:ាវ:ារ: ១ុ:ំ. [ឧ:ាវ:ារ:] ១:ាវ:ារ:ៈ:៩, ១:ាវ:ារ:ៈ:៩:ដ:ង, ១:ាលើ:ក:។

ឧ:ាវ:ិ:ធ: ១ុ:ំ. [ឧ:ាវ:ារ:ៈ:ធ:ិ:ធ:] ១:ាន:ប:្រ:ការ:៩, ១:ាន:៩:យ:ា:ង:, ១:ាន:ៈ:ធ:ិ:ធ:ា:ន:ារ:ៈ:ធ:ិ:ធ:ា:ន:ារ:ៈ:ធ:ិ:ធ:ា:ន:ារ

		មានប្រការ៩។
នវឫដ្ឋ	គុ.	[នវ + រុដ្ឋ] ដែលតាំងឡើងថ្មី, គឺភ្លៀងធ្លាក់ចុះថ្មីៗ, គឺភ្លៀងបង្អុរចុះថ្មីៗ, ដែលទើបភ្លៀងថ្មីៗ (**ឫដ្ឋ**<រស្ស + ត) ។
នវសត	គុ.	[នវ + សត] មានរយ៩ជាប្រមាណ (ប្រាំបួនរយ) ។
នវសប្ប	នបុំ.	[នវ + សប្ប] សប្ផិថ្មី, ទឹកដោះថ្លាថ្មី។ -**សន្ធានខីរយាគុ** ឥ. បបរគឺបុគ្គលចម្អិនដោយទឹកដោះស្រស់ដែលបុគ្គលចាត់ចែងហើយដោយសប្ផិថ្មី, **ខីរយាគុ** គុ. ដែលបុគ្គលតាក់តែងដោយសប្ផិថ្មី (**សន្ធាន**<សំ + ករ + ត, ករ>ខ = ប្រុង, តាក់តែង, ចាត់ចែង, លាយ, ផ្សំ) ។
នវសីវថិកាវស	បុំ.	[នវ+សីវថិកា+វស] អំណាចនៃភូមិជាទីតាំងនៃសាកសព៩។
នវហត្ថ	គុ.	[នវ + ហត្ថ] មានហត្ថ៩ជាប្រមាណ (៩ **ហត្ថ**) ។
នវអគ្គសស្សទាន	នបុំ.	[នវ + អគ្គ + សស្ស + ទាន] កិ.ឲ្យនូវសំទូងដ៏ប្រសើរ៩ដង, ទានគឺបណ្ដិតកំណត់ហើយដោយសំទូងដ៏ប្រសើរ៩ដង។
នវុតិកប្ប	បុំ.	[នវុតិ + កប្ប] កប្បកៅសិប។
នវុតិវស្សសហ-ស្សបរិមាណ	គុ.	[នវុតិវស្ស + សហស្ស + បរិមាណ] មានពាន់នៃឆ្នាំកៅសិបជាប្រមាណ។
នវោទក	នបុំ.	[នវ + ឧទក] ទឹកថ្មី។
នស្ស	កិ.	[នសិ + យ + ហិ-ប., លុបហិ-ប.] ចូរវិនាស, ចូរបាត់, ចូរសូន្យទៅ, ... ។
នស្សតុ	កិ.	[នសិ + យ + តុ-ប.] ចូរវិនាស, ចូរបាត់, ចូរសូន្យទៅ, ... ។
នស្សនក្ខរ	នបុំ.	អក្សរវិបត្តិ, អក្សរមើលមិនឃើញ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អនុពន្ធ** សព្ទ (**ណានុពន្ធ**)។
នស្សន្តិ	កិ.	[នសិ + យ + អន្តិ-រ.] វិនាស, បាត់, សូន្យ, ... ។
នស្សិស្សន្តិ	កិ.	[នសិ + យ + ឥ-អា. + ស្សន្តិ-ភ.] នឹងវិនាស, ... ។
នស្សឺសុ	កិ.	[នសិ + យ + ឧំ-អជ្ជ.] វិនាសហើយ។
នសិ	ធា.	១-**ភោជិណ្ណេ នសតិ** "រៀច, ភោង, ង" ភូ. ។ ២-**អទស្សនេ នស្សតិ បនស្សតិ ឥ្ជិនស្សតិ នឡោ ឥ្ជិនឡោ** "សាបសូន្យ, បាត់បង់, ខូចខាត, វិនាស" ទិ. ។ ការិត. **នាសេតិ នាសយតិ នាសិតោ នាសេត្វា នាសនំ**។
នហា	ធា.	**សោចេយ្យេ នហាយតិ នហាយិត្វា នហាតោ នហានំ** "ងូតទឹក, មុជទឹក" ធ្វើឲ្យស្អាតទិ. ។
នហាត	គុ.	[នហា + ត] ងូតហើយ, លាងហើយ។

ឆហាតក បុ. [ឆហា + ត + ក-ស.] អ្នកងូត, អ្នកលាង, អ្នកផ្ងូត។

ឆហាតកិ្ពលេសតា ឥ. [ឆហាតកិ្ពលេស+តា] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានកិលេសលាងហើយ។

ឆហាត្វា អ. [ឆហា + ត្វា] ងូតហើយ, លាងហើយ, កក់ហើយ។

ឆហាន នបុ. [ឆហា + យុ] កិ.ងូត, ជាទីងូត, កិ.លាង, ជាទីលាង, សម្រាប់ងូត, វិ. **ឆហាយតេ>ឆហានំ**, **ឆហាយន្តិ ឯត្ថាតិ>ឆហានំ**, **ឆហាយន្តិ ឯតេនាតិ> ឆហានំ** ។ -**ការ** បុ. កាលជាទីងូត, កាលនៃកិ.ងូត។ -**ភោជ្ជក** បុ. បន្ទប់ជាទីងូត, បន្ទប់សម្រាប់ងូត។ -**ចុណ្ណមូល** នបុ. ជាមូលនៃលម្អិតសម្រាប់ងូត, ជាតម្លៃនៃលម្អិតសម្រាប់ងូត។ - **ឋិត្ត** នបុ. កំពង់ជាទីងូត, កំពង់គឺទីជាទីងូត។ -**បរិយោសាន** នបុ. កាលជាទីបំផុតចុះជុំវិញនៃកិ.ងូត, កាលជាទីហើយស្រេចនៃកិ.ងូត។ -**ផលក** នបុ. ផែនក្ដារជាទីងូត, បន្ទះក្ដារសម្រាប់ងូត។ -**មូល** នបុ. ជាតម្លៃនៃកិ.ងូត, ជាតម្លៃនៃលម្អិតសម្រាប់ងូត។ -**វេលា** ឥ. វេលាជាទីងូត។

ឆហានោទក នបុ. [ឆហាន + ឧទក] ទឹកសម្រាប់ងូត។

ឆហាបិត បុ. ឬគុ. [ឆហា+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] ជនអ្នកញ៉ាំងបុគ្គលឲ្យងូត (ជាងកំណោរ, ជាងអ្នកកោរកាត់), វិ. **ឆហាបេតីតិ>ឆហាបិតោ**។

ឆហាបេត្វា អ. [ឆហា + ណាបេ + ត្វា] ឲ្យងូតហើយ, ញ៉ាំង...ឲ្យងូតហើយ, ផ្ងូតហើយ។

ឆហាបេន្ត គុ. [ឆហា + ណាបេ + អន្ត] កាលឲ្យងូត, កាលញ៉ាំង...ឲ្យងូត, កាលផ្ងូត។

ឆហាបេសិ កិ. [ឆហា + ណាបេ + ណ្ឌ-អជ្ជ. + ស-អា.] ឲ្យងូតហើយ, ញ៉ាំង...ឲ្យងូតហើយ, ផ្ងូតហើយ។

ឆហាបេហិ កិ. [ឆហា+ណាបេ+ហិ-ប.] ចូរឲ្យងូត, ចូរញ៉ាំង...ឲ្យងូត, ចូរផ្ងូត។

ឆហាយថ កិ. [ឆហា + យ + ថ-ប.] ចូរងូត។

ឆហាយន្ត គុ. [ឆហា + យ + អន្ត] កាលងូត, កំពុងងូត។

ឆហាយន្តិ កិ. [ឆហា + យ + អន្តិ-រ.] ងូត។

ឆហាយមាន គុ. [ឆហា + យ + មាន] កាលងូត, កំពុងងូត។

ឆហាយិតុកាម គុ. [ឆហាយិតុំ + កម + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីងូត។

ឆហាយិតុំ អ. [ឆហា + យ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីងូត។

ឆហាយិស្សាមិ កិ. [ឆហា + យ + ឥ-អា. + ស្សាមិ-ភ.] នឹងងូត។

ឆហារុ បុ. សរសៃ (ដូច **ធមនិ**)

ឆហារុវិនទ្ធ គុ. [ឆហារុ + វិនទ្ធ] គឺសរសៃចងហើយ, -ចងឆ្ងាក់ហើយ, ដែលចងដោយសរសៃ (**វិនទ្ធំ**<វិ + ឆហ + ត) ។

ឝហិ និ. និសេធត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺការហាម, ឃាត់ប្រែថា មិន, ក៏ទេ, មិនមែន, មិនមាន។

ឝហុត នបុં. ឝហុត (ម៉ឺន) ។ឝហុតម្យ៉ាងទៀតដាក់លេខ១មានពិន្ទុ២៨ ។

ឝហ ធា. **ពន្ធនេ ឝយ្ហតិ ឧបយ្ហតិ សន្ធយ្ហតិ សន្ធេ្ធ ឧបឝ្ធេ សន្ធយ្ហិត្វា ឧបឝយ្ហិត្វា ឧបឝហោ** "ចង, សៀត, ចងក្រៀក រឹតរួត, ផ្ចង, ខ្ជប់" ទិ. ។ **ឧណ្ហីសោ-ស** បុં. ឝបុં. "មកុដ, ក្ប្ចាំង, ឈ្នួតក្បាល, ក្បាលជណ្តើរ" ។ **ឝត្ថ** បុં. "ចៅ" (ឝហ+រិតុ) ។ **ឝ្ឋ** ឥ. "ព្រ័ត្រ, ខ្សែពួរ, ខ្សែជ្រាម" (ឝហ+ឋ)។

ឝ្ឍ្ឍការ បុં. ជាងត្បាញផ្ទៃ (ដូច **ផ្ទ**) ។

ឝ្ឍ្ឍមីន បុં. ត្រីមានសណ្ឋានដូចដើមបបុស (ត្រីផ្ទោង) ។

ឝ្ឍ បុં. ដើមបបុស (ដូច **ធ**) ។

ឝ្ឍ បុं. ស្ថានសួគ៌ឬទេវលោក (ដូច **ឝ**) ។

ឝ បុं. ឝ, ដំរី, ពស់ធំ, (អ្នកមិនធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ឬអ្នកមិនមានអំពើ ដ៏លាមកក៏ហៅ «ឝ» ដែរ, វិ. **ឝ ឝ ឝ ឝ**>**ឝ**, **ឝ ឝ ឝ ឝ ឝ** > **ឝ**)។ ដើមខ្ទឹង, ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់, ថ្លៃថ្លា (ដូច **ឧ**) ។

ឝ ឝ. [ឝ +] ភាវ:នៃ.....ជាឝ, វិ. **ឝ ឝ ឝ**>**ឝ**។

ឝ ឝ. [ឝ +] ដៃកែវ (សម្រាប់ពាក់វត្ថុមានមូកជាដើម) ។

ឝ ឝ. [ឝ+] ឝ, ដ, ។ ។ ។

នាគលតាទន្តកដ្ឋ នបុ. [នាគលតា + ទន្តកដ្ឋ] ឈើសម្រាប់ជម្រះនូវធ្មេញឈ្មោះនាគលតា, ឈើសម្រាប់ជម្រះនូវធ្មេញគឺបុគ្គលធ្វើហើយដោយវល្ល៍ខ្ទឹង, ឈើស្ទន់គឺបុគ្គលធ្វើហើយដោយវល្ល៍ខ្ទឹង (ខ្ទះថាវល្ល៍ម្ជូ ព្រៃ) ។

នាគលោក បុ. ពិភពនាគ (ដូច **អនោតត្តវន**) ។

នាគវគ្គវណ្ណនា ឥ. [នាគវគ្គ + វណ្ណ + យុ + អា-ឥ.] កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវនាគវគ្គ, -នូវសេចក្តីនៃនាគវគ្គ។

នាគវន នបុ. [នាគ + វន] ព្រៃនៃដើមខ្ទឹង, ព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមខ្ទឹង។

នាគវិភវ បុ. [នាគ+វិភវ] ភោគ:គឺបុគ្គលគប្បីសោយនៃនាគ, សម្បត្តិនៃនាគ។

នាគសរីរ នបុ. [នាគ + សរីរ] សរីរ:នៃនាគ។

នាគសុបណ្ណ បុ. [នាគ + សុបណ្ណ] នាគនិងគ្រុឌ។ -**វេមានិកប្បេត** បុ. នាគនិងគ្រុឌនិងប្រេតអ្នកមានវិមាន, នាគនិងគ្រុឌនិងវេមានិកប្រេត។

នាគសេនត្ថេរ បុ. [នាគសេន + ថេរ] ព្រះថេរឈ្មោះនាគសេន។

នាគាធិបតិ បុ. មហារាជជាធំលើនាគ (ដូច **ឥ្ទ្ធិរូបក្ខ**) ។

នាគានុភាវ បុ. [នាគ + អានុភាវ] អានុភាពនៃនាគ។

នាដក បុ. [នដ + ណ្ឍ] (ជន) អ្នករាំ, អ្នករបាំ, វិ. **នដតីតি>នាដកោ**។

នាដកបរិវុត គុ. [នាដក + បរិវុត] គឺអ្នករាំចោមរោមហើយ, គឺអ្នករបាំចោមរោមហើយ, វិ. **នាដកេហិ បរិវុតោ>នាដកបរិវុតោ**។

នាដកិត្ថី ឥ. [នាដក + ឥត្ថី] ស្ត្រីអ្នករាំ, ស្ត្រីអ្នករបាំ។ -**បរិវុត** គុ. គឺស្ត្រីរបាំចោមរោមហើយ។

នាដបុត្ត បុ. [នាដ + បុត្ត] នាដបុត្រ, បុត្រនៃជនអ្នករាំ, កូននៃអ្នករបាំ។

នាដ្យរស បុ. រសនៃរបាំ (មាន៩យ៉ាង) ។

នាដ្យ នបុ. របាំមានអង្គ៣គឺ **ឆ្ជ** ការរាំ **ទាទិតំ** ភ្លេង **គីតំ** ចំរៀងឬការច្រៀង។

នាតិសង្ខេបនាតិ-
ទិត្ថារវស បុ. [នាតិសង្ខេប + នាតិវិត្ថារ + រស] អំណាចនៃសេចក្តីមិនសង្ខេបពេកនិងមិនពិស្តារពេក។

នាថ គុ. [នាថ + អ] ជាទីពឹង, ជាទីពំនាក់។ម្យ៉ាងទៀតអ្នកប្រាថ្នានូវសុខនិងប្រយោជន៍ដល់វេនេយ្យសត្ត, វិ. **នាថតិ ភេនេយ្យានំ ហិតសុខំ អាសីសតីតি>នាថោ**។ អ្នកគ្រប់សង្កត់នូវសត្វទាំងពួង, វិ. **នាថតិ សព្វសត្តេ ឦសតិ អភិភវតីតি>នាថោ**។ បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

ឆាថ ឬ **ឆាធ** ធា. **យាចនោបតាបិសម្ករិយាសីសាសុ ឆាថតិ ឆាធតិ ឆាធនំ** "សូម, អង្វរ, ធ្វើឲ្យក្តៅ, ដុត, ជាធំ, ប្រាថ្នា, ប៉ុនប៉ង" ភូ. ។ **ឆាថো** គុ. "ជាទីពឹង, ជាធំ" ។ ន. "នាមនៃព្រះពុទ្ធ" អា. **លោកឆាថো តុវំ ឯកো សរណំ សព្ពបាណិនំ** "មានតែព្រះអង្គមួយទេជាទីពឹងឬជាធំនៃសត្វលោកជាសរណៈនៃសព្វសត្វទ." ។ **អនាថានំ តវំ ឆាថো** "អ្នកដ៏ចម្រើនជាទីពឹងនៃមនុស្សអនាថាទ" -**ស**. ។

ឆាទ ឬ. សំឡេង (ដូច **រវ**) ។

ឆានគ្គរស គុ. [ឆានា + អគ្គ + រស] មានរសដ៏លើសផ្សេងៗ, មានរសដ៏ប្រសើរផ្សេងៗ។ -**ភោជន** នឬ. ភោជនមានរសដ៏លើសផ្សេងៗ, -ដ៏ប្រសើរផ្សេងៗ។

ឆានតា ផ្សេងគ្នា (ដូច **ភេមត្តំ**), ភាវៈនៃ...ផ្សេងៗ ។

ឆានប្ប្ការ គុ. [ឆានា + បការ] មានប្រការផ្សេងៗ, វិ. **ឆានា បការ យេសំ តេ> ឆានប្ប្ការ**។ - **បណ្ណ្ណាការាតិហារណាទស** ឬ. អំណាចនៃកិ.នាំទៅចំពោះនូវគ្រឿងបណ្ណ្ណាការមានប្រការផ្សេងៗ, -នូវជំនួនមានប្រការផ្សេងៗ។

ឆានា អ. ផ្សេងៗ, រៀរ, លះបង់។ ២-**ឥជ្ជនត្ថាចកៈ**និបាតប្រាប់អត្ថគឺការរៀរប្រែថាផ្សេងៗ, **ឥនា**, **អន្តរេន**, **រិតេ**, **ឫជុ** ក៏ជា **ឥជ្ជនត្ថាចកៈ**ដែរ, មួយទៀត**ឆានា** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **អនេក** ច្រើន, **ឥជ្ជន** ការរៀរ។

ឆានាគច្ឆ ឬ. [ឆានា + គច្ឆ] គុម្ពឈើផ្សេងៗ, គុម្ពផ្សេងៗ។

ឆានាទារុ នឬ. [ឆានា + ទារុ] ឈើផ្សេងៗ, ឧសផ្សេងៗ។

ឆានាបុប្ផ នឬ. [ឆានា + បុប្ផ] ផ្កាផ្សេងៗ, ផ្កាឈើផ្សេងៗ។ -**ផលប្ប្ដិមណ្ឌិត** គុ. ប្រដាប់ចំពោះដោយផ្កានិងផ្លែផ្សេងៗ។

ឆានាផល នឬ. [ឆានា + ផល] ផ្លែផ្សេងៗ។

ឆានាភណ្ឌ នឬ. [ឆានា + ភណ្ឌ] ភណ្ឌៈផ្សេងៗ, ទ្រព្យផ្សេងៗ។

ឆានាភរណាប្ប-ដិមណ្ឌិត គុ. [ឆានាភរណ + បដិមណ្ឌិត] ប្រដាប់ចំពោះដោយអាភរណៈផ្សេងៗ, ប្រដាប់ចំពោះដោយគ្រឿងអម្ពរផ្សេងៗ។

ឆានារម្មណ នឬ. [ឆានា + អារម្មណ] អារម្មណ៍ផ្សេងៗ។

ឆានារូប គុ. មានប្រការផ្សេងៗ (ដូច **ពហុវិធ**), មានរូបផ្សេងៗ, មានសភាពផ្សេងៗ ។

ឆានាវណ្ណ គុ. [ឆានា + វណ្ណ] មានវណ្ណៈផ្សេងៗ, មានពណ៌ផ្សេងៗ។

ឆានាវិធ គុ. [ឆានា + វិធ] មានប្រការផ្សេងៗ, មានបែបផ្សេងៗ, វិ. **ឆានា វិធា បការ យស្ស តំ > ឆានាវិធំ**។

នានាសមាបត្តិ ឥ. [នានា + សមាបត្តិ] សមាបត្តិផ្សេងៗ។

នាភិ ឥ. [នភ + ឥឬណិ] ជុំរទេះ, ផ្ងិត (រ. **នភតិ ហ្ការ**>**នាភិ**) ។

នាភិប្បាណ គុ. [នាភិ + បមាណ] មានផ្ងិតជាប្រមាណ, ត្រឹមផ្ងិត។

នាភិមណ្ឌល នបុ. [នាតិ + មណ្ឌ**ល**] មណ្ឌ**ល**នៃផ្ងិត។

នាម នបុ., និ. [នមិ + ណ] ធម្មជាតជាគ្រឿងដែលគេហៅ (នាម, ឈ្មោះ), រ. **នមិយតេ ហ្ការ**ិ**យតេ ឯ**ត**េនាតិ**>**នាមំ**។ -**ករណ**ទិ**ន** បុ., នបុ. ថ្ងៃជាទីធ្វើនូវឈ្មោះ។ -**ករណ**ម**ណ្ឌ**ល នបុ. មង្គ**ល**ជាទីធ្វើនូវឈ្មោះ។ - **ក**ាយ បុ. នាមកាយ (កងនៃនាមធម៌, ពួកនៃនាមធម៌) ។ -**គ្គ**ហ**ណ**ទិ**ន** បុ., នបុ. ថ្ងៃជាទីកាន់យកនូវឈ្មោះ។ -**គោ**ត្ត**ន** បុ. អំណាចនៃនាមនិងគោត្រ។ -**រូ**ប នបុ. នាមនិងរូប, នាមរូប។

នាមធេ**យ្ យ** នបុ. ឈ្មោះ (ដូច **នាម**) ។

នាយក បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់, ជនជាធំ ។

នារក បុ. សត្វនរក (ដូច **ន**េ**រ**យ**ិ**ក) ។

នារង្ គ បុ. ឈើម្យ៉ាងមានផ្លែក្រហម (ដូច **ឯ**ណ**ន**ត) ។

នារទ អ.ន. ឈ្មោះនារទ: (តាបសឈ្មោះនារទ:, អាមាត្រឈ្មោះនារទ:, ព្រះពុទ្ធព្រះនាមនារទ:) ។

នារិ**ប**ុ**ណ្ណ** នបុ. រដូវស្ត្រី, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧ**ត**ុ** សព្ទ។

នារី ឥ. [នរ + ណ + ឦ-ឥ.] នារី, នាងនារី (ស្ត្រី) ។ -**ក**ណ**ាសម្ប**ន្ន គុ. អ្នកដល់ព្រមហើយដោយពួកនៃនារី,អ្នកមានពួកនៃនារីដល់ព្រមហើយ, បរិបូណ៌ហើយដោយក្រុមនៃនារី។

នាលកគ្ គ**ាម** បុ. [នាលក + គាម] ស្រុកឈ្មោះនាលក:, នាលកគ្រាម។

នាលិ, **នាឡ**ិ ឥ. នាលិ (ដូច **ប**ត្ថ) ។

នាលិក**េ**ร បុ. ដូង។

នាលិន្ធ**ម** បុ. ជាងមាស (ដូច **សុ**ว**ณ**ฺ**ณ**ก**ร**) ។

នាលិប**ណ្ដ**ោ បុ. មួក។

នាល, **នាឡ** នបុ. ទង, ដើម (ដូច **ទ**ณ**ฺ**ฑ) ។

នាវជ**ីយ**តិ កិ. [ន + អ**ว**ជ**ี**យ**ต**ิ] មិនចាញ់វិញ។

នាឬ ឥ. [នុ + ណ + អា-ឥ., ឧនៃនុ>អាว] ទូក, សំពៅ (រ. **ន**េ**ត**ីតិ> **នាឬ**) ។

នាឬទ**ិ** គុ. [នាว + អាទ**ิ**] (យាន) មានទូកជាដើម, រ. **នាឬ អ**ាទ**ิ យ**េ**ส**ํ **ต**ានิ> **នាឬ**ទ**ីនិ**។

នាឬส**ต** នបុ. [នาว + ส**ต**] រយនៃទូក។

នាវិក គុ. [នាវា + ណិក] (ជន) អ្នកជាធំក្នុងទូក, អ្នកឆ្លង (នូវទឹក) ដោយទូក (នាយទូក, នាយសំពៅ), វិ. **នាវាយ ឥស្សរោ>នាវិកោ , នាវាយ ឥតីតិ> នាវិកោ**។

នាសន នបុં. ការសម្លាប់ (ដូច **និសូទន**) ។

នាសយិ កិ. [នសិ + ណយ + ណ្យ-អជ្ជ.] ឲ្យវិនាសហើយ, ញ្ចុំង...ឲ្យវិនាស។

នាសយិត្ថ កិ. [នសិ + ណយ + ឥ-អា. + ត្ថ-ហី.] ឲ្យវិនាសហើយ, ញ្ចុំង...ឲ្យវិនាសហើយ។

នាសា ឥ. [នាសិ + អ] ច្រមុះ (វិ. **នាសន្តិ អញ្ញត្ថសទ្ទំ ករោន្តិ ឯតាយ តិ>នាសា**) ។

នាសិកា ឥ. ច្រមុះ (ដូច **ឆត្ត**)

នាសិការោគោ បុં. រោគក្នុងច្រមុះ (ដូច **ឫនាស**) ។

នាសិត គុ. [នសិ + ណោ + ឥ-អា. + ត] គឺ...ឲ្យវិនាសហើយ, ឲ្យខូចហើយ, ឲ្យបាត់ហើយ។

នាសេតិ កិ. [នសិ + ណោ + តិ-វ.] ញ្ចុំង...ឲ្យវិនាស, ឲ្យខូច, ឲ្យបាត់។

នាសេតុកាម គុ. [នាសេតុំ + កមិ + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីញ្ចុំង....ឲ្យវិនាស, អ្នកចង់ដើម្បីឲ្យវិនាស, វិ. **នាសេតុំ កាមេតីតি>នាសេតុកាមោ**។ **នាសេតុំ** + **កាម** = អ្នកមានប្រាថ្នាដើម្បីញ្ចុំង...ឲ្យវិនាស , វិ. **នាសេតុំ កាមោ អស្សាតិ> នាសេ-តុកាមោ**។

នាសេតុំ អ. [នសិ + ណោ + តុំ] ដើម្បីញ្ចុំង....ឲ្យវិនាស។

នាសេថ កិ. [នសិ + ណោ + ថ-ប.] ចូរញ្ចុំង...ឲ្យវិនាស, ចូរឲ្យវិនាស។

នាសេន្តិ កិ. [នសិ + ណោ + អន្តិ-វ.] ញ្ចុំង...ឲ្យវិនាស, ឲ្យវិនាស។

នាសេយ្យ កិ. [នសិ + ណោ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ្ចុំង....ឲ្យវិនាស។

នាសេស្សតិ កិ. [នសិ + ណោ + ស្សតិ-ភ.] នឹងញ្ចុំង....ឲ្យវិនាស។

នាសេហិ កិ. [នសិ + ណោ + ហិ-ប.] ចូរញ្ចុំង....ឲ្យវិនាស។

នាស បុំ. សេចក្ដីស្លាប់ (ដូច **ចវន**) ។

នាសិ បុំ. **សទ្ទេ នាសតិ** "ចេញសំឡេង" ភូ. ។ **នាសា នាសិកា** ឥ. "ច្រមុះ" ។បើរបស់ដំរីថា "ប្រមោយ" ។ សព្ទប្រែថា "ប្រមោយ" មាន៤គឺ **នាសា សោណ្ឌោ ករោ ហត្ថោ**។ សព្ទប្រែថា "ច្រមុះ" មាន២គឺ **នាសា នាសិកា** -ស. ។

នាឡាគិរី អ. ន. ឈ្មោះនាឡាគិរី។ - **ហត្ថី** បុំ. ដំរីឈ្មោះនាឡាគិរី។

នាឡិកាទិ គុ. [នាឡិកា + អាទិ] គ្រឿងវាស់មាននាឡិកាជាដើម, រង្វាស់មាននាឡិកាជាដើម។

នាឡិកោទន បុ. [នាឡិក + ឱទន] បាយមាននាឡិនៃអង្ករជាប្រមាណ, បាយគឺបុគ្គលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិ។ -**បរមតា** ឥ. ព្រោះភាវៈនៃ....ជា... មានបាយគឺបុគ្គលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិយ៉ាងក្រៃលែង, -ជាយ៉ាងច្រើន។

នាឡិមត្ត គុ. [នាឡិ + មត្ត] មាននាឡិជាប្រមាណ, ត្រឹមមួយនាឡិ។

និ ឧប. ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ៖ -**និស្សេស** មិនសល់ ឧ. **និ-ឥសេសំ ទេតិ** ជនឲ្យនូវវត្ថុមិនមានសល់, -**អភាវ** មិនមាន ឧ. **និម្ម**ក្ខិកំ (សំបុកឃ្មុំ) គ្មានមេ, -**សន្ទាស** ផ្ងើទុក, ដាក់ចុះ ឧ. **និក្ខិត្តំ** ដាក់ចុះហើយ, -**ភូស** ក្រៃលែង ឧ. **និគមោ** និគម, **និគ្ឃោសោ ជាយតេ ពហុ** សំឡេងក្រៃលែងច្រើនតែងកើត, -**មោក្ខ** ព្រះនិព្វាន ឧ. **និព្វានំ**, -**រាសិ** គំនរ, ពួក ឧ. **និករោ**, -**គេហ** ផ្ទះ ឧ. **និលយោ**, **និវេសនំ**, **និកេតនំ**, -**អាទេស** ការសម្តែង ឧ. **និទ្ទានំ**, - **ឧបមា** ពាក្យប្រៀប ឧ. **និទស្សនំ**, -**ហីន** ថោកថយ ឧ. **និហីយតិ បុរិសោ និហីនសេវី** បុរសអ្នកសេពគប់នូវបុគ្គលថោកថយរមែងសាបសូន្យ, -**បសាទ** ថ្លា ឧ. **និយ្យាសោ** សភាវៈថ្លាគឺជ័រឈើ, -**និគ្គត** ចេញទៅហើយ ឧ. **និក្កិលេសោ** ជនមានកិលេសចេញហើយ, **និយ្យាតិ** ជនចេញទៅ, -**អច្ចយ** កន្លង, -**ទស្សន** ការសម្តែង ឧ. **និទស្សេន្តោ និទ្ទិសតិ** ជនកាលសម្តែង, តែងសម្តែង, -**ឱសាន** ទីបំផុត, ចប់ ឧ. **និដ្ឋិតំ** ចប់, -**និក្ខន្ត** ចេញហើយ ឧ. **និព្វានំ**, **និព្វានោ** ធម្មជាតមានតណ្ហាចេញហើយ, ជនមានតណ្ហាចេញហើយ, -**អធោភាគ** ចំណែកខាងក្រោម ឧ. **និទ្ទាសនំ** សំពត់សម្រាប់ប្រើប្រាស់ខាងក្រោម គឺសំពត់សម្រាប់ស្លៀក, -**អវចារណ** ឧ. **និច្ចយោ** ការចូលចិត្តមាំ, **ឥនិច្ចយោ** ការកាត់សេចក្តីឲ្យជ្រះស្រឡះ, -**សាមិប្ប** ជិត ឧ. **និស្សយោ** សភាវៈជិតជិត, **ពន្ធន** ការចង ឧ. **និព្ធន្ធោ** ចងហើយ, **ឆេក** បុគ្គលឆ្លាត ឧ. **និបុណោ**, -**អន្តោភាគ** ចំណែកខាងក្នុង ឧ. **និខាតោ** ដាំហើយ, ជីកហើយ, -**និសាមេតិ** ជនរៀបចំ, ទុកដាក់, **និសាមនំ** ការរៀបចំ, ការទុកដាក់, -**ឧបរតិ** ការវៀរ, សេចក្តីវិនាស ឧ. **និរសោ** ជនមានសេចក្តីប្រាថ្នាវិនាសហើយ, **និប្ប**ាបោ ជនមានបាបវិនាសហើយ, -**បាកដភាវ** ប្រាកដ ឧ. **និម្មិតំ** តាក់តែង, -**ឥយោគ** ព្រាត់ប្រាស ឧ. **និរលយោ** អ្នកមានអាល័យព្រាត់ប្រាសហើយ, **និក្កិលេសោ** ជនមានកិលេសព្រាត់ប្រាសហើយ, -**និសេធ** ការឃាត់, ហាម ឧ. **និវារេតិ** ជនឃាត់, **និរសោ** អ្នកគ្មានសេចក្តី

ប្រាថ្នា, **និប្ប្ចោ** អ្នកគ្មានបាប, មួយទៀត **និ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ឱ្ចជន** ការចែក ឧ. **និទ្ទេសោ** ការចែក, សម្តែងចេញ, -**ឧបចារណ** ការពិចារណា ឧ. **និសាមនំ** ការពិចារណា, **ឱ្ចាន** ការទូន្មាន ឧ. **ភ្ជ បុត្ត និ្ចានកោ** ម្នាលកូនអ្នកជាអ្នកទូន្មានចូរទៅចុះ ម្យ៉ាងទៀត **និ្ចរ:** បើរៀងខាងចុងនៃនាមសព្ទប្រែថា ជាធំ, ជានាយក, ជាចំបង ឧ. **សេនានី ម្ចាមច្ចោ** មហាមាត្យជានាយកនៃសេនាឬជាសេនាបតី។

និ្ចជ	គុ.	ជិត (ដូច **អាសន្ន**) ។
និ្ចត	គុ.	ជនអាក្រក់, ភ្ជាង, ចោកប្រាស់, (ដូច **សឋ**) ។
និ្ចន្តិ	ឥ.	[និ + ភ្ជ + តិ] សេចក្តីប្រាថ្នា, ចំណង់ (សេចក្តីត្រេកអរ), តណ្ហា, វិ. **និ្ចន្តនំ >និ្ចន្តិ, និ្ចាមិយតេតិ ឥ>និ្ចន្តនំ**។
និ្ចរ	ឫ.	ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **ឱ្ចិសរ**) ។
និ្ចស	ឫ.	ថ្មសំលៀង (ដូច **សាណ**) ។
និ្ចាម	នឫ.	សេចក្តីប្រាថ្នា, សេចក្តីស្រឡាញ់ (ដូច **ឥ្ឆ**) ។
និ្ចាយ	ឫ.	[និ + ចិ + ណ, ច>ក>ភ្ជ, ឥ>ឯ>អយ] ពួក, ក្រុម, ប្រជុំ (វិ. **និ្ចិយ្យតេ ឆ្ចាទិយតេតិ>និ្ចាយោ**) ។ ផ្ទះ (ដូច **ភ្ជេហ**) ។
និ្ចិ្ឆ	គុ.	ថោកទាប (ដូច**និ្ហីន**) ។
និ្ចុញ្ច	ឫ.	ផ្ទៃភ្នំដែលដេរដាសដោយវត្ថុមានវល្លិនិងស្មៅជាដើម (ដូច **ភ្ជុញ្ច**) ។
និ្ចេត	នឫ.	[និ + ភ្ជិ + ណ] ទីជាទីនៅ (លំនៅ), វិ. **និ្ចេតេតិ ឥសតិ ឯ្ឆាតិ>និ្ចេតំ**។
និ្ចេតន	នឫ.	ផ្ទះ (ដូច **និ្ចេសន**) ។
និ្ចុ្ឆ	គុ.	[និ + ភ្ជ្ជ] អ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យមិនមាន, អ្នកមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ, វិ. **នត្ថិ ភ្ជ្ជ ឯ្ឆ ឯ្ឆ>និ្ចុ្ឆ**។ ម្យ៉ាងទៀតអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យចេញហើយ, វិ. **និ្ចុ្ឆ ភ្ជ្ជ យម្ហ្ម សោ>និ្ចុ្ឆ**។
និ្ចុ្ឆ	ភ.	[និ + ភ្ជ្ជ + អ + ថ-ប.] ចូរទាញចេញ, ចូរកន្ត្រាក់ចេញ, ចូរបណ្តេញចេញ។
និ្ចុ្ឆ្ចាបេតុ	អ.	[និ + ភ្ជ្ជ+ ណ្ចាបេ + តុ] ដើម្បីញ្ចុ៉ាង...ឲ្យទាញចេញ, -ឲ្យបណ្តេញចេញ, ... ។
និ្ចុ្ឆ	ភ.	[និ + ភ្ជ្ជ + អ + ល្ម-អជ.] ទាញចេញហើយ, បណ្តេញចេញហើយ។
និ្ចុ្ឆ	គុ.	[និ + ភ្ជ្ជ + ឥ-អា. + ត] គឺ...ទាញចេញហើយ, -បណ្តេញចេញហើយ...។

និក្ខន្ត្រិយមាន គុ. [និ + កន្ត្រ + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលទាញចេញ, -កាលបណ្តេញចេញ។

និក្ខម្ម គុ. [និ + កម្ម] អ្នកមានការងារមិនមាន, អ្នកមិនមានការងារ, វិ. **ឆត្ថិ កម្មំ ឯតេសន្តិ>និក្ខម្មា**។ ម្យ៉ាងទៀតអ្នកមានការងារចេញហើយ, វិ. **និក្ខន្តំ កម្មំ យេហិ តេ > និក្ខម្មា**។

និក្ខិលេស គុ. [និ + កិលេស] អ្នកមានកិលេសមិនមាន, អ្នកមិនមានកិលេស, វិ. **ឆត្ថិ កិលេសោ ឯតស្សាតិ>និក្ខិលេសោ**។ អ្នកមានកិលេសចេញហើយ, វិ. **និក្ខន្តោ កិលេសោ យស្មា សោ> និក្ខិលេសោ**។

និក្ខិលេសតា អ. [និក្ខិលេស + តា] ភាវ:នៃ... ជាអ្នកមិនមានកិលេស, -ជាអ្នកមានកិលេសចេញហើយ។

និក្ខេសសីស គុ. មនុស្សក្បាលទំពែក (ដូច **ខណ្ណាដ**) ។

និក្ខោសជ្ជ គុ. អ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស (ដូច **អកិណ្ណាសុ**) ។

និក្ខ ធា. **បរិមាណោ និក្ខេតិ និក្ខយតិ** "បរិមាណ, រាប់" ចុ. ។

និក្ខ បុ. នបុ. មាស (ដូច **ហេម**) ។ ចំនួន៥សុវណ្ណ (**បញ្ចសុវណ្ណ**), គ្រឿងប្រដាប់ម្យ៉ាង (ដូច **បសាធន**) ។

និក្ខនាបេត្វា អ. [និ+ខនិ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យកប់ហើយ, ឲ្យកប់ហើយ។

និក្ខនិត្វា អ. [និ + ខនិ + ឥ-អា. + ត្វា] កប់ហើយ។

និក្ខន្ត គុ. [និ + កមិ + ត, ក>ខ, ត>ន្ត, លុបម] ចេញ, ចេញទៅ, ចេញហើយ, ចេញទៅហើយ។ -**ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃនៃ...ចេញទៅហើយ។ - **ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកចេញទៅហើយ។ -**រស្មិ** ឥ. រស្មីចេញហើយ, រស្មីផ្សាយចេញហើយ។-**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយ....ចេញហើយ។

និក្ខម កិ. [និ + កមិ + អ + ហិ-ប., លុបហិ-ប.] ចូរចេញ, ចូរចេញទៅ។

និក្ខមតិ កិ. [និ + កមិ + អ + តិ-រ.] ចេញ, ចេញទៅ, លៀនចេញ។

និក្ខមន នបុ. [និ+កមិ+យុ] កិ.ចេញទៅ, ជាទីចេញទៅ, វិ. **និក្ខមិយតេតិ> និក្ខមនំ**, **និក្ខមតិ ឯត្ថាតិ>និក្ខមនំ**។ -**កាល** បុ. កាលជាទីចេញទៅ។ -**ទិវស** បុ. ថ្ងៃជាទីចេញទៅ, ថ្ងៃនៃកិ.ចេញទៅ។ -**សមយ** បុ. សម័យជាទីចេញទៅ, សម័យនៃកិ.ចេញទៅ។

និក្ខមនាការប្បត្ត គុ. [និក្ខមនាការ + បត្ត] ដល់ហើយនូវអាការ:គឺកិ.លៀនចេញ។

និក្ខមនិយ បុ. ខែស្រាពណ៌ (ដូច **សាវណ**) ។

និក្ខមន្ត គុ. [និ + កមិ + អន្ត] កាលចេញទៅ, កំពុងចេញទៅ។

និក្ខមន្តិ កិ. [និ+កមិ+អ+អន្តិ-រ.] ចេញទៅ, រមែងចេញទៅ, លៀនចេញ។

និក្ខមន្តី គុ. [និ + កមិ + អន្ត + ណ្យ] កាលចេញទៅ, កំពុងចេញទៅ។

និក្ខមន្តុ កិ. [និ + កមិ + អ + អន្តុ-ប.] ចូរចេញទៅ។

និក្ខមស្សុ កិ. [និ + កមិ + អ + ស្សុ-ប.] ចូរចេញទៅ។

និក្ខមាន គុ. [និ + កមិ + មាន] កាលចេញទៅ, កំពុងចេញទៅ។

និក្ខមាហិ កិ. [និ + កមិ + អ + ហិ-ប.] ចូរចេញ, ចូរចេញទៅ។

និក្ខមិតុំ អ. [និ + កមិ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីចេញទៅ។

និក្ខមិត្វា អ. [និ + កមិ + ឥ-អា. + ត្វា] ចេញទៅហើយ។

និក្ខមិម្ហា កិ. [និ + កមិ + អ + ឥ-អា. + ម្ហា-អជ្ជ.] ចេញទៅហើយ។

និក្ខមីសុ កិ. [និ + កមិ + អ + ឌំ-អជ្ជ.] ចេញទៅហើយ, លៀនចេញហើយ។

និក្ខសហស្ស នបុં. [និក្ខ + សហស្ស] ពាន់នៃនិក្ខ:, ពាន់នៃឆ្ពោរ, (ពាន់នៃមាសឆ្ពោរ) ។

និក្ខាមេតុំ អ. [និ + កមិ + ណេ + តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង....ឲ្យចេញទៅ។

និក្ខាមេន្តិ កិ. [និ + កមិ + ណេ + អន្តិ-វ.] ញ៉ាំង...ឲ្យចេញទៅ, ឲ្យចេញទៅ។

និក្ខាមេសិ កិ. [និ + កមិ + ណេ + ណ្យ-អជ្ជ. + ស-អា.] ញ៉ាំង...ឲ្យចេញហើយ, ឲ្យចេញហើយ។

និក្ខិក បុំ. ភ្នាក់ងារឃ្លាំងប្រាក់ (ដូច **ហេរញ្ញិក**) ។

និក្ខិត្ត គុ. [និ+ខិបិ+ត] គឺ...ទុកហើយ, -ទុកដាក់ហើយ, -កប់ទុកហើយ, ដាក់ចុះហើយ។ -**ទណ្ឌ** គុ. អ្នកមានអាជ្ញាដាក់ចុះហើយ។ -**ឆញ្ញ** នបុំ. ស្រូវគឺ...ទុកហើយ, -កប់ទុកហើយ។

និក្ខិបន្តិ កិ. [និ+ខិបិ+អ+អន្តិ-វ.] បោះទៅដោយមិនសល់, ដាក់ចុះ, ទុក, ទុកដាក់។

និក្ខិបិតុំ អ. [និ + ខិបិ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីដាក់ចុះ, -កប់ទុក។

និក្ខិបិត្វា អ. [និ + ខិបិ + ឥ-អា. + ត្វា] ដាក់ចុះហើយ, ទុកហើយ, កិបទុកហើយ, កប់ទុកហើយ។

និក្ខិបីសុ កិ. [និ + ខិបិ + អ + ឌំ-អជ្ជ.] ដាក់ចុះហើយ, ទុកហើយ, កិបទុកហើយ, កប់ទុកហើយ។

និក្ខ ធា. **ចុម្ពនេ និក្ខតិ និក្ខនំ** "ជប់, ប៊ីត" ភូ. ។

និខនតិ កិ. [និ+ខនិ+អ+តិ-វ.] ជីក, ជីករំលើង, គ្រលៀស, ប៉ប្រិច, កប់ទុក។

និខនិត្វា អ. [និ + ខនិ + ឥ-អា. + ត្វា] កប់ទុកហើយ, ... ។

និខាត គុ. [និ + ខនិ + ត] គឺ....កប់ទុកហើយ។

និខិល គុ. ទាំងអស់ (ដូច **សព្ព**) ។

និគច្ឆតិ កិ. [និ + គមិ + អ + តិ-រ.] ទៅដោយមិនសល់, ដល់, លុះ, បាន។

និគទ បុ. ការពោល, ពោហារ (ដូច **និគាទ**) ។

និគម បុ. [និ+គមិ+អ] និគម, រ. **អតិរេកោ គាមោ>និគមោ** (មើលសេចក្តីពន្យល់ក្នុងវចនានុក្រមខ្មែរ) ។ ផ្លូវជំនួញ (ដូច **វណិប្បថ**), ទីក្រុង (ដូច **នគរ**), វេទម្យ៉ាង, នាយឈ្មួញ (ដូច **វាណិជ**) ។

និគមគ្គាម បុ. [និគម + គាម] ស្រុកជិតនិគម។ -**ទាសិតិស្សត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈឈ្មោះតិស្សៈនៅក្នុងស្រុកនិគម។

និគមតិស្ស អ.ន. [និគម + តិស្ស] ព្រះថេរៈឈ្មោះនិគមតិស្សៈ។ -**ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈឈ្មោះ **និគមតិស្សៈ**។

និគមុត្ត្ងតំ គុ. វត្ថុដែលកើតក្នុងនិគម (ដូច **នេគម**) ។

និគឡ បុ. គ្រឿងចងជើងដំរី, ច្រវ៉ាក់, ទន្លីង (ដូច **អន្ទុក**) ។

និគាទ បុ. ការពោល, ពោហារ (ដូច **និគទ**) ។

និគុហិត្វា អ. [និ + គុហ + ត-អា. + ត្វា] លាក់ហើយ, លាក់ទុកហើយ, បិទបាំងហើយ។

និគូហិត គុ. បិទហើយ, លាក់ទុកហើយ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឆន្ន**សព្ទ។

និគ្គណ កិ. [និ+គហ+ ណ្ណា+ ហ-ប. លុបហានិងហ-ប.] ចូរសង្កត់សង្កិន, ចូរផ្ទុញផ្ទាល់។

និគ្គណ្ឌ បុ. [និ+គឍ+អ] និគ្រន្ថ (អ្នកមានកិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ) ។ -**សាវក** បុ. សាវ័កនៃនិគ្រន្ថ។

និគ្គណ្ហន នបុ. [និ + គហ + ណ្ណ + យុ] កិ.សង្កត់សង្កិន, កិ.ផ្ទុញផ្ទាល់ រ. **និគ្គណ្ហិយតេតិ> និគ្គណ្ហនំ**។

និគ្គណ្ហន្ត គុ. [និ + គហ + ណ្ណ + អន្ត] កាលសង្កត់សង្កិន, កាលផ្ទុញផ្ទាល់, កាលទប់។

និគ្គណ្ហិតុកាម គុ. [និគ្គណ្ហិតុំ+កមិ+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីសង្កត់សង្កិន, ផ្ទុញផ្ទាល់។

និគ្គណ្ហិតុំ អ. [និ + គហ + ណ្ណ + ត-អា. + តុំ] ដើម្បីសង្កត់សង្កិន, ដើម្បីផ្ទុញផ្ទាល់។

និគ្គណ្ហិត្វា អ. [និ + គហ + ណ្ណ + ត-អា. + ត្វា] សង្កត់សង្កិនហើយ, ផ្ទុញផ្ទាល់ហើយ, ទប់ហើយ។

និគ្គណ្ហិស្សামি កិ. [និ + គហ + ណ្ណ + ត-អា. + ស្សាមិ-ភ.] នឹងសង្កត់សង្កិន, នឹងផ្ទុញផ្ទាល់។

និគ្គតិក គុ. [និ + គតិ + ក] អ្នកមានគតិមិនមាន, អ្នកមិនមានគតិ, រ. **ឆត្ថិ គតិ ឯតិស្សាតិ>និគ្គតិកា**។

និគ្គន្ថ គុ. [និ + គន្ថ] មានក្លិនមិនមាន, មិនមានក្លិន, ឥតក្លិន, រ. **ឆត្ថិ គន្ធោ អស្សាតិ >និគ្គន្ធំ**។

និគ្គយ្ហ អ. [និ + គហ + ត្វា] សង្កត់សង្កិនហើយ, ផ្ទុញផ្ទាល់ហើយ។

និគ្គយ្ហតិ កិ. [និ + គហ + យ + តិ-វ.] គឺ...សង្កត់សង្កិន, -ផ្ទុញផ្ទាល់។

និគ្គយ្ហមាន គុ. [និ + គហ + យ+ មាន] កាលសង្កត់សង្កិន, កាលផ្ទុញផ្ទាល់, កាលបង្ក្រាប។

និគ្គយ្ហវាទី បុ. [និគ្គយ្ហ + វទ + ណី] អ្នកពោលសង្កត់សង្កិន, អ្នកពោលផ្ទុញផ្ទាល់, វិ. **និគ្គយ្ហ ១ទតីតិ>និគ្គយ្ហវាទី**។ អ្នកមានកិ.ពោលសង្កត់សង្កិនជាប្រក្រតី, វិ. **និគ្គយ្ហ ១ទិតុំ សីលមស្សាតិ>និគ្គយ្ហវាទី**។

និគ្គហ បុ. [និ + គហ + អ] ការសង្កត់សង្កិន, អ្នកផ្ទុញផ្ទាល់ ។

និគ្គហការក បុ. [និគ្គហ + ករ + ណ្ឍ] អ្នកធ្វើនូវសេចក្តីសង្កត់សង្កិន, អ្នកធ្វើនូវ កិ.ផ្ទុញផ្ទាល់, វិ. **និគ្គហំ ១ករោតីតិ>និគ្គហការកោ**។

និគ្គហណ នបុ. [និ + គហ + យុ] កិ.សង្កត់សង្កិន, កិ.ផ្ទុញផ្ទាល់។

និគ្គហិត គុ. [និ + គហ + ត-អា. + ត] គឺ...សង្កត់សង្កិនហើយ, -ផ្ទុញផ្ទាល់ហើយ។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃ....គឺ....សង្កត់សង្កិនហើយ, -ផ្ទុញផ្ទាល់ហើយ។

និគ្គហេតុំ អ. [និ + គហ + ណ + តុំ] ដើម្បីសង្កត់សង្កិន, -ផ្ទុញផ្ទាល់។

និគ្គុណ្ឌី ឥ. ដើមគន្ធីស (ដូច**សិន្ធុវារ**) ។

និគ្ឆោស បុ. [និ + ឃុសិ + ណ] កិ.គឹកកង, សេចក្តីគឹកកង (គុ. ដែលរំពង, ដែលកងរំពង), វិ. **និគ្ឆោសនំ>និគ្ឆោសោ**។ សំឡេង (ដូច **សទ្ទោ**) ។

និគ្រោធ បុ. [និ + រុធ + ណ] ដើមនិគ្រោធ, ជ្រៃ, វិ. **អ១ោ១ាតំ រុន្ធតីតិ>និគ្រោ១ោ**។ អ.ន. បុ.ម្រ็ដណ្ណោះនិគ្រោធ។ -**ជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយម្រ็ដណ្ណោះនិគ្រោធ។ -**មហាវិហារ** បុ. និគ្រោធមហាវិហារ, មហាវិហារណ្ណោះនិគ្រោធ។ -**មិគរាជ** បុ. ស្តេចនៃម្រ็ដណ្ណោះនិគ្រោធ។ -**មូល** នបុ. ប្រទេសជាទីតាំងនៃដើមនិគ្រោធ, -នៃដើមជ្រៃ, គល់នៃដើមនិគ្រោធ, -នៃដើមជ្រៃ។

និយណ្ឍ បុ. និយណ្ឍសាស្ត្រគឺជាឈ្មោះគម្ពីរ១។

និយ៎ំសន្តី ឥ. [និ + ឃ៎ំសិ + អន្ត + ណ្ឍ] កាលជ្រៀតជ្រៅត, កាលត្រដុស, កាលកកិត។

និចិត គុ. កឡើង, សន្សំឡើង, ចម្រើនឡើង (ដូច **អ១ិត**) ។

និចុល បុ. ដើមរាំងអន្លក់ (ដូច **មុ១លិន្ទ**) ។

និច្ច គុ. ជានិច្ច, ទៀង, ទៀងទាត់។ -**ការ** បុ. កាលជានិច្ច, កាលដ៏ទៀង។ -**គិលាន** គុ. ឈឺជានិច្ច, ឈឺអស់កាលជានិច្ច។ -**ឧក្ខត្ត** គុ. មានឧក្ខត្តឫក្សជានិច្ច, មានឧក្ខត្តឫក្សអស់កាលជានិច្ច។ -**ប្បមត្ត** គុ. អ្នកប្រមាទជានិច្ច, អ្នកប្រមាទអស់កាលជានិច្ច។ -**ភត្ត** នបុ. ភត្តគឺបុគ្គលគប្បីឲ្យជានិច្ច។ -**ភត្តសលាកភត្តគិលានភត្តា** ទិ. គុ. (ភត្ត) មាននិច្ចភត្តនិងសលាកភត្តនិងគិលានភត្តជាដើម។

និច្ចម្ម គុ. [និ + ចម្ម] មានស្បែកមិនមាន, មិនមានស្បែក, ឥតស្បែក, វិ. **ឆត្ថិ ចម្មំ អស្សាតិ>និច្ចម្មំ**។

និច្ចយោ គុ. ចុះចិត្ត, ជឿស៊ប់ (ដូច **អធិមោក្ខ**), កាត់ក្រី (ដូច **និណ្ណយ**) ។

និច្ចល គុ. [និ + ចល] មានកិ.កម្រើកមិនមាន, មានកម្រើកមិនមាន, មិនកម្រើក, មិនញាប់ញ័រ (នឹងថ្ពល់), វិ. **ឆត្ថិ ចលោ អស្សាតិ> និច្ចលំ**។

និច្ចិត្ត គុ. [និ + ចិត្ត] មានចិត្តមិនមាន, មិនមានចិត្ត (ឥតចិត្ត), វិ. **ឆត្ថិ ចិត្តំ អស្សាតិ>និច្ចិត្តោ**។

និច្ឆយ បុ. [និ + ឆិទ + អ, ឥនៃឆិ>អ, ទ>យ] កិ.កាត់ដោយមិនសល់, កិ. កាត់, សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ, វិ. **និច្ឆយនំ>និច្ឆយោ**។

និច្ឆរតិ កិ. [និ + ឆរ + អ + តិ-រ.] បញ្ចេញ, ប្លែងចេញ, ផ្សាយចេញ។

និច្ឆារយមាន គុ. [និ+ ឆរ+ ណយ+មាន] កាលបញ្ចេញ, កាលប្លែងចេញ, កាលផ្សាយចេញ។

និច្ឆារេត្វា អ. [និ + ឆរ + ណេ + ត្វា] បញ្ចេញហើយ, ... ។

និច្ឆារេន្ត គុ. [និ + ឆរ + ណេ + អន្ត] កាលបញ្ចេញ, ... ។

និច្ឆិត គុ. កាត់ហើយ, ជម្រះហើយ, ទៀងទាត់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឆុ** សព្ទ។

និច្ឆិទ្ទ គុ. [និ + ឆិទ្ទ] មានប្រហោងមិនមាន, មិនមានប្រហោង, វិ. **ឆត្ថិ ឆិទ្ទំ អស្សាតិ >និច្ឆិទ្ទោ**។

និច្ឆេយ្យ កិ. [និ + ឆិទ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីកាត់ដោយមិនសល់, គប្បីកាត់, គប្បីវិនិច្ឆ័យ។

និជ បុ. ជារបស់ខ្លួន (ដូច **សក**) ។

និជ្ជរ បុ. ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **តិទស**) ។

និជ្ជលទេស បុ. ប្រទេសមិនមានទឹក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **មរុ**សព្ទ។

និជ្ជិដ្ឋ បុ. មាន់ព្រៃ (ដូច **ឱនកុក្កុដ**) ។

និជ្ជីវ គុ. [និ + ជីវ] មានជីវិតមិនមាន, មិនមានជីវិត, មិនមានជីព (ឥតជីវិត), វិ. **ន ជីវោ>និជ្ជីវោ , ឆត្ថិ ជីវោ អស្សាតិ ឱ>និជ្ជីវោ**។ -**ធម្ម** បុ. និជ្ជីវធម៌ (ធម៌មិនមានជីវិត) ។

និជ្ជរ បុ. ផ្លូវទឹកធ្លាក់, ការហូរទៅនៃទឹកក្នុងទីមានថ្មភ្នំជាដើម។
និជ្ជាន នបុ. ការក្រឡេកមើល (ដូច **អាលោកន**) ។
និជ្ជាឍយាម កិ. [និ+ឈ+ណាឍយ+ម-រ. ឬសត្យាម-ភ.] ញ្ជាំង....ឲ្យសម្លឹង, -ឲ្យពិនិត្យ, នឹងញ្ជាំង...ឲ្យជួយគិត, នឹងញ្ជាំងអ្នកណាឲ្យជួយគិត។
និជ្ជុរាចា ឥ. វាចាសៅហ្មងដល់ត្រចៀក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ផរុស** សព្ទ។
និជ្ជុរ គុ. រឹងរូស (ដូច **ផ**ក**ន្ធ**ល) ។
និដ ធា. **អញ្ញត្តសទ្ទេ និញ្ជតិ** "ចេញសំឡេងមិនច្បាស់" រុ. ។
និញ្ជ ធា. **សុទ្ធិយំ និញ្ជតិ បនិញ្ជតិ និញ្ជិត្វា បនិញ្ជិត្វា** "ម៉ត់ចត់, ស្អាត" ភូ. ។
និដ្ឋ ឥ. [និ + ឋា + ក្ត] កិ.តាំងនៅដោយមិនសល់, កិ.សម្រេច, សេចក្ដីចូលចិត្ត។ ទីបំផុត, ចប់ (ដូច **អវសាន**), បាត់, មិនឃើញ (ដូច **អទស្សន**) ។
និដ្ឋាបេត្វា អ. [និ + ឋា + ណាបេ + ត្វា] ញ្ជាំង...ឲ្យសម្រេចហើយ, ឲ្យចូលចិត្តហើយ, ឲ្យចប់ហើយ, បញ្ចប់ហើយ។
និដ្ឋាបេសិ កិ. [និ + ឋា + ណាបេ + ណ្ឌ-អជ្ជ. + ស-អា.] ញ្ជាំង...ឲ្យសម្រេចហើយ, ឲ្យចូលចិត្តហើយ, ឲ្យចប់ហើយ, បញ្ចប់ហើយ។
និដ្ឋាបេស្សាមិ កិ. [និ + ឋា + ណាបេ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ្ជាំង...ឲ្យសម្រេច, នឹងឲ្យចូលចិត្ត, នឹងឲ្យចប់, នឹងបញ្ចប់។
និដ្ឋិត គុ. [និ + ឋា + ត-អា. + ត] តាំងនៅដោយមិនសល់, សម្រេចហើយ, ចប់ហើយ។ -**ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃនៃ....នោះសម្រេចហើយ។
និដ្ឋិតានិដ្ឋិតភាវ បុ. [និដ្ឋិតានិដ្ឋិត + ភាវ] ភាវៈនៃ.... នោះជា...សម្រេចហើយនិងមិនទាន់សម្រេចហើយ។ <**និដ្ឋិត** + **អនិដ្ឋិត**។
និដ្ឋុភ ធា. **ឧបនេ និដ្ឋុភតិ នុដ្ឋុភតិ នុដ្ឋហតិ** "ស្ពោះ, ព្ងួស, ខាក, ស្ពោះ" ភូ. ។ (និ+ឋីវ, និ>នុ, ឋី>ឋ្ឋ>ភ ឬហ -បា.អ.) ។
និណ្ណយ បុ. សេចក្ដីចូលចិត្តមាំ (ដូច **និ**ច្ច**យ**) ។
និតម្ព បុ. ត្រគាក, ចង្កេះ, ជំនីភ្នំ, លាតភ្នំ, ជ្រោះភ្នំ (ដូច **ក**ដ**ក**) ។
និតម្ម ធា. **កិលមនេ និតម្ហតិ** "លំបាក, ហត់នឿយ" ភូ. ឬទិ. ។ អា. **ហទយំ ទយ្ហតេ និតម្ហាមិ** "បេះដូងត្រូវក្ដៅក្រហាយខ្ញុំក៏លំបាកដែរ -ស. ។
និត្ថ គុ. [និ + ត្ថ] មានស្បែកមិនមាន, មិនមានស្បែក (ឥតស្បែក), វិ. **ន**ត្ថិ **ត**ចោ **អ**ស្ស**ាតិ**>**និ**ត្ថ**ំ**។
និត្ថណ្ហ គុ. [និ + ត**ណ្ហ**ា] អ្នកមានតណ្ហាមិនមាន, អ្នកមិនមានតណ្ហា, វិ. **ន**ត្ថិ **ត**ណ្ហ**ា ឯ**ត**ស្ស**ាតិ>**និ**ត្ថ**ណ្ហ**ា**។ អ្នកមានតណ្ហាចេញ

ហើយ, វិ. **និក្ខន្តា តណ្ហា យស្ស សោ>និត្តណ្ហោ**។ ប្រើជា **និតណ្ហោ** ក៏បាន។

និត្តណ្ហតាវ បុ. [និត្តណ្ហ + ភាវ] ភាវៈនៃ...នោះជាអ្នកមិនមានតណ្ហា, -ជាអ្នកមានតណ្ហាចេញហើយ។

និត្តល គុ. មូល (ដូច **ឫជ្ជ**) ។

និត្ថរិតព្ព គុ. [និ+ថរ + ត-អា. + តព្ព] គឺ...គប្បីរើចេញ, ...គប្បីរលាស់ចេញ, -គប្បីដកចេញ។

និត្ថរិតុំ អ. [និ + ថរ + ត-អា. + តុំ] ដើម្បីរើចេញ, -រលាស់ចេញ។

និត្ថារេតុំ អ. [និ+ថរ+ណេ+តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង....ឲ្យរើចេញ, -ឲ្យរលាស់ចេញ។

និត្ថិន្ន គុ. [និ + ថរ + ត, ត>ឥន្ន, លុបរ] រើចេញហើយ, ដកចេញហើយ, រលាស់ចេញហើយ។

និត្ថុនន្ត គុ. [និ + ថុ + នា + អន្ត] កាលថ្ងូរ, កាលគ្ងូញ, កាលគ្ងូញត្អែរ (ដកដង្ហើមធំ) ។

និទឃ ធា. **និទម្ឃនេ និទម្ឃតិ និទម្ឃកោ និទម្ឃិតំ** "បេះ, រើស, កេះ, ក្ដិច" ចុ. ។ អា. **បុរិសោ ឥមិសីសំ និទម្ឃតិ** "បុរសក្ដិចឬបូតក្ងរស្រូវ" ។ **រុក្ខបត្តំ និទម្ឃតិ** "គេបេះស្លឹកឈើ" -**ស**. ។

និទស្សន នបុ. ការសម្ដែងចេញ (ដូច**ឧបោគ្ឆ្ឍ**) ។

និទហន្តិ កិ. [និ+ធា+អ+អន្តិ-រ.] តាំងទុក, ដាក់ទុក, តម្កល់ទុក, កប់ទុក។

និទហិតុំ អ. [និ + ធា + ត-អា. + តុំ] ដើម្បីកប់ទុក , ... ។

និទហិត្វា អ. [និ + ធា + ត-អា. + ត្វា] កប់ទុកហើយ, តម្កល់ទុកហើយ, ... ។

និទាឃ បុ. រដូវក្ដៅ, ក្ដៅ (ដូច **ឧណ្ហ**), ញើស (ដូច **សេទជ**) ។

និទាន នបុ. [និ + ទា + យុ] និទាន, ហេតុជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល, វិ. **និទេតិ ផលមេតេនាតិ>និទានំ**។ ម្យ៉ាងទៀតហេតុជាដែនប្រគល់ឲ្យនូវផលឬហេតុជាដែនប្រព្រឹត្តទៅនៃផល, វិ. **និទេតិ បវត្តតិ ផលំ ឯតស្ម្ហា ការណាតោតិ វា> និទានំ**។ ហេតុ (ដូច **បតវ**) ។

និទ្ធិកា ឥ. ត្រប់ស្មោញ (ដូច **ញ្ជ្ជ**) ។

និទ្ធរ គុ. [និ + ទរ] អ្នកមានសេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយមិនមាន, វិ. **ឆត្ថិ ទរ ឯតស្សាតិ >និទ្ធរោ**។

និទ្ធា ឥ. [និ + ទា + អ + អា-ឥ.] កិ.ដេកលក់, វិ. **និទ្ធាយនំ>និទ្ធា**។

និទ្ធាយតិ កិ. [និ ទ្ធ + អាយ + តិ-រ.] ប្រព្រឹត្តលក់, ប្រព្រឹត្តិដេកលក់។

និទ្ធាយន នបុ. [និ ទ្ធ + អាយ + យុ ឬ និ + ទា + យុ] កិ.ប្រព្រឹត្តដេកលក់, កិ. ដេកលក់, វិ. **និទ្ធាយតិ និទ្ធាយនំ**។ -**ការ** បុ. កាលជាទី

ប្រព្រឹត្តដេកលក់។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃកិ.ប្រព្រឹត្តិលក់, ភាវ:នៃកិ.ដេកលក់, ភាវ:គឺកិ.ប្រព្រឹត្តិលក់, ភាវ:គឺកិ.ដេកលក់។ -**សីល** គុ. មានកិ.ប្រព្រឹត្តលក់ជាប្រក្រតី, មានកិ.ដេកលក់ជាប្រក្រតី, វិ. **និទ្ទាយនំ សីលមស្សាតិ>និទ្ទាយនសីលោ**។

និទ្ទាយន្ត គុ. [និ ទ្ទ + អាយ + អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តលក់, កំពុងដេកលក់។

និទ្ទាយមាន គុ. [និ ទ្ទ + អាយ + មាន] កាលប្រព្រឹត្តលក់, កំពុងដេកលក់។

និទ្ទាយសិ កិ. [និ + ទា + យ + សិ-រ] ដេកលក់។

និទ្ទាយិតព្ព គុ. [និ + ទា + យ + ឥ-អា. + តព្ព] គឺ....គប្បីដេកលក់។

និទ្ទាយិតា ឥ. [និ ទ្ទាយី+តា] ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកដេកលក់ ឬភាវ:នៃអ្នកមានកិ.ដេកលក់ជាប្រក្រតី, វិ. **និទ្ទាយតីតិ>និទ្ទាយី, និទ្ទាយិតុំ សីលមស្សាតិ ១>និទ្ទាយី, និទ្ទាយិនោ ភាវោ>និទ្ទាយិតា**។

និទ្ទាយិត្វា អ. [និ + ទា + យ + ឥ-អា. + ត្វា] ដេកលក់ហើយ, ប្រព្រឹត្តដេកលក់ហើយ។

និទ្ទាយិស្សតិ កិ. [និ + ទា + យ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងដេកលក់។

និទ្ទាលុ គុ. អ្នកមានសេចក្តីលក់ច្រើន (ដូច **និទ្ទាសីល**) ។

និទ្ទាវស បុ. [និ ទ្ទា + វស] អំណាចនៃកិ.ដេកលក់។

និទ្ទាសីល គុ. អ្នកមានសេចក្តីលក់ជាប្រក្រតី (ដូច **និទ្ទាលុ**) ។

និទ្ទិសន្ត គុ. [និ + ទិ សិ + អ + អន្ត] កាលសម្តែងចេញ, កំពុងសម្តែង។

និទ្ទុក្ខ គុ. [និ+ទុក្ខ] អ្នកមានទុក្ខមិនមាន, អ្នកមិនមានទុក្ខ, អ្នកឥតទុក្ខ, វិ. **នត្ថិ ទុក្ខំ ឯតស្សាតិ>និទ្ទុក្ខោ**។

និទ្ធូបគត គុ. [និ ទ្ធា + ឧបគត] ចូលទៅដល់នូវកិ.ដេកលក់។

និទ្ទោស គុ. [និ + ទោស] មានទោសមិនមាន, មិនមានទោស, វិ. **នត្ថិ ទោសោ ឯតស្សាតិ>និទ្ទោសោ**។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ.. ជាអ្នកមិនមានទោស។

និទ្ធនភាវ បុ. [និ ទ្ធន + ភាវ] ភាវ:នៃ.....ជាអ្នកមិនមានទ្រព្យ, វិ. **នត្ថិ ធនមស្សាតិ> និទ្ធនោ, និទ្ធនស្ស ភាវោ>និទ្ធនភាវោ**។

និទ្ធន គុ. អ្នកទ័លក្រ (ដូច **ទីន**) ។

និទ្ធន្តមល គុ. [និ ទ្ធ + មល] អ្នកមានមន្ទិលកម្ចាត់ចេញហើយ, -ខ្ជាត់ចេញហើយ, វិ. **និទ្ធន្តំ មលំ យេន សោ>និទ្ធន្តមលោ**។

និទ្ធមេ កិ. [និ + ធ ម + អ + ឯ យ-ស.] គប្បីកម្ចាត់បង់, -កម្ចាត់ចេញ។

និទ្ធមេយ្យ កិ. [និ + ធ ម + អ + ឯ យ-ស.] គប្បីកម្ចាត់បង់, -កម្ចាត់ចេញ។

និនិ ធា. **ឧ្ឆាសន្ធិកវីសេសុ និ ឧតិ ឧ ឧ ឧ

និធន ឬ. សេចក្តីស្លាប់ (ដូច **ចវន**) ។
និធាន នឬ. [និ + ធា + យុ] កិ.តាំងទុក, កិ.តម្កល់ទុក, កិ.កប់ទុក។
និធានវសេស គុ. [និធាន + អវសេស] ដ៏សេសចុះចាកស្រូវដែលកប់ទុក។
និធាយ អ. [និ + ធា + ត្វា] តាំងទុកហើយ, តម្កល់ទុកហើយ, ដាក់ចុះហើយ, កប់ទុកហើយ។
និធិ ឥ. [និ + ធា + ឥ] សម្បត្តិគឺបុគ្គលគប្បីកប់ទុក (កំណប់ទ្រព្យ), វ. **និធេតព្វាតិ** >**និធិ**។
និធិកុម្ភី ឥ. [និធិ + កុម្ភី] ឆ្នាំងនៃកំណប់ទ្រព្យ, ឆ្នាំងដ៏ពេញដោយកំណប់ទ្រព្យ, ឆ្នាំងដ៏ពេញដោយទ្រព្យគឺបុគ្គលគប្បីកប់ទុក, វ. **និធិយា ឃ្ងរ កុម្ភី**>**និធិកុម្ភី**។
និធិដ្ឋាន នឬ. [និធិ + ឋាន] ទីនៃកំណប់ទ្រព្យ, ទីជាទីតាំងនៃកំណប់ទ្រព្យ, កន្លែងនៃកំណប់ទ្រព្យ, កន្លែងនៃទ្រព្យគឺបុគ្គលគប្បីកប់ទុក។
និធេមិ កិ. [និ + ធា + អ + មិ-វ.] កប់ទុក, តម្កល់ទុក។
និនទ ឬ. សំឡេង (ដូច **រវ**) ។
និនាទ ឬ. សំឡេង (ដូច **និគ្ឆោស**) ។
និន្ទការណា នឬ. [និន្ទ + ការណ] ហេតុនៃសេចក្តីនិន្ទា, -នៃសេចក្តីតិះដៀល។
និន្ទន នឬ. [និន្ទ + យុ] សេចក្តីនិន្ទា, សេចក្តីតិះដៀល។
និន្ទន្ត គុ. [និន្ទ + អន្ត] កាលនិន្ទា, កាលតិះដៀល។
និន្ទន្តិ កិ. [និន្ទ + អ + អន្តិ-វ.] និន្ទា, តិះដៀល។
និន្ទា ឥ. [និន្ទ + អ + អា-ឥ.] សេចក្តីនិន្ទា, សេចក្តីតិះដៀល។ ការពោលទោស (ដូច **អបវាទ**) ។
និន្ទាបសំសា ឥ. [និន្ទា + បសំសា] សេចក្តីតិះដៀលនិងសេចក្តីសរសើរ។
និន្ទិ កិ. [និន្ទ + អ + ណ្យ-អជ្ជ.] និន្ទាហើយ, -តិះដៀលហើយ។
និន្ទិត គុ. [និន្ទ + ឥ-អា. + ត] គឺ...និន្ទាហើយ, -តិះដៀលហើយ។
និន្ទិតុំ អ. [និន្ទ + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីនិន្ទា, ដើម្បីតិះដៀល។
និន្ទ **កុច្ឆាយំ និន្ទតិ និន្ទា និន្ទិតោ** "តិះដៀល, រិះគន់" ភ្ជ. ។ សព្ទជាវេចន:នៃ**និន្ទា** គឺ **អវណ្ណា អគុណោ និន្ទា គរហា អយសោ អសិលោកោ អកិត្តិ អសិលាឃា អត្ថុតិ** -ស. ។
និន្ទគា ឥ. ស្ទឹង (ដូច**សវន្តី**) ។
និន្ទដ្ឋាន នឬ. [និន្ទ + ឋាន] ទីដ៏ទាប,ទីទំនាប (**និន្ទ**<និ + មន + ណ) ។
និន្ទហុត នឬ. ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ៣៥។
និន្ទេជ ឬ. ជាងជ្រលក់ (ដូច **រជ**) ។

និន្ន គុ. ជ្រៅ (ដូច **ភន្តីរ**) ។

និបក គុ. [និ + បា + ណ្ម] អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរក្សានូវខ្លួន (អ្នកមានប្រាជ្ញា, អ្នកមានប្រាជ្ញាចាស់) វិ. **អត្តានំ និបាតិ រក្ខតីតិ**>**និបកោ**, **និបកោ យស្ស អត្ថីតិ** >**និបកោ**។ ម្យ៉ាងទៀត **និបក**<និ + ប ច+អ = អ្នកមានប្រាជ្ញាញ៉ាំងកុសលធម៌ឲ្យឆ្ពិនដោយមិនសល់, -ឲ្យចាស់ក្លាដោយមិនសល់, វិ. **និស្សេសតោ បាចេតិ កុសលធម្មេតិ**>**និបកោ**។ ប្រើជា **ឦបកោ** ក៏បាន។

និបច្ចវាទី បុ. [និបច្ច + វទ + ណី] អ្នកពោលតិះដៀល, អ្នកមានកិ.ពោលតិះដៀលជាប្រក្រតី, វិ. **និបច្ច ១ទិតុំ សីលមស្សាតិ**>**និបច្ចវាទី**។

និបជ្ជ កិ. [និ+បទ+យ+ហិ-ប., ផ្លាស់ទ + យ>ជ្ជ, លុបហិ-ប.] ចូរដេក។

និបជ្ជតិ កិ. [និ + បទ + យ + តិ-វ.] ដេក។

និបជ្ជន នបុ. [និ + បទ + យ + យុ] កិ.ដេកឬជាទីដេក, វិ. **និបជ្ជិយតេតិ**> **និបជ្ជនំ**, **និបជ្ជតិ ឯត្ថាតិ ១ា**>**និបជ្ជនំ**។ -**កាល** បុ. កាលនៃកិ.ដេក, កាលជាទីដេក។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីដេក។ -**មញ្ច** បុ. គ្រែជាទីដេក។ -**ឱកាស** បុ. ឱកាសជាទីដេក។

និបជ្ជន្ត គុ. [និ + បទ + យ + អន្ត] កាលដេក, កំពុងដេក។

និបជ្ជមាន គុ. [និ + បទ + យ + មាន] កាលដេក, កំពុងដេក។

និបជ្ជាបិត គុ. [និ + បទ + យ + ណាបេ + ត-អា. + ត] គឺ....ឲ្យដេកហើយ, គឺ...ញ៉ាំង...ឲ្យដេកហើយ។ -**ភាព** បុ. ភាវៈនៃ...នោះជាអ្នកគឺ....ឲ្យដេកហើយ។

និបជ្ជាបេត្វា អ. [និ + បទ + យ + ណាបេ + ត្វា] ឲ្យដេកហើយ, ញ៉ាំង....ឲ្យដេកហើយ, ផ្តេកហើយ។

និបជ្ជិតព្ព គុ. [និ + បទ + យ + ត-អា. + តព្ព] គឺ...គប្បីដេក, -ត្រូវដេក។

និបថ បុ. សេចក្តីឆ្លាសក្នុងការប្រដៅ (ដូច **ចាថ**) ។

និបតតិ កិ. [និ + បត + អ + តិ-វ.] ធ្លាក់ទៅដោយមិនសល់, ធ្លាក់ចុះ, ដួលចុះ, រលំ។

និបតនសីល គុ. [និបតន + សីល] មានកិ.ធ្លាក់ចុះជាប្រក្រតី, វិ. **និបតនំ សីលមស្សាតិ** >**និបតនសីលោ**។

និបតន្តិ កិ. [និ + បត + អ + អន្តិ-វ.] ធ្លាក់ទៅដោយមិនសល់, ធ្លាក់ចុះ, ដួលចុះ។

និបតិត្វា អ. [និ + បត + ត-អា. + ត្វា] ធ្លាក់ចុះហើយ, ក្រាបចុះហើយ, លុតចុះហើយ។

និបន្ន គុ [និ+បទ+ត, ត>អន្ន, លុបទ] ដេកហើយ, កំពុងដេក។ -**ដ្ឋាន** នបុ.

ទីនៃ....ដេកហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកដេកហើយ។ -**មញ្ចកោដិ** ឥ. ទីបំផុតនៃគ្រែនៃ...ដេកហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែដេកហើយ។

និបន្នាការ បុ. [និបន្ន + អាការ] អាការនៃ....នោះជាអ្នកដេកហើយ, អាការដែលដេកហើយ។

និបាឋ បុ. សេចក្តីឆ្លាសក្នុងការប្រដៅ (ដូច**បាឋ**) ។

និបាត បុ. [និ+បត+ណ] កិ.ធ្លាក់ចុះ, កិ.ស្រក់ចុះ, កិ.ក្រាបចុះ, ជានិបាត។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែជានិបាត។ អព្យយសព្ទមានអក្ខរៈជាដើម ។

និបាតនសីល គុ [និបាតន + សីល] មានកិ.ធ្លាក់ចុះដោយមិនសល់ជាប្រក្រតី, មានកិ.ញ៉ាំង...ឲ្យធ្លាក់ចុះជាប្រក្រតី។

និបាតិត គុ. [និ + បត + ឥ-អា. + ត] គឺ...ធ្លាក់ចុះហើយ, គឺ...ឲ្យធ្លាក់ចុះ។

និបាន នបុ. កន្លែងសត្វផឹកទឹកក្បែរស្រះ (ដូច **អាហាវ**) ។

និបុណ គុ. [និ + បុ + យុ] ល្អិត, ដ៏ល្អិត, ដែលបណ្ឌិតជម្រះហើយដោយមិនសល់ (ច្បាប់ខ្លះថា<និ + បុណ + អ) ។ អ្នកមានថ្វីដៃ, អ្នកល្អិត, អ្នកឆ្លាស (ដូច **បណ្ឌ**), ព្រះនិព្វាន ។

និប្ផ្ក គុ. ចាស់ក្លា (ដូច **ឋបិត**) ។

និប្ផច្ចយ គុ. [និ + បច្ចយ] មានបុគ្គលជាបច្ច័យមិនមាន, មានបុគ្គលជាដែនអាស្រ័យប្រព្រឹត្តទៅមិនមាន, មានបុគ្គលជាទីពឹងមិនមាន, វិ. **នត្ថិ បច្ចយោ ឯតស្សាតិ>និប្ផច្ចយោ**។

និប្ផជ្ជិស្សតិ កិ. [និ + បទ + យ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងដល់ដោយមិនសល់, នឹងសម្រេច។

និប្ផញ្ញ គុ. [និ + បញ្ញា] អ្នកមានបញ្ញាមិនមាន, អ្នកឥតបញ្ញា, វិ. **នត្ថិ បញ្ញា ឯតស្សាតិ>និប្ផញ្ញោ**។

និប្ផបញ្ច គុ. [និ+បបញ្ច] មានធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យយឺតយូរមិនមាន, មានធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យយឺតយូរចេញហើយ, មានដំណើរយឺតយូរមិនមាន, វិ. **នត្ថិ បបញ្ចោ ឯតស្សាតិ>និប្ផបញ្ចោ**។ -**ភាវបត្ថនា** ឥ. សេចក្តីប្រាថ្នានូវភាវៈនៃ....ជាអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យយឺតយូរមិនមាន។

និប្ផភ គុ. [និ + បភា] មានរស្មីមិនមាន, មានពន្លឺមិនមាន, មានពន្លឺចេញហើយ, វិ. **នត្ថិ បភា ឯតេសន្តិ>និប្ផភា**។

និប្ផាប គុ. [និ + បាប] មានបាបមិនមាន, មានបាបចេញហើយ។

និប្ផាវ បុ. ការអុមឬរោយ (អង្ការជាដើម) (ដូច **ឋាវន**) ។

និប្ពីឡិត គុ. [និ + បីឡ + ឥ-អា. + ត] គឺ....បៀតបៀនហើយ, -បៀតបៀនហើយដោយមិនសល់, គឺ...បង្ខំហើយ។

និប្បីឡ្ឍិយមាន គុ. [និ + បីឡ + ឥ-អា. + មាន] គឺ....កាលបៀតបៀន, គឺ...កាលទទួច, គឺ...កាលបន្ទំ, គឺ...កាលត្បៀត, គឺ...កាលគាបឬកាលគៀប។

និច្ឆជ្ជិស្សតិ កិ. [និ + ផទ + យ + ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ] នឹងសម្រេច។

និច្ឆត្តិ ឥ. [និ + ផទ + តិ] កិ.សម្រេច, សេចក្តីសម្រេច។

និច្ឆន្ន គុ. [និ + ផទ + ត] សម្រេចហើយ។ -**ត្តា** ឥ. ព្រោះភាវៈនៃ....ជា...សម្រេចហើយ។ -**សម្បត្តិ** គុ. អ្នកមានសម្បត្តិសម្រេចហើយ។

និច្ឆលិត គុ. [និ + ផលិ + ឥ-អា. + ត] គឺ...ជាន់ខ្ទេចហើយ, -កម្ទេចហើយ, -ទម្លាយចេញហើយ, បំបែកចេញហើយ។

និច្ឆាទនកម្ម នបុં. [និច្ឆាទន+កម្ម] កម្មគឺកិ.ញ្ជាំង...ឲ្យសម្រេច, កម្មគឺកិ.សម្រេច។

និច្ឆាទេតិ កិ. [និ + ផទ + ណ + តិ-រ.] ញ្ជាំង...ឲ្យសម្រេច, ឲ្យសម្រេច។

និច្ឆាទេតុំ អ. [និ + ផទ + ណ + តុំ] ដើម្បីញ្ជាំង....ឲ្យសម្រេច, ដើម្បីឲ្យសម្រេច, រ៉ាកិ.ញ្ជាំង...ឲ្យសម្រេច។

និពន្ធ គុ. [និ + ពន្ធ] ជាប់មិនដាច់, ជាប់ជានិច្ច, រ៉ា. **និច្ចពន្ធនំ>និពន្ធំ**។ -**ឧបដ្ឋាក** បុં. អ្នកបម្រើជាប់ជានិច្ច។

និពន្ធន នបុំ. ហេតុ, មូល, កំហែង។

និព្ភយ គុ. [និ + ភយ] មានភ័យមិនមាន, មិនមានភ័យ។

និព្ភោគ បុំ. [និ + ភោគ] មានភោគៈមិនមាន, មិនមានភោគៈ។

និព្យាបារដ្ឋិតិ ឥ. ការតាំងនៅនៃជីវិតដោយមិនយូរ សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ខណ** សព្ទ ។

និព្ពត្ត គុ. [និ + បទ + ត, ផ្លាស់ប>ព>ព្ទលុបទ, ត>ត្ត] កើតហើយ, ដែលកើតហើយ។ -**ក្ខណ** បុំ. ខណៈនៃ...កើតហើយ។ -**ដ្ឋានកថា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលប្រារព្ធនូវទីនៃ...កើតហើយ, វាចាជាហេតុពោលប្រារព្ធនូវទីនៃ...កើតហើយ។ -**កាល** បុំ. កាលនៃ...កើតហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីនៃ....កើតហើយ, កន្លែងនៃ....កើតហើយ។ -**ត្តា** ឥ. ព្រោះភាវៈនៃ...ជាអ្នកកើតហើយ។ -**និព្ពត្ត-ដ្ឋាន** នបុំ. ទីនៃខ្លួនកើតហើយៗ, ទីនៃ....កើតហើយៗ។ -**ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃ....នោះជាអ្នកកើតហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែកើតហើយ,ហេតុគ្រាន់តែកើតហើយ។

និព្ពត្តតិ កិ. [និ + បទ + អ + តិ-រ.] កើត។

និព្ពត្តតុ កិ. [និ + បទ + អ + តុ-ប.] ចូរកើត។

និព្ពត្តន នបុំ. [និ + បទ + យុ] កិ.កើត ឬ កិ.ញ្ជាំង..ឲ្យកើត, រ៉ា. **និព្ពត្តិយតេ>និព្ពត្តនំ**។ -**សមត្ថ** គុ. អាចក្នុងកិ.កើត។ -**អត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.កើត។

និព្វត្តនាវកាស បុ. [និព្វត្តន + អវកាស] ឱកាសជាទីកើត, ឱកាសនៃកិ.កើត។

និព្វត្តនុបាយ បុ. [និព្វត្តន + ឧបាយ] ឧបាយនៃកិ.កើត, ឧបាយជាទីកើត។

និព្វត្តាបេតិ កិ. [និ + បទ + ណាបេ + តិ-វ.] ញ្ចុំង...ឲ្យកើត, ឲ្យកើត។

និព្វត្តិ កិ. [និ + បទ + អ + ណ្ឌ-អជ្ជ.] កើតហើយ។

និព្វត្តិ ឥ. [និ + បទ + តិ] កិ.កើត, វិ. **និព្វត្តនំ>និព្វត្តិ**, **និប្ផជ្ជនំ ឥ>និព្វត្តិ**។

និព្វត្តិតុកាម គុ. [និព្វត្តិតុំ+កមិ+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីកើត, វិ. **និព្វត្តិតុំ កាមេតីតិ>និព្វត្តិតុកាមោ**។

និព្វត្តិស្សតិ កិ. [និ +បទ + អ + ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងកើត។

និព្វត្តឺសុ កិ. [និ + បទ + អ + ឧ-អជ្ជ.] កើតហើយ។

និព្វត្តេតុំ អ. [និ+បទ+ណេ+តុំ] ដើម្បីញ្ចុំង....ឲ្យកើត, រឺកិ.ញ្ចុំង....ឲ្យកើត។

និព្វត្តេត្វា អ. [និ + បទ + ណេ +ត្វា] ញ្ចុំង...ឲ្យកើតហើយ, ឲ្យកើតហើយ។

និព្វត្តេយ្យ កិ. [និ + បទ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីកើត។

និព្វន្ធិ កិ. [និ+ពន្ធ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ចងហើយ, ត្រៃបែងហើយ, ទទួចហើយ។

និព្វន គុ. [និ + វន] មានកិលេសដូចជាព្រៃមិនមាន។

និព្វនដ្ឋ គុ. [និព្វន+ឋា] មានកិលេសដូចជាដើមឈើដ៏តាំងនៅក្នុងព្រៃមិនមាន, មានកិលេសដូចជាឈើដែលស្ថិតនៅក្នុងព្រៃមិនមាន។

និព្វាន នបុ. [និ + វា + យុ] ធម្មជាតដែលចេញចាកតណ្ហាឬធម្មជាតជាគ្រឿងរលត់នៃទុក្ខ (និព្វាន), វិ. **ឋានកោ និក្ខន្តំ>និព្វានំ** , **និព្វាតិ ឯតេនាតិ ឥ>និព្វានំ**។ -**គមន** នបុ. ជាគ្រឿងដល់នូវនិព្វាន, ជាទីទៅកាន់និព្វាន។ -**គាមិនី** ឥ. មានកិ.ញ្ចុំង....ឲ្យដល់នូវនិព្វាន, ជាគ្រឿងដល់នូវនិព្វាន, ញ្ចុំងអ្នកប្រព្រឹត្តឲ្យដល់នូវនិព្វាន។ -**គាមិនីបដិបទា** ឥ. សេចក្ដីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់និព្វាន, សេចក្ដីប្រតិបត្តិជាគ្រឿងដល់នូវនិព្វាន, សេចក្ដីប្រតិបត្តិជាគ្រឿងញ្ចុំងសត្វឲ្យដល់នូវនិព្វាន។ -**គាមិមគ្គ** បុ. ផ្លូវជាគ្រឿងដល់នូវនិព្វាន, ផ្លូវជាទីទៅកាន់និព្វាន, ផ្លូវដ៏ញ្ចុំង....ឲ្យដល់នូវនិព្វាន។ -**គាមី** គុ. មានកិ.ញ្ចុំង....ឲ្យដល់នូវនិព្វាន។ -**អជ្ឈាសយ** គុ. អ្នកមានអធ្យាស្រ័យក្នុងនិព្វាន, អ្នកមានអធ្យាស្រ័យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រះនិព្វាន។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីគឺព្រះនិព្វាន, ទីជាទីញ្ចុំងទុក្ខឲ្យរលត់។ -**ថល**នបុ. ទីគោកគឺព្រះនិព្វាន។ -**ទិសា** ឥ. ទិសគឺព្រះនិព្វាន។ -**ធាតុ** ឥ. ធាតុគឺព្រះនិព្វាន។ -**ឃ្ដិសំយុត្ត** គុ. ប្រកបព្រមចំពោះដោយព្រះ

និព្វាន។ -**ចារគវេសី** បុ. អ្នកស្វែងរកនូវត្រើយគឺព្រះនិព្វាន។ -**សនិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយព្រះនិព្វាន។ -**សន្តិក** នបុ. សម្ងាត់នៃព្រះនិព្វាន, ទីជិតនៃព្រះនិព្វាន។ -**សម្បត្តិ** ឥ. សម្បត្តិគឺព្រះនិព្វាន។ -**សំវត្តនិក** គុ. ប្រកបក្នុងកិ.ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីព្រះនិព្វាន, មានកិ.ញ្ជាំងសត្វឲ្យប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីព្រះនិព្វាន។ -**សុខសនិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសុខគឺព្រះនិព្វាន។ -**ឋេម** គុ. មានព្រះនិព្វានជាយ៉ាងក្រៃលែង។ -**សំខាត** គុ. ពោលគឺព្រះនិព្វាន, គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាព្រះនិព្វាន, គឺព្រះនិព្វាន។

និព្វាបន នបុ. [និ + វា + ណាបេ + យុ] កិ.ញ្ជាំង.....ឲ្យរលត់, វិ. **និព្វាបិយតេ តិ> និព្វាបនំ**។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ញ្ជាំងឲ្យ....រលត់។

និព្វាបយេ កិ. [និ + វា + ណាបយ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ្ជាំង....ឲ្យរលត់។

និព្វាបេតុំ អ. [និ + វា + ណាបេ + តុំ] ដើម្បីញ្ជាំង....ឲ្យរលត់។

និព្វាបេត្វា អ. [និ + វា + ណាបេ + ត្វា] ញ្ជាំង...ឲ្យរលត់។

និព្វាបេថ កិ. [និ + វា + ណាបេ + ថ-ប.] ចូរញ្ជាំង....ឲ្យរលត់។

និព្វាយន្តិ កិ. [និ + វា + ណយ + អន្តិ-រ.] រលត់, និព្វាន។

និព្វិការ គុ. [និ + វិការ] មានវិការ:មិនមាន, មិនមានវិការ:, កិ.មិនមាននៃវិការ:, វិ. **ឆត្ថ ឥ ១ ១ ១

និព្វីរិយ គុ. [និ + វីរិយ] មានព្យាយាមមិនមាន, មិនមានព្យាយាម, វិ. **ឆត្ថិ ឥ**ីរ**ិ**យ**ម- ស្សាតិ>និ**ព្វ**ីរ**ិ**យ**ោ**។

និព្ព**ិ**ស**េ**ឥ**ន** គុ. [និ + ឱ**ិ**ស**េ**ន] មានកិ.ស**េ**ពខ**ុ**ស**ិ**ន**ិ**ន**ម**ាន, ម**ិ**ន**ម**ានកិ.ស**េ**ពខ**ុ**ស (ម**ិ**ន**ម**ានពុ**ត**ត**្ប**ុ**ត**), ឱ. **ឆ**ត**្ថ**ិ **ឥ**ិ**ស**េ**ឥ**ន**ំ ឯ**ត**ស**្ស**ាតិ>និ**ព**ិ**ស**េ**ឥ**ន**ោ**។ ម**ា**ន**ក**ិ.ស**េ**ពខ**ុ**ស**ន**ាំ**ចេ**ញ**ហ**ើ**យ, ឱ. **ន**ីត**ំ ឥ**ិ**ស**េ**ឥ**ន**ំ **យ**េ**ន ស**ោ>**ន**ិ**ព**ិ**ស**េ**ឥ**ន**ោ**។ -**ភ**ាឥ ប**ុ**ំ. ភ**ា**ព:ន**ៃ....ជ**ា**អ**្**ក**ម**ាន**ក**ិ.ស**េ**ពខ**ុ**ស**ម**ិ**ន**ម**ាន**។

និព**ុ**ត** គ**ុ**. [និ+ឱ**ា**+ត] ** ** **

និមិនេយ្យ កិ. [និ + មា + នា + ឯយ្យ-ស.] គប្បីរាប់រក, គប្បីរាប់អាន។

និមុគ្គ គុ. [និ + មុជ + អឫត] មុជចុះហើយ, ជ្រមុជចុះហើយ, លិចចុះហើយ។ ប្រើជា **និម្មុគ្គ**ក៏បាន។

និមុជ្ជន្ត គុ. [និ + មុជ + យ + អន្ត] កាលមុជចុះ, កាលជ្រមុជចុះ។

និមុជ្ជាបេតិ កិ. [និ + មុជ + យ + ណាបេ + តិ-វ.] ញ្ចុំង....ឲ្យមុជចុះ។

និមុជ្ជិត្វា អ. [និ+មុជ+យ+ឥ-អា.+ ត្វា] មុជចុះហើយ, ជ្រមុជចុះហើយ។

និមុជ្ជឺសុ កិ. [និ + មុជ + យ + ឧ-អជ្ជ.] មុជចុះហើយ, ជ្រមុជចុះហើយ។

និម្ពកមុដ្ឋិ ឥ. [និម្ពក + មុដ្ឋិ] ក្តាប់នៃស្ពៅ (ស្ពៅមួយក្តាប់) ។

និម្ពកោស បុ. សំយាប, សំយាបផ្ទះ។

និម្ព បុ. ដើមស្ពៅ (ដូច **អរិដ្ឋ**) ។

និម្មក្ខិក គុ. [និ + មក្ខិក] (ឃ្ម) មានមេចេញហើយ, មានមេឃ្ម មិនមាន។ -**មធុន** បុ. ឃ្ម មានមេចេញហើយ, ឃ្ម មានមេមិនមាន។

និម្មថន នបុ. [និ + មថ + យុ] កិ.ញ្ចាំញ, ជាគ្រឿងញ្ចាំញ, វិ. **និម្មថិយតេតិ>និម្មថនំ**, **និម្មថតិ ឯតេនាតិ>និម្មថនំ**។

និម្មថិត គុ. [និ + មថ + ឥ-អា. + ត] គឺ....ញ្ចាំញហើយ។

និម្មថេត្វា អ. [និ + មថ + ណ + ត្វា] ញ្ចាំញហើយ, ខាត់ហើយ។

និម្មល គុ. [និ + មល] មានមន្ទិលមិនមាន, មិនមានមន្ទិល។

និម្មាតាបិតិក គុ. [និ + មាតាបិតុ + ក] អ្នកមានមាតានិងបិតាមិនមាន, អ្នកមិនមានមាតានិងបិតា, វិ. **នត្ថិ មាតាបិតរោ យេសន្តិ>និម្មាតាបិតិកា**។

និម្មានយិស្សតិ កិ. [និ + មទ + ណយ+ឥ-អា. + ស្សតិ-ភ.] នឹងញ្ចាំញ។

និម្មិត គុ. [និ + មា + ត] និម្មិតហើយ, តំណែងហើយ (ព្រះពុទ្ធនិម្មិត, ព្រះពុទ្ធដែលព្រះអង្គនិម្មិតហើយ) ។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...គឺ.. និម្មិតហើយ។ -**ពុទ្ធ** បុ. ព្រះពុទ្ធដែលព្រះអង្គនិម្មិតហើយ។

និម្មិនិ កិ. [និ + មា + នា + ណ្យ-អជ្ជ.] និម្មិតហើយ, តំណែងហើយ។

និម្មិនិត្វា អ. [និ + មា + នា + ត្វា] និម្មិតហើយ, តំណែងហើយ។

និម្មីលិតុំ អ. [និ + មិល + ឥ-អា. + តុំ] ដើម្បីធ្មេច, ធ្មេចភ្នែក។

និម្មីលេត្វា អ. [និ + មិលិ + ណ + ត្វា] ធ្មេចហើយ, ធ្មេចភ្នែកហើយ។

និម្មោក បុ. សំណកពស់ (ដូច**កញ្ចុក**) ។

និយត គុ. [និ + យមិ + ត] ទៀង, ទៀងទាត់ហើយ, កំណត់ហើយ។ -**គតិក** គុ. អ្នកមានគតិទៀងហើយ, វិ. **និយតា គតិ យស្ស សា>និយតគតិកា**។ អ្នកប្រកបដោយគតិដ៏ទៀង, វិ . **និយតគតិ**

យា និយ្យុត្តា>និយតគតិកា (ចុះ **ណិកប្បច្ច័យ**) ។

និយតិ	ឥ.	ជោគល្អជោគអាក្រក់ (ដូច **ភាគ្យ**) ។
និយន្តា		អ្នកបររថ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **និយាមក**សព្ទ ។
និយម	បុ.	ចុះចិត្ត, ជឿស៊ប់, កាត់ក្រី, ចូលចិត្តមាំ (ដូច **និច្ឆយ**), ការប្រព្រឹត្ត, ចាំសីល (ដូច **ឥតំ**), ការកំណត់ ។
និយមិយមាន	គុ.	[និ + យមិ + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលកំណត់, គឺ.....កាលនិយម។
និយាទេត្វា	អ.	[និ + យមិ + ណ + ត្វា] ប្រគល់ហើយ, ប្រគល់ឲ្យហើយ។
និយាម	បុ.	[និ + យមិ + ណ] និយាម, ហេតុជាគ្រឿងកំណត់, ទំនង, លំអាន, លំនាំ, បែប។
និយាមក	បុ.	អ្នកកាន់ចង្កូតទូក (ដូច **ពោតវាហ**), អ្នកបររថ (ដូច **និយន្តុ**) ។
និយុត្ត	គុ.	[និ+យុជ+ត] ប្រកបហើយ, គឺ...ប្រកបហើយ, -ដឹកនាំហើយ។ -**អមច្ច** បុ. អាមាត្យប្រកបហើយ, អាមាត្យដែល....ប្រកបហើយ។
និយុរ	បុ.	កងដៃ (ដូច **ឥណយ**) ។
និយោជក	គុ.	[និ + យុជ + ណ្ឌ] អ្នកប្រកប, អ្នកដឹកនាំ, វិ. **និយោជេតីតិ>និយោជកោ**។ ប្រើជា **និយុញ្ជតិ** ក៏បាន។
និយោជេត្វា	អ.	[និ + យុជ + ណ + ត្វា] ប្រកបហើយ, ដឹកនាំហើយ។
និយ្យន្តិ	កិ.	[និ + យា +អ + អន្តិ-វ.] ទៅ, ចេញទៅ, ទៅបាត់។
និយ្យាតន		ការប្រគល់ឲ្យនូវរបស់ដែលផ្ញើទុកឬបញ្ចាំទុក (ដូច **ឆ្ងាសប្បន**), ការឲ្យទានដល់អ្នកដទៃ (ដូច **ទាន**) ។
និយ្យាទិត	គុ.	[និ + យទ + ឥ-អា. + ត] គឺ....ប្រគល់ឲ្យហើយ។
និយ្យាទេថ	កិ.	[និ + យទ + ណ + ថ-ប.] ចូរប្រគល់ឲ្យ។
និយ្យាទេន្ត	គុ.	[និ + យទ + ណ + អន្ត] កាលប្រគល់ឲ្យ។
និយ្យាទេសិ	កិ.	[និ + យទ + ណ + ណ្ឌ-អជ., ចុះ-ស-អា.] ប្រគល់ឲ្យហើយ។
និយ្យានិកសាសន	នបុ.	[និយ្យានិក + សាសន] សាសនាប្រកបដោយគុណដ៏ញ៉ាំងសត្វឲ្យចេញទៅ, សាសនានៃព្រះពុទ្ធប្រកបដោយគុណជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យចេញទៅ (ពាក្យជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅប្រកបដោយកិ.ស្រាចស្រង់នូវសត្ត) ។
និយ្យាន	នបុ.	ការទៅ (ដូច**គមន**) ។
និយ្យាស	បុ.	ជ័រឈើ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **និយ្យូហ** សព្ទ។
និយ្យូហ	បុ.	ជ័រឈើ (ដូច **និយ្យាស**), កំពូល(ដូច **សេខរ**), ទ្វារ, ដៃកែវ(ដូច **ឆាគទន្តក**) ។

និរគ្គល គុ. មិនហាម, មិនឃាត់, មិនបៀតបៀន (ដូច **អពាធ**)

និរគ្គឡ គុ. មិនមានសន្ទះទ្វារ។

និរត គុ. [និ + រមិ + ត] ត្រេកអរដោយមិនសល់, ត្រេកអរមិនលែង, ត្រេកអរសៃ្រប់ហើយ។

និរត្ថក គុ. [និ + អត្ថ + ក, ចុះ-អា.] មានប្រយោជន៍មិនមាន, មិនមានប្រយោជន៍, ឥតប្រយោជន៍, វិ. **នត្ថិ អត្ថោ ឯតស្សាតិ> និរត្ថកំ**។

និរន្តរ គុ. [និ + អន្តរ, ចុះ-អា.] កាលមានចន្លោះមិនមាន, កាលមិនមានចន្លោះ, ជានិរន្តរ៍, ជិតនិត្យ, ក្រាស់, តាន់ (ដូច **ឃន**) ។

និរបរាធ គុ. [និ + អបរាធ, ចុះ-អា.] អ្នកមានសេចក្តីខុសមិនមាន, អ្នកមានកំហុសមិនមាន, វិ. **នត្ថិ អបរាធោ ឯតស្សាតិ>និរបរាធោ**។

និរបេក្ខ គុ. [និ + អបេក្ខា, ចុះ-អា.] អ្នកមានកិ.សម្លឹងមិនមាន, អ្នកមានសេចក្តីអាលោះអាល័យមិនមាន, វិ. **នត្ថិ អបេក្ខា ឯតស្សាតិ> និរបេក្ខោ**។

និរព្ពុទ នបុં. ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ៦៣។

និរយ បុં., ន [និ + អយ, ចុះ-អា.] ប្រទេសមានសេចក្តីចម្រើនមិនមានឬ

បុં. ប្រទេសដែលចេញចាកសេចក្តីចម្រើន ឬប្រទេសមានសេចក្តីចម្រើនចេញទៅហើយ (នរក), វិ. **នត្ថិ អយោ ឯតស្សាតិ> និរយោ, អយតោ និគ្គតោតិ ឬ> និរយោ, និគ្គតោ អយោ អស្មាតិ ឬ>និរយោ**។ -**គាមិនី** ឥ. អ្នកទៅកាន់នរក។ -**គាមី** បុំ. អ្នកទៅកាន់នរក, អ្នកទៅកាន់នរកដោយប្រក្រតី។ -**អគ្គិ** បុំ. ភ្លើងនៅក្នុងនរក, ភ្លើងមានក្នុងនរក។ -**ទុក្ខាធិ** គុ. (ទុក្ខ) មានទុក្ខក្នុងនរកជាដើម។ -**បទ** នបុំ. ស្នាមជើងជាទីទៅកាន់នរក។ -**សំខាត** គុ. ពោលគឺនរក។ -**អាទិតេជ** គុ. ផ្សេងដោយទុគ្គតិមាននរកជាដើម។ -**ឧប្បត្តិអាទិក** គុ. មានទុក្ខមានកិ.កើតក្នុងនរកជាដើម។

និរយប បុំ. នាយនិរយបាល (ដូច **ការណិក**) ។

និរវ គុ. [និ + រវ] មានសម្រែកមិនមាន, មានសំឡេងជាគ្រឿងស្រែកមិនមាន, វិ. **នត្ថិ រវោ អស្សាតិ>និរវោ**។

និរសន នបុំ. ការពោលត្រឡប់, មិនទទួល, មិនព្រម (ដូច **បច្ចាទេស**) ។

និរស្សាស គុ. [និ + អស្សាស, ចុះ-អា.] មានកិ.ដកដង្ហើមចេញមិនមាន, មានសេចក្តីត្រេកអរមិនមាន។

និរាកតិ ឥ. ការពោលត្រឡប់, មិនទទួល, មិនព្រម (ដូច **បច្ចក្ខាន**) ។

និរាមយ គុ. អ្នកដែលសប្បាយខ្លួន, ជាខ្លួន, ឥតរោគ (ដូច **ឥណ្ណ**) ។

និរាលយ គុ. [និ + អាលយ, ចុះ-អា.] អ្នកមានអាល័យមិនមាន, អ្នកមិនមានសេចក្តីអាល័យ, កិ.មិនមាននៃសេចក្តីអាល័យ។

និរាស គុ. [និ + អាសា, ចុះ-អា.] អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាចេញហើយ, អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា, អ្នកមិនមានបំណង។

និរាសङ្ក គុ. [និ + អាសង្ក, ចុះ-អា.] អ្នកមានសេចក្តីរង្កៀសមិនមាន, អ្នកមិនមានសេចក្តីរង្កៀស។

និរាហារ គុ. [និ + អាហារ, ចុះ-អា.] អ្នកមានអាហារមិនមាន, អ្នកមិនមានអាហារ, វិ. **ឆត្ថិ អាហារោ ឯតស្សាតិ>និហារោ**។

និរិន្ធន គុ. [និ + ឥន្ធន, ចុះ-អា.] មានកំញ៉ាមមិនមាន, មិនមានកំញ៉ាម។

និរុជ្ឌតិ កិ. [និ + រុធ + យ + តិ-រ.] រលត់។

និរុជ្ឌន នបុં. [និ + រុធ + យ + យុ] កិ.រលត់, សេចក្តីរលត់។

និរុត្តិ ឥ. [និ + ឧចិ + តិ, លុបច, ចុះ-អា.] វាចាដែលបណ្ឌិតនាំចេញហើយពោល (ភាសា), វិ. **នីហរិត្វា ឧច្ចតេតិ>និរុត្តិ**។ -**បទកោវិទ** គុ. អ្នកឈ្លាសក្នុងនិរុត្តិនិងបទ, អ្នកឈ្លាសក្នុងវាចាជាគ្រឿងនាំចេញហើយពោលនិងបទ។

និរុទក គុ. [និ + ឧទក, ចុះ-អា.] មានទឹកមិនមាន, ឥតទឹក។ -**បាយាស** បុં. បាយបាយាសមានទឹកមិនមាន។

និរុទ្ធ គុ. [និ + រុធ + ត] រលត់ហើយ, បិទហើយ, រាំងហើយ, គឺ....។ -**វេលា** ឥ. វេលានៃផ្លូវគឺ.....បិទហើយ។

និរុបការ គុ. [និ + ឧបការ, ចុះ-អា.] មានឧបការៈមិនមាន, មិនមានឧបការៈ, វិ. **ឆត្ថិ ឧបការោ អស្សាតិ>និរុបការោ**។

និរុបក្ខិលេស គុ. [និ + ឧបក្ខិលេស, ចុះ-អា.] អ្នកមានឧបក្ខិលេសមិនមាន, អ្នកមានឧបក្ខិលេសចេញហើយ។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ.....ជាអ្នកមានឧបក្ខិលេសមិនមាន។ -**ចិត្ត** នបុં. ចិត្តមានឧបក្ខិលេសមិនមាន, ចិត្តមានឧបក្ខិលេសចេញហើយ។

និរុបធិ គុ. [និ + ឧបធិ, ចុះ-អា.] អ្នកមានកិលេសឈ្មោះឧបធិមិនមាន, វិ. **ឆត្ថិ ឧបធិ ឯតស្សាតិ>និរុបធិ**។ មានសភាវៈជាទីចូលទៅទ្រទុកនូវកិលេសមិនមាន, វិ. **ឧបគន្ត្វា ធាតិ ឯត្ថ កិលេសេតិ> ឧបធិ, ឆត្ថិ ឧបធិ ឯតស្សាតិ >និរុបធិ**, (**ឧបធិ**<ឧប+ធា+ឥ) ។

និរោគ គុ. អ្នកគ្មានរោគ, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **ឥ**ណ្ណសព្ទ។

និរោធ បុં. [និ + រុធ + ណ] សេចក្តីរលត់ ឬធម៌ជាគ្រឿងរលត់, វិនាស (និរោធ), វិ. **និរុជ្ឌនំ>និរោធោ**។ -**សមាបត្តិរហ** គុ. អ្នកស្ងាត់ក្នុងនិរោធសមាបត្តិ, អ្នកគួរនូវនិរោធសមាបត្តិ, អ្នកគួរដើម្បីចូលនូវនិរោធសមាបត្តិ។ -**សមាបន្ន** គុ. អ្នកដល់ព្រមហើយនូវ

និរោធ, អ្នកចូលហើយនូវនិរោធ។ព្រះនិព្វាន (ដូច **អបវគ្គ**), ការបិទ, ការរាំង (ដូច **រោធន**) ។

និលជ្ជ គុ. [និ + លជ្ជា] មានសេចក្តីខ្មាសមិនមាន, មិនមានសេចក្តីខ្មាស (ឥតខ្មាស), វ. **ន ត្ថិ លជ្ជា ឯតិស្សាតិ>និលជ្ជា**។

និលយ បុ. ផ្ទះ (ដូច **អាលយ**) ។

និលីន គុ. [និ + លិ ឬ លី + ត, ត>ណ្ឌ] ពួនហើយ, សម្ងំហើយ។

និលីយិ កិ. [និ + លិឬ លី + ណយ + ណ្ឌ-អជ្ជ.] ពួនហើយ, សម្ងំហើយ។

និលីយិត្វា អ. [និ+លិឬ លី+ណយ+ឥ-អា. + ត្វា] ពួនហើយ, សម្ងំហើយ។

និណ្ណាលេតិ កិ. [និ + លលិ + ណ + តិ-វ.] លៀន, លៀនចេញ, បន្ទៀន។

និណ្ណាលេត្វា អ. [និ + លលិ + ណ + ត្វា] លៀនចេញហើយ, បន្ទៀនហើយ។

និណ្ណោហិត គុ. [និ + លោហិត] មានលោហិត (ឈាម) មិនមាន, មានឈាមចេញហើយ។

និវង្ក គុ. [និ + វង្ក] មានរៀចមិនមាន, មានកោងមិនមាន។

និវត្ត កិ. [និ + វត្ត + អ + ហិ-ប., លុបហិ-ប.] ចូរត្រឡប់, ចូរត្រឡប់វិញ, ចូរវិលវិញ។

និវត្ត គុ. [និ + វត្ត + អឬត] ត្រឡប់ហើយ, វិលវិញហើយ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ....ត្រឡប់វិញហើយ។

និវត្តតិ កិ. [និ + វត្ត + អ + តិ-វ.] ត្រឡប់វិញ, វិលវិញ។

និវត្តថ កិ. [និ + វត្ត + អ + ថ-ប.] ចូរត្រឡប់វិញ, ចូរវិលវិញ។

និវត្តន នបុ. [និ+វត្ត+យុ] កិ.ត្រឡប់វិញ, ជាទីត្រឡប់វិញ, វិ. **និវត្តិយតេ> និវត្តនំ**, **និវត្តតិ ឯត្ថាតិ>និវត្តនំ**។ -**ការ** បុ. កាលនៃកិ.ត្រឡប់វិញ, កាលជាទីត្រឡប់វិញ ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.ត្រឡប់វិញ, ភាវៈគឺកិ.វិលវិញ។

និវត្តន្តី គុ. [និ + វត្ត + អ + អន្ត + ណ្ឌ-ឥ.] កាលត្រឡប់វិញ, កាលវិលវិញ។

និវត្តន្តុ កិ. [និ + វត្ត + អ + អន្តុ-ប.] ចូរត្រឡប់វិញ, ចូរវិលវិញ។

និវត្តាបេតុំ អ. [និ + វត្ត + ណាបេ + តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង....ឲ្យត្រឡប់វិញ។

និវត្តាបេត្វា អ. [និ + វត្ត + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យត្រឡប់វិញហើយ, ឲ្យវិលវិញហើយ។

និវត្តិ កិ. [និ + វត្ត + អ + ណ្ឌ-អជ្ជ.] ត្រឡប់វិញហើយ, វិលវិញហើយ។

និវត្តិត គុ. [និ + វត្ត + ឥ-អា. + ត] គឺ....ឲ្យត្រឡប់វិញហើយ។

និវត្តិតុកាម គុ. [និវត្តិតុំ + កមិ + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីត្រឡប់វិញ, វិ. **និវត្តិតុំ**

ភាមេតីតិ >**និវត្តិតុកាមោ**។

និវត្តិត្វា អ. [និ + វត្តិ + ឥ-អា. + ត្វា] ត្រឡប់វិញហើយ, វិលវិញហើយ។

និវត្តិយមាន គុ. [និ + វត្តិ + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ....កាលឲ្យត្រឡប់វិញ។

និវត្តីសុ កិ. [និ + វត្តិ + អ + ឧំ-អជ្ઝ.] ត្រឡប់វិញហើយ។

និវត្តេតព្ពយុត្តក គុ. [និវត្តេតព្ព + យុត្តក] អ្នកគួរគឺ....គប្បីឲ្យត្រឡប់វិញ, -គប្បីឲ្យវិលវិញ។

និវត្តេត្វា អ. [និ + វត្តិ + ណេ + ត្វា] ឲ្យវិលវិញហើយ, ញ្ចុំង...ឲ្យត្រឡប់វិញហើយ។

និវត្តេយ្យ កិ. [និ + វត្តិ + អ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីត្រឡប់វិញ, គប្បីវិលវិញ។

និវត្តេហិ កិ. [និ + វត្តិ + ណេ + ហិ-ប.] ចូរញ្ចុំង....ឲ្យត្រឡប់វិញ, ចូរបង្វិល, ចូរត្រឡប់វិញ។

និវត្ថ គុ. [និ + វសិ + ត] គឺ...ស្លៀកហើយ។ -**ភាសាវ** នបុં. សំពត់កាសាវ:ដែល...ស្លៀកហើយ។ -**ទុស្សកណ្ណ** បុં. ជាយ (ឬមុំ) នៃសំពត់ដែល....ស្លៀកហើយ។ -**ចារុតភាវ** បុં. ភាវ:នៃ...ជារបស់គឺ.....ស្លៀកហើយនិងដណ្តប់ហើយ។ -**ចារុបនមត្ត** គុ. វត្ថុគ្រាន់តែសំពត់សម្រាប់ស្លៀកនិងសំពត់សម្រាប់ដណ្តប់។ -**ចិណ្ណាតិកខណ្ណ** បុં. បំណែកនៃកំណាត់សំពត់ដែល....ស្លៀកហើយ។ -**ឥត្ថ** នបុં. សំពត់ដែល....ស្លៀកហើយ។ -**សាដក** បុં. សាដកដែល....ស្លៀកហើយ។

និវតិ ឬ **និបទិ** ធា. **សមិទ្ធិកតីសុ និព្ឋត្តតិ និព្ឋត្តោ និព្ឋត្តិត្វា និព្ឋត្តិ** "សម្រេច, កើតឡើង, មានឡើង, បំពេញ" ទិ. ។ ការិត. **និព្ឋត្តេតិ និព្ឋត្តិតោ** (និ+វតិ ឬ និ+បទ -បា.អ.) ។

និវហ បុំ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **សន្ថោហ**) ។

និវាប បុំ. [និ + វបិ + ណ] បន្លែ, អន្លក់, ចំណី។ -**ឋ** គុ. ដែលបុគ្គលបំប៉ន់ហើយដោយបន្លែ, ដែលបុគ្គលចិញ្ចឹមហើយដោយបន្លែ, -ដោយចំណី។

និវារយ កិ. [និ + រ + ណយ + ហិ-ប., លុបហិ] ចូរហាម, ចូរឃាត់។

និវារិត គុ. [និ + រ + ឥ-អា. + ត] គឺ....ហាមហើយ, -ឃាត់ហើយ។ -**ភាវ** បុំ. ភាវ:នៃ....ជាអ្នកគឺ....ហាមហើយ។

និវារេតុំ អ. [និ + រ + ណ + តុំ] ដើម្បីហាម, ដើម្បីឃាត់។

និវារេត្វា អ. [និ + រ + ណ + ត្វា] ហាមហើយ, ឃាត់ហើយ, គៀងហើយ។

និវារេន្តិ កិ. [និ + រ + ណ + អន្តិ-រ.] ហាម, ឃាត់, រារាំង, គៀងទៅ។

និវារយ្ស កិ. [និ + រ៏ + ណ +ឯយ្ស-ស.] គប្បីហាម, គប្បីឃាត់។

និវារយ្យាថ កិ. [និ + រ៏ + ណ + ឯយ្យាថ -ស.] គប្បីហាម, គប្បីឃាត់។

និវាស បុ. [និ +វ៏ + ណ] កិ.នៅអាស្រ័យឬប្រទេសជាទីនៅអាស្រ័យ, ទីជាទីនៅអាស្រ័យ,វិ. **និវាសនំ>និវាសោ, និវសន្តិ ឯត្ថាតិ វា> និវាសោ**។

និវាសន នបុ. [និ + វ៏ + យុ] ទីជាទីនៅឬទីជាទីនៅអាស្រ័យ, ម្យ៉ាងទៀតថា: សំពត់គឺបុគ្គលគប្បីស្លៀកឬសំពត់សម្រាប់ស្លៀក, វិ. **និវសន្តិ ឯត្ថាតិ>និវាសនំ, និវាសេតព្វន្តិ>និវាសនំ, និវាសេតិ ឯតេនាតិ វា>និវាសនំ**។ -**ក**ណ្ណ បុ. ជាយនៃសំពត់សម្រាប់ស្លៀក, ជាយនៃសំពត់។ -**គ្គាម** បុ. ស្រុកជាទីនៅអាស្រ័យ។ -**គ្គេហ** នបុ. ផ្ទះជាទីនៅអាស្រ័យ។ -**ដ្ឋានត្ថ** បុ. សេចក្តីគឺទីជាទីនៅអាស្រ័យ។ -**ដ្ឋានភូត** គុ. ទីជាទីនៅអាស្រ័យ ឬទីជាទីនៅអាស្រ័យកើតហើយ។ -**ដ្ឋានសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយទីជាទីនៅអាស្រ័យ។ -**អន្ត**រ នបុ. ចន្លោះនៃសំពត់គឺបុគ្គលគប្បីស្លៀក។ -**អន្ត** បុ. ទីបំផុតនៃសំពត់គឺបុគ្គលគប្បីស្លៀក, ជាយនៃសំពត់សម្រាប់ស្លៀក។

និវាសនបារុបន នបុ. [និវាសន + បារុបន] សំពត់គឺបុគ្គលគប្បីស្លៀកនិងសំពត់គឺបុគ្គលគប្បីដណ្តប់, សំពត់សម្រាប់ស្លៀកនិងសំពត់សម្រាប់ដណ្តប់, កិ.ស្លៀកនិងកិ.ដណ្តប់។

និវាសេតព្ព គុ. [និ + វ៏ + ណ + តព្ព] គឺ.....គប្បីស្លៀក។

និវាសេត្វា អ. [និ + វ៏ + ណ +ត្វា] ស្លៀកហើយ។

និវាសេបេត្វា អ. [និ + វ៏ + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យនៅអាស្រ័យហើយ, ញ៉ាំង....ឲ្យស្លៀកហើយ។

និវាសេស្សាមិ កិ. [និ + វ៏ + ណ + ស្សាមិ-ភ.] នឹងស្លៀក។

និវាសិ ធា. **អច្ឆាទនេ និវាសេតិ និវាសយតិ និវាសេត្វា** "ស្លៀកពាក់, ស្លៀកដណ្តប់, តែងតូ" ចុ. ។ អា. **ឥត្ថំ និវាសេតិ**។ **បុព្ពណ្ហ-សមយំ និវាសេត្វា** -ស. ។ (និ+វ៏) ។

និវិដ្ឋ គុ. [និ + វិ + ត] គឺសារថីបង្ហាត់ហើយ, គឺ...ជាយហើយ, គឺ....បរហើយ, គឺ...តម្កល់ខ្ជាប់ហើយ។

និវិសតិ កិ. [និ + វិ + អ + តិ-រ.] តាំងចុះ, តម្កល់មាំ, តម្កល់ខ្ជាប់។

និវុដ្ឋ, និវុត្ថ គុ. [និ + វ៏ + ត, យកស្រៈអនៃវ>ឧ] នៅហើយ, នៅអាស្រ័យហើយ។

និវុត គុ. ព័ទ្ធ, រួប (ដូច **បរិក្ខិត្ត**) ។

និវេទ្ធាបេត្វា អ. [និ + វិ + ណាបេ + ត្វា] ញ៉ាំង....ឲ្យក្រាបទូលហើយ។

និវេទិត គុ. [និ+វិទ+ត-អា. + ត] គឺ....ប្រាប់ហើយ, គឺ....ឲ្យដំណឹងហើយ។

និវេសន នបុં. [និ + វិសិ+ឫ + យ] ទីជាទីនៅអាស្រ័យ (ផ្ទះ), វ. **និវិសន្តិ និវសន្តិ ឥមិ ត្រាតិ>និវេសនំ**។ **-ទ្វារ** នបុં. ទ្វារនៃនិវេសន៍, ទ្វារនៃដំណាក់, -នៃផ្ទះ។

និវេសិត គុ. [និ + វិសិ + ត-អា. + ត] គឺ....ឲ្យនៅអាស្រ័យហើយ។

និវេសេត្វា អ. [និ + វិសិ + ណេ + ត្វា] ឲ្យនៅអាស្រ័យហើយ, ញ្ចុំង....ឲ្យនៅអាស្រ័យហើយ, ឲ្យតម្កល់នៅហើយ។

និវេសេយ្យ កិ. [និ + វិសិ + ណេ + ឯយ្យ-ស.] គប្បីនៅអាស្រ័យ, គប្បីតម្កល់, គប្បីតាំង។

និរវសេស គុ. [និ + អវសេស, ចុះ-អា.] មានកិ.សេសចុះមិនមាន, មានចំណែកសេសចុះមិនមាន (មិនមានសល់នៅ) ។

និវេសេសិ កិ. [និ + វិសិ + ណេ + ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] ញ្ចុំង....ឲ្យនៅអាស្រ័យហើយ, ឲ្យតម្កល់នៅហើយ។

និវី ធា. **ថ្ងូលិយេ និវតិ** "ធាត់, ធំ, ថ្លោស" ភ្ជ. ។

និសជ្ជ អ. [និ + សទ + ត្វា, ត្វា>យ + ទ>ជ្ជ] អង្គុយហើយ។

និសជ្ជដ្ឋាន នបុં. [និសជ្ជ + ឋាន] ទីជាទីអង្គុយ។

និសជ្ជា ឥ. ការអង្គុយ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អាសន្ន**សព្ទ ។

និសជ្ជិតុំ អ. [និ + សទ + យ + ត-អា. + តុំ] ដើម្បីអង្គុយ។

និសភ អ.ន. ភិក្ខុឈ្មោះនិសភ:។

និសម្ម អ. [និ + សមិ + ត្វា, ត្វា>យ+ ម>ម្ម] ពិចារណាហើយ, ត្រួតត្រាហើយ, ពិនិត្យពិច័យហើយ។ **-ការី** បុં. អ្នកពិចារណាហើយទើបធ្វើ, អ្នកមានកិ.ពិចារណាហើយទើបធ្វើជាប្រក្រតី, វ. **និសម្ម ករោតីតិ>និសម្មការី, និសម្ម ការ សីលមស្សាតិ> និសម្មការី**។

និសា ឥ. វេលាយប់ (ដូច **រជនី**)

និសាករ បុં. ព្រះចន្ទ (ដូច **ឱសធីស**) ។

និសាទ បុં. សំឡេងចំពោះ (ដូចយ៉ាងសំឡេងដំរី) ។

និសានាថ បុં. ព្រះចន្ទ (ដូច **ឥន្ទុ**) ។

និសាបន នបុં. ការក្រឡេកមើល (ដូច **ទស្សន**), ការស្តាប់ (ដូច **សវន**), ការពិចារណា (ដូច **ញ្ញាណេន ឧបបរិក្ខណ**) ។

និសាមេត្វា អ. [និ + សមិ + ណេ + ត្វា] ពិចារណាហើយ, ត្រួតត្រាហើយ, ទុកដាក់ហើយ។

និសិត គុ. សំលៀង, (ដូច **តេជិត**) ។

និសិថ បុ. ពាក់កណ្តាលយប់ (ដូច **មជ្ឈិមរត្តិ**) ។

និសិន្ន គុ. [និ+សទ+ត, ត>ឥន្ទលុបទ] អង្គុយហើយ, ទំហើយ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...អង្គុយហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ....អង្គុយហើយ។ -**បល្លङ្ក** បុ. បល្ល័ង្ក (គ្រែ) នៃ....អង្គុយហើយ។ -**ផលក** នបុ. ផែនក្តារឬបន្ទះក្តារនៃ...អង្គុយហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកអង្គុយហើយ។ -**មត្តក** គុ. អាការៈគ្រាន់តែអង្គុយហើយ, អាការៈគ្រាន់តែជាអ្នកអង្គុយហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែអង្គុយហើយ។ -**មនុស្ស** បុ. មនុស្សអង្គុយហើយ។

និសិន្នក បុ. [និ + សទ + ត + ក-ស.] អ្នកអង្គុយ, វិ. **និសីទតីតি>និសិន្នো**, **និសិន្នো ២ឥ >និសិន្នកោ**។

និសិន្នាទ្យុត្តម បុ. ការក្រោកឡើងចាកឥរិយាបថមានអង្គុយជាដើម, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **ឧដ្ឋាន**សព្ទ។

និសីតិតុំ អ. [និ + សទ + ត-អា. + តុំ] កិ.អង្គុយ, ដើម្បីអង្គុយ។

និសីទន នបុ. [និ + សទ + យុ, សទ>សីទ] កិ.អង្គុយ, វិ. **និសីទយតេតি>និសីទនំ**។ ទីជាទីអង្គុយ, វិ. **និសីទតি ២ត្ថាតি>និសីទនំ**។ (វត្ថុ) សម្រាប់អង្គុយ, វិ. **និសីទតি ២តেនাតি>និសីទនំ**។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីអង្គុយ។ -**ត្ថ** បុ. ត្រូវការដល់កិ.អង្គុយ, ប្រយោជន៍ដល់កិ.អង្គុយ។ -**បល្លङ្ក** បុ. បល្ល័ង្កជាទីអង្គុយ។ -**បាសាណផលក** នបុ. ផែននៃថ្មជាទីអង្គុយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.អង្គុយ, ភាវៈគឺកិ.អង្គុយ។ -**មណ្ឌប** បុ. មណ្ឌប (បារាំ) ជាទីអង្គុយ។ -**យោគ្គ** នបុ. គួរដល់កិ.អង្គុយ, យានជាទីអង្គុយ។

និសីទនាការ បុ. [និសីទន + អាការ] អាការៈគឺកិ.អង្គុយ, អាការៈនៃកិ.អង្គុយ។

និសីទនាទិភាវ បុ. [និសីទនាទិ + ភាវ] ភាវៈនៃឥរិយាបថមានកិ.អង្គុយជាដើម, វិ. **និសីទនំ អាទិ យស្ស សោ>និសីទនាទិ** (**ឥរិយាបថো**) ។

និសីទនារហ គុ. [និសីទន + អរហ] គួរដល់កិ.អង្គុយ។

និសីទនុដ្ឋហនកាល បុ. [និសីទន + ឧដ្ឋហន + កាល] កាលជាទីអង្គុយនិងកាលជាទីក្រោកឡើង។

និសីទន្ត គុ. [និ + សទ + អ + អន្ត, សទ>សីទ] កាលអង្គុយ, កំពុងអង្គុយ។

និសីទន្តិ កិ. [និ +សទ + អ + អន្តិ-វ.] អង្គុយ, ទំ , ជិះ។

និសីទាបេតុំ អ. [និ + សទ + ណាបេ + តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង....ឲ្យអង្គុយ។

និសីទាបេត្វា អ. [និ + សទ + ណាបេ + ត្វា] ឲ្យអង្គុយហើយ, ញ៉ាំង....ឲ្យអង្គុយហើយ។

និសីទាបេថ កិ. [និ+សទ+ណាបេ+ថ-ប.] ចូរឲ្យអង្គុយ, ចូរញ៉ាំង....ឲ្យអង្គុយ។

និសីទិតុកាមតា ឥ. [និសីទិតុកាម+តា] ភាវៈនៃ....ជាអ្នកចង់ដើម្បីអង្គុយ, វិ. **និសីទិតុំ កាមេតីតি>និសីទិតុកាមោ**, **និសីទិតុកាមស្ស តាវោ> និសីទិតុកាមតា**។

និសីទិត្វា អ. [និ + សទ + ឥ-អា. + ត្វា] អង្គុយហើយ, ទំហើយ។

និសីទេយ្យំ កិ. [និ + សទ + អ + ឯយ្យំ-ស., សទ>សីទ] គប្បីអង្គុយ។

និសូទន នបុં. ការសម្លាប់ (ដូច **ហាណន**) ។

និសេធ កិ. [និ + សិធ ឬ សេធ + អ + ហិ-ប., លុបហិ] ចូរហាម, ចូរឃាត់។

និសេធ បុំ. [និ + សិធ + ណ] កិ.ឃាត់, កិ.ហាម, កិ.ទូន្មាន។

និសេធេតិ កិ. [និ + សិធ + ណ + តិ-រ.] ឃាត់, ហាម, កម្ចាត់បង់, ទូន្មាន។

និសេធេត្វា អ. [និ + សិធ + ណ + ត្វា] ឃាត់ហើយ, ហាមហើយ, កម្ចាត់បង់ ហើយ, ទូន្មានហើយ។

និស្សគ្គិយាទិអាបត្តិ អាបជ្ជន នបុំ. [និស្សគ្គិយាទិ + អាបត្តិ + អាបជ្ជន] កិ.ត្រូវនូវអាបត្តិមានអាបត្តិ ឈ្មោះនិស្សគ្គិយ:ជាដើម។

និស្សត្តតា ឥ. ភាវៈនៃធម៌មិនមែនជាសត្ត, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ធម្ម**សព្ទ។

និស្សត្តនិជ្ជីវធម្ម បុំ. [និស្សត្ត + និជ្ជីវ + ធម្ម] និស្សត្តធម៌និងនិជ្ជីវធម៌ (ធម៌មិនមែន ជាសត្ត និងមិនមែនជាជីវិត, វិ. **ន សត្តោ>និស្សត្តោ**, **ន ជីវោ>និជ្ជីវោ**) ។

និស្សទ្ទ គុ. [និ + សទ្ទ] មានសំឡេងមិនមាន, ឲ្យជាអ្នកមានសំឡេងមិន មាន, វិ. **នត្ថិ សទ្ទោ អស្សាតិ>និស្សទ្ទោ**។

និស្សន បុំ. សំឡេង (ដូចសរ) ។

និស្សយ បុំ. [និ + សិ + អ] ធម៌ជាទីអាស្រ័យ ឬធម៌ជាទីនៅអាស្រ័យ (និស្ស័ យ, ការពឹងពាក់), វិ. **និស្សយតি ឥតិ>និស្សយោ**។ -**សម្ប្ប** គុ. អ្នកដល់ព្រមហើយដោយនិស្ស័យឬអ្នកមាននិស្ស័យដល់ព្រម ហើយ, វិ. **និស្សយេន សម្ប្បន្នោ >និស្សយសម្ប្បន្នោ**, **និស្សយោ សម្ប្បន្នោ យស្ស សោ>និស្សយសម្ប្បន្នោ**។

និស្សយទាយក បុំ. អាចារ្ស (ដូចអាចរិយ) ។

និស្សរណ នបុំ. [និ+សរ+យុ] កិ.រលាស់ចេញឬធម្មជាតជាគ្រឿងរលាស់ចេញ, ធម្មជាតជាគ្រឿងចេញទៅ, វិ. **និស្សរិយតេតি>និស្សរណំ**, **និស្សរន្តি និគ្គচ্ছন্তি ឯតেনাতি វា>និស្សរណំ**។-**វិមុត្តি** ឥ. កិ. ផុតស្រឡះដោយអំណាចនៃកិ.រលាស់ចេញ។ ការរលាស់ ចេញចាកភព (ដូច **ភវនិគ្គមន**), ការដើរទៅ (ដូច **យាន**), ទ្វារ ។

និស្សរន្ត គុ. [និ + សរ + អ + អន្ត] កាលរលាស់ចេញ, កាលចេញទៅ។

និស្សរន្តិ កិ. [និ + សរ + អ + អន្តិ-រ.] រលាស់ចេញ, ចេញទៅ។

និស្សាមិក គុ. [និ+សាមិក] មានបុគ្គលជាម្ចាស់មិនមាន, មិនមានបុគ្គលជាម្ចាស់ (ឥតម្ចាស់), វិ. **នត្ថិ សាមិកោ ឯតស្សាតិ>និស្សាមិកោ**។

និស្សាមេត្វា អ. [និ + សមិ + ណេ + ត្វា] ពិចារណាហើយ, ត្រួតត្រាហើយ, ទុកដាក់ហើយ។

និស្សាយ អ. [និ + សី + ត្វា] អាស្រ័យហើយ, ព្រោះអាស្រ័យ។

និស្សារ គុ. [និ + សារ] មានខ្លឹមមិនមាន, មិនមានខ្លឹម (ឥតខ្លឹម), វិ. **នត្ថិ សារ ឯតស្សាតិ >និស្សារោ**។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ....ជារបស់មានខ្លឹមមិនមាន។

និស្សាវ បុ. បាយក្តាំង (ដូច **អាចាម**) ។

និស្សិត គុ. [និ + សិ + ត] អាស្រ័យហើយ, គឺ....អាស្រ័យហើយ។

និស្សិតក បុ. [និ + សិ + ត + ក-ស.] និស្សិត, អ្នកនិស្សិត, ភិក្ខុអ្នកនិស្សិត, ភិក្ខុអ្នកអាស្រ័យ (សិស្ស), វិ. **និស្សយតីតិ>និស្សិតោ**, **និស្សិតោ ឯវ> និស្សិតកោ**។

និស្សិរីក គុ. [និ+សិរី+ក] មានសិរីមិនមាន, មិនមានសិរី (ឥតសិរី), វិ. **នត្ថិ សិរី អស្សាតិ >និស្សិរីកោ**។

និស្សីល គុ. [និ + សីល] អ្នកមានសីលមិនមាន, មិនមានសីល, (ឥតសីល), វិ. **នត្ថិ សីលំ អស្សាតិ>និស្សីលោ**។

និស្សេណី ឥ. [និ + សិ +ណី] បង្អោង, ជណ្តើរ។

និស្សេស គុ. ទាំងពួង, ទាំងអស់ (ដូច **សកល**) ។

និស្សោក គុ. [និ + សោក] អ្នកមានសេចក្តីសោកមិនមាន, អ្នកមិនមានសេចក្តីសោក, វិ. **នត្ថិ សោកោ ឯតស្សាតិ>និស្សោកោ**។

និស្សំសយ នបុ. [និ + សំសយ] ការមិនមាននៃសេចក្តីសង្ស័យ (ដោយឥតសង្ស័យ), វិ. **សំសយស្ស អភាវោ>និស្សំសយំ**។

និសី ធា. **សមាធិម្ហि ឣេសតិ** "មានសមាធិ, តាំងនៅមាំនឹងធឹង" (ចិត្ត) ភ្ជ. ។ **ពន្ធាយំ និសតិ** "ជាប់ជំពាក់, ជាទាស:នៃតណ្ហា" ភ្ជ. ។ **សេចនេ ឣេសតិ** "ស្រោច, បាច, ប្រោះព្រំ" ភ្ជ. ។

និហិតទណ្ឌ គុ. [និហិត+ទណ្ឌ] អ្នកមានអាជ្ញាដាក់ចុះហើយ, អ្នកមានអាជ្ញាលះហើយ, វិ. **និហិតោ ទណ្ឌោ យេន សោ>និហិតទណ្ឌោ**។

និហិតធញ្ញ នបុ. [និហិត + ធញ្ញ] ស្រូវដែលកប់ទុកហើយ, ស្រូវដែល....កប់ទុកហើយ។

និហីន គុ. [និ + ហា + ត, ត>ណ្ឌ] ថោកទាប, ថោកថយ។ -**កម្ម** គុ. អ្នកមានកម្មដ៏ថោកទាប។ -**ជច្ច** គុ. អ្នកមានជាតិដ៏ថោកទាប។ **ជច្ច**<ជាតិ, តិ>ច, ច>ច្ច, ជា>ជ។

និហីនក បុ. ជនថោកទាប (ដូច **ជម្ម**) ។

និហីន គុ. ថោកទាប (ដូច **លាមក**) ។

និឡជ បុ. សត្វបក្សី (ដូច **បក្ខយាន**) ។

នី ធា. **នយេ នេតិ នយតិ នេត្វា នីតោ នីតិ** "នាំ, នាំទៅ, ដឹកនាំ, ណែនាំ" ភូ. ។ធាតុនេះបើមានឧបសគ្គ:នាំមុខមានន័យផ្សេងៗគ្នាដូចនេះ៖ **អានេតិ អានយតិ** "នាំមក" ការិត. **អានាបេតិ អានាបយតិ** "ឲ្យនាំមក,...″ ។ **ឱនេតិ** "ណែនាំ, ប្រៀនប្រដៅ, ហ្វឹកហ្វឺន, កម្ចាត់បង់, ទម្លាយចោល" អា. **ឱនេយ្យ ហទយេ ទុ:ខं** "គប្បីកម្ចាត់បង់នូវសេក្រវល់ក្រវាយក្នុងចិត្ត-ស. ។ **នេតា នេត្តា នាយកោ** គុ. ឬបុ. "អ្នកដឹកនាំ, អ្នកជាមេបា, ជានាយក" អា. **នេត្តេ ឧជុគតេ សតি** "កាលមេខ្លោងទៅត្រង់" -ស. ។ (នី+តុ, ណ្ឌ) ។ **នេយ្យោ ភវនេយ្យោ** គុ. "សត្វដែលគួរទូន្មានបាន,...″ (នី+ណ្យ) ។ **ឱនយោ** បុ. "វិន័យ, ច្បាប់, បទបញ្ជា, របប, របៀប, សីល" ដឹកនាំកាយវាចាឬកម្ចាត់បង់នូវទោសក្នុងកាយវាចា។ **នេត្តំ** នបុ. "ភ្នែក" ។ **នេត្តជលំ** នបុ. "ទឹកភ្នែក" ។ **នេត្តតារ** ឥ. "កែវភ្នែក, ប្រស្រីភ្នែក" (សូចិ) ។ **នេត្តិកោ** បុ. "អ្នកនាំឬបង្ហូរទឹកតាមប្រឡាយ" (នី+តិ) ឬនេត្តិ+ឥក (សូចិ) =**កស្សកោ**។ អា. **ឧទកं ហि នយន្តि នេត្តិកា**។ **នេត្តि** ឥ. "តណ្ហា" អា. **ភវនេត្តि សមូហតា** "តណ្ហាអ្នកដឹកនាំសត្វទៅរកភពថ្មីគឺព្រះអរិយ:ដកចេញហើយ" ។ **នយោ** បុ. "ន័យ, ខសេចក្តី, តួសេចក្តី, អង្គសេចក្តី, សេចក្តីណែនាំ, ពន្យល់" ។ **ចាបនេ នេតি នយតি នយនं** "នាំទៅ, ដល់, លុះ" ភូ. ។

នី ឧ. ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **នីហរណ** ការនាំចេញ ឧ. **នីយានិកं សត្ថុសាសនं** សាសនានៃព្រះសាស្តាជាធម្មជាតនាំចេញ, -**អាវរណ** ការឃាត់, រារាំង ឧ. **នីវរណं**។

នីក បុ. សត្វប្រើស។

នីឃ បុ. សេចក្តីទុក្ខ (ដូច**ព្យសន**) ។

នីច គុ. [អញ្ច + ណ] ធម្មជាតមិនទៅក្នុងខាងលើ (ទាប), ទាប, ខ្លី, តឿ (ដូច **ឱាមន**), អប្បត្តវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺ តូច, តិច, វិ. **ឧទ្ធं ន អញ្ចតីតি>នីចं**។ -**ក្ខុ** នបុ. ត្រកូលដ៏ទាប។ -**ការ** គុ. ទាបជាង។ -**ឋាន** នបុ. តាំងដ៏ទាប, តាំងតូចដ៏ទាប។

នីចាសន នបុ. [នីច + អាសន] អាសន:ដ៏ទាប។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃអាសន:ដ៏ទាប, ទីជាទីតាំងនៃអាសន:ដ៏ទាប, ទីជាទីអង្គុយដ៏ទាប។

នីត គុ. [នី + ត] គឺ....នាំទៅហើយ។ -**វយ** គុ. អ្នកមានវ័យគឺជរានាំទៅហើយ, រ. **នីតោ ១យោ យស្ស សោ>នីតវយោ**។

នីម ឬ. ដើមកទម្ព (ក្ទម្ព) (ដូច **ឥយក**), ដើមរាំងអន្លក់ (ដូច **ម្ទុចលិន្ទ**) ។

នីយមាន គុ. [នី + យ + មាន] គឺ....កាលនាំទៅ។

នីរ នឬ. ទឹក (ដូច **អណ្ណ**) ។

នីល គុ. [នីលៃ + អ] ខៀវ, ពណ៌ខៀវ, (រ. **នីលតីតិ>នីលំ**) ។ -**មណិកា-ឡ្យមណិកហាបណ** ឬ. កែវមណីមានពណ៌ខៀវនិងកែវមណីមានពណ៌ខ្មៅនិងកហាបណ:។ -**មហាសមុទ្ទ** ឬ. មហាសមុទ្រដ៏ខៀវ, មហាសមុទ្រមានទឹកខៀវ។

នីលគីវ ឬ. សត្វក្ងោក (ដូច **សិខណ្ឌី**) ។

នីលសប្ប ឬ. ពស់ខៀវ (ដូច **សិលាភ្ជ**) ។

នីលោទកាទិភេទ គុ. [នីលោទកាទិ + ភេទ] ផ្សេងដោយទឹកមានទឹកខៀវជាដើម, មានមានទឹកខៀវជាដើមជាប្រធាន។

នីលាទិប្ផការ គុ. [នីលាទិ + បការ] មានបការ:នៃពណ៌មានពណ៌ខៀវជាដើម, មានពណ៌ខៀវជាដើមជាបការ:។

នីលាទិវណ្ណ គុ. [នីលាទិ + វណ្ណ] មានវណ្ណ:មានពណ៌ខៀវជាដើម។

នីលិក ត. សារាយ, ចកបាយទា ។

នីលិនី ត. ដើមត្រុម (ដូច **នីលី**) ។

នីលី ត. ដើមត្រុម (ដូច **នីលិនី**)

នីលុប្ផល នឬ. [នីល+ឧប្ផល] ឧប្ផលខៀវ។ -**ករណ** ឬ. បាច់នៃឧប្ផលខៀវ។ -**ឥត្ថសមានវណ្ណតា** ត. ភាវ:នៃ...ជា....មានវណ្ណ:ស្មើដោយគភ៌នៃឧប្ផលខៀវ។ -**ឆទន** គុ. មានឧប្ផលខៀវប្រក់ឬបិទបាំង, ដ៏បិទបាំងដោយឧប្ផលខៀវឬពាសដោយឧប្ផលខៀវ។ -**ទាមសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយកម្រង (ចង្កាម, សំណុំ) នៃផ្កាឧប្ផលខៀវ។

នីលិ ធា. **ឥណ្ណ នីលំ នីលវត្ថុ** "ពណ៌ខៀវ, ក្រមៅ" ឥតមានកិរិយាសព្ទទេមានតែរូបគុណ។

នីវរណ នឬ. [នី + វរ + យុ] នីវរណ:, កិ.រាវាំងឬធម្មជាតជាគ្រឿងរាវាំង, រ. **និវរិយតេ >នីវរណំ**, **និវារេតិ ៦តេនាតិ ១>នីវរណំ**។ -**បញ្ចក** គុ. នីវរណ:ជាពួកទី៥ឬមាននីវរណ:ជាពួកទី៥, ពួកនៃចំណែក៥នៃនីវរណ:, ពួក៥នៃនីវរណ:។

នីវាប ឬ. ទានចំពោះបិតា (**ឥតុទាន**) ។

នីវារ ឬ. ស្រូវស្លូយ។

នីហាដ គុ. [នី + ហរ + ត, ត>ដ, លុបរ] គឺ....នាំចេញហើយ។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ....ជា....គឺ....នាំចេញហើយ, វិ. **នីហាដស្ស តាវោ> នីហាដតា**។

នីហាត គុ. [នី + ហរ + ត] គឺ...នាំចេញហើយ , គឺ....កម្ចាត់ចេញហើយ, កម្ចាត់បង់ហើយ។ -**មល** គុ. មានមន្ទិលកម្ចាត់បង់ហើយ, វិ. **នីហាតំ មលំ យេន សោ >នីហាតមលោ**។ -**មាន** គុ. មានមានៈកម្ចាត់បង់ហើយ, មានមានៈនាំចេញហើយ, មានមានៈគឺ...កម្ចាត់បង់ហើយ។

នីហរតិ កិ. [នី + ហរ + អ + តិ-រ.] នាំចេញ, ជញ្ជូនចេញ។

នីហរថ កិ. [នី + ហរ + អ + ថ-ប.] ចូរនាំចេញ, ចូរបណ្តេញ។

នីហរន្ត គុ. [នី + ហរ + អ + អន្ត] កាលនាំចេញ។

នីហរាបេត្វា អ. [នី + ហរ + ណាបេ + ត្វា] ឲ្យនាំចេញហើយ, ញ៉ាំង...ឲ្យនាំចេញហើយ។

នីហរិត គុ. [នី + ហរ + ឥ-អា. + ត] គឺ...នាំចេញហើយ។

នីហរិតព្ព គុ. [នី + ហរ + ឥ-អា. + តព្ព] គឺ....គប្បីនាំចេញ។

នីហរិតុកាម គុ. [នីហរិតុំ + កម + ណ] អ្នកចង់ដើម្បីនាំចេញ, -បណ្តេញចេញ, វិ. **នីហរិតុំ កាមេន្តីតি>នីហរិតុកាមា**។

នីហរិត្វា អ. [នី + ហរ + ឥ-អា. + ត្វា] នាំចេញហើយ។

នីហរិយមាន គុ. [នី + ហរ + ឥ-អា. + យ + មាន] គឺ...កាលនាំចេញ។

នីហរីសុ កិ. [នី+ហរ+អ+ឧ-អជ.] នាំចេញហើយ, បណ្តេញចេញហើយ។

នីហារ ប៉ុ. [នី + ហរ + ណ] ហេតុជាគ្រឿងនាំចេញ (ទំនង, លំអាន), វិ. **នីហរន្តិ អនេនាតি>នីហារោ**។ទឹកសន្សើម (ដូច**ឧស្សាវ**) ។

នីឡ ប៉ុ. សំបុកសត្ត (ដូច **កុណ្ណាវក**) ។

នុ និ. ហ្ន, ហ៎ .... ។ និបាតនេះ កន្លែងខ្លះគ្រាន់តែចុះមកបំពេញបទប៉ុណ្ណោះទេ មិនបាច់ប្រែថាជាអ្វីក៏មាន។

នុ និ. សំសយត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺសង្ស័យ ប្រែថា ដូចម្តេចហ្ន, **អប្បេវ**, **អប្បេវនាម** ក៏ជាសំសយត្ថវាចក:ដែរ, មួយទៀត **នុ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺបញ្ហាការសាកសួរ។

នុ ធា. **ថុតិយំ ណោតি ណវតি នុតោ នុតি** "សរសើរស្ងើច" ភូ. ។ **ណវោ** គុ. "ថ្មី" អា. **ណវកម្មិកោ** "ប្រកបការងារថ្មីថ្មោង" ។ **នុគ្ឃណោ ណរោ** "បុគ្គលមានគុណគួរឲ្យសរសើរ" (សូចិ) ។ **នូតណោ** គុ. "ថ្មី" (នុ+តន) ។

នុណ្ណោ គុ. បោះ, ចោល, បាញ់ (ដូច **ខិត្ត**) ។

នុតិ ឥ. ការសរសើរ (ដូច **ថុតិ**) ។

នុត្តោ គុ. បោះ, ចោល, បាញ់ (ដូច **ខិត្ត**) ។

នុទ ធា. **ឧបសគ្គ នុទតិ បនុទតិ ឱនោទតិ បនុទនំ ឱនោទេត្វា នុត្តោ នុន្ទោ** "បុក, កិន, ធ្វើឲ្យល្អិត, បោះបង់, បន្ទោបង់" ភ្ជ. ។

នុហី ដើមលាំងសាត (ដូចមហានាម) ។

នូទតិ កិ. [នុទ + អ + តិ-រ.] បន្ទោបង់, បន្សាត់បង់។

នូន និ. ពិត, ដោយពិត, ប្រាកដ, មែន។

នូបុរោ គ្រឿងប្រដាប់ជើង (ដូច **ឋានន្ត**) ។

នេក្ខ នបុំ., បុំ. [និ>នេ + ក១ + អ, ន>ខ] ធម្មជាតដ៏រុងរឿង (មាស, មាសឆ្ពោ, ដុំមាស) ប្រើជា « **និក្ខ** » ក៏មាន, វិ. **និកនតិ ទិប្ប០តីតិ>និក្ខ**។

នេក្ខម្ម នបុំ. [និ + ១ + ណ] គុណជាតជាគ្រឿងចេញ (នេក្ខម្ម:, ការចេញ, ការចេញបួស, វិមុត្តិ, អរហត្តផល), បឋមជ្ឈាន, វិបស្សនា, និស្សេសកុសល, ផ្ទ្ធ (ដូច **ឋ**), វិ. **និក្ខ០តិ ២ តេ០ តិ>នេក្ខ**។ -**សង្ខ**ប្ប**ាទិ** គុ. (សេចក្ដីត្រិះរិះ) មានសេចក្ដីត្រិះរិះក្នុងការចេញបួសជាដើម, (តម្រិះ) មានតម្រិះក្នុងនេក្ខម្ម:ជាដើម។ -**សុ**ខ នបុំ. សុខក្នុងនេក្ខម្ម:, សុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនេក្ខម្ម: (ការចេញបួស) ។

នេក្ខម្ម**ូ**ប**ស**ម បុំ. [នេ០ + ឧ០] ធម៌ជាទីចូលទៅរម្ងាប់ដោយអំណាចនៃនេ០ ។

នេម **ម** ១ ០ ០ ០

ងារ១ងរ(ដូច **ករ១ រ**) ។

នេត្វា អ. [នី + ត្វា] នាំទៅហើយ។

នេថ កិ. [នី + អ + ថ-ប.] ចូរនាំទៅ។

នេធិ ធាតុ **ករ១ាសន្ធិករណ៍សេសុ នេធតិ** "តិះដៀល, រិះគន់, ហូរទៅ, ចាប់កំហុស, នៅក្បែរ" ភូ. ។

នេន្ត គុ. [នី + អន្ត] កាលនាំទៅ។

នេបក្ក១ញ្ញា ឥ. [នេបក្ក + បញ្ញា] បញ្ញាឈ្មោះនេបក្ក:, បញ្ញាគឺភាវ:នៃបុគ្គលអ្នករក្សានូវខ្លួនដោយមិនសល់ឬបញ្ញាគឺភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកញ៉ាំងកុសលធម៌ឲ្យឆ្ពិនដោយមិនសល់ (បញ្ញាជាគ្រឿងរក្សានូវខ្លួន), វិ. **និស្សេសតោ អត្តានំ ១ាតិ ១ក្ខតីតិ >និ១ភោ, និស្សេសតោ ១ាបេតិ ១ុសលធម្មេតិ ១ា>និ១ភោ, និ១ភ១ស្ស ១ាវោ>នេ១ភ្ភ, នេ១ភ្ភ ២ឥ ១ញ្ញា>នេ១ភ្ក១ញ្ញា**។

នេ១ភ្ក នបុં. បញ្ញាដឹងជុំខ្លួន (ដូច **ស១ ្ជ១ញ្ញ**) ។

នេ១ច្ច នបុं. ការស្អិតស្អាង, តែងឲ្យល្អ (ដូច **អ១ក១ ្ច**) ។

នេ១ិ ឥ. ខ្ទងកង់។

នេ១ិត្តក បុं. [និ១ិត្ត + ណក] ជនអ្នកទាយនូវនិ១ិត្ត (ហោរ, ហោរា), វិ. **និ១ិត្តំ ១ ១េតិ ១ ្យ១ កតីតិ>នេ១ិត្តកោ**។

នេ១ិន្ធរ បុं. ឈ្មោះភ្នំ១ ិ១ ិ ណ្ឌ១ ួ១ ជ១ ិ ១ ិ ១ ារ ១ ិ ១ ្ន ១ ្ន ១ ្ន

និសាទេតិ មារេតីតិ ឆា >ឆេសាទো។ ព្រាន (ដូច **លុទ្ធក**) ។

ឆេសិ	កិ.	[នី + អ + ណ្ឍ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] នាំទៅហើយ។
ឆេស្សាម	កិ.	[នី + អ + ស្សាម-ភ.] នឹងនាំទៅ។
ឆេសិ	ធា.	**ភតិយំ ឆេសតិ ឆេស្សតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។
ឆេហិ	កិ.	[នី + អ + ហ-ប.] ចូរនាំទៅ។
ឆো	បុ.ស.	[អម្ហ + នំ-វិ.>ឆো] នៃយើងទាំងឡាយ, ដល់យើងទាំងឡាយ, ...។
ឆো	និ.	មិន, មិនមែន, កុំ, ពុំ, ទេ។ **និសេធត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហាម, ឃាត់ប្រែថា ទេមិន, មិនមាន, មិនមែន ។
ឆোនីត	នបុ.	ទឹកដោះខាប់ (ដូច **ឆវនីត**) ។
ឆ្ឌាសប្បន	នបុ.	ការប្រគល់ឲ្យនូវរបស់ដែលផ្ញើទុកឬបញ្ចាំទុក។
ឆ្ឌាស	បុ.	ការផ្ញើទុក, បញ្ចាំ (ដូច **ឧបណិធិ**) ។
ឆ្ឌ	និ.	**និច្ឆយត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺការចូលចិត្តមាំប្រែថា ដោយពិត, **អវសៃ** ក៏ជានិច្ឆយត្ថវាចក:ដែរ, មួយទៀត**ឆ្ឌ**ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺអនុមាន សេចក្តីដឹងតាម, ការយល់ព្រមប្រែថា ដោយពិត, **ឥតក្ខ**ណ ការត្រិះរិះ ប្រែថា ដូចម្តេចហ្ន។

ប

ប ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺអាទិកម្មធ្វើមុន, ផ្តើមធ្វើ, កំពុងធ្វើ ឧ. **ឥប្ប្ឍកតំ** ធ្វើមិនទាន់ស្រេច, ភុសក្រៃលែង ឧ. **បវឌ្ឍកាយោ** អ្នកមានកាយចម្រើនហើយ, **សម្ភវ** កើតជាដំបូង ឧ. **ហិមវតា គង្គា បភវតិ** ស្ទឹងគង្គាកើតជាដំបូងអំពីភ្នំហិមពាន្ត, **ឱតិណ្ណ** ធ្លងចុះ, គ្របសង្កត់ ឧ. **បវុឌ្ឍោ** ចម្រើន, **តិត្តិ** ឆ្អែត ឧ. **បហូតវិត្តោ** អ្នកមានទ្រព្យគ្រប់គ្រាន់, **និយោគ** ប្រកបដោយមិនសល់, **ឥស្សរិយ** ជាធំ ឧ . **ទេសស្ស បត្ថ** ជនជាធំក្នុងប្រទេស, **ឋីតি** សេចក្តីត្រេកអរ, ទាន ការឲ្យ, **ឫជា** ការគោរព,ការកោតក្រែង, **អគ្ត** ប្រសើរ, លើស, **សន្តি** សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់, **ទស្សន** ការយើញ, ប្រាកដ ឧ. **បទិស្សតি**, **ឥប្ប** ប្រធាន ឧ. **ចាចរិយោ** អាចារ្យជាប្រធាន, **សន្ត** សេចក្តីជាប់ជំពាក់ ឧ. **បសជ្ជនំ**, **បសន្ទោ**, **បសំសា** សេចក្តីសរសើរ, **គតি** ដំណើរ, ឧ. **បគតោ** ជនដើរទៅហើយ, **បគច្ឆតি** ជនតែងទៅ, **សុទ្ធি** សេចក្តីស្អាត ឧ. **បសុទ្ធោ** ជនស្អាតហើយ, **បសុជ្ឈតি** ជនតែងស្អាត, **ហីសា** ការបៀតបៀន ឧ. **ឥស្សាបកតោ** ជនដែលសេចក្តីច្រណែនបៀតបៀនហើយ, **បការ** ឧ. **បញ្ញា** សេចក្តីដឹងដោយបការ:, **អន្តោភាវ** ខាងក្នុង ឧ. **បក្ខិត្ត** ដាក់ចុះហើយ, **ឥយោគ** ព្រាត់ប្រាស ឧ. **ចិរប្ឍាសី** ជនព្រាត់ប្រាសយូរ, **អវយវ** ឧ. **សប្ប-ទេសសត្តវិសេសោ និប្ប្ឍទេសសត្តវិសេសោ** សត្វម្យ៉ាងប្រកបដោយអវយវ:សត្វម្យ៉ាងមិនមានអវយវ:, **ទិសាយោគ** ប្រកបដោយទិស, **បត្ថនា** សេចក្តីប្រាថ្នា ឧ. **បណិធានំ**, **ឋិតি** ការតាំងនៅ, **អតি-និប្ផន្ន** សម្រេច ឧ. **បកតំ** ធ្វើស្រេចហើយ, **បធាន** ខ្ពង់ខ្ពស់ ឧ. **ប-ណីតំ**, **សន្ទន** ហូរទៅ ឧ. **ហិមវតាបភវន្តি** ស្ទឹងទាំងឡាយហូរទៅអំពីភ្នំហិមពាន្ត, **អនាវិល** មិនល្អក់ ឧ. **បសន្នមុទកំ** ទឹកថ្លា។

បកណ្ឌ គុ. ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **ឧក្កណ្ឌ**) ។

បកត គុ. [ប+ករ+ត] ដែល...ធ្វើហើយដោយប្រការ:, ដែល...ធ្វើទូទៅហើយ (ប្រែត្រឹមតែថា «ដែល...ធ្វើហើយ» ក៏បាន); វ. **បការេន ករិយិត្ថាតি**> **បកតោ**, **បកតា**, **បកតំ**។

បកតត្ត គុ. [បកតិ+អត្ត] មានខ្លួនជាប្រក្រតី (មិនជាប់ចោទដោយហេតុណាមួយ); វិ. **បកតិ អត្តា យេសំ តេ>បកតត្តា**។

បកតានិវត្ត គុ. មិនត្រឡប់ដោយប្រក្រតី (ហូរទៅ) ។

បកតិ ឥ. [ប+ករ+តិ] កិ.ធ្វើដោយប្រការ, កិ.ធ្វើទូទៅ, កិ.ធ្វើ (ប្រក្រតី); វិ. **បករណំ> បកតិ**។ -**កថាសទ្ធ** បុ. សំឡេង (សូរ) នៃវាចាជាគ្រឿងពោលដោយប្រក្រតី; វិ. **បកតិយា កថា>បកតិកថា; បកតិកថាយ សទ្ធោ>បកតិកថាសទ្ធោ**។ -**គមន** នបុ. កិ.ទៅដោយប្រក្រតី, តាមប្រក្រតី; ដំណើរជាប្រក្រតី។ -**ធម្មស្សវន** នបុ. កិ.ស្តាប់នូវធម៌ដោយប្រក្រតី; វិ. **បកតិយា ធម្មស្ស សវនំ> បកតិធម្មស្សវន**។ -**និយាម** បុ. និយាម: (ការកំណត់, ដំណើរ, ទំនង, លំនាំ) ជាប្រក្រតី។ -**បទ្ធទុត្ត** នបុ. ទីជាទីទៅបានដោយលំបាកគឺភក់ជាប្រក្រតី, ផ្លូវប្រកបដោយភក់ជាប្រក្រតី (**ទុត្ត**<ទុ+គ ម+ក្ត= វិ. **ទុក្ខេន គច្ឆន្តិ ឯត្ថាតិ>ទុត្តំ**) ។ -**បញ្ញត្ត** គុ. ដែល... តែងតាំងហើយដោយប្រក្រតី, បញ្ញត្តហើយដោយប្រក្រតី។ -**បរិហារ** នបុ. វត្ថុជាគ្រឿងនាំទៅជុំវិញជាប្រក្រតី, វត្ថុជាគ្រឿងរក្សាជាប្រក្រតី, កិ.រក្សាដោយប្រក្រតី។ -**បាទវីតិហារណសទិសនិក្ខេប** បុ. ឬគុ. ជាទីដាក់ចុះប្រាកដស្មើដោយកិ.ឈានទៅនៃព្រះបាទជាប្រក្រតី, ជាទីដាក់ចុះដូចជាជំហាននៃព្រះបាទជាប្រក្រតី។ -**មន** បុ., នបុ. ចិត្តជាប្រក្រតី។ -**យាន** នបុ. យានជាប្រក្រតី។ -**វន** នបុ. ព្រៃជាប្រក្រតី។ -**សយន** នបុ. កិ.ដេកដោយប្រក្រតី។

បកម បុ. ការឈានទៅមុខ (ដូច **ឧបក្កម**) ។

បការ បុ. ស្មើគ្នា, ដូចគ្នា (ដូច **ចតុល្ល**), ផ្សេងគ្នា (ដូច **ភេទ**) ។

បកាស បុ. ប្រាកដ, អាលោក (ពន្លឺ) ។

បកាសក បុ. [ប+កសិ +ណ្ឍ] អ្នកប្រកាស, អ្នកសម្តែង, អ្នកថ្លែង; វិ. **បកាសេតីតិ> បកាសកោ**។ ឥ. **បកាសិកា**។

បកាសន នបុ. [ប+កសិ+យុ] ការប្រកាស, ការសម្តែង, ការថ្លែង, តែងតាំង, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **បញ្ញត្តិ**សព្ទ; វិ. **បកាសិយតេតិ>បកាសនំ**។

បកាសនីយកម្ម នបុ. [បកាសនីយ+កម្ម] កម្មគឺសង្ឆគប្បីប្រកាស; វិ. **បកាសេតព្ពន្តិ> បកាសនីយំ, បកាសនីយំ កម្មំ>បកាសនីយកម្មំ** = កម្មគឺសង្ឆគប្បីធ្វើដល់ភិក្ខុអ្នកមានអធិករណ៍ដែលសង្ឆគប្បីប្រកាស។

បកាសេតុកាម គុ. [បកាសេតុំ+កម+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីប្រកាស; វិ. **បកាសេតុំ កាមេ តីតិ> បកាសេតុកាមោ**។ អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីប្រកាស; វិ. **បកាសេតុំ កាមោ អស្សាតិ>បកាសេតុកាមោ**។

បកាសេត្វា អ. [ប+កសិ+ណ+ត្វា] ប្រកាសហើយ, សម្តែងហើយ, ថ្លែងហើយ។

បកាសេន្ត គុ. [ប+កសិ+ណ+អន្ត] កំពុងប្រកាស, កាលប្រកាស; វិ. **បកាសេតីតិ> បកាសេន្តោ**។ ឥ. **បកាសេន្តី**។

បកាសេន្តិ កិ. [ប+កសិ+ណ+អន្តិ-រ.] ប្រកាស, សម្តែង, ថ្លែង, ប្រាកដ។

បកាសេន្តី គុ. [ប+កសិ+ណ+អន្ត+ឦ] កាលប្រកាស, កំពុងប្រកាស...។

បកាសេសិ កិ. [ប+កសិ+ណ+ឦ-អជ., ចុះ ស -អា.] ប្រកាសហើយ, សម្តែងហើយ, ថ្លែងហើយ, ប្រាកដហើយ។

បកាសេស្សមិ កិ. [ប+កសិ+ណ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងប្រកាស, នឹងសម្តែង, នឹងថ្លែង។

បកិណ្ណកវគ្គវ-ណ្ណនា ឥ. [បកិណ្ណកវគ្គ+វណ្ណ+យុ+អា-ឥ.] កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវបកិណ្ណកវគ្គ; វិ. **បកិណ្ណកវគ្គំ ១ណ្ណេតិ ១តាយាតិ>បកិណ្ណកវគ្គ១ណ្ណនា**។

បកិរិយ ឬ. ដើមកញ្ជើបាយដាច (ដូច **ឫតិក**) ។

បកោដិ ឥ. ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ១៤។

បក្ក គុ. [បចិ+ត, ត>ក្ក, លុបច] ដែល...ចម្អិនហើយ, ដណ្តាំហើយ,ផល, **នាសម្ភុ១** ប្រធានឬហេតុនៃសេចក្តីវិនាស, ចាស់, ទុំ (ដូច **បរិណត**) ស្លហើយ, ឱ្យឆ្អិនហើយ; ឆេះហើយ, ឆ្អិន, ទុំ; វិ. **បចិតន្តិ> បក្ក**, **បចិយតេតិ ១ា> បក្ក**។ -**ឱ១** នឬ. បាយដែល... ចម្អិនហើយ, ឱ្យឆ្អិនហើយ។ -**ការ** ឬ. កាលនៃ...គឺ...ចម្អិនហើយ, ទុំហើយ។ -**ឋាន** នឬ. ស្លឹកឈើ (ឋានៃ, អន្លក់) ដែល...ចម្អិនហើយ, ឱ្យឆ្អិនហើយ។ -**ម១ត្ត** គុ. គ្រាន់តែឆ្អិនហើយ, គ្រាន់តែគឺ...ចម្អិនហើយ។

បក្ខន្ត គុ. [ប+កមិ+ត] ចៀសចេញទៅហើយ, ចេញទៅហើយ; វិ. **បក្ខាមីតិ> បក្ខន្តោ**។ -**ម១ត្ត** គុ. គ្រាន់តែចៀសចេញហើយ, ទើបតែចៀសចេញទៅហើយ។

បក្ខមធុ នឬ. [បក្ខ+មធុ] ទឹកឃ្មុំឆ្អិន, ទឹកឃ្មុំដែល...ចម្អិនហើយ។

បក្ខមន្ត គុ. [ប+កមិ+អ+អន្ត] ចៀសចេញទៅ, កំពុងចៀសចេញទៅ, កាលចៀសចេញទៅ; វិ. **បក្ខមតីតិ>បក្ខមន្តោ**។

បក្ខមិតុកាម គុ. [បក្ខមិតុំ+កមិ+ណ+ឬកាម] អ្នកចង់ដើម្បីចៀសចេញទៅ, អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីចៀសចេញទៅ ។

បក្ខមិស្សតិ កិ. [ប+កមិ+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងចៀសចេញទៅ។

បក្ខមីសុ កិ. [ប+កមិ+អ+ឧំ-អជ្ជ.] ចៀសចេញទៅហើយ។

បក្ខាមិ កិ. [ប+កមិ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ចៀសចេញទៅហើយ, ចេញទៅហើយ។

បក្ខុដ្ឋិត គុ. [បក្ខ+ឧដ្ឋិត] ដែលពុះហើយ, ដែលពុះកញ្ជ្រោលហើយ, កំពុងពុះ, កំពុងពុះកញ្ជ្រោល, គឺភ្លើងឱ្យឆ្ពិនតាំងឡើងហើយ។ -**តេល** នបុં. ប្រេងកំពុងពុះ, ប្រេងគឺភ្លើងឱ្យឆ្ពិនតាំងឡើងហើយ។ -**សប្ប** នបុં. សប្ប (ទឹកដោះថ្លា) កំពុងពុះ។

បក្ខោស កិ. [ប+កុសិ+ណោ+ហិ-ប., លុបហិ -ប.] ចូរហៅ, ចូរហៅមក។

បក្ខោសាបេត្វា អ. [ប+កុសិ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យហៅហើយ, ឱ្យហៅមកហើយ។

បក្ខោសាបេសិ កិ. [ប+កុសិ+ណាបេ+ណ្យ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យហៅហើយ, ឱ្យហៅមកហើយ។

បក្ខោសាបេស្សន្តិ កិ. [ប+កុសិ+ណាបេ+ស្សន្តិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឱ្យហៅ, ឱ្យហៅមក។

បក្ខោសិ កិ. [ប+កុសិ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ហៅហើយ, ហៅមកហើយ។

បក្ខោសិត្វា អ. [ប+កុសិ+ឥ-អា.+ត្វា] ហៅហើយ, ហៅមកហើយ។

បក្ខ ធា. **ឥ១ចគតិយំ បក្ខតি បក្ខនំ** "ថោកទាប" អន់ទៅ, ទាប ភ្ជ. ។

បក្ខ បុំ. [បតិ+ខ, ត>ក] បក្ស, ពួក, ស្លាប, ប៉ែកម្ខាង, ប៉ែកនៃអវយវៈម្ខាង, កាលកំណត់១៥ថ្ងៃ, ពល, របស់ដែលសម្រេចខាងក្រោយ (ដូច **សាធ្យ**), សំឡាញ់ (ដូច **សខី**) ។ -**បហារណាមត្ត** គុ. (កាល) ត្រឹមតែកិ.ទទះនៃស្លាប, ត្រឹមតែកិ.ប្រហារនៃស្លាប។ -**ហតឯកចក្ខុបី-ឋសប្ប៊ិកុណ៊ិតាវកុដ្ឋរោគាទិតេន** គុ. ផ្សេងដោយរោគមានភាវៈនៃបុគ្គលជាអ្នកមានប៉ែកនៃអវយវៈម្ខាងគឺខ្យល់កម្ចាត់បង់ហើយ (បៀតបៀនហើយ) និងមានភ្នែកម្ខាងនិងខ្ចីននិងកែងនិងរោគឃ្លង់ជាដើម។

បក្ខដ្ឋិ នបុំ. [បក្ខ+អដ្ឋិ] ឆ្អឹងនៃស្លាប; វិ. **បក្ខានំ អដ្ឋិ>បក្ខដ្ឋិ**។

បក្ខន្ត គុ. [ប+ខ១ទ្ធ+ត] ស្ទុះទៅហើយ, លឿនទៅហើយ។

បក្ខន្តភាវ បុំ. [បក្ខន្ត+ភាវ] ភាវៈនៃ...នោះជា...ស្ទុះទៅហើយ, លឿនទៅហើយ។

បក្ខន្តរ គុ. [បក្ខ+អន្តរ] ពួកដទៃ, ចំណែកដទៃ, ចន្លោះនៃពួក។

បក្ខន្តរិយ គុ. [បក្ខន្តរ+ឥយ] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកដទៃ, ក្នុងចំណែកដទៃ, វិ. **បក្ខន្តរេ ភវតីតি> បក្ខន្តរិយោ**។ មានក្នុងពួកដទៃ; មានក្នុងចំណែកដទៃ; វិ. **បក្ខន្តរេ តរោ> បក្ខន្តរិយោ**។

បក្ខន្ទចារី បុំ. [បក្ខន្ទ+ចរ+ណី] អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តិស្ទុះទៅជាប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តលឿនទៅជាប្រក្រតី; វិ. **បក្ខន្ទចរិតុំ សីលមស្សាតি>បក្ខ-**

ន្ធចារី។

បក្ខន្ធាបេន្ត	គុ.	[ប+ខទ+ណាបេ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យស្ទុះទៅ, ឱ្យលឿនទៅ។
បក្ខន្ធិ	កិ.	[ប+ខទ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ស្ទុះទៅហើយ, លឿនទៅហើយ។
បក្ខន្ធិកា	ឥ.	រោគចុះឈាម (ដូច **សារោ**) ។
បក្ខន្ធិត្វា	អ.	[ប+ខទ+ឥ-អា.+ត្វា] ស្ទុះទៅហើយ, លឿនទៅហើយ។
បក្ខន្ធី	បុ.	[ប+ខទ+ណី] អ្នកស្ទុះទៅ (អ្នកវាតមុខ) ឬអ្នកមានកិ.ស្ទុះទៅជាប្រក្រតី (អ្នកមានកិ.វាតមុខជាប្រក្រតី); វិ. **បក្ខន្ធតីតि>បក្ខន្ធី**; **បក្ខន្ធិតុं សីលមស្សាតि ទា >បក្ខន្ធី**។
បក្ខបាស	បុ.	ពិតាន។
បក្ខពិឡាល	បុ.	ឆ្មាបា (ដូច **តុលិយ**) ។
បក្ខិកភត្ត	នបុ.	[បក្ខិក+ភត្ត] ភត្តគឺទាយកគប្បីឱ្យក្នុងបក្ស, ក្នុងថ្ងៃបក្ស; វិ. **បក្ខេ ទាតព្ពं (ភត្តं) >បក្ខិកं, បក្ខិកं ភត្តं>បក្ខិកភត្តं**។
បក្ខិត្ត	គុ.	[ប+ខិបិ+ត] ដែល...ដាក់ហើយ, ដាក់ចុះហើយ, ដាក់ចូលហើយ, បង់ហើយ។ -**ភន្ត** បុ. គ្រឿងក្រអូបដែល...ដាក់ចុះហើយ, វត្ថុមានក្លិនដែល...ដាក់ចូលហើយ។ -**ណោណសក្ខរ** បុ. ដុំនៃអំបិលដែល...ដាក់ចុះហើយ, បោះទៅហើយ។ -**សីហតេល** នបុ. ប្រេង (ខ្លាញ់) នៃសីហៈដែល...ដាក់ចូលហើយ។
បក្ខិបន្ត	គុ.	[ប+ខិបិ+អ+អន្ត] កាលដាក់ចុះ, ដាក់ចូល,...។
បក្ខិបាបេត្វា	អ.	[ប+ខិបិ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យដាក់ចុះហើយ, ឱ្យដាក់ចូលហើយ។
បក្ខិបិត្វា	អ.	[ប+ខិបិ+ឥ-អា.+ត្វា] ដាក់ចុះហើយ, ច្រកហើយ។
បក្ខិបិស្សន្តি	កិ.	[ប+ខិបិ+អ+ឥ-អា.+ស្សន្តি-ភ.] នឹងដាក់ចុះ, នឹងដាក់ចូល។
បក្ខី	បុ.	[បក្ខ+ណ្ឍ] (សត្ត) មានស្លាប, (បក្សី); វិ. **បក្ខា យស្ស អត្ថីតि>បក្ខី**។
បខុម	នបុ.	រោមត្របកភ្នែក (ដូច **ឥម្ហ**) ។
បគណ្ហ	គុ.	[ប+គណ្ហ+អ] អ្នកឃ្នើសឃ្នង, ច្រឡើសបើស, ឈ្លានពាន; (**តំខណុប្ប-ត្តិញ្ញាណं បដិភា, តាយ យុត្តោ បគណ្ហោ**=ញាណដែលកើតឡើងក្នុងខណៈនោះឈ្មោះបដិភា, អ្នកដែលប្រកបដោយបដិភានោះឈ្មោះថាបគណ្ហោ។ **សីឃមេវ គណ្ហតីតि>បគណ្ហោ** = អ្នកទ្រទ្រង់, អ្នកចាំទុកបាន។ **បគណ្ហ** នេះជាគុណរបស់ទុស្សីលជន) ។

បគុណ គុ. [ប+គុណ+អ] ស្អាត់, ត្រង់ (ដូច **ឧជុ**), ជំនាញ; (វិ. **កិលេសាពាធ តាវ បការេន គុណិយតេ ឥណ្ណិយតេតិ>បគុណោ** = ខន្ធ ដែលគេពណ៌នាដោយប្រការ:ព្រោះមិនមាននៃការបៀតបៀននៃ កិលេស) ។

បគុណតា ឥ. [បគុណ+តា] ភាវ:នៃ...នោះជារបស់គឺ...ឱ្យស្អាត់ហើយ, ឱ្យជំនាញ ហើយ; វិ. **បគុណស្ស តាវោ>បគុណតា**។

បគុណតាវ បុំ. [បគុណ+ភាវ] ភាវ:នៃគាថាជារបស់គឺខ្លួនឱ្យស្អាត់ហើយ។

បគេ និ. បុព្វណ្ហត្តវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺខាងដើមថ្ងៃពេលព្រឹក ប្រែថា អំពីព្រឹក, **ចាតោ** ក៏ជា **បុព្វណ្ហត្តវាចក:**ដែរ។

បគ្គណ្ហាតិ កិ. [ប+គហ+ណ្ហា+តិ-រ.] ផ្ដង, ផ្ដងឡើង, ផ្ទ្ររផ្ដង, ប្រុងប្រៀប។

បគ្គយ្ហ អ. [ប+គហ+ត្វា] ផ្ដងហើយ, ផ្ដងឡើងហើយ...។

បគ្គហិតវីរិយ គុ. [បគ្គហិត+វីរិយ] អ្នកមានព្យាយាមផ្ដងហើយ, ប្រុងប្រៀបហើយ; វិ. **បគ្គហិតំ វីរិយំ យេន សោ>បគ្គហិតវីរិយោ**។

បគ្គហេត្វា អ. [ប+គហ+ឯ+ត្វា] ផ្ដងហើយ, ផ្ដងឡើងហើយ, ប្រណម្យហើយ។

បគ្គាហ បុំ. សេចក្ដីព្យាយាម (ដូច **ឧសៗហ**) ។

បគ្ឆរណ នបុំ. [ប+ឃរ+យុ] ការហូរចេញ, កិ.ហូរចេញ; វិ. **បគ្ឆរិយតេតិ>បគ្ឆរណំ**។

បគ្ឆរន្ត គុ. [ប+ឃរ+អ+អន្ត] កាលហូរចេញ, កំពុងហូរចេញ។

បគ្ឆរន្តិ កិ. [ប+ឃរ+អ+អន្តិ-រ.] ហូរចេញ, ខ្ពុរចេញ, ស្រកចេញ។

បគ្ឆរាបេន្ត គុ. [ប+ឃរ+ណាបេ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យហូរចេញ...។

បគ្ឆរិ កិ. [ប+ឃរ+អ+ណ្ឍ-អជ.] ហូរចេញហើយ, ខ្ពុរចេញហើយ។

បគ្ឆរិត គុ. [ប+ឃរ+ឥ-អា.+ត] ហូរចេញហើយ, ដែលហូរចេញហើយ។ **-អស្សុ** នបុំ. ទឹកភ្នែកដែលហូរចេញហើយ។ **-សេទសរីរ** នបុំ. សរីរ:មានញើសហូរចេញហើយ។

បឃណ បុំ. របៀង, ផ្ទៀង (ដូច**អាលិន្ទ**) ។

បង្ក បុំ. [កម្ម+ក] ភក់, កិ.ដេកលើភក់, (ផ្លាស់ **កម្ម** ជា **ង**; វិ. **កម្មតិ ចលតីតិ>បង្កោ**)។

បង្ករុហ នបុំ. ផ្កាឈូក (ដូច **បទុម**) ។

បង្គុ បុំ. មនុស្សខ្វិន (ដូច **ឱឋសម្ប**) ។

បង្គុល បុំ. មនុស្សខ្វិន (ដូច **ឆិន្ទិរិយាបថ**) ។

បចន នបុំ. [បចិ+យុ] ការចម្អិន, កិ.ចម្អិន, កិ.ដុត, កិ.ដាំ, កិ.ដណ្ដាំ, កិ.ស្ល; វិ. **បចិយតេតិ>បចនំ**។ (វត្ថុ) ជាគ្រឿងចម្អិន, សម្រាប់ចម្អិន; វិ.

បចតិ ឯតេនាតិ >បចនំ។ **-កម្ម** នបុ. កម្មគឺកិ.ចម្អិន, កិ.ដណ្តាំ, កិ.ស្ល, កិ.ដុត; វិ. **បចនំ ឯវ កម្មំ >បចនកម្មំ ។**

បចនត្ថ បុ. [បចន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ចម្អិន, ត្រូវការដល់កិ.ញ៉ាំង...ឱ្យឆ្អិន; វិ. **បចនស្ស អត្ថោ>បចនត្ថោ**។

បចននិយាម បុ. [បចន+និយាម] ទំនងនៃកិ.ចម្អិន, កំណត់នៃកិ.ចម្អិន; វិ. **បចនស្ស និយាមោ >បចននិយាមោ**។

បចណាយិកា ឥ. សេចក្តីលក់ (ដូច **មិទ្ធ**) ។

បចា ឥ. ការចម្អិន, ការឆ្អិន (ដូច **ឧាក**) ។

បចាបេតិ កិ. [បចិ+ណាបេ+តិ-វ.] ញ៉ាំង...ឱ្យចម្អិន, ឱ្យដណ្តាំ, ឱ្យស្ល។

បចាបេត្វា អ. [បចិ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យចម្អិនហើយ,...។

បចាហិ កិ. [បចិ+អ+ហិ-ប.] ចូរចម្អិន, ចូរដណ្តាំ, ចូរស្ល, ចូរដុត។

បចិ កិ. [បចិ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ចម្អិនហើយ,...។

បចិត គុ. [បចិ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ចម្អិនហើយ, ស្លហើយ,...។

បចិតុកាម គុ. [បចិតុំ+កមិ+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីចម្អិន, អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីចម្អិន; វិ. **បចិតុំ កាមេតីតি>បចិតុកាមោ**។ អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីចម្អិន; វិ. **បចិតុំ កាមោ អស្សាតি >បចិតុកាមោ**។

បចិតុំ អ. [បចិ+ឥ-អា.+តុំ] កិ.ចម្អិន, ដើម្បីចម្អិន។

បចិត្វា អ. [បចិ+ឥ-អា.+ត្វា] ចម្អិនហើយ, ដណ្តាំហើយ, ស្លហើយ, ឆេះហើយ។

បចិនន្ត គុ. [ប+ចិ+នា+អន្ត] ការជ្រើសរើស, កំពុងជ្រើសរើស, កាលបេះ,...។

បចិនិស្សាមិ កិ. [ប+ចិ+នា+ឥ-អា.+ស្សามិ-ភ.] នឹងជ្រើសរើស, នឹងលៃលក,...។

បចុរ គុ. ច្រើន, ណាស់ណា (ដូច **ពហុ**) ។

បចេយ្យ កិ. [បចិ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីចម្អិន, គប្បីដណ្តាំ, គប្បីស្ល។

បចេស្សតិ កិ. [ប+ចិ+អ+ស្សតិ-ភ.] នឹងជ្រើសរើស, នឹងលៃលក, នឹងពិចារណា។

បច្ចក្ខោសន្ត គុ. [បតি+អា+កុសិ+អ+អន្ត] កាលជេរតប, កាលជេរត។

បច្ចក្ខាត គុ. [បតি+អា+ខា+ត] គឺ...ពោលចំពោះហើយ, ប្រាប់ចំពោះហើយ, លះបង់ហើយ, លាហើយ, (ជូនពាក្យហើយ) ។

បច្ចក្ខាន នបុ. ការពោលត្រឡប់, ការមិនទទួល, ការមិនព្រម។

បច្ចក្ខាយ អ. [បតি+អា+ខា+ត្វា] ពោលចំពោះហើយ, ប្រាប់ចំពោះហើយ, លះបង់ហើយ, លាហើយ។

បច្ចក្ខ គុ. ប្រចក្ស, ប្រាកដ, ជាក់ច្បាស់។

បច្ចគ្ឃ គុ. ថ្មី (ដូច **អតិនវ**) ។

បច្ចតិ កិ. [បចិ+យ+តិ-រ.] គឺ...ចម្អិន, រមែងឱ្យផល។

បច្ចត្តំ កិ.វិ. [បតិ+អត្ត+សិ-វិ.] ចំពោះខ្លួន (ប្រព្រឹត្តអាស្រ័យខ្លួន = **បដិច្ច អត្តានំ ឥត្តតីតិ> បច្ចត្តំ**) ។

បច្ចត្ថរណា នបុំ. [បតិ+អា+ថរ+យុ] (វត្ថុ) ជាគ្រឿងក្រាល, សម្រាប់ក្រាល (កម្រាល); វិ. **បច្ចត្ថរតិ ឯតេនាតិ>បច្ចត្ថរណំ**។

បច្ចត្ថិក សត្រូវ (ដូច **ទ្វេរី**) ។

បច្ចនិក សត្រូវ (ដូច **រិបុ**) ។

បច្ចន្ត បុំ., ន [បតិ+អន្ត] ទីបំផុតតប, បច្ចន្តប្រទេសគឺប្រទេសក្រៅចាកមជ្ឈិម
បុំ.,គុ. ប្រទេស, ទីបំផុតនៃដែនតប (ព្រំប្រទល់); វិ. **បដិរដ្ឋស្ស អន្តោ> បច្ចន្តោ**។ -**គាម** បុំ. បច្ចន្តគ្រាម, ស្រុកដ៏តាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃដែនតប; វិ. **បច្ចន្តេ ឋិតោ គាមោ>បច្ចន្តគាមោ**។

បច្ចន្តសេល បុំ. ជើងភ្នំ។

បច្ចន្តិម គុ. [បច្ចន្ត+ឥម] មានក្នុងទីបំផុតនៃដែនតប, មានក្នុងទីបំផុតនៃព្រំដែន; វិ. **បច្ចន្តេ ភវំ>បច្ចន្តិមំ**។ បទនេះប្រើជា «ជាតតទ្ធិត» វិញក៏បាន។

បច្ចមាន គុ. [បចិ+យ+មាន] កាលឆេះ, កាលឱ្យផល, គឺកម្មកាលឱ្យឆេះ,...។

បច្ចយ បុំ. [បតិ+ឥ+ណ] (ហេតុ) ជាដែនអាស្រ័យនូវផលប្រព្រឹត្តទៅ (ជាបច្ច័យ, ជាទីពឹង, ការពឹងផ្អែក); វិ. **បដិច្ច ផលមេតស្មា ឯតិ បវត្តតីតិ>បច្ចយោ**។ -**ទាយក** បុំ. (បុគ្គល) អ្នកឱ្យនូវបច្ច័យ; វិ. **បច្ចយេ ទេតីតិ>បច្ចយទាយកោ**។ -**ឫជិសំយុត្ត** គុ. ប្រកបព្រមចំពោះហើយដោយបច្ច័យ។ -**សន្ធិចយ** បុំ. កិ.សន្សំព្រមនូវបច្ច័យ, សភាពជាគ្រឿងសន្សំព្រមនូវបច្ច័យ; វិ. **បច្ចយេ សន្ធិចិនាតិ តេនាតិ> បច្ចយសន្ធិចយោ**។ -**សន្ធិសម្ភិត** គុ. ដែលអាស្រ័យព្រមហើយនូវបច្ច័យ។ -**សម្ឫទ្ធ** ឥ. ធម្មជាតិជាគ្រឿងដល់ព្រមគឺបច្ច័យ; វិ. **សម្ឫទ្ធតិ ឯតាយាតិ >សម្ឫទ្ធ, បច្ចយោ ឯវ សម្ឫទ្ធ>បច្ចយសម្ឫទ្ធ**។

បច្ចយាការ បុំ. [បច្ចយ+អាការ] អាការគឺបច្ច័យ, អាការគឺធម៌ជាដែនអាស្រ័យនូវគ្នានិងគ្នាប្រព្រឹត្តទៅ។

បច្ចរី ក្ស្ត្ន, ជ (ដូច **ឧទ្ធុម្ម**) ។

បច្ចវេក្ខណា នបុំ. [បតិ+អវ+ឥក្ខ+យុ] កិ.ឃើញចុះចំពោះ (កិ.ពិចារណា, ការពិចារណា); វិ. **បច្ចវេក្ខិយតេតិ>បច្ចវេក្ខណំ**។ -**មត្ត** ឥ.

ប្រមាណក្នុងកិ.ឃើញចុះចំពោះ, ប្រមាណក្នុងការពិចារណា។

បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ នបុં. បញ្ញាពិចារណាឃើញមគ្គផលដែលសម្រេច។

បច្ចវេក្ខន្ត គុ. [បតិ+អវ+ឥក្ខ+អន្ត] កាលឃើញចុះចំពោះ, កាលពិចារណា។

បច្ចវេក្ខិតព្ព [បតិ+អវ+ឥក្ខ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីឃើញចុះចំពោះ, គប្បីពិចារណា។

បច្ចវេក្ខិត្វា អ. [បតិ+អវ+ឥក្ខ+ឥ-អា.+ត្វា] ឃើញចុះចំពោះហើយ, ពិចារណាហើយ។

បច្ចស្សោសិ កិ. [បតិ+អ+សុ+អ+ណ្យ-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] បានស្តាប់ចំពោះហើយ, បានឮចំពោះហើយ, បានទទួលស្តាប់ហើយ, ទទួលយកហើយ។

បច្ចាគច្ច កិ. [បតិ+អា+គមិ+អ+ហិ-ប.] ចូរត្រឡប់មក, ចូរត្រឡប់មកវិញ។

បច្ចាគច្ឆតិ កិ. [បតិ+អា+គមិ+អ+តិ-វ.] ត្រឡប់មក, រមែងត្រឡប់មក។

បច្ចាគច្ឆតុ កិ. [បតិ+អា+គមិ+អ+តុ-ប.] ចូរត្រឡប់មក។

បច្ចាគច្ឆិ កិ. [បតិ+អា+គមិ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ត្រឡប់មកហើយ, ត្រឡប់មកវិញហើយ។ ប្រើជា **បច្ចាគញ្ឆិ** ក៏មាន។

បច្ចាគត គុ. [បតិ+អា+គមិ+ត] ត្រឡប់មកហើយ, ត្រឡប់មកវិញហើយ។

បច្ចាគន្ត្វា អ. [បតិ+អា+គមិ+ត្វា] ត្រឡប់មកហើយ, ត្រឡប់មកវិញហើយ។

បច្ចាគមន នបុં. [បតិ+អា+គមិ+យុ] កិ.ត្រឡប់មក, កិ.វិលមកវិញ; វិ. **បច្ចាគម្យតេតិ>បច្ចាគមនំ**។

បច្ចាគមិ កិ. [បតិ+អា+គមិ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ត្រឡប់មកហើយ, វិលមកវិញហើយ។

បច្ចាតាប បុំ. សេចក្តីក្តៅក្រហាយខាងក្រោយ (ដូច **ឱ**ប្ប**ដិ**ការ) ។

បច្ចាទេស បុំ. ការពោលត្រឡប់ (ដូច **បច្ចុ**ក្ខាន) ។

បច្ចាពន្ធ បុំ. យុក្តាទូក (ដូច **គោ**ជ**ឱ**ណ) ។

បច្ចាមិត្ត បុំ. [បតិ+អមិ+ឥ-អា.+ត.] បុគ្គលអ្នកទៅដោយភាពជាប្រតិបក្ស (សត្រូវ); វិ. **បដិ**ប**ក្ខ**ភាវេ**ន អ**ម**តិ **គ**ច្ឆ**តីតិ>**បច្ចាមិ**ត្តោ**។

បច្ចាសីសតិ កិ. [បតិ+អា+សីស+អ+តិ-វ.] ប្រាថ្នាចំពោះ, នឹកប៉ង, ប៉ុនប៉ង។

បច្ចាសីសមាន គុ. [បតិ+អា+សីស+មាន] កាលប្រាថ្នាចំពោះ, នឹកប៉ង, ប៉ុនប៉ង។

បច្ចាសីសាមិ កិ. [បតិ+អា+សីស+អ+មិ-វ.] ប្រាថ្នាចំពោះ, នឹកប៉ង, ប៉ុនប៉ង។

បច្ចាហរិត្វា អ. [បតិ+អា+ហរ+ឥ-អា.+ត្វា] នាំមកចំពោះហើយ, នាំត្រឡប់មកហើយ, នាំត្រឡប់វិញហើយ។

បច្ចាហារ បុំ. [បតិ+អា+ហរ+ណ] កិ.នាំមកចំពោះ, កិ.នាំត្រឡប់មក, កិ.នាំត្រឡប់មកវិញ; វិ. **បច្ចាហ**ារ**ណំ>**ប**ច្ចាហ**ារ**ណ**, **ប**ច្ចាហ**ារ**ិយ**ម**ម**ណ**ាតិ **ឥ**ា>**ប**ច្ចាហ**ារ**ណ**ោ**។

បច្ចិស្សុ កិ. [បចិ+យ+ឥ-អា.+ស្សុ-ការ.] នឹងឆេះហើយ, នឹងឆេះ, គឺកម្មនឹងឱ្យ

ឆេះ,...។

បច្ចុគ្គច្ឆន្ត គុ. [បតិ+ឧ+គមិ+អន្ត] កាលក្រោកទទួល, កាលជួនដំណើរ។

បច្ចុគ្គន្ត្វា អ. [បតិ+ឧ+គមិ+ត្វា] ក្រោកទទួលហើយ,...។

បច្ចុគ្គមន នបុં. [បតិ+ឧ+គមិ+យុ] កិ.ក្រោកឡើងទទួល; វិ. **បច្ចុគ្គមិយតេតិ> បច្ចុគ្គមនំ**។

បច្ចុដ្ឋាយ អ. [បតិ+ឧ+ឋា+ត្វា] តាំងឡើងចំពោះហើយ, ក្រោកឡើងចំពោះហើយ, ត្រឡប់ក្រោកឡើងហើយ។

បច្ចុបការ បុំ. [បតិ+ឧបការ] អ្នកមានឧបការ:តប; វិ. **បតិ ឧបការោ យស្ស សោ>បច្ចុបការោ** (បច្ចុបការ+ណ) អ្នកមានឧបការ:តប; វិ. **បច្ចុ-បការោ យស្ស អត្ថីតិ> បច្ចុបការោ**, (បតិ+ឧប+ករ+ណ) អ្នកទំនុកបម្រុង, អ្នកធ្វើនូវសេចក្ដីទំនុកបម្រុង; វិ. **បច្ចុបការោតីតិ> បច្ចុបការោ**។

បច្ចុបដ្ឋាបេតុं អ. [បតិ+ឧប+ឋា+ណាបេ+តុं] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យចូលទៅតាំងនៅចំពោះ. ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យតាំងនៅមាំ,...។

បច្ចុបដ្ឋាបេត្វា អ. [បតិ+ឧប+ឋា+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យចូលទៅតាំងនៅចំពោះហើយ, ឱ្យចូលទៅតម្កល់នៅចំពោះហើយ។

បច្ចុបដ្ឋាសិ កិ. [បតិ+ឧប+ឋា+អ+ឦ-អជ្ជ.] ចូលទៅតាំងទុកចំពោះហើយ, ចូរទៅតម្កល់ទុកចំពោះហើយ, ប្រាកដចំពោះហើយ។

បច្ចុបដ្ឋិត គុ. [បតិ+ឧប+ឋា+ត] ចូលទៅតាំងនៅចំពោះហើយ, ប្រាកដចំពោះហើយ។

បច្ចុបដ្ឋេន្តិ កិ. [បតិ+ឧប+ឋា+អ+អន្តិ-វ.] ចូលទៅតាំងនៅចំពោះ, ចូលទៅតម្កល់ទុក, ប្រាកដ។

បច្ចុប្បន្ន គុ. [បតិ+ឧ+បទ+ត] កាលដែលកើតឡើងចំពោះឬកាលដែលកើតឡើងចំពោះមុខ (ដែលកើតឡើងអាស្រ័យនូវហេតុ; វិ. **ការណំ បដិច្ច ឧប្បន្នោ>បច្ចុប្បន្នោ**)។ បច្ចុប្បន្ន, កាលជាបច្ចុប្បន្ន។ -**ឋត្ថ** នបុं. រឿងក្នុងកាលជាបច្ចុប្បន្ន, រឿងដែលកើតឡើងចំពោះមុខ។ -**ហិត** នបុं. ប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន, វត្ថុជាអម្រស់អម្រក្នុងបច្ចុប្បន្ន, សេចក្ដីទំនុកបម្រុងដល់គ្នានឹងគ្នាក្នុងបច្ចុប្បន្ន។

បច្ចូស បុំ. [បតិ+ឧសិ+អ] កាលជាទីកម្ចាត់បង់នូវងងឹត, ពេលព្រលឹម (ដូច **បភាត**); វិ. **បច្ចូសេតិតមមេត្ថាតិ>បច្ចូសោ** (**ការណោ**) ។ **សមយ** បុំ. សម័យជាទីកម្ចាត់បង់នូវងងឹត។

បច្ចូហ បុ. សេចក្តីអន្តរាយ (ដូច **អន្តរាយ**) ។

បច្ចេកពុទ្ធ បុ. [បច្ចេក+ពុធ+ត] អ្នកត្រាស់ដឹងដោយចំណែកមួយ។

បច្ចេកសម្ពុទ្ធ បុ. [បច្ចេក+សំ+ពុធ+ត] អ្នកចេះដឹងព្រមដោយចំណែកមួយ។

បច្ចេកសម្ពោធិ ឥ. [បច្ចេក+សំ+ពុធ+ឥ] ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងព្រមដោយចំណែកមួយ។

បច្ចេតិ កិ. [បតិ+ឥ+អ+តិ-រ.] រមែងត្រឡប់ដល់, ត្រឡប់មក (បច្ចិ+ណោ+តិ-រ. = សង្គ្រាម, ជឿ) ។

បច្ចារ នបុ. [បតិ+ឧរ] ទីចំពោះទ្រូង (**បច្ចារស្មឿ** = ក្នុងទីចំពោះទ្រូង) ។

បច្ចោរោហិត្វា អ. [បតិ+អវ+រុហ+ឥ-អា.+ត្វា] ចុះចំពោះហើយ, ត្រឡប់ចុះហើយ។

បច្ចិ ធា. **សំយមនេ បច្ចេតិ បច្ចយតិ** "សង្គ្រាម, រវាំង" ចុ. ។

បច្ឆតោ អ. [បច្ឆា+តោ] ក្នុងខាងក្រោយ, អំពីខាងក្រោយ, ខាងក្រោយ។

បច្ឆា និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **បតីចិ** ទិសខាងលិច, **ចរិម** ខាងក្រោយ។

បច្ឆាគព្ភ បុ. [បច្ឆា+គព្ភ] បន្ទប់ឬស្ទែងក្នុងខាងក្រោយ (បន្ទប់មានក្នុងខាងក្រោយ, ខាងក្រោយនៃបន្ទប់; វិ. **បច្ឆា តតោ គព្ភោ>បច្ឆាគព្ភោ, គព្ភស្ស បច្ឆា> បច្ឆាគព្ភោ**)។

បច្ឆាគេហ នបុ. [បច្ឆា+គេហ] ផ្ទះមានក្នុងខាងក្រោយ, ខាងក្រោយនៃផ្ទះ; វិ. **បច្ឆា តតំ គេហំ >បច្ឆាគេហំ, គេហស្ស បច្ឆា>បច្ឆាគេហំ**។

បច្ឆានិវេសន នបុ. [បច្ឆា+និវេសន] ខាងក្រោយនៃនិវេសន៍, ខាងក្រោយនៃផ្ទះជាទីអាស្រ័យ (ខាងក្រោយនៃផ្ទះ) ។ ដូច **បច្ឆាគេហំ**។

បច្ឆានុតប្ប នបុ. [បច្ឆា+អនុតប្ប] សេចក្តីក្តៅក្រហាយតាមក្នុងខាងក្រោយ, សេចក្តីក្តៅក្រហាយរឿយៗក្នុងខាងក្រោយ; វិ. **បច្ឆា អនុតប្បនំ>បច្ឆានុតប្ប**ំ។ **អនុតប្ប**<អនុ+តប +ណ។

បច្ឆានុតាប បុ. [បច្ឆា+អនុតាប] សេចក្តីក្តៅក្រហាយតាមក្នុងខាងក្រោយ, សេចក្តីក្តៅក្រហាយរឿយៗក្នុងកាលជាខាងក្រោយ; វិ. **អនុតបនំ> អនុតាបោ, បច្ឆា អនុតាបោ >បច្ឆានុតាបោ**។

បច្ឆាពាហំ កិ.វិ. [បច្ឆា+ពាហ+អំ-វិ.] ឱ្យមានដើមដៃក្នុងខាងក្រោយ។ប្រើជា **បច្ឆាពាហុ**ក៏មាន។

បច្ឆាភត្ត នបុ. [បច្ឆា+ភត្ត] កាលជាខាងក្រោយនៃភត្ត;វិ. **ភត្តស្ស បច្ឆា>បច្ឆាភត្ត**ំ។

បច្ឆាភាគ បុ. [បច្ឆា+ភាគ] កាលជាចំណែកក្នុងខាងក្រោយ, ទីជាចំណែកក្នុងខាងក្រោយ។

បច្ឆាមុខករណ នបុ. [បច្ឆាមុខ+ករណ] កិ.ធ្វើឱ្យមានមុខក្នុងខាងក្រោយ, កិ.ធ្វើឱ្យជាអ្នកមានមុខក្នុងខាងក្រោយ; (រ. **បច្ឆា មុខំ យស្សសោ>បច្ឆាមុខោ**) ។

បច្ឆាសមណ បុ. [បច្ឆា+សមណ] សមណៈក្នុងខាងក្រោយ។

បច្ឆិ នបុ. [ប+ឆិ] ច្រែងឬកញ្ជ្រែង, កញ្ជើ, កញ្ជ (រ. **ឆិយតិ ញាធិយតិ ឯត្ថាតិ>បច្ឆិ**)។ **បសិញ្ជក** នបុ. កញ្ជ្រែងនិងការុង, កញ្ជ្រែងនិងស្ប្រាង។

បច្ឆិជ្ជិ កិ. [ប+ឆិទ+យ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ដាច់ទូទៅហើយ, ដាច់សូន្យហើយ។

បច្ឆិជ្ជិស្សតិ កិ. [ប+ឆិទ+យ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងដាច់ទូទៅ, នឹងដាច់សូន្យ, នឹងផ្តាច់បង់។

បច្ឆិន្ទិត្វា អ. [ប+ឆិទ+ឥ-អា.+ត្វា, ចុះនិ-អា.] កាត់ទូទៅហើយ, កាត់ដាច់ហើយ, ផ្តាច់ហើយ, ដាច់សូន្យហើយ។

បច្ឆិន្ន គុ. [ប+ឆិទ+ត] ដាច់ទូទៅហើយ, ដាច់សូន្យហើយ។

បច្ឆិម គុ. [បច្ឆា+ឥម] មានក្នុងខាងក្រោយ, កើតក្នុងខាងក្រោយ; រ. **បច្ឆា ភវោ>បច្ឆិមោ, បច្ឆា ជាតោ>បច្ឆិមោ**។ **ភាយ** បុ. កាយមានក្នុងខាងក្រោយ។ -**ភាណ** បុ. កាលមានក្នុងខាងក្រោយ។ -**គេហន** បុ. ផ្ទះមានក្នុងខាងក្រោយ, ទីមានក្នុងខាងក្រោយនៃផ្ទះ។ -**ចក្ក**ាឡ-**មុខ**ាវដ្ដ ឥ. កណ្តាប់នៃមាត់នៃចក្កវាឡមានក្នុងទិសខាងលិច។ -**ទស្សន** នបុ. កិ.ឃើញមានក្នុងខាងក្រោយ, កិ.ឃើញជាទីបំផុត។ -**បស្ស** នបុ. ខាងមានក្នុងខាងក្រោយ។ -**ភ**ាវ**ិ**ក**ត្ត** បុ. សត្វកើតក្នុងភពមានក្នុងខាងក្រោយ (**ភ**ាវ**ជ ជ**ាតោ (**ត**ត្តោ) >**ភ**ាវ**ិ**ក**ោ**, **ភ**ាវ**ិ**ក**ោ ត**ត្តោ>**ភ**ាវ**ិ**ក**ត**ត្តោ**) ។ -**ភ**ាវ បុ. ភពមានក្នុងខាងក្រោយ។ -**ភ**ាគ បុ. ចំណែកមានក្នុងខាងក្រោយ, ទីជាចំណែកមានក្នុងខាងក្រោយ។ -**យ**ាមាវ**ស**ាន នបុ. កាលជាទីបំផុតនៃយាមមានក្នុងខាងក្រោយ, កាលជាទីបំផុតនៃបច្ឆិមយាម។ -**ឋ**ាន នបុ. ទីជាទីនៅមានក្នុងបច្ឆិមទិស, -មានក្នុងខាងក្រោយ, រឿងមានក្នុងខាងក្រោយ។ -**ទ**ិ**ន**ិ ឥ. ជញ្ជាំងមានក្នុងបច្ឆិមទិស, ជញ្ជាំងមានក្នុងខាងក្រោយ។

បច្ឆិមបុព្វក**ត្ត**ិ**ោ** បុ. ខែបច្ឆិមកត្តិកគឺខែកត្តិកខែបុព្វកត្តិកគឺខែអស្សុជ ។

បចិ ធា. **ញ**ាន**ិ**ក**ណ**ាបាក**ស**ម្ប**ា**ក**េ**ស**ុ **ប**ច**ត**ិ **ជ**ាតោ "ជាទីបំផុត, ធ្វើឲ្យជាទីបំផុត, ចម្អិន, ឆ្អិន, ឆេះទុំ" ភ្ល. ។ **ឱ**ិ**ជ**ាតោ បុ. "វិបាក, ផល" ជាទីបំផុតនៃហេតុ។ **ប**រ**ិ**ជ**ាតោ** បុ. "ការចាស់, ទុំ, ទីបំផុត" ។ **ប**ក្ក**ោ** គុ. "ចាស់, ទុំ, ឆ្អិន។ ធាតុនេះបើជាពួកទិ. វិញក្លាយទៅជា

អកម្មធាតុ ឧ. **បច្ចតি ឥបច្ចតি** "ឆេះ, ទុំ" អា. **ទេវទត្តោ និរយេ បច្ចតি** "ទេវទត្តឆេះនៅក្នុងនរក" ។ **យាវ ចាបំ ន បច្ចតি** "បាបមិនទាន់ទុំត្រឹមណា"-ស.។

បជហ កិ. [ប+ហា-ហា+អ+ហិ-ប.] ចូរលះ, ចូរលះបង់។

បជហន្ត គុ. [ប+ហា-ហា+អន្ត] កាលលះ, កាលលះបង់។

បជហិស្សថ កិ. [ប+ហា-ហា+អ+ឥ-អា.+ស្សថ _ភ.] នឹងលះ, នឹងលះបង់។

បជា ឥ. [ប+ជនិ+ក្ត] អ្នកកើតដោយប្រការ: (សត្ត, ពួកសត្ត), កូន (ដូច **អត្រជ**); វិ. **បការេន ជនេតីតি>បជា**។

បជានាសি កិ. [ប+ញា+នា+សি-រ.] ដឹងទូទៅ, ដឹងច្បាស់, ដឹងជាក់។

បជាបតি ឥ. [បជា+បតি] ម្ចាស់នៃសត្វឬអ្នករក្សានូវសត្ត (ប្រពន្ធ); វិ. **បជានំ បតি>បជាបតি, បជំ ចាលេតីតি ឣ>បជាបតি**។

បជ្ជ បុ. សិលោកគឺឆន្ទមានអនុដ្ឋភឆន្ទជាដើម, ផ្លូវ (ដូច **អទ្ធ**), វត្ថុជាប្រយោជន៍ដល់ជើងដូចទឹកលាងជើង។

បជ្ជន្តি កិ. [បទ+យ+អន្តি-រ.] ដល់, រមែងដល់។

បជ្ជលន្ត គុ. [ប+ជលি+អន្ត] កាលរុងរឿង, កាលរុងរឿងទូទៅ, កាលភ្លឺព្រោង,...។

បជ្ជលি កិ. [ប+ជលি+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] រុងរឿងទូទៅហើយ, ឆេះសព្វហើយ,...។

បជ្ជលিត គុ. [ប+ជលি+ឥ-អា.+ត] គឺ...ឱ្យរុងរឿងទូទៅហើយ, ឱ្យឆេះសព្វហើយ។

បជ្ជលីសុ កិ. [ប+ជលি+អ+ឧ-អជ្ជ.] រុងរឿងទូទៅហើយ, ឆេះសព្វហើយ, សន្ធោសន្ធៅហើយ។

បជ្ជុន្ន បុ. មេឃ (ដូច **ឌីមូត**) ។

បជ្ជោត បុ. ប្រទីប (ដូច **ទីប**) ។

បជ្ជ្ឌរោហ បុ. ឈ្មោះត្រីធំមួយក្នុងមហាសមុទ្រ។

បញ្ញ ប.សំ. ប្រាំ។ -**អគ្គទាន** នបុ. ទានដ៏លើស (ដ៏ប្រសើរ, ដ៏ថ្មោង) ប្រាំ។ -**អច្ឆរសត** នបុ. រយនៃស្រីអប្សរាប្រាំ។ -**កាមគុណធម្ម** បុ. ធម៌គឺកាមគុណប្រាំ។ -**កាមគុណមជ្ឈ** នបុ. ពាក់កណ្តាលនៃកាមគុណប្រាំ។ -**កាមគុណរតি** ឥ. សេចក្ដីត្រេកអរក្នុងកាមគុណប្រាំ។ -**កាមគុណសេវី** បុ. អ្នកសេពនូវកាមគុណប្រាំ; វិ. **បញ្ចកាមគុណេ សេវតីតি>បញ្ចកាមគុណសេវី**។ -**កាមគុណាលយាតি-រត** គុ. ត្រេកអរចំពោះហើយក្នុងអាល័យគឺកាមគុណប្រាំ។ -**ភូជ-ការសត** នបុ. រយនៃផ្ទះគឺបុគ្គលសង្គ្រោះហើយដោយកំពូលប្រាំ,

រយនៃផ្ទះប្រកបហើយដោយកំពូលប្រាំ។ -**គោរស** បុ. គោរសប្រាំ, រយនៃគោប្រាំ, រយដែលកើតអំពីគោប្រាំ។ -**អគ្គទាយក** បុ. ឈ្មោះបញ្ចគ្គទាយក, អ្នកឱ្យនូវទានដ៏ប្រសើរប្រាំយ៉ាង។ -**អង្ខិក-ភុរិយយោស** បុ. កិ.គឹកកង (សំឡេងដ៏គឹកកង) នៃតន្ត្រីប្រកបដោយអង្គប្រាំ។ -**ចង្ក្រមសត** នបុ. រយនៃទីជាទីចង្ក្រមប្រាំ។ -**ឆិទ្ទ-គេហ** នបុ. ផ្ទះមានប្រហោងប្រាំ។ -**ថាលិកបាកសត** នបុ. រយនៃភាជន៍ (សៀន, ថាស, ចាន) ដែលបុគ្គលឱ្យឆ្អិនប្រាំ, រយនៃសម្រាប់ដែលបុគ្គលឱ្យឆ្អិនប្រាំ (រយនៃសម្រាប់ប្រាំ) ។ -**ទស** ប.សំ. ដប់ដ៏លើសដោយប្រាំ (១៥); វិ. **បញ្ចហិ អធិកា ទស> បញ្ចទស**។ -**ទសី** ឥ. តិថីទីដប់ប្រាំ (មានក្នុងតិថីដប់ប្រាំ); វិ. **បញ្ចទសន្នំ បូរណី >បញ្ចទសី** (តិថី) ។ -**ទុស្សីលកម្មការក** បុ. អ្នកធ្វើនូវកម្មនៃបុគ្គលអ្នកមានសីលគឺទោសប្រទូស្តហើយប្រាំ, អ្នកធ្វើនូវកម្មនៃបុគ្គលអ្នកទ្រុស្តសីលប្រាំ។ -**បញ្ចភិក្ខុសតបរិវារ** គុ. មានរយនៃភិក្ខុប្រាំ១ជាបរិវារ។ -**ឋ្យតិដ្ឋិត** នបុ. កិ.តម្កល់ចុះចំពោះនូវអង្គប្រាំ, កិ.តម្កល់ចុះចំពោះនូវអវយវ:ប្រកបដោយអង្គប្រាំ។ -**មហានិធិ** បុ. កំណប់ធំប្រាំ, កំណប់ទ្រព្យធំប្រាំ។ -**មាសកមត្ត** គុ. មានមាសក:ប្រាំជាប្រមាណ, ត្រឹមតែមាសក:ប្រាំ។ -**យោជនសតុព្ភេធ** គុ. មានកិ.ខ្ពស់ឡើងអស់ទីមានរយនៃយោជន៍ប្រាំជាប្រមាណ, មានកម្ពស់មានរយនៃយោជន៍ប្រាំជាប្រមាណ។ -**ឥណ្ណាកុសុមឥស្ស** នបុ. ភ្លៀងគឺផ្កាមានពណ៌ប្រាំ។ -**សន្ថាតីត** គុ. ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយនូវធម៌ជាគ្រឿងជំពាក់ប្រាំ។ -**សតគ្ឃនិក** គុ. មានកិ.ដល់នូវតម្លៃមានរយប្រាំជាប្រមាណ, មានតម្លៃមានរយប្រាំជាប្រមាណ។ហត្ថិ ថាមធរគុ. អ្នកទ្រទ្រង់នូវកម្លាំងនៃដំរីប្រាំ។

បញ្ចទសី គុ. តិថីទី១៥ (ដូច **បណ្ណរសី**) ។

បញ្ចមហាបរិច្ចាគ បុ. រាជ្យ, អវយវ:, មហាបរិច្ចាគ៥ គឺទ្រព្យដ៏ប្រសើរ, បុត្រ, ភរិយា។

បញ្ចម គុ. ទី៥។

បញ្ចវិធ គុ. [បញ្ច+វិធ] មានប្រការប្រាំ, មានប្រាំយ៉ាង; វិ. **បញ្ច វិធា (បការ) អស្សាតិ> បញ្ចវិធំ**។

បញ្ចវីសតি ប.សំ. [បញ្ច+វីសតি] ម្ភៃលើសដោយប្រាំ (២៥); វិ. **បញ្ចហិ អធិកា វីសតি> បញ្ចវីសតি**។

បញ្ចវីសតিម បូ.សំ. [បញ្ចវីសតি+ម] ជាទីពេញនៃ...ម្ភៃប្រាំ (គម្រប់២៥, ទី២៥); វិ. **បញ្ច**

ឥសតិយា ឃ្ងរណោ>បញ្ចឥសតិយោ។

បញ្ចឥសតិ-យោជនិក	គុ.	[បញ្ចវីសតិយោជន+ឥកឬណិក] ប្រកបដោយយោជន៖២៥ឬមានយោជន៖២៥; វិ. **បញ្ចឥសតិយោជនេហិ និយុត្តោ>បញ្ចឥសតិ-យោជនិកោ, បញ្ចឥសតិ-យោជនានិ យស្ស្ត្ថីតិ ឥ>បញ្ចឥ-សតិយោជនិកោ**។
បញ្ចឥសតិវ-ស្សាវាស	បុ.	[បញ្ចវីសតិវស្ស+អាវាស] សម៉ាយជាទីនៅអាស្រ័យអស់វស្សា២៥, ចាំអស់វស្សា២៥។
បញ្ចសិខ	បុ.	គន្ធព្វឈ្មោះបញ្ចសិខ។
បញ្ចាឆារ	បុ.	កំណាល់ត្រែ (ដូច **បដិបាទ**) ។
បញ្ចាលិកា	ឥ.	រូបតុកតា (តុក្តា) (ដូច **ចោត្ថលិកា**) ។
បញ្ចាលោ	បុ.	ឈ្មោះជនបទ១ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌៀ។
បញ្ចុទ្ធម្ភាគិ-យសំយោជន	បុ.	[បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយ+សំយោជន] សំយោជន:ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកខាងលើ៥; វិ. **បញ្ចុទ្ធម្ភាគេសុ ឥត្ត្ថីតិ>បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយំ, បញ្ចុទ្ធ-ម្ភាគិយំ សំយោជនំ> បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយសំយោជនំ**។
បញ្ចោរម្ភាគិយ-សំយោជន	នបុ.	[បញ្ចោរម្ភាគិយ+សំយោជន] សំយោជន:ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកខាងក្រោម៥ (វិ. ដូច **បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយសំយោជនំ**) ។
បញ្ជ	ធាតុ	**ឥត្ថារេ បញ្ជេតិ បញ្ជយតិ បបញ្ជេតិ បបញ្ជយតិ** "ពង្រីក, ពន្យារ, ពន្យឺត, យឺត, យឺតវែង" ចុ. ។ **បបញ្ជោ** បុ. "ការយឺត, ធម៌ធ្វើឲ្យយឺត, ឲ្យយូរ, ឲ្យវែង" សំដៅយកតណ្ហាមានៈទិដ្ឋិអ្នកធ្វើសំសារៈរបស់សត្វឲ្យវែងអន្លាយ -ស. ។
បញ្ញ	គុ.	[បញ្ញា+ណ] អ្នកមានប្រាជ្ញា; វិ. **បញ្ញា យស្ស អត្ថីតិ>បញ្ញោ**។
បញ្ញត្ត	គុ.	[ប+ញ្ញ+ត] គឺ...បញ្ញត្តហើយ, តែងតាំងហើយ។
បញ្ញត្តាសន	នបុ.	[បញ្ញត្ត+អាសន] អាសន:ដែល...តែងតាំងហើយ, តាក់តែងហើយ, ក្រាលហើយ, រៀបចំហើយ។
បញ្ញត្តិ	ឥ.	[ប+ញ្ញ+តិ] ការបញ្ញត្តិ, សេចក្តីបញ្ញត្តិ, សេចក្តីហាមប្រាម, សេចក្តីតែងតាំង; វិ. **បញ្ញាបនំ>បញ្ញត្តិ**។ ឈ្មោះ (ដូច **ទោហារ**), ការប្រកាស (ដូច **បកាសន**) ។
បញ្ញវន្ត	គុ.	[បញ្ញា+វន្តុ] អ្នកមានប្រាជ្ញា; វិ. **បញ្ញា យេសមត្ថីតិ>បញ្ញវន្តោ**។
បញ្ញវា	គុ.	[បញ្ញា+វន្តុ] អ្នកមានប្រាជ្ញា; វិ. **បញ្ញា យស្ស អត្ថីតិ>បញ្ញវា**។
បញ្ញា	ឥ.	[ប+ញ្ញ+អ+អា-ឥ.] ធម្មជាតិដឹងដោយបការ: (ប្រាជ្ញា); វិ. **បការេន ជានាតីតិ >បញ្ញា**។ ធម្មជាតិជាគ្រឿងដែលគេដឹងច្បាស់ (ប្រាជ្ញា);

វិ. **បញ្ញាយតេ ឯតាយាតិ>បញ្ញា**។

បញ្ញាចក្ខុ នបុં. [បញ្ញា+ចក្ខុ] ចក្ខុគឺបញ្ញា; វិ. **បញ្ញា ឯវ ចក្ខុ>បញ្ញាចក្ខុ**។ បញ្ញាដូចជាចក្ខុ; វិ. **បញ្ញា ចក្ខុ ឥវ>បញ្ញាចក្ខុ**។

បញ្ញាណ នបុំ. គ្រឿងសម្គាល់, ញាណឬបញ្ញា (ដូច **ពុទ្ធិ**), ចំឡោង, តម្រុយ (ដូច **អង្ក**) ។

បញ្ញាត គុ. [ប+ញា+ត] គឺ...ដឹងទូទៅហើយ, ដឹងច្បាស់លាស់ហើយ, ប្រាកដហើយ; វិ. **បញ្ញាយិត្ថាតិ>បញ្ញាតោ**។ ប្រាកដ, ល្បីល្បាញ (ដូច **ខ្យាត**) ។

បញ្ញាតេជ បុំ. [បញ្ញា+តេជ] តេជៈនៃប្រាជ្ញា។

បញ្ញានុរូប គុ. [បញ្ញា+អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់ប្រាជ្ញា។

បញ្ញាបក បុំ. [ប+ញបិ+ណ្ឍ] អ្នកតែងតាំង, អ្នកតាក់តែង, អ្នកក្រាល, អ្នករៀបចំ; វិ. **បញ្ញាបេតីតិ>បញ្ញាបកោ**។

បញ្ញាបដិលាភ បុំ. [បញ្ញា+បដិលាភ] កិ.បានចំពោះនូវប្រាជ្ញា; វិ. **បដិលភនំ>បដិលាភោ, បញ្ញាយ បដិលាភោ>បញ្ញាបដិលាភោ**។

បញ្ញាបន នបុំ. [ប+ញបិ+យុឬប+ញា+ណាបេ + យុ] កិ.តែងតាំង, កិ.តាក់តែង, កិ.ក្រាល, កិ.រៀបចំឬកិ.ញ្ជាំង...ឱ្យដឹងច្បាស់; វិ. **បញ្ញាបិយតេតិ>បញ្ញាបនំ**។

បញ្ញាបាសាទ បុំ. [បញ្ញា+បាសាទ] ប្រាសាទគឺប្រាជ្ញា; វិ. **បញ្ញា ឯវ បាសាទោ>បញ្ញាបាសាទោ** ។ ប្រាជ្ញាដូចជាប្រាសាទ; វិ. **បញ្ញា បាសាទោ ឥវ> បញ្ញាបាសាទោ**។

បញ្ញាបេតព្ព គុ. [ប+ញបិ+ណោ+តព្ព] គឺ...គប្បីតែងតាំង, ដើម្បីតែងតាំង,...។

បញ្ញាបេតុំ អ. [ប+ញបិ+ណោ+តុំ] រ៉ាកិ.តែងតាំង, ដើម្បីតែងតាំង,...។

បញ្ញាបេត្វា អ. [ប+ញបិ+ណោ+ត្វា ឬ ប+ញា+ណាបេ+ត្វា] តែងតាំងហើយ, តាក់តែងហើយ, ក្រាលហើយ, ឬញ្ជាំង...ឱ្យដឹងច្បាស់ហើយ។

បញ្ញាបេសិ កិ. [ប+ញបិ+ណោ+ណ្ឍ-អជ.+ស-អា.] តែងតាំងហើយ, ក្រាលហើយ, បញ្ញត្តហើយ។ (ប+ញា+ណាបេ = ញ្ជាំង...ឱ្យដឹងទូទៅហើយ) ។

បញ្ញាបេស្សាម កិ. [ប+ញបិ+ណោ+ស្សាម-ភ.] នឹងតែងតាំង, នឹងក្រាល,...(ប+ញា+ណាបេ = នឹងញ្ជាំង...ឱ្យដឹងទូទៅ) ។

បញ្ញាបេហិ កិ. [ប+ញបិ+ណោ+ហិ-ប.] ចូរតែងតាំង, ចូរក្រាល, ចូរបញ្ញត្ត (<ប+ញា+ណាបេ = ចូរញ្ជាំង...ឱ្យដឹងច្បាស់) ។

បញ្ញាយតិ កិ. [ប+ញា+យ+តិ-វ.] គឺ...ដឹងទូទៅ, ដឹងច្បាស់, ប្រាកដ។

បញ្ញាយន នបុં. [ប+ញา+យ+យु] កि.ដឹងទូទៅ, ប្រាកដ, ជាទីប្រាកដ; វि. **បញ្ញាយ-តេតि> បញ្ញាយនं, បញ្ញាយति ঠ ঠ্ঠাति>បញ্ঞাযনं**។

បញ្ញាយមាន គុ. [ប+ញา+យ+មាន] កាលដឹងទូទៅ, ប្រាកដ។

បញ្ញាយि กि. [ប+ញา+យ+ল্য-អជ.] ដឹងទូទៅហើយ, ប្រាកដហើយ។

បញ្ញាយিত্ত กि. [ប+ញา+យ+ত্ত-ហី.+ঈ-អา.] គឺ...ដឹងទូទៅហើយ, ប្រាកដហើយ។

បញ្ញាយিস্সতি กि. [ប+ញา+យ+স্সতি-ভ.+ঈ-អา.] គឺ...នឹងដឹងច្បាស់, នឹងប្រាកដ។

បញ্ঞাবিমুত্তি ঈ. [បញ্ঞা+វিমুত্তি] กि.រួចវិសេសដោយប្រាជ្ញា, กि.ផុតស្រឡះដោយប្រាជ្ញា; วि. **বিমুচ্চনং>বিমুত্তি, পঞ্ঞায বিমুত্তি>পঞ্ঞাবিমুত্তি**।

បញ্ঞাধুঙ ปุं. [បញ্ঞা+អាវุধ] អាវุধគឺប្រាជ្ញា, ប្រាជ្ញាដូចជាអាវุধ; วि. **পঞ্ঞা ঠঈ অধুঙো> পঞ্ঞাধুঙো, পঞ্ঞা অধুঙো ঈঈ>পঞ্ঞাধুঙো**।

បញ্ঞাবেយ্យত্তি-សមន្ទាគត គุ. [បញ্ঞাবেয্যত্তি+សমন্ทาคต] ប្រកបហើយដោយភាវ:នៃសេចក្ដីឈ្លាសដោយប្រាជ្ញា។

បញ্ঞাস ป.สํ. ហាសិប។ **-យোজন** គุ.មានយោជន៍៥០ជាប្រមាណ; วि. **পঞ্ঞাসমত্তানি যোজনানি যেসং তে>পঞ্ঞাসযোজনা**។ **-যোজনিক** គุ. ប្រកបដោយយោជន៍៥០; วि. **পঞ্ঞাসযোজনেহি নিযুত্তো> পঞ্ঞাসযোজনিকো**; (មានយោជន៍៥០ជាប្រមាណ, ប្រើជាបទសមាសវិញก็បាน) ។ **-ঠসযুসংঠত্তনিক** គุ. ប្រកបក្នុងกि. ប្រព្រឹត្ដទៅព្រមដើម្បីអាយុមានឆ្នាំហាសិបជាប្រមាណ, មានกि. ប្រព្រឹត្ដិទៅព្រមនៃអាយុមានឆ្នាំ៥០ជាប្រមាณ។

បញ্ঞাসম্পদা ঈ. [បញ্ঞা+សম্ปทา] សম্ปทาคืบญ্ঞা, กि.ដល់ព្រមដោយបញ្ញา; ธมฺมชาติជាហេตุដល់ព្រមដោយបញ្ញา, คืบญ্ঞা; วि. **সম্পজ্জনং>সম্পদা, সম্পজ্জতি ঠতাযাতি ঠা>সম্পদা, পঞ্ঞায সম্পদা> পঞ্ঞাসম্পদা**।

បញ্ঞাসম্পন্ন คุ. [បญ্ঞা+สম্ปน্ন] អ្នกដล่ព្รมហើยដោยប្ราชญา, អ្នกมานप्रा ชญา ดล่ព្รมហើย; วि. **পঞ্ঞায সম্পন্নো>পঞ্ঞাসম্পন্নো, পঞ্ঞা-সম্পন্না যস্স সো >পঞ্ঞাসম্পন্নো**।

បঞ্ঞাসার ปุं. [បญ্ঞা+สาร] ธมฺมชาสาร:คืบप्रा ชญา, ธมฺมคืบบุคฺคลคปฺปรลึกคืบप्रा ชญา, ธมฺมมานขฺลึมคืบप्रा ชญา, ขฺลึมคืบप्रा ชญา।

បঞ্ঞাসীলস-មาหิต คุ. [បญ্ঞาสีล+สมาหิต] អ្នกตาํงมาํกฺนงप्रा ชญานิงสีล, อฺนกมาน प्रा ชญานิงสีลตมฺคลฺมาํหเีย ।

បញ្ហ បុ. ឥ. [បញ្ហ+អ] ន័យដែលគេគប្បីសួរ, ន័យដែលគេចង់ដឹង (បញ្ហា, ប្រស្នា); នបុ. វិ. **បញ្ហិតព្វោ បុច្ឆិតព្វោតិ>បញ្ហោ, បញ្ហិយតិ ញ្ញាតុំ ឥច្ឆតីតិ ឆា>បញ្ហោ**។ ប្រើជាឥត្ថីលិង្គមានដោយច្រើន។

បញ្ហ ធាតុ **បុច្ឆាឥច្ឆាសុ បញ្ហតិ បញ្ហោ បញ្ហា** "សាកសួរ, ប្រាថ្នា, ចង់ដឹង" ភូ. ។ **បញ្ហា**សព្ទនេះជាត្រៃលិង្គ បុ. បាលីថា **បញ្ហោ មំ បដិភាតិ**។ ឥ. **បញ្ហា មេ សា កុស-ឡេហិ ចិន្តិតា**។ នបុ. បាលីថា **ភោណ្ហ-ញ្ហ្ហបញ្ហានិ ឥមានិ ភវេយ្យ -ស.** ។

បដ បុ. [បដ+អ] របស់តែងដល់នូវភាពដ៏គ្រាំគ្រា (សំពត់); វិ. **បដតិ ជិណ្ណតាឋ-ំ ភច្ឆតីតិ>បដោ**។ ប+ដ+អ=របស់ជាគ្រឿងដែលគេបិទបាំងនូវសេចក្ដីខ្មាសដោយប្រការ (សំពត់); វិ. **បការេន ដិយតិ អច្ឆាទិយតិ ហិរ-ិ-ម្ហេ ឥ ឥ ឥ

បដិកុដតិ កិ. [បដិ+កុដ+អ+តិ-រ.] ងត្រឡប់, កោងត្រឡប់, រួញ, ខ្ជូរ។

បដិកូល គុ. [បដិ+កូ+អ] ជាបដិកូល, ជារបស់បដិកូល, ជារបស់គួរខ្ពើម។ **មនសិការ** បុ.កិ. ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាជារបស់បដិកូល, កិ.ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាវីរត្ថុនេះជារបស់បដិកូល។ **សញ្ញាវស** បុ. អំណាចនៃសញ្ញា (សេចក្ដីសម្គាល់) ថាជារបស់បដិកូល, ថាវីរត្ថុនេះជារបស់បដិកូល។

បដិក្កន្ត គុ. [បដិ+កម+ត] ឈានត្រឡប់ហើយ, ឈានថយហើយ, ត្រឡប់មកហើយ។

បដិក្កម កិ. [បដិ+កម+អ+ហិ-ប., លុបហិ-ប.] ចូរឈានត្រឡប់, ចូរឈានថយ។

បដិក្កមន្តី គុ. [បដិ+កម+អន្ត+ណ្យ] កាលឈានត្រឡប់, កាលឈានថយ។

បដិក្កមន នបុ. អាសនសាលា, ពោងសម្រាប់អង្គុយ។

បដិក្កមិតព្ព គុ. [បដិ+កម+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីឈានត្រឡប់, គប្បីឈានថយ។

បដិក្កមិត្វា អ. [បដិ+កម+ឥ-អា.+ត្វា] ឈានត្រឡប់ហើយ, ឈានថយហើយ។

បដិក្កមីសុ កិ. [បដិ+កម+អ+ឋ-អជ្ជ.] ឈានត្រឡប់ហើយ, ឈានថយហើយ។

បដិក្ខូល គុ. វិបរិត, ត្រឡប់ត្រឡិន (ដូច **អបសព្យ**) ។

បដិក្ខោសតិ កិ. [បដិ+កុស+អ+តិ-រ.] ហាម, ឃាត់។

បដិក្ខោសន នបុ. [បដិ+កុស+យុ] កិ.ហាម, កិ.ឃាត់; រ. **បដិក្ខោសិយតេតិ**>**បដិក្ខោសនំ**។

បដិក្ខោសន្ត គុ. [បដិ+កុស+អន្ត] កាលហាម, កាលឃាត់។

បដិក្ខោសេយ្យ កិ. [បដិ+កុស+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីហាម, គប្បីឃាត់។

បដិក្ខិត្ត គុ. [បដិ+ខិប+ត] គឺ...បោះទៅចំពោះហើយ, ហាមហើយ, ឃាត់ហើយ, ប្រកែកហើយ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...គឺ...ហាមហើយ,...។

បដិក្ខិបតិ កិ. [បដិ+ខិប+អ+តិ-រ.] ហាម, ឃាត់, ប្រកែក។

បដិក្ខិបិ កិ. [បដិ+ខិប+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] បោះទៅចំពោះហើយ, ហាមហើយ, ឃាត់ហើយ, ប្រកែកហើយ។

បដិខមាបិត គុ. [បដិ+ខម+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ឱ្យអត់តបហើយ, ឱ្យអត់ចំពោះហើយ, ឱ្យអត់ទោសហើយ។

បដិគីត នបុ. [បដិ+គេ+ត] កិ.ច្រៀងតប, ចម្រៀងតប; រ. **បដិគាយនំ**>**បដិគីតំ**។ ចម្រៀងគឺបុគ្គលគប្បីច្រៀងតប; រ. **បដិគាយិតព្ពន្តि**>**បដិគីតំ**។

បដិគុណ បុ. [បដិ+គុណ] គុណតប, កិ.តបគុណ។

បដិគ្គណ្ហន្ត គុ. [បដិ+គហ+ណ្ហា+អន្ត] កាលទទួល, កាលទទួលយក។

បដិគ្គណ្ហាតុ កិ. [បដិ+គហ+ណ្ហា+តុ-ប.] ចូរទទួល, ចូរទទួលយក។

បដិគ្គហ កិ. [បដិ+គហ+អ+ហि-ប, លុបហि-ប.] ចូរទទួល, ចូរទទួលយក។

បដិគ្គហ បុ. [បដិ+គហ+អ] កិ.ទទួល, កិ.ទទួលយក, ការ, រងម្ជុលឬស្ទាប់ដៃ សម្រាប់ដេរ; វិ. **បដិគ្គហណំ>បដិគ្គហោ**។

បដិគ្គហណ នបុ. [បដិ+គហ+យុ] កិ.ទទួលយក; វិ. **បដិគ្គហិយតេតि>បដិគ្គហណំ**។ **មត្ត** គុ. ប្រមាណក្នុងកិ.ទទួល, ប្រមាណក្នុងកាលជាទីទទួល។

បដិគ្គហិត គុ. [បដិ+គហ+ត-អា.+ត] គឺ...កាន់យកចំពោះហើយ, ទទួលយកហើយ។ **មត្ត** គុ. គ្រាន់តែគឺ...។

បដិគ្គហេតព្ព គុ. [បដិ+គហ+អ+តព្ព] គឺ...គប្បីទទួល, គប្បីទទួលយក។

បដិគ្គហេតុं អ. [បដិ+គហ+អ+តុं] ដើម្បីទទួល, ដើម្បីត្រង។

បដិគ្គហេត្វា អ. [បដិ+គហ+អ+ត្វា] ទទួលហើយ, ទទួលយកហើយ, ត្រងហើយ, គ្រាហើយ។

បដិគ្គាហក បុ. [បដិ+គហ+ណ្ហុ] អ្នកកាន់យកចំពោះ, អ្នកទទួល, អ្នកទទួលយក; វិ. **បដិគ្គណ្ហាតីតि>បដិគ្គាហកោ**។

បដិឃ បុ. [បតि>បដि+ហនि+អ, ហនि>ឃ] បដិឃ:, សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់, សេចក្តីខឹង (ដូចទោស), សម្លាប់ (ដូចឃាត), សេចក្តីខ្ជាំងខ្ជប់; (វិ. **អារម្មណេ ហញ្ញតីតि >បដិឃោ**) ។ -**ឋាន** បុ. អំណាចនៃសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់, នៃសេចក្តីខ្ជាំងខ្ជប់, នៃទោស:ជាគ្រឿងខ្ជាំងខ្ជប់។ -**សម្បយុត្ត** គុ. សម្បយុត្តដោយបដិឃ:, ប្រកបព្រមហើយដោយសេចក្តីខ្ជាំងខ្ជប់, ដោយទោស:ជាគ្រឿងខ្ជាំងខ្ជប់ ។

បដិឃាត បុ. [បដि+ហនि+ណ, ហនि>ឃាត] កិ.បៀតបៀនចំពោះ, កិ.កម្ចាត់បង់, កិ.បំបាត់បង់, កិ.ការពារ, សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់; វិ. **បដិឃាតនំ> បដិឃាតោ**។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃកិ...។ **សទ្ធ** បុ. សំឡេងនៃកិ. ប៉ះទង្គិច។

បដិឃាតន នបុ. [បដि+ហនि+យុ] កិ.កម្ចាត់បង់, កិ.បំបាត់បង់, កិ.ការពារ។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.កម្ចាត់បង់,...។

បដិឃោស បុ. សំឡេងរំពង (ដូច **បដិរវ**) ។

បដិចរន្ត គុ. [បដि+ចរ+អន្ត] កាលត្រាច់ទៅចំពោះ,...។

បដិចោទេថ កិ. [បដि+ចុទ+ណេ+ថ-ប.] ចូរចោទចំពោះ, ចូរដាស់តឿនចំពោះ។

បដិច្ច អ. [បដि+ឥ+ត្វា, ត្វា>ច្ច, លុបរ] អាស្រ័យហើយ, ព្រោះអាស្រ័យ។

បដិច្ឆ កិ. [បដि+ឥសि+យ+ហि-ប; លុបហि] ចូរបិទបាំង, ចូរទទួល,...។

បដិច្ចន្ត គុ. [បដិ+ឆទ+ត] ដែល...បិទបាំងចំពោះហើយ, ដែលកំបាំង, ដ៏កំបាំង។ -**គុណ** បុ. គុណដែលបុគ្គលបិទបាំងហើយ, គុណដ៏កំបាំង។ -**ត្តា** ឥ. ព្រោះភាវៈនៃ...ជា... គឺបុគ្គលបិទបាំងហើយ។ -**បរិស្សយ** នបុ. អន្តរាយដ៏កំបាំង។ -**មហាយោគ្គ** នបុ. យានធំដែលគេបិទបាំងហើយ, យានធំដែលបិទបាំងជិតហើយ។ -**យាន** នបុ. យានដែល...បិទបាំងហើយ, យានដ៏កំបាំង។

បដិច្ឆាទន នបុ. [បដិ+ឆទ+យុ] វត្ថុជាគ្រឿងបិទបាំង; វិ. **បដិច្ឆាទេតិ ឯតេនាតិ> បដិច្ឆាទនំ**។

បដិច្ឆាទនិយ នបុ. រសនៃសាច់។

បដិច្ឆាទនីយ គុ. [បដិ+ឆទ+អនីយ] វត្ថុដែល...គប្បីបិទបាំង; វិ. **បដិច្ឆាទេតព្ពន្តិ> បដិច្ឆាទនីយំ**។

បដិច្ឆាទយមាន គុ. [បដិ+ឆទ+ណយ+មាន] កាលបិទបាំង, កាលគ្រប។

បដិច្ឆាទេតិ កិ. [បដិ+ឆទ+ណេ+តិ-វ.] បិទបាំង, គ្រប, ទទួល។

បដិច្ឆាទេតុំ អ. [បដិ+ឆទ+ណេ+តុំ] ដើម្បីបិទបាំង, គ្រប, ទទួល។

បដិច្ឆាទេត្វា អ. [បដិ+ឆទ+ណេ+ត្វា] បិទបាំងហើយ, គ្របហើយ, លាក់ហើយ, ទទួលហើយ។

បដិច្ឆាទេន្ត គុ. [បដិ+ឆទ+ណេ+អន្ត] កាលបិទបាំង, កាលគ្រប។

បដិច្ឆាបេតុំ អ. [បដិ+ឆទ+ណាបេ+តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យបិទបាំង, ឱ្យទទួល,...។

បដិច្ឆាបេត្វា អ. [បដិ+ឆទ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យបិទបាំងហើយ, ឱ្យគ្រប, ឱ្យទទួល។

បដិច្ឆាបេន្តិ កិ. [បដិ+ឆទ+ណាបេ+អន្តិ-វ.] ញ៉ាំង...ឱ្យបិទបាំង, ឱ្យគ្រប។

បដិច្ឆាបេសិ កិ. [បដិ+ឆទ+ណាបេ+ណ្ស-អជ្ជ.+ ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យបិទបាំងហើយ, ឱ្យគ្របហើយ, ឲ្យទទួលហើយ។

បដិច្ឆិត្វា អ. [បដិ+ឥសិ+យ+ត្វា] បិទបាំងហើយ, ទទួលហើយ។

បដិច្ឆេយ្យាសិ កិ. [បដិ+ឥសិ+យ+ឯយ្យាសិ-ស.] គប្បីបិទបាំង, ទទួល។

បដិជគ្គន នបុ. [បដិ+ជគ្គ+យុ] កិ.ជម្រះ, កិ.សម្អាត, កិ.ថែទាំ, កិ.ទំនុកបម្រុង, សេចក្តីប្រតិបត្តិ; វិ. **បដិជគ្គិយតេតិ>បដិជគ្គនំ**។ **ភាវ** បុ. ភាវៈ គឺកិ.ជម្រះ, គឺកិ.សម្អាត,..; ភាវៈនៃកិ..។

បដិជគ្គន្ត គុ. [បដិ+ជគ្គ+អន្ត] កាលជម្រះ, កាលសម្អាត, កាលទំនុកបម្រុង,...។

បដិជគ្គន្តិ កិ. [បដិ+ជគ្គ+អ+អន្តិ-វ.] ជម្រះ, ថែទាំ, ទំនុកបម្រុង, ផ្ទត់ផ្ទង់, បម្រើ។

បដិជគ្គាម កិ. [បដិ+ជគ្គ+អ+ម-វ.] ថែទាំ, ទំនុកបម្រុង,...។

បដិជគ្គិត គុ. [បដិ+ជគ្គ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ថែទាំហើយ, ទំនុកបម្រុងហើយ, បម្រើ

ហើយ, ផ្ត់ផ្ត់ងហើយ។

បដិជគ្គិតព្ព គុ. [បដិ+ជគ្គ+ត-អា.+តព្ព] គឺ...ជម្រះ, ថែទាំ, ទំនុកបម្រុង,...។

បដិជគ្គិតុं អ. [បដិ+ជគ្គ+ត-អា+តុं] ដើម្បីថែទាំ, ទំនុកបម្រុង, បម្រើ,...។

បដិជគ្គិត្វា អ. [បដិ+ជគ្គ+ត-អា.+ត្វា] ថែទាំហើយ, ជម្រះហើយ, បោសសម្អាតហើយ, ទំនុកបម្រុងហើយ, បម្រើហើយ, ផ្ត់ផ្ត់ងហើយ, ប្រតិបត្តិហើយ។

បដិជានន្ត គុ. [បដិ+ញា+នា+អន្ត] កាលដឹងចំពោះ, កាលប្តេជ្ញា។

បដិជានាបេត្វា អ. [បដិ+ញា+នា+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យដឹងចំពោះហើយ, ឱ្យប្តេជ្ញាហើយ។

បដិជានិត្វា អ. [បដិ+ញា+នា+ត្វា] ដឹងចំពោះហើយ, ដឹងតបហើយ, ប្តេជ្ញាហើយ។

បដិជានីសុ កិ. [បដិ+ញា+នា+ឧं-អជ្ជ.] ដឹងចំពោះហើយ, ប្តេជ្ញាហើយ។

បដិជិនាហិ កិ. [បដិ+ជិ+នា+ហិ-ប.] ចូរឈ្នះវិញ, ចូរត្រឡប់ឈ្នះ។

បដិជិនិត្វា អ. [បដិ+ជិ+នា+ត្វា] ឈ្នះវិញហើយ, ត្រឡប់ឈ្នះហើយ។

បដិញ្ញា ឥ. [បដិ+ញា+អ+អា-ឥ.] សេចក្តីប្តេជ្ញាឬវាចាគឺបុគ្គលគប្បីដឹងតប; វ. **បដិជានន**ं> **បដិញ្ញា**, **បដិជានិតព្ពាតិ ឞា>បដិញ្ញា**។

បដិញ្ញាត គុ. [បដិ+ញា+ត] គឺ...ដឹងចំពោះហើយ, ប្តេជ្ញាហើយ។

បដិតិដ្ឋតិ កិ. [បដិ+ឋា+អ+តិ-វ.] តាំងនៅចំពោះ, ឋិតនៅស៊ប់, តាំងនៅស៊ប់, ឈរស៊ប់។

បដិត គុ. ប្រាកដ, ល្បីល្បាញ (ដូច **ឞិសៃ្យត**) ។

បដិទណ្ឌ ឬ. [បដិ+ទណ្ឌ] អាជ្ញាតប, ពិន័យតប។

បដិទាតុं អ. [បដិ+ទា+តុं] ដើម្បីឱ្យវិញ, សងវិញ។

បដិទាន នឬ. ការឲ្យតប, ត្រឡប់ឲ្យ (ដូច **ឞរិឞត្ត**) ។

បដិទាបេសិ កិ. [បដិ+ទា+ណាបេ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស -អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យឱ្យវិញហើយ, ឱ្យសងវិញហើយ។

បដិទិសៃ្សតិ កិ. [បដិ+ទិសៃ+ឞ+តិ-វ.] ឃើញចំពោះ, ប្រាកដចំពោះ។

បដិទេន្តិ កិ. [បដិ+ទា+អ+អន្តិ-វ.] ឱ្យតប, ឱ្យវិញ, សងវិញ។

បដិនិធី រូបប្រៀប (ដូច **បដិមា**) ។

បដិនិវត្ត គុ. [បដិ+និ+វតិ+ត] ត្រឡប់វិញហើយ, វិលវិញហើយ។

បដិនិវត្តិ កិ. [បដិ+និ+វត្ត+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ត្រឡប់វិញហើយ, វិលវិញហើយ។

បដិនិវត្តិត្វា អ. [បដិ+និ+វត្ត+ត-អា.+ត្វា] ត្រឡប់វិញហើយ, វិលវិញហើយ, បែរវិញហើយ, ងាកវិញហើយ។

បដិនិវេទេត្វា អ. [បដិ+និ+វិទ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យដឹងចំពោះហើយ, ទូលតបហើយ, ក្រាបទូលហើយ។

បដិនិស្សគ្គ-សង្ខាត គុ. [បដិនិស្សគ្គ+សង្ខាត] ពោលគឺកិ.រលាស់ចោល, កិ.លះបង់, គឺបណ្ឌិតពោលថាកិ.រលាស់ចោល; កិ.លះបង់។ **បដិនិស្សគ្គ**<បដិ+និ+សជ+អ=រ. **បដិនិស្សជ្ជនំ**> **បដិនិស្សគ្គោ**។

បដិបក្ខភូត គុ. [បដិបក្ខ+ភូត] ជាប្រតិបក្សកើតហើយ, ជាសត្រូវ (**ភូត**ដែលនៅចុងបទនៃគុណនាមឬនាមនាមដូច្នេះជាដើមទុកជា «**សកត្ថ**» មិនបាច់ប្រែថា «កើត» ថា «មាន» ក៏បាន) ។

បដិបក្ខ បុ. សត្រូវ (ដូច **ឝត្រុ**) ។

បដិបជ្ជតិ កិ. [បដិ+បទ+យ+តិ-រ., ទ+យ>ជ្ជ] ប្រតិបត្តិ, ដើរទៅ។

បដិបជ្ជន្ត គុ. [បដិ+បទ+យ+អន្ត] កាលប្រតិបត្តិ,...។

បដិបជ្ជន្តិ កិ. [បដិ+បទ+យ+អន្តិ-រ.] ប្រតិបត្តិ, ដល់ចំពោះ។

បដិបជ្ជាហិ កិ. [បដិ+បទ+យ+ហិ-ប.] ចូរប្រតិបត្តិ, ចូរដល់ចំពោះ, ចូរគ្រប់គ្រង។

បដិបជ្ជិ កិ. [បដិ+បទ+យ+ណ្ឌ-អជ.] ប្រតិបត្តិហើយ, ដើរទៅហើយ។

បដិបជ្ជិតព្ព គុ. [បដិ+បទ+យ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីប្រតិបត្តិ។

បដិបជ្ជិតុំ គុ. [បដិ+បទ+យ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីប្រតិបត្តិ, ដើរទៅ។

បដិបជ្ជិត្វា អ. [បដិ+បទ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ប្រតិបត្តិហើយ, គ្រប់គ្រងហើយ, ដើរទៅហើយ។

បដិបត្តិ ឥ. សេចក្តីប្រតិបត្តិ, ការគ្រាស់ដឹង (ដូច **ពោធ**), ការដល់ (ដូច **បត្តិ**), ការប្រព្រឹត្តទៅ (ដូច **បវត្តិ**) ។

បដិបត្តិគន្ធ បុ. [បដិបត្តិ+គន្ធ] ក្លិនគឺសេចក្តីប្រតិបត្តិ; រ.**បដិបត្តិ ឯវ គន្ធោ**> **បដិបត្តិគន្ធោ**។

បដិបត្តិប្បដិវេ-ធធម្ម បុ. [បដិបត្តិ+បដិវេធ+ធម្ម] ធម៌ជាគ្រឿងចាក់ធ្លុះចំពោះដោយអំណាចនៃសេចក្តីប្រតិបត្តិ, បដិបត្តិធម៌និងបដិវេធធម៌។

បដិបត្តិសម្បទា ឥ. [បដិបត្តិ+សម្បទា] កិ.ដល់ព្រមដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិ; រ. **សម្បជ្ជនំ**> **សម្បទា**, **បដិបត្តិយា សម្បទា**>**បដិបត្តិសម្បទា**។

បដិបថ បុ. [បដិ+បថ] ផ្លូវតប, ផ្លូវជួបគ្នា។

បដិបន្ន គុ. [បដិ+បទ+ត] ប្រតិបត្តិហើយ, ដើរទៅហើយ។ -**ត្តា** ឥ. ព្រោះភាវៈនៃ...ជាអ្នកប្រតិបត្តិហើយ, ជាអ្នកដើរទៅហើយ។

បដិបាដិ ឥ. [បដិ+បតិ+ឥ, ត>ដ, ប>បា] ការធ្លាក់ចុះទៅតាមសមគួរ (ក្បួន, បែប, លំដាប់ដូច **អនុក្ក**ោ, លំដាប់និងលំដាប់); រ.**បដិរូបេន**

បតនំ>បដិបាដិ។

បដិបាទន នបុં. ការប្រគល់ឲ្យ (ដូច **បទាន**), ការដាស់តឿន (ដូច **ពោធន**) ។

បដិបាទេយ្យាសិ កិ. [បដិ+បទ+ណេ+ឯយ្យាសិ-ស.] គប្បីឱ្យដល់ចំពោះ; តាក់តែង, ចាត់ចែង។

បដិបាទេសិ កិ. [បដិ+បទ+ណេ+ណ្យ-អជ្ជ.+ស- អា.] ញ្ចុំង...ឱ្យដល់ចំពោះហើយ, តាក់តែងហើយ, ចាត់ចែងហើយ។

បដិបាទ បុំ. ជើងគ្រែ (ដូច **មញ្ចាធារ**) ។

បដិបីឡនត្ថ បុំ. [បដិបីឡន+អត្ថ] សេចក្តីថាកិ.លៀតបៀនចំពោះ, កិ.រឹបជាន់ (**បដិបីឡន**<បដិ+បីឡ+យុ= រ. **បដិបីឡ្យតេតិ>បដិបីឡនំ**) ។

បដិបុច្ឆិតារោ បុំ. [បដិ+បុច្ឆ+ឥ-អា.+តុ+យោ-រ.] រីជនអ្នកសួរតបទាំងឡាយ,...។

បដិបុច្ឆិស្សាមិ កិ. [បដិ+បុច្ឆ+អ+ឥ-អា.+ស្សាមិ-ភ] នឹងសួរតប។

បដិប្ផសម្ភ កិ. [បដិ+ប+សម្ភ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] រម្ងាប់ហើយ, ស្ងប់ហើយ, ស្ងប់រម្ងាប់ហើយ, សះស្បើយហើយ។

បដិប្ផស្សទ្ធទរថ គុ. [បដិប្ផស្សទ្ធ+ទរថ] អ្នកមានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយរម្ងាប់ចំពោះហើយ, ស្ងប់ហើយ; រ. **បដិប្ផស្សទ្ធោ ទរថោ យស្ស សោ> បដិប្ផស្សទ្ធទរថោ**។ **បដិប្ផស្សទ្ធ<បដិ+ប+សភ+ត**។

បដិប្ផស្សទ្ធិវិ-មុត្តិ ឥ. [បដិប្ផស្សទ្ធិ+វិមុត្តិ] កិ.ផុតវិសេសដោយអំណាចនៃកិ.រម្ងាប់ចំពោះ, កិ.ផុតស្រឡះដោយអំណាចនៃសេចក្តីស្ងប់។

បដិប្ផស្សម្ភតុ កិ. [បដិ+ប+សម្ភ+អ+តុ-ប.] ចូររម្ងាប់, ចូរស្ងប់, ចូរស្ងប់រម្ងាប់,...។

បដិប្ផស្សម្ភន្តិ កិ. [បដិ+ប+សម្ភ+អ+អន្តិ-រ.] រម្ងាប់, ស្ងប់, ស្ងប់រម្ងាប់។

បដិប្ផហរន្ត គុ. [បដិ+ប+ហរ+អន្ត] កាលប្រហារតប។

បដិប្ផហិណីសុ កិ. [បដិ+ប+ហ+ណា+ឧ-អជ្ជ.] បញ្ជូនទៅចំពោះហើយ, បញ្ជូនត្រឡប់ហើយ។

បដិប្ផរតិ កិ. [បដិ+ផរ+អ+តិ-រ.] រមែងផ្សាយទៅចំពោះ,...។

បដិពទ្ធ គុ. [បដិ+ពធ+ត] គឺ...ចងចំពោះហើយ, ជាប់ចំពោះហើយ, ប្រតិព័ទ្ធហើយ។ **-ចិត្ត** គុ. មានចិត្តជាប់ចំពោះហើយ, មានចិត្តប្រតិព័ទ្ធហើយ; រ. **បដិពទ្ធំ ចិត្តំ យេហិ តេ>បដិពទ្ធចិត្តា**។ **មន** គុ. មានចិត្តប្រតិព័ទ្ធហើយ; រ. **បដិពទ្ធោ មនោ យេន សោ> បដិពទ្ធមនោ**។

បដិពាហតិ កិ. [បដិ+រហ+អ+តិ-រ.] ហាម, ឃាត់, រារាំង. ការពារ។

បដិពាហនការ-ណា នបុ. [បដិពាហន+ការណ] ហេតុនៃកិ.នាំត្រឡប់, កិ.ហាម, កិ.ឃាត់, កិ.ការពារ; ហេតុជាគ្រឿងនាំត្រឡប់, ជាគ្រឿងហាម, ជាគ្រឿងឃាត់, ជាគ្រឿងការពារ, ជាគ្រឿងរារាំង។ **បដិពាហន**<បដិ+វហ+យុ=រ. **បដិពាហតិ ឯតេនាតិ**>**បដិពាហនំ**។

បដិពាហនុបាយ បុ. [បដិពាហន+ឧបាយ] ឧបាយនៃកិ.ហាម, ឧបាយជាគ្រឿងឃាត់,...។

បដិពាហន្ត គុ. [បដិ+វហ+អន្ត] កាលហាម, កាលឃាត់,...។

បដិពាហិតុំ អ. [បដិ+វហ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីហាម, ឃាត់, ការពារ...។

បដិពាហិត្វា អ. [បដិ+វហ+ឥ-អា.+ត្វា] ហាមហើយ, ឃាត់ហើយ, ការពារហើយ,...។

បដិពិម្ព នបុ. រូបប្រៀប (ដូច **បដិមា**) ។

បដិភយ នបុ. ភ័យចំពោះមុខ, សេចក្តីខ្លាច, អារម្មណ៍ធ្វើនូវសេចក្តីខ្លាច។

បដិភាគ បុ. ស្មើគ្នាឬដូចគ្នា, ត្រូវគ្នា (ដូច **សម**), ប្រហែលគ្នា, ស្រដៀងគ្នា, សត្រូវ (ដូច **អរិ**) ។

បដិភាណ, បដិភាន នបុ. ប្រាជ្ញា (ដូច **អហេហ**), ប្រាជ្ញា, វាចាប្រាកដដោយសំឡេងនិងសេចក្តី (ដូច **ឧបដ្ឋិតកិរ**) ។

បដិភាយុត្ត គុ. អ្នកក្លា, អង់អាច, ឃ្នើសឃ្នង (ដូច **បគណ្ត**) ។

បដិភូ អ្នកធានា, អ្នកទទួលខុសត្រូវ (ដូច **ចាដិភោគ**) ។

បដិមគ្ត បុ. [បដិ+មគ្ត] ផ្លូវតប, ផ្លូវជួបគ្នា។

បដិមណ្ឌិត គុ. [បដិ+មណ្ឌ+ ឬមឌ+ឥ-អា.+ត] ប្រដាប់ចំពោះហើយ, តាក់តែងហើយ, ស្អិតស្អាងហើយ។

បដិមា រូបប្រៀប (ដូច **បដិពិម្ព**) ។

បដិមានេត្វា អ. [បដិ+មានិ+ណ+ត្វា] រាប់ចំពោះហើយ, រាប់អានចំពោះហើយ។

បដិមានេសិ កិ. [បដិ+មានិ+ណ+ណ្ស-អជ.+ស_ អា.] រាប់ចំពោះហើយ, រាប់អានចំពោះហើយ។

បដិមុក្ត គុ. [បដិ+មុចិ+ត, ត>ក្ត] ពាក់ហើយ, ដែល...ពាក់ហើយ។ បុ. ទាហានពាក់គ្រឿងតែង (ដូច **អាមុត្តោ**) ។

បដិមំសេ កិ. [បដិ+មានិ+អ+ស-អា.+ឯយ្យ-ស., មានិ>មំ] គប្បីពិចារណា។

បដិយត្ត គុ. [បដិ+យតិ+ត] គឺ...តាក់តែងហើយ, ចាត់ចែងហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជារបស់គឺ... តាក់តែងហើយ។ -**ភិក្ខា** ឥ. ភិក្ខា (ចង្ហាន់) ដែល...ចាត់ចែងហើយ។ -**ភត្តាទិ** គុ. (វត្ថុ) មានភត្តដែលបុគ្គល

តាក់តែងហើយជាដើម វិ. **បដិយត្តំ ឥត្តំ> បដិយត្តឥត្តំ, បដិយ-ត្តឥត្តំ អាទិ យស្ស តំ>បដិយត្តឥត្តាទិ**។

បដិយាទាបេត្វា អ. [បដិ+យតិ+ណាបេ+ត្វា, ត>ទ] ញ៉ាំង...ឱ្យតាក់តែងហើយ, ឱ្យ ចាត់ចែងហើយ។

បដិយាទាបេសិ កិ. [បដិ+យតិ+ណាបេ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ ស-អា., ត>ទ] ញ៉ាំងឱ្យតាក់តែង ហើយ, ឱ្យចាត់ចែងហើយ, ឱ្យរៀបចំហើយ។

បដិយាទិត គុ. [បដិ+យតិ+ឥ-អា.+ត] គឺ...តាក់តែងហើយ, ចាត់ចែងហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជារបស់គឺ... តាក់តែងហើយ,...។ -**សក្ការ** បុ. សក្ការៈដែល...ចាត់ចែងហើយ។

បដិយាទេតិ កិ. [បដិ+យតិ+ណេ+តិ-វ.] តាក់តែង, ចាត់ចែង។

បដិយាទេត្វា អ. [បដិ+យតិ+ណេ+ត្វា] តាក់តែងហើយ, ចាត់ចែងហើយ; ញ៉ាំង...ឱ្យ ...។

បដិយាទេយ្យ កិ. [បដិ+យតិ+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីតាក់តែង,...។

បដិយាទេសិ កិ. [បដិ+យតិ+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស- អា.] តាក់តែងហើយ, ចាត់ចែង ហើយ, រៀបចំហើយ។

បដិយាទេស្សាមិ កិ. [បដិ+យតិ+ណេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងតាក់តែង, នឹងចាត់ចែង, នឹងរៀបចំ។

បដិរវ បុ. សំឡេងតប, សំឡេងរំពង (ដូច **បដិឃោស**) ។

បដិរាជ បុ. [បដិ+រាជ] ស្តេចជាប្រតិប័ក្ស, ស្តេចជាសត្រូវ; វិ. **បដិបក្ខោ រាជា> បដិរាជា**។

បដិរូប គុ. [បដិ+រូប] មានរូបប្រៀប, សមគួរ។

បដិរូបក គុ. [បដិ+រូប+ក] រូបប្រៀប, មានរូបប្រៀប, រូបជាជំនួស។

បដិលទ្ធ គុ. [បដិ+លភ+ត] គឺ...បានចំពោះហើយ, ត្រឡប់បានហើយ។ -**ក្ខណ** បុ. ខណៈនៃ...គឺ...បានចំពោះហើយ។ -**គុណ** បុ. គុណដែល... បានចំពោះហើយ។ -**មហាលាភ** គុ. មានលាភធំបានចំពោះ ហើយ; វិ. **បដិលទ្ធោ មហាលា តោ យេន សោ>បដិលទ្ធម-ហាលាតោ**។ -**អស្សាស** គុ. មានកិ.ដកដង្ហើមចេញបានចំពោះ ហើយ, មានសេចក្តីត្រេកអរបានចំពោះហើយ។

បដិលភន្តិ កិ. [បដិ+លភ+អ+អន្តិ-វ.] បានចំពោះ, ត្រឡប់បាន។

បដិលភិ កិ. [បដិ+លភ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] បានចំពោះហើយ, ត្រឡប់បានហើយ, បានទៀតហើយ។

បដិលភិត្វា អ. [បដि+លភ+ត-អា.+ត្វា] បានចំពោះហើយ, ត្រឡប់បានហើយ។

បដិលាភ បុ. [បដि+លភ+ណ] កិ.បានចំពោះ, កិ.ត្រឡប់បាន; វិ. **បដិលភនំ**> **បដិលាភោ**។ -**ការណត្តា** ត. ព្រោះភាវៈនៃ...ជាហេតុនៃកិ.បានចំពោះ។

បដិលាភយាមិ កិ. [បដि+លភ+ណយ+ស្យាមិ-ភ., លុបស្យ] នឹងញ៉ាំង...ឱ្យបានចំពោះ។

បដិវចន នបុ. [បដि+វចន] ពាក្យតប, ពាក្យត។

បដិវនេយ្យ កិ. [បដि+វទ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីពោលតប។

បដិវសតি កិ. [បដि+វស+អ+តি-វ.] នៅអាស្រ័យ, រមែងនៅអាស្រ័យ។

បដិវាក្យ នបុ. ពាក្យតប (ដូច **ឧត្តរ**) ។

បដិវាត នបុ. [បដि+វាត] ទីប្រព្រឹត្តច្រាសនូវខ្យល់; វិ. **វាតं បតিវត្តតীតি**>**បដិវាតं**។ ទីច្រាសនៃខ្យល់; វិ. **វាតស្ស បដি**>**បដិវាតं**។

បដិវিজ্ঝতি កិ. [បដि+វিធ+យ+តি-វ.] ចាក់ធ្លុះចំពោះ, ត្រាស់ដឹង។

បដិវিজ্ঝন্ত គុ. [បដि+វিធ+យ+អន្ត] កាលចាក់ធ្លុះចំពោះ, កាលត្រាស់ដឹង។

បដিবিজ্ঝিতব্ব គុ. [បដि+វিធ+យ+តব্ব] គឺ...គប្បីចាក់ធ្លុះចំពោះ, គប្បីត្រាស់ដឹង។

បដিবিজ্ঝিតុং អ. [បដि+វিធ+យ+ត-អា.+តុं] ដើម្បីចាក់ធ្លុះចំពោះ, ត្រាស់ដឹង។

បដিবিজ্ঝিত্វা អ. [បដि+វিធ+យ+ត-អា.+ত্বা] ចាក់ធ្លុះចំពោះហើយ, ត្រាស់ដឹងហើយ។

បដিবিজ্ঝিস্សতি កិ. [បដि+វিធ+យ+ត-អា.+ស្សតি-ភ.] នឹងចាក់ធ្លុះចំពោះ, នឹងត្រាស់ដឹង។

បដিবিদ্ধ គុ. [បដि+វিធ+ត] គឺ...ចាក់ធ្លុះចំពោះហើយ, ត្រាស់ដឹងហើយ។ -**គុណ** បុ. គុណដែល...ចាក់ធ្លុះចំពោះហើយ, គុណដែល...ត្រាស់ដឹងហើយ។ -**លោកុត្តរធម្មតា** ត. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានលោកុត្តរធម៌ចាក់ធ្លុះចំពោះហើយ។

បដিবিនেយ្យ កិ. [បដि+វি+នী+ឯយ្យ-ស.] គប្បីនាំបង់, គប្បីបន្ទោបង់...។

បដিবিনোទেসি កិ. [បដि+វি+នុទ+ណោ+ណ្ស-អជ្ઝ.+ ស-អា.] បន្ទោបង់ចំពោះហើយ,...។

បដিবিরত គុ. [បដि+វি+រម+ត] រៀរចំពោះហើយ, រៀរស្រឡះហើយ។

បដিবিস্সক គុ. [បដि+វিស+ណ្ហ] អ្នកស្និទ្ធស្នាល, អ្នកជិតជិត, វិ. **បដিবিস্সতীতি**> **បដিবিস্সকো**។

បដিবীস បុ. [បដि+វীস, ចុះនি-អា.] ចំណែក។ ដូច **ភោជ្ជាស**។

បដিবেধ បុ. [បដि+វিធ+ណ] កិ.ចាក់ធ្លុះចំពោះ, កិ.ត្រាស់ដឹង; វិ. **បដিবিজ্ঝনং**> **បដিবেধো**។ ធម៌ដែលបុគ្គលគប្បីចាក់ធ្លុះចំពោះ, គប្បីត្រាស់ដឹង; វិ. **បដিবিজ্ঝিতব্বোতি**> **បដিবেধো**។

បដিসঞ্চিক্খতি កិ. [បដि+សं+ចিক্ખ+អ+តি-វ.] ឃើញព្រមចំពោះ, ពិចារណា, ពិនិត្យពិច័យ។

បដិសញ្ជិក្ខិត្វា អ. [បដិ+សំ+ចិក្ខ+ឥ-អា.+ត្វា] ឃើញព្រមចំពោះហើយ, ពិចារណាហើយ។

បដិសន្ថារ បុં. [បដិ+សំ+ថរ+ណ] កិ.ក្រាលព្រមចំពោះ, កិ.ប្រាស្រ័យ, កិ.ទទួលរាក់ទាក់, (បដិសន្ថារ:); វិ. **បដិសន្ថរណំ>បដិសន្ថារោ**។ វាទ:ជាគ្រឿងក្រាលព្រមចំពោះ, រៀបរៀងព្រមចំពោះ; វិ. **បដិសន្ថរតិ ឯតេនាតិ>បដិសន្ថារោ**។ **ការក** បុં. អ្នកធ្វើនូវបដិសន្ថារ:; វិ. **បដិសន្ថារំ ករោតីតិ>បដិសន្ថារការកោ**។ **កុសល** គុ. អ្នកឈ្លាសក្នុងបដិសន្ថារ:។ **ឋុត្តិ** គុ. អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តិនូវបដិសន្ថារ:, កិ.ប្រព្រឹត្តិនូវបដិសន្ថារ:។

បដិសន្ធិ ឥ. [បដិ+សំ+ធា+តិ] កិ.ទ្រទ្រង់ព្រមចំពោះ, កិ.តចំពោះ, ការតភព, ការចាប់កំណើត, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ**សន្ធិ**សព្ទ, (**បដិសន្ធិ**); វិ. **បដិសន្ធានំ>បដិសន្ធិ**។ **ក្ខណ្ណកាល** បុં. កាលជាទីចាប់នូវបដិសន្ធិ, កាលនៃកិ.ចាប់នូវ...។ **ក្ខណ្ណតចជ្ជមានវិសេ្សដ្ឋនិ-ច្ឆោក្ខ្ម្ហមនសជ្ជាតិយ្ហាមេជុនសេ្ទ្ធនចុតិសំ-ខ្ជាត** ពោលគឺកិ.ចាប់នូវបដិសន្ធិនិងកិ.លះបង់ (សក) នូវសំណកនិងកិ.ឈានចុះកាន់កិ.ដេកលក់ដ៏ប្រាសចាកសេចក្តីរង្គៀស និងកិ.សេពនូវមេជុនដោយនាងនាគីមានជាតិស្មើគ្នានិងកិ.ច្យុតិ, គឺបណ្ឌិតពោលថាកិ...។ **វិញ្ញាណ** នបុં. វិញ្ញាណគឺបដិសន្ធិ; វិ. **បដិសន្ធិ ឯវ វិញ្ញាណំ>បដិសន្ធិវិញ្ញាណំ**។

បដិសម្ភិទា ឥ. [បដិ+សំ+ភិទ+អ+អា-ឥ.] ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងបែកព្រមចំពោះ (**បដិសម្ភិទា**); វិ. **បដិសម្ភិន្ទតិ ឯតាយាតិ>បដិសម្ភិទា**។ **ប្បត្ត** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវបដិសម្ភិទា; វិ. **បដិសម្ភិទាយោ ប្បត្តា>បដិ-សម្ភិទ្ធប្បត្តា**។ អ្នកមានបដិសម្ភិទាដល់ហើយ; វិ. **បដិសម្ភិទា-យោ ប្បត្តា យេហិ តេ>បដិសម្ភិទ្ធប្បត្តា** (**ខីណាសវា**) ។

បដិសម្ភោទន នបុં. [បដិ+សំ+មុទ+យុ] កិ.រីករាយព្រមចំពោះ; វិ. **បដិសម្ភោទិយតេ>បដិសម្ភោទនំ**។

បដិសល្លាន គុ. [បដិ+សលិ+លាន] (ទី) ជាទីគេចចេញអំពីពួកហើយសម្ងំនៅ; វិ. **គណតោ បដិក្ខមិត្វា សលតិ ឯត្ថាតិ>បដិសល្លានំ**។ ជាទីគេចចេញហើយសម្ងំនៅ;វិ. **បដិក្ខមិត្វា សលតិ ឯត្ថាតិ>បដិសល្លានំ**។

បដិសល្លានារាម គុ. [បដិសល្លាន+អារាម] អ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរទូទៅក្នុងកិ.គេចចេញចាក់ពួកហើយសម្ងំនៅ; វិ. **បដិសល្លានេ អារាមោ អស្សាតិ>បដិសល្លានារាមោ**។

បដិសល្លីន គុ. [បដិ+សលិ+ត, ត>ល្ឍន] (ប្រទេស) ជាទីគេចចេញអំពីពួកហើយសម្ងំនៅ; វិ. **គណតោ បដិក្ខមិត្វា សលតិ ឯត្ថាតិ>បដិសល្លីនោ** (**បទេសោ**) ។ អ្នកគេចចេញអំពីពួកហើយសម្ងំនៅ; វិ. **គណតោ បដិក្ខមិត្វា សលតីតិ> បដិសល្លីនោ**។

បដិសាមនដ្ឋាន នបុં. [បដិសាមន+ឋាន] ទីជាទីទុកដាក់, ទីជាទីថែទាំ។

បដិសាមិតកាល បុં. [បដិសាមិត+កាល] កាលនៃ...គឺ...ទុកដាក់ហើយ, ថែទាំហើយ។

បដិសាមេតព្ព គុ. [បដិ+សមិ+ណេ+តព្ព] គឺ...គប្បីទុកដាក់, គប្បីថែទាំ។

បដិសាមេតិ កិ. [បដិ+សមិ+ណេ+តិ-វ.] ទុកដាក់, ថែទាំ។

បដិសាមេន្ត គុ. [បដិ+សមិ+ណេ+អន្ត] កាលទុកដាក់, កាលថែទាំ។

បដិសារណីយ-កម្ម នបុં. [បដិសារណីយ+កម្ម] កម្មគឺសង្ឆគប្បីធ្វើដល់ភិក្ខុអ្នកមានអធិករណ៍ដែលសង្ឆគប្បីឱ្យរលឹកតប, កម្មដែលសង្ឆគប្បីញុំាងភិក្ខុអ្នកមានអធិករណ៍ឱ្យរលឹកតប។

បដិសាសន នបុં. [បដិ+សាសន] ពាក្យបណ្ដាំតប, ដំណឹងតប, សំបុត្រតប,...។

បដិសេធេតិ កិ. [បដិ+សិធ+ណេ+តិ-វ.] ហាម, ឃាត់,...។

បដិសេធេត្វា អ. [បដិ+សិធ+ណេ+ត្វា] ហាមហើយ, ឃាត់ហើយ,...។

បដិសេវតិ កិ. [បដិ+សិវ+អ+តិ-វ.] សេពចំពោះ, អាស្រ័យសេព។

បដិសេវិតព្ព គុ. [បដិ+សិវ+ត-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីសេពចំពោះ, គប្បីអាស្រ័យសេព។

បដិស្សត គុ. [បដិ+សវ+តឬបដិ+សតិ] អ្នករឭកចំពោះ, អ្នកត្រឡប់រឭក, អ្នកទទួលយក, អ្នកមានសតិចំពោះមុខ។

បដិស្សរណ នបុં. [បដិ+សវ+យុ] សេចក្ដីរឭកតប, ជាទីពឹងអាស្រ័យ, ធម្មជាតជាគ្រឿងរលឹកអាស្រ័យ, ធម្មជាតជាគ្រឿងរលឹកតប; វិ. **បដិស្សរិយ-តេតិ>បដិស្សរណំ**, **បដិស្សរតិ ឯតេនាតិ>បដិស្សរណំ**។

បដិស្សវ បុં. [បដិ+សុ+ណ] សេចក្ដីប្ដេជ្ញា; វិ. **បដិស្សវណំ>បដិស្សវោ**។

បដិស្សុណិ កិ. [បដិ+សុ+ណា+ណ្យ-អជ្ជ.] ទទួលស្ដាប់ហើយ, ទទួលយកហើយ។

បដិស្សុណិត្វា អ. [បដិ+សុ+ណា+ត-អា.+ត្វា] ទទួលស្ដាប់ហើយ, ទទួលយកហើយ។

បដិស្សុណីសុ កិ. [បដិ+សុ+ណា+ឧំ-អជ្ជ.] ទទួលស្ដាប់ហើយ, ទទួលយកហើយ។

បដិស្សុត គុ. [បដិ+សុ+ត] គឺ...ស្ដាប់តបហើយ, ទទួលស្ដាប់ហើយ, ទទួលហើយ។

បដិស្សុត្វា អ. [បដិ+សុ+ត្វា] ស្ដាប់តបហើយ, ទទួលស្ដាប់ហើយ, ទទួលហើយ។

បដិសំវេទិ កិ. [បដិ+សំ+វិទ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ដឹងព្រមចំពោះហើយ, ទទួលហើយ, សោយហើយ, បានហើយ។

បដិសំវេទិយមាន គុ. [បដិ+សំ+វិទ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលដឹងព្រមចំពោះ, កាលទទួល, សោយ, បាន។

បដិសំវេទេសិ កិ. [បដិ+សំ+វិទ+ណោ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ ស-អា.] ដឹងព្រមចំពោះហើយ, ទទួលហើយ, សោយហើយ, បានហើយ។

បដិសំហរិត្វា អ. [បដិ+សំ+ហរ+ឥ-អា+ត្វា] នាំទៅព្រមចំពោះហើយ, ប្រមូលហើយ, បត់ហើយ,...។

បដិហញ្ញមាន គុ. [បដិ+ហនិ+យ+មាន] កាលបៀតបៀនចំពោះ, លំបាក, ខ្ទាំងខ្ទប់,...។

បដិហញ្ញិ កិ. [បដិ+ហនិ+យ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] បៀតបៀនចំពោះហើយ, លំបាកហើយ, ខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ,...។

បដិហញ្ញិត្វា អ. [បដិ+ហនិ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] បៀតបៀនចំពោះហើយ, លំបាកហើយ, ខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ,...។

បដិហញ្ញេយ្យ កិ. [បដិ+ហនិ+យ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបៀតបៀនចំពោះ, គប្បីលំបាក, គប្បីខ្ទាំងខ្ទប់,...។

បដិហត គុ. [បដិ+ហនិ+ត] គឺ...គប្បីបៀតបៀនចំពោះហើយ, ខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ, ទង្គិចហើយ។

បដិហតនដ្ឋាន នបុ. [បដិហនន+ឋាន] ទីជាទីបៀតបៀនចំពោះ, ទីជាទីខ្ទាំងខ្ទប់, ទីជាទីទង្គិច។

បដិហនិត្វា អ. [បដិ+ហនិ+ឥ-អា.+ត្វា] បៀតបៀនចំពោះហើយ, កម្ចាត់បង់ហើយ, ប៉ះទង្គិចហើយ,...។

បដិហន្តិ កិ. [បដិ+ហនិ+អ+តិ-រ.] បៀតបៀនចំពោះ, ខ្ទាំងខ្ទប់, កម្ចាត់,...។

បដិហារ បុ. នាំត្រឡប់មក, ទ្វារ, អ្នករក្សាទ្វារ (ដូច **ទ្វារបាលក**) ។

បដិហិញ្ញតិ កិ. [បដិ+ហនិ+យ+តិ-រ.] បៀតបៀនចំពោះ, លំបាក, ខ្ទាំងខ្ទប់, ប៉ះ, ជល់, ទង្គិច។

បដិអទាសិ កិ. [បដិ+អ+ទា+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស-អា.] បានឱ្យតបហើយ, បានត្រឡប់ឱ្យហើយ, បានសងហើយ។

បដុ គុ. ជនឆ្លៀវឆ្លាស (ដូច **ទក្ខ**),មោះមុត (**តិខិណ**), ប៉ិនប្រសប់ (ដូច **ញ្ញត្ត**), ផុតពីរោគឬជារោគ (**រោគមុត្ត**), បុគ្គលឆ្លាស (ដូច **ឆេក**) ។

បឌ បុ. សំពត់ (ដូច **អម្ពរ**) ។

បណោគល បុ. ស្មៅត្រែង (ដូច **ការ**) ។

បណោទ បុ. [ប+តុទ+ណ] ប្រដាប់សម្រាប់ចាក់, សម្រាប់ចោះ (ជន្លូញ); វ.

បតុជ្ជតិ អនេនាតិ>បជោ០។ ប្រើជា «**បតោ**០» ក៏បាន។

បជោល ១ បុ. ដើមអំបែងថ្ងៃ, អង្ការ (ដូច **តិត្ត**ក) ។

បជ្ជិ ១ ត. ដើមស្ម, ដើមលោទ្ធ្រហ (ដូច **ណ**ាខ**ាបសាទ**ន) ។

បដ្ឋ**ប**ន ១ នបុ. [ប+ឋ+ណ] ១ ១.ត្ាំ, ១ ១.ត្ម្ល ១ ១.ត្ាំ; ១ ១.ត្ាំ; ១ ១.ត្ាំ;

មនន្តរ នបុ. កាលមិនមានកាលដទៃស្មើដោយយាមជាប្រថម, កាលជាទីលំដាប់ស្មើនៃយាមជាប្រថម។ -**យាមាតិក្កម** បុ. កាលជាទីឈានកន្លងនៃយាមជាប្រថម, កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងនៃយាមប្រថម។ -**យាមាវសាន** នបុ. កាលជាទីបំផុតចុះនៃបឋមយាម។ -**យោព្វន** នបុ. វ័យជាដំបូង។ -**សង្ឆាទិសេសកម្ម** នបុ. កម្មគឺសង្ឆាទិសេសជាប្រថម, កម្មគឺពួកនៃអាបត្តិមានសង្ឆគឺភិក្ខុអ្នកត្រូវហើយគប្បីប្រាជ្ញាក្នុងកាលខាងដើមនិងកាលដ៏សេសជាប្រថម។

បឋមុបគត គុ. [បឋម+ឧប+គមិ+ត] អ្នកចូលទៅដល់ហើយជាដំបូង, អ្នកចូលទៅនៅមុន, អ្នកនៅមុន, វិ. **បឋមំ ឧបគច្ឆិ ឧបគច្ឆតិ ឥតិ>បឋមុ-បគតោ**។

បឋវី ឥ. [បុឋុ+ណ្ឍ, ឧនៃបុ>អ, ឧនៃបុ>អវ] ធម្មជាតិក្រាស់ (ដែនដី) ។ **បឋវី** <ប+ឋវ+ណ្ឍ=ធម្មជាតិជាទីដើរទៅនៃសត្ត, វិ. **បឋវតិ ឯត្ថាតិ> បឋវី**។ -**ឃ្យទេស** បុ. ប្រទេសនៃដែនដី។ -**ឃ្យវេសន** នបុ. កិ. ចូលទៅកាន់ដែនដី (**ណ្ឍ** ការន្តឥត្ថីលិង្គ កាលបើរួមចូលជាបទសមាសមានសំយោគដូច្នេះត្រូវរស្សៈជា **ឥ**វិញ) ។ -**ឧទ្ទិយនសទ្ទ** បុ. សំឡេងនៃកិ.ស្រុតនៃដែនដី, សំឡេងជាទីស្រុតចុះនៃដែនដី។ -**ឥជ** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលនូវដែនដី។ -**ឥម្ឆន** នបុ. កិ.ញ្ចាំងដែនដីឱ្យកក្រើក, ឱ្យញាប់ញ័រ, ឱ្យរញ្ជួយ; កិ.កក្រើកនៃដែនដី, កិ. ញាប់ញ័រនៃដែនដី។ -**ឥជាបសុតបញ្ចសតភិក្ខុវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុមានរយប្រាំជាប្រមាណអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងវាចាជាហេតុពោលប្រារព្ធនូវដែនដី។ -**ឥជាបសុត** គុ. អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងវាចាជាហេតុពោលប្រារព្ធនូវដែនដី។ -**ឥត** គុ. ទៅហើយក្នុងដែនដី។ -**និស្សិត** គុ. អាស្រ័យហើយនូវដែនដី។ -**បរិយន្ត** គុ. មានដែនដីជាទីបំផុតជុំវិញ។ -**សមចិត្តតា** ឥ. ភាវៈនៃ...នោះជាអ្នកមានចិត្តស្មើដោយដែនដី; វិ. **បឋវិយា សមំ>បឋវីសមំ, បឋវីសមំ ចិត្តំ យស្ស សោ> បឋវីសមចិត្តោ, បឋមវីសមចិត្តស្ស ភាវោ>បឋវីសមចិត្តតា**។

បឋវោជា ឥ. [បឋវី+ឱជា] ឱជានៃដែនដី, ឱជាដែលកើតអំពីដែនដី។

បឋ ធ. **ឋិយត្តិយំ ឋាចាយំ ឋិឃ្យានេ ច បឋតិ ចាបោ ចាឋកោ** "ពោល, ថ្លែង, សម្តែង, ទេសនា, ទាយ" ភូ. ។

បឌ ធ. **គតិយំ បណ្ឌតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។ **បណ្ឌា** ឥ. "ប្រាជ្ញា" ។ **បណ្ឌិតោ** គុ. ឬបុ. "បណ្ឌិត, អ្នកប្រាជ្ញ, អ្នកមានប្រាជ្ញា" វិ. **បណ្ឌា**

ពុទ្ធិ សញ្ញាតា អស្សាត្ថីតិ បណ្ហិតো, បណ្ហាយ ឥតោ គតោ បវត្តោតិ បណ្ហិតោ -ស. ។

បណ ។ ថ្លៃឈ្នួល (ដូច **ភេតន**), ទ្រព្យជាដើមទុន, តម្លៃ (ដូច **មូល**), ការជួញប្រៃ (ដូច **ទោហារ**)

បណក ។ ចក។

បណត ។ ទន់ទៅ, ទេរទៅ, ជ្រេទៅ (ដូច **ចោណ**) ។

បណយ ។ សេចក្តីស្រឡាញ់ (ដូច **ចេម**), សេចក្តីស្និតស្នាល (ដូច **ពិស្សាស**), ការសូមឬអង្វរ (ដូច **យាចនា**) ។

បណវ ។ ស្គរជ័យ, ស្គរដែលគេវាយក្នុងវេលាសម្លាប់មនុស្ស។

បណាមេត្វា ។ [ប+នមិ+ណោ+ត្វា, ន>ណ] ញ៉ាំង...ឱ្យឱនទៅហើយ, ប្រណម្យហើយ, បណ្តេញហើយ។

បណាមេន្ត ។ [ប+នមិ+ណោ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យឱនទៅហើយ, កាលបណ្តេញ។

បណាមេសិ ។ [ប+នមិ+ណោ+ណ្ឍ-អជ.+ស-អា] ញ៉ាំង...ឱ្យឱនទៅហើយ, បង្ហោនទៅហើយ, បណ្តេញហើយ។

បណិធាន ។ [បណិ+ធា+យុ] សេចក្តីតាំងទុកទូទៅ, សេចក្តីប្រាថ្នា; រ. **បណិធិ-យតេតិ >បណិធានំ**។

បណិធី ។ សេចក្តីប្រាថ្នា (ដូច **បត្ថនា**) ។

បណិយ ។ របស់ដែលគួរលក់ (ទំនិញ) (ដូច **ពិក្ខ្ណេយ្យ**) ។

បណីត ។ [បធាន+នីត, ន>ណ] វត្ថុដែលគេនាំទៅគឺដល់នូវភាពជាប្រធាន (ប្រណីត, ផ្ងិតផ្ងង់, ឧត្តម, ថ្លៃថ្លា); រ. **បធានភាវំ នីតំ គតំ> បណីតំ**។ -**ឫណីតា** គុ. ប្រណីតៗ, ផ្ងិតផ្ងង់ៗ (គុណនាមឬនាមនាមដែលមានបទផ្ទួនត្រូវគ្នាដូច្នេះ ត្រូវយកបទមួយខាងដើមទុកដូចជានិបាតត្រូវប្រែថា «ប្រណីតដ៏ក្រៃលែង, ផ្ងិតផ្ងង់ដ៏ក្រៃលែង,...») ។ -**បិណ្ឌបាត** បុ. បិណ្ឌបាតដ៏ប្រណីត, ដ៏ផ្ងិតផ្ងង់។

បណេតិ ។ [បណ+ណោ+តិ-រ.] បញ្ញត្ត, តែងតាំង, បង្គាប់ដាក់ចុះ។

បណ្ហក ។ ខ្ទើយ (ដូច **ឥស្សវរ**) ។

បណ្ហរុត្តមប្ឍ្ឍ ។ [បណ្ហារង្គ+បឍ្ឍ] ក.ឫសនៃបុគ្គលអ្នកមានអវយវៈដ៏ស។

បណ្ហារ ។ គុ.ឬបុ. ពណ៌ាស, ឈ្មោះត្រកូលដំរីម្យ៉ាង។

បណ្ហវបឍ្ឍត-ប ណ្ហារ ។ [បណ្ហវបឍ្ឍត+បណ្ហារ] ញកនៃភ្នំឈ្មោះបណ្ហវៈ។

បណ្ហវ ។ ឈ្មោះភ្នំមួយជិតក្រុងរាជគ្រឹះ។

បណ្ឌិច្ច នបុ. [បណ្ឌិត+ណ្យ] ភាវ:នៃបណ្ឌិត, ភាវ:នៃបុគ្គលជាបណ្ឌិត; វិ. **បណ្ឌិតស្ស ភាវោ >បណ្ឌិច្ចំ** ។

បណ្ឌិត បុ. [ប+ឌិ+ឥតឬបឌិ+តឬបណ្ឌា+ ឥ+ត] អ្នកប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រាជ្ញា, មួយទៀត អ្នកមានប្រាជ្ញាកើតព្រមហើយ, អ្នកទៅដោយញាណ គតិ (បណ្ឌិត, អ្នកប្រាជ្ញ); វិ. **សុខុមេសុបិ អត្ថេសុ បណ្ឌតិ គច្ឆតិ ទុក្ខាទីនំ បីឡនាទិកំបិ អាការំ ជានាតីតি>បណ្ឌោ, បណ្ឌោយ ឥតោ គតោ បវត្តោតি>បណ្ឌិតោ។ អថវា សញ្ញាតា បណ្ឌោ ឯតស្សាតি>បណ្ឌិតោ, បណ្ឌតិ ញាណគតិយា គច្ឆតីតি>បណ្ឌិ-តោ**។ **-ករ** បុ. ជាបណ្ឌិតជាង, ជាបណ្ឌិតវិសេស។ **-តា** ឥ. ភាវ:នៃ ...ជាបណ្ឌិត។ **-ទារក** បុ. ទារក (ក្មេង)ជាបណ្ឌិត។ **-មានី** គុ. អ្នកមានមាន:ថាអញជាបណ្ឌិត (ឬថា) អ្នកមានមាន:ថាខ្លួនជាបណ្ឌិត; វិ. បណ្ឌិតោ (**អហំ**) **ឥតি មានោ>បណ្ឌិតមានោ, បណ្ឌិតមានោ យស្សាត្ថីតি>បណ្ឌិតមានី**។

បណ្ឌុ គុ. [ឧ+ឌ] លឿង, ពណ៌លឿង។ **-កម្ពលសិលាសន** នបុ. សិលាសន:ឈ្មោះ **បណ្ឌុកម្ពល**, អាសន:ជាវិការ:នៃថ្មមានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃសំពត់កម្ពលលឿង។ **-ភាសាឥចារុបនអក្ខិអញ្ជនសីសម-ក្ខនាទិ** នបុ. កិច្ចមានកិ.ដណ្តប់នូវសំពត់កាសាវ:មានពណ៌លឿង និងកិ.បន្ត:ក់នូវភ្នែក និងកិ.លាបនូវក្បាលជាដើម។ **-បលាសវណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃស្លឹកឈើលឿង។ **-បលាសសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយស្លឹកឈើមានពណ៌លឿង។ **-រោគាភិភូត** គុ. គឺរោគលឿងគ្របសង្កត់ហើយ។ **-រោគី** បុ. អ្នកមានរោគលឿង; វិ. **បណ្ឌុ រោគো> បណ្ឌុរោគো, បណ្ឌុរោគো យស្សាត្ថីតি>បណ្ឌុ-រោគី**។ អ.ន. ឈ្មោះជនបទមួយ ។

បណ្ឌុកម្ពលោ បុ. ឈ្មោះសិលាសន:នៃព្រះឥន្ទ។

បណ្ឌ ធា. **បរិភាសនេ បណ្ឌតি បណ្ឌយតি ឧប្ប្ណ្ឌតি** ឬ **ឧប្ប្ណ្ឌតি** "ជេរ, ប្រទេច, ចាក់ដោត" ចុ. ។ **ឧប្ប្ណ្ឌតি** ឬ **ឧបណ្ឌតি** "ចំអក, ចំអន់, និយាយឡកឡ"ីយ" អា. **តំ ទិស្វា មនុស្សា ទ្ធិក្ខន្តោ សុន-ខលុទ្ធកោ ឥតរំ ឋានំ គមិស្សតীតি ឧបណ្ឌន្តি** (មង្គ.ល ៤/២ ១) ។

បណ្ណ នបុ. [បណ+ណ] ស្លឹកឈើ, បន្លែ, ក្រដាស, សំបុត្រ, បញ្ជី; (វិ. **ឫយតীតি> បណ្ណ, បណិយតি ទោហារិយតীតি>បណ្ណ**) ។ **-សន្ថរ** នបុ. កម្រាលជាវិការ:នៃស្លឹកឈើ។ **-សាលា** ឥ. សាលា (រោង) ដែល

គេប្រក់ហើយដោយស្លឹក; វិ. **បណ្ណេហិ ឆទិតា សាលា>បណ្ណសាលា**។ -**សូបេយ្យ** នបុં. បន្លែនិងវត្ថុជាប្រយោជន៍ដល់សម្ល, បន្លែនិងគ្រឿងសម្ល។ -**ច្ឆត្ត** នបុં. ឆត្រជាវិការ:នៃស្លឹកឈើ។ -**អត្ថ** បុં. ប្រយោជន៍ដល់ស្លឹកឈើ, ដល់បន្លែ,...។

បណ្ណរស ប.សំ. [បញ្ច+ទស] ដប់ក្រៃលែងដោយប្រាំ (១៥); វិ. **បញ្ចហិ អធិកា-ទស>បណ្ណរស**។ **បញ្ច** បុំ. ឥ. បញ្ចា១៥, ប្រស្នា១៥។ **យោជន-ពហល** គុ. មានកម្រាស់មានយោជន៍១៥ជាប្រមាណ។ **សោឡ-សវស្សុទ្ទេសិក** គុ. មានឆ្នាំ១៥ ឬ១៦គឺជនគប្បីសម្តែងឡើង, គឺជនគប្បីទាយបាន; គឺជនគប្បីទាយបានថារីស្ត្រីនេះមានឆ្នាំ១៥ ឬ១៦។

បណ្ណរសម បូ.សំ. [បណ្ណរស+ម] ទី១៥, គម្រប់១៥; វិ. **បណ្ណរសន្ត ចូរណោ>បណ្ណ-រសមោ**។

បណ្ណរសី បូ.សំ. [បណ្ណរស+ឦ] (តិជ) ទី១៥, គម្រប់១៥; វិ. **បណ្ណរសន្ត ចូរណី>ប-ណ្ណរសី**។ ចុះបច្ច័យនិង**ឦ**សម្រាប់ឥត្ថីលិង្គផង។

បណ្ណាការ បុំ. [បណ្ណ+អា+ករ+ណ] របស់ដែលបុគ្គលនាំមកមួយអន្លើដោយប័ណ្ណ, សំបុត្រ, បញ្ជី (បណ្ណាការ, ជំនួន, តង្វាយ); វិ. **បណ្ណេន សន្ធឺ អាករិយតេ អានីយតេតិ>បណ្ណាការោ**។

បណ្ណាការ-តិហារ បុំ. [បណ្ណាការ+អតិហារ] កិ.នាំទៅចំពោះនូវបណ្ណាការ, កិ.នាំទៅនូវគ្រឿងបណ្ណាការ។

បណ្ណាស ប.សំ. ហាសិប។ -**បណ្ណាសហត្ថ** គុ. មានហត្ថហាសិបនិងហាសិបជាប្រមាណ។ -**យោជនវិត្ថត** គុ. មានទទឹងមានយោជន៍ហាសិបជាប្រមាណ។ -**យោជនាយាម** គុ. មានបណ្តោយមានយោជន៍ហាសិបជាប្រមាណ។ -**សដ្ឋីសតវីសតិសតគមនសមត្ថ** គុ. អាចក្នុងកិ.ទៅអស់ទីហាសិបនិងហុកសិបនិងមួយរសនិងមួយរយម្តេ។

បណ្ណ្ហ ធា. ហារិតេបណ្ណេតិបណ្ណយតិ "ជារបស់ខៀវ" ចុ. ។ **បណ្ណ្ហ** នបុំ. "ស្លឹកឈើ, សំបុត្រ, ប័ណ្ណ, ចុតហ្មាយ" ។សព្ទប្រែថា "ស្លឹកឈើ" មាន៤គឺ **បណ្ណ្ហ បត្ត ទលំ បលាសោ** -ស. ។

បណ្ណ្យវីថិកា ឥ. រានផ្សារ (ដូច **អាបណ**) ។

បណ្ណ្ហិ កែងជើង (ដូច **ចាសនិ**) ។

បណ្ណ្ហិបណ្ណ្ហី ឈ្មោះដើមឈើម្យ៉ាង (ដូច **សីហមុឡ្ហិ**) ។

បណិ ធ. ១-**ញ្ញវហារេ ជុតិយញ្ច បណតិ** "លក់, ដូរ, ពោល, សរសើរ, ស្ងើច" ភ. ។អា. **បណតិ ទ្វាណិជោ** "អ្នកជំនួញលក់ដូរ" ។ **សទ្ធោ ពុទ្ធំ បណតិ** "អ្នកមានសទ្ធាតែងសរសើរព្រះពុទ្ធ" ។ **អាបណោ, -ណំ** បុ. នបុ. "ផ្សារ, រានផ្សារ" ទីលក់ដូរ។ **អាបណិកោ** បុ. អ្នកផ្សារ, អ្នកជំនួញ។ **ចាណិ** បុ . "ដៃ" ។ **ឥដ្ឋិចាណិ** បុ. "ព្រះឥន្ទ" មានកែវវជិរ:ក្នុងដៃ។

២-**ញ្ញវហារេ បណេតិ បណយតិ** "បញ្ញត្ត, កាត់ទោស, ដាក់ទោស" ពោល, ចុ. ។ អា. **រាជា ច ទណ្ឌំ ឧរុកំ បណេតិ** "ព្រះរាជាបញ្ញត្ត ឬដាក់ពិន័យជាទម្ងន់ -ស.។

បតគ បុ. សត្វបក្សី (ដូច **ទ្ធិជ**) ។

បតតិ កិ. [បត+អ+តិ-រ.] ធ្លាក់ចុះ, ធ្លាក់ទៅ, ដួល, ជ្រុះ។

បតត្ត នបុ. ស្លាបសត្វ (ដូច **ឧរ**) ។

បតនបណ្ណ-បលាស បុ. [បតន+បណ្ណ+បលាស] ស្លឹកឈើមានពណ៌លឿងដែលជ្រុះចុះ, ជាទីធ្លាក់ចុះ។

បតនាការប្ឍត្ត គុ. [បតនាការ+ឍ] ដល់ហើយនូវអាការ:គឺកិ.ធ្លាក់ចុះ។

បតន្ត គុ. [បត+អន្ត] កាលធ្លាក់ចុះ, ដួល, រលំ,ជ្រុះ។

បតន្ត សត្វបក្សី (ដូច **ឧ**) ។

បតាកា ឥ. ទង់ (ដូច **ធ**) ។

បតាបន បុ. ឈ្មោះមហានរកមួយ មហាតាបនរក។

បតាប បុ. តេជ:កើតអំពីទ្រព្យហៅថា **បតាប**។

បតិ កិ. [បត+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ធ្លាក់ចុះហើយ, ដួលហើយ, រលំហើយ, ជ្រុះហើយ។

បតិ បុ. [ចា+តិ] អ្នករក្សា (ម្ចាស់, ប្ដី); វិ. **ចាតិ ឥត្ថីតិ>បតិ**។ **ឧ** នបុ. ត្រកូលនៃប្ដី។

បតិ ឧ. ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **បតិទាន** ការឲ្យតប, ឲ្យជំនួស ឧ. **ឧ** **ឆេលត្ថិកស្ស ឃតំ បតិទទាតិ** ជនឲ្យជំនួសនូវទឹកដោះថ្លាដល់អ្នកដែលត្រូវការដោយប្រេង, **និសេធ** ការហាម, ឃាត់ ឧ. **បដិនិ-សេធេតិ** ជនហាម, ឃាត់, **ទ** ប្រាស ឧ. **បតិសោតំ** ប្រាសខ្សែទឹក, **អាទាន** កាន់យក, ទទួល ឧ. **បច្ចសោ** ជនទទួលស្គាល់ហើយ, **ឧ** ការត្រឡប់ ឧ. **បតិ** ជនឈានត្រឡប់, **ឧ** ដូចគ្នា, ស្រដៀងគ្នា, ប្រហែលគ្នា ឧ. **ឧ** ភាពប្រហែលគ្នា, **ឧ- និ** តំណាង ឧ. **ឧ** **ឧ** ជ្ជ

អំពីអាចារ្យ, **អាតិមុខ្យ** ចំពោះមុខ, **គតិ** ការទៅ, **បដិពោធ** ការត្រាស់ដឹង ឧ. **បដិវេធោ**, **បតិគត** ត្រឡប់មកឧ. **បច្ចុក្ខ** ការពោលត្រឡប់, **បុនក្រិយា** ធ្វើតប, ធ្វើវិញ ឧ. **បតិការោ**, **សម្ភាវន** ការសរសើរ, **បដិច្ចត្ត** ហេតុ ឧ. **បច្ចយោ**, **លក្ខណ** គ្រឿងសម្គាល់, គ្រឿងចំណាំ ឧ. **រុក្ខ បតិវិជ្ជោតតេ ឥមុ** ផ្លេកបន្ទោរតែងទ្រោលបំភ្លឺនូវដើមឈើ។

បតិកិដ្ឋ	គុ.	ថោកទាប (ដូច **និហីន**) ។
បតិក្រិយា	ឥ.	ការរក្សារោគ (ដូច **តិកិច្ឆា**) ។
បតិដ្ឋបេតព្ព	គុ.	[បតិ+ឋប+ណេ+តព្ព] គឺ...គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យតាំងនៅចំពោះ, ឱ្យបិតនៅចំពោះ។
បតិដ្ឋសិ	កិ.	[ប+ឋា+អ+សិ-វ., ឋា>តិដ្ឋ] តាំងនៅចំពោះ, តាំងនៅសិប់, បិតនៅចំពោះ, បិតនៅសិប់។
បតិដ្ឋហន្តិ	កិ.	[ប+ឋា+អ+អន្តិ-វ.+ហ-អា., ឋា>តិដ្ឋ] តាំងនៅចំពោះ,...។
បតិដ្ឋហិ	កិ.	[ប+ឋា+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.+ហ-អា., ឋា>តិដ្ឋ] បិតនៅចំពោះហើយ, បិតនៅសិប់ហើយ។
បតិដ្ឋហិស្ស	កិ.	[ប+ឋា+អ+ស្សា-កា.+ហ-អា., ឋា>តិដ្ឋ] នឹងតាំងនៅចំពោះហើយ,...។
បតិដ្ឋហិស្សតិ	កិ.	[ប+ឋា+អ+ស្សតិ-ភ.+ហ-អា., ឋា>តិដ្ឋ] នឹងបិតនៅចំពោះ,...។
បតិដ្ឋហេយ្យ	កិ.	[ប+ឋា+អ+ឯយ្យ-ស., ឋា>តិដ្ឋ] គប្បីបិតនៅចំពោះ។
បតិដ្ឋា	ឥ.	ទីអាស្រ័យឬទីពឹង (ដូច **និស្សយ**), ការតាំងនៅ (ដូច **ឋាន**) ។
បតិដ្ឋាតិ	កិ.	[ប+ឋា+អ+តិ-វ. , ឋា>តិដ្ឋ] តាំងនៅចំពោះ, បិតនៅសិប់។
បតិដ្ឋាតុំ	អ.	[ប+ឋា+តុំ., ឋា>តិដ្ឋ] ដើម្បីតាំងនៅចំពោះ, បិតនៅសិប់។
បតិដ្ឋានកត-ភាព	បុ.	[បតិដ្ឋាន+កត+ភាវ] ភាវៈនៃ...នោះជាអ្នកមានទីជាទីតាំងនៅចំពោះធ្វើហើយ, ជាអ្នកមានទីពឹងធ្វើហើយ; ភាវៈនៃទីពឹងជាគុណជាតគឺ...ធ្វើហើយ។
បតិដ្ឋានត្ថ	បុ.	[បតិដ្ឋាន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់ធម្មជាតជាទីពឹង, ដល់កិ.តាំងនៅ។
បតិដ្ឋានភូត	គុ.	[បតិដ្ឋាន+ភូត] ជាទីពឹងឬជាទីពឹងកើតហើយ, ជាធម្មជាតជាទីតាំងនៅចំពោះកើតហើយ ។
បតិដ្ឋានារហ	គុ.	[បតិដ្ឋាន+អរហ] គួរដល់កិ.តាំងនៅចំពោះ, គួរនូវកិ.បិតនៅសិប់។
បតិដ្ឋាបយមាន	គុ.	[ប+ឋា+ណាបយ+មាន, ឋា>តិដ្ឋ] កាលញ៉ាំង...ឱ្យបិតនៅចំពោះ,...។

បតិដ្ឋាបិត គុ. [ប+ឋា+ណាបេ+ត-អា.+ត] គឺ...ឱ្យតាំងនៅចំពោះហើយ, ឱ្យតម្កល់នៅចំពោះហើយ។

បតិដ្ឋាបិតមត្តិក គុ. [បតិដ្ឋាបិត+មត្តិក] មានដីស្ពិតគឺ...ឱ្យប្រតិស្ឋានហើយ, មានដីខ្ទៅគឺ...ញ៉ាំងអ្នកណាមួយឱ្យតាំងទុកចំពោះហើយ,...វិ. **បតិដ្ឋាបិតា មត្តិកា យស្មឺ តំ> បតិដ្ឋាបិតមត្តិកំ** ។

បតិដ្ឋាបិតុំ អ. [ប+ឋា+ណាបេ+តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យបិតនៅចំពោះ,...។

បតិដ្ឋាបេត្វា អ. [ប+ឋា+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យតាំងនៅចំពោះហើយ,...។

បតិដ្ឋាបេថ កិ. [ប+ឋា+ណាបេ+ថ-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យតាំងនៅចំពោះ,...។

បតិដ្ឋាបេយ្យ កិ. [ប+ឋា+ណាបេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យបិតនៅស៊ប់,...។

បតិដ្ឋាបេសិ កិ. [ប+ឋា+ណាបេ+ឦ-អជ្ជ.+ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យតាំងនៅចំពោះហើយ,...។

បតិដ្ឋាយ អ. [ប+ឋា+ត្វា] បិតនៅស៊ប់ហើយ, តាំងនៅចំពោះហើយ,...។

បតិដ្ឋាសិ កិ. [ប+ឋា+អ+ឦ-អជ្ជ.+ស-អា.] បិតនៅស៊ប់ហើយ,...។

បតិដ្ឋិត គុ. [ប+ឋា+ត-អា.+ត] បិតនៅចំពោះហើយ, តម្កល់នៅហើយ,...។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...នោះតាំងនៅចំពោះហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ...នោះបិតនៅចំពោះហើយ។ -**ត្តា** ឥ. ព្រោះភាវៈនៃ...នោះជា...តាំងនៅចំពោះហើយ។ -**ទិវស** បុ. ថ្ងៃនៃ...នោះតាំងនៅចំពោះហើយ។ -**ឋ្ឋាន** គុ. មានសេចក្តីប្រាថ្នាតម្កល់ទុកហើយ; វិ. **បតិដ្ឋិតា ឋ្ឋានា យេន សោ>បតិដ្ឋិតឋ្ឋានោ**។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...នោះជា...តាំងនៅចំពោះហើយ។

បតិត គុ. [បតិ+ត-អា.+ត] ធ្លាក់ចុះហើយ, ជ្រុះចុះហើយ។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ... នោះធ្លាក់ចុះហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...នោះជា...ធ្លាក់ចុះហើយ។

បតិតុំ អ. [បតិ+ត-អា.+តុំ] ដើម្បីធ្លាក់ចុះ, ដើម្បីជ្រុះចុះ,...។

បតិតោទកពិន្ទុ នបុ. [បតិត+ឧទក+ពិន្ទុ] តំណក់នៃទឹកដែលធ្លាក់ចុះហើយ។

បតិត្វា អ. [បតិ+ត-អា.+ត្វា] ធ្លាក់ចុះហើយ, ដួលហើយ, រលំហើយ, ជ្រុះចុះហើយ។

បតិទេវតា ឥ. [បតិ+ទេវតា] មានប្តីដូចជាទេវតា; វិ. **បតি ទេវតា ឥव យស្សា សា> បតិទេវតា**។

បតិព្ធតា ឥ. ស្រីកោតក្រែងប្តី (ដូច **សតី**) ។

បតិរូបំ និ. សម្បដិច្ឆនត្ថវាចកៈ និបាតប្រាប់អត្ថគឺការទទួល ប្រែថា អើ, សម

គួរហើយ។

បតិស្សតិ កិ. [បតិ+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងធ្លាក់, នឹងធ្លាក់ទៅ។

បតិស្សយ បុં. ផ្ទះ (ដូច **ឃរ**) ។

បតីចិ ទិសខាងលិច។

បតីត គុ. ប្រាកដ, ល្បីល្បាញ (ដូច **សុត**) ។

បតីរ នបុં. ច្រាំង (ដូច **តដ**) ។

បតីវត ឥ. ស្រីអើសប្តី, ស្រីប្រាជ្ញាប្តីដោយខ្លួនឯង (ដូច **សយំវត**) ។

បតីសុ កិ. [បតិ+អ+ឧំ-អជ្ជ.] ធ្លាក់ហើយ, ធ្លាក់ចុះហើយ។

បតេយ្យ កិ. [បតិ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីធ្លាក់ចុះ,...។

បតោទ បុં. [ប+តុទ+ណ] គ្រឿងប្រហារសម្រាប់ចាក់ (ជន្លួញ); វិ. **បតុជ្ជតិ ឯតេនាតិ >បតោទោ**។ -**យដ្ឋិ** ឥ. ដងនៃជន្លួញ។ -**សញ្ញា** ឥ. សញ្ញា (សេចក្តីសម្គាល់)នៃជន្លួញ។

បត្ត គុ. [បតិឬអាបិ+ត] ដល់, ដល់ហើយ, លុះហើយ។បុំ. បាត្រ, ភាជនៈ = (វិ. **បតតি យត្ត សោ>បត្តោ**) ។ នបុំ. ស្លាប, ត្របក, ស្លឹក, ស្លឹកឈើ = (វិ. **បតតি អចិរេនាតি>បត្តំ**) ។ -**ការ** បុំ. កាលនៃ...នោះដល់ហើយ។ -**ចីវរកាយពន្ធនាទិ** គុ. (បរិក្ខារ) មានបាត្រនិងចីវរនិងសំពត់សម្រាប់ចងនូវកាយជាដើម; វិ. **បត្តោ ច ចីវរំ ច កាយពន្ធនំ ច>បត្តចីវរកាយពន្ធនំ**, **បត្តចីវរកាយពន្ធនំ អាទិ យស្ស សោ>បត្តចីវរកាយពន្ធនាទិ**។ -**ចីវរគ្គាហក** បុំ. អ្នកកាន់យកនូវបាត្រនិងចីវរ; វិ. **បត្តចីវរំ គណ្ហាតីតি> បត្តចីវរគ្គាហកោ**។ -**ចីវរប្បដិគ្គហណ** នបុំ. កិ.ទទួលយកនូវបាត្រនិងចីវរ។ **ចីវរមូល** នបុំ. តម្លៃនៃបាត្រនិងចីវរ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីដែលដល់ហើយ, ទីនៃ...ដល់ហើយ។ -**ធម្ម** បុំ. ធម៌ដែល...ដល់ហើយ; គុ. មានធម៌ដល់ហើយ។ -**នាឡិ** ឥ. ទងនៃស្លាប, នាឡិនៃ...។ -**បចនចីវរជនាទិ** គុ. (កិច្ច) មានកិ.ដុតនូវបាត្រនិងកិ.ជ្រលក់នូវចីវរជាដើម។ -**បុដ** បុំ. កញ្ចប់នៃស្លឹក។ -**មណ្ឌន** នបុំ. កិ.ប្រដាប់នូវបាត្រ។ -**សព្វញ្ញុតញ្ញាណ** គុ. មានសព្វញ្ញុតញ្ញាណដល់ហើយ។

បត្តង្ក នបុំ. ចន្ទន៍ក្រហម (ដូច **រត្តចន្ទន**) ។

បត្តព្ព គុ. របស់ដែលគួរដល់, គួរបាន (ដូច **គម្ម**) ។

បត្តយាន បុំ. សត្វបក្សី (ដូច **ទ្ធិជ**) ។

បត្តាណីក ពួកសេនាថ្មើរជើង។

បត្តាចារ បុ. រងភាជន៍, ជើងបាត្រ។

បត្តាភិសេក គុ. [បត្ត+អភិសេក] មានអភិសេកដល់ហើយ; វិ. **បត្តោ អភិសេកោ យស្ស សោ> បត្តាភិសេកោ**។

បត្តាសនមូល នបុ. [បត្តាសន+មូល] ប្រទេសជាទីតាំងនៃអាសនៈដែលដល់ហើយ។

បត្តិ ឥ. [បទ+តិ] កិ.ដល់, កិ.លុះ; វិ. **បជ្ជនំ>បត្តិ**។ ចំណែកគឺបុគ្គលគប្បីដល់ឬចំណែកជាគ្រឿងដល់ (ចំណែកបុណ្យ); វិ. **បជ្ជិតព្វាតិ> បត្តិ, បជ្ជតិ ឯតាយាតិ វា >បត្តិ**។

បត្តិក គុ. [បត្តិ+ណិក] មានចំណែកគឺបុគ្គលគប្បីដល់, មានចំណែកបុណ្យ; វិ. **បត្តិ យស្ស អត្ថីតិ>បត្តិកោ**។

បត្តី សេនាថ្មើរជើង, សរឬព្រួញ (ដូច **សាយក**) ។

បត្ថុណ្ណ នបុ. សំពត់សូត្រដែលលាងហើយ, សំពត់កើតក្នុងដែនបត្ថុណ។

បត្ថ បុ. រង្វាស់ (នាឡិ) (មានៈ), ផ្ទៃរាបស្មើនៃភ្នំ (ដូច **សានុ**), បត្ថៈមួយប្រមាណ៥ទូកដៃ ។

បត្ថដ គុ. [ប+ថរ+ត] គឺ...លាតហើយ, លាហើយ, ត្រដាងហើយ, ក្រាលហើយ។

បត្ថនតា ឥ. [បត្ថន+តា] ភាវៈនៃសេចក្តីប្រាថ្នា;វិ. **បត្ថនស្ស ភាវោ>បត្ថនតា**។

បត្ថនា ឥ. [បត្ថ+យុ+អា-ឥ.] សេចក្តីប្រាថ្នា, សេចក្តីចង់បាន; វិ. **បត្ថនំ> បត្ថនា**។ **-ទ**ស បុ. អំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នា,...។

បត្ថនា សេចក្តីប្រាថ្នា (ដូច **បណិធានំ**) ។

បត្ថបត្ថមូលក គុ. [បត្ថ+បត្ថ+មូល+ក] មានបាយមួយទូកដៃនិងមួយទូកដៃជាប្រមាណ, មានបាយមួយកំបង់និងមួយកំបង់ជាប្រមាណ។

បត្ថយមាន គុ. [បត្ថ+ណយ+មាន] កាលប្រាថ្នា; កាលប៉ុនប៉ង។

បត្ថយសេ កិ. [បត្ថ+ណយ+សេ-ហី. ឬអជ្ជ.] ប្រាថ្នា, ប្រាថ្នាហើយ។

បត្ថយិ កិ. [បត្ថ+ណយ+ណ្យ-អជ្ជ.] ប្រាថ្នាហើយ, ប៉ុនប៉ងហើយ។

បត្ថរិ កិ. [ប+ថរ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ក្រាលហើយ, លាតហើយ, លាហើយ, ត្រដាងហើយ, ផ្សាយទៅហើយ។

បត្ថរិតាសន នបុ. [បត្ថរិត+អាសន] អាសនៈដែល...ក្រាលហើយ,...។

បត្ថរិត្វា អ. [ប+ថរ+ឥ-អា.+ត្វា] ក្រាលហើយ,...។

បត្ថាវ បុ. ឱកាស, គ្រា, ដើមហេតុ (ដូច **អវសរ**) ។

បត្ថិត គុ. [បត្ថ+ឥ-អា.+ត] ដែល...ប្រាថ្នាហើយ, តាំងទុកហើយ (ប្រើជា «**បដ្ឋិត**» ក៏មាន)។ **-ឫត្ថន** គុ. មានសេចក្តីប្រាថ្នាតាំងទុកហើយ, មានសេចក្តីប្រាថ្នាប្រាថ្នាហើយ; វិ. **បត្ថិតា បត្ថនា យេហិ តេ>**

បត្ថិតឃ្ឍត្ថនា។ -**ឃ្ឍត្ថិត** គុ. ឋានន្តរ:ដែល... ប្រាថ្នាហើយ។, តំណែងដែល...ប្រាថ្នាហើយ។។

បត្ថិវ បុં. ស្តេច (ដូចរាជា) ។

បត្ថេត្វា អ. [បត្ថ+ណេ+ត្វា] ប្រាថ្នាហើយ, ប៉ុនប៉ងហើយ។

បត្ថេន្តិ កិ. [បត្ថ+ណេ+អន្តិ-រ.] ប្រាថ្នា, ប៉ុនប៉ង, ចង់បាន។

បត្ថោទន បុં. [បត្ថ+ឱទន] បាយគឺ...ចម្អិនដោយអង្ករមួយទ្ធកដៃ, មួយកំបង់, បាយមានមួយទ្ធកដៃជាប្រមាណ។

បត្ថ ធា. **យាចនាយំ បត្ថេតិ បត្ថយតិ បត្ថេត្វា បត្ថនា** "ប្រាជ្ញា, ចង់បាន, សូម, អង្វរ" ចុ. ផ្ទាស់ទន្ទជ:ជាមុទ្ធជ:ក៏មាន **បជ្ជេតិ បជ្ជនា**។

បត្វា អ. [បត+ត្វា] ដល់ហើយ, លុះហើយ។

បត ធា. **គតិយំ បតតិ ១ បតតិ, បតេតិ ២ បតយតិ** "ទៅ, ធ្លាក់, ជ្រុះ, ដួល" ភ្ជ. ចុ. ។ **បតាកា** ឥ. "ទង់, បដាក៏" (បត+អាក) មោគ្គល្លាយនសូត្រថា "**ពលបតេហាកោ**" ចុះ **អាក** បច្ច័យអំពីមុខ **ពលិ** និង **បត**ធាតុ។ **បត្តិ** បុં. "ពលថ្មើរជើង, ទាហានជើងគោក" (បត+ឥ ឬ ប+អត+តិ) វិ. **បតីតិ បត្តិ ២ ១ ១ ១

បទគ បុ. ទាហានថ្មើរជើង (ដូច **បត្តិ**) ។

បទចេតិយ នបុ. [បទ+ចេតិយ] ចេតិយគឺស្នាមនៃព្រះបាទ។

បទជាត នបុ. [បទ+ជាត] ស្នាមជើង (**ជាត** ជា «សកត្ថ» មិនបាច់ប្រែក៏បាន) ។

បទដ្ឋាន នបុ. អាសន្នហេតុគឺហេតុជិតនឹងកើតផល។

បទទ្វយ នបុ. [បទ+ទ្វយ] ប្រជុំនៃពីរនៃបទ, ពួកនៃពីរនៃបទ; វិ. **ទ្វិន្នំ សមូហោ>ទ្វយំ, បទានំ ទ្វយំ>បទទ្វយំ**។ **ទ្វយ**<**ទ្វិ+ណ**។

បទនិក្ខេប បុ. [បទ+និក្ខេប] កិ.ដាក់ចុះនូវជើង។ **និក្ខេប**<និ+ខិបិ+ណ។

បទបូរណ បុ. ការបំពេញបទ ។

បទភាណ បុ. [បទ+ភាណ] កិ.ពោលដោយបទ, កិ.សូត្រដោយបទ។ **ភាណ**<ភណ+ណ។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ពោលដោយបទ។

បទរ នបុ. [ប+ទរ+អ] ផ្ទៃនក្តារ,រនាប, ជ្រោះធំ, ច្រកធំ (ដូច **បវុទ្ធទរ**) ។

បទលក្ខណ នបុ. [បទ+លក្ខណ] លក្ខណៈនៃជើង, នៃស្នាមជើង។

បទវលញ្ជ បុ. [បទ+វលញ្ជ] ស្នាមនៃជើង, នៃព្រះបាទ។

បទវារ បុ. [បទ+វារ] វារៈនៃជើង, ជំហាននៃជើង។

បទវី ផ្លូវ (ដូច **អញ្ជស**) ។

បទហន្ត គុ. [ប+ធា+អន្ត] កាលតាំងទុក, កាលផ្តើមតាំង (កាលតាំងព្យាយាម) ។

បទហិត្វា អ. [ប+ធា+ឥ-អា.+ត្វា] តាំងទុកហើយ, តម្កល់ទុកហើយ, តាំងព្យាយាមហើយ។

បទាតិ ទាហានថ្មើរជើង (ដូច **បទិក**) ។

បទានុបទិក គុ. [បទានុបទ+ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅតាមស្នាមជើងជាលំដាប់នៃស្នាមជើង, ដោយលំដាប់នៃស្នាមជើង។

បទានុសារ បុ. [បទ+អនុ+សរ+ណ] កិ.រលឹកតាមនូវស្នាមជើង, នូវជើង, លំអាននៃស្នាមជើង។

បទាន នបុ. ការឲ្យ, ការប្រគល់ឲ្យ (ដូច **បដិបាទន**) ។

បទាលេត្វា អ. [ប+ទលិ+ណេ+ត្វា] ទម្លាយហើយ, បំបែកហើយ។

បទិក បុ. ទាហានថ្មើរជើង, សេនាថ្មើរជើង (ដូច **បត្តិ**) ។

បទីប បុ. [ប+ទិបិ+អ] ប្រទីប, ចង្កៀង, ភ្លើង (វិ. **បការេន ទិប្យតីតি>បទីបោ**) ។

បទីបុជ្ជលន នបុ. [បទីប+ឧជ្ជលន] កិ.រុងរឿងឡើងនៃប្រទីប, ដោយប្រទីប (**ឧជ្ជលន**<ឧ+ជលិ+យុ =វិ. **ឧជ្ជលិយតេតি>ឧជ្ជលនំ, បទីបស្ស បទីបេន ឯ ឧជ្ជលនំ >បទីបុជ្ជលនំ**)

បទីបេយ្យ នបុំ. វត្ថុគ្រឿងទំនុកបម្រុងដល់ប្រទីប។

បទុដ្ឋ គុ. [ប+ទុសិ+ត] គឺទោសប្រទូស្តហើយ។ -**កម្មន្ត** គុ. អ្នកមានការងារគឺទោសប្រទូស្តហើយ; វិ. **បទុដ្ឋោកម្មន្តោយស្សសោ>បទុដ្ឋកម្មន្តោ**។ -**ចិត្ត** គុ. អ្នកមានចិត្តគឺទោសប្រទូស្តហើយ។ -**ហានសតា** ឥ. ភាវ:នៃបុគ្គលជាអ្នកមានចិត្តគឺទោសប្រទូស្តហើយ; វិ. **បទុដ្ឋំ ហានសំ យស្ស សោ>បទុដ្ឋហានសោ, តស្ស ភាវោ> បទុដ្ឋហានសតា**។

បទុម នបុំ. [បទ+កុមឬប+ទ+ឧម] ផ្កាដល់នូវការបូជាមានការបូជានៃទេវតាជាដើមឬជលជាតដុះក្នុងភក់ (ឈូក, ផ្កាឈូក); វិ. **បជ្ជតិ ទេវ ឬជាទិយាតីតិ>បទុមំ, បម្ហិ បជ្ជ ទ្ធ ទ ១ ១ ១

បញ្ហាស បុ. [ប+ទុសិ+ណ] ការប្រទូស្ត, សេចក្ដីប្រទូស្ត; វិ. **បទុស្សនំ>បញ្ហ-សោ**។ ពេលព្រលប់ (ដូច **សំវរីមុខ**) ។

បន្ថតី ឥ. ផ្លូវ (ដូច **ឥត្ថនី**) ។

បតិ ធ. ១-**គតិយំ បជ្ជតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ទិ. **បដិបជ្ជតិ** "ដើរទៅ, ប្រតិបត្តិ, ប្រព្រឹត្ត, បំពេញ" រូបដទៃ **បដិបត្តិ បដិបន្ថោ បដិប-ន្ថ**។ល។ **ឧប្បជ្ជតិ** "កើតឡើង, មានឡើង, ឧប្បត្តិកឡើង" រូបដទៃ **ឧប្បត្តិ ឧប្បន្ថោ ឧប្បជ្ជិតោ**។ល។ **សមាបជ្ជតិ** "ដល់ព្រម, ចូលឈាន, ចូលសមាបត្តិ" រូបដទៃ **សមាបត្តិ សមាបន្ថោ** ។ល។ **អាបជ្ជតិ** "ត្រូវ, ដល់ស៊ប់, ត្រូវទោស, ដល់ទោស" រូបដទៃ **អាបត្តិ អាបន្ថោ**។ល។ **ញ្ញាបជ្ជតិ** "ញ្ញាបាទ, គុំកួន, ចងកំហឹងដល់ស៊ប់គុ. **ញ្ញាបន្ថោ**, ន. **ញ្ញាបាទោ**។ **បជ្ជោ** បុ. "ផ្លូវ" ។ **បជ្ជំ** នបុ. "បទ, កំណាព្យ, កាព្យឃ្លាង, ឆន្ទ" ។

២-**គតិយំ បទេតិ បទយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ចុ. ។ **បទំ** នបុ. មានន័យ៨យ៉ាងៃ

១/ ព្រះបាទ, ជើង, ដានជើង, ស្នាមជើង។

២/ បទ, សព្ទ, ពាក្យ, ។

៣/ ស្ថាន, ទី. ។

៤/ គ្រឿងការពារ, គ្រឿងរក្សា, ។

៥/ ព្រះនិព្វាន, ។

៦/ ហេតុ, ការណ៍, ។

៧/ វត្ថុ, របស់, ។

៨/ ភាគ, ចំណែក, ។ **បទវី** ឥ. "ផ្លូវ" (បទ+អវ) ។ **បទិកោ** បុ. "ទាហានថ្មើរជើង, ទាហានជើងគោក" (បទ+ឥក) **បបទោ** បុ. "ចុងជើង" (សូចិ) ។

បធាន នបុ. [ប+ធា+យុ] ព្យាយាមជាគ្រឿងតម្កល់ទុកទូទៅ, ជាគ្រឿងតាំងទុកទូទៅ (ប្រែត្រឹមតែ «ព្យាយាម» ប៉ុណ្ណោះក៏បាន); វិ. **បទហន្តិ ឯតេនាតិ>បធានំ**។ -**កម្មិកតិស្សត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈឈ្មោះបធានកម្មិកតិស្ស:, ព្រះថេរៈឈ្មោះតិស្ស: អ្នកប្រកបក្នុងកម្មគឺព្យាយាមជាគ្រឿងតាំងទុកទូទៅ។ -**ចរិយា** ឥ. កិ.ប្រព្រឹត្តនូវព្យាយាមជាគ្រឿងតាំងទុកទូទៅ, កិ.ប្រព្រឹត្តនូវព្យាយាម។

បន និ. ក៏, ឯ, ចំណែកខាង, ប៉ុន្តែ, ប៉ុន្តែថា,...។ **អសាកល្យត្ថទាចកៃ**

និបាតប្រាប់អត្ថគឺមិនមែនទាំងអស់ប្រែថា ខ្លះ ដូចពាក្យថា **ឥធ បន** ក្នុងកាលខ្លះ **ចិ** ក៏ជា**អសាកល្យត្ថទោតនៃ**ដែរ, មួយទៀត **បន** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺវិសេស ប្រែថា តែថា ឧ. **អដ្ឋកថាយំ បន ឥត្ថំ**, **បទបូរណ** បំពេញបទ ឧ. **ឥមិ បន ភវំ គោតមោ ទហរោ ចេវ ជាតិយា នវោ ច បព្ភជ្ជាយ** ព្រះគោតមដ៏ចម្រើនក្មេងដោយជាតិផងថ្មីដោយផ្នួសផងឬ។

បនយ កិ. [ប+នី+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីនាំទូទៅ, គប្បីបង្ហាប់, គប្បីដាក់ចុះ (ប្រើជា «**បណាយ**» ក៏មាន) ។

បនសកទលិផ-ណាទិ គុ. [បនស+កទលិ+ផល+អាទិ] (ផ្លែ) មានផ្លែនៃខ្នុរនិងផ្លែនៃចេកជាដើម; វិ. **បនសោ ច កទលិ ច>បនសកទលិ**, **តស្ស ផលំ>បនសកទលិផលំ**, **តំ អាទិ យស្ស តំ>បនសកទលិផណាទិ**។

បនស បុ. ខ្នុរ (ដូច **កណ្ណកីផល**) ។

បនាលី ផ្លូវទឹកហូរ (ដូច **ទារិមគ្គ**) ។

បនុណ្ណប្បមាទ គុ. [បនុណ្ណ+បមាទ] អ្នកមានសេចក្តីប្រមាទបន្ទោបង់ហើយ (**បនុណ្ណ** <ប+នុទ+ត); វិ. **បនុណ្ណោ បមាទោ យេន សោ>បនុណ្ណប្បមាទោ**។

បនូទ កិ. [ប+នុទ+អ+ហិ-ប.] ចូរបន្ទោបង់។

បនូទិត្វា អ. [ប+នុទ+ត-អា.+ត្វា] បន្ទោបង់ហើយ។

បន្ត គុ. [ប+អម+ត] ដ៏ស្ងាត់, ដែលស្ងប់ស្ងាត់។ **សេនាសនទាសី** បុ. អ្នកនៅក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ដោយប្រក្រតីឬអ្នកមានកិ.នៅក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ជាប្រក្រតី; វិ. **បន្តសេនាសនេ ទសតិ សីលេនាតិ> បន្តសេនាសនទាសី**, **បន្តសេនាសនេ ទសិតុំ សីលមស្សាតិ ទា> បន្តសេនាសនទាសី**។ ទីបំផុត, ខាងក្រោយ, ស្រេច (ដូច**ឆ្ងាម**) ។

បន្ត ដងព្រៃ (ដូច **សេណិ**) ។

បន្ថ បុ. [បថ+អ, ចុះនិ-អា.] ប្រទេសជាទីទៅនៃជន (ផ្លូវ); វិ. **បថយន្តិ យន្ត្យស្មិន្តិ> បន្ថោ**។

បន្ថ ធា. **ភតិយំ បន្ថេតិ បន្ថយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ចុ. ។ **បន្ថោ** បុ. "ផ្លូវ, ផ្លូវឆ្ងាយ"។

បន្ថារ បុ. ឈ្មោះភ្នំបច្ឆិមទិស។

បន្ថក បុ. ពស់, នាគ (ដូច**ទ្ធិជិវ្ហ**) ។

បន្ថការ គុ. [បន្ថ+ការ] អ្នកមានការៈដាក់ចុះហើយ; វិ. **បន្ថោ ការោ យេន សោ> បន្ថការោ**។ **បន្ថ**<ប+ត។

បន្ត គុ. ភ្លាត់, ឃ្លាត, ខ្ចាត់ចេញ (ដូច **ឆលិត**) ។

បនិ ធា. **សទ្ធទានេសុ បនតិ បនោតិ បនុតេ** "ចេញសំឡេង, ពោល, ឲ្យ, បំពេញទាន, ធ្វើទាន" ភូ. ត. ។

បបញ្ច បុ. [ប+បចិ+អ, ចុះនិ-អា.] កិ.យឺតយូរ, ដំណើរយឺតយូរ, កាលដ៏យឺតយូរ; វិ. **បបញ្ចិយតេតិ>បបញ្ចោ**។ សេចក្តីពិស្តារ (យឺតយូរ) (ដូច **ញ្ញាស**) ។

បបញ្ចាភិរត គុ. [បបញ្ច+អភិ+រម+ត] អ្នកត្រេកអរសិប់ហើយក្នុងធម៌ដ៏យឺតយូរ, ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឱ្យយឺតយូរ; វិ. **បបញ្ចេ អភិរមិត្ថាតិ> បបញ្ចាភិរតោ**។

បបញ្ចេ អ. [ប+បចិ+អន្ត, ចុះនិ-អា.] កាលយឺតយូរ។

បបតន្តិ កិ. [ប+បត+អ+អន្តិ-វ.] ធ្លាក់ចុះ, ធ្លាក់ចុះទៅ, រលំ, ដួល, ជ្រុះ។

បបតិត្វា អ. [ប+បត+ឥ-អា.+ត្វា] ធ្លាក់ចុះហើយ, ដួលហើយ, រលំហើយ,...។

បបទ បុ. ចុងជើង (ដូច **បាទគ្ត**) ។

បបា ឥ. [ប+បា+អ+អា-ឥ.] អណ្តូង, អណ្តូងទឹក (វិ. **ឋ ឋិតន្ត្យស្សមិតិ> បបា**) ។

បបាត បុ. ជ្រោះភ្នំ (ដូច **ឆ**) ។

បបាត បុ. [ប+បត+ណ] ប្រទេសជាដែនធ្លាក់ចុះនៃជន (ជ្រោះ, ជ្រោះភ្នំ); វិ. **បបន្ត្យស្មាតិ> បបាតោ**។ **ឆ** នបុ. ច្រាំងនៃជ្រោះ។

បបិតាមហ បុ. ជីតាទួត (ដូច **ឋយ្យក**) ។

បបុត្ត បុ. ចៅ (ដូច **ឆ**) ។

បបុន្ទាឆ បុ. ដើមដង្ហិត (ដូច **ឯឡ្ឍ**) ។

បបុឍ នបុ. [បឋបធាន+បុឍ+ក] ផ្តាជាប្រធាន (តេភូមិកវដ្ត:ជាទីរីកទូទៅ); វិ. **ឋ ឋ ឋ ឋ> ឋ**។ **-ឋ** គុ. ពោលគឺផ្តាជាប្រធាន, ពោលគឺទីជាទីរីកទូទៅ។

ឋ ឥ. [ ] ក្រមរ, ក្រមរណើ។

ឋ កិ. [ ] ដល់, លុះ, ១ន។

ឋ គុ. [ ] ១ន ១ ១ ១

បពុជ្ជេយ្យ កិ. [ប+ពុធ+យ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីភ្ញាក់, គប្បីភ្ញាក់រលឹក។

បពុទ្ធ គុ. [ប+ពុធ+ត] ភ្ញាក់ហើយ, ភ្ញាក់រលឹកហើយ; វិ. **បពុជ្ឌិត្ថាតិ> បពុជ្ឌោ**។

បពោធនចោ-ទនកម្ម នបុં. [បពោធន+ចោទន+កម្ម] កម្មគឺកិ.ញ្ជាំងជនឱ្យភ្ញាក់និងកិ.ដាស់តឿន។

បណ្ណ បុំ. ញក, ញកភ្នំ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីមានញក, ទីជាទីតាំងនៃញក។

បព្ភ នបុំ. ប្រទេសនៃតិចីមកហើយក្នុងហោរាសាស្ត្រ, ថ្នាំង (ដូច **ផលុ**) ។

បព្ភជតិណ នបុំ. [បព្ភជ+តិណ] ស្មៅដំណេកទន្សាយ។

បព្ភជន នបុំ. [ប+រជ+យុ] កិ.រៀរទូទៅ, កិ.បួស; វិ. **បព្ភជិយតេតិ>បព្ភជនំ**។

បព្ភជនត្ថ បុំ. [បព្ភជន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.បួស។

បព្ភជន្តិ កិ. [ប+រជ+អន្តិ-រ.] រៀរទូទៅ, បួស។

បព្ភជបាទុកា ឥ. [បព្ភជ+បាទុក] ទ្រនាប់ (ឬស្បែក) ជើងជាវិការ:នៃស្មៅដំណេកទន្សាយ។

បព្ភជាមិត គុ. [ប+រជ+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ឱ្យបួសហើយ, គឺ...ញ្ជាំងឱ្យបួសហើយ។

បព្ភជាហិ កិ. [ប+រជ+អ+ហិ-ប.] ចូរបួស។

បព្ភជិត [ប+រជ+ឥ-អា.+ត] បុំ. អ្នករៀរទូទៅ, អ្នកបួស; គុ. បួសហើយ; វិ. **បព្ភជ្ជតីតិ> បព្ភជ្ជិតោ**។ **ការ** បុំ. ការនៃ...បួសហើយ, ការនៃ...ជាបព្ភជិត។ -**កិច្ច** នបុំ. កិច្ចនៃបព្ភជិត។ -**ភាវ** បុំ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកបួសហើយ។ -**វេស** បុំ. ភេទនៃបព្ភជិត

បព្ភជិតុកាម គុ. [បព្ភជិតុំ+កម+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីបួស, អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីបួស; វិ. **បព្ភជិតុំ កាមេតីតិ>បព្ភជិតុកាមោ**។

បព្ភជិតុំ អ. [ប+រជ+ឥ-អា.+តុំ] កិ.បួស, ដើម្បីបួស។

បព្ភជិស្ស កិ. [ប+រជ+អ+ឥ-អា.+ស្សា-កា.] នឹងបួសហើយ។

បព្ភជិស្សន្តិ កិ. [ប+រជ+អ+ឥ-អា.+ស្សន្តិ-ភ.] នឹងបួស។

បព្ភជីសុ កិ. [ប+រជ+អ+ឧ-អជ្ជ.] បួសហើយ។

បព្ភជ្ជន្តរាយ បុំ. [បព្ភជ្ជា+អន្តរាយ] អន្តរាយនៃបព្ភជ្ជា, នៃផ្ទួស។

បព្ភជ្ជា ឥ. [ប+រជ+អ+អា-ឥ.] កិ.រៀរទូទៅ, កិ.រៀរមុន, កិ.បួស, ផ្ទួស; វិ. **បព្ភជនំ> បព្ភជ្ជា**។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែ (ឬត្រឹមតែ) បព្ភជ្ជា។ -**សក្ការ** បុំ.សក្ការ:ដើម្បីបព្ភជ្ជា,សក្ការ:គឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដោយអំណាចនៃបព្ភជ្ជា។

បព្វត បុ. [បព្ព+ត] ភ្នំ (វិ. **បព្ពំ ឯតស្មឺ អត្ថីតិ>បព្ពតោ** (**សេណោ**) ។ -**ករ** ត. ផ្ទៃនៃភ្នំ, ទីដ៏ញៀតស្ពាតនៃភ្នំ។ -**ដ្ឋ** គុ. អ្នកបិតនៅលើភ្នំ, អ្នកឈរនៅលើភ្នំ; វិ. **បព្ពតេ ឋិដ្ឋតីតិ>បព្ពតដ្ឋោ**។ -**នទី** ត. មេទឹក (ស្ទឹង, ទន្លេ) ដែលហូរមកអំពីភ្នំ; វិ. **បព្ពតតោ សន្ទិតា នទី>បព្ពតនទី**។ -**អន្តរ** នបុ. ចន្លោះនៃភ្នំ, ខាងក្នុងនៃភ្នំ។ -**អន្ត** បុ. ទីបំផុតនៃភ្នំ, ជាយនៃភ្នំ។ -**ឫបាត** បុ. ជ្រោះមានក្នុងភ្នំ, ជ្រោះនៃភ្នំ។ -**បាទកម្មិក** គុ. អ្នកធ្វើនូវការងារទៀបជើងនៃភ្នំ; វិ. **បព្ពតបាទេ កម្មំ ករោតីតិ> បព្ពតបាទកម្មិកោ**។ អ្នកប្រកបក្នុងកម្មទៀបជើងភ្នំ; វិ. **បព្ពតបាទ-កម្មេ និយុត្តោ>បព្ពតបាទកម្មិកោ**។ -**មត្ថក** នបុ. ទីបំផុតនៃភ្នំ, កំពូលនៃភ្នំ។ -**មុទ្ធនិដ្ឋិត** គុ. បិតនៅហើយលើកំពូលនៃភ្នំ។

បព្ពតានុសារ បុ. [បព្ពត+អនុសារ] លំអាននៃភ្នំ, ជួរនៃភ្នំ។

បព្ជាជន នបុ. [ប+រជ+យុ] កិ.បណ្តេញ, កិ.បណ្តេញបង់, កិ.កម្ចាត់បង់; វិ. **បព្ជិ-យតេតិ>បព្ជាជនំ**។

បព្ជាជនីយកម្ម នបុ. [បព្ជាជនីយ+កម្ម] កម្មគួរដល់កិ.បណ្តេញ, កម្មគឺសង្ឆគប្បីធ្វើដល់ភិក្ខុអ្នកមានអធិករណ៍ដែលសង្ឆគប្បីបណ្តេញ។ -**ករណត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ធ្វើនូវកម្មគួរដល់កិ.បណ្តេញ, ប្រយោជន៍ដល់កិ.ធ្វើនូវបព្ជាជនីយកម្ម។

បព្ជាជយន្ត គុ. [ប+រជ+ណយ+អន្ត] កាលបណ្តេញ, កាលបណ្តេញបង់។

បព្ជាជយឺសុ កិ. [ប+រជ+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.] ញ៉ាំង...ឱ្យបួសហើយ, បំបួសហើយ។

បព្ជាជយំ គុ. [ប+រជ+ណយ+អន្ត+សិ-វិ.] កាលបណ្តេញ, កាលបណ្តេញបង់។

បព្ជាជេតុ កិ. [ប+រជ+ណេ+តុ-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យបួស, ចូរបំបួស, ចូរបណ្តេញ។

បព្ជាជេត្វា អ. [ប+រជ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យបួសហើយ, បំបួសហើយ។

បព្ជាជេន្តិ កិ. [ប+រជ+ណេ+អន្តិ-រ.] ញ៉ាំង...ឱ្យបួស, បំបួស។

បព្ជាជេម កិ. [ប+រជ+ណេ+ម-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យបួស, ចូរបំបួស។

បព្ជាជេយ្យ កិ. [ប+រជ+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យបួស, គប្បីបំបួស។

បព្ជាជេសិ កិ. [ប+រជ+ណេ+ល្យ-អជ្ជ.+ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យបួសហើយ, បំបួសហើយ។

បព្ជិ ធ. **គតិបូរណេសុ បព្ជតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ពេញ, បំពេញ, បរិបូរ, គ្រប់គ្រាន់" ភូ. ។ **បព្ពំ** នបុ. "ខ, ថ្នាំង, ថ្នាក់, លំដាប់, ភាគ, ពួក, ក្រុម, តិចីខាងចន្ទគតិដែលរាប់ថាថ្ងៃមិនល្អនៃហោរាសាស្ត្រ" ។ **បព្ពតោ** បុ. "ភ្នំ" មានថ្នាក់, មានលំដាប់, វិ. **បព្ពំ យស្សាត្ថីតិ បព្ពតោ**។

បតន្ទុណ បុ. ពុកផុយ, ពុករលួយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជារបស់ពុកផុយ, ពុករលួយ។

បភវ សេចក្ដីកើតឬកំណើត, ហេតុ, ឋាន, វត្ថុដែលកើតជាដំបូង ។

បភស្សរ គុ. [បភា+សរ+អ] (សរីរ:) ជាដែនផ្សាយចេញនៃពន្លឺ; វិ. **បភា សរតិ ឥស្ម្ការ >បភស្សរោ**។ ប្រែថាមានរស្មីផ្សាយចេញក៏បាន។

បភា ឥ. រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **ទិត្ត**) ។

បភាករ ឬ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **ឧណ្ណ្ហរំសិ**) ។

បភាត ពេលព្រឹកព្រលឹម (ដូច **បច្ចូស**) ។

បភាវេន្ត គុ. [ប+ភូ+ណេ+អន្ត] កាលសម្ដែង។

បភាវ ឬ. បភាវ (អំណាចនៃបភាវ), ឧស្សាហ, មន្ត, ឈ្មោះថា **សត្ថិសំ**ក្ខ**ិ**។

បភាសេតិ កិ. [ប+ភាសិ+ណេ+តិ-វ.] ញ្ជាំង...ឱ្យភ្លឺ, ឱ្យភ្លឺច្បាស់, បំភ្លឺ។

បភិជ្ជន្តិ កិ. [ប+ភិទ+យ+អន្តិ-វ.] បែក, ធ្លាយ, បែកធ្លាយ, បំបែក, ទម្លាយ។

បភិជ្ជឹសុ កិ. [ប+ភិទ+យ+ឧំ-អជ្ជ.] បែកហើយ, ធ្លាយហើយ, បែកធ្លាយហើយ។

បភិន្ន គុ. [ប+ភិទ+ត] បែកហើយ, ធ្លាយហើយ, បែកធ្លាយហើយ, ទម្លាយហើយ។

បភិន្ន ដំរីចុះប្រេង (ដូច **មត្ត**) ។

បភុត្ត នឬ. ភាវ.នៃបុគ្គលជាធំ, អំណាច (ដូច **អាយត្តតា**) ។

បភូ បុគ្គលជាធំ (ដូច **អធិបតិ**) ។

បភេទន នឬ. [ប+ភិទ+យុ] កិ.បែក, កិ.បំបែក, កិ.ធ្លាយ, កិ.ទម្លាយ, កិ.បែកធ្លាយ។

បមជ្ជនភាវ ឬ. [បមជ្ជន+ភាវ] ភាវ:គឺកិ.ស្រវឹងទូទៅ, ភាវ:គឺសេចក្ដីប្រមាទ, ភាវ:នៃ...។ **បមជ្ជន**<ប+ មទ+យ+យុ។

បមជ្ជសិ កិ. [ប+មទ+យ+សិ-វ.] ប្រមាទ, ធ្វេសប្រហែស។

បមជ្ជិត្ថ កិ. [ប+មទ+យ+ឥ-អា.+ត្ថ-ហី.] ប្រមាទហើយ, ធ្វេសប្រហែសហើយ។

បមជ្ជិត្វា អ. [ប+មទ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ប្រមាទហើយ, ធ្វេសប្រហែសហើយ។

បមត្ត គុ. [ប+មទ+ត] អ្នកប្រមាទហើយ, អ្នកធ្វេសប្រហែសហើយ; វិ. **បមជ្ជិត្ថាតិ >បមត្តោ**។ **-ចារី** ឬ. អ្នកប្រព្រឹត្តប្រមាទហើយ, អ្នកប្រព្រឹត្តដោយភាវ:ជាអ្នកប្រមាទ, ជាអ្នកធ្វេសប្រហែស។

បមត្តពន្ធុ ឬ. មារ (ដូច **កណ្ហ**) ។

បមទវន នឬ. សួនរបស់ស្រីនៅក្នុងព្រះរាជវាំង, សួនក្នុងព្រះរាជវាំង។

បមទា ឥ. ស្រី (ដូច **សុន្ទរី**) ។

បមា ឥ. ការរាប់ (ដូច **បមិតិ**) ។

បមាណ នឬ. [ប+មា+យុ] ការប្រមាណ, កិ.រាប់ទូទៅ; វិ. **បមិយតេតិ>បមាណំ**។ **-ជ្ឈាន** នឬ. កិ.ដឹងនូវប្រមាណ។ **-យុត្តក** គុ. គួរដល់ប្រមាណ,

ប្រកបហើយដោយប្រមាណ ។ ហេតុ, សត្ថ, ប្រមាណរង្វាស់រង្វាល់, អ្នកពោលពាក្យសច្ចៈ, អ្នកធ្វើនូវប្រមាណគឺអ្នកថ្លឹង, អ្នកវាស់, អ្នកវាល់, ទៀងទាត់, មរិយាទា ។

បមាតា ឥ. ជីដូន, អ្នកធ្វើនូវប្រមាណគឺអ្នកវាស់, អ្នកវាល់, អ្នកថ្លឹង ។

បមាទ គុ. [ប+មទ+ណ] សេចក្តីប្រមាទ, សេចក្តីធ្វេសប្រហែស; វិ. **បមជ្ជនំ> បមាទោ**។ -**កាល** បុ. កាលនៃសេចក្តីប្រមាទ, កាលនៃ...មានសេចក្តីប្រមាទ។ -**ចារ** បុ. កិ.ប្រព្រឹត្តិដោយសេចក្តីប្រមាទ, កិ.ប្រព្រឹត្តិដោយអំណាចនៃសេចក្តីប្រមាទ។ -**ជីវិត** កិ.វិ. រស់នៅដោយសេចក្តីប្រមាទ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ។ -**មរណ** នបុ. កិ.ស្លាប់គឺសេចក្តីប្រមាទ, កិ.ស្លាប់ព្រោះសេចក្តីប្រមាទ។ -**វិហារី** បុ. អ្នកនៅដោយសេចក្តីប្រមាទឬអ្នកមានកិ.នៅដោយសេចក្តីប្រមាទជាប្រក្រតី; វិ. **បមាទេន វិហរតីតិ> បមាទវិហារី, បមាទេន វិហរិតុំ សីលមស្សាតិ វា>បមាទ-វិហារី**។

បមាទី បុ. [បមាទ+ណ្ឌ] អ្នកមានសេចក្តីប្រមាទ; វិ. **បមាទោ យស្ស អត្ថីតិ> បមាទី**។

បមិតិ ឥ. ការរាប់ (ដូច **បមា**) ។

បមុខ គុ. [ប+មុខ] មុខជាប្រធាន, (ជាប្រមុខ, ជាប្រធាន); វិ. **បធានំ មុខំ> បមុខំ**។ ខាងដើម (ដូច **អាទិ**), ខ្ពង់ខ្ពស់, ប្រធាន (ដូច **ឧត្តមោ**), របៀង (ដូច **អាលិន្ទោ**) ។

បមុច្ចតិ កិ. [ប+មុចិ+យ+តិ-រ.] រួចទូទៅ, រួចស្រេច។

បមុញ្ចតិ កិ. [ប+មុចិ+អ+តិ-រ., ចុះនិ-អា.] រួចទូទៅ, រួចស្រឡះ, ដោះលែង។

បមុញ្ចេ គុ. [ប+មុចិ+អ+ឯយ្យ-ស., ចុះនិ-អា.] គប្បីលែងទៅ, គប្បីរួចស្រេច,...។

បមុដ្ឋ គុ. [ប+មុសិ+ត] ដែល...រង្វេងហើយ, ភ្លេចហើយ។ -**ភណ្ឌ**ក នបុ. ភណ្ឌៈដែល...ភ្លេចហើយ; គុ. មានភណ្ឌៈភ្លេចហើយ។

បមុត្ត នបុ. [បមុត្ត+ណ្យ] ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នករួចទូទៅ, រួចស្រឡះ; វិ. **បមុត្តស្ស ភាវោ> បមុត្តំ**។

បមុទិតមន គុ. [បមុទិត+មន] មានចិត្តរីករាយហើយ; វិ. **បមុទិតោ មនោ យស្ស សោ >បមុទិតមនោ**។

បមុទិត គុ. អ្នករីករាយ, អ្នកត្រេកអរ (ដូច **ហដ្ឋ**) ។

បមុទ បុ. សេចក្តីរីករាយ, សេចក្តីត្រេកអរ (ដូច **ហាស**) ។

បមុជ្ជាមិ កិ. [ប+មុហ+យ+មិ-រ.] រវៃង, ងងងោង, ភាន់ភាំង។

បមុស្សន្តិ កិ. [ប+មុសិ+យ+អន្តិ-រ.] ភ្លេច, រមែងភ្លេច។

បមុស្សិ កិ. [ប+មុហ+យ+ឲ្យ-អជ.] ភ្លេចហើយ។

បមុស្សិត្វា អ. [ប+មុសិ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ភ្លេចហើយ។

បមោក្ខន្តិ កិ. [ប+មោក្ខ+អ+អន្តិ-រ.] រួចស្រឡះ, ផុតស្រឡះ។

បមោទតិ កិ. [ប+មុទ+អ+តិ-រ.] រីករាយទូទៅ។

បមោទន្ត គុ. [ប+មុទ+អន្ត] កាលរីករាយទូទៅ។

បមោទ បុ. សេចក្តីរីករាយ, សេចក្តីត្រេកអរ (ដូច **ហាស**) ។

បម្ជក បុ. ស្វាខ្យល់ (ដូច **បម្ជដ**) ។

បម្ជដ បុ. ស្វាខ្យល់ (ដូច **បម្ជក**) ។

បម្ម នបុ. រោមត្របកភ្នែក (ដូច **អក្ខិគ**) ។

បយ បុ. ទឹកដោះស្រស់ (ដូច **ខីរ**) ។ ទឹក (ដូច **ជល**) ។

បយតបាណី ឥ. [បយត+បាណិ+ឲ្យ-ឥ.] អ្នកមានដៃលាងហើយ, មានដៃស្អាត, មានដៃត្រៀមចាំហើយ; រ. **បយតោ បាណិយាយ សា>បយត-បាណី**។**បយត**<ប+យតិ+អ= លាង, ជម្រះ, សម្អាត។

បយត គុ. លាង, ស្អាត (ដូច **បវិត្ត**) ។

បយាត គុ. [ប+យតិ+ណ] គឺ...តាក់តែងហើយ, ចាត់ចែងហើយ។

បយាល បុ. ដើមទ្រយឹង (ដូច **សន្ធកន្ធ**) ។

បយិរុបាសតិ កិ. [បរិ+ឧប>បយិរុប+អាសិ+អ + តិ-រ., ចុះយ-អា.] ចូលទៅអង្គុយជិត។

បយិរុបាសិតព្ព គុ. [បរិ+ឧប>បយិរុប+អាសិ+ឥ-អា.+តព្ព. ចុះយ-អា.] គឺ...គប្បីចូលទៅអង្គុយជិត។

បយិរុបាសេថ កិ. [បរិ+ឧប>បយិរុប+អាសិ+អ+ ឯថ-ស., ចុះយ-អា.] គប្បីចូលទៅអង្គុយជិត។

បយុត្ត គុ. [ប+យុជ+ត] ដែល...ប្រកបទូទៅហើយ។ -**ចោរ** បុ. ចោរដែល...ប្រកបទូទៅហើយ, ប្រើទៅហើយ។ -**បុរិស** បុ. បុរសដែល...ប្រកបទូទៅហើយ។

បយោគករណ នបុ. [បយោគ+ករណ] កិ.ធ្វើនូវព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបទូទៅ (**បយោគ**<ប+យុជ+ណ=រ. **បយុជ្ជតិ ឯតេនាតិ>បយោគោ**) ។

បយោជន នបុ. ការប្រកបចូល, ការបញ្ជូនទៅ (ដូច **និយោជន**), ផល (ដូច **ការិយ**) ។

បយោជិត គុ. [ប+យុជ+ត+ឥ-អា.] គឺ...ប្រកបហើយ, ប្រកបទូទៅហើយ, គឺ...ឱ្យប្រកបហើយ, ឱ្យប្រកបទូទៅហើយ។ -**ត្ត** នបុំ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគឺ...ឱ្យប្រកបទូទៅហើយ។ -**ឃ្យលោតន** នបុំ. កិ.ប្រលោមដែល...ប្រកបទូទៅហើយ (**បលោតន** <ប+លុភ+យុ = កិ.ប្រលោម, កិ.លួងលោម, កិ.ល្បួង; វិ. **បលោតិយតេតិ** >**បលោតនំ**) ។

បយោជិស្ស កិ. [ប+យុជ+អ+ស្សា-កា.+ឥ-អា.] នឹងប្រកបហើយ, នឹងប្រកបចូលហើយ។

បយោជេត្វា អ. [ប+យុជ+ណ+ត្វា] ប្រកបហើយ, ប្រកបទូទៅហើយ។

បយោជេសិ កិ. [ប+យុជ+ណ+ណ្ឍ-អជ្ជ.+ស-អា.] ប្រកបហើយ, ប្រកបទូទៅហើយ។

បយោធរ បុំ. ដោះស្រី (ដូច **ឥុច**), មេយ (ដូច **អព្ភ**) ។

បយោទេត បុំ. ខ្សែទឹក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សោតសព្ទ** ។

បយ្យក បុំ. ជិតាទូត (ដូច **បបិតាមហ**) ។

បយ ធា. **គតិយំ បយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **បយោ** បុំ. "ទឹកដោះ, ទឹក" វិ. **បយតិ ឋានតព្ជតាទំ គច្ឆតីតិ បយោ** (បយ+អ ឬបា+ណ សូចិ) ។

បរ សត្រូវ (ដូច **បច្ចនីក**), ឧត្តម, ដទៃ (ដូច**អញ្ញ**), ខាងចុងខាងក្រោយ (ដូច **បច្ឆាភាគ**), ព្រះនិព្វាន ។

បរកុដ្ឋ នបុំ. [បរ+កុដ្ឋ] ជញ្ជាំងផ្ទះនៃបុគ្គលដទៃ (**កុដ្ឋ**<កុដ+អ=វិ. **កុដតិ ឆិន្ទតិ មគ្គន្តិ** >**កុដ្ឋំ**)។ ប្រើជា **កុដ្ឋ**ក៏មាន។

បរកុល នបុំ. [បរ+កុល] ត្រកូលដទៃ, ត្រកូលនៃបុគ្គលដទៃ។

បរក្កម កិ. [បរ+កម+អ+ហិ-ប.] ចូរឈានទៅក្នុងខាងមុខ, ចូរព្យាយាម, ចូរប្រឹងប្រែង។

បរក្កម បុំ. [បរ+កម+អ] កិ.ឈានទៅក្នុងខាងមុខ, កិ.ព្យាយាម, កិ.ប្រឹងប្រែង; វិ. **បរក្កមនំ**>**បរក្កមោ**។

បរក្កមិ កិ. [បរ+កម+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ឈានទៅក្នុងខាងមុខហើយ, ព្យាយាមហើយ, ប្រឹងប្រែងហើយ។

បរក្កមិត្វា អ. [បរ+កម+ត្វា+ឥ-អា.] ឈានទៅក្នុងខាងមុខហើយ, ព្យាយាមហើយ, ប្រឹងប្រែងហើយ។

បរក្កមេ កិ. [បរ+កម+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីឈានទៅមុខ, គប្បីព្យាយាម, គប្បីប្រឹងប្រែង។

បរក្ខារ បុំ. បរិវារ, សម្ភារ (**ឧបការណ**), គ្រឿងប្រដាប់ឬគ្រឿងប្រើប្រាស់ (ដូច

ឥត្ថ**ិ**ស**ន**) ។

បរគង្គា ឥ. [បរ+គង្គា] ត្រើយខាងនាយនៃទន្លេគង្គា, ខាងនាយនៃ...។

បរគុណមក្ខ-លក្ខណ គុ. [បរគុណមក្ខ+លក្ខណ] មានកិ.លុបនូវគុណនៃជនដទៃជាលក្ខណៈ។

បរគេហ នបុં. [បរ+គេហ] ផ្ទះដទៃ, ផ្ទះនៃជនដទៃ។

បរចិត្ត នបុં. [បរ+ចិត្ត] ចិត្តនៃបុគ្គលដទៃ។ -**ជ**ានន**ភិ**ក្ខ**ុ** បុં. ភិក្ខុអ្នកដឹងនូវចិត្តនៃបុគ្គលដទៃ។

បរតីរ នបុં. [បរ+តីរ] ត្រើយខាងនាយ, ឆ្នេរខាងនាយ។

បរត្ថ បុំ. [បរ+អត្ថ] ប្រយោជន៍នៃបុគ្គលដទៃ។

បរទត្តូប**ជ**ីវ**ី** បុំ. [បរទត្ត+ឧប+ជីវ+ណី] អ្នកមានកិ.ចូលទៅរស់នៅដោយទានដែលបុគ្គលដទៃឱ្យហើយជាប្រក្រតី; វិ. **ប**រ**ទ**ិ**ន្ន**ំ (**ទ**ានំ)>**ប**រ**ទ**ត្ត**ំ** (ផ្លាស់ **ទ**ិ**ន្ន**ជា **ទ**ត្ត), **ប**រ**ទ**ត្ត**េ**ន **ឧ**ប**ជ**ីវ**ិ**ត**ុ**ំ **ស**ីល**ម**ស្ស**ា**ति>**ប**រ**ទ-ត្ត**ូ**ប**ជ**ីវ**ី**។ អ្នកមានកិ.រស់នៅអាស្រ័យដោយទានដែលបុគ្គលដទៃឱ្យហើយជាប្រក្រតី; វិ. **ប**រ**ទ**ត្ត**ំ ឧ**ប**ាទ**ាយ ជ**ីវ**ិ**ត**ុ**ំ **ស**ីល**ម**ស្ស**ា**ति> **ប**រ**ទ**ត្ត**ូ**ប**ជ**ីវ**ី**។

បរ**ទ**ារ** បុំ. [បរ+ទារ] ប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ។ -**ក**ម្ម នបុំ. កម្មគឺកិ.សេពនូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃឬកម្មគឺកិ.ប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ; វិ. **ប**រ**ទ**ារ**ស**េ**ព**ន**ំ ឯ**ព **ក**ម្ម**ំ**> **ប**រ**ទ**ារ**ក**ម្ម**ំ**, **ប**រ**ទ**ារ**ត**ិ**ច**រ**ណ**ំ **ឯ**ព **ទ**ា **ក**ម្ម**ំ**>**ប**រ**ទ**ារ**ក**ម្ម**ំ**។ -**ក**ម្ម**ាភ**ិ**រ**ត** គុ. អ្នកត្រេកអរចំពោះហើយក្នុងកម្ម គឺកិ.សេពនូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ។ -**ស**េ**ព**ន**ា** ឥ. កិ.សេពនូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ។

បរ**ទ**ារ**ូ**ប**ស**េ**ព**ន** នបុំ. [បរទារ+ឧបសេវន] កិ.ចូលទៅសេពនូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ។

បរ**ទ**ារ**ូ**ប**ស**េ**ព**ី** បុំ. [បរទារ+ឧប+សិវ+ណី] អ្នកមានកិ.ចូលទៅសេពនូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃជាប្រក្រតី, អ្នកចូលទៅសេពនូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ; វិ. **ប**រ**ទ**ារ**ំ ឧ**ប**ស**េ**ព**ិ**ត**ុ**ំ **ស**ីល**ម**ស្ស**ា**ति>**ប**រ**ទ**ារ**ូ**ប**ស**េ**ព**ី**, **ប**រ**ទ**ារ**ំ ឧ**ប**ស**េ**ព**ត**ី**ति>**ប**រ**ទ**ារ**ូ**ប**ស**េ**ព**ី**។

បរ**ទ**ុ**ក**្ខ**ុ**ប្ប**ា**ទ**ន** នបុំ. [បរទុក្ខ+ឧប្បាទន] កិ.ញ៉ាំងទុក្ខឱ្យកើតឡើងដល់បុគ្គលដទៃ (**ឧ**ប្ប**ា**ទ**ន** <ឧប+បទ+យុ) ។

បរ**ទ**ុ**ក**្ខ**ូ**ប**ធ**ា**ន** នបុំ. [បរទុក្ខ+ឧបធាន] កិ.ចូលទៅតាំងទុកនូវទុក្ខដល់បុគ្គលដទៃ, កិ.ផ្ត ល់នូវទុក្ខក្នុងបុគ្គលដទៃ (**ឧ**ប**ធ**ា**ន**<ឧប+ធា+យុ) ។

បរ**ប**ិ**ត**ិ**ហ**ិ**ត** គុ. [បរ+បរិគ្គហិត] ដែល...ដទៃកំណត់កាន់យកហើយ, ដែលបុគ្គល

ដទៃហូងហែងហើយ (**បរិគ្គហិត**<បរិ+គហ+ត+ឥ-អា.) ។

បរបស្ស នបុ. [បរ+បស្ស] ខាងនៃបុគ្គលដទៃ, ខាងដទៃ។

បរបុដ្ឋ បុ. សត្វតាវ៉ៅ។

បរភត បុ. សត្វតាវ៉ៅ (ដូច **ភោកិល**) ។

បរមត្ត ខ្លួនដែលមានការកាន់យកនូវទិដ្ឋិបានហើយ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **អត្ត**សព្ទ។

បរមត្ថ បុ. [បរម+អត្ថ] ប្រយោជន៍យ៉ាងក្រៃលែង, ដ៏ក្រៃលែង, ដ៏ឧត្តម, ដ៏ប្រសើរ។ **និព្វានសុខ** នបុ. សុខគឺនិព្វានជាប្រយោជន៍យ៉ាងក្រៃលែង។ **ចារមី**ឥ. បារមីជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង។ **ភូត** គុ. ជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង, ជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែងកើតហើយ។ **សច្ចបក្ខិក** គុ. ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកនៃបរមត្ថសច្ច:, នៃសច្ច:ជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង។ **សារ** បុ. ធម៌ជាសារ:មានប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង, ធម៌មានសារ:ជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង។

បរមទាន នបុ. [បរម+ទាន] ទានយ៉ាងក្រៃលែង, ទានដ៏ប្រសើរ,...។

បរមទុក្ករ នបុ. [បរម+ទុក្ករ] ដែល...ធ្វើដោយលំបាកយ៉ាងក្រៃលែង (**ទុក្ករ**<ទុ+ករ+អ= (អំពើ) ដែលគេធ្វើបានដោយលំបាក, ដោយកម្រ; វិ. **ទុក្ខេន ករិយតីតិ**>**ទុក្ករំ**) ។

បរមន្ន នបុ. បាយបាយាស, បាយដែលគេលាយដោយទឹកដោះ។

បរមប្បិច្ច គុ. [បរម+អប្បិច្ច] អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិចដ៏ក្រៃលែង (**អប្បិច្ច**<អប្ប+ឥច្ឆា=វិ. **អប្ប ឥច្ឆា យស្ស សោ**>**អប្បិច្ឆោ**) ។ **ភាព** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិចដ៏ក្រៃលែង។

បរមវិសុទ្ធសទ្ធា-ពុទ្ធិវីរិយប្បដិម-ណ្ឌិត គុ. [បរម+វិសុទ្ធ+សទ្ធា+ពុទ្ធិ+វីរិយ+បដិមណ្ឌិត] ប្រដាប់ចំពោះហើយដោយសទ្ធានិងប្រាជ្ញានិងព្យាយាមដោយហ្មត់ចត់យ៉ាងក្រៃលែង (**វិសុទ្ធ**<វិ+សុធ+ត = ស្អាត, ហ្មត់ចត់, បរិសុទ្ធ) ។

បរមវោទាន-ប្បត្ត គុ. [បរម+វោទាន+បត្ត] ដល់ហើយនូវសេចក្តីផ្ទរផង់យ៉ាងក្រៃលែង (**វោទាន** <វិ+អវ+ទា+យុ = សេចក្តីស្អាត, ហ្មត់ចត់, ផ្ទរផង់; វិ. **វោទិយតេតិ**>**វោទានំ**, **វោទាយតីតិ ទា**>**វោទានំ**) ។

បរមសណ្ហ គុ. [បរម+សណ្ហ] ល្អិតយ៉ាងក្រៃលែង, ឆ្មារដ៏ក្រៃលែង។

បរមសុខតា ឥ. [បរមសុខ+តា] ភាវ:នៃ...ជាសុខយ៉ាងក្រៃលែង; វិ. **បរមំ សុខំ**>**បរមសុខំ**, **បរមសុខស្ស ភាវោ**>**បរមសុខតា**។

បរមសុខុមាល គុ. [បរម+សុខុមាល] ល្អិតល្អយ៉ាងក្រៃលែង, ល្អិតទន់យ៉ាងក្រៃលែង, ចម្រើននៅក្នុងសេចក្តីសុខយ៉ាងក្រៃលែង។

បរម្ប្ឫតត គុ. [បរម្ប្ឫ+អាតត] គឺអាចារ្យដទៃនិងអាចារ្យដទៃទៀតនាំមកហើយ, គឺអាចារ្យតៗគ្នានាំមកហើយ (គឺអាចារ្យនាំមកហើយតៗគ្នា) ។

បរមុ្ខ និ. ក្នុងទីដទៃនៃមុខ, ក្នុងទីកំបាំង, ក្នុងទីកំបាំងមុខ។ បរមុ្ខ:ខ្ត្ត:ជ:ក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺទីកំបាំងមុខ, **ឥហ** ក៏ជាបរមុ្ខ:ខ្ត្ត:ជ:ក:ដែរ។

បរលោក បុ. [បរ+លោក] លោកដទៃ, លោកខាងមុខ។ -**គមនមគ្ត** បុ. ផ្លូវជាទីទៅកាន់លោកខាងមុខ, កាន់បរលោក។ -**សន្ត**ហ បុ. សេចក្តីសង្គ្រោះក្នុងបរលោក។

បរវជ្ជានុបស្សី បុ. [បរវជ្ជ+អនុ+ទិ+ណី] អ្នកមានកិ.ឃើញរឿយៗនូវទោសនៃជនដទៃជាប្រក្រតី; វិ. **បរវជ្ជំ អនុបស្សិតុំ សីលមស្សាតិ>បរវជ្ជានុបស្សី**។

បរវាទមោចន នបុ. [បរវាទ+មុ+ណ] កិ.ដោះនូវវាទ:នៃជនដទៃ, កិ.រួចចាកវាទ:នៃជនដទៃ។

បរវិសយ បុ. [បរ+វិសយ] វិស័យនៃបុគ្គលដទៃ, ដែននៃបុគ្គលដទៃ។

បរសន្តក គុ. [បរ+សន្តក] ជារបស់នៃបុគ្គលដទៃ។

បរសុវេ និ. និបាតប្រាប់អត្ថគឺថ្ងៃខាងនាយអំពីថ្ងៃស្អែក ប្រែថា ក្នុងថ្ងៃស្អែកមួយ ឬថា ថ្ងៃខានស្អែក។

បរសេនា ឥ. [បរ+សេនា] សេនានៃស្តេចដទៃ។

បរសេល បុ. [បរ+សេល] ភ្នំដទៃ, ភ្នំជាវិការ:នៃថ្មដទៃ, ខាងនាយនៃភ្នំ, ខាងនាយនៃភ្នំជាវិការ:នៃថ្ម (វិ. **សិលានំ រាសិ>សេលោ, សិលានំ ឥ:ការោ (ឥ:ត្ថ:ការ) សេលោ**) ។

បរស្វេ និ. ខានស្អែក, ក្នុងថ្ងៃខានស្អែក។

បរហត្ថគត គុ. [បរ+ហត្ថ+គត] ទៅហើយក្នុងដៃនៃបុគ្គលដទៃ, នៅក្នុងដៃនៃបុគ្គលដទៃ។

បរ ឧ. ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺបរិហានិសេចក្តីសាបសូន្យ ឧ. **បរ-ភវោ** សេចក្តីវិនាស, **បរាជ**យ ការចាញ់ ឧ. **បរាជិ**តោ ជនចាញ់ហើយ, **ឧ**ត្ត ការទៅ ឧ. **បរាយ**ណ, **ឧ**ស ក្រៃលែង, **ឧ**ណ្ណ ប្រាសជ្ជ, **ឧ**ក្ក**ម** សេចក្តីព្យាយាម ឧ. **ឧ**ក្ក**ហ**ោ, **ឧ**ម**ាសន** ការពាល់ត្រូវ, ការស្ទាបអង្អែល ឧ. **ឧ**ន្ត**ស្ស ឧ**ម**ាសនំ** ការស្ទាបអង្អែលនូវអវយវ:។

បរាគារ នបុ. [បរ+អគារ] ផ្ទះនៃបុគ្គលដទៃ។

បរាគ បុ. លម្អងកើតអំពីផ្កាឈើ (**បុប្ផដោដ**) ។

បរាជយ បុ. [បរា+ជិ+ណ] កិ.ឈ្នះក្នុងខាងមុខ, កិ.ចាញ់, បរាជ័យ; វិ. **បរាជយនំ**> **បរាជយោ**។

បរាជិត គុ. [បរា+ជិ+ត] ចាញ់ហើយ, ចាលចាញ់ហើយ, គឺ...ឱ្យចាញ់ហើយ។

បរាជិតុំ អ. [បរា+ជិ+តុំ] ដើម្បីផ្ចាញ់, ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យចាញ់។

បរាជិត្វា អ. [បរា+ជិ+ត្វា] ចាញ់ហើយ។

បរាជិយមាន គុ. [បរា+ជិ+យ+មាន] គឺ...កាលឱ្យចាញ់, គឺ...កាលផ្ចាញ់។

បរាជិស្សន្តិ កិ. [បរា+ជិ+អ+ស្សន្តិ-ភ.] នឹងចាញ់។

បរាធីន បុ. អ្នកដែលអាស្រ័យជនដទៃ (ដូច **បរាយត្ត**) ។

បរានុទយា ឥ. [បរ+អនុ+ទយ+អ+អា-ឥ.] សេចក្តីអាណិតរឿយៗនូវបុគ្គលដទៃ, សេចក្តីអាណិតតាមនូវបុគ្គលដទៃ។

បរាភវ បុ. សេចក្តីវិនាស (ដូច **ឆាស**), សេចក្តីតិះដៀលឬនិន្ទា (ដូច **ខេប**), ការមើលងាយគេ (ដូច **បរិភវ**) ។

បរាមសិត្វា អ. [បរ+អា+មស+ត្វា+ឥ-អា.] ស្ទាបហើយ, អង្អែលហើយ, ស្ទាបអង្អែលហើយ, ចាប់ហើយ, កាន់ហើយ។

បរាមាស បុ. [បរ+អា+មស+ណ] កិ.ស្ទាប, កិ.អង្អែល, កិ.ស្ទាបអង្អែល,...; វិ. **បរាមសនំ**> **បរាមាសោ**។

បរាយត្ត អ្នកដែលអាស្រ័យជនដទៃ (ដូច **បរាធីន**) ។

បរាយន និស្សរ៉ៃ, តប្បរ (មានវត្ថុនោះជាប្រធាន), ជាទីប្រាថ្នា (ដូច **ឥដ្ឋ**), សភាវ:ជាគ្រឿងដល់នូវទីបំផុត, ព្រះនិព្វាន។

បរិ ឧ. ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺសមន្តជុំវិញ ឧ. **បរិភុតោ** ចោមរោមហើយ, **បរិច្ឆេទ** កំណត់ ឧ. **បរិញ្ញេយ្យ** គប្បីកំណត់ដឹង, **ឫជា** ការគោរព ឧ. **ចារិចរិយា** ការបម្រើ, **អលិន្ទន** ការឱប ឧ. **បរិសជ្ជតិ** ជនឱប, ក្ងៀក, **ឥជ្ជន** ការវៀរ ឧ. **បរិហរតិ** ជនចៀស, វាង, វៀរ, **ឧោសក្ខាន** ការពោលនូវទោស ឧ. **បរិភាសតិ** ជនប្រទេច, គម្រាម, **និវាសន** ការស្លៀក ឧ. **បរិទហេស្សតិ** ជននឹងស្លៀក, **អវញ្ញា** ការមើលងាយ ឧ. **បរិភវតិ** ជនមើលងាយ, **អាចារ** ការទ្រទ្រង់, **ភោជន** ឧ. **ភិក្ខុ បរិវិសតិ** ជនអង្គាសនូវភិក្ខុ, សោក, **ញ្ជាបន** ជ្រួតជ្រាប, សើម, **លក្ខណ** គ្រឿងសម្គាល់, គ្រឿងចំណាំ ឧ. **រុក្ខ បរិវិជ្ជោតតេ ឥជ្ជ** ផ្លេកបន្ទោរតែងទ្រោលបំភ្លឺនូវដើមឈើ។

បរិកឌ្ឍមាន គុ. [បរិ+កឌ្ឍ+អ+មាន] កាលទាញ, កាលកន្ត្រាក់។

បរិកឌ្ឍិត្វា អ. [បរិ+កឌ្ឍ+ត្វា+ឥ-អា.] ទាញហើយ, កន្ត្រាក់ហើយ។

បរិកម្ម នបុં. [បរិ+ករ+រម្ម] បរិកម្ម, កិ.ធ្វើជុំវិញ (រ. **បរិករោតិ ឈានំ បដិសន្ធ-រោតីតិ>បរិកម្មំ, បរិករណំ ឌា>បរិកម្មំ**។ **មហន្តតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានបរិកម្មដ៏ធំ) ។

បរិករ បុំ. [បរិ+ករ+អ] ក្រោះ, គ្រឿងក្រោះ។ **-ពន្ធនដ្ឋាន** នបុំ. ទីជាទីចងនូវគ្រឿងក្រោះ។

បរិកស្សមាន គុ. [បរិ+កស+ណ+មាន] កាលទាញមក, កាលទាញត្រឡប់ (កាលភ្ជួរជុំវិញ) ។

បរិក្ខក បុំ. អ្នកដឹងហេតុដ៏រហ័ស, អ្នកស្គាល់ហេតុ (ដូច **ការណិក**) ។

បរិក្ខយ បុំ. [បរិ+ខិ+ណ+ណ] កិ.អស់ទៅជុំវិញ, កិ.អស់រលីង; រ. **បរិក្ខយនំ>បរិក្ខយោ**។

បរិក្ខារ បុំ. [បរិ+ករ+ណ] បរិក្ខារ។ **ត្ថហណ** នបុំ. កិ.កាន់យកនូវបរិក្ខារ។ **ឬដ្ឋជ្ជន** នបុំ. កិ.ជម្រះនូវបរិក្ខារ, កិ.ថែទាំនូវគ្រឿងបរិក្ខារ។

បរិក្ខិត្ត គុ. [បរិ+ខិ+ត] គឺ...បិទបាំងហើយ, គឺ...ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ។ **ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគឺ... បិទបាំងហើយ, ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ, រួបរឹតហើយ។

បរិក្ខិបន្ត គុ. [បរិ+ខិ+អ+ណ] កាលបិទបាំង, កាលព័ន្ធព័ទ្ធ, កាលរួបរឹត។

បរិក្ខិបាបេត្វា អ. [បរិ+ខិ+ណ+ណ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យបិទបាំងហើយ, ឱ្យព័ន្ធព័ទ្ធហើយ។

បរិក្ខិបិត្វា អ. [បរិ+ខិ+ណ+ត្វា+ឥ-អា.] បិទបាំងហើយ, ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ, រួបរឹតហើយ។

បរិក្ខិបិស្សាមិ ក. [បរិ+ខិ+ណ+ស្សាមិ-ភ.+ឥ-អា.] នឹងបិទបាំង, នឹងព័ន្ធព័ទ្ធ, នឹងរួបរឹត។

បរិក្ខីណ គុ. [បរិ+ខ+ត] អស់ជុំវិញហើយ, អស់រលីងហើយ។ **កាម** គុ. អ្នកមានកាមអស់រលីងហើយ, រ. **បរិក្ខីណ កាមា យស្ស សោ>បរិក្ខីណ-កាមោ**។ **តណ្ហ** គុ. អ្នកមានតណ្ហាអស់រលីងហើយ។ **បត្ត** គុ. មានស្លាបអស់រលីងហើយ។ **ភព** គុ. មានភពអស់រលីងហើយ។ **ទិ-ភព** គុ. មានសម្បត្តិអស់រលីងហើយ, មានភោគៈគឺបុគ្គលគប្បីសោយអស់ជុំវិញហើយ។

បរិខា ឥ. [បរិ+ខនិ+ណ+ក្ខ+អា-ឥ.] ទីដែលគេជីកដោយជុំវិញក្នុងខាងក្រៅនៃក្រុង (គូ, ស្នាមភ្លោះ); រ. **បរិសមន្តតោ នគរស្ស ពាហិរេ ខញ្ញតេតិ>បរិខា**។ **ឋ** នបុំ. ខ្នងនៃគូ, នៃស្នាមភ្លោះ។

បរិគិលន្ត គុ. [បរិ+គិលិ+អ+ណ] កាលលេប, កាលលេបចូលទៅ, កាលលេបជុំវិញ។

បរិគុយ្ហន្តិ ក. [បរិ+គុហ+យ+ណ+ន្តិ-ភ.] លាក់, លាក់ទុក, បិទបាំង។

បរិគ្គណ្ហិត្វា អ. [បរិ+គហ+ណ្ហា+ត្វា+ឥ-អា.] កំណត់កាន់យកហើយ, ចាប់យកហើយ, ឃ្លាំមើលហើយ, ហូងហែងហើយ។

បរិគ្គណ្ហិស្សាមិ កិ. [បរិ+គហ+ណ្ហា+ស្សាមិ-ភ.+ឥ-អា.] នឹងកំណត់កាន់យក, នឹងចាប់យក, នឹងឃ្លាំមើល, នឹងហូងហែង។

បរិគ្គហ បុ. **អាយត្ត** (និស្ស័យ), បរិវារ, ភរិយារក្សា, ការពារ (ដូច **បរិត្តាណ**), អ្នកជាទីអាស្រ័យ, អ្នកជាទីពឹង (ដូច **អាយត្ត**) ។

បរិគ្គហណ នបុ. [បរិ+គហ+យុ] កិ.កាន់យកជុំវិញ, កិ.កំណត់កាន់យក, កិ.ហូងហែង, កិ.ឃ្លាំមើល, កិ.គន់មើល។

បរិគ្គហិត គុ. [បរិ+គហ+ត+ឥ-អា.] គឺ...កំណត់កាន់យកហើយ, ហូងហែងហើយ។

បរិគ្គហិតុំ អ. [បរិ+គហ+តុំ+ឥ-អា.] ដើម្បីកំណត់កាន់យក, ចាប់យក, ឃ្លាំមើល, ហូងហែង។

បរិគ្គាហិក គុ. [បរិ+គហ+ណ្ហ+ឥ-អា.] អ្នកកំណត់កាន់យក, អ្នករក្សា, អ្នកគ្រប់គ្រង; វិ. **បរិគ្គណ្ហាតីតি>បរិគ្គាហិកោ**។

បរិចយ បុ. [បរិ+ចិ+អ] កិ.សន្សំជុំវិញ, ស្និទ្ធស្នាល, ធ្លាប់ប្រសប់គាប់ចិត្ត (ដូច **សន្ថវ**), កិ.ថ្នឹក, កិ.ស្វាធ្យាយន៍; វិ. **បរិចយនំ>បរិចយោ**។

បរិចរណ នបុ. [បរិ+ចរ+យុ] កិ.បម្រើ; វិ. **បរិចរិយតេតি>បរិចរណំ**។

បរិចរតុ កិ. [បរិ+ចរ+អ+តុ-ប.] ចូរបម្រើ, ចូរប្រព្រឹត្តជុំវិញ។

បរិចរាហិ កិ. [បរិ+ចរ+អ+ហិ-ប.] ចូរបម្រើ, ចូរប្រព្រឹត្តជុំវិញ។

បរិចរិតព្ព គុ. [បរិ+ចរ+តព្ព+ឥ-អា.] គឺ...គប្បីបម្រើ។

បរិចរេ កិ. [បរិ+ចរ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបម្រើ។

បរិចារិក គុ. [បរិ+ចរ+ណ+ក-ស.] អ្នកបម្រើ; វិ. **បរិចរតីតি>បរិចារី**, **បរិចារី ឯវ> បរិចារិកោ**។

បរិចារិយមាន គុ. [បរិ+ចរ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលបម្រើ។

បរិចារេម កិ. [បរិ+ចរ+ណេ+ម-រ. ឬភ.] បម្រើ, នឹងបម្រើ។

បរិចិត គុ. [បរិ+ចិ+ត] គឺ...សន្សំជុំវិញ, អប់រំហើយ, កពូនហើយ។

បរិចុម្ពិត្វា អ. [បរិ+ចុម្ព ឬ ចុព+ត្វា+ឥ-អា.] ជប់ហើយ, ជញ្ជក់ហើយ, (ជប់ដោយមាត់មិនមែនប្រែថាថើបដោយច្រមុះទេ, បើបំណងសេចក្តីថា ថើប ឬហិត គេប្រើ **ឃាយិត្វា** វិញ) ។

បរិច្ច អ. [បរិ+ឥ+ត្វា] កំណត់ហើយ។

បរិច្ឆជ្ជ គុ. [បរិ+ឆជ+អន្ត] កាលបរិច្ចាគ, កាលលះ, កាលលះបង់។

បរិច្ឆជ្ជិ កិ. [បរិ+ឆជ+អ+អន្តិ-រ.] បរិច្ចាគ, លះ, លះបង់។

បរិច្ចជិ កិ. [បរិ+ចជ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] បរិច្ចាគហើយ, លះហើយ, លះបង់ហើយ។

បរិច្ចជិត្វា អ. [បរិ+ចជ+ត្វា+ឥ-អា.] បរិច្ចាគហើយ, លះហើយ, លះបង់ហើយ។

បរិច្ចជិស្សាមិ កិ. [បរិ+ចជ+អ+ស្សាមិ-ភ.+ឥ-អា.] នឹងបរិច្ចាគ, នឹងលះ, នឹងលះបង់។

បរិច្ចត្ត គុ. [បរិ+ចជ+ត] គឺ...បរិច្ចាគហើយ, លះហើយ, លះស្រឡះហើយ។

បរិច្ចាគ បុ. [បរិ+ចជ+ណ] កិ.បរិច្ចាគ, ការលះ, ការលះបង់; វិ. **បរិច្ចជនំ> បរិច្ចាគោ**។

បរិច្ឆិជ្ជមាន គុ. [បរិ+ឆិទ+យ+មាន] គឺ...កាលកំណត់, កាលកំណត់កាត់។

បរិច្ឆិន្ទតិ កិ. [បរិ+ឆិទ+អ+អន្តិ-រ.+និ-អា.] កំណត់, កំណត់កាត់។

បរិច្ឆិន្ទិតុំ អ. [បរិ+ឆិទ+ឥ-អា.+តុំ+និ-អា.] ដើម្បីកំណត់, ដើម្បីកំណត់កាត់។

បរិច្ឆិន្ទិត្វា អ. [បរិ+ឆិទ+ឥ-អា.+ត្វា+និ-អា.] កំណត់ហើយ, កំណត់កាត់ហើយ។

បរិច្ឆិន្ន គុ. [បរិ+ឆិទ+ត] គឺ...កំណត់ហើយ, កំណត់កាត់ហើយ។

បរិច្ឆេទ បុ. [បរិ+ឆិទ+ណ] កិ.កំណត់, កិ.កំណត់កាត់; វិ. **បរិច្ឆេទនំ>បរិច្ឆេ-ទោ**។ -**វចន** នបុ. ពាក្យជាគ្រឿងកំណត់, ពាក្យជាគ្រឿងពោលដោយអំណាចនៃសេចក្តីកំណត់។

បរិជន បុ. [បរិ+ជន] ជនជាបរិវារ (ជនជាបរិស័ទ, ជនជិតខាង); វិ. **បរិវារេ ជនោ> បរិជនោ**។

បរិជានន នបុ. [បរិ+ញា+យុ] កិ.កំណត់ដឹង; វិ. **បរិញ្ញាយតេតិ>បរិជាননំ**។

បរិជានន្ត គុ. [បរិ+ញា+នា+អន្ត] កាលកំណត់ដឹង, កាលដឹងជុំវិញ។

បរិជានិតព្ព គុ. [បរិ+ញា+នា+តព្ព] គឺ...គប្បីកំណត់ដឹង, គប្បីដឹងជុំវិញ។ -**អត្ថ** បុ. សេចក្តីថា គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹង។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹង។

បរិជិណ្ណ គុ. [បរិ+ជរ+ត] ចាស់, ចាស់ទ្រមហើយ, ចាស់ជុំវិញ, ចាស់ជុំវិញហើយ, គ្រាំគ្រា។ -**កុល** នបុ. ត្រកូលចាស់, គ្រាំគ្រា។ -**ហត្ថិសាលាទិ** គុ. (ផ្ទះ) មានរោងនៃដំរីចាស់ហើយជាដើម, គ្រាំគ្រាហើយជាដើម។

បរិញ្ញា ឥ. [បរិ+ញា+អ+អា-ឥ.] កិ.កំណត់ដឹង ឬ គុណជាតិជាគ្រឿងកំណត់ដឹង; វិ. **បរិជានំ>បរិញ្ញា**។

បរិញ្ញាត គុ. [បរិ+ញា+ត] គឺ...កំណត់ដឹងហើយ។ **ភោជន** គុ. អ្នកមានភោជនកំណត់ដឹងហើយ; វិ. **បរិញ្ញាតំ ភោជនំ យេហិ តេ>បរិញ្ញាត-ភោជនា**។

បរិញ្ញាភិសម-យាទិ គុ. [បរិញ្ញា+អភិសមយ+អាទិ] (គុណជាតិ) មានកិ.ត្រាស់ដឹងដោយប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកំណត់ដឹងជាដើម, មានកិ.ដល់ព្រមចំពោះដោយ

ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកំណត់ដឹងជាដើម។

បរិញ្ញេយ្យ គុ. [បរិ+ញា+ណ្យ] ធម៌គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹង; រ. **បរិជានិតព្វោតិ> បរិញ្ញេយ្យោ**។

បរិឌ្ឍ្ហមាន គុ. [បរិ+ឌហ+យ+មាន] គឺ...កាលដុត។

បរិណត គុ. [បរិ+នម+ត, ន>ណ] បង្ហោនទៅហើយ, ប្រែប្រួលហើយ។ -**ត្តា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជា...បង្ហោនទៅហើយ។

បរិណត គុ. ចាស់ទុំ, ប្រែប្រួល (ដូច **បក្ក**) ។

បរិណមតិ កិ. [បរិ+នម+អ+តិ-រ.] បង្ហោនទៅ, ប្រែប្រួល, ក្លាយទៅ។

បរិណយ រៀបការ (ដូច **ឱវាហ**) ។

បរិណាហ បុ. ទទឹង, ទំហំ (ដូច **ឱសាលតា**) ។

បរិតស្សតិ កិ. [បរិ+តស+ស+តិ-រ.] តក់ស្លុត, រន្ធត់។

បរិតាប ក្តៅក្រហាយ (ដូច **ឧទ្ធច្ច**) ។

បរិតាយថ កិ. [បរិ+តា+យ+ថ-ប.] ចូររក្សា, ចូរការពារ។

បរិតាស បុ. [បរិ+តស+ណ] សេចក្តីតក់ស្លុត, សេចក្តីស្លុត, រន្ធត់; រ. **បរិតសនំ> បរិតាសោ**។

បរិតោ និ. តុល្យត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺស្មើគ្នាប្រៃថា ក្នុងទីជុំវិញ, **សព្វតោ**, **សមន្តតោ**, **សមន្តា** ក៏ជាតុល្យត្ថវាចក:ដែរ។

បរិត្ត គុ. [បរិ+អត្ត] កិ.កាន់យកដោយជុំវិញ (តិច, បន្តិច, បន្តិចបន្តួច, តូច, ស្តួចស្តើង); រ. **បរិតោ អត្តំ>បរិត្តំ**។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជារបស់តូច, តិច។ -**ប្បមាណ** គុ. មានប្រមាណតិច, ដ៏តូច។ -**សទ្ធតា** ឥ. ភាវ: នៃ...ជាអ្នកមានសទ្ធាតិច, មានសទ្ធាស្តួចស្តើង; រ. **បរិត្តា សទ្ធា យស្ស សោ>បរិត្តសទ្ធো**, **តស្ស តាវោ> បរិត្តសទ្ធតា**។ -**សុខ** នបុ. សុខតិច, សុខតូច, សុខបន្តិចបន្តួច។

បរិត្តក គុ. [បរិត្ត+ក] មានប្រមាណតិច, តូច, ស្តួចស្តើង; រ. **បរិត្តានិ បរិមណ្ឌានិ អស្សាតិ >បរិត្តកំ**។ -**ទីឆ** នបុ. ពូជមានប្រមាណតិច, ពូជមានប្រមាណបន្តិចបន្តួច។

បរិធហាបេត្វា អ. [បរិ+ធា+ណាបេ+ត្វា] ឱ្យស្លៀកដណ្តប់ហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យ...។

បរិធហិត្វា អ. [បរិ+ធា+ត្វា+ឥ-អា.] ស្លៀកដណ្តប់ហើយ។

បរិធហេស្សតិ កិ. [បរិ+ធា+អ+ស្សតិ-ភ.] នឹងស្លៀកដណ្តប់។

បរិទេវន្តី ឥ. [បរិ+ទេវ+អន្ត+ណ្យ] កាលខ្សឹកខ្សួល, កាលអណ្តឹតអណ្តក។

បរិទេវមាន គុ. [បរិ+ទេវ+អ+មាន] កាលខ្សឹកខ្សួល, កាលអណ្តឹតអណ្តក។

បរិទេវិត [បរិ+ទេវ+ត-អា.+ត] ន. សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល, គុ. ដែលខ្សឹកខ្សួលហើយ, ដែលអណ្តឹតអណ្តកហើយ។

បរិទេវីសុ កិ. [បរិ+ទេវ+អ+ឧំ_អជ្ជ.] ខ្សឹកខ្សួលហើយ, អណ្តឹតអណ្តកហើយ។

បរិទេវ បុំ. យំ, ខ្សឹកខ្សួល (ដូច **រុណ្ណ**) ។

បរិទ្ទវ បុំ. យំសោក, យំ, ទួញរៀបរាប់ (ដូច **វិលាប**) ។

បរិធិ ឥ. ក្លស់ព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទ (ខែបាំងឆត្រ) (ដូច **បរិវេស**) ។

បរិនិដ្ឋិត គុ. [បរិ+និ+ឋា+ត-អា.+ត] សម្រេចហើយ, សម្រេចសព្វហើយ, ចប់ហើយ។

បរិនិព្ពន្តិ កិ. [បរិ+និ+វា+អ+អន្តិ-វ.] បរិនិព្វាន, រលត់ជុំវិញ។

បរិនិព្ពាន នបុំ. [បរិ+និ+វា+យុ] បរិនិព្វាន, កិ.រលត់ជុំវិញ។ **ការ** បុំ. កាលជាទីបរិនិព្វាន, កាលនៃកិ.រលត់ជុំវិញ។ **មញ្ចក** បុំ. គ្រែជាទីបរិនិព្វាន។

បរិនិព្ពាយន្តិ កិ. [បរិ+និ+វា+ណយ+អន្តិ-វ.] រលត់ដោយជុំវិញ, បរិនិព្វាន។

បរិនិព្ពាយិ កិ. [បរិ+និ+វា+ណយ+ណ្យ-អជ្ជ.] រលត់ដោយជុំវិញហើយ, បរិនិព្វានហើយ។

បរិនិព្ពាយីសុ កិ. [បរិ+និ+វា+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.]រលត់ដោយជុំវិញហើយ,បរិនិព្វានហើយ។

បរិនិព្ពុត គុ. [បរិ+និ+វា+ត] បរិនិព្វានហើយ, រលត់ជុំវិញហើយ។ -**ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកបរិនិព្វានហើយ។

បរិបក្ក គុ. [បរិ+បចិ+ត] ចាស់ជុំវិញហើយ, ឆ្ពិនជុំវិញហើយ, ទុំហើយ។ -**អម្ពបិណ្ឌិចរ** គុ. ទ្រទ្រង់នូវចង្កោមនៃស្វាយទុំ។ -**ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃ...ជា...ចាស់ជុំវិញហើយ, ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានញាណចាស់ជុំវិញហើយ, ទុំហើយ។ -**សរីរ** គុ. អ្នកមានសរីរៈចាស់ជុំវិញហើយ, ទុំហើយ, ជោរហើយ;រ. **បរិបក្កំ សរីរ យស្ស សោ> បរិបក្កសរីរោ**។

បរិបន្ថ បុំ. [បរិ+បថ+អ, ចុះនិ-អា.] សេចក្តីអន្តរាយ (អន្តរាយជាគ្រឿងបៀតបៀនក្នុងផ្លូវ)។

បរិបន្ថី ជនជាសត្រូវ (ដូច **បច្ចត្ថិក**) ។

បរិបាក បុំ. [បរិ+បចិ+អឫណ] កិ.ចាស់ជុំវិញ, កិ.ទុំ; រ. **បរិបចនំ>បរិបាកោ**។ **ភតត្តា** ព្រោះភាវៈនៃ...ជា ...ដល់ហើយនូវកិ.ចាស់ជុំវិញ។

បរិបុច្ឆន្ត គុ. [បរិ+បុច្ឆ+អន្ត] កាលសាកសួរ។

បរិបុច្ឆា ឥ. [បរិ+បុច្ឆ+អ+អា-ឥ.] កិ.សាកសួរ; រ. **បរិបុច្ឆនំ>បរិបុច្ឆា**។

បរិបុណ្ណ គុ. [បរិ+បុរ+ត] បរិបូណ៌ហើយ, ពេញជុំវិញហើយ, ពេញលេញហើយ, គ្រប់គ្រាន់ហើយ។ -**ឆ** គុ. មានគតិបរិបូណ៌ហើយ, មានគតិគ្រប់កំណត់ហើយ។ -**បត្តចីវរ** គុ. មានបាត្រនិងចីវរគ្រប់គ្រាន់ហើយ; វិ. **បរិបុណ្ណំ បត្តចីវរំ យស្ស សោ >បរិបុណ្ណបត្តចីវរោ**។ **ទ**ស្សកាល បុ. កាលនៃ...មានភ្លៀងបរិបូណ៌ហើយ។ -**ស្សតាទ** បុ. ភាវៈនៃ...ជា...មានភ្លៀងបរិបូណ៌ហើយ។ -**ទ**ីរិយ គុ. មានព្យាយាមបរិបូណ៌ហើយ។

បរិបូរតិ កិ. [បរិ+បុរ+អ+តិ-រ.] បរិបូរ, ពេញជុំវិញ, ពេញលេញ, គ្រប់គ្រាន់។

បរិបូរិ កិ. [បរិ+បុរ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] បរិបូណ៌ហើយ, ពេញជុំវិញហើយ, ពេញលេញហើយ, គ្រប់គ្រាន់ហើយ ។

បរិបូរេតិ កិ. [បរិ+បុរ+ណេ+តិ-រ.] ឱ្យបរិបូណ៌, បំពេញ,...។

បរិច្ឆាសិត គុ. [បរិ+ផុស+ត-អា.+ត] គឺ...ប្រោះព្រំហើយ, ស្រោចស្រប់ហើយ។

បរិច្ឆាសិត្វា អ. [បរិ+ផុស+ត-អា.+ត្វា] ប្រោះព្រំហើយ, ស្រោចស្រប់ហើយ។

បរិឆ្ជតិ កិ. [បរិ+ឆ្ជ+អ+តិ-រ.] អណ្តែតទៅ, រសាត់ទៅ, លឿនទៅ។

បរិឆ្ជបច្ឆាទ គុ. [បរិឆ្ជ+បសាទ] មានសេចក្តីជ្រះថ្លាអណ្តែតទៅ; វិ. **បរិឆ្ជោ បសាទោ យស្ស សោ>បរិឆ្ជបច្ឆាទោ**។

បរិជន្ធតិ កិ. [បរិ+ជន្ធ+អ+តិ-រ.] ញាប់ញ័រ, ស្ទុះស្ទ, ឆ្លេឆ្ងា, អន្ទះអន្ទែង។

បរិពាហិរ គុ. [បរិ+ពហិ+ឥ] មានក្នុងខាងក្រៅ, កើតក្នុងខាងក្រៅ; វិ. **បរិពហិ ឋ**ានំ> **បរិពាហិរ**ំ; **បរិពហិ ជ**ាតំ>**បរិពាហិ**រ ។ ខាងក្រៅ (ដូច **ពាហិ**រ) ។

បរិព្ភមិ កិ. [បរិ+ភមិ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] វិលទៅជុំវិញហើយ, រង្វេងរង្វាន់ហើយ, សឹកហើយ។

បរិព្ជតិ កិ. [បរិ+វជ+អ+តិ-រ.] រៀរ, រៀរជុំវិញ, លះ, បណ្តេញ។

បរិព្ជយ នបុ. [បរិ+វយ+អ] (វត្ថុ) ជាហេតុអស់ទៅជុំវិញ (ស្បៀង); វិ. **បរិព្ជយតិ បរិ**ខីយតិ **ឯ**តេ**ន**តិ>**បរិព្ជ**យ ។ -**អ**ាហ**ារ**ណ**ត្ថ** ដើម្បីកិ.នាំមកនូវស្បៀង។

បរិព្ជាជក បុ. [បរិ+វជ+ណ្ឍ] អ្នករៀរ, អ្នករៀរជុំវិញ, (អ្នកបួសពួកមួយខាងក្រៅពុទ្ធសាសនា; វិ. **បរិព្ជ**តីតិ>**បរិព្ជាជ**កោ) ។ -**ប**ริ**ស**ា ឥ. បរិស័ទនៃបរិព្ជាជក, បរិស័ទគឺបរិព្ជាជក, បរិព្ជាជកគឺបរិស័ទ។ -**អ**ាវ**ហ**ាតិ**មុ**ខ គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់អាវាមនៃបរិព្ជាជក។

បរិភណ្ណ បុ. [បរិ+ភ+ណ+អ, ចុ:និ-អា.] កិ.ប្រោះព្រំ។

បរិភាមិ កិ. [បរិ+ភូ+អ+មិ-រ.] កើតជុំវិញ, មើលងាយ។

បរិភវិ កិ. [បរិ+ភូ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] កើតជុំវិញហើយ, មើលងាយហើយ។

បរិភវ ឬ. ការមើលងាយ, ពេបជ្រាយ (ដូច **អវមាន**) ។

បរិភាស ឬ. [បរិ+ភាសៃ+អ] កិ.ជេរ, កិ.ប្រទេច, កិ.ផ្តាសា;វិ. **បរិភាសនំ>បរិភាសោ**។

បរិភាសន នឬ. ការជេរ (ដូច **អក្កោស**), និយម, ការពោល (ដូច **ភាសន**) ។

បរិភាសន្តិ កិ. [បរិ+ភាសៃ+អ+អន្តិ-រ.] ជេរ, ប្រទេច, ផ្តាសា។

បរិភាសិត្វា អ. [បរិ+ភាសៃ+ឥ-អា.+ត្វា] ជេរហើយ, ប្រទេចហើយ, ផ្តាសាហើយ។

បរិភិន្ទិស្សามि កិ. [បរិ+ភិទ+និគ្គហិតអា.+ឥ-អា.+ ស្សามि-ភ.] នឹងទម្លាយជុំវិញ, នឹងញុះញង់, នឹងល្បួង។

បរិភិន្ទីសុ កិ. [បរិ+ភិទ+និគ្គហិតអា.+អ+ឋំ-អជ្ជ.] ទម្លាយជុំវិញហើយ, ញុះញង់ហើយ, ល្បួងហើយ។

បរិភុញ្ជន នឬ. [បរិ+ភុជ+ ឬភុញ្ជ+យុ] កិ.បរិភោគ, កិ.ប្រើប្រាស់; វិ. **បរិភុញ្ជិយតេតិ> បរិភុញ្ជនំ**។ **ឬ ញ្ញា** ឥ. ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងបរិភោគ, ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពិចារណាហើយទើបបរិភោគ។

បរិភុញ្ជនក ឬ. [បរិ+ភុជ+ ឬភុញ្ជ+ណ្ឍ] កិ.បរិភោគ, អ្នកប្រើប្រាស់; វិ. **បរិភុញ្ជតីតិ>** នឬ. **បរិភុញ្ជនកো**។ **ស្សามិសទិស** គុ. ប្រាកសដស្មើដោយជនជាម្ចាស់អ្នកបរិភោគ។

បរិភុញ្ជន្ត គុ. [បរិ+ភុជ+ ឬភុញ្ជ+អន្ត] កាលបរិភោគ, កាលប្រើប្រាស់, ឬកំពុង...។

បរិភុញ្ជមាន គុ. [បរិ+ភុជ+ ឬភុញ្ជ+អ+មាន] ប្រែដូច **បរិភុញ្ជន្ត**។

បរិភុញ្ជិតុំ អ. [បរិ+ភុជ+ ឬភុញ្ជ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីបរិភោគ, ដើម្បីប្រើប្រាស់; កិ. បរិភោគ, កិ.ប្រើប្រាស់។

បរិភុញ្ជិត្វា អ. [បរិ+ភុជ+ ឬភុញ្ជ+និ-អា.+ឥ-អា.+ត្វា] បរិភោគហើយ, ប្រើប្រាស់ហើយ។

បរិភុញ្ជិយមាន គុ. [បរិ+ភុជ+ ឬភុញ្ជ+ឥ-អា.+យ+ មាន] គឺ...កាលបរិភោគ, គឺ...ប្រើប្រាស់។

បរិភុញ្ជិស្សតិ កិ. [បរិ+ភុជ+ ឬភុញ្ជ+និ-អា.+ឥ-អា.+អ+ ស្សតិ-ភ.] នឹងបរិភោគ, នឹងប្រើប្រាស់។

បរិភុត្ត គុ. [បរិ+ភុជ+ត] គឺ...បរិភោគហើយ, ប្រើប្រាស់ហើយ។

បរិភុត្តាវសេស គុ. [បរិភុត្ត+អវសេស] ដ៏សេសចុះចាកភត្តដែល...បរិភោគហើយ, ភត្តដ៏សេសសល់ដែល... បរិភោគហើយ។

បរិភូត អ្នកដែលគេមើលងាយឬអ្នកមើលងាយគេ។

បរិភោគ បុ. [បរិ+ភុជ+ណ] ការបរិភោគ, ការប្រើប្រាស់, ឬកិ..., វិ. **បរិភុញ្ជនំ>បរិភោគោ**។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.បរិភោគ, ត្រូវការដល់កិ.បរិភោគ,...។ -**ភាជន** នបុ. ភាជន៍នៃគ្រឿងបរិភោគ, ភាជន៍សម្រាប់ដាក់នូវវត្ថុជាគ្រឿងបរិភោគ។ -**មត្ត** គុ. ប្រមាណក្នុងកិ.បរិភោគ, ប្រមាណក្នុងកាលជាទីបរិភោគ, ប្រមាណក្នុងកាលជាទីប្រើប្រាស់។

បរិភោគាវសាន នបុ. [បរិភោគ+អវសាន] ទីបំផុតចុះនៃកិ.បរិភោគ, កាលជាទីបំផុតចុះនៃកិ..., កាលជាទីស្រេចនៃកិ...។

បរិមជ្ជន គុ. [បរិ+មជ+យ+អន] កាលដុះ, កាលខាត់, កាលដុះខាត់, កាលច្របាច់, កាលឈ្លី, កាលនួត។

បរិមជ្ជសិ កិ. [បរិ+មជ+យ+សិ-រ.] ដុះ, ខាត់, ដុះខាត់, ច្របាច់, ឈ្លី, នួត។

បរិមជ្ជិ កិ. [បរិ+មជ+យ+ណ្យ-អជ្ជ.] ដុះហើយ, ខាត់ហើយ, ដុះខាត់ហើយ, ឈ្លីហើយ, ច្របាច់ហើយ។

បរិមជ្ជិត្វា អ. [បរិ+មជ+យ+ត-អា.+ត្វា] ដុះហើយ; ខាត់ហើយ, ដុះខាត់ហើយ, ច្របាច់ហើយ, ឈ្លីហើយ, នួតហើយ។

បរិមល បុ. គ្រឿងក្រអូបដែលប្រុងអប់យ៉ាងល្អ។

បរិមិលាត គិ. [បរិ+មិលេ ឬ មិលៃ+ត] ដែលស្ងួតជុំវិញហើយ, ស្រពោនជុំវិញហើយ, ស្ងួតហើយ, ស្រពោនហើយ, រញ្ជមហើយ។ កិរិយាសព្ទ **មិលាយតិ**។

បរិមុច្ចតិ កិ. [បរិ+មុច+យ+តិ-រ.] រួចជុំវិញ, រួចស្រឡះ, ផុតស្រឡះ។

បរិមោចេស្សាមិ កិ. [បរិ+មុច+ណេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឱ្យរួចជុំវិញ, នឹងឱ្យរួចស្រឡះ, នឹងឱ្យផុតស្រឡះ, នឹងដោះស្រាយ។

បរិយត្តិ ឥ. [បរិ+អប+ត្តិ] សទ្ទជាតិដែលបណ្ឌិតគប្បីរៀន, ព្រះបរិយត្តិ, សមគួរ, គួរហើយ (បិដកព្រះត្រៃបិដក); វិ. **បរិយាបុណិតព្ពាតិ>បរិយត្តិ**។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌គឺបរិយត្តិ, បរិយត្តិធម៌, ធម៌គឺកុលបុត្រគប្បីរៀន។ **សាសន**, -**ឆ** នបុ. ឬឥ. សាសន:គឺបរិយត្តិ, ពាក្យជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅគឺបរិយត្តិ, ពាក្យជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅគឺកុលបុត្រគប្បីរៀន; វិ. **បរិយត្តិ ៦ឪ សាសនំ>បរិយត្តិសាសនំ**។

បរិយត្តំ សេចក្ដីប្រាថ្នា, បំណង (ដូច **យថិច្ឆិតំ**)

បរិយន្ត គុ. [បរិ+អន្ត+យ-អា.] ទីបំផុតជុំវិញ, ជាយ,ទីបំផុត, ទីកំណត់, ខាងក្រោយ, ស្រេច,ចុងកាត់។

បរិយាទយិត្វា អ. [បរិ+អា+ទា+ឥ-អា.+ត្វា] កាន់យកជុំវិញហើយ, គ្របសង្កត់ហើយ, រួបរឹតហើយ។

បរិយាទាយ អ. [បរិ+អា+ទា+យ-អា.+ត្វា] កាន់យកជុំវិញហើយ, គ្របសង្កត់ហើយ, រួបរឹតហើយ។

បរិយាបន្ន គុ. [បរិ+អា+បទ+ត+យ-អា.] ដល់ជុំវិញហើយ, រាប់ចូលហើយ, រាប់បញ្ចូលហើយ។

បរិយាបុណាន្តិ កិ. [បរិ+អបិ+ឧណ+អន្តិ-រ.+យ-អា.] រៀន, សិក្សា។

បរិយាបុណិតុំ អ. [បរិ+អបិ+ឧណ+ឥ-អា.+តុំ+យ -អា.] ដើម្បីរៀន, កិ.រៀន, កិ.សិក្សា។

បរិយាបុណិត្វា អ. [បរិ+អបិ+ឧណ+ឥ-អា.+ត្វា+ យ-អា.] រៀនហើយ, សិក្សាហើយ។

បរិយាបុណិ-ស្សាម កិ. [បរិ+អបិ+ឧណ+ឥ-អា.+ សស្សាមិ-ភ.+យ-អា.] នឹងរៀន, នឹងសិក្សា។

បរិយាយ បុំ. [បរិ+អយ+ណ+យ-អា.] ហេតុជាទីប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញ, កិ.ប្រព្រឹត្តិទៅជុំវិញ, (បរិយាយ, សេចក្តីបរិយាយ, សេចក្តីអម); វិ. **បរិយាយនំ បរិវត្តនំ >បរិយាយោ**។ ហេតុ, ទេសនា, វារ:, វេវចន: (ពាក្យផ្លាស់ប្តូរ), **បការ:** (ភេទ), **អវសរ** (ឱកាស), ពាក្យពោលសាំ, លំដាប់គ្នា (ដូច **អនុក្រម**) ។

បរិយុដ្ឋាន នបុំ. [បរិ+ឧ+ឋា+យុ+យ-អា.] កិ.តាំងឡើងជុំវិញ, កិ.ស្ទាក់, កិ.ស្ពាត់, កិ.ខ្ទល់ខ្ទាយ, កិ.ដាលឡើង; វិ. **បរិយុដ្ឋិយតេតិ>បរិយុដ្ឋានំ**។

បរិយុដ្ឋិត គុ. [បរិ+ឧ+ឋា+ឥ-អា.+ត+យ-អា.] គឺ...តាំងឡើងជុំវិញហើយ, ស្ទាក់ហើយ, ស្ពាត់ហើយ,...។ **-ត្តា** ឥ. ព្រោះភាវ:នៃ...នោះជា...គឺ...តាំងឡើងជុំវិញហើយ, ចាំស្ទាក់ហើយ។ **-មគ្គសនិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយផ្លូវគឺចោរតាំងឡើងជុំវិញហើយ, ចាំស្ទាក់ហើយ។

បរិយុដ្ឋិសុ កិ. [បរិ+ឧ+ឋា+អ+ឧំ-អជ្ជ., ចុ:យ-អា.] តាំងឡើងជុំវិញហើយ, ស្ទាក់ហើយ, ស្ពាត់ហើយ, ចាំស្ពាត់ហើយ។

បរិយេដ្ឋី បុំ. ការស្វែងរក (ដូចគ **ឥសន**) ។

បរិយេសន នបុំ. [បរិ+ឥសិ+ឬ,ចុ:យ-អា] កិ.ស្វែងរក, ការស្ទ:ស្វែង; វិ. **បរិ**
ឥ. **យេសិយតេតិ >បរិយេសនំ**។ ជាទីស្វែងរក; វិ. **បរិយេសតិ ឯត្ថាតិ>បរិយេសនំ**។ **-អត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ស្វែងរក។ **-មត្ត** គុ. ប្រមាណក្នុងកិ.ស្វែងរក, ប្រមាណក្នុងកាលជាទីស្វែងរក។

បរិយេសន្ត គុ. [បរិ+ឥសិឬឯសិ+អន្ត+យ-អា.] កាលស្វែងរក, កំពុងស្វែងរក។
បរិយេសន្តិ កិ. [បរិ+ឥសិឬឯសិ+អ+អន្តិ-វ.+ យ-អា.] ស្វែងរក, ស្វះស្វែង។
បរិយេសមាន គុ. [បរិ+ឥសិឬឯសិ+អ+មាន+យ-អា.] កាលស្វែងរក, កំពុងស្វែងរក។
បរិយេសាបេត្វា អ. [បរិ+ឥសិឬឯសិ+ណាបេ+ត្វា+យ-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យស្វែងរកហើយ, ឱ្យស្វះស្វែងហើយ។
បរិយេសិតព្ព កិ. [បរិ+ឥសិឬឯសិ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីស្វែងរក។
បរិយេសិតុំ អ. [បរិ+ឥសិឬឯសិ+ឥ-អា.+តុំ] កិ.ស្វែងរក, ដើម្បីស្វែងរក។
បរិយេសិត គុ. ស្វែងរកហើយ (ដូច **មគ្គិត**) ។
បរិយេសិត្វា អ. [បរិ+ឥសិឬឯសិ+ត្វា+យ-អា.] ស្វែងរកហើយ, ស្វះស្វែងហើយ។
បរិយេសិស្សាមិ កិ. [បរិ+ឥសិឬឯសិ+ឥ-អា.+ស្សាមិ-ភ.+ យ-អា.] នឹងស្វែងរក, នឹងស្វះស្វែង។
បរិយោទបេយ្យ កិ. [បរិ+អវ+ទា+ណាបេ+ឯយ្យ-ស.+យ-អា.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យផ្ងរផង់, គប្បីឱ្យហ្មត់ចត់, គប្បីឱ្យបរិសុទ្ធ, គប្បីឱ្យស្អាត។
បរិយោទាត គុ. [បរិ+អវ+ទា+ត+យ-អា.] ផ្ងរផង់, ហ្មង់ចត់, បរិសុទ្ធ, ស្អាត។
បរិយោនទ្ធតិ កិ. [បរិ+អវ+នហ+យ+តិ-វ.+យ-អា.] រួបរឹត, គ្របសង្កត់, ស្រោប, ចាក់ស្រែះ។
បរិយោនទ្ធិត្វា អ. [បរិ+អវ+នហ+យ+ឥ-អា.+ត្វា+យ-អា.] រួបរឹតហើយ, គ្របសង្កត់ហើយ, ស្រោបហើយ, ចាក់ស្រែះហើយ។
បរិយោសាន នបុ. [បរិ+អវ+សា+យុ+យ-អា.] ទីបំផុតចុះជុំវិញ, ទីចប់, កាលជាទីចប់, កាលជាទីហើយស្រេច។
បរិយោសាបេន្ត គុ. [បរិ+អវ+សា+ណាបេ+អន្ត+យ-អា.] កាលញ៉ាំង...ឱ្យផុតចុះជុំវិញ, កាលឱ្យចប់, កាលបញ្ចប់, កាលឱ្យហើយស្រេច។
បរិយោសិត គុ. [បរិ+អវ+សា+ឥ-អា.+ត+យ-អា.] គឺ...ឱ្យផុតចុះជុំវិញហើយ, ឱ្យចប់ហើយ, បញ្ចប់ហើយ។
បរិវជ្ជតិ កិ. [បរិ+វជ្ជ+អ+តិ-វ.] វៀរជុំវិញ, វៀរស្រឡះ, វៀរ, ចៀសវាង។
បរិវជ្ជន នបុ. [បរិ+វជ្ជ+យុ] កិ.វៀរជុំវិញ, កិ.វៀរស្រឡះ, កិ.វៀរ, កិ.ចៀសវាង; វិ. **បរិវជ្ជិយតេតិ>បរិវជ្ជនំ**។ **អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.វៀរ,...។
បរិវជ្ជយេ កិ. [បរិ+វជ្ជ+ណយ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីវៀរ, គប្បីចៀសវាង,...។
បរិវជ្ជេតព្ព កិ. [បរិ+វជ្ជ+អ+តព្ព] គឺ...គប្បីវៀរ, គប្បីចៀសវាង,...។ -**យុត្តក** គុ. គួរគឺ...គប្បីវៀរ, ជារបស់គួរគឺ..គប្បីចៀសវាង។

បរិវជ្ជេតិ កិ. [បរិ+វជ្ជ+អ+ណ+តិ-រ.] រៀរ, ចៀសវាង, ឱ្យរៀរ, ឱ្យចៀសវាង។

បរិវជ្ជេតុំ អ. [បរិ+វជ្ជ+អ+តុំ] កិ.រៀរ, កិ.ចៀសវាង, ដើម្បីរៀរ, ដើម្បីចៀសវាង។

បរិវជ្ជេយ្យ កិ. [បរិ+វជ្ជ+អ+ណ្យ-ស.] គប្បីរៀរ, គប្បីចៀសវាង,...។

បរិវដ្ដេន្ត គុ. [បរិ+វដ្ដ+អ+តិ-រ.] កាលវិលជុំវិញ,...។

បរិវត្តតិ កិ. [បរិ+វត្ត+អ+តិ-រ.] ប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញ, ប្រែ, ប្រែប្រួល, ប្រែត្រឡប់, រាយ, ប្រកាច់។

បរិវត្តមាន គុ. [បរិ+វត្ត+មាន] កាលប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញ,...។

បរិវត្តាបេត្វា អ. [បរិ+វត្ត+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យរាយហើយ,...។

បរិវត្តិត្វា អ. [បរិ+វត្ត+ឥ-អា.+ត្វា] ប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញហើយ, ប្រែហើយ, ប្រែប្រួលហើយ, ប្រែត្រឡប់ហើយ,រាយហើយ, ប្រកាច់ហើយ។

បរិវត្តិយមាន គុ. [បរិ+វត្ត+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលឱ្យប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញ,...។

បរិវត្តេត្វា អ. [បរិ+វត្ត+ណ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យរាយហើយ។

បរិវត្តេន្ត គុ. [បរិ+វត្ត+ណ+អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញ,...។

បរិវត្តេសិ កិ. [បរិ+វត្ត+ណ+ឝ-អជ., ចុះ-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញហើយ, ឱ្យប្រែហើយ, ឱ្យប្រែប្រួលហើយ, ឱ្យប្រែត្រឡប់ហើយ, ឱ្យរាយហើយ, ឱ្យប្រកាច់ហើយ។

បរិវត្ត ការឲ្យតប (ដូច **បដិទាន**) ។

បរិវាទិនី ឥ. ពិណមានខ្សែ៧។

បរិវាទ បុં. ការពោលទោស, តិះដៀល (ដូចឧបវាទ) ។

បរិវារ បុં. [បរិ+រ+ណ] ការចោមរោម (បរិវារ, ខ្ជីគ្នា), ជនជាបរិសទ្ស, ស្រោមដារ, ចិទ្ធាំងឬគ្រប, ចោមរោម; វ. **បរិវារណ>បរិវារេ**។ -**ភិក្ខុ** បុં. ភិក្ខុជាបរិវារ។ -**យក្ខ** បុં. យក្សជាបរិវារ។

បរិវារណ នបុં. [បរិ+រ+យុ] កិ.ចោមរោម, កិ.ទ្បោម, កិ.ព័ទ្ធ, កិ.ទ្បោមព័ទ្ធ, កិ.ហែហម, កិ.ដង្ហែ; វ. **បរិវារិយតេតិ>បរិវារណ**។ -**ត្ថំ** ដើម្បីកិ.ចោមរោម,...។ -**អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.ចោមរោម,...។

បរិវារយីសុ កិ. [បរិ+រ+ណយ+ឝ-អជ.] ចោមរោមហើយ, ទ្បោមហើយ, ព័ទ្ធហើយ, ទ្បោមព័ទ្ធហើយ, ហែហមហើយ, ដង្ហែហើយ។

បរិវារសម្ឋា ឥ. [បរិវារ+សម្ឋ+ទ] កិ.ដល់ព្រមដោយបរិវារ, កិ.បរិបូណ៌ដោយបរិវារ។ (**សម្ឋា**<សំ+ឋ+អ+អា-ឥ); វ. **សម្ឋ+ទ>សម្ឋ**។ (ធម្ម

ជាតិ) ជាហេតុដល់ព្រម; វ. **សម្ឆ្ជូតិ ឯតាយាតि>សម្ឆ្ជ**។

បរិវារិក	គុ.	[បរិវារ+ឥក] អ្នកចោមរោម, អ្នកហែហម (បរិវារ) ។ -**បុរិសស-ហស្ស** ប.សំ. ពាន់នៃបុរសអ្នកហែហម, ជាបរិវារ។
បរិវារិត	គុ.	[បរិ+រ៑+ឥ-អា.+ត] គឺ...ចោមរោមហើយ, គឺ...ហែហមហើយ។
បរិវារេត្វា	អ.	[បរិ+រ៑+ណេ+ត្វា] ចោមរោមហើយ, ហែហមហើយ។
បរិវារេថ	កិ.	[បរិ+រ៑+ណេ+ថ-ប.] ចូរចោមរោម, ចូរហែហម។
បរិវារេសុំ	កិ.	[បរិ+រ៑+ណេ+ឧំ-អជ្ជ. ចុះ-អា.] ចោមរោមហើយ, ហែហមហើយ។
បរិវជ្ជយស្សុ	កិ.	[បរិ+វជ្ជ+ណយ+ស្សុ-ប.] ចូរវៀរ, ចូរចៀសវាង,...។
បរិវិតក្ក	បុ.	[បរិ+វិ+តក្ក+ណ] សេចក្ដីត្រិះរិះ, សេចក្ដីគិត (**បរិវិតក្ក**); វ. **បរិវិតក្កនំ> បរិវិតក្កោ**។
បរិវិតក្កេត្វា	អ.	[បរិ+វិ+តក្ក+ណេ+ត្វា] ត្រិះរិះហើយ,...។
បរិវិសតि	កិ.	[បរិ+វិ+ស+អ+តि-វ.] អង្គាស, បម្រើ។
បរិវិសមាន	គុ.	[បរិ+វិ+ស+មាន] កាលអង្គាស, កាលបម្រើ។
បរិវិសि	កិ.	[បរិ+វិ+ស+អ+ល្យ-អជ្ជ.] អង្គាសហើយ, បម្រើហើយ។
បរិវិសិតុំ	អ.	[បរិ+វិ+ស+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីអង្គាស, កិ.អង្គាស, បម្រើ។
បរិវិសិត្វា	អ.	[បរិ+វិ+ស+ឥ-អា.+ត្វា] អង្គាសហើយ, បម្រើហើយ។
បរិវិសិស្សតि	កិ.	[បរិ+វិ+ស+អ+ឥ-អា.+ស្សតि-ភ.] នឹងអង្គាស, នឹងបម្រើ។
បវិសេយ្យាសि	កិ.	[បរិ+វិ+ស+ឯយ្យាសि-ស.] ដើម្បីអង្គាស, គប្បីបម្រើ។
បរិវីមំស	កិ.	[បរិ+មានि+ស+ហि-ប., អញ្ញាស:ជា មា-មាន, ផ្លាស់ ម នៃអញ្ញាស>វ, អានៃអញ្ញាស>ឥ ឬជា ល្ម, ផ្លាស់ មាន>មំ, លុបហि] ចូរពិចារណា, ចូរល្បង។
បរិវុត	គុ.	[បរិ+វុ+ត] គឺ...ចោមរោមហើយ, ហែហមហើយ, ទ្បោមហើយ, ព័ទ្ធហើយ។
បរិវេណ	នបុ.	[បរិ+វि+ណि, ណि>ណ] ទីដែលគេរៀបចំជុំវិញខាងក្រៅនៃផ្ទះ (បរិវេណ) ។ -**ទ្វារ** នបុ. ទ្វារនៃបរិវេណ។ -**ឱហារបត្តចីវរាទि** គុ. (វត្ថុឬទី) មានបរិវេណនិងវិហារនិងបរិក្ខារមានបាត្រនិងចីវរជាដើម។
បរិវេសន,-នា	នបុ .ឥ	[បរិ+វិ+ស+យុ] កិ.អង្គាស, កិ.បម្រើ; វ. **បរិវិសិយតេតि>បរិវេសនំ** , -**នា**។
បរិវេស	បុ.	ក្លស់ព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទ (ខែបាំងឆត្រ) (ដូច **បរិធि**) ។
បរិសក្ករិ	កិ.	[បរិ+សក+យ+តि-វ.] ព្យាយាម, ខ្ជល់ខ្ជាយ, ករកេះកកាយ, ករខ្ជ្ជ

		កខ្វាស។
បរិសក្ខន	នបុ.	[បរិ+សក្ខ+យុ] សេចក្តីព្យាយាម; សេចក្តីខ្ជល់ខ្វាយ, កិ.ក កេះ ក កាយ, កិ.ក ខ្ជ ស ក ខ្វាស; រ. **បរិសក្ខិយតេតិ>បរិសក្ខនំ**។ **ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីកកេះ ក កាយ,...។
បរិសङ្ខាន	គុ.	[បរិ+សङ+អ+មាន, ចុះនិគ្គហិតអា.] កាលរង្គៀស, កាលពិភាល់, កាលសង្ស័យ។
បរិសङ្ខិត	គុ.	[បរិ+សङ ឬសङ្ក+ត-អា.+ត] គឺ...រង្គៀសហើយ, សង្ស័យហើយ។
បរិសङ្ខិត្វា	អ.	[បរិ+សङ ឬសङ្ក+ត-អា.+ត្វា] រង្គៀសហើយ, សង្ស័យហើយ, ពិភាល់ហើយ។
បរិសប្បន្តិ	កិ.	[បរិ+សប្ប+អ+អន្តិ-រ.] ទៅដោយជុំវិញ, លូនទៅ, វារទៅ។
បរិសម្ហាហន្ត	គុ.	[បរិ+សំ+វាហ+អន្ត] កាលច្របាច់, កាលនួត។
បរិសរ	បុ.	ផែនដីជិតទីក្រុងនិងភ្នំជាដើម។
បរិស,-សា	នបុ. ឬត.	[បរិ+សី+អ+អា-ត.] បរិស័ទ (អភិធានប្បទីបិការ. **បរិសមន្តតោ សេន្តិ សេន្តិ>បរិសា**, ខាងអភិធម្មត្ថវិភាវិនី; រ. **បរិសមន្តតោ សេន្តិ តស្មึ ឋានេតិ តํ បរิสํ**) ។ **-អន្តរ** នបុ. ចន្លោះនៃបរិស័ទ, រវាងនៃបរិស័ទ, ខាងក្នុងនៃបរិស័ទ។ **-បរិយន្ត** បុ. ទីបំផុតជុំវិញនៃបរិស័ទ, ទីចុងកាត់នៃបរិស័ទ, ជាយនៃបរិស័ទ។ **-មជ្ឈ** គុ. កណ្តាលនៃបរិស័ទ។
បរិសុទ្ធ	គុ.	[បរិ+សុធ+ត] បរិសុទ្ធ, ម៉ត់ចត់, ស្អាត; រ. **បរិសុជ្ឈតីតិ>បរិសុ-ទ្ធោ**។ **-កម្ម** គុ. អ្នកមានកម្មបរិសុទ្ធហើយ; រ. **បរិសុទ្ធํ កម្មํ យស្ស សោ>បរិសុទ្ធកម្មោ**។ **-ចិត្ត** គុ. អ្នកមានចិត្តដ៏បរិសុទ្ធ។ **-ឥណ្ឌ្រាណិ** គុ. (វត្ថុ) មានអង្គរដ៏បរិសុទ្ធជាដើម, មានអង្គរសំរាំងជាដើម, មានអង្គរដើមជាដើម។ **-ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជា...បរិសុទ្ធ។ **-សមណ** បុ. សមណៈអ្នកបរិសុទ្ធ, អ្នកម៉ត់ចត់។ **-សីលាទិមត្តក** គុ. ហេតុត្រឹមតែគុណជាតមានសីលបរិសុទ្ធជាដើម។
បរិសុស្សតិ	កិ.	[បរិ+សុសិ+ស+តិ-រ.] រីងស្ងួត, ហួតហែង, ក្រៀមក្រោះ។
បរិសោធេតិ	កិ.	[បរិ+សុធ+ណេ+តិ-រ.] ញ៉ាំង...ឱ្យបរិសុទ្ធ, ឱ្យម៉ត់ចត់, ឱ្យស្អាត។
បរិសោធេយ្យ	កិ.	[បរិ+សុធ+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យបរិសុទ្ធ,...។
បរិស្សន្ត	បុ.	ការឱបរឹត (ដូច **អាលិङ្គន**) ។
បរិស្សយ	បុ.	[បរិ+សី+អ] សភាវៈជាគ្រឿងដេកដោយជុំវិញ (អន្តរាយ, សេចក្តីអន្តរាយ); រ. **បរិសមន្តតោ សេតិ ឯតេនាតិ>បរិស្សយោ**។

-**ហោចនត្ថ** ដើម្បីកិ.បញ្ចៀសនូវអន្តរាយ, ដើម្បីកិ.ឱ្យរួចផុតចាកសេចក្តីអន្តរាយ។

បរិស្សាវន នបុં. [បរិ+សុ+យុ] (វត្ថុ) សម្រាប់ត្រងនូវទឹក (សំពត់សម្រាប់ត្រងទឹក, តម្រងទឹក) : វិ. **បរិស្សាវេតិ ឯតេនាតិ>បរិស្សាវនំ**។ **ករណមត្ត** គុ. ត្រឹមតែឬគ្រាន់តែកិ.ធ្វើនូវសំពត់សម្រាប់ត្រងទឹក។

បរិស្សាវិត គុ. [បរិ+សុ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ត្រងហើយ។ -**ត្តា** ឥ. ព្រោះភាវៈនៃ...ជារបស់គឺ...ត្រងហើយ។

បរិស្សាវេត្វា អ. [បរិ+សុ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យត្រងហើយ។

បរិស្សាវេន្តី គុ. [បរិ+សុ+ណេ+អន្ត, ចុះ ណ-ឥ.] កាលត្រង, កាលញ៉ាំង...ឱ្យត្រង។

បរិហរណា នបុં. [បរិ+ហរ+យុ] កិ.នាំទៅជុំវិញ, (កិ.រក្សា, កិ.គ្រប់គ្រង, សេចក្តីបរិហារ); វិ. **បរិហរិយតេតិ>បរិហរណំ**។

បរិហរន្តិ កិ. [បរិ+ហរ+អ+អន្តិ-រ.] នាំទៅជុំវិញ, រក្សា, វិលទៅ, ដើរក្រឡឹង។

បរិហរមាន គុ. [បរិ+ហរ+មាន] កាលនាំទៅជុំវិញ, កាលរក្សា, កាលគ្រប់គ្រង។

បរិហរិតព្ព គុ. [បរិ+ហរ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីនាំទៅជុំវិញ, គប្បីរក្សា។ -**តាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជារបស់ដែល... គប្បីនាំទៅជុំវិញ, គប្បីរក្សា។

បរិហរិតុំ អ. [បរិ+ហរ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីនាំទៅជុំវិញ, កិ.រក្សា។

បរិហរិយមាន គុ. [បរិ+ហរ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលនាំទៅជុំវិញ, កាលរក្សា។

បរិហរិស្សាមិ កិ. [បរិ+ហរ+ឥ-អា.+អ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងនាំទៅជុំវិញ, នឹងរក្សា, នឹងគ្រប់គ្រង។

បរិហានា ឥ. [បរិ+ហា+យុ+អា-ឥ.] សេចក្តីសាបសូន្យ។

បរិហានិមុខ នបុં. [បរិហានិ+មុខ] មាត់នៃសេចក្តីសាបសូន្យ។

បរិហានី ឥ. [បរិ+ហា+យុ+ណ-ឥ.] សេចក្តីសាបសូន្យ។

បរិហាបេយ្យាសិ កិ. [បរិ+ហា+ណាបេ+ឯយ្យាសិ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យសាបសូន្យ។

បរិហាយតិ កិ. [បរិ+ហា+ណយ+តិ-រ.] រមែងសាបសូន្យ។

បរិហាយិ កិ. [បរិ+ហា+ណយ+ណ-អជ.] សាបសូន្យហើយ។

បរិហាយិត្វា អ. [បរិ+ហា+ណយ+ឥ-អា.+ត្វា] សាបសូន្យហើយ។

បរិហាយិស្សតិ កិ. [បរិ+ហា+ណយ+ឥ-អា.ស្សតិ-ភ.] នឹងសូន្យ, នឹងសាបសូន្យ។

បរិហារ បុំ. [បរិ+ហរ+ណ] កិ.នាំទៅជុំវិញ,ការវៀរ, វាង (ដូច **ឆជ្ជន**), ពាក្យដោះស្រាយ, សក្ការៈ, លក្ខណៈ,កិ.រក្សា; (វត្ថុជាគ្រឿងរក្សា); វិ. **បរិហរណំ>បរិហារោ**។

បរិហារក នបុំ. កងដៃ (ដូច **ឆលយ**) ។

បរិហាស បុ. [បរិ+ហាសិ+ណ] កិ.សើចខ្លាំង, កិ.សើចចំអក; វិ. **បរិហាសនំ>បរិហាសោ**។

បរិហីន គុ. [បរិ+ហា+ត, ត>ណ្ឌ] សូន្យហើយ, សាបសូន្យហើយ, បាត់បង់ហើយ។ -**ជ្ឈាន** គុ. អ្នកមានឈានសាបសូន្យហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជា...សាបសូន្យហើយ។ -**ភោគ** គុ. អ្នកមានភោគ:សាបសូន្យហើយ។ -**លាភសក្ការ** គុ. អ្នកមានលាភនិងសក្ការ:សាបសូន្យហើយ។

បរុឡ្ហ គុ. [ប+រុហ+ត] ដុះទូទៅហើយ, ដុះទ្រុបទ្រុលហើយ។ -**កេសនខ** គុ. មានសក់និងក្រចកដុះទ្រុបទ្រុលហើយ។ -**កេសមស្សុកាល** បុ. កាលនៃ...មានសក់និងពុកមាត់ដុះទូទៅហើយ, ដុះទ្រុបទ្រុលហើយ។

បរូបឃាតី គុ. [បរ+ឧប+ហនិ+ណី, ហនិ>ឃាត] អ្នកចូលទៅសម្លាប់នូវសត្វដទៃ; វិ. **បរំ ឧបឃាតេតីតិ>បរូបឃាតី**។ អ្នកចូលទៅសម្លាប់នូវសត្វដទៃដោយប្រក្រតី; វិ. **បរំ ឧបហនតិ សីលេនាតិ>បរូបឃាតី**។ អ្នកមានកិ.ចូលទៅសម្លាប់នូវសត្វដទៃជាប្រក្រតី; វិ. **បរំ ឧបហន្តុំ សីលមស្សាតិ>បរូបឃាតី**។

បរេត សត្វស្លាប់ (ដូច **មត**), ប្រេត (**ប្រេត**សព្ទក៏ដូចគ្នានឹង **បរេត**សព្ទនេះដែរ) ។

បរោទិ កិ. [ប+រុទ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] យំទូទៅហើយ, យំរៀបរាប់ហើយ, យំរកហើយ។

បរោសត គុ. រាប់មិនបាន, លើសប្រមាណ។

បរោសហស្ស គុ. [ប្ររោ+សហស្ស] ជាខាងមុខនៃពាន់, ខាងមុខអំពីពាន់; (មានពាន់ជាខាងមុខ, មានពាន់ដ៏ច្រើន, ច្រើនពាន់); វិ. **សហស្សស្ស ប្ររោ>ប្ររោសហស្សំ, សហស្សតោ ឆា ប្ររោ>ប្ររោសហស្សំ**។

ប្ររ ធ. ១.**ចាលនបូរណេសុ ប្ររតិ** "រក្សា, ចិញ្ចឹម, បំពេញ, ប្ររិបូរ" ភូ. ។ ការិត. **ចារេតិ ចារយតិ**។ **ប្ររហ** គុ. "ក្រៃលែង, លើសលុប, ឧត្តុង្គ ឧត្តម" វិ. **ប្ររតិ អត្តនោ ឧត្តមភាវំ ចាលេតិ ឬ ប្ររេតីតិ ឆា ប្ររមំ** (ប្ររ+ម សូ.ចិ)។ **ចារមី** ឥ. "**ចារមី**" ការរក្សាគុណឲ្យចម្រើនឡើង, ការពេញព្រៀប, ការធ្វើគុណឲ្យពេញលេញ, ព្រះពោធិសត្វទ្រង់រក្សានូវគុណល្អមានទានជាដើមឈ្មោះថា "**ប្ររហ**" អំពើរបស់ព្រះអង្គហៅថា "ចារមី" -ស. ។

២-**ឥតិយំ ប្ររតិ ប្ររយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ចុ. ។ អា. **កុសលានិ អនុបុព្វេន អគ្គាយ ប្ររន្តិ** "កុសលទ. រមែងប្រព្រឹត្ត

ទៅដើម្បីធម៌ប្រសើរ (**អរហត្តផល**) ដោយលំដាប់" -ស. ។

បលណ្ឌ ខ្ទឹមក្រហម (ដូច **សុកន្ធក**) ។

បលយ បុ. ប្រល័យកប្ប, វិនាសកប្ប (ដូច **សំវដ្ដ**), ការអស់ទៅនៃកប្ប (ដូច **កប្បក្ខយ**), សេចក្ដីស្លាប់ (ដូច **មច្ចু**) ។

បលាត គុ. [បលិ+ត] រត់ទៅហើយ, បោលទៅហើយ, ហើរទៅហើយ។

បលាប បុ. អង្គាម, សម្ដីស្រួវ (ដូច **ឥុស**), ពាក្យឥតប្រយោជន៍ (**ឥុច្ឆវចន**) ។

បលាបិយមាន គុ. [បលិ+ណាបេ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលឱ្យរត់ទៅ,...។

បលាបេតុं អ. [បលិ+ណាបេ+តុं] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យរត់ទៅ, កិ.ញ៉ាំង...ឱ្យបោលទៅ។

បលាបេត្វា អ. [បលិ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យរត់ទៅហើយ,...។

បលាបេថ កិ. [បលិ+ណាបេ+ថ-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យរត់ទៅ,...។

បលាបេសិ កិ. [បលិ+ណាបេ+ឦ-អជ., ចុះស -អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យរត់ទៅហើយ,...។

បលាបេស្សាមិ កិ. [បលិ+ណាបេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឱ្យរត់ទៅ,...។

បលាយតោ គុ. [បលិ+ណយ+អន្ត+ស-វិ. ផ្លាស់អន្ត+ស-វិ. >តោ] កាលរត់ទៅ,...។

បលាយន នបុ. [បលិ+ណយ+យុ] កិ.រត់ទៅ, ជាហេតុញ៉ាំង...ឱ្យរត់ទៅ...។ -**ឥន្ដិ** ឥ. ខ្សែជាហេតុញ៉ាំងដំរីឱ្យរត់ទៅ,...។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.រត់ទៅ, ភាវៈគឺកិ.រត់ទៅ។ -**មន្ត** នបុ. មន្តជាគ្រឿងញ៉ាំងដំរីឱ្យរត់ទៅ,...។

បលាយន្ដិ កិ. [បលិ+ណយ+អន្ដិ-រ.] រត់ទៅ, បោលទៅ, ហើរទៅ។

បលាយមាន គុ. [បលិ+ណយ+មាន] កាលរត់ទៅ,...។

បលាយិតព្ព កិ. [បលិ+ណយ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីរត់ទៅ,...។

បលាយិតុកាម គុ. [បលាយិតុं+កមិ+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីរត់ទៅ, អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីរត់ទៅ; វិ. **បលាយិតុं កាមេតីតি>បលាយិតុកាមោ**។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ... ជាអ្នកចង់ដើម្បីរត់ទៅ,...; វិ. **បលាយិតុកាមស្ស តាវោ>បលាយិតុកាមតា**។

បលាយ ធា. **សីឃគតិយं បលាយតি បលាតោ បលាយិតោ បលាយិត្វា** "រត់ទៅ, បោលទៅ" ភ្ញ. ។ (បរា+ឥ+អ+តি សំ. ធារ. ទ. ៤២៣) ។

បលាល នបុ. [បលិ+អល] (ធម្មជាត) ហើរទៅដោយខ្យល់ (ស្លឹកឈើ, ចំបើង); វិ. **ឱាតេន បលតি គច្ឆតীតি>បលាលं**។ -**ឫណ្ណ** បុ. ដុំនៃចំបើង, នៃស្លឹកឈើ។

បលាស បុ.ឬ នបុ. [ប+លសិ+អ, អនៃល>អា] (សការ:) ទៅប្រាសដោយខ្យល់ (ស្លឹកឈើ, ចំបើង); វិ. **ឃេន ឆាតេន លសតិ អបគច្ឆតីតិ>បលាសោ**។ -**អគ្គិ** បុ. ភ្លើងឆេះនូវចំបើង (ភ្លើងចំបើង) ។

បលាសាទ បុ. សត្វរមាស (ដូច **ខគ្គ**) ។

បលិខតិ កិ. [ប+លិខ+អ+តិ-វ.] ពេប, ឬញ, ញាក់។

បលិគុណ្ឋិត គុ. [បរិ+គុណ្ឋ+ឥ-អា.+ត, រ>ល] គឺ...ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ, រុំព័ទ្ធហើយ។

បលិឃ បុ. សន្ទះទ្វារដែក, សន្ទះទ្វារជើងគុល, សន្ទះទ្វារមានរ៉ក។

បលិត គុ. [បចិ+ឥ-អា.+ត, ច>ល] ឆ្អិន, ទុំ (ស្លូវ), (បាលិ+ឥ-អា.+ត, បា>ប) (ធម្មជាត) ដែលគេរក្សា; វិ. **ចាលិយតីតិ>បលិតំ**។ -**កេស** គុ. អ្នកមានសក់ស្លូវ។ -**សិរ** គុ. អ្នកមានក្បាលស្លូវ។

បលិបថ បុ. [បរិ+បថ, រ>ល] ផ្លូវអម, ផ្លូវអន្តរាយ។

បលិពុទ្ធន បុ. [បរិ+ពុធ+យុ, រ>ល] កិ.កង្វល់, កិ.ព័ន្ធព័ទ្ធ, កិ.ជាប់ជំពាក់, កិ.រួបរឹត។ **អត្ថ** បុ. សេចក្តីថាកិ.កង្វល់, សេចក្តីថាកិ.ព័ន្ធព័ទ្ធ, អត្ថថា កិ.ព័ន្ធព័ទ្ធ។ ច្បាប់ខ្លះថា **បលិពុទ្ធន**<បរិ+ពុធ+យុ។

បលិពុទ្ធន្ត គុ. [បរិ+ពុធ+អន្ត, រ>ល] កាលព័ន្ធព័ទ្ធ, កាលជាប់នៅ។

បលិពោធ បុ. [បរិ+ពុធ+ណ, រ>ល] រុំហើយ, ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ។ **ឥណ្ណ** គុ. មានកព័ន្ធព័ទ្ធហើយ។

បលិវេឋេត្វា អ. [បរិ+វេឋ+ណេ+ត្វា, រ>ល] ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ, រុំព័ទ្ធហើយ,...។

បលិវេឋន នបុ. [បរិ+វិធ+យុ, រ>ល] កិ.ព័ន្ធព័ទ្ធ, កិ.រុំព័ទ្ធ, កិ.ញាប់ញ័រ។ -**អត្ថ** បុ. សេចក្តីគឺកិ.ព័ន្ធព័ទ្ធ, អត្ថថាកិ.ព័ន្ធព័ទ្ធ, រុំព័ទ្ធ។

បលុដ្ឋ គុ. [ប+លុចិ+ឬ+ត] រង្គោះហើយ, ជ្រុះហើយ, រុះហើយ, រដកហើយ។ -**មក្ខ**ី ឥ. មេស្វាមានរោមរង្គោះហើយ,...។

បលុទ្ធ គុ. [ប+លុភ+ត] ជាប់នៅហើយ, លោភទូទៅហើយ។

បលេតិ កិ. [បលិ+អឬ+តិ-វ.] ហើរទៅ, អណ្តែតទៅ។

បលោតិយមាន គុ. [ប+លុភ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលល្ហែង, កាលប្រលោម, កាលលួងលោម។

បលោតិសញ្ញម កិ. [ប+លុភ+អ+សញ្ញម-ភ.+ឥ-អា.] នឹងល្ហែង, នឹងប្រលោម, នឹងលួងលោម។

បលោភេតុំ អ. [ប+លុភ+ណេ+តុំ] ដើម្បីល្ហែង, ប្រលោម, លួងលោម។

បលោភេត្វា អ. [ប+លុភ+ណេ+ត្វា] ល្ហែងហើយ, ប្រលោមហើយ, លួងលោមហើយ។

បល្លង្ក បុ. [បរិ+អង្ក+ណ, លុបឥ, រ>ល] បល្ល័ង្ក, ភ្នែន, ព្រះភ្នែន, ព្រះទ្រែន

(ត្រៃគ្រមានបង្អែកកៅអីវែង) **បល្លङ្កं អាភុជិត្វា ឧជុं កាយं និសីទិ** អង្គុយផ្គត់ (ឬពត់) នូវភ្នែនតម្រង់កាយ។

បល្លល នបុં. [បលិ+អល] ភក់, ស្រះ (មើលអភិធាន.សូចិ) ។

បល្លវ បុં. ត្រួយឈើ, ថ្នាំង (ដូច **ភិសលយ**) ។

បល នបុं. បល:មួយមានចំនួន១០ធរណ: ។

បលិ ធាតុ ១.**លវនបវនេសុ ចាលេតি ចាលយតি** "ច្រូត, កាត់, ជម្រះ, សម្អាត, ត្រង" ចុ. ។ **បលं** នបុं. "ឈ្មោះមាត្រាសម្រាប់ថ្លឹង, វាស់, វាល់" ទម្ងន់១០ធរណ:ត្រូវជាមួយបល: -ស. ។
២-**គតিយं បលេតি បលយតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ចុ. ។ អា. **បលេតি រសមាទាយ** "ត្រឹបយកទឹកដមហើរទៅ" -ស. ។

បវដ្ដមាន គុ. [ប+រដ្ដ+អ+មាន] កាលវិលទូទៅ, កាលបម្រះននៀល, កាលប្រមៀល។

បវដ្ដិត្វា អ. [ប+រដ្ដ+ឥ-អា.+ត្វា] វិលទូទៅហើយ, បម្រះননៀលហើយ។

បវដ្ដេន្ត គុ. [ប+រដ្ដ+ណ+អន្ត] កាលវិលទៅ, កាលបម្រះননៀល។

បវដ្ដេសិ កិ. [ប+រដ្ដ+ណ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យវិលទៅហើយ, ឱ្យបម្រះননៀលហើយ។

បវឌ្ឍតি កិ. [ប+រ+ឍ+អ+តি-រ.] ចម្រើនទូទៅ, ចម្រើន, រុងរឿង។

បវឌ្ឍន្តি កិ. [ប+រ+ឍ+អ+អន្តি-រ.] ចម្រើនទូទៅ, ចម្រើន។

បវត្ត គុ. [ប+រ+ត+អ] ប្រព្រឹត្តទៅហើយ, ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ។ -**ចេតនា** ឥ. ចេតនាដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុं. ទីនៃ...ប្រព្រឹត្តទៅហើយ។ -**សិនេហាទស** បុं. អំណាចនៃសេចក្ដីស្នេហាប្រព្រឹត្តទៅហើយ, អំណាចនៃសេចក្ដីស្រឡាញ់...។

បវត្តតি កិ. [ប+រ+ត+អ+តি-រ.] រមែងប្រព្រឹត្តទៅ។

បវត្តន្ត គុ. [ប+រ+ត+អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តទៅ, កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ។

បវត្តមាន គុ. [ប+រ+ត+អ+មាន] កាលប្រព្រឹត្តទៅ, កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ។

បវត្តយមាន គុ. [ប+រ+ត+ណយ+មាន] កាលញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ។

បវត្តយីសុ កិ. [ប+រ+ត+ណយ+ឧं-អជ្ជ.] ញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ។

បវត្តារं គុ. [ប+រ+ទ+តុ, ទ>ត, ត+តុ>ត្តុ+អं-រ, ឧនៃត្តុ>អារ] អ្នកពោល, អ្នកប្រាប់, អ្នកបង្ហាញ។ ក្នុងអដ្ឋកថាយើញចេញទៅជាឆដ្ឋីវិភត្ដិ ពហុវចន:ជា **អាចិក្ខន្តានं** គួរតែជា **អាចិក្ខន្តារं** ឬ **អាចិក្ខនं** ឬក៏យ៉ាងណា? សូមផ្ញើមតិនេះលើវេយ្យាករណបណ្ឌិតទូទៅ។

បវត្តិ ឥ. [ប+វត+ ឬវតុ+តិ] កិ.ប្រព្រឹត្តិទៅ, ដំណើរប្រព្រឹត្តិទៅ (ដំណឹង, រឿង, ប្រវត្តិ, បវត្តិកាល, វេលាជាទីប្រព្រឹត្តិទៅ, ហេតុជាទីប្រព្រឹត្តិទៅ); វិ. **បវត្តនំ>បវត្តិ**។ -**ជ្ញានត្ថំ** ដើម្បីកិដឹងនូវដំណឹង, នូវហេតុជាទីប្រព្រឹត្ត។ -**ស្សវនដ្ឋាន** នបុં. ទីជាទីឮនូវដំណឹង។

បវត្តិត គុ. [ប+វត្តិ+ឥ-អា.+ត] ដែល...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ, គឺ...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ។ -**បវរធម្មចក្ក** គុ. មានចក្រគឺធម៌ដ៏ប្រសើរដែល...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ; វិ. **ធម្មោ ឯវ ចក្កំ>ធម្មចក្កំ, បវរំ ធម្មចក្កំ> បវរធម្មចក្កំ, បវត្តិតំ បវរធម្មចក្កំ យេន សោ>បវត្តិត-ប្បវរធម្មចក្កោ**។ មានធម៌ដូចជាចក្រដ៏ប្រសើរដែល...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ; វិ. **ធម្មោ ចក្កំ ឥវ>ធម្មចក្កំ**,...(ក្រៅពីនេះដូចខាងដើម) ។

បវត្តិត្ត កិ. [ប+វត្តិ+អ+ត្ត-ហី, ចុះឥ-អា.] ប្រព្រឹត្តទៅហើយ។

បវត្តិស្សតិ កិ. [ប+វត្តិ+អ+ស្ស្ត-ភ., ចុះឥ-អា.] នឹងប្រព្រឹត្តទៅ។

បវត្តេត្វា អ. [ប+វត្តិ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ។

បវត្តេថ កិ. [ប+វត្តិ+ណេ+ថ-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ។

បវត្តេន្ត គុ. [ប+វត្តិ+ណេ+អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តទៅ, កាលញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ។

បវត្តេសិ កិ. [ប+វត្តិ+ណេ+ល្ស-អជ្ជ. ចុះស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ។

បវន នបុំ. [ប+វន] ព្រៃជាប្រធាន (ព្រៃធំ, ព្រៃស្បាត); វិ. **បធានំ ឯនំ>បវនំ**។ បុំ. ខ្យល់ (ដូច **មារុត**) ។

បវរ គុ. [ប+វរ] ប្រសើរទូទៅ, ប្រសើរបំផុត, (ថាត្រឹមតែ «ប្រសើរ» ក៏បាន) ។

បវស្សិ កិ. [ប+វស្សិ+អ+ល្ស-អជ្ជ.] ធ្លាក់ចុះទូទៅហើយ, បង្អុរចុះហើយ។

បវហណ នបុំ. ទូកតូច, សំប៉ាន (ដូច **ចោត**) ។

បវាយតি កិ. [ប+វេ+អ+តি-រ.] ផ្សាយទៅ, បក់ទៅ, ជាត់ទៅ។

បវារណ ឥ. [ប+រ+យុ+អា-ឥ.] តិចីជាទីញ៉ាំងសង្ឆឱ្យប្រាថ្នាទូទៅ, ឱ្យត្រេកអរទូទៅ (បវារណា, បវារណាកម្ម); វិ. **បវារេតি ឯតិស្សាតি> បវារណ** (តិចី) ។

បវារិត គុ. [ប+រ+ណេ+ត, ចុះឥ-អា.] គឺ...បវារណាហើយ, គឺ...ឱ្យបវារណាហើយ។

បវារេតព្ព កិ. [ប+រ+ណេ+តព្ព] គឺ...គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យប្រាថ្នាទូទៅហើយ, គឺ...គប្បីបវារណា។

បវារេត្វា អ. [ប+រ+ណេ+ត្វា] បវារណាហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យប្រាថ្នាទូទៅហើយ។

បវារេសិ កិ. [ប+រ+ណ+ណ-អជ., ចុះ-អា.] បវារណាហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យ ប្រាថ្នាទូទៅហើយ។

បវារ ឬ. សំពត់ដណ្តប់ (ដូច **ឧត្តរាសង្ខ**) ។

បវាស ឬ. [ប+វ+ណ] ទីជាទីនៅប្រាស, ទីជាទីនៅព្រាត់ប្រាស; វ. **បវសនំ**> **បវាសោ**។

បវាសី ឬ. [ប+វ+ណី] អ្នកនៅប្រាស, អ្នកនៅព្រាត់ប្រាស; វ. **បវសតីតি**> **បវាសី**។

បវាហ ឬ. កម្លាំងនៃទឹក, ការហូរទៅនៃទឹក (**អម្ពុវេគ**), ការប្រព្រឹត្តទៅ (ដូច **បវត្តិ**)

បវាហេត្វា អ. [ប+ហ+ណ+ត្វា] បណ្តែតហើយ, បន្សាត់បង់ហើយ។

បវាឡ នឬ. [ប+ល+ណ, ល>ឡ] កែវប្រាឡ:ឬកែវប្រពាឡ។ -**ឆជ** ត. ទង់ជាវិការ:នៃកែវប្រពាឡ។ -**មយ** គុ. ជាវិការ:នៃកែវប្រពាឡ, សម្រេចហើយដោយកែវប្រពាឡ, គឺ...ធ្វើហើយដោយកែវប្រពាឡ (វិការតទ្ធិត និបន្ធតទ្ធិត, បកតតទ្ធិត)។ -**យដ្ឋិ** ត. ដងជាវិការ:នៃកែវប្រពាឡ។

បវិជ្ឈិត្វា អ. [ប+វិធ+យ+ត្វា, ចុះ-ត-អា.] ប្រមៀលហើយ។

បវិដ្ឋ គុ. [ប+វិ+ត] ចូលទៅហើយ, ចូលមកហើយ។ -**កាល** ឬ. កាលនៃ... ចូលទៅហើយ។ -**ក្ខណ** ឬ. ខណ:នៃ...ចូលទៅហើយ។ -**ឆិទ្ទ** នឬ. ប្រហោង...ចូលទៅហើយ។ -**បវិដ្ឋ** គុ. ចូលទៅហើយៗ។ -**ឫ** គុ. ធ្លាប់ចូលទៅហើយ។ -**ភាវ** ឬ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកចូលទៅហើយ។ **មត្ត** គុ. គ្រាន់តែចូលទៅហើយ; គ្រាន់តែគឺ...ចូលទៅហើយ។

បវិត្ត គុ. លាង, ស្អាត (ដូច **បយត**), ម៉ត់ចត់, មង្គល, ល្អ (ដូច **មេជ្ឈ**) ។

បវិទ្ធ គុ. [ប+វិធ+ត] គឺ...ប្រមៀលហើយ, ចោះទៅហើយ។ -**ត្ត** ត. ព្រោះភាវ:នៃ...ជារបស់គឺ...ប្រមៀលហើយ។

បវិវិត្ត គុ. [ប+វិ+វិច+ត] ស្ងាត់ទូទៅហើយ, ស្ងប់ស្ងាត់ហើយ។

បវិវេក គុ. [ប+វិ+វិច+ណ, ច>ក] ទីស្ងាត់, ទីជាទីស្ងាត់, ទីស្ងប់ស្ងាត់។ -**រស** ឬ. រសដែលកើតអំពីទីស្ងាត់, ទីស្ងប់ស្ងាត់; វ. **បវិវេកតោ ឧប្បន្នោ រសោ**> **បវិវេករសោ**។

បវិស កិ. [ប+វិ+អ+ហិ-ប., លុបហិ] ចូរចូលទៅ, ចូរចូលមក។

បវិសតិ កិ. [ប+វិ+អ+តិ-វ.] ចូលទៅ, ចូលមក។

បវិសថ កិ. [ប+វិ+អ+ថ-ប.] ចូរចូលទៅ, ចូរចូលមក។

បវិសន នបុ. [ប+វិសិ+យុ] កិ.ចូលទៅ; វិ. **បវិសិយតេតិ>បវិសនំ**។ (ទី) ជាទីចូលទៅ; វិ. **បវិសតិ ឯត្ថាតិ>បវិសនំ**។ -**អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.ចូលទៅ។ -**សមយ** បុ. សម័យនៃកិ.ចូលទៅ។ -**អាការ** បុ. អាការ:នៃកិ.ចូលទៅ, អាការ:ជាទីចូលទៅ។

បវិសន្តិ កិ. [ប+វិសិ+អ+អន្តិ-វ.] ចូលទៅ, ចូលមក។

បវិសិត្វា អ. [ប+វិសិ+ត្វា, ចុះ-ឥ-អា.] ចូលទៅហើយ, ចូលមកហើយ។

បវិស្ស អ. [ប+វិសិ+ត្វា] ចូលទៅហើយ។

បវិស្សសេ កិ. [ប+វិ+សសិ+អ+ឯយ្ស-ស.] គប្បីស្ងិទ្ធស្ងាល, រាប់អាន។

បវិស្សវិលេស ញែកចេញពីគ្នា, កន្ទែកគ្នា, ខុសគ្នា (ដូច **ឱ**ធ**ុ** រ) ។

បវីន អ្នកឆ្លាស, ជំនាញ, មានថ្វីដៃ (ដូច **កុ**ស**ល**) ។

បវុត្តិ ឥ. [ប+វត+តិ, អនៃវ>ឧ] ពាក្យប្រៃដូច **ប**ទ**ត្តិ**។

បវុទ្ធទ**ី** ជ្រោះធំ ។

បវេក្ខាមិ កិ. [ប+វិសិ+ខ+ស្សามិ-ភ., ស>ក, ស្ស>ខ, ិ>ាវ] នឹងចូលទៅ។

បវេច្ឆន្ត គុ. [ប+វិសិ+ឆ+អន្ត, ស>ច, ិ>ាវ] កាលញ៉ាំង...ឱ្យហូរទៅ, កាលបង្ហូរទៅ។

បវេណិ ឬ **បវេណ**ី ឥ. [ប+វ+ណឬណី] បវេណី, ប្រពៃណី, កម្រាលខ្នងដំរី (ដូច **ក**ុ**ថ**), ផ្ទ្ធងសក់ (នៃស្រី) (បែបផែន, សណ្ឋាប់ធ្នាប់) ។ -**ជ្ជ** នបុ. ភាវ:នៃ...ជាព្រះរាជាដោយប្រពៃណី។ -**ចាលក** គុ. អ្នករក្សានូវប្រពៃណី។ (**ចាលក**<ចាលិ+ណ្ឍ); វិ. **បវេណី ចាលេតីតិ>បវេណិចាលកោ**។

បវេទយន្តិ កិ. [ប+វិទ+ណយ+អន្តិ-វ.] ញ៉ាំង...ឱ្យដឹងទូទៅ, ប្រាប់, សម្តែង, ប្រកាស។

បវេទយមាន គុ. [ប+វិទ+ណយ+មាន] កាលញ៉ាំង...ឱ្យដឹងជាទូទៅ, កាលប្រាប់, កាលសម្តែង, កាលប្រកាស។

បវេទិត គុ. [ប+វិទ+ត, ចុះ-ឥ-អា.] គឺ...ឱ្យដឹងទូទៅហើយ, គឺ...ប្រាប់ហើយ, គឺ...សម្តែងហើយ។

បវេទេត្វា អ. [ប+វិទ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យដឹងទូទៅហើយ, សម្តែងហើយ, ប្រាប់ហើយ។

បវេទេសិ កិ. [ប+វិទ+ណេ+ណ្ស-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យដឹងទូទៅហើយ, សម្តែងហើយ, ប្រាប់ហើយ។

បវេធន្ត គុ. [ប+វិធ+អន្ត] កាលញាប់ញ័រ, កាលញាក់ញ័រ, កាលទ្រាក់ទ្រើក។

បវេធិ កិ. [ប+វិធ+អ+ណ្ស-អជ្ជ.] ញាប់ញ័រហើយ,...។

បវេសន នបុ. [ប+វិសិ+យុ] កិ.ចូលទៅ, ការចូលទៅ; វិ. **បវិសិយតេតិ>បវេសនំ**។

(ទី) ជាទីចូលទៅ; វិ. **បវិសតិ ឯត្ថាតិ>បវេសនំ**។

បវេសយីសុ កិ. [ប+វិសិ+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.] ញ្ចុំង...ឱ្យចូលទៅហើយ។

បវេសេតព្ព កិ. [ប+វិសិ+ណេ+តព្ព] គឺ...គប្បីញ្ចុំង...ឱ្យចូលទៅ, គឺ...គប្បីឱ្យចូលទៅ។

បវេសេតុកាម គុ. [បវេសេតុំ+កមិ+ណ] ចង់ដើម្បីចូលទៅ, ប្រាថ្នាដើម្បីចូលទៅ; វិ. **បវេសេតុំ កាមេតីតি>បវេសេតុកាមោ**។ មានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីចូលទៅ;វិ. **បវេសេតុំ កាមោ អស្សាតি>បវេសេតុកាមោ**។

បវេសេត្វា អ. [ប+វិសិ+ណេ+ត្វា] ញ្ចុំង...ឱ្យចូលទៅហើយ, បញ្ចូលទៅហើយ, ឱ្យចូលទៅហើយ។

បវេសេន្តិ កិ. [ប+វិសិ+ណេ+អន្តិ-វ.] ញ្ចុំង...ឱ្យចូលទៅ, ឱ្យចូលទៅ។

បវេសេសិ កិ. [ប+វិសិ+ណេ+ណ្ស-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ្ចុំង...ឱ្យចូលទៅហើយ, ឱ្យចូលមកហើយ។

បវ បុំ. ការអុមឬរោយ (នូវអង្ការជាដើម) (ដូច **ឋាវន**) ។

បសត បុំ. ទ្ធកដៃ (ដូច **ករុឧ**) ។

បសត្ថ ឬ **បសដ្ឋ** គុ. [ប+សំសិ+ត] គឺ...សរសើរហើយ; វិ. **បសំសិយិត្ថាតি>បសត្ថោ, បសដ្ឋោ**។

បសទ បុំ. ម្រឹគមានរោមដ៏វិចិត្រ, ម្រឹគដ៏វិចិត្រ (ក្ដាន់) ។

បសន្ន គុ. [ប+សទ+ត, ត>អន្ន, លុបទ] ថ្លា, ជ្រះថ្លា, ជ្រះថ្លាហើយ; វិ. **បសីទ-តីតি>បសន្នំ, បសីទីតি ឥ>បសន្នំ**។ **-ឧទករហទសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយអន្លង់នៃទ្ធកដ៏ថ្លា។ **-ឧទករហទ** នបុំ. អន្លង់នៃទ្ធកដ៏ថ្លា។ **-ឧទក** នបុំ. ទ្ធកថ្លា, ទ្ធកដ៏ថ្លា។ **-កាល** បុំ. កាលនៃ...ជ្រះថ្លាហើយ។ **-ចិត្ត** គុ. មានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ; វិ. **បសន្នំ ចិត្តំ យស្ស សោ>បសន្នចិត្តោ**។ **-មានស** គុ. មានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ, មានឆន្ទ:មានក្នុងចិត្តជ្រះថ្លាហើយ។

បសន្នតា ឥ. សេចក្តីជ្រះថ្លា (ដូច **បសាទ**) ។

បសន្នោទក គុ. [បសន្ន+ឧទក] មានទ្ធកដ៏ថ្លា; វិ. **បសន្នំ ឧទកំ យស្ស តំ>បសន្នោទកំ**។

បសយ្ហ និ. ពលក្ការត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺការកំហែង។

បសយ្ហរូប នបុំ. [បសយ្ហ+រូប] (ក្នុងទីនេះប្រើជាបទគុណ) មានរូបគឺ...គប្បីកំហែងបាន, មានសភាពគឺ...គប្បីសង្កត់សង្កិនបាន, គប្បីញ្ចាំញ្ចីបាន, គ្របសង្កត់បាន (**បសយ្ហ**<ប+សហ+ណ្យ) ។

បសរ បុ. សេចក្តីរាយមាយទៅឬរង្គិលទៅ, លូនទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ (ដូច **វិបស្សន**) ។

បសវ បុ. ផ្តា (ដូច **បុប្ផ**), ផ្លែ (ដូច **ផល**), សេចក្តីកើត (ដូច **ឧប្បាទ**), ការសម្រាលកូន (ដូច **គព្ភហោចន**) ។

បសវតិ កិ. [ប+សុ+អ+តិ-រ.] សោយ, បាន, ប្រសព្ធ, ទទួល, ហូរទៅ។

បសវិស្សាមិ កិ. [ប+សុ+អ+ស្សាមិ-ភ., ចុះឥ-អា.] នឹងសោយ, នឹងបាន,...។

បសាទកាយ បុ. [បសាទ+កាយ] កាយដ៏ថ្លាស្អាត។ (**បសាទ**<ប+សទ+ណ)= សេចក្តីជ្រះថ្លា; វិ. **បសាទនំ>បសាទោ**។ អាការ:ដែលបុគ្គលជ្រះថ្លាដោយវិសេស; វិ. **វិសេសេន បសាទិយតីតি>បសាទោ**។

បសាទពហុល គុ. [បសាទ+ពហុល] ច្រើនដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា, ក្រាស់ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា។

បសាទភញ្ញ នបុ. [បសាទ+ភញ្ញ] ពាក្យគឺបុគ្គលគប្បីពោលដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា; គប្បីពោលដោយអំណាចនៃសេចក្តីជ្រះថ្លា។

បសាទានុរូប គុ. [បសាទ+អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់សេចក្តីជ្រះថ្លា។

បសាទេតុកាម គុ. [បសាទេតុំ+កមិ+ណ] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យជ្រះថ្លា; វិ. **បសាទេតុំ កាមេតីតি>បសាទេតុកាមោ**។

បសាទេតុំ អ. [ប+សទ+ណេ+តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យជ្រះថ្លា, កិ.ញ៉ាំង...ឱ្យជ្រះថ្លា។

បសាទេត្វា អ. [ប+សទ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យជ្រះថ្លាហើយ។

បសាទេន្ត គុ. [ប+សទ+ណេ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យជ្រះថ្លា។

បសាទេសិ កិ. [ប+សទ+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យជ្រះថ្លាហើយ។

បសាទ បុ. សេចក្តីជ្រះថ្លា (ដូច **បសន្ទតា**) ។

បសាធន នបុ. [ប+សាធ+យុ] វត្ថុជាគ្រឿងញ៉ាំងកិច្ចឱ្យសម្រេចឬវត្ថុជាគ្រឿងប្រដាប់ (គ្រឿងប្រដាប់, គ្រឿងបសាធន:); វិ. **បសាធេតិ ឯតេនាតি> បសាធនំ**។ -**បេឡិកា** ឥ. ហិបសម្រាប់ដាក់នូវវត្ថុជាគ្រឿងប្រដាប់, ហិបសម្រាប់ដាក់នូវភណ្ឌ:ជាគ្រឿងប្រដាប់, ហិបសម្រាប់ដាក់នូវគ្រឿងប្រដាប់ (**បេឡិក**សព្ទនេះប្រែបានន័យផ្សេងទៀតថា ស្ទុគ្រ, កំប្រោង) ។ -**ភណ្ឌ** នបុ. ភណ្ឌ:គឺគ្រឿងប្រដាប់, ភណ្ឌ:គឺវត្ថុជាគ្រឿងប្រដាប់។ -**យោគ្គ** គុ. គួរដល់កិ.ប្រដាប់។

បសាធិតុំ អ. [ប+សាធ+តុំ, ចុះឥ-អា.] ដើម្បីប្រដាប់។

បសាធេត្វា អ. [ប+សាធ+ណេ+ត្វា] ប្រដាប់ហើយ, ស្ពិតស្អាងហើយ។

បសាធេស្សាមិ កិ. [ប+សាធ+ណេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងប្រដាប់, នឹងញ៉ាំង...ឱ្យប្រដាប់។

បសារេតិ កិ. [ប+សរ+ណេ+តិ-រ.] សណ្ដូក, លាត, លា, លាចេញ, សន្ធឹង។

បសារេត្វា អ. [ប+សរ+ណេ+ត្វា] សណ្ដូកហើយ, លាតហើយ, លាហើយ, លាចេញហើយ, សន្ធឹងហើយ។

បសារេន្ត គុ. [ប+សរ+ណេ+អន្ត] កាលសណ្ដូក,...។

បសារេសិ កិ. [ប+សរ+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះ-អា.] លាហើយ, លាចេញហើយ,...។

បសិតិ គ្រឿងចង (ដូច **ពន្ធន**) ។

បសិទ្ធ គុ. ប្រាកដ, ល្បីល្បាញ (ដូច **ឥសិសុត**) ។

បសីទន្តិ កិ. [ប+សទ+អ+អន្តិ-រ., សទ>សីទ] ថ្លា, ជ្រះថ្លា។

បសីទិត្វា អ. [ប+សទ+ត្វា, សទ>សីទ, ចុះ-អា.] ជ្រះថ្លាហើយ។

បសុ បុ. [បស+ឧ] សត្វគឺគេគប្បីចងទុក (សត្វចិញ្ចឹម); វិ. **បសវិតព្ពោ ពន្ធិតព្ពោតិ >បសុ**។ សត្វដែលគេគប្បីចិញ្ចឹម; វិ. **បសេតព្ពោ ចោសេតព្ពោតិ>បសុ**។ បើជាពហុវចនៈតាំងជាបសុ+យោ-វិ., ផ្លាស់ឧ>អ, យោ>ឱ =**បសវោ**។

បសុត គុ. [ប+សុ+ត] ខ្ទល់ខ្ចាយ, អ្នកខ្ទល់ខ្ចាយ; វិ. **បសវតីតិ>បសុតោ**។

បសុបតិ បុ. ព្រះឥសូរ (ដូច **សិវ**) ។

បសុបាលន នបុ. ការចិញ្ចឹមសត្ត (ដូច **គោរក្ខ**) ។

បសូ ធា. **និប្ផសវេ បសូយតិ** "សម្រាប់កូន" ហូរចេញ ទិ. ។ **បសូតា** ឥ. "ស្រីសម្រាលបុត្រ" ។ (ប+សូ) ? ។

បសូតិ ឥ. [ប+សូ+តិ] (ផ្ទះ) ជាទីប្រសូតិ; វិ. **បសវតិ ឯត្ថាតិ>បសូតិ**។ កិ. ប្រសូតិ; វិ. **បសវនំ>បសូតិ**។ **-ឃរ** នបុ. ផ្ទះជាទីប្រសូតិ។

បសូតិកា ឥ. ស្រីដែលសម្រាលកូនហើយ (ដូច **ជាតាបច្ចា**) ។

បសេនទិ ន. ព្រះនាមនៃព្រះរាជាជាធំក្នុងដែនកោសល។

បស្ស កិ. [ទិសិ+អ+ហិ-ប., ទិសិ>បស្ស, លុបហិ-ប.] ចូរឃើញ, ចូរមើល។

បស្ស ន. ខាង, ម្ខាង (**ទក្ខិណបស្ស** ខាងស្ដាំ, **វាមបស្ស**ខាងឆ្វេង) ។

បស្សតា គុ. [បស្សន្ត+នា-វិ, ន្ត+នា>តា] កាលឃើញ, កាលមើល។

បស្សតិ កិ. [ទិសិ+អ+តិ-រ.] ឃើញ, មើល។

បស្សតុ កិ. [ទិសិ+អ+តុ-ប.] ចូរឃើញ, ចូរមើល។

បស្សតោ គុ. [បស្សន្ត+ស-វិ, ន្ត+ស>តោ] កាលឃើញ, កាលមើល។

បស្សថ កិ. [ទិសិ+អ+ថ-ប.] ចូរមើល, ចូរឃើញ។

បស្សទ្ធ គុ. [ប+សំភ+ត, ត>ទ្ធ, ស>ស្ស, លុបនិគ្គហិត] ស្ងប់ហើយ, រម្ងាប់ហើយ, ស្ងប់រម្ងាប់, សះស្បើយ; វិ. **បស្សម្ភីតិ>បស្សទ្ធោ**។ **-ទរថ**

គុ. អ្នកមានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយរម្ងាប់ហើយ។

បស្សនសីល គុ. [បស្សន+សីល] អ្នកមានកិ.ឃើញជាប្រក្រតី; វិ. **បស្សនំ សីលម-ស្សាតិ** >**បស្សនសីលោ**។ **បស្សន**<ទិស+យុ=វិ. **បស្សិយតេតិ**> **បស្សនំ**។

បស្សន្ត គុ. [ទិសិ+អន្ត, ទិសិ>បស្សិ] កាលឃើញ, កាលមើល។

បស្សសិ កិ. [ទិសិ+អ+សិ-រ.] ឃើញ, មើល។

បស្សាវ បុ. ទឹកនោម (ដូច **មុត្ត**) ។

បស្សាស បុ. ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល (ដូច **អបាន**) ។

បស្សិ កិ. [ទិសិ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.,] ឃើញហើយ, មើលហើយ។

បស្សិតុកាម គុ. [បស្សិតុំ+កមិ+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីឃើញ។

បស្សិតុំ អ. [ទិសិ+តុំ, ចុះឥ-អា.] ដើម្បីឃើញ, កិ.ឃើញ។

បស្សិត្វា អ. [ទិសិ+ត្វា, ចុះឥ-អា.] ឃើញហើយ។

បស្សិស្សតិ កិ. [ទិសិ+អ+ស្សតិ-ភ. ចុះឥ-អា.] នឹងឃើញ។

បស្សេ កិ. [ទិសិ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីឃើញ។ ន. ទីខាង, ក្បែរខាង។

បស្សេសុ ន. [បស្ស+សុ, ផ្លាស់អនៃស្ស>ឯ] ក្នុងខាងទាំងឡាយ, ទៀបខាងទាំងឡាយ។

បសំសការណា នបុ. [បសំស+ការណ] ហេតុនៃសេចក្តីសរសើរ។

បសំសន នបុ. [ប+សំសិ+យុ] សេចក្តីសរសើរ, កិ.សរសើរ; វិ. **បសំសិយតេតិ**> **បសំសនំ**។ -**មត្ត** គុ. ពាក្យគ្រាន់តែសេចក្តីសរសើរ, សព្វបើសេចក្តីសរសើរ។

បសំសន្តិ កិ. [ប+សំសិ+អ+អន្តិ-រ.] រមែងសរសើរ។

បសំសសិ កិ. [ប+សំសិ+អ+សិ-រ.] សរសើរ, រមែងសរសើរ។

បសំសា ឥ. [ប+សំសិ+អ+អា-ឥ.] ការសរសើរ, សេចក្តីសរសើរ; វិ. **បសំសនំ**> **បសំសា** ។ -**មត្ត** គ្រាន់តែសេចក្តីសរសើរ។

បសំសិត គុ. [ប+សំសិ+ត, ចុះឥ-អា.] គឺ...សរសើរហើយ។

បសំសិតព្ព កិ. [ប+សំសិ+តព្ព, ចុះឥ-អា.] គឺ...គប្បីសរសើរ។

បសំសិត្វា អ. [ប+សំសិ+ត្វា, ចុះឥ-អា.] សរសើរហើយ។

បសំសិយភាវ បុ. [បសំសិយ+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគឺ...គប្បីសរសើរ។ **បសំសិយ** <ប+សំសិ+ណ្យ, ចុះឥ-អា.=វិ. **បសំសិតព្វោតិ**>**បសំសិយោ**។

បសំសុឃ្ជាទន នបុ. [បសំស+ឧឃ្ជាទន] កិ.ញ៉ាំង...សេចក្តីសរសើរឱ្យកើតឡើង។

បសិ ធា. **ឥត្ថារពន្ធនបស្សនេសុ បសតិ, បសេតិ បសយតិ** "ពង្រីក, ពិស្តារ, ចង, ទាក់, យើញ" ភ្ជ. ចុ. ។ **បាសោ** បុ. "អន្ទាក់, គ្រឿងចង" **ហត្ថបាសោ** "ហត្ថបាសគឺមួយអន្ទាក់ដៃប្រមាណពីរហត្ថ" ។ **បសុ** បុ. "សត្វដែលគេចិញ្ចឹម" ដែលគេទាក់ឬចង -ស. ។

បហដ្ឋ គុ. [ប+ហស+ត] រីករាយទូទៅហើយ, រីករាយហើយ។ -**មានស** គុ. អ្នកមានចិត្តរីករាយទូទៅហើយ, អ្នកមានឆន្ទៈមានក្នុងចិត្តរីករាយហើយ។

បហត គុ. [ប+ហរ+តឬហន+ត] គឺ...ប្រហារហើយ, គោះហើយ, វាយហើយ, ខ្ជប់ហើយ។ -**ភាវ** នបុ. ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...ប្រហារហើយ។ -**បហត-ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ...គឺ...ប្រហារហើយ។ ។

បហន្ត្វា អ. [ប+ហនិ+ត្វា] កម្ចាត់បង់ហើយ,សម្លាប់ហើយ។

បហរ កិ. [ប+ហរ+អ+ហិ-ប.] ចូរប្រហារ, ចូរវាយ,...។

បហរណាទិ គុ. [បហរណ+អាទិ] (កម្ម) មានកិ.ប្រហារជាដើម; វិ. **បហរណំ អាទិ យេសំ តានិ >បហរណាទីនិ** (**ភណ្ឌានិ**) ។ **បហរណ**<ប+ហរ+យុ=វិ. **បហរិយតេតិ> បហរណំ**។

បហរណ នបុ. សស្ត្រាវុធ (ដូច **សត្ថ**) ។

បហរន្តុ កិ. [ប+ហរ+អ+អន្តុ-ប.] ចូរប្រហារ, ចូរវាយ,...។

បហរិតព្ព កិ. [ប+ហរ+តព្ព, ចុះឥ-អា.] គឺ...គប្បីប្រហារ។

បហរិតុកាមតា នបុ. [បហរិតុកាម+តា] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកចង់ដើម្បីប្រហារ; វិ. **បហរិតុំ កាមេតីតি> បហរិតុកាមោ, តស្ស ភាវោ>បហរិតុកាមតា**។

បហរិត្វា អ. [ប+ហរ+ត្វា, ចុះឥ-អា.] ប្រហារហើយ។

បហរិស្សតិ កិ. [ប+ហរ+អ+ស្សតិ-ភ., ចុះឥ-អា.] នឹងប្រហារ។

បហរីសុ កិ. [ប+ហរ+អ+ឧំ-អជ្ជ.] ប្រហារហើយ។

បហរេយ្យ កិ. [ប+ហរ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីប្រហារ។

បហស្សថ កិ. [ប+ហា+អ+ស្សថ-ភ.] នឹងលះ, នឹងលះបង់។

បហាតព្ព កិ. [ប+ហា+តព្ព] គឺ...គប្បីលះ, គប្បីលះបង់។ -**អត្ថ** បុ. សេចក្ដីថាគឺ...គប្បីលះបង់។

បហាតវេ អ. [ប+ហា+តវេ] ដើម្បីលះបង់។

បហាតុំ អ. [ប+ហា+តុំ] ដើម្បីលះបង់។

បហាន នបុ. [ប+ហា+យុ] កិ.លះ, កិ.លះបង់ (ជាទីលះបង់); វិ. **បហីយតេ> បហានំ**។ -**ករ** បុ. អ្នកធ្វើនូវកិ.លះបង់។ -**អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍

ដល់កិ.លះបង់។ -**បរិញ្ញា** ឥ. ធម្មជាតិគឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹងដោយអំណាចនៃកិ.លះបង់, ឈ្មោះ បហានបរិញ្ញា។

បហាយ អ. [ប+ហា+ត្វា] លះហើយ, លះបង់ហើយ, លះចោលហើយ, ទុកហើយ។

បហារ បុં. [ប+ហរ+ណ] កិ.ប្រហារ, យាម (នាឡិកា); វិ. **បហារណំ>បហារោ**។ -**ទាន** នបុં. កិ.ឱ្យនូវកិ.ប្រហារ។

បហារាទ បុં. ព្រះនាមស្តេចអសុរ១ព្រះអង្គ (បហារាទអសុរិន្ទ) ។

បហារាបេសិ កិ. [ប+ហរ+ណាបេ+ណ្យ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យប្រហារហើយ,...។

បហិណាតុ កិ. [ប+ហិ+ណា+តុ-ប.] ចូរបញ្ជូនទៅ, ចូរបញ្ជូនមក, ចូរផ្ញើទៅ។

បហិណាមិ កិ. [ប+ហិ+ណា+មិ-វ.] បញ្ជូនទៅ, បញ្ជូនមក, ផ្ញើទៅ។

បហិណិ កិ. [ប+ហិ+ណា+ណ្យ-អជ្ជ.] បញ្ជូនទៅហើយ, បញ្ជូនមកហើយ, ផ្ញើទៅហើយ។

បហិណិត្ថ កិ. [ប+ហិ+ណា+ត្ថ-អជ្ជ.] បញ្ជូនទៅហើយ,...។

បហិណិត្វា អ. [ប+ហិ+ណា+ត្វា, អានៃណា>ឥ] បញ្ជូនទៅហើយ, បញ្ជូនមកហើយ, ផ្ញើទៅហើយ។

បហិណិស្សតិ កិ. [ប+ហិ+ណា+ស្សតិ-ភ.] នឹងបញ្ជូនទៅ,...។

បហិណឹសុ កិ. [ប+ហិ+ណា+ឧំ-អជ្ជ.] បញ្ជូនទៅហើយ,...។

បហិត គុ. [ប+ហិ+ត] គឺ...បញ្ជូនទៅហើយ។ -**ត្ត** គុ. មានខ្លួនបញ្ជូនទៅហើយ។ -**បហិត** គុ. គឺ ...បញ្ជូនទៅហើយៗ។ -**ភាព**បុં. ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...បញ្ជូនទៅហើយ។ -**សញ្ញាណ** នបុં. សញ្ញាឬសញ្ញាណនៃ...គឺ...បញ្ជូនទៅហើយ, សេចក្តីសម្គាល់នៃ...គឺ...បញ្ជូនទៅហើយ។ -**សាសន** នបុં. ដំណឹង, សំបុត្រ, ពាក្យបណ្តាំគឺ...បញ្ជូនទៅហើយ, ផ្ញើទៅហើយ។

បហិយ កិ. [ប+ហា+យ+ណ្យ-អជ្ជ., អានៃហា>ឥ] សាបសូន្យហើយ, លះបង់ហើយ។ ប្រើជា **បហីយ** ក៏បាន។

បហីន គុ. [ប+ហា+ត, ត>ណ្ឌ] គឺ...លះបង់ហើយ, បន្សាត់បង់ហើយ។ -**កសាព** គុ. អ្នកមានទឹកចត់គឺរាគាទិក្តិលេសបន្សាត់បង់ហើយ, លះបង់ហើយ, អ្នកមានកិលេសដូចជាទឹកចត់លះបង់ហើយ, អ្នកមានទឹកចត់លះបង់ហើយ។ -**ត្តា** ព្រោះភាវៈនៃ...ជា...គឺ...លះបង់ចោលហើយ។ -**ចាប** គុ. អ្នកមានបាបលះបង់ចោលហើយ, បន្សាត់បង់ហើយ។ -**បុញ្ញ** គុ. អ្នកមានបុណ្យលះបង់ហើយ។ -**មាន** គុ. អ្នកមានមានៈលះបង់ហើយ។

បហីនសោកសល្លតា ឥ. [បហីនសោកសល្ល+តា] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានសរគឺសេចក្តីសោកលះបង់ហើយ; វិ. **សោកោ ៦ឥ សល្លំ>សោកសល្លំ, បហីនំ សោកសល្លំ យេន សោ> បហីន សោកសល្លោ, បហីនសោក-សល្លស្ស ភាវោ>បហីនសោកសល្លតា**។

បហីយតិ កិ. [ប+ហា+យ+តិ-វ., អានៃហា>ល្ម] គឺ...លះ, លះបង់, បន្សាត់បង់។

បហុត គុ. [ប+ហ+ត] ច្រើន, ល្ម, ល្មមគ្រាន់, គ្រប់គ្រាន់។ **-អន្ធបាន** គុ. មានបាយគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីនិងទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកដ៏ច្រើន, មានបាយនិងទឹកច្រើន។

បហុន ប៉ុ. ភ្ញៀវ (ដូច **អតិថិ**) ។

បហេណក នប៉ុ. បញ្ញើដែលបញ្ជូនទៅឲ្យ (ដូច **បណ្ណាការ**) ។

បហោតិ កិ. [ប+ហ+អ+តិ-វ.] ល្ម, ល្មមគ្រាន់, ត្រឹមល្ម, គ្រប់គ្រាន់។

បហោនក គុ. [ប+ហ+យុ+ក-ស.] ល្ម, ល្មមគ្រាន់, ត្រឹមល្ម, គ្រប់គ្រាន់។ **-និយាម** ប៉ុ. ទំនងនៃ...ល្មមគ្រាន់, លំអាននៃ...។

បហោសិ កិ. [ប+ហ+អ+ល្ម-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ល្មមហើយ, គ្រប់គ្រាន់ហើយ។

បហោស្សតិ កិ. [ប+ហ+អ+ស្សតិ-ភ.] នឹងល្ម, នឹងល្មមគ្រាន់, នឹងគ្រប់គ្រាន់។

បហំសិ កិ. [ប+ហំស+អ+ល្ម-អជ្ជ.,] រីករាយហើយ, ស្រស់ស្រាយហើយ, ស្រស់បោះហើយ, ញញឹមញញែមហើយ។

បហំសិតមុខ គុ. [បហំសិត+មុខ] មានមុខស្រស់បំព្រង, មានមុខរីករាយហើយ។

បហំសិត្វា អ. [ប+ហំស+ត្វា, ចុះឥ-អា.] រីករាយហើយ, ញញឹមញញែមហើយ។

បា ធា. ១.**បានេ បាតិ បានីយំ បាតព្ពំ បាតុំ** "ផឹក, ហៅ, ហុត, បឹត" ភ្ល. ។ **បានំ** នប៉ុ. "ទឹក, គ្រឿងផឹក" ។ **បាសតិ** "នឹងផឹក" ភវិ. ។ **អបស្សា** "នឹងផឹកហើយ, នឹងបានផឹកហើយ" កាលា.។ **បចា** ឥ. "រោងទឹក, រោងទុកទឹកផឹក" -ស. ។

២-**បានេ បិវតិ បិវន្តោ បិវិត្វា** "ផឹក, ហុត, ហៅ, ឬ ភ្ល. **បិវាសតិ** "ចង់ផឹក, ស្រេក" **បិបាសតិ** "ចង់ផឹក, ស្រេក" ។ ន. **បិបាសា** "ការស្រេក, សម្រេក" ។ កម្ម. **ពីយតិ**ពីតោ។ ការិត. **បាយេតិ** អា. **កុមារំ ខីរំ បាយេតិ** "ញ៉ាំងកុមារឲ្យហៅដោះ" -ស. ។ ចំពោះ **បិវាសតិ បិបាសតិ** (ហ-ហ+ស+តិផ្លាស់ ហអ្ហ:ជា ប ផ្លាស់ហ ធាតុ ជា ហ) ។

៣-**ឆ្ងេ បាតិ និបាតិ** "រក្សា, ចិញ្ចឹម, ឃុំគ្រង" ភ្ល. ។ **ពិតា** ប៉ុ. "ឪពុក" (ហ+ឥតុ) ។ **គោបោ** "គង្វាលគោ" (គោ+ហ+ក្ត) ។ **និបកោ** ប៉ុ. "អ្នក

ឈ្លាស, អ្នកមានប្រាជ្ញា" (និ+បា+ណ្យ ឬនិ+បចិ+ណ) ។ **អធិបតិ** បុ. ឬគុ. "អ្នកជាធំ, ជានាយ, ជាចៅហ្វាយ" (អធិ+បា+តិ ឬ អធិ+បតិ+ឥ) ។ **បតិ** បុ. "អ្នកធំ, ចៅហ្វាយ, ប្តី (បា+តិឬបតិ+ឥ) ។ **ជនា-ធិបោ** បុ. "ព្រះរាជា" (ជន+អធិ+បា+ក្ងិ) ។ **បាបំ** នបុ "បាប, សេ. អាក្រក់, ថោកទាប, លាមក, អន់" (បា+ប-បច្ច័យឬប+អបិ+អឬប+ឧ+ណ) (ស្ងួចិ) ។

៤-ម្ហរណោ បាតិ ទ្វិប្ជាតិ "បំពេញ" ភ. ។ **ទ្វិជ្ជោ** បុ. "ព្រាហ្មណ៍" អ្នកញ៉ាំងវេទមន្តឲ្យពេញអា. **ជាតោ ទ្វិជ្ជកុលេ អហំ** "ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍" -ស. ។

បាក បុ. ញើស (ដូច **សេទ**), វិបាក (ផល) ។

បាកដ គុ. [ប+កដ+អ, ប>បា] (សភាវ:)ដល់នូវកិ.ឃើញ (ប្រាកដ, ជាក់ស្តែង, ល្បីល្បាញ); វិ. **ទស្សនំ កដតិ គច្ឆតីតិ>បាកដោ**។ -**ទ្ធ** បុ. អន្តរាយប្រាកដ, អន្តរាយជាក់ស្តែង។

បាកដីភូត គុ. [បាកដ+ភូត, ចុ:ណ្ឌ] ជាធម្មជាតមានសេចក្តីប្រាកដកើតហើយ។

បាកដ្ឋាន នបុ. រោងគ្រូ, រោងបាយ (ដូច **មហានស**) ។

បាកតិក គុ. [បកតិ+ណិក] (សភាវ:) តាំងនៅដោយប្រក្រតីឬតាំងនៅដោយសភាវ:ជាប្រក្រតី; វិ. **បកតិយា តិដ្ឋតីតិ>បាកតិកោ**។ **អគ្គិ-ន្ធាម** បុ. កម្តៅនៃភ្លើងដែលតាំងនៅដោយភាវ:ជាប្រក្រតី។ -**សរីរ** គុ. មានសរីរ:តាំងនៅដោយប្រក្រតី។

បាកវត្ត នបុ. [បាក+វត្ត] វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យឆ្អិនប្រព្រឹត្តទៅ (ស្បៀង, គ្រឿងសម្ល, ម្ហូប) ។ -**មូល** នបុ. ទ្រព្យជាមូល (តម្លៃ) នៃវត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យឆ្អិនប្រព្រឹត្តទៅ។

បាកសាសន បុ. ព្រះឥន្ទ (ដូច **កោសិយ**) ។

បាការ បុ. [ប+ការ+ណ] (ប្រទេស) ដែលគេធ្វើដោយជុំវិញ (កំពែង); វិ. **បរិស-មន្តតោ ករិយតីតិ>បាការោ**។ -**អន្តរ** នបុ. ចន្លោះឬរវាងនៃកំពែង, ខាងក្នុងនៃកំពែង។ -**បរិក្ខិត្ត** គុ. ដែលបុគ្គលបិទបាំងហើយដោយកំពែង, ដែល... ព័ន្ធព័ទ្ធហើយដោយកំពែង, ដែល... ហ៊ុមព័ទ្ធហើយដោយកំពែង។ -**បរិក្ខេប** បុ. កិ.បិទបាំងដោយកំពែង, វត្ថុជាគ្រឿងបិទបាំងដោយកំពែង។

បាយណ បុ. ផ្ទៀង, រមៀង (ដូច **ឧមុ១**) ។

បាចន នបុ. ចន្លូញ, រំពាត់ (ដូច **ឧតោ១**) ។

បាចានល បុ. ភ្លើងធាតុកើតអំពីកម្មតាំងនៅក្នុងផ្ទៃដុតកម្តៅអាហារឲ្យរលួយ

រលាយ, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **គហណីសញ្ញ**។

បាចី ឥ. ទិសខាងកើត។

បាចីន គុ. [ប+អចិ+ណ្យ, ចុះន-ស.] ទិសដែលព្រះអាទិត្យលេចចេញជាដំបូង (ទិសខាងកើត); វិ. **បឋមំ ជាតោ អញ្ញតិ រវិ យស្សំ សា>បាចី, បាចី ឯវ>បាចីនំ**។ -**ចក្ខវាឡមុខវដ្ដិ** ឥ. កណ្តាប់នៃមាត់នៃចក្កវាឡក្នុងទិសខាងកើត។ -**ទិសា** ឥ. ទិសខាងកើត។ -**ទ្វារ** នបុં. ទ្វារមានក្នុងទិសខាងកើត។ -**ឆិន្ន** គុ. ដែលឱនទៅហើយក្នុងទិសខាងកើត, ទេរទៅហើយកាន់ទិសខាងកើត។ -**បច្ឆិមទ្វារ** នបុં. ទ្វារមានក្នុងទិសខាងកើតនិងទ្វារមានក្នុងទិសខាងលិច។ -**ឋំសមិគទាយ** នបុំ. ព្រៃជាទីឱ្យនូវអភ័យដល់ម្រឹគជិតស្រុកឈ្មោះបាចីនវំសៈ, ព្រៃឈ្មោះ បាចីនវំសមិគទាយៈ។

បាជិតា នាយសារថី, អ្នកបររថ (ដូច **រថាចារី**) ។

បាជិយមាន គុ. [បជ+យ+មាន, ចុះឥ-អា.] គឺ...កាលបរទៅ, កាលកៀងទៅ។

បាជេហិ កិ. [បជ+ណេ+ហិ-ប.] ចូរបរទៅ, ចូរកៀងទៅ។

បាជេតិ កិ. [បជ+ណេ+តិ-វ.] រមែងបរទៅ, កៀងទៅ, ដើរទៅ។

បាជេត្វា អ. [បជ+ណេ+ត្វា] បរទៅហើយ, កៀងទៅហើយ។

បាជេថ កិ. [បជ+ណេ+ថ-ប.] ចូរបរទៅ, ចូរដើរទៅ។

បាជេន្ត គុ. [បជ+ណេ+អន្ត] កាលបរទៅ, កាលកៀងទៅ។

បាជេសិ កិ. [បជ+ណេ+ណ្យ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] បរទៅហើយ។

បាដលិបុត្តក នបុំ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា។

បាដលី ដើមច្រនៀង (ដូច **កណ្ណិកណ្ណ**) ។

បាដល ពណ៌ក្រហមលាយស, ក្រហមភ្លាវ (**សេតណោហិត**) ។

បាដិកង្ខ គុ. [បដិ+កង្ខ+អ] គឺ...គប្បីប្រាថ្នាចំពោះ, ប្រាកដ។

បាដិកា ឥ. ថ្មមានសណ្ឋានដូចអឌ្ឍចន្ទ, អឌ្ឍសិលា

បាដិគ្គ គុ. [បាដិ+អគ្ត] ទានដ៏លើសដែលបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងកាលជាទីដួសដាក់ក្នុងភាជន៍, ទានដ៏ប្រសើរ...។ ប្រើជា **ឋានិ**ក៏មាន។

បាដិភោគ គុ. [បតិ+ភុជ+ណ, ត>ដ] អ្នករក្សា (អ្នកធានា, អ្នកវ៉ាប់រង) វិ. **បតិភុញ្ជតិ ចាលយតីតិ>បាដិភោគោ**។

បាដិមោក្ខ នបុំ. [បដិ+មោក្ខ+អ ឬ មុចិ+អ] (ធម្មជាតឬសីល) ញ្ជាំងបព្វជិតឱ្យផុតចាកទុក្ខមានអបាយិកទុក្ខជាដើមឬចាកភ័យមានអត្តានុវាទភ័យជាដើម; វិ. **សីលំ យោ នំ ចាតិ រក្ខតិ តំ មោក្ខេតិ មោចយតិ អបាយិ-**

ភាវីហិ ទុក្ខេហិ អត្តានុវាទាទីហិ វា ភយេហីតិ>បាដិ-មោក្ខំ។ **សីល** នបុ. សីលគឺបាដិមោក្ខ។ ឥឡូវប្រើ **បាតិមោក្ខ** វិញ។

បាដិយេក្ក កិ.វិ. ឬនិ ផ្សេងគ្នា, ផ្ទៃកផ្សេងៗ, ដោយឡែកពីគ្នា។

បាដិហារិយ នបុ. [បដិ+ហរ+ណ្យ, អនៃរ>ឥ.] (ធម្មជាត) នាំទៅនូវធម៌ជាប្រតិបក្ស ឬនាំបង់នូវធម៌ជាសត្រូវ (**បាដិហារ្យ**); វិ. **បដិបក្ខេ ហរតីតិ>បាដិ-ហារិយំ**។ **-ករណវេលា** ឥ. វេលាជាទីធ្វើនូវបាដិហារ្យ។

បាដិហីរ នបុ. បាដិហារិយ៍ (ដូច **បាដិហារិយ**) ។

បាដិហេរ នបុ. [បដិ+ហិ+ណ, ហិ>ហេរ ឬ ហរ, អនៃហ>ឥ>ឯ] (ពាក្យប្រែនិងវិគ្គហៈ ដូច **បាដិហារិយ**) ។

បាឋ បុ. [បឋ+ណ] អត្ថគឺបណ្ឌិតពោល (បាឋៈ, បាលី); វិ. **បឋិយតេតិ>បាឋោ**។

បាឋសេស បុ. [បាឋ+សេស] សេសនៃបាលី, បាឋៈដ៏សេស, បាលីដ៏សេស។

បាឋា ឥ. ឈ្មោះដើមឈើម្យ៉ាង (ដូច **អម្ពដ្ឋា**) ។

បាឍីន បុ. ត្រីស្លាត, ត្រីក្អែក (ដូច **បាសាណមច្ឆ**) ។

បាដេយ្យកភិក្ខុ បុ. [បាដេយ្យក+ភិក្ខុ] ភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងដែនបាឋា; ភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងក្រុងបាឋា; វិ. (**បាដេយ្យក**<បាឋា+ឯយ្យក= វិ. **បាឋាយំ ភវន្តីតិ> បាដេយ្យកា**) ។

បាណ បុ. [ប+អនិ+ណ] (សភាវៈ) ជាហេតុរស់នៅនៃសត្ត (សត្ត, ជីវិត), ពល, ខ្យល់ដកដង្ហើម (ដូច **ហទយគានិល**); វិ. **បានន្តិ ជីវន្តិ សត្តា ឯតេនាតិ> បាណោ**។ **-ភោជិ** ឥ. ភោជិនៃសត្ត។ **-ឃាតី** គុ. បុគ្គលអ្នកសម្លាប់នូវសត្ត; វិ. **បាណំ ហនតីតិ>បាណឃាតី**។ **-សម** គុ. ស្មើដោយជីវិត។ **សហស្ស** ប.សំ. ពាន់នៃសត្តឬពាន់នៃសត្តមានជីវិត។

បាណក បុ. [បាណ+ក] សត្តតូច, សត្តល្អិត, ដង្កូវ។ **-ទ្ធ** គុ. គឺសត្តល្អិតចោះហើយ, គឺដង្កូវចោះហើយ។

បាណាតិបាត បុ. [បាណ+អតិ+បត+ណ] (ចេតនាធម៌) ជាហេតុញ្ចាំងសត្តមានជីវិតឱ្យធ្លាក់ចុះកន្លងឬចេតនាធម៌ជាហេតុសម្លាប់នូវសត្តមានជីវិត; វិ. **បាណំ អតិបាតេតិ ឯតេនាតិ>បាណាតិបាតោ**។

បាណាតិបាតី គុ. [បាណ+អតិ+បត+ណី] អ្នកញ្ចាំងសត្តមានជីវិតឱ្យធ្លាក់ចុះកន្លងឬអ្នកសម្លាប់នូវសត្តមានជីវិត; វិ. **បាណំ អតិបាតេតីតិ>បាណាតិបាតី**។

បាណិ បុ. [បណ+ឥ ឬ ណ+ណិ] ដៃ, បាតដៃ, ឈើខ្ទៀសគឺឈើសម្រាប់ចូកបាយអនៃជាងចូកបាយអ (ដូច **ភូសណ្ហករណិយ**) ។ **-អាទិ** គុ.

(**ឧហារណាវត្ថុ**) មានបាតដៃជាដើម។ -**ឆល** នបុં. ផ្ទៃនៃដៃ, ផ្ទៃនៃបាតដៃ។ -**ឃ្ឃាតាទិ** គុ. (គ្រឿងប្រហារ) មានកិ.ប្រហារដោយបាតដៃជាដើម។ -**សន្ធ** បុં. សូរនៃបាតដៃ។

បាណិគ្គហ បុં. ពិធីរៀបការ (ដូច **ឱវាហ**) ។

បាណិយ បុં. អ្នកទះដៃ (ដូច **បាណិទាន**) ។

បាណិមុត្ត នបុં. គ្រឿងសស្ត្រាដែលផុតអំពីដៃមានលំពែងជាដើម។

បាណិទាន បុំ. អ្នកទះដៃ (ដូច **បាណិយ**) ។

បាណី បុំ. សត្ត (ដូច **ទេហី**) ។

បាណ្យង្ក នបុំ. អវយវ:នៃសត្ត។

បាតន នបុំ. [បត+យុ] កិ.ធ្លាក់ទៅ, កិ.ធ្លាក់ចុះ, កិ.ញ៉ាំង...ឱ្យធ្លាក់ចុះ, កិ.ទម្លាក់ចុះ; វិ. **បាតិយតេតិ>បាតនំ**។

បាតព្ព កិ. [បា+តព្ព] គឺ...គប្បីផឹក; វិ. **ឬ ឬ ឬ>**។ **យុត្តក** គុ. គួរគឺ...គប្បីផឹក, ជារបស់គួរគឺ...។

បាតយិស្សាមិ កិ. [បត+ណយ+ស្សាមិ-ភ., ចុះ-ឥ-អា.] នឹងញ៉ាំង...ឱ្យធ្លាក់ចុះ, នឹងទម្លាក់ចុះ។

បាតរាស នបុំ. [បាតោ+អសិ+ណ, ចុះ-អ-អា.] (ភោជន) គឺបុគ្គលគប្បីស៊ីក្នុងវេលាព្រឹក; វិ. **ឬ ឬ ឬ>**។ -**អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភោជនគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីក្នុងវេលាព្រឹក។ -**វេលា** ឥ. វេលានៃភោជនគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីក្នុងវេលាព្រឹក។

បាតាល នបុំ. ពិភពនាគ (ដូច **នាគលោក**), អន្លង់ជ្រៅ, បាតទន្លេដែលជ្រៅជាងគេ (ដូច **ឥឡ្យាមុខ**) ។

បាតិត គុ. [បត+ណេ+ឥ+ត] គឺ...ឱ្យធ្លាក់ចុះហើយ, គឺ...ទម្លាក់ចុះហើយ (ជុះដាក់, ស្ពោះដាក់) ។

បាតី បាត្រ, ភាជន៍ (ដូច **ឆត្ត**) ។

បាតីចិ ទិសខាងលិច។

បាតុ កិ.វិ. ឱ្យជាក់, ប្រាកដ។ -**ភាយ** ដើម្បីបាតុកម្ម, ដើម្បីកិ.ធ្វើឱ្យប្រាកដ។ -**ភូតមត្ត** គុ. គ្រាន់តែកើតប្រាកដហើយ។ **បាតុឥត្ថាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រាកដ, **អាវិ** ក៏ជាបាតុឥត្ថាចក:ដែរ, មួយទៀតសម្មុខាត្ថាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺទីចំពោះមុខ, ជាក់ច្បាស់, **សម្មុខ**, **អាវិ**ក៏ជា **សម្មុខាត្ថាចក:** ដែរ, ម្យ៉ាងទៀត **បាតុ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **បកាស** ប្រកាស, **សម្ភវ** កើត។

បាតុករិត្វា អ. [បាតុ+ករ+ត្វា, ចុះឥ-អា.] ធ្វើឱ្យប្រាកដហើយ, ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ។

បាតុកាម គុ. [បាតុं+កម+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីផឹក;វិ. **បាតុं កាមេតីតি>បាតុកាមោ**។

បាតុភវិ កិ. [បាតុ+ភូ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] មានប្រាកដហើយ, កើតប្រាកដហើយ។

បាតុភវិស្សតি កិ. [បាតុ+ភូ+អ+ស្សតি-ភ. ចុះឥ-អា.] នឹងមានប្រាកដ, នឹងកើតប្រាកដ។

បាតុរហោសি កិ. [បាតុ+អ+ហុ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះរ+ស-អា.] បានមានប្រាកដហើយ, បានកើតប្រាកដហើយ។

បាតុं អ. [បា+តុं] ដើម្បីផឹក, កិ.ផឹក។

បាតেតি កិ. [បតি+ណ+តি-រ.] ញ្ចុំង...ឱ្យធ្លាក់ចុះ, ទម្លាក់ចុះ (ជុះដាក់, ស្ពោះដាក់) ។

បាតেត្វា អ. [បតি+ណ+ត្វា] ញ្ចុំង...ឱ្យធ្លាក់ចុះហើយ,...។

បាតেយ្យាថ កិ. [បតি+ណ+ឯយ្យាថ-ស.] គប្បីញ្ចុំង...ឱ្យធ្លាក់ចុះ...។

បាតেសি កិ. [បតি+ណ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ្ចុំង...ឱ្យធ្លាក់ចុះហើយ, ទម្លាក់ចុះហើយ។

បាតেស្សាមি កិ. [បតি+ណ+ស្សាមি-ភ.] នឹងញ្ចុំង...ឱ្យធ្លាក់ចុះ, នឹងឱ្យដួល, នឹងឱ្យរលំ។

បាតো និ. ក្នុងពេលព្រឹក, អំពីព្រឹក, អំពីព្រលឹម។ **បុព្វណ្ហត្ថាចកः** និបាតប្រាប់អត្ថគឺខាងដើមនៃថ្ងៃ, ពេលព្រឹកប្រែថា អំពីព្រឹក, **បគេ**ក៏ជា**បុព្វណ្ហត្ថាចកः**ដែរ។

បាថেយ្យ នបុં. [បថ+ណេយ្យ] (វត្ថុ) ជាប្រយោជន៍ក្នុងផ្លូវ, ឬជាប្រយោជន៍ដល់ផ្លូវ (ស្បៀង); វិ. **បថে បថស្ស ឥ ហិតं>បាថেយ្យं**។ -**ភិច្ច** នបុं. កិច្ចដោយវត្ថុជាប្រយោជន៍ក្នុងផ្លូវ, កិច្ចដោយស្បៀង។

បាទ បុं. [បទ+ណ] (អវយវ:) តែងដើរទៅ (ជើង); វិ. **បជ្ជតি គচ্ছតীតি>បាទោ**។ -**ឥមត្ថិក** ន. ក្បឿងជាទីរងនូវជើង, អំបែងសម្រាប់រងនូវជើង។ -**ករុក្ករុច្ច** នបុं. កិ.រពឹសដោយជើង, កិ.រពឹសនៃជើង។ -**អគ្ឆរក** គុ. ដល់នូវតម្លៃបាទមួយ, គួរនូវតម្លៃបាទមួយ។ -**ករុដ្ឋក** បុं. មេម្រាមនៃជើង, មេជើង។ -**ចលន** នបុं. កិ.កម្រើកនៃជើង, កិ.ញាប់ញ័រនៃជើង។ -**ច្ឆិទ្ធ** នបុं. ប្រហោងនៃជើង, ចង្វៃកនៃជើង។ -**ដ្ឋាន** នបុं. ទីជាទីតាំងនៃជើង, ទីនៃជើង។ -**តល** នបុं. ផ្ទៃនៃជើង។ **ឆោវនន-ហានាទិកាល** បុं. កាលមានកាលជាទីលាងនូវជើងនិងកាលជាទីងូតជាដើម។ -**ឆោវនមត្ត** គុ. វត្ថុគ្រាន់តែទឹកសម្រាប់លាងនូវជើង, សព្វបើទឹកសម្រាប់លាងនូវជើង។ -**ឆោវនុទក** នបុं. ទឹកសម្រាប់លាងនូវជើង។ -**អន្ត** នបុं. ទី

		បំផុតនៃជើង, ចុងនៃជើង។ -**បរិកម្មានិការក** គុ. អ្នកធ្វើនូវកិច្ចមានបរិកម្មនូវជើងជាដើម។ -**បរិចារិកា** ឥ. ស្ត្រីអ្នកបម្រើនូវជើង, ស្ត្រីអ្នកបម្រើទៀបជើង (ប្រពន្ធ) ។ -**បស្ស** នបុં. ខាងនៃជើង។ -**ប៉ំសុ** នបុં. អាចម៍ដែលជាប់ព្ធដ៏ជើង, លម្អិតដីនៃជើង។ -**ឋិដ្ឋិ** ឥ. ខ្នងនៃជើង, ខ្នងនៃព្រះបាទ។ -**ឋីឋកា** ឥ. តាំងជាទីរងនៃជើង។ -**ឋីឋ** នបុં. តាំងជាទីរងនូវព្រះបាទ, សម្រាប់ទ្រនូវព្រះបាទ។ -**បុញ្ជនក** គុ. ឱ្យជាសំពត់ជូតនូវជើង។ -**មត្ត** គុ. ទ្រព្យត្រឹមតែបាទមួយ, ត្រឹមតែមួយបាទ។ -**មូល** នបុં. ប្រទេសជាទីតាំងនៃជើង, ជាទីតាំងនៃជើង, ទីជិតនៃជើង។ -**មូលិក** គុ. បុរសអ្នកប្រកបក្នុងប្រទេសជាទីតាំងនៃជើង, អ្នកប្រកបក្នុងទីជិតនៃជើង។ -**សញ្ញត** គុ. អ្នកមានជើងសង្ក្រមហើយ, អ្នកសង្ក្រមហើយដោយជើង។ -**សម្ហាហន** នបុં. កិ.ច្របាច់នូវជើង, កិ.នូតនូវជើង។
បាទកដក	បុំ.	គ្រឿងប្រដាប់ជើង (ដូច **បាទន្ទុ**) ។
បាទគណ្ឋី		កជើង (ដូច **គោឋ្ឋ**) ។
បាទគ្ត	នបុំ.	ចុងជើង (ដូច **ឋបទ**) ។
បាទន្ទុ	នបុំ.	គ្រឿងប្រដាប់ជើង (ដូច **ទ្ទុរ**) ។
បាទបរិចារិកា	ឥ.	ប្រពន្ធ (ដូច **ជាយា**) ។
បាទប	បុំ.	ឈើ (ដូច **ឋិដ្ឋី**) ។
បាទផោដ	បុំ.	ជើងបែក, បែកនៃជើង (ដូច **ឋិបាទិកា**) ។
បាទហិត	នបុំ.	វត្ថុជាប្រយោជន៍ដល់ជើងមានទឹកសម្រាប់លាងជាដើម ។
បាទាសិ	កិ.	[ប+អ+ទា+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] បានឱ្យទូទៅហើយ, បានប្រគល់ឱ្យហើយ, បានថ្វាយហើយ។
បាទិក	គុ.	ឧបសគ្គ២០មាន **ឋ** ជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧបសគ្ត**សព្ទ។
បាទុ		ស្បែកជើង (ដូច **ឧបាហន**) ។
បាទុកបត្តថាល-កធមករកកាយ-ពន្ធនអំសពន្ធន-មណ្ហាន	នបុំ.	[បាទុក+បត្ត+ថាលក+ធមករក+កាយពន្ធន+អំសពន្ធន+មណ្ហាន] កិ. ប្រដាប់ដោយទ្រនាប់ជើងនិងបាត្រនិងសៀននិងធមក្រកនិងវត្ថពន្ធ និងអង្ស៊ីក (**កាយពន្ធន**សំពត់សម្រាប់ចងនូវកាយ, **អំសពន្ធន** សំពត់សម្រាប់ពាក់ព្ធដ៏ស្មា) ។
បាទុកមណ្ហាន	នបុំ.	[បាទុក+មណ្ហាន] កិ.ប្រដាប់នូវទ្រនាប់ជើង, កិ.ប្រដាប់ដោយទ្រនាប់ជើង។
បាទុកមណ្ហា-ឧបាទុ-យោគ	បុំ.	[បាទុក+មណ្ហាន+អនុយោគ] ការប្រកបតាមនូវកិ.ប្រដាប់ដោយទ្រនាប់ជើង។

បាទុកា ទ្រនាប់ជើង, ជ្រញ់ទ្រជើង។

បាទូនរ បុ. សត្វពស់ (ដូច **ទ្ធិជិន្ទ**) ។

បាទោទក នបុ. [បាទ+ឧទក] ទឹកសម្រាប់លាងនូវជើង។

បាន នបុ. [បា+យុ] កិ.ផឹក; វិ. **បិវិយតេតិ>បានំ**។ទីជាទីផឹក; វិ. **បិវតិ ឯត្ថាតិ> បានំ**។ ជាគ្រឿងផឹក; វិ. **បិវតិ ឯតេនាតិ>បានំ**។ ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹក; វិ. **បាតព្ពន្តិ> បានំ**។ -**ភោជន** នបុ. ទឹកនិងភោជន, ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកនិងបាយគឺបុគ្គលគប្បីស៊ី។ -**អាគារ** នបុ. ផ្ទះជាទីផឹក (រោងសុរា) ។

បានកូប បុ. អណ្តូងទឹក (ដូច **ឧទបាន**) ។

បានមណ្ឌល នបុ. បន្ទប់ទឹក, កន្លែងជាទីផឹក (ដូច **អាបាន**) ។

បានីយ គុ.ន [បា+អនីយ] (ទឹក) គឺបុគ្គលគប្បីផឹក; វិ. **បាតព្ពន្តិ>បានីយំ**។ -**ឃដ** បុ. ក្អមសម្រាប់ដាក់នូវទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹក, ក្អមដ៏ពេញដោយទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹក។ -**ឃដបរិភោជនីយឃដ** បុ. ក្អមសម្រាប់ដាក់នូវទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកនិងក្អមសម្រាប់ដាក់នូវទឹកគឺបុគ្គលគប្បីប្រើប្រាស់, ក្អមសម្រាប់ដាក់នូវទឹកឆាន់និងក្អមសម្រាប់ដាក់នូវទឹកប្រើប្រាស់។ -**ទារក** បុ. បំពង់សម្រាប់ដាក់នូវទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹក, ដបសម្រាប់ដាក់នូវ...។

បាប នបុ. [ប+អបិ+អ] (អកុសល) ញ្ជាំងសត្វឱ្យដល់នូវទុក្ខមានអបាយទុក្ខជា
ឬគុ. ដើម (បាប, លាមក, អាក្រក់); វិ. **សត្តេ អបាយាទិទុក្ខំ បាបេតីតិ> បាបំ**។

បាបក គុ. [បាប+ក] ជាបាប, ដ៏លាមក, អាក្រក់។

បាបកម្ម នបុ. [បាប+កម្ម] កម្មជាបាប, កម្មដ៏លាមក, កម្មដ៏អាក្រក់។

បាបកម្មី គុ. [បាបកម្ម+ណ្ឍ] អ្នកមានបាបកម្ម, អ្នកមានកម្មដ៏លាមក; វិ. **បាបំ កម្មំ>បាបកម្មំ, បាបកម្មំ យស្ស អត្ថីតិ>បាបកម្មី**។

បាបការី គុ. [បាប+ករ+ណី] អ្នកធ្វើនូវបាប; វិ. **បាបំ ករោតីតិ>បាបការី**។ អ្នកធ្វើនូវបាបដោយប្រក្រតី; វិ. **បាបំ ករោតិ សីលេនាតិ>បាបការី**។ អ្នកមានកិ.ធ្វើនូវបាបជាប្រក្រតី; វិ. **បាបំ ការ សីលមស្សាតិ> បាបការី**។

បាបគរហី គុ. [បាប+គរហ+ណី] អ្នកតិះដៀលនូវបុគ្គលបាប, នូវបុគ្គលលាមក, នូវបុគ្គលអាក្រក់; វិ. **បាបំ គរហតីតិ>បាបគរហី**។ ចងវិគ្គហៈជា ៣សាធនៈដូច «**បាបការី**» ក៏បាន។

បាបជីវិត នបុ. [បាប+ជីវិត] ជីវិតដ៏លាមក, ការរស់នៅដ៏លាមក, ការរស់នៅដោយលាមក។

បាបតរ គុ. [បាប+តរ] បាបជាង, លាមកជាង, អាក្រក់ជាង (បាបវិសេស, លាមកវិសេស)។

បាបធម្ម បុ.ឬ គុ. [បាប+ធម្ម] ធម៌ជាបាប, ធម៌លាមក, អ្នកមានធម៌ជាបាប, អ្នកមានធម៌លាមក។

បាបនិន្ន គុ. [បាប+និន្ន] ឱនទៅក្នុងបាប, បង្ហោនទៅក្នុងបាប។ **និន្ន**<និ+នម៊+ណ, ម៊>និ, លុបណ។

បាបន នបុ. ការដល់, សេចក្ដីដល់។

បាបភាវ បុ. [បាប+ភាវ] ភាវ:នៃ...ជាអ្នកបាប, ជាអ្នកលាមក។

បាបតិរុតា សេចក្ដីខ្លាចអំពីបាប (ដូច **ឱត្តប្ប**) ។

បាបមិត្ត បុ.ឬ គុ. [បាប+មិត្ត] មិត្រជាបាប, មិត្រលាមក, អ្នកមានមិត្រលាមក។ -**សំសគ្ត** បុ. កិ.ច្រឡ្ងកច្រឡ្ងដោយបាបមិត្រ, កិ.ជាប់ជំពាក់ដោយ...។ **សំសគ្ត**<សំ+ សជ+ណ។

បាបយិម្ហ កិ. [ប+អប+ណយ+ម្ហ-អជ្ជ., ចុះ-ឥ-អា.] ញ្ចាំង...ឱ្យដល់ហើយ,ឱ្យលុះហើយ។

បាបរាសិ បុ. [បាប+រាសិ] គំនរនៃបាប, កងនៃបាប។

បាបវគ្គវណ្ណនា ឥ. [បាបវគ្គ+វណ្ណ+យុ+អា-ឥ.] កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវបាបវគ្គ, កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្ដីនៃបាបវគ្គ; វិ. **បាបវគ្គំ បាបវគ្គស្ស ឆ អត្ថំ ឆណ្ណេតិ ឯតាយាតិ>បាបវគ្គវណ្ណនា**។

បាបវូបសមន នបុ. [បាប+វិ+ឧប+សម៊+យុ] កិ.ចូលទៅរម្ងាប់វិសេសនូវបាប, កិ.ចូលទៅរម្ងាប់នូវបាប; វិ. **វូបសមិយតេតិ>វូបសមនំ, បាបស្ស វូបសមនំ> បាបវូបសមនំ**។

បាបសុបិន បុ. [បាប+សុបិន] សុបិនដ៏លាមក, កិ.យល់សប្ដិដ៏លាមក, កិ.យល់សប្ដិអាក្រក់។

បាបិក គុ. [បាប+ណិកឬឥក] លាមក, អាក្រក់, មានបាប, នាំមកនូវបាប។

បាបិច្ឆ គុ. [បាប+ឥច្ឆា] អ្នកមានសេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏លាមក, អ្នកមានសេចក្ដីប្រាថ្នាជាបាប; វិ. **បាបា ឥច្ឆា យេសំ តេ>បាបិច្ឆា**។

បាបិត គុ. [ប+អប+ត, ចុះ-ឥ-អា.] គឺ...ឱ្យដល់ហើយ; វិ. **បាបិយិត្ថាតិ>បាបិតោ**។

បាបិម គុ. [បាប+ឥមន្តុ] អ្នកមានបាប, អ្នកប្រាថ្នានូវបាប; វិ. **បាបំ យស្ស អត្ថីតិ>បាបិមា, បាបំ ឥច្ឆតីតិ>បាបិមា**។ បុ. មារ (ដូច

ឥសវត្ថ) ។

បាបិយ គុ. [បាប+ឥយ] បាបជាង, លាមកជាង, បាបដោយវិសេស, លាមកដោយវិសេស (អាក្រក់ជាង); វិ. **ឥមេ បាបា អយមិមេសំ ឥតិ សេសេន បាបោតិ>បាបិយោ**។

បាបុណន្ត គុ. [ប+អបិ+ឧណា+អន្ត] កាលដល់, កាលលុះ។

បាបុណន្តិ កិ. [ប+អបិ+ឧណា+អន្តិ-រ.] រមែងដល់, រមែងលុះ។

បាបុណាតុ កិ. [ប+អបិ+ឧណា+តុ-ប.] ចូរដល់, ចូរលុះ។

បាបុណិ កិ. [ប+អបិ+ឧណា+ណ្យ-អជ្ជ.] ដល់ហើយ, លុះហើយ, ទាន់ហើយ។

បាបុណោ កិ. [ប+អបិ+ឧណា+ឯយ្យ-ស.] គប្បីដល់, គប្បីលុះ, គប្បីទាន់។

បាបុណោយ្យុំ កិ. [ប+អបិ+ឧណា+ឯយ្យុំ-ស.] គប្បីដល់,...។

បាបេ អា.ឥ. [បាបា+សិ-វិ., យកស្រះអានៃបា+សិ>ឯ] ម្នាលស្រីបាប, ម្នាលស្រីលាមក។

បាបេតិ កិ. [ប+អបិ+ណេ+តិ-រ.] ញ្ជាំង...ឱ្យដល់,...។

បាបេតុំ អ. [ប+អបិ+ណេ+តុំ] ដើម្បីញ្ជាំង...ឱ្យដល់, កិ.ញ្ជាំង...ឱ្យដល់។

បាបេត្វា [ប+អបិ+ណេ+ត្វា] ញ្ជាំង...ឱ្យដល់ហើយ។

បាបេយ្យ កិ. [ប+អបិ+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ្ជាំង...ឱ្យដល់។

បាបេសិ កិ. [ប+អបិ+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] ញ្ជាំង...ឱ្យដល់ហើយ។

បាបេស្សតិ កិ. [ប+អបិ+ណេ+ស្សតិ-ភ.] នឹងញ្ជាំង...ឱ្យដល់។

បាភដ នបុં. [បឋម+អាភដ] ទ្រព្យដែលគេនាំមកហើយជាដំបូង (ទ្រព្យជាដើមទុន); វិ. **បឋមំ អាភតំ>បាភដំ**។ ទ្រព្យដែលបុគ្គលអ្នកប្រាថ្នានាំមក; វិ. **បត្ថេន្តេហិ អា- ភរីយតេតិ>បាភដំ**។ អាភដ<អា+ភរ+ត, ត>ដ, លុបរ។

បាភត នបុં. ទ្រព្យជាដើមទុន, ថ្លៃ (ដូច **មូល**), បណ្ណាការ, ចំនួនដែលគេបញ្ជូនទៅ (ដូច **ឧបាទ**) ។

បាមោក្ខ គុ. [បមុខ+ណ] អ្នកបិតនៅក្នុងភាវៈនៃខ្លួនជាប្រមុខ (ជាប្រធាន), ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **សេដ្ឋោ**); វិ. **បមុខភាវេ ឋិតោ>បាមោក្ខោ**។

បាមោជ្ជ នបុં. [បមុទិត+ណ្យ] ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នករីករាយទូទៅ, ភាវៈនៃចិត្តរីករាយទូទៅ (សេចក្ដីរីករាយទន់); វិ. **បមុទិតស្ស បុគ្គលស្ស ចិត្តស្ស ភាវោ>បាមោជ្ជំ**។ -**ពហុល** គុ. ច្រើនដោយសេចក្ដីរីករាយទន់, ច្រើនដោយប្រាមោទ្យ។

បាម នបុ. កម, រមាស់ (ដូច **ភន្ធ**) ។

បាយមាន គុ. [បា+ណយ+មាន] កាលឱ្យផឹក, កាលញ៉ាំង...ឱ្យផឹក។

បាយាសបាដិ ឥ. [បាយាស+បាដិ] ភាជន:នៃបាយបាយាស, ភាជន:ដាក់នូវបាយបាយាស, ភាជន:ដ៏ពេញដោយបាយបាយាស។

បាយាសបិណ្ឌ បុ. [បាយាស+បិណ្ឌ] ដុំនៃបាយបាយាស។ **បាយាស**<បា+អស= បាយទាំងគឺបុគ្គលគប្បីផឹកទាំងគឺបុគ្គលគប្បីស៊ី (យកអានៃបា> អាយ+អស>បាយាស) ។

បាយាសិ កិ. [ប+អឬអា+យា+អ+ណ្យ-អជ្ជ. ចុះ-អា.] ទៅហើយ, ដើរទៅហើយ, បរទៅហើយ។

បាយាស បុ. បាយបាយាស, បាយលាយដោយទឹកដោះ, បាយដ៏ឧត្តម (ដូច **បរមន្ន**) ។

បាយីសុ កិ. [ប+អា+យា+អ+ឧំ-អជ្ជ.] ទៅហើយ, ដើរទៅហើយ (<បា+ណយ+ ឧំ-អជ្ជ.) ផឹកហើយ។

បាយុ វ្ចមគ្គ (ដូច **ភុជ**) ។

បាយេតិ កិ. [បា+ណេ+តិ-វ., អានៃបា>អាយ] ផឹក, ចៅ, ញ៉ាំង...ឱ្យផឹក, ឱ្យ ចៅ។

បាយេត្វា អ. [បា+ណេ+ត្វា, អានៃបា>អាយ] ញ៉ាំង...ឱ្យផឹកហើយ, ឱ្យចៅហើយ។

បាយេន្ត គុ. [បា+ណេ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យផឹក, ឱ្យចៅ...។

បាយេហិ កិ. [បា+ណេ+ហិ-ប., អានៃបា>អាយ] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យផឹក, ឱ្យចៅ។

បាយោ ពហុល្យត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺច្រើន។

បាយ ធា. **ឆុឌ្ឍិយំ បាយតិ** "ចម្រើន, ថ្កើងថ្កាន" ភ្ជ. ។ **បាយោ** បុ. "សេចក្តីចម្រើន" ។ **អបាយោ** បុ. "អបាយ, ឥតមានសេចក្តីចម្រើន" វិ. **ឆត្ថិ បាយោ ឆុឌ្ឍិ ឯត្ថាតិ អបាយោ, អយតោ សុខតោ អបេតោតិ ឥ អបាយោ** -ស. ។ **ឋីតោ ឋីតឥ** កិ.គុ. ផ្លាស់ អា ជា ណ្យ លុប យ ចេញ។

បារគត គុ. [បារ+គត] អ្នកដល់ហើយនូវត្រើយ, អ្នកមានត្រើយដល់ហើយ; វិ. **បារំ គតោ >បារគតោ**។ **បារ**<បារ+អ=ត្រើយ, និព្វាន, ខាងនាយ។

បារគវេសី គុ. [បារ+គវេសិ+ណី] អ្នកស្វែងរកនូវត្រើយ, អ្នកមានកិ.ស្វែងរកនូវត្រើយជាប្រក្រតី; វិ. **បារំ គវេសតីតិ>បារគវេសី**, **បារំ គវេសិតុំ សីលមស្សាតិ> បារគវេសី**។

បារគាមី គុ. [បារ+គមិ+ណី] អ្នកដល់នូវត្រើយ, អ្នកមានកិ.ដល់នូវត្រើយជា

ប្រក្រតី។

បារគូ គុ. [បារ+គមិ+រ] អ្នកដល់នូវត្រើយ; វិ. **បារំ គច្ឆតីតិ>បារគូ**។

បារទ បុ. បារទ (បារ៉ទ) (ដូច **រស**) ។

បារមី ឥ. [បរម+ណ្យ] ភាវៈនៃពោធិសត្វដ៏ឧត្តមឬអំពើនៃពោធិសត្វដ៏ឧត្តម; វិ. **បរមស្ស ឧត្តមស្ស ពោធិសត្តស្ស ភាវោ កម្មំ វា>បារមី**។

បារម្ប្យរិយ នបុ. ពាក្យប្រដៅដែលមកហើយអំពីអាចារ្យក្នុងកាលមុន (ដូច **ឧបទេស**) ។

បារលោកិក គុ. ធម្មជាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលោកខាងមុខ (ដូច **សម្ប្យាយិក**) ។

បារជិកាប-ត្តិអាបជ្ជន នបុ. [បារជិក+អាបត្តិ+អាបជ្ជន] កិ.ត្រូវនូវអាបត្តិឈ្មោះបារជិក។

បារបារ គុ. [បារ+អបារ] ត្រើយនិងមិនមែនត្រើយ, ត្រើយតូចនិងត្រើយធំ។

បារាវតបាទ-សទិសបាទ គុ. [បារាវត+បាទ+សទិស+ បាទ] មានជើងប្រាកដស្មើដោយជើងនៃព្រាប; វិ. **បារាវតស្ស បាទា>បារាវតបាទា, បារាវតបាទេហិ សទិសា បាទា យេសំ តានិ>បារាវតបាទសទិសបាទានិ**។ ប្រើជា **បារាឍត**ក៏មាន។

បារាវត បុ. សត្វព្រាប (ដូច **កបោត**) ។

បារិចរិយា ឥ. ការបម្រើ (ដូច **ឧបាសនា**) ។

បារិច្ឆត្តក បុ. [បរិច្ឆត្ត+ណក] ដើមបារិច្ឆត្តកៈ, បារិច្ឆត្តកព្រឹក្ស, ដើមឈើតាំងនៅដូចជាឆត្រដោយជុំវិញ, ដើមរលួសផ្ទុង, ដើមឈើទេវតា (ដូច **កោវិឡារ**); វិ. **បរិសមន្តតោ ឆត្តំ វិយ តិដ្ឋតីតិ>បារិច្ឆត្តកោ**។ -**រុក្ខ** បុ. ដើមនៃបារិច្ឆត្តកៈ, បារិច្ឆត្តកព្រឹក្ស។ -**កុសុម** បុ. ផ្កានៃឈើឈ្មោះបារិច្ឆត្តកៈ។

បារិជាតក បុ. ដើមឈើទេវតាក្នុងស្ថានសួគ៌ (ដូច **កោវិឡារ**) ។

បារិបូរិការិតា ឥ. [បារិបូរិការី+តា] ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកធ្វើនូវកិ.ពេញជុំវិញ, នូវកិ.ពេញលេញ, ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកធ្វើឱ្យបរិបូណ៌, ឱ្យគ្រប់គ្រាន់; វិ. **បរិបូរ-យតេ>បារិបូរិ**។ **បារិបូរឺ ក�តីតិ>បារិបូរិការី**។ **បារិបូរិការិ-នោ ភាវោ>បារិបូរិការិតា** ។

បារិមតីរ នបុ. [បារិម+តីរ] ត្រើយឬឆ្នេរមានក្នុងទីខាងនាយ, ត្រើយខាងនាយ។ -**បារិម**<បារ+ ឥម=មានក្នុងទីខាងនាយ; វិ. **បារេ ភវំ>បារិមំ** (**តីរំ**) ។ **បារិមំ តីរំ>បារិមតីរំ**។ -**ទាសិក** គុ. អ្នកនៅទៀបឆ្នេរខាងនាយ, អ្នកនៅនាត្រើយខាងនាយ (**ទាសិក** <រសិ+ណោ+ក-សកត្ថ) ។

បារិលេយ្យក អ.ន. ស្រុកឈ្មោះបារិលេយ្យក:។ -**ឞនសណ្ឌ** បុ. ដងនៃព្រៃឈ្មោះបារិ-លេយ្យក:។ -**ហត្ថី** បុ. ដំរីឈ្មោះបារិលេយ្យក:។

បារិសុទ្ធិសីល នបុ. [បារិសុទ្ធិ+សីល] សីលគឺសេចក្តីបរិសុទ្ធិ; រ. **បរិសុជ្ឈនំ>បារិសុទ្ធិ, បារិសុទ្ធិ ឯវ សីលំ>បារិសុទ្ធិសីលំ**។ (បរិ+សុធ+យ+យុ>បរិ-សុជ្ឈន) ។

បារិហារិយបក្ខ បុ. [បារិហារិយ+បក្ខ] ប័ក្ខនៃបារិហារិយឧបោសថ, ប័ក្ខនៃឧបោសថដែលបុគ្គលគប្បីរក្សា, ប័ក្ខដែលបុគ្គលគប្បីនាំបង់នូវធម៌ជាសត្រូវ (បារិហារិយប័ក្ខ) **បារិហារិយ**<បរិ+ហរ+ណ្យ+ឥ-អា. ។

បារុតចីវរ នបុ. [បារុត+ចីវរ] ចីវរដែល...ដណ្តប់ហើយ, ឃ្លុំហើយ (**បារុត**<ប+អា+រុ+ត, លុបប) = រ. **បារុបិយិត្ថាតិ>បារុតំ**។

បារុបតិ កិ. [ប+អា+រុ+អ+តិ-វ.] ដណ្តប់, ឃ្លុំ, ទទួរ។

បារុបន នបុ. [ប+អា+រុ+យុ] សម្រាប់ដណ្តប់, សម្រាប់ទទួរ, សម្រាប់ឃ្លុំ; រ. **បារុបតិ ឯតេនាតិ>បារុបនំ**។ -**កម្ពល** បុ. សំពត់កម្ពលសម្រាប់ដណ្តប់។ -**ឞ** នបុ. សំពត់ផ្ទាំងសម្រាប់ដណ្តប់។ -**ឞត្ថ** នបុ. សំពត់សម្រាប់ដណ្តប់។

បារុបន្ត គុ. [ប+អា+រុ+អន្ត] កាលដណ្តប់, កាលឃ្លុំ, កាលទទួរ។

បារុបមាន គុ. [ប+អា+រុ+មាន] កាលដណ្តប់, កាលឃ្លុំ។

បារុបិតព្ព កិ. [ប+អា+រុ+តព្ព, ចុ:ឥ-អា.] គឺ...គប្បីដណ្តប់។

បារុបិត្វា អ. [ប+អា+រុ+ត្វា+ឥ-អា.] ដណ្តប់ហើយ, ឃ្លុំហើយ, ទទួរហើយ។

បារុបិស្សាមិ កិ. [ប+អា+រុ+អ+ស្សាមិ-ភ., ចុ:ឥ-អា.] នឹងដណ្តប់,...។

បារេម កិ. [បរ+ណ+ម-វ.] រក្សា, បំពេញ, បាច។

បារេវក អ.ន. (ដំរី) ឈ្មោះបារេវក:។

បារេវជ បុ. សត្វព្រាប (ដូច **ឞ**ក្ខ**ជ**) ។

បារេហន្តរ នបុ. [បារេហ+អន្តរ] ចន្លោះនៃពួរជ្រៃ, រវាងនៃពួរជ្រៃ។

បារ នបុ. ព្រះនិព្វាន, ត្រើយនាយ, ច្រាំងខាងនាយ។

បារ ធ. **ឞ**ម្ម**សម្ប**ត្តិ**យ**ំ **ចារេតិ ចារយតិ** "ដល់ព្រមនៃការងារ, សម្រេច" ចុ. ។ អា. **ឞ**ិ**ក្ខ**ាមិ **ន ចារេ**មិ **ន ចារ**េមិ =**ឞ**ិ**ន្ធ**ិ**ត**ុ**ំ ន ស**ក្ខោ**មិ** - ស. ។ **ចារ**ំ នបុ. "ត្រើយនាយ, ទីបញ្ចប់, ព្រះនិព្វាន" ។

បាល អ.ន. ឈ្មោះបាល:។

បាលយំ គុ. [បាលយន្ត+សិ-រ., ន្ត+សិ>អំ] កាលរក្សា, កាលចិញ្ចឹម។

បាលិត គុ. [បាល+ត, ចុ:ឥ-អា.] គឺ...រក្សាហើយ។ អ.ន. ឈ្មោះបាលិត។

បាលិតច្ឆកតិរីក-ណ្ណិកជយកុសុ-ហាទិតេឧ គុ. ផ្សេងដោយផ្កាមានផ្ការលួសបាយ (ឬផ្កាចា) និងផ្កាអញ្ជ័នខៀវ (ឬផ្កាកណ្ណិកាភ្នំ) និងផ្កាច្បា (ឬផ្កាជយព្រឹក្ស) ជាដើម។បទសមាស។

បាលិតច្ឆ បុ. ដើមរលួសបាយ (ដូច **ភីសុក**) ។

បាលិ ធា. **ក្ខនេ បាលេតិ បាលយតិ បាលនំ បាលិតោ** "ចិញ្ចឹម, រក្សា" ចុ. ។ **បាលិ** ឥ. "បាលី" មានន័យ៣យ៉ាង៖

១/ ព្រះបាលីរក្សាទុកនូវអត្ថដូចជាភ្លឺស្រះរក្សានូវទឹកគឺអត្ថ។ ម្យ៉ាងទៀតញែក ប+អាលិ រៀបពាក្យដែលអ្នកប្រាជ្ញប្រកាសទុក។

២/ ភ្លឺ, មាត់ (ស្រះបឹង) បាលីថា **មហតោ តឡាកស្ស បាលិ** "ភ្លឺនៃស្រះធំ" ។

៣/ ជួរ, លំដាប់, បាលីថា **បាលិយា ឋិសិទ្ធីសុ**។

បាវក បុ. [បុ+ណ្ឌ] (សភាវ:) តែងជម្រះបំផ្លាញ (ភ្លើង);វិ. **បុណ្ណាតីតិ>បាវកោ**។

បាវចន នបុ. [បធាន+វចន] ពាក្យជាប្រធាន (ពុទ្ធវចន);វិ. **បធានំ ឞ្ចនំ>បាវចនំ។**

បាវចនំ ពុទ្ធវចន:, ពាក្យជាប្រធាន

បាវទិ កិ. [ប+អ+វទ+អ+ល្យ-អជ្ជ.] បានពោលទូទៅហើយ, ពោលផ្ទួនហើយ, ពោលបន្ថែមហើយ។

បាវន នបុ. ការអុមឬរោយ (នូវអង្ការជាដើម) (ដូច **ឞ**) ។

បាវស្សិ កិ. [ប+រស្សិ+អ+ល្យ-អជ្ជ., អនៃប>អា] ស្រោចចុះហើយ, បង្អុរចុះហើយ, ធ្លាក់ចុះហើយ។

បាវារិការាម បុ. [បាវារិក+អារាម] អារាមឈ្មោះបាវារិក:។

បាវិសិ កិ. [ប>បា+រិសិ+អ+ល្យ-អជ្ជ.] ចូលទៅហើយ, ចូលមកហើយ។

បាវុស បុ. រដូវភ្លៀង (ដូច **ឞ**), ត្រីសណ្ដាយ ។

បាវេយ្យក គុ. [បាវា+ឯយ្យក] អ្នកនៅក្នុងក្រុងឈ្មោះបាវា។

បាស បុ. [បា+ស] អន្ទាក់ (វិ. **ចាតិ ក្ខតិ អឞយវេតិ>ចាសោ**) ម្យ៉ាងទៀត (ឞ+ណ= ប្រែថាចង, ទាក់), វិ. **ឞ្ដ ឞសេតិ ឯតេនាតិ>ចាសោ**។ ចាច់សក់ឬផ្ទ្ធងសក់ (**ភេសចយ**) ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីតាំងនៃអន្ទាក់, ទីជិតនៃអន្ទាក់។ -**ឞ** ប.សំ. រយនៃអន្ទាក់។

បាសក បុ. [ឞ+ណ្ឌ](ប្រែថា ជៀតជៀន, ពាល់ត្រូវ) បាសកា, ក្ងនបាសកា (ដូច **អក្ខ**) ។

បាសណ្ឌ បុ. លទ្ធិ៣៤និងទិដ្ឋិ៦២រួមជា ៩៦ហៅថា **ចាសណ្ឌ**។ ប្រែថា ចោះទៅនូវអន្ទាក់គឺទិដ្ឋិក្នុងចិត្តនៃសត្ត។

បាសនី ឥ. កែងជើង (ដូច **បណ្ហិ**) ។

បាសាណទារណ បុ. ដែកសម្រាប់ចោះថ្ម (ដូច **ដ**ំ**ក**) ។

បាសាណមច្ច បុ. ត្រីស្លាត, ត្រីក្អែក (ដូច **បាមីន**) ។

បាសាណមណិ បុ. [បាសាណ+មណិ] កែវមណីដែលកើតអំពីថ្ម, កែវមណីជាវិការ:នៃថ្ម។

បាសាណមយ គុ. [បាសាណ+មយ] ជាវិការ:នៃថ្ម, សម្រេចហើយដោយថ្ម, កើតហើយអំពីថ្ម (**ឥ**ិ**ការ**ត**ទ្ធិ**ត, **និ**ម្ច**ន**ត**ទ្ធិ**ត, **ជ**ាត**ត**ទ្ធិ**ត**) ។

បាសាណសម្ភវ គុ. [បាសាណ+សម្ភវ] មានថ្មជាដែនកើតព្រម; វិ. **បាសាណោ សម្ភោ យស្ស តំ** >**បាសាណសម្ភ**ំ។ **បាសាណ**<បស្ស+ស និ+អ, បស្ស>បា, ស>សា, និ>ណ =ប្រែថាដល់នូវខាង; វិ. **បស្សំ ស ន តិ បាបេ តីតិ** >**បាសាណោ**។

បាសាទ បុ. [ប+ស ទ+ណ] ប្រទេសជាទីជ្រះថ្លានៃភ្នែកនិងចិត្ត (ប្រាសាទ); វិ. **ប ស ី ទ ន្ត ិ ន យ ន ម ន ា ន ិ អ ត្រ េ ត ិ**>**ប ា ส า ท ោ**។ -**ក ូ ដ** នបុ. កំពូលនៃប្រាសាទ។ -**ត ល** នបុ. ផ្ទៃនៃប្រាសាទ។ -**ប ริ ว ณ ะ** នបុ. បរិវេណនៃប្រាសាទ។ -**ម ห า** នបុ. កិ.ឆ្លងនូវប្រាសាទ, កិ.ឆ្លងនូវប្រាសាទ។

បាសាទិក គុ. [ប ส า ท+ณ ิ ก] នាំមកនូវសេចក្តីជ្រះថ្លា; វិ. **ប ส า ท ํ อ า ว ห า ต ี ต ิ**> **ป า ส า ท ิ โ ก**។ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា; វិ. **ป ส า ท ช น ิ ย ุ ต ฺ โ ต**> **ป า ส า ท ิ โ ก**។ គួរដល់សេចក្តីជ្រះថ្លា; វិ. **ป ส า ท ส ฺ ส อ า ร ห า ต ี ต ิ**> **ป า ส า ท ิ โ ก**។ -**ត ร** គុ. នាំមកនូវសេចក្តីជ្រះថ្លាជាង។

បាហសិ កិ. [ป>ปา+ห า ร ิ+អ+ญ ฺ-អ ช ฺ ช ., ช ุ ะ ส-อา.] ប្រហារហើយ។

បាហុនក បុ. [ปาหุน+ณิก, លុបណ, ឥ-អา.] អ្នកគួរដើម្បីទទួលនូវគ្រឿងបូជាដោយប្រការទាំងពួង (ភ្ញៀវ); វិ. **ส ว ฺ ห ุ ย ก า ร เ ร น อ า ห ว ห ํ อ ร ห า ต ี ต ิ**> **ป า ห ุ น โ ก**។ (**ป า ห ุ น**<ป+អา+ ห ุ+ยุ ឬ ป+ห ุ+ยุ, ป>ปา) ។

បាហុនទាន នបុ. [ปาหุน+ทาน] ទានដែលបុគ្គលតាក់តែងដោយសក្ការ:ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ញាតិនិងមិត្រដែលមកអំពីទិសតូចនិងទិសធំ, ទានដែលបុគ្គលគប្បីឱ្យដល់ភ្ញៀវ។

បាហេសិ កិ. [ป>ปา+ห ิ+អ+ญ ฺ-អ ช ฺ ช ., ช ุ ะ ส-อา.] បញ្ជូនទៅហើយ, ផ្ញើទៅហើយ, បណ្តែតទៅហើយ។

បាឡ្ឍ ឥ. ដងព្រៃ, ១ របៀបព្រៃ (ដូច **ป ต ฺ ถ ิ**), **ส ส ฺ ส ุ** (ទំនប់, ខ្ទ ឿ ន, ថ្ម ល់, ស្ពាន) ត ន ្ ត ិ (**ต ุ ฐ ฺ ฐ ว จ น**) ។

ปิ ឬ ปี ធ. **ป ี ต ิ ย ํ ป ิ ณ า ต ิ ป ิ ณ า ต ิ ป ม โ ห ป ิ ย ो ป ี ต ิ** "ផ្ទ ែ ត ចិ ត ្ ត,

រីករាយ, ស្រឡាញ់" សុ. ។

បិក បុ. សត្វតាវ៉ៅ (ដូច **ក្ករណ្ឌាល**) ។

បិङ្គល អ.ន. ឈ្មោះបិङ្គល:; គុ. លឿង, មានភ្នែកលឿង។

បិङ្គលកិបិល្លក បុ. [បិङ្គល+កិបិល្លក] ស្រមោចលឿងនិងស្រមោចក្រហម (អង្ក្រង) ។

បិङ្គលមក្ខិកា ឥ. សត្វរបោម (ដូច **ឌំស**) ។

បិङ្ក សម្ព្ករដំដែងខ្ចៅក្រហមលឿងទន់ (ដូច **ឬលङ្ក**) ។

បិចុ សំឡី (ដូច **ភូល**) ។

បិចុល បុ. ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង (ដូច **ឈាលុក**) ។

បិច្ឆិល គុ. [បិច្ឆ+ឥល] រអិល, ឱ្យជាទីរអិល។ ន. ដើមរកា។

បិញ្ជ បុ. [បតិ+ឆអនៃប>ឥ, ចុះនិគ្គហិតអា., លុបត] កន្ទុយ, កំបោ៉ាយ, ស្លាប; វិ. **បតិតុមិច្ឆតិ យេន តំ>បិញ្ជំ**។ (ប្រើជា **ឬញ្ជ**ក៏មាន) ។

បិញ្ជ នបុ. ស្លាបសត្ត (ដូច**ឬក្ខ**), កន្ទុយក្ងោក (ដូច **ក**ណ**ាប**) ។

បិញ្ជ ធា. **ភាសាហ៊ីសាពលទានានិកេតនេសុ ឬញ្ជេតិ ឬញ្ជយតិ** "ពោល, បៀតបៀន, អាច, មានកម្លាំង, នៅ, អាស្រ័យ" ចុ. ។

បិដក នបុ. [បិដ+ណ្ឍ] ប្រែថាបញ្ចេញសំឡេង, ពោល, សម្តែង (ល្ម, ក ញ្ជ, ច្រែង), ភាជន៍, ព្រះបរិយត្តិ; វិ. **បិដិយតិ សङ្ខិយតិ ឥតិ ឯតេនាតិ>បិដកំ**។

បិដ្ឋ គុ. [ប៊ីសិ+ឬ] (វត្ថុ) គឺ...ក៏ន ហើយ, របស់ដែលល្ងីត, ម្សៅ (ដូច **ចុណ្ណ**ិ**ត**); វិ. **ឬ ីសិយ ិ ាតិ>ឬ ិ ដ្ឋ**ំ។ **ឬ ិ ដ្ឋ** គុ. គឺ ខ ន្ត ិ យ ធ ិ ាតទាំ ង ឡ ាយ ក ិ ន ហ ើ យ ។ ។ **ឬ ិ ដ្ឋ** ន. ខ្ន ង, ខ ាង, ខ ាងក្ រ ោយ ។

បិដ្ឋ បុ. ម្សៅ (ដូច **ចូ**ណ**ៀ**) ។

បិដ្ឋ ១ ១ ១

ដោយខ្នងនៃថ្ម។

បិដ្ឋិមជ្ឈ គុ. [បិដ្ឋি+មជ្ឈ] កណ្តាលនៃខ្នង, ពាក់កណ្តាលនៃខ្នង។

បិដ្ឋិរំស បុ. រោងក្តឿង, រោងតាល់ក្តឿង។

បិដ ធា. **សङ្ឆសङ្ឆាតេសុ បេដតិ បេដកោ** "ចេញសំឡេង, ពោល, ប្រហារ, រួបរួម, ជាប់តគ្នា" ភូ. ។ **បិដកំ** នបុ. "បិដក, ព្រះត្រៃបិដក, កញ្ជើ, ល្ហ, ភាជន៍" ។

បិឍ ធា. **ហឺសាសङ្ខិលេសេសុ ឍិបតិ** "បៀតបៀន, សៅហ្មង" ភូ. ។ **ឍិបកោ** បុ. "ឆ្នាំង, ខ្ទះ " ។

បិឌ ធា. **សङ្ឆាតេ បិណ្ឌតិ** "រួបរួមគ្នា, ជាប់តគ្នា" រុ. ។ **បិណ្ឌោ** បុ. "ដុំបាយ, ដុំ, រាងកាយ, គ្រឿងចិញ្ចឹមជីវិត" ។

បិណ្ឌ បុ. [បិណ្ឌ+អ] ប្រែថាប្រមូល, ដុំ, ដុំនៃបាយ, ដុំនៃអាមិសៈ។ -**មត្ត** គុ. វត្ថុគ្រាន់តែបិណ្ឌៈ, ដុំបាយ។ ការចិញ្ចឹមជីវិត, វត្ថុសម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិត (ដូច **អាជីវន**), **ទេហ** (រាងកាយ), ប្រមូល, ផ្ទុំ, ធ្វើឲ្យជាគំនរ (ដូច **បិណ្ឌន**) ។

បិណ្ឌក បុ. [បិណ្ឌ+ណ្ឍ] ដុំនៃសាច់ស្មុង, កម្លាំងស្មុង, កម្លាំងជើង។ ប្រែថាកំញ្ជានក៏បាន។

បិណ្ឌចារិក គុ. [បិណ្ឌ+ចរ+ណី+ក-ស.] អ្នកមានកិ.ត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌៈ (ឬបិណ្ឌបាត) ជាប្រក្រតី; វិ. **បិណ្ឌាយ ចរិតុំ សីលមស្សាតិ>បិណ្ឌចារី, បិណ្ឌចារី ឯវ> បិណ្ឌចារិកោ**។ បើដាក់ **វត្ត**ត្រង់ **សីល**ត្រូវប្រែថា ...ជាវត្ត។ អ្នកត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌៈ (ឬបិណ្ឌបាត); វិ. **បិណ្ឌាយ ចរតីតិ>បិណ្ឌចារី, សោ ឯវ> បិណ្ឌចារិកោ**។ -**វត្ត** នបុ. វត្តនៃភិក្ខុអ្នក...។

បិណ្ឌន នបុ. ប្រមូល, ផ្ទុំ, ធ្វើឲ្យជាដុំ, ធ្វើឲ្យជាគំនរ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **បិណ្ឌ** សព្ទ។

បិណ្ឌបាត បុ. [បិណ្ឌ+បត+ណ] កិ.ធ្លាក់ចុះនៃដុំអាមិសៈ (បិណ្ឌបាត); វិ. **អាមិសបិណ្ឌានំ បាតោតិ>បិណ្ឌបាតោ**។ កិ.ត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌៈ; វិ. **បិណ្ឌាយ បាតោ> បិណ្ឌបាតោ**។ -**កាល** បុ. កាលនៃបិណ្ឌបាត, កាលជាទីត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាត។ -**ឬដិក្ខ្ត** គុ. មានបិណ្ឌបាតត្រឡប់វិញហើយ, ត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាត, ត្រឡប់មកអំពីកិ.ស្វែងរកនូវបិណ្ឌបាត។ -**បដិលាភ** បុ. កិ.បានចំពោះនូវបិណ្ឌបាត។ -**បរិយេសន** នបុ. កិ.ស្វែងរកនូវ...។ -**វេលា** ឥ.

វេលានៃ..., វេលាជាទីត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាត។

បិណ្ឌបាតិក គុ. [បិណ្ឌ+បតិ+ណី+ក-ស.] អ្នកមានកិ.ត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌ:ជាវត្ត; វិ. **បិណ្ឌាយ បតិតុं ១ត្តមស្សាតិ>បិណ្ឌបាតី, បិណ្ឌបាតី ៦១>បិណ្ឌបាតិកោ**។ ន័យមួយទៀត: (**បិណ្ឌបាត+ណិក**) អ្នកស្វែងរកនូវបិណ្ឌបាតឬអ្នកប្រព្រឹត្តនូវបិណ្ឌបាត; វិ. **បិណ្ឌបាតं គវេសតីតិ>បិណ្ឌបាតិកោ, បិណ្ឌបាតं ចរតីតិ ១ា>បិណ្ឌបាតិកោ**។

បិណ្ឌិកា ឥ. ប្រែដូច **បិណ្ឌក**។

បិណ្ឌិត គុ. រាប់ (ដូច **គណិត**), គាន់ (ដូច **ឃន**) ។

បិតា បុ. [បា+រិតុ] (បុរស) អ្នករក្សានូវកូន (បិតា, ឪពុក); វិ. **បុត្តं ១ាតិ រក្ខតីតិ>បិតា**។ -**បុត្ត** បុ. បិតានិងបុត្រ។

បិតាមហ បុ. [បិតុ+អាមហ] បិតានៃបិតា, (តាឬជីតា); វិ. **បិតុនោ បិតា>បិតាមហោ**។

បិតិបក្ខ បុ. [បិតុ+បក្ខ, ឧនៃតុ>ឥ] ចំណែកនៃបិតា, ពួកនៃបិតា។

បិតុច្ឆា ឥ. [បិតុ+ច្ឆ+អា-ឥ.] ប្អូនស្រីនៃបិតា; វិ. **បិតុនោ ភគិនី>បិតុច្ឆា**។ -**ធីតា** ឥ. ធីតានៃប្អូនស្រីនៃបិតា។ -**បុត្ត** កូននៃប្អូនស្រីនៃបិតា។

បិតុបដ្ឋាន នបុ. [បិតុ+ឧបដ្ឋាន] កិ.បម្រើនូវបិតា, ទីជាទីបម្រើនូវបិតា។

បិតុវធ នបុ. [បិតុ+វធ] កិ.សម្លាប់នូវបិតា, កិ.បៀតបៀននូវបិតា (**១ធ**<ហនិ+ណ, ហន>វធ= វិ. **ហនតំ>១ធោ**) ។

បិតុសេនេហ បុ. [បិតុ+សេនេហ] សេចក្តីស្នេហាក្នុងបិតា, សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងបិតា, សេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះបិតា។

បិត្ត នបុ. [អបិ+ធា+ត, លុបអ] ប្រមាត់, (វិ. **អបិ១ធាតីតិ>បិត្តं**) ។

បិត្វា អ. [បា+ត្វា, អានៃបា>ឥ] ផឹកហើយ, ហុតហើយ។

បិត្វាន អ. [បា+ត្វាន, អានៃបា>ឥ] ផឹកហើយ, ហុតហើយ។

បិ១ហតិ កិ. [អបិឬបិ+ធា+អ+តិ-វ., លុបអនៃអបិ] បិទ, រាំង, ខ្ទប់។

បិ១ហន នបុ. [អបិ+ធា+យុ, លុបអនៃអបិ] កិ.បិទ, កិ.រាំង; វិ. **បិ១ហិយតេតិ>បិ១ហនំ**។ **វេលា** ឥ. វេលាជាទីបិទ (វិ. **បិ១ហតិ ១ត្ថាតិ>បិ១ហនំ**) ។

បិ១ហន្ត គុ. [អបិ+ធា+អន្ត, លុបអ] កាលបិទ, កំពុងបិទ។

បិ១ហាបេត្វា អ. [អបិ+ធា+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យបិទហើយ។

បិ១ហាបេសិ កិ. [អបិ+ធា+ណាបេ+ណ្ឍ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា., លុបអ] ញ៉ាំង...ឱ្យបិទហើយ។

បិទហិត គុ. [អបិ+ធា+ត, ចុះ ត-អា., លុបអ] គឺ...បិទហើយ។ -**ទ្វារវាតបាន** គុ. មានទ្វារនិងបង្ហួចបិទហើយ។

បិទហិត្វា អ. [អបិ+ធា+ត្វា, លុបអ] បិទហើយ, រាំងហើយ។

បិទហី កិ. [អបិ+ធា+អ+តំ-អជ្ជ.] បិទហើយ។

បិធាន នបុំ. [អបិ+ធ៎ាឬធា+យុ, លុបអ] គ្រប, គម្រប (វិ. **អបិធ៎ាតិ អាតុណោតីតិ>បិធានំ**)។

បិធាយ អ. [អបិ+ធា+ត្វា, លុបអ] បិទហើយ។

បិនាស បុំ. រោគច្រមុះ, តឹងច្រមុះ (ដូច **ឆាសិការោគ**) ។

បិបាសា ឥ. [បា-បា+ស, អានៃបាអញ្ជាស>ឥ] សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីផឹក (ការស្រេក, សេចក្តីស្រេក), វិ. **បាតុំ ឥច្ឆា>បិបាសា**។

បិបាសិត គុ. [បិបាស+ឥ+ត] អ្នកប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្តីស្រេក។ **បិបាសិត** <បា-បា+ស+ត, ចុះ ឥ-អា. = ស្រេកហើយ។

បិឍ្ឌ នបុំ. ដើមអស្សត្ថព្រឹក្ស, កាំបិតតូចសម្រាប់កាត់សំពត់ (ក្ដ្រៃ) (ដូច **ឥត្ថ្ពេ្ជទនសត្ថក**) ។

បិឍ្ឌ, ឍី ឥ. [វិ+ផ+ណ្ឌ, វិ>បិ] ដីប្លី, ដើមលៀប, (ចាញ) ។ -**គុហា** ឥ. គុហាគឺបិណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយដើមលៀប, ឬដីប្លី, គុហាជិតដើមលៀប។

បុច្ឆ ធា. **ឥ៎ិកសនេ បុច្ឆតិ បុច្ឆនំ បុច្ឆិតុំ បុច្ឆិត្វា** "រីក, ផ្ការ, បញ្ចេញផ្ការ" ភ្ជ. ។ **បុច្ឆ** នបុំ. "ផ្ការ, រដូវនៃស្ត្រី" អា. **បុច្ឆសា ឧប្ប៎ជ្ជតិ** (បុច្ឆ+អស្សា) ។ **បុច្ឆវតី** ឥ. "ស្ត្រីគ្រប់ការឬមានរដូវ" (ស្ងួចិ) ។

បិយ គុ. [បិ+យ] ជាទីស្រឡាញ់; វិ. **បិយេតិ តន្តិ>បិយោ**។ សេចក្តីស្រឡាញ់; វិ. **បិយនំ សិនេហនំ>បិយោ**។ -**កថា** ឥ. វាចាជាហេតុពោលជាទីស្រឡាញ់, វាចាជាហេតុពោលនាំមកនូវសេចក្តីស្រឡាញ់។ វាចាជាគ្រឿងពោលគឺបុគ្គលគប្បីស្រឡាញ់; វិ. **បិយិតព្ពាតិ>បិយា** (កថា)។ -**ភ្ជាហី** គុ. អ្នកកាន់យកនូវសត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់, គឺបុគ្គលគប្បីស្រឡាញ់។ -**ញ្ញាតិ** បុំ. ញាតិជាទីស្រឡាញ់។ -**ឥ** គុ. ជាទីស្រឡាញ់ជាង, ជាទីស្រឡាញ់វិសេស។ -**ទស្សី** អ.ន. ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមបិយទស្សី។ -**បុត្ត** បុំ. កូនជាទីស្រឡាញ់។ -**ភរិយា** ឥ. ភរិយាជាទីស្រឡាញ់។ -**វគ្គវណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្តីនៃបិយវគ្គ។ -**វចន** នបុំ. ពាក្យជាទីស្រឡាញ់, ពាក្យគឺបុគ្គលគប្បីស្រឡាញ់។ -**សហាយក** បុំ. ឬគុ. សម្លាញ់ជាទីស្រឡាញ់។ -**សហាយ-ភវណ្ណ** បុំ. វណ្ណៈឬភេទនៃបុគ្គលជាសម្លាញ់ជាទីស្រឡាញ់។

-**សហាយិកាវណ្ណ** បុ. ភេទនៃស្ត្រីជាសម្លាញ់ជាទីស្រឡាញ់។

បិយក បុ. ដើមកទម្ព (ក្ទម្ព) (ដូច **កទម្ព**), ដើមធ្នង់ (ដូច **អសនោ**), ស្បែកប្រើស, ស្បែកឈ្មស់ ។

បិយङ្គុ ស្រូវផ្ការ (ដូច **ឥङ្គុ**), ដើមប្រយង់ (ដូច **សាមា**) ។

បិយាបាយ បុ. [បិយ+អបាយ] កិ.ទៅប្រាសចាកសត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់, កិ.ទៅប្រាសចាកសត្វនិងសង្ខារគឺបុគ្គលគប្បីស្រឡាញ់។

បិយាយតি កិ. [បិយ+អាយ+តি-វ.] ប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីស្រឡាញ់, ប្រព្រឹត្តស្រឡាញ់។

បិលក បុ. ក្ងានតូច, ក្ងានខ្ចី (ដូច **ឆាប**) ។

បិលङ្ឆ បុ. ដើមលៀប (ដូច **ឫទ្ធលី**) ។

បិលធ ធា. **អលङ្ការេ បិលន្ធតি បិលន្ធិត្វា** "ប្រដាប់, តាក់តែង" រុ. ។ **បិលន្ធនំ** នបុ. "គ្រឿងប្រដាប់, គ្រឿងអលង្ការ" ។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **បិលន្ធនំ អលङ្ការោ មណ្ឌនំ ឥតូសនំ បសាធនំ អាភរណំ** -ស. ។

បិលន្ធន នបុ. [បិលន្ធ+យុឬបិលធ+យុ, ចុះនិ-អា.] កិ.ប្រដាប់, កិ.តាក់តែង; **បិលន្ធិយតেতি>បិលន្ធនំ**។ (គ្រឿងប្រដាប់, គ្រឿងតាក់តែង); (វត្ថុ) សម្រាប់ប្រដាប់, ជាគ្រឿងប្រដាប់; រ. **បិលន្ធតি ঌតেនាតি> បិលន្ធនំ**។ -**កាល** បុ. កាលជាទីប្រដាប់។ -**មុទ្ធិក** នបុ. ចិញ្ចៀនជាគ្រឿងប្រដាប់, សម្រាប់ពាក់។ -**ឥកតি** បុ. វត្ថុជាគ្រឿងប្រដាប់គឺបុគ្គលធ្វើឱ្យវិសេស, ឱ្យប្លែក, កិ.ធ្វើឱ្យប្លែកនៃវត្ថុជាគ្រឿងប្រដាប់, គ្រឿងប្រដាប់ដ៏ប្លែក។

បិលន្ធយីសុ កិ. [បិលន្ធ+ណយ+ঃ-អជ្ជ., ឬបិលធ+ណយ+ঃ-អជ្ជ. ចុះនិ-អា.] ប្រដាប់ហើយ, ពាក់ហើយ។

បិលន្ធិ កិ. [បិលន្ធ+អ+ল্য-អជ្ជ.] ប្រដាប់ហើយ, តាក់តែងហើយ។

បិលន្ធិតុং អ. [បិលន្ធ+តុং+ឥ-អា.] ដើម្បីប្រដាប់,...។

បិលន្ធិត្វា អ. [បិលន្ធ+ত্বা+ឥ-អា.] ប្រដាប់ហើយ,...។

បិលន្ធិសฺយามি កិ. [បិលន្ធ+អ+ស្យាមិ-ភ.+ឥ-អា.] នឹងប្រដាប់, នឹងពាក់។

បិលន្ធেយ্যাথ កិ. [បិលន្ធ+អ+ঌয্যাথ-ស.] គប្បីប្រដាប់,...។

បិលវ បុ. សត្វទុង។

បិលហি ធា. **ঘতিযং បិលហতি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

បិលិន្ទវচ্ছ អ.ន. ឈ្មោះបិលិន្ទវច្ឆ:។ -**ত্থেরবত্থু** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរ:ឈ្មោះ...។

បិលោតিক គុ. សំពត់ចាស់, កំណាត់សំពត់។ -**ঘণ্ডনিবত্থু** គុ. អ្នកស្លៀកនូវបំណែកនៃសំពត់ចាស់, អ្នកស្លៀកនូវកំណាត់នៃសំពត់។ -**ত্থেরবত্থু**

នបុ. រឿងនៃព្រះថេរៈឈ្មោះបិណ្ឌោតិកៈ។

បិណ ធាតុ **ខេបេ បិណេតិ បិណយតិ** "ធ្វើឲ្យអស់ទៅ" ចុ. ។

បិវតិ កិ. [បា+អ+តិ-រ., បា>បិវ] ផឹក, ហុត។

បិវន នបុ. [បា+យុ, បា>បិវ] កិ.ផឹក; វិ. **បិយតេតិ>បិវនំ**។ **-អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.ផឹក។ **-ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.ផឹក, ភាវៈគឺកិ.ផឹក។

បិវន្ត គុ. [បា+អ+អន្ត] កាលផឹក, កំពុងផឹក។

បិវសិ កិ. [បា+អ+សិ-រ.] ផឹក, រមែងផឹក។

បិវាមិ កិ. [បា+អ+មិ-រ.] ផឹក, រមែងផឹក។

បិវិ កិ. [បា+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ផឹកហើយ។

បិវិតុកាម គុ. [បិវិតុំ+កម+ណ] ប្រាថ្នាដើម្បីផឹក, ចង់ដើម្បីផឹក; វិ. **បិវិតុំ កាមេតីតិ> បិវិតុកាមោ**។

បិវិត្វា អ. [បា+ត្វា+ឥ-អា.] ផឹកហើយ។

បិវិស្សាម កិ. [បា+អ+ស្សាម-ភ.+ឥ-អា.] នឹងផឹក។

បិវីសុ កិ. [បា+អ+ឧ-អជ្ជ.] ផឹកហើយ។

បិវេយ្យុ កិ. [បា+អ+ឯយ្យុ-ស.] គប្បីផឹក។

បិវំ គុ. [បិវន្ត+សិ-រ., ន្ត+សិ>អំ] កាលផឹក, កំពុងផឹក។

បិវ ធា. **ថូលិយេ បិវតិ** "ធាត់, ធំ, ក្រាស់" ភូ. ។ **បិវនោ** បុ. "អណ្តើក" = **កច្ឆបោ** -ស. ។

បិសន្ត សម្ព្ធរដំដែង, លឿងទន់ (ដូច **ឱ្ន**) ។

បិសាច បុ. បិសាច (អមនុស្សស៊ីសាច់) ។

បិសិត នបុ. សាច់ (ដូច **មំស**) ។

បិសុណា ឥ. [បិសិ+ឧន, ន>ណ+អា-ឥ.] (វាចា) ធ្វើនូវភាពនៃសេចក្តីស្រឡាញ់ឱ្យសូន្យ (វាចាជាហេតុញុះញង់); វិ. **បិយភាវំ សុញ្ញំ ករោតីតិ> បិសុណា**។

បិសុណ គុ. ជនអ្នកស៊ីកសៀត, អ្នកញុះញង់ (ដូច **ករណ្ណេជ្ជ**) ។

បិសិ ធា. ១-**ចុណ្ណនេ ឫសតិ ឫសេតិ ឫសកោ ឫ**ញ្ជោ "បុក, កិន, ធ្វើឲ្យល្អិត, ធ្វើឲ្យម៉ដ្ត" រុ.។ **បិសុណវាចា** ឥ. "សម្ដីស៊ីកសៀត, សម្ដីចាក់រុក, ពាក្យចុចបំបែក" (បិសិ+ ឧណ) **ឬ**សុញ្ញ<**បិសុណស្ស ភាវោ** (**ណ្យ**) ។ **ឫ**ជ្ជ នបុ. "ម្សៅ, លម្អិត" ។

២-**ពលចានេសុ ឫ**សេតិ **ឫ**សយតិ "អាច, មានសមត្ថភាព, ផឹក" ចុ. ។

៣-**ឬ**សនេ **ឬ**សេតិ **ឬ**សយតិ "បញ្ជូនទៅ, ប្រើទៅ" ចុ. ។

បេសេ្ស បុ. "បាវ, ខ្ញុំ"។
៤-**គតិយំ បិសតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។
៥-**ភាសាយំ បិសេតិ បិសយតិ** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។
៦-**ឧបទ្ទាហារវិជ្ជាវេសុ**
បេសតិ បិសតិ "ដុត, ឆេះ, ជាចំណែក, ជាផ្នែក" ភូ. ។

បិហយន្ត គុ. [បិហ+ណយ+អន្ត] កាលស្រឡាញ់, កាលចង់, កាលចង់បាន, ប្រាថ្នា។
បិហយន្តិ កិ. [បិហ+ណយ+អន្តិ-រ.] ស្រឡាញ់, ចង់, ចង់បាន, ប្រាថ្នា។
បិហយំ គុ. [បិហយន្ត+សិ-រ., ន្ត+សិ>អំ] កាលស្រឡាញ់...។
បិហា ឥ. តណ្ហា (ដូច **ឥច្ឆា**) ។
បិហិត គុ. [អបិឬបិ+ធា+ត, លុបអ, ធ>ហ, អានៃធា>ឥ] គឺ...បិទហើយ, រាំងហើយ, ខ្ទប់ហើយ។ -**ត្តា** ព្រោះភាវៈនៃ...នោះជារបស់គឺ...បិទហើយ។ -**ទ្វារ** គុ. មានទ្វារបិទហើយ។
បិហិតាបាយ-ទ្វារ គុ. [បិហិត+អបាយ+ទ្វារ] មានទ្វារនៃអបាយបិទហើយ; រ. **អបាយសុ ទ្វារានិ >អបាយទ្វារានិ, បិហិតានិ អបាយទ្វារានិ យេន សោ >បិហិតាបាយទ្វារោ** ។
បិហេតិ កិ. [បិហ+ណ+តិ-រ.] ស្រឡាញ់, ចង់, ចង់បាន, ប្រាថ្នា។
បិហ ធាតុ **ឥច្ឆាយំ បិហេតិ បិហយតិ បិហា អបិហោ** "ប្រាថ្នា, ចង់បាន, រវ៉ះរវាម, ល្មោភ" ចុ. ។ **បិហាលុ** បុ. ឬគុ. "អ្នករវ៉ះរវាម, អ្នកល្មោភ" ។
បិឡក ន. [បិឡ+ណ្ហ] ប្រៃថាបៀតបៀន (រលកកែវ,ពោគរលកកែវ,)ប្រើជា **បីឡក**ក៏មាន។
បិឡកា ឥ. ឫស (ដូច **ឫសា**) ។
បី ធា. **តប្បនកន្តីសុ បីណាតិ បីតិ បេមោ បិយោ** "ឆ្អែត, ស្រឡាញ់, ពេញចិត្ត" កី. ។
បីឋ នបុ. អង្កត់ឧស (ដូច **ទារុខណ្ឌ**), តាំង (ដូច **បីឋិកា**), រានផ្សារ (ដូច **អាបណ**) ។
បីឋរ បុ. ឆ្នាំង, ផើង (ដូច **ភុម្ម**) ។
បីឋសប្ប បុ. [បីឋ+សប្ប+ណ] (បុរស) ទៅដោយតាំង (បុរសខ្ញុំ, មនុស្សខ្ញុំ); រ. **បីឋេន សប្ប តិ គច្ឆតីតិ>បីឋសប្ប**។
បីណិតិន្ទ្រិយ គុ. [បីណិត+ឥន្ទ្រិយ] មានឥន្ទ្រិយពេញលេញ, មានឥន្ទ្រិយស្រស់បស់, មានឥន្ទ្រិយឆ្អែតហើយ (**បីណិត**<បីណ+ឥ-អា.+ត) ។
បីណ ធា. **បីណនេ បីណតិ** "ពេញ, ពេញព្រៀប" ភូ. ។

បីត គុ. [បីឬបា+ត] គឺ...ផឹកហើយ, លៀង (ចុះ កសកត្ត:>**បីតក**) ។ -**ត្តា** ព្រោះភាវៈនៃ...ជារបស់គឺ...ផឹកហើយ។ -**សុរ** ឥ. សុរាដែល...ផឹកហើយ។

បីតនក បុ. ដើមម្ជាក់ (ដូច **អម្ពាតក**) ។

បីតន នបុ. សម្ផុរលៀង (ដូច **ហរិតាល**) ។

បីតសាល បុ. ដើមធ្នង់ (ដូច **អសន**) ។

បីតិ ឥ. [បីឬបា+តិ] ធម្មជាតិញ៉ាំងកាយនិងចិត្តឱ្យផ្អែម, ឱ្យចម្រើន, (ឱ្យត្រេកអរ); វិ. **កាយចិត្តំ បិនយតិ តប្បេតិ ឆា ឯជ្ឌេតីតិ>បីតិ**។ **ឫាមោជ្ជវឌ្ឍន** នបុ. កិ.ញ៉ាំងបីតិនិងបាមោជ្ជ:ឱ្យចម្រើន, កិ.ញ៉ាំងបីតិនិងសេចក្តីត្រេកអរទូទៅឱ្យចម្រើន, កិ.ញ៉ាំងសេចក្តីផ្អែមចិត្តនិងសេចក្តីរីករាយឱ្យចម្រើន។ -**ភក្ខ** គុ. មានបីតិជាភក្សា, មានបីតិជាចំណី។ -**ពេគ** បុ. កម្លាំងនៃបីតិ, សម្ផុះនៃបីតិ។ -**សុខ** នបុ. សុខដែលកើតអំពីបីតិ, សុខកើតឡើងដោយអំណាចនៃបីតិ។ **សោមនស្សជាត** គុ. មានបីតិនិងសោមនស្សកើតហើយ។

បីនន នបុ. សេចក្តីផ្អែម (ដូច **តប្បន**) ។

បីន គុ. ពេញ (ដូច **បីវរ**) ។

បីយូស នបុ. សុធាភោជន (ដូច **អមត**) ។

បីលុ ដើមស្រគំ (ដូច **មធុក**) ។

បីវរ គុ. ពេញ (ដូច **បីន**) ។

បីឡតិ កិ. [បីឡ+អ+តិ-វ.] បៀតបៀន, គាប, រឹបជាន់។

បីឡន នបុ. [បីឡ+យុ] កិ.បៀតបៀន, កិ.រឹបជាន់, កិ.គាប; វិ. **បីឡិយតេតិ>បីឡនំ**។ -**កិច្ច** នបុ. កិច្ចដោយកិ.បៀតបៀន, ដោយកិ.រឹបជាន់, ដោយកិ.គាប។

បីឡា ឥ. សេចក្តីលំបាក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ទោមនា**សព្ទ។

បីឡាបេសុំ កិ. [បីឡ+ណាបេ+ឧំ-អជ្ជ.] ញ៉ាំង...ឱ្យបៀតបៀនហើយ, ឱ្យគាបហើយ។

បីឡិត គុ. [បីឡ+ត+ឥ-អា.] គឺ...បៀតបៀនហើយ, គាបហើយ។

បីឡិយមាន គុ. [បីឡ+យ+មាន, ចុះឥ-អា.] គឺ...កាលបៀតបៀន, កាលគាប។

បីឡេត្វា អ. [បីឡ+អ+ត្វា] បៀតបៀនហើយ, គាបហើយ។

បីឡេយ្យ កិ. [បីឡ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបៀតបៀន, គប្បីគាប, គប្បីរឹបជាន់។

បីឡ ធា. **អឥតាហណេ បីឡេតិ បីឡយតិ និប្បីឡេតិ និប្បីឡយតិ បីឡិតោ បីឡេត្វា បីឡា** "បៀតបៀន, រឹតរួត, ត្បៀត, កៀប" ចុ. ។

ឬសាបេត្វា អ. [ឬសិ+ណាបេ+ត្វា] ញ្ចុំង...ឱ្យកិនហើយ។

ឬសិស្សតិ កិ. [ឬសិ+អ+ស្សតិ-ភ.+ឥ-អា.] នឹងកិន។

បុ ធា. ១-**បវនេ បវតិបុនាតិ** "ត្រង, ជម្រះ, ថែទាំ, ធ្វើឲ្យបរិសុទ្ធ" ភ្ជ. ក. ។ **បុត្តោ** បុ. "កូនប្រុស" មានន័យ២យ៉ាងៈ

១/ អ្នកញ្ចុំងត្រកូលឲ្យបរិសុទ្ធ (ថាតាមមតិពួកព្រាហ្មណ៍សម្គាល់ថាត្រកូលឥតកូនឈ្មោះថាមានបាបធ្ងន់ហេតុនោះអ្នកមានកូនទើបឈ្មោះថាធ្វើត្រកូលឲ្យបរិសុទ្ធ) វិ. **អត្តនោ កុលំ បវតិ សោធេតីតិ បុត្តោ**។ ២/ "អ្នកញ្ចុំងទឹកចិត្តឪពុកឲ្យពេញ" វិ. **អត្តនោ បិតុហទយំ បូរេតីតិ បុត្តោ** (ឬ+ត) -ស. ។សព្ទជាវេចនៈគឺ **បុត្តោ អត្រជោ សូតោ សូនុ ឥនុជោ ឥនយោ ឱរសោ អបច្ចំ**។ **ចោតកោ** បុ. "កូន" (សត្ត) ។ **បុត្តី** ឥ. "កូនស្រី" ។ សព្ទជាវេចនៈគឺ **បុត្តី ធីតា ទុហិតា អត្រជា** -ស. ។ **បុញ្ញំ** នបុ. "បុណ្យ, កុសល, សេចក្តីល្អ, សុភមង្គល" វិ. **អត្តនោ ករណំ បវតិ** (**បុនាតិ**) **សោធេតីតិ បុញ្ញំ** (**បុ+ណ្យ** ចុះ **ន**អាគម) -ស. ។ សព្ទជាវេចនៈគឺ **បុញ្ញំ កុសលំ កល្យាណំ សុតំ** -ស. ។ **ចោនំ** នបុ. "គ្រឿងជម្រះ, សម្រាប់សម្អាត" ដូចពាក្យថា **ទន្តចោនំ** "ច្រាសដុសធ្មេញ, ឈើចាក់ធ្មេញ" ។ **បុមា** "មនុស្សប្រុស" ។ **ចោណោ** គុ. "ឱនទៅ, ទោរទៅរក"។ ន. "ទំនាប" ។

២-**គតិយំ បវតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ចោតោ** បុ. "កប៉ាល់, នាវ" ។

បុក្ខុស បុ. [បុ+កុសិ+អ] អ្នកនាំចោលឬអ្នកចាក់ចោលនូវកវីសៈ (អ្នកចោលនូវសំរាម); វិ. **បុឥតិ ករីសំ, តំ ក្ខុសេតិ អបនេតីតិ>បុក្ខុសោ**។

បុក្ខុសាតិ អ.ន. ឈ្មោះបុក្ខុសាតិ។

បុគ្គល បុ. [ឬ+គលិ+អ, លុបតិ, គ>ត្ត, ឲ្ យនៃ ឬ>ឲ] អ្នកស៊ីនូវអាហារគឺគ្រឿងស្ពុយ; វិ. **ឬតិសទ្ធាតំ អាហារំ គលតិ អនតីតិ>បុគ្គលោ**។ ម៉ាងទៀត (បុ+គមិ+ក្ឋិ, លុបនិ-អា, លុបទីបំផុតធាតុ, លុបក្ឋិ, ចុះនិ-អា., ផ្លាស់និ-អា>ល) អ្នកទៅកាន់នរកៈ វិ. **បុំ និរយំ គច្ឆតីតិ>បុគ្គលោ**។ -**សប្ប**ាយ នបុ. សប្ប**ាយ**ដោយបុគ្គល, មានបុគ្គលជាទីសប្ប**ាយ**។

បុគ្គលាធិដ្ឋាន គុ. [បុគ្គល+អធិដ្ឋាន] មានបុគ្គលជាទីតាំង។

បុន្ត បុ. គោឈ្មោល (ដូច **ឧសភ**) ។ គុ.ប្រសើរ (ដូច **ឥ**) ។

បុចិមន្ទ បុ. ដើមស្ពៅ (ដូច **អរិដ្ឋ**) ។

បុច្ឆ កិ. [បុច្ឆ+អ+ហិ-ប., លុបហិ] ចូរសួរ, ចូរសាកសួរ។

បុច្ឆថ កិ. [បុច្ឆ+អ+ថ-ប.] ចូរសួរ, ចូរសាកសួរ។

បុច្ឆន្ត គុ. [បុច្ឆ+អន្ត] កាលសួរ, កំពុងសួរ។

បុច្ឆន្តិ កិ. [បុច្ឆ+អ+អន្តិ-រ.] សួរ, រមែងសួរ។

បុច្ឆមូល នបុ. គល់កន្ទុយ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **មេចក**សព្ទ។

បុច្ឆស្សុ កិ. [បុច្ឆ+អ+ស្សុ-ប.] ចូរសួរ, ចូរសាកសួរ។

បុច្ឆា ឥ. ពាក្យសួរ (ដូច **អនុយោគ**) ។

បុច្ឆាមិ កិ. [បុច្ឆ+អ+មិ-រ. ឬសព្ទាមិ-ភ.] សួរ, នឹងសួរ។

បុច្ឆាវិសជ្ជន នបុ. [បុច្ឆា+វិសជ្ជន] កិ.សួរនិងកិ.ឆ្លើយ, បុច្ឆានិងវិសជ្ជនា (**បុច្ឆា**<បុច្ឆ+អ+អា-ឥ.= កិ.សួរ; វិ. **បុច្ឆនំ**>**បុច្ឆា**។)

បុច្ឆិត គុ. [បុច្ឆ+ត+ឥ-អា.] គឺ...សួរហើយ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...ដែល...សួរហើយ។ -**បញ្ហា** ឥ. បញ្ហាឬប្រស្នាដែល...សួរហើយ។ -**បុច្ឆិត** គុ. ដែល...សួរហើយ។ -**ឫ** គុ. ដែល...ធ្លាប់សួរហើយ។

បុច្ឆិយមាន គុ. [បុច្ឆ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលសួរ។

បុច្ឆិស្សតិ កិ. [បុច្ឆ+អ+ស្សតិ-ភ., ចុះឥ-អា.] នឹងសួរ, នឹងសាកសួរ។

បុច្ឆឺសុ កិ. [បុច្ឆ+អ+ឌ-អជ.] សួរហើយ។

បុច្ឆេយ្យុ កិ. [បុច្ឆ+អ+ឯយ្យុ-ស.] គប្បីសួរ។

បុច្ឆ បុ. កន្ទុយ (ដូច **ឆន្ទ**) ។

បុញ្ជន នបុ. [បុញ្ជ+យុ] កិ.ជូត, ការជូត; វិ. **បុញ្ជិយតេតិ**>**បុញ្ជនំ**។ -**ត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.ជូត។

បុញ្ជិ កិ. [បុញ្ជ+អ+ណ្យ-អជ.] ជូតហើយ។

បុញ្ជិត្វា អ. [បុញ្ជ+ត្វា+ឥ-អា.] ជូតហើយ។

បុញ្ជ ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក, គំនរ (ដូច **ចយ**) ។

បុញ្ញ នបុ. [បុ+ណ្យ, ណ្យ>ញ>ញ្ញ] (ធម្មជាត) ជម្រះនូវសន្ដានរបស់ខ្លួន, សម្អាតនូវសន្ដានរបស់ខ្លួន (បុណ្យ); វិ. **អត្តសន្ដានំ បុនាតិ សោ-ធេតីតិ**>**បុញ្ញំ**។ -**កម្ម** នបុ. កម្មគឺបុណ្យ។ -**ករណ** នបុ. កិរិយាធ្វើនូវបុណ្យ។ -**កិរិយាវត្ថុ** នបុ. វត្ថុជាទីតាំងនៃកិរិយាធ្វើនូវបុណ្យ។ -**ក្ខយ** បុ. កិរិយាអស់ទៅនៃបុណ្យ។ -**ក្ខេត្តភូត** គុ. ជាខេត្តនៃបុណ្យ, ជាស្រែនៃបុណ្យ, ឬជាស្រែនៃបុណ្យកើតហើយ។ -**តេជ** បុ. តេជៈនៃបុណ្យ។ -**អត្ថិក** គុ. អ្នកមានសេចក្ដីត្រូវការដោយបុណ្យ,

អ្នកមានប្រយោជន៍ដោយបុណ្យ; វិ. **បុញ្ញេន អត្ថো>បុញ្ញត្ថো**។ **បុញ្ញត្ថো យស្ស អត្ថីតি>បុញ្ញត្ថী, សো ঠঠ>បុញ្ញត្ថিকো**។ -**បាបប្ប**ហីន គុ. មានបុណ្យនិងបាបលះបង់ហើយ; វិ. **បុញ្ញបាបং បহীনং យেন សো>បុញ្ញបាបপ্পহীনো**។ -**បេក្ខ** បុ. អ្នកសម្លឹងយកនូវបុណ្យ, អ្នកប្រាថ្នានូវបុណ្យ; វិ. **បុញ្ញং បেক্ষতীতি>បុញ্ঞপেক্ষো**។ -**ភាគ** បុ. ចំណែកនៃបុណ្យ។ -**ភាគី** គុ. អ្នកមានចំណែកនៃបុណ្យ; វិ. **បុញ্ঞস্ស ভাগো> បুঞ্ঞভাগো, បুঞ্ঞভাগো យস্স অত্থীতি>পুঞ্ঞভাগী**។

បុញ្ញវតី គុ. [បុញ្ញ+វន្តុ] អ្នកមានបុណ្យ; វិ. **បុញ্ঞং যস্যা অত্থীতি>পুঞ্ঞবতী**។

បុញ្ញវន្ត គុ. [បុញ្ញ+វន្តុ] អ្នកមានបុណ្យ; វិ. **បুঞ্ঞং যেসমত্থীতি>পুঞ্ঞবন্তো**។

បុញ្ញវា គុ. [បុញ្ញ+វន្តុ] អ្នកមានបុណ្យ; វិ. **បুঞ্ঞং যস্স অত্থীতি>পুঞ্ঞবা**។

បុដ បុ. [បុដ+អ] កញ្ចប់, សំបុក, ពំនូក, ផ្ទុក។

បុដន នបុ. ការបែក, ការទម្លាយ (ដូច **ភেদ**) ។

បុដ្ដ ធា. **អប្ប ভাবে បুট্টতি পুট্টযতি** "ជារបស់តូច, តូចតាច" ចុ. ។

បុដ្ឋ គុ. ឬ កិ. [បុច្ឆ+ត] គឺ...សួរហើយ; វិ. **បুচ্ছযিত্থাতি>পুট্ঠো**។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...គឺ...សួរហើយ។ -**ប្ញ** ឥ. បញ្ហាដែល...សួរហើយ។

បុដ្ឋ គុ.ឬកិ. [បុសិ+ត] គឺ...ចិញ្ចឹមហើយ; វិ. **পোসযিত্থাতি>পুট্ঠো**។

បុដ ធា. **সঙ্কিলেসনে পুঠতি** "សៅហ្មង, ប្រឡាក់ប្រឡ្ងស" ភូ. ។ ២-**ហី-ভাবিকেদনাসাসু পোঠেতি পোঠযতি** "បៀតបៀន, បែកធ្លាយ, ញែក, ខ្ជាត់ខ្ជាយ, ពោល, និយាយ" ចុ. ។

បុណ្ណរីក នបុ. ឬ. ឈូកស, ស្វាយស, ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១១មានពិន្ទុ ១១២, ឈ្មោះដំរីប្រចាំទិស,ខ្លាធំ (ដូច **ญาคฺฆ**) ។

បុណ្ណ គុ. [បុរ+ត] ពេញ, ពេញហើយ; វិ. **পূরেতীতি>পুণ্ণো, পূরযীতি ভা > পুণ্ণো**។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...ពេញហើយ។ -**ឃដ** បុ. ក្អមពេញហើយ, ក្អមដ៏ពេញ។ -**ចន្ទ** បុ. ព្រះចន្ទពេញហើយ, ព្រះចន្ទពេញវង់។ **ចន্দমুখ** គុ. មានមុខដូចជាព្រះចន្ទដ៏ពេញឬមានមុខដូចជាព្រះចន្ទពេញវង់។ -**ទាសីវត្ថু** នបុ. រឿងទាសីឈ្មោះ បុណ្ណា។

បុណ្ណក អ.ន. ឈ្មោះបុណ្ណក:។

បុណ្ណកុម្ភ បុ. ក្អមឬឆ្នាំងពេញដោយទឹក (ដូច **ภদ্দকুম্ভ**) ។

បុណ្ណបត្ត បុ. របស់គំនាល់, រង្វាន់ (ដូច **ফুট্টিদায**) ។

បុណ្ណម បុ.ឬគុ. [បុណ្ណ+ម] ព្រះចន្ទដ៏ពេញ, ព្រះចន្ទពេញវង់; វិ. **បុណ្ណោ ហ>បុណ្ណ**ហ។ តិថីមានព្រះចន្ទពេញវង់; វិ. **បុណ្ណោ ហ យ**ស្ម**ា ស>បុណ្ណ**ហ (**តិថី**) ។

បុណ្ណហ**ស**ី ឥ. តិថីមានព្រះចន្ទពេញ។

បុណ្ណម**ីទ**ិ**ន**ស បុ. [បុណ្ណ**ម**ី+ទ**ិ**ន**ស**] ថ្ងៃគឺតិថីមានព្រះចន្ទដ៏ពេញ, ថ្ងៃ**ប**ូ**ណ**៌**ម**ី (ថ្ងៃ**ពេ**ញ**ប**ូ**ណ**៌**ម**ី) ។

បុណ្ណម**ុ**ខ អ.ន. ឈ្មោះ**ប**ុ**ណ**ណ**ម**ុ**ខ**:។

បុ**ណ**ិ ធាតុ ១-**ស**ច្ចា**ត**េ **ប**ុ**ណ**ោ**ត**ិ **ប**ុ**ណ**ាយ**ត**ិ "ប្រហារ, សម្លាប់, **រ**ូ**ប**ូ**រ**ូ**ម**" ចុ. ។ ២-**ន**ិ**ប**ុ**ណ**ោ **ប**ុ**ណ**ា**ត**ិ **ន**ិ**ប**ុ**ណ**ា**ត**ិ "ល្អ**ិ**ត, **ស**ុ**ខ**ុ**ម**" **ភ**ូ. ។ **ន**ិ**ប**ុ**ណ**ោ គុ. "ល្អ**ិ**ត, **ស**ុ**ខ**ុ**ម**" **ន**ិ**ប**ុ**ណ**ធ**ម**្**ម**ោ "ព្រះ**ធ**ម**ិ**ដ៏ល្អ**ស**ុ**ខ**ុ**ម** -**ស**. ។ **ស**ព្ព ជ**ា**ដ**ា**ដ**ា**ន:**ត**ឺ **ស**ណ្ណ**ា** **ន**ិ**ប**ុ**ណ**ោ **ស**ុ**ខ**ុ**ម**ោ -**ស**. ។

បុ**ត**ម្ **ប** ទ**ឹ**ក**ស**្**ន**ាត (**ប**ិ**ត**ិ**ត**ជ**ល**), **ស**ព្ព**ន**េ**ះ**ជ**ា**អ**ត**ិ**ន**ៃ **ត**ិ**ត**ិ**ត**ស**ព**្ព។

បុ**ត**ិ**ត** ប**ុ**. [**ប**ុ**ស**ិ+**ត**, **ស**>**ត**] (**ទ**ារ**ក** ឬ **ទ**ារ**ត**ជ) ដ**ែ**ល**ម**ា**ត**ា**ន**ិ**ង**ប**ិ**ត**ា**ច**ិ**ញ**ឹ**ម (**ក**ូ**ន**); **ន**ិ. **ឧ**ោ**ស**ិ**យ**ត**ី**ត**ិ>**ប**ុ**ត**ិ**ត**ោ។ -**ត**ណ្ណ**ា** ឥ. **ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ប្រ**ា**ថ្នា**ក**ុ**ង** **ក**ូ**ន**, **ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ប្រ**ា**ថ្នា**ន**ូ**ว**ក**ូ**ន។ -**ទ**ារ**ខ**េ**ត**្**ត**ុ**ត**ុ**ត**ោ**ម**ហ**ិ**ស**ា**ន**ិ គុ. (**ស**ត្ត**ន**ិ**ង**ស**ង**្ហ**ារ) **ម**ា**ន**ក**ូ**ន**ន**ិ**ង**ប្រ**ព**ន**ធ**ន**ិ**ង**ខ**េ**ត**្**ត**ន**ិ**ង**ว**ត**ុ**ន**ិ**ង**គ**ោ**ន**ិ**ង **ក**្រ**ប**ី**ជ**ា**ដ**ើ**ម (**ខ**េ**ត**្**ត** = **ទ**ាំ**ង**ស្ម**ៃ**ទ**ាំ**ង**ច**ំ**ក**ា**រ, **ว**ត**ុ** = **ទ**ី**ភ**ូ**ម**ិ**ឬ**ទ**ី**ដ**ី**ភ**ូ**ម**ិ) ។ -**ទ**ារ**ព**ន**ធ**ន** **ន**ប**ុ**. **ว**ត**ុ**ជ**ា**គ្រ**ឿ**ង**ច**ង**ត**ឺ**ក**ូ**ន**ន**ិ**ង**ប្រ**ព**ន**ធ**, **ច**ំ**ណ**ង**ត**ឺ**ក**ូ**ន **ន**ិ**ង**ប្រ**ព**ន**ធ**។ -**ម**ជ្ **ម** គុ. **ព**ា**ក**់**ក**ណ្ដ**ា**ល**ន**ៃ**ក**ូ**ន**ន**ិ**ង**ប្រ**ព**ន**ធ**។ -**ន**ត្ត**ប**ន-**ត**ត**ិ**ស**ណ្ឋ**ា**ន**ว**ស** **ប**ុ**ំ**. **អ**ំ**ណ**ា**ច**ន**ៃ**ក**ិ.**ត**ៗ**គ**ា**ន**ៃ**ក**ូ**ន**ន**ិ**ង**ច**ៅ**ន**ិ**ង**ច**ៅ**ទ**ូ**ត។ -**ន**ត្ត**ប**ិ**ว**ារ គុ. **ม**ា**ន**ក**ូ**ន**ន**ិ**ង**ច**ៅ**ជ**ា**ប**ว**ិ**ว**ារ។ -**ป**ริ**ว**ุ**ต** គុ. **ค**ื**ก**ូ**ন**ন**ি**ง **ច**ៅ**ច**ោ**ម**រ**ោ**ម**ហ**ើ**យ, **ហ**ៅ**ហ**ា**ម**ហ**ើ**យ។ -**ป**ฏิ**ร**ู**ป**ก គុ. **ม**ា**ন**ร**ู**ป **ប**្រ**ៀ**ប**ដ**ោ**យ**ក**ូ**ন។ -**ป**ฏิ**ล** า**ภ**ต**ถ** า**ย** **ដ**ើ**ម**្**ป**្រ**យ**ោ**ជ**ន**ដ**ល**ក**ិ. **ប**ា**ន**ច**ំ**ព**ោ**ះ**ន**ូ**ว**ក**ូ**ন។ -**ป**ส**ุ**ส**ม**ฺ**ต គុ. **អ**្ន**ក**ស្ម**ៃ**រ**ឿ**ង**ព្រ**ម**ហ**ើ**យ**ក**ុ**ង **ក**ូ**ন**ন**ি**ង**ส**ត**ฺ**ว**ច**ិ**ញ**ឹ**ম, **អ**្ន**ក**ស្ម**ៃ**រ**ឿ**ង**ជ្រ**ប**់**ក**ុ**ង**ក**ូ**ন**ন**ি**ង**ส**ត**ฺ**ว**ច**ិ**ញ**ឹ**ম (**ส**ม**ฺ**ต<**ส**ំ+**ม**ទ**ิ**+**ต**)។ -**ภ**า**ค**ิ**ก** **ป**ុ**ំ**. **ก**ូ**ন**ন**ি**ง**ป**ង**ប**្ន**ូ**ন។ -**ภ**า**ว** **ป**ុ**ំ**. **ภ**ា**ว**:**ន**ៃ... **ជ**ា**ก**ូ**ন**។ -**ร**ติ**ช**ิ**ต**ุ**ร**ติ**ช**ล**ร**ติ**ส**ฺ**ต**ฺ**ร**ี**ร**ติ**ล**ฺ**ช**ฺ**ค**ี**ต**ฺ**ว**า**ท**ิ**ภ**า**ท**ิ**ป**ฺ**ป**ฺ**ภ**ेद **ป**ុ**ំ**. **ផ**្ស**ង**ដ**ោ**យ**ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ត្រ**ក**អ**រ**ม**ា**ন**ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ត្រ**ក**អ**ร**ក**ុ**ង**ก**ូ**ন**ন**ป**ุ**ส **ន**ិ**ง** **ส**េ**ច**ក្ដ**ี** **ត**្រ**ก**អ**ร**ก**ុ**ង**ก**ូ**ন**ন**ส**ฺ**ต**ี**ন**ิ**ง**ส**េ**ច**ក្ដ**ี** **ต**ฺ**ร**ก**ร** **ก**ុ**ง**ส**ฺ**ต**ฺ**ร**ី**ন**ិ**ง**ส**េ**ច**ក្ដ**ี**ต**ฺ**ร**ก**ร** **ก**ុ**ง**ต**ฺ**ร**ี**ม**ា**ন**ก**ิ.**ร**ាំ **ন**ិ**ง**ก**ิ.**ช**ฺ**ร**ៀ**ง **ন**ิ**ง**ก**ิ.**ป**ฺ**ร**គ**ំ **ជ**ា**ด**ើ**ม**, **ป**ฺ**ร**ភ**េ**ท**ន**ៃ**ส**េ**ច**ក្ដ**ី**ត្រ**ก**អ**ร**ม**ា**ন...។ -**ร**ู**ป** **ন**ប**ุ**ំ.

រូបនៃកូន។ -**លាភាធិ** (លាភ) មានលាភគឺកូនជាដើម។ -**វិយោ-គទុក្ខិត** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវទុក្ខព្រោះកិ.ព្រាត់ប្រាសចាកកូន (**វិយោគ**<វិ+យុជ+ណ, ជ>គ = កិ.ព្រាត់ប្រាស; វិ. **វិយុជ្ជនំ**> **វិយោគោ**, **វិយុញ្ជិយតេនា**>**វិយោគោ**; **ទុក្ខិត**<**ទុក្ខ+ឥ+ត ម្ហ+ឥត** = អ្នកដល់ហើយនូវទុក្ខ; វិ. **ទុក្ខं ឥតោតិ**>**ទុក្ខិតោ**) ។ -**វិយោគទុក្ខ** នបុំ. ទុក្ខព្រោះកិ.ព្រាត់ប្រាសចាកកូន។ -**វិយោគ** បុំ. កិ.ព្រាត់ប្រាសចាកកូន។ -**សនិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយកូន, ប្រហែលដោយកូន។ -**សិនេហ** បុំ. សេចក្តីស្នេហាក្នុងកូន, សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងកូន។ -**សោក** បុំ. សេចក្តីសោកព្រោះកូន។ -**សោកាភិភូត** គុ. គឺសេចក្តីសោកព្រោះកូនគ្របសង្កត់ហើយ។

បុថុ គុ. ច្រើន, ក្រាស់, ធំទូលាយ, ទូលំទូលាយ, ធំ (ដូច **ព្រហា**) ។ **ឥជ-ត្ថាទយ:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺវៀរ, **ឥនា**, **នានា**, **អន្តរេន**, **រិតេ** ក៏ជាវជ្ជត្ថវាចក:ដែរ។

បុថុកកាល បុំ. [បុថុក+កាល] កាលនៃស្រូវជាអំបុក (**បុថុក**<បុថি+ឧក = ប្រៃថ ពិស្តារ, ក្រាស់, ផ្សាយទៅ, រីកចេញទៅ; វិ. **បុថតិ បត្ថរតិ អត្ត-នោ ពាលតាឥន្តិ**>**បុថុកោ**) ។

បុថុកគ្ត គុ. [បុថុក+អគ្ត] ទានដ៏លើសគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងកាលនៃស្រូវជាអំបុក; វិ. **បុថុកកាលេ ទាតព្ពं អគ្គं** (**ទានំ**) >**បុថុកគ្ត**។

បុថុក បុំ. កូនក្មេង (ដូច **ឆាប**) ។

បុថុកត្តតា ឥ. សេចក្តីស្ងាត់ (ដូច **វិវេក**) ។

បុថុជ្ជន បុំ. [បុថុ+ជនি+អ] អ្នកថោកទាប (ដូច **នីច**), អ្នកវង្វេង, អ្នកលង់ខ្លៅ (ដូច **មូឡ្ហ**), បុថុជ្ជន, ជនផ្សេងអំពីព្រះអរិយ, (បុគ្គល) អ្នកញ៉ាំងកិលេសដ៏ក្រាស់ឱ្យកើត; វិ. **បុថู กิเลเส ชเนตีติ**>**បុថុជ្ជ-នោ**។ -**កាលកិរិយា** ឥ. កាលកិរិយានៃបុថុជ្ជន, កិ.ធ្វើនូវកាល:ជារបស់បុថុជ្ជន។ -**ភិក្ខু** បុំ. ភិក្ខុជាបុថុជ្ជន។

បុថុភូត គុ. [បុថុ+ភូត] ច្រើន, ដ៏ច្រើនឬដ៏ច្រើនកើតហើយ, កើតច្រើនហើយ, ដ៏ក្រាស់, ដ៏ក្រាស់កើតហើយ។

បុថុវី ឥ. ផែនដី (ដូច **ឋគតី**) ។

បុថុល គុ. ធំទូលាយ, ទូលំទូលាយ, ធំ (ដូច **វិសាល**) ។

បុថុលោម បុំ. ត្រី (ដូច **អម្ពុជ**) ។

បុថি ធា. ១-**អាទរអនាទរេសុ បុថេតិ បុថយតិ** "អើពើ, មិនអើពើ... ចុ. ។

២-**បហារតាសាសុ ចោថេតិ ចោថយតិ ចោថេត្វា**"វាយ, គោះ, ដំ, សំពង, និយាយ" ចុ. ។

៣-**ហឹសាសង្ខិលេសេសុ បុន្ថតិ** "ចៀតចៀន, សៅហ្មង" រុ. ។

៤-**ឋិត្ថារេ ចោថតិ** "ទូលាយ, ធំ" ភូ. ។ **បុថុវី**. ឥ. "ផែនដី" ។

បុន និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ភេទ** ផ្សេងគ្នា, **អប្ប្ឋម** មិនមែនជាមុន, មិនមែនជាដំបូង ប្រែថា ទៀត។

បុនទិវស បុំ. [បុន+ទិវស] ថ្ងៃទៀត, ថ្ងៃព្រឹក, ថ្ងៃស្អែក។ -**ត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ថ្ងៃព្រឹកទៀត។

បុនទ្ទាតា ឥ. ផ្ទី, កំបិតជួន (ដូច **សោផយាតី**) ។

បុនប្ប្ឋនំ និ. រឿយៗ, ញយៗ, ទៀតៗ, ដដែលៗ ។ បុនប្ប្ឋនមត្តវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺទៀតៗ ប្រែថា រឿយៗ, ញយៗ, **អតិណ្ហំ**, **អសកឺ**, **អតិក្ខណ**, **មុហុ** ក៏ជា **បុនប្ប្ឋនមត្ថវាចក:**ដែរ។

បុនព្ភវ បុំ. [បុន+ភវ] ភពថ្មី, ភពម្តងទៀត។

បុនឲ្ឋសុ ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង។

បុនរត្ថោ បុំ. អត្ថថាទៀត (ជាសេចក្តីរបស់ **បុន**សព្ទ) ។

បុនេតិ កិ. [បុន+ឥ+អ+តិ-វ.] មកម្តង, មកម្តងទៀត, ត្រឡប់មក។

បុន្ណាគ បុំ. ដើមបុសនាគ (ដូច **ភេសរ**) ។

បុប្ផ នបុំ. [បុប្ផ+អ] (ធម្មជាត) រីក (ផ្កា); **បុប្ផតីតि>បុប្ផំ**។ រដូវនៃស្រី (ដូច **ឧតុ**) ។ -**ភន្ធ** បុំ. ក្លិននៃផ្កា, ក្លិនអំពីផ្កា។ -**ភន្ថាទិ** គុ. វត្ថុមានផ្កានិងវត្ថុមានក្លិនជាដើម, វត្ថុមានផ្កានិងគ្រឿងក្រអូបជាដើម។ -**ភុឡ** បុំ. សំណុំនៃផ្កា, ភូងនៃផ្កា។ -**ឆត្ត** នបុំ. ឆត្រជាវិការ:នៃផ្កា, ឆត្រដែលបុគ្គលធ្វើដោយផ្កា។ -**ទាម** នបុំ. កម្រងនៃផ្កា, ភូងនៃផ្កា។ -**ទាមវាសបុណ្ណធូបាទិសក្ការ** បុំ. សក្ការ:មានភូងនៃផ្កានិងលម្អិតជាគ្រឿងអប់និងធូបជាដើម។ -**ឋ** នបុំ. ផែននៃផ្កា, ផ្ទាំងនៃផ្កា (ផ្ទាំងសំពត់ជាវិការ:នៃផ្កា)។ -**ឋិលន្ធនដ្ឋាន** នបុំ. ទីជាទីប្រដាប់ដោយផ្កា, នូវផ្កា។ -**ឫជ** ឥ. កិ.ឫជាដោយផ្កា។ -**ផលបល្ល-ទាទិបាតន** នបុំ. កិ.ញ្ជាំងវត្ថុមានផ្កានិងផ្លែនិងស្លឹកជាដើមឱ្យធ្លាក់ចុះ។ -**ផលសម្ឪ** គុ. ដល់ព្រមហើយដោយផ្កានិងផ្លែ, មានផ្កានិងផ្លែដល់ព្រមហើយ, ឫរិបូណ៌ដោយផ្កានិងផ្លែ។ **អាសន** នបុំ. អាសន:ជាវិការ:នៃផ្កា។ -**មុដ្ឋិ** នបុំ. ក្តាប់នៃផ្កា, ផ្កាមួយក្តាប់។ -**មុដ្ឋិមត្ត** គុ. វត្ថុត្រឹមតែផ្កាមួយក្តាប់, វត្ថុត្រឹមតែក្តាប់នៃផ្កា។ -**មូល**

គុ. ជាតម្លៃនៃផ្កា ។ -**រាសិតហារ** នបុ. កិ.កាន់យកនូវ **បុប្ផរាសិ**សព្ទ, បុប្ផរាសិសព្ទ។ -**រាសិ** បុ. គំនរនៃផ្កា។ -**ឥត្ថឥណ្ណ** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌ានានូវបុប្ផវគ្គ។ -**ឥស្ស** នបុ. ភ្លៀងជាវិការៈនៃផ្កា។ -**ឥស្សឥស្សន** នបុ. កិ.ធ្លាក់ចុះនៃភ្លៀងជាវិការៈនៃផ្កា, កិ.បង្អុរចុះនូវភ្លៀងគឺផ្កា។ -**ឱាហ** អ.ន. សេះឈ្មោះ **បុប្ផឱាហ**:។

បុប្ផទន្ត បុ. ឈ្មោះដំរីប្រចាំទិសម្យ៉ាង។

បុប្ផធន្ធ បុ. អ្នកចោលសម្រាម, អ្នកចោលផ្កាឈើ (ដូច **បុក្ខ**) ។

បុប្ផនកាល បុ. [បុប្ផ+កាល] កាលជាទីរីក, កាលនៃកិ.រីក។

បុប្ផវតី ឥ. ស្រីមានរដូវ (ដូច **ឧតុនី**) ។

បុប្ផារាម បុ. [បុប្ផ+អារាម] ច្បារនៃផ្កា, សួននៃផ្កា។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសួននៃផ្កា។

បុប្ផាសនានុ-ម្មោទន, -នា នបុ.,ឥ. [បុប្ផ+អាសន+អនុមោទនា] (ធម្មកថា) ជាគ្រឿងរីករាយតាមនូវអាសនៈជាវិការៈនៃផ្កា, អនុមោទនាចំពោះអាសនៈជាវិការៈនៃផ្កា។

បុប្ផិត គុ. ឬកិ. [បុប្ផ+ត, ចុះឥ-អា.] ដែលរីកហើយ, ដែលផ្កាហើយ។ -**បុប្ផ** នបុ. ផ្កាដែលរីកហើយ។

បុម្ផុបគផលុបគ-រុក្ខ បុ. [បុម្ផុបគ+ផលុបគ+រុក្ខ] ឈើដែលចូលទៅដល់នូវផ្កាទាំងចូលទៅដល់នូវផ្លែ (**បុប្ផ+ឧប+គម +ក្ត>បុម្ផុបគ** = វិ. **បុប្ផំ ឧបគច្ឆតីតិ>បុម្ផុបគោ**) ។ ឈើដែលកាន់នូវផ្កានិង...។

បុព្ព គុ. [បុព្ព+អ] មុន, កាលមុន, ពីមុន, ខាងដើម, កាលដើម (ន. ខ្ទុះ) ។ -**កម្ម** នបុ. កម្មក្នុងកាលមុន, កម្មមានក្នុងកាលមុន។ -**អក្ខរ** នបុ. អក្ខរៈខាងដើម។ -**ន្តម** គុ. ដល់មុន, ជាធម៌ដល់មុន។ -**ចរិត** នបុ. កិ.ប្រព្រឹត្តិក្នុងកាលមុន, កម្មដែល...ប្រព្រឹត្តហើយក្នុងកាលមុន។ -**ចរិយា** ឥ. ចរិយាក្នុងកាលមុន, កិ.ប្រព្រឹត្តិក្នុងកាលមុន។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ឋានៈជាខាងដើម, ហេតុជាទីតាំងក្នុងកាលមុន, ហេតុដើម។

បុព្ព ខ្ទុះ (ដូច **ឃ្ងយ**)

បុព្ពជ បុ. ជនជាបង (ដូច **អគ្គជ**) ។

បុព្ពណ្ណាបរ-ណ្ណាភ្ជ្ជ នបុ. [បុព្ពណ្ណ+អបរណ្ណ+ខេត្ត] ស្រែឬចំការនៃបុព្ពណ្ណជាតនិងអបរណ្ណជាត, ខេត្តនៃពូជគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីក្នុងកាលខាងដើមនិងពូជគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីក្នុងកាលខាងក្រោយ (**បុព្ពណ្ណ**<បុព្ព+អស+ត = វិ. **បុព្ពេ អសិតព្ពន្តិ>បុព្ពណ្ណ**) ។ បាលីនេះប្រើជា **បុព្ពណ្ណាបរណ្ណ**ក៏មាន។

បុព្ពណ្ណាបរ- គុ. [បុព្ពណ្ណាបរណ្ណ+អាទិ]វត្ថុមានបុព្ពណ្ណជាត និងអបរណ្ណជាតជាដើម។

ណ្ណាទិ

បុព្វណ្ណ នបុ. វត្ថុដែលគួរស៊ីមុនមានស្រូវសាឡីជាដើម។

បុព្វណ្ហ បុ. [បុព្ព+អហ] កាលជាខាងដើមនៃថ្ងៃ, វេលាព្រឹក; វិ. **អហស្ស បុព្ពោ> បុព្វណ្ហោ**។ -**សមយ** បុ. បុព្វណ្ហសម័យ, សម័យជាខាងដើមនៃថ្ងៃ, សម័យព្រឹក។

បុព្វទេវ បុ. ទេវតាដើម, អសុរសាមញ្ញ (ដូច **សុរិយ**) ។

បុព្វភាគ បុ. [បុព្ព+ភាគ] ចំណែកខាងដើម, ចំណែកក្នុងកាលមុន។ -**ប្បដិបទា-សច្ចាត** គុ. ពោលគឺបដិបទាជាចំណែកខាងដើម, គឺសេចក្ដីប្រតិបត្តិជាចំណែកក្នុងខាងដើម។

បុព្វរត្តាបរត្ត ន. [បុព្ពរត្ត+អបរត្ត] រាត្រីខាងដើមនិងរាត្រីខាងចុង, កាលជាខាងដើមនៃរាត្រីនិងកាលជាខាងក្រោយនៃរាត្រី។

បុព្វលោហិត-មក្ខិត គុ. [បុព្ពលោហិត+មក្ខិត] ប្រឡាក់ហើយដោយខ្ទុះនិងឈាម, ដែលខ្ទុះនិងឈាមប្រឡាក់ហើយ។ **មក្ខិត**<មក្ខ+ត-អា.+ត។

បុព្វវដ្ដិ ឥ. [បុព្ព+វដ្ដិ] ខ្នាញ់នៃខ្ទុះ, ខ្សែនៃខ្ទុះ។

បុព្វវិទេហ បុ. ឈ្មោះទ្វីបធំមួយនៅខាងកើតភ្នំព្រះសុមេរុ។

បុព្វសន្ធិវាស-ឥស បុ. [បុព្ព+សន្ធិវាស+ឥស] អំណាចនៃកិ.នៅអាស្រ័យរួមគ្នាក្នុងកាលមុន។ (**សន្ធិវាស**<សំ+និ+ វ៑ស+ណ) ។

បុព្វសេល បុ. ភ្នំទិសខាងកើត (ដូច **ឧទយ**) ។

បុព្វាចរិយ បុ. [បុព្ព+អាចរិយ]បុព្វាចារ្យ,អាចារ្យក្នុងកាលមុន,អាចារ្យខាងដើម។

បុព្វាចិណ្ណ+ឥស បុ. [បុព្វាចិណ្ណ+ឥស] អំណាចនៃកម្មដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តហើយក្នុងកាលមុន, អំណាចនៃកម្មដែលខ្លួនសន្សំហើយក្នុងកាលមុន (**បុព្វាចិណ្ណ** <បុព្ព+អា+ចរ៑+តឬបុព្ព+អា+ចិ+ត) ។

បុព្វាបរ គុ. [បុព្ព+អបរ] ខាងដើមនិងខាងចុង,អក្ខរ:ខាងដើមនិងអក្ខរ:ខាងចុង។

បុព្វារាម អ.ន. វិហារឈ្មោះបុព្វារាម។

បុព្ធុត្តរភទ្ទបទា ឥ. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង។

បុព្ធុប្បត្តិក គុ. [បុព្ព+ឧប្បត្តិ+ក] មានកិ.កើតឡើងក្នុងកាលជាខាងដើម, ក្នុងកាលមុន។

បុព្ពេនិវាស បុ. [បុព្ពេ+និវាស] ខន្ធបញ្ចក:ដែលខ្លួននិងបុគ្គលដទៃនៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុន, កិ.នៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុន។ -**ញ្ញាណ** នបុ. ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងនូវខន្ធបញ្ចក:ដែលខ្លួន និងសត្វដទៃ នៅអាស្រ័យ

ហើយក្នុងកាលមុន។ -**ឫជិច្ឆាទក** គុ. ជាគ្រឿងបិទបាំងនូវខន្ធ បញ្ចក:ដែលខ្លួន និងសត្វដទៃ នៅអាស្រ័យហើយក្នុងកាលមុន (**និវាស**<និ+វសិ+ណ) ។

បុព្ធ ធា. **បូរណានិកេតនេសុ បុព្ធតិ បុព្ធេតិ បុព្ធយតិ** "ពេញ, ធ្វើឲ្យពេញ, នៅ, អាស្រ័យ" ភូ. ចុ. ។ **បុព្ពោ** បុ. "ខ្ទុះ, ដំបៅទុំ," គុ. "ខាងដើម, មុន, ខាងកើត" ។

បុមា បុ. ប្រុស (ដូច **បុរិស**) ។

បុរ នបុ. ទីក្រុង (ដូច **នគរ**), ផ្ទះ (ដូច **ឃរ**) ។

បុរក្ខត គុ. [បុរ+ករ+ត, ករ>ខ] គឺ...ធ្វើក្នុងខាងមុខហើយ, គឺ...ចោមរោមហើយ, ស្តេចដែលបានមុទ្ធាភិសេកហើយ (ដូច **អភិសិត**), ពេញ (ដូច **ឫទ្ធ**) ។

បុរក្ខត្វា អ. [បុរ+ករ+ត្វា, ករ>ខ] ធ្វើក្នុងខាងមុខហើយ, ចោមរោមហើយ។

បុរតោ និ. [បុរ+តោ] ខាងមុខ, ក្នុងខាងមុខ, មុន, មុនចុះ, ក្នុងកាលមុន។ **អភិមុខត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺខាងមុខប្រែថា ក្នុងខាងមុខ, **បុរេ**, **អគ្គតោ** ក៏ជា **អភិមុខត្ថវាចក:**ដែរ។

បុរត្ថា និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ឋានី** ទិសខាងកើត, **បុរ** កាលមុន, **អគ្គតោ** ខាងមុខ, **បឋម** ដំបូង, ខាងដើម។

បុរត្ថាភិមុខ គុ. [បុរត្ថ+អភិមុខ] មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ទិសខាងមុខ, ខាងកើត, មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ទិសដ៏តាំងនៅខាងមុខ, ដ៏តាំងនៅខាងកើត។

បុរត្ថិមកាយ បុ. [បុរត្ថិម+កាយ] កាយមានក្នុងទិសខាងមុខ, ខាងកើត; វិ. **បុរត្ថាយំ** (**ទិសាយំ**) **ឋតោ>បុរត្ថិមោ** (**កាយោ**) ។ **បុរត្ថិមោ កាយោ>បុរត្ថិមកាយោ**។ **បុរត្ថិម** <**បុរត្ថា+ឥម**។

បុរត្ថិមទ្វារ នបុ. [បុរត្ថិម+ទ្វារ] ទ្វារមានក្នុងទិសខាងមុខ, ខាងកើត, ទ្វារក្នុងបុរត្ថិមទិស។

បុរត្ថិមភិត្តិ ឥ. [បុរត្ថិម+ភិត្តិ] ជញ្ជាំងមានក្នុងទិសខាងមុខ, ខាងកើត។

បុរត្ថិមវត្ថុ នបុ. [បុរត្ថិម+វត្ថុ] ទីជាទីនៅមានក្នុងទិសខាងមុខ, ខាងកើត; ទីជាទីនៅក្នុងបុរត្ថិមទិស។

បុរត្ថិមាទិទិសាភាគ បុ. [បុរត្ថិមាទិ+ទិសាភាគ] ចំណែកនៃទិសមានបុរត្ថិមទិសជាដើម។

បុរត្ថិមាទិភេទ បុ. [បុរត្ថិមាទិ+ភេទ] ផ្សេងដោយខ្យល់មានខ្យល់ក្នុងបុរត្ថិមទិសជាដើម។

បុរ និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ឋាន** ចំណងនៃពាក្យ, កម្រងពាក្យ,

ចិរតីត កន្លងយូរហើយ, **ឝិកដ** ជិត, ទៀប, ក្បែរ, **អនាគមិក** នឹងមក, អនាគត។

បុរាណ គុ. [បុរ+ន, ន>ណ] មានក្នុងកាលមុន, មានក្នុងកាលពីដើម (បុរាណ ឬចាស់); វិ. **បុរ តនោ>បុរាណោ**។ -**ចីវរ** នបុં. ចីវរមានក្នុងកាលមុន, ចីវរចាស់។ -**ចោរ** បុં. ចោរមានក្នុងកាលមុន; ចោរចាស់។ **ទុតិយិកា** ឥ. ស្ត្រីជាគម្រប់ពីរឬទីពីរមានក្នុងកាលមុន (ប្រពន្ធ, ប្រពន្ធចាស់) ។ -**បណ្ណ** នបុં. ស្លឹកឈើមានក្នុងកាលមុន, ស្លឹកឈើចាស់។ -**ឧាឧបុញ្ជ**ន នបុં. សំពត់សម្រាប់ជូតនូវជើងចាស់។ -**បុញ្ញ** នបុં. បុណ្យមានក្នុងកាលមុន, បុណ្យចាស់។ -**ភុម្មត្ថរណ** នបុំ. សំពត់សម្រាប់ក្រាលលើផែនដីមានក្នុងកាលមុន, ចាស់។ -**ភូត** គុ. ជារបស់មានក្នុងកាលមុន, មានក្នុងកាលមុនកើតហើយ។ -**សាណោហិត** នបុំ. សាណោហិតមានក្នុងកាលមុន។ -**សេដ្ឋី** បុំ. សេដ្ឋីមានក្នុងកាលមុន, សេដ្ឋីចាស់។

បុរាណោទក នបុំ. [បុរាណ+ឧទក] ទឹកមានក្នុងកាលមុន, ទឹកចាស់។

បុរាតន បុំ. របស់ចាស់, របស់ដែលមានហើយក្នុងកាលមុន (ដូច **សនន្ត**ន) ។

បុរិន្ទទ បុំ. [បុរ+ទា-ទា+អ] អ្នកឱ្យនូវទានក្នុងកាលមុនឬអ្នកឱ្យនូវទានមានក្នុងកាលមុន, ឬអ្នកបានឱ្យហើយនូវទានក្នុងកាលមុន (នាមរបស់សក្កទេវរាជ); វិ. **បុរេ បុរិមំ ទា ទទាតីតি>បុរិន្ទោ**, **បុរេ ទានំ អទទីតি>បុរិន្ទោ**។

បុរិម គុ. [បុរ+ឥម] មានក្នុងកាលមុន, មានក្នុងកាលពីមុន; វិ. **បុរេ តនោ**, -**តនា**, -**តនំ>បុរិមោ**, -**មា**, -**មំ**។ -**កម្មផល** នបុំ. ផលនៃកម្មមានក្នុងកាលមុន។ -**ឝ** គុ. មានក្នុងកាលមុនជាង, មានក្នុងកាលមុនវិសេស។ -**អត្តភាព** បុំ. អត្តភាពមានក្នុងកាលមុន។ -**ទិវស** នបុំ. ថ្ងៃមានក្នុងកាលមុន, ថ្ងៃមុន។ -**ទីប** នបុំ. ប្រទីបមានក្នុងកាលមុន, ប្រទីបខាងមុខ។ -**ទុច្ចរិតានុភាព** បុំ. អានុភាពនៃទុច្ចរិតមានក្នុងកាលមុន។ -**ឝយ** បុំ. ន័យមានក្នុងកាលមុន។ -**បកតি** ឥ. ប្រក្រតីមានក្នុងកាលមុន, ប្រក្រតីមុន, ប្រក្រតីដើម។ -**បស្ស** បុំ. ខាងមានក្នុងកាលមុន, ខាងខាងមុខ។ -**ភាតি** ឥ. ភាជន:មានក្នុងកាលមុន, ភាជន:មានក្នុងខាងមុខ។ -**ឫ** បុំ. នំមានក្នុងកាលមុន។ -**ពុទ្ធ** បុំ. ព្រះពុទ្ធមានក្នុងកាលមុន។ -**ភាគ** បុំ. ចំណែកមានក្នុងកាលមុន។ -**ទិសា** ឥ. ទិសមានក្នុងខាងមុខ, ទិសខាងមុខ, ទិសខាងកើត។

បុរិស បុ. [បុរ+ឥស] អ្នកញ៉ាំងហឫទ័យនៃមាតានិងបិតាឱ្យពេញ, ឬអ្នកញ៉ាំងសេចក្ដីប្រាថ្នារបស់ខ្លួនឱ្យពេញ (បុរស, ប្រុស); វិ. **មាតាបិតូនំ ហទយំ ឬ្ហរតីតិ> បុរិសោ។ អត្តនោ មនោរថំ ឬ្ហរតីតិ វា>បុរិសោ**។ -**ការ** បុ. សេចក្ដីព្យាយាមគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើជារបស់នៃបុរស, សេចក្ដីព្យាយាមជាគ្រឿងធ្វើនៃបុរស, សេចក្ដីព្យាយាមរបស់បុរស។ -**ការិក** គុ. ប្រកបដោយសេចក្ដីព្យាយាមគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើជារបស់នៃបុរស។ -**គុត្តិ** ឥ. សេចក្ដីគ្រប់គ្រងនៃបុរស (**គុត្តិ** <គុបិ+តិ = វិ. **គោបនំ>គុត្តិ**) ។ -**ឃាតកកម្ម** នបុ. កម្មនៃបុគ្គលអ្នកសម្លាប់នូវបុរស។ -**អជ្ឌ្ឌាសយ** បុ. អធ្យាស្រ័យនៃបុរស; គុ. អ្នកមានអធ្យាស្រ័យក្នុងបុរស, អ្នកមានអធ្យាស្រ័យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបុរស។ -**ត្ថាម** បុ. កម្លាំងនៃបុរស, (កម្លាំងចិត្តនៃបុរស) ។ -**បរ-ក្កម** បុ. កិ.ឈានទៅក្នុងខាងមុខនៃបុរស, សេចក្ដីព្យាយាមនៃបុរស, សេចក្ដីប្រឹងប្រែងនៃបុរស (**បរក្កម**<បរ+កម+ណ = វិ. **បរ-ក្កមនំ> បរក្កមោ**) ។ -**អព្ភន្ត** គុ. ខាងក្នុងនៃបុរស។ -**លិङ្ग** នបុ. ភេទនៃបុរស។ -**ណោណ** គុ. ជាស្ត្រីលេះលោះឬឡេះឡោះដោយបុរស, ជាស្ត្រីណ្ដោតក្នុងបុរស, ជាស្ត្រីរណោររលាំដោយបុរស។ -**ឆេទនណ្ឌ** បុ. អាជ្ញាឬពិន័យនៃបុគ្គលជាអ្នកសម្លាប់នូវបុរស, អាជ្ញាគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដល់បុគ្គលអ្នកសម្លាប់នូវបុរស។ -**ឥរិយ** នបុ. ព្យាយាមនៃបុរស។

បុរិសមេធ បុ. ជាឈ្មោះមហាយញ្ញម្យ៉ាងប្រៃថាសម្លាប់បុរស។

បុរិសាជញ្ញ បុ. [បុរិស+អាជញ្ញ] បុរសអាជានេយ្យ, បុរសជាអាជានេយ្យ។

បុរិសាជានីយ បុ. [បុរិស+អាជានីយ] បុរសអាជានេយ្យ។

បុរិសាជានេយ្យ បុ. [បុរិស+អាជានេយ្យ] បុរសអាជានេយ្យ។

បុរិសាធម បុ. [បុរិស+អធម] បុរសថោកទាប, បុរសលាមក; វិ. **បុរិសោ អធមោ> បុរិសាធមោ**។

បុរិសុត្តម គុ. [បុរិស+ឧត្តម] បុរសឧត្តម, បុរសខ្ពង់ខ្ពស់។

បុរេ ន. [បុរ+ស្មឹ-វិ., ស្មឹ>ឯ] ក្នុងកាលមុន, ក្នុងខាងមុខ; ក្នុងបុរីឬក្នុងក្រុង។

បុរេ និ. អភិមុខត្ថវាចក: ។

បុរេក្ខារ បុ. [បុរ+ករ+ណ, ករ>ខរ, អនៃខ>អា] កិ.ចោមរោម; វិ. **បុរេ ករិយតេតិ> បុរេ ករិយតេតិ>បុរេក្ខារំ**។

បុរេតាមី ទៅមុន, ដល់មុន, ប្រធាន (ដូច **បុព្ពង្គម**) ។

បុរេចរ ទៅមុន, ដល់មុន, ប្រធាន (ដូច **បុព្វង្គម**) ។

បុរេចារិក គុ. [បុរេចារ+ណិក] ប្រកបដោយកិ.ប្រព្រឹត្តិទៅក្នុងខាងមុខ, ឱ្យជាចិត្ត ប្រកបដោយកិ.ត្រាច់ទៅក្នុងខាមុខ; វិ. **បុរេ ចរិយតេតិ>បុរេចារោ**, **បុរេចារេន និយុត្តំ** (**ចិត្តំ**) >**បុរេចារិកំ**។ **បុរេចារ<បុរ+ចរ+ណ**។

បុរេចារី ទៅមុន, ដល់មុន, ប្រធាន (ដូច **បុព្វង្គម**) ។

បុរេតរ កិ.វិ. [បុរេ+តរ] មុនជាង, មុនដោយវិសេស។

បុរេតុំ អ. [បុរ+ណោ+តុំ] ដើម្បីឱ្យពេញ, ដើម្បីបំពេញ (ដើម្បីកសាង) ។

បុរេភត្ត នបុ. [បុរេ+ភត្ត] ក្នុងកាលមុននៃភត្ត, ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនៃភត្ត; វិ. **ភត្តស្ស បុរេ> បុរេភត្តំ**, **ភត្តកាលតោ បុរេ>បុរេភត្តំ**។

បុរោហិត បុ. [បុរ+ហិត] បុរោហិត, ព្រាហ្មណ៍ជាបុរោហិត, ព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកមានប្រយោជន៍ដល់បុរី។ **បុត្ត**បុ. កូននៃបុរោហិត។

បុរ ធា. **អគ្គគមនេ បុរតិ អនាបុរតិ** "ជាប្រធាន, ជាប្រមុខ, ទៅខាងមុខ" ភូ. ។ **បុរំ** នបុ. **បុរី** ឥ. "បុរី, ក្រុង, រាជធានី" ។ សព្ទជាវេវចន: គឺ **បុរំ បុរី នគរំ រាជធានី**។ **អនាបុរណំ** នបុ. "កូនសោ, សោ" វិ. **អនាបុរន្តិ ឥមរន្តិ ទ្វារំ ឯតេនាតិ អនាបុរណំ** (អរ+អា+បុរ+យុ) អា. **អនាបុរណំ អនាយ គច្ឆតិ**។ **អនាបុរតិ** "បើក, ចាក់សោបើក" អា. **អនាបុរតំ អមតស្ស ទ្វារំ** "ចូរបើកទ្វារនៃព្រះនិព្វាន" -ស. ។

បុលវ បុ. សត្វដង្កូវ (ដូច **កិមិ**) ។

បុលីន នបុ. ខ្សាច់ (ដូច **វាលុកា**) ។

បុណោម បុ. ព្រះនាមព្រះបាទវេបចិត្រាសូរ (ដូច **វេបចិត្តិ**) ។

បុល ធា. **សង្ឆាតមហាត្ថេសុ បុលតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, ១ូបរួម, ១ជាប់គ្នា, ធំ, ទូលាយ" ភូ.។ **ឱបុលំ** គុ. "ធំ, ទូលាយ, ធំល្វឹងល្វើយ" ។ **ភេបុល្ល** នបុ. "ទំហំ, វិបុលភាព" (វិបុល+ណ្យ) ។

បុស្ស អ.ន. ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមបុស្ស:។

បុស្សរថ បុ. រថដែលប្រកបដោយផលដ៏វិសេសឈ្មោះបុស្ស: ។

បុសិ ធា. ១-**ឥុឌ្ឍិយំ បុសតិ** "ចម្រើន, រុងរឿង, លូតលាស់" ភូ. ។ **ពោសោ** បុ. "បុរស, បុគ្គល, មនុស្ស" ។ **ពោសនំ** នបុ. "ការលូតលាស់, ដុះដាល" ។

២-**បសវេ បុសតិ** "កើត, ហូរចេញ, កើតចេញ" ភូ. ។

		៣-**ចោសនេ ចោសតិ បុស្ពាតិ, ចោសេតិ ចោសយតិ** ការិត. **ចោសាបេតិ ចោសាបយតិ** "ចិញ្ចឹម, បីបាច់, ថែទាំ, បំប៉ន" ភូ. , កី. , ចុ. ។ **បុជ្ជោ ចោសិតោ** កិ. គុ. "ដែលចិញ្ចឹមហើយ" ។ **ឋបុជ្ជោ** បុំ. "តាវ៉ៅ" ។
		៤-**សិនេហសវនមូរណេសុ បុស្ពាតិ** "ស្រឡាញ់, ស្នេហា, ស្ទិទ្ធស្នាល, ស្ពាប់, បំពេញ" កី. ។ **ចោត្ថកោ, -ត្ថំ, ចោត្ថ** បុំ. នបុំ. "សៀវភៅ, ក្រាំង, គម្ពីរ, ការបូកឬលាបលនដោយដីជាដើម, សំពត់សំបកក្រចៅ, សំពត់សំបកផ្ទៃ" ។
		៥-**ឆារណេ ចោសេតិ ចោសយតិ** "ទ្រទ្រង់ទុក, ទទួលរាប់រង, តាក់តែង, ប្រដាប់" ចុ. ។
		៦-**ឧបនាហេ ចោសតិ** "ដុត, ឆេះ, ក្តៅ, ធ្វើឲ្យក្តៅ" ភូ. ។
បុឡូវករាសិ	បុំ.	[បុឡ្ឡវក+រាសិ] គំនរនៃដង្កូវ។
បុឡូវកសញ្ញា	ឥ.	[បុឡ្ឡវក+សញ្ញា] សេចក្តីសម្គាល់ថាដង្កូវ។
បុឡ្ឍ	ធាតុ	១-**សុខនេ បុឡ្ឍតិ** "ជាសុខ, សុខសប្បាយ" ភូ. ។
		២-**សង្ឆាតេ បុឡ្ឍតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, រួបរួម, ឥគ្នា" ភូ. ។ **បុឡ្ឍិនំ** នបុំ. "ដីខ្សាច់" ជា**បុលិនំ**ក៏មាន។ **បុឡ្ឍោ** បុំ. "ដង្កូវ" (សូចិ) ។
ឃុំសិ ឬ **ឃុណ្ឍ**	ធាតុ	**អតិមន្ធនេ ឃុំសេតិ ឃុំសយតិ** "កំហែង, ញ៉ាំញ៉ី, សង្កត់សង្កិន" ចុ. ។ **នឃុំសកោ** បុំ. "ខ្ជើយ" កំហែងញ៉ាំញ៉ីសត្រូវមិនបានវិ. **សោ ហិ បុរិសោ ឥមិ សាតិសយំ បច្ចាមិត្តេ ន ឃុំសេតីតិ នឃុំស-កោ** -**ស**. ។
ឃូគ	បុំ.	ដើមស្ពា (ដូច **ឧមុក**), គំនរ, ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **រាសិ**) ។
ឃូជនា	ឥ.	[ឃូជ+យ+អា-ឥ.] កិ.ឃូជា។
ឃូជយ	កិ.	[ឃូជ+ណយ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីឃូជា។
ឃូជា	ឥ.	[ឃូជ+អ+អា-ឥ.] កិ.ឃូជា; វិ. **ឃូជនំ>ឃូជា**។ -**ការក** គុ. អ្នកធ្វើនូវកិ. ឃូជា; វិ. **ឃូជំ ករោតីតិ>ឃូជាការកោ**។ -**សក្ការ** បុំ. កិ.ឃូជានិងគ្រឿងសក្ការ:។
ឃូជិត	គុ.ឬកិ.	[ឃូជ+ត, ចុះឥ-អា.] គឺ...ឃូជាហើយ; វិ. **ឃូជិយិត្ថាតិ>ឃូជិតោ**។ **ឃូជិយតេតិ ឥ >ឃូជិតោ**។
ឃូជិយមាន	គុ.	[ឃូជ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលឃូជា។
ឃូជិស្សតិ	កិ.	[ឃូជ+អ+ស្សតិ-ភ., ចុះឥ-អា.] នឹងឃូជា។

បូជេតុកាម គុ. [បូជេតុំ+កម-ណ] អ្នកចង់ដើម្បីបូជា, អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីបូជា; វិ. **បូជេតុំ កាមេតីតិ>បូជេតុកាមោ**។ **បូជេតុំ+កាម** = អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីបូជា;វិ.**បូជេតុំ កាមោ អស្សាតិ>បូជេតុកាមោ**។

បូជេត្វា អ. [បូជ+ណេ+ត្វា] បូជាហើយ (គោរពហើយ, រាប់អានហើយ) ។

បូជេថ កិ. [បូជ+ណេ+ថ-ប.] ចូរបូជា។

បូជេន្តិ កិ. [បូជ+ណេ+អន្តិ-រ.] បូជា, រមែងបូជា។

បូជេស្សាមិ កិ. [បូជ+ណេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងបូជា។

បូជ គុ. បុគ្គលដែលគួរបូជា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភគវន្តុ**សព្ទ ។

បូជ ធា. **បូជាយំ បូជេតិ បូជយតិ បូជិតោ បូជេត្វា បូជា បូជកោ** "បូជា, គោរព, រាប់អាន" ចុ. ។ **បូតោ** បុ. "ដើមស្លាផ្លែស្លា, គំនរ, ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក" ។ **បុជ្ជោ** គុ. "គួរបូជា" (បូជ+ណ្យ) ។ **បូជនី-យោ បូជនេយ្យោ** គុ. "បុគ្គលដែលគួរគោរព, គួរបូជា, គួរនូវកិ.បូជា ឬគួរដើម្បីទទួលនូវការបូជា។

បូជភេទន នបុ. ទីក្រុង, ទីជាទីបែកធ្លាយនៃកញ្ចប់នៃឈ្មួញ (ដូច **បុរ**) ។

បូជ គុ. ឆ្លៀវឆ្លាស, ប្រាកដ (ដូច **ញ្ញត្ត**) ។

បូតិ គុ. [បូ+តិ] ស្អុយ។

បូតិក គុ. [បូតិ+ក-ស.] ស្អុយ, ជារបស់ស្អុយ។

បូតិកដ្ឋ នបុ. ដើមស្រល់ (ដូច **សរល**) ។

បូតិកាយ នបុ. [បូតិ+កាយ] កាយស្អុយ, កាយសម្ផុយ។

បូតិគត្តតិស្ស អ.ន. ព្រះថេរៈឈ្មោះបូតិគត្តតិស្សៈ, ឬព្រះថេរៈឈ្មោះតិស្សៈមានខ្លួនស្អុយ។

បូតិគន្ធិ រមស់មានក្លិនស្អុយ (ដូច **ទុគ្គន្ធ**) ។

បូតិភាវ បុ. [បូតិ+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជារបស់ស្អុយ។

បូតិមច្ឆាទិ គុ. [បូតិមច្ឆ+អាទិ] វត្ថុមានត្រីស្អុយជាដើម, មានត្រហាក់ជាដើម។

បូតិមុត្ត នបុ. ទឹកនោមស្អុយ, ទឹកនោមគោ (ដូច **គោមុត្ត**)

បូតិលតា ឥ. [បូតិ+លតា] វល្លិស្អុយ, វល្លិជោម។

បូតិលោម គុ. [បូតិ+លោម] មានរោមស្អុយ; វិ. **បូតី លោមា យស្ស សោ>បូតិ-លោមោ**។

បូត គុ. លាង, ស្អាត (ដូច **ឧយត**), ម៉ត់ចត់, មង្គល, ល្អ (ដូច **មេជ្ឈ**) ។

បូប បុ. ម្សៅ (ដូច **ឥដ្ឋក**) ។

បូយ បុ. ខ្ទុះ (ដូច **ឃុ**) ។

បូយ ធ. **ឥសរណទុត្តន្ទេសុ បូយតិ បូតោ បូតវា បូតិ** "ផ្សាយទៅ, ភាយទៅ, ឆ្ពោះ, ស្ពុយ" ភូ. ។ **បូយោ** បុ. "ខ្ទុះ" ។

បូរណកស្សប អ.ន. និគ្រន្ថឈ្មោះបូរណកស្សប:។

បូរយមាន គុ. [បុរ+ណយ+មាន] កាលញ្ជាំង...ឱ្យពេញ, កាលបំពេញ។

បូរបេសិ កិ. [បុរ+ណាបេ+ណ្ស-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] ញ្ជាំងឱ្យ...ឱ្យពេញហើយ, បំពេញហើយ។

បូរិត គុ. [បុរ+ត+ឥ-អា.] គឺ...ឱ្យពេញហើយ, គឺ...បំពេញហើយ។ **ត្ថ** ព្រោះភាវ:នៃ...ជា...គឺ... ឱ្យពេញហើយ, បំពេញហើយ។ **និយាម** បុ. ទំនងនៃ...ពេញហើយ, គឺ...ឱ្យពេញហើយ។ **ចារមី** គុ. អ្នកមានចារមីបំពេញហើយ;វិ. **បូរិតោ ចារមី យេន សោ>បូរិតចារមី**។

បូរីសុ កិ. [បុរ+ណ+ឧ-អជ្ជ.] ពេញហើយ, បំពេញហើយ។

បូរេតិ កិ. [បុរ+ណ+តិ-វ.] ញ្ជាំង...ឱ្យពេញ, បំពេញ។

បូរេតុកាម គុ. [បូរេតុំ+កមិ+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីញ្ជាំង...ឱ្យពេញ,...។

បូរេន្តុ កិ. [បុរ+ណ+អន្តុ-ប.] ចូរបំពេញ, ចូរឱ្យពេញ, ចូរបំពេញ។

បូរេយ្យ កិ. [បុរ+ណ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ្ជាំង...ឱ្យពេញ, គប្បីបំពេញ។

បូរេសឺ កិ. [បុរ+ណ+តំ-អជ្ជ. ចុ:ស-អា.] ញ្ជាំង...ឱ្យពេញហើយ, បំពេញហើយ។

បូរេស្សសិ កិ. [បុរ+ណ+ស្សសិ-ភ.] នឹងញ្ជាំង...ឱ្យពេញ, នឹងបំពេញ។

បូរេ, បូរ, បូរ គុ. [បុរ+ណ] ពេញ, ដ៏ពេញ; កិ. ពេញ, បំពេញ; វិ. **បូរណ>បូរេ**។

បូរ ធ. ១-**បូរណេ បូរតិ បូរិតុំ បូរិត្វា បូរេ បូរិតោ បុណ្ណោ សម្ពុណ្ណោ**, ការិត. **បូរេតិ បូរយតិ បូរេត្វា**។ល។ "ពេញ, បរិបូរ, គ្រប់គ្រាន់" ភូ. ។

២-**អប្ប**ាយនេ **បូរេតិ បូរយតិ** "ជិត, ស្និទ្ធ, ភ្ជាក" ចុ. ។

បូវក្ខន្ធ បុ. [បូរ+ខន្ធ] ដុំនៃនំ, គំនរនៃនំ។

បូវគន្ធ បុ. [បូរ+គន្ធ] ក្លិននៃនំ។

បូវចុណ្ណ នបុ. [បូរ+ចុណ្ណ] លម្អិតនៃនំ, ក១ម្ទេចនៃនំ។

បូវត្ថ បុ. [បូរ+អត្ថ] សេចក្តីត្រូវការដល់នំ, ប្រយោជន៍ដោយនំ។

បូវបចនដ្ឋាន នបុ. [បូរ+បចន+ឋាន] ទីជាទីចម្អិននូវនំ, ទីជាទីញ្ជាំងនំឱ្យឆ្អិន។

បូវឋ្ឋិ ឥ. [បូរ+ឋ្ឋិ] ១ក្ត្រៃងនៃនំ, ១ក្ត្រៃងដាក់នូវនំ, ១ក្ត្រៃងដ៏ពេញដោយនំ។

បូវណិយ អ្នកលក់នំ (ដូច **បូវិយ**) ។

បូវិ១ត្ត ឥ. [បូរ+ឯ១ត្ត] នំដែលបុគ្គលធ្វើឱ្យវិសេស, ឱ្យប្លែក, នំដ៏ប្លែក, នំ១ម្លែ១។

បូិយ អ្នកលក់នំ។

បេ ធ. ១-**ឥតិ ទុគ្គ្ឍ៑ សុ បេតិ ឧយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ចម្រើន, ជ្ពុំ ថ្ពើង" ភ. ។ អា. **អស្សខលុ ឦ្ហ បេតិ** "សេះខ្ជកបោលទៅ" ស. ។ **អបាយោ** បុ. "អបាយ" វិ. **ន ត្ថ ិ ចាយោ ទុ ខ ្ ឍ ិ ឯ ត ្ ថ ាតិ អ ចាយោ**។ **ចាយោ** បុ. "សេចក្ដីចម្រើន, រុងរឿង, ថ្ពើងថ្ពាន"។

២-**សោ ស ណ េ ឧ យ ត ិ ចា យ ត ិ ន ិ ឧ យ ត ិ** "ឲ្យស្ងួត, ធ្វើឲ្យអស់, ធ្វើ ឲ្យខះ" ភ. ។ **ន ិ ឧ ភ ោ** បុ. ឬ គុ. "អ្នកឈ្លាសវៃ, អ្នកដឹងទាន់" អ្នក ញ្ជាំងសត្រូវឲ្យអស់ឬរក្សាខ្លួនចាកសត្រូវ។ **ន ិ ឧ យ ត ិ ឥ ិ ស ោ ស េ ត ិ ឧ ដ ិ ឧ ភ ្ ជ ំ, ត ត ោ ឥ ា អ ត ្ ត ា ន ং ន ិ ឧ ា ត ិ ភ ្ ជ ត ី ត ិ ន ិ ឧ ភ ោ=ស ម ្ ព ជ ា ន ោ** -ស. ។

ឧ ភ ្ ជ ត ិ ក. [ឧ+ឥ ្ ជ+អ+តិ-វ.] សម្ជឹង, សម្ជឹងយក, ក្រឡេកមើល។

ឧ ខ ុ ណ ា នឃ. ស្លាបសត្ត (ដូច **ឧ ត ្ ត**) ។

ឧ ច ្ ច អ. [ឧ+ឥ+ត្ថា] ទៅហើយកាន់លោកខាងមុខ, ទៅហើយកាន់ឧត្តរលោក។

ឧ ច ្ ច **ភ វ ន ្ ត ร ถ ว ช ก:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺភពដទៃ ប្រែថា ទៅហើយ កាន់ឧត្តរលោក, ក្នុងឧត្តរលោក, **អ ម ុ ត ្ ត ร**ក៏ជាភវន្តរត្ថវាចក:ដែរ។

ឧ ច ្ ច ប ท នឃ. [ឧ ច ្ ច+ប ท] ប ท គឺ ឧ ច ្ ច ។

ឧ ត ** គុ. ឬ ឃ. [ឧ+ឥ+ត] អ្នកទៅកាន់ឧត្តរលោក, អ្នកទៅកាន់លោកខាងមុខ (ប្រេត); វិ. **ឧ ត ្ ត ร ណ ោ ก ํ ឯ ត ิ ค ច ្ ឆ ត ី ត ิ>ឧ ត ោ។ -**ก ิ ច ្ ច** នឃ. ក ិ ច ្ ច គឺ បុគ្គលគប្បីធ្វើដល់បុគ្គលអ្នកទៅកាន់ឧត្តរលោក, គឺបុគ្គលគប្បីធ្វើ ដល់ប្រេត។ -**អ ត ្ ត ា ภ** ឃ. អ ត ្ ត ភ ា ព នៃ ប្ រ េ ត ។ -**ล ោ ก** ឃ. លោកជា ទីនៅនៃប្រេត, ប្រេតលោក។ -**ว ត ្ ถ ุ** នឃ. ឧ ត ្ ត ។ ០ ត ្ ត , រឿងនៃ ប្ រ េ ត ។ -**ส ท ิ ส** គុ. ប្រាកដស្មើដោយប្រេត, ប្រាកដស្មើដោយបុគ្គលអ្នក ទៅកាន់ឧត្តរលោក។

ឧ ត ก ឃ. ផ្លែដែលព្រានបញ្ជូនទៅ, ផ្លែដេញម្រ (ដូ ច **ទ ี ป ก**), ក ញ្ជ ើ , ក ញ្ជ្ រ (ដ ូ ច **ป ฐ ม**) ។

ឧ ต ฺ ต ิ ก គុ. [ឧ ត ុ+ណ ិ ក] ជារបស់នៃឧ ត ា ; វ ិ . **ឧ ត ุ ร ោ ส ล ฺ ก ํ>ឧ ต ฺ ต ิ ก ํ** (**ฉ ล ํ**) ។

ឧ ต ฺ ต ิ ว ิ ส ย ឃ. [ឧ ត ្ ត ិ+វ ិ ស យ] វ ិ ស ័ យ នៃ ប្ ร េ ត , វ ិ ស ័ យ ជ ា ร ប ស ់ នៃ ប្ ร េ ត (ទ ី នៅ នៃ ប្ ร េ ត) ។ ទ ី ខ្ ល ះ **ป ิ ต ฺ ต ิ ว ิ ส ย**។

ឧ ต ฺ ต ญ ฺ ญ ต า ឥ. [ឧ ត ្ ត ญ ฺ ญ+ត ា] ស េ ច ក ្ ដ ី ប្ ร ត ិ ប ត ្ ត ិ ដ ោ យ ប្ ร ព ៃ ច ំ ព ោ ះ ឧ ត ា ; វ ិ . **ป ิ ต ุ - ร ร ส ม ฺ ภ ว ป ฏ ิ ป ต ฺ ต ิ>ป ต ฺ ต ญ ฺ ญ ํ , ป ต ฺ ต ญ ฺ ญ ํ ฉ ฬ>ป ต ฺ ต ญ ฺ ญ ต า**។

ป ม នឃ. [ป ิ ย+ឥ ม , ป ิ ย>ป] ภ า ว : នៃ ស េ ច ក ្ ដ ី ស្ (ស េ ច ក ្ ដ ី ស្) ; **ป ิ ย ส ฺ ส ภ า ว ร>ป ม ํ**។ -**ภ า ว ย ุ ต ฺ ต** គុ. ប្ (ក ป

ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់និងសេចក្តីគោរព។

បេយ្យ នបុ. របស់ដែលគួរផឹក(ទឹក) (ដូច **បានំ**)

បេលក បុ. សត្វទន្សាយ (ដូច **សស**) ។

បេលវ រងៀល (ដូច **ឥរឡ**) ។

បេលា ឥ. ហិប (ដូច **មញ្ជូសា**) ។

បេលិ ធា. **គតិយំ បេលតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **បេលកោ** បុ. "ទន្សាយ" **បេលិកា** ឥ. "ទន្សាយញី" (បេលិ+ណ្ដ) ។

បេសការ បុ. [បិសឬបេស+ករ+ណ] អ្នកធ្វើនូវកម្មគឺកិ.បញ្ជូនទៅ (ជាងតម្បាញ); វិ. **បេសនំ>បេសោ, តំ ករោតីតិ>បេសការោ**។ -**គាម** នបុ. ស្រុកនៃជាងតម្បាញ, ស្រុកជាទីនៅនៃជាងតម្បាញ។ -**គេហ** នបុ. ផ្ទះនៃជាងតម្បាញ។ -**ឋណ្ឌ** បុ. ភេទនៃជាងតម្បាញ។ -**សាលា** ឥ. រោងនៃជាងតម្បាញ។ -**វីថិ** ឥ. វិថី (ផ្ទះ) ជាទីនៅនៃជាងតម្បាញ។

បេសន នបុ. [បេសិ+យុ] កិ.បញ្ជូនទៅ, កិ.ផ្ញើទៅ, កិ.បម្រើ; វិ. **បេសិយតេតិ>បេសនំ**។ -**ការិកា** គុ. ឬឥ. អ្នកធ្វើនូវកម្មគឺកិ.បញ្ជូនទៅ, អ្នកធ្វើនូវកិ.បម្រើ; វិ. **បេសនំ ករោតីតិ>បេសនការិកា**។ -**អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.បញ្ជូនទៅ, ដល់កិ.បម្រើ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.បញ្ជូនទៅ, ភាវៈនៃកិ.បម្រើ។

បេសយីសុ កិ. [បិសិ+ណយ+ឌំ-អជ្ជ.] បញ្ជូនទៅហើយ, ផ្ញើទៅហើយ, ផ្ញើមកហើយ។

បេសល គុ. [បិយ+សីល, បិយ>បេ, ណ្ឌនៃសី>អ] អ្នកមានសីលជាទីស្រឡាញ់; វិ. **បិយំ សីលំ យស្ស សោ>បេសលោ**។

បេសិត គុ.ឬកិ. [បិសិ+ត, ចុះឥ-អា.] គឺ...បញ្ជូនទៅហើយ, ផ្ញើទៅហើយ; វិ. **បេ-សិយិត្ថាតិ>បេសិតោ**។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...គឺ...បញ្ជូនទៅហើយ។

បេសិយមាន គុ. [បិសិ+មាន+យ, ចុះឥ-អា.] គឺ...កាលបញ្ជូនទៅ, កាលផ្ញើទៅ។

បេសុណេយ្យ-ប្បហាយី គុ. [បេសុ+ណេយ្យ+ប+ហា+ណី] អ្នកលះបង់នូវពាក្យគឺបុគ្គលគប្ប៊ីញុះញង់ជាប្រក្រតី។

បេសេតុ កិ. [បិសិ+ណ+តុ-ប.] ចូរបញ្ជូនទៅ, ចូរបញ្ជូនមក។

បេសេតុំ អ. [បិសិ+ណ+តុំ] ដើម្បីបញ្ជូនទៅ, ដើម្បីបញ្ជូនមក, ផ្ញើទៅ។

បេសេត្វា អ. [បិសិ+ណ+ត្វា] បញ្ជូនទៅហើយ,...។

បេសេថ កិ. [បិសិ+ណ+ថ-ប.] ចូរបញ្ជូនទៅ។

បេសេន្ត គុ. [បិសិ+ណេ+អន្ត] កាលបញ្ជូនទៅ។

បេសេយ្យ កិ. [បិសិ+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបញ្ជូនទៅ។

បេសេសិ កិ. [បិសិ+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] បញ្ជូនទៅហើយ, ផ្ញើទៅហើយ។

បេសេហិ កិ. [បិសិ+ណេ+ហិ-ប.] ចូរបញ្ជូនទៅ។

បេស្ស បុ. បាវ, អ្នកបម្រើ, ខ្ញុំកំដរ (ដូច **ទាស**) ។

បេសិ ធា. **បដិហរណេ បេសេតិ បេសយតិ** "នាំត្រឡប់វិញ,..." ចុ. ។ ២-**គតិបេរណេបយតនេសុ បេសតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ធ្វើឲ្យ ល្អិតម៉ដ្ឋ, លាង, ជម្រះ" ភ្ជ. ។ **បេសការេ** បុ. "ជាងតម្បាញ" (ស្ងួ ចិ) ។

បេឡ ឥ. [បេឡ+អ+អា-ឥ.] ប្រែថា "ទៅ, ប្រព្រឹត្តទៅ"; បេ+ល, ល>ឡ = ប្រែថា "រក្សា"; បិ+ឡ = ប្រែថា "បៀតបៀន"; វិ. **ឋិឡេតីតិ**> **បេឡ**។ **បេឡ** = ប្រែជាសេចក្ដីថាហិប, កំប្រោង។

បោក្ខរ បុ. នបុ. [បុសិ+ខរ, ស>ក.] រាង, ស្ទ្ងក (រាងពិណ, ស្ទ្ងកពិណ, ប្រហោងពិណ = វិ. **ចោសេតិ ឥជ្ឈេតិ សទ្ធេតិ>ចោក្ខរោ**); ឈូក, ស្លឹកឈូក = (វិ. **ចោសិយតិ ជលេនាតិ>ចោក្ខរំ**); រាងកាយ = (វិ. **ចោសិយតីតិ>ចោក្ខរោ**) ។

បោក្ខរណី ឥ. ស្រះ, ត្រពាំង (ដូច **ខាត**) ។

បោក្ខរសាតក បុ. សត្វមាន់ទឹក។

បោជកិល បុ. ស្មៅត្រែង, ស្មៅថ្ពាស (ដូច **ការសោ**)

បោជ បុ. បូស (ដូច **ឋិឡ្ហ**) ។

បោដ្ឋបទ ឥ. ភទ្ទបទានក្ស្ត្រ (ខែភទ្របទ) (ដូច **ភទ្ទបទ**) ។

បោដ្ឋបាទ បុ. ខែភទ្របទ។

បោដ្ឋិល អ.ន. ព្រះថេរៈឈ្មោះ **បោដ្ឋិលៈ**។

បោណ គុ. ឱនលំទោន, ទន់ទៅ, ទេរទៅ, ជ្រេទៅ (ដូច **បណត**) ។

បោត បុ. ទូក (ដូច **នាវា**), ក្មេង (ដូច **ពាលក**), ទូកតូច, សំប៉ាន (ដូច **បវ ហណំ**)

បោតក បុ. កូនក្មេង (ដូច **ឧ្ហារ**) ។

បោតវាហ បុ. អ្នកកាន់ចង្កូតទូក (ដូច **និយ្យាមក**) ។

បោត្ថក បុ. សំពត់សម្បកក្រចៅ, សំពត់សម្បកធ្មេ (ដូច **មកចិវត្ថ**), គម្ពីរ, សៀវភៅ (ដូច **គន្ថ**), រូបគំនូរ (**លេប្យាទិកម្ម**) ។

ចោត្ថលិកា ឥ. រូបតុកតា (ដូច **បញ្ញាលិកា**)។

ចោត្ថ នបុં. ការបូកការណាបជាដើម។

ចោថន នបុં. [បុថ+យុ] កិ.វាយ, កិ.ទះ, កិ.ចោក, កិ.គោះ, កិ.ប្រហារ; វិ. **ចោថ-យតេតិ** >**ចោថនំ**។

ចោថយំ អ. [ចោថយន្ត+សិ-វិ., ន្ត+សិ>អំ] កាលវាយ,...។

ចោថាបេត្វា អ. [បុថ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យវាយហើយ,...។

ចោថិត គុ. [បុថ+ត, ចុះឥ-អា.] គឺ...វាយហើយ,...។

ចោថិយមាន គុ. [បុថ+មាន, ចុះឥ-អា.+យ] គឺ...កាលវាយ។

ចោថុជ្ជនិក គុ. [បុថុជ្ជន+ណិក] ជារបស់នៃបុថុជ្ជន; វិ. **ឃុថុជ្ជនស្ស សន្តកំ**> **ចោថុជ្ជនិកំ**។

ចោថេត្វា អ. [បុថ+ណេ+ត្វា] វាយហើយ,...។

ចោថេយ្យ កិ. [បុថ+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីវាយ,...។

ចោថេសិ កិ. [បុថ+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] វាយហើយ,...។

ចោថ ធា. **ឃរិយាបនតាវេ ចោថតិ ចោថេតិ ចោថយតិ ចោថកោ និប្ផោថេន្តោ** "គោះ, វាយ, ត្បៀត, កៀប" ភ្ជ. ចុ. ។

ចោរាណក គុ. [បុរាណ+កណ] មានក្នុងកាលមុន, កើតក្នុងកាលមុន (របស់បុរាណ, របស់ចាស់); វិ. **ឃុរាណេ ភវោ ជាតោ វា**>**ចោរាណកោ**។
-**បណ្ឌិត** បុં. បណ្ឌិតមានក្នុងកាលមុន (អ្នកប្រាជ្ញជាន់ចាស់) ។
-**ឥនិច្ឆយិក** គុ. អ្នកវិនិច្ឆ័យមានក្នុងកាលមុន, អ្នកវិនិច្ឆ័យក្តី (សេចក្តី) មានក្នុងកាលមុន (អ្នកវិនិច្ឆ័យសេចក្តីជាន់ចាស់)។

ចោរិស បុំ. មួយជួរបុរស, កម្ពស់មួយត្រទ្ងងដៃនៃបុរស (**ឧច្ចពាហុទ្ធយុម្ហាន**), សេចក្តីក្លៀវក្លា (ដូច **សូរត**), មនុស្សប្រុស (ដូច **ឃុមា**) ។

ចោស បុំ. [បុសិ+ណ] អ្នកដែលគេចិញ្ចឹម (សត្ត, បុរស); វិ. **ចោសិយតីតិ**> **ចោសោ**។

ចោសាវនត្ថ បុំ. [ចោសាវន+អត្ថ] សេចក្តីត្រូវការដល់កិ.ចិញ្ចឹម, ប្រយោជន៍ដល់កិ.ចិញ្ចឹម។

ចោសាវនិក គុ. [ចោសាវន+ណិក] ជាមូល (តម្លៃ) នៃកិ.ចិញ្ចឹម; វិ. **ចោសាវនស្ស ឃូលំ**> **ចោសាវនិកំ**។

ចោសាវនិយ-កោញ្ចសកុណ បុំ. [ចោសាវនិយ+កោញ្ចសកុណ] សត្ត្ថក្រៀល (បក្សីក្រៀល) គឺបុគ្គលគប្បីចិញ្ចឹម។

ចោសិត គុ.ឬកិ. [បុសិ+ត+ឥ-អា.] គឺ...ចិញ្ចឹមហើយ។

ចោសិយមាន គុ. [បុស៊ៃ+មាន, ចុះឥ-អា.+យ] គឺ...កាលចិញ្ចឹម។
ចោសិស្សំ កិ. [បុស៊ៃ+ណោ+ស្សុ-ភ., ចុះឥ-អា.] នឹងចិញ្ចឹម។
ចោសេតិ កិ. [បុស៊ៃ+ណោ+តិ-វ.] ចិញ្ចឹម។
ចោសេតុំ អ. [បុស៊ៃ+ណោ+តុំ] ដើម្បីចិញ្ចឹម, កិ.ចិញ្ចឹម។
ចោសេន្ត គុ. [បុស៊ៃ+ណោ+អន្ត] កាលចិញ្ចឹម។
ចោសេស្សតិ កិ. [បុស៊ៃ+ណោ+ស្សតិ-ភ.] នឹងចិញ្ចឹម។
ឆ្ពវន្ត ២ បុ. ស្ងា (ដូច **ឆ្ពក្ក**) ។
ឆ្ពវ ២ បុ. ស្ងា (ដូច **ឆ្ពនរ**) ។
ឆ្ពវមាន ឬ**ឆ្ពវ** គុ. [ឆ្ពរ៊ៃឬបលៃ+អរ+មាន] កាលអណ្តែតទៅ, កាលរសាត់ទៅ។
ឆ្ពវ ២ បុ. ក្ស្ងន, ផ្ដែ (ដូច **ក្ករ**) ។
ឆ្ពុ ២ ធា. **ឆ្ពតិ ឆ្ពវតិ** "អណ្តែតទៅ, រសាត់ទៅ" ភ. ។ **ឆ្ពវោ** ២ បុ. "សំពៅ, ទូក, នាវា, អណ្តែតទៅ, អា. **ឆ្ពិ ឆ្ពវោ សាគរស្សេវ ២ ២ ២** "ដូចជាសំពៅធ្លាយកណ្តាលសាគរ" -ស. ។
២ ២ ២ ២ ២

ផ

ផ	ធា.	**ឧទ្ធំគមនេ ផ**យតិ ឬ **ផ**ីយតិ "ទៅ, ទៅខាងលើ" ភ្ជ. ។ **ផ**ីយោ បុ. "ដងក្តោង" វិ. **ផ**ីយតិ **ឥច្ឆតិ ឌាឌា ឯតេឌាតិ ផ**ីយោ (ស្ងចិ) ។
ផត្តោ	បុ.	ឈ្មោះបន្លែម្យ៉ាង, ដើមអង្ការ។
ផត្តុណី		ឈ្មោះផ្កាយឫក្សពីរគឺ **បុព្វ**ផ**ត្តុណី ឧត្ត**រ**ផ**ត្តុណី។
ផត្តុណ	បុ.	ខែផល្គុន។
ផណ	បុ.	ពពារ, (ពពារពស់) ។
ផណ**ឥ**ព្ភ	បុ.	[ផ**ណ**+**ឥ**ព្ភ] ផ្ទៃនៃពពារ, ល្ងែងនៃពពារ។
ផណ**ឫ**ជ**ក**	បុ.	[ផ**ណ**+**ឫ**ជ**ក**] ចុងនៃពពារ។
ផណ**ិ**ជ**ន**	បុ.	ស្លឹកគ្រៃ (ដូច **ស**ម**ិ**ណ**ា**) ។
ផណ**ី**	បុ.	សត្វពស់ (ដូច **ស**ប្ប) ។
ផណ**ិ**	ធា.	**ឥ**ត**ិ**យ**ំ ផ**ណ**ិ**តិ "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ផ**ណ**ំ** នបុ "ពពារ, ការបើកកែវ ឬពពារ" ។ **ផ**ណ**ី** បុ. "ពស់ពិស" មានវ៉ែក, ពពារ។
ផន្ធ**ិ**	កិ.	[ផ**ទ**ិ**ឫ**ជ**ន**ិ+**អ**+**ត**ិ-**រ**.] ញាប់ញ័រ, ស្ទុះស្ទា, ឆ្លេឆ្លា។
ផន្ធ**ន**	នបុ.	[ផ**ទ**ិ**ឫ**ជ**ន**ិ+**យ**, ចុ**ះ**ន**ិ**-**អ**ា.] **ក**ិ.ញាប់ញ័រ, **ក**ិ.ស្ទុះស្ទា, **ក**ិ.ឆ្លេឆ្លា; **វ**ិ. **ផ**ន្ធ**ិ**យ**ត**េ**ត**ិ >**ផ**ន្ធ**ន**ំ។
ផន្ធ**ន**ាធ**ិ**ស**ភ**ាវ	បុ.	[ផ**ន**ន្ធ**ន**ាទ**ិ**+**ស**ភ**ា**ព**ា**ព**ា**] មានសភាវ:នៃចិត្តមានកិ.ញាប់ញ័រជាដើម, (មានចិត្ត) មានកិ.ញាប់ញ័រជាដើមជាសភាវ:។
ផត**ិ**	**ក**ិ.	[ផ**ឫ**+**អ**+**ត**ិ-**រ**.] ផ្សាយទៅ។
ផន្ត	**ឥ**.	[ផ**ឫ**+**អ**+**ន**ត្ត] **ក**ាលផ្សាយទៅ។
ផាន	**ឥ**.	[ផ**ឫ**+**អ**+**ម**ាន] **ក**ាលផ្សាយទៅ។
ផាសុ	បុ.	[**ប**ុ**ន**+**ស**ស**ិ**+**ឧ**, **ប**>**ផ**, **ល**ុ**ប** **ស** **ខ**ាងដើមធាតុ] (**ប**ហ**ារ**ណ**ាវ**ត្ត) ប**ៀ**ត**ប**ៀ**ន**ន**ូ**ន**ាវ**ត្ត**ុ**ដ**ទ**ៃ (ប**ូ**ន**ៅ, **ដ**ឹ**ង**); **ន**ិ. **ប**ុ**ន**ំ **ស**ស**ត**ិ **ហ**ី**ស**ត**ី**ត**ិ> **ផ**ាសុ។
ផុ**ន**	**ក**ិ.	[ផ**ឫ**+**អ**+**ណ**្ឍ-**ន**ជ.] ផ្សាយទៅហើយ។
ផុ**ន**ិ**ត**្វ**ា**	**ន**.	[ផ**ឫ**+**ត**្វ**ា**+**ត**-**ន**ា.] ផ្សាយទៅហើយ។
ផុ**ន**ិ**ស**្ស**ត**ិ	**ក**ិ.	[ផ**ឫ**+**អ**+**ស**្ស**ត**ិ-**ភ**., ចុ**ះ**ត-**ន**ា.] **ន**ឹ**ង**ផ្សាយទៅ។
ផុ**ស**	**ឥ**.	[**ប**ុ**ន**+**ឧ**ស**ិ**+**ន**] (**ព**ាក្ស) **ន**ម**ែ**ង**ញ**ាុ**ំ**ង**ជ**ន**ដ**ទ**ៃ**ឱ**ៃ**ក**្ត**ៅ**ក**្រ**ហ**ាយ (**ន**ាក្រ**ក**់, **ទ**្រ**គ**ោ**ះ**), **ស**ៅ**ហ**ុ**ង** (**ដ**ូ**ច**ល**ូ**ខ); **ន**ិ. **ប**ុ**ន**ំ **ជ**ន**ំ** **ឧ**ស្ស**ាហ**េ**ត**ិ **ទ**ាហ**ោ**ត**ី**ត**ិ>**ប**ុ**ស**ំ; **ប**ុ**ស**ំ **ឯ**ជ> **ផ**ុ**ស**ំ។

ផរ ធា. **ផរណេ ផរតិ ផរណំ ផរិត្វា** "ផ្សាយទៅ, បញ្ចេញទៅ" ភូ. ។

ផល នបុં. ផលចិត្ត, របស់ដែលសម្រេចអំពីហេតុ, លាភ (ប្រយោជន៍), វត្ថុមានស្រូវជាដើម។

ផលក នបុં. [ផលិ+ណ្ដ] ខែល, ផែនក្ដារ, បន្ទះក្ដារ (រិ. **ផលតីតि>ផលកំ**) ។ **អន្តរកណ្ណចិន្ធន្ត**រាទិ គុ. (ចន្លោះ) មានចន្លោះនៃខែលនិងចន្លោះនៃប្រហោងនៃគុម្ពត្រចៀកជាដើម។ **ឋីឋកា** ឥ. តាំងជាវិការៈនៃក្ដារ, តាំងដែលបុគ្គលធ្វើហើយអំពីក្ដារ។

ផលកាវុធ នបុં. [ផលក+អាវុធ] ខែលនិងអាវុធ។

ផលគណ្ឌ បុំ. ជាងឈើ (ដូច **ទណ្ឌ្យកី**) ។

ផលតិ កិ. [ផលិ+អ+តិ-រ.] ផ្លែ, ក្ដិប, សម្រេច, បែក។

ផលតុ កិ. [ផលិ+អ+តុ-ប.] ចូរផ្លែ, ចូរបែក, ចូរសម្រេច។

ផលទា គុ. ឈើមានផ្លែ។

ផលទិភូតិ ឥ. [ផល+វិភូតិ] កិ.ជាក់ច្បាស់នៃផល, កិ.ប្រាកដនៃផល, កិ.កើតប្រាកដនៃផល (**ទិភូតិ**<រ+ភូ+តិ) ។

ផលសមាបត្តិ-ទស បុំ. [ផល+សមាបត្តិ+រស] អំណាចនៃផលសមាបត្តិ, អំណាចនៃសមាបត្តិដ៏សម្បយុត្តដោយផល។

ផលសាមញ្ញ នបុំ. [ផល+សាមញ្ញ] ភាវៈនៃសេចក្ដីស្ងប់គឺផល ឬសេចក្ដីស្ងប់គឺផល (**សាមញ្ញ** <សមាន+ ណ្យ = រិ. **សមេន្ដីតि>សមានា** (គុណា) ។ **សមានានំ ភាវោ>សាមញ្ញំ**, **សមានា ឯវ ទា>សាមញ្ញ**ំ) ន័យខ្លះថា: **សាមញ្ញ** <**សមណ**+ **ណ្យ** = រិ. **សមណាស្ស ភាវោ>សាមញ្ញ**ំ។

ផលសុខ នបុំ. [ផល+សុខ] សុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងផល, សុខកើតអំពីផល។

ផលាផល នបុំ. [ផល+អផល] ផ្លែនិងផ្លែដ៏ចម្រើន, ផ្លែតូចនិងផ្លែធំ (**អ** នៃ **អផល** បង្ហាប់ឱ្យប្រែថាចម្រើន, ថាធំ; បើ **អផល** ថា ផ្លែធំ, **ផល** ខាងដើម ត្រូវថា ផ្លែតូច) ។

ផលិ កិ. [ផលិ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] បែកហើយ, ទម្លាយហើយ, សម្រេចហើយ។

ផលិកមយ គុ. [ផលិក+មយ] ជាវិការៈនៃកែវផលិក, (កែវផ្លេក), សម្រេចហើយដោយកែវផលិក (**ទិការតទ្ធិត** និង **និប្ផន្នតទ្ធិត**) ។

ផលិត គុ. [ផលិ+ត+ឥ-អា.] បែកហើយ, គឺ...ទម្លាយហើយ។

ផលិន ឈើមានផ្លែ។

ផលិស្សតិ កិ. [ផលិ+អ+ស្សតិ-ភ. ចុះឥ-អា.] នឹងបែក, នឹងបែកចេញ, នឹងសម្រេច។

ផលី ឈើមានផ្លែ។

ផលេយ្យ កិ. [ផលិ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបែក, គប្បីសម្រេច។

ផលិ ធា. ១-**ទិទារណេ ផលតិ ផលិតោ** "បែក, ប្រេះ, ធ្លាយ, ទម្លាយ" ភូ. ។

អា. **ផលិតោ ភូមិភាគោ** "ភូមិភាគបែកក្រហែង" ស. ។
២-**ភេទេផលតិ** "បែក, ញែក, ធ្លាយ" ភ្ូ. ។ អា. **មុទ្ធា ភេ ផលតុ សត្តធា** "ក្បាលអ្នកឯងចូរបែកជា៧ភាគ" -ស. ។
៣-**និប្ផត្តិយំ ផលតិ ផលំ ផលិតោ** "ផ្លែ, ចេញផ្លែ, ឲ្យផល" សម្រេច ភ្ូ. ។ អា. **រុក្ខោ ផលតិ** "ឈើផ្លែ ឬឈើចេញផ្លែ" -ស. ។ **ផលំ** នបុં. ផល, ផ្លែឈើ, កូនឈើ, ផលសម្រេចមកចាកហេតុ, លាភផល, ប្រយោជន៍, ផលចិត្តជាគូរនិងមគ្គចិត្ត" ដូចបាលីថា **អរហត្ត-ផលំ**-ស. ។ ម្យ៉ាងទៀត "ផ្លែឈើទុំ, អង្គជាតនៃបុរសស្ត្រី" (ស្ងួចិ) ។ **ផលវា ផលិនោ ផលី** គុ. "ឈើមានផ្លែ, ដែលមានផ្លែ" (ស្ងួចិ) ។

ផស្ស	បុំ.	ជាឈ្មោះអារម្មណ៍ម្យ៉ាង, ផស្ស: (ដូច **ផោដ្ឋព្ព**) ។
ផឡ	នបុំ.	ថ្នាំង (ដូច **ភណ្ឌ**) ។
ផ ឬ **ផាយ**	ធាតុ	**ឥុឡ្ហិយំ ផាតិ ផាយតិ ផីតោ ផីតវា ផាយិត្វា ផាតិ ផាតិកម្ម** "ចម្រើន, រុងរឿង" ភ្ូ.។
ផាណិត	នបុំ.	[ផាណ+ត+ឥ-អា.] ទឹកអំពៅ, ស្ករអំពៅ។ -**ឆ្ងរ** គុ. ដ៏ពេញដោយទឹកអំពៅ។
ផារុសក	នបុំ.	[ផរុសក+ណ] មាក់ប្រាង, ផ្លែមាក់ប្រាង។
ផាល	បុំ.	[ផលិ+ណ] (សម្ភារ:) ជាគ្រឿងទម្លាយនូវផែនដី (ផាល); វិ. **ផាលយតិ ឋាវយតិ ភូមឺ យេន សោ>ផាលោ**។
ផាលិត	គុ.	[ផលិ+ត+ឥ-អា.] គឺ...ពុះហើយ, រះហើយ, ហែកហើយ, បំបែកហើយ។ **ភាល** បុំ. កាលនៃ...គឺ....ពុះហើយ,...។
ផាលុសក	នបុំ.	ឈ្មោះសួនព្រះឥន្ទមួយ (**ផាលុសកវន**) ។
ផាលេតិ	កិ.	[ផលិ+ណេ+តិ-រ.] ពុះ, ហែក, រះ, បំបែក, ទម្លាយ។
ផាលេត្វា	អ.	[ផលិ+ណេ+ត្វា] ពុះហើយ, ហែកហើយ។
ផាលេស្សាមិ	កិ.	[ផលិ+ណេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងពុះ, នឹងហែក,...។
ផាលេហិ	កិ.	[ផលិ+ណេ+ហិ-ប.] ចូរពុះ, ចូរហែក, ចូរហាន់,...។
ផាលិ	ធា.	**ឥលេខនេ ផាលតិ ផាលោ** "គូស, ធ្វើឲ្យមានស្នាម, ពុះ, រះ" ភ្ូ. ។ **ផាលោ** បុំ. "ផាល" វិ. **ភូមឺ ផាលតិ ឥលេខតិ ភិន្ទតីតិ ផាលោ** -ស. ។
ផាសិកា	ឥ.	ឆ្នឹងជំនីរ (**ផាសុកា**ក៏មាន) (ដូច **ផាសុលិកា**) ។
ផាសុ	នបុំ.	សេចក្តីសប្បាយ (ដូច **សុខ**) ។
ផាសុក	គុ.ឬ	[ផាសុ+ក] សប្បាយ, សេចក្តីសប្បាយ, ស្រួល, សេចក្តីស្រួល។
	នបុំ.	-**ភាល** បុំ. កាលនៃ...មានសេចក្តីសប្បាយ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីមានសេចក្តីសប្បាយ។

ជាសុកា ឥ. [ជា+សុ+ក-ស., ប>ជ] ឆ្នឹងជំនីរ។
ជាសុលិកា ឥ. ឆ្នឹងជំនីរ (ដូច **ជាសិកា**) ។
ជាសុវិហារ បុ. [ជាសុ+វិហារ] កិ.នៅដ៏សប្បាយ, កិ.នៅដោយសេចក្តីសប្បាយ។ -**អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.នៅដោយសេចក្តីសប្បាយ។
ជីត គុ. [ជាយិ+ត, លុបយិ, អានៃជា>ឌ្ឍ] ចម្រើន, រុងរឿង, ផ្សាយទៅ, កុះករ។
ជុដ្ឋ គុ. [ជុសិ+ត] គឺ...ពាល់ត្រូវហើយ, ប៉ះពាល់ហើយ។ -**សរីរ** គុ. មានសរីរៈគឺ...ពាល់ត្រូវហើយ។
ជុដ ធាតុ ១-**ឱកសនេ ជុដតិ** "រីក, បើក" (ផ្កា) ភ្ជ. ។
២-**ឱសរណេ ជោដតិ** "ផ្សាយទៅ" ភ្ជ. ។ **ជោដោ** បុ. "ប្ងូស, ពក" = បិឡ្ហកា។
៣-**ឱភេទនេ ជោដេតិ ជោដយតិ** "បែក, ធ្លាយ" ចុ. អា. **អង្ខុលិ-យោ ជោដេសុំ** "ម្រាមដៃទ. បែកហើយ" -ស.។
ជុណ ធា. **ឱកិរណាឱធុនេសុ ជុណតិ** "រោយ, បាច, ពោយរាយ, ស្ទ, អុំ, អង្ជ្ងូន, រលាស់, កម្ចាត់" ភ្ជ. ។ អា. **អន្ធារកាសុ អបរេ ជុណន្តិ** "ពួកជនដទៃទ. តែងបាចគំនរងើកភ្លើង" -ស. ។
ជុឆ ធា. **ឱសរណេ ជោឆតិ** "ផ្សាយទៅ" ភ្ជ. ។
ជុល្ល គុ. [ជុល្ល+អ] រីកហើយ,...។
ជុល្លិ ធា. **ឱកសនភេទេសុ ជុល្លតិ ជុល្លិតោ ជុល្ល** "រីក, បើក, បែក" ភ្ជ. ។
ជុលិ ធា. **សញ្ចយជរណេសុ ជុលតិ** " សន្សំ, ប្ងូបប្ងូម, ផ្សាយទៅ" ភ្ជ. ។
ជុសតិ កិ. [ជុសិ+អ+តិ-រ.] ពាល់ត្រូវ. បាន។
ជុសនា ឥ. [ជុសិ+យ+អា-ឥ.] កិ.ពាល់ត្រូវ; វិ. **ជុសិយតីតិ>ជុសនា**។ ធម្ម ជាតិគឺបុគ្គលពាល់ត្រូវ; វិ. **ជុសិយតីតិ>ជុសនា**។
ជុសន្តិ កិ. [ជុសិ+អ+អន្តិ-រ.] ពាល់ត្រូវ។
ជុសាមិ កិ. [ជុសិ+អ+មិ-រ.] រមែងពាល់ត្រូវ, រមែងបាន។
ជុសិ កិ. [ជុសិ+អ+ឌ្ឍ-អជ.] ពាល់ត្រូវហើយ។
ជុសិតុំ អ. [ជុសិ+តុំ+ឥ-អា.] ដើម្បីពាល់ត្រូវ,...។
ជុសិត្វា អ. [ជុសិ+ត្វា+ឥ-អា.] ពាល់ត្រូវហើយ។
ជុសិត នបុ. ដំណក់ទឹក (ដូច **ជេវ**) ។
ជុសេយ្យុំ កិ. [ជុសិ+អ+ឯយ្យុំ-ស.] គប្បីពាល់ត្រូវ។
ជុស្ស អ.ន. ព្រះពុទ្ធព្រះនាមជុស្ស:។ **ពុទ្ធកាល** បុ. កាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមជុស្ស:។
ជុស្សរាគ បុ. កែវបុស្សរាគ។
ជុស្ស បុ. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង, ខែបុស្ស។

ផុសិ ធ. **សម្ផុស្សេ ផុសតិ ផស្សោ ផុសនា ផុដ្ឋោ សម្ផុស្សោ** "ប៉ះពាល់, ពាល់ត្រូវ" ។ ភ. ។ **ផាសុ** នបុ. សេចក្តីសុខសប្បាយ, សេចក្តីសប្បាយ" **ផុសតិ ពាធតិ ទុក្ខន្តិ ផាសុ** (សូចិ) ។ **ផោដ្ឋព្ពំ** នបុ. "អារម្មណ៍ប៉ះពាល់ត្រូវកាយ" (ផុសិ+តព្ព) **ផុសិតំ** "តំណក់ភ្លៀង" ។

ផូលិន្ត នបុ. ផ្កាយភ្លើង (ដូច **ឱ្ជាលិន្ត**) ។

ផេគ្គុ ដើមល្វាក្អែក, ល្វាដី (ដូច **ការកោទុម្ពរិកា**), ស្រាយ (ដូច **អសារ**) ។

ផេណបិណ្ឌ បុ. [ផេណ+បិណ្ឌ] ដុំនៃពពុះទឹក។ -**សរិក្ខក** គុ. គឺបុគ្គលយើញស្មើដោយដុំនៃពពុះទឹក, ប្រាកដស្មើដោយដុំនៃពពុះទឹក, ប្រហែលដោយដុំនៃពពុះទឹក (**សរិក្ខក** ប្រែដូច **សទិស** ចូរមើល **កម្ម្ជសរិ-ក្ខក**) ។

ផេណូបម គុ. [ផេណ+ឧបមា] មានឧបមាដោយពពុះទឹក, មានសេចក្តីប្រៀបដោយពពុះទឹក។

ផោដ្ឋព្ព គុ. [ផុសិ+តព្ព, ស>ដ, ត>ប] អារម្មណ៍ដែលសត្វគប្បីពាល់ត្រូវ (ផោដ្ឋព្ព:, ផ្ស្ស); វិ. **ផុសិតព្ពន្តិ>ផោដ្ឋព្ពំ**។ -**ឥណ្ណា** ឥ. សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងអារម្មណ៍...គប្បីពាល់ត្រូវ, សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងផោដ្ឋព្ព:។

ព

ពក បុ. [វ៎ក+អ, វ>ព] កុក (កុកស, កុកក្រក); វិ. **ឆកតិ គោចរំ អាទទាតីតិ>ពកោ**។ -**សកុណិកា** ឥ. មេកុក, មេសត្វស្លាបកុក។

ពជ្ឈីសុ កិ. [ពធ+យ+ឧំ-អជ្ជ., ធ+យ>ជ្ឈ] ជាប់ហើយ, ជាប់នៅហើយ, ចងហើយ។

ពធ ធា. **ទុក្ខតយចលនេសុ ព្យថតិ ព្យថិតោ** "ជាទុក្ខ, លំបាក, ភ័យ, ខ្លាច, កម្រើក, ញាប់ញ័រ" ភូ. ។ អា. **ព្យថិតមានសោ**" មានចិត្ត រន្ធត់" ។ **តតោ ករុមារ ព្យថិតា សុត្វា លុទ្ធស្ស តាសិតំ។ សល្លេន ឥវ្ជោ ព្យថិតោបិ សន្ដោ** "ដែលត្រូវសរមុតហើយ ញ័រចំប្រប់ (ឆទ្ទន្ដជាតក) ។

ពទរ ឥ. បុ. ពុទ្រា, កប្បាស (ដូច **ករ្ប្ជាសិ**) ។

ពទរី ឥ. ដើមក្របៅ (ដូច **ពោធី**) ។

ពទ្ធ គុ. [ពធ+ត] ដែល...ចងហើយ, ជាប់ហើយ។ -**ករណ** នបុ. សាកសពដែល...ចងហើយ; សាកសពដែលជាប់ហើយ។ -**ពទ្ធ** គុ. គឺ...ចងហើយៗ, ដែលជាប់ហើយៗ។ -**មិគ** បុ. ម្រឹគដែលជាប់ហើយ។ -**រជ្ជু** ឥ. ខ្សែដែលចងហើយ, ខ្សែដែលជាប់ហើយ។

ពទ្ធិ ធា. **សំហារិយេ ពទ្ធតិ ឥនិពទ្ធតិ ឥនិពទ្ធោ** "ជាទាស:របស់គេ, នៅក្នុងអំណាចគេ" គេនាំទៅ, ភូ. ។

ពទ្ធ ធា. **ថេរិយេ ពទ្ធតិ** "មាំមួន, ខ្ជាប់ខ្ជួន" ភូ. ។ **ពទ្ធរី ពទ្ធរំ** "ឈើម្យ៉ាងផ្ដែមានរស់ជូរមានបន្លា" ឫ្ជាណ (ពុទ្រា) ។

ពធិរ គុ. [ពធ+ឥរ] ថ្លង់ (វិ. **អត្ដានំ ពាធិយតីតិ>ពធិរោ**) ។ -**ធាតុក** គុ. អ្នកមានធាតុថ្លង់, អ្នកមានធាតុនៃបុគ្គលថ្លង់។

ពធិរាមច្ច បុ. [ពធិរ+អមច្ច] អមាត្យថ្លង់, អមាត្យតម្លង់។

ពធ ធា. **ពន្ធនេ ពាធេតិ ពាធយតិ ពន្ធោ បដិពន្ធោ** "ចង, ទាក់, ជាប់, ជាប់ជំពាក់, ទាក់ទង" ចុ. ។ អា. **មិគំ ពាធេតិ** "ទាក់ម្រឹគ។ **មិគោ ពន្ធោសិ ហារបាសេន** "អ្នកឯងជាប់អន្ទាក់មារដូចម្រឹគ" ។ **ទាតំ ជាលេន ពាធេសិ** "អ្នកទាក់ខ្យល់ដោយជាល" **បដិពន្ធោ** កិ. គុ. "ជាប់ជំពាក់, ទាក់ទង, ប្រតិព័ទ្ធ, ស្នេហា, ជាប់ចិត្ត" ។

ពន្ធ គុ. [ពន្ធ+អ] គឺ...ចងហើយ, ជាប់ហើយ។ -**ករណ** នបុ. សាកសព

ដែល...ចងហើយ, សាកសពដែលជាប់ហើយ។

ពន្ធកី	ឥ.	ស្រីកោងកាច (ដូច **ភុលជា**) ។
ពន្ធតិ	កិ.	[ពន្ធ+អ+តិ-វ.] ចង, ជាប់។
ពន្ធន	នបុં.	[ពន្ធ+យុ] កិ.ចង; វិ. **ពន្ធិយតេតិ>ពន្ធនំ**។ វត្ថុជាគ្រឿងចង (ចំណង); វិ. **ពន្ធតិ ឯតេនាតិ>ពន្ធនំ**, ទីជាទីចង; វិ. **ពន្ធតិ ឯត្ថាតិ>ពន្ធនំ**។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីជាទីចង។ -**រជ្ជុក** នបុំ. ខ្សែសម្រាប់ចង, ខ្សែតូចសម្រាប់ចង។
ពន្ធនាគារ	នបុំ.	[ពន្ធន+អគារ] ផ្ទះជាគ្រឿងចង, សម្រាប់ចង (គុក) ។
ពន្ធនាលយ	បុំ.	គុក (សម្រាប់ដាក់អ្នកទោស) (ដូច **ការា**) ។
ពន្ធនិយាម	បុំ.	[ពន្ធ+និយាម] ទំនង, លំនាំ, កិ.កំណត់នៃ...ដែលចងហើយ, ជាប់ហើយ។
ពន្ធវេរ	នបុំ.ឬគុ.	[ពន្ធ+វេរ] អ្នកមានពៀរចងហើយ, អ្នកមានពៀរគឺ...ចងហើយ, ពៀរគឺ...ចងហើយ។ ប្រើជា **ពន្ធវេរ** ក៏មាន។
ពន្ធវោ	បុំ.	ញាតិ, ផៅពង្ស (ដូច **សជន**) ។
ពន្ធាឃាដ	បុំ.	[ពន្ធ+អាឃាដ] អាឃាដ, គំនុំដែល...ចងហើយ។ -**អាឃាដ** <អា+ហន, ហន>ឃាដ = កិ.បៀតបៀនទូទៅ។ ប្រើជា **អាឃាត**ក៏មាន។
ពន្ធាបេត្វា	អ.	[ពន្ធ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យចងហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យត្របែងហើយ, ឱ្យជាប់ហើយ, ឱ្យទប់ហើយ។
ពន្ធាបេយ្យ	កិ.	[ពន្ធ+ណាបេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យចង, ឱ្យជាប់។
ពន្ធាបេសិ	កិ.	[ពន្ធ+ណាបេ+ណ្ស-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យចងហើយ, ទប់ហើយ។
ពន្ធាហិ	កិ.	[ពន្ធ+អ+ហិ-ប.] ចូរចង, ចូរត្របែង, ចូរទប់។
ពន្ធិតុកាម	គុ.	[ពន្ធិតុំ+កម+ណឬកាម] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីចង; វិ. **ពន្ធិតុំ កាមតីតិ>ពន្ធិតុកាមោ**។ អ្នកមានសេចក្ដីប្រាថ្នាដើម្បីចង; វិ. **ពន្ធិតុំ កាមោ អស្សាតិ >ពន្ធិតុកាមោ**។
ពន្ធិត្វា	អ.	[ពន្ធ+ឥ-អា.+ត្វា] ចងហើយ។
ពន្ធិស្សាមិ	កិ.	[ពន្ធ+អ+ឥ-អា.+ស្សាមិ-ភ] នឹងចង។
ពន្ធីសុ	កិ.	[ពន្ធ+អ+ឌ-អជ្ជ.] ចងហើយ, ត្របែងហើយ, ទប់ហើយ។
ពន្ធុ	បុំ.	ញាតិ, ផៅពង្ស (ដូច **សគោត្ត**) ។
ពន្ធុក	បុំ.	ដើមច្បា (ដូច **ជយសុមន**) ។
ពន្ធុជីវក	បុំ.	ដើមច្បា (ដូច **ឥណ្ឌិក**) ។
ពន្ធុមតី	អ.ន.	ឈ្មោះពន្ធុមតី។ -**នគរ** នបុំ. នគរឬក្រុងឈ្មោះពន្ធុមតី។

ពន្ធុលមល្ល អ.ន. [ពន្ធុល+មល្ល] អ្នកមល្ល:ឈ្មោះពន្ធុល (អ្នកចំបាប់ឈ្មោះពន្ធុល) ។ -**សេនាបតី** បុ. សេនាបតីអ្នកមល្ល:ឈ្មោះពន្ធុល។

ពន្ធិ ធា. **ពន្ធនេ ពន្ធតិ ពន្ធកោ ពន្ធនំ សម្ពន្ធោ** "ជាប់, ចង, ចាំ, ជាប់តគ្នា" ភូ. ។ **ពន្ធនំ** នបុ. "ចំណង, អន្ទាក់, ជង់," ។ **ពន្ធនាគារ** នបុ. **ពន្ធនាលយោ** បុ. "គុក" ។ **ពន្ធិតោ** បុ. "មនុស្សថ្លង់" ។ **ពន្ធុពន្ធវោ** "ញាតិ, បងប្អូន, ផៅពង្ស" (សូចិ) ។

ពព្ភុ បុ. [ពព្ភ+ឧ] ឆ្មា, ឆ្មាព្រៃ, ខ្លាត្រី, ស្ការ (ដូច **ឆកុល**) ។ -**ជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតពោលហើយដោយសត្វឆ្មា, ខ្លាត្រី។

ពហិ បុ. សត្វក្ងោក (ដូច **ហោ**) ។

ពហិស នបុ. ស្ស្ងួតភ្លាំង, ស្ពា (ដូច **ឆុស**) ។

ពហ នបុ. កន្ទុយក្ងោក (ដូច **សិខណ្ឌ**) ។

ពល នបុ. សេនា, កម្លាំង (ដូច **សត្តិ**), ក្រាស់, ផ្លោស (ដូច **ថូលត្ត**) ។

ពលកាយ បុ. [ពល+កាយ] ពួកនៃពល. កងនៃពល។ **បរិវុត** គុ. គឺពួកនៃពលចោមរោមហើយ, ហែហមហើយ។ **ឋោដ្ឋក** បុ. ទីនៅនៃពល, ទីសម្នាក់នៃពល, ផ្ទះឬរោងនៃពល, បន្ទាយនៃពល។

ពលក្ការ បុ. [ពល+ករ+ណ] កិ.ធ្វើនូវកម្លាំង, កិ.ធ្វើតាមកម្លាំង, កិ.ធ្វើដោយអំណាចនៃកម្លាំង (កិ.កំហែង); វិ. **ពលិនោ ពលេន ឋ ករណ៎ា>ពលក្ការោ**។

ពលនិកាយ បុ. [ពល+និកាយ] ពួកនៃពល, កងនៃពល។

ពលន្ធាស បុ. គ្រឿងតែងតួពល, ពួកពល, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **ញ្ជូហ**សព្ទ។

ពលវ គុ. [ពល+វន្តុ] មានកម្លាំង; វិ. **ពលំ យស្ស អត្ថីតិ>ពលវា**។ -**ភាវោ** បុ. គោមានកម្លាំងទាំងឡាយ។ -**គោណ** បុ. គោមានកម្លាំង។ -**ករ** គុ. មានកម្លាំងជាង, មានកម្លាំងវិសេស។ -**ត្ត** ឥ. ភាវ:នៃ..ជាអ្នកមានកម្លាំង។ -**ន្ត** គុ. មានកម្លាំង, វិ. **ពលំ យេ សមត្ថីតិ>ពលវន្តោ**។ -**បក្ខសន្ធិសិត** គុ. អាស្រ័យព្រមហើយនូវពួកមានកម្លាំង។ -**បច្ចយ** បុ. បច្ច័យមានកម្លាំង។ -**បច្ចសសមយ** បុ. បច្ចូសសម័យដ៏មានកម្លាំង, សម័យជាទីកម្ចាត់បង់នូវងងឹតដ៏មានកម្លាំង។ -**ឋិតិ** ឥ. ឋិតិដ៏មានកម្លាំង។ -**ឋិតិប្ប្ឯ** នបុ. ឋិតិនិងបាមោជ្ជ (ប្រាមោទ្យ) ដ៏មានកម្លាំង។ -**ឋិតិវេគ** បុ. កម្លាំងនៃឋិតិដ៏មានកម្លាំង, សន្ទុះនៃឋិតិដ៏មានកម្លាំង។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ ...ជា...មានកម្លាំង។ -**មច្ឆេ** នបុ. សេចក្ដីកំណាញ់ មានកម្លាំង។ -**ឋាត** បុ. ខ្យល់ដ៏មានកម្លាំង។ -**សិនេហ** បុ. សេចក្ដីស្នេហាមានកម្លាំង, សេចក្ដីស្រឡាញ់មានកម្លាំង។ -**សោកាភិភូត** គុ. គឺសេចក្ដីសោកដ៏មានកម្លាំង

		គ្របសង្កត់ហើយ; វិ. **ពលវា សោកោ>ពលវសោកោ, ពលវសោកេន អភិភូតោ>ពលវសោកាភិភូតោ**។
ពលវាហន	អ.ន.	សេះឈ្មោះពលវាហន:។
ពលវំ	និ.	**អតិសយត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺក្រៃលែង, ល្អ, **សុដ្ឋ, អតីវ, ភិមុត, សុ, អតិ** ក៏ជាអភិសយត្ថវាចក:ដែរ។
ពលសជ្ជន	នបុં.	ការរៀបចំពល, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភុម្ម**សព្ទ។
ពលសម្បន្ន	គុ.	[ពល+សម្បន្ន] អ្នកមានកម្លាំងដល់ព្រមហើយ; វិ. **ពលំ សម្បន្នំ យស្ស សោ >ពលសម្បន្នោ**។ អ្នកដល់ព្រមហើយដោយកម្លាំង, អ្នកបរិបូណ៌ហើយដោយកម្លាំង; វិ. **ពលេន សម្បន្នោ> ពលសម្បន្នោ**។
ពលាណិក	គុ.	[ពល+អណិក] មានកម្លាំងនៃខន្តីជាពល, មានកម្លាំងនៃខន្តីជារេហ៍ពល, មានរេហ៍ពលគឺកម្លាំងនៃខន្តី, មានកម្លាំងគឺខន្តីជារេហ៍ពល។ ប្រើជា **ពលានីក** ក៏មាន។
ពលានុរូប	គុ.	[ពល+អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់កម្លាំង, ដ៏គួរដល់កម្លាំង។
ពលាភិភវ	បុំ.	[ពល+អភិភវ] កិ.គ្របសង្កត់ដោយកម្លាំង។
ពលាហកអ-ស្ស រាជកុល	នបុំ.	[ពលាហក+អស្ស+រាជ+ កុល] ត្រកូលនៃស្តេចនៃសេះឈ្មោះ ពលាហក:, ត្រកូលនៃសេះជាស្តេចឈ្មោះ **ពលាហក:**។
ពលិ	បុំ.	ពលី, អាករ, គ្រឿងបូជា (ដូច **ករ**), ការបូជា, រាប់អាន (ដូច **មានន**), ចំណែករបស់ស្តេចកើតពីវត្ថុមានស្រែជាដើម (ស្រូវ) (ដូច **ករ**), ឈ្មោះអសុរមួយ ។
ពលិកម្ម	នបុំ.	[ពលិ+កម្ម] ពលិកម្ម, កម្មគឺកិ.បូងសូង, កិ.ធ្វើនូវពលី។ **ករណត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ធ្វើនូវពលិកម្ម។ **ភាជន** នបុំ. ភាជន: សម្រាប់ដាក់នូវពលិកម្ម,ភាជន:ដ៏ពេញដោយគ្រឿងពលិកម្ម។
ពលិបុដ្ឋ	បុំ.	សត្វក្អែក (ដូច **ធំក**) ។
ពលិវទ្ធ	គុ.ឬបុំ.	[ពលិ+វទ្ធ] គោមានកម្លាំងដ៏ចម្រើន, គោប្រើឬគោបម្រើ, គោឈ្មោល (ដូច **ឧសភ**) ។ ប្រើជា **ពលិពទ្ធ** ក៏មាន។ **សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយគោបម្រើ។
ពលិស	បុំ.ឬនបុំ	[ពលិ+ឥស] (នេសាទុបករណ៍) សម្រាប់ចាប់នូវត្រី (សន្ទូច); វិ. **ពលតិ ឯតេន មច្ឆេ គណ្ហាតីតិ>ពលិសោ**។ **-យដ្ឋិ** ឥ. ដងនៃសន្ទូច។
ពលី	គុ.	[ពល+ណ្ឍ] មានកម្លាំង, ឈ្មោះអសុរពិសេស; វិ. **ពលំ យស្ស អត្ថីតិ>ពលី**។ ឥ. គ្រឿងពលី, សំណែន, គ្រឿងបូជា។
ពលុល	គុ.	ច្រើន (ដូច **ភីយ**) ។

ពលិ ធ. ១-**ជាណេ ករណេ ច ពលតិ** "រស់នៅ, ដកដង្ហើមចេញចូល, មានជីវិត, ធ្វើ" ភ្ជ. ។ **ពលំ** នបុ. "កម្លាំង" ដូចជា **កាយពលំ** "កម្លាំងកាយ" **ភោគពលំ** "កម្លាំងភោគទ្រព្យ" ។ ជាឈ្មោះនៃធម៌ដូចជា **សទ្ធាពលំ** "កម្លាំងជំនឿ" **វីរិយពលំ** "កម្លាំងសេចក្តីព្យាយាម" ។ **ពាលោ** បុ. "មនុស្សពាល, មនុស្សល្ងង់ខ្លៅ" គ្រាន់ដកដង្ហើមចេញចូល, ដោយមិនមានគុណអ្វី រ. **ពលតិ អស្សសតិ ចេវ បស្សសតិ ចាតិ ពាលោ**។ គុ. "ល្ងង់, ខ្លៅ, ឆោត, ក្មេង, ខ្ចី, ស្រទន់" -ស. ។

២-**សំវរណាអតិភវថាមសត្តិថ្លលត្ថេសុ ពលតិ** "សង្រ្ទាម, រវាំង, ការពារ, ត្រៀបសង្កត់, សង្កត់សង្កិន, មានកម្លាំង, ខ្លាំង, អាច, មានសមត្ថភាព, ធ្វើឲ្យធាត់ធំ" ភ្ជ. ។ **ពលំ** នបុ. "កងទ័ព, សេនា, កងទាហាន, កម្លាំង, ទំហំ, ទំហាត់" ។ **បដិពលំ** នបុ. "ខ្មាំង, សត្រូវ" ។ **បដិពលោ** គុ. "អាច, អង់អាច, មានសមត្ថកិច្ច, មានកម្លាំងស្មើ" ។ **ពលក្ការោ** បុ. "ការកំហែង, ការប្រើកម្លាំងបាយ, ការសម្ពុត" ។ **ពលិ** បុ. "ជាឈ្មោះយក្សមួយ, ពន្ធដារ, អាករ, សួយ, ការបូជា, ការរាប់អាន, ការសែនព្រេន" ។ **ពលិបុជ្ជោ** បុ. "ក្អែក" ដែលគេចិញ្ចឹមដោយសំណែន។ **ពលវិជ្ជោ** បុ. "គោឈ្មោល, គោបម្រើ" (ស្ងួចិ) ។ **ពលវិសោ** ឬ **ពឞ្ឍិសោ** បុ. "សន្ទូច, បង្ហ" រ. **ពលតិ ឯតេន មច្ឆេ គណ្ហាតីតិ ពលិសោ** (ពលិ+ឥសស្ងួចិ) ។

ពហល គុ. ក្រាស់, កម្រាស់, ច្រើន, ខាប់។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជារបស់ក្រាស់។ -**ម៎ស** នបុ. សាច់ក្រាស់, សាច់ចំឡក។ -**រាគ** គុ. អ្នកមានរាគ:ដ៏ក្រាស់។ -**រាគរត្ត** គុ. អ្នកត្រេកអរក្នុងរាគ:ដ៏ក្រាស់, អ្នកត្រេកអរដោយអំណាចនៃរាគ:ដ៏ក្រាស់។

ពហឞ្ឍ បុ. អន្លង (ដូច **មុគ្គរ**) ។

ពហិ និ. ខាងក្រៅ, ក្នុងខាងក្រៅ, ឭដ៏ខាងក្រៅ។ -**អគ្គិ** បុ. ភ្លើងក្នុងខាងក្រៅ។ -**អនិក្ខមនកុល** នបុ. ត្រកូលមិនជាទីចេញទៅក្នុងខាងក្រៅ។ត្រកូលដែលមិនធ្លាប់ចេញទៅក្នុងខាងក្រៅ។ -**អាតប** បុ. ឬនបុ. ទីមានកម្តៅក្នុងខាងក្រៅ។ -**អាវជ្ជ** បុ. ក្នុងខាងក្រៅនៃទីជាទីវិលមក, ក្នុងខាងក្រៅនៃវង់មូល, ក្នុងខាងក្រៅនៃទីដ៏មូល។ -**អាវាដ** បុ. រណ្ដៅមានក្នុងខាងក្រៅ, ខាងក្រៅនៃរណ្ដៅ។ -**គតកាល** បុ. កាលនៃ...នោះទៅហើយក្នុងខាងក្រៅ។ -**គម-កាល** បុ. កាលជាទីទៅក្នុងខាងក្រៅ។ -**គាម** បុ. ក្នុងខាងក្រៅនៃស្រុក។ -**គេហ** នបុ. ក្នុងខាងក្រៅនៃផ្ទះ។ -**ថល** នបុ. ទីទូលមានក្នុងខាងក្រៅ, ខាងក្រៅនៃទីទូល, ទីគោកមានក្នុងខាង

ក្រៅ។ -**ទ្វារកោដ្ឋក** នបុં. ខាងក្រៅនៃស៊ុមនៃទ្វារ។ -**ទ្វារកោដ្ឋ-សាមន្ត** គុ. ទីជិតនៃស៊ុមនៃទ្វារមានក្នុងខាងក្រៅ។ -**នគរ** នបុં. ខាងក្រៅនៃនគរ។ -**និគម** បុં. ខាងក្រៅនៃនិគម, និគមមានក្នុងខាងក្រៅ។ -**មុខ** នបុં. មានមុខក្នុងខាងក្រៅ, ខាងក្រៅនៃមុខ។ -**យន្តក** នបុં. យន្តមានក្នុងខាងក្រៅ, ខាងក្រៅនៃយន្ត។ -**យាគុ-ភត្តសិត្ថសម្ជ្ឌិជាណិត ឫ ឧទកបុណ្ណ្ណមក្ខិត** គុ. គឺគ្រាប់នៃបបរ និងបាយនិងទឹកដោះថ្លានិងទឹកអំពៅនិងលម្ងិត (ក្រមួច) នៃនំ ប្រឡាក់ហើយឲ្ជដ៏ខាងក្រៅ, ប្រឡាក់ហើយដោយ...។ -**ឋាន** បុં. ទីមានខ្យល់ក្នុងខាងក្រៅ។ -**វិហារ** បុં. វិហារមានក្នុងខាងក្រៅ។ -**សាណិ** ឥ. ខាងក្រៅនៃរនាំង, ខាងក្រៅនៃវាំងនន។ **ពាហ្យត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺខាងក្រៅ, **ពហិទ្ធា**, **ពាហិរ**, **ពាហិរ** ក៏ជាពាល្យត្ថវាចក:ដែរ។

ពហិទ្ធា និ. ខាងក្រៅ, ក្នុងខាងក្រៅ, ឲ្ជដ៏ខាងក្រៅ, មានក្នុងខាងក្រៅ។

ពហុ គុ. [ពហ៊+ឧ] ច្រើន (រ. **ពហតិ ឥុទ្ធ្ធ គច្ឆតីតិ>ពហុ**) ។ -**អន្ទបាន** គុ. មានបាយគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីនិងទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកដ៏ច្រើន, មានបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន។ -**កហាបណោ មញ្ញ** និ. ទំនងឬប្រហែលជាមានកហាបណ:ច្រើន។ -**ខីរ** គុ. មានទឹកដោះច្រើន, មានទឹកដោះស្រស់ច្រើន។ -**ចន្ទន** គុ. មានខ្លឹមចន្ទន៍ច្រើន។ -**ជនហិតាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន។ -**ជាគរ** គុ. អ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងភ្ញាក់រឲ្ជកច្រើន, អ្នកមានសេចក្ដីភ្ញាក់រឲ្ជកច្រើន។ -**ដ្ឋាន** នបុં. ទីជាទីតាំងឡើងដ៏ច្រើន។ -**បការតា** ឥ. ភាវ:នៃ... ជាអ្នកមានឧបការ:ច្រើន; រ. **ពហុ ឧបការោ យស្ស សោ> ពហុបការោ**, **ពហុបការស្ស ភាវោ> ពហុបការតា**។ -**បុញ្ញ-ទស្សនត្ថ** គុ. មានកិ.សម្ដែងនូវផ្លាច្រើនជាប្រយោជន៍។ -**ភ-ណ្ឌិក** អ្នកមានភណ្ឌ:ច្រើន, អ្នកមានបង្ងេចទ្រព្យច្រើន។ -**ភាណ** នបុં. កិ.ពោលច្រើន, កិ.និយាយច្រើន។ -**ភាណី** គុ. អ្នកនិយាយច្រើន, អ្នកមានកិ.និយាយច្រើនជាប្រក្រតី។ -**មន្ត** គុ. មានមាយាច្រើន, មានពុតត្បុតច្រើន។ -**លក្ខ** នបុં. ខ្នាច់ច្រើន។ -**សង្ខ្ជ** បុં. សេចក្ដីត្រិះរិះច្រើន, ដែលមហាជនត្រិះរិះដោយច្រើន។ -**ស្សុត** គុ. អ្នកមានកិ.ស្ដាប់ច្រើន, អ្នកមានពុទ្ធវចន:ច្រើនស្ដាប់ហើយ។ល។

ពហុក គុ. [ពហុ+ក] មានប្រមាណច្រើន, មានចំនួនច្រើន; រ. **ពហូនិ ឫ ឧ-ម្ជាណានិ អស្ស្ជតិ>ពហុកំ**។

ពហុតរត្ថ បុં. អត្ថថាច្រើនដោយវិសេស, សព្ជនេះជាអត្ថនៃ **តិយ្ជ**សព្ជ។

ពហុភេទ បុ. ប្រភេទច្រើន (ដូច **ឧច្ចាវច**) ។
ពហុលា ឥ. ក្រវាញធំ (ដូច **ឯលា**) ។
ពហុវារក បុ. ដើមម្ពាក់ (ដូច **សេលុ**) ។
ពហុវិធ គុ. មានប្រការច្រើន (ដូច **នានារូប**) ។
ពហូបការ គុ. [ពហុ+ឧបការ] អ្នកមានឧបការ:ច្រើន, អ្នកធ្វើនូវសេចក្តីទំនុកបម្រុងច្រើន; វិ. **ពហុ ឧបការោ យស្ស សោ>ពហូបការោ**។ ប្រើជា **ពហុបការោ** ក៏មាន។
ពហិ ធា. **ភុជ្ជិយំ សទ្ធេ ច ពហតិ** "ចម្រើន, ច្រើន, ចេញសំឡេង" ភ្ជ. ។ **ពហុ** គុ. "ច្រើន, ចំនួនច្រើន, ក្រែល" (ពហ+ឧ) ។ **ពហុវចនំ** នបុ. ពាក្យប្រើក្នុងវេយ្យាករណ៍សម្រាប់ប្រើរបស់ឬបុគ្គលច្រើនតាំងពីត្រឹមពីរឡើងទៅ។ **ពហុលំ** គុ. ដូចពហុ។
ពាកុចី ដើមកំញាន (ដូច **សោមវល្លិកា**) ។
ពាណធិ បំពង់សរ (ដូច **កណ្ឌ**) ។
ពាណិជ, វាណិជ បុ. [វណ+ឥជ] អ្នកពោល, អ្នកនិយាយ (អ្នកជួញ, ឈ្មួញ); វិ. **ឥណតីតិ> ពាណិជោ**។ **-កម្ម** នបុ. កម្មនៃឈ្មួញ, ការងាររបស់ពាណិជ។
ពាណិជ្ជ, វាណិជ្ជ នបុ. [ពាណិជ+ណ្យ] កម្មឬអំពើរបស់ពាណិជ; វិ. **ពាណិជានំ កម្មំ> ពាណិជ្ជំ**។
ពាណ បុ. ក្ងានសរ (ដូច**ឧសុ**) ។
ពាធតិ កិ. [ពធ+ណ+តិ-វ.] បៀតបៀន, រមែងបៀតបៀន (ប្រើជា **ពាធេតិ**ក៏មាន) ។
ពាធយឺសុ កិ. [ពធ+ណយ+ឧ-អជ.] បៀតបៀនហើយ។
ពាធា ឥ. សេចក្តីលំបាក (ដូច **ទុក្ខ**), ហាមឬឃាត់ (ដូច **និសេធ**) ។
ពាធិត គុ. [ពធ+ឥ-អា.+ត] គឺ...បៀតបៀនហើយ។
ពាធេន្តិ កិ. [ពធ+ណ+អន្តិ-វ.] បៀតបៀន, សង្កត់។
ពាធ ធា. **ឥណ្ណលនេ ពាធតិ អាពាធោ** "រំអុក, ធ្វើទុក្ខ, រំខាន, ធ្វើឲ្យរឹតវរ, បៀតបៀន" ភ្ជ. ។ ការិត. **ពាធេតិ ពាធយតិ**។
ពារាណសី ឥ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ។
ពារាណសីវាសី គុ. [ពារាណសី+វសិ+ណី] អ្នកនៅក្នុងក្រុងពារាណសី; វិ. **ពារ-ណសិយំ ឥសតីតិ >ពារាណសីវាសី**។ អ្នកនៅក្នុងក្រុងពារាណសីដោយប្រក្រតី; វិ. **ពារាណសិយំ ឥសតិ សីលេនាតិ> ពារាណសីវាសី**។ អ្នកមានកិ.នៅក្នុងក្រុងពារាណសីជាប្រក្រតី; វិ. **ពារាណសិយំ ឥសិតុំ សីលមស្សាតិ> ពារាណសីវាសី**។

ពាល គុ. [ពលិ+ណ] អ្នករស់នៅដោយគ្រាន់តែដកដង្ហើមចេញនិងដកដង្ហើមចូល (ទន់, ខ្វី, ក្មេង, លង់, កាច, សាហាវ); វិ. **ពលតិ អនតិ អស្សសិតបស្សសិតមត្តេន ជីវតីតិ>ពាលោ**។ **ពាល**<ទ្វि+លา = អ្នកកាន់យកនូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ពីរយ៉ាង; វិ. **ទ្វេ អនត្ថេ លាតិ គណ្ហាតីតិ>ពាលោ**។ **ពាល** <ទ្វि+លុ = អ្នកកាត់បង់នូវប្រយោជន៍ពីរយ៉ាងគឺប្រយោជន៍របស់ខ្លួននិងប្រយោជន៍របស់អ្នកដទៃ; វិ. **អត្តត្ថបរត្ថសំខាតេ ទ្វេ អត្ថេ លុនាតិ ឆិន្ទតីតិ>ពាលោ**។ -**កលោណការាម** បុ. អារាមឈ្មោះពាលកលោណក:។ -**ការ** បុ. កាលនៃខ្លួននៅក្មេង។ -**ជន** បុ. ជនពាល, ជនលង់។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាពាល។ -**នក្ខត្ត** នបុ. នក្ខត្តឫក្សនៃជនពាល។ -**បុត្ត** បុ. កូនខ្ចី។ -**មិគចោរាទិ-ឧបទ្ទវ** បុ. ឧបទ្រព (អន្តរាយ) មានម្រឹគសាហាវនិងចោរជាដើម។ -**ឥត្ថីវណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្តីនៃពាលវគ្ត។ -**សហាយ** បុ. សំឡាញ់ពាល, សំឡាញ់នៃជនពាល។ -**សំគតចារី** បុ. អ្នកប្រព្រឹត្តរួមដោយជនពាល, អ្នកមានកិ.ត្រាច់ទៅព្រមដោយជនពាលជាប្រក្រតី, អ្នកប្រព្រឹត្តគប់រកដោយជនពាល។ -**សុរិយ** បុ. ព្រះអាទិត្យទន់, ព្រះអាទិត្យនៅខ្ចី។

ពាលតា ឥ. សេចក្តីលង់-ខ្លៅ។

ពាលត្ត នបុ. សេចក្តីលង់-ខ្លៅ។

ពាលធិ បុ. [ពាល+ធា+ឥ.] សក់កន្ទុយ (ប្រើជា **ឱាលធិ**ក៏បាន) ។

ពាលាកា ឥ. សត្វកុកក្រងុល (ដូច **ពិសកណ្ឋិកា**) ។

ពាលាតប បុ. ឬនបុ. [ពាល+អាតប] កម្តៅដ៏ទន់, កម្តៅថ្ងៃដ៏ទន់។

ពាលិស បុ. បុគ្គលលង់-ខ្លៅ (ដូច **មូឡ្ហ**), ក្មេង (ដូច **ចោត**) ។

ពាលិសិក គុ. [ពលិស+ណិក] អ្នកចាប់នូវត្រីដោយសន្ទូច (ព្រានសន្ទូច) វិ. **ពលិសេន (មច្ឆេ) គណ្ហាតីតិ>ពាលិសិកោ**។

ពាលុកា ឥ. [វលិ+ណ្ឍ+អា-ឥ.] ដីខ្សាច់ (ប្រើជា **ឱាលុកា**ក៏មាន) ។

ពាល្យ នបុ. [ពាល+ណ្យ] ភាវ:នៃ...ជាពាល; វិ. **ពាលស្ស ភាវោ>ពាល្យំ**។ **ករ** គុ. ជាបុគ្គលពាលជាង, ជាបុគ្គលលង់ជាង, មានភាវ:នៃ...ជាបុគ្គលលង់ជាង។

ពហា ឥ. [វហ+អ+អា-ឥ.] ធម្មជាតិជាហេតុនាំទៅ (ដើមដៃ, កំភួនដៃ), , មួយលូក (តាំងពីផុតស្មារហូតដល់ចុងដៃ) (ដូច **ភុជ**); វិ. **ពហតិ ឯតាយាតិ>ពហា**។

ពហិតបាប គុ. [ពហិត+បាប] អ្នកមានបាបបន្សាត់បង់ហើយ, អ្នកមានបាបបណ្តែតចោល ហើយ; វិ. **ពហិតំ បាបំ យេន សោ>ពហិ-**

ឥបាបោ។

ពាហិតបាបតា ឥ. [ពាហិតបាប+តា] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានបាបបន្សាត់បង់ហើយ; វិ. **ពាហិតបាបស្ស ភាវោ>ពាហិតបាបតា**។

ពាហិយ អ.ន. បុរសឈ្មោះពាហិយ:។ -**ទារុចីរិយ** គុ. បុរសអ្នកស្លៀកនូវសំពត់ដែលគេក្រងហើយដោយសម្បកឈើឈ្មោះពាហិយ:, បុរសឈ្មោះពាហិយ:អ្នកស្លៀកនូវសំពត់ដែលគេក្រងដោយសម្បកឈើ។

ពាហិរ គុ. [ពហិ+ឥរ] មានក្នុងខាងក្រៅ, កើតក្នុងខាងក្រៅ; វិ. **ពហិ ភវំ>ពាហិរ**, **ពហិ ឋា ជាតំ>ពាហិរ**។ -**បឋវី** ឥ. ផែនដីមានក្នុងខាងក្រៅ។ -**បញ្ញា** ឥ. កិ.បូសនៃបុគ្គលមានក្នុងខាងក្រៅ។ -**សមយ** បុ. លទ្ធិជាគ្រឿងដល់ព្រមមានក្នុងខាងក្រៅ, លទ្ធិមានក្នុងខាងក្រៅ។

ពាហិរក គុ. [ពហិ+ឥរ+ក-ស.] មានក្នុងខាងក្រៅ, កើតក្នុងខាងក្រៅ។ -**ឥត្ថី** ឥ. ជាស្រីមានក្នុងខាងក្រៅ។ -**ឥត្ថីភាព** បុ. ភាវៈនៃ...ជាស្រីមានក្នុងខាងក្រៅ។ -**បញ្ញា** ឥ. កិ.បូសឬផ្ទួសនៃបុគ្គលមានក្នុងខាងក្រៅ។ -**មគ្គ** បុ. ផ្លូវមានក្នុងខាងក្រៅ។

ពាហុ នបុ. ដៃ, ដើមដៃ, មួយលូក (តាំងពីផុតស្មារហូតដល់ចុងដៃ) (ដូច **ភុជ**)។

ពាហុជ បុ. ក្សត្រិយ៍ (ដូច **មុទ្ធាភិសិត្ត**)។

ពាហុមូលវិភូសន នបុ. គ្រឿងប្រដាប់ដើមដៃ (ដូច **កេយូរ**)។

ពាហុមូល នបុ. ខ្លៀក (ដូច **ភច្ច**)។

ពាហុសច្ច នបុ. [ពហុស្សុត+ណ្យ] ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកមានកិ.ស្តាប់ច្រើន, ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកមានពុទ្ធវចនៈច្រើនស្តាប់ហើយ, ភាវៈនៃបុគ្គលជាពហុស្សុត; វិ. **ពហុ សុតំ យស្ស យេន ឋា សោ>ពហុស្សុតោ**, **ពហុស្សុតស្ស ភាវោ> ពាហុសច្ចំ**។ -**មទ** បុ. សេចក្តីស្រវឹងព្រោះភាវៈនៃខ្លួនជាពហុស្សុត។

ពាឡ បុ. ម្រឹគសាហាវ (ដូច **សាបទ**), សត្វពស់ (ដូច **សប្ប**), កាច, រឹងរូស (ដូច **ភ្ជ្ជ**)។

ពាឡ្ហ គុ. [ពហ+លា+អ, លុបឧនៃហ, ល>ឡ] ធ្ងន់, ខ្លាំង, មាំ, មាំមួន (វិ. **ពហុំ លាតីតិ>ពាឡ្ហ**)។ **គិលាន** គុ. ឈឺធ្ងន់, ឈឺខ្លាំង។

ពិន្ទុ នបុ. ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ៤៩ , តំណក់ទឹក (ដូច **ផុសិត**), និគ្គហិត (0), តិចឬតូច (ដូច **កណ**)។

ពិម្ព នបុ. [មនិ+រ, ម>ព, អ>ឥ, និ>ម៊ិ, រ>ព] អត្តភាព, ពុម្ព, រូបប្រៀប (ដូច **បដិពិម្ព**), បរិមណ្ឌល, ផ្លែវល្លិបាស (**ពិម្ពិកាផល**) (វិ. **មញ្ញតេ ញ្ញាយតេ អនេនាតិ >ពិម្ពំ**)។ **ផលសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើ

ដោយផ្លែបាស, ដូចផ្លែបាស។

ពិម្ពា	ឥ.	ព្រះនាងពិម្ពាជាមាតានៃរាហុល។
ពិម្ពិកា	ឥ.	វល្លិបាស (ដូច **រត្តផលា**) ។
ពិម្ពិសារ	អ.ន.	ព្រះរាជាឈ្មោះពិម្ពិសារ:។
ពិម្ពោហន	នបុં.	ខ្ទើយ (ដូច **ឧបធាន**) ។
ពិល	នបុં.	[ពិលិ+អ] ទីអាស្រ័យនៅនៃសត្ត (រន្ធ, រូង), កោដ្ឋាស (ចំណែក), ប្រហោង (ដូច **ឆិទ្ទ**); វិ. **ពិលតិ សត្តានំ ឆិស្សយំ ហោតីតិ ឥា>ពិលំ**។
ពិលङ្គទុតិយ	គុ.	[ពិលङ្គ+ទុតិយ] មានទឹកជ្រក់ជាគម្រប់ពីរ, មានទឹកជ្រក់ផ្ទួមជាគម្រប់ពីរ។ **ពិលङ្គ**<វាត+លङ្គ+អ, វាត>ពិ = វិ. **ឥាតំ លङ្គតិ ហីនំ ករោតីតិ> ពិលङ្គោ**។
ពិលङ្គ	បុំ.	ជ្រក់ (ដូច **ករញ្ជិក**) ។
ពិណាល	នបុំ.	អំបិលដែលគេចម្រើនដែលកើតជិតច្រាំងសមុទ្រ ។
ពិល្ល	បុំ.	ផ្លែញ្ចា (ដូច **មាលុរ**) ។
ពិសកណ្ឌិកា	ឥ.	សត្វកុកក្រងុល (ដូច **ពាលាកា**) ។
ពិឡារ	បុំ.	[ពិលិ+អរ, ល>ឡ, អ>អា] ឆ្មា, ខ្លាត្រី (វិ. **មូសិកាឆិ ខាទនេន ពលតិ ជីវតីតិ ឥា>ពិឡារោ**) ។
ពិឡ	ធា.	**អក្ខោសេ ពេឡតិ** "ជេរ, ប្រទេច" ភ្ជ. **ពិឡារោ** បុំ. "ឆ្មា" ។
ពីជ	នបុំ.	ហេតុ, គ្រាប់ (ដូច **អដ្ឋি**), អង្គជាត ។
ពីជកោស	បុំ.	ស្រោមឬសម្បកនៃគ្រាប់ (ដូច **កណ្ណិកា**) ។
ពីជមូរ	បុំ.	ក្រូចឆ្មារ (ដូច **មាតុលុङ្គ**) ។
ពីភច្ច		របស់ដែលគួរខ្ពើម (ដូច **ឥ្ចិកត**), អារម្មណ៍ដែលគួរខ្លាច (ដូច **ភីម**) ។
ពុក្ក	ធា.	(**ភុស្សករណេ**) **ភស្សនេ ពុក្ករតិ, ពុក្ខេតិ ពុក្ខយតិ** "ព្រុស, ល្ង" (ផ្ទ, ចចក) ភ្ជ. , ចុ. ។ អា. **ពុក្ខយតិ សា ចោរេ** "ផ្ទ្រៀតព្រុសចោរទ."-ស. ។
ពុជ្ឈតិ	កិ.	[ពុធ+យ+តិ-រ.] ដឹង, ត្រាស់ដឹង។
ពុជ្ឈនដ្ឋ	បុំ.	[ពុជ្ឈន+អដ្ឋ] សេចក្ដីថាគឺកិ.ត្រាស់ដឹង, អត្ថគឺកិ.ត្រាស់ដឹង។
ពុជ្ឈមាន	គុ.	[ពុធ+យ+មាន] កាលត្រាស់ដឹង។
ពុជ្ឈស្សុ	កិ.	[ពុធ+យ+ស្សុ-ប.] ចូរត្រាស់ដឹង។
ពុជ្ឈិស្សតិ	កិ.	[ពុធ+យ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងត្រាស់ដឹង។
ពុទ្ធ	បុំ.	[ពុធ+ត] អ្នកត្រាស់ដឹង (ព្រះពុទ្ធ) វិ. **ពុជ្ឈតីតិ>ពុទ្ធោ**។ -**ការ** បុំ. កាលនៃព្រះពុទ្ធ, ពុទ្ធកាល។ -**គត** គុ. ទៅហើយក្នុងព្រះពុទ្ធ, អ្នកដល់ហើយនូវព្រះពុទ្ធ។ -**ការ** បុំ. សេចក្ដីគោរពក្នុងព្រះ

ពុទ្ធ, សេចក្តីគោរពចំពោះព្រះពុទ្ធ។ -**អង្ករ** គុ. ជាពន្លកឬជាបណ្តាលនៃព្រះពុទ្ធ។ -**តាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជាអ្នកត្រាស់ដឹង។ -**តេជ** បុ. តេជៈនៃព្រះពុទ្ធ។ -**អត្ថចរិយា** ឥ. កិ.ប្រព្រឹត្តនូវប្រយោជន៍ដើម្បីជាព្រះពុទ្ធ។ -**ទត្តិយ** គុ. ដែលព្រះពុទ្ធឱ្យហើយ, ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់ប្រទានហើយ។

ពុទ្ធមាមក គុ. [ពុទ្ធ+មមិ+ណ្ឍ] អ្នករាប់អាននូវព្រះពុទ្ធ, អ្នកស្រឡាញ់នូវព្រះពុទ្ធ; វិ. **ពុទ្ធំ មមាយន្តិ ចិយាយន្តីតি>ពុទ្ធមាមកា**។

ពុទ្ធរំសិ ឥ. [ពុទ្ធ+រំសិ] រស្មីនៃព្រះពុទ្ធ។

ពុទ្ធលីឡា ឥ. [ពុទ្ធ+លីឡ្ហ] កិ.យាងយាសនៃព្រះពុទ្ធ, កិ.កែក្រាយនៃព្រះពុទ្ធ, កិ.លីលានៃព្រះពុទ្ធ, ដំណើរនៃព្រះពុទ្ធ។

ពុទ្ធវេនេយ្យ គុ. [ពុទ្ធ+វេនេយ្ય] អ្នកដែលព្រះពុទ្ធគប្បីទូន្មាន, គួរណែនាំ, គួរប្រៀនប្រដៅ; វិ. **ពុទ្ធេន ឥតិ តព្ពោតি>ពុទ្ធវេនេយ្យោ**។ **វេនេយ្ય<ឥ+នី+ណេយ្ય**។

ពុទ្ធសក្ការ បុ. [ពុទ្ធ+សក្ការ] សក្ការៈដើម្បីព្រះពុទ្ធ, គ្រឿងសក្ការៈចំពោះព្រះពុទ្ធ។

ពុទ្ធសាសន, -នា នបុ., ឥ. [ពុទ្ធ+សាសន] ពាក្យជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅនៃព្រះពុទ្ធ, សាសនានៃព្រះពុទ្ធ។

ពុទ្ធសិរី ឥ. [ពុទ្ធ+សិរី] សិរីនៃព្រះពុទ្ធ។

ពុទ្ធសុខុមាល គុ. [ពុទ្ធ+សុខុមាល] ជាព្រះពុទ្ធចម្រើនដោយសេចក្តីសុខ, ជាព្រះពុទ្ធឥតមានសេចក្តីទុក្ខ (ចូរមើលត្រង់ **ខត្តិយសុខុមាល**) ។

ពុទ្ធសេយ្យា ឥ. [ពុទ្ធ+សេយ្យា] កិ.ផ្ទំនៃព្រះពុទ្ធ, ទីជាទីផ្ទំនៃព្រះពុទ្ធ។

ពុទ្ធានុស្សតិ ឥ. [ពុទ្ធ+អនុស្សតិ] ធម្មជាតិជាគ្រឿងរឭករឿយៗនូវគុណនៃព្រះពុទ្ធ។ **អនុស្សតិ**<អនុ+ សរ+តិ = វិ. **អនុស្សរតি ឯតាយាតি> អនុស្សតិ**។ -**បរិចិតត្តា** ព្រោះភាវៈនៃខ្លួនជាអ្នកមានពុទ្ធានុស្សតិសន្សំហើយ, អប់រំហើយ, ថ្នឹកហើយ។

ពុទ្ធិ ឥ. [ពុធ+តិ, តិ>ទ្ធិ, លុបធ] (ប្រាជ្ញា) ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង; វិ. **ពុជ្ឈតি ឯតាយាតি >ពុទ្ធិ**។ -**សម្បន្ន** គុ. អ្នកដល់ព្រមហើយដោយប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង, អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងដល់ព្រមហើយ (តតិយាតប្បុរិស និងឆដ្ឋីពហុព្វីហិ.) ។

ពុទ្ធិយ គុ. [ពុទ្ធិ+ឥយ] អ្នកមានប្រាជ្ញា, អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង; វិ. **ពុទ្ធិ យស្ស អត្ថីតি>ពុទ្ធិយោ**។

ពុទ្ធុបដ្ឋាក គុ. [ពុទ្ធ+ឧប+ឋា+ណ្ឍ] អ្នកជាឧបដ្ឋាកនៃព្រះពុទ្ធ, អ្នកបម្រើនូវព្រះពុទ្ធ; វិ. **ពុទ្ធំ ឧបដ្ឋហតীតি>ពុទ្ធុបដ្ឋាកោ**។

ពុទ្ធុបដ្ឋានាទីនិ គុ. [ពុទ្ធុបដ្ឋានាទិ+យោ-វិ.] (កិច្ចទាំងឡាយ) មានកិ.បម្រើនូវព្រះពុទ្ធជាដើម; វិ. **ពុទ្ធុបដ្ឋានំ អាទិ យេសំ តានি>ពុទ្ធុបដ្ឋានាទីនি** (**កិច្ចានি**) ។

ពុទ្ធុប្ផាទ បុ. [ពុទ្ធ+ឧប្ផាទ] កិ.កើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធ, កាលជាទីកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធ។ -**ក្ខណ** បុ. ខណ:ជាទីកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធ។

ពុធ បុ. អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **ឱ្ជ្ឌ**) ។

ពុធ ធ. ១-**អវគមនេ ពុជ្ឌតិ ពុធ្ធោ ពុជ្ឌ្ជិត្វា ពុទ្ធ្ជ សម្ម្ជ្ជ្ជ ពុធ្ធោ ពោធោ** "ត្រាស់ដឹង, ដឹង, បានសម្រេច" ទិ. ។ **ពុធ្ធោ សម្ម្ជ្ជ ពុធ្ធោ** បុ. "ព្រះពុទ្ធ, ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ" ។ **ពោធ** ឥ. "ការត្រាស់ដឹង" មានន័យ៥យ៉ាងៃ

១/ ដើមពោធ៍ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ដឹងបាលីថា **ពោធិរុក្ខមូលេ បឋមាភិសម្ពុធ្ធោ**។

២/ មគ្គ បាលីថា **ពោធ ឱ្ជ្ឌ ចតូសុ មគ្គ្ជ ញ្ជ្ជ**។

៣/ សព្វញ្ញុតញ្ញាណ បាលី ថា **ឱ្ជ្ឌ ពោធ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ**។

៤/ ព្រះនិព្វាន បាលីថា **ឱ្ជ្ឌ ពោធ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ**។

៥/ ឈ្មោះនៃព្រះអង្គម្ចាស់មួយអង្គ បាលីថា **ពោធ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ-ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ** -ស.។

២-**ពោធនញ្ញ្ជ្ជ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ ឱ្ជ្ឌ

ពូឡ ធ. **ឃសនពាលេ្យសុ ពូឡតិ** "ស៊ី, លូង, ខ្លៅ" ភ្ល. ។
ពេលដ្ឋសីស អ.ន. ព្រះថេរៈឈ្មោះពេលដ្ឋសីសៈ។
ពេលុរ បុ. ផ្លែពៅ (ដូច **ពិល្ល**) ។
ពេលុវបណ្ណាភី-ណា នបុ. [ពេលុរ+បណ្ណ+ភីណ] ពិណមានពណ៌លឿងដូចជាពណ៌នៃផ្លែពៅ។ ប្រើជា **ភេឡុវ**ក៏មាន។
ពេលិ ធ. **គតិយំ ពេលតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ល. ។ **ពេលកោ** ដូច **ឃេលកោ**។
ពោជ្ឌង្គ នបុ. [ពោជ្ឌ+អង្គ] អង្គនៃធម៌ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង។
ពោធករ បុ. អ្នកដាស់គេឲ្យភ្ញាក់ (ដូច **ភេតាលិក**) ។
ពោធនេយ្យពន្ធុ បុ. [ពោធនេយ្ય+ពន្ធុ] ផៅពង្សនៃសត្វអ្នកគួរនូវកិ.ត្រាស់ដឹង, គួរដល់កិ.ត្រាស់ដឹង។
ពោធិ អ.ន. ឈើឈ្មោះពោធិ, ឈើជាទីត្រាស់ដឹង។ -**ឃរ** នបុ. ផ្ទះឬខ្ទៀននៃឈើឈ្មោះពោធិ, នៃពោធិព្រឹក្ស។ -**ញ្ញាណ** នបុ. ពោធិញ្ញាណ, ញាណជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង។ -**បក្ខិយធម្មបទ** នបុ. បទនៃធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកនៃប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង។ -**បល្លង្ក** បុ. បល្លង្កមានក្នុងខាងក្រោមនៃពោធិព្រឹក្ស, បល្លង្កជាទីត្រាស់ដឹង។ -**មណ្ឌ** បុ. ប្រទេសជាទីផ្ទរផង់នៃប្រាជ្ញាឈ្មោះពោធិ។ -**មូល** បុ. ប្រទេសជាទីតាំងនៃឈើឈ្មោះពោធិ, គល់នៃពោធិព្រឹក្ស។ -**រាជកុមារ** បុ. រាជកុមារឈ្មោះពោធិ។ -**រុក្ខមូល** បុ. គល់នៃពោធិព្រឹក្ស។ -**សត្ត** បុ. ព្រះពោធិសត្ត, បុគ្គលអ្នកជាប់នៅក្នុងញ្ញាណឈ្មោះពោធិ ឬបុគ្គលអ្នកជាប់នៅក្នុងពោធិញ្ញាណ។ -**សត្តភូត** គុ. ជាពោធិសត្តឬជាពោធិសត្តកើតហើយ។
ពោន្ទិ បុ. កាយ (ដូច **សរីរ**) ។
ព្យគ្ឃនុចរិត គុ. [ព្យគ្ឃ+អនុចរិត] គឺខ្លាធំត្រាច់ទៅតាមហើយ, គឺខ្លាធំដើរទៅតាមហើយ។
ព្យគ្ឃី ត្រប់ស្មោញ (ត្រប់មមីស) (ដូច **ឥនិទ្ធិកា**) ។
ព្យគ្ឃីនស បុ. សត្វខ្លែង (ដូច **សេន**) ។
ព្យគ្ឃ បុ. ខ្លាធំ (ដូច **បុណ្ឌរីក**) ។
ព្យញ្ជន នបុ. [វិ+អជ+យុ, ចុះនិ-អា.] វត្ថុមានត្រីនិងសាច់ជាដើមជាទីដល់នូវភាវៈនៃសេចក្ដីត្រេកអរដោយវិសេសនៃជន (ម្ហូប, ម្ហូបគោក, ម្ហូបក្រៀម, សម្ហគោក), អង្គជាត, អក្សរ, លក្ខណៈ, បទ (**ឥតត្ថ**); វិ. **ឥសេ-សេន អជ្ជន្តិ អសេ្សាទនាតោ គច្ឆន្តិ ឯត្ថ មច្ឆមំសាទិម្ហि ជនាតិ> ព្យញ្ជនំ**។ វិ+អញ្ជ+យុ = ភេទជាគ្រឿងប្រកាសនូវការចែករំលែកថាស្រីឬប្រុស (ចំណែក); វិ. **ព្យញ្ជយតិ ឥត្ថី បុរិសោតិ ឥតោ**

បកាសេតិ តេនាតិ>ញ្ញេនំ។ -**បទ** នបុំ. បទនៃញ្ញេន:, បទគឺ ញ្ញេន:, ញ្ញេន:និងបទ។ -**សមយ** បុំ. សម័យនៃញ្ញេន:, លទ្ធិ ជាគ្រឿងដល់ព្រមនៃញ្ញេន:។

ញ្ញេ ធ. **ញ្ញត្តិលក្ខណគតិកន្តីសុ ញ្ញេយតិ ឞ្ញេយតិ** "ច្បាស់ លាស់, ប្រាកដ, ជាក់ស្តែង, ប្រាប់លក្ខណ:, ចង្អុលបង្ហាញ, បញ្ចេញយោបល់, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ស្រឡាញ់, ត្រេក អរ" ទិ. (វិ+អញ្ញ៊ិ បា. អ.) ។ **ញ្ញត្តិ** ឥ. "សេចក្តីច្បាស់លាស់, សេចក្តីឈ្លាសវៃ, ការប្រសប់" ។ **ញ្ញត្តោ** កិ.គុ. "ដែលប្រាកដ, ច្បាស់លាស់, ប៉ិនបៅ" ។ **ញ្ញត្តសទ្ទោ** "សំឡេងច្បាស់លាស់" បានដល់សំឡេងមនុស្សដែលអាចសរសេរកត់ត្រាទុកបាន ឯ សំឡេងសត្ត ឬសូរសព្ទដទៃហៅថា**អញ្ញត្តសទ្ទោ**។ **ញ្ញេនំ** នបុំ. "ម្ជុបគោក, ម្ជុបក្រៀម, អក្សរ៣៣តួក្រៅពីស្រ:" ។ **អនុ-ញ្ញេនំ** នបុំ. "លក្ខណ:បន្ទាប់បន្សំ, លក្ខណ:រាយរង" ។

ញ្ញត្ត គុ. [វិ+ឥ+ត] ប្រព្រឹត្តទៅដោយវិសេស (ឈ្លាស, វាងវៃ, ប៉ិន, ប្រសប់), អ្នកប្រាជ្ញ, ប្រាកដ (**ឋាកដ**), ចាន, ខ្ជ, តុម្ត។

ញ្ញត្ថយ គុ. វិបល្លាស, ប្រែប្រួល (ដូច **ឞ្ញិបរិយយ**) ។

ញ្ញេ បុំ. ការចោ:, ទម្ល:, ចាក់ (ដូច **ឞ្ញេ**) ។

ញ្ញ ធ. **តាឞ្ញេ ញ្ញ្ជតិ ញ្ញ** "វាយ, ប្រហារ, សម្លាប់" ទិ. ។ **ញ្ញ** បុំ. "ព្រានព្រៃ" =លុទ្ធកោ -ស. ។

ញ្ញ្ជីកាហតិ កិ. [ញ្ញ្ជ+ករ+ស្សតិ-ភ, ករ>កាហ, លុបស្ស] នឹងធ្វើឱ្យវិនាស, នឹង ធ្វើឱ្យសូន្ស, នឹងធ្វើនូវកិលេសឱ្យមានចំណែកជាទីបំផុតទៅ ប្រាស។

ញ្ញ នបុំ. ពិមានទេវតា (ដូច **ឞ្ញ**) ។

ញ្ញ បុំ. សេចក្តីសាបសូន្សនៃទ្រព្យ, ការចំណាយទ្រព្យ។

ញ្ញ ធ. ១-**ឞ្ញ ញ្ញ ញ្ញ** "អស់, សូន្ស" ចុ. ។ **អញ្ញ** គុ. "គង់នៅ" មិនអស់, មិនប្រែប្រួល។ **អញ្ញ** នបុំ. "ពាក្ય ដែលគង់នៅដូចដើមមិនប្រែប្រួល" ក្នុងវេយ្យាករណ៍សំដៅយក ឧបសគ្គនិងនិបាតហើយនិងបច្ច័យពួកខ្ល:។ **អញ្ញ** បុំ. ជាឈ្មោ:បទសមាសមួយដែលមាននិបាតឬ ឧបសគ្គនាំមុខ គង់នៅជាឯកវចន:នបុំ. តែម្យ៉ាង ឧ. **យថាតុ ឞ្ញ ឞ្ញ អ ឞ្ញ** ។ល។ ពាក្យថា **អញ្ញ**នេ:មតិអាចារ្យខ្ល:ថា (<អ+ករ+ឥ+ករ>ញ្ញ+ឥ>អ +ស) ។

២-**ឞ្ញ ញ្ញ ញ្ញ** ឬ **ញ្ញ** "ល:, បរិច្ចាគទ្រព្យ" ចុ. ។

ញ្ញាយ បុ. មេជុន, រួមសំវាស (ដូចគាមធម្ម) ។

ញ្ញសន នបុ. [វិ+អសិ+យុ] ទុក្ខជាគ្រឿងញ៉ាំងសុខឱ្យវិនាស, សេចក្ដីវិនាស, ទោសកើតអំពីកាម (**កាមជទោស**), ទោសកើតអំពីក្រោធ (**កោបជទោស**), វិបត្តិ។

ញ្ញសិ ធា. ១-**ឧស្សគ្គេ ញ្ញសេតិ** (**ញ្ញោសេតិ**) **ញ្ញសយតិ** (**ញ្ញោសយតិ**) "លះបង់, បោះចោល" ចុ. ។

២-**ខេបនាសនេសុ ញ្ញសតិ** "បោះ, រៀបចំ, រាត់រាយ, ខូចខាត, បាត់បង់, វិនាស" ភូ. ។ (វិ+អសិ) **ញ្ញសនំ** នបុ. "សេចក្ដីវិនាស, ការបាត់បង់" មាន៥យ៉ាងៃ

១/ **ញ្ញាតិញ្ញសនំ** "ការវិនាសនៃបងប្អូនញាតិ"

២/ **ភោគញ្ញសនំ** "ខូចខាតនៃទ្រព្យសម្បត្ដិ"

៣/ **រោគញ្ញសនំ** "ការខូចខាតព្រោះរោគ"

៤/ **សីលញ្ញសនំ** "ការវិនាសនៃសីល, ដាច់សីល"

៥/ **ទិដ្ឋិញ្ញសនំ** "ការខូចទ្រឹស្ដី, វិនាសទិដ្ឋិគឺវិនាសព្រោះតែទិដ្ឋ ខុស (បា. អ.)។

ញ្ញា ធា. **ឧម្មិលេ ញ្ញាតិ** "បើកភ្នែក" ភូ. ។ អា. **ឃាវ ញ្ញាតិ និម្មិលតិ** "នៅបើកភ្នែកធ្មេចភ្នែកដរាបណា" -ស. ។

ញ្ញាកត គុ. [វិ+អា+ករ+ត] គឺ...ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ, ញ្ញាករហើយ, ទាយ ហើយ; វិ. **ញ្ញាករិយិត្ថាតិ>ញ្ញាកតោ**។

ញ្ញាករណ នបុ. [វិ+អា+ករ+យុ] កិ.ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់, កិ.ញ្ញាករណ៍, កិ.ទាយ, ទំនាយ, **ភេទាន្ត** គឺជាអង្គនៃវេទម្យ៉ាង; វិ. **ញ្ញាករិយតេតិ> ញ្ញាករណំ**។

ញ្ញាករិត្វា អ. [វិ+អា+ករ+ត-អា.+ត្វា] ញ្ញាករហើយ, ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ, ទាយហើយ។

ញ្ញាកវេតិ កិ. [វិ+អា+ករ+ឌ+តិ-រ.] ញ្ញាករ, ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់, ទាយ, ពោលអូត។

ញ្ញាកាតុំ អ. [វិ+អា+ករ+តុំ] ដើម្បីញ្ញាករ, ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់។

ញ្ញាកាសិ កិ. [វិ+អា+ករ+អ+ណ្យ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ្ញាករហើយ, ធ្វើឱ្យជាក់ ច្បាស់ហើយ, ទាយហើយ។

ញ្ញាកុណ មនុស្សមានដៃរពឹស (ដូច **ឥហត្ថ**) ។

ញ្ញាធិ បុ. [វិ+អា+ធា+ឥ] រោគតែងបៀតបៀន (នូវសត្ត) (ជំងឺ); វិ. **ញ្ញាធេតិ បីឡេតីតិ>ញ្ញាធិ**។

ញ្ញាធិឃាតក បុ. ដើមរាជព្រឹក្ស (ដូច **ឧទ្ទាល**) ។

ញ្ញាធិត គុ. អ្នកមានជំងឺ, អ្នកឈឺ (ដូច **អាតុរ**) ។

ញ្ញាធ គុ. ព្រាន (ដូច **លុទ្ធក**) ។

ញ្ញាបន	នបុ.	ការជ្រូតជ្រាប, ការសើម។
ញ្ញាបាទ	បុ.	ញ្ញាបាទ, កំហឹង, គំនុំ (ដូច **អនតិរទ្ធិ**) ។
ញ្ញាប		ច្រឡ្ងកច្រឡ្ង, ដេរដាស (ដូច **សំកិណ្ណ**) ។
ញ្ញាតន្តី		ដងវែក (ដូច **ភាជ**) ។
ញ្ញាមប្ញតាបរិ-ក្ខិត្ត	គុ.	[ញ្ញាម+បភា+បរិក្ខិត្ត] គឺរស្មីមានញ្ញាមជាប្រមាណចោមរោមហើយ, ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ, ចោមរោមហើយឬព័ន្ធព័ទ្ធហើយដោយរស្មីមានញ្ញាមជាប្រមាណ។
ញ្ញាម	បុ.	មួយញ្ញាម (បួនហត្ថ) ។
ញ្ញាសត្តមនស	គុ.	[ញ្ញាសត្ត+មនស] មានចិត្តជាប់នៅផ្សេងៗ, មានចិត្តជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ (**ញ្ញាសត្ត**<វិ+អា+សជ+ត) ។
ញ្ញាស	បុ.	ពិស្ការ (ដូច **ឥន្ទ្រ**) ។
ញ្ញុហ	បុ.	ក្ប្ជនកងទ័ព (ដូច **ឥន្ទ្រាស**), ហ្ជូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **សមូហ**) ។
ញ្ញូហ		ច្រកទាល់ (ផ្លូវមិនឆ្លុះ), គ្រឿងតែងតូពល, ពួកពល។
ញ្ញ	ធា.	**ឋត្តិយំ ញ្ញ**ៅ**ត** "ប្រព្រឹត្តទៅ, រស់នៅ" ភ្ជ. ។ **សហញ្ញោ** បុ. "មិត្រ, សំឡាញ់, ក្លើ" រស់នៅរួមគ្នា (សហ+ញ្ញ) អា. **ទេវានំ សហញ្ញតំ ឧបបន្ណោ** "ចូលដល់នូវភាព (នៃខ្លួន) ជាសម្លាញ់នៃទេវតាទ. គឺថាកើតក្នុងទេវលោក -ស. ។
ញ្ញហតី		ត្រប់ពុតរំញង (ដូច **ឋាត្ការ**) ។
ញ្ញហ	គុ.	ធំ (ដូច **មហន្ត**) ។
ញ្ញហ្ម	បុ.	ព្រហ្ម, ព្រះពុទ្ធ, ប្រសើរ, ព្រាហ្មណ៍, មាតា, បិតា។
ញ្ញហ្មចរិយ	នបុ.	[ញ្ញហ្ម+ចរិយ] ធម្មជាតដែលបុគ្គលគប្បីប្រព្រឹត្តដ៏ប្រសើរ (ញ្ញហ្មចរិ-យ:, ញ្ញហ្មចរិយធម៌); វិ. **ញ្ញហ្មំ ឧត្តមំ ចរិយំ**>**ញ្ញហ្មចរិយំ**។ **-ចរិយ** <ចរ+ណ្យ+ឥ-អា. = វិ. **ចរ**ីតព្ជ**ន្តិ**>**ចរ**ិ**យ**ំ កិ.ប្រព្រឹត្តិនូវធម៌ដ៏ប្រសើរ វិ. **ញ្ញហ្មំ សេដ្ឋំ ចរ**ិ**យ**ន្តិ >**ញ្ញហ្មចរ**ិ**យ**ំ។ **-អ**ន្ត**រ**ាយ បុ. អន្តរាយនៃញ្ញហ្មចរិយ:។ **-ប**រ**ិ**យ**ោ**ស**ាន** នបុ. ជាទីបំផុតនៃញ្ញហ្មចរិយ:។ **-ឱ**ាស បុ. កិ.នៅដោយញ្ញហ្មចរិយ:, កិ.នៅដើម្បីកិ.ប្រព្រឹត្តិនូវធម៌ដ៏ប្រសើរ។
ញ្ញហ្មចរិ**យ**ា	គុ.	[ញ្ញហ្មចរិយ+វន្តុ] មានញ្ញហ្មចរិយធម៌ឬមានកិ.ប្រព្រឹត្តិនូវធម៌ដ៏ប្រសើរ; វិ. **ញ្ញហ្មចរ**ិ**យ**ំ **យ**ស្ស **អ**ត្ថ**ីតិ**>**ញ្ញហ្មចរ**ិ**យ**ា។
ញ្ញហ្មចារ**ី**	បុ.	[ញ្ញហ្ម+ចរ+ណី] អ្នកប្រព្រឹត្តនូវធម៌ដ៏ប្រសើរ; វិ. **ញ្ញហ្ម**ំ **ច**រ**ីតិ**> **ញ្ញហ្ម**ចារ**ី**។ ឥ. **ញ្ញហ្ម**ចារ**ិ**ន**ី**។ តាំងវិគ្គហ:ជាសមាសរូបតស្សីលសាធន:ក៏បាន។
ញ្ញហ្មញ្ញ**តា**	ឥ.	[ញ្ញហ្ម+ញ្ញ+តា] ភាវ:នៃបុគ្គលជាញ្ញហ្មឬសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃចំពោះញ្ញហ្ម; វិ. **ញ្ញហ្ម**ុ**នោ ភ**ាវ**ោ**>**ញ្ញហ្ម**ញ្ញ**ំ**, **ញ្ញហ្ម**ុ**នោ ភ**ា **ស**ម្ម**ាបដ**ិ**ប**ត្ត**ិ**> **ញ្ញហ្ម**ញ្ញ**ំ**, **ញ្ញហ្ម**ញ្ញ**ំ ឯ**ភ>**ញ្ញហ្ម**ញ្ញ**តា**។

ព្រហ្មត្ត នបុ. [ព្រហ្ម+ត្ត] ភាវៈនៃ...ជាព្រហ្ម; វិ. **ព្រហ្មុនោ ភាវោ>ព្រហ្មត្តំ**។

ព្រហ្មត្តភាវ បុ. [ព្រហ្ম+អត្តភាវ] អត្តភាពនៃព្រហ្ম, អត្តភាពដូចជាអត្តភាពនៃព្រហ្ম។

ព្រហ្មទណ្ឌ បុ. [ព្រហ្ম+ទណ្ឌ] ព្រហ្មទ័ណ្ឌ, អាជ្ញានៃព្រហ្ম, អាជ្ញាដ៏ប្រសើរ។

ព្រហ្មទេយ្យ នបុ. [ព្រហ្ম+ទេយ្យ] រង្វាន់ដ៏ប្រសើរ, រង្វាន់គឺបុគ្គលអ្នកប្រសើរគប្បីឱ្យ (ទេយ្យ<ទា+ណ្យ, ណ្យ>ឯយ្យ = វត្ថុដែល...គប្បីឱ្យ (រង្វាន់); វិ. **ទាតព្ពន្តិ> ទេយ្យំ**) ។

ព្រហ្មពន្ធុ បុ. ព្រាហ្មណ៍ (ដូច **ទ្វិជ**) ។

ព្រហ្មរូបវណ្ណ គុ. [ព្រហ្ম+រូប+វណ្ណ] មានភេទដូចជាភេទនៃរូបនៃព្រហ្ম; វិ. **ព្រហ្មុនោ រូបំ >ព្រហ្មរូបំ, ព្រហ្មរូបស្ស ឥវ ឥវ>ព្រហ្មរូបឥវ, ព្រហ្ម រូបឥវ ឥវ ឥវ យស្ស សោ>ព្រហ្មរូបឥវ**។

ព្រហ្មលោកមគ្គ បុ. [ព្រហ្ম+លោក+មគ្ត] ផ្លូវនៃព្រហ្ম, ផ្លូវជាទីទៅកាន់ព្រហ្ম។

ព្រហ្មលោកូបគ គុ. [ព្រហ្ম+ឧប+គម+ក្ត] អ្នកចូលទៅដល់នូវព្រហ្ম (អ្នកកើតនៅក្នុងព្រហ្ম); វិ. **ព្រហ្មលោកំ ឧបគច្ឆតីតិ> ព្រហ្មលោកូបគោ**។

ព្រហ្មសរ បុ. [ព្រហ្ম+សរ] សំឡេងនៃព្រហ្ম, សំឡេងដូចជាសំឡេងនៃព្រហ្ম។

ព្រហ្មអប្ប្ដាបន នបុ. [ព្រហ្ম+អប្ដាបន] ក.ទ:នៃព្រហ្ম, ក.ទ:ដៃនៃព្រហ្ম (**ព្រហ្ম** <ព្រហ+ម = អ្នកដល់នូវសេចក្ដីចម្រើន; វិ. **ព្រហតិ ឥច្ឆ ឥ ឥ ឥ

ព្រាហ្មណី ឥ. [ព្រាហ្មណ+ណ] ព្រាហ្មណី, នាងព្រាហ្មណី។

ព្រូ ធា. **ទ្វិយត្ថិយំ ទ្វាចាយំ "ព្រូតិ ព្រទីតិ អនុព្រូតិ ព្រូតោ ព្រទន្តោ"** ។ កម្ម. **ព្រូយតិ** "ពោល, និយាយ, ថ្លែង, សម្តែង" ភ្ជ. ។ អា. **ឃុន តវំ គោតមោ ព្រទីតុ** "សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើនទ្រង់ត្រាស់សម្តែងម្តងទៀត" ។ **អាហ អាហុ អាហំសុ** "ពោលហើយ, សម្តែងហើយ, ត្រាស់ហើយ" (សម្រាប់ អ, ឧ បពោក្ខាវិភត្តិ ផ្លាស់ ព្រូធាតុ ជា អាហ) ។

ព្រូហន្ត គុ. [ព្រូហ+អន្ត] កាលចម្រើន, កាលញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន។

ព្រូហយ កិ. [ព្រូហ+ណយ+ហិ-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន។

ព្រូហិ កិ. [ព្រូ+អ+ហិ-ប.] ចូរពោល, ចូរប្រាប់, ចូរសម្តែង។

ព្រូហេយ្យ កិ. [ព្រូហ+ណ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីចម្រើន, គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន។

ព្រូហិ ធា. **ឥឌ្ឍនេ ព្រូហតិ ព្រហ្ម** "ចម្រើន, រុងរឿង" ភ្ជ. ។ **ព្រហ្ម** បុ. "ព្រហ្ម" មានសេចក្តីចម្រើនរុងរឿងមានន័យ៥យ៉ាងៃ

១/ ព្រះព្រហ្ម បាលីថា **សហសេ្ស ព្រហ្ម ទ្វិសហសេ្ស ព្រហ្ម**។

២/ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ បាលីថា **ព្រហ្មតិ ខោ តថាគតសេ្ស តំ អធិវចនំ**។

៣/ ព្រាហ្មណ៍ បាលីថា **សច្ចន្ធো ព្រហ្មឧបាសិតោ ហេ**។

៤/ មាតាបិតា បាលីថា **ព្រហ្មតិ មាតាបិតរោ បុព្ជាចរិយាតិ ឥុច្ចរេ**។

៥/ គុ. ប្រសើរ, វិសេស, ឧត្តុង្គឧត្តម, ខ្ពង់ខ្ពស់ បាលីថា **ព្រហ្មចក្ខុ បវត្តេសិ** (នៅមានន័យទៀត) ។

ភ

ភក្ខិត គុ. ស៊ីហើយ, លេបហើយ (ដូច **គិលិត**) ។

ភក្ខក បុ. អ្នកលោភអាហារ (ដូច **ឃស្មរ**) ។

ភក្ខន នបុ. ការស៊ី, ការបរិភោគ (ដូច **អសន**) ។

ភក្ខាមិ កិ. [ភក្ខ+អ+មិ-វ.] ស៊ី, បរិភោគ។

ភក្ខ ធា. **អទនេ ភក្ខតិ ភក្ខេតិ ភក្ខយតិ** "ស៊ី, បរិភោគ" ភ. ចុ. ។ **ភក្ខោ** បុ. "អាហារ, គ្រឿងស៊ីចុក" ។

ភគ នបុ. យោនីនៃស្ត្រី, សេចក្ដីប្រាថ្នា, សិរី គឺបញ្ញាបុណ្យ, ភាវៈជាធំ, សីលាទិធម៌, ព្យាយាម, យស គឺបរិវារ, កិត្តិ។

ភគន្ទលា ឥ. រោគឫសដូងបាត។

ភគវតោវាទ បុ. [ភគវតោ+ឱវាទ] ឱវាទនៃព្រះមានព្រះភាគ។

ភគវា បុ. ឬគុ. [ភគ+វន្តុ] ព្រះមានព្រះភាគ, ព្រះមានជោគ, ព្រះមានបុណ្យ (ភគ<ភជ+អ=សេព, សេពគប់រ. **ភជិតព្វាតិ>ភគា**; **យា លោកិយលោកុត្តរសម្ប្បត្តិយោ បុគ្គលេហិ ភជិតព្វា សេវិ-តព្វា ឥតិ តស្មា តា សម្ប្បត្តិយោ> ភគា។ ភគា ឯតស្ស អត្ថីតি>ភគវា; ភគា ឯតស្ស ពុទ្ធស្ស អត្ថិ ឥតិ តស្មា សោ ពុទ្ធោ>ភគវា**) ។

ភគិនី ឥ. [ភជ+ត, ចុះឥនី, ជ>គ, លុបត] ស្ត្រីដែលគេគប្បីគប់រក (ប្អូនស្រី, បងប្អូនស្រី); រ. **ភជិតព្វាតি>ភគិនី**។ -**បតិក** បុ. ប្ដីនៃបងប្អូនស្រី។

ភគុ អ.ន. ព្រះថេរៈឈ្មោះភគុ, ឈ្មោះឥសីអ្នកតែងមន្តមួយ។

ភគ្គ គុ. [ភញ្ជ+អ] កាច់, បំបាក់, បំបាក់បង់ ។ បុ. ឈ្មោះដែនឬជនបទមួយ។

ភន្ត បុ. នបុ. ទម្លាយ, សំពត់គេត្បាញលាយដោយអម្បោះសម្បកឈើជាដើម, រលកទឹក (ដូច **តរន្ត**) ។

ភជតি កិ. [ភជ+អ+តি-វ.] គប់, គប់រក, រាប់រក។

ភជមាន គុ. [ភជ+មាន] កាលគប់, កាលគប់រក, កាលរាប់រក។

ភជស្សុ កិ. [ភជ+អ+ស្សុ-ប.] ចូរគប់, ចូរគប់រក។

ភជេ កិ. [ភជ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីគប់, គប្បីគប់រក, គប្បីសេពគប់។

ភដ្ដិត គុ. ហាល, អាំង, ឆ្អើរ (ធ្វើឲ្យស្ងួតឬឆ្អិន), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភដ្ដ** សព្ទ។

ភជ ធ. ១-**សេវាយំ ភជតិ ភជនា សម្ភជនា** "គប់រក, រាប់រក, សមាគម, ប្រតិបត្តិ" ភូ. ។ **ភត្តិ សម្ភត្តិ** ឥ. "ការគប់រក, ការរាប់អាន, សេចក្តីស្វាមីភក្តិ" ។ **ភត្តា** បុ. "អ្នកសមាគម, អ្នកប្រតិបត្តិ" ពុំមែនប្រែថាប្តីដែលចេញចាក**ភរ**ធាតុទេ (ភជ+តុ) ។ **ភត្តំ** នបុ. "បាយ, អាហារ" ។ **ភត្តការោ** បុ. "អ្នកធ្វើភត្តាហារ, អ្នកគ្រួ" ។

២-**ឆាកេ ភជ្ជតិ ភជ្ជមានោ** "ចម្អិន, ទុំ, ហាល, លីង" ទិ. ។ អា. **ឥណានិ ភជ្ជតិ** "លីងលូឬហាលលូ" ។

៣-**ភាជនទានេសុ ភាជេតិ ភាជយតិ** "បែងចែក, ចែករលែក, ឲ្យ, បំពេញទាន" ចុ. ។ អា. **ទេសន្តរេ បុត្តោ ឥមំ ភាជេតិ** "ព្រះវេស្សន្តរជារាជបុត្រទ្រង់ចែករលែកដំរី-ស. ។

៤-**ទិសាសេ ភជតិ ភជេតិ ភជយតិ** "រាប់រក, ស្រឡាញ់, ស្និទ្ធស្នាល" ភូ. ឬចុ.។ **ភត្តិសម្ភត្តិ** (ដូចខាងលើ) ។

៥-**សេវាយំ ភជតិ** "គប់រក, រាប់រក, ស្រឡាញ់" ភូ. ។ **ភគំ** នបុ. "ជោគជ័យ" មានន័យ៦យ៉ាង៖

១/ សេចក្តីប្រាថ្នា, ការចង់បាន។

២/ សិរី, បុណ្យ, ប្រាជ្ញា។

៣/ ឥស្សរភាព។

៤/ យសគឺបរិវារនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អ។

៥/ វីរិយៈគឺសេចក្តីព្យាយាមល្អ។

៦/ ធម៌ល្អមានសីលជាដើម។ អង្គជាតនៃស្ត្រី។

៦-**ភត្យ ភជតិ** "ចិញ្ចឹម, ថែទាំ, ទំនុកបម្រុង" ភូ. ។ **ភដោ** បុ. "ទាហាន, អាមាត្យ, ខ្ញុំរាជការ" ។

ភញ្ជ គុ. [ភញ្ជ+អ] អ្នកកាច់, អ្នកបំបាក់, អ្នកទម្លាយ។

ភញ្ជតិ កិ. [ភញ្ជ+អ+តិ-រ.] កាច់, បំបាក់, បំបែក, ទម្លាយ។

ភញ្ជតុ កិ. [ភញ្ជ+អ+តុ-ប.] ចូរកាច់, ចូរបំបាក់, ចូរទម្លាយ។

ភញ្ជិ កិ. [ភញ្ជ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] កាច់ហើយ, បំបាក់ហើយ, ទម្លាយហើយ។

ភញ្ជិត្វា អ. [ភញ្ជ+ឥ-អា.+ត្វា] កាច់ហើយ, បំបាក់ហើយ, ទម្លាយហើយ។

ភញ្ជ ធ. **ភាសាអវមន្ទនេសុ ភញ្ជេតិ ភញ្ជយតិ ភញ្ជេតិ ភញ្ជិត្វា ភញ្ជិតុំ** "ពោលនិយាយ, កាច់, បំបាក់បំបែក, ញ្ចាំញ្ជី" ចុ. ភូ. ។

ភដ បុ. សេនា, អាមាត្យ, យោធា (ដូច **យោធ**) ។

ភដ្ឋ គុ. [ភស+ត] រលួតហើយ,ហាល, អាំង, ឆ្ពើ (ធ្វើឲ្យស្ងួតឬឆ្អិន), ភ្លាត់ធ្លាក់ហើយ, ឃ្លាតហើយ, (វ. **អភស្យ៌ាតិ>ភដ្ឋោ**)។

ភដ ធ. បរិភាសនេភដតិ "ជេរ, ប្រទេច" ភូ. ។

ភឌ ជា. **ហរិតាសនេ ភណ្ឌតិ** "ជេរ, ប្រទេច, ឈ្លោះ, ទាស់ទែង, វិវាទ" រុ. ។ **ភណ្ឌោ** បុ. **ភណ្ឌនំ** នបុ. "ជម្លោះ, វិវាទ, ការឈ្លោះប្រកែក" ។

ភណ កិ. [ភណ+អ+ហិ-ប.] ចូរពោល, ចូរនិយាយ, ចូរសូត្រ។

ភណតិ កិ. [ភណ+អ+តិ-រ.] ពោល, និយាយ, សូត្រ។

ភណតុ កិ. [ភណ+អ+តុ-ប.] ចូរពោល, ចូរនិយាយ, ចូរសូត្រ។

ភណនសីល គុ. [ភណន+សីល] មានកិ.ពោលជាប្រក្រតី។

ភណន្ត គុ. [ភណ+អន្ត] កាលពោល, កាលសូត្រ។

ភណាបេត្វា អ. [ភណ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យពោលហើយ,...។

ភណិស្សามि កិ. [ភណ+អ+ឥ-អា.+ស្សามि-ភ.] នឹងពោល,...។

ភណេ អា.និ. នែ៎ព្រះស្តែង, នែ៎នាយ, ១ីយ,...។

ភណ្ឌគព្ភ បុ. [ភណ្ឌ+គព្ភ] ល្វែងជាទីទុកនូវភណ្ឌ:, ល្វែងដាក់នូវភណ្ឌ:, ល្វែងពេញដោយភណ្ឌ:។ **ភណ្ឌ**<ភឌ+ក, ចុះនិ-អា. = វេច; វិ. **ភណ្ឌិ-ភព្ភន្តិ>ភណ្ឌំ**។

ភណ្ឌន នបុ. [ភណ្ឌ+យុ] សេចក្ដីប្រកូតប្រកាន់, កិ.បង្ករហេតុ; វិ. **ភណ្ឌិយតេតិ> ភណ្ឌនំ**។ -**ករលហវិគ្គហវិវាទ** បុ. កិ.ប្រកូតប្រកាន់និងកិ.ឈ្លោះនិងកិ.ប្រកាន់ខុសនិងកិ.ទាស់ទែង។ -**ការក** គុ. អ្នកធ្វើនូវកិ.បង្ករហេតុ។ -**ជាត** គុ. អ្នកមានកិ.បង្ករហេតុកើតហើយ។

ភណ្ឌសាមិក បុ. [ភណ្ឌ+សាមិក] អ្នកជាម្ចាស់នៃភណ្ឌ: (ទ្រព្យ) ។

ភណ្ឌហារក គុ. [ភណ្ឌ+ហារ+ណ្ឍ] អ្នកនាំទៅនូវភណ្ឌ:; វិ. **ភណ្ឌំ ហរតីតិ> ភណ្ឌហារកោ**។

ភណ្ឌាកី ត្រប់ (ដូច **ខាតិន្ត្ណ**) ។

ភណ្ឌាគារិក គុ. [ភណ្ឌាគារ+ណិក] អ្នកប្រកបក្នុងផ្ទះជាទីទុកនូវភណ្ឌ: (នាយឃ្លាំង, អ្នករក្សានូវឃ្លាំង); វិ. **ភណ្ឌាគារេ និយុត្តោ>ភណ្ឌាគារិកោ**។

ភណ្ឌិក នបុ. [ភណ្ឌ+ណិក] វត្ថុគឺ...ធ្វើឱ្យជាបង្ងេច (បង្ងេចទ្រព្យ) ។ បុ. ដើមច្បា (ដូច **ជយសុមន**) ។ **សត** ប.សំ. រយនៃភណ្ឌ:, រយនៃបង្ងេចទ្រព្យ, រយនៃវត្ថុគឺ...ធ្វើឱ្យជាបង្ងេច។

ភណ្ឌិល បុ. ដើមច្រេស (ដូច **សិរីស**) ។

ភណ្ឌូ បុ. មនុស្សក្បាលត្រងោល (ដូច **មុណ្ឌ**) ។

ភណ្ឌ ជា. **ករណ្ឌោ ភណ្ឌោតិ ភណ្ឌយតិ** "ជារបស់ល្អ" ចុ. ។ **ភណ្ឌោ** បុ. "ភណ្ឌ:, ទ្រព្យ, តម្លៃទ្រព្យ, សម្បត្តិ, របស់, គ្រឿងប្រដាប់" ។ អា. **ភណ្ឌំ ភណ្ឌាតិ សមូលំ ករិត្វា ភណ្ឌេន** "ទិញគ្រឿងអលង្ការដោយធ្វើតម្លៃឲ្យស្មើគ្នា" -ស. ។ -**ភណ្ឌូ** បុ. "មនុស្សក្បាលត្រងោល" ។

ភណ្ឌ គុ. [ភណន្ត+សិ-វិ., ន្ត+សិ-វិ.>អំ] កាលពោល....។

ភណិ ធាតុ **សទ្ធភណ្ណេសុ ភណ្ណតិ ភាណ្ណកោ** "ចេញសំឡេង, ពោល, សូត្រ" ភ. ។ អា. **បរិត្តំ ភណ្ណតិ** "លោកសង្ឃសូត្រព្រះបរិត្ត" ។ **ឥយ្យភាណី** គុ. អ្នកពោលពាក្យគួរឲ្យចាប់ចិត្ត, ពោលពាក្យពីរោះ" ។

ភតក បុ. [ភតិ+ក, ឥនៃតិ>អ] អ្នកបរិភោគនូវឈ្នួល, អ្នកធ្វើនូវការឈ្នួល (អ្នកស៊ីឈ្នួល, កម្មករ); វិ. **ភតឺ ភេតនំ ភុញ្ជតីតិ>ភតកោ**។ **ភតឺ ភេតនំ ករោតីតិ> ភតកោ**។ **-ឋីឋិ** ឥ. វិថី (ផ្លូវ) នៃបុគ្គលអ្នកធ្វើនូវការឈ្នួល, វិថីជាទីនៅនៃ...។

ភតិ ឥ. [ភរ+តិ] ការងារជាហេតុចិញ្ចឹមនូវកម្មករ (ការស៊ីឈ្នួល, ថ្លៃឈ្នួល); វិ. **ភរតិ កម្មករេ យាយ សា>ភតិ**។ **-កម្ម** នបុ. កម្មគឺថ្លៃឈ្នួល។ **-ការក** គុ. អ្នកធ្វើនូវការឈ្នួល។ **-ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីធ្វើនូវការឈ្នួល។

ភតិក គុ. [ភតិ+ណិកឬក] អ្នកធ្វើនូវការឈ្នួល, អ្នកប្រកបក្នុងការឈ្នួល។ **-ទាន** បុ. វាទ:ថារីភិក្ខុឈ្មោះនន្ទ:អ្នកធ្វើនូវការឈ្នួលវាទ:ថារីភិក្ខុឈ្មោះនន្ទ:ដូចបុគ្គលអ្នកស៊ីឈ្នួល។

ភត្ត នបុ. [ភជ+ត] វត្ថុជាគ្រឿងសេពនៃជន, ឬវត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីបរិភោគ (បាយ); វិ. **ភជតិ យេន ភុញ្ជិតព្វន្តិ ទា>ភត្តំ**។ **-ការកម្ម** នបុ. កម្មនៃបុគ្គលអ្នកធ្វើនូវភត្ត។ **-កាល** បុ. កាលនៃភត្ត, កាលជាទីបរិភោគនូវភត្ត។

ភត្តកិច្ច នបុ. [ភត្ត+កិច្ច] កិច្ចដោយភត្ត, កិច្ចគឺកិ.បរិភោគនូវភត្ត។ **-ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃកិច្ចដោយភត្ត។ **-បរិយោសាន** នបុ. កាលជាទីបំផុតនៃភត្តកិច្ច, នៃកិច្ចដោយភត្ត, កាលជាទីហើយស្រេចនៃកិច្ចដោយភត្ត។

ភត្តកិច្ចាវសាន នបុ. [ភត្តកិច្ច+អវសាន] ទីបំផុតនៃកិច្ចដោយភត្ត, កាលជាទីហើយស្រេចនៃកិច្ចដោយភត្ត។

ភត្តកោដ្ឋាស បុ. [ភត្ត+កោដ្ឋាស] ចំណែកនៃភត្ត។

ភត្តគ្គ នបុ. [ភត្ត+អគ្គ] រោងនៃភត្ត, រោងជាទីបរិភោគនូវភត្ត។

ភត្តច្ឆេទនកុ-សលចេតនា ឥ. [ភត្ត+ឆេទន+កុសល+ចេតនា] ចេតនាជាកុសលជាហេតុកាត់បង់នូវភត្ត, កុសលចេតនាជាគ្រឿងកាត់បង់នូវភត្ត។

ភត្តថាលិក នបុ. [ភត្ត+ថាលិក]ភាជន:ដ៏ពេញដោយភត្ត, ថាសដ៏ពេញដោយភត្ត។

ភត្តបក្ខិបនដ្ឋាន នបុ. [ភត្ត+បក្ខិបន+ឋាន] ទីជាទីដាក់នូវភត្ត។

ភត្តបចនកាល បុ. [ភត្ត+បចន+កាល] កាលនៃកិ.ចម្អិននូវភត្ត, កាលជាទីចម្អិននូវភត្ត។

ភត្តបចនទារុ នបុ. [ភត្ត+បចន+ទារុ] ឧសសម្រាប់ចម្អិននូវភត្ត។

ភត្តបាដិ, -បាតិ ឥ. [ភត្ត+បាដិ]ភាជន:ដ៏ពេញដោយភត្ត, ភាជន:សម្រាប់ដាក់នូវភត្ត។

ភត្តបិណ្ឌ បុ. [ភត្ត+បិណ្ឌ] ដុំនៃភត្ត, នៃបាយ។

ភត្តប្បដិក្ខេប បុ. [ភត្ត+បដិក្ខេប] កិ.ហាមនូវភត្ត, កិ.ឃាត់នូវភត្ត។ **បដិក្ខេប**< បដិ+ខិបិ+ណ = វិ. **បដិក្ខិបនំ>បដិក្ខេបោ**។

ភត្តភតិក ន. ឬគុ. [ភត្ត+ភតិក] បុរសអ្នកធ្វើនូវការឈ្នួលព្រោះភត្ត, បុរសឈ្មោះភត្តភតិក:។ -**សេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីឈ្មោះភត្តភតិក:។

ភត្តភាជនសូ-បេយ្យភាជន នបុ. [ភត្តភាជន+សូបេយ្យភាជន] ភាជន:សម្រាប់ដាក់នូវភត្តនិងភាជន:សម្រាប់ដាក់នូវវត្ថុជាប្រយោជន៍ដល់សម្ល (**សូបេយ្យ**<សូប+ឯយ្យ = វត្ថុជាប្រយោជន៍ដល់សម្ល, គ្រឿងសម្ល; វិ. **សូបស្ស ហិតំ** (**ទ្ធ**) >**សូបេយ្យ**) ។

ភត្តភុញ្ជនលីឡា ឥ. [ភត្ត+ភុញ្ជន+លីឡា] កិ.លីលានៃកិ.បរិភោគនូវបាយ, កិ.កែក្រាយនៃកិ.ដំណើរនៃកិ.,...។

ភត្តភោគ បុ. [ភត្ត+ភោគ] កិ.បរិភោគនូវភត្ត។

ភត្តមត្ថក នបុ. [ភត្ត+មត្ថក] ទីបំផុតនៃ., កំពូលនៃ. ។

ភត្តមុដ្ឋិ ឥ. [ភត្ត+មុដ្ឋិ] ក្តាប់នៃភត្ត, ភត្តមួយក្តាប់។

ភត្តវិចារណា នបុ. [ភត្ត+វិចារណ] កិ.ត្រួតត្រានូវភត្ត, កិ.ចាត់ចែងនូវភត្ត។

ភត្តវិស្សគ្គ បុ. [ភត្ត+វិស្សគ្គ] កិ.ស៊ីនូវភត្ត, កិ.បរិភោគនូវភត្ត (**វិស្សគ្គ**<វិ+សជ+អ=កិ.ជាប់ជំពាក់)។

ភត្តវីជហិរញ្ញ-សុ-វណ្ណាទិ គុ. [ភត្ត+វីជ+ហិរញ្ញ+សុវណ្ណ+អាទិ] វត្ថុមានភត្តនិងពូជនិងប្រាក់និងមាសជាដើម។ **ពហុព្ពីហិសមាស** មាន **ទ្វន្ទ**សមាសជាផ្ទៃ។

ភត្តវេយ្យាវដិក គុ. [ភត្ត+វេយ្យាវដ+ណិក] អ្នកប្រកបក្នុងកិ.ខ្វល់ខ្វាយនូវភត្ត, អ្នកធ្វើនូវកិ.ខ្វល់ខ្វាយនូវភត្ត; វិ. **ភត្តវេយ្យាវដេ និយុត្តោ>ភត្តវេយ្យាវដិកោ, ភត្តវេយ្យាវដំ ករោតីតិ>ភត្តវេយ្យាវដិកោ**។

ភត្តវេលា ឥ. [ភត្ត+វេលា] វេលានៃភត្ត, វេលាជាទីបរិភោគនូវភត្ត។

ភត្តសម្មទ បុ. [ភត្ត+សម្មទ] សេចក្តីស្រវឹងព្រមព្រោះភត្ត, កិ.ស្រវឹងដោកព្រោះភត្ត (សម្មទ<សំ+ មទ+អ = ស្រវឹងព្រម, ស្រវឹងជ្រប់) ។

ភត្តានុមោទនា ឥ. [ភត្ត+អនុមោទនា] អនុមោទនានូវភត្ត, ដល់ភត្ត, ដ៏សមគួរដល់ភត្ត, ធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាមនូវភត្ត; វិ. **ភត្តំ អនុមោទតិ ឯតាយាតិ> ភត្តានុមោទនា**។

ភត្តារ បុ. [ភរ+រិតុ] ភស្តា, ប្តី; (វិ. **ភរតីតি>ភត្តា**) ។ ភត្តុ+អំទុតិយាវិភត្តិ> **ភត្តារ**។

ភត្តិ ឥ. ការចែក, ចំណែក (ដូច **ទិភាគ**), ការសេពគប់ (ដូច **សេវន**) ។

ភត្តុ បុ. ប្តី (ដូច **សាមិ**), អ្នកចិញ្ចឹម (ដូច **ពោសក**) ។

ភត្តុដ្ឋានដ្ឋាន នបុ. [ភត្ត+ឧដ្ឋាន+ឋាន] ទីជាទីតាំងឡើងនៃភត្ត, ទីជាទីកើតនៃភត្ត។

ភត្តុទ្ទេសក គុ. [ភត្ត+ឧ+ទិសិ+ណ្ឍុ] អ្នកសម្តែងឡើងនូវភត្ត (អ្នកចាត់ចែងនូវ

ភត្ត); វិ. **ភត្តं ឧទ្ធិស្សតីតិ>ភត្តុទ្ទេសកោ**។

ភត្ត នបុં. បាយ (ដូច **ឱទន**) ។

ភទន្ត គុ. [ភទន្ត+យោ-វិ.] ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ, ម្នាលលោកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ។

ភទន្តं គុ. [ភទន្ត+អំ-វិ.] នូវអ្នកដ៏ចម្រើន, នូវលោកដ៏ចម្រើន។

ភទ្ទ គុ. ចម្រើន, ល្អ (ដូច **សុភ**), ប្រពៃ, ស្រួល (ដូច **សាធុ**) ។

ភទ្ទក គុ. [ភទ្ទ+ក-ស.] ល្អ, ចម្រើន, ធ្វើនូវសេចក្តីចម្រើន (ភទ្ទ<ភទិ+ទ = ល្អ, ចម្រើន; វិ. **ភទ្ទតីតិ>ភទ្ទं, ភទ្ទं ឯវ>ភទ្ទកं**) ។ -**ឱិហារី** គុ. អ្នកនៅដោយកម្មដ៏ចម្រើន។

ភទ្ទកុម្ភ បុં. ក្អមឬផ្ទាំងដែលពេញដោយទឹក (ដូច **បុណ្ណកុម្ភ**) ។

ភទ្ទការុ នបុं. ដើមទេពទារ (ដូច **ទេវទារុ**) ។

ភទ្ទបទា ឈ្មោះផ្កាយឬក្សម្យ៉ាង, ភទ្ទបទានក្សត្រ (ខែភទ្ទបទ) ។

ភទ្ទបីឋ នបុं. កៅអី (ដូច **កោច្ឆ**) ។

ភទ្ទមុត្ត នបុं. ស្មៅមាត់ក្អែក (ក្រវាញជ្រូក) (ដូច **គុន្ឋ**) ។

ភទ្ទយុគ នបុं. [ភទ្ទ+យុគ] គូដ៏ចម្រើន, គូដ៏ល្អ។

ភទ្ទវគ្គិយ គុ. [ភទ្ទវគ្គ+ឥយ] អ្នកមានពួកដ៏ចម្រើន (អ្នកត្រាច់ទៅដោយពួកដ៏ចម្រើន, អ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកដ៏ចម្រើន) (**អត្ថិភទ្ទិត, ចរតិភ-ទ្ទិត, ឋត្តតិភទ្ទិត**), ។ -**កុមារ** បុं. កុមារមានពួកដ៏ចម្រើន, កុមារត្រាច់ទៅដោយពួកដ៏ចម្រើន។

ភទ្ទវតិយនគរ នបុं. [ភទ្ទវគ្គ+ឥយ+នគរ] នគរ (ក្រុង) ឈ្មោះភទ្ទវតិយ:។

ភទ្ទសាលមូល នបុं. [ភទ្ទ+សាល+មូល] ប្រទេសជាទីតាំងនៃសាលព្រឹក្សដ៏ចម្រើន, គល់នៃ., ទីជិតនៃ. (សាល = ដើមរាំងឬដើមរាំងភ្ជុំក៏បាន) ។

ភទ្ទិកច្ឆានា ឥ. ព្រះនាមមាតានៃរាហុល។

ភទ្ទិយ អ.ន. ឈ្មោះភទ្ទិយ:អ្នកនៅក្នុងក្រុងឈ្មោះភទ្ទិយ:។ -**រាជា** បុं. ព្រះរាជាព្រះនាមភទ្ទិយ:។

ភទ្ទិយប្ប្ឫមុខ គុ. [ភទ្ទិយ+បមុខ] មានសាក្យ:ឈ្មោះភទ្ទិយ:ជាប្រមុខ។

ភទ្ទេករត្ត គុ. [ភទ្ទ+ឯក+រត្តិ] អ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន (**ភទ្ទេករត្តោ ឥតិ** ថាជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន) ។

ភទ្រ គុ. (ដូច **ភទ្ទ**) ល្អ, ចម្រើន។ -**កម្ម** នបុं. កម្មដ៏ចម្រើន។ -**បុគ្គល** បុं. បុគ្គលដ៏ចម្រើន, បុគ្គលមានកម្មដ៏ចម្រើន។ -**យោគ្ឆ** នគុ. អ្នកមានកម្មដ៏ចម្រើន។

ភទិ ធាតុ **កល្យាណសុខិយេសុ ភន្ទតិ** "ល្អ, ជារបស់ល្អ, សុខ, សប្បាយ, ជាសុខស្រួល" រុ. ។ **ភន្ទកោ ភទ្ទកោ ភទ្ទো ភទ្រো** គុ. "ចម្រើន, ល្អ, ប្រសើរ, សុខស្រួល, សប្បាយ" ។

ភន្ត គុ. [ភមិ+ត] វិលហើយ, ភ្ជាក់ហើយ, ផ្ទើល, ភ័ន្ត, ភ័ន្តភាំង, ស្ពន់, ससន់ससស្ពោ។

ភន្តត្ត នបុં. សេចក្តីភ្ជាក់ផ្ទើល, វិលទៅ (ដូច **ទិត្តម**) ។

ភន្ទរ នបុं. ផ្ការយម្យ៉ាងគឺផ្ការយឫក្សទី១៣ឈ្មោះហត្ថ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ហត្ថ** សព្ទ ។

ភន្ទេ អា.និ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន, បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន, បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន។

ភព្ព គុ. គួរ (ដូច **យោគ្ត**) ។

ភព្ពរូប គុ. [ភព្ព+រូប] មានរូបដ៏គួរ, មានសភាពដ៏គួរ។

ភព្ពាភព្ព គុ. [ភព្ព+អភព្ព] ហេតុដ៏គួរនិងមិនគួរ។

ភ្ជ ធា. **ហ៊ីសាយ៉ំ ភ្ជតិ ភ្ជោ** "ជៀតជៀន" ភ្ជ. ។ **ភ្ជោ** គុ. "គួរ, សមគួរ, ត្រូវ" ។ **ភ្ជោ** "គួរ, សមគួរ" ចាក ភ្ជធាតុ ណ្យបច្ច័យ (ស្ងូចិ) ។

ភម នបុं. [ភមិ+អ] កិ.វិល, គ្រឿងវិល, គ្រឿងក្រឡឹង. ក១ន្ទ្ធាក។

ភមការ បុं. ជាងក្រឡឹង (ដូច **ចុន្ទ្ធការ**) ។

ភមតុ កិ. [ភមិ+អ+តុ-ប.] ចូរវិលទៅ, ចូរក្រឡឹង។

ភមន្ត កិ. [ភមិ+អ+អន្ត-រ.] រមែងវិលទៅ, ស្រវាំង, ងេងងោង។

ភមរ បុं. [ភមិ+អរ] សត្វតែងវិលទៅឬក្រឡឹងលើទីបំផុតនៃផ្ការ (កន្លង់, ក្រៅពីកន្លង់ក៏ហៅភមរ:ដែរ) វ. **បុប្ផមត្ថកេ ភមតីតិ>ភមរោ**។ **មធុករ** គុ. កន្លង់ឬសត្វធ្វើនូវទឹកផ្អែម, កន្លង់អ្នកធ្វើនូវទឹកផ្អែម។

ភមរោ សត្វកន្លង់, ឃ្មុំ (ដូច **អលិ**) ។

ភមស្ស កិ. [ភមិ+អ+ស្ស-ប.] ចូរវិល, ចូរក្រឡឹង។

ភមីសុ កិ. [ភមិ+អ+ឆ-អជ.] វិលទៅហើយ, ក្រឡឹងហើយ។

ភមុ ចិញ្ចើម (ដូច **ភ្រុ**) ។

ភមុក បុं. [ភមុ+ក] ចិញ្ចើម។ -**ណោម** បុं. រោមនៃចិញ្ចើម។

ភមិ ធា. **អនវត្ថានេ ភមតិ** "វិល, បង្វិល, ក្រឡឹង" ភ្ជ. ។ **ភមរោ** បុं. "ឃ្មុំ, កន្លង់" (ភមិ+អរ) ។ **ភមុ ភមុកោ** បុं. "ចិញ្ចើម" (ភមិ+ឧ, ក) ។ **ភមោ** បុं. "ទឹកហូរចេញ, គ្រឿងក្រឡឹង" ។ **ភមការោ** "ជាងក្រឡឹង" ។

ភយ នបុं. [ភី+ណ] មានអារម្មណ៍ដែល...គប្បីខ្លាច (ភ័យ, សេចក្តីខ្លាច) វ. **ភាយិតព្ពន្តិ> ភយំ**។ -**ភជ្ជិត** គុ. គឺភ័យគម្រាមហើយ។ -**ទស្សី** គុ. អ្នកឃើញនូវគ្រោះភ័យ, អ្នកឃើញនូវភ័យដោយប្រក្រតី។

ភយន្ត នបុं. ភ័យសាមញ្ញ (ដូច **ភេស្ម**) ។

ភយានកោ បុं. ការមកនៃភ័យ, គួរខ្លាចគួរតក់ស្លុតគឺនាដ្យរសម្យ៉ាង។

ភយាភាវ បុ. [ភយ+អភាវ] កិ.មិនមាននៃភ័យ។
ភយ នបុ. សេចក្ដីខ្លាច, តក់ស្លុត (ដូច **ឧត្ត្រាស**) ។
ភយំករ បុ. ធ្វើនូវសេចក្ដីភ័យ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **ក្ករ**សព្ទ។
ភរណបោសន នបុ. [ភរណ+បោសន] កិ.ចិញ្ចឹមនិងកិ.បំប៉ន។
ភរណិ ឥ. ឈ្មោះផ្ការយឫក្សម្យ៉ាង។
ភរិត គុ. ឬកិ. [ភរ+ត-អា.+ត] ពេញហើយ, ចិញ្ចឹមហើយ។
ភរិយា ឥ. [ភរ+ណ្យ, ចុះ ឥ-អា.+អា-ឥ.] ស្ត្រីដែលបុរសគប្បីចិញ្ចឹម (ប្រពន្ធ); វិ. **ភរិតព្វាតិ>ភរិយា**។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាភរិយា។
ភរ ធា. **ឋោសនេ ភរតិ ភរិតោ ភរិតុំ** "ចិញ្ចឹម, ថែទាំ, ទំនុកបម្រុង, បំប៉ន, បីបាច់, រក្សា, គ្រប់គ្រង" ភូ. ។ **ភតកោ** បុ. "កម្មករ, កូនឈ្នួល, អ្នកស៊ីឈ្នួល, ស៊ីថ្លៃឈ្នួល, វិ. **ភតឺ ទេតនំ តុញ្ជតីតិ ភតកោ** (ភតិ+ក) ។ **ភតិ** ឥ. "ថ្លៃឈ្នួល, រង្វាន់, បំណាច់" ។ **ភរិយា** ឥ. "ប្រពន្ធ" ដែលស្វាមីត្រូវទំនុកបម្រុង" វិ. **ភរិតព្វាតិ ភរិយា** (ភរ+យ) ។ **ភត្តា** បុ. "**ភស្តា**, ប្ដី, អ្នកចិញ្ចឹម, អ្នកជួល" ។ **ភរោ** បុ. "ភារៈ, ទម្ងន់" (**សូចិ**) ។
ភណ្ណភក បុ. ដើមគ្រើល (ដូច **ភណ្ណី**) ។
ភណ្ណី ដើមគ្រើល។
ភណ ឬ **ភណ្ណ** ធា. **បរិភាសនហឹសាទានេសុ ភណតិ ភណ្ណតិ** "ជេរ, បៀតបៀន, ឲ្យ" ភូ. ។
ភវ កិ. [ភូ+អ+ហិ-ប.] ចូរមាន, ចូរជា, ចូរកើត។
ភវ បុ. [ភូ+អ] កិ.មាន, កិ.កើត, សេចក្ដីចម្រើន (ភព); វិ. **ភវនំ> ភវោ**។ -**ឧគ្ឆ្ជនក** គុ. ដែលទាញទៅក្នុងភព, ច្រានទៅក្នុងភព ។ -**គាមិសណ្ឋ** នបុ. សរដែលញ្ចាំង...ឱ្យទៅក្នុងភព។ -**អន្ដចិត្ត** នបុ. ភវង្គចិត្ត, ចិត្ដជាអង្គនៃភព។ -**ទុក្ខ** នបុ. ទុក្ខក្នុងភព។ -**និស្សរណ** នបុ. ធម្មជាតជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកភព, ធម្មជាតជាគ្រឿងចេញទៅចាកភព។ -**និស្សិត** គុ. អាស្រ័យហើយនូវភព។ -**នេត្ដ** ឥ. តណ្ហាជាគ្រឿងនាំទៅក្នុងភព។ -**អន្ដរ** នបុ. ចន្លោះនៃភព, ភពដទៃ។ -**ឫជ្ជិច្ឆ្ជ**ន្ដ្ជ ព្រោះភាវៈនៃ...ជាអ្នកគឺភពបិទបាំងហើយ។ -**ឫជ្ជ**ត្ដ្ជ ឥ. កិ.ប្រព្រឹត្ដិទៅនៃភព។ -**សណ្ឋ** នបុ. សរគឺភព។
ភវតិ កិ. [ភូ+អ+តិ-រ.] មាន, កើត។
ភវន នបុ. [ភូ+យុ] កិ.កើត, ជាទីកើត, លំនៅ (**ភព**) ។
ភវនិគ្ដមន នបុ. ការចេញចាកភព, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **និស្សរណ**សព្ទ។
ភវនេត្ដ ឥ. តណ្ហា (ដូច **សិព្ជនី**) ។
ភវិតព្ព កិ. [ភូ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីមាន, គឺ...គប្បីជា។

ភវិតុं អ. [ភូ+ឥ-អា.+តុं] ដើម្បីជា, ដើម្បីកើត, ដើម្បីមាន។
ភវិស្សតិ កិ. [ភូ+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងមាន, នឹងកើត, នឹងជា។
ភវេ កិ. [ភូ+អ+ឯយ្យ-ស., លុបយ្យ] គប្បីមាន, គប្បីកើត, គប្បីជា។
ភវេយ្យ កិ. [ភូ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីមាន, គប្បីកើត, គប្បីជា។
ភស្ត ការុងស្បែក, សំពៀតស្បែក (ដូច **ចម្មបសិព្វ**) ។
ភស្មមុដ្ឋិ ឥ. [ភស្ម+មុដ្ឋិ] កិ.ក្តាប់នៃផេះ, ផេះមួយក្តាប់។ **ភស្ម** <ភសិ+ម = វិ. **ភសតិ បក្ខ្យរតីតិ>ភស្មំ**។
ភស្មាចន្ន គុ. [ភស្ម+ឆន្ន] គឺផេះបិទបាំងហើយ (**ភស្ម<អាចន្ន** = គឺផេះបិទបាំងទូទៅហើយ, បិទបាំងជិតហើយ) ។
ភស្ម នបុं. ផេះ (ដូច **ឆារិកា**) ។
ភស្សន្ត គុ. [ភស្សិ+អន្ត] កាលរបូត, របូតចុះ, ធ្លាក់ចុះ, ឃ្លាតចេញ។
ភស្សរ អ្នកមានពន្លឺស្វាងជាទីត្រេកអរ, អ្នកត្រេកអរក្នុងការពោលច្រើន (ដូច **ភាសុរ**) ។
ភស្សិ កិ. [ភស្សិ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.]របូតហើយ,ធ្លាក់ចុះហើយ,ឃ្លាតចេញហើយ។
ភស្សិ ធា. **ភស្សនចវនទិត្តីសុ ភស្សតិ ភជ្ជោ** "ពោល, ធ្លាក់, របូត, របេះ, ឃ្លាត, ភ្លឺ, ភ្លឺផ្លេក" ភូ. ។ **បភស្សរោ** គុ. "ភ្លឺផ្លេក, ផ្ទរផង់" (ប+ភស្សិ+អរ) ។ **ភស្សុं** នបុं. "ពាក្យ, សម្តី" ។ អា. **អាទាសោ គោចរោ ភស្សុं ទិដ្ឋិគោម្ហិ សុភជ្ជេន**។ **សុភជ្ជេន=សុភាសិ តេន**-ស. ។
ភសិ ធា. ១.**ភហណេ ភាសេតិ ភាសយតិ** "ចាប់, កាន់" ចុ. ។
២-**ភាសទិត្តីអចោបតនេសុ ភសតិ** "ភ្លឺ, ឆេះ, រុងរឿង, ធ្លាក់ចុះ ក្រោម" ភូ. ។ **ភស្ត** ឥ. "សំពៀត, ការុង, ស្នប់" (ភសិ+ត) ។ **ភស្មុं** នបុं. "ផេះ" ។
ភា ឥ. រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **ជុតិ**) ។
ភា ធាតុ **ទិត្តិខាយនេសុ ភាតិ បដិភាតិ** "ភ្លឺ, ប្រាប់, បញ្ជាក់, ប្រាកដ" ភូ. ។ អា. **ចន្ទោ ភាតិ** "ព្រះចន្ទភ្លឺ" ។ **បញ្ញោ មំ បដិភាតិ** "ប្រាជ្ញាបញ្ជាក់ប្រាប់ខ្ញុំ ឬប្រាកដដល់ខ្ញុំ" -ស. ។ **ឥភាតា** កិគុ. "ភ្លឺហើយ" ។ អា. **ឥភាតា រត្តិ**។ **ភានុ** បុं. "ព្រះអាទិត្យ, ពន្លឺ, រស្មី" (ភា+ណុ) ។ **អភា** ឥ. "ពន្លឺ, រស្មី" ។ **អភាករោ** បុं. "ព្រះអាទិត្យ" ។ -**បដិភានំ** នបុं. "ប្រាជ្ញា" ។
ភាគ បុं. [ភជ+ណ] របស់ដែលគេចែក (ភាគ, ចំណែក); វិ. **ភជនំ> ភាគោ, ភជិយតេតិ ឥ>ភាគោ**។ -**ភត្ត** នបុं. ភត្តឬបាយជាចំណែក។
ភាគធេយ្យ ជោគល្អជោគអាក្រក់ (ដូច **និយតិ**) ។

ភាគវា គុ. [ភាគ+វន្តុ] មានចំណែក; វិ. **ភាគោ យស្ស អត្ថីតិ>ភាគវា**។
ភាគិនី គុ. [ភាគ+ណ្ឍ, ចុះឥនី, លុបណ្ឍ] មានចំណែក; វិ. **ភាគោ យស្សា អត្ថីតិ>ភាគិនី**។
ភាគិនេយ្យ បុ. ឬឥ. [ភគិនី+ណេយ្យ] អ្នកជាកូននៃបងប្អូនស្រី (ក្មួយ) វិ. **ភគិនិយា អបច្ចំ >ភាគិនេយ្យោ**។
ភាគី គុ. [ភាគ+ណ្ឍ] អ្នកមានចំណែក; វិ. **ភាគោ យស្ស អត្ថីតិ>ភាគី**។
ភាគីរថី ឈ្មោះស្ទឹងគង្គា (ដូច **គង្គា**) ។
ភាគ្យ នបុ. អសុភកម្ម, សុភកម្ម, សុភាសុភកម្ម, ជោគល្អជោគអាក្រក់ (ដូច **ភាគោ**) ។
ភាគ្យវិហីន គុ. អ្នកដែលសាបសូន្យចាកបុណ្យ (គ្មានបុណ្យ) ។
ភាជន នបុ. [ភជ+យុ] វត្ថុជាទីបែងចែកឬវត្ថុជាទីតម្កល់ (ភាជនៈ); វិ. **ភជតិ បតិដ្ឋាតិ ឥា ឯត្ថាតិ>ភាជនំ**។ **ភណ្ឌ**, **-ក** នបុ. ភណ្ឌៈគឺភាជនៈ។
ភាជនន្តរ នបុ. ភាជន៍ម្យ៉ាង (**ភន្តោរ**), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **បដិគ្គហ**សព្ទ ។
ភាជិតដ្ឋាន នបុ. [ភាជិត+ឋាន] ទីដែល...ចែកហើយ។
ភាជិយមាន គុ. [ភជ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលចែក។
ភាជេតុំ អ. [ភជ+ណេ+តុំ] ដើម្បីចែក, រ៉ាកិ.គឺ...ចែក។
ភាជេត្វា អ. [ភជ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យចែកហើយ។
ភាជេស្សាម កិ. [ភជ+ណេ+ស្សាម-ភ.] នឹងចែក។
ភាជ ធា. **ទិត្តិបុថកម្ហេសុ ភាជតិ ឥភាជតិ, ភាជេតិ ភាជយតិ ឥភាជេតិ ឥភាជយតិ** "ភ្ជ, បែងចែក, ចែក" ភ្ជ. ចុ. ។ **ឥភត្តិ** ឥ. "ឥភត្តិ" គ្រឿងបែងចែកមានសព្ទនិងកិរិយាសព្ទឲ្យប្លែកពីគ្នា។
ភាណក បុ. អាង, ពាង (ដូច **អរញ្ញរ**) ។
ភាណុ, **ភានុ** បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **អគ្ក**), រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **ឧភា**) ។
ភាណុមា បុ. ភ្លើង (ដូច **ជាតវេទោ**), ព្រះអាទិត្យ (ដូច **រវិ**) ។
ភាតរោ បុ. [ភាតុ+យោ-វិ., ឧ>អារ, យោ>ឱ] បងប្អូនប្រុសទាំងឡាយ។
ភាតិកភគិនី ឥ. [ភាតិក+ភគិនី] បងប្អូនប្រុសនិងបងប្អូនស្រី។
ភាម ធាតុ **កោធេ ភាមតិ** "ក្រោធ, ខឹង" ភ្ម. ។
ភាយន្តិ កិ. [ភី+អ+អន្តិ-រ.] ខ្លាច, រមែងខ្លាច។
ភាយសិ កិ. [ភី+អ+សិ-រ.] ខ្លាច, រមែងខ្លាច។
ភាយាម កិ. [ភី+អ+ម-រ.] រមែងខ្លាច។
ភាយិ កិ. [ភី+អ+ណ្ឍ-អជ.] ខ្លាចហើយ។
ភាយេត្វា អ. [ភី+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យខ្លាចហើយ។
ភារ ន. ឬគុ. [ភរ+ណ] ភារៈ, គ្រឿងទ្រ, ទម្ងន់, ដ៏ធ្ងន់, ភារៈមានខន្ធភារជាដើម, ចំនួន២០០០បលៈជាមួយភារៈ។ **-ហោរេបន** នបុ. កិ.

ដាក់ចុះនូវភារៈ។

ភារតិ ឥ. វាចា (ដូច **ឥចី**) ។

ភារទ្វាជ ឬ. ឈ្មោះឥសីអ្នកតែងមន្តមួយ។

ភារបាទតា ឥ. ជើងស្នក់ (ដូច **សីបទ**) ។

ភារហារ អ្នកនាំទៅនូវរបស់ធ្ងន់ (ដូច **ភារិក**) ។

ភារិយ គុ. [ភារ+ឥយ] គួរនូវភារៈ, មានទម្ងន់ (**ឥទ្ធិត**) ។

ភាវ ឬ. [ភូ+ណ] កិ.មាន, កិ.កើត, សេចក្តីសរសើរ; វិ. **ភវនំ>ភាវោ**។

ភាវនា ឥ. [ភូ+យុ+អា-ឥ.] កិ.ចម្រើន, កិ.អប់រំ; វិ. **ភាវិយតេ ឥជ្ឈិយតេ> ភាវនា**។ គុណជាតិជាគ្រឿងញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន; វិ. **ភាវេតិ ឯតាយាតិ ភាវនា**។ **-មត្ត** គុ. គុណជាតិត្រឹមតែភាវនា។ **-ហិតត្តា** ព្រោះភាវៈនៃ...ជាអ្នកប្រាសហើយ (រៀរហើយ) ចាកភាវនា។

ភាវនារាមតា ឥ. [ភាវនា+អារាម+តា] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកត្រេកអរទូទៅក្នុងភាវនា, ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានភាវនាជាទីត្រេកអរទូទៅ; វិ. **ភាវនា អារាមោ អស្សាតិ >ភាវនារាមោ, តស្ស ភាវោ>ភាវនារាមតា**។

ភាវយតិ កិ. [ភូ+ណយ+តិ-រ.] រមែងញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន។

ភាវយឺសុ កិ. [ភូ+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.] ចម្រើនហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើនហើយ។

ភាវយេ កិ. [ភូ+ណយ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីចម្រើន, គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន។

ភាវយំ គុ. [ភាវយន្ត+សិ-វិ., ន្ត+សិ-វិ. >អំ] កាលចម្រើន, កាលញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន។

ភាវិត គុ. [ភូ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ចម្រើនហើយ, ឱ្យចម្រើនហើយ, អប់រំហើយ។ **-អត្ត** គុ. មានខ្លួនចម្រើនហើយ, មានខ្លួនអប់រំហើយ។ **-ភាវនា** គុ. មានភាវនាចម្រើនហើយ។

ភាវេតព្ពត្ថ ឬ. [ភាវេតព្ព+អត្ថ] សេចក្តីថាជា...គឺបុគ្គលគប្បីឱ្យចម្រើន។

ភាវេតិ កិ. [ភូ+ណេ+តិ-រ.] ចម្រើន, ញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន។

ភាវេថ កិ. [ភូ+ណេ+ថ-ប. ឬឯថ-ស.] ចូរចម្រើន, ចូរញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើន, គប្បីចម្រើន។

ភាស កិ. [ភាសិ+អ+ហិ-ប., លុបហិ] ចូរពោល, ចូរនិយាយ។

ភាសតិ កិ. [ភាសិ+អ+តិ-រ.] រមែងពោល, រមែងនិយាយ។

ភាសន្តរ នឬ. [ភាសា+អន្តរ] រវាងនៃភាសា, ភាសាដទៃ។

ភាសបក្ខិនិ សត្វរន្ទេប, សត្វសសេះ (ដូច **សកុន្ត**) ។

ភាសរេ កិ. [ភាសិ+អ+តិឬអន្តិ-រ.>រេ] រមែងពោល, រមែងនិយាយ, សូត្រ។

ភាសា ឥ. [ភាសិ+អ+អា-ឥ.] វាចាជាគ្រឿងពោល (ភាសា, សម្តី); វិ. **ភាសតិ ឯតាយាតិ>ភាសា**។

ភាសិត គុ. [ភាសិ+ត-អា.+ត] គឺ...ពោលហើយ។ -**អត្ថ** បុ. សេចក្តីនៃភាសិត, សេចក្តីដែល...ពោលហើយ។

ភាសិតុកាម គុ. [ភាសិតុំ+កមិ+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីពោល, អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីពោល; វិ. **ភាសិតុំ កាមេតីតិ>ភាសិតុកាមោ**។

ភាសិត្ត កិ. [ភាសិ+អ+ត-អា.+ត្ត-អជ្ជ.] ពោលហើយ, និយាយហើយ។

ភាសិស្សុំ កិ. [ភាសិ+អ+ត-អា.+ស្សុំ-ភ.] នឹងពោល, នឹងនិយាយ។

ភាសុរ អ្នកមានពន្លឺស្វាងជាទីត្រេកអរ, អ្នកត្រេកអរក្នុងពាក្យច្រើន (ដូច **ភស្សរ**) ។

ភាសេយ្យ កិ. [ភាសិ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីពោល, គប្បីនិយាយ។

ភាសិ ធា. ១-**ទិយត្តិយំ ទាចាយំ ភាសតិ** "ពោល, និយាយ" ភូ. ។ **ភាសា** ឥ. "សម្តី, ភាសា" ។ **ភាសិតំ** នបុ. "ភាសិត, ពាក្យរបស់បណ្ឌិត" គុ. "ពោលហើយ" ។ **ភាតា** បុ. "បងប្រុស" ពោលមុន, វិ. **បុព្វេ ភាសតីតិ ភាតា**។ **ភាតា**សព្ទនេះអាចប្រើរហូតដល់ប្អូនក៏បាន ប៉ុន្តែដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់លាស់ត្រូវបន្ថែម **ជេដ្ឋ** និង **កនិដ្ឋ**សព្ទ ថា **ជេដ្ឋភាតា** "បង" **កនិដ្ឋភាតា** "ប្អូន" -ស. ។ **បរិភាសតិ** "ជេរ, ប្រទេច, ពោលសម្តុត, កំហែង, គម្រាម" ។ **បរិភាសតិ=ឥជ្ជតិ**។

២-**ទិត្តិយំ ភាសតិ បភាសតិ ឱភាសតិ ឱភាសិត្វា ឱភាសេត្វា** "ភ្លឺ, ចាំង, ឆ្លុះ, រុងរឿង" ភូ. ។ **ភាសុរោ** គុ. "ភ្លឺផ្លេក, ផ្ទូរផង់" មានរស្មីវិ. **ភាសុ ឯតស្ស អត្ថីតិ ភាសុរោ បភស្សរោ** -ស. ។

ភិក្ខតិ កិ. [ភិក្ខ+អ+តិ-រ.] សូម, រមែងសូម។

ភិក្ខតេ កិ. [ភិក្ខ+អ+តេ-រ.] សូម, រមែងសូម។

ភិក្ខទាន នបុ. [ភិក្ខ+ទាន] កិ.ឱ្យនូវភិក្ខា, ចង្ហាន់។

ភិក្ខនមត្ត គុ. [ភិក្ខន+មត្ត] អាការ:គ្រាន់តែកិ.សូម, ហេតុត្រឹមតែកិ.សូម។

ភិក្ខា ឥ. [ភិក្ខ+អ+អា-ឥ.] កិ.សូម (ភិក្ខា, ចង្ហាន់); វិ. **ភិក្ខនំ>ភិក្ខា**។ **ភិក្ខា<ភក្ខ+អ+អា-ឥ.**, **អ**នៃ**ភ>ឥ** = ធម្មជាតិគឺបុគ្គលគប្បីស៊ី (ភិក្ខា, ចង្ហាន់); វិ. **ភក្ខិតព្យាតិ>ភិក្ខា**។ -**ចរិយធម្ម** បុ. ភិក្ខាចរិយធម៌, ធម៌គឺកិ.ត្រាច់ទៅដើម្បីភិក្ខា, ដើម្បីកិ.សូម។ -**ចរិយា** ឥ. កិ. ត្រាច់ទៅដើម្បីកិ.សូម។

ភិក្ខាចារ បុ. [ភិក្ខា+ចារ] កិ.ត្រាច់ទៅដើម្បីភិក្ខា។ **ចារ**<ចរ+ណ = កិ.ត្រាច់ទៅ; វិ. **ចរណំ>ចារោ**, **ភិក្ខាយ ចារោ>ភិក្ខាចារោ**។ -**កាល** បុ. កាលជាទីត្រាច់ទៅដើម្បីភិក្ខា។ -**គាម** បុ. ស្រុកជាទីត្រាច់ទៅដើម្បីភិក្ខា។ -**វេលា** ឥ. វេលាជាទីត្រាច់ទៅដើម្បីភិក្ខា។

ភិក្ខាទាយក គុ. [ភិក្ខា+ទា+ណ្ឍ] អ្នកឱ្យនូវភិក្ខា, អ្នកឱ្យនូវចង្ហាន់; វិ. **ភិក្ខំ ទេតីតិ>**

ភិក្ខាទាយកោ។ ឥ. **ទាយិកា**។

ភិក្ខាភាជន	នបុં.	[ភិក្ខា+ភាជន] ភាជនៈដ៏ពេញដោយភិក្ខា, ភាជនៈដាក់នូវភិក្ខា។
ភិក្ខាមត្ត	គុ.	[ភិក្ខា+មត្ត] វត្ថុគ្រាន់តែភិក្ខា, វត្ថុត្រឹមតែភិក្ខា។
ភិក្ខាហារ	បុំ.	[ភិក្ខា+អាហារ] អាហារគឺភិក្ខា។
ភិក្ខុ	បុំ.	[ភយ+ឥក្ខ+រู] អ្នកឃើញនូវភ័យ (ក្នុងសង្សារ); វិ. (**សំសារេ**) **ភយំ ឥក្ខតីតិ> ភិក្ខុ**។ <**ភិក្ខ+រู** = អ្នកសូម; វិ. **ភិក្ខតីតិ>ភិក្ខុ**។ <**ភិទ+រู** = អ្នកទម្លាយនូវកិលេស; វិ. **ភិលេសេ ភិន្ទតីតិ>ភិក្ខុ**។ **ទស្សនាទិ** គុ. (ភិក្ខ) មានកិ.ឃើញនូវភិក្ខុជាដើម។ -**ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃ...ជាភិក្ខុ។ -**សតសហស្សបរិវារ** គុ. មានសែននៃភិក្ខុជាបរិវារ។ -**សហស្សមជ្ឈ** គុ. កណ្តាលនៃពាន់នៃភិក្ខុ។ -**សំឃ-បរិវុត** គុ. គឺពួកនៃភិក្ខុចោមរោមហើយ។ សម័យបច្ចុប្បន្ន ច្រើនប្រើជាសង្ឆវិញ។
ភិក្ខុនី	ឥ.	[ភិក្ខ+រู, ចុះឥនី] ភិក្ខុនី (សេចក្តីប្រែនិងបទវិគ្គហៈដូចភិក្ខុ) ។ -**ឧបស្សយ** បុំ. ទីជាទីនៅនៃភិក្ខុនី, សម្នាក់ នៃភិក្ខុនី, លំនៅនៃភិក្ខុនី។ -**ឧបស្សយសមីប** នបុំ. ទីជិតនៃទីជាទីនៅនៃភិក្ខុនី។ -**សំឃ** បុំ. ពួកនៃភិក្ខុនី។
ភិក្ខ	ធា.	**យាចនេ ភិក្ខតិ ភិក្ខនំ ភិក្ខកោ** "សូម, សូមទាន" ភ្ជ. ។ **ភិក្ខុ** បុំ. "អ្នកសូម, ស្ងួម" សព្ទជាវេវចនៈគឺ **ភិក្ខុ យតិ សមណោ មុនិ បព្ជជិតោ អនាគារោ តបស្សី តបោធនោ**។ ប៉ុន្តែតាមវោហារសាសនាហៅថា ភិក្ខុបាន លុះតែបានបំពេញឧបសម្បទា -ស. ។ **ភិក្ខា** ឥ. "អាហារ, ចំណី, គ្រឿងបរិភោគ, ការសូម, ស្ងួម" ។ **ភិក្ខាចារោ** បុំ. "ការត្រេចទៅរកចង្ហាន់, ការនិមន្ត បិណ្ឌបាត, ការដើរសូមទាន" ។
ភិឌ្ឌារ	បុំ.	កន្ទីទឹក (ដូច **ជលទាយក**) ។
ភិន្ទរាជ	បុំ.	ឈ្មោះវល្លិម្យ៉ាងស្លឹកឆែកជា២ប្រើធ្វើថ្នាំ (វល្លិត្មាតកាង) (ដូច **ហក្ខ**) ។
ភិជ្ជតិ	កិ.	[ភិទ+យ+តិ-រ., ទ+យ>ជ្ជ] បែក, ធ្លាយ, ទម្លាយ។
ភិជ្ជនត្ថ	បុំ.	[ភិជ្ជន+អត្ថ] សេចក្តីថាគឺកិ.បែកធ្លាយ, អត្ថថាកិ.បែកធ្លាយ។
ភិជ្ជនធម្ម	គុ.	[ភិជ្ជន+ធម្ម] (វត្ថុ) មានកិ.បែកធ្លាយជាធម្មតា។
ភិជ្ជនាការប្បត្ត	គុ.	[ភិជ្ជន+អាការ+បត្ត] ដល់ហើយនូវអាការគឺកិ.បែកធ្លាយ។
ភិជ្ជន្តុ	កិ.	[ភិទ+យ+អន្តុ-ប.] ចូរបែក, ចូរធ្លាយ, ចូរបែកធ្លាយ។
ភិជ្ជន្តេ	គុ.	[ភិជ្ជន្ត+ស្មึ-វិ.] កាលបែកធ្លាយ,...។
ភិជ្ជមាន	គុ.	[ភិទ+យ+មាន] កាលបែកធ្លាយ,...។
ភិជ្ជិ	កិ.	[ភិទ+យ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] បែកហើយ, ធ្លាយហើយ។

អិជ្ជិត្វា អ. [ភិទ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] បែកហើយ, ធ្លាយហើយ,...។

អិជ្ជិស្សតិ កិ. [ភិទ+យ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងបែកធ្លាយ,...។

អិជ្ជីសុ កិ. [ភិទ+យ+ឧំ-អជ្ជ.] បែកហើយ, ធ្លាយហើយ, បែកធ្លាយហើយ។

អិជ្ជេយ្យ កិ. [ភិទ+យ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបែក, គប្បីធ្លាយ,...។

អិត្តិ ឥ. [ភិទ+តិ] ទីដែលធ្វើដោយចំណែកពីរ (ជញ្ជាំង); វិ. **អិទ្ធីយតិ ទ្ធិធា ករិយតីតិ** >**អិត្តិ**។ -**អនុសារ** បុ. កិ.សៀវទៅតាមនូវជញ្ជាំង, កិ.ប្រព្រឹត្តិទៅតាមនូវជញ្ជាំង (**អនុសារ**<អនុ+សរ+ណ =ទៅតាម, លំអាន) ។ -**អាទិ** គុ. (ប្រទេស) មានជញ្ជាំងជាដើម។ **ឃ្យទេស** បុ. ប្រទេសនៃជញ្ជាំង។ -**មត្តិកា** ឥ. ដីឭដ៏ជញ្ជាំង, ដីស្អិតដែលបូកឭដ៏ជញ្ជាំង។

អិទា កិ. [ភិទ+អ+អា-ហី] បំបែកហើយ, ទម្លាយហើយ (**អភិទា** បានបែកហើយ, បានទម្លាយហើយ) ។

អិទិ ធា. **ទិ**ទារណេ **អិន្ធតិ អិន្ធោ** "បំបែកជាពីរ, ទម្លាយ, បំបាក់បំបែក" រុ. ។ **សង្ឆភេទកោ** បុ. "អ្នកបំបែកសង្ឆ" ។ **ភេត្តា** បុ. "អ្នកបំបែក" (ភិទ+តុ) ។ **អិត្ថ** បុ. "អ្នកទម្លាយកិលេស" ។ **អិន្ធិស្សតិ អិជ្ជិស្សតិ** "នឹងបំបែកឬនឹងទម្លាយ" ភវិ. ។ **អិត្តិ** ឥ. ជញ្ជាំង" ។ **ភេទោ** បុ. "ការបំបែក, ការញុះញង់, ការបែកធ្លាយ, ការញែកចេញ, សេចក្ដីផ្សេងគ្នា" ។

អិទិ ធា. **អិជ្ជនេ អិជ្ជតិ អិជ្ជនំ ភេទោ** "បែក, ធ្លាយ" ទិ. ។អា. **អិជ្ជនធម្មំ អិជ្ជតិ** "របស់ដែលត្រូវបែកធ្លាយរមែងបែកធ្លាយទៅ" -ស. ។

អិន្ធនត្ថ បុ. [ភិន្ធន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ទម្លាយ, ដល់កិ.បំបែក។ **អិន្ធន** <**អិទ** ឬ**អិទ+យុ**, ចុះនិ. = កិ.បំបែក, កិ.ទម្លាយ; វិ. **អិន្ធិយតេតិ**> **អិន្ធនំ**។

អិន្ធនសមត្ថ គុ. [ភិន្ធន+សមត្ថ] អាចក្នុងកិ.បំបែក, កិ.ទម្លាយ, អាចដើម្បីកិ.បំបែក, កិ.ទម្លាយ។

អិន្ធន្ត គុ. [ភិទ្ធ+ភិទ+អន្ត, ចុះនិ.] កាលបំបែក, កាលទម្លាយ។

អិន្ធន្តិ កិ. [ភិទ្ធ+ភិទ+អ+អន្តិ-រ., ចុះនិ.] បំបែក, ទម្លាយ, សំពង។

អិន្ធិតព្ព កិ. [ភិន្ធ+ឥ-អា.+តព្ព, ចុះនិ.] គឺ...គប្បីបំបែក, គប្បីទម្លាយ។

អិន្ធិតុកាម គុ. [ភិន្ធិតុំ+កម+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីបំបែក, ទម្លាយ; វិ. **អិន្ធិតុំ កាមេតីតិ**> **អិន្ធិតុកាមោ**។ <**អិន្ធិតុំ+កាម** = អ្នកមានសេចក្ដីប្រាថ្នាដើម្បីបំបែក, ទម្លាយ; វិ. **អិន្ធិតុំ កាមោ អស្សាតិ**>**អិន្ធិ-តុកាមោ**។

អិន្ធិត្វា អ. [ភិទ+ឥ-អា.+ត្វា, ចុះនិ.] បំបែកហើយ, ទម្លាយហើយ។

អិន្ធិវាឍ្ឍ បុ. ច្ជ្ជក (ដូច **ករណ្ឌ**) ។

ភិន្ទិស្សាមិ កិ. [ភិទ+ឥ-អា.+ស្សាមិ-ភ., ចុះនិ.] នឹងបំបែក, នឹងល្ហែង។

ភិន្ន គុ. ឬកិ. [ភិទ+ត, ត>អន្ន, លុបទ] គឺ...បំបែកហើយ, ទម្លាយហើយ, បែកហើយ, ធ្លាយហើយ, បាក់ហើយ, ផ្សេងគ្នា។ -**ក្ខិ**លេ**ស**ត្តា ព្រោះភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានកិលេសបែកធ្លាយហើយ។ វិ. **ភិ**ន្នោ **ក**ិលេ**សោ យ**ស្ស **សោ>ភ**ិ**ន្ន**ក្ខ**ិ**លេ**សោ**, **ក**ស្ស **ភ**ាវ**ោ>ភ**ិ**ន្ন**ក្ខ**ិ**លេ**ស**ត្តំ។ -**ត**ណ្ហ**ាល** នបុં. អង្ករបាក់, អង្ករខ្ទេច។ -**ត្ត**ា ព្រោះភាវៈនៃ...ជា... គឺ...ទម្លាយហើយ។

ភិ**ឃ្ស** គុ. ច្រើន (ដូច **ពហុ**ត) ។

ភិ**ឃ្យ**ា និ. ក្រៃលែង, ដោយក្រៃលែង។

ភិ**ឃ្យ**ាសោ និ. ដោយក្រៃលែង។

ភិ**ស**ក្ក បុំ. ពេទ្យ (ដូច **ភ**េ**ក**ហ**ារ**ី) ។

ភិ**ស**ម**ុ**ដ្ឋ បុំ. ផ្ការ៉ាយ (ដូច **ម**ុ**ឌ**្ឍ**ាល**ម**ុ**ដ្ឋ) ។

ភិ**ស**ិ**ន**ី ឥ. ស្រះមានផ្ការ៉ាយ (ដូច **ម**ណ្ទ**ិ**ន**ី**) ។

ភិ**ស**ិ**ព**ិ**ម្ពោ**ហ**ន** នបុំ. [ភិ**ស**ិ+ពិ**ម្ពោ**ហ**ន**] ពួកនិងខ្ទើយ។

ភិ**ស**ីល គុ. អ្នកខ្លាច (ដូច **ភ**ីរ**ុ**ក) ។

ភិ**ស** នបុំ. ក្រឌ៉ៃ, ម៉ីមៃ (ដូច **ម**ុ**ឌ**្ឍ**ាល**) ។

ភិ**ស**ិ ធ. **ភ**យ**េ ភ**ីស**ត**ិ "ភ័យ, ខ្លាច, ត្រាក់ស្លុត, រន្ធត់" រ. ។ **ភ**ីស**ន**ក**ោ** បុំ. "សេចក្តីខ្លាច, ភ័យ" ។

ភី ធ. **ភ**យ**េ ភ**ាយ**ត**ិ **ភ**យ**ំ ភ**ីត**ោ ភ**ាយ**ិ**ត្ត**ា "ភ័យ, ខ្លាច, ត្រាក់ស្លុត, រន្ធត់" ភ្ង. ។ ការ**ិ**ត. **ភ**ាយ**េ**ត**ិ ភ**ាយ**ា**ប**េ**ត**ិ**។ **ភ**ីម**ំ** នបុំ. "ការខ្លាច, ភ័យ" បុំ. "យក្ស, មនុស្ស" ។ **ភ**ីរ**ុ** ឥ. "ការធ្វើឲ្យ ខ្លាច, ភ័យ" (ភ**ី**+រ**ុ**) ។ **ភ**ីរ**ុ**ជ**ាត**ិ**ក**ោ បុំ. "មនុស្ស" ។ **ភ**យ**ាន**ក**ោ** គុ. "ជ្រៅ" (ភ**ី**+អ**ាន**ក) ។ **ភ**ីត**ិ** ឥ. "ភ័យ, ភ័យ" ។ **ค**ម្ភ**ីរ**េ **ค**ភ**ីរ**េ គុ. "ជ្រៅ" ទៅ**ค**ួ**ร**ឲ្យ**ข**្ល**ា**ច, **ค**ួ**ร**ខ្ល**ា**ច, **ว**ិ. **ค**ច្ច**ณ**្ណ **ภ**ាយ**ณ**្ឌ **อ**ត្ថ**ิ**ណ្ឌ **ว**ា **ค**ភ**ี**រ**េ ค**ោ**ณ**ា **ภ**ាយ**ณ**្ឌ **อ**ត្ថ**ิ**ណ្ឌ **ว**ា **ค**ម្ភ**ี**រ**េ** (ស**ូ**ចិ) ។

ភីត គុ. [ភ**ី**+ត] ខ្លាចហើយ។ -**ប**ុ**ร**ស បុំ. បុរសអ្នកខ្លាចហើយ។ -**ร**ថ នបុំ. សម្រែកនៃបុគ្គលអ្នកខ្លាចហើយ។

ភីម នបុំ. រ**ឹ**ងរ**ូ**ស (ដូច **ก**ุ**ร**ู**ร**), ភ័យ (ដូច **ภ**េ**ร**ថ) ។

ภីយ គុ. ច្រើន (ដូច **ពហ**ុ) ។

ภីរ**ุ** ស្រី (ដូច **ณ**ារ**ี**), ជនអ្នកខ្លាច (ដូច **ภ**ิ**ส**ีล) ។

ภីរ**ุ**ก ជនអ្នកខ្លាច (ដូច **ภ**ิ**ส**ีล) ។

ภึก បុំ. ដ**ំ**រ**ី**ស្ពារ (ដូច **ก**ฐ**ิ**ณ) ។

ภึ**ส**ณ នបុំ. ភ័យ**ส**ាមញ្ញ (ដូច **ฉ**ារ**ุ**ณ**ี**) ។

តីសមុទ្ទាល បុ. [ភ្ជីស+មុទ្ទាល] មើមឈូកនិងក្រអៅឈូក។
តុក្ករណ នបុ. [ភ្ជុ+ករ+យ] កិ.ធ្វើនូវសំឡេងថាភ្ជុ។, កិ.ព្រុស។
តុក្ករិត្វា អ. [ភ្ជុ+ករ+ត-អា.+ត្វា] ធ្វើនូវសំឡេងថាភ្ជុ។ហើយ, ព្រុសហើយ។
តុជគ បុ. ពស់, នាគ។
តុជន្ត បុ. ពស់, នាគ (ដូច **ឧន្ត**) ។
តុជ បុ. ពស់, នាគ (ដូច **ឧលគ**) ។
តុជ បុ. ដើមស្ពាច់, ដើមស្ម, ដើមរាជដាស់ (ដូច **ឧតុ**) ។
តុជ បុ. ស្ម (ដូច **ឧ**) ។
តុជ បុ. ឬគុ. [ភ្ជុ+ត, ស>ស] អ្នកបរិភោគដោយខ្លួនឯង, ឱ្យជាអ្នកបរិភោគដោយខ្លួនឯង, ឱ្យជាអ្នកជា។
តុជ បុ. ដៃ, ដើមដៃ (តាំងពីផ្ទុតស្ម្ងរហូតដល់ចុងដៃ) (ដូច **ពាហ**) ។
តុ ធ. ១-**ភោជ្ជ ភុជ្ជ ឧតុជ ជ ជ** "ជ, ភោ, ជ" ភ. ។ អា. **ឧ ភុជ** "ពស់ពេន" -ស. **ភ ភ ឧ ជ** "ភ ភ្ជ ឧ ជ" ។ **ជ** ភ. "ភ ជ" ។ **ជ** "ជ" ។ **ជ** "ជ" ។ **ជ** "

		បរិភោគ។
ភុញ្ជនាការ	បុ.	[ភុញ្ជន+អាការ] អាការនៃកិ.បរិភោគ, អាការគឺកិ.បរិភោគ។
ភុញ្ជន្តិ	កិ.	[ភុជ+អ+អន្តិ-រ., ចុះនិ.] បរិភោគ, ឆាន់, ប្រើប្រាស់។
ភុញ្ជាបេតិ	កិ.	[ភុជ+ណាបេ+តិ-រ., ចុះនិ.] ញ៉ាំង...ឱ្យបរិភោគ,...។
ភុញ្ជិតព្ព	កិ.	[ភុជ+ឥ-អា.+តព្ព, ចុះនិ.] គឺ...គប្បីបរិភោគ,...។
ភុញ្ជិតព្ពក	គុ.	ចុះក-សកត្ថប្រែដូច **ភុញ្ជិតព្ព**។
ភុញ្ជិតុកាម	គុ.	[ភុញ្ជិតុំ+កមិ+ណ] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីបរិភោគ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...ជាអ្នកប្រាថ្នាដើម្បីបរិភោគ។
ភុញ្ជេថ	កិ.	[ភុជ+អ+ឯថ-ស., ចុះនិ.] គប្បីបរិភោគ។
ភុញ្ជេយ្យ	កិ.	[ភុជ+អ+ឯយ្យ-ស., ចុះនិ.] គប្បីបរិភោគ។
ភុឌ	ធា.	**សង្ឆាតេ ភុណ្ឌតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, រួបរួម" រុ. ។
ភុត្ត	គុ.	[ភុជ+ត] គឺ...បរិភោគហើយ។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃភត្តគឺ...បរិភោគហើយ។ -**ការ** បុ. កាលនៃភត្តគឺ...បរិភោគហើយ។ -**គាម** បុ. ស្រុកគឺ... បរិភោគហើយ (ស្រុកសួយ) ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ...គឺ...បរិភោគហើយ។ -**បាតរាស** គុ. អ្នកមានភត្តគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីក្នុងវេលាព្រឹកបរិភោគហើយ; **បាតោ អសិតព្ពន្តិ**> **បាតរាសំ** (**ភត្តំ**) ។ ចុះ-អ-អាគម។ **ភុត្តំ បាតរាសំ យេន សោ**> **ភុត្តបាតរាសោ**។ -**ភោគ** បុ. ភោគ:ដែល... បរិភោគហើយ, ប្រើប្រាស់ហើយ។
ភុត្តសេសក	បុ.	អាហារសល់ដែល (ដូច **ឥឃាស**) ។
ភុត្តាវសេសក	គុ.	[ភុត្ត+អវសេស+ក] ជាចំណែកដ៏សេសចុះ (ដ៏សេសសល់) ចាកភត្តដែល...បរិភោគហើយ, វត្ថុដ៏សេសសល់ដែល...បរិភោគហើយ។
ភុត្តាហារ	បុ.	[ភុត្ត+អាហារ] អាហារដែល...បរិភោគហើយ។
ភុត្វា	អ.	[ភុជ+ត្វា] បរិភោគហើយ។
ភុម្មដ្ឋក	គុ.	[ភុម្ម+ឋា+អ+កស. ឬណ្ដ] អ្នកបិតនៅលើផែនដី; វិ. **ភុម្មេ តិដ្ឋន្តីតិ**> **ភុម្មដ្ឋា**, **ភុម្មដ្ឋកា**។ -**ទេវតា** ឥ. ទេវតាដែលបិតនៅលើផែនដី, ទេវតាអ្នកមានវិមានតាំងនៅលើផែនដី។ ប្រើជា **ភុម្មដ្ឋ**ក៏មាន។
ភុម្មត្ថរណ	នបុ.	[ភុម្ម+អត្ថរណ] សំពត់សម្រាប់ក្រាលលើផែនដី, កម្រាលលើផែនដី (**អត្ថរណ**<អា+ ថរ+យុ = កិ.ក្រាល; វិ. **អត្ថរិយតេតិ**> **អត្ថរណំ**) ។ -**សំខេប** បុ. កិ.បំប្រួញឬកិ.ប្រមូលនូវកម្រាលលើផែនដី។
ភុម្មទេវតា	បុ.	[ភុម្ម+ទេវ] ទេវតាដែលបិតនៅលើផែនដី។
ភុស	នបុ.	[ភសិ+អ, ផ្លាស់អនៃភ>ឧ] សម្ពីស្រូវ, អង្កាម (វិ. **ភសតិ អចោ បតតីតិ** >**ភុសំ**។ **ភុសំ** និ. ក្រៃលែង) ។
ភុស្សន្ត	គុ.	[ភុស្ស+អន្ត] កាលព្រុស, កាលលូ។

ភុសត្យិត្វា អ. [ភុស្ស+ត-អា.+ត្វា] ព្រុសហើយ, លូហើយ។

ភូ ដែនដី (ដូច **ភូរី**), ចិញ្ចើម (ដូច **ភមុក**) ។

ភូ ធា. ១-**សត្តាយំ ភវតិ សម្ភវតិ ភោតិ សម្ភោតិ បភវតិ** "កើត, មាន, ជា, រស់នៅ, នៅ, អាស្រ័យនៅ, កសាង, ប្រព្រឹត្តទៅ, រះឡើង" ភូ. ។ ការិត. **ភាវេតិ ភាវយតិ ភាវេត្វា**, **ភាវិតោ**។ **បភវតិ** កិ. "ហូរចេញ, ប្រភព" =សន្ទតិ -ស. ។ **បិយប្បភូតា** គុ. "កើតអំពីសេ.ស្រឡាញ់ឬមានសេ. ស្រឡាញ់ជាប្រភព" អា. **បិយប្បភូតា កលហវិវាទា** "ជម្លោះការទាស់ទែងគ្នាកើតមកពីសេចក្ដីស្រឡាញ់ឬមានសេ.ស្រឡាញ់ជាប្រភព" -ស. ។ **ភាវេតិ** អា. **ភាវេតិ កុសលំ ធម្មំ** "ញ៉ាំងធម៌ជាកុសលឲ្យកើតមានឡើង, ឲ្យចម្រើនឡើង, ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ" -ស. ។

២-**បត្តិយំ ភាវេតិ ភាវយតិ បភាវេតិ បភាវយតិ ភូតោ** មតិនៃអ្នកនិពន្ធធាតុប្ប១ទីបិកាថាធាតុនេះគ្មានប្រើ ការិត.ទេ ជាសកម្មធាតុ។ **ភាវេតិ ភាវយតិ =ឋាបុណាតិ** "ដល់, លុះ, បាន, សម្រេច" -ស. ។ **ឥត្ថម្ភូតោ** គុ. "ដល់នូវអាការ:យ៉ាងនេះ" =**ឥមំ អាការំ បត្តោ** -ស. ។ **ចក្ខុភូតោ** គុ. "ដល់នូវការយើញ (**បញ្ញាចក្ខុ**) ឬមានចក្ខុកើតហើយ" ។ **ញាណភូតោ** គុ. "ដល់នូវការដឹង" ។ **ព្រហ្មភូតោ** គុ. "ដល់នូវភាព (នៃខ្លួន) ជាបុគ្គលប្រសើរឬកើតជាព្រហ្ម" ។ **ពុទ្ធភូតោ** គុ. "ដល់នូវភាព (នៃខ្លួន) ជាព្រះពុទ្ធឬកើតជាព្រះពុទ្ធ"។ **មនុស្សភូតោ** គុ. "ដល់នូវភាព (នៃខ្លួន) ជាមនុស្សឬកើតជាមនុស្ស" ។

៣-**អវតម្ប១ នេ ភាវេតិ ភាវយតិ** "អនុគ្រោះ, អាណិត, អាសូរ" ចុ. ។ **មនោភាវនីយោ** គុ. "គួរតាំងចិត្តអនុគ្រោះបាលីថា **មនោ ភាវនីយោ ភិក្ខូ**។ ប៉ុន្តែក្នុងទីដទៃ ប្រែថា ញ៉ាំងចិត្ត, ធ្វើចិត្តឲ្យចម្រើនឡើង (=**មនោវឌ្ឍនកា**) -ស.។

ភូណិ ធា. **ភាសាយំ ភូណោតិ ភូណយតិ** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។

ភូត គុ. [ភូ+ត] កើតហើយ, ដែលកើតហើយ, ដែលពិតឬសេចក្ដីពិត, ភូតរូប, សត្ត។ វត្ថុមានឈើជាដើម, កើត, មាន (ដូច **ទិដ្ឋមាន**), ព្រះអរហន្ត, ខន្ធបញ្ចក:, សច្ច, មហាភូតរូប, អមនុស្ស ។ -**ការ** នបុં. កាយដែលកើតហើយ, កាយគឺភូតរូប។ -**ត្ថ** បុં. សេចក្ដីពិត។ -**ឋ** គុ. ដែលធ្លាប់កើតហើយ, ដែលធ្លាប់មានហើយ។

ភូតបតិ បុំ. ព្រះឥន្ទ (ដូច **តិទិវាធិភូ**) ។

ភូតិណាក នបុំ. ស្លឹកគ្រៃ (ដូច **ភូតិណ**) ។

ភូតិណ នបុំ. ស្លឹកគ្រៃ។

ភូធរ បុ. ភ្នំ (ដូច **សិខរី**) ។
ភូនាថ បុ. ព្រះរាជាសាមញ្ញ (ស្តេច) (ដូច **ភូបតិ**) ។
ភូបតិ បុ. ព្រះរាជាសាមញ្ញ (ដូច **ភូបាល**) ។
ភូបាល បុ. ព្រះរាជាសាមញ្ញ (ដូច **បត្ថិវ**) ។
ភូភុជ បុ. ព្រះរាជាសាមញ្ញ (ដូច **ភូមិប**) ។
ភូមជ្ឈ កណ្តាលនៃចិញ្ចើម។
ភូមិ ឥ. [ភូ+មិ] ប្រទេសជាទីកើតនៃសត្ត (ផែនដី, ទី, ជាន់, ថ្នាក់); វិ. **ភវតិ អស្មុં ភូតានីតិ>ភូមិ**។ -**ឆហ្មណ** នបុ. កិ.កាន់យកនូវផែនដី, កាលជាទីកាន់យកនូវផែនដី។ -**ឆល** នបុ. ផ្ទៃនៃផែនដី។ -**ប្បទេស** បុ. ប្រទេសនៃផែនដី។ -**ភាគ** បុ. ភូមិភាគ, ចំណែកនៃផែនដី។ -**រាមណេយ្យក** គុ. មានផែនដីគឺ...គប្បីរីករាយ, មានផែនដីជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រេកអរ។ -**ឋត្ថុអារម្ម-ណកិរិយាទិវិចិត្តតាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជា...គឺ...វិចិត្រដោយភូមិនិងវត្ថុនិងអារម្មណ៍និងចិត្តមានកិរិយាចិត្តជាដើម។ -**សយ** គុ. អ្នកដេកលើផែនដី, អ្នកមានផែនដីជាទីដេក។ -**សយន** នបុ. កិ. ដេកលើផែនដី។
ភូមិប បុ. ព្រះរាជាសាមញ្ញ (ដូច **នរទេវ**) ។
ភូមិភាគ បុ. ចំណែកផែនដី (មានព្រះលាននៃស្តេចជាដើម), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អន្ត**ណសព្ទ។
ភូរិ ឥ. ប្រាជ្ញា (ដូច **មន្តា**), ផែនដី (ដូច **ភូ**) ។
ភូរិប្បញ្ញា ឥ. [ភូរិ+បញ្ញា] ប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី, ប្រាជ្ញាដូចផែនដី; វិ. **ភូរិសមា បញ្ញា> ភូរិប្បញ្ញា**។
ភូរិប្បញ្ញ គុ. [ភូរិ+បញ្ញា] អ្នកមានប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី, អ្នកមានប្រាជ្ញាដូចផែនដី; វិ. **ភូរិសមា បញ្ញា អស្សាតិ>ភូរិប្បញ្ញោ**។
ភូរិសំខយ បុ. [ភូរិ+សំខយ] កិ.អស់ទៅព្រមនៃប្រាជ្ញា, កិ.អស់ទៅព្រមនៃប្រាជ្ញាដូចផែនដី។ **សំខយ<សំ+ខី+ណ** = កិ.អស់ទៅព្រម។
ភូរិសំខាត គុ. [ភូរិ+សំខាត] គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាប្រាជ្ញា, ពោលគឺប្រាជ្ញាដូចផែនដី។
ភូរី ឥ. ផែនដី (ដូច **ធរណី**), ច្រើន (ដូច **ពហុ**) ។
ភូវន នបុ. លោក (ដូច **លោក**) ។
ភូសណ្ហាករណីយ នបុ. ឈើខ្ទៀស, ឈើសម្រាប់ប្ងកបាយអរនៃជាងឥដ្ឋកំបោរ (ដូច **ឋាណិ**) ។
ភូសា និ. ក្រៃលែង, ដោយក្រៃលែង, ដ៏ក្លា, ដ៏ខ្លាំងក្លា។
ភូសិ ធា. **អលង្ការេ ភូសតិ ភូសេតិ ភូសយតិ ឱភូសេតិ ឱភូសយតិ**

ភូសនំ ឥភូសនំ "ប្រដាប់, តាក់តែង" ភ្ជ. ចុ. ។

ភេក បុ. សត្វកង្កែប (ដូច **ទទ្ទុរ**) ។

ភេជ ធ. **ទិត្តិយំ ភេជតិ** "ភ្លឺ, រុងរឿង, ល្អ" ភ្ជ. ។

ភេទ បុ. [ភិទ+ណ] កិ.បែកធ្លាយ, កិ.ទម្លាយ, សេចក្តីផ្សេងគ្នា, សេចក្តីប្លែកគ្នា, ប្រភេទ; វិ. **ភេទនំ>ភេទោ**។

ភេទក្ខត្តគាម បុ. [ភេទក្ខត្ត+គាម] ស្រុកឈ្មោះភេទក្ខត្ត:, ភេទក្ខត្តគ្រាម។

ភេទន នបុ. [ភិទ+យុ] កិ.បែក, កិ.ធ្លាយ, កិ.ទម្លាយ, កិ.បែកធ្លាយ។ **ធម្ម** គុ. មានកិ.បែកធ្លាយជាធម្មតា។ **ឥកិរណាឥច្ឆំសនធម្ម** គុ. មានកិ.បែកធ្លាយនិងកិ.រាត់រាយនិងកិ.ខ្ចាត់ខ្ចាយជាធម្មតា។

ភេទា អ. [ភិទ+ត្វា] ព្រោះទម្លាយ, ព្រោះបែកធ្លាយ, លុះទម្លាយហើយ, លុះបែកធ្លាយហើយ។

ភេទាបេត្វា អ. [ភិទ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យទម្លាយហើយ, ឱ្យបំបែកហើយ។

ភេទិត គុ. បែក, ទម្លាយ (ដូច **ទារិត**) ។

ភេរវ ន. ឬគុ. [ភិរុ+ណ, ឥនៃភិ>ឯ, ឧនៃរុ>អវ] អារម្មណ៍នេះនៃបុគ្គលអ្នកខ្លាច (គួរខ្លាច, គួរសម្បើម); វិ. **ភិរុនោ ឥទំ>ភេរវំ**។ ឥទំតទ្ធិត។ សត្វចចក (ដូច **ជម្ពុក**) ។ -**សទ្ទ** បុ. សំឡេងគួរខ្លាច, សំឡេងគួរឱ្យខ្លាច, សំឡេងគឺបុគ្គលគប្បីខ្លាច។

ភេរវារម្មណ នបុ. [ភេរវ+អារម្មណ] អារម្មណ៍គួរខ្លាច។

ភេរិ ឥ. [ភី+រិ] ស្គរ, ស្គរធំ (វិ. **ភាយន្តិ សត្តុជនា ឯតេនាតិ>ភេរិ**) ។ -**អាទិ** គុ. មានស្គរជាដើម។ -**ចរណាមគ្ត** បុ.ផ្លូវជាទីត្រាច់ទៅនៃស្គរ។ -**ចរណាវីថិ** ឥ. វិថី (ផ្លូវ) ជាទីត្រាច់ទៅនៃស្គរ។ -**សញ្ញា** ឥ. សញ្ញានៃស្គរ, សញ្ញាដែលកើតអំពីស្គរ។

ភេសកឡាវន អ.ន. វិហារឈ្មោះភេសកឡាវ័ន (ព្រៃជាទីនៅនៃយក្ខិនីឈ្មោះ **ភេ-សកឡា**) ។

ភេសជ្ជ នបុ. [ភិសជ+ណ្យ] វត្ថុនេះនៃពេទ្យ (ភេសជ្ជ:, ថ្នាំ); វិ. **ភិសជានំ ឥទំ> ភេសជ្ជំ**។ -**ជ្ញានក** គុ. អ្នកដឹងនូវថ្នាំ, អ្នកចេះនូវថ្នាំ។ -**អត្ថ** បុ. សេចក្តីត្រូវការដល់ថ្នាំ, ប្រយោជន៍ដល់ថ្នាំ។ -**ទាន** នបុ. កិ.ឱ្យនូវថ្នាំ។

ភេស ធ. **ចលនេ ភេសតិ** "ញ័រ, កម្រើក, រញ្ជួយ" ភ្ជ.

ភោ អា.និ. នែ៎អ្នកដ៏ចម្រើន, ម្នាលគ្នាយើងដ៏ចម្រើន, រ៉ឿយ។ **អជ្ជានត្ថាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហៅរក ប្រែថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ។

ភោគ បុ. [ភុជ+ណ] គុណដែលបុគ្គលគប្បីបរិភោគ, កាមគុណដែលបុគ្គលគប្បីបរិភោគ (ភោគ:, សម្បត្តិ, ភ្នែន, ផ្ទះ), ពពារពស់ (ដូច **សប្បផណ**), ខ្លួនពស់ (ដូច **សប្ប**), ដៀច, ភោង, រំពត់

(ដូច**ភោជិល្ល**); វិ. **ភុញ្ជិតព្វោតិ**>**ភោគោ**។ កិ.បរិភោគ, កិ.ប្រើប្រាស់; វិ. **ភុញ្ជនំ**>**ភោគោ**។ -**ក្ខន្ធ** បុ. គំនរនៃភោគៈ។ -**តណ្ហា** ឥ. សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងភោគៈ, សេចក្តីប្រាថ្នាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភោគៈ។ -**សម្ផុ** ឥ. កិ.ដល់ព្រមដោយភោគៈ, ភោគសម្ផ័ទ។ -**ហានី** ឥ. សេចក្តីសាបសូន្យនៃភោគៈ, សេចក្តីសាបសូន្យចាកភោគៈ។

ភោគវា គុ. អ្នកមានទ្រព្យ។

ភោគិនី ឥ. ស្រីដែលនៅក្នុងព្រះរាជវាំងក្រៅចាកព្រះមហេសី។

ភោគី បុ. ពស់, នាគ (ដូច **បន្ទ្ធគ**), អ្នកមានទ្រព្យ (ដូច **ភោគវន្តុ**) ។

ភោជន នបុ. [ភុជ+យុ] កិ.បរិភោគ, កិ.ប្រើប្រាស់; វិ. **ភុញ្ជិយតេតិ**>**ភោជនំ**។ (ទី) ជាទីបរិភោគ; វិ. **ភុញ្ជតិ ឯត្ថាតិ**>**ភោជនំ**។ (វត្ថុ) ជាគ្រឿងបរិភោគ; វិ. **ភុញ្ជតិ ឯតេនាតិ**>**ភោជនំ**។ (វត្ថុ) គឺបុគ្គលគប្បីបរិភោគ; វិ. **ភុញ្ជិតព្វន្តិ**> **ភោជនំ**។ -**ការ** បុ. កាលនៃកិ.បរិភោគ, កាលជាទីបរិភោគ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីបរិភោគនូវភោជន។ -**អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភោជន។ -**ទាន** នបុ. កិ.ឱ្យនូវភោជន។ -**ទោណបាត** គុ. ភោជនមានទោណៈជាប្រមាណដែលបុគ្គលឱ្យឆ្ពិនហើយ។ -**ឋាដិ** ឥ. ភាជនៈសម្រាប់ដាក់នូវភោជន, ភាជនៈពេញដោយភោជន។ -**វេលា** ឥ. វេលានៃភោជន, នៃកិ.បរិភោគ, ជាទីបរិភោគ, ជាទីបរិភោគនូវភោជន។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយភោជន។ -**សាលា** ឥ. សាលាជាទីបរិភោគ, រោងជាទីឆាន់។

ភោជនីយ នបុ. [ភុជ+អនីយ]វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីបរិភោគ;វិ.**ភុញ្ជិតព្វន្តិ**>**ភោជនីយំ**។

ភោជនុប្ផត្តិ-ដ្ឋានជានន នបុ. [ភោជន+ឧប្ផត្តិ+ឋាន+ ជានន] កិ.ដឹងនូវទីជាទីកើតឡើងនៃភោជន។ **ឧប្ផត្តិ**<ឧ+បទ+តិ = កិ.កើតឡើង; វិ. **ឧប្ផជ្ជនំ**> **ឧប្ផត្តិ**។ **ជានន**<ញា+យុ = កិ.ដឹង; វិ. **ញាយតេតិ**>**ជាននំ**។

ភោជេតុកាម គុ. [ភោជេតុំ+កមិ+ណ] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យបរិភោគ; វិ. **ភោជេតុំ កាមេតីតិ**>**ភោជេតុកាមោ**។

ភោជេត្វា អ. [ភុជ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យបរិភោគហើយ។

ភោជេន្ត គុ. [ភុជ+ណេ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យបរិភោគ។

ភោជេសិ កិ. [ភុជ+ណេ+ណ្ស-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យបរិភោគហើយ។

ភោជេសុំ កិ. [ភុជ+ណេ+ឧំ-អជ្ជ., ចុះ-ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យបរិភោគហើយ។

ភោជេស្សាម កិ. [ភុជ+ណេ+ស្សាម-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឱ្យបរិភោគ។

ភោជ្ជ នបុ. ភោជន, របស់គួរបរិភោគ (ជាអាហារម្យ៉ាង) ។

ភោតិ អា. នែ៎នាងដ៏ចម្រើន, ម្នាលភាន។

ភោវាទីនាម ឈ្មោះថាភោវាទី (ភោវាទី<ភោ+វទ+ណី = អ្នកពោលនូវពាក្យថាភោៗដើម្បីកិ.សម្តែងនូវវត្ថុដែលល្អនិងវត្ថុដែលមិនល្អដោយប្រក្រតី; វិ. **សុភាសុភកថនត្ថំ ភោភោតិ វចនំ ១ចនតិ សីលេនាតិ>ភោវាទី**) ។

ភ នបុં. ផ្កាយ (ដូច **តារា**) ។

ម

មកចិបិណោតិកា ឥ. [មកចិ+បិណោតិក] កំណាត់សំពត់ជាវិការ:នៃក្រចៅ, នៃផ្ទៃ, (ក្រចៅនិងក្រណាត់សំពត់) ។

មកចិវាកខណ្ឌ នបុ. [មកចិវាក+ខណ្ឌ] កំណាត់នៃក្រចៅនិងសំបកឈើ។

មករន្ទ បុ. ទឹកឃ្មុំ, រសនៃផ្ការឈើ (ដូច **មធុ**) ។

មករ បុ. ត្រីមករ។

មកស បុ. មូស (ដូច **សុចិមុខ**) ។

មកស្សសារ បុ. ទីក្រុងព្រះឥន្ទ (ដូច **ឥសេ្សាកសារ**) ។

មកុដ បុ. មង្កុដ (ដូច **ឧរិដ**) ។

មកុល បុ. ផ្ការក្រពុំ, ផ្ការក្ដាប (ដូច **ឧកុមុល**) ។

មគ្គ បុ. [មរ+អដ្ឋ+ឧ+ណ] ស្ងា (រ. **មកតិ ចលតីតិ>មគ្គោ**) ។ -**យោនី** ឥ. កំណើតនៃស្ងា។

មគ្គក បុ. [ធាតុដូច**មគ្គ** ប្លែកតែចុះ កសកត្ត: ឬកបច្ច័យថែមទៀត] ពីងពាង (**មគ្គោ ឥ្ចិ យ សាខាយ អត្ថ្ចោ ឥ្ចុ ម្ចិ ឥ្ចតីតិ> មគ្គ**ក**ោ**) ។ -**សុត្ត**ម**ត្ត**ក គុ. មានសរសៃនៃពីងពាងជាប្រមាណ, ប៉ុនសរសៃនៃពីងពាង។

មក្ខ បុ. [ម+ក្ខ+ណ] ក.លុប, ក.លុបគុណ; រ. **ម**ក្ខ**ំ>ម**ក្ខ**ោ**។

មក្ខ**យ**ិ**ត្ថ** ក. [ម+ក្ខ+ណ+ណ+ត្ថ] ប្រឡាក់ហើយ, លាបហើយ, ស្រឡាបហើយ, លុបហើយ។

មក្ខ**ាបេ**ត្ថ**ា** អ. [ម+ក្ខ+ណ+ណ+ត្ថ] ញ៉ាំង...ឱ្យលាបហើយ, ឱ្យប្រឡាក់ហើយ,...។

មក្ខ**ិ**ក**ា** ឥ. [ម+ក្ខ+ណ+ណ+ក] រុយ (រ. **អ**ម**ុ**ចិ**ឥ**ន**ីហ**ិ ម**ក្ខ**ីតិ>ម**ក្ខ**ិ**ក**ា**) ។

មក្ខ**ិ**ត**ម**ត្ត**ក** គុ. [ម+ក្ខ+ណ+ត+ម+ត+ក] គ្រាន់តែគឺ...ប្រឡាក់ហើយ,...។

មក្ខ**ិ**ត្ថ**ា** អ. [ម+ក្ខ+ណ+ណ+ត+ត+ត+ណ+ណ+ណ

បហានំ ឥសយោ ឥណ្ណាយន្តិ "ឥសីទ. តែងសរសើរនូវការលះបង់នូវមក្ខ:ពោលគឺសេចក្តីមិនដឹងគុណមានការលុប ឬបំភ្លេចចោលនូវគុណដែលអ្នកដទៃទ. ធ្វើចំពោះខ្លួនឈ្មោះថាមក្ខ-ប្បហាន" (មង្គ.ល. ៥/៩៨) ។ -**មក្ខិកា** ឥ. "រុយ" ប្រឡាក់ដោយវត្ថុមិនស្អាត។

មកិ ធ. ១-**ឋានេ មកតិ** "ជញ្ជក់, ប៊ីត, ស្រូប" ភូ. ។ **មកសោ** បុ. "មូស" មានរូប **ថ៉ាមសកោ**ក៏មាន (ស្ងួចិ-ស.) ។
២-**មណ្ឌនេ មកតិ** "តាក់តែង, ស្អិតស្អាង" ភូ. ។ **មកុដោ**បុ. "មកុដ" ។

មខ ធ. **គតិកន្ធាសុ មខតិ មន្ធតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, សង្ស៊ីយ" ភ្ជ. រុ. ។

មគធរដ្ឋ នបុ. [មគធ+រដ្ឋ] ដែនឈ្មោះមគធ:។

មគធ បុ. ដែនមគធ:។

មគ្ត បុ. [មជ្ជ+ណ] ទីដែលពួកជនអ្នកដើរផ្លូវតែងជម្រះគឺតែងធ្វើមិនឱ្យមានតិណជាតិ (ផ្លូវ); វិ. **បថិកេហិ មជ្ជតេ និត្តិណំ ករិយតេតិ> មគ្គោ**។ **មគ្ត**<មគ្គ+អ = ធម៌ស្វែងរកនូវនិព្វានឬធម៌ដែលបុគ្គលមានសេចក្តីត្រូវការនូវនិព្វានតែងស្វែងរក; វិ. **និព្វានំ មគ្គេតីតិ>មគ្គោ, និព្វានត្ថិកេហិ មគ្គិយតីតិ ឥ>មគ្គោ**។

មគ្គកថា ឥ. [មគ្ត+កថា] វាចាជាហេតុពោលនូវផ្លូវ, វាចាជាហេតុពោលប្រារព្ធនូវផ្លូវ។

មគ្គកិលន្ត គុ. [មគ្ត+កិលមិ+ត] នឿយហើយក្នុងផ្លូវ, លំបាកហើយក្នុងផ្លូវ។

មគ្គញ្ញាណ នបុ. [មគ្ត+ញាណ] ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយមគ្ត; វិ. **មគ្គេន សម្បយុត្តំ ញ្ញាណំ> មគ្គញ្ញាណំ**។ -**ហេត** ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកស្ងៀមដោយញាណដ៏សម្បយុត្តដោយមគ្ត, ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកដឹងដោយ...។

មគ្គត្ថយ នបុ. [មគ្ត+ឋយ] ប្រជុំនៃបីនៃមគ្ត; វិ. **តិណ្ណ្ហ សមូហោ>ឋយំ, មគ្គានំ ឋយំ> មគ្គត្ថយំ**។

មគ្គទស្សន នបុ. [មគ្ត+ទស្សន] កិ.ឃើញនូវមគ្ត។

មគ្គទេសក បុ. [មគ្ត+ទិសិ+ណ្ហ] អ្នកសម្តែងនូវផ្លូវ, អ្នកបង្ហាញនូវផ្លូវ; វិ. **មគ្គំ ទេសេតីតិ >មគ្គទេសកោ**។

មគ្គនា ឥ. ការស្វែងរក (ដូច **ឱ្ចយ**) ។

មគ្គបរាយន គុ. [មគ្ត+បរាយន] មានមគ្ត្ជាទីប្រព្រឹត្តិទៅក្នុងខាងមុខ (**បរាយន** <បរា+ឥឬអយ+យុ = ជាទីប្រព្រឹត្តិទៅក្នុងខាងមុខ; វិ. **បរ អយន្តិ គច្ឆន្តិ ឯត្ថាតិ >បរាយនំ, មគ្គោ បរាយនំ អស្សាតិ>**

មគ្គបរាយណো) ។

មគ្គបរិបន្ថភយ	នបុં.	[មគ្គ+បរិបន្ថ+ភយ] ភ័យឬសេចក្ដីខ្លាចអំពីអន្ដរាយក្នុងផ្លូវ។
មគ្គបរិព្ធយ	នបុં.	[មគ្គ+បរិព្ធយ] វត្ថុជាគ្រឿងសូន្យជុំវិញក្នុងផ្លូវ, ស្បៀងក្នុងផ្លូវ។ **បរិព្ធយ** <បរិ+វយ+ អ = រ. **បរិព្ធយតិ ឯតេនាតិ>បរិព្ធយំ**។
មគ្គប្បដិបន្ន	គុ.	[មគ្គ+បដិបន្ន] អ្នកដើរទៅហើយក្នុងផ្លូវ។
មគ្គផលដ្ឋ	គុ.	[មគ្គផល+ឋា+អ] អ្នកបិតនៅក្នុងមគ្គនិងផល; រ. **មគ្គផលេ តិដ្ឋតីតិ> មគ្គផលដ្ឋো**។
មគ្គផលទស្សនវិ-សុទ្ធិ	ឥ.	[មគ្គ+ផល+ទស្សន+វិសុទ្ធិ] សេចក្ដីស្អាតវិសេសនៃមគ្គនិងផល និងញាណទស្សនៈ។
មគ្គផលនិព្វាន-សុខ	នបុំ.	[មគ្គផលនិព្វាន+សុខ] សុខដែលកើតអំពីមគ្គនិងផលនិងសុខគឺនិព្វាន, សុខដែលកើតអំពីមគ្គនិងផលនិងនិព្វាន។
មគ្គផលប្បដិវេធ	បុំ.	[មគ្គផល+បដិវេធ] កិ.ចាក់ធ្លុះចំពោះនូវមគ្គផល, កិ.ត្រាស់ដឹងនូវមគ្គនិងផល (**បដិវេធ**<បដិ+វិធ+ណ = រ. **បដិវិជ្ឌនំ> បដិវេធো**) ។
មគ្គផលប្បត្ត	គុ.	[មគ្គផល+បត្ត] អ្នកដល់ហើយនូវមគ្គនិងផល, អ្នកមានមគ្គនិងផលដល់ហើយ។
មគ្គផលាធិគម-ឥស	បុំ.	[មគ្គផល+អធិគម+ឥស] អំណាចនៃកិ.លុះនូវមគ្គនិងផល, នៃកិ.បាននូវ..., -នៃកិ.ត្រាស់ដឹងនូវ...។
មគ្គផលាធិគមា-រហ	គុ.	[មគ្គផល+អធិគម+អរហ] អ្នកគួរដល់កិ.បាននូវមគ្គនិងផល។
មគ្គផលាភាវ	បុំ.	[មគ្គផល+អភាវ] កិ.មិនមាននៃមគ្គនិងផល។
មគ្គព្រហ្មចរិយ	នបុំ.	[មគ្គ+ព្រហ្មចរិយ] មគ្គព្រហ្មចរិយៈ, ព្រហ្មចរិយៈដ៏សម្បយុត្ដដោយមគ្ដ។
មគ្គភាវនា	ឥ.	[មគ្ដ+ភាវនា] កិ.ញុំាងមគ្ដឱ្យចម្រើន, បញ្ញាជាគ្រឿងញុំាងមគ្ដឱ្យចម្រើន។
មគ្គមុទ្ធ	គុ.	[មគ្ដ+មុទ្ធ] អ្នកវង្វេងហើយក្នុងផ្លូវ, អ្នកវង្វេងនូវផ្លូវ។ -**បុរិស** បុំ. បុរសអ្នកវង្វេងហើយក្នុងផ្លូវ។
មគ្គវគ្គវណ្ណនា	ឥ.	[មគ្ដវគ្ដ+វណ្ណ+យុ+អា-ឥ.] កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្ដីនៃមគ្ដវគ្ដ; រ. **មគ្ដវគ្ដស្ស អត្ថं វណ្ណេតិ ឯតាយាតិ>មគ្ដវគ្ដ-វណ្ណនা**។
មគ្គសមាគម	បុំ.	ប្រជុំផ្លូវ, ផ្លូវជួបគ្នា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សំយាជក**សព្ទ។
មគ្គាមគ្ដ	បុំ.	[មគ្ដ+អមគ្ដ] មគ្ដនិងមិនមែនមគ្ដ។
មគ្ដិត	គុ.	ស្ងែងរក (ដូច **បរិយេសិត**) ។

មគ្គុទ្ទេសនត្ថ បុ. [មគ្គ+ឧទ្ទេសន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.សម្តែងឡើងនូវមគ្គ, សេចក្តីត្រូវការដល់កិ.សម្តែងឡើងនូវមគ្គ។

មគ្គុរ បុ. ត្រីលំពាន់។

មគ្គ ធា. **គវេសនេ មគ្គតិ មគ្គយតិ មគ្គនំ មគ្គោ មគ្គតញ្ច** "ដើររក, ស្វះស្វែងរក, រុករក" ចុ. ។ **មគ្គោ** បុ. "មគ្គ, ផ្លូវ" មានន័យ៤យ៉ាង៖១/ **បកតិមគ្គោ** "ផ្លូវប្រក្រតី, ផ្លូវធម្មតា" ដែលបុគ្គលវង្វែងផ្លូវគប្បីដើររក វិ. **មគ្គមុទ្ធ្យេហិ មគ្គតញ្ចេតិ មគ្គោ**។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **មគ្គោ បន្ថো បថো បជ្ជো អញ្ជសំ ឥដ្ឋមំ អយនំ អទ្ធានំ អទ្ធា បទវី ឥត្ថនី បទ្ធតិ**។ ២/ **បដិបទាមគ្គោ** "ផ្លូវគឺបដិបទា" បានដល់អរិយមគ្គឬអដ្ឋង្គិកមគ្គគឺបុគ្គលត្រូវការព្រះនិព្វានគប្បីស្វែងរក។ល។ សព្ទជាវេវចន:នៃមគ្គនេះគឺ **មគ្គោ បជ្ជো បថো បន្ថো ឥដ្ឋមំ អយនំ អញ្ជសំ នាទា ឧត្តរំ សេតុ ករ្ណো តិសិ សន្ទ្ធមោ អទ្ធានំ បតវោ**។ អា. **ធម្មនាវំ សមារុយ្ហ សន្ថារេស្សំ សទេវកំ** "ខ្ញុំនឹងឡើងជិះនាវាគឺធម៌ (អរិយមគ្គ) ហើយញ៉ាំងលោកព្រមទាំងទេវលោកឲ្យឆ្លងផុតទៅ" ។ **ធម្មសេតុំ ទឡ្ហំ ឥត្វា និព្ពុតោ សោ នរាសភោ** "ព្រះនរាសភ:ទ្រង់ស្ថាបនាស្ពានគឺធម៌ (អរិយមគ្គ) ទុករួចហើយទើបទ្រង់បរិនិព្វានទៅ" ។ល។ ៣/ **ឧបាយោ** "ហេតុការណ៍ឬវិធានការសម្រាប់ផ្ទាញ់សត្រូវ, ជម្នះឧបសគ្គ ឧបាយដែលអ្នកត្រូវការឲ្យកិច្ចការឬប្រយោជន៍របស់ខ្លួនបានសម្រេចលទ្ធផលល្អគប្បីរិះគិតឬស្វែងរក" វិ. **តំ តំ ឥច្ឆំ ហិតំ ឥ ឥច្ឆាហេតុកាមេហិ មគ្គីយតិ គវេសីយតីតិ មគ្គោ ឧបាយោ**។ អា. **អតិធម្មកថាមគ្គំ ទេវានំ សម្ប្យវត្តយិ** "ទ្រង់ញ៉ាំងឧបាយសម្រាប់ពោលព្រះអភិធម្មឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដល់ទេវតាទាំងឡាយ" ។ ៤/ ឧឬសេចក្តីប្រព័ន្ធគឺតម្រាសៀវភៅឬសេចក្តីដែលលោកនិពន្ធតែងឡើងបាលីថា **បពន្ធោ ឥ មគ្គោតិ ឥច្ឆតិ**។ **សោ ហិ ទីឃត្តា មគ្គោ ឥវ ឥយាតិ មគ្គោ** "សេចក្តីប្រព័ន្ធលោកហៅថា **មគ្ត** (ផ្លូវ) ព្រោះសេចក្តីប្រព័ន្ធនោះវែងដូចជាផ្លូវដើរ" ។ អា. **មហាវិហារវាសីនំ ឥាចន-មគ្គនិស្សិតំ** "អាស្រ័យនូវការបង្រៀននិងសេចក្តីប្រព័ន្ធរបស់ព្រះថេរ:ទ. អ្នកនៅក្នុងមហាវិហារ" -ស. ។

មគ ធា. ១-**អន្ទ្ធេសនេ មគេតិ មគយតិ** "តាមរក, ដើរតាមរក, ស្វះស្វែងរក" ចុ. ។ **មិគោ មគោ** បុ. "ម្រឹគ" ស្វែងរកអាហារឬដែលព្រានព្រៃតាមរក។ **យថា ពិឡ្ឌោ មូសិកំ មគយ-មានោ** "ដូចជាឆ្មាតាមរកកណ្តុរ" -ស. ។ **មាគវិកោ** បុ.

"ព្រានម្រឹគ, ព្រានព្រៃ" របរសម្លាប់ម្រឹគចិញ្ចឹមជីវិត។ (មគ+ណិក+រអាគម) ។

២-**គមនេ មគ្គតិ មគ្គោ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។ **ឧម្មគ្គោ** បុំ. "ឧម្មង្គ, ផ្លូវក្នុងដី, ទទឹក, លូទឹក" ។ **មគ្គលំ** នបុំ. "មង្គល, សេចក្តីចំរុងចម្រើន" (មគ+អល) ន័យមួយទៀតថា **មគ្គំ**=បាបំ+លុ=ឆេទនេ+អ>**មគ្គលំ** វិ. **មគ្គំ បាបំ លុនាតិ ឆិន្ទតីតិ មគ្គលំ** (សូចិ) ។

មយមាណាវ បុំ. [មយ+មាណវ] មាណពឈ្មោះមយ:។ -**ការ** បុំ. កាលនៃ...ជាមាណពឈ្មោះមយ:។

មយវា អ.ន. [មយ+វន្តុ] ទេវរាជឈ្មោះមយវ:, ព្រះឥន្ទ (ឈ្មោះដើមថាមយ:; <មហ+អ, ផ្លាស់ហ>យ ប្រែថា អ្នកដែលគេគប្បីបូជា; វិ. **មហិតព្វត្តា មយវា** ទេវរាជឈ្មោះថាមយវ:ព្រោះភាវ:នៃ...ជាអ្នកគឺជនគប្បីបូជា។ ន័យមួយទៀត **មយោតិ ឌាមំ អស្ស អត្ថីតិ>មយវា**) ។

មយ ធ. **ឆត្យក្ខេបកេតវេសុ មជ្ជតិ** "លោត, ផ្លោះ, ហាក់, ឆបោក, ប្រវ័ញ្ច" រុ. ។

មង្ករ គុ.ឬន. អ្នកអៀន, អ្នកខ្មាស, អ្នកមានសេចក្តីអៀនខ្មាស, សេចក្តីអៀនខ្មាស។

មង្ករកាតុ អ. [មង្ក+ករ+តុ] ដើម្បីធ្វើនូវសេចក្តីអៀនខ្មាស។

មង្ករ គុ. [មង្ក+គម+ក្ត] អ្នកដល់នូវសេចក្តីអៀនខ្មាស; វិ. **មង្ករ គច្ឆតីតិ> មង្ករោ**។

មង្ករណសង្ឆ បុំ. [មង្ករណ+សង្ឆ] ហ្វូងនៃសង្កើច, ពួកនៃសង្កើច។

មង្ករ គុ. [មង្ក+ឥ+ត] អ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីអៀនខ្មាស; វិ. **មង្ករ ឥតោ គតោតិ> មង្ករោ**។

មង្ករាវ បុំ. [មង្ក+ភាវ] ភាវ:នៃ...ជាអ្នកអៀនខ្មាស, ភាវ:នៃសេចក្តីអៀនខ្មាស។ -**សំខាត** គុ. គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាភាវ:នៃ...,ពោលគឺភាវ:នៃ...។

មង្ករ គុ. [មង្ក+ភូត] ជាអ្នកអៀនខ្មាស, ជាអ្នកមានសេចក្តីអៀនខ្មាសកើតហើយ។

មគ្គល នបុំ. [មគ្គិឬមង្ក+អល, ចុះនិ.] ហេតុជាគ្រឿងដល់នូវសេចក្តីចម្រើន (មង្គល, ពាក្យជាមង្គល); វិ. **មគ្គន្តិ សត្តា ឯតេន ការណេន ឥទ្ធឺ ភុឌ្ឍិញ្ច បាបុណន្តីតិ >មគ្គលំ**។ -**ការណ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ធ្វើនូវមង្គល។ -**ការ** បុំ. កាលជាទីធ្វើនូវមង្គល។ -**កិរិយា** ឥ. កិ.ធ្វើនូវមង្គល។ -**កិរិយាទិវស** បុំ. អំណាចនៃកិច្ចមានកិ.ធ្វើនូវមង្គលជាដើម។ -**គាថា** ឥ. គាថាសម្តែងនូវមង្គល។

-**ច្ឆណ** បុ. មហោស្រពព្រោះមង្គល, មហោស្រពគឺបុគ្គលគប្បីលេងក្នុងកាលជាទីធ្វើនូវមង្គល។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីធ្វើនូវមង្គល។ -**ទិវស** បុ. ថ្ងៃជាទីធ្វើនូវមង្គល។ -**ទិវសាទិ** គុ. (ថ្ងៃ) មានថ្ងៃជាទីធ្វើនូវមង្គលជាដើម។ -**ឧោក្ខរណីតីរ** នបុ. ឆ្នេរនៃស្រះបោក្ខរណីជាមង្គល, ឆ្នេរនៃស្រះមានឈូកជាមង្គល។

មង្គលស្ស បុ. [មង្គល+អស្ស] សេះជាមង្គល។

មង្គលាមង្គលដ្ឋាន នបុ. [មង្គលាមង្គល+ឋាន] ទីជាមង្គលនិងមិនមែនជាមង្គល។

មচ্ছ បុ. [មរ+ច, ច>ច្ছ, លុបរ] អ្នកតែងស្លាប់ (សត្ត); វិ. **មរតីតি>មচ্ছো**។

មচ্ছু បុ. [មរ+ចុ] មচ্ছু, សេចក្តីស្លាប់។ -**បរាយណ** គុ. មានមচ্ছុជាទីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ។ -**មុខ** នបុ. មាត់នៃមচ্ছু។ -**រាជ** បុ. ស្តេចគឺមচ্ছু, មচ্ছុដូចជាស្តេច។ -**សន្តិក** នបុ. សម្ងាត់នៃមচ্ছু។ -**សមីប** នបុ. ទីជិតនៃមচ্ছু។

មচ্ছ បុ. [មសិ+ឆ] ត្រី (វិ. **មសតি អមសតি ជលន্তি>មচ্ছো**) ។ **ឧচ্ছ-ភক্ខ** គុ. ជាភក្សាហារនៃត្រីនិងអណ្តើក, ជាចំណីនៃត្រីនិងអណ្តើក, ជាអ្នកគឺត្រីនិងអណ្តើកគប្បីស៊ី។ **ឆំសបិដ្ឋតិលគុ-ឡ្ហាទិ** គុ. (រតុ) មានត្រីនិងសាច់និងម្សៅនិងលូនិងស្ករអំពៅជាដើម។

មচ্ছណ្ឌី ស្ករអំពៅដូចពងត្រី។

មচ্ছពន্ধ ប្រមង់, អ្នកចាប់ត្រី (ដូច **មচ্ছិក**) ។

មচ্ছាយតি កិ. [មচ্ছរ+អាយ+តি-រ.] ប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីកំណាញ់។

មচ্ছាយন্ত គុ. [មচ্ছរ+អាយ+អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីកំណាញ់។

មচ্ছាយিত্វা អ. [មচ্ছរ+អាយ+ឥ-អា.+ត្វា] ប្រព្រឹត្តកំណាញ់ហើយ។

មচ্ছរিកোসিয-សেট্ঠী បុ. [មচ্ছរี+កោសិយ+សេដ្ឋី] សេដ្ឋីឈ្មោះកោសិយ:អ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់ (**មচ্ছរী**<មচ্ছរ+ណ្ឍ = អ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់; វិ. **មচ্ছរং យស្ស អត্থীতি>មচ্ছরী, មচ্ছরী কোসিযসেট্ঠী>মচ্ছরি-কোসিযসেট্ঠী**) ។

មচ্ছរিយ នបុ. សេចក្តីកំណាញ់ (ដូច **មচ্ছের**) ។

មচ্ছাទিពন্ধন នបុ. វត្ថុសម្រាប់ចងនូវសត្វមានត្រីជាដើម, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **ជាល** សព្ទ។

មচ্ছিকাসণ্ডা អ.ន. ក្រុងឈ្មោះមচ্ছិកាសណ្ឌ:។

មচ্ছিক អ្នកចាប់ត្រី។

មচ্ছুট্ঠান នបុ. [មচ্ছ+ឧট্ঠান] ត្រណោតនៃត្រី។

មচ্ছের នបុ. [មសុ+ឆរ] ក.ស្ទាបអង្អែលដោយតណ្ហា (សេចក្តីកំណាញ់); វិ. **តណ্ហায យរាមសតং>মচ্ছেরং**។ -**ចិត្ត** នបុ. ចិត្ត

ដ៏សម្បយុត្តដោយសេចក្តីកំណាញ់, ចិត្តប្រកបដោយសេចក្តីកំណាញ់; វិ. **មច្ឆេរេន សម្បយុត្តំ ចិត្តំ** >**មច្ឆេរចិត្តំ**។ -**មល-មលិនោ** គុ. អ្នកសៅហ្មងដោយមន្ទិលគឺសេចក្តីកំណាញ់, អ្នកមានមន្ទិលដោយមន្ទិលគឺសេចក្តីកំណាញ់។ -**ឥស** បុં. អំណាចនៃសេចក្តីកំណាញ់។ -**ឥនយ** បុં. កិ.នាំបង់នូវសេចក្តីកំណាញ់, កិ.បន្ទោបង់នូវ...។ -**សហស្ស** ពាន់នៃចិត្តដ៏សម្បយុត្តដោយសេចក្តីកំណាញ់។

មចិ ធា. ១-**ឆក្ករេ មចតិ** "បំភាន់, បន្លំ, រត់ពន្ធ (បា. អ.) ភ្ញ. ។
២-**ឆារណាឧច្ចារបូជនេសុ មញ្ចតិ មញ្ចនំ** "ទ្រទ្រង់, ទល់ទ្រ, តាំងទុក, បន្ទោបង់ឧច្ចារ:, គោរព, បូជា" រុ. ។ **មញ្ចោ មញ្ច-កោ** បុં. "ត្រែ, ក្តារដេ" ទ្រទ្រង់, វិ. **មញ្ចតិ បុគ្គលំ ឆារេតីតិ មញ្ចោ មញ្ចកោ** -ស. ។ **មញ្ចាឆារេ** បុં. ជើង, កំណល់ឬទ្រនាប់ត្រែក្តារដេ" (សូចិ) ។

មជ្ជនលក្ខណ គុ. [មជ្ជន+លក្ខណ] មានសេចក្តីស្រវឹងជាលក្ខណ:។

មជ្ជ នបុં. [មុទ+ណ្យ] ភាវ:នៃ...ជារបស់ទន់ (មានភាវ:ជារបស់ទន់); វិ. **មុទុនោ ភាវោ**>**មជ្ជំ**។

មជ្ជវិក្ករយី បុં. អ្នកលក់ទឹកស្រវឹង (ដូច **សោណ្ឌិក**) ។

មជ្ជារ បុં. [មជ្ជ+អារ] ឆ្មា (វិ. **លីហណេន អត្តនោ សរីរ មជ្ជតិ និម្មលត្តំ ករោតីតិ** >**មជ្ជរោ**)។ ឥ. **មជ្ជារី** មេឆ្មា។

មជ្ជ នបុં. សុរា, ទឹកស្រវឹង (ដូច **មទិរ**) ។

មជ្ជ ធា. ១-**សំសុទ្ធិយំ មជ្ជតិ សម្មជ្ជតិ មជ្ជនំ សម្មជ្ជនំ** "សម្អាត, ជុសខាត់, ជូត, បោសច្រាស, ជម្រះ" ភ្ញ. ។ អា. **ភូមឺ សម្មជ្ជតិ** "បោសដី" -ស. ។ **សម្មជ្ជនី** ឥ. "អំបោស"។
២-**សោចេយ្យអលង្ការេសុ មជ្ជតិ មជ្ជយតិ សម្មជ្ជតិ សម្មជ្ជយតិ សម្មជ្ជា** "ធ្វើឲ្យស្អាត, ប្រដាប់, តាក់តែង" ចុ. ។ កុំច្រឡំ **សម្មជ្ជា** "ការសម្អាត" និង **សមជ្ជា** "ការប្រជុំ, សមាជ "មកពីសំ+អជ=**ឆមនេ**។

មជ្ឈ ន. ឬគុ. [មជ្ឈ+ណ] មានក្នុងកណ្តាល (កណ្តាល, ពាក់កណ្តាល); វិ. **មជ្ឈ ភវោ**>**មជ្ឈោ**។ -**ដ្ឋាន** នបុં. ទីជាកណ្តាល, ទីពាក់កណ្តាល។ **បរិយោសាន** នបុં. អក្ខរ:កណ្តាលនិងខាងចុង។

មជ្ឈណ្ហ នបុં. ថ្ងៃត្រង់ (ដូច **មជ្ឈន្ទិក**) ។

មជ្ឈត្តធាតុក គុ. [មជ្ឈត្ត+ធាតុ+ក] មានធាតុនៃបុគ្គលអ្នកតាំងនៅក្នុងពាក់កណ្តាល, មានធាតុតាំងនៅក្នុងទីជាកណ្តាល។ **មជ្ឈត្ត**<មជ្ឈ+អត្ត = សភាពតាំងនៅក្នុងទីកណ្តាល; វិ. **មជ្ឈ ឋិតោ អត្តា សភាវោ**>

មជ្ឈត្តោ។

មជ្ឈត្តុបេក្ខា ឥ. [មជ្ឈត្ត+ឧបេក្ខា] កិ.ចូលទៅសម្លឹងដោយសភាពតាំងនៅក្នុងទីពាក់កណ្តាល។

មជ្ឈន្តិក គុ. [មជ្ឈន្ត+ណិក] ព្រះអាទិត្យមានស្រមោលតាំងនៅក្នុងទីពាក់កណ្តាល (ថ្ងៃត្រង់) ។ -**កាល** បុ. កាលនៃព្រះអាទិត្យមានស្រមោលតាំងនៅក្នុងទីពាក់កណ្តាល។

មជ្ឈិម គុ. [មជ្ឈ+ឥម] មានក្នុងកណ្តាល, កើតក្នុងកណ្តាល, ឋិតនៅក្នុងកណ្តាល; វិ. **មជ្ឈេ ភវោ>មជ្ឈិមោ, មជ្ឈេ ឋិតីតិ>មជ្ឈិមោ**។ -**កាល** អ.ន. កុដុម្ពីឈ្មោះមជ្ឈិមកាល។ -**ខណ្ឌ** បុ. កំណាត់ឬបំណែកមានក្នុងកណ្តាល។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីមានក្នុងកណ្តាល។ -**ទេសដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃប្រទេសមានក្នុងកណ្តាល។ -**បុត្ត**បុ. កូនកណ្តាល។ -**ពោធិ** ឥ. វេលាជាទីត្រាស់ដឹងមានក្នុងកណ្តាល, មជ្ឈិមពោធិកាល។ -**មាស** បុ. ខែមានក្នុងកណ្តាល។ -**យាមសមន្ត** នបុ. ក្នុងកាលជាលំដាប់ស្មើនៃយាមមានក្នុងកណ្តាល, នៃមជ្ឈិមយាម, លំដាប់នៃមជ្ឈិមយាម។ -**វយ** បុ. វ័យមានក្នុងកណ្តាល, វ័យកណ្តាល។

មជ្ឈិមទេស បុ. មជ្ឈិមប្រទេស (ដូច **មជ្ឈិម**) ។

មជ្ឈិមា ឥ. ម្រាមកណ្តាល, ម្រាមចង្អុលខ្មោច, ម្រាមទី៣ ។

មជ្ឈិមិត្ថីវណ្ណ បុ. [មជ្ឈិម+ឥត្ថី+វណ្ណ] ភេទនៃស្រីមានក្នុងកណ្តាល, ភេទនៃស្រីកណ្តាល។

មញ្ច បុ. [មចិ+អ, ចុះនិ-អា.] គ្រែ (វិ. **មញ្ចេន្តិ បុគ្គលំ ធារេន្តីតិ>មញ្ចោ**) ។ -**បដិបាទក** បុ. ជើងជាទីទ្រទ្ទ្រង់គ្រែ។ -**បដិបាទកាទិវស** បុ. អំណាចនៃឧបករណ៍វត្ថុមានជើងជាទីទ្រទ្ទ្រង់គ្រែជាដើម។ -**ពីឋ-បច្ចត្ថរណទីបតេលាទិ** គុ. (វត្ថុ) មានគ្រែនិងតាំងនិងកម្រាលនិងប្រទីបនិងប្រេងជាដើម។ -**ពីឋាទិភេទ** គុ. ផ្សេងដោយបរិក្ខារមានគ្រែនិងតាំងជាដើម, មានបរិក្ខារនិងតាំងជាដើមជាប្រភេទ។ -**ឋាហន** នបុ. ឋាហនៈគឺគ្រែ, វត្ថុជាទីនាំទៅទ្ទ្រង់គ្រែ។ **មញ្ចក** បុ. គ្រែឬគ្រែតូច។

មញ្ចាតិមញ្ច បុ. [មញ្ច+អតិមញ្ច] គ្រែនិងគ្រែដ៏កន្លង, គ្រែដ៏កន្លងនូវគ្រែ, គ្រែតូចនិងគ្រែធំ (គ្រែត្រួតនូវគ្រែ) ។

មញ្ចិ ធា. **គតិយំ មញ្ចតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

មញ្ជរី លំពង់ឈើឬត្រួយឈើ (ដូច **ឥណ្ឌរី**) ។

មញ្ជិដ្ឋា ដើមកន្ទុយដំរី, ដើមទ្រយឹង (ដូច **ឥកសា**) ។

មញ្ជុ ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **បេសល**) ។

មញ្ជុតាណក គុ. [មញ្ជু+ភណ+ណ្ម] អ្នកពោលដោយសំឡេងដ៏ពីរោះ។ **មញ្ជុ** <មន+រញ្ជ+ឧ, លុបន-រ = **សទ្ធជាតិ** ញ្ជាំងចិត្តនៃអ្នកស្តាប់ឱ្យរីករាយ; វិ. **សុណន្តានំ មនំ រញ្ជោតីតិ>មញ្ជុ។ មញ្ជុं ភណតីតិ> មញ្ជុតាណកោ**។

មញ្ជូសា ឥ. ហិប (ដូច **ឃេណ**) ។

មញ្ជេដ្ឋ គុ. ពណ៌ហាងឃ្យបាទ, ពណ៌ដូចជាជើងនៃហាងឃ្យ (ក្រហមទន់) ។

មញ្ញតិ កិ. [មនិ+យ+តិ-រ., ន+យ>ញ្ញ] ដឹង, សម្គាល់, ស្មាន។

មញ្ញថ កិ. [មនិ+យ+ថ-រ., ន+យ>ញ្ញ] ដឹង, សម្គាល់, ស្មាន។

មញ្ញន្តុ កិ. [មនិ+យ+អន្តុ-ប., ន+យ>ញ្ញ] ចូរដឹង, ចូរសម្គាល់, ចូរស្មាន។

មញ្ញាមិ កិ. [មនិ+យ+មិ-រ.] ដឹង, សម្គាល់, ស្មាន។

មញ្ញិត្ត កិ. [មនិ+យ+ឥ-អា.+ត្ត-អជ.] ដឹងហើយ, សម្គាល់ហើយ, ស្មានហើយ។

មដ្ឋ គុ. ម៉ដ្ឋ, រលីង, ស្អាត។ -**សាដក** បុં. សាដកមានសាច់រលីង, ម៉ដ្ឋ។

មដ្ឋកុណ្ឌលី បុં. [មដ្ឋកុណ្ឌល+ឦ] មាណពឈ្មោះមដ្ឋកុណ្ឌលី, មាណពមានកុណ្ឌលរលីង, មាណពមានទំហូរលីង; វិ. **មដ្ឋं កុណ្ឌលំ>មដ្ឋ-កុណ្ឌលំ, មដ្ឋកុណ្ឌលំ យស្ស អត្ថីតិ>មដ្ឋកុណ្ឌលី**។ -**ទេវ-បុត្ត** បុં. ទេវបុត្តឈ្មោះមដ្ឋកុណ្ឌលី។ -**ភណ្ណ** បុં. ភេទដូចជាភេទនៃមាណពឈ្មោះ មដ្ឋកុណ្ឌលី។

មឋ ធាតុ **និវាសសោកេសុ មឋតិ មឋោ** "នៅ, អាស្រ័យ, ស្ងួត, ហែងហួត, សោកសៅ" ភូ. ។

មឌ ធាតុ **មជ្ជនវេឋនេសុ មណ្ឌតិ មណ្ឌនំ** "សម្អាតដុសខាត់, ស្អិតស្អាង, រុំ, ចង, ហ៊ាម" រុ.។ **មណ្ឌនំ** នបុં. "គ្រឿងប្រដាប់, ការស្អិតស្អាង" ។ **មណ្ឌលំ** នបុં. "រូបដូងព្រះច័ន្ទ, រូបមូលក្រឡង់, ទីប្រជុំស្រុក, រស្មីមូលក្រឡង់នៃព្រះអាទិត្យ, ព្រះច័ន្ទ, ហ្វូង, ពួក, កង, ប្រជុំ" ។ **មណ្ឌលិសរ្ស្យេ** បុં. "ស្តេចត្រាញ់, ចៅហ្វាយខេត្ត" ។ **មណ្ឌូកោ** បុं. "កង្កែប-ហ៊ីង" ស្អិតស្អាងទឹកឲ្យល្អ, (មឌ+ឧក ស្ងួចិ) ។

មណិ បុं. [មនិ+ឥ, ន>ណ] កែវមណី, ពាងទឹក (ដូច **មណិក**), កែវ (វិ. **មនតិ មហគ្ឃតាយ គច្ឆតីតិ>មណិ**។ **អណោក** បុं. ពន្លឺនៃកែវមណី) ។

មណិការ បុं. [មណិ+ករ+ណ] អ្នកធ្វើនូវកែវមណី, ជាងកែវមណី; វិ. **មណឺ ករោតីតិ>មណិការោ**។ -**កុលុបក** បុं. អ្នកចូលទៅកាន់ត្រកូលនៃបុគ្គលអ្នកធ្វើនូវកែវមណី, អ្នកចូលទៅកាន់ត្រកូលនៃជាងកែវមណី។

មណិកុណ្ឌល នបុំ. [មណិ+កុណ្ឌល] កែវមណីនិងកុណ្ឌល, កុណ្ឌលជាវិការៈនៃកែវមណី។ -**រត្តវត្ថាឆយោ** គុ. មានកែវមណីនិងកុណ្ឌលនិងសំពត់មានពណ៌ក្រហមជាដើម, មានកុណ្ឌលជាវិការៈនៃកែវមណីនិងសំពត់មានពណ៌ក្រហមជាដើម។

មណិក នបុំ. ពាងទឹក (ដូច **ភាណក**) ។

មណិខចិត្ត គុ. [មណិ+ខចិត្ត] ដែលរចនាដោយកែវមណី, ដែលវិចិត្រដោយកែវមណី។

មណិចិត្ត គុ. [មណិ+ចិត្ត] ដ៏វិចិត្តដោយកែវមណី។

មណិធជ បុំ. [មណិ+ធជ] ទង់ជាវិការៈនៃកែវមណី; វិ. **មណិស្ស ឥកាវេ** (**ធជោ**)> **មណិមយោ**, **មណិមយោ ធជោ**>**មណិធជោ**។

មណិបឋវី ឥ. [មណិ+បឋវី] ផែនដីជាវិការៈនៃកែវមណី។

មណិបភា ឥ. [មណិ+បភា] ពន្លឺនៃកែវមណី, រស្មីនៃកែវមណី។

មណិបល្លङ្ក បុំ. [មណិ+បល្លङ្ក] បល្ល័ង្កជាវិការៈនៃកែវមណី។

មណិបាការ បុំ. [មណិ+បាការ] កំពែងជាវិការៈនៃកែវមណី។

មណិពន្ធ បុំ. កដៃ (**បកោដ្ឋន្ត**) ។

មណិមយ គុ. [មណិ+មយ] ជាវិការៈនៃកែវមណី (វិការតទ្ធិត) ។ ដែលជនធ្វើហើយដោយកែវមណី (បកតតទ្ធិត) ។ សម្រេចហើយដោយកែវមណី (និប្ផន្នតទ្ធិត) ។

មណិមុត្តាទិ គុ. [មណិមុត្ត+អាទិ] (រត្ត) មានកែវមណីនិងកែវមុក្តាជាដើម។

មណិយដ្ឋិ ឥ. [មណិ+យដ្ឋិ] ដងជាវិការៈនៃកែវមណី។

មណិរតន នបុំ. [មណិ+រតន] កែវគឺកែវមណី។

មណិរូបក គុ. [មណិ+រូប+ក] មានរូបប្រៀបជាវិការៈនៃកែវមណី, រូបជាវិការៈនៃកែវមណី។

មណិវេធ បុំ. គ្រឿងធ្មៃកែវ, ពេជ្រ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥដិ**សព្ទ។

មណិសោបាណ បុំ. [មណិ+សោបាណ] ជណ្តើរជាវិការៈនៃកែវមណី,...។

មណ្ឌនកជាតិ គុ. [មណ្ឌនក+ជាតិ] មានជាតិនៃបុគ្គលអ្នកប្រដាប់, អ្នកស្អិតស្អាង។

មណ្ឌន នបុំ. គ្រឿងប្រដាប់ (ដូច **បសាធន**) ។

មណ្ឌប បុំ. [មណ្ឌ+ប] មណ្ឌប, បារាំ (រស្មីនៃព្រះអាទិត្យឈ្មោះមណ្ឌ; ប្រទេសផឹកនូវរស្មីនៃព្រះអាទិត្យគឺញ៉ាំងរស្មីនៃព្រះអាទិត្យឱ្យវិនាស; វិ. **មណ្ឌោ ឥវ ឥសយោ** , **តេ ឋិតេ ឥ ទិនាសយតីតិ**> **មណ្ឌបោ**) ។**ឆ**ឱ**ធាតុ** ប្រែថា ប្រដាប់; ប្រទេសប្រដាប់នូវជនឬជនប្រដាប់; វិ. **មណ្ឌេតិ ជនំ មណ្ឌិយតិ ជនេហីតិ ឥ** > **មណ្ឌបោ**។ប្រទេសរក្សាទុកនូវរស្មីនៃព្រះអាទិត្យ វិ. **មណ្ឌំ ឥ ធារ ឥ ក្ខតីតិ**> **មណ្ឌបោ**។ -**ការក** គុ. អ្នកធ្វើនូវមណ្ឌប, នូវបារាំ។

-**មជ្ឈ** គុ. កណ្តាលនៃបារាំ។

មណ្ឌបាការ បុ. [មណ្ឌប+អាការ] អាការដូចជាអាការនៃមណ្ឌប, នៃបារាំ។

មណ្ឌល នបុ. ប្រជុំនៃស្រុក (ដូច **គាមសន្ធោហ**), រង់មូលដូចជារង់ព្រះចន្ទ (ដូច **ពិម្ព**), ខែឬថ្ងៃបាំងឆ័ត្រ, ក្លស់នៃព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យ (ដូច **បរិធि**), ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក, គំនរ (ដូច **រាសि**) ។

មណ្ឌលគ្ត បុ. ក្របី (គ្រឿងប្រហារ) ដាវ (ដូច **អសि**) ។

មណ្ឌលារមវាសី គុ. [មណ្ឌលារម+វស+ណី] អ្នកនៅក្នុងមណ្ឌលារម។

មណ្ឌលិស្សរ បុ. ស្តេចត្រាញ់, ចៅហ្វាយខេត្ត ។

មណ្ឌសប្ប នបុ. [មណ្ឌ+សប្ប] សប្ជ្ជ៍ដ៏ថ្លា, ទឹកដោះដ៏ថ្លា។

មណ្ឌិតបសាធិត គុ. [មណ្ឌិត+បសាធិត] ប្រដាប់ហើយ, ស្អិតស្អាងហើយ។

មណ្ឌូក បុ. កង្កែប (ដូច **ភេក**) ។

មណ្ឌូកភក្ខដ្ឋាន នបុ. [មណ្ឌូក+ភក្ខ+ឋាន] ទីមានកង្កែបជាចំណី, ទីនៃសត្វមានកង្កែបជាភក្សាហារ។**មណ្ឌូក**<មណ្ឌ+ឧក = វិ. **មណ្ឌោតि ជលं ភូសেតីតি>មណ្ឌូកោ**។

មណ្ឌេត្វា អ. [មណ្ឌ+ណេ+ត្វា] ប្រដាប់ហើយ(ញ្ជាំង...ឱ្យថ្លាហើយ, ឱ្យផ្ទរផង់ហើយ)។

មណ្ឌ បុ. រសដ៏ប្រសើរ (**រសគ្ត**) ។

មណ្ឌិ ធា. **ភូសាយं ហាសនេ ច មណ្ឌោតি មណ្ឌយតি មណ្ឌো មណ្ឌនं មណ្ឌិតো បដিមណ្ឌিតো** "ប្រដាប់, តាក់តែង, ស្អិតស្អាង, សើច, រីករាយ" ចុ. ។

មណি ធា. **សទ្ធចាកেសু មណតি មណিকো** "ចេញសំឡេង, ពោល, លះបង់" ភូ. ។ **ភេរមណী** ឥ. "ចេតនាលះបង់នូវពៀរវេរ" វិ. **ភেরং មណតীតি ভেরমণী** -ស. (មើល **រុមিচাតু**) ។

មត គុ. [មរ+ត] ស្លាប់, ស្លាប់ហើយ; វិ. **មរតি មរিস্সতি ভা>មতো**។ -**ករលেវរ** នបុ. សាកសពនៃបុគ្គលដែលស្លាប់ហើយ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...ស្លាប់ហើយ។ -**ករុក្ខ** បុ. មាន់ស្លាប់ហើយ។ -**ឫ** គុ. ដែលធ្លាប់ស្លាប់ហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកស្លាប់ហើយ។ -**សរីរ** នបុ. សរីរៈនៃ...ស្លាប់ហើយ, សរីរៈដែលស្លាប់ហើយ។

មតកភត្ត នបុ. [មតក+ភត្ត] ភត្តគឺបុគ្គលគប្ជីឱ្យចំពោះបុគ្គលអ្នកស្លាប់ហើយ, ភត្តគឺបុគ្គលឧទ្ទិសនូវបុគ្គលអ្នកស្លាប់ហើយឱ្យ (**មតក**<មរ+ត+ក = វិ. **មរតি মরীতি ভা >មតো, មតো ঠভ>មតকো, មতকস্স ভাতং ভত্তং>មតকভত্តং**) ។

មតាមតភាវ បុ. [មតាមត+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជា...ស្លាប់ហើយនិងមិនទាន់ស្លាប់ហើយ។

មតិ ឥ. ប្រាជ្ញា (ដូច **មុតិ**), សេចក្តីប្រាថ្នា (ដូច **ឥច្ឆា**) ។

មតិមា គុ. អ្នកមានប្រាជ្ញា (ដូច **មេធាវី**) ។

មតិសចិវ បុ. មន្ត្រី (ដូច **មន្តនិ**) ។

មត្ត គុ. [មា+ត] ប្រមាណ, គ្រាន់តែ, ត្រឹមតែ, សព្វបើ, តិច, បន្តិច បន្តួច; វិ. **មិយតេតិ>មត្តំ**។ -**ញ្ញូ** គុ. អ្នកដឹងនូវប្រមាណ, អ្នកស្គាល់នូវប្រមាណ; វិ. **មត្តំ ជានាតីតি>មត្តញ្ញូ**។ -**ញ្ញុតាឲ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកដឹងនូវប្រមាណ។ -**ភោជន** គុ. អ្នកបរិភោគនូវភត្តតាមប្រមាណ, កិ.បរិភោគតាមប្រមាណ។

មត្ត គុ. [មទ+ត] ស្រវឹងហើយ, ចុះប្រេងហើយ។ -**ឥរាវណសីហវិ-ក្ក្រន្ទវិលាស** បុ. កិ.កែក្រាយដោយកិ.ឈានទៅនៃដំរីដ៏ប្រសើរដែលស្រវឹងហើយនិងកិ.ឈានទៅនៃសីហ:, កិ.យាងយាសដោយកិ.ឈានទៅនៃដំរីដ៏ប្រសើរដែលចុះប្រេងនិងកិ.ឈានទៅនៃសីហ:។ -**ហត្ថី** បុ. ដំរីចុះប្រេង, ស្រវឹងហើយ។

មត្តកាសិនី ឥ. ស្រីរូបល្អ (ដូច **ឥរវណ្ណិនី**) ។

មត្តាសុខ នបុ. [មត្តា+សុខ] សុខមានប្រមាណតិច, បន្តិចបន្តួច។បរិច្ចាគា ព្រោះកិ.លះនូវសុខតិច, នូវសុខបន្តិចបន្តួច។

មត្តិកា ឥ. [មត្ត+ណិក+អា-ឥ.] ដីស្អិត, ដី (វិ. **បទេសកតត្តា មត្តេន បមាណេន យុត្តា >មត្តិកា**) ។ -**ឆាតិ** ឥ. ភាជន:ជាវិការ:នៃដី។ -**បិណ្ឌ** បុ. ដុំនៃដីស្អិត,ដុំនៃដី។ -**ភាជន** នបុ. ភាជន:ជាវិការ:នៃដី, ភាជន:ដី។

មត្តិសម្ភវ គុ. [មត្តិ+សម្ភវ] មានមាតាជាដែនកើតព្រម, ដែលកើតព្រមអំពីមាតា។

មត្ថក បុ. [មស+ថ+កស., ស>ត] ទីបំផុត, កំពូល, ក្បាល, អំបែងក្បាល, ទំពាំង, លំពង់ (ដូច**ករីរេ**), (វិ. **មសិយតីតি>មត្ថកោ**) ។ -**មជ្ឈ** គុ. កណ្តាលនៃក្បាល, នៃអំបែងក្បាល។

មត្ថលុង្ខ នបុ. [មត្ថ+លុង្ខ] ខួរក្នុងក្បាល, ខួរក្នុងអំបែងក្បាល។

មត្ថ នបុ. ទឹកដោះរាវថ្លា (ដូច **ទធិមណ្ឌ**) ។

មត្ថិប្ម្ហមថ ធា. **ឥណេលនេ មត្ថតি មថតি អតিមត្ថតি** "រំខាន, ធ្វើឲ្យរឹករវ, កម្ចាត់, ក្ងត, ក្ងរ, រឹក, រិត" ភ្ងូ. ។ អា. **អតিមត្ថតি ទុម្មេធំ ឥជិរំ ឥម្ហយំ មណី**។ **សិនេរុំ មត្ថំ ករ្ងា** -ស. ។ កម្ម. **មថីយតি** "ញ្ចាំញ, កម្ចាត់" ។

មថិត ទឹកដោះរាវគេលាយដោយទឹក៣ភាគទឹកដោះ១ភាគមានរសជូរ (ដូច **តក្ក**) ។

មទ បុ. [មទ+អ] កិ.ស្រវឹង, សេចក្តីស្រវឹង; វិ. **មជ្ជនំ>មទោ** ។ ប្រេង

ជាទីស្រវឹងនៃដំរី (ដូច **ហត្ថិទាន**) ។ -**ការ** បុ. កាលនៃសេចក្តីស្រវឹង។ -**ពេគ** បុ. កម្លាំងនៃសេចក្តីស្រវឹង។

មទន មារ (ដូច **អនង្ត**), ឈើ (ដូច **ទុម**), កាមទេពឬសេចក្តីលោភ, ឈើមានបន្លា(ដូច **សល្ល**) ។

មទិរ ឥ. សុរា (ដូច **មជ្ជ**) ។

មទ្ទថ កិ. [មទ្ទ+អ+ថ-ប.] ចូរញ៉ាំញ៉ី, ចូរច្របាច់, ចូរឈ្លី។

មទ្ទនហត្ថី បុ. [មទ្ទន+ហត្ថី] ដំរីអ្នកញ៉ាំញ៉ី, ជាន់។

មទ្ទនាមទ្ទនភាព បុ. [មទ្ទនាមទ្ទន+ភាវ] ភាវៈនៃកិ.ញ៉ាំញ៉ីនិងកិ.មិនញ៉ាំញ៉ី, ភាវៈគឺកិ.ជាន់និងកិ.មិនជាន់។

មទ្ទន្ត គុ. [មទ្ទ+អន្ត] កាលញ៉ាំញ៉ី, កាលជាន់, កាលឈ្លី។

មទ្ទន្ទុ កិ. [មទ្ទ+អ+អន្ទុ-ប.] ចូរញ៉ាំញ៉ី, ចូរជាន់, ចូរឈ្លី, ចូរច្របាច់។

មទ្ទន នបុ. ការច្របាច់គក់ (ដូច **សម្ពាហន**) ។

មទ្ទល បុ. ស្ពរធំ។

មទ្ទាបិត គុ.ឬកិ. [មទ្ទ+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ញ៉ាំង...ឱ្យញ៉ាំញ៉ីហើយ,...។

មទ្ទាបេត្វា អ. [មទ្ទ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យញ៉ាំញ៉ីហើយ, ឱ្យឈ្លីហើយ,...។

មទ្ទាបេថ កិ. [មទ្ទ+ណាបេ+ថ-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យញ៉ាំញ៉ី, ឱ្យជាន់,...។

មទ្ទិតបទុម នបុ. [មទ្ទិត+បទុម] ផ្កាឈូកដែលបុគ្គលញ៉ាំញ៉ីហើយ, ឈ្លីហើយ។

មទ្ទីសទិស គុ. [មទ្ទី+សទិស] ប្រាកដស្មើដោយនាងទេវីឈ្មោះ **មទ្ទី**ឬ **មទ្រី**។

មទ្ទ បុ. ឈ្មោះជនបទមួយ។

មទិ ជា. ១-**ឧម្មាទេ មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមត្តោ មត្តោ មទោ បមទោ បមាទោ អប្បមត្តោ អប្បមាទោ ឧម្មត្តកោ ឧម្មាទោ** "ស្រវឹង, ប្រមាទ, ឆ្លួត" ទិ. ។ អា. **សុរាមទមត្តោ** គុ. "ស្រវឹងហើយព្រោះសេចក្តីស្រវឹងដែលកើតអំពីកិរិយាផឹកនូវទឹកសុរា" ។ **ម-ត្តហត្ថី** បុ. "ដំរីចុះប្រេង" ។ **ឧម្មត្តោ ឧម្មត្តកោ** គុ. ឬបុ. ឆ្លួត, មនុស្សឆ្លួត" ។ **មទិរ** ឥ. **មជ្ជំ** នបុ. "ទឹកស្រវឹង, ស្រា" ។ ទឹកស្រវឹងនេះអាចញែកចេញជាពីរបែបគឺ១/ ទឹកត្នោតឬទឹកស្ករដែលគេយកឱសថផ្សេងៗត្រាំទុកឲ្យជូរបង្កើតបានជា **មេរយំ** ឬ **អាសវោ** (ទឹកត្នោតជូរ) ។ **មេរយំ** ឬ **អាសវោ** នោះឯងដែលធ្វើឲ្យខ្លាំងជាងមុនទៀតហៅថា**សុរា**ឬ**ទារុណី** (ស្រា) ។ ហេតុដូច្នេះត្រង់និច្ចសីលទី៥ថា... **សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទ-ដ្ឋានា**... "ចាកទឹកស្រវឹងគឺសុរានិងមេរ័យដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ.." ។ ឯ **សុរា** និង **ទារុណី** មានប្រវត្តិដំណាលយ៉ាងពិស្តារក្នុងកុម្ភជាតកវីសតិនិបាត ខ្ញុំនាំមកដំណាលយ៉ាងសង្ខេបដូចតទៅនេះ៖ ព្រានព្រៃម្នាក់ឈ្មោះ **សុរ:** ទៅបរបាញ់

សត្វក្នុងព្រៃហិមពាន្ត បានឃើញហ្វូងបក្សីជាច្រើន ស្រែកកញ្ជ្រៀវ ខ្ជៀវខ្ជា ខ្លះទំលើដើមឈើធំបែកមែកជា៣មានព្រង់ត្រង់កណ្តាលប្រគាប ខ្លះទៀតធ្លាក់មកដីដេកស្ពឹកស្ពឹង គាត់បានពិនិត្យស្ថានការណ៍នោះសព្វគ្រប់ហើយ ដូសដងទឹកក្នុងព្រង់ដែលបក្សីនោះផឹក មកផឹកសាកលមើលដោយខ្លួនឯងជាមួយសាច់អាំងបណ្តាលទៅជាស្រវឹងសប្បាយចិត្តហើយយកសាច់អាំង និងទឹកនោះប្រគេនតាបសឈ្មោះ **ឥសិ**ណ:។ អាស្រ័យហេតុនេះ ស្រាឬទឹកស្រវឹងនោះឯងឈ្មោះជា **សុរ** ឬ **ឥសិ**ណី ទៅតាមកំណើតដើមនៃអ្នកបង្កើតជាដំបូង។

២-**ឥ**ន្ទ្រិយោ**ភ** **ម**ទ**ភ** **ម**ទ**យ**ति "រីករាយ, សប្បាយចិត្ត" ចុ. ។ **ម**ទ**ភ**ោ បុ. "កាមទេព" ។

៣-**ជ**ុ**ति**ហ**ោ**ទ**ម**ទ**ស**ុ**ប**ន**ค**ति**ส**ุ **ม**ญ्ज**ति** "សរសើរ, រីករាយ, ស្រវឹង, ដេកលក់, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។ **ม**ญ्ज**ภ** បុ. "កូនក្មេង, កូនងែ"ត" =**ภ**ាล**ภ**ារ**ภ**ោ, "មនុស្សល្ងង់ខ្លៅ, មនុស្ស ពាល" =**ม**ญ्ञาณี, ។ គុ. "ទន់, អាប់, អន់, ខ្សោយ, តិច, យឺត យូរ" ។ អា. **ป**ุ**น**ป្ป**ภ**ํ **ค**ฬ**ม**ุ**ป**ेति **ม**ญ्ज**ภ** "បុគ្គលល្ងង់រមែងចូលកាន់គភ៌រៀយៗ"។ **ม**ญ्ज**ิ**ร នបុ. "មន្ទីរ, ផ្ទះ, ទីនៅ, ក្រុង, នគរ" ។

៤-**ม**ญ्ज**ภ**े **ป**ม**ญ**्ज**ति** **ม**ญ्ज**ति** **ม**ญ्ज**ภ**ํ "ញ៉ាំញ៉ី, ឈ្លួចឈ្លី, គក់ច្របាច់" ភូ. ។ អា. **ห**ารเส**ภ**ป្ป**ม**ญ्ज**ภ**ោ បុ. "ញ៉ាំញ៉ីមារនិងសេនា" ។ **ก**ณฺฐ**ภ**ํ **ม**ญ्ज**ति** "ញ៉ាំញ៉ីបន្លា ឬជាន់ឈ្លីបន្លាបាន" - ส. ។

มธุ នបុ. [មធុឬមនិ+ឧ] ឃ្មុំ, ទឹកឃ្មុំ (រ. **ม**ญ्ञ**ति** ญาย**ति** **ม**ธุ**ภ**ฺ**ติ**>**ม**ธุ) ។ ទឹកស្រវឹងត្រាំដោយទឹកឃ្មុំ, រសនៃចន្ទន៍ (**ม**ุ**ฐิ**ก**ร**ส), រសនៃផ្កាឈើ, (**ป**ุ**ป**ฺ**ผ**ร**ส**), ឆ្ងាញ់, ផ្អែម (ដូច **ส**าธุ), ជាទីស្រឡាញ់ (ដូច**ป**ิย) ។ -**อ**ตฺ**ถ**าย ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ទឹកឃ្មុំ, ដើម្បីសេចក្តីត្រូវការដល់ទឹកឃ្មុំ។ -**ก**ร**ช**าติ ឥ. ជាតិនៃសត្វធ្វើនូវទឹកផ្អែម។ -**ก**ร**ณ**ตฺ**ถ**าย ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.ធ្វើនូវទឹកផ្អែម។ -**ก**ร**ส**ริ**ก**ฺ**ข**ตา ឥ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកគឹបណ្ឌិតឃើញស្មើដោយសត្វធ្វើនូវទឹកផ្អែម, ភាវ:នៃ...ជាអ្នកប្រាកដស្មើដោយសត្វធ្វើនូវទឹកផ្អែម។ -**ต**ล នបុ. ទឹកឃ្មុំនិងប្រេង។ -**ป**ฐ**ม** នបុ. ផ្លិតនៃឃ្មុំ, ផ្លិតនៃទឹកឃ្មុំ។ -**ป**าย**ภ**าส បុ. បាយបាយាសដែលបុគ្គលចម្អិនហើយដោយទឹកឃ្មុំ។ -**ม**ตฺ**ต** គុ. ស្រវឹងហើយដោយទឹកឃ្មុំ, ព្រោះទឹកឃ្មុំ, មានទឹកឃ្មុំជាប្រមាណ។ -**ร**ส បុ . រសនៃទឹកផ្អែម។

មធុករ បុ. សត្វកន្លង់, សត្វឃ្មុំ (ដូច **អលិ**) ។
មធុក អ្នកសរសើរផ្លូវនៃវង្សអ្នកតែងពង្សាវតារ (ដូច **ហាតច**), ដើមស្រគំ, ឈើឯមវល្លិ (ដូច **មធុទ្ទុម**) ។
មធុច្ឆិដ្ឋ នបុ. ក្រមួនឃ្មុំ (ដូច **សិត្ថក**) ។
មធុទ្ទុម បុ. ដើមស្រគំ, ឈើឯមវល្លិ (ដូច **មធុក**) ។
មធុប បុ. កន្លង់, ឃ្មុំ (ដូច **ភមរ**) ។
មធុព្ឋត បុ. កន្លង់, ឃ្មុំ (ដូច **មធុលីហ**) ។
មធុរ គុ. [មធុ+រ] មានរសផ្អែម, មានរសឆ្ងាញ់ (ពីរោះ, ឆ្ងាញ់); វិ. **មធុ យស្ស អត្ថីតិ >មធុរោ**។ -**កថា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលដ៏ពីរោះ, វាចាជាគ្រឿងពោលនូវពាក្យពីរោះ។ -**អគ្ត** គុ. មានរសឆ្ងាញ់ជាទីបំផុត, មានរសឆ្ងាញ់ដ៏លើសលុប។ -**ធម្មកថា** ឥ. ធម្មកថាដ៏ពីរោះ, វាចាជាហេតុសម្តែងនូវធម៌ពីរោះ។ -**បដិសន្ថារ** បុ. បដិសន្ថារ:ដ៏ពីរោះ, ពាក្យប្រាស្រ័យតបដ៏ពីរោះ។ -**បាណិកា** អ.ន. ឈ្មោះមធុរបាណិកា, មានដៃមានរសជាតិឆ្ងាញ់, មានបាតដៃឆ្ងាញ់។ -**ញ្ញាណភត្ត** គុ. មានម្ហូបនិងបាយមានរសជាតិឆ្ងាញ់។ -**ភោជន** គុ. មានភោជនមានរសឆ្ងាញ់។ -**វចន** នបុ. ពាក្យដ៏ពីរោះ។ -**សទ្ទ** បុ. សំឡេងដ៏ពីរោះ។ -**ស្សរ** បុ. សំឡេងដ៏ពីរោះ។ -**ហត្ថរស** គុ. មានរសនៃដៃដ៏ឆ្ងាញ់។
មធុរក បុ. ដើមឈើតូចៗទាបៗមានរសផ្អែមគេប្រើធ្វើថ្នាំកែរោគ (ដូច **ជីវក**) ។
មធុរសា ឥ. ដើមកន្ទ្រង់, ដើមឈើឯម (ដូច **មុណ្ណា**), ដើមចន្ទន៍ (ដូច **មុទ្ធិកា**) ។
មធុរោជា គុ. [មធុរ+ឱជា] មានឱជាដ៏ឆ្ងាញ់, មានឱជ:ដ៏ពីរោះ។
មធុលដ្ឋិកា ឥ. ឈើឯមវល្លិ (ដូច **យដ្ឋិមធុកា**) ។
មធុលីហ បុ. កន្លង់, ឃ្មុំ (ដូច **ភមរ**) ។
មធុសក្ខរាទិ គុ. [មធុសក្ខរ+អាទិ] (វត្ថុ) មានទឹកឃ្មុំនិងស្ករជាដើម។
មធ ធា. **ឧន្ទ ញ្ញាណ ១ មធតិ** "ដឹង, ស្គាល់" ភ្ជ. ។ **មធុ** នបុ. "ទឹកឃ្មុំ, ទឹកផ្អែម" ។ **មធុករោ** បុ. "ឃ្មុំ, កន្លង់" (សូចិ) ។
មនក្ខារោ ការតាំងចិត្ត, ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត (ដូច **ចិត្តារោគោ**) ។
មនសា [មន+នា] ដោយចិត្ត។
មនសិករិត្វា អ. [មនសិ+ករ+ឥ-អា.+ត្វា] ធ្វើទុកក្នុងចិត្តហើយ។
មនសិករោតិ កិ. [មនសិ+ករ+ឱ+តិ-វ.] ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត។
មនសិកាតព្ព កិ. [មនសិ+ករ+តព្ព] គឺ...គប្បីធ្វើទុកក្នុងចិត្ត។
មនសិការ បុ. [មនសិ+ករ+ណ] កិ.ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត; វិ. **មនសិ ករណំ>មនសិ-**

ភាវោ។

មនសោ [មន+ស] នៃចិត្ត។

មនាប គុ. [មន+អប+អ] ជាទីគាប់ចិត្ត (ញ៉ាំងចិត្តឱ្យចម្រើន, ឱ្យរីករាយ; វិ. **មនំ អប្បេតិ ឥជ្ឌ្ឍតីតិ>មនាបោ**) ។

មនាបជាតិក គុ. [មនាបជាតិ+ណិក] ប្រកបដោយជាតិជាទីគាប់ចិត្ត, ប្រកបដោយជាតិនៃបាន:ជាទីគាប់ចិត្ត។

មនាបស្សវន គុ. [មនាប+សុ+យុ] ជាទីហូរទៅក្នុងអារម្មណ៍ជាទីគាប់ចិត្ត; វិ. **មនាបេ អារម្មណេ សវតិ ឯត្ថាតិ>មនាបស្សវនំ**។

មនុជ គុ. [មនុ+ជាត] អ្នកកើតអំពីជនឈ្មោះមនុ (**មនុ**<មនិ+ឧ = វិ. **មនតិ ជានាតិ សត្តានំ ហិតាហិតន្តិ>មនុ, តម្ហា មនុម្ហា ជាតោតិ >មនុជោ**) ។

មនុញ្ញ គុ. [មន+ញប+អ] ញ៉ាំងចិត្តឱ្យត្រេកអរ, ឱ្យរីករាយ, ឱ្យខ្ពស់ឡើង (ជាទីគាប់ចិត្ត, ជាទីពេញចិត្ត); វិ. **មនំ ញ្ញបេតិ តោសេតីតិ> មនុញ្ញំ**។

មនុស្ស បុ. [មន+ឧស្ស] ជនអ្នកមានចិត្តខ្ពស់; វិ. **មនោ ឧស្សេ ឧស្សន្តោ អស្សាតិ >មនុស្សោ**។ <មនិ+ឧស្ស = ជនអ្នកដឹងនូវអំពើដែលមានប្រយោជន៍និងអំពើមិនមានប្រយោជន៍; វិ. **ហិតាហិតំ មនតិ ជានាតីតិ>មនុស្សោ**។ -**គណនា** ឥ. កិ.រាប់នៃមនុស្ស។ -**ជាតិ** ឥ. ជាតិនៃមនុស្ស, កំណើតនៃមនុស្ស។ -**ទលិទ្ទ** គុ. ជាមនុស្សកម្សត់, ជាមនុស្សទាល់ក្រ។ -**ទោភគ្ស** នបុં. ភាវ:នៃចំណែកនៃធម៌ដ៏អាក្រក់របស់មនុស្ស, ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកមានចំណែកអាក្រក់ក្នុងមនុស្ស; វិ. **ទុដ្ឋធម្មស្ស ភាគោ>ទោភាគោ, ទោភាគស្ស ភាវោ>ទោភគ្ស**, **មនុស្សានំ ទោភគ្ស>មនុស្សទោភគ្ស**។ -**បដិលាភ** បុំ. កិ.បានចំពោះនូវអត្តភាពជាមនុស្ស, កិ.បានចំពោះនូវភាពជាមនុស្ស។ -**ភូត** គុ. ជាមនុស្ស, ជាមនុស្សកើតហើយ, កើតជាមនុស្ស។ -**អនាថ** គុ. មនុស្សឥតទីពឹង។

មនុស្សត្ត នបុं. [មនុស្ស+ត្ត] ភាវ:នៃមនុស្ស, ភាវ:នៃ...ជាមនុស្ស; វិ. **មនុស្សស្ស ភាវោ> មនុស្សត្តំ**។

មនុស្សាវាស បុं. [មនុស្ស+អាវាស]ជាទីនៅអាស្រ័យនៃមនុស្ស, ជាទីនៅកុះករនៃមនុស្ស។

មនុស្សិត្ថីវណ្ណ បុं. [មនុស្ស+ឥត្ថី+វណ្ណ] ភេទដូចជាភេទនៃស្ត្រីមនុស្ស។

មនោ បុं. [មនិ+អ] ចិត្ត (វិ. **មនតិ ជានាតីតិ>មនោ**) ។ -**មន** សព្ទនេះ កាលបើរួមចូលជាបទសមាសហើយត្រូវយកស្រ: អ របស់ ន ជា ឱ។ -**កម្ម** នបុं. មនោកម្ម, កម្មគឺបុគ្គលធ្វើដោយចិត្ត។ -**ទុច្ចរិត**

		នបុំ. មនោទុច្ចរិត, កម្មគឺបុគ្គលប្រព្រឹត្តអាក្រក់ហើយដោយចិត្ត។ -**បទោស**បុំ. សេចក្តីប្រទូស្តក្នុងចិត្ត, ដោយចិត្ត, នៃចិត្ត។ -**បសាទមត្ត** គុ. កិច្ចគ្រាន់តែកិ.ញ្ជាំងចិត្តឱ្យជ្រះថ្លា។ -**បុព្វង្គម** គុ. មានចិត្តដល់មុន; វិ. **មនោបុព្វង្គមោ ធម្មេ**>**មនោបុព្វង្គមា**។ -**មយ** គុ. សម្រេចហើយអំពីចិត្ត, ដោយចិត្ត; វិ. **មនតោ និប្ផន្ន តិ**>**មនោមយា**។ -**រថ** បុំ. សេចក្តីប្រាថ្នា (សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត, សេចក្តីប្រាថ្នាជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត) ។ -**រម** គុ. ជាទីរីករាយនៃចិត្ត; វិ. **មនោ រមតិ ឯត្ថាតិ**>**មនោរមំ**។ **សិលារស** បុំ. រសនៃមនោសិលា, ទឹកនៃមនោសិលា។ -**សិលាហរិតាលចុណ្ណ** នបុំ. លម្អិតឬកម្ទេចនៃមនោសិលានិងហរិតាល។ -**សុចរិត** នបុំ. កម្មគឺបុគ្គលប្រព្រឹត្តល្អហើយដោយចិត្ត។ -**សេដ្ឋ** គុ. មានចិត្តប្រសើរបំផុត; វិ. **មនោ សេដ្ឋោ ឯតេសន្តិ**>**មនោសេដ្ឋា**។
មនោតោស	បុំ.	សេចក្តីត្រេកអរនៃចិត្ត, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **និព្ពុតិ**សព្ទ ។
មនោភូ	បុំ.	កាមទេពឬសេចក្តីលោភ, មារ (ដូច **អនិង្គហ**) ។
មនោរថ	បុំ.	តណ្ហា (ដូច **បិហា**) ។
មនោរម	គុ.	ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **ឥត្ត**) ។
មនោវិលេខ	បុំ.	សេចក្តីសង្ស័យ (ដូច **សន្ទេហ**) ។
មន្ត	បុំ.	វេទ, សេចក្តីកំបាំង (ដូច **មន្តន**), បញ្ញា ។
មន្តគហណ	នបុំ.	[មន្ត+គហណ] កិ.កាន់យកនូវមន្ត, កិ.រៀននូវមន្ត។ **មន្ត**<មនិ+ត = វិ. **មនតិ ជានាតិ ធម្មំ អនេនាតិ**>**មន្តោ**។
មន្តជ្ឈាយក	គុ.	[មន្ត+អធि+ឥ+ណ្ឍ, អធि>អជ្ឈ, ឥ>អយ] អ្នកស្វាធ្យាយនូវមន្ត, អ្នករៀននូវមន្ត; វិ. **មន្តេ អជ្ឈាយតីតি**>**មន្តជ្ឈាយកោ**។ **ព្រាហ្មណ** បុំ. ព្រាហ្មណ៍អ្នកស្វាធ្យាយនូវមន្ត។
មន្តន	នបុំ.	បញ្ញា, សេចក្តីកំបាំង (ដូច **មន្ត**) ។
មន្តបទ	នបុំ.	[មន្ត+បទ] បទនៃមន្ត។
មន្តភាណី	បុំ.	[មន្ត+ភណ+ណី] អ្នកពោលដោយប្រាជ្ញាឈ្មោះមន្តា, អ្នកមាន កិ.ពោលដោយប្រាជ្ញាឈ្មោះមន្តាជាប្រក្រតី។
មន្តយន្ត	គុ.	[មន្ត+ណយ+អន្ត] កាលប្រឹក្សា,កាលពិភាក្សា, កាលជជែក, កាលខ្សឹប។
មន្តយមាន	គុ.	[មន្ត+ណយ+មាន] កាលប្រឹក្សា,...។
មន្តយិ	កិ.	[មន្ត+ណយ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ប្រឹក្សាហើយ, ខ្សឹបហើយ,...។
មន្តយីសុ	កិ.	[មន្ត+ណយ+ឌំ-អជ្ជ.] ប្រឹក្សាហើយ, ខ្សឹបហើយ,...។
មន្តោសថ	នបុំ.	[មន្ត+ឧសថ] មន្តនិងឱសថ។
មន្ត	ធា.	**គុត្តភាសនេ មន្តេតិ មន្តយតិ និមន្តេតិ អាមន្តេតិ** "ប្រឹក្សា,

ពិគ្រោះ, និយាយស្ងាត់កំបាំង" និយាយក្នុងទីស្ងួនគ្រង, ចុ. ។ ការិត. **និមន្តាបេតិ អាមន្តាបេតិ**។ ខសង្កេត, ពួកចុរ. ប្រើការិតបច្ច័យតែពីរគត់គឺ ណាបេ និងណាបយ។ **និមន្ដេតិ និមន្ដយតិ** "អញ្ជើញ, និមន្ត" អា. **និមន្ដយិត្ថ រាជានំ** "អញ្ជើញព្រះរាជាស្ដេចទៅ" -ស. ។ **អាមន្ដយតិ** "ហៅ" អា. **អាមន្ដយិត្ថ ទេវិន្ទោ ទិស្សកម្មំ មហិទ្ធិកំ** "ព្រះឥន្ទ្រទ្រង់ហៅវិស្សកម្ម ទេវបុត្រអ្នកមានឫទ្ធិច្រើន" -ស. ។ **មន្ដនំ** នបុំ. "មន្ត, សេចក្ដីអាថកំបាំង, វេទហើយនិងជាឈ្មោះគម្ពីរវេទរបស់ព្រាហ្មណ៍មានអង្គ ៦គឺ**សិក្ខា និរុត្ដិកប្ប ព្យាករណំ ជោតិ សត្ថំ ឆន្ទោវិចិតិ**។ **មន្ដា** ឥ. "ប្រាជ្ញា" ។ **មន្ដី** បុំ. "មន្ត្រី" អ្នកមានប្រាជ្ញា។ **មន្ដាសញ្ញ** នេះសូចិថា (មនិ+អន្ត) ។

មន្ដ — កំណាត់ឈើសម្រាប់លាយកូរទឹកដោះគោ (ដូច **មន្ថាន**), សដូវ (**នំ**) ។

មន្ថ ជា. — **ទិណោទ្ធរេ មន្ថតិ** "កូរ, រឹក, រិត, ធ្វើឲ្យរឹកវរ" ភូ. ។ **មន្ថោ** បុំ. នបុំ. "សដូវ" ឈ្មោះនំម្យ៉ាងលាយដោយទឹកដោះគោស្រស់, ឈើសម្រាប់កូរលាយទឹកដោះគោ។

មន្ថនី — ភាជនសម្រាប់លាយទឹកដោះគោ (ដូច **ឆគ្គរី**) ។

មន្ថាន បុំ. — កំណាត់ឈើសម្រាប់លាយទឹកដោះគោ (**ខីរមន្ថនទណ្ឌ**) ។

មន្ទ គុ. — [មទ+អ, ចុះនិ-អា.] តិច, ទន់, ខ្លៅ, ខ្សោយ (រិ. **មន្ទតិ អតិ ខីណភាវំ គច្ឆតីតិ>មន្ទោ**) ។ -**ឆ** គុ. អ្នកមានវាចាជាហេតុពោលតិច។ -**ធាតុក** គុ. អ្នកមានធាតុនៃបុគ្គលខ្លៅ, អ្នកមានធាតុខ្លៅ។ -**ញ្ញ** គុ. អ្នកមានប្រាជ្ញាតិច, អ្នកមានប្រាជ្ញាទន់។ -**ពុទ្ធិ** គុ. អ្នកមានប្រាជ្ញាតិច, ខ្សោយ។ -**ទាតេរិត** គុ. គឺខ្សល់រំភើយៗបក់ត្រូវហើយ, ដែលខ្សល់តិចៗបក់មកហើយ។

មន្ទគាមី គុ. — អ្នកដើរយឺត (ដូច **មន្ទរ**) ។

មន្ទរ — អ្នកដើរយឺត (ដូច **មន្ទគាមី**) ។

មន្ទាកិណី ឥ. — ឈ្មោះស្រះ១ក្នុងព្រៃហិមពាន្ត។

មន្ទាកិនិ — អាកាសគង្គា, ខ្សែទឹកក្នុងអាកាស។

មន្ទិរ នបុំ. — ទីក្រុង (ដូច **នគរ**), ផ្ទះ (ដូច **ឃរ**) ។

មន្ទិរលិន្ទវត្ថុ នបុំ. — ទីដីជាចំណែកខាងរបៀងនៃផ្ទះ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ជ**ឥ**ត**ី សព្ទ។

មន្ទីភូត គុ. — [មន្ទ+ភូត, ចុះ ណ្ឍ-អា.] មានគ្នាតិចកើតហើយ, មានសភាពទន់ខ្សោយកើតហើយ (**ភូត**ចុះមកជាសកត្ថសព្ទមិនបាច់ប្រែក៏បាន) ។

មនំ — **អប្ឍត្ថរាចកៈ**និបាតប្រាប់អត្ថគឺតិចតួច, **ណ្ឍសំ**, **ឥញ្ជិ** ក៏ជាអប្ឍត្ថវាចកៈដែរ។

មនំនដ្ឋ គុ. [មនំ+នដ្ឋ] វិនាសហើយបន្តិចបន្តួច, ខូចតិច។ (**មនំ** ប្រែថាតិច ចុះក្នុង **អប្ប**ន្ត:)។

មនិ ធា. ១-**អញ្ញមេ មនតិ មនោ** "ស្ងួនគ្នា, ស្រេបគ្នា" ភ. ។
២-**ញ្ញាណេ មញ្ញតិ** "ដឹង, ស្គាល់, សម្គាល់, ចំណាំ" ទិ. ។ **អវ-មញ្ញតិ អតិមញ្ញតិ** កិ. "មើលងាយ" ន. **អវមញ្ញនា អវម-ញ្ញិតត្ត**ំ។ **មញ្ញ** កិ. "គប្បីសម្គាល់" (មនិ+ឯយ្យសត្ត) ។ **មញ្ញ** សព្ទនេះជួនកាលប្រើជាកិរិយាវិសេសន៍ប្រែថា "ទំនងជា, ប្រហែលជា, ប្រាកដជា" អា.... **នត្ថិ មញ្ញ មយ្ហ ឥមស្មឺ អត្ត-ភាវេ មគ្គផលំ** ... "ក្នុងជាតិនេះអាត្មាអញប្រហែលជាមិនបានមគ្គផលទេមើលទៅ" (មង្គ.ល/១ផ៦) ។ **មានោ** បុ. "មាន:, ការប្រកាន់ខ្លួន, ការលើកខ្លួន, ការលើកកម្ពស់" ។ សព្ទជាវេចន:គឺ **មានោ អហង្ការោ ឧន្ណតি ភេតុ បគ្គហោ អវ-ណ្ណេ** -ស. **អតិមានោ** បុ. "អតិមាន:, ការមើលងាយ, ការ ធ្មើងធ្មៃ, ការក្រអឺតក្រទម" ។
៣-**ថម្ភ មនេតি មនយតি មានោ** "រឹង, គាំទ្រ, រឹងត្អឹង, ក្លា ខ្លាំង" ចុ. ។
៤-**ពោធនេ មនោតি មនុតេ** "ដឹង, ត្រាស់ដឹង" ត. ។ **មនោ** បុ. **មនំ** នបុ. "ចិត្ត" ដឹង, រ. **មនុតេ ពុជ្ឌតីតি មនោ, មនំ** -ស. ។ **មនោភូ** បុ. "កាមទេព, មារ" ។ **មនោរថោ** បុ. "សេចក្ដីប្រាថ្នា, តណ្ហា" ។ **មនោវិលេខោ** បុ. "សេចក្ដីសង្ស័យ" ។ **មនំ** អព្យ. "តិច, បន្តិច, ត្ងួច" =**ល្ហ**ុ**ំ** ។ អា. **មនំ ឥ**ុ**ច្ឆ្ហ អហោ-សি** (ស្ងួចិ) ។ **មនឥ**ុ**ាតេ** បុ. "ការតាំងចិត្ត" (ស្ងួចិ) ។ **មានសោ** បុ. នបុ. មានន័យ៣យ៉ាង:
១/ ចិត្ត, គំនិត បាលីថា **មនោចិត្ត**ំ**មានសំ**។
២/ ព្រះអរហត្តមគ្គកាត់មាន:រ. **អវសេសតោ មានំ សីយតি សមុច្ឆិ**ន្ទ**តីតি មានសំ** (មាន+សា+ក្ងិ) =**អរហ**ត្ត**ម** គ្ត**ោ**។ អា. **អ**ប្ប**ត្ត**ម**ានសោ សោ**ខ**ោ**។
៣/ រាគ:មានក្នុងចិត្ត។ **សម្ប**យុ**ត្ត**ម**នសি ភ**ោ**តি ម**ានសោ** បាលីថា **ស្ងាយ**ំ **ចរតি ម**ានសោ -ស. ។ **ម**នុ**ស្ស**ោ បុ. មានន័យ៣យ៉ាង:
១/ ជាជ្ដ្ដ្ដ, ជាពូជឬជាកូនចៅនៃមនុ។ ឯ**ម**នុ**ន**េ**ជ**ាបុ**ព**ុ**ព**ុ**ស**ន**ៃ**ម**ន**ុ**ស**ុ**ក**ុ**ង**ស**ក**ល**ល**ោ**ក**ទ**ាំ**ង**ម**ូ**ល ចាប់**ត**ាំ**ង**ព**ីប**ម**ក**ប**ុ**ម**ក**ខ**ាង**ផ**ូ**ង**ស**ាស**ន**ា ប**ាន**ប**្ដ**ាប់**ន**ាម**ប**្ដ**ាក**ដ គ**ឺ**ព**្ដ**ះ**ម**ហ**ាស**ម**្ម**ត **ម**ហ**ាជ**ាន**ុ**ង**ង។ ក**ុ**ង**ទ**ីខ**្ដ**ះ**ម**ន**ុ**ស**ព**្ទ**ប**្ដ**ែ**ថ**ា "**ស**ត**្ត**ល**ោ**ក" **ប**ាលីថ**ា **ម**ន**ុ**ស**ុ**ស**ុ**ត**ិ ។

		២/ អ្នកដឹងនូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួនតាមសមគួរដល់សមត្ថភាព។ **យថាពលំ អត្តនោ ហិតាហិតំ មនុតេតិ មនុស្សោ**។ ៣/ ឫកាណថាចិត្តខ្ពស់ (មន+ឧស្ស) វិ. **មនុស្សឧស្សន្ទ្ធា ១ មនុស្សោ** -ស. **មាណវោ** ឬ **មានវោ** បុ. មានន័យ៣យ៉ាង៖ ១/ សត្វលោក, បុគ្គលបាលីថា**ចោទិតោ ទេវទូតេហិ យេ បមជ្ជន្តិ មានវា** "សត្វលោកទ. ណាត្រូវទេវទូតទ. ដាស់តឿនហើយនៅតែប្រមាទ" ។ ២/ ចោរ បាលីថា **មាណវេហិ សមាគច្ឆន្តិ កតកម្មេហិ** "មនុស្សទ. សមាគមជាមួយចោរទ. ដែលធ្វើកម្មហើយ" ។ ៣/ កម្លោះ, ជំទង់ បាលីថា **អម្ពដ្ឋো មាណវោ** "នាយអម្ពដ្ឋ, កម្លោះ"-ស. ។
មញ្ជាក	បុ.	ត្រែ (ដូច**បណ្ណ**) ។
មញ្ញ, មញ្ញ, មយ	ធា.	**គតិយំ មញ្ញតি មញ្ញតি មយតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។
មម	បុ.ស.	[អម្ហ+ស-វិ>មម] នៃអញ, ដល់អញ,...។
មមាយិត	គុ.	[មម+អយ+ត-អា.+ត] ដែល...ប្រព្រឹត្តថាជារបស់នៃអញ, ដែល...ប្រកាន់ថាជារបស់នៃអញ, ដែលប្រកាន់ថារបស់អញ។ -**រហិត** គុ. ប្រាសហើយចាកកិ.ប្រកាន់ថាជារបស់នៃអញ, រៀរហើយចាកកិ.ប្រកាន់ថាជារបស់នៃអញ។
មម្មច្ឆេទវចន	នបុ.	[មម្មច្ឆេទ+វចន] ពាក្យជាហេតុកាត់បង់នូវសេចក្តីស្រឡាញ់ (**មម្មច្ឆេទ** <មម្ម+ឆិទ+ណ = វិ. **ឆិន្ទនំ>ឆេទោ**, **មម្មស្ស ឆេទោ> មម្មច្ឆេទោ**) ។
មយា	បុ.ស.	[អម្ហ+នា-វិ. >មយា] គឺអញ, គឺយើង,...។
មយូខ	បុ.	រស្មី (ដូច **ករ**) ។
មយូរគីវសំកាស	គុ.	[មយូរ+គីវ+សំកាស] មានផ្ទៃតកដូចជាផ្ទៃតកនៃក្ងោក។
មយូរ	បុ.	សត្វក្ងោក (ដូច **មោរ**) ។
មរណ	នបុ.	[មរ+យុ] មរណៈ, កិ.ស្លាប់, សេចក្តីស្លាប់; វិ. **មរីយតេតি> មរណំ**។ -**កាល** បុ. កាលនៃកិ.ស្លាប់, កាលជាទីស្លាប់។ -**ធម្ម** គុ. (វត្ត) មានកិ.ស្លាប់ជាធម្មតា; វិ. **មរណំ ធម្មো យស្ស តំ> មរណធម្មំ**។ -**អន្ត** គុ. មានមរណៈជាទីបំផុត។ -**អន្តិក** គុ. មានមរណៈជាទីបំផុត, ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសេចក្តីទុក្ខមានមរណៈជាទីបំផុត។ -**បណ្ណ** នបុ. សំបុត្រ (ប័ណ្ណ)ជាគ្រឿងស្លាប់, សំបុត្រដែលញ្ជាំងខ្លួនឱ្យស្លាប់។ -**ឋានិយោសាន** គុ. មានសេចក្តីស្លាប់ជាទីបំផុត។ -**ប្បត្ត** គុ. ដល់ហើយនូវមរណៈ, មានមរណៈដល់ហើយ។ -**ព្យសនំ** នបុ. សេចក្តីស្លាប់និងសេចក្តីវិនាស, ទុក្ខជា

		គ្រឿងញ៉ាំងសុខឱ្យវិនាសគឺកិ.ស្លាប់។ -**ភយតជ្ជិត** គុ. គឺភ័យអំពីមរណៈគម្រាមហើយ។ -**ភយតីត** គុ. ខ្លាចហើយអំពីភ័យគឺមរណៈ។ -**ភយ** នបុំ. ភ័យគឺមរណៈ, កិ.ខ្លាចអំពីមរណៈ។ -**ភាវ** បុំ. មរណភាព, ភាវៈគឺមរណៈ។ -**មច្ចុ** បុំ. មច្ចុគឺមរណៈ។ -**មញ្ច** បុំ. គ្រែជាទីស្លាប់។ -**មារ** បុំ. មារគឺមរណៈ។ -**មុខ** នបុំ. មាត់នៃ...។ -**រហិតកោដ្ឋាស** បុំ. ចំណែកដែលប្រាសហើយ (រៀរហើយ) ចាកមរណៈ។ -**សមយ** បុំ. សម័យនៃ..., សម័យជិតនឹងស្លាប់។
មរណលិङ្ग	បុំ.	មរណលក្ខណៈ, សព្វនេះជាអត្ថន័យ **អរិដ្ឋសញ្ញ**។
មរណស្សតិ	ឥ.	[មរណ+សតិ] សតិប្រារព្ធនូវមរណៈ, ធម្មជាតិជាគ្រឿងរព្ធកនូវសេចក្តីស្លាប់; វិ. **មរណំ សតិ ឯតាយាតិ>មរណស្សតិ**។ **ភាវនាវស** បុំ. អំណាចនៃកិ.ញ៉ាំងមរណស្សតិឱ្យចម្រើន, អំណាចនៃកិ.ចម្រើននូវមរណស្សតិ។
មរណសំខាត	គុ.	[មរណ+សំខាត] គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាមរណៈ, ពោលគឺមរណៈ។
មរណាភិភូ	គុ.	[មរណ+អភិភូ] អ្នកគ្របសង្កត់នូវមរណៈ។
មរណុបាយ	បុំ.	[មរណ+ឧបាយ] ឧបាយនៃសេចក្តីស្លាប់, ឧបាយជាគ្រឿងស្លាប់។
មរតុ	កិ.	[មរ+អ+តុ-ប.] ចូរស្លាប់។
មរន្ត	គុ.	[មរ+អន្ត] កាលស្លាប់, កំពុងស្លាប់។
មរន្តិ	កិ.	[មរ+អ+អន្តិ-រ.] ស្លាប់, រមែងស្លាប់។
មរិចជីរកមត្ត	គុ.	[មរិច+ជីរក+មត្ត] វត្ថុត្រឹមតែម្រេចនិងជីរ។
មរិច	នបុំ.	ម្រេច (ដូច **កោលក**) ។
មរិតព្ព	កិ.	[មរ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីស្លាប់។ **សភាវតាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានកិ.គប្បីស្លាប់ជាសភាវៈ, ព្រោះភាវៈនៃខ្លួនមានភាវៈជាអ្នកគឺខ្លួនគប្បីស្លាប់ជាសភាវៈ។
មរិត្វា	អ.	[មរ+ឥ-អា.+ត្វា] ស្លាប់ហើយ។
មរិយាទា	ឥ.	មារយាទ, ដែន។
មរិស្សតិ	កិ.	[មរ+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងស្លាប់។
មរិស្សាម	កិ.	[មរ+អ+ឥ-អា.+ស្សាម-ភ.] នឹងស្លាប់។
មរិសិ	ធាតុ	១-**តិតិក្ខាយំ មរិសេតិ មរិសយតិ** "អត់ធន់, ស៊ូទ្រាំ" ចុ. ។ ២-**សហនសេចនេសុ មរិសតិ** "សង្កត់, ធន់, ស្រោច" ភ្វ. ។
មរីចិ	ន.	[មរ+ឲ្យ:ចិ] រស្មី, ពន្លឺ, ថ្ងៃបណ្តើរកូន (វិ. **ហរតិ អន្ធការं ឥតិ-សេតីតិ>មរីចិ**) ។
មរីចិកម្មដ្ឋាន	នបុំ.	[មរីចិ+កម្មដ្ឋាន] កម្មដ្ឋានមានថ្ងៃបណ្តើរកូនជាអារម្មណ៍, កម្ម

ដ្ឋានគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយថ្ងៃបណ្តើរកូន។

មរីចិកម្មដ្ឋានិក គុ. [មរីចិកម្មដ្ឋាន+ណិក] អ្នករៀននូវកម្មដ្ឋានមានថ្ងៃបណ្តើរកូនជាអារម្មណ៍, អ្នកបំពេញនូវកម្មដ្ឋានគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយថ្ងៃបណ្តើរកូន។ -**ត្ថេរវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរៈអ្នករៀននូវ....។

មរីចិធម្ម គុ. [មរីចិ+ធម្ម] មានថ្ងៃបណ្តើរកូនជាធម៌, មានថ្ងៃបណ្តើរកូនជាធម្មតា។

មរុ បុ. ទេវតា (ដូច **សុរ**), ខ្យាច់ (ដូច **សិកតា**), ភ្នំ (ដូច **សេល**) ។

មរ ធា. **ចាណចាគេ មរតិ មិយ្យតិ មតោ មរិតុं មត្តុं មរិតុយ** "ស្លាប់, ងាប់" លះបង់ជីវិត, ភ្ញ. ។ ការិត. **មារេតិ មារាបេតិ មារាបយតិ**។ **មត្តុं** អព្យ. "សេចក្តីស្លាប់, ដើម្បីស្លាប់" អា. **យោមត្តុមិច្ឆេ** "អ្នកណាគប្បីចង់ស្លាប់" -ស. ។ **មរិតុយ្យ** អ ព្យ. ដើម្បីស្លាប់" អា. **មរិតុយេវ បព្ជិតុं** "(ទៅ) ដើម្បីស្លាប់ ឬដើម្បីបួស" (មរ+តុយ) ។ **មច្ចោ** បុ. "សត្ត, សត្តលោក" ត្រូវ តែស្លាប់ រ. **មរិតព្ជសភាវតាយ មច្ចោតិ លច្ឆនាមោសត្ត** (មរ+ត្យ) -ស. ។ **មរុ** បុ. "ទេវតា" សូម្បីមានអាយុវែងក៏ដោយ នៅតែត្រូវស្លាប់ដែរ រ. **ទីឃាយុកោបិ សមានោ មរណសី ណោតិ មរុ= ទេវោ** -ស. ។ **អត្ត មរតិ រូបកាយេន សហ ខាតិ ខា មរុ** (មរ+ឧ) "ភ្នំ" (សូចិ) ។ **មរណं** នបុ. "សេចក្តី ស្លាប់" ។ សព្ទជាវេវចនៈគឺ **មរណं មច្ចុ អន្តកោ ហិន្ទ ្ ក-ណោ ន ិ ក្ខ្ជោ ចុ ុ ិ** -ស. ។ **មារ** បុ. "មារ" =កាមទេព រ. **សត្តានं កុសលं មារេតីតិ មារ=កាមទេវោ** "សម្លាប់នូវ សេចក្តីល្អរបស់សត្ត" ។ សព្ទជាវេវចនៈគឺ **មារ ន ្ ធ ិ ្ ## ## ##

មលីន គុ. [មលិ+ឥន, ឥ>ណ្ឌ] សៅហ្មង។ -**ធាតុក** គុ. មានធាតុដ៏សៅហ្មង។ -**ឥត្ថ** នបុં. សំពត់ដ៏សៅហ្មង។

មលីមស មន្ទិល, សៅហ្មង។

មល្ល បុં. អ្នកចំបាប់, ស្តេចមល្ល:។ -**បុត្ត** បុં. កូននៃជនអ្នកចំបាប់។ -**មុដ្ឋិ-យុទ្ធ** ន. ឬគុ. កិ.ច្បាំងដោយក្តាប់ដៃនៃអ្នកចំបាប់, កិ.ប្រយុទ្ធដោយក្តាប់ដៃនៃ... ។ -**រាជកុល** នបុં. ត្រកូលនៃស្តេចមល្ល:។ -**រាជធីតា** ឥ. ធីតានៃស្តេចមល្ល:។

មល្លក បុં. ចាន (ដូច **សរាវ**) ។

មល្លិកា អ.ន. ទេវីឈ្មោះមល្លិកា។

មល្លិក បុં. រាជហង្សមានជើងនិងចំពុះក្រហម។

មល្ល ធា. ១-**ធារណ មល្លតិ** "ទ្រ, ទ្រទ្រង់, តាំងទុក ភ្ញ. ។ **មណ្ណ** បុં. "មល្ល:, អ្នកចំបាប់" ។ **មណ្ណកោ** បុં. "ចាន, ពែង, ផ្ទិល" ។ **ខេឡ-មណ្ណកោ** បុં. "ក១ន្ទោ" ។ **មល្លិកា** ឥ. "ម្ជិ:" ។

២-**ធារណ សន្ធិលេសេ ច មលតិ** "ទ្រទ្រង់ទុក, តាំងទុក, សៅហ្មង" ភ្ញ. **មលំ**នបុំ. "មន្ទិល, ក្អែល, គ្រឿងសៅហ្មង, ស្ទឹម, ច្រេ:, ទោស, កំហុស, (ឧច្ចារ:) ។ **មលីនោ** គុ. "មានមន្ទិល, មានគ្រឿងសៅហ្មង..." (មល+ណ្ឌ) **មលីមសោ** គុ. "មានមន្ទិល, មានគ្រឿងសៅហ្មង.." (**មល+ណ្ឌ+មស**បច្ច័យ សូចិ អត្ថិតទ្ធិត។

មសារក បុំ. ត្រែដែលគេបញ្ចូលមេទៅក្នុងតំណាប់ជើង។

មសារគល នបុំ. កែវពព្រុ:, ពេជ្រភ្នែកឆ្មា។

មសារ នបុំ. [មសិ+ណ] ពុកមាត់ឬពុកចង្កា (រ. **មសីយតិ អាមសីយតីតិ> មសារ**) ។ -**កម្ម** នបុំ. កម្មគឺកិ.ការនូវពុកមាត់, កម្មគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដល់ពុកមាត់។ -**ករណទិវស** បុំ. ថ្ងៃជាទីធ្វើនូវពុកមាត់។

មសិ ធា. ១-**ហឹសាវោសសុមសតិឱមសតិ** "ចៀតចៀន, ចាក់ដោត, ចាក់ចុច, ខឹង, ក្រោធ" ភ្ញ. ។ **មសកោ** បុំ. "មូស" ។ **ឱមសវា-ទោ** បុំ. "សម្តីស៊ីកសៀត, ពាក្យចាក់ដោយ" ។

២-**អាមសនេ មសតិ អាមសតិ បរាមសតិ បរាមាសោ ប-រាមជ្ជោ បរាមសនំ** "ស្ទាប, អង្អែល, បបោសអង្អែល, ប៉ះ ពាល់, ពាល់ត្រូវ, ប្រកាន់ខ្ជាប់" ភ្ញ.។ **មត្ថកោ** បុំ. "ក្បាល, កំពូល, ចុងបំផុត, ទីបំផុត, ទំពាំង, លំពង់" (មសិ+ត្ថ+ សូចិ) ។ **មសារ** នបុំ. "ពុកចង្កា" (មសិ+ណ) ។

៣-**អប្ប៊ីតាវខមាសុ មសារ្ជតិ** "ជារបស់ត្ងូច, ត្ងូច, អត់ធន់" ទិ. ។

មហគ្ឆ គុ. [មហ+អគ្ឆ] មានតម្លៃច្រើន, ថ្លៃច្រើន, គួរនូវតម្លៃច្រើន។ -**កម្ពល** នបុំ. សំពត់កម្ពលមានតម្លៃច្រើន។

មហគ្ឆ គុ. [មហ+ឃសឬមហគ្ឆ+ អស] អ្នកស៊ីច្រើន, អ្នកស៊ីនូវវត្ថុមានតម្លៃច្រើន, អ្នកមានភោជនគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីមានតម្លៃច្រើន។

មហជ្ឌាសយភាវ បុ. [មហជ្ឌាសយ+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានអាធ្យាស្រ័យធំ, ទូលាយ។

មហណ្ណវ បុ. [មហ+អណ្ណវ] អន្លង់ទឹកដ៏ធំ, សមុទ្រដ៏ធំ, មហាសមុទ្រ។

មហទ្ធន គុ. [មហន្ត+ធន] អ្នកមានទ្រព្យច្រើន; វិ. **មហន្តំ ធនំ យស្ស សោ>មហទ្ធនោ**។ **ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានទ្រព្យច្រើន។

មហន្ត គុ. [មហ+អន្ត] ធំ, ច្រើន, ប្រសើរ, ខ្លាំង (វិ. **មហតិ ឥុឌ្ឍ្យ ចាមុ-ណ្ណាតីតិ> មហន្តោ; មហន្តំ , មហន្តី** ឬ **មហតី**) ។ **-ករ** គុ. ធំជាង, ធំវិសេស។ **-ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកធំ។ **-ភាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជា...ធំ។ **-មហន្ត** គុ. ធំៗ, ធំដ៏ក្រៃលែង។

មហន្ធការ បុ. [មហន្ត+អន្ធការ] ងងឹតធំ, ងងឹតខ្លាំង។

មហប្ផល គុ. [មហន្ត+ផល] មានផលធំ, មានផលច្រើន; វិ. **មហន្តំ ផលំ យស្ស សោ> មហប្ផលោ**។ **-ករ** គុ. មានផលច្រើនជាង, ជាទានមានផលធំជាង។ **-ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជារបស់មានផលធំ។

មហព្ភយ នបុ.ឬគុ. [មហន្ត+ភយ] ភ័យធំ, មានភ័យធំ, កាលមានភ័យធំ។

មហព្ពល គុ. [មហន្ត+ពល] មានកម្លាំងធំ, មានកម្លាំងច្រើន; វិ. **មហន្តំ ពលំ យស្ស សោ >មហព្ពលោ**។

មហល្លក គុ. [មហ+លា+ណ្ឍ]អ្នកកាន់យកនូវភាវៈនៃខ្លួនជាអ្នកមានអាយុច្រើន(ចាស់, មនុស្សចាស់, តាចាស់); វិ. **អាយុមហន្តំ ណាតិ គណ្ហាតីតិ>មហល្លកោ**។ ឥ. **មហល្លិកា**។ **-ការ** បុ. កាលនៃ...ជា...ចាស់។ **-ឥន្ទ្រាយ** បុ. ជាងតម្បាញចាស់, ជាជាងតម្បាញចាស់។ **-ករ** គុ. ចាស់ជាង, ចាស់ប្លែក។ **-ត្ត** ព្រោះភាវៈនៃ...ជា..ចាស់។ **-ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈចាស់។ **-ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាមនុស្សចាស់។ **-ទេស** បុ. ភេទនៃបុគ្គលចាស់។

មហា គុ. [មហន្ត>មហា] ធំ, ច្រើន, ខ្លាំង, ប្រសើរ។ **-អកាលមេឃ** បុ. មេឃដែលតាំងឡើងក្នុងសម័យមិនមែនជាកាលដ៏ធំ, មេឃដែលធ្លាក់ចុះក្នុងសម័យមិនមែនជាកាលដ៏ធំ, អកាលមេឃដ៏ធំ។ **-អង្ហោឋិក** នបុ. កិ.ទ:ដ៏ធំ, កិ.ទ:ដៃខ្លាំង, កិ.ទ:ខ្លាំង។ **-អរញ្ញ** នបុ. ព្រៃធំ។ **-ឧបដ្ឋាន** ទីជាទីបម្រើធំ។ **-កច្ឆុផល** នបុ. ផ្លែនៃខ្ទៃធំ។ **-កុសីត** គុ. អ្នកលិចចុះក្នុងអំពើគឺបណ្ដ្ងៃតគប្បីខ្ជើមដ៏ធំ, អ្នកខ្ជិលច្រអូសធំ។ **-កោណាហល** នបុ. កោណាហលធំ, កិ. ជ្រួលជ្រើមខ្លាំង។ **-គោធ** ឥ. ទន្សងធំ។ **-ឃដ** បុ. ក្ដមធំ។ **-ចង្កម** នបុ. ទីជាទីចង្ក្រមធំ។ **-ជនកាយ** បុ. ពួកនៃមហាជន។

-**ជម្ពុក្ខន្ធ** បុ. ដើមនៃព្រីងធំ។ -**ជម្ពូបេសិ** ឥ. សាច់នៃព្រីងធំ, ចំណិតនៃព្រីងធំ។ -**ជម្ពូរុក្ខ** បុ. ដើមនៃព្រីងធំ, ជម្ពូព្រឹក្សដ៏ធំ។ -**ជានិក** គុ. អ្នកមានសេចក្តីសាបសូន្យធំ។ -**ជាលា** ឥ. អណ្តាតភ្លើងដ៏ធំ។ -**ឆល** គុ. មានផ្ទៃដ៏ធំ, មានផ្ទៃដ៏ទូលាយ។- **ឆាលក្ខ-ន្ធបរិមាណ** គុ. មានដើមតូចធំជាបរិមាណ។ -**ឆុណ្ហិល** អ.ន. ជ្រូកឈ្មោះមហាតុណ្ហិល:។ -**ឌានបតិ** គុ. ជាម្ចាស់នៃទានធំ។ -**ឌុគ្គត** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីលំបាកធំ, មហាទុគ្គត។ -**ទេវសន្និបាត** បុ. កិ.ប្រជុំនៃទេវតាធំ។ -**ធនវាណិជ** បុ. ពាណិជអ្នកមានទ្រព្យច្រើន។ -**ធម្មស្សវន** នបុ. កិ.ស្តាប់នូវធម៌ដ៏ធំ, ទីជាទីស្តាប់នូវធម៌ដ៏ធំ; វិ. **សុយ្យតេតិ>សវនំ, ធម្មស្ស សវនំ>ធម្មស្សវនំ**។ -**នទី** ឥ. ស្ទឹងធំ, ទន្លេធំ, មេទឹកធំ។ -**នទីឱឃ** បុ. អន្លង់នៃមេទឹកដ៏ធំ, ជំនន់នៃមេទឹកដ៏ធំ។ -**នស** បុ. រោងគ្រូធំ, រោងមានវត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីស៊ីច្រើន (វិ. **មហន្តានិ ពហូនិ អសិតព្វានិ ភវន្តិ ឯត្ថាតি>មហានសំ**) ។ -**នសាតি-មុខ** គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់រោងគ្រូធំ។ -**នាគ** បុ. នាគធំ, ដំរីធំ។ -**នាទ** កិ.វិ. បន្ទឺខ្លាំង។ -**បដ** បុ. ឬ នបុ. ផ្ទាំងសំពត់ធំ, សំពត់ផ្ទាំងធំ។ -**បឋវីឧទ្ទិយនសទ្ទ** បុ. សំឡេងនៃកិ.ស្រុតនៃផែនដីធំ, សំឡេងជាទីស្រុតចុះនៃផែនដីធំ។ -**បណ្ណាការ** បុ. បណ្ណាការដ៏ធំ, ដ៏ច្រើន, គ្រឿងបណ្ណាការដ៏ធំ។ -**បតាបវជ-ភូត** គុ. ជាព្រះរាជាឈ្មោះមហាបតាប:, ឈ្មោះមហាបតាប: កើតហើយ, កើតហើយជាព្រះ...។ -**បថ** បុ. ផ្លូវធំ។ -**បទុម** នបុ. ផ្កាឈូកធំ។ -**បធាន** នបុ. សេចក្តីព្យាយាមដ៏ធំ, សេចក្តីព្យាយាមជាទីតាំងទុកដ៏ធំ (**បធាន**<ប+ធา+យុ = ព្យាយាមជាគ្រឿងតម្កល់ទុក; វិ. **បទហតি ឯតেនাতি >បធានំ**) **បរាធិក** គុ. អ្នកមានកំហុសដ៏ធំ, អ្នកមានទោសខុសដ៏ធំ, អ្នកប្រកបដោយកំហុសដ៏ធំ។ -**បរិច្ចាគ** បុ. ការបរិច្ចាគដ៏ធំ។ -**បវារណា** ឥ. បវារណាធំ, តិថីជាទីញ៉ាំងសង្ឆឱ្យប្រាថ្នាទូទៅដ៏ធំ។ -**បវារណាទិវស** បុ. ថ្ងៃជាទីធ្វើនូវមហាបវារណា, ថ្ងៃគឺតិថីជាទីញ៉ាំងសង្ឆឱ្យប្រាថ្នាធំ។ -**បំសុកូលិក** គុ. អ្នកមានកិ.ទ្រទ្រង់នូវសំពត់បង្សុកូលជាវត្តដ៏ធំ។ -**បាដិ** ឥ. ភាជន:ធំ។ -**បាដិហា-រិយក�ណាដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីធ្វើនូវបាដិហារ្យធំ។ -**បាសាណ** បុ. ថ្មធំ។ -**បិតា** បុ. ជាបិតាធំ។ -**បុញ្ញ** គុ. អ្នកមានបុណ្យធំ; វិ. **មហន្តំ បុញ្ញំ យស្ស សោ>មហាបុញ្ញោ**។ -**ឫ** បុ. នំធំ។ -**ភក្ខ** គុ. មានភក្ខាហារច្រើន, មានចំណីច្រើន។ -**ភយតីត** គុ. ខ្លាចហើយអំពីភ័យដ៏ធំ, ខ្លាចហើយព្រោះភ័យដ៏ធំ។ -**ភារសហ** គុ.

អ្នកអត់ធន់នូវភារ:ដ៏ធំ, អ្នកអត់ទ្រាំនូវភារ:ដ៏ធំ។ -**ភិក្ខុសង្ឆ-បរិវារ** គុ. មានពួកនៃភិក្ខុច្រើនជាបរិវារ; វិ. **ភិក្ខូនំ សង្ឆោ>ភិក្ខុសង្ឆោ, មហន្តោ ភិក្ខុសង្ឆោ>មហាភិក្ខុសង្ឆោ។ មហាភិក្ខុសង្ឆោ បរិវារោ យស្ស សោ>មហាភិក្ខុសង្ឆ-បរិវារោ**។ -**ភិក្ខុសង្ឆបរិវុត** គុ. គឺពួកនៃភិក្ខុច្រើនចោមរោមហើយ, គឺភិក្ខុសង្ឆច្រើនចោមរោមហើយ។ -**ភិនិក្ខមន** នបុં. កិ.ចេញទៅដើម្បីគុណដ៏ធំក្រៃលែង, កិ.ចេញទៅចំពោះដើម្បីគុណដ៏ធំ, កាលជាទីចេញទៅដើម្បីគុណដ៏ក្រៃលែង, មហាភិនិស្ក្រមន៍ (ការចេញបួស) ។ -**ភោគកុល** នបុं. ត្រកូលនៃជនអ្នកមានភោគ:ច្រើន។ -**ភោគក្ខន្ធ** បុं. គំនរនៃភោគ:ដ៏ធំ, ដ៏ច្រើន។ **មច្ឆរី** បុं. អ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់ធំ, ខ្លាំង។ -**មេឃតឌ្ឍិ-សនិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសំឡេងដែលមហាមេឃគ្រហឹមហើយ, គម្រាមហើយ។ -**មោហតមោនទ្ធ** គុ. គឹងងឹតគឺមោហ:ដ៏ធំគ្របសង្កត់ហើយ។ -**រាជទត្តិយ** គុ. ជារបស់គឺមហារាជប្រទានហើយ, ឱ្យហើយ។ -**លតាបសាធន** នបុं. វត្ថុជាគ្រឿងប្រដាប់ឈ្មោះមហាលតា, គ្រឿងប្រដាប់ឈ្មោះមហាលតាប-សាធន:។ -**វនគោសិङ្គសាលវនាទីនि** គុ. មានព្រៃឈ្មោះមហាវ៉ាននិងព្រៃឈ្មោះគោសិङ្គសាលវ៉ានជាដើម។ -**វនសណ្ឌ** បុं. ដងនៃព្រៃធំ។ -**វរាហ** បុं. ជ្រូកធំ, ជ្រូកស្រុកធំ, (ដំរីធំ) ។ -**ទាតឋាន** បង្ហួចធំ, ទីជាទីធ្លាកនូវខ្សល់ធំ។ -**ទាលុករាសि** បុं. គំនរនៃខ្សាច់ដ៏ធំ។ -**ទិភវ** បុं. ភោគ:គឺបុគ្គលគប្បីសោយធំ, សម្បត្តិច្រើន។ -**ទិរវ** កិ.វិ. ស្រែកខ្លាំង។ -**ទិសាលមាឡក** បុं. រោងដ៏ទូលាយធំឬរោងធំទូលាយ។ -**ទីចि** ឥ. រលកធំ។ -**ទេណុ-គុម្ព** បុं. គុម្ពនៃឫស្សីធំ។ -**ទេយ្យាករណ** នបុं. កិ.ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ដ៏ធំ, អ្នកទ្រទ្រង់នូវវេយ្យាករណ៍ធំ, អ្នករៀននូវ...។ -**សកដ** នបុं. រទេះធំ។ -**សកុណសង្ឆ** បុं. ហ្វូងនៃសត្វស្លាបធំ។ -**សក្ការសម្មាន** នបុं. សក្ការ:និងសេចក្តីរាប់អានដ៏ធំ។ -**សាវក-បរិវុត** គុ. គឺសាវ៉កធំចោមរោមហើយ, គឺសាវ៉កច្រើនហែហមហើយ។ -**សេន** គុ. អ្នកមានសេនាធំ។ -**ហសិយ** នបុं. កិ.សើចខ្លាំង។

មហាកថាន នបុं. ជាឈ្មោះសំខ្សាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ១៣៣។

មហាកន្ធ បុं. ខ្ទឹម (ដូច **លសុន**) ។

មហាកុល គុ. អ្នកមានត្រកូលធំ (ដូច **អយ្យ**) ។

មហាតណ្ហ គុ. អ្នកមានតណ្ហាធំ (ដូច **មហិচ্ছ**) ។

មហាតិមិ		ឈ្មោះត្រីធំមួយក្នុងសមុទ្រ។
មហាធិតិ		អ្នកមានសេចក្តីព្យាយាមធំ (ដូច **មហុស្សាហ**) ។
មហានស	នបុ.	រោងគ្រួ (ផ្ទះបាយ) (ដូច **រសវតិ**) ។
មហានាម	បុ.	ដើមលាំងសាធ (ដូច **ឆុហី**), ស្លា, ឈូក ។
មហានិសា		ពាក់កណ្តាលយប់ (ដូច **អឌ្ឍរត្ត**) ។
មហាមត្ត	បុ.	មហាអាមាត្យ (ដូច **បធាន**) ។
មហាមុនិ	បុ.	ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។
មហារញ្ញ	នបុ.	ព្រៃធំ (ដូច **អរញ្ញានិ**)។
មហារាជ	បុ.	ស្តេចធំ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **យក្ខ**សព្ទ។
មហារេរុវ	បុ.	ឈ្មោះនរកធំមួយក្នុងមហានរកទាំង៨។
មហាវិរេក	បុ.	រោគចុះផ្ទៃ (ដូច **ឱសូចិកា**) ។
មហាសហា		ដើមកន្ទុយក្រពើ, ដើមកន្ទុយដំរី, ដើមជន្លាត់ដៃ (ដូច **អមិ-ណាត**) ។
មហាសិរ	ឥ.	សរសៃធំ (ដូច **កណ្ហារ**) ។
មហាហាស	បុ.	ការសើចខ្លាំង (ដូច **អច្ចហាស**) ។
មហិកា	ឥ.	ទឹកសន្សើម (ដូច **នីហារ**) ។
មហិច្ឆ	គុ.	អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាធំ (ដូច **មហាតណ្ហ**) ។
មហិត	គុ.	បូជា, កោតក្រែង (ដូច **អបចាយិត**) ។
មហិទ្ធិក	គុ.	[មហន្ត+ឥទ្ធិ+ក]អ្នកមានឫទ្ធិច្រើន; វិ. **មហតី ឥទ្ធិ អស្សាតិ**> **មហិទ្ធិកោ**។
មហិន្ទ	បុ.	ព្រះឥន្ទ (ដូច **ភូតបតិ**) ។
មហិណ	ឥ.	ស្រី (ដូច **ហត្ថិគាម**) ។
មហិស	បុ.	[មហី+សី+អ] (សត្ត) ដេកលើផែនដី (ក្របី), **មហិយំ សេតីតិ**> **មហិសោ**។ ចុះនិគ្គហិតជា **មហឺសោ**ក៏មាន។
មហិស្សរ	បុ.	ព្រះឥស្សរ (ដូច **សិវ**) ។
មហិស្សាស	បុ.	[មហន្ត+ឥស្សាស] អ្នកបាញ់ទៅនូវកូនសរដ៏ប្រសើរ (ខ្មាន់ធ្នូដ៏ប្រសើរ) ។ **ឥស្សាស**<ឧសុ+អសិ+ណ, ឧ>ឥ = វិ. **ឧសុं អសតិ ខិបតីតិ**>**ឥស្សាសោ**។ -**កុមារ** បុ. កុមារឈ្មោះមហិស្សាស:។
មហិឡ្ហមុខ	អ.ន.	ដំរីឈ្មោះមហិឡ្ហមុខ:។ -**ជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយដំរីឈ្មោះមហិឡ្ហមុខ:។
មហី	ឥ.	[មហ+អ, ចុះ ណ្យ] ផែនដី (វិ. **មហតីតិ**>**មហី**) ។ ឈ្មោះស្ទឹងធំមួយ ។
មហីរុហ	បុ.	ឈើ (ដូច **សាល**) ។
មហីលតា	ឥ.	សត្វជន្លេន (ដូច **ឥណ្ឌុប្ជាទ**) ។

មហុស្សាហ គុ. [មហន្ត+ឧស្សាហ] អ្នកមានសេចក្តីឧស្សាហ៍ដ៏ធំ; វិ. **មហន្តោ ឧស្សាហោ យស្ស សោ>មហុស្សាហោ**។

មហេសក្ខ គុ. [មហន្ត+សក្ខ] អ្នកមានស័ក្តិធំ, អ្នកមានសក្តាដ៏ធំ។

មហេសី គុ. [មហន្ត+ឥសិ-ឬ-ឯ+ណី] អ្នកស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ, អ្នកស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំមានសីលគុណជាដើម; វិ. **មហន្តេ សីលាទិកេ ឯសតីតি>មហេសី**។ ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់, ស្រីជាភរិយារបស់ស្តេច (**សាតិសេកកញ្ញា**) ។

មហ បុំ. មហោស្រព (ដូច **ឧស្សវ**) ។

មហោឃ បុំ. [មហន្ត+ឱឃ] អន្លង់ដ៏ធំ, ជំនន់ដ៏ធំ,ទឹកជំនន់ដ៏ធំ។ -**ឫវត្តន** នបុំ. កិ.ប្រព្រឹត្តិទៅនៃទឹកជំនន់ដ៏ធំ។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយជំនន់ទឹកដ៏ធំ។

មហោទធិ បុំ. [មហន្ត+ឧទធិ] សភាវ:ទ្រទ្រង់នូវទឹកដ៏ធំ (មហាសមុទ្រ, សមុទ្រធំ, ទន្លេធំ) ។ **ឧទធិ**<ឧ+ធា+ឥ = វិ. **ឧទកំ ទធាតីតি> ឧទធិ**។

មហោសធ នបុំ. ខ្ទីស្ងួត, ដើមឈើឯម (ដូច **អតិវិសា**) ។

មហិ ធា. ១-**បូជាយំ មហតি មហយតি** "បូជា, គោរព, រាប់អាន" ចុ. ។ **មហិតោ** កិ.គុ. "ដែលគេបូជាឬគោរព", អា. **មហិតោរាជា** "ព្រះរាជាដែលរាស្ត្រគោរព" -ស. ។ **មហារាជា** បុំ. "មហារាជ" ព្រះរាជាជាទីគោរពឬព្រះរាជាដ៏ជាធំ។ **មហេសី** ឥ. "មហេសី, ព្រះជាយានៃម្ចាស់ផែនដី" ស្រីដែលរាស្ត្រគោរពបូជា។ **អគ្ត-មហេសី** ឥ. "ព្រះអគ្គមហេសី, ព្រះរាជិនី" ។

២-**ឫទ្ធ្យាយំ ឫជាយំ ឬ មហតি មហន្តោ** "ធំ" ភូ. ។ **មហន្តោ** គុ. (មហ+អន្ត) "ធំ" វិ. **មហតি ឫទ្ធ្យ៎ បាបុណាតីតি មហន្តោ មហតី មហន្តំ** (សូចិ) ។ **មហន្តសព្ទ** កាលបើរូមចូលជាបទសមាសត្រូវផ្លាស់ **មហន្ត** ជា **មហា**។ **មហាកុណោ** គុ. "មានត្រកូលធំ" ។ **មហាតណ្ហោ** គុ. "មានប្រាថ្នាធំ, អ្នកល្មោភធំ" ។ **មហាភយំ** នបុំ. "ភ័យធំ" ។ **មហាកន្ធោ** បុំ. "ខ្ទឹម" =**លសុណំ**, ។ **មហានសំ** នបុំ. "ផ្ទះបាយ" (មហន្ត+អសន) **ឫណ្ណ្ឫ**ទិ**ម**ហាយ) ។ **មហាសនំ** នបុំ. ដូច**មហានសំ**។ (សូចិ)

៣-**ឫជាយំ មហតি មហនំ មហោ** "បូជា, គោរព, រាប់អាន, សម្ពោធ, ឆ្លង" ភូ. ។ **ឫ**ហារ**ម**ហោ បុំ. "សម្ពោធ**ឫ**ហារ, ឆ្លងឫ**ហ**ារ" ។ **ចេតិ**យ**ម**ហោ បុំ. "សម្ពោធ**ចេ**តិ**យ**" -ស. ។

៤-**ឫជាយំ មហតি** "បូជា, រាប់អាន, គោរព" ភូ. ។ **មហិ**សោ, **ម**ហ**ី**សោ បុំ. "ក្របី" (មហ+ឥស) ។ **ម**ហ**ី** ឥ. "ផែនដី" (មហ+អ) ។

មហីរុហោ បុ. "ឈើសាមញ្ញ" ។ **មហីលតា** ឥ. "ជន្លេន" វល្លិ
របស់ដី។ (សូចិ)

ហ និ. កុំ, ពុំ (បើប្រើរួមចូលជាមួយនឹងកិរិយាសព្ទដែលជាអជ្ជត្តនី
វិភត្តិ ត្រូវប្រែថាកុំ...ឡើយ ឧ. **ហ ករ** «កុំធ្វើឡើយ»; បើរួមចូល
ជាមួយនឹងបញ្ចមីវិភត្តិ ត្រូវប្រែថា ចូរកុំ... ឧ. **ហ ករោហិ**ចូរកុំ
ធ្វើ។ល។) **និសេធត្ថនិបាតកៃ**និបាតប្រាប់អត្ថគឺហាម, ឃាត់
ប្រែថា កុំ, កុំឡើយ, **ន**, **ម**, **ណោ**, **ម**, **ណ**, **ណ**ហ ក៏ជា **និសេធត្ថ-
 និបាតកៃ**ដែរ។

ហ ព្រះចន្ទ (ដូច **ឧឡុរាជា**) ។

ហ ធ. **ហ**ានសទ្ទេ**ហ**ាតិ "រាប់អាន, ចេញសំឡេង" ភ. ។ **ហ**ាតា ឥ.
"ម្តាយ, មាតា" (ហ+តុ) ។ សូចិថា **ហ**ាតា<ហ+ណ+រាតុ, ណ=រក្ខនេ
ឬ ណ=ណ+តុ "រក្សា ឬបំបៅដោះ" ។ **ហ**ាតុ**ច្ឆ** ឥ. "ម្តាយមីង,
ម្តាយធំខាងម្តាយ" ប្អូនឬបងស្រីនៃម្តាយ (ហ+ច) ។ **ហ**ាតុ-
ភាតិ**ន** ឥ. ដូច**ហ**ាតុ**ច្ឆ**។ **ហ**ាតុ**ភ**ាតា បុ. "ឪពុកមា, ឪពុកធំ
ខាងម្តាយ" ប្អូនឬបងប្រុសនៃម្តាយ។ **ហ**ាតុ**ណ** បុ. ដូច **ហ**ាតុ-
ភាតា វ. **ហ**ាតុ**ណ** **ភ**ាតា **ហ**ាតុ**ណ** (ហ+ណ) ។
ហាតុ**ណ**ានី ឥ. "ម្តាយមីងថ្លៃ, ម្តាយធំថ្លៃ" ប្រពន្ធនៃឪពុកមា
ប្រពន្ធនៃឪពុកធំ។ **ហ**ាតុ**ណ**ស្ស **ភ**ាតុ**ណ** **ហ**ាតុ**ណ**ានី (ហ+ណ +
អានសូចិ) ។

២-**ប**ាមាណ**ណ** **ម**ានាតិ **ម**ានំ **ម**ានិត្វា **ប**ាមាណ**ណ** **ម**ានិតព្ពំ
បាមាណ**ណ** "ប**ណ**ាណ, រាប់, រាស់, រាល់, ថ្លឹង, ស្ទង់" ក. ។ **ម**ត្ត
ឥ. "ម**ណ**ាត្រា, គ្រឿងរាប់, រាល់, រាស់, ថ្លឹង" ។ **ម**ត្តំ គុ. ឬនបុ.
"ម**ណ**ាត្រា, ឬប្រមាណ, ត្រឹមតែ, គត់, តូច" ឧ. **ឧ**ម**ណ**ម**ត្ត**ំ "ត្រឹម
តែកិ.ទៅ" ។ **ប**ញ្ច**ម**ត្ត**ំ** "ប្រាំគត់" ។ **ម**ណោ បុ. "ចិត្ត, គំនិត"
រាប់, រាល់, ថ្លឹង, ស្ទង់, កំណត់នូវអារម្មណ៍, វ. **ឯ**ការ**ណ** **ណ**ានិ-
ណ **ឯ**ការ**ណ** **ច**ត្ថ**ណ**ាណ**ណ** **ម**ិ**ណ**ាណោ **ឥ**ិ**ណ** **អ**ារម្ម**ណ**ំ **ម**ានាតិ
បារ**ច**ិ**ច**្ឆ**ណ**ីតិ **ម**ណោ -ស. ។ **ឥ**ិ**ម**ានំ នបុ. "វិមាន, ទីនៅរបស់
ទេវតា" =**ទ**េ**ឥ**ត**ណ**ិ**ភ**េ**ណ**ានំ -ស. ។ **ម**េ**ណ**ត្ថ**ំ** កិគុ. "គប្បីរាស់" អា.
ណាយ **ម**េ**ណ**ត្ថ។ **អ**ប្ប**ម**ាណ**ណ** គុ. "ប្រមាណមិនបាន, រាប់
មិនអស់, ប្រសើរបំផុត" អា. **អ**ប្ប**ម**ាណ**ណ** **ពុ**ទ្ធ**ណ** **អ**ប្ប**ម**-
ណាណ **ធ**ម្ម**ណ** **អ**ប្ប**ម**ាណ**ណ** **ស**ង្ឆ**ណ**។

៣-**ប**ារ**ម**ាណ**ណ** **ម**ិ**ណ**ោតិ "ប្រមាណ, រាស់, ស្ទង់, ប្រៀបធ្វើម" សុ. ។
ឧប**ម** ឥ. **ឧ**ប**ម**ានំ នបុ. "ឧបមា, ប្រដូច, ប្រៀបធ្វើម" ប្រព្រឹត្ត
ទៅក្នុងទីជិតនៃការរាស់ វ. **យ**ា **អ**ច្ឆ**ណ**ាយ **ណ** **ម**ិ**ណ**ោតិ **ណ**
ឥិ**ច**ិ**ច**្ឆ**ណ**ិ **ស**ា **ម**ាន**ណ**ស្ស **ស**មីបេ **ឥ**ត្ត**ណ**ីតិ **ឧ**ប**ម** -ស.។

មាយា ឥ. "ថ្ងៃបណ្តើរកូន, ការភាន់គំនិត, ការប្រកាន់ពហិលក្ខណៈថាជារបស់ពិត, មន្តអាគម, ល្បិចកិច្ចកល, រូបភាពបញ្ឆោត, ការសង្ឃឹមមិនសមហេតុផល" (មា+យ (សូចិ) ។

មាក្ខ បុ. ឈ្មោះវល្លិម្យ៉ាងមានស្លឹកឆែកជាពីរគេប្រើធ្វើថ្នាំ (វល្លិត្មាតកាង) (ដូច **តិន្ត្ណាដោ**) ។

មាគណ្ឌិយ, -យា អ.ន. ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ**មាគណ្ឌិយ:**, ព្រាហ្មណីឈ្មោះមាគណ្ឌិយា។ -**ឫមុខ** គុ. មាននាងទេវីឈ្មោះមាគណ្ឌិយាជាប្រមុខ។

មាគធី ដើមយុថ្ការ (ដូច **យូថិកា**), ដីប្ដី (ដូច **ឫឬលិ**) ។

មាគធ អ្នកសរសើរផ្លូវនៃវង្ស, អ្នកតែងពង្សាវតារ (ដូច **ឆ្ងុក**), អ្នកកើតក្នុងដែនមគធ: ។

មាគធិក បុ. ព្រានម្រឹគ។

មាឃ បុ. ខែមាឃ។

មាឃ្ស នបុ. ដើមរុន, ដើមភ្នែកខ្លា (ដូច **ក្ករ**) ។

មាណាព, -ក បុ. [មនុ+រណ, ន>ណ] ជនជាពូជវង្សមនុ (មាណាព, មនុស្សកម្លោះ); វិ. **មនុនោ អបច្ចំ>មាណាពោ**។ ចុះក-សកត្ថ:ជា **មាណាពក**ក៏មាន។ -**រូប** នបុ. រូបដូចជារូបនៃមាណាពតូច។ -**ឥណ្ណ** បុ. ភេទដូចជាភេទនៃមាណាពតូច។

មាណិកា ឥ. ឈ្មោះរង្វាស់ម្យ៉ាងប្រមាណ៤ទោណ:។

មាតង្ត បុ. [មហន្ត+អង្ត, លុបហន្ត, អ>អា, ចុះត-អា.] មានអវយវ:គឺមានសរីរ:ដ៏ធំ (ដំរី, ដំរីឈ្មោះ **មាតង្ត:**); វិ. **មហន្តំ អង្តំ សរីរមេតស្សាតិ>មាតង្តោ**។ -**ឆាត** បុ. ដំរីឈ្មោះមាតង្ត:។

មាតង្តករកាដិ ឥ. ចុងប្រមោយដំរី, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ចោក្ខ**សព្ទ។

មាតង្តទន្ត បុ. ភ្លុកដំរី, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ទិសាណសព្ទ**។

មាតង្តមុទ្ធបិណ្ឌ បុ. ពោងដំរី, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ក្ករ្ត្ថសព្ទ**។

មាតលិ បុ. ព្រះមាតលីទេវបុត្រជាសារថីព្រះឥន្ទ។

មាតលី អ.ន. ទេវបុត្តឈ្មោះមាតលី (ទេវបុត្តជានាយសារថីរបស់ព្រះឥន្ទ្រ) ។ **មាតលី** <មា+តលៃ+ណី = អ្នកចាត់ចែងនូវប្រយោជន៍និងសុខដល់សត្វទាំងឡាយដូចជាមាតា; វិ. **មា មាតា ទិយ សត្តានំ ហិតសុខំ តលតិ ទិទ្ធាតីតិ >មាតលី**។ -**សង្ខាហ**ក គុ. ទេវបុត្តអ្នកសង្គ្រោះឈ្មោះមាតលី។

មាតា ឥ. [មាន+រាតុ] ស្ត្រីអ្នករាប់អាននូវកូន (មាតា, ម្តាយ); វិ. **បុត្តំ ម-ន្ត្ណេតីតិ >មាតា**។ មួយយ៉ាងទៀត (បា+រាតុ, បា>ម) ស្ត្រីអ្នកថែរក្សានូវកូន; វិ. **បុត្តំ ១ាតីតិ>មាតា**។ **ឫតុឧបដ្ឋានធម្ម** បុ. ធម៌គឺកិ.បម្រើនូវមាតានិងបិតា។ -**ឫតុដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃមាតា

និងបិតា, ទីដូចជាទីនៃមាតានិងបិតា។ -**ឧបតិការ** គុ. អ្នកចិញ្ចឹមនូវមាតានិងបិតា។

មាតាមហ បុ. [មាតុ+អាមហ] បិតារបស់មាតា, ជីតាខាងមាតា, ជីតា។ -**កុល** នបុ. ត្រកូលនៃបិតារបស់មាតា, ត្រកូលនៃជីតា។

មាតាមហី ឥ. ជីដូន (ដូច **អយ្យកា**) ។

មាតិកា ឥ. [មាតុ+ណិក, ចុះអា-ឥ.] ធម្មជាតិដូចមាតា, ធម្មជាតិបិតនៅក្នុងទីដូចជាមាតា (ប្រឡាយ, ប្រឡាយទឹក, មាតិកាធម៌), បទខាងដើម (**មូលបទ**) ។

មាតិបក្ខ ឥ. [មាតុ+បក្ខ, ឲ>ឥ] ចំណែកនៃមាតា, ពួកនៃមាតា។

មាតុកុច្ឆិ ឥ. [មាតុ+កុច្ឆិ] ផ្ទៃនៃមាតា។ -**គត** គុ. ទៅក្នុងផ្ទៃនៃមាតា, នៅក្នុងផ្ទៃនៃមាតា។

មាតុគាម បុ. [មាតុ+គាម] ជនមានស្រុកដូចជាស្រុកនៃមាតា (ស្ត្រី, មាតុគ្រាម) ។ -**រហិតដ្ឋាន** នបុ. ទីដែលប្រាសហើយចាកមាតុគ្រាម, ទីដែលវៀរហើយចាកមាតុគ្រាម។

មាតុច្ឆា ឥ. ម្តាយមីង, ម្តាយធំខាងម្តាយ (**មាតុភគិនី**) ។

មាតុដ្ឋាន នបុ. [មាតុ+ឋាន] ទីនៃមាតា, ទីដូចជាទីនៃមាតា។

មាតុបដ្ឋាន នបុ. [មាតុ+ឧបដ្ឋាន] កិ.បម្រើនូវមាតា, កិ.ទំនុកបម្រុងនូវមាតា; វិ. **ឧបដ្ឋហិយតេតិ>ឧបដ្ឋានំ, មាតុយា ឧបដ្ឋានំ>មាតុបដ្ឋានំ**។

មាតុល បុ. [មាតុ+ឧល] បុរសជាបងនៃមាតា (ឪពុកមា, ឪពុកធំ); វិ. **មាតុ-យា ភាតា >មាតុលោ**។ -**កុដុម្ភិក** បុ. កុដុម្ភិក:ជាឪពុកធំ។ -**ធីតា** ឥ. ធីតានៃឪពុកមា។ -**បុត្ត** បុ. កូននៃឪពុកធំ។

មាតុលានី ឥ. ប្រពន្ធនៃអាពុកមានិងអាពុកធំខាងម្តាយគឺម្តាយមីងថ្លៃនិងម្តាយធំថ្លៃខាងម្តាយ

មាតុលុង្ក បុ. ក្រូចឯម (ដូច **ពីជបូរ**) ។

មាទិស គុ. [អម្ហ>ម>មា+ទិសិ+ក្ខិ] ប្រាកដដូចជាអញ, ប្រាកដដូចជាយើង, ប្រាកដដូចជាតថាគត, វិ. **អហំ វិយ ទិស្សតីតិ>មាទិសោ**។ -**ពុទ្ធប្បមុខ** គុ. មានព្រះពុទ្ធប្រាកដដូចជាតថាគតជាប្រមុខ, ជាប្រធាន។

មាទ បុ. សេចក្តីស្រវឹង (ដូច **មទ**) ។

មាន បុ. [មនិ+ណ] កិ.សម្គាល់, កិ.ដឹងដោយអំណាចនៃហេតុមានហេតុ ថាអញប្រសើរជាងគេជាដើម (មានៈ, សេចក្តីប្រកាន់), ប្រមាណ គឺរង្វាស់រង្វាស់ សន្ទង់មានដើមថា**បត្ថ** (**ឌាឡ**) ជញ្ជីងនិងអង្គុលី; វិ. **សេយ្យាទិវសេន មញ្ញនំ>មានោ**។ -**ជាតិក** គុ. ប្រកបដោយជាតិនៃសត្វមានមានៈ, មានជាតិនៃសត្វមានមានៈ។

-**ថទ្ធ** គុ. អ្នកមានមានៈរឹងត្អឹង; វិ. **មានោ ថទ្ធោ យស្ស សោ**> **មានថទ្ធោ**។ -**ថទ្ធតាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានមានៈរឹងត្អឹង។ -**ឆទ្ធ** គុ. មានៈដូចជាបបុស, មានៈដូចជាដើមបបុស។ -**និស្សិត** គុ. អាស្រ័យហើយនូវមានៈ។

មានឆា ឥ. ការរាប់អាន, បូជា, កោតក្រែង (ដូច **អច្ឆា**) ។

មានតណ្ហា នបុ. ជញ្ជីង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **តុលា**សព្ទ។

មានស ន. ឬគុ. [មន+ស-សកត្ត.] ចិត្ត (**មនោ ឯវ>មានសំ**) ។<មន+ណ, ចុះ ស-អា. = ឆន្ទ:មានក្នុងចិត្ត, សេចក្តីប្រាថ្នាមានក្នុងចិត្ត, វិ. **មនសិ ភវោ** (**ឆន្ទោ**)> **មានសោ**។

មានិត គុ. [មានិ+ឥ-អា.+ត] ដែលជនរាប់អានហើយ, បូជាហើយ, កោតក្រែងហើយ។

មានុស បុ. [មនុស្ស+ណ] ប្រជុំនៃមនុស្ស, ពួកនៃមនុស្ស; វិ. **មនុស្សានំ សមូហោ >មានុសោ**។ ឥ. **មានសី** ចុះ ណ្ឍ សម្រាប់ឥត្ថីលិង្គ។

មានុសក ន. ឬគុ. [មនុស្ស+កណ] ប្រជុំនៃមនុស្ស, ពួកនៃមនុស្ស; វិ. **មនុស្សានំ សមូហោ >មានុសកោ**។ ជារបស់នៃមនុស្ស; វិ. **មនុស្សានំ សន្តកំ>មានុសកំ**។

មានេត្វា អ. [មានិ+អឬណេ+ត្វា] រាប់អានហើយ, រាប់រកហើយ, បូជាហើយ, កោតក្រែងហើយ។

មានិ ធា. ១-**ឱមំសាយំ ឱមំសតិ ឱមំសិតោ ឱមំសិត្វា ឱមំសា** "ពិចារណា, សាក, ល្បង, ប្រឡង, (មា-មានិ+សផ្លាស់មាអព្ភាស: ជាវ. ផ្លាស់មានិធាតុជាមំ) ដោយសូត្រថា **មានស្ស ម៎ សេសុ** ។ ២-**បូជាបេមនឱមំសាសុ មានតិ មានយតិ បដិមានេតិ** "បូជា, គោរព, កោតក្រែង, រាប់អាន, ស្រឡាញ់, ពិចារណា" ចុ. ។ **ឱមានេតិ** "មើលងាយ" =**អវមញ្ញតិ** -ស.។ **មានា** ឥ. "ម្តាយ" ជាទីស្រឡាញ់, ជាទីគោរព, បូជានៃកូន, ។ **មានឆា** ឥ. "ការគោរព, កោតក្រែង, រាប់អាន, បូជា, ស្រឡាញ់" ។ **មានិតោ** កិ.គុ. "ដែលគោរព..." ។

មាបមាទកន្ទរ បុ. ឬឥ. [មាបមាទ+កន្ទរ] ជ្រោះភ្នំឈ្មោះមាបមាទ:។ អ្នកដំណើរកាលបើដល់ជ្រោះភ្នំនេះគេតែងស្រែកប្រាប់គ្នាថា «កុំប្រហែសៗ» ។

មាបេត្វា អ. [មាបិ+ណេ+ត្វា] កហើយ, កសាងហើយ, សាងហើយ, និម្មិតហើយ។

មាបេសិ កិ. [មាបិ+ណេ+ណ្ឍ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] (ប្រែដូច **មាបេត្វា**) ។

មាបិ ធា. **មាបនេ មាបេតិ មាបយតិ អតិមាបេតិ** "កសាង, សង់, ស្ថាបនា" ចុ. ។ អា. **បណ្ណសាលំ មាបេតិ** "សង់សាលាស្លឹក" ។ **សោបានមតិមាបេតិ** "ស្ថាបនាជណ្តើរ" -ស. ។

មាយា ឥ. [មា+យ+អា-ឥ.] មាយា, កល, កិច្ចកល, កិ.លាក់ពុត។
មាយាការ បុ. អ្នកកិច្ចកល (ដូច **ឥន្ធជាលិក**) ។
មាយុ ប្រមាត់ (ដូច **ឬត្ត**) ។
មារ បុ. [មរ+ណ] អ្នកសម្លាប់នូវកុសលធម៌; រ. **កុសលធម្មេ មារេតីតិ> មារោ**។ -**ឥត្ថ** នបុ. រឿងនៃមារ។
មារកាយិក គុ. [មារកាយ+ណិក] អ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកនៃមារ; រ. **មារកាយេ ឥត្ថន្តីតិ> មារកាយិកា**។
មារជាល នបុ. [មារ+ជាល] បណ្តាញនៃមារ, បណ្តាញគឺមារ (**ជាលសព្ទ**នេះ ប្រែបានច្រើនយ៉ាងទៀតថា ជាល, សំណាញ់, មង, បន្ទ្ចឹង, បង្ការ) ។
មារជិ បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។
មារណត្ថ បុ. [មារណ+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ញ្ចុំង...ឱ្យស្លាប់, ដល់កិ.សម្លាប់។
មារណ នបុ. ការសម្លាប់(ដូច **ហណន**) ។
មារធេយ្យ គុ. [មារ+ធា+ឯយ្យ ឬ ណេយ្យ] ជាទីតាំងនៃមារ, ជាទីនៅនៃមារ, ជាទីគឺមារគប្បីទ្រទ្រង់ទុក។ -**សំខាត** គុ. គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រម ហើយថាកិលេសវដ្ដ:ជាទីទ្រទ្រង់នៃមារ, ពោលគឺទីជាទីតាំងនៃមារ,...។
មារពន្ធន នបុ. [មារ+ពន្ធន] ចំណងគឺមារ, វត្ថុជាគ្រឿងចងគឺមារ, ចំណងនៃមារ, វត្ថុជាគ្រឿងចងនៃមារ។ -**សំខាត** គុ. ពោលគឺចំណងនៃមារ...។
មារពល នបុ. [មារ+ពល] ពលនៃមារឬមារនិងពលនៃមារ។
មារភាវ បុ. [មារ+ភាវ] ភាវ:នៃ...នោះជាមារ។
មារមោហន នបុ. [មារ+មោហន] ជាគ្រឿងវង្វេងនៃមារ, ជាគ្រឿងញ្ចុំងមារឱ្យវង្វេង។
មារវញ្ចន នបុ. [មារ+វញ្ចន] ជាគ្រឿងលលួងនៃមារ, ជាគ្រឿងបញ្ឆោតនៃមារ។
មារវិជយ បុ. [មារ+វិជយ] កិ.ផ្ចាញ់នូវមារ, កិ.ឈ្នះវិសេសនូវមារ។
មារសេនប្បមោ-ហន នបុ. [មារសេន+បមោហន] ជាគ្រឿងញ្ចុំងមារនិងសេនានៃមារឱ្យវង្វេងទូទៅ។ **បមោហន**<ប+ មុហ+យុ។
មារាបនបណ្ណ នបុ. [មារាបន+បណ្ណ] សំបុត្រជាគ្រឿងញ្ចុំងខ្លួនឱ្យស្លាប់។ **មារាបន** <មរ+ណាបេ+យុ = រ. **មារាបេតិ ឯតេនាតិ>មារាបនំ**។
មារាបិត គុ. [មរ+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ញ្ចុំង...ឱ្យញ្ចុំង...ឱ្យស្លាប់ហើយ។ -**ត្តា** ព្រោះភាវ:នៃ...ជាអ្នកគឺ ...ញ្ចុំង...ញ្ចុំងឱ្យ...ឱ្យស្លាប់ហើយ។
មារាបេស្សតិ កិ. [មរ+ណាបេ+ស្សតិ-ភ.] នឹងញ្ចុំង...ឱ្យស្លាប់, នឹងសម្លាប់។
មារាវដ្ដន នបុ. [មារ+អា+វដ្ដ+យុ] កិ.គឺមារឱ្យវិលទូទៅ, កិ.បង្ខិលនៃមារ, កិ.

		វិលទូទៅព្រោះមារ។
ហរិត	គុ.	[ហរ+ណ+ត] គឺ...ឱ្យស្លាប់ហើយ, គឺ...ញ៉ាំង...ឱ្យស្លាប់ហើយ, គឺ...សម្លាប់ហើយ។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...គឺ...ឱ្យស្លាប់ហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគឺ...ឱ្យស្លាប់ហើយ, ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគឺ...សម្លាប់ហើយ។
ហរិយមាន	គុ.	[ហរ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលឱ្យស្លាប់, គឺ...កាលញ៉ាំង...ឱ្យស្លាប់។
ហរិស	អា.ន.	ម្នាលអ្នកប្រាកដដូចជាយើង, ម្នាលអ្នកឥតទុក្ខ, នែអ្នកនិរទុក្ខ (ពាក្យនេះសម្រាប់ហៅរកនូវមនុស្សជាទីស្រឡាញ់) ។ ម្រះព្រៅ (ដូច **តណ្ហាលិយ**)។
ហរេតិ	កិ.	[ហរ+ណ+តិ-រ.] រមែងញ៉ាំង...ឱ្យស្លាប់, រមែងសម្លាប់។
ហរេថ	កិ.	[ហរ+ណ+ថ-ប.] ចូរញ៉ាំង...ឱ្យស្លាប់, ចូរសម្លាប់។
ហរេមិ	កិ.	[ហរ+ណ+មិ-រ.] រមែងញ៉ាំង...ឱ្យស្លាប់, រមែងសម្លាប់។
ហរេយ្យុំ	កិ.	[ហរ+ណ+ឯយ្យុំ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យស្លាប់, គប្បីសម្លាប់។
ហរេសិ	កិ.	[ហរ+ណ+ឦ-អជ្ជ., ចុះស -អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យស្លាប់ហើយ, សម្លាប់ហើយ។
ហលកសីមា	ឥ.	[ហលក+សីមា] ដែននៃរោង, ព្រំដែននៃរោង។
ហលតី		ហលតី, ម្លិះ (ដូច **ឥសិ្សកី**) ។
ហលា	ឥ.	[ហ+ល] កម្រងផ្កា, ផ្កាកម្រង, ភួងផ្កា, របៀប (វិ. **ហីយតិ ហរីយតីតិ >ហលា**)។ <ល+ណ+ក្វិ. = វិ. **ហ តមត លសន្តិ ភីឡន្តិ អតិរមន្តិ ឯត្ថ ឥតិ ឥនេនាតិ> ហលា**។ -**កចវន្ត** នបុ. ចន្លោះនៃសម្រាមគឺផ្កាកម្រង, ខាងក្នុងនៃសម្រាមនៃផ្កាកម្រង, ។ -**ការ** បុ. អ្នកធ្វើនូវផ្កាកម្រង, ជាងផ្កាកម្រង, នាយមាលាការ; វិ. **ហលាយោ ករោតីតិ>ហលាការោ**។ -**ឥន្ធនិលេបនកប្ប-រុក្ខកជ្ជលាទីនិ** នបុ. (វត្ថុទាំងឡាយ) មានផ្កាកម្រងនិងគ្រឿងក្រអូប និងគ្រឿងលាបនិងកប៉ូវនិងគ្រឿងទេសជាដើម, មានផ្កាកម្រង និងវត្ថុមានក្លិននិងវត្ថុជាគ្រឿងលាបនិងកប៉ូវ និងផ្លែមានរសហឹរជាដើម។ -**គុណ** បុ. ចង្កោមនៃផ្កាកម្រង, សំណុំនៃ..., ភួងនៃ...។ -**ឆុឡ** បុ. ដុំនៃផ្កាកម្រង, ចង្កោមនៃ..., សំណុំនៃ...។ -**ចុម្ពដក** បុ. ឈ្នួតជាវិការៈនៃផ្កាកម្រង។ -**បដិ-ច្ឆាទន** នបុ. វត្ថុជាគ្រឿងបិទបាំងជាវិការៈនៃផ្កាកម្រង, កិ.បិទបាំងដោយផ្កាកម្រង។ -**បុប្ផទាម** នបុ. ផ្កាកម្រងនិងចង្កោមនៃផ្កា, ភួងផ្កានិងសំណុំនៃផ្កា។ -**ឫជា** ឥ. កិ.ឫជាដោយផ្កាកម្រង។ -**ឫជ** បុ. កញ្ចប់នៃផ្កាកម្រង។ -**ការី** គុ. មានភារៈគឺផ្កាកម្រង,

		មានផ្ការម្រងជាការ:។ -**ការីទេវបុត្ត** បុ. ទេវបុត្តឈ្មោះមាលាការី។ -**ឥច្ច** បុ. គុម្ពនៃផ្ការ។ -**ឥកតិ** ឥ. មាលាវិកតិ, ផ្ការម្រងគឺបុគ្គលធ្វើឱ្យវិសេស, គឺបុគ្គលធ្វើឱ្យប្លែក, ផ្ការម្រងប្លែកៗ។
មាលាការ	បុ.	ជាងក្រងផ្ការ។
មាលិក	បុ.	ជាងក្រងផ្ការ។
មាលុត	បុ.	ខ្យល់ (ដូច **បវន**) ។
មាលុរ	បុ.	ផ្លែពៅ (ដូច **ពេលុវ**) ។
មាលុវ, -**ា**	នបុ.ឬឥ.	ពួរជ្រៃ, ឫសជ្រៃ។
មាល្យ	នបុ.	កម្រងផ្ការ (ដូច **បុប្ផទាម**), ផ្ការណើ (ដូច **បុប្ផ**) ។
មាស	បុ.	[មសិ+ណ] ខែ, សណ្តែករាជមាស (រ. **សត្ថានំ អាយុំ មិនន្តោ ឥមិយ សីយតិ អន្តំ ករោតីតិ>មាសោ**) ។
មាសក	បុ.	[មសិ+ណ្ហ] មាសក, ទ្រព្យមានមាសកជាប្រមាណ (រ. **មម ឥទន្តិ មសីយតិ អមសីយតិ ករណ្ហាយតីតិ>មាសកោ**) ។
មាសទិវស	បុ, នបុ.	[មាស+ទិវស] ខែនិងថ្ងៃ។
មាសមត្ត	គុ.	[មាស+មត្ត] កាលត្រឹមតែមួយខែ, មានខែមួយជាប្រមាណ។
មាហ	ធា.	មានេ មាហាតិ "រាប់អាន, រាប់, រាស់, រាល់" ភ្ជ. ។
មាឡ	បុ.	ផ្ទះមានកំពូលតែ១។
មិ	ធា.	**ហឹសាបក្ខេបពន្ធនេសុ មិនាតិ** "បៀតបៀន, សម្លាប់, ប្រទូសរាយ, ដាក់ចូល, បញ្ចូល, ចង, ទាក់" ក៏។ **មីណោ** បុ. "ត្រី" គេសម្លាប់ស៊ី។ សព្ទប្រែថា ត្រីសាមញ្ញគឺ **មីណោ មច្ឆោ អម្ពុជោ ឆារិជោ ឆារិចរោ**។ សព្ទជាឈ្មោះត្រីពិសេសនិងត្រីធំជាដើមគឺ **អមរោ ខលិសោ ចន្ទកុលោ ឥន្ទជលិ ឥន្ទជលិ ឥន្ទវលោ កុលិសោ ឆាមិ ក្ខុត្ថលោ ករណ្ដិកោ សកុលោ មន្ទុរោ សិន្ធី សតវន្ទោ រោហិតោ ឆាមីណោ ការណោ សវន្ទោ ឆាតុសោ ឥមិ ឥមិន្ទលោ** ជាអាទិ -ស. ។ **ករុមិនំ** នបុ. "នេសាទុបករណ៍, លប, ទ្រូ, មង។ល។ គ្រឿងបៀតបៀនត្រី, រ. **ករុច្ឆិតេនាការេន មច្ឆេ មិនន្តិ ហឹសន្តិ ឯតេនាតិ ករុមិនំ =មច្ឆពន្ធនបញ្ជរោ**។ អា. **ឆារិជស្សេវ មេសតោ ពន្ធស្ស ករុមិនោ មុខេ** -ស. ។ **មិត្តោ** បុ. "មិត្រ, សម្លាញ់, ក្លើ" ដាក់បញ្ចូលទៅខាងក្នុងឬដាក់ចុះក្នុងការស្ងាត់អាថិកំបាំង ឬថាចងអ្នកដទៃទុកក្នុងខ្លួនគឺថាទុកស្មើរគ្នាឯងរ. **មិនោតិ អន្ដោ បក្ខិបតីតិ មិត្ដោ**។ **សព្ទកុយ្ហេសុ មីយតិ បក្ខិបីយតីតិ ឆា មិត្ដោ**។ **មិនតិ ពន្ធតិ អត្ដនិ ឋនេ ឆា មិត្ដោ** (ស្ងចិ) ។

មិគ បុ. [មរ+អ, រ>គ, អនៃម>ឥ ឬ មិ+រ.] ម្រឹគ (រ. **មីយតិ ហឹសីយតិ មំសំ ខាទិតុកាមេហិ មនុស្សេហិ សីហាទ្យាទីហិ ពលវមិគេហិ ចាតិ>មិគោ**) ។ -**ជាតិ** ឥ. ជាតិនៃម្រឹគ។ -**ឆាយ** បុ. ព្រៃឈ្មោះមិគទា, ប្រទេសជាទីឱ្យនូវអភ័យដល់ម្រឹគ។ -**ចេតុ** ឥ. ម្រឹគជាមេដោះ, មេដោះនៃម្រឹគ (មេម្រឹគ) ។ -**ហារណត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ញ៉ាំងម្រឹគឱ្យស្លាប់, ដល់កិ.សម្លាប់នូវម្រឹគ។ -**រាជ** បពិត្រម្រឹគជាស្តេច, បពិត្រស្តេចនៃម្រឹគ។ -**លុទ្ធកកុល** នបុ. ត្រកូលនៃព្រានម្រឹគ, ត្រកូលនៃព្រាននៃម្រឹគ។

មិគតណ្ហិកា ឥ. ថ្ងៃបណ្តើរកូន (ដូច **មរីចិ**) ។

មិគពន្ធិនី ឥ. អន្ទាក់ម្រឹគ (ដូច **ទាកណ**) ។

មិគញ្ញេ បុ. អ្នកសម្លាប់ម្រឹគ (ដូច **មិគវ**) ។

មិគមទ បុ. ដើមឈ្មុស (ដូច **កត្ថូរិកា**) ។

មិគមាតុកា ឥ. សត្វប្រើស។

មិគវ បុ. អ្នកសម្លាប់ម្រឹគ (ដូច **មិគញ្ញេ**) ។

មិគសិរ បុ. ខែមិគសិរ។ នបុ. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង ។

មិគារមាតា ន. ឈ្មោះមិគារមាតា, ឧបាសិកាជាមាតានៃសេដ្ឋីឈ្មោះមិគារ:, ឈ្មោះនាងវិសាខា។

មិគារមាតុប្បាសាទ បុ. [មិគារមាតុ+បាសាទ] ប្រាសាទនៃឧបាសិកាឈ្មោះមិគារមាតា។

មិគារសេដ្ឋី បុ. [មិគារ+សេដ្ឋី] សេដ្ឋីឈ្មោះមិគារ:។

មិគិន្ទ បុ. រាជសីហ (ដូច **កេសរី**) ។

មិគី ឥ. មេម្រឹគ, ម្រឹគញី។

មិច្ឆា និ. ខុស ។ **មុសាត្ថវាចក:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺកុហក, ខុស, **មុសា** ក៏ជា **មុសាត្ថវាចក:** ដែរ។ -**តាហ** បុ. កិ.កាន់យកខុស, សេចក្តីប្រកាន់ខុស។ -**ឋបិត** គុ. គឺបុគ្គលតាំងទុកខុសហើយ។ -**ឋបិតត្ត** ព្រោះភាវ:នៃ...ជា...គឺបុគ្គលតម្កល់ទុកខុសហើយ។ -**ទស្សន** នបុ. កិ.ឃើញខុស។ -**បណិហិត** គុ. គឺបុគ្គលតម្កល់ហើយខុស, គឺ...តាំងទុកខុសហើយ។ -**ទិតក្ខ**ឧទក នបុ. ទឹកគឺ មិច្ឆាវិតក្ក:, ទឹកគឺសេចក្តីត្រិះរិះខុស។ -**ទិតក្ខ**ឧទ**ករិត** គុ. ពេញដោយទឹកគឺមិច្ឆាវិតក្ក:។ -**សង្ខ្យ**ញ្ញ**គោចរ** គុ. អ្នកមានតម្រិះខុសជាទីចរទៅនៃឥន្ទ្រីយ៍, អ្នកមានសេចក្តីត្រិះរិះខុសជាអារម្មណ៍។

មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឥ. [មិច្ឆា+ទិដ្ឋិ] កិ.ឃើញខុស, សេចក្តីយល់ខុស (ទិដ្ឋិ<ទិសិ+តិ = រ. **មិច្ឆាទស្សនំ** >**មិច្ឆាទិដ្ឋិ**) ។ -**ឆហណ** នបុ. កិ.កាន់យកនូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ។ -**ឆាយ** ព្រោះភាវ:នៃ...នេះជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ, ជាអ្នកមាន

ទិដ្ឋិខុស, ជាអ្នកមានកិ.ឃើញខុស។ -**សមាទាន** គុ. អ្នកកាន់យកព្រមនូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ, អ្នកមានកិ.កាន់យកព្រមនូវទិដ្ឋិខុស, អ្នកប្រកាន់ខ្ជាប់នូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិក គុ. [មិច្ឆា+ទិដ្ឋិ+ក] អ្នកមិច្ឆាទិដ្ឋិ, អ្នកឃើញខុស; វិ. **មិច្ឆា បស្សតីតិ> មិច្ឆាទិដ្ឋិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឯវ>មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ**។ អ្នកមានទិដ្ឋិខុស, អ្នកមានសេចក្តីយល់ខុស; វិ. **មិច្ឆា ទិដ្ឋិ យស្ស សោ>មិច្ឆា-ទិដ្ឋិកោ**។ -**កុល** នបុં. ត្រកូលនៃជនជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ។ -**បុត្ត** បុં. កូននៃជនអ្នកមិច្ឆាទិដ្ឋិ។

មិញ្ជា ឥ. ខូរ, សាច់ដូចសាច់ផ្លែដូងជាដើម។

មិណ ធា. **ហឹសាយំ មិណតិ** "បៀតបៀន" ភូ. ។

មិតតាណី គុ. [មិត+ភណ+ណី] អ្នកពោលនូវពាក្យគឺបុគ្គលរាប់បាន, អ្នកពោលនូវពាក្យល្មមប្រមាណ, អ្នកពោលតិច; វិ. **មិតំ** (**វចនំ**) **ភណតីតិ>មិតភាណី**។ -**មិត**<មា+ត = ប្រៃថារាប់, ប្រមាណ, តិច។

មិត្ត បុំ. [មិទ+ត] បុគ្គលអ្នកចងនូវជនដទៃចំពោះខ្លួនឬអ្នករាប់អានគឺស្រឡាញ់នូវជនដទៃ, អ្នករាប់អានគ្នា (មិត្រ); វិ. **មិទតិ ពន្ធតិ អត្តនិ បរន្តិ>មិត្តោ; មេជតិ បរំ សិនេហតីតិ វា>មិត្តោ**។ -**កុដុម្ពិក** បុំ. កុដុម្ពីឈ្មោះមិត្ត:។ -**ធម្មគុណ** បុំ. គុណគឺធម៌របស់មិត្រ។ -**ទុព្ភិចោរ** បុំ. ចោរអ្នកប្រទូស្តចំពោះមិត្រ។

មិថិលា ឥ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ។

មិថោ និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺអញ្ញោញ្ញគ្នានិងគ្នា, រហោទីស្ងាត់។

មិទ្ធី គុ. [មិទ្ធ+ណ្ឍ] អ្នកមានកិ.ងុយដេក, អ្នកមានកិ.ងោកងក់; វិ. **មិទ្ធំ យស្ស អត្ថីតិ> មិទ្ធី**។ **មិទ្ធ**<មិធ+ត = ប្រៃថា រាយមាយ, អណ្តែតអណ្តូង; វិ. **មិទ្ធនំ ចិត្តស្ស សតិវិហានំ>មិទ្ធំ**។

មិទ ធា. ១-**ស្នេហេ មេទតិ** ការិត. **មេទេតិ មេទយតិ** "ជាខ្លាញ់, ជាប្រេង, ស្រឡាញ់" ភូ. ។ អា. **តេ ឥមំ កាយំ ការហេន្តិ ឌាម ញ្ជូហេន្តិ ឌាម មេទេន្តិ ឌាម** -ស. ។ **មេទោ** បុំ. "ខ្លាញ់ខាប់" (ក្នុងអាការ:៣២) ។

២-**មេធាហឹសាសុ មិទតិ** "កម្ចាត់បង់, បៀតបៀន" ភូ. ។

៣-**សិនេហនេ មិជ្ជតិ មេជ្ជតិ មេត្តា មិត្តោ មេត្តិ** "ស្រឡាញ់, ស្នេហា, អាណិតអាសូរ" ទិ. ។ **មេត្តា** "មិត្រ, សម្លាញ់, ភឿន, ក្លើ" ស្រឡាញ់គ្នា។

៤-**សិនេហនេ មេទេតិ មេទយតិ** "ជាខ្លាញ់, ជាប្រេង, ស្រឡាញ់" ចុ. ។

មិនន្ត គុ. [មា+នា+អន្ត] កាលរាប់, កាលវាល់, កាលកំណត់។
មិនាតិ កិ. [មា+នា+តិ-រ, អានៃមា>ឥ] រាប់, វាល់, កំណត់។
មិនិត្វា អ. [មា+នា+ត្វា] រាប់ហើយ, វាល់ហើយ, កំណត់ហើយ។
មិមេ ធា. **គតិយំ មិមតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។
មិយ្យតិ កិ. [មរ+អ+តិ-រ., មរ>មិយ្យ] ស្លាប់។
មិលក្ខទេស ឬ. បច្ចន្តប្រទេស។
មិណ្ណ គុ. [មិលៀឬមិលេ+ត] ស្ងួត, ស្រពោន, រញ្ជម; ស្ងួតហើយ, ស្រពោនហើយ។ **សរីរ** គុ. មានសរីរៈស្ងួតហើយ...។
មិណ្ណយតុ កិ. [មិលៀ+ណយ+តុ-ប.] ចូរស្ងួត, ចូរស្រពោន,...។
មិណ្ណយិ កិ. [មិលៀ+ណយ+ណ្ឍ-អជ.] ស្ងួតហើយ, ស្រពោនហើយ។
មិលេ ធា. **ឥត្ថិនាមេ មិណ្ណយតិ មិណ្ណយនំ មិណ្ណនោ មិណ្ណតោ មិណ្ណយន្តោ មិណ្ណយិត្វា** "ស្ងួត, ស្រពោន, ស្រកស្រុត" ភូ. ។ **មិណ្ណនោ** កិ.គុ. (មិលេ+ត>ន) ។
មិលេដ ធា. **ឧម្ហានេ មិលេដតិ** "ធ្ងូត" ភូ. ។
មិលេឆ ធា. **អវិយត្តិយំ ឱ្ចាយំ មិលច្ឆតិ, មិលេឆតិ មិលិច្ឆយតិ** "និយាយមិនច្បាស់លាស់, សំឡេងមិនច្បាស់ (ដូចសំឡេងសត្ត)" ភូ. ចុ. ។ **មិលក្ខូ មិលក្ខោ** បុ. "មនុស្សព្រៃ, មនុស្សចុងស្រុក, មនុស្សដែលមិនបានសិក្សារៀនសូត្រ" រ. **អញ្ញត្ថ្ងាចំ ភាសតីតិ មិលក្ខូ, មិលក្ខោ**។ អា. **បច្ចន្តិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ ហោតិ មិលក្ខេសុ អវិញ្ញាតារេសុ** -ស. ។
មិលេវ ធា. **សេវនេ មិលេវតិ** "សេពគប់, គប់រក, ប្រតិបត្តិ" ភូ. ។
មិលិ ធា. ១-**មិលនេ មិលតិ និម្ម្ជិលតិ និម្ម្ជិលនំ និម្ម្ជិលេត្វា ឧម្ម្ជិលតិ ឧម្ម្ជលនំ ឧម្ម្ជលេត្វា** "បិទភ្នែក, ប៉ប្រិចភ្នែក, ដោយមាន ឧបុព្ទបទ ប្រែថា "បើកភ្នែក" ។
២-**មិលនេ មិលេតិ មិលយតិ** "ប៉ប្រិចភ្នែក, មិចភ្នែក" ។
៣-**គហណសិនេហនេសុ មិលតិ** "ចាប់, កាន់, ស្រឡាញ់, ជាខ្លាញ់" ភូ. ។
មិវ ធា. **ថូលិយេ មិវតិ** "ធាត់, ធំ, ថ្លោស" ភូ. ។
មិស្សកាហារ ឬ. [មិស្សក+អាហារ] អាហារដែលច្រឡូកច្រឡប់, ច្រឡំបល់, ច្រឡូកច្រឡំ។
មិស្សក នឬ. សួនព្រះឥន្ទមិស្សកវន។
មិស្ស ធា. **សម្ម្ជិស្សេ មិស្សេតិ មិស្សយតិ សម្ម្ជិស្សេតិ សម្ម្ជិស្សា មិស្សិតោ** "ច្រឡូកច្រឡំ, លាយឡំ, ច្រឡំ" ចុ. ។
មិសិ ធា. ១-**សទ្ទកោសេសុ មេសតិ** "ចេញសំឡេង (យំឮមេសៗ), ខឹង,

ក្រោធ" ភ្ញ. ។ **មេសោ** បុ. "កែ:, ពពែ, ឈ្មោះខែទី៤នៃសុរិយ-គតិ" ។

២-**សេចនសដ្ឋនេសុ មិសតិ**, **មេសេតិ មេសយតិ** "ស្រោច, បាច, ប្រោះព្រំ, ចាត់ចែង, រៀបចំ, តុបតែង" ភ្ញ. ចុ. ។

មិហិត គុ. ញញឹមញញែម (ដូច **សិត**) ។

មិហ ធា. **សេចនេ មិហតិ** "ស្រោច, បាចសាច, ប្រោះព្រំ" ភ្ញ. ។ **ឧម្ហិហតិ** កិ. បន្ទោបង់បស្សាវ:, បត់ជើងតូច (នោម) ។ ជាគូនិងពាក្យថា **ឧហនតិ** "បន្ទោបង់ឧច្ចារ:, បត់ជើងធំ (ជុ:) ។ **មេយ្ហ** បុ. "មេយ" ស្រោចឬប្រោះព្រំលោកដោយទឹកភ្លៀង រ. **មិហតិ សិញ្ចតិ ណោកំ ១ស្សធារាហីតិ មេយ្ហ-ស**. ។ **សិតំ មិហិតំ** នបុ. "ញញឹម" **សិតំ**<មិហ+ត, **មិហ**>សិឬ<ហាស+ត, ហាស>សិ (ស្ងួចិ) ។ **មេហនំ** នបុ. "ទីកំបាំងនៃស្ត្រី, យោនី =**ឥត្ថីនំ គុយ្ហដ្ឋានំ** -ស.។

មីឍ បុ. ត្រី (ដូច **ជលចរ**) ។

មីយតិ កិ. [មា+យ+តិ-រ., អានៃម>ណ្ឍ] រាប់, រាល់ (បើជាមរ៊ីធាតុប្រែថា «ស្លាប់») ។

មីយន្តិ កិ. (ដូចមីយតិប្លែកតែចុះ **អន្តិ**) ។

មីឡ នបុ. [មិហ+ល, ល>ឡ] លាមក, អាចម៍ (គូថ, ឧច្ចារ) ។

មុ ធា. **ពន្ធនេ ជានេ ច មុនាតិ**, **មវតិ** "ចង់, ទាក់, រឹតរួត, ចាំ, ក្តាប់, ដឹង, ចេះ" ក. ភ្ញ. **មុខំ** នបុ. "មុខ, មាត់, ប្រធាន, ក្បាលទី, ឧបាយ, ហេតុ, ជាប្រថម។ **បមុខំ** នបុ. "ប្រមុខ, រៀងផ្ទះ", បុ. "ប្រសើរ, លើសលុប, ជាប្រធាន, ជាប្រមុខ" ។ **ចាមោ១ក្ខោ** បុ. ដូច **បមុ១ខោ**។ **មុនិ** បុ. "មុនី, អ្នកប្រាជ្ញ" ចងចិត្តទុកមិនឲ្យទៅកាន់សេចក្តីអាក្រក់រ. **អត្តនោ ចិត្តំ មុនាតិ** (ឬ **មវតិ**) **ពន្ធតិ រ១ គ១ោសាទិ១សំ ១ន្តុ ១ ១ ១

មុខ នបុ. [មុ២+អឫមុ+ខ] អវយវ:ជាហេតុប្រព្រឹត្តទៅនៃប្រយោជន៍និងសុខ (មុខ, មាត់); វិ. **ហិតសុខំ មុខតិ ឋបេតិ ឯតេនាតិ>មុខំ**។ **មុនន្តិ ពន្ធន្តិ ឯតេនាតិ ឬ>មុខំ**។ -**ឆិន្នតាលផល** នបុ. ផ្លែនៃត្នោតដែលបុគ្គលកាត់ហើយត្រង់មុខ (ឬមាត់) ។ -**ធោវ-ឌឧទក** នបុ. ទឹកសម្រាប់លាងនូវមុខ, សម្រាប់លុបមុខ។ -**ធោវនដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីលាងនូវមុខ។ -**ធោវនាទិ** គុ. (កិច្ច)មានកិ.លាងនូវមុខជាដើម។ -**និមិត្ត** នបុ. និមិត្តនៃមុខ។ -**តុណ្ហក** នបុ. ចំពុះនៃមាត់។ -**ឋ** គុ. ពេញក្នុងមាត់, ញ៉ាំងមាត់ឱ្យពេញ។ -**ឋត្ត** គុ. ពាក្យត្រឹមតែមាត់។ -**ឋដ្ឋិ** ឥ. កណ្តាប់នៃមាត់។ -**ឋណ្ណ** បុ. សម្ប្ដរនៃមុខ។ -**ឋិតវតិនិគ្ពត** គុ. ទៅហើយដោយមិនសល់វិសេសចាកប្រហោងនៃមាត់, ឃ្លាតចេញហើយចាកប្រហោងនៃមាត់។ -**សញ្ជោចនមត្ត** គុ. កម្មត្រឹមតែកិ.ស្ទូញនៃមុខ, គ្រាន់តែកិ.ជូរនៃមុខ។ -**សញ្ញាត** គុ. អ្នកសង្រ្ដមហើយនូវមាត់, អ្នកមានមាត់សង្រ្ដមហើយ។ -**សត្ថិ** ឥ. លំពែងគឺមាត់។

មុខផុល្ល នបុ. គ្រឿងប្រដាប់មុខ។

មុខរ មនុស្សមាត់រឹង (ដូច **ទុម្មុខ**) ។

មុខាធាន នបុ. បង្ហៀរសេះ (ដូច **ខលីន**) ។

មុខោទក នបុ. [មុខ+ឧទក] ទឹកសម្រាប់លាងនូវមុខ, លុបនូវមុខ, ខ្ពុរនូវមាត់; វិ. **មុខធោវនំ ឧទកំ>មុខោទកំ**។ -**ទន្តកដ្ឋ** នបុ. ទឹកសម្រាប់លាងនូវមុខនិងឈើស្ទន់។ -**ទាយក** បុ. អ្នកឱ្យនូវទឹកសម្រាប់លុបនូវមុខ។

មុខោលោកន នបុ. [មុខ+ឱលោកន] កិ.រមិលមើលនូវមុខ, កិ.យល់នូវមុខ។ -**កិច្ច** នបុ. កិច្ចគឺកិ.រមិលមើលនូវមុខ។

មុគ្គមត្ត គុ. [មុគ្គ+មត្ត] មានសណ្ដែកបាយជាប្រមាណ, ប៉ុនសណ្ដែកបាយ។

មុគ្គមាស បុ. [មុគ្គ+មាស] សណ្ដែកបាយនិងសណ្ដែករាជមាស។

មុគ្គរ បុ. អន្លង (ដូច **ពហាឡ**) ។

មុគ្ពុស បុ. សត្វស្ការ (ដូច **ឆកុល**) ។

មុចលិន្ទ បុ. ដើមរាំងអន្លក់ (ដូច **ឆិប**) ។

មុច្ចន នបុ. [មុចិ+យ+យុ] កិ.រួច, កិ.ជ្រុះ(ភាវសាធន:)។ ជាទីរួច, ជាទីជ្រុះ (អធិករ-ណសាធន:) ។ជាហេតុរួច (ករណសាធន:) ។ -**ការ** បុ. កាលជាទីរួច ។

មុច្ចនកបុប្ផ បុ. [មុច្ចនក+បុប្ផ] ផ្ការដែលជ្រុះ។

មុច្ចនាការ បុ. [មុច្ចន+អាការ] អាការគឺកិ.រួច, អាការនៃកិ.រួច, អាការជាទីរួច។

មុច្ចនុបាយ បុ. [មុច្ចន+ឧបាយ] ឧបាយជាគ្រឿងរួច, ឧបាយនៃកិ.រួច, ឧបាយ

ជាហេតុរួច។

មុច្ចន្ត គុ. [មុចិ+យ+អន្ត] កាលរួច, កាលជ្រុះ, កាលហូរចេញ។

មុច្ចន្តិ កិ. [មុចិ+យ+អន្តិ-រ.] រួច, របូត, ជ្រុះ។

មុច្ចិតុំ អ. [មុចិ+យ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីរួច, រីកិ.រួច,...។

មុច្ចិស្សតិ កិ. [មុចិ+យ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងរួច,...។

មុច្ចេយ្យ កិ. [មុចិ+យ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីរួច,...។

មុច្ឆា សន្លប់, ជ្រប់, រង្ងៃង (ដូច **ហោហ**) ។

មុច្ឆិត គុ. [មុច្ឆ+ឥ-អា.+ត] ងប់ហើយ, ជ្រប់ហើយ, ស្លុតហើយ, ជ្រុលជ្រប់ហើយ។

មុច្ឆ ធា. **ហោហមុច្ឆាសុ មុច្ឆតិ មុច្ឆា មុច្ឆិតោ** "ងេងងោង, ជ្រប់, សន្លប់, រង្ងៃងរង្ងាន់, ខ្យល់ចាប់" ភ្ជ. ។ សូចិថា (មុហ+ឆ) ជាកិរិយានាមធាតុ។ អា. **មុច្ឆិតា ទិសវេគេន ទិសញ្ញំ សមាបជ្ជថ** "អ្នកទ. សន្លប់ស្ពុកដល់នូវការប្រាសចាកសញ្ញាស្មារតីព្រោះតែកម្លាំងនៃពិសចូល" -ស. ។

មុចិ ធា. ១-**ហោចនេ មុញ្ចតិ មុញ្ចនំ ហោចនំ** "ដោះ, ស្រាយ, លែង" ការិត. **ហោចេតិ ហោចយតិ** រុ. ។ អា. **ទ្ធិកំ ពន្ធនា មុញ្ចតិ** "ស្រាយម្រ៉ឹតចាកចំណង" ។ **បដិមុញ្ចតិ** កិ. **បដិមុត្តោ** កិ.គុ. (ប ដិ+មុចិ+ត) "ពាក់, គ្រប, ស្រោប" អា. **ឧណ្ហីសំ សីសេ បដិមុញ្ចិត្វា** "ពាក់មកុដលើក្បាល (សរភង្គជាតក) ។ **ហោចោ** បុ. "ចេកមានគ្រាប់" =**អដ្ឋិតកទលិរុក្ខោ** -ស. ។ **ហោចនំ** នបុ. "ការរួច, ការផុត, ការស្រាយ" ។ អា. **ទុក្ខប្បហោចនំ** "ការរួចចាកទុក្ខ" -ស. ។

២-**ទ្ធិហោក្ខេ មុច្ចតិ មុត្តិ មុត្តោ** "រួច, របូត, ផុត, លែង" ទ. ។ **អធិមុច្ចតិ អធិមុត្តិ អធិមុត្តោ** "បង្ហានចិត្តទៅ, ចុះចិត្តស៊ប់, សម្រេចចិត្តស៊ប់" ។ អា. **សទ្ធាយ អធិមុច្ចតិ** "បង្ហានចិត្តទៅដោយសទ្ធា" -ស. ។ **ទ្ធិមុត្តិ** ឥ. "ការរួចចាកទុក្ខ, ព្រះនិព្វាន" ។ **ហោក្ខោ** បុ. "ព្រះនិព្វាន" ។

មុជ្ជ ធា. **ឱសីទនេ មុជ្ជតិ ឧ ម្ម ជ្ជ តិ ឧ ម្ម ជ្ជ ន្តោ ឧ ម្ម ជ្ជ តិ ឧ ម្ម ជ្ជ ន្តោ** "មុជចុះ, លិចចុះ, ជ្រែកចុះ, មុជទឹក" ភ្ជ. ។ ព្រោះ ឧ នាំមុខ **ឧ ម្ម ជ្ជ តិ** ប្រែថា "ផុសឡើង, ឡើងចាក, លេចធ្លោឡើង, ងើបឡើង" **មុជ្ជ ន្តោ** (មុជ្ជ+ត) ។

មុជ ធា. **សទ្ទេ មុញ្ជតិ** "ចេញសំឡេង, ស្រែក, ពោល" ភ្ជ. ។

មុញ្ជ កិ. [មុចិ+អ+ហ-ប., ចុះនិ-អា., លុបហ.] ចូរលះ, ចូរលែង, ចូរដោះ។

មុញ្ចតិ កិ. [មុចិ+អ+តិ-រ., ចុះនិ-អា.] រមែងលះ, រួច, លែង, ដោះ, របូត, ជ្រុះ, បញ្ចេញ, ហូរចេញ។

មុញ្ចៀ ឬ **មុចិ** ធា. **ឥក្ខនេ មុញ្ចតិ** "បំភាន់, លួចលាក់, បោកប្រាស, រត់ពន្ធ" ភ្ជ. ឬរុ. (បា.អ.) ។

មុញ្ចកេសិ អ.ន. ដំរីឈ្មោះ **មុញ្ចកេសិ**។

មុញ្ចបាទុកា ឥ. [មុញ្ច+បាទុកា] ទ្រនាប់ជើងជាវិការ:នៃស្មៅយាប្លង, ទ្រនាប់ជើងដែលបុគ្គលធ្វើហើយអំពីស្មៅយាប្លង។

មុញ្ជ ឬ. ឈ្មោះត្រីម្យ៉ាង។

មុដ្ឋស្សច្ច នឬ. [មុដ្ឋស្សតិ+ណ្យ] ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកមានសតិភ្លេចហើយ, រង្វេងហើយ; វិ. **មុដ្ឋា សតិ យស្ស សោ>មុដ្ឋស្សតិ, មុដ្ឋស្សតិនោ ភាវោ>មុដ្ឋស្សច្ចំ**។ -**សំខាត** គុ. ពោលគឺភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកមានសតិភ្លេចហើយ។

មុដ្ឋិ ឥ. ញញ្ជូរ, ក្តាប់ដៃ (ដូច **ខដ្ឌ**) ។

មុដ្ឋិវារក ឬ. [មុដ្ឋិ+វារក] ក្ដមឬបំពង់មានសណ្ឋានដូចក្តាប់ដៃ; បំពង់សម្រាប់ដៃ, ក្តាប់នៃក្ដម, នៃបំពង់។

មុដ្ឋិសម្មជ្ជនី ឥ. [មុដ្ឋិ+សម្មជ្ជនី] ក្តាប់នៃអំបោស, ក្តាប់នៃអំបោសសម្រាប់បោស។

មុដ ធា. ១-**បមទ្ធនអគ្គិសន្ធុបក្ខេបេសុ មុដតិ** "ញ៉ាំញ៉ី, ចេញជាភ្លើង, ឆេះ, ចេញសំឡេង, ដាក់ចុះ, បង់ចុះ" ភ្ជ. ។
២-**ចុណ្ណនេ ហោដេតិ ហោដយតិ** "បុក, កិន" ធ្វើឲ្យល្អិតម៉ដ្ដស្លុង ចុ. ។

មុឌ ធា. **ខណ្ឌនេ មុណ្ឌតិ** "កោរ, កាត់" រុ. ។ អា. **ករ្ហារ មុណ្ឌ្ហីសុ** "កោរក្បាលក្មេង" -ស. ។ **មុណ្ឌ** ឬ. "មនុស្សក្បាលត្រងោល" ។

មុណ្ឌ, មុណ្ឌ គុ. [មុណ្ឌ+អ] កាត់, រលីង, ត្រងិល, ត្រងោល។ -**សមណ** ឬ. សមណ: ត្រងោល, ស្រមណ៍ត្រងោល។ -**បព្ជតមត្ថក** ឬ. កំពូលនៃភ្នំត្រងិល។ -**សិរ** គុ. មានក្បាលត្រងោល។

មុណ្ឌច្ឆទ ឬ. ប្រាសាទដំបូលត្រងិល (ដូច **ហម្ម្យ**) ។

មុណ្ឌ ឥ. ឈើងមដើម, ដើមកន្ទ្រង់ (ដូច **មធុរសា**) ។

មុណ្ឌ្ហិក មនុស្សក្បាលត្រងោល (ដូច **ភណ្ឌ**) ។

មុណ្ឌ មនុស្សក្បាលត្រងោល (ដូច **មុណ្ឌ្ហិក**) ។

មុណ ធា. **បដិញ្ញាណ មុណតិ** "ប្ដេជ្ញា, ទទួលរាប់រង" ភ្ជ. ។

មុតិ ប្រាជ្ញា (ដូច **មេធ**) ។

មុត្ត នឬ. [មុចិ+ត] មូត្រ, ទឹកមូត្រ, ទឹកនោម; (វិ. **មិហតិ សិញ្ចតីតិ>មុត្តំ**) ។ គុ. ឬកិ. = រួច, ផុត, ជ្រុះ,...។ ឥ. = កែវមុក្តា។ -**ករីសបុណ្ណ** គុ. ពេញដោយមូត្រនិងករីស:។ -**ចាគ** គុ. អ្នកមានចាគ:ផុតហើយ,

អ្នកមានការលះរួចហើយ។ -**ជ្ឈាន** នបុં. ទីនៃ...រួចហើយ, ផុតហើយ។ -**មត្តាវ** គុ. គ្រាន់តែរួចហើយភ្លាម។

មុត្តា ឥ. [មុចិ+ត, ចុះអា-ឥ.] កែងមុត្តា។ -**ឆាមសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយកម្រងនៃកែវមុត្តា, ដោយចង្កោម (ឬភ្ជង)នៃកែវមុត្តា។ -**ឆជ** បុំ. ទង់ជាវិការៈនៃកែវមុត្តា។ -**យដ្ឋិ** ឥ. ដងជាវិការៈនៃកែវមុត្តា។

មុត្តាគុណ បុំ. កែវមុត្តាដែលក្រងដោយអំបោះ (អង្ការ), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**ហារ**សព្ទ។

មុត្តាមុត្ត នបុំ. ឈើច្រត់ជាដើមដែលជាគ្រឿងអាវុធ។

មុត្តាវលិ គ្រឿងប្រដាប់កគឺអង្ការកែវមុត្តា (ដូច **ហារ**) ។

មុត្តាហារ បុំ. [មុត្តា+ហារ] កែវមុត្តាហារៈ; កែវមុត្តានិងអង្ការឬអង្ការជាវិការៈនៃកែវមុត្តា។

មុត្តិ ឥ. [មុច+តិ] កិ.រួច; វិ. **មុច្ចនំ>មុត្តិ**។ ព្រះនិព្វាន (ដូច **មោក្ខ**) ។

មុត្តេ ធា. **បសវនេ មុត្តេតិ មុត្តយតិ ឱមុត្តេតិ មុត្តំ**, ការិត. **មុត្តាបេតិ** "ហូរ, ហូរចេញ, បន្ទោបង់បស្សាវៈ, បត់ជើងតូច" ចុ. ។ អា. **មុត្តេតិ ឱហាទេតិ ច** "បន្ទោបង់បស្សាវៈផងបន្ទោបង់ឧច្ចារៈផង" (**មុត្តេតីតិ បស្សាវំ ករោតិ ឱហាទេតីតិ ករីសំ ឱស្ស-ជ្ជេតិ**) -ស. ។ **មុត្តំ** នបុំ. "ទឹកមូត្រ, បស្សាវៈ" ។

មុត្ថ ធា. **សង្ឆាតេ មុត្ថេតិ មុត្ថយតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, រួមគ្នា, ឥជាប់គ្នា" ចុ. ។

មុទិङ្គ បុំ. ស្គរសំភោរ (ដូច **មុរជ**) ។

មុទិតមន គុ. [មុទិត+មន] មានចិត្តរីករាយហើយ, ត្រេកអរហើយ; វិ. **មុទិ-តោ មនោ យស្ស សោ>មុទិតមនោ**។

មុទុ, មុទុក គុ. [មុទ+ឧ] ទន់, ទន់ល្ហន់, ទន់ភ្លន់។ **ចិត្តតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានចិត្តទន់។ -**ជាតិកា** គុ. អ្នកមានជាតិដ៏ទន់។ -**តាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជា...ទន់។ -**ហទយ** គុ. អ្នកមានហាឫទ័យដ៏ទន់។

មុទុបួល បុំ. ដើម **ករណ្ឌិការ** (ដូច **ករណ្ឌិការ**) ។

មុទ្ធិកា ឥ. [មុទ+ណ្ឍ, ចុះអា-ឥ.] ចិញ្ចៀន, ចិញ្ចៀនមានត្ស្ងែ (វិ. **មោទន្តិ ឯតាយាតិ >មុទ្ធិកា**) ។ នបុំ. ប្រែថាកូនសោ។

មុទ្ធជ បុំ. សក់ (ដូច **ឆាល**) ។

មុទ្ធា បុំ. [មុទ+ធ, ចុះអា.] ក្បាល, អំបែងក្បាល, កំពូល, ប្រាជ្ញាឈ្មោះមុទ្ធា (វិ. **មោទន្តិ ឯត្ថ ឧកាទយោតិ>មុទ្ធា**) ។

មុទិ ធ. ១-**ហាសេ្ស ហោទតិ បហោទតិ អនុហោទតិ សម្ហោទកោ អនុហោទនា មុទា មុទិតា** "រីករាយ, ស្រស់ស្រាយ, ត្រេកអរ" ភូ. ។ **បហោទតិ** កិ. "រីករាយក្រៃលែង" =**អតិហោទតិ**។ **បាហោជ្ជំ** នបុં. "សេចក្តីរីករាយ, ស្រស់ស្រាយក្រៃលែង, ការអរកខិបកខុប" ភាវៈនៃសេចក្តីរីករាយក្រៃលែង, វិ. **បមុទស្ស ភាវោ បាហោជ្ជំ**។ **អនុហោទនា** ឥ. "ការធ្វើឲ្យត្រេកអរតាម" ។

២-**សំសគ្គេ ហោទេតិ ហោទយតិ** "រួមគ្នា, រលាយចូលគ្នា, ច្រឡូកច្រឡំ, លាយឡំ, ចំពាក់ចំពិន" ចុ. ។ **មុជ្ជិ** ឥ. "ញញ្ជរ" (មុទ+តិសូចិ) ។ **មុទុ** គុ. "ទន់, ល្អិត, ខ្ជិល, ទម្រន់, ក្ងៀច, ក្រាញ" ។

៣-**ហោទនេ មុទ្ធតិ មុទ្ធិតោ**, ការិត. **មុទ្ធាបេតិ មុទ្ធាបយតិ** "ត្រេកអរ, រីរាយ, ដិតជាប់, បោះត្រា, បោះពុម្ព" ទិ. **មុទ្ធា** ឥ. "ត្រា, ចិញ្ចៀនត្រា, ស្នាមត្រា" **មុទ្ធិកា** ឥ. "ចិញ្ចៀនត្រា" ។ **មុទ្ធា** បុં. "ក្បាល, កំពូល" (មុទ+ធ) ។ **មុទ្ធជោ** បុં. "សក់" ដុះលើក្បាល, (មុទ្ធា+ជនិ+ក្ងិ), អក្សរ ណ ដ ឋ ឌ ឍ ណ រ ឡ ហៅថា មុទ្ធជៈ ព្រោះកើតក្នុងក្បាល (សូចិ) ។

មុធា **និបាតប្រាប់ភាពចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺឥតផល ប្រែថា ទទេ, ឥតថ្លៃ។

មុនាតិ កិ. [មុ+នា+តិ-រ. ឬមុនិ+អ+តិ-រ.] ចង, ដឹង។

មុនិ បុં. [មុនិ+ឥ] អ្នកដឹងនូវធម៌ទាំងពួង (អ្នកប្រាជ្ញ); វិ. **សព្វធម្មេ មុនាតិ ជានាតីតិ** >**មុនិ**។

មុនិន្ទ បុં. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធ។

មុនិ ធ. **គតិញ្ញាណេសុ មុនតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ត្រាស់ដឹង, ដឹង" ភូ. ។ **ហោនំ** នបុં. មានន័យពីរយ៉ាងៈ

១/ **ញ្ញាណំ** "ការដឹងឬប្រាជ្ញា" (**ហោនេយ្យប្បដិបទាសង្ខាតំ មគ្គញ្ញាណហោនំ**) បាលីថា **អហំ ហោនេន ហោនិសៃ្ស** "តថាគតនឹងដោយញាណ" ។

២/ **តុណ្ហីភាវោ** "តុណ្ហីភាព, ការនៅស្ងៀម" បាលីថា **ន**ហោនេន **មុនិ**ហោតិ "និងចាត់ថាជាអ្នកប្រាជ្ញដោយការនៅស្ងៀមក៏មិនបានដែរ" ។ **មុនិ** បុં. "មុនី, អ្នកប្រាជ្ញ, អ្នកចេះដឹង" វិ. **មុនាតិ ជានាតិ ហិតាហិតំ បរិច្ឆិន្ទតីតិ មុនិ** ។ល។ ពាក្យថា **មុនិ** នេះចេញចាក **មុនិ**ឆ**ត**ុក៏បាន។ ជាឈ្មោះអ្នកប្រាជ្ញទូទៅតាំងពីថ្នាក់ទាបរហូតដល់ថ្នាក់ខ្ពស់បំផុត ជាព្រះបរមនាមនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ក៏បាន ដូចពាក្យព្រះសារីបុត្រពោលថា "**មុនីតិ ភុច្ចតិ តថាគតោ អរហំ សម្ពុទ្ធោ**" ប៉ុន្តែបើប្រើស្ងួនគ្នាថា "**មុនិមុនិ**" គឺសំដៅយកព្រះបរមនាមនៃព្រះពុទ្ធតែ

ម្យ៉ាង ប្រែថា "កំពូលនៃអ្នកប្រាជ្ញ" ។ ដូចពាក្យថា **រាជរាជា** "ស្តេចរបស់ស្តេចគឺព្រះចៅអធិរាជ, ព្រះរាជាធិរាជ" ។ **មុនិន្ទោ** បុ. "ព្រះបរមនាមនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់" អ្នកប្រាជ្ញធំជាងអ្នកប្រាជ្ញ ទ. ។

មុញ្ជ ធា. **ពន្ធនេ មុញ្ជតិ** "ចង, ទាក់, រឹតរួត" ភ្វ. ។

មុយ្ហន្តិ កិ. [មុហ+យ+អន្តិ-វ.] វង្វេង, ងងឹត, ភាន់ភាំង, ស្រវាំង។

មុរេ បុ. ស្ករសំភោរ (ដូច **មុទ្ធ**) ។

មុរ ធា. **សំវេទនេ មុរតិ មុរោ ហោរោ** "ដឹងរួមគ្នា, ដឹងព្រម" ភ្វ. ។ **មុរោហោរោ**បុ. "ក្ងោក" សូចិថាចាក**ម**ិ**ធ**ាតុ "ប្រៀតប្រៀន" ឬ **ហ**ាធ**ាតុ** "ស្រែក" **ម**ីយ**តី**តិ **ហ**ោ**រ**ោ **ម**ហ**ិ**យ**ំ** **រ**ាវ**ត**ីតិ **ឥ**ា **ហ**ោ**រ**ោ។

មុសល បុ. [មុសិ+អល] អង្រែ (វិ. **មុ**ស**តិ ឯ**ត**េ**ន**ាតិ>**ម**ុ**ស**ណ**ោ**) ។ -**ស**ាណ ឥ. រោងនៃអង្រែ, រោងជាទីទុកនូវអង្រែ។

មុសា និ. ពាក្យកុហក, ពាក្យមិនពិត។ -**ក**ថ**ា** ឥ. វាចាជាហេតុពោលនូវពាក្យកុហក។ -**ឥ**ាទ បុ. កិ.ពោលនូវពាក្យកុហក។មុសាត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺកុហក, ខុស, **ម**ិ**ច**្ច**ា** ក៏ជា**ម**ុ**ស**ា**ត**្ថ**ឥ**ាចក**:** ដែរ។

មុសាវាទី បុ. [មុសា+វទ+ណី] អ្នកពោលនូវពាក្យកុហកឬអ្នកមានកិ.ពោលនូវពាក្យកុហកជាប្រក្រតី; វិ. **មុ**ស**ា ឥ**ទ**ត**ីតិ>**ម**ុ**ស**ា**ឥ**ាទ**ី**, **ម**ុ**ស**ា **ឥ**ទ**ិ**ត**ុ**ំ **ស**ីល**ម**ស្ស**ត**ិ **ឥ**ា >**ម**ុ**ស**ា**ឥ**ាទ**ី**។

មុសិ ធា. ១-**ថ**េ**យ**្ យ **ម**ុ**ស**ិ "លួច, លាក់, ប្លន់, ដណ្តើម, បំភាន់គំនិត, បំភាន់ភ្នែក" ភ្វ. ។ **ម**ុ**ស**ណ**ោ** បុ. **ម**ុ**ស**ណ**ំ** នបុ. "ដំបង, ព្រនង់, អន្លង, អង្រែ" ។ **ម**ុ**ស**ណ**ោ** បុ. "ចោរ?" អា. **ទ**ុ**ណ**្ណ**ិ**ក្ខ**ោ ច**ក**ុ**ម**ុ**ស**ណ**ោ** "ស្រុកទុរ្ភិក្ស១ចោរមានភ្នែក" -**ស**. ។ **ហ**ោ**ស**ោ បុ. "ចោរកម្ម" ។ **ហ**ោ**ស**ក**ោ** បុ. "ចោរ" ។ **ម**ូ**ស**ា ឥ. "បាវ, ទ្ស, ភាជន:ដីសម្រាប់រំលាយមាស" ។ (សូចិ) ។

២-**ថ**េ**យ**្ យ **ម**ុ**ស**្ណ**ាតិ** "លួច, លាក់, ប្លន់, ដណ្តើម, បំភាន់គំនិត, បំភាន់ភ្នែក" ក៏. ។ **ម**ូ**ស**ិ**ក**ោ បុ. "កណ្តុរ" អ្នកលួច (មុសិ+ណិក) ។

៣-**ត**ុ**ច**្ច**ា**ថ**េ **ម**ុ**ស**ិ "កុហក, ខុស, ទទេ" ភ្វ. ។ **ម**ុ**ស**ា អព្យ. ប្រើជាកិរិយាវិសេសន៍ (បា. អ.) ។

៤-**ត**ុ**ច**្ច**យ**េ **ម**ុ**ស**្ស**ត**ិ "អត់ឱនឲ្យ, ទទួលព្រម, អត់ទោសឲ្យ, អនុញ្ញាតឲ្យ, ស្រឡាញ់, រាប់អាន" ទិ. (បា. អ.) ។

៥-**ឥ**ីស**ត**ិ**យ**ំ **ម**ុ**ស**្ស**ត**ិ **ប**ម**ុ**ស**្ស**ត**ិ **ម**ុ**ដ**្ឋ**ិ** **ម**ុ**ដ**្ឋ**ោ** **ម**ុ**ស**្ស**ិ**ត**ា** "ភ្លេច, មិនចាំ" ទិ. ។ **ម**ុ**ដ**្ឋ**ស**្ស**ត**ិ គុ. "មានស្មារតីភ្លេច, ភ្លេចស្មារតី" វិ. **ម**ុ**ដ**្ឋ**ោ** **ស**ត**ិ** **អ**ស្ស**ត**ិ- **ម**ុ**ដ**្ឋ**ស**្ស**ត**ិ។ **ម**ុ**ដ**្ឋ**ស**្ស**ច**ំ ភ.ន. "ការភ្លេច

ភ្លាំង, វិ. **មុជ្ជស្សតិនោ ភាវោ មុជ្ជស្សច្ចं** (**ណ្យ**) ។

មុហុ និ. **បុនប្បុនមត្ថវាចក:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺរឿយៗ, ញយៗ, ចូរមើល **អតិក្ខណំ** ខាងដើម។

មុហុត្ត និ. [ហុច្ច+ត, ចុ:មុ-អា., លុបច្ច] មួយរំពេច, មួយស្រេបក់, មួយភ្លែត។ -**មត្ត** គុ. កាលត្រឹមតែមួយរំពេច,.។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយកាលមួយរំពេច។

មុហុត្តិក បុ. ហោរា (ដូច **គណក**) ។

មុហ ធា. **ភេចិត្តេ មុយ្ហតি សម្ម្ហុយ្ហতি បមុយ្ហতি** "វង្វេង, សន្លប់, ភាន់ភាំង, ងងឹតងងល់, លង់, ខ្លៅ" ទិ. ។ **មោហោ** បុ. សេចក្ដីលង់ខ្លៅ, ការវង្វេង" ។ **បមោហោ** បុ. "ការងងឹតងងល់ក្រៃលែង, ការភាន់ច្រឡំក្រៃលែង" ។ **មោម្ហោ** បុ. "ការវង្វេងធំ, សេចក្ដីលង់ខ្លៅខ្លាំង" ។ **មុឡ្ហោ** កិ. គុ. "ដែលភាន់ភាំង, វង្វេង" ។ **មោយោ** គុ. "លង់, ខ្លៅ, ទទេ" ។ ការិត. **មោហেতি មោហយতি**។

មុឡ្ហាលបុប្ផ នបុ. ផ្កាឈូក (ដូច **កមល**) ។

មុឡ្ហាល បុ. ក្រឌីឈូក, មើមឈូក (ដូច **ភិស**) ។

មុឡ្ហ ឬ **មូឡ្ហ** គុ. [មុហ+ឡ ឬ ត] វង្វេង, វង្វេងហើយ។ -**ភព្ព** គុ. មានគភ៌វង្វេងហើយ។ -**រូប** គុ. មានសភាពវង្វេងហើយ, មានរូបនៃបុគ្គលវង្វេងហើយ។

មូគ គុ. [មិគ+អ, ឥនៃមិ>ឧ, ឧ>ឲ្ហ្ម ឬ មុហ+គ, មុហ>មូ] គ, មនុស្សគ; វិ. **ឥត្ថុមសង្ខ្ហុណោយ្យត្ថា មិគសទិសោតি>មូគោ។ មុយ្ហតীতি ឥ>មូគោ**។

មូល នបុ. [មូ+អ] ទីតម្កល់, ទីតាំង, ប្រទេសជាទីតាំង, ខាងដើម, ទីជិត, គល់, ឫស, តម្លៃ, ទ្រព្យជាដើមទន់, មើម។ -**កម្មដ្ឋាន** នបុ. កម្មដ្ឋានជាទីតាំង, កម្មដ្ឋានជាខាងដើម។ -**កម្មដ្ឋានមនសិការ** បុ. កិ.ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវមូលកម្មដ្ឋាន។ -**ភន្ធ** បុ. ក្លិននៃឫស។ -**ឃច្ច** គុ. មានឫសសម្លាប់បង់ហើយ, ឱ្យជាទោសគឺខ្លួនកម្ចាត់បង់ហើយព្រមទាំងឫស, ឱ្យជាធម្មជាតមានឫសគឺ...សម្លាប់បង់ហើយ, មានឫសដកឡើងហើយ។ -**ឃាត** គុ. មានឫសគឺ...សម្លាប់បង់ហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាហេតុជាទីតាំង។

មូលកណ្ឌ បុ. មើមនៃដំឡូង, មើមនៃត្រាវ។

មូលកមុដ្ឋិ ឥ. [មូលក+មុដ្ឋិ] ក្ដាប់នៃដំឡូង, ក្ដាប់នៃមើមដំឡូង, នៃត្រាវ។

មូលក បុ. ដំឡូង, ត្រាវ ។

មូល្យ នបុ. ថ្លៃ, ថ្លៃឈ្នួល (ដូច **ភេតន**) ។

មូលិ ធា. ១-**ពោហណេ មូលេតি មូលយতি** "ដុ:ឡើង, លូតលាស់ឡើង" ចុ. ។

២-**បតិដ្ឋាយំ មូលតិ** "ជាទីពឹង, ទីអាស្រ័យ, ជាបង្អែក" ភូ. ។ **មូលំ** នបុ. មានន័យ៣យ៉ាងៃ
១/ ថ្លៃ, ដើមទុន, ទ្រព្យដើម, ថ្លៃឈ្នួល, ឫស, គល់, ដុះឡើង, លូតលាស់ឡើង, ជាទីពឹងអាស្រ័យ រ. **មូលតិ បតិដ្ឋាតិ រូហតិ រុក្ខោ ឯតេនាតិ មូលំ** ។ល។ បាលីថា **មូលានិ ឧទ្ធរេយ្យ** -ស. ។
២/ អសាធារណហេតុ ហេតុចំពោះ, បុព្វហេតុ បាលីថា **លោភ-មូលំ ទោសមូលំ មោហមូលំ លោភោ អកុសលមូលំ** ។
៣/ ទីជិត, ជិត, បរិវេណ =**សមីបំ** អា. **យាវ មជ្ឌន្ហិកេ កាលេ ឆាយា ផរតি និវាតេ បណ្ណានি បតন্তি ឯត្ថាវតা រុក្ខមូលন্তি អាទីសু សមីបে** "ពេលថ្ងៃត្រង់ម្លប់ផ្សាយទៅឫស្លឹកឈើទុំជ្រុះ ក្នុងពេលឥតខ្យល់ត្រឹមណាហៅថារុក្ខមូលឬបរិវេណឈើត្រឹមនោះ" មូល: ប្រែថា ជិត មានឧទាហរណ៍ដូច្នេះជាដើម (**សមន្ត** ១/១៨៩) ។ **បាទមូលំ** នបុ. "ទីជិតជើង, បរិវេណជើង" ។ **បាទ-មូលិកោ** បុ. "អ្នកបម្រើជិតជើង, បុគ្គលសំណប់" ។ ឥ. **បាទមូ-លិកា** "ប្រពន្ធ, ស្រីបម្រើជាសម្ពាល់" ។ អា. **បាទមូលិកេហិ សទ្ធឹ មន្តេសি** (សង្ខិច្ចជាតក) ។ **មូល្យ** នបុ. "ថ្លៃ, ថ្លៃឈ្នួល" ។
៣-**លវនបវនេសু មូលেতি មូលযতি** "កាត់, កោរ, ជម្រះ, លាង, សម្អាត" ចុ. ។ អា. **មូលযতি កেসাং** "ច្រូតកាត់ស្រែ" ។ **មូលযতি মঞ্ঞং** "ជម្រះនូវសេចក្តីចូលចិត្ត" -**ស**. ។

មូសা		បាវ គឺភាជនដីម្យ៉ាងសម្រាប់រំលាយមាសប្រាក់។
មូសিক	បុ.	[មុសា+ណ្ដ+ណិក] កណ្ដុរឬកណ្ដោ (រ. **មុសতি ছেদেতীতি>មូសিকো**) ។ -**ពោតក** បុ. កូននៃកណ្ដុរ។
មូឡ্হি	ធា.	**សុខেন মূলতি** "ជាសុខ, សុខសប្បាយ" ។
មে	ធា.	**បដিদানআদানেসু মেতি মযতি** "ប្រគល់ឲ្យ, ផ្ដល់ឲ្យ, កាន់យក" ភូ. ។ **មেধা** ឥ. "ប្រាជ្ញា" កាន់យកនូវអត្ថដ៏ល្អិតសុខុម ឬ "ទ្រទ្រង់ចាំទុកនូវអត្ថសុខុម" (មে+ធা) ។
មেខলা	ឥ.	គ្រឿងប្រដាប់ចង្កេះស្រី។
មেয	បុ.	[មិហ+យ]មেয, ភ្លៀង (រ. **মেহতি সিঞ্চতি লোকং ইত্যেবংশীলো>মেযো**) ។ **ঋতু** នបុ. រដូវនៃមেয។
মেযত্থনিক	គុ.	[មেয+ថនិត] សំឡេងនៃមেয, ក.គ្រហឹមនៃមেয, គឺមেয គ្រហឹមហើយ, កម្ទរហើយ។
মেযপাসাণ	បុ.	ព្រិល, ភ្លៀងព្រិល, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ককা**សព្ទ។
মেচক	បុ.	គល់កន្ទុយដំរី (**পুচ্ছমূল**), ត្រាកន្ទុយក្ងោក (ដូច **চন্দ্রক**) ។
মেজ্জ		ម៉ត់ចត់, មង្គល, ល្អ (ដូច **ভূত**) ។

មេដ ធ. **ឧម្ហាទេ មេដតិ** "ទៅជាឆ្ងូត, ឆ្ងូតស៊ីប់" ភូ. ។

មេណ្ឌ ប៉ុ. កេះ, ចៀម (ដូច **ឯឡ្យកো**) ។

មេត្តចិត្ត នបុ. [មេត្តា+ចិត្ត] ចិត្តប្រកបដោយមេត្តា, ចិត្តមានមេត្តា។

មេត្តា ឥ. [មិ-ទ+ត, ចុះអា-ឥ.] ធម្មជាតិតែងស្រឡាញ់, រាប់រក, រាប់អាន។ -**កម្មដ្ឋាន** នបុ. កម្មដ្ឋានមានមេត្តាជាអារម្មណ៍, កម្មដ្ឋានគឺបណ្ដិតកំណត់ហើយដោយមេត្តា។ -**ភាវនា** ឥ. កិ.ញ៉ាំងមេត្តាឱ្យចម្រើន, បញ្ញាជាគ្រឿងញ៉ាំងមេត្តាឱ្យចម្រើន។ -**វិហារី** ប៉ុ. អ្នកមានកិ.នៅដោយមេត្តាជាប្រក្រតី។ -**សហគត** គុ. ប្រព្រឹត្តទៅដោយមេត្តា, ទៅមួយអន្លើដោយមេត្តា។

មេត្ថិ ឥ. មេត្រី (ដូច **មេត្តា**) ។

មេថុន នបុ. មេថុន, រួមសំវាស (ដូច **ញ្ញាយ**) ។

មេទនី ផែនដី (ដូច **ឧព្វី**) ។

មេទ ប៉ុ. ខ្លាញ់ខាប់ (ដូច **ឆបា**) ។

មេទិ ធ. **មេធាហ៊ីសាសុ មេទតិ** "កាន់យក, ផ្ដល់ឲ្យ, ទៅជាមួយគ្នា, បៀតបៀន, កម្ចាត់បង់" ភូ. ។

មេធគ គុ. [មេធ+គមិ+ក្ដ] សេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តឬកលហាធមិជាគ្រឿងដល់នូវកិ.ទម្លាយ (កលហាធមិកម្ចាត់នូវនិស្សរ្ជយនៃខ្លួន និងបុគ្គលដទៃ; វិ. **អត្តនោ និស្សរ្ជយញ្ច បរញ្ច មេធមានោ គច្ឆតីតি>មេធគោ**) ។

មេធា ឥ. ប្រាជ្ញា (ដូច **ពុទ្ធិ**) ។

មេធាវី គុ. [មេធា+រី] អ្នកមានប្រាជ្ញា; វិ. **មេធា យស្ស អត្ថីតি>មេធាវី**។

មេធិ ធ. **ហ៊ីសាសន្ដមេសុ មេធតិ មេធា មេធាវី** "កម្ចាត់បង់, ទៅជាមួយគ្នា" ។ **មេធា** ឥ. "ប្រាជ្ញា" កម្ចាត់សេចក្ដីអាក្រក់, ទៅជាមួយសេចក្ដីល្អ។ **អសនិ ឥវ សិលុច្ចយេ ភិលេសេ មេធតি ហ៊ីសតីតি មេធា។ មេធតি ឥ សិរិយា... សហ គច្ឆតি... តি មេធា** -ស. ។

មេរយ នបុ. មេរ័យ (ទឹកស្រវឹង) (ដូច **អាសវ**) ។

មេរុ ភ្នំព្រះសុមេរុ (ដូច **តិទិវាធារ**) ។

មេវ ធ. **សេវនេ មេវតি** "សេពគប់, រាប់រក, ប្រតិបត្ដិ" ភូ. ។

មេសាទិលោម នបុ. រោមនៃសត្វមានកេះជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧណ្ណា**សព្ទ ។

មេហន នបុ. អង្គជាតប្រុសស្រី (ដូច **ឥត្ថកុយ្ហ**) ។

មេហ ប៉ុ. រោគប្រមេះ, រោគទឹកនោម។

មោក្ខ បុ. [មុចិ+អ] ធម៌ជាទីរួចចាកកិលេសមានរាគ:ជាដើមឬធម៌ជាគ្រឿងរួចចាកកិលេសមានរាគ:ជាដើម; រ. **មុច្ចន្តិ ឯត្ថ ឯតេន ឥតិ**>**មោក្ខោ**។ កិ.រួចរ. **មុច្ចនំ**>**មោក្ខោ**។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌ជាគ្រឿងរួច, ធម៌ជាគ្រឿងញ្ចាំងសត្វឱ្យរួចចាកទុក្ខ។ -**ធម្ម-ទេសក** គុ. អ្នកសម្តែងនូវមោក្ខធម៌រ. **មោក្ខធម្មំ ទេសេតីតិ**> **មោក្ខធម្មទេសកោ**។

មោក្ខន្តិ កិ. [មោក្ខ+អ+អន្តិ-វ.] រួច, ផុត, របូត, ដោះ។

មោក្ខ ធา. **មុច្ចនេ មោក្ខតិ ២មោក្ខតិ**, ការិត. **មោក្ខេតិ មោក្ខាបេតិ** "រួច, ផុត, របូត, លែង" ភូ. ។ អា. **មោក្ខន្តិមារពន្ធនា** "រួចចាកចំណងមារ" ។ **ន មេ សមណ១មោក្ខសិ** "នែសមណ:! លោកមិនរួច (ពីកណ្តាប់ដៃ) ខ្ញុំទេ" -ស. ។ **ខិប្បំ ១ាសា មោក្ខសិ** "អ្នកនឹងរួចអំពីអន្ទាក់យ៉ាងឆាប់ភ្លាម" (មហាហំសជាតក) ។ **មោក្ខោ ១ិ១មោក្ខោ** បុ. "ការរួច, ព្រះនិព្វាន" ។ បើជាពួក**ចុ**ធាតុវិញទៅជា **មោក្ខេតិ មោក្ខយតិ** "អង្គុយ" ។

មោគ្គ១ាន អ.ន. [មោគ្គ១ី+ណាន] ជនជាកូននៃព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះមោគ្គ១ី (នាមរបស់អគ្គសាវ័កទីពីរគឺព្រះថេរ:ឈ្មោះ **មោគ្គ១ាន**) រ. **មោគ្ត-ល្ហិយ អបច្ចំ**> **មោគ្គ១ានោ**។

មោឃ គុ. [មុហ+អ, ហ>ឃ] ឃែត, ទទេ, សូន្យ, មោឃ:។ -**បុរស** បុ. បុរសមោឃ:, បុរសទទេ។

មោចនវេលា ឥ. [មោចន+វេលា] វេលាជាទីរួច, ជាទីដោះ, ជាទីស្រាយ, ជាទីអាន,...។

មោចយ៑ិសុ កិ. [មុចិ+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.] រួចហើយ, ឱ្យរួចហើយ។

មោចិត គុ. [មុចិ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ដោះហើយ, ស្រាយហើយ,...។

មោចេត្វា អ. [មុចិ+ណ+ត្វា] ស្រាយហើយ, ដោះហើយ, អានហើយ,...។

មោចេស្យាមិ កិ. [មុចិ+ណ+ស្យាមិ-ភ.] នឹងដោះ, នឹងអាន,...។

មោច បុ. ចេក (ដូច **រម្ភ**) ។

មោណ នបុ. ការស្ងៀម (ដូច **អ១ាសន**) ។

មោទក ប្រភេទនៃបង្អែម, ដំបែ។

មោទតិ កិ. [មុទ៑ឬមោទ+អ+តិ-វ.] រមែងរីករាយ, ត្រេកអរ។

មោទនដ្ឋាន នបុ. [មោទន+ឋាន] ទីជាទីត្រេកអរ, ទីជាទីរីករាយ។

មោទនបថ បុ. [មោទន+បថ] ធម៌ជាផ្លូវនេះនៃមុនី, គន្លងនៃមុនី, គន្លងនៃបុគ្គលអ្នកស្ងៀម។

មោន១ាវ បុ. [មោន+ភាវ] ភាវ:នៃ...ជាមុនី, ភាវ:នៃ...ជាអ្នកស្ងៀម។

មោនមត្ត គុ. [មោន+មត្ត] គ្រាន់តែកិ.ស្ងៀម, គ្រាន់តែជាអំពើនៃមុនី, នៃអ្នក

		ស្ងៀម (មោន<មុនি+ ណ = វិ. **មុនិនោ ភវ្ជ>មោនំ**) ។
មោនេយ្យប្បដិបទា	ឥ.	[មោនេយ្ય+បដិបទា] សេចក្ដីប្រតិប័ទជាប្រយោជន៍ដល់មុនី, នៃមុនី។
មោរ	បុ.	[មុរ+ណ] ក្ងោក។ **ករណបសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសំណុំកន្ទុយក្ងោក។
មោលី		ផ្ទៃងសក់ (**សំយតកេស**), ម្កុដ, ជុក, កំប៉ោយ។
មោសក	បុ.	ចោរ, អ្នកលួច (ដូច **តក្ករ**) ។
មោស	បុ.	ចោរកម្ម, ការលួច (ដូច **ថេយ្យ**) ។
មោហ	បុ.	[មុហ+ណ] សេចក្ដីវង្វេង, កិ.វង្វេង; វិ. **មុយ្ហនំ>មោហោ**។ **ឆោស** គុ. មានមោហ:ជាគ្រឿងប្រទូស្ត។ **សម្ពន្ធន** គុ. មានមោហ:ជាគ្រឿងចងព្រម។ **សម** គុ. ស្មើដោយមោហ:។
មោហេស្សាមិ	កិ.	[មុហ+ណេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឱ្យវង្វេង, ឱ្យងេងងោង។
ម្ហិ	ធា.	**ណ្ដ សំហសនេ ម្ហយតេ ឧម្ហយតេ ឱ្ហ ម្ហយតេ ឧ ម្ហយតេ** "ញញឹម" សើចបន្ដិច, ភ.។ ដោយមាន ឧ, ឱ, ប បុព្វបទ ប្រែថា "សើចពព្រាយ, ញញឹមពព្រាយ" អា. **យទា ឧម្ហាយមានា មំ រាជបុត្តី ឧទិក្ខតិ** "ព្រះរាជបុត្រទ្រង់ញញឹមពព្រាយក្រឡេកមើលខ្ញុំកាលណា"។ **ឧម្ហាយេយ្យ ឧ ភាវតី** "ព្រះនាងបភាវតីគប្បីទ្រង់ព្រះសម្រួលកញ្ចឹក" -ស. ។
មំជីរ	បុ.	គ្រឿងប្រដាប់ជើង (ដូច**ចាទ**ន្ដ**ទ**) ។
មំស	នបុ.	[មនិ+ស, និ>និគ្គហិត] វត្ថុដែល...គប្បីដឹង (សាច់); វិ. **មនិតព្ពំ ញ្ញាតព្ពន្ដិ >មំសំ**។ -**កល្យាណ** នបុ. លម្អនៃសាច់, សេចក្ដីល្អនៃសាច់, សាច់ល្អ។ -**ខណ្ឌ** បុ. ឬនបុ. ដុំនៃសាច់, បំណែកនៃសាច់។ -**បេសិ** ឥ. ដុំនៃសាច់, ចម្រៀកឬបន្ទះនៃសាច់។ -**ណោហិតលេបន** នបុ. មានកិ.លាបដោយសាច់និងឈាម, មានសាច់និងឈាមជាគ្រឿងលាប។ -**សញ្ញា** ឥ. សេចក្ដីសម្គាល់ថាសាច់។
មំសុក	នបុ.	សំពត់សាមញ្ញ (ដូច **ឥសន**) ។

យ

យ ស.ន. ណា, ឯណា។

យក្ខ ប៉ុ. [យក្ខ+អ] បុគ្គលដែលគេតែងបូជា (យក្ស, ទេវតា); វិ. **យក្ខិយ្ យ តេ ឬ ឬ ឬ** >**យ ក្ខ** ។ -**ឥ ហ ម ជ ម ម ក ម ្ ម ្ ម ្

បុគ្គេហិ ពុទ្ធំ យជតិ "បូជាព្រះពុទ្ធដោយផ្កាទ.״ ។ **ទេវមនុ-ស្សេហិ ភគវា យជីយតិ** "ព្រះដ៏មានព្រះភាគគឺទេវតាមនុស្សទ. បូជា" ។ **យជមានោ សកេ បុរេ** "កាលបូជាក្នុងបូរីរបស់ខ្លួន" ។ **យញ្ញោ** បុ. "ការបូជទេវតា, ការធ្វើពលិកម្ម, ការសែនព្រេន, បូជាយញ្ញ, គ្រឿងបូជា" (យជ+ណ្យ) រ. **យជនំ យញ្ញោ យជន្តិ អនេនាតិ វា យញ្ញោ**។ **យសោ** បុ. "យស, បរិវារ, កេរ្តិ៍ឈ្មោះ, កិត្តិសព្ទ, ការសរសើរការបូជាឬដែលគេគោរពបូជា (យជ+អឬ យា+សសូចិ) ។

យញ្ញន្ត	បុ.	ដើមឧទុម្ពរ (ដើមល្វា) (ដូច **ឧទុម្ពរ**) ។
យញ្ញ	បុ.	[យជ+ញ, ជ>ញ] កិ.បូជា, យញ្ញ:(ដូច **យាគ**); រ. **យជនំ> យញ្ញោ**។ មួយយ៉ាងទៀតវិធីជាគ្រឿងបូជា; រ. **យជន្តិ អនេនាតិ> យញ្ញោ**។ -**សុត្តក** នបុ. អំបោះឬខ្សែអំបោះដើម្បីយញ្ញ:។ -**អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់យញ្ញ:។
យដ្ឋិ	ឥ.	[យត+តិ, តនៃយត>ដ, តនៃតិ>ឋ] ឈើច្រត់, ដង។ -**ភោដិ** ឥ. ចុងនៃឈើច្រត់។ -**ភោដិគ្គហណកិច្ច** នបុ. កិច្ចដោយកិ.កាន់នូវចុងនៃឈើច្រត់។ ប្រវែង៧ហត្ថហៅថា១យដ្ឋិ។
យដ្ឋិមធុកា	ឥ.	ឈើងមវល្លិ (ដូច **មធុក**)។
យតិ	បុ.	អ្នកមានឥន្ទ្រិយសង្រ្ងមហើយ (អ្នកបួស) (ដូច **ឥសី**) ។
យតោ	អ.ស.ន	[យ+តោ] អំពី...ណា, ក្នុង...ណា។ និ.ការណត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺហេតុ ប្រែថា ព្រោះហេតុឯណា, ដោយហេតុឯណា, **តំ**, **តតោ**, **តេន**, **យំ**, **យេន**ក៏ជាការណត្ថវាចក:ដែរ។
យត្តកោ,កា, កំ	គុ.	មានប្រមាណត្រឹមណា, ប៉ុនណា; មានមានប្រមាណឯណា។
យត្ត	និ.	**អនិយមដ្ឋានទ្យត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺទីមិនកំណត់ជាដើម ប្រែថា ក្នុងទីឯណាជាដើម, **យត្រ**, **យហឿ**ក៏ជាអនិយមដ្ឋានទ្យត្ថវាចក:ដែរ។
យត្ថកាម	គុ.	[យត្ថ+កាម] មានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងអារម្មណ៍ណា។ -**និចាតិនំ** មានកិ.ធ្លាក់ចុះក្នុងកាមណានីមួយ, មានកិ.ធ្លាក់ចុះតាមតែប្រទះក្នុងកាម, មានកិ.ធ្លាក់ចុះដោយមិនសល់ក្នុងសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងអារម្មណ៍ណាមួយ។
យត្រ	អ.ស.ន	[យ+ត្រ] ក្នុង...ណា, ត្រង់...ណា(ដូច **យត្ត**) ។
យតិ	ធា.	១-**បដិយតនេ យតតិ យតនា យតិ បយតនំ អាយតនំ** "ព្យាយាម, ប្រឹងប្រែង, ខិតខំ, ឱហាត, សង្វាត" ភ្ជ. ។ **លោកាយតំ** នបុ. ជាឈ្មោះគម្ពីររបស់តិរ្ថិយសម្ដែងអំពីភ្ជែកសកុកខ្ចៅជាដើមវ. **អាយតិ ហិតំ តេន លោកោ ន យតតិ ន ឦហតីតិ លោកា-**

យតំ។ល។ -ស. ។ **យដ្ឋិ** ឥ. "មាត្រាវាស់ប្រវែង៧ហត្ថ, ដំបង, ឈើច្រត់" ។

២- **ឆ្ងីកាវេបកាវេសុ យតេតិ យតយតិ** "មិនត្រឹមត្រូវ, មិនត្រង់, ថោកទាប, ទំនុកបម្រុង, គាំពារ" ចុ. ។ **ឆ្ងីយ្យាតេតិ ឆ្ងីយ្យាទេតិ** "ប្រគល់ឲ្យ, ផ្តែកវេរឲ្យ, វេរប្រគេន" (ផ្លាស់តជាទ) -ស. ។

យថត្ថំ និ. **អវិបរិតត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺមិនប្រែប្រួល ប្រែថា ដោយពិត, **យថាតថំ** ក៏ជាអវិបរិតត្ថវាចក:ដែរ។

យថរិវ និ. **បដិភាគត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀប ប្រែថា មានឧបមាយ៉ាងណា, **យថា**, **តថា**, **យថេវ**, **ឯវំ**, **យថានាម**, **តថាហិ**, **សេយ្យថាបិ**, **ឯវមេវំ**, **ទា**, **តថេវ**, **យថាបិ**, **ឯវំបិ**, **សេយ្យថាបិនាម**, **យថាច**, **ទ្វិយ**, **តថរិវ**ក៏ជាបដិភាគត្ថវាចក:ដែរ។

យថា និ. [យ+ថា] ប្រការ:ណា, ដោយប្រការ:ណា, យ៉ាងណា។ល។ -**អជ្ឌាសយ** តាមអធ្យាស្រ័យ, គួរតាមអធ្យាស្រ័យ, គួរដល់អធ្យាស្រ័យ។ -**ចិន្តិត** គុ. ដែលខ្លួនគិតហើយយ៉ាងណា, តាមដែលខ្លួនគិតហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីយ៉ាងណា, ទីដូចដែល, ទីដដែល។ -**ឋិតា** គុ. ឈរនៅហើយយ៉ាងណា, ឈរនៅដដែល, **តំ** និ. ដោយប្រការណា, ដោយពិត។ -**ធោត** គុ. ដែលខ្លួនលាងហើយយ៉ាងណា, ដូចជាគឺគេលាងហើយ។ -**ឆិត្ថ** គុ. ដែលខ្លួនទុកហើយយ៉ាងណា, ដែលខ្លួនកប់ទុកហើយយ៉ាងណា។ -**ឆិសិន្ន** អង្គុយហើយយ៉ាងណា, អង្គុយដូចដែល។ -**អនុសិដ្ឋ** គុ. ដែល... ប្រៀនប្រដៅហើយយ៉ាងណា, តាមឱវាទដែល...ប្រៀនប្រដៅហើយ។ -**បសាទនំ** គុ. តាមសេចក្តីជ្រះថ្លា។ -**បត្ថិតំ** គុ. ដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយយ៉ាងណា, តាមដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយ។ -**ឫរិតំ** គុ. ពេញហើយយ៉ាងណា។ -**ជ្ឌាសុកជ្ឌាន** ទីមានសេចក្តីសប្បាយយ៉ាងណា, ទីគួរតាមសេចក្តីសប្បាយ, ទីគួរតាមសេចក្តីស្រួល។ -**ពលំ** កិ.វិ. តាមកម្លាំង, គួរតាមកម្លាំង, តាមគួរដល់កម្លាំង។ -**ភិវន្ទ** តាមសេចក្តីរីករាយ, តាមគួរដល់អធ្យាស្រ័យ។ -**ភូតំ** តាមសេចក្តីពិត។ -**មន** គួរតាមចិត្ត។ -**រុចិ** តាមសេចក្តីគាប់ចិត្ត។ -**រុចិត** ដែលខ្លួនគាប់ចិត្តហើយយ៉ាងណា, តាមដែលខ្លួនគាប់ចិត្ត។ -**លទ្ធ** ដែលខ្លួនបានហើយយ៉ាងណា, តាមដែលខ្លួនបានហើយ។ -**ថេតំ** តាមកម្លាំង, តាមសន្ទុះ, តាមល្បឿន។ -**សភាវតោ** តាមសភាពដ៏សមគួរ, គួរតាមសេចក្តីពិត។ -**សន្ធិហិតំ** ដែលខ្លួនចាត់ចែងហើយយ៉ាងណា។ -**សទ្ធ** តាមសទ្ធា។ -**សុខំ** តាមសេចក្តីសុខ, តាមស្រួល។ -**សុតំ** ដែលខ្លួនឮហើយយ៉ាងណា, តាមដែលខ្លួនឮ

ហើយ។ **បដិភាគត្ថវាចក:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបប្រែថា មានឧបមាយ៉ាងណា, ដោយការងណា, ចូរមើល **យថរិវ** ខាងដើម។

យថាតថំ កិ.វិ. ពិត (ដូច **សច្ចំ**) ។ **អវិបរិតត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺមិនប្រែប្រួលប្រែថាដោយពិត, **យថត្ថ** ក៏ជាអវិបរិតត្ថវាចក:ដែរ។

យថាបិ និ. **បដិភាគត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀប ប្រែថា ក៏មានឧបមាយ៉ាងណា, ក៏ដោយបការ:ឯណា ។

យថិច្ឆិកំ គុ. [យថា+ឥច្ឆិកំ] តាមសេចក្តីប្រាថ្នា។

យថិច្ឆិតំ គុ. [យថា+ឥច្ឆិតំ] ដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយយ៉ាងណា, តាមសេចក្តីប្រាថ្នា។

យថិច្ឆិតំ នបុં. សេចក្តីប្រាថ្នា (ដូច **ឥដ្ឋំ**) ។

យថេវ និ. បដិភាគត្ថវាចក: (ដូច **យថរិវ**) ។

យទា និ. [យ+ទា] ក្នុងកាលណា, កាលណា។

យទិ និ. អនិយមត្ថវាចក:និបាតប្រាប់អត្ថគឺមិនកំណត់ ប្រែថា ថាបើ, **ចេ**, **សចេ**ក៏ជាអនិយមត្ថវាចក:ដែរ។

យទិច្ឆា ឥ. សេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងណា។

យន្តនាឡិក នបុં. [យន្ត+នាឡិក] ចំពូយនៃយន្ត,...។

យន្តមុត្ត នបុं. ក្ងនសរជាដើមឈ្មោះថាយន្តមុត្តជាអាវុធផុតចេញអំពីយន្ត។

យន្តិ កិ. [យា+អ+អន្តិ-វ.] ទៅ, ដល់។

យន្ត នបុं. យន្ត, ក្ងដយន្ត, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ក្ងដ**សព្ទ។

យន្ត្តិ ធា. **សង្ហោចនេ យន្ត្តេតិ យន្ត្តយតិ** "បង្ខិតឲ្យជិត, បង្ក្រៀងឲ្យខ្លី, ធ្វើឲ្យខ្លីចុះ" ចុ. ។ **យន្ត្តំ** នបុं. "យន្ត, គ្រឿងយន្ត" ។

យន្ទូន និ. បើដូច្នោះ, បើដូច្នោះមានតែ, ដូចម្តេចហ្ន,...។

យមិ ធា. **យាមនេ យាមេតិ យាមយតិ យមយតិ** "ប្រព្រឹត្តទៅ, រស់នៅ, ចិញ្ចឹមជីវិត" ចុ. ។ មានបាលីថា **ឧយ្យាមេន្តិ នាម** មិនមែន **យមិ** ធាតុ ទេ គឺ (ឧ+យា+ណាមេ+ អន្តិ) ការិត.) ។

យតិ ធា. **មេថុនេ យតតិ** "សេពមេថុនធម្ម, រួមសង្វាស, រួមដំណេក" ភូ. ។ **យាតស្ស** នបុं. "ការរួមសង្វាស" ។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **សំវាសនំ និទ្ទុវនំ មេថុនំ សុរតំ រតំ ញ្ញាយោ គាមធម្មោ យាតស្ស មោហនំ រតិ អសទ្ធម្មោ ឥសលធម្មោ មិឡ្ហសុខំ ទ្វយទ្វយ សមាបត្តិ ទ្ធន្ធো គម្មោ ឱទកន្តិកោ**។ បណ្តាពាក្យទ. នេះពាក្យថា **មេថុនំ** ជាសព្ទ៌វាចាសម្តីរបស់សប្បុរស, វាចាខ្ពង់ខ្ពស់, ពាក្យផ្ទែ្ទ ដូចពាក្យថា **មេថុនោ ធម្មោ ឧប្ប្ដិសេវិតញ្ចោ** ជាដើម។ ឯពាក្យក្រៅពីនេះមានពាក្យថា **យាតស្ស** ជាដើម ជា **អសព្ទ៌-ាចា** សម្តីរបស់អសប្បុរស, ពាក្យអ្នកស្រុកសាមញ្ញ។ ប៉ុន្តែក្នុងកាលខ្លះព្រះពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ពាក្យនេះដែរដោយមានព្រះទ័យ

ករុណាចង់ឲ្យសត្វលោកឆាប់យល់ -ស. ។

យម	បុ.	យមរាជ, ព្រះយមរាជ (ដូច **ទេសាយី**), ការសង្រ្ទម, ការរារាំង, សេចក្តីសង្រ្ទម, ចាំសីល (ដូច **សំយម**) ។ នបុ. គូ (ដូច **យុគ**) ។
យមក	គុ.	[យម+ណ្ដ] ជាគូគ្នា, របស់ជាគូគ្នា។
យមកបាដិ-ហារិយ	នបុ.	[យមក+បាដិហារិយ] បាដិហារ្យមានភ្លើងនិងទឹកជាគូគ្នា, យមកបាដិហារ្យ។ **សមាគម** បុ. សមាគមនិម្មិតយមកបាដិហារ្យ, កិ. ជួបជុំនៃ...។
យមកបាដិហិរ	នបុ.	(ដូច **យមកបាដិហារិយ**) ។
យមកវគ្គវ-ណ្ណនា	ឥ.	[យមកវគ្គ+វណ្ណ+យុ+អា-ឥ.] កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្តីនៃយមកវគ្គ; រ. **យមកវគ្គស្ស អត្ថំ វណ្ណេតិ ឯតាយាតិ>យមក-វគ្គវណ្ណនា**។
យមក	នបុ.	គូ (ដូច **យុគ**) ។
យមទណ្ដី	បុ.	ឥសីអ្នកតែងមន្តមួយ។
យមទូត	បុ.	[យម+ទូត] ទូតនៃស្តេចយម:, ទូតនៃយមរាជ, បម្រើនៃ...។
យមរាជា	បុ.	ព្រះយមរាជ (ដូច **ទេសាយី**) ។
យមល	នបុ.	គូ (ដូច **ទ្ធ**) ។
យមាមសេ	កិ.	[យម+អ+ស្សាម-ភ. ឬម-រ.] នឹងវិនាស, នឹងលំបាក, ត្រដាបត្រដួស។
យមុនា	ឥ.	ឈ្មោះស្ទឹងធំមួយ។
យមិ	ធា.	១-**បរិវេសនេ យមតិ**, **យមេតិ យមយតិ** "ត្រួតមើល, ឃ្លាំមើល, ហ៊ុមព័ទ្ធជុំវិញ" ភូ. , ចុ. ។ **យមោ** បុ. "ការសង្រ្ទម, ការចាំសីល, ការរារាំង, ឈ្មោះរបស់យមរាជ។ **យមកំ** នបុ. "គូ, ភ្លោះ" អា. **យមកសាលានមន្តរេ** "ក្នុងចន្លោះនៃដើមរាំង (សាលព្រឹក្ស) ទាំងគូ" (សូចិ) ។ ២-**សទ្ធឧបមេសុ យមតិ យមោ** "ចេញសំឡេង, ពោល, និយាយ, វិនាស, រៀ" ភូ. ។ អា. **មយមេត្ថ យមាមសេ** "យើងទ. និងវិនាសសាបសូន្យក្នុងទីនេះ" **យមាមសេតិ ឧបរមាម ឆ.ស្សាម មរាមាតិ អត្ថោ** -ស. ។
យវនបុប្ផ	នបុ.	ជាតិគន្ធផ្ការណ្ដៃដែលកើតក្នុងយវនប្រទេស។
យវស	បុ.	ស្មៅជាចំណីរបស់សត្វមានគោជាដើម (ដូច**ឃាស**) ។
យវ	បុ.	ស្រូវក្រហម, ស្រូវដំណើប។
យស	បុ.	[យជ+អ, ជ>ស] យស, សេចក្តីសរសើរ (ដូច**សិលោក**) (រ. **យជតិ ឯតេនាតិ> យសោ។ សព្ទត្ថ យាតីតិ ឥ>យសោ**) ។ -**សម្ប**ត្តិ ឥ. កិ.ដល់ព្រមនៃយស, -ដោយយស។

យសស្សី គុ. [យស+សី] អ្នកមានយស; វិ. **យសោ យស្ស អត្ថីតি>យសស្សី**។

យសោធរា ឥ. ព្រះនាងជាមាតានៃរាហុល។

យសិ ធា. **ឧយតនេ យស្សតি** "ព្យាយាម, ប្រឹងប្រែង, ខិតខំ" ទិ. ។ **និយស្សកម្ម** នបុ. មានន័យ២យ៉ាង៖
១/ **ពាលត្ត**, "ភាវៈនៃខ្លួនមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ" ។
២/ **និគ្គហកម្ម** "ការផ្ទាញ់ផ្ទាល, សង្កត់សង្កិន" -ស. ។

យហឿ និ. **អនិយមដ្ឋានាទ្យត្ថាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺទីមិនកំណត់ជាដើម ប្រែថា ក្នុងទីឯណាជាដើម, ចូរមើល **យត្ត** ខាងដើម។

យា ធា. **គតিបាបុណាចាគេសុ យាতি យាយতি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ដល់, លុះ, សម្រេច, លះបង់" ភូ. ទិ. ។ **យានំ** នបុ. "យាន, ជំនិះ, គ្រឿងពាក់ដូចស្បែកជើងក៏ហៅថាយានដែរ" ។ **ឧបយានំ** នបុ. "គ្រឿងបណ្ណាការ, ជំនួនគ្រឿងដែលនាំទៅកាន់សម្ពាក់ឥស្សរជន ឬបុគ្គលជាទីស្រឡាញ់វិ. **ឧបយន្តি ឯតেন ឥស្សរស្ស វា បិយ មនាបស្ស វា សន্তিកং គচ্ছন্তিতি ឧបយានំ =បណ្ណាការো**" ។ អា. **ឧបយានានি មে ទជ্ជું រাជបុត্ত តযি গতে** "នៃរាជបុត្រកាលបើបាស្តេចទៅគេទ. គប្បីឲ្យនូវបណ្ណាការទ. ដល់យើង" ។ **ឧយ្យានំ** នបុ. "ឱទ្យាន, ឧទ្យាន, សួនផ្កា" វិ. **សម্পন্ননসস্সនীយបុប্ফফলা-ទিតায ឧទ্ধং ឧលোকেন্តা យন্তি গচ্ছন্তি ঠাতিতি ឧយ্যানং**។ **យាត្រា** ឥ. "ការទៅ, ការយាត្រា, ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃជីវិត, ការរស់នៅក្នុងលោក, ការប្រព្រឹត្តិនៃជីពជន្ម" អា. **យាត្រা চ মে ভ-ঠিস্সতি អនবজ্জতা চ ফাসুবিহারো চাতি**។ **និយ្យានিকো** បុ. ឬគុ. "ធម៌លះបង់នូវសំសារវដ្តចោលមិនមានសេសសល់, និយ្យានិកធម៌" វិ. **និស্সেসতো យাতি យাযতি বা সকলং সংসারবট্টং চজতীতি និយ্যানিকো** (យা=ចាគេ+អនិយ, យ>ក សូចិ) ។ **យាគុ** ឥ. "បបរ" (យা+គু សូចិ) ។ **បរিযাযো** បុ. មានន័យ៥យ៉ាង៖ ១/ វេន, វារៈ, របៀបវារៈបាលីថា **ককস্স নু খো অনন্ত অজ্জ পরিযা-যো তিক্খুনিযো ঠিবদিত্থুং**។ ២/ ទេសនា, សម្តែង, ថ្លែង, ចែង បាលីថា **মধুপিণ্ডিকপরিযাযোতি মং চারেহি** ៣/ ហេតុការណ៍ បាលីថា **ইমিনাপি খো তে রাজঞ্ঞ পরিযাযেন ঠঁং হোতু**។ ៤/ អម, អមខាង, ក្បែរ (ផ្លូវជាដើម) បាលីថា **পরিযাযপথে**។ ៥/ ដូច, ប្រហែលគ្នា, ដូចគ្នាបេះបិទ, ពេជ្ជ:បាលី **কোপসঙ্ঘো-খোতপরিযাযো** -ស. ។

យាគុ ឥ. [យা+គু] បបរ, យាគូ(ដូច**ករល**) (វិ. **យাগীতি>យাগু**) ។ -**ខជ្ជក** នបុ. បបរនិងបង្អែម (**ខជ্জক**<ខាទ+ត, ចុះកសកត្ត = វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ី) ។ -**ករណ្ឌ** នបុ. អង្ករដើម្បីបបរ។ -**ភត្តបូវ** បុ.

		បបរនិងបាយនិងនំ។ -**ភក្ខាទនីយតម្ពុលគន្ធមាលាទិលន្ធន** នបុં. បបរនិងបាយនិងបង្អែមនិងម្ហូនិងគ្រឿងក្រអូបនិងកម្រងផ្កានិងគ្រឿងប្រដាប់។
យាគ	បុં.	ការបូជា (ដូច **ភត្ត**) ។
យាចក	បុં.	[យាច+ណ្ឌ] អ្នកសូម, ស្នូម; វិ. **យាចតីតি>យាចកោ**។
យាចតি	កិ.	[យាច+អ+តি-វ.] សូម, អង្វរ។
យាចនក	បុં.	អ្នកសូមទាន (ដូច **អត្ថី**) ។
យាចនា	ឥ.	[យាច+យុ+អា-ឥ.] កិ.សូម, កិ.អង្វរ, ការអង្វរ (ដូច **តិក្ខា**) ។
យាចន	នបុં.	ការសូម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **តិក្ខា**សព្ទ។
យាចយោគ	បុំ.	[យាច+យោគ] អ្នកគួរដល់កិ.សូម, អ្នកគួរដល់ស្នូម (**យោគ**<យុ ជ+ណ, ជ>គ = វិ. **យុជ្ជតីតি>យោគោ**) ។
យាច	បុំ.	ការសូម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ទិញ្ញត្តি**សព្ទ។
យាចি	ធា.	**យាចនាយំ យាចតি អាយាចតি យាចនា យាចន្តោ យាចំ យាចិយ យាចកោ**, ហេតុកត្តុ. **យាចេតি យាចយតি យាចាបេតি យាចាបយតি**, ហេតុកម្ម. **យាចាយិយតি យាចាបিយតি យាចាបយីយតি**, កម្ម. **យាচীយតি យাচিតো យাচিতব্ពো** "សូម, អារាធនា, អង្វរ, បន់ស្រន់, បួងសួង" ភ្ជ. ។ អា. **រាជা ព្រាហ្មណេន ធនំ យাচীযতি** "ព្រះរាជាត្រូវព្រាហ្មណ៍ទូលសូមទ្រព្យ" -ស.។
យាជក	បុំ.	ព្រាហ្មណ៍អ្នកបូជាយញ្ញ (ដូច **ឥរិទ្ធិជ**) ។
យាតនា	ឥ.	ការទូន្មាន, ការផ្ទាលទោស, ការផ្តន្ទាទោស (ដូច **ការណា**) ។
យាតি	កិ.	[យា+អ+តি-វ.] ទៅ, ដល់។
យាត្រា	ឥ.	ការទៅ, ដើរទៅ (ដូច **គមន**), ការចិញ្ចឹមជីវិត (ដូច **ឋុត្តি**) ។
យាថ	កិ.	[យា+អ+ថ-ប.] ចូរទៅ, ចូរដល់។
យាទិស	គុ.	[យ+ទិស+ក្ងិ] ប្រាកដដូចជាឯណា, ដូចណា, បែបណា; វិ. **យោ ទិយ ទិស្សតីតি >យាទិសោ**។
យាន	នបុំ.	[យា+យុ] វាហនៈជាគ្រឿងទៅ, យានមានរថជាដើម, (ដូច **គមន**, **ទាហន**) (យាន); វិ. **យাতি ঠএতেনাতি>យানং**។
យានក	នបុំ.	[យា+យុ+ក-សកត្ត] យានឬយានតូច (ក-បច្ច័យឬក-សកត្តនេះ កាលបើចុះមកភ្ជាប់នៅចុងនាមស័ព្ទណានាមស័ព្ទនោះត្រូវប្រែថាតូចដូច **បុត្តក** កូនតូច, **មញ្ចក** គ្រែតូច មានប៉ុណ្ណេះជាដើម) ។ **អន្ត** នបុំ. ចន្លោះនៃយានតូច។
យានានុយាត	នបុំ.ឬគុ.	[យាន+អនុយាត] កិ.បៀតបៀនរឿយៗនៃយាន, កិ.ទង្គិចរឿយៗនៃយាន, កិ.ប៉ះទង្គិចរឿយៗនៃយាន។

យាបនមត្ត គុ. [យាបន+មត្ត] អាហារគ្រាន់តែជាគ្រឿងញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ, អាហារត្រឹមតែមួយឆ្អែត (**យាបន**<យប+យុ = វិ. **យាបេតិ ឯតេនាតិ**>**យាបនំ**) ។

យាបនា ឥ. ការញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឱ**ជ**ា**សព្ទ។

យាបនីយ កិ.គុ. [យប+អនីយ] គឺ...គប្បីឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ, គប្បីញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ។

យាបយឺសុ កិ. [យប+ណយ+ឧំ-អជ្ឈ.] ញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ។

យាបេតិ កិ. [យប+ណេ+តិ-វ.] ញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ។

យាប្យយាន នបុ. រហ៍, ត្រែស្នែង (ដូច **សិ**ង**ិ**ក**ា**) ។

យាម បុ. [យា+ម] យាម, វ័យ, វេលា (វិ. **យាតិ គច្ឆតីតិ**>**យាមោ**) ។ ការសង្រ្ទម, ការចាំសីល (ដូច **សំ**យ**ម**) ។

យាវ និ. **បរិច្ឆេទត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺកំណត់ ប្រែថា កំណត់ប៉ុន្មាន, កំណត់ត្រឹមណា, **យាវតា**, **តាវតា**, **តាវ**, **កិ**ត្តា**វតា**, **ឯ**ត្តា**វតា**, **ក**ីវ ក៏ជាបរិច្ឆេទត្ថវាចក:ដែរ, មួយទៀតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺសាកល្យទាំងអស់ប្រែថាត្រឹមណាឧ. **យាវទត្ថំ តាវ គហិតំ** ប្រយោជន៍ត្រឹមណាកាន់យកត្រឹមនោះ, **ប**ម**ាណ** ប្រមាណ, **អ**វ**ធិ** កំណត់, ដែន, **អ**វ**ចារ**ណ**ា**, **តាវ** ក៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **សាកល្ប**, **ប**ម**ាណ**, **អ**វ**ធិ**, **អ**វ**ចារ**ណ**ា**ដូចជា **យាវ**នេះដែរ។

យាវកីវំ និ. កាលមានប្រមាណឯណា, មានកំណត់ត្រឹមណា, មានប្រមាណត្រឹមណា។

យាវក បុ. ល័ខ (ដូច **អ**ល**ត្ត**ក) ។

យាវជ**ា**ក ឥ. [យាវ+ជ**ា**] ដ**ា**ចដ**ា**ល់ជ**ា**, ដ**ា**ចដ**ា**ល់ចាស់។

យាវជ**ីវ** នបុ. កំណត់ត្រឹមណានៃជ**ីវ**ិ**ត**, កំណ**ត**់**ម**ានប្រ**ម**ាណ**ឯ**ណ**ា**នៃ**ជ**ីវ**ិ**ត; **ជ**ីវ**ិ**ត**ស្ស យ**ត្ត**ក**ោ ប**រ**ិ**ច្ឆ**ទ**ោ>**យ**ាវ**ជ**ីវ**ំ។

យាវ**ជ**ូ**ក**ាល [យ**ា**វ+អ**ជ**ជ+**ក**ាល] ដ**ា**ចអ**ំ**ពីកាលក**ុ**ងថ**ៃ**ន**េ**ះ។

យាវ**ជ**ូ**ត**្ត**ន** [យ**ា**វ+អ**ជ**ជ+**ត**្ត**ន**] ដ**ា**ចអ**ំ**ពីកាលម**ា**នក**ុ**ងថ**ៃ**ន**េ**ះ។

យាវ**ត**ត**ិ**យ**ំ** ក**ិ**.**វ**ិ. ដ**ា**ចដ**ា**ល់ត្រ**ា**ទ**ី**៣, ក**ំ**ណ**ត**់**អ**ស**ា**រ:ជ**ា**ត**ម**្រ**ប**់៣។

យាវ**ត**ា និ. **ប** រ**ិ**ច្ឆ**ទ**ត្ថ**ា**ចក: និ**ប**ាតប្រ**ា**ប់**អ**ត្ថ**ត**ឺ**ក**ំ**ណ**ត**់ ប្រ**ែ**ថ**ា** ក**ំ**ណ**ត**់ប**ុ**ន្ម**ា**ន, ក**ំ**ណ**ត**់ត្រ**ឹ**ម**ណ**ា, **ត**ា**ត**ា, **យ**ាវ, **ត**ា**ត**, **ក**ិ**ត**្ត**ា**ត**ា, **ឯ**ត្ត**ា**ត**ា, **ក**ីវ ក**៏**ជ**ា**ប**រ**ិ**ច**្ឆ**ទ**ត**ា**ចក:ដ**ែ**រ។

យាវ**ត**ា**យ**ុ**ក** គ**ុ**. [យ**ា**ត**ា**+**អ**ាយ**ុ**+ក] ក**ា**ល**ម**ានប្រ**ម**ាណ**ឯ**ណ**ា**នៃ**អ**ាយ**ុ**, **អ**ស**់**ក**ំ**ណ**ត**់**ន**ៃ**អ**ាយ**ុ**។

យាវ**ត**ិ**ក** គ**ុ**. [យ**ា**ត**ា**+ណ**ិ**ក] ម**ា**នប្រ**ម**ាណ**ត**្រ**ឹ**ម**ណ**ា, ម**ា**នក**ំ**ណ**ត**់**ត**្រ**ឹ**ម**ណ**ា។

យាវទត្ថ បុ. [យាវ+អត្ថ, ចុះទ-អា.] ប្រយោជន៍ប៉ុន្មាន, ដរាបដល់សេចក្តីត្រូវការ, មានប្រយោជន៍ត្រឹមណា (ដរាបដល់ផ្អែត) ។

យាវមហន្ត គុ. [យាវ+មហន្ត] មានទំហំត្រឹមណា, មានទំហំប៉ុនណា។

យាសិ កិ. [យា+អ+សិ-វ.] ទៅ, ដល់។

យាហិ កិ. [យា+អ+ហិ-ប.] ចូរទៅ, ចូរដល់។

យិដ្ឋ គុ. [យជ+ត] គឺ...បូជាហើយ។ -**យាគ**បុ. យញ្ញ:ដែលបុគ្គលបូជាហើយ, ការបូជាដែលបុគ្គលបូជាហើយ។

យុ ធា. ១-**មិស្សនគតីសុ យោតិ យវតិ អយវតិ** "លាយឡំ, ច្របូកច្របល់, ផ្សំចូលគ្នា, លាយចម្រុះគ្នា, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្វ. ។ **អយុ** នបុ. "អាយុ" គ្រឿងលាយចម្រុះគ្នារបស់សត្វឬប្រព្រឹត្តទៅនៃសត្វ វិ. **អយវន្តិ មិស្សីភវន្តិ សត្តា ឯតេនាតិ អយុ**។ល។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **ជីវិតំ អាយុ ចាណោ**។ប៉ុន្តែក្នុងអភិធម្ម លោករាប់ "**ឋិតិ យបនា យាបនា ជីវិតិន្ទ្រិយំ**" ថែមទៀត-ស. ។ **យោនិ** ឥ. មានន័យ៣យ៉ាង៖ ១/ ប្រាជ្ញា វិ. **យវតិ មិសី ត្រភវតិ ញ្ញេយ្យេសូតិ យោនិ** (យុ+និសូចិ) ។ ២/ ចំណែកនៃខន្ធកំណើត ៤មានអណ្ឌជ:ជាដើម**យោនី**មគ្គនៃស្ត្រីឬបស្សាវមគ្គនៃស្ត្រី អា. **ចតស្សោ នាគយោនិយោ ចតស្សោ សុបណ្ណយោនិយោ, ន ចាហំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ យោនិជំ បេត្តិសម្ភវំ**។ ៣/ ហេតុការណ៍ វិ. **យវតិ បវត្តតិ ផលំ ឯតេនាតិ យោនិ** =ការណ៍។ អា. **យោនិ ហេសា ភូមិ ផលស្ស អធិគមាយ** (សូចិ) ។ **យុវា** បុ. "កម្លោះ, ក្មេងជំទង់" (យុ+អ) ។ **យុវតី** ឥ. "ស្រីក្រមុំ, ស្រីជំទង់, ស្រីក្មេង" (យុ+តិ, ណ្ឍ សូចិ) ។ **យោព្វញ្ញំ យោព្វនំ** នបុ. "សេចក្តីក្មេង, ភាពនៅក្មេង, ភាពនៅកម្លោះឬចំទង់" វិ. **យុវស្ស ភាវោ យោព្វនំ, យោព្វនំ ឯវ យោព្វញ្ញំ** (សូចិ) ។ ម្យ៉ាងទៀត (យុ+យ>យោព្វនផ្លាស់ឧជាឧ) ។ នៅមានសព្ទ២ទៀតគឺ **កនិដ្ឋោ កនិយោ** គុ. "ប្អូនប្រុស, ប្អូនស្រី" ក្មេងជាង, តូចជាង, តូចចំទើ, ដោយផ្លាស់មកពី **យុវ** ឬ **អប្ប** ផ្សំនឹង **ឥដ្ឋ** ឬ **ឥយ** បច្ច័យ ដោយមេសូត្រថា**យុវា កនញ្ច**។ **អប្បស្ស កនញ្ច** និមិត្ត **ឥយ ឥដ្ឋ** បច្ច័យផ្លាស់ **យុវ** ជា **កនិ** ផ្លាស់ **អប្ប** ជា **កនិ**។

២- **ជិគុច្ឆាយំ យាវេតិ យាវយតិ** "ខ្ពើម, គួរឲ្យខ្ពើម" ចុ. ។ **យវោ** បុ. "ធញ្ញជាតិម្យ៉ាងបូរាណថាស្រូវដំណើប" ។

យុគ នបុ. [យុជ+អ] គូ,នឹម។ -**ត្តាហ** កិ.វិ. កាន់យកនូវគូ, កាន់យកជាគូ។ -**ឆ្ពណ្ណាទិ** គុ. មាននឹមនិងនង្គ័លជាដើម។ -**ឆ្ពណ្ណត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់នឹមនិងនង្គ័ល។ នឹម, គូ, យុគមាន៤គឺ កតយុគ១ តេតាយុគ១ ទ្វាបរយុគ១ កលិយុគ១។

យុគន្ត បុ. វិនាសទៅនៃកប្ប (ដូច **កប្បក្ខយ**) ។
យុគន្ធរ បុ. ភ្នំយុគន្ធរ, ក្បាលក្រពើរវទេ: (ដូច **ករ្ញ**) ។
យុគបត្ត បុ. ដើមរលួសផ្ទុង (ដូច **ភោវិឡ**) ។
យុគល នបុ. គូ (ដូច **យម**) ។
យុតិ ធា. **ឥជ្ជនេ យុន្ធតិ** "រៀរ, លះបង់" រុ. ។
យុជ្ជតិ កិ. [យុជ+យ+តិ-វ.] គួរ, ប្រកប។
យុជ្ឈតិ កិ. [យុធ+យ+តិ-វ.] ច្បាំង, ជល់។
យុជ្ឈិតុកាម គុ. [យុជ្ឈិតុំ+កម+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីច្បាំង; វិ. **យុជ្ឈិតុំ ភាមេតីតি> យុជ្ឈិតុកាមោ** ។
យុជ ធា. ១-**យោគេ យុញ្ជតি យោជេតি** "ប្រកប, ធ្វើ, ផ្សំ, រួបរួម, ប្រមូល, ទឹម" រុ. ។ កម្ម. **យុញ្ជីយតি យុញ្ជតេ**។ **យោគោ** បុ. មានន័យ៥យ៉ាង:
១/ ការប្រកប, ការភ្ជាប់ចូល (និងអ្វីៗ) ។
២/ កិលេស។
៣/ ឈាន, ការពិនិត្យ។
៤/ ឧបាយ។
៥/ សេចក្ដីត្រូវ, សេចក្ដីសមគួរ។ **យោជនំ** នបុ. "មាត្រាសម្រាប់រាស់ប្រវែង៤០០សិន។ **យោជនា** ឥ. "ការប្រកប, ការរួបរួម, ការផ្សំ" ជាឈ្មោះគម្ពីរដែលរួបរួមអត្ថចងវិគ្គហ:ប្រាប់សម្ពន្ធជាដើមចាត់ជាបាលីថ្នាក់ទី៤គឺបាលី អដ្ឋកថាដីកាយោជនា។ **យុជ** ធាតុប្រកបចូលឧបសគ្គ:មានរូបនិងអត្ថន័យដូចតទៅនេះ: **អនុយុញ្ជតি** "ប្រកបរឿយៗ, ធ្វើរឿយ, ព្យាយាម, ប្រឹងធ្វើហើយធ្វើទៀត, សួរ, សាកសួរ, ចោទ" ។ រូបដទៃ**អនុយុញ្ជិត្វា អនុយុញ្ជិតុំ អនុ-យុត្តោ ភាវនានុយុត្តោ អនុយោគោ** -ស. ។ **សំយោគោ សញ្ញោគោ** បុ. "ការប្រកបព្រម, ការត្រួតឬតម្រួតអក្សរព្យញ្ជន: ឬព្យញ្ជនសំយោគ" ។ **សំយោជនំ សញ្ញោជនំ** នបុ. "ការតម្រួតព្យញ្ជន:, ការប្រកបព្រម, ឈ្មោះកិលេសជាគ្រឿងចងសត្វទុក" **សម្ប្ដយុត្តោ** កិ.គុ. "ប្រកបព្រម, ប្រកបជាមួយ, ធ្វើជាមួយ" ។ **យុគំ** នបុ. "គូ, នឹម" (យុជ+ណ) ។ **យុគលំ** នបុ. "គូមួយគូ" (យុជ+អល) ។ **យោគ្គំ** នបុ. "យាន, យានជំនិះ, សេចក្ដីគួរ, សេចក្ដីត្រូវ" (យុជ+ណ្យ) **យោត្តំ** នបុ. "ខ្សែ" (យុជ+ត) ។
២-**សមាធិម្ហि យុជ្ជតি** "គួរ, សមគួរ, ត្រឹមត្រូវ, ប្រើការបាន, យកជាការបាន" ទិ.។ **យោគោ** បុ. "ការតាំងនៅមាំ, ការប្រឹងប្រែង, ព្យាយាម" **ឱ៖ រិយ**ំ។ **យោគី** បុ. ឬគុ. "អ្នកមានព្យាយាម, អ្នកមានចិត្តនឹងនួន, មានចិត្តតាំងនៅមាំ" ។ **យុត្តោ** កិ.គុ. "គួរ, ត្រូវ, ត្រឹម

ត្រូវ" ។ **យុត្តិ** ឥ. "យុត្តិធម៌, ត្រឹមត្រូវ, សេចក្ដីគួរ"។
៣- **សំយមេ យោជេតិ យោជយតិ** "រវាំង, ប្រយ័ត្ន, ការពារ" ចុ. ។

យុញ្ជតិ	កិ.	[យុជ+អ+តិ-រ., ចុះនិ-អា.] ប្រកប។
យុដ	ធា.	**សំសគ្គេ យោជេតិ យោជយតិ** "ច្រឡូកច្រឡំ,..." ចុ. ។
យុត	ធា.	**ភាសនេ យោតតិ** "ពោល, និយាយ, ថ្លែង" ភ្ជ. ។
យុត្ត	គុ.	[យុជ+ត] គួរ, ប្រកប, គួរហើយ, ប្រកបហើយ(ដូច **ឱបាយិក**) ។ -**ករ** គុ. គួរជាង, គួរវិសេស។ -**រូប** គុ. មានសភាពគួរ, ដ៏គួរ។ -**ឫយុត្ត** គុ. ប្រកបហើយខ្ទ ល់ខ្ទ ាយហើយ, អ្នកប្រកបហើយទាំងប្រកបទ្ទ ទៅហើយ។
យុទ្ធ	ន.ឬកិ.គុ.	[យុធ+ត] កិ.ច្បាំង, សង្គ្រាម (ដូច **សមរ**), គឺ...ច្បាំងហើយ។ -**សជ** គុ. អ្នកមានកិ.រៀបចំដើម្បីកិ.ច្បាំង, អ្នកត្រៀមដើម្បីកិ.ច្បាំង។
យុធ	ធា.	១-**សម្ផហារេ យុជ្ឌតិ យោធតិ យុជ្ឌ្ជិតោ យុទ្ធো យុជ្ឌ្ជិតុं** "ច្បាំង, ប្រហារគ្នា" ទិ. ភ្ជ. ។ **យោធো** បុ. "អ្នកចម្បាំង, ទាហាន" ។ **អាវុធं** នបុ. ឬបុ. "អាវុធ" គ្រឿងច្បាំង, (អា+យុធ+អ្ផ្ទ ាស់យ៏ជាវ) ។ **ចរណាវុធো** ឬ **ចរណាយុធো** បុ. "មាន់" =**ករ្ករ្ដো** "មានអាវុធត្រង់ជើង, ។ **ទាឋាវុធো** បុ. "ពស់" មានចង្ហ ុមជាអាវុធ។ **យុធិកা** ឬ **យុធិកা** ឥ. "យុជ្ជា" (យុធ+ឥ. កសកត្ត សូចិ) ។ **យុទ្ធং** នបុ. "ចម្បាំង, ការច្បាំង" (យុធ+ត) ។ ២- **បមាទេ យុញ្ជតិ** "ប្រមាទ, ប្រហែស, ធ្វេស" រុ. ។
យុឍ	បុ.	[យុ+អ, ឧនៃយុ>ឍ] ក ម្លោះ, ប្រុសកម្លោះ, ក្មេង, ជំទង់។
យុឍតី	ឥ.	[យុ+តិ, ចុះ ណ្ឍ] ក្រមុំ, ស្រីក្រមុំ, ជំទង់(ដូច **តរុណី**) ។
យុឍរាជា	បុ.	ស្ដេចកំលោះគឺព្រះរាជបុត្រដែលគួរដល់រាជសម្ផត្តិក្នុងកាលដែលព្រះបិតាសោយព្រះទិវង្គ តទៅ។
យុឍា	បុ.	កំលោះ (ដូច **ហ្ការណោ**) ។
យុសិ	ធា.	**ហ៊ីសាយং យុសតি** "បៀតបៀន" ភ្ជ. ។
យូថ	បុ.	[យុ+ថ] ហ្វូង, មេខ្លោង។ -**បតি** បុ. ម្ចាស់នៃហ្វូង។
យូថជេដ្ឋ	បុ.	ជំរីជាម្ចាស់ហ្វូង។
យូថប	បុ.	ជំរីជាម្ចាស់ហ្វូង។
យូថិកা	ឥ.	ដើមយុជ្ជា (ដូច **ហ្ការតធី**) ។
យូថ	បុ.	ហ្វូង។

យូប បុ. សសរ (ដូច **ថម្ភ**), ប្រាសាទផ្ទៀតឬបង្គោលសម្រាប់ចងសត្វ សម្លាប់បូជាយញ្ញ។

យេន និ. **ការណត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហេតុ ប្រែថា ដោយហេតុឯ ណា, **យំ**, **តំ**, **យតោ**, **តតោ**, **តេន**ក៏ជាការណត្ថវាចក:ដែរ។

យេភុយ្យេន និ. [យេភុយ្យ+នា] ដោយច្រើន, ច្រើនតែ។

យេភុយ្យ គុ. ច្រើន (ដូច **ពហុល**) ។

យេស ធា. **បយតនេ យេសតិ** "ព្យាយាម, ប្រឹងប្រែង" ភ្ជ. ។

យោគ បុ. [យុជ+ណ] ព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប, សេចក្តីព្យាយាម; វិ. **យុញ្ជតិ ឯតេនាតិ** >**យោគោ**។កិ.ប្រកប; វិ. **យុជនំ**>**យោគោ**។ ព្យាយាមគឺបុគ្គលគប្បីប្រកប; វិ. **យុញ្ជិតព្វោតិ**>**យោគោ**។ ធម៌ជាគ្រឿងជាប់នៅគឺយោគទាំង៤មានកាម-យោគជាដើម, ឈាន, ឧបាយ, យុត្តិ។

យោគក្ខេម បុ. ព្រះនិព្វាន។

យោគាវចរ បុ. [យោគ+អវ+ចរ+អ] អ្នកត្រាច់ចុះកាន់សេចក្តីព្យាយាម (ព្រះយោគាវចរ); វិ. **យោគំ ឥរិយំ អវចរតិ ករោតីតិ**>**យោគាវចរោ**។

យោគ្គ នបុ. យាន(ដូច **ឋាមន**), សេចក្តីអត់ធន់ (ដូច **ខម**) ។

យោជន នបុ. [យុជ+យុ] កិ.ប្រកប, គ្រឿងប្រកប (យោជន៍ជាមាត្រាវាស់ឫវាណ ដែលមាននិយាយក្នុងគម្ពីរបាលីចែកជាពីរគឺ ១- សម្រាប់វាស់ប្រវែងភូមិភាគឬចម្ងាយផ្លូវចំនួន ៤ គាវុត គឺ ៤០០ សិន ជាមួយ យោជន៍, ២- សម្រាប់វាស់កម្ពស់ដូចកម្ពស់ភ្នំឬដើមឈើកំណត់ ត្រឹម៧ហត្ថជាមួយយោជន៍) ។ -**សត** ប.សំ. រយនៃយោជន៍។ -**មត្ត** គុ. មានយោជន៍ជាប្រមាណ, ត្រឹមតែមួយយោជន៍។ -**សតុព្ជេធ** គុ. ឬន. មានរយនៃយោជន៍ជាចំណែកខ្ពស់, មានកម្ពស់អស់រយ នៃយោជន៍។ -**សតិក** គុ. ប្រកបដោយរយនៃយោជន៍។ -**អព្ភន្តរ** គុ. ខាងក្នុងនៃយោជន៍។ យោជន៍ ១ ប្រមាណ៤គាវុត។

យោជនិក គុ. [យោជន+ណិក] ប្រកបដោយយោជន៍។

យោជយិត្ថ កិ. [យុជ+ណយ+ឋំ-អជ្ជ.] ប្រកបហើយ។

យោជាបេត្វា អ. [យុជ+ណាបេ+ត្វា] ឱ្យប្រកបហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យប្រកបហើយ។

យោជេតិ កិ. [យុជ+ណេ+តិ-រ.] ប្រកប, ឱ្យប្រកប។

យោដ ធា. **សម្ពន្ធ យោជតិ** "សម្ព័ន្ធ, ជាប់ទាក់ទង" ភ្ជ. ។

យោត្ត នបុ. [យុជ+ត] វត្ថុជាគ្រឿងប្រកប (ខ្សែដូច **រជ្ជু**); វិ. **យោជេន្តិ អនេនាតិ**> **យោត្តំ**។ -**ភោដ** ឥ. ចុងនៃខ្សែ។

យោធ បុ. [យុធ+ណ] អ្នកច្បាំង (យោធា, ទាហានដូច **ភដ**); វិ.**យុជ្ឌតីតិ**> **យោធো**។

យោធសីហនាទ បុ. សំឡេងអង់អាចរបស់ទាហាន។

យោនិ	ឥ.	ប្រាជ្ញា (ដូច **ញាណ**), កំណើត៤មានអណ្ឌជជាដើម, បស្សាវមគ្គ, ហេតុ។
យោនិជ	គុ.	[យោនិ+ជាត] អ្នកកើតហើយអំពីកំណើត, អំពីយោនី; វ. **យោនិតោ ជាតោតិ** >**យោនិជោ**។
យោនិមុខ	នបុં.	[យោនិ+មុខ] មាត់នៃយោនី; នៃកំណើត។
យោនិសោ	អ.	ដោយឧបាយ, ដោយគន្លង, ដោយប្រាជ្ញា។ -**មនសិការ** បុં. កិ.ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយ, កិ.ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា។
យោនី	ឥ.	និមិត្តស្រី (ដូច **ភគ**) ។
យោព្ឌញ្ញ	នបុំ.	វ័យនៅក្មេង។
យោព្ឌន	នបុំ.	វ័យនៅក្មេង។
យំ	និ.	**ការណត្ថវាចក:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺហេតុប្រែថាហេតុឯណា, **តំ**, **តតោ**, **តេន**, **យតោ**, **យេន**ក៏ជាការណត្ថវាចក:ដែរ។

រ

រក្ខ	កិ.	[រក្ខ+អ+ហិ-ប., លុបហិ-ប.] ចូររក្សា។
រក្ខណ, រក្ខន	នបុં.	[រក្ខ+យុ] កិ.រក្សា(ដូច **តាណ**); វិ. **រក្ខិយតេតិ>រក្ខណំ**។ -**កិច្ច** នបុં. កិច្ចគឺកិ.រក្សា។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយកិ.រក្សា។
រក្ខតិ	កិ.	[រក្ខ+អ+តិ-រ.] រក្សា, រមែងរក្សា។
រក្ខន្តិ	កិ.	[រក្ខ+អ+អន្តិ-រ.] រក្សា, រមែងរក្សា។
រក្ខសបរិគ្គហិត	គុ.	[រក្ខស+បរិគ្គហិត] គឺអារក្សទឹកហូងហែងហើយ, គឺខ្ទោចទឹករក្សាហើយ។ **រក្ខស**<រក្ខ+ ស = យក្សជាដែនរក្សានូវខ្លួន; វិ. **រក្ខតិ អត្តានំ ឯតស្មាតិ>រក្ខសោ**។ ឥ. **រក្ខសី** ចុះ **ណ្ឌ**បច្ច័យ។
រក្ខស	បុំ.	កំណើតទេវតាម្យ៉ាង, អារក្សទឹក។
រក្ខា	ឥ.	[រក្ខ+អ+អា-ឥ.] កិ.រក្សា។
រុក្ខាទនី	ឥ.	បញ្ញើក្អែក (ដូច **ឥន្ទ្រាកា**) ។
រក្ខាមិ	កិ.	[រក្ខ+អ+មិ-រ.] រក្សា, រមែងរក្សា។
រក្ខាហិ	កិ.	[រក្ខ+អ+ហិ-ប.] ចូររក្សា។
រក្ខិត	គុ.	[រក្ខ+ឥ-អា.+ត] រក្សាហើយ, គឺ...រក្សាហើយ។ -**វនសណ្ឌ** បុំ. ដងនៃព្រៃគឺ...រក្សាហើយ, ដងនៃព្រៃឈ្មោះ...។
រក្ខិតព្ព	កិ.គុ.	[រក្ខ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីរក្សា។ -**យុត្តក** គុ. គួរគឺ...គប្បីរក្សា។
រក្ខិត	កិ.គុ.	រក្សា, របស់ដែលគេរក្សា, អ្នករក្សា (ដូច **គោបិត**) ។
រក្ខិត្វា	អ.	[រក្ខ+ឥ-អា.+ត្វា] រក្សាហើយ។
រក្ខិយមាន	គុ.	[រក្ខ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលរក្សា, គឺ...កំពុងរក្សា។
រក្ខិស្សតិ	កិ.	[រក្ខ+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងរក្សា។
រក្ខេយ្យ	កិ.	[រក្ខ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីរក្សា។
រក្ខ	ធា.	**ចាលនេ រក្ខតি រក្ខិតោ រក្ខិត្វា រក្ខ**(**ណំ**),- **ន** "រក្សាគ្រប់គ្រង, ចិញ្ចឹម, បីបាច់, ថែទាំ, ស្ងួនគ្រង" ភូ. ។
រខ	ធា.	**គតិយំ រខតি រ១តি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. រុ. ។
រគ	ធា.	**គតិសង្ខាសុ រ១តি រ១ណ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, សង្ស័យ" រុ. ។
រឃ	ធា.	**គត្យក្ខេបេ រ១ឃតি** "លោត, ផ្លោះ, ហាក់" រុ. ។
រ១ុ	បុំ.	ឈ្មោះម្រ็ดគម្យ៉ាង។
រ១	បុំ.	កន្លែងជាទីរាំ (រោងរាំ) (ដូច **នច្ចដ្ឋាន**), ការជ្រលក់ (ដូច **រាគ**) ។
រ១មជ្ឈ	នបុំ.	[រ១ង+មជ្ឈ] កណ្តាលនៃរោង, នៃរោងរាំ; កណ្តាលនៃប្រទេសជាទីរីករាយ (**រ១**<រជ+អ, ចុះនិ.អា. = វិ. **រញ្ជតি ឯត្ថាតি>រ១ណ**) ។

ខ្ជាជីវ បុ. ជាងគំនូរ (ដូច **ចិត្តការ**) ។

ខ្ជា ឥ. ច្រក, ផ្លូវ, ផ្លូវថ្នល់ (ដូច **ឱ**) ។

ខ ធ. **បដិយតនេ ខេតិ ខយតិ ខនា ឱ**ខ**ិតា** "តែងរៀបរៀង, ប្រព័ន្ធឬនិពន្ធ, ខនា" ចុ. ។ អា. **ភ**ាសខ**នា** ឥ. "ការតែងសក់, ការខនាសក់" ។ **គ**ាថាខ**នា** ឥ. "ការប្រព័ន្ធឬនិពន្ធគាថា, ការចងក្រងគាថា" -ស. ។

ខ បុ. ធូលី (ដូច **ខ**ណ្ដ) (វិ. **ខ**ណ្ដ**ា ជ**ាយ**ត**ីតិ>ខ**ជ**ោ) ។ លុប **ត**ិ។ ខ្ជ**ូ**ន នៃស្ត្រី (ដូច **ឥ**ត្ថ**ីបុ**ម្ស) ។

ខក បុ. ជាងជ្រលក់ (ដូច **ន**ិ**ន្ទ**េ**ជ**ក) ។

ខត នបុ. [ខ**ញ**+ត] វត្ថុជាទីរីករាយ (ប្រាក់ដូច**ស**ជ្ជ**ុ**); វិ. **ខ**ញ្ជ**ន្ដ**ិ **ឯ**ត្ថ**ាតិ>ខ**ត**ំ**។ -**ខ**ចិ**ត** គុ. វិចិត្រដោយប្រាក់។ -**ប**ណ្ដ**ិ**ត**ិ**ក្ខ**ិ**ត្ត** គុ. គឺផ្ទាំងនៃប្រាក់បិទ ចាំងហើយ, គឺដំបារនៃប្រាក់ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ។ -**ម**ូ**ន** គុ. ពេញដោយ ប្រាក់។ -**ម**ុ**ត្ត**ា**ប**ា**ឡ**ា**ជ**ិ**ន**ិ គុ. (រតន:) មានប្រាក់និងកែវមុក្តា និងកែវប្រពាឡនិងពេជ្រជាដើម។ -**ឥ**ដ**ំ**ស**ា** ឥ. សង្ខារជាវិការ: នៃប្រាក់។ -**ស**ោ**ឥ**ា**ណ** បុ. ជណ្ដើរជាវិការ:នៃប្រាក់។ -**ស**ោ**ឥ**ា-**ណ**ាសី**ស** នបុ. ក្បាលនៃជណ្ដើរជាវិការ:នៃប្រាក់។

ខន នបុ. [ខ**ជ**+យ] កិ.ជ្រលក់, ទឹកជ្រលក់, ទឹកសម្រាប់ជ្រលក់; វិ. **ខ**ជ**ិ**យ**ត**េ**ត**ិ> **ខ**ជ**ំ**, **ខ**ជ**ិ ឯ**ត**េ**ន**ា**ត**ិ>**ខ**ជ**ំ**។

ខន**ី** ឥ. វេលាយប់ (ដូច **ន**ិ**ស**ា) ។

ខជ**ិ**ស**ិ**ក គុ. [ខ**ជ**+មិ**ស**ិ**ក**] ដ៏ច្រឡំដោយធូលី, ច្រឡ្ងកច្រឡំដោយធូលី។

ខជ**ិ**ស**ិ**ណ ឥ. ស្រីមានរដូវ (ដូច **ឧ**ត**ុ**ន**ី**) ។

ខជ**ិ**ស**ិ**រ គុ. [ខ**ជ**+សិ**ស**ិ**ស**] មានធូលីឲ្ងដ៏ក្បាល; វិ. **ខ**ជ**ោ ស**ិ**ស**ិ**ស**ិ**ស**ិ **យ**ស**ិ**ស**ិ **ស**ោ> **ខ**ជ**ិ**ស**ិ**ស**ិ**ស**ោ។

ខជ**ិ**ត**ិ**ត**ា អ. [ខ**ជ**+ឥ-អា.+ត**ា**] ជ្រលក់ហើយ។

ខជ**ោ**ជ**ិ**ត**ិ** នបុ. [ខ**ជ**+ជ**ិ**ត**ិ**] ភាវ:នៃបុគ្គលមានកាយប្រឡាក់ដោយធូលី, កិ.ប្រឡាក់ដោយធូលី។

ខជ**ោ**ហ**ា**ណ**ា** នបុ. [ខ**ជ**+ហ**ា**ណ**ា**] កិ.នាំបង់នូវធូលី, សំពត់សម្រាប់ជូតនូវធូលី។ -**ច**ណ្ដ**ា**ល**ក**ុ**ម**ា**ក**ម**េ**ឧ**ក**ថ**ា**ល**ិ**ក**ោ**ប**ម**ា** គុ. មានឧបមា (សេចក្ដីប្រៀប) ដោយសំពត់សម្រាប់ជូតនូវធូលីនិងកុមារនៃមនុស្ស ចណ្ដាលនិងភាជន:សម្រាប់ដាក់នូវខ្លាញ់, មានសំពត់សម្រាប់ជូតនូវធូលីនិងក្មេងនៃជនចណ្ដាលនិងភាជន:ដាក់នូវខ្លាញ់ជាឧបមា។

ខជ្ជ នបុ. [ព**ា**ជ+ណ្យ] ភាវ:នៃខ្លួនជាស្ដេច (ព**ា**ជ្ជ); វិ. **ខ**ញ្ញ**ោ** (**ឥ**ត្ត**ោ**) **ភ**ាវ**ោ>ខ**ជ្ជ**ំ**។

ខជ្ជ**ន្ដ** កិ. [ខ**ជ**+យ+ឥ**ន្ដ**-ប.] ចូរជ្រលក់, ចូររីករាយ។

រជ្ជមាន គុ. [រជ+យ+មាន] កាលរីករាយ, កាលត្រេកអរ។

រជ្ជសិរី ឥ. [រជ្ជ+សិរី] សិរីគឺភាវៈនៃបុគ្គលជាស្តេច។ -**ឆាយិកា** ឥ. អ្នកឱ្យនូវសិរីគឺភាវៈនៃខ្លួនជាស្តេច។ -**សុខ** នបុં. សុខគឺភាវៈនៃខ្លួនជាស្តេច ។

រជ្ជុ ឥ. [រុធ+ជុ, ឧនៃរុ>អ] ខ្សែ(ដូច**រស្មិ**) វិ. **រុន្ធន្តិ ឯតាយាតិ>រជ្ជុ**។ -**កោដិ** ឥ. ចុងឬទីបំផុតនៃខ្សែ។ -**ភាហ** បុં. អ្នកកាន់នូវខ្សែ (នាយសារថី) ។ -**ឋ្ឋិ** ឥ. ខ្នាញ់នៃខ្សែ។

រជ ធា. **ឋិជ្ឌនេ រញ្ជតិ អារញ្ជតិ** "ចាក់, ចោះ, ទម្លុះ" រុ. ។ អា. **ឆាគោ ឆន្តេហិ ភូមឹ រញ្ជតិ** "ជំរីចាក់ផែនដីដោយភ្លុកទ.״ ។ **តថាគតរញ្ជិតំ** (ធម៌) ដែលព្រះតថាគតចោះទម្លុះហើយ ,-ត្រាស់ដឹងហើយ" -ស. ។

រញ្ជន នបុំ. ចន្ទន៍ក្រហម (ដូច **រត្តចន្ទន**) ។

រញ្ជិយន្តិ កិ. [រញ្ជ+ឥ-អា.+យ+អន្តិ-វ.] រមែងត្រេកអរ, រីករាយ។

រញ្ជ ធា. ១-**រាគេ រជតិ រញ្ជតិ** "ជ្រលក់, ផ្ទិត, ត្រេកអរ, ត្រេកត្រអាល" ភូ. ។ អា. **ភិក្ខុ ចីវរំ រជតិ** "ភិក្ខុជ្រលក់ចីវរ" ។ **សត្តោ រូបាទីសុ រញ្ជតិ** "សត្វត្រេកអរក្នុងអារម្មណ៍ទ. មានរូបជាដើម" ។ **ហលិទ្ទរាគោ** "ជ្រលក់ដោយរមៀត" -ស. ។ **រជកោ** បុំ. "ជាងជ្រលក់" ។ **រាគោ** បុំ. "រាគ, តម្រេក, សេចក្តីត្រេកអរ, សេចក្តីស្រឡាញ់, សេចក្តីប្រាថ្នា =តណ្ហា។ សព្ទជាវេចនៈគឺ **រាគោ ណោគោ តសិណា តណ្ហា ឯជា ឱសត្តិកា សត្តិ អាសត្តិ មុច្ឆា លុព្ភិតត្តំ ភាមោ និកាមោ ឥច្ឆា និកន្តិ (និយន្តិ) ឥនំ ឥនថោ អបេក្ខា ឥវនេត្តិ អនុរោធោ សារាគោ សន្ទោ បន្ទោ សិព្ទនី ឆន្ទិរាគោ អនុ-ឆយោ គេធោ សញ្ជនី ជនិកា បណិធិ អជ្ឌេសនា** -ស.។ **ឱរាគោ** បុំ. "ឱរាគ, ប្រាសចាកតម្រេក, ការរំលត់តម្រេក" បានដល់មគ្គជ្ឈនិងព្រះនិព្វាន -ស.។ **រាជា** បុំ. "ព្រះរាជា" **រាជសព្ទ**នេះ ចេញចាកធាតុ ២ គឺ **រាជ៑ធាតុ**១ អ្នករុងរឿងដោយសម្បត្តិ វិ. **ឆានាសម្ប្ដត្តីហិ រាជតិ ទិព្ទតិ ឱរោចតីតិ រា ជា**។ មួយទៀត**ជ្ជ៑ធាតុ** អ្នកធ្វើឲ្យមហាជនត្រេកអរដោយសង្គហវត្ថុ វិ. ... **សន្ត្ជហ ឥត្ថូហិ អត្ត្ជនិ មហាជនំ រញ្ជោតីតិ រាជា**។ សព្ទជាវេចនៈ គឺ **រាជា ភូបតិ ទេវោ មនុជិន្ទោ ទិសម្ប្ដតិ បត្ថិវោ ជ្ជគតី ចាណো ភូតុជោ ឧបវិស្ស្ជរោ ឧជ្ជាធិបោ ភូចាណো មនុស្ស្ជិន្ទោ ជ្ជនាធិបោ ឆរិន្ទោ ខត្ត្ជិយោ ខេត្ត្ជសាមី បតាវកោ មុទ្ធាភិសិត្ត្ជោ រាជញ្ជោ** -ស. ។ **រាជិនី** ឥ. "ព្រះរាជិនី" ។ សព្ទជាវេចនៈគឺ **រាជិនី ឧបរិទេវី មហេសី ភូតុជ្ជនា ខត្ត្ជិយា ខត្ត្ជិយានី រាជបត្ថុមី-ខត្ត្ជិយី**។ សព្ទជាឈ្មោះនៃអស់នាងអ្នកស្ម័ទ្ធទៅគឺ **ឥត្ថាគារ ឱ-រោធោ ឧប្ប្ជ** (ឬ**រាជុប្ប្ជ**) -ស. ។ **រជ្ជ** នបុំ. "ការជ្រលក់, ការ

ផ្ទ្ចិត" (ភ្ញ) ។ **រជ្ជនំ** នបុ. "តម្រេក, សេចក្ដីត្រេកត្រអាល" (ទិ.) ។ **រជ្ជោ** បុ. "រង្គ, ពណ៌, នច្ចស្ថាន, កន្លែងរាំ, ពោងល្ងាន (សូចិ)។ **រជ្ជជីវោ** បុ. "ជាងគំនូរ" អ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយពណ៌ (ជាត់) ពណ៌។ **រត្តោ** បុ. សម្ព្ធរក្រហម, គុ. "អ្នកត្រេកត្រអាល, កិ.គុ. ជ្រលក់ហើយ, ផ្ទ្ចិតហើយ" នបុ. "ឈាម" ។ **រត្តបា** ឥ. "ឈ្លើង" ប៊ីត ជញ្ជក់ឈាម (រត្ត+បា+ក្ងិសូចិ) ។ **រត្តាតិសារោ** បុ. "រោគធ្លាក់ឈាម" (សូចិ) ។

២-**រាគ រជ្ជតি រជ្ជមានោ រជ្ជនីយំ រជ្ជនំ** "ត្រេកត្រអាល, "ត្រេកអរ" ទិ. ។ បើមានឧបសគ្ គ:នាំមុខមានន័យផ្សេងៗដូចតទៅនេះ៖ **ឱរជ្ជតি** "នឿយណាយ, រសាយ, ប្រាសចាកតម្រេក, អស់តម្រេក" (ឱ+រញ្ជ+យ) រូបដទៃ **ឱរជ្ជនំ ឱរាគោ**។ **និរជ្ជតি** "ចេញទៅ" (និ+រញ្ជ+យ) អា. **សម្ហា រជ្ជា និរជ្ជតি** "ចេញទៅចាករដ្ឋរបស់ខ្លួនគឺថាចេញចោលស្រុកទេសរបស់ខ្លួន" -ស. ។

រជ្ជ នបុ. [រជ+ត =ប្រែថា "ទៅ"] ដែន (ដូច **ឱជ្ជិត**) វិ. **រជ្ជន្តি ឯត្ថ ឆាគារ-ឆយោតি>រជ្ជំ**។ -**ឥស្ស** បុ. ដុំបាយនៃអ្នកដែន, ដុំបាយជារបស់នៃអ្នកដែន។ -**ឆាសី** បុ. អ្នកនៅក្នុងដែន, អ្នកមានកិ.នៅក្នុងដែនជាប្រក្រតី។

រជ្ជាធិប បុ. ព្រះរាជា (ស្ដេច) (ដូច **ជនាធិប**) ។

រជ ធ. **បរិតាសនេ រជតি** "ជេរ, ប្រទេច" ភ្ញ. ។

រណ នបុ. សង្គ្រាម, ចំបាំង (ដូច**សម្ប្ធារ**, **យុទ្ធ**), បាប, កិលេស(ដូច **បាប**, **កិលេស**), បុ. សំឡេង, ការស្រែក (ដូច **រव**) ។

រណ ធ. ១-**សទ្ធេ រណតি** "ចេញសំឡេង, ស្រែក, ពោល" ភ្ញ. ។ **រណំ** នបុ. មានន័យ៣យ៉ាង៖ ១/ កិលេស, សេចក្ដីអាក្រក់, បាប បាលីថា **សរណា ធម្ម** "ធម៌ទ. ប្រកបដោយកិលេស, ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយកិលេស" ។ **អរណា ធម្ម** "ធម៌ទ. មិនមានកិលេស" ។ វិ. **កិលេ-សាហិ រណន្តি ឯតេហីតি រណា**។ ២/ ចម្ប្ធាំង, ការប្រយុទ្ធ បាលីថា **ឆនុគ្គហោ អសនិសោ រាជបុត្តោ មហិទ្ធិកោ សព្ធា មិត្តេ រណំ ឥត្ថា សំយមំ អជ្ឈុបាគមি** "ព្រះរាជបុត្រជាខ្ចាន់ធ្ម៌មិនមានអ្នកណាស្មើមានឫទ្ធិច្រើនទ្រង់ធ្វើចម្ប្ធាំងនិងបច្ចាមិត្រទាំងអស់ហើយទើបដល់នូវការសង្ក្ដ្ធម, ការចាំសីល (ទ្រង់រក្ប្ធាសីល) -ស. ។ ៣/ លម្ផ្ចិត, ម៉ដ្ឋ បាលីថា **តិណញ្ច ឥជ្ជញ្ច រណំ ឥកោន្ត ឆាវីសុ តេ អជ្ជនិសា សមន្ត្ដោ** "គេទ. កាលធ្វើស្មៅនិងឈើ ស្ងួតឲ្យផ្ចិតឲ្យខ្ទេចខ្ទីស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំង៨ជុំវិញ" -ស. ។ **រន្ធ** ន បុ. "រន្ធ, ព្រង់, ប្រហោង, ទោស, កំហុស" ។

២- **ឥតិយំ រណតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ញ. ។

រត កិ.គុ. [រម+ត] ត្រេកអរហើយ, រីករាយហើយ។

រតន នបុં. [រម+តន, លុបម] វត្ថុជាទីត្រេកអរនៃជន (កែវដូច **មណិ**, **ឥសុ**), មួយហត្ថ (ដូច **ករ**); វិ. **រមន្តិ ឯត្ថាតិ>រតនំ**។ (<រតិ+តន+ ណ, លុបតិ) ធម្មជាតផ្សាយនូវសេចក្តីត្រេកអរ; វិ. **រតឺ តនោតីតិ>រតនំ**។ <តិ+ជន+ណ = ធម្មជាតញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអរឱ្យកើត; វិ. **រតឺ ជនេតីតិ>រតនំ**។ -**អគ្ឃិយកាញ្ចនគ្ឃិយសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយគ្រឿងបូជាជាវិការៈនៃកែវនិងគ្រឿងបូជាជាវិការៈនៃមាស។ **អគ្ឃិយ**<អគ្ឃ+ណ្យឬឥយប្បច្ច័យ = ប្រៃថាបូជា, តម្លៃ; វិ. **អគ្ឃនំ បូជនំ> អគ្ឃិយំ**។ -**មកុល** នបុં. ហត្ថក្រពុំ, មួយគក់។ -**មណ្ឌប** បុં. មណ្ឌប (បារាំ) ជាវិការៈនៃកែវ។ -**រាសិ** បុં. គំនរនៃកែវ។- **ឥស្ស** នបុં. ភ្លៀងគឺកែវ។ -**វិមាន** នបុં. វិមានជាវិការៈនៃកែវ, វិមានគឺបុញ្ញកម្មធ្វើហើយដោយកែវ។ គុ. ប្រសើរ (ដូច **សេដ្ឋ**) ។

រតនត្តយំ នបុំ. ប្រជុំ៣នៃរតនៈ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥត្ថ**សព្ទ។

រតនមយ គុ. [រតន+មយ] ជាវិការៈនៃកែវ, សម្រេចហើយដោយកែវ។

រតនាករ បុំ. សមុទ្រ (ដូច **ជលនិធि**) ។

រតি ឥ. [រម+តិ] សេចក្តីត្រេកអរ, ការរួមសំវាស(ដូច **មេថុន**, **សុរត**); វិ. **រមណំ>រតি**។ ការជ្រលក់ (ដូច **រញ្ជន**)។

រត្ត គុ. [រញ្ជ+ត] ក្រហម, ពណ៌ក្រហម (ដូច **សោណ**), ដែលជ្រលក់ហើយ (ដូច**រញ្ជិត**), អ្នកត្រេកអរដោយរាគ (ដូច**អនុរត្ត**) ។ -**កម្ពល** បុំ. សំពត់កម្ពលមានពណ៌ក្រហម។ -**កម្ពលសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសំពត់កម្ពលមានពណ៌ក្រហម។ -**កម្ពលសាណិ** ឥ. រនាំង (រ៉ាងនន) ជាវិការៈនៃសំពត់កម្ពលមានពណ៌ក្រហម។ -**ចន្ទន** នបុំ. ចន្ទន៍ក្រហម។ -**ឥណ្ណតាយ** ព្រោះភាវៈនៃជើងជាអវយវៈមានពណ៌ក្រហម។ -**ឥត្ត** នបុំ. សំពត់មានពណ៌ក្រហម។ -**ឥត្តនិឥត្ត** គុ. ស្លៀកនូវសំពត់មានពណ៌ក្រហម, ឱ្យជាស្រីស្លៀកនូវ...។ -**សាខារុក្ខ** បុំ. ដើមឈើមានមែកក្រហម។ -**សុឥណ្ណនាទា** ឥ. ទូកជាវិការៈនៃមាសឆ្ពិន, នៃមាសមានពណ៌ក្រហម។ កិ.គុ. [រញ្ជ+ត] ត្រេកអរហើយ, រីករាយហើយ។ នបុំ. ឈាម (ដូច **សោណិត**), សម្ប្ដរក្រហម (ដូច **ឥម្ព**) ។

រត្តគាវី ឥ. មេគោក្រហម (ដូច **រោហិណី**) ។

រត្តចន្ទន នបុំ. ចន្ទន៍ក្រហម (ដូច **បត្តङ្ग**) ។

រត្តបា បុំ. សត្វឈ្លើង (ដូច **ជលុកា**) ។

រត្តផលា ឥ. វល្លិបាស (ដូច **ពិម្ពិកា**) ។

រត្តមណី ឥ. កែវក្រហម, កែវទទឹម (ដូច **បទុមរាគ**) ។

រត្ថាតិសារ បុ. រោគចុះឈាម (ដូច **បក្ខន្ទិកា**) ។

រត្តិ ឥ. [រញ្ជ+តិ] រាត្រី, យប់, វេលាយប់ (ដូច **តិយាមា**) (រ. **រញ្ជន្តិ ឯត្ថាតិ>រត្តិ**) ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីនៅក្នុងរាត្រី, ទីជាទីនៅក្នុងវេលាយប់។ -**ដ្ឋានទិវាដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីនៅក្នុងវេលាយប់និងទីជាទីនៅក្នុងវេលាថ្ងៃ។ -**ភាគ** បុ. ចំណែកនៃរាត្រី។

រត្តិន្ទិវ បុ. [រត្តឺ+ទិវ, ផ្លាស់និគ្គហិតជាន>រត្តិន្ទិវ] យប់និងថ្ងៃ។ -**បុព្វណ្ហាទិ** គុ. (កាល) មានយប់និងថ្ងៃនិងកាលជាខាងដើមនៃថ្ងៃជាដើម, មានយប់និងថ្ងៃនិងពេលព្រឹកជាដើម។

រត្តំ និ. **ត្យត្ថវាចក:** និបាតប្រាប់អត្ថគឺរាត្រី, វេលាយប់, **ទោសោ** ក៏ជារត្យត្ថវាចក:ដែរ។

រថ បុ. [រម+ថ] រថ, រទេះ (រ. **រមតេ កីឡតេ អនេនាតិ>រថো**) ។ **ចក្ក** នបុ. កង់នៃរថ។ -**ធុរ** នបុ. ទ្រូកនៃរថ។ -**បញ្ជរ** បុ. ផ្ទះនៃរថ, រោងនៃរថ។ -**សីស** នបុ. ក្បាលនៃរថ, ចន្ទោលនៃរថ។

រថការក បុ. ឈ្មោះមហាស្រះមួយ, ជាងរថ។

រថការ បុ. ជាងរថ។

រថគុត្តិ ឥ. គ្រឿងការពាររថមិនឲ្យអន្តរាយដោយគ្រឿងសស្ត្រមានកូនសរជាដើម។

រថរេណុ បុ.ឥ. មួយរថរេណុត្រូវជា៣៦តជ្ជារី, មួយតជ្ជារីត្រូវជា៣៦អណុមួយអណុត្រូវជា ៣៦ បរមាណុ។

រថាចារី បុ. សារថីគឺអ្នកបររថ (ដូច **សូត**) ។

រថាណីក នបុ. កងទ័ពរទេះ។

រថាឲ្យន្ត នបុ. អវយវ:របស់យានមានរថជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **យុគ**សព្ទ។

រថារោហ បុ. ទាហានរថ (ដូច **រថិក**) ។

រថិកា ឥ. ច្រក, ផ្លូវរទេះ, ផ្លូវថ្នល់ (ដូច **រច្ឆា**) ។

រថិក នបុ. ទាហានរថ (ដូច **រថី**) ។

រថី បុ. ទាហានរថ (ដូច **រថារោហ**) ។

រថ បុ. កងទ័ពរថ, រថ (ដូច **សន្ទន**) ។

រទន បុ. ធ្មេញ (ដូច **ទន្ត**) ។

រទ បុ. ធ្មេញ (ដូច **ទ្ទិ**) ។

រទិ ធា. **ទ្ធិលេខនេ រទតិ** "ធ្វើឲ្យមានស្នាម, គូស" ភូ. ។ **រទនោ រទោ** បុ. "ធ្មេញ" ។ **ទាឋទរោ** (**ទាឋរទោ**) "ចង្កូម" ។

រធ ធា. **ហីសាយំ ទ្ធិរជ្ជតិ រជ្ជតិ អបរជ្ជតិ** "បៀតបៀន, ប្រទូស្ត, ធ្វើអាក្រក់, ប្រទូសរ៉ាយ" ទិ. ។ (អប+រធ+យ, ទ្ធិ+រធ+យ) ។ **អបរាធោ** បុ. "ទោស, កំហុស, ពិរុធ" ។

រន្ធ នបុ. [រមឬរណ+ធ] រន្ធ, រូង, ប្រហោង, ចន្លោះ (ដូច**សុសិរ**, **ទ្វិទរ**), ទោស, ការប្រទុស្ត (ដូច **ទូសន**) វិ. **រមន្តិ ឯត្ថ សប្បាទយោតិ> រន្ធំ។** -**គវេសក** គុ. អ្នកស្វែងរកនូវទោស; វិ. **រន្ធំ គវេសតីតិ> រន្ធគវេសកោ**។ **ឆិទ្ទ** និង**ទ្វិទរសព្ទ**ក៏ដូចគ្នានឹង**រន្ធសព្ទ**នេះដែរ។

រន្ធ ធា. **ឋានេ រន្ធេតិ រន្ធយតិ រន្ធកោ** "ចម្អិន, បន្ទុំ" ចុ. ។ អា. **សូទោ ភត្តំ រន្ធេតិ** "អ្នកគ្រូចម្អិនភត្ត" -ស. ។

រភ ធា. **រភសៃ្ស ហ្ការណាទ្យាយ ទ្ធនេសុ រភតិ** "កាច, ជៀតជៀន, ធ្វើ, ចាប់ផ្តើម, ប្រារព្ធ, ព្យាយាម" ភូ. ។ **ភេសោ** គុ. "កាច" =**ឋណ្ណោ** = **ឍុទ្ធោ**។ **រភ**ធាតុប្រកបចូលឧបសគ្គ:មានរូបដូចតទៅនេះ៖ **អារភតិ អារព្ភតិ** "ផ្ទួចផ្តើម, ផ្តើម, ប្រារព្ធ, ព្យាយាម, ប្រហារ, សម្លាប់" រូបដទៃ **អារម្ភោ អារទ្ធោ អារព្ភ អារទ្ធា អារទ្ធាន អារភិត្វា អារ-ភិតុំ**។ល។ អា. **អារទ្ធំ មេ ទ្ធ្ទ្ធ**ិ **ទ្ធ**ិ**ទ**ិ**ទ**ិ**ទ

នៅរបស់បព្វជិត" ។ **អារម្មណ៌** នបុ. "អារម្មណ៍" ជាទីត្រេកអរ រីករាយនៃចិត្តចេតសិក វិ. **អាគន្ត្វា អ ភុសោ ឆា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា រមន្តិ ឯត្ថាតិ អារម្មណ៌** (**សូចិ**) ។ **រថ** បុ. "រថ, រទេះ, យាន" (រមិ+ថសូចិ) ។ **រតនំ** នបុ. "មាត្រាវាស់ប្រវែង១ហត្ថ, កែវមណីដ៏វិសេសឈ្មោះថារតនវត្ថុដ៏វិសេសមានប្រាក់មាសជាដើម កើតឡើងដល់ស្តេចចក្រព័ត្រឈ្មោះថារតនព្រះរតនត្រ័យមានព្រះពុទ្ធជាដើមឈ្មោះថារតន (រមិ+តនឬរតិ+តនិ+អ) ។ ម្យ៉ាងទៀត រតនសព្ទនេះលោកញ្ជែកដូច្នេះ៖

រ+ត+ន, **រ** "ជាទីត្រេកអរ រីករាយនៃមនុស្សលោក" វិ. **រមិតព្វំ រមន្តិ ឯត្ថាតិ រំ** (រមិ+ក្ត) ។ **ត** "ញ្ជាំងពួកជនដែលទៅសេពគប់ឬប្រតិបត្តិខ្លួនឲ្យឆ្លងផុតចាកទុគ្គតិ ឬសមុទ្រ គឺសំសារវដ្ត" វិ. **អត្តានំ ភជន្តេ សេវន្តេ ឆា ទុគ្គតិតោ សំសារមហាណ្ណវតោ ឆា តារេតីតិ តំ** (តរ+ក្ត) ។ **ន** "ដឹកនាំពួកជនដែលទៅពឹងពាក់ខ្លួនទៅកាន់សុគតិ និងព្រះនិព្វាន" វិ. **អត្តានំ អនុសន្តេ សុគតិនិព្វានានិ នេតីតិ នំ** (នី+អ) ។**រញ្ជ ភញ្ជ នញ្ជ រតនំ** (**សូចិ**)។ (នៅមានន័យផ្សេងទៀត) ។

រមិធាតុប្រកបចូលឧបសគ្គ:មានន័យផ្សេងៗដូច្នេះ៖ **ឱរមតិ បដិ-ឱរមតិ ឧបរមតិ** "រៀរ, តប, ចៀសវាង, លះបង់ (វិ. បដិ, ឧប+រមិ) ។ រូបដទៃ **ឱរមណំ ឱរមណី ឱរតិ បដិឱរតិ ឧបរតិ**។ កិ.គុ. **ឱរតោ បដិឱរតោ ឧបរតោ** -**ស**. ។ **សារតោ** កិ. គុ. ត្រេកអរ ខ្លាំង, រីករាយព្រម (សំ+អា+រមិ+ត) ។

រយ	បុ.	កម្លាំង, សន្ទុះ, ល្បឿន (ដូច **ជវ**) ។
រយ	ធា.	**គតិយំ រយតិ រយនំ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **រយោ** បុ. "សេចក្តីរហ័ស, ល្បឿន, សំទុះ, កម្លាំង" =រវោ, ជវោ-ស. ។
រវន្ត	គុ.	[រវ+អន្ត] កាលស្រែក, កំពុងស្រែក, ការងារ។
រវា	ឥ.	សំឡេង (ដូច **សុតិ**) ។
រវិ	កិ.	[រវ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ស្រែកហើយ, រងារហើយ។ន.បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **តាណុមា**) ។
រវិត្វា	អ.	[រវ+ឥ-អា.+ត្វា] ស្រែកហើយ, រងារហើយ។
រវិហស	បុ.	សត្វទាទឹក, សត្វប្រវ៉ែក។
រវ	បុ.	សំឡេង (ដូច **និនាទ**) ។
រស	បុ.	[រស+អ] (អាហារ) ជាទីត្រេកអរនៃសត្ត (រស); វិ. **រសន្តិ តំ សត្តា អស្សាទេន្តីតិ>រសោ**។ -**ជានន្ត** ដើម្បីកិ.ដឹងនូវរស។ -**ឥណ្ណា** ឥ. ឥណ្ណាក្នុងរស, ឥណ្ណាអាស្រ័យនូវរស។ -**ឥណ្ណាបាត** បុ.

បិណ្ឌបាតប្រកបដោយរស។ -**បិណ្ឌបាតទានានិសង្ស** បុ. វិបាកជាគ្រឿងហូរចេញនៃកិ.ឱ្យនូវបិណ្ឌបាតប្រកបដោយរស, អានិសង្សនៃកិ.ឱ្យនូវ...។ -**ភោជន** នបុ. ភោជនប្រកបដោយរស។ -**លោភ** បុ. សេចក្តីលោភក្នុងរស, សេចក្តីជាប់ជំពាក់ក្នុងរស។ **រសសព្ទ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ១- **ទ្រវ** ទឹករាវ, ២- **អាចារ** មារយាទ, ៣- **វីរិយ** សេចក្តីព្យាយាម, ៤- **មធុរាទិ** រសទាំងឡាយមានផ្អែមជាដើម, ៥- **ចារេ** បារ៉ែទ, ៦- **សិង្គារាទិ** នាដ្យរស ៩មានសិង្គារជាដើម, ៧- ធាតុភេទប្រភេទនៃធាតុ៧គឺ **រសោ** រស១ **រត្តោ** ឈាម១ **មំសំ** សាច់១ **មេទោ** ខ្លាញ់ខាប់១ **អដ្ឋិ** ឆ្អឹង១ **សុក្កោ** ទឹកសុក្ក១ **មិញ្ជំ** ខួរ១ សំដៅយកធាតុទី ១៨- **ឥច្ច**, ៩ -**សម្បត្តិ**។ រស, បារទ (ដូច **ចារេ**) ។

រសក	បុ.	នាយគ្រូ (ចុងភៅ) (ដូច **ឱទនិក**) ។
រសគ្គសា	ឥ.	សរសៃនាំរស (ដូច **រសហរណី**) ។
រសន	នបុ.	សេចក្តីត្រេកអរ (ដូច **អស្សាទន**), សំឡេង (ដូច **ឆនិ**) ។
រសនា	ឥ.	អណ្តាត (ដូច **ជិហ្វា**), គ្រឿងប្រដាប់ចង្កេះស្រី (ដូច **មេខលា**) ។
រសវតិ	ឥ.	រោងគ្រូ, (ផ្ទះបាយ) (ដូច **ចាកដ្ឋាន**) ។
រសហរណី	ឥ.	សរសៃនាំរស (ដូច **រសគ្គសា**) ។
រសាតល	នបុ.	ពិភពនាគ (ដូច **នាគលោក**) ។
រសាល	បុ.	អំពៅ (ដូច **ឧច្ឆុ**) ។
រសិត	នបុ.	ផ្ការលាន់, សំឡេងមេឃ (ដូច **ថនិត**) ។
រសោជា	ឥ.	[រស+ឱជា] ឱជាដែលកើតអំពីរស។
រស្មិ	ឥ.	[រស+មិ] រស្មីពន្លឺ (ដូច **ជុតិ**), ខ្សែ(ដូច **រជ្ជុ**, **យោត្ត**) (ជាគ្រឿងត្រេកអរ, ជាគ្រឿងចង; វិ. **រសន្តិ សត្តា ឯតាយាតិ>រស្មិ**) ។
រស្ស	បុ.	មនុស្សតឿ, ខ្លី, ទាប (ដូច **ទាមនោ**) ។
រសិ	ធា.	១-**សិនេហានអស្សាទនេសុ រសតិ**, **រសេតិរសយតិ** "ស្នេហា, ស្រឡាញ់, ស្រស់បស់, ត្រេកអរ, រីករាយ" ភ្ជ. ចុ. ។ **រសោ** បុ. "សេចក្តីស្នេហា, សេចក្តីស្រឡាញ់" ។ អា. **អរសរូបោសមណោ គោតមោ** "ព្រះសមណគោតមមានប្រក្រតីមិនគួរស្នេហាឬមានរូបសស់កក្រោះ" ។ **រសោ** បុ. "រស, រសជាតិ, គុណភាពនៃរសជាតិ, ទឹកអំពៅ, ទឹកដមនៃផ្លែឈើ, ចម្ងាញ់, អាយតនៈផ្នែកមួយជាវិស័យនៃជិវ្ហាវិញ្ញាណ, **អាចារៈ**, **មារយាទ**, **វីរិយៈ**, លម្អង, កិច្ច, នាទី, សម្បត្តិ, ទឹកស៊ីរ៉ូ, ទឹកដោះ, ថ្នាំពុល, សម្ល, ជ័រ, សេចក្តីស្នេហា, ចំណង់, សេចក្តីសាបសូន្យ, សេចក្តីវិនាស" (បា. អ.) ។ នៅមានន័យផ្សេងទៀត **រសោ** បុ. "រស, បារទ, រសឬសម្រស់របស់

នាដ្យកម្ម, ធាតុដែលជ្រួតជ្រាបទៅកាន់សរីរៈទាំងមូល... ។ **រសៈ-ភោ** បុ. អ្នកគ្រូ, អ្នកចម្អិនម្ហូបអាហារ" (រស+ករ+ក្ដ) ។ **រសគ្ពោ** បុ. "កាក, សំណល់" ។ **រសគ្ពសា** ឥ. "សរសៃ" ។ **រសហរណី** ឥ. "សរសៃ" សម្រាប់នាំរសជាតិ។ **រសនា** ឥ. "អណ្ដាត, សេចក្ដីត្រេកអរ, សំឡេង, ខ្សែក្រវាត់" ។ **រសាណោ** បុ. "អំពៅ" ។ **រស្មិ** ឥ. "ពន្លឺ, រស្មី, ខ្សែ" (រសៃ+មិ) ។ **រស្សោ** បុ. "មនុស្សតឿ, គុ. ទាប, ខ្លី (រសៃ+ស) (សូចិ) ។

២-**សទ្ធេ រសតិ** "ចេញសូរ, ចេញសំឡេង" ភូ. ។ អា. **ទីណោ សញ្ញ រសន្ត តា** "ពិណទ. ទាំងអស់នោះចូរបន្លឺឡើង" -ស. ។ **រសិតំ** នបុ. "ផ្ដរលាន់" ។

៣- **ហានិយំ រសតិ រសោ រសនំ** "វិនាស, សាបសូន្យ" ភូ. ។ អា. **យាវ ញ្ញាតិ និម្ជ្ជិលតិ តត្រាបិ រសតិ ឲ្យយោ។ រសតិ ឲ្យយោតិ សោ សោ ឥយោ រសតិ បរិហាយតិ ន ឥឌ្ឍ្យតីតិ អត្ថោ** -ស. ។

រហទ បុ. [រហ+ទ] អន្លង់, អន្លង់ទឹក, អន្លង់ទឹកដែលជ្រៅ។

រហតិ ធា. **អញ្ញត្ថសទ្ធេ រហទតិ** "ចេញសំឡេង (សត្ត), ចេញសូរមិនច្បាស់" ភូ. ។ **រហទោ** បុ. "អន្ទង់, សមុទ្ទ" ។

រហស្ស គុ.ឬ ន. [រហ+ស]មានក្នុងទីស្ងាត់, ទីកំបាំង; ការស្ងាត់កំបាំង, សេចក្ដីកំបាំង (ដូចគ្ពុយ្ហ), វិ. **រហសិ ភវំ>រហស្សំ**។ -**កម្ម** [រហស្ស+កម្ម] កម្មមានក្នុងទីស្ងាត់, ទីកំបាំង; អំពើស្ងាត់កំបាំង; វិ. **រហស្សំ កម្មំ> រហស្សកម្មំ**។-**ឆាម** នបុ. ឈ្មោះកំបាំង,-សម្ងាត់។

រហស្សេ នបុ. អង្គជាតិប្រុសស្រី (ដូច **មេហន**) ។

រហិត គុ. [រហ+ត-អា.+ត] ប្រាសហើយ, រៀរហើយ។

រហោ និ. កំបាំង, ស្ងាត់; ក្នុងទីតាំង, ក្នុងទីស្ងាត់។ **បរម្ម្ហ្ហ:ខាត្ថវាចក:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺទីកំបាំងមុខ ប្រែថា ទីស្ងាត់, ទីកំបាំង(ដូច**ឥ**ិ**ឥ**ិ**ត្ត**) **បរម្ម្ហ្ហ:ខ** ក៏ជាបរម្ម្ហ្ហ:ខាត្ថវាចក: ដែរ។ -**គត** គុ. នៅហើយក្នុងទីស្ងាត់, ទៅហើយក្នុងទីស្ងាត់។ ន. ទីស្ងាត់, ទីកំបាំង។

រហិ ធា. ១-**ចាគេ រហតិ រហេតិ រហយតិ រហោ រហិតោ** "លះ, រៀរ" ភូ. ចុ. ។

២-**គតិវិវេកេសុ រហតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ស្ងាត់, កំបាំង" ភូ. ។ **រហោ រហំ** អព្យ. "ក្នុងទីស្ងាត់, ក្នុងទីកំបាំង" ។ **រហស្សំ** នបុ. "ការសម្ងាត់, ការអាថកំបាំង" (រហ+ស) វិ. **រហសិ រហោ ឥ ភវំ រហស្សំ** (សូចិ) ។ **រហស្ស**ន្ត នបុ. "អង្គជាតិនៃបុរសស្ត្រី" (សូចិ) ។

រ ធា. **អាទានេ រាតិ** "កាន់, ចាប់, ប្រកាន់" ភូ. ។ **ត្ត** ឥ. "យប់, រាត្រី" (រ+តិ ឬ ណ+តិ សូចិ) ។

រាឍ ធ. **សោសនាលមត្ថេសុ រាឍតិ** "សោក, ហែងហ្ងត, ស្ងួត, ហាម, ឃាត់, បដិសេធ" ភ្ងូ. ។

រាគ បុ. [រញ្ជ+ណ] សេចក្ដីត្រេកអរ, តម្រេក, រាគ:; វិ. **រញ្ជេនំ>រាគោ**។ -**ឆ្ឌមានិ** គុ. (ភក់) មានភក់គឺរាគ:ជាដើម។ -**កន្ទារាទិ** គុ. (កន្ទារ:) មានកន្ទារ:គឺរាគ:ជាដើម។ -**អគ្គិ** បុ. ភ្លើងគឺរាគ:។ -**ឥណ្ណា** ឥ. ឥណ្ណាដ៏សម្បយុត្តដោយរាគ:។ -**ទរថ** បុ. សេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយគឺរាគ:, សេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយដោយអំណាចនៃរាគ:។ -**ឆោសមោ-ហាពន្ធន** នបុ. ចំណងគឺ..., គ្រឿងចងគឺ...។ -**ឆោសមោហាមាន-ទិដ្ឋិសន្ត** បុ. ធម៌ជាគ្រឿងជំពាក់គឺ...។ -**បដិឃាត** គុ. កិ.បន្ទោបង់នូវរាគ:, កិ.កម្ចាត់បង់នូវ...។ -**រជាទិ** គុ. (ធូលី) មានធូលីគឺរាគ:ជាដើម។ -**សន្ថានិ** គុ. (កិលេសជាគ្រឿងជំពាក់) មានកិលេសជាគ្រឿងជំពាក់គឺរាគ:ជាដើម។ សម្ផ្ទរផ្សេងៗមានក្រហមជាដើម, លោក, ការជ្រលក់ (ដូច **រញ្ជន**)។

រាគាទិ គុ. [រាគ+អាទិ] មានរាគ:ជាដើម។ -**កិលេសគហណ** នបុ. កិ.ស្ទុគ្រស្ទាញដោយកិលេសមានរាគ:ជាដើម។ -**និមិត្ត** នបុ. និមិត្តមានរាគ:ជាដើម។ -**បណិធិ** បុ. កិលេសជាគ្រឿងតាំងនៅមានរាគ:ជាដើម។ -**ភេទ** គុ. ផ្សេងដោយកិលេសមានរាគ:ជាដើម។- **ឱតរណ** នបុ. ជាទីទៅប្រាសនៃកិលេសមានរាគ:ជាដើម។

រាគាភិភូត គុ. [រាគ+អភិភូត] គឺរាគ:គ្របសង្កត់ហើយ។

រាឃ ធ. **សាមត្ថិយេ រាឃតិ** "អាច, មានសមត្ថភាព" ភ្ងូ. ។

រាជ បុ. [រាជ+អឬរញ្ជ+ណ] អ្នករុងរឿងដោយសម្ផ្ទត្តិផ្សេងៗឬអ្នកញ៉ាំងមហាជនឱ្យត្រេកអរចំពោះខ្លួនដោយសង្គហវត្ថុ៤យ៉ាង(ព្រះរាជា, ស្ដេចដូច**ខត្តិយ**); វិ. **នានាសម្ផ្ទត្តីហិ រាជតិ ទិព្ជតិ ទិរោចតីតិ>រាជា, ចតូហិ សន្ថហវត្ថូហិ អត្ថនិ មហាជនំ រញ្ជេតីតិ ឆា>រាជា**។ -**ឆ្ឌកុ ឆ ភណ្ឌ** នបុ. ភណ្ឌ:ដ៏ឧត្ដមសមគួរដល់ព្រះរាជា, **ឆ្ឌកុ ឆ ភ័ណ្ឌ** សម្រាប់ព្រះរាជា។ -**ភោជ្ជាគារ** បុ. ឃ្លាំងនៃព្រះរាជា។ -**អន្ដណ** នបុ. ព្រះលាននៃព្រះរាជា។ -**និវេសន** នបុ. ព្រះរាជនិវេសន៍, ដំណាក់នៃព្រះរាជា។ -**បរិវដ្ដ** ឥ. កិ.វិលទៅជុំវិញនៃព្រះរាជា (រង្ស នៃព្រះរាជា) ។ -**ឬ** នបុ. កិ.ឬបៀតបៀននៃព្រះរាជា, កិ.ឬ៏ជាន់អំពីព្រះរាជា។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាព្រះរាជា។ -**មហាមត្ត** បុ. មហាមាត្យនៃព្រះរាជា, អាមាត្យធំនៃព្រះរាជា។ -**ហាន** ន. គ្រឿងរាប់នៃព្រះរាជា, រង្វាស់នៃព្រះរាជា។ -**មុទ្ធា** ឥ. ត្រានៃព្រះរាជា (ព្រះរាជលញ្ជ្ជ:ករ) ។ -**មុទ្ធិកា** ឥ. ព្រះទម្រង់នៃព្រះរាជា, ចិញ្ចៀននៃព្រះរាជា។ -**យុវរាជ សេនាបតិអាទិ** គុ. (**ឥស្សរជន**) មានព្រះរាជានិងយុវរាជនិងសេនាបតីជាដើម។ -**ហ័ស** បុ. រាជហង្ស, ស្ដេចហង្ស។ អ្នកដែលជា

ទីពឹងនៃជន (ដូច **ឧរណ្ឌ**), ឥស្សរជន (ដូច **បតូ**) ។

រាជគហ នបុ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ។

រាជញ្ញ បុ. ជនជាកូនចៅនៃស្តេច, ក្សត្រ (ដូច **ខត្តិយ**) ។

រាជធានី ឥ. ទីក្រុង (ដូច **បុរ**) ។

រាជរុក្ខ បុ. ដើមរាជព្រឹក្ស (ដូច **ឧទ្ទាល**) ។

រាជលិង្គ បុ. គ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់អភិសេកព្រះរាជា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧកុធ** សព្ទ។

រាជវយ្ហ បុ. ដំរីព្រះទីនាំង (ដូច **ឧបវយ្ហោ**) ។

រាជាណា ឥ. [រាជ+អាណា] អាជ្ញានៃព្រះរាជា, អំណាចនៃព្រះរាជា។

រាជាធិបតី បុ. [រាជ+អធិបតី] ព្រះរាជាទ្រង់ជាអធិបតី, ព្រះរាជាជាធំ។

រាជាមច្ច បុ. [រាជ+អមច្ច] អមាត្យនៃព្រះរាជា។

រាជាយតន នបុ. ដើមកែស, កណ្ដាល, ឥន្ទនេល (ដូច **ខីរិកា**) ។

រាជារហ គុ. [រាជ+អរហ] គួរដល់ព្រះរាជា។

រាជិ ឥ. ជួរព្រៃ, ស្នាម, គំនូស, ប្រេះឆា (ដូច **លេខា**) ។

រាជិនី ឥ. [រាជ+ឥនី] ព្រះរាជិនី, ស្ដេចស្រី។

រាជុបដ្ឋាន នបុ. [រាជ+ឧបដ្ឋាន] ទីជាទីបម្រើនូវព្រះរាជា, ទីជាទីគាល់នូវព្រះរាជា។

រាជុល បុ. ពស់ទឹក (ដូច **ឧទ្ធុភោ**) ។

រាជ ធា. **ទិត្តិយំ រាជតិ, ឥ្ចិ រាជតិ** "រុងរឿង, រុងរោចន៍, ភ្លឺ, ភ្លឺចិញ្ចែង" ភ. ។ ទីនេះសទ្ទនីតិបានសម្ដែងគាថាក្រៅប្រធានដើម្បីគ្រឿងប្រដាប់សតិបញ្ញានៃអ្នករៀនបាលីថា **មហារាជ មហារាជ មហារាជ មមេវ ហិ ឧតស្ស ឥតិ ឥ្ចាន ទ្វេ ជនា កលហំ ករុ**។ ឬពស់ទាំង២នាក់ឈ្លោះគ្នានិយាយថា "ពស់របស់យើងបានរុងរឿងហើយពស់របស់យើងបានរុងរឿងហើយពស់របស់យើងនុះមិនបានរុងរឿងទេ" ។ កាត់បទ មេ+អហិ>**មហិ** "ពស់របស់យើង" ដូចពាក្យថា បុត្ត+មេ+អត្ថិ>**បុត្តាមត្ថិ** "កូនរបស់យើងមាន "មហិ+អរាជ>**មហារាជ**" ពស់របស់យើងបានរុងរឿងហើយ" ។ **អរាជ=អរាជិ=ឥ្ចិ**ដូចពាក្យថា **យោ**ឥ**+អយំ>យោ**ឥ**ាយំ**, និងពាក្យថា **អករ** ក្នុងប្រយោគថា **អតិ ករមរាចរិយ<អតិករ+អករ+អាចរិយ**។ រូបអត្ថថា"**មហារាជ មេ អហិ អរាជ, មម ឯវ អហិ អរាជ ន ឯតស្ស ឥតិ ឥ្ចា ន ទ្វេ អហិ តុណ្ហីភា កលហំ ករីសុ**" -ស. ។ **រាជ** បុ. "ព្រះរាជា" រុងរឿងដោយអំណាចតេជៈដ៏ខ្លាំងពូកែ ឬថាញ្ជាំងជនឲ្យត្រេកអរីកវាយ សប្បាយចំពោះព្រះអង្គដោយសង្គហវត្ថុ៤យ៉ាងគឺទាន:១ បិយវចន:១ អត្ថចរិយា១ សមានត្តតា១ (ស្ងចិ) ។ **រាជិ** ឥ. "ផ្លូវក្នុងព្រៃ, ជួរព្រៃ, ស្នាមប្រេះឆា" ។

រាគា ឥ. ឈ្មោះធីតាមារមួយ។
រាគ បុ. តម្រេក, តណ្ហា (ដូច **អាលយ**) ។
រាធិត កិ.គុ. សម្រេចហើយ (ដូច **សាធិត**) ។
រាធ ធា. **សំសិទ្ធិយំ រាធុនាតិ រាធិយតិ រាធនំ អារាធនំ** "សម្រេចព្រម, ត្រេកអរក្រាយ, ប្រោសប្រាណ, លុះ, សម្រេច, គាប់ចិត្ត" សុ. ទិ. ។ **រាធិតោ** កិ. គុ. "សម្រេចហើយ, លុះហើយ" ។
រាវ បុ. សំឡេង (ដូច **ឃោស**) ។
រាសិ បុ. [រស+ឥ] គំនរ, រាសី, ប្រជុំ, ពួក, ដុំ (ដូច **បុញ្ញោ**), រសិមានមេសជាដើម។ -**មត្ថក** បុ. ទីបំផុតនៃគំនរ។
រាសិ ធា. **សទ្ធេ រាសតិ** "ចេញសំឡេង" ភូ. ។
រាហុ បុ. រាហូ (ដូច **សោណ្ណានុ**) ។
រាហុគ្គហិត គុ. [រាហុ+គហិត] គឺរាហូចាប់ហើយ។
រាហុល អ.ន. ព្រះរាជកុមារឈ្មោះរាហុល។ -**មាតា** ឥ. មាតានៃព្រះរាហុល។
រិ ធា. **សន្ធានគតិទេសនវសនេសុ រេតិ រិណាតិ, រិយតិ** "ជាប់ត, ជាប់ជាតំណមក, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, នៅ, អាស្រ័យនៅ" ភូ. កិ. ទិ. ។ **រេណុ** ឥ. នបុ. "ធូលី, ល្អង, លម្អង" =រជោ -ស. ។
រិ១, រិគ ធា. **គមនេ រិន្ធតិ រិន្ធតិ រិន្ធនំ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។
រិច ធា. **ឱរេចនឱយោជនសម្ផុដនេសុ រិញ្ចតិ, រេចេតិ រេចយតិ ឱរេចេតិ ឱរេចយតិ** "បញ្ចុះ, លាងឲ្យអស់មន្ទិល, ញែកចេញ, កម្ចាយចេញ, ដល់ព្រម, បរិបូរ" រុ. ចុ. ។ **ឱរេចនំ** នបុ. **ឱរេចកោ** បុ. "ការបញ្ចុះ, ការបញ្ចេញ, ថ្នាំបញ្ចុះ, ថ្នាំរំលាយអាហារ" ។ អา.... **ឧស្សន្ទធាតុកំ ភាយំ សមស្សាសេតុំ ទុតិយទិវសេ ខីរឱរេ-ចនំ បិវិត្វា**... "ឆាន់ថ្នាំបញ្ចុះដែលលាយទឹកដោះគោស្រស់ក្នុងថ្ងៃទី២ដើម្បីសម្រួលកាយដែលទល់លាមក..." (សមន្ត១/១៥) ។
រិជ្ជ នបុ. បាប, អសុភ។
រិតេ នឥ. **ឥជ្ជត្ថវាចក:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺរៀរបង់, ក្រៅចាក, ផ្សេង, **ឥនា**, **នានា**, **អន្តរេន**, **បុថុ**ក៏ជាវជ្ជត្ថវាចក:ដែរ។
រិត្ត គុ. [រិច+ត] សូន្យ, ទទេ។
រិត្តក បុ. ទទេ, សូន្យ (ដូច **សុញ្ញោ**) ។
រិបុ បុ. សត្រូវ (ដូច **អមិត្តោ**) ។
រីរ ឥ. ទង់ហ្ជ (ដូច **អារតុដោ**) ។
រិសិ ធា. ១-**ហឹសាយំ រិសតិ** "បៀតបៀន, កម្ចាត់បង់" ភូ. ។ **បុរិសោ** បុ. "បុរស, បុគ្គល, មនុស្សប្រុស" កម្ចាត់បង់នូវសេចក្ដីមិនចម្រើន រិ. **បុំ ឥច្ឆតិ និរយោ។ តំ រិសតីតិ បុរិសោ** -ស. ។

២-**គតិយំ រេសតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **ទ្ធិ** នបុ. "បាប, សេចក្ដីអាក្រក់" **ទ្ធិតេ** អព្យ. "រៀរ, ប្រាស, ចៀសវាង" អា. **ទ្ធិតេ សទ្ធម្មា ក្ខុតោ សុខំ** "រៀរចាកព្រះសទ្ធម្មបានសុខមកពីណា" (សូចិ) ។

រុ ធា. **គតិរោសនសទ្ធាឧបតាបេសុ រវតិ ទ្ធិរវតិ រោតិ រុណោតិ រុណាតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ក្រោធ, ខឹង, ចេញសំឡេង, ស្រែក, ស្រែកកញ្ជ្រៀវ, យំ, ធ្វើឲ្យក្ដៅ" **រុតំ** នបុ. **រវោ** បុ. "សំឡេង, សម្រែក" អា. **រុតំ មនុញ្ញំ** "សំឡេងពីរោះ" ។ **អារវោ** បុ. **រវា** ឥ. "សំឡេង" ។ **រវិ** បុ. "ព្រះអាទិត្យ" ធ្វើឲ្យក្ដៅ, **រវិហំសោ** បុ. "មានល្បឿនលឿនដូចព្រះអាទិត្យ" ឬវាណថា "ប្រវឹក, ទាទឹក" ។

រុក្ខ បុ. គុ. [រុហ+ខ, ហ>ក] ឈើ, ដើមឈើ(ដូច**ទុម**) វិ. **រុហតីតি>រុក្ខោ**។ -**ក្ខន្ធ** បុ. ដើមនៃឈើ, គំនរនៃឈើ។ -**ចេត្យានি**នបុ. ដើមឈើជាចេតិយ។ -**ឆាយា** ឥ. ម្លប់នៃឈើ, ស្រមោលនៃឈើ។ -**ឥចាធি** គុ. រុក្ខាវយវៈមានសម្បកនៃឈើជាដើម។ -**ទេវតា** ឥ. ទេវតាអ្នកស្ថិតនៅឫដ៏ដើមឈើ។ -**បណ្ណ** នបុ. ស្លឹកនៃឈើ។ -**បទរ** នបុ. រនាបជាវិការៈនៃឈើ (រនាបឈើ) ។ -**មូល** នបុ. គល់ឈើ,ទីជិតនៃឈើ។ -**សាខា** ឥ.មែកនៃឈើ។ -**សុសិរ** បុ. ប្រហោងនៃឈើ។ គុ.ផរុស, អាក្រក់គ្រោតគ្រាត, ដែលមិនស្និទ្ធ (ស្ងួត) (ដូច**អសិនិទ្ធ**)។

រុក្ខ ធា. ១-**ជារុស្យ រុក្ខតি រុក្ខយតি** "គំរោះគំរើយ, ទ្រគោះ, ច្រឡោះបោះ, មិនរាបសា, ច្រងេងច្រងាង" ចុ. ។ **រុក្ខកេសោ** គុ. "មានសក់ក ន្ទ្រើង, មានសក់ត្រចាំងបះ"។ **អតិរុក្ខវាចោ** គុ. "មានសម្ដីគំរោះគំរើយពេក, មានវាចាគ្រគោះបោះបោក, មានសម្ដីច្រឡោះបោះ" ។ អា. **សមណោ អយំ បាចោ អតិរុក្ខវាចោ** "សមណៈគំរក់នេះមានវាចារទ្រគោះបោកបោះ" (សូចិ) ។

២-**ឥរណេ រុក្ខតি រុក្ខោ** "សង្គ្រាម, ការពារ" ភូ. ។ **រុក្ខោ** បុ. "ឈើ" (មើលរុហ) ។ សព្ទជាវេវចនៈគឺ **រុក្ខោ មហីរុហោ ឥណ្ដោ បាទបោ ជង្គតីរុហោ អគ្គោ នគោ ក្ខុជោ សាខី សាលោ ទ្ធិជបី ឥរុ ទុមោ ផលី ផលវា ឥណ្ដោ ខុន្ធបាទបោ**។ **សាលោ** បុ. មានន័យ ៣យ៉ាងៈ ១/ ដើមរាំងភ្នំ (សាលព្រឹក្ស) បាលីថា **សេយ្យថាបិ ភិក្ខ-វេ... មហន្តំ សាលវនំ**។ ២/ ឈើជាចម្បង, ជាធំបាលីថា ...**ឧជុ-ទ្ធំសា មហាសាលា នីលោភាសា មនោរមា**។ ៣/ ឈើទូទៅ បាលីថា **អថខោ តំ ភិក្ខវេ... សាលមូលេ និបតেយ្យ** -ស. ។ **រុក្ខាទនី** ឥ. "ដើមបញ្ញើក្អែក" ដុះនៅដើមឈើស៊ីឈើនោះវិញ (រុក្ខ+អទ្ធ+យុសូចិ) ។

រុក្ខាឡក បុ. [រុក្ខ+អាឡក] ឃ្នាបជាវិការៈនៃឈើ, ឃ្នាបឈើ។

រុចិ កិ. [រុច+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] គាប់ចិត្តហើយ, ពេញចិត្តហើយ។ ន.ឥ. សេចក្តីគាប់ចិត្ត, សេចក្តីពេញចិត្ត, សេចក្តីប្រាថ្នា, តណ្ហា (ដូច **អាកំខា**, **អតិលាស**); វិ. **រុច្ចនំ>រុចិ**។ ប្រែថាពន្លឺ, រស្មី (ដូច **តា**, **ភិរណ**), ការជាប់ជំពាក់ (ដូច**អតិសិ្សច្ច**)ក៏បាន។

រុចិរ គុ. [រុច+ឥរ] ល្អ, រុងរឿង, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច**សោភន**),វិ. **រោចតីតি> រុចិរំ**។

រុច្ចតি កិ. [រុច+យ+តি-វ.] គាប់ចិត្ត, ពេញចិត្ត; គឺ...គាប់ចិត្ត,...។

រុច្ចន នបុં. [រុច+យ+យុ] ជាទីគាប់ចិត្ត (សេចក្តីគាប់ចិត្ត, វិ. **រុចិយតেតি>រុច្ចនំ**) ។ **ដ្ឋាន** នបុं. ទីជាទីគាប់ចិត្ត។

រុចি ធា. ១-**ទិត្តិរោចនេសុ រោចតি ឥរោចតি រោចেតি រោចយតি** "ភ្លឺ, រុងរឿង, គាប់ចិត្ត, ត្រូវចិត្ត" ភ្ញ. ចុ. ។ បើមាន**អ**នាំមុខជា **អារោចেតি អារោចយតি** "ប្រាប់ឲ្យដំណឹង, ប្តឹង, ក្រាបទូល" ។ **ឥរោចនោ** គុ. ភ្លឺ, រុងរឿង, បុं. "ព្រះអាទិត្យ" ។ **រុចি** ឥ. "រស្មី, ពន្លឺ, តណ្ហា, សេចក្តីគាប់ចិត្ត" ។ (រុចি+ ឥសូចি) **រុចিរោ** គុ. "ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត, ជាទីប្រាថ្នា" (រុចি+ឥរសូចি) ។

២- **រោចនេ រុច្ចតি រុច្ចিត្វា រុច្ចিតុं** "គាប់ចិត្ត, ពេញចិត្ត" ទិ. ។

រុជនក គុ. [រុជ+យុ+ក-សកត្ថ] ចាក់ដោត, ឈឺចាប់។

រុជា ឥ. រោគ (ដូច **អាមយ**) ។

រុជ្ជតি កិ. [រុជ+យ+តি-វ.] ចាក់, ចាក់ដោត, ឈឺចាប់។

រុជি ធា. **ភង្គហឹសាសុ រុជតি រោជেតি រោជយតি** "បំបែក, ទម្លាយ, បៀតបៀន, ចាក់ដោត" ភ្ញ. ចុ. ។ **រុជា** ឥ. "ការឈឺចាប់, ជំងឺ" =ព្យាធি -ស. ។ **រោគោ** បុं. "រោគ" បំបែកអវយវៈធំតូចវិ. **រុជតি ភញ្ជតি អង្គប្ប្ចច-ង្ខានីតি រោគោ** -ស. ។

រុដি ធា. ១-**បដিយាតেរ រោជতি** "សម្លាប់, ប្រហារ" ភ្ញ. ។

២-**ថেយ្យេ រុណ្ណতি** "លួច, ប្លន់, ដណ្តើម, បំភាន់គំនិត" រុ. **រុណ្ណោ** បុं. "ចោរ" ។

រុឋি ធា. **ឧបឃาতেរ រោឋতি** "ប្រទូស្ត, ប្រទូសរ៉ាយ" ភ្ញ. ។

រុណ្ណ នបុं. យំ (ដូច **ករ្ជিត**) ។

រុទន្ត គុ. [រុទ+អន្ត] កាលយំ, កំពុងយំ។

រុទមាន គុ. [រុទ+មាន] កាលយំ, កំពុងយំ។

រុន្ធ កិ.គុ. រុម, ព័ទ្ធ (ដូច **អាវុត**), គួរខឹង, គួរខ្ជាញ់ (នាដ្យរសម្យ៉ាង) ។ នបុं. សេចក្តីក្រោធ(ដូច **កោធ**), ឈាម (ដូច **លោហিত**) ។

រុទំ គុ. [រុទន្ត+សি-វি., ន្ត+សি-វি>អំ] កាលយំ, កំពុងយំ។

រុទ្ធ ធ. **អស្សុវិហោចនេ រុទតិ រោទតិ រុទ្ធិតំ រុណ្ណ្ហ រោទនំ** "យំ, ទួញ, យំទួញ" ភូ. ។ជាសកម្មធាតុបាលីថា**នាហំ ភន្តេ ឯតំ រោទាមិ** "បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើនខ្ញុំ ករុណាមិនមែនយំទារន្ទ... នេះទេ" -ស. ។

រុធិរ នបុ. ឈាម (ដូច **ណោហិតំ**) ។

រុធ ធ. **អាវរណេ រុន្ធតិ រុន្ធីតិ រុន្ធេតិ, រុជ្ឌតិ ឱរុជ្ឌតិ** "បិទ, រាំង, ខ្ទប់, ទ្បោមព័ទ្ធ, ហាម, ឃាត់" រុ. ទិ. ។ ត្រង់ពាក្យខ្មែរថា **អាវរណេ**មានន័យ៤យ៉ាងៃ ១/ **ឱ**ទ**ហ**ន**ំ** "បិទ, ខ្ទប់" ។ ២/ **ប**រ**ិ**រ**ុ**ន**្ធ**ន**ំ** "ទ្បោមព័ទ្ធ, ព័ទ្ធស្ទាក់" ។ ៣/ **ប**រ**ិ**ពុ**ទ**្ធ**ន**ំ "រំខាន, ធ្វើឲ្យរឹតវ" ។ ៤/ **ហ**រ**ិ**ត**ុ** **អ**ប្ប**ទ**ាន**ំ** "ហាម, ឃាត់" ។ **រោ**ធ**ោ** បុ. "ក្អម" =**ឱ**ារ**ោ**, **ឱ**រ**ោ**ធ**ោ** បុ. "ស្រីស្នំ របស់ព្រះរាជា" =**រ**ាជ**ុ**ប្ប**រ**ិ វិ. **សា ឧ**ន **យ**ថ**ា ភ**ាម**ច**រ**ំ ច**ារ**ិ**ត**ុ** **អ**ប្ប-**ទ**ាន**េ**ន **ឱ**រ**ុ**ន្ធ**ិ**យ**ត**ិ **អ**ព**រ**ុ**ន**្ធ**ិ**យ**ត**ីត**ិ **ឱ**រ**ោ**ធ**ោ** -ស. ។ **ឱ**ធ**ោ**ធ**ោ** បុ. "កំហឹង, ពិរោធ, សេចក្ដីខឹង" ។ **ប**រ**ិ**រ**ុ**ន**្ធ**ោ** កិ. គុ. "ទ្បោមព័ទ្ធ, ចាំ ស្ទាក់" អា. **យ**ថ**ា អ**រ**ីហ**ិ ** **ប**រ**ិ**រ**ុ**ន**្ធ**ោ** **ឱ**ជ**ូ**ន**្ត** **ភ**ម**ន**េ **ប**ថ**េ** -ស. ។ **អ**ន**ុ**-**រ**ោ**ធ**ោ** បុ. "ការត្រេកអរ, សេចក្ដីត្រូវចិត្ត, ការសប្បាយចិត្ត" ។

រុប **ធ.** **រ**ុ**ប**្ប**ន**េ **រ**ុ**ប**្ប**ត**ិ "បែកធ្លាយ, វិនាស, ខ្ទចទៅ" ភូ. ។ **រ**ូ**ប**ំ នបុ. មានន័យ៧យ៉ាងៃ

១/ រូបក្ខន្ធ, រាងកាយ បាលីថា **យ**ំ**ក**ិ**ញ**្ច**ិ** **រ**ូ**ប**ំ **អ**ត**ីត**ា**ន**ា**គ**ត**ប**្ប**ច**្ច**ុ**ប**្ប**ន**្ន**ំ។

២/ រូបភព, ភពមានរូប បាលីថា **រ**ូ**ប**ុ**ប**ត**្ត**ិ**យ**ា **ម**ត**្ត**ំ **ភ**ាវ**េ**ត**ិ**។

៣/ និមិត្តក្នុងកសិណ បាលីថា **អ**ជ**្ឈ**ត**្ត**ំ **អ**រ**ូ**ប**ស**ញ**្ញ**ី **ព**ហ**ិ**ទ**្ធ**ា **រ**ូ**ប**ា**ន**ិ **ប**ស**្ស**ត**ិ**។

៤/ បច្ច័យហេតុ បាលីថា **ស**រ**ូ**ប**ា **ភ**ិ**ក**្ខ**វ**េ **ឧ**ប**ជ**ូ**ន**្ត **ប**ាប**ក**ា **អ**ក**ុ**-**ស**ល**ា ធ**ម**្ម**។

៥/ សរីរ: បាលីថា **អ**ាកា**ស**ោ **ប**រ**ិ**ព**ា**ر**ិ**ត**ោ **រ**ូ**ប**ន**្ធ**េ**ន **ស**ង**្ខ**ំ **ភ**ជ**ត**ិ**។

៦/ វណ្ណ: បាលីថា **ចក**ុ**ញ**្ច **ប**ដ**ិ**ច្ច **រ**ូ**ប**េ **ច** **ឧ**ប**ជ**ូ**ត**ិ **ចក**ុ**វ**ិ**ញ**្ញ**ា**ណ**ំ**។

៧/ សណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយ បាលីថា **រ**ូ**ប**ប**ម**ាណ**ោ** **រ**ូ**ប**ប**ស**ណ**ោ** -ស. ។

រុ**ត** ធ. **ន**ិ**ទ**ាវ**ណ**េ **រ**ុ**ម**្ភ**ត**ិ **ស**ន**្ត**ិ**រ**ុ**ម**្ភ**ត**ិ **ស**ន**្ត**ិ**រ**ុ**ម**្ភ**ិ**ត**្វ**ា **ស**ន**្ត**ិ**រ**ុ**ម**្ភ**ោ** "ហាម, ឃាត់, ការពារ, ត្បៀត, កៀប" រុ. ។

រុ**ម** ប. ម្រ็ីគមានសម្ករដូចមាស (ម្រ็ីគមាស) ។

រុ**ស** ធ. **ហ**ិ**ស**ា**ទ**ោ**ស**ន**េ**ស**ុ **ទ**ោ**ស**ត**ិ**, **ទ**ោ**ស**េ**ត**ិ **ទ**ោ**ស**យ**ត**ិ **ទ**ោ**ស**ោ "ចៀតបៀន, ប្រទូស្ត, ខឹង, ក្រោធ" ភូ. ចុ. ។

រុ**ហ**ត**ិ** កិ. [រុហ+អ+ត-ន.] ដុះ, ដុះឡើង,...។

រុ**ហ**ិ**ប**្ប**ទ**ក**ម**្ម** នបុ. [រុហ+ឧ+ប្ប+ទ+ក] ក្ម្ម គឺ ក.ញ្ចាំងព្រះលោហិតឲ្យកើតឡើង។

រុហិ ធ. **ចាតុភាវេ រុហតិ រូហតិ ឱរូហតិ ឱរុឡ្ហ** "ដុះ, លូតលាស់, ចម្រើនឡើង" ភ្ល. ។ **រុក្ខោ** បុ. "ឈើ" ។ **រោហិតោ** បុ. "សម្បុរក្រហម (ពណ៌ឈាម), សត្វរមាំង, ត្រីឆ្ពិន" (សូចិ) ។

រូប នបុ. [រូប+អ] ធម្មជាតតែងវិនាស (រូប); វិ. **រុប្បតីតি>រូបំ**។ -**ក្ខន្ធ** បុ. កងនៃរូប, គំនរនៃរូប។ -**គត** គុ. ដល់ហើយនូវរូប។ -**ករុក** គុ. អ្នកធ្វន់ក្នុងរូប។ -**តណ្ហា** ឥ. តណ្ហាអាស្រ័យនូវរូប។ -**ប្បមាណិក** គុ. អ្នកមានប្រមាណក្នុងរូប, ...។ -**មទនិម្មទន** នបុ. កិ.ញ៉ាំញីនូវសេចក្តីស្រវឹងក្នុងរូប។ -**មទមត្តភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកស្រវឹងហើយដោយសេចក្តីស្រវឹងក្នុងរូប។ -**សម្ផត្តិ** ឥ. សម្ផត្តិនៃរូប, កិ.ដល់ព្រមដោយរូប។ -**សម្ផុណ្ណ** គុ. សម្ផុណ្ណដោយរូប, ពេញព្រមដោយរូប។ -**សិរី** ឥ. សិរីនៃរូប។ -**សោភគ្គប្ផត្ត** គុ. ដល់ហើយនូវភាវៈនៃ...ជាស្រីមានចំណែកល្អដោយរូប, ដល់ហើយនូវលម្អនៃរូបដ៏លើស, ដ៏ប្រសើរ។ រូបក្ខន្ធ, រូបភព, និមិត្ត (ហេតុ), សម្ផុរ, បច្ច័យ, សភាវ, សទ្ទ, សណ្ឋាន, រូបជ្ឈាន, កាយ (ដូច **ឥមុ**) ។

រូបក នបុ. [រូប+ក] រូបតូច, រូបប្រៀប។

រូបិ នបុ. ប្រាក់ (ដូច **រជត**) ។

រូបិយ នបុ. មាសមានគ្រាប្រាក់មានគ្រា, ប្រាក់ (ដូច **រជត**, ដូច **សជ្ជ**) ។

រូបី គុ. [រូប+ឦ] មានរូប; វិ. **រូបំ យស្ស អត្ថីតি>រូបី**។

រូបូបជីវិនី ឥ. ស្រីពេស្យា, ស្រីជ្ការមាស (ដូច **វេសី**) ។

រូបិ ធ. **រូបកិរិយាយំ រូបេតি រូបយតি រូបំ** "ប្រកាស, សម្តែង, បញ្ចេញឲ្យឃើញរូប" ចុ. **រូបិយំ រូបិ** នបុ. "រ៉ែប្រាក់, រ៉ែមាស, ប្រាក់, មាសឬប្រាក់គ្រា" (សូចិ) ។ **រូបូបជីវិនី** ឥ. "ស្ត្រីជាមាស" ចិញ្ចឹមជីវិតដោយរូប (សូចិ) ។

រេ និ. រ៉ី, រ៉ីយ, អាកំហូច, មេកំហូច, អាចង្រៃ, មេចង្រៃ, ហ៊ីយអានេះ, ហ៊ីយមេនេះ,...។ **អន្ធានត្ថវាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហៅរក ប្រៃ ថា នៃអ្នក។

រេ ធ. **សទ្ទេ រាតি** "ចេញសំឡេង" ភ្ល. ។ **រ** ឥ. "សំឡេង, សូរ" ។ **រត្តិ** ឥ. "រាត្រី, យប់" ជាទីស្ងាត់សំឡេង, ស្ងាត់សូរសព្ទ, វិ. **រតិយ្យតি ឧច្ឆិជ្ជតি ឯត្ថាតি រត្តិ** (រา+តি) -ស.។

រេកি ធ. **សង្ខាយំ រេកតি** "សង្ស័យ, ឆ្ងល់" ភ្ល. ។

រេណុ បុ. ឬ នបុ. [រি+ណុ, ឥនៃរি>ឯ] លម្អង, ធូលី(ដូច **ចុណ្ណ**) វិ. **រេតি បសវតីតি> រេណុ**។

រេណុក បុ. ដើមដងដឹង (ដូច **ឥមិណ**) ។

រេវតី ឥ. ឈ្មោះផ្កាយឬក្សម្យ៉ាង។

រោគ បុ. [រុជ+ណ, ជ>គ] សភាវ:តែងចាក់ដោត, ឈឺចាប់ (រោគ:ដូច **គទ**); វិ. **រុជ្ជតីតិ>រោគោ**។ -**តិកិច្ឆន** នបុ. កិ.រក្សានូវរោគ, កិ.ព្យាបាលនូវរោគ។ -**និទ្ធ** គុ. លំនៅនៃរោគ, ជាលំនៅនៃរោគ។ -**ភយ** នបុ. ភ័យគឺរោគ, ភ័យអំពីរោគ។

រោគហារី បុ. ពេទ្យ, ហ្ម (ដូច **ភេជ្ជ**) ។

រោចនោ បុ. ដើមរកាព្រៃ (ដូច **ការោជិសិម្ពលី**) ។

រោចេសិ កិ. [រុច+ណោ+សិ-រ.] គាប់ចិត្ត, ពេញចិត្ត។

រោទតិ កិ. [រុទ+អ+តិ-រ.] យំ, ទួញយំ។

រោទន នបុ. [រុទ+យុ] កិ.យំ; វិ. **រុទ្ធិយតេតិ>រោទនំ**។ -**ឫត្ត** គុ. ដល់ហើយនូវកិ.យំ។ -**បរាយន** គុ. មានកិ.យំជាទីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ; វិ. **រោទតិ ឯត្ថាតិ>រោទនំ**; **រោទនំ បរាយនំ អស្សាតិ>រោទនបរាយនោ**។

រោទន្ត គុ. [រុទ+អន្ត] កាលយំ, កំពុងយំ។

រោទន្តី គុ. [រុទ+អន្ត, ចុ:ឦ-ឥ.] កាលយំ, កំពុងយំ។

រោទាមិ កិ. [រុទ+អ+មិ-រ.] យំ, ទួញយំ។

រោទិត នបុ. ការយំ (ដូច **បរិទេវ**) ។

រោធន នបុ. ការរារាំង, ការបិទ (**អាវរណ**), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **និរោធ**សព្ទ។

រោធ នបុ. ច្រាំង (ដូច **តីរ**) ។

រោបាបេន្តិ កិ. [រុប+ណាបេ+អន្តិ-រ.] ឱ្យដាំ, ឱ្យបណ្តុះ។

រោបិត កិ. [រុប+ឥ-អា.+ត] គឺ...ដាំហើយ, បណ្តុះហើយ។ -**ត្ថ** ព្រោះភាវ:នៃស្វាយនោះជាឈើគឺ...ដាំហើយ។

រោបេតិ កិ. [រុប+ណោ+តិ-រ.] ដាំ, បណ្តុះ។

រោបេត្វា អ. [រុប+ណោ+ត្វា] ដាំហើយ, បណ្តុះហើយ។

រោមញ្ច បុ. ព្រឺរោម (ដូច **លោមហំសន**) ។

រោមមយ នបុ. សំពត់គេត្បាញដោយរោមសត្ត (ដូច **កម្ពល**) ។

រោម នបុ. រោម (ដូច **តនុរុហ**) ។

រោរុវ នបុ. ឈ្មោះនរកមួយ (**រោរពនរក**) ។

រោសន បុ. ជនអ្នកក្រោធ, អ្នកខឹង (ដូច **ការោ**) ។

រោសេន្ត គុ. [រុស+ណោ+អន្ត] កាលខឹង, កាលក្រោធ,...។

រោស បុ. សេចក្តីក្រោធ, សេចក្តីខឹង (ដូច **ការោ**) ។

រោសិ ធា. **ភយេ រោសតិ រោសការោ** "ភ័យ, ខ្លាច, ឥតស្ងប់, រន្ធត់" ភ្ជ. ។

រោហិ បុ. ដើមរលួសផ្ទុងទឹក (ដូច **រោហិតក**) ។

រោហិណី ឥ. ឈ្មោះផ្កាយឫកម្យ៉ាង, មេគោក្រហម (ដូច **រត្តគាវី**) ។

រោហិត បុ. ឈាម, សម្ព្ជរក្រហម (ដូច **ឥម្ព**) , សត្ត្ជមាំង (ដូច **រោហិស**), ត្រី

ថ្ពិន។ គុ. ក្រហម។

រោហិតក បុ. ដើមរលួសផ្ទុងទឹក (ដូច **រោហិ**) ។

រោហិតមច្ឆ បុ. [រោហិត+មច្ឆ] ត្រីឆ្ពិន។ -**រសឆាន** នបុ. កិ.ឱ្យនូវរសនៃត្រីឆ្ពិន។ -**រសភោជន** នបុ. ភោជនដ៏លាយដោយរសនៃត្រីឆ្ពិន, ភោជនប្រកបដោយរសនៃត្រីឆ្ពិន។

រោហិស បុ. សត្វរមាំង (ដូច **រោហិត**) ។

រោឡ ធា. **អនាទរេ រោឡតិ** "មិនអើពើ, មិនយកចិត្តទុក្ខដាក់" ភូ. ។

រំសិ បុ. រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **អតា**) ។

រំសិមា បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **អតាករ**) ។

ល

លការ បុ. ស្លាបក្តោង, ក្តោងទ្រក។

លកុណ្ណក គុ. [លកុដិ+អ, ចុះក-សកត្ត] តឿ។ -**ភទ្ទិយត្ថេ**រ បុ. ព្រះថេរៈឈ្មោះលកុណ្ណកភទ្ទិយៈ, ព្រះថេរៈឈ្មោះភទ្ទិយៈតឿ។

លកុណ្ណក បុ. មនុស្សតឿ, មនុស្សចៃ (ដូច **ខ**ាមន) ។

លក្ខ នបុ. [លក្ខ+អ] វត្ថុជាគ្រឿងកំណត់ (ខ្នាច់, គ្រឿងសម្គាល់, ស្នាម, គំនូស); វិ. **លក្ខ្យតេ ឯតេនាតិ>លក្ខ**ំ។ -**យោគ្ត** នបុ. កិ.ប្រកបនូវខ្នាច់ (**យោគ្ត**ប្រែថាយានក៏បាន) ។

លក្ខ នបុ. មួយសែន, ទីកំណត់ដើម្បីបាញ់កូនសរ (ដូច **ស**រ**ព្យ**), លក្ខណគ្រឿងសម្គាល់ (ដូច **ឥ**ហ**ណ**) ។

លក្ខណ នបុ. [លក្ខ+យុ] (ធម្មជាត)ជាគ្រឿងកំណត់ (គ្រឿងសម្គាល់, ស្នាម, គំនូស, លក្ខណៈ, (ដូច **អ**ភិ**ញ្ញ**ាណ), សភាវ, ប្រក្រតី); វិ. **លក្ខ្យតេ អ**ឧ**ណ**ានាតិ>**លក្ខ**ណំ។ -**ម**ន្ត បុ. មន្តសម្រាប់ទាយនូវលក្ខណៈ។ -**ម**ន្ត**ក**ុ**ស**ល**ត**ា ភាវៈនៃខ្លួនជាស្រីឈ្លាសក្នុងមន្តសម្រាប់ទាយនូវលក្ខណៈ។ -**ឥ**ចិ**ត្ត** វិចិត្រដោយលក្ខណៈ។ -**ស**ម្ប**ន្ន**ាវ**ច**ន**ម**ត្ត គុ. អាការៈត្រឹមតែពាក្យដែលដល់ព្រមហើយដោយលក្ខណៈ។ សភាវ, គ្រឿងកំណត់កត់សម្គាល់ (ដូច **ម**ន្ត), ទីកំណត់ដើម្បីបាញ់កូនសរ (ដូច **ស**រ**ព្យ**) ។

លក្ខណ**ានុ**ព្យ-ញ្ជ**ន**ប្ប**ដ**ិ**ម**ណ្ឌ**ិ**ត គុ. [លក្ខណានុព្យញ្ជន+បដិមណ្ឌិត] ប្រដាប់ហើយដោយលក្ខណៈនិងអនុព្យញ្ជនៈ។

លក្ខណ**ាហ**ត គុ. [លក្ខណ+អាហត] មានគ្រឿងសម្គាល់គឺបុគ្គលបៀតបៀនទូទៅហើយ, មានគ្រឿងសម្គាល់ត្រាទុកហើយ, ដៅទុកហើយ។ **អ**ាហ**ត** <អា+ហន+ត។

លក្ខណ**ូ**ប**ន**ិ**ជ្ឈ**ាន នបុ. [លក្ខណ+ឧបនិជ្ឈាន] កិ.ចូលទៅសម្លឹងនូវលក្ខណៈ។

លក្ខី ឥ. សិរី, សម្បត្តិ , លម្អ (ដូច **ស**ោ**ភ**ា), **ឆ**ា**ន**ា**ទ**ិ**ស**ម្ប**ត្ត**ិ**ឥ**ត្ត**ស**ម្ប**ត្ត**ិ, ទេវតា, សិរីក៏មានអត្ថដូចគ្នានិងលក្ខីនេះដែរ។

លក្ខី ធ. ១-**ទ**ស្ស**ន**ដ្ឋ**ស**ុ **ល**ក្ខ**ត**ិ **ល**ក្ខ**យ**ិ **ស**ល្ល**ក**្ខ**ត**ិ **ស**ល្ល**ក**្ខ**យ**ិ "ឃើញ, មើល, សម្លឹងមើល, កំណត់, កត់សម្គាល់, ចំណាំ" ចុ. ។ **ល**ក្ខ**ំ** នបុ. "គ្រឿងកំណត់, មួយសែន" ។ **ល**ក្ខ**ណ**ំ នបុ. "គ្រឿងចំណាំ, គ្រឿងសម្គាល់, លក្ខណៈ" ។ដូចពាក្យថា **គ**ោ**ល**ក្ខ**ណ**ំ "លក្ខណៈគោ" **ឥ**ត្ថ**ី ល**ក្ខ**ណ**ំ "គ្រឿងសម្គាល់ថាស្រីឬលក្ខណៈ

ស្រី" -ស. ។ **លក្ខី** ឥ. "លក្ស្មី, ជាឈ្មោះនៃសិរីឬសិរីមួយសម្បត្តិគឺ ភោគសម្បត្តិនិងគុណសម្បត្តិមួយ, ជាឈ្មោះនាងទេវធីតាមួយរូប" ។ **លក្ខិកោ** បុ. ឬគុ. "មនុស្សមានបុណ្យ, មានវាសនា, មានសំណាង, មនុស្សល្អ, មនុស្សថ្លៃថ្នូ" ជាគូរផ្ទុយនឹង **អលក្ខិកោ** "មនុស្សឥតបុណ្យ, ឥតសំណាង, មនុស្សថោកទាប" ។ អា. **កស្មា ឯតរូបំ អលក្ខិកំ និសីទាបេសុំ** "ព្រោះហេតុអ្វីបានជាមិនឲ្យអ្នកឥតបុណ្យអង្គុយផង" (កុសជាតក) ។ សេចក្តីកត់ចំណាំ, **លក្ខណតុ** កាលប្រកបចូល យុ-បច្ច័យ ត្រូវផ្លាស់ យុបច្ច័យ ជា អណ ប៉ុន្តែបើមាន **សំ**, **ឧប**, **បដិ** នាំមុខត្រូវផ្លាស់ យុបច្ច័យជា អន, ឧ. **សល្លក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា** -ស. ។

២- **អាលោចនេ លក្ខេតិ លក្ខយតិ** "ក្រឡេកមើល, សម្លឹងមើលចុ. ។ **លក្ខំ** នបុ. "រង់បាញ់" អា. **លក្ខំ ឋិជ្ឌតិ អសុនា** "គេបាញ់រង់ដោយសរ" -ស. ។

លកិ ធា. **អស្សាទនេ លកេតិ លកយតិ** "ត្រេកអរ, រីករាយ" ចុ. ។

លខ ធា. **គតិយំ លខតិ លទ្ធតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. រុ. ។

លគ្ត គុ. [លគ្ត+អ] ជាប់, ជំពាក់, ទើរ។ -**ចិត្ត** គុ. មានចិត្តជាប់ហើយ។ -**មានស** គុ. មានចិត្តជាប់នៅហើយ។

លគ្តតុ កិ. [លគ្ត+អ+តុ-ប.] ចូរជាប់, ចូរទើរ,...។

លគ្តន្តិ កិ. [លគ្ត+អ+អន្តិ-រ.] ជាប់, រមែងជាប់។

លគ្តាបេយ្យ កិ. [លគ្ត+ណាបេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យជាប់, គប្បីឱ្យជាប់ជំពាក់។

លគ្តិ កិ. [លគ្ត+អ+ណ្យ-អជ.] ជាប់ហើយ, ទើរហើយ។

លគ្តិត្វា អ. [លគ្ត+ឥ-អា.+ត្វា] ជាប់ហើយ, ទើរហើយ,...។

លគ ធា. ១-**សង្ហាសនេ លគតិ លគិតោ លគនំ លគ្គោ** "សង្ស៊ីយ, ឆ្ងល់, ជាប់, ចំពាក់" ភូ.។អា. **ចជតោ ន ហោតិ លគនំ** "អ្នកលះបង់រមែងមិនមានការជាប់ចំពាក់" **ពលិសេ លគ្គោ** "ត្រីជាប់សន្ទូច" -ស. ។ **លគុ**ឞ្ជោ បុ. "អន្លូង, (ញញ្ជូរ)" លគ+ឧ+ឞ្ជ សូចិ) ។

២- **គតិយំ លទ្ធតិ លទ្ធោ លទ្ធិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។ **លទ្ធិ** ឥ. "សន្ទះទ្វារដែក, សន្ទះទ្វារមានជើងអង្គុល" ។

លឃ ឬ **លឍ** ធា **គត្យាទ្ធេបតាសនេសុ លឍតិ ឧល្លឍតិ**, **លឍេតិ លឍយតិ** "លោត, ផ្លោះ, ហាក់, ពោល, និយាយ" រុ. ចុ. ។ **លហ** គុ. "ស្រាល, រហ័ស" (លឃ+ឧ) ។

លទ្ធិ ឥ. សន្ទះទ្វារដែក, សន្ទះទ្វារជើងគុល, សន្ទះទ្វារមានរ៉ាក (ដូច **បលិឃ**) ។

លឍ ធា. **គតិយំ លឍតិ ឧល្លឍតិ ឱលឍតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ បើពួកចុ. ថា "លោត, ផ្លោះ, ហាក់" ។

លច្ឆសិ កិ. [លភ+អ+សិ-រ., ភ>ច្ឆ] បាន។
លច្ឆាមិ កិ. [លភ+អ+ស្សាមិ-ភ., ភ>ច្ឆ, លុបស្ស] នឹងបាន។
លជ្ជតិ កិ. [លជ្ជ+អឬលជ+យ+តិ-រ.] អៀន, ខ្មាស។
លជ្ជា ឥ. [លជ្ជ+អ+អា-ឥ.] សេចក្តីអៀន, សេចក្តីខ្មាស (ដូច **ហិរិ**) ។
លជ្ជាបិត គុ. [លជ្ជ+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] ឱ្យខ្មាសហើយ, គឺ...ឱ្យខ្មាសហើយ។
លជ្ជាបេសិ កិ. [លជ្ជ+ណាបេ+សិ-រ.] ឱ្យខ្មាស, ញ៉ាំង...ឱ្យខ្មាស។
លជ្ជិត គុ. [លជ្ជ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ខ្មាសហើយ, អៀនហើយ(ដូច **ហីលិត**) ។
លជ្ជិតព្ព កិ. [លជ្ជ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីខ្មាស,...។
លជ្ជិត្វា អ. [លជ្ជ+ឥ-អា.+ត្វា] ខ្មាសហើយ, អៀនហើយ។
លជ្ជី គុ. [លជ្ជ+ណ្ឌ] អ្នកមានសេចក្តីខ្មាស; វ. **លជ្ជា យស្ស អត្ថីតি>លជ្ជី**។ ឥត្ថីលិង្គ **លជ្ជិនី**។
លជ្ជ ធា. **លជ្ជនេ លជ្ជតি លជ្ជា** "ខ្មាស, អៀន" ភូ. ។ សព្ទជាវេវចនៈនៃ **លជ្ជា** គឺ **ហិរិ ឱ្ហិរិ**ឥ្ឆ្ឍ -ស. ។
លដ ធា. ១-**ភស្សនេ ទិត្តិយញ្ច លដតি** "ធ្លាក់, ដួល, ភ្លឺស្វាង, ពោល" ភូ. ។ ២- **បកាសនេ លដេតি លដយតি លាជ** "ប្រកាស" ចុ. ។ **លាជ** ឬ **លាជោ** "លាជ"។
លញ្ជន នបុં. គ្រឿងសម្គាល់, ត្រា, ស្នាម (ដូច **អङ្ក**) ។
លញ្ជ នបុं. [លញ្ជ+អ] សំណ្ងាក, កិ.ស្ងក។ -**ការសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយកិ.ធ្វើនូវសំណ្ងាក។
លញ្ជន្ត គុ. [លញ្ជ+អន្ត] កាលប្រថាប់ (កាលបោះត្រា) ។
លញ្ជាបេត្វា អ. [លញ្ជ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំងរាជបុត្រឱ្យប្រថាប់ហើយ, ឱ្យបោះត្រាហើយ។
លដុកិកា ឥ. សត្វចៀបកប្បាស, សត្វប្រចៀវ (ដូច **លាម**)។ -**ជាតក** នបុं. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយសត្វចៀបកប្បាស។
លដ្ឋិមធុក នបុं. [លដ្ឋិ+មធុ+ក] ឈើអែម, ឈើអែមវល្លិ (បាលីខ្លះថា **យដ្ឋិមធុក**) ។
លដ្ឋិវនុយ្យាន នបុं. [លដ្ឋិ+វន+ឧយ្យាន] ឧទ្យានឈ្មោះលដ្ឋិវ័ន, ឧទ្យានប្រកបដោយព្រៃដ៏ដេរដាសដោមដើមត្នោតជំទង់, ត្នោតសាវ (សួននៃព្រៃត្នោតជំទង់) ។
លដ ធា. **បរិភាសនេ ពាលេ្យ ច លដតি លាជោ** "ជេរ, ប្រទេច, ល្ងង់, ខ្លៅ" ភូ. ។
លឌ ធា. **ជិឆ្ហាមថនេ លណ្ហតি លណ្ហោ** "ញ៉ាំញី ឬក្រលៀវដោយអណ្តាត" រុ. ។ **លណ្ហោ** បុं. "លាមកសត្ត" ជានបុं. ក៏មាន។
លណ្ហ នបុं. គូថ, លាមក, អាចម៍។
លណ្ហ ធា. **ឧក្ខេបេ លណ្ហតি លណ្ហយតি** "លើកឡើង, យោលឡើង" ចុ. ។
លតា ឥ. [លា+ត, លា>ល,ចុះអា-ឥ.] វល្លិ ,វល្លិដែលវារទន្ទ្រានឡើងដើម

ឈើ (ដូច **ឥល្លិ**), មែកឈើ (ដូច **សាខា**) ។

លទ្ធ កិ.គុ. [លភ+ត] គឺ...បានហើយ។ -**ភហាបណ** បុ. ភហាបណ:ដែលខ្លួនបានហើយ។ -**ភាល** បុ. ភាលនៃ...ដែលខ្លួនបានហើយ។ -**ភណ្ណបរិហារ** គុ. មានបច្ច័យជាគ្រឿងរក្សានូវគភ៌បានហើយ។ -**ចីវរសាដក** បុ. សាដកដើម្បីចីវរគឺ...បានហើយ។ល។

លទ្ធក គុ. ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច**មនាប**) ។

លទ្ធត្ថរក្ខន នបុ. ការរក្សាប្រយោជន៍ដែលបានហើយ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ខេម** សព្ទ។

លទ្ធព្ព កិ.គុ [លភ+តព្ព] គឺ...គប្បីបាន។ល។ របស់ដែលគួរបាន, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **លព្ភ** សព្ទ។

លទ្ធាន អ. [លភ+ត្វា, ភ+ត្វា>យ>ទ្ធាន] បានហើយ។ **លទ្ធា**, **លទ្ធាយ** ចុះ ត្វាបច្ច័យ ដូចគ្នា។

លទ្ធិ ឥ. [លភ+តិ] លទ្ធិ, ទិដ្ឋិ (ដូច **សមយ**) (រ. **លភនំ ជ្ឈានំ>លទ្ធិ**) ។

លទ្ធុं អ. [លភ+តុं, តុं>ទ្ធុं, លុបភ] ដើម្បីបាន, កិ.បាន។

លទ្ធូបសម្ប្ទ គុ. [លទ្ធ+ឧបសម្ប្ទ] អ្នកមានឧបសម្ប្ទាបានហើយឬអ្នកមានឧបសម្ប៉ទ្ធបានហើយ; រ. **លទ្ធា ឧបសម្ប្ទា យេន សោ> លទ្ធូបសម្ប្ទោ**។

លបនជ បុ. ធ្មេញ (ដូច **ទ្ធិជ**) ។

លបន្តិ កិ. [លប+អ+អន្តិ-រ.] ពោល, និយាយ, ហៅរក។

លបន នបុ. មុខ, មាត់ (ដូច **មុខំ**) ។

លបាបេន្តិ កិ. [លប+ណាបេ+អន្តិ-រ.] ឱ្យពោល, ឱ្យនិយាយ,...។

លបិត កិ.គុ. ពោល, និយាយ (ដូច **ភាសិត**) ។ នបុ. ពាក្យ (ដូច **ភាសា**) ។

លប ធ. **ទ្ធិយត្ថិយំ ទ្ធាចាយំ លបេតិ លបយតិ ណាបោ លបនំ សណ្ណាបោ លបិតំ** "ពោល, និយាយ, ចរចា" ចុ. ។ **លបនំ** នបុ. "មាត់" ។ **លបនជោ** បុ. "ធ្មេញ" កើតក្នុងមាត់ (លបន+ជនិ+ក្ឋិសូចិ) ។ **ណាលប្ប្ចតិ** កិ. "និយាយរៀបរាប់, យំរៀបរាប់" (ល-លបិ+យ+តិ) ។

លពុជ នបុ. ខ្នុរសម្ល (ដូច **លិកុច**) ។

លព្ភ គុ គួរ (ដូច **យុត្ត**), ដែលគួរបាន (ដូច **លទ្ធព្ព**) ។

លព្ភតិ កិ. [លភ+យ+តិ-រ.] គឺ...បាន, សំដៅ, សង្កេតយក។

លព្ភ កិ.ឬគុ [លភ+យ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបាន, ។ គុ. [លភ +ណ្យ] គឺ...គប្បីបាន។

លពិ ធ. **អវសំសនេ** (**អវលម្ភនេ**) **លម្ភតិ ឥលម្ភតិ អាលម្ភតិ ឱលម្ភតិ ញ្ជាលម្ភតិ** "ឈោង, តោង, ក្រសោបយក, យុរយារ, ទោរទៅ, ជ្រេទៅ" រុ. ។ អា. **ន៑ីចេ ឱលម្ភតេ សុរិយោ** "ព្រះអាទិត្យជ្រេទៅខាងលិច" -ស. ។ **ឥន្ទ្រាលម្ភនំ** នបុ. ឈ្មោះវីថិចិត្តទី៧ឈោងចាប់អារម្មណ៍។ វីថិចិត្ត៧៖ ១/ **បញ្ចទ្វារាវជ្ជន**។ ២/ **បញ្ចវិញ្ញាណ**។

		៣/ **សម្ផដ្ឋន**។ ៤/ **សន្ដីរណ**។ ៥/ **ឱាដ្ឋ្ងន:។** ៦/ **ជ្ឈន**។ ៧/ **តទាលម្ពន**។ **លាពុ** ឬ **អលាពុ** "ឃ្លោក, ត្រឡាច" ។
លភតិ	កិ.	[លភ+អ+តិ-រ.] បាន។
លភន	នបុં.	[លភ+យុ] កិ.បាន; រ. **លភិយតេតិ>លភនំ**។ ជាទីបាន; **លភតិ ឯត្ថាតិ >លភនំ**។ **-ដ្ឋាន** នបុं. ទីជាទីបាន។ **-ភាព** បុं. ភាវ:គឺកិ.បាន, ភាវ:នៃកិ.បាន។
លភន្ត	គុ.	[លភ+អន្ត] កាលបាន, កំពុងបាន។
លភិតព្ព	កិ.គុ.	[លភ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីបាន, ត្រូវបាន។
លភិតព្ពាលភិ-តព្ព	គុ.	[លភិតព្ព+អលភិតព្ព] គឺ...គប្បីបាននិងមិនគប្បីបាន។ **-យុត្តាយុ-ត្តដ្ឋាន** នបុं. ទីដែលខ្លួនគប្បីបាននិងទីដែលខ្លួនមិនគប្បីបាននិងទីគួរនិងទីមិនគួរ។
លភិតុំ	អ.	[លភ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីបាន, រ៉ាកិ.បាន។
លភិស្សតិ	កិ.	[លភ+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងបាន។
លភេថ	កិ.	[លភ+អ+ឯថ-ស.] គប្បីបាន។
លភ	ធា.	១-**លាភេ លភតិ លាភោ លទ្ធិ លទ្ធុं** "បាន" ភ្ញ. ។ កម្ម. **លព្ភតិ លទ្ធោ លភ្ភិតោ**។ ការិត. **លាភេតិ**... ។ ២-**អាតណ្ហនេ លភេតិ លភយតិ** "គុំគួន, ចងអាឃាត" ចុ. ។
លយ	នបុं.	មួយស្រេបក់, មួយរំពេច, សំឡេងចម្រុះគ្នាទាំងចម្រៀងទាំងភ្លេងជាដើម។
លលនា	ឥ.	ស្រី (ដូច **ភាមិនី**) ។
លលាដ	នបុं.	ថ្ងាស។
លលាដដ្ឋិ	នបុं.	ឆ្អឹងថ្ងាស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សំខ**សព្ទ។
លលិត	កិ.គុ.	យ៉ាងយ៉ាស ,កែក្រាយ (ដូច **ឱិលាស**) ។
លលិ	ធា.	**ឥច្ឆាយំ លាលេតិ លាលយតិ** "ប្រាថ្នា, ចងបាន" ចុ. ។
លវ	បុं.	ដំណក់ទឹក (ដូច **ពិន្ទុ**), ច្រូត,កាត់ (ដូច **ឆេទ**, **លវន**) ។ គុ. ត្ងូច, តិច (ដូច **ចុល្ល**) ។
លវङ្ग	នបុं.	ដើមសម្ផុលល្វែង (ដូច **ទេវកុសុម**) ។
លវណ	បុं.	រសប្រៃ។នបុं. អម្ពិល (ដូច **ណោណ**) ។
លវន	នបុं.	ការច្រូត, ការកាត់ (ដូច **លវ**) ។
លវិត្ត	នបុं.	កណ្ដៀរ (ដូច **ទាត្ត**) ។
លសី	ឥ.	ខ្ទរក្នុងសន្លាក់។
លសុន	នបុं.	ខ្ទិម (ដូច **មហាកន្ទ**) ។
លសិ	ធា.	១-**សិលេហនកីឡនេសុ លសតិ លាសោ ឱិលាសោ** "ជាប់គ្នា, រួមគ្នា, លេង" ភ្ញ. ។ **លសី** ឥ. "ខ្ទរក្បាល=**មត្ថលុង្គ** អា. **លសី ច តេ និប្ផលិតា** "ខ្ទរក្បាលរបស់ឯងហូរចេញហើយ" -ស. ។ ទីមានមក

ក្នុងអាការ៣២ជា **លសិកា** ក៏មាន។
២- **កន្តិយំ លសតិ អតិលសតិ ឥណាសោ អតិណាសោ** "ប្រាថ្នា, ស្រឡាញ់, ចង់បាន, ល្អ" ភូ. ។
៣- **លាសិយយោគេ លាសេតិ លាសយតិ លាសេន្តោ** "រាំរេរាំ" ចុ. ។ អា. **ឆាទេន្តិយាបិ លាសេន្តិ, ឆច្ចន្តិយាបិ លាសេន្តិ លាសេន្តិ-យាបិ ឆច្ចន្តិ** -ស. ។

លហុ, លហុំ គុ. ឬ កិ. វិ. ស្រាល (ដូច **សល្លហុក, អគរុ**), រហ័ស, ឆាប់ (ដូច **សីឃំ**), ដែលគួរប្រាថ្នា (ដូច**ឥដ្ឋ**), ស្រាយ (ដូច**ឆិសិ្សរ**) ។ -**ចិត្ត** គុ. អ្នកមានចិត្តរហ័ស។ -**បរិវត្តក** គុ. ប្រព្រឹត្តទៅរហ័ស, ប្រែប្រួលរហ័ស។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជារបស់រហ័ស។ និ. **សម្បដិច្ឆនត្ថាចកៈ** និបាតប្រាប់អត្ថគឺការទទួលពាក្យ ប្រែថា អើ, ល្អហើយ, ត្រូវហើយ, ចូរមើល **អាម** ខាងដើម។

លឞ្ឌ ធ. ១-**ឥណាសេ លឞ្ឌតិ លឞ្ឌិតោ** "គួរស្រឡាញ់, ល្អ, លេង" ភូ. ។
២-**ឧបសេវាយំ លាឞ្ឌេតិ លាឞ្ឌយតិ ឧបលឞ្ឌេតិ ឧបល-ឞ្ឌយតិ** "សមាគម, ចូលទៅរាប់រក, សេពគប់" ចុ. ។

លា ធ. **អាទានបវត្តនេសុ លាតិ លានំ** "ចាប់, កាន់, ទទួល, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **គុរុឞ្ឌោ** បុ. "គ្រូឧចាប់យករបស់ធ្ងន់, វិ. **ឆ្ងរុំ លាតិ ឆ្ងណ្ហាតីតិ ឆ្ងរុឞ្ឌោ** (ឆ្ងរុ+លា)។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **ឆ្ងរុឞ្ឌោ សុបណ្ណោ ទ្ធិជាធិបោ ឆ្ងគារិ ឆ្ងរោជិ**-ស.។ **សីហលោ** បុ. "សីហាល, លង្កា" ជាឈ្មោះបុព្វបុរសនៃអ្នកលង្កានិងមនុស្សដែលកើតពូជមក "ចាប់រាជសីហា" វិ. **សីហំ លាតិ ឆ្ងណ្ហាតីតិ សីហលោ** -ស. **រាហុលោ** បុ. "ព្រះរាជឱរសនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ឈ្មោះរាហុល" ចាប់ដូចជារាហូ វិ. **រាហុ ឥិយ លាតិ ឆ្ងណ្ហាតីតិ រាហុលោ** -ស. ។ **លាមកោ** គុ. "លាមក, អាក្រក់, អន់, គំរក់, ក្រ ខ្វក់" កាន់យកនូវសេចក្តីថោកទាបវិ. **លាតិ ឆ្ងណ្ហាតិ ហីនភាវន្តិ លាមកោ** (លា+មកសូចិ) ។ **ពាលោ** បុ. ឬគុ. "មនុស្សពាល, ល្ងង់, ខ្លៅ" =កាន់យកនូវសេចក្តីវិនាសទាំងពីរ វិ. **ទិដ្ឋធម្មិកសម្ប្ដាយិ-កសង្ខាតេ ទ្វេ អនត្ថេ ទេវត្ត្ថកោកាលិកាទយោ ឥិយ លាតិ ឆ្ងណ្ហាតីតិ ពាលោ** (ទ្ធि+ លា) ។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **ពាលោ អវិទ្ធា អញ្ញោ អញ្ញាណី អវិចក្ខណោ អបណ្ឌិតោ អកុសលោ ទុម្មេ-ធោ ទុមតី ជលោ** ឬ **ជឞ្ឌោ ឯលមូគោ ឆិប្ប្ដញ្ញោ ទុម្ម្ដធី អវិទ្ធូ មគោ អវិញ្ញូ អន្ធពាលោ ទុប្ប្ដញ្ញោ អវិទ្ធសុ** -ស. ។ **សុរិយមណ្ឌលោ ចន្ទមណ្ឌលោ** "មណ្ឌលព្រះអាទិត្យ, រូបដូងព្រះអាទិត្យ, ចន្ទមណ្ឌល, រូបដូងច័ន្ទ" វិ. **មណ្ឌោ បសន្ទោ ហុត្វា លាតិ ឆ្ងណ្ហាតិ បវត្ត្ថតីតិ មណ្ឌលោ** (សូចិ) ។ **កុសលំ** នបុ. "កុសល,

បុណ្យ, សេចក្ដីល្អ, សេចក្ដីសប្បាយ, គុ. "មានថ្វីដៃ, ជំនាញ, ឈ្លាសវៃ, ប្រសប់, សប្បាយ, ផលគួរប្រាថ្នា, ប្រាសចាកទោស" ប្រព្រឹត្តទៅដោយញាណ វិ. **កុច្ឆិតានំ ចាបធម្មានំ សានតោ តនុក�ណតោ ញ្ញាណំ កុសំ នាម។ តេន កុសេន លាតព្ពំ បវត្តេតព្ពន្តិ កុសលំ** -ស. ។ **មហាល្លកោ** បុ. **មហាល្លិកា** ឥ. "មនុស្សចាស់, មនុស្សធំ" កាន់យកនូវភាវៈនៃខ្លួនជាមនុស្សធំ ឬចាស់" វិ. **មហន្តំ លាតិ គណ្ហាតីតិ មហាល្លកោ មហាល្លិកា** (មហា+លា+ណ្ហ) ។ សព្ទជាវេវចនៈ បុ. **ជិណ្ណោ មហាល្លកោ ភុជ្ជោ ភុជ្ជោ ភគ្គរោ ថេរោ**។ ឥ. **ជិណ្ណា មហាល្លិកា ភុជ្ជី ភុជ្ជី ពុទ្ធី ភគ្គរ ថេរី** -ស. ។ **ថេរោ** ប្រែថា មនុស្សចាស់ ដូចបាលីថា **ទុរេ អបស្សុ ថេរោ ច ចក្ខុ យាចិតុមា ភតោ** -ស. ។

លាខា	ឥ.	លាខ់ (ដូច **អលត្តកោ**) ។
លាខាបសាទន	បុ.	ដើមលោទក្រហម (ដូច **បត្ថិ**) ។
លាខិ	ធ.	**សោសនាលមត្ថេសុ លាខតិ** "សោក, ហែងហួត, ស្ងួត, បដិសេធ, ហាម, ឃាត់" ភ្ជ. ។ **លាខា** ឥ. "លាខ់" ។
លាឃ	ធ.	**សាមត្ថិយេ លាឃតិ** "អាច, មានសមត្ថភាព" ភ្ជ. ។
លាឆ្ពលី	ឥ.	ដើមដងដឹង (ដូច **សារនី**) ។
លាជ	បុ.	[លាជ+អ] លាជ (ដូច **អក្ខត**)។ -**បញ្ចម** គុ. មានលាជជាគម្រប់ប្រាំ។ -**បញ្ចមកបុម្ផ** នបុ. ផ្កាមានលាជជាគម្រប់ប្រាំ។
លាជ	ធ.	**ភស្សនេ** (**ភជ្ជនេ**) **លាជតិ** "ធ្លាក់, រលេះ, ជ្រុះ, ពោល, និយាយ, ប្រេះ, បែក" ភ្ជ. **លាជោ** បុ. "លាជ" ។
លាបេស្សាមិ	ក.	[លុ+ណាបេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងឱ្យច្រូត, ឱ្យកាត់។
លាម	បុ.	សត្វចៀបក្របាស, សត្វប្រចៀប (ដូច **លដ្ឋកិកា**) ។
លាពុ, លាពុក, លាឆុក	នបុ.	[លម្ព+ឧ] ឃ្លោក, ផ្លែឃ្លោក (ដូច **អលាពុ**) ។
លាភ	បុ.	[លភ+ណ] ទេយ្យធម៌ដែលបុគ្គលតែងបាន (លាភ); វិ. **លព្ភតីតិ**> **លាភោ**។ ក.បាន; វិ. **លភនំ**>**លាភោ**។ -**អគ្គប្ញត្ត** គុ. ដល់ហើយនូវលាភដ៏លើស, មានលាភដ៏លើសដល់ហើយ, ដល់ហើយនូវភាវៈជាអ្នកលើសដោយលាភ។ -**អគ្គយសគ្គប្ញត្ត** ដល់ហើយនូវលាភដ៏លើសនិងយសដ៏លើស, មានលាភដ៏លើសនិងយសដ៏លើសដល់ហើយ, ដល់ហើយនូវភាវៈជាអ្នកលើសដោយលាភនិងភាវៈជាអ្នកលើសដោយយស។ -**ឥណ្ណ** ឥ. សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងលាភ, ឥណ្ណាអាស្រ័យនូវលាភ។ -**សក្ការ** បុ. លាភនិងសក្ការ: (សក្ការ<ស+ករ+ណ = បច្ច័យដែលបុគ្គលធ្វើដោយប្រពៃ; វិ. **សុដ្ឋុ**

ករិយតីតិ>សក្ការោ) ។ -**សក្ការាធិសុខ** នបុં. សុខដែលកើតអំពីវត្ថុមានលាភនិងសក្ការៈជាដើម។ -**សក្ការាតិត្ថ** គុ. គឺលាភនិងសក្ការៈគ្របសង្កត់ហើយ។ -**សក្ការនិស្សិត** គុ. អាស្រ័យហើយនូវ...។ -**សក្ការហត្ថ** គុ. មានលាភនិងសក្ការៈក្នុងដៃ; វិ. **លាភសក្ការោ ហត្ថេសុ យេសំ តេ>លាភសក្ការហត្ថា**។

លាភាលាភ នបុំ. [លាភ+អលាភ] លាភនិងអលាភ(មិនមែនលាភ) ។

លាភុប្បាទក គុ. [លាភ+ឧ+បទ+ណ្ឍ] អ្នកញ្ជាំងលាភឱ្យកើតឡើង; វិ. **លាភំ ឧប្បាទេតីតិ> លាភុប្បាទកោ**។

លាភុប្បាទនប្ប-ដិទា ឥ. [លាភ+ឧប្បាទន+បដិបទា] បដិបទាជាហេតុញ្ជាំងលាភឱ្យកើតឡើង។

លាភូបនិសា ឥ. [លាភ+ឧបនិសា] បដិបទាជាទីចូលទៅអាស្រ័យនូវលាភ, បដិបទាដែលចូលទៅអាស្រ័យនូវលាភ, មានលាភជាដែនចូលទៅអាស្រ័យ។

លាតិ ធា. **បេសនេ លាតេតិ លាតយតិ** "បញ្ជូនទៅ, ប្រើទៅ" ចុ. ។

លាមក គុ. [លា+មកឬលម+ណ្ឍ] លាមក, ថោកទាប, អាក្រក់(ដូច **ហីន**) (វិ. **លាតិ គណ្ហាតិ ហីនភាវន្តិ>លាមកោ**។ -**ករ** គុ. លាមកជាង, លាមកវិសេស) ។ -**ធម្ម** បុં. ធម៌ដ៏លាមក; គុ. មានធម៌ដ៏លាមក។

លាយន នបុំ. [លុ+យុ] កិ.ច្រូត, កិ.កាត់, កាលជាទីច្រូត, កាលជាទីកាត់។

លាយនគ្ត គុ. [លាយន+អគ្ត] ទានជាចំណែកគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងកាលជាទីច្រូត, ទានដ៏ប្រសើរគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងកាលជាទីច្រូត។

លាយាបេស្សាមិ កិ. [លុ+ណាបេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងញ្ជាំង...ឱ្យច្រូត។

លាលសា ឥ. អធិកតណ្ហា។

លាលា ឥ. [លា+អល, ចុះអា-ឥ.] ទឹកមាត់(ដូច **ខេឡ**) ។

លាសន នបុំ. ការរាំ (ដូច **នច្ច**) ។

លិ ឬ **លី** **សិលេសបដិច្ចន្ទអបាកដ្ឋានាសរញ្ជនេសុ លីនាតិ និលីនាតិ និលីយតិ អលីយតិ បដិលីយតិ និលីយិត្វា លីនំ សល្លីនំ បដិ-សល្លីនំ** "ជាប់, នៃបនិត្យ, រួមគ្នា, បំបាំង, បិទបាំងខ្លួន, ជ្រក, ពួន, សម្ងំ, លាក់ខ្លួន, ធ្វើមិនឲ្យប្រាកដ, ប្រែភេទ, វិនាស, ខូច, អាល័យ, អាឡោះអាល័យ" ក. ទ. ។ (សូចិ បា.អ.) ។ **បលយនំ** នបុំ. **បលយោ** បុំ. "សេចក្ដីស្លាប់, ការប្រល័យកប្ប, ការវិនាសកប្ប" (សូចិ) ។ **លីនំ** គុ. "បិទបាំង, ប្រែភេទ, មិនប្រាកដ, សោះអង្គើយ" (លី+ត) ។ **អាលយោ** បុំ. "ផ្ទះ, លំនៅ, អាល័យ, សេចក្ដីប្រាថ្នា, ល្មោភ" ។ វិ. **អាលីយន្តិ រញ្ជេន្តិ ឯតេនាតិ អាលយោ** (សូចិ) ។

លិកុច បុំ. ខ្នុរសម្ល (ដូច **លពុជ**) ។

លិកោចក បុ. ដើមអង្ពៅ (ដូច **អង្ពោល**) ។

លិក្ខា ឥ. លិក្ខា១ ត្រូវជា៣ឯរថរេណុ១ ១ ត្រូវជា៣ឯតជ្ជារី១១ ត្រូវជា៣ឯអណុ១១ ត្រូវជា៣ឯបរមាណុ ។

លិក្ខាបេត្វា ឬ **លិខាបេត្វា** អ. [លិក្ខ+ ឬលិខ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យសរសេរហើយ, ឱ្យឆ្លាក់ហើយ។

លិក្ខិត្វា ឬ **លិខិត្វា** អ. [លិក្ខឬលិខ+ឥ-អា.+ត្វា] សរសេរហើយ, ឆ្លាក់ហើយ។

លិខ ធ. **លេខនេ លិខតি លេខា លេខនំ លេខកោ លិខិតំ** "គូស, សរសេរ" ភូ. ។

លិគ ធ. **គមនេ លិङ্ગতি লিঙ্গনং ঽলঙ্গিঙ্গতি ঽলঙ্গিঙ্গনং** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្ត ទៅ" រុ. ។

លិङ্গ នបុ. អង្គជាតិប្រុសស្រី (ដូច **ឧហ្សង្ហ**), ភេទប្រុស-ស្រី, គ្រឿងសម្គាល់ (ដូច **លក្ខណ**) ។

លិङ্ग ធ. **ចិត្តករណេ លিঙ্গেতি লিঙ্গয়তি লিঙ্গং** "ធ្វើឲ្យវិចិត្រ, ធ្វើឲ្យត្រកាល, ធ្វើឲ្យល្អ" ចុ. **លিঙ্গং** នបុ. មានន័យ៦យ៉ាងៃ

១/ បែបភាព, ភេទ, លក្ខណៈនៃស្ត្រី, អង្គជាតិនៃស្ត្រី, បាលីថា **តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតរស្ស ភិក្ខុនោ ឥত্থীলিঙ্গং ঘাতুকতঘতি**។

២/ បែបភាព, ភេទ, លក្ខណៈនៃបុរស, អង្គជាតនៃបុរស បាលីថា **បុរិសলিঙ্গনিমিত্তকুত্তাকপ্পানং**។

៣/ សំឡេង, សព្ទ បាលីថា **អយញ্চি রুক্খোতি ঽযচনং লিঙ্গং**។

៤/ និមិត្តរបស់សំឡេង បាលីថា **সকলিঙ্গস্স অত্থস্স**។

៥/ គ្រឿងសម្គាល់, គ្រឿងចំណាំ បាលីថា **তেন লিঙ্গেন ঘানামঘুঘং ঘুঙ্গো ঽঘিস্সতি**។

៦/ អាការ, លំនាំ បាលីថា **তেহি লিঙ্গেহি তেহি নিমিত্তেহি... অগন্তুভাবো ঘানিতব্বো** -ស. ។

លিচ্ছវី អ.ន. ស្តេចលិច្ឆវី, ព្រះចៅលិច្ឆវី (ពួកជនដែលមានស្បែកជិតស្និទ្ធល្អ ព្រោះភាពជាអ្នកមានសម្ផុរថ្ងៃដ៏ល្អិត, រ. **সুহমচ্ছবিতায় লীনা অঘাকঘা ঽঘবিযো যেসং তে>লিচ্ছবী**) ។ ព្រះនាមព្រះរាជាក្នុងដែនវជ្ជីក្រុងវេសាលី។

លិត្ត កិ.គុ. ប្ងូក, លាប (ដូច **ঽঘিত্ত**) ។

លិបি ឥ. អក្សរ (ដូច **អក្ខរ**) ។

លិបিকার បុ. ស្មៀន, ស្មេរ (ដូច **លេខក**) ។

លিম্প ធ. **লিম্পনে লিম্পতি ঽবিলিম্পতি ঽপলিম্পতি, লেপতি লিত্তো লিম্পনং ঽবিলেপনং** "ប្ងូក, លាប, លាបលន, ធ្វើឲ្យប្រឡាក់, ផ្ទិត" រុ. ភូ. ។ **লিপি** ន. "អក្សរ, ទ្រង់ទ្រាយអក្សរ" ។ **লিপিকারো** បុ. "ស្មៀន"

(ស្ងួចិ) ។ **អវលេចោ** បុ. "ការធ្មើងធ្ម, ការក្រអឺតក្រទម, ការប្រកាន់មាន:" =**អហङ्कारো**។

លិម្ប្បតិ ឬ **លិប្ប**តិ កិ. [លិប+អ+តិ-រ., ចុ:និ-អា.] លាប, ឬក, ជាប់, ទើរ។

លិម្ប្បាបេសិ កិ. [លិប+ណាបេ+ណ្ស-អជ្ជ., ចុ:និ-អា.+ស-អា.] ឱ្យលាបហើយ, ឱ្យឬកហើយ,..។

លិម្ប្បិត្វា អ. [លិប+ឥ-អា.+ត្វា, ចុ:និ-អា.] លាបហើយ, ឬកហើយ,...។

លិស ធ. **អ**ប្ប**ីតាវ**លេ**ส**ลเสสุ **លិ**ส្ส**តិ** "ជារបស់បន្ដិចបន្ដួច, ជារបស់ត្ងួចតាច, ហេតុ, ហេតុត្ងួចតាច" ទិ. ។ **លេ**ส**ោ** បុ. គុ. "លេส, ហេតុត្ងួចតាច, ហេតុរ:ប:ិចរ:ប:ី" ។

លិห **ធ.** **អ**ส**ฺ**ยาทเธ **เ**ลหาติ **ป**เลหาติ **เ**ลหาสํ **เ**ลหาสียํ "ត្រេកអរ, ពេញចិត្ត, លិទ្ធ" ភ. ។ អา. **สุ**นขา **ห**ิ **ม**ส**ฺ**ส **ป**ลิห**ึ**สุ **ป**าเธ "ឆ្កែទ. លិទ្ធហើយនូវជើងទ. នៃក្មេងនេះ" -ส. ។ **ม**ธุลิตฺตสตฺ-**ถ**าทเลหาสํ "កិ. លិទ្ធនូវមុខកាំបិតដែលលាបទឹកឃ្មុ" (វិសុទ្ធិ៣/១២៧) ។

លិङ्गา ឬ **លี**ङ्गา ឥ. កិ.យ:ងយ:ស, កិ.ក:ងក្រាយ, លំនាំ (ដើ. **លิ**ลา) ។

លีลา ឥ. យ:ងយ:ស, ក:ងក្រាយ (ដូច **ลิ**ลาส) ។

លุ ធ. **ลุ**ฉทเธ **ลุ**ลาติ "កាត់, ច្រូត" កិ. ។ **ลो**ณํ **ล**วณํ នបុ. "រ:ស:ប្ដ:, អ:ំ:ិ:ល"។ **ล**วสํ នបុ. "ការច្រូតកាត់" ។ **ล**วิตฺถํ នបុ. "ក:ណ្ដ:ៀ:, ត្ងាង" ។ **ลู**โค បុ. **ลู**ตา **ลู**ติกา ឥ. "ពីងពាង" =**ม**กฺก**ะ**ฑโก វ. **ยู**สํ **ป**ฉฺฉ**ม**กฺขิกาทีนํ **ฐ**ิติํ **ลุ**ลาตีติ **ลู**โค, -ตา, -ติกา។ **ล**าวโก បុ. "អ្នកច្រូត" ។ **ล**าวณ**ो** គុ. "មានអ:ំ:ិ:ល, ជាប់ទាក់ទងដោយអ:ំ:ិ:ល, ល្អ, មានរ:ប:ៀ:ប:រ:យ, ត្ងួ:ស្រ:ឡាញ់" ។ **กุ**สลํ នបុ. "កុសល, សេចក្ដីល្អ" កាត់ប:ង់នូវសេចក្ដីអ:ាក្រ:ក់ វ. **กุ**โส **ฐ**ิย **ห**ตฺถ**ป**ฺปเทสํ **อ**กุสเธมฺเม **ลุ**ลาตีติ **กุ**สลํ។ **ภ**าณ**ो** បុ. ឬគុ. កាត់ប:ង់នូវ:ប្រ:យ:ជ:ន៍ទ:ាំ:ងពី:រ" ។ **ณ**ោ**ห**ោ បុ. "ព:ោ:ម" (លุ+ห) ។ **ณ**ោ**ห**ํ**ส**ํ នបុ. **ณ**ោ**ห**ํ**ส**ោ បុ. "ការព្រ:ើ:ព:ោ:ម" ។ **ณ**ោ**ห**ํ នបុ. "ដ:ើ:ម:ក្រ:ស្ន:ា, ណ:ោ:ហ:ធ:ាតុ, ដ:ៃ:ក" (លุ+ห) ។ **ณ**ោ**ห**ก**ก**ร**โ**ค បុ. "ជ:ាង:ណ:ោ:ห:, ជ:ាង:ដ:ៃ:ក" (ស្ងួ:ចិ) ។

លุฉิ ធ. **ว**ินาเส **ลุ**ฉฺฉติ **ลุ**ฉฺฉํ **ลุ**ตฺติ **ลุ**ตฺโต **ณ**โธ "វ:ិ:នា:ស, ខ:ូ:ចខ:ាត, ប:ាត់ប:ង់, ល:ុ:ប:ំ:ប:ាត់:ចោ:ល, ធ្ម:ើ:ឲ្ យ:ស:ស់" ទ:ិ. ។ **ณ**โก**ะ** បុ. "ណ:ោ:ក, ស:ត្ត:, ស:ត្ត:ណ:ោ:ក" (លุ+ณ) ។

ลุญฺจ**ติ** គុ. [លุ+ญ+អ**ติ**] ក:ាល:ដ:ក, ក:ាល:ចោ:ល។

ลุญฺจาเปตุํ អ. [លุ+ญ+ณาเป+ตุํ] ក:ិ.ញ:ាំ:ង...ឱ្ យ:ដ:ក,...។

ลุญฺจิตฺวา អ. [លุ+ญ+ต-អา.+ตฺวา] ដ:ក:ហ:ើ:យ,...។

ลุญฺจิ**ส**ุ ក:ិ. [លุ+ญ+អ+ฉํ-អ:ជ:ជ.] ដ:ក:ហ:ើ:យ,...។

លុញ្ជ ធ. **អបនយនេ លុញ្ជតি លុញ្ជកো លុញ្ជនំ** "ដក, ហូត, ភើច, ចោច"
លុញ្ជ ភ្ល. ។ **ភាសាយំ លុញ្ជេតি លុញ្ជយតি** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។
លុដ ធ. ១-**ឥណ្ណេ លោដতি** "ក្ងត, ធ្វើឲ្យខូច, ប្រហារ" ភ្ល. ។
២-**ឧដ្ឌិយានេ លោដতি** "ខ្ទាំងខ្ទប់, ប្រហារ" ភ្ល. ។
៣-**ភាសាយំ លោដেতি លোডযতি** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។
លុដ, លុណ្ណ ធ. **ថេយ្យ លុណ្ណতি លুণ্ণেতি លুণ্ণযতি** "លួច, បំភាន់, បំបាត់, ដណ្តើម, ប្លន់" រុ. ចុ. ។
លុឋ ធ. ១-**ឧបឃាតপ্পটিঘাতসঙ্ঘিলেসেসু លোঠতি** "ចូលទៅបៀតបៀន, ប្រហារ, ប្រទ្ធ, ប្រទ្ធសវ៉ាយ, ខ្ទាំងខ្ទប់, សៅហ្មង, ប្រឡាក់ប្រឡ្ងស" ភ្ល. ។
២-**ឧតিপ্পটিঘাতঅលসিযেসু លুণ্ঠতি លুণ্ঠো** "បញ្ឈប់ដំណើរទៅ, នៅ, ខ្ជិល, ទំរន់, ចំអៀក, ភ្ញៀច, ក្រាញ" រុ. ។
៣-**ঘতিযং លুন্ততি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។
៤-**ហীসাসঙ্ঘিলেসেসু លুন্ততি** "បៀតបៀន, សៅហ្មង" រុ. ។
លុទ្ធ បុ. អ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់ (ដូច **ক্রূর**), ព្រាន (ដូច **ঙেসাদ**) ។
លុទ្ធক បុ. [លុធ+ទ, ធ>ទ, ចុះក-ស.] អ្នកបៀតបៀន, ព្រាន, នាយព្រាន។ **নিদাসনট্ঠান** នបុ. ទីជាទីនៅនៃព្រាន។
លুদ্ধ បុ.,នបុ. [លុភ+ត] អ្នកជាប់ជំពាក់, អ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់, អ្នកលោភ (ដូច **ঘিদ্ধ**), អំពើអាក្រក់។
លুদ্ধক បុ. ព្រាន (ដូច **ঙেসাদ**) ។
លুধি លু ឬ **ধুঙি** ធ. **ঊপঘাতছেদনহীসাসু** "បៀតបៀន, ប្រហារ" ។ **លুদ্ধ, লুদ্ধক** បុ. "អ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់, ព្រានព្រៃ, អ្នកនេសាទ" (ស្ងចិ) ។
លুপি ធ. ១-**অছেদনে লুম্পতি ঘিলুম্পকো ঘিলোপো** "ប្លន់, ដណ្តើម, ឆក់យក" រុ. ។
២- **অদস্সনে লুপ্পতি লুপ্পনং লোপো লুপ্পো লুপ্পি** "មើលមិនឃើញ, មិនប្រាកដ, បាត់ទៅ, លុបចេញ" ទិ. ។
លুপি ធ. **অদ্ধভাবে লুম্পতি লুম্পনং** "ទទឹក, សើម, ធ្វើឲ្យជោគជាំ" ភ្ល. ។ **লুম্পিনীবনং** នបុ. "លុម្ពិនីវ័នព្រៃដែលព្រះពុទ្ធម្ចាស់ទ្រង់ប្រសូត" ។
លুমি ធ. ១-**ঘিমোহনে লোমতি পলোমতি পলোমনং** ការិត. **পলোমেতি লোমেতি** "លួងលោម, ប្រលោម, ជន្ជជន្ជេញ, ធ្វើឲ្យវង្វែងភាន់ភាំង" ភ្ល. ។
២-**ঘিদ্ধিযং লুব্ভতি লুব্ভনং লোভো** "ចង់បាន, ប្រាថ្នា, ត្រេកអរ, ញៀន, ជាប់ចំពាក់, ក្ងចកាន់" ទិ. ។ **লোভো** បុ. "លោភ, សេចក្ដីប្រាថ្នា, ចំណង់, ល្មោភ" សព្ទជាវេចនៈគឺ **লুব্ভনা লুব্ভিতুং রাগো কণ্ঠো কসিনা মুত্তা ঠঙা ঠনং ঠনথো** -ស. ។ **ঘিলুব্ভিত্বা**

ឱលុព្ភ អព្យ. ច្រត់ជ្រែងហើយ" (ឱ+លុភ+ត្វា) អា. **អត្តនោ យេវ ជន្ទុកំ ឱលុព្ភ តិដ្ឋតិ** -ស. ។ **លោលុបោ** គុ. "អ្នកលោភ, អ្នកលោភលន់" (លុ-លុភ+អ) **លោលុតោ** ក៏មាន (សូចិ) ។ **លុទ្ធោ** កិ. គុ. "ដែលលោភ, ប្រាថ្នា, ចង់បាន, បុ. មនុស្សធ្វើអំពើអាក្រក់, ព្រាន" (សូចិ) ។

លុម្ភ ធ. **អន្ធនេ (ហ៊ីសាយំ) លុម្ភេតិ លុម្ភយតិ** "បៀតបៀន, ធ្វើឲ្យអន្តរាយ" ចុ. ។

លុណាយ បុ. សត្វក្របី (ដូច **មហិស**) ។

លូខ គុ. សៅហ្មង (អាក្រក់, ត្រដាបត្រដួស) ។ -**ជីវិត** នបុ. ជីវិតដ៏សៅហ្មង, កិ.រស់នៅដ៏សៅហ្មង។ -**ទាន** នបុ. ទានដ៏សៅហ្មង។ -**ឃ្យសន្ត** គុ. អ្នកជ្រះថ្លាហើយក្នុងវត្ថុដ៏សៅហ្មង។ -**ឃ្យមានិក** គុ. អ្នកមានប្រមាណក្នុងសេចក្តីសៅហ្មង, ប្រកបដោយប្រមាណក្នុងវត្ថុដ៏សៅហ្មង។ -**ចាតុរណ** គុ. មានសំពត់សម្រាប់ដណ្តប់ដ៏សៅហ្មង។

លូតា ឥ. សត្វពីងពាង (ដូច **ឧណ្ណនាភិ**) ។

លូតិកា ឥ. សត្វពីងពាង (ដូច **មក្កដក**) ។

លូន កិគុ. កាត់, ដក (ដូច **សញ្ជិន្ន**) ។

លេខ នបុ. របស់ដែលគួរសរសេរ, គួរគូស, ស្នាម, គំនូស (ដូច **លេខ្យ**) ។ **រជ** និង **លេខា** ក៏ដូចគ្នានិងលេខនេះដែរ។

លេខក បុ. ស្មៀន, ស្មេរ (ដូច **លិបិការ**) ។

លេខា ឥ. ជួរព្រៃ, ស្នាម, គំនូស (ដូច **រជ**) ។

លេខ្យ នបុ. របស់ដែលគួរសរសេរគួរគូស, ស្នាម, គំនូស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **លេខ** សព្ទនិង **រជ**សព្ទនិង **លេខា**សព្ទ។

លេឌ្ឌុ បុ. [លេឌ្ឌ+ឧ] ដុំដី (ដូច **មត្តិកាខណ្ឌ**) ។ -**ទណ្ឌាទិ**គុ. (**ឧបារ-ណាភត្ថ**) មានដុំដីនិងកំណាត់ឈើ (ឬដំបង) ជាដើម។

លេណ ឬ **លេន** នបុ. [លិ+យុ] (ទី) ជាទីពួន, ជាទីជ្រកកោន, លេណដ្ឋាន, ព្រះនិព្វាន, គុហា (ដូច **គព្ភ**); វិ. **និលីយន្តិ អស្មិន្តិ>លេណំ**។ -**ទ្វារ** នបុ. ទ្វារនៃគុហា។ -**ឧត្តរ** បុ. ញ្ជកនៃគុហា។

លេយ្ យ នបុ. របស់ដែលគួរលិទ្ធជញ្ជក់មានសប្ជិជាដើម។

លេស គុ. បន្តិចបន្តួច, តូច (ដូច**ចុល្ល**) ។

លោក បុ. [លុជ+ណ, ជ>ក] សភាវ:តែងវិនាស (លោក); វិ. **លុជ្ជតីតি> លោកោ**។ -**ខាណុ** នបុ. ដង្គត់នៃលោក។ -**ការ** បុ. អ្នកធ្ងន់ក្នុងលោក។ -**ជេដ្ឋ** គុ. ទ្រង់ប្រសើរបំផុតក្នុងលោក, ជាចម្បងក្នុងលោក។ -**អត្ថចរិយា** ឥ. កិ.ប្រព្រឹត្តជាប្រយោជន៍ដល់លោក។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវលោក, លោកធម៌។ -**អន្តទស្សី** គុ. អ្នកមានកិ. យើញនូវទីបំផុតនៃលោកជាប្រក្រតី; វិ. **លោកស្ស អន្តំ បស្សិតុំ**

សីលមសក្ខាតិ >**លោកន្ត**ទ**ស្សី**។ -**ឌាថ** គុ. ព្រះពុទ្ធជាទីពឹងនៃលោក។ -**និស្សរណសំខាត** គុ. ពោលគឺធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកលោក។ -**និស្សិត** គុ. អាស្រ័យហើយនូវលោក។ -**ចាល** បុ. អ្នករក្សានូវលោក។ -**ឥន្ទ្រ**ន គុ. អ្នកញ្ជាំងលោកឱ្យចម្រើន។ -**ឱលោ-ក**ន នបុ. កិ.រមិលមើលនូវលោក, កិ.ត្រួតនូវលោក។ ភពមានកាមភពជាដើម, លោក (ដូច **ភូ**ឥ**ន**) , សត្ត (ដូច **ជ**ន, **ត**ថា**គ**ត) ។

លោក**ត**ុ បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

លោក**ឌ**ាថ បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

លោក**ានុ**ក**ម្ប**ក គុ. [លោក+អនុកម្ប្ក] អ្នកអនុគ្រោះនូវលោក, ដល់សត្ត្ថលោក។

លោក**ាមិ**ស បុ. [លោ+អាមិ]អាមិ:ក្នុងលោក។

លោក**ាយ**ត នបុ. ឈ្មោះគម្ពីរមួយនិយាយរឿងរ៉ាវមិនគួរជឿ។

លោក**ិ**យ គុ. [លោ+ឥយ] កើតក្នុងលោក, មានក្នុងលោក, លោកិយ; វិ. **លោ**ក**េ ជ**ាតោ> **លោ**ក**ិ**យ**ោ**, **លោ**ក**េ ត**ាទ**ោ ឥ**ា>**លោ**ក**ិ**យ**ោ**។ -**អ**ភ**ិ**ញ្ញ**ា** ឥ. អភិញ្ញាជាលោកិយ។ -**ក**ុ**ដ**ុ**ម្ព** នបុ. សម្ប**ត**្ត (ទ្រព្យ) ជាលោកិយ។ -**ក**ុ**ដ**ុ**ម្ព**ស**ក្ខ**ាមិ**នី** គុ. ជាម្ចាស់នៃសម្ប**ត**្ត**ិ**ជាលោ**ក**ិ**យ**។ -**លោ**ក**ុ**ត្ត**រ**ស**ម**ាន** គុ. អ្នកដល់ព្រមហើយដោយប្រាជ្ញាជាលោ**ក**ិ**យ**:និងលោ**ក**ុ**ត**ត្ត**រ**:។ -**លោ**ក**ុ**ត្ត**រ**ិ**ស**េ**ស** បុ. គុ**ណ**ិ**ស**េ**ស**ជាលោ**ក**ិ**យ**:និងលោ**ក**ុ**ត**ត្ត**រ**:។

លោក**ុ**ត្ត**រ** គុ. [លោ+ឧ+ត**រ**+**អ**, ត>ត្ត] (ធម៌) ឆ្លងឡើងចាកលោ**ក**ឬ**ឆ**្ល**ង**ឡើ**ង**ហើ**យ**ចាកលោ**ក**; **វ**ិ. **លោ**ក**ោ ឧ**ត្ត**រ**ីតិ>**លោ**ក**ុ**ត**ត្ត**ោ**, **លោ**ក-**ោ ឧ**ត្ត**ិ**ណ្ណ**ោ**ति **ឥ**ា> **លោ**ក**ុ**ត**ត**ោ**។ -**ទ**ាយ**ជ** នបុ. ទ្រ**ព**្ យ**ជ**ាម**ត**ិ**ក**ជ**ា**លោ**ក**ុ**ត**ត្ត**ร**: , ភ**ា**ว:នៃ...ជ**ា**ទ**ា**យ**ា**ទ**ន**ៃ**ទ**្ រ**ព**្ យ**ជ**ា**លោ**ក**ុ**ត**ត្ត**ร**: (**ទ**ាយ**ជ** <ទ**ា**យ**ា**ទ+ណ្ យ = ភ**ា**ว:នៃ**ប**ុ**ត**្ គ**ល**អ្ន**ក**ក**ា**ន់យ**ក**ន**ូ**ว**ទ**្ រ**ព**្ យ**ជ**ា**ម**ត**ិ**ក**, ភ**ា**ว:នៃ**អ**្ន**ក**ក**ា**ន់យ**ក**ន**ូ**ว**ទ**្ រ**ព**្ យ**ដ**ែ**ល**ម**ា**ត**ា**និ**ង**ប**ិ**ត**ា**ค**ប**្ ី**ឱ**្ យ; **វ**ិ. **ទ**ាយ**ំ** **អ**ាទ**ទ**ាតីតិ>**ទ**ាយ**ា**ទ**ោ**, **ទ**ាយ**ា**ទ**ស**្ យ **ភ**ាទ**ោ**>**ទ**ាយ**ជ**ំ) ។

លោក**េ**ស បុ. ព្រះ**ព**្ ហ្ (ដូ**ច** **ក**ម**ណ**ាសន) ។

លោក**ិ** ធ. ១-**ទ**ស**ន**ៃ **លោ**ក**េ**តិ **លោ**ក**ិ**យ**ត**ិ, **លោ**ក**ត**ិ **ឱ**ាលោ**ក**េ**ត**ិ ក**ា**រ**ិ**ត. **ឱ**ិ**លោ**ក**ា**ប**េ**ត**ិ **ឱ**ិ**លោ**ក**ា**ប**ិ**យ**ត**ិ** "ឃើ**ញ**, **ម**ើ**ល**, **ម**ិ**ម**ើ**ល**, ប្ រ**ម**ើ**ល**ម**ើ**ល, **ព**ិ**ន**ិ**ត**ិ**ម**ើ**ล" ចុ. ភ្ . ។ **លោ**ក**ោ** បុ. ម**ា**ន**ន**ៃ**យ**៣ យ**ា**ង:

១/ **ស**ង្ **ខ**ារ**លោ**ក**ោ** "ร**ា**ង**ក**ាយ" ប**ៃ**ក**ធ**្ **ម**ាយ, **ว**ិ**ន**ា**ស**ว. **ល**ុ**ជ**្ **ជ**ីតិ **លោ**ក**ោ ស**ង្ **ខ**ារ**ោ**។ ប**ា**ลี**ថ**ា **ល**ុ**ជ**្ **ជ**ីតិ **ប**ល**ុ**ជ**ជ**ីតិ **ខ**ោ **ภ**ิ**ก**្ **ข** **ต**ส្ **ส** **លោ**ក**ោ**តិ **ว**ុ**ច**្ **ច**ីតិ ឬ**ថ**ា **ว**ก**ោ លោ**ก**ោ ส**ព**្ **ว** **ส**ត្ **ต** **ว**ห**ा**ร**ฐิ**ก**ោ**។

២/ **ส**ត្ **ต**លោ**ก**ោ "ส**ត**្ **ว**លោ**ก**, **ព**ួ**ก**ส**ត**្ **ว**" **ว**ិ. **លោ**ក**ីយ**ត**ิ ว**ត**្ **ถ**

បុញ្ញបាបំ ឥត្ថិបាកោ ចាតិ លោកោ សត្តោ ជាទីដែលគេពិនិត្យមើលបុណ្យបាបនិងផលនៃបុណ្យបាបនោះ។ បាលីថា **សស្សតោ លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា**។

៣/ **ឱកាសលោកោ** "ពិភពលោក" ។ វិ. **លោកីយតិ ឱចិត្តាការេន ទិស្សតីតិ លោកោ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យតោ ឱកាសោ។** បាលីថា **យាវតា ចន្ទិមសុរិយា បរិហរន្តិ ...តាវ សហស្សធា លោកោ ឯត្ថ តេ ១ត្ត តេ ១ត្តតិ ១ សោ**។ **អលោកោ** បុ. "ពន្លឺ, រស្មី" វិ. **អលោកេ ន្តិ ឯ១ តេ ១ ១ ១

	បុ.	**ហោ**។-**ឆណានា** ឥ. កិ.រាប់នូវរោម។ -**ហដ្ឋជាត** គុ. មានកិ.ព្រឹនៃរោមកើតហើយ។ -**ហំស** បុ.កិ.ព្រឹនៃរោម។
លោមសបាណាក	បុ.	ដង្កូវមានរោម (ដង្កូវរមាស់) (ដូច **ឧច្ចាលិङ្គ**) ។
លោមហំសន	នបុ.	ព្រឹរោម (ដូច **រោមញ្ជ**) ។
លោល	បុ.	សេចក្ដីលោភច្រើន, អ្នកលោភច្រើន (ដូច **លោលុប**, **លុទ្ធ**) ។គុ. ញាប់ញ័រ, ឃ្លោង, ករក្រើក (ដូច **ចញ្ចល**, **ចល**) ។
លោលុប	បុ.	អ្នកប្រាថ្នាច្រើន, អ្នកលោភច្រើន (ដូច **អតិតណ្ហ**, **លោល**) ។
លោហ	នបុ.	[លុ+ហ] លោហ: (ជាតិដែកជាដើម) វិ. **លុនាតិ ឯតេនាតិ**>**លោ-ហំ**។ -**កុម្ភី** ឥ. ឆ្នាំងឬខ្ទះជាវិការ:នៃលោហ:, នរកឈ្មោះ**លោហ-កុម្ភី**។ -**គុឡ** បុ. ដុំនៃលោហ:។ -**ជាល** នបុ. បណ្ដាញជាវិការ:នៃលោហ:, បណ្ដាញគឺបុគ្គលធ្វើហើយដោយលោហ:។ -**ឆាឡិ** ឥ. នាឡិឬចំពូយជាវិការ:នៃលោហ:។ -**ភាជនសङ្ខ** បុ. សូរនៃភាជន:ជាវិការ:នៃលោហ:។
លោហការក	បុ.	ជាងលោហ:, ជាងដែក។
លោហកុម្ភី	ឥ.	ជលាល័យក្នុងនរក (ខ្ទះទង់ដែង) (ដូច **វេតរណី**) ។
លោហបិដ្ឋ	បុ.	ខ្លែងក្រហម (ដូច **ឥङ្គ**) ។
លោហមយ	គុ.	[លោហ+មយ] ជាវិការ:នៃលោហ:, គឺបុគ្គលធ្វើហើយដោយលោហ:។
លោហមុគ្គរ	បុ.	ញញ្ជូរដែក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឃនសព្ទ**។
លោហិត	បុ., នបុ .ឬគុ.	[រុហ+ឥ-អា.+ត, រ>ល] ឈាម(ដូច **រុធិរ**), ក្រហម, ព័ណ៌ក្រហម (ដូច **រត្ត**, **សោណ**) (វិ. **រូហតិ សរីរេ ញ្ញាបនវសេនាតិ**>**លោហិតំ**) ។ -**គន្ធ** បុ. ក្លិននៃឈាម។ -**ចន្ទន** នបុ. ចន្ទន៍ក្រហម។ -**ឆារ** ឥ. ទនៃឈាម។ -**ឆនី** បុ. មេទឹក (ស្ទឹង) គឺឈាម, ឈាមដូចជាស្ទឹង។ -**បក្ខិន្ទិកាពាធ** បុ. អាពាធប្រកបដោយកិ.ស្ទុះទៅនៃឈាម (អាពាធធ្លាក់ឈាមឬចុះឈាម) ។ -**ភក្ខ** គុ. មានឈាមជាចំណី, ជាភក្សាហារ។ -**មក្ខិត** គុ. ប្រឡាក់ហើយដោយឈាម។
លោហិតក	គុ.	[លោហិត+ក] ពណ៌ក្រហម, មានពណ៌ក្រហម។
លោហិតङ្ក	បុ.	កែវទទឹម, កែវក្រហម (ដូច **បទុមរាគ**) ។
លោហិតាភិ	គុ.	(ព័ណ៌)មានព័ណ៌ក្រហមជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **រាគ**សព្ទ។
លោហ	បុ.	ដែក (ដូច **អយ**) ។ នបុ. ក្រស្នាសាមញ្ញ (ដូច **អគរុ**) ។
លោឡុទាយី	អ.ន.	ព្រះថេរ:ឈ្មោះលោឡុទាយី។ -**ត្ថេរវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរ:លោឡុទាយី។
លោឡ្ឍ	ធា.	**ឧម្ហាឡេលោឡ្ឍតិ** "ឆ្ងូត" ភ្ជ. ។

ว

ว	និ.	ពិត,មែន,តែប៉ុណ្ណោះ,គ្រាន់តែ,ត្រឹមតែ, ដដែល, ដូចដែល, តែម៉ាង,ភ្លាម។
วกุล	បុ.	ដើមពកុល (ដូច **เกสร**) ។
วก	បុ.	ខ្លាត្រី, ឆ្កែព្រៃ (ដូច **โกก**) ។
วกฺก	នបុ.	តម្រងបស្សាវ: (តាមទម្លាប់ថាទាច), ទាច, ក្រោង, រៀច (ដូច **วฏฺฏ**) ។
วกฺกฏ	បុ.	សត្វបក្សី (ដូច **ปตฺตยาน**) ។
วกฺกลิ	អ.ន.	ភិក្ខុឈ្មោះវក្កលិ។
วกฺกล	បុ.	សម្បកឈើ (ដូច **ตีรีฉกํ**)
วกฺกี	ធា.	**กาสนฐานสเนสุ วกฺเคติ วกฺกยติ** "ពោល, និយាយ, សាបសូន្យ, វិនាស, ហិនហោច" ចុ. ។
วกฺขนฺติ	កិ.	[វច+អ+អន្តិ-រ, ច>ក] ពោល, និយាយ, ស្តី។
วกฺขามิ	កិ.	[វច+អ+ស្សามि-ภ., ច>ก, ស្សามि>ขามि] នឹងពោល, នឹងនិយាយ, នឹងស្តី។
วกฺขี	ធា.	១. **วรเณ วกฺขติ** "រាំង, ការពារ" ภู. ។ **วกฺโข** បុ. "ឈើ" ។ អា. **สาขูนิ อรญฺญานิ สนฺติ วกฺขา อรญฺญา** -ส. ។ ២. **โกเส วกฺขติ วกฺขนฺติ** "ក្រេវក្រោធ, ខឹង" ภู. ។ ប្រយ័ត្ន ! ធាតុនេះអាចច្រឡំ រចិធាតុ ត្រង់ ภวิ. **วกฺขติ วกฺขนฺติ=กเถสฺสติ กเถสฺสนฺติ**។ ក្នុងទីនេះ **วกฺขติ วกฺขนฺติ=โกเสติ โกเสนฺติ**។ **วกฺขี** ធាតុ ภวิ. **วกฺขิสฺสติ วกฺขิสฺสนฺติ** =**โกเสสฺสติ โกเสสฺสนฺติ**។ ឯ **วจิ**ធាតុ ภวิ. **วกฺขิสฺสติ วกฺขิสฺสนฺติ** ក៏មាន =**กเถสฺสติ กเถสฺสนฺติ** ដូចបាលីថា "...**ฉมฐิ กเถฺย ตริตํ ปวกฺขิสฺสํ สุณาหิเม**" -ส. ។
วกี	ធา.	១- **วธิตฺติปฏิฆาเตสุ วกติ** "ភ្លឺ, រុងរឿង, ខ្ទាំងខ្ទប់, ប្រហារ" ภู. ។ ២- **อาธาเน วกติ** "ចាប់, កាន់, កាន់, ពាំ" ภู. ។ **วโก** បុ. "ម្រឹគម្យ៉ាងមានឧប៉ុនឆ្កែសម្ព្ររឆ្នាត់" មតិខ្លះថា =**ขุทฺทกธีปิโก** ឆ្កែព្រៃ (?) ខ្លាដំបងតូច, =**ญฺญคฺฆา** ខ្លាធំ (សូចិ)។ **วนิพฺพโก** បុ. "អ្នកសូមទាន" (**วณฺณ**>វនិ+វកិ+អ)។ ៣- **คติยํ วฏฺฏติ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។

ឪ ធ. **ឧទ្ធាយ ឪ ទ្ធតិ** "សង្ស័យ, ឆ្ងល់" រុ. ។

ឪករិក បុ. ព្រានបង្កាត់, អ្នកដាក់បង្កាត់ (ដូច **ជាលិក**)

ឪ គ្ត បុ. [ឪ+គ] ឪ**ជ** គ, ពួក, ក្រុម (វិ. **ឪ**ជ**តិ សមូហ**ត្ថ **ឧ**ច្ចតីតិ>ឪ** គ្គោ**) ។

ឪ គ្ត**ន្ត** គុ. [ឪ+អ**ន្ត**] កាលហ៊ោ, កាលកញ្ជ្រៀវ។

ឪគ្ត**ពន្ធ**ន នបុ. [ឪ** គ**+ព**ន្ធ**ន] កិ.ចងគ្នាជាពួក, កិ.ចងនូវពួក។

ឪត្ត គុ. ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **ម**នោ**រ**ម)

ឪត្ត**ឧ**ទ គុ. [ឪ**ត**+ឧ**ទ**] មានវាចាដ៏ពីរោះ, ព្រះអង្គមានព្រះវាចាដ៏ពីរោះ។

ឪត្ត**ុ**ទ**ាតី**ិ**ិ**ិ

ន:និងគ្នាដូចពាក្យ **ហត្ថិនាគោ** (ដំរីទាំងពីរសព្ទ) **សរេរុហំ បទុមំ** (ឈូកទាំងពីរសព្ទ), **ពុទ្ធោ ភគវា** (ព្រះពុទ្ធទាំងពីរសព្ទ), មានទីប្រើទូទៅ (សូចិ) ។ ៣/ **ឥន្ទ** បុ. ជាឈ្មោះរបស់ភ្នំឬហៅថាគិរិវង្គត បាលីថា**ឥន្ទំ គច្ឆាម បព្ជតំ, ទូរេ ឥន្ទគបព្ជតោ**។ ត្រង់ពាក្យថា "**ឥន្ទគបព្ជតោ**" នេះទីដែលមានអក្សរតនៅកណ្តាលមានផ្លូវវិនិច្ឆ័យ៤យ៉ាង៖ ១/ វង្ក+បព្ជតោចុះតអាគមដោយឥតស្រះ អាស្រ័យដើម្បីតម្រូវឲ្យភាសាបានពីរោះពិសាតាមនិរុត្តិន័យទៅជាវង្ខបព្ជតោ។ ឬ ២/ វង្ខចុះតាសកត្ថបច្ច័ហាយមកជាវង្ខតាដូចពាក្យថាទិសាទិសតា, ទេវោទេវតាតាមន័យនេះវិ. **ឥន្ទោ ឯវ ឥន្ទគា, ឥន្ទគា ច សោ បព្ជតា ចាតិ ឥន្ទគបព្ជតោ** (**រស្សាតា-ជាត**) ។ ឬ ៣/ **ឥន្ទមស្ស សណ្ឋានមត្ថីតិ ឥន្ទគោ** (តបច្ច័យ) ។ល។ **ឥន្ទគបព្ជតោ**។ ឬ ៤/ **បាទក្ខរបារិបូរិ**ចុះអក្សរ **ត** ដើម្បីបំពេញបាទ។ ទីដែលថា "**ទូរេ ឥន្ទគបព្ជតោ**" នោះនឹងថា "**ទូរេ ឥន្ទគបព្ជតោ**" ដូច្នេះវិញវាខ្វះបាទហេតុនោះត្រូវបន្ថែម **ត** -ស. ។

ឥន្ធន អ.ន. ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះវង្គន្ត:។

ឥន្ធីស អ.ន. ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះវង្ខីស:។

ឥន្ត បុ. ឈ្មោះជនបទមួយដែនវង្ត ។

ឥច ន. [វច+អំ-វិ. >វចោ] នូវពាក្យ, នូវសម្ដី (បែបនេះមានប្រើដោយតិច) ។ ពាក្យ (ដូច **ឧត្តិ**) ។

ឥចន នបុ. [វច+យុ] ពាក្យ, សម្ដី (ដូចវោហារ) (វិ. **ឥច្ចតេតិ>ឥចនំ, ឥច្ចតិ ឯតេ-ណាតិ>ឥចនំ, ឥត្ថព្ជន្តិ>ឥចនំ**) ។ -**ក្ខម** បុ. លំដាប់នៃពាក្យ។ -**ក្ខម** បុ. កិ.អត់ធន់នូវពាក្យ។ -**ការិកា** ឥ. អ្នកធ្វើនូវពាក្យ, អ្នកធ្វើតាមពាក្យ។ -**បដិឥចន** នបុ. ពាក្យនិងពាក្យតប, ពាក្យតបនូវពាក្យ។ -**មត្ត** គុ. ហេតុគ្រាន់តែពាក្យ, សព្ទបើពាក្យ។ -**សមនន្តរ** គុ. កាលជាលំដាប់ស្មើនៃពាក្យ។

ឥចនាឥយឥ បុ. អវយវ:នៃពាក្យ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ហេតុ**សព្ទ។

ឥចនាឥសាន នបុ. [វចន+អវសាន] កាលជាទីបំផុតចុះនៃពាក្យ, ជាទីចប់នៃពាក្យ, កាលជាទីអវសាននៃពាក្យ។

ឥចា ឥ. លំពាន់ (ដូច **គោណោមី**) ។

ឥចី ឥ. [វច+អ+ណ្យ-ឥ.] វាចាជាហេតុគឺបុគ្គលពោល (វាចា, ពាក្យ, សម្ដី (ដូច **ឥាណិ**); វិ. **ឥច្ចតិ ឯតាយាតិ>ឥចី**។ -**ករណមត្ត** គុ. ហេតុគ្រាន់តែកិ.ធ្វើនូវវាចា, នូវសម្ដី។ -**ទុច្ចរិត** នបុ. កិ.ប្រព្រឹត្តិអាក្រក់ដោយវាចា។ -**បកោប** បុ. កិ.កម្រើកដោយវាចា។ -**សច្ច** នបុ. សេចក្ដីពិតដោយវាចា។ -**សុចរិត** នបុ. កិ.ប្រព្រឹត្តល្អដោយវាចា។

វចីភេទ បុ. ការរំលាយនូវវាចា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **គាថា**សព្ទ។
វចីមុខ នបុ. កថារម្ភប្រធាននៃពាក្យ (ដូច **ឧបញ្ញាស**) ។
វច្ច នបុ. រូប, លាមក (ដូច **ករីស**), (អាចម៍ ដូច **គូថ**) ។
វច្ចកុដិ ឥ. [វច្ច+កុដិ] កុដិសម្រាប់បន្ទោនូវវច្ច: (លាមក, អាចម៍), បង្គន់។
វច្ចកុដី បង្គន់ (ដូច **វច្ចដ្ឋាន**) ។
វច្ចកូប បុ. [វច្ច+កូប] រណ្ដៅនៃវច្ច:, បង្គន់។
វច្ឆ បុ. កូនគោ។
វច្ឆកាមា ឥ. មេគោស្រឡាញ់កូន (ដូច **វច្ឆលា**) ។
វច្ឆតរ បុ. កូនគោឈ្មោល,គោស្ទាវ (ដូច **ទម្ម**) ។
វច្ឆតរី ឥ. កូនគោញី។
វច្ឆលា មេគោស្រឡាញ់កូន។ បុ. ស្និទ្ធ, ល្អិត, គួរស្រឡាញ់ (ដូច **សិនិទ្ធ**) ។
វច្ឆ ធា. **ឆេទនេ ឆុច្ឆតិ ឆុត្តវា** "កាត់, កោរ" ភូ. ។ **ឆុត្តំ** កិ. គុ. ឬន. (វ្ឆ+ឥវ>ឆ) មានន័យផ្សេងៗ៖
១/ **ឆបនំ** "សាបព្រោះ, ដាំ, បណ្ដុះ" បាលីថា **តាវោ ឥស្ស ឆជ្ជាយន្តិ ខេត្តេ ឆុត្តេ ឆុត្តំ ឥ្ហ ហោតិ** ទីនេះ (ឆ+ឥ?) ។
២/ **ឆាបសមីករណំ** "ធ្វើការបណ្ដុះឲ្យស្មើគ្នា, កាត់កោរឲ្យស្មើគ្នា" បាលីថា **ឆោ ច ខោ ឆដ្ឋិ ឆុត្តំ** (ឆដ្ឋ+ឥ+ឥ) ។
៣/ **ភេសោហរណំ** "កាត់ឬកោរសក់" បាលីថា **ភាឆដ្ឋិ ភោ ហណ្ណ ឆ ហ ភេ ឆុត្តសិ ភេ**។
៤/ **ជីវិតឆុត្តិ** "ការចិញ្ចឹមជីវិត" បាលីថា **ឆណ្ណ្ណ ណ ហ ឆ ឆ-ត្ត ឆុ ត្ត ណ ណ**។
៥/ **ឆមុត្ត ណ ណ ណ** "ការរបេះ, ១ ១ ១

និយាយ" ភ្ជ. ។ **វត្តិ** កិ. "ពោល" =**វទតិ** ដូចបាលីថា **វត្តិ ឯតាយាតិ វាចា** -ស. ។ **និរុត្តិ** ឥ. **និរុត្តំ នេរុត្តំ** នបុં. "ភាសា, ពាក្យ" (និ+រ+ចិ+តិ, ឥ>ឧ ចុះ រ អាគម) -ស. ។ **អធិវចនំ** នបុं. "នាម, ឈ្មោះ, ពាក្យសម្រាប់ហៅ" ពាក្យពឹងអាស្រ័យឬជាគ្រឿងដែលអ្នកប្រាជ្ញ ពោលប្រាប់ហេតុការណ៍ធ្វើឲ្យក្រៃលែង, វិ. **អធីនំ វចនំ>អធិវចនំ។ ភេនាធីនំ។ អត្ថេន។ អថវា ការណំ អធិការំ ភត្វា ១ុច្ចតិ អត្ថো ឯតេន សទ្ធេនាតិ អធិវចនំ** (សូចិ) ។ **វចោ** បុं. វិចីឥ. "ពាក្យ, ភាសា" ។ ស. ចែកជាបទមាលាដូចនេះ៖ **វត្ត វត្តិ វទតិ វទន្តិ**... កម្ម. **១ុច្ចតិ១ុច្ចរេ**។ អា. **អត្ថាភិសមយោ ធីរោ បណ្ឌិតោតិ ២ុ១ុច្ចតិ។ ទេ២ធម្មោតិ ១ុច្ចរេ** -ស. ។ ត្រង់បទថា **វទតិ វទន្តិ** នោះមិនមានទីប្រើក្នុងបាលីអដ្ឋកថានិងដីកាទេប៉ុន្តែអនុលោមតាមបទដែលមានមកថា **អវច អវចីសុ** ឬ **ភាវេតិ ភាវេន្តិ** ជាអាទិ -ស. ។ បញ្ច. **វទតុ**... កម្ម. **១ុច្ចតុ**, សត្ត. **វទេយ្យ**... កម្ម. **១ុច្ចេយ្យ**។ បរោ. **វទ ១ ១ទេ ១ទិត្ថ ១ទំ ១ទិម្ហ**... ។ ហ៊ីយ. **អវទា អវទុ អវទោ អ១ុច្ចត្ថ អ១ោទំ អ១ោ១ុម្ហ**,...។ អជ្ជ. **អវទី អវទិ អ១ោ១ុំ អវទីសុ, អ១ោ១ោ អ១ោ១ុត្ថ អ១ោ១ឹ អ១ោ១ុម្ហ** ,... ។ ភវិ. **ភ១ូតិ ភ១ូន្តិ ភ១ូសិ ភ១ូ១**,... ។ ន័យមួយទៀត **ភ១ិ្ស្សតិ ភ១ិ្ស្សន្តិ**... ។ កាលា (ស. មិនបានចែកទុកមកទេ) ។

២-**ទិត្តិយំ ១ទតិ ១ញ្ញតិ** "ភ្លឺ, រុងរឿង" ភ្ជ. រុ. ។

៣-**ភាសនេ ១ទេតិ ១ទយតិ** "ពោល, និយាយ" ១ុ. ។ **១ត្ត** នបុं. "មាត់, មុខ" (សូចិ)។

១ជ បុं. [រ+ជ+អ] ប្រទេសជាទីទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.នៅអាស្រ័យនៃគោ(ក្រោល) ក្រោលគោ (ដូច **គោ១ជ**); វិ. **១ជន្តិ យំ គាវោ និ១ាសនត្ថាយាតិ>១ជោ**។ **ទ្វារ** បុं. ទ្វារនៃក្រោល ។ **ទ្វារមជ្ឈ** គុ. កណ្តាលនៃទ្វារនៃក្រោល។

១ជន្តិ កិ. [រ+ជ+អ+អន្តិ-រ.] ទៅ, ដល់។

១ជាមិ កិ. [រ+ជ+អ+មិ-រ.] ទៅ, ដល់។

១ជាហិ កិ. [រ+ជ+អ+ហិ-ប.] ចូរទៅ, ចូរដល់។

១ជិរ នបុं.បុं. [រ+ជ+ឥ១] (រតនៈ) មានដំណើរគឺអ្វីនីមួយកម្ចាត់មិនបាន, ពេជ្រ, គ្រឿងផ្ទៃកែវ (ដូច**មណិវេធ** ឬដូច**ករ១ិស**), អាវុធព្រះឥន្ទ (ដូច **ឥន្ទ១**); វិ. **១ជតេ ន ២ជិហ១ាតេ យស្ស ១ាមនំ ភេនធីតិ> ១ជិរ**។ -**អ១ាតិ១ិណ១ាណ** គុ. មានញ្ញាណដ៏មុតដូចជាចុងនៃពេជ្រ។ -**ឌ១ិ** ឥ. ឌ១ិនៃពេជ្រ។ -**ជាល** បុं. ជាលជាវិការៈនៃ

ពេជ្រ។ -**ហត្ថ** គុ. មានពេជ្រក្នុងដៃ, វិ. **វជិរं ហត្ថे យស្ស សោ > វជិរហត្ថោ** ។

វជិរបាណិ ព្រះឥន្ទ (ដូច **ទេវរាជា**) ។

វជិរហត្ថ បុં. ព្រះឥន្ទ (ដូច **សក្ក**) ។

វជិរាវុធ បុં. ព្រះឥន្ទ (ដូច **សុជម្ប្បតি**) ។

វជ្ជ នបុं.,បុं. [វជ្ជ+អ] អកុសលធម៌គឺបុគ្គលគប្បីវៀរ (ទោស,ស្តរ (ដូច **ភេរি**), វិ. **វជ្ជেតព្វោតি>វជ្ជោ**។ **វជ្ជ<វទ+អ**, **វទ>វជ្ជ** = ប្រែថា « ពោល, និយាយ» វិ. **វទិយតেតি>វជ្ជং**។ -**ទស្សី** គុ. អ្នកមានកិ. យើញនូវទោសជាប្រក្រតី, វិ. **វជ្ជং បស្សিតុं សীলমস্সাতি> វជ្ជទស្សী**។ -**មតី** គុ. អ្នកមានកិ.ដឹងនូវទោស, អ្នកមានកិ.ដឹងថាមានទោស។ នបុं. ភ្លើង (ដូច **ជាតិត**) ។

វជ្ជន្តি កិ. [វទ+អ+អន្តি-រ., វទ>វជ្ជ] ពោល, និយាយ។

វជ្ជន នបុं. ការវៀរ, ចៀស, វាង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **បរិហារ**សព្ទ ។

វជ្ជតណ្ហាមុខ នបុं. មាត់នៃស្ទ្ធកពិណ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ចោក្ខ**សព្ទ។

វជ្ជានុរូប គុ. [វជ្ជ+អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់ទោស។

វជ្ជាហি កិ. [វទ+អ+ហি-ប., វទ>វជ្ជ] ចូរពោល, ចូរនិយាយ។

វជ្ជী អ.ន. ជនវជ្ជី, ដែនវជ្ជី។ -**បុត្តក** នបុं. កូននៃជនវជ្ជី។ -**រដ្ឋ** នបុं. ដែនវជ្ជី។

វជ្ជী បុं. ដែនវជ្ជី, ឈ្មោះស្តេចក្នុងដែនវជ្ជី។

វជ្ជেតព្ព កិ. [វជ្ជ+អ+តព្ព] គឺ...គប្បីវៀរ,...។ **យុត្តក** គុ. គួរគឺ...គប្បីវៀរ។

វជ្ជেত្វា អ. [វជ្ជ+អ+ត្វា] វៀរហើយ, ចៀសវាងហើយ។

វជ្ជি ធា. **វជ្ជនে វជ្ជেតি វជ្ជយតি បរិវជ្ជនं វជ្ជিតো** "វៀរ, លះ, ចៀសវាង" ចុ. ។

វជ្ឈ បុं. មនុស្សដែលត្រូវគេសម្លាប់។

វជ្ឈប្ឍត្ត គុ. [វជ្ឈ+បត្ត] ដល់ហើយនូវកិ.សម្លាប់, ដល់ហើយនូវទោសគឺបុគ្គលគប្បីសម្លាប់ (វជ្ឈ<ហន+ណ្យ, ហន>វធ, ធ>ឈ = វិ. **ហន្តព្វোតি> វជ្ឈো**) ។

វជ ធា. ១-**គតিយं វជতি អព្ជতি វជនं បវជនं** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ អា. **មនុស្សត្តញ្ច អព្ជে** "គប្បីដល់នូវភាវៈនៃខ្លួនជាមនុស្ស" (អា+វជ+ឯយ្យ) -ស.។ **វជো** បុं. "ក្រោល, ឃ្នង" វិ. **វជন্তি យំ គាវো និវাসনত্ថাយাতি វជো** (សូចិ)។ **វিជিរো** បុं. "ដំបងព្រះឥន្ទ្រ, ពេជ្រ, រតនៈ" (**វជি+ឥរ** សូចិ) ។ **បព្ជতি** កិ. "ចេញទៅ, ចូលទៅ, បួស" =**ឧបគচ্ছতি អ**.... **អគារস্ম អនគারিযং បព្ជন্តি** ... "ចេញចាកផ្ទះទៅកាន់ផ្ទួស" (ធម្មបទ. ១/១៧៥) ។ ...**ឥសিপ្ប្ឍព្ជং បព្ជិ** "ចេញទៅហើយឬចូលទៅហើយកាន់ផ្ទួសនៃឥសី" (ធម្មបទ

. ១/១៥២) ។ **បព្វជិតោ** គុ. ឬបុ. "ចេញទៅហើយ, ចូលទៅហើយ, បួសហើយ, អ្នកបួស, អ្នកប្រាជ្ញ" វិ. **បព្វជ្ជ សញ្ញាតា អស្សាតិ បព្វជិតោ** (សញ្ញាតតទ្ធិត ឥតបច្ច័យ) **សេដ្ឋត្ថ ឥតីតិ ឯ បព្វជិតោ** (ប+រជ=គមនេ+តសូចិ) ។ ការិត. **បព្វាជេតិ** មានន័យ២យ៉ាងៃ ១/ បំបួស, ឲ្យបួសអា. **ត្វं សារីបុត្ត ឥមុ្ហលកុមារं បព្វាជេហិ** (ធម្មបទ. ១/១៧១) ។ ២/ បំបរបង់, និរទេស, បណ្តេញចេញ, ឲ្យចេញទៅអា. **សកា រដ្ឋា បព្វាជិតោ** "បំបរបង់ឬបណ្តេញចេញចាករដ្ឋរបស់ខ្លួន" -ស. (ប+រជ+ណេ) ។

២-**មគ្គនសន្ធានេសុ ឥជេតិ ឥជយតិ** "ស្វែងរក, តាក់តែង, ប្រុងទ្បើង, តែង,ធ្វើ," ចុ. ។

ឥញ្ជក	បុំ.	អ្នកលេង, អ្នកបញ្ជោត (ដូច **ធុត្ត**) ។
ឥញ្ជនចិត្ត	នបុំ.	[រញ្ជ+ចិត្ត] ចិត្តជាគ្រឿងលលួង, ជាគ្រឿងបញ្ជោត។
ឥញ្ជិត	គុ.	[រញ្ជ+ត-អា.+ត] បញ្ជោតហើយ, លួងលោមហើយ។
ឥញ្ជិយមាន	គុ.	[រញ្ជ+ត-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលបញ្ជោត,...។
ឥញ្ជេត្វា	អ.	[រញ្ជ+អ+ត្វា] បញ្ជោតហើយ,...។
ឥញ្ជេស្សាមិ	កិ.	[រញ្ជ+អ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងបញ្ជោត,...។
ឥញ្ជ		១-**គតិយं ឥញ្ជតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **អឥញ្ជនា** គុ. "ដើរមិនបាន, ប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន, មិនអាចទៅបាន" អា. **សន្តិ-ឋានា អឥញ្ជនា** -ស. ។ ២-**បលម្ពនេ ឥញ្ជេតি ឥញ្ជយតি ឥញ្ជេត្វា ឥញ្ជនं** "ចោកប្រាស, បញ្ជោត, និយាយឲ្យបាក់ចិត្តជឿខុស" ចុ. ។ **ឥញ្ជកো** គុ. ឬបុំ. "អ្នកលេងល្បែង, អ្នកចោកប្រាស" =**ធុត្តো**។
ឥញ្ជុល	បុំ.	ដើមសោក (ដូច **ឥតស**), ដើមអសោក (ដូច **អសោក**) ។
ឥញ្ញគាវី		មេគោអា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥសា**សព្ទ ។
ឥញ្ញា	គុ.	[ហន+អ+អា-ឥ., ហន>រធ, ធ>ឈ+និ-អា.] អា. ស្រីអា, ស្រីឥតកូន។ មេគោអា (ដូច **ឥសា**) ។
ឥញ្ញិត្ថី	ឥ.	[រញ្ញា+ឥត្ថី] ស្រីអា។
ឥញ្ញ	បុំ.	ដើមឈើគ្មានផ្លែ, ដើមឈើឈ្មោល (អា) (ដូច **អផល**) ។
ឥជាការ	បុំ.	ចង្កូតទូក។
ឥដុម	នបុំ.	ផ្លូវ (ដូច **បន្ថ**) ។
ឥដ	បុំ.	ដើមជ្រៃ (ដូច **និគ្រោធ**) ។
ឥដ្ឋ	នបុំ.	[រត្ត+អ, ត្ត>ដ្ឋ] ធម្មជាតប្រព្រឹត្តទៅ, កម្មវដ្ត, កិលេសវដ្ត, វិបាកវដ្ត, សណ្ឋានមូលដូចពពុះទឹក (ដូច **ឥដ្ឋុល**), (រិល, បុំ. មូល, ស្បៀង (ដូច **ឥរិញ្ញ**), ចំណែក, ទានជាចំណែក, ជ្រៃ, ឬជ្រៃក្រឹម,

(រ៉ដ្ត:); រ. **ឥត្ត**តីតិ>ឥដ្ឋ។ -**ឆ្ឆ**ផ្លូវវែងគឺរ៉ដ្ត:, ផ្លូវឆ្ងាយគឺរ៉ដ្ត:។ -**ទុក្ខ** នបុ. ទុក្ខក្នុងរ៉ដ្ត:។ -**មូលក** គុ. មានរ៉ដ្ត:ជាមូល។ -**រុក្ខ** បុ. ដើមជ្រៃក្រឹម។ -**សន្ធិ** ឥ. ទីតគឺរ៉ដ្ត, តំណគឺរ៉ដ្ត:។

ឥដ្ឋកា ឥ. [រ៉ដ្ត+ណ្ឍ+អា-ឥ.] សត្វចាប, សត្វក្រូច។

ឥដ្ឋានុគត គុ. [រ៉ដ្ត+អនុគត] ទៅតាមហើយនូវរ៉ដ្ត:។

ឥដ្ឋិ ឥ. [រ៉ដ្ត+ឥ.] ប្រឆេះ, កណ្ដាប់, ខ្មាញ់។

ឥដ្ឋិកា ឥ. ខ្សែស្បែកជើង (ដូច **ឧន្ធី**) ។

ឥដ្ឋុល បុ. មូល (ដូច **និត្ត**ល) ។

ឥដ្ឋេតិ កិ. [រ៉ដ្ត+ណេ+តិ-រ.] ការ, មូរ, ឱ្យវិល។

ឥដ្ឋេត្វា អ. [រ៉ដ្ត+ណេ+ត្វា] ការហើយ, មូរហើយ, ឱ្យវិលហើយ,...។

ឥដ្ឋំសក បុ. កម្រងផ្ការសម្រាប់ប្រដាប់ក្បាល (ដូច **ឧត្ត**ស) ។

ឥដ ធ. ១-**ឥដ្ឋនេ ឥដតិ ឥដោ ឥាដោ** "ចង់, រុំ, ព័ន្ធព័ទ្ធ" ភូ. ។ **ឥដោ** បុ. "ដើមជ្រៃ, ជ្រៃក្រឹម" ។

២-**ឥតាជនេ ឥន្ទ ច ឥដេតិ ឥដយតិ** "បែងភាគ, រិភាជន៍, ចែក, បែង,ញែក, ចែក" ភូ, ញែក, រៀបរៀង, តែង, រួបរួម" ចុ. ។ **ឥណ្ណោ** បុ. "ទង, សណ្ដង់, ធាង"។ **តាលឥណ្ណោ** "ធាងត្នោត, សណ្ដង់ត្នោត" ។

ឥឍ បុ. ពេញ, ផ្ទៃត (ដូច **ឋីន**) ។

ឥឋ ធ. ១-**ថ្ងូលិយេ ឥឋតិ** "ធាត់, ធំ, ថ្លោស, ពេញ" ភូ. ។ **ឥឋ**ណេ គុ. "ធាត់, ធំ, ថ្លោស, ពេញ" (**ឥឋ**ណេតិ **ថ្ងូ**ណោ **ច យ**ន**ស**រីណេ **ច** -ស. **ឥ**ឋ+**ណ** ឬ **ឥ**ទ+**ណ**) ។

២-**ឯ**ក**ច**រ**ិ**យ**ាយ**ំ **ឥ**ណ្ណ**ាតិ** "ប្រព្រឹត្ដតែម្នាក់ឯង, ត្រាច់ទៅតែឯកឯង, ប្រព្រឹត្ដទោលតែឯង" រ. ។

ឥឌ្ឍី បុ. [ឥ+ណ+ណ្ឍ] ជាងឈើ (ដូច **ឥ**ច្ឆ**ក**), (រ. **ឥ**ឌ្ឍ**យ**តិ **ឥ**ន្ធ**យ**ីតិ> **ឥ**ឌ្ឍ**ី**) ។

ឥឌ្ឍតិ កិ. [ឥ+ណ+អ+តិ-រ.] ចម្រើន, រុងរឿង។

ឥឌ្ឍាន គុ. [ឥ+ណ+មាន] កាលចម្រើន, កំពុងចម្រើន។ -**ឥ**ច្ឆ**ាយ**ាយ ក្នុងវេលាមានស្រមោលកំពុងចម្រើន។

ឥឌ្ឍយ**ីសុ** កិ. [ឥ+ណ+ណ+ណ+ណ+ណ.] ចម្រើនហើយ, ឱ្យចម្រើនហើយ។

ឥឌ្ឍិ**ត** គុ. [ឥ+ណ+ណ+ណ+ណ+ណ.] ចម្រើនហើយ, គឺ...ចម្រើនហើយ។ -**ឥ**ត្ត**ានំ** គុ. មានខ្លួនចម្រើនហើយ, មានខ្លួនអប់រំហើយ។ -**ត្ត**ា ព្រោះភាវ:នៃទារកនោះជាអ្នកចម្រើនហើយ, ព្រោះភាវ:នៃ...ជាអ្នកចម្រើនហើយ។

ឥឌ្ឍិ**ត្វ**ា អ. [ឥ+ណ+ណ+ណ+ណ+ណ.] ចម្រើនហើយ, ឱ្យចម្រើនហើយ។

ឥឍ្ឍេយ្យ កិ. [ឥឍ្ឍ+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីចម្រើន, គប្បីឱ្យចម្រើន។

ឥឍ្ឍ ធា. ១-**ឥឍ្ឍនេ ឥឍ្ឍតិ ឥឍ្ឍកោ ឥឍ្ឍិតោ ឥឍ្ឍនំ ឥុឍ្ឍ** "ចម្រើន, រុងរឿង, ចាស់ទុំ" ភូ. ។អា. **សិរីឥឍ្ឍកោ** "ចម្រើនដោយសិរី" ។ **ធនឥឍ្ឍកោ** "ចម្រើនដោយទ្រព្យ" ។ **ឥុឍ្ឍោ** គុ. "ចាស់, ទុំ, ចម្រើន" (ផ្លាស់ វ ជា រ) ។

២-**ឥារណេ ឆេទនេសុ ឥឍ្ឍតិ ឥឍ្ឍយតិ** "ពោយរាយ, ដួស, ដាក់, ដោះ, កាត់, កាប់" ចុ. ។ អា. **ឥកំ សបាតិយា បាយាសំ ឥឍ្ឍតិ** "ដួសបាយាសអំពីភាជនៈសំរ៉ែ" ។ **ឥត្តំ ឥឍ្ឍេត្វា អទាសិ** "ដួសបាយហើយឲ្យ" ស. ។ **ឥឍ្ឍកី** បុ. "ជាងឈើ" ផ្លាស់ ឍ្ឍ ជា ទ្ធ ទៅជា ឥ ទ្ធ ក៏ក៏មាន (ឥុឍ្ឍ+អកសកត្ត+ណ្ឍ្សសូចិ) ។

ឥឍ ធា. **ឆេទនេ ឥណ្ហតិ** "ចង, រុំ, រ៉ណ្ហ" រុ. ។

ឥណ បុ. [ឥណ+អ] ដំបៅ (ដូច**ឥរ**); (រ. **សរីរ ឥណយតិ ឥិចុណ្ណេតិ ឥិទ្ធ ឥច្ឆិទ្ធ ឥកវេតីតិ** >**ឥណោ**) ។ -**ឥដ្ឋិកម្ម**ត្ថាយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិ.ធ្វើតបន្ទ្ធ ដំបៅ, ដល់កិ.បំបាត់ន្ទ្ធ ដំបៅ ។

ឥណាទិ គុ. [ឥណ+អាទិ] (ទោស) មានប្រជ្រុយជាដើម។

ឥណិជ្ជ ឥ. [ឥ**ណ**ិជ+ណ្យ+អា-ឥ.] កម្មឬការងាររបស់ពាណិជ (ជំនួញ, កិ. ជួញ), រ. **ឥ**ណិ**ជ**ានំ **ឥ**ម្ម>**ឥ**ណ**ិ**ជ្ជ។

ឥណ្ឌ ឬ **ឥ**ណ្ឌ**ិ**ក នបុ. [ឥ**ណ**ិ+ក, លុបក, ចុះនិ-អា.] ទង,សណ្ដង់,ដង (រ. **ពន្ធ**ីយ**ត**េ **ឥ**ណ**ន**ានិ>**ឥ**ណ្ឌ**ំ**) ។ -**ម**ាណ**ិ**ភ**ិ**ត**េ**ទ គុ. ផ្សេងដោយផ្ការមានផ្ការកម្រងប្រកបដោយទងជាដើម។

ឥណ្ណ គុ. [ឥ**ណ**ណ+អ] ពណ៌, សម្ផ្ស, គុណគឺបុគ្គលគប្បីសរសើរ, គប្បីពណ៌នា, ហេតុ, ប្រមាណ (ខ្នាត់), សេចក្ដីសរសើរ, អក្សរ (ដូច **ឥ**ក្ខ**រ**), យស, គុណ, រស្មី, ភេទ, ត្រកូល, ជាតិ, អក្សរ, សណ្ឋាន, ផ្ទ, ជាតិ, សម្ផ្ស (ដូច **ឆ**វ**ិ**)។ -**ឥ**ណ្ណ**ិ** បុ. ពណ៌និងក្លិន។ -**ឥ**ណ្ណ**ិ**ត**ម**ណ្ណ គុ. ដល់ព្រមហើយដោយពណ៌និងក្លិន។ -**ធ**ាតុ ឥ. ធាតុគឺរស្មី។ **ឥ**ណ្ណ**ោ**ក្ខ**ិ**ត**ោ**យ ដោយភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានសម្ផ្សដូចជាផ្ការ, ដោយភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានសរីរៈប្រកបដោយវណ្ណៈ។ -**ឥ**ណ**ន**-**ឥ**ណ្ណ**ឥ**ណ**ន**ទ**ស** បុ. អំណាចនៃកិ.ពោលន្ទ្ធ គុណគឺបុគ្គលគប្បីពណ៌នានិងកិ.ពោលន្ទ្ធ ទោសគឺបុគ្គលមិនគប្បីពណ៌នា។ -**ភ**េទ បុ. ប្រភេទនៃពណ៌ សេចក្ដីផ្សេងនៃពណ៌។ -**ស**ណ្ឋ**ា**ន**ស**-**ម**្ផ**ន**្ធ**ឥ**ណ**ន**្ធ**ឥ**ណ**ុ**ឍ**ុ**ឍ**ុ**ស**ទ**ិ**ស គុ. ប្រាកដស្មើដោយផ្ការមិនមានក្លិនដែលបរិបូណ៌ដោយពណ៌និងទ្រង់ទ្រាយ ។

ឥណ្ណ**ក** នបុ. គ្រឿងលាប (ដូច **ឥ**ណ**ិ**ល**េ**ប**ន**) ។

ឥណ្ណ**ទ**ាសី ឥ. ស្រីពេស្យា (ដូច **ឥ**ណ**ិ**ក**ា**) ។

វណ្ណនា ឥ. ពណ៌នា (ដូច **សីលាឃា**) ។

វណ្ណយន្តិ កិ. [វណ្ណ+ណយ+អន្តិ-រ.] ពណ៌នា, សរសើរ។

វណ្ណវន្ត គុ. [វណ្ណ+វន្តុ] មានពណ៌, វិ. **វណ្ណោ យស្ស អត្ថីតិ>វណ្ណវន្តំ**។

វណ្ណាទិ គុ. [វណ្ណ+អាទិ] ធម៌មានវណ្ណ:ជាដើម, វិ. ** វណ្ណោ អាទិ យស្ស សោ> វណ្ណាទិ** (**ធម្មោ**) ។ពហុ. វិ. ** វណ្ណោ អាទិ យេសំ តេ> វណ្ណាទយោ** (**ធម្មា**) ។

វណ្ណិត គុ. សរសើរ (ដូច **ថុត**) ។

វណ្ណិប្បថ បុ. ផ្លូវនៃវោហារកកម្មរបស់ឈ្មួញគឺទីផ្សារទីប្រជុំស្រុកសព្វនេះជាអត្ថនៃ **និគម**សព្ទ។

វណ្ណុ នបុ. ខ្សាច់ (ដូច **ឋានុកា**) ។

វណ្ណេត្វា អ. [វណ្ណ+ណេ+ត្វា] ពណ៌នាហើយ, រៀបរាប់ហើយ, សរសើរហើយ។

វណ្ណេន្តិ កិ. [វណ្ណ+អឬណេ+អន្តិ-រ.] ពណ៌នា, សរសើរ។

វណ្ណ ធា. **វណ្ណ្ណ្ណ្ណ្ណ្ណ** "តាំងទុក, តម្កល់ទុក, ប្រកាស, ធ្វើ, ពង្រីក, ជាគុណ, សេចក្ដីល្អ, ពោល" ចុ. ។ **ឋ្ណ្ណ** បុ. នបុ. មានន័យ១១យ៉ាងៃ ១/ សណ្ឋាន, ទ្រង់ទ្រាយបាលីថា **ឋ្ណ្ណ ហ ឋ្ណ្ណ ឋ្ណ្ណ ឋ្ណ្ណ ឋ្ណ្ណ ឋ្ណ្ណ ឋ្ណ្ណ ឋ្ណ្ណ ឋ្ណ្ណ ឋ្ណ្ណ** ២/ ជាតិ, កំណើត, ត្រកូលឬការបែងចែកត្រកូលជាពួកៗ បាលីថា **ព្រាហ្មណ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១** ។ **ចត្ថ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១** ។ ៣/ រូប, រូបបាយតន: បាលីថា **ឋ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១** ។**ឋ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១** ។ ៤/ ហេតុ, ការណ៍បាលីថា... **ឋ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១

ថា **សុវណ្ណវណ្ណោ ភាញ្ជនសន្ទិតត្តចោ** -ស. ។ ៤/ បុ. មាត្រាវាល់ឬថ្លឹងទម្ងន់៥ធរណៈ (សូចិ) ។

ឞណិ ធា. ១-**សទ្ទេ ឞណតិ ឞាណកោ** "ចេញសំឡេង, ពោល, និយាយ" ភូ. ។ **ឞាណិ** ឥ. "ពាក្យ" ។ **ឞាណិជ** បុ. អ្នកជំនួញ, ដង្ហៅ" (**ឞណិ+ឥជ** សូចិ) ។

២-**តត្តវិចុណ្ណនេ ឞណេតិ ឞណយតិ** "ធ្វើរាងកាយឲ្យដាច់ធ្លុះ, ធ្វើឲ្យបែក, ជាដំបៅ" ចុ. ។ **ឞណោ** បុ. "ដំបៅ" វិ. **សរីរំ ឞណយតិ ឞិចុណ្ណេតិ ឞិទ្ធាឞច្ចិទ្ធំ ករោតីតិ ឞណោ** =អរុ -ស. ។

ឞត និ. ឱ, ហ្ន, ឱហ្ន, យី, យីអើ, ទេតើ,...។ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺឯកំសចំណែកមួយ ប្រែថា ដោយពិត, **ទយា** សេចក្តីអាណិតប្រែថាឱហ្ន, **ហាស** សេចក្តីរីករាយ ប្រែថា អុញហ្ន, **ខេទ** សេចក្តីលំបាកប្រែថាឱហ្ន, **អាលបន** ពាក្យហៅ ប្រែថា នែអ្នក, **ឞិម្ហយ** សេចក្តីអស្ចារ្យ ប្រែថា អើហ្ន។

ឞតិ ឥ. របង។

ឞត បុ. ការប្រព្រឹត្ត, ចាំសីល (ដូច **និយម**) ។

ឞត្ត នបុ. [វត+ណឬវត្ត+អ] កិច្ចឬសេចក្តីប្រតិប័ទដែលបុគ្គលគប្បីប្រព្រឹត្ត (វត្ត), ការប្រព្រឹត្ត (ដូច**អាចារ**), វិ. **ឞត្តិតព្ឞន្តិ>ឞត្តំ** (**បដិបជ្ជនំ**) ។ -**ករណកាល** បុ. កាលជាទីធ្វើនូវវត្ត។ -**ឞ្ឍដិឞត្តករណ-ឞត្ត** គុ. គុណត្រឹមតែកិ.ធ្វើនូវវត្តនិងវត្តតប, នូវវត្តនិងវត្តអាស្រ័យ, នូវវត្តនិងវត្តដ៏សមគួរ។ -**ឞ្ឍដិការក** គុ. អ្នកធ្វើនូវ...។ -**ឞ្ឍដិឞត្តឞរិយត្តិមនសិការ** គុ. កិ.ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវវត្តនិងវត្តតបនិងបរិយត្តិ, វត្តនិងវត្តតបនិងបរិយត្តិនិងកិ.ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត។ -**ឞទ** នបុ. កុសលជាផ្លូវនៃវត្ត, បទនៃវត្ត, វត្តបទ។ -**សម្ឞន្ន** គុ. អ្នកដល់ព្រមហើយដោយវត្ត, អ្នកបរិបូណ៌ហើយដោយវត្ត, អ្នកមានវត្តដល់ព្រមហើយ; វិ. **ឞត្តេន សម្ឞន្នោ> ឞត្តសម្ឞន្នោ, ឞត្តំ សម្ឞន្នំ យស្ស សោ>ឞត្តសម្ឞន្នោ**។ -**ឞជ** គឺធន្ធមានអនុដ្ឋកជាដើម, មុខ, មាត់ (ដូច **អានន**) ។

ឞត្តនី ផ្លូវ (ដូច **អញ្ជស**, ដូច **ឞគ្ត**) ។ ការរស់នៅ, ការចិញ្ចឹមជីវិត (ដូច **ឞុត្តិ**) ។

ឞត្តន នបុ. ការរស់នៅ, ការចិញ្ចឹមជីវិត (ដូច **អាជីឞ**) ។

ឞត្តឞ្ឍ កិ. [វទ+តព្ឞ, ទ>ត] គឺ...គប្បីពោល។

ឞត្តឞ្ឍតា គុ. [វត្តព្ឞ+តា] ភាវៈនៃ...គឺ...គប្បីពោល; វិ. **ឞត្តឞ្ឍស្ស ភាវោ> ឞត្តឞ្ឍតា**។

ឞត្តសិ កិ. [វត្ត+អ+សិ-រ.] ប្រព្រឹត្ត។

វត្តា ឥ. អ្នកនិយាយ, អ្នកថា (ដូច **ភាន**) ។
វត្តាមិ កិ. [វត្ត+អ+មិ-រ., អ>អា] រមែងប្រព្រឹត្ត។
វត្តារ គុ. [វត្តុ+យោ-រ., ឧ>អារ, យោ>ឱ] រីជនអ្នកពោលទាំងឡាយ។
វត្តិតុं អ. [វត្ត+ឥ-អា.+តុं] ដើម្បីប្រព្រឹត្ត, រីកិ.ប្រព្រឹត្ត។
វត្តុកាម គុ. [វត្តុं+កម+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីពោល, អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីពោល, វិ. **វត្តុं កាមេតីតិ> វត្តុកាមោ**។
វត្តុं អ. [វទ+តុं, ទ>ត] ដើម្បីពោល។
វត្តេតុं អ. [វត្ត+ណេ+តុं] ដើម្បីប្រព្រឹត្ត, ដើម្បីប្រព្រឹត្តទៅ។
វត្តេត្វា អ. [វត្ត+ណេ+ត្វា] ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ។
វត្តេយ្យ កិ. [វត្ត+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីប្រព្រឹត្ត, គប្បីប្រព្រឹត្តទៅ។
វត្ត នបុं. មុខ, មាត់ (ដូច **លបន**) ។ វត្ត (ដូច **សុទ្ធកម្ម**) ។
វត្ត ធា. ១-**យុត្តិយं វដ្ដតি** "គួរ, សម, ល្មម, ត្រូវ" ភូ. ។ (បា. អ. ១/៥២) ។
២-**ភាសាយं វត្ដេតি វត្ដយতি** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។
វត្ថ នបុं. [វស+ថ, ស>ត] វត្ថុដែលបុគ្គលរមែងបិទបាំងឬស្លៀកដណ្ដប់ (សំពត់ ដូច **អច្ឆាទន**) ។; វិ. **ភស្សតេ អច្ឆាទិយតেতি>ភត្ថं**។ -**ច្ឆាទនហិរញ្ញសុវណ្ណាទិ** គុ. (វត្ថុ) មានវត្ថុជាគ្រឿងបិទបាំងគឺសំពត់និងប្រាក់និងមាសជាដើម, មានវត្ថុជាគ្រឿងស្លៀកពាក់គឺសំពត់និងប្រាក់និងមាសជាដើម។ -**ចុម្ពដក** នបុं. ឈ្នួតជាវិការ: នៃសំពត់។ -**តេលមធុផាណិតាទិ** គុ. មានសំពត់និងប្រេងនិងទឹកឃ្មុំនិងទឹកអំពៅជាដើម។ -**ទុស** នបុं. ជាយនៃសំពត់។ -**បុប្ផគ-ន្ធាភរណ** នបុं. សំពត់និងផ្កានិងគ្រឿងក្រអូបនិងគ្រឿងអាភរណ:, គ្រឿងប្រដាប់គឺសំពត់និងផ្កានិងគ្រឿងក្រអូប។ -**ភេសជ្ជ-បានកាទិ** គុ. មានសំពត់និងភេសជ្ជ:និងទឹកបានជាដើម, មានសំពត់និងភេសជ្ជ:និងទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកជាដើម។ -**ភេសជ្ជាទិ-ហត្ថ** គុ. មានវត្ថុមានសំពត់និងភេសជ្ជ:ជាដើមក្នុងដៃ, វិ. **ភត្ថ-ភេសជ្ជं អាទិ យស្ស តំ>ភត្ថភេសជ្ជាទិ** (វត្ថុ), **ភត្ថភេសជ្ជាទិ ហត្ថេសុ យេសំ តេ>ភត្ថភេសជ្ជាទិហត្ថា** (**មនុស្ស**) ។ -**ភោគ** បុं. កិ.បរិភោគ (ប្រើប្រាស់) នូវសំពត់។ -**យានចួត្ត** នបុं. សំពត់និងយាននិងឆត្រ។
ភត្ថកុយ្ហ នបុं. អង្គជាតិប្រុសស្រី (ដូច **មេហន**) ។
ភត្ថច្ឆេទនសត្ថក នបុं. កាំបិតតូចសម្រាប់កាត់សំពត់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ចិញ្ចលសព្ទ**។
ភត្ថន្ត នបុं. សំពត់ម្យ៉ាង, សំពត់មានរូបដ៏វិចិត្រសំពត់កើតក្នុងប្រទេសចិន, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឆេត្តសព្ទ**។
ភត្ថាទិលោម នបុं. រោមនៃវត្ថុមានសំពត់ជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អំសុសព្ទ**។

ឋត្ថាភរណ នបុં. [ឋត+អាភរណ] សំពត់និងគ្រឿងអាភរណ:, គ្រឿងអាភរណ:គឺសំពត់, គ្រឿងប្រដាប់គឺសំពត់។ -**បដិមណ្ឌិត** គុ. ប្រដាប់ហើយដោយសំពត់និងគ្រឿងអាភរណ:។ -**ហលាលङ्कារធិ** គុ. មានគ្រឿងអាភរណ:គឺសំពត់និងគ្រឿងអលង្ការគឺផ្កាកម្រងជាដើម។

ឋត្ថិ នបុં. សរសៃ, ថ្ងាសអង្គជាតតាំងពីក្រោមផ្ទិតចុះមកទល់នឹងអង្គជាត។

ឋត្ថុ នបុં. [ឋស+ឋត្ថុ] (ទី) ជាទីនៅ (ទីភូមិ, លំនៅ, ទីនៅ, ទីដីសម្រាប់សង់ផ្ទះជាដើម, រឿង, និទាន), វិ. **ឋសន្តិ ឯត្ថាតិ>ឋត្ថុ**។ **ខេត្តឋត្ថុ** កុំប្រែថា «ស្រែនិងចម្ការ», ត្រូវប្រែថា «ស្រែនិងទីភូមិ» ព្រោះចម្ការក៏សង្គ្រោះចូលក្នុងខេត្តដែរ។ របស់សម្រាប់ធ្វើ (ដូច **ករណ**) ។ ទ្រព្យ (ដូច **ធ**) ។ ទីដីស្រែចំការជាដើម, ព្រះរតនត្រ័យ។

ឋត្ថុកាម បុં. ឋត្ថុកាម។ -**ङ्กิเลสกาม** [ឋត្ថុកាម+កិលេសកាម] ឋត្ថុកាមនិងកិលេសកាម។

ឋត្ថុលេយ្យក បុં. បន្ទៃផ្ទ ។

ឋត្ថុល នបុં. បន្ទៃផ្ទ។

ឋត្ថ ធា. **អङ्ធនេ ឋត្ថេតិ ឋត្ថយតិ** "ធ្វើទុកបុកម្ទេញ, រំខាន, ធ្វើឲ្យក្តៅក្រហាយ" ចុ. ។

ឋត្រភូ ព្រះឥន្ទ (ដូច **ङោសิយ**) ។

ឋត្វា អ. [ឋ+ត្វា] ពោលហើយ។

ឋតិ ឬ **ឋត្តិ** ធា. ១-**ङาចនេ ឋតតិ** "សូម, អង្វរ, បន់ស្រន់" ភូ. ។

២-**ឋត្តនអាចណេសមាទានេសុ ឋត្តតិ បឋត្តតិ សំឋត្តតិ** "ប្រព្រឹត្តទៅ, ប្រព្រឹត្ត, សមាទាន, រស់នៅ, ចេញដំណើរទៅ, ចាប់ផ្តើម,...″ ភូ. ។ **ឋត** នបុં. "រ៉ែត, ព្រត, ការចាំសីល, ការប្រព្រឹត្តរ៉ែត" ។ **ឋត្តន** នបុं. "ការប្រព្រឹត្តទៅ, ការរស់នៅ" ។ **ឋត្តនី** ឥ. "ផ្លូវ, ការប្រព្រឹត្តិទៅ" (ឋត្តិ+អនិសូចិ) ។ ការិត. **ឋត្ដេតិ បឋត្ដេតិ សំឋត្ដេតិ** កិ. គុ. **បឋត្តិតោ**។ **អនុឋត្តិ** ឥ. **អនុឋត្ដនំ** នបុं. ការយកជាតួយ៉ាង, ការប្រព្រឹត្តិតាម, ការអនុវត្តន៍" កិ. **អនុ-ឋត្ដតិ**។ **បឋត្តិ** ឥ. "ការប្រព្រឹត្តិទៅ" ។ **បឋត្ដោ** កិ. គុ. ប្រព្រឹត្ដទៅហើយ" ។ ការកំណត់ចំណាំ: **បឋត្តិ បឋត្ដោ** បើមកពី (ប+ឋ+តិ, ត) បើមកពី(ប+ឋ+ ឥ, អ) ។

ឋទ កិ. [ឋ+អ+ហិ-ប., លុបហិ] ចូរពោល, ចូរនិយាយ។ ន. អ្នកថា, អ្នកនិយាយ។

ឋទញ្ញូ គុ. [ឋ+ញា+រ] អ្នកដឹងនូវពាក្យរបស់ស្ម, អ្នកដឹងនូវពាក្យពោល; វិ. **ङาចกาลํ ឋទํ ឋចនํ ជานาตีติ>ឋទញ្ញូ**។ អ្នកមានការឲ្យទានជាប្រក្រតី (ដូច **ទานสี**) ។ អ្នកពោលពាក្យពីរោះ (ដូច **ឋគ្គุอาทิ**) ។

វទតិ កិ. [វទ+អ+តិ-រ.] ពោល, និយាយ, ស្តី, ថា។
វទន្តុ កិ. [វទ+អ+អន្តុ-ប.] ចូរពោល, ចូរនិយាយ, ចូរស្តី។
វទន នបុં. មុខ, មាត់ (ដូច **មុខ**) ។
វទានីយ បុં. អ្នកដឹងនូវពាក្យនៃស្នូន (ដូច **ឆានសោណ្ហ**) ។
វទាបេតុं អ. [វទ+ណាបេ+តុं] ដើម្បីញ៉ាំងបុគ្គលឱ្យពោល, ឱ្យហៅ។
វទិត្វា អ. [វទ+ឥ_អា.+ត្វា] ពោលហើយ។
វទេតិ កិ. [វទ+ណេ+ឬអ+តិ-រ.] ពោល។
វទេយ្យាថ កិ. [វទ+អ+ឯយ្យាថ-ស.] គប្បីពោល។
វន្ទលិកា ឥ. ភ្លៀងរលឹម, ភ្លៀងជញ្ជ្ញំ។
វន្ធិ ធា. ១-**ឆេទនបូរណេសុ** **វន្ធេតិ** **វន្ធយតិ** "កាត់,បំពេញ" ចុ.។ **វន្ធកី** បុं. ដូច វឌ្ឍកី ស. ។
២-**វន្ធនេ** **វន្ធតិ** **វន្ធោ** **ឧន្ធោ** **វន្ធិ** **ឧន្ធិ** "ចម្រើនរុងរឿង" (មើល **វឌ្ឍ្យ៊ាធាតុ**) ។
៣-**ភាសាយំ** **វន្ធេតិ** **វន្ធេយ្យតិ** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។
វនិ ធា. **អតិវាទនត្ថុតីសុ** **វាទេតិ** **វាទយតិ** **អតិវាទេត្វា** **អតិវាទនំ** **អតិវាទិយ** "ថ្វាយបង្គំ, ក្រាបសំពះ, សំពះ, កោតសរសើរ, ស្ងើច" ចុ. ។ អា. **ឥកវន្ទ** **អតិវាទេត្វា**... ។ **អតិវាទនសីលិស្ស** **និច្ចំ**... -ស. ។ **សម្ហាសម្ពុទ្ធមតុលំ** **សសទ្ធម្មគណមុត្តមំ** **អតិ-**
វាទិយ **ភាសិស្សំ** **អតិធម្មត្ថសន្ថវំ** (**អតិធម្មត្ថវិភាវី**) ។
វធ បុं. [ហន+ណ, ហន>វធ] កិ.បៀតបៀន, កិ.សម្លាប់។ **ពន្ធន** កិ. សម្លាប់និងកិ.ចង ។
វធក បុं. [ហន+ណ្ឍ, ហន>វធ, ណ្ឍ>អក] អ្នកបៀតបៀន, អ្នកសម្លាប់ (ពេជ្ឈ្ឃាត); វិ. **ហនតីតិ>វធកោ**។
វធដ្ឋាន នបុं. ស្ថានទីសម្លាប់ (ដូច **អាឃាតនំ**) ។
វធិត្វា អ. [ហន+ឥ-អា.+ត្វា, ហន>វធ] សម្លាប់ហើយ។
វធិស្សាមិ កិ. [ហន+អ+ឥ-អា.+ស្សាមិ-ភ.] នឹងសម្លាប់។
វធុទ្ធត បុं. ពេជ្ឈ្ឃាត (ដូច **អាឃាតាយ**) ។
វធូ ស្រី (ដូច **នារី**), ស្រីជាកូនប្រសា (ដូច **សុណ្ហិសា**), ស្រីក្រមុំ (ដូច **កញ្ញា**), ស្រីជាប្រពន្ធ (ដូច **ជាយា**), ព្រៃ (ដូច **អរញ្ញ**), ទឹក (ដូច **ទារ**), ។
វធ បុं. ការបៀតបៀន, ការសម្លាប់ (ដូច **សសន**) ។
វធ ធា. **សំយមេ** **វធេតិ** **វធយតិ** "សង្រ្ទាម, រារាំង, ការពារ" ចុ. ។

វន នបុ. [វន+អ] (ទី) ជាទីគប់រកនៃសត្វមានក្ងោកនិងតាវ៉ៅជាដើម (ព្រៃ), វិ. ** វនន្តិ តំ ភជន្តិ មយូរកោកិលាទយោ សត្តាតិ>វនំ**។ -**ឥត្ថី-ឥបុរិសវេស** បុ. ភេទនៃបុរសអ្នកធ្វើនូវការងារក្នុងព្រៃ។ -**ឥសុម** នបុ. ផ្កាឈើក្នុងព្រៃ។ -**ឥហាន** នបុ. ស្ពាតនៃព្រៃ, ទីញៀតស្ពាតនៃព្រៃ។ -**ចរក** គុ. បុគ្គលអ្នកត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ (ព្រានព្រៃ); វិ. **វនេ ចរតីតិ>វនចរកោ**។ -**ឬតិ** បុ. ដើមឈើជាម្ចាស់នៃព្រៃ, ដើមឈើជាធំក្នុងព្រៃ។ -**មជ្ឈ** គុ. កណ្តាលនៃព្រៃ។ -**មុត្ត** គុ. ផុតហើយចាកព្រៃ។ -**មូលផលាផល** នបុ. ឫសនិងផ្លែនិងផ្លែដ៏ចម្រើនក្នុងព្រៃ, ឫសឈើនិងផ្លែធំផ្លែតូចក្នុងព្រៃ (**មូល**សព្ទក្នុងទីនេះប្រែថា «មើម» ក៏បាន) ។ -**វណ្ណ** កិ.វិ. ពណ៌នានូវព្រៃ។

វនកក បុ. ក្អែកព្រៃ (ដូច **ការោ**) ។

វនកុក្កុដ បុ. មាន់ព្រៃ (ដូច **និដ្ឌិ**) ។

វនញ្ញូ គុ. អ្នកដឹងនូវពាក្យនៃស្នូម (ដូច **ឥទានីយ**) ។

វនឋ, វនដ្ឋ គុ. [វន+ឋា+អឬវន+ឋ] កិលេសដូចជាឈើបិតនៅក្នុងព្រៃ, ពួកឈើដែលតាំងនៅក្នុងព្រៃ, តណ្ហា។

វនឋ បុ. តណ្ហា (ដូច **ឥាន**) ។

វនឬតិ បុ. ដើមឈើដែលគ្មានផ្កាស្រាប់តែបញ្ចេញក្តិបផ្លែតែម្តង, ដើមឈើសាមញ្ញ, (ដូច **រុក្ខ**) ។

វនមល្លិកា ឥ. ម្លិះព្រៃ, ម្លិះលា (ដូច **អច្ឆោជ**) ។

វនាធិមុត្ត គុ. [វន+អធិមុត្ត] បង្ហោនចិត្តទៅហើយក្នុងព្រៃ, កាន់ព្រៃ។

វនិជ នបុ. ការជួញប្រៃ, ជំនួញ (ដូច **ឥានិជ**) ។

វនិតា ឥ. ស្រី (ដូច **នារី**) ។

វនិព្ជក បុ. ស្នូម (ដូច **យាចក**) ។

វន្ត គុ. [រ៉ម+ត, ម>ន] ក្អួតហើយ, ខ្ជាក់ហើយ, ខ្ជាក់ចោលហើយ។ -**ឥាសាវ** គុ. មានទឹកចត់ខ្ជាក់ចោលហើយ, មានទឹកចត់គឺកិលេសខ្ជាក់ចោលហើយ។ -**ឥោស** គុ. មានទោស:ខ្ជាក់ចោលហើយ។ -**មល** គុ. មានមន្ទិលខ្ជាក់ចោលហើយ។ -**លោកាមិស** គុ. មានអាមិស:ក្នុងលោកខ្ជាក់ចោលហើយ។

វន្តាស គុ. [រ៉ន្ត+អាសា] អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាខ្ជាក់ចោលហើយ, វិ. **វន្តា អាសា យេន សោ>វន្តាសោ**។

វន្ទតិ កិ. [រ៉ន្ទ+អ+តិ-រ.] សំពះ, ថ្វាយបង្គំ។

វន្ទន នបុ. [រ៉ន្ទ+យុ] កិ.សំពះ, កិ.ថ្វាយបង្គំ, វិ. **វន្ទិយតេតិ>វន្ទនំ**។ **ឥិច្ច** នបុ. កិច្ចគឺកិ.ថ្វាយបង្គំ។ -**ឥាល** បុ. កាលជាទីថ្វាយបង្គំ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃកិ.ថ្វាយបង្គំ, ភាវ:គឺកិ.ថ្វាយបង្គំ។

វន្ទនា ឥ. ការថ្វាយបង្គំ (ដូច **នមក្ការ**) ។
វន្ទន្ត គុ. [វន្ទ+អន្ត] កាលសំពះ, កាលថ្វាយបង្គំ។
វន្ទាកា ឥ. បញ្ជើក្អែក (ដូច **រុក្ខាទនី**) ។
វន្ទាបនកាល បុ. [វន្ទាបន+កាល] កាលជាទីញ៉ាំងបុគ្គលឱ្យថ្វាយបង្គំ។
វន្ទាបិត គុ. [វន្ទ+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ញ៉ាំងបុគ្គលឱ្យថ្វាយបង្គំហើយ។
វន្ទាបេសិ កិ. [វន្ទ+ណាបេ+ល្ស-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យថ្វាយបង្គំហើយ។
វន្ទាមិ កិ. [វន្ទ+អ+មិ-រ. ឬប.] ថ្វាយបង្គំ, សូមថ្វាយបង្គំ។
វន្ទិ កិ. [វន្ទ+អ+ល្ស-អជ្ជ.] ថ្វាយបង្គំហើយ។
វន្ទិ អ្នកពោលសរសើរគុណមានសេចក្ដីព្យាយាមជាដើម (ដូច **ជុតិបាឋក**) ។ មនុស្សឈ្លើយ (ដូច **ករមរ**) ។ សេចក្ដីសរសើរ (ដូច **ជុតិ**), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ស្ងួត**សព្ទ ។
វន្ទិតវន្ទិតកាល បុ. [វន្ទិត+វន្ទិត+កាល] កាលនៃ...គឺ...ថ្វាយបង្គំហើយៗ។
វន្ទិត្វា អ. [វន្ទ+ឥ-អា.+ត្វា] ថ្វាយបង្គំហើយ។
វន្ទ ធា. **អភិវាទនត្ថុតីសុ វន្ទតិ អភិវន្ទតិ វន្ទកោ វន្ទនំ** "ថ្វាយបង្គំ, សំពះ, ក្រាបថ្វាយបង្គំ, សរសើរ, កោតស្ងើច" ភូ. ។ **វន្ទាកា** ឥ. "បញ្ជើក្អែក" =**រុក្ខាទនី** (វនិ+អ សូចិ) ។ **វន្ទ** បុ. "អ្នកពោលសរសើរគុណធម៌មានវីរិយ:ជាដើម, មនុស្សឈ្លើយ, មនុស្សទោស, មនុស្សជាប់គុក" (**វន្ទ+ណ** សូចិ) ។
វន នបុ. ព្រៃ (ដូច **ឞមិន**), ទឹក (ដូច **នីរ**) ។
វនិ ធា. **សម្ភត្តិយំ សទ្ធេ ច វនតិ** "សមាគម, រាប់រក, គប់រក, ចេញសំឡេង" ភូ. ។ **វនំ** នបុ. "ព្រៃ, ទឹក" ទីគប់រកនៃពួកសត្វ។ **វនន្តិ តំ សម្ភជន្តិ មយូរកោកិ- លាទយោ សត្ថាតិ វនំ** = **អរញ្ញំ**, =**ឧទកំ**, មួយយ៉ាងទៀត ជាឈ្មោះនៃកិលេស -ស. **វនិតា** ឥ. "ស្ត្រីសាមញ្ញ" ដែលបុរសរាប់រក (វនិ+ត សូចិ) ។ **វនកាក** បុ."ក្អែកព្រៃ (ក្អែកទឹក)" **វនកុក្ខុដ** បុ."មាន់ព្រៃ (មាន់ទឹក? សូចិ)" ។ **វនប្ផតি** បុ. "ឈើជាម្ចាស់ព្រៃ, ឈើដែលមិនចេញផ្ការ៉ាស្រាប់តែបញ្ចេញផ្លែតែម្ដងដូចជាដើមពោធ៍បាយ, ល្ងាខ្ទុរជាដើម" (សូចិ)។
ឞបនកសក បុ. [ឞបន+កសក] អ្នកក្ជូរដើម្បីកិ.ព្រោះ, ដាំ, សាប។
ឞបា ឥ. ខ្លាញ់ខាប់ (ដូច **ឞេទ**) ។
ឞបាបេសុ កិ. [ឞប+ណាបេ+ឧ-អជ្ជ.] ឱ្យព្រោះហើយ, ឱ្យសាបហើយ, ឱ្យដាំហើយ។
ឞបិត្វា អ. [ឞប+ឥ-អា.+ត្វា] ព្រោះហើយ, សាបហើយ, ដាំហើយ។
ឞមិន នបុ. ព្រៃ (ដូច **ទាយ**) ។
ឞមុ កាយ (ដូច **ពោន្ធិ**) ។

វប្ប នបុ. ពូជដែលគួរព្រោះ (**វប្បនីយំ ពីជំ**), ជ្រោះ, ច្រាំង (ដូច **តដ**) ។

វប្បមङ्គल នបុ. [វប្ប+មङ्គल] មङ्គलក្នុងកិ.ព្រោះ, មङ्គलដើម្បីកិ.ព្រោះ។ -**កាल** បុ. កាलជាទីធ្វើនូវវប្បមङ्គल, កាलជាទីធ្វើនូវមङ्គलដើម្បីកិ.ព្រោះ។

វជ្ជ, វជ្ជ, វជ្ជ ធ. **គតិយំ វជ្ជति វជ្ជति វជ្ជति** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

វជ ធ. ១-**សङ्ខाने វជति** "ជាប់តមក, ជាប់សាច់ឈាម" ភូ. ។
២-**ពីជនิក្ខេបे វជति ठाបកো ठाបิतं ठุत्तं** "បណ្តុះ, ដាំ, សាប, ព្រោះ, ផ្សាំ, បន្ត្ពូជ" ភូ. ។ **ठาបา** ឥ. "ខ្លាញ់ខាប់" =**ميدو**។ **ठปุ** បុ. "រាងកាយ, អត្តភាព" ជាទីបណ្តុះពូជកុសលនិងអកុសល, វិ. **ठปति कुसलाकुसलពីជं ঠত্তাति ठปุ** (វជ+ឧ សូចិ)។ **ठปฺป** បុ. "ការបណ្តុះពូជ, ការសាបព្រោះ, ច្រាំង, ឆ្នេរត្រើយ" (សូចិ) ។ **ठปฺปมङ्गल** នបុ. "ពិធីច្រត់ព្រះន័ង្គল" -ស. ។

ठมथु រោគក្អួត (ដូច **ठฉฺฉิกา**) ។

ठิมาน បុ. វិមានទេវតា (ដូច **ฌฺฌฺฐ**) ។

ठฺฐ ធ. ១-**ภোजने ठฺฐति** "បរិភោគ, ស៊ី" ភូ. ។
២-**ठิฐฺฐसने ठฺฐेति ठฺฐयति ठฺฐना** "កម្ចាត់បង់" ចុ. ។

ठฺฐิก បុ. [វម+ណ្ឍ+ឥ-អា.] ប្រទេសដែលពួកកណ្តៀរខ្ជាក់ហើយ។ (ដំបូក), វិ. **ठปจิกาहि ठฺฐโกति>ठฺฐิโก**។

ठฺฐิต បុ. ទាហានពាក់អាវក្រោះ (ដូច **สนฺนฺธ**) ។

ठฺฐ នបុ. ក្រោះ (ដូច **สนฺนาहा**) ។

ठมि ធ. **उक्किरणे ठมति ठมितो ठมनं** "រើចេញ, ក្អួត, ចង្ហោរ, ខ្ជាក់ចេញ" ភូ. ។ **ठม** បុ. "ការក្អួតឬចង្ហោរ" (វម+ថ) ។ **ठมथु** បុ. "រោគចង្ហោរ" វិ. **ठมेन निฺฐฺโฐ ठมथु** (វមិ+អ) ។ **ठฺฐิโก** បុ. "ដំបូក" ។ **हिमठा** បុ. "ព្រៃហិមពាន្ត្ឬភ្នំហិមពាន្ត (មានរូបជា **हिमठฺฐโก**ក៏មាន) ប្រកបដោយទឹកសន្សើមក្នុងសម័យធ្លាក់សន្សើមឬបញ្ចេញទឹកសន្សើមក្នុងសម័យក្តៅ វិ. **हिमपातसमये हिमयुत्โกति हिमठा** ។ **คิมฺหกाले हिमं ठมतीति हिमठा** (ហិម+រន្ធហិម+វមិ+ ក្ងិ) -ស. ។

ठय បុ. [វយ+អ.] វ័យ, ជំនាន់; (វិ. **ठयति परिहानिं คจฺฉतीति>ठयो**) ។ -**ปฏิกाल** បុ. កាलនៃធីតានោះដល់ហើយនូវវ័យ។ -**กल्याणा** នបុ. លក្ខណៈគឺបណ្ឌិតគប្បីរាប់នៃវ័យ, វ័យល្អ, លម្អនៃវ័យ។ -**ปฺปตฺต** គុ. ដល់ហើយនូវវ័យ, មានវ័យដល់ហើយ។ -**ปฺปเทส** បុ. វ័យនិងប្រទេស។ សេចក្តីលូងជាដើម (**ฌาทิ**), អស់ទៅ (វិនាស) (ដូច **ขय**) ។

វយដ្ឋ បុ. អ្នកនៅក្នុងវ័យ (ដូច **ឥរុណ**) ។
វយស្យា ឥ. ស្រីជាសំឡាញ់ (ដូច **សខី**) ។ បុ. មិត្រ (ដូច **សហាយ**) ។
វយានុរូប គុ. [វ័យ+អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់វ័យ។
វយោគត គុ. [វ័យ+គត, អនៃយ>ឱ] ដល់ហើយនូវកិ.សូន្យ។
វយ ធា. **គតិយំ វយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ -**វយ** បុ. "អាយុ, វ័យ, ការសាបសូន្យ" សំដៅយក**បឋមវយាទិអាយុក្ខោដ្ឋ-សោ** "ផ្នែកអាយុមានបឋមវ័យជាដើម" វិ. **វយតិ បរិយនឺ គច្ច-តីតិ វយោ** (វ យ+អ) -ស. ។-**វយដ្ឋ** គុ. "ក្មេង" អ្នកបិតនៅក្នុងវ័យ, កំពុងពេញវ័យ។ -**វយស្ស** បុ. **វយស្យា** ឥ. "មិត្រ, សម្លាញ់" (សូចិ) ។
វរ បុ. [វរ+អ] ពរ, គុ. ប្រសើរ (ដូច **ឧត្តម**) ។ ន. កូនប្រសា (ដូច **ជ-ហាតុ**)។ -**ម៉ំស** នបុ. សាច់ប្រសើរ។ -**ឋានណ** បុ. ដំរីប្រសើរ។ ប្តី (ដូច**បតិ**) ។ បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់បន្ទិចបន្ទួច (ដូច**មនុញ្ញិយ**) ។
វរកចោរក នបុ. [វរក+ចោរក] ស្ពយនិងពោត។
វរក បុ. ស្រូវស្ពយ, ពោតក៏ប្រៃ។
វរ្ត នបុ. អង្គជាតនៃស្រី (ដូច **យោនី**) ។ ក្បាល (ដូច **សិរ**) ។ អង្គជាតប្រុសស្រី (ដូច **រហស្សង្ត**) ។
វរណ បុ. ដើមថ្ងាន់ (ដូច **ឥសិ**) ។ កំពែង (កំផែង) (ដូច **បាការ**) ។
វរតរ គុ. [វរ+តរ] ប្រសើរជាង, ប្រសើរវិសេស។
វរត្ត នបុ. [វរ+អ, អ>ត>ត្ត] ខ្សែជាគ្រឿងចង (ព្រ័ត្រ), វិ. **ឥ**ន្ត **ឥ**ណ**ឥ**ណ**ឥ**ति> **ឥ**ត្ត (**ឥ**ណ**ឥ**ត្ត) ។
ឥត្ត**ា** ឥ. ព្រត្ត, ខ្សែស្បែកជើង (ដូច **ឥ**ត្ត**ិ**ក**ា**) ។
ឥថ បុ. គ្រឿងការពាររថមិនឲ្យអន្ត**ា**យដោយគ្រឿងសស្ត្រាមានកូនសរជាដើម (ដូច **ឥ**ថ**ឥ**ត្ត**ិ**) ។
ឥប**ញ**ញ ប្ប. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។
ឥណ**ិ**ណ**ិ** ស្រីមានរូបល្អ (ដូច **ឥ**ត្ត**ិ**ក**ា**ស**ិ**ន**ី**) ។
ឥហ**ិ** ធា. **ឥ**ណ**ិ** យ**ឥ**ណ**ិ**ណ**ិ**ណ**ិ

ឥរុណកដ្ឋ នបុ. [រុណ+កដ្ឋ] ឈើថ្ងាន់, ដើមថ្ងាន់។

ឥរ បុ. ប្តី (ដូច **បតិ**), ប្រសើរ (ដូច **អនុត្តរ**)។ ការរារាំង, ការរារាំង (ដូច **ឥតិ**)។ ពរ។

ឥរ ធា. ១. **ឥរណ ឥរតិ** "រារាំង, ប្រុង, ការពារ" ភូ. ។ **ឥម** នបុ. "ក្រោះ" គ្រឿងការពារ (រ+ម សូចិ) ។ **ឥម្ម** បុ. ឬ ត្រៃលិង្ គ "ទាហានពាក់ក្រោះ" (សូចិ) ។ **ឥរណ** បុ. "ដំរីស្ត" រ. **ឥរតិ ឥរពលន្តិ ឥរ-ណោ** (ឥ+យុ) ។ម្យ៉ាងទៀតជាឈ្មោះសត្វបក្សីដែលមានរូបទ្រង់ទ្រាយដូចដំរី (សូចិ) ។ **ឥរណ** បុ. "កំពែង" **ឧាការ**។ ម្យ៉ាងទៀតបូរាណថា "ដើមថ្ងាន់, ជន្លា" ។

២-**ឥច្ឆាយំ ឥរតិ ឥរយតិ** "ប្រាថ្នា, ចង់បាន, ត្រូវការ" ចុ. ។ **ឥរ** បុ. "ពរ" ដែលគេគប្បីចង់បានរ. **ឥរិតព្ពោតិ ឥរោ**។ អា. **ឯតំ សក្ករ ឥរ** "បពិត្រសក្កទេវរាជខ្ញុំចង់បានពរនុ៎ះ" -ស. ។ គុ. ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់, ថ្លៃថ្នូ, ឧត្តុង្គឧត្តម" បុ. "ប្តី, ក្ងនប្រសារប្រុស, របស់មិនសូវជាទីស្រឡាញ់" (សូចិ) ។ **បឥរតិ** កិ. =**ឥច្ឆាបេតិ** -ស. ។ **បឥរណ** នបុ. =**ឧម្យាទ្ធាបនំ** "ការបវារណា, ការឲ្យកាន់យកតាមប្រាថ្នា" -ស. ។ **បឥរ** គុ."ប្រសើរ, លើសលុប,ដ៏បវរ" (សូចិ)។

៣-**អាឥរណ ឥរតិ ឥរយតិ និឥរតិ និឥរេត្វា** "ហាម, ឃាត់, បដិសេធ" ចុ. ។ **បឥរតិ** កិ. =**និសេធេតិ បឥរណ** នបុ. =**និសេធនំ**។ **ឥរិឥរ** បុ. "បរិវារ, បរិពារ, ស្រោមដាវ, ការហែរហម, ការចោមរោម" ។ **ឥរិ** នបុ. "ទឹក" (ឥ+ណិ) ។ **ឥរិជ** បុ. "ត្រី" (ឥរិ+ជនិ+ក្ឋ សូចិ) ។ **ឥរិជ** នបុ. "ឈូក, ផ្កាឈូក" ។ **ឥរិមគ្គ** បុ. "ផ្លូវទឹក, ទទឹក, លូទឹក" ។ **ឥរិឥាហ** បុ. "មេឃ, ពពក" រ. **ឥរឺ ឥហតីតិ ឥរិឥាហោ** (ណ) ។ **ឥណ្ណហក** បុ. "មេឃ, ពពក" នាំទៅនូវទឹក រ. **ឥរឺ ឥហតីតិ ឥណ្ណហកោ** ។ ដោយសូត្រស. ថា "**ឥរិស្ស ខោ ឥាហកេ ឥាហកស្ស ឥស្សណោ**" ។

ឥលញ្ជិស្សាមិ កិ. [រលញ្ជ+អ+ឥ-អា.+ស្សាមិ -ភ.] នឹងប្រើប្រាស់។

ឥលញ្ជិ ធា. **ឧបភោគេ ឥលញ្ជតិ ឥលញ្ជកោ ឥលញ្ជិតុំ** "ប្រើប្រាស់" ភូ. ។ **ឥលញ្ជនំ** នបុ. **ឥលញ្ជោ** បុ. មានន័យ៣យ៉ាង៖ ១/ ប្រើប្រាស់, ចាយវាយដូចពាក្យថា **ទិឥសឥលញ្ជោ** "ការប្រើប្រាស់ឬចាយវាយប្រចាំថ្ងៃ" ។ ២/ ឧច្ចារ:បស្សាវ: របស់ប្រើប្រាស់ក្នុងខ្លួនដូចពាក្យថា **អត្តនោ សរីរឥលញ្ជមេវ ខាទតិ** "ស៊ីឧច្ចារ:បស្សាវ: របស់ខ្លួនតែម្យ៉ាង" ។ **សត្ថុសរីរឥលញ្ជនភាជនំ** "ចានឬ កន្ត្រោ សម្រាប់ទ្រព្រះឧច្ចារ:បស្សាវ:នៃព្រះសាស្តា" ។ ៣/ ស្នាម, ដាន, គ្រឿងសម្គាល់ ដូចពាក្យថា **អយមស្ស ឧទឥលញ្ជោ** នេះជាស្នាមជើងរបស់គេ ។

វលជ បុ. ឈ្មោះត្រីម្យ៉ាង ត្រីក្រាញ់។
វលយិត គុ. រុម, ព័ទ្ធ (ដូច **វេឋិត**) ។
វលយ បុ. កងដៃ (ដូច **និយុរ**) ។
វលវា ឥ. សេះញី (ដូច **អស្សា**) ។
វលហិ ធា. **បធានិយបរិតាសនហីសាទានេ វលហតិ** ដូច (**ឥរហិធាតុ**) ។
វលាហក បុ. [វារី+វហ+ណ្ឌ, វារិ>រ, វហ>ហ, ១ នៃ ១ ១ ១

សេនានយោ សត្តេ អខានេនត្ថាយាតិ ឥណ្ឌ្ហរោ (រ លិ+ឌ្ហ) -ស. ។

ឥលិ	ធា.	១-**សំឥរណេ ចលនេ** **ឥលតិ ឥលី** "សង្គ្រាម, ជ្រួញ, រវាំង, ក្រមើក, ញាប់ញ័រ" ។ **ឥលី** ឥ. "ស្បែកជ្រួញ, ជ្រីវ, ស្បែកក្រញ្ជ្រ, ស្បែកយុវយារ" ។ **ឥលិត្តច** គុ. មានស្បែកជ្រួញជ្រីវព្រោះចាស់។ **ឥលីមុខ** បុ. "ស្វា" មានមុខក្រញ្ជ្រ ឬមុខជ្រួញ។ **ឥលិន** គុ. "អ្នកមានស្បែកជ្រីវជ្រួញ" (រ លិ+ឥន) ។ **ឥលិរ** បុ. "មនុស្ស ស្រលៀងភ្នែក" (រ លិ+ឥរ សូចិ) ។ **ឥលយ** បុ. "កងដៃ" =**ឥ**ដ**ឥ**ំ (សូចិ) ។ ២-**ឥលិ សនេ** **ឥលតិ** "គួរឲ្យស្រឡាញ់, ល្អ, លេង, រាំ" ភ្ជ. ។ ៣-**ឥ**ណ **ឥ**ាលេ**តិ** **ឥ**ាលយ**តិ** "ចិញ្ចឹម, រក្សា" ចុ. ។ **ឥ**ាល បុ. "សក់, រោមសត្ត, រោមកន្ទុយ" ។
ឥឥ**ត្ថ**ប**េ**ត**ិ**	កិ.	[វិ+អវ+ថប+ណេ+តិ-រ.] កំណត់, កំណត់ចុះ, ស្ទង់, ឱ្យកំណត់។
ឥឥ**ត្ថ**ប**េ**ត្វ**ា**	អ.	[វិ+អវ+ថប+ណេ+ត្វា] កំណត់ហើយ, ឱ្យកំណត់ហើយ។
ឥឥ**ត្ថ**ាប**ិ**យ**ាន**	គុ.	[វិ+អវ+ថប+ណេ+យ+ មាន] គឺ...កាលកំណត់ចុះ, គឺបណ្ឌិតកាលឱ្យកំណត់ចុះ, គឺ...កាលស្ទង់។
ឥស	បុ.	[រ ស+អ] អំណាច។ ឥ. **ឥ**ាសា ខ្លាញ់។ អំណាច (ដូច **ឥ**ាធ**ត្ត**), រឹងប៉ឹង (ដូច**ឥ**ាយ**ត្ត**ា), អ្នកដែលគួរគេពឹងពាក់បាន (ដូច **ឥ**ាយ**ត្ត**), សេចក្ដីប្រាថ្នា (ដូច **ឥ**ាភ**ិ**ណ**ាស** ឬ **ឥ**ាន្ត**ិ**) ។
ឥស	កិ.	[រ ស+អ+ហ-ប., លុបហ-ប.] ចូរនៅ។
ឥាសតិ	កិ.	[រ ស+អ+តិ-រ.] នៅ, រមែងនៅ។
ឥាសតិ	ឥ.	ផ្ទះ (ដូច **ឥ**ាគ**ារ**), ការនៅ (ដូច **ឥ**ាស) ។
ឥាសន	នបុ.	[រ ស+យុ] (ទី) ជាទីនៅ, រ. **ឥ**ាសន្ត**ិ** **ឥ**ាត្ថ**ិ**>**ឥ**ាសនំ។ -**ដ្ឋ**ាន នបុ. ទីជាទីនៅ។ -**ឥ**ាច្ច នបុ. កិច្ចដោយកិ.នៅ។ -**ឥ**ាត្ត បុ. បន្ទប់ជាទីនៅ។ -**ភ**ាព បុ. ភាវ:នៃកិ.នៅ, ភាវ:គឺកិ.នៅ។
ឥាសន្ត	បុ.	រ ស ន្ត រ ដ្ឋ រ។
ឥាសន	នបុ.	សំពត់ (ដូច **ឥ**ាត្ត) ។
ឥាសភ	បុ.	គោ (ដូច **ឥ**ុ**ស**ោ) ។
ឥាសមាន	គុ.	[រ ស+មាន] កាលនៅ, កំពុងនៅ។
ឥាសលិ**ឥ**ាទ	បុ.	[រ ស លិ+ឥ**ាទ**] ឥ**ាទ**:ថាជាមនុស្ស ថោកទាប, មនុស្ស ចង្រៃ, កិ. ពោលថាជាមនុស្ស ថោកទាប។
ឥាសល	បុ.	ជនថោកទាប (ដូច **ឥ**ុ**ទ្ធ**) ។
ឥាសឥ**ត្ថ**ាបក	បុ.	អ្នកឲ្យគេប្រព្រឹត្ត ទៅក្នុងអំណាច, ឥ**ត្ថ**ានេ**ះ**ជាអ**ត្ថ**ានៃ **ឥ**ាសឥ**ត្ថ**ី ឥ**ត្ថ**។

** វសវត្តី** [វស+វត្ត+ណី] អ្នកញ៉ាំងគេឱ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចដោយប្រក្រតី, មារឈ្មោះវសវត្តី; វិ. **ឥសេ ឥត្ថេតិ សីលេនាតិ> ឥសវត្តី**។ មារ (ដូច**បាបិមា**), អ្នកឲ្យគេប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាច (ដូច **ឥសវត្តាបក**) ។

ឥសា ឥ. ខ្លាញ់រាវ (ដូច **ឥលីនស្នេហ** ឬ **ឥលីនតេល**) ។ មេគោអា (ដូច **ឥញ្ញា** ឬ ដូច **ឥញ្ញគាវី**) ។ លុះក្នុងអំណាច (ដូច **ឥសតា**) ។

ឥសានុគ គុ. [វស+អនុ+គម+ក្វិ] ទៅតាមនូវអំណាច; វិ. **ឥសំ ឧបគច្ឆតីតិ> ឥសានុគោ**។

ឥសាបេត្វា អ. [វស+ណាបេ+ត្វា] ឱ្យនៅហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យនៅហើយ។

ឥសាបេន្តិ កិ. [វស+ណាបេ+អន្តិ-រ.] ឱ្យនៅ, ញ៉ាំង...ឱ្យនៅ។

ឥសិ កិ. [វស+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] នៅហើយ។

ឥសិត គុ.ឬកិ. [វស+ឥ-អា.+ត] ដែលនៅហើយ។

ឥសិតុកាម គុ. [វសិតុំ+កម+ណ] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីនៅ (វិ. ដូច **ឥត្តុកាម**) ។

ឥសិតុំ អ. [វស+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីនៅ, រ៉ាកិ.នៅ។

ឥសិស្សថ កិ. [វស+អ+ឥ-អា.+ស្សថ-ភ.] នឹងនៅ។

ឥសី អ្នកមានឥន្ទ្រិយសង្រួមហើយ (អ្នកបួស) (ដូច **យតិ**) ។

ឥសីភូត កិ. [វសី+ភូត] មានសេចក្តីស្ងាត់, មានសេចក្តីជាញ, មានសេចក្តីស្ងាត់កើតហើយ។

ឥសុ ទ្រព្យ, សម្បត្តិ (ដូច **សាបតេយ្យ** ឬ **ធន**), កែវ, ប្រភេទនៃទេវតា, (ដូច **រតន**)។

ឥសុត្តម គុ. [វសុ+ឧត្តម] ថាជាកែវដ៏ឧត្តម, ថាជាកែវដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ (**ឥសុ**<វស+ឧ = ប្រែថាវត្ថុជាគ្រឿងនៅជាសុខ (កែវ); វិ. **សុខំ ឥសន្តិ ឯត្ថាតិ>ឥសុ**) ។

ឥសុធា ឥ. ផែនដី (ដូច **ធរណី**) ។

ឥសុន្ធរ ឥ. ផែនដី (ដូច **ភូមិ**) ។

ឥសុមតី ឥ. ផែនដី (ដូច **ឥសុន្ធរ**) ។

ឥសេយ្យុំ កិ. [វស+អ+ឯយ្យុំ-ស.] គប្បីនៅ។

ឥស្ស នបុំ.បុ. [វស្ស+អ] ភ្លៀង, រដូវភ្លៀង (ដូច **ឥុដ្ឋិ**), ឆ្នាំ (ដូច **ហាយន** ឬ ដូច **សំវច្ឆរ**) វិ. **ឥស្សតិ សិញ្ចតីតិ>ឥស្សុ**។ ទីខ្លះ **ឥស្ស** ប្រើជាបុ. ប្រែថា «ឆ្នាំ» វិ. **ឥសន្តិ ឯត្ថាតិ> ឥស្សោ** (**ការណោ**) ។ បុ. សត្វពពែ (ដូច **អជ**) ។ -**ការ** បុ. កាលនៃភ្លៀង។ -**អគ្ត** ចំណែកនៃឆ្នាំ, នៃវស្សា។ -**ឥុដ្ឋិ** ឥ. គ្រាប់នៃភ្លៀង។ -**សតមត្ត** គុ. មានរយនៃឆ្នាំជាប្រមាណ, ត្រឹមតែរយនៃឆ្នាំ។ -**បរិមាណ** នបុំ. ប្រមាណនៃឆ្នាំ។ -**ឥណហាក** ទេវបុត្រឈ្មោះវណហាក:អ្នកបង្អុរនូវភ្លៀង, ទេវបុត្រ

ឈ្មោះរលាហាក:។

** វស្សតិ** កិ. [រ៉ស+យ+តិ-រ, ស+យ>ស្ស] ស្រែក, រងារ។

** វស្សន្ត** គុ. [រ៉ស្ស+អន្ត] កាលបង្អុរចុះ, កាលធ្លាក់ចុះ។

** វស្សន** នបុ. ភ្លៀង (ដូច **ឝុដ្ឋិ**) ។

** វស្សវរ** បុ. មនុស្សខ្ជើយ (ដូច **បណ្ឌក**) ។

** វស្សាទីនិ** គុ. [រ៉ស្សាទិ+យោ-រ.] (រដូវទាំងឡាយ) មានរដូវភ្លៀងជាដើម; រ. **ឝ្ស ្ស អាទិ យេសំ តានិ>ឝ្ស ្ស ទីនិ** (**ឧតូនិ**) ។

ឝ្ស ្ស ន បុ. រ៉ស្សានរដូវ (ដូច **ចាតុ ្ស**) ។

ឝ្ស ្ស ាបយ៑ីសុ កិ. [រ៉ស្ស+ណាបយ+ឧ-អជ្ជ.] ឱ្យធ្លាក់ចុះហើយ, ឱ្យបង្អុរចុះហើយ។

ឝ្ស ្ស ាបេតុ ំ អ. [រ៉ស្ស+ណាបេ+តុ ំ] ដើម្បីបង្អុរចុះ, ដើម្បីញ ុ ាំងភ្លៀងឱ្យធ្លាក់ចុះ។

ឝ្ស ្ស ារ្ត គុ. [រ៉ស្ស+អារ្ត] សម័យនៃភូមិភាគគឺភ្លៀងឱ្យជោគជាំហើយ, សម័យមានភ្លៀងជោគជាំហើយ (**អារ្ត**<អា+រញ្ជ+ត) ។

ឝ្ស ្ស ាឝ បុ. [រ៉ស្ស+រ៉ស+ណ, អនៃស្ស>អា, រនៃរ៉ស>រ៉ា, ខ្លះថារ៉ស្ស+អា+រ៉ស+ណ] (សម័យឬកាល) ជាទីនៅចាំវស្សា; រ. **ឝ្ស ្ស ំ ឝ្ស តិ ឯ ្ស ាតិ> ឝ្ស ្ស ាឝ្ស ោ, ឝ្ស ្ស ំ អ ាឝ្ស តិ ឯ ្ស ាតិ ឝ>ឝ្ស ្ស ាឝ្ស ោ**។

ឝ្ស ្ស ាឝ្ស ិក គុ. [រ៉ស្ស+រ៉ស+ណិក] ភិក្ខុអ្នកនៅចាំវស្សា, រ. **ឝ្ស ្ស ំ ឝ្ស ្ស ីតិ> ឝ្ស ្ស ាឝ្ស ិកោ**។ -**ឝ្ស ្ស ក** បុ. សាដកគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យដល់ភិក្ខុអ្នកនៅចាំវស្សា, រ. **ឝ្ស ្ស ាឝ្ស ិកឝ្ស ្ស ្ យ ្ យ ោ ឝ្ស ្ស ្ យ ្ យ ោ> ឝ្ស ្ស ាឝ្ស ិកឝ្ស ្ស ្ យ ្ យ ោ**។ -**ឝ្ស ្ស ្ យ ្ យ ** បុ. លាភរបស់ភិក្ខុអ្នកនៅចាំវស្សា។

ឝ្ស ្ស ិ កិ. [រ៉ស្ស+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] បង្អុរចុះហើយ, ធ្លាក់ចុះហើយ។

ឝ្ស ្ស ិក គុ. [រ៉ស្ស+ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរដូវភ្លៀង; រ. **ឝ្ស ្ស ្ យ ឝ្ស ្ស ្ យ ីតិ> ឝ្ស ្ស ិកោ** (**ការ ណ ោ**)។

ឝ្ស ្ស ិ ី, ឝ្ស ្ស ិ ា ឥ. [រ៉ស្ស+ណ្ឌ-ឥ.] ម្ជុ ិ, ផ្ការ ម្ជុ ិ (ដូច **ហ ្ ាលតី**) ។

ឝ្ស ្ស ិ ត្ វ ា អ. [រ៉ស្ស+ឥ-អា.+ត្វា] បង្អុរចុះហើយ, ធ្លាក់ចុះហើយ។

ឝ្ស ្ស ិ ត គុ. សម្រែកតិរច្ឆាន, រងារ, យ ុ ំ, ជ្ជ ូ ច ។

**ឝ្ស ្ស ិ ស្ស ្ យ ** កិ. [រ៉ស្ស+អ+ឥ-អា.+ស្ស្ យ -ភ.] នឹងបង្អុរចុះ...។

ឝ្ស ្ស ូ ប គ ត គុ. [រ៉ស្ស+ឧប+គម+ត] ចូរទៅដល់នូវវស្សា, នៅចាំវស្សា, រ. **ឝ្ស ្ស ំ ឧ ប គ ច ្ ឆ ីតិ >ឝ្ស ្ស ូ ប គ ោ**។

ឝ្ស ្ស ូ ប គ ម ន នបុ. [រ៉ស្ស+ឧបគមន] កិ.ចូលទៅកាន់វស្សា, កិ.នៅចាំវស្សា។

ឝ្ស ្ស ូ ប ន ា យ ិ ក ា-ទ ិ ឝ ្ ស នបុ. [រ៉ស្ស្ យ ូ ប នាយិកា+ទិ ្ ឝ ្ ស] ថ្ងៃគឺតិ ្ ថ ីជាទ ី ្ ប ្ ង ្ ហ ្ ាន ្ ចូ ្ ល ្ ទ ្ ៅ ្ ជ ិ ្ ត ្ ក ្ ាន ់ ្ (្ (្ (

** វស្ស** ធ. ១-**សេចនេ ១ ១ ១

ឋ្ឋសោ ឋ្ឋសោ។ ២/ រតនៈ,កែវ ៣/ ទ្រព្យ, សម្បត្តិ, ប្រាក់មាស (រ+ឋ សូចិ) ។ **ឋ្ឋ** បុ. "ព្រះឥន្ទ្រ" មានរតនៈ, (រ+ណ) ។ **ឋ្ឋ** ១. "ស្ដេចនាគ" មានកែវ។ **ឋ្ឋ** **ឋ្ឋ** (ណ, ១ អ) ។ **ឋ្ឋ** ១. "ផ្ទះ, ការនៅ" ។

ឋ-ឋ "ស្រឡាញ់, ប្រាថ្នា, ចង់បាន, ត្រូវចិត្ត" ភ. ។ **ឋ**, **-ឋ** បុ. នបុ. "សេចក្ដីប្រាថ្នា, ចង់បាន, អំណាច, សមត្ថភាព, ការបង្ហាប់" ។ **ឋ** បុ. "ភិក្ខុ, ព្រះយោគី" អ្នកមានសមត្ថភាព, មានអំណាច, អ្នកស្ទាត់ជំនាញ, ។ **ឋ** **ឋ** (ណ) ។ **ឋ** ១. "ស្ដេចនាគ" ។ **ឋ** (ណ) ។

ឋ-ឋ "ស្លៀក" ភ. ។ **ឋ** **ឋ** នបុ. "ស្លៀក, ការស្លៀក" (ណ+ណ) ។ ១ ១ ១

យា ឥវិស្សន្តិ អគ្គិតោ វា ឧទកតោ វា មិថុតេនតោ វា ម្នាលអានន្ទសេចក្តីអន្តរាយមាន៣យ៉ាងនឹងកើតមានដល់ទីក្រុងបាតលិបុត្រគឺដោយភ្លើងផងដោយទឹកផងដោយបែកសាមគ្គីផង, ឧបមា ពាក្យប្រៀប ប្រែថា ដូចជា ឧ. **មធុ វា មញ្ញតិ ពាលោ** បុគ្គលពាលសម្គាល់នូវបាបដូចជាទឹកឃ្មុំ, សំសយ សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ប្រែថា ឬ ឧ. **កោ វា ត្វं កស្ស វា បុត្តោ** អ្នកឯងឈ្មោះអ្វី ឬថាជាកូននៃបុគ្គលឈ្មោះអ្វី, **បទបូរណ** បំពេញបទ **ឥមស្ស វចនं សច្ចं វា យទិ វា មុសា** ពាក្យនៃបុគ្គលនេះជាពាក្យពិត ឬជាពាក្យកុហក, **វវត្ថិតវិភាសា** កំណត់ខ្លះ ប្រែថា ខ្លះ ឧ. **អហ បតោ ស្មึ ស្មានំ វា** ជាមេសូត្រមួយក្នុងនាមកប្ប សេចក្តីថា អំពីមុខ ប យកស្មึ ជា អំ យក ស្ម ជា អា ខ្លះ, **វស្សត្ត** ប្រែថា ដោយពិត, **ទ្វិកប្បន** ប្រែថា ខ្លះ។

ទ្វាក ន. ក្រចៅ, ផ្ទៃ, សំបកឈើ។

ទ្វាកវ បង្ហាត់, អន្ទាក់ដាក់ម្រឹគ (ដូច **មិគពន្ធិនី**) ។

ទ្វាក្យ នបុં. [វច+ណ្យ] ពាក្យគឺបុគ្គលគប្បីពោល (ពាក្យ); វិ. **ទ្ធត្ត្ពន្តិ**> **ទ្ធាក្យ**។ **ករណមត្ត** គុ. ហេតុត្រឹមតែកិ.ធ្វើនូវពាក្យ, ហេតុគ្រាន់តែកិ.ធ្វើនូវពាក្យ។ ប្រយោគ។

ទ្ធាចលិङ្ត បុં. សព្ទនេះជាត្រៃលិङ្ត។

ទ្ធាចសិក គុ. [វចសិ+ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវាចា,វិ. **ទ្ធចសិ ទ្ធត្តតីតិ**>**ទ្ធាចសិកំ**។

ទ្ធាចា ឥ. [វច+អ+អា-ឥ.] ធម្មជាតិដែលបុគ្គលតែងពោល (វាចា, សម្តី (ដូច **គិរ**), វិ. **ទ្ធុচ্চតេតិ**>**ទ្ធាចា**។ ធម្មជាតិជាហេតុពោលនៃជន, វិ. **ទ្ធចតិ ঠតាយាតិ** >**ទ្ធាចា**។ -**កម្ម** នបុં. កម្មគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដោយវាចា។ -**សङ្ហាត** គុ. អ្នកសង្រួមដោយវាចា, អ្នកមានវាចាសង្រួមហើយ។

ទ្ធាចានុរក្ខី គុ. [វាចា+អនុ+រក្ខ+ណី] អ្នករក្សាតាមនូវវាចា; វិ. **ទ្ធាចំ អនុរក្ខតីតិ**> **ទ្ធាចានុរក្ខី**។

ទ្ធាចាល បុं. អ្នកនិយាយពាក្យថោកទាប, អ្នកនិយាយពាក្យគួរតិះដៀល (**ពហុភារយ្ហ្ទ្ធ**ចោ) ។

ទ្ធាចិក នបុं. វាចាមានអត្ថដែលបុគ្គលឃើញដោយខ្លួនឯង (ដូច **សន្ទេសោត្តិ**)

ទ្ធាចេត្ទ អ. [វច+ណ+ត្ទ] ពោលហើយ, អានហើយ។

ទ្ធាចេថ កិ. [វច+ណ+ថ-ប.] ចូរពោល, ចូរបង្រៀន។

ទ្ធាចেন্ত គុ. [វច+ណ+អន្ត] កាលពោល, កាលបង្រៀន។

ទ្ធាចំយម បុं. អ្នកស្ងៀម (ដូច **មុនិ**) ។

ទ្ធាជបেয্য នបុं. មហាយញ្ញគេធ្វើពិធីធ្លាក់ទឹកផ្ទៃមានសប្ជិនិងទឹកឃ្មុំជាដើម ។

វាជ បុ. ស្លាបព្រួញ (ដូច **បក្ខ**) ។
វាណិ ឥ. វាចា, ពាក្យ (ដូច **វចី**) ។
វាណិជ, វាណិ-ជក បុ. [វណ+ឥជ, ក-សកត្ថ] ឈ្មួញ, អ្នកជួញ, ពាណិជ (ដូច **ក្រយវិក្ក្រយិក**)។
វាត បុ. [វា+ត] វាយោធាតុដែលបក់ផ្សាយទៅ (ខ្យល់ដូច **មាលុត**); វិ. **វាយតីតি> វាតោ**។
វាតយាតក បុ. ដើមរាជព្រឹក្ស (ដូច **ឧទ្ទាល**) ។
វាតណ្ឌ នបុ. រោគអណ្ឌធំ, ពងល្វាឃ្លោក, ពងល្វាកោប (ដូច **ឧសុឡ្ហិរោគ**) ។
វាតបាន នបុ. [វាត+បា+យុ] (ទី) ជាទីផឹកនូវខ្យល់ (បង្ហួចដូច **គវក្ខ**); វិ. **វាតំ បិវតি ឯត្ថាតি >វាតបានំ**។
វាតភក្ខ គុ. [វាត+ភក្ខ] មានខ្យល់ជាចំណី, ជាភក្សាហារ។
វាតមិគ បុ. [វាត+មិគ] ម្រឹគស្មាន់ (ដូច **ចលនី**) វិ. **គមនេន វាតសមោ មិគោ >វាតមិគោ**។
វាតវុដ្ឋិវេគ បុ. [វាត+វុដ្ឋិ+វេគ] កម្លាំងនៃខ្យល់និងភ្លៀង, សន្ទុះនៃ..., ល្បឿននៃ...។
វាតវេគ បុ. [វាត+វេគ] កម្លាំងនៃខ្យល់ ។
វាតាតប បុ. [វាត+អាតប] ខ្យល់និងកម្តៅថ្ងៃ។ -**ភិលន្ន** គុ. លំបាកហើយដោយខ្យល់និងកម្តៅថ្ងៃ, ទ្រៀយហត់ហើយព្រោះខ្យល់និងកម្តៅថ្ងៃ។
វាតាហតតាល-បណ្ណ នបុ. [វាតាហត+តាលបណ្ណ] ស្លឹកនៃត្នោតដែលខ្យល់ជៀតជៀនទូទៅហើយ, ដែលខ្យល់ប៉ះត្រូវហើយ។
វាតិន្ទណ បុ. ត្រប់ (ដូច **ភណ្ណាកី**) ។
វាត្ត ឥ. ដំណឹង, ពត៌មាន (ដូច **បវត្តិ**) ។
វាត្តកី ត្រប់ពុតរំញង (ដូច **ព្រហតី**) ។
វាតិ ធា. **គតិសុខសេវនេសុ វាតេតি វាតយតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្ត ទៅ, សុខ, សប្បាយ, សេពគប់, ប្រតិបត្តិ" ចុ. ។
វាទ បុ. [វទ+ណ] លទ្ធិជាគ្រឿងពោល, កិ.ពោល, វាទ:; វិ. **វទន្តি ឯតាយាតি>វាទោ** (លទ្ធិ) ។ -**ភ្ជិត្ត** គុ. អ្នកមានវាទ:ចោះទៅហើយ, អ្នកចោះទៅហើយនូវវាទ:។ -**ប្បដិវាទវស** បុ. អំណាចនៃកិ.ពោលនិងកិ.ពោលតប, អំណាចនៃវាទ:តបនូវវាទ:។ -**ឱមោ-ចនត្ថំ** ដើម្បីកិ.ផុតស្រឡះចាកវាទ:, ដើម្បីកិ.ដោះស្រាយនូវវាទ:។
វាទារិត គុ. ទម្លាយហើយ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភិន្ទសព្ទ**។
វាទិត កិ.ឬគុ. [វទ+ឥ-អា.+ត] ដែលបុគ្គលប្រគំហើយ។ នបុ. ភ្លេង (ដូច **វាទិត្ត**) ។
វាទិត្ត នបុ. ភ្លេង (ដូច **ឥជ្ជ**) ។
វាទិវរ គុ. [វាទិ+វរ] អ្នកមានវាទ:ដ៏ប្រសើរ,...។
វាន នបុ. តណ្ហា, ការដេរ, ដោតក្រង, ចាក់ស្រេះ (ដូច **សិព្វន** ឬ ដូច **ភវ-**

ឆេត្តិ) ។

ឆានចិត្តក នបុ. កម្រាលមានរូបដ៏វិចិត្រ (ដូច **ចិត្តកា**) ។

ឆានបត្ថោ អ្នកប្រព្រឹត្តតាំងនៅក្នុងអាស្រមក្នុងព្រៃ។

ឆានរ បុ. ពានរ, ស្វា (ដូច **ឆ្ងវន្ត**) រិ. **ឆនេ ជាតិ**>**ឆានរោ**។

ឆានិដ នបុ. ជំនួញ (ដូច **ឆនិដ**) ។

ឆានេយ្យ នបុ. ស្មៅក្រវាញជ្រូក (ដូច **ឆុជ្ជ**) ។

ឆាមី បឹង, ស្រះ (ដូច **សរសី**) ។

ឆាម គុ. [ឆ+ម] ឆ្វេង, ខាងឆ្វេង (ដូច **សព្យ**), វិបរីត (ខុស),ល្ម, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច**ចារុ** ឬដូច**កល្យាណ**)។ -**អក្ខិ** នបុ. ភ្នែកខាងឆ្វេង។ -**ឆណ្ណ្ហសោត** នបុ. ប្រហោងនៃព្រះកាណ៌ (ត្រចៀក) ខាងឆ្វេង។ -**ឆាសិកសោត** នបុ. ប្រហោងនៃព្រះនាសិក (ច្រមុះ) ខាងឆ្វេង។ -**ឆស្ស** នបុ. ខាងឆ្វេងឬចំហៀងខាងឆ្វេង។ -**ឆាទតល** នបុ. ផ្ទៃនៃជើងខាងឆ្វេង។ -**ពាហុ** បុ. ឬ ឥ. ដើមដៃខាងឆ្វេង។ -**ហត្ថតល** នបុ. ផ្ទៃនៃដៃខាងឆ្វេង។ -**អំសកូដ** បុ. ចង្កួយនៃស្មាខាងឆ្វេង។ -**ឋរុ** នបុ. ភ្លៅខាងឆ្វេង។

ឆាមក បុ. ឥសីអ្នកតែងមន្តមួយ។

ឆាមទេវ បុ. ឥសីអ្នកតែងមន្តមួយ។

ឆាមន បុ. ដំរីប្រចាំទិស, មនុស្សតឿ, ចៃ, ខ្លី (ដូច **លកុណ្ឌក**), ទាប, ខ្លី (ដូច **ឆីច**) ។

ឆាយតិ កិ. [ឆ+យ+តិ-រ.] បក់ទៅ, ផ្សាយទៅ។

ឆាយត បុ. ត្បាញ (ដូច **ឆីត**) ។

ឆាយនទណ្ឌក បុ. កំណាត់ឈើសម្រាប់ត្បាញ (គ្របធ្មេញឈើ) (ដូច **ឆេម**) ។

ឆាយម កិ. [ឆាយម+អ+ហិ-ប., លុបហិ-ប.] ចូរព្យាយាម, ចូរប្រឹងប្រែង។

ឆាយមន្ត គុ. [ឆាយម+អន្ត] កាលព្យាយាម, កាលប្រឹងប្រែង។

ឆាយមាម កិ. [ឆាយម+អ+ម-រ.] ព្យាយាម, ប្រឹងប្រែង។

ឆាយមិ កិ. [ឆាយម+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ព្យាយាមហើយ, ប្រឹងប្រែងហើយ។

ឆាយមិតុំ អ. [ឆាយម+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីព្យាយាម, ដើម្បីប្រឹងប្រែង។

ឆាយមិ ធា. **ណ្ឍហាយំ ឆាយមតិ ឆាយាមោ** "ព្យាយាម, ប្រឹងប្រែង, សង្វាត" ភូ. ។

ឆាយស បុ. [ឆយ>ឆាយ+អ+ស-សកត្ត] ភ្នែក(ដូច**ចំក**); (រិ. **ឆយតិ គច្ឆតីតិ**> **ឆាយសោ**) ។

ឆាយសារិ បុ. មៀម (ដូច **ភោសិយ**) ។

ឆាយាបេត្វា អ. [រិ+ណាបេ+ត្វា] ឱ្យត្បាញហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យត្បាញហើយ។

ឆាយាបេសិ កិ. [រិ+ណាបេ+ណ្ឍ-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ឱ្យត្បាញហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យ

ត្បាញហើយ។

វាយាម បុ. [វាយម+ណ] វីរិយភាពជាគ្រឿងប្រឹងប្រែង, ព្យាយាម, សេចក្តីព្យាយាម (ដូច **វីរិយ** ឬ **បគ្គាហ**); សេចក្តីលំបាក (ដូច **បរិស្សម**) វិ. **វាយន្តិ អនេនាតិ >វាយាមោ**។

វាយុ បុ. ខ្យល់ (ដូច **បវន**) ។

វាយុសខ បុ. ភ្លើង (ដូច **ជាតវេទ**) ។

វាយ បុ. ខ្យល់ (ដូច **សទ្ទាគតិ**) ។

វារ បុ. ឱកាស, ទីប្រជុំ (ដូច **អវសរ**), ថ្ងៃ (ដូច **អហ**) ។

វារក បុ. [វរ+ណ្ដ] ដប, ខ្ជ, ក្ជម (ដូច **កុដ**) ។

វារណ បុ. ការហាមឃាត់ (ដូច **និសេធ**), សត្វហាត្ថីលិង្គ, ដំរី (ដូច **ហត្ថី** ឬ **កុញ្ជរ**, ឬក៏ ដូច **ហត្ថីសោណ្ឌាទិហត្ថម**) ។

វារណលិទ្ធ ឥ. [វារណ+លិទ្ធ] កិ.យ៉ាងយ៉ាសនៃដំរី, កិ.កែក្រាយនៃ...។ **វារណ** <វរ+ណ ប្រែថា «ហាមនូវកម្លាំងនៃសត្វដទៃ» វិ. **វារេតិ ឥតរេ ពលន្តិ> វារណោ**។

វារប្ប គុ. [វារ+ប្ប] អ្នកដល់ហើយនូវវារ:, នូវវេន។

វារពាណ បុ. អាវ (ដូច **ឧញ្ជ**) ។

វារបេស្សាមិ កិ. [វរ+ណាបេ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងឱ្យហាម, នឹងឱ្យឃាត់, នឹងឱ្យប្រាថ្នា។

វារិ នបុ. [វរ+ណិ] ធម្មជាតិឃាត់នូវសេចក្តីស្រេកទឹក (ដូច **ជល**) វិ. **វារ-យតិ ឥ្ចាសន្តិ>វារិ**។

វារិជ បុ. [វារិ+ជន+ឋ] សត្វដែលកើតក្នុងទឹក (ត្រី); វិ. **វារិម្ហិ ជាតោតិ> វារិជោ**។ នបុ. ឈូក, ផ្កាឈូក (ដូច **អរវិន្ទ**) ។

វារិមគ្ត បុ. ផ្លូវទឹក, រង្វះទឹក (ដូច **បណាលី**) ។

វារិយមាន គុ. [វរ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលហាម, កាលឃាត់។

វារិវាហ បុ. មេឃ (ដូច **អម្ពុធរ**) ។

វារុណិ ឥ. ស្រីមេមត់ (ដូច **ឥក្ខណិកា**) ។

វារុណី ឥ. សុរា (ដូច **មទិរ**) ។ ស្រីរបាំ (ដូច **ឆដ្ដកី**) ។

វារេតិ កិ. [វរ+ណ+តិ-រ.] ហាម, ឃាត់។

វារេតុំ អ. [វរ+ណ+តុំ] ដើម្បីហាម, ដើម្បីឃាត់។

វារេត្វា អ. [វរ+ណ+ត្វា] សូមហើយ, ប្រាថ្នាហើយ, ដណ្តើមហើយ។

វារេថ កិ. [វរ+ណ+ថ-ប.] ចូរហាម, ចូរឃាត់។

វារេស្សាមិ កិ. [វរ+ណ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងហាម, នឹងឃាត់។

វាល បុ. សក់ (ដូច **កេស**) រោមសត្ត (**អស្សាទិលោម**) ។ **-ទិជ្ឈនយោគ្ត** គុ. [វាល+វិជ្ឈន+យោគ្ត] គួរដល់កិ.បាញ់នូវសក់ កន្ទុយ។

វាលគ្គមត្ត បុ. [វាល+អគ្គ+មត្ត] មានចុងនៃរោមទ្រាយជាប្រមាណ, មានចុងនៃសក់កន្ទុយជាប្រមាណ, ប៉ុនចុងនៃ... ។

វាលធី កន្ទុយសត្ត (ដូច **ឆន្ទុដ្ឋ**) ។

វាលមិគ បុ. [វាល+មិគ] ម្រឹគកាច, ម្រឹគសាហាវ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីនៅនៃម្រឹគសាហាវ។ -**ឫបន្ថនិវារណត្ថំ** ដើម្បីកិ.រារាំង (ហាម, ឃាត់, ការពារ) នូវអន្តរាយដែលកើតអំពីម្រឹគសាហាវ។

វាលវីជនី ឥ. [វាល+វីជនី] ផ្ទិតដែលបុគ្គលធ្វើហើយដោយសក់កន្ទុយ (ផ្ទិតរោមសត្ត) ។

វាលហត្ថ បុ. កន្ទុយសត្ត (ដូច **ឃុច្ឆ**) ។

វាលិកា ឥ. [វាល+ណ្ឌ+អា-ឥ.] ខ្សាច់, ដីខ្សាច់។ -**រាសិ** បុ. គំនរនៃដីខ្សាច់។ -**ឫលិន** នបុ. ពំនូកនៃដីខ្សាច់, ផ្ទ្ធកនៃ... ។

វាលុកា ឥ. ខ្សាច់ (ដូច **ឆ**ារ) ។

វាលុកា, វាលុក ឥ. [វាល+ណ្ឌ+អា-ឥ.] ដូចនៈនឹង **វាលិកា**។ -**ឆ្ងជ** បុ. ក្ដមដ៏ពេញដោយដីខ្សាច់។ -**ឫជ** បុ. ក្ដាប់នៃដីខ្សាច់, ក្ដមដ៏ពេញដោយខ្សាច់...។ -**ឫដ្ឋិ** នបុ. ខ្ទងនៃដីខ្សាច់។ **រាសិអភិមុខ** គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់គំនរនៃដីខ្សាច់។ -**រាសិមត្ថក** បុ. ទីបំផុតនៃគំនរនៃដីខ្សាច់។

វាល បុ. សក់(ដូច **ឆ**ុន្ទ**ល**),រលាដ្ឋអណ្ដាតត្រកូត (ដូច **ហ**ារ**ដ**ារ)។ នបុ. ទឹក (ដូច **ដ**ោ**ឍ**)។

វាលោទក នបុ. [វាល+ឧទក] ទឹកដែលបុគ្គលត្រងហើយដោយសម្បកក្រចៅ (ទឹកលាប, ទឹកហាង); វិ. **ឆ**ក**ចិ**ាលេ**ហិ ឫ**ិ**ស្ស**ាទ**ិ**ត**ំ ឧ**ទ**ក**ំ> **ាលោ**ទ**ក**ំ។ -**ជ**ាត**ក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ដិតកំណត់ហើយដោយទឹកដែលបុគ្គលត្រងហើយដោយសម្បកក្រចៅ, ដោយទឹកហាង។

វាស បុ. [វស+ណ] គ្រឿងអប់, កិ.អប់ (ដូច ** គ**ន្ធ) ។ កិ.នៅ, ផ្ទះ (ដូច **ឃ**រ ឬ **ខ**យ), សំពត់ (ដូច **ាត**្ត ឬដូច **ចេ**ល) ។ -** គ**ន្ធ បុ. ក្លិននៃគ្រឿងអប់។

វាសចុណ្ណក នបុ. លម្អិតគ្រឿងអប់ ។

វាសចុណ្ណ នបុ. លម្អិតគ្រឿងអប់ (ដូច **ាសយោ** គ) ។

វាសនា ឥ. វាស្នា, ការអប់រំ-អប់បំពក់ (ដូច **សំ**ារ) ។

វាសន្តី ដើមរំដួល (ដូច **ាធ**ិ**ម**ុ**ត**្ត) ។

វាសន នបុ. គ្រឿងអប់, ការអប់ (ដូច **ាណ**ាទ**ិ**ាសំ**ារ**) ។

វាសយីសុ កិ. [វស+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.] ឱ្យនៅហើយ។

វាសយោគ បុ. គ្រឿងអប់សម្រាប់ងូត (ដូច **ាសចុ**ណ្ណ) ។

វាសវ អ.ន. បពិត្រព្រះវាសវ:, បពិត្រព្រះឥន្ទ, (នាមរបស់ព្រះឥន្ទ, ព្រះឥន្ទ (ដូច

តិនិវាធិភូ); (វិ. **បុរិមត្ត្ថភាវេ អាវាសទានវសេន ឋានិ បវត្ត្ថតីតি >ឋាសវោ**) ។

ឋាសាគារ នបុ. ល្វែងសម្រាប់ដេក (ដូច **សយនិគ្គហំ**) ។

ឋាសាបេត្វា អ. [វ+ណាបេ+ត្វា] ឱ្យនៅហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យនៅហើយ។

ឋាសិ, ឋាសី ឥ. [ឋ+ណិ] កាំបិត (កាំបិតតូចសម្រាប់កាត់ក្រចកឬកាំបិតកោរ); វិ. **ឋសតি ឆិន្ទតি ឯតាយাতি>ឋាសি**។ **-ករណ្ណ** បុ. ងៀងនៃកាំបិត, ចុងនៃកាំបិត។

ឋាសិក គុ. [ឋ+ណី+ក]អ្នកនៅ;វិ.**ឋសតীতি>ឋាសী, ឋាសী ឯឋ>ឋាសিকো**។

ឋាសិត គុ. [ឋ+ត-អា.+ត] អប់ហើយ, ដែលអប់ហើយ។

ឋាសិយមាន គុ. [ឋ+ណ+យ+មាន] គឺ...កាលឱ្យនៅ។

ឋាសី ឥ. កាំបិតព្រា (ដូច **ឥច្ឆនី**) ។

ឋាសីផរសុ បុ. [ឋាសី+ផរសុ] កាំបិតនិងពូថៅ។ **-អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កាំបិតនិងប៉ូវថៅ។

ឋាសុកី បុ. សប្បរាជ, ស្តេចពស់, នាគរាជ (ដូច **សប្បរាជា**) ។

ឋាសុទេឋ បុ. ព្រះនារាយន៍ (ដូច **ចក្ក្ដបាណি**) ។

ឋាសេដ្ឋ អ.ន. ឈ្មោះឥសីអ្នកតែងមន្តមួយ ។

ឋាសេសុំ ក. [ឋ+ណ+ខំ-អជ្ជ.] ឱ្យនៅហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យនៅហើយ។

ឋាសិ ធា. ១-**ឧបសេឋាយ ឋាសেতি ឋាសយতি ឋាសো ឋាសিকো** "ចូលទៅអែបអប, អប់, អប់រំ" ចុ. ។
២-**អលङ्कारे ឋាសতি** "ប្រដាប់, តាក់តែង" ភូ. ។

ឋាហ បុ. រទេះ (ដូច **សកដ**), សេះ (ដូច **ហយ**) ។

ឋាហន, -ណ នបុ. [ឋាហឬវហ+យុ] ឋាហន:ឬពាហន:; យាន (ដូច**យោគ្គ**), (វិ. **ឋាហន្តি សङ्ខ្យាហនীសু ភិច្ចេ ឧប្ប្ជ្ជ្ជ

ឱណ្ឌ**ជ**ីជ**ន**ី ផ្ទ**ិ**ត**ធ្ម**ើ**ដ**ោ**យ**រ**ោ**ម**ស**ត្ម (**ដ**ូ**ច **ចា**ម**រ**) ។
ឱណ្ឌ ប**ុ**ំ. ស**ត្ម**ព**ស**់ (**ដ**ូ**ច **ឧ**ណ**ក**) ។
ឱណ្ឌ**ិ** ធ. **អ**ណ**ប**ណ**ដ ឱ**ណ្ឌ**ិ**ត**ិ** "**ព**ោ**ល**, **ហ**ៅ" **ភ**ូ. ។
ឱ ១- **ជ**ា**ឧ**ប**ស**គ្ គ**ប**្ក**ាក**ដ**ក្ន**ុ**ង**អ**ត្ថ**គ**ឺ **ឱ**ិ**ឱ**ិ**ច** **ផ**្ទ**ង**ៗ **ឧ**. **ឱ**ិ**ម**ត**ិ** **ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ដ**ឹ**ង**ផ**្ទ**ង**ៗ (**ស**ង្ស**យ**), **ឱ**ិ**ចិ**ត្ត **រ**ច**ន**ា**ផ**្ទ**ង**ៗ, **អ**ត**ិ**ស**យ** **ក**្រ**ៃ**ល**ង**, **ឱ**ិ**ស**េ**ស** **ឧ**. **ឱ**ិ**ម**ុ**ត**្ត**ិ** **ក**ា**រ**ច**ក**្រ**ៃ**ល**ង**, **ឱ**ិ**ស**ិ**ដ**្ឋ**ោ** **វ**ិ**ស**េ**ស**, **អ**ត**ា**ឧ **ម**ិ**ន**ម**ា**ន **ឧ**. **ឱ**ិ**ម**ល**ំ** **គ**្ម**ា**ន**ម**ន**ទ**ិ**ល, **ឆ**ុ**ស** **ក**្រ**ៃ**ព**ក**, **ខ**្ល**ា**ំ**ង** **ឧ**. **អ**ារ**ត**ិ **រ**ៀ**ទ**ូ**ទ**ៅ, **ឱ**ារ**ត**ិ **រ**ៀ**ស**្ម**ុ**ះ, **ឥ**ស្ស**រ**ិ**យ** **ជ**ា**ធ**ំ **ឧ**. **ឱ**ិ**រ**ូ**ឆ**្ឆ**ក**ោ **ម**ហ**ា** រ**ជ**ជ**ា**អ**ន**ក**ប**្រ**ៀ**ន**ប**្រ**ដ**ៅ**ន**ូ**ន**ព**ួ**ក**ក**ុ**ម**្ម**ណ**ា**ដ**ោ**យ**ភ**ា**ព**ន**ៃ**ខ**្ល**ួ**ន**ជ**ា**ធ**ំ, **អ**ច្ច**យ** **ក**ន្ល**ង** **ឧ**. **ឱ**ិ**ត**ឱ**ិ**ត្ត**ោ** **ប**្រ**ព**្ធ**ឹ**ត**ក**ន្ល**ង**ហ**ើ**យ, **ឱ**ិ**យ**ោ**គ** **ព**្រ**ាត**់**ប**្រ**ាស**់ **ឧ**. **ឱ**ិ**ប**្ប**យ**ុ**ត**្ត**ោ** **ព**្រ**ាត**់**ប**្រ**ាស**់**ហ**ើ**យ, **ក**ល**ហ** **ក**ា**រ**ទ**ា**ស**់**ទ**ែ**ង **ឧ**. **ឱ**ិ**ឱ**ា**ឧ**ោ, **ឱ**ា**ឆ**ុ**ភ**ា**ឧ** **ក**ើ**ត**ប**្រ**ា**ក**ដ **ឧ**. **ឱ**ិ**ជ**ា**ត** **ស**្ត**ី**ស**ម**្រ**ាល**ហ**ើ**យ, **ភ**ា**ស** **ភ**្ល**ឺ**, **ស**្ម**ា**ង **ឧ**. **ឱ**ិ**ភ**ា**ត** **រ**ត្ត**ិ** **ព**្រ**ឹ**ត**ភ**្ល**ឺ**ហ**ើ**យ, **ក**ុ**ច**្ច**ន** **គ**ួ**រ**ខ្ម**ើ**ម **ឧ**. **ឱ**ិ**រ**ូ**ប**ោ **ម**ា**ន**រ**ូ**ប**គ**ួ**រ**ខ្ម**ើ**ម, **ទ**ូ**រ**ឆ**ា**យ **ឧ**. **ឱ**ិ**ទ**េ**ស** **អ**ា**ក**ត**ោ**ម**ក**ហ**ើ**យ**អ**ំ**ព**ី**ប**្រ**ទ**េ**ស**ឆ**ា**យ, **អ**ន**ភ**ិ**ម**ុ**ខ** **ក**ំ**ប**ាំ**ង**ម**ុ**ខ, **ស**្ម**ា**ត់**ឧ**. **ឱ**ិ**ម**ុ**ខ**ោ **ក**ំ**ប**ាំ**ង**ម**ុ**ខ, **ហ**ោ**ហ** **ว**ង្ង**ង** **ឧ**. **ឱ**ិ**ម**ូ**ឆ**្ឆ **ជ**ន**ว**ង្ង**ង**ហ**ើ**យ, **ឱ**ិ**ហ**ោ**ខ**ោ **ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ว**ង្ង**ង**, **អ**ន**ว**ដ្ឋ**ិ**ត**ិ **ម**ិ**ន**ត**ា**ំ**ង**ចុ**ះ** **ឧ**. **ឱ**ិ**ព**្ភ**ន**្ត**ោ** **ว**ិ**ល**ទ**ៅ**ផ**្ទ**ង**ៗ **ឱ**ិ**ភ**្ភ**ូ**ត**ោ** **ស**េ**ច**ក្ដ**ី**រ**ាយ**ម**ាយ, **ប**ធ**ាន** **ប**្រ**ធ**ាន **ឧ**. **ឱ**ិ**ម**ុ**ត**្ត**ិ**, **ទ**ុ**ភ**ូ**ត**ា **ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ឆ**្ល**ាស **ឧ**. **ឱ**ិ**ប**ស្ស**ី** **អ**្ន**ក**ឃ**ើ**ញ**ច**្ច**ាស**់, **អ**្ន**ក**ឆ្ល**ៀ**ឆ**្ល**ាស, **ឱ**ិ**ប**ស្ស**ត**ិ **ជ**ន**ឃ**ើ**ញ** **ច**្ច**ាស**់, **ខ**េ**ទ** **ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ល**ំ**ប**ាក **ឧ**. **ឱ**ិ**ស**្ស**ម**ិ**ត**្ត**ា** **ค**ច្ច**ត**ិ **ជ**ន**រ**ំ**ង**ាប់**ន**្ធ**ស**េ**ច**ក្ដ**ី**ល**ំ**ប**ាក**ហ**ើ**យ**ទ**ៅ (**ឱ**ិ**ស**្ស**ម**ិ**ត**្ត**ា**ត**ិ **ខ**េ**ទ**ំ **ส**ម**ិ**ត**ា** **ន**ិ**ព**្ព**ា**ន**ម**េ**ត**្ត**ា**), **ส**ห **ส**េ**ច**ក្ដ**ី**ស**្ម**ិ**ទ**្ធ**ស**្ម**ា**ល **ឧ**. **ឱ**ិ**ស**្ស**ា**ส**ោ** **ส**េ**ច**ក្ដ**ី**ส**ិ**ទ**្ធ**ស**្ម**ា**ล (**ឱ**ិ**ส**ห**ต**ิ **ส**ส**ต**ิ **ส**ล**ฺ**ห**ก**ค**ห**ณ**ก**ช**ต**ส**ส**ต**ส**ส**ต**ิ**ส**ุ **ส**ิ**ก**-**ส**ฺห**ต**ส**ส**ต**ส**ส **ส**ห**ฺ**ห**ส**ฺ **อ**ว**ิ**ห**ร**ฺ**ต**ิ **ว**ิ**ส**ฺ**ส**ส**ต**ส**ส**) ។
ឱិ**ក**ណ្ណ**ត** ប**ុ**ំ. **ដ**ើ**ម**ត្រ**ខ**ប់ (**ដ**ូ**ច **ส**ห**ฺ**ห**ก**ณ**ฺ**ณ**ต**) ។
ឱិ**ក**ច ប**ុ**ំ. **ផ**្ក**ា**ឈ**ើ**រ**ីក (**ដ**ូ**ច **ឱ**ិ**ก**ส**ิ**ต**) ។
ឱិ**ក**ជ ន**ប**ុ**ំ**. **វ**ត្ថ**ុ**ម**ា**ន**ត**ូ**ច**ន**ិ**ង**ម**ូ**ត្រ**ជ**ា**ដ**ើ**ម, **ร**ប**ស**់**ដ**ែ**ល**គ**េ**ធ**្ម**ើ**ប**្ល**ែ**ក។
ឱិ**ក**ត**ិ** ឥ. **ក**ា**រ**ធ**្ម**ើ**ប**្ល**ែ**ក (**ដ**ូ**ច **ឱ**ិ**ก** า**ร**) ។
ឱិ**ក**ត**ិ**ก**ា** ឥ. **អ**ា**ស**ន**:**ដ**ំ**វ**ិ**ច**ិ**ត**្ត**ដ**ោ**យ**ร**ូ**ប**រ**ជ**ស**ី**ហ**៍**ន**ិ**ង**ខ**្ម**ា**ជ**ា**ដ**ើ**ម។
ឱិ**ក**ត្ថ**ន**្ត គ**ុ**. [**ឱ**ិ+**ក**ត្ថ+**អ**ន្ត] **ក**ា**ល**អ**ូ**ត, **ก**ា**ล**ន**ិ**យ**ា**យ**អ**ូ**ត, **ก**ា**ล**ส**ร**ស**ើ**ร។
ឱិ**ក**ត្ថ**យ**្ យ ក**ិ**. [**ឱ**ិ+**ก**ត្ថ+**អ**+**ย**ย-**ส**.] **ค**ប្ប**ី**អ**ូ**ត, **ค**ប្ប**ី**ព**ោ**ល**អ**ូ**ត។
ឱិ**ก**ล ន**ប**ុ**ំ**. [**ឱ**ិ+**ก**ล+**អ**] **ส**េ**ច**ក្ដ**ី**ខ**្ញ**ុ**ះ**ខ**ា**ត។ -**ช**ក្ខ**ុ** ន**ប**ុ**ំ**. **ភ**្ន**ែ**ក**ខ**្ញ**ុ**ះ**ខ**ា**ត, **ภ**្ន**ែ**ក**ส**្ម**ล**ៀ**ង។ **គ**ុ**ណ**. **ม**ា**ន**ภ**ែ**ក**ส**្ម**ล**ៀ**ង។

វិកសា ឥ. ដើមកន្ទុយដំរី, ដើមទ្រយឹង (ដូច **មញ្ជិដ្ឋា**) ។

វិកសិត គុ. [វិ+កស+ឥ-អា.+ត] ដែលរីកហើយ។ -**បទុមសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយផ្កាឈូកដែលរីកហើយ។

វិកសិតោ ផ្កាឈើរីក (ដូច **ផុល្ល**) ។

វិការ បុ. [វិ+ករ+ណ] កិ.ធ្វើឱ្យប្លែក; ការធ្វើប្លែក (ដូច**វិកតិ**), វិ. **វិការណំ**> **វិការោ**។

វិកាល បុ. (វិកាល) កាលដែលឈានកន្លងហើយ, កាលខុស; វិ. **វិក្កន្តោ កាលោ**> **វិកាលោ**។

វិកិរណ បុ. ដើមរាក់ (ដូច **អង្ក**) ។

វិកីរន្ត គុ. [វិ+កីរ+អន្ត] កាលរាយមាយ, រាត់រាយ, កញ្ជ្ជះកញ្ជ្ជាយ។

វិកីរិ កិ. [វិ+កីរ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] រាយមាយហើយ,....។

វិកីរិតុំ អ. [វិ+កីរ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីរោយរាយ, ដើម្បីជន់លិច។

វិកីរិត្វា អ.កិ. [វិ+កីរ+ឥ-អា.+ត្វា] រោយរាយហើយ, បាចសាចហើយ។

វិកីរិស្សន្តិ កិ. [វិ+កីរ+អ+ឥ-អា.+ស្សន្តិ-ភ.] នឹងរោយរាយ,...។

វិក្ខន្ត គុ. អ្នកក្លាហាន (ដូច **សុរ**) ។

វិក្កម បុ. សេចក្តីអង់អាច (ដូច **សត្តិ**) ។ សេចក្តីប្រាថ្នា (ដូច **ឥន្ទ្រិ**), ព្យាយាមខ្លាំង (ដូច **សូរវីរិយ**), សេចក្តីក្លាហានក្រៃលែង (**អតិសុរត**) ។

វិក្កមបោរិស នបុ. [វិក្កម+បោរិស] ភាវៈនៃបុរសអ្នកអង់អាច, ភាវៈនៃបុរសអ្នកប្រកបដោយសេចក្តីព្យាយាម (វិ. **វិក្កម**<វិ+កម+អ (ប្រែថា) សេចក្តីព្យាយាម, សេចក្តីអង់អាច; វិ. **វិក្កមនំ**>**វិក្កមោ**។ **បោរិ-សស្ស**<បុរិស+ណ្យ = ភាវៈនៃបុរស; វិ. **បុរិសស្ស ភាវោ**>**បោរិ-សំ** ឬ **បោរិស្យំ**) ។

វិក្ខយិក គុ. អ្នកលក់ទំនិញ (ដូច **វិក្ខេតា**) ។ -**ឥណ្ណិកា** ន. [..+ឥណ្ណិកា] ហោជាងគឺបុគ្គលគប្បីលក់។

វិក្ខីណាតិ កិ. [វិ+ខី+នា+តិ-ភ.] លក់, រមែងលក់។

វិក្ខីណាវសេស គុ. [វិក្ខីណ+អវសេស] ដ៏សេសចុះឬដ៏សេសអស់អំពីសត្វដែល.. លក់ហើយ។

វិក្ខីណិត្វា អ. [វិ+ខី+ណា+ត្វា] លក់ហើយ, ដូរហើយ។

វិក្ខីណិយ គុ. [វិ+ខី+ណា+ណ្យ,ចុះឥ-អា.] (វត្ថុ) គឺបុគ្គលគប្បីលក់; វិ. **វិក្ខីណិ-ឥព្ជន្តិ**> **វិក្ខីណិយំ**។ -**ឥណ្ឌ** នបុ. ភណ្ឌៈគឺបុគ្គលគប្បីលក់។ -**មំស** នបុ. សាច់គឺ...គប្បីលក់។

វិក្ខេតា ឥ. អ្នកលក់ទំនិញ (ដូច **វិក្ខយិក**) ។

វិក្ខេយ្យ បុ. របស់ដែលគួរលក់ (ទំនិញ) (ដូច **បណិយ**) ។

វិក្ខម្ភនវិមុត្តិ ឥ. [វិក្ខម្ភន+វិមុត្តិ] កិ.ផុតវិសេសដោយអំណាចនៃកិ.សង្កត់ទុក, កិ.

		រួចស្រឡះដោយអំណាចនៃកិ.រម្ងាប់។
វិក្ខម្ភីសុ	កិ.	[វិ+ខភ+អ+ឧំ-អជ្ជ., ចុះនិ-អា.] សង្កត់ហើយ, សង្កត់សង្កិនហើយ, រម្ងាប់ហើយ។
វិក្ខាលេត្វា	អ.	[វិ+ខល+ណ+ត្វា] ខ្ពុរហើយ, ខ្ពុរមាត់ហើយ, ឱ្យខ្ពុរហើយ, លាងហើយ, ជម្រះហើយ។
វិក្ខិត្ត	គុ.	[វិ+ខិប+ត] រាយមាយហើយ, ទាសទៅហើយ, ក្រឡុកចិត្តហើយ,...។ **ចិត្តត្តា** ព្រោះភាវ:នៃខ្លួនជាអ្នកមានចិត្តរាយមាយហើយ,...។
វិក្ខេប	បុ.	[វិ+ខិប+ណ] កិ.រាយមាយ, សេចក្តីរាយមាយ, កិ.ទាសចិត្ត; វិ. **វិក្ខិបនំ> វិក្ខេបោ** ។
វិគច្ឆតិ	កិ.	[វិ+គម+អ+តិ-រ., ម>ច្ឆ] ទៅប្រាស, ទៅបាត់, រាំង។
វិគត	គុ.	[វិ+គម+ត] ទៅប្រាសហើយ, ទៅបាត់ហើយ, រាំងហើយ។ **-ច្ឆន្ទ-តាយ** ព្រោះភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានឆន្ទ:ទៅប្រាសហើយ។ **-បដិ-ឃតាយ** ព្រោះភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានបដិឃ:ទៅប្រាសហើយ។ **-មលមច្ឆេរ** គុ. មានសេចក្តីកំណាញ់ជាមន្ទិលទៅប្រាសហើយ។ **-រជ** គុ. មានធូលីទៅប្រាសហើយ។
វិគតិច្ឆ	គុ.	[វិគត+ឥច្ឆា] មានសេចក្តីប្រាថ្នាទៅប្រាសហើយ; វិ. **វិគតា ឥច្ឆា យស្ស សោ >វិគតិច្ឆោ**។
វិគត	គុ.	ទៅប្រាសហើយ, អស់ហើយ, សព្វនេះជាអត្ថន័យវ៉ែតសព្ទ។
វិគម	បុ.	[វិ+គម+អ] កិ.ទៅប្រាស, កិ.ទៅបាត់, កិ.រាំង។
វិគរហិត្វា	អ.	[វិ+គរហ+ឥ-អា.+ត្វា] តិះដៀលហើយ។
វិគ្គហ	បុ.	[វិ+គហ+អ] កិ.កាន់យកខុស, កិ.ប្រកាន់ខុស, សេចក្តីឈ្លោះ (ដូច **កលហ**), រាងកាយ។
វិឃាត	គុ.ឬបុ.	[វិ+ហន+ណ, ហន>ឃាត] កិ.ខ្ទាំងខ្ទប់, កិ.ចង្អៀតចង្អល់, កិ.ប៉ះទង្គិច។
វិឃាសាទ	បុ.	[វិឃាស+អទ+ណ] អ្នកស៊ីនូវភោជនជាដែល, អ្នកស៊ីនូវវត្ថុជារបស់ដែល; អ្នកស៊ីដែល (ដូច**ទមក**), វិ. **វិឃាសំ អទតីតិ> វិឃាសាទោ**។ **-ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...អ្នកស៊ីនូវវត្ថុជារបស់ដែល ។
វិឃាស	បុ.	អាហារដែល (ដូច **ភុត្តសេសក**) ។
វិចក្ខណ	គុ.	[វិ+ចក្ខ+យុ] អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងឃើញច្បាស់, អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា។
វិចក្ខណ	បុ.	អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **កោវិទ**) ។
វិចយ	បុ.	ការគន់មើល, រិះរក (ដូច **មគ្គណ**) ។

វិចរណ នបុ. [វិ+ចរ+យុ] កិ.ត្រាច់ទៅ, ជាទីត្រាច់ទៅ; វិ. **វិចរិយតេតិ>វិចរ-ណំ**, **វិចរតិ ឯត្ថាតិ ឥតិ>វិចរណំ**។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីត្រាច់ទៅ។ **ការណ** នបុ. ហេតុនៃកិ.ត្រាច់ទៅ, ជាហេតុនៃ...។ -**កាល** បុ. កាលជាទីត្រាច់ទៅ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.ត្រាច់..., ភាវៈនៃ...។ -**មគ្គ** បុ. ផ្លូវជាទីត្រាច់ទៅ។

វិចរណាការ បុ. [វិចរណ+អាការ] អាការគឺកិ.ត្រាច់ទៅ, អាការជាទីត្រាច់ទៅ។

វិចរតិ កិ. [វិ+ចរ+អ+តិ-វ.] ត្រាច់ទៅ, ដើរទៅ, ប្រព្រឹត្តទៅ, ប្រព្រឹត្តទៅផ្សេងៗ។

វិចរន្ត គុ. [វិ+ចរ+អ+អន្ត] កាលត្រាច់ទៅ,...។

វិចរន្តុ កិ. [វិ+ចរ+អ+អន្តុ-ប.] ចូរត្រាច់ទៅ,...។

វិចរិ កិ. [វិ+ចរ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ត្រាច់ទៅហើយ,...។

វិចរិត គុ. [វិ+ចរ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ត្រាច់ទៅហើយ, ដើរទៅហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីគឺ...ត្រាច់ទៅហើយ។ -**មគ្គ** បុ. ផ្លូវដែលខ្លួនត្រាច់ទៅហើយ។

វិចរិតុំ អ. [វិ+ចរ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីត្រាច់ទៅ, រឺកិ.ត្រាច់ទៅ,...។

វិចរិស្សតិ កិ. [វិ+ចរ+អ+ឥ-អា+ស្សតិ-ភ.] នឹងត្រាច់ទៅ, នឹងប្រព្រឹត្ត,...។

វិចរី កិ. [វិ+ចរ+អ+ឥ-អជ្ជ.] ត្រាច់ទៅហើយ,...។

វិចារណត្ថ បុ. [វិចារណ+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ចាត់ចែង, ដល់កិ.លៃលក។

វិចារយិត្ថ កិ. [វិ+ចរ+ណយ+ឌ-អជ្ជ.] ពិចារណាហើយ, ចាត់ចែងហើយ, លៃលកហើយ, ត្រួតត្រាហើយ។

វិចារេត្វា អ. [វិ+ចរ+ណ+ត្វា] ពិចារណាហើយ, ចាត់ចែងហើយ, ឱ្យត្រាច់ទៅហើយ, ក្បៀងទៅហើយ។

វិចារេថ កិ. [វិ+ចរ+ណ+ថ-ប.] ចូរត្រួតត្រា, ចូរចាត់ចែង,...។

វិចារេន្ត គុ. [វិ+ចរ+ណ+អន្ត] កាលត្រាច់ទៅ, កាលត្រួតត្រា, កាលក្បៀងទៅ។

វិចារេស្សាមិ កិ. [វិ+ចរ+ណ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងពិចារណា, នឹងចាត់ចែង, នឹងលៃលក។

វិចិកិច្ឆា ឥ. សេចក្តីសង្ស័យ (ដូច **ទ្វេឡ្ហក**) ។

វិចិកិច្ឆានីវរណ នបុ. [វិចិកិច្ឆា+នីវរណ] ធម្មជាតជាគ្រឿងរារាំងគឺវិចិកិច្ឆា។ **វិចិកិច្ឆា** <វិ+ចិកិច្ឆ = ធម្មជាតមានសេចក្តីកំណត់ឬមានសេចក្តីប្រាថ្នាទៅប្រាសហើយ (សេចក្តីសង្ស័យ); វិ. **វិគតា ចិកិច្ឆា ញ្ញាណប្បតិ**ការេ **ឯតាយាតិ> វិចិកិច្ឆា**។ <វិចិ+កិត+ឆ+អា-ឥ., ត>ច = ធម្មជាតិជាហេតុលំបាកជ្រើសរើសនូវសភាពគឺសេចក្តីពិត (សេចក្តីសង្ស័យ, សេចក្តីធ្ងល់); វិ. **សភាវំ វិចិនន្តោ តាយ** កិច្ឆតិ **កិលមតីតិ ឥ**>**វិចិកិច្ឆា**។

វិចិត្ត, វិចិត្រ គុ. [វិ+ចិ+ត] វិចិត្ត, រចនា, ឆ្នៃ, វត្ថុដ៏វិចិត្រ (ប្រការផ្សេងៗ) សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ចិត្ត**សព្ទ។ -**ឫច្ចត្ថរណូបធាន** នបុ. កិ.ចូលទៅតាំង

ទុកនូវកម្រាលដ៏វិចិត្រ។ -**សាណិ** ឥ. រនាំងដ៏វិចិត្រ, រ៉ាំងនន ដ៏វិចិត្រ។

វិចិនថ កិ. [វិ+ចិ+នា+ថ-ប.] ចូរជ្រើសរើស, ចូរគន់រក, ចូរលៃលក, ចូរពិនិត្យ មើល, ចូរឆែកមើល, ចូររិះរក, ចូររិះអ។

វិចិនន្ត គុ. [វិ+ចិ+នា+អន្ត] កាលជ្រើសរើស, កាលលៃលក, កាលបេះ។

វិចិនាតិ កិ. [វិ+ចិ+នា+តិ-វ.] ជ្រើសរក, គន់រក, លៃលក,...។

វិចិនិស្សតិ កិ. [វិ+ចិ+នា+ស្សតិ-ភ.] នឹងជ្រើសរើស, នឹងពិចារណា, នឹងលៃលក។

វិចិន្តេតិ កិ. [វិ+ចិន្ត+អ+តិ-វ.] គិតខុស, រមែងគិតខុស។

វិចុណ្ណិត គុ. [វិ+ចុណ្ណ+ឥ-អា.+ត] ឱ្យល្អិតហើយ, ឱ្យល្អិតខ្ទេចហើយ, ឱ្យ ខ្ទេចខ្ទីហើយ។

វិចេយ្យ អ. [វិ+ចិ+ត្វា] ជ្រើសរើសហើយ, លៃលកហើយ, ពិចារណាហើយ។

វិច្ឆិក បុ. សត្វខ្ជូយ (ដូច **អាសិ**) ។

វិច្ឆ ធា. ១- **គតិយំ វិច្ឆតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **វិច្ឆិកោ**, -**ភ** បុ. ឥ. "ខ្ជូយ, ឈ្មោះខែទី១១នៃសុរិយគតិ" ។

២- **ភាសាយំវិច្ឆេតិវិច្ឆយតិ** "ពោល, និយាយ" ចុ. ។

វិជដេត្វា អ. [វិ+ជដ+អ+ត្វា] ត្រដោះហើយ,... ។

វិជន បុ. ទីស្ងាត់ (ដូច **រហ**) ។

វិជម្ភតិ កិ. [វិ+ជភ+អ+តិ-វ.+និ-អា.] មិតពត់, ពត់ខ្លួន។

វិជម្ភិត្វា អ. [វិ+ជភ+ឥ-អា.+ត្វា+និ-អា.] មិតពត់ហើយ, ពត់ខ្លួនហើយ។

វិជយ បុ. ការឈ្នះ (ដូច **ជយ**) ។

វិជហតិ កិ. [វិ+ហា-ហា+អ+តិ-វ., ផ្លាស់ហានៃអព្ភាស>ជ, រស្សៈអានៃអព្ភាស> អ, រស្សៈអានៃធាតុ>អ, លុបអបច្ច័យ] លះ, លះបង់។

វិជហិត្វា អ. [វិ+ហា-ហា+ត្វា] លះហើយ, លះបង់ហើយ។

វិជាត គុ. [វិ+ជន+ត, ជន>ជា] កើតហើយ, បង្កើតហើយ, សម្រាលហើយ, សម្រាលកូនហើយ។ -**ទិវស** បុ. ឬនបុ. ថ្ងៃនៃ...សម្រាលហើយ។ -**មាតុយា** ឥ. នៃមាតាបង្កើត, នៃម្តាយបង្កើត។ -**ឥត្ថី** បុ. ភេទនៃ ស្ត្រីសម្រាលកូនហើយ, ភេទដូចជាភេទនៃស្ត្រីសម្រាលកូនហើយ។ -**វិជាតកាល** បុ. កាលនៃ ...សម្រាលកូនហើយ។

វិជាតា ឥ. ស្រីសំរាលកូន (ដូច **បសូតា**) ។

វិជានត គុ. [វិ+ជានន្ត+នំ-វិ., ន្ត+នំ-វិ>តំ] កាលដឹងច្បាស់, កាលដឹងជាក់។

វិជានាតិ កិ. [វិ+ញា+នា+តិ-វ.] ដឹងច្បាស់, រមែងដឹងច្បាស់។

វិជានេយ្យ កិ. [វិ+ញា+នា+ឯយ្យ-ស.] គប្បីដឹងច្បាស់។

វិជាយិ កិ. [វិ+ជន+យ+ណ្យ-អជ្ជ., ជន>ជា] កើតហើយ, សម្រាលហើយ។

វិជាយិនី ឥ. [វិ+ជន+យ+ណី, ចុះឥនី] ស្ត្រីអ្នកសម្រាលកូន, ស្ត្រីអ្នកញ៉ាំងកូន

ឱ្យកើត; វិ. **ឥជ្ជាយតីតិ>ឥជ្ជាយិនី**។

ឥជ្ជិត គុ. [រ+ជ+ត] គឺ...ឈ្នះវិសេសហើយ, ផ្ទាញ់ហើយ, ដែន (ដូច **រដ្ឋ**), អង្គរបស់រាជ្យម្យ៉ាង។ -**ភូមិប្បទេស** បុ. ប្រទេសនៃដែនដីដែល...ឈ្នះហើយ, ដែលឈ្នះវិសេសហើយ។

ឥជ្ជិតាវី គុ. អ្នកឈ្នះ, អ្នកមានកិ.ឈ្នះជាប្រក្រតី។

ឥជ្ជេស្សតិ កិ. [រ+ញ+អ+ស្សតិ-ភ.] នឹងដឹងច្បាស់,...។

ឥជ្ជតិ កិ. [រ+ញ+យ+តិ-រ.] មាន, ដឹង។

ឥជ្ជមាន គុ. [រ+ញ+យ+មាន] កាលមាន, កាលដឹង។ **ឆន** នបុ. ទ្រព្យកាលមាន, ទ្រព្យកំពុងមាន។

ឥជ្ជមានោ កាលមាន, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សន្ត**សព្ទ។

ឥជ្ជា ឥ. [រ+ញ+អា-ឥ.] ធម្មជាតិរមែងចេះ,រមែងដឹង (ចំណេះ, វិជ្ជា) វិ. **ឥន្ទ្ធតិ ជានា- តីតិ>ឥជ្ជា** ។ ប្រាជ្ញ (ដូច **ញ្ញាណ**) ។ វេទ, សិប្ប, វិជ្ជា៣និង៨, ប្រាជ្ញា (ដូច **ពុទ្ធិ**) ។

ឥជ្ជាធរ គុ. [រ្ជ+ធរ+អ] អ្នកទ្រទ្រង់នូវវិជ្ជា, អ្នកចេះចាំនូវវិជ្ជា; វិ. **ឥជ្ជំ ធា-រេតីតិ >ឥជ្ជាធរោ**។

ឥជ្ជុ ឥ. ផ្លេកបន្ទោរ (ដូច **អក្ខណា**) ។

ឥជ្ជុតា ឥ. ផ្លេកបន្ទោរ (ដូច **ឥជ្ជុ**) ។

ឥជ្ជុលតា ឥ. [រ្ជ+លតា] ផ្លេកបន្ទោរ។

ឥជ្ឈ បុ. ឈ្មោះភ្នំមួយ

ឥជ្ឈនកាល បុ. [រ្ជ+ធ+កាល] កាលនៃកិ.ចោះ, កាលជាទីចាក់. ទម្លុះ, បាញ់, មុត។ **ឥជ្ឈន**<ធ+យ+យុ។

ឥជ្ឈន្ត គុ. [ធ+យ+អន្ត] កាលចាក់, ចោះ, ទម្លុះ, បាញ់, មុត។

ឥជ្ឈន្តិ កិ. [ធ+យ+អន្តិ-រ.] ចាក់, ចោះ, ទម្លុះ, បាញ់។

ឥជ្ឈាយីសុ កិ. [ធ+ឈ+អ+ឧ-អជ្ជ.] រលត់ហើយ,...។

ឥជ្ឈិ កិ. [ធ+យ+ឲ-អជ្ជ.] ចាក់ហើយ, ចោះហើយ, មុតហើយ,...។

ឥជ្ឈិត្វា អ. [ធ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ចាក់ហើយ,...។

ឥជ្ឈិយមាន គុ. [ធ+យ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលចាក់,...។

ឥឋ ធ. ១- **ភយចលនេសុ ឥដ្ឋតិ សំឥដ្ឋតិ សំវេគោ សំឥត្ថো** "ភ័យ, ខ្លាច, តក់ស្លុត, រន្ធត់, ក្រម្រើក, ញ័រ, ញ្ជួយ" ទិ. ។
២-**ភយចលនេសុ ឥដ្ឋតិ** "ភ័យ, ខ្លាច, តក់ស្លុត, ក្រម្រើក, ញ័រ" ភ. ។ **ឥដ្ឋ** បុ. "សេចក្ដីរហ័ស, សន្ទុះ, លឿង" ។សព្ទជាវេចនៈ គឺ **ឥដ្ឋោ ជវោ រយោ**-ស. ។

ឥញ្ញត្តិ ឥ. [រ+ញ+តិ] កិ.ញ្ចាំងបុគ្គលដទៃឱ្យដឹងច្បាស់, ការសូម (ដូច **យាច**), បញ្ជាក់ប្រាប់ឲ្យដឹង (ដូច**ញ្ញាបន**); វិ. **ឥញ្ញាបនំ>ឥញ្ញត្តិ**។ វាចាជា

		ហេតុញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឱ្យដឹងច្បាស់; រ. **វិញ្ញាបេតិ ៦តាយាតិ> ១ញ្ញត្តិ** ។
១ញ្ញាណដ្ឋិតិ	ឥ.	[រ១ញ្ញាណ+ឋិតិ] កិ.តាំងនៅនៃ១ញ្ញាណ, ភូមិជាទីតាំងនៃ១ញ្ញាណ។
១ញ្ញាណ	នបុ.	ចិត្ត (ដូច **ហាឧយ**) ។
១ញ្ញាត	កិ.ឬគុ.	[រ+ញា+ត] គឺ...ដឹងច្បាស់ហើយ។
១ញ្ញាបនី	គុ.	[រ+ញា+ណាបេ+ណី] អ្នកញ៉ាំងបុគ្គលឱ្យដឹងច្បាស់។
១ញ្ញាបេត្វា	អ.	[រ+ញា+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យដឹងច្បាស់ហើយ, ឱ្យសូមហើយ។
១ញ្ញាយ	អ.	[រ+ញា+ត្វា] ដឹងច្បាស់ហើយ។
១ញ្ញូ	គុ.	[រ+ញា+រូ] អ្នកដឹងវិសេស, អ្នកដឹងច្បាស់ (អ្នកប្រាជ្ញ); រ. **១ជ្ជ-ឌ្ឍតីតិ>១ញ្ញូ**។
១ដ្ឋ	បុំ.	ទីនៅនៃសត្វស្លាប។
១ដប	បុំ.	ប្រគាបឈើ (ដូច **១ដតី**),មែក (ដូច **សាខា**), សសរ (ដូច **ថម្ភ**) ។
១ដបន្តរ	នបុំ.	[រ១ដប+អន្តរ] ចន្លោះនៃប្រគាប។
១ដបី		ដើមឈើ (ដូច **ឋានឧប**) ។
១ដតី	ឥ.	ប្រគាបឈើ។
១ដ	ធា.	**សន្ធេ ១ដតិ ១ដកោ** "ចេញសំឡេង, ស្រែក, ពោល" ភ្ជ. ។
១ដូឧត	អ.ន.	កុមារឈ្មោះ១ដូឧត:។
១តក្ក	បុំ.	[រ+តក្ក+អ] ធម៌ដែលត្រិះរិះនូវអារម្មណ៍ (រ១តក្ក:); រ. **អារម្មណំ ១តក្កេតីតិ >១តក្ក**។ សេចក្តីត្រិះរិះ, សេចក្តីគិត; រ. **១តក្កនំ> ១តក្ក**។ **-មថិត** គុ. គឺ១តក្ក:ញ៉ាំញីហើយ។
១តក្ក១ឧបសម	បុំ.	[រ១តក្ក+ឧប+សម+អ] ធម៌ជាទីចូលទៅរម្ងាប់នូវ១តក្ក:។
១តក្កេស្សតិ	កិ.	[រ+តក្ក+អ+ស្សតិ-ភ.] នឹងត្រិះរិះ, នឹងរិះរក។
១តក្ក	បុំ.	សេចក្តីត្រិះរិះ (ដូច **អប្បនា**) ។
១តច្ឆិកា	ឥ.	ពោគឃ្លង់ដៃក។
១តត	នបុំ.	គ្រឿងភ្លេងមានសំភោរជាដើមមានដាស់ស្បែកទាំងពីរខាង។
១តថ	បុំ.	ប្រៃប្រូល, ខុស, កុហក (ដូច **មុសា**) ។
១តរណ	នបុំ.	ការលះបង់ (ដូច **១ិសជ្ជ១ណ**) ។
១តាន	នបុំ.	[រ+តនឬតនុ+ណ] វត្ថុដែលគេត្រដាងក្នុងទីមានកម្តៅថ្ងៃដ៏កាច (ពិតាន, បារាំ (ដូច **ឧណ្ហាច**); ពិស្តារ (ដូច **១ិត្ថារ**), ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **គុម្ព**),រ. **ចណ្ហាតបេ ១ិតណ្យតេតិ>១ិតានំ**។ **១ិត-ណោត្យ១យ១េតិ ១ា>១ិតានំ**។
១ិតិណ្ណ	គុ.	[រ+តរ+ត, ត>ឥណ្ណ, លុបរ] ឆ្លងផុតហើយ, កន្លងហើយ, កន្លងបង់ហើយ។ **-ភ១ូ** គុ. មានសេចក្តីសង្ស័យកន្លងបង់ហើយ។

-**បរលោក** គុ. មានបរលោកកន្លងបង់ហើយ។

ឥតុធំ គុ. [ឥតុ+ទ+ធ-ឥ. ន+ធ-ឥ>អំ] កាលចោះ, កាលទម្លុះ។
ឥតុន្ត បុ. ដើមបាយម៉ាត (ដូច **សុនិសន្ធ**) ។
ឥត្ត នបុ. [ឥ+ត] វត្ថុជាគ្រឿងបាននូវបីតិនៃជន (ទ្រព្យ, សម្បត្តិ); ឥ. **ឥ**ន្ធ**ត**ិ **ឥ**ត្ត**ីតឹ ៦ តេ**ន**ាតិ>**ឥ**ត្ត**ំ**។
ឥត្ថ**ិ** ឥ. សេចក្ដីត្រេកអរ (ដូច **ឥ**ដ្ឋ**ិ** ឬ **ឥ**ត្ត**ាស**), វេទនា ។
ឥត្ត នបុ. ទ្រព្យ (ដូច **ឥ**ត្ត**ាបតេយ្យ**) ។
ឥត្ថ**ត** គុ.ឬកិ. [ឥ+ថ១ឬតនុ+ត] ផ្សាយទៅហើយ, បណ្ដាយ។
ឥត្ថ**ត** គុ. ទូលំទូលាយ, ធំទូលាយ (ដូច **ឥ**ត្ថ**ស**) ។
ឥត្ថ**ារ** បុ. [ឥ+ថ១+ណ] កិ.ផ្សាយទៅផ្សេងៗ, សេចក្ដីពិស្តារ; ពិស្តារ (ដូច **ញ**ត្ថ**ាស**), ឥ. **ឥ**ត្ថ**ារ**ណ**ំ**>**ឥ**ត្ថ**ារ**ណ**ោ**។ -**ក**ថ**ា** អ. វាចាជាគ្រឿងពោលដោយពិស្តារ។
ឥត្ថ**ារ**ិ**ត** គុ. [ឥ+ថ១+ណ+ត] គឺ...ឱ្យពិស្តារហើយ។
ឥត្ថ**ារ**ិ**ត្វ**ា អ. [ឥ+ថ១+ណ+ត្វា] ឱ្យពិស្តារហើយ។
ឥត្ថ**ិ**ណ្ណ**ា** បុ. ធំ (ដូច **ឧ**ត្ត**ុ**) ។
ឥថ**ី** ធា. **យ**ាចនេ **ឥ**ច្ឆ**ិ**ត **"**សូម" ភ្ជ. ។
ឥទ**ានិ**ប្ប**ាណ** គុ. [ឥ**ទ**ានិ+ប**ាណ**] **ម**ានចំ**អ**ាមជ**ាប្រ**ាណ, **ម**ានប្រ**ាណ**ម**ួ**យចំ**អ**ាម។
ឥទ**ានិ**ម**ត្ត** គុ. [ឥ**ទ**ានិ+ម**ត្ត**] **ម**ានចំ**អ**ាមជ**ាប្រ**ាណ, ត្រ**ឹ**ម**ត**ែ**ម**ួ**យ**ចំ**អ**ាម។
ឥទ**ានិ**ត**ំ** **ម**ួ**យ**ចំ**អ**ាមចំ**ន**ួ**ន**១២ **ធ**ាប់។
ឥទ**ាលម**ញ្ជ**ក** បុ. [ឥ**ទ**ាល+ម**ញ**ក] ត្រ**ែ**ដ**ែ**ល**ប**ុ**ត**្ត**ាលចាក់**ហ**ើ**យ**ដ**ោ**យ**ផ**ៅ, ត្រ**ែ**ផ**ៅ**។
ឥទ**ារ** បុ. ការ**ប**ែ**ក**ធ្ល**ាយ** (ដូ**ច** **ភ**េ**ទ**) ។
ឥទ**ាលិ**ត គុ.ឬ **ក**ិ. [ឥ+ទ**ាល**+ឥ-**អ**ា.+ត] **ក**ឺ**ដ**ំ**រ**ីទ**ម**្ល**ាយ**ហ**ើ**យ, **ជ**ាន់**ក**ម្ទ**េ**ចហ**ើ**យ, **ប**ំ**ប**ែ**ក**ហ**ើ**យ។
ឥទ**ិ**ត គុ. [ឥ**ទ**+ឥ-**អ**ា.+ត] **ក**ឺ...**ដ**ឹ**ង**ហ**ើ**យ។ -**ស**ព្ព**ច**ត**ុ**ភ**ូ**ម**ិ**ក**ធ**ម្ម** គុ. **ម**ានធ**ម**ិ**ប្រ**ព្រ**ឹ**ត្ត**ទ**ៅ**ក**ុ**ង**ភ**ូ**ម**ិ**៤**ទ**ាំ**ង**ព**ួ**ង**ដ**ឹ**ង**ហ**ើ**យ។ **ប្រ**ាក**ដ** (ដូ**ច** **ឥ**ស្ស**ុ**ត) ។ **ត្រ**ាស់**ដ**ឹ**ង** (ដូ**ច** **ញ**ាត) ។
ឥទ**ិ**ត្ត**ា** អ. [ឥ**ទ**+ឥ-**អ**ា.+ត្ត**ា**] **ដ**ឹ**ង**ហ**ើ**យ, **ជ**្រ**ាប**ហ**ើ**យ។
ឥទ**ិ**ស**ា** ឥ. ទ**ិ**ស**ត**ូ**ច**, ទ**ិ**ស**ធ**ៀ**ង** (ដូ**ច** **អ**នុ**ទ**ិ**ស**) ។
ឥទ**ុ**ន នបុ. **អ**្ន**ក**ប្រ**ាជ**ញ (ដូ**ច** **ឥ**ញ្ញ) ។
ឥទ**ូ** បុ. **អ**្ន**ក**ប្រ**ាជ**ញ (ដូ**ច** **ឧ**ទ**ាសញ**ញ) ។
ឥទ**េ**ស បុ. [ឥ+ទ**េ**ស] ប្ដ**ូ**ទ**េ**ស**ផ**្ស**ង**។
ឥទ**េ**ស**ី** បុ. ជ**ន**ជ**ាស**ត្ត**ូ**ត (ដូ**ច** **ទ**ីស) ។
ឥទ**េ**ហ បុ. ឈ្ម**ោ**ះ**ជ**ន**ប**ទ**ម**ួ**យ**ន**ៅ**ប**្ដ**ូ**ទ**េ**ស**ឥ**ណ្ណ**ា** ។

ឱ្ធម បុ. កែវប្រពាទ្ធ (ដូច **បវាទ្ធ**) ។
ឱ្ធេស បុ. សេចក្តីខឹង, សេចក្តីស្អប់ (ដូច **ឱ្ធោធ**) ។
ឱ្ធតាវ បុ. [ឱ្ធ+ភាវ] ភាវៈនៃ...គឺសរមុតហើយ។ **ឱ្ធ**<ឱ្ធ+ត។
ឱ្ធស្ត្ចម្ម គុ. [ឱ្ធ+ស្ត+ចម្ម] មានស្បែករបករបោចហើយ, មានស្បែករបើកចេញហើយ។
ឱ្ធា ឥ. អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **ពុធ**), បាឡីខ្លះថា **ឱ្ធា** ។ គុ. ចាក់,ចោះ,ទម្លុះ (ដូច **ភេធិត**) ។
ឱ្ធោជ បុ. ព្រះឥន្ទ (ដូច **មឃវា**) ។
ឱ្ធំសេតិ កិ. [ឱ+ធំស+ណោ, ឬអ+តិ-រ.] កម្ចាត់, កំចាយ, កម្ចាត់កំចាយ, កម្ចាត់បង់។
ឱ្ធំសេតុំ អ. [ឱ+ធំស+ណោ+តុំ] ដើម្បីកម្ចាត់, កម្ចាត់បង់, ដើម្បីកំចាយ។
ឱ្ធំសេត្វា អ. [ឱ+ធំស+ណោ+ត្វា] កម្ចាត់ហើយ, កំចាយហើយ, កំចាតកំចាយហើយ, បោចរោយចហើយ។
ឱ ធ. ១- **ញ្ញាណេ ឱ ឥតិ ឱតិតោ ឱ ឱ ឱ ត្វា ឱ ជ្ជ**, ការិត. **ភេទេតិ** "ដឹង, ដឹងច្បាស់, ប្រាកដ" ភូ. ។ **ភេជ្ជោ** បុ. "ពេទ្យអ្នកចេះវិជ្ជា, អ្នកចេះដឹង" វិ. **ឱ ជ្ជ ជានាតីតិ ភេជ្ជោ** (ឱ+ណ) ឬ**ឱ ន្ធ តីតិ ភេជ្ជោ** (ឱ+ណ្យ) ។ **ភេទ** បុ. មានន័យ៤យ៉ាងៈ១/ ភេទជាឈ្មោះគម្ពីរខាងសាសនាព្រាហ្មណ៍ បាលីថា **តិណ្ណ្ណ ភេទានំ ជ្ជ ជ ជ

ជាទ្រព្យដ៏ប្រសើររបស់បុរសក្នុងលោកនេះ" ។
៤-**សន្ធាយ ១ ១ ១ ១ ១** "មាន, មាននៅ" ទ. ។
៥-**លាភេ ១ ១ ១ ១ ១

វិនស្សេយ្យ កិ. [វិ+នស+យ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីវិនាស, បាត់, ខូច, បាត់, លាញ។

វិនា និ. **ឥជ្ជត្ថវាចក:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺការវៀរ ប្រែថា វៀរ, វៀរលែង, លើកលែង វៀរហើយ, ព្រោះវៀរ, **នានា**, **អន្តរេន**, **វិរេត**, **ឃុ** ក៏ជាវជ្ជត្ថវាចក:ដែរ។

វិនាយក បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

វិនាស បុ. [វិ+នស+ណ] សេចក្តីវិនាស, សេចក្តីខូច, សេចក្តីអន្តរាយ;(ដូច **អនុស្ស**), រ. **វិនស្ស**ំ>**វិនាសោ** ។

វិនាសនត្ថ បុ. [វិនាសន+អត្ថ] អត្ថថាកិ.ញ្ជាំងសត្វឱ្យវិនាស។

វិនាសយិត្ថ កិ. [វិ+នស+ណយ+ឥ-អា.+ត្ថ -អជ្ជ.] ឱ្យវិនាសហើយ។

វិនាសាហារណ នបុ. [វិនាស+អាហារណ] កិ.នាំមកនូវសេចក្តីវិនាស។

វិនាសេតិ កិ. [វិ+នស+ណេ+តិ-វ.] ឱ្យវិនាស, ឱ្យខូច, ឱ្យបាត់។

វិនាសេស្សតិ កិ. [វិ+នស+ណេ+ស្សតិ-ភ.] នឹងឱ្យវិនាស,... ។

វិនិច្ឆយ បុ. [វិនិ+ចិ+អ, ឥនៃចិ>ឯ, ឯ>អយ, ច>ឆ, តម្រូតចលើឆ] សេចក្តីដែលបុគ្គលវិនិច្ឆ័យ, សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ; រ. **វិនិច្ឆ**ិ**យ**ិ**ត**េ **អ**ាចារ**ិ-យ**ិ**ត**េ**ត**ិ>**វ**ិ**ន**ិ**ច**្**ឆ**ិ**យ**ោ។ -**ការ** បុ. កាលនៃកិ.វិនិច្ឆ័យ។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌ជាគ្រឿងវិនិច្ឆ័យ។ -**មហាមត្ត** បុ. មហាមាត្រអ្នកធ្វើនូវកិ. វិនិច្ឆ័យ, មហាមាត្រអ្នកវិនិច្ឆ័យ។ -**សាលា** ឥ. សាលាជាទីវិនិច្ឆ័យ ។

វិនិច្ឆិ**ត** ន. ឬគុ. [វិនិ+ចិ+ត] កិ.វិនិច្ឆ័យ, គឺ...វិនិច្ឆ័យហើយ។

វិនិច្ឆិ**តព្ព** កិ. [វិនិ+ចិ+តព្ព] គឺ...គប្បីវិនិច្ឆ័យ។

វិនិច្ឆិ**នថ** កិ. [វិនិ+ចិ+នា+ថ-ប.] ចូរវិនិច្ឆ័យ, ចូរកាត់សេចក្តី។

វិនិច្ឆេយ្យ កិ. [វិនិ+ចិ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីវិនិច្ឆ័យ, គប្បីកាត់សេចក្តី។

វិនិជ្ឌិ**ត្វ**ា អ. [វិ+និ+រ៉ាធ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] មុតធ្លុះហើយ, ចាក់ធ្លុះហើយ។

វិនិបាតេន្ត គុ. [វិ+និ+បត+ណេ+អន្ត] កាលឱ្យធ្លាក់ចុះដោយមិនសល់, កាលឱ្យវិនាស, កាលផ្តាច់បង់។

វិនិម្ហុ**ស**េ កិ. [វិ+នី+អ+ម្ហ-ហ.] នាំទៅហើយ, ប្តូរហើយ។

វិនិវត្ត**ិ**ត្ត**ា** អ. [វិ+និ+វ+ឥ-អា.+ត្វា] វិលត្រឡប់ហើយ, ត្រឡប់វិញហើយ។

វិនិត្ត**េ**ន្ត គុ. [វិ+និ+ត+ណេ+អន្ត] កាលផ្លាស់ប្តូរ, កាលឱ្យវិលត្រឡប់។

វិនិជ្ឌ**ិ**ត**ិ** កិ. [វិ+និ+ជ+យ+តិ-ភ.] មុតធ្លុះ, ចាក់ធ្លុះមិនសល់ដោយវិសេស។

វិនីត គុ. [វិ+នី+ត] គឺ...នាំទៅឱ្យវិសេសហើយ, ទូន្មានហើយ។ សេះដែលគេទូន្មានបានហើយ (ដូច **សុ**ខ**ាតាហ**ី) ។

វិនេសិ កិ. [វិ+នី+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] ដឹកនាំហើយ, ទូន្មានហើយ។

វិន**ោ**ទ**េ**ត**ិ** កិ. [វិ+នុទ+ណេ+តិ-ភ.] បន្ទោបង់, រមែងបន្ទោបង់។

វិ**ន**ោ**ទ**េ**ត**្**វ**ា អ. [វិ+នុទ+ណេ+ត្វា] បន្ទោបង់ហើយ។

វិ**ន**្**ធ**ិ កិ. [វ+ឥ+អ+តិ-ភ., ចុ:និ-អា.] បាន, ប្រសព្ធ, ប្រទះ។

វិន្ទាមិ កិ. [វិទ+អ+មិ-រ., ចុះនិ-អា.] បាន, ប្រសព្ធ, ប្រទះ។

វិន្យាស បុ. ក្ឫនកងទ័ព (ដូច **ព្យូហ**) ។

វិបក្ខសេវក គុ. [វិបក្ខ+សិឬសេវ+ណ្ឍ] អ្នកសេពគប់នូវភិក្ខុអ្នកមានចំណែកខុស, អ្នកគប់រកនូវភិក្ខុមានពួកផ្សេង, នូវពួកផ្សេង (**វិបក្ខ<ឱ្ស+ បក្ខ>ឱ្ស**) ។

ឱ្ស បុ. ជនជាសត្រូវ (ដូច **ឱ្ស**) ។

ឱ្ស កិ. [ឱ+ឱ+ឱ-ឱ.] ឱ្ស ឱ្ស ឱ្ស, ឱ្ស ឱ្ស ។

ឱ្ស គុ. [ឱ+ឱ+ឱ] ឱ្ស ឱ្ស, ឱ្ស ឱ្ស, ឱ្ស ។

ឱ្ស កិ. [ឱ+ឱ+ឱ-ឱ.+ឱ-ឱ.+ឱ-ឱ.] ឱ្ស ឱ្ស, ឱ្ស ឱ្ស, ឱ្ស ។

ឱ្ស កិ. [ឱ+ឱ+ឱ-ឱ.] ឱ្ស ឱ្ស ។

ឱ្ស ឱ. ឱ្ស ឱ្ស ។

ឱ្ស ឱ. [ឱ+ឱ+ឱ] ឱ្ស ឱ្ស,

សោកព្រោះវិបាក។

វិបាកាវសេស បុ. [វិបាក+អវសេស] កិ.សេសចុះនៃវិបាក, កិ.សេសសល់នៃវិបាក, វិបាកជាចំណែកដ៏សេសចុះ។

វិបាតយំ គុ. [វិបាតយន្ត+សិ-វិ., ន្ត+សិ-វិ. >អំ] កាលឱ្យធ្លាក់ចុះ, កាលបំផ្លាញ។

វិបាទិកា ឥ. ជើងបែក (ដូច **ចាទធោជ**) ។

វិបុល គុ. [វិ+បុល+អ] ធំដោយវិសេស (ធំ, ទូលាយ, ដ៏ទូលំទូលាយ (ដូច **ព្រហា**), វិ. **វិសេសេន បុលតីតិ>វិបុលំ**។

វិប្ប បុ. ព្រាហ្មណ៍ (ដូច **ទ្ធិជ**) ។

វិប្បកដ្ឋក គុ. ឆ្ងាយ (ដូច **ទ្ធរ**) ។

វិប្បកត គុ. [វិ+ប+ករ+ត] គឺ...ធ្វើឱ្យប្លែកហើយ, បញ្ឈប់, ផ្អាកហើយ។

វិប្បការ បុ. [វិ+បការ] បការ:ប្លែក, បការ:គឺបណ្ឌិតគប្បីខ្ពើម។ -**ឫត្ត** គុ. ដល់ហើយនូវវិប្ផការ:, នូវបការ:ប្លែក, នូវបការ:គឺបណ្ឌិតគប្បីខ្ពើម។

វិប្ផកិណ្ណ គុ. [វិ+ប+កិរ+ត,>ឥណ្ណ, លុបរ] ពោយរាយហើយ, រាត់រាយហើយ, កញ្ជ្ជះកញ្ជ្ជាយហើយ, បាចសាចហើយ។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ... ពោយរាយហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ពោយរាយហើយ។

វិប្ផកិរិ កិ. [វិ+ប+កិរ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ពោយរាយហើយ, រាត់រាយហើយ, ខ្ចាត់ខ្ចាយហើយ, កញ្ជ្ជះកញ្ជ្ជាយហើយ, បាចសាចហើយ។

វិប្ផជហិត្វា អ. [វិ+ប+ហា-ហា+ត្វា] លះហើយ, លះបង់ហើយ។

វិប្ផជហេយ្ យ កិ. [វិ+ប+ហា-ហា+អ+ឯយ្ យ-ស.] គប្ផីលះ, គប្ផីលះបង់។

វិប្ផជិបជ្ជ កិ. [វិ+បដិ+បទ+យ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ប្រតិប័ទខុសហើយ។

វិប្ផជិសារ បុ. [វិ+បដិ+សរ+ណ] សេចក្តីរពឹកអាស្រ័យនូវកម្មគឺបណ្ឌិតគប្ផីខ្ពើម, សេចក្តីក្តៅក្រហាយ, សេចក្តីស្តាយក្រោយ។

វិប្ផជិសារី គុ. [វិប្ផជិសារ+ណ្ឌ] អ្នកមានកិ.រពឹកអាស្រ័យនូវកម្មគឺបណ្ឌិតគប្ផីខ្ពើម, អ្នកមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ, អ្នកមានសេចក្តីស្តាយក្រោយ; វិ. **វិប្ផជិសារោ យស្ស អត្ថីតិ>វិប្ផជិសារី**។

វិប្ផជិសារ បុ. សេចក្តីក្តៅក្រហាយ (ដូច **បច្ឆានាប**) ។

វិប្ផមុត្ត គុ. [វិ+ប+មុច+ត] ផុតស្រឡះហើយ, រួចស្រឡះហើយ។

វិប្ផលបសិ កិ. [វិ+ប+លប+អ+សិ-រ.] ត្ងួញត្ងែរ, រវើរវាយ។

វិប្ផលាប គុ. និយាយខុស, រវើរវាយ (ដូច **វិរោធោត្ត**) ។

វិប្ផវាស បុ. [វិ+ប+រស+ណ] កិ.នៅប្រាស, កិ.នៅព្រាត់ប្រាស។

វិប្ផសន្ន គុ. [វិ+ប+សទ+ត] ជ្រះថ្លាហើយ, ដែលជ្រះថ្លាហើយ, ថ្លា; វិ. **វិប្ផ-សីទិត្ថាតិ>វិប្ផសន្ធោ, សន្ធា, សន្ធំ**។ -**ចិត្ត** គុ. មានចិត្តជ្រះថ្លា

ហើយ។

វិប្ផរីទន្តិ កិ. [វិ+ប+សទ+អ+អន្តិ-រ., សទ>សីទ] ជ្រះថ្លា, ថ្លា។
វិប្ផាយ អ. [វិ+ប+ហា+ត្វា] លះហើយ, លះបង់ហើយ។
វិបន្ធតិ កិ. [វិ+ផទ+អ+តិ-រ.,ចុះនិ-អា.] ញាប់ញ័រ, អន្ទះសា។
វិបន្ធមាន គុ. [វិ+ផទ+មាន, ចុះនិ-អា.] កាលញាប់ញ័រ, កាលអន្ទះសា។
វិបូលិន្ត នបុં. ផ្ការីកភ្លើង (ដូច **ផូលិន្ត**) ។
វិពុធ បុં. ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **តិទស**) ។
វិព្ភន្តក គុ. [វិ+ភម+ត+ក-សកត្ត] អ្នកវិលទៅខុស, អ្នកសឹកហើយ, ដែលសឹកហើយ។
វិព្ភម បុં. សេចក្តីខ្លាច (ដូច **ភនត្ត**) កែក្រាយ, វិលទៅផ្សេងៗ (ដូច **វិលាស**), កិរិយា ល្ងាសល្ងន់ញ្ចាំញ្ជើនៃស្ត្រី (ដូច **ភាវ**), វិលទៅផ្សេងៗ។
វិព្ភមិតុំ អ. [វិ+ភម+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីសឹក។
វិព្ភមិត្វា អ. [វិ+ភម+ឥ-អា.+ត្វា] វិលខុសហើយ, សឹកហើយ។
វិភច្ច គុ. (នាដ្យរស) គួរខ្ពើម, គួរស្អប់។
វិភជ្ជ គុ. [វិ+ភជ+អ្ន] កាលចែក, កាលរំលែក។
វិភជិត្វា អ. [វិ+ភជ+ឥ-អា.+ត្វា] ចែកហើយ, រំលែកហើយ។
វិភវ បុំ. [វិ+ភូ+អ] ភោគ:ជាគ្រឿងសោយនៃជនឬភោគ:គឺបុគ្គលគប្បីសោយ (សម្បត្តិ) ; វិ. **វិភវន្តិ បភវន្តិ អនេនាតិ>វិភវោ**។ **ជាត** នបុំ. សម្បត្តិ, សម្បត្តិគឺបុគ្គលគប្បីសោយ (**ជាត** ចុះមកជាសកត្ត:មិនបាច់ប្រែក៏បាន) ។ **វិភវសញ្ញ**នេះ ប្រែថា សេចក្តីវិនាស, សេចក្តីសាបសូន្យក៏បាន។
វិភវ បុំ. សម្បត្តិ, ទ្រព្យ (ដូច **ទ្ធ**) ។
វិភាគ បុំ. ចំណែក, ការចែក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ភក្តិ**សព្ទ ។
វិភាត គុ. [វិ+ភា+ត] ភ្លឺហើយ, ភ្លឺច្បាស់ហើយ, ស្វាងហើយ, ពេលព្រឹកព្រលឹម (ដូច **បច្ចូស**) ។ -**ក្ខណ** បុំ. ខណ:នៃរាត្រីភ្លឺហើយ, ភ្លឺច្បាស់ហើយ។
វិភាវិត កិ. [វិ+ភូ+ឥ-អា.+ត] សម្តែងហើយ, គឺ...សម្តែងហើយ, ប្រកាសហើយ។
វិភាវី គុ. អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **ពុធ**) ។
វិភាវេត្វា អ. [វិ+ភូ+ណេ+ត្វា] សម្តែងហើយ។
វិភីដក បុំ. សម៉ាពិភេក (ដូច **អក្ខ**) ។
វិភូ គុ. ទៀងទាត់ (ដូច **និច្ច**), ជាធំ (ដូច **បភូ**) ។
វិភូសន នបុំ. គ្រឿងប្រដាប់ (ដូច **បិលន្ធនំ**) ។
វិភូសិត គុ. ឬកិ. [វិ+ភូស+ឥ-អា.+ត] ប្រដាប់ហើយ, ស្អិតស្អាងហើយ។

វិកេធិកា ឥ. សម័ពិភេក, ត្នោត (ដូច **តាល**) ។
វិកិ ធា. **ភត្តនេ វិកតិ** "សរសើរ" ភ្ជ. ។
វិមតិ ឥ. សេចក្តីសង្ស័យ (ដូច **សំកា**) ។
វិមន គុ. អ្នកតូចចិត្ត (ដូច **ទុម្មន**) ។
វិមល គុ. [វិគត+មល] មានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ, មិនមានមន្ទិល។ **ចន្ទមណ្ឌល** នបុ. មណ្ឌលនៃព្រះចន្ទ្រមានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ។ **សលិលសម្ឆន្ន** គុ.ដល់ព្រមហើយដោយទឹកមានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ។ ថ្ល(ដូច **អច្ឆ**)។
វិមាន នបុ. [វិ+មា+យុ] វិមានទីនៅនៃទេវតា (ដូច **ទេវតាវាស**), ផ្ទះ៧ជាន់ (**សត្តភូមយរ**) ។ **សាមិក** គុ. ម្ចាស់នៃវិមាន។
វិមុច្ឆ៑ិសុ កិ [វិ+មុច+យ+ឆ-អជ្ជ.] ផុតវិសេសហើយ, ផុតស្រឡះហើយ។
វិមុត្ត គុ. ឬកិ. [វិ+មុច+ត] ផុតវិសេសហើយ, ផុតស្រឡះហើយ, រួចស្រឡះហើយ។ **ចិត្តតា** ឥ. ព្រោះភាវៈនៃខ្លួនជាអ្នកមានចិត្តផុតស្រឡះហើយ។ **មានស** គុ. មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ។
វិមុត្តិ ឥ. [វិ+មុច+តិ] កិ.រួចស្រឡះ; ព្រះនិព្វាន, វិ. **វិមុច្ចនំ>វិមុត្តិ**។ ធម្មជាតិជាហេតុរួចស្រឡះ; វិ. **វិមុច្ចតិ ឯតាយាតិ>វិមុត្តិ**។ **សារ** បុ. ធម៌ជាសារៈគឺវិមុត្តិ។ **សុខ** នបុ. សុខកើតអំពីវិមុត្តិ។
វិមោក្ខ បុ. [វិ+មោក្ខ+អឬវិ+មុច+ណ] ធម៌ជាគ្រឿងរួចស្រឡះចាកកិលេស (កិ.រួចស្រឡះចាកកិលេស, **វិមោក្ខ**); **កិលេសេហិ វិមុច្ចតិ ឯតេនាតិ>វិមោក្ខោ**។
វិមោចនត្ថ បុ. [វិមោចន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ផុតស្រឡះ, រួចស្រឡះ។
វិមំសា ឥ. ប្រាជ្ញា (**វិចារណា**) ។
វិយ និ. បដិភាគត្ថវាចកៈនិបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀប ប្រៃថា ដូច, បីដូច, ដូចជា, ហាក់ដូច។
វិយុត្ត គុ. [វិ+យុជ+ត] ប្រកបប្រាសហើយ, មិនប្រកបហើយ។
វិយូហិត្វា អ. [វិ+យូហ+ឥ-អា.+ត្វា] ककायហើយ។
វិយោគ បុ. [វិ+យុជ+ណ] កិ.ព្រាត់ប្រាស; វិ. **វិយុជ្ជនំ>វិយោគោ**។ សព្ទនេះជាប្រភេទម្យ៉ាងនៃ **សិទ្ធារសព្ទ** ។
វិយោជិតុំ អ. [វិ+យុជ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីព្រាត់ប្រាស។
វិរជ គុ. [វិគត+រជ] មានធូលីទៅប្រាសហើយ។
វិរជ្ជមាន គុ. [វិ+រជ+យ+មាន] កាលនឿយណាយ, កាលធុញទ្រាន់។
វិរជ្ជិ កិ. [វិ+រជ+យ+ល្ហ-អជ្ជ.] នឿយណាយហើយ, រអាហើយ។
វិរជ្ជិត្វា អ. [វិ+រធ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ភ្លាត់ហើយ, ខុសហើយ។
វិរតិ ឥ. ការវៀរ (ដូច **វេរមណី**) ។

វិរត្ត គុ. [វិ+រម+ត] នឿយណាយហើយ, ធុញទ្រាន់។ **ចិត្ត** គុ. មានចិត្ត នឿយណាយហើយ។
វិរមស្សុ កិ. [វិ+រម+ស្សុ-ប.] ចូរវៀរ។
វិរលច្ឆន្ទ គុ. [វិរល+ឆន្ទ] គឺបុគ្គលប្រក់រង្វើលហើយ។
វិរវន្ត គុ. [វិ+រវ+អន្ត] កាលស្រែក, កាលកញ្ជ្រៀវ។
វិរវិ កិ. [វិ+រវ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ស្រែកហើយ, កញ្ជ្រៀវហើយ។
វិរហិត គុ. [វិ+រហ+ត-អា.+ត] រៀវហើយ, ប្រាសហើយ។
វិរឞ្ឌោ រង្វើល (ដូច **បេលវ**) ។
វិរាគ បុ. [វិ+រជ+ណ] កិ.នឿយណាយ, សេចក្តីនឿយណាយ, កិ.ប្រាសចាកតម្រេក; វិ. **វិរជ្ជនំ>វិរាគោ**។ ធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាកតម្រេក, ធម៌ជាគ្រឿងនឿយ ណាយ; វិ. **វិរជ្ជតិ ឯតេនាតិ> វិរាគោ**។ ព្រះនិព្វាន។
វិរាជេត្វា អ. [វិ+រជ+ណេ+ត្វា] ឱ្យណាយហើយ, ឱ្យនឿយណាយហើយ, ឱ្យអាហើយ។
វិរាវ បុ. សំឡេង (ដូច **ឃោស**) ។
វិរិយ នបុ. កម្លាំង (ដូច **ពល**), តេជៈឬអានុភាព(ដូច **បភាវ**), ព្យាយាម (ដូច **ឆិតិ**)។
វិរិឞ្ឍ ធា. **លជ្ជាចោទនេសុ វិរិឞ្ឍិតោ** "ខ្មាស, អៀន, ចោទ" មិនយើញ រូបអាខ្យាតកិរិយាទេ។ (**វិរិឞ្ឍិតោតិ លជ្ជិតោ**) -ស. ។
វិរុជ្ឈតិ កិ. [វិ+រុធ+យ+តិ-រ.] ខឹង, ក្រោធ, ខុស។
វិរុទ្ធ គុ. [វិ+រុធ+ត] បុគ្គលអ្នកក្រោធហើយ, ខឹងហើយ, ខុស។
វិរុហន្ត គុ. [វិ+រុហ+អន្ត] កាលដុះ, កាលដុះឡើង, លូត, លាស់។
វិរុឡ្ហ គុ. [វិ+រុហ+ត] ដុះហើយ។ -**តិណ** គុ. មានស្មៅដុះហើយ។
វិរុឡ្ហក អ.ន. ព្រះបាទវិរុឡ្ហកជាស្តេចទេវតាក្នុងស្ថានចាតុម្មហារាជិកាទិសខាងត្បូង (ដូច **កុម្ភណ្ឌសាមិ**) ។
វិរូ ឥ. វល្លិដែលមានស្លឹកច្រើន (**បតានិនីលតា**) ។
វិរូបក្ខ អ.ន. ព្រះបាទវិរូបក្ខជាស្តេចទេវតាក្នុងស្ថានចាតុម្មហារាជិកាទិសខាងលិច (ដូច **នាគាធិបតិ**) ។
វិរោចតិ កិ. [វិ+រុច+អ+តិ-រ.] រុងរឿង។
វិរោចនា ឥ. [វិ+រុច+យុ+អា-ឥ.] កិ.រុងរឿង។
វិរោចមាន គុ. [វិ+រុច+មាន] កាលរុងរឿង។
វិរោធ បុ. សេចក្តីខឹង (ដូច **ទោសោ**)
វិរោធិ គុ. ជនជាសត្រូវ (ដូច **បច្ចនិក**) ។
វិរោធោត្តិ ពោលខុស, ពាក្យនិយាយដោយកំហឹង (ដូច **វិប្ឍលាប**) ។

វិលគ្ន បុ. ការជាប់ជំពាក់ (ដូច **លគ្ន**), ពាក់កណ្តាល (ដូច **មជ្ឈ**) ។
វិលជ្ជតិ កិ. [វិ+លស+យ+តិ-រ.] សម្ពឹង, សម្ពឹងកាយ។
វិលបន្ត គុ. [វិ+លប+អន្ត] កាលគ្ងួញគ្ងែ, កាលរវើរវាយ។
វិលបន្តិ កិ. [វិ+លប+អ+អន្តិ-រ.] គ្ងួញគ្ងែ, រវើរវាយ។
វិលម្ពមាន គុ. [វិ+លពិឬលម្ព+មាន, ចុះនិ -អា.] កាលគន់មើល, កាលគយគន់, កាលឃ្លាំមើល។
វិលយ នបុ. [វិ+លិ+អ] កិ.រលួយ, កិ.រលាយ។
វិលសតិ កិ. [វិ+លស+អ+តិ-រ.] កែក្រាយ, ក្តិចខ្ចាំ។
វិលសិត ន. ឬគុ. [វិ+លស+ឥ-អា.+ត] កិ.កែក្រាយ,...។
វិលាប បុ. ពិលាប, ការទ្ងួញយំ (ដូច **បរិទ្ទវ**) ។
វិលាស គុ. យាងយាស, កែក្រាយ (ដូច **លលិត**) ។
វិលិខតិ កិ. [វិ+លិខ+អ+តិ-រ.] គូស, គូសវាស។
វិលិខន្ត គុ. [វិ+លិខ+អន្ត] កាលគូស, កាលគូសវាស។
វិលិម្ប្យតុំ អ. [វិ+លិប+ឥ-អា.+តុំ, ចុះនិ-អា.] គប្បីលាប, ឃ្ងក។
វិលិម្ប្យិស្សាមិ កិ. [វិ+លិប+អ+ឥ-អា.+ ស្សាមិ-ភ., ចុះនិ-អា.] នឹងលាប, នឹងឃ្ងក។
វិលី ធា. **វិលីនតាវេ វិលីយតិ** ការិត. **វិលាបយតិ** "ជាប់ណែន, រលាយ" ភ្ជ. ។ វិ+លី (?)
វិលីនតេល នបុ. ខ្លាញ់រាវ (ដូច **ឥសា**) ។
វិលីនសុវណ្ណ នបុ. [វិលីន+សុវណ្ណ] មាសដែលរលាយ។
វិលីនស្នេហ បុ. ខ្លាញ់រាវ (ដូច **ឥសា**) ។
វិលីយន្តិ កិ. [វិលិ+យ+អន្តិ-រ.] រលាយ, រលួយ។
វិលីឥការ បុ. ជាងបន្ទោះ, ជាងត្បាញផ្ទៃង (ដូច **ឥេន**) ។
វិលុម្ប្យន្ត គុ. [វិ+លុប+អន្ត, ចុះនិ-អា.] កាលជញ្ជែង, កាលប្លន់។
វិលុម្ប្យិត្វា អ. [វិ+លុប+ឥ-អា.+ត្វា, ចុះនិ -អា.] ជញ្ជែងហើយ, ប្លន់ហើយ។
វិលុម្ប្យិស្សាមិ កិ. [វិ+លុប+អ+ឥ-អា.+ ស្សាមិ-ភ., ចុះនិ-អា.] នឹងជញ្ជែង, នឹងប្លន់។
វិលុម្ប្យឹសុ កិ. [វិ+លុប+អ+ឧំ-អជ្ជ., ចុះនិ -អា.] ជញ្ជែងគ្នាហើយ, ប្លន់ហើយ, ដណ្តើមហើយ ។
វិលេខិត គុ. [វិ+លិខ+ឥ-អា.+ត] គឺ...គូសហើយ, ដៅហើយ។
វិលេបន នបុ. [វិ+លិប+យុ] កិ.លាប, គ្រឿងលាប;វិ. **វិលេបិយតេតិ>វិលេបនំ**។
វិលេបន នបុ. គ្រឿងលាប (ដូច **ឥណ្ណ**) ។
វិលោកេត្វា អ. [វិ+លុក+ណោ+ត្វា] ក្រឡេកមើលហើយ, មៀងមើលហើយ។
វិលោម គុ. [វិ+លោម] ពាក្យមានរោមទៅប្រាសហើយ, ពាក្យទ្រគោះ, ពាក្យអាក្រក់, ពាក្យជាហេតុកាត់នូវសេចក្តីស្រឡាញ់។
វិឥច អ. [វិ+ឥច+ត្វា] ស្ងាត់ហើយ។

វិវដ្ដិត គុ. [វិ+វដ្ដ+ត-អា.+ត] គឺ...រៀរហើយ, ចៀសវាងហើយ។

វិវដ្ដេត្វា អ. [វិ+វដ្ដ+ណ+ត្វា] រៀរហើយ, រៀរស្រឡះហើយ។

វិវដ គុ. [វិ+វរ+ត, ត>ដ, លុបវ] គឺ...បើកហើយ, រៃបើកហើយ, ច្រហ, ហា; វិ. **វិវរិយិត្ថាតិ>វិវដំ**។ **-ច្ឆទ** គុ. មានកិលេសដូចជាដំបូលបើកហើយ, មានកិលេសដូចជាគ្រឿងប្រក់បើកហើយ។ **-ទ្វារ** ន បុំ. មានទ្វារបើកហើយ។ **-ឆក្ខត្ត** នបុំ. នក្ខត្តឫក្សបើកហើយ។ **-ឆក្ខត្តទិវស** បុំ. ឬនបុំ. ថ្ងៃមាននក្ខត្តឫក្សបើកហើយ។ **-មត្ត** គុ. គ្រាន់តែគឺ...បើកហើយ។ **-មុខភាជន** នបុំ. ភាជន:មានមាត់ដែលបុគ្គលបើកហើយ, ភាជន:មានមាត់បើកហើយ, មានមាត់ច្រហ។

វិវដ្ដ គុ. [វិ+វដ្ដ] (និព្វាន) មានវដ្ដ:ទៅប្រាសហើយ, មានគ្រឿងវិលទៅប្រាសហើយ ។ ព្រះនិព្វាន, ខណ្ឌចីវរ១នៅត្រង់កណ្ដាលឈ្មោះ វិវដ្ដ ។

វិវទថ កិ. [វិ+វទ+អ+ថ-ប.] ចូរជជែក, ចូរទាស់ទែង។

វិវទន្ដិ កិ. [វិ+វទ+អ+អន្ដិ-វ.] ជជែក, ទាស់ទែងគ្នា, ប្រកែកគ្នា។

វិវទិត្វា អ. [វិ+វទ+ត-អា.+ត្វា] ជជែកហើយ, ទាស់ទែងហើយ។

វិវរ នបុំ. [វិ+វរ+អ] ប្រហោង, ចន្លោះ, (ដូច **សុរ៉ៃ ឆិទ្ទ** និង **រន្ធ** ក៏មានអត្ថដូចគ្នានិង **វិវរ** នេះដែរ), ទោស, កំហុស (ដូច **ទូសន**), (វិ. **វិគតោ ឥវ ឥ ឱ ឱ ឱ

.ឈ្លោះគ្នា ។

វិវាហ បុ. ពិធីរៀបការកូនប្រុសស្រី (ដូច **បាណិគ្គហ**) ។ -**ទិវស** ន. [វិវាហ+ទិវស] ថ្ងៃជាទីធ្វើនូវវិវាហៈ, នូវវិវាហមង្គល ។

វិវិត្ត គុ. [វិ+រិច ឬជន+ត] ស្ងាត់, ដែលស្ងាត់ហើយ, ទីស្ងាត់, បុគ្គលស្ងាត់ហើយ (ដូចឆន្ទ) ។ -**វនសណ្ឌ** បុ. ដងនៃព្រៃដ៏ស្ងាត់។ -**សយន** នបុ. ទីជាទីដេកដ៏ស្ងាត់។

វិវិត្តោកាស បុ. [វិវិត្ត+ឱកាស] ឱកាសដ៏ស្ងាត់។

វិវិធ គុ. [វិ+រិធ] មានប្រការៈផ្សេងៗ, មានយ៉ាងផ្សេង; រ. **វិធា បការ យស្ស តំ>វិវិធំ** ។

វិវិធ បុ. ប្រការផ្សេងៗ (ដូច **នានារូប**) ។

វិវេក បុ. [វិ+រិច+ណ, ច>ក] សេចក្តីស្ងាត់, កិ.ស្ងាត់, កិ.ស្ងប់ស្ងាត់។ ការពិចារណា (ដូច **វិចារ**) ។

វិស នបុ. [រិស+អ] ពិស។ -**បក្ខិបនបាបកម្ម** នបុ. បាបកម្មគឺកិ.បង់នូវថ្នាំពិស។ -**បរិភោគតាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជាធម្មជាតិដូចជាគ្រឿងបរិភោគដ៏លាយដោយថ្នាំពិស។ -**បានក** នបុ. ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកដ៏លាយដោយថ្នាំពិស។ -**ឬត** គុ. គឺថ្នាំពិសផឹកហើយ, លាបដោយថ្នាំពិស។ -**ផលតាយ** ព្រោះភាវៈនៃ...ជាធម្មជាតិដូចជាផ្លែឈើដ៏លាយដោយថ្នាំពិស។

វិសកណ្ណក នបុ. ស្ករអំពៅផែន, ស្ករផែន (ដូច **ឥក្ខុ**) ។

វិសង្ខារ គុ. [រិ+សង្ខារ] ធម៌មានសង្ខារទៅប្រាសហើយ, និព្វានមានសង្ខារទៅប្រាសហើយ។

វិសជ្ជន នបុ. ការលះបង់ (ដូច **ចាគ**) ។

វិសញ្ញិតា ឥ. ប្រាសចាកសញ្ញា, សន្លប់ (ដូច **ចិត្តបីឬ**) ។

វិសដ បុ. ទូលំទូលាយ, ស្រឡះស្រឡ (ដូច **វិត្ថត**) ។

វិសត្តាបនតា ឥ. [រិសត្តាបន+តា] ភាវៈនៃកិ.ញ្ជាំង...ឱ្យផ្សាយទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ។

វិសត្តិក គុ. [រិ+សរ+តិ+ក-សកត្ត] ផ្សាយទៅ, ផ្សាយទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ (រ. **សព្វត្រ វិសតា បត្ថជាតិ>វិសត្តិកា**) ។

វិសត្តិកា ឥ. [រិសត្តិ+តា] ភាវៈនៃ...ជាធម្មជាតិផ្សាយទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ, តណ្ហា (ដូច **ជាលិនី**) ។

វិសទ អ្នកឆ្លៀវឆ្លាស (ដូច **ញ្ញត្ត**), ស្អាតបាត (ដូច **សេត**) ។

វិសធរ បុ. សត្វពស់ (ដូច **ចាទ្ទុធរ**) ។

វិសបុប្ផតា ឥ. [រិសបុប្ផ+តា] ភាវៈនៃ...ជាធម្មជាតិដូចជាផ្កាឈើដ៏លាយដោយថ្នាំពិស។

វិសប្បន នបុ. សេចក្តីរាយមាយឬរង្គិលទៅលូនទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ (ដូច **ឃសរ**) ។

វិសភាគ គុ. [វិសម+ភាគ] មានចំណែកស្មើប្រាស, មានចំណែកមិនស្មើគ្នា។

វិសមចក្ខុក គុ. [វិសម+ចក្ខុ+ក] មានចក្ខុមិនស្មើគ្នា, មានភ្នែកស្រលៀង។

វិសមដ្ឋានចារ បុ. [វិសមដ្ឋាន+ចរ+ណ] កិ.ត្រាច់ទៅកាន់ទីមិនស្មើ។

វិសមូល គុ. [វិស+មូល] មានពិសជាឫស។

វិសយ បុ. [វិ+សិ+អ] វិស័យ,អារម្មណ៍(ដូចអាលម្ព); (វិ. **វិសិនោតិ ពន្ធតិ ឥន្ទ្រិយានីតិ>វិសយោ**)។ វិសយរូប៥, ជនបទ, ប្រទេស, គោចររូប៥។

វិសយិ ឥន្ទ្រិយ (ដូច **ឥន្ទ្រិយ**) ។

វិសរ បុ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **ឆិករ**) ។

វិសលិត្តសរ បុ. ក្ងានសរគេលាបដោយថ្នាំពិស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ទិន្ន**សព្ទ។

វិសហិ កិ. [វិ+សហ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] អាចហើយ, ហ៊ានហើយ។

វិសាខ, -ខា អ.ន. ឧបាសកឈ្មោះវិសាខ:, ឧបាសិកាឈ្មោះ **វិសាខា** ។ បុ. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង, ខែពិសាខ។ -**បុណ្ណមីទិវស** នបុ. ថ្ងៃគឺតិថីមានព្រះចន្ទពេញវង់ប្រកបដោយវិសាខឫក្ស, ថ្ងៃពេញបូរមីនៃខែពិសាខ។

វិសាណ បុ. [វិស+ណ] កុយ, ភ្ជុក (**ហតន្ត**ទន្ត, **ឧសុសិ**ង្គ**ក**), ស្នែងសត្ត (ដូច **សិ**ង្គ) ។

វិសាទ បុ. សេចក្តីលំបាកនៃចិត្ត (ដូច **ខេទ**) ។

វិសារទ បុ. [វិគត+សារទ] មានសេចក្តីរួញរាទៅប្រាសហើយ, មានសេចក្តីញញើតទៅប្រាសហើយ, (ក្លៀវក្លា, សេចក្តីក្លៀវក្លា ដូច **សុ**ប្ប**ឥ**ណ្ណ), (អ្នកអង់អាច, អ្នកក្លៀវក្លា ដូច**ទ**ិ**ឋ**ក្ខ**ណ**); វិ. **ទ**ិ**ឥ**ណ**ោ** សារ**ោ**-**ឯ**ត**ស្មាតិ>**ទ**ិ**សារ**ោ**។

វិសាលតា ឥ. ទំហំ (ដូច **ឆ**ិ**ណ**ាហ**ា**) ។

វិសាល គុ. ធំទូលាយ (ដូច **ទ**ិ**ឆ**ុ**ល**) ។

វិសាលា ឥ. តាសក់ស្រូវ, តាសក់ផ្ទ, តាសក់ភ្ជែក (ដូច **ឥ**ន្ទ**ទ**ារ**ុ**ណ**ិ**) ។

វិសាហារតា ឥ. [វិសាហារ+តា] ភាវ:នៃ..ជាធម្មជាតិដូចជាអាហារដ៏លាយដោយថ្នាំពិស។

វិសិខា ឥ. ច្រក, ផ្លូវដើរ, ផ្លូវថ្នល់ (ដូច **រ**ច្ឆ**ា**) ។

វិសិដ្ឋ គុ. [វិ+សិស+ត] វិសេសបំផុត, ប្រសើរបំផុត, ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **អ**ារ**ិ**យ**)**។

វិសិដ ធា. **អ**ន**ា**ទ**ា**រ **ឧ**ាសេ**ដ**ិ "មិនអើពើ, មិនយកចិត្តទុកដាក់" ភ្ជ. ។

វិសិព្ធ**ុ**ក**ាម** គុ. [វិសិព្ធ**ុ**ំ+ក**ាម**+ណ] ប្រាថ្នាដើម្បីអាំង, ចង់ដើម្បីអាំង; វិ. **ទ**ិ**ស**ិ**ព**្ធ**ុ**ំ

កាមេតីតិ >វិសិញ្ចេតុកាមោ។

វិសិញ្ចេត្វា	អ.	[វិ+សិវ+ណោ+ត្វា] អាំងហើយ, ឆ្ពើរហើយ។
វិសីទន្តិ	កិ.	[វិ+សទ+អ+អន្តិ-រ., សទ>សីទ] លិចចុះ។
វិសុជ្ឌតិ	កិ.	[វិ+សុធ+យ+តិ-រ.] ស្អាតវិសេស, ហ្មត់ចត់វិសេស, បរិសុទ្ធ។
វិសុទ្ធ	គុ.	[វិ+សុធ+ត] ស្អាតវិសេស, ហ្មត់ចត់វិសេស, បរិសុទ្ធ។ **-អត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សេចក្តីស្អាតវិសេស។
វិសុទ្ធិ	ឥ.	[វិ+សុធ+តិ] សេចក្តីហ្មត់ចត់, សេចក្តីស្អាត។ ន. ព្រះនិព្វាន ។
វិសុទ្ធិទេវ	បុ.	វិសុទ្ធិទេវតាគឺព្រះខីណាស្រព។
វិសុំ	និ.	ផ្សេងគ្នា, មួយផ្នែក, ដោយឡែក។
វិសូចិកា	ឥ.	ពោគចុះផ្ទៃ (ដូច **មហាវិរេក**) ។
វិសេស	គុ. ឬបុ.	[វិ+សិស+ណ] វិសេស, ប្លែក, គុណវិសេស។ **-ការណ** នបុ. ហេតុនៃសេចក្តីប្លែកគ្នា ។
វិសេសក	បុ.	ប្រោះព្រំ, ចុចមុខឲ្យមានសណ្ឋានដូចប្រជ្រុយ (ដូច **តិលក**) ។
វិសេសាធិគម	បុ.	[វិសេស+អធិគម] កិ.លុះនូវគុណវិសេស, កិ.បាននូវ..., កិ.ត្រាស់ដឹង...។
វិសេសេត្វា	អ.	[វិ+សេស+ណោ+ត្វា] ឱ្យវិសេសហើយ, ឱ្យប្លែកហើយ។
វិសោក	គុ.	[វិគត+សោក] មានសេចក្តីសោកទៅប្រាសហើយ; វិ. **វិគតោ សោកោ ឯតស្មាតិ>វិសោកោ**។
វិសោធយិ	កិ.	[វិ+សុធ+ណយ+ណ្យ-អជ្ជ.] ហ្មត់ចត់ហើយ, ឱ្យស្អាតហើយ, ជម្រះហើយ។
វិសោធេតិ	កិ.	[វិ+សុធ+ណោ+តិ-រ.] ឱ្យស្អាតវិសេស, ឱ្យហ្មត់ចត់, ជម្រះ, សម្អាត។
វិសោធេត្វា	អ.	[វិ+សុធ+ណោ+ត្វា] ឱ្យស្អាតវិសេសហើយ, ជម្រះហើយ។
វិសោធយេ	កិ.	[វិ+សុធ+ណយ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីឱ្យហ្មត់ចត់វិសេស, គប្បីជម្រះ, គប្បីសម្អាត ។
វិស្សជ្ជន, -នា	នបុ.ឥ.	[វិ+សជ+យ+យុ] កិ.លះ, កិ.លះបង់, កិ.ដោះស្រាយ; វិ. **វិសជ្ជិយតេតិ>វិស្សជ្ជនំ**។
វិស្សជ្ជមត្ត	គុ.	[វិស្សជ្ជ+មត្ត] ប្រមាណក្នុងកិ.លះបង់។
វិស្សជ្ជាបេសិ	កិ.	[វិ+សជ+យ+ណាបេ+ណ្យ-អជ្ជ. ចុះ-អា.] ឱ្យលះហើយ, ឱ្យលះបង់ហើយ, ឱ្យលែងហើយ។
វិស្សជ្ជិ	កិ.	[វិ+សជ+យ+ណ្យ-អជ្ជ.] លះហើយ, លែងហើយ, ពួយទៅហើយ, បាញ់ហើយ ។
វិស្សជ្ជិត	គុ.	[វិ+សជ+យ+ឥ-អា.+ត] គឺ...លះបង់ហើយ, លែងចោលហើយ, ពួយទៅហើយ។
វិស្សជ្ជេត្វា	អ.	[វិ+សជ+យ+អ+ត្វា] ដោះស្រាយហើយ, លះបង់ហើយ, ពួយ

ទៅហើយ។

វិស្សជ្ជេន្តិ កិ. [វិ+សជ+យ+អ+អន្តិ-រ.] លះបង់, ដោះស្រាយ។

វិស្សជ្ជេសិ កិ. [វិ+សជ+យ+អ+ឦ-អជ្ជ., ចុះ-អា.] លះហើយ, លះបង់ហើយ, លែងហើយ, ដោះស្រាយហើយ។

វិស្សជ្ជ គុ. [វិ+សជ+ត] គឺ...លះបង់ហើយ, ស្និទ្ធស្នាល។ -**កម្មដ្ឋាន** គុ. មានកម្មដ្ឋានលះបង់ហើយ។ -**បរលោក** គុ. មានបរលោកលះបង់ហើយ។

វិស្សមនសាលា ឥ. [វិស្សមន+សាលា] សាលា (រោង) ជាទីសម្រាក, សាលាសម្រាប់សម្រាក។

វិស្សមិត្វា អ. [វិ+សម+ឥ-អា.+ត្វា] សម្រាកហើយ។

វិស្សម្ភ បុ. សេចក្តីស្និទ្ធស្នាល (ដូច **វិស្សាស**) ។

វិស្សសេ កិ. [វិ+សស+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីស្និទ្ធស្នាល។

វិស្សរណន នបុ. ការលះបង់ (ដូច **ចាគ**) ។

វិស្សាស បុ. [វិ+សស+ណ] សេចក្តីស្និទ្ធស្នាល(ដូច **វិស្សម្ភ**), សេចក្តីជិតដិត។ -**បរម** គុ. មានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលជាយ៉ាងក្រៃលែង។ -**មត្ត** គុ. ត្រឹមតែសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល។ -**សនិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល។

វិស្សាសិ កិ. [វិ+សស+អ+ឦ-អជ្ជ.] ស្និទ្ធស្នាលហើយ។

វិស្សាសិក គុ. [វិស្សាស+ណិក] មានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល, ប្រកបដោយសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ។ -**ដ្ឋាន** នបុ.ទីមានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល, ទីប្រកបដោយសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល។

វិស្សុត គុ. ប្រាកដ, ល្បីទូទៅ (ដូច **បសិទ្ធ**) ។

វិស្ស នបុ. ក្លិននៃវត្ថុស្រស់, ក្លិនឆ្អាប (**អាមគន្ធិ**) ។

វិស នបុ. ពិសពស់ (ដូច **ឥសរ**) ។

វិសំខត គុ. [វិ+សំ+ករ+ត] គឺ...កម្ចាត់បង់ហើយ។

វិសំយុត្ត គុ. [វិ+សំ+យុជ+ត] ប្រកបព្រមប្រាសហើយ, មិនប្រកបព្រមហើយ។

វិសិ ធា. ១- **បវេសនេ វិសតិ បវិសតិ បវិសនំ បវេសោ បវិដ្ឋោ** "ចូលទៅ, ចូលមក" ភូ. ។ **បវិស្ស** "ចូលទៅហើយ" (ប+វិសិ+ត្វា) អា.. **ន បព្ភតានំ ឥវ៑ បវិស្ស**.. ។ **ឥវ** នបុ. "ពិស, ពុល" ចូលទៅកាន់កាយដែលជ្រាបតាមផ្លូវឈាមវ៑. **សោណិតបថគតំ ឥវ៑ តិ ទេហមិតិ ឥវ៑** (វ៑+អសូ.ចិ) ។ **និវេសន** នបុ. "ទីនៅ, លំនៅ, ផ្ទះ, និវេសនដ្ឋាន" ។ **ឆេស្ម** នបុ. "ផ្ទះ" ។
២- **ឥប្ប្យយោគេ ឥស្ភាតិ ឥវ៑** "ព្រាត់ប្រាស់, ញែក, និរាស" កី. ។
៣- **សេចនេ ឥសតិ** "ស្រោច, បាចសាច, ប្រោះព្រំ" ភ្ជ. ។

ឥហាគារិក បុ. គ្រុឌ (ដូច **ឥសុ**) ។

វិហគ បុ. សត្វបក្សី (ដូច **ខគ**) ។
វិហङ្គម បុ. សត្វបក្សី (ដូច **សកុន្ត**) ។
វិហङ្គ បុ. សត្វបក្សី (ដូច **ឧតគ**) ។
វិហញ្ញតិ កិ. [វិ+ហន+យ+តិ-រ.] បៀតបៀន, ខ្ទាំងខ្ទប់, ក្តៅក្រហាយ, លំបាក។
វិហដ្ឌាណុក-ណ្ណក គុ. [វិហដ+ខាណុកណ្ណក] ឱ្យមានដង្ហត់និងបន្លាគឺបុគ្គលនាំទៅប្រាសហើយ។ **វិហដ<វិ+ហរ**+ត ។
វិហណ នបុ. គ្រឿងកំណត់កត់សម្គាល់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **លក្ខ**សព្ទ។
វិហតត្ថាម គុ. [វិហត+ថាម] មានកម្លាំងគឺជរាកម្ចាត់បង់ហើយ។
វិហត្ថ បុ. មនុស្សមានដៃរពឹស (ដូច **ញ្ញាកុល**) ។
វិហន នបុ. គ្រឿងសម្គាល់, ស្នាម (ដូច **លក្ខណ**) ។
វិហរតិ កិ. [វិ+ហរ+អ+តិ-រ.] នៅ (នៅអាស្រ័យ) ។
វិហរិត្វ កិ. [វិ+ហរ+អ+ឧ-អជ.] នៅហើយ, សម្រាកហើយ។
វិហាយស បុ. អាកាស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អព្ភ**សព្ទ។
វិហាយិត នបុ. ការលះបង់ (ដូច **ចោស្សគ្ត**) ។
វិហារ បុ. [វិ+ហរ+ណ] ប្រទេសជាទីនៅនៃបព្វជិត, (អាវាសឬវត្តទាំងមូលក្តី កុដិធំៗក្តី ទិព្វវិហារ, អរិយវិហារ, ព្រហ្មវិហារ, ទីនៅនៃព្រះសុគត, ទីនៅនៃភិក្ខុ (**សុគតាលយ**) ហៅថាវិហារដូចគ្នា); ល្បែង (ដូច **ក**ីឡា), វិ. **វិហរន្តិ ឯត្ថាតិ >វិហារោ** ។ -**ចោក្ខ**ណ**ីតីរ** នបុ. ឆ្នេរនៃស្រះបោក្ខរណីក្នុងវត្ត, ជិតវត្ត។ -**មជ្ឈគត** គុ. ដែលទៅហើយត្រង់កណ្តាលនៃវិហារ។ -**មហ** ន. កិ.ឆ្លងនូវវិហារ។ -**បដិជគ្គ**ក គុ. អ្នកថែទាំនូវវិហារ, អ្នកសម្អាតនូវវិហារ, អ្នកទំនុកបម្រុងនូវវិហារ។ -**បរិយន្ត** បុ. ទីបំផុតជុំវិញនៃវិហារ។ -**ចារ**ិ**ក** នបុ. ទីជាទីគ្រាច់ទៅក្នុងវិហារ, ចារិកនៃវិហារ។ ធម៌ជាគ្រឿងនៅ; វិ. **វិហរន្តិ ឯតេនាតិ> វិហារោ**។
វិហាសិ កិ. [វិ+ហរ+អ+ល្ហ-អជ., ចុ:ស-អា.] នៅហើយ។
វិហេឋិយមាន គុ. [វិ+ហិឋ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលបៀតបៀន។
វិហេឋេត្វា អ. [វិ+ហិឋ+ណ+ត្វា] បៀតបៀនហើយ។
វិហេស ន. [វិ+ហិស+ណ] សេចក្តីលំបាក។
វិឡङ្ក នបុ. ដើមឈើម្យ៉ាងផ្លែមូលតូចៗប្រើធ្វើថ្នាំ (ស្ពាំង) ។
វីចិ រលកទឹក (ដូច **ઉ**ម្មិ ឬ **ត**រङ្ក) ។ ចន្លោះ (ដូច **អ**ន្តរ) ។
វីជ**តិ** កិ. [វីជ+អ+តិ-រ.] បក់, រមែងបក់។
វីជ**ន**ី ឥ. [វីជ+យុ+ល្ហ-ឥ.] ផ្លិត (ដូច**តាលវណ្ដ**), វិ. **វ**ីជ**ន្តិ ឥ**ាយ**ុ**ន**ា យោជ**យ**ន្តិ **យ**ាយ **ស**ា >**ว**ีជ**ន**ี។ **ป**ัត្ត**ก** បុ. ស្លាបនៃផ្លិត។
វីជ**ន្ត**ី គុ. [វីជ+អ**ន**ត+ល្ហ-ឥ.] កាលបក់, កំពុងបក់។

វីជភត្ត នបុ. [វីជ+ភត្ត] ភត្ត (បាយ) ជាពូជ។
វីជមាន គុ. [វីជ+មាន] កាលបក់, កំពុងបក់។
វីជិ កិ. [វីជ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] បក់ហើយ។
វីជិយមាន គុ. [វីជ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលបក់។
វីជុទ្ធរណ នបុ. [វីជ+ឧទ្ធរណ] កិ.រើឡើងនូវពូជ, កិ.ដកឡើងនូវពូជ។
វីណា ឥ. [វិ+ន+អា-ឥ., ន>ណ, ឥ>ណ្ឍ] ពិណ (ដូច **ឥណ្ឌកី**) (វិ. **វីយតីតិ>វីណា**) ។ -**ឆិទ្ធ** នបុ. ប្រហោងនៃពិណ។
វីណាវាទី គុ. អ្នកដេញពិណ (ដូច **វេណិក**) ។
វីត គុ. [វិ+ឥ+ត] ទៅប្រាសហើយ (ដូច **ឱ្ហិត**), ត្បាញហើយ (ដូច **ឱាយត**) ។ -**អច្ឆិតន្ធារ** គុ. មានអណ្តាតភ្លើងនិងរងើកភ្លើងទៅប្រាសហើយ, មានរងើកភ្លើងប្រកបដោយអណ្តាតភ្លើងទៅប្រាសហើយ។ -**តណ្ហ** គុ. មានតណ្ហាទៅប្រាសហើយ។ -**ទ្ធរ** គុ. មានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទៅប្រាសហើយ។ -**ទោស** គុ. មានទោស:ទៅប្រាសហើយ។
វីតរាគ បុ. ព្រះខីណាស្រព។
វីតិក្កមវចន នបុ. [វីតិក្កម+វចន] ពាក្យឈានកន្លង, ពាក្យប្រព្រឹត្តកន្លង, ពាក្យល្មើស (**វីតិក្កម**<វិ+អតិ +កម+ណ) ។
វីតិក្កមិតុំ អ. [វិ+អតិ+កម+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីឈានកន្លង, ប្រព្រឹត្តកន្លង។
វីតិនាមេត្វា អ. [វិ+អតិ+នម+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យបង្ហោនទៅហើយ, ឱ្យឱនទៅហើយ, ឱ្យប្រព្រឹត្តកន្លងទៅហើយ។
វីតិនាមេសិ កិ. [វិ+អតិ+នម+ណេ+ណ្យ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យបង្ហោនទៅហើយ, ឱ្យប្រព្រឹត្តកន្លងទៅហើយ។
វីតិនាមេស្សាម កិ. [វិ+អតិ+នម+ណេ+ស្សាម-ភ.] នឹងញ៉ាំង..ឱ្យបង្ហោនទៅ, ឱ្យប្រព្រឹត្តកន្លងទៅ ។
វីតិបតន្តិ កិ. [វិ+អតិ+បត+អ+អន្តិ-រ.] រមែងធ្លាក់ចុះកន្លង។
វីតិវត្ត គុ. [វិ+អតិ+វត្ត+អ] ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយ, ប្រព្រឹត្តកន្លងទៅហើយ។
វីតិវត្តសុ កិ. [វិ+អតិ+វត្ត+អ+ស្សុ-ប.] ចូរប្រព្រឹត្តកន្លង។
វីតិក្កមោ បុ. ការប្រព្រឹត្តកន្លង, ប្រព្រឹត្តល្មើស (ដូច **អជ្ឌាចារ**) ។
វីថិ ឥ. [រ+ថិ] ទីជាទីដើរទៅនៃជន (ផ្ទល់, រ៉ាថិ (ដូច **រថិកា**); ដងព្រៃ, របៀបបែបផែន (ដូច **បន្តិ**), ច្រក (ដូច **ឱ្ហិ**), ផ្លូវ (ដូច **អញ្ជស**), វិ. **ឱ្ហតិ គច្ឆតិ ឯត្ថាតិ>ឱ្ហិ**។ **ចតុក្ខ្ហសីឃាដកសម្ឋ** គុ. ដល់ព្រមហើយដោយផ្ទល់និងផ្លូវបែកមានប្រមាណ ៤, ឱ្យជាគំនរបរិបូណ៌ដោយ... ។ -**ស៊ីឃាដកាទិ** គុ. (ទី) មានផ្ទល់និងផ្លូវបែក (ផ្លូវត្រឡែងកែង) ជាដើម។

វីមំសនត្ថ បុ. [វីមំសន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ល្បងមើល, ដល់កិ.ពិចារណា។

វីមំសន្ត គុ. [មា-មាន+ស+អន្ត, មនៃអព្ភាស:>វ,អានៃអព្ភាស:>ឥឬ្ឍ, មាន >មំ] កាលពិចារណា, កាលល្បង។ ប្រើជា **វិមំសន្ត**ក៏មាន។

វីមំសិតុកាម គុ. [វិមំសិតុំ+កម+ណ] ប្រាថ្នាដើម្បីពិចារណា, ល្បងមើល។

វីមំសិត្វា អ. [មា-មាន+ឥ-អា.+ត្វា] ពិចារណាហើយ, ល្បងហើយ។

វីរ អា.ន. បពិត្រព្រះអង្គអ្នកក្លៀវក្លា, បពិត្រព្រះអង្គអ្នកមានព្យាយាម។ បុ. **ឌាឍ្យរស** គឺឧស្សាហៈខ្ជីឃ្មាតសង្វាតប្រឹងប្រែងអ្នកព្យាយាម, អ្នកក្លាហាន (ដូច **សូរ**) ។

វីរក បុ. ក្អែកឈ្មោះវីរក:, ក្អែកទឹក។

វីរណ នបុ. ស្ស្វរអណ្ដាស។ -**ត្ថម្ពក** អ.ន. ឈ្មោះវីរណត្ថម្ពក:។ -**តិណ** នបុ. ស្មៅគឺស្ស្វរអណ្ដាស។

វីរិយ នបុ. [វីរ+ណិយ] ភាវ:នៃសេចក្ដីអង់អាច, ភាវ:នៃសេចក្ដីខ្ជីឃ្មាត (ព្យាយាម, សេចក្ដីព្យាយាម); វិ. **វីរស្ស ភាវោ>វីរិយំ**។ **ករណាវិរហិត** គុ. ដែលប្រាសហើយចាកកិ.ធ្វើនូវសេចក្ដីព្យាយាម។ -**សម្ឫទ្ធិ** ឥ. កិ.ដល់ព្រមដោយសេចក្ដីព្យាយាម។ -**សម្ឫទ្ធ** គុ. អ្នកដល់ព្រមដោយសេចក្ដីព្យាយាម ។ ប្រើជា **វីរិយ** ក៏មាន។

វីរ ធា. **វីវិក្ខ្ឫទ្ធិយំ វីរយតិ** "រុលទៅមុខ, ក្លាហាន, អង់អាច" ចុ. ។ **វីរ** បុ. "អ្នកអង់អាច, អ្នកក្លាហាន" ។

វីសតិ, វីស ប.សំ. [វីស+តិ] ម្ភៃ (២០) ។ -**ឧសភដ្ឋាន** នបុ. ទីមានឧសភ២០ជាប្រមាណ។ -**យោជនសតមគ្គ** បុ. ផ្លូវមានរយនៃយោជន៍ក្រៃលែងដោយយោជន៍២០ជាប្រមាណ។ -**ឆស្សសតិក** គុ. មានរយនៃឆ្នាំដ៏ក្រៃលែងដោយ២០ជាប្រមាណ, ប្រកបដោយរយនៃឆ្នាំដ៏ក្រៃលែងដោយ២០។ -**ឆស្សុទ្ទេសិក** គុ. ប្រកបដោយកិ.សម្ដែងឡើងថាមានឆ្នាំ១៦។ -**សហស្សខីណាសវបរិវុត** គុ. គឺព្រះខីណាស្រពមានពាន់ម្ភៃជាប្រមាណចោមរោមហើយ។ -**សហស្សភិក្ខុបរិវារ** គុ. មានភិក្ខុមានពាន់ម្ភៃជាប្រមាណជាបរិវារ។

វីសយដ្ឋិ ឥ. ២០យដ្ឋិត្រូវជា១ឧសភ។

វីហិ បុ. [រហ+ឥ, អនៃរ>ឥ>ណ្ឍ] ស្រូវ (ដូច**ថម្ពករី**), វិ. **ឆហតិ ឫ ហោតិ សត្ថានំ ជីវិតន្តិ>វីហិ**។ **ឫហារណកាល** បុ. កាលជាទីបុកនូវស្រូវ។ -**ឋិតក** នបុ. ល្ពីនៃស្រូវ, ល្ពីដាក់នូវស្រូវ, ល្ពីដ៏ពេញដោយស្រូវ។

វុច្ចតិ កិ. [រ+ច+យ+តិ-រ., អនៃរ>ឧ, ច+យ>ច្ច] គឺ...ពោល, ហៅ, ស្ដី, និយាយ, ថា។

ឧុচ্ছន្តិ កិ. [រ+យ+អន្តិ-រ.] (ពាក្យប្រែដូច **ឧុচ্ছ**តិ) ។
ឧុচ্ছមាន គុ. [រ+យ+មាន] គឺ...កាលពោល,...។
ឧុচ্ছយ កិ. [រ+យ+តិឬអន្តិ-រ., ផ្លាស់តិឬអន្តិ>យ] (ពាក្យប្រែដូច **ឧុচ্ছ**តិ)។
ឧុដ្ឋ កិ. ឬគុ. [រ+ស្ស+ត, អនៃរ>ឧ, ស្ស+ ត>ដ្ឋ] គឺភ្លៀងបង្អុរចុះហើយ,គឺ...នៅហើយ, ចេញហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ..នៅហើយ។ -**ការណ** ន បុ. ហេតុនៃភ្លៀងធ្លាក់ចុះហើយ, បង្អុរចុះហើយ។
ឧុដ្ឋហិ កិ. [រ+ឧ+ហ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុះហ-អា.] ក្រោកឡើងហើយ, ចេញហើយ។
ឧុដ្ឋហិស្សន្តិ កិ. [រ+ឧ+ហ+អ+ឥ-អា.+ ស្ស+ន្តិ-ភ., ចុះហ-អា.] នឹងក្រោកឡើង, នឹងចេញ។
ឧុដ្ឋាតព្ពដ្ឋាន នបុ. [ឧ+ដ្ឋាតព្ព+ឋាន] ទីដែលខ្លួនគប្បីក្រោកឡើង។
ឧុដ្ឋាបេសុं កិ. [រ+ឧ+ហ+ណាបេ+ឧं-អជ្ជ., ចុះស-អា.] ឱ្យក្រោកឡើងហើយ។
ឧុដ្ឋាយ អ. [រ+ឧ+ហ+ត្វា] ក្រោកឡើងហើយ, ចេញហើយ។
ឧុដ្ឋិ ឥ. [ឧ+ស្ស+តិ] កិ.បង្អុរចុះ, (ភ្លៀងដូច **ឧ**ស្ស); រ. **ឧ**ស្ស**ំ**>**ឧុដ្ឋិ**។
ឧុដ្ឋិត គុ. [ឧ+ឧ+ហ+ត] ក្រោកហើយ, ចេញហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ... ចេញហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែចេញហើយ។
ឧុណ្ណ គុ. [ឧ+ណ+អ, អនៃរ>ឧ] ចម្រើនហើយ។ -**ភាវ** បុ.ភាវ:នៃវ័យនោះជាសភាពចម្រើនហើយ។
ឧុណ្ណិ ឥ. [ឧ+ណ+ឥ, អនៃរ>ឧ] សេចក្ដីចម្រើន; មនុស្សចាស់ (ដូច **ម**ហាល្ល-**ក**ោ), រ. **ឧ**ណ្ណ**ំ** >**ឧុ**ណ្ណិ។ -**ភាមតា** បុ. ភាវ:នៃខ្លួនជាអ្នកប្រាថ្នានូវសេចក្ដីចម្រើន។ -**ប្ប**ត្ត គុ. ដល់ហើយនូវសេចក្ដីចម្រើន។
ឧុណ្ណិ**រោ**គ បុ. រោគអណ្ដូងធំ, ល្វាឃ្លោក, ល្វាកោប (ដូច **ឧ**ាតណ្ណ) ។
ឧុតិ ឥ. រវាំង, ការពារ (ដូច **ឧ**រ) ។
ឧុត្ត គុ. [ឧ+ត, អនៃរ>ឧ] គឺ...ពោលហើយ; ពោល (ដូច **ក**ថ**ន** ឬ **អ**ភិ-**ហ**ិ**ត**), ការសក់ (**ក**េ**ស**ោ**ហ**ារ**ណ**), ការចិញ្ចឹមជីវិត (**ជ**ីវ**ិ**ត-**ឧ**ុ**ត្ត**ិ),ការសាបព្រោះ (ដូច **ឧ**ាបន), ការធ្វើពូជដែលសាបព្រោះ ឲ្យស្មើ (**ឧ**ាបសមក**ារ**ណ), ជ្រុះចេញ, របូតចេញ (ដូច **ប**-**ម**ុ**ក**្ក**ភ**ាវ), **អ**ាវ**ធ**ន (ដូច**អ**ជ្ឈ**ស**ន), រ. **ឧ**ុ**ច**្ឆ**ត**ាតិ> **ឧ**ុ**ត**្ត**ោ**។ -**និ**យ**ាម** បុ. ទំនងគឺ..ពោលហើយ, និយាយគឺ..ពោលហើយ។ -**ប**្ប**ដ**ិ**ឋ**ាដ**ិ** បុ. លំដាប់នៃគឺ..ពោលហើយ។ -**ម**ត្ត គុ. គ្រាន់តែគឺ...ពោលហើយ។ល។
ឧុត្តន្ត បុ. ពតិមាន, គាថា (ដូច **ប**ាវ**ត**ិ**ត**) ។
ឧុត្តានុ**ក**្ក**ម** បុ. [ឧ+ត+អនុ+ក្ក**ម**] លំដាប់នៃពាក្យដែល...ពោលហើយ។
ឧុត្តានុ**ស**ារ បុ. [ឧ+ត+អនុ+ស**ារ**] កិ.ទៅតាមនូវពាក្យដែល...ពោលហើយ, លំអាននៃពាក្យគឺ...ពោលហើយ។

ឋុត្តិ ឥ. ការចិញ្ចឹមជីវិត (ដូច **អជីវិកា**, **ជីវិកា**), ការបើក (ដូច **ឱវរណា**), ការប្រព្រឹត្ត (ដូច **ឋត្តន**) ។

ឋុត្ត កិ. [រ៉ស+ត, អនៃវ>ឧ] នៅហើយ, គឺ...នៅហើយ។ -**ត្តា** ព្រោះភាវ:នៃ...ជាអ្នកនៅហើយ។ **បុព្វតាម** បុ. ស្រុកដែលព្រះថេរ:ធ្លាប់នៅហើយ។ -**ឋស្ស** គុ. មានវស្សានៅរួចហើយ; វិ. **ឋុត្តំ ឋស្សំ យេន សោ>ឋុត្តឋស្សោ**។ល។

ឋុទ្ធ គុ. បុគ្គលចាស់ (ដូច **ថេរ**) ។ ជនជាបណ្ឌិត។

ឋុទ្ធិ ឥ. សេចក្តីចម្រើន (ដូច **ជាតិ**) ។

ឋុទ្ធិយុត្ត គុ. ប្រកបដោយសេចក្តីចម្រើនសព្វនេះជាអត្ថនៃ **ឧស្សិត** សព្ទ។

ឋុឃ្ហតិ កិ. [រ៉ហ+យ+តិ-រ., អនៃវ>ឧ] គឺទឹកបន្សាត់ហើយ, គឺ...បណ្តែតទៅ។

ឋុឃ្ហតិ កិ. [រ៉ហ+យ+តុ-ប., អនៃវ>ឧ] គឺ...ចូរបន្សាត់ទៅ។

ឋុណ្ណ ធា. **ឋុនិម្ហជ្ជនេ ឱោលេតិ ឱោលយតិ** "ញាំញ, កិន" ចុ. ។

ឋុសិត កិ. [រ៉ស+ឥ-អា.+ត, អនៃវ>ឧ] នៅហើយ, គឺ...នៅហើយ។ -**ឱោ-សាន** គុ. ព្រហ្មចារិយ:ជាគ្រឿងនៅនៅហើយ, នៅចប់ហើយ។

ឋុស បុ. សត្វគោ (ដូច **ពលិវទ្ទ**) ។

ឋុសិ ធា. **ឋាគញ្ជិយេ ឋុស្ឆាតិ** "ឃ្នើសឃ្នង, ឆ្ពាំឆ្ពង" កី. ។

ឋុឡ គុ. [រ៉ហ+ត, អនៃវ>ឧ] គឺ...បន្សាត់ទៅហើយ, បណ្តែតហើយ។

ឋូបកដ្ឋ គុ. [រ៉ិ+ឧប+កណ្ឌ+ណ, កណ្ឌ>កដ្ឋ] ចៀសចេញហើយ, គេចចេញហើយ។ -**កាយ** គុ. មានកាយចៀសចេញហើយ។

ឋូបសន្ត គុ. [រ៉ិ+ឧប+សម+ត] ចូលទៅរម្ងាប់ហើយ, ស្ងប់ហើយ, ស្ងប់ស្ងាត់ហើយ។

ឋូបសម បុ. [រ៉ិ+ឧប+សម+អ] កិ.ចូលទៅរម្ងាប់; វិ. **ឋូបសមនំ>ឋូបសមោ**។

ឋូបសមន នបុ. [រ៉ិ+ឧប+សម+យ] កិ.ចូលទៅរម្ងាប់, ជាទីចូលទៅរម្ងាប់; វិ. **ឋូប-សមិយតេតិ> ឋូបសមនំ**, **ឋូបសម្ហតិ ឯត្ថាតិ>ឋូបសមនំ**។

ឋូបសមមាន គុ. [រ៉ិ+ឧប+សម+មាន] កាលចូលទៅរម្ងាប់,...។

ឋូបសមិ កិ. [រ៉ិ+ឧប+សម+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ចូលទៅរម្ងាប់ហើយ,...។

ឋូបសមិស្សន្តិ កិ. [រ៉ិ+ឧប+សម+អ+ឥ-អា.+ ស្សន្តិ-ភ.] នឹងចូលទៅរម្ងាប់។

ឋូបសមេត្វា អ. [រ៉ិ+ឧប+សម+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យចូលទៅរម្ងាប់ហើយ, ឱ្យរម្ងាប់ស្ងាត់ហើយ ។

ឋូបសម្ហតិ កិ. [រ៉ិ+ឧប+សម+យ+តិ-រ.] ចូរទៅរម្ងាប់, ស្ងប់, ស្ងប់ស្ងាត់។

ឋេ និ. **ឯកំសត្ថវាចក:**និបាតប្រាប់អត្ថគឺចំណែកមួយ ប្រែថា ដោយពិត, ចូរមើល **អញ្ញទត្ថុ**ខាងដើម, មួយទៀតបទបូរណត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺបំពេញបទ ពិត, ដោយពិត (កន្លែងខ្លះគ្រាន់តែចុះមកជា «បទបូរណបំពេញបទ» មិនបាច់ប្រែក៏បាន) ។

វេ ធ. ១-**តន្ទុសន្ថានេ ១ាយតិ** "ត្បាញ, រវៃ" ភ្ជ. ។ **តន្ទ១ាយោ** បុ. "ជាងតម្បាញ" =**បេសការោ**។ ** វេហោ** បុ. "គំរបធ្មេញឈើ" (វ+មសូចិ) ។

២- **សោសនេ ១ាយតិ** "ស្ងួត, ហ៊ែងហ្ងួត" ភ្ជ. ។

វេកល្ល នបុ. [វិកល+ណ្យ] ភាវៈនៃសេចក្ដីខ្វះខាត, ភាវៈនៃវិកល (សេចក្ដីខ្វះខាត, កិ.វិកល); វិ. **១ិកលស្ស ភ១ោ>វេកល្លំ**។

វេក្ខ ធ. **១េក្ខនេ ១េក្ខតិ** "មើល, ពិនិត្យ, ពិចារណា" ភ្ជ. ។

១េគ បុ. [រ១ជ+អ, អនៃ រ>ឯ, ជ>គ] កម្លាំងជាគ្រឿងដល់ទ្ធវ១ីដែលខ្លួនប្រាថ្នា (សន្ទុះ, កម្លាំង, ល្បឿន, ប្រញាប់, ប្រញាប់ប្រញាល់, ឆាប់); វិ. **ឥច្ឆិតដ្ឋានំ ១ជន្តិ ១ាបុណន្តិ ឯតេនាតិ>១េគោ**។

១េគ គុ. ឆាប់, សន្ទុះកម្លាំងឆាប់, សន្ទុះឆាប់ (ដូច **ជ១**) ។ ១ណ្តែតទៅ (ដូច **ប១ាហ**) ។

១េគី គុ. អ្នកមានសន្ទុះឆាប់ (ដូច **តុរិត**) ។

១េន បុ. ជាងត្បាញដែង (ដូច **១ិលីការ**) ។

១េជ១ន្ត អ.ន. ឈ្មោះ១េជ១ន្ត។ -**រ១** នបុ. រ១ឈ្មោះ១េជ១ន្ត។

១េជ១ន្តិកា ឥ. ដើមគន្ធា (ដូច **តក្ការី**) ។

១េជ១ន្ត បុ. ប្រាសាទរបស់ព្រះឥន្ទ, រ១ៃ១ស់ព្រះឥន្ទ។

១េជ្ជ បុ. [វិទ+ណ] អ្នកដឹងនូវវិជ្ជាពោលគឺ១េទនៃអាយុ ពេទ្យ (ដូច **ភិសក្ក**); វិ. **អ១ុ១ ្ជេ១ទ១ំ១ាតំ ១ិជ្ជំ ជានាតីតិ>១េជ្ជោ**។ មួយយ៉ាងទៀត (វិទ+ណ្យ = អ្នកដឹង, អ្នកចូលចិត្ត; វិ. **១ិន្ទតីតិ>១េជ្ជោ**)។ -**កម្ម** នបុ. ការងាររបស់ពេទ្យ។

-**កម្ម១ិ១ស** បុ. អំណាចនៃកម្មមានវេជ្ជកម្មជាដើម។

១េឡ នបុ. គ្រឿងសម្គាល់សម្រាប់បាញ់ក្ងានសរ (ដូច **ស១ាឡ**) ។

១េដ្ឋ១ីបក អ.ន. ឈ្មោះ១េដ្ឋ១ីបក:។ -**ដ្ឋ** នបុ. ដែនឈ្មោះ១េដ្ឋ១ីបក:។

១េ១ន នបុ. [១ៃ១+យុ] សំពត់សម្រាប់រុំ, ជូត, ឈ្ងូត, សំពត់ឈ្ងូត, ការរុំព័ទ្ធ, (ដូច **ឧណ្ហីស**); វិ. **១ៃ១ៃតិ ឯតេនាតិ>១ៃ១ៃ១ំ**។ -**អលង្ការ១ិ១ហិត** គុ. [១ៃ១ន+អលង្ការ+រ១ិហិត] ១ៀរហើយចាកសំពត់ឈ្ងូតនិងគ្រឿងអលង្ការ។ -**ត្ត** ព្រោះភាវៈនៃខ្លួនជាអ្នកប្រាសហើយចាកសំពត់ឈ្ងូតនិងគ្រឿងអលង្ការ។

១ៃ១ិត គុ. រុំ, ព័ទ្ធ (ដូច **១ណ១ិតំ**) ។

១ៃ១ៃ១ុ អ. [១ៃ១+ណ+ពុ] ដើម្បីរុំ, ដើម្បីរុំព័ទ្ធ,...។

១ៃ១ៃ១ា អ. [១ៃ១+ណ+ត្វា]រុំហើយ, ព័ទ្ធហើយ, ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ, ត្រ១ៃ១ងហើយ។

១ៃ១ៃ១ន្ត គុ. [១ៃ១+ណ+អន្ត] កាលរុំ, កាលចង,...។

ភេឋ ធា. **ភេឋនេ ភេឋតិ និព្ភេឋតិ ភេឋនំ និព្ភេឋនំ ភេឋេត្វា ភេឋិ-តោ** "រុំ. ហ៊ុំព័ទ្ធ, ជួត,ចង" ភ.។ -**បរិភេស** បុំ. "ក្លស់ឬថ្ងៃបាំងឆ័ត្រ" វិ. **សុរិយំ បរិភេឋយតីតិ បរិភេសោ** (បរិ+ភេឋ, ឋ>ស+អ សូចិ) ។ -**ភេឋ** នំ "ឈ្នួតក្បាល" ។

ភេណាវិក គុ. អ្នកផ្ទុំប៊ីឬខ្ពុយ (ដូច **ភេណុធម**) ។

ភេណិ ឥ. ផ្ទួងសក់ (ដូច **បភេណី**) ។

ភេណិករណ នបុំ. [ភេណិ+ករណ] កិ.ធ្វើនូវចំណង, នូវខ្ជួច, នូវផ្ទួងសក់។

ភេណិក គុ. អ្នកដេញពិណ (ដូច **ឥណាវាទី**) ។

ភេណិគ្ត គុ. [ភេណិ+អគ្ត] ទានជាចំណែកគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងកាលជាទីធ្វើនូវចំណង, ទានដ៏ប្រសើរគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងកាលជាទីធ្វើនូវខ្ជួច។

ភេណុ នបុំ. [រិ+ឧ, ចុះន-អា., ន>ណ] ឫស្សី, ដើមឫស្សី, (វិ. **ភេតិ បវត្តតីតិ>ភេណុ**) ។ -**ឆ្ម** បុំ. ឆ្ម្ពនៃឫស្សី។

ភេណុធម គុ. អ្នកផ្លុមប៊ីឬខ្ពុយ (ដូច **ភេណាវិក**) ។

ភេណ្ណាទិសាខា-ជាល នបុំ. បណ្តាញនៃមែកនៃឈើមានឫស្សីជាដើម, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **ជដ** សព្ទ។

ភេណ ធា. **ញ្ញាណចិន្តានិសាមនេសុ ភេណតិ** "ដឹង, គិត, ត្រិះរិះ, ឆ្ងៃរគ្នាន់, ពិនិត្យ, ស្តាប់, ត្រងត្រាប់" ភ. ។

ភេតន នបុំ. [រិ+តន] វត្ថុជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅ (ការឈ្នួល, ថ្លៃឈ្នួល), វិ. **ភេតិ បវត្តតិ ឯតេនាតិ>ភេតនំ**។

ភេតនិក គុ. អ្នកធ្វើការស៊ីឈ្នួល (ដូច **ភតក**) ។

ភេតន នបុំ. ថ្លៃឈ្នួល (ដូច **មូល្ល**) ។

ភេតរណី ឈ្មោះស្ទឹងមួយក្នុងនរក។

ភេតស បុំ. ដើមសោក (ដូច **ឥញ្ជុល**) ។

ភេតាលិក គុ. អ្នកចាំយាមដាស់គេឲ្យភ្ញាក់ដោយសំឡេងរគាំង (ដូច **ពោធកពោ**)។

ភេទ បុំ. សេចក្តីដឹង (ដូច **ញ្ញាណ**), សេចក្តីត្រេកអរ, ការបាន (ដូច **សោមនស្ស** (ដូច **ឥត្ថិ**) ឆន្ទសាស្ត្រ ។ ភេទ,ការដឹង, ការសោយអារម្មណ៍ (ដូច **ភេទន**)។

ភេទនា ឥ. [រិទ+យុ+អា-ឥ.] ធម្មជាតិតែងដឹងគឺតែងសោយនូវរសនៃអារម្មណ៍ (ភេទនា (ដូច **ភេទយិត**); សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ (ដូច **ភេទ**), សេចក្តីលំបាក (ដូច **ទុក្ខ**), វិ. **ភេទយតិ អារម្មណរសំ អនុភវតីតិ>ភេទនា**។ -**ខន្ធ** បុំ. ខន្ធគឺភេទនា។ -**បត្ត** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវភេទនា។ -**បរិគ្គហកម្មដ្ឋាន** នបុំ. កម្មដ្ឋានមានកិ. កំណត់យកនូវភេទនាជាអារម្មណ៍។

ភេទនានុវត្តី គុ. [ភេទនា+អនុ+វត្ត+ណី] អ្នកប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវភេទនា។

វេទនាភិភូត គុ. [វេទនា+អភិភូត] គឺវេទនាគ្របសង្កត់ហើយ។
វេទន្តរំ វេទម្យ៉ាង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សាម**សព្ទ។
វេទយិ កិ. [វិទ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ដឹងហើយ, សោយហើយ។
វេទយិតំ គុ. វេទនាការសោយអារម្មណ៍ (ដូច **វេទនា**) ។
វេទិ ឥ. គំនរដីដែលគេគរឲ្យខ្ពស់ដូចជាចេតិយ៍ (ដូច **វេទិកា**) ។
វេទិកា ឥ. គំនរដីដែលគេគរឲ្យខ្ពស់ដូចជាចេតិយ៍ ។
វេទិតព្ព កិ. [វិទ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីដឹង, គប្បីជ្រាប។
វេទី ឥ. ផែនដីដែលគេជីកព័ទ្ធជុំវិញទុកកណ្តាលជាកន្លែងបូជាយញ្ញ (អង្គ) ។
វេធតি កិ. [វេធ+អ+តি-រ.] ញាប់ញ័រ,...។
វេធិត គុ. ចោះ, ចាក់, ទម្លុះ (ដូច **ឱិទ្ធ**) ។
វេនតេយ្យ បុ. សត្វគ្រុឌ (ដូច **សុបណ្ណ**) ។
វេនេយ្យពន្ធវ បុ. [វេនេយ្ย+ពន្ធ] សត្វជាផៅពង្សនៃសត្វដែលព្រះអង្គគប្បីទូន្មាន (**វេនេយ្ย** <វិ+នី+ ណេយ្ย = វិ. **ឱិនិតព្ពោតি>វេនេយ្យោ**) ។
វេបចិត្តি អ.ន. ឈ្មោះស្តេចអសុរក្នុងពិភពអសុរឈ្មោះ **វេបចិត្តি**។
វេបុល្ល បុ. ឈ្មោះភ្នំមួយ។
វេភារាទិក គុ. [វេភារ+អាទិ+ក] មានភ្នំឈ្មោះវេភារ:ជាដើម។
វេភារ បុ. ឈ្មោះភ្នំមួយ។
វេមកោដি ឥ. [វេម+កោដি] ទីបំផុតនៃផ្សំ, ចុងនៃផ្សំ (**វេម**<វេ+ម, គ្រឿងក្បាញ, វិ. **ឱីយន្តি ឯតেនাতি>វেমো**) ។
វេមជ្ឌ គុ. ពាក់កណ្តាល (ដូច **មជ្ឌ**)
វេមতিক គុ. [វិមតি+ណិក] អ្នកមានសេចក្តីដឹងខុស, យល់ខុស, មានសេចក្តីសង្ស័យ។
វេមត្ត គុ. ផ្សេងគ្នា, ខុសគ្នា (ដូច **នানত্ত**) ។
វេម បុ. គ្របធ្មេញឈើ (គ្រឿងដំបាញ) ។
វេយ្យគ្ឆបញ្ចម គុ. [វេយ្យគ្ឆ+បញ្ចម] (នីវរណបញ្ចក:) មានវិចិកិច្ឆានីវរណ:ដូចជាផ្លូវគឺខ្លាធំត្រាច់ទៅតាមជាគម្រប់៥។
វេយ្យគ្ឆ បុ. រថដែលគេពាសដោយស្បែកខ្លាធំ។
វេយ្យាវច្ច នបុ. [វេយ្យាវដ+ណ្យ] ភាវ:នៃកិ.ខ្វល់ខ្វាយ, ភាវ:នៃកិ.ចម្រើ; វិ. **វেয়্যাবঙ্গস্য- ভাবো>বেয়্যাবচ্চং**។ -**ករ** បុ. អ្នកធ្វើនូវភាវ:នៃកិ.បម្រើ, វេយ្យាវច្ចករ។
វេរ នបុ. [វិរឬវេរ+អ] កម្មរមែងប្រព្រឹត្តទៅដោយសភាពដ៏ប្លែក (ពៀរ, បាប, សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត (ដូច **បដិយ**); វិ. **ឱិរូបេន អរតি ভজতীতি> বেরং**។ -**ឫបសមនសំខាត** គុ. ពោលគឺកិ.ចូលទៅរម្ងាប់នូវពៀរ។

-**ភេតសមុស្សាហិត** គុ. គឹកម្លាំងនៃពៀរឱ្យប្រឹងប្រែងព្រមហើយ។ -**មណីសិក្ខាបទ** នបុં. សិក្ខាបទគឺចេតនាជាហេតុបណ្តេញនូវពៀរ, សិក្ខាបទគឺចេតនាជាហេតុវៀរ។ -**បដិភេរ** នបុં. ពៀរនិងពៀរតប, ពៀរតបនូវពៀរ។-**វចន** នបុំ. ពាក្យជាពៀរ។ -**សំសគ្គសំសដ្ឋ** គុ. ច្របូកច្របល់ហើយដោយកិ.ច្របូកច្របល់ដោយពៀរ, ច្រឡំបល់ដោយកិ.ជាប់ជំពាក់ដោយពៀរ។

ភេរញ្ជ ន. ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ **ភេរញ្ជ:**, ព្រាហ្មណ៍នៅក្នុងក្រុងឈ្មោះ **ភេរញ្ជ**។

ភេរមណិ ឥ. ការវៀរចាកទោស (ដូច **ឱរតិ**) ។

ភេរម្ភវាត បុំ. [ភេរម្ភ+វាត] ខ្យល់កំបុតត្ស្ងួង។

ភេរិឃរ នបុំ. [ភេរី+ឃរ] ផ្ទះនៃបុគ្គលអ្នកមានពៀរ។

ភេរិដ្ឋាន នបុំ. [ភេរី+ឋាន] ទីនៃបុគ្គលអ្នកមានពៀរ។

ភេរី គុ. [ភេរ+ណ្យ] អ្នកមានពៀរ; វិ. **ភេរំ យស្ស អត្ថីតি>ភេរី**។ ជនមានពៀរ, ជនជាសត្រូវ (ដូច **រិបុ**) ។

ភេរោចន បុំ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **ទិនករោ**) ។

ភេរ នបុំ. ពៀរ, បាប (ដូច **អបុញ្ញ**) ។ សេចក្តីខឹង, គំនុំ (ដូច **ទិរោធ**) ។

ភេលា ឥ. [រិ+លា+ក្ត] វេលា, ពេល (ដូច **សមយ**), ច្រាំងទន្លេជាដើម (ដូច **ករ**), (វិ. **ទិនាសំ លាតីតি>ភេលា**) ។ សីមា, រាសី។

ភេលាមកាល បុំ. [ភេលាម+កាល] កាលនៃតថាគតជាព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះភេលាម:។

ភេល្លិត គុ. រៀច, ភ្ជាង, រំពត់ (ដូច **ករុដ្ឋិល**, ដូច **ទន្ត**, ដូច **ធុត**) ។

ភេលិ ធា. ១- **ការោបទេសេ ភេលេតি ភេលយតি ភេលា** "កាលវេលា, ពេល" ប្រាប់កាល, ច្រាំង, ឆ្នេរ (សូចិ)។
២-**គតិយំ ភេលតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ភេល្លិតំ** គុ. "រៀច, ញាប់ញ័រ, ក្រមើក, រលាស់ (សូចិ) ។

ភេវចន នបុំ. ពាក្យផ្លាស់ប្តូរ, ពាក្យពោលសាំ (ដូច **បរិយាយ**) ។

ភេស បុំ. [រិស+ណ] ភេទ។ ការតែងឲ្យល្អ (ដូច **ឧបច្ច**) ។

ភេសាយី បុំ. ព្រះយមរាជ (ដូច **យម**) ។

ភេសាលិក គុ. [ភេសាលី+ណិក] អ្នកនៅក្នុងក្រុងភេសាលី; វិ. **ភេសាលិយំ ភវន្តីតি> ភេសាលិកា**។

ភេសាលី អ.ន. ក្រុងឈ្មោះភេសាលី (**តិក្ខត្តុំ ទិសាលីភូតត្តា>ភេសាលី** ឈ្មោះថាក្រុងភេសាលី ព្រោះភាវ:នៃទីនោះជារាជធានីដ៏ទូលំទូលាយអស់វារ:៣លើក) ។-**គមន** នបុំ. កិ.ទៅកាន់ក្រុងឈ្មោះភេសាលី។

ភេសិយា ឥ. [រិ+ឥស+ណ្យ] ស្ត្រីដែលបុរសតែងស្វែងរកដោយវិសេស (ស្ត្រីពេស្យា ដូចគណិកា); វិ. **ទិសេសេន ឯសិយតេតি>ភេសិយា**។
-**គោចរាទិភេទ** បុំ. ផ្សេង ដោយអគោចរមានភេសិយាគោចរជា

ដើម។

វេសិយាន	បុં.	ជនសាមញ្ញ, ជនទី៣ (ដូច **វេស្ស**) ។
វេសី		ស្រីផ្កាមាស (ដូច **រូមូបជីវី**) ។
វេស្ម	នបុં.	ផ្ទះ, លំនៅ (ដូច **និវេសន**) ។
វេស្សវណ	បុં.	ឈ្មោះស្តេចទេវតាក្នុងស្ថានចាតុម្មហារាជិកាទិសខាងជើង (ដូច **យក្ខាធិប**) ។
វេស្សានរ	នបុં.	ភ្លើង (ដូច **ហុតាស**) ។
វេស្សាមិត្ត	បុં.	ឈ្មោះឥសីអ្នកតែងមន្តមួយ។
វេស្ស	បុં.	ជនសាមញ្ញ, ត្រកូលវេស្ស (ដូច **វេសិយាន**) ។
វេសិ	ធា.	**ទានេ ១ វេច្ឆតិ ១ បវេច្ឆំ ១ បវេច្ឆន្តោ** "ឲ្យ" ភ្ជ. ។
វេហាស	បុំ.	[វិ+ហាយ+ណ, យ>ស] ប្រទេសជាទីទៅក្នុងទីទាំងពួងដោយវិសេស (អាកាសដូច **សុរបថ**);វិ. **វិសេសេន ហយតិ គচ্ছতি សព្វត្រេតិ> ១ វេហាសោ**។
វេហាសយ	បុំ.	អាកាស (ដូច **តារាបថោ**) ។
វេហិ	ធា.	**បយតនេ ១ វេហតិ** "ឧស្សាហ៍, សង្វាត, ប្រឹងប្រែង" ភ្ជ. ។
វេឡុ		ឫស្សី (ដូច **តចសារ**) ។
វេឡុបរម្បារ	ឥ.	[វេឡុ+បរម្ប**ារ**] កិ.ត១នៃដើមឫស្សី។
វេឡុរិយ**ាមយ**	គុ.	[វេឡុ**រិយ**ា+**មយ**] សម្រេចហើយដោយកែវពៃទូរ្យ។
វេឡុរិ**យ**	នបុំ.	កែវពៃទូរ្យ (ដូច **ឋំសវណ្ណ**) ។
វេឡុវ**ន**	នបុំ.	[វេឡុ+**វ**ន] ព្រៃឫស្សី, វិហារឈ្មោះវេឡុវ**ន**។ -**ឋ**ណ្ណ**ប្ប**ដិ**ស**ំ**យ**ុ**ត**្ត គុ. ប្រកបព្រមចំពោះហើយដោយកិ.ពណ៌នានូវវត្ថុវេឡុ**ន** ។
ទោការ	បុំ.	លាមក, ខន្ធមានរូបជាដើម។
ទោទ**ានត**្ត	បុំ.	[ទោ**ទ**ាន+**ត**ត្ត] ប្រយោជន៍ដល់កិ.ផ្ទ**ារ**ផង់, ប្រយោជ**ន**ដ**ល**ក**ិ**.ញ**ាំ**ង...ឱ** យ**ផ្ទ**ារ**ផ**ង**់ ។
ទោទ**ាបន**	នបុំ.	[**ទ**ិ+**ទ**ារ+**ទ**ា+ណ**ាប**+**ណ**] **ក**ិ.ញ**ាំ**ង...ឱ** យ**ផ្ទ**ារ**ផ**ង**់។
ទោទ**ាបេ**ណ**ីយ**	ក.	[**ទ**ិ+**ទ**ារ+**ទ**ា+ណ**ាប**+**ណ**ីយ-ស.] **ค**ប្ប**ី**ឱ**យ**ផ្ទ**ារ**ផ**ង**់។
ទោណ**ោ**ប**ន**ដ្ឋ**ាន**	នបុំ.	[**ទ**ោ**ណ**ោ**ប**ន+**ឋ**ាន] ទ**ី**ជ**ា**ទ**ី**ដ**ា**ក**់**ចុ**ះ**, ទ**ី**ជ**ា**ទ**ី**ធ្ម**ី**ឱ**យ**វ**ិ**ន**ា**ស, ទ**ី**ជ**ា**ទ**ី**ក**ោ**រ។
ទោណ**ោ**ប**ិ**ម**ាន**	គុ.	[**ទ**ិ+**ទ**ារ+**ទ**ុ**ប**+**ត**-**ទ**ា.+**ម**+ **ម**ាន] **ค**ឺ...**ค**ាលដ**ា**ក**់**ចុ**ះ**, **ค**ាលផ្ដ**ា**ច**់**ផ្ដ**ិ**ល។
ទោណ**ោ**ប**ិ**ស**ិ**	ក.	[**ទ**ិ+**ទ**ារ+**ទ**ុ**ប**+**ណ**ោ+**ណ**្ឌ-**ទ**ជ. ចុ**ះ**ស-**ទ**ា.] ដ**ា**ក**់**ចុ**ះ**ហ**ើ**យ, ឱ**យ**ន**ិ**ន**ា**ស**ហ**ើ**យ, ផ្ដ**ា**ច**់**ផ្ដ**ិ**ល**ហ**ើ**យ។
ទោណ**ោ**ប**ិ**ស**ាមិ**	ក.	[**ទ**ិ+**ទ**ារ+**ទ**ុ**ប**+**ណ**ោ+**ស**ាមិ-**ភ**.] **ន**ឹ**ង**ដ**ា**ក**់**ចុ**ះ**, **ន**ឹ**ង**ឱ**យ**ន**ិ**ន**ា**ស, **ន**ឹ**ង**ផ្ដ**ា**ច**់**ផ្ដ**ិ**ល។
ទោណ**ោ**ក**ន**្ត	គុ.	[**ទ**ិ+**ទ**ារ+**ណ**ោ**ក**+**ណ**+**ទ**ន្ត] **ค**ាលសម្ល**ឹ**ង**ម**ើ**ល**, **ค**ាលក្រ**ឡ**ុ**ក**ម**ើ**ល,

		កាលរមិលមើល, កាលប្រមើលមើល។
ឱសាន	នបុ.	[វិ+អវ+សា+យុ] សេចក្តីរសាយចិត្ត, កិ.រសាយព្យាយាម, ការរាយមាយ ។
ឱសិត	គុ.	[វ+ឥ-អា.+ត, អនៃវ>ឱ] នៅរួចហើយ, មានព្រហ្មចរិយៈនៅរួចហើយ។
ឱសុជ្ជ	បុ.	[វិ+អវ+សជ+ណឬឱ+ សជ+ណ+វ-អា.] កិ.លះ, កិ.លះបង់, កិ.រលាស់ចោល។ -**រត** គុ. ត្រេកអរហើយក្នុងកិ.លះបង់, ក្នុងកិ.រលាស់ចោល។
ឱសុជ្ជោ		ការលះបង់ (ដូច **ចត្ត**) ។
ឱហរេយ្យ	កិ.	[វិ+អវ+ហរ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីពោល, គប្បីថ្លែង។
ឱហារ	បុ.	[វិ+អវ+ហរ+ណ] កិ.ពោល, កិ.ថ្លែង, វោហារ; វិ. **ឱហារិយតេតិ**> **ឱហារោ**។ សំឡេង, ពាក្យ (ដូច **សទ្ទ** ឬ **ភាសា**), **បណ្ណត្តិ** គឺ ឈ្មោះ, ជំនួញ (ដូច **វណិជ្ជា**), ចេតនា ។ អ្នកពោលឲ្យខុស (ដូច **ឥ**ាទ) ។
ឱហារុបជីវី	គុ.	[វោហារ+ឧប+ជីវ+ណី] អ្នកមានកិ.ចូលទៅជិតរស់នៅដោយវោហារជាប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.រស់នៅចូលទៅអាស្រ័យដោយការលក់ដូរជាប្រក្រតី (អ្នកជំនួញ); វិ. **ឱហារេនឧបជីវិតុំ សីលមស្សាតិ**>**ឱហារុបជីវី**។
ឧ	ធា.	**អន្ថាយនពន្ធាសទ្ទេសុ ឧតំ ន្ថាយតិ អវ្ហេតិ អន្ថាសិ អន្ថិតោ អន្ថាយនំ អន្ថោ** "ឈ្មោះ, ហៅ, ផ្ញើងផ្ញែ, ខ្ជាំងខ្ជប់, ប៉ះទង្គិច, រឹងរូស, ចេញសំឡេង" ភូ. ។ ក្នុងពាក្យខែថា **ពន្ធ**មានន័យ៣យ៉ាងៈ ១/ **អហង្ការេ** ២/ **ឃដ្ដនំ** ៣/ **សារម្ភករណំ** -ស. ។ អា. **សោមំ អន្ថម្ហិ អវ្ហេតិ សរណំ មេ ហោហិ ភោសិយ** (អា+ វ្ហ+តិ> អវ្ហេតិ= បហរតិ) ។ **តត្ថ ន ច្ចន្តិ ភាយន្តិ អន្ថាយន្តិ ឥ**ាទ**ិ** (**អន្ថាយន្តិ** ក្នុងទីនេះ "រឹង") ។ **ភ**ុ**ម**ាវ**ោ ច**ន្ទ**ស**ន្ថ**យ**ោ** (**អ**ន្ថ**យ**ោ ក្នុងទីនេះ "ឈ្មោះ" -ស. ។
ឥំ**ក**	បុ.	សន្ទូច (ដូច **ពណិ**ស), ឈ្មោះភ្នំមួយ, ភ្លោង, ជ្រៀច (ដូច **ភ**ុ**ដ**ិ**ល**) ។
ឥំ**ค**	បុ.	ឈ្មោះរោគមួយ, ឈ្មោះប្រទេសមួយ (ដែនវង្គ) ។
ឥំ**ส**	បុ.	សន្ដាន, វង្ស (ដូច **អ**ន្ធ**យ** ឬដូច **ส**ន្ដ**าน**) ។ ឫស្សី (ដូច **ว**ेณ**ุ**) ។
ឥំ**ส**ม**ต**ก	បុ.,នបុ.	[រ+ំ+ส+ม+ต+ก] ទីបំផុតនៃព្រ៉ត្រ, នៃស្នូរ។
ឥំ**ส**ว**ณ**ฺ**ณ**	បុ.	កែវពៃទូរ្យ (ដូច **ว**ेฐุ**ริ**ยํ) ។
ឥំ**ส**ว**ณ**ฺ**ค**ฺ**ค**ก	គុ.	[រ+ំ+ส+ว+ณ+ค+ฺค+ณฺ+ก] អ្នករក្សាតាមនូវវង្ស; វិ. **ឥ**ំ**ส**ํ **ว**ณฺ**ค**ฺ**ค**ตีติ> **ឥ**ំ**ส**ว**ณ**ฺ**ค**ฺ**ค**ោ។
ឥំ**ส**ล**ง**ฺ**ค**ร**ภู**ต	គុ.	[ร+ำ+ส+ล+ง+ฺค+ร+ภ+ู+ต] ជាគ្រឿងប្រដាប់នៃវង្ស, ជាគ្រឿងអលង្ការនៃវង្សកើតហើយ (**ภู**ต**ส**ព្ទនេះមិនបាច់ប្រែក៏បាន) ។

ស

ស ជៅពង្ស, ខ្លួន, ទ្រព្យ, ផ្ទៃ, របស់ខ្លួន។

សក ន.ឬគុ. [ស+ក] ខ្លួន, របស់ខ្លួន, ជារបស់ខ្លួន (រ. **សស្ស អត្តនោ ធនំ**> **សកំ**) ។ (ន័យខ្លះថាផ្លាស់អត្ត>សឬសក) ។ -**សកដ្ឋាន** នបុ. ទីជារបស់ខ្លួនរបស់ខ្លួន។ -**និវេសន** នបុ. ផ្ទះជាទីនៅអាស្រ័យនៃខ្លួន, លំនៅនៃខ្លួន។

សកិ ធា. **សាមត្ថិយេ សក្ករណាតិ អសក្ខិ សក្ខិស្សតិ សក្ខិ សក្ករណិត្វា សក្ករណេយ្យោ** "អាច, ហ៊ាន,មានសមត្ថភាព" សុ. ។ **សក្ករណ-យ្យោ** គុ. (**សកិ+ឧណ+ណ្យ**) **សក្ខោ** បុ. មានន័យ២យ៉ាង៖

១/ ព្រះឥន្ទ្រ បាលីថា **សក្ខោ មហាលិ ទេវានមិន្ទោ**... ។

២/ មនុស្សដែលកើតក្នុងសក្យត្រកូលបាលីថា **អថខោ មហា-នាមោ សក្ខោ**។ **សក្យា ១ត តោ ១ត ១ត** ។ ហៅថាសក្ក:ខ្លះ សក្ស:ខ្លះ សាកិយ:ខ្លះ -ស. ។

៣-**សង្ខាយ សង្ខតិ សង្ខា** "សង្ស័យ, ឆ្ងល់, សង្ខា" រុ.។ អា. **មនោសង្ខា** "ចម្ងល់នៃឬក្នុងចិត្ត" -ស. ។ **សត្ថ** ឥ. "អំណាច, សក្ខ, សមត្ថភាព, ការអង់អាច" ។ អា. **សក្ខតេ ជនយ ១ដិ១ម្ម-ការ** "គេអាចធ្វើប្រតិកម្មចំពោះជនបាន" -ស. ។

សកដ នបុ. [សក+អដ] រថអាចនាំទៅនូវការ: (រទេ:(ដូច **អន**); រ. **សក្ខោតិ-ការ ១ហិ១ន្តិ**> **សកដ**។ -**ធ្ម** នបុ. នឹមនៃរទេ:, ទ្ធកនៃរទេ:។ -**ជេដ្ឋ** គុ. ជនជាច្បងក្នុងរទេ: (នាយរទេ:) ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីចតនៃរទេ:, ទីជាទីតាំងនៃរទេ:។

-**ប១ិ១ត្ត** នបុ. ក.ត្រឡប់នៃរទេ:, ក.ប១ិ្ងលនៃរទេ:។ល។

សកដ១ត្ត ឬ. ផ្លូវរទេ:។

សកទាគាមិ១ត្ត ឬ. [សកទាគាមិ+ម១ត្ត] សកទាគាមិ១ត្ត។

សកទាគាមី ឬ. [សកឹ+អា+គ១+ណី, ១ុ:ទ-អា., ១>គា] អរិយ១ុ១ត្តលអ្នកមក (ការ-ភ១ន:) ១ួយដងទៀត; រ. **សកឹ អាគ១ួ១ីតិ**>**សកទាគាមី**។

សកល ១ុ. [សក+អល] ១ាំងអស់ (ដូច **សព្ព**), ១ាំងមូល, ១ាំងស្រុង, ១ាក់ក១ណ្ដាល (ដូច **អ១ួ**) ។ -**ក១ប្ប** នបុ. ក១ប្ប១ាំងអស់។ -**ទ១ិ១ារ** ១ុ.

		វិហារទាំងមូល។ -**អម្ពវន** នបុ. វិហារឈ្មោះអម្ពវ័នទាំងមូល។ល។ កន្លះ (ដូច **អឌ្ឍ**)។
សកលាភ	បុ.	[សក+លាភ] លាភរបស់ខ្លួន។
សកសមយ	បុ.	[សក+សមយ] លទ្ធិរបស់ខ្លួន។ -**សមយន្តរគមានជ្ឌាគាហ-នសមត្ថ** គុ. អ្នក អាចក្នុងកិ.ឈានចុះកាន់សេចក្ដីប្រកាន់នូវលទ្ធិរបស់ខ្លួននិងលទ្ធិដទៃ, អ្នកអាចឈានចុះសិ៏ប់ក្នុងសេចក្ដីដ៏ស្ងុគ្រស្ទាញគឺលទ្ធិរបស់ខ្លួននិងលទ្ធិដទៃ។
សកាល	គុ.	[សហ+កាល] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយកាល, ប្រកបដោយកាល។
សកាលសច្ច	និ.	[សកាលសច្ច+ឯ] អំពីសម័យប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយកាលមែនពិត, អំពីព្រឹកមែនពិត, អំពីព្រលឹមមែនពិត។
សកាស		ជិត (ដូច **អវិទូរ**)។
សកិច្ចប្ប្ឍសុតតា	ឥ.	[សកិច្ចប្ប្ឍសុត+តា] ភាវ:នៃខ្លួនជាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកិច្ចរបស់ខ្លួន។
សកិញ្ចន	គុ.	[សហ+កិញ្ចន] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយកិលេសជាគ្រឿងកង្ងល់។
សកឹ	និ.	អស់វារ:មួយដង, មួយគ្រា, មួយលើក។
សកឹវិជាត	គុ.	[សកឹ+វិជាត] សម្រាលហើយអស់វារ:មួយដង, សម្រាលកូនហើយអស់វារ:មួយលើក។ **វិជាត**<វិ+ជន+ត។
សកុណ	បុ.	[សក+ឧន, ន>ណ] សត្វស្លាប, សត្វបក្សី (ដូច **បតគោ**); (វិ. **សកេ្ខាតិ ឧទ្ធំ គន្តុំ បជ្ជ្ជ្

សក្កុ**ំ** ទីក្រុងរបស់ព្រះឥន្ទ, សព្ទនេះជាអត្តនៃ **សុទ**ស្ស**ន**សព្ទ។

សក្កោ**ន្ត**ិ កិ. [ស+ករ+ឱ+អន្តិ-រ.] ធ្វើគោរព, ធ្វើល្អ, ធ្វើដោយប្រពៃ។

សក្ខា អ. គឺ...អាច, ហ៊ាន។

សក្ខាយ បុ. [ស+កាយ] កាយកាលមាន, ឬកាយនៃខ្លួន; វិ. **សន្តោ ការ**ោ> **សក្ខ**ាយ**ោ**, **អ**ត្ត**ន**ោ **ឆ ការ**ោ>**សក្ខ**ាយ**ោ**។ -**ទ**ិ**ដ្ឋ**ិ**ករ** នបុ. ត្រើយគឺសក្កាយទិដ្ឋិ។

សក្ខារ បុ. [ស+ករ+ណ] (ឬជាវិសេស) ដែលបុគ្គលធ្វើដោយប្រពៃ (សក្ការ:, គ្រឿងសក្ការ:); វិ. **សុ**ដ្ឋ**ុ ករ**ិ**យ**ត**ីតិ**>**សក្ខ**ារ**ោ** (**ឬ**ជ**ាវ**ិ**សេ**ស**ោ**) ។ -**ស**ម្ម**ាន** ន. សក្ការ:និងសេចក្តីរាប់អាន។

សក្ខុ**ណ**ោ**យ**្យ**ំ** កិ. [សកឬសក្ក+ឧណា+ឯយ្យ៎ -ស.] គប្បីអាច, គប្បីហ៊ាន។

សក្ខោ**ត**ិ កិ. [សកឬសក្ក+ឱ+តិ-រ.] អាច, ហ៊ាន។

សគ្គិ ធា. ១-**ភ**ាស**ន**េ **ស**ង្ខ**ត**ិ **ស**ក្ក**យ**ត**ិ "ពោល, និយាយ" ចុ. ។
២-**ឆ**ត**ិ**យ**ំ ស**ក្ក**ត**ិ **ន**ិ**ស**្ស**ក**្ក**ត**ិ "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ន**ិ**ស**្ស**ក**្ក**ត**ិ កិ. "ចេញទៅ, ចេញរួច" អា. **ព**ិ**ជ**្ជ**ារ**ន**ិ**ស**្ស**ក**្ក**ម**ត្ត**ម**្ប**ិ សូម្បីត្រឹមតែឆ្នាចេញទៅរួច" -ស. **ប**រ**ិ**ស**ក**្ក**ន**ំ នបុ. "សេចក្តីខ្ជល់ខ្វាយ, ព្យាយាម, ខ្នះខ្នែង" -ស. ។ **ឱ**ស**ក**្ក**ន**ំ នបុ. "ការរៀវរោយ, ថយចុះ, អន់ចុះ, ខ្សោយចុះ" ។

សក្ខ**ារ** បុ.ឬឥ. [ស+ខរ+អ] ក្រួស (ដូច **ក**ថ**ល**),ស្ករ, ដុំ (វិ. **ស**ហ **ខ**រេ **ឆ**ត្ត**ត**ីតិ> **ស**ក្ខ**ារ**ោ)។ -**ជ**ាន**ក** នបុ. គ្រឿងផឹកគឺបុគ្គលធ្វើដោយស្ករ, ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកដែលគេធ្វើដោយស្ករ។ -**ព**ហ**ុ**ល គុ. ច្រើនដោយក្រួស, មានក្រួសច្រើន។ -**ស**ន្ធ បុ. ស្ងួតនៃក្រួស។

សក្ខ**ិ**ស្ស**ត**ិ កិ. [ស+ខ+ឥ-អា.+ស្ស**ត**ិ-ភ.] នឹងអាច, នឹងហ៊ាន។

សក្ខ**ី** គុ. [ស+ខ+ណ្ឍ] ជាសាក្សី, ជាបន្ទាល់។

សក្ក**ាមុ**ន**ិ** បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

សក្ក**ាស**ីហ អ.ស.ន ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

សខ បុ. មិត្រជាទីស្រឡាញ់ (ដូច **ប**ិ**យ**ម**ិ**ត្ត), គ្រាន់តែជាមិត្រដូច **ម**ិ**ត**្ត-**ម**ត្ត), មិនដែលធ្វើប្រយោជន៍ដល់គ្នា (ដូច **ស**ហ**ាយ**) ។

សខ**ិ**ល**ស**ម្ភ**ាស** គុ. [សខិល+សម្ភាស] វាចាជាគ្រឿងពោលនាំមកនូវភាវ:ជាសំឡាញ់។ អ្នកមានវាចាជាគ្រឿងពោលនាំមកនូវភាវ:នៃបុគ្គលជាសំឡាញ់។

សខ**ី** ឥ. ស្រីជាសំឡាញ់ (ដូច **ឆ**យ**ស**្ស) ។

ស គ**ន**្ធ**ក** គុ. [សហ+គន្ធ+ក] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយក្លិន។

សគព្ភ បុ. បងប្អូនប្រុសរួមផ្ទៃជាមួយគ្នា (ដូច **សោទរ**) ។

សគារវ គុ. [សហ+គារវ] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយសេចក្តីគោរព; វិ. **សហ គារវេន ១ត្តតីតি>សគារវោ**។

សគោត្ត គុ. ញាតិ (ដូច **ពន្ធុ**) ។

សគ្គ បុ. [សុដ្ឋ+អគ្គ] សួគ៌,ឋានសួគ៌;(វិ. **ទ្ធោ ទ្ធ ហិ ១ញ្ញេ ហិ ១ាមគុណេ ហិ សុដ្ឋ អគ្គោ ១ិ>សគ្គោ**។ **-មគ្គ** បុ. ផ្លូវនៃសួគ៌, ផ្លូវជាទីទៅកាន់ឋានសួគ៌។ **-គាមី** គុ. អ្នកទៅកាន់ឋានសួគ៌។ **-ចាគ** ការលះបង់, សភាវ:, និម្មានការតាក់តែង, បរិច្ឆេទ (ដូច **អជ្ឈាយ**) ។ **-ទេវ-លោក** (ដូច **ទិ១**) ។

សគ្គ១ាសី ទេវតា (ដូច **ម១ុ**)។

សគ១ិ ១ា. ** គ១ណេ សគ្គ១ិ សគ្គ១ំ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។

សឃ១ិ ១ា. **ហ១ីសាយ១ំ សឃ១ុណ១ាតি** "ជៀតជៀន" សុ. ។

សង្ឆ១ីរ នបុ. ទីកន្លែងចាក់សំរាម (ដូច **សង្ការ១ាន**) ។

សង្ខ១ប្ប បុ. [សំ+ក១ប្ប+ណ] សេចក្តីត្រិះរិះព្រម, សេចក្តីត្រិះរិះ, ត១ម្រិះ។

សង្ខ១ប្ប១ិត គុ. ឬ១ិ. [សំ+ក១ប្ប+ឥ-អា.+ត] គឺ..ត្រិះរិះព្រមហើយ, ប្រាថ្នាហើយ។

សង្ខ១ាសេ ១ា. **អ១ួ១ណ សង្ខ១ាយ១ិ** "អង្គុយ" ភូ. ។

សង្ការ បុ. [សំ+ករ+ណ] សម្រាម (ដូច **ឧ១្ភ១ាម**), (វិ. **ន១ាន១ាវ១េ ហិ ១ិណ១ា-ទីហិ សំ១ារ១ិយ១េ ១ិ១ស្ស១ារ១ិយ១េ១ិ>សង្ការ១ោ**)។ **-ភូ១** បុ. គំនរនៃសម្រាម, កំពូលនៃ..។ **-ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីតាំងនៃសម្រាម។ **-ឆាន** ន. ទីជាទីតម្កល់នៃសម្រាម, គំនរនៃសម្រាម។ **-ភូ១** គុ. ដូចជាគំនរនៃសម្រាម, ដូចជាសម្រាមកើតហើយ។

សង្ការ១ូ១ក នបុ. ទីកន្លែងចាក់សំរាម (ដូច **សង្ឆ១ីរ**) ។

សង្ការ១ាន នបុ. ទីកន្លែងចាក់សំរាម។

សង្ខ បុ. [សង្ក+ខ] ១ង្ហែ (វិ. **សង្ខ១ីយ១ីតি>សង្ខ**),ដែកស្រួចសម្រាប់ចាក់ (ដូច **សល្ល**)។

សង្ខោ១ិ១ុ១ុ គុ. [សង្ខោ១ិ១+បុ១ុ] គឺ...ធ្លាប់ឱ្យ១ម្រើ១ព្រមហើយ។

សង្ខ១ណ១ាទិ បុ. [សង្ខ១ណ១+អាទិ] (សូ១នៃ១ន្ត្រី) មានស័ង្ខនិងស្ករជាដើម, មានស័ង្ខនិង១រនាតជាដើម។

សង្ខ១ារ បុ. [សំ+ករ+ណ, ករ>ខ១] ធម៌ដែលបច្ច័យតាក់តែង (សង្ខារ); វិ. **សង្ខ១ារ១ីយ១ីតি >សង្ខ១ារ១ោ**។

សង្ខ១ិ១ិ១ា អ. [សំ+ខ១ិ១+ឥ-អា.+ត្វា] បំព្រួញហើយ, ១ង្ក្រួញហើយ។

សङ्ខតិ កិ. [សំ+ខុភ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] កម្រើកហើយ, កម្រើករំពើកហើយ។

សङ्ខតិត្វា អ. [សំ+ខុភ+ឥ-អា.+ត្វា] កម្រើកហើយ, កម្រើករំពើកហើយ។

សङ្ក បុ. [សជឬ សញ្ជ+ណ] កិលេសជាគ្រឿងជាប់, ជាគ្រឿងចំពាក់; វិ. **សជ្ជតិ ឯតេនាតិ>សङ្ក**។ ការជាប់ជំពាក់, សាមគ្គី (ដូច **សङ្គម**) ។

សङ្ខណ្ហិស្សាមិ កិ. [សំ+គហ+ណ្ហា+ស្សាមិ-ភ.] នឹងសង្គ្រោះ, នឹងគប់រក, នឹងស្រោចស្រង់។

សङ្គម បុ. ការជាប់ជំពាក់, សាមគ្គី (ដូច **សङ្ក**)។

សङ្ខរ នបុ. កិ.បណ្តោះបណ្តែ, កិ.តស្ងួ។ **មិត្តាការ** អាការនៃមិត្រ, **លញ្ជ-ទានាន** ការឲ្យសំណូក, **ពល** កម្លាំង, **ឥសិ** គំនរ, **វិបត្ត** វិនាស, **យុទ្ធ** ចំបាំង, **បដិញ្ញា** ប្តេជ្ញា ។

សङ្គហ បុ. [សំ+គហ+អ] កិ.សង្គ្រោះ, សេចក្តីសង្គ្រោះ, ការកាន់យក (ដូច **គហណ**), បំព្រួញ (ដូច **សមាស**)។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃសេចក្តីសង្គ្រោះ។

សङ្គាតីត គុ. [សង្គ+អតីត] ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយនូវធម៌ជាគ្រឿងជំពាក់។

សङ្គាម បុ. [សង្គ្រាម+អឬសំ+គម+ណ] កិ.ច្បាំង, សង្គ្រាមចំបាំង (ដូច **សមរ**) ។ -**សីសយោធ** បុ. យោធាជាប្រធានក្នុងសង្គ្រាម, ទាហានជាកំពូលក្នុងសង្គ្រាម។ -**ជុត្តម** គុ. អ្នកខ្ពស់បំផុតជាងជនអ្នកឈ្នះនូវសង្គ្រាម។

សङ្គាមិ ធា. **យុទ្ធេ សङ្គាមេតិ សङ្គាមយតិ សङ្គាមោ** "ច្បាំង, ធ្វើសង្គ្រាម" **ចុ.** ។

សङ្ឆ បុ. [សំ+ហាន+អ, ហាន>ឃ] សង្ឆ, ពួក, ក្រុម, បន; (វិ. **សីលទិដ្ឋិសាមញ្ញេន សំហតោ ឃដិតោតិ>សङ្ឆោ, សម្ម្ទេវ កិលេសទរថេ ហនតីតិ ឆា>សङ្ឆោ**)។ -**ករណីយ** គុ. (កិច្ច) គឺសង្ឆគប្បីធ្វើ។-**កម្ម** នបុ. សង្ឆកម្ម, កម្មរបស់សង្ឆ។ -**ឋត** គុ. ទៅហើយក្នុងសង្ឆ, ឥម្ពុល់នៅក្នុងសង្ឆ។ -**ត្ថេរកោដិ** ឥ. ទីបំផុតនៃ..។ -**នវកោដិ** ទីបំផុតនៃភិក្ខុថ្មីក្នុងសង្ឆ, ខាងចុងនៃភិក្ខុថ្មីក្នុងសង្ឆ។ -**នវក** គុ. ថ្មីក្នុងសង្ឆ, ភិក្ខុថ្មីក្នុងសង្ឆ។ -**ភត្ត** នបុ. ភត្តដើម្បីសង្ឆ។ -**ភេទ** កិ.ទម្លាយនូវសង្ឆ, កិ.បំបែកនូវសង្ឆ។ -**ឆាមក** គុ. អ្នករាប់អាននូវព្រះសង្ឆ; វិ. **សङ្ឆं ឆាយតីតិ>សङ្ឆាឆាមកោ**។

សង្ឆាដិ ឥ. សង្ឆាដី (សំពត់ឃ្នាប) ។ -**ឥណ្ណ** បុ. មុមនៃសង្ឆាដី (**ឥណ្ណ** ស័ព្ទនេះប្រែថាងៀងក៏បាន) ។ -**បត្តចីវរធរ** គុ. អ្នកទ្រទ្រង់នូវសង្ឆាដីនិងបាត្រនិងចីវរ។

សង្ឆានុស្សតិ ឥ. [សង្ឆ+អនុស្សតិ] កិ.រឭកវឿយៗនូវព្រះសង្ឆ, កម្មដ្ឋានមានសង្ឆានុស្សតិជាអារម្មណ៍។ **អនុស្សតិ**<អនុ+សរ+តិ = វិ. **អនុ-ស្សរណំ>អនុស្សតិ**។

សង្ឆិក គុ. [សង្ឆ+ណិក] ជារបស់នៃសង្ឆ; វិ. **សង្ឆស្ស សន្តកំ>សង្ឆិកំ**។

សង្ឆុដ្ឋ គុ. [សំ+ឃុស+ត] គឺ...ឱ្យគឹកកងព្រមហើយ, ឃោសនាហើយ, ប្រកាសប្រាប់ហើយ។

សចក្ខុក គុ. [សហ+ចក្ខុ+ក] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយចក្ខុ; វិ. **សហ ចក្ខុនា ១ត្តតីតិ> សចក្ខុកោ**។

សចក្ខុកាល បុ. [សចក្ខុ+កាល] កាលនៃខ្លួនប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយចក្ខុ។

សចិត្តក គុ. [សហ+ចិត្ត+ក] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយចិត្ត; វិ. **សហ ចិត្តេន ១ត្តតីតិ> សចិត្តកំ**។

សចិ១ បុ. មន្ត្រី (ដូច **អមច្ច**)។

សចេ និ. អនិយមត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺមិនកំណត់ ប្រែថា បើ, ថាបើ, ប្រសិនបើ, **ចេ**, **យទិ** ក៏ជាអនិយមត្ថវាចក:ដែរ។

សច្ច នបុ. ព្រះនិព្វាន, អរិយមគ្គ, វិរតិ, ស្បថជេរ, ពាក្យពិត, ការពិត, អរិយសច្ច, ទិដ្ឋិសច្ច។

សច្ចការ បុ. ចុះសញ្ញាគ្នា (ខសន្យាដូច **សច្ចាបណ**)។

សច្ចកិរិយា ឥ. [សច្ច+កិរិយា] កិ.ធ្វើនូវសេចក្តីពិត។

សច្ចវាច គុ. [សច្ច+វាចា] អ្នកមានវាចាពិត, អ្នកមានសម្តីពិត; វិ. **សច្ចំ ១ាចា យស្ស សោ> សច្ចវាចោ**។

សច្ចវាទី គុ. អ្នកពោលពាក្យពិត។

សច្ចាបណ នបុ. ចុះសញ្ញាគ្នា (ខសន្យាដូច **សច្ចការ**) ។

សច្ច នបុ. ព្រះនិព្វាន, ពិត (ដូច **សច្ច**)។

សច្ឆន្ទ គុ. អ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន (**សេរិ**)។

សច្ឆិ និ. បច្ចក្ខត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺជាក់ច្បាស់, ថ្លា។

សច្ឆិកតត្តា ឥ. [សច្ឆិកត+ត្តា] ព្រោះភាវ:នៃ...ជា...គឺ...ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ។

សច្ឆិកតនិព្វាន នបុ. [សច្ឆិកត+និព្វាន] មាននិព្វានគឺ...ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ, មាននិព្វានធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ។

សច្ឆិកត្វា អ. [សច្ឆ+ករ+ត្វា] ធ្វើឱ្យច្បាស់, ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ។

សច្ឆិករោតិ កិ. [សច្ឆ+ករ+ឱ+តិ-រ.] ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់, រមែងធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់។

សច្ឆិកាតព្ព កិ. [សច្ឆ+ករ+តព្ព] គឺ...គប្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់។

សច ធា. **ឥយត្តិយំ ឥាចាយំ សចតិ** "ពោល, និយាយ" ភូ. ។

សជន បុ. ញាតិ (ដូច **ពន្ធវ**)។

សជីវកកុក្ក បុ. [សជីវក+កុក្ក] មាន់ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយជីវិត, មាន់ទាំងរស់។

សជីវ បុ. មន្ត្រី (ដូច **មន្ត្រិន**)។

សជ្ជ បុ. [សជ្ជ+អ] កិ.ចាត់ចែង, កិ.ត្រៀម, កិ.រៀបចំ, អ្នកចាត់ចែង។ ទាហានពាក់អាវក្រោះ (ដូច **ឥម្ម៉ិត**) ។ ដើមរាំង,ដើមត្រចៀកប្រើស (ដូច **អស្សកណ្ណ**)។

សជ្ជន គុ. ជនមានត្រកូល (ដូច **កុលីន**) ។

សជ្ជយីសុ កិ. [សជ្ជ+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.] ចាត់ចែងហើយ, រៀបចំហើយ, ប្រុងប្រៀបហើយ, ជាប់ហើយ។

សជ្ជសិ កិ. [សជ្ជ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] ចាត់ចែងហើយ, រៀបចំហើយ។

សជ្ជាបេត្វា អ. [សជ្ជ+ណាបេ+ត្វា] ឱ្យចាត់ចែងហើយ, ឱ្យរៀបចំហើយ, ឱ្យត្រៀមហើយ។

សជ្ជិត កិ. [សជ្ជ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ចាត់ចែងហើយ, រៀបចំហើយ, ត្រៀមហើយ។

សជ្ជិត គុ. ដំរីដែលតែងហើយ (ដូច **កប្ជិត**) ។

សជ្ជុ និ. តំខណត្តវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺខណ:នោះ, ថ្ងៃនោះ, **សបទិ** ក៏ជាតំខណត្ត-វាចក:ដែរ។

សជ្ជុខីរ នបុ. [សជ្ជ+ខីរ] ទឹកដោះដែលបុគ្គលរឹតហើយក្នុងថ្ងៃនោះ, ទឹកដោះមានក្នុងថ្ងៃនោះ (ទឹកដោះសុទ្ធ)។

សជ្ជុទ្ធុម បុ. ដើមរាំង, ដើមត្រចៀកប្រើស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សាល**សព្ទ។

សជ្ជុលស បុ. កំញាន (ដូច **យក្ខធូប**) បាឡីខ្លះ **សជ្ជុរស**។

សជ្ជេត្វា អ. [សជ្ជ+ណេ+ត្វា] ចាត់ចែងហើយ, រៀបចំហើយ, ប្រុងប្រៀបហើយ។

សជ្ជ ធា. **គតិអជ្ជសជ្ជនេសុ សជ្ជតិ, សជ្ជេតិ សជ្ជយតិ សជ្ជោ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, តុបតែង, រៀបចំ, ចាត់ចែង, ប្រុងប្រៀប,ឲ្យ" ភូ.ចុ.។ អា. **សជ្ជយតិ ទានំ** "ឲ្យទានឬចាត់ចែងទាន" ។ **គមនសជ្ជ** បុ."រៀបចំទៅ, រៀបចំដំណើរទៅ"-ស.។

សជ្ជ ឥ. វេលាល្ងាច (ដូច **សាយ**) ។

សជ្ឈាយ បុ. កិ.ស្វាធ្យាយ។ -**កម្មដ្ឋានមនសិការាទិ** គុ. [-+កម្មដ្ឋាន+មន-សិការ+អាទិ] (កិច្ច) មានកិ.ស្វាធ្យាយនិងកិ.ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវកម្មដ្ឋានជាដើម។

សជ្ឈាយតិ កិ. [សំ+អធि+ឥ+អ+តិ-វ., លុបនិ., អធि>អជ្ឈ, ឥ>ឯ>អយ>អាយ] ស្វាធ្យាយ, សិក្សា, រៀន, សូធ្យ។

សជ្ឈុ នបុ. ប្រាក់ (ដូច **រជត**) ។

សដ ធា. ១-**ឥសិ្សគ្គមរិសិ្សជ្ជនព្ភ្ភិរណេសុ សដតិ សដណ្ដោ** "លះបង់, បោះបង់, ចោល, ពោយរាយ, បាច" **ភ្វ.** ។

២-**សណ្ដ សដ្ដតិ សដ្ដនំ សដ្ដិតោ** "ជាប់, ចំពាក់" ទិ. ។ **សណ្ដោ** បុ. "មនុស្ស, សត្ត, សត្តតិរច្ឆាន, គុ. ជាប់ចំពាក់ហើយ" ។

សញ្ជ្ញយ បុ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **សមុទ្ទាយ**) ។

សញ្ជ្ញារិកា ឥ. ស្រីអ្នកនាំដំណឹង (ដូច **ទូតី**) ។

សញ្ជ្ញុណ្ណ្ជ្ជិត គុ. [សំ+ចុណ្ណ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ឱ្យល្អិតព្រមហើយ, ឱ្យល្អិតខ្ទេចខ្ទីហើយ, ឱ្យល្អិតហ្មត់ហើយ។

សញ្ជ្ជន្ធ គុ. [សំ+ឆទ+ត] ដេរដាសហើយ, ព្រោងព្រាតហើយ។

សញ្ជ្ជិន្ទ្ជិ**ស្ស**ាមិ កិ. [សំ+ឆិទ+អ+ឥ-អា., ចុះនិ-អា.] នឹងកាត់ព្រម, នឹងផ្តាច់បង់។

សញ្ជ្ជិន្ទ គុ. ច្រូត, កាត់, ដក (ដូច **ឆ**ន្ទ្ជិ**ត**) ។

សញ្ជ្ជាត គុ. [សំ+ជន+ត] កើតព្រមហើយ។ -**សំវេគ** គុ . មានសេចក្ដីសង្វេគកើតព្រមហើយ។ -**ឆ**ាត**ក**ទុ**ក្ខ** គុ. មានទុក្ខគឺសេចក្ដីឃ្លានកើតព្រមហើយ។ -**ពលវ**ទោ**ម**នស**ស** គុ. មានទោមនស្សមានកម្លាំងកើតព្រមហើយ។ -**សិ**នេ**ហ** គុ. មានសេចក្ដីស្រឡាញ់កើតព្រមហើយ, មានសេចក្ដីស្នេហាកើតព្រមហើយ។ -**ឆ**ណ្ណ គុ. មានពកកើតព្រមហើយ។

សញ្ជ្ជានិ កិ. [សំ+ញា+នា+ណ្ស-អជ្ជ., ញា>ជា] ស្គាល់ច្បាស់ហើយ, ស្គាល់ជាក់ហើយ, ចាំបានហើយ។

សញ្ជ្ជានិ**ត្វ**ា អ. [សំ+ញា+នា+ត្វា] ស្គាល់ច្បាស់ហើយ, ចាំបានហើយ។

សញ្ជ្ជយ អ.ន. បរិព្វាជកឈ្មោះសញ្ជ្ជយ:។

សញ្ជ្ជីវ បុ. ឈ្មោះមហានរកមួយ។

សញ្ជ្ជោ ធា. ១-**ឆ**ិ**ស**ណ្ដ (**អ**ណ**ិ**ណ្ដ**ណ**) **សញ្ជ្ជ**ាតិ "ឱប, រឹត" ភ្ជ. ។

២-**សណ្ដ សញ្ជ្ជ**ាតិ **ស**ដ**ណ**ំ **ស**ត្ដ**ិ** **អ**ាស**ត**ិ **ស**ដ**ិ**ត្ដ**ា** **ស**ណ្ដ**ោ** "ជាប់, ចំពាក់" ភ្ជ. ។

សញ្ញត គុ. [សំ+យម+ត] សង្រ្ទមហើយ, ប្រយ័ត្នហើយ។ -**ចារី** គុ. អ្នកមានកិ. ប្រព្រឹត្តសង្រ្ទមជាប្រក្រតី។ -**អត្តម** គុ. មានខ្លួនសង្រ្ទមហើយ។ -**អត្តភាព** គុ. មានអត្តភាពសង្រ្ទមហើយ។

សញ្ញម បុ. [សំ+យម+អ] កិ.សង្រ្ទម, កិ.រវាំង។

សញ្ញមេស្សន្តិ កិ. [សំ+យម+ណេ+ស្សន្តិ-ភ.] នឹងសង្រ្ទម,...។

សញ្ញា ឥ. [សំ+ញា+ក្ងិ] កិ.ដឹងព្រម, កិ.ចាំបាន; វិ. **សញ្ញានំ>សញ្ញា**។ ធម្មជាតិជាគ្រឿងចាំបាន; វិ. **សញ្ញានាតិ ឯតាយាតិ>សញ្ញា**។ ឈ្មោះ (ដូច **អភិធាន**ឬ ដូច **នាម**), ការស្គាប់ (ដូច **សញ្ញាន**)។ ចេតនា។

សញ្ញាណ នបុ. [ស+ ឬសំ+ញា+យុ] ញាណរបស់ខ្លួន, សេចក្ដីដឹងព្រម, គ្រឿងសម្គាល់, គ្រឿងចំណាំ, គ្រឿងតម្រុយ។

សញ្ញាបេត្វា អ. [សំ+ញា+ណាបេ+ត្វា] ឱ្យដឹងព្រមហើយ, ឱ្យយល់ព្រមហើយ, ឱ្យចាំបានហើយ, ឱ្យចូលចិត្តហើយ។

សញ្ញី គុ. [សញ្ញា+ណ្ឍ] មានសញ្ញា, មានសេចក្ដីសម្គាល់; វិ. **សញ្ញា យស្ស អត្ថីតិ>សញ្ញី**។

សដ្ឋ ធា. **ហ៊ីសាពលទានគិកតនេសុ សដ្ឋេតិ សដ្ឋយតិ**ប្ដៀតប្ដៀន, មានកម្លាំង, មានសមត្ថភាព, ឲ្យ, នៅ, អាស្រ័យនៅ" ចុ. ។

សដ្ឋី ប.សំ. ហុកសិប (៦០) ។ -**ឧទកយជ្ជតណ្ហានក** គុ. ទទួលនូវក្ដមនៃទឹក ៦០ (ចំណុះទឹក៦០ក្ដម) ។ -**ភណ្ណាប** បុ. បាច់៦០។ -**ភូជប្ប្ជត** បុ. សដ្ឋីភូជប្ជត, ប្ជតមានសីស:គឺញញ្ជរ ៦០ សំពងហើយ។ -**យោជនាយាម** គុ. មានបណ្ដោយនៃយោជន៍ ៦០, មានយោជន៍ ៦០ ជាចំណែកបណ្ដោយ។ -**យោជនិក** ប្រកបដោយយោជន៍ ៦០។ -**សកជ្ជតារណ្ឌារប្ជដិមណ្ឌិត** គុ. ប្រដាប់ហើយដោយគ្រឿងអលង្ការមានភារ:នៃរទេះ ៦០ ជាប្រមាណ។ល។

សដ្ឋ្ យ អំពើកោង, (ចោកប្រាស, បំបាត់) (ដូច **ភូជ**)។

សដ ធា. ១-**អវយវេ សដតិ** "ប្ជែងជាចំណែកៗ" ភ្ជ.។
២-**រុជ្ជាទិសរណគត្យវសារណេសុ សដតិ** "ឈឺ, ចុកចាប់, ផ្សាយទៅ, ប្ជជុំ, ប្ជជ្ជ" **ភ្ជ**.។ **សាដោ សាដក** បុ. "សាដក, សំពត់, អាវ" -ស. ។

សប បុ. [សប+អ] អ្នកអ្ជត, អ្នកពោលអ្ជត, បុគ្គលអ្នកអ្ជតអាង, អ្នកលេង, អ្នកចោកប្រាស (ដូច **ឧកត**) ។

សឋ ធា. ១-**ហឹសាសន្ធិលេសកេតវេសុ សឋតិ, សឋេតិ សឋយតិ** "បៀតបៀន, សៅហ្មង, ប្រឡាក់ប្រឡូស, បោកប្រាស់, បញ្ឆោត, រៀចវេរ, ក្បត់, ប្រព្រឹត្តថោកទាប" ភ្ជ. ចុ. ។ **សឋោ** បុ. ឬគុ. "អ្នកលេង, អ្នកបោកប្រាស, អ្នកក្បត់, អ្នកប្រព្រឹត្តថោកទាប" ។ **សាឋេយ្យ** នបុ. "ការបោកប្រាស, វញ្ចនោបាយ, អំពើរបស់អ្នកបោកប្រាស (សឋ+ណ្យ) ។ **សឋោ =កេតវិកោ** -ស. ។

២- **សន្ធារគតីសុ សឋេតិ សឋយតិ** "ប្រុងឡើង,តាក់តែង,ធ្វើ, ផ្ទុំឡើង, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" **ចុ.** ។

សឌ ធា. **រុជាយំ សណ្ហាតិ** "ឈឺ, ចុកចាប់" រុ. ។ **សណ្ហ** បុ. "ពួក, ក្រុម, ប្រជុំ" **ឞនសណ្ហ** "ដងព្រៃ, ពួកព្រៃ" ។

សណិក កិ.វិ. តិចៗ, សន្សឹម, សំរៀមៗ។

សណ្ឋបេត្វា អ. [សំ+ឋប+ណេ+ត្វា] ឱ្យតាំងនៅព្រមហើយ, ទុកដាក់ហើយ, រៀបចំហើយ។

សណ្ឋាគារ ន. [សណ្ឋ+អគារ] រោងជាទីតាំងព្រម, សណ្ឋាគារ (ផ្ទះទទួលភ្ញៀវ) ។

សណ្ឋាតិ កិ. [សំ+ឋា+អ+តិ-វ.] តាំងនៅព្រម, ឋិតនៅព្រម, ទើរនៅ។

សណ្ឋាតុំ អ. [សំ+ឋា+តុំ] ដើម្បីតាំងនៅព្រម,...។

សណ្ឋាន បុ. [សំ+ឋា+យុ] កិ.តាំងនៅព្រម, សណ្ឋាន, ទ្រង់ទ្រាយ (ដូច **អាការ** ឬ ដូច **សន្ធិវេស**) ។ ការកំណត់កត់សម្គាល់ (ដូច **អង្ក**),

សណ្ឋាបេត្វា អ. [សំ+ឋប+ណេ+ត្វា] ឱ្យតាំងនៅព្រមហើយ,...។

សណ្ឋាបេសិ កិ. [សំ+ឋប+ណេឬឋា+ ណាបេ+ឡ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] តាំងនៅព្រមហើយ, ឱ្យតាំងទុកហើយ, ឱ្យកំណត់ទុកហើយ។

សណ្ឋិត គុ. [សំ+ឋា+ត] តាំងនៅព្រមហើយ, ឋម្ភ:ល់នៅហើយ, ឋិតនៅព្រមហើយ, សណ្ឋិតហើយ។

សណ្ហ បុ. ពួក, ដងព្រៃ, ឋុម្ភ។

សណ្ហច្ឆាយ គុ. [សណ្ហ+ឆាយា] មានម្លប់ដ៏ជិត, មានម្លប់ដ៏ជិតស្និទ្ធ, មានម្លប់សន្ធ្ន។

សណ្ហាស បុ. ដង្ហាប់ជាប្រដាប់ របស់ជាងដំ

សណ្ហ គុ. [សា+ណ្ហ] ល្អិត, ឆ្មារ, ទន់, ផ្អែម (រ. **សីយតិ ឞនុករិយតីតិ> សណ្ហោ**) ។ -**សុខុម** គុ. ដ៏ល្អិតទន់, ដ៏ល្អិតនិងសុខុម។ -**ឞាច** គុ. មានវាចាដ៏ទន់, ដ៏ផ្អែម។

សណ ធា. ១-**អញ្ញត្ថសទ្ទេ សណតិ** "លាន់ឮសូរ, ចេញសូរសព្ទ" ភ្ជ. ។ អា.

សណ្ឋានេ ត្ថ ព្ភ ហ ណ ញ ្ ** "ដូចជាព្រៃធំរំពងឡើង, បន្ទ" (សណ្ឋានេ ត្ថ ព្ភ ហ ណ ញ ្ ** **ឥ **) -ស. ។

២- **ទានេ ** **ណ ** , **ណ ** **ណ ** "ឲ្យ, ឲ្យទាន" ភ្ជ. ចុ. ។

ត ** កិ.ន. [សំ+ត ** +ត] ជាប់ត ** ឬ ** ដ ** ត ** ដោយ ** ! ** (ដូច **ន **); វ. **ត ** **ត ** **ត ** >ត ** ។

**ត ** ! ** ** ! ** ** ! **

ប្រាំពីរ។ -**យោជនសតុព្ភេធ** គុ. មានកម្ពស់មានរយនៃយោជន៍ប្រាំពីរជាប្រមាណ, មានរយនៃយោជន៍ប្រាំពីរជាចំណែកខ្ពស់។ - **ភូមិក** គុ. ប្រកបដោយជាន់ប្រាំពីរ, មានជាន់ប្រាំពីរ។ -**ឆស្សក** មានឆ្នាំប្រាំពីរ, ប្រកបដោយឆ្នាំប្រាំពីរ។ -**ឆស្សិកកាល** បុ. កាលនៃខ្លួនមានឆ្នាំប្រាំពីរ។ -**ឆស្សុត្តរ** នបុ. ខាងក្នុងនៃវស្សាប្រាំពីរ។ -**រសហារណីសហស្ស** ប.សំ. ពាន់នៃសរសៃសម្រាប់ទទួលនូវរសប្រាំពីរ។ -**រតនយដ្ឋិ** ឥ. ដងជាវិការ:នៃរតន:ប្រាំពីរ។ -**រតនឆជ** បុ. ទង់ជាវិការ:នៃកែវប្រាំពីរ។ -**រតនឆន** នបុ. ទ្រព្យគឺរតន:ប្រាំពីរ។ -**ទ្វារកោដ្ឋកយុត្ត** គុ. ប្រកបហើយដោយក្លោងនៃទ្វារប្រាំពីរ។ -**រសវត្ថិយ** គុ. ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកនៃភិក្ខុ១៧រូប។ -**រសភោជន** នបុ. ភោជនមានរសប្រាំពីរ, ប្រកបដោយរសប្រាំពីរ។

សត្តធា [សត្ត+ធា] ដោយចំណែកប្រាំពីរ; វិ. **សត្តហិ ភិ ភាគេហិ>សត្តធា**។

សត្តបណ្ណ្ហ ដើមជើងទា, ដើមសត្យា (ដូច **ឆត្តបណ្ណ**)។

សត្តឥលា ឥ. ដើមស្ម៉ (ដូច **សមី**)។

សត្តភូមយរ នបុ. ផ្ទះ៧ជាន់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥមាន**សព្ទ។

សត្តម បូ.សំ. [សត្ត+ម] (ជន)ជាទីពេញនៃជនប្រាំពីរនាក់ (ទីប្រាំពីរ, គម្រប់ប្រាំពីរ); វិ. **សត្តន្ត្ងំ ឫ ណោ>សត្តមោ**។

សត្តលា ឥ. ម្ជិ:រ្ងត (ដូច **ឆវមាលិកា**) ។

សត្តវិធ គុ. [សត្ត+វិធ] មានប្រការ:ប្រាំពីរ, មានប្រាំពីរយ៉ាង; វិ. **សត្ត ភិ ធ-ប្ប ការ យ ស្ស សោ>សត្តវិធោ**។ **អរិយធន** នបុ. អរិយទ្រព្យមានប្រាំពីរយ៉ាង។

សត្តាធិវចន នបុ. [សត្ត+អធិវចន] ជាពាក្យជាគ្រឿងពោលសង្កត់នៃសត្ត, ជាឈ្មោះនៃសត្ត។

សត្តាហ នបុ. [សត្ត+អហ] ថ្ងៃប្រាំពីរ, ប្រាំពីរថ្ងៃ, សប្តាហ:ឬសប្តាហ៍។

សត្ថិ ឥ. [សសុ+ត] គ្រឿងបៀតបៀន (លំពែងដូច **ស**) ។ -**ហ្ការ** បុ. កិ. ប្រហារដោយលំពែង។ [សក+ត] សេចក្តីអាច, សេចក្តីអង់អាច (ដូច **ថាម**), សត្ត្ববក្ស (ដូច **ឥ**)។

សត្ថិធ បុ. ខន្ធកុមារ (ដូច **ខន្ធ**) ។

សត្ថិសម្បត្ថិ ឥ. សម្ប**ត្ត**ិគឺកម្លាំងឬសេចក្តីអង់អាច, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥ**ក្ខ**ម**សព្ទ។

សត្ថី ឥ. ការ:ិ**ត** (ដូច **ធ**ុ**ត**ា) ។លំពែង។

សត្ថ បុ. សត្ត្រូ (ដូច**ត**ិ**ម**ុ) ។នំ**ស**ត្ថ (នំ**ម**ានសណ្ឋានដូ**ច**ម**ា**ច**ម**ៈ**ជ**្ជ**ូ**ក), ទ**ិ**ស។

សត្តិ ធា. **ភតិយំ សត្តេតិ សត្តយតិ**"ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ចុ. ។

សត្ថ នបុં. អាវុធ (ដូច **អាយុធ**ដូច **បហរណ**), គម្ពីរ (ដូច **គន្ថ**), ប្រជុំឬពួក (ដូច **សញ្ជយ**) ដៃក (ដូច **ណោហ**), ក្រន្ត្រ (ដូច **ឫឬ**), ពួក, ប្រជុំនៃជន (ដូច **សំឃ**)។

សត្ថវាហោ ឈ្មួញ (ដូច **វាណិជ**) ។

សត្ថិ ភ្លៅ (ដូច **ឩរុ**), សេចក្តីអង់អាច (ដូច **សាមត្ថិយ**) ។

សត្ថិ លំពែង (ដូច **សត្តិ**) ។

សត្ថុវណ្ណ បុំ. មាស (ដូច **កម្ម**)។

សត្ត ការបូជា (ដូច **យាគ**) ។

សត នបុំ. មួយរយ (១០០) ។

សថ នបុំ. ក្រចកសេះ (ដូច **ខរ**)។

សថ ធា. ១-**សេថិល្ល សថតិ** "ធូរ, ស្រាល, មិនតឹង" ភូ. ។ **សថណ សិថិណ** គុ. "ធូរថយ, ស្រាល, មិនតឹងរ៉ឹង" អា. **សថណ ហិ ឧបរិញ្ជាដោ តិយ្យោ អាកិរតេ រជំ** "ក៏អ្នកបូសធូរ១រមែងពោយ រាយធូលីយ៉ាងក្រៃលែង" -ស. ។

២-**ទុព្ពល្យពន្ធនេសុ សថេតិ សថយតិ** "អន់, ទន់ខ្សោយ, អសមត្ថភាព, ចង, ធ្លាក់, រឹតរួត" ចុ. ។

សទន នបុំ. ផ្ទះ (ដូច **មន្ទិរ**)។

សទា និ. [សព្ព+ទា] និបាតប្រាប់អត្ថគឺទៀងទាត់ ប្រែថា ក្នុងកាលទាំងពួង, សព្វកាល ។

សទាតន គុ. ទៀងទាត់ (ដូច **សនន្ត**ន)។

សទិស គុ. [សមាន+ទិស+ក្ងិ, សមាន>ស] ប្រាកដស្មើ, ប្រហែល, ដូច, ស្រដៀង។ (វិ. **សមានំ ឥត្ថា នំ បស្សតីតិ>សទិសោ**)។ (ដូច **តុល្យ**) ។

សទិសត្ត នបុំ. ដូចគ្នា, ស្មើគ្នា, ប្រហែលគ្នា, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **តុលា**សព្ទ ។

សទ្ម បុំ. ផ្ទះ (ដូច **គេហ**)។

សទេវក គុ. [សហ+ទេវ+ក]ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយទេវលោក, ដោយទេវតា។

សទ្ទ បុំ. [សទ្ទ+អ] អារម្មណ៍ដែលបុគ្គលពោល (សំឡេង, សូរ); វិ. **សទ្ទិ-យតិ ឧចិយតីតិ>សទ្ទោ**។

សទ្ធក នប. ខ្ចីស្រស់ (ដូច **សិទ្ធិវេរ**)។

សទ្ធគ្គហ បុំ. ត្រចៀក (ដូច **សុតិ**) ។

សន្ធល បុ. ប្រទេសដែលខៀវស្រងាត់ទៅដោយស្មៅខ្ចី, ស្មៅចិញ្ចៀន (ដូច **ទុព្វា**) ។

សន្ធហតិ កិ. [សំ+ធា+អ+តិ-រ.] ជឿ។

សន្ធហាបេសិ កិ. [សំ+ធា+ណាបេ+ណ្ស-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] ឱ្យជឿហើយ។

សន្ធុល គុ. ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **ភុញ្ជរ**)។

សន្ធូល បុ. ខ្លាដំបង (ដូច **ទីបិ**)។

សន្ធ្ហि ធា. ១-**ភុជ្ជិតសទ្ទេ សន្ធ្ហति** "ចេញសំឡេងគួរឲ្យខ្ពើម" **ភ្ជ.** ។ ២-**សន្ធ្ហនេ សន្ធ្ហेति សន្ធ្ហយति សន្ធ្ហាយति** "ពោល, ហៅ, ស្រែក" ចុ. ។ អា.**មं សន្ធ្ហាយति** "ហៅខ្ញុំ" -ស. ។ **សន្ធ្ហো** បុ. "សព្ទ, បទ, ពាក្យ" ។

សន្ធម្ម បុ. [សន្ត+ធម្ម] ធម៌របស់សប្បុរស, ធម៌របស់បុគ្គលអ្នកស្ងប់, ព្រះសទ្ធម្ម; វិ. **សतं ធម្ម>សន្ធម្ម**។ -**បញ្ជោត** ន. ឬគុ. ប្រទីបដ៏ភ្លឺទូទៅគឺព្រះសទ្ធម្ម។ -**ដ្ឋិតिកាម** គុ. អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីកិ.តាំងនៅនៃព្រះសទ្ធម្ម។ -**ដ្ឋិតि-កាមតា** ឥ. ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាដើម្បីកិ.តាំងនៅនៃព្រះសទ្ធម្ម, ដើម្បីកិ.ញ្ជាំងព្រះសទ្ធម្មឱ្យតាំងនៅ។ -**ស្សវន** នបុ. កិ.ស្តាប់នូវព្រះសទ្ធម្ម; វិ. **សុយ្យតेति>សវនं**, **សន្ធម្មស្ស សវនं>សន្ធម្មស្សវនं**។

សន្ធា ឥ. [សំ+ធា+អ] ធម្មជាតិជាហេតុជឿ, ការជឿ (ដូច **បច្ចយ**); វិ. **សន្ធ-ហति ឯតាយाति >សន្ធា**។ -**បព្ជជিត** គុ. ដែលបួសហើយដោយសទ្ធា។ -**ទেយ្យ** នបុ. វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យដោយសទ្ធា។ (ជន) ការបូជានិងទានដែលគួរធ្វើដល់ជនមានប្រេតជាដើម (ដូច **និវាប**)។

សន្ធាធិមុត្ត គុ. [សទ្ធា+អធិមុត្ត] បង្ហោនចិត្តទៅហើយដោយសទ្ធា។

សន្ធានុរូប គុ. [សទ្ធា+អនុរូប] ដ៏សមគួរដល់សទ្ធា, ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវសទ្ធា។

សន្ធាយុត្ត គុ. អ្នកប្រកបដោយសទ្ធា (ដូច **សន្ធាលុ**) ។

សន្ធាលុ គុ. អ្នកមានសទ្ធាច្រើន។

សន្ធិចរ គុ. [សទ្ធึ+ចរ+អ] អ្នកត្រាច់ទៅជាមួយ។

សន្ធិវិហារิក បុ. [សទ្ធึ+វิ+ហារ+ណี+ក] អ្នកនៅជាមួយ; វិ. **សទ្ធึ វិហារតीति> សន្ធិវិហารี**, **សো ឯव>សន្ធិវិហาริको**។

សទ្ធึ និ. សហត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺមួយអន្លើ, ព្រម, **សមํ**, **សហ**, **អหา** មួយអន្លើ, ជាមួយក៏ជាសហត្ថវាចក:ដែរ។

សទ្ធํ នបុ. ឈ្មោះទានដែលប្រកបដោយសទ្ធា។ អនុកុលត្ថវាចក:និបាត

ប្រាប់អត្ថគឺសមគួរ។

សទ្ធ ធា. ១-**សាទនេ សទតិ** "ត្រេកអរ, រីករាយ, ត្រូវចិត្ត, គាប់ចិត្ត" ភូ.។
២-**អស្សាទនេ សាទេតិ អស្សាទេតិ សាទយតិ អស្សាទយតិ អស្សាទោ អស្សាទេន្តោ អស្សាទនំ** "ត្រេកអរ, រីករាយ, ត្រូវចិត្ត, គាប់ចិត្ត" ចុ. ។ (អា+សទ+ណេ+តិ>**អស្សាទេតិ**) -ស. ។
៣-**ទិសរណាគត្យាវសានេសុ និសីទតិ និសិន្តោ និសីទនំ និសជ្ជា បសីទតិ បសន្តោ បសាទោ បសាទនំ សីទតិ សំសីទតិ ឱសីទតិ** "ផ្សាយទៅ, ទីបំផុត, ដំណើរទៅ, អង្គុយ, ជ្រះថ្លា, ថ្លា, លិចចុះ, ស្រុតចុះ" ភូ. ។ មេសូត្រកច្ចាយនថា **សទ្ធស្ស សីទន្តំ** "ផ្លាស់សទ្ទជាសីទ" ។ មតិសូចិក្ត សំស្ត្រឹតក្តីយល់ស្របគ្នាថា **និសីទតិ បសីទតិ** ចាក **សទ្ទ** ធាតុគឺផ្លាស់ **សទ្ទ** ជា **សីទ** (មើល **សិទ្ធ** ធាតុ) ។

សធ ធា. ១-**សទ្ទកុច្ឆិយំ សធតិ** "ចេញសំឡេងគួរខ្ពើម" ភូ. ។
២-**បហំសនេ សធេតិ សធយតិ** "រីករាយ" ចុ. ។

សនន្តន គុ. [សនំ+តន] មានក្នុងកាលមុន, មានហើយក្នុងកាលមុន (ធ្លាប់មានមកហើយតាំងអំពីបូរាណ);វិ. **សនំ បុរេ ភវោ>សនន្តនោ**។

សនន្តន គុ. ទៀងទាត់ (ដូច **និច្ច**)។ បុរាណ, ព្រេងនាយ (ដូច **បុរាតន**) ។

សនិក និ. អសីយត្ថវាចក: និបាតប្រាប់អត្ថគឺមិនឆាប់, មិនរហ័ស ប្រែថា សន្សឿមៗ។

សនិត គុ. ប្រព្រឹត្តទៅដោយសំឡេង, ធ្វើសំឡេង (ដូច **ឆនិត**) ។

សន្ទាន ឈើនៃទេវតាគឺដើមច្រេស (ដូច **សិរីស**),ដំណ (**ឥន្ទ**) ។

សន្ត គុ. [សម+ត] ស្ងប់, រម្ងាប់, រម្ងាប់ហើយ, ប្រសើរ (ដូច **បសត្ថ**), ឫជា (ដូច **អច្ចិត**), កាលមាន (ដូច **ឥជ្ជមាន**), លំបាក (ដូច **ខិន្ន**), សច្ច, សប្បុរស (ដូច **សាធុ**), ស្ងប់រម្ងាប់ (ដូច **សមិត**) ។

សន្តក គុ. [សហ+អន្ត+ក-ស.] របស់, ជារបស់។ អ្នកជាទីអាស្រ័យ, អ្នកជាទីពឹង (ដូច **អាយត្ត**) ។

សន្តិ រង្ស (ដូច **ករុណ**) ។

សន្តត្ត ប៉ុ. អាំង, ក្តៅ (ដូច **ឆុបិត**) ។ នបុ. រឿយៗ, ទៀង (ដូច **និច្ច**)។

សន្ថាន ប៉ុ. ដើមកណ្ឌព្រឹក្ស (ដូច **ឥន្ទ្ធ**), រង្ស (ដូច **អន្ធ**)។

សន្ដិ ព្រះនិព្វាន (ដូចសន្ដដូច **ឱ**), ល្អ (ដូច **ភ**), ស្ងប់រម្ងាប់ (ដូច **ស**), សេចក្ដីស្ងប់រម្ងាប់ (ដូច **ស**)។

សន្តិក គុ. [សហ+អន្ត+ឥក] ទីជិត, សម្ងាត់ (រ. **អន្តេន សមីបេន សហតិ**> **សន្តិកំ**) ។ ជិត (ដូច **អាសន្ន**)។

សន្តិកដ្ឋ គុ. ជិត (ដូច **ឧបន្តិក**)។

សន្តិកោដ្ឋាស បុ. [សន្តិ+កោដ្ឋាស] ចំណែកនៃធម៌ជាគ្រឿងស្ងប់។

សន្តិន្ទ្រិយ គុ. [សន្ត+ឥន្ទ្រិយ] មានឥន្ទ្រិយរម្ងាប់ហើយ។

សន្ទុដ្ឋ គុ. [សំ+តុស+ត] អ្នកត្រេកអរព្រមហើយ, អ្នកសន្តោសហើយ។

សន្ទុដ្ឋិ ឥ. [សំ+តុស+តិ] សេចក្តីត្រេកអរដោយវត្ថុជារបស់ខ្លួន, សេចក្តីត្រេកអរព្រម, សេចក្តីសន្តោស។

សន្ទុសិត គុ. [សំ+តុស+ឥ-អា.+ត] ត្រេកអរព្រមហើយ។

សន្ទុស្សតិ កិ. [សំ+តុស+យ+តិ-រ.] ត្រេកអរព្រម។

សន្ត បុ. (នាដ្យរស) គួរស្ងួតស្ងប់, ល្អិត, រម្ងាប់ (ដូច **សមិត**), អ្នកប្រាជ្ញ, សប្បុរស (ដូច **ពុធ**) ។នបុ. ព្រះនិព្វាន។

សន្តោស បុ. សេចក្តីសន្តោស, សេចក្តីត្រេកអរ (ដូច **នន្ទិ**) ។

សន្ត ធា. **អាមប្ប្យយោគសន្ថានក្រិយាសុ សន្ថតិ សន្ថយតិ** "ផ្សាយទៅ, ពង្រីក, ច្រើន, ពេញលេញ, ជាប់ត, ជាប់ត១ង្ស, បន្ត" ចុ. ។ **សន្ថោ** បុ. ការជាប់ត, តំណជីវិត" អា....**ខាទ ខាទាតិ លបសិ គតសន្ថំ ជ១ន្ត្ថ** "អ្នកហៅគោកញ្ជាស់ដែលស្លាប់ទៅហើយថាចូ១ស៊ីទៅ១ " **គតសន្ថំ** =**ឥ១ិគតជីវិតំ** -ស. ។

សន្ថត គុ. [សំ+ថ១+ត] គឺ...ក្រាលហើយ, លាហើយ,...។

សន្ថម្ភិត្វា អ. [សំ+ថម្ភ+ឥ-អា.+ត្វា] សង្កត់ហើយ,...។

សន្ថ១ិត្វា អ. [សំ+ថ១+ឥ-អា.+ត្វា]លាតហើយ, លាហើយ, ត្រដាងហើយ, ក្រាលហើយ។

សន្ថ១ បុ. [សំ+ថុ+ណ] សេចក្តីរីករាយ, សេចក្តីត្រេកអរ, សន្ត១:, សេចក្តីស្និទ្ធស្នាល (ដូច **ឧ១ិចយ**)។ -**ករណ១យ** នបុ. សេចក្តីខ្លាចអំពីកិ.ធ្វើនូ១សន្ត១:។

សន្ថាន នបុ. សេចក្តីអាណិត, សេចក្តីត្រេកអរ (ដូច **អនុនយ**) ។

សន្ថ ធា. **សន្ថម្ភ សន្ថតិ សន្ថយតិ** "តែង, រៀបរៀង, ធ្វើឲ្យមាំមួន, រៀបចំ (ការពារសត្រូ១), លើកកម្លាំង, កម្លាចិត្ត, ធ្វើឲ្យទុកចិត្ត, ធ្វើឲ្យស្ងប់ស្ងៀ, បង្ហាក់, បង្ខាំង" ចុ. (បា. អ.) ។

សន្ធ គុ. ជិត, តាន់, គ្មានចន្លោះ (ដូច **និ១ន្ត១**) ។

សន្ធន បុ. ១ថ (ដូច **១ថ**) ។ នបុ. ខ្សែគោ (ដូច **ទាម**) ។

សុន្ទរី ឥ. ស្រី (ដូច **កន្តា**)។

សន្ទិដ្ឋ គុ. [សំ+ទិស+ត] បុគ្គលដែលគេធ្លាប់ឃើញគ្នាមួយដងមួយកាល (**សន្ទិដ្ឋមិត្រ**); វ. **ឯកញ្ចិ កាលំ ទិដ្ឋបុព្វោតិ>សន្ទិដ្ឋោ**។ **សម្ភត្ត** គុ. បុគ្គលដែលធ្លាប់ជួបគ្នាមួយដងមួយកាលនិងបុគ្គលដែលធ្លាប់រាប់រកគ្នាមួយដងមួយកាល, សន្ទិដ្ឋមិត្រនិងសម្ភត្តមិត្រ។សម្ភត្ត <សំ+ភជ+ត។មិត្រដែលជួបគ្នាម្តងៗ (ដូច **ទិដ្ឋមត្តក**) ។

សន្ទិដ្ឋិក លោកនេះ (ដូច **ឥហលោកិក**) ។

សន្ទេសហរ បុ. រាជទូត (ដូច **ទូត**) ។

សន្ទេសោត្តិ ឥ. វាចាមានអត្ថន័យដែលបុគ្គលឃើញដោយខ្លួនឯង (ដូច **ទាចិក**) ។

សន្ទេហោ បុ. សេចក្តីសង្ស័យ (ដូច **កថំកថា**)។

សន្ធោហ បុ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **សមូហ**) ។

សន្ធ ធា. **បសវនេ សន្ធតិ សន្ធនំ** "ហូរចេញ, ហូរទៅ" **ភូ**. ។ អា. **ឧទកំ សន្ធតិ** "ទឹកហូរទៅ"-ស. ។ **អតិសន្ធោ និស្សន្ធោ** បុ.=**ឱបាកោ** "វិបាក, ផល" អា. **មហន្តោ បុញ្ញាតិសន្ធោ** "ផលបុណ្យដ៏ធំ" -ស. ។ **សំសន្ធ-នំនា** នបុ. ឥ. "ការសន្ធនាគ្នា, ការរំលាយចូលគ្នា, ការច្របល់ចូលគ្នា, ប្រៀបធៀប" អា. **តិលតេលេន សំសន្ធិត្វា** "លាយដោយប្រេងល្ង" ។ **អត្តនោ មន្តំ សព្វញ្ញុតញ្ញាណេន សំសន្ធេតិ**" ប្រៀបធ្វើមមន្តរបស់ខ្លួននឹងសព្វញ្ញុតញ្ញាណ" ។ **ទិដ្ឋសំសន្ធនាបុច្ឆា** "ការសាកសួរដើម្បីប្រៀបធ្វើមមន្តដែលខ្លួនយល់ឃើញ" ។ **បណ្ឌិតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ធនត្ថាយ** "ដើម្បីធ្វើមជាមួយនឹងបណ្ឌិតទ.״ ។ **បុច្ឆា** មាន ៥ប្រការគឺ **អទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា** "ការសាកសួរដើម្បីបំភ្លឺនូវន័យដែលខ្លួនមិនទាន់យល់" ១ **ទិដ្ឋសំសន្ធនាបុច្ឆា** "ការសួរដើម្បីប្រៀបធ្វើមនូវន័យដែលខ្លួនយល់ហើយ" ១ **ទ្វិធាកម្មេទនាបុច្ឆា** "ការសួរដើម្បីកាត់ចោលនូវចម្ងល់" ១ **អនុមតិបុច្ឆា** "ការសួរដើម្បីទទួលអនុមតិស្របតាម" ១ **កថេតុកាម្យតាបុច្ឆា** "ការសួរដោយចង់ថ្លែងដោយខ្លួនឯង" ១ (បបញ្ចសូទនី) ។ **សន្ធនោ** បុ. "រថ, រទេះ" លឿនទៅ អា. **សហស្សយុត្តំ អតិរុយ្ហ សន្ធនំ** "ឡើងជិះរថដែលទឹមសេះ១000 (សុធាភោជនជាតក) ។

សន្ធមំ គុ. [សន្ធមន្ត+សិ-វ., ន្ត+សិ-វ. >អំ] កាលត, កាលបង្ហាត់។

សន្ធាត គុ. [សំ+ធា+ត] ទ្រទ្រង់ព្រមហើយ, ទល់ទ្រ, ទ្រទុក, ត្រាំ។

សន្ធាន នបុ. [សំ+ធា+យុ] ទីត, ក.ត្ជាប់, តំណ។

សន្ធានិត គុ. ចងហើយ (ដូច **ពន្ធ**)។

សន្ធាយ អ. [សំ+ធា+ត្វា] អាស្រ័យហើយ, សំដៅហើយ។

សន្ធារេតុំ អ. [សំ+ធរ+ណេ+តុំ] ដើម្បីទ្រទ្រង់ព្រម, ទប់, ទប់ទល់។

សន្ធាវិ កិ. [សំ+ធាវ+អ+ល្ហ-អជ្ជ.] ស្ទុះទៅព្រមហើយ, លឿនទៅព្រមហើយ, អន្ទោលទៅហើយ។

សន្ធាវិសុ កិ. [សំ+ធាវ+អ+ឥ-អា.+សុ-កា.]នឹងស្ទុះទៅព្រមហើយ, នឹងអន្ទោលទៅហើយ។

សន្ធិ ន. [សំ+ធា+ឥ] ទីត, កិ.ត (ដូច **សំយជន**),ស្ពិត, ជាប់, តំណ (ដូច **សិ-លេស**), បដិសន្ធិ (ការចាប់កំណើត), វិ. **សន្ធានំ>សន្ធិ**។ -**ពន្ធ** គុ. ទីតនិងគ្រឿងចង។ -**ច្ឆេទបន្ថយាតកមនុស្សយាតក** គុ. អ្នកកាត់នូវទីតនិងអ្នកសម្លាប់នូវជនក្នុងផ្លូវនិងអ្នកសម្លាប់នូវមនុស្ស។ -**ច្ឆេទាទិកម្ម** នបុં. កម្មមានកិ.កាត់នូវទីតជាដើម។ -**ច្ឆេទ** បុં. កិ. កាត់នូវទីត។

សន្ធកន្ធ នបុં. ដើមទ្រយឹង (ដូច **ឋិយាល**) ។

សន្ធទ្ធ គុ. [សំ+នហ+ត] ចងព្រមហើយ, មានគ្រឿងក្រោះសឹកសៀតហើយ, ទ្រង់គ្រឿងហើយ។

សន្ធទ្ធ បុំ. ទាហានពាក់អាវក្រោះ (ដូច **ឥម្ម៉ិត**) ។

សន្ធធិ ឥ. ការសន្សំទុកដាក់ (ដូច **សន្ធិធាន**) ។

សន្ធយ្ហថ កិ. [សំ+នហ+យ+ថ-ប.] ចូរចងព្រម, ចូរត្រៃបែង, ចូរសឹកសៀត។

សន្ធយ្ហិត្វា អ. [សំ+នហ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ចងព្រមហើយ, ត្រៃបែងហើយ,...។

សន្ធាហ ន. [សំ+នហ+ណ] វត្ថុជាគ្រឿងចងព្រម, វត្ថុជាគ្រឿងសឹកសៀត, អាវក្រោះ (ដូច **កវច**)។

សន្ធិកាស បុំ. ប្រហែលគ្នា, ដូចគ្នា, សមគ្នា (ដូច **សម**) ។

សន្ធិចយ បុំ. [សំ+និ+ចិ+អ] កិ.សន្សំ, ការសន្សំទុក។

សន្ធិចិតរជ គុ. [សន្ធិចិត+រជ] មានធូលីសន្សំហើយ។

សន្ធិដ្ឋាន នបុំ. [សំ+និ+ឋា+យុ] សេចក្ដីសន្ធិដ្ឋាន, សេចក្ដីចូលចិត្ត; វិ. **សន្ធិដ្ឋិយ-តេតិ> សន្ធិដ្ឋានំ**។

សន្ធិធិ គុ. ជាក់ច្បាស់ (ដូច **បច្ចក្ខ**) ។បុំ. ការសន្សំទុកដាក់ (ដូច **សន្ធិធាន**) ។

សន្ធិធិការ បុំ. [សន្ធិធ+ករ+ណ] កិ.ធ្វើនូវសេចក្ដីសន្សំ, (**សន្ធិធិ**<សំ+និ+ធា+ឥ) ។

សន្ធិបតតិ កិ. [សំ+និ+បត+អ+តិ-រ.] ប្រជុំ, ប្រជុំគ្នា, ផ្ដុំគ្នា។

សន្ធិបាត បុំ. [សំ+និ+បត+ណ] កិ.ប្រជុំ, កិ.ប្រជុំគ្នា, កិ.ជួបជុំ, សន្ធិបាត។

សន្ធិភ គុ. ប្រហែលគ្នា, ដូចគ្នា (ដូច **ឆិភ**)។

សន្ធិវាស បុ. [សំ+និ+វស+ណ] កិ.នៅរួមគ្នា, កិ.នៅអាស្រ័យរួមគ្នា។

សន្ធិវេស បុ. ទ្រង់ទ្រាយ (ដូច **សណ្ឋាន**)

សន្ធិសិន្ធ គុ. [សំ+និ+សទ+ត, ត>ឥន្ទ, លុបទ] ប្រជុំគ្នាហើយ, អង្គុយប្រជុំគ្នាហើយ។

សន្ធិឋាន នបុ. ការសន្សំទុកដាក់ (ដូច **សន្ធិធិ**)

សន និ. និច្ចត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺទៀងទាត់ប្រែថាក្នុងកាលទាំងពួង, សព្វកាល, សទាក៏ជានិច្ចត្ថវាចកដែរ។

សនិ ធា. **សម្ពត្ថិសទ្ទេសុ សនតិ** "គប់រក, សមាគម, ចេញសំឡេង" ភ្ជ. ។ **សនិតោ** គុ. "ធ្វើសំឡេង, ចេញសំឡេង" =ធនិតោ។

សបច បុ. មនុស្សចណ្ឌាល (ដូច **ចណ្ឌាល**)។

សបជាបតិក គុ. [សហ+បជាបតិ+ក] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយប្រពន្ធ, ដោយភរិយា។

សបតិឬសបត្ថិ ឥ. ឬគុ. [សហ+បដិឬសប+តិ] ស្រីប្រព្រឹត្តមួយអន្លើដោយប្តី, ស្រីរួមប្តី។

សបត្ត បុ. សត្រូវ (ដូច **អមិត្ត**)។

សបថ បុ. ស្បថ (ដូច **សបន**) ។

សបទាន នបុ. [សហ+អបទាន] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយកិ.ប្រាសចាកកិ.ដាច់, លំដាប់នៃផ្ទះ, លំដាប់នៃច្រក។

សបទិ និ. តំខណត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺខណ:នោះ, ថ្ងៃនោះ, សង្ស៊ ក៏ជាតំខណត្ថវាចកដែរ។

សបន នបុ. ការស្បថ។

សបរិវារ គុ. [សហ+បរិវារ] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយបរិវារ; វិ. **សហ បរិវារេន យោ ១ត្ថតីតិ>សបរិវារោ**។

សបិណ្ឌ បុ. ញ្ញាតិមានឈាមជាមួយគ្នា (ដូច **សាលោហិត**)

សបុត្តទារ គុ. [សហ+បុត្តទារ] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយកូននិងប្រពន្ធ (វិគ្គហ: ដូច **សបរិវារ**) ។

សប្ប បុ. [សប្ប+អ] ពស់ (វិ. **សប្បតិ គច្ឆតីតិ>សប្បោ**)។ -**យោនិ** ឥ. កំណើតនៃពស់។

សប្បញ្ញ គុ. [សហ+បញ្ញ] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយប្រាជ្ញា, អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **ឥ១ាវី**)។

សប្បដិភយ គុ. [សហ+បដិភយ] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយភ័យតប, ដោយភ័យដ៏ពន្លឹក។

សប្បទាថា ឥ. ចង្កូមពស់ (ដូច **អាសី**)។

សប្បផ**ណ** បុ. ពពារពស់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃភោគសព្ទ។

សប្បរ**ជ** បុ. ស្តេចពស់ (ដូច **ឆាសុកី**) ។

សប្បាយ [ស+ប+ឥ+អ] សប្បាយ, សេចក្តីសប្បាយ, ជាទីសប្បាយ។ -**ភោជន** នបុ. ភោជនជាទីសប្បាយ។ល។

សប្បិ នបុ. [សប+ឥ] ទឹកដោះថ្លា, សប្ជិ; (វិ. **យោ នំ បរិភុញ្ជតិ តស្ស ពលា-យុវឌ្ឍនត្ថំ សប្ជតិ ភជ្ជតិ បវត្តតីតិ>សប្ជិ**)។ -**ករណ្ឌ**ក នបុ. ខ្ជ្ជ ដាក់នូវសប្ជិ (ករណ្ឌក ប្រែបានច្រើនយ៉ាង, ខ្ជ, ដប, កំប៉ុង, កំសៀវ, ពោង, កំសូលមង) ។ -**ចាដ**ិ ឥ. ភាជនៈ (ឬពាង)ដ៏ពេញដោយទឹកដោះថ្លា។ -**ឆូ**រ គុ. ដ៏ពេញដោយទឹកដោះថ្លា។ -**ទធិ**ក-**ជ្ជ**ុ**ត**ណ្ណ**ាធ**ិ គុ. (វត្ថុ) មានសប្ជិនិងទធិ (ទឹកដោះថ្លានិងទឹកដោះជូរ (ដូច**ឃត**) និងភណ្ណ:គឺគ្រឿងហឹរជាដើម។ -**ម**ធុ**ស**ក្ក**ាធ**ិ គុ. (វត្ថុ) មានទឹកដោះថ្លានិងទឹកឃ្មុំនិងស្ករជាដើម។ល។

សប្បុ**ริ**ส បុ. [សន្ត+បុริส] បុរសអ្នកស្ងប់, សប្ប្ជ;ុ វិ. **សន្តោ ปุริโส>**ส**ป**ปุ-**ริ**โส។

សប្ប បុ. ពស់ (ដូច **ភុជ**ङ្គ**ម**) ។

សប្ជ ធា. ១- **ภติยํ สปฺปติ สํสปฺปติ ปริสปฺปติ** "លូនទៅ, វារទៅ" ภู. ។ **สปฺป** បុ. **สปฺปินี** ឥ. "ពស់" លូនទៅ។ **สิรึสป** បុ. "ពស់" ទៅដោយក្បាលវិ. **สิเรน สปฺปตีติ สิรึสโป** -ส. ។ **ปีฐสปฺปิ** បុ. "មនុស្សខ្វិន" ទៅដោយតាំង, ដើរដោយជើងម៉ា វិ. **ปีเฐน สปฺปติ ภชฺชตีติ ปีฐสปฺปิ =ปङ्गุโณ** -ส. **สปฺปิ** នបុ. "ទឹកដោះថ្លា" ។
២-**สมวาเย สปติ**"ប្រជុំ, រួបរួម" ภู. ។
៣- **อกฺโกเส สปติ อภิสปติ สปนโก** "ជេរ, ដាក់បណ្ដាសា" ภู. ។ **สาป** បុ. **สปนํ** នបុ. "ការដាក់បណ្ដាសា" ។ **สปถ** បុ. "ការស្បថស្បែខ្លួនឯង, ការដាក់បណ្ដាសា" ។

สฐ**ี** បុ. ឈ្មោះត្រីម្យ៉ាង។

สពล បុ. សម្ប្ជ;ពពាលដូចកនៃសត្វតារ៉ៅ (ដូច **ចิ**ត្ត) ។

สฺ**ถิ** ន. [សន្ត+ហិ-វិ., សន្ត>ส, ហิ>ถิ] ដោយសប្ប្ជ;ុ;ទាំងឡាយ, ដោយបុគ្គលអ្នកស្ងប់ទាំងឡាយ។

สฺ**ญ** បុ. អ្នកមានត្រកូល (ដូច **អ**ยฺ**ย**)។

สฺ**ญ** បុ. កាយខាងឆ្វេង។នបុ. ខាងឆ្វេង (ដូច **ว**าม) ។

สฺ**ญ**ห**ฺ**ม**จ**ารี គុ. អ្នកប្រព្រឹត្តធម្មប្រសើរស្មើគ្នា។

សព្ព សព្ព. ទាំងពួង, ទាំងអស់, ទាំងស្រុង,ទាំងមូល (ដូច **អខិល**)។ -**កាមទទ** គុ. ដែលឱ្យនូវសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួង,ដែលឱ្យនូវសម្បត្តិគឺបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នាទាំងពួង។ -**កាមសមិទ្ធិ** អ្នកញ៉ាំងសម្បត្តិគឺបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នាទាំងពួងឱ្យសម្រេច, អ្នកញ៉ាំងកាមទាំងពួងឱ្យសម្រេច, អ្នកសម្រេចនូវកាមទាំងពួង។ -**កិច្ចសមត្ថ** គុ. ជាអ្នកអាចក្នុងកិច្ចទាំងពួង។ -**ភុណ្ណ** នបុំ. សាកសពទាំងពួង។ -**ភោជ្ជ** បុំ. ជង្រុកទាំងពួង។ -**គន្ថប្បហីន** អ្នកមានកិលេសជាគ្រឿងដោតក្រងទាំងពួងលះបង់ហើយ។ -**គន្ថ** នបុំ. គម្ពីរទាំងពួង, កិលេសជាគ្រឿងដោតក្រងទាំងពួង។ -**ចតុក្ក** គុ. មានប្រមាណ៤នៃវត្ថុទាំងពួង។-**ញាហ** គុ. អ្នកលះបង់នូវធម៌ទាំងពួង។-**ញ្ញុតញ្ញាណប្បដិវេធ** បុំ. កិ.ចាក់ធ្លុះចំពោះនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ, កិ.ត្រាស់ដឹងនូវ...។ -**រជ្ជក** គុ. ប្រមាណ៨នៃវត្ថុទាំងពួង ។ -**រត្ថកមហាមត្ត** បុំ. អាមាត្យធំអ្នកញ៉ាំងរាជកិច្ចទាំងពួងឱ្យសម្រេច ។ -**រត្ថក** គុ. ជាប្រយោជន៍ក្នុងទីទាំងពួង ។ -**ថាម** នបុំ. កម្លាំងទាំងពួង ។ -**ទុព្ភល** គុ. មានកម្លាំងថយជាង.. ទាំងពួង,មានកម្លាំងគឺទោសប្រទូស្តហើយជាង..ទាំងពួង។ -**នវក** គុ. ថ្មីជាង...ទាំងពួង ។ -**បច្ឆតោ** ខាងក្រោយនៃទូតទាំងពួង ។ -**បច្ឆិមក** គុ. មានក្នុងខាងក្រោយនៃកុមារទាំងពួង ។ -**បច្ឆា** និ. ក្នុងខាងក្រោយនៃគោទាំងពួង។ -**បបញ្ច** គុ. ធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឱ្យយឺតយូរទាំងពួង, ធម៌ដ៏ញ៉ាំងសត្វឱ្យយឺតយូរទាំងពួង ។ -**ឫជ្ជ** កិ. វិ. មុនជាង... ទាំងពួង។ -**ឧរិឆ្ចាហ** បុំ. សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង, សេចក្តីរោលរាលទាំងពួង។ -**លោកាភិភូ** គុ. អ្នកគ្របសង្កត់នូវលោកទាំងពួង។-**ឱ**ធ្ម គុ. អ្នកដឹងនូវធម៌ទាំងពួង។ -**ឱសិតឱ-សាន** គុ. អ្នកមានព្រហ្មចរិយ:ជាគ្រឿងនៅចប់ហើយទាំងពួង។ -**សំយោជនក្ខយ** បុំ. ធម៌ជាទីអស់ទៅនៃសំយោជន:ទាំងពួង។ -**សង្ហាហិក** គុ. អ្នកសង្គ្រោះនូវជនទាំងពួង, អ្នកធ្វើនូវសេចក្តីសង្គ្រោះដល់ជនទាំងពួង។ -**សិប្ប**ិក គុ. អ្នកមានសិល្ប:ទាំងពួង, អ្នកប្រកបដោយសិល្ប:ទាំងពួង, អ្នកចេះនូវសិល្ប:ទាំងពួង។ -**សេត** គុ. មានអវយវ:ទាំងអស់ដ៏ស, ដ៏សសុទ្ធ។ -**សោឡសក** គុ. ប្រមាណ១៦ នៃវត្ថុទាំងពួង។

សព្វញ្ញុតា ឥ. សេចក្តីដឹងនូវធម៌ទាំងពួង, សព្ព:នេះជាអត្ថនៃញាណទស្សនសព្ព។

សព្វញ្ញូ បុំ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

សព្វតោ និ. **តុល្យត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺស្មើ, ទូទៅប្រែថាជុំវិញ, ដោយបការទាំងពួង, **សមន្តតោ**, **ឋិតោ**, **សមន្តា**ក៏ជាតុល្យត្ថវាចកដែរ។

សព្វត្ថ និ. **សព្វត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺទាំងពួងប្រែថាក្នុងទីទាំងពួងជាដើម, **សព្វត្ថ** ក៏ជាសព្វត្ថវាចកដែរ។

សព្វទា និ. [សព្ព+ទា] ក្នុងកាលទាំងពួង, សព្វកាល។

សព្វធិ កិ. ដូច **សព្វត្ថ**។

សព្វភូម្ម បុ. ឈ្មោះដំរីប្រចាំទិស, ចក្រពត្តិរាជ (ដូច **ចក្ក**ពត្តិ)។

សព្វលោហ នបុ. ភាជនៈដែលធ្វើដោយលោហៈសុទ្ធមានដែកនិងស្ពាន់ជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថន័យកំសសព្ទ។

សព្វាសា ឥ. [សព្ព+អាសា] សេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួង, ចំណង់ទាំងពួង។

សត្ថ ធា. **គតិហឹ**ង**សាមូ**ន**ណេ**ន**សុ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, បៀតបៀន, ពេញ, បំពេញ, គ្រប់, ទាំងអស់" **ភ្ជ**.។

សតា ឥ. ទីជំនុំនៃជន (ដូច **សតាយ**), ទីប្រជុំ (ដូច **សមិតិ** ឬ **សំ**ន**ឧ**), រោងឬផ្ទះ (ដូច **គេហ**)។

សតាជន នបុ. ការលា (ដូច **អ**ន**ុ**ជ**ន**) ។

សតាឋ ធា. **ឋ**ី**តិ**ន**ិ**ន**ិ**ន**

សាធនៈ។

សមចិត្ត គុ. [សម+ចិត្ត] អ្នកមានចិត្តស្មើគ្នា។ពហុព្រីហិ. ។

សមជាតិក គុ. [សម+ជាតិ+ក] មានជាតិស្មើគ្នា។ពហុព្រីហិ. ។

សមជ្ជា ឥ. [សំ+អជ+អ+អា-ឥ.] មហោស្រព (រ. **សមជ្ជន្តិ សំគচ্ছন্তি មីលន្ត្យស្សន្តិ** >**សមជ្ជា**)។

សមជ្ជា ឥ. ទីកន្លែងប្រជុំ (ដូច **សភា**) ។

សមញ្ញា ឥ. ឈ្មោះ (ដូច **នាម**) ។

សមណ បុ. [សម+យុ] អ្នករម្ងាប់, អ្នកស្ងប់, សមណៈ (ដូច **បព្វជិតោ**), រ. **សមេតីតি**> **សមណោ**។ -**បាប** គុ. ជាសមណៈលាមក, ជាសមណៈបាប។ -**ភាវ** គុ. ភាវៈ...នៃ...ជាសមណៈ។

សមណាចោហារ បុ. ភោហារនៃសមណ។

សមណុទ្ទេស បុ. សាមណេរ (ដូច **សាមណេរ**) ។

សមតល នបុ. [សម+តល] ផ្ទៃស្មើ។គុ. មានផ្ទៃស្មើ។

សមតិវិជ្ឌតি កិ. [សំ+អតិ+វិធ+យ+តি-រ.] ចាក់ធ្លុះកន្លងព្រម, លិចស្រោច,..។

សមត្ត គុ. [សំ+អស+ត]ចប់ហើយ, បរិបូណ៌ហើយ (ដូច **និដ្ឋិត**), ទាំងអស់ (ដូច **អខិល**)។

សមត្តឹស ប.សំ. សាមសិប (៣០) ។

សមត្ថ គុ. [សមត្ត+អ] អាច, អ្នកអាច, ដែលអាច; រ. **សមត្ថេតីតি**>**សមត្ថោ**។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...ជាអ្នកអាច។ អាច (ដូច **សក្ក**), ជាប់គ្នា (ដូច **សម្ពន្ធ**) ។

សមត្ថន នបុ. សេចក្តីសម្រេច (ដូច **និដ្ឋា**)

សមត្ថនំ សព្ទនេះជាអត្ថន័យសមាធិសព្ទ។

សមត្ថ ធា. **សត្ថិយំ សមត្ថេតি សមត្ថយতি សមត្ថោ** "អាច, មានសមត្ថភាព, មានអំណាច គួរ" ចុ. ។ **សាមត្ថិយំ** នបុ. "សមត្ថភាព" រ. **សមត្ថស្ស ភាវោ**> **សាមត្ថិយំ** (សមត្ថ+ណិយសូចិ) ។

សមថ បុ. [សម+ថ]ធម៌រម្ងាប់នូវកាមច្ឆន្ទៈ (សមថៈ), សមាធិ, សេចក្តីរម្ងាប់ចិត្ត (ដូច **អវិក្ខេប**); រ. **កាមচ্ছন্দং សមេតីតি**>**សមថោ**។

សមនុបស្សាមি កិ. [សំ+អនុ+ទិស+អ+មি-រ.] ឃើញច្បាស់, ពិចារណាឃើញច្បាស់។

សមន្ត, សមន្តា និ. ជុំវិញ, ដោយជុំវិញ, ជិតខាង។

សមន្តចក្ខុ បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់, សព្វញ្ញុតញ្ញាណឬអនាវរណញ្ញាណ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃចក្ខុសព្ទ។

សមន្តតោ និ. គុណ្យត្តវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺស្មើ, ជុំវិញប្រៃថាដោយជុំវិញ, **សព្វតោ**, **បរិតោ**, **សមន្តា** ក៏ជាគុណ្យត្តវាចកដែរ។

សមន្តា កិ.វិ ដូច **សមន្តតោ**។

សមន្ថាគត គុ. [សំ+អនុ+អា+គម+ត] មកតាមព្រមហើយ, ប្រកបហើយ។

សមន្ទេសតិ កិ. [សំ+អនុ+ឥសឫងស+អ+ តិ-រ.] ស្វែងរក, ស្វះស្វែងរក, តាមស្វែងរក។

សមភាគិយ គុ. [សមភាគ+ឥយ] មានចំណែកស្មើ (**អត្ថិតទ្ធិត**) ។

សមមានស គុ. [សម+មានស] មានចិត្តស្មើគ្នា, មានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងចិត្តស្មើគ្នា។

សមយ បុ. [ស+ឥ+អ] កាលប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗ (សម័យ, កាល (ដូច **ទេសា**); វ. **សំ បុនប្ប៎ុនំ ឯតីតិ>សមយោ**។ សេចក្តីព្រមព្រៀង (ដូច **សមវាយ**), ប្រជុំ (ដូច **សមូហ**), ហេតុ, ខណៈ, បដិសេធ, កាល, ការលះបង់ (ដូច **បហាន**), ការបាន (ដូច **លាភ**) ។ **ទិដ្ឋិ** ឬ **លទ្ធិ** (ដូច **ទិដ្ឋិ**)។

សមរ បុ. សង្គ្រាម, ចម្បាំង (ដូច **រណ**) ។

សមវាយ បុ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **បុញ្ជ**) ។

សមវិបាកី គុ. [សមវិបាក+ណ្ឍ] មានវិបាកស្មើគ្នា (**អត្ថិតទ្ធិត**) ។

សមសីសេត្វា អ. [សំ+អា+សស+ណេ+ត្វា] ឱ្យដកដង្ហើមចេញស្រួលហើយ, ឱ្យធូរចិត្តហើយ, លួងលោមហើយ។

សមា ឥ. ឆ្នាំ (ដូច **ហាយន** ឬ **ចវ៎ស្ស**) ។ សង្ខ្ងប (ដូច **សមាស**)។

សមាគច្ឆេយ្ស កិ. [សំ+អា+គម+អ+ឯយ្ស-ស.] គប្បីមកព្រម។

សមាគញ្ជិ កិ. [សំ+អា+គម+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] មកព្រមហើយ, គប់រកហើយ។

សមាគម បុ. [សំ+អា+គម+អ] កិ.មកព្រម, កិ.ប្រជុំ, កិ.ជួបជុំ, ទីប្រជុំ, សមាគម។

សមាជិក បុ. អ្នកមកប្រជុំដោយប្រជុំជន, ក្រុមជំនុំ (ដូច **សត្ថ**) ។

សមាតាបិតិក គុ. [សហ+មាតាបិតុ+ក, ឧនៃតុ>ឥ]ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយមាតានិងបិតា។

សមាទបក បុ. [សំ+អា+ទា+ណាបេ+ណ្ឍ] អ្នកដឹកនាំ, អ្នកបបួល; វ. **សមាទបេ-តីតិ>សមាទបកោ**។

សមាទបន នបុ. [សំ+អា+ទា+ណាបេ+យុ] កិ.ដឹកនាំ, កិ.បបួល។

សមាទបិត គុ. [សំ+អា+ទា+ណាបេ+ត] គឺ...ដឹកនាំហើយ, បបួលហើយ។

សមាទបេតិ កិ. [សំ+អា+ទា+ណាបេ+តិ-រ.] ដឹកនាំ, បបួល។

សមាទយ៎ីសុ កិ. [សំ+អា+ទា+ណយ+ឧ-អជ្ជ.] កាន់យកព្រមហើយ, សមាទានហើយ។

សមាទាយ អ. [សំ+អា+ទា+ត្វា] កាន់យកព្រមហើយ, សមាទានហើយ។

សមាធិ បុ. [សំ+អា+ធា+ឥ] កិ.តាំងចិត្តនឹងល្អ, កិ.តម្កល់ចិត្តដោយប្រពៃ; ការតម្កល់ចិត្តទុកក្នុងអារម្មណ៍តែមួយដោយប្រពៃ (ដូច **ចិត្តេកគ្គតា** ឬ **អវិក្ខេប**), សម្រេចឬចូលចិត្ត (ដូច **សមត្ថន**), ។ រ. **សំ សុដ្ឋុ អាធានំ>សមាធិ**។

សមាន គុ. [សម+យុ] ស្មើ, ស្មើគ្នាឬដូចគ្នា (ដូច**សទិសឬតុល្យ**), ។ <អស+មាន, លុបអ=កាលមាន។កាលមាន (ដូច**សន្ត**)។ តែមួយឬជាមួយគ្នា(ដូច **ឯក**)។

សមាបជ្ជ កិ. [សំ+អា+បទ+យ+ណ្យ-អជ្ជ.] ដល់ព្រមហើយ, ចូលហើយ។

សមាបត្តិ ន. [សំ+អា+បទ+តិ] ធម្មជាតិគឺ...គប្បីចូល (សមាបត្តិ); រ. **សមាបជ្ជ-តញ្ញាតិ> សមាបត្តិ**។ **-ឧដ្ឋិត** គុ. ដែលចេញហើយចាកសមាបត្តិ, អំពីសមាបត្តិ។

សមាបន្ន គុ. [សំ+អា+បទ+ត] ដល់ព្រមហើយ, ចូលហើយ។

សមាស បុ. សង្ខេប (ដូច **សន្ធហ**) ។

សមាហរ កិ. [សំ+អា+ហរ+អ+ថ-ប.] ចូរនាំមកព្រម, ចូរប្រមូល, ចូររួបរួម។

សមិជ្ឌតិ កិ. [សំ+ឥធ+យ+តិ-រ.] សម្រេច, រមែងសម្រេច។

សមិជ្ឌន នបុ. [សំ+ឥធ+យ+យុ] កិ.សម្រេច, សេចក្តីសម្រេច។

សមិតគមន នបុ. [សមិត+គមន] កិ.ទៅនៃបុគ្គលអ្នករម្ងាប់ហើយ។

សមិតិ ឥ. [សំ+ឥ+តិ] ទីប្រជុំ (ដូច**សំសទ**), ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **សំហតី**ឬ **គណ**) (ដូច **សន្ថម**)។ (រ. **សមយន្តិ មីលន្ត្យស្សន្តិ>សមិតិ**)។

សមិត គុ. រម្ងាប់ហើយ (ដូច **សន្ត**) ។

សមិទ្ធ គុ. [សំ+ឥធ+ត] ដែលសម្រេចហើយ។

សមិទ្ធិ ឥ. [សំ+ឥធ+តិ] សេចក្តីសម្រេច, កិ.សម្រេច; បរិបូណ៌, សម្រេច (ដូច **សម្ផត្តិ**), រ. **សមិជ្ឌនំ>សមិទ្ធិ**។

សមិធា ឥ. អុស, ប្រឆេះ (ដូច **ឧបាទាន**) ។

សមិរណ បុ. ខ្យល់ (ដូច **ទាយុ**), ស្លឹកគ្រៃ (ដូច **ផណិជ្ជន**) ។

សមី ដើមស្មី (ដូច **សត្តផណ**)។

សមីប នបុ. [សំ+អាប, អា>ណ្ឍ] ជិត, ទីជិត។បុ. ជិត (ដូច **ឧកដ**) ។

សមីរតិ កិ. [សំ+ណ្ឍ+អ+តិ-រ.] រមៀល, រសាត់។

សមីរ បុ. ខ្យល់ (ដូច **គន្ធវាហ**) ។

សមុគ្ត បុ. ស្មុគ្ត, ហិប (ដូច **សម្ផុដ**) ។

សមុច្ឆេទ បុ. [សំ+ឧ+ឆិទ+ណ] កិ.កាត់ទ្បើងព្រម, កិ.កាត់ផ្តាច់។

សមុជ្ជ្ជិត គុ លះបង់ហើយ (ដូច **ចោស្សគ្ត**) ។
សមុដ្ឋាបេសុំ កិ. [សំ+ឧ+ឋា+ណាបេ+ឧំ-អជ្ជ.] ឱ្យតាំងឡើងព្រមហើយ។
សមុដ្ឋាយ អ. [សំ+ឧ+ឋា+ត្វា] តាំងឡើងព្រមហើយ, ក្រោកឡើងព្រមហើយ, កើតហើយ, ខ្ទុះខ្ទែងហើយ។
សមុដ្ឋិត គុ. [សំ+ឧ+ឋា+ឥ-អា.+ត] តាំងឡើងព្រមហើយ។
សមុទយ បុ. កើតឡើង (ដូច **ឧប្ប្ជ្ជ**), ប្រជុំ (ដូច **សមូហ**), បច្ច័យឬហេតុ, ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **ខន្ធ**), ហេតុ។
សមុទ្ទាចរតិ កិ. [សំ+ឧ+អា+ចរ+អ+តិ-រ., ចុះទ-អា.] ប្រព្រឹត្តឡើងព្រម, ហៅរក, ពុះពារឡើង, ដាលឡើង។
សមុទ្ទាចារ បុ. [សំ+ឧ+អា+ចរ+ណ, ចុះទ-អា.] កិ.ប្រព្រឹត្តឡើងព្រម, កិ.ពុះពារ, កិ.ហៅរក, កិ.ដាលឡើង។
សមុទ្ទាយ បុ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **ចយ**)
សមុទ្ទ បុ. [សម+ឧទ+ទ] សមុទ្រ (ដូច **សិន្ធុ**), (រ. **សមំ ឧទកេន ណោណំ ឯត្ថាតិ> សមុទ្ទោ**) ។
សមុន្ទ្ធ គុ. លើកឡើង (ដូច **ឧស្សិត**) ។
សមុយ្ហាមិ កិ. [សំ+មុហ+យ+មិ-រ.] រវៃងព្រម, ងេងងោង។
សមុល្លបមាន គុ. [សំ+ឧ+លប+មាន] កាលចរចា, កាលនិយាយឆ្លើយឆ្លង។
សមុស្សយ បុ. ឧឡើងឬគរឡើង, ឬលើកឡើងឬប្រជុំ (ដូច **ចយ**), រាងកាយ (ដូច **ទេហ**) ។
សមុស្សាហិត គុ. (ចិត្ត)គឺ...ឱ្យឧស្សាហ៍ព្រមហើយ, ឱ្យប្រឹងប្រែងព្រមហើយ។
សមូហ បុ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច **សំឃាត**) ។
សម គុ. ស្មើគ្នា, ប្រហែលគ្នា (ដូច **បដិភាគ**) ។
សមោធាន នបុ. [សំ+អវ+ធា+យុ] កិ.ប្រជុំ។
សមោធានេត្វា អ. [សំ+អវ+ធា+នា+ត្វា] ប្រជុំហើយ។
សមោសរិត្វា អ. [សំ+អវ+សរ+ឥ-អា.+ត្វា] ប្រជុំហើយ, ប្រជុំគ្នាហើយ។
អនិត្ថិគន្ធកុមារ បុ. [អនិត្ថិគន្ធ+កុមារ] កុមារមានក្លិននៃស្ត្រីមិនមាន, កុមារឈ្មោះអនិត្ថិគន្ធ:។
សម្ប្ជញ្ញ នបុ. បញ្ញា (ដូច **ឧបក្ខ**) ។
សម្ប្ជាន គុ. [សំ+ប+ញា+យុ] អ្នកដឹងច្បាស់។
សម្ប្ជូតិ កិ. [សំ+បទ+យ+តិ-រ.] ដល់ព្រម, សម្រេច។
សម្ប្ជ្ជលិត គុ. [សំ+ប+ជល+ឥ-អា.+ត] ឱ្យរุងរឿងទូទៅព្រមហើយ, ឱ្យរุងរឿង

ព្រមហើយ, ឱ្យសន្ធោសន្ធៅហើយ។

សម្បដិច្ឆតិ កិ. [សំ+បដិ+ឥស+អ+តិ-រ.] ទទួលព្រម។

សម្បដិច្ឆន នបុં. ការទទួល, សព្ទនេះជាអត្ថន័យសាធុសព្ទ។

សម្បតិ កិ. វត្តមានត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺបច្ចុប្បន្នប្រែថាក្នុងកាលឥឡូវនេះ, **អធុនា**, **ឯតរហិ**, **ឥទានិ** ក៏ជាវត្តមានត្ថវាចកដែរ។

សម្បត្ត គុ. [សំ+បទ+ត] ដល់ព្រមហើយ, ដែលដល់ព្រមហើយ, ប្រជុំគ្នាហើយ។ -**ភាព** បុં. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកដល់ព្រមហើយ។

សម្បត្តិ ឥ. [សំ+បទ+តិ] កិ.ដល់ព្រម, ធម្មជាតិជាហេតុដល់ព្រម (សម្ពត្តិ ដូច **សិរី**), គុណដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់(ដូច **គុណុក្កំស**); វិ. **សម្បជ្ជនំ>សម្បត្តិ**, **សម្បជ្ជតិ ឯតាយាតិ> សម្បត្តិ**។

សម្បទា ឥ. [សំ+បទ+អ+អា-ឥ.] កិ.ដល់ព្រម, ធម្មជាតិជាហេតុដល់ព្រម (សម្ប៉ទ, សម្ប្ទាគុណដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច**គុណុក្កំស**); វិ. **សម្បជ្ជនំ> សម្បទា**, **សម្បជ្ជតិ ឯតាយាតិ>សម្បទា**។សម្ពត្តិ ។

សម្បន្ន គុ. [សំ+បទ+ត, ត>អន្ន,លុបទ] ដល់ព្រមហើយ, ដែលដល់ព្រមហើយ, បរិបូណ៌ហើយ (ដូច **សម្ផុណ្ណ**), វត្ថុមានរសផ្អែម (ដូច **មធុរ**), ប្រកប (ដូច **សមង្គី**) ។ -**សទ្ធម្មបទ** គុ. មានបទគឺព្រះសទ្ធម្មដល់ព្រមហើយ, មានចំណែកគឺព្រះសទ្ធម្មដល់ព្រមហើយ។ -**រក្ខ** គុ. មានកិ.រក្សាដល់ព្រមហើយ។ -**ឫត្តិតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានកិ. ប្រព្រឹត្តដល់ព្រមហើយ។

សម្បយាត គុ. [សំ+ប+យា+ត] ទៅព្រមហើយ, ត្រៀមព្រមហើយ, រៀបចំដំណើរនឹងទៅហើយ។

សម្បរាយ បុំ. [សំ+បរ+ឥ+អ] សភាវៈដែលគេគប្បីទៅក្នុងខាងមុខ (បរលោក); វិ. **សម្ប្ររេតព្ពោតិ>សម្ប្ររាយោ**។

សម្ប្ររាយិក គុ. [សម្ប្ររាយ+ណិក] សភាវៈប្រព្រឹត្តទៅហើយក្នុងបរលោក, មានក្នុងបរលោក, លោកខាងមុខ (ដូច **ចារលោកិក**); វិ. **សម្ប្ររាយេ ភវត្តោ>សម្ប្ររាយិកោ**។

សម្ប្ររិវត្តតិ កិ. [សំ+បរិ+វត្ត+អ+តិ-រ.] ប្រព្រឹត្តទៅព្រម, បម្រះননៀល, ប្រកាច់។

សម្ប្ររិវត្តសាយី គុ. [សម្ប្ររិវត្ត+សី+ណី] អ្នកដេកបម្រះননៀល, អ្នកមានកិ.ដេកបម្រះননៀលជាប្រក្រតី។

សម្ប្ររិវត្តិត គុ. [សំ+បរិ+វត្ត+ឥ-អា.+ត] ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅព្រមហើយ, ប្រែប្រួលហើយ,...។

សម្ប្ស្សមាន គុ. [សំ+ទិស+អ+មាន] កាលឃើញព្រម, កាលឃើញច្បាស់។

សម្ប្ហារ បុ. សង្គ្រាម, ចម្បាំង (ដូច **សមរ**) ។
សម្ប្ឆាត បុ. ជលធារ, ទនៃទឹក (ភ្លៀងខ្លាំង) (ដូច **ធារ**) ។
សម្ប្ឆាទ ឥ. សម្ព័ទ (ដូច **សិរី**) ។
សម្ប្ឆាទិត គុ. [សំ+បទ+ណេ+ត] គឺ...ឱ្យដល់ព្រមហើយ, តាក់តែងហើយ។
សម្ប្ឆាទេថ កិ. [សំ+បទ+ណេ+ថ-ប.] ចូរដល់ព្រម, ចូរតាក់តែង។
សម្ប្ឆាបុណិ កិ. [សំ+ប+អាប+ឧណា+ណ្ស-អជ្ជ.] ដល់ព្រមហើយ, ទាន់ហើយ។
សម្ប្ឆិណ្ណានត្ថ គុ. [សម្ប្ឆិណ្ណាន+អត្ថ] មានកិ.ប្រមូលមកជាអត្ថ។
សម្ប្ឆិណ្ណេតិ កិ. [សំ+បិណ្ណ+ឧ+ណេ+តិ-រ.] ប្រមូល, ប្រមូលមក។
សម្ប្ឆិយាយមាន គុ. [សំ+បិយ+អាយ+មាន] កាលប្រព្រឹត្តស្រឡាញ់, កាលប្រ.ស្រឡាញ់ព្រម ។
សម្ប្ឆុដ បុ. ហិប, ស្ទុគ្ត (ដូច **សមុគ្ត**) ។
សម្ឆុដ គុ. [សំ+ផុស+ត] គឺ...ពាល់ត្រូវហើយ, ពាល់ត្រូវព្រមហើយ។ **-មត្តោ** គុ. គ្រាន់តែគឺ...ពាល់ត្រូវហើយភ្លាម។
សម្ឆុលិត គុ. ផ្ការីក (ដូច **ឱកសិត**) ។
សម្ឆុសិតុं អ. [សំ+ផុស+ឥ-អា.+តុं] ដើម្បីពាល់ត្រូវព្រម, ដើម្បីប៉ះពាល់។
សម្ឆុស្សតិ កិ. [សំ+ផុស+យ+តិ-រ.] ពាល់ត្រូវ, ប៉ះពាល់។
សម្ពន្ធ បុ. [សំ+ពន្ធ+អ] កិ.ចងព្រម, កិ.ចងភ្ជាប់។ ជាប់មាំ (**អវិប្ប្ហយោគ**), សព្ទនេះជាអត្ថន័យសមត្ថសព្ទ ។
សម្ពន្ធិត្វា អ. [សំ+ពន្ធ+ឥ-អា.+ត្វា] ចងព្រមហើយ, ចងភ្ជាប់ហើយ។
សម្ពរី លលួង, កិច្ចកល (ដូច **មាយា**) ។
សម្ពរ បុ. ឈ្មោះអសុរមួយ។
សម្ពល នបុ. ស្បៀង (ដូច **ភោជ្ជ**) ។
សម្ពហុល គុ. [សំ+ប+ហ+ល, ប>ព] ចំនួនច្រើន, ច្រើនគ្នា, ច្រើន (ដូច **ពហុ**) (វិ. **សំ**ពហោ**តីតិ>សម្ពហុ**ំ**)។
សម្ពាធ គុ. [សំ+ពាធ+អ] ជាទីបៀតបៀន, គុយ្ហប្រទេស, (ចង្អៀត, ទីដ៏ចង្អៀត (ដូចសំកដ),វិ. **សម្ពាធ**តេ **អ**ស្មិ**ន្ធ**ិ>**សម្ពាធោ**។
សម្ពាហនាទិ គុ. [សម្ពាហន+អាទិ] (កិច្ច) មានកិ.ច្របាច់ជាដើម, មានកិ.នួតជាដើម។
សម្ពាហន នបុ. ការច្របាច់ (ដូច **មទ្ទន**) ។
សម្ពាហិត្វា អ. [សំ+ពាហ+ឥ-អា.+ត្វា] ច្របាច់ហើយ, នួតហើយ។
សម្ពុក បុ. ខ្យងឬខ្ចង (ដូច **ជលសុត្តិ**) ។
សម្ពោធិ ឥ. [សំ+ពុធ+ឥ] ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងព្រម, សម្ពោធិញ្ញាណ; វិ.

សម្ពុជ្ឌតិ ឯតាយាតិ>សម្ពោធិ។

សម្ពី	ធា.	១-**មណ្ឌលេ សម្ពេតិ សម្ពយតិ សម្ពលំ** "មូល, ជាមណ្ឌល" ចុ. ។ **សម្ពលំ** នបុំ. "ស្បៀង" ។ ២- **សម្ពន្ធេ (ទន្ធ្ឌ្ឍ្ពន្ធនេ) សម្ពេតិ សម្ពយតិ សម្ពលំ**"ចងឲ្យណែន, ចងរឹតឲ្យមាំ, ចងក្ជាប់" ចុ. ។
សម្ពញ្ញមាន	គុ.	[សំ+ភជឬភញ្ជ+មាន] កាលបំបាក់ព្រម, កាលបាក់ព្រម។
សម្ពត្ត	គុ.	មិត្រមាំមួន (ដូច **ទឬ្ឍមិត្ត**) ។
សម្ពម	បុំ.	សេចក្ដីគោរព (ដូច **ការវ**), ខ្លាច (ដូច **ភីតិ**)សង្វេគ, រ៉ាលទៅ, ។
សម្ពវ	បុំ.	សេចក្ដីកើត (ដូច **ឧប្បត្ដិ**), ហេតុ (ដូច **សេតុ**), ជាប់ជំពាក់ (ដូច **សន្ធ**), ទឹកសុក្ក ឬ អសុចិ (ដូច **សុក្ក**), ។
សម្ភារ	បុំ.	គ្រឿងប្រុង (ដូច **ឧបករណ**)សព្ទនេះជាអត្ថនៃបរិក្ខារសព្ទ។
សម្ភាវន	នបុំ.	[សំ+ភូ+យុ] សេចក្ដីសរសើរ។
សម្ពេទ	បុំ.	កន្លែងស្ទឹងជួបគ្នា (ដូច **សិន្ធុសន្ធម**) ។
សម្ពោគ	បុំ.	[សំ+ភុជ+ណ, ជ>គ] កិ.បរិភោគរួម, កិ.គប់រក,ការជួបប្រសព្ធគ្នា, បរិភោគជាមួយគ្នា, សព្ទនេះជាប្រភេទម្យ៉ាងនៃសិង្គារសព្ទ។
សម្ពី	ធា.	១-**ភ**ថនេ **សម្ពតិ** "ពោល, និយាយ" ភ្ជ. ។ ២-**ទ**ិ**ស**ាសេ **សម្ពតិ សម្ពត្ដោ សម្ពត្ដិ** "គប់រក, រាប់អាន, សមាគម, ស្ទ្ធិ**ទ**ស្ទ្ធាល" ភ្ជ.។ ៣-**ហ**ីសាយ**ំ**សម្ពតិ "ចៀតចៀន" ភ្ជ. ។ ៤-**ចា**ឬ**ណ**ានេ **សម្ពុ**ណ**ាតិ អ**តិ**សម្ពុ**ណ**ាតិ សម្ពុ**ណ**ោ**តិ **សម្ពុ**ណ**ោ**ន្ដោ "ដល់, លុះ, សម្រេច" សុ. ។ អា. **ន ** **ក**ិ**ញ្ជ**ិ **អ**ត្ថ**ំ** **អ**តិ**សម្ពុ**ណ**ាតិ "មិនបានសម្រេចប្រយោជន៍អ្វីមួយទេ (**អ**តិ**សម្ពុ**ណ**ាតិ = **សម្ប**ាឬ**ណ**ាតិ = **ស**ាធេ**ត**ិ)-ស. ។
សម្ម	អា.ន.	ម្ចាលសំឡាញ់, ន៏ៃសំឡាញ់មានធ្ងរ:ស្មើគ្នា។
សម្ជ្ជតិ	កិ.	[សំ+មជ្ជ+អ+ត-រ.] ជ្រាស។
សម្ជ្ជន	នបុំ.	[សំ+មជ្ជ+យុ] កិ.ជ្រាស, ជាទីជ្រាស; រ. **សម្ជ្ជ**ិ**ត ឯ**ត្ថ**ាតិ>សម្ជ្ជ**ន**ំ។ -**ដ្ឋ**ាន ន. ទីជាទីជ្រាស។
សម្ជ្ជនី	អ.ឥ.	[សំ+មជ្ជ+យុ+ណ្ឍ-ឥ.] (ភ្ជ) ជាគ្រឿងជ្រាស (អ**ំ**ជ្រាសដូច**ស**ោ**ធ**ិ); រ. **សម្ជ្ជ**ិ**ត ឯ**ត**ាយ**ាតិ>**សម្ជ្ជ**ិ**ន**ី។ -**ស**ន្ធ បុំ. ស**ូ**រ**ន**ៃ**អ**ំ**ជ្រ**ាស។ -**ប្ប**ហ**ារ** បុំ. កិ.ប្រ**ហ**ារ**ដ**ោ**យ**អ**ំ**ជ្រ**ាស។
សម្ជ្ជិ	កិ.	[សំ+មជ្ជ+អ+ណ្ឍ-អ**ជ**ជ.] ជ្រ**ាស**ហ**ើ**យ។

សម្មតិ កិ. [សម+យ+តិ-រ., ម+យ>ម្ម] រម្ងាប់, ស្ងប់។

សម្មតិ កិ. [សំឬសម្មា+មន+តិ] កិ.ដឹងព្រម, កិ.ដឹងដោយប្រពៃ, កិ.សម្មតិ, កិ. សន្ទត។ -**សច្ច** បុ. សេចក្តីពិតដោយការសន្ទត។

សម្មទក្ខាត គុ. [សម្មា+អា+ខាឬខ្យា+ត, ចុះទ-អា.] ដែល...ពោលហើយដោយល្អ, ដោយប្រពៃ។

សម្មទញ្ញា អ. [សម្មា+អញ្ញា, ចុះទ-អា.] ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ។

សម្មទ បុ. សេចក្តីរីករាយ (ដូច **ឧន្ទិ**) ។

សម្មន្ត នបុ. [សំ+មន្ត+យុ] កិ.ប្រឹក្សាគ្នា, កិ.ពិភាក្សាគ្នា។ -**មត្ត** គុ. ត្រឹមតែកិ. ប្រឹក្សាគ្នា ។

សម្ម ធា. **ញ្ញាណេ សម្ម**ន្ធតិ **សម្ম**ន្ទេយ្យ **សម្ম**ន្ទិត្វា **សម្ম**ន្ទោ **សម្ম**តិ" យល់ព្រមយល់ស្រប, ជឿ, ចាត់ទុក, នឹក, គិត, គោរព, សរសើរ, អនុញ្ញាត, សន្ទត" (សំ+មនិ+យ) ទិ.(បា.អ) ។ អា. **ឥតោ ថេ**ន **ទ**ិ**ន**យ**ំ ឃ**ុ**ច្ច**ន**ត្ថ**ាយ **អ**ត្ត**ន**ាវ **អ**ត្ថ**ាន**ំ **ស**ម្ম**ន្ទ**ិ (សមន្ត. ១/២០) ។

សម្មប្បជ**ាន** គុ. [សម្មា+ប+ញា+អាន] កាលដឹងដោយប្រពៃ។

សម្មប្ប**ធ**ាន នបុ. [សម្មា+ប+ធា+យុ] ព្យាយាមជាគ្រឿងតាំងទុកដោយប្រពៃ។ **ទ**ី**រ**ិ**យ** នបុ. ព្យាយាមជាគ្រឿងតាំងទុកដោយប្រពៃ។

សម្មស**តិ** កិ. [សំ+មស+អ+តិ-រ.] ពិចារណា។

សម្মស**ិ**ត្វ**ា** អ. [សំ+មស+ឥ-អា.+ត្វា] ពិចារណាហើយ។

សម្ម និ បសំសាត្ថវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺសេចក្តីសរសើរ ប្រៃថាពិត, ត្រូវ, ល្អ, សុដ្ឋ, ប្រពៃ (ដូច **សច្ច**), ។ ន. ការនឹម (**យុ**ត**ខ**ីណ) ។

សម្মទ**ស្ស**ន នបុ. [សម្មា+ទិស+យុ] កិ.ឃើញដោយប្រពៃ។

សម្মទ**ិ**ដ្ឋ**ិ** ឥ. [សម្មា+ទិស+តិ] កិ.ឃើញត្រូវ, កិ.ឃើញដោយប្រពៃ; រ. **សម្ম**ទ-**ស្ស**ន**ំ**> **សម្ম**ទ**ិ**ដ្ឋ**ិ**។ -**ស**ម**ាន**ាន គុ. ជាអ្នកកាន់យកព្រមនូវសម្មាទិដ្ឋិ។

សម្মទ**ិ**ដ្ឋ**ិ** ឥ. បញ្ញាវិសេស (ដូច **ទ**ិ**ប**ស្ស**ន**ា) ។

សម្মទ**ិ**ដ្ឋ**ិ**ក គុ. [សម្មា+ទិស+តិ+ក] បុគ្គលអ្នកឃើញដោយប្រពៃ, អ្នកសម្មាទិដ្ឋិ; រ. **សម្ম ប**ស្ស**តីតិ**>**សម្ম**ទ**ិ**ដ្ឋ**ិ**, **សម្ম**ទ**ិ**ដ្ឋ**ិ**ឯ**ត**>**សម្ম**ទ**ិ**ដ្ឋ**ិ**ក**ោ**។

សម្মន នបុ. [សំ+មាន+អ] កិ.រាប់អាន, កិ.រាប់រក។

សម្মន**េ**ស**ិ** កិ. [សំ+មាន+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ., ចុះ ស-អា.] រាប់អានហើយ។

សម្মប**ដ**ិ**ប**ត្ត**ិ** ឥ. [សម្មា+បដិបត្តិ] សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ។ **ប**ដ**ិ**ប**ត្ត**ិ**<ប**ដ**ិ+ ប**ទ**+**ត**ិ។

សម្ភាបណិហិត គុ. [សម្ភា+បណិហិត] ដែលបុគ្គលតាំងទុកហើយដោយប្រពៃ, ដែលបុគ្គលតម្កល់ទុកត្រូវហើយ។ **បណិហិត**<ប+និ+ធา+ត-អា.+ត, ន>ណ, ធ>ហ។

សម្ភាស បុ. មហាយញ្ញម្យ៉ាង, ចូរមើលអស្សមេធោខាងដើម។

សម្ភាសង្ខប្ប បុ. សេចក្ដីត្រិះរិះត្រូវ ។ -**គោចរ** [សម្ភាសង្ខប្ប+គោចរ] មានសេចក្ដីត្រិះរិះត្រូវជាគោចរ, ជាអារម្មណ៍។

សម្ភាសម្ពុទ្ធ អ.ន ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

សម្ម៉ិញ្ជិត្វា អ. [សំ+មិញ្ជ+ត-អា.+ ត្វា] បត់ចូលហើយ, ផ្ងួចូលហើយ។

សម្មុខា និ. ក្នុងទីចំពោះមុខ, ក្នុងទីព្រមមុខ, សម្មុខាត្ថវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺចំពោះមុខប្រៃថាប្រាកដ, ជាក់ច្បាស់, ចំពោះមុខ, **អាទិ**, **ឋានុ**ក៏ជាសម្មុខាត្ថវាចកដែរ។ -**គត** គុ. (សម្មុខា+អាគតឬគត) មកហើយក្នុងទីចំពោះមុខ, ទៅហើយក្នុងទីចំពោះមុខ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីចំពោះមុខ។

សម្មុខី គុ. [សម្មុខា+ណ្ឍ] មានក្នុងទីចំពោះមុខ។ -**ភាព** បុ. ភាវៈនៃ...មានក្នុងទីចំពោះមុខ, ភាវៈជាអ្នកមានក្នុងទីចំពោះមុខ។ -**ភូតត្ថា** ន. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានក្នុងទីចំពោះមុខ (កើតហើយ) **ភូត** សព្ទនេះ ប្រែក៏បានទេក៏បាន។

សម្មុជ្ជនី ឥ. អំបោស (ដូច **សោធនិ**) ។

សម្មុតិ ឥ. **អនុញ្ញា** (ដឹងតាម) , ពោហារ។

សម្មោទមាន គុ. [សំ+មុទ+មាន] កាលរីករាយព្រម, កាលត្រេកអរព្រម។

សម្មោហនភាព ន. [សម្មោហន+ភាវ] ភាវៈគឺកិ.រង្វេងព្រម (**សម្មោហន**<សំ+មុហ+យុ) ។

សមំ និ. **សហត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺមួយអន្លើ, ព្រម, សហ, សទ្ធឹ, អមា ក៏ជាសហត្ថវាចកដែរ។

សមិ ធា. ១-**អទស្សនេ សមតិ ឧបសមតិ ឱ្ឧបសមតិ ឧបសមោ ឱ្ឧបសមោ** "សាបសូន្យ, ស្ងប់" មិនឃើញ ភ្ជ. ។

២-**ខេលម្ហេ សមតិ** "ឈោង, តោង, យុរយារ" ភ្ជ. ។

៣- **ខិតក្ខេ សាមេតិ សាមយតិ សមា** "ត្រិះរិះ, ឆ្ងៃគ្នាន់" ចុ. ។ សមាឥ. "ឆ្នាំ" ។ សព្ទជាវេចនៈគឺ **សំវច្ឆរោ សំវច្ឆរំ ឱ្ឧ ១ ១ ១

ទិសោ ឥវ(**និសាមេហិ=ឧបចារេហិ**) ។ ២/ មើល, ក្រឡេកមើលបាលីថា "**ឥច្ច មន្ទ្ធ និសាមេហិ ចិត្តរូបំ ឥ ទិស្សតិ** (**និសាមេហិ=ឱលោកេហិ**)។ ៣/ ស្តាប់ បាលីថា **តតោ ករណ្ណាជិនាយ-ម្ហិ និសាមេហិ រថេសត** (**និសាមេ-ហិ= សុណោហិ**)-ស. ។ **បដិ-សាមេតិ** កិ. "ទុកដាក់, រៀបទុក"=**ភណ្ឌំ ឧត្តដ្ឋានេ និក្ខិបតិ**" -ស. ។ ៤-**អាលោចនេ សាមេតិ សាមយតិ និសាមនំ** "ក្រឡេកមើល, រកមើល, ពិនិត្យមើល" ចុ. ។

៥-**ខេនេ និរោធេ ច សម្ផតិ សន្ធោ** "លំបាក,នឿយ, ហាត់, រលត់" ទិ. ។ អា. **អទ្ធានមគ្គប្ប្ជ្ជ ជ្ជ ជ្ជ

សយម្ភូ បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

សយំ និ. ខ្លួនឯង, ដោយខ្លួនឯង។-**មតមច្ឆក** បុ. ត្រីតូចដែលស្លាប់ខ្លួនឯង។ សយមត្តវាចកនិបាតប្រាប់អត្តគឺខ្លួនឯងប្រែថាដោយខ្លួនឯង, **សំ**, **សាមំ** ក៏ជាសយមត្តវាចកដែរ។

សយំវរ ឥ. ស្រីរើសប្តី, ស្រីប្រាថ្នាប្តីដោយខ្លួនឯង (ដូច **បតីវរ**) ។

សរ នបុ. [សរ+អ] ស្រះឬបឹង (ដូច **ទាឬ** ឬ **តឬាក**), ស្រ:, សំឡេង (ដូច **និទ្ទ**ាន) ស្រ:មានតួអជាដើម, (ដូច **ស**ន្ធ), ព្រួញ, សរ (ដូច **ក**ណ្ឌ), ខ្នារកាំ (ដូច **តេជ**ន), ។ **ត**ុណ្ឌ នបុ. ចុងនៃព្រួញ, ចំពុះនៃព្រួញ។ -**ទ**ណ្ឌ**ក** នបុ. ដងនៃសរ។ **ភ**ាណ ន. កិ.ពោលដោយសំឡេង ។

សរក បុ. ផ្ដិល (ដូច **ច**ស**ក**) ។

សរដ បុ. សត្វបង្គួយ (ដូច **ក**ក**ណ្ណ**ក) ។

សរ**ណ** នបុ. [សរ+យុ] កិ.រលឹក, ជាទីរំលឹក, ជាទីពឹង, ជាទីពំនាក់។ ការសម្លាប់ (ដូច **ទ**ធ, **ហ**ិ**ស**ា),ផ្ទះ (ដូច**ឃ**រ ឬ **គ**េ**ហ**), បុគ្គលអ្នករក្សា (ដូច **រ**ក្ខិ**ត**), ការរក្សា (ដូច **រ**ក្ខ**ន**), ព្រះនិព្វាន (ដូច **ប**រា**ឃ**ន) ។

សរ**ទ** បុ. ឆ្នាំ (ដូច **ហ**ាយ**ន** ឬ **ទ**ស្ស) ។ រដូវដែលមានខ្យល់ភ្លៀងនិងទឹកសន្សើម, (ដូច **ឧ**តុ) ។

សរ**ទ**ុ**ត្ត**ា**ត** ឥ. សភាវ:កើតឡើងក្នុងសរទកាល, សព្ទនេះជាអត្ថនៃសារទសព្ទ។

សរ**ន្ត** គុ. [សរ+អន្ត] កាលរលឹក, កាលនឹកឃើញ។

សរ**ពូ** បុ. សត្វតុកកែ (ដូច **ឃ**រ**គ**ោ**ណ**ិ**ក**ា) ។

សរ**ព្ស** នបុ. ផ្ទៃនក្ដារ,គ្រឿងសម្គាល់សម្រាប់បាញ់ក្ងានសរ, (ផ្ទាំងស៊ីប) (ដូច **ល**ក្ខ) ។

សរ**ភ**ញ្ញ នបុ. [សរ+ភាណ+ណ្យ] កិ.ពោលដោយស្រ:, កិ.សូធ្យដោយសំឡេង។

សរ**ភ**ូ ឥ. ឈ្មោះស្ទឹងធំមួយ។

សរ**ភ** បុ. សត្វជើងប្រាំបីគឺសត្វម្រ็គម្យ៉ាងជើង ៤ ខាងលើជើង ៤ ខាងក្រោមភ្នែកនៅខាងលើអាចសម្លាប់សត្វរាជសីហ៍បាន, កណ្ដូប, មមាច (ដូច **ម**ដ**ន្ត**)។

សរ**ម**ណ្ឌ**ល** នបុ. ប្រជុំនៃសំឡេង។

សរ**ល**ទ្ធ**ទ** បុ. ជ័រស្រល់ (ដូច **ស**ិ**រ**ិ**ទ**ាស) ។

សរ**ល** បុ. ដើមស្រល់ (ដូច **ឫ**ត**ិ**ក**ដ**្ឋ)។

សរ**ស**ី ឥ. ស្រះ (ដូច **ទ**ហ) ។

សរ**ស**្ស**ត**ី ឥ. ឈ្មោះស្ទឹងមួយ។

សរជិក គុ. [សហ+រាជ+ក+ឥ-អា.] ប្រព្រឹត្តទីមួយអន្លើដោយព្រះរាជា។

សរញ្ឈសា ឥ. ការបាញ់ (ដូច **ឧបាសន**) ។

សរយន នបុં. ធ្នូ (ដូច **កោទណ្ឌ**) ។

សរាឥ បុં. ចាន (ដូច **មណ្ឌក**) ។

សរិតា ឥ. ស្ទឹង (ដូច **អាបគា**) ។

សរិក្ខ្ហក គុ. ប្រហែលគ្នា, ដូចគ្នា, ស្មើគ្នា (ដូច **សន្ទិកាស**) ។

សរីរ នបុं. [សរ+ណ្ឍ] សរីរ: (រាងកាយ, កាយ (ដូច **គត្ត**); វ. **សរតি គច្ឆតីតি**> **សរីរ**។ -**និក្ខេប** បុं. កि.ដាក់ចុះនូវសរីរ:, कि.ដាក់នូវសរីរ:។ -**បដិជ-ត្តន** នបុं. कि.ជម្រះនូវសរីរ:, कि.ថែទាំនូវ...។ - **ឋ្យតា** ឥ. រស្មីនៃសរីរ:, ពន្លឺនៃ...។ -**និច្ចត្ត** ឥ. कि.សម្រេចនៃសរីរ:។ -**ឥលញ្ជ** នបុं. រលញ្ជ: (លាមក) ក្នុងសរីរ:។ - **សណ្ឋាន** នបុं. សណ្ឋាននៃសរីរ:, ទ្រង់ទ្រាយនៃ...។

សរី បុं. សត្ត (ដូច **ចាណ**) ។

សរូប នបុं. សភាវ:, ប្រក្រតី (ដូច **សីល**) ។

សរោរុហ នបុं. ផ្កាឈូក (ដូច **ឥារ**) ។

សរ ធា. ១- **គតিយំ សរតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ត្រាច់ទៅ" ភ្ជ. ។ **សំសរតি** कि. "ត្រាច់ទៅ, អន្ទោលទៅ, ត្រាច់រង្គាត់ទៅ" ។ **សំសារ** បុं. "សង្សារគឺការស្លាប់ទៅចាប់កំណើតក្នុងរូបថ្មីទៀត" ។ **អឥសរតি ឱសរតি** कि. "ត្រាច់ទៅ, ទៅដល់, ប្រជុំ, អាស្រ័យ" (អវ+សរ) ។ **សមោសរតি** कि. "សមោសរ, ប្រជុំគ្នា, មកព្រមគ្នា" ន. **សមោសរណ**ំ។ **ឥិសរតি** कि. "ផ្សាយទៅ, បញ្ចេញទៅ" ។ **ឱសារណ** នបុं. "ការបង្ហាប់ទៅ" (ឱ+ស-ារ+យុ) ។ **សរីរ** នបុं. "រូប, សរីរ:, រាងកាយ" (សរ+ណ្ឍសូចি)។ **សរីរ** បុं. "ជន, សត្ត" មានរូបកាយ (សរី+ណ្ឍសូចি) ។ **សរិតា** ឥ. "ស្ទឹង, ទន្លេ" (ស-ារ+តសូចি) ។ **សរក** បុं. "ផ្ដិល, ពោយ" (សរ+ណ្ឍសូចি) ។ **សរជ** បុं. "បង្ហួយ" =**ककणॅ** (សរ+អជសូចি) ។ **សរញ** ឥ. "ជីងចក់, ពុកកែ" =**ឃ-ណ-ណ** (**សរ+អញ**) **សរសី** ឥ. "ស្រះ" (**សរ+អស សូចি**) ។ **សរ** បុं. "សំឡេង, ចេញសំឡេង, ស្រ:អអាជាដើម, ស្រះ, ប៊ីង, ទន្លេសាប" (**ចាក សរ =គតিយំ**) ។ **សរោហ** បុं. "ឈូក, ផ្កាឈូក" ដុះក្នុងស្រះ។ **សរាឥ** បុं. "ចាន" (**សរ+អាឥសូចি**) ។

២- **សន្ធោបយោគេសុ សរតি** "ចេញសំឡេង, កម្ចាត់បង់" ភ្ជ. ។ **សរ** បុं. "សំឡេង, ស្រ:, ក្ងានសរ, ព្ជ្ជ, ខ្ជ្ជ" ។ **សរណ**នបុं. "សរណ:, ទី

ពំនាក់, ទីពឹង" កម្ចាត់បង់នូវទុក្ខ។

៣- **ចិន្តាយំ សរតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ អនុស្សរណំ អនុស្សតិ សតិ សតោ សរណំ** "នឹក, រឭក, ពឹងពាក់" ភ្ញ. ។

៤- **អាខេបេសរតិ សរយតិ សរោ** "បោះទៅ, បាញ់ទៅ" ចុ. ។

សល នបុં. កាំប្រមា, រោមនៃសត្វប្រមា (ដូច **សល្ពល**) ។

សលាកយាគុ ឥ. [សលាក+យាគុ] យាគូ (បបរ) គឺបុគ្គលគប្បីឱ្យដោយស្លាក។

សលាដុ ផ្លែឈើខ្ចី, ក្ដឹបឈើ, ផ្លែខ្ចី, ក្ដឹប។

សលិលព្ពម បុំ. ទឹកវល់ (ដូច **អាវដ្ដ**) ។

សលិល នបុំ. ទឹក (ដូច **ឧក**)។

សល្ល បុំ. កូនសរ (ដូច **ករណ្ណ**),ដែកស្រួច (ដូច **សង្ខ**), ឈើមានបន្លា (ដូច **មទន**), ស្លាក (ខ្នាច់) (ដូច **សលាកា**), សត្វប្រមា (ដូច **សល្លក**)។

សល្លកត្ត បុំ. ពេទ្យវះ (ដូច **សល្លវេជ្ជ**) ។

សល្លកី ន. ដើមអំពៅព្រ, ដើមដំរីដក, ដើមពោនស្ងា (ដូច **ឥន្ទសាល**) ។

សល្លក បុំ. សត្វប្រមា (ដូច **សល្ល**) ។

សល្លក្ខេថ កិ. [សំ+លក្ខ+អ+ថ-ប.] ចូរកំណត់ព្រម, ចូរកំណត់។

សល្លបេន្ត គុ. [សំ+លប+ឯ+អន្ត] កាលចរចា, កាលនិយាយឆ្លើយឆ្លង។

សល្លល នបុំ. កាំប្រមា, រោមនៃសត្វប្រមា (ដូច **សល**) ។

សល្លវេជ្ជ បុំ. ពេទ្យវះ (ដូច **សល្លកត្ត**) ។

សល្លសត្ថន នបុំ. [សល្ល+សត្ថន] (ផ្លូវ) ជាទីរលាស់ចោលនូវសរ, ជាទីញ៉ាំញ៉ីនូវសរ។

សល្លហុក គុ. [សំ+លំឃ+ក, ឃ>ហ, អនៃហ>ឧ] ស្រាល, ស្រាលព្រម។ -**ភុត្តី** ន. អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តស្រាល។ -**សរីរ** គុ. អ្នកមានសរីរៈស្រាល។

សល្លាបោ ការនិយាយគ្នាដោយស្រួល (**សម្ភាសន**) ។

សល្លៃ ធា. **អាសុគតិយំ សល្លតិ** "ទៅដោយរហ័ស, ទៅលឿន" ភ្ញ. ។ **សល្ល** បុំ. **សល្ល** នបុំ. "សរ, ព្រួញ, កូនសរ" ។ សព្ទជាវេវចនៈគឺ **ឧសុ សរោ សណ្ហោសល្លំ ករណ្ណោ តេជនោ** -ស. ។

សលិ ធា. ១-**អាសុគតិយំ សលតិ** "ទៅរហ័ស, រត់ទៅ, ហូរទៅ" ភ្ញ. ។ **សលិល** នបុំ. "ទឹក" =ឧទកំ។ **សលិលព្ពមោ** បុំ. "ទឹកវល់, ទឹកវិល" (**សលិ-ល+ភមសូចិ**) ។ **សល** នបុំ. "កាំប្រមា, រោមកាំប្រមា" ។ **សលល** នបុំ. ដូច **សល** (សូចិ) ។

២- **ចលនសំវរណេ សុសលតិ** "ការម្រើក, ញ័រ, សង្រ្ទម, ការពារ" ភ្ញ. ។ **កុសល** នបុំ. "កុសល, សេចក្ដីល្អ" (កុ+សលិ) ធ្វើសេចក្ដី

		អាក្រក់ឲ្យកម្រើកគឹកម្ចាត់សេចក្តីអាក្រក់ចេញន័យមួយទៀតថា រក្សាការពារសេចក្តីអាក្រក់ -ស. ។
សវន្ត	បុ.	សត្វបង្កង (ដូច **សកវន្ត**) ។
សវណ	បុ.	ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង។
សវន	នបុ.	[សុ+យុ] កិ.ស្តាប់, កិ.ឮ, ជាទីស្តាប់, ជាទីឮ, ការស្តាប់ (ដូច **សុតិ**), ត្រចៀក (ដូច **សោត**, **សន្ធ្ធគ្គហ**), ការបូជា (ដូច **យជន**), ។
សវន្តី	ឥ.	ស្ទឹង (ដូច **និន្ធ្ធគ**) ។
សវិឃាត	គុ.	[សហ+វិឃាត] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់។
សវិញ្ញាណកា- វិញ្ញាណក	គុ.	[សហ+វិញ្ញាណក+អវិញ្ញាណក]ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយទ្រព្យមានវិញ្ញាណនិងទ្រព្យមិនមានវិញ្ញាណ។
សវិដ្ឋក	បុ.	ក្អែកឈ្មោះ **សវិដ្ឋកៈ** (ក្អែកគោក) ។
សវ	ធា.	**គតិយំ សវតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។
សស	បុ.	ទន្សាយ (ដូច **បេលក**) ។
សសង្ក	និ.	ឯកំសត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺចំណែកមួយប្រែថាដោយពិត, ចូរមើលអញ្ញទត្ថុខាងដើម។
សសទ្ធ	បុ.	ជនប្រកបដោយសទ្ធា, សព្ទនេះជាអត្ថន័យសទ្ធសព្ទ។
សសន	នបុ.	ការសម្លាប់ (ដូច **ឆេទ**) ។
សសាវកសង្ឆ	គុ.	[សហ+សាវកសង្ឆ] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយសង្ឆជាសាវ័ក។
សសិ	បុ.	ព្រះចន្ទ (ដូច **ឧឡុរាជា**) ។
សសុរ	បុ.	[សស+ឧរ] ឪពុកក្មេកឬអាពុកក្មេក (រិ. **សសតីតិ>សសុរោ**) ។
សសុរា	ឥ.	ម្តាយក្មេកនិងឪពុកក្មេក។
សស្ស	នបុ.	[សស+ស] សំទូង; (រិ. **សសន្តិ ជីវន្តិ ឯតេនាតិ>សស្សំ**) ។ **-ឫតុ- ឧាកសមយ** បុ. សម័យជាទីចាស់ជុំវិញនៃសំទូង។
សស្សត	គុ.	[សស្ស+ត] ទៀង, ទៀងទាត់, រឿយៗ (ដូច**ធុវ**), រិ. **សទា សន្តិ ឧប្ផតីតិ>សស្សតោ**។
សស្សតិ	គុ.	ទៀង, សស្សតិវត្ថុមានព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទផែនដីជាដើម។
សស្សរោគ	បុ.	រោគស្រូវ (ដូច **សេតដ្ឋិកា**) ។
សស្សាមិក	គុ.	[សហ+សាមិក] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយស្វាមី, ដោយម្ចាស់។
សស្សុ	ឥ.	[សស+សុ] ម្តាយក្មេក។
សស្ស	នបុ.	សន្ធ្ងង (ដូច **ឥដ្ឋ**) ។
សសំក	បុ.	ព្រះចន្ទ (ដូច **ហ**) ។

សសិ ធា. ១-**ឋានេ សសតិ សសោ សសនំ សមស្សនំ** "ប្រព្រឹត្តទៅ, មានជីវិត, ដកដង្ហើម, រស់នៅ,..." ភ. ។ **អស្សាសោ** បុ. "ការដកដង្ហើមចូល" ។ **បស្សាសោ** ការដកដង្ហើមចេញ" (អា+សសិ+ណ, ប+ស សិ+ណ) ។ **សស្សុ** ឥ. "ម្តាយក្មេក" (**សសិ =ឥតិហ៊ីសាឋានេសុ** សូចិ) ។ **សសុរោ** បុ. "ឪពុកក្មេក" (**សសិ+ឧរសូចិ**) ។ **សស្សុ** នបុ. "សំណាប, សំទូង, ស្រូវ" ជាគ្រឿងចិញ្ចឹមជីវិតរបស់សត្វ។ **សសន្តិ ជីវន្តិ ឯតេនាតិ សស្សុ**។ សេ =**ខេត្តេ សេតិ រូហតីតិ ឬ សស្សុ** (សសិ+សសូចិ) ។ **ឱិស្សាសោ** បុ. សេចក្តីស្និទ្ធស្នាល, ការរាប់អាន, ការរាប់រកដោយជិតដិត, ការរស់នៅឬស្រឡាញ់ជិតស្និទ្ធ" (ឱ+ស សិ+ណសូចិ) ។

២- **សុស្សសនេ ម្ហកតតិយំ ឬ សសតិ** "រស់នៅដោយស្រួលឬទៅដោយរហ័ស,បោលលឿន" ភ.។ **សសោ** បុ. "ទន្សាយ" ។ **សសង្ក** បុ. "ព្រះចន្ទ"មានទន្សាយជាគ្រឿងសម្គាល់ ។ **សសោ អំកោ យស្ស សោ សសង្កោ** (សូចិ)។

៣- **ហ៊ីសាយំ សសតិ** "បៀតបៀន, សម្លាប់" ភ. ។ **សសនំ** នបុ. "ការសម្លាប់" (សូចិ) ។ **សត្ថ** នបុ. "កាំបិត, សស្ត្រាវុធ" គ្រឿងប្រហារ (ស សិ+ថ) ។ **សត្ថិ** ឥ. "លំពែង, ច្ចូក, ស្ន, សរ" (សសិ+តិសូចិ) ។

សហ និ. **សហត្ថាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺមួយអន្លើ, ព្រមជាមួយគ្នា, **សទ្ធឹ**, **សមំ**, **អហ**ក៏ជាសហត្ថាចកដែរ។

សហការ បុ. ស្វាយក្រអូប (ដូច **សហ**) ។

សហគត គុ. អារម្មណ៍, ជាប់ច្រឡំ (ដូច **សំសដ្ឋ**), ច្រឡូកច្រឡំ (ដូច **ឱាកិណ្ណ**), និស្ស័យ, តណ្ហា (**ទិដ្ឋិសហគត**) ។

សហជ បុ. បងប្អូនពោះមួយ (ដូច **សោទរ**) ។

សហត្ថា ន. [សហត្ថ+នា-វិ., នា-វិ.>អា] ដោយដៃនៃខ្លួន។

សហន នបុ. [សហ+យុ] កិ.អត់ធន់, សេចក្តីអត់ទ្រាំ។ បុ. អ្នកអត់ធន់ (ដូច **ខន្តិ**) ។

សហសា និ. ដោយរហ័ស, ដោយប្រញាប់។

ឃសានុបីឡិត គុ. [សហសា+អនុបីឡិត] គឺកែងតាមបៀតបៀនដោយរហ័ស (ធ្ងន់ កែង) ។

សហស្ស ប.សំ. ៣ន់ (១.០០០) ។ -**អក្ខ** ន. ឈ្មោះសហស្សក្ខ: (ឈ្មោះព្រះឥន្ទ្រ) មានភ្នែកច្រើន, មានភ្នែកមួយ៣ន់។ -**ជ្ឌមធនុ** នបុ. ធ្នូទ្រទ្រង់ន្ទ

		កម្លាំងនៃបុរសមួយពាន់នាក់។ -**ថវិកា** ន. ថង់ដ៏ពេញដោយពាន់នៃកហាបណៈ។ -**ភូជាគារបរិវារ** គុ. មានផ្ទះប្រកបដោយកំពូលមួយពាន់ជាបរិវារ។
សហស្សក្ខ	បុ.	ព្រះឥន្ទ (ដូច **សុជម្ប្បតិ**) ។
សហស្សរំសិ	ឥ.	ព្រះអាទិត្ស (ដូច **ភាណុ**) ។
សហស្ស	នបុ.	មួយពាន់ (១000) ។
សហាយ	បុ.	មិត្រ (ដូច **សុហទ**), អ្នកដើរតាម (ដូច **អនុចរ**), ។
សហាយក ឬ **សហាយ**	បុ.	[សហ+អយ+ណ្ឍ] អ្នកប្រព្រឹត្តទៅជាមួយគ្នាក្នុងកិច្ច (សំឡាញ់); វិ. **សហ អយតិ ភិច្ចេ្ចសូតិ>សហាយកោ**។ ឥ. **សហាយិកា**។
សហាយតា	ន.	[សហាយ+តា] ភាវៈនៃ...ជាសំឡាញ់, សហាយតាគុណ។
សហិត	គុ.	[សហ+ហិត] (ពុទ្ធវចនៈ) ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយប្រយោជន៍។
សហ	បុ.	ស្វាយក្រអូប (ដូច **សហការ**) ។ នបុ. កម្លាំង (ដូច **សត្តិ**) ។
សហិ	ធា.	១-**បរិសហនេ សហតិ បសហតិ សហោ សហនំ អសហោ** "អត់ទ្រាំ, អត់សង្កត់, គ្របសង្កត់, មានសមត្ថភាព" ភូ. ។ ២- **បសហនេ សហេតិ សហយតិ** "អត់ទ្រាំ, អត់សង្កត់, គ្របសង្កត់" ចុ.
សឡ្ល	ធា.	**អព្យត្តសទ្ទេ សឡ្ឍតិ** "ចេញសំឡេងមិនច្បាស់, ស្រែក, បន្លឺ" ភូ. ។ អា. **ឧសភោវ មហី ឆទតិ មិគរាជាវ ភុញ្ជតិ សុំសុមារោវ សឡ្ឍតិ ភឹ ឱិបាកោ ភវិស្សតិ** "ផែនដីបន្លឺឡើងដូចគោឧសភ, ស្រែកកម្ទរដូចជារាជសីហ៍, លាន់ឮឡើងដូចក្រពើ (រោទ៍) ផលវិបាកដូចម្តេចនឹងកើតមានឡើង ?" -ស. **សាឡ្ឍិកោ** បុ. **សាឡ្ឍិកា** ឥ. មានរូបជា **សាលិកោ -ភា** ឬ **សារិកោ -ភា** ក៏មាន។
សឧត្តរិភង្គ	គុ.	[សហ+ឧត្តរិភង្ត] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយសម្ពណ្ណៈឧត្តរិភង្គៈ, ដោយសម្ពកាច់បង់នូវរសដ៏ក្រៃលែង (មើល**ឧត្តរិភង្ត**ភាគទី១); វិ. **សហ ឧត្តរិភង្គេន យោ ១ត្តតីតិ>សឧត្តរិភង្គោ**។
សា	បុ.	១- [សុឬសុន+អា, ឧនៃសុ>អ, លុបន] ដូចសុនខ, ឆ្កែ (ដូច**ភុ**ក្ក**ុ**ร)(វិ. **សាមិកស្ស ១ចនំ សន្ធ្ហ ១ា សុណ១ាតីតិ>សា**)។ ២-សព្ទ.ឥ.[ត>ស+សិ-វិ.>សា] នោះ។ ៣- ធា. **សាឋ១ាកេ សាតិ សិ១ាតិ** "ចម្ងិន" ភូ. ក្ត. ។ **សាក** បុ. "បន្លែ, អន្លក់" (សា+ណ្ឍ)។ ៤-ធា. **ឥ១ុ**ករ**ណោ**ស**ិ**ย**ติ**ន**ิ**ส**ฺ**ส**ย**ติ** "ធ្វើឲ្យស្តើង, ធ្វើឲ្យតូច, ធ្វើឲ្យ

ល្អិត, សម្រួច" ទ. ។**និសា**ឥ. "យប់, រាត្រី, ធ្វើសេចក្តីខ្ជល់ខ្ជាយឲ្យតិចចុះ, បន្ថយសេចក្តីខ្ជល់ខ្ជាយ, វ. **និស្សយតិ តណ្ហं ករោតិ សព្ព-ញ្ញាបារន្តិ**> **និសា** (សូចិ) ។ **និសាករោ** បុ. "ព្រះច័ន្ទ" ធ្វើរាត្រីឬមានរស្មីក្នុងវេលាយប់, វ. **និសं រត្តึ ករោតិ តត្ថ ឋាករោ = រំសិ ឯតស្ស-តិ និសាករោ** (សូចិ) ។ **និសានាថ** បុ. "ព្រះច័ន្ទ" ជាទីពឹងឬជាធំក្នុងវេលាយប់ (សូចិ) ។ **បរិយោសានं អវសានं** នបុ. "ទីបំផុត ទីបញ្ចប់, ទីបង្ហើយ" (បរិ+ឱ+សា+យុ, អវ+សា+យុសូចិ) ។ **សាយ** បុ. "ថ្ងៃរសៀល, ថ្ងៃល្ងាច" ។**សាយក** "ក្ងានសរ, ព្រះខ័ន, ដាវ" (សូចិ) ។

៥- **អស្ឋានេ សាយតិ សាយិតំ សាយិត្វា សាយនं** "ត្រេកអរ, រីករាយ, លិទ្ធ, ចិប, ភ្លក្ស" ទ. ។ អា. **រសं សាយតិ** "លិទ្ធរស" -ស. ។

៦- **តណ្ហករណេ សាយតិ សណ្ហោ** "ធ្វើឲ្យល្អិត" ទ. ។ **សណ្ហ** គុ. "ល្អិត, ទន់, ស្រទន់, ពីរោះ" **សណ្ហវាចោ** គុ. "មានវាចាល្អិតគឺមានសម្តីពីរោះ, មានវាចាល្អិតសុខុម" វ. **សាយតិ**គឺមានសម្តីពីរោះ, មានវាចាល្អិតសុខុម" វ. **សាយតិ តណ្ហករីយតីតি សណ្ហោ** (សា+ណ្ហសូចិ) ។ ធាតុប្បទីបិកាថាគ្មានរូបកិរិយាទេប៉ុន្តែសូចិមានកិរិយាដូចរូបវិគ្គហៈនេះ។ **សាណ** បុ. "ថ្ម, ថ្មសំលៀង" (សា+ណ) ។ **សាណ** នបុ. "សំពត់ដែលធ្វើពីសម្ពកសាណៈ, សំពត់សរសៃឆ្នារ" ឬវាណថាធ្វើពីសរសៃធ្មេ។

សាក បុ. [សា+ណ្ដ] របស់ដែលគេចម្អិន (អន្លក់បន្លែ); វ. **សាយតិ បចិយតីតি**> **សាកោ**។ សាក្យៈក៏បាន។

សាកច្ឆា ឥ. [សហ+ឆ+ឥ, ឆ>ច, ឥ>ឆ] ក.សាកសួរ (វ. **សហ សម្ម ឋា អវិរោធេន ឆ ច** >**សាកច្ឆា**) ។ សន្ទនា (ដូច **សំកថា**) ។

សាកដិក គុ. [សកដ+ណិក] អ្នកត្រាច់ទៅដោយរទេះ, អ្នកបររទេះ; នាយរទេះ; វ. **សកដេន ចរតីតি**>**សាកដិកោ**។

សាកល្ម គុ ទាំងអស់, ដោយពិត, សព្វនេះជាអត្ថន័យយាវតាវសព្ទ។

សាកិយ, សាក្យ ន. សាក្យៈ, ជនសាក្យៈ។

សាកិយ បុ. សាកិយរាជ (ដូច **សក្ក**) ។

សាកុណិក គុ. [សកុណ+ណិក] អ្នកសម្លាប់នូវសត្វស្លាបហើយរស់នៅ (ព្រានសត្វស្លាប, ព្រានបក្សី); វ. **សកុណេ ហន្ត្វា ជីវតីតি>សាកុណិ-កោ**។

សាកេតវាសី គុ. [សាកេត+វស+ណី] អ្នកនៅក្នុងក្រុងសាកេត។

សាកេត នបុ. ក្រុងសាកេត។

សាក បុ. អន្លក់, បន្លែ (ដូច **ឆាក**) ។

សាខសម្ភិត បុ. ស្វា (ដូច **មក្កដ**) ។

សាខា ឥ. [សខ+អ+អា-ឥ.] មែក, មែកឈើ(ដូច **លតា**) ។-**ភន្ត** ន. រុក្ខាវយវៈគឺបុគ្គលគប្បីកាច់គឺមែកឈើ, មែកឈើបាក់។ -**ទិដ្ឋបលាស** នបុ. មែកនិងប្រគាបនិងស្លឹក។

សាខាទិដ្ឋលុ នបុ. ថ្នាំងនៃភូតគាមមានមែកឈើជាដើម, សព្វនេះជាអត្ថន័យបព្វសព្ព ។

សាខានគរ នបុ. នគរដែលជាមែក ។

សាខានុសាខា ឥ. [សាខា+អនុសាខា] មែកតូចនិងមែកធំ, មែកនិងមែកជាលំដាប់។

សាខាមិគ បុ. ស្វា (ដូច **ឥមិ**) ។

សាខី បុ. ឈើ (ដូច **ទុម**) ។

សាខ ធា. **ញ្ញាបនេ សាខតា** "ជ្រាបទៅ, ផ្សាយទៅ" ភ្ជ. ។ **សាខា** ឥ. "មែក, ធាង" ។ **សាខី** បុ. "ឈើ" ។

សាគរ បុ. សមុទ្រ (ដូច **អណ្ណវ**) ។

សាគល នបុ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ។

សាដកយុគ នបុ. [សាដក+យុគ] គូនៃសាដក។

សាដក បុ. សំពត់ (ដូច **ចោល**) ។

សាដ្ឋកថ គុ. [សហ+អដ្ឋកថា] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយអដ្ឋកថា។

សាឋ ធា. **ពលក្ការេ សាឋតិ សាឋো** "កំហែង, គំរាម, សម្លុត" ភ្ជ. ។

សាណ នបុ. [សា+យុ] ផ្ទៃ, សំពត់ផ្ទៃ, សំពត់គឺបុគ្គលធ្វើដោយផ្ទៃ។ ថ្មសំលៀង (ដូច **និកស**) ។

សាណិ ឥ. រនាំង, រាំងនន។ -**ភណ្ណ** បុ. ជាយនៃរនាំង, មុមនៃ...។ -**ឋាការ** បុ. កំពែងគឺរនាំង។

សាត សេចក្តីឆ្ងាញ់ពិសា (ដូច **សុខ**) ។

សាតកុម្ភ នបុ. ឈ្មោះមាសម្យ៉ាង, មាសមានសម្បុរដូចជាកេសរនៃផ្កាឈូក

សាតច្ច នបុ. [សតត+ណ្យ] ភាវៈនៃសេចក្តីព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗ, កិ. ប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗ; វិ. **សតតស្ស ភាវো>សាតច្ចំ, សតតំ ៦ឆ ១ា>សាតច្ចំ**។ -**ភិរិយាវស** បុ. អំណាចនៃកិ.ធ្វើនូវសេចក្តីព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗ។

សាតតិក គុ. [សតត+ណិក] មានព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗ។

សាតសិត គុ. [សាត+សិត] អាស្រ័យនូវសេចក្តីត្រេកអរ, (**សាត**<សទ+អ, ទ>ត,

ស>សា = វិ. **សាទិយតិ អស្សាទិយតីតិ>សាតំ**) ។

សាតិ		ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង
សាថេយ្យ	នបុં.	[សថ+ណេយ្យ] ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកអួតអាង។
សាទាន	គុ.	[សហ+អាទាន] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយសេចក្តីប្រកាន់មាំ, ប្រកបដោយសេចក្តីប្រកាន់។
សាទិយន្តិ	កិ.	[សទ+ឥ-អា.+យ+អន្តិ-វ.] ត្រេកអរ។
សាទុ		ជាទីប្រាថ្នា (ដូច **ឥដ្ឋ**), ផ្អែមឬឆ្ងាញ់ (ដូច **មធុរ**) ។
សាទុកណ្ណ	បុં.	ដើមក្រខប់ (ដូច **រិកន្ធ**) ។
សាធកតម	គុ.	អ្នកញ៉ាំងកិច្ចឲ្យសម្រេច, សព្ទនេះជាអត្តន័យករណសព្ទ។
សាធន	នបុំ.	ឧបករណ៍, សម្រេច (ដូច **សិទ្ធិ**) ។ សាធនៈគឺការកទាំង៧មានកត្តុការកជាដើម ។
សាធយតិ	កិ.	[សាធ+ណយ+តិ-វ.] ឱ្យសម្រេច, រមែងឱ្យសម្រេច។
សាធារណ	នបុំ.	[សម+អា+ធរ+យុ, សម>ស] ទូទៅ, សាធារណៈ, សាធារណ៍; (វិ. **សមំ សាធារិយន្តិ ឥស្ថិន្តិ>សាធារណំ**) ។ គុ. ទូទៅ (ដូច **សាមញ្ញ**) ។
សាធិត	គុ.	សម្រេចហើយ (ដូច **រាធិត**) ។
សាធុ	នបុំ.	[សាធ+ឧ] (កម្ម) ញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យសម្រេច; វិ. **អត្ថំ សាធេតីតិ>សាធុ**។ គុ.ប្រពៃហើយ, ស្រួលហើយ, ល្អហើយ, ល្អ(ដូច **សុន្ទរ**), កម្មដ៏មាំ (**ទឬ្ឍកម្ម**) អារាធនា (ដូច **អាយាចន**), ការទទួល (**ស-ម្បដិច្ឆន្ន**), សប្បុរស (ដូច**សជ្ជន**) ។ ប្រើជា **សាធុ**, **សាធុកំ** ក៏មាន។ -**ការ** បុំ. សំឡេងជាគ្រឿងធ្វើថាសាធុ, កិ.ធ្វើនូវសំឡេងថា **សាធុ**។-**រស**បុំ. រសដ៏ល្អ, រសដ៏ឆ្ងាញ់។ -**រូប** គុ. មានសភាពដ៏ល្អ, មានសភាពញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យសម្រេច។ -**ឥហារី** គុ. អ្នកនៅដោយកម្មញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យសម្រេច, មានកិ.នៅស្រួលជាប្រក្រតី។ អ្នកមានត្រកូល (ដូច **ឧុលីន**) ។ សេចក្តីរីករាយ (ដូច **សម្ឆហ-សា**) ។ **សម្ឆដិច្ឆនត្ថាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺការទទួលពាក្យប្រៃថាអើ, ជាហើយ, ល្អហើយ, ត្រូវហើយ, ចូរមើល **អាម** ខាងដើម។
សាធុបុរិស	បុំ.	បុរសល្អ, សប្បុរស (ដូច **សជ្ជន**) ។
សាធេយ្យ	កិ.	[សាធ+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីឱ្យសម្រេច។
សាធ្យ	គុ.	របស់ដែលសម្រេចខាងក្រោយ, សព្ទនេះជាអត្តន័យបក្ខសព្ទ។

សាធ ធា. **សំសិទ្ធិយំ សាធេតិ សាធយតិ សាធនំ សាធុ** "សម្រេចដោយល្អ" ចុ. ។ សាធុ មានន័យ៣យ៉ាងៃ

១/ បុ. "មនុស្សល្អ, សប្បុរស, ជាបុគ្គលល្អ" វិ. **សាត្ថបត្ថំ សាធេតីតិ សាធុ** (សាធ+ឧសូចិ) អា. **អសាធុំ សាធុនា ជិនេ**។

២/ គុ. "ប្រសើរ, លើសលុប, ល្អ, ប្រពៃ" វិ. **អច្ចន្តំ សាធេតព្ពន្តិ សាធុ អ. សាធុ ធម្មរុចិ រាជា សាធុ បញ្ញាណាទានេ**... ។

៣/ អព្យ "ល្អ, ប្រពៃ, ប្រសើរ" ចុះក្នុងទឡ្ហីកម្មត្ថបាលីថា **សាធុកំ សុណោម មនសិករោម**, ចុះក្នុងសម្បដិច្ឆនត្ថ បាលីថា **សាធុ សុដ្ឋু ភន្តេ សំវរិស្សាមិ**, ចុះក្នុងអាយាចនត្ថ បាលីថា **សាធុ មេ ភន្តេ ភគវា សទ្ធិន្តេន ធម្មំ ទេសេតុ** ចុះក្នុងសម្ប្រហំសនត្ថ បាលីថា **សាធុ សាធុ សារីបុត្តោ**។ល។ (សូចិ) ។ **សំសិទ្ធិយំ សាធុនាតិ សាធនំ** "សម្រេចដោយល្អ" សុ. ។

សាន បុ. ផ្នែ (ដូច **សា**) ។

សានិ គុ. [ស+យោ-វិ. >សានិ] របស់ខ្លួន, ជារបស់ខ្លួន (អត្ត>ស) ។

សានុ បុ. ផ្នែរាបស្មើនៃភ្នំ (ដូច **បត្ថ**) ។

សានុចរ គុ. [សហ+អនុចរ] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយបុរសអ្នកត្រាច់ទៅតាម, ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយនន្ទិរាគ:ដូចជាបុរសអ្នកដើរតាម។

សាន្ត នបុ. សេចក្តីលូងលោមយកចិត្ត, សព្ទនេះជាអត្ថន័យសាមសព្ទ ។

សានិ ធា. **តេជនេ សានតិ** "សំលៀង, ឆាប, សម្ងួច" ភូ. ។

សបថ, សាប, បុ. [សប+ណ] សម្បថ, សេចក្តីស្បថ, ពាក្យសម្បថ។

សាប បុ. ការជេរឬប្រទេច (ដូច **អក្ខោស**) ស្បថ។

សាបតេយ្ យ នបុ. [ស+បតិ+ណ្យ] ទ្រព្យជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាម្ចាស់នៃទ្រព្យ (ទ្រព្យ, សម្បត្តិ (ដូច **ទ្រព្យ**); វិ. **សស្ស ធនស្ស បតិ>សបតិ, សបតិ នោ ហិតំ> សាបតេយ្យ**ំ។

សាបទ បុ. ម្រ៉ឹគសាហាវ (ដូច**ទ្ធាឡ្ឍមិគ**) ។

សាពន្ធន នបុ. គ្រឿងចងផ្តែ (ដូច**ភលុឡ**) ។

សាម បុ. សាមវេទ, លូងលោម (ដូច **សាន្ត**), ពណ៌លឿង (ដូច **ឬ**), ពណ៌ខៀវ (ដូច **សាមល**), ខ្លួនឯង (ដូច **សយ**), វល្លិប្រេងខ្មៅ, ប្រយង្គ, ស្លត (ដូច **សារ**) ។

សាមគ្គី ឥ. [សមគ្ គ+ណ្ យ] ភាវ:នៃសេចក្តីព្រមព្រៀង; វិ. **សមេ ភណ្ឌតិ ឬ ឬ>** **សមគ្ គ, សមគ្ គ្ យ ភ្ ភ>សាមគ្ គ**ី។ ចុះណ៍ាបច្ច័យ។

សាមញ្ញ នបុ. [សមណ+ណ្យ] ភាវ:នៃសមណ:, ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកស្ងប់, សាមញ្ញ គុណ, ធម្មតា, ទូទៅ (ដូច**សាធារណ**) ។ វិ. **សមណស្ស តាវោ>សាមញ្ញ**។ខ្ះថា សមាន+ណ្យ = វិ. **សមានំ ឯវ>សាមញ្ញ**។

សាមញ្ញតា ឥ. [សាមញ្ញ+តា] សេចក្ដីប្រតិបត្ដិជាប្រយោជន៍ដល់សមណ:; វិ. **ស-មណានំ ហិតា** (**បដិបត្ដি**) >**សាមញ្ញ**, **សាមញ្ញ ឯវ>សាមញ្ញតា**។

សាមណេរ បុ. [សមណ+ណេរ] បព្វជិតជាកូនចៅនៃសមណ: (សាមណេរ); វិ. **សមណស្ស អបច្ចំ>សាមណេរោ**។ ឥ. ចុះ**ណ្ឌ>សាមណេរី**។

សាមណេរី ឥ. នាងសាមណេរ។

សាមណេរ បុ. សាមណេរ (ដូច **សមណុទ្ទេស**) ។

សាមន្ដតា គុ. [សំ+អន្ត, និគ្គហិត>ម, ស>សា] ជុំវិញ, ជិតខាង។ -**រាជា** ន. ព្រះ រាជាជិតខាង។

សាមន្ត គុ. ជិត (ដូច **សន្ដិកដ្ឋ**) ។

សាមល គុ. ព័ណ៌ខ្មៅស្ទើរខៀវ (ដូច **មេចក**) ។

សាមា ឥ. ដើមប្រយង្គ (ដូច **ឥយ្ជ**) ។ វល្លិប្រេងខ្មៅ (ដូច **ការលា**) ។

សាមាកនិវារ បុ. [សាមាក+និវារ] ស្រវ៉ែងនិងស្ពួយឬស្រវ៉ែងនិងស្ពៅ។

សាមាយិក គុ. [សមយ+ណិក] ប្រព្រឹត្ដទៅក្នុងសម័យ, កើតក្នុងសម័យ វិ. **សមយេ ភវ្ដតីតি >សាមាយិកោ** (**ការណោ**) ។

សាមាវតីបមុខ គុ. [សាមាវតី+បមុខ] មានព្រះនាងសាមាវតីជាប្រមុខ, ជាប្រធាន។

សាមি អា.ន. និបាតប្រព្រឹត្ដទៅក្នុងអត្ថគឺ **អច្ច** កន្ល:, ពាក់កណ្ដាល, **ឥ**ត្ថ**ន** ការខ្ពើម, នឿយណាយ, ធុញទ្រាន់។ បពិត្រម្ចាស់, បពិត្រអ្នកជា ម្ចាស់, បពិត្រស្វាមី។

សាមিក បុ. [សំ+អាមি+ក-ស.] ម្ចាស់, ជនជាម្ចាស់(ដូច **អយិរ**), ស្វាមី, ប្ដី (ដូច **ធវ**) ។

សាមিកិនី ឥ. បងប្អូនស្រីរបស់ប្ដី (ដូច **ន**ន**ន្ទា**) ។

សាមী បុ. អង្គរបស់រាជ្យគឺព្រះរាជាជាម្ចាស់នៃជនទាំងពួងជនជាធំ(ដូច **ឥ**ស្ស**រ**)។

សាមীចิមត្ត គុ. [សាមীចิ+មត្ត] (កម្មឬកិច្ច) ត្រឹមតែសេចក្ដីកោតក្រែង។

សាមុទ្ទ នបុ. អំបិលដែលកើតក្បែរសមុទ្រ, អំបិលទឹកសមុទ្រ ។

សាមํ និ. សយមត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺខ្លួនឯងប្រៃថាដោយខ្លួនឯង, **សํ**, **សយํ** ក៏ជាសយមត្ថវាចកដែរ។ន. ផ្ទាំ (ដូច **សํ**ភ**ច្ច**ร) ។ សាមវេទ, ឧបាយនៃសេចក្ដីឈ្នះអរិរាជម្យ៉ាង។

សាមি ធា. **ស្វាន្ដ**ន**សាមប្ប**យោ**គេ សុ**ត**សាមេតি សាមយតি សាមํ** "ហៅ,

ហៅរក, ធ្វើផ្ទាល់ខ្លួន" ចុ. ។

សាយ, សាយំ ន. ឬនិ. [សា+យ] (កាល) ជាទីញ៉ាំងថ្ងៃឱ្យអស់ (វេលាល្ងាច, ថ្ងៃល្ងាច, ថ្ងៃរសៀល (ដូច**សជ្ជា**); វិ. **សាយតិ ទិនំ អវសាយតិ ឯត្ថាតិ>សាយោ**។ -**ចាតំ** និ. ក្នុងវេលាល្ងាចនិងក្នុងវេលាព្រឹក, ទាំងល្ងាចទាំងព្រឹក។

សាយក បុ. កូនសរ (ដូច **សរ**) ។ ព្រះខ័ន, ដាវ, ក្របី (ដូច **អសិ** ដូច **ខគ្គ**) ។

សាយណ្ហ ន. [សាយំ+អហ] កាលជាទីអស់ទៅនៃថ្ងៃ (វេលាល្ងាច, វេលារសៀល); វិ. **អហស្ស សាយោ>សាយណ្ហោ**។ -**សមយ** បុ. សម័យជាទីអស់ទៅនៃថ្ងៃ, សម័យនៃថ្ងៃរសៀល។

សាយមាស នបុ. [សាយំ+អស+អ] ភោជនគឺបុគ្គលគប្បីបរិភោគក្នុងវេលាល្ងាច; វិ. **សាយំ អសិតព្ពន្តិ>សាយមាសំ**។

សាយំ និ សាយត្តវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺពេលរសៀល, ល្ងាច។

សារ បុ. កម្លាំង (ដូច**ពល**), ។ គុ. ឧត្តម, ខ្លឹម (ដូច**ថិរ**)

សារគន្ធ បុ. [សារ+គន្ធ] ក្លិននៃខ្លឹម។សារ<សរ+ណ។

សារង្ត បុ. សត្វចចាតឬរងាវកក (ដូច **ចាតក**), ម្រ៉ីគទ្រាយ (ដូច **ឯណ** ដូច **មិគ**) ។

សារជីវិតតា ឥ. [សារជីវិត+តា] ភាវ:នៃ...មានជីវិតជាខ្លឹម។

សារត្ត គុ. [សុដ្ឋុ+រញ្ជ+ត] ត្រេកអរខ្លាំង, ដែលត្រេកអរខ្លាំង។ -**រត្ត** គុ. អ្នកត្រេកអរដោយសេចក្តីត្រេកអរខ្លាំង (អ្នកត្រេកអរខ្លាំងក្រៃលែង) ។

សារថិ បុ. [សរ+ថិ, ស>សា] ជនអ្នកទៅមួយអន្លើដោយរថ (នាយសារថីដូច **ចាជិតោ**); វិ. **រថេន សហ សរតិ គচ্ছতীតি>សារថি**។ **សារេតីតি ঘা>សារথি**។

សារទ បុ. របស់ដែលកើតក្នុងសរទកាល (ដូច **សរទុព្ភត**), ជនមិនក្លៀវក្លា (អ្នកខ្លាចគេ) (ដូច **អប្បគព្ភ**) ។

សារទិក គុ. [សរទ+ណិក] ដែលកើតក្នុងសរទកាល (កាលជាទីត្រេកអរនៃសុនខ); **សរទកាលេ ভবং>សারদিকং**។

សារទិដ្ឋី គុ. [សារ+ទិដ្ឋি] អ្នកមានសេចក្តីយល់ឃើញថាធម៌មានខ្លឹម។

សារទី ន. ដើមដងដឹង (ដូច **លាឡលី**) ។

សារមតី គុ. [សារ+មតি] អ្នកមានសេចក្តីចូលចិត្តថាធម៌មានខ្លឹម។

សារមេយ្យ បុ. ផ្លែ (ដូច **សុនខ**) ។

សារម្ភ គុ. [សហ+អារម្ភ] វាទ:ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយសេចក្តីប្រណាំង

ប្រជែង; វិ. **សហ អារម្ភេន ឥត្តតីតិ>សារម្ភោ**។

សារស បុ. សត្វត្រសេះ, ចចាត, រងាវកក (ដូច **សកបត្ត**) ។

សារណីយ គុ. កិ. [សរ+អនីយ, ន>ណ] គឺ...គប្បីរឭក; វិ. **សរិតព្វន្តិ>សារណីយំ**។

សារិបុត្ត អ.ន. ព្រះនាមព្រះថេរមួយអង្គជាអគ្គសាវក។

សារិផលក បុ. ក្តារចត្រង្គ, ក្តារសម្រាប់លេងបាសកា (ដូច **អដ្ឋបទ**) ។

សារិពា ឥ. វល្លិប្រេងខ្មៅ (ដូច **សាមា**) ។

សារេត្វា អ. [សរ+ណេ+ត្វា] ឱ្យរឭកហើយ, រំលឹកហើយ។

សារ ធា. **ទុព្ទល្យ សារេតি សារយតি** "អន់, ថយ, ខ្សោយ, ទុពិល" ចុ. ។

សាល បុ. ដើមរាំង, ដើមត្រចៀកប្រើស (ដូច **សជ្ជុម** ដូច **អស្សកណ្ណ**), ដើមឈើ (ដូច **រុក្ខ**), សាលាឬផ្ទះ (ដូច **គេហ**) ។ បងប្អូនប្រុសរបស់ប្រពន្ធ (ដូច **មហីរុហ**)។

សាលបណ្ណ្ណី បុ. ឈ្មោះដើមឈើម្យ៉ាង (ដូច **សីហបុច្ឆិ**) ។

សាលមហ បុ. [សាលា+មហ] កិ.ធ្លងនូវសាលា, កិ.ឫជានូវសាលា។

សាលវន នបុ. [សាល+វន] សាលវ័ន, ព្រៃដ៏ដេរដាសដោយសាលព្រឹក្ស, ព្រៃនៃសាល-ព្រឹក្ស។

សាលវ បុ. ដើមលោទ (ដូច **លោទ្ធ**) ។

សាលា ឥ. ផ្ទះ, លំនៅ (ដូច **ឱក**) ។

សាលិ បុ. ស្រូវសាលី។ -**ក្ខេត្តបាលិកា** ឥ. អ្នករក្សានូវស្រែនៃស្រូវសាលី។ -**ឥត្ត** បុ. ឥតិនៃស្រូវសាលី។ -**ឥណ្ឌ្ឍលបុរ** គុ. ដ៏ពេញដោយអង្ករនៃស្រូវសាលី។

-**ម៎ំសភោជនសុខសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសុខដែលកើតអំពីកិ.បរិភោគនូវបាយសាលីនិងសាច់។ -**សីស** នបុ. ក្ងរនៃស្រូវសាលី។

សាលិកបោតក បុ. [សាលិក+បោតក] ក្ងនៃសត្វសាលិកា។

សាលិកា ឥ. សត្វសាលិកា។

សាលូក នបុ. មើម, មើមឈូកឬព្រលិត។

សាលោហិត គុ. ញាតិមានឈាមជាមួយគ្នា (ដូច **សមិណ្ឌ**) ។

សាវក បុ. [សុ+ណ្ឌ] អ្នកស្តាប់, សាវ័ក; វិ. **សុណោតীតি>សាវកោ**។ -**ត្ត** នបុ. ភាវ:នៃ...ជាសាវ័ក។ -**យុគ** នបុ. គូនៃសាវ័ក។ ឥ. **សាវិកា**។

សាវជ្ជ គុ. [សហ+អវជ្ជ] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយទោស, ដោយទោសគឺបុគ្គលគប្បីវៀរ; វិ. **សហ អវជ្ជេន ឥត្តតីតি>សាវជ្ជោ**។ អ. អាគម។

សាវណ បុ. ខែស្រាពណ៌។

សាវត្ថី ឥ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ។

សាវិត គុ. [សុ+ណោ+ត] គឺ...ឱ្យឮហើយ។

សាវិត្ថី ឥ. សាវ៉ាត្ថីសាស្ត្រ។

សាវេតុំ អ. [សុ+ណោ+តុំ] ដើម្បីឱ្យឮ, ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យឮ។

សាស បុ. រោគហឺត។

សាសន-នា នបុ.ឥ. [សាស+យុ] ពាក្យជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅ, (អាជ្ញា (ដូច **អាណា**), ពុទ្ធវចនៈ (ដូច **អាគម**), សំបុត្រ (ដូច **លេខ**), ពាក្យបណ្តាំ, ការប្រៀនប្រដៅ (ដូច **អនុសាសន**); រ. **សាសតិ ឯតេនាតិ>សាសនំ**។

សាសប បុ. [សាស+អប] គ្រាប់ស្ពៃ (ដូច **សិទ្ធត្ថ**)។ -**ទីជ** នបុ. ពូជនៃគ្រាប់ស្ពៃ។

សាសិ ធា. **អនុសិដ្ឋិយំ សាសតិ អនុសាសតិ សាសនំ អនុសាសនំ អនុ-សិដ្ឋិ អនុសិដ្ឋោ** "ប្រៀនប្រដៅ,ផ្តែផ្តាំ, បញ្ជូនទៅ, បង្គាប់" ភូ.។ **សាសនំ** នបុ."សាសនា, ពាក្យបណ្តាំ, ពាក្យប្រដៅ, ពាក្យបង្គាប់ បញ្ជា" ។ **សត្ថា** បុ. "គ្រូ,សាស្តា,ព្រះសាស្តា" រ. **សាសតិ ឥនយតិ សត្តេតិ សត្ថា** (សាសិ+រត្ថុសូចិ)។ **សត្ថំ** នបុ. "គម្ពីរ,សាស្ត្រ" រ. **សាសតិ អាចិក្ខតិ អត្ថេ ឯតេនាតិ សត្ថំ** (សាសិ+ត-សូចិ) ។

សាហស នបុ. [សហ+ណ, ចុះស] រហ័ស, អំពើដ៏រហ័ស, ប្រញាប់ប្រញាល់, កំហែង (ដូច **ពលក្ការ**), អាជ្ញា (ដូច **ទណ្ឌ**)។

សាហសា និ. អតក្ខិតត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺការមិនត្រិះរិះ, មួយទៀត **សាហសំ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺពលក្ការកំហែង។

សាហសិក គុ. [សាហស+ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅដោយរហ័ស, (ទាន់ហាន់) ។

សាហុ ន. ឬនិ. [សាធ+ឧ, ធ>ហ] សម្បដិច្ឆនត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺការទទួលពាក្យ ប្រែថាអើ, ជាហើយ, ល្អហើយ, ត្រូវហើយ, ចូរមើល **អាម** ខាងដើម។ ពាក្យប្រែដូច**សាធុ**។

សាឡ្យ បុ. ផ្លែ (ដូច **សាន**) ។

សិ ១-**សេវាយំ សេវតិ សេវិតោ សេវកោ សេវនា សេវិតព្ពំ** "គប់, រាប់រក, សមាគម, ទទួលបម្រើ, ប្រតិបត្តិ" ភូ. ។ **សិវ** បុ. "ព្រះឥសូរ" គុ. "សុភនិមិត្ត, ឫក្សល្អ, ជោគល្អ, សិរីសួស្តី, ជ័យមង្គល", នបុ. "ព្រះនិព្វាន" ។

២- **ឧតិវុឌ្ឍីសុសេតិ អតិសេតិ អតិសិតំ អតិសិត្វា** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ចម្រើន, លូតលាស់" ភូ. ។ **សេតុ** បុ. "ហេតុ, ការណ៍,

មូលហេតុ, គោក, ទំនប់, ខឿន,ផ្ទល់,ស្ពាន" វិ. **សិនោតិ បវត្តតិ ផលំ ឯតស្មាតិ សេតុ=ការណំ, សិនោតិ ពន្ធតិ ចារិមតីរំ ឯតេនាតិ សេតុ** (សិ+តុសូចិ) ។ **កេសា** បុំ. "សក់" ដុះ, ចម្រើនលើក្បាលវិ. **កេ សីសេ សេន្តិ រូហន្តីតិ កេសា** (ក+សិ =រូហាណត្ថ) ។

៣- **ឆទនេ សយតិ សីយតិ** "កាត់, កាត់ផ្តាច់" ភូ. ឬទិ. ។ **អសិ** បុំ. "ព្រះខ័ន, ដាវ, ក្រចឹ" វិ. **អាកោចវសេន ភេរិជនានំ មហាបរ-ចជនានញ្ច សីសាទិកំ សយតិ ឆិន្ទតីតិ អសិ** (អា+សិសូចិ) ។ **ហនសំ** នបុំ. "ព្រះអរហត្តមគ្គ" កាត់ផ្តាច់មាន វិ. **អវសេសតោ ហានំ សីយតិ សមុច្ឆិន្ទតីតិ ហនសំ**។

៤- **និសានេ សិនោតិ សិនាតិ និសិតោ** "សំលៀង, សម្រួច, ឆាប, ធ្វើឲ្យមុត" សុ. អា. **សុនិសិតសត្ថំ** "មានកាំបិតសំលៀងមុតល្អ ហើយ" -ស. ។

៥- **សេតាយ** "សេព, គប់រក, ប្រតិបត្តិ" **សិប្ប** នបុំ. "សិប្ប:, សិល្ប:, សិល្ប" វិ. **អត្តនោ ហិតមិច្ឆន្តេហិ សេតិយតេតិ សិប្ប** (សិ+ប្បសូចិ) ។ ធាតុនេះមិនឃើញមានកិរិយាទេ។ម្យ៉ាងទៀត សិល្ប:នេះជាឈ្មោះគម្ពីរមហាសិល្ប:១៨គឺ **សូតិ សូរមតិ ញ្ញាការណំ ឆន្ទោវិចិតិ និរុត្តិ ជោតិសត្ថំ សិក្ខា មោក្ខញ្ញាណំ ក្រិយាវិធិ ធនុព្វេធោ ហត្ថិសិក្ខា ភាមតន្តំ អស្សលក្ខណំ បុរាណំ ឥតិ-ហាសោ នីតិ តក្កោ ឥជ្ជកំ** -ស. ។

សី ឬ **សិ** **ពន្ធនេ សិណោតិ** ឬ **សិនោតិ** "ចង, ទាក់" សុ. ។កម្ម **សេវីយតិ សីយតិ=ពន្ធីយតិ**។ **ឥសយោ** បុំ. "អារម្មណ៍, វិស័យ, នាទី" ចំណាងចងឥន្ទ្រិយទាំង៦មានចក្ខុន្ទ្រិយជាដើម វិ. **ឥសេសេន សិនោតិ ពន្ធតីតិ ឥសយោ ឥសយតិ បវត្តតិ ឯត្ថាតិ ឥសយោ ឥសិនោតិ ពន្ធតិ ឥន្ទ្រិយានីតិ ឬ ឥសយោ** (សូចិ) ។ ចំណែកខាងឥន្ទ្រិយទាំង៦ឈ្មោះថា **ឥសយី**។ **សីមា** ឥ. "សីមា, ព្រំប្រទល់" (សី+ម) **សីសោ** បុំ. ឬនបុំ. "ក្បាល, កំពូល" (សី+ស) កន្លែងបូងសក់ឬកន្លែងចែដេកនៅ (សូចិ) ។ **សិតាសីតា** ឥ. "អាចម៍បំណាស់, គន្លងនង្គ័ល" (សី+តសូចិ) ។ **សេនា** ឥ. "សេនា, កងទ័ព" (សិ+យុ) ។ **សេនានី** បុំ. "មេទ័ព, ចមពល, ជាចម្បងឬអ្នកដឹកនាំកងទ័ព" (សេនា+នី+ក្ងិ) ។ **សេនិយោ** គុ. ឬបុំ. ដូច **សេនានី** (សេន+ឥយ) ។ **សីរោ** បុំ. "នង្គ័ល" (សិ+រសូចិ) ។

សិកតា ឥ. ខ្សាច់ (ដូច **ឋណ្ណុ**) ។

សិករ បុ. ភ្លៀងធ្លាក់បាចសាចដោយកម្លាំងខ្យល់។

សិក្ខា ឥ. [សក+អ+អា-ឥ., ក>ក្ខ, អនៃស>ឥ] សង្រែក។

សិក្ខតិ កិ. [សិក្ខ+អ+តិ-វ.] សិក្សា, រៀន។

សិក្ខមានា ឥ. នាងសិក្ខមានាគឺជាឈ្មោះសហធម្មិកបុគ្គល១ពួក ។

សិក្ខា ឥ. [សិក្ខ+អ+អា-ឥ.] ធម្មជាតិគឺបុគ្គលគប្បីសិក្សា, គប្បីរៀន (ការសិក្សា); វិ. **សិក្ខិតព្វាតិ>សិក្ខា**។អង្គនៃវេទម្យ៉ាង។

សិក្ខាបេតិ គុ. [សិក្ខ+ណាបេ+តិ-វ.] ឱ្យសិក្សា, ញ៉ាំង...ឱ្យរៀន។

សិក្ខិត គុ. អ្នកមានថ្វីដៃ, អ្នកឆ្លាស, អ្នកជំនាញ (ដូច **កុសល**) ។

សិក្ខិតហត្ថ គុ. [សិក្ខិត+ហត្ថ] មានដៃសិក្សាហើយ។

សិក្ខ ធា. **ឥជ្ជោបាទានេ សិក្ខតិ សិក្ខា សិក្ខនំ សិក្ខកោ សិក្ខិតោ សេក្ខោ អសេក្ខោ សិក្ខិតព្ពំ** "សិក្សា, ចូលទៅក្រេបយកវិជ្ជា, រៀនយកវិជ្ជា, ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវវិជ្ជា" ភ.។ **សេក្ខោ**នេះជួនកាលលុបកិចេញទៅជា **សេខ** ក៏មានជាឈ្មោះរបស់អរិយបុគ្គល ៧ ពួកដែលស្ថិតនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គរហូតដល់អរហត្តមគ្គកំពុងសិក្សាវែកញ្ញែក។ ឯបុគ្គលស្ថិតនៅក្នុងអរហត្តផលឈ្មោះថា **អសេក្ខោ** -ស. ។ **សិក្ខិតោ** គុ. "មានថ្វីដៃ, ឈ្លាសវៃ, ជំនាញ" (សូចិ) ។

សិកិ ធា. **អាមសនេ សិកេតិ សិកយតិ** "ចាប់ត្រូវ, ពាល់ត្រូវ" ចុ. ។

សិខណ្ឌ បុ. កំប៉ោយក្ងោក (ដូច**សិខា**), កន្ទុយក្ងោក (ដូច **ឥញ្ជ** (ដូច **ពរិហ**) ។

សិខណ្ឌក គុ. សក់កំប៉ោយមានសណ្ឋានដូចជាស្លាបក្អែក (ដូច**ការកបក្ខ**) ។

សិខណ្ឌី បុ. សត្វក្ងោក (ដូច **នីលគីវ**) ។

សិខរ នបុ. [សិ+ខរ] កំពូល(ដូច**ភូដ**), ប្រធាន, ចុងឬកំពូល (ដូច **អគ្ត**)។ **-ជ្ជបិយ** ន. ចុងនៃកំពូល។ ដៃកស្រួច (**អាយោមយវិជ្ជនកណ្ណក**) ។ បុ. ត្រួយឈើ ។

សិខរី ភ្នំ (ដូច **គិរិ** ឬ **បព្ពត**), ឈើ (ដូច **ទុម**), ។

សិខា ឥ. អណ្ដាតភ្លើង (ដូច **ជាលា**), សក់កំប៉ោយក្ងោក (ដូច **មោរចូឡា**), សក់ជុក (ដូច **ចុឡា**) ។

សិខី បុ. [សិខា+ណ្ឍ] ក្ងោក, ភ្លើង (ដូច **ជោតិ**), សត្វក្ងោក (ដូច **ពកី** ឬ **មោរ**), (វិ. **សិខា អស្ស អត្ថីតិ>សិខី**) ។

សិគាល បុ. សត្វចចក (ដូច **ជម្ពុក**) ។

សិङ្គ នបុ. ដើមម្រុំ (ដូច **សោភញ្ជន**) ។

សិយ ធា. **អាយាយនេ សិជ្ជតি ឧបសិជ្ជតি** "ស្រូបក្លិន,ហិតក្លិន" រុ.។ អា. **អាវ សិជ្ជាមি ឥារិជំ** "ខ្ញុំហិតក្លិនផ្កាឈូកពីចម្ងាយ" -ស. ។ **សិជ្ជានិកា** ឥ. "សម្បារ" វត្ថុធាតុដែលកើតក្នុងច្រមុះឬហូរចេញ" (សិង្ឃ+អានិកសូចি) ។

សិខ បុ. ប្រធាន, ផ្នែករាបស្មើនៃភ្នំ (ដូច **សានុ**), ភ្លុក, ស្នែង (ដូច **ទិសាណ**), កំពូលភ្នំ (ដូច **សិខរ**) ។

សិខ្ខធនុ នបុ. [សិង្ខ+ធនុ] ធ្នូគឺបុគ្គលធ្វើដោយស្នែង, ដោយភ្លុក។

សិង្ខារ បុ. សេចក្តីស្រឡាញ់ (នាដ្យរស), ជនជាទីស្រឡាញ់គឺជនជាអ្នកធ្វើនូវល្បែងមានល្បែងជាទីត្រេកអរជាដើម, សេចក្តីស្រឡាញ់ស្រណោះ អាល័យនៃបុរសស្ត្រី។

សិង្ខាល,សិគាល បុ. ចចកឬឆ្កែចចក។

សិង្ខិនី ឥ. មេគោ (ដូច **គាវី**) ។

សិង្ខិលសកុណ បុ. [សិង្ខិល+សកុណ] សត្វស្លាបគ្រលេងគ្រលោង, សត្វគ្រលេងគ្រលោង។

សិង្ខិវេរ នបុ. ខ្ញីស្រស់ (ដូច **សង្ខក**) ។

សិង្ខី បុ. មាសពិសេស, ខ្ញី (ដូច **ឧសភ**), ត្រីអណ្តែង។

សិច្ច ធា. ១-**ឆុដ្ឌនេ សិច្ចតি សិច្ចយតি** "កាត់, ញ្ចុះញ្ចី" ចុ. ។

សិច ១-**ឃរណេ សេចតি សេចកោ** "ហូរ, ស្រោច, បាចសាច" ភូ. ។

២- **បគ្ឆរណេ សិញ្ចតি អតিសិញ្ចតি អតিសេកោ អតিសិត្តោ សិត្តោ សិញ្ចិត្វា សិញ្ចិតុং** "ហូរចេញ, ស្រោច, បាច, ស្ពារ, ប្រោះព្រំ" រុ. ។ អា. **ឧទកេន ភូមিং សិញ្ចតি** "ស្រោចដីដោយទឹក" ។ **បុត្តំ រជ្ជេ អតিសិញ្ចি** "អភិសេកព្រះរាជបុត្រក្នុងរាជ្យ" ។ **មុទ្ធាតিសិត្តោ ខត្តিយោ** "ក្សត្រដែលបានមុទ្ធាភិសេកហើយ" ។ **សិញ្ច ভিক্ខু ইমং នាវং** "នៃភិក្ខុអ្នកចូរស្ពារទូកនេះ" -ស. ។ **សិត្ថং** នបុ. "ក្រមួនឃ្មុំ, គ្រាប់បាយគឺគ្រាប់បាយជ្រុះក្នុងពេលបរិភោគ" ។ **សិត្ថកং** "ក្រមួនឃ្មុំ" (សិ+ថសូចি) ។

សិញ្ច កិ. [សិ+អ+ហি-ប.,ចុះនি-អា.] ចូរស្រោច, ចូរបាច, ចូរស្ពារ។

សিত គុ. [ហាស+ត-អា.+ត, លុបហ] ញញឹម, កិ.ញញឹម(ដូច **មিহিত**), ចងឬជាប់ (ដូច **ពទ্ধ**), អាស្រ័យ (ដូច **និস্সিত**), ពណ៌ាស (ដូច **សেত**), ។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃកិ.ញញឹម។ -**ឧបាតុកម្ម** នបុ. ធ្វើនូវកិ.ញញឹមឱ្យប្រាកដ, ធ្វើឱ្យប្រាកដនូវកិ.ញញឹម។សិត<សি+ত =

អាស្រ័យហើយ។

សិតបណ្ណាស	បុ.	ជីរលីងលាក់ (ដូច **អជ្ជុក**) ។
សិតព្ភ	បុ.	កប៉ូរ (ដូច **ឧប្ប**) ។
សិតា	ឥ.	អាចម៍បំណះ។
សិត្ត	គុ.	[សិច+ត] គឺ...ស្ការហើយ, បាចហើយ។
សិត្ថ	នបុ.	ក្រមួនឃ្មុំ (ដូច **មធុច្ឆិដ្ឋ**), គ្រាប់បាយ (ដូច **ឱទនសម្ភវ**) ។
សិត្ថក	នបុ.	ក្រមួន (ដូច **មធុច្ឆិដ្ឋ**) ។
សិត្ថគណនា	ឥ.	[សិត្ថ+គណនា] កិ.រាប់នូវគ្រាប់។
សិតិ	ធា.	**ឥណ្ណ សេតតិ** "ស, សម្ផុរស" ភូ. ។ **សេតំ សិតំ** គុ. "ស, ពណ៌ស, ស្អាត" សព្ទជាវេវចន:គឺ **សេតំ សិតំ សុចិ បណ្ឌរំ ធវលំ អកណ្ហ គោរ ឱទាតំ**សព្ទទាំងនេះជាគុណឬជាត្រៃលិង្គ -ស. ។
សិថិល	គុ.	ធូរ, ដ៏ធូរ។ -**តាហ** បុ. ចាប់ដ៏ធូរ, កិ.កាន់យកដ៏ធូរ។
សិទ្ធ	បុ.	កំណើតទេវតាមួយពួកហៅថាសិទ្ធ, សម្រេច (ដូច **និប្ផន្ន**) ។ សព្ទនេះជាអត្ថន័យសុត្តសព្ទ ។
សិទ្ធត្ត	បុ.	លទ្ធិ (ដូច **ទិដ្ឋិ**) ។
សិទ្ធត្ថ	នបុ.	គ្រាប់ស្ពៃ (ដូច **សាសប**) ។ អ.ន. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធអង្គនេះ។
សិទ្ធន្ត	បុ.	ឧទាហរណ៍, សព្ទនេះជាអត្ថនៃតន្ត្រិសព្ទ។
សិទ្ធិ	ឥ.	សេចក្ដីសម្រេច (ដូច **និប្ផត្តិ**) ។ សព្ទនេះជាអត្ថន័យសាធនសព្ទ។
សិទ	ធា.	១- **ហេចនេ សិទតិ** "ចេញចំហាយ, បញ្ចេញ, ស្រក់ទៅ,ចំហុយ" ភូ.។ **សេទិត** កិគុ. "ធ្វើឲ្យកក់ក្ដៅ, ធ្វើឲ្យមានចំហាយ, ចំហុយឲ្យក្ដៅ" = **ឧស្មីកតោ** បាលីថា **សម្ហាបរិសេទិតានីតិ ការណេការណ ឧតុ គណ្ហាបេន្តិ យាសុទ្ធសមន្ត្ថតោ សេទិតានិ =ឧស្មីកតានិ** (ស មន្ត១/២៥៣) ។ **សេទោ** បុ. "ញើស" ។ ម្យ៉ាងទៀត **សេទ** មកពី (សេ =បាកេ +ត>ទ សូចិ) ។ ២- **ទិសរណគត្យាទសានអតាវករណេសុ សីទតិ សំសីទតិ ឱសីទតិ បសីទតិ និសីទតិ ទិប្ប្ សីទតិ ទិប្ប្ សន្ធោ ឋានា ទោ ឧ្ក ្ក ្ក

ដទៃ **បសាទោ ចាសាទោ បសន្នោ ឱប្បសន្នោ**។ **និសីទតិ** (និ+សិទ+អ+តិ) "អង្គុយ" រូបដទៃ **ទិសីទនំ និសជ្ជា និសីទិត្វា និសិន្នោ**។ល។ អា. **ឧច្ចន្តេ មំ និសាទេត្វា=និសីទាបេត្វា**។ ពាក្យខ្លះផ្លាស់ទជាវ៉ក៏មានអា. **សន្ធិសីវេសុ បក្ខីសុ** "កាលដែលបក្សីទ.កំពុងទំ" **សន្ធិសីវសុ=សព្វសានិសីទន្តេសុ**-ស. ចំណែកខាងមតិកច្ចាយន:ថា **និសីទតិ** មកពីសទ្ទធាតុផ្លាស់ជាសីទ្ទដោយសូត្រថា "**សទ្ទស្ស សី ទត្ត**"។ **កុសីត** គុ. ឬបុ. ខ្ជិល,ក្ងៀច,ក្រាញ, ទម្រន់ចំអៀក" វិ. **ទ្ធីរិយេនាធិគន្ត្វាស្ស អត្ថស្ស អលាភតោ កុច្ឆិតេន អាការេន សីទតីតិ កុសីតោ**(កុ+សិទ+អ) ទីឃតជាណ្ឌ ផ្លាស់ទជាតដូច **សុគតោ** ជា **សុគតោ**-ស. ។ **ឧបនិសា** ឥ. "ហេតុ, ការណ៍, ស្ងាត់, កំបាំង (ឧប+និ+សិទ+ក្ងិ) ជិតផល វិ. **ឧបនិសីទតិ ផលំ ឯត្ថាតិ ឧបនិសា** -ស. ។

៣-**សីតិយេសិន្ធតិសិន្ធោ** "ត្រជាក់,រងា" រុ.។អា. **សោ សិន្ធោ សោ តន្ត្ថោ**-ស.

សិធ ធា. ១-**ឥតិយំ សេធតិ និសេធតិ បដិសេធតិ សិទ្ធោ សិទ្ធិ បសិទ្ធោ បសិទ្ធិ** "ទៅ, ដល់,ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ.។ **និសេធតិ បដិសេធតិ** ព្រោះមាននិបជិនាំមុខបង្ហាប់ឲ្យប្រែថា "ហាម,ឃាត់, បដិសេធ" រូបដទៃ **និសិទ្ធោ បដិសិទ្ធោ បដិសេធិតោ បដិសេធោ បដិសេធកោ និសេធោ**។ល។

២- **សំវធនេ សិជ្ឌតិ សិជ្ឌនំ សិទ្ធោ សិទ្ធិ បសិទ្ធោ បសិទ្ធិ** "សម្រេចព្រម, សម្រេចបរិបូរ, ធ្វើឲ្យសម្រេច" ទិ. ។

សិនា ធា. **សោចេយ្យេ សិនាតិ សិនានំ** "សម្អាត, ជម្រះ, ងូត" ភូ. ។ **សិនានតិត្ថ** "កំពង់ងូតទឹក" ។ **សិនានំ** នបុ. "ការសម្អាត, ការងូត, ការស្នាន" (សិនា+យុសូចិ) ។ **សិនេរុ** បុ. "ឈ្មោះភ្នំសិនេរុ" ធ្វើពួកទេវតាឲ្យស្អាត, វិ. **សិនាតិ សុចីករោតិ ទេវេតិ សិនេរុ** (សិនា+ឯរុ សូចិ) ។

សិនាន ការងូត (ដូច **ន្ហាន**) ។

សិនិទ្ធ គុ. [សិនិហ+ធ, ហ>ទ] ស្និទ្ធ, ស្និទ្ធជិត, ឆ្ងាញ់, សិនិទ្ធ, ល្អិត, គួរស្រឡាញ់ (ដូច **ឥច្ឆល**) ។ -**យាគុ** ឥ. បបរដ៏ស្និទ្ធ, បបរគ្រឿង។

សិនិហ ធា. **ឥតិយំ សិនិយ្ហតិ សិនេហោ សិនេហិតោ សិនិទ្ធោ សិនេហោ** ស្នេហា "ឆ្អែតចិត្ត, ពេញចិត្ត, ចូលចិត្ត, ស្រឡាញ់, គាប់ចិត្ត,

អាឡោះអាល័យ"ទ.។ **សិនេហ** បុ. "សេចក្តីស្នេហា, សេចក្តីស្រឡាញ់, ជ័រ, ប្រេងឬខ្លាញ់" ។ អា. **បុត្តេ សិនេហោ អជាយថ**" សេចក្តីស្នេហាបានកើតហើយចំពោះបុត្រ"។

សិនេរុ អ.ន. ភ្នំឈ្មោះសិនេរុ (ដូច **តិទិវាធារ**)។ -**ចាន** បុ. ជើងនៃភ្នំឈ្មោះសិនេរុ។ -**មត្ថក** ន. កំពូលនៃភ្នំសិនេរុ។

សិនេហ បុ. [សិនិហ+ណ] សេចក្តីស្រឡាញ់, សេចក្តីស្នេហា(ដូច **យេម**); រ. **សិនិ-ហិយតេតិ>សិនេហោ**។ -**ឃ្យតវ** គុ. មានសេចក្តីស្រឡាញ់ជាដែនកើតមុន។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែសេចក្តីស្នេហា។ -**សត្ត**បុ . សត្វមានសេចក្តីស្រឡាញ់,ជាប់ដោយ.... ។

សិនេហិត គុ. [សិនេហ+ឥ+ត] ប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្តីស្នេហា, ដល់ហើយនូវសេចក្តីស្នេហា។

សិនេហិ ធា. **សិនេហនេ សិនេហេតិ សិនេហយតិ** "ស្រឡាញ់, អាឡោះអាល័យ, ធ្វើឲ្យជាប្រេងឬខ្លាញ់" ចុ. ។

សិន្ធី ល្មើ, ទន្សែ, ផ្ទ្រាវ, ស្លាបត្រឱន (ដូច **ខជ្ជុរី**) ។

សិន្ធុវារ បុ. ដើមគន្ធីស (ដូច **និគ្គុណ្ឌិ**) ។

សិន្ធូរ បុ. ជាតិហិង្គុលស្រុកចិន (ដូច **ចីនបិដ្ឋ**) ។

សិន្ធវ បុ. [សិន្ធុ+ណ] សេះ, សេះសិន្ធវ:; សេះកើតក្នុងជនបទឈ្មោះសិន្ធុ (រ. **សិន្ធូនំ អទ្ធុរតោ ជនបទោ>សិន្ធ, ឥត្ថ្ថតោ>សិន្ធវោ**) ។ -**ឥ**ល នបុ. ត្រកូលនៃសេះសិន្ធវ:។ -**ដ្ឋ** នបុ. ដែនឈ្មោះសិន្ធវ:។

សិន្ធវ បុ. សេះ (ដូច **អ**ស្ស) ។ ឈ្មោះអំបិលម្យ៉ាង កើតក្នុងសិន្ធុជនបទ (**ណ**ណ) ។

សិន្ធុ បុ. ឈ្មោះប្រទេសមួយ, សមុទ្រ (ដូច **រតនាករ** ដូច **អ**ណ្ណ**ឆ**)។

សិន្ធុសង្ខម បុ. កន្លែងដែលស្ទឹងឬទន្លេជួបគ្នា, មាត់ពាម (ដូច **ស**ម្ភ**ទ**) ។

សិន្ធ ស្ទឹងឬទន្លេ (ដូច **និ**ន្ធ**ត**) ។

សិប្ប នបុ. [សិ+ប្ប] សិ**ប្ប**:ឬ**ស**ិ**ល**្ប:សេចក្តីឆ្លាសដោយដៃ, ការងាររបស់ជាងមានជាងមាសជាដើម(រ. **អ**ត្ត**ណោ ហ**ិ**ត**ម**ិ**ច**ច**ណ្ដ**ហ**ិ **ស**េ**ដ**ិ**យ**ត**េ**ត**ិ> **ស**ិ**ប**្ប**ំ**។ **ទ**ស្ស**ន** នបុ. ក.ស្តែងនូវសិ**ល**្ប:) ។

សិប្ប**ក** គុ. បុ. ជនមានសិ**ប**្ប: (ជាង) (ដូច **ក**ារ**ុ**) ។

សិប្ប**ិ**យ គុ. [សិ**ប**្ប+ឥយ]អ្នកមានសិ**ល**្ប:;រ. **ស**ិ**ប**្ប**ំ យ**ស្ស **អ**ត្ថ**ីត**ិ>**ស**ិ**ប**្ប**ិ**យ**ោ**។

សិប្ប**ិ**ស**ាណ**ា ឥ. សាលាធ្វើការរបស់ជនមានសិ**ប**្ប: (ដូច **អ**ាវ**េ**ស**ន**) ។

សិប្ប**ី** បុ. សត្វខ្យង (ដូច **ស**ុ**ត**្ត**ិ**) ។

សិព្ទនី ឥ. តណ្ហា (ដូច **ជាលិនី**) ។

សិព្ទន នបុં. ការដេរ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យវានសព្ទ។

សិតិ ធា. **បត្ថនេ សិតតិ** "ប្រាថ្នា, ចង់បាន, ត្រូវការ" ភូ. ។

សិម្ពលី ឥ. ដើមរកាស្រុក (ដូច **បិច្ឆិលា**) ។

សិម្ពលីវន នបុં. [សិម្ពលី+វន] ព្រៃរកា, ព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមរកា។

សិយា កិ. [អស+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីមាន, គប្បីជា...។

សិយុំ កិ. [អស+អ+ឯយ្យុំ-ស.] គប្បីមាន, គប្បីជា...។

សិរ គុ. ប្រសើរ (ដូច **សេដ្ឋ**), ។ បុં. ក្បាល (ដូច **មុទ្ធា**), នង្គ័ល (ដូច **ហល**) ។

សិរសដ្ឋិ បុં. ឆ្នឹងក្បាល, រលាក្បាល (ដូច **កបាល**) ។

សិរ ឥ. សរសៃ (ដូច **ធមនិ**) ។

សិរី ឥ. លម្អ (ដូច **សោភា**), ធនាទិសម្បត្តិនិងវត្ថុសម្បត្តិ, ឈ្មោះទេពធីតាមួយ។

សិរីវាស បុં. ជ័រស្រល់ (ដូច **សរលទ្ធ**) ។

សិរី ឥ. [សិ+រ+ណ្ឍ] សិរី (ដូច **លក្ខ្មី**), សម្ផ័ទ (ដូច **សម្ផទ**), (រ. **ភតមុ-ញ្ញេហិ សេវិយតេតិ>សិរី**)។ -**វិភវ** បុં. សម្ផត្តិប្រកបដោយសិរី, ភោគ:គឺ...គប្បីសោយប្រកបដោយ...។ -**សយន** នបុំ.ទីជាទីដេកប្រកបដោយសិរី។ -**សោភគ្ត** គុ. មានចំណែកដ៏ល្អប្រកបដោយសិរី, ដ៏លើសដោយលម្អនៃសិរី,មានលម្អនៃសិរីដ៏ប្រសើរ (**សោភគ្ត** <សោភ+អគ្ត)។

សិរីគព្ភ បុំ. [សិរី+គព្ភ] បន្ទប់ឬល្វែងប្រកបដោយសិរី។

សិរីសប បុំ. ពស់ (ដូច **ភុជគ**) ។

សិរីស បុំ. ដើមច្រេស (ដូច **ឥណ្ហិល**) ។

សិរេឆរ ឥ. ក (ដូច **ឥីវា**) ។

សិរេមណិ នបុំ. ស្នៀតសក់ (ដូច **ចូឡាមណិ**) ។

សិរេវេឋន នបុំ. សំពត់ឈ្នួត (ដូច **ឧណ្ហីស**) ។

សិលា ឥ. [សិល+អ+អា-ឥ. ឬសិ+ល] ថ្ម(ដូច **អស្ម**), (រ. **សត្ថេហិ សេវិយតីតិ> សិលា**) ។ -**ថម្ភ** បុំ. សសរថ្ម, សសរជាវិការ:នៃថ្ម។

សិលាឃ ធា. **ឥត្ថនេ(បសំសនេ) សិលាឃតិ សិលាឃា សិលាឃិត្វា** "សរសើរ, ស្ងើច, កោតសរសើរ" ភូ. ។អា. **ពុទ្ធស្ស សិលាឃតេ** "សរសើរចំពោះព្រះពុទ្ធ" -ស.។

សិលាចោក្ខ្ជរណី ឥ. ស្រះថ្ម (ដូច **សោណ្ឌី**) ។

សិលាភូ បុ. ពស់ខៀវ (ដូច **នីលសប្ប**) ។

សិលិដ្ឋក គុ. [សិលិស+ត+កស] ស្រឡះស្រឡាំ, ស្រួល។

សិលិសិ ធា. ១-**អាលិङ्गនে សិលិસ્યતિ សિલેસો** "ឱប, ប្រកៀកប្រឱប, រួមគ្នា, ជាប់គ្នា" ទិ.។ ២- **ઉપતાપો સિલેસતિ સિલેસો** "ដុត, កម្តៅ, ធ្វើឲ្យក្តៅ" ភូ. ។

សិលុচ্চય បុ. [សិលា+ઉચ્ચય] ប្រទេសជាទីសន្សំនូវថ្ម, ភ្នំ (ដូច **នગો**)។

សិលុត្ត បុ. ពស់ផ្ទះ (ដូច **ઘમ્મની**) ។

សិលេសុម បុ. ស្លេស្ម (ដូច **સેમ્હ**) ។

សិលេស បុ. ការប្រកបចូល, ជួបជិត (ដូច **સન્ધિ**), ការឱបគ្នា (ដូច **અાલિङ્ગન**) ។

សិលេសិ ធា. **સિલેસને સિલેસેતિ સિલેસયતિ સિલેસો** "ឱប, ប្រកៀកប្រឱប, ឱបរឹត, រួមគ្នា, ជាប់គ្នា" ចុ. ។

សិលោក បុ. យស, ឆន្ទមានអនុដ្ឋតឆន្ទជាដើម (ដូច **યજ્ઞ**) ។

សិលោក បុ. កេរ្តិ៍, សេចក្តីសរសើរ (ដូច **કિત્તિ**) ។

សិលោកិ ធា. **સજ્ઝાતે સિલોકતિ સિલોકો** "ប្រព័ន្ធឬនិពន្ធជាកាព្យ, តែងកាព្យឃ្លាង, រៀបរៀងស្លោក, រួបរួម" ភូ. ។ **સિલોક** បុ. "ស្លោក, ឃ្លា, កំណាព្យ, ឆន្ទ អា. **સિલોકમનુકસ્સામિ** "ខ្ញុំនឹងសូត្រកំណាព្យ" -ស. ។

សិលោណិ ធា. **સજ્ઝાતેસિલોણતિ** "សម្លាប់, ប្រហារ" ភូ. ។

សិលિ ធា. ១-**ઉઞ્ઞે સિલતિ**"ស្វែងរក" ភូ. ។ ២- **સેલને સેલેતિ સેલયતિ સેલેઞ્ઞે સેલનં** "បញ្ចេញសំឡេងដោយត្រេកអរ, សម្តែងអំណរ" ចុ. ។

សિવ ព្រះឥសូរ, ជនជាធំជាងគេ (ដូច **હર** ឬ**સૂલી**) ។ នបុ. ព្រះនិព្វាន (ដូច **મોક્ખ**), ល្អ, ចម្រើន (ដូច **મઙ્ગલ**) ។ ល្អ (ដូច **ભદ્દ**), សត្វចចក (ដូច **ઝમ્બુક**) ។

សિવા ឥ. សត្វចចក (ដូច **ફોક્કુ**) ។

សិવિ ឈ្មោះជនបទមួយ។

សិવિકા ឥ. [សិ+ណ្ដ, ចុះវ-អា., អនៃវ>ឥ] ។, អង្រឹងស្នែង, ត្រែស្នែង (រ. **સુખત્થિ કેહિ સેવિયતેતિ>સિવિકા**)។

សិવិકា ឥ. រហ៍, ត្រែស្នែង (ដូច **યાન્યયાન**) ។

សિવિ ធា. ១-**તન્તુસન્તાને સિવ્વતિ સંસિવ્વતિ સિવ્વં કારિતસિવ્વેતિ સિવ્વાપેતિ** "ដេរ, ស្រេះ" ទិ.។ **સિવ્વનં** នបុ. "ការដេរ, ថ្នេរ" ។ **સિવ્વની** ឥ.

"តណ្ហា" ស្រេះ, ចាក់ស្រេះ។

២- **ឥតិសោសនេ សុសិ ឦតិ** "ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ស្ងួត, ហ្ចាងហ្ចូត, ហ្ចៀរ" ទ.។

សិសិរ គុ. ត្រជាក់ (ដូច **សីត** ឬ **សីតល**) ។ ន. រដូវរងា ។

សិសិ នបុ. ឈ្មោះរដូវម្យ៉ាង, ទឹកសន្សើម (ដូច **ហិម**) ។

សិស្ស បុ. កូនសិស្ស (ដូច **អន្តេវាសី**) ។

សិសិ ធា. ១- **ហឺសាយំ សិសតិ** "ហ្ចៀតហ្ចៀន" ភ្ជ. ។

២- **អសព្ជ្ជ្ជ

សីតុណ្ហាទិវស ន. [សីតុណ្ហាទិ+វស] អំណាចនៃបច្ច័យមានត្រជាក់និងក្តៅជាដើម។

សីតូទក នបុં. [សីត+ឧទក] ទឹកត្រជាក់។

សីធ ធា. **សត្តមន្ធល្យេសុ សេធតិ សិទ្ធោ បសិទ្ធោ សិទ្ធិ បសិទ្ធិ** "ប្រៀនប្រដៅ, បង្ហាប់, ចម្រើន, ជាមង្គល" ភូ. ។

សីបទ នបុំ. ជើងស្នក់ (ដូច **តារបាទតា**) ។

សីមន្ទិនី ឥ. ស្រី (ដូច **នារី**) ។

សីមន្ត នបុំ. គន្លងត្រង់ចំពាក់កណ្តាលសក់នៃស្រី, សក់រែកឱ។

សីមា ឥ. ខេត្ត, ដែន (ដូច **មរិយាទា**), ចំណែកឬដែន (ដូច **ឱធិ**), សេចក្តីសរសើរ (ដូច **ថុតិ**) ។

សីល នបុំ. [សិ+លឬសីល+អ] សីល,ប្រក្រតី(ដូច **សរូប**),សេចក្តីសង្រួម(ដូច **សំយម**), វិ. **សិនោតិ ពន្ធតិ ចិត្តមេតេនាតិ>សីលំ**។ -**គន្ធ** បុំ. ក្លិននៃសីល។ -**តេជ** បុំ. តេជៈនៃសីល។-**ឫតមត្ត** គុ. អាការត្រឹមតែសីលនិងវត្ត។ -**ភេទ** បុំ. កិ.បែកនៃសីល, កិ.ធ្លាយនៃសីល។ -**រក្ខិត** គុ. អ្នករក្សានូវសីល។ -**សម្បន្ន** គុ. ដល់ព្រមហើយដោយសីល, បរិបូណ៌ដោយសីល។ សភាវ:, វត្តល្អ (ដូច **សុឫត្ត**)។ -**អាចារជ្ជវមទ្ទវាទិគុណសមុទយសមុទិត** [សីល+អាចារ+អាជ្ជវ+មទ្ទវ+អាទិ+គុណសមុទយ+សមុទិត] គុ.អ្នកមានគុណសមុទ័យមានសីលនិងអាចារ: និងភាវ: នៃអ្នកស្មោះត្រង់ និងភាវ:នៃអ្នកទន់ភ្លន់ជាដើមឱ្យកើតឡើងហើយ, ឱ្យតាំងឡើងហើយ។

សីលវត គុ. [សីលវន្ត+នំ-វិ., ន្ត+នំ>តំ] នៃបុគ្គលអ្នកមានសីលទាំងឡាយ។

សីលវន្តុ គុ. [សីល+វន្តុ] អ្នកមានសីល; វិ. **សីលំ យេសមត្ថីតি>សីលវន្តោ** (**បុគ្គលា**) ។

សីលាឃា ឥ. សេចក្តីសរសើរ (ដូច **ថុតិ**) ។

សីលិ ធា. **សមាធិម្ហិ សីលតি សីលំ** "តាំងនៅមាំ, តម្កល់ស៊ប់" ភូ. ។ **ឧបធារណេ សីលេតি សីលយតি សីលំ សីលនំ** "ទ្រទ្រង់, តាំងទុក, តម្កល់ទុក" ចុ. ។ ត្រង់ពាក្យខ្មែរថាសមាធិនិងឧបធារណ:របស់សីលធាតុប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកភូ.មួយចុ. មួយ។ ស. បានសម្តែងបញ្ជាក់ថា **សមាធានំ ឥធ កាយកម្មាទីនំ សុសីល្យវសេន អវិប្ផិណ្ណតា** "ភាវ:នៃកាយកម្មជាដើមមិនរាត់រាយគឺថាសូភាពរាបសាព្រោះមានសីលល្អ ឈ្មោះថាសមាធាន =សមាធិ" តាំងនៅមាំ, នឹងធ្ងន, រៀបរយអត្ថនេះ ចុះក្នុងពួក ភូ. ។ **ឧបធារណំ ឥធ កុសលានំ ធម្មានំ បតិដ្ឋា**

ឥសេន អាចារេនាវោ "កិរិយាទ្រទ្រង់ទុកនូវកុសលធម៌ព្រោះសីលជាទីអាស្រ័យឈ្មោះថាឧបធារណ:" ទ្រទ្រង់ទុក, តម្កល់ទុកនេះជាអត្ថចុះក្នុងពួកចុ. ។ អត្ថទាំង២នេះមានក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គអ្នកប្រាជ្ញទ.ដែលឈ្លាសវៃក្នុងលក្ខណ:សព្ទក៏អនុម័តយល់ស្របទាំងស្រុង។ អាចារ្យទាំងឡាយដទៃទៀតបានធ្វើអត្ថាធិប្បាយអត្ថន័យរបស់សីលនេះថា **សីលសញ្ញ**មកពីពាក្យថា **សិរេ** "ក្បាល" **សីសេ** ប្រធាន" **សីតលំ** "ត្រជាក់ត្រជំ" **សិវំ** "ក្សេមក្សាន្ត" គឺផ្លាស់រ>លទីយ:, ផ្លាស់ស>ល, លុបតចេញ, ផ្លាស់រ>លទីយ:សេចក្ដីថាមនុស្សយើងកាលបើក្បាលដាច់កំបុតហើយសរីរាង្គអវ:យវ:ទាំងអស់ក៏វិនាសសាបសូន្យទៅដែរយ៉ាងណាមិញកាលបើសីលដាច់ឬបែកធ្លាយហើយគុណធម៌ទាំងឡាយក៏វិនាសសាបសូន្យទៅដូច្នោះដែរ (បរមត្ថ-មញ្ជូសា) ។សីលមានន័យ២យ៉ាង៖

១/ សីលតាំងនៅមាំ, ទ្រទ្រង់ទុកគឺការរក្សាកាយវាចាឲ្យប្រាសចាកទោសបានដល់សីល៥សីល៨ជាដើម។តាមអត្ថន័យទាំង២យ៉ាងក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គសំដៅយកសីលនេះឯង។

២/ សភាព, ធម្មតា, ប្រក្រកី, ទំនៀម, និស្ស័យ, ធម្មជាតិ។

សីឥថិកា ឥ. ប៉ាឆាខ្មោចស្រស់។

សីស នបុ., បុ. [សិឬសី+ស] សីស:, ក្បាល(ដូច **សិរ**); សំណាខ្មៅ, សំណាភក់ (**តិបុ**), (រ. **សិនាតិ ពន្ធតិ កេសេ មោលិករណាឥសេន ឯត្ថាតិ> សីសំ**, **សយន្តិ ឯត្ថ ឧកាយោតិ>សីសំ**) ។ -**បរម្ប្យា** ន. កិ.ត។ គ្នានៃក្បាល។ -**មុក្ខនាទិ** គុ. កិច្ចមានកិ.លាបនូវក្បាលជាដើម។ -**មុណ្ឌនាទិមត្ត** គុ. ហេតុត្រឹមតែកិ.រលីងនៃក្បាលជាដើម, កិ.ត្រដោលនៃក្បាលជាដើម។ -**រោគាទិរោគ** បុ. ផ្សេងដោយរោគមានរោគក្នុងក្បាលជាដើម។ -**ឆេទន** ឬ **ឆេជ្ជន** នបុ. សំពត់សម្រាប់ជូតក្បាល, ឈ្នួតនៃសីស:។

សីហ បុ. [សសុ+ណ្ឌហ] សត្វតែងបៀតបៀននូវម្រ็ค (សីហ:); រ. **ហិ គេ ហ៊ីសតីតិ >សីហោ**។ -**ឌាទ** បុ. កិ.បន្ទីដូចជាសត្វសីហ:, បន្ទីដូចជាកិ.បន្ទីនៃសីហ:, សីហនាទ។ -**បញ្ជរ** នបុ. សីហបញ្ជរ, រាងនៃសត្វសីហ:, បង្ហួចមានសណ្ឋានដូចជារាងនៃសត្វសីហ:. កិ.ដេកនៃសីហ:។ រាជសីហ៍ (ដូច **មិគិន្ទោ**), ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **អគ្គោ**) ។

សីហបញ្ជរ នបុ. បង្ហួច (ដូច **អាលោកសន្ធិ**) ។

សីហមុច្ឆិ ឥ. ឈ្មោះដើមឈើធំម្យ៉ាង (ដូច **បណ្ណិបណ្ណី**) ។

សីហប្ឍាត បុ. ឈ្មោះស្រះធំមួយក្នុងពួកស្រះធំទាំង៧។

សីហឡ បុ. សីហឡជនបទ, សីហឡទ្វីប (លង្កា)

សីហាសន នបុ. អាសន:មាសសម្រាប់ព្រះរាជា។

សឺឃាដក នបុ. ផ្លែក្រចាប់ (ដូច **ឥសេរុស្សផល**), ផ្លូវត្រឡែងកែង, ផ្លូវបែកជាបី (ដូច **មគ្គសមាគម**) ។

សឺឃាដ បុ. ក្រចាប់ (ដូច **គោកណ្ណក**) ។

សឺឃានិកា ឥ. ទឹកសំបោរ។

សឺសបា ឥ. ដើមធ្នង់ (ដូច **ឥមិណា**)។

សុ ១- និ. អតិសយត្ថវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺក្រៃលែងប្រៃថាល្អ, ក្រៃពេក, ក្រៃលែង, វិសេស, **ពលវំ**, **សុដ្ឋុ**, **អតីវ**, **ឥមុត**, **អតិ** ក៏ជាអតិសយត្ថវាចកដែរ, មួយទៀតសុជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **សោភណ** ល្អ, **សុខ** សប្បាយ, ងាយ, **សម្ម** ប្រពៃ, ពិត, ត្រូវ, **ឥសុ** ក្រៃពេក, ក្រៃលែង, **សុដ្ឋុ** ស្រួល, **សមិទ្ធិ** សម្រេច។

២- **សុគតិយំ សវតិ បសវតិ**"ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **ប-សវតិ** កិ. "ប្រសព្ធ, បាន, ជួប" អា. **ឥមេ បសវតិ**"អ្នកឈ្នះគេរមែងបានពៀរ" ។ **បសុតោ** គុ. មានន័យ៤យ៉ាង៖ ១/ សន្ធ្ងំ, ឥសាង= **ឧបចិតោ** អា. **ឥម្ហេហិ បុញ្ញេ បសុតំ** (ប+សុ+ត) ។ ២/ ប្រសូត, កើត, សម្រាលចេញ =**ហេតុកុច្ឆិជាតោ** អា. **សក្យកុលប្ឍសុតោ**។ ៣/ ប្រាកដ, ល្បីល្បាញ=**ឥិសិ្ឍតោ** អា. **សុតធម្មស្ស បសុតោ**។ ៤/ ប្រកប, ប្រឹងប្រែង =**យុត្តោ** អា. **យេ ឈានប្ឍសុតា ធីរ** =**ឈាន-យុត្តា** (ស្ងួចិ) ។ **ឥសូតោ** បុ. "ទូត, អ្នកដែលគេប្រើឲ្យទៅ, នាយសារថី, កូនកាត់ (ឯកតោសុទ្ធិ) គឺកូនដែលមានឪពុកជាក្ស៊ត្រម្តាយជាព្រាហ្មណ៍ (សុ=គតិយំ +ត) (ស្ងួចិ) ។

៣- **ហឺសាយំ សុនាតិ** ឬ **សុណាតិ** "បៀតបៀន, ប្រហារ" ក. ។ **សរេ** បុ. "សរ, ព្រួញ, ខ្នារកាំ" សម្លាប់សេនាទាហានដទៃ វិ. **សុណាតិ ឥសេនាយោ ហឺសតីតិ សរេ** (សុ+ណ,អ្ហាគមស្ងួចិ) ។ **ផរសុ** បុ. "ពូថៅ" =**ឥុ ជាវ**ី វិ. **ឥរ សុនន្តិ ឯតេនាតិ ផរសុ** (ឥរ+សុ) ស. ។

៤- **អតិសវេ សុណោតិ សុណាតិ** "បៀតបៀន, ចង, ចាំទុក, ជាប់ត, ល្ងិត, សុខុម" សុ. ។ **សុរ** ឥ. "សុរា, ស្រា" (សុ+រ) ។ **អតិសវោ នាមបីឡ្ឍ ពន្ធ សន្ធ សណ្ឍ** ស. ។ **សុត្ត** នបុ. "ព្រះសូត្រ"

ចងក្រងឬបង្កើតនូវអត្ថវិ. **អត្ថេ អតិសវេតិ ជនេតីតិ សុត្តំ** (សុ+ត សូចិ) ។ **សុត្តំ** នបុំ. "អំបោះ, សូត្រ" ។ **សុត្តវេឋនំ** នបុំ. "ខ្នារ" ។

៥- **សវនេ** (**សន្ទនេ**) **សវតិ** "ហូរទៅ" ភូ. ។អា. **នទីសវតិ** "ទឹកស្ទឹងហូរទៅ" (សូចិ)។ **អាសវោ** បុំ.មានន័យ៣យ៉ាងៃ ១/ទឹកស្រវឹង, (ត្រៀងត្រាំ)។

២/ឧត្បាត,ចង្រៃ,ឧបទ្រព។ ៣/ កិលេសដ៏លាមកមានកាមជាដើម។ **អវស្សុតោ** គុ. "ទទឹក, សើម, ទទឹកជោកជាំ" =**តិន្តោ**។ អា. **អវ-ស្សុតោ អវស្សុតាយ** (សូចិ) ។

៦- **ឧបាកេ បក្ឃរណោ ឥ សវតិ** "ចម្អិនឬបង្ហូរ (រសធ្លាញ់) ភូ. ។ **សូទោ** បុំ. "អ្នកគ្រូ, អ្នកចម្អិនអាហារ" អ្នកចម្អិនសម្លបាយម្ហូបឬអ្នកបង្ហូរចេញនូវចម្ងាញ់វិ. **សវតិ សូទោ ទនញ្ញេ ឧនញ្ញានិ បចតីតិ សូទោ សវតិ រសំ បក្ឃរាបេតីតិ សូទោ** (សុ+ទ សូចិ)។

៧- **សវនេ សុណាតិ សុណោតិ សុណំ សុណន្តោ សុណិត្វា សុត្វា សវនំ** កម្ម. **សុយ្យតិ** "ស្តាប់, ឮ, ត្រងត្រាប់" សុ. ។ **សុតិ** ឥ. "វេទ, សំឡេង, ត្រចៀក" ។ **សុតិហីនោ** បុំ. "មនុស្សថ្លង់" (សូចិ) ។ **បដិស្សុណិ** កិ. "ទទួលស្តាប់, ទទួលពាក្យ, រ៉ាប់រង, ធានា" រូបដទៃ **បដិស្សុណិត្វា បដិស្សុតោ**។ **បច្ចស្សោសិ** ដូច**បដិស្សុណិ** (បដិ+ សុ+ណា) ។ **អស្សោសិ** កិ. "បានស្តាប់ឬឮហើយ" (អដើមធាតុ+សុ+ ណ្យ) ។ **សុស្សូសតិ** "ចង់ស្តាប់ (សុ.សុ+ស+តិអព្ភាសៃ)។ **សុស្សូសោ** គុ. ឬន. ស្តាប់ដោយយកចិត្តទុកដាក់, ចង់ស្តាប់, ស្តាប់បង្គាប់" ។ **សុស្សូសារិយា** "ប្រពន្ធស្តាប់បង្គាប់" ។ **សាវក** បុំ. "សាវ័ក, សិស្ស" វិ. **ឥសូនំ ឱវាទំ សុណាតីតិ សាវកោ** (សុ+ណ្ហ) **សុវោ** បុំ. "សេក" ស្តាប់ភាសាមនុស្សបានឬមានចិត្តល្អ វិ. **មនុស្សសទ្ធម្ម សុណាតីតិ សុវោ** (សុ+អ) ។ ម្យ៉ាងទៀត **សុន្ទរំ ឆេកំ ឱ ចិ ត្តំ យស្ស សោ សុវោ** (**ឥ ការោ ចិ ត្តវាចកោ**) ។ **សោត** គុ.ឬន.មានន័យ៧យ៉ាងៃ ១/ **សោតំ** នបុំ. "ត្រចៀក" បាលីថា **សោតាយតនំ សោតធាតុ សោតិន្ទ្រិយំ**។ ២/សោតវិញ្ញាណបាលីថា **សោតេន សទ្ទំ សុត្វា**។ ៣/ទិព្វសោតញ្ញាណ បាលីថា **ទិព្វាយ សោតធាតុ-យា**។ ៤/ កិលេស បាលីថា **យានិ ឯតានិ សោតានិ មយា ភិត្តិ-តានិ**។ល។ **សេយ្យថីទំ ទិដ្ឋិសោតោ កិលេសសោតោ ទុច្ចរិត-សោតោ អវិជ្ជាសោតោ**។ ៥/ ក្រសៃទឹក, កម្លាំងទឹក បាលីថា

អន្ធសា ខោ ភគវាមហន្តំ ទារុក្ខន្ធំ ឥច្ចាយ ឆនិយា សោតេន ឫយ្ហមានំ (**សោតោ = បយោវេគោ**) ។ ៦/ អរិយមគ្គ បាលីថា **អរិយសោតំ អាវុសោ អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស អធិវចនំ យទិទំ សោតោ**។ ៧/ **ចិត្តសន្ត្តតិ** "តំណចិត្ត" បាលីថា **បុរិសស្ស ច ១ញ្ញាណសោតំ បជានាតិ ឧភយតោ អព្ពោច្ឆិន្នំ ឥធ លោកេ បតិដ្ឋិតញ្ច បរលោកេ បតិដ្ឋិតញ្ច**(សូចិ) ។ **សា** អាការន្ត បុំ. "ផ្លែ" ស្តាប់ពាក្យម្ចាស់ឬបោលទៅ រិ. **សាមិកស្ស ១ចនំ សន្ធ្ធ ១ា សុ-ណាតីតិ សា**។ <សុ =សវនេឬសុនិ=**ឥតិយ**ំចុះអាបច្ចយមេសូត្រថា **សុតោ** អា "ចុះអាបច្ចយអំពីមុខសុធាត" ។ ដើម្បីជាគ្រឿងនាំឲ្យ កើតសតិប្រាជ្ញាទើបខ្ញុំដកស្រង់សព្ទថា "សា" នេះ ចាកសូចិមក តម្រៀបទុកក្នុងទីនេះក្រៅប្រធាន។សាមានន័យ៩យ៉ាងៃ ១/ **សា = សមត្ថ** "អាច, មានសមត្ថភាព" ដូចពាក្យថា **សាមោ** រិ. **សាតិ យុត្តាយុត្តំ ហិតញ្ច ១ានិតុ សមត្ថ្ថតីតិ សាមោ**។ ២/ **សា =ឥ១ុ ១ករណ** "ធ្វើឲ្យឆ្មារ, ឲ្យល្អិត, ឲ្យស្តើង, សម្រួច" ដូចពាក្យថា **សាណ** ០ នបុំ."សំពត់ធ្មៃ"សណ្ហ ០ គុ."ល្អិត,ឆ្មារ"។៣/ **សា =ឥ១ាកេ** "ចម្ងិន, ស្ងោរ" ដូចពាក្យថា**សាកោ** បុំ. "អន្លក់, បន្លែ" ។ ៤/ **សា** បុំ. "ផ្លែ" ដូចបាលីថា **ភគ១តោ សា ១ាតិ១ិ សុ១្ធា សត្ត្ត អ១ត១សតាគ១ោ ១ាវ១ន្ត** "សត្ត្ទ. សូម្បីមានជាតិជាផ្លែស្តាប់ (ធម៌) ព្រះមានព្រះភាគគង់តែ មានចំណែកអមតរសដែរ (សូចិ) ។ហើយនិងពាក្យថា **សាឥ១ាកោ** បុំ . "អ្នកចម្ងិនសាច់ផ្លែ" រិ. **សានំ សុ១ខានំ ១ទ១ំ ១ំ១ន្ត ១ត្ថ ១ហោ១ា សំ១ចតីតិ សាឥ១ាកោ**។ អដ្ឋកថាប្រាប់ថា **សាឥ១ាកចណ្ណ១ណ**។ ៥/ **សា** ឥ. **ឥសព្ទ១ាម** បាលីថា **សា ១ន្ធ្ធ ១ាគ១ារុ១ិ ១ាតិ១ន្ធ្ធ១ ១ុ១ារ**ំ។ ៦/ **សា** គុ. "ជារបស់ខ្លួន" ផ្ទាស់ចាកអត្ត្ថឬសកបាលីថា **សា ១ារ ១ន្ធ្ធ១ំ ១ិ១ា** "ប្រពន្ធ្ទ. ជារបស់ខ្លួនជាទីស្រឡាញ់នៃសត្ត្ទ." =**សកា ១ារ ១ន្ធ្ធ១ំ ១ិ១ា**។ ៧/ សាបុំ. "គ្រូ, អាចារ្ស" ដូចពាក្យថា សិ១ ០ ្ស្ស ០ រិ. **សាហិ អ១ចរ១ាយ១ហិ សាសិ១ព្ទ្ធ១ោ១ិ សិ១ ០ ្ស្ស** (សា+សាសិ+អ) ។ ហើយនិងពាក្យថាសាលោ "ដើមឈើ, ដើមរាំងភ្ជុ" រិ. **សាហិ ១ោ១ សជ្ជ១ាយ១ហិ ១ានា១ោ១ ១ស្ស ១ិ១ិ១ន្ធ១ាយ ១ាយ១ ១ោ១ ១ យ្ហ ១ោ១ ១ិ សាលោ** (សូចិ) ។ ៨/ សាឥ. "សិរី, សម្ប្ត្ដិ" ដូចពាក្យថា សាមោគុ. "ពណ៌ខ្មៅ, ខ្ចៀ" រិ. **សា សិរី ១ោ១ ១ សន្ត្ត១ន្ធ ១ ១ ១

ភាតា សាភាតា (សូចិ) ។ សព្ទដែលប្រែថា "ផ្កែ" គឺ **សារមេយ្យោ សុនខោ សោណោ សុណោកុក្ក្ករោ ស្វា ឆោ សុវានោ សាឡ្ហោ សូឆো សានো សា សុនី មិគជំសកោ** ទាំងនេះជាបុ. ឯព. គឺ **សុនខីកុក្ក្ករី** សី-ស. ។

សុក	បុ.	សត្វសេក (ដូច **ភីរ**) ។
សុកដ	នបុ.	បុណ្យ (ដូច **ក្ករ**)
សុកត	គុ.	[សុ+ករ+ត] ដែល...ធ្វើល្អហើយ; កុសល, អំពើល្អ (**សុដ្ឋុកត**), វិ. **សុដ្ឋু ករិយិត្ថាតិ>សុកតោ**។ -**ករណវិនាសនលក្ខណ** គុ. មាន កិ.ញ្ជាំងអំពើដែលបុគ្គលធ្វើល្អហើយឱ្យវិនាសជាលក្ខណ:។
សុកតី	បុ.	អ្នកមានបុណ្យឬអ្នកមានកុសល (ដូច **ធញ្ញ**) ។
សុកថិត	កិ.	[សុ+កថ+ត-អា.+ត] គឺ...ពោលល្អហើយ។
សុកន្ធក	បុ.	ខ្ទឹមក្រហម (ដូច **បលណ្ឌ**) ។
សុករ	គុ.	[សុ+ករ+ខ] គឺបុគ្គលធ្វើបានដោយងាយ, ដែលងាយធ្វើ; វិ. **សុខេន ករិយតេតិ >សុករ**។
សុកុមា		អ្នកចម្រើនដោយសុខ, មនុស្សល្អ (ដូច **សុខេធិតោ**) ។
សុកុមារ		ទន់, ល្អិត (ដូច **កោមល**) ។
សុក្ក	គុ.	[សុច+អ, ច>ក>ក្ក] ស, ពណ៌ាស ឬដូច **ធវល**) ។ **សុក្កបក្ខ** បុ. ចំណែកខាងខ្មៀត, ព័ណ៌ាស (ដូច **គោរោ**។នបុ. ទឹកអសុចិ (ដូច **សម្ភវ**), កុសលឬបុណ្យ (ដូច**សុកដ**) ។
សុក្ក្ករាក	បុ.	កុកក្រក (ដូច **ពកោ**) ។
សុក្ខ	បុ.	[សុក្ខ+អំស] ចំណែកនៃធម៌ដ៏ស។
សុក្ខ	គុ.	[សុស+ត, ត>ក្ខ, លុបស] ស្ងួត, ក្រៀម។ -**ក្ខដ្ឋទណ្ឌក** នបុ. កំណាត់នៃឈើស្ងួត។ -**ទារុន** បុ. ឈើស្ងួត, ឧសស្ងួត។
សុក្ខាបេសិ	កិ.	[សុក្ខ+ណាបេ+ណ្ឌ-អជ្ជ., ចុ:ស-អា.] ឱ្យស្ងួតហើយ។
សុក្ខេត្ត	នបុ.	[សុ+ខេត្ត] ស្រែដ៏ល្អ។
សុកិ	ធា.	១- **អនាទរេ សុក្ខតិ** "មិនអើពើ, មិនយកចិត្តទុកដាក់" ភូ. ។ ២- **គតិយំ សោកតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **សុកោ** បុ. **សុកី** ឥ. "សេក" =**សុវោ** វិ. **សោកតិ មនាបេន គមនេន គច្ឆតីតិ សុកោ-សុកី** ស. ។ ម្យ៉ាងទៀតវិ. **សុន្ទរំ សុដ្ឋু ឆា មនុស្សន្ទ្ធ ្ធ ្ធ

សុខ នបុં. [សុ+ខនឬខម+រ] សុខ, ស្រួល, ងាយ, សប្បាយ (ដូច **ផាសុ**) (វិ. **សុដ្ឋុ ទុក្ខ ខនតីតិ>សុខំ, សុខេន ខមិយតីតិ>សុខំ**) ។ -**ភាម** គុ. អ្នកប្រាថ្នានូវសេចក្តីសុខ។ -**ប្បត្ត** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តីសុខ។ -**បរិយេសី** គុ. អ្នកស្វែងរកនូវសុខ។ -**យានក** យានតូចជាសុខ, យានតូចនាំមកនូវសុខ។ -**សម្ភាស** គុ. មានកិ.ពោលនាំមកនូវសេចក្តីសុខ, មានសេចក្តីសម្ភាសនាំមកនូវសេចក្តីសុខ។ -**សេយ្ យ** ន. កិ.ដេកជាសុខ, កិ.ដេកនាំមកនូវសុខ។

សុខានុភវដ្ឋាន នបុં. [សុខ+អនុភវន+ឋាន] ទីជាទីសោយនូវសេចក្តីសុខ, ទីជាទីទទួលនូវ...។

សុខាវហ គុ. [សុខ+អាវហ] នាំមកនូវ...ជាទីនាំមកនូវ...។

សុខាវាហី ឥ. សេះល្អដែលបង្ហាត់ត្រឹមត្រូវហើយ (ដូច **ទិនីត**) ។

សុខិត គុ. [សុខ+ឥ+ត] ដល់ហើយនូវសេចក្តីសុខ, ប្រព្រឹត្តទៅហើយដោយសេចក្តីសុខ; វិ. **សុខំសុខេនវាឥតោបវត្តោតិ>សុខិតោ**។

សុខុទ្រយ គុ. [សុខ+ឧទ្រយ] មានសុខជាកម្រៃ, ចម្រើនដោយសុខ, ជាទីញ៉ាំងសុខឱ្យចម្រើន។

សុខុម គុ. [សុខ+ឧម] សុខុម, ល្អិត(ដូច **អណុ**), ឆ្មារតូច (ដូច **អប្ប**), ។ -**ឥត្ថនិឥត្ថ** គុ. ស្លៀកហើយនូវសំពត់មានសាច់ល្អិត។

សុខេធិត គុ. អ្នកចម្រើនដោយសុខ, មនុស្សល្អ (ដូច **សុកុមារ**) ។

សុខេសី គុ. [សុខ+ឥស+ណី] អ្នកស្វែងរកនូវសេចក្តីសុខ; វិ. **សុខំ ឯសតីតិ>សុខេសី**។

សុឱ ធា. **ឥត្ថិយាយំ សុខតិ សុខំ ការិត. សុខេតិ សុខយតិ សុខាបេតិ** "ជាសុខ, សប្បាយ" ភូ. ។ **សុឱតោ** គុ. មានវិ. ៣យ៉ាងៃ

១/ **សុខតីតិសុឱតោ** (សុឱ+ត) ។

២/ **សុខំ សញ្ញាតំ ឯតស្សាតិ សុឱតោ** (សុខ+ឥត) ។

៣/ **សុខេន ឥតោ បវត្តោតិ សុឱតោ**។ **សុខវាហី** បុં. "សេះដែលបានបង្វឹក, បង្ហាត់ល្អហើយ" ។ **សុខេធិតោ** គុ. "អ្នកចម្រើនដោយសុខ, អ្នកនៅស្រណុកសប្បាយ" (ស្ងចិ) ។

សុគត អ.ន [សុ+គម+ត] ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។ គុ. ទៅដោយល្អ, ព្រះសុគត។ -**ប្ប សត្ថ** គុ. ដែលព្រះសុគតសរសើរហើយ។ -**មហាបំសុកូល-ចីវរ** នបុં. មហាបង្សុកូលចីវររបស់ព្រះសុគត។

សុគតាលយ បុં. លំនៅនៃព្រះសុគត, សព្ទនេះជាអត្ថន័យវិហារសព្ទ

សុគតិ ឥ. [សុ+គតិ] ដំណើរល្អ, កិ.ទៅដោយល្អ (គតិ<គម+តិ = រឿ. **គមនំ> គតិ, សោភណា សុដ្ឋុ ឌា គតិ>សុគតិ**) ។ -**សំវត្តនិក** គុ. ប្រកបក្នុងកិ.ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីសុគតិ, ប្រកបក្នុងកិ.ញ៉ាំងសត្វ ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីសុគតិ។

សុគន្ធ គុ. [សុ+គន្ធ] មានក្លិនល្អ, មានក្លិនក្រអូប របស់ក្រអូប (ដូច **ឥដ្ឋគន្ធ**) ។

សុគន្ធិ ឬ. របស់ក្រអូប (ដូច **សុរភិ**)។

សុគហិត គុ. [សុ+គហ+ឥ-អា.+ត] ដែលខ្លួនកាន់យកល្អហើយ,...។

សុគោបិត គុ. [សុ+គុប+ឥ-អា.+ត] ដែលខ្លួនគ្រប់គ្រងល្អហើយ។

សុឆ ឬ. [សុំក+អ] សួយ, អាករ (រឿ. **សុំកតិ យេន សោ>សុឆោ**) ។

សុចក គុ. អ្នកសិកសៀត (ដូច **ចិសុណ**) ។

សុចរិតំ បុណ្យ (ដូច **កុសល**) ។

សុចិ ឥ. [សុច+ឥ] សេចក្តីស្អាត, របស់ស្អាត(ដូច **សុទ្ធ**), ពណ៌ាស (ដូច **សិត**), ម៉ត់ចត់ដូច **ឃ្ងត**)។ -**កម្ម** គុ. អ្នកមានការងារដ៏ស្អាត។ -**គវេសី** គុ. អ្នកស្វែងរកនូវសេចក្តីស្អាត។ -**គន្ធ** មានក្លិនក្រអូប។ -**ម៉ំសូបសេចន** ន. ដែលលាយដោយសាច់ដ៏ស្អាត។

សុចិណ្ណ គុ. [សុ+ចរ+ត, ត>ឥណ្ណ, លុបរ] គឺ...ប្រព្រឹត្តល្អហើយ។<សុ+ចិ+ត =គឺ ...សន្សំល្អហើយ។

សុចិត្ត គុ. សេចក្តីស្អាត, សព្ទនេះជាអត្ថន័យធាវនសព្ទ ។

សុចិផល ឬ. ដើមសណ្ដាន់, ដីកាប្រាប់ថា **អម្ពិលបត្តផលោ** ឈើមានស្លឹកនិងផ្លែមានរសជូរ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យតក្កសព្ទ។

សុចិមុខ ឬ. សុច, ម្ជូស (ដូច **ម៉ាកល**) ។

សុចិ ធា. ១-**សោកេ សោចតិ សោចនំ សោកោ សោចំ** "សោក, ស្ងួត, ហ៊ាងហ្ងត, ហៀរ" ភ្ជ. ។ **សុក្ខោ**ឬ. "សុក្ដប័ក្ខ, ផ្នែកខាងខ្មើត, បុណ្យ, កុសល, ទឹកសម្ភវៈនៃបុរសស្ត្រី, គុ. "ស, ស្អាត, បរិសុទ្ធ" ។

២- **បេសុញ្ញេ សោធនប្បកាសនេសុ សូបេតិ សូចយតិ សូចកោ** "ចាក់ដោត, ចុកចាប់, សិកសៀត, ចុកសៀត, សោក, ប្រកាស, ប្រាប់, ផ្ទៃង" ចុ. ។ **ឥ**ិ**សូចិ**ក ឥ. "រោគចុកសៀត, ជំងឺចាក់ដោត = **អហិ**ទ**ាតរោគោ**ចុះ**ក្ឆ**ត។ **សុ**ចិ ឥ. "សេចក្ដីស្អាត, សេចក្ដីបរិសុទ្ធ, ស, ជ្ជ្ជ្ជ" ។ **សូ**ចិ ឥ. "ម្ជ្ជ" ។ **សូ**ចិ**ម**ុ**ខ**ោ ឬ. "ម្ជ្ជ, ម្ជ្ជ" ។ **សូ**ចិ **ឥ**ិ**ជ្ជ**ំ នឬ. "ដ្ឋ, ដ្ឋ" ។ **ម**ុ**ត្ត**ំ នឬ. "ព្ធ" ប្ដ្ជ ន្ធ្ជ អ ន (**ម**ុ**ចិ+ឥ**ិ**ចិ**) ។

សុឆន្ទ គុ. [សុ+ឆទ+ត, ត>អន្ទ,លុបទ] ដែលបុគ្គលបិទបាំងល្អហើយ, ប្រក់ល្អហើយ។

សុជម្ប្ដតិ អ.ន. ទេវរាជឈ្មោះសុជម្ប្ដតិ (ព្រោះព្រះឥន្ទជាប្ដីនៃនាងសុជាឬសុជាតា)។

សុជម្ប្ដតិ ព្រះឥន្ទ (ដូច **សហស្សក្ខ**) ។

សុជា ឥ. រែក(សម្រាប់ដួសបាយទេវតាដើម្បីបូជា (ដូច**ទព្វ**)។ ឈ្មោះភរិយាព្រះឥន្ទ។

សុជាត គុ. [សុ+ជន>ជា+ត] កើតល្អហើយ។

សុជាតា អ.ន. នាងសុជាតាជាភរិយារបស់ព្រះឥន្ទ។

សុជីវ បុ. [សុ+ជីវ] រស់នៅដោយងាយ, កិ.រស់នៅដោយស្រួល។

សុញ្ញ គុ. [សុន+យ, ន+យ>ញ>ញ្ញ] សូន្យ, ស្ងាត់, ទទេ (រ. **សុនតិ ឥច្ឆតាទំ ឥច្ឆតីតិ> សុញ្ញ**)។

សុញ្ញវច បុ. មនុស្សគ (ដូច **មូគ**) ។

សុញ្ញាគារ នបុ. [សុញ្ញ+អាគារ] ផ្ទះដ៏ស្ងាត់។

សុញ្ញ គុ. សូន្យ, ទទេ (ដូច **ឥច្ឆ**) ។

សុដ្ឋ ធា. **អនាទរេ សុដ្ឋេតិ សុដ្ឋយតិ** "មិនអើពើ, មិនយកចិត្តទុកដាក់" ចុ. ។

សុដ្ឋ និ. ដោយល្អ, ដោយស្រួល, ដោយប្រពៃ។ -**ការ** គុ. ល្អជាង, ស្រួលជាង, ល្អដោយវិសេស។ -**សមាហិត** គុ. មានចិត្តតាំងមាំហើយដោយល្អ។

សុដ្ឋ និ. **អតិសយត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺក្រៃលែង, ក្រៃពេកប្រៃថាល្អ, ស្រួល, **ពលវំ**, **អតីវ**, **ភិមុត**, **សុ**, **អតិ**ក៏ជាអតិសយត្ថវាចកដែរ, មួយទៀត **បសំសាត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺសេចក្ដីសរសើរប្រៃថាប្រពៃ, ត្រូវពិត, សម្មាក៏ជាបសំសាត្ថវាចកដែរ។

សុដ ធា. **បរិភាសនេ សុដតិ** "ជេរ, ប្រទេច" ភូ. ។

សុឋ ធា. ១-**គតិប្បដិឃាតេ សោឋតិ** "កម្ចាត់ដំណើរទៅ" ភូ. ។
២-**អាលសិយេ សោឋេតិ សោឋយតិ** "ខ្ជិល, ក្ងៀច, ក្រាញ" ចុ. ។
៣-**សោសនេ សុណ្ឋតិ សុណ្ឋិ** "ស្ងួត, ហ្ងៀងហ្ងត, ហ្ងៀរ" រុ. ។

សុណា ឥ. ជ្រញ់ (ដូច **អធិកោដ្ដន**) ។

សុណាតិ កិ. [សុ+ណា+តិ] ស្តាប់, ឮ។

សុណាបិត គុ.ឬ កិ. [សុ+ណាបេ+ត] គឺ...ឱ្យស្តាប់ហើយ, ឱ្យឮហើយ។

សុណិសា ឥ. កូនប្រសាស្រី (ដូច **ហុសា**) ។

សុណិសា ឥ. [សុ+ណិស+អា-ឥ.] កូនប្រសាស្រី; (ដូច **សុណ្ហា**) រ. **សុណ្ហាតីតិ**>

សុណិសា។

សុណ បុ. ឆ្កែ (ដូច **សារមេយ្យ**) ។

សុណ្ហ ធា. **សោសនេ សុណ្ហតិ សុណ្ហយតិ** "ស្ងួត, ស្ងិត, ហែងហួត, ហៀរ ចុ. ។

សុណ្ហា ឥ. កូនប្រសាស្រី (ដូច **ហុសា**) ។

សុណិ ធា. **ហឹសាកុលសន្ធានេសុ សុណតិ** "ជៀតជៀន, បន្ត គ្រួសារ, ទ្រទ្រង់គ្រួសារ" ភ. ។ **សុណិសា** ឬ **សុណ្ហា** ឥ. "កូនប្រសាស្រី" អ្នកបន្ត គ្រួសារ, ទ្រទ្រង់រង្សត្រកូល, វិ. **សុណាតិ ករុលំ សន្ធហតីតិ សុណិសាសុណ្ហា** (សុណ+ឥស, សុណ+ណ្ហាឬសុ =សវនេ+ណិ+ស, + ណ្ហាសូចិ) ។

សុត កិ.ឬគុ. [សុ+ត] គឺ...ឮហើយ, ស្តាប់ហើយ; វិ. **សុយ្យតេតិ>សុតោ**។ ន. កិ. ឮ, កិ.ស្តាប់។ -**កិច្ច** ន. កិច្ចគឺកិ.ស្តាប់, កិច្ចដោយពាក្យដែលខ្លួនស្តាប់ហើយ។ -**ឥន្ទ្រិយ**ារណ**ឥន្ទ្រិយ**ដ**ិ**ប**ត្ត**ិ**ឥ**ន្ទ្រ បុ. ក្លិនគឺកិ.ស្តាប់និងក្លិនគឺកិ.ទ្រទ្រង់ទុកនិងក្លិនគឺសេចក្តីប្រតិបត្តិ, ក្លិនគឺពុទ្ធវចន:ដែលខ្លួនស្តាប់ហើយនិងក្លិនគឺកិ.ទ្រទ្រង់និងក្លិនគឺសេចក្តីប្រតិបត្តិ។ -**ឧ**ព្ភ គុ. ដែល...ធ្លាប់ស្តាប់ហើយ។ ដំណើរ (ដូច **ឥ**ម**ន**), ប្រាកដ (ដូច **ឥ**ិ**ស**ុ**ត**), ចាំទុក (ដូច **អ**ជ**ា**ិ**ត**), ក(ឡើង (ដូច **ឧ**ប**ចិ**ត), សាកសួរ (ដូច **អ**នុ**យ**ោ**ត**), ទទឹក (ដូ**ច ឥ**ិ**ល**ិ**ន**), សទ្ធាយ**ត**ន, ឥ**ម**ីរ, ក**ូ**ន (ដ**ូ**ច **ប**ុ**ត**), ក**ូ**ន (ដ**ូ**ច **ធ**ុ**ត**) ។ អ្ន**ក**ដ**ែ**ល**ក**ើ**ត**អ**ំ**ព**ី**ប**ិ**ត**ា ជ**ា**ក**ា**ត**្ត**ម**ា**ត**ា**ជ**ា**ព**្ម**ហ**ា**ណ**ី**, ប**្ត**ាកដ, ល**ា**ន (ដ**ូ**ច **ជ**ាកដ) ។

សុតិ ឥ. ដ**ូ**ច (ដ**ូ**ច **ម**ន**ន**), ស**ំ**ឡ**ូ**ង (ដ**ូ**ច **ស**ុ**ត**), ត**្ត**ាជ**ូ**ក, ការ**ស**្ត**ា**ប**ា**ប (ដ**ូ**ច **ស**ុ**ត**ន), ស**ំ**ឡ**ូ**ង (ដ**ូ**ច **ស**ុ**ន**), ដ**ូ**ច, ។

សុតិហ**ីន** ប**ុ**ំ. ម**ន**ុ**ស**្ស**ថ**ន**់ (ដ**ូ**ច **ព**ធ**ិ**ត) ។

សុត**ត** ក**ិ**. ឬ**ត**ុ. [**ស**ុ**ប**ឬ**ស**ូ**ច**+**ត**] ដ**ែ**ល**ដ**ក**ល**ក**់**ហ**ើ**យ, ដ**ោ**ត**ក**្ត**ង**ហ**ើ**យ។ -**ឬ**ប-**ពុ**ទ**្ធ**ោ**ទ**ិ**ឥ** ដ**ូ**ច**ជ**ា**ប**ុ**ត**្ត**ល**ដ**ក**ល**ក**់**ហ**ើ**យ**ភ**ា**ក**ា**ក**ឡ**ើ**ង។ -**ឬ**ម**ត**ត**ំ** ន. ភ**ា**ព:**ន**ៃ**ខ**្ល**ួ**ន**ជ**ា**អ**្ន**ក**ដ**ក**ល**ក**ា**ក**ហ**ើ**យ**ប**្ម**ា**ទ**ហ**ើ**យ។ -**ទ**ត**ត**ោ**ស**ៃ-**ឬ**ទ**ត**ត**ម**ូ**ន** គ**ុ**. ដ**ា**ព**េ**ញ**ដ**ោ**យ**ស**ំ**ព**ត**ា**ម**ំ**ប**ោ**ះ**ន**ិ**ង**ស**ំ**ព**ត**ា**ស**ូ**ត**ា; ដ**ា**ព**េ**ញ**ដ**ោ**យ**ស**ំ**ព**ត**ា**ម**ា**ន**ប**ុ**ត**្ត**ល**ធ**ា**ដ**ោ**យ**ម**ំ**ប**ោ**ះ**ន**ិ**ង**ស**ំ**ព**ត**ា**ម**ា**ន**ប**ុ**ត**្ត**ល**ធ**ា**ដ**ោ**យ**ស**ូ**ត**ា។ ន**ប**ុ**ំ. ព**ុ**ទ**ធ**ា**ន: (ដ**ូ**ច **ជ**ាទ**ា**ន), ស**ម**ា**ម**ច (ដ**ូ**ច **ស**ិ**ទ**ិ**ធ**ិ), ម**ំ**ប**ោ**ះ (ដ**ូ**ច **ឥ**ន**ត**), ស**ា**ច**ក**ា**ម**ល**ក**ា**ក**ា**ក (ដ**ូ**ច **ស**ុ**ប**ិ**ន**) ។

សុត**ត**ាវ**ជ**ន ន**ប**ុ**ំ. ខ**ា**ន (ដ**ូ**ច **ឥ**ស**ន**) ។

សុត**ត**ិ ន. ខ**ា**ង (ដ**ូ**ច **ស**ិ**ប**ា**ត**ិ) ។

សុត្ត នបុં. អំបោះ (ដូច **ឥន្ត**) ។

សុត្តិ ធា. **អវហេចនេ សុត្តេតិ សុត្តយតិ** "ស្រាយ, លៃង" ចុ. ។

សុត្វា អ. [សុ+ត្វា] ឮហើយ, ស្តាប់ហើយ។

សុថ ធា. **ហឹសាយំ សោថតិ** "បៀតបៀន" ភ្វ. ។

សុទឌ្ឍ គុ. [សុ+ទហ+ត] ដែលភ្លើងឆេះល្អ, ឆេះសុសហើយ។

សុទត្ត អ.ន. ឈ្មោះអានាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី

សុទន្ត គុ. [សុ+ទម+ត] ទូន្មានល្អហើយ, បង្ហាត់ល្អហើយ។

សុទស្ស គុ. [សុ+ទិស+អ] គឺបុគ្គលឃើញបានដោយងាយ។

សុទស្សន នបុં. ឈ្មោះទីក្រុងព្រះឥន្ទ, របស់ដែលឃើញដោយងាយ, ល្អមើល។ បុં. ភ្នំសុទស្សនក្នុងពួកសត្តបរិភណ្ឌ១, ក្នុងព្រៃហិមពាន្ត១។

សុទិដ្ឋ គុ. [សុ+ទិស+ត] គឺបុគ្គលឃើញល្អហើយ, សម្តែងល្អហើយ។

សុទិន្ន គុ. [សុ+ទា+ត] ដែល..ឱ្យល្អហើយ។ -**ទាន** នបុં. ទានដែលបុគ្គលឱ្យល្អហើយ។

សុទុត្តរ គុ. [សុ+ទុ+តរ+អ] ដែលបុគ្គលឆ្លងបានដោយលំបាកក្រៃលែង។

សុទុទ្ទស គុ. [សុ+ទុ+ទិស+អ] ដែលបុគ្គលឃើញបានដោយលំបាកក្រៃលែង។ ព្រះនិព្វាន។

សុទេសិត កិ. [សុ+ទិស+ត-អា.+ត] ដែល...សម្តែងល្អហើយ, សម្តែងហើយដោយល្អ។

សុទ្ធិត្តីតនយ គុ. ជនជាកូននៃស្រីជាតិសុទ្ធ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យឧគ្គសព្ទ ។

សុទ្ធ គុ. [សុធ+ត] ស្អាតម៉ត់ចត់ (ដូច **ឫត**), បរិសុទ្ធ, សុទ្ធបរិសុទ្ធ (ដូច **ភេវល**) ។ជនជាអ្នកថោកទាប (ដូច **ឥសល**) ។ -**សាលិតណ្ឌុ-លនាឡិ** ន. នាឡិនៃអង្ករនៃស្រូវសាលីដ៏ស្អាត, ដ៏សុទ្ធ។

សុទ្ធន្ត បុំ. ព្រះរាជវាំង (ដូច **អន្តេបុរ**) ។

សុទ្ធិ ឥ. ព្រះនិព្វាន។

សុទ្ធោទនិ អ.ន. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធអង្គនេះ។

សុនំ និ. បទបូរណត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺបំពេញបទមិនបាច់ប្រែក៏បាន ប្រែថាបានលឺថាក៏បាន, **ខោ**, **អស្សុ**, **យក្ខ្យ**, **ភេ**, **ហោ**ក៏ជាបទបូរណត្ថវាចកដែរ។ឮថា, បានឮថា (ដូច **ភិរ**, **ខលុ**) ។

សុធម្មា អ.ន. នាងសុធម្មា ។ ឥ. សភាព្រះឥន្ទ (ដូច **បីយូស**) ។ **ទេវសភា-សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយទេវសភាឈ្មោះសុធម្មា។

សុធា ឥ. [សុធ+អ+អា-ឥ.] កំបោរ, បាយអរ(ដូច **លេប**); គុ. ស្អាត។ **-បរិកម្មកត** គុ. មានបរិកម្មដោយបាយអរធ្វើហើយ។ **-មត្តិក-លេបន** ន. លាបឬបូកដោយបាយអរនិងដីស្អិត, បូកដោយបាយអរ។ **-ភោជនរស** បុ. រសនៃសុធាភោជន, រសនៃភោជនដ៏ស្អាត (**សុធាភោជន**), ភោជននៃទេវតា (ដូច**អមត**)។

សុធាសី បុ. ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **ទិពុធ**) ។

សុធី បុ. អ្នកប្រាជ្ញ (ដូច **កវី**) ។

សុធោត គុ. [សុ+ធុ+ត] ដែលបុគ្គលខាត់ល្អហើយ, លាងល្អហើយ។ **-មណិ-ខណ្ឌមិវ** ន. ដូចជាដុំកែវមណីដែលបុគ្គលខាត់ល្អហើយ។

សុធ ធា. **សោចយ្យ សុជ្ឈតি ទិសុជ្ឈតি សុទ្ធោ ទិសុទ្ធោ បរិសុទ្ធោ សុទ្ធি ទិសុទ្ធি បរិសុទ្ធি** "បរិសុទ្ធ, ម៉ត់ចត់, ស្អាត, ផ្ទ្រេផង់" ទិ. ។ **ការិត. ទិសោធេត ទិសោធយতি**។ **បារិសុទ្ធি** ភ. ន. "សេចក្តីបរិសុទ្ធ, ភាវៈនៃ... ស្អាត" វិ. **បរិសុទ្ធស្ស ភាវោ បារិសុទ្ធি** (បរិសុទ្ធ+ណិ) ។ **អាជីវបារិសុទ្ធি** ឥ. "ភាវៈនៃការចិញ្ចឹមជីវិតស្អាត គឺប្រាសចាកអនេសនៈ" ។

សុនខ បុ. សុនខ, ឆ្កែ (ដូច **សារមេយ្យ**)។ **-បរិវុត** គុ. គឺឆ្កែចោមរោមហើយ។ **-លុទ្ធក** បុ. ព្រានអ្នកបណ្តើរនូវឆ្កែ, ព្រានអ្នកលែងនូវឆ្កែ, ព្រានឆ្កែ។ ឥ. **សុនខី**។

សុនិទ្ធិដ្ឋ គុ. [សុ+និ+ទិស+ត] ដែលព្រះអង្គសម្តែងល្អហើយ។

សុនិបុណ គុ. [សុ+និ+បុណ+អ] ល្អិតល្អ, ល្អិតផង់, ល្អិតណាស់។

សុនិម្មល គុ. [សុ+និ+មល] មានមន្ទិលចេញហើយដោយល្អ,ប្រាសចាកមន្ទិលដោយល្អ។

សុនិសន្ធក នបុ. ដើមបាយម៉ាត (ដូច **ទិតុន្ធ**) ។

សុន្ទរ គុ. [សុ+ទរ+អ] ល្អ , ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច**ចារু**)។ **-ត** គុ. ល្អជាង, ល្អវិសេស។

សុនិ ធា. **សន្ធគតីសុសុនতি** "ចេញសំឡេង, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ. ។ **សុណ** បុ. (សុនি+អឬសុ=សវនេ+ណ) ។**សុនខ**បុ. (សុនি+អខ) ។ **សូន** បុ. (សុនি+អ)។ **ស្ងាន** បុ. (សុនি+អផ្លាស់ឧនៃសុជាវា) ។ **សោណ** បុ. (សុនি+ណ ផ្លាស់ឧនៃសុនជាឱណ) ។ **សាន** បុ. (សុនি+អផ្លាស់ឧនៃសុជាអា) ។ **សុវាន** បុ. (សុនি+ណផ្លាស់ឧនៃសុជាឧវ) ។ សព្វទាំងអម្បាលនេះប្រែថា "ឆ្កែ" សម្រេចមកពីសុនি=**គតិយំ**ទៅ" ឬពីសុ=

សវនេស្តាប់ពាក្យម្ចាស់ (សូចិ) ។

សុបគ្គហិត	គុ.	[សុ+ប+គហ+ត-អា.+ត] ដែលខ្លួនផ្ទងល្អហើយ។
សុបញ្ញត្ត	គុ.	[សុ+ប+ញប+ត] ដែល...តាក់តែងល្អហើយ, ក្រាលល្អហើយ។
សុបដិជគ្គិត	គុ.	[សុ+បដិ+ជគ្ត+ត-អា.+ត] ដែល...ថែទាំល្អហើយ, ទំនុកបម្រុងល្អ ហើយ, សម្អាតល្អហើយ, បោសសម្អាតល្អហើយ។
សុបដិបន្ន	គុ.	[សុ+បដិ+បទ+ត] ប្រតិបត្តិល្អហើយ, ប្រតិបត្តិហើយដោយប្រពៃ។
សុបណ្ណ	ឬ.	គ្រុឌ (ដូច **ភរុឡ, ១ទនតេយ្យ**) ។
សុបណ្ណមាតា	ឥ.	មេគ្រុឌ (ដូច **ឥ១ទនតា**)
សុបតិ	កិ.	[សុប+អ+តិ-រ.] ដេក, ដេកលក់។
សុបន	នបុ.	[សុប+យុ] កិ.ដេកលក់។
សុបន្ត	ឬ.	ផ្លូវល្អ (ដូច **សុ១ថ**) ។
សុបន	នបុ.	សេចក្ដីលក់ (ដូច **និទ្ទា**) ។
សុបរិសំវុត	គុ.	[សុ+បរិ+សំ+រុ+ត] សង្រ្ទមល្អហើយ។
សុបិន	នបុ.	[សុប+ឥន] កិ.យល់សប្ដិ, សេចក្ដីយល់សប្ដិ (ដូច **សុ១ត្ដ១ញ្ញាណ** ឬ **និទ្ទា**), សេចក្ដីលក់ (ដូច **សុបន**); រ. **សុបនំ>សុ១ិនំ, សុ១ិយ-តេតិ១ា>សុ១ិនំ**។
សុ១ិ១ិតទ្វារ	គុ.	[សុ១ិ១ិត+ទ្វារ] មានទ្វារ១ិទល្អហើយ។
សុ១ុ១ិត	គុ.	[សុ+ប១ុ+ត-អា.+ត] ដែលរីកល្អហើយ។
សុ១ោ១ិត	គុ.	[សុ+ប១ោ+ត-អា.+ ត] ដែល...រាយល្អហើយ,រាយខ្លាំងហើយ, រាយដំណាំហើយ។
សុ១ាគ១	គុ.	ជនអង់អាចក្លៀវក្លា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ១ិសារទ១ព្ទ។
សុ១ាតីក	អ.ន.	ឈ្មោះដំរីប្រចាំទិស។
សុ១ាថ	ឬ.	ផ្លូវល្អ (ដូច **សុ១ន្ត**) ។
សុ១ាពុទ្ធ	គុ.	[សុ+ប+ពុធ+ត] ភ្ញាក់ល្អហើយ, ភ្ញាក់ហើយដោយប្រពៃ។អ.ន. សាក្យ:ឈ្មោះសុ១ាពុទ្ធ។ -**ភ្ជ**ី គុ. បុរសមានរោគឃ្លង់ឈ្មោះសុ១ាពុទ្ធ។
សុ១ាមូ១លាទិ	គុ.	[សុ១ា+មូ១ល+អាទិ] (គ្រឿងឧបករណ៍) មានចង្អេរនិងអង្រែជាដើម។
សុ១ាសន្ត	គុ.	[សុ+ប+សទ+ត] ជ្រះថ្លាល្អហើយ។
សុ១ារកបដ្ដន	នបុ.	[សុ១ារក+បដ្ដន] កំពង់ឈ្មោះសុ១ារក:។

សុឃ នបុ. ចង្អេរ (ដូច **ភិណ្ណោ**) ។

សុឃ ធា. **សយនេ សុបតি សុបនំ សុបិនំ សុត្តោ** "ដេកលក់, សុបិន, យល់សប្ន" ភូ. ។

សុផុសិត គុ. [សុ+ផុស+យ+ត-អា.+ត] ដែលជិតល្អហើយ, ដែលស្និទ្ធជិត។

សុព្ភច គុ. [សុ+វច+ខ] ដែលគេប្រដៅបានដោយងាយ,ដែលគេស្តីថាបានដោយងាយ, អ្នកប្រដៅងាយ (ដូច **អសៃ្ឋ**); វិ. **សុដ្ឋុ ឣុច្ចតីតি> សុព្ភចោ** ឬ **សុវចោ**។

សុព្ភត្ត គុ. វត្តត្រឹមត្រូវ, វត្តល្អ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃសីលសព្ទ ។

សុព្ភុដ្ឋិ ឥ. [សុ+រុដ្ឋិ] ភ្លៀងស្រួល, ភ្លៀងល្អ។ -**ឣុព្ភុដ្ឋិតាឣ** បុ. ភាវៈនៃភ្លៀងស្រួលនិងភ្លៀងមិនស្រួល។

សុភ គុ. [សុភ+អ] ល្អ, ស្អាត។

សុភគ គុ. ល្អ, ជាទីស្រឡាញ់, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **ហដ្ឋំ**)។

សុភានុបស្សី គុ. [សុភ+អនុ+ទិស+ណី] អ្នកមានកិ.ឃើញរឿយៗនូវអារម្មណ៍ថាល្អជាប្រក្រតី; វិ. **សុភំ ឣនុបស្សិតុំ សីលមស្សាតি>សុភានុបស្សី**។

សុភាវិត កិ. [សុ+ភូ+ឥ-អា.+ត] ដែល...ចម្រើនល្អហើយ, អប់រំល្អហើយ។

សុភាសិត កិ. [សុ+ភាស+ឥ-អា.+ត] ដែល...សម្តែងល្អហើយ។

សុភិក្ខា ឥ. [សុ+ភិក្ខា] ភិក្ខា (បាយ) គឺបុគ្គលបានដោយងាយ; វិ. **សុលភា ភិក្ខា> សុភិក្ខា** ។ គុ. មានបាយគឺបុគ្គលបានដោយងាយ; វិ. **សុលភា ភិក្ខា យេន សោ>សុភិក្ខោ**។

សុភ គុ. ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **កល្យាណ**), ល្អប្រសើរ, ចម្រើន (ដូច **ភទ្ទ**) ។

សុភ ធា. **ទិត្តិយំ សោភតি សោភា សោភនំ សោភិតោ** "ភ្លឺ, រុងរឿង, ល្អ" ភូ. ។

សុមនបុប្ផ នបុ. [សុមន+បុប្ផ] ផ្កាម្លិះ។

សុមនមកុល នបុ. [សុមន+មកុល] ផ្កាម្លិះក្រពុំ, ផ្កាម្លិះនោប។

សុមនា ឥ. ម្លិះ (ដូច **ឣសៃ្ឋកី**) ។ បុ. អ្នកមានចិត្តរីករាយ (ដូច **ហដ្ឋចិត្ត**) ។

សុមេរុ នបុ. ភ្នំព្រះសុមេរុ (ដូច **នរុ**) ។

សុម្ភ ធា. ១-**បហារេ សុម្ភតি សុម្ភោតি សំសុម្ភមានោ បរិសុម្ភនំ** "ប្រហារ, វាយ, គោះ, ដំ" ភូ.។ អា. **យោ នោ ភាវោឣ សុម្ភតি**។ **សំសុម្ភមានា ឣត្តានំ ភាលមាគមាយាម-** **សេ** -ស. ។

២- **ហឺសាភាសនេសុសុម្ភតি** "បៀតបៀន, ពោល, និយាយ" ភូ. ។ **សុម្ភ** បុ. "អណ្តូង, រណ្តៅ" =**ឣនាដោ** អា. **សុម្ភំ និខនាហি** "ចូរជីកអណ្តូងឬរណ្តៅ"-ស. ។ **ឣុសុម្ភ** បុ. "អណ្តូងតូចឬរណ្តៅតូច" =**ខុទ្ទក**

អាវាដោ អា.. .**ភុសុម្ហ ចរិមូរេន្តិ** "ញ៉ាំងអណ្តូងឬរណ្តៅតូចទ. ឲ្យពេញ" -ស. ។

សុយុត្ត គុ. [សុ+យុជ+ត] ដែលបុគ្គលប្រកបល្អហើយ។

សុរ គុ. [សុ+រ] ក្លៀវក្លា, អង់អាច។

សុរជេដ្ឋ បុ. ព្រះព្រហ្ម (ដូច **បជាបតិ**) ។

សុរត្តទុបដ្ដ នបុ. [សុរត្ត+ទុបដ្ដ] សំពត់មានជាន់ពីរដែលបុគ្គលជ្រលក់ល្អហើយ (**សុរត្ត** <សុ+រញ្ជ+ត) ។

សុរនទី ឥ. អាកាសគង្គាខ្សែទឹកក្នុងអាកាស (ដូច **មន្ទាកិនិ**) ។

សុរនាថ បុ. ព្រះឥន្ទ (ដូច **តិទិវាធិភូ**), អាកាស (ដូច **អយ**) ។

សុរភិ គុ. របស់ដែលមានក្លិនក្រអូប (ដូច **ឥដ្ឋគន្ធោ**) ។

សុរភិគន្ធវាសិត គុ. [សុរភិ+គន្ធ+វាសិត] ដែលបុគ្គលអប់ហើយដោយគ្រឿងមានក្លិនក្រអូប។

សុរិបុ អសុរ (ដូច **បុព្ជទេវោ**) ។

សុរា ឥ. [សុ+រ+អា-ឥ.] សុរា, ស្រា (ដូច **ទារុណី**)។ -**ឆណ** បុ. មហោស្រពគឺបុគ្គលគប្បីលេងព្រោះសុរា។ -**ឋានដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីធ្លាក់ទ្ធវសុរា។ -**បុណ្ណ** គុ. ដ៏ពេញហើយដោយសុរា។ -**មទមត្ត** គុ. អ្នកស្រវឹងហើយដោយសេចក្ដីស្រវឹងព្រោះសុរា។

សុរាទិណោល គុ. អ្នកលោភព្រោះវត្ថុមានសុរាជាដើម, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **សោណ្ណ** សព្ទ

សុរិយ បុ. [សុរ+ឥយ] ព្រះអាទិត្យ (រ. **លោកានំ សុរភាវំ ជនេតីតិ**> **សុរិយោ**) ។

សុរិយុគ្គមន នបុ. [សុរិយ+ឧគ្គមន] ក.រះឡើងនៃព្រះអាទិត្យ, ជាទីរះឡើងនៃព្រះអាទិត្យ។

សុរិយ បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **ឧណ្ហរំសិ**) ។

សុរ បុ. ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **មរុ**) ។ អ្នកក្លាហាន, ក្លៀវក្លា (ដូច **ទីរ**) ។

សុរ៑ ធា. **ឥស្សរិយទិត្តីសុ សុរតិ** "ជាធំ, ជាឥស្សរៈ, ភ្លឺ, រុងរឿង, មានរស្មី" ភ្ជ. ។ **សុរ** បុ. "ទេវតា" ជាធំមានរស្មី, រុងរឿង, ឬមានវាចាពីរោះ រ. **សុរតិ ឦ្ជសតិ ទេវិស្សរិយំ ចាបុណាតិ ទ្ធិរោចតីតិ ឥ សុរោ សុន្ទរវាចា អស្សាតិ ឥ សុរោ** =**ទេវោ**-ស. ។ **អសុរ** បុ. "អសុរ" មិនមែនជាធំមិនមែនទេវតាជាសត្រូវចំពោះទេវតា។ សព្ទជាវេចនៈគឺ **អសុរោ បុព្ជទេវោ ទានវោ ទេវតារិបុ**។ អា. របស់ **បុព្ជទេវោ** គឺ **យំវេ ឋិតិ្ចា បុព្ជទេវា ឋមត្ថា** -ស. ។

សុលទ្ធ គុ. [សុ+លភ+ត] គឺ...បានហើយដោយល្អ។

សុលភ គុ. [សុ+លភ+អ] ដែល...បានហើយដោយល្អ, គប្បីបានដោយល្អ។

សុល្ហ ធា. **សជ្ជនេ សុល្ហតិ សុល្ហយតិ** "ចាត់ចែង, រៀបចំ, តុបតែង, ត្រៀម" ចុ. ។

សុឝ, សុឝក បុ. [សុ+អ, ឧនៃសុ>ឧវ] សេក (វិ. **សុណាតីតិ>សុឝោ**) ។

សុឝ គុ. [សុ+ឝ+ខ] ដែលបុគ្គលប្រដៅបានដោយងាយ, ស្តីថាបានដោយងាយ; វិ. **សុដ្ឋុ ឝុច្ចតីតិ>សុឝោ**។

សុឝណ្ណ នបុ. [សុ+ឝណ្ណ] មាស (ដូច **កនក** ឬ **ឧនក**); សត្វគ្រុឌ (ដូច **ឧរុឡ**), គុ. មានពណ៌ល្អ, មានសម្ផុរល្អ។ប្រមាណ៥ធរណ: (**បញ្ចធរណមត្ត**), សម្ផុរល្អ (**ឆវិសម្ផត្តិ**) ។ -**ឧជ្ជ** នបុ. រ៉ែកដែលគេធ្វើដោយមាស, រ៉ែកមាស។ -**ការ** ន. បុគ្គលអ្នកធ្វើនូវមាស, ជាងមាស។ -**ឆេយ្ជ** ន. សង្ហារជាវិការ:នៃមាស។ -**ឆោសក** ន. ស្រោមជាវិការ:នៃមាស។ -**យដ្ឋិ** ន. ដងជាវិការ:នៃមាស។ -**ឝិចិត្ត** គុ. ដែលវិចិត្រដោយមាស។ល។

សុឝណ្ណការ បុ. ជាងមាស (ដូច **ឆាលិន្ធម**) ។

សុឝត្ថិ និ. អាសឹសត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺគួរប្រាថ្នាប្រៃថាសេចក្តីចម្រើន។

សុឝាន បុ. ផ្លែ (ដូច **សាឧ្ជ**) ។

សុឝិភត្ត គុ. [សុ+ឝិ+ភជ+ត] ដែលបុគ្គលចែកល្អហើយ, ចែកហើយដោយល្អ។

សុឝិហីន គុ. [សុ+ឝិ+ហា+ត] សាបសូន្យហើយ, សូន្យហើយ។

សុឝីរ បុ. ព្រះឱរសព្រះឥន្ទ ។

សុវេ និ. អនាគតត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺអនាគតប្រៃថាក្នុងថ្ងៃស្អែក, **ស្វ** ក៏ជាអនាគតត្ថវាចកដែរ។

សុឝ បុ. សត្វសេក (ដូច **ឝីរ**) ។

សុសញ្ញត គុ. [សុ+សំ+យម+ត] ដែល...សង្រួមល្អហើយ។

សុសមា ឥ. ល្អទីបំផុត (**ឧរមា សោភា**) ។

សុសមារទ្ធ គុ. [សុ+សំ+អា+រភ+ត] ដែលប្រារព្ធល្អហើយ។

សុសមាហិត គុ. [សុ+សំ+អា+ធា+ត] អ្នកមានចិត្តតាំងមាំហើយ, តម្កល់មាំហើយ។

សុសវី បុ. ម្រះ (ដូច **ការវេល្ល**) ។

សុសាន នបុ. [ឆវ+សយន, ឆវ>សុ, សយន>សាន] ទីជាទីដេកនៃសព, ស្មសាន, ព្រៃស្មសាន, ទីប៉ាឆា (ដូច**អាឡាហន**)។ -**គោបក** បុ. អ្នកគ្រប់គ្រងនូវព្រៃស្មសាន, អ្នកថែរក្សានូវទីស្មសាន។ ឥ. **សុសាន**

គោបិកា។ -**សាមន្ត** ន. ទីជិតនៃ...។

សុសិរ គុ. [សុសិ+រ] មានប្រហោង, មានរន្ធ, ប្រហោង (ដូច **ឆិទ្ទ**), របស់ដែលមានប្រហោង, គ្រឿងភ្លេងដែលមានប្រហោងមានស្រទ្បៃជាដើម (ដូច **ឆិទ្ទវន្ទ**); វិ. **សុសិ យស្ស អត្ថីតិ>សុសិរោ** (**រុក្ខោ**) ។

សុសី ឥ. ប្រហោង, រន្ធ, រូង (ដូច **ឆិគ្គល**) ។

សុសុ បុ. មនុស្សកំលោះ (ដូច **យុវា**) ។

សុសុក បុ. ក្រពើ (ដូច **សុំសុមារ**), ក្មេង (ដូច **ពាលក**), ត្រីឆ្លាម (ដូច **ឧលូបី**) ។

សុសុកា ឥ. ត្រីឆ្លាម។

សុសូយន្ត គុ. [សុសុ+អាយ+អន្ត] កាលប្រព្រឹត្តនូវសំឡេងថា **សុសុ**។

សុសេន បុ. ដើមក្រចកខ្លែង (ដូច **ករមទ្ទ**) ។

សុស្សវនីយ គុ. [សុ+សុ+អនីយ] គឺ...គប្បីស្តាប់បានដោយងាយ។

សុស្សិត្វា អ. [សុសុ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ស្ពមហើយ, ស្ពាំងស្ពមហើយ,ស្ងួតហើយ, រីងហើយ។

សុស្សូសា ឥ. ការបម្រើ (ដូច **ចារិចរិយា**) ។ សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់ (**សោតុ មិច្ឆា**) ។

សុសោណិ អា.ន. [សុ+សោណិ] (ស្ត្រី) អ្នកមានត្រគាកល្អ, អ្នកមានត្រពោកល្អ (ពាក្ស
គុ. ថាត្រពោកគឺសាច់ថ្ពាល់ទ្ងូចទាំងសងខាង ឬប្រែថាអ្នកមានត្រគាករីកសាយក៏បាន); វិ. **សុន្ទរ សោណិ យស្ស សា>សុសោណី**។

សុសំវិហិត គុ. [សុ+សំ+វិ+ធា+ត] ដែល...ចាត់ចែងល្អហើយ។

សុសំវុត គុ. [សុ+សំ+វុ+ត] អ្នកសង្រួមល្អហើយ។

សុសិ ធា. **សោសនេ សុស្សតិ សុក្ខំ សុស្សុ ការិត. សោសេតិ សោសយតិ** កម្ម **សោសីយតិ** "ស្ងួត, ហែងហួត, ហៀវ, សោះ" ទិ. ។ អា. **បណ្ណ្ណ សុស្សតិ** "ស្លឹកឈើស្ងួត" ។ **ទ្ទាតោ សោសេតិ** "ខ្យល់ធ្វើឲ្យសោះ ឬឲ្យស្ងួត" ។ **សុក្ខំ ឥដ្ឋ** "ឈើស្ងួត" ។ **សោសោ** បុ. "រោគស្ពមរីងរៃ" =**ខយោ**។

សុហជ្ជ នបុ. [សុហទយ+ណ្យ] ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកមានហឫទ័យល្អ (សំឡាញ់); វិ. **សុហទយស្ស ភាវោ>សុហជ្ជំ**។

សុហទ បុ. មិត្រ (ដូច **សហាយ**) ។

សុហិត គុ. មានប្រយោជន៍ដោយល្អ, ផ្ទ្ងែតហើយ, ស្គប់ស្គល់ហើយ។

សុហុជុ គុ. [សុ+ឧជុ, ចុះហ-អា.] អ្នកមានចិត្តត្រង់, អ្នកមានចិត្តស្ងួតត្រង់។

សុហិ ធា. **សត្តិយំ សុយ្ហតិ សុយ្ហតេ** "អាច, មានសមត្ថភាព" ទិ. ។

សុអញ្ជនអក្ខិ នបុ. [សុ+អញ្ជន+អក្ខি] ភ្នែកដែលបន្ត្ក់ល្អហើយ, ដែលបន្ត្ក់ដោយល្អ។

សុំសុមារគិរ នបុ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ។

សុំសុមារ បុ. ក្រពើ (ដូច **កុម្ភីល**) ។

សូ ១-**សូបសវេ (ជនេ) សវតិ** "ហូរចេញ, ប្រសូត, បង្កើត, សម្រាល, កើត" ផុតចេញចាកគកនៃសត្ត " ភូ. ។ **សុត្តំ** នបុ. "ព្រះសូត្រ" រិ. **អត្ថេ សវតិ ជនេតីតិ សុត្តំ**។ **សុត្តន្តំ** "ព្រះសូត្រ" **សុត្តំ ឯវ សុត្តន្តំ**។ **បសូតា បសូតិកា** ឥ. "ស្ត្រីសម្រាលកូន" ។

សូករ បុ. ជ្រូក, សត្ត្ជ្រូក (ដូច **ឝ្ករាហ**)។ -**ចោតក** បុ. កូននៃជ្រូក។ ឥ. **ចោតិក**។ -**រវ** ន. សម្រែកនៃជ្រូក, សម្រែកដូចជាសម្រែកនៃជ្រូក។

សូករិក ន. [សូករ+ណិក] ព្រានជ្រូក (រិ. **សូករេ ហន្ត្ជ ជីវតីតិ>សូករិកោ**) ។

សូករិក គុ. អ្នកសម្លាប់ជ្រូក។

សូចិ ឥ. [សុច+ឥ] ម្ជុល (រិ. **សូចេតិ បកាសេតិ គតមគ្គន្ត្ជ>សូចិ**) ។ -**កម្ម** នបុ. កម្មគឺបុគ្គលធ្វើដោយម្ជុល។ -**ឆាសក** ន. អន្ទាក់នៃម្ជុល, ច្បោះនៃម្ជុល។

សូចិវិជ្ជន នបុ. ដែកចោះ, ដែកខ្ចៃ (ដូច **អារ**) ។

សូច ធា. **ឥន្ត្ជនេ សូចេតិ សូចយតិ សូចកោ សូចនំ** "តែង, រៀបរៀង, ប្រកាស, ថ្លែង, សម្តែង" ចុ. ។ **សុត្តំ** នបុ. "អំបោះ, សូត្រ, ព្រះសូត្រ" រិ. **អត្ថត្ថបរត្ថាទិភេទេ អត្ថេ សូចេតីតិ សុត្តំ** -ស. ។ **សូចិ** ឥ. "ម្ជុល, ពាក្យថ្លែងឬប្រកាសឲ្យច្បាស់លាស់, កូនសោ, សោ" អា. **ទ្វារំ ឋកេត្វា សូចឺ ទត្វា**"បិទទ្វារហើយចាក់សោ" (កុសជាតក) ។

សូត បុ. អ្នកបររថ, សារថី, អ្នកប�ថ (ដូច **រថាចារី**), សេចក្តីសរសើរ (ដូច **ឝន្ត្ជ**) ។

សូទ បុ. នាយគ្រួ, ចុងភៅ (ដូច **ឱទនិក**) ។

សូទ ធា. ១-**បគ្ឆរណេ សូទតិ សុត្តំ សូទោ** "ហូរចេញ, សម្តែង, ថ្លែង" ភូ. ២- **អាសេចនេ សូទេតិ សូទយតិ សូទោ** "ស្រោច, បាចសាច" ចុ. **សូទោ** បុ. "អ្នកគ្រួ" សព្ទជាវេចន:គឺ **សូទោ តត្ថការកោ អាទ្ធារិកោ ឱទនិកោ សូបការកោ សេកោ** -ស. ។

សូន បុ. ឆ្កែ (ដូច **សា**) ។

សូនុ បុ. កូន (ដូច **តនយ**) ។

សូប បុ.,នបុ. [សុ+ប] ឈ្មោះសូប:ព្រោះជារបស់គឺគេគប្បីផឹកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សេចក្តីសុខ, សម្ជទឹកឬម្ជូបទឹក (ដូច **ញ្ជញ្ជន**), នំសណ្តែក

(ដូច **ករុម្ភាស**); វិ. **សុខត្ថាយ ចាតព្ទតោ>សូចោ, សវតិ រុចึ ជនេតីតិ>សូចោ**។ -**ព្យញ្ជន** នបុં. សម្លទឹកនិងសម្លគោក (សម្ល ណាគោកៗឬក្រៀមគ្មានទឹកហៅថាព្យញ្ជន:ទាំងអស់) ។ -**ទិកតិ** ឥ. កិ.ធ្វើឱ្យប្លែកនៃសម្ល, សម្លដែលបុគ្គលធ្វើឱ្យប្លែក, សម្លមួយបែប។

សូបការ បុં. នាយគ្រួ, ចុងភៅ (ដូច **រសក**) ។

សូបេយ្ យ នបុं. [សូប+ឯយ្ យឬណេយ្ យ] វត្ថុជាប្រយោជន៍ដល់សម្ល (គ្រឿងសម្ល); វិ. **សូបស្ស ហិតំ>សូបេយ្ យំ**។

សូបិ ធា. **ហានេ សូបេតិ សូបយតិ** "រាប់, រាប់អាន" ចុ. ។

សូយិត្ត កិ. [សុ+ណយ+ឥ-អា.+ត្ត-អជ្ជ.] ឮហើយ។

សូរ គុ. [សូរ+អ] ក្លៀវក្លា, អង់អាច, អ្នកមានព្យាយាមឬអ្នកក្លៀវក្លា (ដូច **ទីរ**) ។ ន. ព្រះអាទិត្ យ (ដូច **រវិ**) ។ -**ភាត** បុं. ក្អែកក្លៀវក្លា។ -**ឥជ្ជិត** គុ. ដែលមនុស្ សក្លៀវក្លាគំរាមហើយ។

សូរ ធា. **ទិក្ខ្ណ្ណិយំ សូរេតិ សូរយតិ** "ក្លាហាន, អង់អាច, ក្លៀវក្លា" ចុ. ។ -**សូរ** បុं. "ព្រះអាទិត្ យ" ញ្ជាំងលោកឲ្ យក្លៀវក្លា, គុ. "អ្នកក្លាហាន" ។ -**សុរិយោ** បុं. "ព្រះអាទិត្ យ" ញ្ជាំងលោកឲ្ យក្លាហាន -ស. ។

សូរត គុ. អ្នកមានសេចក្តីអាណិត (ដូច **ការុណិក**) ។

សូរត្ត នបុं. សេចក្តីក្លៀវក្លា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃបោរិសសព្ទ ។

សូរភាវ បុं. សេចក្តីក្លៀវក្លា, សព្ទនេះជាអត្ថន័យបរក្កមសព្ទ។

សូរ បុं. ឈ្មោះផ្កានព្ទគ្រោះម្យ៉ាង, ព្រះអាទិត្ យ (ដូច **ទិវាករ**) ។

សូល នបុं. [សូល+អ] ឈើអណ្តោត, ដែកអណ្តោត; ចម្រូងឬចម្រូងដែក; ឈើ សូលឬឈើសូល៍, ប្រភេទអាវុធឈើអណ្តោត, ដង្គ ត់ (ដូច **សំកុ**), ប្រភេទរោគ, រោគខ្ យល់ចាក់ដោត។ -**ភោជ** ឥ. ចុងនៃ...។ -**អគ្ គ** ចុងនៃ...។

សូលា ឥ. រោគខ្ យល់ចាក់ដោត, រោគចុកសៀត។

សូលី បុं. ព្រះឥសូរ (ដូច **មហិស្ សរ**) ។

សូលិ ធា. **រុជាយំ សូលតិ** "ចាក់, ផ្ទៀ, ចាក់ដោត" ភូ. ។ **សូលំ** នបុं. "លំពែង, ច្ យ្ យ, អណ្តោត" អា. **ភណ្ណ្ ណ្ ណ្

		២- **ចាកេ សេតិ** "ចម្ងិន" ភ្ញ. ។
		៣- **គតិយំ សេតិសេតុ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ញ. ។ **សេតុ** (មើលសិ =**គតិយំ**) **សាខោ** បុ. "ពណ៌ក្រមៅលឿង, លឿងក្រមៅ" (សេ+អវសូចិ) ។
សេក្ខ	បុ.	[សិក្ខ+ណ] អ្នកសិក្សានូវសិក្ខា៣ (សេក្ខបុគ្គល); វិ. **តិស្សោ សិក្ខា សិក្ខន្តីតិ** >**សេក្ខា**។ ប្រើជា**សេខា**ក៏មាន។
សេកិ	ធា.	**គតិយំ សេកតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ញ. ។
សេខរិក	បុ.	ស្មៅចង្កូមពស់ (ដូច **អចាមគ្ត**) ។
សេខ	បុ.	សេខបុគ្គល។
សេខរ	បុ.	កម្រងផ្ការសម្រាប់ប្រដាប់ក្បាល (ដូច **ឥដ្ឋសក**) ។
សេចិ	ធា.	**សេចនេ សេចតិ** "ស្រោច, បាចសាច, ប្រោះព្រំ" ភ្ញ. ។
សេដ្ឋ	គុ.	[បសត្ត+ឥដ្ឋ, បសត្ត>ស] ប្រសើរ, ប្រសើរបំផុត; វិ. **អយមេតេសំ អតិសយេន បសត្ថោតិ**>**សេដ្ឋោ**។ -**ត្តា** ន. ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វានៈ ជាធម្មជាតប្រសើរ។
សេដ្ឋិ	នបុ.	ផេះ (ដូច **ភស្ម**) ។
សេដ្ឋី	បុ.	សេដ្ឋី, មនុស្សអ្នកមានទ្រព្យ។ -**ដ្ឋាន**នបុ. ទីនៃសេដ្ឋី, តំណែងនៃសេដ្ឋី ។
សេដ្ឋ	គុ.	ប្រសើរ, ថ្លៃថ្លា, ខ្ពស់ផុត (ដូច **បធាន**) ។
សេណិ	ឥ.	ដងព្រៃ (ដូច **បន្ថិ**) ។
សេណី	បុ.	ពួកជនអ្នកចេះដឹងដែលមានជាតិស្មើគ្នា, ពួកជនមានសិប្បស្មើគ្នា (**សមសិប្បិកណ**), ១ជៀបឬបែបផែន (ដូច **អាវលី**) ។
សេត, សេតក	គុ.	ស, មានពណ៌ស(ដូច **ធវល**)។ -**ច្ឆត្ត**នបុ. ឆត្រស, ស្វេតឆត្រ។
សេតច្ឆទ	បុ.	ហង្សសាមញ្ញ (ដូច **ហំស**) ។
សេតដ្ឋិកា	ឥ.	១ជគស្រូវ (ដូច **សស្សរោគ**) ។
សេតម្ពុជ	បុ.	ឈូកស (ដូច **បុណ្ឌរីក**) ។
សេតម្ព	បុ.	ដើមស្វាយស (ដូច **បុណ្ឌរីក**) ។
សេតិ	កិ.	[សី+អ+តិ-រ.] ដេក, រមែងដេក។
សេតុ	នបុ.	[សិ+តុ] ទំនប់, ស្ពាន, គោក, ខ្ទឿន, ថ្នល់ (ដូច **អាលិ**), ហេតុ (ដូច **សម្ភវ** ឬ**ការណ**), សំពត់កម្រាលសមានរោមច្រើន, មានរោមទន់ (ដូច **បដិកា**), (វិ. **សិនោតិ គច្ឆតិ ចារិមតីរំ ឯតេនាតិ**>**សេតុ**) ។ -**ឃាតវស** បុ. អំណាចនៃកិ.សម្លាប់នូវបាបធម៌ដោយស្ពានគឺ

អរិយមគ្គ។

សេទ បុ. [សេ+ត, ត>ទ] ញើស (ដូច **ឃម្មជល**)ចម្ពិនឬចំហុយ (ដូច **ឆាក**), (រ. **សេតិ ឋច្ឆតីតិ>សេទោ**) ។ -**ករិលិន្ន** គុ. សៅហ្មងហើយដោយញើស។ -**តិន្ត** គុ. ទទឹកដោយញើស។

សេទជល នបុ. ញើស, សព្ទនេះជាអត្ថនៃឃម្មនិងនិទាឃសព្ទ។

សេទជ បុ. សត្វមានដង្កូវនិងរបោមជាដើមកើតអំពីញើសឬទឹកស្អុយ។

សេន បុ. [សេឬសិ+ន] សត្វខ្លែង ។ នបុ. ទីដេក (ដូច **សេយ្យ**) ។

សេនា ឥ. សេនា, កងទ័ព (ដូច **ឆាហិនី**) ។ សត្វខ្លែង (ដូច **ញ្ញតិ្ថ្ងៃនស**) ។

សេនានី បុ. សេនាបតីជនជាធំលើសេនា (ដូច **ចមូបតិ**) ។

សេនាសន នបុ. [សេន+អាសន] ទីជាទីដេកនិងទីជាទីអង្គុយ (សេន<សី+យុ = រ. **សេតិ ឯត្ថាតិ >សេនំ**។អាសន<អាស+យុ = រ. **អាសតិ ឯត្ថាតិ> អាសនំ**) ។

សេនាសនុដ្ឋ គុ. [សេន+អសនុដ្ឋ] អ្នកមិនត្រេកអរព្រមហើយដោយរាជសម្បត្តិជារបស់ខ្លួន។ **សេន**<ស+នា-រ. ។

សេបណ្ណ្ហិ ឥ. ដើមចំបក់ (ដូច **ការ្ស្ហីរ**)។

សេផាលិកា ឥ. សារាយ (ដូច **នីលិកា**) ។

សេម្ហ បុ. ស្លេស្ម (ដូច **សិលេសុម**) ។

សេយ្យ គុ. [បសត្ត+ឥយ, បសត្ត>ស] ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **បឋមោ**), ប្រសើរដោយវិសេស, ធម៌, មង្គល, ប្រសើរក្រៃលែង (ដូច **បសត្ថតរ**),ល្អ (ដូច **សុភ**), រ. ដូច **សេដ្ឋ**) ។

សេយ្យថា និ. ដូចជា, ប្រៀបដូចជា, យ៉ាងណា, យ៉ាងណាមិញ,...។

សេយ្យថាបិ និ. **បដិភាគត្ថាចកនិ**បាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបប្រៃថាក៏មានឧបមាយ៉ាងណា, ចូរមើលយថារ៉ាងដើម។

សេយ្យថាបិ ឆាម និ. **បដិភាគត្ថាចកនិ**បាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបប្រៃថាក៏ឈ្មោះថាមានឧបមាយ៉ាងណា, ចូរមើលយថារ៉ាងដើម។

សេយ្យសិ កិ. [សេយ្ស+អ+សិ-រ.] ពោយចុះ, ជម្រុះ។

សេយ្យា ឥ. [សី+យ] កិ.ដេក, ទីដេក, ជាទីដេកមានគ្រែជាដើម (ដូច **សេន**), (រ. **សយន្តិ អស្មីន្តិ>សេយ្យា**) ។

សេរេយ្យ នបុ. ស្មៅផ្ការ (ដូច **អស្ម្ហបុប្ផ**) ។

សេរេយ្យក បុ. ដើមសិរមាន់ (ដូច **ឆាសី**) ។

សេល បុ. [សិលា+ណ] គំនរនៃថ្ម (ភ្នំដូច **អគ្ជ**); រ. **សិលានំរាសិ>សេលោ**។

សេលន នបុં. សំឡេង (ដូច **ឆនិ**) ។

សេលន នបុં. សំឡេងអង់អាចនៃយោធា (**យោធសីហនាទ**) ។

សេលុ បុં. ដើមម្ជាក់ (ដូច **ពហុវារក**) ។

សេលិ ធា. **គតិយំ សេលតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

សេវក គុ. [សេវ+ណ្ឍ] អ្នកសេព,អ្នកសេពគប់;អ្នកគាល់បម្រើស្តេច (ដូច **អនុ-ជីវី**)រិ. **សេវតីតិ>សេវកោ**។

សេវន្តិ កិ. [សេវ+អ+អន្តិ-រ.] សេព, សេពគប់, គប់រក។

សេវន នបុં. ការសេពគប់, សព្ទនេះជាអត្ថន័យភត្តិ។

សេវាល បុំ. [សី+អល] សារាយ, បាយទា (ដូច **នីលិកា**), (រិ. **ឧទកំ សេវតីតិ> សេវាលោ**) ។ -**បរិយោនទ្ធ** គុ. គឺសារាយរួបរឹតហើយ, ព័ន្ធព័ទ្ធហើយ។

សេវិ ធា. **សេវនេ សេវតិ សេវកោ** "សេព, គប់រក, ប្រតិបត្តិ" ភូ. ។

សេស គុ. [សិស+ណ] សេស, សល់។ -**កាល** ន. កាលដ៏សេស។

សេសេត្វា អ. [សិស+ណោ+ត្វា] ឱ្យសេសហើយ, ឱ្យសល់ហើយ។

សេហិ កិ. [សី+អ+ហិ-ប.] ចូរដេក។

សោក បុំ. [សុច+ណ] សេចក្តីសោក, កិ.សោក(ដូច **សោចនំ**); រិ. **សុចនំ> សោកោ** ។ -**ឋមេ** គុ. គឺសេចក្តីសោកគ្របសង្កត់ហើយ។ **ឋមេ** <ឋរ+ឥ+ត = ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ។

សោគន្ធិក នបុំ. ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ ៩១, ស្ពន់, ចង្កុលណ៏ (ដូច **ទកសីតលិក**)។

សោចតិ កិ. [សុច+អ+តិ-រ.] សោក, សោយសោក, សៅសោក, សោកស្តាយ។

សោចន នបុំ. [សុច+យុ] កិ.សោក, ជាទីសោក, ជាទីសោយសោក។

សោចន នបុំ. សេចក្តីសោក (ដូច **សោក**) ។

សោចិក បុំ. ជាងដេរ, ជាងជុល (ដូច **តុណ្ណវាយ**) ។

សោដ ធា. **សោគញ្ជ សោដតិ** "ឆ្មើងឆ្មៃ, ក្រអឺតក្រទម" ។

សោណ គុ. ពណ៌ក្រហម (ដូច **រត្ត**) ។ បុំ. ឆ្កែ (ដូច **សុនឫ ឆ្ការ**), ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង(ដើមពេកា) ។

សោណិត នបុំ. ឈាម (ដូច **រុធិរ**) ។

សោណ្ឌ បុំ. [សោណ+ឌ] អ្នកលេង, ពោងសុរា, ប្រមោយដំរី។

សោណ្ឌ អ្នកលេងក្នុងវត្ថុមានសុរាជាដើម (**សុរាទិណ្ណ**), ប្រមោយដំរី (ដូច **ហត្ថិករ**)។

សោណ្ហា ពោងសុរា (ដូច **ចានមន្ទិ**) ។
សោណ្ហិក គុ. អ្នកលក់សុរា (ដូច **មជ្ជវិក្ក**ី) ។
សោណ្ហី ឥ. [សោណ+ឧ+ណ្ឍ] ត្រពាំង, ត្រពាំងថ្ម (ដូច **សិលាបោក្ខ**រ**ណ**ី) ។
សោណ្ហ បុ. ប្រមោយដំរី (ដូច **ហត្ថ**) ។ គុ. អ្នកស្រវឹងស្រា (ដូច **មត្ត**) ។
សោណ្ហ នបុ. មាស (ដូច **កញ្ចន**) ។
សោណិ ធា. ១-**សច្ចាតេ សោណ**ិ"សម្លាប់, ប្រហារ, រួមគ្នា" ភ្ជ. ។
២-**ឥណ្ណ**ាគ**ីសុ សោណ**ិ "ជាពណ៌ក្រហម, ពណ៌ឈាមជ្រូក, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ"ភ្ជ. ។ **សោណ**ោ គុ. "ពណ៌ក្រហម, ពណ៌ឈាមជ្រូក"។ **សោណ**ិ**ត**ំ នបុ. "លោហិត, ឈាម" ។
សោត នបុ. [សុ+ត] អវយវ:ជាគ្រឿងស្តាប់ (ត្រចៀក (ដូច **ក**ណ្ណ), ក្រសៃ, ខ្សែ, ខ្សែទឹក (ដូច **ឧ**យោ**ទ**ក),រ. **សុ**ណ**ាតិ ឯ**តេ**ណ**ាតិ>**សោ**ត**ំ**) ។
សោត**ាបន្ន** គុ. [សោត+អាបន្ន] អ្នកដល់ហើយនូវសោត:។
សោត្ត**ិ**យ**ោ** ព្រាហ្មណ៍ (ដូច **ព្រ**ហ្ម**ពន្ធ**ុ) ។
សោត្ថ**ី** ន. សួស្តី, សេចក្តីសួស្តី។ -**ភ**ាវ ន. ភាវ:នៃសួស្តី, នៃអ្នកមានសួស្តី។
សោទ**ិ**យ បុ. បងប្អូនប្រុសផ្ទៃជាមួយគ្នា (ដូច **ស**ាគ**ណ**្ណ) ។
សោទ**រ** បុ. បងប្អូនប្រុសផ្ទៃជាមួយគ្នា (ដូច **ស**ហ**ជ**) ។
សោធ**ន** នបុ. [សុធ+យុ] កិ.ជម្រះ, កិ.សម្អាត។
សោធ**ន**ិ ឥ. អំបោស (ដូច **ស**ម្ម**ជ្ជ**និ) ។
សោធ**េ**ន្ត**ិ** កិ. [សុធ+ណេ+អន្តិ-រ.] ជម្រះ, សម្អាត, ឱ្យស្អាត។
សោន**ក** បុ. ដើមពេកា (ដូច **ទ**ីឃ**ឥ**ណ្ណ) ។
សោន**ី** ឥ. ត្រគាក, ចង្កេះ (ដូច **ន**ិ**ត**ម្ព) ។
សោណ**ា** បុ. ជណ្តើរ (ដូច **អ**ារោ**ហ**ណ) ។ -**ប**ាទ**ម**ូ**ល** ន. ប្រទេសជាទីតាំងនៃជើងនៃជណ្តើរ, ទីជិតនៃជើងនៃជណ្តើរ។
សោណ**ាណ**ន្ត នបុ. អវយវ:នៃជណ្តើរ (ក្បាលជណ្តើរ), សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧ**ណ្ហ**ីស**សព្ទ។
សោប្ប នបុ. សេចក្តីលក់ (ដូច **ច**ប**ណ**ិ**យ**ិ**ក**ា) ។
សោឋ**ាតី** ឥ. ផ្ទ្ធ, កំបិតជួន (ដូច **ឍ**ុ**ន**ន្ធ**ា**) ។
សោឋ ប្ប. ពោគហើម (ដូច **ស**យ**ថ**ុ) ។
សោណ្ណ**ា**ទ**ុ** ប្ប. រាហូ (ដូច **រ**ាហ**ុ**) ។
សោណ្ណ នបុ. ប្រហោង, រន្ធ (ដូច **ស**ុ**ស**ី) ។
សោភ**ណ**្ណ**ប**ត្ត គុ. [សោភ**ណ**+**ប**ត្ត] ដល់ហើយនូវចំណែកដ៏ល្អ, ដល់ហើយនូវលម្អដ៏លើស, ដ៏ប្រសើរ។

សោតញ្ញាន បុ. ដើមម្រុំ (ដូច **សិង្ហ**) ។

សោតណ គុ. ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **ចារុ**) ។

សោតតិ កិ. [សុភ+អ+តិ-រ.] ល្អ, សម។

សោតា ឥ. ល្អ, រុងរឿង (ដូច **ជុតិ**) ។

សោម បុ. ផ្កាយព្រឹក (ដូច **ឱសធិ**), ព្រះច័ន្ទ (ដូច **ឥន្ទុ**) ។

សោមនស្ស នបុ. [សុមន+ណ្យ] ភាវៈនៃបុគ្គលមានចិត្តល្អឬភាវៈនៃចិត្តល្អ; រ. **សុមនស្ស តាវោ**> **សោមនស្សំ**។ -**សហគត** គុ. ទៅមួយអន្លើដោយសោមនស្ស, ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយ..., ប្រកបដោយ...។

សោមវក្ក បុ. ដើមពពេលស, ក្រស្នា (ដូច **ឧទរ**) ។

សោមវល្លិកា ឥ. កំញ្ជាន (ដូច **ពាកុចី**) ។

សោរត គុ. [សុ+រម+ត] ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងកម្មដ៏ល្អ, ជាអ្នកស្ងៀម។

សោវណ្ណមយ គុ. [សុវណ្ណ+មយ] ជាវិការៈនៃមាស, គឺបុគ្គលធ្វើហើយដោយមាស, សម្រេចហើយដោយមាស (**ឥការតទ្ធិត**, **បកតតទ្ធិត**, **និប្ផន្នត-ទ្ធិត**) ។

សោវិទល្ល បុ. មនុស្សចាស់ទុំ (ដូច **ឧញ្ញូ**, **ឧ**) ។

សោវីរ នបុ. ទឹកជ្រក់, ជ្រក់ (ដូច **ឧញ្ជិ**) ។

សោសានិក គុ. [សុសាន+ណិក] អ្នកនៅក្នុងព្រៃស្មសាន; រ. **សុសានេ ១សតីតិ**> **សោសានិកោ**។

សោស បុ. រោគរីងរៃ, រោគរបេង (ដូច **ខយ**) ។

សោស្សាម កិ. [សុ+អ+ស្សាម-ភ.] នឹងស្ពាប់, នឹងឮ។

សោហិច្ច គុ. ផ្ទៃត (ដូច **ឥ**) ។

សោឡស ប.សំ. ដប់ប្រាំមួយ (១៦) ។-**អន្ត**ុ**ណ**ិ**ក**ណ្ឌ**ក** ន. មានបន្លាមានធ្នាប់១៦ ប្រមាណ, មានបន្លាប្រកបដោយធ្នាប់១៦។

ស្ហេហ បុ. ប្រេង (ដូច **ឥ**) ។ សេចក្ដីស្រឡាញ់ខ្លាំង (ដូច **ប**, **ប** ឬ **ប**-**ប**) ។

ស្ងប្ប គុ. ត្ងៃ (ដូច **ម**) ។

ស្ងាក្ខាត គុ. [សុ+អា+ខ+ត] ដែល...ពោលហើយដោយប្រពៃ។ -**សាសនា** ន. ចាកសាសនា ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ល្អហើយ។

ស្ងាន បុ. សត្វ (ដូច **ក**) ។

ស្ងេ អ. **សុ** ក្នុងថ្ងៃ ។

សំ និ. **សយមត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺខ្លួនឯងប្រៃថាដោយខ្លួនឯង, សាមំ, សយំក៏ជាសយមត្ថវាចកដែរ, មួយទៀតអានន្ទត្ថវាចក និបាតប្រាប់អត្ថគឺសេចក្ដីរីករាយ, ទិដ្ឋាក៏ជាអានន្ទត្ថវាចកដែរ។

សំកជ គុ. ចង្អៀត (ដូច **សម្ពាធ**) ។

សំកថា ឥ. សន្ទនា (ដូច **សាកច្ឆា**) ។

សំកប្ប បុ. សេចក្ដីត្រិះរិះ (ដូច **អប្បនា**) ។

សំកម បុ. ស្ពាន (ដូច **សេតុ**), ការដើរទៅលំបាក (ដូច **ទុគ្គសញ្ចារ**) ។

សំកស្ស នបុ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ។

សំកា ឥ. សេចក្ដីសង្ស័យ (ដូច **កំខា**, **កង្ខា**) ។

សំកាស គុ. ដូចគ្នា, ប្រហែលគ្នា (ដូច **សទិស**) ។

សំកិណ្ណ គុ. ចម្ងាកច្រឡំគ្នា (ដូច **សំកុល**, **សង្ខុល**), ជ្រួតជ្រាបទៅ (ដូច**ញ្ជាប**)។

សំកិណ្ណ គុ. មិនស្អាត, សៅហ្មង (ដូច**អសុទ្ធ**)។

សំកុ នបុ. ដង្គត់ឈើ (ដូច**ខាណុ**), ដង្គត់ (ដូច**ខិល**), សស្ត្រាវុធ (ដូច**ហោតិ**) ។

សំកុល គុ. ពាក្យខុសដើមខុសចុង (ដូច**កិលិដ្ឋ**), (ដូច**អកិណ្ណ**)។

សំខ ខ្សែងសង្ខ, ចក (ដូច **ភម្ពុ**), ឆ្នឹងថ្ងាស (ដូច **លលាដដ្ឋិ**), ក្ដើង, ក្ដែកគោរជើង (ដូច **គោឋ្ឋ**) ។

សំខនខ បុ. ខ្សែងតូច, លៀស, ខ្ចៅ (ដូច **ខុទ្ទសំខ**) ។

សំខល បុ. ច្រវាក់សម្រាប់ចងជើងដំរី (ដូច **ឌិគឡ**) ។

សំខា ឥ. បញ្ញា, កោដ្ឋាសចំណែក, បញ្ញត្ដិគឺឈ្មោះ, ការរាប់ (ដូច **គណនា**) ។

សំខារ បុ. ធម៌ដែលមានបច្ច័យតាក់តែង,ការតាក់តែង, ការប្រុង, ការអប់រំ (ដូច **ទានា** ឬ **សំខត**, **សង្ខត**) ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ, អបុញ្ញាភិសង្ខារ, អនេញ្ជាភិសង្ខារ, បយោគ, កាយសង្ខារាទិ, ការតាក់តែង (ដូច **អតិ សំខរណ**) ។

សំខេប បុ. សង្ខេប (ដូច **សំហារ**) ។

សំខ្យា ឥ. ការរាប់, វិធីរាប់។

សំខ្យាត គុ. រាប់ហើយ (ដូច **គណិត**) ។

សំឃដន នបុ. ជាប់តគ្នា, ទីត, ការត, សព្ទនេះអត្ថនៃ **សន្ធि** សព្ទ។

សំឃាដ បុ. ឈើប្រមេផ្ទះ។

សំឃាត គុ. សម្លាប់ (ដូច **ឃាត**), គូ (ដូច **យុគ**), ប្រជុំ (ដូច **រាសि**) ។ ប្រមេផ្ទះ ។ បុ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ពួក (ដូច**សមូហោ**)។ សំឃាតនរក។

សំឃិក, សង្ឆិក គុ. [សំឃ+ណិក] ជារបស់នៃសង្ឆ; រ. **សំឃស្ស សន្ធកំ>សំឃិកំ**។

សំឃ បុ. ពួក, ប្រជុំជន (ដូច **សត្ថ**) ។

សំឃាត គុ. មនុស្សចណ្ឌាល (ដូច **សបច**) ។

សំឃត គុ. ចងហើយ (ដូច **ពន្ធ**) ។

សំឃត្តិក គុ. អ្នកជួញប្រែដោយទូក, ឈ្មួញទូក។

សំឃម កិ. [សំ+ឃម+អ+ហិ-ប., លុបហិ-ប.] ចូរសង្រ្ទម,..។ បុ. ការសង្រ្ទម (ដូច **ឃាម**), សីល (ដូច **តប**) ។

សំឃុត នបុ. សង្រ្ទម, ចម្បាំង (ដូច **អាយោធន**) ។

សំឃុត្ត គុ. [សំ+ឃុជ+ត] ប្រកបព្រមហើយ។

សំយោគ បុ. [សំ+ឃុជ+ណ] កិលេសជាគ្រឿងប្រកបព្រម; វិ. **សំយោជេតិ ឯតេនាតិ**> **សំយោគោ**។

សំយោជន នបុ. [សំ+ឃុជ+ឃុ] កិលេសជាតជាគ្រឿងប្រកបព្រម; វិ. **សំយោជេតិ ឯតេនាតិ**> **សំយោជនំ**។ -**សំសគ្គសត្ត** គុ. អ្នកជាប់នៅហើយក្នុងសំយោជនធម៌និងសំសគ្គធម៌។

សំរម្ភ បុ. កោលាហាលគឺសេចក្តីជ្រួលជ្រើម, សំឡេងខ្លាំង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អាលម្ពរ** សព្ទ។

សំររី ឥ. វេលាយប់ (ដូច **និសា**)។

សំររីមុខ នបុ. ខាងដើមនៃរាត្រី (ដូច **បទោស**) ។

សំរាវ បុ. សំឡេង (ដូច **និស្សន**) ។

សំវច្ឆរ បុ.,នបុ. [សំ+វស+ឆរ] ឆ្នាំ (វិ. **សំវសន្តិ ឯត្ថាតិ**>**សំវច្ឆរោ**) ។

សំវច្ឆរ នបុ. ឆ្នាំ (ដូច **ហាយន**) ។

សំវដ្ដ បុ. កប្បដែលវិនាសទៅ (ដូច **បលយ**) ។

សំវឌ្ឍ គុ. [សំ+វឌ្ឍ+អ] ចម្រើនព្រមហើយ។

សំវត្តតិ កិ. [សំ+វត្ត+អ+តិ-រ.] ប្រព្រឹត្តទៅព្រម។

សំវរ បុ. [សំ+វរ+អ] កិ.សង្រ្ទម, កិ.រារាំង; វិ. **សំវរណំ**>**សំវរោ**។ **ករណ** នបុ. កិ.ធ្វើនូវសេចក្តីសង្រ្ទម។

សំវសថ បុ. ស្រុក (ដូច **គាម**) ។

សំវាស បុ. [សំ+វស+ណ] កិ.នៅរួម; វិ. **សំវសនំ**>**សំវាសោ**។

សំវិគ្គមានស គុ. [សំវិគ្គ+មានស] មានចិត្តស្លុតហើយ, មានចិត្តតក់ស្លុតហើយ (**សំ**
ឱិ**ត្ត** <សំ+ឱ**ជ**+អ) ។

សំវិជ្ជន្តិ កិ. [សំ+ឱ**ជ**+យ+អ**ន្តិ**-រ.] មានព្រម, រមែងមានព្រម។

សំវិត គុ. រុំ, ព័ទ្ធ, ស្ងួតរឹត, ដោត (ដូច **អាវុតំ**)។

សំវិទហិ កិ. [សំ+វិ+ធា+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ចាត់ចែងហើយ។

សំវិភាគ នបុં. [សំ+វិ+ភគ+ណ] កិ.បែងចែក, កិ.ចែករំលែក។

សំវេគ បុំ. [សំ+វិជ+ណ] សេចក្ដីសង្វេគ, សេចក្ដីតក់ស្លុត។ -**ជាត** គុ. មានសេចក្ដីសង្វេគកើតហើយ។

សំវេគី គុ. [សំវេគ+ណ្យ] អ្នកមានសេចក្ដីសង្វេគ។

សំវេជេត្វា អ. [សំ+វិជ+ណេ+ត្វា] ឱ្យសង្វេគហើយ, ឱ្យតក់ស្លុតហើយ។

សំសគ្គ នបុំ. [សំ+សជ+អ] កិ.ជាប់ជំពាក់, កិលេសជាគ្រឿងជាប់ជំពាក់; វិ. **សំ សជ្ជនំ> សំសគ្គោ**

សំសជ្ជ គុ. [សំ+សជ+ត] ច្រឡំហើយ, ច្រឡ្ងកច្រឡំហើយ, ច្រឡំបល់ហើយ, លាយឡំហើយ។

សំសទ បុំ. ទីប្រជុំ (ដូច **សមិតិ**) ។

សំសន្ទេត្វា អ. [សំ+សន្ទ+អ+ត្វា] សន្ទនាគ្នាហើយ, ប្រៀបធៀបហើយ, ផ្ទៀងផ្ទាត់ហើយ។

សំសយ បុំ. សង្ស័យ (ដូច **សន្ទេហ**) ។

សំសរន្ត គុ. [សំ+សរ+អន្ត] កាលអន្ទោលទៅ។

សំសរិត្វា អ. [សំ+សរ+ឥ-អា.+ត្វា] អន្ទោលទៅហើយ។

សំសារ បុំ. [សំ+សរ+ណ] លោកជាទៅអន្ទោលទៅនៃសត្ត(សង្ខារ); វិ. **សំសរ ន្តិ ឯត្ថាតិ> សំសារោ**។ -**ឋ** ន. វដ្ដ:គឺសង្ខារ។

សំសិព្ធន្តិ កិ. [សំ+សិវ+យ+អន្តិ-រ.] ដេរព្រម, ចាក់ស្រែះ។

សំសិ ធា. **ថុតិហឹសាសុ សំសតិ បសំសតិ បសំសា បសំសនា បសំសនកោ បសំសិតោ** "សរសើរ, ស្ងើច, បៀតបៀន" ភ្ជ. ។ **បសត្ថោ**កិ. គុ. (ប+សំសិ+ត ឬ+ សរ+ត) អា.**បសត្ថោ ភគវា**"ព្រះដ៏មានព្រះភាគគឺគេសរសើរហើយ" -ស. ។ **បាសំសោ** គុ. "គួរសរសើរ" គួរ, ល្មមសមនឹងសរសើរ វិ. **បសំសំ អរហតីតិ- បាសំសោ** (បសំសា+ណ) ។

សំហតី បុំ. ហ្វូង, ប្រជុំ, ទីប្រជុំ, ពួក (ដូច **ឃដា**) ។

សំហារ បុំ. សង្ហេប (ដូច **សហាស**) ។

ហ

ហជ	បុ.	សេចក្ដីគាប់ចិត្ដឬស្រឡាញ់ (ដូច **សុភគ**) ។
ហញ្ញតិ	កិ.	[ហន+យ+តិ-រ., ន+យ>ញ] បៀតបៀន, ក្ដៅក្រហាយ។
ហដ	គុ.	[ហស+ត]រីករាយហើយ។ **ភុដ**គុ.រីករាយហើយ, ត្រេកអរហើយ។
ហដ្ឋចិត្ត	គុ.	អ្នកមានចិត្ដរីករាយឬត្រេកអរ (ដូច**សុមន**), អ្នករីករាយហើយ (ដូច **បមុទិត**) ។
ហដ	ធា.	**ហគតិយំ ហដតិ** "ភ្លឺ, រុងរឿង, ផ្ទរផង់" ភ. **ហដកំ ហាដកំ** នបុ. "មាស" =**សុវណ្ណ** (ហដ+ណ្ដ) ។ អា. **យំ ជាតរូបំ ហដកន្ដិ ភុច្ចតិ** -ស. ។
ហថ	បុ.	ការកំហែង (ដូច **បសយ្ហ**) ។
ហណន	នបុ.	ការសម្លាប់ (ដូច **និសូទន**) ។
ហតចក្ខុ	គុ.	[ហត+ចក្ខុ] មានចក្ខុសាបសូន្យហើយ, មានចក្ខុគឺរោគកម្ចាត់បង់ហើយ ។
ហតាវកាស	គុ.	[ហត+អវកាស] អ្នកមានឱកាសសាបសូន្យហើយ,... ។
ហត្ថ	បុ.	ដៃ (ដូច **ចាណិ** ឬ **ករ**), ពួក (បាច់), (ដូច **គណ**), ប្រមោយដំរី (ដូច **សោណ្ឌ**), ហត្ថគឺចំអាម, ១ ហត្ថគឺ ២ ចំអាម (ដូច **រតន**), ឈ្មោះផ្កាយឬក្សម្យ៉ាង, បាច់សក់ (ដូច **ចាស**) ។
ហត្ថកម្ម	នបុ.	[ហត្ថ+កម្ម] កម្មគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើដោយដៃ, ហត្ថកម្ម។ -**មូល** នបុ. ជាតម្លៃនៃហត្ថកម្ម។
ហត្ថកីឡាបនាទិ	គុ.	[ហត្ថ+កីឡាបន+អាទិ](វិការ:)មានកិ.ញ្ជាំង..ឱ្យលេងដោយដៃជាដើម ។
ហត្ថគត	គុ.	[ហត្ថ+គត] ទៅហើយក្នុងដៃ, (នៅក្នុងដៃ, នៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃ) ។
ហត្ថាជានិយ	បុ.	[ហត្ថ+អាជានិយ] ដំរីអាជានេយ្យ (ប្រើជា **ហត្ថាជានេយ្យ** ក៏មាន) ។
ហត្ថាណីក	នបុ.	កងទ័ពដំរី។
ហត្ថារោហ	បុ.	អ្នកឃ្វាលដំរី (ដូច **ហត្ថិមណ្ដ**) ។
ហត្ថិគោបក	គុ.	អ្នកឃ្វាលដំរី (ដូច **ហត្ថិប**) ។
ហត្ថិយជ	ឥ.	ហ្វូងដំរី (ដូច **គជតា**) ។
ហត្ថិឋាន	នបុ.	ប្រេងជាទីស្រវឹងនៃដំរី។
ហត្ថិនខ	បុ.	ឈ្មោះប្រាសាទដែលតាំងនៅលើពោងដំរី។

ហត្ថិនី ឥ. ដំរីញី (ដូច **ករណេរុកា** ឬ **ករេណុកា**) ។
ហត្ថិប បុ. អ្នកឃ្វាលដំរី (ដូច **ហត្ថារោហ**) ។
ហត្ថិមណ្ឌ បុ. អ្នកឃ្វាលដំរី (ដូច **ហត្ថិប**) ។
ហត្ថី បុ. [ហត្ថ+ណ្ឍ] សត្វមានដៃ (ដំរី); វិ. **ហត្ថោ យស្ស អត្ថីតិ>ហត្ថី**។ ឥ. ចុះឥនីមកទៀតជាហត្ថិនីដំរីញីឬមេដំរី។ -**ឧត្តមីណ** ឥ. ពិណជាទីត្រេកអរនៃដំរី, ពិណជាទីញ៉ាំងដំរីឱ្យត្រេកអរ។ -**ករណ** បុ. ដំរីស្នាវ។ -**ក្ខន្ធរគត** គុ. នៅហើយលើកនៃដំរីដ៏ប្រសើរ, ឋិតនៅលើកនៃ...។ -**ឆ្ឆាប** បុ. កូនដំរី។ -**ជេដ្ឋក** គុ. ដំរីជាធំ, ដំរីជាច្បង។ -**ឌាគ** បុ. នាគគឺដំរី, ដំរីដ៏ប្រសើរ។ -**ពោតក** បុ. កូននៃដំរី។ -**រូប** នបុ. រូបនៃដំរី, រូបប្រៀបនៃដំរី។ - **លណ្ឌ** ន. គូថនៃដំរី, អាចម៍នៃដំរី។ -**លិង្គសកុណ** បុ. សត្វស្លាបហត្ថិលិង្គ, សត្វស្លាបមានភេទដូចជាភេទនៃដំរី។ -**ឱាហន** នបុ. វាហនៈគឺដំរី ។
ហត្ថី បុ. ដំរី (ដូច **ករេណុ**) ។ -**សោណ្ឌាទិហត្ថម** បុ. សត្វហត្ថីលិង្គ ។
ហត្ថីលិង្គ បុ. សត្វហត្ថីលិង្គ (ដូច **ឱារណ**) ។
ហទយ នបុ. បេះដូង (ដូច **ហទយវត្ថុ**), ចិត្ត, ទ្រូង (ដូច **ឧរ** ដូច **ឱិញ្ញាណ**) ។
ហទយគានិល បុ. ខ្យល់ដកដង្ហើម, សព្ទនេះជាអត្ថន័យបាណសព្ទ ។
ហទយង្គម បុ. ពាក្យពីរោះ, ពាក្យជាទីគាប់ចិត្ត (**មនុញ្ញ**) ។
ហទយនិស្សិត គុ. [ហទយ+និស្សិត] អាស្រ័យហើយនូវហឫទ័យ។
ហទយាលុ គុ. អ្នកមានចិត្តល្អ (ដូច **ហទយី**) ។
ហទយី គុ. អ្នកមានចិត្តល្អ។
ហនិ ធា. **ករីសុស្សគ្គ ហនតិ ឧហនតិ ហនតោ** "បន្ទោបង់, ឧច្ចារៈ" ភូ. ។ អា. **យេសំ នោ សន្តិកេ ទារកាឧហនន្តិបិ ឧម្ម៉ូហន្តិបិ** "ក្មេងទ. បន្ទោបង់ឧច្ចារៈផងបន្ទោបង់បស្សាវៈផងក្នុងសំណាក់នៃយើងទ. ណា" (**ឧហនន្តិ** =**ឧច្ចារំ ក**-ភេន្តិ)។ **មុត្តេតិ ឱហនេតិ ច** "បន្ទោបង់បស្សាវៈផងបន្ទោបង់ឧច្ចារៈផង (នោមផងជុះផង)-ស. ។
ហនាបេយ្យ កិ. [ហន+ណាបេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីឱ្យបៀតបៀន, ឱ្យសម្លាប់។
ហនុ ន. ចង្កាឬថ្គាម (ដូច**ចុពុក**) ។
ហនុកដ្ឋិក ន. [ហនុក+អដ្ឋិ+ក] ឆ្អឹងនៃចង្កា។
ហនេយ្យ កិ. [ហន+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបៀតបៀន, គប្បីសម្លាប់។
ហន្តិ កិ. [ហន+អ+តិ-វ.] បៀតបៀន, សម្លាប់។ ប្រើជា **ហនតិ**ក៏បាន។
ហន្ត្វា អ. [ហន+ត្វា] សម្លាប់ហើយ។
ហន្ទ និ. **ចោទនត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺការដាស់តឿនប្រៃថាណ្ហើយ ចុះ, **ឥទ្ធ** ក៏ជាចោទនត្ថវាចកដែរ, មួយទៀតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺវាក្យារម្ភខាងដើមនៃពាក្យ, **ទិសាទ**សេចក្តីលំបាក, **ហាស**

សេចក្ដីរីករាយ, **អនុកម្ប្យន**សេចក្ដីអនុគ្រោះ។ហ៎, បើដូច្នោះ,... ។

ហនិ ធ. ១- **ហឺសាគតីសុ ហន្តិ ហនតិ បដិហន្តិ បដិហនតិ ឧបហនតិ** (ឯក.), **ហនន្តិ បដិហនន្តិ ឧបហនន្តិ** (ពហু) កម្ម. **ហញ្ញតិ បដិហញ្ញតិ ហតោ បដិហតោ ហន្ត្វា ហនិត្វា ហន្ត្ពុ ហនិតុ** "បៀតបៀន, ប្រហារ, សម្លាប់, វាយ, ដំ, គោះ, កម្ចាត់បង់, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ អា. **រាជានោ ចោរំ គហេត្វា ហនេយ្យុំ វា ពន្ធេយ្យុំ វា** "ព្រះរាជាទ. ចាប់ចោរបានហើយទ្រង់គប្បីសម្លាប់ក៏មានគប្បីចង (ដាក់គុក) ក៏មាន។ **ហន្តិ ហត្ថេហិ បាទេហិ** "ប្រហារដោយដៃទ. ដោយជើងទ. គឺថាដាល់ផងទាត់ធាក់ផង" ។ **សីតំ ឧណ្ហំ បដិហន្តិ** "រមែងកម្ចាត់បង់នូវត្រជាក់ក្តៅ" ។ **តតោ ទ្វាតតបេ ឃោរេ សញ្ជាតេ បដិហញ្ញតិ** "បន្ទាប់ពីនោះទៅ ខ្យល់និងកម្តៅថ្ងៃដ៏ខ្លាំងក្លាដែលកើតឡើងហើយ (ព្រះវិហារ) រមែងកម្ចាត់បង់បាន" ។ **ទ្វាតតបេ** ជាសត្តមីវិភត្តិចុះក្នុងអត្ថនៃបឋមាវិភត្តិដូចប្រយោគថា "**ឥនប្ប**ត្ថ**ម្ហ**" -ស. ។ "**ទ្វាតតបេ**" ក្នុងវិហារទានគាថាលោកកែថា**ទ្វាតតបោ ឃោរោ សញ្ជាតោ**។ ឯប្រយោគ **ឥនប្ប**ត្ថ**ម្ហ យថា ផុស្សិតគ្គ គិម្ហានមាសេ**ឧ**ម្ហ គិម្ហ** អដ្ឋកថាខុទ្ទកបាឋទ. ២១០ (អក្សរសៀម) លោកកែទៅជាបឋមាវិភត្តិដែរ។ **ឧបាហន** ត្រៃលិង្ग "គ្រឿងនាំទៅ (ហនិ =គតិ យំ) វិ. **តំ តំ ឋានំ ឧបហនន្តិ ឧបគচ্ছন্তីតি, តតោ ច អហនន্তি អាគচ্ছন্তি ঠানেনাতি ঊপাহানং** -ស. ។

២- **ហឺសាគតីសុ ១ធតি ១ធেতি ১ধকো ১ধিত্বা ১ধো ১ধেত্বা ১ধ្យ** "បៀតបៀន, ប្រហារ, សម្លាប់, កម្ចាត់បង់, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ រូប **ধধ** នេះគឺផ្លាស់ហានជាវធ -ស. ។ អា. **ចាណំ ধধতি** "សម្លាប់សត្ត" ។ **ចាណধধো** "សម្លាប់សត្ត" ។ **ধধু** ត. មានន័យ២យ៉ាង៖១/ ស្រីក្រមុំ, នាងកញ្ញាទាក់ទាញសត្ត ទុកក្នុងខ្លួនដោយបញ្ចកាមគុណ វិ. **ঘঞ্ঞহি কামগুণেহি অত্তনি সত্তে বন্ধতীতি ধধু** (ពន្ធ>ধ+ঊ) ឬមានដំណើរអាស្រ័យក្រចកល្អជាធម្មតាដោយអំណាចកិលេស, វិ. **কিলেসধসেন সুন্দরঞ্ঞি উপাদায় নখমণ্ডলীয়তি ধধু** (ហាន>ধ+ ঊ,ស្ងួចិ)។២/ កូនប្រសាស្រី, ស្រីមានគូស្រករ, ស្រីមានប្ដី វិ. **ধধুতি সুণিসা সা ঘর অযন্তো পুত্তস্স ভরিযাতি সস্সুসসুরেহি অধিগন্তব্বা জানিতব্বাতি ধধুতি ধুচ্চতি** "កូនប្រសាឈ្មោះថាធ្ធ កូនប្រសានោះដែលហៅថាធ្ធព្រោះម្ដាយក្មេកឪពុកក្មេកគប្បីដឹងច្បាស់ លាស់ថានាងនេះជាប្រពន្ធនៃកូនប្រុសរបស់យើង" (ស្ងួចិ) ។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **សុណ្ហា សុណិសា ধধু** -ស. ។

		៣- **ហឺសាគតីសុ ឃាតេតិ អឃាតោ ឧបឃាតោ ឃាតកោ** "បៀតបៀន, ប្រហារ, សម្លាប់, វាយ, កម្ទាត់បង់, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **បដិឃោ** បុ. "សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់, ការតូចចិត្ត, សេចក្តីក្រោធ, កំហឹង, សេចក្តីខ្ទាំងខ្ទប់ចិត្ត" ។ (បដិ+ហនិ>ឃ+អ) ។ **សង្ឆោ** បុ. "ព្រះសង្ឆ, ពួកភិក្ខុ, ពួក, ក្រុម, ប្រជុំ" ទៅព្រមគ្នា, សម្លាប់កិលេស, វិ. **សមគ្គំ ឆមំ សមុបគច្ឆតីតិ សង្ឆោ**។ **សុដ្ឋុ ឆា កិលេសេ ហន្តិ តេន តេន មគ្គាសិនាមារេតីតិ សង្ឆោ** (សំ+ហនិ>ឃ+អ) **ឆ្យក្ខោ**ឬ**ឈ្យក្ខោ** បុ. "ខ្លា, ខ្លាធំ" សម្លាប់សត្វផ្សេងៗវិ. **ឥតិ ឥធ ឆេសក្ខេ អហនតីតិ ឆ្យក្ខោ ឈ្យក្ខោ** (វិ+អា+ហនិ>ឃ+ណ) -ស. ។ **សកុណ ឆ្ឍ** បុ. "ខ្លែង, ប្រមង់, ស្ទាំង" =សេនោ វិ. **ទុ ឥ ឆ្ឍ លេ ស ក ុ ណ ោ ហ ន្តិ ឥ តិ ស ក ុ ណ ឆ្ឍ** (**សកុណ+ហនិ>ឃ+ណ**) ។ **ឆ្ឍ ោ** បុ. "ការសម្លាប់, ប្រហារ, បៀតបៀន, រួបរួម, ជាប់ត" ។ **ហនុ** ត. "ចង្កា, ថ្គាម" (ហនិ+ឧ) ។
		៤- **ហឺសាយំ ហញ្ញតិ បដិហញ្ញតិ** "បៀតបៀន, ខ្ទាំងខ្ទប់, ប៉ះទង្គិច, សម្លាប់, ប្រហារ" ទិ. ។ នេះជាកត្តុអា. **សឡ្ហោ សោតម្ហិ ហញ្ញតិ** "សំឡេងប៉ះត្រចៀក" -ស. ។
		៥- **អបនយនេ ហនោតិ ហនុតេ** "លើកចេញ, ដកចេញ, មិនពោលដល់, លើកលែង, លើក, ហូត" ត. ។
ហញ្ញ	នបុ.	បាយទេវតាដែលគេបូងសូងឬបន់ស្រន់ (ដូច **ហវិ**) ។
ហម្ម	និ.	**អន្ធានត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហៅរកប្រែថាម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន, ចូរមើលអម្ពោខាងដើម។
ហម្ម្យ	នបុ.	ប្រាសាទមានកំពូលត្រងិល (ដូច **មុណ្ឌាច្ឆទ្ធ**) ។
ហ្ម	ធា.	**គតិម្ហិ ហ្ម ម ្ ត ិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។
ហយ	បុ.	[ហយ+អ] សេះ (ដូច **តុរ ង្ គ**, វិ. **ហយតិ សីឃំ គច្ឆតីតិ>ហយោ**) ។
ហយ ចោ ត ក	បុ.	កូនសេះ (ដូច **ឥ ណ ោ ត ក**) ។
ហយ ណ ី ក	នបុ.	កងទ័ពសេះ។
ហ យ	ធា.	**គ តិ យ ំ ហ យ តិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **ហ យ ោ** បុ. "សេះ" ពោល, រត់, ជាយ វិ. **ហ យ តិ ស ី ឃ ំ គ ច ្ ឆ ត ី ត ិ ហ យ ោ**។ សព្ទជាវេវចន:គឺ **អ ស ្ ស ោ ត ុ រ ង ្ គ ោ ត ុ រ គ ោ ព ាជ ី ឆ ា ហ ោ ឆ ា ហ - ណ ោ ហ យ ោ** -ស. ។ **ហ យ ណ ី ក ং** នបុ. "កងទ័ពសេះ" ។
ហ រ	កិ.	[ហរ+អ+ហិ-ប., លុបហិ-ប.] ចូរនាំទៅ។ ន. ព្រះឥសូរ (ដូច **ប ស ុ - ប ត ិ**)។
ហ រ តិ	កិ.	[ហរ+អ+តិ-រ.] នាំទៅ, រមែងនាំទៅ។
ហ ារ ប េ យ ្ យ ា ស ិ	កិ.	[ហរ+ណាបេ+ឯយ្យាសិ-ភ.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យនាំទៅ, គប្បីបន្ទយ។

ហារយន្ត គុ. [ហារ+អាយ+អន្ត, ឯនៃ>អាយ] កាលអៀនខ្មាស។
ហារហិ គុ. [ហារ+អ+ហិ-ប.] ចូរនាំទៅ, ចូរបន្ថយ, ចូរជញ្ជូនទៅ។
ហរិ បុ. ព្រះនារាយណ៍ (ដូច **ឱសុទេវ**), មាស (ដូច **សុវណ្ណ**) ។ គុ. ពណ៌ខៀវ,វត្ថុមានពណ៌ខៀវឬស្រស់មានស្មៅស្រស់ជាដើម (ដូច **ហរិត** ដូច**បណ្ណ**) ។
ហរិចន្ទនុស្សេ គុ. [ហរិចន្ទន+ឧស្សេ] មានកិ.ប្រោះព្រំដោយខ្លឹមចន្ទន៍លឿង, មានខ្លួនប្រោះព្រំដោយ...។ ហរិចន្ទន៍ខ្លះថាខ្លឹមចន្ទន៍ក្រហម, ចន្ទន៍ទេស។
ហរិចន្ទន បុ. ចន្ទន៍លឿង, ចន្ទន៍ទេស (ដូច **គោសីស**) ។
ហរិណ បុ. ម្រឹគ (ដូច **មិគ**) ។
ហរិតបត្ត គុ. [ហរិត+បត្ត] មានស្លឹកខៀវ។
ហរិតព្ព កិ. [ហរ+ត-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីនាំទៅ។ -**យុត្តក** គុ. គួរគឺខ្លួនគប្បីនាំទៅ។
ហរិតាល ឥ. ហរិតាល, ពណ៌លឿង (ដូច **ហីតិន**) ។ -**មនោសិលា** ឥ.ឯ ហរិតាល និង មនោសិលា (បាលីទាំងពីរនេះជាឈ្មោះថ្មមានសាច់ទន់ផុយមានពណ៌លឿង,ពណ៌សខ្ចី)។
ហរិតុបលិត្ត គុ. [ហរិត+ឧបលិត្ត] ដែលចូលទៅលាបហើយដោយវត្ថុមានពណ៌ខៀវ។ **ឧបលិត្ត**<ឧប+ លិប+ត។
ហរិត គុ. ពណ៌ខៀវដូចស្លឹកឈើ (ដូច **ហរិ**) ។
ហរិត្វា អ. [ហរ+ត-អា.+ត្វា] នាំទៅហើយ។
ហរិទ្សាត គុ. ពណ៌លឿង (ដូច **ហីត**) ។
ហរិយន្តិ កិ. [ហរ+ត-អា.+យ+អន្តិ-រ.] គឺ...នាំទៅ។
ហរិយ ធា. **គតិលញ្ជេសុ ហរិយតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ឈឺ, ចុកចាប់" ភូ. ។
ហរី បុ. មាស (ដូច **សត្ថុវណ្ណ**) ។
ហរីតកី ឥ. សម៉ (ដូច **អភយា**) ។
ហរេ និ. **អន្ធានត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហៅរកប្រែថានៃអ្នក, ចូរមើល **អម្ភោ** ខាងដើម។
ហរ ធា. ១- **លជ្ជាយំ ហរយតិ ហរយនំ** "អៀន, ខ្មាស" ភូ. ។ **ហរយតិ** =**លជ្ជតិ** =**ហិរីកវេតិ**។អា. **អជ្ជិយាមិ ហរយាមិ** -ស. ។
២- **ហរណេ** (**ឧបត្ថនេ**) **ហរតិ ឥ្ជិហរតិ ឥ្ជិហាសិ** (**អជ្ជ**) **ឥ្ជិហិស្សតិ** (ភវិ.) "ប្រព្រឹត្តទៅ, នៅ, នៅអាស្រ័យ, សម្រេច, សម្រាន្តនៅ" ភូ. **សំវោហារេ សញ្ជោហារេ** បុ. "ការលក់ដូរ, ពាណិជ្ជកម្ម, ការលក់ទិញ" ។ **រូបិយសំវោហារេ រូបិយសញ្ជោហារេ** បុ. "ការលក់ដូរឬផ្លាស់ប្តូរដោយរូបិយវត្ថុ" (មាសប្រាក់)។ **ហារេ** បុ. "ការប្រព្រឹត្តទៅ" ដូចពាក្យថា **ឥ្ជិតិបាមុជ្ជហារេ** "ការ

ប្រព្រឹត្តទៅដោយបីតិប្រាមោទ្យ" ។ **ឱហារ** បុ. ឱហារ, វត្ត, ទីនៅ
នៃព្រះសង្ឆ" ។ **ហិរញ្ញ** នបុ. "ប្រាក់, មាស, ទ្រព្យ" (ហរ+ណ្យ) ។
ហោហារ បុ. មានន័យ៤យ៉ាង៖
១/ **ព្យហារពាណិជ**, ពាណិជ្ជកម្ម, ជំនួញ, ការលក់ដូរ បាលីថា
**យោ ហិ ភោចិ មនុស្សេសុ ហោហារំ ឧបជីវតិ ឯតំ ឱាសេដ្ឋ
ជានាហិ សោ ឱាណិជោ ន ព្រាហ្មណោ**។
២/ **បណ្ណត្តិ** ឬ **បញ្ញត្តិ** "ខបញ្ញត្តិ, ការតាំងទុកជារបៀបដូចជាវិន័យ,
ច្បាប់, ទំនៀមទម្លាប់, ប្រពៃណី, ឈ្មោះ" បាលីថា **សង្ខាសមញ្ញា
បញ្ញត្តិ ហោហារោ**។
៣/ ចេតនា "គំនិត, ការតាំងចិត្ត" បាលីថា**អដ្ឋ អរិយហោហារ
អដ្ឋ អនរិយហោហារ**។
៤/ វចន "ពាក្យ, ពោល, សម្តែង, ចង្អុលប្រាប់" បាលីថា **តថា
តថា ហោហារន្តិ បរាមសន្តិ** -ស. ។នៅមានន័យមួយទៀតថា
"សេចក្តីអន្តរាយ, គ្រោះថ្នាក់, ហេតុអាក្រក់" បាលីថា **សាមុទ្ទិកំ
ឆាវំ... ហោហារោ តត្ថ តណ្ហាយ្យ**។ **ហោហារោតិ** =**ពាលម-
ច្ឆោ** "ត្រីកំណាច (ឆ្លាម) ឬ =**ឧទរក្ខសោ** "អាវ៉ក្សទឹក, ខ្មោចទឹក"
=**អាវណ្ណោ** "ទឹកកូច, ទឹកវិល" (**សោណកជាតក**) ។ **អតិហារោ
ឧបហារោ** បុ. "ការបូជា, រាប់អាន" អា. **ហំសានំ អតិហារេសុ**
"ឲ្យអាហារដល់ហង្សទ. ដោយគោរពឬបូជាអាហារដល់ហង្សទ." ។
អតិហារេសុ =**ឧបនាមេសុ**។ **អតិហារញ្ច បសាទញ្ច ទិស្វា**
"ឃើញនូវសេចក្តីគោរពផងនូវសេចក្តីជ្រះថ្លាផង" (**មហាហំស-
ជាតក**) ។ **ហទយ** នបុ. "បេះដូង, ចិត្ត" (ហ៊ារ+អយ្យ+ណ) ។
ហទយាលុ គុ. "មានសេចក្តីល្អ, ចិត្តជា" (ហទយ+អាលុ) ។
ហទយី គុ. ដូចទ**ហយលុ**។ **ហទយङ्गमं** ត្រៃលិង្គ "ពាក្យពីរោះ,
សម្ដីគាប់ចិត្ត, ចូលទៅដល់ចិត្ត, ចូលដល់បេះដូង, គាប់ចិត្ត" វិ.
ហទយं មនំ ગચ્છતિ បવિસતીતિ ហទયङ्गमं (ហទយ+គម+អសូចិ) ។
អភិនីហារ បុ. "អភិនីហារ, សេចក្តីប្រាថ្នានាទីដោយតាំងចិត្តទុក
(អភិ+និ+ហ៊ារ+ណ) ។
៣- **អបនយនេ** (**នីហរណេ**) **ហរតិ នីហរតិ** "នាំចេញ, នាំទៅ,
ដឹកនាំចេញ" ភូ. ។ **នីហារ** បុ. "វិធី, របៀប, បែបផែន, ទឹក
សន្សើម" **បរិហរតិ** កិ. "បរិហា, រារាំង, រក្សា, ថែទាំ, ទំនុកបម្រុង,
គោរព, រាប់អាន, ពោល, អធិប្បាយ, ដោះស្រាយ, ធ្វើតប, កែខៃ"
ន. បរិហារ។ **ហរណ** នបុ. "ការនាំចេញ" ដូចពាក្យថា**រជោហរ
ណំ** "នាំចេញនូវធូលី" -ស. ។ **ហរ** បុ. "នាំចេញ" ដូចពាក្យថា
សព្វទោសហរោ ធម្មោ "ព្រះធម៌នាំចេញនូវទោសគ្រប់យ៉ាង"

ព្រះ សិរ:។ **បាដិហារិយំ បាដិហីរ៎ បាដិហេរ** នបុ. "បាដិហារ្យ" នាំចេញនូវពួកតិរ្ថិយជាគូប្រឆាំងចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគផង ចំពោះសាសនាផង រ. **ភគវតោ ច សាសនស្ស ច បដិបក្ខេ តិត្ថិយេ ហរតីតិ បាដិហារិយំ បាដិហីរ៎ បាដិហេរ** (បដិ+ហរ+ ណ្យ, ណ) ឬ (បដិ+ហ =គតិយំ+ណ្យ, ណ) ដោយសូត្រថា "**បដិ-តោហិស្ស ហេ ហ៎ីរញ្ច**" អំពីមុខ បដិសព្ទយកហ ធាតុ ជាហេ ជាហ៎ីរ (សូចិ) ។**ឧទ្ទាហរណ**នបុ. "ឧទាហរណ៍, គួយ៉ាងពាក្យដែលឡើងមក, លើកឡើងយក (ឧ+អាទអាគម+ហ+យុ) ។

៤- **អាទ្ទានេ ហរតិ អាហរតិ អាហរិតោ អាហរណំ** "កាន់យក, យកទៅ, នាំមក, ចាប់, កាន់" ភ. ។ **ឧម្ម្ហរ៎ីយតិ**។ **មនោហរេ បសាទេ** "សេចក្តីជ្រះថ្លាជាទីចាប់ចិត្ត" ។ **អាហារ** បុ. "អាហារ, គ្រឿងស៊ីចុកនាំមកនូវរស, ហេតុ, ការណ៍" ។ **អវហរតិ** កិ. "លួច , លាក់, បំបិទបំបាំងនាំចុះទៅ" ន. **អវហារេ** "ល្មួច" ។ **សំហរតិ** កិ. "រួបរួម, ប្រមូល, ជញ្ជូន, ធ្វើឲ្យខ្ជីចុះ" ន. **សំហារេ សំហ-ណ**ំ។ **អបហរតិ** កិ. "យកទៅចោល, បោះចោល" ន. **អបហារ**។ **បហរតិ** កិ. "ប្រហារ, វាយ, សម្លាប់, ធ្វើឲ្យអន្តរាយ" ន. **បហ-ណ**។ **សម្ប្ហរតិ** កិ. "ច្បាំង, តយុទ្ធ, តស៊ូគ្នា" ន. **សម្ប្ហារ**។ **សហ្ហរតិ** កិ. "ប្រមូលមក, រួបរួម, ប្រមូលផ្ដុំ, ធ្វើឲ្យជាគំនរ, គរ" ន. **សហ្ហារ** (សំ+អា+ ហ) ។ **ហត្ថ** បុ. "ហត្ថដៃ, ប្រមោយ, មាត្រាវាស់ប្រវែង២ចំអាមគឺ៥០សម, ឈ្មោះផ្កាយនក្ខ្ត្រទី១៣ មានសណ្ឋានដូចប្រមោយដំរី, កង, ពួក, បាច់" ។ **ឧភតោ ហត្ថ** បុ. "ផ្នែងសក់, បាច់សក់" ។ **ហត្ថី** បុ. "ដំរី" ។ **ហត្ថានីក** នបុ. "ទ័ពដំរី, កងពលដំរី" លោកកំណត់រាប់ដូចតទៅនេះដំរីមួយជិះបានបុរស ១២នាក់ហៅថាហត្ថិព្យូហ:មួយ, ដំរី ៣ កំណត់យ៉ាងហោចបំផុត ហៅថា**ហត្ថានីកំ** "១កងដំរី" មានគ្នា ៣៦ នាក់ សូចិ) ។ឯកងពលសេះវិញលោកកំណត់ដូច្នេះ (សេះមួយជិះបានឬផ្ទុកបានបុរស៣នាក់រថមួយផ្ទុកបានបុរស៤នាក់សេះ៣រថ៣ហៅថា **ហយានីកំ** ១កងពលសេះគឺមានគ្នា២១នាក់សូចិ) ។ **ហត្ថិគោប-ភោ ហត្ថរេហោ ហត្ថិចោ ហត្ថិមេណ្ឌោ** បុ. "គង្វាលដំរី, អ្នកថែរក្សាដំរី" ។ **ហត្ថិយាជ** ឥ. "ហ្វូងដំរី" (សូចិ) ។

ហលបន្ធនិ គន្លងនង្គ័ល (ដូច **សីតា**) ។

ហលាហល គុ. [ហាល+អហាល] ក្លានិងក្លាដ៏ខ្លាំង, ដ៏ខ្លាំងក្លាក្រៃលែង, ដ៏សាហាវក្រៃលែង។ ពិសពស់ដែលខ្លាំងក្រៃលែង។

ហល នបុ. នង្គ័ល (ដូច **សីរ**) ។

ហវិ នបុ. បាយទេវតាដែលគេបួងសួងឬបន់ស្រន់ (ដូច **ហាឲ្យ**) ។ សប្ប៊ិ, វត្ថុ

ដែលគួរបូជា (ដូច**ហោតព្ព**) ។

ហវេ និ. ដោយពិត...។ **ឯកំសត្ថាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺចំណែកមួយ, តែម្យ៉ាងប្រែថាដោយពិត, ចូរមើល អញ្ញទត្ថុខាងដើម។និបាតនេះ ច្រើនចុះមកជាបទបូរណៈមិនបាច់ប្រែក៏បាន ។

ហវ បុ. ការបូជា, ការហៅ (ដូច **ហូតិ**) ។

ហសនកេឡិ ន. [ហសន+កេឡិ] កិ.ចំអកដោយកិ.សើចឬកិ.សើចនិងកិ.ចំអក, កិ. សើចចំអក ។

ហសន្តិ កិ. [ហស+អ+អន្តិ-រ.] សើច, ញញឹម។

ហសន នបុ. ការសើច, រីករាយ (ដូច **ហសិត**) ។

ហសិ កិ. [ហស+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] សើចហើយ, ញញឹមហើយ។

ហសិត គុ. [ហស+ឥ-អា.+ត] កិ.សើចគឺ...សើចហើយ។ **-តីតនច្ចាទិ** គុ. មានកិ.សើចនិងកិ.ច្រៀងនិងកិ.រាំជាដើម។ **-មត្តការណា** ន. ព្រោះហេតុគ្រាន់តែកិ. សើច។ នបុ. ការសើច, រីករាយ (ដូច **ហាស**) ។

ហស្ស បុ. នាដ្យរសម្យ៉ាងគឺអារម្មណ៍ដែលគួរសើច។

ហសិ ធា. ១- **ហសនេ ហសតិ បហសតិ ឧហសតិ អវហសតិ ហាសោ បហាសោ ហសនំ ហសិតំ ការិត. ហាសេតិ** "រីករាយ, ព្រឺព្រួច, សើច, ស្រស់ស្រាយ" ភូ. ។ អ... **ហតុក្ខាហោ ឧបសង្ខមិត្វា ឧហសតិ** "ស្ត្រីចូលទៅជិតហើយ រមែងស្រស់ស្រាយ" -ស. ។ **សិត** នបុ. **មន្ទហសនំ**សើចតិចៗគឺ ញញឹម **សិតំ** គឺ **ហសិតំ** គ្រាន់តែលុបហាចេញអា. **សិតំ បាត្វាកាសិ** "បានធ្វើការ ញញឹមឲ្យប្រាកដឡើង" -ស. ។ (មើលមិហ៊ាធាតុ) ។

២- **ហសនេ ហំសតិ បហំសតិ សម្ប្យហំសតិ** "រីករាយ, សប្បាយចិត្ត, ព្រឺព្រួច" រុ.។ ការិត. **សម្ប្យហំសេតិ សម្ប្យហំ-សេត្វា**។ **លោមហំសោ** បុ. "ការព្រឺរោម" ។

៣- **សទ្ធេ ហសតិ** "ចេញសំឡេង, ស្រែក" ភូ. អា. **អស្សា ហសន្តិ** "សេះទាំងឡាយស្រែក" -ស. ។

ហឡ **សិលាយាយ ហឡតិ** "សរសើរ, ស្ងើច" ភូ. ។

ហ **ខេទត្ថាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺសេចក្តីលំបាកប្រែថាឱ. អា, មួយទៀត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ខេទ** សេចក្តីនឿយព្រួយ, **សោក** សេចក្តីស្តាយ, ស្រណោះ, **ទុក្ខ** សេចក្តីលំបាក។

ហ ធា. ១- **ហាចាគេ ជហតិ បជហតិ ឱជហតិ ជហិតុំ បហាតុំ បហាតវេជហាយ បហាយ ឱជហិត្វា បហីនោ បហានំ ប-ហាតព្ពំ** "លះ, បោះបង់, បោះចោល, លែងចោល" ភូ. ។ **ជហតិ**

(ហា-ហា+អ+តិ) ផ្លាស់ ហាអញ្ជាស: ជា ជរស្ស:ដោយសូត្រថា "**ហ-ស្សរោ**" ។ **បហីនោ** (ប+ហា+ត) ផ្លាស់អាជ ល្ងតជានឬផ្លាស់ត ជាល្ងន។ កម្ម. **បហីយតិ បហិយ្យតិ**។

២- **បរិហានិយេ ហាយតិ បរិហាយតិ បហីយតិ បហិយ្យតិ ហីនោ ហានិ បរិហានិ ជានិ បរិជានិ** "សាបសូន្ស, អស់ទៅ, ថោកទាបទិ. ។ **បហីយតិ បហិយ្យតិ** បើពួកភ្ញ. ជាកម្មវាចកបើ ពួកទិ. ជាកត្តុវាចកសូមពិនិត្យសង្កេតមើលតាមលំនាំសេចក្តីចុះ។ **រាគោ បហីយតិ** "រាគ:ដែលគេលះបង់" ។ ធៀបគ្នាទីដែលធ្លាប់ មានមកថា **រាគំ បជហតិ**។ចំណែកខាង**បហីយតិ បហិយ្យតិ** "សាបសូន្ស" ពួកទិ. បាលីថា... **ឆយំ ឋា ឆម្ភិតត្តំ ឋា ណោមហំ សោ ឋា សោ បហិយ្យិស្សតិ** (ជាអកម្មធាតុ) -ស. ។ **ហីនោ** គុ. (ហា+ត) សាបសូន្សថោកទាប, អន់" ។ជាគូផ្ទុយនឹង **បណីតោ** (ប+នី+ត) "ថ្លៃថ្លា, ថ្លៃថ្នូ, ប្រណីត, ប្រសើរ" ។ **ជានិ** ឥ. សេចក្តីសាបសូន្ស, សេចក្តីហិនហោច (ហា>ជា+យុ+ល្យ:ស្ស:) ។ **ចារិជ្ជ-ញ្ញំ** ភ. ន. "សេចក្តីសាបសូន្ស, ការគោកយ៉ាក, ការរហេមរហាម" ភាវ:នៃសេចក្តីសាបសូន្ស រ. **បរិជានិយា តាទោ ចារិជ្ជញ្ញំ** (បរិ ជានិ+ ណ្យ ផ្លាស់អាជ ឧ.) អា. **ភេនចិ ចារិជ្ជញ្ញេន អនតិត្ត-តោ**... (សមន្ត១/១ឥ៥) ។

ហាដក	នបុ.	មាស (ដូច **ឥញ្ជន**) ។
ហានិ	ឥ.	[ហា+និ] សេចក្តីសាបសូន្ស; រ. **ហីយតេតិ>ហានិ**។
ហាបយេ	កិ.	[ហា+ណាបយ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីឱ្យសាបសូន្ស។
ហាបេតព្ព	កិ.	[ហា+ណាបេ+តព្ព] គឺ...គប្បីឱ្យសាបសូន្ស។
ហាយតុ	កិ.	[ហា+ណយ+តុ] ចូរសាបសូន្ស។
ហាយន	បុ.	ឆ្នាំ (ដូច **សមា**) ។
ហារ	នបុ.	អង្ការ៉ាកែវមុក្តាជាគ្រឿងប្រដាប់កដែលក្រងដោយចេស (ដូច **មុត្តា ទលិ**), នាំទៅ, កាន់យក (ដូច **តាហ**) ។
ហារិ	គុ.	ល្អ, ជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច**ម**ញ្ជុ) ។
ហារេត្វា	អ.	[ហរ+ណ+ត្វា] ញ្ជាំង...ឱ្យនាំទៅហើយ, ឱ្យបន្ថយចេញហើយ។
ហាស	បុ.	[ហស+ណ] កិ.សើច (ដូច **ហសនំ**), កិ.រីករាយ,សេចក្តីត្រេកអរ (ដូច **ឧ**ីតិ); រ. **ហសនំ>ហាសោ**។
ហាសយស្សុ	កិ.	[ហស+ណយ+ស្សុ-ប.] ចូរឱ្យរីករាយ។
ហាសយាមិ	កិ.	[ហស+ណយ+ស្យាមិ-ភ.] នឹងឱ្យរីករាយ។
ហាសយិត្វា	អ.	[ហស+ណយ+ឥ-អា.+ត្វា] ឱ្យរីករាយហើយ។
ហាសេតិ	កិ.	[ហស+ណេ+តិ-វ.] ឱ្យរីករាយ។

ហាសេ កិ. [ហារ+អ+ស្សុ-ភ.] នឹងនាំទៅ។

ហាសិ ធា. **អលិន្ទេ** (**ឧបគូហនេ**) **ហស្សតិ** "បិទបាំង, លាក់លៀម" ភូ. ។

ហិ និ. ១- ពិត, មែនពិត,...។ **ទ្វិម្ហយត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺអស្ចារ្យ ប្រែថាឱហ្ន៎, អហោក៏ជាវិម្ហយត្ថវាចកដែរ, មួយទៀតប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអត្ថគឺការណហេតុប្រែថាព្រោះថា, ដ្បិតថា ឧ. **ឥត្ថំ ហិ ភគ-វតា ឯវំ ពុទ្ធំ សរណ្ណាន**ដូច្នេះជាដើម, វិសេសសេចក្តីដ៏វិសេស ឧ. **ហិណ្ណលំ** គម្ពីរ, ក្ប្ជ, សៀវភៅ (**ហ៊ី ទ្ធិសេសំ តាលេតិ បកា-សេតិ ឯតេនាតិ ហិណ្ណលំ ហោត្ថកំ**), អវធារណប្រែថាមែនពិត ឧ. **ជិនវចយុត្តំ ហិ** នេះជាអធិការសូត្រក្នុងនាមកប្បសេចក្តីថា លិង្គទាំងបីគឺ **ឥត្ថីលិङ្ग ឃុំលិङ្ग ឆបុំសកលិङ្ग** ដែលមានក្នុងនាម កប្ប នេះសមគួរដល់ព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះជិនស្រីមែនពិត, បទបូ-រណ បំពេញបទ ឧ. **សោ ហិ ភគវា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតិ**, ទទ្ធ្លីករណធ្វើឲ្យមាំប្រែថាមែនពិត ឧ. **ឥត្ថំ ហិ**... ។

២- **គតិវុឌ្ឍិបតិដ្ឋាឧបតាបេសុ ហិនោតិ** ឬ **ហិណោតិ ឧហិណិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, ចម្រើន, ដុះដាល, លូតលាស់, ជាទីអាស្រ័យ, ធ្វើឲ្យក្តៅ, បៀតបៀន" សុ. ហាយោបុ. "សេ:" វិ. **ហនោតិ សាមិកេន កសាហតាទិការេន ចាដិតោ សីឃំ គច្ឆតីតិ ហយោ** (ហិ+អសូចិ) ។ **ហេតុ** បុ. "ហេតុ" ជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅ របស់ផលឬជាទីអាស្រ័យរបស់សម្ប្ដយុត្តធម៌ វិ. **ហិនោតិ ឧ ឧ ផលំ ឯតេនាតិ ហេតុ**។ **ហិនោតិ ឧ ឧ ដ្ឋាតិ សម្ប្ដយុត្តធម្មេ ឯត្ថាតិ ឯ ហេតុ**។ (ហិ+តុសូចិ) **ហិមំ** នបុ. "ទឹកសន្សើម, ត្រជាក់" បៀតបៀនសត្ត, **ហិតំ** នបុ. "សេចក្តីចម្រើន, ប្រយោជន៍" (ហិ+ត) ។

ហិङ្ग ធា. ១-**អញ្ញត្ថសទ្ទេ ហិङ្គតិ** "ចេញសូរមិនច្បាស់, ស្រែក, លាន់ឮ" ភូ. ។ ២-**ហ៊ីសាយំ ហិङ្គេតិ ហិङ្គយតិ** "បៀតបៀន" ។

ហិឍ ធា. **ឧ ឧ ហិណ្ហតិ ឧ ឧ ហិណ្ហតេ ឧ ឧ ហិណ្ហិត្វា** "ទៅ, ត្រាច់ទៅ" រុ. ។

ហិត គុ.ឬន. [ហិ+ត] ផលដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសមគួរដល់ហេតុ (ប្រយោជន៍, សេចក្តីទំនុកបម្រុង, អម្រស់អម្រ); វិ. **ការណានុរូបំ ហិនោតិ ឧ ឧ ត្ត ឧ ឧ ហិតំ**។ -**ក**ម្ម ន. កម្មជាប្រយោជន៍។ -**ការ** គុ. អ្នកប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍។ -**ស**ម្ប្ដទ គុ. ដែលញ៉ាំងប្រយោជន៍ឲ្យដល់ ព្រម, ឲ្យសម្រេច។

ហិត្វា អ. [ហា+ត្វា, អានៃហា>ឥ] លះបង់ហើយ។

ហិណ្ណល បុ. ដើមទន្ទ្ស (ដូច **តាលឧដ្ឋ**) ។

ហិម គុ. ត្រជាក់ (ដូច **សីតល**) ។

ហិមវ ឥ. ភ្នំហិមពាន្ត (ដូច **ហិមាចល**) ។

ហិមរំសិ ឥ. ព្រះចន្ទ (ដូច **សីតរំសិ**) ។

ហិមវន្ត ន. [ហិម+វន្ត] ព្រៃហិមវន្តឬហិមពាន្ត (ប្រទេសឬព្រៃមានទឹកសន្សើម) ។

ហិមាចល ឬ. ភ្នំហិមពាន្ត (ដូច **ហិមវា**) ។

ហិម នឬ. ទឹកសន្សើម (ដូច **ឧស្សាវ**) ។

ហិយ្យ **អកវ ករ, អកវេ អកវត្ថ អកត្ថ អកវេថ, អកវ អកំ អកវ្ហា អកម្ហ, អកត្ថ អកត្ថុំ, អកុវសេ អកវ្ហ, អកវឺ អកវ អកម្ហសេ។ អកច្ឆ អកច្ឆ, អកច្ឆោ អកច្ឆថ, អកច្ឆត្ថ អកច្ឆ្ហ ,...។ អកមាអកមុ,... ។**

ហិយ្យោ និ. **ឥតទិវសត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺថ្ងៃដែលកន្លងទៅប្រែថា ក្នុងថ្ងៃម្សិល។ ថ្ងៃម្សិល, ក្នុងថ្ងៃម្សិល។

ហិរញ្ញ នឬ. [ហា+អញ្ញ, ហ>ហិ] ប្រាក់ ដែលធ្វើជារូបភណ្ឌនិងមិនបានធ្វើជារូបភណ្ឌ (ដូច **កោសោ**) មាស (ដូច **ហេម** ដូច **តបនីយ**) វិ. **ជហាតិ សត្ថានំ ហិតន្តិ >ហិរញ្ញ**។ ទ្រព្យ (ដូច **ទ្រព្យ**)។

ហិរញ្ញ្ញត្ត ឬ. ព្រះព្រហ្ម (ដូច **សុរជេដ្ឋ**) ។

ហិរហិរ គុ. [ហិរ+អហិរ] ឱ្យជាចម្រៀកតូចនិងចម្រៀកធំ, បំណែកតូចនិងបំណែកធំ។

ហិរ ឥ. [ហិរ+ឥ] សេចក្ដីខ្មាស, សេចក្ដីខ្ពើម (ដូច **លជ្ជ**) វិ. **ការយទុច្ចរិ-តានីហិ ហីរីយតីតិ>ហិ**។

ហិរិនិសេធ គុ. [ហិ+និសេធ] អ្នកឃាត់នូវអកុសលវិតក្ក:ដោយហិ។

ហិហ គុ. [ហិ+មន្ត] អ្នកមានហិ, អ្នកមានសេចក្ដីខ្មាស; វិ. **ហីរិយស្ស អត្ថីតិ> ហ**។

ហិទេ នឬ. វល្លិអណ្ដាតត្រកូត (ដូច **ទាលំ**) ។

ហិឬ ធ. ១- **តាវ**ករណ **ហេ**ណ**ត**ិ "ធ្វើឲ្យមានឡើង, បង្កើតឡើង" ភូ. ។ ២-**ហ**ឹ**ស**យ**ំ ហ**ឹ**ស**ត**ិ ** **ឥ**ហ**ឹ**ស**ត**ិ ** **ហ**ឹ**ស**ក**ោ ** **ឥ**ហ**េ**ស**ក**ោ ** **ហ**ឹ**ស**ន**ា** **ហ**ឹ**ស**ា **ឥ**ហ**ឹ**ស**ា ** **ឥ**ហ**េ**ស**ា ** **ឥ**ហ**េ**ស**ំ ** **អ**ហ**ឹ**ស**ក**ោ ** **ស**ីហ**ោ** "បៀតបៀន, ប្រទូសរ៉ាយ, ធ្វើអាក្រក់" រុ. ។ **ស**ីហ**ោ** ឬ. "សត្វសីហ:" បៀតបៀន, វិ. **ហ**ឹ**ស**ត**ីតិ ** **ស**ីហ**ោ ** **ឥ**ណ្ណ**ាទ**ិ**ប**ិ**ណ**ាយ ។

ហិ**ណ**ាទ**ិ** ធ. **ស**ុ**ខ**ម**ព**្ យ**ត**្ត**ស**ទ**ៃ**ស**ុ ** **ហ**ិ**ណ**ាទ**ត**ិ ** **ហ**ិ**ណ**ាទ**ំ** **ហ**ិ**ណ**ាទ**ោ** "ជាសុខ, សប្បាយ, សាន្ដត្រាណ, ស្រែក" ភូ. ។ អា. **ក**ត**ស**ត**ុ**ម**ហ**ាហ**ិ-ណ**ាទ**ោ** "ធ្វើសេចក្ដីសុខសាន្ដត្រាណដ៏ធំដល់សត្ត-ស. ។

ហិ**ស**ិ ធ. **ស**ទ**ៃ** **ហ**ិ**ស**ត**ិ** "ចេញសំឡេង" ភូ. ។

ហិឞ្ឍ ធ. **អនាទរេ ហិឞ្ឍតិ ហិឞ្ឍា ហិឞ្ឍកោ ហិឞ្ឍិតោ** "មិនអើពើ, មិនយកចិត្តទុកដាក់" ភ្ងូ. ។

ហីណ គុ. លះបង់ (ដូច **ចត្ត**) ។

ហីន គុ. [ហា+ឥន, ឥ>ណ្ឌ្ឍ+ន] ថោកទាប, ដែលថយថោក។

ហីន គុ. ថោកទាប (ដូច **និកិដ្ឋ**)

ហីយោ និ. (ចូរមើល **ហិយ្យោ**) ។

ហីលិត គុ. ខ្មាសហើយ (ដូច **លជ្ជិតោ**)

ហីឡេតិ កិ. [ហីឡ+ណោ+តិ-រ.] មើលងាយ, នឿយណាយ។

ហឹគុចុណ្ណ នបុ. [ហឹគុ+ចុណ្ណ] លំអិតនៃដើមហិង្គុ, នៃជាតិហិង្គុ។

ហឹសតិ កិ. [ហឹស+អ+តិ-រ.] បៀតបៀន។

ហឹសន នបុ. ការបៀតបៀន, សម្លាប់(ដូច **សរណំ**) ។

ហឹសមន បុ. [ហឹស+មន] ចិត្តដែលបៀតបៀន។

ហឹសា ឥ. ការបៀតបៀន, សម្លាប់(ដូច **ហឹសនំ**) ។

ហឹសាសីល គុ. អ្នកមានការបៀតបៀនជាធម្មតា (ដូច **ឃាតុក**) ។

ហឹសិត គុ. [ហឹស+ឥ-អា.+ត] គឺ...បៀតបៀនហើយ។

ហឹសេយ្យ កិ. [ហឹស+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីបៀតបៀន។

ហឹសិ ធ. **ហឹសាយ ហឹសេតិ ហឹសយតិ** "បៀតបៀន,...״ ចុ. ។

ហុច្ឆ ធ. **កោដិល្លេហុច្ឆតិ** "រៀច, កោង, ង" ភ្ងូ. ។

ហុឌ ធ. **សច្ឆាតេ ហុណ្ហតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, ១ូបរ១ូម, ជាប់ត" រុ. ។

ហុត កិ.ឬគុ. [ហុ+ត] (យញ្ញ:) ដែលបុគ្គលបូជាហើយ។

ហុតាឞហ បុ. ភ្លើង (ដូច **អច្ចិ**) ។

ហុតាស បុ. ភ្លើង (ដូច **ជេ**ត**ស្សានរ**) ។

ហុត្ថ អ. [ហុ+ត្ថ] មាន, ជា...។

ហុរហុរ និ. [ហុរ+អហុរ] កាន់ភពតូចនិងភពធំ។

ហុរ និ. កាន់លោកដទៃ, ភពដទៃ។

ហុារ ធ. កោដិល្លហុ១ារ**តិ** "រៀច, កោង, ង" ភ្ងូ. ។

ហុលិ ធ. **ចលនេ ហុលតិ ហ១ណ ការ**ិ**ត. ហ១ណ**ិ**តិ** "ក១ម្រើក, ញ័រ, ១ញ្ជូយ" ភ្ងូ. ។ **ហ១ណ** បុ. =**ពាណ**ណ**ហ**ុ**ណ**ាមនុស្ស១ាណ, ១ូនក្មេងវ. **ហ១ណ**ិ**តិ ១ូ**ម**ី ១ិ**ន្ធ**ណ្ណ ម**ត្ថ**ិ**ក**ណ**ណ្ដ ១ា**ណ**ិ**ត**ិ ហ១ណ** ឧ១ាអ -ស. ។

ហុសា ឥ. ១ូនប្រសាស្រី (ដូច **សុ**ណ**ិ**ស**ា**) ។

ហ១ ១- **ស**ត្ថ**ាយ**ំ **ហ១**ត**ិ ហ១**ត**ា**ត**ា**ំ **ហ១**ត**ុ**ំ **ហ១**ត**ា** "មាន, ១ា, ១ើត" ១ូ. ។ **ប**ហ១ត**ិ** "ល្ម១, ១្រ១ប់១្រាន់" អា. **ឥ**ទ**ំ ១**ត**ុ**ំ **ឲ**ិ**ប**ុ**ណ**ាវ**េ**ន **ចី**ព** រ**ំ **ក**ាតុ**ំ ប**ហ១ត**ិ** "សំ១ត់ន១ះល្ម១ធ្វើចីព១ដោយធំ១ូលាយបាន" (ប+ ១ូ) ស. ។ **ប**ហ១ត**ិ** "អាច, សម, ល្ម១, មានសមត្ថភាព" (**ប**ហ**ុ**=**ស**

ត្ថិយំ សូ ចិ) ។ **ពហុ**០**ពហូ** គុ. "ច្រើន, ធំ, ក្រៃ" (ព+ហ+ តឬ ពហ+ត) អា. **ពហុ**ត**ពិ**ត្ថ**ោ**មានទ្រព្យច្រើន" ។ **ពហូ**ត**ជិ**ន**ោ ភ**ត**ា** "ព្រះដ៏មានព្រះភាគមានព្រះជិវ្ហាក្រាស់ដែងទន់" =**សុ**ពុ**ជ**ុ**ល** =**សុ**ទ**ីឃ** =**សុ**ទ**ីឃ** =**សុ**ម**ុ**ទ**ុ**ក**ជ**ិ ន**ោ** -ស. ។ **ហ**េ**តុ**យ**េ** អព្យ. "ដើម្បីមាន, ដើម្បីជា" =**ភ**ព**ិ**ត**ុ**ំ បាលីថា **ន សោ ស**ម**ណ**ោ **ន**ហ**េ**ត**ុ**យ**េ** "មគ្គនោះគឺអ្នកណាមួយមិនអាចដើម្បីមិនមានទេគឺ ថាត្រូវមានមិនមែនគ្មានទេ (ហ+តុយ) ។ ហ្ធាតុនេះមានទីប្រើ ច្រើនណាស់សូមបំបែកតាមបែបស. ដូចតទៅនេះ វត្ត. **ហ**ោ**ត**ិ **ហ**ោ**ន្ត**ិ... ។ បញ្ច. **ហ**ោ**ត**ុ **ហ**ោ**ន្ត**ុ.... ។ សត្ត. **ហ**ុ**ត**េ**យ្ យ**ហ**ុ ត**េ**យ្ យ**ុ ...។ ម្យ៉ាងទៀត **ហ**េ**យ្ យ ហ**េ**យ្ យ**ុ...។ អា. **ន ច ឧ**ប្ប**ាទ**ោ **ហ**ោ**ត**ិ។ **ស**ចេ **ហ**េ**យ្ យ ឧ**ប្ប**ាទ**ស្ស**ាបិ **ឧ**ប្ប**ាទ**ោ **ច**ាបុ**ណ**េ**យ្ យ** -ស. ។ **ឧ**ប**ក**ោ **អ**ជ**ីវ**ក**ោ ហ**ុ**ត**េ**យ្ យ**ាវ**ុ**ស**ោ**ត**ি **ភ**ន្ត**ា**... -ស.។ ទៅជា **ហ**ុ**ត**េ**យ្ យ** ក៏មាន។ **ព**ហ**ោ ហ**ុ**ភ ហ**ុ**ភ ហ**ុ**ត**េ **ហ**ុ**ភ**ិ**ត្ត ហ**ុ**ភ ហ**ុ**ភ**ម្ហ, **ហ**ុ**ភ**ិ**ត្ត ហ**ុ**ភ**ិ**ម**េ, **ហ**ុ**ភ**ិ**ត្ថ**ោ **ហ**ុ**ភ**ិ**ន្ថ**ោ **ហ**ុ**ភ**ិ **ហ**ុ**ភ**ិ**ម្ហ**ে។ ត្រង់ហ្ការ៉ាត្ត អត្ថនោបទបឋមបរិសក្នុងទីខ្លះទៅជាហោ**ថ**ក៏មានបាលីថា **ក**ស**ិ**ន **ជ**ីវ**ិ**ក **ហ**ោ**ថ** "ការចិញ្ចឹមជីវិតជាការក្រលំបាក" =**ទ**ុ**ក្ខ**ា **ន**ោ **ជ**ីវ**ិ**ក **អ**ហ**ោ**ស**ិ** -ស. ។ ហ៊ីយ្យ. **អ**ហ**ុ**ភ**ា អ**ហ**ុ**ភ**ុ អ**ហ**ុ**ភ**ោ **អ**ហ**ុ**ភ**ន្ត អ**ហ**ុ**ភ **អ**ហ**ុ**ភ**ម្ហ**, **អ**ហ**ុ**ភ**ន្ត អ**ហ**ុ**ភ**ុ**ំ **អ**ហ**ុ**ភ**ស អ**ហ**ុ**ភ**ុ**ន្ត**ំ, អ**ហ**ុ**ភ**ិ**ម**ស។ **ម**យ**ំ អ**ហ**ុ**ភ**ម្ហ**ស **ភ**ព**ម្ហ**ស**ប្រ**យ**ត**្ន! **អ**ហ**ុ**ភ**ម្ហ**ស នេ**ះ**មានលំនាំដូចគ្នាក្នុងប្រ**យ**ោ** គ**ថ**ា **អ**ក**ម្ហ**ស **ត**េ **ក**ិ**ច**្ច**ំ យ**ំ **ព**ល**ំ អ**ហ**ុ**ភ**ម្ហ**ស "**ក**ម្ល**ាំ**ងណ**ា**ម**ានហ**ើ**យ**ដ**ល**់**យ**ើ**ងទ. **យ**ើ**ងទ. **ប**ានធ្ម**ើ**ក**ិ**ច្ច**ារ**ប**ស**់**អ**្ន**ក (**ដ**ោ**យ**ក**ម្ល**ាំ**ងនោ**ះ**) **ត**ឺ**ថ**ា**យ**ើ**ងជ**ួ**យ**ធ្ម**ើ**ក**ិ**ច្ច** **ារ**ប**ស**់**អ**្ន**ក**ដ**ោ**យ**ក**ម្ល**ាំ**ងដ**ែ**ល**យ**ើ**ងម**ាន" ។ **អ**ហ**ុ**ភ**ម្ហ**ស ក្ន**ុ**ង ប្ រ**យ**ោ** គ**នេ**ះ**ញ**ែ**ក**អ**ហ**ុ**ភ**ា**ឬ**ម+**អ**ម្ហ+**ស** (**អ**ម្ហ =**អ**ម្ហ**ាកំ** **ស**េ**ជ**ា **ន**ិ**ជ**ាត**) **ឬ**ញ**ែ**ក**ថ**ា**អ**ហ+**អ**ម្ហ+**ស** (**ម**អ**ាគ**ម) **ទ**ាំ**ង**អ**ហ**ុ**ភ**ា**ឬ**ម**ន**ិ**ង **អ**ហ**ុ**=**អ**ហ**ោ**ស**ិ** "**ប**ានមានហ**ើ**យ" -ស. ។ អ**ជ**្ជ. **អ**ហ**ោ**ស**ិ អ**ហ**ុ**ំ **អ**ហ**ោ**ស**ុ**ំ **អ**ហ**ុ**ភ**ោ **អ**ហ**ុ**ភ**ន្ត **អ**ហ**ោ**ស**ិ**ន្ត **អ**ហ**ុ**ភ**ា**ស**ឺ **អ**ហ**ោ**ស**ឺ **អ**ហ**ុ**ំ **អ**ហ**ុ**ម្ហ **អ**ហ**ោ**ស**ិ**ម្ហ,... ។ អ**ា**. **អ**ហ**ំ ភ**េ**ត**ន**្ត**ាម**ស**្ម**ឺ អ**ហ**ុ**ំ **ភ**េ**ត**ន**្ត**ារ**ភ**ោ (**អ**ហ**ុ**ំ=**អ**ហ**ោ**ស**ឺ**) -ស. ។ **ភ**វ**ិ**. **ម**ានរ**ូ**ប**ម**ី**យ**ា**ង**ៃ ១/ **ហ**ោ**ស**្ស**ត**ិ **ហ**ោ**ស**្ស**ន្ត**ិ... ។ ២/ **ហ**ោ**ហ**ិ**ត**ិ **ហ**ោ**ហ**ិ**ន្ត**ិ... ។ ៣/ **ហ**ោ**ហ**ិ- **ស**្ស**ត**ិ **ហ**ោ**ហ**ិ**ស**្ស**ន្ត**ិ... ។ ៤/ **ហ**ោ**ហ**ិ**ស**្ស**ត**ិ **ហ**ោ**ហ**ិ**ស**្ស**ន្ត**ិ... ។**៥**/ **ហ**ោ**ហ**ិ**ត**ិ **ហ**ោ**ហ**ិ**ន្ត**ិ... ។ **ក**ាលា. **អ**ហ**ុ**ត**ិ**ស**្ស **អ**ហ**ុ**ត**ិ**ស**ុ**ំ**... ។ ២- **ទ**ានប**ស**ជ**ូ**ក**ណ**ោ**ស**ុ **ហ**ព**ត**ិ **ជ**ុ**ហ**ព**ត**ិ **ជ**ុ**ហ**ុ**ត**ិ **ជ**ុ**ហ**ោ**ត**ិ **ជ**ុ**ហ**ោ**ត**ិ **ហ**ុ**ត**ោ **ហ**ុ**ត**ា **ហ**ុ**ត**ា**ឍ**ី "ឲ្ យ, បំ**ព**ញ**ទ**ាន, **ប**ូ**ជ**ាយ**ញ**ញ, ចាត់ចែ**ង**ទ**ាន, **ប**ៀ**ប**ចំ**ប**ូ**ជ**ាយ**ញ**ញ, **ប**ៀ**ប**ចំ**ឲ**្ យ**ទ**ាន" ភ**ូ**. ។ **ហ**ុ**ត**ិ **អ**ហ**ុ**ត**ិ

ឥ. **ហុត្តំ ហាវនំ** នបុ. "ការឲ្យទាន, ការបូជាយញ្ញ"។ល។ **ហាវ្យ ហាព្យ** នបុ. ហាវិត. "គ្រឿងបូជាទេវតា, តង្វាយឬសំណែន" ។ **ហោមា** បុ. "គ្រឿងបូជាទេវតា, តង្វាយឬសំណែន" ។ **ហោមវិធូមនាទិ-យញ្ញកិរិយាបិ** "សូម្បីអំពើរបស់យញ្ញមានអុជភ្លើងក្នុងសម័យ ថ្វាយជាដើម" ។ (**ឆឡិនិកាជាតក**) ។ **ហោមទព្វិ** ឥ. "ទព្វី (វ៉ែក) សម្រាប់ដាក់ក្នុងពិធីបូជាយញ្ញ"។

ហូតិ ឥ. ការបូជា, ការហៅ (ដូច **ហាវោ**) ។

ហេ និ. **អន្ហានត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺហៅរកប្រែថានៃអ្នក, ចូរមើល អម្ភោខាងដើម, មួយទៀតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺបទបូរណបំពេញ បទ, **សុទ**, **ខោ**, **អស្សុ**, **យក្ខ្យ**, **ភេ**ក៏ជាបទបូរណដែរ។

ហេដ្ឋា និ. **ហេដ្ឋាត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺខាងក្រោម, ក្នុងខាងក្រោម **អ-ធោ** ក៏ជាហេដ្ឋាត្ថវាចកដែរ។ -**អបាយសម្ឆាទក** គុ. ដែលញ៉ាំង សត្វឱ្យដល់ព្រមនូវអបាយក្នុងខាងក្រោម។ -**ឱតរណកាល** ន. កាលជាទីចុះក្នុងខាងក្រោម។ -**ឧាសាទ** ន. ក្នុងខាងក្រោមនៃ ប្រាសាទ។ -**ភាគ** ន. ចំណែកក្នុងខាងក្រោម។

ហេដ្ឋាភិមុខ គុ. [ហេដ្ឋា+អភិមុខ] មានមុខឆ្ពោះទៅក្នុងខាងក្រោម។

ហេដ្ឋិម គុ. [ហេដ្ឋា+ឥម] មានក្នុងខាងក្រោមឬប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្រោម; វិ. **ហេដ្ឋា ភវោ បវត្តោ ឬ>ហេដ្ឋិមោ**។ -**ភាយ** ន. កាយមានក្នុង ខាងក្រោម។

ហេឋ ធា. **ឥ្ចាឆាយំ ហេឋតិ ឥ្ចហេឋតិ ហេឋនំ ឥ្ចហេឋនំ ឥ្ចហេឋកោ ឥ្ចហេឋេន្តោ** "ធ្វើឲ្យលំបាក, ធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ, រំខាន, ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ។

ហេតិ នបុ. សស្ត្រាវុធ (ដូច **អាយុធ**) ។

ហេតុ បុ. [ហិ+តុ] (**សភាវ:**) ជាទីតាំងនៃផលឬជាទីប្រព្រឹត្តទៅនៃផល (ហេតុ ដូច **បភវ**) ។ អវយវ:នៃពាក្យ (**ឥចនាឥយឥ**), មូល, ការណ; វិ. **ហិនោតិ បតិដ្ឋាផលមេត្ថាតិ ហេតុ**, **ហិនោតិ បវត្តតិ ផលមេត្ថាតិ ឬ > ហេតុ**។ **ឃ្យតវ** គុ. មានហេតុជា ដែនកើតមុន។ -**សម្ឋន្ន** គុ. អ្នក ដល់ព្រមហើយដោយហេតុ, អ្នក បរិបូណ៌ដោយហេតុ។

ហេតុកត គុ. របស់ដែលសម្រេចអំពីហេតុ (ផល), សព្ទនេះជាអត្ថន័យផលសព្ទ។

ហេមន្ត បុ. រដូវទឹកសន្សើម។

ហេមរជត នបុ. មាសនិងប្រាក់, សព្ទនេះជាអត្ថន័យរូបិយសព្ទ ។

ហេម បុ. ឈ្មោះត្រកូលដំរីម្យ៉ាង ។ នបុ. មាស (ដូច **ចារុ**) ។

ហេរញ្ញិក គុ. អ្នករក្សាឃ្លាំងប្រាក់មាស (ដូច **និក្ខ្ជិកោ**) ។

ហេសា ឥ. សម្រែកសេះ (ដូច **ហាយនិ**) ។

ហេសុ កិ. [ហុ+អ+សុ-ភ., ឧនៃហុ>ឯ] នឹងមាន, នឹងជា...។

ហេសិ ធា. ១- **គតិយំហេសតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។
២- **អញ្ញត្តសទ្ធេហេសតិ** "ចេញសំឡេងមិនច្បាស់, ស្រែក, លាន់ឮ" ភ្ជ. ។

ហេឋ ឥ. យាងយាស, កែក្រាយ (ដូច **ឱលាស**) ។

ហេឋ ធា. ១-**ឥមេ ហេឋតិ** "ចង, រុំ, ព័ន្ធព័ទ្ធ, ជួត" ភ្ជ. ។
២-**អនាទរេ ហេឋតិ** "មិនអើពើ, មិនយកចិត្តទុកដាក់" ភ្ជ. ។

ហោតព្ព គុ. វត្ថុដែលគួរបូជា ។

ហោតិ កិ. [ហុ+អ+តិ-រ.] មាន, ជា...។

ហោន្ត គុ. [ហុ+អន្ត] កាលមាន, កំពុងមាន, កាលជា...។

ហោឋ ធា. ១- **គតិយំ ហោឋតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។
២- **អនាទរេ ហោឋតិ** "មិនអើពើ, មិនយកចិត្តទុកដាក់" ភ្ជ. ។សព្ទដែលផ្សេងគ្នា, ខុសគ្នាបន្តិចបន្តួចប៉ុន្តែតួសេចក្តីនៅគង់រង្សដដែល សទ្ទនីតិសម្តែងរូបរួមទុកជា៣ផ្នែក៖
១/ **មត្តាភេទោ**ផ្សេងគ្នាដោយមាត្រាគឺស្រៈខ្លីវែង។
២/ **ឥណ្ណភេទោ**ផ្សេងគ្នាដោយតួអក្សរ។
៣/ **រុឡ្ហិភេទោ**ផ្សេងគ្នាដោយចម្រើនឡើង។
សព្ទទាំងឡាយនោះមានប្រយោជន៍ទូទៅក្នុងវេលាផ្ទៀងផ្ទាត់ជម្រះ ក្ស្ជន, តម្រា, សៀវភៅមិនគប្បីកែតម្រូវយ៉ាងនេះយ៉ាងនោះទេព្រោះ បោរាណាចារ្យបានអនុម័តយល់ស្របហើយថាប្រើបានដូចគ្នាគប្បីសង្កេតមើលដូចតទៅនេះ។

ហំស បុ. [ហន+ស] សត្វហើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ (ហង្ស); រ. **ហន្តិ អទ្ធានន្តិ**> **ហំសោ**។ -**ឃាដក** គុ. អ្នកសម្លាប់នូវហង្ស (**ឃាដក**<ហន+ណ្ឍ= រ. **ហំសំ ហនតីតិ**> **ហំសឃាដកោ**) ។ -**ចោតក** បុ. កូននៃហង្ស។

ហំស បុ. ហង្ស, ក្ងាន (ដូច**សេតច្ឆទ**) ។

អ និង ស្រៈពេញ្ជ្ជ

អ **និសេធត្ថាចក**និបាតប្រាប់សេចក្ដីគឺបដិសេធប្រែថាមិន, មិនមែន, មិនមាន, គ្មាន, **ន**, **នោ**, **មា**, **អលំ**, **នហិ** ក៏ជា **និសេធត្ថាចក** ដែរ។

អកិ ធា. **ឧជ្ជិលគតិយំ អកតិ** "ទៅវៀច, វៀចទៅវៀចមក, ពត់ទៅពត់មក" ភូ. ។ **លក្ខណេ អង្ខេតិ អង្ខនំ** "កំណត់, សម្គាល់,...″ រុ. **អង្ក** បុ. "គ្រឿងសម្គាល់, ចំណាំ" ដូចជាស្នាមត្រា, ចង្កេះ, ត្រគាក, ភ្លៅ។ **សសङ्ក** បុ. ព្រះចន្ទ្រ "មានទន្សាយជាគ្រឿងសម្គាល់" (សស+អង្ក) **អङ្គិតោ អ. ចក្ក**ङ्**ङ្គិតចរណោ** "មានព្រះបាទសម្គាល់ឬលាយដោយកងចក្រ" ស. ។ **បល្លङ्ក** បុ. បល្ល័ង្ក (បរិ +អង្ក្ដាស់ រ>ល) គ្រែដេក, កៅអីវែង, ភ្នែន, ព្រះទីន័ង, ព្រះរាជាសនៈសូចិ" ។

អកក្ខស គុ. [ន+ककस] អ្នកមិនធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ (មិនអាក្រក់,មិនទ្រគោះបោះបោក), វិ. **ន កិញ្ចិ សំ ककोतीति>អកក្ខសោ**។ **ककस**<ककिञ्चि+कर+अस។

អកណ្ណនេត្ត គុ. [អកណ្ណ + នេត្ត] អ្នកមាននេត្រមានពណ៌ខ្មៅមិនមាន, អ្នកមាននេត្រមិនខ្មៅ, ព្រះរាជាមាននេត្រមិនខ្មៅ; វិ. **អកណ្ណំ នេត្តំ យស្ស សោ> អកណ្ណនេត្តោ** ។ នេត្ត <នី + ត = អវយវៈតែងនាំទៅ (ភ្នែក); វិ. **នេតីតិ> នេត្តំ** ។

អកត គុ. [ន+ករ+ត] គឺ...មិនធ្វើហើយ, វិ. **ន ककियित्थातिति>អកតោ**, **-តា**, **-តំ**។ **-ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...មិនធ្វើហើយ។ **-បញ្ញារ** បុ. ញ្ញកដែល...មិនធ្វើហើយ។ **-បាបកម្ម** គុ. អ្នកមានបាបកម្មមិនធ្វើហើយ, អ្នកមានអំពើអាក្រក់មិនធ្វើហើយ, វិ. **បាបំ ककम्मं> បាបកម្មំ**, **អកតំ បាបកម្មំ យេន សោ>អកតបាបកម្មោ**។ **-ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...មិនធ្វើហើយ។ **-បុញ្ញ** នបុ. បុណ្យគឺ...មិនធ្វើហើយ, គុ. មានបុណ្យមិនធ្វើហើយ -ល។ **-អកត** នបុ.ព្រះនិព្វាន។

អកតញ្ញូ គុ. [ន>អ + កត + ញ្ញ + រู] អ្នកមិនដឹងនូវឧបការៈដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ; វិ. **ន ककतं ञ्ञातीति>អកតញ្ញូ**។ អកត + ញ្ញ + រู = អ្នកដឹងនូវព្រះនិព្វានដែលបច្ច័យមិនធ្វើហើយ; វិ. **អកតំ និព្វានំ ञ-ञातीति>អកតញ្ញូ**។

អកត្តព្ព គុ. [ន + ករ + តព្ព] គឺ....មិនគប្បីធ្វើ, មិនត្រូវធ្វើ, មិនគួរធ្វើ។ **-យុត្តក** គុ. ដែលគួរគឺ...មិនគប្បីធ្វើ។ **-កម្ម** នបុ. កម្មគឺ...មិនគប្បីធ្វើ។ **-រូប** គុ. មានសភាពគឺ...មិនគប្បីធ្វើ -ល។

អកត្ត កិ. [អ + ករ + អ + ត្ត-អជ្ជ.] បានធ្វើហើយ។

អកត្វា អ. [ន+ ករ +ត្វា] មិនធ្វើហើយ, កុំធ្វើឡើយ។

អកថន នបុં. [ន +កថ + យុ] កិ.មិនពោល, កិ.មិននិយាយ; វិ. **ន កថិយតេតិ>អកថនំ**។

អកថិត គុ. [ន + កថ + ត + ត] គឺ....មិនពោលហើយ, -មិនប្រាប់ហើយ។

អកថេតុំ អ. [ន + កថ + អ, អ>ឆ + តុំ] ដើម្បីមិនពោល, កិ. មិនពោល។

អកថេត្វា អ. [ន + កថ + អ>ឆ + ត្វា] មិនពោលហើយ, មិនប្រាប់ហើយ។

អកថំកថី បុំ. [ន + កថំ + កថំ + ណ្ឍ] អ្នកមិនប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះថានេះដូចម្តេចនេះដូចម្តេច,វិ. **កថមិទំ កថមិទន្តិ ឯវំ ឧប្ផវត្តតីតិ>អកថំកថី**។ អ្នកមានសេចក្តីសម្គាល់ថានេះដូចម្តេចនេះដូចម្តេចមិនមាន, វិ. **កថ-មិទំ កថមិទន្តិ សញ្ញា>កថំកថី, ឧត្ថិ កថំកថី ឯតស្សាតិ>អកថំ-កថី**។ ន័យខ្លះទៀតថា: **អកថំកថី**<ន + កថំ+កថ + ណ្ឍ = អ្នកមិនមានវាចាជាហេតុពោលថានេះ ដូចម្តេចឬដោយប្រការ:ដូចម្តេច (មិនមានសេចក្តីសង្ស័យ), វិ. **កថមិទន្តិ កថេតិ ឯតាយាតិ>កថំកថា, កថំកថា ឯតស្ស អត្ថីតិ>កថំកថី, ឧកថំកថី>អកថំកថី** អ.សុ. ។

អកនិដ្ឋ គុ. [ន+ខុទ្ទក>កន + ឥដ្ឋ] មានភាវ:នៃភពតូចដោយវិសេសមិនមាន, មិនមានៃភពតូចដោយវិសេស, វិ. **អយញ្ហ ខុទ្ទកោ អយញ្ហ ខុទ្ទកោ អយមិមេសំ ឥសេសេន ខុទ្ទកោតិ>កនិដ្ឋោ, កនិដ្ឋស្ស ភាវោ>កនិដ្ឋភាវោ, ឧត្ថិ ឯតេសំ កនិដ្ឋភាវោតិ>អកនិដ្ឋោ**។ (ភពឈ្មោះ **អកនិដ្ឋ, ឋានសុទ្ធាវាស**ជាន់ទី៥) ។ អ.សុ. ។ **-ព្រហ្មលោក** បុំ. ព្រហ្មលោកជាន់ **អកនិដ្ឋ**, -ឈ្មោះ **អកនិដ្ឋ**។ **-ភវន** នបុំ. ភពឈ្មោះ**អកនិដ្ឋ**,ឋានជាទីកើតនៃព្រហ្មឈ្មោះ**អកនិដ្ឋ**,(**ភវន**<ភូ+ យុ) ។

អកប្ប្យ គុ. [ន + កប្ប + ណ្យ + ឥ-អា] របស់ដែលបុគ្គលមិនគប្បីសម្រេច, ដែលមិនគួរ, មិនសមគួរ, មិនសមរម្យ។ **-ភណ្ឌ** នបុំ. **ភណ្ឌ:** (ទ្រព្យ, របស់)- ដែលមិនគួរ។ **-ភោជន** នបុំ. ភោជនមិនគួរ។ - **ចីវរ** នបុំ. ចីវរមិនសមគួរ។

អកម្ម គុ. [ន + កម្ម + អ] ដែលមិនញាប់ញ័រ, មិនកម្រើក។

អកម្ម្យ គុ. [ន + កម្ម + ណ្យ + ឥ-អា.] គឺ...មិនគប្បីឱ្យញាប់ញ័រ, -មិនគប្បីឱ្យកម្រើក។ - **ភាវ**បុំ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកគឺ...មិនគប្បីឱ្យញាប់ញ័របាន។

អកម្ម កិ. [អ + ករ + អ + ម្ម -ហ.] បានធ្វើហើយ។

អករណ នបុំ. [ន + ករ + យុ] កិ.មិនធ្វើ (មិនមែនជាអំពើ), វិ. **ន ករិយតេតិ>អករ-ណំ**។ **-កម្ម** នបុំ. កម្មគឺកិ.មិនធ្វើ។ **-ដ្ឋាន** នបុំ. ទីជាទីមិនធ្វើ។ **-អត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.មិនធ្វើ, ត្រូវការដល់កិ.មិនធ្វើ។

អការម្ហា កិ. [អ + ករ + អ + ម្ហា-អជ្ជ.] បានធ្វើហើយ។

អការិត្ថ កិ. [អ + ករ + ឥ-អា + ត្ថ-អជ្ជ.] បានធ្វើហើយ។

អការិត្វា អ. [ន + ករ + ឥ-អា + ត្វា] មិនធ្វើហើយ។

អការិស្ស កិ. [អ+ករ+ឥ-អា+ស្សា-កា>ស្ស] នឹងបានធ្វើហើយ។

អការោន្ត គុ. [ន+ករ+ឱ+អន្ត] កាលមិនធ្វើ។

អការ្ម រោគ, ជំងឺ (ដូច **គេលញ្ជ**)

អការ្ម អ. [ន+ករ+ត្ថុ] ដើម្បីមិនធ្វើ, កិ.មិនធ្វើ។

អការ្ម ២ ១.

អការ ២ ១.

អការ ២ ១.

**អការ

ឧត្ថ កិញ្ចនំ ឯតស្សាតិ> អកិញ្ចនោ។ មានសេចក្ដីកង្វល់មិនមាន, មិនមានសេចក្ដីកង្វល់, វិ. **កិញ្ចាយតេតិ >កិញ្ចនំ, ឧត្ថ កិញ្ចនំ ឯតស្សាតិ>អកិច្ចនោ**។ បុ. អ្នកទ័លក្រ, អ្នកកម្សត់ (ដូច **ទឡ្ទិទ្ទ**) ។

អកិរិយវាទ គុ. [ន+កិរិយ+វាទ] អ្នកមានវាទ:ថាកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយមិនមែនឈ្មោះថាគឺបុគ្គលធ្វើ; វិ. **ន កតំ កម្មំ ករិយតីតិ វាទោ អស្សាតិ> អកិរិយវាទោ**។

អកិលន្ត គុ. [ន+កិលម+ត>ន្ត] មិនលំបាកហើយ, មិននឿយហត់ហើយ។

អកិលមន នបុ. [ន+កិលម+យុ] កិ.មិនលំបាក, សេចក្ដីមិនលំបាក, ការមិននឿយហត់, វិ. **ន កិលមយតេតិ>អកិលមនំ**។ -**ភាវ** នបុ. ភាវ:នៃកិ.មិនលំបាក...។

អកិលមេត្វា អ. [ន+កិលម+ណេ+ត្វា] មិនលំបាកហើយ, មិនញ៉ាំង...ឱ្យលំបាកហើយ។

អកិណ្ណសុ បុ. អ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស (ដូច **និក្ខោសជ្ជ**) ។

អកុជ្ឈិត្វា អ. [ន+កុធ+យ+ត-អា+ត្វា] មិនក្រោធហើយ, មិនខឹងហើយ។

អកុដិល គុ. [ន+កុដិល] ដែលមិនវៀច, មិនកោង។ - **តា** ត. ភាវ:នៃ...ជា...មិនវៀច។

អកុទ្ធ គុ. [ន+កុធ+ត+ទ្ធ] គឺ...មិនក្រោធហើយ, -មិនខឹងហើយ។ -**មានស** គុ. មានចិត្តមិនក្រោធហើយ, មានឆន្ទ:មានក្នុងចិត្តមិនក្រោធហើយ, វិ. **អកុទ្ធំ មានសំ យេន សោ >អកុទ្ធមានសោ**។

អកុប្បដ្ឋាន នបុ. [អកុប្ប+ឋាន] ទីមិនកម្រើក។

អកុព្វតោ គុ. [ន+ករ+ឱ+អន្ត+ស-វិ.] កាលមិនធ្វើ។

អកុសល ន. [ន+កុសល] អកុសល។ គុ. មិនមែនជាកុសល, មិនប្រសប់, មិនឈ្លាស, មិនវាងវៃ។ -**កម្ម** នបុ. កម្មឬអំពើជាអកុសល។ -**កម្មបថ** បុ. គន្លងឬផ្លូវនៃកម្មជាអកុសល។ -**កម្មសន្ធាត** គុ. គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាកម្មជាអកុសល, គឺបណ្ឌិតពោលថាកម្មជាអកុសល, ពោលគឺកម្មជាអកុសល។ -**ករិយា** ត. កិ.ធ្វើនូវកម្មជាអកុសល។ -**ចិត្តុប្បាទ** បុ. កិ.ញ៉ាំងចិត្តជាអកុសលឱ្យកើតឡើង, កិ.កើតឡើងនៃចិត្តជាអកុសល។ -**ចេតនា** ត. ចេតនាជាអកុសល, ចេតនាប្រកបហើយដោយអកុសល, វិ. **អកុសលេន យុត្តា ចេតនា>អកុសលចេតនា**។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌ជាអកុសល, ធម៌ប្រកបហើយដោយកម្មជាអកុសល។ -**មល** នបុ. មន្ទិលគឺអកុសល, បាប (ដូច**កិព្ជិសំ**) ។ -**លាភ** បុ. បាននូវកម្មជាអកុសល។ -**ឱតក្ក** បុ. សេចក្ដីត្រិះរិះជាអកុសលឬក្នុងកម្មជាអកុសល។ -**ឱថិ** ត. វិថីនៃចិត្តជាអកុសល, ផ្លូវនៃចិត្តជាអកុសល។ -**មូល** ន បុ. ឫសគល់នៃអកុសល -ល-។

អកុសីត គុ. [ន+កុ+សទ>សីទ+អ,ផ្លាស់ទ>ត] អ្នកមិនលិចចុះដោយអាការគឺបណ្ឌិតគប្បីខ្ពើម (មិនខ្ជិលច្រអូស), វិ. **ន កុច្ឆិតេន អាការេន សីទ-**

ឥតិ>អកុសីតោ។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស។

អកោធ បុ. [ន+កុធ+ណ] សេចក្តីមិនក្រោធ, កិ.មិនខឹង, វិ. **អកោធនំ ឯតស្សាតិ> អកោធោ**។ អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ, វិ. **នត្ថិ កោធោ ឯតស្សាតិ> អកោធោ**។ កិ.មិនមាននៃសេចក្តីក្រោធ, វិ. **កោធស្ស អភាវោ> អកោធំ**។

អកោធន គុ. [ន+កុធ+យុ] អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ, វិ. **ករុណ្ឌ្យិយតេតិ>កោធនំ, នត្ថិ កោធនំ ឯតស្សាតិ>អកោធនោ**។ នបុ. សេចក្តីមិនក្រោធ។

អកោបេត្វា អ. [ន+កុប+ណេ+ត្វា] មិនញ្ជាំង...ឱ្យកម្រើកហើយ។

អកោបេន្ត គុ. [ន+កុប+ណេ+អន្ត] កាលមិនញ្ជាំង...ឱ្យកម្រើក។

អក្ខោច្ឆិ កិ. [អ+កុធ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.>ច្ឆិ] បានជេរហើយ។

អកំសុ កិ. [អ+ករ+អ+ឌំ-អជ្ជ.>អំសុ] បានធ្វើហើយ។

អក្ក បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **សូរ**); ដើមរាក់ (ដូច **ឥ**ិ**ករណ**) ។

អក្ក ធា. **ជ**ជ**�នេ អក្ខេតិ អក្ខយតិ** "សរសើរ" ចុ. ។ **អក្ខោ** បុ. "ព្រះអាទិត្យ" គេសរសើរ= **សុរ**ិ**យោ=អ**ាទ**ិ**ច្ចោ។វិ. **មហាជុ**ត**ិ**ាយ **អ**ក្ខ**ីយ**ត**ិ អ**ត**ិ**ត្ថ**ីយ**ត**ិ ค**ป**ป**ส**ន**្ធ**ហ**ិ ช**ន**ហ**ីត**ិ អ**ក្ខ**ោ "ទេវតាដ៏វិសេស ដែលជនអ្នកជ្រះថ្លាចំពោះព្រះអាទិត្យនោះ សរសើរគឺថាស្ងើចក្រៃ លែងព្រោះភាពនៃព្រះអាទិត្យមានពន្លឺធំ=ភ្លឺខ្លាំង" ។ **អ**ត**ិ=ក**ុ**ដ**ិ**ណ**ា**យ**ំ, ค**ត**ិ**យ**ំ **អ**ค**ត**ិ "រៀចវេរ, ទៅរៀច" ក្ខ. ។

អក្ខន្ត គុ. [អា>អ + កម + ត>ន្ត] ជាន់ហើយ, ដែល...ជាន់ហើយ។ -**អ**ណ**្ណ**ច**ម**ម្ម** នបុ. ស្បែកស្រស់ដែល... ជាន់ហើយ។ -**ក**ាណ បុ. កាលនៃ...គឺ...ជាន់ហើយ។ -**អ**ក្ខ**ន្ត**ក**ាណ** បុ. កាលនៃ...គឺ...ជាន់ហើយៗ។ -**ដ**ា**ន** នបុ. ទីនៃ...គឺ...ជាន់ហើយ។ -**ម**ត្ត គុ. គ្រាន់តែគឺ..ជាន់ហើយ។ -**ស**ា**ខ**ា ឥ. មែកគឺ..ជាន់ហើយ។

អក្ខ**ម**ត**ិ** កិ. [អា+កម+អ+ត**ិ**-រ.] ជាន់។

អក្ខ**ម**ន្ត គុ. [អា+កម+អ**ន**ត] កាលជាន់, កំពុងជាន់។

អក្ខ**ម**ន្ត**ុ** កិ. [អា+កម+អ+អ**ន**ត**ុ**-ប.] ចូរជាន់។

អក្ខ**ម**ិ កិ. [អា+កម+អ+ណ្យ-អជ្ជ.>ឥ] ជាន់ហើយ។

អក្ខ**ម**ិ**ត**្វ**ា** អ. [អា+កម+ឥ-អា+ត្វ**ា**] ជាន់ហើយ។

អក្ខ**ុ**ដ្ឋ គុ. [អា+កុ**ស**+ត>ដ្ឋ] ជេរហើយ, ដែល...ជេរហើយ។

អក្ខ**ោ**ស បុ. [អា+កុ**ស**+ណ] កិ.ជេរ, ជាគ្រឿងជេរ។ -**អ**ាទ**ិ**ភ**ូ**ត**ុ** នបុ. មានកិ.ជេរជាដើមជាវត្ថុ។ -**ភ**ូ**ត**ុ នបុ. វត្ថុជាគ្រឿងជេរ។

អក្ខ**ោ**ស**ក** បុ. [អា+កុ**ស**+ណ្ឍ**ុ**] អ្នកជេរ, វិ. **អ**ក្ខ**ោ**ស**ត**ីតិ>**អ**ក្ខ**ោ**ស**ក**ោ។ -**ប**រ**ិ**ភ**ាស**-**ក** បុ. អ្នកជេរនិងអ្នកប្រទេច។ -**ភ**ារ**ទ**្ធ**ាជ**ីវ**ស.ន ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ

ភារទ្វាជ:អ្នកជេរ,ព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះ **អក្ខោសកភារទ្វាជ:**។

អក្ខោសន នបុં. [អា+កុស+យុ] កិ.ជេរ, វិ. **អក្ខោសយតេតិ>អក្ខោសនំ**។ -**ឫជ្ជ-ក្ខោសនឫជ្ជ-ហារណាឫជ្ជ-ដិឫជ្ជ-ហារណានិ** គុ. មានកិ.ជេរនិងកិ.ជេរតប និងកិ.ប្រហារនិងកិ.ប្រហារតបជាដើម, មានកិ.ជេរតបនូវកិ.ជេរនិងកិ. ប្រហារតបនូវកិ.ប្រហារជាដើម (ដូច **អតិសុ្សក្ខោ**) ។ -**សទ្ទ** បុં. សំឡេងឬសូរនៃកិ.ជេរ, សំឡេងជាគ្រឿងជេរ។

អក្ខោសន្ត គុ. [អា+កុស+អន្ត] កាលជេរ, កំពុងជេរ។

អក្ខោសន្តិ កិ. [អា+កុស+អ+អន្តិ-រ.] ជេរ។

អក្ខោសិ កិ. [អា+កុស+អ+ល្យ-អជ្ជ.] ជេរហើយ។

អក្ខោសិតព្ព គុ. [អា+កុស+ត-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីជេរ។

អក្ខោសិតុំ អ. [អា+កុស+ត-អា.+តុំ] ដើម្បីជេរ។

អក្ខោសិត្វា អ. [អា+កុស+ត-អា.+ត្វា] ជេរហើយ។

អក្ខោសីសុ កិ. [អា+កុស+អ+ឌ-អជ្ជ.>តំសុ] ជេរហើយ។

អក្ខ បុំ. ភ្លៅរទេះ, ដងកាំបិត, សម៉ាត់ភេទក៏ (ដូច **ឥតីឌក**)។ -**អគ្គនេមិឥត្ថិ** ឥ. ចុងនៃភ្លៅនិងកណ្តាប់ឬរង្វង់នៃកង់។ -**ឥញ្ជនឥណាឫជ្ជដិច្ឆាទន-ឫុត្តមំសូបមាឥស** បុំ. អំណាចនៃសេចក្តីប្រៀបដោយប្រេងសម្រាប់ លាបនូវភ្លៅនិងសំពត់សម្រាប់គ្របនូវដំបៅនិងសាច់នៃកូន, ចំណែក ទី៤នៃបល:, មួយអក្ខប្រមាណ២មាសក; (ដូច **សុឥណ្ណ**), កូន បាសកា (ដូច **ឥាសក** ឬ **ឥ១ន្ត្ថិយ** (ដូច **ឥិសយិ**) ។

អក្ខក បុំ. ឆ្នឹងទីបំផុតនៃក, ឆ្នឹងដងកាំបិត (**ឥលន្ត**ដ្ឋី) ។

អក្ខណា ឥ. ផ្លេកបន្ទោរ (ដូច**ឥិដ្ឋ**) ។

អក្ខត នបុં. លាជ (ដូច **លាជ**) ។

អក្ខទ១ស្ស បុំ. អ្នកពិភាក្សា, អ្នកយើញនូវវោហារ ។

អក្ខទេ១ី អ្នកលេងបាសកា (ដូច **ឥិតឥ**) ។

អក្ខ១ុត្ត បុំ. អ្នកលេងបាសកា (ដូច **ជូតការ**) ។

អក្ខន្តិ ឥ. [ន+ខម+តិ] សេចក្តីមិនអត់ធន់, មិនមានសេចក្តីអត់ធន់, វិ. **អក្ខមនំ> អក្ខន្តិ**, **ន១ត្ថិ ខន្តិ ឯ១ត១ត្ថាតិ>អក្ខន្តិ**។

អក្ខរ បុំ., នបុំ. [ន+ខ+អរ] វណ្ណ:មិនដល់នូវកិ.អស់ទៅឬ វណ្ណ:មិនរឹង (អក្សរដូច **លិ១ិ** ឬ **ឥ១ណ្ណ**), វិ. **ន ខ១ីយន្តិ ខយំ ន ១ាបុណន្តីតិ>អក្ខរ**, **ន ខ១ន្តីតិ ១ា>អក្ខរ**។ -**១ិណ្ណ** បុំ. កិ.ប្រមូលនៃអក្សរ, ពួកនៃអក្សរ។ -**ស១ាយ** បុំ. លទ្ធិជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តិទៅព្រមនៃអក្សរ, លទ្ធិនៃអក្សរ។ -ព្រះនិព្វាន (ដូច **ហោ១្ម**) ។

អក្ខ១ាឥ១ាឥ អវយវ:នៃ **អក្ខរ** ជា **ឥ១ុ**, ១ព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ម១ាសព្ទ** ។

អក្ខាត គុ. [អា+ខា+ត] គឺ....ពោលហើយ, -ប្រាប់ហើយ។

អក្ខាយតិ កិ. [អា+ខា+យ+តិ-រ.] គឺ....ពោល, ប្រាកដ។

អក្ខាហិ កិ. [អា+ខា+អ+ហិ-ប.] ចូរប្រាប់, ចូរពោល។

អក្ខិ នបុં. [ឥក្ខ>អក្ខ+ឥ] ធម្មជាតសម្រាប់ឃើញនៃជន (ភ្នែកដូច **លោចន**) វិ. **ឥក្ខតិបស្សតិ ឯតេនាតិ>អក្ខិ**។ -**ភាណ** បុં.កិ.ខ្ទាក់នៃភ្នែក។ -**ភោដិ** ឥ. ចុងនៃភ្នែក, ទីបំផុតនៃភ្នែក (កន្ទុយនៃភ្នែក) ។ -**រោគ** បុં. រោគក្នុងភ្នែក, រោគដែលកើតក្នុងភ្នែក។ -**វិនាស** បុં. សេចក្តីវិនាសនៃភ្នែក, ការខូចនៃភ្នែក។

អក្ខិត នបុં. រោមត្របកភ្នែក (ដូច **បខុមំ**) ។

អក្ខិមជ្ឈ នបុં. កែវភ្នែក។

អក្ខេម គុ. [ន+ខេម] ដែលមិនក្សេម, មិនមានសេចក្តីក្សេម, វិ. **ន ត្ថិ ខេមំ ឯត-ស្សាតិ>អក្ខេមំ**។

អក្ខោហិណី ឬស្សរ៦០បាច់ក្នុង១បាច់៦០ដើមពួកសេនាទាហានដើរជាន់បាក់បែកខ្ទេចខ្ទីអស់សេនាដូច្នេះហៅថា១ **អក្ខោហិណី** , ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ៤២; (បាឡីខ្លះថា **អក្ខោតិណី**) ។

អខណ្ណ គុ. [ន+ខណ្ណ] មិនដាច់។ -**ផុល្ល** គុ. មិនដាច់និងមិនធ្លាយ,មិនដាច់និងមិនផុយរមាស់។

អខមាបេត្វា អ. [ន+ខម+ណាបេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យអត់ហើយ, មិនឱ្យអត់ទោសហើយ។

អខមាបេន្ត គុ. [ន+ខម+ណាបេ+អន្ត] កាលមិនញ៉ាំង..ឱ្យអត់ហើយ, ឱ្យអត់, -មិនឱ្យអត់ទោស។

អខាត នបុં. ស្រះទេវតា, ស្រះទេពនិម្មិត (ដូច **ទេវខាតកំ**) ។

អខិល គុ. ទាំងពួង, ទាំងអស់ (ដូច **សព្ព**) ។

អខីណាសវ គុ. [ន+ខីណាសវ] មានអាសវ:មិនទាន់អស់ហើយ, វិ. **អខីណា អាសវា យស្ស សោ > អខីណាសវោ**។ មិនមែនជាព្រះខីណាស្រព, វិ. **ន ខីណាសវោ> អខីណាសវោ**។

អខេបិត គុ. [ន+ខិប+ឥ-អា.+ត] គឺ...មិនញ៉ាំងឱ្យអស់ហើយ, - មិនឱ្យបោះទៅហើយ។ -**ត្ត** នបុં. ភាវ:នៃ...ជា...គឺ...មិនឱ្យអស់ទៅហើយ។

អគ ភ្នំ (ដូច **សេល**), ឈើ (ដូច **រុក្ខ**) ។

អគ ធា. **គមនេ អគ្គតិ អគ្ឆតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។ **អគ្ឆ** បុં. ឈ្មោះប្រទេសក្នុងឥណ្ឌាជំនាន់ពុទ្ធកាលច្រើនប្រើជាពហु. អង្គ។ **អគ្ឆ** នបុं. "អង្គ, អវយវ:, ហេតុ, ការណ៍" ។ **អគ្ឆណ** នបុं. ប្រែបានន័យ៣ះ

១= **រាគាទិក្ខិលេសា** "កិលេសមានរាគ:ជាដើម" ឧ. **រាគো អន្ធណ៌**។
២= **មលំ** "មន្ទិល" ឬ =**បង្ហោ** "ភក់, ល្បាប់" ឧ. **តស្សេវ រជស្ស វា អន្ធណ្ណស្ស វា បហានាយ វាយមតិ** "គេព្យាយាមដើម្បីកិ. លះចោលនូវធូលីឬភក់នោះឯង" ។
៣= **ឋិតជ្ឈេសោ** (ប្រទេសចំហ) "ទីលានទីធ្លា" **ចេតិយङ्गणं ពោធិយङ्गणं រាជङ्गणं** -ស. ។

អគណេត្វា អ. [ន+គណ+អ>ឯ+ត្វា] មិនរាប់ហើយ, មិនអើពើហើយ។

អគត គុ. [ន+គម+ត] មិនទៅហើយ, មិនដល់ហើយ។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃ...មិនទៅហើយ។ -**ទិសសङ्ખាត** គុ. ដែលបណ្ឌិតពោលថាទិសគឺ... មិនដែលទៅហើយ។ -បុព្វគុ. ដែលមិនស្លាប់ទៅហើយ។ -**បុព្វត្ត** នបុ. ភាវ:នៃ...ជា...គឺ...មិនធ្លាប់ទៅហើយ។

អគតិ ឥ. [ន+គម+តិ] កិ.មិនទៅ, កិ.មិនលុះ, កិ.មិនលម្អៀង, វិ. **អគមនំ>អគតិ**។ -**គមន** នបុ. កិ.ដល់នូវអគតិ, កិ.លុះនូវគតិមិនគួរ។

អគទ បុ. ថ្នាំកែរោគ (ដូច **ភេសជ្ជ**) ។

អគន្ត្វុកាម គុ. [អគន្ត្វុ+កាមឬន+គន្ត្វុកាម] ចង់ដើម្បីមិនទៅ, មិនចង់ដើម្បីទៅ, មានប្រាថ្នាដើម្បីមិនទៅ (មិនត្រូវការទៅ) ។

អគន្ធក គុ. [ន+គន្ធ+ក] មានក្លិនមិនមាន, មិនមានក្លិន, ឥតក្លិន, វិ. **ន ត្ថិ គន្ធো អស្សាតិ>អគន្ធកំ**។

អគមន នបុ. [ន+គម+យុ] កិ.មិនទៅ។ -**ធម្ម** គុ. មានកិ.មិនទៅជាធម្មតា។ -**ភាព** បុ. ភាវ:នៃកិ.មិនទៅ។ -**សីល** គុ. មានកិ.មិនទៅជាប្រក្រតី, វិ. **អគមនំ សីលមស្សាតិ> អគមនសីលো**។

អគយ្ហូបគ គុ. [ន+គយ្ហ+ឧប+គម+ក្ងិឬអគយ្ហ+ឧប+គម+ក្ងិ] ធម្មជាតគឺបុគ្គលមិនគប្បីចូលទៅជិតចាប់យកបាន, វិ. **ន គយ្ហំ ឧបគន្ត្វាតិ>អគយ្ហូបគো**។ ធម្មជាតគឺបុគ្គលចូលទៅជិតដល់នូវកិ.ចាប់យកមិនបាន, វិ. **អគយ្ហំ ឧបគមិយតេតិ>អគយ្ហូបគো**។ ធម្មជាតចូលទៅជិតដល់នូវកិ.ចាប់យកមិនបាន, វិ. **អគយ្ហំ ឧបគច្ឆតីតិ>អគយ្ហូបគো**។

អគរុ នបុ. [ន+គិរ+ឧ.ឥ>អ, គម+ឲ+ ម>រ, គរ+ឧ] សេចក្តីមិនធ្ងន់, សេចក្តីមិនធ្ងន់ចិត្ត, (សេចក្តីមិនចង្អៀតចង្អល់) សេចក្តីមិនគោរព។ដើមក្រស្នាសាមញ្ញ (ដូច **ណោហំ**)។

អគលុ ដើមក្រស្នាសាមញ្ញ

អគាធ បុ. ជ្រៅក្រៃលែង (ដូច **អតលសួសរ**) ។

អគារ បុ., នបុ ផ្ទះ, រោង (ដូច មន្ទីរ) ។ -**ម**ជ្ឈ នបុ. កណ្តាលនៃផ្ទះ។

អគារវ គុ. [ន+គារវ] មានភាវ:នៃសេចក្តីគោរពមិនមាន, មិនមានភាវ:នៃសេចក្តី

គោរព, វិ. **ភរុស្ស ភាវោ>ភារវោ, ន ត្ថិ ភារវោ អស្សាតិ>អភារ-វោ, ន ១ា ភារវោ យស្ស សោ>អភារវោ**។ -**ភូត** គុ. ដែលមិនមានភាវៈនៃសេចក្តីគោរពកើតហើយ។

អគារិក បុ. គ្រហស្ថ, អ្នកគ្រងផ្ទះ (ដូច **ឆ្ហដ្ឋ**) ។

អគារិយ គុ. [អគារ+ឥយ] (កម្ម) ជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះ; វិ. **អគារស្ស ហិតំ>អគា-រិយំ**។ -**ភូត** គុ. ដែលមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះកើតហើយ។

អគុណ បុ. [ន+គុណ] សភាវៈមិនមែនជាគុណ (ទោស), វិ. **ន គុណោ> អគុណោ**។

អគោចរ បុ. [ន+គោចរ] ទីមិនមែនជាគោចរ, ទីមិនគួរត្រេចទៅដូចជាគោ, មិនមែនជាអារម្មណ៍។

អគ្ត គុ. [អជ>អគ+អឫគ] ធម្មជាតដល់នូវភាពដ៏ប្រសើរ, ប្រធាន (ដូច **បុគ្ត១**), (ខាងដើម (ដូច **អាទិ** ឬ **បឋម**), ប្រសើរ (ដូច **ឥ១**), លើស, កំពូល, ថ្មោង, ខ្ពង់ខ្ពស់ទីបំផុត, ជាទីបំផុត,ចុង (ដូច **កោដិ**), ជាដើម, ចំណែក (ដូច **កោដ្ឋាស**), អារម្មណ៍), (ខាងមុខដូចបុរ) វិ. **អជតិ គច្ឆតិ សេដ្ឋភាវន្តិ>អគ្គំ**។ -**អគ្ត** គុ. កំពូលជាទីបំផុត, ចុងនៃកំពូល។ **ដ្ឋាន** នបុ. ទីដ៏លើស, ដំណែងដ៏លើស។ -**ឆ្ហដ្ឋ** នបុ. កន្ទុយជាទីបំផុត, ចុងនៃ កន្ទុយ។ -**ទក្ខិណេយ្យភាព** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគួរនូវទក្ខិណាដ៏លើស, ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគួរនូវទានសម្បត្តិជាគ្រឿងចម្រើនដ៏លើស, ភាវៈនៃ...ជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គលអ្នកប្រសើរ។ -**ទណ្ឌ១** នបុ. ដងជាទីបំផុត, ចុងនៃដង។ -**ទាន** នបុ. ទានដ៏លើស។ -**ធម្ម** បុ. ធម៌ដ៏លើស។ -**បណ្ឌិត** បុ. បិណ្ឌ:ដ៏ថ្មោង, ដុំបាយដ៏ថ្មោង។ -**មហេសិដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃមហេសីដ៏លើស។ -**យាគុ** ឥ. បបរដ៏លើស។ -**រស** បុ. រសដ៏លើស។ -**រាជ** បុ. ព្រះពុទ្ធជាស្តេចប្រសើរ, ស្តេចប្រសើរ។ -**សស្សទាន** នបុ. កិ. ឱ្យនូវសំទូងដ៏លើស។ -**សាវ១ក** បុ. សាវ៉ែកអ្នកលើស។ -**សាវ១ិកា** ឥ. សាវ៉ិកាអ្នកលើស។ -**សេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីអ្នកលើស -ល-។

អគ្តញ្ញ គុ. ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់, ប្រធាន (ដូច **មុខ្យ**) ។

អគ្តជ បុ. បង (ដូច **ជេដ្ឋ**) ។

អគ្តត ខាងមុខ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **បុព្ទ១ សព្ទ** ។

អគ្តតោ និ. **អតិមុ១ត្ថ១ាចកនិបាត**ប្រាប់សេចក្តីគឺមុន, មុខប្រែថាកាលមុន, ខាងមុខ, **បុរេ**, **បុរតោ** ក៏ជា **អតិមុ១ត្ថ១ាចក**ដែរ។

អគ្តលត្ថម្ភ បុ. សសរទ្វារ, មេទ្វារ, ស៊ុមទ្វារ, (ដូច **ឥ១ិសីសោ**) ។

អគ្តហាណ បុ. [ន+គហ+យុ] កិ.មិនកាន់, សេចក្តីមិនប្រកាន់។គុ. មានធម៌ជាគ្រឿងមិនប្រកាន់។

អគ្គិ បុ. [អគ្គ+ឥ] សភាវ:ដល់នូវកិ.ភោងកាច (ភ្លើងដូច **ជាតវេទ**), វិ. **អគ្គតិ ភុជិលំ ឥច្ចតីតិ>អគ្គិ**។ -**ឱភាស** បុ. ពន្លឺនៃភ្លើង, រស្មីជាគ្រឿងភ្លឺនៃភ្លើង។ -**ក្ខន្ធ** បុ. គនរនៃភ្លើង។ -**ជ្ជាលា** ឥ. អណ្តាតនៃភ្លើង។ -**ទឌ្ឍ** គុ. ដែលភ្លើងឆេះហើយ។ -**បរិចរ- ណដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីបម្រើនូវភ្លើង។ -**បរិចរិយា** ឥ. កិ. បម្រើនូវភ្លើង។ -**ឥណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃភ្លើង, មានពណ៌ដូចជាភ្លើង។ -**សាលា** ឥ. ពោងនៃភ្លើង។ -**សិខូបម** គុ. មានឧបមាដោយអណ្តាតនៃភ្លើង។ -**ហុត្ត** គុ. ភ្លើងដែល...បូជា, កិ. បូជានូវភ្លើង (**ហុត្ត**<ហុ+ត>ត្ត) ។

អគ្គិជ្ជាលា ឥ. ដើមអណ្តាតភ្លើង (ដូច **ឆាតកី**) ។

អគ្គិមន្ថ បុ. ដើមភង្គ (ដូច **ករណ្ឌិកា**) ។

អគ្គិសញ្ជ្ជិត បុ. ដើមចិត្តមូលភ្លើង (ដូច **ចិត្តក**) ។

អគ្ឆ គុ. [អគ្ឆ+អ] ថ្លៃ, កាត់ថ្លៃ, តម្លៃ។ នបុ. ការបូជា (ដូច **ឬជន**), កិ.បូជា, វិ. **អគ្ឆនំ ឬជនំ>អគ្ឆ**ំ។ បុ. តម្លៃ, គ្រឿងបូជា,ដបសម្រាប់ដាក់ផ្ការបូជាជាដើមតម្លៃ (ដូច **ឬ**ល)។

អគ្ឆតិ កិ. [អគ្ឆ+អ+តិ-រ.] ថ្លៃ, ដល់ថ្លៃ, គួរថ្លៃ, ។

អគ្ឆាបេសិ កិ. [អគ្ឆ+ណាបេ+ណ្ឍ-អជ្ជ+ស-អា] ញ្ជាំង...ឱ្យកាត់ថ្លៃហើយ។

អគ្ឆិយ នបុ. [អគ្ឆ+ឥយ] កិ.បូជា, គ្រឿងបូជា, វិ. **អគ្ឆនំ ឬជនំ>អគ្ឆិយ**ំ។

អគ្ឆិយោ តម្លៃ, គ្រឿងបូជា, ដបសម្រាប់ដាក់ផ្ការបូជាជាដើម។

អឃ នបុ. អំពើអាក្រក់ (ដូច **បាប**), អាកាស (ដូច **គគន** ឬ **សុរេបថ**), សេចក្តីលំបាក (ដូច **ទុក្ខ** ឬដូច **នីឃ**), សេចក្តីវិនាស (ដូច **ព្យសន**) ។

អឃ ធា. **បាបករណេ អឃតិ អឃយតិ** "ធ្វើបាប, ធ្វើអាក្រក់" ចុ. ។ **អឃ**ំ នបុ. **អឃោ** បុ. "អាក្រក់, បាប, ទុក្ខ, លំបាក, មេឃ, ពពក, អាកាស" ។ **អនឃោ** គុ. "មិនមានទុក្ខ, មិនមានលំបាក" (ន+អឃ) ។

អឃាតយំ គុ. [ន+ហាន+ណយ+អន្ត+សិ-រ, ផ្លាស់សិ-រ. និងន្តជាអំ] កាលមិនញ្ជាំង... ឱ្យសម្លាប់ឬឱ្យបៀតបៀន។

អङ្ក បុ. [អង្ក+អ] គ្រឿងដែលគេសម្រាប់កំណត់, -សម្រាប់សម្គាល់ (ចង្កេះ, ភ្លៅ, ថ្នក់, ទំព័រ), វិ. **អङ្ខិយតេ លក្ខិយតេ អនេនាតិ>អङ្ក**ោ។

អङ្ខ ធា. **លក្ខណេ អङ្ខយតិ** "កំណត់, សម្គាល់,..." ចុ. ។

អङ្ខណ នបុ. ស្នាម, ព្រះលាន (ដូច **ចញ្ចរ**ំ) ។

អङ្ករ បុ. [អង្ក+ឧរ] សភាវ:ដែលគេកំណត់ឬចំណាំ (ពន្លក, បណ្តាលដូច **ឆវុដ្ឋិន្ន**), វិ. **អङ្ខិយតិ លក្ខិយតីតិ>អङ្ករោ**។ -**ទេវបុត្តវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃទេវបុត្រឈ្មោះ **អङ្ករ**:។

អङ្ករ បុ. [អङ្ក>អङ្ករ+ស] គ្រឿងសម្រាប់កំណត់ (ការ), វិ. **អङ្ករ អङ្ករ>អङ្ករ**។ -**ត្ថាហ** បុ. អ្នកកាន់នូវការ (នាយហត្ថាចារ្ស, ហ្ម្ចជ្ជ) ។

អङ្ក បុ. គ្រឿងសម្គាល់, ស្នាម (ដូច **ឧញ្ញ**); ផ្ទ្ក, ចង្កេះ (ដូច **ឧចួ**) ។

អङ្ការ បុ. ដើមអង្ការ (ដូច **ឧកោចក**) ។

អङ្ग បុ.នបុ. ដៃនឬជនបទឈ្មោះអङ្ग, ជ្រើន(ដូច **ពហុ**) ។ អវយវ:ឬអាការ:នៃកាយ, ហេតុ (ដូច **អវយ**)។

អङ្ग និ. **អ្ឋានត្ថ**ាចក និបាតប្រាប់សេចក្ដីគឺហៅរកប្រែថាឱ, **ភោ**, **អរ**, **អម្ភោ**, **ហម្ភោ**, **ហ**, **ហ**, **ភ**, **ហ**, **ហ**, ក៏ជា **អ្ឋានត្ថ**ាចកដែរ។

អङ្គជាត នបុ. អङ្ករជាតប្រុសស្រី (ដូច **ហ**) ។

អङ្គណ នបុ. លាន, ព្រះលាន, ព្រះលានចេតិយព្រះលានពោធិព្រ្ក្ស្ជាដើម, កិលេស, មន្ទ្ិលមានរាគ:ជាដើម (ដូច **ម**) ។

អङ្គណាតាវ បុ. [អङ្គណ+អភាវ] ក.មិនមាននៃកិលេសដូចជាទ្ល, ក.មិនមាននៃកិលេសជាគ្រឿងរលឹបរល, ក.មិនមាននៃកិលេស។

អङ្គទ នបុ. គ្រឿងប្រដាប់ដើមដៃ (ដូច **ពាហ**ុ**ម**ូ**ល**ាភ**ូ**ណ**ំ**) ។

អङ្គនា ស្រី (ដូច **ភ**ិ**ត**ា) ។

អङ្គប្ប**ច្ច**ङ្ग នបុ. [អङ្ग+ប**ច**ङ្ग] អវយវ:និងអវយវ:អាស្រ័យ, អវយវ:តូចនិងអវយវ:ធំ។

អङ្गដ្ឋ នបុ. [អङ្ग+ដ្ឋ] ដៃនឈ្មោះ **អङ្ग**:។

អङ្गភ**ាវ**ក**ល** នបុ. [អङ្ग+ភ**ាវ**ក**ល**] ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកវ**ិ**ក**ល**ដោយអវយវ:, ភាវ:នៃបុគ្គលមានអវយវ:ខ្ះខាត, ភាវ:នៃសេចក្ដីខ្ះខាតដោយអវយវ:, វិ. **ឥ**ិ**ក**ល**ស្ស ភ**ាវ**ោ> ភ**ាវ**ល**ំ, **អङ្ग**ន **ភ**ាវ**ល**ំ>**អङ្ग**ភ**ាវ**ល**ំ។

អङ្गហ**ារ** បុ. ការ**ា**ំ, ក្ប**ា**ច់ រ**ា**ំ (ដូច **អङ្ग**ឥ**ិ**ក្ខ**ិ**ប) ។

អङ្गានុ**ស**ារ**ី** ខ្យ**ល**់ប**ក**់ផ្ស**ព**ុ**ធ**ផ្ស**ាយ**ទ**ៅ**ត**ាម**អ**ាវ** យ**ៈ**ត**ូ**ច**ធ**ំ**។

អङ្गារ បុ. [អङ្ग+អ**ារ**] (ស**ភ**ាវ:) ដ**ល**់ន**ូ**ាសេ**ច**ក្ដ**ី**ស**ា**ប**ស**ូ**ន**្ម (ការ**ើ**ក**ភ**្ល**ើ**ង, ធ**ូ**ង), វ**ិ**. **អङ្ग**ត**ិ ហ**ានៃ **ត**ច្ច**ត**ីត**ិ>**អङ្ग**ារ**ោ**។ -**អ**ាវ**ដ** បុ. ណ**ា**ដ**ា**ដ**ា**ដ

អङ្គីរស គុ. [អङ្ग+រស+ណ្យ-អា.] មានរស្មីផ្សាយចេញអំពីអវយវៈ, មានអវយវៈជាដែនផ្សាយចេញនៃរស្មី, មានរស្មីរុងរឿងឲ្ងដ៏អវយវៈ, វិ. **អङ្គម្ហि រសោ រំសि ទិប្យតេ យស្សាតि> អङ្គីរសោ**។ មានរស្មីឲ្ងដ៏អវយវៈ, វិ. **អङ្គម្ហि រសោ យស្ស សោ>អङ្គីរសោ**។

អङ្គីរស បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់, ឈ្មោះឥសីអ្នកតែងមន្ត១

អङ្គុដ្ឋ បុ. ម្រាមមេដៃ។

អङ្គុត្តរាបថ អស.ន [អङ្ग+ឧត្តរាបថ] ជនបទឈ្មោះអङ្គៈនិងជនបទឈ្មោះ **ឧត្តរាបថៈ**។

អङ្គុលន្តរ នបុ. [អङ្គុលि+អន្តរ] ចន្លោះនៃម្រាមដៃ, ចង្វៃកនៃម្រាមដៃ។

អङ្គុលि ម្រាមដៃ (ដូច **ករសាខា**) ។

អङ្គុលिមុទ្ធា ចិញ្ចៀនតួងមានអក្សរ (ដូច **មុទ្ធिកា**) ។

អङ្គុលिមុទ្ធिកា ឥ. [អङ្គុលि+មុទ្ធिកា] ចិញ្ចៀនសម្រាប់ពាក់ឲ្ងដ៏ម្រាមដៃ, ឬចិញ្ចៀនដែល... ប្រដាប់ឲ្ងដ៏ម្រាមដៃវិ. **អङ្គុលিយំ ចិលន្ធនំ ចិលន្ធিតា ឥา មុទ្ធिកា> អङ្គុលিមុទ្ធिកា**។

អङ្គុលিសញ្ញា ឥ. [អङ្គុលि+សញ្ញា] សេចក្តីសម្គាល់ដោយម្រាមដៃ។

អङ្គុលীយក នបុ. ចិញ្ចៀន (ដូច**អङ្គុល្យាភរណ**) ។

អङ្គុលំ មួយផ្នាប់ប្រមាណ៧ធញ្ញមាស ។

អङ្គុল্যাভরণ នបុ. ចិញ្ចៀន (ដូច **អङ្គុলীযক**) ។

អচক্ষুক គុ. [ន+ចក្ខុ+ក] មានចក្ខុមិនមាន, មិនមានចក្ខុ (ខ្វាក់); វិ. **ឆត្ថि ចক্ষু ঠকস্সাতি> អচক্ষুকো**។

អচরিম គុ. [ន+ចរិម] មិនក្រោយ។

អচল គុ. [ន+ចល+អ] ដែលមិនកម្រើក, មិនកក្រើក, មិនរញ្ជួយ។បុ. ភ្នំ (ដូច **បព្ពត**) ។ - តាឥ. ភាវៈនៃ...ជា...មិនកម្រើក។ -**តាទៈ** បុ. ភាវៈនៃ... ជា...មិនកម្រើក។ -**ចেতিযট্ঠান** នបុ. ទីជាទីតាំងនៃអចលចេតិយ។ -**ស្ស্ধা** ឥ. សទ្ធា (សេចក្តីជឿ) មិនកម្រើក។ -**ស্ধ** គុ. មានសទ្ធាមិនកម្រើក, វិ. **អচলা সদ্ধা যস্স সো> অচলস্সদ্ধো**។

អচিত্តক គុ. [ន+ចិត្ត+ក] មានចិត្តមិនមាន, មិនមានចិត្ត, ឥតចិត្ត, វិ. **ឆត្ថि ចিত্តং ঠকস্সাতি> អচিত্តকং**។

អচিন্ত្យ គុ. [ន+ចិន្ត+តេយ្ យ] (ហេតុ) ដែល...មិនគប្បីគិត, -មិនគួរគិត, វិ. **ন চিন্তেতব্বন্তি> অচিন্ত্যং**។

អচির និ.,គុ. [ន+ចិរ] មិនយូរ, កាលមិនយូរ។ -**ปักฺกนฺต** គុ. ដែលជៀសចេញទៅហើយមិនយូរ, ជៀសចេញទៅហើយអស់កាលមិនយូរ (**ปกฺกนฺต**<ป+ កម+ត) ។ -**ปฏิวิต** គុ. ដែលបួសហើយអស់កាលមិនយូរ, (ទើប

នឹងបូសថ្មី) ។ -**ឥតីនទីតីរ** នបុ. ត្រើយ ឬផ្នេរនៃស្ទឹងឈ្មោះ **អចិរវតី**។

អចិរប្ឋតា ឥ. ផ្លេកបន្ទោរ (ដូច **ឱ**ជ្ជ**តា**, **ខ**ជ្ជ) ។

អចិរវតី ឈ្មោះស្ទឹងធំមួយក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា។

អច្ចិមា ឥ. ភ្លើង (ដូច **ធូ**ម**កេតុ**)

អចេតន គុ. [ន+ចេតនា] មានចេតនាមិនមាន, មិនមានចេតនា, ឥតចេតនា, វិ. **ន**ត្ថិ **ចេ**ត**នា ឯ**ត**ស្ស**ាតិ> **អចេ**ត**នោ**។

អចេលក គុ. [ន+ចេល+ក] អ្នកមានសំពត់មិនមាន, មិនមានសំពត់, ឥតសំពត់ (អ**ចេ**ល**ក**, បព្វជិតអាក្រាត); វិ. **ន**ត្ថិ **ចេ**ល**ំ ឯ**ត**ស្ស**ាតិ>**អចេ**ល**កោ**។

អចេលក បុ. អចេលក៏ (ដូច **ន**ិ**ក្ក**ណ្ណ**ោ**) ។

អច្ច ធា. **ឫ**ជ**ាយ**ំ **អ**ច្ច**តិ** ឫជា, គោរព, រាប់អាន" ភ. ឬចុ. ។ **អ**ច្ចិ**តោ** អា. **ព្រ**ហ្ម**ាសុ**ម**ុ**ច្ចិ**តោ** "បុគ្គលដែលព្រហ្មអសុរនិងទេវតាឫជាឬរាប់អាប់ហើយ" -ស. ។ **អ**ច្ចិ ឥ. "អណ្ណាតភ្លើង, រស្មីពន្លឺ" ។ **អ**ច្ចិ**មា** "ភ្លើង" មានរស្មី, មានអណ្ណាត (អ**ច**ិ+**ម**ន្ត) ។

អច្ច**គ**ា ក. [អ**ត**ិ+**អ**+**គ**ម+**អ**+**អ**ា-**ហ**ី] បានដល់ហើយ, បានកន្លងទៅហើយ។

អច្ច**ន**ា ឥ. នបុ. ការឫជា, កោតក្រែង, រាប់អាន (ដូច **ឫ**ជ**ាតិ**) ។

អច្ច**ន្ត** គុ. [អ**ត**ិ+**អ**ន្ត] ទីបំផុតក្រៃពេក. ចំណែកមួយ។ -**ទ**ុ**ស្ស**ីល គុ. មានសីលគឺទោសប្រទូស្តហើយដោយចំណែកមួយ។ -**ទ**ុ**ស្ស**ីល**្ យ** នបុ. ភាវ:នៃបុគ្គលទ្រុស្តសីលដោយពិត។វិ. **ទ**ុ**ដ្ឋ**ំ **ស**ីល**ំ យ**ស្ស **សោ>ទ**ុ**ស្ស**ីល**ោ**, **ទ**ុ**ស្ស**ីល**ស្ស ភ**ាវ**ោ> ទ**ុ**ស្ស**ីល**្យ**ំ, **អ**ច្ច**ន្ត**ំ **ទ**ុ**ស្ស**ីល**្យ**ំ>**អ**ច្ច**ន្ត**ទ**ុ**ស្ស**ីល**្យ**ំ។

អច្ច**ន្ត**ក**ោ**ធ**ន** បុ. អ្នកកាច, អ្នកខឹងណាស់ (ដូច **ច**ណ្ឌ**ោ**) ។

អច្ច**យ** បុ. [អ**ត**ិ+**ឥ**+**ណ**] កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លង (អំណឹ:, កាលជាអំណឹ:), វិ. **អ**ច្ច**យ**ត**ិ អ**ត**ិ**ក្ក**ម**ត**ិ ឯ**ត្ថ**ាតិ>**អ**ច្ច**យ**ោ។ ក.ប្រព្រឹត្តកន្លង (ទោស), វិ. **អ**ត**ិ**ក្ក**ម**ិ**ត្វ**ា **អ**យ**ន**ំ> **អ**ច្ច**យ**ោ។ -ការប្រព្រឹត្តកន្លង (ដូច **អ**ត**ិ**ក្ក**ម**), ទោស, សេចក្ដីស្លាប់ (ដូច **ម**រ**ណ**ោ) ។

អច្ច**ាទ**ន នបុ. ដំបូលផ្ទះ (ដូច **ឆ**ទ**ន**), សំពត់ (ដូច **ឥ**ត្ត**ា**) ។

អច្ច**ាយ**ិ**ក** គុ. [អ**ត**ិ+**ឥ**+**ណ**ិ**ក**] ដែលប្រព្រឹតកន្លងនូវប្រមាណ (ដំណើរ**ហ**ាសហ**ួ**ន, ប្រញ**ា**ប់ ប្រ**ញ**ាល់), វិ. **ប**ម**ាណ**ំ **អ**ច្ច**ីត**ិ>**អ**ច្ច**ាយ**ិ**ក**ំ។ ដំណើ** រ**ប្រ**ព**្រ**ឹ**ត្ត**ទ**ៅ**រ**ូ**ស** រ**ាន**់ពេ**ក**, **ន**ិ. **អ**ត**ិ**ត**ុ**ណ**ិ**ត**ំ **អ**យ**ត**ិ **ប**ว**ត**្ត**ត**ីតិ>**អ**ច្ច**ាយ**ិ**ក**ំ។

អច្ច**ារ**ទ្ធ**ិ**ប**ស្ស**ក គុ. [អ**ច**្ច**ារ**ទ្ធ+**ន**ិ**ប**ស្ស**ក**] ដែ**ល**ម**ាន**ន**ិ**ប**ស្ស**ន**ា**ប**្ច**ារ**ព**ហ**ើ**យ**ក្រ**ៃ**ពេ**ក, ម**ាន**ប**្ច**ាជ**ាជ**ាគ**្ច**ឿ**ង**ឃ**ើ**ញ**ក្រ**ៃ**ពេ**ក។

អច្ច**ាវ**ទ**ត**ិ ក. [អ**ត**ិ+**អ**ា+**ន**ទ+**អ**+**ត**ិ-**ន**.] ពោ**ល**ល**ួ**ង, **ន**ិ**យ**ា**យ**ចែ**ង**ង**ត**ិ។

អច្ច**ិ** អ**ណ**្ណ**ាត**ភ្ល**ើ**ង (ដូ**ច ជ**ាលា) ។ ร**ស**្ម**ី (ដ**ូ**ច **អ**ំ**ស**ុ) ។

អច្ចិត អ្នកដែលគេបូជាហើយ, កោតក្រែងហើយ, រាប់អានហើយ

អច្ចុគ្គត គុ. [អតិ+ឧ+គម+ត] ដែលទៅហើយក្នុងខាងលើក្រៃពេក, ហោះឡើងហើយ, អណ្តែតឡើងហើយ។

អច្ចុណ្ហ គុ. [អតិ+ឧណ្ហ] ដែលក្តៅពេក។

អច្ចុត គុ. [ន+ចុ+ត] មានកិ.ច្យុតមិនមាន (ដែលមិនច្យុតហើយ), វិ. **ចវិយតេ-តិ>ចវនំ, ចវនំ>ចុតំ, ន ត្ថិ ចុតំ ឯតស្សាតិ>អច្ចុតំ**។ព្រះនិព្វាន។

អច្ចោទក នបុં. [អតិ+ឧទក] ទឹកដ៏ក្រៃលែង (ទឹកច្រើន) ។

អច្ច [អស+ឆ] គុ. ថ្លា, បុં. ខ្លាឃ្មុំ (ដូច **ឥក្ក**), ថ្លា (ដូច **បសន្ន**) ។

អច្ឆតិ កិ. [អស+ឆ+តិ-រ.] នៅ, ថ្លា។

អច្ឆជ្ជន បុំ. [អច្ឆ+ជ្ជន] ខ្លាឃ្មុំនិងដើមពង្រ។

អច្ឆម្ភិត គុ. [ន+ឆភ+ឥ-អា+ត] មិនតក់ស្លុត, មិនរន្ធត់។ នបុं. សេចក្តីមិនតក់ស្លុត, សេចក្តីមិនរន្ធត់។ -**អត្ថ** បុं. សេចក្តីគឺជាអ្នកមិនតក់ស្លុតហើយ,សេចក្តីថាមិនតក់ស្លុតហើយ។

អច្ឆរ នបុं. [អស+ឆរ] ម្រាមដៃ។ -**ក្គហណមត្ត** គុ. គ្រាន់តែកិ.ចាប់ដោយម្រាមដៃ, គ្រាន់តែកិ.ចឹបដោយម្រាមដៃ។ -**សទ្ធ** បុं. សូរនៃម្រាមដៃ។

អច្ឆរា ឥ. [អច្ឆ+រ] ស្ត្រីមានសម្ផុរដ៏ថ្លា, ស្ត្រីអប្សរ (ដូច **រម្ភា**), **អច្ឆោ ១ណ្ណោ ឯ-តិស្ស អត្ថីតិ > អច្ឆរា**។ស្ត្រីមានមុខដ៏ថ្លា, វិ. **អច្ឆំ បសន្នតរំ មុខំ យាយ សា>អច្ឆរា**។ -**កោដិ** ឥ. កោដិនៃស្ត្រីអប្សរ។ -**សហស្ស-បរិវារ** គុ. មានពាន់នៃស្ត្រីអប្សរជាបរិវារ។ -**សហស្សបរិវុត** គុ. គឺពាន់នៃស្ត្រីអប្សរចោមរោមហើយ, -ហែហមហើយ។ -**សហស្សមជ្ឈ** នបុं. កណ្តាលនៃពាន់ស្ត្រីអប្សរ។ -**សង្ឆ** បុं. ពួកនៃស្ត្រីអប្សរ, ក្រុមនៃ ... ។

អច្ឆរិយ គុ. [អា+ចរ+ណ្យ+ឥ-អា.] អំពើដែលបុគ្គលគប្បីប្រព្រឹត្តដ៏ក្រៃលែង, (ដែលអស្ចារ្យ, នបុं. សេចក្តីអស្ចារ្យ), វិ. **អ ភូសោ ចរិយន្តិ>អច្ឆរិយំ**។ ហេតុដែលគួរដើម្បីប្រហារនូវម្រាមដៃ, វិ. **អច្ឆរំ បហរិតុং យុត្តន្តិ>អច្ឆរិយំ**។ បុं. អស្ចារ្យ (ដូច **អព្ភុត**) ។ -**គុណ** គុ. មានជាអស្ចារ្យ, មានគុណគួរអស្ចារ្យ។ -**អព្ភុតចិត្តជាត** គុ. មានចិត្តជាអស្ចារ្យដែលមិនធ្លាប់កើតហើយ, វិ. **អច្ឆរិយព្ភុតចិត្តំ ជាតំ ឯតេសន្តិ> អច្ឆរិយព្ភុតចិត្ត-ជាតា**។ -**អព្ភុតជាត** គុ. មានហេតុជាអស្ចារ្យមិនដែលកើតកើតហើយ, វិ. **អច្ឆរិយព្ភុតំ ជាតំ ឯតេសន្តិ>អច្ឆរិយព្ភុតជាតា**។

អច្ឆាទនដ្ឋាន នបុं. [អច្ឆាទន+ឋាន] ទីជាទីស្លៀកដណ្តប់, ទីជាទីបិទបាំង។ -**អច្ឆាទន** <អា+ឆទ+យុ = វត្ថុសម្រាប់បិទបាំងឬសម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ (សំពត់), វិ. **អច្ឆាទេតិ ឯតេនាតិ> អច្ឆាទនំ**។

អច្ឆាទន នបុ. បិទ, កំបាំង, បាត់ទៅ (ដូច **អន្តរធាន**), សំពត់សាមញ្ញ (ដូច **ឥត្ត**) ។

អច្ឆាទេត្វា អ. [អា+ឆទ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យស្លៀកដណ្តប់ហើយ, ដណ្តប់ហើយ, បិទបាំងហើយ។

អច្ឆិ កិ. [អស+ឆ+ណ្យ-អជ្ជ.] នៅហើយ។ន. ភ្នែក (ដូច **ចក្ខុ**) ។

អច្ឆិតុំ អ. [អស+ឆ+ឥ-អា+តុំ] ដើម្បីនៅ, កិ.នៅ។

អច្ឆិទ្ធវុត្តិ ឥ. [អច្ឆិទ្ធ+វុត្តិ] កិ.ប្រព្រឹត្តមិនដាច់, គុ. មានកិ. ប្រព្រឹត្តមិនដាច់, វិ. **អច្ឆិទ្ធា វុត្តិ យស្ស សោ>អច្ឆិទ្ធវុត្តិ**។

អច្ឆិទ្ធិត្វា អ. [អា+ឆិទ+ឥ-អា.+ត្វា, ចុះនិ-អា.] ដណ្តើមយកហើយ។

អច្ឆិទ្ធ គុ. [ន+ឆិទ+ណ] មិនដាច់, មិនធ្លុះ, (<អា+ឆិទ+ណ=ដាច់, ធ្លុះ, ដណ្តើម) ។

អច្ឆិទ្ធិ កិ. [អា+ឆិទ+អ+ណ្យ-អជ្ជ., ចុះនិ-អា.] កាត់ហើយ, ដណ្តើមយកហើយ។

អច្ឆិន្ន គុ. [ន+ឆិទ+ត, ត>ឥន្ន] មិនកាត់ហើយ, កាត់មិនបានហើយ, (<អា+ឆិទ+ត=ដាច់ហើយ, ដណ្តើមយកហើយ) ។ -**លជ្ជតា**ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានសេចក្តីខ្មាសមិនកាត់ហើយឬកាត់មិនបានហើយ។

អច្ឆីសុ កិ. [អស+ឆ+ឋ-អជ្ជ.] នៅហើយ។

អច្ឆេក គុ. [ន+ឆេក] មិនឈ្លាស, មិនវាងវៃ, មិនប្រសប់។

អច្ឆេជ្ជិ កិ. [អ+ឆិទ+យ+ណ្យ-អជ្ជ.] បានកាត់ហើយ។

អច្ឆេយ្យ កិ. [អស+ឆ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីនៅ។

អឆុបិត្វា អ. [ន+ឆុប+ឥ-អា.+ត្វា] មិនពាល់ត្រូវហើយ, មិនប៉ះពាល់ហើយ។

អជ ធា. **គតិយំ ខេបនេ ច អជតិ ចាជេតិ** "ទៅដល់, ឲ្យទៅ, បោះទៅ, បរទៅ" ភូ. ។ **អជោ** បុ. "ពពែ" ឥ. អជី។ ពាក្យនៃ **អជោ** គឺ **អជោ ឯឡកោ ឧរណ្ណো អវិមេណ្ឌោ** -**ស**. ។ **អជិនំ** នបុ. "ស្បែកសត្ត (អជ+ឥន-សូចិ) ។ **អគ្គោ** ន. ប្រែបាន៣ន័យ៖

១/. **អាទិ** "ខាងដើម, ជាដើម" ឧ. **អជ្ជតគ្គេទានិ**។

២/. **ភាគ្គសោ** "ចំណែក, ផ្នែក, ភាគ" ។

៣/. **ភោដ្ឋ** "ចុង, ទីបំផុត" ។ គុ. "ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់" (អជ+អ, ជ>គ សូចិ) ។

អជគរ ប. [អជ+គិល+អ, ឥនៃគិ>អ, ល>រ] សត្វតែងលេបនូវម្រ៉ីគមានពពែជាដើម (ពស់ថ្លាន់), វិ. **អជាទយោ គិលតីតি>អជគរោ**។ -**ប្បេត** បុ. ប្រេតដូចជាពស់ថ្លាន់, ប្រេតមានសរីរៈដូចជាសរីរៈនៃពស់ថ្លាន់, **អ-ជគរប្រេត**។

អជញ្ញំ អន្តរាយ, ចង្រៃ (ដូច **ណ្ឌ្ឍតិ**) ។

អជគរ បុ. ពស់ថ្លាន់ (ដូច **ឆាហាស**) ។

អជបាល បុ. [អជ+បាល+អ] អ្នករក្សានូវពពែ, អ្នកឃ្វាលនូវពពែ, វិ. **អជេ បាលេតីតិ>អជបាលោ**។ -**និគ្រោធមូល** នបុ. ប្រទេសជាទីតាំង (ទីជិត, គល់) នៃដើមជ្រៃជាទីនៅអាស្រ័យនៃជនអ្នករក្សានូវពពែ, គល់នៃ **អជបាលនិគ្រោធ**។

អជបាលកំ ដើមកោដ្ឋ (ដូច **កុដ្ឋ**) ។

អជរាមរ គុ. [អជរ+អមរ] ទាំងមិនមានសេចក្តីចាស់ទាំងមិនមានសេចក្តីស្លាប់, ទាំងមិនចាស់ទាំងមិនស្លាប់។

អជលណ្ឌិក បុ. [អជ+លណ្ឌិក] អាចម៍នៃពពែ។

អជា ឥ. មេពពែ (ដូច **អជី**) ។ បុ. ពពែ (ដូច **ឆគលក** ឬ **ឆកលក**) ។

អជាគរន្ត គ. [ន+ជាគរ+អន្ត] កាលមិនភ្ញាក់រឭក។

អជាត គុ. [ន+ជន+ត] មិនកើតហើយ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ....ជាអ្នកមិនកើតហើយ។ -**សត្តុកុមារ** បុ. កុមារឈ្មោះ **អជាតសត្តុ** (អជាតសត្រូវ) ។

អជានន នបុ. [ន+ញា+យុ] កិ.មិនដឹង, កិ.មិនចេះ, ជាទីមិនដឹង។ -**ការ** បុ. កាលជាទីមិនដឹង។

-**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីមិនដឹង។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃកិ.មិនដឹង។ -**សិប្ប** នបុ. សិល្ប:ជាគ្រឿងមិនដឹង។

អជានន្តក បុ. [ន+ញា+ណ្ដុ] អ្នកមិនដឹង, អ្នកមិនចេះ, វិ. **ន ជានាតីតិ>អជានន្តកោ**។

អជានាបេត្វា អ. [ន+ញា+នា+ណាបេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យដឹងហើយ។

អជានិតព្ព គុ. [ន+ញា+នា+តព្ព] គឺ...មិនគប្បីដឹង។

អជាបយំ គុ. [ន+ជ+ណាបយ+អន្ត+សិ-វិ.] កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យឈ្នះ, កាលមិនឱ្យឈ្នះ។

អជិកា ឥ. [អជ+ណ្ដ+ឥ-អា.+អា-ឥ.] សត្វតែងដើរទៅ (មេពពែ), វិ. **អជតិ គច្ឆតីតិ>អជិកា**។

អជិត គុ. [ន+ជ+ត] គឺ...មិនឈ្នះហើយ។

អជិនចម្ម នបុ. [អជិន+ចម្ម] ស្បែកនៃខ្លា។

អជិនបត្តា សត្វប្រចៀវ (ដូច **ជតុកា**) ។

អជិនយោនិ ម្រឹគ (ដូច **មិគ**) ។

អជិនសាដិ ឥ. [អជិន+សាដិ] សំពត់សាដកជាវិការៈនៃស្បែកនៃខ្លា,វិ. **អជិនស្ស ចម្មំ>អជិនចម្មំ, អជិនចម្មស្ស ឥទ្ធិការេ សាដិ>អជិនសាដិ**។ សំពត់សាដកដែលជនធ្វើហើយដោយស្បែកនៃខ្លា,វិ. **អជិនចម្មេន**

កតា សាដិ>អជិនសាដិ។

អជិនិ កិ. [អ+ជិ+នា+ណ្យ-អជ្ជ.] បានផ្ទាញ់ហើយ, បានឈ្នះហើយ។

អជិន នបុં. ស្បែក (ដូច **ចម្ម**) ។

អជិម្ហ បុំ. មិនវៀច, ត្រង់ (ដូច **ឧជុ**) ។

អជិរ នបុំ. ស្នាម, ព្រះលាន (ដូច **អङ្ગណ**) ។

អជី ឥ. មេពពែ (ដូច **ឧរណី**) ។

អជីរណក គុ. [ន+ជរ, អនៃជ>ណ្យ+យុ+ក.ស.] ដែលមិនគ្រាំគ្រា, មិនចាស់, មិនទ្រុឌ ទ្រោម, មិនរេចរឹល។

អជ្ជ [ឥម>អ+ជ្ជ] ឥមាហាត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺថ្ងៃនេះ, ក្នុងថ្ងៃនេះ, ក្នុងកាលនេះ។

អជ្ជ ធា. **អជ្ជនេ, បដិស្សជ្ជនេ អជ្ជេតិ អជ្ជយតិ** "ចាត់ចែង, តុបតែង, លម្អ" ភ្ជ. ឬចុ. ។

អជ្ជកាល បុំ. [អជ្ជ+កាល] កាលក្នុងថ្ងៃនេះ។

អជ្ជតគ្ត គុ. [អជ្ជ+អគ្ត, ចុះត-អា.] (កាល) មានថ្ងៃនេះជាដើម, វិ. **អជ្ជ អគ្តោ យស្ស សោ> អជ្ជតគ្តោ**។

អជ្ជតន គុ. [អជ្ជ+តន] (**ឥត្ថកិច្ច**) មានក្នុងថ្ងៃនេះ (**បុញ្ញកោដ្ឋាសៈ**ជាគ្រឿងតទៅក្នុងថ្ងៃនេះ), វិ. **អជ្ជតនំ** (**ឥត្ថកិច្ចំ**) >**អជ្ជតនំ**។

អជ្ជុក បុំ. ជីរលីងល់ក្ត (ដូច **សិតបណ្ណាស**) ។

អជ្ជុនរុក្ខ បុំ. [អជ្ជុន+រុក្ខ] ដើមឈ្លីក, ដើមអង្ក្រង, (**អជ្ជុនព្រឹក្ស**) ។

អជ្ជុន បុំ. ដើមអង្ក្រងស, ដើមថ្ងាន់ (ដូច **ककुध**) ។

អជ្ឈក្ខ បុំ. អ្នកមើលការ (ដូច **អធិកក**) ។

អជ្ឈត្ត គុ. [អធि+អត្ត] ធម្មជាតប្រព្រឹត្តអាស្រ័យនូវខ្លួន (ខាងក្នុង), វិ. **អត្តានំ អធិ កិច្ចបវត្តតីតি>អជ្ឈត្តំ**។

អជ្ឈត្ត បុំ. សន្ដានៃខ្លួន (ដូច **សសន្ដាន**) ។វិសយ (អារម្មណ៍គឺផលសមាបត្ដិ នៃព្រះពុទ្ធ) ។ គោចរ (អារម្មណ៍គឺកម្មដ្ឋានភាវនា) ។

អជ្ឈត្តិក គុ. [អជ្ឈត្ត+ណិក] មានក្នុងខាងក្នុងឬប្រព្រឹត្ដទៅក្នុងខាងក្នុង, វិ. **អជ្ឈត្តំ យស្ស អត្ថីតি> អជ្ឈត្តិកំ, អជ្ឈត្តេ ភវតីតি ឬ>អជ្ឈត្តិកំ។ -កម្ម-ដ្ឋាន** នបុំ. កម្មដ្ឋានដែលប្រព្រឹត្ដទៅក្នុងខាងក្នុង។ **-ឃ្យមតី** ឥ. ផែនដីមានក្នុងខាងក្នុង។ **-ពាហិរ** គុ. ទាំងមានក្នុងខាងក្នុងទាំងមានក្នុងខាងក្រៅ, ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ។

អជ្ឈគា កិ. [អធि>អជ្ឈ+អ+គម+អា-ហ.] បានដល់ហើយ, បានត្រាស់ដឹងហើយ, បានលុះហើយ។

អជ្ឌាចារ បុ. ការប្រព្រឹត្តកន្លង, ប្រព្រឹត្តល្មើស (ដូច **ឥតិក្រម**) ។

អជ្ឌាយ បុ កំណត់ (ដូច **បរិច្ឆេទ**) ។

អជ្ឌាវសេយ្យ កិ. [អធិ+អា+វស+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីនៅគ្រប់គ្រង។

អជ្ឌាសយ បុ. [អធិ+អា+សី+អ.] ឆន្ទ:ជាទីមកដេកនៃសេចក្តីដ៏ក្រៃលែង (អធ្យា-ស្រ័យ), វិ. **អាគន្ត្វា សេតិ ឯត្ថាតិ>អាសយោ, អធិកោ អាសយោ> អជ្ឌាសយោ**។សភាវ:ប្រព្រឹត្តអាស្រ័យនូវអារម្មណ៍, វិ. **អារម្មណំ អធិកិច្ច សយតិ បវត្តតីតិ>អជ្ឌាសយោ**។

អជ្ឌិដ្ឋ គុ. [អធិ+ឥស+ត] គឺ.....បង្គាប់ហើយ, អញ្ជើញហើយ, អារាធនាហើយ។

អជ្ឌុបេក្ខន នបុ. [អធិ+ឧប+ឥក្ខ+យុ] កិ.ចូលទៅសម្លឹងដ៏ក្រៃលែង, កិ.ពិនិត្យពិចារ, វិ. **ឧបេក្ខិយតេតិ>ឧបេក្ខនំ, អធិកំ ឧបេក្ខនំ>អជ្ឌុបេក្ខនំ**។

អជ្ឌុប្ឍត គុ. [អធិ+ឧ+បត+ត] ឆាបហើយ, ឆាបចុះហើយ, ធ្ងៀលឆ្ងាត់ហើយ។

អជ្ឌេសន នបុ. [អធិ+ឥស+យុ] សេចក្តីអញ្ជើញ, ការ **អារាធនា**, កិ.ស្វែងរកក្រៃលែង។ ឥ. ការអញ្ជើញ, ការ **អារាធនា** (ដូច **សក្ការបុព្វង្គមនិយោជន**) ។

អជ្ឌោកាស បុ. [អធិ+ឱកាស] ទីឱកាសដ៏ក្រៃលែង, ទីវាលស្រឡះ។

អជ្ឌោគាហេត្វា អ. [អធិ+អវ+គហ+ណេ+ត្វា] ឆាបចុះហើយ, ធ្ងៀលឆ្ងាត់ហើយ។

អជ្ឌោត្ថត គុ. [អធិ+អវ+ថរ+ត] គឺ...គ្របសង្កត់ហើយ,រូបរឹតហើយ, សង្កត់ចុះហើយ។

អជ្ឌោត្ថរតិ កិ. [អធិ+អវ+ថរ+អ+តិ-រ.] គ្របសង្កត់, រូបរឹត, សង្កត់ចុះ, រលំសង្កត់។

អជ្ឌោសាន នបុ. [អធិ+អវ+សា+យុ] ទីបំផុតក្រៃលែង, ទីចប់, សេចក្តីវាយមាយ, សេចក្តីរសាយចិត្ត។

អជ្ឌោហដោ គុ. លេប, ស្ទី (ដូច **ឥលិតោ**) ។

អជ្ឌោហរណីយ គុ. [អធិ+អវ+ហរ+អនីយ] (អាហារ) ដែលគេគប្បីលេបចូលទៅ, វិ. **អជ្ឌោហរិតព្ពោតិ>អជ្ឌោហរណីយោ**។ **-មត្ត** គុ. គ្រាន់តែឬត្រឹមតែអាហារ ដែល... គប្បីលេបចូលទៅ។

អឈាយន្ត គុ. [ន+ឈ+អន្ត] កាលមិនញ្ជាំងកិលេសឱ្យឆេះ, កាលមិនដុតនូវកិលេស, កាលមិនសម្លឹង, កាលមិនពិនិត្យ, កាលមិនពិចារណា។

អឈាយី គុ. [ន+ឈាយី] មិនមែនអ្នកមានឈាន (មិនមែនអ្នកមានគុណជាតជាគ្រឿងញ្ជាំងកិលេសឱ្យឆេះ, អ្នកមិនពិនិត្យ, អ្នកមិនពិចារណា), វិ. **ឈាយំ យស្ស អត្ថីតិ> ឈាយី, នឈាយី>អឈាយី**។

អញ្ជ ធា. **ញ្ឌយគតិយំ អញ្ជតិ** "ដល់នូវសេ, វិនាស, វិនាស, លាញ, ពាយ, ហីន, ខូច" ភូ. ។ **គតិមូជនេសុ អញ្ជតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ, បូជា គោរព, រាប់អាន" ភូ. ។ **ឥសិសនេ អញ្ជេតិ អញ្ជយតិ** " វិសេស, ប្លែក " ចុ. ។

អញ្ជន បុ. ឈ្មោះដំរីប្រចាំទិស។

អញ្ជន នបុ. លោហធាតុ, រវានគឺវត្ថុដែលគេយកមកស្ពឱ្យកើតជាលោហៈ (ដូច **កជ្ជល**)។

អញ្ជលី បុ. ក្រពុំម្រាម (ដូច **ករបុដ**) ។

អញ្ជស នបុ. ផ្លូវ (ដូច **មគ្គ**) ។

អញ្ជាបេសិ កិ. [អញ្ជ+ណាបេ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស.អា.] ញ្ជាំង...ឱ្យបន្ត្ក់ហើយ, ឱ្យលាបហើយ, ឱ្យស្រឡាបហើយ។

អញ្ញ វិ.ស.អ. ដទៃ, ឯទៀតក្រៅនេះ, ណាមួយ, មួយ (ដូច **អញ្ញតរ**) ។ បុ. [អា+ញ្ញា+អ] គុណវិសេសដែលបុគ្គលគប្បីដឹងទូទៅ (អរហត្តផល) ។

អញ្ញតរ វិ.ស.អ. [អញ្ញ+តរ] ដទៃជាង, ណាមួយ, មួយរូប, មួយនាក់, ក្រៅនេះ, ដទៃ, ណាមួយ, មួយ (ដូច **ឥតរេ**) (មាននាមនិងគោត្រមិនប្រាកដ) ។ -**ទ្វិបុគ្គលេ ទ្ធកតិ ទ្ធុ ទ ត្ត** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុអ្នកសេពគប់នូវបុគ្គលដែលមានពួកខុសគ្នាឬផ្សេងគ្នាមួយរូប។

អញ្ញតរេ ទ ន នបុ. ការរករឿងរកហេតុអ្នកដទៃ។

អញ្ញត្រ អ.ស. [អញ្ញ+ត្រ] ក្នុង...ដទៃ, និ. រៀងលែង, លើកលែង។

អញ្ញថត្ត នបុ. [អញ្ញថា+ត្ត] ភាវៈនៃ....តាំងនៅដោយប្រការដទៃ, ភាវៈនៃប្រការដទៃ, វិ. **អញ្ញថា ភាវោ>អញ្ញថត្តំ**។ -**ត្ត**=បើចុះមកជាសកត្ថត្រូវប្រែថា "ប្រការដទៃ" **អញ្ញថាឯ ទ>អញ្ញថត្តំ**។

អញ្ញថា អ. [អញ្ញ+ថា] ប្រការដទៃ, ដោយប្រការដទៃ។ -**ត ហ ណ ភាវ** បុ. ភាវៈគឺ កិ.កាន់យកដោយប្រការដទៃ។

អញ្ញថាភាវោ វិបល្លាស, ប្រែប្រួល (ដូច **ឥ ប ริ ย ោ**) ។

អញ្ញទត្ថុ និ. ឯកំសត្ថវាចកនិបាតប្រាប់សេចក្ដីគឺចំណែកមួយប្រែថាដោយពិត, **ឥ ត្ថ ្ យ, ស ស ្ ត ្ ត ំ, អ ទ ្ ធ ា, ก า ม ํ, ช า ตุ, ว េ, ห า ว េ**ក៏ជា**ឯ ก ํ ส ต ฺ ถ า ว จ ก**ដែរ។

អញ្ញទត្ថុ និ. ដោយពិត, ប្រាកដ,... ។

អញ្ញទា ក.ស. [អញ្ញ+ទា] ក្នុងកាលដទៃ, ក្នុងកាលឯទៀត។

អញ្ញមញ្ញំ កិ.វិ. [អញ្ញំ+អញ្ញំ] នូវគ្នានិងគ្នា, ដល់គ្នានិងគ្នា, ទៅវិញទៅមក។

អញ្ញា អ. [អា+ញ្ញា+ត្ថ, លុបត្ថ] ញ្ញេះដឹងទូទៅ, ឬដឹងសព្វហើយ។ឥ. ព្រះអរហត្តផល (ដូច **អ ร ห ั ต ถ ํ**) ។

អញ្ញាណ នបុ. [ន+ញ្ញ+យុ] ទោសជាតមិនមែនជាញ្ញាណ, សេចក្ដីមិនដឹង (សេចក្ដីលង់), វិ. **ญ า ย ต េ ติ>ญ า ณ ํ, ส ญ า ณ ํ អ ญ ฺ ญ า ณ ํ**។

អញ្ញាណាភិភូត គុ. [អញ្ញាណ+អភិភូត] គឺទោសជាតមិនមែនជាញ្ញាណគ្របសង្កត់ហើយ. គឺសេចក្ដីលង់គ្របសង្កត់ហើយ។

អញ្ញាណី គុ. [ន+ញាណី] មិនមែនអ្នកមានញាណ, វិ. **ញ្ញាណំ យស្ស អត្ថីតি> ញ្ញាណី, ន ញ្ញាណី >អញ្ញាណី**។ អ្នកមានកិ.មិនដឹងឬអ្នកមានកិ.មិនដឹងជាប្រក្រតី, វិ. **អញ្ញាណំ យស្ស អត្ថីតি>អញ្ញាណំ, អញ្ញាណំ សីលមស្សាតিតা>អញ្ញាណី**។

អញ្ញាណា នបុં. សេចក្តីវង្វេង, សេចក្តីលង់, មិនដឹង (ដូច **មោហ**) ។

អញ្ញាត គុ. [ន+ញា+ត] ដែល...មិនដឹងហើយ, (<អា+ញា+ត=ដឹងទូទៅហើយ, ដឹងហើយ) ។

អញ្ញាតក គុ. [ន+ញាតក] មិនមែនជាជនដែលគេគប្បីស្គាល់, មិនមែនជាញាតិ, វិ. **ញ្ញាតព្ពោតি> ញ្ញាតি, ញ្ញាតিঠত>ញ្ញាតকো, ন ញ្ញាតকো> អញ្ញាតকো**។

អញ្ញាតកវេស បុំ. [អញ្ញាតក+វេស] ភេទនៃខ្លួនគឺបុគ្គលដទៃមិនដឹងហើយ, ភេទនៃខ្លួនគឺអ្នកណានីមួយមិនស្គាល់ហើយ, ភេទមិនប្រាកដ។

អញ្ញាយ អ. [អា+ញា+ត្វា, ត្វា>យ] ដឹងទូទៅហើយ, ដឹងសព្វហើយ, ដឹងហើយ។

អញ្ញាវិហិតক គុ. [អញ្ញ+អាវិហិតক] បញ្ជូនចិត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ដទៃ, មានចិត្តស្លុងទៅក្នុងអារម្មណ៍ដទៃ។ (បាលីខ្លះ **អញ្ញាវិហិតক**<អញ្ញ+វិហិត+ক)=មានចិត្តបញ្ជូនទៅក្នុងអារម្មណ៍ ដទៃ, មានចិត្តរាយមាយទៅក្នុងអារម្មណ៍ដទៃ, វិ. **អញ្ញស្មឿ អារម្មណេ វិហិតំ ចិត្តំ យেন বা យস্স সো> អញ្ញាវិហិតকো**។

អញ្ញោញ្ញ គ្នានិងគ្នា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **មិថសព្ទ**។

អដ ធា. **ককিযំ អডতি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។ **អডដ** នបុं. ឈ្មោះលេខសំខ្យាមានសូន្យ៨៤។ **អডនី** ឥ. "មេ (ត្រែ)" ។ **អডवী** ឥ. "ដងព្រៃ, ព្រៃធំ, ព្រៃស្តុក"

អডដ ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ៤៨។

អডនី ឥ. [អដ+អនី] មេត្រែ។

អডवী ឥ. [អដ+អវ+ណ្ឍ] ប្រទេសជាទីដើរទៅនៃជន (ព្រៃ, ដងព្រៃ), វិ. **អডতি ককুত্তি ঠত্ថাতি>អডवী**។ - **ឫ្ឍទេស** បុं. ប្រទេសនៃព្រៃ, ប្រទេសមានព្រៃ, ប្រទេសជិតព្រៃ។ -**ទেবতা** ឥ. ទេវតានៅក្នុងព្រៃ។ -**មជ្ឈ** នបុं. ទីពាក់កណ្តាលនៃព្រៃ, កណ្តាលនៃព្រៃ។-**មុখ** នបុं. មាត់នៃព្រៃ (ដូច **អរញ្ញ**) ។

អដ្ឋិক លំបាក, ត្ពូញត្ពែរ, ថ្ងូរ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**អដ្ឋ**សព្ទ ។

អដ្ឋ បុं. [អដ្ដ+អ] ក្តី, សេចក្តី (ដូច **យុত্তি**), ។ប៉ម, បញ្ជា, រន្ធ (ដូច **អដ្ឋាল** ឬ **អដ្ឋালক**), ។ លំបាក, ត្ពូញត្ពែរ, ថ្ងូរ (ដូច **អដ্ঠিক**) ។

អដ្ឋ ធា. **អনাদরে পরিদেবনে চ অট্ঠতি অট্ঠযতি** "មិនអើពើ, មិនយកចិត្ត ទុកដាក់, ខ្សឹកខ្ស្ងួល, ថ្ងូរ,..." ចុ. ។**អដ្ឋំ**នបុं, "ក្តី" ។ **អট্ঠো** បុं. "ប៉ម" ។

អដ្ឋក បុ. [អដ្ឋ+ក] ហាង, រាន, ត្រែ។

អដ្ឋហាស បុ. ការសើចខ្លាំង, សំណើចខ្លាំង (ដូច **មហាហាស**)

អដ្ឋាលកបរិក្ខា ឥ. [អដ្ឋាលក+បរិក្ខា] ប៉ម និងគូ, ប៉ម និងស្នាមភ្លោះ។

អដ្ឋាលក បុ. ប៉ម, រន្ធ, បញ្ជ្រា (ដូច **អដ្ឋ**) ។

អដ្ឋាល បុ. ប៉ម, រន្ធ, បញ្ជ្រា។

អដ្ឋិយមាន គុ. [អដ្ឋ+ឥ-អា.+យ+មាន] កាលអៀនអន់, គឺ...កាលឱ្យនឿយណាយ។

អដ្ឋ ប.សំ. ប្រាំបី។ -**អនរិយវោហារ** បុ. វោហារមិនប្រសើរ ៨ យ៉ាង, វោហារនៃបុគ្គលពាលមិនមែនជាព្រះអរិយ:មាន ៨ យ៉ាង។ - **ករីសមត្ត** គុ. មានករីស៨ជាប្រមាណ, ត្រឹមតែករីស ៨, ត្រឹមតែ៨ករីស (១ករីសត្រូវជា១៧៥ហត្ថ) ។ -**ករាបណាទណ្ឌ** បុ. ពិន័យដោយកហាបណ: ៨។ -**ឆទមាសច្ឆយ** បុ. កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅនៃខែ ៨និងខែ ៩, កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅអស់ខែ៨និងខែ ៩។ -**បញ្ញាសហត្ថុព្ជេធ** គុ. មានកម្ពស់នៃហត្ថ ៥៨, មានកម្ពស់មានហត្ថ ៥៨ ជាប្រមាណ, មានហត្ថ៥៨ ជាចំណែកខ្ពស់។ -**អដ្ឋកមាបណ:** បុ. **ករាបណ:** ៨ និង ៨។ -**យោជនមគ្ត** បុ. ផ្លូវមានយោជន៍ ៨ ជាប្រមាណ (១ យោជន៍ត្រូវជា ៤០០ សិន) ។ -**ឆត្ថុក** គុ. មានវត្ថុ ៨, វិ. **អដ្ឋ ឆត្ថូនិ យស្ស សោ>អដ្ឋឆត្ថុកា**។ -**ឆិធ** គុ. មានប្រការ: ៨, វិ. **អដ្ឋ ឆិធា យស្ស តំ>អដ្ឋឆិធំ**។ -**សដ្ឋីភិក្ខុសតសហស្ស** នបុ. សែននៃភិក្ខុ ៦ផ (៦ផ សែនឬ ៦លាន ៨សែន) ។ -**សដ្ឋីយោជនសតសហស្សដ្ឋាន** នបុ. ទីមានសែននៃយោជន៍ ៦ផ ជាប្រមាណ។ -**សដ្ឋីយោជនសត-សហស្សុព្ជេធ** គុ. មានកម្ពស់មានសែននៃយោជន៍ ៦ផ ជាប្រមាណ, មានកិ.ខ្ពស់ឡើងអស់ទីមានសែននៃយោជន៍៦ផជាប្រមាណ (៦ផ សែនយោជន៍) ។ -**សដ្ឋីវស្សសហស្ស** នបុ. ពាន់នៃឆ្នាំ ៦ផ (៦ផ ពាន់ឆ្នាំឬ ៦ ហ្ម៊ឺន ៨ ពាន់ឆ្នាំ) ។ -**សតសហស្សវិភវ** គុ. មានភោគ: គឺបុគ្គលគប្បីប្រើប្រាស់មានសែន ៨ជាប្រមាណ, មានសម្បត្តិមានសែន ៨ ជាប្រមាណ។ -**សមាបត្តិក** គុ. អ្នកមានសមាបត្តិ ៨, អ្នកប្រកបក្នុងសមាបត្តិ៨។ -**សមាបត្តិលាភ** បុ. កិ.បាននូវសមាបត្តិ ៨។ -**សមាបត្តិសមាធិ** បុ. សមាធិដ៏សម្ឍយុត្តដោយសមាបត្តិ ៨, ពោលគឺសមាបត្តិ ៨។ -**សមាបត្តិសង្ខាត** គុ. គឺបណ្ដិតរាប់ព្រមហើយថាសមាបត្តិ ៨, ពោលគឺសមាបត្តិ ៨។ -**ហត្ថសាដក** បុ. សាដកមានហត្ថ៨ជាប្រមាណ, សាដក ៨ ហត្ថ។

អដ្ឋកថា ឥ. [អត្ថ+កថ+អ+អា-ឥ.] វាចាជាគ្រឿងពោលនូវសេចក្ដី, វិ. **អត្ថំ កថេតិ ឯតាយាតិ> អដ្ឋកថា**។ ផ្លាស់ត្ថ>ដ្ឋ។ -**ឋិនិច្ឆយ** បុ. កិ.វិនិច្ឆ័យក្នុង

អដ្ឋកថា, កិ.កាត់មិនសល់ដោយវិសេសក្នុង**អដ្ឋកថា**។

អដ្ឋកភត្ត នបុં. [អដ្ឋក+ភត្ត] ភត្តគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យដល់ភិក្ខុមានប្រមាណ ៨, វិ. **អដ្ឋ ឋានានិ យេសន្តិ>អដ្ឋកា, អដ្ឋកានំ ទានត្ថំ ភត្តំ>អដ្ឋកភត្តំ**។

អដ្ឋក បុំ. ឈ្មោះឥសី អ្នកតែងមន្តមួយ។

អដ្ឋង្គសមន្ទាគត គុ. [អដ្ឋង្គ+សមន្ទាគត] មកតាមព្រមហើយដោយអង្គ ៨, ប្រកបហើយដោយអង្គ ៨, (**សមន្ទាគត**<សំ+អនុ+អា+គម+ត) ។

អដ្ឋង្គសុសមាគត គុ. [អដ្ឋង្គ+សុសមាគត] មកព្រមល្អហើយដោយអង្គ ៨, ប្រកបដោយអង្គ ៨ (**សុសមាគត**<សុ+ សំ+អា+គម+ត) ។

អដ្ឋង្គិក គុ. [អដ្ឋង្គ+ណិក] មានអង្គ ៨, ប្រកបដោយអង្គ ៨, វិ. **អដ្ឋអង្គានិ>អដ្ឋង្គំ, អដ្ឋង្គំ ឯតស្ស អត្ថីតি>អដ្ឋង្គិកោ, អដ្ឋង្គេន និយុត្តោ>អដ្ឋង្គិកោ**។

អដ្ឋត្វា អ. [ន+ឋា+ត្វា] មិនតាំងនៅហើយ, មិនឈរនៅហើយ, មិនឈប់ហើយ, តាំងនៅមិនបានហើយ។

អដ្ឋបទំ នបុំ. ក្តារសម្រាប់លេងបាសកា, ក្តារចត្រង្គ (ដូច **សារិផលក**) ។

អដ្ឋបេត្វា អ. [ន+ឋប+ឯ+ត្វា] មិនតាំងនៅទុកហើយ, មិនតម្កល់ទុកហើយ។

អដ្ឋម បូ.សំ. [អដ្ឋ+ម] ទី ៨, គម្រប់ ៨។

អដ្ឋមី បូ.សំ. [អដ្ឋ+ម+ឦ] ទី ៨, គម្រប់ ៨, មានតិថីទី ៨, តិថីទី ៨។ **ទិវស** នបុំ., បុំ. ថ្ងៃទី ៨, ថ្ងៃគឺតិថីទី ៨។

អដ្ឋាន នបុំ. [ន+ឋាន] មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងនៃផល, មិនមែនជាឋាន:, វិ. **តិដ្ឋតি ផលមេត្ថាតি>ឋានំ, ន ឋានំ>អដ្ឋានំ**។ ទីមិនគួរ, វិ. **អយុត្តំ ឋានំ> អដ្ឋានំ**។

អដ្ឋារស ប.សំ. [អដ្ឋ+>អដ្ឋា+ទស, ទស>រស] ១០ ក្រៃលែងដោយ ៨ (១៨), វិ. **អដ្ឋហি អធិកា ទស> អដ្ឋារស**។ -**កោដិធន** នបុំ. ទ្រព្យមានកោដិ ១៨ ជាប្រមាណ។ -**កោដិសង្ខាត** គុ. គឺ...រាប់ព្រមហើយថាកោដិ ១៨, ពោលគឺកោដិ ១៨។ -**ព្រហ្មកោដি** ឥ. កោដិនៃព្រហ្ម ១៨។

អដ្ឋាសি កិ. [អ+ឋា+អ+ឦ-អជ្ជ.+ស-អា.] បានបិតនៅហើយ, បានតាំងនៅហើយ, បានឈរនៅហើយ។

អដ្ឋិ នបុំ. [អស+ឃិ, ឃិ>ដ្ឋិ, លុបស] ធម្មជាតដែលគេតែងបោះចោល (ឆ្អឹងដូច **ឆាតុ**), វិ. **អសិយតি ខិបិយតীតি>អដ្ឋិ**។ -**កល្យាណ** នបុំ. លម្អនៃឆ្អឹង, គុ. មានឆ្អឹងជាលម្អ។ -**ចម្មាវសេស** គុ. មាន ឆ្អឹងនិងស្បែកដ៏សេសចុះ, សល់ត្រឹមតែឆ្អឹងនិងស្បែក, សេសចុះនៃឆ្អឹងនិងស្បែក។ -**ភេទនិស្សន្ទ** បុំ. វិបាកជាគ្រឿងហូរចេញគឺកិ.បាក់នៃឆ្អឹង, វិបាកជាគ្រឿងហូរមិនដាច់គឺកិ.បែកធ្លាយនៃឆ្អឹង (**និស្សន្ទ**<និ+សន្ទ+អ) ។ -**មត្តាវសាន** គុ. មានត្រឹមតែឆ្អឹងជាទីបំផុត, នបុំ. ទីបំផុតត្រឹមតែឆ្អឹង។ -**មត្តាវសេស** គុ.

មានអវយវ:ត្រឹមតែឆ្អឹងដ៏សេសចុះ, ដ៏សេសសល់ត្រឹមតែឆ្អឹង។ -**មិញ្ជ** បុំ. ខួរក្នុងឆ្អឹង។ -**សង្ខលិកប្បេតាទិ** គុ. មានប្រេតប្រកបដោយរាងនៃឆ្អឹងជាដើម, មានអដ្ឋិសង្ខលិកប្រេតជាដើម។ -**សង្ឆាត** បុំ. រាងនៃឆ្អឹង, (ការប្រជុំនៃឆ្អឹង) ។

អដ្ឋិត គុ. [ន+ឋា, អានៃឋា>ឋ+ត] មិនតាំងនៅហើយ, មិនបិតនៅហើយ, មិនឈប់ហើយ។ -**ការី** បុំ. អ្នកមានកិ.ធ្វើនូវ...មិនឈប់ជាប្រក្រតី។ **អដ្ឋិត** <អា+ឋា, អានៃឋា>ឋ+ត=តាំងនៅសិ៊ប់ហើយ។

អឋ ធា. **គតិយំ អណ្ណតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។

អឌ្ឍ ធា. **អតិយោគេ អឌ្ឍតិ** "ប្រកបចំពោះ, តែងឡើងប្រុងឡើង" ភូ. ។

អឌ្ឍ កន្ល:,ពាក់កណ្តាល (ដូច **ភាគ**) ។អ្នកស្តុកស្តម,អ្នកមានទ្រព្យ (ដូច **ធនី**)។

អឌ្ឍ, អទ្ធ គុ. [អឌ្ឍ<អស+ត,អទ្ធ<អស+ធ] កន្ល:, ពាក់កណ្តាល, មាំ, មាំមួន, រឹងប៉ឹង, ស្តុកស្តម្ភ។ -**ករីសមត្ត** គុ. មានកន្ល:នៃករីសជាប្រមាណ, ត្រឹមតែកន្ល:នៃករីស។ -**ភុល** នបុំ. ត្រកូលស្តុកស្តម្ភ, ត្រកូលមាំមួន។ -**អក្ខិក** នបុំ. កន្ល:នៃភ្នែក, ពាក់កណ្តាលនៃភ្នែក។ -**អគ្ឃនក** គុ. គួរដល់ថ្លៃពាក់កណ្តាល, គួរដល់ថ្ងៃមានកន្ល:នៃបាទជាប្រមាណ។ -**អន្ត្ថ** គុ. មានកន្ល:នៃធ្នាប់ជាប្រមាណ, កន្ល:នៃធ្នាប់។ -**តេយ្ យ** គុ. ទី៣ដោយកន្ល:, គម្រប់៣ដោយកន្ល: (២កន្ល:), វិ. **អឌ្ឍេន ត្តតិយោ>អឌ្ឍតេ-យ្យោ**។ -**តេយ្យសត** នបុំ. រយ:នៃ....ជាគម្រប់៣ដោយកន្ល: (២៥០) ។ -**តេរសកោដ្ឋសត** នបុំ. រយនៃជង្រុក១៣ដោយកន្ល: (១.២៥០ ជង្រុក) ។ -**នាឡិមត្ត** គុ. មានកន្ល:នៃនាឡិជាប្រមាណ, ត្រឹមតែកន្ល:នៃនាឡិ។ -**ភុត្តភោជនបាតិ** ឥ. ភាជន៍ដ៏ពេញដោយភោជនដែល...បរិភោគហើយពាក់កណ្តាល។ -**ហាសច្ចយ** បុំ. កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅកាលជាទីប្រព្រឹត្តទៅអស់កន្ល:នៃខែ។ -**ហាសមត្ត** គុ. ត្រឹមតែកន្ល:នៃខែ។ -**ហាសាធិក** គុ. ដ៏ក្រៃលែងដោយកន្ល:នៃខែ, ដ៏លើសដោយកន្ល:នៃខែ។ -**ហាស** បុំ. កន្ល:នៃខែ, កាលជាកន្ល:នៃខែ។ -**យោ-ជនប្ប្ យាណ** គុ. មានកន្ល:នៃយោជន៍ជាប្រមាណ, មានយោជន៍កន្ល:ជាប្រមាណ។ -**យោជន** នបុំ. កន្ល:នៃយោជន៍។ -**យោជនិក** គុ. មានកន្ល:នៃយោជន៍ជាប្រមាណ, វិ.**យោជនស្ស អឌ្ឍោ >អឌ្ឍយោ-ជនំ, អឌ្ឍយោជនំ អស្ស ២ រិ ្ យ ណ ំ>អឌ្ឍយោជនិកោ**។ ប្រកបដោយកន្ល:នៃយោជន៍, វិ. **អឌ្ឍយោជនេន និ ្ យ ុ ត្តោ>អឌ្ឍយោជ-និកោ**។ -**យោជនិកាធិ ្ យ ាសេ ន** បុំ. ផ្សេងដោយអាសន:មានអាសន:ប្រកបដោយកន្ល:នៃយោជន៍ជាដើម, គុ. មានមានអាសន:ប្រកបដោយកន្ល:នៃយោជន៍ជាដើមជាប្រភេទ។ -**ឧ ្ ណ ្ ឌ ិ ្ ឋ ិ ត** គុ.(<អឌ្ឍ+ឧ+លិខ, លិខ>លិ ្ ឋ+ឥ+ត) ដែល...ស្ថិតស្ពាងហើយពាក់កណ្តាល, ដែល

គេទើបនឹងស្ងិតស្អាងបានពាក់កណ្តាល។ -**អាឡ្ហកមត្ត** គុ. មានកន្លះនៃអាឡ្ហកជាប្រមាណ។ -**ឌឍ្ឍ** គុ. ទី៤ដោយកន្លះ, គំរប់៤ដោយកន្លះ (៣កន្លះ), វិ. **អឌ្ឍេន ចតុត្ថោ>អឌ្ឍុឌ្ឍោ**។

អឌ្ឍតិយ គុ. ទី៣ដោយកន្លះគឺ២កន្លះ ។

អឌ្ឍតេយ្យ គុ. ទី៣ដោយកន្លះគឺ២កន្លះ ។

អឌ្ឍយោត បុំ. ផ្ទះមានសណ្ឋានដូចស្លាបគ្រុឌ, ផ្ទះមានដំបូលពាក់កណ្តាល ។

អឌ្ឍរត្ត គុ. កណ្តាលយប់ (ដូច **និសីថ**) ។

អឌ្ឍុឌ្ឍ គុ ទី៤ដោយកន្លះគឺ៣កន្លះ។

អឌ្ឍ គុ កន្លះ, ពាក់កណ្តាល (ដូច **ឧបឌ្ឍ**) ។ អ្នកមានទ្រព្យស្តុកស្តម្ភ (ដូច **ឥព្ភ**) ។

អណិ ធា. **សទ្ទ អណតិ** "ស្វាធ្យាយ, សូត្រ" ភូ. ។ **ព្រាហ្មណោ** បុំ. "ព្រាហ្មណ៍" មានអត្ថន័យ២យ៉ាង៖

១/ ជនពួកមួយបញ្ញត្តខ្លួនថាព្រាហ្មណ៍ស្វាធ្យាយមន្ត, វិ. **ព្រហ្មំ អណតីតិ ព្រាហ្មណោ មន្តេ សជ្ឈាយតីតិ អត្ថោ**។ បុគ្គលរៀនសូត្រនូវមន្តដ៏ប្រសើរឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍សេចក្តីថាស្វាធ្យាយនូវមន្តទ. ។ ពួកខ្លះថា "ជាកូនចៅរបស់ព្រះព្រហ្ម" វិ. **ព្រហ្មុនោ អបច្ចំ>ព្រាហ្មណោ** (ព្រហ្ម+ណចុះនអាគមផ្លាស់នជាណសូចិ) សព្ទជាវេវចនៈរបស់ព្រាហ្មណោគឺ **ព្រាហ្មណោ សោត្ថិយោ ទ្វិជ្ជោ ភោវាទិ ព្រហ្មពន្ធុ ទ្ធិជោ ព្រហ្ម កមណ្ឌលសនសូនុ**។

២/ **ព្រះអរិយ** "បន្សាត់បង់, លះបង់នូវបាប" វិ. **ពាហិតបាបត្តា ព្រ-ហ្មណោ** -ស. ។

អណីកដ្ឋ បុំ. អ្នករក្សាអង្គនៃព្រះរាជា។

អណីក បុំ. សេនា, កងទ័ពគោក (ដូច **ចមូ**) ។

អណុ គុ. មួយអណុចំនួន៣៦បរមាណុ, តូច, តិច, ឆ្មារ, ល្អិត (ដូច **ចុល្ល**)

អណុថូល គុ. [អណុ+ថូល] តូចនិងធំ, ល្អិតនិងថ្លោស, តិចនិងច្រើន។

អណុមត្ត គុ. [អណុ+មត្ត] មានប្រមាណដ៏តូច។

អណ្ឌ បុំ.,នបុំ. [អម>អណ+ឌ] ពងល្វា (ដូចកោស), ធម្មជាតជាទីកើតនៃសត្ត (ពងដូច **ខគាទិពីជ**), វិ. **អមន្តិ ឧប្ផជ្ជន្តិ ឯត្ថាតិ>អណ្ឌំ**។

អណ្ឌជ បុំ. ត្រី (ដូច **មីន**), សត្តមានស្លាប (ដូច **បក្ខី**), សត្តបក្សី (ដូច **ខគ**) ។

អណ្ឌកោសក នបុំ. ជើង, រង, គ្រឿងរងភាជន៍, រង្វេល (ដូច **ចុម្ពដក**) ។

អណ្ណវកុច្ឆិ ឥ. [អណ្ណវ+កុច្ឆិ] ផ្ទៃនៃសមុទ្រ, ផ្ទៃនៃទន្លេ, ផ្ទៃនៃទឹក។

អណ្ណវោ សមុទ្រ (ដូច **សាគរ**) ។

អណ្ណោ ទឹក (ដូច **អាប**) ។

អតិ ធា. **សាតច្ចគមនេ អតតិ** "ទៅឬជាប់ទៅរឿយៗ..." ភូ. ។ **អត្តា** បុ. "ខ្លួន, ចិត្ត, អាត្មា" ដល់នូវទុក្ខរឿយៗវិ, **ទុក្ខំ អតតិ សតតំ គច្ឆតីតិ អត្តា**។ ម្យ៉ាងទៀត "ជាទីតាំងនៃមាន:" វិ. **អហិតោអហំមានោ**ឯ**ត្ថាតិអត្តា** "មាន:ថាអញទ្រទ្រង់នៅឬតាំងនៅក្នុងអត្តភាពនុះដូច្នេះឈ្មោះថាអត្តា" ។ **អហិតោ** (អា+ ធា+តផ្ទាស់អានៃធាជាឥ ជាហ) ។មួយវិញទៀត "ទំពាស៊ីគឺថារងនូវសុខនិងទុក្ខ" វិ. **សុខទុក្ខំ អទតិ អនុភវតីតិ អត្តា**។ **អត្តភាវោ** បុ. "អត្តភាព, រូប, រាងកាយ" វិ. **អត្តាតិ អតិធានំ ពុទ្ធិ ច ភវន្តិ ឯតស្មាតិ អត្តភាវោ** (សូចិ) ។ **អត្តមនោ** គុ "ត្រេកអរ, ចិត្តជា, ចិត្តល្អ" វិ. **ឋីតិសោមនស្សេន គហិតមនោ អត្តមនោ** " មានចិត្តគឺឋីតិ និង សោមនស្សកាន់យកហើយ" ។ **អត្តា ឥ មនោ យស្ស សោ អត្តមនោ** "ឬថាមានចិត្តត្រេកអរ, រីករាយ" ។ **ទុជ្ជស្ស ហិ មនោ អត្តា នាម ន ហោតិ** សូចិ (អតធាតុប្រព្រឹត្តទៅបានច្រើនយ៉ាង) ។

អតិ ធា. **ពន្ធនេ អន្តតិ** "ចង, ព័ទ្ធព័ន្ធ" រុ. ។ កម្ម. **អន្តីយតិ** "ដែលចង, រឹតរួត" ។ **អន្តំ** ពោះ រៀនធំ វិ. **អន្តីយតិ ពន្ធីយតិ អន្តគុណោនាតិ អន្តំ អន្តគុណំ** "ពោះរៀនតូច" ។ **អន្តោ** បុ. ប្រែបានច្រើនយ៉ាង៖
១/ រិម,ជាយ=**អន្តិម**, ឧ. **កាយពន្ធនស្ស អន្តោ ជិរតិ** "ជាយនៃវត្ថពន្ធរេចរឹល"
២/ ខេត្ត, ដែន, ព្រំដែន, =**មរិយាទ** ឧ. **ហរិតន្តំ**។
៣/ ថោកទាប, អន់ =**លាមក** ឧ. **អន្តមិទំ ភិក្ខវេ ជីវិតានំ**។
៤/ ចំណែក, ផ្នែក =**ភាគ** ឧ. **អសក្ខាវេ ឯកោ អន្តោ**។
៥/ ទីបំផុត, ក្នុង =**ភាគ** ឧ. **ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្ស**. ស. ។

អតន្ទិត្វា អ. [ន+តជ+ឥ+ត្វា] មិនគំរាមហើយ, មិនកម្ជរហើយ, មិនគ្រហឹមហើយ។

អតន្ទិត គុ. [ន+តន្ទ+ឥ+ត] មិនខ្ជិលហើយ, មិនកៀចក្រាញ្ជហើយ, មិនទម្រន់ទៀត។

អតលច្ឆស្ស ជ្រៅចុះមិនដល់ (ដូច **អតាច**) ។

អតសី ដើមកប្បាស (ដូច **ឧម្ភា**) ។

អតិ ឧ.ស. ក្រៃលែង, ក្រៃពេក, ច្រើន, កន្លង, លើស, ពេក, ណាស់។ -**ឧទក** នបុ .ទឹកក្រៃលែង (ទឹកច្រើន) ។ -**ឧស្សូ**រ គុ. (កាល)មានព្រះអាទិត្យក្នុងខាងលើក្រៃពេក (ថ្ងៃត្រង់), វិ. **អតិ ឧទ្ធំ សូរោ យស្មឹ សោ>អតិឧ-**

ស្សក្ខ។ -**ភិលមេយ្យ** កិ. គប្បីលំបាកក្រៃពេក, គប្បីនឿយហត់ក្រៃពេក។ -**ក្កន្តកាល** បុ. កាលនៃ....ឈានកន្លងហើយ, កាលដែលកន្លងទៅហើយ។ -**ក្កន្តមត្ត** គុ. គ្រាន់តែឈានកន្លងហើយ។ -**ក្កន្ត-ហានុសិក** គុ. មានសោតធាតុជារបស់នៃមនុស្សឈានកន្លងហើយ (ដែលកន្លងហើយនូវសោតធាតុជារបស់នៃមនុស្ស), វិ. **មនុស្ស-ស្ស-ស-ន្ត-ក>ហានុ-ស-ក** (សោតធាតុ), **អ-ត-ក្ក-ន្ត-ហ-ន-ុ-ស-ក-អ-ស-ស-ត-ិ>អ-ត-ក្ក-ន្ត-ហ-ន-ុ-ស-ក-ោ**។ -**ក្ក-ន្ត-ទ-យ** គុ. ដែលមានវ័យកន្លងហើយ, វិ. **អ-ត-ក្ក-ន្ត-ោ ទ-យ-ោ អ-ស-ស-ត-ិ>អ-ត-ក្ក-ន្ត-ទ-យ-ោ**។ -**ក្ក-ន្ត** គុ. (<អ-ត-ិ+ក-ម+ត) ឈានកន្លងហើយ, កន្លងបង់ហើយ។ -**ក្ក-ម-ន្ត** គុ. (<អ-ត-ិ+ក-ម+អ-ន្ត) កាលឈានកន្លង។ -**ក្ក-ម-ន** នបុ. (<អ-ត-ិ+ម-ក+យ-ុ) ការឈានកន្លង, កិ. ឈានកន្លង។ -**ក្ក-ម** បុ. កិ.ឈានកន្លង, វិ. **អ-ត-ិ-ក្ក-ម-ំ>អ-ត-ិ-ក្ក-ម-ោ**។ -**ក-ក-ូ-ណ** គុ. ដែលរឹងរូសក្រៃពេក, អាក្រក់ក្រៃពេក, កាចក្រៃពេក។ -**ខ-ីណ** គុ. (អ-ត-ិ+ខ-ិ+ត, ត>ណ-ណ) ដែលអស់ហើយក្រៃពេក។ -**គ-ម-ី-រ** គុ. ដែលជ្រៅពេក, ជ្រៅណាស់។ -**គ-រ-ុ-ក** គុ. ដែលធ្ងន់ក្រៃពេក។ -**ច-ណ-្ឌ** គុ. ដែលកាចក្រៃពេក, សាហាវក្រៃពេក។ -**ច-រ-ិ-ត-្វ-ា** អ. ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយ។ -**ច-ារ-ិ-ន-ី**ឥ. (<អ-ត-ិ+ច-រ+ណ-ី+ឥ-ន-ី) អ្នកប្រព្រឹត្តកន្លង (ស្ត្រីប្រព្រឹត្តក្បត់ចិត្ត), វិ. **អ-ត-ិ-ច-រ-ត-ីត-ិ>អ-ត-ិ-ច-ារ-ិ-ន-ី**។ -**ច-ារ-ន-ី-ភ-ាវ** បុ. ភាវ:នៃស្ត្រីជាអ្នកប្រព្រឹត្តកន្លង។ -**ច-ារ** បុ. (<អ-ត-ិ+ច-រ+ណ) ការប្រព្រឹត្តកន្លង, វិ. **អ-ត-ិ-ច-រ-ណ-ំ>អ-ត-ិ-ច-ារ-ោ**។ -**ច-ិ-រ-ាយ-ន្ត** គុ. (<អ-ត-ិ+ច-ិ-រ+អ-ាយ+អ-ន្ត) កាលប្រព្រឹត្តយូរពេក។ -**ច្ច** អ. (<អ-ត-ិ+ឥ+ត-្វ-ា, ត-្វ-ា>ច-្ច, លុបវ) កន្លងហើយ, ប្រព្រឹត្តកន្លង។ -**ច្ឆ-ថ** កិ. (<អ-ត-ិ+ឥ-ស+យ+ថ-ប.) ចូរប្រាថ្នាកន្លង (ចូរប្រោសសត្វទៅខាងមុខ, សូមនិមន្តប្រោសសត្វទៅខាងមុខទៅ) ។ -**ត-រ-ុ-ណ** គុ. ក្មេងពេក, នៅក្មេងណាស់, នៅកំឡោះពេក, ខ្ចីក្រៃពេក។ -**ទ-ហ-រ** គុ. ក្មេងពេក, នៅកំឡោះត្រឡាំង។ -**ទ-ឆ-្ឌ** គុ. មាំណាស់, មាំក្រៃពេក, ខ្លាំងណាស់។ -**ទ-ីឃ** គុ. វែងណាស់, វែងពេក។ -**ទ-ុ-ក-ដ-រ** នបុ. អំពើដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រណាស់។ -**ទ-ុ-ក-្ខ** គុ. ដែលលំបាកពេក។ -**ទ-ុ-ក-្ខ-ត-ភ-ាវ** បុ. ភាវ:នៃ....ជាអ្នកដល់ហើយនូវសេចក្ដីលំបាកក្រៃពេក, ភាវ:នៃ...ជាអ្នកទុគ្គតក្រៃពេក។ -**ទ-ុ-ល-ភ-ប-្ប-ត-ិ-ដ-្ឋ-ិ-ត-ា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានទីពឹងគឺ...គប្បីបានដោយកម្រក្រៃពេក។ -**ទ-ូ-រ** គុ. ដែលឆ្ងាយក្រៃពេក។ -**ធ-ោ-ន-ច-ារ-ី** បុ. អ្នកមានកិ. ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវប្រាជ្ញាឈ្មោះធោន:ជាប្រក្រតី (**ធ-ោ-ន** <ធ-ុ+យ-ុ=ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នូវកិលេស) ។ -**ន-ីច-ក** គុ. ដែលទាបក្រៃពេក។ -**ប-្ប-ណ-ីត** គុ. ដ៏ប្រណីតក្រៃពេក, ដ៏ផ្ចិតផ្ចង់ក្រៃពេក, ដ៏ឧត្តមក្រៃពេក។ -**ប-ណ-្ឌ-ិ-ត-ភ-ា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាបណ្ឌិតក្រៃពេក, ជាបណ្ឌិតប្រសើរ។

-**បណ្ឌិតមានិតា** ឥ. ភាវៈនៃខ្លួនជាអ្នកមានមានៈថាអញជាបណ្ឌិតក្រៃពេក, វិ. **អតិបណ្ឌិតោ អហំ ឥតិ មានោ >អតិបណ្ឌិតមានោ, អតិបណ្ឌិតមានោ យស្ស អត្ថីតি>អតិបណ្ឌិតមានី, តស្ស ភាវោ> អតិបណ្ឌិតមានិតា**។ -**បរិច្ចាគ** បុ. (<អតិ+បរិ+ចជ+ណ) ការបរិច្ចាគក្រៃពេក, ការលះស្រឡះក្រៃពេក។ -**បរិត្តក** គុ. (<អតិ+បរិត្ត+ក) មានប្រមាណតិចក្រៃពេក, វិ. **អតិបរិត្តំ បរិមាណំ អស្សាតি> អតិបរិត្ត-កំ**។ -**បិយ** គុ. ជាទីស្រឡាញ់ក្រៃពេក, វិ. **អតិប្បិយោ ឥតិ> អតি-ប្បិយោ**។ -**ផរុស** គុ. ដែលអាក្រក់ក្រៃពេក។ -**ពហលោដ្ឋកបោល** គុ. (<ពហល+ឱដ្ឋ+កបោល) មានពីរនៃបបូរមាត់ដ៏ក្រាស់ក្រៃពេក, មានរឹមនៃបបូរមាត់ដ៏ក្រាស់ក្រៃពេក។ -**ពហុភណ្ឌ** គុ. មានភណ្ឌៈច្រើនក្រៃពេក។ -**ព្រហ្ម** បុ. ព្រហ្មដ៏ក្រៃលែង, ព្រហ្មដ៏កន្លង, ព្រហ្មដ៏ប្រសើរ។ -**ភារិយ** គុ. (<ភារ+ឥយ) មានទម្ងន់ក្រៃពេក, វិ. **អតិភារោ យស្ស អត្ថីតি >អតិភារិយំ**, គួរនូវភារៈដ៏ក្រៃលែង, វិ. **អតិភារំ អរ-ហតីតি>អតិភារិយំ**។ -**មញ្ញេយ្ស** កិ. គប្បីមើលងាយ។ -**មធុរ** គុ. (<មធុ+រ) មានទឹកឃ្មុំដ៏ក្រៃលែង, មានរសឆ្ងាញ់ដ៏ក្រៃលែង, មានរសផ្អែមដ៏ក្រៃលែង, វិ. **អតិមធុ យស្ស អត្ថីតি> អតិមធុរំ**។ -**ហេបតি** កិ. រមែងបំផ្លាញ, សម្លាប់។ -**មុខរ** គុ. (<មុខ+រ) មានមាត់ក្រៃពេក, មានមាត់រឹង (និយាយច្រើន), វិ. ដូច «**អតិមធុរ**»។ -**មុខរតា** ឥ. ភាវៈនៃ... ជា...មានមាត់រឹងក្រៃពេក។ -**រិត្ត** គុ. (<អតិ+រិច+ត) ដែលសូន្យ, ទទេ, ជារបស់សល់។ -**រោចតি** កិ. (រុច+អ+តি-រ.) រុងរឿងក្រៃលែង, រុងរឿងកន្លង។ -**វត្តតি** កិ. (<វត>វត្ត+អ+តি-រ.) ប្រព្រឹត្តកន្លង។ -**ឥស** គុ. មានអំណាចក្រៃលែង។ -**ឱាក្ស** នបុ. (<វច+ណ្ស) ពាក្យគឺបុគ្គលគប្បីពោលកន្លង, វិ. **អតិវត្តព្ពន្តি>អតិឱាក្សំ**។ -**ឱឌ្ឍតি** កិ. (<ឱ+ឌ+តি-រ.) ចាក់ធ្លុះកន្លង, ត្រាស់ដឹង។ -**ឱត្ថារ** បុ. (<ឱ+ថរ+ណ) សេចក្តីពិស្តារក្រៃពេក, ទូលាយណាស់។ -**ឱគ** បុ. ការលឿនទៅក្រៃពេក, ការស្ទុះទៅក្រៃពេក, កម្លាំងជាគ្រឿងលឿនទៅក្រៃពេក, ការប្រញាប់ប្រញាល់ពេក។ -**ឱណ** ឥ. វេលាកន្លង, ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវវេលា, ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវច្រាំង, ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវដែន។ -**សណ្ហ** គុ. ល្អិតក្រៃពេក, ឆ្មារក្រៃពេក។ -**សម្ភាច** គុ. ចង្អៀតក្រៃពេក, តាន់តាប់ក្រៃពេក។ -**សយត្ថ** បុ. សេចក្តីល្អក្រៃពេក, គុ. ដែលមានប្រយោជន៍ដ៏ប្រសើរ។ -**សារ** បុ. រោគញ៉ាំងឈាមឱ្យស្ទុះទៅក្រៃពេក (រោគចុះឈាម, រោគមូល), វិ. **អតិសារេតি លោហិតន្តি>អតិសារោ**។ -**សាហសិក** គុ. (<**អតិសាហស+ណិក**) កម្មដែលបុគ្គលធ្វើដោយរហ័សពេក (-ដោយរួសរាន់ពេក, ប្រញាប់ប្រញាល់ពេក, ក្លាហានពេក), វិ. **អតិសាហសេន កតំ> អតិសាហសិកំ**។ -**សិនេហ** បុ. សេចក្តីស្នេហាដ៏ក្រៃ

លែង, សេចក្ដីស្រឡាញ់ពេក (<អតិ+សិនិហ+ណ), វិ. **អតិសិនេហនំ** > **អតិសិនេហោ**។ -**សុខុម** គុ. ល្អិតក្រៃពេក, សុខុមក្រៃពេក។ -**សុខុមាល** គុ. ល្អិតទន់ក្រៃពេក, ដែលចម្រើនដោយសេចក្ដីសុខក្រៃពេក, ដែលចម្រើនដោយសេចក្ដីសុខក្រៃពេក, ជាកុមារតែងសុខក្រៃពេក (ជាវេវចន:នៃ **សុកុមារ**)

អតិ និ. **អតិសយត្ថទ្យោតក** និបាតប្រាប់សេចក្ដីគឺក្រៃលែងប្រៃថាក្រៃពេក, ក្រៃលែង, ល្អ, សំខាន់, **ពលវ**, **សុដ្ឋុ**, **អតីវ**, **ភិមុត**, **សុ** ក៏ជា **អតិ-សយត្ថទ្យោតក**ដែរ។ មួយទៀតអតិប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ**អន្តោភាវ**ខាងក្នុង **ភុស** ក្រៃពេក ឧ. **អតិកោធោ** សេចក្ដីខឹងក្រៃពេក **អតិ-សយ**ក្រៃលែងឧ. **អតិកុសលោ**បុគ្គលឆ្លាសក្រៃលែង, ឬជា, **អតិក្កម** ការប្រព្រឹត្តល្មើស, **ភូតភាវ**ធ្លាប់មានមកហើយឧ. **អតីតោ**កន្លងហើយ, **បសំសា** សេចក្ដីសរសើរ។

អតិក្កន្ត គុ. [អតិ+កម+ត] ឈានកន្លងហើយ, កន្លងទៅហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែកន្លងហើយ។

អតិក្កម បុ. ការឈានកន្លង, ការប្រព្រឹត្តល្មើស (ដូច **អតិបាត**) ។

អតិខិណ គុ. មិនស្រួច, មិនមុត, ខ្ជិលច្រអូស។

អតិចារិនី ស្រីមានសាហាយ (ដូច **ជារី**) ។

អតិតណ្ហ បុ. អ្នកលោភក្រៃលែង (ដូច **លោលុប**) ។

អតិត្ត គុ. [ន+តិសឫតប+ត] មិនឆ្អែតហើយ, មិនស្កប់ស្កល់ហើយ។

អតិត្ថ គុ. [ន+តិត្ថ] មិនមែនលទ្ធិដូចជាកំពង់ជាទីឆ្លង, មិនមែនជាកំពង់ (**តិត្ថ** <ឥ+ ថ), វិ. **ករន្តិ ឯត្ថាតិ>តិត្ថំ, ន តិត្ថំ>អតិត្ថំ**។

អតិថិ បុ. [អត>អតិ+ថិ] អ្នកទើបមកដល់, អ្នកមកដល់កាន់ផ្ទះ (ភ្ញៀវ) ។

អតិថិ បុ. ភ្ញៀវ (ដូច **អាគន្តុ**) ។

អតិន្តចិត្ត គុ. [អតិន្ត+ចិត្ត] មានចិត្តមិនទទឹកហើយ, មានចិត្តមិនជ្រួតជ្រាបហើយ (**អតិន្ត**<ន+តិម+ត) វិ. **អតិន្តំ ចិត្តំ យស្ស សោ>អតិន្តចិត្តោ**។

អតិបាត បុ. ការឈានកន្លង, ការប្រព្រឹត្តល្មើស (ដូច **ឧបច្ចយោ**) ។

អតិប្ប្ឍ គុ. ប្រសើរក្រៃលែង, សព្ទនេះជាអត្ថន័យជេយ្យសព្ទ។

អតិមត្ត គុ. ក្រៃលែង, មាំ, ខ្លាំង, ក្រៃពេក (ដូច **ទឬ្ធ**) ។

អតិមុត្តក បុ. ដើមផ្ទឹក (ដូច **តិនីស**) ។

អតិមុត្ត បុ. ដើមរំដួល (ដូច **ទាសន្តី**) ។

អតិយុវា ជនកំលោះក្រៃលែង, ចំទង់, ក្មេងពេក, សព្ទនេះជាអត្ថន័យក **ន្ទិដ្ឋសព្ទ**។

អតិរិត្ត គុ. ក្រៃលែង, លើស, សល់, សំណល់ (ដូច **អធិក**) ។

អតិរេក គុ. [អតិ+ឯក+រ-អា.] មួយដ៏ក្រៃលែងឬដ៏ក្រៃលែងជាងមួយ (ក្រៃលែង, ច្រើន) ។ -**ឧដ្ឋានសម្ផ្ទ** គុ. ដល់ព្រមដល់បណ្ណាការសម្រាប់ឡើងដ៏ច្រើន, បរិបូណ៌ដោយសួយ (អាករ)ដ៏ច្រើន។ -**ការ** គុ. ដ៏ច្រើនជាង, ដ៏ក្រៃលែងជាង, ដ៏ច្រើនដ៏វិសេស។ -**មល** គុ. មានមន្ទិលដ៏ក្រៃលែង, ជាមន្ទិលដ៏ក្រៃលែង។ -**លាភយសគ្គប្ផ្ត** គុ. ដល់ហើយនូវលាភនិងយសដ៏ប្រសើរក្រៃលែង, មានលាភនិងយសដ៏ប្រសើរក្រៃលែងដល់ហើយ។

អតិវាក្យ នបុ. ពាក្យឬសម្តីហួសប្រមាណ។

អតិវិសា ឥ. ឈើងមដើម (ដូច **មហោសធំ**) ។

អតិវុទ្ធ គុ. ចាស់ក្រៃពេក, ចម្រើនក្រៃពេក, សព្វនេះជាអត្ថន័យជេយ្យសព្ទ។

អតិសយ គុ. ក្រៃលែង, ក្រៃពេក (ដូច **ភ្ងស**) ។ សំខាន់, ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **ឧក្ក**ុ**ស**) ។

អតិសុន បុ. ផ្លែឆ្លូត (ដូច **អលក្ក**) ។

អតីត គុ. [អតិ+ឥ+ត] ដែលប្រព្រឹត្តកន្លងហើយ, កន្លងទៅហើយ។ **ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃដែលកន្លងទៅហើយ។ -**ឋ**ត្ថ នបុ. រឿងដែលកន្លងទៅហើយ។

អតីវ និ. **អតិសយត្ថវាចក** និបាតប្រាប់សេចក្តីគឺក្រៃលែងប្រៃថាក្រៃពេក, ក្រៃលែង, ល្អ, សំខាន់, **ពលវ**, **សុដ្ឋុ**, **អតិ**, **ភិមុត**, **សុ** ក៏ដូចគ្នានិង **អតីវ** នេះដែរ។

អតុច្ឆហត្ថ គុ. [អតុច្ឆ+ហត្ថ] មានដៃមិនទទេ, វិ. **អតុច្ឆា ហត្ថា យេសំ តេ>អតុច្ឆ-ហត្ថា**។

អតេកិច្ឆភាវ បុ. [អតេកិច្ឆ+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជា...មិនមានកិ.រក្សាបាន (ភាវៈនៃ...ជា...គឺអ្នកណាមួយមិនគប្បីរក្សាបាន, មិនគប្បីកែបាន), វិ. **ឆត្ថិ តេកិច្ឆំ អស្សាតិ>អតេកិច្ឆো**, **តស្ស ភាវោ> អតេកិច្ឆភាវោ**។

អត្ត បុ. [អទ+ត] (សភាវៈ) ស៊ីឬរងនូវសុខនិងទុក្ខ (ខ្លួន, កាយ, សភាវៈ, ខ្លួន, ចិត្ត(ដូច**ជីវ**); វិ. **អទតិ សុខទុក្ខំ អនុភវតីតិ>អត្តា**។ -**ឥ**ត្តា គុ. មានខ្លួនគ្រប់គ្រងហើយ, ដែលគ្រប់គ្រងនូវខ្លួន។ -**ឃ**ញ្ញ នបុ. (<ហន>ឃញ្ញ+ណ) កិ.សម្លាប់នូវខ្លួន។ -**ឃាត** បុ. កិ.សម្លាប់នូវខ្លួន។ -**ទ**ណ្ឌ គុ. មានអាជ្ញាក្នុងខ្លួន, មានអាជ្ញាកើតអំពីខ្លួន, មានអាជ្ញាអាស្រ័យនូវខ្លួន។ -**ទ**ត្ថ បុ. (<អត្ត+អត្ថ, ចុះទ-អា.) ប្រយោជន៍របស់ខ្លួន។ -**ទ**ន្ត គុ. (<ទម+ត) មានខ្លួនទូន្មានហើយ, ដែលទូន្មានហើយនូវខ្លួន។ -**ទ**មន នបុ. (<ទម+យុ) កិ.ទូន្មាននូវខ្លួន។ -**ទុ**តិយ គុ. មានខ្លួនជាទីពីរឬជាគំរប់ពីរ។ -**ឫ**ជ្ជ**ក**ូ គុ. (<បតិ+ឥ+ណ+ណ+ណ) ដែលជាកំច្ចាស់

ចំពោះខ្លួន, ដែលឃើញចំពោះខ្លួន, ប្រចក្សចំពោះខ្លួន, ប្រាកដចំពោះខ្លួន។ -**បញ្ចទសម** គុ. មានខ្លួនជាគំរប់១៥។ -**ករ** បុ. (<ករ+អ) អ្នកចិញ្ចឹមនូវខ្លួន។ -**មន** គុ. មានចិត្តជារបស់នៃខ្លួន។ -**ឥត្ថឥណ្ណា** ឥ. **ឥថា**ជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្តីនៃ**អត្តឥត្ថ**។ -**សម្ភវ** គុ. មានខ្លួនជាដែនកើតព្រម (<សំ+ភូ+អ), វិ. **សម្ភវតិ អនេនាតិ>សម្ភវោ, អត្តសម្ភវោ យស្ស សោ> អត្តសម្ភវោ**។ ជាដែនកើតព្រមអំពីខ្លួន។ -**ហេតុ** បុ. ហេតុនៃខ្លួន; គុ. មានខ្លួនជាហេតុ។ -**អនុយោគ** បុ. កិ. ប្រកបតាមនូវខ្លួន, ព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបតាមនូវខ្លួន។

អត្តនិយ គុ. ជារបស់ខ្លួន (ដូច **សក**) ។

អត្តភាវ បុ. [អត្ត+ភាវ] ភាវៈនៃខ្លួន, ភាពនៃខ្លួន, អត្តភាព (ដូច **សរីរ**) ។ **ឆ្ពោ** ន បុ. ផ្ទះគឺអត្តភាព។ -**ឆាយា** ឥ.ទ្រកគឺអត្តភាព។ -**ឫជ្ជិតឆ្ឌ** គុ.ដែលជាប់ចំពោះដោយអត្តភាព។ -**ឆណ្ឌន** នបុ. កិ.ប្រដាប់នូវអត្តភាព, កិ.តែងនូវអត្តភាព។ -**សង្ខាត** គុ. ពោលគឺអត្តភាព។

អត្តមនតា ឥ. សេចក្តីត្រេកអរ, រីករាយ (ដូច **ឬតិ**) ។

អត្ត គុ. បោះ, ចោល, បាញ់ (ដូច **ខិត្ត**) ។

អត្ថ បុ. [អរ>អត+ថ] អាការៈជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅ, ទ្រព្យ (ដូច **ធន**), របស់ (ដូច **វត្ថុ**), សម្បត្តិ (ដូច **ឥតវ**), សេចក្តីចម្រើន (ដូច **វុឌ្ឍិ**), ផល (ដូច **បយោជន**), អត្ថន័យសព្ទសេចក្តី (ដូច **សទ្ទាភិធេយ្យ**), ហេតុ (ដូច **ការណ**), សេចក្តីវិនាស (ដូច **នាស**), ប្រយោជន៍ (ដូច **ហិត**) ។ វិ. **អរន្តិ បវត្តន្តិ ឯតេនាតិ>អត្ថោ**។ (**អត្ថ**<អស>អត+ថ) សភាវៈកើតតាមសមគួរដល់ស័ព្ទ (សេចក្តី, សេចក្តីអធិប្បាយ), វិ. **សទ្ទានុរូបំ អសតិ ភវតីតិ>អត្ថោ**។ -**ភាម** គុ. ដែលប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍។ -**កុសល** គុ. ដែលឈ្លាសក្នុងសេចក្តី។ -**ទស្សី** បុ. អ្នកឃើញនូវប្រយោជន៍ (នាមរបស់ព្រះពុទ្ធមួយអង្គហៅថាអត្ថទស្សី) ។ -**ធម្មានុ-សាសក** បុ. (ធម្ម+អនុ+សាស+ណ្ឍ) អ្នកប្រៀនប្រដៅនូវអត្ថនិងធម៌។ -**និស្សិត** គុ. (និ+សិ+ត) ដែលអាស្រ័យនូវប្រយោជន៍។ -**បទ** នបុ. បទជាគ្រឿងសម្តែងនូវសេចក្តី, បទនៃសេចក្តី។ -**បុរេក្ខារតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកធ្វើនូវប្រយោជន៍ក្នុងខាងមុខ (**បុរេក្ខារ**<បុរ+ករ, ករ>ខារ+ណ) ។ -**ភញ្ជនក** គុ. (ភញ្ជ+យុ+ក-ស.) ដែលបំបាក់នូវប្រយោជន៍។ -**ធម្មូបនិស្សិត** គុ. (<អត្ថធម្ម+ឧប+និ+សិ+ត) ចូលទៅអាស្រ័យហើយនូវអត្ថនិងធម៌, គឺអត្ថនិងធម៌ចូលទៅអាស្រ័យហើយ។ -**ឥស** បុ. អំណាចនៃប្រយោជន៍, -នៃសេចក្តី។ -**ឥញ្ញាបនី** ឥ. វាចាជាហេតុញ៉ាំងបុគ្គលឱ្យដឹងច្បាស់នូវសេចក្តី។ -**សាធក** បុ. អ្នកញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យសម្រេច, អ្នកសម្រេចនូវប្រយោជន៍ (<សាធ+ណ្ឍ), វិ.

អត្ថំ សាធេតីតិ>អត្ថសាធកោ។

អត្ថ បុ. ឈ្មោះភ្នំមួយក្នុងទិសខាងលិចគេហៅអត្ថគិរី (ដូច **អបរសេល**)។

អត្ថ កិ. **ឥមត្ថាទាចក**និបាតប្រាប់សេចក្តីគឺក្នុងនេះប្រែថាក្នុងទីនេះជាដើម, **ឥហ**, **ឥធ**, **អត្រ**, **ឯត្ថ** ក៏ជា **ឥមត្ថាទាចក**ដែរ។

អត្ថំ កិ. **អទស្សនត្ថាទាចក**និបាតប្រាប់សេចក្តីគឺមិនឃើញប្រែថាអស់ទៅ, បាត់ទៅ, វិនាសទៅ។

អត្ថ ធា. **យាចនេ អត្ថេតិ អត្ថយតិ** "សូម, ត្រូវការ, ប្រាថ្នា, ចង់បាន" ចុ. **អត្ថោ**។ **បច្ចត្ថិកោ** បុ. "សត្រូវ" ប្រាថ្នាតបតវិញ (បដិ+អត្ថ) ។

អត្ថគមន នបុ. អស់ទៅ, រលត់ទៅ, សព្វនេះជាអត្ថនៃនិព្វានសព្ព ។

អត្ថគម បុ. វិនាសទៅ, អស់ទៅ, រលត់ទៅ, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **និព្ពុតិ** សព្ព ។

អត្ថង្គមិត គុ. [អត្ថំ+គម+ត+ត] ដែលដល់ហើយនូវកិ.តាំងនៅមិនបាន, អស្តង្គត, (អត្ថ<ន+ថា+អ) ។ -**កាល** បុ. កាលនៃព្រះអាទិត្យដល់ហើយនូវកិ. តាំងនៅមិនបាន, កាលនៃព្រះអាទិត្យអស្តង្គតហើយ។

អត្ថង្គមេតិ កិ. [អត្ថំ+គម+អ, អ>ឯ+តិ-វ.] រមែងដល់នូវកិ.តាំងនៅមិនបាន, រមែងដល់នូវកិ.សាបសូន្យ។

អត្ថត គុ. [អា+ថរ+ត] ដែល...ក្រាលហើយ, លាហើយ, ត្រដាងហើយ, តម្រៀបហើយ។ -**ផលក** នបុ. ផែនក្តារឬបន្ទះក្តារដែល...ក្រាលហើយ, វិ. **អត្ថរិយិត្ថាតិ>អត្ថតោ**។

អត្ថនា ឥ. ការសូម (ដូច **យាចនា**) ។

អត្ថរណ នបុ. [អា+ថរ+យុ] វត្ថុសម្រាប់ក្រាល (កម្រាលដ៏ហើយដោយរោមសត្ត), វិ. **អត្ថរតិ ឯតេនាតិ>អត្ថរណំ**។ទីជាទីក្រាល, វិ. **អត្ថរតិ ឯត្ថាតិ>អត្ថរ-ណំ**។ កិ.ក្រាល, វិ. **អត្ថរិយតេតិ>អត្ថរណំ**។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីក្រាល។ -**ចាតុរណានិសីទន** នបុ. វត្ថុសម្រាប់ក្រាលនិងសម្រាប់ដណ្តប់និងសម្រាប់អង្គុយ (កម្រាលនិងផ្ទាយនិងសំពត់និសីទន:) ។

អត្ថរន្តិ កិ. [អា+ថរ+អ+អន្តិ-វ.] ក្រាល, លាត, លា, ត្រដាង។

អត្ថរសិ កិ. [អា+ថរ+អ+សិ-វ.] ក្រាល,...។

អត្ថរាបេត្វា អ. [អា+ថរ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យក្រាលហើយ,...។

អត្ថរិតុកាម គុ. [អត្ថរិតុំ+កាម] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីក្រាល, ចង់ដើម្បីក្រាល, មានប្រាថ្នាដើម្បីក្រាល។

អត្ថរិត្វា អ. [អា+ថរ+ឥ-អា.+ត្វា] ក្រាលហើយ... ។

អត្ថវណ្ណនា ឥ. [អត្ថ+វណ្ណ+យុ+អា-ឥ.] កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្តី, វិ. **អត្ថំ ឥណ្ណេតិ ឯតាយាតិ>អត្ថវណ្ណនា**។

អត្ថានត្ថ បុ. [អត្ថ+អនត្ថ] ប្រយោជន៍និងមិនមែនជាប្រយោជន៍, សេចក្ដីចម្រើននិងសេចក្ដីវិនាស។ -**ញាណក** បុ. អ្នកដឹងនូវប្រយោជន៍និងមិនមែនជាប្រយោជន៍ (**ញាណក** <ញា>ជា+យុ, យុ>អាননក) ។

អត្ថិ កិ. [អស+អ+តិ, តិ>ត្ថិ] រមែងមាន, រមែងជា...។ -**ភា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជា...មាននៅ។ **ភាព** បុ. ភាវ:នៃ...ជា...មាន។ -**ភាពកាល** បុ. កាលនៃភាវ:នៃ...ជា...មាននៅ, កាលគឺភាវ:នៃ...ជា...មាននៅ។ -**សត្ថាត្ថាចក** និបាតប្រាប់សេចក្ដីគឺមានប្រែថាកើត, មាន។

អត្ថិក គុ. [អត្ថ+ណិក] មានប្រយោជន៍,មានសេចក្ដីត្រូវការ, រ.**អត្ថো យស្ស អត្ថីតি>អត្ថិកো**។ ប្រកបដោយប្រយោជន៍, រ. **អត្ថেন និយុត្តো>អត្ថិកো**។

អត្ថី ន. អ្នកសូមទាន (ដូច **យាចក**) ។

អត្ថុ កិ. **ឧសូយោបគមត្ថាចកនិបាត** ប្រាប់សេ.គឺប្រកបដោយសេចក្ដីច្រណែន។

អត្ថុប្បត្តិ ឥ. [អត្ថ+ឧប្បត្តិ] កិ.កើតឡើងនៃសេចក្ដី, ហេតុជាគ្រឿងកើតឡើងនៃសេចក្ដី (ឧប្បត្តិ<ឧ+បទ+តិ), **អត្ថស្ស ឧប្បត្តិ>អត្ថុប្បត្តិ**។

អត្យប្ប គុ. តូចពេក, តិចពេក, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥនិដ្ឋ** សព្ទ។

អត្រ កិ. **ឥហត្ថាចក**និបាតប្រាប់សេចក្ដីគឺក្នុងនេះប្រែថាក្នុងទីនេះជាដើម, **ឥហ**, **ឥធ**, **ឯត្ថ**, **អត្ថ** ក៏ជា **ឥហត្ថាចក** ដែរ។

អត្រជ បុ. [អត្ត>អត្រ+ជាត, ជាត>ជ] សត្វដែលកើតអំពីខ្លួន (កូនដូច **អបច្ច**); រ. **អត្តនា ជាតো>អត្រជো**។

អថ និ. និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺអនន្តរ (ប្រាប់កាល)=គ្រានោះ, លំដាប់នោះ, ក្នុងកាលនោះ, បទបូរណ។ និ. (ប្រាប់សេចក្ដីជញ្ជឹងឬស្មាន)=បើ, បើជា..

អថាវត្ថ បុ. [អថាវរ+អត្ថ] សេចក្ដីថាមិនមាំមួន, មិនបិតបេរ។

អថো និ. មួយទៀត, មួយវិញទៀត, ម្យ៉ាងទៀត...។

អទិ ធា. **ពន្ធនে អន្ធតি** "ចង, ដាក់ខ្នោះ" រ. ។ **អនុអន្ធតি**កិ. =**អនុពន្ធតি** "ជាប់តាមទៅ" ។ **អន្ធទেវ**កិ. "ជាប់តាមជាមួយ, ជាប់ប្រកិត" (អនុ+អទិ+ឯវ)ភ. អា. **អវិជ្ជা តিក্ខវে បុព្ធ្ធ្ធ្ធ្ធ អកុសលានំ ធម្ម្ម្ម្ម សមាបত্তিযা, អন্ধদেব অহিরিকং** ម្ចាលភិក្ខុ.ទ. អវិជ្ជា ជាប្រធាននៃកិ. ដល់ព្រមនូវធម៌ទ. ជាអកុសលសេចក្ដីមិនខ្មាសបាបជាប់ប្រកិតជាមួយ (**អវិជ្ជা**) ។ **អន្ធ** ឥ. "ខ្នោះឃ្នាង" អា. **អន្ធុពន្ធនাদীনি ছিন্দিত্বা পলাযীসু** "គេទ. កាត់នូវវត្ថុទ. មានខ្នោះនិងចំណងជាដើមរត់ទៅហើយ" ។ **អន្ធুযেপুরিসো** "ដូចបុរសនៅក្នុងគុក" ។ **អន្ធ** "បញ្ចកាមគុណ, កាមារម្មណ៍" អា. **ឥមেখো ভাসেত্থ পঞ্চকামগুণো অরিযস্স বিনযে অন্ধতি**

បិ ពន្ធនន្តិបិ ភុញ្ជន្តិ "ម្នាលវាសេដ្ឋ ! បញ្ចកាមគុណទ. នេះឯងលោកឲ្យឈ្មោះថាខ្មោះខ្លះថាចំណងខ្លះ" ។

អទណ្ឌ គុ. [ន+ទណ្ឌ] មានអាជ្ញាមិនមាន, មិនមានអាជ្ញា, វិ. **ឆត្ថ ទណ្ឌោ អស្សាតិ>អទណ្ឌោ**។

អទលិទ្ធ គុ. [ន+ទលិទ្ធ] មិនមែនអ្នកដល់នូវភាពនៃខ្លួនជាបុគ្គលទុគ្គត, មិនមែនអ្នកកម្សត់, មិនមែនអ្នកទាល់ក្រ (ទលិទ្ធ<ទល+ឥទ្ធ), វិ. **ទលតិ ទុគ្គតភាវំ គច្ឆតីតិ>ទលិទ្ធោ, ឆទលិទ្ធោ>អទលិទ្ធោ**។

អទស្សន នបុំ. [ន+ទិស+យុ] ទីជាទីមិនឃើញ, កិ.មិនឃើញ, កិ.មិនសម្តែង, កិ.មិនបង្ហាញ។

អទស្សន វិនាសទៅ, បាត់ទៅ (ដូច **វិនាស**) ។

អទហនកាល បុំ. [អទហន+កាល] កាលនៃកិ.មិនឆេះ, កាលជាទីមិនឆេះ។

អទាតុកាម គុ. [អទាតុំ+កាមឬន+ទាតុកាម] ជាអ្នកចង់ដើម្បីមិនឱ្យ, មិនចង់ដើម្បីឱ្យ។

អទានសីល គុ. [អទាន+សីល] មានកិ.មិនឱ្យជាប្រក្រតី, វិ. **អទានំ សីលមស្សាតិ>អទានសីលោ**។

អទាស បុំ. អ្នកជា, អ្នកមិនមែនជាខ្ញុំកំដរគេ (ដូច **ភុជិស្ស**) ។

អទិដ្ឋ គុ. [ន+ទិស+ត] គឺ...មិនឃើញហើយ។ -**ធម្ម** គុ. មានធម៌គឺ...មិនឃើញហើយ។ -**បុព្វក** គុ. អ្នកគឺ...មិនធ្លាប់ឃើញហើយ។ -**បុព្វមរណ** គុ. មានសេចក្តីស្លាប់គឺ...មិនធ្លាប់ឃើញហើយ។ -**បុព្វសហាយក** បុំ. ជាសំឡាញ់គឺ...មិនឃើញហើយក្នុងកាលមុន, ជាសំឡាញ់គឺ...មិនធ្លាប់ឃើញហើយក្នុងកាលមុន។ -**សច្ច** គុ. មានសច្ច:មិនទាន់ឃើញហើយ។

អទិតិ ឥ. **សុរមាតា**គឺម្តាយនៃទេវតា។

អទិត្ត គុ. [ន+ទិប+ត] មិនក្តៅហើយ. មិនរុងរឿងហើយ។

អទិន្ន គុ. [ន+ទា+ត] ដែល...មិនឱ្យហើយ។ -**ភាវ** បុំ. ភាវ:នៃ..ជា...គឺ..មិនឱ្យហើយ។

អទិន្នក គុ. [ន+ទា+ត, ត>ឥន្ន+ក-ស.] (វត្ថុ) ដែលគេមិនឱ្យហើយ។

អទិស្សមានរូប គុ. [អទិស្សមាន+រូប] មានរូបគឺបុគ្គលកាលមិនឃើញ, មានរូបកាលមិនប្រាកដ, វិ. **អទិស្សមានំ រូបំ យស្ស សោ>អទិស្សមានរូបោ**។

អទុក្ខមសុខា ឥ. វេទនាមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ (ដូច **ឧបេក្ខា**) ។

អទុដ្ឋ គុ. [ន+ទុស+ត] គឺ...មិនប្រទូស្តហើយ, គឺទោសមិនប្រទូស្តហើយ។

អទុស្សន្ត គុ. [ន+ទុស+អន្ត] កាលមិន **ប្រទូស្ត**។

អទេន្ត គុ. [ន+ទា+អន្ត] កាលមិនឱ្យ។

អនេសេន្ត គុ. [ន+ទិស+ណេ+អន្ត] កាលមិនសម្ដែង។

អទ្ទក្ខ កិ. [អ+ទិស, ទិស>ទក្ខ+អ+អា-ហ៊ី] បានឃើញហើយ។

អទ្ទក្ខិ កិ. [អ+ទិស,ទិស>ទក្ខ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ] បានឃើញហើយ។

អទ្ទស កិ. [អ+ទិស+អ+អា-ហ៊ី.] បានឃើញហើយ។

អទ្ទសា កិ. [អ+ទិស+អ+អា-ហ៊ី.] បានឃើញហើយ។

អទ្ទា ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង។

អទ្ទី ភ្នំ (ដូច **គិរី**) ។

អទ្ទុពន្ធន នបុ. [អទ្ទ+ពន្ធន] វត្ថុជាគ្រឿងចងគឺខ្នោះ, ចំណងគឺខ្នោះ (អទ្ទ<អទ+ទ)=វត្ថុសម្រាប់រងនូវទុក្ខនៃជន (ខ្នោះ), វិ. **ទុក្ខំ អទតិ អនុភវតិ ឯតេនាតិ> អទ្ទ**, **ពន្ធតិ ឯតេនាតិ> ពន្ធនំ**, **អទ្ទុ ឯវ ពន្ធនំ>អទ្ទុពន្ធនំ**។

អទ្ធ បុ. ទទឹក, ជ្រោយ, សើម (ដូច **តិន្ត**) ។

អទ្ធ កន្លះឬពាក់កណ្ដាល (ដូច **ភាគ** ឬ **ឧបឌ្ឍ**), ផ្លូវ (ដូច **បថ**), កាល, ដោយពិត (ដូច **ឯកំស**), ចំណែកស្មើ (ដូច **សមភាគ**) ។

អទ្ធគូ គុ. [អទ្ធ+គម+រ] អ្នកដើរក្នុងផ្លូវឆ្ងាយឬអ្នកទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ (អ្នកដំណើរ), វិ. **អទ្ធនិ មគ្គេ គច្ឆតីតি>អទ្ធគូ**, **អទ្ធានំ គច្ឆតីតិ ឥតិ>អទ្ធគូ**។ **-ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...អ្នកដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ (ផ្លូវវែង, កាលវែង) ។

អទ្ធគូ បុ. អ្នកដើរផ្លូវ, អ្នកដំណើរ (ដូច **បថាវី**) ។

អទ្ធនិ នបុ. សំឡេង (ដូច **និគ្ឃោស**) ។

អទ្ធា និ. ពិត, ដោយពិត, ដោយដាច់ខាត, **ឯកំស** ជាអត្ថរបស់ **អទ្ធា**។ ន., បុ. ផ្លូវឬផ្លូវឆ្ងាយ។ កាល (ដូច**សមយ**) ។ **ឯកំសត្ថវាចក** និបាតប្រាប់សេចក្ដីគឺចំណែក១ ប្រែថាដោយពិត, មែនហើយ, **អញ្ញទត្ថុ**, **ឥត្ថ**, **សសក្ខំ**, **ភាមំ**, **ជាតុ**, **ឥវ**, **ហវេ** ក៏ជា **ឯកំសត្ថវាចក**ដែរ។

អទ្ធាន កាល, ផ្លូវឆ្ងាយ (ដូច **ទីឃញ្ញាស**) ។

អទ្ធានគមន នបុ. [អទ្ធាន+គម+យុ] កិ.ឬដំណើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ។

អទ្ធាន នបុ. ផ្លូវឆ្ងាយ (ដូច **ទីឃមញ្ញាស**) ។

អទ្ធិក បុ. [អទ្ធឬអទ្ធាន+ណិក] អ្នកដើរទៅកាន់ផ្លូវ (អ្នកដំណើរ), វិ. **អទ្ធំ មគ្គំ គច្ឆតីតি> អទ្ធិកោ**។ **-មនុស្ស** បុ. មនុស្សអ្នកដើរទៅកាន់ផ្លូវ, មនុស្សអ្នកដំណើរ។

អទ្ធំ ចំណែកស្មើគ្នា។

អធ ធា. **អយាមេ អញ្ជតি** "ទាញ, ដក" រុ. ។ **អញ្ជណ្ដោ** អា. **ទីឃំ ឥ អញ្ជណ្ដោ អញ្ជាមីតি ជានាតি** "គេកាលទាញវែងក៏ដឹងថាអាត្មាអញទាញវែង"

-ស. ។

អធម គួរខ្ពើម, អាក្រក់ (ដូច **ករ្ជ្ជិត**), ថោកថយ, ខ្វះខាត (ដូច**ឧនឬនិហីន**) ។

អធម្ម គុ. [ន+ធម្ម] មិនមែនជាធម៌, មិនមានធម៌។

អធម្មតេជ បុ. [អធម្ម+តេជ] តេជ:នៃបុគ្គលអ្នកមានធម៌មិនមាន, តេជ:នៃទោសមិនមែនជាធម៌។

អធម្មិក គុ. [ន+ធម្ម+ណិក] អ្នកមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌, វិ. **ន ធម្មេន ចរតីតិ>អធ-ម្មិកោ**, អ្នកមិនតាំងនៅក្នុងធម៌, វិ. **ន ធម្មេ តិដ្ឋតីតិ>អធម្មិកោ**, អ្នកមិនប្រកបដោយធម៌, វិ. **ន ធម្មេន និយុត្តោ>អធម្មិកោ**។ -**ភាព** បុ. ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នក...។ -**រាជ** បុ. ស្តេចមិនប្រកបដោយធម៌។

អធរ ខាងក្រោយ (ដូច **អធោ**),ថោកទាប (ដូច **ហីន**) ។ បុ. រិមបបូរមាត់ (ដូច **ទន្តច្ឆទ** ឬ **ឱដ្ឋ**) ។

អធិ ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺអធិកក្រៃលែងឧ. **អធិសីល**សីលក្រៃលែង, -**ឥស្សរ** ជាធំ ឧ. **អធិព្រហ្មទត្តេ បញ្ញាណ**, **ចាម** រៀន, ទន្ទេញ ឧ. **ព្យាករណមធិតេ** ជនរៀននូវព្យាករណ៍, -**អធិដ្ឋាន** សាង, ធ្វើតាក់តែងឧ. **ភូមិកម្មានិ អធិដ្ឋាតិ** ជនធ្វើនូវកម្មមានបរិកម្មផែនដីជាដើម, **ចាបុណាន** ដល់, បាន ឧ. **ភោគក្ខន្ធំ អធិគច្ឆតិ** ជនបាននូវគំនរនៃទ្រព្យ, -**និច្ឆយ** ចូលចិត្តមាំជឿស៊ប់ ឧ. **អធិមោក្ខោ** សេចក្តីជឿស៊ប់, -**ឧបរិត្ត**ការឡើង ឧ. **អធិរោហតិ**ជនឡើង, **អធិភ-វន** ការគ្របសង្កត់ ឧ. **អធិភវតិ** ជនគ្របសង្កត់, **ឥសិសេសន**។

អធិក គុ. ក្រៃលែង, លើស, សល់, សំណាល់ (ដូច **អតិរិត្ត**) ។

អធិកកោ បុ. អ្នកមើលការ (ដូច **អជ្ឌ្ឍ** ឬ **អធិកតោ**) ។

អធិកតរ គុ. [អធិក+តរ] ដ៏លើសជាង, ដ៏ក្រៃលែងជាង។

អធិកប្ប្យេមំ សេចក្តីស្រឡាញ់មាំ, សព្ធនេះជាអត្ថន័យស្នេហាសព្ធ។

អធិករណ នបុ. [អធិ+ករ+យុ] ទោសជាតជាគ្រឿងធ្វើក្រៃលែងឬកិ.ធ្វើដ៏ក្រៃលែង (អធិករណ៍, ជម្លោះ, ហេតុ (ដូច **ការណ**), វិ. **អធិករោតិ ឯតេនាតិ>អធិករណំ**, **អធិកំ ឥ ករណំ>អធិករណំ**។ -**ឫសុត** គុ. អ្នកខ្ទល់ខ្ទាយក្នុងអធិករណ៍។ -**ឧបសមនាធិក** គុ. មានកិ.ចូលទៅរម្ងាប់នូវអធិករណ៍ជាដើម, មានកិ.ញ៉ាំងអធិករណ៍ឱ្យចូលទៅរម្ងាប់ជាដើម។ជើងបាត្រជាដើម, ទ្រនាប់ (ដូច **អាធារ**) ។

អធិករណី ដៃកទ្រនាប់សម្រាប់ដំដែកឬមាសប្រាក់ជាដើម។

អធិការ បុ. [អធិ+ករ+ណ] កិ.ធ្វើក្រៃលែង, វិ. **ករណំ>ការោ**, **អធិកោ ការោ>អធិការោ**, **អធិករណំ>អធិការោ**។ គុណគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើក្រៃ

លែង, វិ. **អធិកាតព្វោតិ>អធិការោ**។ គុណវិសេសជាគ្រឿងធ្វើក្រៃលែង, វិ. **អធិកវោតិ ឯតេនាតិ> អធិការោ** (អធិការ, សេចក្តីកសាង) ។

អធិកោដ្ឋនំ នបុ. ជ្រញ់ (ដូច**សុណោ**) ។

អធិគច្ឆតិ កិ. [អធិ+គម, ម>ច្ឆ+អ+តិ-រ.] រមែងបាន, លុះ, ត្រាស់ដឹង។

អធិគត គុ. [អធិ+គម+ត] គឺ...បានហើយ, លុះហើយ, ត្រាស់ដឹងហើយ។ -**វិសេស** គុ. មានគុណវិសេសបានហើយ។

អធិគតោ ព្រះអរិយ (ដូច **អរិយ**) ។

អធិគម បុ. [អធិ+គម+អ] កិ.ដល់ក្រៃលែង, បាន, លុះ, ត្រាស់ដឹង។ -**ឧបាយ** បុ. ឧបាយជាគ្រឿងបាន...។

អធិចិត្ត នបុ. [អធិ+ចិត្ត] ចិត្តដ៏ក្រៃលែង, ធម៌អាស្រ័យនូវចិត្តហើយប្រព្រឹត្តទៅ, គុណជាតដែលប្រព្រឹត្តទៅអាស្រ័យនូវសមាធិ។

អធិចេតស គុ. [អធិចេត+ស] មានចិត្តដ៏ក្រៃលែង, វិ. **អធិកំ ចេតំ>អធិចេតំ, អធិ-ចេតំ ឯតស្ស អត្ថីតិ>អធិចេតសោ**។

អធិច្ឆកា ផ្ទៃខាងលើនៃភ្នំ, ខ្នងភ្នំ។

អធិដ្ឋាន នបុ. [អធិ+ឋា+យុ] គុណជាតជាគ្រឿងតាំងទុកនូវចិត្តក្នុងអារម្មណ៍ (សេចក្តីតាំងចិត្ត, អធិដ្ឋានការតម្កល់ទុកខាងលើ (ដូច **អធិដ្ឋិតិ**), វិ. **អធិដ្ឋាតិ ឯតេន អារម្មណោ ចិត្តន្តិ>អធិដ្ឋានំ**។ ជើងបាត្រ, ទ្រនាប់ (ដូច **អាធារ**) ។ ទី (ដូច **ឋាន**) ។

អធិដ្ឋាយ អ. [អធិ+ឋា+ត្វា, ត្វា>យ] អធិដ្ឋានហើយ, តាំងចិត្តហើយ។

អធិដ្ឋិត គុ. [អធិ+ឋា, ឋា>ដ្ឋិ+ត] គឺ...អធិដ្ឋានហើយ។

អធិដ្ឋិតិ កិ. ឋានខាងលើ, ការតម្កល់ទុកខាងលើ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃអធិដ្ឋានសព្ទ

អធិបតិវស បុ. [អធិបតិ+វស] អំណាចនៃ...ជាអធិបតី, ជាធំក្រៃលែង។

អធិបតី បុ. ជនជាម្ចាស់, ជនជាធំ (ដូច **បត្ថ**) ។

អធិបតេយ្យ នបុ. [អធិបតិ+ណេយ្ស] ភាវៈនៃ...ជាអធិបតី, ...ជាធំ; វិ. **អធិបតិនោ ភាវោ> អធិបតេយ្យំ** ឬ **អាធិបតេយ្យំ**។

អធិបន្ន គុ. [អធិ+បទ+ត, ត>អន្ន] គឺ...ត្រូវសង្កត់ហើយ។

អធិប បុ. ជនជាម្ចាស់, ជនជាធំ (ដូច **ឥស្សរ**) ។

អធិប្បញ្ញា ឥ. [អធិ+បញ្ញា] បញ្ញាដ៏ក្រៃលែង, គុណជាតអាស្រ័យនូវបញ្ញាហើយប្រព្រឹត្តទៅ, គុណជាតដែលប្រព្រឹត្តទៅអាស្រ័យនូវបញ្ញា។

អធិប្បាយ បុ. អធ្យាស្រ័យ, សេចក្តីពេញចិត្ត (ដូច **ឆន្ទ**) ។

អធិប្ប្យត គុ. [អធि+ប+ឥ+ត] គឺ...អធិប្បាយហើយ, ប្រាជ្ញាហើយ, សំដៅហើយ, បំណងហើយ, វិ. **អធិប្ប្យាយិត្ថ ឥច្ឆិយិត្ថាតិ>អធិប្ប្យតោ**។

អធិភូ បុ. ស្រុកដែលធំជាងនិគម, ជនជាម្ចាស់, ជនជាធំ (ដូច **អធិបតី**)។

អធិមត្ត គុ. [អធि+មត្ត] មានប្រមាណដ៏ក្រៃលែង, មាត្រាថាក្រៃលែង។ -**សិនេហ** បុ. សេចក្តីស្រឡាញ់មានប្រមាណដ៏ក្រៃលែង។

អធិមានិក គុ. [អធិមាន+ណិក] អ្នកមានមានៈដ៏ក្រៃលែង, អ្នកមានសេចក្តីប្រកាន់ដ៏ក្រៃលែង, វិ. **អធិមានោ យស្ស អត្ថីតិ>អធិមានិកោ**។

អធិមុច្ចិ កិ. [អធि+មុច+យ+ណ្យ-អជ្ជ.]រួចស្រឡះហើយ,មុជចូលហើយ,ជ្រែកចូលហើយ

អធិមុញ្ចិត្វា អ. [អធि+មុច+និ-អា+ឥ-អា.+ត្វា] ផុតស្រឡះហើយ, ជ្រែកចូលហើយ។

អធិមុត្ត គុ. [អធि+មុច+ត] ផុតស្រឡះហើយ, ជឿស៊ប់ហើយ. បង្ហោនចិត្តទៅហើយ។

អធិមុត្តិ ឥ. អធ្យាស្រ័យ (ដូច **អាសយ**) ។

អធិមោក្ខ បុ. សេចក្តីចូលចិត្ត, ចុះចិត្ត, ជឿស៊ប់ (ដូច **និច្ឆយ**) ។

អធិយស្សុ កិ. [អធि+ឥ, ឥ>យ+អ+ស្សុ-ប.] ចូររៀន, ចូរសិក្សា។

អធិរាជ បុ. [អធि+រាជ] ស្តេចក្រៃលែង, ស្តេចជាធំ, វិ. **អធិកោ រាជា>អធិរាជា**។

អធិរោហិណី ឥ. បង្ហោង (ដូច **និស្សេណី**) ។

អធិរោហ បុ. ការឡើង, កិរិយាឡើង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អារោហ** សព្ទ។

អធិវចន នបុ. [អធि+វច+យុ] ពាក្យជាគ្រឿងពោលកំណត់ (ឈ្មោះ) ។ ម្យ៉ាងទៀត សំឡេងជាគ្រឿងដែលជនធ្វើនូវការកំណត់ហើយពោល (ឈ្មោះ), វិ. **ការណំ អធិការំ កត្វា ភុច្ចតិ អត្ថো ឯតេន សទ្ធេនាតិ>អធិវចនំ**។

អធិវចន នបុ. ឈ្មោះ (ដូច **នាមធេយ្យ**) ។

អធិវត្ថ គុ. [អធि+វស+ត] ដែលនៅអាស្រ័យហើយ, នៅសង្កត់ហើយ។

អធិវាស ការនៅ (ដូចវាស), គ្រឿងក្រអូប (ដូច **ធូបាទិសំខារ**), ការទទួល (ដូច **សម្បដិច្ឆន**) ។

អធិវាសន នបុ. [អធि+វស+ណ+យុ] កិ.ញ្ជាំងពាក្យឱ្យនៅសង្កត់, ការទទួលនិមន្តន៍, ការទទួលពាក្យ, សេចក្តីអត់សង្កត់។

អធិវាសយីសុ កិ. [អធि+វស+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.] ញ្ជាំងពាក្យឱ្យនៅសង្កត់ហើយ, ទទួលហើយ, ទទួលពាក្យហើយ, ទទួលនិមន្តន៍ហើយ។

អធិវាសិត គុ. [អធि+វស+ណ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ញ្ជាំងពាក្យឱ្យនៅសង្កត់ហើយ, អត់សង្កត់ហើយ, ទទួលហើយ,... ។

អធិវាសេត្វា អ [អធि+វស+ណ+ត្វា] ញ្ជាំងពាក្យឱ្យនៅសង្កត់ហើយ, អត់សង្កត់ហើយ, ទទួលហើយ,...។

អធិវុត្ថ គុ. [អធិ+វស+ត, អនៃវ>ឧ] ដែលនៅអាស្រ័យហើយ, ទទួលហើយ។

អធិសេស្សតិ កិ. [អធិ+សី+អ+ស្សតិ-ភ.] នឹងដេកសង្កត់, នឹងដេកផ្ទាល់។

អធីន បុ. អ្នកដែលជាទីអាស្រ័យឬជាទីពឹងនៃជនដទៃ (ដូច **អាយត្ត**) ។

អធុនា និ. **ឥត្តមានត្ថវាចក** និបាតប្រាប់សេចក្តីគឺបច្ចុប្បន្នប្រែថាក្នុងកាលឥឡូវនេះ **ឯតរហិ**, **ឥទានិ**, **សម្ប្បត្តិ**ក៏ជាវត្តមានត្ថវាចកដែរ។

អធុនាគត គុ. [អធុនា+អាគត] ដែលមកហើយក្នុងកាលឥឡូវនេះ, ដែលមកហើយមិនយូរ, ដែលទើបនឹងមកក្នុងកាលអម្បាញ់មិញ។

អធុវ គុ. [ន+ធុវ] មិនទៀង, មិនមែនជាប្តី។ -**សីល** គុ. មានសីលមិនទៀងទាត់។

អធោ និ. **ហេដ្ឋាត្ថវាចក** និបាតប្រាប់សេចក្តីគឺខាងក្រោមប្រែថាឫដ៏ខាងក្រោម, **ហេដ្ឋា** ក៏ជា **ហេដ្ឋាត្ថវាចក** ដែរ។

អធោគម គុ ខ្សល់បក់ចុះក្រោម។

អធោភាគ គុ. [អធោ+ភាគ] មានចំណែកក្នុងខាងក្រោម, បុ. ប្រទេសជាចំណែកក្នុងខាងក្រោម។

អធោភូវន នបុ. ពិភពនាគ (ដូច **បាតាល**) ។

អធោមុខ គុ. [អធោ+មុខ] មានមុខក្នុងខាងក្រោម, មានមុខចុះក្រោម, ខាងក្រោមនៃមុខ, វិ. **មុខស្ស អធោ>អធោមុខំ**។

អធោសាខ គុ. [អធោ+សាខា] មានមែកក្នុងខាងក្រោម, ខាងក្រោមនៃមែក។

អធោសិរ គុ. [អធោ+សិរ] មានក្បាលក្នុងខាងក្រោម, មានក្បាលចុះក្រោម។

អនិ ធា. **ចាណនេ** (**សសនេ**) **អនតិ** "ដកដង្ហើម, ប្រព្រឹត្តទៅ, មានជីវិត" ភូ. ។ **អានំ** នបុ. =**អស្សាសោ** "ខ្សល់ដកដង្ហើមចូល" ។ **ចាណំ** នបុ =**បស្សាសោ** "ខ្សល់ដកដង្ហើមចេញ" ។ **អស្សាសប្ប្ឯស្សាសោ**ទាំង២នេះក្នុងអដ្ឋកថាវិន័យថា **អស្សាសោ** =**ពហិ និក្ខមនវាតោ** ខ្សល់ចេញ" **ប-ស្សាសោ** =**អន្តោនិក្ខមនវាតោ** "ខ្សល់ចូល" ។ ប៉ុន្តែក្នុងអដ្ឋកថាព្រះសូត្រថា**អស្សាសោ** =**អន្តោសសន្តោ** "កាលដកដង្ហើមចូល" ។ **បស្សាសោ** =**ពហិសសន្តោ** "ចេញ" ។ ប្រស្នានេះអដ្ឋកថាចារ្យពន្យល់ថាកាលទារកសម្រាលចេញមកដំបូងអស្សាសោ "ដកដង្ហើមចូលមុន" ទើប បស្សាសោ "ដកដង្ហើមចេញជាក្រោយ" ។យើងយល់ស្របតាមមតិអដ្ឋកថាព្រះសូត្រព្រោះសមហេតុសមផលជាង។

អនក្ខមន នបុ. [ន>អន+អា, អា>អ+ឃម+ឃ] កិ.មិនជាន់។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ. មិនជាន់។

អនក្ខមិត្វា អ. [ន+អា+ឃម+ត-អា.+ត្វា] មិនជាន់ហើយ។

អនក្ខោសន នបុ. [ន+អា+ឃុស+យុ] កិ.មិនជេរ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃកិ.មិនជេរ។

អនក្ខាសិក គុ. [ន+អា+កុស+ណិក] អ្នកមិនជេរ, អ្នកមានកិ.មិនជេរជាប្រក្រតី។

អនក្ខាត គុ. [ន+អា+ខា+ត] ដែល...មិនប្រាប់ហើយ, ដែលអ្នកណាមួយមិនពោលហើយ។

អនគរ នបុં. [ន+នគរ] ទីមិនមែនជានគរ, មិនមែនជាក្រុង។

អនគារិយ គុ. [ន+អគារិយ] មានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះមិនមាន (**សាសន**) ។

អនគ្ឆ គុ. [ន+អគ្ឆ] មានតម្លៃមិនមាន, មិនមានតម្លៃ, មិនគួរដល់ថ្លៃ, មិនដល់ថ្លៃ, កាត់ថ្លៃមិនបាន។ -**ភាសាយ** នបុં. សំពត់ដែលជនជ្រលក់ហើយដោយទឹកចត់មានតម្លៃមិនមាន, កាត់តម្លៃមិនបាន។

អនង្គណ គុ. [ន+អង្គណ] មានកិលេសដូចជាទូលមិនមាន, មានទូលគឺកិលេសមិនមាន, មានកិលេសជាគ្រឿងរលិបរលមិនមាន, (មិនមាន **កិលេស**) ។

អនង្ត គុ. មារ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យមទនសព្ទ។

អនច្ឆរិយ នបុំ. [ន+អច្ឆរិយ] មិនគួរអស្ចារ្យ, មិនជាអស្ចារ្យ, មិនគួរដើម្បីប្រហារនូវម្រាមដៃ។

អនច្ច គុ. មិនថ្លា, ល្អក់ (ដូច **អាវិល**) ។

អនញ្ញត គុ. [ន>អន+អា, អា>អ+ញ្ញា, ញ្ញា>ញ>ញ្ញ+ត] គឺ...មិនដឹងហើយ។

អនញ្ញបោសី បុំ. [ន+អញ្ញបោសី] អ្នកមិនចិញ្ចឹមនូវបុគ្គលដទៃដោយប្រក្រតី, វិ. **អញ្ញំ បោសេតិ សីលេនាតិ>អញ្ញបោសី, នអញ្ញបោសី>អនញ្ញបោសី**។

អនញ្ញមន គុ. [អនញ្ញ+មន] មានចិត្តមិនដទៃ, មានចិត្តមិនតាំងនៅក្នុងទីដទៃ, មានចិត្តមិនរីករាយ, (**អនញ្ញ**<ន+អា+ញ្ញ+អ=មិនត្រេកអរ, មិនរីករាយ) ។

អនតិក្កម**ិ**ត្វា អ. [ន+អតិ+កម+ឥ-អា.+ត្វា] មិនឈានកន្លងហើយ, មិនប្រព្រឹត្តកន្លងហើយ។

អនតិមានី គុ. [ន+អតិមានី] មិនមែនអ្នកមានមានៈដ៏ក្រៃលែង, អ្នកមិនមានសេចក្តីមើលងាយ, វិ. **អតិមានោ យស្ស អត្ថីតិ>អតិមានី, នអតិមានី>អនតិមានី**។

អនត្ត គុ. [ន+អត្ត] មិនមែនជាខ្លួន, សភាពមិនមែនជាខ្លួន។ -**មនតា**ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានចិត្តមិនមែនជារបស់នៃខ្លួន។ -**មនធាតុក** គុ. មានធាតុនៃបុគ្គលអ្នកមានចិត្តមិនមែនជារបស់នៃខ្លួន, អ្នកមានចិត្តមិនមែនជារបស់នៃខ្លួនជាធាតុ។ -**មន**គុ. អ្នកមានចិត្តមិនជារបស់នៃខ្លួន, (មានចិត្តអាក្រក់) ។ -**លក្ខណ** នបុំ. **អនត្តលក្ខណ**, ធម្មជាតជាគ្រឿងកំណត់ថារីធម៌ទាំងឡាយមិនមែនជារបស់នៃខ្លួន, ធម្មជាតជាគ្រឿងកំណត់ថាមិនមែនជារបស់នៃខ្លួន។

អនត្ថ គុ. [ន+អត្ថ] មិនមែនជាប្រយោជន៍, មិនមែនជាសេចក្តីចម្រើន, កម្មមានប្រយោជន៍មិនមាន។ -**ភាម** គុ. (<កម+ណ)អ្នកប្រាថ្នានូវកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍, វិ. **អនត្ថं ភាមេតីតি>អនត្ថភាមោ**។ -**ភារ**ក បុં.,នបុំ.

(<ករ+ណ្ដ) អ្នកធ្វើនូវកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍, វិ. **អនត្ថំ ករោតីតិ> អនត្ថការកោ**។

អនត្ថគ្គត គុ. [ន+អត្ថគ្គត] មិនទាន់អស្តង្គតហើយ, មិនទាន់ដល់ហើយនូវកិ.តាំងនៅមិនបាន, (ន+អត្ថំ>អនត្ថំ+គម+ត) ។

អនត្ថគ្គមិត គុ. [ន+អត្ថគ្គមិត] ប្រែដូច «**អនត្ថគ្គត**» ។

អនត្ថនិស្សិត គុ. [អនត្ថ+និស្សិត] អាស្រ័យហើយនូវកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍, គឺកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍អាស្រ័យហើយ។

អនត្ថបទសញ្ហិត គុ. [អនត្ថបទ+សញ្ហិត] ប្រកបហើយដោយបទមិនមែនជាប្រយោជន៍ឬមិនមានប្រយោជន៍, ប្រកបហើយដោយបទជាគ្រឿងសម្តែងនូវកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍, (**សញ្ហិត**<សំ+ហិ+ត) ។

អនត្ថិក គុ. [ន+អត្ថិក] អ្នកមិនមានសេចក្ដីត្រូវការ, វិ. **អត្ថោ យស្ស អត្ថីតិ>អត្ថិកោ, ន អត្ថិកោ >អនត្ថិកោ**។ -**ភាព** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមិនមានសេចក្ដីត្រូវការ។

អនត្ថុនន្ត អ. [អន+ថុ+នា, នា>ន+អន្ត] កាលដកដង្ហើមចេញ, កាលថ្ងូររឿយៗ, កាលត្ងួញត្អែररឿយៗ, កាលនឹកស្តាយ។

អនទ្ធនិយ គុ. [ន+អទ្ធនិយ] មិនគួរដល់កាលដ៏យូរអង្វែង, មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងនៃកាលដ៏យូរអង្វែង, មិនគួរដល់សេចក្ដីមាំមួន។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃកាយជារបស់មិនគួរដល់កាលដ៏យូរអង្វែង, ភាវ:នៃកាយជារបស់មិនគួរដល់សេចក្ដីមាំមួន។

អនធិវរោ បុ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

អននុច្ឆវិក គុ. [ន+អនុច្ឆវិក] មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសម្ផុរថ្ងៃ, មិនសមគួរ, មិនត្រូវបែប។

អននុញ្ញាត គុ. [ន+អនុ+ញា+ត] គឺ...មិនអនុញ្ញាតហើយ, មិនយល់តាមហើយ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...គឺ...មិនអនុញ្ញាតហើយឬមិនទាន់អនុញ្ញាតហើយ។

អននុរូប គុ. [ន+អនុ>អនន+រូប] មានសភាពមិនសមគួរ (មិនត្រូវបែប, មិនត្រូវទំនង), វិ. **ន អនុ>អនុ, អនុ រូបំ យស្ស តំ>អនុ រូបំ**។

អនុវជ្ជ គុ. [ន+អនុវជ្ជ] មិនមានទោសគឺបុគ្គលគប្បីរៀតាម, មិនមានទោសគឺបុគ្គលគប្បីរៀররឿយៗ, វិ. **អនុ ជ្ជ ត ឥ ឯ ត ឥ ឯ ត ឥ ឯ

អនន្ត បុ. នាគរាជ (ដូច **នាគរាជា**) ។

អនន្ត ព្រះនិព្វាន។

អនន្ធ គុ. [ន+អន្ធ] មិនមែនជាបុគ្គលងងឹត, មិនមែនជាបុគ្គលខ្វាក់ (**អន្ធ**<អន្ធ+អ), វិ. **អន្ធតីតិ>អន្ធោ, ន អន្ធោ>អនន្ធោ**។

អនន្ទាហតចេតស គុ. [អនន្ទាហត+ចេតស] មានចិត្តគឺទោសមិនតាមកម្ចាត់បង់ហើយ, មានចិត្តគឺទោសមិនតាមបៀតបៀនហើយ, មានចិត្តគឺទោសមិនខ្ទាំងខ្ទប់រឿយៗហើយ, មានចិត្តគឺទោសបៀតបៀនទូទៅរឿយៗមិនមាន (**អនន្ទាហត**<ន+អនុ+អា+ហន+ត) ។

អនបគន្ត្វា អ. [ន+អប+គម+ត្វា] មិនទៅប្រាសហើយ, មិនគេចចេញហើយ។

អនបនីតតា ឥ. [អនបនីត+តា] ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...មិននាំប្រាសហើយឬមិននាំចេញហើយ (ន+អប+នី +ត), វិ. **ន**អ**បនីយ**ិ**ត្ថាតិ>អនបនីតោ ត**ស្ស **ភ**ាវោ**>អនបនីតតោ**។

អនបលោកិត គុ. [ន+អប+លោកឬលុក+ឥ-អា.+ត] គឺ...មិនលាហើយ, មិនប្រាប់ហើយ។

អនបេក្ខ គុ. [ន+អបេក្ខ] អ្នកមិនមានសេចក្តីសម្លឹង, អ្នកមិនមានសេចក្តីព្រងើយកន្តើយ អ្នកមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ, អ្នកមិនមានសេចក្តីពិនិត្យ។ (**អបេក្ខ**<អប+ឥក្ខ +ណ), វិ. **អបេក្ខ**ណ**ំ>អ**ប**េ**ក្ខោ, ន**ត្ថ**ិ អ**ប**េ**ក្ខ**ោ ឯ**ត**ស្ស**ាតិ>អ**ន**ប**េ**ក្ខ**ោ**។**

អនប្បក គុ. [ន+អ**ប**្ប+ក] មិនមានប្រមាណតិច, មិនតិច (ច្រើន), វិ. **អ**ប្ប**ំ ប**រ**ិ**ម**ាណ**ំ**អ**ស្ស**ាតិ> អ**ប**្ប**ក**ំ, ន អ**ប**្ប**ក**ំ>អ**ន**ប**ក**ំ**។

អនភិជ្ឌនកសត្ត បុ. [អនភិជ្ឌនក+សត្ត] សត្វអ្នកមិនសម្លឹងចំពោះឬមិនសម្លឹងរំពៃ (**អនភិជ្ឌនក** <ន+អភិ+ឈ +ណ្ឍ, ណ្ឍ>អនក) ។

អនភិជ្ឌា ឥ. [ន+អភិ+ឈ+អ+អា-ឥ.] កិ.មិនសម្លឹងចំពោះឬមិនសម្លឹងរំពៃ។ -**ធ**ម្ម**ជ**ាត មិនសម្លឹងរំពៃនូវសម្បត្តិនៃជនដទៃ, វិ. **ប**រ**ស**ម្ប**ត្តិ អ**ភិ**ជ្ឌ**ាយ**តីតិ> **អ**ភ**ិ**ជ្ឌ**ា, ន**អ**ភ**ិ**ជ្ឌ**ា>អ**ន**ភ**ិ**ជ្ឌ**ា**។

អនភិនន្ទិត្វា អ. [ន+អភិ+នន្ទ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនត្រេកអរចំពោះហើយ។

អនភិភូត គុ. [ន+អភិ+ភូ+ត] គឺ...មិនគ្របសង្កត់ហើយ, មិនជិះជាន់ហើយ។

អនភិរត គុ. [ន+អភិ+រម+ត] មិនត្រេកអរចំពោះហើយ, (អផ្សុកហើយ), វិ. **ន**អ**ភ**ិ**រ**ម**ីតិ>អ**ន**ភ**ិ**រ**ោ**។ -**ក**ាល បុ. កាលនៃ...មិនត្រេកអរចំពោះហើយ។ -**ភ**ិ**ក្ខ**ុ បុ. ភិក្ខុអ្នកមិនត្រេកអរចំពោះហើយ (ភិក្ខុអ្នកអផ្សុកហើយ) ។

អនភិរទ្ធិ ឥ. សេចក្តីខឹង, ស្អប់ (ដូច **ក**ោ**ធ**ោ) ។

អនមតគ្ត គុ. [ន+អ**ញ**ាត>អ**ន**ម**ត**+អ**ត**្ត] មានទីបំផុតគឺបុគ្គលដឹងហើយមិនមាន, មានទីបំផុតគឺបុគ្គលមិនដឹងហើយ, មានទីបំផុតខាងដើមគឺបុគ្គលមិនដឹងហើយ, វិ. **ន**ត្ថ**ិ អ**ញ្ញ**ាតោ អ**ត្ត**ោ ឯ**ត**ស្ស**ាតិ>អ**ន**ម**ត**ត្ត**ោ

(**សំសារេ**) ។ -**ធម្មទេសនា** ឥ. ធម្មទេសនាដែលមកហើយក្នុងអនមតគ្គសូត្រ។ -**បរិយាយ** បុ. សេចក្តីបរិយាយនៃ **អនមតគ្គសូត្រ**។ -**បរិយាយ** បុ. សេចក្តីបរិយាយ នៃ**អនមតគ្គសូត្រ** (**បរិយាយ**<បរិ+អយ, អយ>អាយ+ណ+យ-អា.), វិ. **បរិយាយនំ>បរិយាយោ**។

អនមស្សនភាវ បុ. [អនមស្សន+ភាវ] ភាវៈនៃកិ.មិនបង្ហោនទៅ, ភាវៈនៃកិ.មិននមស្សការ ភាវៈនៃកិ.មិនថ្វាយបង្គំ។

អនម្ពិល គុ. [ន+អម្ពិល] មានរសជូរមិនមាន, មិនមានរសជូរ, (**អម្ពិល**<អម្ព+ឥល) វត្ថុជាគ្រឿងជូរគឺថាជាគ្រឿងធ្វើនូវសំឡេងនៃជន (ជូរ, រសជូរ), វិ. **អម្ពន្តិ សទ្ទំ ករោន្តិ ឯតេ- ឆាតិ>អម្ពិលំ**, **ន ត្ថិ អម្ពិលំ ឯតស្សាតិ> អនម្ពិលំ**។

អនម្ហិកាល បុ. [អនម្ហិ+កាល] កាលជាទីយំ, កាលជាទីយំរៀបរាប់ (**អនម្ហកាល** ក៏មាន) ។

អនយ បុ. សេចក្តីវិនាសទ្រព្យ, គ្មានសេចក្តីចម្រើន (ដូច **ព្យសន** ឬ **វិបត្តិ**) ។

អនយព្យសន នបុ. [អនយ+ព្យសន] សេចក្តីមិនចម្រើននិងសេចក្តីវិនាស, សេចក្តីវិនាសមិនមែនជាសេចក្តីចម្រើន, ទុក្ខជាគ្រឿងញ៉ាំងសុខឱ្យវិនាសមិនមែនជាសេចក្តីចម្រើន (**អនយ** <ន+អយ=មិនមែនជាសេចក្តីចម្រើន, សេចក្តីមិនចម្រើន, វិ. **អយនំ ឋទ្ធនំ>អយោ**, **ន អយោ>អនយោ**, **ព្យសន**<វិ+អស+យុ = ទុក្ខជាគ្រឿងញ៉ាំងសុខឱ្យវិនាស, សេចក្តីវិនាស, វិ. **សុខំ ព្យសេតិ ឋិនាសេតិ អនេនាតិ> ព្យសនំ**) ។

អនរិយ គុ. [ន+អរិយ] មិនប្រសើរ, មិនមែនជារបស់នៃព្រះអរិយៈ, មិនមែនជាព្រះអរិយៈ, បុថុជ្ជន (ដូច **បុថុជ្ជន**) ។

អនលង្ករិត្វា អ. [ន+អលំ+ករ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនធ្វើឱ្យល្មមហើយ, មិនធ្វើប្រដាប់ហើយ, មិនប្រដាប់ហើយ។

អនល បុ. ភ្លើង (ដូច **ជាតវេទ**) ។

អនវជ្ជ គុ. [ន+អវជ្ជ] មានទោសគឺបុគ្គលគប្បីរៀរមិនមាន, មិនមានទោសគឺបុគ្គលគប្បីរៀរ (មិនមានទោស), វិ. **ឆជ្ជេតព្ពោតិ>ឆជ្ជោ**, **ឆជ្ជោ ឯឆ>អវជ្ជោ** (**អឥតិនិបាតោ**) វិ. **ន ត្ថិ អវជ្ជោ ឯតស្សាតិ>អនវជ្ជោ**។ -**អត្ថ** បុ. អត្ថថាឬសេចក្តីថាមានទោសគឺបុគ្គលគប្បីរៀរមិនមាន។

អនវដ្ឋិតចិត្ត គុ. [អនវដ្ឋិត+ចិត្ត] មានចិត្តមិនតាំងស៊ប់ហើយឬមិនតម្កល់ចុះហើយ, មានចិត្តមិនតាំងមាំហើយ (អនវដ្ឋិត<ន+អវ+ឋា, អានៃឋា>ឥ+ត) ។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...មានចិត្តមិនតាំងមាំហើយ។

អនវតំ រឿយៗ, ញយៗ, ទៀង (ដូច **និច្ច**) ។

អនវសេសបរិយោ-ទានវចន នបុ. [អនវសេស+បរិយោទាន+វចន] ពាក្យជាគ្រឿងកាន់យកជុំវិញនូវ...មិនមានសេសសល់, ពាក្យជាគ្រឿងកំណត់ដោយមិនមានសេសសល់

(**បរិយាទាន**<បរិ+អា+ ទា+យុ, ចុះយ-អា.) ។

អនវសេសេត្វា អ. [ន+អវ+សិស+ណេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យសេសចុះហើយ, មិនឱ្យសេससល់ហើយ។

អនវស្សុតចិត្ត គុ. [អនវស្សុត+ចិត្ត] មានចិត្តមិនទទឹកហើយដោយរាគៈមានចិត្តគឺរាគៈមិនទទឹកហើយ, មានចិត្តមិនទទឹកហើយ (**អនវស្សុត**<ន+អវ+សុ+ត), វិ. **អនវស្សុតំ ចិត្តំ យស្ស សោ>អនវស្សុតចិត្តោ**។

អនស្សវ បុ. [ន+អ+សុ+ណ] កិ.មិនស្តាប់, មិនស្តាប់បង្ហាប់, វិ. **សុយ្យតេតិ>សវនំ, សវនំ ឯវ >អស្សវនំ** (អ.និបាត), **អស្សវនំ>អស្សវោ, ន អស្សវោ> អនស្សវោ**។

អនស្ឆាសិត្វា អ. [ន+អា+សស+ឆ-អា.+ត្វា] មិនដកដង្ហើមចេញហើយ, មិនលួងលោមហើយ, មិនត្រេកអរហើយ។

អនាកុលតា ឥ. [អនាកុល+តា] ភាវៈនៃ...ជារបស់មិនរឹកវរ។

អនាគត គុ. [ន+អា+គម+ត] មិនមកហើយ, មិនទាន់មកដល់ហើយ, វិ. **ន អាគ-មិត្ថាតិ>អនាគតោ**។

អនាគតំសញ្ញាណ នបុ. [អនាគត+អំស+ញាណ] ញាណជាចំណែកក្នុងកាលជាអនាគត, ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកនៃកាលជាអនាគត។

អនាគន្ត្វា អ. [ន+អា+គម+ត្វា] មិនមកហើយ, មិនទាន់មកហើយ។

អនាគមន នបុ. [ន+អា+គម+យុ] កិ.មិនមក, កិ.មិនទាន់មក។

អនាគាមី គុ. [ន+អា+គម+ណី] ព្រះអនាគាមី, អ្នកនឹងមិនមកដោយប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.មិនមកជាប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.មកកាន់កាមធាតុដោយអំណាចនៃបដិសន្ធិមិនមាន ។ -**អរិយសាវក** បុ. អរិយសាវកជាអនាគាមី។ -**ឧបាសិកា** ឥ. ឧបាសិកា ជាអនាគាមី។ -**ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈជាអនាគាមី។ -**ផលុបនិស្សយ** បុ. ធម៌ជាឧបនិស្ស័យនៃអនាគាមិផល។ -**ផល** នបុ. ផលនៃអនាគាមី។ -**មគ្គវស** បុ. អំណាចនៃអនាគាមិមគ្គ។ -**សុខម-ត្តក** គុ. ហេតុត្រឹមតែសុខនៃបុគ្គលជាអនាគាមី។

អនាគារ គុ. [ន+អគារ] អ្នកមានផ្ទះមិនមាន, វិ. **ន ត្ថិ អគារំ ឯតស្សាតិ>អនាគារោ**។

អនាគារិក គុ. [ន+អាគារិក] បព្វជិតមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះមិនមាន, មិនមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះ (អ្នកមិនគ្រប់គ្រងផ្ទះ, អ្នកបួស), វិ. **អគារស្ស ហិតំ>អគារិកំ** (**ឧ**ម្ម), **ន ត្ថិ អគារិកំ អស្សាតិ>អនាគារិកោ**។

អនាចរិយកុល នបុ. [អនាចរិយ+កុល] ត្រកូលនៃបុគ្គលមិនមែនជាអាចារ្យ, វិ. **ន អាច-រិយោ> អនាចរិយោ, តស្ស កុលំ>អនាចរិយកុលំ**។

អនាចារ បុ. [ន+អាចារ] កិ.ប្រព្រឹត្តទូទៅមិនគួរ, មារយាទមិនគួរ (ឥតមារយាទ), វិ. **អយុត្តោ អាចារោ>អនាចារោ**។ មានអាចារមិនមាន, មាន

មារយាទមិនមាន, វិ. **ឆត្ថ អាចារោ ឯតស្សាតិ>អនាចារោ**។

អនាចារកិរិយា ឥ. [អនាចារ+កិរិយា] កិ.ធ្វើនូវអនាចារ, កិ.ធ្វើនូវការប្រព្រឹត្តមិនគួរ, កិ. ធ្វើដោយអំណាចនៃកិ.ប្រព្រឹត្តមិនគួរ។

អនាចិក្ខន្តី គុ. [ន+អា+ចិក្ខ+អន្ត+ឦ] កាលមិនប្រាប់, កាលមិនពោល។

អនាណត្ត គុ. [ន+អាណ+ត, ត>ត្ត] គឺ...មិនបង្គាប់ហើយ, គឺស្តេចមិនទ្រង់បង្គាប់ហើយ។

អនាតុរ គុ. [ន+អាតុរ] អ្នកមិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ, អ្នកមិនមានសេចក្តីរសាប់រសល់, វិ. **ឆត្ថ អាតុរោ ឯតស្សាតិ>អនាតុរោ**។

អនាថ គុ. [ន+នាថ] មានទីពឹងមិនមាន(ឥតទីពឹង), វិ. **ឆត្ថ នាថោ ឯតស្សាតិ>អនាថោ**។ -**សរីរ** នបុં. សរីរៈនៃបុគ្គលមានទីពឹងមិនមាន។

អនាថបិណ្ឌិក បុំ. [អនាថបិណ្ឌ+ណិក] អ្នកឱ្យនូវដុំបាយដល់ជនអ្នកមិនមានទីពឹង, វិ. **អនាថានំ បិណ្ឌំ ទទាតីតិ>អនាថបិណ្ឌិកោ** (សេដ្ឋីឈ្មោះ**អនាថបិណ្ឌិក**) ។ -**ឫមុខ** គុ. មានសេដ្ឋីឈ្មោះអនាថបិណ្ឌិកជាប្រមុខឬជាប្រធាន។ -**ឋត្ថុ** នបុं. រឿងនៃសេដ្ឋីឈ្មោះអនាថបិណ្ឌិក។ ឈ្មោះសេដ្ឋី ជាមហាឧបាសក។

អនាទយិត្វា អ. [ន+អា+ទា, អានៃទា>ឥ+យ-អា.+ត្វា] មិនកាន់យកហើយ, មិនអើពើហើយ។

អនាទរ បុំ. មិនអើពើ, មើលងាយ (ដូច **អវមាន**)។

អនាទាន នបុं. [ន+អា+ទា+យុ] កិ.មិនកាន់យក, គុ. អ្នកមានកិ.កាន់យកមិនមាន, អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រកាន់។

អនាបជ្ជិត្វា អ. [ន+អា+បទ+យ, ទនិងយ>ជ្ជ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនដល់ហើយ, មិនត្រូវហើយ។

អនាបត្តិ ឥ. [ន+អាបត្តិ] កិ.មិនមាននៃអាបត្តិ (មិនមែនជាអាបត្តិ) វិ. **អាបត្តិយា អភាវោ>អនាបត្តិ**។ -**ទិដ្ឋិ** ឥ. សេចក្តីឃើញថាកិ.មិនមាននៃអាបត្តិ, គុ. មានសេចក្តីឃើញថាកិ.មិនមាននៃអាបត្តិ។

អនាបុច្ឆា អ. [ន+អាបុច្ឆ>អនាបុច្ឆ] មិនលាហើយ, មិនប្រាប់ហើយ។

អនាមត នបុं. [ន+អមត] ទីមិនមានសេចក្តីស្លាប់, វិ. **មរណំ>មតំ**, **មតំ ឯឋ>អមតំ** (អ.និបាត), **ឆត្ថ អមតំ ឯត្ថាតិ>អនាមតំ**។

អនាមន្តេត្វា អ. [ន+អា+មន្ត+ណេ+ត្វា] មិនហៅហើយ, មិនហៅមកហើយ។

អនាមយ គុ. សេចក្តីសប្បាយ, ឥតរោគ (ដូច **អរោគ្យ**) ។

អនាមសិត្វា អ. [ន+អា+មស+ឥ-អា.+ត្វា] មិនពាល់ហើយ, មិនស្ទាបអង្អែលហើយ, មិនចាប់កាន់ហើយ។

អនាមិកា ម្រាមនាងដៃ, ម្រាមទី៤។

អនារត រឿយៗ, ញយៗ, ទៀង (ដូច **សតត**) ។

អនាពោធិតភាវ បុ. [អនាពោធិត+ភាវ] ភាវ:នៃ...ជា...គឺ...មិនប្រាប់ហើយ។

អនាពោធេត្វា អ. [ន+អា+ពុធ+ណេ+ត្វា] មិនប្រាប់ហើយ។

អនាលយ គុ. [ន+អាលយ] មានអាល័យមិនមាន, (មិនមានអាល័យ, កិ.មិនមាននៃទីជាទីនៅ), វិ. **នត្ថិ អាលយោ ឯតស្សាតិ>អនាលយោ**។ **-ចារី** បុ. អ្នកមានអាល័យមិនមានត្រេចទៅ, អ្នកមានកិ.ត្រេចទៅដោយមិនមានអាល័យ។នបុ. ព្រះនិព្វាន។

អនាវជ្ជ គុ. [ន+អា+វទ, វទ>វជ្ជ+អន្ត] កាលមិននឹក, កាលមិនរំពឹង, កាលមិនពិ-ចារណា។

អនាវាស គុ. [ន+អាវាស] មានអាវាសមិនមាន, មានប្រទេសជាទីនៅអាស្រ័យមិនមាន,វិ. **អាវសន្តិ ឯត្ថាតិ>អាវាសោ**, **នត្ថិ អាវាសោ ឯតស្សាតិ> អនាវាសោ**។

អនាវិល គុ. [ន+អាវិល] មានល្អក់មិនមាន, មិនល្អក់។

អនាសកា ឥ. [ន+អស+ណ្ឍ+អា-ឥ.] កិ.មិនស៊ី (នូវភោជន), វិ. (**ភោជនស្ស**) **អន-សនំ អភុជ្ជនំ >អនាសកា**។

អនាសវ គុ. [ន+អាសវ] មានអាសវ:មិនមាន, មានកិលេសជាគ្រឿងត្រាំមិនមាន, វិ. **នត្ថិ អាសវោ ឯតស្សាតិ>អនាសវោ**។ ព្រះនិព្វាន។

អនាហរណីយ គុ. [ន+អា+ហរ+អនីយ, អនីយ>អណីយ] គឺ...មិនគប្បីនាំមក។

អនាហរិយមាន គុ. [ន+អា+ហរ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលមិននាំមក។

អនិកាមយ គុ. [ន+និ+កម+ណ្យ] មិនមែនអ្នកប្រាថ្នាដោយមិនសល់. អ្នកមិនប្រាថ្នា, មិនត្រេកអរ។

អនិកេតចារី បុ. [អនិកេត+ចារី] អ្នកមានទីជាទីនៅមិនមានត្រេចទៅ, អ្នកមានកិ.ត្រេចទៅដោយមិនមានទីជាទីនៅ, វិ.**និកេតិ ឥសតិ ឯត្ថាតិ>និកេតំ**, **នត្ថិ និកេតំ ឯតស្សាតិ> អនិកេតោ**, **នត្ថិ និកេតំ ឯតស្មិន្តិ>អនិ-កេតំ**, **អនិកេតោ ចរតីតិ> អនិកេតចារី**, **អនិកេតេន ចរណំ>អនិ-កេតចារេ**, **អនិកេតចារេ ឯតស្ស អត្ថីតិ> អនិកេតចារី**។

អនិកេតសារី បុ. (ដូច**អនិកេតចារី**ដែរ) **សារី**<សរ+ណី, «ត្រេចទៅ» ដូចគ្នា។

អនិក្ខសាវ គុ. [អនិក្ខ+កសាវ] មានទឹកចត់មិនទាន់ចេញហើយ, មានទឹកចត់គឺរាគាទិក្កិលេសមិនទាន់ចេញហើយ, វិ. **អនិក្ខន្តោ កសាវោ យស្ស សោ>អនិក្ខសាវោ**។

អនិក្ខមនក បុ. [ន+និ+កម, កម>ខម+ណ្ឍ] អ្នកមិនឈានចេញ, អ្នកមិនចេញទៅ, វិ. **និក្ខមតីតិ >និក្ខមនកោ**, **នត្ថិ និក្ខមនកោ>អនិក្ខមនកោ**។ ណ្ឍ> **អនក**។

អនិក្ខមនត្ថ បុ. [អនិក្ខមន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.មិនចេញទៅ, ត្រូវការដល់កិ.មិន

ចេញទៅ។

អនិក្ខិបិត្វា អ. [ន+និ+ខិប+ឥ-អា.+ត្វា] មិនដាក់ចុះហើយ, មិនទុកហើយ។

អនិគ្គណ្ហន្ត គុ. [ន+និ+គហ+ណ្ហា+អន្ត, លុបហាទីបំផុតនៃធាតុ] កាលមិនផ្ទាញ់ផ្ទាល, កាលមិនសង្កត់សង្កិន។

អនិច្ច គុ. [ន+និច្ច] ដែលមិនទៀង, នបុં. សេចក្តីមិនទៀង។ -**លក្ខណ** នបុં. លក្ខណៈមិនទៀង, លក្ខណៈគឺសេចក្តីមិនទៀង, លក្ខណៈនៃសេចក្តីមិនទៀង, ធម្មជាតជាគ្រឿងកំណត់ថាសង្ខារជារបស់មិនទៀង។ -**សញ្ញា** ឥ. សេចក្តីសម្គាល់ថាមិនទៀង។

អនិច្ឆន្ត គុ. [ន+ឥស+យ+អន្ត] កាលមិនប្រាថ្នាគុ. កាលមិនចង់។

អនិច្ឆា ឥ. [ន+ឥច្ឆា] សេចក្តីមិនប្រាថ្នា គុ.មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា។

អនិច្ឆិត្វា អ. [ន+ឥស+យ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនប្រាថ្នាហើយ, មិនចង់ហើយ។

អនិដ្ឋារម្មណ នបុં. [អនិដ្ឋ+អារម្មណ] អារម្មណ៍គឺបុគ្គលមិនប្រាថ្នាហើយ, អារម្មណ៍មិនជាទីប្រាថ្នា។

អនិដ្ឋិត គុ. [ន+និ+ឋា, អានៃឋា>ឥ+ត] មិនសម្រេចហើយ, មិនទាន់សម្រេចហើយ, មិនចប់ហើយ, មិនទាន់ចប់ហើយ។

អនិទស្សន នបុં. ព្រះនិព្វាន។

អនិទ្ទាយន្ត គុ. [ន+និទ្ទា+អាយ+អន្ត] កាលមិនប្រព្រឹត្តលក់, កាលមិនប្រព្រឹត្តដេកលក់។

អនិទ្ធិត គុ. [ន+និទ្ធ+ឥ-អា.+ត] គឺ...មិនតិះដៀលហើយ។

អនិបជ្ជិត្វា អ. [ន+និបជ្ជ+ត្វា] មិនដេកហើយ, មិនក្រាបចុះហើយ។

អនិប្ផល គុ. [ន+និប្ផល] មិនមែនអ្នកមានផលមិនមាន, (អ្នកមិនឥតផល), **ឆត្ថិ ផលំ ឯតស្សាតិ >និប្ផលោ, ឆនិប្ផលោ>អនិប្ផលោ**។

អនិព្ពត្តិ ឥ. [ន+និព្ពត្តិ] កិ.មិនកើត។

អនិព្ពានទីបក គុ. [អនិព្ពាន+ទីប+ណ្ឍ] ដែលសម្តែងនូវធម្មជាតមិនមែនជានិព្វាន។

អនិព្ពិទ្ធរច្ឆា ច្រកមិនធ្លុះ, ផ្លូវទាល់, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **ញ្ឫហសព្ទ**។

អនិព្ពិសំ គុ. [ន+និ+វិស+អន្ត+សិ-រិ, ផ្ទាស់ន្ត+សិ-រិ.អំ] កាលមិនបាន, កាលមិនជួប, កាលមិនប្រទះ។

អនិព្ពុត គុ. [ន+និ+វ+ត, វ>ព>ព្ព, អានៃវ>ឧ] មិនរលត់ហើយ, មិនទាន់រលត់ហើយ (មានទុក្ខមិនទាន់រលត់ហើយ) ។

អនិព្ភេមតិកភាវ បុំ. [អនិព្ភេមតិក+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជា...មិនមែនអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យមិនមាន, មិនមែនអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យចេញហើយ, រិ. **ឆត្ថិ វិមតិ អស្សាតិ>និព្ភេមតិកោ, ឆនិព្ភេមតិកោ>អនិព្ភេមតិកោ ឥស្ស ភាវោ>អនិព្ភេមតិកភាវោ**។

អនិមិត្ត គុ. [ន+និមិត្ត] មាននិមិត្តមិនមាន, មានហេតុជាគ្រឿងកំណត់មិនមាន, (រិមោក្ខឈ្មោះ**អនិមិត្ត**), **និម្ម្ទានតិ ឯតេនាតិ>និមិត្តំ**, **ឆត្ថ្ថ និមិត្តំ ឯតស្សាតិ>អនិមិត្តំ**។

អនិមិស ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **ទេវ** ឬ **តិទស**), ត្រី (ដូច **មច្ឆ**) ។

អនិយតគតិក គុ. [អនិយត+គតិ+ក] អ្នកមានគតិមិនទៀង, រិ. **អនិយតា គតិ យស្ស សោ>អនិយតគតិកោ**។

អនិយម គុ. [ន+និយម] មិនកំណត់, មានសេចក្តីនិយមមិនមាន, មិនទៀង។

អនិលបថ បុ. អាកាស, រ៉ាលទទេ (ដូច **ទេហាស**) ។

អនិល បុ. ខ្យល់ (ដូច **មារុត**) ។

អនិវត្ត គុ. [ន+និ+វត+ត] មិនត្រឡប់វិញហើយ, មិនវិលវិញហើយ។

អនិវត្តគមន នបុ. [អនិវត្ត+គមន] កិ.ទៅមិនត្រឡប់វិញ, ដំណើរមិនវិលវិញ។

អនិវត្តនភាវ បុ. [អនិវត្តន+ភាវ] ភាវៈនៃឬគឺកិ.មិនត្រឡប់វិញ។

អនិវត្តន្ត គុ. [ន+និ+វត, វត>វត្ត+អន្ត] កាលមិនត្រឡប់វិញ, កាលមិនវិលវិញ។

អនិវេសន គុ. [ន+និវេសន] មានទីជាទីនៅអាស្រ័យមិនមាន (មានផ្ទះមិនមាន), រិ. **និវិសន្តិ និវសន្តិ ឯ ឯត្ថាតិ>និវេសនំ**, **ឆត្ថ្ថ និវេសនំ ឯតស្សាតិ>អនិវេសនោ**។

អនិវេសេត្វា អ. [ន+និ+វិស+ណេ+ត្វា] មិនញ្ចុំង...ឱ្យនៅអាស្រ័យហើយ, មិនតម្កល់ហើយ។

អនិសាមេត្វា អ. [ន+និ+សម+ណេ+ត្វា] មិនស្តាប់ហើយ, មិនពិចារណាហើយ, មិនទុកដាក់ហើយ

អនិសីទិត្វា អ. [ន+និ+សទ, សទ>សីទ+ឥ-អា. +ត្វា] មិនអង្គុយហើយ។

អនិស្សយមហី-ភាគ បុ. ចំណែកនៃដែនដីរកទីអាស្រ័យគ្មានព្រោះគ្មានដើម

អនិស្សរ គុ. [ន+ឥស្សរ] មានបុគ្គលជាធំមិនមាន, មិនមានបុគ្គលជាធំ, មិនមែនជាធំ, មិនមែនជាឥស្សរៈ។

អនិស្សាយ អ. [ន+និ+សី+ត្វា, ត្វា>យ] មិនអាស្រ័យហើយ។

អនិស្សិត គុ. [ន+និ+សី+ត] មិនអាស្រ័យហើយ, គឺ...មិនអាស្រ័យហើយ។

អនីឃ គុ. [ន+នីឃ] អ្នកមានទុក្ខមិនមាន, មានសេចក្តីលំបាកមិនមាន (ឥតទុក្ខ) ។

អនីតិកំ ព្រះនិព្វាន។

អនុ ឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺបច្ឆាខាងក្រោយ ឧ. **អនុរថ** រថខាងក្រោយ, **ភុស** ក្រៃពេក ឧ. **អនុរត្តោ** ជនត្រេកអរហើយក្រៃពេក, **សាធិស្ស**

ប្រហែលគ្នាឧ. **អនុរូបំ**សមគួរ,**អនុបច្ឆិន្ទ**រៀយៗ, **អនុវត្តិ** ប្រព្រឹត្ត ទៅតាម, **ហីន** បន្ទាប់ឧ. **អនុសារីបុត្តំ បញ្ញាវា** ភិក្ខុ មានប្រាជ្ញា បន្ទាប់ព្រះសារីបុត្ត, **ឥតិយ** តាមឧ. **ឆនិមទ្ទសិតា** សេនាកងទ័ពនៅ តាមដងស្ទឹង, **អធោភាវ** ខាងក្រោម, **អនុគត**ទៅតាមឧ. **អត្ថេតិ**, -**ហិត** ប្រយោជន៍,- **ឱកាស** ឱកាស, -**លក្ខណ** គ្រឿងសម្គាល់ឧ. **រុក្ខ-មនុវិជ្ជោតតេ ឥជ្ជ** ផ្លេកបន្ទោរឆ្លុះបំភ្លឺនូវដើមឈើ, **ឥច្ឆា** លំដាប់ឧ. **រុក្ខំ រុក្ខំ អនុវិជ្ជោតតេ ឥជ្ជ** ផ្លេកបន្ទោរឆ្លុះបំភ្លឺជាលំដាប់រាល់ៗដើម ឈើ, **ឥត្ថម្ភូត** ដូចស្រដៀងប្រហែលឧ. **សាធុ ទេវទត្តោ មាត-រមនុ** ល្អព្រះទេវទត្តដូចព្រះមាតា, **ភាគាទិក** ចំណែកជាដើមឧ. **យទេត្ថម មនុសិយា តំ ទិយតុ** វត្ថុឯណាជាចំណែករបស់យើង ប្រសិនបើមានក្នុងទីនេះវត្ថុនោះអ្នកចូរឲ្យ។

អនុកន្តតិ កិ. [អនុ+កន្ត+អ+តិ-វ.] រមែងតាមមុត, កាត់, ល:។

អនុកម្ប, -ម្បា បុំ.ឥ. [អនុ+កម្ប+អ] កិ.ញាប់ញ័រតាម (សេចក្ដីអនុគ្រោះ, សេចក្ដីអាណិត), វិ. **អនុកម្បនំ>អនុកម្បោ**។ សេចក្ដីអាណិត, អនុគ្រោះ (ដូច **ការុញ្ញ**)។

អនុករោតិ បុំ. [អនុ+ករ+ឱ+តិ-វ.] ធ្វើតាម, ធ្វើត្រាប់, យកត្រាប់។

អនុករ គុ. [អនុ+ករ+អន្ត+សិ-វិ.] កាលធ្វើតាម, កាលធ្វើត្រាប់, កាលយកតម្រាប់។

អនុកិរិយា ឥ. [អនុ+ករ+រិយ+អា-ឥ.] កិ.ធ្វើតាម, កិ.ធ្វើត្រាប់។

អនុកូល នបុំ. [អនុ+កូល] សេចក្ដីអនុកូល, សេចក្ដីទំនុកបម្រុង, កិ.បណ្ដោយតាម, សេចក្ដីអនុគ្រោះ, -**ភាព** បុំ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកអនុកូល,...។

អនុក្កម បុំ. [អនុ+កម+អ] កិ.ឈានទៅតាម (លំដាប់, លំដាប់ហូរហែ) ។

អនុក្ខម លំដាប់គ្នា, រៀងគ្នា, ក្ងួន, បែប (ដូច **បរិយាយ**) ។

អនុគច្ឆតិ កិ. [អនុ+គម+អ+តិ-វ.] រមែងទៅតាម, តាមទៅ, ជួនទៅ។

អនុគន្ត្វា អ. [អនុ+គម+ត្វា] ទៅតាមហើយ, តាមទៅហើយ, ជួនទៅហើយ។

អនុគ្គហ បុំ. [អនុ+គហ+អ] កិ.កាន់យកតាម, សេចក្ដីអនុគ្រោះ, វិ. **អនុគ្គហណំ>អនុគ្គហោ**។

អនុគ្គហណ នបុំ. [អនុ+គហ+យុ] កិ.កាន់យកតាម, សេចក្ដីអនុគ្រោះ។

អនុចរ បុំ. [អនុ+ចរ+អ] អ្នកត្រេចទៅតាម, កិ.ត្រេចទៅតាម។

អនុចរ គុ. អ្នកដើរតាម (ដូច **សហាយ**) ។

អនុចារី បុំ. [អនុ+ចរ+ណី] អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តទៅតាមជាប្រក្រតី, អ្នកត្រេចទៅ តាមជាប្រក្រតី, អ្នកត្រេចទៅដោយលំដាប់។

អនុឆមាស បុំ. [អនុ+ឆមាស] ខែ៦ជាលំដាប់, ៦ខែជាលំដាប់, វិ. **ឆ មាសា>ឆម្ហាសំ, អនុឆម្ហាសំ >អនុឆ្ហាសំ**។

អនុច្ឆវិក គុ. [អនុ+ឆវិ+ក] ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសម្បុរថ្ងៃ (ដ៏សមគួរ, ត្រូវបែប), **ឆវិយា អនុរូបំ** >**អនុច្ឆវិកំ**។

អនុច្ឆវិក គុ. សមគួរ (ដូច **បដិរូប**) ។

អនុច្ឆិដ្ឋ គុ. [ន+ឧច្ឆិដ្ឋ] មិនមែនជាដែល, មិនមែនជារបស់ដែល, មិនមែនជារបស់សំណល់។

អនុជាតបុត្ត បុ. [អនុជាត+បុត្ត] កូនដែលកើតតាម, កូនដែលកើតតាមលំអាន, អនុ-ជាតបុត្រ។

អនុជានាថ កិ. [អនុ+ញា+នា+ថ-ប.] ចូរដឹងតាម, ចូរអនុញ្ញាត។

អនុជានាបេត្វា អ. [អនុ+ញា+នា+ណាបេ+ត្វា] ញ្ចុំង...ឱ្យដឹងតាមហើយ, ឱ្យយល់តាមហើយ, ឱ្យអនុញ្ញាតតាមហើយ។

អនុជីវ បុ. អ្នកគាល់បម្រើស្តេច (ដូច **សេវក**) ។

អនុជុ អ្នកមិនត្រង់, អ្នកកោង, អ្នកខូច (ដូច **សឋ**) ។

អនុជ បុ. ប្អូន (ដូច **កនិដ្ឋ**) ។

អនុញ្ញា សេចក្តីដឹងតាម, យល់តាម, សព្ទនេះជាអត្ថន័យសម្ពុតិសព្ទ។

អនុញ្ញាតសេនាសន គុ. [អនុញ្ញាត+សេនាសន] មានសេនាសនៈដែល...អនុញ្ញាតហើយ។

អនុដ្ឋហន្ត គុ. [ន+ឧ+ឋា+ហ-អា.+អន្ត] កាលមិនក្រោកឡើង, កាលមិនតាំងឡើង។

អនុដ្ឋហាន គុ. [ន+ឧ+ឋា+ហ-អា.+យុ] អ្នកមិនក្រោកឡើង, អ្នកមិនតាំងឡើង, អ្នកមិនក្រវីនក្រតើន។

អនុដ្ឋានមល គុ. [អនុដ្ឋាន+មល] មានកិ.មិនតាំងឡើងជាមន្ទិល, មានកិ.មិនក្រោកឡើងជាមន្ទិល, មានកិ.មិនថែទាំជាមន្ទិល, មានកិ.មិនជួសជុលជាមន្ទិល។

អនុដ្ឋាបេន្ត គុ. [ន+ឧ+ឋា+ណាបេ+អន្ត] កាលមិនញ្ចុំង...ឱ្យតាំងឡើង, ឱ្យក្រោកឡើង។

អនុដ្ឋិត គុ. [ន+ឧ+ឋា, អានៃឋា>ឥ+ត] មិនតាំងឡើងហើយ, មិនក្រោកឡើងហើយ, មិនទាន់ក្រោកឡើងហើយ។

អនុដ្ឋុភំ **អនុដ្ឋុភឆន្ទ** គឺឆន្ទដែលមានអក្សរ៨តួ។

អនុឌហិតុំ អ. [អនុ+ទហ,ទហ>ឌហ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីឆេះតាម, ដើម្បីរលាកតាម, ឬតាមរលាក, ដើម្បីរោលរាលតាម។

អនុតប្ឋតិ កិ. [អនុ+តប+អ+តិ-វ.] រមែងក្តៅតាម,ក្តៅរឿយៗ។

អនុតាប បុ. សេចក្តីក្តៅក្រហាយ (ដូច **ឱ្ឍដិសារ**) ។

អនុតីរចារី បុ. [អនុតីរ+ចរ+ណី] អ្នកត្រេចទៅទៀបឆ្នេរជាលំដាប់, អ្នកមានកិ.ត្រេចទៅតាមឆ្នេរ (ច្រាំង, ត្រើយ)ជាប្រក្រតី។

អនុត្តម គុ. [ន+ឧត្តម] មិនឧត្តម, មិនខ្ពង់ខ្ពស់, មិនប្រសើរ។

អនុត្តរ គុ. [ន+ឧត្តរ] មានបុគ្គលដទៃក្រៃលែងជាងមិនមាន, មិនមានបុគ្គលក្រៃលែងជាង, មិនមានគុណជាតដទៃក្រៃលែងជាង (ប្រសើរ), មិនប្រសើរ (ដូច **ឧត្តរវិបរិត**) ប្រសើរក្រៃលែង (ដូច **សេដ្ឋ**), ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **ឧត្តម**) ។

អនុត្តរធម្មរាជតា ឥ. [អនុត្តរធម្មរាជ+តា] ភាវៈនៃ...ជាព្រះរាជាព្រោះធម៌មានគុណជាតដទៃក្រៃលែងជាងមិនមាន, ជាស្តេចព្រះធម៌ដ៏ប្រសើរជាស្តេចប្រកបដោយធម៌ដ៏ប្រសើរ, វិ. **ឆត្តិ ឧត្តរំ ឯតស្សាតិ>អនុត្តរោ, អនុត្តរោ ធម្មោ>អនុត្តរធម្មោ, អនុត្តរធម្មោ រាជា យុត្តោ ទា>អនុត្តរធម្ម-រាជា តស្ស ភាវោ>អនុត្តរធម្មរាជតា**។

អនុត្ថេរ បុ. [អនុ+ថេរ] ព្រះថេរតូច, ព្រះថេរបន្ទាប់, ព្រះថេរជាលំដាប់។

អនុថូល គុ. [អនុ+ថូល] តូចនិងធំ, តិចនិងច្រើន, ។ ប្រើជា **អណុំថូល** ក៏មាន។

អនុទានភាវ បុ. [អនុទាន+ភាវ] ភាវៈនៃកិ.មិនបន្លឺឡើង (**អនុទាន**<ន+ឧទ+យុ) ។

អនុទិសា ឥ. [អនុ+ទិស] ទិសតូច, ទិសបន្ទាប់, ទិសជាលំដាប់, ទិសតូច, ទិសរៀង (ដូច **ឱទិសា**) ។

អនុទូត បុ. [អនុ+ទូត] អ្នកជាអនុទូត, ទូចតូច, អ្នកបម្រើតូច។

អនុទ្ទយា ឥ. [អនុ+ទយ+អ+អា-ឥ.] ធម្មជាតិបៀតបៀននូវទុក្ខរបស់បុគ្គលដទៃផង នូវសុខរបស់ខ្លួនផង (សេចក្តីអាណិត, អនុគ្រោះ (ដូច **ករុណា**), វិ. **អនុទ្ទយតិ បរទុក្ខំ អត្តសុខញ្ច ហឹសតីតិ>អនុទ្ទយា**។

អនុទ្ធត គុ. [ន+ឧទ្ធត] អ្នកមានចិត្តទៅក្នុងខាងលើមិនមាន, អ្នកមានចិត្តមិនអណ្តែតអណ្តូង, អ្នកមានចិត្តមិនរាយមាយ, អ្នកមានចិត្តមិនរសាប់រសល់, វិ. **ឧទ្ធំ ហនតិ ឆេទតីតិ >ឧទ្ធតំ, ឆត្តិ ឧទ្ធតំ ឯតស្សាតិ> អនុទ្ធតោ**។ (**ឧទ្ធត**<ឧ+ហន+ត, ផ្លាស់ហន>ធ, ឆម្រូតទ) ។ ន័យខ្លះទៀត (**ឧទ្ធត**<ឧ+ធុ+ត) ចិត្តតែងញាប់ញ័រក្នុងខាងលើ (ចិត្តអណ្តែតអណ្តូង, ចិត្តរាយមាយ), វិ. **ឧទ្ធំ ធុណាតិ កម្បតីតិ>ឧទ្ធតំ** (**ចិត្តំ**) ។

អនុធម្មចារី បុ. [អនុធម្ម+ចរ+ណី] អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តតាមធម៌ជាប្រក្រតី, វិ. **អនុធម្មំ ចរិតុំ សីលមស្សាតិ>អនុធម្មចារី**, ឥ. **ចារិនី**, នបុ. **ចារি**។

អនុធាវតិ កិ. [អនុ+ធាវ+អ+តិ-វ.] ស្ទុះទៅតាម, លឿនទៅតាម, ស្ទុះទៅរឿយៗ។

អនុនយវស បុ. [អនុនយ+វស] អំណាចនៃកិ.នាំទៅតាម, អំណាចនៃកិ.ដឹកនាំរឿយៗ។ (**អនុនយ** <អនុ+ នី+អ) ។

អនុបគន្ត្វា អ. [ន+ឧប+គម+ត្វា] មិនចូលទៅជិតហើយ។

អនុបគមន នបុ. [ន+ឧប+គម+យុ] កិ.មិនចូលទៅជិត។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃកិ.មិនចូលទៅជិត, ហេតុគឺកិ...។

អនុបឃាត បុ. [ន+ឧប+ហន, ហន>ឃាត+អ] កិ.មិនចូលទៅបៀតបៀន, កិ.មិនចូល

ទៅសម្លាប់។

អនុបឃាតាបន នបុ. [ន+ឧប+ហន, ហន>ឃាត + ណាបេ+យុ] កិ.មិនញ៉ាំង...ឱ្យចូលទៅបៀតបៀន, ឱ្យចូលទៅសម្លាប់។

អនុបចិត គុ. [ន+ឧប+ចិ+ត] គឺ...មិនចូលទៅសន្សំហើយ, មិនចូលទៅកពូនហើយ។

អនុបដ្ឋាបិត គុ. [ន+ឧប+ឋា+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...មិនញ៉ាំង...ឱ្យចូលទៅតាំងទុកហើយ, មិនចូលទៅតម្កល់ទុកហើយ, គឺ...មិនឱ្យបម្រើហើយ។

អនុបដ្ឋាហនតាវ បុ. [អនុបដ្ឋហន+ភាវ] ភាវៈនៃកិ.មិនចូលទៅតាំងទុក, នៃកិ.មិនបម្រើ (**អនុបដ្ឋហន**<ន+ឧប+ឋា+ហ-អា.+យុ) ។

អនុបដ្ឋិត គុ. [ន+ឧប+ឋា, អានៃឋា>ឥ+ត] គឺ...មិនចូលទៅតាំងទុកហើយ, មិនតាំងមាំហើយ, មិនតម្កល់មាំហើយ។

អនុបដ្ឋិតស្សតិ គុ. [អនុបដ្ឋិត+សតិ] មានស្មារតីមិនចូលទៅតាំងទុកហើយ, មានស្មារតីមិនតាំងមាំហើយ, វិ. **អនុបដ្ឋិតា សតិ យេន សោ>អនុបដ្ឋិតស្សតិ**។

អនុបតន្តិ កិ. [អនុ+បត+អ+អន្តិ-រ.] រមែងធ្លាក់តាម, ធ្លាក់ចុះតាម។

អនុបតិត គុ. [អនុ+បត+ឥ-អា.+ត] គឺ...ធ្លាក់ចុះតាមហើយ។

អនុបតិត្វា អ. [អនុ+បត+ឥ-អា.+ត្វា] ធ្លាក់តាមហើយ, ឆាបចុះហើយ, បន្ទាបចុះហើយ។

អនុបទ នបុ. [អនុ+បទ] ទីប្រព្រឹត្តទៅតាមស្នាមជើង, លំដាប់នៃស្នាមជើង, ដានៃជើង, លំអាននៃជើង។

អនុបទ្ធវ គុ. [ន+ឧបទ្ធវ] មានឧបទ្ធវៈ (ឧបទ្រព) មិនមាន, មានអន្តរាយចូលទៅបៀតបៀនមិនមាន, មិនមានចង្រៃ (**ឧបទ្ធវ**>ឧប+ទុ+អ), វិ. **ឧបគន្ត្វា ទវតិ បីឡេតីតិ >ឧបទ្ធវោ, ឧត្ថ ឧបទ្ធវោ ឯតស្សាតិ>អនុបទ្ធវោ**។

អនុបធារេត្វា អ. [ន+ឧប+ធរ+ណេ+ត្វា] មិនចូលទៅទ្រទ្រង់ហើយ, មិនពិចារណាហើយ។

អនុបនយ្ហន នបុ. [ន+ឧប+នហ+យ+យុ] កិ.មិនចូលទៅចងទុក, កិ.មិនចងមាំ។

អនុបនយ្ហន្ត គុ. [ន+ឧប+នហ+យ+អន្ត] កាលមិនចូលទៅចងទុក,...។

អនុបបរិក្ខិត្វា អ. [ន+ឧប+បរិ+ឥក្ខ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនចូលទៅឃើញជុំវិញហើយ, មិនពិចារណាហើយ។

អនុបរិយាយតិ កិ. [អនុ+បរិ+ឥឬអយ+អ+តិ-រ., ចុះយ-អា. ឬអនុ+បរិ+យា+ យ+តិ-រ.] ប្រព្រឹត្តទៅតាមជុំវិញ, វិលទៅតាម, ដើរក្រឡឹង, ដើរវិលវង់។

អនុបរិវារេត្វា អ. [អនុ+បរិ+វរ+ណេ+ត្វា] តាមចោមរោមហើយ, តាមហែហើយ, ហែតាមហើយ។

អនុបលិត្ត គុ. [ន+ឧប+លិប+ត] គឺ...មិនចូលទៅជាប់ហើយ, មិនចូលទៅលាបហើយ, មិនប្រឡាក់ហើយ, មិនដិតដាមហើយ។

អនុបវជ្ជ គុ. [ន+ឧប+វទ, វទ>វជ្ជ+អ] អ្នកគឺអ្នកណាមួយមិនគប្បីតិះដៀលបាន, វិ.

ន ឧបវទិតព្វោតិ>អនុបវជ្ជោ។

អនុបវត្តេន្ត គុ. [អនុ+ប+វត្ត+ណេ+អន្ត] កាលញ្ជាំង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅតាម,...។

អនុបវាទ ឬ. [ន+ឧប+វទ+ណ] កិ.មិនតិះដៀល, វិ. **អនុបវទនំ>អនុបវាទោ**។

អនុបវាទន នឬ. [ន+ឧប+វទ+យុ] កិ.មិនតិះដៀលឯង, ខ្លួនឯង។

អនុបវាទាបន នឬ. [ន+ឧប+វទ+ណាបេ+យុ] កិ.មិនញ្ជាំងបុគ្គលដទៃឱ្យតិះដៀល។

អនុបសង្កមន្ត គុ. [ន+ឧប+សំ+កម+អន្ត] កាលមិនចូលទៅជិត, កាលមិនចូលទៅរក, កាលមិនចូលទៅគាល់។

អនុបស្សន្ត គុ. [អនុ+ទិស, ទិស>បស្ស+អន្ត] កាលឃើញតាម, កាលឃើញរឿយៗ, កាលពិចារណា។

អនុបហច្ច អ. [ន+ឧប+ហន+ត្វា, ត្វា>ច្ច, លុបរនិងន] មិនចូលទៅបៀតបៀនហើយ, មិនចូលទៅខ្ជាំងខ្ជប់ហើយ, មិនទើសហើយ, មិនទង្គិចហើយ។

អនុបហតជិវ្ហាបសាទ គុ. [អនុបហត+ជិវ្ហាបសាទ] មិនជីវ្ហាបសាទគឺរោគមិនចូលទៅបៀតបៀនហើយ, មានប្រសាទនៃអណ្ដាតគឺទោសមិនចូលទៅកម្ចាត់បង់ហើយ។

អនុបហនន នឬ. [ន+ឧប+ហន+យុ] កិ.មិនចូលទៅបៀតបៀន, កិ.មិនចូលទៅសម្លាប់។

អនុបាទាន គុ. [ន+ឧប+អា+ទា+យុ] មានសេចក្ដីប្រកាន់មាំមិនមាន, មានកិលេសជាគ្រឿងចូលទៅកាន់យកមិនមាន (មានកំញ្ជមមិនមាន) ។

អនុបាទាបរិនិព្វាន នឬ. [អនុបាទា+បរិនិព្វាន] កិ.រលត់នៃសង្ខារគឺឧបាទានមិនចូលទៅកាន់យក, បរិនិព្វានគឺវិបាកក្ខន្ធនិងកម្មក្លិសមិនចូលទៅកាន់យក (អនុបាទាបរិនិព្វាន) ។

អនុបាទាយ អ. [ន+ឧប+អា+ទា+ត្វា, ត្វា>យ] ព្រោះមិនចូលទៅកាន់យក, ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ (ម្យ៉ាងទៀត: «**អនុបាទាយ**» នេះបើនាមសព្ទត្រូវប្រកបដោយវិភត្តិនាមក៏បាន) ។

អនុបាទិន្នក គុ. [ន+ឧប+អា+ទា+ត, ត>ឥន្ន+ក-ស.] (សង្ខារ) គឺវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកហើយ (សង្ខារមិនមានចិត្តគ្រប់គ្រងបានដល់ដើមឈើនិងភ្នំជាដើម) ។

អនុបាទិយន្ត គុ. [ន+ឧប+អា+ទា, អានៃទា>ឥ+យ-អា.+អន្ត] កាលមិនចូលទៅកាន់យក, កាលមិនប្រកាន់មាំ។

អនុបាទិយាន គុ. [ន+ឧប+អា+ទា, អានៃទា>ឥ+យ-អា.+យុ] អ្នកមិនចូលទៅកាន់យក, មិនប្រកាន់មាំ។

អនុបាទិយិត្វា អ. [ន+ឧប+អា+ទា, អានៃទា>ឥ+ឥ-អា.+យ-អា.+ត្វា] មិនចូលទៅកាន់យកហើយ, មិនប្រកាន់មាំហើយ។

អនុបាទិសេស គុ. [ន+ឧបាទិសេស] មានកម្មជរូបនិងវិបាកក្ខន្ធដ៏សេសគឺកម្មក្លិសចូលទៅកាន់យកមិនមាន (អនុបាទិសេសនិព្វាន) ។ វិ. **ឧបាទិយតេ**

កម្មក្ខ្ជិលេសេហីតិ> ឧបាទិ, ឧបាទិសេសោ>ឧបាទិសេសោ, ឆត្ថិ ឧបាទិសេសោ ឯតស្សាតិ>អនុបាទិសេសោ។

អនុបាយិនី ឥ. [អនុ+ប+ឥឬអយ+ណី+ឥនី] ទៅតាម, ប្រព្រឹត្តទៅតាមមានកិ.ទៅតាមជាប្រក្រតី, មានកិ.អន្ទោលទៅតាមជាប្រក្រតី, វិ. **អនុបាយិតុំ សីលមស្សាតិ>អនុបាយិនី**។

អនុបុព្ព គុ. [អនុ+បុព្ព] លំដាប់, លំដាប់តមក, លំដាប់ហ្ការហ៊ា។

អនុបុព្វី លំដាប់គ្នា, រៀងគ្នា, ដែប, ក្ស្ងន (ដូច **បដិបាដិ**) ។

អនុបុព្វីកថា ឥ. [អនុបុព្ព+កថា, ចុះ ណ្ឍ-អា.] វាចាជាហេតុពោលតាមលំដាប់, វាចាជាហេតុពោលប្រព្រឹត្តទៅតាមលំដាប់, (ណ្ឍ-អាគមនេះចុះមកដើម្បីឱ្យស្រួលដល់ការអានដូច «**ធម្មីកថា**» ជាដើម) ។

អនុប ឫ. ប្រទេសដែលពោរពេញទៅដោយទឹក, ជោកជាំទៅដោយទឹក (ដូច **ឧ**) ។

អនុប្ឍជ្ជនកក្ខ្ជិលេស ឫ. [អនុប្ឍជ្ជនក+កិលេស] កិលេសដែលមិនកើតឡើង, កិលេសដែលមិនទាន់កើតឡើង, វិ. **ន ឧប្ឍជ្ជតីតិ>អនុប្ឍជ្ជនកោ, អនុប្ឍជ្ជនកោ កិលេសោ> អនុប្ឍជ្ជនកក្ខ្ជិលេសោ**។

អនុប្ឍជ្ជន្ត គុ. [ន+ឧ+បទ+យ+អន្ត] កាលមិនកើតឡើង, កាលមិនទាន់កើតឡើង។

អនុប្ឍត្ត គុ. [អនុ+បទ+ត] ដល់តាមហើយ, ដល់ដោយលំដាប់ហើយ។

អនុប្ឍន្ន គុ. [ន+ឧ+បទ+ត] មិនកើតឡើងហើយ, មិនទាន់កើតឡើងហើយ។

អនុប្ឍព្ឍជីសុ កិ. [អនុ+ប+វជ+អ+ឌំ-អជ្ជ.] ឫសតាមហើយ។

អនុប្ឍព្ឍជ្ជា ឥ. [អនុ+ប+វជ+អ+អា-ឥ.] កិ.ឫសតាម (ឫសតាម) ។

អនុប្ឍវិដ្ឋ គុ. [អនុ+ប+វិស+ត] ចូលទៅតាមហើយ, ចូលទៅដោយលំដាប់ហើយ។

អនុប្ឍវិសិត្វា អ. [អនុ+ប+វិស+ឥ-អា.+ត្វា] ចូលទៅតាមហើយ, ចូលទៅតាមលំដាប់ហើយ។

អនុប្ឍាទន នឫ. [ន+ឧ+បទ+ណ+យុ] កិ.មិនញ៉ាំង...ឱ្យកើតឡើង។

អនុប្ឍាទេត្វា អ. [ន+ឧ+បទ+ណ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យកើតឡើងហើយ។

អនុប្ឍាទេន្ត គុ. [ន+ឧ+បទ+ណ+អន្ត] កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យកើតឡើង។

អនុប្ឍិយ គុ. [អនុ+បិយ] ជាទីស្រឡាញ់រឿយៗ, និគមឈ្មោះ **អនុប្ឍិយ:**។

អនុប្ឍិយម្ពវន នឫ. [អនុប្ឍិយ+អម្ពវន] ព្រៃនៃស្វាយឬព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមស្វាយ ឈ្មោះ **អនុប្ឍិយ:** (**អម្ពវន**<អម្ព+វន, វិ. **អម្ពេហិ សញ្ឆន្នំ ឆ**ន**ំ> អម្ពវ**ន**ំ**), ឬ**ឈ្មោ**ះ**អនុ**ប**ិ**យ**ម**ម**ន**ំ**។

អនុផ**រ** ឥ. [អនុ+ផ** រ+**អ+ណ្ឍ-អ**ជ**ជ.] ផ**ា** យ**ទ**ៅ**ត**ាមហ**ើ**យ, ផ**ា**យ**ទ**ៅ**រ**ឿ**យ**ៗ**ហ**ើ**យ**, ផ**ា**យ**ទ**ៅ**ដ**ោ**យ**ល**ំ**ដ**ា**ប**់**ហ**ើ**យ**។

អនុពន្ធភាវ បុ. [អនុពន្ធ+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...ជាប់តាមហើយ, ដេញតាមហើយ (**អនុពន្ធ** <អនុ+ពធ+ត, ផ្លាស់ធ+ត>ទ្ធ) ។

អនុពន្ធ ដេញប្រកិត, មិនត្រឡប់ដោយប្រក្រតី (ដូច **បកតានិវត្ត**) ។ អក្សរដែលបាត់ទៅ (ដូច **ឧស្សនក្ខរ**) ។

អនុពន្ធតិ កិ. [អនុ+ពន្ធ+អ+តិ-វ.] រមែងចងតាម, រមែងជាប់តាម, ដេញតាម។

អនុពន្ធន្ត គុ. [អនុ+ពន្ធ+អន្ត] កាលជាប់តាម, កាលដេញតាម។

អនុពុទ្ធ បុ. [អនុ+ពុធ+ត] អ្នកត្រាស់ដឹងតាម (អនុពុទ្ធ), វិ. **អនុពុជ្ឌ្ឍតីតិ>អនុ-ពុទ្ធោ**។

អនុព្យញ្ជនគ្គាហ បុ. [អនុព្យញ្ជន+គាហ] កិ.កាន់យកដោយអនុព្យញ្ជនៈ, កិ.កាន់យកនូវនិមិត្តដោយអនុព្យញ្ជនៈ, កិ.កាន់យកនូវអវយវៈតាមចំណែក (**គ្គាហ** <គហ+ណ) ។

អនុព្យញ្ជនសមុជ្ជល គុ. [អនុព្យញ្ជន+សមុជ្ជល] ដែលរុងរឿងព្រមដោយអនុព្យញ្ជនៈ។ (**សមុជ្ជល**<សំ+ឧ+ ជល+អ) ។

អនុព្រូហយ កិ. [អនុ+ព្រូហ+ណយ+ឯយ្យ-ស., លុបយ្យទុកតែឯ] គប្បីចម្រើនរឿយៗ, គម្បីចម្រើនតាម។

អនុភវន្ត គុ. [អនុ+ភូ+អន្ត] កាលសោយ, កាលរង។

អនុភវមាន គុ. [អនុ+ភូ+អ+មាន] កាលសោយ, កាលរង។

អនុភវិត្វា អ. [អនុ+ភូ+ឥ-អា.+ត្វា] សោយហើយ, រងហើយ។

អនុភាវិត គុ. [អនុ+ភូ+ណ+ឥ-អា,+ត] គឺ...ឱ្យចម្រើនរឿយៗហើយ, ឱ្យកើតតាមហើយ, អប់រំរឿយៗហើយ។

អនុភូត គុ. [អនុ+ភូ+ត] គឺ...កើតតាមហើយ, សោយហើយ, រងហើយ។

អនុភោតិ កិ. [អនុ+ភូ+អ+តិ-វ.] រមែងសោយ, រង។

អនុមោទន នបុ. [អនុ+មុទ+យុ] សេចក្តីរីករាយតាម, វិ. **អនុមោទយតេតិ>អនុមោទនំ**, ពាក្យជាគ្រឿងរីករាយតាម, វិ. **អនុមោទនន្តិ ឯតេនាតិ>អនុមោទនំ**។ -**ករណត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ឬសេចក្តីត្រូវការដល់កិ.ធ្វើនូវពាក្យជាគ្រឿងរីករាយតាម (នូវអនុមោទនា) ។ -**កថា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលដោយសេចក្តីរីករាយ, វាចាជាគ្រឿងពោលនូវអនុមោទនា។ -**ការ** បុ. កាលជាទីធ្វើនូវសេចក្តីរីករាយ, កាលជាទីធ្វើនូវអនុមោទនា។ -**គាថាវណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវគាថាជាគ្រឿងរីករាយតាម។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ឬសេចក្តីត្រូវការដល់ធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាម។ -**ធម្ម-កថា** ឥ. ធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាម។ -**អវសាន** នបុ. កាលជាទីបំផុតនៃធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាម, កាលជាទីបំផុតនៃអនុមោទនា, កាលជាទីចប់នៃ...។

អនុមោទនា ឥ. [អនុ+មុទ+យុ+អា-ឥ.] វាចាជាគ្រឿងរីករាយតាម, វិ. **អនុមោទន្តិ ឯតាយាតិ** >**អនុមោទនា**។

អនុមោទិត្វា អ. [អនុ+មុទ+ឥ-អា.+ត្វា] រីករាយតាមហើយ, ត្រេកអរតាមហើយ។

អនុយុញ្ជតិ កិ. [អនុ+យុជ+អ+តិ-រ., ចុះនិ-អា.] រមែងប្រកបតាម, ប្រកបរឿយៗ។

អនុយុញ្ជន្ត គុ. [អនុ+យុជ+អន្ត] កាលប្រកបតាម, កាលប្រកបរឿយៗ។

អនុយុញ្ជិត្វា អ. [អនុ+យុជ+ឥ-អា.+ត្វា] ប្រកបតាមហើយ,ប្រកបរឿយៗហើយ(សាកសួរហើយ) ។

អនុយុត្ត គុ. [អនុ+យុជ+ត] ប្រកបតាមហើយ, ប្រកបរឿយៗហើយ។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកប្រកបតាមហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកប្រកបតាមហើយ, ជាអ្នកប្រកបដោយលំដាប់ហើយ។

អនុយោគី បុ. [អនុយោគ+ណ្ឍ] អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយៗ, វិ. **អនុយុញ្ជតិ ឯតេនាតិ**>**អនុយោគោ**, **អនុយោគោ យស្ស អត្ថីតិ**>**អនុយោគី**។ ឥ. **អនុយោគិនី**។ នបុ. **អនុយោគិ**។

អនុយោគ បុ. ការសាកសួរ (ដូច **ឃុន្ធ**) ។

អនុយ្យាជេត្វា អ. [អ+ឧ+យុជ+ណេ+ត្វា] មិនបញ្ជូនទៅហើយ, មិនប្រើទៅហើយ។

អនុរក្ខណត្ថ បុ. [អនុរក្ខណ+អត្ថ] ប្រយោជន៍ឬសេចក្តីត្រូវការដល់កិ.រក្សាតាម, ដល់កិ.រក្សារឿយៗ (**អនុរក្ខណ**<អនុ+រក្ខ+យុ) ។

អនុរក្ខន្ត គុ. [អនុ+រក្ខ+អន្ត] កាលរក្សាតាម, កាលតាមរក្សា, កាលរក្សារឿយៗ។

អនុរក្ខិតុំ អ. [អនុ+រក្ខ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីរក្សាតាម, ដើម្បីតាមរក្សា, ដើម្បីរក្សារឿយៗ។

អនុរាធបុរ នបុ. [អនុរាធ+បុរ] បុរី (ក្រុង) ឈ្មោះ **អនុរាធ:**។ -**មត្ត** គុ. មានបុរីឈ្មោះអនុរាធ:ជាប្រមាណ។

អនុរាធា ឥ. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង។

អនុរុជ្ឌតិ កិ. [អនុ+រុធ+យ+តិ-រ., ផ្លាស់ធ+យ>ជ្ឌ] រមែងត្រេកអរ, តែងរីករាយ។

អនុរុជ្ឌន នបុ. [អនុ+រុធ+យ+យុ] សេចក្តីត្រេកអរ, សេចក្តីរីករាយ។

អនុរុទ្ធសក្ក បុ. [អនុរុទ្ធ+សក្ក] **សក្យ:**ឈ្មោះ**អនុរុទ្ធ**។

អនុរុចិ ធា. **ភាវេ អនុរុជ្ឌតិ អនុរុទ្ធោ អនុរោចោ** "ត្រេកអរ, ប្រាថ្នា, ចង់បាន" ទិ. ។ ធាតុនេះញែកដូច្នេះ (អនុ+រុធ) ស. ។ **អនុរុជ្ឌតិ** អា. **សោ ឧប្ប្ជ្ជ លាភំ អនុរុជ្ឌតិ** "គេចង់បាននូវលាភដែលកើតឡើង" ស. ។

អនុរូប គុ. [អនុ+រូប] មានសភាពដ៏សមគួរ, (សមគួរ, ត្រូវបែប, ត្រូវទំនង), វិ. **អនុរូបំ សភាវោ យស្ស សោ**>**អនុរូបោ**។ **ឥស** បុ. អំណាចនៃ...ដ៏សមគួរ។

អនុរោធ បុ. [អនុ+រុធ+ណ] សេចក្ដីត្រេកអរ, សេចក្ដីរីករាយ, វិ. **អនុរុជ្ឈនំ>អនុ-រោធោ, អនុរោធនំ ឋា>អនុរោធោ**។

អនុរោធោ សេចក្ដីត្រេកអរ, ការបណ្ដោយតាម, ប្រព្រឹត្ដតាម (ដូច **អនុវត្ដន**) ។

អនុលាបោ ការនិយាយច្រើន, និយាយញយៗ។

អនុលិត្ដកត្ដ គុ. [អនុលិត្ដ+គត្ដ] មានខ្លួនគឺ...លាបរឿយៗហើយ, មានខ្លួនប្រឡាក់ហើយ (**អនុលិត្ដ**<អនុ+លិប+ត=លាប, ឫក, ជាប់) ។

អនុលោមខន្ដិ ឥ. [អនុលោម+ខន្ដិ] ខន្ដីប្រព្រឹត្ដទៅដោយកិ.បណ្ដោយតាម, ខន្ដីប្រកបដោយអនុលោមញ្ញាណ, ខន្ដីជាអនុលោម, អនុលោមខន្ដី, ខន្ដីប្រព្រឹត្ដទៅតាមនូវរោម (សេចក្ដីអត់ធន់មិនខុស) ។

អនុលោមញ្ញាណ នបុ. [អនុលោម+ញាណ] ញាណប្រព្រឹត្ដទៅដោយកិ.បណ្ដោយតាម, ញាណជាអនុលោម, អនុលោមញ្ញាណ (សេចក្ដីដឹងមិនខុស) ។

អនុលោមប្បដិ-លោមវស បុ. [អនុលោមប្បដិលោម+វស] អំណាចនៃញាណប្រព្រឹត្ដបណ្ដោយតាមនិងញាណប្រព្រឹត្ដច្រាស, អំណាចនៃញាណជាអនុលោមនិងបដិលោម (បណ្ដោយទៅនិងត្រឡប់មកវិញ) ។

អនុលោមិក គុ. [អនុលោម+ណិក] ប្រកបដោយអនុលោមញ្ញាណ, ដែលប្រព្រឹត្ដក្នុងកិ.អនុលោម។

អនុវត្ដនំ ការបណ្ដោយតាម, ប្រព្រឹត្ដិតាម (ដូច **អនុរោធោ**) ។

អនុវត្ដាមិ កិ. [អនុ+វត, វត>វត្ដ+អ, អ>អា+មិ -វ.] រមែងប្រព្រឹត្ដតាម, ប្រព្រឹត្ដរឿយៗ (បណ្ដោយតាម) ។

អនុវាត នបុ. [អនុ+វាត] ទីបណ្ដោយនៃខ្យល់, វិ. **ឋាតស្ស អនុ>អនុវាតំ**។

អនុវាតប្បដិវាត នបុ. [អនុវាត+បដិវាត] ទីបណ្ដោយនៃខ្យល់និងទីច្រាស់នៃខ្យល់, វិ. **ឋាតស្ស បដិ >បដិវាតំ, អនុវាតញ្ច បដិវាតញ្ច>អនុវាតប្បដិវាតំ**។

អនុវាទ បុ. ការពោលទោស, ការតិះដៀល (ដូច **អវណ្ណវាទោ**)។

អនុវិចរន្ដ គុ. [អនុ+វិ+ចរ+អ+អន្ដ] កាលត្រេចទៅតាម, កាលត្រេចទៅរឿយៗ, កាលត្រេចទៅតាមលំដាប់។

អនុវិចរិត្វា អ. [អនុ+វិ+ចរ+ឥ-អា.+ត្វា] ត្រេចទៅតាមហើយ,ដើរតាមហើយ, ត្រេចទៅរឿយៗហើយ។

អនុវិចិន្ដយំ គុ. [អនុ+វិ+ចិន្ដ+ណយ+អន្ដ+សិ-វិ. យកន្ដ+សិ-វិ.>អំ] កាលតាមគិតផ្សេងៗ, កាលត្រិះរិះតាម, កាលគិតរឿយៗ។

អនុវិច្ច អ. [អនុ+វិច+ត្វា, ត្វា>ច្ច, លុបទីបំផុតធាតុនិងវ] ពិចារណារឿយៗហើយ,ត្រួតត្រាហើយ។

អនុវិជ្ឈិត្វា អ. [អនុ+វិធ+យ+ឥ-អា.+ត្វា, ផ្លាស់ធ+យ>ជ្ឈ] ចាក់ធ្លុះតាមហើយ, តាមចាក់ហើយ, ចាក់រឿយៗហើយ។

អនុវិចា **អនុករណេ អនុវិធិយ្យតិ** "ធ្វើត្រាប់យកតម្រាប់" (អនុ+វិ+ធา+យ) ទិ. ។ **អនុវិធិយ្យតិ** អា. **ចោរណំ ឋកតឺ ហិត្វា តស្សេវានុវិធិ-យ្យតិ** "សេះលះបង់នូវប្រក្រតីចាស់ហើយយកតម្រាប់តាមគេវិញ" ។

អនុវិលោកេត្វា អ. [អនុ+វិ+លុក+ណ+ត្វា] តាមក្រឡេកមើលហើយ, តាមងាកមើលហើយ, ក្រឡេកមើលរឿយៗហើយ។

អនុសន្ធិ ឥ. [អនុ+សន្ធិ] កិ.ឥភ្ជាប់ជាលំដាប់, កិ.ឥតាមលំដាប់, វាចាជាគ្រឿងឥតាមលំដាប់។

អនុសយ បុ. [អនុ+សី+ណ+ឬអ] កិលេសជាគ្រឿងដេកនៅរឿយៗ, វិ. **អនុសេតិ ឯតេនាតិ> អនុសយោ**។ កិលេសតែងដេកនៅរឿយៗក្នុងសន្តាន, វិ. **សន្ថានេ អនុសេតីតិ> អនុសយោ**។ សេចក្តីក្តៅក្រហាយខាងក្រោយ (ដូច **បច្ឆានាប**)។ ដេញប្រកិត (ដូច **អនុពន្ធ**) ។ អនុស័យមានកាមរាគានុស័យជាដើម។

អនុសយានុក្កម**ស-ហិត** គុ. [អនុសយ+អនុក្កម+សហិត] ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយធម៌ដែលឈានទៅតាមនៃកិលេសជាទីដេកនៅរឿយៗ, ប្រកបដោយធម៌ជាលំដាប់នៃអនុសយក្លិលេស (**សហិត**<សហ+ឥ+ត) ។

អនុសាយិក គុ. [អនុ+សី+ណី+ក-ស.] រោគតែងដេកនៅរឿយៗ, ដែលដេកនៅរឿយៗ (រោគរឹងវ៉ៃ), វិ. **អនុសេតីតិ>អនុសាយី**, **អនុសាយីឯវ>អនុ-សាយិកោ**។

អនុសាសក បុ. [អនុ+សាស+ណ្ឌ] អ្នកប្រៀនប្រដៅតាម, អ្នកតាមប្រៀនប្រដៅ, អ្នកប្រដៅរឿយៗ, វិ. **អនុសាសតីតិ>អនុសាសកោ**។

អនុសាសតិ កិ. [អនុ+សាស+អ+តិ-វ.] រមែងប្រៀនប្រដៅរឿយៗ។

អនុសាសនីសវ-នតា ឥ. [អនុសាសនីសវន+តា] ភាវៈនៃកិ.ស្តាប់នូវវាចាជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅរឿយៗ, វិ. **អនុសាសតិ ឯតាយាតិ>អនុសាសនី**, **អនុសាសនិយា-សវនំ> អនុសាសនីសវនំ**, **អនុសាសនីសវនស្ស ភាវោ>អនុ-សាសនីសវនតា**។

អនុសាសន នបុ. ការប្រៀនប្រដៅ (ដូច **ឱវាទ**) ។

អនុសាសន្ត គុ. [អនុ+សាស+អន្ត] កាលប្រៀនប្រដៅរឿយៗ។

អនុសាសមាន គុ. [អនុ+សាស+អ+មាន] កាលប្រៀនប្រដៅរឿយៗ។

អនុសាសិតព្ព គុ. [អនុ+សាស+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីប្រៀនប្រដៅរឿយៗ។

អនុសាសិតុកាម គុ. [អនុសាសិតុំ+កាម] អ្នកចង់ដើម្បីប្រៀនប្រដៅរឿយៗ, មានប្រាថ្នាដើម្បីប្រៀនប្រដៅរឿយៗ។

អនុសាសិត្វា អ. [អនុ+សាស+ឥ-អា.+ត្វា] ប្រៀនប្រដៅរឿយៗហើយ, ផ្តែផ្តាំហើយ។

អនុសាសិយមាន គុ. [អនុ+សាស+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលប្រៀនប្រដៅរឿយៗ, កាល

ប្រៀនប្រដៅតាមឬតាមប្រៀនប្រដៅ។

អនុសិក្ខន្ត គុ. [អនុ+សិក្ខ+អ+អន្ត] កាលសិក្សាតាម, កាលតាមសិក្សា, កាលរៀនរឿយៗ, កាលហាត់រឿយៗ។

អនុសិដ្ឋិ ឥ. [អនុ+សាស+តិ, តិ>ដ្ឋិ, លុបទីបំផុតធាតុ, ផ្លាស់អានៃសាជាឥ] សេចក្តីប្រៀនប្រដៅតាម, សេចក្តីប្រៀនប្រដៅរឿយៗឬវាចាជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅរឿយៗ, វិ. **អនុសាសនំ>អនុសិដ្ឋិ, អនុសាសតិ ឯតាយាតិ ឥមា>អនុសិដ្ឋិ**។

អនុសិដ្ឋិ ការប្រៀនប្រដៅ (ដូច **អនុសាសន**) ។

អនុសោចតិ កិ. [អនុ+សុច+អ+តិ-រ.] រមែងសោកតាម, រមែងសោករឿយៗ, រមែងសោកស្តាយ។

អនុសោចន្ត គុ. [អនុ+សុច+អ+អន្ត] កាលសោកស្តាយ,... ។

អនុសំវច្ឆរ បុ.នបុ. [អនុ+សំច្ឆរ] ឆ្នាំជាលំដាប់, កាលជាលំដាប់នៃឆ្នាំ (រាល់ៗឆ្នាំ) ។

អនុស្សតិ ឥ. សេចក្តីរលឹករឿយៗ, ស្មារតី (ដូច **សតិ**) ។

អនុស្សទ គុ. [ន+ឧស្សទ] មិនខ្ពស់ឡើង, មិនប៉ោងឡើង, មិនមែនហើមឡើង, មិនដុះឡើង, មិនក្រាស់។

អនុស្សរណ នបុ. [អនុ+សរ+យុ] សេចក្តីរឭករឿយៗ, កិ.នឹករឿយៗ។ -**ការ** បុ. កាលជាទីរឭករឿយៗ, កាលជាទីនឹកឃើញ។

អនុស្សរតិ កិ. [អនុ+សរ+អ+តិ-រ.] រមែងរលឹករឿយៗ, រមែងនឹករឿយៗ, នឹកឃើញ។

អនុស្សរន្ត គុ. [អនុ+សរ+អ+អន្ត] កាលរឭករឿយៗ, កាលតាមនឹក។

អនុស្សរន្តី គុ. [អនុ+សរ+អ+អន្ត+ឦ] កាលរឭករឿយៗ, កាលតាមនឹក, កាលនឹកឃើញ។

អនុស្សរិត គុ. [អនុ+សរ+ឥ-អា.+ត] គឺ...រឭករឿយៗហើយ។

អនុស្សរិតានុស្សរិ-តកាល បុ. [អនុស្សរិតានុស្សរិត+កាល] កាលនៃ...គឺ...រឭករឿយៗហើយរឭករឿយៗហើយ,...។

អនុស្សរិត្វា អ. [អនុ+សរ+ឥ-អា,+ត្វា] រឭករឿយៗហើយ, រឭកតាមហើយ, នឹកឃើញហើយ។

អនុស្សវាទិ គុ. [អនុស្សវ+អាទិ] (កិច្ច)មានកិ.ស្តាប់តមកជាដើម, មានកិ.ឮតាមលំដាប់មកជាដើម (**អនុស្សវ**<អនុ+សុ+ណ, **ឧ**នៃ**សុ**>ឱ>អវ), វិ. **អនុស្សនំ> អនុស្សវោ, អនុស្សវោ អាទិ យស្ស តំ>អនុស្សវាទិ**។

អនុស្សវេសិ កិ. [អនុ+សុ+ណ+ស-អា.+ឦ-អជ្ជ.] ញ៉ាំង...ឱ្យស្តាប់តាមហើយ, ញ៉ាំងឱ្យឮរឿយៗហើយ។

អនុស្សុក្ក គុ. [ន+ឧស្សុក្ក] អ្នកមិនមានសេចក្តីខ្ទ្ល់ខ្ទាយ, វិ. **ឆត្ថ ឧស្សុក្កំ ឯតស្សាតិ>**

អនុស្សរុក្ខ។

អនូបឃាត បុ. [ន+ឧប+ហន,ហន>ឃាត+អ] កិ.មិនចូលទៅបៀតបៀន។

អនូបវាទ បុ. [ន+ឧប+វទ+ណ] កិ.មិនតិះដៀល។

អនូហត គុ. [ន+ឧ+ហន+ត] គឺបុគ្គលដកឡើងមិនបានហើយ, គឺ...មិនដកឡើងហើយ, គឺ...មិនទាន់កម្ចាត់បង់ហើយ។

អនេក គុ. [ន+ឯក+>អនេក] មិនមែនមួយ, មិនមែនតែមួយ (ច្រើន) ។ -**កោដិ**-**សំខ្យា** ឥ. គឺបុគ្គលរាប់ដោយកោដិមិនមែនមួយ។ -**ជាតិសតសហ**-**ស្សសំខ្យា** ឥ. គឺ...រាប់ដោយសែននៃជាតិមិនតែមួយ។ -**ជាតិសង្ឆារ** បុ. សង្ឆារមានជាតិមិនតែមួយ។ -**បរិយាយ** បុ. សេចក្តីបរិយាយមិនតែមួយ។ -**ប្បការ** បុ. ប្រការមិនតែមួយ, គុ. មានប្រការមិនតែមួយ។ -**ប្បភេទ** គុ. មានប្រភេទមិនតែមួយ។ -**ផល** គុ. មានផលមិនតែមួយ។ -**ព្យញ្ជន** គុ. មានព្យញ្ជនៈមិនតែមួយ។ -**ព្រាហ្មណមហាសាល** បុ. ព្រាហ្មណ៍មហាសាលឬព្រាហ្មណ៍ជាមហាសាលមិនតែមួយ។
-**វណ្ណទេវបុត្ត** បុ. ទេវបុត្តឈ្មោះ**អនេកវណ្ណ**, ទេវបុត្តមានវណ្ណៈ (សម្ផ្ស) មិនតែមួយ។ -**វស្សកោដិសន្និចិត** គុ. គឺ...សន្សំព្រមហើយអស់កោដិនៃឆ្នាំមិនតែមួយ (**សន្និចិត**<សំ+និ+ចិ+ត)។ -**វិហិត** គុ. មានប្រការ: (មានបែប) មិនតែមួយ។ -**វិធ** គុ. មានប្រការ:មិនតែមួយ។ -**សតសហស្ស** គុ. មានសែនមិនតែមួយ។ -**សតក្ខត្តុ** និ. ឬកិ.វិ. វារ:នៃរយមិនតែមួយ, វារ:មានរយមិនតែមួយ។ -**សហស្សវដ្ដក** បុ. ចាបមានពាន់ដ៏ច្រើន។ -**សូបព្យញ្ជនវិកតិ** គុ.មានសម្ជទឹកនិងសម្ជគោកដ៏ប្លែកច្រើនមុខ, មាន**សូប:**និង**ព្យញ្ជន:**គឺបុគ្គលធ្វើឱ្យវិសេសដ៏ច្រើនមុខ, ឥ. កិ.ធ្វើប្លែកនៃ **សូប:** និង **ព្យញ្ជន:** មិនតែមួយមុខ (**សូប** នបុ. សម្ជឬសម្ជទឹក, ម្ហូបទឹក, **ព្យញ្ជន** នបុ. សម្ជគោក, ម្ហូបគោក, ម្ហូបក្រៀម) ។

អនេជ គុ. [ន+ឥជ+ណ] ដែលមិនញាប់ញ័រ។

អនេញ្ជ គុ. [ន+ឥញ្ជ] អ្នកមានកិលេសជាគ្រឿងញាប់ញ័រមិនមាន, អ្នកមានកិលេសជាគ្រឿងញាប់ញ័រ, វិ. **ឥញ្ជតិ ឯតេនាតិ>ឥញ្ជោ, ន ត្ថិ ឥញ្ជោ អស្សាតិ>អនេញ្ជោ** (**ឥញ្ជ**<ឥជឬឥញ្ជ+ណ) ។ -**ឋិតា**-**សមាបត្តិធម្មបរិភោគ** បុ. កិ.បរិភោគនូវសមាបត្តិធម៌ (នូវធម៌ដែលប្រកបដោយសមាបត្តិ) ជាទីនៅនៃបុគ្គលអ្នកមិនមានកិលេសជាគ្រឿងញាប់ញ័រ។

អនេសន, -នា នបុ.ឥ [ន+ឥស+យុ] កិ.ស្វែងរកមិនគួរ, សេចក្តីប្រាថ្នាមិនគួរ, កិ.ចង់បានមិនគួរ,វិ. **អយុត្តំ ឯសនំ>អនេសនំ, អយុត្តា ឥា ឯសនា>អនេសនា**។

អនោក នបុ. [ន+ឱក] កិ.មិនមាននៃទីជាទីនៅ, វិ. **ឱកស្ស អភាវោ>អនោកំ**, គុ. (**និញ្ជាន**) មានអាល័យមិនមាន, វិ. **ឆត្ថិ ឱកំ ឯតស្សាតិ អនោកំ**។

អនោកចារី បុ. [អនោក+ចរ+ណី] អ្នកមានអាល័យមិនមានត្រេចទៅ, អ្នកត្រេចទៅដោយមិនមានអាល័យឬដោយកិ.មិនមាននៃទីជាទីនៅ។ ចូរមើល «**អនិកេតចារី**» ។

អនោកាស បុ.គុ. [ន+ឱកាស] មិនមែនជាឱកាស, មិនមានឱកាស (មិនទំនេរ) ។

អនោកាសទិវស បុ.នបុ [អនោកាស+ទិវស] ថ្ងៃនៃ...មានឱកាសមិនមាន, ថ្ងៃមានឱកាសមិនមាន, ថ្ងៃមិនមានទំនេរ, វិ. **ឆត្ថិ ឱកាសោ ឯតស្សាតិ>អនោកាសោ**។

អនោក្ខមន្ត គុ. [ន+អវ+កម+អ+អន្ត] កាលមិនឈានចុះ, កាលមិនចុះស៊ប់។

អនោជ បុ. ននោង។ -**បុប្ផចង្ខោជក** បុ. ប្រអប់សម្រាប់ដាក់នូវផ្កានោង, ប្រអប់ដ៏ពេញដោយផ្កានោង។ -**បុប្ផវណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូចជាផ្កានៃননោង។

អនោជាទេវី ឥ. ទេវីឈ្មោះអនោជា។

អនោតត្ត បុ. [ន+អវ+តប+ត] ស្រះជាទីមិនក្តៅព្រោះមិនមាននៃកម្តៅគឺរស្មីនៃព្រះអាទិត្យពាល់ត្រូវហើយ (ស្រះឈ្មោះ**អនោតត្ត**) វិ. **សុរិយរញ្ជិសម្ភុ-ជ្ជាភាវេន ន អវតបតិ ឧទកមេត្ថាតិ>អនោតត្តោ**។ -**ឧទាបិដ្ឋ** នបុ. ខ្នងនៃស្រះឈ្មោះ **អនោតត្ត**។ -**ឧទ** បុ. ស្រះឈ្មោះ **អនោ-តត្ត**។

អនោតត្តោ ឈ្មោះស្រះធំមួយក្នុងប្រទេស **ហិមពន្ត ។**

អនោតរន្ត គុ. [ន+អវ+តរ+អ+អន្ត] កាលមិនឆ្លងចុះ, កាលមិនចុះឆ្លង, កាលមិនស្លុងទៅ។

អនោទក គុ. [ន+ឧទក] មានទឹកមិនមាន, នបុ. កិ.មិនមាននៃទឹក (ឥតទឹក) ។

អនោនត គុ. [ន+អវ+នម+ត] គឺ...មិនឱនចុះហើយ, មិនបន្ទន់ចុះហើយ, មិនទ្រោមចុះហើយ។

អនោបម គុ. [ន+ឧបមា] មានឧបមាមិនមាន, មិនមានសេចក្តីប្រៀប, វិ. **ឆត្ថិ ឧបមា ឯតស្សាតិ> អនោបមា**។

អនោម គុ. [ន+ឱម] មិនថោកទាប, មិនថយថោក។ -**គុណត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ..ជាអ្នកមានគុណមិនថោកទាប។ -**គុណ** គុ. អ្នកមានគុណមិនថោកទាប។ -**ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរឈ្មោះអនោម។ -**ទស្សី** បុ. ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាម **អនោមទស្សី**។ -**ឬញ្ញ** គុ. អ្នកមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាប, អ្នកមានប្រាជ្ញាមិនតិច។

អនោមានទីតីរ នបុ. [អនោមានទី+តីរ] ឆ្នេរ (ត្រើយ) នៃស្ទឹងឈ្មោះ**អនោមា**។

អនោរមិត្វា អ. [ន+អរ+រម+ឥ-អា,+ត្វា] មិនរៀរហើយ, មិនបន្ធូរបន្ថយហើយ។

អនោលោកេត្វា អ. [ន+អរ+លោក+អ, អ>ឯ+ត្វា] មិនក្រឡេកមើលហើយ, មិនរមិលមើលហើយ។

អនោវស្សកដ្ឋាន នបុં. [អនោវស្សក+ឋាន] ទីមានភ្លៀងធ្លាក់ចុះមិនមាន, ទីមិនមានភ្លៀងបង្អុរចុះ (ទីនៃសំយាបផ្ទះ)។

អនោសក្ខិត្វា អ. [ន+អរ+សក+យ, យ>ក+ឥ-អា +ត្វា] មិនវាយរៀរហើយ, មិនថយហើយ។

អនោសជ្ជិត្វា អ. [ន+អរ+សជ+យ, យ>ជ+ឥ-អា+ត្វា] មិនលះបង់ហើយ, មិនបណ្តោយហើយ។

អនោសាទេត្វា អ. [ន+អរ+សទ+ណ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរហើយ, ឱ្យត្រេកអរស៊ប់ហើយ, ឱ្យចូលចិត្តហើយ។

អនោសីទិត្វា អ. [ន+អរ+សទ, ទស>សីទ+ឥ-អា+ត្វា] មិនលិចចុះហើយ។

អន នបុં. រទេះ (ដូច **សកដ**)

អន្ត បុં. [អមឬអស+ត] ទីបំផុត (ដូច **អវសាន** ឬ **បន្ត**), សេចក្តីស្លាប់ (ដូច **ចវន**), ចំណែក (ដូច**ភាគ្ឌាស**), ជាយ, ចុង, ព្រំដែន, ទីជិត (ដូច **សមីប**), នបុំ. ពោះវៀនធំ។គុ. លាមក, ថោកទាប។ (**ឧទបូរណ:** (ដូច **សុត្តន្ត ឧទន្ត**), វិនាស (ដូច **ឆាស**), ដែន (ដូច **សីមា**) ។

អន្តក បុំ. [អន្ត+ករ+ណ.] សភាវ:ធ្វើនូវទីបំផុតឬសភាវ:ធ្វើនូវទីបំផុតគឺសេចក្តីវិនាស (មច្ចុ), វិ. **អន្តំ ករោតីតិ>អន្តកោ**, **អន្តំ ឧិនាសំ ករោតីតិ ឥ>អន្តកោ** ។ មារ (ដូច **ចាបិមា**) ។

អន្តកិរិយា ឥ. [អន្ត+ករ+រិយ+អា-ឥ.] កិ.ធ្វើនូវទីបំផុត,កិ.ធ្វើនូវព្រះនិព្វានជាទីបំផុត។

អន្តគ្គតោ ដល់នៅទីបំផុត, រាប់បញ្ចូល (ដូច **ចរិយាបន្ន**) ។

អន្តមសោ និ. [អន្តម+នា-វិ.] ដោយកំណត់មានក្នុងទីបំផុត, ដោយហោចទៅ, វិ. **អន្តេ ភវោ ចរិញ្ចោ>អន្តមោ**។

អន្តរ កណ្តាល (ដូច **មជ្ឈ**), ខាងក្នុង, រយ: (ដូច **អាកាសន្តរ**), សំពត់ (ដូច **ឧត្ត**), ស្បង់ (ដូច **និវាសន**), ចន្លោះ (ដូច **ឱកាស**), ដទៃ (ដូច **អញ្ញ**), ខណ:, ឱកាស, ចំណែក (ដូច **ឱ**), ហេតុ។

អន្តរឃរ នបុំ. [អន្តរ+ឃរ] ចន្លោះនៃផ្ទះ, រវាងនៃផ្ទះ, លំដាប់នៃផ្ទះ, វិ. **ឃរស្ស អន្តរំ>អន្តរឃរំ**។

អន្តរទីបក នបុំ. [អន្តរ+ទីបក] ចន្លោះនៃកោះតូច, រវាងនៃកោះតូច, កោះតូចមានក្នុងចន្លោះ, កោះតូចដទៃ។

អន្តរទ្វារ នបុំ. [អន្តរ+ទ្វារ] ចន្លោះនៃទ្វារ..., វិ. **ទ្វារស្ស អន្តរំ>អន្តរទ្វារំ**។

អន្តរធា **អទស្សនេ អន្តរធាយតិ** "អន្តរធានទៅ, បាត់ទៅ" ទិ. **អន្តរធានំ**

អន្តរហិតោ (អន្តរ+ធា)។

អន្តរធាន នបុં. [អន្តរ+ធា+យុ] សេចក្តីអន្តរធាន, កិ.បាត់ទៅ, កិ.សូន្យទៅ, មន្តជាគ្រឿងសូន្យទៅ។បិទ, កំបាំង, បាត់ទៅ (ដូច **តិរោធាន**) ។

អន្តរធាបេយ្យាម កិ. [អន្តរ+ធា+ណាបេ+ឯយ្យាម-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យបាត់ទៅ, ឱ្យសូន្យទៅ, ឱ្យអន្តរធានទៅ។

អន្តរធាយមាន គុ. [អន្តរ+ធា+ណយ+មាន] កាលបាត់ទៅ, កាលសូន្យទៅ, កាលអន្តរធានទៅ។

អន្តរន្តរ នបុំ. [អន្តរ+អន្តរ] ចន្លោះនិងចន្លោះ,រវាងនិងរវាង, ទីដទៃនិងដទៃ។

អន្តរពាហិរ គុ. [អន្តរ+ពាហិរ] ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ, ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ, អវយវ:ជាខាងក្នុងនិងអវយវ:ជាខាងក្រៅ។

អន្តរវស្ស នបុំ. [អន្តរ+វស្ស] ចន្លោះនៃកាលភ្លៀង, ខាងក្នុងនៃកាលភ្លៀង, កាលភ្លៀងមានក្នុងចន្លោះ។

អន្តរវាសក បុំ. សំពត់សម្រាប់ស្លៀក, ស្បង់ (ដូច **និវាសន**) ។

អន្តរវីថি ឥ. [អន្តរ+វីថি] ចន្លោះនៃផ្ទះ, វិ. **វីថិយា អន្តរំ>អន្តរវីថি**។

អន្តរសត្ថি ឥ. [អន្តរ+សត្ថি] ចន្លោះនៃភ្លៅ, ខាងក្នុងនៃដើមភ្លៅ។

អន្តរហិត គុ. [អន្តរ+ធា+ត, ផ្លាស់ធនៃធា>ហ, អា>ឥ] តាំងនៅក្នុងទីដទៃហើយ, បាត់ទៅហើយ, អន្តរធានហើយ, សូន្យទៅហើយ។

អន្តរា កិ. **អន្តរត្ថវាចក** និបាតប្រាប់សេចក្តីគឹបន្លោះ, ខាងក្នុង, **អន្តរេន**, **អន្តោ** ក៏ជា **អន្តរត្ថវាចក**ដែរ។

អន្តរាបណា នបុំ. [អន្តរ+អាបណ] ចន្លោះនៃផ្សារ, ចន្លោះនៃរានផ្សារ។

អន្តរាភត្ត នបុំ. [អន្តរា+ភត្ត] ចន្លោះនៃភត្ត, រវាងនៃភត្ត។

អន្តរាមគ្ត នបុំ. [អន្តរា+មគ្ត] ចន្លោះនៃផ្លូវ, រវាងនៃផ្លូវ, កណ្តាលនៃផ្លូវ។

អន្តរាយ បុំ. អន្តរាយ, ធម៌មកក្នុងចន្លោះនៃចុតិនិងបដិសន្ធិ (ដូច **បច្ចូហ**) ។

អន្តរាវាស បុំ. [អន្តរ+អាវាស] កិ.នៅអាស្រ័យក្នុងចន្លោះ, ប្រទេសជាទីនៅអាស្រ័យក្នុងចន្លោះ, ចន្លោះនៃអាវាស។

អន្តរីប នបុំ. កោះ (ដូច **ទីប**) ។

អន្តរីយ នបុំ. សំពត់សម្រាប់ស្លៀក, ស្បង់ (ដូច **អន្តរវាសក**) ។

អន្តរេន កិ. **ឥដ្ឋនត្ថវាចក**និបាតប្រាប់សេចក្តីគឺរៀរបង់, ក្រៅចាកផ្សេងៗគ្នា, **ឥតោ**, **ឆាតោ**, **ឥតោ**, **ឃុតុ** ក៏ជា **ឥដ្ឋនត្ថវាចក** ដែរ, មួយទៀត **អន្តរេន** ជាអន្តរត្ថវាចកដូចគ្នានឹង **អន្តរា** ខាងដើម។

អន្តលិក្ខ នបុំ. [អន្តរ+ឥក្ខ+អ,រ>ល] (ទីឬប្រទេស) សម្រាប់ឃើញនូវភាវ:នៃវត្ថុផ្សេងៗក្នុងចន្លោះនៃលោក (អាកាស, វាលទទេ (ដូច **អាទិច្ចបថ**), វិ.

ឥត្ថូនមន្តរេ ឌានត្ថំ ឥត្ថ្ងតេលោកោ ឯតេឌាតិ>អន្តលិត្ថ។

អន្តវណ្ណ បុ. ជនថោកទាប (ដូច **ឥសល**) ។

អន្តិក បុ. ជិត (ដូច **ឱទ្ធរ**) ។

អន្តិម គុ. [អន្ត+ឥម] មានក្នុងទីបំផុត,កើតក្នុងទីបំផុត, ប្រកបក្នុងទីបំផុត, (បើចងវិគ្គហៈត្រូវប្រកបស័ព្ទគឺ «ភវ, ជាត, និយុត្ត»ចូលមកផង) ។ -**សរីរ** គុ. អ្នកមានសរីរៈមានក្នុងទីបំផុត, វិ. **អន្តិមំ សរីរំ យស្ស សោ> អន្តិមសរីរោ**។

អន្តិម គុ. ទីបំផុត, ខាងក្រោយ (ដូច **បច្ឆិម**) ។

អន្តេបុរ នបុ. [អន្តេ+បុរ] ខាងក្នុងនៃបុរី (ខាងក្នុងនៃព្រះរាជវាំង),ឬរាជវាំង (ដូច **សុទ្ធន្ត**)។ -**បាលក** បុ. អ្នករក្សានូវខាងក្នុងនៃបុរី, អ្នករក្សានូវបុរីក្នុងខាងក្នុង, វិ. **អន្តេ បុរំ បាលេន្តីតি>អន្តេបុរបាលកា**។

អន្តេវាសិ ក្ងនសិស្ស (ដូច **សិស្ស**) ។

អន្តេវាសិក បុ. [អន្តេ+វស+ណី+ណិក-ស.] អ្នកមានកិ.នៅក្នុងទីជិតនៃអាចារ្យជាប្រក្រតី (សិស្ស), វិ. **អាចរិយស្ស អន្តេ សមីបេ ឥសិតុំ សីលមស្សាតি> អន្តេវាសី, អន្តេវាសីឯវ> អន្តេវាសិកោ**។ -**ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរៈជាអន្តេវាសិក។ -**បរិសា** ឥ. បរិស័ទគឺអន្តេវាសិក, អន្តេវាសិកជាបរិស័ទ, បរិស័ទនៃអន្តេវាសិក។ -**ឱាស** បុ. កិ.នៅជាអន្តេវាសិក, កិ.នៅដោយអំណាចនៃ...ជាអន្តេវាសិក។

អន្តោ និ. **អន្តរត្ថវាចក** និបាតប្រាប់សេចក្តីគឺចន្លោះខាងក្នុងដូចអន្តរាខាងដើម។ ខាងក្នុង។ -**អគ្គិ** បុ. ភ្លើងខាងក្នុង។ -**អរុណ** នបុ. ខាងក្នុងនៃអរុណ។ -**អាវដ្ដ** នបុ. ខាងក្នុងនៃទីជាទីវិលមក, ខាងក្នុងនៃវង់មូល។ -**ឆុច្ឆិ** ឥ. ខាងក្នុងនៃផ្ទៃ។ -**គន្ធកុដិ** ឥ. ខាងក្នុងនៃគន្ធកុដិ។ -**គាម** នបុ. ខាងក្នុងនៃស្រុក។ -**គេហមជ្ឈទេស** នបុ. ដំបូលនៃផ្ទះព្ធដ៏ខាងក្នុង, ខាងក្នុងនៃដំបូលនៃផ្ទះ។ -**គេហប្បវេសន** នបុ. កិ.ចូលទៅកាន់ខាងក្នុងនៃផ្ទះ, កិ.ចូលទៅកាន់ផ្ទះព្ធដ៏ខាងក្នុង។ -**គេហ** នបុ. ខាងក្នុងនៃផ្ទះ។ -**គេហាភិមុខ** គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ខាងក្នុងនៃផ្ទះ។ -**គេហ** នបុ. ខាងក្នុងនៃផ្ទះ។ -**ឃរ** នបុ. ខាងក្នុងនៃផ្ទះ។ -**ចីវរគោគ** នបុ. ខាងក្នុងនៃផ្ទត់នៃចីវរ។ -**ឆទន** នបុ. ខាងក្នុងនៃដំបូល, ខាងក្នុងនៃទីជាទីប្រក់។ -**ជាល** នបុ. ខាងក្នុងនៃបណ្ដាញ (មង, សំណាញ់, អួន, លប់, បង្ការ, បន្ទឹង) ។ -**ដ្ឋិតមនុស្ស** បុ. មនុស្សដែលស្ថិតនៅក្នុងខាងក្នុង។ -**ទេវតា** ឥ. ទេវតាក្នុងខាងក្នុង។ -**ធាតុនិធាន** នបុ. ខាងក្នុងនៃចេតិយជាទីបញ្ចុះនូវធាតុ, ចេតិយជាទីបញ្ចុះនូវព្រះធាតុព្ធដ៏ខាងក្នុង។ -**នគរាភិមុខ** គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ខាងក្នុងនៃនគរ។ -**នគរ** នបុ.

ខាងក្នុងនៃនគរ, នៃក្រុង។ -**ឆទី** ឥ. ខាងក្នុងនៃស្ទឹង, នៃទន្លេ។ -**និវេសន** នបុំ. ខាងក្នុងនៃ **និវេសន៍**, ខាងក្នុងនៃទីជាទីនៅអាស្រ័យ, ខាងក្នុងនៃផ្ទះ។ -**បោក្ខរណី** ឥ. ខាងក្នុងនៃស្រះបោក្ខរណី, ខាងក្នុងនៃស្រះមានឈូក។-**មហាសមុទ្ទ** នបុំ. ខាងក្នុងនៃសមុទ្រធំ។ -**ឥស្សរ**ាឥ បុំ. ភាវៈនៃកាលជាខាងក្នុងនៃរដូវភ្លៀង, ភាវៈនៃកាលជាខាងក្នុងនៃវស្សា។ -**ឥស្ស** នបុំ. ខាងក្នុងនៃវស្សា។ -**ឥមាវ**ាតិមុខី ឥ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ខាងក្នុងនៃវិហារ (វត្ត, កុដិ) ។ -**ឥមារ** នបុំ. ខាងក្នុងនៃវិហារ។ -**ឥណ**ា ឥ. ខាងក្នុងនៃពិណ។ -**សមាបត្តិ** ឥ. ខាងក្នុងនៃសមាបត្តិ។ -**សាណ**ិ ឥ. ខាងក្នុងនៃរ៉ាំងនន, ខាងក្នុងនៃរនាំង។

អន្តោគធ គុ. ធ្លាប់ចុះ, រាប់បញ្ចូល (ដូច **ឧរិយាបន្ន**) ។

អន្តោជាត បុំ. ទាសដែលកើតខាងក្នុងផ្ទះ។

អន្ទុក បុំ. គ្រឿងចងជើងដំរី, ទន្លីង, ច្រវាក់ (ដូច **សំខល**) ។

អន្ធ គុ. [អន្ធ+អ] ងងឹត, ខ្វាក់, វិ. **អន្ធតីតि>អន្ធោ**។ -**ពាល** គុ. លង់ដូចជាមនុស្សខ្វាក់, វិ. **អន្ធោ ឥវ ពាលោ>អន្ធពាលោ**។ -**ភូត** គុ. មានងងឹតកើតហើយ។

អន្ធ ធ. **ទិដ្ឋបសំហារេ អន្ធេតि អន្ធយតि** មានការឃើញវិនាសហើយ, លង់, ខ្វាក់ងងឹត" ចុ. ។ **អន្ធយឺសុ** អា. **ចក្ខូនि អន្ធយឺសុ** "ចក្ខុទ, ខ្វាក់ឬងងឹតហើយ" ស. **អន្ធោ** "មនុស្សខ្វាក់" អន្ធសព្ទប្រើបានទាំង២បែបគឺខ្វាក់ម្ខាងក៏បានខ្វាក់ទាំង២ខាងក៏បាន។ (ចូរមើលកាណោ) ។

អន្ធការ បុំ. ងងឹត (ដូច **តម**) ។

អន្ធនក គុ. មិនខ្វះ, គ្រប់គ្រាន់, ទាំងពួង, ទាំងអស់ (ដូច **សព្ព**) ។

អន្ធន្ធម គុ. ងងឹតឈ្លប់, ងងឹតខ្លាំង, ងងឹតស្លុង។

អន្ធយ បុំ. រ៉ង្ស, ត្រកូល (ដូច **ឱ**ំ**ស**) ។

អន្ធោ គុ. បុគ្គលខ្វាក់, បុគ្គលខ្វាក់ភ្នែកទាំងពីរ។

អន្ន នបុំ. [អសឬអទ+ត] វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីស៊ី (បាយ, ចំណីដូច **ឱទន**), វិ. **អសិតព្ពន្ति>អន្ន**ំ។ការស៊ី, ការបរិភោគ (ដូច **ភុត្ति**) ។

អន្ទឝ្ឍ**ាស** បុំ. [អនុ+អ**ឝ**្ឍ**ាស**] កន្លះនៃខែជាលំដាប់, កាលដ៏កន្លះនៃខែជាលំដាប់, វិ. **ឆ**ាសស្ស **អ**ឝ្ឍោ>**អ**ឝ្ឍ**ាសោ**, **អនុ**ឝ្ឍ**ាសោ>អ**ន្ទ**ឝ**ាសោ។

អន្ទ**ាគ**ន្ត**ាន** អ. [អនុ+អា+គម+ត្វាន] មកតាមហើយ, តាមមកហើយ។

អន្ទ**ាយ** អ. [អនុ+ឥ, ឥ>ឯអយ+ត្វា,លុបត្វា] ប្រព្រឹត្តទៅតាមហើយ, អាស្រ័យហើយ។

អន្ទ**ាសគ**ត្ត**តា** ឥ. [អ**ន**្ទ**ាសគ**ត្ត+តា] ភាវៈនៃ...ជា...ជាប់តាមហើយ (**អ**ន្ទ**ាសគ**ត្ត<អនុ+អា+ សជ+ត) ។

អន្វេតិ កិ. [អនុ+ឥ+អ+តិ-រ.] រមែងទៅតាម, រមែងតាមទៅ,អន្ទោលតាម។

អន្វេសនា ឥ. ការស្វែងរក (ដូច **បរិយេសនា**) ។

អន្វេសិតោ គុ. ស្វែងរកហើយ (ដូច **មគ្គិត**) ។

អន្វេសំ គុ. [អនុ+ឥស+អន្ត+សិ-រ, ផ្លាស់ន្ត+សិ-រ.>អំ] កាលតាមស្វែងរក, កាលស្វែងរករឿយៗ, កាលស្វែងរកដោយលំដាប់ ។

អប ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺនិទ្ទេសសម្តែងចេញ, **ឥជ្ជន** រៀរ ឧ. **អប សាលាយ អាយន្តិ ឥណិជា** ឈ្មួញទាំងឡាយរៀរចាកសាលាហើយមក, **ឫជា** កោតក្រែង ឧ. **ឥុឌ្ឍាបចាយី** ជនអ្នកកោតក្រែងនូវបុគ្គលចាស់, **អបគត** ទៅប្រាសឧ. **អបគច្ឆតិ** ជនទៅប្រាស **អបេតោ** ជនទៅប្រាសហើយ, **ឥារណ** ហាម, ឃាត់, **បទុស្សន** ការប្រទូស្ត, ការបំផ្លាញឧ. **អបរជ្ឌតិ** ជនប្រទូស្តបំផ្លាញ, **ឥរហ**សេចក្តីតិះដៀល, **ចោរិកាទិកម្ម**មានចោរកម្មជាដើម។

អបិ ធា. **ចាបុណនេ ចាបុណោតិ**, **ចាបុណាតិ ឧត្តោ សម្ឫត្តោ** "ដល់, ទាន់, លុះ, សម្រេច" សុ. ។ធាតុនេះមានបបុព្វបទជានិច្ច។

អបកឌ្ឍន្ត គុ. [អប+កឌ្ឍ+អ+អន្ត] កាលទាញទៅប្រាស, កន្ត្រាក់ចេញ, កាលទាញចេញ។

អបកឌ្ឍិត្វា អ. [អប+កឌ្ឍ+ឥ-អា.+ត្វា] ទាញទៅប្រាសហើយ, កន្ត្រាក់ចេញហើយ, ទាញចេញហើយ។

អបកតញ្ញូ គុ. [អប+កតញ្ញូ] អ្នកមានកតញ្ញូទៅប្រាសហើយ, រ. **អបគតោ កតញ្ញូ យស្ម្ហា សោ> អបកតញ្ញូ**។អ្នកដឹងនូវឧបការដែលអ្នកដទៃធ្វើទៅប្រាសហើយ, រ. **អបគតោ កតញ្ញូ>អបកតញ្ញូ**។ អ្នកមិនដឹងនូវធម៌វិន័យដែលព្រះមានព្រះភាគធ្វើទូទៅហើយ, រ. **ន បកតំ** (**ធម្មវិនយំ**) **ជានាតីតি>អបកតញ្ញូ**។

អបក្កមិ កិ. [អប+កម+អ+ល្ម-អជ្ជ., ល្ម-អជ្ជ>ឥ.] ឈានទៅប្រាសហើយ, គេចចេញហើយ, ចៀសចេញទៅហើយ។

អបក្កហោ បុំ. ការរត់ចេញទៅ, ចៀសចេញទៅ (ដូច **បលាយន**) ។

អបក្កម្ម អ. [អប+កម+ត្វា] ឈានទៅប្រាសហើយ, គេចចេញហើយ, ចៀសចេញទៅហើយ។

អបក្ខរ បុំ. ត្រពងរទេះ (បាឡីខ្លះថា **ឧបក្ខរោ** បានឃើញក្នុងគម្ពីរព្រះសូត្រថា **បក្ខរោ**) ។

អបគច្ឆិ កិ. [អប+គម+អ+ល្ម-អជ្ជ.] ទៅប្រាសហើយ, គេចចេញហើយ។

អបគញ្ឆិ កិ. [អប+គម+អ+ល្ម-អជ្ជ., ចុះនិ-អា.] ទៅប្រាសហើយ, គេចចេញហើយ។

អបគត គុ. [អប+គម+ត] ទៅប្រាសហើយ, ទៅបាត់ហើយ, គេចចេញហើយ,

រាំងហើយ។ -**ឱឡារិកិ្ខ្ណិលេស** គុ. មានកិលេសគ្រោតគ្រោតទៅប្រាសហើយ។ -**ឆន្ទ** គុ. មានភក់ទៅប្រាសហើយ។ -**ក្ខ្ណិលេសតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានកិលេសទៅប្រាសហើយ។ -**ឱ**ញ្ញាណ គុ. មានវិញ្ញាណទៅប្រាសហើយ។

អបគន្ត្វា អ. [អប+គម+ត្វា] ទៅប្រាសហើយ, គេចចេញហើយ, ទៅបាត់ហើយ។

អបគមនកាល ឬ. [អបគមន+កាល] កាលជាទីទៅប្រាស, កាលជាទីចេញទៅ។

អបង្ក ឬ. កន្ទុយភ្នែក, ចុងភ្នែក (ដូច **អក្ខិកោដិ**) ។

អបចយ ឬ. សេចក្ដីសាបសូន្យទៅ, អស់ទៅ (ដូច **ខយ**) ។ បូជា, កោតក្រែង (ដូច **អច្ចន**) ។

អបចាយមាន គុ. [អប+ចិ+មាន] កាលបូជា, កាលគោរព, កាលកោតក្រែង, កាលប្រព្រឹត្តកោតក្រែង, កាលឱនលំទោន។

អបចិតិ ការកោតក្រែង, បូជា, រាប់អាន (ដូច **មានតា** ឬ **អច្ចន**), អស់ទៅ (ដូច **ខយ**) ។

អបចិត គុ. កោតក្រែងហើយ, បូជាហើយ (ដូច **អច្ចិត**) ។

អបច្ចក្ខ គុ. មិនជាក់ច្បាស់, មិនប្រាកដ។

អបច្ច នឬ. កូន (ដូច **បុត្ត**) ។

អបជិត គុ. [អប+ជិ+ត] ឈ្នះទៅប្រាសហើយ, មានកិ.ឈ្នះទៅប្រាសហើយ, ចាញ់ហើយ។

អបជ្ជិជ្ជិ**ត**ាសន នឬ. [អប្បដិជគ្ជិត+អាសន] អាសនៈដែល...មិនសម្អាតហើយ, អាសនៈដែល...មិនជម្រះហើយ, មិនថែទាំហើយ (**អ**ប្ប**ជ**ិ**ជ**ិ**ត**<ន+បដិ+ជ គ្ជ+ឥ-អា.+ត) ។

អបជ្ជ ឬ. បុគ្គលមិនឆ្លាស, លង់ខ្លៅ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យមន្ទសព្ទ។

អបណ្ឌិត គុ. [ន+បណ្ឌិត] មិនមែនជាបណ្ឌិត, វិ. **ន បណ្ឌិ**តោ>**អ**ប**ណ្ឌ**ិ**ត**ោ។

អបណ្ណក គុ. មិនខុស, ត្រូវ (ដូច **អ**ទ**ិ**ុ**ដ**្ឋ) ។

អប**ត**ិ**ត**្ត**ា** អ. [ន+បត+ឥ-អា.+ត្វា] មិនធ្លាក់ចុះហើយ, មិនដួលហើយ, មិនរលំហើយ។

អប**ត**្ត**ិ**ក គុ. [ន+បត្តិ**ក**] អ្នកមានធម្មជាតជាគ្រឿងដល់មិនមាន, អ្នកមានចំណែកជាគ្រឿងដល់មិនមាន, អ្នកមានចំណែកបុណ្យមិនមាន (មិនមែនអ្នកមានចំណែកបុណ្យ), វិ. **ន**ត្ថ**ិ** **ប**ត្ត**ិ** **ឯ**ត**ស្ស**ាតិ>**អ**ប**ត**្ត**ិ**ោ។

អប**ត**ិ** យ** គុ. [ន+បត+ណ្យ+ឥ-អា.] គឺ...មិនគប្បីប្រាថ្នា, វិ. **ន** **ប**ត្ថ**ិ**ត**ព**្ព**ន្ត**ិ>**អ**ប**ត**ិ**យ**ំ។ ជាវេវចនៈនៃ **អ**ប**ដ**ិ**យ**។

អប**ត**ិ**ត**្ត**ា** អ. [ន+បត+ឯ+ត្វា] មិនប្រាថ្នាហើយ, មិនចង់បានហើយ។

អបត្ថេន្ត គុ. [ន+បត្ថ+ឯ+អន្ត] កាលមិនប្រាថ្នា, កាលមិនចង់បាន។

អបថំ ផ្លូវខុស, ខុសផ្លូវ, មិនមែនផ្លូវ (ដូច **ឧប្បថំ**) ។

អបទ គុ. [ន+បទ] មានស្នាមជើងមិនមាន, មិនមានស្នាមជើង។

អបទាន ការកាត់បង់ (ដូច **ខណ្ឌន**), បុព្វចរិត, សុភាសុភកម្ម។

អបទិស បុ. [អប+ទិស+អ] សេចក្ដីអាង, កិ.អាង។

អបទិសតិ កិ. [អប+ទិស+អ+តិ-វ.] សម្ដែងអាង, អាង, អ:អាង។

អបទិសន្ត គុ. [អប+ទិស+អ+អន្ត] កាលអាង,...។

អបទិសិត្វា អ. [អប+ទិស+ត-អា.+ត្វា] អាងហើយ,...។

អបទេស បុ. [អប+ទិស+ណ] កិ.សម្ដែងអាង, សេចក្ដីអាង, សេចក្ដីអ:អាង។ ហេតុ (ដូច **និមិត្ត**) ។ អំពើកោងកាច, ឆៃបឆប, បោកប្រាស់ (ដូច **ឆល**) ។ ការពោល, ការសម្ដែង (ដូច **កថន**) ។

អបធារណា នបុ. ការបិទ, ការគ្រប, គម្រប, វត្ថុសម្រាប់គ្រប (ដូច **ឋិតាន**) ។

អបនីត គុ. [អប+នី+ត] គឺ...នាំប្រាសហើយ, នាំចេញហើយ, ផ្លាស់ចេញហើយ។

អបនុទិត្វា អ. [ន+បឬអប+នុទ+ត-អា.+ត្វា] មិនបន្ទោបង់ហើយ, មិនច្រានចេញហើយ។

អបនេត្វា អ. [អប+នី+ត្វា] នាំប្រាសហើយ, ផ្លាស់ចេញហើយ, នាំចេញហើយ។

អបនេន្តិ កិ. [អប+នី+អ+អន្តិ-វ.] រមែងនាំប្រាស, ផ្លាស់ចេញ, នាំចេញ។

អបាយិត គុ. កោតក្រែងហើយ, ឫជាហើយ (ដូច **មហិតោ**) ។

អបពោធេតិ កិ. [អប+ពុធ+ណេ+តិ-វ.] កម្ចាត់បង់ (នាំចេញនូវកិ.ទ្រមក់) ។

អបព្យាម គុ. [អប+ព្យាម] មានព្យាមទៅប្រាសហើយ, ដែលវៀរចាកទីមានព្យាមមួយជាប្រមាណ។

អបមារ បុ. រោគឆ្លូតជ្រូក (ដូច **អបស្មារ**) ។

អបយិរូបាសន្ត គុ. [ន+បរិ+ឧប+អាស+អន្ត, ចុ:យ-អា.] កាលមិនអង្គុយជិត, កាលមិនចូលទៅអង្គុយជិត។

អបរ វិស.អ. ដទៃ, ដទៃទៀត, ផ្សេងទៀត, គុ. ខាងចុង, ខាងមុខ, ខាងនាយ។ -**ភាគ** បុ. ចំណែកដទៃទៀត, កាលជាចំណែកដទៃទៀត, កាលជាចំណែកនៅខាងមុខ, កាលជាចំណែកនៅខាងនាយ។

អបរក្ខរ នបុ.បុ. [អបរ+អក្ខរ] អក្សរខាងចុង។

អបរជ្ឈតិ កិ. [អប+រធ+យ+តិ-វ.] ប្រទូស្ត, បៀតបៀន (ត្រេកអរប្រាស) ។

អបរជ្ឈនវស បុ. [អបរជ្ឈន+វស] អំណាចនៃកិ.ប្រទូស្ត។

អបរជ្ឈន្ត គុ. [អប+រធ+យ+អ+អន្ត] កាលប្រទូស្ត, កាលបៀតបៀន។

អបរណ្ណ នបុ. អបរណ្ណជាតិ គឺរបស់ដែលគួរស៊ីក្រោយមានសណ្ដែកបាយ ឬសណ្ដែកខៀវជាដើម។

អបរទ្ធភាវ បុ. [អបរទ្ធ+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកប្រទូស្តហើយ, ជា...គឺ...ប្រទូស្តហើយ (**អបរទ្ធ**<អប+រធ+ត) ។

អបរសេល ភ្នំខាងបច្ឆិមទិស។

អបរាជិត គុ. [ន+បរាជិត] គឺ...មិនចាញ់ហើយ, ទារកឈ្មោះ **អបរាជិតៈ**។ -**ត្តមាបតិ** បុ. គហបតីឈ្មោះ **អបរាជិតៈ**។

អបរាជិត អញ្ជ័នខៀវ (ដូច **ឥរិកណ្ណ**) ។

អបរាធ បុ. [អប+រធ+ណឬអប+រាធ] សេចក្ដីខុស, កំហុស, ទោស, គុ. មានសេចក្ដីត្រេកអរទៅប្រាសហើយ, រ. **អបគតោ រាធো យស្មា សো**>**អប-រাধো**។ -**ការក** បុ. អ្នកធ្វើនូវកំហុស។

អបរាធានុរូប គុ. [អបរាធ+អនុរូប] មានសភាពដ៏សមគួរដល់កំហុសឬដល់ទោស។

អបរাধো សេចក្ដីខុស, ទោសកំហុស (ដូច **អាគុ**) ។

អបរាបរុប្ឍត្តិក គុ. [អបរាបរ+ឧប្ឍត្តិក] មានកិ.កើតឡើងក្នុងកាលដទៃទៀតៗ, មានកិ.កើតឡើងតៗគ្នា។

អបរាបរំ កិ.វិ. [អបរ+អបរ] ដទៃទៀតៗ, ដទៃទៀតនិងដទៃទៀត, ទៅៗ, មកៗ, ទៅមកៗ។

អបរិចិត គុ. [ន+បរិ+ចិ+ត] មិនសន្សំជុំវិញហើយ, មិនស្ម្ងិទ្ធស្ម្ងាលហើយ។ -**មនុស្ស** បុ. មនុស្សអ្នកមិនស្ម្ងិទ្ធស្ម្ងាល, មនុស្សអ្នកមិនជិតជិត។

អបរិច្ចជិត្វា អ. [ន+បរិ+ចជ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនលះបង់ហើយ, មិនលះស្រឡះហើយ។

អបរិច្ឆិន្ន គុ. [ន+បរិ+ចជ+ឥ-អា.+ត] គឺ...កំណត់មិនបានហើយ, មិនកំណត់ហើយ។

អបរិញ្ញាតធម្ម គុ. [អបរិញ្ញាត+ធម្ម] មានធម៌មិនកំណត់ដឹងហើយឬមិនទាន់កំណត់ដឹងហើយ (**អបរិញ្ញាត**<ន+បរិ+ញា+ត) ។

អបរិបុណ្ណជ្ឈាសយ គុ. [អបរិបុណ្ណ+អជ្ឈាសយ] មានអធ្យាស្ស័យមិនបរិបូណ៌ហើយឬមិនគ្រប់គ្រាន់ហើយ (**អបរិបុណ្ណ**<ន+បរិ+បុរ+ត) ។

អបរិបូរយមាន គុ. [ន+បរិ+បុរ+ណយ+មាន] កាលមិនឱ្យពេញជុំវិញ, កាលមិនបំពេញ, កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យពេញគ្រប់គ្រាន់ឬឱ្យពេញលេញ។

អបរិភាសន នបុ. [ន+បរិ+ភាស+យុ] កិ.មិនផ្ដាសា, កិ.មិនប្រទេចឬមិនជេរ។

អបរិភុញ្ជិត្វា អ. [ន+បរិ+ភុជឬភុញ្ជ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនបរិភោគហើយ, មិនប្រើប្រាស់ហើយ។

អបរិភោគ បុ. [ន+បរិ+ភុជ+ណ] កិ.មិនបរិភោគ, គុ. ជារបស់គឺបុគ្គលគប្បីប្រើប្រាស់មិនបាន, ឱ្យជារបស់គឺបុគ្គលគប្បីប្រើប្រាស់មិនកើត។

អបរិមាណ គុ. [ន+បរិមាណ] មានប្រមាណមិនមាន, មិនមានប្រមាណ, មាន

ប្រមាណមិនបាន, វិ. **ឆត្ថ បរិមាណ ឯតស្ស**>**អបរិមាណោ**។ -**សីលក្ខន្ធគោបនធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិបូរណាទស** បុ. អំណាចនៃកិ.គ្រប់គ្រងនូវសីលក្ខន្ធ (កងនៃសីល)មានប្រមាណមិនមាននិងកិ.បំពេញនូវសេចក្ដីប្រតិបត្ដិនូវធម៌តាមធម៌ឬដ៏សមគួរដល់ធម៌។ -**សីលក្ខន្ធគោបនាទិក** គុ. មានកិ.គ្រប់គ្រងនូវកងនៃសីលមានប្រមាណមិនមានជាដើម។

អបរិមុត្តត្ត នបុ. [អបរិមុត្ត+ត្ត] ភាវៈនៃ...គឺ...មិនរួចស្រឡះហើយឬមិនផុតស្រឡះហើយ (**អបរិមុត្ត** <ន+បរិ+មុច+ត), វិ. **បរិមុច្ចយិត្ថាតិ**>**បរិមុត្តោ**, **ន បរិមុត្តោ**> **អបរិមុត្តោ**, **តស្ស ភាវោ**>**អបរិមុត្តត្តំ**។

អបរិយន្ត គុ. [ន+បរិយន្ត] មានទីបំផុតជុំវិញមិនមាន, មិនមានទីបំផុតជុំវិញ, វិ. **ឆត្ថ បរិយន្តោ ឯតស្ស**>**អបរិយន្តំ**។ -**គោចរ** គុ. មានគោចរមានទីបំផុតជុំវិញមិនមាន, មានអារម្មណ៍ជាទីត្រាច់ទៅនៃឥន្ទ្រិយមិនមានទីបំផុតជុំវិញ។ -**ភ** ឥ. ភាវៈនៃ...ជា...មានទីបំផុតជុំវិញមិនមាន។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជា...មិនមានទីបំផុតជុំវិញ។

អបរិយន្តីករ គុ. [អបរិយន្ត+ណ្ឍ-អា.+ករ+អ] ដែលធ្វើនូវកិលេសឱ្យជារបស់មានទីបំផុតជុំវិញមិនមាន, ធ្វើនូវសេចក្ដីស្រឡាញ់មិនមានទីបំផុតជុំវិញ (ណ្ឍ-អាគមនេះចុះមកដើម្បីឱ្យងាយស្រួលដល់ការអានប៉ុណ្ណោះ) ។

អបរិសុទ្ធ គុ. [ន+បរិ+សុធ+ត] ដែលមិនបរិសុទ្ធ, មិនម៉ត់ចត់, មិនស្អាត។

អបលាយនត្ថ បុ. [អបលាយន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់កិ.មិនរត់ទៅ,...។

អបលាយន្ត គុ. [ន+ប+ឥឬអយ, ចុះល-អា.+អន្ត] កាលមិនរត់ទៅ, កាលមិនហើរទៅ, កាលមិនបោលទៅ។

អបលាយិត្វា អ. [ន+ប+ឥឬអយ, ចុះល-អា.+ឥ-អា.+ត្វា] មិនរត់ទៅហើយ។

អបលិពទ្ធ គុ. [ន+បរិ+ពធ+ត, រនៃបរិ>ល] មិនបៀតបៀនហើយ, មិនព័ន្ធព័ទ្ធហើយ។

អបលោកិត គុ. [អប+លោក+ឥ-អា.+ត] គឺ...លាហើយ, ប្រកាសហើយ, ប្រាប់ហើយ។

អបលោកិតំ ព្រះនិព្វាន។

អបលោកេតព្ព គុ. [អប+លោក+អ, អ>ឯ+តព្ព] គឺ...គប្បីលាឬគប្បីប្រាប់។

អបលោកេត្វា អ. [អប+លោក+អ, អ>ឯ+ត្វា] លាហើយ, ប្រាប់ហើយ។

អបវគ្គ ការលះបង់ (ដូច **បរិច្ចាគ**) ។ ទីបំផុត (ដូច **អវសាន**) ។ ព្រះនិព្វាន (ដូច **វិមុត្តិ**) ។

អបវជ្ជន នបុ. ការលះបង់, ការឲ្យ (ដូច **ចាគ**) ។

អបវាទ បុ. ការពោលទោស, តិះដៀល (ដូច **ឧបវាទ**) ។

អបវិទ្ធ គុ. [អប+វិធ+ត] គឺ...បោះចោលហើយ, ប្រមៀលហើយ។

អបវិសិត្វា អ. [ន+ប+វិស+ត-អា.+ត្វា] មិនចូលទៅហើយ, កុំចូលទៅឡើយ។

អបសក្កិត្វា អ. [អប+សក្ក+ត-អា.+ត្វា] ថយទៅហើយ, គេចចេញហើយ។

អបសព្យ បុ. កាយខាងស្តាំ (ដូច **ទក្ខិណ**) ។ វិបរិត, ត្រឡប់ត្រឡិន (ដូច **បដិក្ខូល**) ។

អបស្ចារ បុ. រោគឆ្លួតជ្រូក (ដូច **អបមារ**) ។

អបស្សនភាវ បុ. [អបស្សន+ភាវ] ភាវៈនៃ (ឬគឺ) កិ.មិនឃើញ (**អបស្សន**<ន+ទិស, ទិស> បស្ស+យុ) ។

អបស្សន្ត គុ. [ន+ទិស+, ទិស>បស្ស+អន្ត] កាលមិនឃើញ។

អបស្សយ បុ. [អប+សឺ+អ] ភ្ជាក់ដៃ, គ្រឿងផ្អែក, បង្អែក។

អបស្សុ គុ. [ន+ទិស, ទិស>**បស្ស**+អន្ត+សិ-វិ., ផ្លាស់ន្ត+សិ-វិ.>អុ] កាលមិនឃើញ។

អបហរតិ កិ. [អប+ហរ+អ+តិ-វ.] រមែងនាំប្រាស, នាំចេញ, គេចចេញ។

អបហរន្ត គុ. [អប+ហរ+ឫន+ប+ហរ+អ+អន្ត] កាលនាំប្រាស, កាលមិនប្រហារ។

អបហរិត គុ. [អប+ហរិត] មានវត្ថុខៀវទៅប្រាសហើយ, មានវត្ថុមានពណ៌ខៀវទៅប្រាសហើយ, វិ. **អបគតំ ហរិតំ យស្ម តំ>អបហរិតំ**។

អបាកដ គុ. [ន+បាកដ] មិនប្រាកដ, មិនល្បី (**បាកដ**<ប+កដ+អ, វិ. **ទស្សនំ កដតិ គច្ឆតីតិ>បាកដោ**=សភាវៈដល់នូវកិ.ឃើញ) ។

អបាកតិក គុ. [ន+បាកតិក] មិនតាំងនៅដោយប្រក្រតី, វិ. **បកតិយា តិដ្ឋតីតិ>បាកតិកំ ន**<**បាកតិកំ>អបាកតិកំ**។

អបាङ្ग ចុងភ្នែក, កន្ទុយភ្នែក (ដូច **នេត្តន្ត**) ។ ប្រជ្រុយ (ដូច**ចិត្តក, តិលក**) ។

អបាចិ ទិសខាងត្បូង (ដូច **ទក្ខិណា**) ។

អបានុទិ កិ. [អ+ប+អា+នុទ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] បានបន្ទោបង់ហើយ។

អបាន នបុ. ខ្សល់ដកដង្ហើមចូល (ដូច **បស្សាស**) ។

អបាបុណិត្វា អ. [ន+ប+អាប+ឧណ+ត-អា.+ត្វា] មិនដល់ហើយ, មិនទាន់ហើយ។

អបាបុរណ នបុ. ក្ងានសោ (ដូច **ករុញ្ជិកា**) ។

អបាមङ्ग បុ. ស្មៅចង្កូមពស់ (ដូច **សេខរិក**) ។

អបាយ បុ. [អប+អាយ] ភពមានសេចក្ដីចម្រើនទៅប្រាសហើយ (អបាយ), វិ. **អបគតោ អាយោ យម្ហា សោ>អបាយោ**។ -**លោក** បុ. លោកគឺអបាយ។ -**គាមី** បុ. អ្នកទៅកាន់អបាយ, វិ. **អបាយំ គច្ឆតីតិ> អបាយគាមី**។ -**ទុក្ខ** នបុ.ទុក្ខក្នុងអបាយ ។ -**ទ្វារ** នបុ. ទ្វារនៃអបាយ។ -**បរាយន** គុ. មានអបាយជាទីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ (**បរាយន** <បរ+អយឬត+យុ) ។ -**សមុទ្ទ** បុ.សមុទ្រគឺអបាយ។ -**សំវត្តនិកកម្ម**

នបុં. កម្មប្រកបក្នុងកិ.ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីអបាយ។ -**សំវត្តនិក** គុ. ដែលប្រកបក្នុងកិ.ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីអបាយ។ -**ឧបគ** គុ. ដែលចូលទៅដល់នូវអបាយ, កើតក្នុងអបាយ។ (**ឧបគ**<ឧប+គម+ក្ឋិ), វិ. **អបាយំ ឧបគច្ឆតីតិ**> **អបាយយុបគো**។ -**ឧប្បត្តិ** ឥ. កិ.កើតក្នុងអបាយ។

អបារ នបុં. [ន+បារ] មិនមែនត្រើយ, ទីមិនមែនជាត្រើយ។

អបារំ ត្រើយខាងអាយ (ដូច **ឱរំ**) ។

អបិ ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ**សម្ភាវន**សេចក្តីសរសើរឧ. **អបិ ទិព្ពេ-សុ កាមេសុ រតឺ សো ន០ាធិគচ্ছতি តណ្ហាក្ខយរតো ហোতি សម្ម០ាសម្ពុទ្ធ០ាវកো** ជនឯណាជាសាវ័កនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែលត្រេកអរហើយក្នុងព្រះនិព្វាន ជននោះរមែងមិនដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមទាំងឡាយដែលជាទិព្ធ, **ករហ** សេចក្តីដៀលឧ. **អម្ហាកំ-បិ បណ្ឌិតকা** ជនទាំងឡាយជាបណ្ឌិតតូចជាងយើងទាំងឡាយទេតើ, **អបេក្ខো**ក្រឡេកយកអត្ថខាងដើមឧ. **អយំបិ ធম্মো អនិយ-তো** អាបត្តិនេះក៏ហៅថា **អនិយত**ដែរ, **សមុচ্চয**ខ្លះ, ផង ឧ. **ឥតិបិ អរហំ**ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមថាអរហន្តដោយហេតុនេះផង, **បញ្ហ** ពាក្យសួរឧ. **អបិ ភន্তে ភិক্ខূ លភិত্থ** បពិត្រលោកម្ចាស់ លោកម្ចាស់បានចង្ហាន់ដែរឬ, **សំវរណ**ការបិទ ឧ. **អបិ០ានំ**ការបិទ, ការគ្របគម្រប, **អាសីស**សេចក្តីប្រាថ្នា, បំណង, ប៉ុនប៉ង។

អបិ០ាន នបុં. បិទ, កំបាំង, បាត់ទៅ (ដូច **អន្ត០ាន**) ។

អបិនាម ជានិបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ -**បសំសা** សេចក្តីសរសើរ, -**ករហ** សេចក្តីនិន្ទា, -**សញ្ញা** ឈ្មោះ -**ស្វីការ** ប្តេជ្ញា។

អបិលន្ធិត្វা អ. [ន+បិលធ+ឥ-អា+ត្វা, ចុះនិ-អា] មិនប្រដាប់ហើយ, មិនតាក់តែងហើយ, មិនពាក់ហើយ។

អបិវនត្ថ បុં. [អបិវន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ឬត្រូវការដល់កិ.មិនផឹក (**អបិវន**<ន+បា>អ-បិវ+យុ) ។

អបិសុណាវাচা ឥ. [អបិសុណ+វাচা] វាចាមិនស៊ីកសៀត, វាចាមិនញុះញង់, គុ. មានវាចាមិនញុះញង់ (**អបិសុណ**<ន+បិសុ+ឧន, ឧន>ឧណ) ។

អបុচ্ছিত্វা អ. [ន+បុচ্ছ+ឥ-អា.+ត្វা] មិនសួរហើយ។

អបុញ្ញ គុ. [ន+បុញ្ញ] មានបុណ្យមិនមាន, ឥតបុណ្យ, វិ. **ន០ត្ថি បុញ្ញំ ឯតস্সাតি**> **អបុញ្ញো**, កម្មមិនមែនជាបុណ្យ, វិ. **ន បុញ្ញំ**>**អបុញ្ញំ**, កិ.មិនមាននៃបុណ្យ, វិ. **បុញ្ញস্স អភাবো** >**អបុញ្ញំ**។

អបុញ្ញតেজ បុំ. [អបុញ្ញ+តេជ] តេជៈនៃបុគ្គលមិនមានបុណ្យ, តេជៈនៃកម្មមិនមែនជាបុណ្យ។

អបុញ្ញលាភ ឬ. [អ+បុញ្ញ+លាភ] កិ.បាននូវកម្មមិនមែនជាបុណ្យ។

អបុញ្ញំ នឬ. បាប (ដូច **ទុក្ខ**) ។

អបុដ្ឋការណា នឬ. [អ+ឧ+ការណ] ហេតុនៃ...គឺ...មិនសួរហើយ (**អ+ឧ**<ន+ឧ+ត) ។

អបុត្តក គុ. [ន+ឧ+ត] មានកូនមិនមាន, មិនមានកូន, ឥតកូន វ. **ន+ត្ថ+ឧ+ត+ត+ត

អប្បច្ចាសីសន្ត គុ. [ន+បតិ+អា+សិស+អន្ត, ចុះនិ-អា.] កាលមិនប្រាជ្ញា, កាលមិនប៉ុនប៉ង, កាលមិនបំណង។

អប្បញ្ញ គុ. [ន+បញ្ញា] មានប្រាជ្ញាមិនមាន, មិនមានប្រាជ្ញា, វិ. **ន ត្ថិ បញ្ញា ឯតស្សាតិ>អប្បញ្ញោ ។**

អប្បញ្ញត្ត គុ. [ន+ប+ញប+ត] គឺ...មិនតែងតាំងហើយ, មិនបញ្ញត្តហើយ។

អប្បញ្ញត្ត គុ. [ន+ប+ញប+ត] គឺ...មិនតាក់តែងហើយ, មិនតែងតាំងហើយ, មិនក្រាលហើយ, មិនបញ្ញត្តហើយ។

អប្បញ្ញាយន នបុ. [ន+ប+ញា, ផ្លាសអានៃញា>អាយ+យុ] កិ.មិនដឹងទូទៅ, កិ.មិនប្រាកដ, កិ.មិនជាក់លាក់។

អប្បញ្ញាយមាន គុ. [ន+ប+ញា+យ+មាន] គឺ...កាលមិនដឹងទូទៅ, កាលមិនប្រាកដ។

អប្បដិក្ខិត្ត គុ. [ន+បដិ+ខិប+ត] គឺ...មិនហាមហើយ, មិនប្រកែកហើយ, មិនឃាត់ហើយ។

អប្បដិក្ខិត្វា អ. [ន+បដិ+ខិប+ឥ-អា.+ត្វា] មិនឃាត់ហើយ, មិនប្រកែកហើយ។

អប្បដិគ្គហណ នបុ. [ន+បដិ+គហ+យុ] កិ.មិនកាន់យកចំពោះ, កិ.មិនទទួល។

អប្បដិច្ឆន្ន គុ. [ន+បដិ+ឆទ+ត] មិនកំបាំងហើយ, មិនបិទបាំងហើយ, គឺ...មិនបិទបាំងហើយ។

អប្បដិច្ឆន្ន គុ. [ន+បដិ+ឆទ+ត] គឺបុគ្គលមិនបិទបាំងចំពោះហើយ, មិនលាក់ទុកហើយ, មិនកំបាំងហើយ។

អប្បដិច្ឆាទន នបុ. [ន+បដិ+ឆទ+យុ] កិ.មិនបិទបាំង, មិនទទួល។

អប្បដិច្ឆាទេត្វា អ. [ន+បដិ+ឆទ+ណេ+ត្វា] មិនបិទបាំងហើយ, មិនញ៉ាំង...ឱ្យបិទបាំងហើយ, មិនទទួលហើយ, មិនគ្របហើយ។

អប្បដិជគ្គិយ គុ. [ន+បដិជគ្គិយ] មិនមែនអ្នកគួរនូវកិ.ជម្រះ, មិនមែនអ្នកគួរនូវកិ.ថែទាំ, មិនគួរដល់នូវកិ.ថែទាំ, វិ. **បដិជគ្គនំ អរហតីតិ>បដិជគ្គិយោ, បដិ-ជគ្គនស្ស អរហតីតិ វា> បដិជគ្គិយោ, ន បដិជគ្គិយោ>អប្បដិ-ជគ្គិយោ,** (ន+បដិ+ជគ្គ+ណ្យ+ឥ-អា.=គឺ...មិនគប្បីថែទាំ, មិនគប្បីជម្រះ), វិ. **បដិជគ្គិតព្ពន្តិ>បដិជគ្គិយំ, ន បដិជគ្គិយំ>អប្បដិជគ្គិយំ**។

អប្បដិនិស្សជ្ជ អ. [ន+បដិ+និ+សជ+ត្វា] មិនលះបង់ហើយ, (មិនសម្តែងទោសហើយ, មិនឱ្យអត់ទោសហើយ, មិនសូមទោសហើយ) ។

អប្បដិបន្ន គុ. [ន+បដិ+បទ+ត] មិនប្រតិបត្តិហើយ, មិនដើរទៅហើយ។

អប្បដិបុគ្គល គុ. [ន+បដិបុគ្គល] មានបុគ្គលប្រៀបមិនមាន, មិនមានបុគ្គលប្រៀប, វិ. **ន ត្ថិ បដិបុគ្គលោ ឯតស្សាតិ>អប្បដិបុគ្គលោ**។

អប្បដិប្ឆារណ ឬ. [ន+បដិ+ឆ+ហារ+យុ] កិ.មិនប្រហារតប, កិ.មិនវាយតប។

អប្បដិពទ្ធចិត្ត គុ. [អប្បដិពទ្ធ+ចិត្ត] មានចិត្តមិនជាប់ចំពោះហើយ, មានចិត្តមិនប្រតិព័ទ្ធហើយ។

អប្បដិពាហិយភាវ បុ. [អប្បដិពាហិយ+ភាវ] ភាវ:នៃ...ជា...គឺ...មិនគប្បីឃាត់បាន, មិនគប្បីហាមបាន, មិនគប្បីការពារបាន។

អប្បដិភាគ គុ. [ន+បដិភាគ] មានចំណែកប្រៀបមិនមាន, មិនមានចំណែកប្រៀប, វិ. **ឆត្ថិ បដិភាគោ អស្សាតិ>អប្បដិភាគោ**។

អប្បដិរូបសហាយ បុ. [អប្បដិរូប+សហាយ] សំឡាញ់មានរូបប្រៀបមិនមាន, សំឡាញ់មិនសមគួរ (**អប្បដិរូប**<ន+បដិរូប,វិ. **ឆត្ថិ បដិរូបំ ឯតស្សាតិ>អប្បដិរូបោ**) ។

អប្បដិវិជ្ឌនក-មោហ បុ. [អប្បដិវិជ្ឌនក+មោហ] មោហ:ដែលញ៉ាំង...មិនឱ្យចាក់ធ្លុះចំពោះ, មោហ:ជាហេតុមិនឱ្យចាក់ធ្លុះចំពោះ, មោហ:ជាហេតុមិនឱ្យគ្រាស់ដឹង។

អប្បដិវិជ្ឌិត្វា អ. [ន+បដិ+រ៉ាធ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនចាក់ធ្លុះចំពោះហើយ, មិនគ្រាស់ដឹងហើយ។

អប្បដិវិជ្ឌិន្ត គុ. [ន+បដិ+រ៉ាធ+យ+អន្ត, ផ្លាស់ធ+យ>ជ្ឌ] កាលមិនចាក់ធ្លុះចំពោះ, កាលមិនគ្រាស់ដឹង។

អប្បដិវេក្ខិយ អ. [ន+បដិ+អវ+ឥក្ខ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនឃើញចុះចំពោះហើយ, មិនពិចារណាហើយ។

អប្បដិសម គុ. [ន+បដិសម] មានបុគ្គលស្មើប្រៀបមិនមាន, មិនមានបុគ្គលប្រៀបស្មើ, វិ. **ឆត្ថិ បដិសមោ ឯតស្សាតិ>អប្បដិសមោ**។

អប្បដិហតចិត្ត គុ. [អប្បដិហត+ចិត្ត] មានចិត្តគឺទោសមិនបៀតបៀនចំពោះហើយ, មិនខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ (**អប្បដិហត**<ន+បដិ+ហន+ត), វិ. **អប្បដិហតំ ចិត្តំ យស្ស សោ>អប្បដិហតចិត្តោ**។

អប្បដិហតញ្ញាណ-ប្បវេទិត គុ. [អប្បដិហតញ្ញាណ+បវេទិត] ទាំងមានញ្ញាណគឺទោសជាតមិនខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ,ទាំងដឹងច្បាស់ហើយឬដឹងទូទៅហើយ (**បវេទិត**<ប+វិទ+ឥ-អា.+ត) ។

អប្បដិហតពុទ្ធិ គុ. [អប្បដិហត+ពុទ្ធិ] មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងគ្រាស់ដឹងគឺ...មិនបៀតបៀនចំពោះហើយ, មានប្រាជ្ញាគឺ...មិនខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ។

អប្បណិហិត គុ. [ន+ប+និ, និ>ណ+ធា+ត, ផ្លាស់ធនៃធា>ហ, អា>ឥ] មិនមានធម្មជាតជាគ្រឿងតម្កល់, មិនមានទីជាទីតម្កល់,វិមោក្ខឈ្មោះ **អប្បណិហិត:**។

អប្បណ្ណត្តិកភាវ បុ. [អបណ្ណត្តិក+ភាវ] ភាវ:នៃ...ជារបស់ដែលបុគ្គលដឹងទូទៅមិនមាន, ជារបស់មានបញ្ញត្តិមិនមាន (ភាវ:នៃ...ជារបស់សាបសូន្យ),វិ. **បញ្ញាបិយតិ ញ្ញាយតីតិ>បញ្ញត្តិ**, **បញ្ញត្តិ ឯវ>បណ្ណត្តិ**, (ផ្លាស់ញ>ណ្ណ), **ឆត្ថិ បណ្ណត្តិ ឯតស្សាតិ> អប្បណ្ណត្តិកោ**, **អប្បណ្ណត្តិកស្ស ភាវោ> អប្បណ្ណត្តិកភាវោ**។

អប្បតរមូល គុ. [អប្បតរ+មូល] មានមូលតិចជាង, មានតម្លៃតិចជាង។

អប្បតិដ្ឋិត គុ. [ន+បតិ+ឋា, អានៃឋា>ឋ+ត] មិនតាំងនៅចំពោះហើយ, មិនតម្កល់ស៊ីប់ហើយ។

អប្បត្ត គុ. [ន+បទ+ត] មិនដល់ហើយ, មិនទាន់ដល់ហើយ។ -**មានស** គុ. មានសេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងចិត្តមិនទាន់ដល់ហើយ, មានចិត្តមិនទាន់ដល់ហើយ, មានព្រះអរហត្តជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នូវមាន:មិនទាន់ដល់ហើយ។ -**វិសេស** គុ. មានគុណវិសេសមិនទាន់ដល់ហើយ។

អប្បត្ថ គុ. [ន+បត្ថ+អ] គឺបុគ្គលមិនប្រាថ្នាហើយ, គឺ...ចោលហើយ។

អប្បត្វា អ. [ន+បទ+ត្វា] មិនដល់ហើយ, មិនទាន់ដល់ហើយ។

អប្បទុដ្ឋ គុ. [ន+ប+ទុស+ត] គឺ...មិនប្រទូស្តហើយ, គឺទោសមិនប្រទូស្តហើយ, មិនប្រទូស្តហើយ។

អប្បនា ឥ. សេចក្ដីត្រិះរិះ (ដូច **សំកប្ប**) ។

អប្បនាសមាធិ បុ. [អប្បនា+សមាធិ] សមាធិជាគ្រឿងចូលទៅអែបនៃបក្ខុងអារម្មណ៍, វិ. **អារម្មណោ អប្បេតិ បវិសតិ ឯតាយាតិ>អប្បនា**។ សមាធិប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអប្បនា, វិ. **អប្បនាយំ បវត្តោ សមាធិ>អប្បនាសមាធិ**, (**អប្បនា**<អប+យុ+អា-ឥ.) ។

អប្បញ្ញ គុ. [អប្ប+បញ្ញា] អ្នកមានប្រាជ្ញាតិច។

អប្បពុទ្ធិក គុ. [អប្ប+ពុទ្ធि+ក] មានប្រាជ្ញាតិច, វិ. **អប្ប ពុទ្ធि យស្ស សោ>អប្ប-ពុ-ទ្ធិកោ**។

អប្បព្ជិត គុ. [ន+បព្ជិត] មិនមែនជាបព្ជិត, មិនបួសហើយ។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយបុគ្គលមិនបួសហើយ (ប្រហែលនឹងគ្រហស្ថ) ។

អប្បព្ជ្ជន្ត គុ. [ន+ប+រជ+អ+អន្ត] កាលមិនបួស, (កាលមិនវៀរ) ។

អប្បភិក្ខុកត្ត នបុ. [អប្ប+ភិក្ខុក+ត្ត] ភាវ:នៃ...ជា...មានភិក្ខុតិច, វិ. **អប្ប ភិក្ខូ យស្មិន្ति> អប្ប-ភិ-ក្ខុ-កោ តស្ស ភាវោ>អប្ប-ភិ-ក្ខុ-ក-ត្តំ**។

អប្ប-ម-ជ្ជ-តោ គុ. [ន+ប+មទ+យ+អន្ត+ស-វិ., ជ្ជាស់ន្ត+ស-វិ.>តោ] កាលមិនប្រមាទ, កាលមិនធ្វេសប្រហែស។

អ-ប្ប-ម-ញ្ញា-ភា-ព-នា ឥ. [អ-ប្ប-ម-ញ្ញា+ភាវនា] ភាវនាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រហ្មវិហារឈ្មោះអ-ប្ប-ម-ញ្ញា, ភាវនាមានភាវ:នៃសត្វមិនមានប្រមាណជាអារម្មណ៍។

អ-ប្ប-ម-ត្ត គុ. [អ-ប្ប+មត្ត-ឬ-ន+ប+មទ+ត] មានប្រមាណតិច, អ្នកមិនប្រមាទ, អ្នកមិនធ្វេសប្រហែស។ -**វិហារិតា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានកិ.នៅដោយភាពជាអ្នកមិនធ្វេសប្រហែសជាប្រក្រតី, នៅជាមួយនឹងបុគ្គលមិនប្រមាទជាប្រក្រតី។

អ-ប្ប-ម-ត្ត-ក គុ. [អ-ប្ប+មត្ត+ក] មានប្រមាណតិច, មានចំនួនតិច, វិ. **អ-ប្ប-ំ ម-ត្ត-ំ យ-ស្ស-ត-ំ> អ-ប្ប-ម-ត្ត-ក-ំ**។ -**ដ្ឋានត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់ទីមានប្រមាណតិច,

សេចក្តីត្រូវការដល់តំណែងដ៏តូច។ -**បរិច្ចាគានុភាព** បុ. អានុភាពនៃ កិ.បរិច្ចាគមានប្រមាណតិច។ -**សេយ្យ** គុ. ជាគុណប្រសើរជាងមាន ប្រមាណតិច។

អប្បមាណ គុ. [ន+បមាណ] មិនជាប្រមាណ, មានប្រមាណមិនមាន, មិនមាន ប្រមាណ, កុំយកជាប្រមាណ (**បមាណ**<ប+មា+យុ) ។

អប្បមាទ បុ. [ន+បមាទ] កិ.មិនស្រវឹងទូទៅ, សេចក្តីមិនប្រមាទ, សេចក្តីមិនធ្វេស ប្រហែស, វិ. **អប្បមជ្ជនំ**>**អប្បមាទោ** (**បមាទ**<ប+មទ+ណ) ។ - **ប្បដិបទា** ឥ. ការប្រតិបត្តិដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ, សេចក្តីប្រតិបត្តិ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនប្រមាទ។ -**មូលក** គុ. មានសេចក្តីមិន ប្រមាទជាមូលឬជាឫស, មានសេចក្តីមិនប្រមាទជាហេតុជាទីតាំង។ - **រត** គុ. ត្រេកអរហើយក្នុងសេចក្តីមិនប្រមាទ។ -**លក្ខណ** នបុ. លក្ខ ណៈនៃសេចក្តីមិនប្រមាទ, គុ. មានសេចក្តីមិនប្រមាទជាលក្ខណៈ។ - **ឥត្តិវណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវអប្បមាទវគ្គ។ -**ឥហារិនី** ឥ. មានកិ.នៅដោយសេចក្តីមិនប្រមាទជាប្រក្រតី។ -**ភេត** បុ. កម្លាំង នៃសេចក្តីមិនប្រមាទ។ -**សហោសរណ** គុ. ជាទីប្រជុំក្នុងសេចក្តីមិន ប្រមាទ, មានសេចក្តីមិនប្រមាទជាទីប្រជុំចុះ។ -**សម្ឆន្ន** គុ. ដល់ព្រម ហើយដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ, មានសេចក្តីមិនប្រមាទដល់ព្រមហើ យ។ -**អធិគត** គុ. ដែលដល់ហើយឬដល់ក្រៃលែងហើយដោយ សេចក្តីមិនប្រមាទ (**អធិគត**<អធិ+គម+ត=លុះ, ត្រាស់ដឹង, បាន) ។

អប្បមារិស បុ. ម្រះព្រៅ (ដូច **តណ្ហុលេយ្យ**) ។

អប្បមំសលោហិត គុ. [អប្ប+មំសលោហិត] មានសាច់និងឈាមតិច។

អប្បរស គុ. [អប្ប+រស] មានរសតិច, មានទឹកតិច។

អប្បលាភ គុ. [អប្ប+លាភ] មានលាភតិច។

អប្បវត្ត គុ. [ន+ប+វត+ត] មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ។

អប្បវត្តនភាព បុ. [អប្ปวัตน+ภาว] ភាវៈនៃ (គឺ) កិ.មិនប្រព្រឹត្តទៅ។

អប្បវត្តន្ត គុ. [ន+ប+វត, វត>វត្ត+អ+អន្ត] កាលមិនប្រព្រឹត្តទៅ។

អប្បវិដ្ឋ គុ. [ន+ប+វិស+ត] មិនចូលទៅហើយ, មិនចូលមកហើយ។

អប្បវេស បុ. [ន+ប+វិស+ណ] កិ.មិនចូលទៅ។

អប្បសត្ត គុ. [អប្ป+สัตว] មានពួកតិច, មានគ្នាតិច។

អប្បសទ្ធ គុ. [ន+ប+សទ+ត] មិនជ្រះថ្លាហើយ, មិនថ្លា។

អប្បសាទិត គុ. [ន+ប+សទ+ឥ_អា.ត] គឺ...មិនជ្រះថ្លាហើយ, ឬមិនឱ្យជ្រះថ្លាហើយ។

អប្ប្ប្ប្ប្ប

អប្ប**ាសាទ**ិ**ត**ា អ. [ន+ប+ សទ+ណ+ត្វា] មិនឱ្យជ្រះថ្លាហើយ។

អប្ប**ាសាទ** គុ. [អ**ប**្ប+**ាសាទ**] **ាន**ស**ាទ**ិ**ត**, (**ាសាទ**<**ា**>**ា**+**ាទ**+**ណ**) ។

ាប្ប**ាសាទ**ិ**ត**ា ន. [ាប**ាសាទ**+**ណ**] ្ាវ:ន...ជ**ាាន**ាកាន**ាទ**ិ**ត**, ជ**ាាន**ាកាន**ាទ**ិ**ត**ាន:ាទ**ាប**ាហើ**ាន**, **ាន**. **ាប**ាំ **ាសុ**ាំ **ាន**ាស្ស **ាន** **ាន**ាន **ាន**>**ាប**ាស្ស**ាសុ**ាតោ, **ាប**ាស្ស**ាសុ**ាតស្ស **ាតាន**ោ> **ាប**ាស្ស**ាសុ**ាតា។

ាបាស្ស**ាសុ**ាតបុ**ាន**ិ**ាស** ាបុ. [ាប**ាសុ**ាត+ាបុ**ាន**ិ**ាស**] ាបុ**ាន**ាកាន**ាទ**ិ**ាសុ**ាតាន:ាទ**ាប**ាហើ**ាន**, ាបុ**ាន**ាកាន**ាទ**ិ**ាសុ**ាត

អប្ប្យវនាម និ. ដូចគ្នានឹង **អប្ប្យ**។

អប្ប្យសក្ខ គុ. [អប្ប+សក្ខ] មានស័ក្តិតិច, មានស័ក្តិតូច។

អប្ប្យាបិតមត្ត គុ. [អប្ប្យាបិត+មត្ត] ត្រឹមតែទះដៃ, អាការគ្រាន់តែទះដៃ (**អប្ផ្ដោដេ**ក៏មាន) ។

អប្ប្យាបេត្វា អ. [អា>អ+បុប+ណេ+ត្វា] ទះហើយ, ទះដៃហើយ (**អប្ផ្ដោដេ**ក៏មាន) ។

អប្ប្យាបេសិ កិ. [អា+បុប+ណេ+ណ្ស-អជ្ជ.+ស-អា.] ទះហើយ, ទះដៃហើយ (**អប្ផ្ដោដេ**ក៏មាន) ។

អប្ប្យាឧក គុ. [អប្ប+ឧទក] មានទឹកតិច។ **មធុបាយាស** បុ. បាយបាយាសគឺបុគ្គលចម្អិនហើយដោយទឹកឃ្មុំមានទឹកតិច, បាយាសដ៏លាយដោយទឹកឃ្មុំមានទឹកតិច, មធុបាយាសមានទឹកតិច។

អប្ប្យាសុក្ក គុ. [អប្ប+ឧសុក្ក] មានសេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយតិច។ -**តា** ឥ., -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកមានសេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយតិច។

អប្ផោដ ឥ. ម្ជុះព្រៃ, ម្ជុះលា (ដូច **ឥនមល្លិកា**) ។

អផរុសវាចា ឥ. [អផរុស+វាចា] វាចាមិនអាក្រក់, វាចាមិនទ្រគោះ។

អផល គុ. [ន+ផល] មានផលមិនមាន, មិនមានផល, ឥតផល។

អផល គុ. ឈើគ្មានផ្លែ (ដូច**ឥញ្ញ**) ។

អផាសុក នបុ.គុ [ន+ផាសុក] សេចក្ដីមិនសប្បាយ, សេចក្ដីអផ្សុក។ -**ការ** បុ. ភាវៈនៃ... មិនសប្បាយ, មិនមានសេចក្ដីសប្បាយ។

អផុសិត គុ. [ន+ផុស+ឥ-អា.+ត] គឺ...មិនពាល់ត្រូវហើយ។

អពិ ធា. **សទ្ទ អម្ពតិ** "ចេញសំឡេង" រុ. ។ **អម្ពា** ឥ. "មាតាម្ដាយ " =**អម្ម**។ **អម្ពុ** បុ. "ទឹក" ។ សព្ទជាវេវចនៈនៃអម្ពុ៖ **បានីយំ ឧទកំ ទកំ កំ តោយំ ជលំ បាតោ អម្ពុ សលិលំ ឆារិ អាបោ អម្ពោ បយ៉ ន្ទីរ៉ កេតុកំ បានិ អមតំ ស.** ។ **អម្ពុជាករោ** ស្រះ, អណ្ដូង" ។ **អម្ពជិនី** ឥ. "ស្រះ ឈូក។ **អម្ពុជោ** "ត្រី, ឈូក" ។ **អម្ពុទោ** "មេឃ" ផ្ដល់នូវទឹក **អម្ពុធ-រោ** "មេឃ" ទ្រទ្រង់នូវទឹក។

អពន្ធមុខ គុ. មនុស្សមាត់រឹង, មាត់អាក្រក់, មានពាក្យមិនជាទីស្រឡាញ់ (ដូច **ទុម្មុខ**) ។

អពធិរ គុ. [ន+ពធិរ] មិនមែនថ្លង់, មិនថ្លង់។

អពន្ធ គុ. ពាក្យដែលមិនបានប្រព័ន្ធ, មិនបានចងក្រង។

អពាំ ឈ្មោះ **សំខ្យា** ម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ៧៧។

អពលទុព្ពលអនត្ត និយតាវកាលិកត្ត បុ. [អពល,+អត្ត] សេចក្ដីថាកាយជារបស់មិនមានកម្លាំងនិងជារបស់មានកម្លាំងថយនិងជារបស់មិនតាំងនៅអស់កាលដ៏វែងនិងជារបស់ប្រកបក្នុងកាលប៉ុណ្ណោះ, **អពល**<ន+ពល=មានកម្លាំងមិនមាន, វិ. **ឆត្ថិ ពលំ**

អសក្ខាតិ>អពលោ, **ទុព្ពល** <ទុ+ពល=មានកម្លាំងគឺទោសប្រទូស្ត ហើយ (មានកម្លាំងខ្សោយ), វិ. **ទុដ្ឋំ ពលំ យស្ស សោ> ទុព្ពលោ**, **អនទ្ធនិយ**<ន+អទ្ធនិយ=មិនតាំងនៅអស់កាលដ៏វែងឬមិន គួរដល់សេចក្តីមាំមួន, វិ. **អទ្ធានំ តិដ្ឋតីតិ>អទ្ធនិយោ**, **អទ្ធស្ស អរហ-តីតិវា>អទ្ធនិយោ**, **ន អទ្ធយោ>អនទ្ធនិយោ**, **តាវកាលិក**<តា វកាល+ណិក=ប្រកបក្នុងកាលប៉ុណ្ណោះ (ដូចជារបស់ខ្លីគេ), វិ. **តាវកា លេនិយុត្តោ> តាវកាលិកោ**។

អពលស្ស បុ. [អពល+អស្ស] សេះមានកម្លាំងមិនមាន, សេះមិនមានកម្លាំង។

អពលា ឥ. ស្រី (ដូច **ឆារី**) ។

អពាធយិត្វា អ. [ន+ពាធ+ណយ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនបៀតបៀនហើយ។

អពាធ ឃាត់មិនបាន, ហាមមិនបាន (ដូច **និរគ្គល**)

អញ្ជន នបុ. [អញ្ជ+យុ] ថ្នាំសម្រាប់បន្ត្ក់ឬថ្នាំសម្រាប់លាប (ថ្នាំបន្ត្ក់ភ្នែក), វិ. **អញ្ជតិ សិញ្ចតិ ឯតេនាតិ>អញ្ជនំ**, **អញ្ជតិ មក្ខតិ ឯតេនាតិវា> អញ្ជនំ**។ -**ឬសនត្ថ** បុ. សេចក្តីត្រូវការដល់ក.ក.ន.ន.ថ្នាំសម្រាប់បន្ត្ក់, ប្រយោជន៍ដល់ក.ក.ជាថ្នាំសម្រាប់លាប។ -**ឆណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូច ជាពណ៌នៃផ្ការ **អញ្ជ៎ន**។

អញ្ជលី បុ. [អញ្ជ+អលី] ជាគ្រឿងប្រកាសឬសម្តែងនូវភក្តី (សេចក្តីរាប់អាន, សេ ចក្តីគោរព) **អញ្ជលី**, ក្រពុំដៃដ៏រុងរឿងដោយក្រៃលែង, ក្រពុំដៃ។ -**ករ** នបុ. ក.ធ្វើនូវអញ្ជលី, អញ្ជលិកម្ម។ -**ករណមត្ត** គុ. គ្រាន់តែក. ធ្វើនូវអញ្ជលី។

អញ្ញានក បុ. [ន+ញ+ណ+ណ, ណ>អនក] អ្នកមិនត្រាស់ដឹង, អ្នកមិនភ្ញាក់, វិ. **ញ្ញតីតិ> ញ្ញានកោ**, **ន ញ្ញានកោ>អញ្ញានកោ**។

អណ្ណ នបុ. [អ+ណ] ពពក, មេឃ, អាកាស។

អណ្ណ មេឃ, អាកាស (ដូច **ទិហាយស**) ។

អណ្ណ ធ. **គតិយំ អ**ណ្ណ**តិ** "ទៅ, ដល់, រសាត់ទៅ" ភ. ។ **អ**ណ្ណ**ោ** បុ. **អ**ណ្ណ ឥ. **អ**ណ្ណ**ំ** នបុ. "អ័ព្ទ, មេឃ" អា. **អ**ណ្ណ**ុ**ដ្ឋ**ិ**ត**ោ**ឥ **ស យ**ាត**ិ** (**អ**ណ្ណ**ោ ឧ**ដ្ឋ**ិ**ត**ោ ឥ**ឥ) ។ **អ**ណ្ណ **ម**ហ**ិ**ក**ា ធ**ូ**ម**ោ **រ**ជ**ោ **ร**ห**ู **អ**ណ្ណ**ានិ ច**ន្ទ**ម**ណ្ឌ**ាលំ **ส**ាទ**េ**ន្ត**ិ ส**. ។ សព្ទជាវេចននៃមេឃ ៖ **ម**េ**ឃ**ោ **ว**ล**ห**ก**ោ ล**ច្ច**ិ ว**ីម**ូ**ต**ោ **អ**ម្ពុ**ธ**ោ **ย**ล**ห**ก**ោ ส**ារ**ธ**ោ **อ**ม្ពុ**ธ**ោ **ป**ជ្ជុ**ณ**្ណ**ោ ห**ាម**ิ**ต**ោ **អ**ណ្ណ**ោ **អ**ណ្ណ **អ**ណ្ណ**ំ ส**. ។

អណ្ណ**ក** នបុ. មេដែក, កែវពេទ្យ (ដូច **អ**យ**ล**) ។

អណ្ណ**ាន** នបុ. [អ**ภ**>អ**ภ**+អ**ส**, អ**ส**>អ+ខ**ส**+ណ**ย**] ក.ពោលបង្ហាច់។

អព្ភក្ខាន នបុ. ការពោលបង្ការ (ដូច **តុច្ឆភាសន**) ។

អព្ភញ្ជិត្វា អ. [អា>អ+ភជ+ឫ+ត-អា.+ត្វា] លាបហើយ, ស្រឡាបហើយ។

អព្ភន្តរ គុ. [អភិ+អន្តរ] ខាងក្នុង។

អព្ភន្តរ **អព្ភន្តរ** មួយប្រវែង២ផ្ទៃ, ខាងក្នុង, រវាង, ចន្លោះ, រយៈ (ដូច **អន្តរ**) ។

អព្ភាកុដិក គុ. [ន+ភាកុដិក] មិនមានក្រញ្ជូរមុខ, មិនមានខ្ជូរមុខ, វិ. **ន ត្ថិ ភាកុដិកោ អស្សាតិ> អព្ភាកុដិកោ**។

អព្ភាចិក្ខនកភិក្ខុ បុ. [អព្ភាចិក្ខនក+ភិក្ខុ] ភិក្ខុអ្នកពោលបង្ការ, និយាយបង្ការ, វិ. **អព្ភាចិ-ក្ខតីតិ> អព្ភាចិក្ខនកោ, អព្ភាចិក្ខនកោភិក្ខុ>អព្ភាចិក្ខនកភិក្ខុ**។

អព្ភាចិក្ខន្តិ កិ. [អភិ+អា+ចិក្ខ+អ+អន្តិ-វ.] ពោលបង្ការ, ប្រាប់បង្ការ។

អព្ភាចិក្ខិត គុ. [អភិ+អា+ចិក្ខ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ពោលបង្ការហើយ, ប្រាប់បង្ការហើយ។

អព្ភាទិមលវិរហិត គុ. [អព្ភាទិមល+វិរហិត] ដែលប្រាសហើយ (ដែលវៀរហើយ) ចាកមន្ទិលមានពពកជាដើម។

អព្ភានុមោទន្ត គុ. [អភិ+អនុ+មុទ+អ+អន្ត] កាលរីករាយតាមចំពោះ, កាលរីករាយតាមក្រៃលែង។

អព្ភុគ្គន្ត្វា អ. [អភិ+ឧ+គម+ត្វា] ទៅក្នុងខាងលើហើយក្រៃពេក, ហោះឡើងហើយ, អណ្តែតឡើងហើយ, លឿនលយទៅហើយ។

អព្ភុណ្ហ គុ. [អភិ+ឧណ្ហ] ក្តៅក្រៃលែង, ក្តៅណាស់, ក្តៅពេក។

អព្ភុត បាឡីខ្លះ **អព្ភុទ,** អស្ចារ្យ, ចំឡែក (ដូច **អច្ឆរិយ**) ។ការភ្នាល់គ្នា (ដូច **បណ**) ។

អព្ភូត គុ. [ន+ភូត] មិនធ្លាប់កើតហើយ, មិនធ្លាប់មានហើយ, មិនពិត។

អព្ភូតោ **ឆាជ្ជ** រសម្យ៉ាងគឺអស្ចារ្យ, គួរកោត, គួរស្ងើច។

អព្ភ បុ. មេឃ (ដូច **បជ្ជុន្ន**) ។ នបុ. អាកាស (ដូច **គគនំ**) ។

អព្ភោកាស បុ. [អភិ+ឱកាស] ឱកាសដ៏ក្រៃលែង, ទីវាលស្រឡះ។

អព្យត្ត គុ. [ន+ព្យត្ត] មិនឈ្លាស, មិនប្រសប់, មិនវាងវៃ។ **-តា** ឥ.ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមិនឈ្លាស,...(**ព្យត្ត**<វិ>ព្យ+អជ+ត) ។

អព្យត្តរាត សម្ផុរក្រហមបន្តិចៗ, ក្រហមព្រាលៗ (ដូច **ឥញ្ជិរត្ត**) ។

អព្យយ មិនវិនាស, មិនសាបសូន្យ, មិនទើសទាល់។

អព្យាកត គុ. [ន+វិ+អា+ករ+ត] គឺ...មិនធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ, មិនព្យាករហើយ, មិនទាញហើយ (**អព្យាក្រឹត**) ។

អព្យាបជ្ជ ព្រះនិព្វាន។

អព្យាបាទ បុ. [ន+ព្យាបាទ] (**ចេតសិកធម៌**) មិនញ៉ាំងប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខឱ្យវិនាស (គុ. មានព្យាបាទមិនមាន), វិ. **ហិតសុខំ ព្យាបាទយតីតិ> ព្យាបាទោ, នព្យាបាទោ> អព្យាបាទោ**។ កិ. មិនមានៃព្យាបាទ, វិ. **ព្យាបាទស្ស អភាវោ>អព្យាបាទោ**។

អព្យាមិស្ស មិនច្រឡូកច្រឡំ, សុទ្ធ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យកេវលសព្ទ។

អព្យាសេក ញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអរនៃចិត្តនិងភ្នែកឲ្យកើត (ដូច **អសេចន** ឬ **ចិត្ត-ក្ខិបីតិជនន**) ។

អព្រវិ កិ. [អ+ព្រូ, ឲ្ការនៃព្រូ>ឱ>អវ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] បានពោលហើយ។

អត្ថ ធា. **ហ៊ីសាយំ គតិយញ្ច អត្ថតិ** ដៀតដៀន, ទៅ, ដល់" ភ្ជ. ។

អត្ថណ គុ. [ន+វណ] មានដំបៅមិនមាន, មិនមានដំបៅ។

អត្ថត គុ. [ន+វត] មានវត្តមិនមាន, មិនមានវត្ត។

អត្ថាន នបុ. [អា>អ+វហ+យុ] កិ.ទាញចេញ, ដកចេញ, ជាគ្រឿងទាញចេញ, ដកចេញ។

អត្ថុទ ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ៥៦។

អត្ថុឡ គុ. [អា>អ+វហ, អនៃវ>ឧ+ត] គឺ...ដកឡើងហើយ។ **-សល្ល** គុ. មានសរដកឡើងហើយ។

អត្ថុឡ្ហ កិ. [អា+វហ, អនៃវ>ឧ+យ+ណ្ឌ_អជ្ជ.] ដកឡើងហើយ (ប្រើជា «**អត្ថុហ**» ក៏មាន) ។

អត្ថោកិណ្ណ គុ. [ន+វិ+អវ+កិរ+ត] មិនរោយរាយចុះហើយ,មិនច្រឡូកច្រឡំហើយ។

អតិ ធា. **សទ្ទេ អម្ពតិ** "ចេញសំឡេង" ភ្ជ. ។ **អម្ពោ** ឬ **អម្ពូ** "ទឹក" ចេញសំឡេង។

អតណ្ហ កិ. [អ+ភណ+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] បានពោលហើយ។

អតទ្ធក គុ. [ន+ភទ្ធ+ក] មានសេចក្តីចម្រើនមិនមាន, មិនមានសេចក្តីចម្រើន, វិ. **នត្ថិ ភទ្ធោ ឯតស្សាតិ>អភទ្ធកោ**។

អភព្ព គុ. [ន+ភព្ព] មិនគួរ, អភ័ព្ធ។

អភព្ពុប្បត្តិក គុ. [អភព្ព+ឧប្បត្តិ+ក] មានកិ.កើតឡើងមិនគួរ, មានហេតុជាគ្រឿងកើតឡើងមិនគួរ,
វិ. **អភព្ពា ឧប្បត្តិ យស្ស សោ>អភព្ពុប្បត្តិកោ**។

អភយ គុ. [ន+ភយ] កិ.មិនមាននៃភ័យ, វិ. **ភយស្ស អភាវោ>អភយំ**, មានសេចក្តីខ្លាចមិនមាន, មានភ័យមិនមាន, វិ. **នត្ថិ ភយំ ឯតស្សាតិ> អភយោ**, ហេតុគឺបុគ្គលមិនគប្បីខ្លាច, វិ. **ភយិតព្ពន្តិ>ភយំ, ន ភយំ> អភយំ**។ **-ទស្សី** បុ. អ្នកមានកិ.ឃើញនូវហេតុគឺបុគ្គលមិនគួរខ្លាចជាប្រក្រតី។ **-តីរុតា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកខ្លាចអំពីវត្ថុដែលមិនគួរខ្លាច។

-**រាជកុមារ** បុ. ព្រះរាជកុមារឈ្មោះអភ័យ។ ឥ. ដើមសម៉, ផ្លែសម៉ (ដូច **ហរីតកី**) ។

អភវិស្ស កិ. [អ+ភូ+អ+ឥ-អា.+ស្សា-កា.] នឹងបានមានហើយ, នឹងបានកើតហើយ។

អភស្សថ កិ. [អ+ភស, ភស>ភស្ស+អ+ស្សថ-កា., លុបស្ស១នៅតែថ] បានភ្លាត់ធ្លាក់ហើយ, បានរបូតចុះហើយ។

អភាជេត្វា អ. [ន+ភជ+ណេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យចែកហើយ, កុំអាលចែកឡើយ។

អភាយន្ត គុ. [ន+ភិ+អន្ត] កាលមិនខ្លាច។

អភាវ បុ. [ន+ភូ+ណ] កិ.មិនមាន, កិ.មិនកើត, វិ. **ភវនំ>ភាវោ**, **ន ភាវោ> អភាវោ**។ -**អត្ថ** បុ. សេចក្តីថាកិ.មិនមាន, កិ.មិនកើត។

អភាវ សេចក្តីវិនាស (ដូច **ឝាស**) ។គ្មាន (ដូច **អសត្ត**) ។

អភាវិត គុ. [ន+ភូ+ឥ+អា.+ត] គឺ...មិនចម្រើនហើយ, មិនអប់រំហើយ។

អភាវេត្វា អ. [ន+ភូ+ណេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើនហើយ, ឱ្យមានហើយ, មិនចម្រើនហើយ។

អភាសន ស្ងៀម (ដូច **តុណ្ហីភាវ**)។

អភាសន្ត គុ. [ន+ភាស+អ+អន្ត] កាលមិនពោល។

អភាសិ កិ. [អ+ភាស+អ+ល្យ-អជ្ជ.] បានពោលហើយ។

អតិ ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺអភិមុខចំពោះ ឧ. **អតិក្កមតិ**ជនឈានទៅចំពោះ, **អតិមុខោ** មានមុខចំពោះ, **ឥសិដ្ឋ** វិសេស ឧ. **អតិ-ធម្មោ** ធម៌វិសេស, **ឧទ្ធកម្ម** អំពើខាងលើ ឧ. **អតិរុហតិ** ជនឡើង, **សារុប្ប** សមគួរ ឧ. **អតិរូបោ** សមគួរ, **ឥុទ្ធិ** ចម្រើន, ឬជា, **អធិក** ក្រៃពេក ឧ. **អតិស្សតិ** មេឃបង្អុរចុះក្រៃពេក, **ឥុល** ត្រកូល ឧ. **អតិជ-ាតោ**, **អសច្ច** មិនពិត, **លក្ខណ** គ្រឿងសម្គាល់។ ឧ. **រុក្ខមតិឥជ្ជោត-តេ ឥជ្ជ** ផ្លេកបន្ទោរតែងទ្រោលបំភ្លឺនូវដើមឈើ។

អតិកីរតិ កិ. [អភិ+កិរ+អ+តិ-រ.] រមែងរាយមាយ, បាចសាច, ជន់លិច។

អតិក្កន្ត គុ. [អភិ+កម+ត] ឈានទៅមុខហើយ(ដូច **អតិក្កម**), ប្រាជ្ញាហើយ, ត្រេកអរហើយ(ដូច **អព្ភនុមោទន**), ល្អរូបល្អ (ដូច **អតិរូប**), រុងរឿងពីរោះ (ដូច **សុន្ទរ**), អស់ហើយ (ដូច **ខយ**) ។

អតិក្កម កិ. [អភិ+កម+អ+ហិ-ប., លុបហិ] ចូរឈានចំពោះ, ចូរឈានទៅមុខ, ចូរដើរទៅមុខ។

អតិក្កមិតព្ព គុ. [អភិ+កម+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...ដើម្បីឈានចំពោះ, គប្បីឈានទៅមុខ, គប្បីដើរទៅមុខ។

អតិក្ខណំ និ. **បុនប្ប្ឧនមត្ថាចកនិបាត** ប្រាប់អត្ថគឺរឿយៗញយៗ, **បុនប្ប្ឧនំ**,

អតិណ្ហ, **អសកឺ**, **មុហ** ក៏ជា **បុនប្ឆ្ជនមត្ថវាចក**ដែរ។

អតិក្ខមថ កិ. [អភិ+ខម+អ+ថ-ប.] ចូរអត់ចំពោះ,ចូរអត់សង្កត់។

អតិក្ខ្យា ឥ. ឈ្មោះ (ដូច **នាម**) ។រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **រំសិ**) ។

អតិគមិស្សសិ កិ. [អភិ+គម+អ+ឥ-អា.+ស្សសិ-ភ.] នឹងដល់ចំពោះ, នឹងបាន។

អតិជន បុ. រង្ស (ដូចកុលំ), កន្លែងដែលកើត, ទីកើត, ស្រុកកំណើត (ដូច **ឧប្បត្តិ-ភូមិ**)។

អតិជានាតិ កិ. [អភិ+ញា, ញា>ជា+នា+តិ-រ.] រមែងដឹងចំពោះ, ដឹងច្បាស់។

អតិជានិត្វា អ. [អភិ+ញា+នា, អានៃនា>ឥ+ត្វា] ដឹងចំពោះហើយ, ដឹងច្បាស់ហើយ។

អតិជ្ជិត្វា អ. [ន+ភិទ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនបែកហើយ, មិនទម្លាយហើយ។

អតិជ្ជា ឥ. តណ្ហា (ដូច **លោភ**) ។

អតិជ្ជាកាយគន្ថ បុ. [អភិជ្ជា+កាយគន្ថ] កិលេសជាគ្រឿងដោតក្រងក្នុងកាយគឺអភិជ្ជា, កិលេសជាគ្រឿងដោតក្រងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយគឺអភិជ្ជា, កិលេសជាគ្រឿងដោតក្រងនូវ
នាមកាយនិងរូបកាយគឺអភិជ្ជា។

អតិជ្ជាទិ គុ. [អភិជ្ជា+អាទិ] (**មនោទុច្ចរិត**) មាន **អភិជ្ជា**ជាដើម។

អតិញ្ញា ឥ. [អភិ+ញា+អ+អា-ឥ.] ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងចំពោះ, គុណជាតិគឺបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់។ -**បរិញ្ញាបហានភាវនាសច្ឆិកិរិយាបារគូវស** បុ. អំណាចនៃបុគ្គលអ្នកដល់នូវត្រើយគឺគុណជាតិនៃបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់និងគុណជាតិជាគ្រឿងកំណត់ដឹងនិងគុណជាតិជាគ្រឿងលះបង់នូវទុក្ខនិងគុណជាតិជាគ្រឿងញុំាងមគ្គឱ្យចម្រើននិងគុណជាតិជាគ្រឿងធ្វើនូវនិព្វានឱ្យជាក់ច្បាស់, (**បរិញ្ញា** <បរិ+ញា+អ +អា.-ឥ., **បហាន**<ប+ហា+យុ, **ភាវនា**<ភូ, ឧនៃភូ>ឱ>អវ+យុ+អា-ឥ., **សច្ឆិកិរិយា**<សច្ឆិ+ករ+រិយា+អា-ឥ., **បារគូ**<បារ+គម+រ) ។ -**ឋានក** គុ. ជាជើងនៃអភិញ្ញា, ជាទីតាំងនៃអភិញ្ញា (ខ្លះថាមានអភិញ្ញាជាជើង, មានអភិញ្ញាជាទីតាំងប្រព្រឹត្តទៅ) ។ -**បារគាមិវស** បុ. អំណាចនៃគុណជាតិមានគុណជាតិជាគ្រឿងដល់នូវត្រើយគឺអភិញ្ញាជាដើម។

អតិញ្ញាណ នបុ. គ្រឿងសម្គាល់, ស្នាម, ចំទ្បោង, តម្រុយ (ដូច **លក្ខ**) ។

អតិញ្ញាតោ គុ. គេស្គាល់ច្រើន, ប្រាកដ, ល្បីល្បាញ (ដូច **ទិសៃ្សតោ**) ។

អតិញ្ញាយ អ. [អភិ+ញា+ត្វា] ដឹងចំពោះហើយ, ដឹងច្បាស់ហើយ។

អតិញ្ញេយ្យ គុ. [អភិ+ញា+តេយ្យ] គឺបុគ្គលគប្បីដឹងចំពោះ, ធម្មជាតិគឺបុគ្គលគប្បីដឹងដោយបញ្ញាដ៏ក្រៃលែង។

អភិញ្ញេយ្យាទិភេទ គុ. [អភិញ្ញេយ្យាទិ+ភេទ] មានធម៌គឺបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ជាដើមជាប្រភេទ, ផ្សេងដោយធម៌មានធម៌គឺបុគ្គលគប្បីដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែងជាដើម, វិ. **អភិជានិតព្វោតិ>អភិញ្ញេយ្យោ, អភិញ្ញេយ្យោ អាទិ យស្ស សោ> អភិញ្ញេយ្យាទិ, អភិញ្ញេយ្យាទិភេទោ យស្ស សោ>អភិញ្ញេយ្យាទិភេទោ**។

អភិញ្ញ គុ. អ្នកឆ្លៀវឆ្លាស, អ្នកស្ទាត់, ជំនាញ, មានថ្វីដៃ (ដូច **កុសល**) ។

អភិជាត ឬ. មនុស្សចាស់ (ដូច **ពុធ**) ។ អ្នកមានត្រកូល (ដូច **កុលជ**) ។

អភិណ្ហ កិ.វិ. រឿយៗ, ញយៗ។ ដូចគ្នានឹង **អភិក្ខណំ** ខាងដើម។

អភិតោ គុ. ជិត (ដូច **អាសន្ន**), ចំពោះមុខ (ដូច **អភិមុខ**), ទាំងពីរ (ដូច **ឧភយ**), ឆាប់ (ដូច **សីឃ**), ទាំងអស់ (ដូច **សាកល្យ**) ។ និបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថនៃ **សត្តមីវិភត្តិ**, ប្រែថាជិត (ដូច **អាសន្ន**) ។

អភិត្ថរេថ កិ. [អភិ+ថរ+អ+ឯថ-ស.] គប្បីប្រញាប់ធ្វើ, គប្បីរួសរាន់ធ្វើ, គប្បីធ្វើរួសរាន់។

អភិត្ថវន្ត គុ. [អភិ+ថុ, ឧនៃថុ>អវ+អន្ត] កាលសរសើរ, កាលស្ងើច។

អភិត្ថវមាន គុ. [អភិ+ថុ+មាន] កាលសរសើរ, កាលស្ងើច។

អភិត្ថវិ កិ. [អភិ+ថុ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] សរសើរហើយ, ស្ងើចហើយ។

អភិត្ថវិត្វា កិ. [អភិ+ថុ+ឥ-អា.+ត្វា] សរសើរហើយ, ស្ងើចហើយ។

អភិត្ថុតគុណ គុ. [អភិត្ថុត+គុណ] មានគុណគឺ...សរសើរហើយឬស្ងើចហើយ។

អភិទ កិ. [អ+ភិទ+អ+អា.-ហី.] បានបំបែកហើយ, បានទម្លាយហើយ។

អភិទោស ឬ. ពេលព្រលប់ (ដូច **បទោស**) ។

អភិធម្មកថា ឥ. [អភិធម្ម+កថ+អ+អា-ឥ.] វាចាជាគ្រឿងសម្តែងនូវអភិធម្ម, វាចាជាគ្រឿងសម្តែង (**ប្រាសញ្ច**)នូវអភិធម្ម, វិ. **អភិធម្មំ កថេតិ ឯតាយាតិ> អភិធម្មកថា**។

អភិធម្មទេសនា ឥ. [អភិធម្ម+ទិស+យុ+អា-ឥ.] វាចាជាគ្រឿងសម្តែងនូវអភិធម្ម។

អភិធម្មបិដក នឬ. [អភិធម្ម+បិដក] អភិធម្មបិដក, បិដកគឺអភិធម្ម។

អភិធាន នឬ. ឈ្មោះ (ដូច **សញ្ញា**) ។

អភិធាវថ កិ. [អភិ+ធាវ+អ+ថ-ប.] ចូរលឿនទៅមុខ, ចូរស្ទុះទៅមុខ។

អភិធេយ្យលិង្គ ត្រៃលិង្គ។

អភិនន្ទន្ត គុ. [អភិ+នន្ទ+អន្ត] កាលត្រេកអរចំពោះ, កាលត្រេកអរក្រៃលែង។

អភិនន្ទន្តិ កិ. [អភិ+នន្ទ+អ+អន្តិ-រ.] រមែងត្រេកអរចំពោះ, ត្រេកអរក្រៃលែង។

អភិនន្ទិត្វា អ. [អភិ+នន្ទ+ឥ-អា.+ត្វា] ត្រេកអរចំពោះហើយ, ត្រេកអរក្រៃលែងហើយ។

អភិនយ បុ. ការប្រកាសសេចក្តីចេះដឹង (ដូច **សុច្ចសូចន**)។

អភិនវ គុ. [អភិ+នវ] ថ្មីពេក, ថ្មីណាស់, ថ្មីស្រឡាង។

អភិនវ គុ. ថ្មី (ដូច **នុតន**) ។

អភិនិក្ខមន នបុ. [អភិ+និ+កម, កម>ខម+យុ] កិ.ចេញទៅចំពោះ, កិ.ចេញទៅដើម្បីគុណដ៏ក្រៃលែង (កិ.ចេញបួស, អភិនិស្ក្រមណ៍) ។

អភិនិក្ខមន្ត គុ. [អភិ+និ+កម+អន្ត] កាលចេញទៅដើម្បីគុណដ៏ក្រៃលែង, (កាលចេញបួស)។

អភិនិព្ធត្តិ ឥ. [អភិ+និ+បទ, ផ្លាស់ប>ព>ព្ធ, ទ>ត+តិ] កិ.កើតចំពោះ។

អភិនិម្មិនិត្វា អ. [អភិ+និ+មា+នា+ត្វា, អានៃមា>ឥ, អានៃនា>ឥ] និម្មិតចំពោះហើយ, តំណែងហើយ។

អភិនីហារ បុ. [អភិ+និ+ហរ+ណ] អភិនីហារ, ធម៌ជាគ្រឿងនាំចេញដើម្បីគុណដ៏ក្រៃលែង (សេចក្តីកសាង)។ -**សម្បន្ន** គុ. អ្នកដល់ព្រមហើយដោយអភិនីហារ, អ្នកមានអភិនីហារដល់ព្រមហើយ។

អភិបត្ថយ គុ. [អភិ+បត្ថ+ណយ+អន្ត+សិ-វិ. ផ្លាស់ន្ត+សិ-វិ.>អំ] កាលប្រាថ្នាចំពោះ។

អភិបត្ថិត គុ. [អភិ+បត្ថ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ប្រាថ្នាចំពោះហើយ។

អភិភវតិ កិ. [អភិ+ភូ+អ+តិ-រ.] រមែងញាំញី, គ្របសង្កត់។

អភិភវនាទិក គុ. [អភិភវន+អាទិ+ក] មានកិ.គ្របសង្កត់ជាដើម, វិ. **អភិភវនំ អាទិ យស្ស តំ>អភិភវនាទិកំ**។

អភិភវន្ត គុ. [អភិ+ភូ+អន្ត] កាលញាំញី, កាលគ្របសង្កត់។

អភិភវិ កិ. [អភិ+ភូ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ញាំញីហើយ, គ្របសង្កត់ហើយ។

អភិភវិត គុ. [អភិ+ភូ+ឥ-អា.+ត្វា] ញាំញីហើយ, គ្របសង្កត់ហើយ។

អភិភុយ្យ អ. [អភិ+ភូ+ត្វា] គ្របសង្កត់ហើយ។

អភិភុយ្យមាន គុ. [អភិ+ភូ+យ+មាន] គឺ...កាលគ្របសង្កត់។

អភិភូត គុ. [អភិ+ភូ+ត] គឺ...គ្របសង្កត់ហើយ, ប្រសរ៉ែតហើយ, ជិះជាន់ហើយ។

អភិមង្គលសម្មត គុ. [អភិមង្គល+សម្មត] គឺ...ដឹងដោយល្អហើយថាជាមង្គលក្រៃពេក, សន្ទុតហើយថាជាមង្គលដ៏ក្រៃលែង (**សម្មត**<សំ+មន+ត) ។

អភិមត្ថតិ កិ. [អភិ+មថ+អ+តិ-រ.] រមែងញាំញី។

អភិមាន បញ្ញា, សេចក្តីភ្លើតភ្លើនព្រោះហេតុមានទ្រព្យជាដើម (ដូច **ធនាទិ-ទប្ប**) ។ បុ. អតិមាន: មាន:ដ៏ក្រៃលែង (ដូច **អហំការ**) ។

អភិមុខ គុ. [អភិ+មុខ] ទីចំពោះមុខ, ទីចំមុខ, ទីមានមុខចំពោះ, ឆ្ពោះមុខទៅ, បែរមុខទៅ, មានមុខតម្រង់ទៅ, មានមុខសំដៅទៅ។

អភិយាចិត គុ. [អភិ+យាច+ត-អា.+ត] គឺ...**អារាធនា** ហើយ, សូមហើយ. អង្វរហើយ, អញ្ជើញហើយ។

អភិយុជ្ឌិតុកាម គុ. [អភិយុជ្ឌិតុំ+កម+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីច្បាំងចំពោះ, វិ. **អភិយុជ្ឌិតុំ កាមេតីតិ>អភិយុជ្ឌិតុកាមោ**។

អភិរត គុ. [អភិ+រម+ត] ត្រេកអរចំពោះហើយ, ត្រេកអរស៊ប់ហើយ។

អភិរតិ ឥ. [អភិ+រម+តិ] សេចក្តីត្រេកអរចំពោះ, សេចក្តីត្រេកអរក្រៃលែង។

អភិរម កិ. [អភិ+រម+អ+ហិ-ប., លុបហិ] ចូរត្រេកអរចំពោះ។

អភិរមតិ កិ. [អភិ+រម+អ+តិ-វ.] រមែងត្រេកអរចំពោះ។

អភិរមិតុំ អ. [អភិ+រម+ត-អា.+តុំ] ដើម្បីត្រេកអរចំពោះ។

អភិរមិត្វា អ. [អភិ+រម+ត-អា.+ត្វា] ត្រេកអរចំពោះហើយ។

អភិរាធយេ កិ. [អភិ+រធ+ណយ+ឯយ្យ-ស. លុបយ្យទុកឯ] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរចំពោះ។

អភិរុចិត គុ. [អភិ+រុច+ត-អា.+ត] ដែល...គាប់ចិត្តចំពោះហើយ។

អភិរុយ្ហ អ. [អភិ+រុហ+ត្វា] ឡើងហើយ, ជិះហើយ។

អភិរុហណ នបុ. [អភិ+រុហ+យុ] កិ.ឡើង, កិ.ដុះឡើង។ -**អត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ (ត្រូវការ) ដល់កិ.ឡើង, ដុះឡើង។ -**មគ្គ** បុ. ផ្លូវជាទីឡើង។

អភិរុហតិ កិ. [អភិ+រុហ+អ+តិ-វ.] ឡើង, ចម្រើនឡើង, ដុះឡើង, ជិះ។

អភិរុហតោ គុ. [អភិ+រុហ+អន្ត+ស-វិ., ផ្លាស់ន្ត+ស-វិ>តោ] កាលឡើង, កាលដុះឡើង។

អភិរុហន្តី គុ. [អភិ+រុហ+អន្ត+ឦ] កាលឡើង, កាលដុះឡើង, កាលជិះ។

អភិរុហិ កិ. [អភិ+រុហ+អ+ឦ-អជ្ជ.] ឡើងហើយ,ដុះឡើងហើយ, ជិះហើយ។

អភិរុហិតុំ អ. [អភិ+រុហ+ត-អា.+តុំ] ដើម្បីឡើង, ដុះឡើង, ដើម្បីជិះ។

អភិរុហិត្វា អ. [អភិ+រុហ+ត-អា.+ត្វា] ឡើងហើយ, ដុះឡើងហើយ, ជិះហើយ។

អភិរុឡ្ហ គុ. [អភិ+រុហ+ត] ឡើងហើយ, ចម្រើនឡើងហើយ, ដុះឡើងហើយ។

អភិរូបតរ គុ. [អភិរូប+តរ] មានរូបល្អជាង (មានរូបខ្ងង់ជាង) ។

អភិរូបតា ឥ. [អភិរូប+តា] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានរូបល្អ, វិ. **អភិរូបស្ស ភាវោ> អភិរូបតា**។

អភិលាវ បុ. ការច្រូត, ការកាត់ (ដូច **លវន**) ។

អភិលាស បុ. តណ្ហា (ដូច **បិហា**) ។

អភិវឌ្ឍតិ កិ. [អភិ+វឌ្ឍ+អ+តិ-វ.] រមែងចម្រើនក្រៃលែង។

អភិវឌ្ឍន នបុ. [អភិវឌ្ឍ+យុ] កិ.ចម្រើនក្រៃលែង។

អភិវាទន នបុં. [អភि+វន្ទ+ណ, លុបន, ទីយ:អនៃវ>អា] កិ.ថ្វាយបង្គំ, កិ.សំពះ, កិ. អភិវាទន៍, វិ. **អភិវាទិយតេតិ>អភិវាទនំ**។ -**អាទិសក្ការករណ-ដ្ឋាន** នបុं. ទីជាទីធ្វើនូវសក្ការ:មានកិ,ថ្វាយបង្គំជាដើម។ -**សីលតា** ឥ. [...សីល+តា] ភាវ:នៃ...អ្នកមានកិ.អភិវាទន៍ជាប្រក្រតី, អ្នកមានកិ. ថ្វាយបង្គំជាប្រក្រតី, វិ. **អភិវាទនំ សីលំ យស្ស សោ>អភិវាទន-សីលោ, អភិវាទនសីលស្ស ភាវោ> អភិវាទនសីលតា**។ -**សីលី** បុं. [...សីល+ណ្ឌ] អ្នកមានកិ.ថ្វាយបង្គំជាប្រក្រតី, វិ. **អភិវាទ-នសីលំ យស្ស អត្ថីតি>អភិវាទនសីលី**។

អភិវាទន នបុं. ការថ្វាយបង្គំ (ដូច **នមក្ការ**) ។

អភិវាទេត្វា អ. [អភि+វន្ទ+ណ+ត្វា] អភិវាទហើយ, ថ្វាយបង្គំហើយ, សំពះហើយ។

អភិវាទេន្តិ កិ. [អភि+វន្ទ+ណ+អន្តি-វ.] រមែងអភិវាទ, ថ្វាយបង្គំ, សំពះ។

អភិវុដ្ឍ គុ. [អភि+វស+ត, ផ្លាស់អនៃវ>ឧ] គឺភ្លៀងធ្លាក់ចុះហើយក្រៃពេក, គឺភ្លៀងបង្អុរចុះខ្លាំង។

អភិសក្ការ បុं. [អភि+សក្ការ] សក្ការ:ដ៏ក្រៃលែង, គ្រឿងសក្ការ:ដ៏ល្អ។

អភិសង្ខត គុ. [អភि+សំ+ករ, ករ>ខរ+ត, លុបរ] គឺ...តាក់តែងហើយ, ប្រុងហើយ, ជួសជុលហើយ។

អភិសង្ខរិត្វា អ. [អភि+សំ+ករ, ករ>ខរ+ឥ-អា.+ ត្វា] តាក់តែងហើយ, ប្រុងហើយ,ជួសជុលហើយ។

អភិសង្ខរោតি កិ. [អភि+សំ+ករ, ករ>ខរ+ឱ+តি-វ.] តាក់តែង, ចាត់ចែង, ប្រុង, ជួសជុល។

អភិសង្ខរោន្ត គុ. [អភि+សំ+ករ, ករ>ខរ+ឱ+អន្ត] កាលតាក់តែង, កាលប្រុង, កាលជួសជុល។

អភិសជ្ជ កិ. [អភि+សជ+យ+ឯយ្យ-ស., លុបយ្យទុកឯ] គប្បីជាប់នៅចំពោះ, គប្បីចាត់ចែង។

អភិសន្ធि ឥ. អធ្យាស្ស័យ (ដូច **អាសយ**) ។

អភិសបি កិ. [អភि+សប+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ស្បថចំពោះហើយ, ដាក់សម្បថហើយ, ផ្តាសាហើយ។

អភិសបিត គុ. [អភि+សប+ឥ-អា.+ត] គឺ...ស្បថចំពោះហើយ, ដាក់សម្បថហើយ, ផ្តាសាហើយ។

អភិសបিត្ត កិ. [អភि+សប+ឥ-អា.+ណ្ឌ-អជ្ជ.,ណ្ឌ-អជ្ជ. >ត្ត] ស្បថចំពោះហើយ, ដាក់សម្បថហើយ, ផ្តាសាហើយ។

អភិសបিត្វា អ. [អភि+សប+ឥ-អា.+ត្វា] ស្បថចំពោះហើយ, ដាក់សម្បថហើយ, ផ្តាសាហើយ។

អភិសមយ បុं. [អភि+សំ+ឥ, ឥ>ឯ>អយ+ណ] កិ.ប្រព្រឹត្តទៅព្រមចំពោះ, កិ.ដល់ព្រម

ហើយ, កិ.លុះ, កិ.បាន, កិ.ត្រាស់ដឹង។

អភិសមាចារិក បុ. [អភិសមាចារ+ណិក] អ្នកប្រកបដោយអភិសមាចារ:ឬអ្នកមានមារយាទល្អក្រៃលែង, រ. **អភិសមាចារេន និយុត្តោ>អភិសមាចារិកោ**, **អភិសមាចារោ យស្ស អត្ថីតិ ១>អភិសមាចារិកោ**, (**អភិសមាចារ** <អភិ+សំ+អា+ចរ+ណ) ។

អភិសមេច្ច អ. [អភិ+សំ+ឥ, ឥ>ឯ+ត្វា, ត្វា>រច្ចលុបរ] ត្រាស់ដឹងហើយ, ពិចារណាហើយ (ដល់ព្រមចំពោះហើយ) ។

អភិសម្ផរយ បុ. [អភិ+សំ+បរ+ឥ, ឥ>ឯ>អយ +ណ] ភពគឺសត្វគប្បីដល់ព្រមចំពោះក្នុងខាងក្នុង,
បរលោក។

អភិសម្ពុជ្ឈិត្វា អ. [អភិ+សំ+ពុធ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ត្រាស់ដឹងព្រមចំពោះហើយ។

អភិសម្ពុជ្ឈន គុ. [អភិ+សំ+ពុធ+យុ] អ្នកត្រាស់ដឹងព្រមចំពោះ។

អភិសារិកា ឥ. ស្ត្រីប្រាថ្នាប្តី។

អភិសិញ្ចិត្វា អ. [អភិ+សិច+ឥ-អា.+ត្វា, ចុះនិ-អា.] ស្រោចចំពោះហើយ, អភិសេកហើយ។

អភិសិញ្ចឺសុ កិ. [អភិ+សិច+អ+ឧ-អជ្ជ., ចុះនិ-អា.] ស្រោចចំពោះហើយ, អភិសេកហើយ។

អភិសិត្ត គុ. [អភិ+សិច+ត] គឺ...ស្រោចចំពោះហើយ, អភិសេកហើយ។

អភិសេក គុ. [អភិ+សិច+ណ, ច>ក, លុបណ] ជាទីស្រោចចំពោះ, ជាទីអភិសេក (ការស្រោចទឹក) ។ -**គ្គេហប្បវេសនវិវាហមង្គល** នបុ. មង្គលជាទីអភិសេកនិងជាទីចូលទៅកាន់ផ្ទះនិងវិវាហ:, **អភិសេកមង្គល** និង **គេហប្បវេសនមង្គល** និង **វិវាហមង្គល**។ -**មង្គលបោក្ខរណី** ឥ. ស្រះបោក្ខរណី (ស្រះមានឈូក) ជាមង្គលជាទីអភិសេក។

អភិស្សន្ទោ បុ. ការជេរ, ការប្រទេច (ដូច **អក្ខោសន**) ។ ការជាប់ជំពាក់ (ដូច **លគ្គន**) ។

អភិហដ គុ. [អភិ+ហរ+ត, ត>ដ, លុបរ] គឺ...នាំទៅចំពោះហើយ, នាំមកចំពោះហើយ។ -**បណ្ណាការ** បុ. គ្រឿងបណ្ណាការ (ជំនួន,ឥណ្ឌាយ) ដែលបុគ្គលនាំទៅចំពោះហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែឬត្រឹមតែគឺ...នាំទៅចំពោះហើយ។ -**សក្ការសម្ផាន** គុ. មានគ្រឿងសក្ការ:និងសេចក្តីរាប់អាន (គឺ...) នាំទៅចំពោះហើយ, មានសក្ការ:និងវត្ថុជាគ្រឿងរាប់អាននាំទៅចំពោះហើយ។

អភិហនិត្វា អ. [អភិ+ហន+ឥ-អា.+ត្វា] បៀតបៀនចំពោះហើយ, ដល់ហើយ, ទង្គិចហើយ, ប៉ះហើយ។

អភិហរន្តិ កិ. [អភិ+ហរ+អ+អន្តិ-រ.] នាំទៅចំពោះ, នាំមកចំពោះ។

អភិហរាបេត្វា អ. [អភិ+ហរ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យនាំទៅចំពោះហើយ, ឱ្យនាំទៅហើយ។

អភិហរិត្វា អ. [អភि+ហរ+ត-អា.+ត្វា] នាំទៅចំពោះហើយ, នាំទៅហើយ, នាំមកហើយ។

អភិហិត គុ. ពោល (ដូច**ភាសិត**) ។

អភុញ្ជន្ត គុ. [ន+ភុជ+អន្ត, ចុះនិ-អា.] កាលមិនបរិភោគ, កាលមិនប្រើប្រាស់។

អភុញ្ជិត្វា អ. [ន+ភុជ>អភុញ្ជ+ត-អា.+ត្វា] មិនបរិភោគហើយ, មិនប្រើប្រាស់ហើយ។

អភូត គុ. [ន+ភូត] មិនដែលកើតហើយ, មិនមានហើយ, មិនពិត, ពាក្យមិនពិត។ -**ព្ភក្ខានទោស** បុં. ទោសគឺកិ.ពោលបង្ការ៉ាច់ដោយពាក្យមិនពិត។ -**ទាឋី** បុં. អ្នកពោលនូវពាក្យមិនពិត, អ្នកមានកិ.ពោលនូវពាក្យមិនពិតជាប្រក្រតី, វិ. **អភូតំ ទទតីតិ>អភូតទាឋី**, **អភូតំ ទទិតុំ សីលមស្សាតិ>អភូតទាឋី**។

អភូតបុព្ព គុ. [ន+ភូតបុព្ព] មិនធ្លាប់កើតហើយ, មិនធ្លាប់មានហើយ។

អភ្យាសោ ជិត (ដូច **អាសន្ន**) ។

អមិ ធា. **គតិយំ អមតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ **អសុ** បុં. ឥ. "រស្មី, ពន្លឺ" (អប+ឧ+ សអាគមសូបិ) ។ **អំសុមាលី** "ព្រះអាទិត្យ" មានរបៀបនៃរស្មី, សព្ទជាវេវចនៃ **អំសុមាលីៃ អាទិច្ចោ សុរិយោ សូរោ សតរំសិ ទិវាករោ ទេវោ ចនោ ទិនករោ ឧណ្ណរំសិ បតំករោ អំសុមាលី ទិនបតិ ភបនោ ទិវិភានុមា រំសិមា ភាករោ ភានុ អង្ករ សហស្សរំសិ**។

អមិ ធា. **ពោគេ អមេតិ អមយតិ** "ឈឺ" ចុ. ។ **អន្ធោ** គុ. **អន្ធនខោ** "មានក្រចកខ្ចីច" ស. ។ **អាមយោ** បុં. ពោគ, ជំងឺ" ។ **អនាមយោនិរាមយោ** "មិនមានពោគមិនមានជំងឺ, សុខសប្បាយ" ។

អមគ្គ គុ. [ន+មគ្គ] មិនមែនជាមគ្គ, មិនមែនជាផ្លូវ។

អមច្ច បុំ. [អមា+ច្ច] អ្នកកើតជាមួយ, អ្នកកើតរួមជាមួយនឹងស្តេចឬ មន្ត្រី ក្នុងកិច្ចទាំងពួង (អមាត្យដូច **សជីវោ**), អង្គរបស់រាជម្យ៉ាង, វិ. **សព្ភកិច្ចេសុ ឯកា ឯ ឯ ឯ

-**និព្វាន** នបុ.និព្វានឈ្មោះអមត:។ -**បរិយោសាន** គុ. មាននិព្វានឈ្មោះអមត:ជាទីបំផុត។ -**បទ** នបុ. ធម្មជាតជាគ្រឿងដល់នូវនិព្វានឈ្មោះអមត:, វិ. **អមតំ បជ្ជន្តិ ឥមិនាតិ>អមតបទំ**, ជាផ្លូវនៃនិព្វានឈ្មោះអមត:ឬទីជាហេតុដល់នូវនិព្វានឈ្មោះអមត:, វិ. **អមតស្ស បទំ> អមតំបទំ**។ -**ឋាន** នបុ. ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកឈ្មោះអមត:, ទឹកអម្រឹត។ -**ឋ** គុ. ដែល...មិនធ្លាប់ស្លាប់ហើយ។ -**ផល** គុ. មានផលឈ្មោះអមត:។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជា... មិនស្លាប់ហើយ។ -**មគ្គ-ទេសក** បុ. អ្នកសម្តែងនូវផ្លូវនៃនិព្វានឈ្មោះអមត:។ -**មហានិព្វាន-សម្ផត្តិ** ឥ. សម្ផត្តិគឺមហានិព្វានឈ្មោះអមត:, កិ.ដល់ព្រមនូវមហានិព្វានឈ្មោះអមត:។ -**មហានិព្វានសម្ផាបកត្ត** នបុ. ភាវ:នៃ...ជា... ញ៉ាំងសត្វឱ្យដល់ព្រមនូវមហានិព្វានឈ្មោះអមត:។ -**ទស្សន** បុ. ភ្លៀងគឺធម៌ឈ្មោះអមត:, ភ្លៀងគឺនិព្វានឈ្មោះអមត:។ ព្រះនិព្វាន (ដូច **អបវគ**), ទឹក(ដូច **សលិល**), **សុធាភោជន** (ដូច **ពីយូសំ**), **សុធាភោជន** របស់ទេវតា។ បុ. កន្ទ្ធតព្រៃ (ដូច **អាមលកី**) ។

អមតប បុ. ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **សត្ត្ធាសី**) ។

អមតាធិគត គុ. [អមត+អធি+គម+ត] ដែលដល់នូវនិព្វានឈ្មោះអមត:, ដែលបាន(លុះ) នូវនិព្វានឈ្មោះអមត:។

អមតោគធ គុ. [អមត+អវ+គាធ+អ] ដែលចុះសិ៊ប់ក្នុងនិព្វានឈ្មោះអមត:, (ដែលតាំងសិ៊ប់ក្នុងធម៌ឈ្មោះអមត:, ដែលឈានចុះកាន់និព្វានឈ្មោះអមត:), វិ. **អមតេ និព្វានេ អវគាធតីតি>អមតោគធំ**។

អមត្តញ្ញុតាបដិក្ខេប បុ. [អមត្តញ្ញុតា+បដិក្ខេប] កិ.ហាមឃាត់ដោយភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកមិនដឹងនូវប្រមាណ, អាការឃាត់នូវភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកមិនដឹងនូវប្រមាណ (**បដិក្ខេប**<បដិ+ខិប+ណ) ។

អមត្តញ្ញូ គុ. [ន+មត្ត+ញា+រู] អ្នកមិនស្គាល់នូវប្រមាណ, អ្នកមិនដឹងនូវប្រមាណ, វិ. **មត្តំ ជានាតីតি>មត្តញ្ញូ, ន មត្តញ្ញូ>អមត្តញ្ញូ**។

អមត្តំ ភាជន:សាមញ្ញ (ដូច **បត្ត**) ។

អមនសិកត្វា អ. [ន+នមសិ+ករ+ត្វា] មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តហើយ, មិនចាប់ភ្ជ្ជក់ហើយ។

អមនសិការ បុ. [ន+មនសិ+ករ+ណ] កិ.មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត, វិ. **មនសិករណំ>មនសិ-ការោ, ន មនសិការោ>អមនសិការោ**។

អមនាប គុ. [ន+មនាប] ដែលមិនជាទីគាប់ចិត្ត, ដែលមិនជាទីពេញចិត្ត, មិនមានសេចក្តីគាប់ចិត្ត។

អមនុស្ស គុ. [ន+មនុស្ស] មិនមែនជាមនុស្ស (មានភូតនិងបិសាចជាដើម) ។ -**គ្គហិត** គុ. គឺអមនុស្សចាប់ហើយ។ -**បរិគ្គហិត** គុ. គឺអមនុស្សហ្វូងហ្ហែងហើយ, គឺអមនុស្សកំណត់ហើយ។ -**ពហុល** គុ. មាន

អមនុស្សច្រើន, ច្រើនដោយអមនុស្ស។ -**ភយ** នបុ. ភ័យអំពីអមនុស្ស, ភ័យកើតអំពីអមនុស្ស។ -**សទ្ទ** បុ. សំឡេងឬសូរនៃអមនុស្ស។

អមនុស្សុបទ្ទវ បុ. [អមនុស្ស+ឧបទ្ទវ] អន្តរាយអំពីអមនុស្ស, ឬឧបទ្រពដែលកើតអំពីអមនុស្ស, វិ. **អមនុស្សេហិ ជាតោ វា ឧបទ្ទវោ>អមនុស្ស-ុបទ្ទវោ**។

អមនុស្សុបទ្ទុត គុ. [អមនុស្ស+ឧបទ្ទុត] គឺអមនុស្សចូលទៅបៀតបៀនហើយ, គឺអមនុស្សប្រទូស្តហើយ, វិ. **អមនុស្សេហិ ឧបទ្ទុតោ>អមនុស្សុបទ្ទុតោ**។

អមរគោយាន ឈ្មោះមហាទ្វីប១ខាងលិចភ្នំមេរុ។

អមរណកសត្ត បុ. [អមរណក+សត្ត] សត្វអ្នកមិនស្លាប់, សត្វដែលមិនស្លាប់។

អមរាវតី ឈ្មោះទីក្រុងរបស់ព្រះឥន្ទ។ -**នគរ** នបុ. [អមរវតី+នគរ] ក្រុងឈ្មោះអមរវតី។

អមរ បុ. ទេវតាសាមញ្ញ (ដូច **ទិពុធ**) ។

អមល មេដែក, កែវពេទាយ (ដូច **អណ្ណ**) ។

អមហាឋលតាវ បុ. [អមហាឋល+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជា...មិនមានផលធំ, វិ. **មហន្តំ ផលំ> មហាឋលំ, ន ត្ថិ មហាឋលំ ឯតស្សាតិ>អមហាឋលំ, តស្ស ភាវោ> អមហាឋលតាវោ**។

អមា និ. **សហត្ថាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺមួយអន្លើ, ជាមួយគ្នា, **សហ**, **សទ្ធឹ**, **សមំ** ក៏ជា **សហត្ថាចក** ដែរ, ១ទៀត **អមា** ប្រែថាជិត, ទៀប, បៀត (ដូច **សមីប**)។

អមាតរ គុ. [ន+មាតុ] ស្ត្រីមិនមែនជាមាតា។

អមាតាបិតុសំវឌ្ឍ គុ. [អមាតាបិតុ+សំវឌ្ឍ] ដែលចម្រើនព្រមហើយក្នុងបុគ្គលមិនមែនជាមាតានិងបិតា, ចម្រើនល្អហើយក្នុងសំណាក់នៃបុគ្គលមិនមែនជាមាតានិងបិតា។

អមានុសី គុ. [ន+មានុសី] មិនមែនជារបស់នៃមនុស្ស, វិ. **មនុស្សស្ស សន្តកោ> មានុសី, ន មានុសី>អមានុសី**។

អមាមក គុ. [ន+មម+ណ្ម] អ្នកមិនរាប់អាន, មិនរាប់រក, មិនស្រឡាញ់។

អមាយ គុ. [ន+មាយា] អ្នកមានមាយាមិនមាន, អ្នកមិនមានមាយា, វិ. **ន ត្ថិ តស្ស មាយាតិ >អមាយো** ។

អមាយាវី គុ. [ន+មាយាវី] មិនមែនអ្នកមានមាយា, អ្នកមិនមានពុតត្បុត (មិនមែនអ្នកលាក់ពុត), វិ. **មាយា យស្ស អត្ថីតি>មាយាវី, ន មាយាវី> អមាយាវី។**

អមារិតត្ត នបុ. [អមារិត+ត្ត] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគឺ...មិនឱ្យស្លាប់ហើយ, មិនសម្លាប់ហើយ។

អមារេត្វា អ. [ន+មរ+ណេ+ត្វា] មិនឱ្យស្លាប់ហើយ, មិនញ៉ាំង...ឱ្យស្លាប់ហើយ, មិនសម្លាប់ហើយ។

អមាវសី ថ្ងៃដែលមានព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទនៅជាមួយគ្នា, ថ្ងៃខែដាច់ថ្ងៃទី ៣០ ខែពេញ, ថ្ងៃទី ២៩ ខែខ្វះ (ដូច **អមាវសី**) ។

អមិតភោគ គុ. [អមិត+ភោគ] មានភោគ:រាប់មិនបានហើយ, មានភោគ:គឺបុគ្គលរាប់មិនបានហើយ, វិ. **អមិតា ភោគា យេន ឥ យស្ស សោ>អមិត-ភោគោ**, (**អមិត**<ន+មា, អានៃមា>ឥ+ត) ។

អមិត្ត គុ. [ន+មិត្ត] មិនមែនជាមិត្រ (សត្រូវដូច **រិបុ**) ។, វិ. **ន មិត្តោ>អមិត្តោ**។ -**ភូត** គុ. ដែលមិនមែនជាមិត្រ, មិនមែនជាមិត្រកើតហើយ, (ភូតសព្ទដែលចុះខាងចុងសព្ទដូច្នេះជាដើមប្រែក៏បានទេក៏បាន) ។ -**មជ្ឈ** នបុં. កិ.ញ៉ាំញ៉ីនូវបុគ្គលមិនមែនជាមិត្រ, កិ.កាច់កិននូវសត្រូវ។ -**ឥស** បុં. អំណាចនៃសត្រូវ។

អមិលាត គុ. [ន+មិល+ត] មិនស្វិតហើយ, មិនស្រពោនហើយ, មិនរញ្ជមហើយ។ បុં. ដើមជន្លាត់ដៃ (ដូច **មហាសហា**) ។

អមុ ទីខាងនាយ, ទីឯណោះ, លោកខាងនាយ, លោកឯណោះ (ដូច **ឋ** ឬដូច **អត្រ**) ។

អមុច្ចមាន គុ. [ន+មុច+យ+មាន] គឺ...កាលមិនរួច, កាលមិនលែង។

អមុញ្ចិត្វា អ. [ន+មុច+ឥ_អា.+ត្វា, ចុះនិ-អា.] មិនរួចហើយ, មិនលែងហើយ។

អមុត្ត គុ. [ន+មុច+ត] មិនរួចហើយ, មិនផុតហើយ។នបុំ. អាវុធដែលមិនផុតចេញពីដៃមានកាំបិតតូចជាដើម។

អមុត្រ **ភវន្តរត្ថាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺភពដទៃ, ភពមុខប្រែថាភពឯណោះ, ភពឯមុខ, **ឋេច** ក៏ជា **ភវន្តរត្ថាចក** ដែរ។

អមុសាវាទ បុំ. [ន+មុសា+វទ+ណ] កិ.មិនពោលនូវពាក្យកុហក, គុ. អ្នកមិនមានមុសាវាទ។

អមូគ គុ. [ន+មូគ] មិនមែនគ, មិនគ។

អមោឃ គុ. [ន+មោឃ] មិនទទេ, មិនសូន្យ, មិនឥតអំពើ។ ប្រាជ្ញា (ដូច **បដិភាណ**) ។

អមោរភាវ បុំ. [អមោរ+ភាវ] ភាវ:នៃ...ជា...មិនមែនក្ងោក។

អម្ភ ធា. **សទ្ទេ**, **អសក្ការេ**, **តាយនេ ច អម្ភតិ** "ចេញសំឡេង, ត្រេកអរក្សា" ភូ. ។ ធាតុនេះមិនមានក្នុងសទ្ទនីតិទេមានតែក្នុងកច្ចាយន:។ **អម្ភ:** ន បុំ. "អម្ភ, សំពត់, អាកាស, វេហាស៍" ។ **ទិគម្ភរោ** បុំ. "មនុស្សមានទិសជាសំពត់ឬមានសំពត់ជាទិសគឺស្លៀកទិស =ស្លៀកមេយ" (និគ្រន្ថ, អន្យតិរ្ថិយផ្លាស់សជាគ)។

អម្ព បុ. ស្វាយ (ដូច **ចូត**), ។

អម្ពដ្ឋ ឥ. ឈ្មោះដើមឈើម្យ៉ាង (ដូច **ចាឋ**) ។

អម្ពដ្ឋិ នបុ. [អម្ព+អដ្ឋិ] គ្រាប់ (ឆ្អឹង) នៃស្វាយ។

អម្ពណាក នបុ. [អម្ព+អណាក] ស្នូក (ភាជនៈដែលគេធ្វើអំពីស្វាយ) ។

អម្ពបក្ក គុ. [អម្ព+បក្ក] ស្វាយទុំ, ផ្លែនៃស្វាយទុំហើយ។

អម្ពបានក នបុ. [អម្ប+បានក] ទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកដែលបុគ្គលធ្វើដោយផ្លែនៃស្វាយ, ទឹកបានដែលបុគ្គលធ្វើដោយផ្លែនៃស្វាយ, វិ. **អម្ពេហិ កតំ បានកំ**> **អម្ពបានកំ**។

អម្ពបោតក បុ. [អម្ព+បោតក] កូននៃស្វាយ។

អម្ពរ នបុ. អាកាស (ដូច **គគនំ**), សំពត់ (ដូច **ឥត្ថ**), សំពត់សាមញ្ញ (ដូច **ឋ**) ។

អម្ពរុក្ខមូល នបុ. [អម្ពរុក្ខ+មូល] ប្រទេសជាទីតាំងនៃដើមស្វាយ, គល់នៃដើមស្វាយ, ទីជិតនៃដើមស្វាយ។

អម្ពវន នបុ. [អម្ព+វន] ព្រៃនៃស្វាយ, ព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមស្វាយ, វិហារ ឈ្មោះអម្ពវន, វិ. **អម្ពានំ ឥទំ**>**អម្ពវនំ**, **អម្ពេហិ សញ្ឆន្នំ ឥទំ**> **អម្ពវនំ**។

អម្ពា ឥ. ម៉ែ, ម្តាយ (ដូច **អម្ម**) ។

អម្ពាដកវន នបុ. [អម្ពាដក+វន] ព្រៃនៃដើមម្ពាក់, ព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមម្ពាក់ (**អម្ពាដក**<អម្ព+អដ+កស) ។

អម្ពាតក បុ. ដើមម្ពាក់ (ដូច **ឬតនក**) ។

អម្ពិល នបុ. [អម្ព+ឥល] វត្ថុជាគ្រឿងធ្វើនូវសំឡេងនៃជន (ជួរ, រសជួរ, មានរសជួរ), វិ. **អម្ពិន្តិ សទ្ទំ ករោន្តិ ឯតេនាតិ**>**អម្ពិលំ**។ -**ភាជន** នបុ. ភាជនៈសម្រាប់ដាក់នូវវត្ថុជួរ។រសជួរ។

អម្ពុ ទឹក (ដូច **តោយ**) ។

អម្ពុជាករ បុ. ស្រះ (ដូច **តឡាក**) ។

អម្ពុជិនី ស្រះមានផ្កាឈូក។

អម្ពុជ បុ. ត្រីសាមញ្ញ (ដូច **ឈស**) ។

អម្ពុទ បុ. មេឃ (ដូច **ឥណាហក**) ។

អម្ពុធរ បុ. មេឃ។

អម្ពោ អា.និ. នៃអ្នកដ៏ចម្រើនទេ., រ៉ីយ (ប្រើបានទាំងពីរវចនៈចំពោះតែខាងបុរស) ។ **អន្ធានត្ថខាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហៅរកប្រែថាម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន, **តោ**, **អរេ**, **ហម្ពោ**, **ឥ**, **ជ**, **អន្ត**, **អាវុសោ**, **ហេ**, **ហរេ** ក៏ជា **អន្ធា**-

ឆត្តវាចក ដែរ។ បុ. ថ្ម (ដូច **ចាសាណ**) ។

អម្ម អា.និ. បពិត្រម៉ែ, ម្នាលនាង។ល។ (សម្រាប់ប្រើបានចំពោះតែខាងស្ត្រី) ។

អម្មណ នបុ. រង្វាល់សម្រាប់វាល់ស្រូវគេធ្វើដោយឈើ, ស្ពឹក, ទូកតូច, ទូកកំរោល វត្ថុប្រមាណ ១១ទោណ (ដូច**ទោណី**) ។

អម្មតាតា អា.និ. បពិត្រម៉ែនិងឪពុកទ., ម្នាលនាងនិងអ្នកទ. ។ល។

អម្ម**ា** ម៉ែ, ម្តាយ (ដូច **ជ**ន**នី**) ។

អម្ម** កិ. [អស+អ+ម-រ., ម-រ.>ម្ហ] មាន, ជា... ។

អម្ម**ម**យ គុ. [អម្ហ+មយ] ជាវិការ:នៃថ្ម, ដែលកើតអំពីថ្ម។

អម្ម**យ** គុ. [អម្ហ+មយ] ជាវិការ:នៃថ្ម, ដែលកើតអំពីថ្ម។

អម្ម**ាទិ**ស គុ. [អម្ហ+ទិស+ក្ងិ] ប្រាកដដូចជាយើង, ដូចជាយើង, រ. **អហំ ឥ**ម **ទ**ិ-**ស្ស**តីតិ> **អ**ម្ម**ាទ**ិ**សោ**។

អ យ ឬ. [អយ+អ] (សភាវ:) ដល់នូវកិ.ប្រកបក្នុងកិច្ចរបស់ជាងផ្សេងៗ (ដែកដូច **ការ**ឡ**ាយ**ស), រ. **អ**យ**តិ ន**ានា**ក**ម្ម**ារ**ិ**ច្ចេ**ស យ**ោ** គ**ច្ច**តីតិ> **អ**យ**ោ**។ -**ភ**ូ**ជ**ស**ហ**ស**ស** ឬ. ពាន់នៃញញ្ជូរជាវិការ:នៃដែក។ -**ន**ង្គ**ល** នបុ. នង្គ័លជាវិការ:នៃដែក។ -**ប**ុ**ឋ**ី ឥ. ផែនដីជាវិការ:នៃដែក។ -**ក**ប**ល**្ល នបុ. អំបែងជាវិការ:នៃដែក, គ្រឿងជាវិការ:នៃដែក។ -**ស**ណ-**ក**ា ឥ. ស្ពឹលជាវិការ:នៃដែក, បន្ទះនៃដែក។ -**ស**ំ**ខ**ណ**ិ**ក**ស**ង្ខ**ាត** គុ. គឺបណ្ដិតរាប់ព្រមហើយថាច្រវាក់ជាវិការ:នៃដែក, ពោលគឺច្រវាក់ជាវិការ:នៃដែក។ -**ស**ី**ម**ក នបុ. ក្រចាប់ជាវិការ:នៃដែក, កង្វារ មានសណ្ឋាន ដូចជាច្រវាក់ជាវិការ:នៃដែក។ -**ស**ូ**ល** នបុ. ឈើអណ្ដោតជាវិការ:នៃដែក, គ្រឿងសម្រួចជាវិការ:នៃដែក។

អយ ធ. **ក**ត**ិ**យ**ំ អ**យ**តិ** "ទៅ, ដល់" ភ្ល. ។ **អ**យ**ោ** បុ. "ដែក" =**ការ**ឡ**ណ**ោ**ហ**ំ**, រ. **អ**យ**តិ ន**ានា**ក**ម្ម**ារ**ិ**ច្ចេ**ស ឧ**ប**យ**ោ**គ**ំ **ក**ច្ច**តីតិ អ**យ**ោ** ស. ។ **ស**ម**យ**ោ** បុ. "សម័យ" (សំ+អយ+អឬសំ+ឥ+អ) ប្រែបានច្រើនន័យ: ១/ ប្រជុំ, រួបរួម =**ស**ម**ា**យ**ោ** ឧ. **អ**ប្ប**េ**ឥ**ន**ាម **ស**្ម**េ**ិ **ឧ**ប**ស**ង្ហ**ម**-**ម**យ**ា**ម **ក**ាលញ្ច **ស**ម**ម**យ**ញ**្ច **ឧ**ចា**ទ**ាយ។ ២/ ខណ:ស្រ្ប, ត្រ = **ខ**ណ**ោ**, ឧ. **ឯ**ក**ោ ច ខ**ោ **ភ**ិ**ក**្ខ**វ**េ **ខ**ណ**ោ ច ស**ម**ម**យ**ោ ច ព**្រ**ហ្ម-**ច**រ**ិ**យ**ា**ស**ា**ម**យ។ ៣/ កាល, វេលា, ពេល, រដូវ, =**ក**ាណ**ោ** ឧ. **ឧ**ណ្ហ-**ស**ម**ម**យ**ោ ប**រ**ិ**ទ្ធ**ា**ហ**ស**ម**ម**យ**ោ**។ ៤/ ហេតុ, ការណ៍ =**ហ**េ**ត**ុ ឧ. **ស**ម-**ម**យ**ោ**ប**ិ**ខ**ោ **ត**េ **ភ**ន្ត**ា**ណ**ិ **អ**ប្ប**ដ**ិ**ឥ**ិ**ន្ធ**ោ **អ**ហ**ោ**ស**ិ**។ ៥/ ពួក, ប្រជុំ = **ស**ម**ូ**ហ**ោ** ឧ. **ម**ហ**ា**ស**ម**យ**ោ ប**ឥ**ន**ស្ម**ឹ**។ ៦/ ការយើញ, លទ្ធិ, មតិ, យោបល់, ទ្រឹស្ដី=**ទ**ិ**ដ**្ឋ**ិ ឧ. **ត**េ**ន ស**ម**ម**យ**េ**ន ឧ**ត្ត**ា**ហ**ា**ណ**ោ **ប**រ**ិ**ព្ជ**ា**ជ-**ក**ោ **ស**ម**ណ**ម**ុ**ណ្ឌ**ិ**ការ**ុ**ត្ត**ោ... **ប**ដ**ិ**ឥ**ស**ត**ិ**។ ៧/ បាន, ទទួល, លុះ,

ដល់ =**បដិណាតោ**, ឧ... **អត្ថាតិសមយា ធីរោ បណ្ឌិតោតិ បវុច្ចតិ**។ ៨/ លះបង់, ចោល =**បហានំ** ឧ. **សម្ម នានាតិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្ស**។ ៩/ ត្រាស់ដឹង, ចាក់ផ្លុះ =**បដិវេធោ**, ឧ. **ធម្មាតិសមយោ**។ **ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ សន្ធតដ្ឋោ សន្តាបដ្ឋោ វិបរិណាមដ្ឋោ អតិសមយដ្ឋោ** ស. ។

អយន នបុં. ការទៅ, ការប្រព្រឹត្តទៅ (ដូច **គមន**, ដូច **បថ**, ដូច **បទវី**) ។

អយស គុ. [អយ+ស] ដែលកើតអំពីដែក, រ. **អយតោ ជាតំ>អយសំ**។

អយស គុ. [ន+យស] មិនមែនជាយស (**ឧោស**) ។

អយាចិត្វា អ. [ន+យាច+ឥ-អា.+ត្វា] មិនសូមហើយ...។

អយាសា បុં. [អយ+នា-រ.>អាចុះ ស-អា.] អំពីដែក។

អយិរ គុ. ជនជាធំ, ជនជាម្ចាស់។

អយុញ្ជិតព្ព គុ. [ន+យុជ>អយុញ្ជ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...មិនគប្បីប្រកប។

អយុត្ត គុ. [ន+យុជ+ត] មិនគួរ, មិនគួរហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុं, ទីដែលមិនគួរ, -មិនត្រូវ។

អយោគ បុं. [ន+យុជ+ណ] កិ.មិនប្រកប, មិនមានព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប។

អយោគុឡ បុं. [អយ+គុឡ] ដុំនៃដែក។

អយោគ្ត បុं. អង្រែ (ដូច **មុសល**) ។

អយោឃន បុं. ញញ្ជរ, ភ្នើន (ដូច **ភ្ជ**) ។

អយោជយ គុ. [ន+យុជ+ណយ+អន្ត+សិ-រ.] កាលមិនប្រកប។

អយោជេន្ត គុ. [ន+យុជ+ណេ+អន្ត] កាលមិនប្រកប។

អយោនិសោ អ. [ន+យោនិសោ] ដោយមិនមែនជាឧបាយ, ដោយមិនមែនជាឧបាយនៃប្រាជ្ញា, ដោយឧបាយមិនមែនជាប្រាជ្ញា។ -**មនសិការ** បុं. ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយមិនមែនជាឧបាយនៃប្រាជ្ញា,... ។

អយោមយវិជ្ជ-ឆកណ្ណក បុं. បន្ទាសម្រាប់ចាក់ជាវិការនៃដែក, សព្វនេះជាអត្ថនៃ **សិខរ** សព្ទ។

អយ្យ គុ. [អយ+ណ្យ] អ្នកដែលគេគប្បីចូលទៅជិត (ម្ចាស់, លោកម្ចាស់, ចៅហ្វាយនាយ), រ. **អយិតព្ពោ ឧបគន្តព្ពោតិ>អយ្យោ**។ -**បុត្ត** បុं. បុត្រនៃម្ចាស់ (ព្រះអង្គម្ចាស់) ។ បុं. ជនមានត្រកូល (ដូច **ក្ខត្តិយ**), ជនជាធំ, ជនស្តុកស្តម្ភ (ដូច **ឥស្សរ**) ។

អយ្យក បុं. [អរហ+ណ្ឍ, រហ>យ>យ្ស, ណ្ឍ>អក] អ្នកដែលគេគប្បីបូជា (តាឬជីតា), រ. **អរហិតព្ពោ បូជេតព្ពោតិ>អយ្យកោ**, (អយ+ណ្ឍ+ក៏មាន) ។

-**កុល** នបុ. ត្រកូលនៃជីតា។ -**សេដ្ឋី** បុ. សេដ្ឋីជាជីតា។ ឥ. **អយ្យិកា**= យាយឬជីដូន។

អយ្យកា ឥ. ជីដូន, យាយ (ដូច **មាតាមហី**) ។

អយ្យកោ បុ. ជីតា, តា (ដូច **បិតាមហ**) ។

អយ្យិកា ឥ. ជីដូន, យាយ (ដូច **មាតាមហី**) ។

អរ ធ. **គតិយំ អរតិ**ទៅ, ដល់ ភ្ញ. ។ **អត្ថ** នបុ. "ព្រះនិព្វាន" =**និព្វានំ**។ **អត្ថោ** បុ. "អត្ថ, អាថ, ន័យ" ប្រែបានច្រើនយ៉ាង៖១/ ប្រយោជន៍, ផល២/ សេចក្ដី, សេចក្ដីអធិប្បាយ៣/ សេចក្ដីចម្រើន, សេចក្ដីរុងរឿង ៤/ ទ្រព្យ, សម្បត្ដិ ៥/ វត្ថុ, របស់ ៦/ ហេតុ ៧/ សេចក្ដីសាបសូន្យ, វិនាស ៨/ ប្រយោជន៍, សមគួរ ៩/ ឈ្មោះនៃភ្នំក្នុងមជ្ឈិមទិស។ **ឧតុ** បុ. រដូវ វិ. **តំ តំ សត្ដកិច្ចំ អរតិ បវត្ដេតីតិ ឧតុ** ស. ។ **ឱរ** នបុ. "ពៀរ, វេរ, សេចក្ដីខុស, សេចក្ដីអាក្រក់" (វិ+អរ+អ. សូចិ) ។ **ឧរេ** បុ. "ទ្រូង" (ផ្លាស់អនៃអរជាឧសូចិ) ។ **ឧរគោ** បុ. "ពស់" ទៅដោយទ្រូង។ **ឱរសោ** បុ. "កូន, ឱរស" កើតអំពីទ្រូង វិ. **ឧរសា មនសា និម្មិតោ ឱរសោ** (ណបច្ចយសអាគម) **ឧរសិ ភវោតិ ឥ ឱរសោ** (សូចិ) ។ **ឧរច្ឆទោ** "ក្រោះខែល" បិទបាំងទ្រូង។

អរក្ខិតព្ឋាន នបុ. [អរក្ខិតព្ព+ឋាន] ទីនៃ...គឺ...មិនគប្បីរក្សា។

អរជន្ត គុ. [ន+រជ+អន្ត] កាលមិនត្រេកអេ, កាលមិនរីករាយ។

អរញ្ញ បុ. អាង, ពាង, ក្រឡ (ដូច **មណិក**)។

អរញ្ញ នបុ. [អរ+ញ] ទីដែលជនតែងនៅ (ព្រៃ), វិ. **អរិយតេ គម្យតេតិ>អរញ្ញំ**។ -**គត** គុ. ទៅហើយកាន់ព្រៃ, ទៅហើយក្នុងព្រៃ, នៅក្នុងព្រៃ។ -**គមនវេលា** ឥ. វេលាជាទីទៅកាន់ព្រៃ។ -**ឋាស** បុ. កិ. នៅក្នុងព្រៃ។

អរញ្ញកធុតង្គសមាទានវស បុ. [អរញ្ញកធុតង្គសមាទាន+វស] អំណាចនៃកិ.កាន់យកព្រមនូវអរញ្ញកធុតង្គអំណាចនៃការសមាទាននូវ...,(**ធុតង្គ** នបុ. <ធុត+អង្គ=អង្គនៃធម៌ជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នូវកិលេស, វិ. **កិលេសេ ធុនាតិ ឯតេនាតិ> ធុតো, ធុតស្ស អង្គំ>ធុតង្គំ**) ។

អរញ្ញកវិហារ បុ. [អរញ្ញក+វិហារ] វិហារ (វត្ត) ដ៏តាំងនៅក្នុងព្រៃ, វិហារមាននៅក្នុងព្រៃ។

អរញ្ញកាទិគុណយុត្ត គុ. [អរញ្ញកាទិគុណ+យុត្ត] ដែលប្រកបហើយដោយគុណមានអរញ្ញកធុតង្គឬអរញ្ញកគុណជាដើម។

អរញ្ញានី ព្រៃធំ (ដូច **មហារញ្ញំ**) ។

អរញ្ញាយតន នបុ. [អរញ្ញ+អាយតន] ព្រៃ (ខ្លះប្រែថាព្រៃរំលោង, ព្រៃធំ), អាយតន-សព្ទនេះចុះមកជាបទបូរណ:ឬជាសកត្ត:ដូច «**ឥន្ទ្រាយតន**» ដែរ។

អរញ្ញិក, អរញ្ញក គុ. [អរញ្ញ+ណិក] អ្នកមានកិ.នៅក្នុងព្រៃជាប្រក្រតី, វិ. **អរញ្ញេ ឋាសោ សីលមស្សាតិ** >**អរញ្ញកោ**, អ្នកមានកិ.នៅក្នុងព្រៃជាវត្ត, វិ. **អរញ្ញេ ឋាសោ ឋត្តមស្សាតិ** >**អរញ្ញិកោ**។ **អរញ្ញក**<អរញ្ញ+ណក, (ចងវិគ្គ ហ:ប្រែផ្សេងពីខាងលើថា «មានក្នុងព្រៃ, តាំងនៅក្នុងព្រៃ»ក៏បាន) ។

អរញ្ញំ ព្រៃ (ដូច **អដវី**) ។

អរណី ឈើពំនូតភ្លើង, ឈើសម្រាប់ពូតភ្លើង (ដូច **និមត្ថ្យាទារុ**) ។

អរណីសហិត គុ. [អរណី+សហិត] វត្ថុដែលប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយដែកភ្លើងឬ ដោយពំនូតភ្លើង(ឈើពំនូត) ។

អតី ឥ. [ន+តី] មិនមានសេចក្តីត្រេកអរឬអ្នកធ្វើនូវសេចក្តីមិនត្រេកអរក្នុង កុសលធម៌នៃជនដទៃ (មារធីតាឈ្មោះអតី), វិ. **ន ត្ថិ តី ឯតិស្សាតិ**> **អតី**, **ឯសេ កុសលធម្មេ អតឺ ករោតីតិ**ឯ>**អតី**។

អមណ្ឌ្ឋាន នបុં. [អមណ+ឋាន] ទីជាទីមិនត្រេកអរ, ទីមិនមែនជាទីត្រេកអរ, ទីគឺ បុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរ។

អវិន្ធំ ផ្តាឈ្ងក (ដូច **ឆារិជ**) ។

អរហ បុំ. [អរហ+អ] អ្នកឆ្ងាយចាកកិលេស, អ្នកគួរដើម្បីទទួលបូជាវិសេស (ព្រះ **អរហន្ត**) ។

អរហ ធា. **បូជាយំ អរហតិ** "អាច, គួរ, សម, ត្រូវ, មានសិទ្ធិ, មានសមត្ថភាព, បូជា, គោរព" ភ្ជ. ។ **អរហំ អរហា** បុំ. "ព្រះអរហន្ត" ។ សព្ទជាវេវចន:នៃ អរហ:ំ **អរហ:ហា ខីណាសវោ អសេខោ** ស. ។

អរហតិ កិ. [អរហ+អ+តិ-វ.] គួរ, រមែងគួរ។

អរហត្ត នបុំ [អរហន្ត+ត្ត] ភាវ:នៃបុគ្គលជាព្រះអរហន្ត, វិ. **អរហតោ ភាវោ**> **អរហត្តំ**។ -**ផលសង្ខាត** គុ. គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាអរហត្តផល, គឺបណ្ឌិតពោលថា **អរហត្តផល**។ -**មគ្គញ្ញាណជុតិ** ឥ. សេចក្តី រុងរឿងនៃញាណដ៏សម្បយុត្តដោយ **អរហត្តមគ្ត** (ជុតិ<ជុត+ឥ=ពន្លឺ, រស្មី) ។ -**មគ្គញ្ញាណសិ** បុំ. ដាវគឺញាណដ៏សម្បយុត្តដោយអរហត្តមគ្ត។ -**មគ្គដ្ឋ** គុ. បុគ្គលអ្នកតាំងនៅក្នុងអរហត្តមគ្ត។ -**មគ្ត** បុំ. មគ្ជាទីមក នៃព្រះអរហត្ត, អរហត្តមគ្ត។ -**ឧបនិស្សយការណ** នបុំ. ហេតុនៃ ឧបនិស្ស័យនៃភាវ: នៃបុគ្គលជាព្រះអរហន្ត។ -**ឧបនិស្សយសម្ប្ឍ** គុ. ដែលដល់ព្រមហើយដោយឧបនិស្ស័យនៃព្រះអរហត្ត, មាន ឧបនិស្ស័យនៃព្រះអរហត្តដល់ព្រមហើយ។ -**ត្ថហណ** នបុំ. កិ.កាន់ យកនូវព្រះអរហត្ត។ -**ត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់ព្រះអរហត្ត, សេចក្តីត្រូវ ការដល់ព្រះអរហត្ត។ -**និកូដ** បុំ. កំពូលនៃព្រះអរហត្ត, កំពូលគឺព្រះ អរហត្ត។ -**បរិយោសាន** គុ. មានព្រះអរហត្តជាទីបំផុត (មានព្រះ

អរហត្តជាទីបំផុតចុះជុំវិញ) ។ -**ចាបនសង្ខាត** គុ. គឺបណ្ឌិតពោលថា កិ.ដល់នូវព្រះអរហត្ត, ពោលគឺកិ.ញ្ជាំង...ឱ្យដល់នូវព្រះអរហត្ត។ -**ឫត្តក្ខណ** បុ. ខណៈនៃ...ដល់ហើយនូវភាវៈនៃខ្លួនជាព្រះអរហន្ត។ -**ឫត្ត** គុ. ដែលដល់ហើយនូវព្រះអរហត្ត។ -**ទីប** នបុ.ទីពឹងគឺព្រះអរហត្ត, ទីពឹងដូចជាកោះគឺព្រះអរហត្ត។ ព្រះអរហត្តផល (ដូច **អញ្ញា**) ។

អរហទ្ធជោ ចីវរ (ទង់ជ័យព្រះ **អរហន្ត**) (ដូច **កាសាវ**) ។

អរហន្ត បុ. [អរហ+ន្ត] អ្នកឆ្ងាយចាកកិលេស -ល- (ព្រះអរហន្តដូច **ខីតរាគ**) ។ -**ឥគ្គវណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវអរហន្តវគ្គ។ -**ឥាទប្ឋដិ-សំយុត្ត** គុ. ប្រកបព្រមចំពោះហើយដោយកិ.ពោលថាព្រះអរហន្ត, ដោយអរហន្តវាទ។ -**ឥាទ** បុ. កិ. ពោលថាព្រះអរហន្ត, ពាក្យពោលថារីព្រះអរហន្ត។ -**សញ្ញី** គុ. អ្នកមានសេចក្តីសម្គាល់ថាខ្លួនជាព្រះអរហន្ត។

អរហិត គុ. បូជាហើយ, កោតក្រែងហើយ, រាប់អានហើយ (ដូច **អច្ចិត**)។

អរាតិ សត្រូវ។

អរិ សត្រូវ (ដូច **សបត្ត**) ។

អរិដ្ឋ ទឹកដោះជូរថ្លា (ដូច **តក្ក**), លក្ខណនៃមរណ (ដូច **មរណលិङ्ग**), មិនល្អ (ដូច **អសុភ**), ល្អ (ដូច **សុភ**), ទឹកស្រវឹងម្យ៉ាង (ដូច **អាសវ**), សត្វក្អែក (ដូច **ការ** ឬដូច **ចំក**), ដើមផ្តាំ (ដូច **ផេនិលទ្ធុម** ឬ **ផេនិល**), ដើមស្ពៅ (ដូច **និម្ព**), ។

អរិត្ត នបុ. ថ្នោលទូក (ដូច **ពេនិបាត**) ។

អរិយ បុ. [អរ+ណ្យ+ឥ-អា.] អ្នកសម្លាប់នូវសត្រូវគឺកិលេស (ព្រះអរិយបុគ្គល (ដូច**អធិគត**), គុ.ប្រសើរ, អ្នកប្រសើរ), វិ. **កិលេសារយោ ហន្តីតি> អរយោ**, **សោ ឯវ>អរិយោ**, អ្នកឆ្ងាយចាកកិលេស, វិ. **កិលេសេហិ អរកាតি>អរិយា**, (ផ្លាស់**អរក>អរិយ**) ។ -**ដ្ឋង្គិក** គុ. ប្រកបដោយអង្គ៨ដ៏ប្រសើរ, មានអង្គ៨ជារបស់នៃព្រះអរិយ:, មានអង្គ៨ដ៏ប្រសើរ។ -**ធន** នបុ. ទ្រព្យជារបស់នៃព្រះអរិយ:, ទ្រព្យដ៏ប្រសើរ, អរិយទ្រព្យ។ -**បុគ្គល** បុ. បុគ្គលជាព្រះអរិយ:, អរិយបុគ្គល។ -**ឫវេទិត** គុ. ដែលព្រះអរិយ:ឱ្យដឹងទូទៅហើយ, ប្រកាសហើយ, សម្តែងហើយ។ -**ផល** នបុ. ផលដ៏ប្រសើរ, អរិយផល។ -**ពាលិសិកវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃបុគ្គលអ្នកចាប់នូវត្រីដោយសន្ទូចឈ្មោះអរិយ: (**ពាលិសិក**<ពលិស +ណិក, វិ. **ពលិសេន គណ្ហាតីតি>ពាលិសិកោ**) ។ -**ភូមិ** ឥ. ភូមិនៃព្រះអរិយ:, អរិយភូមិ។ -**មគ្គញ្ញាណ**ន្តិ បុ. ភ្លើងគឺញាណដ៏សម្បយុត្តដោយអរិយមគ្គ, ភ្លើងគឺអរិយមគ្គញ្ញាណ។ -**មគ្គភាវនា** ឥ. កិ.ចម្រើននូវអរិយ

មគ្គ, កិ.ញ្ជាំងអរិយមគ្គឱ្យកើត។ -**មគ្គមយ** គុ. ជាវិការៈនៃអរិយមគ្គ, សម្រេចដោយអរិយមគ្គ។ -**មគ្ត** បុ. ផ្លូវជារបស់នៃព្រះអរិយៈ, មគ្គដ៏ប្រសើរ, អរិយមគ្គ។ -**ឥសប្បដិបទា** ឥ. សេចក្ដីប្រតិបត្តិជាវង្សនៃព្រះអរិយៈ, ដោយវង្សនៃព្រះអរិយៈ, ជាប់មកអំពីវង្សនៃព្រះអរិយៈ។ -**សច្ច** នបុ. សេចក្ដីពិតរបស់ព្រះអរិយៈ, សេចក្ដីពិតដ៏ប្រសើរ, អរិយសច្ច។ -**សាវកកោដិ** ឥ. កោដិនៃអរិយសាវក។ -**សាវក** បុ. សាវ័ក ជាព្រះអរិយៈ, សាវ័កអ្នកប្រសើរ។ គុ. ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **ឥសិដ្ឋ**) ។

អរិស នបុ. រោគឬសដូងដុះ (ដូច **ទុន្ទាមក**) ។

អរុ នបុ. [អរ+ឧ] រោគជាតទៅក្នុងខាងលើដោយភាពជារបស់ស្អុយ (ដំបៅ), វិ. **អរតិ ឬ ឬតិ តាវេន ឧទ្ធំ គច្ឆតីតិ>អរុ**។ -**កាយ** បុ. កាយប្រព្រឹត្តទៅដោយដំបៅ, កាយមានដំបៅ, គុ. មានកាយជាដំបៅ។ ន. ដំបៅ (ដូច **ឥណ**) ។

អរុចិ ឥ. [ន+រុចិ] សេចក្ដីមិនគាប់ចិត្ត, សេចក្ដីមិនរុងរឿង។

អរុច្ចនក គុ. [ន+រុច+យ+ណ្ដ, ណ្ដ>អនក] មិនជាទីគាប់ចិត្ត, ដែលមិនគាប់ចិត្ត។

អរុណ បុ. [អរ+ឧណ] សភាវៈតែងទៅឬសភាវៈប្រព្រឹត្តទៅដោយភាពដូចជាមាស (អរុណ), វិ. **អរតិ គច្ឆតីតិ>អរុណោ, អរតិ គច្ឆតិ សុវណ្ណ-តាវេន ឬ ឬតិ ឬ ឬ ឬ

ចៅមិនមានរោគ។-**បុត្ត** គុ. មានកូនមិនមានរោគ។ -**ភាវបរម** គុ. មានភាវៈនៃបុគ្គលមិនមានរោគយ៉ាងក្រៃលែង។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ... ជាអ្នកមិនមានរោគ (ភាវៈនៃ...មិនសាបសូន្យ) ។

អរំ ឆាប់, រហ័ស (ដូច **សីឃំ**) ។

អលិ ធា. **ភូសនេ អលតិ** "ប្រដាប់, តាក់តែង" ភូ. ។ **អលិ** ធាតុនេះកេចិអាចារ្យ ប្រាថ្នាឲ្យមានអត្ថ៣យ៉ាង៖១/ **ភូសន** "តាក់តែង"។២/ **បរិយាបន** "ល្មម, គួរ" ។៣/ **ឱារណ** "ឃាត់ហាម" ស. ។ប៉ុន្តែមិនឃើញអត្ថដែលប្រែថា "ល្មម, គួរនិងហាមឃាត់" ទេ, ឃើញតែអលំនិបាតសព្ទប្រែថា "ល្មម, គួរ, កុំ" អា. **អលមេតំ សព្វំ** "របស់ទាំងអស់នេះល្មមលះឬគួរលះ" **អលំ មេតេន រជ្ជេន** "ខ្ញុំមិនត្រូវការដោយរាជ្យនោះទេ" ស. ។ **អលङ្ការោ** បុ. "អលង្ការ, គ្រឿងអលង្ការ" ។ **អលङ្គតោ** កិ. គុ. "ប្រដាប់ហើយ, តាក់តែងហើយ" **អលङ្គំ** នបុ. "គ្រឿងប្រដាប់វិសេស" =**ភូសនវិសេសោ**, មានក្នុងកាព្យរបស់ការីនិពន្ធថា **សាលङ្ការនយោគេបិ សាលङ្ការនវជ្ជិតា** ស. ។ **កមលំ** នបុ. "ឈូក, ផ្កាឈូក" ស្ពិតស្ពាងទឹក (កំ+អលសូ ចិ) ។ **កមលាសនោ** បុ. "ព្រំ, ចៀមព្រំ" (កមល+អាសន-សូ ចិ) ។

អលङ្ក បុ. ផ្កែឆ្លូត (ដូច **អតិសុន**) ។

អលក្ខិក គុ. [ន+លក្ខិក] អ្នកមិនមានសិរីជាគ្រឿងកំណត់ (អ្នកមិនមានបុណ្យ) ។

អលក្ខី **ភាឡកណ្ណី** (មនុស្សធ្វើនិស្ស័យនៃខ្លួន ឲ្យដូចជាវត្ថុមានពណ៌ខ្មៅ) (ដូច **ភាឡកណ្ណី**) ។

អលគទ្ធ បុ. [អរ>អល+គម, គម>គទ+អ] សត្វទៅរហ័ស (ពស់ដូច**អាសីវិស**), វិ. **អរំ សីឃំ គচ্ছតីតি>អលគទ្ធោ**។ ម្យ៉ាងទៀតសត្វមានពិសដ៏បរិបូណ៌ (ពស់), វិ. **គោ ឆុচ্ছតি ទុក្ខំ, តំ ទេតីតি>គទោវិសំ, អលំ បរិបុណ្ណំ គទំ អស្សាតি>អលគទ្ធោ**។

អលគ្គ គុ. [ន+លគ្គ+អ] មិនជាប់, មិនជំពាក់។ -**ភាវ** ឥ. ភាវៈនៃ...ជា...មិនជាប់នៅ។ -**ហាន** គុ. កាលមិនជាប់, កាលមិនជំពាក់។

អលङ្កត គុ. [អលំ+ករ+ត] របស់ដែលគេធ្វើប្រដាប់, (ប្រដាប់, តាក់តែង), វិ. **អលំ ឥតិ ភូសណំ ករិយតេតិ>អលङ្គតោ, ភាវ, តំ**។ -**ភាល** បុ. កាលនៃ...គឺ ...ធ្វើប្រដាប់ហើយ។ -**ធម្មាសន** នបុ. ធម្មាសនៈដែលបុគ្គលធ្វើ ប្រដាប់ហើយ។ -**ឃ្ឃដិយត្ត** គុ. ទាំងដែលគេធ្វើប្រដាប់ហើយទាំង ដែលគេតាក់តែងហើយ (**ឃដិយត្ត**<ឃដិ+យ+ត) ។ -**មណ្ឌបមជ្ឌ** នបុ. កណ្ដាលនៃមណ្ឌល (បារាំ) ដែលគេធ្វើប្រដាប់ហើយ។ -**មណ្ឌ-លមាលមជ្ឌ** នបុ. កណ្ដាលនៃរោងមានមណ្ឌលដែលគេធ្វើប្រដាប់ ហើយ។ -**សីស** នបុ. ក្បាលដែលគេធ្វើប្រដាប់ហើយ, ក្បាលដែល បុគ្គលប្រដាប់ហើយ។

អលङ្ករិត្វា អ. [អលំ+ករ+ឥ-អា.+ត្វា] ធ្វើប្រដាប់ហើយ,ធ្វើឱ្យលួមហើយ, ប្រដាប់ហើយ, តាក់តែងហើយ។

អលङ្ការ បុ. [អលំ+ករ+ណ] កិ.ធ្វើប្រដាប់, (គ្រឿងអលង្ការឬគ្រឿងប្រដាប់ដូចបិលន្ធន), វិ. **អលំ ឥតូសណំ ករិយតេតិ>អលङ្ករណំ, អលङ្ករណំ> អលङ្ការោ**។ -**ភណ្ឌ** នបុ. ភណ្ឌ:គឺគ្រឿងអលង្ការ។

អលङ្ការវបេត្វា អ. [អលំ+ករ+ណបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ធ្វើឱ្យប្រដាប់ហើយ, ឱ្យប្រដាប់ហើយ។

អលङ្ឃិត្វា អ. [ន+លឃ, លឃ>លङ្ឃ+ឥ-អា. +ត្វា] មិនលោតហើយ, មិនផ្លោះហើយ, មិនផ្លោះរំលងហើយ។

អលជ្ជតា ឥ. [អលជ្ជ+តា] ភាវ:នៃ...អ្នកមិនមានសេចក្តីខ្មាស, វិ. **ឆត្ថិ លជ្ជា អស្សាតិ> អលជ្ជো, តស្ស តាវោ>អលជ្ជតា**។

អលជ្ជមាន គុ. [ន+លជ្ជ+មាន] កាលមិនខ្មាស, កាលមិនអៀន។

អលជ្ជិតព្ព គុ. [ន+លជ្ជ+ឥ-អា.+តព្ព] (វត្ថុ) ដែលបុគ្គលមិនគប្បីខ្មាស។

អលជ្ជី បុ. [ន+លជ្ជ] អ្នកមិនមានសេចក្តីខ្មាស, វិ. **លជ្ជា យស្ស អត្ថីតិ>លជ្ជី, ន លជ្ជី>អលជ្ជី**។

អលត្តក បុ. [អា>អ+រត្ត, រ>ល+ករ+ក្ងិ] សភាវ:ធ្វើនូវពណ៌ក្រហមក្រៃលែង (ល័ក្ខដូច**លាខា**), វិ. **អតូសោ រត្តំ ករោតីតិ>អលត្តកো**។ -**ករ** គុ. គឺបុគ្គលធ្វើហើយឱ្យជារបស់មានពណ៌ដូចល័ក្ខ។ -**រសរញ្ជិត** គុ. ដែលបុគ្គលជ្រលក់ហើយដោយទឹកនៃល័ក្ខ។ -**ឆវណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃល័ក្ខ, វិ. **អលត្តកស្ស ឆវណ្ណោ> អលត្តកឆវណ្ណោ, អលត្តក-ឆវណ្ណោ ឥឆ ឆវណ្ណោ អស្សាតិ>អលត្តកឆវណ្ណោ**។

អលត្ថ កិ. [អ+លភ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] បានបានហើយ។

អលទ្ធ គុ. [ន+លភ+ត] គឺ...មិនបានហើយ, វិ. **លភិយិត្ថាតិ>លទ្ធោ, ន លទ្ធោ>អលទ្ធោ**។ -**បុព្ព** គុ. គឺ...មិនធ្លាប់បានហើយ។

អលទ្ធា ន. [ន+លភ+ត្វា] មិនបានហើយ។

អលភនាការ បុ. [អលភន+អាការ] អាការគឺកិ.មិនបាន។

អលភន្ត គុ. [ន+លភ+អន្ត] កាលមិនបាន។

អលភិតព្ពដ្ឋាន នបុ. [អលភិតព្ព+ឋាន] ទីគឺ...មិនគប្បីបាន, ទីនៃ...គឺ...មិនគប្បីបាន។

អលភិត្វា អ. [អ+លភ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនបានហើយ។

អលភិស្ស កិ. [អ+លភ+អ+ឥ-អា.+ស្សា_ភា.] នឹងបានបានហើយ។

អលម្ពុសា ស្រីអប្សរ (ដូច **រម្ភា**) ។

អលស បុ. [ន+លស+អ] អ្នកមិនត្រេកអរ (ខ្ជិលដូច **មន្ទ**), វិ. **ន លសតិ ឥតិ ឡសតីតិ> អលសো**។ -**ជាតិកា** គុ. មានជាតិនៃស្ត្រីខ្ជិល, ប្រកបដោយជាតិនៃ

បុគ្គលអ្នកខ្ជិល, មានជាតិជាមនុស្សខ្ជិល។ -**ត្ថេរ** បុ. ព្រះថេរអ្នកខ្ជិល, មានសេចក្តីខ្ជិល។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកខ្ជិល, ជាអ្នកមានសេចក្តីខ្ជិល។

អលាតំ អង្កត់ភ្លើង (ដូច **ឧម្មុក្ក**) ។

អលាពុ នបុ. [អា>អ+លម្ព, លម្ព>លាព+ឧ] វត្ថុដែលប្រតោងឬសំយុងចុះ, ឃ្លាក (ដូច **តុម្ពី**), វិ. **លម្ពតិ អវសំសតីតិ>អលាពុ**។

អលាភ គុ. [ន+លាភ] មិនមែនជាលាភ, កិ.មិនបាន, វិ. **លភិយតេតិ>លភនំ, លភនំ>លាភោ, ន លាភោ>អលាភោ**។

អលាភេសិ កិ. [អ+លភ+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យបានបានហើយ។

អលិ សត្វកន្លង់, ឃ្មុំ (ដូច **ភមរ**) ។

អលិក នបុ. [អល+ណិក] ពាក្យជាគ្រឿងចងនៃជន (ពាក្យឡេះឡោះ, ពាក្យមិនពិតមិនជាទីស្រឡាញ់ (ដូច **អប្បិយ**), ពាក្យកុហក (ដូច **មុសា**) ។ វិ. **អលតិ ពន្ធតិ ឯតេនាតិ >អលិកំ**។ -**ភាណី** បុ. អ្នកពោលនូវពាក្យឡេះឡោះដោយប្រក្រតីឬអ្នកមានកិ.ពោលនូវពាក្យឡេះឡោះជាប្រក្រតី, វិ. **អលិកំ ភណតិ សីលេនាតិ>អលិកភាណី, អលិកំ ភណិតុំ សីលមស្សាតិ>អលិកភាណី**។

អលីន គុ. [ន+លិ+យុ] មិនរួញរា, មិនទំរន់។ -**ចិត្តជាតក** នបុ. ជាតកគឺមបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយកុមារឈ្មោះ **អលីន** ចិត្ត។ -**ចិត្ត** គុ. មានចិត្តមិនរួញរា (កុមារឈ្មោះ **អលីនចិត្ត**) ។

អលោណ គុ. [ន+លោណ] មានរសប្រៃមិនមាន, មិនមានរសប្រៃ (សាប), វិ. **លោណំ យស្ស អត្ថីតិ>លោណិកំ, នលោណិកំ>អលោណិកំ**។

អលំ និ. **និសេធត្ថភាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺហាម, ឃាត់ ប្រែថាកុំឡើយ, **ន, អ, នោ, មា** ក៏ជា**និសេធត្ថភាចក**ដែរ, ១ទៀត **អលំ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ភូសន** ឬ **ឧ**. **អលំ ភាវេ, ភារណ** ការឃាត់ប្រែថាកុំ, កុំឡើយ, មិនគួរទេ ឧ. **អលំ មេ ពុទ្ធេន** ប្រយោជន៍ដោយព្រះពុទ្ធមិនគួរដល់អាត្មាអញឡើយ។

អល្ល គុ. [អល+ល] ស្រស់, ទទឹក, សើម។ -**ឆ្ឆ**ប្ប**ន្ន** នបុ. ដែនឈ្មោះអល្លកប្ប:។ -**ឆ**ប្ប**ន**ាជ បុ. ស្តេចឈ្មោះ**អល្លកប្ប:**។ -**ឆ**ាស គុ. មានសក់ទទឹក, មានសក់ស្រស់, មានសក់សើម។ -**ឆ**ោ**ម**យ គុ. គោម័យដ៏ស្រស់, ករីសដែលគោធ្វើហើយដ៏ស្រស់, អាចម៍គោស្រស់។ -**ចី**ព**រ** គុ. មានចីវរទទឹក, មានចីវរសើម។ -**ម**ណ្ទ នបុ. ឃ្មុំដ៏ស្រស់, ទឹកឃ្មុំដ៏ស្រស់។ -**ម**ំ**ស**ស**រ**ីរ គុ. មានសាច់ដ៏ស្រស់ក្នុងសរីរ:, មានសាច់ក្នុងសរីរ:ដ៏ស្រស់, មានសាច់និងសរីរ:ដ៏ស្រស់។ -**ស**ម**ុ**ទ**ិ**ក**ជ**ាន**ក**ប**ី**ត**ាភ**ាសេ**ស គុ. ជាចំណែកដ៏សេសចុះចាកទឹកគឺបុគ្គលគប្បីផឹកដែលបុគ្គលធ្វើ

ហើយដោយផ្លែចន្ទន៍មានរសដ៏ស្រស់គឺ...ផឹកហើយ។ -**ឥត្ត** គុ. មានសំពត់ដ៏សើម, មានសំពត់ទទឹក។

អល្លយីសុ កិ. [អល>អល្ល+ណយឬយ+ឧ-អជ្ជ.] ជាប់គ្នាហើយ, ស្ពិតជាប់គ្នាហើយ។

អល្លាប ឬ. [អា>អ+លប+ណ] កិ.ពោលមុន,កិ.និយាយរកមុន, កិ.ហៅរកមុន, កិ.ចរចាមុន។ -**មត្ត** គុ.ពាក្យគ្រាន់តែកិ.ពោលមុន, គ្រាន់តែពាក្យជាគ្រឿងចរចាមុន។ -**សល្លាប** ឬ. កិ.ពោលមុននិងកិ.ពោលក្រោយ, កិ.ចរចារកមុននិងកិ.ចរចារកក្រោយ (ការនិយាយឆ្លើយឆ្លង, ការនិយាយតគ្នាទៅវិញទៅមក) ។

អល្លោ ទទឹក, សើម, ជ្រាយ (ដូច **តិន្ត្លោ**) ។

អ ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ វិយោគ ប្រាសចេញ ឧ. **ឱមុក្ត**ឧបាហនោ ជនមានស្បែកជើងដោះចេញហើយ, **អ**ពោ**ភិ**ណ្ឌ**ំ ** ** **

,...។

អវចំ កិ. [អ+វច+អ+អំ-ហី.] បានពោលហើយ។

អវជាតបុត្ត បុ. [អវជាត+បុត្ត] អវជាតបុត្រ, កូនមានគុណដ៏ទាបកើតហើយ, កូនកើតហើយដោយអំណាចនៃគុណដ៏ទាប (កូនថោកទាប) ។

អវជានេយ្យ កិ. [អវ+ញា+នា+ឯយ្យ-ស] គប្បីមើលងាយ។

អវជិយតិ កិ. [អវ+ជិ+យ+តិ-វ.] គឺ...ត្រឡប់ឈ្នះបានវិញ, ចាញ់វិញ។

អវជ្ជ គុ. [ន+វជ្ជ] មានកម្មគឺ...គប្បីវៀរមិនមាន, កម្មមានទោសគឺបណ្ឌិតគប្បីវៀរមិនមាន (មិនមានទោស), វិ. **ឥជ្ជេតព្ពន្តិ>ឥជ្ជំ, ឆត្ថិ ឥជ្ជំ ឯត-ស្សាតិ>អវជ្ជំ**។ -**ទស្សី** បុ. អ្នកមានកិ.ឃើញនូវកម្មគឺបណ្ឌិតគប្បីវៀរមិនមានជាប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.ឃើញនូវកម្មមានទោសមិនមានជាប្រក្រតី, វិ. **អវជ្ជំ បស្សិតុំ សីលមស្សាតិ>អវជ្ជទស្សី**។

អវឈាយន្តិ កិ. [អវ+ឈ+អ+អន្តិ-វ.] រមែងសញ្ជប់សញ្ជឹង, សុបសៅ, ក្រៀមក្រំ, សំកុកនៅ។

អវញ្ញា ឥ. ការមើលងាយ, ការមើលថោក (ដូច **តិរក្ការ**) ។

អវញ្ញិត គុ. មើលងាយ, មើលថោក (ដូច **ឋរិតូត**) ។

អវឌ្ឍ្យត្វា អ. [ន+វឌ្ឍ+ណ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យចម្រើនហើយ, មិនចម្រើនហើយ។

អវណ្ណ គុ. [ន+វណ្ណ] សភាវ:មិនមែនជាគុណគឺបុគ្គលគប្បីពណ៌នា, គប្បីប្រកាស (ទោស) វិ. **ឥវណ្ណ្ណ្ណ្ណ**ត**ព្ពោតិ>ឥវណ្ណ្ណ, ឆ**ឥវណ្ណ្ណ**>**អវណ្ណ**, (**ឥវណ្ណ** <វណ្ណ+អ) ។

អវណ្ណាទោ បុ. ការពោលទោស (ដូច **ឧបវាទ**) ។

អវតរណ នបុ. ការឆ្លងចុះ, ចុះ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យអវតារសព្ទ។

អវតារ បុ. ការឆ្លងចុះ (ដូច **អវតរណ**), កំពង់ (ដូច **តិត្ថ**), ការបើក (ដូច **ឱ**ឱ**ត**), ។

អវតំស បុ. គ្រឿងប្រដាប់ត្រចៀក (ដូច **កណ្ណ**ឬ**ត**) ។

អវតំស បុ. កំពូល (ដូច **សេខ**ត) ។

អវត្តព្ពតា ឥ. [អវ+ត្ត+ព+តា] ភាវ:នៃ...ជា...គឺ...មិនគប្បីពោល។

អវត្ថិត្វា អ. [ន+វ+ត>អ+ត-អា.+ត្វា] មិនប្រព្រឹត្តហើយ។

អវត្ថ**ដ** គុ. [អ+ថ+ត, ត>ដ] គឺ...ត្រូបសង្កត់ហើយ, សង្កត់ចុះហើយ, រលំសង្កត់ហើយ, ស្ងួតហើយ, លាតចុះហើយ។

អត្ថ**ន្ត** គុ. [អ+ថ+អ+ន្ត] កាល..., (ប្រែដូច «**អ**ត្ថ**ដ**») ។

អត្ថ**ត** គុ. [អ+ថ+ត-អា.+ត] គឺ..., (ប្រែដូច «**អ**ត្ថ**ដ**») ។

អវត្ថរិត្វា អ. [អវ+ថរ+ឥ-អា.+ត្វា] (ប្រែដូច «**អវត្ថជ**») ។

អវត្ថិត គុ. [អវ+ថា, យកអានៃថា>ឥ+ត] តាំងចុះហើយ, តាំងស៊ីប់ហើយ, តម្កល់មាំហើយ, តម្កល់ស៊ីប់ហើយ។ -**ត្ត** នបុំ. ភាវៈនៃ...ជា...តាំងចុះហើយ, តាំងស៊ីប់ហើយ។

-**សមាទាន** គុ. មានកិ.សមាទានតាំងមាំហើយ, មានកិ.កាន់យកព្រមតាំងស៊ីប់ហើយ។

អវត្ថ គុ. មនុស្សមិនស្លៀកសំពត់, អាក្រាត (ដូច **ឆគ្ត**) ។

អវត្វា អ. [ន+វទ+ត្វា] មិនពោលហើយ។

អវទន នបុំ. [ន+វទ+យុ] កិ.មិនពោល។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃកិ.មិនពោល។

អវទារណំ នបុំ. ចប, ចបជីក (ដូច **ខណិត្ត**) ។

អវធិ កិ. [អ+ហន, ហន>វធ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] បានសម្លាប់ហើយ, បានវាយហើយ។

អវធិបរិច្ឆេទនត្ថ បុំ. [អវធិបរិច្ឆេទន+អត្ថ] អត្ថគឺកិ.កំណត់នូវដែន, អត្ថជាគ្រឿងកំណត់នូវដែន (**អវធិ**<អវ+ធា+ឥ= កិ.ទ្រទ្រង់ចុះ «ដែន, ព្រំដែន», **បរិច្ឆេទន**<បរិ+ឆិទ+យុ=កិ.កាត់ជុំវិញ «កំណត់») ។

អវនិ ឥ. ផែនដី (ដូច **ភូតធរ**) ។

អវន្តិ ឥ.,គុ. ជនបទឈ្មោះ **អវន្តិ**, អ្នកនៅក្នុងជនបទឈ្មោះ **អវន្តិ**។ -**ឫច្ឆន្តជនបទ** បុំ. ជនបទជាទីបំផុតនៃដែនឈ្មោះ **អវន្តិ**, ជនបទត្រង់ប្រទល់ដែនឈ្មោះ **អវន្តិ**

អវន្ធិត្វា អ. [ន+វន្ធ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនថ្វាយបង្គំហើយ, មិនសំពះហើយ។

អវមង្គល នបុំ. [អវ+មង្គល] មង្គលដ៏ថោកទាប, អពមង្គល។

អវមញ្ញន្ត គុ. [អវ+មន+យ+អន្ត] កាលមើលងាយ, កាលស្មាន។

អវមញ្ញិ កិ. [អវ+មន+យ+ណ្យ-អជ្ជ.] មើលងាយហើយ។

អវមញ្ញិតព្ព គុ. [អវ+មន+យ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីមើលងាយ, គប្បីស្មាន។

អវមានប្បត្ត គុ. [អវមាន+បត្ត] ដល់ហើយនូវកិ.មើលងាយ, ដល់ហើយនូវកិ.ស្មាន (**អវមាន**<អវ+មន+ ណ) ។

អវមានិតោ មើលងាយ, មើលថោក (ដូច **បរិភូត**) ។

អវមាន នបុំ. ការមើលងាយ, ការមើលថោក (ដូច **បរិភវ**) ។

អវយវ បុំ. អវយវៈនៃកាយ (ដូច **អङ្គ**) ។

អវរុទ្ធក អស.ន ឈ្មោះ **អវរុទ្ធកៈ**។

អវរោជ អស.ន ឈ្មោះ **អវរោជៈ**។

អវលញ្ជ គុ. [ន+វលញ្ជ+អ] គឺបុគ្គលគប្បីប្រើប្រាស់មិនបាន, គឺបុគ្គលមិនគប្បីប្រើប្រាស់, វិ. **ឆវលញ្ជិតញ្ជោតិ>អវលញ្ជោ**។មានស្នាមមិនមាន។

អវលេប បុ. ការលាបបូក (ដូច **លេប**) ។

អវលេប បុ. អតិមាន: (ដូច **ឥព្ភ**) ។

អវសន្ន គុ. [អវ+សទ+ត] លិចចុះហើយ។ -**សន្ទប្បចិត្ត** គុ. មានចិត្តជាគ្រឿងត្រិះរិះលិចចុះហើយ។ -**សន្ទប្ប** គុ. មានសេចក្ដីត្រិះរិះលិចចុះហើយ, មានតម្រិះលិចចុះហើយ។

អវសរិ កិ. [អវ+សរ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ត្រេចទៅហើយ, សំដៅទៅហើយ។

អវសរ បុ. ឱកាស, ប្រជុំ, ត្រា, ដើមហេតុ (ដូច **បត្ថាវ**) ។

អវសវត្តនត្ថ បុ. [អវសវត្តន+អត្ថ] សេចក្ដីគឺកិ.មិនប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាច, សេចក្ដីថាកិ.មិនប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាច។

អវសាន នបុ. [អវ+សា+យុ] ទីបំផុត, កាលជាទីបំផុត, កាលជាទីចប់, កាលជាទីហើយស្រេច, អវសាន។

អវសានគត គុ. ដល់នូវទីបំផុត, ចប់, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **អវសិត** សព្ទ ។

អវសិដ្ឋ គុ. [អវ+សិស+ត] ដែលសល់ចុះហើយ។ -**មត្តិកា** ឥ. ដី (ឬដីស្អិត) ដែលសល់ចុះហើយ។

អវសិត គុ. ចូលចិត្តហើយ, ដឹងហើយ (ដូច **ញ្ញាត**) ។

អវសិត គុ. ដល់នូវទីបំផុត, ស្រេចហើយ (ដូច **អវសានគត**) ។

អវសិត្វា អ. [ន+វស+ឥ-អា.+ត្វា] មិននៅហើយ, មិនរក្សាហើយ។

អវសិរ គុ. [អវ+សិរ] មានក្បាលក្នុងខាងទាប, មានក្បាលសំយុងចុះ(**អវំសិរ**ក៏មាន) ។

អវសីសុ កិ. [អវ+សិស+អ+ឧំ-អជ្ជ.] សល់ចុះហើយ, សល់នៅហើយ។

អវសេស គុ. [អវ+សិស+ណ] ដ៏សេសចុះ, សល់ចុះ, សេសសល់, សំណល់។ -**ចោរ** បុ. ចោរដ៏សេសចុះ។ -**សុរ** ឥ. សុរាដ៏សេសចុះ, សុរាដែលសល់។

អវស គុ. អ្នកគ្មានអំណាច (ដូច **ឥវស**)។

អវស្សន្ត គុ. [ន+វស្ស+អន្ត] កាលមិនធ្លាក់ចុះ, កាលមិនបង្អុរចុះ, កាលមិនភ្លៀង។

អវស្សយ គុ. [អវ+សី+ណ] ជាទីអាស្រ័យ, ជាទីពឹង, ជាទីពំនាក់។

អវស្សិក គុ. [ន+វស្សិក] មានវស្សាមិនមាន, មិនមានវស្សា, មិនប្រកបដោយវស្សា, មិនប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាលភ្លៀង (**ឥវស្សិក**<វស្ស+ណិក) ។

អវស្សុ និ. **និច្ឆយត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺចូលចិត្តមាំប្រែថាដោយពិត, **ឆ្ងន** ក៏ជា**និច្ឆយត្ថវាចក**ដែរ។

អវហាដ គុ. [អវ+ហរ+ត, ត>ដ] គឺ...នាំចុះហើយ, លួចយកហើយ។

អវហរតិ កិ. [អវ+ហរ+តិ-រ.] រមែងនាំចុះ, រមែងលួច។

អវាយាមន្ត គុ. [ន+វាយាម+អន្ត] កាលមិនព្យាយាម,...។

អវារិត គុ. [ន+វរ+ត-អា.ត] គឺ...មិនហាមហើយ, មិនឃាត់ហើយ។

អវិ សត្វកែះ, ចៀម (ដូច **ឯឡក**) ។

អវិក្ខីណន្ត គុ. [ន+វិ+ខី+ណា+អន្ត] កាលមិនលក់។

អវិក្ខិត្ត គុ. [ន+វិ+ខិប+ត] គឺ...មិនបោះទៅផ្សេងៗហើយ, មិនរាយមាយហើយ។

អវិក្ខេបោ សេចក្តីមិនរាយមាយគឺសមាធិ (ដូច **ឯកគ្គតា**) ។

អវិគត គុ. [ន+វិ+គម+ត] មិនទៅប្រាសហើយ, មិនរាំងហើយ។ -**ឆន្ទ** គុ. មានក្លិនមិនទៅប្រាសហើយ។

អវិគ្គហោ មារ (ដូច **ភាម**) ។

អវិចរិត្វា អ. [ន+វិ+ចរ+ត-អា.+ត្វា] មិនត្រេចទៅហើយ, មិនប្រព្រឹត្តហើយ។

អវិជហិត គុ. [ន+វិ+ហា-ហា, ផ្លាស់ហានៃ **អញ្ញាសៈ**>ជ, ផ្លាស់អានៃហា-ធាតុ>ត+ត] គឺ...មិនលះហើយ, មិនលះបង់ហើយ។

អវិជាត គុ. [ន+វិ+ជន, ជន>ជា+ត] មិនកើតវិសេសហើយ, មិនទាន់សម្រាលហើយ។

អវិជានន្ត គុ. [ន+វិ+ញា, ញា>ជា+ នា, នា>ន+អន្ត] កាលមិនដឹងច្បាស់។

អវិជាយិត្វា អ. [ន+វិ+ជន, ជន>ជា, ផ្លាស់អានៃជា>អាយ+ត-អា.+ត្វា] មិនទាន់កើតហើយ, មិនទាន់សម្រាលហើយ។

អវិជ្ជន្ធការ បុ. [អវិជ្ជា+អន្ធការ] សភាវៈជាគ្រឿងធ្វើនូវងងឹតគឺអវិជ្ជា, ងងឹតគឺអវិជ្ជា (**អន្ធការ**<អន្ធ+ករ+ ណ), វិ. **អន្ធំ ករោតិ ឯតេនាតិ**>**អន្ធការោ**, **អវិជ្ជា ឯវ អន្ធការោ**> **អវិជ្ជន្ធការោ**។

អវិជ្ជមាន គុ. [ន+វិទ+យ, ផ្លាស់ទនិងយ>ជ្ជ+មាន] កាលមិនមាន, កាលមិនដឹង, កាលមិនបាន។

អវិជ្ជា សេចក្តីមិនដឹង, រង្វេង (ដូច **មោហ**) ។

អវិជ្ជាខន្ធ បុ. [អវិជ្ជា+ខន្ធ] កងនៃអវិជ្ជា, គំនរនៃអវិជ្ជា។

អវិជ្ជាសង្ខាត គុ. [អវិជ្ជា+សង្ខាត] គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាអវិជ្ជា, ពោលគឺអវិជ្ជា។

អវិញ្ញូ គុ. [ន+វិញ្ញូ] អ្នកមិនដឹងច្បាស់, ឬមិនមែនអ្នកដឹងច្បាស់ដោយប្រក្រតី (មិនមែនអ្នកប្រាជ្ញា), វិ. **ឥជានាតីតি**>**ឥញ្ញូ**, **ឥជានាតি សីលេនាតি**> **ឥញ្ញូ**, **ន ឥញ្ញូ**>**អវិញ្ញូ**។ បុគ្គលល្ងង់, ខ្លៅ (ដូច **ពាល**) ។

អវិតថំ ពិត, មិនយ្លៀងឃ្លាត, មិនប្រែប្រួល (ដូច **សច្ចំ**)

អវិតិណ្ណកង្ខ គុ. [អវិតិណ្ណ+កង្ខ] មានសេចក្តីសង្ស័យមិនទាន់ឆ្លងផុតហើយ (**អវិតិណ្ណ** <ន+វិ+តរ+ត, ត>**ឥណ្ណ**), វិ. **អវិតិណ្ណា កង្ខា យស្ស សោ> អវិតិ-ណ្ណកង្ខោ**។

អវិតិណ្ណភាវ បុ. [អវិតិណ្ណ+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជា...មិនទាន់ឆ្លងផុតហើយ។

អវិទិត គុ. [ន+វិទ+ត-អា.+ត] គឺ...មិនដឹងហើយ, មិនប្រាកដហើយ។

អវិទូរ គុ. [ន+វិទូរ] ទីមិនឆ្ងាយ (ទីជិត, ជិតដូច **សាមន្ត**) ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីមិនឆ្ងាយទីជិត។ -**វិហារ** បុ. វិហារមិនឆ្ងាយ, វិហារជិត។

អវិទ្ធសុ បុ. [ន+វិទ+ទសុ] អ្នកមិនដឹង, អ្នកមិនចេះ, វិ. **វិទតិ ជានាតីតិ>វិទ្ធសុ, ន វិទ្ធសុ>អវិទ្ធសុ**។

អវិធេយ្យ គុ. [ន+វិធិ+ឯយ្យ] អវយវៈមិនគួរដើម្បីធ្វើនូវវិធី, នូវបែបយ៉ាង, វិ. **ន វិធី (ការ៉ុ) អរហតីតិ>អវិធេយ្យោ**។ អវយវៈមិនគួរដល់វិធី, វិ. **ន វិធិ-ស្ស អរហតីតិ> អវិធេយ្យោ**។

អវិនស្សមាន គុ. [ន+វិ+នស+យ+មាន] កាលមិនវិនាស, កាលមិនខូច, កាលមិនបាត់។

អវិនាសេន្ត គុ. [ន+វិ+នស+ណេ+អន្ត] កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យវិនាស,...។

អវិនោទេត្វា អ. [ន+វិ+នុទ+ណេ+ត្វា] មិនបន្ទោបង់ហើយ, បន្ទោបង់មិនបានហើយ។

អវិន្ទន្ត គុ. [ន+វិន្ទ+អន្ត] កាលមិនបាន, កាលមិនប្រសព្ធ, កាលមិនជួប។

អវិប្ឋាស បុ. [ន+វិ+ប+វស+ណ] កិ.មិននៅប្រាស, ការមិនព្រាត់ប្រាស។

អវិប្ឋុត្តសតិ គុ. [អវិប្ឋុត្ត+សតិ] អ្នកមានសតិមិននៅប្រាសហើយ (មិនប្រាសចាកសតិ), វិ. **អវិប្ឋុត្តា សតិ យេន សោ>អវិប្ឋុត្តសតិ**។

អវិមំសិត្វា អ. [ន+មា-មាន+ស+ត-អា.+ត្វា] មិនពិចារណាហើយ, មិនល្បងហើយ។

អវិរតំ រឿយៗ, មិនមានចន្លោះ, ទៀង (ដូច **និច្ចំ**) ។

អវិរុជ្ឈិត្វា អ. [ន+វិ+រុធ+យ+ត-អា.+ត្វា] មិនខុសហើយ, មិនភ្លាត់ហើយ។

អវិរុទ្ធ គុ. [ន+វិ+រុធ+ត] មិនពិរុធហើយ, មិនខុសហើយ, មិនភ្លាត់ហើយ, ត្រូវ (ដូច **អបណ្ណក**)។ -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ...ជា...មិនខុសហើយ, មិនភ្លាត់ហើយ។

អវិរុឡ្ហធម្ម គុ. [អវិរុឡ្ហ+ធម្ម] មានធម៌មិនដុះហើយ, មានធម៌មិនចម្រើនហើយ។

អវិរូហន្ត គុ. [ន+វិ+រុហ+អន្ត] កាលមិនដុះ, កាលមិនចម្រើន។

អវិលម្ពិត ឆាប់, រហ័ស, រួសរាន់ (ដូច **តុ១ជ**) ។

អវិលិត្ត គុ. [ន+វិ+លិប+ត] គឺ...មិនប្រឡាក់ហើយ, មិនជិតហើយ, មិនជិតជាប់ហើយ, មិនលាបហើយ។

អវិវរ គុ. [ន+វិវរ] មានប្រហោងមិនមាន, មានចន្លោះមិនមាន។

អវិវិត្ត គុ. [ន+វិ+រិច+ត] មិនស្ងាត់ហើយ។

អវិសមិត្វា អ. [ន+វិ+សម+ឥ-អា.+ត្វា] មិនរម្ងាប់ហើយ, មិនសម្រាកហើយ។

អវិសយ គុ. [ន+វិសយ] មិនមែនជាវិស័យ (មិនមែនជាអារម្មណ៍) ។

អវិសយ្ហ គុ. [ន+វិ+សហ+ណ្យ] គឺ...គប្បីកំហែងមិនបាន, មិនគប្បីកំហែងបាន, មិនគប្បីគំរាមបាន។

អវិសហន្ត គុ. [ន+វិ+សហ+អន្ត] កាលមិនអាច, កាលមិនហ៊ាន។

អវិសហន្តី គុ. [ន+វិ+សហ+អន្ត+ឦ] កាលមិនអាច, កាលមិនហ៊ាន។

អវិសារទតា ឥ. [អវិសារទ+តា] ភាវ:នៃ...អ្នកមិនមានសេចក្ដីខ្លាចទៅប្រាសហើយ, អ្នកមិនមានសេចក្ដីភ្លៀវភ្លា, អ្នកមិនមានសេចក្ដីអង់អាច, វិ. **ឯតេ សារ-ទោ ឯតស្មាតិ> ឯសារទោ, ឧត្ថ ឯសារទោ ឯតស្សាតិ>អវិសារទោ, តស្ស ភាវោ> អវិសារទតា**។ **សារទ**<សំ+រទ+អ, លុបនិគ្គហិតទីយ: អនៃស>អា= សេចក្ដីខ្លាច។

អវិសេស គុ. [ន+វិសេស] មិនវិសេស, មិនប្លែកគ្នា។

អវិស្សជ្ជេត្វា អ. [ន+វិ+សជ្ជ+ណេ+ត្វា] មិនចាត់ចែងហើយ, មិនលះបង់ហើយ, មិនចំណាយហើយ, មិនលែងហើយ,...។

អវិស្សជ្ជ គុ. [ន+វិ+សជ+ត] គឺ...មិនលះបង់ហើយ។ -**កម្មដ្ឋានតា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានកម្មដ្ឋានមិនលះបង់ហើយ។

អវិស្សាសនីយដ្ឋាន នបុં. [អវិស្សាសនីយ+ឋាន] ទីមិនមែនជាទីតាំងនៃសេចក្ដីស្និទ្ធស្នាល, ទីគឺ...មិនគប្បីស្និទ្ធស្នាល, វិ. **ន ឯ ឯ ឯ

អវីរ គុ. អ្នកមិនក្លាហាន (ដូច **ភីតរ** បាឡីខ្លះ **អធីរ**)។

អវុឌ្ឍិមុខ នបុ. [អវុឌ្ឍ+មុខ] មាត់នៃសេចក្ដីមិនចម្រើន, ប្រធាននៃសេចក្ដីមិនចម្រើន, ប្រធាននៃសេចក្ដីវិនាស។

អវេកល្លក្ខណ បុ. [អវេកល្ល+ខណ] ខណ:គឺ...(នៃ)ភាវ:នៃបុគ្គលមិនវិកល, ខណ:គឺភាវ:នៃសេចក្ដីមិនខ្វះខាត, ខណ:គឺភាវ:នៃបុគ្គលមានអវយវ:មិនខ្វះខាត (**អវេកល្ល**<ន+វេកល្ល); វិ. **ឥកលស្ស ភាវោ>ឥកល្លំ, ន ត្ថិ ឥកល្លំ អស្សាតិ>អវេកល្លោ**។

អវេក្ខតិ កិ. [អវ+ឥក្ខ+អ+តិ-វ.] ក្រឡេកមើល, ពិចារណា។

អវេក្ខន្ត គុ. [អវ+ឥក្ខ+អន្ត] កាលក្រឡេកមើល, កាលពិចារណា។

អវេច្ចប្បសន្ន គុ. [អវេច្ច+បសន្ន] ពិចារណាហើយទើបជ្រះថ្លា, ជ្រះថ្លាហើយព្រោះពិចារណា (**អវេច្ច**<អវ+ ឥ, ឥ>ឯ+ត្វា, ត្វា>ច្ច, លុបវ=ពិនិត្យ, ពិចារណា, ត្រួតត្រា; **បសន្ន**<ប+ សទ+ត, ត>អន្ន=ជ្រះថ្លា, ថ្លា) ។

អវេច្ចប្បសាទ-ដ្ឋាត គុ. [អវេច្ចប្បសាទ+សង្ខាត] ពោលគឺកិ.ពិចារណាហើយទើបជ្រះថ្លា, ពោលគឺសេចក្ដីជ្រះថ្លាព្រោះពិចារណា។

អវេរ គុ. [ន+វេរ] មានពៀរមិនមាន; វិ. **ន ត្ថិ ភេរំ អស្សាតិ>អវេរោ**។ កិ.មិនមាននៃពៀរ; វិ. **ភេរស្ស អភាវោ>អវេរំ**។

អវេរី គុ. [ន+វេរី] មិនមែនអ្នកមានពៀរ, អ្នកមិនមានពៀរ; វិ. **ភេរំ យស្ស អត្ថីតិ>ភេរី, នភេរី>អវេរី**។

អវេលា ឥ. [ន+វេលា] មិនមែនជាវេលា; វិ. **នភេលា>អវេលា**។ វេលាមិនគួរ; វិ. **អយុត្តាភេលា>អវេលា**។

អវោច កិ. [អ+វច+អ+អា-ហី, យកអនៃវ>ឱ] បានពោលហើយ។

អវោចុំ កិ. [អ+វច+អ+ឧំ-អជ្ជ. យកអនៃវ>ឱ] បានពោលហើយ។

អ្ឍយោ ឈ្មោះ (ដូច **ឌាម**) ។

អ្ឍោ ឈ្មោះ (ដូច **សញ្ញោ**) ។

អ្ឍាន នបុ. [អា>អ+ហុឬវេហ+យុ] ពាក្យសម្រាប់ហៅឬសម្រាប់ស្រែកហៅ (ឈ្មោះ); វិ. **អ្ឍាយតិ ឯតេនាតិ>អ្ឍានំ**។ កិ.ស្រែកហៅ (ឈ្មោះ); វិ. **អ្ឍាយតេតិ> អ្ឍានំ**។

អសិ ធា. **ភតិទិត្យាទ្យានេសុ អសតិ** "ទៅ, ភ្លឺស្វាង, កាន់យក" ភូ. ។ **សត្ថាយំ អត្ថិ អស** "មាន, ជា" ភូ. អត្ថិប្រើជាកិរិយាអាខ្យាត១ប្រើជានិបាត១បើប្រើជាកិរិយាជាឯកវចន:។ -បើនិបាតបានទាំង២វចន: ដូចបាលីថា **បុត្តាមត្ថិធនមត្ថិ** (បុត្តា+មេ+អត្ថិ ធនំ+មេ+អត្ថិ) ស. ។ អសន. "សេចក្ដីមាន, ជា" (**អសតិ អវិតត្ថិកំ ឌាមិកបទំ**) ស. ឧ. **អសអ-ស្មីតិ ហោតិ** "សេចក្ដីមានរមែងមានថាអញមាន" ស. ។ **អត្ថិភាវោ**

អត្ថិតា "សេចក្ដីមាន, ភាវៈនៃ... មាន" ។ **អសុជីវិត** =**ចាណោ**, ទៅជា **អាសុ** ក៏មាន (សូចិ) ។ **អសិ**ធាតុបំបែកដូចនេះ៖ វត្ត. **អត្ថិ សន្ដិ អាហិ អត្ថ, អស្មិ អស្ម, អម្ហិ អម្ហ**។ល។ បញ្ច. **អត្ថុ សន្ដុ, អាហិ អត្ថ, អស្មិ អស្ម, អម្ហិ អម្ហ**។ល។ សត្ត. **សិយា អស្ស, សិយុំ អស្ស, សិយុ អស្ស, សិយំ-សុ, អស្ស អស្សថ, សិយំ អស្សុ, អស្សាម**។ល។ **សិយា**សព្ទជានិបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថ២យ៉ាងគឺ៖ **ឯកំសត្ថ**"ចំណែកមួយ" ១ **ទ្វិកប្ឆនត្ថ** "សេចក្ដី កំណត់, ឬត្រិះរិះ១ " ។ **ឯកំសត្ថ**ដូចបាលីថា **បឋវីធាតុ សិយា អជ្ឈត្តិកា សិយា ពាហិរ** "បឋវីធាតុប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងក៏មានប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅក៏មាន" (មិនគួរប្រែថាគប្បីឬគួរទេ) ។ **ទ្វិកប្ឆនត្ថ** ដូចបាលីថា **សិយា អញ្ញតរស្ស ភិក្ខុនោ អាបត្តិទីតិក្ក-មោ** "ការប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអាបត្តិនៃភិក្ខុណាមួយគប្បីមាន" ។ **សិយា** ជាកិ. អាខ្យាតមួយជានិបាតមួយដូចអត្ថិសព្ទដែរ។ អា. **សុខំ ន សុខ-សហគតំ សិយា** (ឯក) **ទីតិសហគតន្ដិ ឥមេ ធម្មា សិយា បរិត្ដារ-ម្មណា** (ពហុ.) ស. ។ **ទ្ការណ្ដ ញ្ញសនី សិយា**ពាណិជទ.គប្ប៊ីវិនាស (ពហុ.) ។ **សិយំសុ** =**ភវេយ្យុ** អា. **ភេសញ្ញេ ភិក្ខវេ សម-ណ្ដានំ សម្ភោទមានានំ សិយំសុ ទ្វេ ភិក្ខូ អតិធម្មេ ឌានាទាន**។ បវោ. **អស**។ល។ ដូចបាលីថា **ឥតិហ អស ឥតិហ អស** "មានហើយដូច្នេះមានហើយដូច្នេះ" ស. ។ ហិយ្ យ. មិនឃើញមានប្រើទេ។ អជ្ជ. **អាសិ អាសឹសុ អាសុ អាសិត្ថ, អាសំ អាសិម្ហ**។ ភវិ. **ភវិស្សតិ ភវិស្សន្ដិ**។ល។ ផ្លាស់**អស**ធាតុជាភូធាតុវិញចំពោះអសព្ទធាតុដោយអាងមេសូត្រថាអសព្ទធាតុកេភូ "អំពីមុខអសព្ទធាតុត្រូវផ្លាស់អសធាតុជាភូ" ។ កាលា. **អភវិស្ស អភវិស្សុ** ស. ។ -**ភោជនេ អស្ដាតិ** "ស៊ី...˝ ក៏។ កម្ម. **អសីយតិ**។ **អស្ដាតិ អស្ដាថ** អា. **ឆុត្ដានំ ផលមស្ដាតិ**"គេបរិភោគផ្លែនៃពូជទ. ដែលគេដាំហើយ" ។ **អស្ដាថ ខាទថ ឬ ភុ ជ** "សូមអញ្ជើញអ្នកទ. ពិសាស៊ីផឹក" ស. **អសនំ** នបុ. "អាហារ, ភោជន, គ្រឿងបរិភោគ" វិ. **អសីយតិ ភុញ្ជីយតេតិ អសនំ** -ស. ។ -**ខេបនេ អស្ដតិ** "បោះទៅ, បាញ់ទៅ,...˝ ទិ. ។ **និរស្ដតិ** កិ. "លះបង់" =**ឆឌ្ដេតិ** (និ+រ+អស្ដតិ) អា. **និរស្ដតិ អាទិ-យតិ ច ធម្ម** ស. ។ **ឥស្ដាសោ** បុ. =**ធនុគ្ដហោ** "ខ្មាន់ធ្នូ" វិ. **ឧសុ-ម្ដ អស្ដតិ ខិបតីតិ ឥស្ដាសោ**។សព្ទនេះអាចប្រែថា "ធ្នូ" បាន។ -**ញ្ជាបនេ អសុណាតិ** "ជ្រាបទៅ, ហ្ជូរទៅ" សុ. ។ **អស្ដ** នបុ. "ទឹកភ្នែក" ។

អសកឺ **បុនប្ដ្ដ**ន**ម**ត្ថ**ទ**ាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺរឿយៗញយៗប្រែថាអស់វារៈ ច្រើនដង, **បុនប្ដ្ដ**ំ, **អភិណ្ដ**ំ, **អភិ**ក្ខ**ណ**ំ, **ម**ុ**ហ**ុ**ក**ជ**ា** **បុ**ន**ប្ដ**ុ**ន**ម-ត្ថ**ទ**ាចក** ដែរ។

អសក្ការ ២ុំ. [ន+ស+ករ+ណ] កិ.មិនធ្វើដោយប្រពៃ; វិ. **ន សំ: សម្ម ករិយតេតិ>អសក្ករណំ, អសក្ករណំ>អសក្ការោ**។ គុ. មិនមែនជាគ្រឿងសក្ការ:, មិនមានគ្រឿងសក្ការ:។

អសក្ខុណិត្វា អ. [ន+សក+ឧណ, អានៃណ>ឥ +ត្វា] មិនអាចហើយ។

អសក្ខោន្ត គុ. [ន+សក+ឱ+អន្ត] កាលមិនអាច (ឥ.ចុ:ល្ម>**អសក្ខោន្ដ**) ។

អសក្ខរ គុ. [ន+សក្ខរ] មានក្រូសមិនមាន, មិនមានក្រូស, មិនមានស្ករ, មិនមែនស្ករ។

អសក្ខិ កិ. [អ+សក+អ+ល្ម-អជ្ជ., ផ្លាស់ក>ខ, ឥម្រ្ដតកលើខ] បានអាចហើយ។

អសង្ខាត គុ. [ន+សំ+ករ, ករ>ខរ+ត, លុបរ] គឺបច្ច័យមិនធ្វើព្រមហើយ, គឺ...មិនតាក់តែងហើយ។

អសង្ខេយ្យ នបុ. [ន+សំ+ខា+ឯយ្ស] គឺបុគ្គលមិនគប្បីរាប់បាន, កាលគឺបុគ្គលមិនគប្បីអាចដើម្បីរាប់បាន, អសង្ខ្យ (លេខ១មានសូន្យ១៤0; ខ្ជ:ថា១៤៥) **អតិ. -សុចិ**។

អសច្ចំ មិនពិត, ខុស, កុហក (ដូច**មិច្ឆា**) ។

អសច្ឆិកត គុ. [ន+សច្ឆិ+ករ+ត] គឺ...មិនធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ។

អសជ្ជន្ត គុ. [ន+សជ្ជ+អន្ត] កាលមិនជាប់, កាលមិនទើសទាក់, កាលមិនចាត់ចែង។

អសញ្ចិច្ច អ. [ន+សំ+ចិត+ត្វា, ត្វា>**ច្ច**, លុបរនិងទីបំផុតធាតុ] មិនគិតព្រមហើយ, មិនក្លែងហើយ, មិនល្មើសហើយ។

អសញ្ចេតនិក គុ. [ន+សញ្ចេតនិក] មិនមែនអ្នកប្រព្រឹត្ដទៅមួយអន្លើដោយចេតនា, មិនប្រកបដោយសេចក្ដីក្លែង, សេចក្ដីល្មើស, មិនមែនអ្នកក្លែង (**សញ្ចេត-និក**<សញ្ចេតនា+ណិក) ។

អសញ្ញានន្ត គុ. [ន+សំ+ញា+នា+អន្ត] កាលមិនដឹងព្រម, កាលចាំមិនបាន, កាលមិនដឹងច្បាស់, កាលមិនស្គាល់ជាក់។

អសញ្ញត គុ. [ន+សំ+យម+ត, ផ្លាស់និគ្គហិតនិងយ>ញ>ញ្ញ,លុបទីបំផុតធាតុ] គឺ...មិនសង្រ្ដមហើយ, មិនប្រុងប្រយ័ត្នហើយ, មិនទុកដាក់ហើយ។ -**បរិក្ខារវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុអ្នកមានបរិក្ខារមិនចេះទុកដាក់ហើយ, មិនប្រុងប្រយ័ត្នហើយ។

អសឋ ២ុំ. [ន+សឋ+អ] អ្នកមិនអួត, មិនកោង, មិនលលួង; វិ. **ន សឋេតីតិ>អសឋោ**; គុ. មិនមែនអ្នកអួតអាង, មិនមែនអ្នកបៀតបៀន, អ្នកមិនមានអំណួត, អ្នកមិនអែបអប។

អសណ្ឋាហន្ត គុ. [ន+សំ+ឋា+អន្ត, ចុ:ហ-អា.] កាលមិនតាំងទុកព្រម, កាលមិនតាំងនៅដោយល្អ, កាលតាំងនៅមិនបាន, កាលមិនទុកដាក់។

អសតិ គុ. [ន+អស+អន្ត+ស្មឹ-វិ, ផ្លាស់ន្ត+ ស្មឹ-វិ>តិ] កាលមិនមាន។

អសតិ គុ.ឥ. [សតិ+អភាវឬន+សតិ] កិ.មិនមាននៃសតិ, មិនមានសតិ; វិ. **សតិយា អភាវោ>អសតិ, ន ត្ថិ សតិ ឯតស្សាតិ>អសតិ**។ -**អមនសិការ-ឥស** បុ. អំណាចនៃកិ.មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តព្រោះកិ.មិនមាននៃសតិ។

អសតំ បុ. [អសន្ត+នំ-វិ., ផ្លាស់ន្ត+នំ>តំ] នៃអសប្បុរសទាំងឡាយ, នៃបុគ្គលអ្នកមិនសូប់ទាំងឡាយ។

អសត្ត គុ. [ន+សត្តឬសជ+ត] មិនមែនជាសត្ត, អ្នកមិនជាប់ជំពាក់។

អសត្តឃាដក បុ. [ន+សត្ត+ហាន, ហាន>ឃាដ+ណ្ដ] អ្នកមិនសម្លាប់នូវសត្ត, មិនមែនអ្នកសម្លាប់នូវសត្ត; វិ. **សត្តេ ហនតីតិ>សត្តឃាដកោ, ន សត្តឃាដ-កោ>អសត្តឃាដកោ**។

អសទិស គុ. [ន+សទិស] មិនប្រាកដស្មើ, មិនដូចគ្នា, មិនប្រហែលគ្នា, មិនស្រដៀងគ្នា (សទិស<សមាន>ស+ទិស+ក្ដ; វិ. **សមានោ ទិយ សោ ទិស្សតីតិ>សទិសោ, សមានំ កត្វា នំ បស្សតីតិ ទា>សទិសោ, ន សទិសោ>អសទិសោ**) ។ -**ទាន** នបុ. ទានមានទានដទៃប្រាកដស្មើមិនមាន។ -**រូប** នបុ. រូបមានរូបដទៃប្រាកដស្មើមិនមាន, មានរូបមិនដូចគ្នា, មានរូបមិនប្រហែលគ្នា, មានរូបមិនស្រដៀងគ្នា។ -**ទាន-ឥត្ថ** នបុ. រឿងនៃអសទិសទាន, រឿងនៃទានមានទានដទៃទៀតប្រាកដស្មើមិនមាន។

អសទ្ធហន្ត គុ. [ន+សំ+ធា+អន្ត] កាលមិនជឿ។

អសទ្ធហិត្វា [ន+សំ+ធា+ឥ-អា.+ត្វា] មិនជឿហើយ។

អសទ្ធម្ម បុ. [អសន្ត+ធម្ម] ធម៌នៃអសប្បុរស, ធម៌នៃបុគ្គលអ្នកមិនសូប់ឬមិនមែនជាធម៌របស់សប្បុរស (អសទ្ធម្ម មេថុនធម្ម ដូច **គាមធម្ម**); វិ. **អសតំ ធម្មោ>អសទ្ធម្មោ, សតំ ទា ធម្មោ>សទ្ធម្មោ, ន សទ្ធម្មោ>អសទ្ធ-ម្មោ**។ -**សន្ថវ** បុ. សេចក្ដីរីករាយព្រមដោយអំណាចនៃអសទ្ធម្ម, សេចក្ដីរីករាយព្រមដោយធម៌នៃអសប្បុរស (**សន្ថវ**< សំ+ថុ+ណ) ។

អសន ដើមធ្នង់ (ដូច **ឥយក**), កូនសរ (ដូច **ឥណ្ដ**), ការស៊ី (ដូច **ភក្ខន**), ការបោះទៅ, បាញ់ទៅ (ដូច **ខិបន**) ។

អសនិ បុ.ឥ. [អស+អនិ] សភាវ:ឬធម្មជាតិដែលទេវតាបាញ់ទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភណ្ដ:, រន្ទះផ្លេកបន្ទោរអាវុធរបស់ព្រះឥន្ទ, (ដូច **ឥន្ទ**), កែវរជីវ, ពេជ្រ (ដូច **ឥន្ទ**) វិ. **ភណ្ដានិ ឥស្សតេ ខិ ឥយតេ ទេវេហីតិ>អសនិ**។ -**ឥត្ថ** បុ. ភ្លើងគឺរន្ទះ, ភ្លើងនៃរន្ទះ។ -**ឋានសន្ធ** បុ. សំឡេងជាទីធ្លាក់ចុះនៃរន្ទះ, សំឡេងគឺរន្ទះធ្លាក់ចុះហើយ។ **សន្ធ** បុ. សំឡេងនៃរន្ទះ, សូរនៃរន្ទះ។

អសនី អាវុធព្រះឥន្ទ (ដូច **ឥន្ទ**), ផ្លេកបន្ទោរ, រន្ទះ។

អសន បុ. ដើមធ្នង់ (ដូច **ឬតសាល**) ។

អសន នបុ. ក្ងានសរ (ដូច **តេជន**) ។ អាហារ, គ្រឿងបរិភោគ (ដូច **ភោជន**) ។

អសន្ត គុ. [ន+អស+អន្ត] កាលមិនមាន។

អសន្ត បុ. [ន+សម+ត,ត>ន្ត, លុបទីបំផុតធាតុ] អ្នកមិនស្ងប់, អ្នកមិនរម្ងាប់ (អសប្បុរស); គុ. មិនរម្ងាប់ហើយ, មិនស្ងប់ហើយ។

អសន្តសក គុ. [ន+សំ+តស+ណ្ហ] អ្នកមិនតក់ស្លុតព្រម, មិនមែនអ្នកតក់ស្លុត។

អសន្ទុដ្ឋ គុ. [ន+សំ+តុស+ត, ត>ដ្ឋ] មិនត្រេកអរព្រមហើយ, មិនត្រេកអរហើយដោយវត្ថុជារបស់នៃខ្លួន, មិនសន្ដោស។

អសន្ទុត គុ. [ន+សំ+ថុ+ត] គឺ...មិនត្រេកអរព្រមហើយ, មិនធ្លាប់រីករាយព្រមហើយ, មិនសរសើរព្រមហើយ, មិនធ្លាប់ជិតដិតហើយ, មិនធ្លាប់មូលមិត្រហើយ។

អសប្ប្ឍាយ គុ. [ន+សប្ប្ឍាយ] មិនមែនជាសេចក្ដីសប្ប្ឍាយ, មិនជាទីសប្ប្ឍាយ, មិនមានសេចក្ដីសប្ប្ឍាយ។

អសព្ភ គុ. [ន+សភា] មិនមែនវាចាគឺបុគ្គលគប្បីពោលក្នុងទីប្រជុំ, មិនមែនវាចាជាគ្រឿងពោលនៃជនអ្នករម្ងាប់ (អសប្ប្ឍុរស, អកុសលធម៌,ធម៌ជាអកុសល) ។

អសព្ភិវាចា ឥ. [អសព្ភិ+វាចា] វាចាជារបស់នៃអសប្ប្ឍុរស, វាចារបស់បុគ្គលមិនមែនជាសប្ប្ឍុរស, វាចានៃអសប្ប្ឍុរស។

អសម គុ. [ន+សម] មានបុគ្គលស្មើមិនមាន, មិនមានបុគ្គលស្មើ (មិនស្មើ); វិ. **ឆត្ថិ សមោ ឯតស្សាតិ>អសមោ**។

អសមត្ថ គុ. [ន+សមត្ថ+អ] អ្នកមិនអាច; វិ. **ន សមត្ថោ តីតិ>អសមត្ថោ**។ **តា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមិនអាច។ **-ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមិនអាច។ **-ភាវសទ្ទាត** គុ. គឺបណ្ដិតពោលថាភាវៈនៃ...ជា...មិនអាច, ពោលគឺភាវៈនៃ...។

អសមធុរ គុ. [អសម+ធុរ] មានធុរៈមានបុគ្គលស្មើមិនមាន; នបុ. ធុរៈនៃព្រះពុទ្ធមិនមានបុគ្គលស្មើ; វិ. **ឆត្ថិ តស្ស សមោតិ>អសមោ**, **អសមំ ធុរំ យស្ស សោ>អសមធុរោ**, **អសមស្ស ធុរំ>អសមធុរំ**។

អសមឆ្ឌាហរិត្វា អ. [ន+សំ+អនុ+អា.+ហរ+ឥ-អា.+ ត្វា] មិននាំមកតាមព្រមហើយ, មិនប្រមូលហើយ, មិនប្រមូលទុកហើយ។

អសមបេក្ខន នបុ. [អសម+អបេក្ខន] កិ.សម្លឹងនូវអារម្មណ៍មិនស្មើ, កិ.មិនសម្លឹងស្មើ (**អបេក្ខន**<អប+ឥក្ខ+យុ) ។

អសមសម គុ. [អសម+សម] ស្មើដោយព្រះពុទ្ធមានបុគ្គលស្មើមិនមាន, ស្មើដោយព្រះពុទ្ធមិនមានបុគ្គលស្មើ; វិ. **ឆត្ថិ សមោ ឯតស្សាតិ>អសមោ**,

អសមេន សហ>អសមសហ។

អសហាចរន្ត គុ. [ន+សំ+អា+ចរ+អន្ត] កាលមិនប្រព្រឹត្តតាម, កាលមិនប្រព្រឹត្តទូទៅ ព្រម, កាលមិនប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ។

អសហាហិត គុ. [ន+សមាហិត] មិនតាំងមាំហើយ, មិនតម្កល់ខ្ជាប់ហើយ, មិនមែនអ្នក មានចិត្តតម្កល់មាំ, មានចិត្តមិនតម្កល់ខ្ជាប់ហើយ (**សហាហិត**<សំ+ អា+ធា+ត) ។

អសមុច្ឆិន្ន គុ. [ន+សំ+ឧ+ឆិទ+ត] គឺ...មិនកាត់ឡើងព្រមហើយ, មិនកាត់ផ្តាច់ហើយ, មិនដកឡើងហើយ។ **ឥន្ត្រៀ** គុ. មានពួជនៃវដ្ត:មិនកាត់ឡើងព្រម ហើយ, មិនផ្តាច់បង់ហើយ។

អសមុដ្ឋាបេន្ត គុ. [ន+សំ+ឧ+ឋា+ណាបេ+អន្ត] កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យតាំងឡើងព្រម, ឱ្យ កើត។

អសមុទ្ទាចរ ឬ. [ន+សំ+ឧ+ទ-អា.+អា+ចរ+ណ] (ប្រែដូច «**អសមុទ្ទាចរណ**») ។

អសមុទ្ទាចរណ នឬ. [ន+សំ+ឧ+ទ-អា.+អា+ចរ+យុ] កិ.មិនប្រព្រឹត្តទូទៅក្នុងខាងលើព្រម, កិ.មិនស្រែកហៅឬមិនហៅរក, កិ.មិនកម្រើក, កិ.មិនពុះពារឡើងឬ មិនដាលឡើង, កិ.មិនច្រាលឡើង។

អសម្បដិច្ឆន្ត គុ. [ន+សំ+បដិ+ឥស+អន្ត] កាលមិនទទួលព្រម, កាលមិនប្រាថ្នាព្រម ចំពោះ។

អសម្បត្ត គុ. [ន+សំ+បទ+ត] មិនដល់ព្រមហើយ, មិនទាន់ហើយ។

អសម្ពន្ធ គុ. [ន+សំ+ពន្ធ+អ] មិនចងព្រមហើយ,មិនជាប់ព្រមហើយ, មិនទាក់ទង ហើយ។

អសម្ភិន្ន គុ. [ន+សំ+ភិទ+ត] មិនបែកព្រមហើយ, មិនធ្លាយព្រមហើយ, មិន ច្រឡូកច្រឡំហើយ (សុទ្ធ) ។ -**ឱរបាយាស** ឬ. បាយបាយាសគឺ បុគ្គលចម្អិនដោយទឹកដោះស្រស់សុទ្ធ, បាយបាយាសដ៏លាយ ដោយទឹកដោះស្រស់សុទ្ធ (បាយបាយាសគឺបុគ្គលចម្អិនហើយដោយ ទឹកដោះស្រស់មិនលាយដោយទឹក) ។

អសម្ម្ជិត្វា អ. [ន+សំ+មជ្ជ+ឥ-អា.+ត្វា] មិនសម្អាតហើយ, មិនបោសហើយ, មិន ជម្រះហើយ។

អសម្ម្ជិស្ស គុ. [ន+សំ+មិស+អ] មិនច្រឡំគ្នា, មិនច្រឡំព្រម, មិនលាយឡំ, មិន ច្របូកច្របល់។

អសម្មោហសម្ប-ជញ្ញ នឬ. [អសម្មោហ+សម្ប្ជញ្ញ] ភាវ:នៃសេចក្តីដឹងទូទៅ ព្រមដោយសេចក្តី មិនវង្វេងព្រមឬសេចក្តីដឹងច្បាស់ដោយសេចក្តីមិនវង្វេង (**អសម្មោហ** <ន+សំ+មុហ+ណ=វ. **អសម្ម្ជុហ្ម**>**អសម្មោហោ**; **សម្ប្ជញ្ញ**<សម្ប ជាន+ណ្យ=វ. **សម្ប្ជ្ញ្ញាយតេតិ** >**សម្ប្ជ្ញ**, **ឥ**ស្ស **ភ**ាវោ> **សម្ប្ជ្ញ**, **សម្ប្ជ្ញ**ំ **ឯ**វ **ភ**ាវ>**សម្ប្ជ្ញ**) ។

អសរណភាវ បុ. [អសរណ+ភាវ] ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីទីពឹង, ភាវ:នៃកិ.រឭកមិនបាន, ភាវ:គឺកិ.នឹកមិនឃើញ។

អសរីរ គុ. [ន+សរីរ] មានសរីរ:មិនមាន, មិនមានសរីរ:។

អសល្លក្ខណាការ បុ. [អសល្លក្ខណ+អាការ] អាការគឺកិ.មិនកំណត់ព្រម, អាការគឺកិ.កំណត់មិនបាន, (**អសល្លក្ខណ**<ន+សំ+លក្ខ+ឃ) ។

អសល្លក្ខេត្វា អ. [ន+សំ+លក្ខ+ឯ+ត្វា] កំណត់ព្រមមិនបានហើយ, មិនកំណត់ព្រមហើយ។

អសហន្ត គុ. [ន+សហ+អន្ត] កាលមិនអត់ធន់, កាលអត់ទ្រាំមិនបាន, កាលមិនអត់សង្កត់។

អសាទុ គុ. [ន+សទ+ណុ] គឺបុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរ, មានរសគឺបុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរ, មិនជាទីត្រេកអរ, មានរសមិនឆ្ងាញ់។

អសាធារណ គុ. [ន+សហ+ធារណ+ឃ+សម, សម>ស+អា+ធរ+ឃ] ធម្មជាតមិនប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយកិ.ទ្រទ្រង់ឬសភាវ:ជាទីដែលគេមិនទ្រទ្រង់ទូទៅស្មើ (មិនសាធារណ, មិនទូទៅ); វិ. **ន សហ ធារណេន ឥត្ថ្ថ ឥតិ**>**អសាធារណ**, **ន សមំ អាធារិយន្តិ ឥត្ថ្ថ ឥ**>**អសាធារណ**។

អសាធុ បុ. [ន+សាធ+ឧ] អ្នកមិនញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យសម្រេច (អសប្បុរស, មនុស្សមិនល្អ); វិ. **ន អត្ថ សាធេតីតិ**>**អសាធុ**; នបុ. កម្មមិនញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យសម្រេច, កម្មមិនល្អ, មិនប្រពៃ។

អសារ គុ. [ន+សារ] ធម៌មានសារ: (ខ្លឹម) មិនមាន។ -**ទស្សី** បុ. អ្នកមានកិ.ឃើញនូវធម៌មិនមានសារ:ជាប្រក្រតី។

អសារក គុ. [ន+សារ+ក] មានសារ:មិនមាន, មានខ្លឹមមិនមាន, មិនមានខ្លឹម; វិ. **ន ត្ថ សារ ឯ អស្ស ឥតិ**>**អសារ ឯ**។

អសារុប្ប គុ. [ន+សារុប្ប] មានភាវ:នៃកម្មប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយរូបមិនមាន, មិនមានភាវ:នៃកម្មដ៏សមគួរ (មិនសមគួរ, សេចក្តីមិនសមគួរ); វិ. **សហ រូបេន ឥត្ថ្ថ ឥតិ**>**សរូបំ**, **ឥ ត្ថ ភាវ ឯ**>**សារុប្ប**, **ន ត្ថ សារុប្ប ឯ ឥ ត្ថ ឥតិ**>**អសារុប្ប**។

អសារ គុ. ស្រាយ, មិនមែនខ្លឹម (ដូច **ផេគ្គុ**) ។

អសាហស នបុ. [ន+សាហស] មិនប្រញាប់ប្រញាល់, មិនរហ័ស, មិនរួសរាន់, មិនមានអាជ្ញា, មិនមិនសេចក្តីកំហែង។

អសិ បុ. [អស+ឥ] គ្រឿងប្រហារដែលជនគ្រវែងទៅ (ដាវ) ក្រាបី, ដាវ (ដូច **ខគ្គ**); វិ. **អ ស្ស ឯ ខិបិយ ឯ ឥ**>**អ ស ិ**។ -**អាធិ** គុ. (អាវុធ) មានដាវជាដើម។ -**ធារ** ឥ. មុខនៃដាវ។ -**ថរ** បុ. ដងនៃដាវ។ -**ហត្ថ** គុ. មានដាវនិងលំពែងនិងលំពែងស្នែងក្របីជាដើម។ -**ហត្ថ** គុ. មានដាវក្នុងដៃ។

អសិក្ខិត គុ. [ន+សិក្ខ+ឥ-អា.+ត] គឺ...មិនសិក្សាហើយ, មិនមែនអ្នកសិក្សាហើយ, អ្នកមិនធ្លាប់បានសិក្សាហើយ។

អសិត សម្ព្ររខ្មៅ (ដូច **ការ**ឡ) ។

អសិត គុ. ស៊ីហើយ (ដូច **ភក្ខិត** ឬ **អជ្ឌ្ហោហ**ដ) ។ នបុំ. ក**ណ្ដៀ**រ (ដូច **លវិត្ត**) ។

អសិបុត្តី កាំបិត (តូច) (ដូច **ឆ្ងរិ**ការ) ។

អសិលេសា ឈ្មោះផ្ការយ៉ាងមួយ។

អសីតិ ប.សំ. ដ៏ប៉ែតសិប (៨០) ។ -**ក**ប្ប នបុំ. ក**ប្ប**ដ០។ -**ការ**ណ នបុំ. ទ្រព្យមានកោដិ៨០ជាប្រមាណ (ទ្រព្យ៨០កោដិ) ។ -**ការ**ណ**ិ**ក**ាត** គុ. មានភោគៈគឺបុគ្គលគប្បីប្រើប្រាស់មានកោដិ៨០ជាប្រមាណ, មានសម្បត្តិ៨០កោដិ។ -**ការ**ណ**ិ**ស**ហ**ស្ស នបុំ. ពាន់នៃកោដិ៨០ (ប្រាំបីម៉ឺនកោដិ) ។ -**ម**ហ**ាថ**េ**រ** បុំ. ព្រះថេរៈទាំង៨០។ -**ម**ហ**ាសាវ**ក**ប**រ**ិ**ុ**ត** គុ. គឺសាវកធំ៨០ចោមរោមហើយ, ហែហមហើយ។ -**ាវ**ស្ស**ស**ហ**ស្ស** នបុំ. ពាន់នៃឆ្នាំ៨០។ -**ស**ក**ដ**ម**ត្ត** គុ. មានរទេះ៨០ ជាប្រមាណ។ -**ស**ហ**ស្ស**ប**ុ**ត្ត បុំ. កូនមានពាន់៨០ជាប្រមាណ។ -**ហ**ត្ថ**ុ**ព្ញ**ាម** គុ. មានកម្ពស់នៃហត្ថ៨០, មានកិ.ខ្ពស់ឡើងអស់ទីមានហត្ថ៨០ជាប្រមាណ,មានចំណែកខ្ពស់មានហត្ថ៨០ជាប្រមាណ (កម្ពស់៨០ហត្ថ) ។

អសីតានុព្យញ**ាន-ស**ិ**រ**ីសោ**ភ**ត្ត គុ. មានភាវៈនៃចំណែកដ៏ល្អនៃសិរីគឺអនុព្យញ្ជនៈ៨០ (**សោ**ភ**ត្ត**<សុភ**ាគ+ណ**្យ; វិ. **សុ**ភ**ាគ**ស្ស **ភ**ាវ**ោ**>**សោ**ភ**ត្ត**ំ) ។

អី**ល**ិ** យ** នបុំ. [អ**ីល+ណ** យ] ភាវៈនៃបុគ្គលមិនមានសីល; វិ. **ន**ត្ថ**ិ ស**ីល**ំ ឯ**ត**ស្ស-ត**ិ>**អ**ី**ណ**ោ, **ត**ស្ស **ភ**ាវ**ោ**>**អ**ី**ល**ិ**យ**ំ។

អី**ុ** ជីវិត (ដូច **ជ**ីវ**ិ**ត) ។

អី**ុ**ក រ.ស.-និ. [អ**ីមុ>**អ**ី**ុ+ក] ឯ**ណ**ោ**ះ, ឯ**ណ**ោ**ះ។ -**ារ**ិ** យ**ាប**ថ** បុំ. ឥ**ារ**ិ**យ**ាបថ**ឯ**ណ**ោ**ះ។ -**ាល** បុំ. ក**ាល**ឯ**ណ**ោ**ះ។ -** គ្ គ**ាម**ាគ**ម**ន**ដ្ឋ**ាន** នបុំ. ទីជាទីទៅកាន់ស្រុ**ក**ឯ**ណ**ោ**ះ។ -**ាឡ**ា ឥ. ទីជាទីលេ**ង**ឯ**ណ**ោ**ះ។ ក**ុ**ល**ត្រ**ូ**ល**ឯ**ណ**ោ**ះ។ **ដ្ឋ**ាន នបុំ. ទីឯ**ណ**ោ**ះ។ **ាគ** បុំ. ភ**ាគ**ឯ**ណ**ោ**ះ។ -**ីថ**ិ ឥ. ផ្ទ**ាល**់ឯ**ណ**ោ**ះ។ -**ាលា** ឥ. ម**ាលា**ណ**ោ**ះ។ល។

អី**ុ**ក្ក**ច**្ច**ំ** កិ.វិ. [ន+**ីុ**ក**ច**្ច] កិ.**ីុ**ន**ីុ**ម**ីុ**ន**ីុ**ធ**ីុ** (**ីុ**ន**ីុ**ម**ីុ**ន**ីុ**ត**ីុ**ម**ីុ**ន**ីុ**ត**ីុ**ម**ីុ**ន**ីុ**ត

ខ្ពើម។ -**មក្ខិត** គុ. គឺអសុចិប្រឡាក់ហើយ, ដែលប្រឡាក់ហើយដោយវត្ថុមិនស្អាត។

អសុត្តមយ គុ. [ន+សុត្តមយ] មិនមែនជារបស់សម្រេចហើយដោយអំបោះឬមិនមែនជាវិការ:នៃអំបោះ; វិ. **សុត្តេន និម្មន្លោ>សុត្តមយោ, សុត្តស្ស ឥទ-ារេ ១ា>សុត្តមយោ, ន សុត្តមយោ>អសុត្តមយោ**។

អសុទ្ធតរ គុ. [ន+សុទ្ធតរ] មិនស្អាតជាង, មិនស្អាតដោយវិសេស, មិនម៉ត់ចត់ជាង, មិនម៉ត់ចត់ដោយវិសេស។

អសុទ្ធត្ត នបុំ. [អសុទ្ធ+ត្ត] ភាវ:នៃ...ជា...មិនស្អាត។

អសុទ្ធិ ឥ. [ន+សុទ្ធិ] សេចក្តីមិនស្អាត, សេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ។

អសុភ គុ. [ន+សុភ] មិនល្អ (អសុភ) ។ -**កម្មដ្ឋាន** នបុំ. កម្មដ្ឋានមានអសុភជាអារម្មណ៍។ -**ឌ្ឍាន** នបុំ. ឈានមានអសុភជាអារម្មណ៍។ -**ប្បដិកូល-កម្មដ្ឋាន** នបុំ. កម្មដ្ឋានមានអសុភជារបស់បដិកូលជាអារម្មណ៍។ -**សញ្ញា** ឥ. សញ្ញា(សេចក្តីសម្គាល់)ថាអារម្មណ៍មិនល្អ, សេចក្តីសម្គាល់ថាមិនល្អ។

អសុភានុបស្សី បុំ. [អសុភ+អនុ+ទិស, ទិស>បស្ស +ណី] អ្នកមានកិ.ឃើញរឿយៗនូវអារម្មណ៍មិនល្អជាប្រក្រតី (អ្នកឃើញតាមនូវអារម្មណ៍ថាមិនល្អ); វិ. **អសុភំ អនុបស្សិតុំ សីលមស្សាតិ>អសុភានុបស្សី**។

អសុរ បុំ. [ន+សុរ] អ្នកមិនមែនជាទេវតា (អសុរ) ។ -**កញ្ញា** ឥ. នាងកញ្ញានៃអសុរ។ -**ជេដ្ឋក** បុំ. អសុរជាធំជាង, អសុរជាធំបំផុត, អសុរជាច្បង។ -**បុរ** នបុំ. បុរីនៃអសុរ។ -**ពល** នបុំ. កម្លាំងនៃអសុរ, ពលនៃ...។ -**ភវន** នបុំ. ភពនៃអសុរ, ប្រទេសជាទីកើតនៃអសុរ, លំនៅនៃអសុរ។

អសុរន្ធរ ឈ្មោះអសុរមួយ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យពលិសព្ទ។

អសុរិន្ទ [អសុរ+ឥន្ទ] បុំ. អសុរជាធំ; គុ. មានអសុរជាធំ, ជាធំជាងអសុរ។

អសុរេ អសុរសាមញ្ញ (ដូច **សុរិបុ**) ។

អសុសិរ គុ. [ន+សុសិរ] មិនមានប្រហោង,មិនមានរន្ធ; វិ. **សុសិ យស្ស អត្ថីតិ>សុសិរោ, ន សុសិរោ>អសុសិរោ**។

អសេក្ខមុនិ បុំ. [អសេក្ខ+មុនិ] មុនីមិនមែនអ្នកមានសេចក្តីសិក្សា, មុនីអ្នកមិនមានការសិក្សា, មុនីជាអសេក្ខ:, អសេក្ខមុនី (អ្នកប្រាជ្ញមានការសិក្សាដ៏ចម្រើន) ។

អសេក្ខោ ព្រះអរហន្ត (ដូច **ខីណាសវោ**) ។

អសេចនោ ញ៉ាំងបីតិនៃចិត្តនិងភ្នែកឲ្យកើត (ដូច **អញ្ជាសេក**), មិនរឹតវ, មិនច្រឡូកច្រឡំ។

អសេវិត គុ. [ន+សេវ+ឥ+ត] គឺ...មិនសេពហើយ, មិនសេពគប់ហើយ, សេពគប់

មិនបានហើយ។

អសេសេត្វា អ. [ន+សិស+ណេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យសល់ហើយ, មិនឱ្យសេសសល់ហើយ។

អសេស គុ. ទាំងអស់, គ្មានសល់ (ដូច **សព្ព**) ។

អសោក គុ. [ន+សោក] អ្នកមានសេចក្តីសោកមិនមាន, អ្នកមិនមានសេចក្តីសោក; រិ. **ឆន្ទ្ យ សោកោ ឯតស្សាតិ>អសោកោ**។ បុ. ដើមអសោក (ដូច **ឥញ្ជុស**) ។

អសោចន្ត គុ. [ន+សុច+អន្ត] កាលមិនសោយសោក, កាលមិនសោកស្តាយ។

អសោចាបយំ គុ. [ន+សុច+ណាបយ+អន្ត+សិ-រិ.] កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យសោក, ឱ្យសោកស្តាយ។ រូបសិទ្ធិដូច **អសោចំ**។

អសោចំ គុ. [ន+សុច+អន្ត+សិ-រិ., ផ្លាស់ន្ត>សិ-រិ.>អំ] កាលមិនសោក, កាលមិនសោកខ្លួនឯង។

អសោធេត្វា អ. [ន+សុធ+ណេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យម៉ត់ចត់ហើយ, ឱ្យស្អាតហើយ, មិនជម្រះហើយ។

អសោភណ គុ. [ន+សុភ+យុ] មិនល្អ។

អសំខត ព្រះនិព្វាន។

អសំខតធាតុ ព្រះនិព្វាន។

អសំខេយ្យ ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ១៤០។

អសំវរ បុ. [ន+សំ+វរ+អ] កិ.មិនសង្រួម, សេចក្តីមិនសង្រួម, ការមិនរារាំង។ -**ទ្វារ** នបុ. ទ្វារមិនជាទីសង្រួម, ទ្វារគឺបុគ្គលមិនគប្បីសង្រួម; គុ. មានទ្វារមិនសង្រួម។

អសំវុត គុ. [ន+សំ+វុ+ត] គឺបុគ្គលមិនសង្រួមហើយ, មិនរារាំងហើយ, មិនបិទហើយ។

អសំសដ្ឋ គុ. [ន+សំ+សជ+ត] មិនលាយហើយ, មិនច្រឡូកច្រឡំហើយ។

អសំហារិយ គុ. [ន+សំ+ហរ+ណ្យ+ឥ-អា.] គឺបុគ្គលមិនគប្បីនាំទៅព្រម, គឺ...មិនគប្បីជញ្ជូនទៅបាន។

អស្មុ**ម**ុ**ច** នបុ. ស្មៅផ្ការ៉ាម (ដូច **សេរេយ្យ** ខ្លះថា **សេលេយ្យ** (ស្លែម)) ។

អស្ម ថ្ម (ដូច **សិលា**) ។

អស្មិមាន បុ. [អស្មិ+មាន] មានៈប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការថាអញមាន, ឬសេចក្តីប្រកាន់ថាអញមាន, មានៈថាអញមាន (អស្មិមានៈ); រិ. **អស្មីតិ អាការេ ឧបវត្តោ មានោ> អស្មិមានោ, អស្មីតិ ឥ មានោ>អស្មិមានោ**។ -**មត្ត** គុ. អាការគ្រាន់តែឬត្រឹមតែអស្មិមានៈ។

អស្ស កិ. [អស+អ+ឯយ្យ] គប្បីមាន, គប្បីជា,...។ បុ. [អស+អ+ឯ+សិ+អ] សត្ត

តែងស៊ីឬសត្វមិនដេក (សត្វសេះ (ដូច **ហយ**ឬដូច **ត្ថុរគ**); វិ. **អសតិ ភក្ខតីតិ>អស្សោ, ន សយតីតិ**ា**>អស្សោ**។ -**ជាតិ** ឥ. ជាតិនៃសេះ។ -**ត** តុំ. សេះកន្លងនូវសេះ (សេះអស្សតរ); វិ. **អស្សំ ត តីតិ> អស្សតរោ**។ -**ត** ឥ. មេសេះអស្សតរ។ -**ឋ** នបុំ. ខ្នងនៃសេះ។ -**ពន្ធ** ទិគុ. មានជនអ្នកចងនូវសេះជាដើម។ -**ក្ខណ** ទ្ធ គុ. (កិច្ច) មានកិ.រក្សានូវសេះជាដើម។ -**រូបក** នបុំ. រូបនៃសេះឬរូបប្រៀបនៃសេះ។ -**លណ្ឌ** នបុំ. គូថនៃសេះឬអាចមិនៃសេះ។ -**ឱ** ណ ជ បុំ. ជនអ្នកជួញនូវសេះ, ឈ្មួញនៃសេះ។ -**ឱ** ណ ជ ឆ្ពោ នបុំ. ផ្ទះនៃជនអ្នកជួញនូវសេះ។ -**ឱ** ហ ន នបុំ. វាហនៈគឺសេះ។ -**ស** ត នបុំ. រថនៃសេះ។ -**ទ** ម្ម ស ារ ថ ិ បុំ. សារថីអ្នកទូន្មាននូវសេះ។ មុម, ជ្រុង, ចុង (ដូច **ការ** ណ ឬដូច **ការ** ណ ិ) ។

អ ស្ស ក ណ្ណ បុំ. ភ្នំអ ស្ស ក ណ្ណ ជ ភ្នំ ស ត្ត ប ริ ภ ณ្ឌ ទ ី ៧, ដើ ម ត្រ ចៀ ក ប្រើ ស, ស ាល ព្រ ឹ ក្ស (ដ ូ ច **ស ាល**) ។

អ ស្ស ជ្ឈ ាយ ក ร ณ នបុំ. [ន+ស ជ្ឈ ាយ+ក ร+យ ុ] ក ิ . ម ិ ន ធ ្ វ ើ ន ូ ว ស េ ច ក ្ ត ី ស ្ វ ា ធ ្ យ ាយ, ក ิ . ម ិ ន ធ ្ វ ើ ន ូ ว ก าร ស ិ ក ្ ខ ា។

អ ស្ស ជ្ឈ ាយ ន្ត គុ. [ន+ស ํ+អ ธิ, អ ธิ>អ ជ ฌ+ឥ, ឥ>អ ាយ+អ ន ្ ត] ก าล ม ิ ន ส ្ ว า ธ ្ យ ាយ, ก าล ม ิ ន ส ิ ก ្ ข ា, ก าล ม ิ ន ร ៀ ន ។

អ ស្ស ជ្ឈ ាយ ม ล គុ. [អ ស ្ ส ช ฌ ายา+ม ล] ม ាน ก ิ . ม ิ ន ส ្ ว า ธ ្ យ ាយ ជ ាម ន ្ ទ ិ ล; ว ิ . **អ ស ្ ส ช ฌ ายោ ม ลํ យ េ ส ํ ต េ>អ ស ្ ส ช ฌ ាយ ม ลา**។

អ ស ្ ส ต ร បុ ํ . ส េ ះ អ ส ្ ส ต ร, ส េ ះ ล ្ អ ช ាង ส េ ះ ส ាม ญ ญ, ន ាគ ដ ែ ล ន ៅ ជ ើ ង ภ ู ម េ ร ุ ។

អ ส ្ ส ต ฺ ถ អ ្ ន ក ដ ែ ล ប ាន ន ូ ว ส េ ច ก ្ ต ี ก ្ ร ែ ก អ ร (ដ ូ ច **អ ส ្ ว ส ป ฺ ป ต ฺ ถ**), ដ ើ ม ព ោ ธ ิ ព ្ ร ឹ ก ្ ข (ដ ូ ច **ព ោ ธ ิ ฺ ฆ ฺ ม**) ។

អ ส ្ ส ท ฺ ธ គុ. [ន+ส ท ฺ ธ ा] ม ាន ส ท ฺ ธ ा ม ិ ន ม ាน, ม ិ ន ม ាน ส ท ฺ ธ ा; ว ิ . **ส ท ฺ ธ ा យ ส ฺ ส អ ต ฺ ถ ี ต ิ> ส ท ฺ ธ ោ, ន ส ท ฺ ธ ោ>អ ส ฺ ส ท ฺ ธ ោ** (ก ิ . ม ิ ន ม ាន ន ៃ ส ท ฺ ธ ा, ม ាន ส ท ฺ ธ ा ដ ៏ ច ម ្ រ ើ ន) ។

អ ส ្ ส ม បុ ํ . [អ ा+ส ม+ณ ा] ป ្ ร ท េ ส ជ ា ท ี ร ម ្ ภ ា ป ់ ท ូ ร ท ៅ ឬ ป ្ ร ท េ ส ជ ា ท ี ญ ុ ํ ง ว า ค ा ท ิ ก ิ ล េ ส ឱ ្ យ ร ម ្ ภ ា ป ់ ដ ោ យ ก ្ ร ែ ล ែ ง (អ ा ส ្ ร ม); អ ្ ន ก ร ម ្ ภ ា ป ់ ន ូ ว ก ្ ร ោ ต ជ ा ដ ើ ม ม ាน ព ្ ร ហ ฺ ม จ ा ร ี ន ិ ง ค ฺ ร ห ा ส ฺ ต ជ ा ដ ើ ม, ព ្ ร ៃ ជ ा ท ี ป ្ ร ព ្ ឹ ค ฺ ต ន ូ ว ต ป (ដ ូ ច **ต ป ោ ว น**), ว ิ . **អ ा ส ม េ ต ิ ฉ ฺ ต ा ต ิ> អ ส ฺ ส ม ោ, អ ा ต ฺ ว ส ោ ส ม េ ฐ ิ ฉ ฺ ต ฺ ร ก ค ा ฐ ย ោ ต ิ ว ा>អ ส ฺ ส ม ោ**។ -**ป ท** នបុ ํ . ท ี ช ា ท ี ដ ល ់ ค ื อ អ ा ส ្ ร ม, អ ा ส ្ ร ม ป ท ។

អ ส ្ ส ม ณ បុ ํ . [ន+ส ม+យ ุ ป ท+ส ม ณ ा] អ ្ ន ก ม ិ ន ร ម ្ ภ ा ป ់ , អ ្ ន ก ม ិ ន ส ្ ง ป ់ , អ ្ ន ก ม ិ ន ม ែ ន ช ា ส ม ณ ा ; ว ิ . **ส ม េ ต ี ต ิ>ส ม ณ ោ, ន ส ม ณ ោ>អ ส ฺ ส ม ณ ោ**។

អ ส ្ ส ห ร ก បុ ํ . ដ ើ ม ธ ូ น ส ្ ร ี ท េ ส (ដ ូ ច **ก ร ว ี ร**) ។

អស្សមេធ បុ. យញ្ញសម្លាប់សេះ។

អស្សយុជ បុ. ឈ្មោះផ្កាយឫក្សម្យ៉ាង, ខែអស្សុជ (ដូចខែទី១១) ។

អស្សវ អ្នកដែលទទួលស្តាប់បង្គាប់ពាក្យប្រដៅ (ដូច **ឥចនគ្គាហី**), អ្នកប្រដៅងាយ, (ដូច **សុព្ភច**) ។ ទឹកខ្ទុះ, ទឹកវង៉ៃ (ដូច **បុព្ភ**) ។

អស្សា ឥ. សេះញី (ដូច **ឥលនា**) ។

អស្សាជានិយ បុ. [អស្ស+អាជានិយ] សេះដឹងនូវហេតុនិងមិនមែនហេតុទូទៅឬ ដោយក្រៃលែង, សេះអាជានេយ្យ (អាជានិយ<អា+ញា, ញា>ជា+អានិយឬ ណ្យ= វិ. **អត្ថសោ ការណាការណំ ជានាតីតি>អាជានិយោ**។ ន័យខ្លះ **អាជានេយ្យោ** សេះអាចក្នុងកិ.ដឹងនូវហេតុដ៏រហ័ស។ ឯយ្យឬច្ច័យ) ។

អស្សាទន នបុ. សេចក្តីត្រេកអរ, សេចក្តីឆ្ងាញ់ពិសា។

អស្សាទិលោម នបុ. រោមនៃសត្វមានសេះជាដើម, សព្វនេះជាអត្ថន័យវាលសព្ព។

អស្សាទេតិ កិ. [អា+សទ+ណេ+តិ-រ.] ត្រេកអរ, ញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរ។

អស្សាទេន្ត គុ. [អា+សទ+ណេ+អន្ត] កាលត្រេកអរ, កាលញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរ។

អស្សាមិក គុ. [ន+សាមិក] មានស្វាមីមិនមាន, មានម្ចាស់មិនមាន, ឥតម្ចាស់; វិ. **ឆត្ថិ សាមិកោ អស្សាតি>អស្សាមិកោ**។ ឥ. **អស្សាមិកា** ។ មិនមែនជាម្ចាស់; វិ. **ន សាមិកោ>អស្សាមិកោ**។ **-ភាព** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានស្វាមីមិនមាន។

អស្សារោហ បុ. [អស្ស+អា+រុហ+ណ] អ្នកឡើងកាន់សេះ, អ្នកជិះនូវសេះ; វិ. **អស្សំ អារុហតীតি> អស្សារោហោ**។

អស្សាសតរ គុ. [អស្សាស+តរ] កិ.ដកដង្ហើមស្រួលជាង,កិ.ត្រេកអរជាង, មានសេចក្តីធូរចិត្ត (**អស្សាស**<អា+សស+អ) ។

អស្សាសថ កិ. [អា+សស+អ+ថ-ប.] ចូរដកដង្ហើមចេញ, ចូរត្រេកអរ, ចូរលួងលោម។

អស្សាសប្បត្ត គុ. អ្នកដល់ហើយនូវខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ គឺជនដែលបាននូវសេចក្តីត្រេកអរ។

អស្សាសិយមាន គុ. [អា+សស+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលឱ្យដកដង្ហើមចេញ, កាលឱ្យត្រេកអរ, កាលលួងលោម, កាលឱ្យធូរចិត្ត។

អស្សាសេត្វា អ. [អា+សស+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យដកដង្ហើមចេញហើយ, ឱ្យត្រេកអរហើយ, លួងលោមហើយ, ឱ្យធូរចិត្តហើយ។

អស្សាស បុ. ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ (ដូច **អានំ**)។

អស្សុ នបុ. [អស+សុ] (ជលជាត) ដែលគេសម្រក់ចុះឬដែលគេទំលាក់ចុះ (ទឹកភ្នែកទឹកភ្នែក (ដូច **ខប្ប**); វិ. **អសិយតি ខិបិយតীតি>អស្សុ**។ **-ជល** នបុ.

ទឹកគឺទឹកភ្នែក។ -**ឆារ** ឥ. ទនៃទឹកភ្នែក។ -**តិន្ត** គុ. ទទឹកហើយដោយទឹកភ្នែក។ -**បុណ្ណនេត្ត** គុ. មាននេត្រពេញហើយដោយទឹកភ្នែក។ -**មុខ** គុ. មានមុខទទឹកហើយដោយទឹកភ្នែក,មានទឹកភ្នែកពេញដ៏មុខ។ **បទបូរណត្ថាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺបំពេញបទ, **សុទ**ំ, **ខោ**, **យត្ត**ា, **ឥ**, **ហោ**ក៏ជាបទ **បូរណត្ថាចក** ដែរ។

អស្សុណន្តី គុ. [ន+សុ+ណា+អន្ត+ឦ] កាលមិនស្តាប់, កាលមិនឮ។

អស្សុណិត្វា អ. [ន+សុ+ណា+ត្វា] មិនស្តាប់ហើយ, មិនឮហើយ។

អស្សុត គុ. [ន+សុ+ត] គឺ...មិនស្តាប់ហើយ, មិនឮហើយ។ **បុព្ព** គុ. គឺ...មិនធ្លាប់ស្តាប់ហើយ។ **បុព្ពត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...មិនធ្លាប់ស្តាប់ហើយ, មិនធ្លាប់ឮហើយ។

អស្សុត្វា អ. [ន+សុ+ត្វា] មិនស្តាប់ហើយ, មិនឮហើយ។

អសេ្សសិ កិ. [អ+សុ+អ+ឦ-អជ្ជ.+ស-អា.] បានឮហើយ, បានស្តាប់ហើយ។

អហ ធា. **គតិយំ អហតិ** "ទៅ, ដល់" ភ្ជ. ។ **អហ**កិ. (អ-អហ+អបរោក្ខាវិភត្តិ) ដោយអំណាច**អញ្ញាស**ប្រែថា "ពោល,និយាយ, ប្រកាស, ផ្លែង, ឆ្លើយ តប, សម្គាល់ថា" ប្រើបានតែ៣សព្ទគឺ **អាហ អាហុ អហំសុ** (បា. អ.) ។ប៉ុន្តែក្នុងកច្ចាយនៈពោលថា**ព្ជូតូនមាហតូ ១ បរោក្ខាយ** "និមិត្ត បរោក្ខាវិភត្តិផ្លាស់ព្ជូធាតុជាអាហ, ភ្ជូធាតុជាភ្ជ" ។ មតិកច្ចាយនៈថា **អាហ អាហុ អាហ**ំ**សុ**កើតពីព្ជូធាតុវិញ។ **អហ** បុ. "ពស់" =**ឥ**ច្ឆ**ោ ១ សមានោ ១ អ**ហ**ិ, ស. ។

អហត គុ. [ន+ហន+ត] គឺ...មិនបៀតបៀនហើយ, មិនខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ (ថ្មី) ។ -**ឥ**ត្ថ**ុ**សុ**ម**ន**ម**ាលា**ឥ**ិ**ណ**េ**ប**ន** នបុ. សំពត់ថ្មីនិងកម្រងនៃផ្កាម្លិះនិងលំអិតសម្រាប់លាប។ -**សាដក** បុ. សាដកគឺធ្លីមិនបៀតបៀនហើយ (សាដកថ្មី) ។ នបុ. សំពត់ថ្មី។

អហនំ គុ. [ន+ហន+អន្ត+សិ-វិ., ផ្លាស់ន្ត+ សិ-វិ. >អំ] កាលមិនបៀតបៀន, កាលមិនបៀតបៀនខ្លួនឯង។

អហមហមិកា អភិមានៈប្រកាន់ថាអញប្រសើរ។

អហ ជានិបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ខ**េ**ទ** សេចក្តីលំបាក, **ឥ**ច្ឆ**ិ**យ សេចក្តីអស្ចារ្យ។

អហំ ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១មានពិន្ទុ៧០។

អហាបេ**ត្វ**ា អ. [ន+ហា+ណាបេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យសាបសូន្យហើយ។

អហាសិ កិ. [អ+ហរ+អ+ឦ-អជ្ជ.+ស-អា.] បាននាំទៅហើយ, បានលួចហើយ។

អហ**ិ** បុ. [អ+ហ+ឥ] សត្វឥតជើងអាចដើម្បីទៅបាន (ពស់); វិ. **ឥ**ច្ឆ**ោ**

សមានោ អំហតិ ឥច្ចតិ ឥន្ទ្ធ សង្ខ្យាតីតិ>អហិ។ -**ករណបាទិ** គុ. (**អសុចិ**) មានសាកសពនៃពស់ជាដើម។ -**ឆ**ត្ត**ុ**ល បុ. ពស់និងស្តារ។ -**ប្ប**ត **ប**ុ. ប្រេតដូចជាពស់, ប្រេតមានក្បាលដូចជាក្បាលនៃពស់។ -**ប្ប**ត**ឋ**ត្ថ**ុ** នបុ. រឿងនៃអហិប្រេត។ -**ម**ណ**ិ**ក **ឥ**. សង្ខារជាវិការ:នៃពស់, ខ្សែក្រវាត់ជាវិការ:នៃពស់។

អហិ ពស់សាមញ្ញ, នាគ (ដូច **សិ**រ**ីស**ប) ។

អហិត គុ. [ន+ហិត] មិនមែនជាប្រយោជន៍, មានប្រយោជន៍មិនមាន។ -**ក**ម្ម នបុ. កម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍, អំពើឥតប្រយោជន៍។ជនជាសត្រូវ (ដូច **ប**រ) ។

អហិត**ុ**ណ្ឌ**ិ**ក**ោ** ហ្មពស់ (ដូច **ទ**ាឡ**ុ**ណ**ា**ហ**ី**) ។

អហ**ិ** រ**ិ**ក គុ. [ន+ហិរ+ក] អ្នកមានហិរិមិនមាន, អ្នកមានសេចក្តីខ្មាសមិនមាន; វ. **ន**ត្ថ**ិ ហ**ិ**រ**ិ **អ**ស្ស**ា**ត**ិ>អ**ហ**ិ**ក**ោ**។ -**ប**ុ**គ្ត**ល បុ. បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីខ្មាសមិនមាន, បុគ្គលឥតខ្មាស។

អហ**ិ**ទ**ា**ត**ក** រ**ោ** គ បុ. [អហិវាតក+រោគ] រោគកើតអំពីខ្យល់មានពិសដូចជាពិសនៃពស់។ -**ឧ**ប្ប**ត្ត**ិ ឥ. កិ.កើតឡើងនៃអហិវាតករោគ។

អហ**ឹ**ស**ក** បុ. [ន+ហ៊ឹស+ណ្ឍ] អ្នកមិនបៀតបៀន; វ. **ន ហ**ឹ**ស**ត**ី**ត**ិ>អ**ហ**ឹ**ស**ក**ោ**។ **ភ**ាឋ បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមិនបៀតបៀន។

អហ**ឹ**ស**ន** ឥ. [ន+ហ៊ឹស+យុ] កិ.មិនបៀតបៀន។ -**ភ**ាឋ បុ. ភាវ:នៃកិ.មិនបៀតបៀន, ភាវ:គឺកិ.មិនបៀតបៀន។

អហ**ឹ**ស**ា** ឥ. [ន+ហ៊ឹស+អ+អា-ឥ.] សេចក្តីមិនបៀតបៀន។

អហ**ុ** កិ. [អ+ហុ+អ+ឧ-ហ៊ី.] បានមានហើយ។

អហ**ុ**ត្ត**ា** អ. [ន+ហុ+ត្វា] មិនមាន, មិនកើត, មិនជា...។

អហ**ោ**ឋ**េ**ន្ត គុ. [ន+ហោវ+ហ+ណ+អន្ត] កាលមិនបៀតបៀន, កាលមិនឱ្យលំបាក។

អហ**ោ**ត**ុ**ក គុ. [ន+ហេតុ+ក] មានហេតុមិនមាន; វ. **ន**ត្ថ**ិ ហ**ោ**ត**ុ **អ**ស្ស**ា**ត**ិ>អ**ហ**ោ**ត**ុ-**ក**ោ**។ -**យ**ោ**ន**ិ ឥ. កំណើតនៃសត្វមានហេតុមិនមាន។ -**ប**្ប**ដ**ិ**ស**ន្ធ**ិ** ឥ. បដិសន្ធិនៃសត្វមានហេតុមិនមាន។

អហ**ោ** និ. **ឥ**ត**ិ**ក**ប**្ប**ត**្ថ**ា**ច**ក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺត្រិះរិះប្រែថាឱ, ឱហ្ម!មិនគួរបើសោះ, អុញហ្ម!ឬថា, **ក**ឹ, **ក**ិ**ម**ុ, **ឧ**ទ**ា**ហ**ុ**, **ក**ិ**ម**ុ**ត**ោ, **ឧ**ទ ក៏ជា **ឥ**ត**ិ**ក**ប**្ប-**ត**្ថ**ា**ច**ក ដែរ, មួយទៀត **អ**ហ**ោ** ជា **ឥ**ម្ហ**ុ**យ**ត**្ថ**ា**ច**ក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺអស្ចារ្យប្រែថាឱហ្ម, ក្រៃលែង, **ហ**ិ ក៏ជា**ឥ**ម្ហ**ុ**យ**ត**្ថ**ា**ច**ក ដែរ, មួយវិញទៀត **អ**ហ**ោ** ប្រព្រឹត្តទៅក្នុង **ឥ**ត**ិ**ហ**ត**្ថ គឺសេចក្តីតិះដៀលឧ. **អ**ហ**ោ ឥ**ត**ុ**ទ **អ**ម្ហ**ា**ក**ំ ប**ណ្ឌ**ិ**ត**ក**ា ឱហ្ម!នៃអ្នកទាំងឡាយអ្នកទាំងឡាយជាបណ្ឌិតតូចឆ្ការជាងយើងទាំងឡាយ, **ប**ស**ំ**ស**ា** សេចក្តី

សរសើរ ឧ. **អហោ ពុទ្ធោ អហោ ធម្មោ**។ល។ **អហោ ទានំ បរមទានំ កស្សបេសុ បតិដ្ឋិតំ** ព្រះពុទ្ធមានគុណដ៏លើសលុបព្រះធម៌មានគុណដ៏លើសលុប។ល។ ឧហ្ម៎ទានជាទានដ៏ឧត្តមដែលបុគ្គលតម្កល់ទុកហើយដោយប្រពៃក្នុងព្រះកស្សប, **បត្ថនា**សេចក្តីប្រាថ្នា ឧ. **អហោ ឥត មំ អរញ្ញេ ឥ សមានំ រជ្ជេ អភិសិញ្ចេយ្យ** ឱហ្ម៎ជនគប្បីអភិសេកនូវអញកាលនៅក្នុងព្រៃក្នុងរាជសម្បត្តិ។

អហោរត្ត នបុં. [អហ+រត្តិ] ថ្ងៃនិងយប់; វិ. **អហ ច រត្តិ ច>អហោរត្តំ**។ -**អនុសិក្ខី** បុં. អ្នកសិក្សារៀយៗអស់ថ្ងៃនិងយប់ជាប្រក្រតី; វិ. **អហោរត្តំ អនុសិក្ខតីតি>អហោរត្តានុសិក្ខី**, **អហោរត្តំ អនុសិក្ខិតុំ សីលមស្សាតি>អហោ-រត្តានុសិក្ខី**។

អហោសិ កិ. [អ+ហុ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.+ស-អា.] បានមានហើយ, បានជា...ហើយ។

អហ នបុं. ថ្ងៃ (ដូច **ទិន**) ។

អហំការ បុं. អតិមាន: (ដូច **គព្ភ**) ។

អឡ្ឍ ធា. **ឧគ្គមេ អឡ្ឍតি** "ឡើងទៅ, ទៅលើ" ភូ. ។ -**ទាឡ្ហ** បុं. "ម្រ៉ឹគសាហារមានខ្លាជាដើម" ។គុ. "កាច, យង់ឃ្នង, អាក្រក់, សាហារ" ។

អឡ្ឍ បុं. រាក់ផ្ការ។

អឡ្ឍ រៀច, កោង, រំពត់ (ដូច **ឥទ្ធ** ក្នុង **អនេកត្ថ**)។

អ ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ**អភិមុខ្យ**មក ឧ. **អាគច្ឆតি** ជនមក, **សមីប** ជិត ឧ. **អាសន្នំ** ជិត, **អាទិកម្ម** ខាងដើម, មុន ឧ. **អារម្ភោ** ខាងដើម, **អាលិន្ទ** ការឱប ឧ. **អាលិន្ទតি** ជនឱប, **បត្តি** ការត្រូវឧ. **អាបន្ទោ** ភិក្ខុត្រូវហើយ, **មរិយាទ**ខេត្ត, ដែនឧ. **អាបព្ភតា ខេត្តំ** ស្រែព្រំប្រទល់និងភ្នំ, **ឧទ្ធកម្ម** អំពើខាងលើឧ. **អារោហតি** ជនឡើង, **ឥច្ឆា** សេចក្តីប្រាថ្នាឧ. **អាកង្ខា** សេចក្តីប្រាថ្នា, **ពន្ធន** ការចងឧ. **អាពន្ធនំ** ការចង, **អតិវិធি** ជោគល្អឧ. **អ កុមារ យសោ កច្ចាយ-នស្ស** ម្នាលកុមារយសជាជោគល្អរបស់កច្ចាយន:, **ឆិទ្ទ** ទីនៅឧ. **អាវសថো អាវាសো** ទីនៅ, **អន្ទាន** ការហៅរក ឧ. **អាមន្តេសি** ជនហៅហើយ, **គហណ** ការកាន់យក ឧ. **អាទីយតি**ជនកាន់យក, **ឥច្ឆ**លំបាក, **ណ្ឌ**ស បន្ទិចបន្ទ្ច, **ឆិទ្ទ** ត្រឡប់, **អប្ឍ**ាទ មិនជ្រះថ្លា, **អាសីស** បំណង, **ណ** ចម្បាំង, **បតិដ្ឋ** ទីពឹង, **ឥម្ហ** អស្ចារ្យ។

អាកង្ខា ឥ. [អា+កង្ខ+អ+អា-ឥ.] តណ្ហា, សេចក្តីប្រថ្នា, សេចក្តីប៉ុនប៉ង, ចំណង់, ការបំណង (ដូច **ទោហឡ**) ។

អាកង្ខតি កិ. [អា+កង្ខ+អ+តি-រ.] ប្រាថ្នា, ប៉ុនប៉ង, ចង់, ចង់បាន។

អាកង្ខន្ត គុ. [អា+កង្ខ+អន្ត] កាលប្រាថ្នា, កាលប៉ុនប៉ង, កាលចង់, កាលចង់បាន។

អាកង្ខ គុ. [អា+កង្ខ+អន្ត+សិ-រិ; យកន្ត+ សិ-រិ>អំ] កាលប្រាថ្នា, កាលប៉ុនប៉ង។

អាកឌ្ឍន នបុં. [អា+កឌ្ឍ+យុ] កិ.ទាញមក, កិ.ស្រាវមក, កិ.យឺតមក។ -**ភាព** បុં. ភាវៈនៃកិ.ទាញមក, ភាវៈគឺកិ.ទាញ,...។

អាកឌ្ឍន្ត គុ. [អា+កឌ្ឍ+អន្ត] កាលទាញ,...។

អាកឌ្ឍិ កិ. [អា+កឌ្ឍ+អ++ណ្ឍ-អជ្ជ.] ទាញមកហើយ, ស្រាវមកហើយ, យឺតមកហើយ, កន្ត្រាក់មកហើយ។

អាកឌ្ឍិតុំ អ. [អា+កឌ្ឍ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីយឺត, យឺតមក, ទាញមក។

អាកប្ប បុំ. [អា+កប, កប>កប្ប+ណ] កិ.កំណត់ទូទៅ, កាលសម្រេចទូទៅ (មារយាទ, ឫកពា, សណ្ដាប់ធ្នាប់); រិ. **អាកប្ផ**>**អាកប្ផ**។

អាកប្ប បុំ. លម្ហដែលគេធ្វើដោយគ្រឿងប្រដាប់មានខ្លឹមចន្ទន៍និងមាសជាដើម (ដូច **ទេស**) ។

អាករ បុំ. អណ្ដូង (ដូចជាទីកើតនៃមាសប្រាក់ជាដើម) ។

អាការ បុំ. [អា+ករ+ណ] អាការ, កិ.ធ្វើទូទៅ (ដំណើរ, លំនាំ, ទំនង, បែបភាព, ឫកពា); រិ. **អាករណ**>**អាការ**។ ហេតុ (ដូច **ការណ**), ទ្រង់ទ្រាយ (ដូច **សណ្ឋាន**), បែបភាព(ដូច **ឥត្ថិត**), អាការមានកម្រើកក្បាលជាដើម (ដូច **ឥត្ថិតំ**) ។

អាកាស បុំ. [អា+កស+ណ] ប្រទេសដែលគេក្ជូរមិនកើតឬសភាវៈដែលគេគូសចំណាំមិនបាន (អាកាស); រិ. **ន កស្សតិ ន ទិលេខិយតីតិ ឥតិ**> **អាកាសោ**។ -**អន្ដណ** នបុំ. លានៃអាកាស (កណ្ដាលនៃអាកាស) ។ -**គង្គា**ឥ. គង្គាព្ធដ៏អាកាសឬគង្គាដែលហូរមកពីអាកាស; រិ. **អាកាសេ អាកាសតោ ឥតិ សន្ធមានា គង្គា**>**អាកាសគង្គា**; គង្គា (មេទឹក) ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអាកាស។ -**ដ្ឋកទេវតា** ឥ. ទេវតាដែលឋិតនៅព្ធដ៏អាកាស, ទេវតាអ្នកមានវិមានតាំងនៅក្នុងអាកាស។ -**ឋល** នបុំ. ផ្ទៃនៃអាកាស។ -**ឥណ្ណនបព្ធតឥណ្ណនឥនឥណ្ណន** នបុំ. ពាក្យជាគ្រឿងពណ៌នានូវអាកាសនិងពាក្យជាគ្រឿងពណ៌នានូវភ្នំនិងពាក្យជាគ្រឿងពណ៌នានូវព្រៃ។ -**ឥណ្ណនាទិឥស** បុំ.អំណាចនៃពាក្យមានពាក្យជាគ្រឿងពណ៌នានូវអាកាសជាដើម។

អាកាសគង្គា ខ្សែទឹកក្នុងអាកាស (ដូច **សុរនទី**) ។

អាកាសាទិ គុ. [អាកាស+អាទិ] (ធាតុ) មានអាកាសជាដើម។

អាកាស បុំ. អាកាស (ដូច **ឆត**) ។

អាកិណ្ណ គុ. [អា+កិរ+ត] រោយរាយហើយ, ដេរដាសហើយ, កុះករហើយ, ច្រឡូកច្រឡំហើយដេរដាស់ (ដូច **សំកុល**) ។ -**មនុស្ស** គុ. មានមនុស្សកុះករហើយ។ -**ទិហារតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានកិ.ច្រឡូកច្រឡំហើយ; រិ.

អកិណ្ណោ ឥមារេ យេន សោ>អកិណ្ណ្ដ្ឋិមារេ, តស្ស តាវោ> អកិណ្ណ្ដ្ឋិមារតា។

អកិរណ នបុ. [អា+កិរ+យុ] កិ.រោយរាយ, កិ.រាត់រាយ, ជាទីដេរដាស។ -**ឥមារី** គុ. អ្នកមានកិ.នៅច្រឡ្ងកច្រឡ្ងជាប្រក្រតី, មានកិ.នៅដោយការច្រឡ្ងកច្រឡ្ងជា...។

អកិរតិ កិ. [អា+កិរ+អ+តិ-រ.] រោយរាយ, រោយចុះ, បាច, បាចសាច។

អកិរាបេត្វា អ. [អា+កិរ+ណាបេ+ត្វា] ញ្ជាំង...ឱ្យរោយរាយហើយ, ឱ្យរោយចុះហើយ។

អកិរិ កិ. [អា+កិរ+អ+ល្ហ-អជ្ជ.] រោយរាយហើយ, រោយរាយចុះហើយ, បាចហើយ, បាចសាចហើយ។

អកុល គុ. ដែលរឹតវរ, ដែលច្រឡ្ងកច្រឡ្ងល់។

អកោដ្ឌាបេសិ កិ. [អា+កុដ+ណាបេ+ល្ហ-អជ្ជ.+ស -អា.] ញ្ជាំង...ឱ្យគោះហើយ, ឱ្យដំហើយ, ឱ្យសំពងហើយ។

អកោដិត គុ. [អា+កុដ+ត-អា.+ត] គឺ...គោះហើយ, ដំហើយ, សំពងហើយ។ -**ឫ-ច្ឆាកោដិត** គុ. ដែល... ដំហើយនិងដំត្រឡ្ងប់ហើយ, ដំសព្ងហើយនិងប្ដែដំហើយ។

អកោដេសិ កិ. [អា+កុដ+អ+ល្ហ-អជ្ជ.+ស-អា.] គោះហើយ, ដំហើយ, សំពងហើយ, វាយហើយ។

អក្ខ្យា ឈ្មោះ (ដូច **សញ្ញ**) ។

អក្ខ្យាតោ ពោល (ដូច **តាសិត**) ។

អក្ខ្យាយិកា **អក្ខ្យាយិកសាស្ត្ર** (ដូចជាឈ្មោះគម្ពីរឬក្ឍួន) ។

អខុ សត្ងកណ្ដុរ (ដូច **ឧន្ទុ**) ។

អគច្ឆតិ កិ. [អា+គម+អ+តិ-រ.] មក, មកដល់។

អគញ្ជិ កិ. [អា+គម+អ+ល្ហ-អជ្ជ.] មកហើយ, មកដល់ហើយ។

អគត គុ. [អា+គម+ត] មក, មកហើយ. ដែលមកដល់ហើយ; វិ. **អគច្ឆតិ អគ-ម្ដិត្ថាតិ ឥ>អគតោ, តា, តំ**។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃ...មកដល់ហើយ។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...មកហើយ។ -**ក្ខណ** បុ. ខណ:នៃ...មកហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ...មកហើយ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមកហើយ។ -**ទិវ** បុ., នបុ. ថ្ងៃនៃ ...មកហើយ។ -**ទុក្ខ្ងវស** បុ. អំណាចនៃទុក្ខដែលមកហើយ។ -**ន្ដយ** បុ. ន័យនៃ...មកហើយ,ន័យដែលមកហើយ។ -**បុព្ង** គុ. ដែលធ្លាប់មកហើយ, ដែលមកហើយក្នុងកាលមុន។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...មកហើយ។ -**មគ្ត** បុ. ផ្លូវនៃ...មកហើយ។ -**មគ្ត-ភិមុខ** គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ផ្លូវនៃខ្លួនមកហើយ, ប្ដែមុខត្រង់ទៅ

កាន់ផ្លូវដែលខ្លួនមកហើយ។ -**វេលា** ឥ. វេលានៃ...មកហើយ។ -**អាគត** គុ. ដែលមកហើយមកហើយ។

អាគន្តព្ព គុ. [អា+គម+តព្ព, ម>ន] គឺ...គប្បីមក, គឺ...គប្បីមកដល់។

អាគន្តុ ភ្ញៀវ (ដូច **អតិថិ**) ។

អាគន្តុក បុ. [អា+គម+តុក, ម>ន] អ្នកមក, អ្នកទើបមកដល់ (អាគន្តុក:); វិ. **អាគច្ឆតីតি>អាគន្តុកោ**។ -**គមិកគិលានាទិ** គុ. មានភិក្ខុអ្នកទើបមកនិងភិក្ខុអ្នកគួរដើម្បីទៅនិងភិក្ខុឈឺជាដើម។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃភិក្ខុជាអាគន្តុក:។ -**ទាន** នបុ. ទានគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យដល់ភិក្ខុជាអាគន្តុក:, ទានដើម្បីភិក្ខុជាអាគន្តុក:; វិ. **អាគន្តុកស្ស ទាតព្ពំ ទានំ> អាគន្តុកទានំ, អាគន្តុកស្ស ទានំ>អាគន្តុកទានំ**។ -**ភត្តទាយិកា** ឥ. អ្នកឱ្យនូវភត្តដល់ភិក្ខុជាអាគន្តុក:។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអាគន្តុក:, ជាអ្នកទើបមកដល់។ -**ភិក្ខុវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុជាអាគន្តុក:។ -**វត្ត** នបុ. វត្តគឺភិក្ខុគប្បីធ្វើដល់ភិក្ខុជាអាគន្តុក:; វិ. **អាគន្តុកស្ស កត្តព្ពំ វត្តំ >អាគន្តុកវត្តំ**។

អាគន្តុកាម គុ. [អាគន្តុំ+កម+ណ ឬអាគន្តុំ+កាម] អ្នកចង់ដើម្បីមក, អ្នកមានប្រាថ្នាដើម្បីមក; វិ. **អាគន្តុं កាមេតីតি>អាគន្តុកាមោ, អាគន្តុं កាមោ អស្សាតি>អាគន្តុកាមោ**។

អាគន្ត្វា អ. [អា+គម+ត្វា, ម>ន] មកហើយ។

អាគម បុ. [អា+គម+អ] កិ.មក; វិ. **អាគមនំ>អាគមោ**; និកាយជាទីមក, និកាយជាគ្រឿងមក។

អាគម ការមក (ដូច **អាគមន**) ។និកាយមានទីយនិកាយជាដើម។

អាគមិ ធា. **ណ្ឌសមធិវាសនេ អាគមេតি អាគមយតি** "រង់ចាំ, បង្ហង់" ចុ. **អាគមនំ អាគមយមានោ អាគមេន្តោ** (អា+គម+ណ, ណយ+តি) ។ **សមុទាគមេតি** កិ. "ប្រព្រឹត្តទៅព្រមឬកើតឡើងព្រម" =**សមប្បវត្តតি** អា. **ភាមាវចរធម្មេ ឧិស្សាយ រូបារូបធម្មោ សមុទាគមេតি** -ស. ។ **សមុទាគមនំ** កិ. ន. "ការប្រព្រឹត្តទៅព្រម, ការកើតឡើងព្រម" ។

អាគមន នបុ. [អា+គម+យុ] កិ.មក, ដំណើរមក; វិ. **អាគមិយតេតি>អាគមនំ**។ ជាទីមក; វិ. **អាគច្ឆតি ឯត្ថាតি>អាគមនំ**។ -**ការណ** នបុ. ហេតុគឺកិ.មក, ហេតុនៃកិ.មក, ហេតុជាទីមក។ -**កាល** បុ. កាលជាទីមក។ -**កិច្ច** នបុ. កិច្ចគឺកិ.មក, កិច្ចដោយកិ.មក។ -**ត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.មក, ត្រូវការដល់កិ.មក។ -**ទិវស** បុ. នបុ. ថ្ងៃនៃកិ.មក, ថ្ងៃជាទីមក។ -**ឫជ្ជិបទា** ឥ. សេចក្តីប្រតិបត្តិជាទីមក,សេចក្តីប្រតិបត្តិដើម្បីគុណជាតជាគ្រឿងមក។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:គឺកិ.មក, ភាវ:នៃកិ.មក។ -**មត្ត** គុ. កិច្ចគ្រាន់តែកិ.មក។ -**វេលា** ឥ. វេលាជាទីមក។

អាគមាធិគមសម្បន្ន គុ. [អាគមាធិគម+សម្បន្ន] ដល់ព្រមហើយដោយនិកាយជាទីមកនិងគុណវិសេសជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង (**អាគម**<អា+គម+អ; វិ. **អាគច្ឆតិ ឯត្ថាតិ>អាគមោ** (**និកាយោ**); **អធិគម**<អធិ+គម+អ; វិ. **អធិគচ্ছ-តិ ឯតេនាតិ>អធិគមោ** (**គុណាទិសេសោ**) ។

អាគមិម្ហ កិ. [អា+គម+អ+ឥ-អា.+ម្ហ-បវោ. ឬហ៊ី] មកហើយ។

អាគមេតុ កិ. [អា+គម+ណេ+តុ-ប.] ចូរញ៉ាំងកាលឱ្យមកដល់, ចូររង់ចាំ, ចូរបង្អង់។

អាគមេន្ត គុ. [អា+គម+ណេ+អន្ត] កាលញ៉ាំងកាលឱ្យមកដល់, កាលរង់ចាំ, កាលបង្អង់។

អាគម្ម អ. [អា+គម+ត្វា] មកហើយ, មកដល់ហើយ, អាស្រ័យហើយ។

អាគារិក បុ. [អាគារ+ណិក] អ្នកមានផ្ទះ, អ្នកមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះ, អ្នកគ្រប់គ្រងនូវផ្ទះ (**ក្រហស្ត**); វិ. **អគារំ អាវសតីតិ>អាគារិកោ**។

អាគារិយ បុ. [អគារ+ណិយ] (ចូរមើលអាគារិកប្លែកតែណិយប្ច្ចយ) ។ -**យស** បុ. យសនៃគ្រហស្ត, យសនៃ...អ្នកមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះ។ -**សីល** នបុ. សីលនៃគ្រហស្ត,...។

អាគុ បាប (ដូច **អបុញ្ញ** ដូច **បាប**), សេចក្តីខុស, ទោសកំហុស (ដូច **អបរាធ**) ។

អាឃាត បុ. [អា+ហន, ហន>ឃាត+ណ] កិ.បៀតបៀនទូទៅ, សេចក្តីខ្ជាំងខ្ជប់, សេចក្តីអាឃាត, កិ.គុំកួន, គំនុំ; វិ. **អាហនន្តំ>អាឃាតោ**។ -**ឋាន** បុ. អំណាចនៃ...។ -**ឧប្ផត្តិ** ឥ. កិ.កើតឡើងនៃគំនុំ។

អាឃាតន នបុ. [អា+ហន,ហន>ឃាត+យុ] ទីជាទីមកសម្លាប់, ជាទីសម្លាប់ (កន្លែងសម្រាប់សម្លាប់); វិ. **អាគន្ត្វា ឃាតេន្តិ យស្មិន្តិ>អាឃាតនំ**។

អាឃាតន នបុ. ស្ថានទីសម្លាប់ (ដូច **ឋដ្ឋាន**) ។

អាឃាត បុ. សេចក្តីខឹង, គំនុំ (ដូច **កោធ**) ។

អាចមិ ធា. **ឆោឋនេ អាចមេតិ អាចមយតិ** "លាង, ជម្រះ" ចុ. **អាចមនំ** (អា+ចមិ+ណេ, ណយ) ចុ. **អាចមនកុម្ភិ** ឥ. "ក្អមឬឆ្នាំងដាក់ទឹកសម្រាប់លាងជម្រះ" ។

អាចមនឧទកាឋ-សេស គុ. [អាចមនឧទក+អវសេស] ទឹកសម្រាប់ជម្រះ,សម្រាប់លាងដ៏សេសចុះ, (ទឹក) ដ៏សេសចុះចាកទឹកសម្រាប់ជម្រះ (**អាចមន**<អាចម+យុ= ជម្រះ, លាង); វិ. **អាចមេតិ ឯតេនាតិ>អាចមនំ**។

អាចយ បុ. [អា+ចិ+ណ] កិ.សន្សំទូទៅ, សេចក្តីកពូន; វិ. **អាចិនំ>អាចយោ**។

អាចរិ កិ. [អា+ចរ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ត្រាច់មកហើយ, ហើរមកហើយ។

អាចរិយ បុ. [អា+ចរ+ណ+ឥ-អា.] អ្នកប្រព្រឹត្តនូវអំពើជាប្រយោជន៍ដល់សិស្សឬអ្នកដែលសិស្សត្រូវប្រព្រឹត្តដោយអើពើឬដោយសេចក្តីគោរព, អាចារ្យ

(ដូច **និស្សយទាយក**), វិ. **សិស្សានំ ហិតមាចរតីតិ>អាចរិយោ, អាទរេន ចរិតព្វោតិ ឥតិ>អាចរិយោ**។ -**ធន** នបុំ. ទ្រព្យនៃអាចារ្យ, ទ្រព្យជាចំណែកនៃអាចារ្យ។ -**ឫជក** បុំ. អ្នកបូជានូវអាចារ្យ។ -**ភាគ** បុំ. ចំណែកនៃអាចារ្យ។ -**ឥត្ត** នបុំ. វត្តគឺអន្តេវាសិកគប្បីធ្វើដល់អាចារ្យ។ -**ឧប្បជ្ឈាយអាគន្ទុក** បុំ. អាចារ្យនិងឧបជ្ឈាយ៍និងភិក្ខុជាអាគន្ទុក:។ -**ឧបជ្ឈាយឥត្តាធិ** គុ. (វត្ត) មានអាចរិយវត្តនិងឧបជ្ឈាយវត្តជាដើម។

អាចាមកុណ្ឌាក នបុំ. [អាចាម+កុណ្ឌ+ក] បាយក្តាំងនិងកន្ទក់។

អាចាម បុំ. បាយក្តាំង (ដូច **និស្សាឥ**) ។

អាចារ បុំ. [អា+ចរ+ណ] សេចក្តីប្រព្រឹត្តទូទៅ(មារយាទ); វិ. **អាចរណំ>អាចារោ**; អាការ:ដែលបុគ្គលគប្បីប្រព្រឹត្តដោយអើពើ (មារយាទ); វិ. **អាទ-រេន ចរិតព្វោតិ> អាចារោ**។ -**សម្ផត្តិ** ឥ. សម្ផត្តិគឺមារយាទ, សេចក្តីដល់ព្រមដោយអាចារ: (មារយាទ) ។ -**សម្ផន្ន** គុ. ដែលដល់ព្រមហើយដោយមារយាទ។

អាចិក្ខ កិ. [អា+ចិក្ខ+អ+ហិ-ប; លុបហិ] ចូរប្រាប់។

អាចិក្ខន្តិ កិ. [អា+ចិក្ខ+អ+អន្តិ-រ.] ប្រាប់។

អាចិក្ខិត្វា អ. [អា+ចិក្ខ+ឥ-អា+ត្វា] ប្រាប់ហើយ។

អាចិណ្ណ គុ. [អា+ចិឬចរ+ត, ត>ឥណ្ណ] ដែល...សន្សំទូទៅហើយឬដែល...ប្រព្រឹត្តទូទៅហើយ។ -**ចङ្កមន** គុ. មានកិ.ចង្ក្រមប្រព្រឹត្តទូទៅហើយឬក្រៃលែងហើយ, មានកិ.ចង្ក្រមសន្សំទូទៅហើយ។ -**ឥស** បុំ. អំណាចនៃ...គឺ...សន្សំទូទៅហើយឬប្រព្រឹត្តទូទៅ
ហើយ។ -**សមាចិណ្ណកុសលមូលក** គុ. មានកុសលគឺ...សន្សំទូទៅហើយនិងសន្សំទូទៅព្រមហើយជាមូល, មានមូលគឺកុសលដែល...ប្រព្រឹត្តទូទៅហើយនិងប្រព្រឹត្តទូទៅព្រមហើយ។

អាចិតោ គុ. ប្រមូលទុក, សន្សំ (ដូច **និចិត**) ។

អាចិនន្ត គុ. [អា+ចិ+នា+អន្ត] កាលសន្សំ។

អាជញ្ញ នបុំ. [អាជានីយ+ណ្យ] អ្នកដឹងនូវហេតុនិងមិនមែនហេតុដ៏រហ័ស (សេះអាជានេយ្យ, បុរសអាជានេយ្យ); វិ. **អត្ថសោ ការណាការណំ ជានាតីតិ>អាជានីយោ, អាជានីយោ ឯវ>អាជញ្ញំ** (ណ្យ-បច្ច័យនេះប្រើជាភាវតទ្ធិតវិញក៏បាន; វិ. **អាជានីយស្ស ភាវោ>អាជញ្ញំ**= ភាវ:នៃជនអ្នកដឹងនូវហេតុនិងមិនមែនហេតុដ៏រហ័ស) ។ -**រថសត** នបុំ. រយនៃរថដ៏ទឹមដោយសេះអាជានេយ្យ។ -**ឥឡ្យា** ឥ. មេលាជាមេនៃសេះអាជានេយ្យ។

អាជានីយ បុំ. [អា+ញា, ញា>ជា+អានីយ] អ្នកដឹងនូវហេតុនិងមិនមែនហេតុដ៏

រហ័ស; វិ. **អតូសោ ការណាការណំ ជានាតីតិ>អាជានីយោ**។ (យ.អភិ.ថា«**អាជានិយ**<អា+ញា+អនិយ» ពាក្យប្រែនិងវិគ្គហៈដូចគ្នា) ។ -**ឥឡ្យាគ**ឥ. មេលាជាមេនៃសេះ **អាជានេយ្យ**។ -**សិន្ធវ** បុ. សេះសិន្ធវ: (សេះសន្ធព) ជាអាជានេយ្យ, សេះសិន្ធវ:ដឹងនូវហេតុនិងមិនមែនហេតុដ៏រហ័ស ។ សេះអាជានេយ្យ (ដូច **ក្ករីនក**) ។

អាជានេយ្យ បុ. [អា+ញា+នា+ឯយ្យ] (ពាក្យប្រែនិងវិគ្គហៈដូច «**អាជានីយ**») ។

អាជិ សង្គ្រាម, ចម្បាំង (ដូច **យុទ្ធ**) ។

អាជីវ បុ. [អា+ជីវ+អ] ធម៌ជាទីអាស្រ័យរស់នៅ, ធម៌ជាគ្រឿងអាស្រ័យរស់នៅ (អាជីវបារិសុទ្ធសីល); ការចិញ្ចឹមជីវិត (ដូច **ឥត្ត**), វិ. **អាជីវន្តិ ឯត្ថ ឯ ឯតេនាតិ >អាជីវោ**។ កិ. អាស្រ័យរស់នៅ, កិ.រស់នៅ, កិ. ចិញ្ចឹមជីវិត; វិ. **អាជីវនំ >អាជីវោ**។

អាជីវក បុ. [អា+ជីវ+ណ្ដ] អ្នកអាស្រ័យរស់នៅ, អ្នករស់នៅ; វិ. **អាជីវតីតិ> អាជីវកោ**។ -**និត្ត**ន្ត សាវ័កឈ្មោះអាជីវក, បរិព្វាជកឈ្មោះអាជីវក។

អាជីវន នបុ. ការចិញ្ចឹមជីវិត, វត្ថុសម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិត, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **ឥណ្ណ** សព្ទ។

អាញ្ញា **ញ្ញាបនេ អណ្ណាបេតិ** "ឲ្យដឹង, បង្គាប់, បញ្ជា, ប្រើ" ភូ. (អា+ញ្ញា+ ណ្ណាបេ+ តិ ញ្ញ>នា>ណ្ណ) ។ រូបដទៃ**អណ្ណាបេត្វា អណ្ណត្តិ**។ -មេសូត្រថា **ញ្ញាសេ** ជា **ជ**ន្ធ "ផ្លាស់ **ញ្ញ** ធាតុជា **ជ**, ជា **ជ** ជា **ន**>ណ្ណ" (បា. អ) ។

អាជ បុ. សត្ត **ឧអាជ** (ដូច **ទ្ធិមុខ**ទ្ធិ**ជ**) ។

អណ្ណត្ត គុ. [អ្ណ+ត] គឺ...បង្គាប់ហើយ, ប្រើហើយ។ -**មនុស្ស** បុ. មនុស្សដែល ...បង្គាប់
ហើយ។

អណ្ណត្តិ ឥ. [អ្ណ+តិ] សេចក្ដីបង្គាប់, កិ.បង្គាប់; វិ. **អណ្ណាបនំ>អណ្ណត្តិ**។

អណ្ណា ឥ. [អ្ណ+អ+អា-ឥ.] អាជ្ញា, សេចក្ដីបង្គាប់, ពាក្យប្រដៅ (ដូច **សាសន**) ។

អណ្ណាបេត្វា អ. [អ្ណ+ណ្ណាបេ+ត្វា] បង្គាប់ហើយ។

អណ្ណាបេថ កិ. [អ្ណ+ណ្ណាបេ+ថ-ប.] ចូរបង្គាប់។

អណ្ណាបេសិ កិ. [អ្ណ+ណ្ណាបេ+ណ្ឌ-អជ.+ស-អា.] បង្គាប់ហើយ។

អណ្ណី ដែកកន្លាស់ត្រង់ចុងភ្លៅរទេះឃាត់មិនឲ្យជុំរទេះរបូតចេញ។

អាតង្ក បុ. ជំងឺ (ដូច **រោគ** ដូច **ព្យាធិ**), ក្ដៅក្រហាយ (ដូច **តាប**) ។

អាតតវិតត គុ. ប្រដាប់ភ្លេងមានបណ្ដារគឺស្គរទ័ព ឬ ស្គរជ័យជាដើមដែលគេដាសដោយស្បែកសព្ទទីជុំវិញទាំងអស់។

អាតតាយី ពេជ្ជឃាត (ដូច **ឥធុទ្ធត**) ។

អាតត នបុ. ប្រដាប់ភ្លេងមានកុម្ភថ្ងូនគឺស្ពរអារក្ស និងទទ្ទរិជាដើមដែលគេដាសដោយស្បែកតែម្ខាង

អាតប បុ. [អា+បត+អ] សភាវ:ក្តៅសព្ទ ឬសភាវ:រុងរឿងដោយជុំវិញ (កម្តៅថ្ងៃ ដូច**ឱ**ភាស); វិ. **អាសមន្តតោ តបតិ ទិប្បតីតិ>អាតបោ**។ (ទីឬប្រទេស) មានកម្តៅ; វិ. **អាតបោ យស្ស អត្ថីតិ>អាតបោ**។ សេចក្តីព្យាយាម (ដូច **ឧ**ស្សាហ) ។

អាតបត្ត ឆត្រ, តាំងយ្ជ (ដូច **ឆ**ត្ត) ។

អាតបាតាវ ប្រទេសគ្មានកម្តៅថ្ងៃ, ម្លប់, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**ឆាយា**សព្ទ។

អាតប្ប បុ.នបុ [អា+តប+ណ] សភាវ:ញ្ចុំងកាយនិងចិត្ត ឱ្យក្តៅសព្ទ ឬក្រៃលែង (សេចក្តីព្យាយាម); វិ. **អាតូសោ កាយំ ចិត្តញ្ច តាបេតីតិ>អាតប្បោ**។ ព្យាយាមជាហេតុញ្ចុំងកិលេសឱ្យក្តៅសព្ទ; វិ. **កិលេសេ អាតាបេតិ ឯតេនាតិ>អាតប្ប**ំ។

អាតាប បុ. [អា+តប+ណ] សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងញ្ចុំងកិលេសឱ្យក្តៅសព្ទ ឬទ្ទ ទៅ; សេចក្តីព្យាយាម (ដូច**វ**ីរិយ), ក្តៅក្រហាយ (ដូច**តាប**) វិ. **កិលេសេ អាតាបេតិ ឯតេនាតិ >អាតាបោ**។

អាតាបី បុ. [អាតាប+ណ្ឌ] អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងញ្ចុំងកិលេសឱ្យក្តៅសព្ទ; វិ. **អាតាបោ យស្ស អត្ថីតិ>អាតាបី**។

អាតុរ គុ. [អត+ឧរ ឬអា+តុរ+អ] ក្តៅក្រហាយ, រសាប់រសល់, ឈឺជានិច្ច, អ្នកមានជំងឺ, អ្នកឈឺ (ដូចគិលាន) ។ -**រូ**ប គុ. មានរូបក្តៅក្រហាយ, មានសភាពក្តៅក្រហាយ, មានសភាពឈឺចាប់, មានសភាពឈឺជានិច្ច។

អាតោជ ភ្លេង (ដូច **ឆ**ាទិត) ។

អាទយិ កិ. [អា+ទា, យកអានៃទា>អយ + អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] កាន់យកហើយ។

អាទរ បុ. [អា+ទ+អ] សេចក្តីអើពើ, សេចក្តីគោរព; វិ. **អាទ**ណ្ឌ**>អាទ**ារ។

អាទាន នបុ. [អា+ទា+យុ] កិ.កាន់យក, សេចក្តីប្រកាន់។ -**ប្ប**ដិនិស្ស**គ្ត** បុ. ការលះបង់នូវសេចក្តីប្រកាន់ (**ប**ដិនិស្ស**គ្ត**<បដិ+និ+សជ+អ, ជ>គ>គ្ត, ស>ស្ស) ។

អាទាយ អ. [អា+ទា+ត្វា, ត្វា>យ] កាន់យកហើយ, នាំហើយ,...។

អាទាស បុ. [អា+ទិស+ណ] របស់ដែលគេសម្រាប់ឆ្លុះមើលឬ ជាទីឆ្លុះមើលនៃជន (កញ្ចក់ ដូច**ទ**ប្ប**ណ**); វិ. **អាទិស្ស**តេ **ឯ**តេនាតិ>**អាទ**ាសោ, **អាទ**ិ**ស**តិ **ឯ**ត្ថាតិ **ឆ**ា>**អាទ**ាសោ។

អាទិ គុ. [អា+ទា+ឥ] (សភាវ:) ដែលជនកាន់យក (ខាងដើម, ជាដើម, ជាដំបូង (ដូច **ប**ឋ**ម**ំ); ដែន (ដូច **ស**ីហ), ស្មើគ្នា, ដូចគ្នា (ដូច **ប**ការ),

ជិត (ដូច **សមីប**), អវយវ:, រ. **អាទិយតេតិ>អាទិ**។ -**កល្យាណ** គុ. មានលម្អក្នុងខាងដើម, មានពីរោះក្នុងខាងដើម, មានគុណគឺបណ្ឌិត គប្បីរាប់ក្នុងខាងដើម។ -**គាថាវណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវគាថាក្នុងខាងដើម។ -**បរិយោសាន** នបុં. ខាងដើមនិងខាងចុងឬទីបំផុត។ -**មជ្ឈបរិយោសានកល្យាណធម្ម** បុં. ធម៌មានសេចក្ដីពីរោះក្នុងខាងដើមនិងកណ្ដាលនិងខាងចុង។ -**មជ្ឈ** គុ. ខាងដើមនិងកណ្ដាល។

អាទិច្ច បុំ. [អា+ទិប+ណ្យ] (សភាវ:) រុងរឿងក្រៃលែង (ព្រះអាទិត្យ); រ. **អត្ថ-សោ ទិប្យតីតិ> អាទិច្ចោ**។ -**បថ** បុំ. ផ្លូវជាទីទៅនៃព្រះអាទិត្យ, គន្លងនៃព្រះអាទិត្យ (អាកាស) ។

អាទិច្ចបថ អាកាស (ដូច **គគន**) ។

អាទិច្ចពន្ធុ បុំ. ព្រះនាមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់អង្គនេះ។

អាទិច្ច បុំ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **សុរិយោ**) ។

អាទិត្ត គុ. [អា+ទិប+ត] គឺ...ឱ្យក្ដៅទូទៅហើយ, ឆេះហើយ, ឱ្យរុងរឿងហើយ។ -**បរិយាយទេសនា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងសម្ដែងនូវអាទិត្តបរិយាយសូត្រ, ទេសនាគឺបណ្ឌិតកំណត់ដោយអាទិត្តបរិយាយសូត្រ។

អាទិន្ន គុ. [អា+ទា+ត, ត>ឥន្ន] គឺ...កាន់យកហើយ។ -**ទណ្ឌ** គុ. មានដំបងកាន់ហើយ។ -**សត្ថ** គុ. មានសស្ត្រាកាន់ហើយ។

អាទិព្រហ្មចរិយ សីលដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងដើមនៃព្រហ្មចរិយគឺអរិយមគ្គ។

អាទិយតি កិ. [អា+ទា+យ+តិ-រ, ផ្លាស់អានៃទា>ឥ] គឺ...កាន់យក។

អាទីនវ បុំ. [អា+ទីន+រ+អ] សភាវ:ញ៉ាំងទុក្ខឱ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយក្រៃលែង (ទោស); រ. **អត្ថសោ ទីនំ វាយតិ គមយតីតិ>អាទីនវោ**។

អាទីនវ បុំ. ទោស (ដូច **ទោស**) ។

អាទូ និ. ឬថា, ឬក៏។

អាទេសនា ឥ. [អា+ទិស+យុ+អា-ឥ.] សេចក្ដីសម្ដែងអាង, វាចាជាគ្រឿងសម្ដែងអាង។ -**ចាដិហារិយានុសាសនី** ឥ. វាចាជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅតាមដោយអាទេសនាបាដិហារ្យ, វាចាជាគ្រឿងប្រដៅរឿយៗ ដោយឫទ្ធិជាហេតុនាំបង់នូវប្រតិបក្សដោយអំណាចនៃសេចក្ដីសម្ដែងអាង។

អាទ្យុបលទ្ធិ វត្ថុដែលកើតជាដំបូង, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧភ** សព្ទ។

អាធារ អ្នកធ្វើនូវអធិករណ៍ (ដូច **អធិករណ**), ជើងបាត្រ, រងភាជន (ដូច **ឧត្តាធារ**), ភាជនសម្រាប់ដាក់ទឹកស្រោចដើមឈើ (ដូច**អាលវាលក**) ។

អាធារក បុំ. [អា+ធរ+ណ្ដ] ប្រដាប់ទ្រនូវបាត្រ, របស់ជាទីទ្រនូវបាត្រ (ជើងបាត្រ) ។

អាធិបច្ច នបុ. [អធិបតិ+ណ្យ] ភាវៈនៃ...ជាអធិបតី,ជាធំ; វិ. **ឋានិ រក្ខតីតិ>បតិ**=អ្នករក្សា (ម្ចាស់) ។ **អធិកោ លោកស្ស បតិ>អធិបតិ**= អ្នករក្សានូវលោកដ៏ក្រៃលែង, ឬម្ចាស់នៃលោកដ៏ក្រៃលែង (អធិបតិ, ជាធំ) ។ **អធិបតិស្ស ភាវោ>អាធិបច្ចំ**។

អាធូតោ កក្រើក, ញាប់ញ័រ (ដូច **ចលិត**) ។

អានន នបុ. មាត់ (ដូច **ឋនន**) ។

អានន្ទ បុ. [អា+នន្ទ+អ] សេចក្តីត្រេកអរទូទៅ, ឬក្រៃលែង; វិ. **អានន្ទនំ>អានន្ទោ** (ជាឈ្មោះព្រះថេរៈមួយអង្គជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះពុទ្ធ) ។ **-ត្ថេរ-ប្បញ្ញាវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃបញ្ញាព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ។ **-ត្ថេរប្បមុខ** គុ. មានព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទជាប្រមុខឬជាប្រធាន។ **-ត្ថេរសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ។ **-សេដ្ឋិកាល** បុ. កាលនៃ...ជាសេដ្ឋីឈ្មោះអានន្ទ។ **-សេដ្ឋិវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃសេដ្ឋីឈ្មោះអានន្ទ។

អានន្ទន បុ. សេចក្តីអើពើ, ការលា (ដូច **អាបុច្ឆន**) ។

អានន្ទ បុ. ព្រះអានន្ទឃ្លាំងធម៌, ឈ្មោះត្រីធំមួយក្នុងមហាសមុទ្រ។សេចក្តីត្រេកអរ, សេចក្តីរីករាយ (ដូច **អាមោទ**) ។

អានយ បុ. [អា+នី+ណ] កិ.នាំមក; វិ. **អានយនំ>អានយោ**។ **-ត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.នាំមក, ត្រូវការដល់កិ.នាំមក។

អានយិស្សามិ កិ. [អា+នី+អ+ឥ-អា.+ស្សามិ-ភ.] នឹងនាំមក។

អានយឺសុ កិ. [អា+នី+អ+ឧំ-អជ្ជ.] នាំមកហើយ។

អានាបេសិ កិ. [អា+នី+ណាបេ+ណ្ឍ-អជ្ជ.+ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យនាំមកហើយ។

អានាយោ សំណាញ់, មង, បង្ការ (ដូច **ជាល**) ។

អានិសង្ស បុ. [អា+និ+សំស+អ] វិបាកដែលគេគួរសរសើរទូទៅមិនដាច់, អានិសង្ស (គុណ, ផលនៃកុសល, អំណាចនៃការប្រព្រឹត្តល្អ) ។

អានិសំស បុ. អានិសង្ស (ដូច **គុណ**) ។

អានីត គុ. [អា+នី+ត] គឺ...នាំមកហើយ (ដូច **អាហដ**) ។ **-ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃនៃ...គឺ...នាំមកហើយ។ **-ឆហាបិត** បុ. ជាងកំណោរ (អ្នកកោរកាត់) គឺ...នាំមកហើយ។

អានីយមាន គុ. [អា+នី+យ+មាន] គឺ...កាលនាំមក។

អានុភាព បុ. [អនុ+ភូ+ណ] (សភាវៈ) ញ៉ាំងបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយ...នោះ ឱ្យចម្រើនរឿយៗ (អានុភាពតេជៈ, អំណាច); វិ. **តំ សមង្គិបុគ្គលំ អនុភាវេតិ ឋប្ប្ណេតីតិ> អនុភាវោ, អនុភាវោ ឯव>អានុភាវោ**។ **-ឋន្ត** គុ. មានអានុភាព។ **-សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយអានុភាព។

អនេតិ កិ. [អា+នី+អ+តិ-រ.] នាំមក។

អនេតុកាម គុ. [អានេតុំ+កម+ណឬអានេតុំ+ កាម] អ្នកចង់ដើម្បីនាំមក; វិ. **អនេតុំ កាមេតីតি>អនេតុកាមោ**; មានប្រាថ្នាដើម្បីនាំមក; វិ. **អនេតុំ កាមោ ឯតស្សាតি> អនេតុកាមោ**។

អនេតុំ អ. [អា+នី+តុំ] ដើម្បីនាំមក, រ៉ាកិ.នាំមក។

អនេត្វា អ. [អា+នី+ត្វា] នាំមកហើយ។

អនេថ កិ. [អា+នី+អ+ថ-ប.] ចូរនាំមក។

អន នបុំ. ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ (ដូច **អស្សាស**) ។

អប បុំ. [អា+បា+អ] របស់ដែលគេផឹក (ទឹក); វិ. **អបិយតីតি>អបោ**។ ស័ព្ទពួកនេះកាលបើរួមចូលជាបទសមាសត្រូវយកស្រៈ «អ»របស់ខ្លួនជា«ឱ»ដរាប។ -**កសិណសមាបត្តិវស** បុំ. អំណាចនៃសមាបត្តិមានអាបោកសិណជាអារម្មណ៍។ -**តេជោវាយោរជោហរណចណ្ឌាល-កុមារកឧសភច្ឆិន្ទវិសាណសមចិត្តតា** ឥ. ភាវៈនៃ...នោះជាអ្នកមានចិត្តស្មើដោយទឹកនិងភ្លើងនិងខ្យល់និងសំពត់សម្រាប់នាំបង់ធ្យូលីនិងកុមារនៃមនុស្សចណ្ឌាលនិងគោមានស្នែងដាច់ហើយ, (បាក់ហើយ, កំបុតហើយ) ។

អបិ ធា. **ញាបនេ អាបុណាតি អាបោ** "ហូរ, ជ្រាប" សុ, **អាបេតি អាបយតি** "ហូរ, ជ្រាប" ចុ. **អាបោ** បុំ. "ទឹក" ។

អបតា ស្ទឹង (ដូច **ឧទី**) ។

អបជ្ជតি កិ. [អា+បទ+យ+តិ-រ.] ដល់, ត្រូវ។

អបជ្ជមាន គុ. [អា+បទ+យ+មាន] ការដល់, កាលត្រូវ។

អបជ្ជិត្វា អ. [អា+បទ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ដល់ហើយ, ត្រូវហើយ។

អបណ បុំ. [អា+បណ+អ] ប្រទេសជាទីនាំមកនូវវត្ថុផ្សេងៗនៃជន, ប្រទេសជាទីលក់ដូរនៃជន, ប្រទេសជាទីជួញនៃជន, ប្រទេសជាទីទិញចូលនិងលក់ចេញនៃជន (ផ្សារ,រានផ្សារ); វិ. **អបណាយន្តេ ញ្យវហារយន្តេ អស្មិន្តি>អបណោ**។ -**ទ្វារ** នបុំ. ទ្វារនៃផ្សារ។ -**អភិមុខ** គុ. មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ផ្សារ។

អបណិក បុំ. [អាបណ+ណិក] អ្នកនៅក្នុងផ្សារ (អ្នកផ្សារអ្នកលក់ដូរ, អ្នកជំនួញដូច **ទាណិជោ**); វិ. **អបណេ ឋសតীតি>អបណិកោ**។ល។

អបណ បុំ. រានផ្សារ, ផ្ទះផ្សារ (ដូច **បណ្ណវីថិកា**) ។

អបណ្ណាបជីវី អ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយផ្សារ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧគ្គម** សព្ទ។

អបត្តិ ឥ. [អា+បទ+តិ] ទោសជាតិគឺភិក្ខុគប្បីត្រូវ (**អាបត្តិ**); វិ. **អាបជ្ជិតព្ពា>**

អាបត្តិ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃអាបត្តិ, ភាវៈនៃ...ជាអាបត្តិ។

អាបទា សេចក្តីអន្តរាយ, វិនាស (ដូច **ឱិបត្តិ**) ។

អាបន្ន គុ. [អា+បទ+ត] ដល់ហើយ, ត្រូវហើយ។ -**ត្តន** បុ. ភាវៈនៃ...ជា...ដល់ហើយ, ត្រូវហើយ។

អាបន្នសត្តា ស្រីមានគភ៌ (ដូច **គព្ភិនី**) ។

អាបន្នោ អ្នកដល់នូវសេចក្តីអន្តរាយជាទុក្ខ។

អាបាថ បុ. [អា+បថ+ណ] ប្រទេសជាទីមកប្រព្រឹត្តទៅនៃ...(គន្លង, រង្វង់); វិ. **អាគន្ត្វា បថតិ ឌ ឌ ១ ១ ១

អាតរណំ គ្រឿងប្រដាប់ (ដូច **ឥតូសនំ**)។

អាតស្សរទេវលោក បុ. [អាតរស្សរ+ទេវលោក] ទេវលោកឈ្មោះអាតស្សរ:, ទេវលោកជាន់អាតស្សរ:។

អាតា រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **ទិត្តិ**)។

អាតាករ បុ. ព្រះអាទិត្យ (ដូច **ភាណុមា**) ។

អាតាតិ កិ. [អា+ភា+អ+តិ-វ.] រុងរឿងទូទៅ, រុងរឿងក្រៃលែង, ភ្លឺច្បាស់, ភ្លឺ។

អាតិធម្មិក គុ. [អតិធម្ម+ណិក] អ្នករៀននូវអភិធម្ម, វិ. **អតិធម្មំ អធីតេតិ>អាតិធម្មិកោ** អ្នកចេះនូវអភិធម្ម វិ. **អតិធម្មំ ជានាតីតិ>អាតិធម្មិកោ**។

អាតិសមាចារិក នបុ. សិក្ខាបទតូចនិងតូចដោយលំដាប់ឈ្មោះថា **អាតិសមាចរិក**។

អាតុរី ដើមស្មាច់, ដើមស្ម, ដើមរាជដាស (ដូច **ភុជបត្ត**) ។

អាភោគ ពេញ (ដូច **បុណ្ណតា**) ។ទោស, ថោកទាប (ដូច **អាវជ្ជ**) ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត, អើពើ, តាំងចិត្ត, ចងចិត្ត (ដូច **មនសិការ**) ។

អាម និ. **សម្បដិច្ឆនត្ថាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺការទទួល, ប្រែថាអើ, **សាហុ**, **លហុ**, **ឱបាយិកំ**, **បតិរូបំ**, **សាធុ**, **ឯវំ**ក៏ជា**សម្បដិច្ឆនត្ថាចក**ដែរ។ ស័ព្ទសម្រាប់ទទួលពាក្យនិយាយថាអើ, បាទ, ករុណា។ល។

អាមកមច្ឆ បុ. [អាមក+មច្ឆ] ត្រីស្រស់, ត្រីឆៅ។

អាមកសុសាន នបុ. [អាមក+សុសាន] ស្មសានជាទីចោលនូវសពស្រស់ឬខ្មោចស្រស់។

អាមដ្ឋ គុ. [អា+មស+ត] គឺ...ពាល់ហើយ, ប៉ះពាល់ហើយ, ពាល់ត្រូវហើយ, ចាប់កាន់ហើយ; វិ. **អាមសិយិត្ថាតិ>អាមដ្ឋំ**។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...គឺ...ពាល់ត្រូវហើយ។ -**ភណ្ឌ** នបុ. ភណ្ឌ: (ទ្រព្យ) គឺ...ពាល់ត្រូវហើយ។

អាមណ្ឌ បុ. ដើមល្ហុងប្រេង (ដូច **ឯរណ្ឌ**) ។

អាមន្តន នបុ. [អា+មន្ត+យុ] កិ.ហៅ, ជាទីហៅ; វិ. **អាមន្តិយតេតិ>អាមន្តនំ**, **អាមន្ត្តេតិ ឯត្ថាតិ> អាមន្តនំ**។ -**អាទិ** គុ. មានកាលជាទីហៅជាដើម។

អាមន្ត្តេត្វា អ. [អា+មន្ត+ណេ+ត្វា] ហៅហើយ, ហៅមកហើយ។

អាមន្ត្តេសិ កិ. [អា+មន្ត+ណេ+ណ្ឍ-អជ្ជ.+ស-អា.] ហៅហើយ, ហៅមកហើយ។

អាមយ បុ. រោគ, ជំងឺ (ដូច **ញ្ញាធិ**) ។

អាមលកមត្ត គុ. [អាមលក+មត្ត] ប៉ុនផ្លែកន្ទួតព្រៃ, មានផ្លែកន្ទួតព្រៃជាប្រមាណ។

អាមលកី កន្ទួតព្រៃ (ដូច **អមត**) ។

អាមិស បុ. [អា+មិស+អ] របស់ដែលគេចាប់កាន់បាន (អាមិស, នុយ, វត្ថុមានបាយជាដើម (ដូច **អន្នាទិ**); វិ. **អាមិសិយតេ គណ្ហិយតេតិ>អាមិ-សោ**។ -**ចក្ខុក** បុ. អ្នកឃើញនូវអាមិស, អ្នកសម្លឹងនូវអាមិស; វិ. **អាមិ-**

សំ ចក្ខតិ បស្សតីតិ>អាមិសចក្ខុកោ។អ្នកមានអាមិសក្នុងចក្ខុ; វិ. **អាមិសោ ចក្ខុម្ហិ យស្ស សោ>អាមិសចក្ខុកោ**។ -**ប្បដិសន្ថារ** បុ. ១ ១:ជាគ្រឿងរៀបរៀងព្រមចំពោះដោយអាមិស, ការទទួលដោយអាមិស, ការទទួលដោយអាមិស, ការប្រាស្រ័យដោយអាមិស, ការបដិសន្ថារ:ដោយអាមិស (**បដិសន្ថារ**<បដិ+សំ+ថរ+ ណ) ។សាច់ (ដូច **មំស**) ។

អាមុត្ត បុ. ១ ១ ១

ហើយ, បន់ស្រន់ហើយ, បួងសួងហើយ, សូមហើយ; វិ. **អយាចិ-យិត្ថាតិ>អយាចិតោ**។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...គឺ...។ -**ធម្មទេសន** គុ. មានធម៌ទេសនាគឺ...អារាធនាហើយ។

អយាចិត្វា អ. [អា+យាច+ឥ-អា.+ត្វា] សូមហើយ, បួងសួងហើយ,...។

អយាម កិ. [អា+យា+អ+ម-រ. ឬប.] មក, មកនិងទៅ, ចូរមកទៅ។

អយាម ដែង, បណ្តោយ, កម្ពស់ (ដូច **ទីឃតា**) ។

អាយុ នបុ. [ឥឬអយ+ណុ] ធម្មជាតជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅនៃសត្ត (អាយុ); វិ. **អយ-ន្តិ គច្ឆន្តិ ឋវត្តន្តិ ឯតេនាតិ>អាយុ**។ ន័យខ្លះ (អាយុ<អា+យុ+អ; វិ. **អាយវន្តិ ឋវត្តន្តិ ឯតេនាតិ>អាយុ**) ។ -**កប្ប** នបុ. កាលជាទីកំណត់នៃអាយុ, កប្បនៃអាយុ។ -**ក្ខយ** បុ. កិ.អស់ទៅនៃអាយុ។ -**បរិច្ឆេទ** បុ. ការកំណត់នូវអាយុ, កាលជាទីកំណត់នូវអាយុ។ -**បរិយោសាន** នបុ. កាលជាទីបំផុតចុះជុំវិញនៃអាយុ, កាលជាទីបំផុតនៃអាយុ។ -**ប្បមាណ** នបុ. ប្រមាណនៃអាយុ; គុ. មានអាយុជាប្រមាណ។ -**ឋប្ផនការណ** នបុ. ហេតុនៃសេចក្តីចម្រើនដោយអាយុ, ហេតុជាគ្រឿងចម្រើននៃអាយុ។ -**ឋប្ផនកុមារឋត្ថុ** នបុ. រឿងនៃកុមារឈ្មោះអាយុវឌ្ឍន:។ -**ឋប្ផន** នបុ. សេចក្តីចម្រើននៃអាយុឬដោយអាយុ, សេចក្តីញ៉ាំងអាយុឱ្យចម្រើន។ -**សង្ខារ** បុ. សង្ខារគឺអាយុ; វិ. **អាយុ ឯវ សង្ខារោ>អាយុសង្ខារោ**។

អាយុ អាយុ, ជីវិតន្ទ្រិយ (ដូចជីវិត) ។

អាយុត្តក បុ. [អា+យុជ+ត+ក-ស.] អ្នកប្រកបទូទៅ, អ្នកហៅនូវសួយ (ស្ម្ងៀន, នាយស្ម្ងៀន) ។ -**បុរិស** បុ. បុរសអ្នកប្រកបទូទៅ, បុរសជានាយស្ម្ងៀន។ -**ឋាន** បុ. ភេទនៃបុរសអ្នកហៅនូវសួយ, ភេទនៃបុរសជានាយស្ម្ងៀន។

អាយុធ នបុ. សស្ត្រាវុធ (ដូច **ហេតិ**) ។

អាយូហបរិយោសាន នបុ. [អាយូហ+បរិយោសាន] កាលជាទីបំផុតនៃកម្មគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ, គឺបុគ្គលគប្បីត្រិះរិះ, គឺបុគ្គលគប្បីប្រមូលមក (**អាយូហ**<អា+ឱហ+អ+យ-អា.=ប្រព្រឹត្តទៅ, ត្រិះរិះ, ប្រមូលមក; វិ. **អាយូហោ តញ្ចិ ឋវត្ត្ដ ត ញ្ចន្តិ>អាយូហ**ំ។ ន័យខ្លះថា:កាលជាទីបំផុតនៃថ្ងៃនៃអាយុ; **អាយូហ**<អាយុ+អហ=ថ្ងៃនៃអាយុ; វិ. **អាយុស្ស អហ**ំ>**អាយូហ**ំ។

អាយ បុ. ការ៉ៃ, ស្ងួយ (ដូច **ធនាគម**)។

អាយោគ បុ. [អា+យុជ+ណ] សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបទូទៅឬដោយក្រៃលែង; វិ. **អាយុញ្ជតិ ឯតេនាតិ>អាយោគោ**។

អាយោធន សង្គ្រាម, ចម្បាំង (ដូច **យុទ្ធ**) ។

អរកា **អរកត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺទីឆ្ងាយប្រែថាចម្ងាយទីឆ្ងាយ, **អារ**, **ទូរ** ក៏ជា **អរកត្ថវាចក**ដែរ។

អរកុដ បុ. ទង្វា (ដូច**រ៉ី**) ។

អរក្ខ បុ. [អា+រក្ខ+អ] អ្នករក្សាទូទៅ; វិ. **អរក្ខតីតិ>អរក្ខោ**។ ការរក្សាទូទៅ; វិ. **អរក្ខណំ>អរក្ខោ**។ -**ទេវតា** ឥ. ទេវតាអ្នករក្សាទូទៅ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែកិ.រក្សាទូទៅ។

អរក្ខក បុ. [អា+រក្ខ+ណ្ឍ] អ្នករក្សាទូទៅ, អ្នកថែរក្សា, ...ថែទាំ; វិ. **អរក្ខតីតិ>អរក្ខកោ**។

អរក្ខណ នបុ. [អា+រក្ខ+យុ] កិ.រក្សាទូទៅ, កិ.រក្សា, កិ.ថែទាំ; វិ. **អរក្ខិយតេតិ>អរក្ខណំ**។ -**ត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.រក្សា,...។

អរគ្ត គុ. [អារ+អគ្ត] ចុងនៃដែកស្រួច។

អរញ្ញក បុ. [អរញ្ញ+ណក] អ្នកនៅក្នុងព្រៃ; វិ. **អរញ្ញេ ឋសតីតិ>អរញ្ញកោ**។ អ្នកមានកិ.នៅក្នុងព្រៃជាវត្ថុ; វិ. **អរញ្ញេ ឋសិតុំ ឋត្តមេតសក្ខាតិ>អរញ្ញ-កោ**។ -**ភិក្ខុ** បុ. ភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងព្រៃ។

អរតិ ការរៀរ (ដូច **ឆេរមណិ**) ។

អរទ្ធ គុ. [អា+រភ+ត] គឺ...ប្រារព្ធហើយ; វិ. **អរព្ភយិត្ថាតិ>អរទ្ធោ**។ -**ភាល** បុ. កាលនៃ...គឺ...ប្រារព្ធហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...ប្រារព្ធហើយ។ -**វិបស្សកភិក្ខុវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុអ្នកមានវិបស្សនាប្រារព្ធហើយ។ -**វិបស្សក** បុ. អ្នកមានវិបស្សនាប្រារព្ធហើយ, អ្នកមានបញ្ញាជាគ្រឿងយើញច្បាស់ប្រារព្ធហើយ។ -**វីរិយ** គុ. អ្នកមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ; វិ. **អរទ្ធំ វីរិយំ យេន សោ >អរទ្ធវីរិយោ**។

អរនាឡ នបុ. ទឹកជ្រក់, ជ្រក់ (ដូច **ពិលង្ក**) ។

អរនេមិនាតិអាទិ គុ. [អារនេមិនាភិ+អាទិ] (វត្ថុឬយានូបករណ៍) មានកាំនិងកង់និងដុំជាដើម។

អរព្ភ អ. [អា+រភ+ត្វា] ប្រារព្ធហើយ។

អរភន្តិ កិ. [អា+រភ+អ+អន្តិ-រ.] ប្រារព្ធ, ប្រុងប្រៀប, ផ្តើម។

អរភីសុ កិ. [អា+រភ+អ+ឧំ-អជ.] ប្រារព្ធហើយ, ប្រុងប្រៀបហើយ, ផ្តើមហើយ។

អរម្ភ បុ. [អា+រភ+អ+និ-អា.] សេចក្តីប្រារព្ធ, សេចក្តីប្រុងប្រៀប, ការតាំងផ្តើម (ដូច **អនិកម្ម**), ការប្រណាំងប្រជែង; ព្យាយាម (ដូច **វីរិយ**), អំពើ (ដូច**កម្ម**), ការកម្ចាត់បង់ (ដូច**វិកោបន**) វិ. **អរភនំ>អរម្ភោ**។

អរម្មណ នបុ. [អា+រម+យុ] ធម្មជាតជាទីមកត្រេកអរនៃធម៌គឺចិត្តនិងចេតសិក, ម៉្យាងទៀតធម្មជាត ជាទីត្រេកអរដោយក្រៃលែងនៃធម៌គឺចិត្តនិងចេតសិក (បុ. អារម្មណ៍ (ដូច **អាលម្ព**), ហេតុ, (ដូច **គោចរ**); វិ. **អាភន្ធា អាភ-**

សោ ឥ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា រមន្តិ ឯត្ថាតិ>អារម្មណំ។ -**ករណ-ឥស** បុ. អំណាចនៃកិ.ធ្វើឱ្យជាអារម្មណ៍។ -**ឧបនិជ្ឌាន** នបុ. កិ.ចូលទៅជិតសម្លឹងនូវអារម្មណ៍; វិ. **ឧបគន្ត្វា និជ្ឌានំ> ឧបនិជ្ឌានំ, អារម្មណស្ស ឧបនិជ្ឌានំ>អារម្មណុបនិជ្ឌានំ**។

អារ ដែកចោះ (ដូច **សូចិវិជ្ឌន** ឬដូច **អារកា**)។

អារ, អារកា និ. ចុះក្នុងអត្ថនៃសត្តមីប្រែថា «ក្នុងទីឆ្ងាយ» (**អារក**សព្ទនេះប្រើជាបទគុណវិញក៏បាន) ។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកឆ្ងាយ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ...នោះជាអ្នកឆ្ងាយ។

អារធន សេចក្តីត្រេកអរ (ដូច **បរិតោសន**), ការសម្រេច(ដូច **សាធន**), ការដល់(ដូច **បត្តិ**) ។

អារធនសមត្ថ គុ. [អារាធន+សមត្ថ] អាចដើម្បីកិ.ត្រេកអរទូទៅ,អាចក្នុងកិ.ញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរស៊ប់,ឱ្យប្រោសប្រាណ (**អារធន**<អា+រាធ+យុ; វិ. **អារធិ-យតេតិ>អារធនំ**) ។

អារធយេ កិ. [អា+រាធ+ណយ+ឯយ្យ,ឯយ្យ>ឯ] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរទូទៅ, ឱ្យប្រោសប្រាណ។

អារធិកា ឥ. [អា+រាធ+ណ្ឍ+ឥ-អា.+អា-ឥ.] អ្នកត្រេកអរទូទៅ, អ្នកប្រោសប្រាណ; វិ. **អារធេតីតិ>អារធិកា**។

អារធេតព្ព គុ. [អា+រាធ+ណេ+តព្ព] គឺ...គប្បីឱ្យត្រេកអរទូទៅ, ឱ្យប្រោសប្រាណ។

អារធេតុំ អ. [អា+រាធ+ណេ+តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរទូទៅ,...។

អារធេត្វា អ. [អា+រាធ+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរទូទៅហើយ,...។

អារធេសិ កិ. [អា+រាធ+ណេ+ណ្ឍ-អជ.+ស+អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យត្រេកអរទូទៅហើយ, ឱ្យប្រោសប្រាណហើយ។

អារម បុ. [អា+រម+ណ] ប្រទេសជាទីត្រេកអរនៃជនឬប្រទេសជាទីត្រេកអរទូទៅនៃជន (អារាម, សួន(ដូច **តរុសណ្ឌោ**); វិ. **អាគន្ត្វា រមន្តិ ឯត្ថាតិ>អារមោ, អារមន្តិ ឯត្ថាតិ ឥ>អារមោ**។ -**ចោក្ខរណីបដិមណ្ឌិត** គុ. ប្រដាប់ចំពោះហើយដោយសួននិងស្រះបោក្ខរណី។ -**រុក្ខ-ចេត្យ** នបុ. សួននិងដើមឈើជាចេតិយ; គុ. មានសួននិងដើមឈើជាចេតិយ។

អារវោ សំឡេង (ដូច **ឃោស**)។

អារុយ្ហ អ. [អា+រុហ+ត្វា] ឡើងហើយ, ជិះហើយ, ពាក់ហើយ។

អារូហន្តិ កិ. [អា+រុហ+អ+អន្តិ-រ.] ឡើង។

អារូហិត្វា អ. [អា+រុហ+ឥ-អា.+ត្វា] ឡើងហើយ។

អរោគ្យ នបុំ. [អារោគ+ណ្យ] ភាវៈនៃបុគ្គលមានរោគមិនមាន; សេចក្តីសប្បាយ, គ្មានរោគ (ដូច**ឥសលំ**), វិ. **ឆត្ថិ រោគោ ឯតស្សាតិ>អរោគោ, ឥតស្ស តាទោ>អរោគ្យ**ំ។ **ណ្យ**បច្ច័យនេះចុះមកជា «**សកត្ថ**» ក៏មាន; វិ. **រោគស្ស អតាទោ>អរោគ្យ**ំ =កិ.មិនមាននៃរោគ។ -**ឧបម** គុ. មានភាវៈនៃបុគ្គលមានរោគមិនមានជាយ៉ាងក្រៃលែង; វិ. **អរោគ្យ**ំ **ឧបមំ យស្ស សោ>អរោគ្យ**ូ**ឧមោ**។

អរោចយិម្ហ កិ. [អា+រុច+ណយ+ឥ-អា.+ម្ហា-អជ្ជ.] ប្រាប់ហើយ។

អរោចាបន នបុំ. [អា+រុច+ណាបេ+យុ] កិ.ញ៉ាំង...ឱ្យប្រាប់; វិ. **អរោចាបិយតេតិ>អរោចាបនំ**។

អរោចាបេសិ កិ. [អា+រុច+ណាបេ+ណ្ស-អជ្ជ.+ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យប្រាប់ហើយ។

អរោចិត គុ. [អា+រុច+ឥ-អា.+ត] គឺ...ប្រាប់ហើយ; វិ. **អរោចិយិត្ថាតិ>អរោចិតោ, តា, តំ**។

អរោចេតព្ព គុ. [អា+រុច+ណេ+តព្ព] គឺ...គប្បីប្រាប់។

អរោចេតុកាម គុ. [អារោចេតុំ+កាម] អ្នកចង់ដើម្បីប្រាប់, មានប្រាថ្នាដើម្បីប្រាប់។

អរោចេន្ត គុ. [អា+រុច+ណេ+អន្ត] កាលប្រាប់។

អរោចេន្តិ កិ. [អា+រុច+ណេ+អន្តិ-វ.] ប្រាប់។

អរោទន នបុំ. [អា+រុទ+យុ] កិ.ទ្រហោយំ, កិ.យំរក, កិ.យំរៀបរាប់; វិ. **អរោទិយតេតិ>អរោទនំ**។ -**សទ្ទ** បុំ. សំឡេងនៃកិ.យំរៀបរាប់, នៃកិ.ទ្រហោយំ (សម្រែក, រោទ៍) ។

អរោបយិត្វាន អ. [អា+រុប+ណយ+ឥ-អា.+ត្វាន] ឡើងហើយ, លើកឡើងហើយ។

អរោបយីសុ កិ. [អា+រុប+ណយ+ឧ-អជ្ជ.] ញ៉ាំង...ឱ្យឡើងហើយ, លើកឡើងហើយ។

អរោបិត គុ. [អា+រុប+ឥ-អា.+ត] គឺ...លើកឡើងហើយ; វិ. **អរោបិយិត្ថាតិ>អ-រោបិតោ**។ -**ឧណ្ហ** បុំ. ពិន័យឬអាជ្ញាគឺ...លើកឡើងហើយ; គុ. មានអាជ្ញាលើកឡើងហើយ។ -**និយាម** បុំ. សេចក្តីកំណត់នៃ...គឺ...លើកឡើងហើយ។ -**សញ្ញ** ឥ. សញ្ញា (សេចក្តីសម្គាល់) គឺ...លើកឡើងហើយ។

អរោបេតុកាម គុ. [អារោបេតុំ+កាម] អ្នកចង់ដើម្បីលើកឡើង, មានប្រាថ្នាដើម្បីលើកឡើង។

អរោបេត្វា អ. [អា+រុប+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យឡើងហើយ, លើកឡើងហើយ។

អរោបេន្ត គុ. [អា+រុប+ណេ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យឡើង, កាលលើកឡើង។

អរោបេយ្យ កិ. [អា+រុប+ណេ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ៉ាំង...ឱ្យឡើង, គប្បីលើកឡើង។

អរោហ គុ. រ៉ែង, បណ្តាយ (ដូច **ទីឃតា**), កម្ពស់ (ដូច **ឧច្ច**) ។ ន. ការឡើង (ដូច **អធិរោហ**) ។

អណ្ហ**ណ**ីយ គុ. [អា+ណ្ហ+អនីយ] គឺ...គប្បីលើកឡើង; វិ. **អ**ណ្ហ**ិ**ត**ព្ព**ន្ត**ិ**>**អ**ណ្ហ**ណ**ីយ**ំ**។

អណ្ហ**ណ** នបុ. ជណ្តើរ (ដូច **ស**ោ**ប**ាន**ណ**) ។

អណ្ហ**ត**ិ កិ. [អា+ណ្ហ+អ+តិ-វ.] ឡើង, ជិះ។

អណ្ហ**ស**ម្ប**ទ**ាទ**ិ** គុ. [អាណ្ហ**ស**ម្ប**ទ**ា+អាទ**ិ**] គុណជាតមានកិ.ដល់ព្រមដោយអវយវ:ដ៏ខ្ពស់ជាដើម, ដោយកម្ពស់ជាដើម; វិ. **អ**ណ្ហ**ូ**ហ**ត**ីត**ិ**>**អ**ណ្ហ**ណ**ោ=អវយ**ណ**:ដ៏ខ្ពស់។ **ស**ម្ប**ជ្ជ**ន**ំ**> **ស**ម្ប**ទ**ា = កិ.ដល់ព្រម។ **អ**ណ្ហ**ណ**ោ**ណ** **ស**ម្ប**ទ**ា>**អ**ណ្ហ**ណ**ោ**ណ**ោ**ស**ម្ប**ទ**ា=កិ.ដល់ព្រមដោយអវយវ:ដ៏ខ្ពស់។ **អ**ណ្ហ**ណ**ោ**ណ**ោ**ស**ម្ប**ទ**ា **អ**ាទ**ិ** **ย**ส្ส **ต**ำ>**អ**ណ្ហ**ណ**ោ**ណ**ោ**ស**ម្ប**ទ**ា**ទ**ិ = (គុណជាត) មានកិ.ដល់ព្រមដោយអវយវ:ដ៏ខ្ពស់ជាដើម។

អណ្ហ**ក**ម**ន**្ត**ា** ឥ. ទីក្រុងរបស់ព្រះបាទកុវេ (ដូច **អ**ណ្ហ**ក**ា) ។

អណ្ហ**ក**ា ឥ. ទីក្រុងរបស់ព្រះបាទកុវេ។

អណ្ហ**ប**ត**ិ** កិ. [អា+ណ្ហ+អ+តិ-វ.] ហៅ, ហៅរក, ស្រែកហៅ។

អណ្ហ**ប**ន្ត គុ. [អា+ណ្ហ+អ**ន**្ត] កាលហៅ,...។

អណ្ហ**ប**ិ**ត**ុ**ំ** អ. [អា+ណ្ហ+ឥ-អា.+តុ**ំ**] ដើម្បីហៅ,...។

អណ្ហ**ប**ិ**ត**្ **វ**ា អ. [អា+ណ្ហ+ឥ-អា.+ត្**វ**ា] ហៅហើយ,...។

អណ្ហ**ម**ន្ត នបុ. អារម្មណ៍ (ដូច **ค**ោ**จ**រ) ។

អណ្ហ**ម**ន្ត **ก**ោ**ณ**ា**ห**ាណ (ដូច **ส**ำ**ร**ម្ភ) ។ស្គរទ័ព, ស្គរជ័យ។

អណ្ហ**ម**ន្ត **ร** ប៉ុ. ស្គរទ័ព, ស្គរជ័យ (ដូច **ป**ณ**ว**) ។

អណ្ហ**ម**ន្ត ប៉ុ. អារម្មណ៍ (ដូច **ค**ោ**จ**រ) ។

អណ្ហ**ย** ប៉ុ. [អា+ណ+ណ] (សភាវ:) ត្រេកអររឿយៗក្នុងអារម្មណ៍ឬ (សភាវ:) ជាគ្រឿងត្រេកអរនៃជន (អាល័យ, ទីនៅ, លំនៅ); វិ. **អ**ាបុ**ន**ប្ប**ុ**ន**ំ** **ล**ย**ต**ิ **อ**ារ**ม**្ម**ณ**ោ**ส**ូ**ต**ិ >**អ**ណ្ហ**ย**ោ; **อ**ณ**ี**ย**ន**្ **ต**ិ **ร**ញ្ជ**ต**ិ **ฉ**ត**ต**ានិ **ว**ា>**អ**ណ្ហ**ย**ោ។ -**ส**ង្ខ**ต** គុ. គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាអាល័យ, ពោលគឺអាល័យ។

អណ្ហ**ย** ផ្ទះ (ដូច **ย**រ) ។អាល័យ, ប្រាថ្នា, លោភ (ដូច **อ**ុ**ป**េ**ก**្ **ข**ា) ។ ប៉ុ. តណ្ហា (ដូច **ร**ាគ), ផ្ទះ (ដូច **ม**ន្ទិ**ร**ំ) ។

អណ្ហ**ว**ាណ**ก**ំ ភាជន:សម្រាប់ដាក់ទឹកស្រោចដើមឈើ (ដូច **ฆ**ណ**ฆ**ាន**ร**)។

អណ្ហ**ส**ិ**ย** នបុ. [អាណ្ហ**ส**+ណ**ิ**ក] ភាវ:នៃបុគ្គលខ្ជិល, ភាវ:នៃសេចក្តីខ្ជិល; វិ. **អ**ណ្ហ**ส**ស្ស **ภ**ាវោ> **អ**ណ្ហ**ส**ិ**ย**ំ។ -**อ**ាภ**ู**ต គុ. គឺភាវ:នៃសេចក្តីខ្ជិលគ្របសង្កត់ហើយ; វិ. **อ**ณ្ห**ส**ิ**ย**េ**ณ** **อ**ภ**ู**ត**ោ**>**អ**ណ្ហ**ส**ិ**ย**ាภ**ู**ต**ោ**។

អលស្យំ នបុ. [អលស+ណ្យ] ភាវ:នៃបុគ្គលខ្ជិល, ភាវ:នៃសេចក្ដីខ្ជិល; វិ. **អលសស្ស ភាវោ> អលស្យំ**។

អលានំ សសរបង្គោលសម្រាប់ចងដំរី (ដូច **អាឡ្ឆក**) ។

អលាប បុ. ការនិយាយមុន។

អលិ ស្រីសំឡាញ់ (ដូច **សខី**) ។

អលិ សត្វខ្ជូយ (ដូច **ឱិច្ឆិក**) ។ឥ. ស្រីជាសំឡាញ់ (ដូច **សខី**) ។ នបុ. ស្ពាន, ខឿន (ដូច **សេតុ**) ។

អលិន្ទនំ ការឱប (ដូច **បរិស្សន្ទ**) ។

អលិន្ទិត្វា អ. [អា+លិង្គ+ឥ-អា.+ត្វា] ឱប, ឱបរឹតហើយ, ត្រកងហើយ។

អលិន្ទ បុ. ស្ពរពិសេស (ដូច **អំក្សោ**) ។

អលិន្ទ បុ. [អល+ឥន្ទ] រមៀង, រមៀងផ្ទះ, ផ្ទៀង (ដូច **បមុខំ**) ។

អលិម្ផេន្ត គុ. [អា+លិប+ណេ+អន្ត] កាលដុត, កាលលាប, កាលបូក។

អលិម្ផេស្សសិ កិ. [អា+លិប+ណេ+ស្សសិ-ភ.] នឹងដុត, នឹងលាប, នឹងបូក។

អលុលយមាន គុ. [អា+លុល+ណយ+មាន] កាលឱ្យរឹកវរ, កាលកូររឹក, កាលត្រឡប់ត្រឡិន។

អលុលិក គុ. [អាលុល+ណិក] មានសេចក្ដីរឹកវរ, ដែលរឹកវរ។

អលោក បុ. [អា+លោក+អឫលុក+ណ] (សភាវ:) ជាគ្រឿងឃើញ (ពន្លឺ); វិ. **អលោកយតិ ឯតេនាតិ>អលោកោ**។ ការក្រឡេកមើល (ដូច **ទិដ្ឋ**), ពន្លឺ (ដូច **អាភាស**) ។

អលោកន នបុ. ការមិលមើល, ក្រឡេកមើល (ដូច **ឌិដ្ឋានំ**) ។

អលោកសន្ធិ បង្ហួច (ដូច **ទ្វាតបានំ**) ។

អលោក បុ. ពន្លឺ (ដូច **ឱភាស**) ។

អលោបការក បុ. [អាលោប+ករ+ណ្ឍ] ធ្វើនូវពំនូត, ធ្វើឱ្យជាពំនូត។

អលោប បុ. ពំនូតបាយ (ដូច **ភ្ជ**) ។

អលោលេតិ កិ. [អា+លុល+ណេ+តិ-រ.] កូរ, ច្របល់, ឱ្យរឹកវរ។

អលោលេត្វា អ. [អា+លុល+ណេ+ត្វា] កូរហើយ,ច្របល់ហើយ, ឱ្យរឹកវរហើយ, ឱ្យវិលវល់ហើយ។

អលោលេន្តិ កិ. [អា+លុល+ណេ+អន្តិ-រ.] ញ្ចាំង...ឱ្យរឹកវរ, ឱ្យកូរ, ឱ្យច្របល់, ឱ្យវិលវល់។

អលោឡិត គុ. លាយ, កូរឲ្យរលាយគ្នា។

អវជ្ជន នបុ. [អា+វទ, វទ>វជ្ជ+យុ] កិ.នឹក, ការរំពឹង, ការពិចារណា; វិ. **អវជ្ជិយ-**

តេតិ> **អាឥជ្ជនំ**។ -**សមាឥជ្ជនវុដ្ឋានាធិដ្ឋានឬ្ជ្ជ្ជ

បំផុតនៃរណ្តៅ, មាត់នៃរណ្តៅ។

អាឆាប បុ. [អវ+ឆប+ក្ងិ] ប្រទេសជាទីដុត (ឡ, រណ្តៅ); វិ. **អាឆបចន្តិ ឯត្ថាតិ>អាឆាបោ**។

អាវាស បុ. [អវ+ឆប+ក្ងិ] ប្រទេសជាទីនៅអាស្រ័យនៃបព្វជិត (អាវាស, វត្ត); វិ. **អាវសន្តិ ឯត្ថាតិ>អាវាសោ**។ -**ទាន** នបុ. ទានគឺអាវាស, កិ.ឱ្យនូវអាវាស, កិ.ឱ្យនូវប្រទេសជាទីនៅអាស្រ័យ។ -**សប្បាយឧតុសប្បាយភោជនសប្បាយបុគ្គលសប្បាយធម្មស្សវនសប្បាយាទិ** គុ. មានអាវាសជាទីសប្បាយ និងរដូវជាទីសប្បាយ និងភោជនជាទីសប្បាយ និងបុគ្គលជាទីសប្បាយនិងកិ.ស្តាប់នូវធម៌ជាទីសប្បាយជាដើម ។

អាវាសាបេក្ខា អ. [អា+វស+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង.. ឱ្យនៅអាស្រ័យហើយ, ឱ្យនៅគ្រប់គ្រងហើយ។

អាវាហ បុ. [អា+វហ+ណ] (មង្គល) ជាទីនាំមក; វិ. **អាវហន្តិ ឯត្ថាតិ>អាវាហោ**។ -**មង្គល** នបុ. មង្គលជាទីនាំមក, មង្គលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើក្នុងកាលជាទីនាំមក, **អាវាហមង្គល**។ -**ពិវាហ** នបុ. មង្គលជាទីនាំមកនិងមង្គលជាទីនាំត្រឡប់, អាពាហ៍ និងពិពាហ៍ (មង្គលការដែលនាំកូនស្រីមកខាងលំនៅកូនប្រុស ហៅថា«អាពាហ៍ ឬអាវាហមង្គល»; នាំកូនប្រុសត្រឡប់ទៅខាងលំនៅកូនស្រីវិញហៅថា «ពិពាហ៍ឬវិវាហមង្គល») ។

អាវិ **បាកដត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រាកដ, ជាក់ច្បាស់, **បាតុ** ក៏ជា**បាកដត្ថវាចក** ដែរ, មួយទៀត **អាវិ** ជា**សម្មុខាត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺចំពោះមុខប្រែថាក្នុងទីចំពោះមុខ, **សម្មុខា**, **បាតុ** ក៏ជា**សម្មុខាត្ថវាចក** ដែរ។

អាវិកត្វា អ. [អាវិ+ករ+ត្វា] ធ្វើឱ្យច្បាស់ហើយ, ធ្វើឱ្យប្រាកដហើយ។

អាវិកភេន្ត គុ. [អាវិ+ករ+ឱ+អន្ត] កាលធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់, កាលធ្វើឱ្យប្រាកដ។

អាវិច្ច នបុ. [អាវិ+ណ្យ] ភាវ:នៃពាក្យមានក្នុងទីច្បាស់, ភាវ:នៃហេតុដ៏ច្បាស់, សេចក្តីច្បាស់; វិ. **អាវិស្ស ភាវោ>អាវិច្ចំ**, **អាវិ ឯវ>អាវិច្ចំ**។

អាវិជ្ជមាន គុ. [អា+វិទ+យ+មាន] កាលកំណត់, កាលចំណាំ, កាលតោង។

អាវិញ្ជនក គុ. [អា+វិជ>អាវិញ្ជ+យុ+ក-ស.] ខ្សែសម្រាប់ទាញ, ទីសម្រាប់ទាញ (នូវខ្សែ); វិ. **អាវិញ្ជតិ ឯតេនាតិ>អាវិញ្ជនំ**, **អាវិញ្ជនំ ឯវ>អាវិញ្ជនកំ**។

អាវិញ្ជនរជ្ជុដ្ឋាន នបុ. [អាវិញ្ជនរជ្ជু+ឋាន] ទីជាទីតាំងនៃខ្សែសម្រាប់ទាញ, ទីនៃខ្សែសម្រាប់ទាញ, ទីមានខ្សែសម្រាប់ទាញ។

អាវិញ្ជិត្វា អ. [អា+វិញ្ជ+ឥ-អា.+ត្វា] ទាញហើយ។

អាវិត គុ. រក្សា, គ្រប់គ្រង, ចិញ្ចឹម (ដូច **គោបិតំ**) ។

អាវិទ្ធ គុ. បោះ, ចោល, បាញ់ (ដូច **ឧុណ្ណ**) ។

អាវិភវិស្សតি កិ. [អាវិ+ភូ+អ+ឥ-អា.+ស្សតি-ភ.] នឹងមានច្បាស់, នឹងមានប្រាកដ, នឹងសម្តែង។

អាវិភាវន នបុં. [អាវិ+ភូ+យុ] កិ.ញ៉ាំង...ឱ្យកើតប្រាកដ, កិ.សម្តែង។

អាវិភូត បុં. [អាវិ+ភូ+ត] កើតប្រាកដហើយ, មានប្រាកដហើយ។

អាវិល គុ. [អា+វិល+អឬអវ+ឥល] ល្អក់, ស្រអាប់ (ដូច **ឧទ្ធុស**) ។ -**ចិត្ត** គុ. ដែលមានចិត្តល្អក់។

អាវុណិ កិ. [អា+រុ+ណា, ណា>ណ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ដោតហើយ, ក្រងហើយ។

អាវុត គុ. [អា+រុ+ត] គឺ...ដោតហើយ, ក្រងហើយ។

អាវុត គុ. រុម, ព័ទ្ធ, រវាំង, បិទ, រាំង (ដូច **រុទ្ធ**) ។

អាវុធ បុં. [អា+យុធ>អារុធ+អ] គ្រឿងប្រហារ, អាវុធ។ -**ហត្ថ** គុ. មានអាវុធក្នុងដៃ, មានដៃកាន់អាវុធ។

អាវុសោ អា.និ. **អន្ធានត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺហៅរកប្រែថាម្នាលលោកដ៏មានអាយុ, **ភោ**, **អវេ**, **អម្ភោ**, **ហម្ភោ**, **ហេ**, **ជេ**, **អន្ត**, **ហេ**, **ហវេ** ក៏ជា **អន្ធានត្ថវាចក** ដែរ។ម្នាលអាវុសោ, អាវុសោទាំងឡាយ, លោកដ៏មានអាយុ (ប្រើបានទាំងពីរវចន:) ។

អាវេសន នបុં. ភេត, ភៀស (ដូច **ភេស**) ។ ពោងជាង, សាលានៃជនមានសិប្ប (ដូច **សិប្បិសាលា**), ផ្ទះ (ដូច **ឃរ**) ។

អាវេសិក ភ្ញៀវ (ដូច **អតិថি**) ។

អាវេឡ បុં. កម្រងផ្កាសម្រាប់ប្រដាប់ក្បាល (ដូច **សេខរ**) ។

អាសិ ធា. **ឧបវេសនេ** (**និសីទនេ**) **អាសតি អច្ឆតি** "អង្គុយ" ភ្ជ. **អាសីនោ** គុ. (<អាសি+អានឬអាសি+មានលុបមចេញផ្លាស់អានៃអានជាណ្ឌ) "កាលអង្គុយ" ។ -**អាសនំ** នបុं. "**អាសន**" សម្រាប់អង្គុយ" ។ -**ឧបោសកោ** បុं. "អ្នកអង្គុយជិតព្រះរតនត្រ័យ, អ្នកគោរពព្រះរតនត្រ័យ" ឥ. **ឧបាសិកា**។ -**ឧទាសីនោ** កិ. គុ. (ឧ+អាសি+អានឬមានចុះទអាគម) "កាលអង្គុយក្រៅពួក, កាលព្រងើយកន្តើយ" ។

អាសង្ខា ឥ. [អា+សង្ខ+ឬសង្ខ+អ+អា-ឥ.] សេចក្តីរង្កៀស, សេចក្តីរង្កៀសទូទៅ; វិ. **អាសង្ខិនំ>អាសង្ខា**។

អាសង្ខិត គុ. [អា+សង្ខ+ឥ-អា.+ត] គឺ...រង្កៀសទូទៅហើយ, រង្កៀសសព្វហើយ, ពិភាល់ហើយ; វិ. **អាសង្ខិយិត្ថាតি>អាសង្ខិតោ**។ -**បរិសង្ខិត** គុ. គឺ...រង្កៀសទូទៅហើយនិងរង្កៀសជុំវិញ, ទាំងគឺ...រង្កៀសហើយទាំងគឺ...

ពិភាល់ហើយ។

អាសជ្ជ គុ. [អា+សជ+ត្វា] ជាប់ហើយ, ជំពាក់ហើយ, ទើសទាក់ហើយ, ប៉ះហើយ, ទង្គិចហើយ។

អាសជ្ជ របស់ដែលគួរដល់ការបាន (ដូច **បត្តព្ព**) ។

អាសត្ត គុ. [អា+សជ+ត] គឺ...ជាប់ហើយ, ជាប់ទូទៅហើយ, ជំពាក់ហើយ, អ្នកមានវត្ថុនោះៗជាធំ (ដូច**តប្ប**) ។ -**ចិត្ត** គុ. មានចិត្តជាប់ហើយ។ -**ទិ-សត្តតា** ឥ. សភាវ:នៃ...ជា...ជាប់ទូទៅហើយនិងជាប់ផ្សេងៗហើយ។

អាសទ្ធ កិ. [អា+សទ+អ+អា-ហ.] មកដល់ហើយ, ហើរមកហើយ។

អាសន នបុં. [អាស+យុ] ទីជាទីអង្គុយឬទីសម្រាប់អង្គុយ; វិ. **អាសតិ ឯត្ថាតិ**> **អាសនំ**, **អាសតិ ឯតេនាតិ ឥ**>**អាសនំ**។ កិ. អង្គុយ; វិ. **អាសយតេតិ**> **អាសនំ**។ -**ន្តរិក** គុ. មានអាសន:ជាចន្លោះ, ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចន្លោះនៃអាសន:, មានអាសន:ជាលំដាប់, ទីមានអាសន:ជាលំដាប់។ -**ប្ញញ្ញត្តិ** ឥ. កិ.ក្រាលនូវអាសន:, កិ.តែងតាំងនូវអាសន:។ -**ឋិយន្ត** បុំ. ទីបំផុតនៃអាសន:, ទីបំផុតជុំវិញនៃអាសន:។-**ឋាន** បុំ. ជើងនៃអាសន:។ -**មជ្ឈ** នបុំ. កណ្តាលនៃអាសន:។ -**សមីប** គុ. ទីជិតនៃអាសន:។ -**សាលា** ឥ. សាលាជាទីអង្គុយ (រោងឆាន់) ។

អាសន នបុំ. ការអង្គុយ (ដូច **និសជ្ជា**), តាំង (ដូច **ឋីឋ**), កនៃដំរី (ដូច **ខន្ធទេស**), ការអង្គុយ (ដូច **ឧបវេសនំ**) ។

អាសន្ទិ តាំងមានជ្រុង៤ (ដូចបាឡីខ្លះ **អាសន្ទិ**) ។

អាសន្ន គុ. [អា+សទ+ត] ជិត (ដូច **សមីបំ**) ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីជិត។ -**មរណ** គុ. មានមរណ:ដ៏ជិត, មានសេចក្តីស្លាប់ដ៏ជិត (ជិតនឹងស្លាប់) ។

អាសយ បុំ. [អា+សី+ណ] អាធ្យាស្រ័យ (ដូច **អធិប្ញាយ**), ជើងទ្រ (ដូច **អាធារ**), អធ្យាស្រ័យ, សេចក្តីពេញចិត្ត (ដូច **អធិមុត្តិ**), ឆន្ទ:ជាទីមកដេកនៃចិត្ត (ឆន្ទ:ជាទីដេកទូទៅនៃចិត្ត); វិ. **អាគន្ត្វា សយតិ ចិត្តំ ឯត្ថាតិ**> **អាសយោ**។ -**អនុសញ្ញាណ** នបុំ. ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងនូវឆន្ទ:ជាទីដេកទូទៅនិងជាទីដេករឿយៗ, នូវអាសយធម៌និងអនុសយធម៌។

អាសវ បុំ. [អា+សុ+ណ] ធម៌ជាគ្រឿងហូរទៅនៃកិលេស; វិ. **អាសវន្តិ កិលេសា ឯតេនាតិ** >**អាសវោ**។ធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឱ្យគ្រាំនៅ; វិ. **អាសាវេន្តិ សត្តេ ឯតេនាតិ** >**អាសវោ**។ -**ក្ខយប្ញញ្ញ** ឥ. ប្រាជ្ញាប្រកបដោយធម៌ជាទីអស់ទៅនៃអាសវ:។ -**ក្ខយសទ្ធាត** គុ. ពោលគឺធម៌ជាទីអស់ទៅនៃអាសវ:។

អាសវ បុំ. ទឹកស្រវឹង, ទឹកតម្រាំ (ដូច **សុរ** ឬដូច **មេរយ**), ទោស, ចង្រៃ (ដូច **ឧបទ្ទវ**), អាសវក្ខិលេសមានកាមាសវា ជាដើម។

អាសវតិ កិ. [អា+សុ+អ+តិ-រ.] ហូរទៅ, ហូរមក។

អាសា ឥ. [ឥស>អាស+អ+អា-ឥ.] សេចក្តីប្រាថ្នា, សេចក្តីប៉ង, បំណង; រ. **ឥច្ឆិ-យតេតិ> ឯសនំ, ឯសនំ>អាសា**។ **ឥណ្ណា** (ដូច**ឆិកន្តិ**) ។

អាសាដិកា ឥ. ពងរុយ (ដូច **មក្ខិកាណ្ឌ**) ។

អាសារ បុ. ទនៃទឹក, តំណក់ទឹកភ្លៀង (ដូច **ធារ**) ។

អាសាឡ្ហបុណ្ណ្ណម គុ. [អាសាឡ្ហ+បុណ្ណ្ណម] (**ឥ**) មានព្រះចន្ទដ៏ពេញប្រកបដោយអាសាឡ្ហ ឬក្ស (១៥កើតខែអាសាធ); រ. **បុណ្ណ្ណោ ច សោ ចាតិ>បុណ្ណ្ណ**, **អាសាឡ្ហេន យុត្តោ បុណ្ណ្ណ ឯតស្សាតិ>អាសាឡ្ហបុណ្ណ្ណ**។

អាសាឡ្ហបុណ្ណ្ណ-ទិវស នបុ,បុ [អាសាឡ្ហបុណ្ណ្ណ+ទិវស] ថ្ងៃមានព្រះចន្ទដ៏ពេញប្រកបដោយអាសាឡ្ហ ឬក្ស; រ. **អាសាឡ្ហេន យុត្តោ បុណ្ណ្ណ>អាសាឡ្ហបុណ្ណ្ណ**, **អាសា-ឡ្ហបុណ្ណ្ណ ឯតស្មិ ទិវសេ អត្ថីតិ>អាសាឡ្ហបុណ្ណ្ណ**, **អាសា-ឡ្ហបុណ្ណ្ណ ច សោ ទិវសោ ចាតិ> អាសាឡ្ហបុណ្ណ្ណ-ទិវសោ**។

អាសាឡ្ហ បុ. ឈ្មោះផ្កាយឬក្ស១ម្យ៉ាង, ខែអាសាធ។

អាសិ កិ. [អស>អាស+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] មានហើយ។ន. ចង្កូមពស់ (ដូច **សប្ប-ទាឋា**) ។សេចក្តីប្រាថ្នានូវវត្ថុជាទីគាប់ចិត្ត (ដូច **ឥដ្ឋសាសីសនា**) ។

អាសិញ្ចតិ កិ. [អា+សិច+អ+តិ-រ. ចុះនិ-អា.] ស្រោច, បន្ត្ក់។

អាសិញ្ចន្ត គុ. [អា+សិច+អន្ត, ចុះនិ-អា.] កាលស្រោច, កាលបន្ត្ក់។

អាសិញ្ចិត្វា អ. [អា+សិច+ឥ-អា.+ត្វា, ចុះនិ-អា.] ស្រោចហើយ, បន្ត្ក់ហើយ។

អាសិត្ត គុ. [អា+សិច+ត] គឺ...ស្រោចហើយ, បន្ត្ក់ហើយ; រ. **អាសិញ្ចិយិត្ថាតិ> អាសិត្តោ**។ -**សតចាកតេល** នបុ. ប្រេងដែលបុគ្គលស្ពអស់វារៈច្រើនលើកគឺបុគ្គលបន្ត្ក់ហើយ, អស់វារៈច្រើនដងគឺបុគ្គលស្រោចហើយ។

អាសិត្តកុបធាន នបុ. [អាសិត្ត+ឧបធាន] ភាជនៈសម្រាប់ទ្រនូវវត្ថុគឺបុគ្គលគប្ជីស្ម (ស្ពក, ពុ, ថាស) ។ -**អាសិត្តក**<អស+ឥ+ត, ត>ត្ត+ក-ស.; រ. **អសិតព្ជន្តិ> អាសិត្តំ**, **អាសិត្តំ ឯវ> អាសិត្តកំ**, **តំ ឧបធាតិ ឯតេនាតិ>អាសិត្ត-កុបធានំ**។ -**ឧបធាន**<ឧប+ ធា+យុ។

អាសិសិ ធា. **ឥច្ឆាយ អាសីសតិ** "ប្រាថ្នា, ចង់បាន" រ. **អាសីសនា អាសិតត្តំ អាសីសមានោ>អាសមានោ**។ (អា+សិសិ+អ) អា. **អាសីសេថេវ បុរិសោ** បុរសគួរតែចង់បាន, គួរតែរវាំង។ **សុគតិមាសមានោ** "កាលចង់បានសុគតិ" ស. ។

អាសី បុ. [អាស+ណី] អ្នកអង្គុយ, អ្នកមានកិ.អង្គុយជាប្រក្រតី; រ. **អាសតីតិ> អាសី**, **អាសិតុ សីលមស្សាតិ>អាសី**។

អាសី ឥ. [អស+ណី] សត្វមានចង្កូម (ពស់); រ. **អសំ យស្ស អត្ថីតិ>អាសី**។ -**ទិស** គុ. (សត្ត) មានពិសត្រង់ចង្កូម (**អាសីវិ**ស, ពស់); រ. **អាសិយំ**

ទ្ធិសំ ឯតសត្ថាតិ>អាសីទ្ធិសោ។ ន័យខ្លះថាសត្វមានពិសដ៏រហ័ស; វិ. **អាសុ សីឃំ ទ្ធិសំ ឯតសត្ថាតិ>អាសីទ្ធិសោ**។ ចង្កូមពស់ (ដូច **សប្ប-ទាឋា**) ។

អាសីទ្ធិសោ ពស់សាមញ្ញ (ដូច**សប្ប**) ។

អាសឺ កិ. [អស+អ+ពំ-អជ្ជ.] មានហើយ។

អាសឺសមាន គុ. [អា+សិស+មាន, ចុះនិ-អា.] កាលប្រាជ្ញា, កាលប៉ុនប៉ង, កាលប៉ង។

អាសុ ឆាប់, រហ័ស (ដូច **សីឃំ**) ។

អាសេវន្ត គុ. [អា+សេវ+ សិរ+អន្ត] កាលសេពទូទៅ, កាលសេពច្រើន, កាលសេពក្រៃលែង, កាលថ្នឹក។

អាហ កិ. [ព្រ>អាហ+អ+អ-ប.រោ.] ពោលហើយ។

អាហច្ច អ. [អា+ហន+ត្វា] បៀតបៀនហើយ, ចុច, ទើស, ទល់, កល់, កើល, ទង្គិច។

អាហច្ចបាទ ឬ. ត្រែមានជើងចុច, ត្រែគេបញ្ចូលជើងទៅក្នុងដំណាប់មេ។

អាហ គុ. [អា+ហ+ត, ត>ដ] គឺ...នាំមកហើយ។នាំមក (ដូច **អាភត**) ។

អាហត គុ. [អា+ហន+ត] គឺ...បៀតបៀនទូទៅហើយ, ខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ។ -**ចិត្ត** គុ. មានចិត្តគឺទោសខ្ទាំងខ្ទប់ហើយ (អា+ហ+ត=គឺ...នាំមកហើយ) ។

អាហ កិ. [អា+ហ+អ+ហ-ប. លុបហ] ចូរនាំមក។ -**ហត្ថកអលំសាដកតត្ត-ឋដ្ឋកកាកមាសកតុត្តឋមិតក** គុ. ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ **អាហ**ហត្ថ**ក:** និងព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ **អលំសាដ**ក: និងព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ **ត**ត្ថ**ឋ**ដ្ឋ**ក:** និងព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ **កាកមាសក:** និងព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ **តុ**ត្ត**ឋ**មិ**ត-ក:**។ អ្នកណាបរិភោគច្រើនហួសប្រមាណមិនអាចក្រោកឡើងរួចតាមធម្មតារបស់ខ្លួនបាន ទាល់តែស្រែកហៅគេឱ្យជួយទាញដៃងើបឡើងអ្នកនោះឈ្មោះថា **អាហ**ហត្ថ**ក:**; អ្នកណាបរិភោគច្រើនហួសប្រមាណ មាន ពោះឡើងប៉ោងខ្លាំងពេកសូម្បីងើបក្រោកឡើងខ្លួនឯងរួចក៏មិនអាចស្លៀកសំពត់ពេតអ្នកនោះឈ្មោះថា **អលំសាដ**ក:; អ្នកណាបរិភោគច្រើនហួសប្រមាណ មិនអាចងើបក្រោកឡើងរួចក៏បម្រះនៀលវិលនៅត្រង់កន្លែងបរិភោគនោះអ្នកនោះឈ្មោះថា **ត**ត្ថ**ឋ**ដ្ឋ**ក:**; អ្នកណាបរិភោគឆ្អែតជ្រុល ដរាបដល់អាហារហៀរចេញមកតាមទ្វារមាត់វិញលួមក្អែកចឹកស៊ីបានអ្នកនោះឈ្មោះថា **កាកមាសក:**; អ្នកណាបរិភោគច្រើនហួសប្រមាណ មិនអាចបិទទប់ទ្វារមាត់ឱ្យជិតបានក៏ក្ងួតចង្ហោរមកវិញត្រង់កន្លែងបរិភោគអ្នកនោះឈ្មោះ ថា **តុ**ត្ត**ឋ**មិ-**ត**ក:។ ដ. វិ. ។

អាហណ នបុ. [អា+ហ+យ] កិ.នាំមកឬជាទីនាំមក; វិ. **អាហ**ិយ**តេ**តិ>**អាហ**ណ**ំ**, **អាហ**រតិ ឯ**ត្ថ**ាតិ**ា>អាហ**ណ**ំ**។ -**ការ** បុ . កាលនៃកិ.នាំមក, កាល

ជាទីនាំមក។ -**ភត្ត** នបុં. ភត្តគឺកិ.នាំមក។

អាហរថ កិ. [អា+ហរ+អ+ថ-ប.] ចូរនាំមក។

អាហរន្ត គុ. [អា+ហរ+អន្ត] កាលនាំមក, កំពុងនាំមក។

អាហរន្តិ កិ. [អា+ហរ+អ+អន្តិ-រ.] នាំមក។

អាហរាបិត គុ. [អា+ហរ+ណាបេ+ត-អា.+ត] គឺ...ញ៉ាំង...ឱ្យនាំមកហើយ; វិ. **អាហរ-បិយិត្វាតិ**> **អាហរាបិតោ**, **តា**, **តំ**។

អាហរាបេតុំ អ. [អា+ហរ+ណាបេ+តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យនាំមក។

អាហរាបេត្វា អ. [អា+ហរ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យនាំមកហើយ។

អាហរិ កិ. [អា+ហរ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] នាំមកហើយ។

អាហរិត គុ. [អា+ហរ+ត-អា.+ត] គឺ...នាំមកហើយ; វិ. **អាហរិយិត្វាតិ**>**អាហរិតោ**, **តា**, **តំ**។

អាហរិតព្ព គុ. [អា+ហរ+ត-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីនាំមក។ -**បុម្ម** នបុં. ផ្កាគឺ...គប្បីនាំមក។

អាហរិតុកាម គុ. [អាហរិតុំ+កាម] អ្នកចង់ដើម្បីនាំមក, មានប្រាថ្នាដើម្បីនាំមក។

អាហរិត្វា អ. [អា+ហរ+ត-អា.+ត្វា] នាំមកហើយ។

អាហរិយតិ កិ. [អា+ហរ+ត-អា.+យ+តិ-រ.] គឺ...នាំមក។

អាហរិយមាន គុ. [អា+ហរ+ត-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលនាំមក។

អាហរេសី កិ. [អា+ហរ+ណ+តំ-អជ្ជ.+ស-អា] លេបចូលទៅហើយ, ស៊ីហើយ។

អាហវនីយ ភ្លើងគឺបុគ្គលដែលគួរដល់ការបូជាបានខាងមាតានិងបិតា (ដូច **អ-ហុនេយ្យគ្គិ**) ។

អាហव បុំ. សង្គ្រាម, ចម្បាំង (ដូច **យុទ្ធ**) ។

អាហារ បុំ. [អា+ហរ+ណ] គ្រឿងបរិភោគដែលគេគប្បីលេបចូលទៅ (អាហារ) វិ. **អាហរេតព្ពោតិ**>**អាហារោ**។ -**ក្ខយ** បុំ. កិ.អស់ទៅនៃអាហារ។ -**ជរូបវស** បុំ. អំណាចនៃរូបដែលកើតអំពីអាហារ។ -**ឋណ្ណ** ឥ. ចំណង់ក្នុងអាហារ, សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងអាហារ។ -**បរិភោគមङ्ग**ल នបុំ. មង្គលជាទីបរិភោគនូវអាហារ, មង្គលគឺបុគ្គលគប្បីធ្វើក្នុងកាលជាទីបរិភោគនូវអាហារ។ -**បរិភោគ** បុំ. កិ.បរិភោគនូវអាហារ។ -**បរិយេ-សន**, **ឆ** នបុំ.,ឥ. កិ.ស្វែងរកនូវអាហារ។ -**មត្ត** គុ. វត្ថុត្រឹមតែអាហារ, សព្វបើអាហារ។ -**វេលា** ឥ. វេលានៃអាហារ, វេលាជាទីបរិភោគនូវអាហារ។ -**សប្ប**ាយ បុំ. អាហារជាទីសប្បាយ, សេចក្តីសប្បាយដោយអាហារ។

អាហារ បុំ. [អា+ហរ+ណ] កិ.នាំមក, ការនាំមក; វិ. **អាហរណំ**>**អាហារោ**,

អាហរិយតេតិ ឥ >**អាហារោ**។

អាហារ បុ. អាហារមានកពលិង្ការាហារជាដើម, ហេតុ (ដូច**ការណ**) ។

អាហារុបច្ឆេទ បុ. [អាហារ+ឧប+ឆិទ+ណ] កិ.ចូលទៅផ្តាច់បង់នូវអាហារ, ការបង្ហ្ពត់នូវអាហារ, វិ. **អាហារស្ស ឧបច្ឆេទនំ**>**អាហារុបច្ឆេទោ**។

អាហារ បុ. អាហារ, គ្រឿងបរិភោគ (ដូច **ភោជន**) ។

អាហាវ បុ. កន្លែងជ្រកទឹកនៃសត្វជិតស្រះ (ដូច **និបាន**) ។

អាហិណ្ឌន្ត គុ. [អា+ហិឌ+អន្ត, ចុះនិ-អា.] កាលត្រាច់, កាលដើរទៅ។

អាហិណ្ឌិត្វា អ. [អា+ហិឌ+ឥ-អា.+ត្វា, ចុះនិ-អា] ត្រាច់ទៅហើយ, ដើរទៅហើយ។

អាហុ កិ. [ព្រ>អាហ+អ+ឧ-បអ.] ពោលហើយ។

អាហំសុ កិ. [ព្រ>អាហ+អ+ឧំ-អជ.] ពោលហើយ។

អាឡវិ ឥ. ក្រុងអាឡវី, ដែនអាឡវី។

អាឡវិក គុ. [អាឡវិ+ណិក] អ្នកនៅក្នុងក្រុងឈ្មោះអាឡវី; វិ. **អាឡវិយំ ភវតីតិ**> **អាឡវិកោ**។ -**ភិក្ខុភត្ត** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងក្រុងឈ្មោះអាឡវី។

អាឡវិវាសី បុ. [អាឡវី+វស+ណី] អ្នកមានកិ.នៅក្នុងក្រុងឈ្មោះអាឡវីជាប្រក្រតី; វិ. **អាឡវិយំ ភសិតុំ សីលមស្សាតិ**>**អាឡវិវាសី**។

អាឡារុទ្ធក អស.ន [អាឡារ+ឧទ្ធក] តាបសឈ្មោះអាឡារៈនិងតាបសឈ្មោះឧទ្ធកៈ។

អាឡាវិក បុ. នាយគ្រូ, អ្នកធ្វើបាយ, ចុងភៅ (ដូច **សូទ**) ។

អាឡាហន នបុ. [អា+ឧហ+ឧ>អាឡ្ហ+ឍ] ទីជាទីនាំមកដុត (ទីសម្រាប់ដុតសាកសព, ទីប៉ាឆា, កន្លែងដុតខ្មោច (ដូច**សុសាន**); វិ. **អាគន្ត្វា ឌហន្តិ ឯត្ថាតិ**>**អាឡ្ហាហនំ**។ -**សមីប** គុ. ទីជិតនៃទីជាទីនាំមកដុត, ទីជិតនៃប៉ាឆា។

អាឡ្ហក បុ. សសរបង្គោលសម្រាប់ចងដំរី (ដូច**អាលាន**) ។ **អាឡ្ហក**ចំនួន៤បត្ត, **អាឡ្ហក** ស្មើគ្នានឹង **តុម្ហ**។

អរិយ បុ. ព្រះអរិយបុគ្គលមានសោតាបន្នជាដើម, ប្រសើរ (ដូច**អគ្ត**), ព្រាហ្មណ៍ (ដូច **ទ្ធិជ**) ។

អំក បុ. ចង្កេះ, ថ្នក់ (ដូច **ឧច្ឆង្ក**, គ្រឿងសម្គាល់, ស្នាម (ដូច **លក្ខណ**) ។

អំកុស បុ. កង្វេរ (ដំរី) ។

អំកៃ នុ. ស្ពរម្យ៉ាង។

អំស បុ. ស្មា (ដូច **ខន្ធ**) (ដូច **ភុជសិរ**), ។ចំណែក (ដូច **ភោជ្ជាស** ឬដូច **ភាគ**) ។

អំសិ ធ. **សង្ហារតេ អំសេតិ អំសយតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, រួមគ្នា, តជាប់គ្នា"... ចុ. ។ **អំសោ** បុ. ប្រែបាន២យ៉ាង៖១/ ចំណែក, ផ្នែក, ភាគ។២/ ស្មា, ក។ **អំសា** ឥ. រោគឬសដូងដុះ =**អរីសរោគោ**- ស. ។

អំសុ សរសៃនៃវត្ថុមានសំពត់ជាដើម (ដូច**ឥត្ថាទិណោម**) ។រស្មី (ដូច**ករ**), រស្មី, ពន្លឺ (ដូច **ភិរណ**) ។

អំសុក នបុ. សំពត់សាមញ្ញ (ដូច **ឥសន**) ។

អំសុមាលី ព្រះអាទិត្យ (ដូច **ទិនបតិ**) ។

ឥ **អជ្ឌាយនេ ឧច្ចារណេ សិក្ខនេ ច អយតិ អធីយតិ អជ្ឌាយតិ អធីតេ** "រៀន, ពោល, សិក្សា" ភូ. **អជ្ឌេ**ន**ំ**នបុ. ការរៀនសូត្រ (អធិ+ឥ+យ) **អជ្ឌាយកោ**បុ. អ្នករៀនសូត្រ (អធិ+ឥ+ណ្ឍ) ។

ឥ **គតិយំ ឥតិ ឥច្ច ឥត្វា ឥត្វាន** "ទៅ, ដល់, លុះ, ដឹង, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។ ការចំណាំ: ធាតុណាមាន **គតិ** ជាអត្ថគឺធាតុណាដែលសរសេរថា **គតិយំ** ធាតុនោះឯងសូមជ្រាបថាមាន **ពុទ្ធិបវត្តិបាបុណន** ជាអត្ថគឺថាអាចប្រែថា "ទៅ, ដល់, ដឹង, ត្រាស់ដឹង, ប្រព្រឹត្តទៅ, ដល់, លុះ, សម្រេច... ផងដែរ" ស. ។ **ឥតិ** ក្នុងទីនេះប្រើជាកិ. មិនមែនជានិបាតទេ។ ប៉ុន្តែ **ឥតិ** សព្ទដែលប្រើជាកិរិយានោះមានតិចតួចណាស់ឃើញមានក្នុងអង្គុត្តរនិកាយកន្លែងមួយថា **ឥតាយំ ភោ ឆរូបេន** "បុគ្គលនេះមានសេចក្តីក្រោធជារូបទៅ" ស. ។ **ណ្ឌតិ** ឥ. "ចង្រៃឧបទ្រព" រ. **អនត្ថាយ ឯតីតិ ណ្ឌតិ** -ស. ។ **ឥ**ធាតុកាលបើប្រកបដោយឧបសគ្គមានអត្ថន័យផ្សេងៗគ្នាដូចតទៅនេះ៖

១/ **ឯតិ** "មក, កើត" (អា+ឥ+តិ) ។

៣/ **ឧបេតិ** "ប្រកប, ចូលដល់" **ឧបេតោ ឧបេត្វា ឧបេច្ច**។ល។

៤/ **សមុបេតិ** "ប្រកបព្រម" **សមុបេត្វា សមុបេច្ច**។

៥/ **ឱតិ** "អស់ទៅ, សូន្យទៅ" (វិ+ឥ+តិ) ។

៦/ **អបេតិ** "ទៅប្រាស, ប្រាស" អបេតោអបេច្ច (អប+ឥ+តិ) ។

៧/ **អឱតិ** "ចុះទៅ, ចុះទាប" (អវ+ឥ+តិ) ។

៨/ **អនេតិ អនិតោ អនេតុំ** "ទៅតាម, ជាប់តាម, អន្ទោលទៅ" (អនុ+ឥ+តិ) ។

៩/ **សមេតិ សមេតោ សមេត្វា សមេតុំ សមយោ** "ទៅព្រម, ទៅស្មើ, ស្មើ" (សំ+ឥ+តិ) ។

១០/ **អភិសមេតិ** "ដល់ព្រមចំពោះ, "ត្រាស់ដឹង, ដឹង" **អភិសមេច្ច អភិសមយោ**។

១១/ **បដិឯតិ បច្ចេតិ បដិយមានោ បច្ចេតព្ពោ បដិច្ច បច្ចយោ** "ដល់, ចំពោះ, កើត, ស្វែងរក, អាស្រ័យ,..." ។

១២/ **អធិប្ប្យេតិ អធិប្ប្យេតោ អធិប្ប្យាយោ** "ប៉ង, ប្រាថ្នាយក, សំដៅយក" (អធិ+ឥ+តិ) ។ **បេច្ច** ទៅហើយ, ស្លាប់ទៅហើយ (ប+ឥ+ត្វា) **ឥ**ធាតុបំបែកជាបទមាលាបាន៣យ៉ាងគឺ**ឥតិ ឯតិ ឧទេតិ** បំបែក**ឥ**ធាតុតាមបែប**ឥតិ**។ បែប**ឥតិ** វត្ត. **ឥតិ ឥន្តិ, ឥសិ ឥថ, ឥមិ ឥម**។ បញ្ច. **ឥតុ ឥន្តុ, ឥហិ ឥថ, ឥមិ ឥម**។ សត្ត. បវោ. ហិយ្យ. មិនច្រើនទេ។ ភវិ. **ឥស្សតិ ឥស្សន្តិ, ឥស្សសិ ឥស្សថ, ឥស្សামি ឥស្សាម** កាលា. **ឥស្សា ឥស្សុំសុ, ឥស្សេ ឥស្សថ, ឥស្សុं ឥស្សាម្ហា**។ បែប **ឯតិ** វត្ត. **ឯតិ ឯន្តិ, ឯសិ ឯថ, ឯមិ ឯម**។ បញ្ច. **ឯតុ ឯន្តុ, ឯហិ ឯថ, ឯមិ ឯម**។ សត្ត. **ឯយ្យ ឯយ្យុं ឯយ្យាសិ ឯយ្យាថ ឯយ្យាមិ ឯយ្យាម**។ អា. **ឥិស្សាសំ ឯយ្យ បណ្ឌិតោ** "បណ្ឌិតគប្បីដល់នូវសេ.ស្ទ្ធ.ស្ទ្ធាល" ។ **តទា ឯយ្យាសិ ខត្តិយ** "បពិត្រក្សត្រ ព្រះអង្គគប្បីស្តេចមកក្នុងកាលនោះ -ស. ។ បវោ. ហិយ្យ. អជ្ជ. មិនដែលឃើញកន្លែងប្រើទេ។ ភវិ. **ឯស្សតិ ឯស្សន្តិ, ឯស្សសិ ឯស្សថ ឯស្សামি ឯស្សាម**។ល។ ម្យ៉ាងទៀត**ឯហិតិ ឯហិន្តិ, ឯហិសិ ឯហិថ, ឯហិមិ ឯហិម**។ល។ អា. **តទា ឯហិន្តិ មេ ឥសំ** "គេទ. នឹងមកកាន់អំណាចនៃខ្ញុំក្នុងកាលនោះ" -ស. ។ កាលា. **ឯស្សា ឯស្សុំសុ, ឯស្សេ ឯស្សថ, ឯស្សុं ឯស្សាម្ហា**។ល។ បែប **ឧទេតិ** វត្ត. **ឧទេតិ ឧទេន្តិ** ។ល។ បញ្ច. **ឧទេតុ ឧទេន្តុ**។ល។

ឥក្ក បុ. ខ្លាឃ្មុំ (ដូច **អច្ឆ**) ។

ឥក្ខ ធា. **ទស្សនេ ឥក្ខតិ** "មើល, ឃើញ, ពិនិត្យ" ភូ. ។ **ឧបេក្ខតិ** កិ. "សម្លឹងមើល- ពិនិត្យមើលជាកណ្តាល" កិ. ន. **ឧបេក្ខា**។ **អបេក្ខតិ** កិ. "សម្លឹងយក, ប្រាថ្នាយក" កិ. ន. **អបេក្ខា** ឧ. **ឧបសម្ប្ប.ទាបេក្ខោ** "អ្នកសម្លឹងយកឧបសម្ប៉ទ, អ្នកប្រាថ្នាចង់បានឧបសម្ប៉ទ" ។ **បច្ច-វេក្ខតិ** កិ. "ពិនិត្យពិចយ, ត្រួតពិនិត្យ, ពិចារណាល្អិតល្អន់" កិ. ន. **ប-ច្ចវេក្ខណា**។

ឥក្ខណិកា ស្រីមេមត់ (ដូច **ឥារុណិ**) ។

ឥក្ខន នបុ. ការក្រឡេកមើល, ការឃើញ (ដូច **ទស្សន**)។

ឥក្ខិត គុ. របស់ដែលឃើញហើយ។

ឥខ ធា. **គតិយំ ឥខតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។

ឥគ ធា. **ធមនេ ឥគ្គតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" រុ. ។

ឥគ្គិត បែបភាព (ដូច **អាការ**)។

ឥគ្គុនី ឈ្មោះឈើម្យ៉ាង (ដូច **តាបសតរុ**) ។

ឥគ្គុនី ដីកាប្រាប់ថាឈើនេះមានបន្លាច្រើនមាននៅក្នុងមជ្ឈិមប្រទេស។

ឥត្ត បែបភាព (ដូច **អាការ**) ។

ឥត្ថ និ. **ចោទនត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺដាស់តឿនប្រែថាណ្ហើយចុះ, **ហន្ទ** ក៏ជា **ចោទនត្ថវាចក** ដែរ។ អញ្ជើញចុះ, ដូចដាស់តឿន, ដូចជាតឿន, ហ៏, ហ៏ចុះ, ចុះ,.. ។

ឥច្ឆតិ កិ. [ឥស+យ+តិ-រ,ផ្លាស់ស+យ>ច្ឆ] ប្រាថ្នា, ចង់, ចង់បាន។

ឥច្ឆន្ត គុ. [ឥស+យ+អន្ត] កាលប្រាថ្នា, កាលចង់. កាលចង់បាន។

ឥច្ឆា ឥ. [ឥស+អ+អា-ឥ.] សេចក្តីប្រាថ្នា, សេចក្តីចង់, ការប៉ុនប៉ង; វិ. **ឯសនំ>ឥច្ឆា**។ -**ចារ** បុ. កិ.ប្រព្រឹត្តដោយសេចក្តីប្រាថ្នា, មារយាទគឺបុគ្គលគប្បីប្រព្រឹត្តដោយអើពើដោយអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នា។ -**ទោស** គុ. មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាទោសឬជាគ្រឿងប្រទូស្ត។ -**លោភសហាបន្ន** គុ. ដល់ព្រមហើយដោយសេចក្តីប្រាថ្នានិងលោភ។

ឥច្ឆា តណ្ហា (ដូច **មនោរថ**) ។

ឥច្ឆាមិ កិ. [ឥស+យ+មិ-រ.] ប្រាថ្នា, ចង់, ចង់បាន។

ឥច្ឆិ កិ. [ឥស+យ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ប្រាថ្នាហើយ, ចង់ហើយ។

ឥច្ឆិត គុ. [ឥស+ឥ-អា.+ត] គឺ...ប្រាថ្នាហើយ. ចង់ហើយ,គប្បីប្រាថ្នា។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃ...គឺ...ប្រាថ្នាហើយ។ -**កាល** បុ. កាលនៃ...គឺ...ប្រាថ្នាហើយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ...គឺ...ប្រាថ្នាហើយ។ -**ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃនៃ...គឺ...ប្រាថ្នាហើយ។ -**ឥច្ឆិតក្ខណ** បុ. ខណៈនៃ...គឺ...ប្រាថ្នាហើយ។ -**ឥច្ឆិតដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃ...គឺ ...ប្រាថ្នាហើយ។

ឥច្ឆិតព្ព គុ. [ឥស+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីប្រាថ្នា។

ឥច្ឆំ គុ. [ឥស+យ+អន្ត+សិ-រ,ផ្លាស់ន្ត+សិ-រ>អំ] កាលប្រាថ្នា, កាលចង់កាលចង់បាន។

ឥជ្ឈន្ត កិ. [ឥធ+យ+អន្ត-ប.] ចូរសម្រេច (ចូរចម្រើន, ចូររុងរឿង) ។

ឥញ្ជិត គុ [ឥជ>ឥញ្ជ+ឥ+ត] (កិលេសជាត) ជាគ្រឿងញ្ជាំង...ឱ្យញាប់ញ័រឬកិលេសជាតជាគ្រឿងញ្ជាប់ញ័រ; វិ. **ឥញ្ជោតិ ឥញ្ជតិ ឥ ឯតេនាតិ>ឥញ្ជិតំ**។ គុ. ដែលញាប់ញ័រហើយ។

ឥដ ធា. **គតិយំ ឯដតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភ្ជ. ។

ឥដ្ឋ គុ. [ឥស+ត] (**ធម្មជាត**) គឺ...គប្បីប្រាថ្នា, គប្បីស្វែងរក; វិ. **ឥច្ឆិតព្ពន្តិ>ឥដ្ឋំ, ឥច្ឆិតព្ពំបរិយេសិតព្ពន្តិ ឥ>ឥដ្ឋំ**។ នបុ. ជាទីប្រាថ្នា, ជាទីគាប់ចិត្ត, ជាទី ស្រឡាញ់ (ដូច **វណ្ណ**) សេចក្តីស្រឡាញ់, សេចក្តីប្រាថ្នា (ដូច **កាម**) ។ -**អារម្មណ** នបុ. អារម្មណ៍គឺបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នា, គឺបុគ្គលគប្បីស្វែងរក, អារម្មណ៍ដែលបុគ្គលប្រាថ្នាហើយ។

ឥដ្ឋកា ឥ. [ឥស+ដ្ឋក+អា-ឥ.] (ធម្មជាតិ) គឺបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នា, ឥដ្ឋ (ដូច **តិញ្ចកា**); វិ. **ឥច្ឆិតព្វាតិ>ឥដ្ឋកា។** ឥដ្ឋមាន២យ៉ាងគឺ ឥដ្ឋសម្រាប់ប្រក់(ក្បឿង) បាឡីថា **ឆទនិដ្ឋកា** ឥដ្ឋសម្រាប់រៀប បាឡីថា **ចយិដ្ឋកា**។

ឥដ្ឋស្សាសីសនា ឥ. សេចក្តីប្រាថ្នានៅវត្ថុដែលគួរប្រាថ្នា, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ**អាសិ**សព្ទ។

ឥដ្ឋាភ្សាសោ ជិតរបស់ដែលគួរប្រាថ្នា, ការគប់រករបស់ដែលគួរគាប់ចិត្ត, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧបាសន** សព្ទ។

ឥដ្ឋគន្ធ របស់ដែលមានក្លិនក្រអូប (ដូច **សុរភិ**) ។

ឥណ នបុં. [ឥ+ឃ, ឃ>អន>ណ] (**ធម្មជាត**) ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន (បំណុល); វិ. **ឯតិ ឥុឌ្ឍឺ គច្ឆតីតិ>ឥណំ**

ឥណិ ធា. **គតិយំ ឥណោតិ** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ត. ។ **ឥណំ** នបុំ. "បំណុល" ។ **ឥណាយិកោ** បុំ. " កូនបំណុល" ។ សព្ទជាវេវចន:នៃ **ឥណាយិកោ** គឺ **ធមណ្ណោ** វិ. **ឥណំ គណ្ហាតីតិ ឥណាយិកោ** (**អាយិក** បច្ច័យ សូចិ.) ។

ឥណាយិក កូនបំណុល, អ្នកជំពាក់បំណុលគេ (ដូច **ធមណ្ណ**) ។

ឥណ នបុំ. បំណុល (ដូច **ឧទ្ធារ**) ។

ឥតរ វិ.ស.- [ឥទំ+តរ, លុបទំ] ក្រៅនេះ, ក្រៅពីនេះ, ម្នាក់ទៀត, មួយទៀតដទៃ
និ. (ដូច **អញ្ញ** ឬ **អញ្ញតរ**), ថោកទាប (ដូច**នីច**) ។ -**មគ្គ** បុំ. ផ្លូវក្រៅនេះ។ -**ឋត្ថុក** គុ. មាន...ក្រៅនេះជាវត្ថុ, មាន...ក្រៅនេះជាទីនៅ, មាន...ក្រៅនេះជាទីតាំង។ -**សត្ត** បុំ. សត្វក្រៅនេះ។

ឥតរីតរ គុ. [ឥតរ+ឥតរ] ក្រៅនេះនិងក្រៅនេះ, វត្ថុក្រៅនេះនិងវត្ថុក្រៅនេះ។

ឥតិ និ. **និទស្សនត្ថាទិកនិ**បាតប្រាប់អត្ថគឺសម្តែងប្រៃថាដូច្នេះ, យ៉ាងនេះ, នេះនៃ, **ឥត្ថំ**, **ឯវំ**ក៏ជា**និទស្សនត្ថាទិកនិ**ដែរ, មួយទៀតឥតិប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺហេតុប្រៃថា ព្រោះ ឧ. **រុប្ប្ប្

ចារណាប្រែថាមែនពិតឧ. **អត្ថि ឥទ្ធប្ចច្ចយា ជរាមរណន្តि ឥति ឃ-ដ្ដេន សតា អានន្ទ អត្ថីតិស្ស វចនីយំ, កីបច្ចយា ជរាមរណំ ឥति ចេ ១ទេយ្ យ ជាតិប្ចច្ចយា ជរាមរណន្តि ឥច្ចស្ស ១ចនីយំ** ម្ភាលអានន្ទ ប្រសិនបើគេសួរអ្នកមែនពិតថាជរានិងមរណ:កើតព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យមានឬទេ? អ្នកត្រូវឆ្លើយថាមាន, ប្រសិនបើគេសួរថាជរានិងមរណ:កើតព្រោះអ្វីជាបច្ច័យ? អ្នកត្រូវឆ្លើយមែនពិតថាជរានិងមរណ:កើតព្រោះជាតិជាបច្ច័យ, **និ១ស្ស១ន** ប្រែថា ដូច្នេះ ឧ. **អត្ថីតិ១ោ ១ច្ចាន ១យ១មេ១ោ ១ន្តោ, ១ត្ថីតិ១ោ ១ច្ចាន ១យ១ំ ១ុ១ិ-យ១ោ ១ន្តោ** ពាក្យថា **១ត្ថि** ដូច្នេះនេះជាអន្ត១, ពាក្យថានត្ថិដូច្នេះនេះជាអន្តគម្រប់២ , **ប១ត្ថ១ិ១ណ្ណាស** សេចក្ដីសុ១ខគ្នានៃប១ទ្ត ឧ. **ម១ាគ-ណ្ហិ១ោ១ិ ១ស្ស ១្រាហ្មណស្ស សំ១ា សម១ញ្ញា ប១ញ្ញ១ិ ១ោ១ា-១ោ ១ាមំ ១ាម១ម្មំ ១ាម១េ១យ្យ០ និ១ុ១ិ ១្យ១ញ្ជ១ម១ិណ១ោ** ពាក្យថា **ម១ាគណ្ហិ១យ**ដូច្នេះជាឈ្មោះនៃ១្រាហ្មណ៍នោះ, ប១ទទាំង៩មានសំ១ាជាដើមប្រែថាឈ្មោះដូចគ្នាទាំងអស់, **ស១ាប១ន្ធ** ប្រែថាដូច្នេះហោងចប់ ឧ. **១េ១ន១ាវ១ាន១ ១ហូ ១ោ១ាប១ត្ដិ១ណ១ាទីនិ ១ាបុ១ណ១ិ១ូ១ិ** ជនទាំងឡាយច្រើន ដល់ហើយនូវផលមានសោតាបត្ដិផលជាដើមក្នុងកាលជាទីបំផុតនៃទេ១នាដូច្នេះហោង។ ដូច្នេះ, ព្រោះហេតុដូច្នេះ, យ៉ាងនេះ, ដោយប្រការដូច្នេះ។ល។ -**ឯ១ាទ១ិ១** គុ. មានយ៉ាងនេះដូច្នេះជាដើម, មានយ៉ាងដូច្នេះជាដើម។ -**ល១ន្ធ១ាម** គុ. មានឈ្មោះដូច្នេះបានហើយ។ មានឈ្មោះបានហើយដូច្នេះ។

ឥति១ុត្ត ពោលហើយថាដូច្នេះ។

ឥति១ាស ១ុ. ឈ្មោះគម្ពីរមួយនិយាយខាងក្រៅពុទ្ធសាសនាមានចម្បាំងស្ដេចភារតជាដើម។ ប្រវត្ដិសាស្ត្រ។

ឥति១ា ១ុ. ពាក្យប្រដៅ, ពាក្យ១ិ១ាទ (ដូច **ឧ១ទ១ស**) ។

ឥ១ោ អ.ស. [ឥម+១ោ>ឥ១ោ] អំពី...នេះ, ខាងនេះ, ក្នុងនេះ។

ឥ១្ករ១ត្ត ១ុ. [ឥ១្ករ+១ត្ត] ១ត្ថ១ាមក, ១ត្ថ១ោ១ាប។

ឥ១្ករ ១ោ១ាប, ផ្ដេ១ផ្ដាស (ដូច **និ១ាីន**) ។

ឥ១ាគារ ន១ុ. [ឥ១ត្ដី+អ១ារ] ផ្ទះនៃ១ស្ត្រី, ផ្ទះជាទីនៅនៃ១ស្ត្រី, ផ្ទះដែលច្រឡ១ច្រឡ១ដោយ១ស្ត្រី, ១ស្ត្រីស្ន១ំ។

ឥ១ាគារ ព្រះ១ាជ១ាំង (ដូច **អ១ន្ដ១ុ១**) ។

ឥ១ត្ដី ឥ. [ឥ១ស+ត្ដី] (នារី) ដែល១ុ១ស១ែ១ង១្រាថ្នា១ឬដែល១ុ១ស១ គ១ប្ដី១្រាថ្នា (ស្ត្រីស្រី (ដូច**សីម១ន្ដិនី**); រ. **ឥ១ិ១ិ១យ១េ១ិ>ឥ១ត្ដី**, **ឥ១ិ១ិ១ញ្ញ១ិ១ា>ឥ១ត្ដី**។ -**ភ១ត្ត** ន១ុ. លំនាំជាទីធ្វើនូវ១ិ.រាំនៃ១ស្ត្រី, លំនាំជាទីធ្វើនូវ១ិ.ក១ក្រោយនៃ១ស្ត្រី,

មាយានៃស្ត្រី។ -**បុរិសគោមហិសកុក្ខុជាទិ** គុ. មានស្ត្រីនិងបុរសនិងគោនិងក្របីនិងមាន់ជាដើម។ -**បុរិសសង្ខាទិ** គុ. មានសំឡេងនៃស្ត្រីនិងបុរសជាដើម។ -**ភាព** បុ. ភាពនៃស្ត្រី, ភាវៈនៃ...ជាស្ត្រី។ -**រតន** នបុ. កែវគឺស្ត្រី, ស្ត្រីដូចជាកែវ។ -**មាយា** ឥ. មាយានៃស្ត្រី, ពុតនៃស្ត្រី។ -**លិङ្គ** នបុ. ភេទនៃស្ត្រី។ -**រូប** នបុ. រូបនៃស្ត្រី។ -**លិङ្ឆា** ឥ. លីលានៃស្ត្រី, លំនាំនៃស្ត្រី, កិ.កែក្រាយនៃស្ត្រី។ -**សត** នបុ. រយនៃស្ត្រី។ -**សមីប** គុ. ទីជិតនៃស្ត្រី។

ឥត្ថីនិមិត្ត នបុ. និមិត្តនៃស្រី។

ឥត្ថីបុម្ម នបុ. រដូវងារនៃស្រី។

ឥត្ថំ គុ. [ឥម+ថំ] ប្រការនេះ, ដោយប្រការនេះ។ល។; វិ. **អយំ បការោ>ឥត្ថំ**។ល។ -**ន្ណាម** គុ. មានប្រការនេះជាឈ្មោះ, មានឈ្មោះដោយប្រការនេះ។ **តា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជា...ដោយប្រការនេះ, ភាវៈនៃប្រការនេះ។

ឥត្ថំ **និទស្សនត្ថាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺសម្តែងប្រៃថាយ៉ាងនេះ, **ឥតិ**, **ឯវំ**ក៏ជា**និទស្សនត្ថាចក**ដែរ។

ឥទ ធា. **បរមិស្សរិយេ ភេទនេ ច ឥន្ធតិ ឥន្ធនំ** "ធំក្រៃលែង, បំបែក, ទម្លាយ" រុ. ។ **ឥន្ធো** "ព្រះឥន្ទ្រ, អ្នកធំ" ។ សព្ទជាវេចនៈនៃ**ឥន្ធো**គឺ **សក្ក្ហো បុរិន្ទទោ ឥន្ធো ១ត្រភូ ១ាកសាសនោ សហស្សនេត្តោ មឃវា ទេ១រាជា សុជម្ប្ដតិ សហស្ស្ហো ទ១សតលោចនោ ១ជិ១ាតុ១ោ ភូ១ាបតិ មហិន្ទো ១ោសិយោ ទេ១ក្ញារោ សុ១ាធិ-ទោ សុ១ាសោ ១ាសវោ ១ិ១ិ១ាធិ១ូ ជម្ភារិ ១ជិ១ាហ្ដោ អសុ១-សាសនោ ១ន្ធ១ូ១ាជា ទេ១ិន្ទោ សុ១ិន្ទោ អសុ១ាតិ១ូ** -ស. ។ **ឥន្ទុ** បុ. "ព្រះច័ន្ទ" ធំជាងផ្កាយ។

ឥ១ានិ ១ា.ស [ឥម+ទានិ] វត្តមានត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺបច្ចុប្បន្នប្រែក្នុងកាលនេះ, ក្នុងពេលនេះ, ក្នុងកាលឥឡូវនេះ, ក្នុងកាលអម្បាញ់មិញ។ **អ១ុនា**, **ឯ១រហិ**ក៏ជាវត្តមានត្ថវាចកដែរ។

ឥ១្ធ គុ. [ឥ១+ត១ឬអ] សម្រេច, ដែលសម្រេច, ស្ពុកស្ពម្ភ, មាំមួន។

ឥ១្ធានុភាព បុ. [ឥ១្ធិ+អានុភាវ] អានុភាពនៃឫទ្ធិ។

ឥ១្ធិ ឥ. [ឥ១+តិ, តិ>ទ្ធិ លុបទីបំផុតនៃធាតុ] (ធម្មជាតិ) ជាគ្រឿងសម្រេច (ឫទ្ធិ); វិ. **ឥជ្ឈតិ ឯតាយាតិ>ឥ១្ធិ**។ -**ប្ប្ដ** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវឫទ្ធិ, អ្នកមានឫទ្ធិដល់ហើយ; វិ. **ឥ១្ធឿ ២ត្តោ>ឥ១្ធិ២ត្តោ**, **ឥ១្ធិ ២ត្តា យស្ស សោ>ឥ១្ធិ២ត្តោ**។ -**ប្ប្ដិ១ារិយោ- ១ុ១ាសនី** ឥ. អនុសាសនីគឺឥ១្ធិ២ាដិ១ារ្យ, ២ាដិ១ារ្យគឺឫទ្ធិនិងវាចាជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅតាម, វាចាជាគ្រឿងប្រដៅរឿយៗដោយ២ាដិ១ារ្យដែលសម្រេច

ដោយឫទ្ធិ។ -**ឋាន** បុ. ឥទ្ធិបាទ, ធម៌ជាទីតាំងប្រព្រឹត្តទៅនៃឫទ្ធិ, គុណជាគ្រឿងដល់នៃឫទ្ធិ, គុណជាគ្រឿងឱ្យដល់នូវសេចក្តីសម្រេច។ -**ពល** នបុ. កម្លាំងនៃឫទ្ធិ។ -**វិសយ** បុ. វិស័យនៃឫទ្ធិ។

ឥទ្ធិម គុ. [ឥទ្ធិ+មន្តុ] អ្នកមានឫទ្ធិ; រិ. **ឥទ្ធិ យស្ស អត្ថីតិ>ឥទ្ធិមា**។

ឥទ្ធិមន្ត គុ. [ឥទ្ធិ+មន្តុ] អ្នកមានឫទ្ធិ; រិ. **ឥទ្ធិ យេសមត្ថីតិ>ឥទ្ធិមន្តো**។

ឥទ្ធិមយ គុ. [ឥទ្ធិ+មយ] ដ៏សម្រេចហើយដោយឫទ្ធិ, ជាវិការៈនៃឫទ្ធិ; រិ. **ឥទ្ធិយា និប្ផន្នំ> ឥទ្ធិមយំ**, **ឥទ្ធិយា ឥទ្ធិការោ>ឥទ្ធិមយោ**។ -**បត្តចីវរ** នបុ. បាត្រនិងចីវរដ៏សម្រេចហើយដោយឫទ្ធិ។ -**បត្តចីវរាគមន** នបុ. កិ. មកនៃបាត្រនិងចីវរដ៏សម្រេចហើយដោយឫទ្ធិ។ -**បត្តចីវរធរ** គុ. អ្នកទ្រទ្រង់នូវបាត្រនិងចីវរជាវិការៈនៃឫទ្ធិ។ -**រូប** នបុ. រូបដ៏សម្រេចហើយដោយឫទ្ធិ។

ឥធ អ.ស. [ឥធ+ម] ឥហាត្តវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺក្នុងនេះប្រែថាក្នុង...នេះ ជាដើម **ឥហ**, **អត្រ**, **ឯត្ថ**, **អត្ថ** ក៏ជាឥហាត្តវាចកដែរ។ -**លោកត្តភាព** បុ. អត្តភាពក្នុងលោកនេះ។ -**លោកត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ក្នុងលោកនេះ។ -**លោកបរលោកត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ក្នុងលោកនេះនិងលោកខាងមុខ។ -**លោកបរលោកសុខាវហន** នបុ. កិ.នាំមកនូវសុខក្នុងលោកនេះនិងលោកខាងមុខ។ -**លោកសន្ធហ** បុ.សេចក្តីសង្គ្រោះក្នុងលោកនេះ។ -**អាគតត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមកហើយក្នុងទីនេះ។

ឥធ ធា. **ឥធ ឦ្ឍ ឥធ ឦ្ឍ ឥធ ឦ្ឍ** "ចម្រើន, រុងរឿង, សម្រេច" ទិ. **ឥទ្ធិ** ឥ."ឫទ្ធិ"។

ឥធុម ប្រធេះភ្លើង, របស់ដែលភ្លើងត្រូវធេះមានឧសជាដើម (ដូច**ឧបាទាន**) ។

ឥនិម្ហសេ កិ. [ឥន+អ+ឥ-អា.+ម្ហ_អជ្ជ.+សេ-និ.] សូមប្តូរ, សូមព្រះរាជទានប្តូរ។

ឥន្ទ ជនជាធំ (ដូច **អធិបតិ**) ។ព្រះឥន្ទជាទេវរាជ (ដូច **សក្ក**) ។ព្រះឥន្ទ (ដូច **កោសិយ**) ។

ឥន្ទក បុ. [ឥន្ទ+ណ្ឍ] បុគ្គលជាធំ, ទេវបុត្រឈ្មោះ **ឥន្ទកៈ**។

ឥន្ទខីល បុ. [ឥន្ទ+ខីល] សសរខឿន, សសរគោល (ដូចសសរខឿន) (ដូច **ឯសិកា** ឬ **ឯសិកាថម្ភ**), (គោលរបស់ព្រះឥន្ទ) ធរណីទ្វារ (ដូច **ឧម្ពារ**) ។ -**សទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយសសរខឿន។ -**ឧបម** គុ. មានឧបមាដោយសសរខឿន, មានសសរខឿនជាគ្រឿងប្រៀប។

ឥន្ទគោបក បុ. [ឥន្ទ+គោបក] មេភ្លៀង។ -**វណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃមេភ្លៀង។

ឥន្ទជាយា ឥ. ព្រះមហេសីនៃព្រះឥន្ទ។

ឥន្ទជាលិក គុ. អ្នកធ្វើកល, អ្នកលេងកល (ដូច **មាយាការ**) ។

ឥន្ទធនុ ឥន្ទធនូ, ធ្នូនៃព្រះឥន្ទ (ដូច **ឥន្ទាវុធ**), គឺរន្ទះ ថ្ងៃដែលឃើញក្រហម ខៀវកោងដូចដងធ្នូក្នុងអាកាស។

ឥន្ទបត្តនគរ នបុ. [ឥន្ទបត្ត+នគរ] នគរ (ក្រុង) ឈ្មោះ **ឥន្ទបត្ត**។

ឥន្ទបត្ត ឈ្មោះទីក្រុងមួយក្នុងប្រទេសឥណ្ឌៀ។

ឥន្ទប្បដិម គុ. [ឥន្ទ+បដិម] ដូចជារូបនៃព្រះឥន្ទ, មានរូបប្រៀបដោយរូប នៃព្រះឥន្ទ (**បដិម**<បដិ+មា +អ=ដូច, ប្រហែល, ស្រដៀង) ។

ឥន្ទក បុ. អាវុធនៃព្រះឥន្ទ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥដិរ** សព្ទ។

ឥន្ទយវ បុ. ផ្លែខ្ជែងគង់។

ឥន្ទវារុណិ ត្រសក់ស្រូវ, ត្រសក់ផ្ទរ, ត្រសក់ក្អែក (ដូច **ឥសាណ**) ។

ឥន្ទសាលគុហា ឥ. [ឥន្ទសាល+គុហា] គុហាឈ្មោះឥន្ទសាល, គុហាគឺបណ្ដិតកំណត់ ហើយដោយឥន្ទសាលព្រឹក្ស (ដើមដំរីជ្រាំដក) ។

ឥន្ទសាល បុ. ដើមពោនស្វា (ដូច **ខារក**) ។

ឥន្ទាវុធ ឥន្ទធនូ (ដូច **ឥន្ទធនុ**) ។

ឥន្ទីវរ បុ. ឧប្បលខៀវ, ត្រកៀត (ដូច **នីលុប្បល**), ដើមរាជព្រឹក្ស (ដូច **ឧទ្ទាលបាទប** ឬ **ឧទ្ទាលោ**) ។

ឥន្ទុ ព្រះចន្ទ (ដូច **ឱសធីស**) ។

ឥន្ធន នបុ. ប្រឆេះភ្លើង, របស់ដែលភ្លើងត្រូវឆេះមានអុសជាដើម (ដូច **សមិធា**) ។

ឥន្ធីវរ ឧប្បលខៀវ, ត្រកៀត។

ឥន្ទ្រិយ នបុ. [ឥន្ទ+ណិក, ផ្លាស់ទនៃឥន្ទ>ទ្រ] (ធម្មជាត) ធ្វើនូវភាពនៃខ្លួនជាធំក្រៃលែង (ឥន្ទ្រិយ (ដូច**អក្ខ**); វិ. **ឥន្ទតិ បរមិស្សរិយំ ករោតីតិ**>**ឥន្ទ្រិយំ**។ -**ការ** ឥ. កិ.គ្រប់គ្រងនូវឥន្ទ្រិយ។ -**ទមន** នបុ. កិ.ទូន្មាននូវឥន្ទ្រិយ។ -**សំវរ** បុ. កិ.សង្រួមនូវឥន្ទ្រិយ។

ឥព្ភ អ្នកមានសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភ (ដូច **អឌ្ឍ**) ។

ឥភបិឬលី ដីប្លីធំ, ជាភ្ជ (ដូច **ភោលវល្លី**) ។

ឥភ បុ. ដំរី (ដូច **ទ្ធិប**) ។

ឥរិទ្ធិជ គុ. ព្រាហ្មណ៍អ្នកបូជាយញ្ញ (ដូច **យាជក**) ។

ឥរិយ នបុ. [ឥរ+ឥយ] កិ.ប្រព្រឹត្តទៅ, ដំណើរប្រព្រឹត្តទៅ; វិ. **ឥរិយតេតិ**>**ឥរិយំ**; ធម្មជាតគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ;វិ. **ឥរិយតញ្ចំ បវត្តេតព្វន្តិ**>**ឥរិយំ**។

ឥរិយាបថ បុ. [ឥរិយ+អាបថ] គន្លងនៃកិ.ប្រព្រឹត្តិទៅ, គន្លងនៃកិ.ញ្ជាំងអត្តភាពឱ្យ ប្រព្រឹត្តទៅ (ឥរិយាបថ) ។ -**ចារ** បុ. កិ.ប្រព្រឹត្តទៅនៃឥរិយាបថ, កិ. ត្រាច់ទៅដោយឥរិយាបថ។ -**មត្ត** គុ. (អាការ) ត្រឹមតែឥរិយាបថ។ -

សម្ប្ដិ ឥ. កិ.ដល់ព្រមដោយឥរិយាបថ, សម្ប្ដ**ិ**គឺឥរិយាបថ។

ឥរុ ឈ្មោះវេទម្យ៉ាងក្នុងវេទទាំង៣ហៅថា **ឥរុវេទ**។

ឥលិ ធ. **ឧម្ប្ដ**ណេ **ឥលតិ ឯលំ ឯលា** "ក**ម្រ**ើ**ក**, ***ញ***ាយ" ***ភ***ូ. ។ **ឯ**លំ នបុ. ***ប្រ***ែ**ប**ាន២យ៉ាងគឺ

១/ **ទោ**ស**ោ**, ***ទ***ោ**ស**, ***ម***ិ**ន**ម**ែ**ន**គ**ុ**ណ, ***អ***ាក្រ**ក**់, ***ឧ***. **ឦ**ល**ឌ្ឍ**ោ **ស**ៃ**ត**ប-**ឌ្ឍ**ោ**ទ**ោ -***ស***.

២/ **ឧ**ទ**ក**ំ, "***ទ***ឹ**ក**" ***ឧ***. **ឯ**ល**ម្ពុ**ជ**ំ ***ក***ណ្ឌ**ត**ិ **ឥ**ារ**ជ**ំ -***ស***. ។ **ឯ**ណ ***ឥ***. "***ទ***ឹ**ក**មាត់" ។***ធ***. ** គ**ត**ិ**យ**ំ ***ឥ***ល**ត**ិ "***ទ***ៅ, ***ដ***ល់, ***ប្រ***ព្រ**ឹ**ត្ត***ទ***ៅ" ***ភ***ូ. ។ **ប**ៃ**ណ**ោ **ឥ**ណ**ត**ិ **ឥ**ណ**យ**ត**ិ** "***ប***ុ**ក**, ***ក***ិ**ន**, ***ធ***្វ**ើ**ឲ**យ**ល្អ**ិ**ត" ***ចុ***. ។

ឥល្ជ**ិ**ស**ជ**ាត**ក** នបុ. [ឥ**ល**្ជ**ិ**ស+***ជ***ាត**ក**] ***ជ***ាត**ក**គ**ឺ**ប**ណ្ដ**ិ**ត**ក**ំ**ណ**ត់**ហ**ើ**យ**ដ**ោ**យ**ស**ៃ**ដ្ឋ**ីឈ្ម**ោ**ះ ***ឥ***ល្ជ**ិ**ស:, ***ឥ***ល្ជ**ិ**ស***ជ***ាត**ក**។

ឥល្ជ**ី** ***ខ***ៃ**ល**ស**ម**្រ**ាប**់**ការ**ពារ**ដ**ៃ (***ដ***ូ**ច **ក**ារ**ចា**ល**ិ**ក**ា**) ។

ឥស**ិ** ***ធ***. **ឧ**ញ្ជ**ោ ឯ**ស**ត**ិ ***ឥ***ស**ិ ***ម***ហ**ោ**ស**ិ** "***ស***្ម**ៃ**ង**រ**ក" ***ភ***ូ. ។ **ឯ**ស**ា**ណ**ោ** ***ក***ិ.***គ***ុ. ***ក***ាល***ស***្ម**ៃ**ង**រ**ក (***ឥ***ស**ិ**+***អ***ានឬ***ម***ានលុ***ប***ម***ចេ***ញ) **ឥ**ដ្ឋ**ំ** ***គ***ុ. "***ដ***ែ**ល**ពេ**ញ**ចិ**ត្ត, ***គ***ាប**់**ចិ**ត**ត" (***ឥ***ស**ិ**+***ត***) ***ន***ុ**ប**ំ. "***ស***ៃ.***គ***ាប**់**ចិ**ត**ត" ។ **ឥ**ណ**ិ**ដ្ឋ**ំ** ***គ***ុ. "***ម***ិ**ន**ជ**ា**ទ**ី**គ**ា**ប**់**ចិ**ត**ត" (***ន***+***ឥ***ដ្ឋ) ។ **ឥ**ស**ិ**ស**ញ**្ជ**ន**េ**ះ**ម**ាន**ន**័**យ**២**យ**ា**ង**ៃ**ះ**១/ ***គ***ុ. ***ជ***ា**គ**ុ**ណ**ា**ម**ម**ប**ស**់**ព**្រ**ះ**អ**ារ**ិ**យ**ម**ាន**ព**្រ**ះ**ព**ុ**ទ**្ធ**ជ**ា**ដ**ើ**ម**ស**ៃ**ង**រ**ក**ន**ូ**ន**ធ**ម**ិ**ណ**ា**។**២**/ ***ប***ុ**ំ**. ***ឈ***្ម**ោ**ះ**ន**ៃ**ត**ា**ប**ស -***ស***. ។ ***ស***ព**ជ**ា**ជ**ា**ជ**ា

បូសនៃបុគ្គលអ្នកស្វែងរក, បូសដោយភាវៈនៃខ្លួនជាឥសី; វិ. **ឥសិភាវេន បញ្ញា>ឥសិប្បញ្ញា** (បូសជាឥសី) ។ -**ប្បវេទិត** គុ. គឺឥសីឱ្យដឹងទូទៅហើយ, គឺលោកអ្នកស្វែងរកនូវគុណប្រកាសហើយ (**ប**
វេទិត<ប+វិទ+ត-អា.+ត) ។

ឥសិគិលី ឈ្មោះភ្នំមួយជិតក្រុងរាជគ្រឹះ។

ឥស បុ. ខ្លាឃ្មុំ (ដូច**ឧច្ឆ**) ។

ឥស្ស ធា. **ឥស្សាយំ ឥស្សតិ ឥស្សា** "ច្រណែន, ឈ្នានីស" ភូ. **ឥស្សាយនា** ឥ. "ប្រព្រឹត្តច្រណែន" (ឥស្សា+អាយ+យុ) អា. **ទេវា ន ឥស្សន្តិ បុរិ-
សបរក្កមស្ស** "ទេវតាទ. មិនឈ្នានីសចំពោះការប្រឹងប្រែងរបស់
បុរសទេ" -ស. ។

ឥស្សរ គុ. [ឦ្ស>ឥស្ស+អរ] អ្នកគ្រប់សង្កត់ (នូវជនដទៃ) (អ្នកធំ, បុគ្គលជាធំ, បុគ្គលជាឥស្សរៈ (ដូច**សាមិឬនាយក**); វិ. **ឦ្ស តិ អតិភវតីតិ>
ឥស្សរោ**។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...ជាឥស្សរៈ (ជាធំ) ។ -**កិច្ច** នបុ. កិច្ចនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ។ -**ឆ្ហេ** នបុ. ផ្ទះនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ។ -**ជន** បុ. ជនជាឥស្សរៈ។ -**ជាតិក** គុ. ប្រកបដោយជាតិនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ, មានជាតិនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ។ -**ញ្ញាតក** បុ. ញ្ញាតិជាឥស្សរៈ។ -
ទារិកា ឥ. ទារិកានៃជនជាឥស្សរៈ, ក្មេងស្រីនៃជនជាឥស្សរៈ។ -**អធិ
បច្ច** នបុ. ភាវៈនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈនិងជាអធិបតី។ព្រះឥសូរ (ដូច
សិវ) ។

ឥស្សរិយ នបុ. [ឥស្សរ+ណិក] ភាវៈនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ; វិ. **ឥស្សរស្ស ភាវោ>
ឥស្សរិយំ**។ -**ភយ** នបុ. សេចក្តីខ្លាចអំពីភាវៈនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ, ភ័យអំពីបុគ្គលមានភាពជាឥស្សរៈ។ -**ភោគសម្ភានសទ្ធាត** គុ. ពោលគឺឥស្សរិយយសនិងភោគៈនិងសេចក្តីរាប់អាន។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃភាវៈនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ, ទីគឺភាវៈនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ។ -**ឥស** បុ. អំណាចនៃភាវៈនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈ។ -**សម្ផត្តិ** ឥ. សម្ផត្តិគឺឥស្សរៈ។ -**អធិភាវ** បុ . ភាវៈនៃគុណជាតមានឥស្ស-រិយយសជាដើម, ភាវៈនៃគុណជាតមានភាវៈនៃបុគ្គលជាឥស្សរៈជាដើម។

ឥស្សា ឥ. [ឥស្ស+អ+អា-ឥ.] (ធម្មជាតិ) ច្រណែនគឺធ្វើនូវកិ.លើកឡើងនូវទោសដោយសំដីឬដោយចិត្តក្នុងសត្វក្តី ក្នុងគុណក្តី ឬស្សា, ឈ្នានីស, ច្រណែន, ប្រច័ណ្ឌ (ដូច **ឧសុយា**); វិ. **ឥស្សតិ សត្តេសុបិ គុណេសុបិ
ឥតសា មនសា ឥ ទោសារោបនំ ករោតីតិ>ឥស្សា**។ -**អាទិ** គុ. មានសេចក្តីច្រណែនជាដើម។ -**អាទិទោសជាត** នបុ. ទោសជាតមានសេចក្តីឬស្សាជាដើម។ -**បកតឥត្ថីវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃស្ត្រីគឺសេចក្តីច្រណែនធ្វើទូទៅហើយ, គ្របសង្កត់ហើយ។ -**បកត** គុ. គឺសេ

ចក្តីច្រណែនគ្របសង្កត់ហើយ។ -**អភិភូត** គុ. គឺសេចក្តីច្រណែនគ្របសង្កត់ហើយ, គឺសេចក្តីប្រចណ្ឌគ្របសង្កត់ហើយ។ -**មនក** គុ. អ្នកមានចិត្តឈ្នានីស, អ្នកមានចិត្តប្រកបដោយសេចក្តីឫស្យា; វិ. **ឥស្សាមនោ យស្ស សោ>ឥស្សាមនកោ, ឥស្សាយ សម្ឫយុត្តោ មនោ អស្សាតិ>ឥស្សាមនកោ**។ -**ហានាទី** គុ. មានសេចក្តីឫស្យានិងមាន: ជាដើម។

ឥស្សាស បុ. ធ្នូ (ដូច **ចាប** ឬ **កោទណ្ឌ**) ។អ្នកបាញ់កូនសរ, ខ្នាន់ធ្នូ (ដូច **ឧសុនោ ខេបក**) ។

ឥស្សុកី បុ. [ឥស្សុក+ណ្ឍ] អ្នកមានសេចក្តីច្រណែន, ឈ្នានីស; វិ. **ឥស្សុកោ យស្ស អត្ថីតិ >ឥស្សុកី**។ ម៉្យាងទៀត: **ឥស្សុកី**<ឥស្ស+ណុក+ណី-ស.=អ្នកមិនអត់ទ្រាំនូវសម្បត្តិនៃបុគ្គលដទៃ, (អ្នកឈ្នានីស, អ្នកច្រណែន); វិ. **ឥស្សតិ បរសម្ឫត្តឺ ន សហតីតិ >ឥស្សុកោ, ឥស្សុ-កោ ឯវ>ឥស្សុកី**។

ឥស្សរ ភាវ:ជាធំ, សេចក្តីជាធំ, ជាធំ, យសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **បតុតា**) ។

ឥស្ស បុ. ខ្លាឃ្មុំ (ដូច **ភាឡសីហ**) ។

ឥហ ឥហត្ថវាចក (ដូច **ឥធ**) ។

ឥហលោកិក លោកនេះ, ធម្មជាតិដែលកើតក្នុងលោកនេះ។

ឥឡ ធ. **ថវនេ ឥឡេតិ ឥឡយតិ** "សរសើរ, កោតស្ងើច" ចុ.

ឦ ធ. **គតិយំ ឦ**ជតិ "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

ឦតិ អន្តរាយ, ចង្រៃ (ដូច **អ**ជ្ឈ) ។

ឦធ ធ. **សន្ធ**ភនេ **ឦ**ធេតិ **ឦ**ធយតិ "(ខ្លាច, ភ័យ, ញញើត) រៀប, តម្រៀប, ក្រង, ផ្សុំ (ឱសថ)" ចុ. ។

ឦទិស គុ. [ឥម>ឦ+ទិស+ក្ងិ] ដូចនេះ, ប្រាកដដូចនេះ; វិ. **ឥមមិវ ទ្ធ ទ្ធ ទ្ធ

ដំណាំអ្វីមិនកើត (ដូច **ឧសរ**) ។

ល្ហរិត គុ. បោះ, ចោល, បាញ់ (ដូច **ខិត្ត**) ។

ល្ហសិ ធ. **ឥស្សរិយេ ល្ហសតិ ល្ហសោ** "ជៀតជៀន, ទៅ, ដល់, មើល, ឃើញ" ជាធំ, ជាកំពូល, ចម្បង" ភ. ។ **ឥន្ទ្រីសោ** បុ. នាមព្រះអរហន្តជំនាន់ពុទ្ធកាល "ជាធំក្នុងពាក្យ, មានថ្វីមាត់" ១ (**ឥន្ទ=ឥចន**) ១ទៀតថាកើតក្នុងដៃនវង្គ។ **ជនបទេសោ** គុ. "ជាចម្បងក្នុងជនបទ, អ្នកធំក្នុងជនបទ" ។ **មនុជេសោ** បុ. "ព្រះរាជា" ។ **នក្ខត្តេសោ** បុ. "ព្រះចន្ទ" ។ **ឥស្សរោ** បុ. "ព្រះឥសូរ" ។គុ. "ជាធំ" (ល្ហសិ+អរសូចិ) ។ **មហិស្សរោ** បុ. នាមនៃព្រះឥសូរ (មហា+ឥស្សរ) ។ **លោកេសោ** បុ. "ព្រះព្រហ្ម" (លោក+ល្ហស-សូចិ) ។

ល្ហសា ឥ. ដងនង្គ័ល, យាមនង្គ័ល (ដូច **នង្គលទណ្ឌក**) ។

ល្ហស គុ ជនជាធំ, ជាម្ចាស់, ជានាយក (ដូច **ឥស្សរ**) ។

ល្ហសំ និ. **អប្បត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺតិចតួចប្រៃថាបន្តិចបន្តួច **កិញ្ចិ, មនំ** ក៏ជាអប្បត្ថវាចកដែរ។

ល្ហហិ ធ. **ចេតាយ ល្ហហតិ** "ត្រិះរិះ, គ្នាន់គ្នេរ, ព្យាយាម, តាំងមាំ" ភ. **ល្ហហ** ឥ. =**វីរិយ** "សេចក្តីប្រឹងប្រែង, ព្យាយាម" ស. ។ អា. **ឧញ្ញាចរិយាយ ល្ហហថ** "អ្នកទ. ចូរយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការត្រាច់ទៅដើម្បីកិ. ស្វែងរក" ។

ល្ហហ ឥ. សេចក្តីព្យាយាម (ដូច **វីរិយ**) ។

ល្ហឡ ធ. **ជុតិយ ល្ហឡតិ** "កោត, សរសើរ, ស្ងើច" ភ. ។

ឧ ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **ឧទ្ធម** ឡើងលើ ឧ. **អាសនា ឧដ្ឋិ-តោ** ជនក្រោកចាកអាសនៈ, **ឥយោគ** ប្រាស ឧ. **ឧដ្ឋាបិតោ** អ្នកដែលគេឲ្យក្រោកចេញហើយ, **អត្តលាភ** ការបាននូវខ្លួន ឧ. **ឧប្ប ន្ន ញ្ញាណំ** ញាណកើតឡើងហើយ, **តិត្ត** ឆ្អែតឧ. **ឧតិត្តោ** ឆ្អែតហើយ, **សមិទ្ធ** សម្រេច ឧ. **ឧិសារេតិ** សម្រេច, **ឋានុតាវ**ប្រាកដ, **អច្ចយ-តាវ**មិនមានទោស, **ឋពលត្ត** កម្លាំងខ្លាំង ឧ. **ឧស្សោឡ្ហី**ព្យាយាមធំ, **ឋកាសន** ប្រកាស, **ឧក្ខ្ជ** ឆ្លាស, **ឧត្ត** ប្រសើរ ឧ. **ឧត្តមោ** ខ្ពង់ខ្ពស់, **ឧ**ថន ពោល ឧ. **ឧទ្ទ**ិ**ដ**ណ ការពោល, **ឧ**ទ្ទ**ិ**ដ**ំ** ពោល, **ឧ**ត្ត**ិ** អាច ឧ. **ឧ**ស្ស**ហ**ិ ជនអាច, **ហ**ោ**ក**ា ការរួច ឧ. **ឧ**ត**ៃ**ស**ំ ភ**ូ**ឋ**ៃ**ស**ហ**ោ **ស**ុ**ខ**ោ ការរម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងនោះនាំមកនូវសេចក្តីសុខ។ **ឧ**ទ្ធ**ោ ឧ**ឋ**ិ ឧ**ឋ**ន្ត**ិ ចេញសំឡេង, ពោល, សរសើរ" ភ. **ឧ**ឋ**ា** កិ, "ពោលមុន, អួត, សរសើរ" អា. **ឧ**ឋ**ោ ឧ**ត**ុ**ម**ា**ន**ំ **ឧ**ឋ**ៃ**ម**ៃ ឧ**ឋ**ា**ឧ**ា "អ្នកណាអួតខ្លួនដោយខ្លួនឯង" (ឧ+ឧ+អាហ៊ីយ្យ ត្ត នីស.) ន័យមួយទៀតថា (ឧ+ឧ) ។

ឧក្ក**ដ្ឋ** គុ. [ឧ+ក**ដ**+ត>ត**ដ**ដ, លុបស] ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងលើ (ឧ**ក្រ**ិ**ដ**ដ

ឧក្រិដ្ឋ, ក្រៃលែង, ធំ, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច**បកដ្ឋ**) ។ -**បំសុកូល** នបុ. សំពត់បង្សុកូលដ៏ឧក្រិដ្ឋ **បំសុកូល**<បំសុ+កុ+ឧល+អ=សំពត់ដល់នូវភាពគឺបុគ្គលគួរខ្ពើមដូចជាអាចម៍ដី;វិ. **បំសុវិយ កុច្ឆិតភាវំ ឧលតិ គច្ឆតីតិ> បំសុកូលំ**។ -**សបទានចារិក** គុ. អ្នកមានកិ.ត្រាច់ទៅកាន់ផ្ទះជាលំដាប់ជាប្រក្រតីដ៏ឧក្រិដ្ឋ, ឬអ្នកមានកិ.ត្រាច់ទៅកាន់លំដាប់ច្រកជាវត្តដ៏ឧក្រិដ្ឋ, វិ. **សបទានំ ចរិតុំ សីលមស្សាតិ>សបទានចារី, សបទានំ ចរិតុំ ឋត្តមស្សាតិ ឋា>សបទានចារី, សបទានចារី ឯឋ> សបទានចារិកោ, ឧក្ករ្ដ្ឋោ សបទានចារិកោ>ឧក្ករ្ដ្ឋសបទានចារិកោ**។ ម្យ៉ាងទៀតថា:អ្នកមានកិ.ត្រាច់ទៅមួយអន្លើដោយកិរិយាវៀរចាកការកាត់ផ្តាច់ជាប្រក្រតីដ៏ឧក្រិដ្ឋ, វិ. **ទីយតេ អឋខណ្ឌិយតេ-តិ>ទានំ, អបេតំ ទានតោ> អបទានំ, សហ អបទានេន ចរិតុំ សីលមស្សាតិ>សបទានចារី, សបទានចារី ឯឋ>សបទានចារិ-កោ, ឧក្ករ្ដ្ឋោសបទានចារិកោ> ឧក្ករ្ដ្ឋសបទានចារិកោ**។ -**ឋស** បុ. អំណាចនៃវត្តដ៏ឧក្រិដ្ឋ, អំណាចនៃ...ដ៏ឧក្រិដ្ឋ។

ឧក្ករ្ដ្ឋា ឥ. ឈ្មោះទីក្រុងមួយ។

ឧក្ករ្ដ្ឋិសទ្ទ បុ. [ឧក្ករ្ដ+សទ្ទ] សំឡេងគឺកិ.ហ៊ោ, សំឡេងហ៊ោ។ **ឧ**ក្ករ្ដ្ឋិ<ឧ+ករ+ណ, ណ>ដ្ឋ, លុបទីបំផុតធាតុ=ឧ:ដែលជនពោល (សំឡេង), វិ. **ឧ**ករ្ដ្ឋិយតេតិ> **ឧ**ក្ករ្ដ្ឋិ។ **ឧ**ច្ចាឧ**ក**ក្ករ្ដ្ឋិ>**ឧ**ក**ក**ក្ករ្ដ្ឋិ= សំឡេងដ៏ខ្ពស់ (ហ៊ោ) ។ **ឧ**ក្ករ្ដ្ឋិ ឯ**ឧ** **ឧ**ក្ករ្ដ្ឋិ**ឧ**ក្ករ្ដ្ឋិ**ឧ**ក្ករ្ដ្ឋ**ឧ**ក្ករ្ដ្ឋ**ឧ**ក្ករ្ដ្ឋ

សុវណ្ណការមូសា), កម្លាំងខ្យល់ (ដូច **វាយុវេគ**) ។

ឧក្ការមុខ នបុ. [ឧក្ការ+មុខ] មាត់នៃបារ (ភាជន៍ម្យ៉ាងសម្រាប់ជាងរំលាយមាស) ។

ឧក្ការភូមិ ឥ. [ឧក្ការ+ភូមិ] ផែនដីកខ្វក់, ផែនដីប្រកបដោយគូថ, ទីប្រឡាក់ដោយគូថ (**ឧក្ការ**<អវ>ឧ +កិរ+ណ=លាមក, កខ្វក់) ។

ឧក្ការ ឧច្ចារ:, លាមក (ដូច **មិទ្ធ**) ។

ឧក្ការសិតសទ្ធ បុ. [ឧក្ការសិត+សទ្ធ] សំឡេងក្អក, សំឡេងគឺ...ក្អកហើយ។

ឧក្ករិក កិ.វិ.ឬ គុ [ឧ+ករ+ណិក] ធ្វើនូវកិ.ក្រោងឡើងឬចំកោងឡើង (ច្រហោង, អង្គុយច្រហោង, ខ្ងងកណ្តាល) ។ -**ឫជាន** នបុ. សេចក្តីព្យាយាម ដោយភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកអង្គុយច្រហោង, សេចក្តីព្យាយាមដោយកិ.អង្គុយច្រហោង។

ឧក្ករិភាវ បុ. [ឧក្ករិ+ភាវ] ភាវ:ជាអ្នកអង្គុយច្រហោង, ភាវ:នៃកិ.អង្គុយច្រហោង។

ឧក្ករ បុ. សត្វលលក (ដូច **ករ**) ។

ឧក្ការ បុ. បណ្ណាការ, គ្រឿងគំនាល់ដែលគេបញ្ជូនទៅឲ្យ (ដូច **បហេណក**) ។

ឧក្ករ បុ. [ឧ+ករ+ណ, ចុ:និ-អា.] ការប្រព្រឹត្តលើកឡើងគឺការប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្តីល្អក្រៃលែង (ឧក្រិដ្ឋ); វិ. **ឧទ្ធរិត្វា ករណំ អតិសយេន បវត្តនំ**>**ឧក្ករោ**។ ក្រៃលែង, ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច**អតិសយ**) ។

ឧក្ខ ធា. **សេចនេ ឧក្ខតិ** "ស្រោច, ប្រោ:ព្រំ, សាច, បាច" ភ្ជ. ។

ឧក្ខលិ ឆ្នាំង (ដូច **ករ្ម**) ។

ឧក្ខលិកកាល បុ. [ឧក្ខិលិក+កាល] កាលនៃបាយបិតនៅក្នុងឆ្នាំង, កាលជាទីដាក់ចុ:ក្នុងឆ្នាំង, កាលនៃបាយគឺបុគ្គលចម្អិនក្នុងឆ្នាំង។

ឧក្ខលិកគ្ត គុ. [ឧក្ខលិក+អគ្ត] ទានដ៏ថ្មោងគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងកាលនៃបាយគឺបុគ្គលចម្អិនក្នុងឆ្នាំង, ទានដ៏ថ្មោងគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងកាលនៃបាយបិតនៅក្នុងឆ្នាំង; វិ. **ឧក្ខលិយំ ឋិតតីតិ**>**ឧក្ខលិកំ** (**ឆ**ត្ត), **ឧក្ខលិកស្ស កាលោ**> **ឧក្ខលិកកាលោ**, **ឧក្ខលិកកាលេ ទានតញ្ចំ អគ្ត**>**ឧក្ខលិកគ្ត**។

ឧក្ខិត្ត គុ. [ឧ+ខិប+ត] គឺ...លើកឡើងហើយ, ងាឡើងហើយ, បើកឡើងហើយ, ភើចឡើងហើយ, សើយឡើងហើយ។ -**ការ** បុ.ការនៃ...គឺ..លើកឡើងហើយ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវ:នៃ...ជា...គឺ...លើកឡើងហើយ។ -**បលីយ** គុ. មានសសរខឿនលើកឡើងហើយ, មានសសរគោលលើកឡើងហើយ។ -**ផរសុ** គុ. មានប៉ូវថៅលើកឡើងហើយ, មានប៉ូវថៅយារឡើងហើយ។ -**អនុវត្តក** បុ. ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តតាមនូវភិក្ខុជាធម្មកថិកដែលសង្ឆេលើកវត្តហើយ, ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តតាមនូវភិក្ខុដែលសង្ឆេលើកទោស ហើយឬលើកវត្តហើយ។

ឧក្ខិបតি កិ. [ឧ+ខិប+អ+តិ-រ.] លើកឡើង, ងើបឡើង។

ឧក្ខិបន នបុં. [ឧ+ខិប+យុ] កិ.លើកឡើង, កិ.វាសទៅ។ -**ការ** បុં. កាលនៃកិ.លើកឡើង, កាលជាទីលើកឡើង,... ។

ឧក្ខិបាបេត្វា អ. [ឧ+ខិប+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យលើកឡើងហើយ,... ។

ឧក្ខិបិតុកាម គុ. [ឧក្ខិបិតុं+កាម] អ្នកចង់ដើម្បីលើកឡើង,... ។

ឧក្ខិបិតុं អ. [ឧ+ខិប+ឥ-អា.+តុं] ដើម្បីលើកឡើង, ដើម្បីងើបឡើង,... ។

ឧក្ខិបិត្វា អ. [ឧ+ខិប+ឥ-អា.+ត្វា] លើកឡើងហើយ, សើយឡើងហើយ,... ។

ឧក្ខិបីសុ កិ. [ឧ+ខិប+អ+ឧं-អជ្ជ.] លើកឡើងហើយ, បាចឡើងហើយ។

ឧក្ខេបក បុं. [ឧ+ខិប+ណ្ឌុ] អ្នកលើកឡើង, ភិក្ខុអ្នកលើកវត្ត, ភិក្ខុអ្នកលើកទោស។

ឧក្ខេបទាយ បុं. [ឧក្ខេប+ទាយ] រង្វាន់គឺបុគ្គលគប្បីលើកឡើង, អំណោយគឺបុគ្គលគប្បីលើកឡើង, វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យគឺបុគ្គលគប្បីលើកឡើង។

ឧក្ខេបន នបុं. [ឧ+ខិប+យុ] កិ.លើកឡើង, កិ.លើកទោស, កិ.លើកវត្ត។

ឧក្ខេបនីយកម្ម នបុं. [ឧក្ខេបនីយ+កម្ម] កម្មគឺសង្ឆគប្បីលើកឡើង, កម្មគឺសង្ឆគប្បីធ្វើដល់ភិក្ខុអ្នកមានអធិករណ៍ដែលសង្ឆគប្បីលើកឡើង។

ឧក្ខេប បុं. ការរើឡើង, ការបាចសាចទៅ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឧទ្ធារ** សព្ទ។

ឧក្ខាប បុं. សម្រាម (ដូច **កចវរ**) ។

ឧឋ ធា. **គតិយं ឧឋតি** "ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ" ភូ. ។

ឧឋា ឥ. ឆ្នាំង (ដូច **ឧក្ខលិ**) ។

ឧគ្ត គុ. [ឧច+គឬឧជ+អ, ជ>ឍ>ត្ត] ខ្ពស់, ខ្ពង់ខ្ពស់, រុងរឿង។ -**តេជ** គុ. មានតេជៈដ៏ខ្ពស់។ -**ឆគរនាសី** នបុं. អ្នកមានកិ.នៅក្នុងក្រុងឈ្មោះញគ្គៈជាប្រក្រតី។ -**ឆគរ** នបុं. ក្រុងឈ្មោះញគ្គៈ។ -**សេដ្ឋី** បុं. សេដ្ឋីឈ្មោះញគ្គៈ, សេដ្ឋីនៅក្នុងក្រុងឈ្មោះញគ្គៈ។ -**សេនវត្ថុ** នបុं. រឿងនៃភិក្ខុព្រះថេរៈឈ្មោះញគ្គសេនៈ។ -**សេនសេដ្ឋិបុត្តវត្ថុ** នបុं. រឿងនៃសេដ្ឋីបុត្តឈ្មោះញគ្គសេនៈ។ ជនមានមាតាជាសុទ្ធបិតាជាក្សត្រ (ដូច **ខត្តា-សុទ្ធីត្តីតនយ**) ។ ជនកាច, រឹងរូស (ដូច **ឥ**)។

ឧគ្គច្ឆតি គុ. [ឧ+គម+អ+តិ-រ; ផ្លាស់ម>ច្ឆ] ទៅក្នុងខាងលើ, រះឡើង, អណ្តែតឡើង, ហោះឡើង, ផុសឡើង, ខ្ពុរឡើង។

ឧគ្គច្ឆន្ត គុ. [ឧ+គម+អន្ត] កាលទៅក្នុងខាងលើ, កាលរះឡើង,... ។

ឧគ្គច្ឆិ កិ. [ឧ+គម+អ+ណ្ឍ_អជ្ជ.] ទៅក្នុងខាងលើហើយ, ខ្ពុរចេញហើយ, រះឡើងហើយ,... ។ ប្រើជា **ឧគ្គញ្ឆិ** ក៏មាន។

ឧគ្គណ្ហន្ត គុ. [ឧ+គហ+ណ្ហា+អន្ត] កាលរៀន, កំពុងរៀន។

ឧគ្គណ្ហាតិ កិ. [ឧ+គហ+ណ្ហា+តិ-រ.] រៀន, កំពុងរៀន។

ឧគ្គណ្ហាបេតុं អ. [ឧ+គហ+ណ្ហា+ណាបេ+តុं] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យរៀន។

ឧគ្គណ្ហាបេត្វា អ. [ឧ+គហ+ណ្ហា+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យរៀនហើយ។

ឧគ្គណ្ហាបេន្ត គុ. [ឧ+គហ+ណ្ហា+ណាបេ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យរៀន, កំពុងឱ្យរៀន។

ឧគ្គណ្ហិតព្ព គុ. [ឧ+គហ+ណ្ហា+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីរៀន។

ឧគ្គណ្ហិតុं អ. [ឧ+គហ+ណ្ហា+ឥ-អា.+តុं] ដើម្បីរៀន, រីកិ.រៀន។

ឧគ្គណ្ហិត្វា អ. [ឧ+គហ+ណ្ហា+ឥ-អា.+ត្វា] រៀនហើយ។

ឧគ្គត គុ. [ឧ+គម+ត] ទៅហើយក្នុងខាងលើ, ឡើងទៅហើយ, រះឡើងហើយ, ខ្ពស់។ -**តប** គុ. មានតប:ទៅហើយក្នុងខាងលើ, មានតប:ដ៏ខ្ពស់។ -**ចូម** គុ. មានផ្សែងទៅហើយក្នុងខាងលើ, មានផ្សែងហុយឡើងហើយ។

ឧគ្គន្តុं អ. [ឧ+គម+តុं] ដើម្បីទៅក្នុងខាងលើ, ដើម្បីឡើងទៅ,... ។

ឧគ្គន្ថន នបុं. គ្រឿងប្រដាប់ទ្រូងមានចម្ការម៤ប្រហែលគ្នានឹងដោះមេគោ។

ឧគ្គមន នបុं. សេចក្ដីកើត (ដូច **ឧប្បត្តិ**), ទៅខាងលើ (ដូច **ឧទ្ធគតិ**) ។

ឧគ្គម្ម អ. [ឧ+គម+ត្វា] ទៅក្នុងខាងលើហើយ, ឡើងទៅហើយ, ហោះឡើងហើយ, អណ្ដែតឡើងហើយ។

ឧគ្គរន្ត គុ. [ឧ+គិរ>ឧគ្គរ+អ+អន្ត] កាលរីឡើង, កាលងាឡើង។

ឧគ្គហ បុं. [ឧ+គហ+អ] កិ.រៀន; វិ. **ឧគ្គហណំ>ឧគ្គហោ**។

ឧគ្គហណ នបុं. [ឧ+គហ+យុ] កិ.រៀន។ -**ឆារណាទាចនាទិ** គុ. មានកិ.រៀននិងកិ.ទ្រទ្រង់និងកិ.បង្ហាញជាដើម។

ឧគ្គហិត គុ. [ឧ+គហ+ឥ-អា.+ត] គឺ...រៀនហើយ។ -**បរិយត្តិ** ឥ. បរិយត្តិគឺ...រៀនហើយ, គុ. មានបរិយត្តិរៀនហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែឬត្រឹមតែទីនៃ...គឺ...រៀនហើយ។ -**ឥត្ត** គុ. មានវត្តរៀនហើយ។ -**សិប្ប** នបុं. សិល្ប គឺ...រៀនហើយ, គុ. មានសិល្បសាស្ត្ររៀនហើយ។

ឧគ្គារ បុं. កម្ហួត (ដូច **ឧច្ចេក**, **ឧទ្ធេក**) ។

ឧគ្គិរីសុ កិ. [ឧ+គិរ+អ+ឧं-អជ្ઝ.] រីឡើងហើយ, ងាឡើងហើយ, យារឡើងហើយ។

ឧគ្ត គុ. ឧគ្គជនជនដែលកើតអំពីមាតាជាសុទ្ធបិតាជាក្សត្រ, កាច, រឹងរូស (ដូច **ចណ្ឌ**) ។

ឧគ្ឆរន្ត គុ. [ឧ+ឃរ+អ+អន្ត] កាលខ្ពុរឡើង, កាលហូរឡើង, កាលហូរចូល។

ឧគ្ឆាដិតមត្ត គុ. [ឧគ្ឆាដិត+មត្ត] គ្រាន់តែគឺ...បើកឡើងហើយ, ភើចឡើងហើយ, ដកឡើងហើយ (**ឧគ្ឆាដិត**<ឧ+ឃដ+ឥ-អា.+ត) ។

ឧគ្ឆាដេត្វា អ. [ឧ+ឃដ+ណេ+ត្វា] បើកឡើងហើយ, ភើចឡើងហើយ, ដកឡើងហើយ។

ឧក្ខ្លាតន នបុ. ថាំងសម្រាប់យោងទឹកអណ្តូង, អង្ការ (ដូច **ឃដីយន្ត**, **ឆ្ងាហាន**) ។

ឧក្ខ្លោសយមាន គុ. [ឧ+ឃុស+ណយ+មាន] កាលញ្ជ្រាំងសំឡេងឱ្យគឹកកង, កាលឃោសនា។

ឧក្ខ្លោសេត្វា អ. [ឧ+ឃុស+ណេ+ត្វា] ញ្ជ្រាំងសំឡេងឱ្យគឹកកងហើយ, ឃោសនាហើយ, ស្រែកប្រកាសហើយ។

ឧក្ខ្លោសេន្ត គុ. [ឧ+ឃុស+ណេ+អន្ត] កាលញ្ជ្រាំងសំឡេងឱ្យគឹកកង, កាលឃោសនា, កាលស្រែកប្រកាស។

ឧក្ខ្លោសេហិ កិ. [ឧ+ឃុស+ណេ+ហិ-ប.] ចូរញ្ជ្រាំងសំឡេងឱ្យគឹកកង, ចូរឃោសនា, ចូរស្រែកប្រកាស។

ឧចិ ធា. **សមវាយេ ឧច្ចតិ** "ប្រជុំ, រួបរួម" ទិ. ឱ.ការ៉ាបុ. មានន័យ២យ៉ាងគឺ ១/ ទឹក=**ឧទកំ** ឧ. **ឱកបុណ្ណេហិ ចីវរេហិ** "មានចីវរទ.ពេញដោយទឹក" ។ ២/ ទីនៅ, លំនៅ, ទីអាស្រ័យ =**អាវាសោ**, ឧ. **ឆារិជោវ ថលេ ខិត្តោ ឱកមោកតមុត្តោ** "ដូចជាត្រីដែលគេស្រង់ចាកលំនៅគឺទឹក ឬចាកទឹកជាទីនៅបោះទៅលើគោក" -ស. ។ **ឧកា** ឥ. "ចៃ, អម្បាត" =**សីសេ និព្ឋត្តកិមិវិសេសោ** -ស. **ឧក្ការ** ឥ. ប្រៃបានច្រើនន័យ៖ ១/ ប្រទីប, គប់ភ្លើង, ចង្កៀងគោម =**ទីបិកា** ឧ. **ឧក្ការសុ ឆារិយមានេសុ** "កាលដែលប្រទីប, ដែលគេទ្រោលទៅ" ។២/ ជើងក្រាន =**អង្ការ-បល្ល** ឧ. **ឧក្ការ ពន្ធិត្វា ឧក្ការមុខំ អាលេបេយ្យ** "ចងជើងក្រានហើយ ត្រូវលាបមុខជើងក្រានទៀត" ។៣/ បាវរំលាយមាស, ជើងក្រានរំលាយមាស =**កម្មារុទ្ធនំ** ឧ. **កម្មារនំ យថា ឧក្ការ អន្តោ ឈាយតិ នោ ពហិ** "ដូចជាជើងក្រាននៃជាងលោហធាតុទ. ឆេះតែខាងក្នុងមិនឆេះទៅក្រៅទេ" ។ ៤/ **ទានវេគោ**, កម្លាំងនៃខ្សល់ម្យ៉ាងហៅថា **ឧក្ការបាតោ** ឧ. **ឯវំ ទិបាកោ ឧក្ការបាតោ ភវិស្សតិ** "ឧក្ការបាតចក្រ (អាចម៍ផ្កាយ, ព្រះកេតុធ្លាក់) នឹងមានផលយ៉ាងនេះ" ។ ៥/ បាវ, ឡ =**មូសា** ឧ. **សណ្ហាសេន ជាតរូបំ គហេត្វា ឧក្ការមុខេ បក្ខិបតិ** "គេចាប់មាសនឹងដង្កៀបហើយដាក់ចុះក្នុងមុខបាវ (ជើងក្រានឬឡ)" ស.។

ឧច្ច គុ. [ឧ+ចិ+អ] សភាវ:តែងសន្សំក្នុងខាងលើ (ខ្ពស់); វិ. **ឧចិនោតីតិ> ឧច្ចោ**។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីខ្ពស់, ទីដ៏ខ្ពស់។ -**ត** គុ. ខ្ពស់ជាង។ -**ឝីលកុលប្បដិបាដិ** ឥ. លំដាប់នៃត្រកូលខ្ពស់និងត្រកូលទាប, លំដាប់នៃត្រកូលខ្ពស់និងទាប។

ឧច្ចង្ក បុ. [ឧច្ច+អង្ក] គ្រឿងកំណត់ដ៏ខ្ពស់ឬអវយវ:ដ៏ខ្ពស់ (ថ្នក់, ចង្កេះ, ភ្លៅ) ។ ប្រើជា **ឧច្ចង្ក** ក៏មាន។

ឧច្ចតរស្សរោ សំឡេងខ្ពស់ក្រៃលែង។

ឧច្ចយ បុ. [ឧ+ចិ+ណ] កិ.សន្សំ, កិ.ពពួន។

ឧច្ចារ បុ. [ឧ+ចរ+ណ] អាហារចាស់ដែលគេបន្ទោបង់ (ឧច្ចារ:, អាចម៍លាមក (ដូច **គូថ**); វិ. **ឧច្ចារិយតេ ជហ្យតេតិ>ឧច្ចារោ**។ -**ករណដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីធ្វើនូវឧច្ចារ:, ទីជាទីបន្ទោបង់នូវឧច្ចារ:។ -**បស្សាវដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីបន្ទោបង់នូវឧច្ចារ:និងបស្សាវ:។

ឧច្ចាលិង្គោ ដង្កូវមាស់ (ដូច**លោមសបាណក**) ។

ឧច្ចាវច គុ. [ឧច្ច+អវច] ខ្ពស់និងទាប, ផ្សេងៗ (ដូច**ពហុតេធ**) ។

ឧច្ចាសទ្ទ បុ. [ឧច្ច+សទ្ទ] សំឡេងដ៏ខ្ពស់, សំឡេងហ៊ោ, វិ. **ឧច្ចো សទ្ទো>ឧច្ចាសទ្ទো**។

ឧច្ចាសន នបុ. [ឧច្ច+អាសន] ទីជាទីអង្គុយដ៏ខ្ពស់, អាសន:ដ៏ខ្ពស់; វិ. **ឧច្ចំ អាសនំ> ឧច្ចាសនំ**។

ឧច្ចិនាតិ កិ. [ឧ+ចិ+នា+តិ-រ.] បេះ, ជ្រើសរើស។

ឧច្ចិនិត្វា កិ. [ឧ+ចិ+នា, នា>និ+ត្វា] បេះហើយ, ជ្រើសរើសហើយ។

ឧច្ច គុ. មហន្តត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺធំប្រៃថាខ្ពស់, ធំ (ដូច **ភុជ្ជ**) ។

ឧច្ចង្ក បុ. ថ្នក់, ចង្កេះ (ដូច **អង្ក**) ។

ឧច្ឆិជ្ជិស្សតិ កិ. [ឧ+ឆិទ+យ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងសូន្យ, នឹងដាច់សូន្យ។

ឧច្ឆិដ្ឋ គុ. [ឧ+ឆិទ+ត] ជារបស់ដែល, ជាដែល, សល់, សំណល់។ -**អម្ពិដ្ឋិ** នបុ. គ្រាប់នៃស្វាយជាដែល។ -**កសជ** បុ. កាកជាដែល, កាកជារបស់ដែល។ -**ខាទក** បុ. អ្នកទំពាស៊ីនូវវត្ថុជាដែល។ -**ឧញ្ជិក** នបុ. បាយចុងអង្ករជាដែល, ទឹកបាយជាដែល។ -**បាយាស** បុ. បាយបាយាសជារបស់ដែល។ -**ភត្ត** នបុ. ភត្តជារបស់ដែល។ -**ភោជន** នបុ. ភោជនជារបស់ដែល។ -**សេសក** គុ. វត្ថុដ៏សេសជារបស់ដែល, វត្ថុដ៏សេសជារបស់ដែល, វត្ថុដ៏សេសចាកវត្ថុជារបស់ដែល។ -**ខាទក** នបុ. ទឹកជាដែល, ទឹកជារបស់ដែល, ទឹកសំណល់។

ឧច្ឆិត គុ. ខ្ពស់ (ដូច **ឧច្ច**) ។

ឧច្ឆិន្ទ កិ. [ឧ+ឆិទ+អ+ហិ-ប, លុបហិ] ចូរកាត់, ចូរដកឡើង, ចូរផ្តាច់ផ្តិល។

ឧឆ្ឆុ នបុ. [ឥស+ឧ, ឥ>ឧ, ស>ឆ] វត្ថុដែលជនប្រាថ្នា (អំពៅដូច**រសាល**); វិ. **ឥសិយតេតិ> ឧឆ្ឆু**។ -**ក្ខន្ធ** នបុ. ស្រែនៃអំពៅ, ចម្ការនៃអំពៅ។ -**យដ្ឋិ** ឥ. ដើមនៃអំពៅ។ -**រស** នបុ. រសនៃអំពៅ, ទឹកនៃអំពៅ។

ឧឆ្ឆុមយ បុ. ស្ករអំពៅ។

ឧជ ធា. **អជ្ជវេ ឱជតិ ឧជុ** "ត្រង់, ត្រឹម, សត្យ" ភ្ជ. ។

ឧជុ គុ. [អជ+ឧ, អនៃអជ>ឧ] ធម្មជាតប្រព្រឹត្តទៅដោយភាវ:មិនកោងឬមិនវៀច (ត្រង់ដូច **បគុណ**), វិ. **អជតិ អកុដិលភាវេន បវត្តតីតិ> ឧជុ**។ -**មគ្ត** បុ. ផ្លូវដ៏ត្រង់។ -**គត** គុ. ដែលទៅហើយដោយត្រង់។

-**ជាតិក** គុ. មានជាតិដ៏ត្រង់, ប្រកបដោយជាតិដ៏ត្រង់, វិ. **ឧជុ ជាតិ យស្សា សា>ឧជុជាតិកា**, **ឧជុ ជាតិ>ឧជុជាតិ**, **ឧជុជាតិយា និយុត្តា>ឧជុជាតិកា**។ -**ទិដ្ឋិតា** ឥ. ភាវ:...ជាអ្នកមានទិដ្ឋិដ៏ត្រង់; វិ. **ឧជុ ទិដ្ឋិ អស្សាតិ>ឧជុទិដ្ឋិ**, **តស្ស ភាវោ>ឧជុទិដ្ឋិតា**។

ឧជុក គុ. [ឧជុ+ក-ស.] កិ.ប្រព្រឹត្តទៅដោយភាពមិនវៀច (ត្រង់), វិ. **អរណ៌អ-ក្ខុដិលភាវេន បវត្តនំ>ឧជុ**, **ឧជុ ឯវ>ឧជុកំ**។ -**សណ្ឋាន** នបុំ. សណ្ឋានដ៏ត្រង់, ទ្រង់ទ្រាយដ៏ត្រង់។ -**មគ្គ** បុំ. ផ្លូវដ៏ត្រង់។

ឧជ្ជង្គល បុំ. [ឧ+ជង្គល] ផែនដីដ៏ខ្ពស់, ទីទួល (**ជង្គល**<ជល+គល+អ=ប្រទេសជាទីលេបនូវទឹក (ផែនដី), វិ. **ជលំ គលតិ ឯត្ថាតិ>ជង្គលោ**, **ឧច្ចោ ជង្គលោ>ឧជ្ជង្គលោ**) ។

ឧជ្ជលន្តី គុ. [ឧ+ជល+អន្ត+ឦ] កាលរុងរឿង, កាលភ្លឺឡើង។

ឧជ្ជេនិ ឈ្មោះទីក្រុងមួយក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា។

ឧជ្ជោត គុ. ពន្លឺ (ដូច **ឱភាស**) ។

ឧជ្ឈ ធា. **ឧស្សគ្គេ ឆឌ្ឌនេ ច ឧជ្ឈតិ ឧជ្ឈិតំ** "លះបង់, ចោល" ភូ. ។

ឧជ្ឈាន នបុំ. [ឧ+ឈ+យុ] កិ.សម្លឹង, កិ.ពិនិត្យ, កិ.លើកទោស, កិ.តិះដៀល, កិ.រអ៊ូរទាំ, វិ. **ឧជ្ឈាយតេតិ>ឧជ្ឈានំ**។ -**ពហុល** គុ. ច្រើនដោយកិ.លើកទោស។-**សញ្ញិតា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានសេចក្តីសម្គាល់ក្នុងកិ.លើកទោស។ -**សញ្ញិត្ថេរវត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃព្រះថេរ:ឈ្មោះឧជ្ឈានសញ្ញី (ព្រះថេរ:អ្នកមានសេចក្តីសម្គាល់ក្នុងកិ.លើកទោស) ។ -**សញ្ញី** បុំ. អ្នកមានសេចក្តីសម្គាល់ក្នុងកិ.តិះដៀល; វិ. **ឧជ្ឈានេ សញ្ញា > ឧជ្ឈានសញ្ញា**, **សា យស្ស អត្ថីតি>ឧជ្ឈានសញ្ញី**។

ឧជ្ឈាបយាថ កិ. [ឧ+ឈ+ណាបយ+ថ-វ.] ញ្ចុំង... ឱ្យពិនិត្យ, ឱ្យសម្លឹង, ឱ្យលើកទោស។

ឧជ្ឈាបយាម កិ. [ឧ+ឈ+ណាបយ+ស្សាម-ភ, លុបស្ស] នឹងញ្ចុំង...ឱ្យលើកទោស, នឹងប្រឹក្សា, នឹងញ្ចុំង...ឱ្យជួយប្រឹក្សា។

ឧជ្ឈាយន្ត គុ. [ឧ+ឈ+អន្ត] កាលលើកទោស។

ឧជ្ឈាយិ កិ. [ឧ+ឈ+អ+ឦ-អជ្ជ.] លើកទោសហើយ, សម្លឹងហើយ។

ឧជ្ឈាយិត្វា អ. [ឧ+ឈ+ឥ-អា.+ត្វា] លើកទោសហើយ, តិះដៀលហើយ។

ឧជ្ឈិត គុ. [ឧជ្ឈ+ឥ-អា.+ត] គឺ...លះហើយ, លះបង់ហើយ, ចោលហើយ។

ឧដ្ឋហតិ កិ. [ឧ+ឋា+អ+ហ-អា.+តិ-វ.] តាំងឡើង, ក្រោកឡើង, រះឡើង។

ឧដ្ឋហន្ត គុ. [ឧ+ឋា+អ+ហ-អា.+អន្ត] កាលតាំងឡើង, កាលក្រោកឡើង។

ឧដ្ឋហិត្វា អ. [ឧ+ឋា+អ+ហ-អា.+ឥ-អា.+ត្វា] តាំងឡើងហើយ, ក្រោកឡើងហើយ។

ឧដ្ឋហឺសុ កិ. [ឧ+ឋា+អ+ហ-អា.+ឌំ-អជ្ជ.] តាំងឡើងហើយ, ក្រោកឡើងហើយ។

ឧដ្ឋាតព្ព គុ. [ឧ+ឋា+តព្ព] គឺ...គប្បីតាំងឡើង, គប្បីក្រោកឡើង។

ឧដ្ឋាតិ កិ. [ឧ+ឋា+អ+តិ-រ.] តាំងឡើង, ក្រោកឡើង, រះឡើង។

ឧដ្ឋាតុំ អ. [ឧ+ឋា+តុំ] ដើម្បីតាំងឡើង, ដើម្បីក្រោកឡើង។

ឧដ្ឋាន នបុ. [ឧ+ឋា+យុ] កិ. តាំងឡើង, កិ. ក្រោកឡើង (ដូច **និសិន្ទាឧ្យុគម**), សេចក្តីព្យាយាម (ដូច **ឥហា**), សេចក្តីក្រវើនក្រតើន, ការនៃបុរស (ដូច**ចោរិស**); វិ. **ឧដ្ឋហិយតេតិ >ឧដ្ឋានំ**។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីជាទីតាំងឡើង។ -**ដ្ឋានសន្ធាត** គុ. ពោលគឺទីជាទីតាំងឡើង។ -**កាល** បុ. កាលជាទីក្រោកឡើង, កាលជាទីក្រវើនក្រតើន។ -**ឥរិយាវន្ត** គុ. អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងតាំងឡើង, អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងក្រវើនក្រតើន។

ឧដ្ឋានវា គុ. [ឧដ្ឋាន+វន្តុ] អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងតាំងឡើង, អ្នកមានសេចក្តីខ្នះខ្នែង, វិ. **ឧដ្ឋានំ យស្ស អត្ថីតិ>ឧដ្ឋានវា**។

ឧដ្ឋាបិត គុ. [ឧ+ឋា+ណាបេ+ត-អា.+ត] គឺ...ញ៉ាំង...ឱ្យក្រោកឡើងហើយ, ឱ្យតាំងឡើងហើយ, ឱ្យងើបឡើងហើយ។

ឧដ្ឋិត គុ. [ឧ+ឋា+ត, អានៃឋា>ត] តាំងឡើងហើយ, ក្រោកឡើងហើយ។

ឧឋ ធា. **ឧបឃាតេ ឱឋតិ** "សម្លាប់, ប្រហារ, បៀតបៀន" ភូ. ។

ឧណ្ណត នបុ. គ្រឿងប្រដាប់ថ្ងាស។

ឧណ្ណា ឥ. រោមសត្វមានចៀមជាដើម (ដូច **មេសាទិលោម**), រោមត្រង់ប្រជុំចិញ្ចើម (ដូច **ភ្រូមជ្ឈេរោមធាតុ**) ។

ឧណ្ណានាតិ សត្វពីងពាង (ដូច **លូតា**) ។

ឧណ្ណាមយ នបុ. កម្រាលធ្វើដោយរោមសត្វ។

ឧណ្ណាលោម បុ. [ឧណ្ណា+លោម] រោមត្រង់ចិញ្ចើម។

ឧណ្ហីស នបុ. មង្កុដ, ក្បាលជណ្តើរ។

ឧណ្ហ គុ. [ឧស+ណ្ហ] សភាវ:តែងក្តៅ (ក្តៅ, កម្តៅ); វិ. **ឧសតិ ទហតីតិ> ឧណ្ហោ**។ រដូវក្តៅ (ដូច **និទាឃ**) ។

ឧណ្ហរំសិ ព្រះអាទិត្យ (ដូច **បតាករ**) ។

ឧណ្ហីស នបុ. ក្បាលជណ្តើរ (ដូច **សោបានសីស**), មង្កុដ (ដូច **មកុដ**), សំពត់ឈ្នួតក្បាល (ដូច **សីសវេឋន**) ។

ឧតុ នបុ. រដូវ មានហេមន្តរដូវជាដើម (ដូច **ហេមន្តាទិ**), រដូវរងារនៃស្ត្រី (ដូច **បុប្ផ**) ។

ឧតុនី ស្ត្រីមានរដូវរងារ។

ឧត្តត្ត នបុં. សាច់ដៀត (ដូច **ឥណ្ណរ**) ។

ឧត្តមङ្ग នបុં. [ឧត្តម+អङ្ग] អវយវៈដ៏ឧត្តម (ក្បាល, អបែងក្បាល) ។

ឧត្តមङ្គរុហ បុં. សក់ (ដូច **កេស**) ។

ឧត្តមङ្ग នបុં. ក្បាល (ដូច **សីស**) ។

ឧត្តមណ្ណ បុં. ម្ចាស់បំណុល (ដូច **ធនិក**) ។

ឧត្តម គុ. ខ្ពង់ខ្ពស់, ប្រសើរ, ថ្លៃថ្លា (ដូច **បវរ**) ។

ឧត្តមា ឥ. ស្រីល្អ (ដូច **ឥរាវេហា**) ។

ឧត្តរ គុ. [ឧ+តរ+អ] ខាងលើ (ដូច **ឧបរិ**), ដ៏លើស, ដ៏ក្រៃលែង, ប្រសើរ (ដូច **សេដ្ឋ** ឬដូច **សេយ្យ**), ទិសឧត្តរ, ទិសខាងជើង (ដូច **ទិសាទិភេទ**), តទៅខាងមុខ (ដូច **បរ**), ។ -**សាដក** បុំ. សាដកសម្រាប់ពាក់ព័ន្ធដ៏កាយខាងលើ (សំពត់បង់-ក) ។ សំពត់ដណ្តប់ (ដូច **ឧត្តរាសङ្គ** ឬដូច **បវារ**), ពាក្យតប (ដូច **បដិវាក្យ**) ។

ឧត្តរកាល កាលតទៅ (ដូច**អាយតិ**)។

ឧត្តរកុរុ ឧត្តរកុរុទ្វីបជាទ្វីបធំមួយនៅខាងជើងភ្នំ**មេរុ**។

ឧត្តរាយន នបុં. រដូវជាទីទៅកាន់ទិសខាងជើងនៃព្រះអាទិត្យគឺរដូវដែលព្រះអាទិត្យដើរបែរទៅខាងជើង។

ឧត្តរាសङ្គ បុំ. [ឧត្តរ+អា+សញ្ជ+អ] សំពត់ដែលបុគ្គលពាក់ព័ន្ធដ៏ចំណែកនៃកាយខាងលើ (សំពត់បង់-ក,ចីពរ, សំពត់ដណ្តប់ (ដូច **បវារ**), វិ. **ឧត្តរស្មึ ទេហភាគេ អាសញ្ជិយតិ ឋបិយតីតិ>ឧត្តរាសङ្គោ**។

ឧត្តរិត្វា អ. [ឧ+តរ+ឥ-អា.+ត្វា] ឆ្លងឡើងហើយ, ឡើងហើយ, ឆ្លងហើយ។

ឧត្តរិភङ្គ បុំ. [ឧត្តរិ+ភङ្គ] សម្លដែលកាច់បង់នូវរសដ៏ក្រៃលែង (តាមទម្លាប់នៃបោរាណាចារ្យដែលធ្លាប់ប្រែមកថា «សម្លកកូរ» ឬ «សម្លការី» បើតាមពិតសព្ទនេះជាឈ្មោះសម្លអ្វីម៉ាងដែលគេនិយមប្រើក្នុងប្រទេសឥណ្ឌៀ) សម្លឈ្មោះ **ឧត្តរិភङ្គ**:។

ឧត្តរីយ នបុં. សំពត់ដណ្តប់ (ដូច **ឧត្តរាសङ្គ**) ។

ឧត្តស បុំ. កម្រងផ្ការសម្រាប់ប្រដាប់ក្បាល (ដូច **អាវេឡ**) ។

ឧត្ថាន គុ. [ឧ+ឋន+ណ] ផ្ទារ, ងាយ, រាក់, រីករាយ។ -**មុខ** គុ. មានមុខរីករាយ, មានមុខស្រស់ស្រាយ។ -**ត្ថ** គុ. មានសេចក្តីដ៏រាក់។ -**សយ្យក** បុំ. អ្នកដេកផ្ទារ; វិ. **ឧត្ថានំ សយតីតិ>ឧត្ថានសេយ្យកោ**, (**សេយ្យក** <សី+ឯយ្យកឬក) ។

ឧត្តានសយ បុ. កូនក្មេងតូច, កូនក្មេងនៅដេកផ្ងារ, កូនក្មេងនៅបៅដោះ (ដូច **ថនប**) ។

ឧត្តានសេយ្យក បុ. អ្នកដេកផ្ងារ, កូនក្មេងនៅដេកផ្ងារ, កូនក្មេងនៅបៅដោះ (ដូច**ថនប**) ។

ឧត្តាស បុ. [ឧ+តស+ណ] សេចក្តីតក់ស្លុត, សេចក្តីរន្ធត់, សេចក្តីខ្លាច (ដូច **ភយំ**), វិ. **ឧត្តសនំ**> **ឧត្តាសោ**។

ឧត្តិ ពាក្យ, វាចា (ដូច **គិរ**) ។

ឧត្ថិដ្ឋ គុ. [ឧ+ឋា, ឋា>ติដ្ឋ+អ] បិណ្ឌបាតគឺបុគ្គលគប្បីក្រោកឡើងហើយឈរនៅ, ដុំនៃអាមិសគឺភិក្ខុគប្បីក្រោកឡើងហើយឈរនៅ។

ឧត្ថិណ្ណ គុ. [ឧ+តរ+ត, ต>ณ, លុបរ] ឆ្លងឡើងហើយ, ឡើងហើយ។

ឧត្ថំស គ្រឿងប្រដាប់ត្រចៀក (ដូច **កណ្ណូបូរ**) ។ កំពូល (ដូច **សេខរ**) ។

ឧទ **ឱកប្បត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺត្រិះរិះប្រែថាឬថា, **អហោ**, **ឥ**, **ឥមុ**, **ឧទាហុ**, **ឥមុតោ**ក៏ជាវិកប្បត្ថវាចកដែរ, មួយទៀត**ឧទ**ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **អបិ** ប្រែដូច **អបិ**, **ឱកប្ប** សេចក្តីត្រិះរិះប្រែថាខ្លះ, ក្តី, ឬ, ឬថា។

ឧទិ ធា. **ហោទេ**, **ឥីឆ្យាយញ្ច ឧទតិ** "រីករាយ, ត្រេកអរ,លេង" ភ. **ឧទានំ** នបុ. "ឧទាន, ពាក្យបន្លឺឡើងដោយផ្ងែតចិត្ត, សប្បាយចិត្តឬខូចចិត្ត" =**ปีติเวคสมุฏฐาปิโต ឧទាហារោ** "ពាក្យបន្លឺឡើងដែលកើតឡើងដោយកម្លាំងបីតិ" ក្នុងពុទ្ធសាសនាមានគម្ពីរមួយឈ្មោះឧទាននៅក្នុងខុទ្ទកនិកាយដោយច្រើនសម្តែងរឿងព្រះពុទ្ធនិងព្រះអរហន្តដែលអស់ទុក្ខមានតែសេចក្តីរីករាយក្នុងធម៌ហើយពោលបន្លឺឧទានវាចាឡើងដោយករណីនេះទើបអ្នកប្រាជ្ញលោកសម្តែងអត្ថនៃឧទាននោះ ថាបន្លឺឡើងកើតអំពីកម្លាំងនៃបីតិចំណែកព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យកែអដ្ឋកថាឧទាននោះថា =**សោមនស្សញ្ញាណមយិកំ** "កើតឬសម្រេចមកពីសោមនស្សញ្ញាណ" ។ **ឧទគ្គោ** គុ. "រីករាយ, ត្រេកអរ, សប្បាយចិត្ត" =**សញ្ជាតសោមនស្ស**-ส.។
បសវន ឥលេទនេសុ (**សន្ទនតិន្ត្ថតាសុ**) **ឧន្ទតិ** "ហូរទៅ, ទទឹក" រ. **ឧន្ទុរោ** បុ. "កណ្តុរ" ។ **សមុទ្ទោ** បុ. "សមុទ្រ" ។

ឧទក នបុ. [ឧទ+ក] ធម្មជាតធ្វើនូវកិ.ជ្រួតជ្រាប (ទឹក) (ដូច**អម្ពុ**), វិ. **ឧន្ទតិ ទ្រវំ ឥមេតីតិ** >**ឧទកំ**។ -**ត្ថម្ភ** បុ., នបុ. ល័ក្តចាន់, ក្ដមទឹក, ថ្ងូទឹក, (តាមទម្លាប់ថា «ល័ក្តចាន់សម្រាប់ដាក់នូវទឹក» ជាបរិក្ខារម៉ាង របស់បព្វជិតអ្នកកាន់ធុតង្គ) ជាវេវចនៈនៃ **ឥមណ្ឌលុ**។ -**ណ្ណវ** បុ. ទន្លេដ៏ពេញដោយទឹក, សមុទ្រដ៏ពេញដោយទឹក (**អណ្ណវ**<អណ>អណ្ណ+វ= ប្រទេសមានទឹក, ទន្លេ, សមុទ្រ) ។ -**និទ្ធមន** នបុ. ទីជាទីកម្ចាត់បង់នូវទឹក,ប្រឡាយនៃទឹក, លូនៃទឹក, ផ្លូវនៃទឹក, ទីជាទីហូរទៅនៃទឹក

(និទ្ទមន<និ+ធម+យុ) ។ -**មណ្ឌិក** បុ. ពងនៃទឹក។ -**ធារ** ឥ. ទនៃទឹក , ធ្នារនៃទឹក។ -**បុព្ពុឡ** បុ. ពពុះនៃទឹក, ក្រពេញនៃទឹក។ -**ឌារ** បុ. វេនជាទីដងនូវទឹក, វេនជាទីនាំនូវទឹក។

ឧទកុម្ម បុ. [ឧទ+កុម្ម] ក្អមនៃទឹក, ក្អមដ៏ពេញដោយទឹក។

ឧទគ្ត ខ្ពស់ (ដូច**ឧច្ច**) ។ -**ភាព**បុ. [ឧទគ្ត+ភាវ] ភាវៈនៃសេចក្ដីត្រេកអរ (**ឧទគ្ត**<ឧ+អគ្គឬឧទ+អគ្ត) ។

ឧទធិ សមុទ្រ (ដូច **សិន្ធុ**) ។

ឧទបាទិ កិ. [ឧ+អ+បទ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.+ចុះទ-អា.] បានកើតឡើងហើយ, កើតឡើងហើយ។

ឧទបាន បុ. អណ្ដូងទឹក (ដូច **បានភូម**) ។

ឧទពិន្ទុនិបាត បុ. [ឧទពិន្ទុ+និបាត] កិ.ធ្លាក់ចុះនៃតំណក់នៃទឹក, កិ.ស្រក់ចុះនៃតំណក់នៃទឹក, (និបាត<និ+បត +ណ) ។

ឧទព្ភហិ កិ. [ឧ+អ+វហ+អ+ណ្យ-អជ្ជ., ចុះទ-អា.] បានអូសឡើងហើយ, បានទាញឡើងហើយ។

ឧទយន្ត គុ. [ឧទិ+អន្ត] កាលរះឡើង, កាលកើតឡើង។

ឧទយព្ភយ បុ. [ឧទយ+វយ] កិ.កើតឡើងនិងកិ.សូន្យទៅ។

ឧទយ បុ. ភ្នំខាងបុព្វទិស (ដូច **បុព្វសេល**) ។

ឧទរន្ត ផ្ទ្ៃពោះ, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **ឥលី** សព្ទ។

ឧទរបដល នបុ. [ឧទរ+បដល] ដំបារនៃពោះ (ផ្ទ្ៃនៃពោះ) ។

ឧទរ នបុ. ពោះ, ផ្ទ្ៃ (ដូច **គហណី**) ។

ឧទពិន្ទុ នបុ. [ឧទ+ពិន្ទុ] តំណក់នៃទឹក។

ឧទហារក គុ. អ្នកនាំទៅនូវទឹកដោយប្រឡាយទឹក (ដូច **ណេត្តិក**) ។

ឧទាន នបុ. [ឧទ+យុ] ពាក្យជាគ្រឿងបន្លឺឡើង, (ពាក្យបន្លឺដោយសោមនស្ស) ឧទាន, វិ. **ឧទតិ ឯតេណាតិ**>**ឧទានំ**។

ឧទានេតិ កិ. [ឧទ+នា+ណេ+តិ-រ.] បន្លឺ, បន្លឺឡើង។

ឧទាហរណ នបុ. ការសម្ដែងឡើង, ការសម្ដែងចេញ (ដូច **និទស្សន**) ។

ឧទាហុ និ. **ឥកប្បត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺត្រិះរិះប្រែថាឬថា, ដូច **ឧទ** ខាងដើម, ឬថា, ឬក៏។

ឧទិក្ខតិ កិ. [ឧ+ឥក្ខ+អ+តិ-រ, ចុះទ-អា.] ងើបមើល, ក្រឡេកមើល។

ឧទិត ពោល (ដូច **ភុត្ត** ឬដូច **ភណិត**), ទៅខាងលើ (ដូច **ឧគ្គត**),

ឧទីចិ ទិសខាងជើង។

ឧទីរយ កិ. [ឧ+ល្ឍរ+ណយ+ឯយ្យ-ស, ចុះទ-អា.] គប្បីពោល។

ឧទីរិត គុ. ពោល (ដូច **ភ**ទ**ិត**) ។

ឧទុក្ខល បុ. ត្ជាល់។

ឧទុម្ពរ បុ. ដើមឧទុម្ពរ, ដើមល្វា (ដូច **យ**ញ្ញ**ង្គ**) ។

ឧទ្ធ បុ. ភេ។

ឧទ្ធណោមិ កម្រាលមានជាយទាំងពីរខាង។

ឧទ្ធាន នបុ. [ឧ+ទេ+យុ] វត្ថុសម្រាប់រួបរួមទុកឬរក្សាទុក (ត្រណោត), វិ. **ឧទ្ធាយ**ត**ិ រ**ក្ខ**ति ឯ**ត**េ**ន**ាតិ>ឧ**ទ្ធ**ានំ**។

ឧទ្ធាប បុ. ភាគបន្ទាយ (ដូច **ឧ**ប**ការ**ិ**ក**ា) ។

ឧទ្ធាម គុ. [ឧ+ទាម] មានកិ.ទូន្ទានរើឡើងហើយ (ក**ញ**្ជ**ាល**ឡើ**ង**ហើ**យ**); វិ. **ឧ**ទ្ធ**�о ទ**ាមោ**យ**េ**ន **ស**ោ>ឧ**ទ**្ធ**ាមោ** (**ទ**ាម<ទម+ណ=កិ.បង្ហាត់, កិ.បង្ហ**ឹ**ក; វិ. **ទ**ម**ន**ំ>**ទ**ាមោ) ។

ឧទ្ធាលបាទប បុ. ដើមរាជព្រឹ**ក**្ស, **ស**ព្ទ**ន**េ**ះ**ជាអ**ត**្ថ**ន**ៃ **ឥ**ន្ទ**ី**ទ**ារ** **ស**ព្ទ។

ឧទ្ធាល បុ. ដើមរាជព្រ**ឹ**ក**ា**ស (ដូ**ច** **ទ**ាតយ**ា**ត**ក**) ។

ឧទ្ទិស**ា** អ. [ឧ+ទ**ិ**ស+ត**ា**] ឧ**ទ**ិ**ស**, ចំ**ពោ**ះ, **ស**ំ**ដ**ៅ។

ឧទ្ទ**ស** បុ. [ឧ+ទ**ិ**ស+ណ] ឧ**ទ**្ទ**ស**, **ក**ិ.**ស**ម្ដ**ង**ឡ**ើ**ង, **ค**ือ**ប**ុ**ค**្ค**ล**ค**ป**ี**ส**ម្ដ**ង**ឡ**ើ**ង (**ป**า**ล**ี) ។ -**ภ**ត្ត **ន**ប**ុ**ំ. **ภ**ត្ត**ค**ือ**ป**ุ**ค**្ค**ล**ค**ป**ี**ส**ម្ដ**ง**ឡ**ើ**ង, **ภ**ត្ត**ค**ือ**ป**ุ**ค**្ค**ล**ค**ป**ี ឧ**ទ**ិ**ส**, ឧ**ទ**្ទ**ส**ภ**ต**ฺ។

ឧទ្ធ**ាសិ**ត **ប**ុ**ំ**. **ឃ**ា**ង** (ដ**ូ**ច **ภ**ณ**ฑ**ा**ส**ा**ล**ा) ។

ឧទ្ធ**ก**ា **ค**. **ส**ម្ព**រ**ម**ា**ង**ม**ាន**ส**ំ**ឡ**ើ**ង**ព**ុ**ខ**ាង**ល**ើ។

ឧទ្ធ**ค**ติ ការ**ទ**ៅ**ខ**ាង**ល**ើ, **ส**ព្ទ**ន**េ**ះ**ជ**ា**អ**ต**ន្ន**ย** **ឧ**ค**ฺ**ม**ห**ន **ส**ព្ទ។

ឧទ្ធ**ค**ฺ**ค** **ค**ុ. [ឧ**ท**+**ค**ฺ**ค**] **ม**ាន**ช**ុ**ง**ក្ន**ុ**ង**ข**ាង**ล**ើ, **ม**ាន**ช**ុ**ง**ង**ล**ើ**ง**ល**ើ, **ว**ิ. **ឧ**ទ្ធ**ํ** **ค**ฺ**ค**ฺ**ค**ោ **ย**េ**ส**ន្ត**ิ**> **ឧ**ទ្ធ**ค**ฺ**ค**ោ។

ឧទ្ធ**จ** **น**ប**ุ**ំ. [ឧ**ท**+**ค**ฺ**ค**] **ภ**ារ:**ន**ៃ**ช**ិ**ต**ฺ**ต**ារ**ย**ម**ห**ាយ; **ส**េ**ช**ក្ដ**ี**រ**ย**ម**ห**ាយ (ដ**ូ**ច**ឧ**ទ**្ធ**ដ**ំ**), **ว**ิ. **ឧ**ទ**ํ**ធ**ุ**ន**ค**ติ**ก**ป**ฺ**ค**ี**ค**ติ>**ឧ**ទ**ฺ**ธ**ต**ํ (**ช**ิ**ต**ฺ**ต**ํ), **ឧ**ទ**ฺ**ธ**ต**ส**ฺ**ส**ภ**ว**ោ>**ឧ**ទ**ฺ**ธ**จ**ํ, **ឧ**ទ**ฺ**ธ**ต**ํ **ฉ**ฬ **ภ**ว> **ឧ**ទ**ฺ**ธ**จ**ํ។

ឧទ**ฺ**ธ**ฉ** **ค**ุ. [ឧ+**ธ**ร+**ต**, **ต**>**ฉ**] **ส**ภ**า**ร:ដ**ែ**ល**ป**ុ**ค**្ค**ล**រ**ើ**ឡ**ើ**ង**ហ**ើ**យ, **ส**្រ**ង**់ឡ**ើ**ង**ហ**ើ**យ, ដ**ក**ឡ**ើ**ង**ហ**ើ**យ, **ว**ิ. **ឧ**ទ**ฺ**ธ**ร**ិ**ย**ิ**ต**ฺ**ต**ាតិ>**ឧ**ទ**ฺ**ธ**ฉ**ោ។

ឧទ**ฺ**ธ**ฉ** **น**ប**ุ**ំ. **ส**េ**ช**ក្ដ**ี**រ**ย**ម**ห**ាយ (ដ**ូ**ច **ឧ**ទ**ฺ**ธ**จ**) ។

ឧទ**ฺ**ធ**ទ**េ**ห**ិ**ก **ค**ุ. **ท**ាន**ដ**ែ**ล**គ**េ**ឲ** យ**ខ**ាង**ล**ើ**អ**ំ**ព**ីរ**ាង**ก**ាយ**ค**ឺ**ท**ាន**ដ**ែ**ล**គ**េ**ធ**្ វ**ើ**ដ**ើ**ម**្ប**ីអ**ក**ស្ល**ាប់ **ก**ុ**ង**ថ**ៃ**ស្ល**ាប់។

ឧទ្ធន នបុ. [ឧ+ធា+យុ] ភាជនៈមានឆ្នាំងជាដើមជាទីដែលជនតម្កល់ឯ្ងដ៏ខាងលើ (ជើងក្រានដូច **ចុល្លី**); វិ. **ឧទ្ធំ ធីយតិ ឋាណ្យាទិកមស្មិន្តិ>ឧទ្ធនំ**។ -**បន្តី** ឥ. របៀបនៃជើងក្រាន, ជួរនៃជើងក្រាន។

ឧទ្ធពាហុទ្វយុម្ហាន ជំហរកម្ពស់មួយទ្រទ្ងងដៃ, ការលើកឡើងនូវដៃទាំងពីរទៅខាងលើ, សព្ទនេះជាអត្ថរបស់ **ចោរិស** សព្ទ។

ឧទ្ធរន្តី គុ. [ឧ+ធរ+អន្ត+ណ្យ] កំពុងរើឡើង, កំពុងបោចរោច។

ឧទ្ធរិត្វា អ. [ឧ+ធរ+ឥ-អា.+ត្វា] រើឡើងហើយ, ស្រង់ឡើងហើយ, ឥកាយហើយ, បោចរោចហើយ។

ឧទ្ធសិ ធា. **ឧញ្ហេ ឧទ្ធស្ហតិ** "ស្ងែងរក" ក. ។

ឧទ្ធាន នបុ. ចំណង, គ្រឿង, ជន្លាស (ដូច **ពន្ធន**) ។

ឧទ្ធារ បុ. បំណុល (ដូច **ឥណ**) ។រើឡើង, បាចសាច (ដូច **ឧក្ខេប**) ។

ឧទ្ធំ និ. ខាងលើ, ក្នុងខាងលើ, ជាន់ខាងលើ។

ឧទ្ធំ **ឧទ្ធត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺខាងលើ, **ឧបរि** ក៏ជាឧទ្ធត្ថវាចកដែរ។

ឧទ្ធំគម ខ្យល់បកច្រាលឡើងលើ។

ឧឡារ ធំទូលាយ (ដូច **ឱិបុល**), ប្រសើរ, លើសលុប (ដូច **សេដ្ឋ**), មានរសផ្អែម (ដូច **មធុរ**) ។

ឧទ្រក បុ. កម្ពួត (ដូច**ឧគ្គារ**) ។

ឧធ ធា. **ឧបាសាយំ ឧឆតិ** "ស្រេក, ប្រាថ្នា, ចង់បាន" ភូ. ។ **ឧញ្ហេ ឧញ្ហតិ ឧញ្ហោ ឧញ្ហោ** "ស្ងែងរក" រុ. ។

ឧន្ទុរ បុ. សត្វកណ្តុរ (ដូច **មូសិក**) ។

ឧន្ធ្ពល គុ. [ឧ+នង្គ្ពល] មាននង្គ្ពលក្នុងខាងលើឬមាននង្គ្ពលលើកឡើងហើយ, វិ. **ឧទ្ធំ ឧន្ធ្ពលំ យស្ស សោ>ឧន្ធ្ពលោ, ឧក្ខិត្តំ ឧន្ធ្ពលំ យេន សោ ឥ>ឧន្ធ្ពលោ**។

ឧន្ធត គុ. [ឧ+នម+ត] ងើបឡើងហើយ, ប៉ោងឡើងហើយ, ខ្ពស់ (ដូច **ឧច្ចោ**) ។

ឧន្ធតិ មានៈ, ការលើកតម្កើងខ្លួន, កាន់ខ្លួន, ឆ្មើង, ព្រហើន (ដូច **មានោ**)។

ឧន្ធឡ គុ. [ឧ+នឡ] មានមានៈដូចជាបបុសលើកឡើងហើយ, វិ. **ឧក្ខិត្តោ មានឧឡោ យេន សោ>ឧន្ធឡោ**។

ឧន្ធានន នបុ. [ឧ+នទ+យុ] កិ.បន្ទឹឡើង, កិ.គឹកកង។

ឧន្ធ បុ. ទទឹក, សើម, ជ្រាយ (ដូច **ឥលិន្ធ**) ។

ឧប ជាឧបសគ្គប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ **សមីប** ជិត ឧ. **ឧបនគរំ** ទីជិតនៃទីក្រុង, **ឧបាសា** ការបម្រើ ឧ. **ពុទ្ធុបដ្ឋាកោ** អ្នកបម្រើនូវព្រះពុទ្ធ, **សាធិស្ស**

ដូចគ្នា ប្រហែលគ្នា, ស្រដៀងគ្នា ឧ. **ឧបមានំ** ប្រៀបដូច **ឧោសក្ខាន** ការពោលទោស ឧ. **ឧបវ ១ ១ ១

ឧបកីតក គុ. [ឧប+កី+ត+ក-ស.] ជាអ្នកគឺ...ចូលទៅទិញហើយ, លោះហើយ។
-**ទាន** បុ. វាទ:ថាភិក្ខុឈ្មោះនន្ទគឺព្រះមានព្រះភាគលោះហើយ។

ឧបក្ខម បុ. ការឈានទៅមុន (ដូច **បក្ខម**) ។

ឧបក្ខិលិដ្ឋ គុ. [ឧប+កិលិស+ត] គឺ...ឱ្យចូលទៅសៅហ្មងហើយ, ចូលទៅឱ្យសៅហ្មងហើយ។

ឧបក្ខិលេស បុ. [ឧប+កិលិស+ណ] ធម៌ជាគ្រឿងចូលទៅសៅហ្មង, ឧបក្លិលេស; វិ. **ឧបក្ខិលិស្សតិ ឯតេនាតិ>ឧបក្ខិលេសោ**។

ឧបក្ខុបក្ខ គុ. [ឧបក្ក+ឧបក្ក] ឆ្ពិនឡើងហើយៗ, ទុំឡើងហើយៗ, ដោរឡើងហើយៗ, ដោរឡើងក្រៃលែង (**ឧបក្ក**<ឧ+បច+ត) ។

ឧបក្ខោស បុ. ការពោលទោស, ការតិះដៀល (ដូច **អវណ្ណាទាន**) ។

ឧបក្ខរ ត្រពងរទេះ (ដូចបាឡីខ្លះថា **អបក្ខរោ**តែបានឃើញក្នុងព្រះសូត្រ **បក្ខរោ**) ។

ឧបគច្ច កិ. [ឧប+គម+អ+ហិ-ប., លុបហិ] ចូរចូលទៅដល់, ចូរចូលទៅជិត។

ឧបគច្ឆន្ត គុ. [ឧប+គម+អន្ត] កាលចូលទៅដល់, កាលចូលទៅជិត។

ឧបគច្ឆន្តិ កិ. [ឧប+គម+អ+អន្តិ-រ.] ចូលទៅដល់, ចូលទៅជិត។

ឧបគញ្ជិ កិ. [ឧប+គម+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ចូលទៅដល់ហើយ, ចូលទៅជិតហើយ។

ឧបគត គុ. [ឧប+គម+ត] ចូលទៅដល់ហើយ,ចូលទៅជិតហើយ, នៅហើយ, កើតហើយ។

ឧបគន្តុំ អ. [ឧប+គម+តុំ] ដើម្បីចូលទៅដល់, ដើម្បីចូលទៅជិត, ចូលទៅរក។

ឧបគន្ត្វា អ. [ឧប+គម+ត្វា] ចូលទៅដល់ហើយ, ចូលទៅជិតហើយ, ចូលទៅរកហើយ។

ឧបគមន នបុ. [ឧប+គម+យុ] កិ.ចូលទៅដល់, កិ.ចូលទៅជិត; វិ. **ឧបគម្យតេតិ>ឧបគមនំ**។
-**ការណ** នបុ. ហេតុគឺកិ.ចូលទៅជិត, ហេតុនៃកិ.ចូលទៅជិត។

ឧបគមិស្សន្តិ កិ. [ឧប+គម+អ+ឥ-អា.+ស្សន្តិ-ភ.] នឹងចូលទៅដល់, នឹងចូលទៅជិត, នឹងចូលទៅរក។

ឧបគុយ្ហិត្វា អ. [ឧប+គុហ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ចូលទៅលាក់ហើយ, លាក់ទុកហើយ, បិទបាំងហើយ, ចូលទៅឱបហើយ, ឱបហើយ។

ឧបគូហណ នបុ. ការឱប, ការកៀក (ដូច **អាលិङ्गន**) ។

ឧបឃាត គុ. [ឧប+ហន, ហន>ឃាត+ណ] កិ.ចូលទៅបៀតបៀន, កិ.ចូលទៅសម្លាប់, កិ.ចូលទៅខ្ទប់; វិ. **ឧបហនតំ>ឧបឃាតោ**។

ឧបចរិតោ គុ. បម្រើ, គាល់ (ដូច **ឧបាសិត**) ។

ឧបចារ បុ. [ឧប+ចរ+ណ] ធម៌ជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តជិតឬកិ.ប្រព្រឹត្តទៅជិត (ឧបចារ: ,ជិត (ដូច**អាសន្ន**); វិ. **ឧបចរតិ ឯតេនាតិ>ឧបចារោ**, **ឧបចរណំ ឥតិ>ឧបចារោ**។ -**ជ្ឈាន** នបុ. ឈានប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃធម៌ជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តជិត, ឈានប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃឧបចារសមាធិ។ -**ត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់ឧបចារ:, ត្រូវការដល់ឧបចារ:។ -**ឃ្យានវស** បុ. អំណាចនៃឧបចារសមាធិនិងអប្បនាសមាធិ។ -**សមាធិ** បុ. សមាធិប្រព្រឹត្តទៅក្នុងឧបចារ:,ឧបចារសមាធិ; វិ. **ឧបចារេ ឧបវត្តោ សមាធិ>ឧបចារសមាធិ**។ ការបម្រើ (ដូច**ឧបដ្ឋាន**) ។ ការរករឿងរកហេតុអ្នកដទៃ (ដូច**អញ្ញតរោបន**) ។

ឧបចិក បុ. [ឧប+ចិ+ឥក] សត្វចូលទៅកពូន (កណ្តៀរ); វិ. **ឧបចិនាតីតি>ឧបចិ-កោ**។ **អាទិ** គុ. (សត្ត) មានកណ្តៀរជាដើម។

ឧបច្ឆកា ទីកន្លែងជិតភ្នំ (ដូច **សេលស្ស អាសន្នា ភូមិ**) ។

ឧបច្ឆតា កិ. [ឧប+អតិ>ឧបច្ছ+អ+គម+អា-ហ.] បានចូលទៅកន្លងហើយ, កន្លងបង់ហើយ។

ឧបច្ឆយ បុ. ការប្រព្រឹត្តកន្លង, ការប្រព្រឹត្តល្មើស (ដូច **អតិក្កម**) ។

ឧបច្ឆិជ្ជ កិ. [ឧប+ឆិទ+យ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ចូលទៅកាត់ហើយ, ផ្តាច់បង់ហើយ។

ឧបច្ឆិន្ទតិ កិ. [ឧប+ឆិទ+អ+តិ-វ, ចុះនិ-អា.] ចូលទៅកាត់, កាត់ផ្តាច់, ផ្តាច់។

ឧបច្ឆិន្ន គុ. [ឧប+ឆិទ+ត] គឺ...ចូលទៅកាត់ហើយ, ផ្តាច់បង់ហើយ។

ឧបជាប បុ. ការទម្លាយ, ការបំបែក, ញុះញង់ (ដូច **ភេទ**) ។

ឧបជ្ឌា ឥ. ឧបជ្ឌា (ដូច **ឧបជ្ឌាយ**) ។

ឧបជ្ឌាយ បុ. [ឧប+ឈ+ណ] អ្នកចូលទៅសម្លឹងមើលនូវទោសតូចនិងទោសធំរបស់សិស្ស (**ឧបជ្ឌាយ៌**); វិ. **សិស្សានំ ឥជ្ជាឥជ្ជំ ឧបនិជ្ឌាយតីតি> ឧបជ្ឌាយោ**។ -**ឥត្ត** នបុ. វត្តគឺសទ្ធិវិហារិកគប្បីធ្វើដល់ឧបជ្ឌាយ៌។ -**អាទិឥត្ត** នបុ. វត្តមានឧបជ្ឌាយវត្តជាដើម។ -**អាទិ** គុ. (សហាធម្មិក) មានឧបជ្ឌាយ៌ជាដើម។

ឧបជ្ឌាយ បុ. ឧបជ្ឌាយ៌ (ដូច **ឧបជ្ឌា** បុ.លិង្គ) ។

ឧបញ្ញាត គុ. [ឧប+ញ្ញា+ត] គឺ...ចូលទៅដឹងហើយ។

ឧបញ្ញាស បុ. កថារម្ភ, ខាងដើមនៃពាក្យ, ប្រធាននៃពាក្យ (ដូច **ឥតិមុខ**) ។

ឧបដ្ឋបេតិ កិ. [ឧប+ឋប+ណេ+តិ-វ.] ចូលទៅតាំងទុក, ញ៉ាំង...ឱ្យចូលទៅតាំងទុក, ឱ្យចូលទៅតម្កល់ទុក។

ឧបដ្ឋបេត្វា អ. [ឧប+ឋប+ណេ+ត្វា] ចូលទៅតម្កល់ទុកហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យចូលទៅតាំងទុកហើយ។

ឧបដ្ឋហថ កិ. [ឧប+ឋា+អ+ហ-អា.+ថ-ប.] ចូរបម្រើ, ចូរទំនុកបម្រុង, ចូរផ្គត់ផ្គង់។

ឧបដ្ឋហន្ត គុ. [ឧប+ឋា+ហ-អា.+អន្ត] កាលបម្រើ, កាលទំនុកបម្រុង, កាលផ្គត់ផ្គង់។

ឧបដ្ឋហន្តិ កិ. [ឧប+ឋា+អ+ហ-អា.+អន្តិ-រ.] បម្រើ, ទំនុកបម្រុង, ផ្គត់ផ្គង់។

ឧបដ្ឋហិ កិ. [ឧប+ឋា+អ+ហ-អា.+ណ្យ-អជ្ជ.] បម្រើហើយ, ទំនុកបម្រុងហើយ, ប្រាកដហើយ។

ឧបដ្ឋហិតុកាម គុ. [ឧបដ្ឋហិតុំ+កាម] អ្នកចង់ដើម្បីបម្រើ, អ្នកចង់ដើម្បីទំនុកបម្រុង, អ្នកមានប្រាថ្នាដើម្បីបម្រើ។

ឧបដ្ឋហឹសុ កិ. [ឧប+ឋា+អ+ហ-អា.+ឌំ-អជ្ជ.] ចូលទៅតាំងទុកហើយ, បម្រើហើយ, ប្រាកដហើយ។

ឧបដ្ឋាក បុ. [ឧប+ឋា+ណ្ឍ] អ្នកបម្រើ, អ្នកទំនុកបម្រុង, អ្នកផ្គត់ផ្គង់; រ. **ឧបដ្ឋាតីតិ>ឧបដ្ឋាកោ**។ -**កុល** នបុ. ត្រកូលនៃជនជាឧបដ្ឋាក:។ -**មនុស្ស** បុ. មនុស្សអ្នកទំនុកបម្រុង, មនុស្សជាឧបដ្ឋាក:។

ឧបដ្ឋាតព្ព គុ. [ឧប+ឋា+តព្ព] គឺ...គប្បីទំនុកបម្រុង, គប្បីបម្រើ, គប្បីផ្គត់ផ្គង់។

ឧបដ្ឋាតិ កិ. [ឧប+ឋា+អ+តិ-រ.] ទំនុកបម្រុង, បម្រើ, ប្រាកដ។

ឧបដ្ឋាន នបុ. [ឧប+ឋា+យុ] កិ.ទំនុកបម្រុង, កិ.បម្រើ, កិ.ផ្គត់ផ្គង់; ការបម្រើ (ដូច **ចារិចរិយា**) រ. **ឧបដ្ឋិយតេតិ>ឧបដ្ឋានំ**។ ទីជាទីគាល់; រ. **ឧបដ្ឋាតិ ឯត្ថាតិ>ឧបដ្ឋានំ**។ ទីជាទីគាល់; រ. **ឧបដ្ឋាតិ ឯត្ថាតិ>ឧបដ្ឋានំ**។ -**ការិកា** ឥ. អ្នកធ្វើនូវសេចក្ដីទំនុកបម្រុង។ -**ឋាន** នបុ. ផ្ការសម្រាប់បម្រើ។ -**សាលា** ឥ. សាលាជាទីបម្រើ, សាលាសម្រាប់បម្រើ។ **វេលា** ឥ. វេលាជាទីបម្រើ។ **ឧបដ្ឋាន**សព្ទ នេះជាអត្ថនៃ **ឧបចារ**សព្ទ។

ឧបដ្ឋាបិត គុ. [ឧប+ឋា+ណាបេ+ត-អា.+ត] គឺ...ឱ្យទំនុកបម្រុងហើយ, ឱ្យបម្រើហើយ។

ឧបដ្ឋាបេត្វា អ. [ឧប+ឋា+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យទំនុកបម្រុងហើយ, ឱ្យចូលទៅតាំងទុកហើយ, ឱ្យបម្រើហើយ។

ឧបដ្ឋាយិកា ឥ. [ឧប+ឋា+ណ្ឍ+ឥ-អា, ផ្លាស់អារបស់ឋា>អាយ+អា-ឥ.] អ្នកបម្រើ, ស្ត្រីជាឧបដ្ឋាយិកា; រ. **ឧបដ្ឋាតីតិ>ឧបដ្ឋាយិកា**។

ឧបដ្ឋិត គុ. [ឧប+ឋា+ត, អានៃឋា>ឥ] ចូលទៅតាំងទុកហើយ, តម្កល់មាំហើយ។

ឧបដ្ឋិតគិរ វាចាប្រាកដដោយសំឡេងនិងសេចក្ដី, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **បដិភាន**សព្ទ។

ឧបដ្ឋិតស្សតិ គុ. [ឧបដ្ឋិត+សតិ] អ្នកមានសតិចូលទៅតាំងទុកហើយ, អ្នកមានស្មារតីតម្កល់មាំហើយ; រ. **ឧបដ្ឋិតា សតិ យេន សោ>ឧបដ្ឋិតស្សតិ**។ -**តា** ឥ. ភាវ:នៃ...នោះជាអ្នកមានសតិចូលទៅតាំងទុកហើយ, តម្កល់មាំហើយ។

ឧបដ្ឋិយមាន គុ. [ឧប+ឋា, អានៃឋា>ឥ+យ+មាន] គឺ...កាលបម្រើ, កាលទំនុកបម្រុង។

ឧបឌ្ឍ គុ. [ឧប+អឌ្ឍ] ពាក់កណ្តាល, កន្លះ។ -**កាយ** បុં. កាយពាក់កណ្តាល, ពាក់កណ្តាលនៃកាយ។ -**ឋ** បុં. ផ្លូវពាក់កណ្តាល, ពាក់កណ្តាលនៃផ្លូវ។ -**ភត្ត** នបុં. ភត្តពាក់កណ្តាល។ -**រជ្ជ** នបុં. ភាវៈនៃខ្លួនជាស្តេចពាក់កណ្តាល, រាជ្យពាក់កណ្តាល, ពាក់កណ្តាលនៃរាជ្យ។ -**សេស-កាល** បុં. កាលនៃ...ដ៏សេសពាក់កណ្តាល។ -**អឋសេស** គុ. ចំណែកដ៏សេសចុះពាក់កណ្តាល, ដ៏សេសចុះចាក់...ពាក់កណ្តាល។ -**ឧបឌ្ឍ** គុ.ពាក់កណ្តាលនិងពាក់កណ្តាល, ពាក់កណ្តាលក្រៃពេក។ -**ឧបោ-សថកម្ម** នបុំ. ឧបោសថកម្មពាក់កណ្តាល។

ឧបឌ្ឍ គុ. កន្លះ, ពាក់កណ្តាល (ដូច **អឌ្ឍ**) ។

ឧបណិធិ ការផ្ញើទុក (ដូច **ន្យាស**) ។

ឧបតិតុំ អ. [ឧ+បត+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីហោះឡើង, អណ្តែតឡើង, ហើរឡើង ,ដើម្បីងើបឡើង។

ឧបតិស្ស អស.ន. ឈ្មោះឧបតិស្ស:ព្រះនាមព្រះសារីបុត្រ។ -**គ្គាម** បុំ. ស្រុកឈ្មោះឧបតិស្ស:។ -**មាណវ** បុំ. មាណពឈ្មោះឧបតិស្ស:។ -**បរិព្វាជក** បុំ. បរិព្វាជកឈ្មោះឧបតិស្ស:។

ឧបត្ថម្ភ បុំ. [ឧប+ថភ+អ, ចុះនិ-អា.] ការឧបត្ថម្ភ, ការគាំទ្រ, សេចក្តីទំនុកបម្រុង; វិ. **ឧបត្ថម្ភិយតេតិ>ឧបត្ថម្ភនំ**, **ឧបត្ថម្ភនំ>ឧបត្ថម្ភោ**។ -**ភូត** គុ. មានសេចក្តីទំនុកបម្រុងកើតហើយ; វិ. **ឧបត្ថម្ភោភូតោយស្សសោ> ឧបត្ថម្ភភូតោ**។

ឧបត្ថម្ភយមាន គុ. [ឧប+ថភ+ណយ+មាន,ចុះនិ-អា] កាលទំនុកបម្រុង, កាលទល់ទ្រ, កាលគាំទ្រ។

ឧបថចារី បុំ. [ឧបថ+ចរ+ណី] អ្នកប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវ, អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវជាប្រក្រតី។

ឧបទេស បុំ. ពាក្យប្រដៅដែលមកហើយអំពីបុព្វាចារ្យ, ពាក្យប្រដៅតៗគ្នា, ឱវាទ (ដូច **ចារេ្យរិយំ**) ។

ឧបទ្ទវ បុំ. [ឧប+ទុ+អ] អន្តរាយជាហេតុចូលទៅបៀតបៀន (ឧបទ្រព, អន្តរាយ, ចង្រៃ (ដូច **ឦតិ**); វិ. **ឧបគន្ត្វា ទវតិ បីឡេតិ ឯតេនាតិ>ឧបទ្ទវោ**។

ឧបទ្ទុត គុ. [ឧប+ទុ+ត] គឺ...ចូលទៅបៀតបៀនហើយ, ប្រទូស្តហើយ។

ឧបធានំ នបុំ. ខ្ទើយ (ដូច **ពិម្ពោហនំ**) ។

ឧបធារណា នបុំ. [ឧប+ធារឬធរ+យុ] កិ.ពិចារណា; វិ. **ឧបធារិយតេតិ>ឧបធារណំ**។

ឧបធារិយមាន គុ. [ឧប+ធរ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលចូលទៅទ្រទ្រង់, កាលពិចារណា, កាលទ្រោល, កាលបាំង។

ឧបចារេត្វា អ. [ឧប+ចរ+ណេ+ត្វា] ពិចារណាហើយ, លៃលកហើយ។

ឧបចារេន្ត គុ. [ឧប+ចរ+ណេ+អន្ត] កាលចូលទៅទ្រទ្រង់, កាលត្រួតត្រា, កាលពិ-ចារណា។

ឧបចារេមិ កិ. [ឧប+ចរ+ណេ+មិ-រ.] ចូលទៅទ្រទ្រង់, ពិចារណា, ត្រួតត្រា, លៃលក។

ឧបចាវមាន គុ. [ឧប+ចាវ+មាន] កាលស្ទុះទៅ, កាលស្ទុះចូលទៅ, កាលលឿនចូលទៅ។

ឧបចាវិត្វា អ. [ឧប+ចាវ+ឥ-អា.+ត្វា] ស្ទុះទៅហើយ, ស្ទុះចូលទៅហើយ, លឿនចូលទៅហើយ។

ឧបចាវីសុ កិ. [ឧប+ចាវ+អ+ឧំ-អជ្ជ.] ស្ទុះចូលទៅហើយ, លឿនចូលទៅហើយ។

ឧបធិ បុ. [ឧប+ធា+ឥ] កិលេសជាគ្រឿងចូលទៅទ្រទុក; វិ. **ឧបធាតិ ឯតេនាតិ**> **ឧបធិ**; (**ឧបធិ**ស័ព្ទនេះជាឈ្មោះកិលេស៤យ៉ាងមានកាមុបធិជាដើម)។ -**ពន្ធ** នគុ. អ្នកមានកិលេសឈ្មោះឧបធិជាគ្រឿងចង។ -**ឱវេក** បុ. សេចក្តីស្ងាត់ចាកកិលេសឈ្មោះឧបធិ។ -**សម្ឋាន** ឥ. កិដល់ព្រមដោយឧបធិឬដោយឧបធិវិវេក។ -**សំខយ** បុ. ធម៌ជាទីអស់ទៅព្រមនៃកិលេសឈ្មោះឧបធិ, (**សំខយ**<សំ+ខិ+ណ) ។ រាងកាយ (ដូច **ទេហ**)។ កង់រថ (ដូច **រថង្គ**)។

ឧបនន្ទ អស.ន. ភិក្ខុឈ្មោះឧបនន្ទ។ -**សក្យបុត្តវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃភិក្ខុជាបុត្រនៃសក្យ: ឈ្មោះឧបនន្ទ។

ឧបនយ្ហន្ត គុ. [ឧប+នហ+យ+អន្ត] កាលចូលទៅចង, កាលចូលទៅមាំ។

ឧបនយ្ហន្តិ កិ. [ឧប+នហ+យ+អន្តិ-រ.] ចូលទៅចង, ចងមាំ, ចងទុក។

ឧបនាមេត្វា អ. [ឧប+នម+ណេ+ត្វា] បង្ហោនចូលទៅជិតហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យបង្ហោនចូលទៅហើយ, ញ៉ាំង...ឱ្យឱនចូលទៅហើយ។

ឧបនាមេន្ត គុ. [ឧប+នម+ណេ+អន្ត] កលបង្ហោនចូលទៅ, កាលញ៉ាំង...ឱ្យបង្ហោនចូលទៅ, ឱ្យឱនចូលទៅ។

ឧបនាមេសិ កិ. [ឧប+នម+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស-អា.] បង្ហោនចូលទៅហើយ, បង្ហោនទៅជិតហើយ។

ឧបនាហ បុ. ការចងពៀរ, ចងទោស, ចងគំនុំ។

ឧបនិយ៎ំសន្តី គុ. [ឧប+និ+យ៎ំស+អន្ត+ណ្ឌ] កាលចូលទៅដដុស, កាលចូលទៅជ្រៀតជ្រៀត។

ឧបនិធាយ អ. [ឧប+និ+ធា+ត្វា] ចូលទៅតាំងទុកហើយ, តម្កល់មាំហើយ, ប្រៀបធៀបហើយ, ប្រៀបផ្ទឹមហើយ។

ឧបនិសា ឥ. ហេតុ (ដូច **ការណ**) ។ទីស្ងាត់ (ដូច **រហ**) ។

ឧបនិសិន្ទកថា ឥ. [ឧបនិសិន្ទ+កថា] វាចាជាហេតុពោលនៃបុគ្គលអ្នកអង្គុយជិត (**ឧបនិ**

សិន្ធ <ឧប+និ+សទ, សទ>សីទ+ត, ត>ឥន្ធ) ។

ឧបនិសីទន្តិ កិ. [ឧប+និ+សទ, សទ>សីទ+អ+ អន្តិ-រ.] អង្គុយជិត។

ឧបនិសីទិតុំ អ. [ឧប+និ+សទ, សទ>សីទ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីអង្គុយជិត។

ឧបនិស្សយ បុ. [ឧប+និ+សី+អ] ធម៌ជាទីចូលទៅដេកអាស្រ័យ, ឧបនិស្សុយ; វិ. **ឧបនិស្សយតិ ឯត្ថាតិ>ឧបនិស្សយោ**។ -**ការណ** នបុ. ហេតុនៃឧបនិស្សុយ។ -**ធម្មសន្ថាត** គុ. ពោលគឺធម៌ជាឧបនិស្សុយ។ -**ពល** នបុ. កម្លាំងនៃឧបនិស្សុយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាឧបនិស្សុយ។ -**សម្បត្តិ** ឥ. កិ.ដល់ព្រមដោយឧបនិស្សុយ, សម្បត្តិគឺឧបនិស្សុយ។ -**សម្បន្នត្ត** នបុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានឧបនិស្សុយដល់ព្រមហើយ, ជាអ្នកដល់ព្រមហើយដោយឧបនិស្សុយ។

ឧបនិស្សាយ អ. [ឧប+និ+សី+ត្វា] ចូលទៅអាស្រ័យហើយ។

ឧបនីត គុ. [ឧប+នី+ត] គឺ...នាំចូលទៅហើយ។ -**វយ** គុ. អ្នកមានវ័យគឺជរានាំចូលទៅហើយ។

ឧបនេតិ កិ. [ឧប+នី+អ+តិ-រ.] នាំចូលទៅ, នាំចូលទៅជិត។

ឧបនេត្វា អ. [ឧប+នី+ត្វា] នាំចូលទៅហើយ, នាំចូលទៅជិតហើយ។

ឧបនេន្ត គុ. [ឧប+នី+អន្ត] កាលនាំចូលទៅ, កាលនាំចូលទៅជិត។

ឧបនេស្សាមិ កិ. [ឧប+នី+អ+ស្សាមិ-ភ.] នឹងនាំចូលទៅ, នឹងនាំចូលទៅជិត។

ឧបន្តសេល ភ្នំជិត, ភ្នំតូចៗព័ទ្ធជុំវិញភ្នំដើម, ភ្នំបាទ (ដូច **ចាន**) ។

ឧបន្តិក ជិត (ដូច **អវិទូរ**) ។

ឧបបជ្ជតិ កិ. [ឧប+បទ+យ+តិ-រ.] ចូលទៅដល់, ចូលទៅជិតដល់, កើត។

ឧបបជ្ជមាន គុ. [ឧប+បទ+យ+មាន] កាលចូលទៅជិតដល់, កាលកើត, កំពុងកើត។

ឧបបជ្ជរេ កិ. [ឧប+បទ+យ+តិឬអន្តិ-រ.] ចូលទៅដល់, កើត។

ឧបបតិ ប្រុសជាសហាយ (ដូច **ជារ**) ។

ឧបបត្តិ ឥ. [ឧប+បទ+តិ] កិ.ចូលទៅដល់, កិ.កើត, កំណើត;វិ. **ឧបបជ្ជនំ>ឧបបត្តិ**។

ឧបបរិក្ខិត្វា អ. [ឧប+បរិ+ឥក្ខ+ឥ-អា.+ត្វា] ចូលទៅឃើញជុំវិញហើយ, ពិចារណាហើយ។

ឧបបរិក្ខិស្សតិ កិ. [ឧប+បរិ+ឥក្ខ+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងចូលទៅឃើញជុំវិញ, នឹងពិចារណា។

ឧបបាតិក សត្វមានទេវតាជាដើមហាក់ដូចជាអណ្តែតឡើងមកកើត។

ឧបបារមី ឥ. [ឧប+បារ+ឥ+ណ្យ] ធម្មជាតិជាហេតុចូលទៅជិតដល់នូវត្រើយគឺនិព្វាន (ឧបបារមី) ; វិ. **ឧបគន្ត្វា និព្វានបារំ ឯតិ ឯតាយាតិ>ឧបបារមី**។

ឧបញ្ជាហារ គុ. [ឧប+វិ+អា+ហរ+អន្ត+សិ-វិ., ផ្លាស់ន្ត +សិ-វិ. >អំ] កាលចូលទៅជិតពោល, កំពុងចូលទៅពោល។

ឧបឫជន្ត គុ. [ឧប+រ+អន្ត] កាលសឹក (កាលចូលទៅរៀ) ។

ឧបឫជិត គុ. [ឧប+រ+ត-អា.+ត] សឹកហើយ។ -**ឫជ** គុ. ធ្លាប់សឹកហើយ។

ឧបឫជិត្វា អ. [ឧប+រ+ត-អា.+ត្វា] សឹកហើយ។

ឧបឫជិស្សាមិ កិ. [ឧប+រ+អ+ត-អា.+ស្សាមិ-ភ.] នឹងសឹក។

ឧបញ្ជាដេតុं អ. [ឧប+រ+ណ+តុं] ដើម្បីញ្ជាំង...ឱ្យសឹក។

ឧបញ្ជាដេថ កិ. [ឧប+រ+ណ+ថ-ប.] ចូរញ្ជាំង...ឱ្យសឹក, ចូរផ្សឹក។

ឧបញ្ជាដេយ្យុं កិ. [ឧប+រ+ណ+ឯយ្យុं-ស.] គប្បីញ្ជាំង...ឱ្យសឹក, គប្បីផ្សឹក។

ឧបភោគ បុं. [ឧប+ភុជ+ណ] គ្រឿងប្រើប្រាស់ជិតខាង, គ្រឿងឧបភោគ។ -**ជាត** នបុं. វត្ថុជាគ្រឿងប្រើប្រាស់ជិតខាង, វត្ថុជាគ្រឿងឧបភោគ។ -**បរិភោគភណ្ឌ** នបុं. ភណ្ឌ:គឺគ្រឿងឧបភោគនិងគ្រឿងបរិភោគ (**ឧបភោគ**=គ្រឿងប្រើប្រាស់, **បរិភោគ**= គ្រឿងស៊ី) ។

ឧបមា ឥ. [ឧប+មា+ក្វិ] វាចាជាគ្រឿងប្រៀបធៀប (សេចក្ដីប្រៀបធៀប, ឧបមា) (ដូច**ឧបម្ម**); វិ. **ឧបមីយតិ ឯតាយាតិ>ឧបមា**។ ពាក្យប្រៀប។

ឧបមាតា ឥ. ស្រីភីលៀង, ស្រីមេដោះ (ដូច **ធាតី**) ។

ឧបមាន នបុं. ពាក្យប្រៀប (ដូច **ឧបមា**) ។

ឧបយម បុं. ពិធីរៀបការប្ដីប្រពន្ធ (ដូច **ឥតាហ**) ។

ឧបយោគ បុं. [ឧប+យុជ+ណ] កិ.ចូលទៅប្រកប, កិ.ប្រកបចូល, កិ.ប្រើប្រាស់; វិ. **ឧបយុញ្ជិយតេតិ>ឧបយុញ្ជនំ**, **ឧបយុញ្ជនំ>ឧបយោគោ**។

ឧបរចិត គុ. [ឧប+រ+ត-អា.+ត] គឺ...ចូលទៅតាក់តែងហើយ, រចនាហើយ។

ឧបរមម កិ. [ឧប+រម+អ+ម -រ.] លំបាក, ត្រដាបត្រដួស, រៀរលែង។

ឧបរាជ បុं. [ឧប+រាជ] ស្ដេចជិត, ស្ដេចបន្ទាប់, ឧបរាជ។ -**សេនាបតិអាទិ** គុ. (ឥស្សរជន) មានឧបរាជនិងសេនាបតីជាដើម។ -**អាទិ** គុ. (ឥស្សរ-ជន) មានស្ដេចបន្ទាប់ជាដើម។

ឧបរि និ. [ចុះក្នុងអត្ថនៃសត្ដមី] និបាតប្រាប់អត្ថគឺខាងលើប្រែថាក្នុងខាងលើ, ជាន់លើ, ឰដ៏ខាងលើ, **ឧទ្ធं** ក៏ជាឧទ្ធត្ថវាចកដែរ។ -**ឧម្ភារ** បុं. ធរណីក្នុងខាងលើ, ខាងលើនៃធរណី។ -**តីរ** នបុं. ឆ្នេរ (ត្រើយ, ច្រាំង) ក្នុងខាងលើ, ខាងលើនៃឆ្នេរ។ -**ឫសាទ** បុं. ប្រាសាទជាន់លើ, ខាងលើនៃប្រាសាទ។ -**ឫសាទតល** នបុं. ផ្ទៃនៃប្រាសាទជាន់លើ។ -**ទេវ-លោកសម្ភាបក** គុ. ដែលញ្ជាំងសត្វឱ្យដល់ព្រមនូវទេវលោកជាន់លើ។ -**ពន្ធវិចិត្រវិតាន** នបុं. ពិតានដ៏វិចិត្រដែលបុគ្គលចងឰដ៏

ខាងលើ។ -**ភូមិ** ឥ. ផែនដីក្នុងខាងលើ, ខាងលើនៃផែនដី, ជាន់លើ។ -**មគ្គត្តយកិច្ច** នបុ. កិច្ចដោយប្រជុំនៃបីនៃមគ្គក្នុងខាងលើ។ -**មគ្គ ១ស** បុ. អំណាចនៃមគ្គក្នុងខាងលើ។ -**ឱិសេស** បុ. គុណវិសេសក្នុងខាងលើ។ -**មត្ថក** បុ. ទីបំផុតខាងលើ។ -**សីស** នបុ. ក្បាលក្នុងខាងលើ, ខាងលើនៃក្បាល។

ឧបរិម គុ. [ឧបរិ+ឥម] មានក្នុងខាងលើ; រ. **ឧបរិ ភវោ>ឧបរិមោ**។ -**កាយ** បុ. កាយមានក្នុងខាងលើ។ -**ភោគ** ឥ. ទីបំផុតមានក្នុងខាងលើ។ -**ភល** នបុ. ផ្ទៃមានក្នុងខាងលើ។ -**ឋាន** បុ. ជើងមានក្នុងខាងលើ។

ឧបរុន្ធតុ កិ. [ឧប+រុធ+អ+តុ-ប.+និ-អា.] ចូរចូលទៅបិទ, ចូរឡោមទុក, ចូរខ្ទប់, ចូររាំង។

ឧបរុន្ធិ កិ. [ឧប+រុធ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ចូលទៅបិទហើយ, ឡោមទុកហើយ, ខ្ទប់ហើយ, រាំងហើយ។

ឧបរុន្ធិត្វា អ. [ឧប+រុធ+ឥ-អា.+ត្វា] ចូលទៅបិទហើយ, ឡោមទុកហើយ,...។

ឧបរុបរិ និ. ក្នុងខាងលើៗ។ -**បទ** នបុ. បទក្នុងខាងលើៗ។

ឧបលទ្ធិ សេចក្ដីដឹង (ដូច **ញ្ញាណ**) ។ ការបាន (ដូច **លាភ**) ។

ឧបលាប បុ. ការប្រលោម, បញ្ចុះបញ្ចូល, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **ភេទ**សព្ទ។

ឧបលិម្ផតি កិ. [ឧប+លិប+អ+តি-រ.+និ-អា.] ចូលទៅលាប,ចូលទៅប្រឡាក់, បូក, ជាប់, ទើរ។

ឧបលិម្ផិត្វា អ. [ឧប+លិប+ឥ-អា.+ត្វា] ចូលទៅលាបហើយ, ចូលទៅប្រឡាក់ហើយ, បូកហើយ, ជាប់ហើយ។

ឧបល បុ. ថ្ម (ដូច **សិលា**) ។

ឧបវត្តន នបុ. [ឧប+វត្ត+យុ] ទីជាទីប្រព្រឹត្តចូលទៅជិត; រ. **ឧបេច្ច វត្តន្តិ គច្ឆន្តិ ឯត្ថាតি> ឧបវត្តនំ**។

ឧបវន នបុ. [ឧប+វន] ព្រៃជិត, ទីជិតនៃព្រៃ, ឬទីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីជិតនៃព្រៃ; រ. **វនស្ស សមីបំ >ឧបវនំ, វនស្ស សមីបេ វត្តតីតি វា>ឧបវនំ**។ **សមីប>ឧប**។ សួន, ច្បារ (ដូច **អារាម**) ។

ឧបវញ្ញ បុ. ដំរីព្រះទីនាំង (ដូច **រាជវញ្ញ**) ។

ឧបវសន្តি កិ. [ឧប+វស+អ+អន្តি-រ.] ចូលទៅនៅ, នៅអាស្រ័យ, រក្សា។

ឧបវាណត្ថេរ បុ. [ឧបវាណ+ថេរ] ព្រះថេរៈឈ្មោះ **ឧបវាណៈ**។

ឧបវាទ បុ. ការពោលទោស, តិះដៀល (ដូច **អវណ្ណវាទ**) ។

ឧបវាស បុ. ការនៅរួបរួមដោយគុណធម៌, ការចាំ, ការរក្សាគុណធម៌។

ឧបវីណា បុ. ស្បៃកសម្រាប់ដាសស្នូកពិណ (ដូច **ទេបក**) ។

ឧបវេសន នបុ. ការអង្គុយ (ដូច **អាសន**) ។

ឧបសគ្ត បុ. [ឧប+សជ+អ] សភាវ:ចូលទៅជិតជាប់ឬកិ.ចូលទៅជិតជាប់ (អន្តរាយ, ការរឹបជាន់, ឧបស័គ្គចង្រៃ (ដូច **ឧបទ្ទវ** ឬដូច **ឦ**); វិ. **ឧបគន្ត្វា សជតិ ឬកាសេតីតិ> ឧបសគ្គោ, ឧបសជ្ជនំ ១>ឧបសគ្គោ**) ។ ឧបសគ្គមានអក្សរ **ឧ** ជាដើម (ដូច **ឧ**ទ**ាហ**ិ**ក**) ។

ឧបសङ्ក្រមន នបុ. [ឧប+សំ+កម+យុ] កិ.ចូលទៅជិត, កិ.ចូលទៅរក, កិ.ចូលទៅគាល់; វិ. **ឧបសङ्ក្រមិយតេតិ>ឧបសङ्ក្រមនំ**។ **-១ស** បុ. អំណាចនៃកិ.ចូលទៅរក។ **-អារហ** គុ. គួរដល់កិ.ចូលទៅរក, គួរដើម្បីកិ.ចូលទៅរក។

ឧបសङ्ក្រមន្ត គុ. [ឧប+សំ+កម+អន្ត] កាលចូលទៅជិត,.. ។

ឧបសङ្ក្រមិ កិ. [ឧប+សំ+កម+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] ចូលទៅជិតហើយ, ចូលទៅរកហើយ។

ឧបសङ្ក្រមិតុំ អ. [ឧប+សំ+កម+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីចូលទៅជិត,...។

ឧបសङ្ក្រមិត្វា អ. [ឧប+សំ+កម+ឥ-អា.+ត្វា] ចូលទៅជិតហើយ, ចូលទៅរកហើយ, ចូលទៅគាល់ហើយ។

ឧបសङ្ក្រមិស្សតិ កិ. [ឧប+សំ+កម+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ -ភ.] នឹងចូលទៅជិត,...។

ឧបសន្ត គុ. [ឧប+សម+ត, ត>ត, លុបម] ចូលទៅរម្ងាប់ហើយ។ **-តា** ឥ. ភាវ:នៃ... ជា...ចូលទៅរម្ងាប់ហើយ។ **-រាគាទិក្ខិ**ណ**ិ**ណ**ិ**ណ**

ឈ្មោះ **ឧបសាឡ្ហ:**។

ឧបសាឡ្ហកនាម គុ. [ឧបសាឡ្ហ+នាម] (ព្រាហ្មណ៍) ឈ្មោះ **ឧបសាឡ្ហ:**, មានឈ្មោះថា **ឧបសាឡ្ហ:**។

ឧបសេចន នបុં. [ឧប+សិច+យុ] កិ.ចូលទៅស្រោច. កិ.លាយ, ជាគ្រឿងលាយ។

ឧបសេន អស.ន. ឈ្មោះឧបសេន:។

ឧបសេវន្ត គុ. [ឧប+សេវ+អន្ត] កាលចូលទៅសេព, កាលចូលទៅសេពគប់។

ឧបសំវសេ កិ. [ឧប+សំ+វស+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីចូលទៅនៅរួម។

ឧបហត គុ. [ឧប+ហន+ត] គឺ...ចូលទៅបៀតបៀនហើយ, ចូលទៅកម្ចាត់ហើយ (គោះហើយ) ។

ឧបហនន្ត គុ. [ឧប+ហន+អន្ត] កាលចូលទៅបៀតបៀន។

ឧបហារ ការបូជា (ដូច **អតិហារ**) ។

ឧបហារ បុં. ការបូជា, កោតក្រែង, រាប់អាន (ដូច **អបចិតិ**) ។

ឧបាគមិ កិ. [ឧប+អា+គម+អ+ណ្ឌ-អជ្ជ.] ចូលទៅជិតហើយ, ចូលមកជិតដល់ហើយ, ចូលមកដល់ហើយ។

ឧបាទា បណ្ណាការ, របស់គំនាល់ដែលបញ្ជូនទៅឲ្យ (ដូច **បណ្ណាការ**) ។

ឧបាទាន នបុំ. [ឧប+អា+ទា+យុ] ធម្មជាតដែលជនចូលទៅជិតកាន់យក, សេចក្ដីប្រកាន់មាំ (ឧបាទាន); វិ. **ឧបាទីយតេតិ>ឧបាទានំ**។ (វត្ថុ) ដែលភ្លើងចូលទៅកាន់យក, ប្រឆេះភ្លើង (ដូច **ឥន្ធនំ**) (កំញម); វិ. **ឧបាទីយតេ អគ្គិនាតិ>ឧបាទានំ**។

ឧបាទាយ អ. [ឧប+អា+ទា+ត្វា] ព្រោះចូលទៅកាន់យក, ព្រោះប្រកាន់មាំ, ប្រៀបធៀប, អាស្រ័យ, ត្រឹមតែ (ប្រែជាបុព្វកាលក៏បាន) ។

ឧបាទិន្នក គុ. [ឧប+អា+ទា+ត,ត>ឥន្ន+ក-ស.] (សង្ខារ) គឺវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកហើយ (សត្វមានវិញ្ញាណ) ។

ឧបាយ បុំ. [ឧប+អយ+អឃ ឧប+ឥ+ណ] ហេតុជាគ្រឿងចូលទៅដល់នូវកិ.ផ្ទាញ់នូវសត្រូវឬហេតុជាគ្រឿងចូលទៅដល់ (ឧបាយ); វិ. **សត្ថុវិជយំ ឧបគច្ឆន្តិ ឯតេហីតិ >ឧបាយា, ឧបេតិ ឯតេនាតិ វា>ឧបាយោ**។

ឧបាយន នបុំ. បណ្ណាការ, របស់គំនាល់ដែលបញ្ជូនទៅឲ្យ (ដូច**បហេណក**) ។

ឧបាលិ អស.ន.ភិក្ខុឈ្មោះ **ឧបាលិ**, ខ្មាន់ព្រះកេសឈ្មោះ **ឧបាលិ**។ -**ក**ប្ប**ក**សត្ត**ម** គុ. មានខ្មាន់ព្រះកេសឈ្មោះឧបាលិជាទី៧ឬជាគម្រប់៧។ -**ត្ថេ**រ បុं. ព្រះថេរ:ឈ្មោះឧបាលិ។

ឧបាសក បុं. [ឧប+អាស+ណ្ឍ] អ្នកចូលទៅអង្គុយជិតនូវព្រះរត្នត្រ័យ, អ្នកគាល់បម្រើព្រះរតនត្រ័យ, ជាបរិស័ទមួយពួក (ឧបាសក); វិ. **រតនត្តយំ**

ឧបាសតីតិ> **ឧបាសកោ**។ -**បរិសា** ឥ. បរិស័ទជាឧបាសក, បរិស័ទគឺឧបាសក។ ឥ. **ឧបាសិកា** <ឧប+អាស+ណ្ឍ+ឥ-អា.+អា-ឥ។

ឧបាសន នបុં. សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់ (ដូច**សុស្សូសា**) ។ ជិតរបស់ដែលគួរប្រាថ្នា (ដូច **ឥដ្ឋាត្ថាស**) ។ ការបាញ់នូវកូនសរ (ដូច**សរាឍ្យស**) ។ ការគាល់បម្រើ (ដូច **បារិចរិយា**) ។

ឧបាសិត គុ. បម្រើ (ដូច **ឧបចរិត**) ។

ឧបាហនមណ្ឌន នបុំ. [ឧបាហន+មណ្ឌន] កិ.ប្រដាប់នូវទ្រនាប់ជើងឬស្បែកជើង។

ឧបាហន បុំ. ស្បែកជើង (ដូច **ចាទុ**) ។

ឧបេក្ខក បុំ. [ឧប+ឥក្ខ+ណ្ឍ] អ្នកចូលទៅសម្លឹងមើល, អ្នកចូលទៅពិនិត្យមើល, អ្នកព្រងើយកន្តើយ, អ្នកសោះអង្គើយ; វិ. **ឧបេក្ខតីតិ**>**ឧបេក្ខកោ**។

ឧបេក្ខា ឥ. ឧបេក្ខាវេទនា (ដូច **មជ្ឈត្តតា**) ។

ឧបេត គុ. [ឧប+ឥ+ត] ចូលទៅដល់ហើយ, ចូលទៅជិតហើយ, ប្រកបហើយ។

ឧបេតិ កិ. [ឧប+ឥ+អ+តិ-រ.] ចូលទៅដល់, ចូលទៅជិត, នៅ។

ឧបេថ កិ. [ឧប+ឥ+អ+ថ-ប.] ចូរចូលទៅដល់, ចូរចូលទៅជិត។

ឧបេន្តិ កិ. [ឧប+ឥ+អ+អន្តិ-រ.] ចូលទៅដល់, ចូលទៅជិត, នៅ។

ឧបេមិ កិ. [ឧប+ឥ+អ+មិ-រ.] ចូលទៅដល់, ចូលទៅជិត, នៅ។

ឧបេហិសិ កិ. [ឧប+ឥ+អ+ហ-អា.+ឥ-អា.+ ស្សសិ-ភ., លុបស្ស] នឹងចូលទៅដល់, នឹងចូលទៅជិត, នឹងនៅ។

ឧបោគ្ឆាត គុ. ការសម្តែងឡើង, ការសម្តែងចេញ (ដូច **ឥ**ទ**ស្ស**ន) ។

ឧបោសថ បុំ. [ឧប+វស+ថ, ផ្លាស់រ>ឱ] ធម៌ជាទីនៅអាស្រ័យឬជាទីរក្សា (ដូច **ឧបវាស**) (ឧបោសថ); វិ. **ឧបវសន្តិ ឯត្ថាតិ**>**ឧបោសថោ**។ -**កម្ម-វត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃឧបោសថកម្ម។ -**កម្ម** នបុំ. កម្មគឺកិ.រក្សានូវឧបោសថ។ -**កិច្ចាធិ** គុ. (កិច្ច) មានកិច្ចគឺកិ.ធ្វើនូវឧបោសថជាដើម។ -**កុល** នបុំ. ត្រកូលនៃដំរីឈ្មោះឧបោសថ។ -**ङ्ग** នបុំ. អង្គនៃឧបោសថ។ -**ត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់ឧបោសថ, ត្រូវការដល់ឧបោសថ, ប្រយោជន៍ដល់កិ.រក្សានូវឧបោសថ។ -**ទិវសភាវ** បុំ. ភាវៈនៃថ្ងៃជាទីរក្សានូវឧបោសថ។ -**ទិវស** បុំ., នបុំ. ថ្ងៃនៃឧបោសថ, ថ្ងៃជាទីរក្សានូវឧបោសថ។ -**ឋាស** បុំ. នៅឬ កិ.នៅដោយអំណាចនៃឧបោសថ, នៅដោយអំណាច នៃកិ.រក្សានូវឧបោសថ, រក្សានូវឧបោសថ។ ឧទ្ទេសនៃបាតិមោក្ខ (ដូច **បាតិមោក្ខុទ្ទេស**) ។ សីលមានអង្គ៨ (ដូច **អដ្ឋង្គ**) ។ ថ្ងៃឧបោសថ (ដូច **ឧបោសថទិន**) ។

ឧបោសថ បុំ. ឈ្មោះ ឧបោសថោនាមនាគរាជ នាគរាជឈ្មោះឧបោសថជាដើម

(ដូច **ឋណ្ណត្តិ**) ។ ឈ្មោះត្រកូលនៃដំរីមួយ។

ឧបោសថាគារ បុ.នបុ. [ឧបោសថ+អគារ] រោងនៃឧបោសថ។ -**ឋត្ត** នបុ. វត្តគឺសង្ឆគប្បីធ្វើក្នុងរោងនៃឧបោសថ; វិ. **ឧបោសថាគារេ ភវត្តុ ឋត្តុ**> **ឧបោសថាគារឋត្តុ**។ -**អធិការណាឋស** បុ. អំណាចនៃកិ.ធ្វើនូវទីមានរោងនៃឧបោសថជាដើម។

ឧបោសថិក គុ. [ឧបោសថ+ណិក] អ្នករក្សានូវឧបោសថ; វិ. **ឧបោសថំ រក្ខតីតិ**> **ឧបោសថិកោ**។ -**ភត្ត** នបុ. ភត្តគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យក្នុងថ្ងៃឧបោសថ; វិ. **ឧបោសថេ ទាតព្ពន្តិ**> **ឧបោសថិកំ**, **ឧបោសថិកំ ភត្តុ**> **ឧបោសថិកភត្តុ**។ -**ភាឋ** បុ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នករក្សានូវឧបោសថ។

ឧប្ឋ អ. [ឧ+បត+ត្វា] អណ្តែតទៅហើយ, ហោះឡើងហើយ, កន្លងហើយ។

ឧប្ឋ កិ. [ឧ+បទ+យ+ហិ-ប, លុបហិ] ចូរកើត, ចូរកើតឡើង។

ឧប្ឋតិ កិ. [ឧ+បទ+យ+តិ-វ.] កើត, កើតឡើង។

ឧប្ឋន នបុ. [ឧ+បទ+យ+យុ] កិ.កើតឡើង, ជាទីកើតឡើង; វិ. **ឧប្ឋជ្ជិយតេតិ**> **ឧប្ឋជ្ជនំ**, **ឧប្ឋជ្ជតិ ឯត្ថាតិ**>**ឧប្ឋជ្ជនំ**។ -**តិជ្ជនសភាឋ** គុ.មានកិ.កើតឡើងនិងកិ.បែកធ្លាយជាសភាវៈឬជាធម្មតា។

ឧប្ឋជ្ជនក [ឧ+បទ+យ+យុ+ក-ស. ឬណ្ឌ] ដែលកើតឡើង, កិ.កើតឡើង, ជាទីកើតឡើង។ **តណ្ហា** ឥ. តណ្ហាដែលកើតឡើង។ -**លាភ** បុ. លាភដែលកើតឡើង។

ឧប្ឋជ្ជន្ត គុ. [ឧ+បទ+យ+អន្ត] កាលកើតឡើង, កំពុងកើត។

ឧប្ឋជ្ជន្តិ កិ. [ឧ+បទ+យ+អន្តិ-វ.] កើតឡើង។

ឧប្ឋជ្ជមាន គុ. [ឧ+បទ+យ+មាន] កាលកើត, កាលកើតឡើង។

ឧប្ឋជ្ជរេ កិ. [ឧ+បទ+យ+តិឬអន្តិ-វ.] កើត, កើតឡើង។

ឧប្ឋជ្ជិត្វា អ. [ឧ+បទ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] កើតឡើងហើយ។

ឧប្ឋជ្ជេយ្យ កិ. [ឧ+បទ+យ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីកើតឡើង។

ឧប្ឋជ្ជាមិត គុ. [ឧ+បដ+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ឱ្យដកចោលហើយ, ឱ្យរំលើងឡើងហើយ, ឱ្យរបើកចេញហើយ។

ឧប្ឋជ្ជាបេត្វា អ. [ឧ+បដ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យដកឡើងហើយ, ឱ្យរំលើងឡើងហើយ, ឱ្យផ្ទៀលហើយ។

ឧប្ឋណ្ហុប្ឋណ្ហុកជាត គុ. [ឧប្ឋណ្ហុប្ឋណ្ហុក+ជាត] មានរោគលឿងឡើងលឿងឡើងកើតហើយ, មានរោគលឿងក្រៃពេកកើតហើយ (**ឧប្ឋណ្ហ**<ឧ+បឌ+ឧ) ។

ឧប្ឋតន នបុ. [ឧ+បត+យុ] កិ.លោតឡើង, កិ.ហោះឡើង, កិ.អណ្តែតឡើង(ដូច **ឧប្ឋតិ**) ។

ឧប្ផតមាន គុ. [ឧ+បត+មាន] កាលហោះឡើង, កាលអណ្តែតឡើង។

ឧប្ផតិត គុ. [ឧ+បត+ឥ-អា.+ត] លោតឡើងហើយ, កើតឡើងហើយ, ហោះឡើងហើយ, អណ្តែតឡើងហើយ។

ឧប្ផតិតុកាម គុ. [ឧប្ផតិតុំ+កាម] ចង់ដើម្បីហោះឡើង, ហើរឡើង។

ឧប្ផតិតុំ អ. [ឧ+បត+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីហោះឡើង,...។

ឧប្ផតិត្វា អ. [ឧ+បត+ឥ-អា.+ត្វា] ហោះឡើងហើយ, លោតឡើងហើយ, ហើរឡើងហើយ។

ឧប្ផតិស្សាមិ កិ. [ឧ+បត+អ+ឥ-អា.+ស្សាមិ-ភ.] នឹងហោះឡើង, នឹងលោតឡើង, នឹងហើរឡើង។

ឧប្ផត្តិ ឥ. [ឧ+បទ+តិ] កិ.កើតឡើង, ហេតុជាគ្រឿងកើតឡើង, សេចក្តីកើត (ដូច **និព្ផត្តិ**), វ. **ឧប្ផជ្ជនំ>ឧប្ផត្តិ**។ -**ការ** បុ. កាលនៃកិ.កើតឡើង, កាលជាទីកើតឡើង។ -**ក្ខណ** បុ. ខណៈនៃកិ.កើតឡើង, ខណៈជាទីកើតឡើង។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីនៃកិ.កើតឡើង, ទីជាទីកើតឡើង។ -**ហេតុ** នបុ. រឿងនៃកិ.កើតឡើង, រឿងគឺហេតុជាគ្រឿងកើតឡើង។

ឧប្ផត្តិត គុ. [ឧ+បទ+តិ+ត-ស.] ដែលកើតឡើងហើយ, គឺ...ឱ្យកើតឡើងហើយ។

ឧប្ផត្តិភូមិ ភូមិជាទីកើត, កន្លែងជាទីកើត, ស្រុកកំណើត, សព្ទនេះជាអត្ថនៃ **អតិជនសព្ទ**។

ឧប្ផថចារ បុ. [ឧប្ផថ+ចរ+ណ] កិ.ប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវ, កិ.ប្រព្រឹត្តខុសចាកផ្លូវ.កិ.ប្រព្រឹត្តខុសគន្លង។

ឧប្ផថ ផ្លូវខុស, ខុសផ្លូវ, មិនមែនផ្លូវ (ដូច **អបថ**) ។

ឧប្ផន្ន គុ. [ឧ+បទ+ត] កើតឡើងហើយ, ដែលកើតឡើងហើយ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ..កើតឡើងហើយ។ -**កិច្ចនិត្ថរណ** នបុ. កិ.រើចេញនូវកិច្ចដែលកើតឡើងហើយ។ -**កិច្ច** នបុ. កិច្ចដែលកើតឡើងហើយ។ -**ក្ខិលេស** បុ. កិលេសដែលកើតឡើងហើយ។ -**កុសលចេតនា** ឥ. ចេតនាជាកុសលកើតឡើងហើយ, ចេតនាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកម្មជាកុសលកើតឡើងហើយ។ -**ភោជ្ជាស** បុ. ចំណែកដែលកើតឡើងហើយ។ -**ភោធវេគ** បុ. កម្លាំងនៃសេចក្តីក្រោធកើតឡើងហើយ, សន្ទុះនៃសេចក្តីក្រោធកើតឡើងហើយ (វេគ<វជ+ណ=សភាវៈជាគ្រឿងដល់នូវទីដែលខ្លួនប្រាថ្នា (សន្ទុះ, កម្លាំង); វ. **ឥច្ឆិតដ្ឋានំ ឥជ្ជន្តិ ឋាបុណន្តិ ឯតេនាតិ>វេគោ**) ។ -**ភ្ជោធ** គុ. អ្នកមានសេចក្តីក្រោធកើតឡើងហើយ។ -**ខាទនីយភោជនីយ** នបុ. វត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ីនិងវត្ថុគឺបុគ្គលគប្បីបរិភោគ (បង្អែមនិងចម្ការ) កើតឡើងហើយ។ -**ចិត្តវស** បុ. អំណាចនៃចិត្តដែលកើតឡើងហើយ។ -**ជ្ជន** គុ. អ្នកមានសេចក្តី

ពេញចិត្តកើតឡើងហើយ។ -**តណ្ហា** ឥ. តណ្ហាកើតឡើងហើយ។ -**ទោមនស្ស** គុ. អ្នកមានទោមនស្សកើតឡើងហើយ។ -**ទោហឡ** គុ. អ្នកមានហ្ជ្ជ័យគឺទោសប្រទូស្តកើតឡើងហើយ, អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាដ៏ប្លែកកើតឡើងហើយ, អ្នកមានសេចក្តីញាប់ញ័រដោយហេតុពីរកើតឡើងហើយ, អ្នកមានហ្ជ្ជ័យពីរកើតឡើងហើយ, អ្នកមានចំណង់ដ៏ប្លែក កើតឡើងហើយ (**ទោហឡ**<ទុ>ទោ+ហទយ, ហទយ>ហទ្ឍ=រ. **ទុដ្ឋំ ហទយំ ឯតស្សាតិ**>**ទោហឡោ**; ទ្វិ>ទោ+ហាល, ហាល>ហទ្ឍ+អ=រ. **ទ្វីហិ ហាលតិ កម្បតីតិ**>**ទោហឡោ**; <ទ្វិ>ទោ+ហទយ, ហទយ>ហទ្ឍ=រ. **ទ្វេ ហទយានិ អស្សាតិ**>**ទោហឡោ**) ។ -**ធម្ម-សំវេគ** គុ. មានសេចក្តីសង្វេគព្រោះធម៌កើតឡើងហើយ, មានសេចក្តីស្លុតចិត្តព្រោះធម៌កើតឡើងហើយ។ -**ឃ្ឍសាទ** គុ. អ្នកមានសេចក្តីជ្រះថ្លាកើតឡើងហើយ។ -**ឃ្ឍីតិរស** បុ. រសនៃបីតិកើតឡើងហើយ។ -**បុព្ឋនិមិត្ត** គុ. មានបុព្ឋនិមិត្តកើតឡើងហើយ។ -**បុព្ឋ** គុ. ដែលធ្លាប់កើតឡើងហើយ, កើតឡើងហើយក្នុងកាលមុន។ -**ពលវក្កោធ** គុ. មានសេចក្តីក្រោធដ៏មានកម្លាំងកើតឡើងហើយ។ -**ពលវទោមនស្ស** គុ. មានទោមនស្សដ៏មានកម្លាំងកើតឡើងហើយ។ -**ពលវសិនេហ** គុ. មានសេចក្តីស្នេហា (សេចក្តីស្រឡាញ់) ដ៏មានកម្លាំងកើតឡើងហើយ។ -**ពលវសោក** គុ. មានសេចក្តីសោកសៅដ៏មានកម្លាំងកើតឡើងហើយ។-**ពហុមានតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានមានៈច្រើនកើតឡើងហើយ។ -**ព្យាធិ** បុ. ព្យាធិ (ជំងឺ) កើតឡើងហើយ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជា...កើតឡើងហើយ។ -**មតិ** គុ. អ្នកមានមតិ (ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹង) កើតឡើងហើយ។ -**លាភសក្ការ** គុ. អ្នកមានលាភនិងសក្ការៈកើតឡើងហើយ។ -**វិឃ្ឍដិសារ** គុ. អ្នកមានកិ.រពួកអាស្រ័យ នូវកម្មគឺបណ្ហិតគឃ្ឍីខ្ពើម កើតឡើងហើយ (**វិឃ្ឍដិសារ**<វិ+បដិ+សរ+ណ=សេចក្តីក្តៅក្រហាយ, សេចក្តីស្តាយក្រោយ) ។ -**ឥស្ឍាស** គុ. អ្នកមានសេចក្តីស្ងិទស្ទាលកើតឡើងហើយ។ -**សំវេគ** គុ. អ្នកមានសេចក្តីសង្វេគកើតឡើងហើយ, អ្នកមានសេចក្តីស្លុតចិត្តកើតឡើងហើយ (**សំវេគ**<សំ+រ្ជ+ណ) ។ -**សិនេហ** គុ. អ្នកមានសេចក្តីស្នេហាកើតឡើងហើយ។ -**សុខសោមនស្ស** គុ. អ្នកមានសុខនិងសោមនស្សកើតឡើងហើយ។ -**សោក** គុ. អ្នកមានសេចក្តីសោកកើតឡើងហើយ។ -**ឧឃ្ឍន្ត** គុ. ដែលកើតឡើងហើយ។។

ឧឃ្ឍល នបុ. [ឧ+ឃ+អល] ជលជាតតែងអណ្តែតលើទឹកឬ ជលជាតតែងផឹកនូវទឹក (ឧឃ្ឍល, ផ្ការ៉ាឧឃ្ឍលដូចព្រលិត**ក្ឍលយ**); រ. **ឧទកេ ឃ្ឍតីតិ**> **ឧឃ្ឍលំ**, **ឧទកំ ឃ្ឍតីតិ ឥ**> **ឧឃ្ឍលំ**។ -**ឥន្ធ** បុ. ក្លិននៃផ្ការ៉ាឧឃ្ឍល។

-**ឞណ្ណាថេរី** ឥ. ព្រះថេរីឈ្មោះឧប្បលវណ្ណា។ -**ឞណ្ណាថេរីឞត្ថ** នបុ. រឿងនៃព្រះថេរីឈ្មោះឧប្បលវណ្ណា។ឈ្មោះសំខ្យាម្យ៉ាងដាក់លេខ១ មានពិន្ទុ ៩ ៨។

ឧប្ប្ដេតុំ អ. [ឧ+បដ+ណោ+តុំ] ដើម្បីដកឡើង, ដើម្បីឆ្ការ, (បាលីខ្លះ **ឧប្ប្ដេតុំ** <ឧ+បត+ណោ+តុំ= ដើម្បីឆ្ការ) ។

ឧប្ប្ដេត្វា អ. [ឧ+បដ+ណោ+ត្វា] ឆ្ការហើយ, ដកឡើងហើយ។

ឧប្ប្ទ បុ. [ឧ+បទ+ណ] កិ.កើតឡើង (ដូច **ឧប្ប្ត្ដិ**); វិ. **ឧប្ប្ជ្ជនំ>ឧប្ប្ទោ**។ -**ប្ប្ច្ចយ្ត** បុ. អត្ថថាជាបច្ច័យនៃកិ.កើតឡើង, អត្ថថាជាបច្ច័យដល់កិ.កើតឡើង, អត្ថថាកិ.កើតឡើងជាបច្ច័យ។ -**ឞយ្ត** បុ. អត្ថថា កិ.កើតឡើងនិងកិ.សូន្យទៅជាធម្មតា; វិ. **ឧប្ប្ទោ ច ឞយោ ច> ឧប្ប្ទឞយោ**, **ឧប្ប្ទឞយោ ធម្មោ> ឧប្ប្ទឞយធម្មោ**, **ឧប្ប្ទឞយធម្មោ យេសំ អត្ថីតិ> ឧប្ប្ទឞយធម្មិនោ**។ ហេតុដែលកើតឡើងមានចន្ទគ្រោះជាដើម (ដូច **ឆ្ឆាហាទិក**) ។ វិការនៃអត្ថន័យដែលកើត សម្ដែងផលល្អនិងអាក្រក់, បាឡីខ្លះ **ឧបាតោ** (ដូច **ឧត្ឋ្ឋ**) ។

ឧប្ប្ទន នបុ. [ឧ+បទ+យុ] កិ.ញ្ជាំង...ឱ្យកើតឡើង, កិ.បង្កើតឡើង; វិ. **ឧប្ប្ទិ-យតេតិ>ឧប្ប្ទនំ**។

ឧប្ប្ទយ៑ិសុ កិ. [ឧ+បទ+ណយ+ឧំ-អជ្ជ.] ញ្ជាំង...ឱ្យកើតឡើងហើយ។

ឧប្ប្ទិត គុ. [ឧ+បទ+ត-អា.+ត] គឺ...ឱ្យកើតឡើងហើយ។

ឧប្ប្ទេតព្ព គុ. [ឧ+បទ+ណោ+តព្ព] គឺ...គប្បីឱ្យកើតឡើងហើយ។

ឧប្ប្ទេតិ កិ. [ឧ+បទ+ណោ+តិ-វ.] ញ្ជាំង...ឱ្យកើតឡើងហើយ។

ឧប្ប្ទេតុំ អ. [ឧ+បទ+ណោ+តុំ] ដើម្បីញ្ជាំង...ឱ្យកើតឡើង។

ឧប្ប្ទេត្វា អ. [ឧ+បទ+ណោ+ត្វា] ញ្ជាំង...ឱ្យកើតឡើងហើយ។

ឧប្ប្ទេយ្យ កិ. [ឧ+បទ+ណោ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីញ្ជាំង...ឱ្យកើតឡើង។

ឧប្ប្ទេសិ កិ. [ឧ+បទ+ណោ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស-អា] ញ្ជាំង...ឱ្យកើតឡើងហើយ។

ឧប្ប៑ីឡ្ឡេត្វា អ. [ឧ+បីឡ+ឯ+ត្វា] បៀតបៀនឡើងហើយ, គាបហើយ, រឹបជាន់ហើយ, ជាន់ពន្លិចហើយ។

ឧបួណ្ហិយមាន គុ. [ឧ+ជ១, ជ១>ជណ្ហ+ត-អា.+យ +មាន] គឺ...កាលចំអក, កាលចំអន់, កាលនិយាយឡកឡឺយ។

ឧបួណ្ហេត្វា អ. [ឧ+ជ១+ឯ+ត្វា] ចំអកហើយ, ចំអន់ហើយ, និយាយឡកឡឺយហើយ។

ឧបួណ្ហេន្ដិ កិ. [ឧ+ជ១+អ+អន្ដិ-វ.] ចំអក, ចំអន់, ឡកឡឺយ។

ឧព្ភ ឧតិ ឧម្ភ ធា. **ឫ១ណ ឧព្ភតិ ឧកតិ ឧម្ភតិ ឧព្ភនា ឧតនា ២ិតោ** "ពេញ, បំពេញ"

ភ្ជ. ការិត. **ឧញ្ជេតិ ឱតេតិ ឧម្ភេតិ**។ **ឧញ្ជុ** នបុ. =**ឫរណ៌**, អា. **មហាទានំ បវត្តេសិ បវត្តេសិ អជ្ជុញ្ជុ សាគរូបមំ** "ញ៉ាំងមហាទានដែលពេញ ព្រៀបដូចជាសមុទ្រសាគរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ" ។ **ឧកេជុតំ** នបុ. ជាឈ្មោះនៃគម្ពីរដែលសម្តែងអំពីកាព្យឃ្លាងរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ (ឧ+ឧភ) វិ. **ឧកិដេតិ ឧមេតិ ឧកិរិយាទិវិភាគំ តំ ទា អនទសេសបរិទានតោ ឧកេជេន្តោ ឧមេន្តោ ឱតេតិ ឫរេតីតិ ឧកេជុតំ** ស. ។ **ឧកុម្ភោ** បុ. "ក្អម, ឆ្នាំងទឹក, ថូទឹក" វិ. **ឧកំ ភុច្ចតិ ឧទកំ**។ **ឧតេន ឱម្ភេតព្ពោតិ ឧកុម្ភោ** ស. ។ **ឧកុម្ភ**ប្រែបាន៣បែប៖១/ **ឃដ**ឆ្នាំងឬក្អម។ ២/ ពោងដំរី =**ហត្ថិសិរោ ឫណ្ណោ**, ។ ៣/ មាត្រាវាស់មួយយ៉ាង។

ឧត្ត	គុ.	[ឧ+ភរ+ត] គឺ...លើកឡើងហើយ, ស្រង់ឡើងហើយ។
ឧត្ត	បុ.	ការកើតឡើង, កំណើត (ដូច **ជនន**) ។
ឧត្ថិ	អ.	[ឧ+ភិទ+ត្វា] បែកឡើងហើយ, កើតឡើងហើយ។
ឧត្ថិ	នបុ.	អំបិលដែលមានពន្លកដុះអំពីផែនដីគឺអំបិលដែលកើតអំពីអាចម៍ដីដែលមានរសប្រៃ។
ឧ	ធា.	**ហឹសាយំ ឧ**ត្ថ**ិ** "បៀតបៀន" ភ្ជ. ។
ឧជ្ជ**ន**	នបុ.	ការដុសខាត់, ដុសកែ្ពល (ដូច **ឧ**ម្ម**ជ្ជ**ន) ។
ឧជ្ជ**ត្វា**	អ.	[ឧ+រ, រ>ជ្ជ>ជ+ណ+ត្វា] ពន្លះហើយ។
ឧជ្ជ**ត្វា**	អ.	[ឧ+រ, រ>ជ>ជ+ណ+ត្វា] ពន្លះហើយ។
ឧជ្ជ**ហេ**ត្វ**ា**	អ.	[ឧ+ហ+ណ+ត្វា] ទាញចេញហើយ, បៀតបៀនហើយ, បន្ទ្រាត់បង់ហើយ។
ឧជ្ជ**ហ**ន្ត	គុ.	[ឧ+ហ+ត] គឺ...បៀតបៀនហើយ។
ឧជ្ជ**ិ**ត្ត**ហ**ទ**យ**	គុ.	[ឧ+ជ+ហ+ទ+យ] មានហ្ជ្ជ**ទ** យតក់ស្លុតហើយ, មានហ្ជ**ទ** យ**ភ**ាក់ផ្ញើ**ល**ហើយ (ឧ+ជ<ឧ+ជ +ណ្យ) ។
ឧជ្ជ**ិ**ណ្ណ**ទ**ិ**ភ**ាគ**ារ**	បុ.	[ឧ+ជ+ណ+ទ+ភ+ការ] អាការគឺសេចក្តីផ្ញើងផ្ទ្ម។
ឧជ្ជ**ី**		ផែនដី (ដូច **ឧ**ណ**ុ**ម**ី**) ។
ឧជ្ជ**ុ**ន**ី**យ	គុ.	[ឧ+ជ+ណ+ណ+ណ

ទាំងពីរឱ្យប្រព្រឹត្តទៅព្រម។

ឧភយត្ត អ.ស [ឧភយ+ត្ត] ក្នុង...ទាំងពីរ។

ឧភោ សំ.ស ពីរ, ទាំងពីរ។

ឧមិ រលក (ដូច **ការ**ន្ត) ។

ឧម្មគ្ត បុ. [ឧ+គម+ក្ត] ប្រទេសជាទីដើរទៅងើបឡើងនៃជនឬប្រទេសជាទីងើបឡើងហើយដើរទៅនៃជន (**ឧម្ម**ន្ត); វិ. **ឧម្មុជ្ជិត្វា គច្ឆតិ បវត្តតិ ឯត្ថាតិ>ឧម្ម**ន្តោ។ -**ចោ**រ បុ. ចោរអ្នកទម្លាយនូវឧម្ម**ង្គ**, នូវ**រ**ូង។

ឧម្មជ្ជន នបុ. ការដុសខាត់, ដុសកែ្ពល (ដូច **ឧព្ជ**ន) ។

ឧម្មត្តក បុ. [ឧ+មទ+ត+ក-ស.] អ្នកស្រវឹងស៊ីប់ (មនុស្សឆ្កួត); វិ. **ឧ**ម្ម**ទ**តីតិ> **ឧ**ម្ម**ត្ត**ោ, **ឧ**ម្ម**ត្ត**ោ**ឯ**ត>**ឧ**ម្ម**ត្ត**កោ។ -**ភាវ** បុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកឆ្កួត។ ឥ. **ឧ**ម្ម**ត្ត**ិ**ក**ា។

ឧម្មត្ត គុ. មនុស្សឆ្កួត, ដើមស្លាក់ (ដូច **ហ**ត្ថ**ល**) ។

ឧម្ហ ដើមកប្បាស (ដូច **អ**ត**សី**) ។

ឧម្ហ**ទ** បុ. [ឧ+មទ+ណ] សេចក្តីស្រវឹងស៊ីប់, កិ.ឆ្កួតសេចក្តីឆ្កួត (ដូច **ចិ**ត្ត**វ**ិ**ក្ខ**ម) ។

ឧម្ហ**ារ** បុ. [ឧ+មារ] ធរណីទ្វារ (មេទ្វារដូច **ទ**េ**ហ**ាន**ី**) ។ -**ដ្ឋ**ាន នបុ. ទីនៃធរណី, ទីជាទីតាំងនៃធរណី។

ឧម្ម**ិ**ល**េ**ត្វ**ា** អ. [ឧ+មិល+ណ+ត្វា] បើកហើយ, បើកភ្នែកហើយ។

ឧម្ម**ិ**ហ**ន្ត**ិ កិ. [ឧ+មិហ+អ+អន្តិ-រ.] នោម, នោមដាក់ (បន្ទោបង់បស្សាវ:) ។

ឧម្ម**ុ**ក**ំ** អង្កត់ភ្លើង (ដូច **អ**ណ**ាត**) ។

ឧម**ិ** ធា. **ឥ**ន្ត**ិ**ស**ន្ត**ានេ **ឧ**ម**ិ**ត**ិ ឧ**ត**ោ ឧ**ត**ា "ញ្ជាញ" ភ្ជ. ។

ឧយ្ហ**ិ** កិ. [ឧ+យា+អ+តិ-រ.] ឡើងទៅ, ទៅ, រត់ទៅ, ទៅក្នុងខាងលើ។

ឧយ្ហ**ាន** នបុ. [ឧ+យា+យុ] ទីជាទីដើរទៅក្រឡេកមើលក្នុងខាងលើនៃជន (ឧ**ទ**្ធ**ាន**); វិ. **ឧ**ទ្ធ**ំ ឱ**ណ**ោ**ក**េ**ន្ត**ា **យ**ន្ត**ិ ឧ**ច្ឆ**ន្ត**ិ **ឯ**ត្ថ**ាតិ>ឧ**យ្ហ**ានំ**។ -**ក**ីឡ**ាម**ណ្ឌ**ាលាទ**ិ** គុ. (ទី) មានមណ្ឌលជាទីលេងក្នុងឧទ្យានជាដើម, ទីមានឧទ្យាននិងមណ្ឌលជាទីលេងជាដើម។ -**ក**ីឡ**ា** ឥ. ទីជាទីលេងក្នុងឧទ្យាន, កិ.លេងក្នុងឧទ្យាន។ -**ឆ**ត គុ. ទៅហើយកាន់ឧទ្យាន។ -**ឆ**ម**ន**ត្ថ បុ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.ទៅកាន់ឧទ្យាន, សេចក្តីត្រូវការដល់កិ.ទៅកាន់ឧទ្យាន។ -**ប**ាល បុ. អ្នករក្សានូវឧទ្យាន; វិ. **ឧ**យ្ហ**ានំ ប**ាលេ**ត**ីតិ > **ឧ**យ្ហ**ានប**ាលោ។

ឧយ្ហ**ាន** នបុ. ការទៅ (ដូច **ឆ**ម**ន**) ។ សួន, ព្រៃ (ដូច **ว**ន) (ព្រៃរបស់ព្រះរាជាទូទៅដល់ជនទាំងពួង) ។

ឧយ្យាម បុ. សេចក្តីព្យាយាម (ដូច **ឆិតិ**) ។

ឧយ្យុញ្ជន្តិ កិ. [ឧ+យុជ+អ+អន្តិ-រ., ចុះនិ-អា.] ប្រកបឡើង, ខ្ជល់ខ្ជាយ, ព្យាយាម។

ឧយ្យុត្ត គុ. [ឧ+យុជ+ត] គឺ...ប្រកបឡើងហើយ, ខ្ជល់ខ្ជាយហើយ។ -**ឫយ្យុត្ត** គុ. ដែល...ប្រកបឡើងហើយនិងប្រកបទូទៅហើយ។

ឧយ្យោគមុខ នបុ. [ឧយ្យោគ+មុខ] មាត់នៃសេចក្តីសាបសូន្យ, មាត់នៃសេចក្តីវិនាស, ប្រធាននៃសេចក្តីវិនាស។

ឧយ្យោជន នបុ. [ឧ+យុជ+យ] កិ.បញ្ជូនទៅ, កិ.ប្រើទៅ, កិ.ពន្យុះ។ -**ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃជាទីបញ្ជូនទៅ។

ឧយ្យោជិត គុ. [ឧ+យុជ+ឥ-អា.+ត] គឺ...បញ្ជូនទៅហើយ,... ។

ឧយ្យោជេត្វា អ. [ឧ+យុជ+ណេ+ត្វា] បញ្ជូនទៅហើយ,... ។

ឧយ្យោជេន្ត គុ. [ឧ+យុជ+ណេ+អន្ត] កាលបញ្ជូនទៅ,... ។

ឧយ្យោជេសិ កិ. [ឧ+យុជ+ណេ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស-អា.] បញ្ជូនទៅហើយ, ប្រើទៅហើយ។

ឧរ បុ. [អរ>ឧរ+អ] ទ្រូង (ដូច**ហាទយ**), ជីវិត។ -**មជ្ឈ** គុ. កណ្តាលនៃទ្រូង។

ឧរគ បុ. [ឧរ+គម+ក្ឋិ] សត្វទៅដោយទ្រូង (សត្វពស់ដូច**ទីឃបិដ្ឋិក**); រ. **ឧរេន គច្ឆតីតិ> ឧរគោ**។ -**ជាតក** នបុ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយពស់។ -**រាជ** បុ. ស្តេចនៃពស់, ពស់ជាស្តេច។

ឧរច្ឆទ បុ. ក្រោះ (ដូច **ឧរចោ**) ។

ឧរណី ឥ. មេកេះ, មេពពែ (ដូច **អជី**) ។

ឧរណា បុ. កេះ, ចៀម (ដូច **ឯឡក**) ។

ឧរព្ភសត នបុ. [ឧរព្ភ+សត] រយនៃចៀម។

ឧរព្ភ បុ. កេះ, ចៀម (ដូច **មេណ្ឌ**) ។

ឧរុ ខ្សាច់ (ដូច **ឋាលុកា**) ។ ភ្លៅ (ដូច **សត្ថិ**) ។ ធំ (ដូច **ឋិត្តិណ្ណ**) ។

ឧរុវេល អស.ន.[ឧរុ+វេល] ឧរុវេលប្រទេស, ប្រទេសឈ្មោះ **ឧរុវេលៈ** (ប្រទេសមានច្រាំងនៃខ្សាច់) ។ -**កស្សបាទិ** គុ. មានព្រះថេរៈឈ្មោះឧរុវេលកស្សបៈជាដើម។

ឧលុមី ឈ្មោះត្រីកាចម្យ៉ាង, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **សុសុក**សព្ទ។

ឧល្លុឞ្ជន្ត គុ. [ឧ+លយឬលង្ឆ+អន្ត] កាលលោតឡើង, កាលផ្លោះរំលង, កាលលោតរំលង។

ឧល្លុឞ្ជិត្វា អ. [ឧ+លយ+ឥ-អា.+ត្វា] លោតឡើងហើយ, ផ្លោះឡើងហើយ។

ឧល្លុឞ្ជេតិ កិ. [ឧ+លយ+ណេ+តិ-រ.] ញ៉ាំង...ឱ្យលោតឡើង, ឱ្យផ្លោះឡើង។

ឧណ្ហុម្ឫនវស បុ. [ឧណ្ហុម្ឫន+វស] អំណាចនៃកិរិយាលើកឡើង, អំណាចនៃកិ.ស្រាចស្រង់ (**ឧណ្ហុម្ឫន**<ឧ+ លុប+ឃ, ចុះនិ-អា.) ។

ឧណ្ហោកេន្ត គុ. [ឧ+លុកឬលោក+ណ+អន្ត] កាលក្រឡេកមើលក្នុងខាងលើ, កាលងើបមើល, កាលងើយមើល។

ឧណ្ហោកេសិ កិ. [ឧ+លុកឬលោក+ណ+ឦ-អជ.+ស-អា.] ងើបមើលហើយ, ងើយមើលហើយ។

ឧណ្ហោច បុ. សំពត់ពិតាន (ដូច **ឱតានៈ**) ។

ឧណ្ហោល បុ. រលកធំ (ដូច **កណ្ហោល**) ។

ឧណ្ឌនស្សទ្ធតា ឥ. [ឧណ្ឌនស្ស+ទ+តា] ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានសទ្ធាអណ្តែតអណ្តូង។

ឧសិ ធា. **ឧជ្ជាយ ឧសតិ** "សៀត,ចុកចាប់,ឈឺកំចាត, ដុត" ភ. **ឧច្ឆ្ងសោ** បុ. ភ្លឺស្រាងៗ, ភ្លឺល្អះៗកម្ចាត់ងងឹត, (ឧ+ឧសិ. សូចិ) **ឱសធ** នបុ. "**ឧសធ**ឬ**ឱសធ**ថ្នាំកែរោគ" (ដុតរោគឬកម្ចាត់បង់នូវរោគ) ។ **ឧបទ្ទាហ ឱសតិ** "ដុត, កម្តៅ, ឈៀតឈៀន" ភ. ។ **ទ្ទាហ ឧណ្ហ ឧណ្ហោ** "ដុត, ក្តៅ, កម្តៅ" **ឧណ្ហ** នបុ. សេចក្តីក្តៅ=**ឱណ្ហ**ភាវោ ឧ. **សីតំ ឧណ្ហ បដិហន្តិ** "រមែងកម្ចាត់បង់នូវសេ.ត្រជាក់សេ. ក្តៅ" ។ បុ. រដូវក្តៅ គុ. ក្តៅ ឧ. **ឧណ្ហ ភត្តំ ភុញ្ជតិ** "រមែងស៊ីនូវបាយក្តៅ" -ស. ។ធាតុនេះគ្មានកិរិយាអាខ្យាតទេឃើញតែកិ. នាមធាតុ **ឧណ្ហោបេតិ**។ **ឧសុ** បុ. ឥ. "ព្រួញ, សរ, ធ្នូ" ។ **ឧសុការោ** "ជាងសរ" ។

ឧសការ បុ. [ឧស+ករ+ណ] អ្នកធ្វើនូវសរ (ជាងកូនសរ); វិ. **ឧសុं ករោតីតិ**>**ឧសុ-ការោ**។

ឧសភ បុ. [ឥសឬឧស+អភ] គោ (ដូច **គោ**), គោឈ្មោល, គោបា, គោឧសភ; ។ គុ. ឧត្តម, ប្រសើរ,ខ្ពង់ខ្ពស់,ចំបង,លើសលែង (ដូច**សេដ្ឋ**ឬ**បុគ្គ**ល), ខ្ជី (ដូច **សិទ្ធ**), ។ -**មត្ត** គុ. មានមួយឧសភជាប្រមាណ, ត្រឹមតែមួយឧសភ (ចម្ងាយ២០ យដ្ឋិ ត្រូវជា១៥០ ហត្ថ (ដូច**ឥសតិយដ្ឋិ**)។ -**សត** នបុ. រយនៃគោឈ្មោល។ -**សទិសតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកប្រាកដស្មើដោយគោឧសភ។ -**រាជានេយ្យ** បុ. គោឈ្មោលជាអាជានេយ្យ, គោឧសភជាអាជានេយ្យ។ឈើដែលស្លាប់ក្នុងកាលជាទីបំផុតនៃផ្លែទុំ (ដូច **ឧស-ធិ**) ។ សំឡេងដូចសំឡេងគោយំ, គោឈ្មោល (ដូច **ឆុស**) ។ នបុ. មួយឧសភមានចំនួន២០ (ដូច **យដ្ឋិ**) ។

ឧសភន្តំ អវយវៈនៃគោ, ក្នុងទីនេះសំដៅយកបូកគោ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **ឥកុ**ធ សព្ទ។

ឧសរ បុ. តំបន់ដែលមានដីប្រៃ (ដូច **ឱសឋ**) ។

ឧសីរត្ថ បុ. [ឧសីរ+អត្ថ] អ្នកមានសេចក្តីត្រូវការដោយស្ស្ងួតភ្លាំង។

ឧសីរ នបុ. ស្សូវរណ្ដាស, **ករោន្ដិ ខាសំ ឯតេហីតិ ឧសីរន្ដិ** ដីកា ។

ឧសុ កូនសរ (ដូច **ករ្ណ**) ។

ឧសុការ បុ. ជាងកូនសរ (ដូច **ឧសុវឌ្ឍកិ**) ។

ឧសុម នបុ. [ឧស>ឧសុ+ម] ធម្មជាតធ្វើនូវកម្ដៅឬធម្មជាតញ៉ាំងអវយវ: ឱ្យក្ដៅ (ចំហាយ, ភ្លើងធាតុ); វិ. **ឧសតិ អាហំ ករោតីតិ>ឧសុមំ**, **ឧសេតិ អវយវន្ដិ ខា>ឧសុមំ**។ -**អាការមត្ត** គុ. ទុក្ខត្រឹមតែអាការ:គឺចំហាយ។ ប្រើជា **ឧស្ម** ក៏មាន។

ឧសុយា សេចក្ដីច្រណែន (ដូច **ឥស្សា**) ។

ឧសុវឌ្ឍកី ជាងកូនសរ (ដូច **ឧសុការ**) ។

ឧសូយន្ត គុ. [ឧសូយ+អន្ត] កាលច្រណែន, កាលឈ្នានីស, កាលប្រចណ្ឌ។

ឧស្សន្ទិត គុ. [ឧ+សំក+ឥ-អា.+ត] គឺ...រង្ការ៉ៃសហើយ, នឹកពិភាល់ហើយ។

ឧស្សទ បុ. [ឧ+សទ+អ] កិ.ខ្ពស់ឡើង, កិ.ដុះឡើង, កិ.ហើមឡើង។

ឧស្សន្ន គុ. [ឧ+សទ+ត] ដុះឡើងហើយ, ខ្ពស់ឡើងហើយ, ហើមឡើងហើយ។ -**កុសលមូល** គុ. មានកុសលមូលដុះឡើងហើយ, មានកុសលជាឫសដុះឡើងហើយ។

ឧស្សវ បុ. [ឧស+រម+ក្ងិ] សភាវ:ជាទីរើចេញនូវសេចក្ដីក្រហាល់ក្រហាយ (មហោស្រព ដូច **ឆណ**); វិ. **ឧសំ ទាហំ ភមន្ដិ ឧត្ដិរន្ដិ ឯត្ថាតិ>ឧស្សវោ**។ -**ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃជាទីលេងនូវមហោស្រព។

ឧស្សហតិ កិ. [ឧ+សហ+អ+តិ-រ.] អាច, ហ៊ាន, ប្រឹងប្រែង។

ឧស្សហិ កិ. [ឧ+សហ+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] អាចហើយ, ហ៊ានហើយ, ប្រឹងប្រែងហើយ។

ឧស្សាបយិស្សតិ កិ. [ឧ+សិ+ណាបយ+ឥ-អា.ស្សតិ-ភ.] នឹងញ៉ាំង...ឱ្យលើកឡើង។

ឧស្សាបិត គុ. [ឧ+សិ+ណាបេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...លើកឡើងហើយ, ឱ្យលើកឡើងហើយ។ -**ទ្ធជ** គុ. មានទង់លើកឡើងហើយ, បុ. ទង់គឺបុគ្គលលើកឡើងហើយ។

ឧស្សាបេត្វា អ. [ឧ+សិ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យលើកឡើងហើយ, ឱ្យខ្ពស់ឡើងហើយ, ពូនឡើងហើយ។

ឧស្សារណា ឥ. [ឧ+សរ+យុ+អា-ឥ.] អាជ្ញាជាគ្រឿងញ៉ាំងមហាជនឱ្យទៅប្រាស, កិរិយាទៅប្រាសនៃមហាជន, ការត្រួតត្រា, ការដេញ, (ប្រែតាមទម្លាប់ថា «នាយតម្រួត») ។

ឧស្សាវ បុ. [ឧ+សុ+ណ] សភាវ:ហូរទៅអំពីខាងលើ (ទឹកសន្សើមដូច **តុហិន**); វិ. **ឧបរិតោ**
សវតីតិ>ឧស្សាវោ។ -**ពិន្ទុ** នបុ. តំណក់នៃទឹកសន្សើម។

ឧស្សាហ បុ. [ឧ+សហ+ណ] សភាវៈអត់ទ្រាំនូវទុក្ខ (ឧស្សាហ៍, សេចក្ដីព្យាយាម, សេចក្ដីខ្មីឃ្មាតដូច **បន្ធាហោ**), (អំណាចនៃបភាវ១ឧស្សាហ១មន្ត១ ហៅថាសក្ដិ); វិ. **ឧទុក្ខំ សហតិ ខមតីតិ>ឧស្សាហោ, ឧស្សាហនំ ឧបត្ថម្ភនំ ឥតិ>ឧស្សាហោ**។ -**ជាត** គុ. អ្នកមានសេចក្ដីឧស្សាហ៍កើតហើយ; វិ. **ឧស្សាហោ ជាតោ យស្ស សោ >ឧស្សាហជាតោ**។ -**ប្បត្ត** គុ. អ្នកដល់ហើយនូវសេចក្ដីឧស្សាហ៍, អ្នកមានសេចក្ដីឧស្សាហ៍ដល់ហើយ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែសេចក្ដីឧស្សាហ៍, ត្រឹមតែសេចក្ដីខ្មីឃ្មាត។

ឧស្សិញ្ចិន្ត គុ. [ឧ+សិច+អន្ត, ចុះនិ-អា.] កាលបាចឡើង, កាលសាចឡើង។

ឧស្សិត គុ. ប្រកបដោយសេចក្ដីចម្រើន (ដូច **ឥទ្ធិយុត្ត**), លើកឡើង, ខ្ពស់ឡើង (ដូច **សមុន្ទ**), កើតឡើង (ដូច **ឧប្ផន្ន**) ។

ឧស្សីសក នបុ. [ឧ+សីស+ក] ទីជាខាងលើនៃក្បាល (ក្បាលដំណេក); វិ. **សីសស្ស ឧទ្ធំ> ឧស្សីសកំ**។ -**បស្ស** នបុ. ខាងនៃក្បាលដំណេក។

ឧស្សុក គុ. អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយ។

ឧស្សុក្ក នបុ. [ឧ+សុ+ករ+ក្ដិ, ឬកា+អ] (ធម្មជាត) ធ្វើយ៉ាងល្អនូវសេចក្ដីខ្មីឃ្មាតឬធ្វើយ៉ាងល្អនូវសេចក្ដីប្រឹងប្រែង (សេចក្ដីខ្ជល់ខ្ជាយ); វិ. **ឧយ្យាមំ សុដ្ឋុ ករោតីតិ>ឧស្សុកំ, ឧដ្ឋានំ សុដ្ឋុ ការយតីតិ ឥតិ>ឧស្សុកំ**។ -ភាវៈនៃសេចក្ដីខ្ជល់ខ្ជាយ; វិ. **ឧស្សុកស្ស ភាវោ>ឧស្សុក្ក**។

ឧស្សូរ គុ. [ឧ+សូរ] (កាល) មានព្រះអាទិត្យក្នុងខាងលើ (វេលាថ្ងៃត្រង់); វិ. **ឧទ្ធំ សូរោ យស្មឹ សោ>ឧស្សូរោ**។ -**សេយ្យា** ឥ. កិ.ដេកក្នុងកាលមានព្រះអាទិត្យខាងលើ, កិ.ដេកដល់ថ្ងៃត្រង់។

ឧសេ្សាឡ្ហ សេចក្ដីព្យាយាមមាំមួន។

ឧហ សេចក្ដីត្រិះរិះ (ដូច **ឥតក្ក** គ្មានអនេកត្តទេ) ។

ឧហុំការ បុ. សត្វមៀម (ដូច **ឧឡ្ហក**) ។

ឧឡារ គុ. [ឧល>ឧឡ+អារ] កិ.ទៅក្នុងខាងលើ, (ឧត្តម, ប្រសើរ, ថ្លៃថ្លា, លើសលុប); វិ. **ឧឡនំ ឧត្តមនំ>ឧឡារំ**។ -**ឫជាធម្មស្សវនទីបមាណាក-ណ្ណាទិ** គុ. មានកិ.ឫជាដ៏លើសលប់និងកិ.ស្ដាប់នូវធម៌និងកិ.ធ្វើនូវប្រទីបនិងផ្ការម្រងជាដើម។ -**សក្ការ** បុ.សក្ការៈដ៏ថ្លៃថ្លា, សក្ការៈដ៏លើសលប់។

ឧឡ្ហ ផ្ការ (ដូច **ឧក្ខ្ត**) ។

ឧឡ្ហុក បុ. [ឧឡ+ណុក] សត្វស្ទ្ងរក (មៀម); វិ. **ឧឡ្ហតិ ឥតវេសតីតិ>ឧឡ្ហ-ហោ**។ ប្រើជា **ឧលូហ**ក៏មាន។

ឧឡ្ហុ បុ. [ឧឡ+អ+ណ+អ] គ្រឿងសម្រាប់កំណត់នូវទឹក (ជ្រោយ) ។ -**ឋិ** នបុ.

ខ្នងនៃបោយ។ -**មត្ត** គុ. មានបោយជាប្រមាណ, ត្រឹមតែមួយបោយ។ -**យាគុ** ឥ. បបរមានបោយជាប្រមាណ, បបរមួយបោយ។

ឧឡុម្ប បុ. [ឧឡ+បា+អ] របស់តែងរក្សាតាមទឹក (ក្ស្ងន, ផ្ដែ); វិ. **ឧឡុតោ ឧកតោ ឋាតិ រក្ខតីតិ>ឧឡុម្ប្យោ**។

ឧឡុម្ប បុ. ក្ស្ងន, ផ្ដែ (ដូច **ឋច្ឆរី**) ។

ឧឡុរាជ ព្រះចន្ទ (ដូច **ម**) ។

ឧឡ្ហក បុ. សត្វមៀម (ដូច **ពោសិយ**) ។

ឧកា ឥ. [ឩហ+កា, លុបហ] (បាណកជាតិ) ដែលជនតែងវែករក (ចៃ); វិ. **ឩហិយតិ ឋិចិនិយតីតិ>ឧកា**។

ឧណ ធ. **បរិហានិយេ ឩនេតិ ឩនយតិ** "សាបសូន្យ, ថយចុះ, ខ្វះខ្វះខាត" ចុ. **ឩនោ** គុ. អា. **ឩនោ លោកោ** "លោកសាបសូន្យឬថយចុះ" -ស. ។

ឧន, ឧនក គុ. ថយ, អន់ថយ, ខ្វះ, ខ្វះខាត, ធ្ងរ។ -**ការ** បុ. កាលនៃ...ដ៏ខ្វះ។

ឧនោទរ គុ. [ឩន+ឧទរ] អ្នកមានពោះធ្ងរ; វិ. **ឩនំ ឩទរំ យស្ស សោ>ឧនោទរោ**។

ឧមិ បុ.ឥ. [ឩហ+មិ, លុបហ] ធម្មជាតជាគ្រឿងត្រិះរិះនៃជន (រលក); វិ. **មហោន្តិ ឋិតក្ដ្ដ្ដ ឯតាយាតិ>ឧមិ**។

ឧរុ បុ. [អរ+ឧ, ផ្លាស់អនៃអរ>ឩ] អវយវ:ជាគ្រឿងទៅ (ភ្លៅ); វិ. **អរន្តិ អនេនាតិ>ឧរុ**។ -**ដ្ឋិ** នបុ. ឆ្អឹងនៃភ្លៅ។ -**មំស** នបុ. សាច់នៃភ្លៅ។

ឧហ ធ. **ឋិតក្ដ្ដ ឩហតិ** "ត្រិះរិះ, គ្នាន់គ្នេរ, គិត" ភ. **ឩហតិ** កិ. "នឹក, គិត" -ស. ។ **អាយូហតិ** កិ. =វាយមតិព្យាយាមប្រមែប្រមូល" -ស. ។ **ឋិយូហតិ ញូហតិ** កិ. =**បំសុំ ឧទ្ធរតិ** "រើ, កកាយគាស់នូវអាចម៍ដី" **អបហោតិ** =**ឆឌ្ឌេតិ ឋិវេចេតិ** "លះ, ចោល, ធ្វើឲ្យស្ងាត់, ឲ្យទទេ, កិ. រំកិល" កិ. ន. **អបោហោ** -ស. ។

ឧហទន្តិ កិ. [ឧ+ហទ+អ+អន្តិ-រ.] ជុះ, ជុះដាក់ (បន្ទោបង់ឧច្ចារ:) ។

ឯក ប.សំ. [ឥ+ណ្ដ] សភាវ:ឋិតនៅក្នុងឯកភាពព្រោះប្រាសចាកវត្ថុដ៏ស្មើគ្នា (មួយ); វិ. **សទិសរហិតតាយ ឯកភាវេ ឋិជ្ជតីតិ>ឯកោ**។ គុ. ប្រសើរ (ដូច**សេដ្ឋ**), យ៉ាងឯក, ម្នាក់ឯង (ដូច**អសហាយ**), ពួកខ្លះ។ -**ឧបាសកវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃឧបាសកម្នាក់។ -**ឧម្មគ្ដ** បុ. ឧម្មគ្ដមួយ, ជាមួយគ្នា។ -**កហាបណ** បុ. កហាបណ:មួយ, មួយកហាបណ:។ -**ភូជាគារ** នបុ. ផ្ទះប្រកបដោយកំពូលមួយ, ផ្ទះគឺបុគ្គលសង្ត្រោះដោយកំពូលមួយ (ភ្ជុំយោង) ។ -**ភូជាគារ**<ភូជ+អគារ=ផ្ទះប្រកបដោយកំពូល; វិ. **ភូជេន យុត្តំ អគារំ>ភូជាគារំ**; ផ្ទះគឺបុគ្គលសង្ត្រោះដោយកំពូល; វិ. **ភូជេន សន្ដហិតំ អគារំ>ភូជាគារំ**។ -**ភោជ្ជាស** បុ. ចំណែកមួយ។ -**ភោលាហល** នបុ. ភោលាហលតែមួយ, សេចក្ដី

ជ្រួលជ្រើមតែមួយ។ -**ក្ខី** គុ. អ្នកមានភ្នែកតែមួយឬម្ខាង។ -**គន្ធកុដិ** ឥ. គន្ធកុដិមួយឬជាមួយគ្នា។ -**គាថាវសាន** នបុં. កាលជាទីបំផុតនៃគាថាមួយ, កាលជាទីចប់នៃគាថាមួយ។ -**ត្ត** គុ. មានអារម្មណ៍តែមួយ; វិ. **ឯកំ អត្តំ: អារម្មណំ ឯតស្សាតិ>ឯកត្តំ**។ -**ត្តចិត្ត** គុ. អ្នកមានចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ។ -**ត្តតា** ឥ. ភាវ:នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ; វិ. **ឯកត្តស្ស តាវោ>ឯកត្តតា**។ -**ឃនសុវណ្ណិដ្ឋកា** ឥ. ឥដ្ឋជាវិការ:នៃមាសដ៏តាន់មួយ។ -**ឃន** បុំ. តាន់តែមួយ, ដុំមួយ។ -**ឆ្ពណ**នបុំ. លានតែមួយ; គុ. មានលានតែមួយ។ -**ចក្ខាឡ**ត្ត បុំ. ផ្ទៃនៃចក្រវាឡមួយ។

-**អङ្គុលិមត្ត** គុ. មានអង្គុលី (ធ្នាប់, ម្រាម) មួយជាប្រមាណ។ -**ចរ** គុ. ត្រេចទៅតែឯង, ត្រេចទៅតែម្នាក់ឯង, ត្រេចទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង, ធម្មជាតដូងមួយត្រេចទៅ។ -**ចរិយា** ឥ. កិ.ត្រេចទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង, កិ.ប្រព្រឹត្តនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង។ -**ចារិកតាវ** បុំ. ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកត្រេចទៅម្នាក់ឯង, ភាវ:នៃបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង; វិ. **ចរតីតិ>ចារី, ចរិ-តុំ សីលមស្សាតិ ចា>ចារី, ចារី ឯវ>ចារិកោ, ឯកោ ចារិកោ> ឯកចារិកោ, ឯកចារិកស្ស តាវោ>ឯកចារិកតាវោ**។ -**ចារិក-ត្ត** នបុំ. ភ្ជាប់នៃបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង, ភ្ជាប់នៃបុគ្គលអ្នកត្រេចទៅម្នាក់ឯង។ -**ចារី** បុំ. អ្នកមានកិ.ត្រេចទៅម្នាក់ឯងជាប្រក្រតី។ -**ចិតក** បុំ. ជើងជ្ជរមួយ, ជើងជ្ជរជាមួយគ្នា។ -**ចិត្តក្ខណ** បុំ. ខណ: នៃចិត្តមួយ។ -**ចិត្តតា** ឥ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកមានចិត្តតែមួយ, ជាមួយគ្នា។ -**ចីវរ** គុ.មានចីវរតែមួយ។ -**ច្ឆន្ទ** គុ. មានឆន្ទ:តែមួយ, មានសេចក្តីពេញចិត្តជាមួយគ្នា, មានឆន្ទ:រួមគ្នា។ -**ច្ឆរមត្ត** គុ. មានម្រាមដៃមួយជាប្រមាណ, ប៉ុនម្រាមដៃមួយ, ត្រឹមតែមួយចឹប។ -**ជ្ឈាសយត្ត** នបុំ. ភាវ:នៃ... ជាអ្នកមានអធ្យាស្រ័យតែមួយ, រួមគ្នា។ -**ជ្ជ** គុ. អ្នកតាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា, អ្នកបិតនៅក្នុងទីដ៏ស្មើ។ -**ជ្ជានគមន** នបុំ. កិ.ទៅកាន់ទីមួយ។ -**ជ្ជាន** នបុំ. ទីមួយ, កន្លែងមួយ។ -**តាលប្ប**ម**ាណ** គុ. មានដើមត្នោតមួយជាប្រមាណ។ -**ត្តិ**ស ប.សំ. ៣១នាក់។ -**ទិវសម-ត្ត** គុ. កាលត្រឹមតែថ្ងៃមួយឬត្រឹមតែមួយថ្ងៃ។-**ទេវតា** ឥ. ទេវតាមួយអង្គឬមួយរូប។ -**ទេស** បុំ. ឯកទេស, ចំណែកមួយ, ចំណែកគឺបុគ្គលគប្បីសម្តែងមួយ។ -**ទោណិ**ក**ណ**ាវ**ប្ប**ម**ាណ** គុ. មានទូកកំពោលមួយជាប្រមាណ, ប៉ុនទូកកំពោលមួយ។ -**ទ្វេរជ្ជុ**ក នបុំ. ខ្សែមួយនិងខ្សែពីរ។ -**ធម្ម** បុំ. ធម៌មួយ, ធម៌ដ៏ឯក, ធម៌ដ៏ប្រសើរ។ -**ធូម**គុ. មានផ្សែងហុយឡើងតែមួយ។ -**ធេនុ** ឥ. មេគោមួយ។ -**ន**ត**ុ**ត**ិ**ក**ប្ប** បុំ. កប្ប៩១។ -**ន**ាឡ**ិ**ទ្ធ**ិ**ន**ាឡ**ិ**ម**ត្ត** គុ. មាននាឡិមួយនិងនាឡិពីរជាប្រមាណ។

-**និន្នាទ** គុ. មានកិ.បន្លឺចេញក្នុងទីជាមួយគ្នា, មានសំឡេងជាគ្រឿងបន្លឺចេញតែមួយ (**និន្នាទ**<និ +នទ+ណ) ។ -**ឫជោតភូតត្ត** នបុំ. ភាវៈនៃ...ជា...មានពន្លឺតែមួយកើតហើយ។ -**ឫជោត** គុ. មានពន្លឺតែមួយ, មានសេចក្តីរุងរឿងទូទៅតែមួយ។ -**ឫជិវេធនត្ថ** បុំ. សេចក្តីគឺកិ.ចាក់ធ្លុះចំពោះតែម្តង, សេចក្តីថាកិ.ត្រាស់ដឹងតែម្តង។ -**បត្ត** គុ. បាត្រមួយ។ -**បទនារ** បុំ. វារៈនៃជំហានមួយ, វារៈនៃស្នាមជើងមួយ។ -**បទ** នបុំ. បទមួយ, ជំហានមួយ, ស្នាមជើងមួយ។

-**បទិក** គុ. ទីមានស្នាមជើងមួយ។ -**ឫទេស** បុំ. ប្រទេសមួយ។ -**បរិភោគ** គុ. មានកិ.បរិភោគតែម្តង; បុំ. ការបរិភោគរួមគ្នា។ -**បល្លङ្ក** បុំ. បល្ល័ង្កមួយ, ភ្នែនមួយ, ត្រែមួយ។ -**បស្ស** នបុំ. ខាងមួយ, ខាងម្ខាង។ -**បិណ្ឌបាត** បុំ.បិណ្ឌបាតមួយ។ -**បិណ្ឌ** បុំ. ដុំមួយ, ដុំបាយមួយដុំ។ -**បុត្តក** បុំ. កូនតូចតែមួយ។ -**ឫយោគ** បុំ. ប្រយោគមួយ។ -**ឫហារ** បុំ. កិ.ប្រហារតែម្តង។ -**ពិន្ទុ** នបុំ. តំណក់មួយ, មួយតំណក់។ -**ភត្ត** គុ. មានភត្តតែម្តង, មានកិ.បរិភោគក្នុងវេលាតែម្តង។ -**ភត្តិក** គុ. អ្នកមានភត្តតែម្តង; វិ. **ឯកភត្តំ យស្ស អត្ថីតি**>**ឯកភត្តិកো**; អ្នកបរិភោគនូវភត្តតែម្តង; វិ. **ឯកភត្តំ ភុញ្ជតីតি**>**ឯកភត្តិកো**។ -**ភាជន** នបុំ. ភាជន៍មួយឬភាជនៈមួយ។ -**ភេសជ្ជ** នបុំ. ភេសជ្ជៈ (ថ្នាំ)មួយមុខ។ -**មជ្ឈ** និ. (ចុះក្នុងអត្ថនៃសត្តមី)ប្រែថាក្នុងទីបំផុតមួយ, ក្នុងទីដ៏សមគួរ។ -**មាតុ-ភុច្ឆិ** ឥ. ផ្ទៃនៃមាតាមួយឬជាមួយគ្នា។ -**មាសទ្ធិមាសច្ចយ** បុំ. កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅនៃខែមួយនិងខែពីរ។ -**មាសី** បុំ. បុគ្គលអ្នកអង្គុយម្នាក់ឯង។ -**មិត** បុំ. ម្រ็ីតមួយ។ -**មុហុត្ត** បុំ. យាមមួយ, មួយស្របក់, មួយរំពេច។ -**យោជនដ្ឋាន** នបុំ. ទីមានយោជន៍មួយជាប្រមាណ, ទីមួយយោជន៍។ -**យោជនទ្ធិយោជនមត្ត** គុ. មានយោជន៍មួយនិងយោជន៍ពីរជាប្រមាណ។ -**រហោសី** បុំ. ជនអ្នកមានកិ.នៅក្នុងច្រកមួយឬជាមួយគ្នាជាប្រក្រតី។ -**រជ្ជ** នបុំ. ភាវៈនៃបុគ្គលជាស្តេចឯក (ឯករាជ្យ) ។ -**រត្តាតិក្កម** បុំ. កាលជាទីឈានកន្លងនូវរាត្រីមួយ, កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងនូវរាត្រីមួយ, កិ.កន្លងនៃរាត្រីមួយ។ -**រត្តិន្ទិវ** បុំ. យប់និងថ្ងៃមួយ។ -**រត្តិវាស** បុំ. កិ.នៅអស់រាត្រីមួយ ; គុ. មានកិ.នៅអស់រាត្រីមួយ; វិ. **ឯករត្តឺ វាសោ អស្សាតি**>**ឯករត្តិវា-សោ**។ -**រត្តិ** ឥ. រាត្រីមួយ, មួយរាត្រី, មួយយប់។ -**រត្ត** នបុំ. រាត្រីមួយ។ -**វគ្គទ្ធិវគ្គមត្ត** គុ. មានវគ្គមួយនិងវគ្គពីរជាប្រមាណ។ -**វចន** នបុំ. ពាក្យមួយម៉ាត់។ -**វារ** បុំ. វារៈមួយ, វារៈម្តង, មួយវារៈ, មួយលើក។ -**វិហារិត្ថេរ** បុំ. ព្រះថេរៈឈ្មោះឯកវិហារី, ព្រះថេរៈអ្នកមានកិ.នៅម្នាក់ឯងជាប្រក្រតី។ -**វិហារី** បុំ. អ្នកនៅម្នាក់ឯង, អ្នកមានកិ.នៅម្នាក់

ឯងជាប្រក្រតី។ -**វិហារ** បុ. វិហារមួយ, វត្តមួយ, កុដិមួយ។ -**ឋីឋិតាសី** បុ. អ្នកមានកិ.នៅជិតថ្នល់មួយជាប្រក្រតី, អ្នកនៅក្នុងថ្នល់ជាមួយគ្នា។ -**ឋីសតិអនេសនភេទ** បុ. ផ្សេងដោយអនេសន:២១, ផ្សេងដោយកិ.ស្វែងរកមិនគួរ២១; គុ. មានកិ.ស្វែងរកមិនគួរ២១ ជាប្រភេទ។ -**ឋីសតិម** បូ.សំ. ទី ២១,គម្រប់២១។ -**ឋីសតិវិធ** គុ. មានប្រការ:២១, មាន ២១ យ៉ាង។ -**សតអគ្គមហេសី** ឥ. អគ្គមហេសីមានរយដ៏លើសដោយអគ្គមហេសីមួយអង្គ ជាប្រមាណ, អគ្គមហេសីមានរយមួយជាប្រមាណ, អគ្គមហេសីមួយរយមួយ។ -**សដ្ឋី** ប.សំ. ៦១។ -**សតរាជ** បុ. ស្តេចមានរយដ៏លើសដោយស្តេចមួយអង្គជាប្រមាណ, ស្តេចមានរយមួយជាប្រមាណ, ស្តេចមួយរយមួយ។ -**សត** ប. សំ. រយលើសដោយមួយ, មួយរយមួយ។ -**សស្ស** នបុ. សន្ធូងមួយ, សន្ធូងតែម្តង។ -**សង្ខារ** បុ. សង្ខារមួយ។ -**សំវច្ឆរ** បុ. នបុ. ឆ្នាំមួយ។ -**សាដក** បុ. សាដកមួយ។ -**សាធុការ** បុ. សាធុការមួយ, កិ.ធ្វើនូវសាធុតែមួយ; សំឡេងជាគ្រឿងធ្វើនូវពាក្យថាសាធុក្នុងទីជាមួយគ្នា; វិ. **ឯកតោ សាធូតិ វចនំ ករោតិ ឯតេនាតិ>ឯកសាធុការោ**។ សំឡេងជាគ្រឿងធ្វើនូវពាក្យថាសាធុតែមួយ; វិ. **សាធូតិ វចនំ ករោតិ ឯតេនាតិ> សាធុការោ**, **ឯកោ សាធុការោ> ឯកសាធុការោ**។ -**សីមា** ឥ. សីមា មួយ, សីមាជាមួយគ្នា, ដែនមួយ។ -**សីល** នបុ. សីលមួយ។ -**សេនាសន** នបុ. សេនាសន:មួយ, សេនាសន:ជាមួយគ្នា, ទីជាទីដេកនិងទីជាទីអង្គុយតែមួយ។ -**សេយ្យា** ឥ. កិ.ដេកនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង; វិ. **សិយតេតិ>សយនំ**, **សយនំ>សេយ្យា**, **ឯកស្ស សេយ្យា > ឯកសេយ្យា**។អភិ. មួយ (ដូច **សំខ្យា**), ដទៃ (ដូច **អញ្ញ**), ស្មើគ្នា (ដូច **តុល្យ**), ខ្ពង់ខ្ពស់ (ដូច **ឧត្ត**) ។

ឯកកោ ជនម្នាក់, ជនតែមួយ, មួយ (ដូច **ឯក**) ។

ឯកគ្ត ចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ (ដូច **សមាធិ**) ។

ឯកគ្ត ប្រសើរឯក, ស្អាតបាត, មិនរឹតវរ (ដូច**អនាកុល**) ។

ឯកគ្តតា សមាធិ (ដូច **សមថ**) ។

ឯកច្ច វិ.ស.អ [ឯក+ច្ច] អ្នកខ្លះ, ពួកខ្លះ, ខ្លះ, ពួកមួយ, មួយពួក, ជនតែមួយ (ដូច **ឯក**) ។

ឯកតោ អ.ស. [ឯក+តោ] ក្នុង...ជាមួយគ្នា; ព្រមគ្នា, ម្ខាង, ខាងម្ខាង។ -**ឆារាធិ** គុ. មានអាវុធមានមុខម្ខាងជាដើម។

ឯកគ្តូបគត គុ. [ឯកគ្ត+ឧបគត] ចូលទៅដល់ហើយនូវភាវ:នៃ...ជាអ្នកឯក, ឬជាអ្នកម្នាក់ឯង (**ឯកគ្ត**<ឯក+គ្ត; វិ. **ឯកស្ស គ្ត**ោ>**ឯកគ្ត**) ។

ឯកទេស បុ. ចំណែក, សព្វនេះជាអត្ថន័យភាគសព្ទ។

ឯកន្ត នបុ. [ឯក+អន្ត] ទីបំផុតមួយ, ចំណែកមួយ, ដាច់ខាត។ -**ទន្ត** គុ. មានខ្លួនទូន្ទានហើយដោយចំណែកមួយ។ -**ទិបស្សន** គុ. អ្នកមានវិបស្សនាដោយចំណែកមួយ, អ្នកមានកិ.ឃើញច្បាស់ដោយចំណែកមួយ។ -**សន្ទុសិត** គុ. អ្នកត្រេកអរស្មើដោយចំណែកមួយ, អ្នកត្រេកអរព្រមហើយដោយចំណែកមួយ។ -**ហិត** គុ. អ្នកមានប្រយោជន៍ដោយចំណែកមួយ, អ្នកមានអម្រស់អម្រដោយចំណែកមួយ។

ឯកន្តណោមិ កម្រាលមានជាយតែម្ខាង។

ឯកន្ត គុ. មាំ, ក្រៃលែង (ដូច **អតិមត្ត**) ។

ឯកបទី ផ្លូវចង្អៀត, ផ្លូវតូច, ផ្លូវចុះតែជើងមួយ។

ឯកាកី គុ. ជនម្នាក់, ជនពួកមួយ, ជនតែមួយ (ដូច **ឯកច្ច**) ។

ឯកាគារិកោ ចោរ (ដូច **ចោរ**) ។

ឯកាចរិយកុល នបុ. [ឯក+អាចរិយ+កុល] ត្រកូលនៃអាចារ្យមួយឬជាមួយគ្នា។

ឯកាទស ប.សំ. [ឯក+ទស] ដប់លើសដោយមួយ (១១); វិ. **ឯកេន អធិកា ទស>ឯកាទស**។ -**និបាត** បុ. គម្ពីរឈ្មោះឯកាទសនិបាត។ -**ទោណាឍ្ឍ-មាណិក** វត្ថុប្រមាណ ១១ ទោណ, សព្វនេះជាអត្ថនៃអម្មណសព្ទ។

ឯកាទសម បូ.សំ. [ឯកាទស+ម] ទី១១, គម្រប់១១។

ឯកាពទ្ធ គុ. [ឯក+អាពទ្ធ] ដែលជាប់ជាមួយគ្នា។

ឯកាយន គុ. [ឯក+ឥឬអយ+យុ] ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង; វិ. **អយតি ឯត្ថាតি>អយនោ**, **ឯកស្ស អយនោ>ឯកាយនោ**; ផ្លូវគឺបុគ្គលម្នាក់ឯងគប្បីទៅ; វិ. **ឯកេន អយិតព្ពោតি>ឯកាយនោ**; ជាគ្រឿងទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង; វិ. **អយតি ឯតេនាតি >អយនោ**, **ឯកស្ស អយនោ>ឯកាយនោ**; ផ្លូវជាទីទៅក្នុងធម្មវិន័យតែមួយ; វិ. **ឯកស្មីអយនោ>ឯកាយនោ**; ផ្លូវជាទីទៅកាន់គុណដ៏ឯក; វិ. **ឯកំ អយតি ឯត្ថាតি>ឯកាយនោ**។ អ.សុ. ។

ឯកាលង្ការ បុ. [ឯក+អលង្ការ] គ្រឿងអលង្ការមួយ; គុ. មានគ្រឿងអលង្ការតែមួយ។

ឯកាលោក គុ. [ឯក+អាលោក] មានពន្លឺតែមួយ។

ឯកាសន នបុ. [ឯក+អាសន] ទីជាទីអង្គុយនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង, អាសនៈមួយ; គុ. មានអាសនៈតែមួយ។

ឯកាហទ្វិហ នបុ. [ឯកាហ+ទ្វិហ] ថ្ងៃមួយនិងថ្ងៃពីរ; វិ. **ឯកំ អហំ>ឯកាហំ**, **ទ្វេ អហានি>ទ្វិហំ**, **ឯកាហំ ច ទ្វិហំ ច>ឯកាហទ្វិហំ**។

ឯកីភាវ បុ. [ឯក+ភាវ, ចុះល្ង-អា.] ភាវ:នៃបុគ្គលម្នាក់ឯង។ -**សុខ** នបុ.សុខគឺភាវ:នៃបុគ្គលម្នាក់ឯង។ -**អតិរេក** គុ. អ្នកត្រេកអរចំពោះហើយក្នុងភាវ:នៃបុគ្គលម្នាក់ឯង, អ្នកត្រេកអរចំពោះដោយឯកភាព។

ឯកុស្សវ បុ. [ឯក+ឧស្សវ] មហោស្រពមួយ។

ឯកូន គុ. [ឯក+ঊន] ខ្វះមួយ, ថយមួយ, អន់ថយមួយ, ខាតមួយ។ -**ត្តភាវ សត** នបុ. រយនៃអត្តភាពខ្វះមួយ។ -**ចត្តាឡីស** ប.សំ. សែសិបខ្វះមួយ (៣៩) ។ -**បញ្ញាសត** ប.សំ. មានរយប្រាំខ្វះដោយ...មួយ (៤៩៩) ។ -**បញ្ញាសចោរ** បុ. ចោរហាសិប ខ្វះដោយចោរម្នាក់ (៤៩) ។ -**បញ្ញាស** ប.សំ. ហាសិបខ្វះដោយ.. មួយ។ -**ទ្វីសតិ** ប.សំ. ម្ភៃខ្វះដោយ...មួយ (១៩) ។ -**ទ្វីសតិម** ប.សំ. ទីម្ភៃខ្វះដោយ...មួយ។ -**សដ្ឋីវស្ស** នបុ.ឆ្នាំហុកសិបខ្វះដោយ..មួយ (៥៩) ។

ឯកេក គុ. [ឯក+ឯក] មួយនិងមួយ។ -**ឥុល** នបុ. ត្រកូលមួយនិងមួយ។ -**ដ្ឋាន** នបុ. ទីមួយនិងមួយ។ -**បស្ស** នបុ. ខាងមួយនិងមួយ, ម្ខាងនិងម្ខាង។ -**លោមកូប** បុ. រណ្ដៅនៃរោមមួយនិងមួយ។ -**លោម** បុ. រោមមួយនិងមួយ។

ឯកោភាស គុ. [ឯក+ឱភាស] មានពន្លឺតែមួយ, មានរស្មីតែមួយ; បុ. ពន្លឺមួយ, រស្មីមួយ។

ឯកំស បុ. [ឯក+អំស] ចំណែកមួយ, ស្មាម្ខាង, ធ្យៀងស្មាម្ខាង។

ឯកំសិក គុ. [ឯកំស+ណិក] ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកមួយឬប្រកបដោយចំណែកមួយ; វិ. **ឯកំសេ ភវ តីតិ>ឯកំសិកោ**, **ឯកំសេន និយុត្តោ ភា> ឯកំសិកោ**។

ឯឋ ធា. **ឧម្ម្ឍនេ ឯឋតិ** "ឧម្រើក, ញាប់ញ័រ"រុងរឿង, ភ្លឺស្វាង, ល្អ" ភូ. ឯជាត "សេចក្ដីប្រាថ្នាខ្លាំងក្លា, ចំណងខ្លាំង" =**ពលវតណ្ហា** -ស. ។

ឯឋា ឥ. ឥណ្ហា (ដូច **ឥសិតា**) ។

ឯឋ ធា. **ទ្ធិពាធាយំ ឯឋតិ** "បុករុក, ឧម្ងាត់" ភូ. ។

ឯណិមិគ បុ. ម្រឹគទ្រាយ (ដូច **ឯណេយ្ស**) ។

ឯណេយ្ស បុ. ម្រឹគទ្រាយ។

ឯតរហិ ក.ស [ឯត+រហិ] **ភវ្ត្តមានត្ថភាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺបច្ចុប្បន្នប្រែថាក្នុងកាលនេះ, ក្នុងកាលឥឡូវនេះ, **អធុនា**, **ឥទានិ**, **សម្ប្ដតិ** ក៏ជាវត្ដមានត្ថវាចកដែរ។

ឯតាទិសិកា ឥ. [ឯត+ទិស+ណ្ហ+ឥ-អា.+អា-ឥ.] ដូចនេះ, ប្រាកដដូចនេះ; វិ. **ឯសា ទ្ធិយ ទិស្ស្ដតីតិ >ឯតាទិសិកា**។

ឯតិ ក្ដ. [ឥ+អ+ត-រ.] មក, ដល់, ទៅ។

ឯតិហ្យ ពាក្យប្រដៅដែលមកហើយអំពីអាចារ្យមុន, ពាក្យប្រដៅតៗគ្នា (ដូច **ចារេ្យ្ហ**) ។

ឯតុ កិ. [ឥ+អ+តុ-ប.] ចូរមក, ចូរដល់, ចូរទៅ។

ឯតោ អ.ស. [ឯត+តោ] អំពី...នុ៎ះ, ខាងហ្នឹង, ក្នុងទីនុ៎ះ។

ឯត្តក គុ. [ឯត+ក] មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ; វិ. **ឯតានិ បរិមាណានិ អស្សាតि**> **ឯត្តកោ**, -**កា**, -**កំ**។

ឯត្ថាវតា និ. **បរិច្ឆេទត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺសេចក្តីកំណត់ ប្រែថា មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ, **យាវតា**, **តាវតា**, **យាវ**, **តាវ**, **កិត្ថាវតា**, **កីវ** ក៏ជាបរិច្ឆេទត្ថវាចកដែរ។

ឯត្ថ និ. **ឥហត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺក្នុងនេះប្រែថាក្នុងទីនេះជាដើម, **ឥហ**, **ឥធ**, **អត្រ**, **អត្ថ** ក៏ជាឥហត្ថវាចកដែរ។

ឯថ កិ. [ឥ+អ+ថ-ប.] ចូរមក, ចូរដល់, ចូរទៅ។

ឯធ ធា. **ភុឌ្ឍិយំ**, **លាភេ ច ឯធតि** "ចម្រើន, រុងរឿង, បាន" ភ្ជ. **ឯធো ឥន្ធនំ** "គ្រឿងភ្លើង (ឧស, ធ្យូង), គ្រឿងចម្រើនរបស់ភ្លើង" =**ឧបាទានិ** -ស. ។ **ឯធិតោ** គុ. "ចម្រើន" អា. **សុខេធតោ** "ចម្រើនដោយសេ.សុខ" = **សុខសំវឌ្ឍិតោ**។ **គម្ភីរេ គាធមេធតি** "រមែងបាននូវទីពឹងក្នុងទឹកដ៏ជ្រៅ" (**គាធំ**=**បតিដ្ឋំ**) ស. ។

ឯធតি កិ. [ឯធ+អ+តি-វ.] ញាប់ញ័រ, ចម្រើន, រុងរឿង, បាន, ប្រសប់។

ឯធো ប្រធេះភ្លើង, របស់ដែលត្រូវភ្លើងឆេះមានអុសជាដើម (ដូច **ឧបាទាន**) ។

ឯរកគុម្ព បុ. [ឯរក+គុម្ព] គុម្ពនៃរៃទឹក; វិ. **ឯរកស្ស គុម្ពោ**>**ឯរកគុម្ពោ**។

ឯរកបត្ត នបុ. [ឯរក+បត្ត] ស្លឹកនៃរៃទឹក។ -**ច្ឆិន្ទនមត្ត** គុ. គ្រាន់តែកិ.ដាច់នៃស្លឹកនៃរៃទឹក។ -**នាគរាជវត្ថុ** នបុ. រឿងនៃនាគរាជឈ្មោះឯរកបត្ត។

ឯរណ្ឌ បុ. ដើមល្ហុងប្រេង (ដូច **អាមណ្ឌ**) ។

ឯរាវណ អ.ស.ន (ដំរី) ឈ្មោះឯរាវណជាដំរីព្រះឥន្ទ, ឈ្មោះដំរីប្រចាំទិសមួយ។

ឯរាវត បុ. ឈើម្យ៉ាងផ្លែក្រហម (ដូច **ឌារេ**) ។

ឯរេសি កិ. [ណ្ឌ+ណេ+សি-វ.] ញ៉ាំង...ឱ្យញាប់ញ័រ, ឱ្យកក្រើក, ឱ្យរញ្ជួយ, ឱ្យពោល។

ឯណ ឥ. ទឹកមាត់ (ដូច **ខេឡ**), ក្រវាញធំ (ដូច **ពហុណ**), ទោស (ដូច **ទោស**), ទឹក។

ឯណឡុក នបុ. ត្រឡាច (ដូច **ឥន្ទ្រី**)។

ឯឥ **អវធារណត្ថវាចក**និបាតប្រាប់អត្ថគឺកំណត់ម៉ាំប្រែថាមែនពិត។

ឯវមេវំ ជាបដិភាគត្ថវាចកដែរ ចូរមើល **ឯវំ** ខាងដើម។

ឯវរូប គុ. [ឯវ+រូប] មានសភាពយ៉ាងនេះ, មានរូបយ៉ាងនេះ; វ. **ឯវំ រូបំ អស្សាតិ**> **ឯវរូបោ**, **ចា**, **ចំ**។

ឯវំ និ. **បដិភាគត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបប្រៃថាមានឧបមាយ៉ាងនោះ, **យថា**, **តថា**, **យថេវ**, **យថានាម**, **តថាហិ**, **សេយ្យថាបិ**, **ឯវមេវំ**, **ឥ**, **តថេវ**, **យថាបិ**, **ឯវំបិ**, **សេយ្យថាបិនាម**, **យថរិវ**, **យថាច**, **ឥិយ**, **តថរិវ**ក៏ជាបដិភាគត្ថវាចកដែរ, មួយទៀត **ឯវំ** ជា **សម្បដិច្ឆនត្ថវាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺការទទួលប្រៃថា អើ, **អាម**, **សាធុ**, **លហុ**, **ឱបាយិកំ**, **បតិរូបំ**, **សាធុ**ក៏ជាសម្បដិច្ឆនត្ថវាចកដែរ, មួយវិញទៀត**ឯវំ**ជានិទស្សនត្ថវាចកនិបាតប្រាប់អត្ថគឺសម្តែងប្រៃថាយ៉ាងនេះ, **ឥតិ**, **ឥត្ថំ**ក៏ជានិទស្សនត្ថវាចកដែរ, ម្យ៉ាងទៀត**ឯវំ**ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថគឺ**និស្សន** ការសម្តែងប្រៃថាយ៉ាងនេះ ឧ. **ឯវំ បិ តេ មនោ**, **ឯហិ ត្វំ ហាណាវក យេន សមណោ អានន្ទោ តេនុបសङ्कមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយ** ចិត្តរបស់អ្នកក៏យ៉ាងនេះ, ម្នាលមាណពអ្នកចូលមក ព្រះអានន្ទជាសមណៈគង់នៅក្នុងទីឯណា អ្នកចូរចូលទៅក្នុងទីនោះអាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ, អាការប្រៃថាដោយការដូច្នេះ ឧ. **ឯវំ ញ្ញាខោ អហំ ភន្តេ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានामि** បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគសម្តែងហើយដោយប្រការដូច្នេះឯង, **ឧបមា**ប្រៃថាដូច្នោះ ឧ. **ឯវំ ជាតេន មច្ចេន កត្តព្វំ កុសលំ ពហុំ** កុសលច្រើនគឺសត្វដែលកើតហើយគប្បីធ្វើដូច្នោះ, **សម្ឆាសន** សេចក្តីរីករាយប្រៃថាយ៉ាងហ្នឹងហើយ ឧ. **ឯវមេតំ ភគវា ឯវមេតំ សុគត** បពិត្រព្រះដ៏មានព្រះភាគ ហេតុនេះយ៉ាងហ្នឹងហើយ បពិត្រព្រះសុគត ហេតុនេះយ៉ាងហ្នឹងហើយ, **ឧបទេស**ណែនាំ, ទូន្មានប្រៃថាយ៉ាងនេះ ឧ. **ឯវំ តេ អភិក្ខមិតព្វំ ឯវំ តេ បដិក្ខមិតព្វំ** អ្នកត្រូវដើរឈានទៅមុខយ៉ាងនេះអ្នកត្រូវដើរឈានថយក្រោយយ៉ាងនេះ, **ឥ**ចនប្បដិគ្គាហ**ការទទួលពាក្យប្រៃថាអើ, ព្រះករុណា ឧ. **ឯវំ ភន្តេតិខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ** ភិក្ខុទាំងនោះទទួលនូវព្រះបន្ទូលនៃព្រះដ៏មានព្រះភាគថាព្រះករុណាព្រះអង្គ, **អ**ត**ថ**ារណ**ប្រៃថាមែនពិត ឧ. **តំ កិ ម**ញ្ញ**ថ** ក**ាលាមា**។បេ។ **ឯវំ ឧោ ឯ**ត្ត **ហោ**ត**ិ** ម្នាលកាលាមទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសម្គាល់នូវហេតុយ៉ាងដូចម្តេច។បេ។ ហេតុរមែងមិនមានក្នុងរឿងនេះមែនពិត, **ឧោ** សព្វនេះមិនទៀងទេ ជួនកាលក៏ជាបុរិសសព្វនាមប្រៃថានៃយើងទ. ជួនកាលក៏ជាបដិសេធត្រូវមើលតាមសេចក្តី, **ឧ**ហ**ា** សេចក្តីតិះដៀលប្រៃថាយ៉ាងហ្នឹង ឧ. **ឯ**ត**មេ**ត **ប**ន**ាយ**ំ **ว**ส**ลี យ**ส្ម**ึ ว**ា **ต**ส្ម**ึ ว**ា **ต**ส**ฺ**ส **มุ**ณ**ฺ**ฑ-

ឥស្ស សមណស្ស ឥណ្ណ្ហ តាសិតរ ក៏ឯបុគ្គលថោកទាបនេះរមែងពោលនូវគុណនៃសមណៈត្រដោលនោះក្នុងទីណាឬក្នុងទីនោះយ៉ាងហ្នឹងឯង, **ឥទំ** សទ្ទប្រែថានេះដូច **ឥទំ** សព្ទ, បរិមាណ, **បុច្ឆ** ពាក្យសួរ (ចប់ **ឯវ**ំសព្ទ) ។ -**ភូត** គុ. កើតហើយយ៉ាងនេះ, មានយ៉ាងនេះកើតហើយ។ -**ឥតិ** បុ. អ្នកពោលយ៉ាងនេះឬអ្នកមានកិ.ពោលយ៉ាងនេះជាប្រក្រតី; វិ. **ឯវ**ំ **ឥតីតិ>ឯ**ឥ**ឥ**ាតិ, **ឯ**ំ **ឥ**ិ**ត**ុ**ំ** **សីលមស្សាតិ**ា >**ឯ**ំ**ឥ**ាតិ។ -**ឥ**ិ**ហ**ារ**ី** បុ. អ្នកនៅយ៉ាងនេះ, អ្នកមានកិ.នៅយ៉ាងនេះជាប្រក្រតី; វិ. **ឯ**ំ **ឥ**ិ**ហ**ារ**ុ**ំ **សីលមស្សាតិ>ឯ**ំ**ឥ**ិ**ហ**ារ**ី**។ យ៉ាងនេះ, ដោយប្រការយ៉ាងនេះ, ដោយប្រការដូច្នេះ, ដោយប្រការ:ដូច្នោះ។

ឯំ**ឥ**ិ និ. **ឧ**ប**ដ**ិ**ត**ា**ត**ត្ថ**ឥ**ាចក** និបាតប្រាប់អត្ថគឺប្រៀបធៀបប្រែថាក៏មានឧបមាយ៉ាងនោះ ចូរមើល**ឯ**ំ**ឥ**ាងដើម។

ឯស ធា. **ឥ**ុ**ទ**្**ធ**ិ**យ**ំ **ឯ**ស**ត**ិ "ត្រាស់ដឹង,ដឹង", ទៅ, ដល់, ប្រព្រឹត្តទៅ **ឧ**ត**ិ**យ**ំ** **ឯ**ស**ត**ិ "ភ.។

ឯស**ក** បុ.នបុ. [ឥស+ណ្ឍ] អ្នកស្វែងរក; វិ. **ឯ**ស**ត**ីតិ>**ឯ**ស**ក**ោ, -កំ។

ឯស**ន** បុ. [ឥស+យុ] អ្នកស្វែងរកឬអ្នកស្វែងរកដោយប្រក្រតី; វិ. **ឯ**ស**ត**ីតិ> **ឯ**ស**ន**ោ, **ឯ**ស**ត**ិ **ស**ីលេ**ន**ាតិ**ា**>**ឯ**ស**ន**ោ។

ឯស**ិ**ក**ា** សសរខឿន (ដូច **ឥ**ន្ទ**ខ**ីល) ។

ឯស**ិ**ត គុ. [ឥស+ឥ-អា.+ត] គឺ...ស្វែងរកហើយ។ -**ត្ត** នបុ. ភាវ:នៃ...ជាអ្នកស្វែងរកហើយ។

ឯស្ស**ត**ិ កិ. [ឥ+អ+ស្សតិ-ភ.] នឹងដល់។

ឯហ**ិ** កិ. [ឥ+អ+ហិ-ប.] ចូរមក, ចូរដល់។ -**ភ**ិ**ក្ខ**ុ**ប្ប**ព្ជ**ា** ឥ. កិ.បួសដោយភាវ:ជាឯហិភិក្ខុ។ -**ភ**ិ**ក្ខ**ុ**ភ**ាវ បុ. ភាវ:នៃ...ជាឯហិភិក្ខុ, ភាវ:ជាអ្នកគឺព្រះមានព្រះភាគគប្បីពោលថាម្នាលភិក្ខុរីអ្នកចូរមក, ភាវ:ជាអ្នកគឺព្រះមានព្រះភាគគប្បីត្រាស់ថារីអ្នកចូរជាភិក្ខុមក។

ឯហ**ិ**ស**ិ** កិ. [ឥ+អ+ស្សសិ-ភ.+ហ-អា.+ឥ-អា., លុបស្ស] នឹងដល់, នឹងមក។

ឯឡ**ក** ធរណីទ្វារ (ដូច **ឧ**ម្ម**ារ**), សត្វចៀម, ពពែ (ដូច **អ**ជ) សត្វកេះ, ចៀម (ដូច **អ**ឥ) ។

ឯឡ**ត**ណ**ិ**ត**ុ**ម្ព គុ. [ឯ**ឡ**ត**ណ**ិ+**ត**ុ**ម្ព**] **ត**ុ**ម្ព**ន**ៃ**ដ**ែ**ទ**ឹ**ក (**ត**ុ**ម្ព**ន**ៃ**ល**ួ**ង**ខ**ែ**ូ** រ) ។

ឯឡ**ត**ល បុ. ដើមដង្ហ**ិ**ត (ដូ**ច** **ប**ុ**ណ**្**ណ**ាគ) ។

ឯឡ**ម**ូ**ត** គុ. [ឯ**ឡ**+**ម**ូ**ត**] **ម**ន**ុ**ស្ស**ល**ង់**ខ**្ល**ៅ**។ **ន**ៃ**ម**ួ**យ**ទ**ៀ**ត**ថ**ា: **ម**ន**ុ**ស្ស**ទ**ាំ**ង**ត**ទ**ាំ**ង**ថ**ង់**ឬ**ទ**ាំ**ង**ថ**ង់**ទ**ាំ**ង**ត**។

ឯឡ**ម**ូ**ត** គុ. ជ**ន**ល**ង**ង់**ខ**្ល**ៅ**ត**ឺ**អ**ន**ក**ដ**ែ**ល**ម**ិ**ន**ឆ**្ល**ាស**ក**ុ**ង**ការ**ន**ិ**យ**ាយ**ន**ិ**ង**ស**្ត**ាប**ៃ

ឯឡា ឥ. មើលពាក្យ, **ឯលា**ផង។

ឯឡាលុក នបុ. [ឥរ>ឯឡ+លា+ក] ធម្មជាតកាន់យកនូវទឹក (ត្រឡាច); វិ. **ឥរំ ទារឹ លាតីតិ>ឯឡាលុកំ**។ -**ឥណ្ណ** បុ. ភេទដូចជាភេទនៃត្រឡាច, ពណ៌ដូចជាពណ៌នៃត្រឡាច។

ឯឡិកា ឥ. [ឥល>ឯឡ+ណ្ឍ+ឥ-អា.+អា-ឥ] សត្វតែងដើរទៅ (មេចៀមមេពពែ); វិ. **ឥលតិ គច្ឆតីតិ>ឯឡិកា**។ បុ. **ឯឡ្យកោ**។

ឱក នបុ. [ឧច+ណ] ទឹក, លំនៅ, ផ្ទះ (ដូច **គេហ**), ទីនៅ(ដូច **ទាស**), ទីអាស្រ័យ (ដូច **និស្សយ**), អាល័យ។ -**បុណ្ណ** គុ. ដ៏ពេញហើយដោយទឹក។ -**ហោក** នបុ. លំនៅគឺទឹក, ទីនៅគឺទឹក, អាល័យគឺទឹក។

ឱការ គុ. [អវ+ករ+ណ] កិ.ធ្វើចុះ, កិ.ធ្វើឱ្យទាប (ថោកទាប, លាមក, អាក្រក់) ។

ឱកាស បុ. [អវ+កស+ណ] ឱកាស, ទីវាល, ទីទំនេរ។ -**លោក** បុ. ឱកាសលោក, លោកគឺឱកាស, លោកគឺទំនេរ។ហេតុ (ដូច **ការណ**), ប្រទេស (ដូច **ទេស**) ។

ឱកិណ្ណ គុ. [អវ+កិរ+ត, ត>ឥណ្ណ] គឺ...ពោយចុះហើយ, ពោយរាយហើយ។ -**រតន** នបុ. រតនៈ (កែវ) គឺ...ពោយរាយហើយ។

ឱកិរណ នបុ. [អវ+កិរ+យុ] កិ.ពោយរាយចុះ, កិ.ដាក់ចុះ។

ឱកិរតុ កិ. [អវ+កិរ+អ+តុ-ប.] ចូរពោយរាយចុះ, ចូរបាចចុះ, ចូរចាក់ចុះ។

ឱកិរន្ត អ. [អវ+កិរ+ អន្ត] កាលពោយរាយចុះ, កាលបាចចុះ, កាលចាក់ចុះ។

ឱកិរាបេត្វា អ. [អវ+កិរ+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យពោយរាយចុះហើយ, ឱ្យបាចចុះហើយ, ឱ្យចាក់ចុះហើយ។

ឱកិរាបេសិ កិ. [អវ+កិរ+ណាបេ+ណ្យ-អជ្ជ.+ស-អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យពោយរាយចុះហើយ, ឱ្យបាចចុះហើយ, ឱ្យចាក់ចុះហើយ។

ឱកិរি កិ. [អវ+កិរ+អ+ណ្យ-អជ្ជ.] ពោយរាយចុះហើយ...។

ឱកិរិតុំ អ. [អវ+កិរ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីពោយរាយចុះ...។

ឱកិរិត្វា គុ. [អវ+កិរ+ឥ-អា.+ត្វា] ពោយរាយចុះហើយ...។

ឱក្ខន្ត គុ. [អវ+ខម+ត] ឈានចុះហើយ, ចុះសិប់ហើយ, ជាន់ហើយ។

ឱក្ខមន្ត គុ. [អវ+ខម+អន្ត] កាលឈានចុះ, កាលស្ទង់ចុះ, កាលចុះ, កាលចុះសិប់។

ឱក្ខមីសុ កិ. [អវ+ខម+អ+ឧ-អជ្ជ.] ឈានចុះហើយ, ស្ទង់ចុះហើយ, ចុះហើយ, ចុះសិប់ហើយ។

ឱក្ខម្ម អ. [អវ+ខម+ត្វា] ឈានចុះហើយ, ស្ទង់ចុះហើយ។

ឱក្ខិត្តចក្ខុ គុ. [ឱក្ខិត្ត+ចក្ខុ] មានចក្ខុបោះទៅក្នុងខាងទាប, មានចក្ខុដាក់ចុះហើយ (**ឱក្ខិត្ត**<អវ+ខិប+ត) ។

ឱធ ធា. **សោសនាលមត្ថេសុ ឱ**ធតិ "ស្ងួត, ហែងហួត, បដិសេធ, ហាម" ភូ. ។

ឱគធ គុ. ដល់នៅទីបំផុត, ធ្លាក់ចុះ, រាប់បញ្ចូល (ដូច **ឧ**ទ**ធ**) ។

ឱគាហ**ន្ត** គុ. [អវ+គាហ+អន្ត] កាលស្ទង់ចុះ, កាលចុះ, កាលឈានចុះ, កាលឆាបចុះ។

ឱគាហ**ិតុ**ំ អ. [អវ+គាហ+ឥ-អា.+តុំ] ដើម្បីឈានចូល, ដើម្បីចូលទៅ, ដើម្បីស្ទង់ចុះ, ដើម្បីចុះ, ដើម្បីឆាបចុះ។

ឱគាហ**ិ**ត្វា អ. [អវ+គាហ+ណ+ត្វា] ស្ទង់ចុះហើយ, ឆាបចុះហើយ, ឆ្ងៀលឆ្ងាត់ហើយ។

ឱក្ខ**ន្ត**តិ កិ. [អវ+គម+អ+តិ-វ.] ទៅក្នុងខាងទាប, ទ្រោមចុះ។

ឱឃ បុ. [អវ+ហន, ហន>ឃ+អ] ការបៀតបៀនខាងទាប (អន្លង់) (ដូច **ឱ**ណ**ិ**ល**ស**), ការប្រជុំមាន **ឱ**ឆ**ោ**ឃ**ជ**ាដើម, ហ្វូង, ពួក (ដូច **ស**ម**ូ**ห**ា**), សំទុះឬកម្លាំង, ជំនន់, កម្លាំងទឹក (ដូច **ជ**ល** វ**េ**ग**) ។ -**ឱ**ណ**ិ**ណ្ណ គុ.អ្នកឆ្លងនូវអន្លង់, អ្នកមានអន្លង់ឆ្លងហើយ (**ឱ**ណ**ិ**ណ្ណ<ត**ារ**+ត); វិ. **ឱ**ឃ**ំ ត**ារ**ិ ត**ារ**ិ**យ**ិ**ត**ិ ទ**ា>**ឱ**ឃ**ត**ិ**ណ**ិ**ណ្ណ**, **ឱ**ឃ**ោ ឱ**ណ**ិ**ណ្ណ **ឃ**េ**ន ស**ោ>**ឱ**ឃ**ត**ិ-**ណ**ិ**ណ្ណ**។

ឱចិ**ន**ន្ត គុ. [អវ+ចិ+នា+អន្ត] កាលបេះ, កាលជ្រើសរើស។

ឱចិ**ន**ិ**ត**្វា អ. [អវ+ចិ+នា+ត្វា] បេះហើយ, ជ្រើសរើសហើយ។

ឱជ រុងរឿង (ដូច **ឱ**ជ**ិ**ត្ត**ិ**), កម្លាំង (ដូច **ព**ល) ។

ឱជ**ន**ន្ត គុ. [ឱជា+វន្ត] មានឱជា (មានសេចក្តីស្រឡាញ់); វិ. **ឱ**ជ**ា យ**ស្ស **អ**ត្ថ**ីតិ>ឱ**ជ**ន**ន្ត**ំ។

ឱជ**ា** ឥ. [ឧ+ជន+អ+អា-ឥ, លុបន] ធម្មជាតិញ៉ាំងរូបឱ្យកើតតាមលំដាប់នៃខ្លួន, ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅឬឲ្យរស់នៅ (ដូច **យ**ាប**ន**) វិ. **អ**ត្ត**ា**ន**ន**្ត**រ**ំ **រ**ូ**ប**ំ **ជ**នេ**ត**ីតិ >**ឱ**ជ**ា**។ (ឱជា, ឱជារស) ។

ឱដ្ឋ បុ. [ឧស+ត] រ៉ែមមាត់, បបូរមាត់ (ដូច**អ**ធ**រ**ឬ**ឧ**ណ្ហ**ា**ទ**ារ**ណ**ា**); សត្វអូដ្ឋ (ដូច **ក**ម**ត**) ។ -**ស**ោ**ណ**ា**ទ**ិ** គុ. (សត្ត) មានអូដ្ឋនិងឆ្កែជាដើម។

ឱណ**ិ** ធា. **អ**ប**ន**យ**ត**េ **ឱ**ណ**ិ**ត**ិ** "និរាស, យកទៅចោល" ភូ. ។

ឱត**ារ** កិ. [អវ+ត**ារ**+អ+ហ**ិ**-ប., លុបហ**ិ**] ចូរឆ្លង, ចូរចុះ។

ឱត**ារ**ណ នបុ. [អវ+ត**ារ**+យុ] កិ.ឆ្លងចុះ, កិ.ចុះ, ជាទីឆ្លង, ជាទីដាក់ចុះ។ -**ឋ**ន នបុ. ស្នាមជើងជាទីដាក់ចុះឬជាប់ចុះ។ -**ស**ទ្ទ**ំ**បុ. សំឡេងនៃកិ.ឆ្លងចុះ, ជាទីឆ្លងចុះ។

ឱត**ារ**ិ**ត**ិ កិ. [អវ+ត**ារ**+អ+ត**ិ**-វ.] ឆ្លងចុះ, ឆ្លង, ចុះ។

ឱត**ារ**ន្ត គុ. [អវ+ត**ារ**+អ+អន្ត] កាលឆ្លងចុះ, កាលឆ្លង, កាលចុះ។

ឱត**ារ**ិ កិ. [អវ+ត**ារ**+អ+ណ្យ-អជ.] ឆ្លងចុះហើយ, ឆ្លងហើយ, ចុះហើយ។

ឱតរិត្វា អ. [អវ+តរ+ត-អា.+ត្វា] ឆ្លងចុះហើយ, ឆ្លងហើយ, ចុះហើយ។

ឱតារ បុ. [អវ+តរ+ណ] (សភាវ:) ជាគ្រឿងឆ្លងចុះ, ការឆ្លងចុះ, ចុះ (ដូច **អវតរណ**), ទោស (ដូច **ចិទ្ធ**); វិ. **អវតរតិ ឯតេនាតិ>ឯតារោ**។

ឱតារាបេក្ខ គុ. [ឱតារ+អប+ឥក្ខ+ណ] អ្នកសម្លឹងនូវទោស; វិ. **ឱតារং អបេក្ខតីតិ> ឱតារាបេក្ខោ**។

ឱតារាបេត្វា អ. [អវ+តរ+ណបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យឆ្លងចុះហើយ, ឱ្យស្លុងចុះហើយ, ដាក់ចុះហើយ។

ឱតារិយមាន គុ. [អវ+តរ+ត-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលឱ្យឆ្លងចុះ, កាលឱ្យដាក់ចុះ។

ឱតារេតុং អ. [អវ+តរ+ណ+តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យឆ្លងចុះ, ដើម្បីដាក់ចុះ,...។

ឱតារេត្វា អ. [អវ+តរ+ណ+ត្វា] ឱ្យស្លុងចុះហើយ, ដាក់ចុះហើយ,...។

ឱតារេន្ត កិ. [អវ+តរ+ណ+អន្ត] កាលញ៉ាំង...ឱ្យឆ្លងចុះ, ឱ្យចុះ,...។

ឱតារេន្តិ កិ. [អវ+តរ+ណ+អន្តិ-រ.] ឱ្យស្លុងចុះ, ដាក់ចុះ, ឆ្លងចុះ,...។

ឱតារេសិ កិ. [អវ+តរ+ណ+ឦ-អជ., ចុះ-ស-អា] ញ៉ាំង...ឱ្យឆ្លងចុះហើយ, ឱ្យស្លុងចុះហើយ, ដាក់ចុះហើយ។

ឱតិណ្ណ គុ. [អវ+តរ+ត, ត>ឥណ្ណ] ឆ្លងចុះហើយ, ចុះហើយ, ចុះសៀប់ហើយ។ -**ហត្ថី** បុ. ដំរីចុះសៀប់ហើយ, ដំរីឆ្លងចុះហើយ។ -**ហត្ថិសទិស** គុ. ប្រាកដស្មើដោយដំរីចុះសៀប់ហើយ, ដែលចុះហើយ។ -**ឱតិណ្ណ** គុ. ដែលឆ្លងចុះហើយ១, ដែលចុះហើយ១។

ឱត្តប្បិយ នបុ. [ឱត្តប្ប+ឥយ] ភាវ:នៃធម្មជាតខ្លាចអំពីបាប, ភាវ:នៃធម្មជាតតក់ស្លុតអំពីអំពើទុច្ចរិតមានកាយទុច្ចរិតជាដើម (**ឱត្តប្ប**<អវ+តប+អ); វិ. **ឱត្តប្បតិ ភាយតិ បាបតោតិ>ឱត្តប្ប**, **កាយទុច្ចរិតាទីហិ ឱត្តប្បតីតិ ឥតិ >ឱត្តប្ប**, **តស្ស ភាវោ>ឱត្តប្បិយং**។

ឱត្តប្ប នបុ. សេចក្ដីខ្លាចបាប (ដូច **បាបភីរុតា**) ។

ឱត្ថត គុ. [អវ+ថរ+ត] គឺ...គ្របសង្កត់ហើយ, រលំសង្កត់ហើយ, រូបរឹតហើយ។

ឱត្ថរតិ កិ. [អវ+ថរ+អ+តិ-រ.] គ្របសង្កត់,...។

ឱត្ថរន្ត គុ. [អវ+ថរ+អ+អន្ត] កាលគ្របសង្កត់,...។

ឱត្ថរិត្វា អ. [អវ+ថរ+ត-អា.+ត្វា] គ្របសង្កត់ហើយ,...។

ឱត្ថរិយមាន គុ. [អវ+ថរ+ត-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលគ្របសង្កត់,...។

ឱទន បុ. [ឧទ>ឱទ+យុ] របស់ដែលគេបរិភោគ, បាយ (ដូច **ភុរ**); វិ. **ឧទ្ធិយតិ ភុញ្ជិយតីតិ >ឱទនោ**។

ឱទនសម្ពវ បុ. គ្រាប់បាយ, សព្ទនេះជាអត្ថន័យ **សិត្ថ** សព្ទ។

ឱទនិក នាយគ្រូ, អ្នកធ្វើបាយ, ចុងភៅ (ដូច **សូទ**) ។

ឱទហន នបុં. [អវ+ធា+យុ] កិ.តាំងទុក, កិ.តម្កល់ទុក, កិ.ផ្ទុកចុះ, កិ.ដាក់ចុះ, ត្រូវការដល់កិ.ផ្ទុកចុះ។

ឱទហិត គុ. [អវ+ធា+ឥ-អា.+ត] តាំងទុកហើយ, ដាក់ចុះហើយ, ផ្ទុកចុះហើយ។

ឱទហីសុ កិ. [អវ+ធា+អ+ឧំ-អជ្ជ.] តាំងទុកហើយ,...។

ឱទាត គុ. [អវ+ទា+ត] សភាវ:កាត់ផ្តាច់នូវពណ៌គ្រប់យ៉ាង, ពណ៌ស (ដូច **សិត** ឬ **សេត**, ដូច **គោរ**), ម៉ត់ចត់, ស្អាត (ដូច **សុទ្ធ**); វិ. **អវទាយតិ សព្វវណ្ណេតិ>ឱទាតោ**។

ឱធិ ឬ. [អវ+ធា+ឥ] ការទ្រទ្រង់ចុះ (ជ្ជរ, ចំណែកដូច **ភាគ**) ។ ដែន (ដូច **សីមា**) ។

ឱធិភូ ស្រុកដែលធំជាងនិគម, បាឡីខ្លះ **អធិភូ** ចូរមើលអក្សរអខាងដើម។

ឱនត គុ. [អវ+នម+ត] ឱនចុះហើយ, ទ្រោមចុះហើយ, ទោរចុះហើយ។ -**សរីរ** គុ. មានសរីរ:ឱនចុះហើយ, មានសរីរ:បន្ទន់ចុះហើយ។

ឱនទ្ធ គុ. [អវ+នហ+ត] គឺ...ចងឆ្ងាក់ហើយ, រូបរឹតហើយ, គ្របសង្កត់ហើយ, ហ៊ុមទុកហើយ។

ឱនទ្ធន នបុំ. [អវ+នហ+ត+យុ] កិ.ចងឆ្ងាក់, កិ.រូបរឹត, កិ.គ្របសង្កត់. កិ.ហ៊ុមទុក។ -**បរិយោនទ្ធនត្ត** ឬ. សេចក្តីគឺកិ.ចងឆ្ងាក់និងកិ.ចងឆ្ងាក់ជុំវិញ, កិ.រូបរឹតនិងកិ.រូបរឹតជុំវិញ, កិ.គ្របសង្កត់និងកិ.គ្របសង្កត់ជុំវិញ (**បរិ-យោនទ្ធន**<បរិ+អវ+នហ+ត+យុ +យ-អា.) ។

ឱនមនុន្ធមនបកតិក គុ. [ឱនមនុន្ធមន+បកតិ+ក] មានកិ.ឱនចុះនិងកិ.ងើបឡើងជាប្រក្រតី, មានកិ.ទ្រោមចុះនិងកិ.ប៉ោងឡើងជាប្រក្រតី; វិ. **ឱនមនញ្ច ឧន្ធមនញ្ច> ឱនមនុន្ធមនំ**, **ឱនមនុន្ធមនំ បកតិ យស្ស តំ>ឱនមនុន្ធមន-បកតិកំ** (**ឱនមន**<អវ+នម+យុ; **ឱន្ធមន**<ឧ +នម+យុ) ។

ឱនមាបេសិ កិ. [អវ+នម+ណាបេ+ណ្ឌ-អជ្ជ.+ស -អា.] ញ៉ាំង...ឱ្យឱនចុះហើយ, ឱ្យទ្រោមចុះហើយ, បង្ហោនទៅហើយ។

ឱនមិត្វា អ. [អវ+នម+ឥ-អា.+ត្វា] ឱនចុះហើយ, បន្ទន់ចុះហើយ, ទោរទៅហើយ។

ឱនាមេត្វា អ. [អវ+នម+ណ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យឱនចុះហើយ, បង្ហោនចុះហើយ។

ឱបេ ធា. **ថបនេ ឱបេតិ ឱបយតិ** "តម្កល់ទុក, កប់ទុក" ចុ. អា. **ន តេសំ ភោជ្ជេ ឱបេន្តិ** "គេទមិនទុកឬដាក់ក្នុងឃ្លាំងនៃគេទ. ទេ" ។

ឱបម្មប្បដិបាទន នបុំ. [ឱបម្ម+បដិបាទន] ពាក្យជាគ្រឿងញ៉ាំងសេចក្តីប្រៀបឱ្យដល់ចំពោះ, ពាក្យជាគ្រឿងញ៉ាំងភាវ:នៃសេចក្តីប្រៀបឱ្យដល់ចំពោះ (**ឱបម្ម** <ឧប+មា+ណ្យ)ឬ(ឧបមា+ ណ្យ); វិ. **ឧបមិយ្យតេតិ>ឱបម្មំ**, **ឧបមាយ ភាវោ>ឱបម្មំ**, **ឱបម្មំ បដិបាទេតិ ឯតេនាតិ>ឱបម្មប្បដិបាទនំ**។

ឱបម្ម ពាក្យប្រៀប (ដូច **ឧបមា**) ។

ឱបាត បុ. [អរ+បត+ណ] ប្រទេសជាទីធ្លាក់ចុះ (រណ្តៅ, អណ្តូង); រ. **ឱបតន្តិ ឯតេនាតិ** >**ឱបាតো**។ -**ភូត** គុ. ជាអណ្តូងកើតហើយ, ដូចជាអណ្តូងកើតហើយ។

ឱបាយិក គុ. គួរសមគួរ (ដូច **យុត្ត**) ។

ឱបាយិកំ និ. **សម្បដិច្ឆនត្ថាចកនិ**បាតប្រាប់អត្ថគឺការទទួលប្រែថាអើ, សមគួរហើយ, ល្អហើយ, **អាម**, **សាហុ**, **លហុ**, **បតិរូបំ**, **សាធុ**, **ឯតំ** ក៏ជា **សម្បដិច្ឆនត្ថាចក** ដែរ។

ឱបីឡេត្វា អ. [អរ+បីឡ+ណេ+ត្វា] សង្កត់ចុះហើយ, គាបហើយរឹបជាន់ហើយ។

ឱបុដ ធា. **ឱលិប្យនេ ឱបុញ្ជតি** "ប្ងក, លាប" រុ. ។ អា. **គោមយេន បឋវីំ ឱបុញ្ជតি** "គេលាបផែនដីដោយអាចម៍គោ" -ស. ។

ឱបុញ្ជនាទិ គុ. [ឱបុញ្ជន+អាទិ] (កិច្ច) មានកិ.ជូតជាដើម, មានកិ.ជោសជ្រាសជាដើម (**ឱបុញ្ជន**<អរ+ បុជ>ឱបុញ្ជ+យុ=កិ.ជូត, កិ.ជោស, កិ.ប្ងក, កិ.លាប) ។

ឱបុញ្ជន្តី គុ. [អរ+បុជ>ឱបុញ្ជ+អន្ត+ឦ] កាលជូត,...។

ឱបុនន្តি កិ. [អរ>ឱ+បុ+នា+អន្តি-រ.] ជម្រះ, សម្អាត, ជោច, ពោយ, កម្ចាត់កម្ចាយ។

ឱបុនាតি កិ. [អរ+បុ+នា+តি-រ.] ជម្រះ, សម្អាត, បាច, ពោយ, អុំ, ស្ងៃ។

ឱផុនាតি កិ. [អរ+ផុ+នា+តি-រ.] អុំ, ស្ងៃ, ពោយ, កម្ចាត់, កម្ចាយ។

ឱភគ្ត គុ. [អរ+ភជ+ ឬភុញ្ជ+ត] គឺ...បំបាក់ចុះហើយ, គឺជរាបង្ហោនចុះហើយ, មានសរីរៈកោង។

ឱភគ្គោភគ្ត គុ. [ឱភគ្ត+ឱភគ្ត] គឺ...បំបាក់ចុះហើយបំបាក់ចុះហើយ, ដែលបាក់ចុះហើយបាក់ចុះហើយ។

ឱភាស បុ. [អរ+ភាស+អ] ពន្លឺ, កិ.បំភ្លឺ, សេចក្ដីភ្លឺ, សេចក្ដីរុងរឿង, រស្មី (ដូច **ភាស**) ។

ឱភាសយមាន គុ. [អរ+ភាស+ណយ+មាន] កាលញ្ជាំង...ឱ្យភ្លឺ, ឱ្យរុងរឿង, កាលបំភ្លឺ។

ឱភាសេតុំ អ. [អរ+ភាស+ណេ+តុំ] ដើម្បីញ្ជាំង...ឱ្យភ្លឺ, ឱ្យរុងរឿង, ដើម្បីបំភ្លឺ។

ឱភាសេត្វា អ. [អរ+ភាស+ណេ+ត្វា] ញ្ជាំង...ឱ្យភ្លឺហើយ,...។

ឱភាសេន្តី គុ. [អរ+ភាស+ណេ+អន្ត+ឦ] កាលញ្ជាំង...ឱ្យភ្លឺ,...។

ឱភិន្ទិត្វា អ. [អរ+ភិទ+យ+ឥ-អា.+ត្វា] ទម្លាយហើយ, បំបាក់ចុះហើយ, សំពងហើយ, បែកហើយ។

ឱភិន្ទន្តি កិ. [អរ+ភិទ+អ+អន្តি-រ.] ទម្លាយ, បំបាក់ចុះ, សំពង។

ឱមកសត្ត បុ. [ឱមក+សត្ត] សត្វលាមក, សត្វថោកទាប (**ឱមក**<ឧម+អ+ក-ស.=

សត្វដែលគេគួរតិះដៀល) ។

ឱមក គុ. ថោកទាប, ឱនថយ (ដូច **អធម**) ។

ឱហ **សាមត្ថិយេ ឱហតិ ឱមន្តិ** "អាច, មានសមត្ថភាព" ភូ. អា. **ឱហតិ ហ ភន្តេ ភគវា ឥទ្ធិយា មនោមយេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ ឧបសङ្កមិតុំ**, ... "ស្តេចអាចដើម្បីទៅកាន់ព្រហ្មលោកដោយព្រះកាយដ៏សម្រេចអំពីចិត្តដោយឫទ្ធិ" -ស. ។

ឱហនាតិមានវស បុ. [ឱមានាតិមាន+វស] អំណាចនៃមានៈទាបនិងមានៈក្រៃលែង, អំណាចនៃកិ.ប្រកាន់និងកិ.មើលងាយ (**ឱហន**<អវ+មន+ណ) ។

ឱមុញ្ចាបេត្វា អ. [អវ+មុច>ឱមុញ្ច+ណាបេ+ត្វា] ញ៉ាំង...ឱ្យដកហើយ, ឱ្យដោះចេញហើយ, ឱ្យរុះរើហើយ។

ឱមុញ្ចិត្វា អ. [អវ+មុច+ឥ-អា.+ត្វា] ដកហើយ, ដោះចេញហើយ។

ឱរក គុ. តូច, លាមក, អាក្រក់, ថោកទាប។

ឱរតោ អ.ស. [ឱរ+តោ] ក្នុងខាងក្នុង, ក្នុងខាងអាយ, អំពីខាងក្នុង, អំពីខាងអាយ។

ឱរព្ភិកោ អ្នកសម្លាប់សត្វកេះហើយចិញ្ចឹមជីវិត, ព្រានកេះ។

ឱរមតិក គុ. [អវ+រម+តិ+ក-ស.] ដែលរៀវលែង, បន្ធូរបន្ថយ, (ថោកទាប) ។

ឱរមម កិ. [អវ+រម+អ+ម-ប.] ចូវរៀវលែង, ចូវបន្ធូរបន្ថយ។

ឱរមិត្វា អ. [អវ+រម+ឥ-អា.+ត្វា] រៀវលែងហើយ, បន្ធូរបន្ថយហើយ។

ឱរមិស្សតិ កិ. [អវ+រម+អ+ឥ-អា.+ស្សតិ-ភ.] នឹងរៀវលែង, នឹងបន្ធូរបន្ថយ។

ឱរស បុ. កូន, កូនកើតដោយខ្លួនឯង, កូនបង្កើត, កូនកើតក្នុងទ្រូង។

ឱរិមក្ខិ នបុ. [ឱរិម+អក្ខि] ភ្នែកមានក្នុងខាងអាយ, ភ្នែកខាងអាយ។

ឱរិមតីរ នបុ. [ឱរិម+តីរ] ត្រើយ (ផ្នេរ, ច្រាំង) មានក្នុងខាងក្នុង, មានក្នុងខាងអាយ (**ឱរិម**<ឱរ+ឥម; វិ. **ឱរតោភវំ>ឱរិមំ, ឱរិមំ តីរំ>ឱរិមតីរំ**) ។

ឱរិមតីរវាសិក គុ. [ឱរិមតីរ+វស+ណី+ក-ស.] អ្នកនៅនាត្រើយខាងអាយឬអ្នកមានកិ.នៅត្រើយខាងអាយជាប្រក្រតី; វិ. **ឱរិមតីរេ វសតីតি>ឱរិមតីរវាសី, ឱរិមតីរេ វសិតុំ សីលមស្សតি វা>ឱរិមតីរវាសី, សោ ឯវ>ឱរិមតីរវាសិកោ**។

ឱរុយ្ហ អ. [អវ+រុហ+ត្វា] ចុះហើយ។

ឱរោធ បុ. ព្រះរាជវាំង (ដូច **អន្តេបុរ**) ។

ឱរោបិតតា ឥ. [ឱរោបិត+តា] ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...ដាក់ចុះហើយ, ផ្តាច់ផ្តិលហើយ, ការហើយ (**ឱរោបិត**<អវ+រុប+ឥ-អា.+ត) ។

ឱរោបេតុំ អ. [អវ+រុប+ណោ+តុំ] ដើម្បីញ៉ាំង...ឱ្យដាក់ចុះ, ដើម្បីដាក់ចុះ។

ឱរោបេត្វា អ. [អវ+រុប+ណេ+ត្វា] ដាក់ចុះហើយ។

ឱរោហណទិវស បុ.នបុ. [ឱរោហណ+ទិវស] ថ្ងៃជាទីចុះ (**ឱរោហណ**<អវ+រុហ+យុ) ។

ឱរោហន្ត គុ. [អវ+រុហ+អ+អន្ត] កាលចុះ, កាលដាក់ចុះ។

ឱរោហិតក្ខន្ធភារ គុ. [ឱរោហិត+ខន្ធភារ] មានភារៈគឺខន្ធដាក់ចុះហើយ (**ឱរោហិត**<អវ+រុហ+ឥ-អា.+ត); វិ. **ខន្ធោ ឯវ ភារោ>ខន្ធភារោ, ឱរោហិតោ ខន្ធភារោ យេន សោ>ឱរោហិតក្ខន្ធភារោ**។

ឱរោហិតុកាម គុ. [ឱរោហិតុំ+កម+ណ] អ្នកចង់ដើម្បីចុះ; វិ. **ឱរោហិតុំ កាមេតីតি>ឱរោហិតុកាមោ**; អ្នកមានប្រាថ្នាដើម្បីចុះ; វិ. **ឱរោហិតុំ កាមោ អស្សាតি>ឱរោហិតុកាមោ**។

ឱរោហិត្វា អ. [អវ+រុហ+ឥ-អា.+ត្វា] ចុះហើយ។

ឱរោហិស្សថ កិ. [អវ+រុហ+អ+ឥ-អា.+ស្សថ-ភ.] នឹងចុះ។

ឱរំ និ. [ចុះក្នុងអត្ថនៃសត្តមី] ក្នុងខាងក្នុង, ខាងក្នុង, ក្នុងខាងអាយ, ត្រើយខាងអាយ (ដូច **អចារ**) ។

ឱលង្ឃេតি កិ. [អវ+លង្ឃ+ណេ+តি-វ.] ញ្ចាំង...ឱ្យលោតចុះ។

ឱលម្ពក គុ. [អវ+លព>ឱលម្ព+ណ្ឍ] ដែលតោង, ប្រតោង, សំយុងចុះ។

ឱលម្ពន្ត គុ. [អវ+លព>ឱលម្ព+អ+អន្ត] កាលតោង, កាលប្រតោង, កាលសំយុងចុះ។

ឱលម្ពិ កិ. [អវ+លព, ចុះនិ-អា.+អ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] តោងហើយ, សំយុងចុះហើយ។

ឱលម្ពិត្វា អ. [អវ+លព+ឥ-អា.+ត្វា] តោងហើយ, សំយុងចុះហើយ។

ឱលម្ពេតি កិ. [អវ+លព+ណេ+តি-វ.] តោង, សំយុងចុះ។

ឱលិគណ្ឌ បុ. រណ្តៅជ្រាំឬអណ្តូងជ្រាំជិតទ្វារនៃស្រុក (ដូច **ឧម្ពាលី**) ។

ឱលុឡ អ. [អវ+លុភ+ត្វា] ច្រត់ចុះហើយ, សំយុងចុះហើយ។

ឱលោកន នបុ. [អវ+លុកឬលោក+យុ] កិ.រមិលមើល, កិ.ក្រឡេកមើល, ជាទីក្រឡេកមើល; វិ. **ឱលោកិយតេតি>ឱលោកនំ, ឱលោកេន្តិ ឯត្ថាតি>ឱ-លោកនំ**។ -**ការ** បុ. កាលជាទីរមិលមើល។ -**សមត្ថ** គុ. អាចក្នុងកិ.រមិលមើល, អាចដើម្បីកិ.រមិលមើល។

ឱលោកយន្ត គុ. [អវ+លុក+ណយ+អន្ត] កាលរមិលមើល។

ឱលោកយមាន គុ. [អវ+លុក+ណយ+មាន] កាលរមិលមើល។

ឱលោការេសិ កិ. [អវ+លុក+ណាបេ+ណ្ឍ-អជ្ជ.+ ស-អា.] ញ្ចាំង...ឱ្យរមិលមើលហើយ។

ឱលោកិត គុ. [អវ+លុក+ឥ-អា.+ត] គឺ...រមិលមើលហើយ។ -**ក្ខណ** បុ. ខណៈនៃ...គឺ...ក្រឡេកមើលហើយ។ -**ឫសាទ** បុ. ប្រាសាទគឺ...ក្រឡេកមើល

ហើយ។ -**សញ្ញា** ឥ. សញ្ញា (សេចក្តីសម្គាល់) នៃ...គឺ...ក្រឡេកមើលហើយ។ -**អាការ** បុ. អាការ:នៃ...គឺ.. .ក្រឡេកមើលហើយ។ -**ឱលោ-កិតដ្ឋាន** នបុ.[ឱលោកិតោលោកិត+ឋាន] ទីនៃ..គឺ..ក្រឡេកមើលហើយៗ, រមិលមើលហើយៗ។

ឱលោកិយមាន គុ. [អវ+លុក+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលក្រឡេកមើល។

ឱលោកេតព្ព គុ. [អវ+លុក+ណេ+តព្ព] គឺ...គប្បីរមិលមើល។

ឱលោកេតុំ អ. [អវ+លុក+ណេ+តុំ] ដើម្បីក្រឡេកមើល, រីកិ.ក្រឡេកមើល, រីកិ.រមិលមើល។

ឱលោកេត្វា អ. [អវ+លុក+ណេ+ត្វា] ក្រឡេកមើលហើយ។

ឱលោកេន្ត គុ. [អវ+លុក+ណេ+អន្ត] កាលក្រឡេកមើល។

ឱលោកេសិ កិ. [អវ+លុក+ណេ+ណ្ស-អជ្ជ.+ស-អា.] រមិលមើលហើយ។

ឱលោកេស្សន្តិ កិ. [អវ+លុក+ណេ+ស្សន្តិ-ភ.] នឹងរមិលមើល។

ឱវដ្ដិកា ឥ. [អវ+វត>ឱវដ្ដ+ណិក] ផ្ទក់, ផ្ទក់សំពត់។

ឱវទតិ កិ. [អវ+វទ+អ+តិ-វ.] ទូន្មាន, ប្រៀនប្រដៅ។

ឱវទន្ត គុ. [អវ+វទ+អ+អន្ត] កាលទូន្មាន, កាលប្រៀនប្រដៅ។

ឱវទមាន គុ. [អវ+វទ+អ+មាន] កាលទូន្មាន, កាលប្រៀនប្រដៅ។

ឱវទិ កិ. [អវ+វទ+អ+ណ្ស-អជ្ជ.] ទូន្មានហើយ។

ឱវទិត គុ. [អវ+វទ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ទូន្មានហើយ។

ឱវទិតព្ព គុ. [អវ+វទ+ឥ-អា.+តព្ព] គឺ...គប្បីទូន្មាន។

ឱវទិត្វា អ. [អវ+វទ+ឥ-អា.+ត្វា] ទូន្មានហើយ, ពោលប្រដៅហើយ, ប្រៀនប្រដៅហើយ។

ឱវទិយមាន គុ. [អវ+វទ+ឥ-អា.+យ+មាន] គឺ...កាលទូន្មាន, កាលប្រៀនប្រដៅ។

ឱវទេយ្យ កិ. [អវ+វទ+អ+ឯយ្យ-ស.] គប្បីទូន្មាន, គប្បីប្រដៅ, គប្បីប្រៀនប្រដៅ។

ឱវរក បុ. [អវ+អរ+ក-ស.] ប្រទេសដែលគេរក្សាទុក (បន្ទប់, ល្ជែង ដូច **ភណ្ឌ**); វិ. **អវិយតេ រក្ខិយតេតិ>ឱវរកោ**។

ឱវាទ បុ. [អវ+វទ+ណ] ឱវាទ, កិ.ទូន្មានឬវាទ:ដែលបុគ្គលទូន្មាន (ដូច **អនុសិដ្ឋិ**); វិ. **ឱវទនំ>ឱវាទោ**, **ឱវទិយតេតិ ឱ>ឱវាទោ**។ -**គាថា** ឥ. គាថាជាឱវាទ, គាថាជាគ្រឿងទូន្មាន។ -**ត្ថ** បុ. ប្រយោជន៍ដល់ឱវាទ, សេចក្តីត្រូវការដល់ឱវាទ។ -**ទាយក** បុ. អ្នកឱ្យនូវឱវាទ។ -**ប្បដិគ្គាហក** បុ. អ្នកកាន់យកចំពោះនូវឱវាទ, អ្នកទទួលនូវឱវាទ (**បដិគ្គាហក**< បដិ+គហ+ណ្ហ); វិ. **ឱវាទំ បដិគ្គណ្ហាតីតិ> ឱវាទប្បដិគ្គាហកោ**។

-**មត្ត** គុ. ពាក្យគ្រាន់តែឱវាទ, ត្រឹមតែឱវាទ, សព្វបើឱវាទ។

ឱវាទក បុ.នបុ [អវ+វទ+ណ្ឌ] អ្នកទូន្មាន, អ្នកប្រៀនប្រដៅ; វិ. **ឱវទតីតি>ឱវាទកោ**។

ឱវាទការិកា ឥ. [ឱវាទ+ករ+ណ្ឌ+ឥ-អា, អា-ឥ.] អ្នកធ្វើនូវឱវាទ; វិ. **ឱវាទំ ករោតីតি> ឱវាទការិកា**។

ឱវាទក្ខម គុ. [ឱវាទ+ខម+អ] អ្នកអត់ធន់នូវឱវាទ, អ្នកគួរនូវឱវាទ;វិ. **ឱវាទំ ខមតីតি> ឱវាទក្ខមោ**។

ឱវាទានុសាសនី ឥ. [ឱវាទ+អនុសាសនី] វាចាជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅរឿយៗគឺឱវាទ, វាទ:ជាគ្រឿងទូន្មាន និងវាចាជាគ្រឿងប្រៀនប្រដៅរឿយៗ (**អនុសាសនី** <អនុ+សាស+យុ+ណ្ឍ-ឥ.); វិ. **អនុសាសតি ឯតាយាតি>អនុសាសនី**។

ឱស បុ. ដីប្រៃ, (បាឡីខ្លះឧស) ។

ឱសក្ខមាន គុ. [អវ+សក្ក+អ+មាន] កាលសាបសូន្យ, កាលរោយរៀវ, កាលថយទៅ។

ឱសក្ខាបេសិ ក. [អវ+សក្ក+ណាបេ+ណ្ឍ-អជ្ជ.+ ស-អា.] ញ៉ាំង..ឱ្យសាបសូន្យហើយ, ឱ្យរោយរៀវហើយ។

ឱសក្ខិត្វា អ. [អវ+សក្ក+ឥ-អា.+ត្វា] ថយទៅហើយ, ធ្លាថយហើយ, ១ារង់ហើយ។

ឱសថ នបុ. [ឧស+ថ] ធម្មជាតញ៉ាំងរោគឱ្យខ្ចាត់ចេញឬកម្ចាត់បង់នូវរោគ (ឱសថ, ថ្នាំ, ថ្នាំកែរោគ (ដូច**ភេសជ្ជ** បាឡីខ្លះ **ឱសធំ**); វិ. **រោគហោសាបេតីតি> ឱសថំ**។ ជាវេវចន:នឹង **ឱសធំ**ខុសគ្នាតែបច្ច័យ។

ឱសធិ ឈើដែលស្លាប់ក្នុងកាលជាទីបំផុតនៃផ្លែទុំមានចេកនិងស្រូវជាដើម។

ឱសធី ឥ. [ឧស+ធា+ឥ,ឥ>ណ្ឍ] (ធម្មជាត)ជាទីទ្រទ្រង់នូវស្មើ. (ជាឈ្មោះផ្កាយពិសេសម៉ាងរះឡើងក្នុងវេលាព្រឹកជិតភ្លឺ; តាមទម្លាប់ប្រៃថា «ផ្កាយព្រឹក» ឬ«ឈ្មោះ**ឱសធី**»); វិ. **អន្ធការំ ឧសន្តិ ទហន្តិ ឱនាសេន្តីតি> ឱសា, តា ធីយតি ឯត្ថាតি>ឱសធី**។ ថ្នាំដែលគេប្រើតាមជាតិឥតមានអ្នកណាផ្សេងផ្សំដូចដង្ហិតជាដើមគេយកមកប្រើតែម្តង។

ឱសធីស បុ. ព្រះចន្ទ (ដូច **ហិមវំសិ**) ។

ឱសធ នបុ. ថ្នាំដែលគេមិនប្រើតាមជាតិគឺថ្នាំដែលគេផ្សេងផ្សំហើយស្រេច។

ឱសរន្តិ ក. [អវ+សរ+អ+អន្តិ-រ.] ប្រជុំចុះ, ហូរចុះ, ហូរស្រោច។

ឱសវ បុ. តំបន់ដែលមានដីប្រៃ (ដូច **ឧសរ**) ។

ឱសាន នបុ. [អវ+សា+យុ] ទីបំផុតចុះ, ទីបំផុត, ទីចប់, ខាងចុង (ដូច **បរិយោ-សានំ**) ។ -**កណ្ណ** បុ. បាច់ជាទីបំផុត, បាច់ខាងចុង។ -**ទិវស** បុ., នបុ. ថ្ងៃជាទីបំផុត។ -**ឥណ្ឌកាល** បុ. កាលនៃដុំបាយជាទីបំផុត, កាលជាទីបរិភោគនូវដុំបាយជាទីបំផុត។

ឱសិញ្ច គុ. [អវ+សិច>ឱសិញ្ច+អន្ត+សិ-វ, ផ្ទាស់ន្ត+សិ-វ. >អំ] កាលស្រោចចុះ,

		កំពុងស្រោចចុះ (បាលីដូច្នេះជាដើមប្រើចំពោះតែក្នុងគាថា) ។
ឱសីទាបនសមត្ថ	គុ.	[ឱសីទាបន+សមត្ថ] អាចក្នុងកិ.ញ្ចាំង...ឱ្យលិចចុះ (**ឱសីទាបន**<អវ+សទ> ឱសីទ+ណាបេ+ យុ) ។
ឱសីទាបេន្តិ	កិ.	[អវ+សទ>ឱសីទ+ណាបេ+អន្តិ-វ.] ញ្ចាំង...ឱ្យលិចចុះ, ឱ្យជ្រមុជចុះ។
ឱហ	ធា.	**ឧទ្ធុតនេ ឱបតិ** "ស្ពោះ, ព្រួស" ភូ. អា. **ឱសធं សទ្ធារិត្វា មុខេ ខេឡ្ចំ ឱបិ** "ផ្ស៉ំឱសថរួចហើយស្ពោះទឹកមាត់ដាក់ក្នុងមាត់" ។ **ចាគេ ឱហតិ អបោហតិ អបោហោ** "លះ, លះបង, លះចោល" អា. **សព្វមនត្ថं អបោហតិ** "លះបង់នូវអំពើមិនមែនជាប្រយោជន៍ទាំងអស់" -ស. ។
ឱហាយ	អ.	[អវ+ហា+ត្វា] លះហើយ, លះបង់ហើយ, ទុកហើយ។
ឱហារយិត្វា	អ.	[អវ+ហារ+ណាបេ+ត្វា] ញ្ចាំង...ឱ្យនាំចុះហើយ, ឱ្យដាក់ចុះហើយ, ឱ្យបន្ថយហើយ, ឱ្យកោរហើយ។
ឱហារិត	គុ.	[អវ+ហារ+ត-អា.+ត] គឺ...នាំចុះហើយ, ដាក់ចុះហើយ, កោរហើយ។ -**កេសមស្សុក** គុ. មានសក់និងពុកមាត់កោរហើយ (**មស្សុ** នបុ. ស័ព្ទនេះប្រែបានទាំងពុកមាត់ទាំងពុកចង្កា) ។
ឱហារិន	គុ.	[អវ+ហារ+ឥន] នាំចុះ, ឈ្មោះថានាំចុះ, ជាគ្រឿងនាំចុះ; វិ. **អឱហារីតិ**> **ឱហារិនំ**, **អឱហរតិ ឯតេនាតិ**>**ឱហារិនំ**។
ឱហារេតិ	កិ.	[អវ+ហារ+ណេ+តិ-វ.] ញ្ចាំង...ឱ្យនាំចុះ, ឱ្យដាក់ចុះ, ឱ្យបន្ថយ, ឱ្យកោរ។
ឱហិត	គុ.	[អវ+ធាផ្លាស់ធ>ហ, ផ្លាស់អានៃធ>ឥ+ត] គឺ..តាំងចុះហើយ, ដាក់ចុះហើយ, ផ្ទុកចុះហើយ។ **សោត** គុ. អ្នកមានត្រចៀកដាក់ចុះហើយ, អ្នកមានត្រចៀកផ្ទៀងហើយ។
ឱហិយិ	កិ.	[អវ+ហា, ផ្លាស់អានៃហា>ឥ+ យ+ណ្ឍ-អជ្ជ.] នៅហើយ, ក្រាញនៅហើយ។
ឱហិយិត្វា	អ.	[អវ+ហា, ផ្លាស់អានៃហា>ឥ+ យ+ត-អា.+ត្វា] នៅហើយ, ក្រាញនៅហើយ។
ឱហីន	គុ.	[អវ+ហា+ត, ត>ណ្ឍណ>ណ្ឍន] នៅហើយ, ក្រាញនៅហើយ, លះបង់ហើយ។
ឱឡារ	គុ.	[ឧល>ឱឡ+អារ] លើសលុប, ក្រៃលែង, ពេញ, ប្រសើរ, គ្រោតគ្រាត។ -**គុណ** គុ.មានគុណដ៏លើសលុប,មានគុណដ៏ក្រៃលែង,មានគុណដ៏ថ្លៃថ្នូ។